Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Repertorium totius sume beati Antonini archiepiscopi florentini ordinis predicatorum

Ex dono fratris Bartholomei de Villa X de cuius conditur hic liber

Fr. Bartholomeus de Villa X

Johannes Kleyn

Lyon, 1500

Universidad de Deusto
Biblioteca

Incipit prologus in tabulas totius summe dñi Antonini archiepi florentinen/ ordinis pdicatorum ꝓdoctissimi.

Q reuerendissim' pater dñs Antoninus florētī nor archipresul in sua singularis pro gatiue summa. varia diuersor doctorus autētica scripta atq; ad oēm materiā tas theologicā ꝓ canonicā sniias ex doctor dictis: vt muro in uincibili firmatas atq; cū omni diligētia collectas tam p dicantibus ꝓ cōfessoribus. ac cuiliber p sue pscie serena tione necessarias. posuit atq; cōscripsit diffuse per titulos capitula ac paragraphos ꝓpter dependētiam ad illā ma teriam quā ipe reuerendissimus pater psequi intendebat: orta est nō modica difficultas inquirendi p totā summam eas materias quas vnusquisq; suo p libitu inuenire desi/ derat. Necessariū itaq; fuit ac utile singulas materias in tota summa comprehensas ꝓuis nō sine labo sub al phabeti ordine collocari: vt sic legētes ex facilitate inue/ niendi optatas materias amplius ad hāc vtilissimā sum mam accurate p gendum animent. Continet igit iste liber tabularū quinq; principales ptes: quarum due pri me tabule cōuenienter noiari potuerunt. Alie aūt tres p tes sub noie notularū describunt. Prima ergo tabula iux ordinē alphabeti posita cōplete ptinet ꝓm litteras alpha beti fere oēs materias notabiles in tota ac pcellenti dñi Antonini summa diffuse comprehēsas. ⁊ scief terminus huius tabule ex fine litterarum alphabeti. Secda tabula in pncipio ostendit quasi pambulariter loca in quibus inueni tur materia de festiuitatibus beatissime ꝓpifere virginis Marie ꝓm eius festa eo modo quo occurrūt in ka nda pncipaliter ponit tabula de his materijs que con cernunt beatissimā de penitricē iuxta ordinem alphabeti cuius initiū ⁊ finis studioso lectori facile occurrūt. Pri ma vo notula que nō est ꝓm ordinem alphabeti: sicut nec alie sequēte cōtin auctoritates bibliē que inueniūtur exp... psenti summa. Et inceptio eius ptz ex supscri ptione titulorum ꝓm diuersos libros bi lie. Secda curez notula ponit declarationes siue expo nes super epi/ stolas ⁊ euangelia p totum annum de to ordine p remis sionem. s. ad ea que in hac summa cō nt: vt etiā pdica turus populo statim inueniat quod quirit. Et inceptio eius patet ex supscriptione titulorū. Tertia insup notu la ponit de q̄busdam sanctis in ptic ri de apl'is de vno martyre ac etiā de pluribus. de cōfessoribus ⁊ vir ginibus materias in summa designatas. Et ptinet la no tula in vltimis foliis huius libelli sicuti inscriptiō s titu/ lorum admonent. Quas tabulas notulas si quis diligē ter inspicere voluerit inueniet singulas ac pro omni statu hoīn necessarias pulcherrimasq; materias quas se mini me inuenturum sperasset.

¶ Sequitur ergo primo de littera. A.

Aron summus sa/ cerdos in q̄ figurat xpm. j. p. ti. vj. c. ij. §. v.

Aaron quō quadru lici si (post medium. no in vga ostensum est ⁊ vocatus a dño illa quattuor habita videt q̄s esse a o vocatus in pla num. ⁊ p. ti. xix. c. j. §. iij. p totum.

Abbas nō p ēpm ꝗz p/ nachos debz instituī. quis debet in abbatē ordi nis debet eē in regimine. ⁊ monach' plus dz obe bati ꝓ ēpo in institōne eccle secularis. ⁊ vn' abbas n pfidere mltus monasterijs ⁊c. iij. p. ti. xvj. c. vij. p to

Abbas siue platus quō dz corripe inq̄etos: psolari pu nines suscipe ifirmos, patiens ad oēs ⁊ magis dz ab ditis amari q̄ timeri ibidem. § to m.

Abbas excōicare pōt suos subdito de ipsis habere iu risdictionē. iij. p. ti. ix. c. v. circa pncipi m.

Abbas negligēs qui nō reuc mona uz vagabunduz quō ordinarius supplere debe ipsius ⁊c. ibidez

Abbates benedicti vtrū dare pnt (§. iij. post pncipium quattuor ordines minores absq; alio pulegio ⁊c. iij. p.

Abbates quō sibi eligere pnt ppriū (ti. xi c. xvj. §. vij. cōfessorem ⁊c. iij. p. ti. xvij. c. ij. §. iij.

Abbas exēptus bene pōt eligi siue in ēpm siue in' abbatē eiusdē regule ⁊ habitus. ij. p. ti. xix. c. ij. §. v. circa finez.

Abbas quō se habere debet circa electos ⁊ fugitiuos hēs j. sub apostasia. ⁊. iij. p. ti. xvj. c. v. ⁊. j. ⁊. ij. §.

Abbatibus ⁊ de religiosor locis dicit in ecclesijs vbi mo nachi habitant. pplē p monachū nō regat. § capellan' qui ppl'm regat ab abbate p psilium monachor institua tur ⁊c. iij. p. ti. xvj. c. §. iij. circa pncipium.

Abbas vl'alius inferior ēpo: an possit prescribere institu tionem. scilz in ecclesijs ⁊ dare curas animarum ⁊c. iij. parte. ti. xix. c. xj. §. vnico. circa medium.

Abbatum vide etiā varia notabilia. j. sub littera. p. s. prela tus. ⁊ sub littera. r. s. religiosus. ⁊ pncipaliter. iij. pte ti. xix. c. xj. quasi p totum. de prelatis.

Abbatissa nec aquā benedicere pōt: nec pfessiones audi/ re: nec penitētias iniungere: nec aliquē actū sacramen/ talez exercere: nec pōt ordinē recipere: nec in spūalibus iudicare. Et quō curam habere debet vario modo in si bi cōmissis. iij. p. ti. xvj. c. vij. §. ij. p totum.

Abbatissa q̄uis iura episcopalia exercet nisi habeat pui/ legium spāle nō pōt sibi pfessorē eligere ⁊c. ij. p. ti. xvij.

Abbatissaz esse virginē nō est ne (c. ij. §. ij. circa medū. cessarium. ⁊ corzupta monialis que petit ab ēpo benedi ci quō teneatur benedici vl'sibi denegare ⁊c. iij. parte ti. xvij. c. xxij. §. j. infra medium.

Abraā quō vt lucerna ⁊ stella splēdida ort' est docēs mū duz pfectā obedientiā ⁊c. iij. p. ti. xxxj. c. vij. ante medū.

Abrae duplex generatio describit. iuxta illud. Multipli/ cabo semen tuū. ij. p. ti. xij. c. r. §. iiij.

Absolutio quō fit per sacerdotē ministerialē. ⁊ sacerdos dz soluere ⁊ ligare tribus modis. ⁊ habet tri plex iudicī um. ⁊ quō in illis abs ..it. ⁊ clauis regni celorum est tri plex ⁊c. iij. p. ti. xvij. c. ante. §.

Absolutionis modus ne quis est. Et misereat ante cōfiteor: nō est necessariū quare tū dicit. ⁊ quid significatur p absolutionē ⁊ p cruz. ⁊ prius debet absoluere ab excōicatione q̄ a peccatis. ibidem. § in totum.

Absolutio de plenitudine ptātis quatter fieri debz que est forma ipsius absolutōis. ⁊ vtrū p illis requirat spe lis forma ⁊c. ibidem. §. ij. p totum.

Ab ens secularē vbi nō potuit ex ignorātia verecūdia ⁊c. Et cōfessor pcipit se errasse. nunquid hic tenet secu ri dice ⁊c. ibidē. §. iij. p medū. Utrū penitentiā siue satisfac nē impositam p absolutionē debitā in mortali actā i oto vl'in pte tenet iterare ⁊c. ⁊ vtrū valet in fo o mil antis eccle ⁊c. ibidē. §. iij. p totum. Qui sunt ca nes penitētiales quos quilibet sacerdos scire dz ibi d . §. v. p totum. ⁊ sunt quadraginta ser.

A nē a culpa sine pdītione q̄ absolutionē a pena q. magl acceptat. iij. p. ti. xiij. c. xx. §. ij. post medū

Absolvere nō potest nō sacerdos in casu necessitatis q̄/ uis audire possit confessiones. Et nemo pōt absolui nisi a pp sa rdote. quis ppriūs dicit sacerdos. ⁊ quos illi p im absoluere. iij. p. ti. xvij. c. j. p totum.

Absol z aliquē a casu a quo nō pōt quid talis facere dz iij. p vij. c. xi er totum.

A pe re uat ꝗ inquisitores qui male ⁊ ꝗ psci ercet tal ficiū ꝗ quosdā ⁊c. ij. p. ti. xxiij. vij. ibi o incendia ecclarum ⁊ pio (circa pncipiū. r n locorum reserua pape, ⁊ hoc postq̄ fuerint de/

Universidad de Deusto
Biblio

A ante C

nunciati. de quibus l[illegible] intelligitur ⁊ quomodo ista ō
nunciatio fieri debe[illegible] ibidem.c.xi.per totum.
Absolutio effractō sacrozū locorū pape reseruat. ⁊ hoc
postq̄ fuerint de[illegible]nunciati ibidem.c.xij.per totum.
Absolutio falsorū [illegible] pape papalium pape reseruat. ibi.c.
Absolutio q̄ contrigūt vel apponunt vel re[illegible] (xiij.p totum.
mouēt aliquid de lris papalibus pape reseruat desup
ponitur quest.io quedam.ibidem.c.xvi.per totum.
Absolutione a cēsuris ecclīastīcis per vim vl' metū extoz
quētes excōicati sunt maiozi sententia.ibi.c.xvij.
Absolutio eozum qui spoliant romipetas ⁊ pyratarū pa
pe reseruatur ibidem.c.xxxi.per totum.
Absoluti ab excōicatiōe in articulo necessitatis si postea
cū possunt nō se presentāt eis qui ozdinarie absoluere de
bent excōicati sunt maiozi snia.ibi.c.xlvij.per totum.
Absolutio exenterātiū vel scindētiū corp' defuncti ,p os
sib' ei' trāsferēdis pape reseruat. ibi.c.lxiij.p totum.
Absolutio ab excōmunicatōe maiozi quomodo fieri debz
⁊ a quo ibi.c.lxxvij.ante.§.circa principiuz.
Absolutio ex falsa cā quare nō tenet quō q̄s absolui pōt
inuitus ab excōicatione ⁊ absolutio ab excōicatione est
duplex ⁊c.ibi.c.lxxvij.in medio vsq̄z ad ,§.i.
Absolutio a maiozi excōicatiōe quartuoz hz obseruanda
quō defunctus excōicatus debz absolui ⁊ quō in necessi
tate simplici verbo. Et q̄d debz fieri cū q̄s aliquē absol
uit ignozāter ibidē.c.lxxvij.§.i.a p̄n.vsq̄z ad finē quest.
Absolutio ab excōicatiōe aliqua quomodo fieri debet ibi
dem.§.i.circa finem.
Absolutō quō fieri dz a suspēsiōe.iij.p.ti.xxvij.c.liij.post
Absolutio quomō ⁊ q̄n fieri possit a iuramentis (mediū
pmissoriis ⁊c.ij.p ti.x.c.vi.vsq̄z ad primū.§.
Absoluere vtz papa possit p cōicatione idulgētie plena
rie ꝓtritos ⁊ pfessos a tota pena ⁊ culpa. ⁊ q̄ nō trāseat
p ignē purgatoriū.iij.p.ti.xxij.c.v.§.vij.per totū.
Abominarō quō est qrta passio aie.i.p.ti.vi.c.iiij.§.i.cir
Abominabilē quō se facit aia p mūdi amorē (ca finem,
ij.p.ti.v.c.xiij.§.iij.post principium.
Abstinentia quō est vna de partibus subiectiuis tpantie.
quomodo per abstinētiā alie virtutes causanť.⁊ quō ip
sa abstinentia cōmendať.iiij.parte ti.iiij.c.liij.
Abstinentie ,ppietate tria bon[illegible]omini sequuntur. Et
quomodo ista tria pertinent [illegible]entez dantur multi in
exemplum qui hoc fecer[illegible]ibidem.§.i.
Abstinētie ,ppietates q̄ sūt q̄ad ad corp' quō corp' p ipaz
dei tēplū efficiť.quō p e[illegible]iniliter viuiť ⁊c.ibi.§.ij.
Abstinētia q[illegible] assuefacit ad q̄tuoz bōa ⁊ q̄nqz
conditiones sunt conderande in sumptōe cibi q̄ nos in
ducunt ad pcitatem cibi ibidem.§.iij.Cetera q̄ sequunť
in sequentib'.§.plus ptinent ad ieiuniū.ideo de[illegible]s vi
de.j.sub lťa.i.scilicet ieiunium ⁊ etiam sub ebrietate.
Abstinentia ab esu carniū quomodo ⁊ quādo sit abstinen
dum ⁊c.iiij.parte.ti.iiij.c.liij.§.v.
Abstinere a quib' debent p sone spūales q̄ sub[illegible]liter te[illegible]
tanť a diabolo.iij.parte ti.ij.c.ij.§.viij.per tot[illegible]
Abstinere quō quis debet maxime a peccatis dieb' f[illegible]
uis.ij.parte ti.ix.c.vij.§.iij.per totum.
Abstinere q̄ nemo possit a peccato sine dei gratia[illegible]en
ditur ⁊ probatur.iiij.parte ti.ix.c.v.§.iij.
Abusus prātis quō fit p prauā adeptionē ⁊ p prau[illegible] execu
tionē.⁊ p prauā intentionē.iij.p.ti.xxij.c.ij.§.i.p totum
Abusiones.xij.cōiter reperiūtur.s.sapies sine o[illegible]ribus
senex sine religione.adolescens sine obedient[illegible] diues
sine elemosyna.femina sine pudicitia.dōs [illegible]rtute.
christianus contentiosus.pauper s[illegible]verbus.n[illegible]iqu'.
epus negligens.plebs sine di scipli[illegible]a.ppl's [illegible]ege.i.
par.ti.v.c.ij.§.viij.a principio vsq̄ [illegible]d me[illegible]
Abtens ab electione quomodo co[illegible]tuere po[illegible]oca
ratozem ⁊c.iij.pte ti.xix.c.ij.§[illegible]
Absentes quomodo contrahere possunt matrimoni[illegible]⁊c.

iij.parte ti.i.c.xix.ante.§.circa medium.

Acceptio personarū quo

modo prohibet.ur in iudicio.⁊ ipsa ,phibet ⁊ scriptura
cōmum exemplo.ij.parte ti.i.ca[illegible]ix.§.ij.per totum.
Acceptio pſonarū in iudicijs ,phibet multipl'.⁊ ,pbatur
varijs auctibus.ij.parte ti.i.c.x.§.iij.per totum.
Acced ētes iuste vel iniuste ad bellū.vide.j.sub lťa b, scz
bellū ⁊c.iij.pte ti.iiij.c.ij.§.iiij.v.vi.⁊.vij.p totū.
Accidia pontur a beato grego. in peccatis capitalibus
quō diuersimode diffinit q̄tristicia accidie semp est ma
la ostēdit dupliciter.q̄n est mortale:q̄ est vitiū capitale
,pbat.⁊ quō ex accidia oziuntur sex filie.⁊ quō q̄s vario
modo impugnat ab accidia ⁊c.ij.p.ti.ix.c.i.p totum.
Accidia describit p thema.q̄d ⁊ de ipsa declarať cū tripli
ci membro ibi.c.ij.ante.§.per totum.
Accidia vnde dicitur qui sunt magis accidiosi.⁊ quare
⁊ quid est accidia ibidem.c.ij.§.i. per totum.
Accidie detrimētū in quo cōsistit ⁊ p ipsam incurrit hō
triplex malū.⁊ quō p ipaz incurrit mors ibidē.c.ij.§.ij.
Accidie dať remediū scz duota oro siue meditatio. sacra
mentoz frequētatio.varia ⁊ bona exercitatio,ibi.c.ij.§.
Vide etiam aliqua de accidia.j.sub lit[illegible] (iij.per totum,
tera n.s.negligētia.⁊ sub littera p.s.pigritia.
Accidia quō dz via tediosa ⁊ est multū saxosa q̄d ista si
gnificant:⁊ quō dz repelli.i.p.ti.v.c.iij.§.i.circa finem
Aciē duplicē ad bellādum quō ꝯ nos (ibi septima via.
mittit mūdus.iiij.pte ti.xiij.c.iij.ante.§.post principiū
Actio humana describit vario mō.j.sub lťa.h,s.humano
rū ⁊.i parte ti.iiij.c.xij.ante.§.per totum.
Actio[illegible] humana q̄ habet bonitatem vel maliciam ,pbatur
Et q̄ [illegible]omo per maliciam fit abominabilis.
Quē actio humana hz bonitatē vel malicia ex circūstan
Actio humana hz bonitatez ⁊ (tia.⁊c.ibi.§.i.p[illegible]
malicia pcipue ex fine.,pbať ex [illegible]finitiōe Boetij q̄ au
ctoritas etiam exponit ⁊c.ibidem.§.ij.per totum.
Actionū humanaz aliquē sunt indifferētes sm speciē sz
nulla est indifferens sm indiuiduū [illegible]:q̄ mu[illegible] sm
indiuiduū est indifferens ⁊c.ibidem.§.iij.per totum.
Actio humana q̄[illegible] dz bona vel mala recta vel peccatum
laudabilis.vel cu[illegible]pabilis.meritoria vel demeritoria sm
diuersos respectu[illegible]s ⁊c.ibi.§.vi.⁊.vij.per totum.
Actuū humanoz e[illegible] triplex differentia.⁊ aliqs actus est
indifferens duplic iter que p oia applicanť ad actū ma
rimonij.iiij.pte ti.[illegible]c.xx.§.xiij.circa principium.
Actus fidei est trip[illegible].x.s.volūtaria cordis assentio. publi
ca oris cōfessio.⁊ salutifere mortis susceptio.iiij.par.ti.
Actor[illegible]it' q̄s dz q̄d est ei' officiū ⁊ (viij.c.iij.in pricipio
q̄s act' dz acholitat' ⁊c.iij.p.ti.xiiij.c.xvi.§.ix.ibi d qrto
Actiua vita describitu[illegible].j.in lata materia cū ꝓtemplatiua
vita sub lťa.v.s.vita contemplatiua ⁊c.
Acquisitū aliq̄d illicite tripliciter potest esse.⁊ quomodo
illa acquisita debent restitui ⁊c.ij.par.ti,ij.c,v,§.i,ij.et
iij.per totum.Cetera vide.j.restitutio.
Acquisitum illic[illegible]e pōt dici aliquē tripliciter quō hoc fit
declarať iiij.parte ti.v.c.xviij.§.x.post mediū.
Acquirere qui vult virtutes debet tria obseruare.iiij.pte
Actori nō licet q̄d re[illegible]icitū nō existit [illegible].i.c.ij.in pm.
est vna de regulis i[illegible]que ⁊ declarať.i. parte titu.xx.ca
nico sub.n.ibi.nō licet ⁊c.
[illegible]cusationis modus quis debet esse in iudicio. in[illegible]
[illegible]are damnare non debet sine accusatoze,fallit tamen in
[illegible] casibus.iiij.parte ti.ix.c.viij.ante.§.
[illegible]are qui prohibentur in iudicio ⁊ quare ⁊ quomodo
[illegible]n excluduntur ab ead em ⁊c.ibidem.§.ij.
[illegible]sationi clericoz vtrū admitti debēt laici.⁊ accusatio
[illegible] fieri in scriptis.quō accusatio reddit vitiosa p calum
[illegible]riam.⁊ quādo q̄s tenet ad accusationē.ibidē.§.iij.
[illegible]cusationi matrimonij quando accusatur per aliquod

A ante D

impedimentū q̄d in eis est vel fuit:qui matrimonium ac
cusare pnt ⁊ qui ab eadem ,phibent ⁊c.ibidē.§.iiij.⁊.v.
Accusans aliquē ad mortem quā penaz in[illegible]urrit sm cano
nes.iij pte ti.xvij.c.xxi.§.v.ibi. Septimus.
Accusatoz in [illegible]dicio habes varia.j.sub lť[illegible]scz iudicio
humano.⁊.ij.pte ti[illegible]c.xix.§.v.Et de reo q̄ accusatur ha
bes varia ibi.§.vi.p[illegible]totum.
Accusans false al[illegible]in iudicio seculari:vel ꝯ cū testifica
tur q̄num est pctm.i.pte ti.xiiij.c.iiij.§.xij.ante mediū.

Adaz primus homo quō

se filem fecit iumētis insipientib' p.x. signa que cogno
uit.i.pte ti.i.c.ij.§.v.ante medium.
Adiuratio q̄d est quō exercetur erga creaturā rōnalem q̄
modo ad creaturā intellectualē:⁊ quō ad creaturā irrō
nalem vario modo.ij.pte ti.x.c.viij.p totum.
Adiuratōis obseruātia quō est cauēda:⁊ a q̄bus in illa est
abstinēdum ⁊c.ij.pte ti.xij.c.i.§.xiij.p totum.
Adiuratium quō habem' a deo ꝯ peccata mortalia.i.pte
ti.vij.c.ij.§.vi.per totum.
Admiratio quō est spēs timoris naturalis:⁊ in q̄ ꝓsistit il
la admiratio ⁊c.iiij.p.ti.xiiij.c.liij.§.i.⁊.ij.
Adolescētia quō dicitur tertia etas hoīs q̄diu durat quō
tunc hō magis impugnať q̄d remedium tunc est ⁊ quid
spūaliter significat illa etas.[illegible]ij.pte ti.vij.c.v.§.vi.ibi ter
tia etas.post ,ncipium.
Adolescēti q̄d ē magi necessariū q̄ piculosa ē sine obedie
tia:⁊ quō dz flecti ⁊c.i.p.ti.v.c.ij.§.viij.ibi tertia abusio.
Adorandi deum ecclesia est determinata pro loco specia
li propter adorantes.triplicī rōne.Et ex triplici cā ado
ram' versus orientē.iij.p.ti.xij.c.ij.p totum.
Adorari quō deus dz in templo.s.mente p deuotionem ⁊
corpe p genuflectiōem:quō sancti debent adorari: quō
[illegible]a sanctoz sunt venerāda:⁊ quō btā virgo d[illegible]adora
ri.iij.p.ti.xij.c.vij.§.ij.per totum.
Adorari ⁊ venerari [illegible]ō debemus reliquias sanctoz ⁊ ve
stes ⁊c.ibidem.c.ix.ante.§.
Adorari quō debēt imagies vñ habuit ozīū adoratio ima
g[illegible]dorato[illegible]debēt adorari:quō picturas debem' a
dorare:⁊ ad q̄d sunt facte ⁊c.ibi.c.ix.§.i.p totum.
Adoratio interior ⁊ exterior in quo [illegible]sistunt:⁊ q̄libet eaz
est duplex.Et est [illegible]plex adoratio,latria dulia ⁊ yperdu
lia.ibi.c.ix.§.ij. per totum.
Adoratio latrie soli deo exhibet : i[illegible]et sacrificiū q̄d pti
net ad latriā:⁊ sicut ē triplex hoīs bonū ita triplex ē sacri
ficium ⁊c.ibidem.c.ix.§.iij.p tot[illegible]m.
Adoratio imaginū describit quō e[illegible] duplex mot[illegible]imag
ne quō imagies xpi ⁊ sanctoz debēt adorari: ⁊ quō ima
go beate vginis debet adorari,ibi.c.ix.§.iiij.p totū.
Adorari quō dz crux xpi:⁊ q̄ adoratiōe:⁊ crux q̄ depingit
quō dz venerari ⁊c.ibi.c.ix.§.v.p totū.Quō gētiles ado
rabant tria genera fallozū deoz: ⁊ q̄ hoc spāliter fecerūt
⁊c.iij.parte.titu.xxx.c.i.§.iij.quasi per totum.
Aduersa q̄ patienter sint tolerāda dať.xv.remedia.iiij.
pte ti.iij.c.vij.a.§.iiij.vsq̄z ad finem huius capituli.
Aduersitatis exultatio ponit pro q̄n[illegible]filia iuidie:q̄ ⁊ [illegible]
pliciter dz vitari.ij.p.ti.viij.c.vi.p totum.
Adulatio vnde aliqñ,pcedit quō in adulatiōe frequenter
sunt mēd[illegible]ia:⁊ quō triplī fiet [illegible]ontingit humanū collo
quiuz:⁊ quō in illis cōmittit ad[illegible]atio ⁊c.ij.pte ti.x.c.ij.
an[illegible].§.per totum.
[illegible]atio q̄re appellať oleū :quid est adulatio [illegible]ipsa tri
pliciter describit:⁊ velle alteri placere fieri pōt q̄drupli
ci[illegible]r ⁊c.ibidem.§.i.per totum.
Adulatio quō inficit hoīem ⁊ nō semp:sed in tri[illegible]casib
est mortale.ibidem.§.ij.per totū.
Adulatio quō ē graue pctm:quō p eaz iuenit dei mal[illegible]
ctio ⁊c.⁊ an adulatio sit grauius pctm homicidio.[illegible]n
adulatoz:ita g̃uiter peccet sicut ille cui adulať.§.i[illegible]p to.

Adulationis remedia sunt qui[illegible]q̄b[illegible]illō peccatū vite
tur ⁊c.ibi.§.iiij.per totum.
Aduent' xpi tripl' describit.i.p.ti[illegible].c.vi.§.xvij.p tot.
Aduent' antichristi quō figurať p[illegible]oestias de q̄bus
Dañ.vij.iiij.pte ti.xiij.c.iiij.§.i[illegible]um.
Adulteriū est scda spēs luxurie:⁊ vi[illegible]dz quō dupl' quis
offendit p adulteriū ꝯ castitatem:q̄si semp est mortale:⁊
q̄b' modis sumit ⁊c.ij.pte ti.v c.iij.ante.§.p totum.
Adulterij grauitas siue detestatio oñditur e[illegible]oni genere
causarū.s.ex cā efficienti materiali formali ⁊ finali :⁊ cir
cūstantiali.ibidem.§.i.per totum.
Adulteriū quō arguit dñs.primo per legez intrinsecā ⁊ na
turalem:p legem moysaicā ⁊ ,phetalem:p legem euāge
licam ⁊ supnaturalem:p legem canonicā ⁊ sinodalē:p le
gem ciuilicam ⁊ impialem.§.ij.p totum.
Adulteriū quō vario mō punit a deo ibi.§.iij.p totum.
Adulterio si ꝓcipit mulier vl' supponit alienū ptū: quō te
netur viro ad restōnē:⁊ quō ⁊ qualī dz viro reuelare ⁊c.
ij.pte ti.i.c.xviij.§.viij.p totum.
Adulterio q̄n vxoz ꝓcipit filiū quē vir reputat suū eē: quō
mulier tenet ad restōnem:quō tenet spurio ⁊c.⁊ si mlier
debeat' b reuelare. Et sunt q̄tuoz signa q̄ reddunt suspe
ctam talē mulierē ⁊c.ij.pte ti.ij.c.vij.§.iiij.p totum.
Alter ꝓiugū manens incorrigibilis alius hoc sciens non
pōt exigere nec reddere debitū:⁊ sunt.v.casus in q̄b' in
nocens non tenet dimittere adulterantē ꝓiug ē.licz pos
sit.iij.pte ti.i.c.xx.§.ix.p totum.
Adulterio siue in fornicatōe pōt vir dimittere vxorē ⁊ e
cōuerso.nisi in.vij.casib' ⁊c.ibi.c.xxi.§.v.⁊.vi.q̄si p totū
Adulteriū quō accusari dz ab altero ꝓiugum:qualiter fie
ri debet ista accusatio:quō ,pcedendum sit coraz iudice
ecclesiastico ,pter separatiōem ⁊c.iij.pte ti.ix.c. viij.§.
v.per totum.
Adult' amēs vl' frenetic' si aliq̄ incurreret amētiā hūit p
positū ⁊ volūtatē suscipiēdi sacra nō debēt sibi denegari
i.pte ti.iiij.c.xiiij.§.iij.ibi.q̄tū ad ptem scdam post pn.
Adulti q̄n petunt baptismū non statim cum cōuertuntur
est ipsis dandus baptismus:sz ex triplici cā differri debz
vsq̄z ad certum tempus.Et si ipsis iminet periculuz quō
sunt baptizādi ⁊c.iij.parte ti.xiiij.cap.xiij.§.xiij.p totū.
Aduocatoz officiū describit p thema ex ps.q̄d ⁊ de ipo de
clarať ⁊c.iij.pte ti.[illegible].i.in pn.
Aduocatoz officiū [illegible]citū quid est:quō debet aliquis
postulare iudicez.⁊ [illegible]unt attēdenda in postu[illegible]tiōib'
eorundem ⁊c.ibidem.§.i.
Aduocatus quō ⁊ quare d[illegible]ostulari:⁊ in q̄bus negocijs
q̄ aduocationis ars nō fit ill[illegible]icet ⁊ q̄bus nō:
⁊ perfecti quomodo debēt stare in[illegible]udicio ibidem.§.iij.
per totum.
[illegible]ocatus accedens coraz iudice ad aduocādum q̄liter dz
esse vestitus.ibidem.c.ij.ante.§.
Aduocatus q̄liter se hře dz ad illuz cuius cām suscipit ad
defen[illegible]ndū q̄ dz scribere:q̄ debet sibi dicere ⁊c. ibidem,
c.ij.§[illegible].per totum.
Aduocatus quō debet se habere ad aduocatū alteri' ptis
ad socios q̄n plures aduocati sunt ex pte cui' cām gerit
[illegible].ibidem.c.ij.§.ij.per totum.
[illegible]ocatus qualī se hře dz ad iudicez cū eū primo alloqui
[illegible]t quō se maturū hēat pncipali' quo ad tria. Et a q̄
[illegible] se dz cauere:quō dz factum suū ,pnunciare ⁊c.ibidē
c.ij.§.iij.per totum.
Ad[illegible]ocat' licet vēdere suū patrocinium:quō a fusto patro
no[illegible]z recipere salarium sm suū laborem:q̄n ipsis fit sol
ue[illegible]alariuz ⁊c.ibidem.c.ij.§.iiij.per totum.
Ad[illegible]ocatoz vitia in q̄bus sunt cōiter defectuosi:sunt nūe
r[illegible].ibidē.c[illegible].§.v.p totum.
[illegible]pcum[illegible]oz ⁊ iuriscōsultus quō multipl' peccare
[illegible]uō ⁊ q̄n te[illegible]ntur ad restitutiones:⁊ quattuoz sunt
[illegible]nsideranda ci[illegible]ēdem salarium ⁊c.ij.parte tit.i.

cap.xix.§.viij.per tot m.
Aeris inequalitate quomodo aliq̃ desi.p murmurãt ꝓtra deũ ꝛc.ij.par.ti.vij.c.ij.§.iij.ibi alij circa finem.

Affabilitas quõ alio noie

dicitur amic ia ꝓia vario modo describit.j.sub amici
Affectus inordinatus (tia.7.iij p.ti.v.ca.xx.in princi. cõtingit ꝓcipue ꝓpter mali operis frequẽtiam ꝓpter metis malicia 7 ꝓpter passiõis vehemẽtia.ij.pte ti.ix.c.
Affinitas.cõ sanguinitas.7 co (iiij.§.iij. post medium gnatio spũalis describit.quõ 7 qñ impediunt matrimonium ꝛc.ij.par.ti.v.c.v.§.i.p totũ.
Affinitas quõ impedit matrimoniũ quibus modis ꝓtrahitur affinitas.7 cõtrahens scienter in gradu ꝓhibito vsq; ad quartũ gradũ excõicatus est.Et vtrũ papa possit dispensare ꝛc.iij.pte ti.i.c.xi.
Afflictio in ꝓsperis ponit a beato grego.inter filias inuidie in quo differt a matre sua.Et quõ est causa erroris 7 falsitatis.affectionis cupiditatis 7 defectiõis bonitatis ij.parte ti.viij.c.ij.§.i.ij.7.iij.per totum.
Afflictõis tpe quõ sperare debemus in deũ.7 hoc triplici ratione.iii ij.parte ti.vij.c.i.§.v.ꝓpe mediũ.

Agilitas quid erit in cor

poribꝰ glorificatis.quid est agilitas per quid ẽ ista agilitas.7 vtrũ motꝰ corporꝭ glorificatorꝭ sit i instãti.iij.p
Agnꝰ paschalis quomodo figurat sacramentum eucharistie.7 q̃d significat spũa liter cerimõie in comestiõe agni paschalis.i.parte ti.xiij.c.
Agricultura quõ necessaria est vite hu (v.§.vij.p totus mane:quomodo hodie agricole sunt astuti.7 quõ vario modo cõmittũt fraudes in varijs suis actibus ꝛc.iij.p. titu.viij.c.iiij.§.xiij.per totum.
Agriculture quattuor sunt species.i.parte ti.i.c.iij.§.iij. ibi.agricultura circa principium.

Alleluya et gloria in excel

sis quare pretermittũt tpe septuagesime.7 in pascha q̃ re alleluya geminatur.7 quomodo alleluya interpratur ꝛc.iij.parte ti.xiij.c.v.§.ij.circa mediũ.
Alienare nulli licet rem immobilem ecclesie quid continet alienationis verbũ qñ licet. forma alienationis requiritur ꝛc.iij.par.ti.xij.c.v. §.per totũ.
Alienare quomodo 7 quando ofiant fructus beneficiorum ꝛc.iij.parte ti.xv.c.i.§.xviij.
Altaris cõsecratio quomodo alia est 7 alia ecclesie quando altare det ti.7.quãdo opus est ꝓpter fracturam 7 qñ non 7 .iij.pte ti.xij.c.vi.§.ix.per totum.
Altaris ministri quales ee dñt.iij.pte ti.xiij.c.vij.p totũ.
Altaria quõ inungũtur 7 quomodo alia varia inun iij.pte ti.xiiij.c.viij.§.ij.per totũ.
Alearuz ludus vario modo describitur.j.sub tera,l, ludus.7.ij.parte ti.i.c.xxiij.§.ij.per totum.

Ambitio quomodo dicit

cathedra supbie.ex.i.ps.cũ varijs declaratiõib.ij. Ambitio q̃ peccatũ sit ostendit tripli (ti.iij.c.v.a. §. citer quõ inordinatus appetit reperit in ambi 7 tripliciter ꝓtingit appetitũ honoris esse inordinatũ. Ambitiõi ꝓtinet querere honores 7 digni (§.i.p totũ tates q̃ periculosũ istud est ostẽdit varijs auctoritatibꝰ 7 exemplis.7 quomodo quilibet sibi cauere ab ui.p curatione ex triplici cã ibi.§.ij.per totum.
Ambitionis vitiũ quomõ est querere dignitates episcopatũ ꝛc.7 vtrũ sit licitũ talia q̃rere ibidẽ.§.iij .v.7
Ambitio quõ ostẽditur vel reperit in cteri p totũ ori cultu.f.ornatu corpis ꝛc.§.viij.per totum.
Ambitionẽ quõ a se debẽt excludere lati.iij.p.tr. , c.i
Ambulãdo qualẽ cõpositionẽ ere (§.i.per totum debet religiosus.iij.pte ti.xvi.c.viij.§.ij.per totum.
Ambulare quomodo diuersimode videtur in via charitatis.i.parte ti.xi.c.i.§.iij.per totum.
Amicitia q̃ alio noie vocat affabilitas q̃ virtꝰ sit ꝓbatur quomodo ceptũ datur in scriptura de micitia siue affabilitate.7 pũt duplex amicitia .iij.pte ti.v.c.xx. ante
Amicitiã quõ vnusq;q; habere dz ꝓpter (§.per totum virtutẽ acquirendã rõne vtilitatis comunicãde pacis seruande 7 rõne necessitatis.7 quõ necessaria est diuitibus:pauperibꝰ.iuuenibꝰ:senibus:tribulatis 7 perfectis
Amicos nõ habere quomodo est magne (ibi.§.i.p totũ stoliditatis.Et quõ amicitia dissoluitur ꝓpter finis defectũ.ꝓpter amoris simulationẽ ꝓpter criminis cõmissionẽ:7 ꝓpter virtutis ꝓfectionẽ ibi.§.ij.per totum.
Amicitie cõseruãde quomodo reqritur ꝑmanẽtia in habitu:conueniẽtia in affectu residentia in conuictu.7 respondẽtia in effectu ibi.§.iij.per totum.
Amicitia quõ diffinit.q̃ eliciũtur ex ista diffinitõe 7 quomodo amicꝰ debz seruare quattuor erga amicũ suũ.ibi.
Amiciti.. q̃ magis cõsistit in amare (§.iiij.per totum. q̃ amari ostendit 7 ꝓbatur sex rõnibꝰ q̃ magis ꝓpriuz amicitie est amare q̃ amari ꝛc.ibi.§.v.per totum.
Amicitia quõ ꝓsideratur iuxta illud grego .Probatio dilectionis exhibitio est opis.Qui sunt magis apti ad amicitiaz.7 quomodo sen.es litigiosi 7 mordaces sũt ad ipsam inepti ibidem.§.vi.per totum.
Amicitia quõ reqritur multiplex cõcordia ibidẽ.§.vij.cit
Amicus cũ amico in quibus debẽt ꝓcor (ca principiuz dare ꝛc. ibidem.§.viij.post principium.
Amicitie quõ requirũtur bõ ficentia in exteriori effectu. quõ amicꝰ amico triplíciter benefacit 7 seruit.Et ponit triplex amicitia.sez ficta vel falsa.7 vera vel impfecta et pfecta.7 summa 7 p quicq; gradus quomodo ꝓuenit ad pfectam amicitiã.ibi.§.viij.per totum.
Amicitie opposita q̃ sunt 7 quõ debẽt fugi.Et enigmata Aristotelis exponũtur ibidẽ.§.ix.per totum.
Amicitia.amor.beniuolẽtia.charitas 7 dilectio.quõ inter
Amicorũ ꝓpinquor 7 ini (se differt.iiij.pte ti.vi.c.i. micorꝭ dilectio vario modo ꝺscribitur.j.sub li a. sez dilectio 7.iiij.par.ti.vi.c.iij.7.iiij.
Amico fideli quõ m a est cõparatio.Ista fidelitas ofidit in tribus.iiij.par.ti.v.c.xvi.post principium.
Amicitiã habere necessarium est ꝓpter quattuor rõnes. quomodo p amiciti necessitati hoim subuenitur.ꝓbat ex sex generibus hoim q̃bꝰ ipa necessaria est.ij.pte ti. v. c.v.§.iij.per totum.
Amici 7 ꝓsanguinei quõ vario mõ coangustãt moriẽtes Et in ꝗbus 7 quõ cũ vno exẽplo.i.pte ti.v.c.ij.§.ij.p to.
Amoris passio describitur cum multiplicĩ amore 7 effectibꝰ amoris 7 passiõis aie sunt.ti.i.p.ti.vi.c.ij.ante.§.
Amor quomodo est prima passionum 7 principalis.quid est amor.quid 7 amari debet 7 fm triplicem appetitũ q̃ reperitur in rebꝰ est triplex amor.7 quomodo amor est via qua itur ad xpm.ibi.§.i.per totum.
Amores isti sunt in nobis sez sensualis.naturalis:parẽtalis.cõiugalis:pa ialis:socialis:7 amor rei temporalis.
Amoris effectus sunt.extasis:vnio. (ibi.§.ij.per totum zelus.languor.liquefactio.inhesio.7 inebriatio.q̃ reducunt ad extasim.§.iij ij.v.vi.vij.viij.ix. .p totum.
Amor ꝓsentis secu i ponitur a beato grego.p sexta filia luxurie in quo cõsistit illud peccatũ quare po tur.p filia luxurie.ij.par.ti.v.c.xiij.ante.§.
Amarozũ seculi ponit thema ex psalmo.quomõ isti sunt corrupti 7 abominabiles ibi.§.i.per totũ.
Cetera in isto capitulo habes.j.sub.m. scilicet mundus. ponitur a beato grego.p quinta filia luxurie et mare seipm ꝓtingit tripl.ij.p.ti.v.c.xiij.ante.§.
Amore sui quare quis inimicat deo.Et q̃nq; sunt ꝓditiones vere amicitie,7 quõ mali se amãt ibidẽ.§.i.p totum

Amore sui quõ q̃s iniuriat ꝓxio multiplic.ibi.§.ij.p totuz
Amore sui quõ pctã multiplicant ibidem.§.iij.p totum.
Amore sui iordinato quõ ꝓcedit negligẽtia:7 mior amor pot intelligi duplꝰ ꝛc.ij.pte ti.ix.c.iij.§.ij.circa fi.
Amor inordinatꝰ se mala facit:siue.vij.mala ꝓcedunt ab isto igne amoris inordinati.i.p.ti.iij.c.iiij.§.ij.p totũ
Amor quõ descrit fm pbum:quõ ꝓprꝰ dz amari 7 sibi velle bonũ.iij.p.ti.xx.c.vi.ante medium.
Amor naturalis quõ est speculũ in q̃ nũc deuz videre possumus in enigmate.i.pte ti.iij.c.vi.§.v.p totum.
Amor:beniuolẽtia:charitas 7 dilectio quõ iter se differũt iiij.pte ti.vi.c.i.post ꝓncipium.
Septẽ sunt q̃ valẽt ad bõ vt q̃s amet a deo ibidẽ.c.iij.§.x.p totũ.De amore vide etiã varia sub charitate 7 dilectiõe.
Amor diuitiarꝭ describit.j.sub littera.d.sez diuitias.ij.pte ti.i.c.i.§.i.per totum.
Amplexus oscula vel tactus ipudicus qñ fiunt cũ consensu in malum qñ mortalia vl venialia:7 q̃re sunt cauenda ij.pte ti.v.c.i.§.xx.per totum.

Anathema dicit excõicatio

maior:7 quõ separat hoiem a.viij.bonis magnis:7 quõ 7 qñ licet cũ ipsis excõicatis ꝓversari vel participare. ij. pte ti.iiij.c.vi.§.iiij.p totum.
Angeli de q̃bꝰ ponit thema ex ps.q̃bꝰ 7 q̃ ipsis ꝺclarat:quõ sũt dei ministri 7 nri custodes.iij.p.ti.xxi.c.v.ań.§. p t.
Angeli in cõi quõ dicunt ꝓncipes:quõ ꝓncipantur demonibus:bellãtes ꝓ nobis:quõ ꝓncipant sup hoies hẽdo variam ꝓtãem sup eos.ibi.§.i.p totum.
Angeli quõ laudãt deuz:7 q discurrũt.ꝓpt nra obseqa
Angeli q̃ ordine stant in suo ꝓsortio (ꝛc.ibi.§.ij.p totũ. quõ sunt fortes ad sufferẽdũ aduersa:7 quõ portant animas ad paradisum ꝛc.ibidem.§.iij.per totum.
Angelꝰ ponit iterũ thema:q̃ 7 de ipsis declarat cũ q̃druplici medꝰ ibi n.c.vi.ante.§.per totũ.
Angelꝰ q̃ 7 quãta multitudo:quõ antiq̃ ꝓbi posuerunt esse plures angelos:quõ multitudo eorꝭ excedit oẽm multitudinem 7.quõ ꝓnũdem numerꝰ distinctus est in tres hierarchias:7 quõ inter differũt ibi.c.vi.§.i.p totum.
Angeli quã locutiõem hñt:q̃ est ista locutio.quõ vnꝰ loquitur alteri:7 alter loquunt deo.alio modo angelis:7 alio mõ hoibus ibidem.c.vi.§.ij.per totum.
Angeli quõ sũt vigorosi 7 potẽtes:quõ hñt duplicẽ cognitionez:7 quõ dicunt potẽtes vtute ꝛc.ibi.c.vi.§.iij.p to.
Angeli quõ sũt veloces ad obediẽdũ q̃ ꝺ ꝓma hierar null mittit:quõ 7 q̃re aliq̃ mittunt ad custodia q̃ angelos ꝓtinet ista custodia ibi.c.vi.§.iiij.p totum.
Angeli quõ deputant ad custodiã in itroitu hois in mundum.ibi.c.vi.§.v.per totũ.
Angeli quõ hoiem custodiũt donec veniat ad vsum rõnis sez ꝓseruãdo a maior:reuocando a vitio 7 ꝓmouẽdo in bonum ibi.c.vi.§.vi.p totum.
Angeli quõ custodiũt hoiem q̃n egredit de mũdo.Et quõ dz q̃ angeli dolent:7 quõ intelligit bõ q̃d dicit in Dan.q̃ vnus angelus ꝓtiebatur alteri ibi.c. §.vij. p totũ.
Angelꝰ 7 btis q̃re nõ ẽ spes.ꝓbat et.iij.p.t.vij.c.ij.pm.
Angeli q̃ dicant purgare illuminare 7 ꝓficere quõ intelligitur.iiij.p i.ix.c.iiij.circa m dium.
Angelorꝭ chorꝰ quõ ꝓtransiuit ꝛc ara virgo :7 quõ superoes ascendit:7 que sunt ꝓpetates ordꝰ angelorꝭ.iiij c.xliij.§.i.ij.iij.iiij.v.vi.vij.viij.7.ix.p t m.
Angelica natura siue intellectualis:quõ est speculũ in quo nu videmꝰ deũ in ꝑti.i.pte ti.iij.c.vi.§.ix.p totuz.
Angelus bonꝰ vel malus q̃ post deũ pot opari circa potiã imaginatiuã.ꝓbat.i.pte ti.ij.c.vi.§.iiij.7.v
Angeli quõ 7 q̃re dicũt viri.i.p.t.i.c.ij.§.ij.modicũ p
Angelorꝭ pulchritudinẽ admirãdam tria ostẽdunt. i.c.ij.§.ij.post ꝓncipium.
Angelorum est liberũ arbitriũ 7 ꝓfectꝰ q̃ hoibus .pte ti.iiij.c.ij.§.ij. ante medium.
Angeli q̃uis fidelibus 7 infidelib deputati sunt ad cu diam.tñ multo plus ecclesie ꝓbat exemplis ex sacra scriptura.i.pte ti.v.c.ij.§.vij.circa medium.
Angelus supmus lucifer:quõ fuit eq volut esse deo ꝛc.ij.p.ti.iij.c.i.§.iij.modicũ ante media 7 post p totuz.
Anima quõ dz imago dei.iuxta illud faciamus hoiem ad imaginem ꝛc.Et quõ sunt similitudines fm ꝓportiõem inter deũ 7 animaz quantũ ad suam naturalia.i. parte ti.i. c.i.§.i.per totum.
Ania quõ ẽ imago incarnare vitatis mediãtibꝰ vtutibꝰ:7 quõ recipit.ix.vtutes i baptismo p fidẽ ꝛc.ibi.§.ij.p to.
Anima quõ ẽ imago glorificate intellectualitatis 7 quõ ꝓticipat cũ nouem ordinibꝰ angelorꝭ:7 quõ deũ diuersimode in q̃nq; reputant ibi.§.iij.p totum.
Anime mirabilis nobilitas describit per thema ex ps.q̃ ẽ ista pulchritudo ꝛc.ibi.c.ij.ante.§.
Anima quõ dicit pulchra inter mulieres ex lra.o.que sex modis pulchre exponit ibidẽ.c.ij.§.i.per totum.
Ania quõ assimilat mulieri pulchre quõ ipa ꝓpat ãgelis repit in femis:7 cõmendat in scienijs ibi.c.ij.§.ij.p totũ
Ania docet quõ venire dz ad pfectiõem:7 quis sit terminus deferẽdus:q̃s sit terminꝰ requirẽdus:7 q̃s locus cõlendus.Et quõ ꝓmus hõ se fecit similem iumẽtis inspiritibus p decem signa.ibidem.c.ij.§.v.
Anima quõ ignorat suam iniquitatẽ actualem:suaz infirmitatẽ virtualem:7 imbecillitatez visualem.ibidem.c.ij. §.iiij.per totum.
Anima quõ a deo recipit varia bñficia collata quo ad scientias artes 7 vtutes ibidem.c.iij.per totum.
Anime describunt.xij.ꝓprietates fm diuersos sapientes Et quõ spũsanctus istas aliter intelligit q̃ ꝓbi ibidem ca.iiij.ante.§.per totum.
Anima rõnalis quõ diffinitur fm theologos a spũsancto illustratos.ibidem.c.iiij.§.i.per totum.
Aia rõalis quõ ẽ creata ꝓpt q̃druplicẽ finẽ ibi.c.iiij.§.ij.
Animã q̃ dicunt cũ corꝑe mori hereici declaran (p totur:7 ipsius immortalitas multipliciter ꝓbatur 7 ostendit ibidem.c.v.per totum.
Ania quõ vnitur ad corpus:cur facta est aia:quõ vnit corpori:qũ infundit ꝛc. i.c.vi.ante.§.per totum.
Anima quõ vnitur c corꝑi:7 de q̃druplici complexione hois ꝛc.ibide §.i.per totum.
Anima q̃re valde ꝓuenienter vnitur:tali corꝑi humano. Et decuit deum aiam corꝑi humano vnire post peccatũ tripliciꝶ rõne ibi.c.vi.§.ij.per tum
Anie quõ remanet pena tpalis post baptismũ:7 q̃ deus bõ voluit p tres rõnes pater ibidem.c.vi.§.iij.p totum.
Anie quõ in scriptura multipl sumit ibidẽ.c.vi.§.iiij.p t.
Anie plures nõ sunt in hoie p essentiam: sed vna tantum ibidem ij.c.i.ante.§.per totum.
Ania rõnalis vnit corꝑi nõ mediante aliquo corꝑe nec mediante aliq̃ dispõne accidentali:sed p seipsam:7 quõ ꝓter istam ania vniri possit deo ibidem.§.i.p totum.
Anima quõ 7 quare est in vnoquoq; corꝑe tota 7 in q̃libꝭ corporis tota.ibi.§.ij.per totum.
Anie essentia q̃ nõ est eiꝰ potentia:q̃re aia fm essentiã nõ causa:7 q̃d est potẽtia anime ex quo nõ est essentia ꝛc. 7 media in potẽtijs ibi.§.iij.7.iiij.per totum.
Anime potẽtias plures esse ostendit ex ꝓbo 7 per magrm sententiarũ ibi.§.v.per totum.
Anie sũt ꝓprietates potẽtiarꝭ:7 quõ distinguũt ꝛc.ibi.§.vi.p t.
Anima rõnalis potentie sunt q̃nq; quõ actio humana abhi edit:7 quõ 7 qũ sunt meritorie:quomodo diuersis assumlant ꝛc.ibi.§.vij.per totum.
Anime de quõ ordinant adinuicẽ ꝛc.ibi.§.viij p totũ
Anie potẽtie vegetatiue quõ distinguunt in tres ꝓtes.Et q̃ vegetatiuũ hz ꝓfecto corꝑis ipm viuens p animã. Ad oõ triplex operatio est necessaria,ibi,c.ij.ante.§.

Universidad de Deusto
Biblio

A ante P

Anime potentia sensitiu.. est duplex q̃ quo subdiuidit in q̃nq; sensus exteriores ibi.c.ij.§.j.per totum.
Anima rōnalis in potentijs suis quo est speculū in quo nunc deū videmus.j.p.ti.iij.c.vj.§.j.
Aia quo cōgscit p intellectū corpa cognitōe intellectuali materiali vl̃ necessaria.j.p.ti.iij.c.xj.§.j.p totum.
Anima quo cognoscit p essentiā suam corpa mediātibus speciebus intellectualibus.ibidem.§.ij.p totum.
Aia q̃re nō intelligit p spēs naturalē inditas ꝛc.ibi.§.iij
Anime quo nō exhiuunt spēs intelligibiliū ab a (p totū. liquibus formis separatis ibi.§.iiij.p totum.
Anima intellectiua quomodo cognoscit res materiales in rationibus eternis ꝛc.ibi.§.v.per totum.
Aia fm doctores quo figurat p hierlim.Et vi. porte i ipa q̃d spūalē significant.j.p.ti.ij.c.iij.§.vij. p totum.
Aia quo separat a corpe in morte ꝛc.j.p.ti.v.c.j.p totum.
Aia quo hz triplex bellū in nouissimo.j.p.ti.v.c.ij.§.j.ij.
Aia separata quo pnitat aīs dñm post mortē. (ꝛ.iij.p totū. ꝛ de q̃bus dñs exigit rōnem ab ipa ibi.§.iiij.p totum.
Anima decedēs cū pcto mortali ostendit sex rōnibus iustissime dānanda.j.p.ti.v.c.iij.§.ij.p totum.
Aia ꝛ in inferno sunt septē pene ibi.§.iij.p totum.
Anima que sine peccato mortali decedit quo sententiat a superno iudice ad purgatorium:ꝛ de diuersis penis ipius purgatorij.j.p.ti.v.c.v.per totum.
Aia separata cōgscit:& nō puertēdo se ad fantasmata sicut cū ē vnita.declarat vario mō.j.p.ti.v.c.vj.aī.§.p totū.
Aia quo pfectā cognitionē hz de alijs aiabus separtis loquendo de cognitiōe naturali aie:ꝛ q̃ aia separata non cognoscit statim oia naturalia ibi.§.j.p totum.
Aia separata retinet sibi habit' scie hic acquisite:& nō remanet actus fm eundē modū dicendi ibi.§.ij.p totum.
Anima separata fm naturalē cognitionē que cōis est salutis ꝛ damnatis in alia vita non cognoscit que hic agunt pticularia ꝛ quare ꝛc.ibi.§.iij.per totum.
Aie defunctorū cū apparēt viuis q̃d ex varijs cāis fit ostē
Anime passiōes sunt amor:odiū:de (dic ibi.§.iiij.p to. fideriū:tristicia:spes:desperatio:timor:audacia:ꝛ ira.j.p te ti.vj.a.c.ij.vsq; ad.xij.capl'm.
Anima pctōis quo vexat in vita pnitē a bonis tpalibus naturalibus ꝛ spūalibus.j.p.ti.vij.c.iij.§.j.ij.ꝛ.iij.p to.
Aia nostra quo hz septē infirmit[illegible] ē quas dñs dedit ei septē remedia.ij.p.ti.iij.c.ix.§ [illegible] totum.
Aia q̃ nobilis sit ostēdit:ꝛ quo p mundi amorē aboiabilem facit se.ij.p.ti.v.c.xiiij.§.iij.ante medium.
Aia cuiuslibz fidelis quo pot eē regina stās a dextris dei circūdata cū [illegible] ab' ꝛc.iij.p.in plogo aī.§. circa medium.
Anime templum q̃ sanctificat ad filitudi (medium. nem consecrationis ecclesie ꝛ decem que cōcurr[illegible] ad sanctificationē templi.fiunt etiam in cōsecratione templi anime.iij.p.ti.xij.c.vj.§.ij.p totum.
Anime templum quo violat ꝛ quomodo iterū reconciliatur.ibidem.§.iij.circa principium.
Anima deuota quo pot esse sepulcrū xpi.ꝛ q̃ ad hec sunt necessaria ꝛc.iij.p.ti.xiiij.c.iiij.§.iij.p totum.
Anime quomodo purgant in purgatorio.p peccatis.i[illegible] j. parte ti.xiiij.c.x.§.iiij.p totum.
Animarū pdatoria manus que est:ꝛ qui eius di[illegible] modi.ij.par.ti.ij.c.j.§.xxij.per totum.
Anima quo reddet deo rōnem in morte de potētijs suis. iiij.parte ti.xiiij.c.ix.§.j.per totum.
Aie exultatio est triplex.iiij.p.ti.xv.c.xxix.§. [illegible] in [illegible] edio:
Anima quo volat versus deum tribus considerationibus iiij.par.titu.x.c.v.§.iij.per totum.
Anime quomodo portatur ad paradisum ab angelis ꝛc. iij.parte ti.xxj.c.v.§.iij.in medio.
Anim[illegible] ꝛ potētie sunt quatuor quomodo pctm in [illegible] culam in anima:ꝛ quare illa mac[illegible] manet in aia cum transeūte actu peccati.j.p.ti.i[illegible] ij.p totum,

Aialibus siue iumentis quo primus homo se filem fecit per decē signa que exptus est.j.p.ti.j.c.ij.§.v.
Animus tuus si prudens fuerit tria pzecogita.iiij.par.ti tu.ij.c.ij.ante.§.per totum.
Annexū spūali q̃ est symonia.ij.p [illegible] i.j.c.v.§.xxj.p totū.
Annunciatio dñica describit.j.in tabula spāli de bta vgine sub lra.a.ꝛ.iiij.p. ti.xv.c.viij ꝛ.ix per totum..
Annus solaris quomodo haber quatuor tpa mundi ꝛ q̃tuor tpa quomodo variant.ꝛ quid nobis significant ꝛc. iij.par.ti.xiij.c.iiij.§.ix.post principium.
Anni quot fluxerūt a pncipio mūdi vsq; ad xpi incarnationē:quot a pncipio mūdi vsq; ad diluuiuz:ꝛ quot vsq; ad abraā.ꝛ quomodo deus posuit incarnationē suam in medio.iij.p.ti.xxxj.c.ij.§.iij.post pncipium.
Annus discretiōis describit in q̃ q̃s tenet ad pfessionē ꝛ opiniones aliquor desup ꝛc.ij.p.ti.ix.c.viij.§.ij.p totū.
Annus integer requirit ante pfessionē in ordine mendicantium.iij.p.ti.xvj.c.iij.post pncipium.
Annualis pcessus describit q̃ fit rome in cena dñi ꝗ multa gene.a hoim.iij.par.ti.xxiiij.c.lxxij.p totum.
Annue semel cōmunicans vtrum satisfacit pzecepto ecclesie ꝛc.ij.par.ti.ix.c.ix.ante.§.
Annos quot habere dz monialis que eligi possit in abbatissam vl' pozissam ꝛc.iij.p.ti.xix.c.ij.§.viij.p totum.
Annualium redditū ꝛ [illegible]um ponunt diuersimode in diuersis ptibus.Et circa istam materiā ponunt octo notabiles questiones.ij.p.ti.j.c.xj.p totū.
Antichristi tpe quo erit maxima tribulatio:q̃bus ipa figuratur:quo tpe veniet:ꝛ quomodo multa reperiunt pzenūciata in sacra scriptura [illegible] doctores declarata.iiij.par. ti.xiij.c.iiij.ante.§.per totum.
Antixpi aduentus quo figuratur p quattuor bestias.de q̃bus Danielis.vij.quarum pprietates sibi applicant. Et quid significat paruum cornu ibi.§.j.p totum.
Antichristus quo figuratus est p [illegible] quattuor monarchias. de q̃bus in Daniele ibidem.§.ij.p totum.
Antichristus quo tentat p plationem falsarum doctrinarum.ꝛ per oblationem plurium diuit[illegible]rum.p illationes pressurarum ꝛc.ibidem.§.iij.per totum.
Antropos.i.arbor euersa quare dz hō quo plantat ꝛ quo fructificet.j.par.ti.xiij.c.xiiij.§.v.per totum.

Apparitiōes aiarum quo

fiunt ex varijs cāis q̃ apparēt viuis.j.p.ti.v.c.vj.§.iiij
Apparitiōes in somnis siue de bonis siue de ma (p to. lis quomodo est pctm ꝛ quo nō.ꝛ quomodo multi illudunt in somnijs.j.p ti.ij.c.vij.§.iij.per totum.
Appetitus diuitiar ex triplici cā nunq̃ satiat.ij.par.ti.j.
Appetitus honoris triplex est ordina (c.ij.§.j.p totum. tus.ij.par.ti.iij.c.v.§.[illegible] circa medium.
Appetitum hois quo vario modo tentat diabolus ꝛc.iiij. par.ti.xiij.c.iij.§.iij.post medium.
Appetitus inordinat' quomodo reperit in ambitiōe ꝛc. ij.par.ti.iij.c.v.§.j.circa pncipium.
Appetitū quo dz [illegible]re eps ad epatus ꝛc.iij.p.ti.xx.c.ij.§
Appetitus diuitia[illegible] vide.j.sub lra.d.f.diuitias. (vj.p to.
Appetit' inordinat' q̃re dz gula:ꝛ duplex appetit' describitur circa gulam ꝛc.i[illegible] p.ti.vj.c.j.ante.§ [illegible] totum.
Appentui quo se phibē[illegible] ira ꝛc.j.p.t.vj.c.xj.§.j.circa pn.
Appellatio quid est.[illegible]trū valeat statutū alicui' municipij q̃ nō posset appellari nisi ad iudicē illi' loci ꝛc.[illegible] ti
Appellatio licz fit cōe remediū (ix.c.xiiij.ante.§.[illegible] tn in multis casibus reijcit.Et q̃n vere vl' ficte appellat cōtumax ꝛc.ibidem.§.j.per totum.
Que [illegible] ptes iudicij a q̃ appellat si sibi videt q̃ appella[illegible] fit [illegible]ustratoria:quo iudex pōt differr appellationē.ꝛ ab vna eadēq; snia q̃n vtraq; ps pt appellar ibi.§.ij.p t.
Appellantis iudicis que sunt ptes in inhibitionibus fiendis.quando ꝛ quo possit reuocari:quomodo causa ap

A ante Q ꝛ R

pellatōis pōt.pseq̃.ꝛ termin' pseqūde appellatōis est
Appellare nō hz a papa ad suc (tripler.ibidē.§.iij.p to. cessorē ipsi' vl' ad pciliū q̃nale pbat ex puilegio roma
A quor ad quē hz (ne eccl'ie.iij.p.ti.xxiij.c.iij.§.iij.ꝛ.iiij appellare ꝛc.ꝛ appellatio dz fieri ad aliū [illegible] ibidem.
Appellare q̃n q̃s pōt a legato ꝛ q̃n nō.Et [illegible] a mero executore nō appell' ꝛc iij.p.ti.ix.c.iij.§.iiij.ꝛ.v.ꝛ.§.vij.
Appellatōe legitima facta excōicatio (circa finē patet lata nō tenet q̃d est.glosatur.iij.pte ti.ix.c.iiij.§.ix.
Apocriphū dz aliq̃d duplr.quoz libri apocriphi dicūtur Et triplex doctrīa dat circa doctrias doctor.i.p.ti.xvij.
Apocriphi q̃ libri dicūt ab eccl'ia Ubi (c.vnico.§.xviij. de ipsis habet in iure.Vñ cōponit p ordinationē apocriphus q̃ dicūtur apocriphi.iij.p.ti.xviij.c.vi.§.iij.p to.
Apostasia.ppie q̃d ē.q̃d iportat.q̃b' mōis pticit aliquē apostatare siue recedere a deota fide ꝛc.ij.p.titu.xij.c.
Apostate eiecti ꝛ fugitiui monachi vbi inuēti (vi.p to. fuerint sub custodia reuocētur.ꝛ quō mōasteriū se hre dz circa fugitiuos reuerti volētes ꝛc.iij.p.titu.xvi.c.v.
Apostata vel fugitiu' q̃s dz.cui' sūt bona q̃ acq (aī.§. fiuit in apostasia.ꝛ si ipe acq̃fiuit bfiliū vl' iuerit ad lariozē ordinē ꝛc.quō sit cū illo faciēdū ꝛc.ibi.§.i.p totū.
Apostata siue fugitiuus si ter iuerit de mōasterio non dz vlterī' recipi.si aūt recipit in quo loco dz poni inter monachos ibidē.§.ij.p to.Quis ministrabit expēsas huic q̃ detrudit ad aliō monasteriū ꝛc.ꝛ q̃n q̃s dz ver' apostata
Apostata bona q̃ acq̃fiuit in apostasia (ta ibi.§.iij.p to. cui' sūt.ibi.§.iiij.p to.Quis excōicatōes incurrūt aliquando religiosi in speciali ibidē.§.v.per totum.
Apostate a religione in apostasia suscipiētes ordines sunt suspensi ꝛ irregulares.iij.p.ti..xxvij.c.iiij.ibi ,apostate ante medium..
Apostoli quomodo sunt principes ecclesie ꝛ quor odo a [illegible]o dignificati sunt vario modo tertia pte titulo.xxxi. capi.viij.ante.§.
Apostoli q̃ venerandaz dignitatē acceperunt a christo quomodo constituit eos principes ppli.quō ipsi cōposuerūt symbolū. quicq̃d vnusquisq; i speciali cōposuit
Apostolos quomodo christus mira (ibi.§.i.per totum. biliter elegit ex toto mundo per numerum duodenariū ꝛ quare.ꝛ quomodo misit eos ad predicandum.quomodo se tenuerunt in victu ꝛ amictu ibidem.§.ij.p totum.
Apostoli quomodo sunt a christo mirabiliter eleuati contra demones ꝛ malos homines ibidem.§.iij.per totum
Apostoli quomodo septem potestates receperunt a c[illegible] sto.iij.parte ti.xxj.c.iiij.§.i.per totum.
Apostoli q̃ emiserunt votum paupertatis probatur multipliciter.iiij.parte ti.xij.c.iiij.§.xx.per totum.
Apostoli q̃ habuerunt aliquid in cōmuni quantū ad ius ꝛ dominiū.pbatur ad longū.ibi [illegible] §.xxi.per totum.
Apostoli q̃ post resurrectionē ꝛ ascensionē domini aliq̃ habuerūt in cōi.pbat ibi.§.xxij.ꝛ p sequentes pater.
Apostoli sicut ter vocati fuerunt a domino.sic etiā q̃s vocatur a domino in pzelaturam tribus modis.i.parte ti. v.c.ij.§.vi.modicum post medium.
Apostoli quomodo habuerunt potestatem inter se:ꝛ quomodo vnus alium pzecellebat.iij.parte titu.xxij.c.iiij.§
Apothecarij [illegible]omodo ꝛ quā [illegible].ibi septima.circa finē do fraudem committunt in faciendis medicinalibus ꝛ quomodo peccant in vendendo in diebus festiuis.iij. [illegible] te ti[illegible].viij.c.iiij.§.vi.per totum.

Q̃ que sancte siue benedi-

cte que esse debent in ecclesia virtutes describuntur.Et q̃ non est sacramentum.iij.pte ti.xij.c.x.§.iij.p [illegible] tum..
Aquila quomodo allegorice significat iohānem euāgelistam.i.pte ti.iij.c.iij.§.ij.ibi.iiij.ꝛ vltimo ppe finem..

Arbitri qui dicunt quor

alij sunt ordin[illegible]ij ꝛ arbitri:alij arbitri tantū:quō differūt ab ordinarijs:ꝛ arbitrorū duo sunt genera q̃d debēt seruare ꝛc.iij.p.ti.ix.c.vi.p totum.
Arbitriū liberū describitur vario mō sub liberum arbitrium Et.i.pte ti.iiij.c.ij.ante.§.per totum.
Arbor i vel ligno quō assimilat hō.Et quare dicitur antropos:quō plantatur:quomodo fructificet:ꝛ q̃ fructū ipsius.i.parte ti.iiij.c.xiiij.§.v.p totum.
Arbor quō designat hoiem vel eius voluntatē quō illa plātatur q̃d significant moraliter stipes rami cortex ꝛ folia i.pte ti.iiij.c.xv.§.i.ꝛ.ij.per totum.
Arbor vt fructificet plures q̃ditiōes q̃currunt que ꝛ moralizant ibidem.§.ij.circa medium.
Arboris huius fruct' quō discernant:quem fructū arbor bona pducit a malo ꝛ est triplex gen' fructuuz:ꝛ sunt septem p que cognoscunt ibidem.§.iij.
Archiepoz dignitas siue officium vario mō describit infra sub littera.e.scz eps.principalr.iij.p.ti.xx.c.iij.ꝛ.iiij
Archipsbyteri q̃d officiū hnt.quid pticet ad eorū dem officium.iij.pte ti.xix.c.vij.§.ij.p totum.
Archipsbyter quō dz esse subiectus archidiacono:in quo pcellit eū archidiaconus ꝛc.iij.p.ti.xix.c.vij.ante.§.
Archipsbyterorū officiū ad longuz describit.ibidem. §.ij.
Archipsbyter ruralis q̃ hz facere i suo officio.vtz hēat auctoritatē instruēdi siue pfirmandi pnitatos a pronis ecclesie q̃ sunt sub plebanatu ibidem.§.iij.p totum.
Archidiaconi dignitas describit p thema ex ps.quē statū ipsi habent ꝛc.iij.p.ti.xix.c.vi.ante.§.p totum.
Archidiaconus quō in aliq̃b' ecclesijs hnt iurisdictionem:ꝛ in diuersis locis q̃ est differentia inter eū ꝛ archipsbyterum.quā curā hz ꝛc.ibi.§.i.p totum.
Archidiacon' quō hz examinare.pmouēdos ad ordines ꝛ pficiendos in ecclesijs:ꝛ quō pōt instituere ꝛ destituere decanos rurales ꝛc.ibi.§.ij.per totum.
Archidiaconus nō hz iurisdictiōem nisi de psuetudine ꝛ q̃ sunt ipsi' specialia officia ibi.c.vij.§.i.p totum.
Archidiacono in q̃bus cāis eps pmittit suum officiū ꝛ in q̃bus nō ꝛc.iij.pte ti.xix.c.viij.§.i.
Architectores quō in suis officijs fraudē cōmittunt:quō hec ars licite ē exercēda ꝛ cauēda a fraudib':ꝛ quō lapicide fraudē cōmittunt iij.p.ti.viij.c.iiij.§.viij.p totum.
Artū libaliū mechāle[illegible] ꝛ pbie inuētores q̃ fuerūt:q̃d scripserūt:ꝛ q̃ bñ vl' [illegible] scierūt.i.p.ti.i.c.iij.§.iiij.ꝛ oñ p t.
Artes liberales q̃ q̃libet studere dz ofidit ꝛ notabilr pbatur:ꝛ q̃ est vtilitas harū artiū ꝛc.iiij.p.t.xvi.c.vnico.§.i. Vide de artib' ꝛ scientijs et.j.sub lra [illegible] scriptura pncipaliter ꝛ scientia.
Ars quō poita pbo.pytute.q̃d est ars ꝛ cū arte quomodo [illegible] prudētia ꝛc.iiij.p.t.i.c.i.§.v.ibi.ars et vltra med.
Artifices varij quō vario mō in officijs suis fraudē cōmittunt.iij.p ti.viij.c.iiij.p totū.Et de varijs opibus artificum hē[illegible].j.sub lra.o.f.opus.ꝛ ibi.c.i.p totum.
Artifices ꝛ mercatores quō in plateis faciunt vsurā ꝛ dolum.ij.pte ti.i.c.vi.§.ij.per totum.
Artificium honestū exercere possunt clerici si indigēt ꝛc. ij p.ti.xiij.c.ij.§.iij.circa pncipium.
Ars in quo pueniret ꝛ in quo differt a prudētia ꝛc.iiij.p.t. [illegible] quō ꝛ quare dñs veniet ad iudiciuz (i.c.i.§.v. ꝛc.i[illegible]j.pte ti.xiiij.c.xi.§.ij.
Arma faciētes vel vēdentes q̃b' hoies ledunt:vtrū sit licitū vel turpe lucrū.ij.pte ti.i.c.xxiij.§.xi.p totum.
Arma defectes saracenis vel ligna vel mercimonia excōicati sunt maiori snia.iij.pte ti.xxiij.c.xxx.p totum.
Arma [illegible] religiosi tenēt infra septa monasterij sine licētia abbatis excōicati sunt maiori sententia quō hoc intelligitur. [illegible]em.c.lix.per totum.
Arm[illegible]ura hz duas spēs.s.architectonicā ꝛ fabrilez:ꝛ edificioz tres sunt ptes [illegible] i.pte ti.i.c.iij.§.iij.circa pn.
Arma spūalia que sunt [illegible] quomodo cuz ipsis pugnare de

bemus spualiter.iiij.p. .ti.i.c.iij.§.i. .ij.aliqua.
Arrogatia est sext' gr d' supbie ⁊ in q ipa pfistit:⁊ addu cūt nobis in exēplū illi q̄s varie seduxit.ij.p.ti.iij.c.iij.
Aromatarij siue aportecarij quō ⁊ qñ frau (§.ix.p totū dez cōmittūt ?nec .mali' ⁊c.⁊ qñ peccāt vendēdo die bus festuis ⁊c.ij.pte ti.viij.c.iiij.§.sexto per totum.
Articuli fidei describūtur vario mō.j.sub lra,f,sez fides, ⁊c.⁊.iiij.pte ti.viij.c.iiij.§.i.ij.iij.⁊.iiij.
Articuli.xiiij.ponūtur in q̄b' cōiter nō tenet mgr sniarū ⁊ Bratian' in ōcrē.iiij.pte ti,xi.c.viij.añ.§.⁊.§.i.p to. Cōtra articlos pariſi' dānatos an q̄cūqz vl' vbicūqz quis eos tenet excōicat' est ⁊c.iij.p te ti.xiiij.c.iiij.ante.§.
Articulo necessitatis absoluti ab excōicatiōe si ꝓstea cū possunt non se pñtant eis q̄ ordinarie absoluere habent excōicati sunt maioꝝ snia.iij.pte ti.xiiij.c.xlvij.
Articulos fidei quomodo diuersi heretici. diuersimode senserunt ⁊c.i.par.ti.v.c.ij.§.viij.ibi.tertij operarij.

Ascēsio dominivario mo

do describitur.i.par.ti.v.c.iiij.§.i.ij.⁊.iij.per totū.
Ascēsus duplr describit:vn' vtutū.ali' vitioꝝ.ij.pte titu.
Ascēdit p septē grad' ad deū vel (iij.c.iij.post pncipiuz ad dei visionē.iiij.parte ti.xv.c,xvij.§.i.circa medium.
Aspectus vanus oculoꝝ ad q̄ta mala ⁊ peccata hominē inducit.⁊ quare plus per visum q̄ per alios sensus exte riores.ij.par.ti.iij.c.vij.§.vi.per totum.
Aspectus libidinosus delectabit iuxta illud xpi.q̄ viderit mulerē ad ꝛcupiscendū ⁊c.ij.p.ti.v.c.i.§.vij.p totum.
Aspectus siue visus quō est cā destructiua castitat'.iiij.p te ti.iiij.c.vi.§.ij.ibi.circa aspectū. Vide etiā.j.sub lra,
Assessores q̄ scīēter induxerint iudicē ad (v.sez visus. male iudicandū tenētur de omni dāno parti lese contra iusticiā:⁊ quare assessoꝝ eligit.iij.pte ti.ix.c.ij.§.i.
Assessores iudicis vel ei' delegatos quō lz ipsis petere el' accipere de ptib' salariū ⁊c.ibidē.§.ix.per totum.
Astronomia siue mathematica quomodo pertinet ad secundū gen' diuinatiōis ⁊c.ij.pte.ti,xij.c.i.§.vi.
Assissini mādātes vel faciētes aliquē interfici excōicati sūt maioꝝ snia.iij.pte ti.xxiiij.c.xxxvi.per totum.
Astutia fraus ⁊ dolus licet reperiātur in alijs vitijs com muni' tamen in vitio auaritie. Et quomodo ille termi nus astutia aliquando sumitur bono:⁊ aliquando in malo:patet.ij.par.ti.i,c.xvij.§.i.

Attētio vtrum sit necessa

ria in hoīs c .ticis.⁊ quomodo eccl'ia nō ponit intē tionē ⁊ deuotione ub pecepto sed gratie dei,iij.pte ti, xiij.c.iiij.§.vij.etia.§.viij.aliqua patēt.
Attētio qualis dz esse in hoīs ⁊c.ij.pte,ti.ix.c.xij.§
Attria quid erant in veteri testamēto:⁊ quid nobis significant. Et sunt tria atria domini in q̄bus volūtas electorū eligit habitare,i.p.ti.iiij.c.vij.§.v.per totum.
Attritio ⁊ contritio in q̄bus differunt ⁊c,iij,parte ti,xiiij, c.xviij.post medium ante primum.§.

Auaricia describitur pe

thema.q̄d ⁊ de ipsa declaratur. Et cū auaricia sit imo deratus amor habendi.hec moderatio pōt esse .p i ter.ij.par. ti.i.c.i.ante.§.per totum.
Auaricia siue cupiditas quō sumitur tripliciter.quo dif finitur:⁊ aliud est diuitias amare ⁊ nō habere.alid hēre ⁊ nō amare.aliud nec habere nec amare.⁊ .liud habe re ⁊ amare.⁊ quare auaricia est pctm.ibi.§.i.per totuz.
Auaricia quō aggrauat hoiem.quare est graue p catū quō auarus diuersimode peccat.⁊ tripliciter est morta le ⁊ ?uis graue nō tm maximū ibi.§.ij.per m.
Auaricia q̄ñ oia vitia ꝓducit ꝓbat m liplr.ibi.§. per
Auaricie sunt septē filie:quaꝝ p est obduratio (totu ꝓtra misericordiā;⁊ quō in h auar' vario mō excedit

Et septem sunt differētie tenacitatis ibi.§.iiij.p totum.
Auaricia quō ?lta mala causat q̄ oia figurāt p ꝓbiam
Auaricia thesaurizare fit tripliciter (zacharias ibi.§.v. cā.⁊ quō auar' est insatiabilis ⁊c.ibi.c.ij ante.§.
Auarus semp congregat ⁊ nō cess ex triplici rōne cuz exemplo ibidem.c.ij.§.j.per totum.
Auaricie quomodo impōtant in ?ur tres cecitates cū exemplo ibidem.c.ij.§.ij.per totum.
Auari quō h̄nt triplex ?uiiū sub dñio diuitiaꝝ ibi.c.ij.§. Theologus vl' ꝓdicator hñs plures libros (iij.p totum. ex q̄bus fructū facit:vtrum famis tpe vendere dz ⁊ dare pauperibus ⁊c,ibidem.c.ij.§.iiij.p totum.
Auar' vñ dz cui assimilat:cui' ꝓprietates auaro ascribūt ⁊ sex ꝓprietates repiūt in auaricia ibi.c.iij.añ.§.p totū
Auarus quō triplice angustiā dolorosaz experit circa di uitias tpales ibi.c.iij.§.j.p totum.
Auari tota vita quō est opprobriijs plena ibi.c.iij.§.ij.p t.
Auarus quō se in multis illaqueat:⁊ que ptās diaboli est sup eos ibidem.c.iij.§.iij. per totum.
Auarus quō miro modo inter alia scelera pctōrum certi ficatur de sua dannatione eterna. Et ad hoc habet tria testimonia ibidem.c.iij.§.iiij.per totum.
Auar' q̄re raro ꝓfitet est tripleꝛ cā ⁊ cū magna difficulta te ad pniam verā pōt reduci ibi.c.iij.§.v.p totum.
Auarus quō inest horribilitas mortis.⁊ hoc accidere pōt eis ex triplici causa.ibi.c.iij.§.vj.p totum.
Auaricia est grauius pctm q̄ pdigalitas triplici rōne,ij, parte ti.vj.c.viij.ante.§.per totum.
Auaricia quō ⁊ qualr ꝓhibet clericis.q̄re cupid' ꝓhibet ordinari ⁊c.iij. par.ti,xiij. .iij.§. xj.per totum.
Auaricia q̄re dz via spinosa ⁊ terminus hui' vite est infer nus.j.p.ti.v.c.iij.§.j.ibi. scda via post pncipium.
Auda a dz ?tia passio ?timoꝝ.quō audacia ꝓsequitur spē ex q̄bus spes ꝓuocat q̄ causat audaciā q̄ dicunt daces fm pbm ⁊ quare.j.par.ti. .ix.p totum.
Auditu quō diabol' vario modo tēptat hoiem. iiij. parte ti.xiij.c.iij.§.ij.q̄tum ad auditum.circa medium.
Auditu quō peccat spualiter ⁊ corpo liter: ala ex ipo ꝓueniunt.j.par.ti.ij. iij.§.iij.p totum.
Augurū est spēs supsti is ⁊ quō fit multis modis pa tet.ij.par.ti.xij.c.j.§.viij.per totum.
Aureola quid est quō differt ab aurea. Et sicut aurea pn cipaliter est in anima,sic ⁊ aureola. ⁊ in quibus erit ⁊c, iij.par.ti.xxx.c.viij.ante.§.per totum.
A reole martyrij quō requirunt penam causam volūta te qui meruerunt istam aureolā ibi.§.j.p totum.
Aureola doctoꝝ q̄bus debet:cui doctrine cōuenit ista au reola:qui eā hre possunt ⁊ qui nō:⁊ ꝓpter quē finem da tur aureola doctoꝝ ibidem.§.ij.p totum.
Aureola virginum quo odo inportat mentis puritatē: ⁊ carnis integritatem: ⁊ que virgines merentur istam aureolam ibidem.§.iij.per totum.
Aurea ⁊ ab aureola quō distinguunt fructus castitatis i patria:⁊ quō diuidunt isti fructus fm tricesimū sexage simum ⁊ centesi m ibi.§.iiij.per totum.
Aureola datur virginibus doctoribus ⁊ martyribus non alijs.⁊ in quo consistit illud premium accidentale.patet j.par .v.c.ij.§.xj.c.po nedium,'ante.d
Artifices siue aurifab quomodo se in aliquibus habent vt mercatores:⁊ in aliq̄bus vt artifices: ⁊ quomodo va rio mo eorum opera bene vl' male exercent ⁊c, pe te ti,viij,c,iiij.ante.§. per totum.

Aptismus descr.bi

tur p thema ex psalmo.q̄d ⁊ de ipso declara tur.iij.p.ti,xiiij.c.ij.ante.§.p totum.
Baptismo quomodo persona filij dei vi sa est in humana carne ⁊ quomodo nobis exemplum de derunt Xpus ⁊ Johannes baptista, quomodo christus

precepit baptismi susceptionē ibidē.§.i.p totum.
Baptismo quō ōnsus est pr oipotens in voce. Et quō hō acq̄rit p baptismū triplicē filiationē ibi.§.ij.p totum.
Baptismo quō appuit spūsanctus oēs aq̄s sctificans:⁊ quō.ss.appui. i specie colūbe,ꝓter tria sup b ptismū in stitutū ibidem.§.iij.per totum.
Baptismus est triplex.s.flumis:flaminis:⁊ sanguinis:⁊ quō gratie ⁊ vtutes acq̄rant in baptismo,iij.p.ti.xliij.c, xiij.ante.§.per totum.
Baptismi materia ē duplex.s.,ppinq̄ ⁊ remota. Mulier viua nullo mō dz scindi ꝓpter baptismum pueri:⁊ sacer dos dz seruare imersionē patrie.ibi.§.i.p totum.
Baptismi forma q̄ est inuocatio triū ꝓsonarum est de suba sacri:⁊ expressio actus baptizādi ⁊ persona baptizati est de substātia sacramēti:⁊ que sunt de necessitate,ibidem, §.ij.per totum.
Baptismi forma sex modis pōt variari.ibi.§.iij.p totum
Baptismi minister q̄s est:q̄s pōt esse in necessitate ⁊ quis nō:⁊ vbi plures repiunt maioꝝ dz ponī. Ex officio sol' sacerdos habz baptizare:⁊ q̄liter peccat malus minister ibidem.§.iiij.p totuz. In sacris quō est tripleꝛ ptās. Et peccet petens vel reciens baptismum a malo ministro ibi.§.v.per totum.
Baptizare vtr vn' possit plures sil' vtrū in necessitate mu tus vel mancus ibi.§.vi.vij.⁊ viij.p totum.
Baptizādo quō req̄rit vsus rōnis:⁊ quō nō fideliū puuli q̄toti' debēt baptizari:quō baptizādus dz hēre fidem:⁊ q̄ pñt baptizari ⁊ qui nō ibi.§.ix.p totum.
Baptizār itētiovt fit necaria delup ē duplex opio. ibi.§. Baptismū ficte accedētes qñ ?sis valet ⁊ qñ (x.p totū. nō. Et.iiij.modis ꝓtingit fictio in baptismo quō intelli gitur qñ aliquis dz fictus:⁊ postq̄ fictio recessit ⁊ qñ va let ⁊c.ibi.§.xi.p totum.
Baptismus non dz iterari q̄druplici rōne quando aliqñ ē supplendus q̄bus ⁊ oñ baptismus nō valet: ⁊ q̄re ⁊ quē pena rebaptizantis . n vtero sanctificati q̄re sunt bapti zandi ibi.§.xii.p totum.
Baptismū qñ petū adulti ⁊quō ⁊ qñ sē baptizādi ⁊c.⁊ iu de a eles quō ⁊ qñ sunt baptizādi ibi.§.xiij.p totū.
Baptizato cathecismo merito req̄runt ea q̄ sunt de neces sitate fidei ibidem.§.xiiij.⁊.xv.p totum.
Baptismi q̄ significāt instra spūaliter.sicut exufflatio:in sufflatio:sal:vnctio ⁊c.ibi.§.xvi.p totum.
Baptizatis in articulo necessitatis q̄re dāda est extrema vnctio.iij.pte.ti.xiiij.c.xv.§.vi.circa fi.
Baptizandi ptātem quō ⁊ quādo xps dedit discipulis,iij pte.ti.xxij.c.iiij.§.i.in pnci.
Baptismi dilatio quō ⁊ qñ iducit irregularitatē: ⁊ talis i ij.casib' pōt pmoueri.iij.p.ti.xxviij.c.vi.§.ij.⁊.iij.p to.
Baptismo quō ania p fidem efficit sponsa xpi ⁊ quō ipse xps confert ei nouem ornamēta vtutum,ij.pte ti.i.c.i.§. ij.infra medium.
Baptismi opus valet ad salutē ⁊ pmiū oib' pueris ⁊ adul tis vsu rōnis carentib' .cū tñ deēt in eis volūtas q̄d ꝓba tur.i.pte ti.iiij.c.xiiij.§.iij.insup ante medium.
Baptismalis purificatio ē via qua im diate itur ad celū i.pte ti.v.c.iiij.§.ij.ibi secūda via post pn.
Baptismi q̄ nō fit dāda vel exigēda pecunia vbi hec hēn tur in iure. . si sacerdos nō vellet baptizare nisi pro pe cunia in nullo casu est ei dāda ⁊c.ij pte ti.i.c.v.§.xvi.ibi p bap ismo post principium.
. mo nō sunt recipiēdi filij iudeoꝝ ⁊ alioꝝ infidelium i iu s pentib' .pbat triplici rōne. Et q̄ suscepunt baptis mū, uō sunt separandi a pentib' .ij.pte ti.xij.c.ij.§.iiij.
Baptismo quō vario modo ꝓhitur cognatio spūalis:⁊ modo ipsa impedit matrimonium.iij.pte ti.i.c.xv.⁊.§. ij.⁊.iiij.paret per totum.
Baptismo quō ꝓfirmat hō p sacm ꝓfirmationis:⁊ q̄s sit eius effectus ⁊c,iij.p.ti.xiiij.c.i.§.iiij.p totum.

Baptismo carentiū paruuloꝝ status post mortē quō de scribit ⁊ de limoo eorūdē.j.p.ti.viij.c.j.§.iiij.p totum.
Barbitōsoꝝ quō in eorūdem officio cōmittunt fraudē quibus diebus facere possunt sine fractione sabbati. Et q̄ cauere debēt.ij.p.ti.viij.c.iiij.§.vij.p totum.
Basiliscus quō significat diabolum in tei. ando.iiij.p.ti, xiij.c.iij.§.j.ibi.scdo diabolus ante medium.

Beatitudo quō diffinitur

a boetio in.iij.de ꝓso.iiij.p.ti.vij.c.iiij.ante.§.
Beatitudo est tripleꝛ.prima est falsa ⁊ deceptiua.secun da est imperfecta ⁊ dispositiua ⁊ tertia est perfecta ⁊ ob iectiua ibidem.§.j.per totum.
Btitudo hois q̄ ꝓsistit in diuitijs ostēdit ipossibile ibi.
Beatitudo hois q̄ ꝓsistit in honoribus oste (.ij.p totū. ditur impossibile.ibi.§.iij.per totum.
Btitudo q̄ ꝓsistit in gla humana siue in fama ostendit i
Btitudo hois q̄ ꝓsistit in ptā (possibile ibi.§.iiij.p totū. te vl' in dñio ostēdit impossibile ibi.§.v.p totum.
Btitudo hois q̄ ꝓsistit in voluptate ostēdit ipossibile ibi.
Beatitudo q̄ cōsistat in sanitate ⁊ quie (§.vj.p totum. te corpis ostēdit ipossibile ibi.§.vij.p totum.
Btitudo pfecta q̄ non ꝓsistat eēntialr in cognitōe q̄cūqz vl' cuiuscūqz rei nisi in pfecta cognitiōe ibi.§.viij.p totū
Beatitudo pfecta q̄ nō ꝓsistit in cōparatione intellectus practici ꝓbatur ibidē.§.ix.per totum.
Beatitudo q̄ nō cōsistit in cognitōe speculatiuarum scīē tiarum ostenditur ibidem.§.x.p totum.
Beatitudo q̄ nō consistit in cognitione substantiaruz se paratarum ostendit ibidem.§.xj.per totum.
Beatitudo pfecta vtrum ꝓsistat in aliquo bono creato si ue bono anime siue alio ibidem.§.xij.p totum.
Btitudinis pfecte ad statū q̄ sūt q̄ hoiem disponūt ⁊ quō ipa distinguit in septē ptes ibi.c.v.ante.§.p totum.
Btitudines sunt.vij.sic sunt.vij. dona spūsancti ⁊c.ibi.c.v.
Btitudines.vij.q̄ ponunt Matth.v.ꝓuer (§.j.p totū. niētissime enumerant.⁊ quō aliq̄ posuerunt triplicē bti
Beatitudinū dictaruz pmia (tudinē ibi.c.v.§.ij.p totū. in vita presenti quō possunt pertinere ad futurā beatitu dinem ibidem.c.v.§.iij. per totum.
Btitudinū dictaꝝ pmia quō ꝓueniētissime assignant,pur pcipiunt in vita future:⁊ quō pmia se habēt adinuicem p additionē ⁊c.ibi .§.iiij.⁊.v. p totum.
Btitudines.vij.quō adaptant ad.vij. etates hoim ibi.c.
Btitudines septē quō adaptant ad.vij. (v.§.vj.p totū etates mundi ibi.c.v.§.vij.p totum.
Btitudines septē q̄ habent Matth.v.ꝓ odines declarā
Beatitudo pfecta que est vltimus (tur ibi.c.vj.p totū. fin ꝓomis quō diffinitur.et si est aliquid creatū vl' in creatum ibidē.c.vij.⁊.§.j.ij.⁊.iij.p totum.
Btitudis pfecte quō req̄rit etiā cōphēsio ibi.c.vij.§.iiij.
Beatitudo pfecta hois nō req̄rit corp' eius ad (p totū esse:sed ad bene esse ⁊c.ibi.c.vij.§.v.p totum.
Btitudo pfecta q̄re nō req̄rit bona exterioꝝ ibi.c.vij.§.
Beatitudo ista quō ab hoie pōt adipisci.⁊ p (vj.p totū. que opa ibi.c.vij.§.vij.per totum.
Beatitudo ista pfecta q̄ nō possit haberi in hac vita:sed magis in alia ibidē.c.vij.§.viij. p totum.
Btitudo si pfcā ē si pt amitti,pbat p euā.ibi.c.vij.§.ix.p t
Btitudo hois in q̄ ꝓsistit i.iij.p.ti.xxx.c.iij.p to.ēca me.
Beatitudo alicuius dicitur duplr:⁊ quare beatitudo fo malis ⁊ su ectiua essentialiter dicta nō ꝓsistit in aliqua pfectione corpali ⁊c.iij.p.ti,xxx.c.iij.ante.§.p totum.
Beatitudines quō respicit dos aureola ⁊ fructus. Et q̄re beatifica visio ⁊ ois forma accidētalis supnaturalis ꝓ:e existit i notētia supnaturali ibi.§.j.circa pncipium.
Beatitudo in q̄ actu principalr ꝓsistit vtrū in actu intelle ctus an in actu volūtatis ibi.c.v.§.j.p totum.
Beatitudinē vtrum on. es summe ⁊ de necessitate appe

Universidad de Deusto
Biblioteca

B ante E

tant. ⁊ de appetitu bestitudinis actu licito sūt tres opiniones. iij. pte ti. xxx. c. vi. §. i. post principiū per totum.
Beatitudo sanctorū futura vtrū maior erit post resurrectionē q̄ modo ⁊c. ibidē. c. vi. §. ij. p totū.
Beatitudo siue felicitas quō ē duplex. iiij. p. ti. j. c. i. §. ix.
Beatitudo hūana vite quō est obiectū (circa principium. spei. ⁊ quō hō vario mō agit ꝓpter finē. iiij. p. ti. vij. ca.
Beati siue cōprehēsores quō cognoscūt diuī (iij. añ. §. nam sapientiā quō magna audiūt ⁊ videt de deo ⁊c. iiij. parte titu. x. c. vij. §. i. ij. ⁊. iij. per totum.
Beguinis fauentes religiosi in statu reprobo. excōicati sūt maiori sententia: ⁊ de quibus ⁊ quomodo intelligitur iij. par. ti. xxiij. c. lxi. post principiū p totū.
Beguine ⁊ bechardi sumētes vitā fraticellorū sunt excōicati maiori snia ibidem. c. lxi.
Bellare q̄ dñt vel cui' est bella mouere ⁊ ecōtra q̄s ⁊ quō bellū indicit ppl'o ⁊c. iij. pte ti. iiij. c. ij. añ. §. circa finem
Bellū iniustū mouēs vel adiuuans est graue peccatum mortale. Et quō bellū iustū habens vel ducēs si spoliat clerum religiosum ⁊ pegrinū quomodo tenetur ad restitutionem ibidem. §. i. per totum.
Bellātes si faciūt incēdia ponēdo ignes in domo ⁊c. quō tenētur ad restitutionē. ⁊ q̄s pōt indicere bellū ibi. §. ij.
Bellū si moueret impator: ꝯ ecclām subditi (per totū. nō tenētur sibi obedire. Etsi papa mouet bellū ꝓtra aliquos quomodo sit ei obediendū ⁊c. ibidem. §. iij.
Bellū accedētes ꝓpo motu ⁊ nō vocati an obligēt sibi iluz in cui' seruitiū vadūt ⁊c. Et ꝓprio motu ꝯdicēte dño nunquid tales sunt obligati ⁊c. §. iiij. per totū.
Bellū accedens ꝓpter gloriam consequendā q̄d meruit ⁊c. ibidem. §. v. in principio.
Bellū accedētes aio spoliādi q̄d faciētes q̄ quō tenētur ad restitutionē. Et clerici an ad bellū accedere dñt: ⁊ quare clericis de iure nō licet bellare ⁊c. ibi. §. vi. ⁊. vij. p to.
Bello capti vtrū efficiūtur serui capientiū ⁊c. vtr in bello sit licitū vti infidijs ibi. §. ix. circa principiū.
Bello moriētes vtr saluant ⁊c. ponūtur adhuc similes q̄stiones ibidem. §. x. ⁊. xi. per totum.
Bello ꝓticulariter quō ⁊ quādo licet se defendere. quando ⁊ quomodo debet resistere quomodo repellere. ⁊ q̄n defensio d: licita ibi. c. iij. ante. §. per totum.
Quō ⁊ q̄n liceat se defendere ꝓtra quoscūq̄ se inuadentes quō lz se defendere ꝯ suū sum. Et seru' magr tenetur adiuuare patrē q̄ dñm suū ibi. c. iij. §. i. per totum
Bellis ꝓticularib' quō liceat se defēdere cū moderamine.
Bella ꝓticlaria dñr ēt repsalie (⁊c. ibi. c. iij. §. ij. p totū q̄ fiūt ad de[illegible]ne corpis mystici quō ⁊ q̄re introductū est ⁊ q̄n licite pñ[illegible]ri repsalie ⁊c. ibi. c. iiij. añ. §. ⁊. §. i. p
Bellū aliū ꝓticulare d: duellū a q̄b' fit ⁊ quō ⁊ q̄b [illegible] totū modis vbi ⁊ q̄n ꝓhibet ⁊c. ibi. c. iiij. §. ij. ⁊. iij. p totum.
Bellū q̄ iiustū q̄ agūt rapinā cōmittūt in oib' q̄ auferūt Qui aūt iuste bellāt q̄cq̄d ab hostib' accipiāt nō cōmittunt rapinā. ij. p. ti. i. c. xij. §. iiij. p totum.
Bellatores man' quō describit ⁊ q̄d significat ei' q̄nqz digiti siue modi. ij. p. ti. ij. c. i. §. vi. per totum.
Bella siue rixa vñ oriāt. vñ d: rixosus. ij. p. ti. vij. c. vij. an
Bellū internale ⁊ angustiosum in q̄ pristit quō (⁊c. §. inchoandū sit ⁊ quō belladū sit in isto bello ⁊c. [illegible] i. §. [illegible] p
Bellū sedm dicitur ꝓticulare ⁊ rixosum quō aliq [illegible] antiqui habuerunt inter se rixas. Et isti' belli a[illegible] de scribitur ibidem. §. ij. per totum.
Bellū tertiū d: populare ⁊ piculosum. ⁊ q̄ ⁊ describuntur vario modo bella diuersorū. ⁊ q̄n iustuz. ⁊ si iniustum est que mala ex ipso pueniūt ⁊c. ibidē. §. iij. per totum.
Bella vide etiam. j. sub littera. m. s. militia.
Bellū iustū esse pōt duob' modis. s. generale [illegible] ꝓticulare iij [illegible]ar. ti. iij. c. ij. ante. §. circa medium.
Bellū iusticia que est ⁊ quomodo actus ipsi' fortitudinis consideranī ⁊c. ibidem. §. i. [illegible] per totum.

Bellum quō nō recusat xpiana religio: nec damnat ꝓ loco ⁊ tpe oportuno. Et q̄ bellū iustū sit tria reqrunī ibi. §
Bella assumēdū ōre pncepa nō d: esse facilis (iij. p to. ⁊ nō d: assumere nisi coact' ⁊c. ibi. §. iiij. p totum.
Bello pr[illegible]re quō nō licz platis [illegible]cle[illegible] §. v. p totum.
Bello quomodo se regere debent [illegible]ci: vl'in homicidio vl'in mutilatione ne incurrāt i[illegible]regularitatem. iij. par. ti. xxviij. c. ij. §. vj. per totum.
Bellantiū triplex est genus cōtra anime cīuitatē in nouissimo. j. par. ti. v. c. ij. ⁊. §. j. ij. ⁊. iij. p totum.
Bellum spūale cum suis armis vario modo describitur. iiij. par. ti. j. c. iij. ⁊. §. j. ⁊. ij. per totum.
Bello pñtis vite quō ipugnamur a carne inficēte ab hoste decipiēte: a mūdo retinēte: ⁊ ab hoie seuiēte. ⁊ quō illis ops resistere ⁊c. iiij. par. ti. ij. c. ij. §. v. p totum.
Bellare quō debemus ꝓ fidem spem ⁊ charitatem. iij. pte ti. xvj. c. x. §. x. post medium.
Benedicti bti regula in mltis passibus declarat. ⁊ vtrum obligat ꝓfitentes ipam ad mortale ⁊c. iij. p. ti. xvj. c. j. §.
Benedicti quō d: mōialis ab epo. ⁊ quō fidi de (vij. p to. negare pōt. iij. p. ti. xvij. c. xxij. §. j. j. medium.
Benedicere quō epus d: ecclam. quid designant ptes huius eccle ⁊c. iij. p. ti. xij. c. j. §. iij. ⁊. iiij. p totum.
Beneficia triplicia quō a deo accepimus. s. singularia: generalia: ⁊ specialia: quomodo deo debemus ee gra[illegible] ⁊c. iiij. parte ti. v. c. xij. §. ij. per totum.
Beneficia specialia sunt triplicia que a deo accepimus. s. expectationis: iustificationis: ⁊ cōseruationis: ⁊ quō de istis debemus esse a deo grati ibi. B est. §. ij. p totum.
Bñfactorib' vario mō deb[illegible]m'ee grati de varijs bñficijs
Beneficiorū collatiōe siue receptione (ibi. §. iij. p totū. septem sunt cauenda ibidem. §. iiij. p totum.
Bñficia q̄tuor describunt. de q̄bus singulariter debem' esse deo grati. j. p. ti. iiij. c. xij. §. ij. f. in medio quasi.
Bñficia sex describunt de q̄bus deo grati ee debem'. s. ꝓpter bñficia diuinalia oblata sac[illegible]ta: collata: sublata: infernalia: data naturalia: allata tpalia: ⁊ reseruata supnalia. ij. p ti. iij. c. ix. §. viij. ix. x. xj. xij. ⁊ [illegible]iij. p totum.
Beneficia clericorum prebende dign[illegible]ates q[illegible] de scribunt: ⁊ quomodo eccla habet dignitates ⁊c. iij. parte ti. xv. c. j. ante. §. per totum.
Prebenda quid est. ⁊ sil'r quid canonia: in quo consistit prebenda: ⁊ quō vocandi sunt canonici in collatiōe prebendarū: ⁊ quid iura de illis dicunt ibi. §. j. p totum.
Beneficiū siue eccla aliud est simplex: aliud curatū q̄d p[illegible]met ad canonicā institutionē ⁊c. ibi. §. ij. p totum.
Beneficiū in qua etate quis pōt habere vl' possidere quādo potest iterari: quam dignitatem habere debet aptus ad beneficia. quis potest dare: ⁊ cum quibus potest dispensari. ibidem. §. iij. per totum.
Bñficiati in ecclesijs collegiatis q̄ nō sunt obligati ad lās supradictam etatē ibidem. §. iiij. per totum.
Beneficiū vacās infra q̄tum tps debet conferri quando incipit currere illud tempus ⁊c. ibi. §. v. p totum.
Bñficia plura q̄s hre pōt in q̄nq̄z casibus ibi. §. vj. p totū
Beneficiorum c[illegible]ationi quando dispensatio nō prodest §. vij. per totum.
Beneficia plura vel p[illegible]bēdas habere absq̄ dispēsatione vtrum sit mortale. ibidem. §. viij. per totum.
Beneficia plura fu[illegible] prebende quando nō ꝓhibent: quādo licet habere plures ⁊c. ibidem. §. ix. p totum
Bñficia curata vl' nō curat' q̄s possit dispēsar' ibi.
Beneficiū vl' ꝓsonatū curatū habēs si talis recipi[illegible] cōm bñficium curatum vl' personatum vacat primū [illegible] quibus casibus hoc fallit ibi. §. xj. per totum.
Beneficia tenentes nō canonici habentes excellentiā sine tacito consensu prelatorum vtruz ex dicta collatione habēt ius in ipsis beneficijs. ibi. §. xij. p totuz.
Beneficiati nō residentes in suis beneficijs si moniti iu-

B ante I L ⁊ O

sta causa cessante nō redeant possunt beneficijs spoliari ibidem. §. xiij. p totum.
Beneficijs q̄ debent ꝓsidentes residere tū [illegible] veritate nō residēt in q̄bus casib' puari suis bñficijs nō pñt: ⁊ accipe pñt fructus bñficij ⁊ [illegible]. ibidem. §. xiiij. per totum.
Beneficiatus clericus quō in arib' publicis edictis citabit ad ecclesiam ⁊c. [illegible] vtri papa sine cā possit aliquē ꝓuare beneficio. ibidem. §. xv. p totum.
Beneficia vacātia vel dignitates in curia romana nō pñt conferri nisi p papam ⁊ capl'm vacante non pōt cōferre illa beneficia que ad collationē episcopi ꝓtinent ibidem. §. xvi. ⁊. xvij. per totum.
Beneficiorū fructus q̄n ⁊ quō alienari possunt ⁊ bñficiati q̄ diuinis non interfint non pñt ꝓcipe quotidianas distributiōes ⁊c. ibidem. §. xviij. per totū.
Beneficiorū bona vel fructus quos vel q̄ clerici dant ꝓsanguineis vel turpib' ꝓsonis vtrū dando peccēt: ⁊ an teneātur ad restitutiōem ⁊c. ibidem. §. xix. per totū.
Bñficiati clerici. v. de cāis transire pñt de vna ecclesia ad aliam: ⁊ q̄s est modus trāseundi ibi. c. ij. §. i. p totum.
Bñficiorū ⁊ pbendarū pmutatio quō ⁊ qualr ē fienda: in q̄ loco in iure ista materia tractat. ibidem. c. iij. ante. §.
Beneficiorū vel pbendarū pmutādarū ad varios casus ponunt multe qōnes ibidē. c. iij. §. i. per totū
Bñficiū vel officiū q̄liter q̄s renūciare d:. Et in q̄z man' resignabit. iij. p. ti. xix. c. v. §. i. ⁊. ij. p totum.
Bñficijs ꝓferēdis quō eps d: esse sollicit': ⁊ q̄tuz peccat qui dat indignis ⁊c. iij. p. ti xx. c. ij. §. ij. p totum.
Bñficium ecclesiasticū non pōt licite sine institutione canonica possideri. Est vna de regl'is iuris q̄ ⁊ declaratur i. pte ti. xx. cap. vnico. sub lra. b.
Beneficium symoniace tenens ⁊ veniēs ad mortē si vult saluari debet renunciare ⁊ in quorū manus ⁊c. ij. pte. ti. i. c. v. §. xi. circa finem.
Beneficiorū renūciari[illegible]ne cautōe vel pmissione redemptione vel locutiōe habes varia ibi. §. xi. xij. ⁊. xiij. ⁊ sub lra s. f. symonia. vide de ipsis in ꝓticulari.
Ben[illegible]ficiorū in ecc[illegible]sijs de locatiōe ⁊ de cōductiōe ⁊ vēditionib' fructuū. vide varia ibidem. §. xiiij. p totum.
Beneficiū ad ꝓsequendū non licz pecuniā dare immediate ⁊ quare ⁊c. ibidem. §. xxi. p totum.
Beneficium ecclesiasticū qui symoniace cepit tenēt renunciare ibidem. §. xxi. ante finem.
Bñficiorū collatiōe vtrū ꝓlatus peccet in ꝓferēdo bñficiū bono: ꝓtermisso meliori ⁊c. ij. p. ti. i. c. xx. §. i. p totum.
Bñficia curata siue officia siue dignitates appetere vtruz sit mortale pctīn. ij. p. ti. iij. c. v. §. iiij. p totum.
Bñficia plura hñtes vel dignitates q̄d cū ipsis eps facere d:. iij. p. ti. ix. c. v. §. vij. quasi per totum.
Beneficia vel bona ecclesiarū [illegible]ne vacāt quō epi debent esse solliciti circa ipa ⁊c. ibi. §. viij. quasi p totum.
Bñficētia q̄re non est vtus spālis: q̄d iportat: quō ipa est exercenda ⁊c. iiij. p. ti. v. c. xx. §. viij. p totum.
Benignitas quō d: fructus spūs iuxta illd Gala. v. Fructus aūt spūs est benignitas. iiij. pte ⁊tu. v. c. xxi. §. i. ibi. Est ergo septimus.
Beniuolentia: amor: amicitia: charitas: ⁊ dilectio quōmodo se differūt. [illegible]. pte ti. vi. c. i. post [illegible]
Bestijs siue iumentis quō seipm hō fecit similantur ꝓ decem signa. i. pte ti. i. c. ij. §. v. ante medium.
Bes[illegible]s aliquib' quō assimilentur peccata mortalia. i. pte [illegible]. c. i. §. iij. post medium.

B. bliam siue vet' testamē

tum quō hebrei diuidunt fm ordinē fm libros [illegible]tonū [illegible]e stamētum quō distinguīt in quattuor ptes. iij. p. ti. xviij. c. vi. §. ij. per totum.
Bigamie irregularitas quō contrahitur octo modis q̄re bigam' ꝓhibetur ꝓ moueri quō ꝓiuatur oi pūilegio clericali: ⁊ q̄s possit cū ipis dispēsare ⁊c. iij. p. ti. xxviij. c. iij
Bigamia descriuit' vario modo ex illo vbo apl'i. j. Ti mo. vij. Vni' vroris quō itelligit auctoritas ⁊c. iij. p. ti. xiij. c. iij. §. ij. ⁊ ti. xxviij. c. iij.

Blada emens tpe messis

⁊c. vt postea carius vēdat. dicit canon hoc esse turpe lucrum quō hoc fit intelligendū quō fieri pōt ⁊c. ij. par. ti. j. c. xxiij. §. xvj. De emptioibus ⁊ vēditioibus si hic plus scire velis vide sub littera. c. ⁊. n.
Blasphemia dei vñ ꝓcedit quō describit q̄d importat b nomē blasphemia. ⁊ sunt tres spēs blasphemie ⁊ q̄n est pctīn mortale ⁊c. ij. p. ti. viij. c. vij. ante. §. p totum.
Blasphemia describit ꝓ thema de psalmo q̄d ⁊ de ipa declarat cū triplici mēbro. ibidem. §. j. p totum.
Blasphemant aliqui dei ꝓuidentia dicētes deū nō habere ꝓuidentiā de rebus. hoc multipl'r ꝓbatur ⁊ oppositū ostenditur ibidem. §. ij. p totum.
Blasphemāt aliq̄ dei potētiā dicētes q̄ de' facere nō pōt hoc vl' illud quasi nō eēt oipotens b multipl'r reprobat ⁊ quō deus vario modo punit ibi. §. iij. p totum.
Blasphemant aliqui dei iusticiā dicentes deū esse iniustū q̄d multū reprobat quid ꝓtinet ad rōnem blasphemie. quō dānati deū blasphemant ibi. §. iiij. p totum.
Blasphemia in spūsanctū q̄d est. de ipa eīm aliqui antiqui doctores tripliciter loquunt. quō distinguitur illud p ctīn. ⁊ quod peccatum est peccare in patrez. q̄d in filiū ⁊ q̄d in spūsanctum ⁊c. ibi. c. viij. añ. §.
Blasphemie ponunt tria mēbra. s. q̄ illud pctīn habet in se nimiā grauitatē. ⁊ habet malicie habilitatez ⁊ q̄ habz venie irremissibilitatē ibi. §. j. ij. ⁊. iij. p totum.
Blasphemie sunt sex species peccati. s. ꝓsumptio desperatio ⁊c. ibidem. c. viij. per totum.
Blasphemiam ponit btus Biego. esse filiā ire. ⁊ sic sumitur ꝓ maledictione. de quo vide sub littera. m. s. maledictio. ⁊. ij. par. ti. vij. c. v. ante. §. in principio.

Bona tripliciter describū

tur. s. naturalia. ⁊ q̄ sunt: ⁊ q̄uō de' de ipsis exiget rōez in die nouissimo. j. p. ti. v. c. ij. §. iiij. post pn. vsqz ad mediū
Bonum pōt dici triplex. s. vtile: delectabile: ⁊ honestum. j. parte ti. vj. c. ij. §. v. circa medium.
Bona tpalia etsi [illegible]a sint respectu aliorū. sunt tū bona a deo ⁊ hmōi sunt triptita. s. diuine honorificētiā ⁊ p fidentia. j. p. ti. vij. c. iij. §. j. p totum.
Bona aūt naturalia sunt triptita. s. familia parētalis: cōsistentia corpalis: ⁊ potētia aīalis ibi. §. ij. p totum.
Bona spūalia q̄uō sunt munimēta suffragiorū: fulcimēta [illegible]orū: ⁊ ornamēta virtutū ibi. §. iij. p totum.
Bona inclinatio q̄uō inest homini fm naturam. ⁊ adhuc alijs modis fil'r inest homini hoc bonum: ⁊ q̄uō. j. parte ti. xiij. c. ij. §. iij. circa medium.
Bonum considerādo in cōi ⁊ absolute vt bonū describit. cognoscit tribus modis: ⁊ bonum cōe cōicat ⁊ diffundit seipm tribus modis. ibi. §. iiij. p totum.
Bonum increatū quale est deus describit ⁊ cognoscitur tribus modis ⁊c. ibidem. §. v. p totum.
Bonitate dei variā q̄uō nobis vario mō de' ostēdit ibi. §.
Bonus est dñs in se ⁊ in bonitate sua quam (vj. p totū. cōicat creaturj docet nos ⁊ iuuat facere q̄d lex naturalis ostēdit. ⁊ q̄d est bonū ꝓfectum ⁊c. ibi. §. vij. p totum.
Bonis alio[illegible]' p̄ncipalr dei oīs creatura eget. ⁊ rō naturalis appetit bonū: ⁊ diuersa ⁊ mltiplex distinctio dat d bono. ⁊ bonorū nostrorū est triplex dr̄ntia ⁊c. §. viij. p to.
Bonū q̄uō distinguīt in bonū vtile delectabile ⁊ honestū
App[illegible] aūt aliq̄d bonum tripl'r ibi. §. ix. p totum.
Bonum vnuz ostendit pluribus rōnibus esse malus siue melius altero ⁊c. ibi. §. x. per totum.
Bona spūalia q̄ sunt ⁊ [illegible]ando sunt dimittenda vl' nō di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

C ante A

mittēda ꝓpter scādalū.ij.p.ti.vij.c.i §.v.p totū.
Bona tpalia vtrū sint dimittēda ꝓpter scandalū eorū a q ibus repetant ꝛc.ibi.§.vi.per totū.
Bonor corpaliū aie ꝛ tpaliū quō de ipis deo ꝛ sctis sint reddenda ꝛc.ij.p.ti.xi.ca.i.§.iij.quasi p totū.
Bonū quō repit sub triplici dria.iij.p ti.xvi.c.x.
Bonor societas quō ad triavz.iiij.p.ti.iiij.c.vi.§.ij.añ me
Bonor nostror sunt septē gia q̄ hic appetūtur ꝛ (diū, in patria possidentē.iiij.ti.vij.c.vij.§.x.p totum.
Bona tpalia quō cadūt sub merito.iiij.p.ti.ix.c.vij.§.iiij
Bōa tpalia pdere nō debem? timere ꝓpter septē (p to. conditōes terrenor.iiij.p.ti.xiij.c.ij.§.i.ij.iij.iiij.v.vi.
Bonis spualib? quō hō spoliat p pcin q fi (ꝛ.vij.p to. gurāt p ornamēta tēpli ꝛc.iiij.p.ti.xiij.c.vi.§.vij.p to.
Bona tria de? dederat hoi originali? in sua creatiōe.i.p. ti.i.c.iij.ante.§.per totum.
Bonor nror poniť triplex differētia.s.minima, media ꝛ magna.i.p.ti.ij.c.i.§.iiij.in pncipio.
Bona puidere ptingit duplr vr.s.cognoscanť in seipsis ꝛ in causis suis.iiij.p.ti.ij.c.ij.§.iij.post principium.
Bonar mētiū est ibi culpas cognoscere vbi culpa nō est, Ista auctas exponiť.i.p.ti.ij.c.x.§.iij.circa finem.
Bonis septē quō diabol? spoliat hoiem intrādo spualiter in templū suū ꝛc.iiij.p.ti.xiiij.c.vi.§.vij.per totuz.
Bonitas quō dr fructus spūs.iuxta illud. Gala.vi.Fructus aūt spūs est gaudiū bonitas ꝛc,iiij.pte ti,v.ca.xxi. §.i.ibi. Sextus fructus dicitur.
Bonitať rō quō nos cogit vt deū sup oia diligam? ꝛ quō bonitas vario mō accipiť.iij.p.ti.vi.c.iij.§.v. circa me
Bonitatē variā quō nobis deus vario mō (diū p totū ostendit.i.p.ti.xiij.c.ij.§.vi.per totum.
Bonitas volūtatis humane in actib? suis quō depēdet ex quatuor.i.p ti.iiij.c.xij.§.iiij.p totum.
Bonitas ꝛ malicia quō magis ꝓprie requirūtur in interior volūtatis actu q̄ in actu exteriori:pbatur auctoritate Aug.ꝛ bonitas ꝛ malicia actus exterioris pōt ꝓsideraṙ duplr.ꝛ ibidem.§.v.per totum.

Bullaruz instrumentorū

testamētor ꝛ chartar falsarij q̄ sūt ꝛ q̄ graviť peccār.ij
Bullar siue literar papa (p ti.i.c.xviij.§.vi.per totuz. lium falsarij excōicati sunt maiori sententia.ꝛ pape reserua ť absolutio.iij.p.ti.xiiij.c (per totum.

Alix in missa qualis

de qua materia esse debz.ꝛ debet esse consecra? ꝛc.iij.par.ti.xiij.c.vi.§.v.circa me
Cambia sunt triplicia ꝛ de quoli (dum. bet eor videndū est si est licitū ꝛ in q̄bus casib? in (sis multipliciter possit cōmitti peccatū ꝛ vbi nō ꝛc,ij.p.ti. i.c.vij.§.xlvij.xlviij.ꝛ.xlix.per totum.
Cambiū q̄d exercet in curia romana a cāpsoribꝰ ibidē existentib? ꝓbať ꝛ ondiť q̄ est vsura. Et aliq triplr volunt ꝓbare q̄ licitū sit.ꝛ ipsis ondiť oppositū ibi.§.l.p totū.
Cambiū in negociatiōibus quō multis modis fit.ꝛ cam psores in curia quō ipsi faciūt.que dicūtur bona ꝛ licita ꝛ que nō.ꝛc.iij.p.ti.viij.c.iij.ante.§.per totum.
Cābior q̄ sūt ꝛ q̄ dicūť mediatores.ꝛ quō in eorūdē of cijs fraudē cōmittūt ꝛc.iij.p.ti.viij.c.iiij.§.i.per totuz.
Camerarij siue reddituarij cōtratū hnītes recipe pecunias ꝛc.q̄tū ꝛ q̄n faciūt fraudē ꝛc.ij.p.ti.i.c.xvii §.vij.p to.
Canonicē pbende ꝛ bnificia describūtur vario modo.s. sub lra.b.s.Beneficiū.ꝛ.iij.p.ti.xv.c.i.ij.ꝛ.iij.p totum.
Canonic? delegat? in cā canonici quō poterit recusari.iij, pte ti.ix.ca.iij.§.x.per totum.
Canonica lex describiť vario mō.j.sub lra.l.i e.
Canonica purgatio describiť vario mō.j.sub lra.i. scilicz Judicio humano.ꝛ.iij.p.ti.ix. x.per totuz.
Canonica portio in sepultura describitur vario modo in fra sub lra.s.scz.Sepultura.ꝛ.iij.p.ti.x.c.v.p totum.
Canōice hore describūt vario mō.j.sub lra.h.s.hore cañ.
Canones penitentiales q̄ sunt quos q̄libet sacerdos scire debet ꝛc.iij.p.ti.xvij.c.xxi.§.v.ꝛ sunt.xlvi.
Canonic regularium transitus monachos ꝛ ecōuerso vtrū licet.iij.p.ti.xvi.c.iiij.§.i. per totum.
Canones quō hz cōdere papa.i p xij.c.iiij.§.iiij.
Canonice q̄ appellāt:q̄ earū vita:an sint religiose:an status earūdem est approbat?:ꝛ quō debēt visitari.iij.p.ti. xvi.c.ij.§.iiij.circa fi.aliqualiter supra.
Canon in missa p totuz exponiť quare orať pro papa:q̄d significent cruces ꝛc.iij.p.ti.xiij.c.v.§.iij. ꝛ.iiij.p totuz.
Canonizatio sanctor quō ad papā ptinet:ꝛ q̄d est canonizare scīū:q̄ reqrunť ad canonizatiōs scōr.xij.modi sūt obseruādi in eor canonizatōe,ppť duo.isti modi nō pnabātur in pmitius eccla q̄n debēt canōizari ꝛc. Et q̄re nullꝰ partꝰ veteris testi ē canonizat?.iij.p.ti.xxij.c.v.§.v.p to.
Canonizatio scōr quō describiť q̄ inquirunť de scō.q̄n dz canōizari:q̄ dria in interrogatōib? iter cōfessores ꝛ martyres ꝛc.iij.p.ti.xij.c.viij.§.i.per totum.
Canōizatiōe scōr vtr eccla possit errare ꝛc.ibi.§.ij.p to.
Cātilenas vl'libellū famotū ꝓ frēs pdicatores ꝛ minores facētes sū excōicati maiori snia.iij.p.t.xxiiij.c.lxx.cir.me.
Cantor vñ vocat:ꝛ huius dicunť duo genera in arte musica.ꝛ que ista hnť facere.q̄d est officiū cantoris:q̄ dz ordinare in suo officio:quō diligens dz esse in choro primus in intrando:ꝛ vltimus in exeundo ꝛc.ꝛ q̄d officiū succtoris.iij.p.ti.xix.c.viij.§.i.per totum.
Cantores qui cantāt discantū quō debēt cantum istum ordinare in deū ꝛ non ad vana ꝛc.ꝛ de discantu aliqua ꝛc, iij.pte ti.viij.c.iiij.§.xij.j.pncipium.
Cātandū vtr fit dinū officiū ꝛc.quō cant? salub:si ē istiusmodi.q̄n ꝛ quō dimittēdus:q̄lis cant? deo fieri dz:q̄ ꝓhibētur i cātu.Et.iij.si spēs sonor.iij.p.t.xiij.c.iiij. §.ix.p t.
Canticū canticor salomonis quō sūt famosa pcesserūt:ꝛ q̄d signt ꝛc.iiij.p.ti.xv.c.xxvij.§.iij.ante mediū.ꝛ.j.
Caput ecclesie ꝛ oium hoium pm diuersos status quō est rps ꝛc.iij.pte ti.xxxi.c.i.§.i.p totu
Capitalia q̄re dicunť peccata mortalia:q̄b? fi ꝛc, i.pte ti.vij.c.ij.§.v.ꝛ.vi.per totum.
Caput ecclie vlis vtr fit papa ꝛc.iij.p.t.xxij.c.vi.§.ij.p t.
Character quō est pm? effect? sacror quō diffinitur. q̄d ē character:quō imprimiť in sacramētis:quomodo manet in saluatis ꝛ damnatis:quō est ornatus ꝛc.iij.pte ti, iiij.c.xi.§.vi.per totum.
Character in cuiuslibet ordinatōe ordinis quō imprimiť ꝛc.ibidem.c.xvi.§.iiij.per totum.
Caracť quō imprimit diacono:quā prātē ide hz ꝛc.ibi.§.iiij
Character cōfirmatiōis ꝛ baptismatis quō vnus pficit alteri ꝛc.ibidem.§.iii circa finem.
Characteris ēpalis ponunť varie opiniōes ꝛc.iij.p. tit, xxij.c.iiij.§.i.ibi.Quantū ad sextam prātem.
Cardinalū status ꝛ legator describiť p thema ex ps q̄d ꝛ de ipis declarať.iij.pte ti.xxi.c.i.per totum.
Cardo q̄d significat ꝛ vñ dr ꝛ q̄re que mortalr exponunť de ipsis:ꝛ triplr ocurrunt ibi.c.i.ante.§.
Cardinales quō debent esse dñi: dei amici singulares p vite pfectionem ibidem §.i.per totum.
Cardinales quō assistūt pape sicut aplr xpo:que papa ad ipsos dicit in eorūdē insignatione: quō representant p sonas aplor ꝛc.ibidem.§.ij.per totum.
Cardinalium status vtr pfectior est q̄ status ēpor cōparatio pōt inteligi triplr ibi.c.ij.ante.§.
Cardinalium statui vtrum cōueniat abdicatio temporalium ꝛc.ibi.c.ij.§.i.per totum.
Cardinales eligentes q̄re debent esse de varijs mūdi ptibus ponunť desup tres rōnes ibi.c.ij.§.ij.per totū.
Cardinalium in collegio vtrum manet ptās mortuo pa
Cardinalium collegium nihil pōt (pa ibi,c,ij.ꝛ.iij.p to.

C ante A

mortuo papa nisi q̄d ipis est pmissum siue statutū p pde
Cardinales quō vēire dñt (cessores ibi.c.ij.§.iiij.p totū adimcē mortuo papa ad tractādū añq̄ cedant ad electōem ꝛ q̄ mora ibi fit facienda ꝛc,ibi.c.ij.§.v.per totū
Cardinales q.ō ordinare ispicit electio q̄n ꝓ deficiunt: ad quē tūc spectat electio ibi.c.ij.§.vi.p totum.
Cardinalū collegiū vtrū eligere pōt papā alium q̄ de numero suo ꝛc.ibi.c.ij.§.vij.per totum.
Cardiales vtr eligere tenēť meliorē ceteri aut doctiorē aliis:aut magis pitū i theolo.q̄ i scia iur ibi.c.ij.§.viij.p t.
Cardinaliū collegiū quis eligat papā ꝛ ꝗ videať fm q̄d maius papa q̄d viteri? declarať ibi.c.ij.§.ix.per totum.
Cardinales in q̄bus possunt offendere in electōe:ꝛ ponūtur numero.xij.ibi.c.ij.§.xi.per totum.
Cardinalib? q̄ mittunt scripturam vel nunciū secrete duz sunt in cōclaui ꝓ electōe pape excōmunicati sunt maiori sentētia.iij.pte ti.xxiiij.c.xl.
Cardinales qui fuerint hostiliter insecuti excōmunicati sunt maiori sentētia ibi.c.ij.per totum.
Cardinales cū quot testibus debēt reprobari de malicia, iij.pte ti.ix.c.xi.vltra medium.
Cardinaliū confessor ꝓpe quis est:ꝛ quō sibi eligere pñt cōfessorem.iij.pte ti.xvij.c.ij.§.i.per totum.
Cardinales virtutes sunt,iiij.quō dicūť cardinales ꝛ vñ q̄bus figurant ꝛc.iiij.pte ti.i c.i.§.vi.ꝛ.viij.
Charitas fides ꝛ spes quō dicunť vtutes theologice:ꝛ q̄ est differētia inť beniuolētiā amicitiā charitatē ꝛ dilectionem:ꝛ ē triplex charitas.iiij.pte ti.vi.c.i.p totum.
Charitas i creatura vtr sit aliq̄d creatū vl'increatū ibi.§.i
Charitas q̄ est vtus ꝛ spālis:ꝛ vna excellētissima (p totum ostenditur ibi.§.ij.per totum.
Charitas quō describiť siue diffinitur a magro sniarum:ꝛ quō ꝓper eandem describit ibi.§.iij.p totum.
Charitas quō describiť iuxta illud.Maior hor est charitas:quō est maior oibus donis spūalibus in.iiij. quō dr inť vtutum:ꝛ quō commendať ibi.§.iiij.p totum.
Charitas q̄re ē in potētia volūtatis sicut in subiecto quō charitas in nobis causať:ꝛ quō ipsa infundiť fm q̄titatem rationalium.ibidē.c.ij.ante.§.
Charitas vtr possit in nobis augeri ꝛ quō:ꝛ q̄ p q̄libz actū bonū nō augeť,sz disponiť ad augmētū. Et quō in via charitas pt magis ac magis augeri ibi.c.ij.§.i.p to.
Charitatis gradus sunt tres q̄ figurāt incipiētes pficiētes ꝛ pfectos ꝛc.ibi.c.ij.§.ij.per totum.
Charitať q̄re ē in potētia volūtatis ficut in subiecto quō charitas in nobis causať:ꝛ quō ipsa infundiť fm q̄tita tem rationalium.ibidē.c.ij.ante.§.
Charitas vtr possit in nobis augeri ꝛ quō:ꝛ q̄ p q̄libz actū bonū nō augeť,sz disponiť ad augmētū. Et quō in via charitas pt magis ac magis augeri ibi.c.ij.§.i.p to.
Charitatis gradus sunt tres q̄ figurāt incipiētes pficiētes ꝛ pfectos ꝛc.ibi.c.ij.§.ij.per totum.
Charitať pfectio quō est triplex.prma est diuine essentie, secūda supne patrie.ꝛ terna est militātis ecclesie: ꝛ hec est triplex ibi.c.ij.§.iij.per totum.
Charitas vtr possit amiti:adducūť sup ꝗ varie auctates quō charitatē triplr pfiderare possum?ꝛc.ibi.c.ij.§.iij
Charitas quō amittiť p vnū actū pcti mortalis (p totū q̄dcunq̄ fit illud,pbať ex scriptura ibi.c.ij.§.v.p totum.
Charitas vtr possit diminui.Ñndeť q̄ ista diminutio pt dici triplr.ꝛ vñ causanť iste diminutōes ibi.c.ij.§.vi.p t.
Charitatem an hō habet nemo scire pōt:nec etiā si est in gratia.ponunť tamē nouem signa per que quis scire potest se habere charitatem:ꝛ cōsequenter esse in gratia ibidem.c.ij.§.vij.per totum.
Capitulum tertiū est de charitate q̄ deus ꝛ prim? diligiť de ipsa vid.j.sub lra.d.scz dilectio.c.xx.
Charitas q̄ quis diligit deū.scilicet primū vtr fit ex charitate diligēda ꝛc.ibi.c.iij.§.ix.Septez sunt q̄ valent i (ot q̄s amet a deo ibi.§.x.per totum.
Charitas ordo vtr maneat in pria ꝛc.ibi.c.iiij.§.xi.
Charitas quō ē sub pceptō fm illd.Diliges dnm deū tuū ꝛc.ꝗ est maximū ꝛ primū mādatū.iiij.p.ti.vi.c.v. p totū.
Charitas est finis pceptī ꝗ corde puro hec auctoritas exponitur ibidem.§.i.per totum.
Charitas quō etiā dicit sapiētia:ꝛ in q̄bus est ista sapientia,iiij.pte ti.x.c.iij.§.v,dicit etiā post principium.
Charitas viatoris vt trāseat in charitatē cōprehensoris sicut in subiecto...ia reqrunť ad ꝗ.iiij.p.ti.xv.c.xvij.§.ij, post pncipium. ꝛ pseqūter p totum.
Charitať viā quō diuersi diuīsimode ambulāt.j.p.ti.xj.c.
Charitate mediāte quō aia vniť deo.j.par. (j.§.iij.p to. ti.ij.c.j.§.j.circa finem.
Charitatis feruor quō sumit dupl? ꝛ in q̄ augeť ꝛc.j.p.
Charitať act? quō dupl? pfiderať (ti.x.c.j.§.iiij.cir.fi. ꝛ quō cadit sub pcepto.j.p.ti.xiiij.c.iij.§.iij.p totum.
Charitas quō causat gaudiū ꝛc,iiij.p.ti.vj.c.vij.p totum
Carmelite quō aliq̄ exerunt ex regula.b.Basilij fm q̄ viuunt:ꝛ aliq̄ addidit q̄dā papa cū busdā addit declarātibus istā regulā p do.Hugonē cardinalē ordinis pdicator.iij.p.ti.xvj.c.j.§.viij.vltra mediū ibi sub regula.
Carnalis timor describitur vario modo infra sub lra,t.s. timor.ꝛ.iiij.parte ti.xiij.c.ij.
Caro.i.ocupia q̄ hoiem tentat,pbať ex scriptura ꝛ q̄re ꝛ quō sp ē pcin ꝛc.j.p.t.vj.c.xij.§.j.ibi.tertō rētat añ me
Caro nra duplr est magna hypocrita.quō.s.deci (diuz. pit hoiem vario mō.ij.p.ti.iiij.c.vij.§.ij.ante medium.
Carnis tētatio quō molesta est vginib? viduis ꝛ pinētibus.ꝛ quō tales desup nō debēt desperare:ꝗ virilr resistere ꝛc.iij.p.ti.ij.c.ij.§.iij. p totum.
Carnis molestijs quō nō opz aliquē desperare:vl' passionibus qualr aliq̄bus dant molestie carnis, ꝛ quō debēt depelli ꝛc.iij.p ti.ij.c.ij.§.iij.ibi,supra.
Carnis tētatio describiť iuxta illd. Caro ocupiscit aduersus spm quō hec ocentio multā vtilitatē nobis confert iij.par.ti.xvj.c.x.§.x.circa finem.
Caro nra quō ipugnat nos duplici telo.ꝛ quō debemus resistere ꝛc.iiij.p.ti.ij.c.ij.§.v.post pncipium.
Carniū esus q̄re,pbibeť tpe iciuniorꝝ assignato ab eccla
Carniū esus quō in lege eccle p (iiij.p.ti.iiij.c.iiij.§.v. hibeť sextis fe.p totū annū.ꝛ ieuniis:ꝛ q̄re aliq̄b? religiosis interdicit esus carnium ꝛc.ij.p.ti.vj.c.j.§.j.post
Carniū esus quō,pbibit? est monacho in iure:ꝛ (mediū vtruz sine cā rōnali ꝛ licentia plati comedēs carnes peccet mortalr. ꝛc.iij.p.ti.xvj.c.vj.§.v.p totum.
Carnes comedere sexta feria sine necessitate ē mortale ꝛ in sabbatis comedere carnes vbi ñ ē pseudo est pcīm mortale ꝛc.ij.p.ti.vj.c.ij.§.iij.circa finem.
Carpētarij quō ꝛ q̄n eorūdē offīm licite exercēt q̄ ptinent ad eorūdē offīm ꝛ q̄n defraudāt:ꝛ q̄n peccāt ꝛc.iiij p.t.viij.c.iiij.§.x.p to.Et de architectoribꝰ vrō ꝗ ꝗ lra.a.
Carthusiēses q̄ nō comedūt carnes etiā i extrema necessitate vtrū ꝗ sit rōnabile ꝛc.iij.p.ti.xvj.c.vj.§.v.modicū
Castitas quō est vtus quō delectatiōes ipūgnāt (j.pn. hoiem ꝗ castitatē.ꝛ quō he sunt cauēde ꝛc.iiij.p.ti.iiij, Castitas quō laudať in cōi quinq̄ mōis fm (c.vj.añ.§. eiusdem ꝓprietates ibi.§.j. p totum.
Castitas quō p q̄tuor destruiť.s.p ociū:p malor societatem:p turpiloquiū:ꝛ p vsum eor q̄bus anim? hois emollescit ad amorē mulier ibi.§.ij.p totum.
Castitať gd? ē triplex.s.pingalis: vidualis:ꝛ vginalis fm illd xpi.Semē cecidit in terrā bonā ꝛ attulit fructū: alid tricesimū:alid sexagesimū:alid cētesimū ibi.§.iij.p (to. or sunt ispi fruct?.ꝛ tria debēt caueri i ꝗ statu q̄ sūt ꝗ ca
Castitas vidualis describiť.vidue (stitatē ibi.§.iiij.p to. nomē multiplr.tria sunt iducētia ad statū viduale.ꝛ tria dz q̄s obseruare ad pseuādū statū suū ibi.§.v.p totum
Castitas virginalis describiť ex verbis aplr.quō virgines cōparať lilio sex folia q̄ sunt in lilio,ꝛ q̄d significāt tria aurea in ispo ibi.§.vj.per totum.
Castitate excellētior ē vginitas,pbať triplr:ꝛ ꝗ vginitas sit melior castitate pingali.pōt tñ pingat? nō solū ē eq̄lis:ꝗ melior vgine duplici rōne.iiij.p.ti.iiij.c. ij.§.ij.
Castitas quō poniť inter cōsilia euangelica.ꝛ ē (p totū triplex gradus castitatis,ꝛ circa hanc castitatē ponitur

Universidad de Deusto Biblio

multiplex error aliq̃ ꝛ.iiij.p.ti.xij.c.ij.§.ij.iij.iiij.ꝛv.p to.
Castitas religiosoꝝ q̃ ꝛ q̃lis ee dz quo ario mo ꝗ ipsam peccat: que sunt occasiones castitatis: ꝛ quō sunt vitāde iij.pte ti.xvi.c.i.§.x.per totum.
Castitatis fructus q̃s erit in patria. quō fructꝰ distinguūtur ab aurea aureola. quō diuidit in tricesimū bonum ꝛ cētesimū ꝛc.iij.pte ti.xxx.c.viij.§.iiij.in pncipio.
Castitati q̃re magis vtuosi studet q̃ sobrietati.iij.p.ti.ij.
Castitati quō pncipaliꝰ vgines ꝛ vidue (c.i.§.viij.cir.fi. dñt vacare. ꝛ sex sūt gradꝰ castitatis.iij.p.ti.ij.c.iij.§.iiij
Caste viuere volētes a q̃bꝰ se dñt abstinere ꝛ quō (p totū p sex gradus pueniunt ad pfectam castitatem ibi.
Castitatis votū.s.pugatoꝝ describit vario mō vt ifra sub lra.m.s.mrimonū.ꝛ.iij.pte ti.i.c.xxij.§.ij.per totuz. Vide etiā aliq̃.j.sub cōtinentia de castitate.
Casus q̃ sunt reseruati pape describuntur ad longū val de.j.sub littera.e.s.Excōmunicatio.
Casus qui sūt reseruati epis a q̃bus simplex sacerdos absoluere non pōt.iij.pte ti.xvij.c.xi.p totum.
Casus sex quō declināt peccatores pm oēs sex casus declinādi.ij.pte.ti.ix.c.iiij.§.i.circa finem.
Casus sūt.xvi.in q̃bꝰ excōicat pōt absolui citra papā.iij.
Casus.xv.excipiūt q̃bꝰ q̃s nō i (p.t.xxiij.c.i.§.iij.p t. cidit in excōicatione.iij.pte ti.xxiij.c.i.§.i.p totum.
Cathecumin' merito requirit ea q̃ sunt ō necessitate fidei ꝛc.iij.pte ti.xiij.c.xiij.§.xiij.per totum.
Cautio vel pmissio in collatōe ordinis bñficio vel aliorū spualium: ꝛ quō fieri dz ꝛc. Sed añ electōes vel pmissionem anꝗ possit ꝛ reqrit cauno ꝛc.ij.pte ti.i.c.v.§.xij.

Cecitas mētis ponit a begre.

p pma filia luxurie: ꝛ quō orit ex luxuria: ꝛ quō.iiij. actꝰ rōis ipediūt p filias luxurie.ij.p.t.v.c.ix.§.i.p totū
Cecitas mētis q̃ est siue in q̃ psistit: ꝛ cecitas metalis siue spualis est triplex ibi.§.i.ij.ꝛ.iij.per totum.
Cecitas mētis pm.b. Tho.est puatio eiꝰ qd est pncipium intellectualis visionis bꝰ pnm est triplex.ibi.§.i.per totū.
Cecitate spualē inducunt septem q̃ ꝛ auferūt visum corporalem.i.pte ti.iij.c.iiij.§.ij.per totum.
Cecus ad collectas psonales cogi non dz de q̃bꝰ itelligit ꝛ q̃re ꝛc.iij.pte ti.xij.c.iiij.§.i.post pnci. Vide etiā.j.sub u.sc3 visus.de illuminatione istius cecitatis ꝛc.
Celebrare phibet sup sepulcra ho nisi martyrum vel aliquoꝝ sanctoꝝ.iij.pte ti.xij.c.v.§.ix.in fine.
Celebrans excōicatus quā penā incurrit pm canones.iij pte ti.xvij.c.xxi.§.v.ibi.Sextus ꝛc.
Celebrātes siue pticipātes in diuinis cū publice excōicatis siue iterdictis sunt suspēsi ab ingressu ecclesie.iij.pte ti.xxvij.c.iiij.ibi.Celebrantes.ante medium.
Celebratio missa ꝛ dfectꝰ misse cū sacra cōionevar mō describūt sub lra.m.s.missa.iij.p.t.xiij.c.v.ꝛ.vi.p oēs.§
Celebratio sctōꝝ siue festoꝝ describitur sub lra.f.sc3.festoꝝ.ij.pte ti.ix.c.vij.per totum.
Celebrare cuz peccato mortali hoc triplꝰ declarat ꝛc. iij. parte ti.xiij.c.vi.§.vij.per totum.
Celebratō quō reqrit actualē duotōz ꝛc.ibi.§.viij.cir.pn.
Celebrationē inducētia freqnter ponunt q̃dā ꝛc.ibi.§.xv Et vide varia.j.sub lra.m.sc3 missa de ista materia.
Celebrationē quō impedit pollutio nocturna, vide de p infra sub littera.p.sc3 pollutio.
Celi gaudiū siue paradisi quō q̃ttuor ordunt esse gloriosuz i.pte.ti.vi.c.v.§.iij.circa fi.ibi. Quinto ꝛ v mo.
Celū ēpyreuz ē tēplū dei ꝛ quō illd tēplū figurabat scūs scōꝝ: ꝛ tria q̃ fuerūt in scāsanctoꝝ: quō signt celū empyreū.i.pte ti.xiiij.c.v.§.iij.post me.ibi. Tertium tēplum.
Celū quō figurat domo materiali: ꝛ q̃ magna delectabilia ipsa domo sunt: ꝛ quō generatiōes in ipo deū benedicūt ꝛc.iij.pte ti.x.c.i.ante.§.
Celestia quō sunt respicienda ꝛ p.ti.iij.c.vij.§.iij.p to.

Celoꝝ virtutes quō mouebunt ante iudiciū diuinū: ꝛ q̃d significat illa motio ꝛc.iiij.p.ti.xiiij.c.xj.§.j.
Celū multipl describit: ꝛ quō homo p celum significat. j.pte ti.j.c.vij.§.ij.circa finem.
Celum q ici pnt iusti.ꝛ quō isti pfiteb tur mirabilia dñi ꝛc.iij. par.ti.xxxj.c.x.ꝛ.§.j.
Celi in loco quō ꝛ quos tentauit diabolus ꝛc.j.pte ti.vj. c.xiij.§.ij.ppe me.
Censum ꝛ tributū esse soluendū ei cui debet ostēdit xpus verbo ꝛ exemplo quō cēsus ꝛ tributum licite pnt recipi ab aliquib.ꝛ quō de ecclasticis nō sunt dāda tributa ꝛc. iij.par.ti.xij.c.iiij.ante.§.p totum.
Censuū ꝛ pcurationū etiā de tributis habet titul spālis in decretis. ex q̃bus elicīunt aliq̃ pclusiones magis cōuenientes q̃ de ista materia declarant ibi.§.j.p totum.
Census sunt solucdi ad antiquā monetā in qua cōstituti fuerint nisi fit alterius monete solutiō pscriptū bꝰ glosatur: ꝛ declaratur ibi.§.ij.p totum.
Censure ecclastice absolutionē extoꝝ quētes p vim vl' metū excōicati sunt maiozi snia.iij.p.ti.xxiij.c.xxvij.p to.
Cerdones ꝛ planetarij q̃bꝰ mōis fraudē cōmittūt in eorundē officijs.iij.p.ti.viij.c.iiij.§.iiij.ibi. Cerdones cir
Ceremonialia leg veter describunt vario mō (ca finez. ifra sub lra.p.s.pcepta cerimōialia.ꝛ.j.p.ti.xiij.c.v.p t.
Certitudo est triplex.s. su naturalis: naturalis ꝛ ciuilis siue moralis.j.p.ti.iij.c.x.§.x.circa finem.
Cum quis certus est certiozari vlterius nō pōt. Est vna. de re.tur.q̃ ꝛ declarat.j.p.ti.xx.c.vnico sub littera.e.ibi eum qui certus.

Ciborū obse. uātia simili-

ter ꝛ vestū in veteri lege q̃d nob spualꝰ significāt ꝛ cūo vario mō distinguūt ꝛc.j.p.ti.xiiij.c.v.§.iij.p to.sub lra p.t.pcepta cerimonialia hēs in pticulari.
Cibos quō aliq̃ manducāt in excessus q̃titate aliqui cuz lauta q̃litate aliq̃ de accurate stu titate: aliq̃ ex nimia auiditate: ꝛ aliqui sub tpis ipoztunitate.ij.par.ti.vj.c.j.
Cibozꝝ pditiones vide etiā ifra (§.v.v vij.viij.ꝛ.ix.p to. sub littera.g.s.gula ꝛ aliqua sub lra. ieiun
Cibuz sumēs pfiderare hz quinq pditiones que inducūt ad pcitatem. iiij.p.ti.iiij.c.iiij.§.iij.
Cymiteria ecclazꝝ bndicunt ꝛ gaudēt ēt immunitate sicut ecclē ita violant ꝛ pfecrant sicut ecclē. Et cymiteriū est pollutū q̃n ipa eccla est polluta ꝛc.iij.p.ti.xij.c.vj.§.vij.
Circūcisio quō erat pmū sacrz veteri le. q̃n habuit ꝛ p to. pncipiuz vbi pcipit ad q̃d ordinabat: q̃d tollebat: est triplex rō circūcisionis: ꝛ quō q̃libet xpianus dz esse circūcisus in trib.j.p.ti.xiij.c.v.§.vj.p totum
Circūcisio quō erat sacrm veteris legis q̃le remediū erat ipsis q̃d figurabat: q̃d oferebat circūcisio.iij.p.ti.xiiij. c.xj.§.ij.per totum.
Circūstantie pctoꝝ quō sunt interrogāde q̃ aggrauāt vl' alleuiāt pctm q̃n circunstātie sunt pfitende. ꝛ circūstātie st in q̃ntuplici gne ꝛc.iij.p.ti.xvij.c.xvij.§.iiij.ꝛ.v.p.x.
Circunstantia mediante quō actio humana habet bonitatem ꝛ maliciā p.ti.iiij.c.xj.§.j.p totum.
Circunstantie sex quō seruande sunt in locutiōe qui vult bene loqui ꝛc.j.par.ti c.iiij.§.iiij.p totum.
Ciuilis siue politialis vnitas quō necessa est ad bonaz gubnationē ppli.ꝛ quō causat ꝛ quō seruat ista vnitas ꝛc.j.par.ti.vj.c.ij.§.v. post pnci.ibi. De tertia tate.
Ciuis q libet quō se habere debet p prudētiam n. dis q̃tū ad singulare pfectionē. q̃tū ad familie ona tionē: ꝛ q̃tū ad sui cōiationez ꝛc.iij.p.ti.ij.c.iij. totū.
Ciuilis ars siue politialis describit quō oīs hō naturalꝰ est ciuilꝰ ꝛ politial: q̃ sūt necessaria habitatoꝝ in ciuitate ꝛ q̃ variam prudentiā hre debet ibi.c.vj.§.ij.p totum.
Ciuitatū dñium ꝛ regnoꝝ quō introductū est. ꝛ quō trāsferat ꝛ trāslatō est de vna ciuitate ad alia siue de vno do

mino ad alium ꝛc.iij.par.ti.iij.c.ij.per totum.
Ciuitates quō bnt platea nobilium ꝛ campoꝝ: ꝛ in ea est platea ludentiū ꝛ tēploꝝ.ij.p.ti.j.c.vj.§ ij.p totum.
Ciuitates ꝛ vniūsitates mutuātes ad vsurā numq̃d singuli tenent ad stōnem.ij.p.ti.j.c.ix.§.viij.p totum.
Ciuitates q̃ subo ie vl' cōtratib' imponūt grauamina siue ipositiones siue collectas ꝛc.quō licite fit ꝛ quō nō: ꝛ q̃n est rapina ꝛc.ij.p.ti.j.c.xiij.p totum.
Ciuitatum ꝛ castroū discordie ꝛ seditiōes describunt.j. sub lra.d.s.discordia.ꝛ.ij.p.ti.iiij.c.viij.p totum.
Ciuilis lex describit vario mō.j.sub lra.l.s.lex ciuilis.
Ciuis q̃libz quō se hre dz ad prudētiā. q̃tum ad singlare pfectionē: q̃tum ad familie gubernationez. ꝛ q̃tum ad suis cōciuibus cōcationē.iij.p.ti.ij.c.iij.p totum.
Citationis tpis quadruplꝰ describit: ꝛ quō ꝛ q̃n fieri debet ꝛc.iij.par.ti.ix.c.xvj.§.ij.

Clādestinū matrimoniuz

quō ꝛ qualꝰ phibetur. qualiter peccant cōtrafacientes que pena illius peccati est ꝛc.iij.p.ti.j.c.xvj.
Clandestina despōsatio fieri dicit sex modis.ibi.§.v.
Clādestinis nuptijs si sacerdos interest quā penā incurrit pm canōes.ij.p.ti.xvij.c.xxj.§.v.ibi.q̃rtus.post pn.
Clandestine electiones quō reprobanꝰ in iure ꝛc.iij. par te ti.ix.c.ij.§.iiij.post pnc pium.
Clamor ponit a beato Gzego. inter filias ire. in quo consistit iste clamor: ꝛ est clamor intense affectionis horzen de offensionis: ꝛ cōfuse pturbationis. ꝛ quid isti important.ij.p.ti. vij.c.iij.ante.§.per totum.
Clamātia pctā sunt tria q̃ ad celū clamāt.s.homicidium: sodoma: ꝛ oppssio paupez ibi.§.ij.p totū.j. pncipium.
Claritas dos quō erit in corpibus gloziosis: ꝛ quō corpa beatoꝝ erūt lucidissima coloribꝰ ꝛ pulcherrima perusia. iij.p.ti.xxx.c.vij.§.iiij.per totum.
Claudi qui ꝛ quō admittunt ad ordines pter consuetudinem.iij.par.ti.xx.c.v.in medio.
Claues eccle q̃t sunt ponit circa istā materā error aliquorum q̃ ꝛ destruit.iij.p.ti.xij.c.iiij.§.v.p totum.
Clauis gni celoꝝ est triplex. pma est auctoritatis. scda est excellētie, tertia est ministerialis. ꝛ clauis ministerialis est duplex.iij.p.ti.xvij.c.xxj.post medium.
Clauī quō figurat varia ptās pape ꝛ eccle.iij.p.ti.xxij.
Claues quō significāt ptātes eccle de (c.ij.§.iij.p totū. sup ponunt septez potestates ibi.c.iij.
Claues quō significāt eccl'asticā ptātem. q̃ ptās est sexta
Clauē duplicē.s.scie ꝛ potentie quō hre (plex.ibi.c.iiij. dz sacerdos siue pfessoꝝ.iij.p.ti.xvij.c.xvj.p totum.
Claues septez dantur siue regule per quas in multis apperitur intellectus ad intelligendum sacras scripturas iiij.parte.ti.xj.c.ij.§.xiij.per totum.
Clausura monaliū in monasteriis describit.j.sub lra.m.
Clementia quō diffnit q̃ virtus est pba (.s.monaliū. tur. ꝛ quō habet excellentiā inter alias virtutes.iiij.par te ti.iiij.c.ix.ante.§.per totum.
Clementia licet omnibus vtilis est ꝛ necessaria. Est tamē plus necessaria principibus: adducuntur ad hoc decem exempla ꝛc.ibi.§.j. per totum.
Clementinā. Etiu de padiso gl antes aliter q̃ dicat sunt excōicati maiozi snia.iij.p.ti.xxiij.c. lxix.
Clericoꝝ cōuersatio describit pm regulā apostoli. Oportet m esse irreprehensibilem ꝛc.sub.xiij.conditionē par. ti.xiij.c.iij. per totum.
Clericorum ponit thema ex ps. q̃d ꝛ de ipsis declaratur
Clerici quomodo dicunt duo testamenta. vnde dicit clericus ꝛc.ibi.c.j.ante.§. per totum.
Clerici quō debēt se abstinere a negocijs secularibꝰ ꝛ quiescere: ꝛ q̃ negocia ipsis phibentur ibi.c.j.§.j.p totum.
Clerici quomodo debēt sacris eloquijs ꝛ virtuosis actibus inherere, ibidem.§.ij.per totum.

Clerici quomodo debent insistere diuinis officijs ꝛ deuotionibus.ibidem.§.iij.per totum.
Clerici qui phibentur vt ab officijs abstineant quomodo debent punīri.ibidem.c.ij.§.j.
Clericus vl' psitutꝰ in officio notarij qualiꝰ se habere debet: ꝛ si nō est clericꝰ qualiꝰ tūc ibi.c.ij. .ij.p totum.
Clericus si indiget quō exercere pōt officiū honestum siue artificiū: ꝛ que pena clericoꝝ si alijs negocijs secularibus se immiscuerint ꝛc.ibidem.§.iij. p totum.
Clericis vbi ꝛ quō phibet negociatio: ꝛ q̃ clerici nō solū abstinere debent a malis: sed etiā ab alijs q̃ bnt spēm mali ꝛc.ij.p.ti.j.c.xvj.§.ij.post pn.ibi.scdo nego.
Clerici vtrum teneant restituere illos fructus quos voluptuose consumunt: non facientes seruitia in eccla ꝛc.ij. par.ti.ij.c.ij.§.vij.per totum.
Clericis exponit illud in laboze hoim nō sunt ꝛc.de quadrupli supbia eorundē.ij.p.ti.iij.c.iiij.§.iij.p totum.
Clerici quō p sacrilegiū luxurie pdunt honorē angelice ministerialitatis: quō deo seruire debēt in suo officio ꝛ caruere a mulierib ꝛc.ij.p.ti.v.c.viij.§.iij.p totum.
Clerici bñficiati vouere nō pnt vl' peregrinationē: vl' aliud p q̃d relinquāt ecclam siue beneficiū sine licētia prelati sui.ij.p.ti.xj.c.ij.§.vj.post medū ibi.quinto cle.
Clericalis militia in quo psistit ꝗ quos opz eos bellare: ꝛ quō ꝛ in q̃bus armis ꝛc.ij.p.ti.iiij.c.j.§.ij.p totum.
Clerici vtrum ad bella accedere pnt: quare ipsis de iure cōnum bellare nō licet. q̃d facere debent in bellis ꝛc.ibidem.c.ij.§.vj.ꝛ.§.viij.per totum.
Clericos iudicare nō pōt iudex laicus: ꝛ clericus nō pōt in suum iudicē cōsentire: nisi sit psona ecclastica. ꝛ ō cōsensu epi ꝛc.iij.par.ti.ix.c.ij.§.iij.p totum.
Clericus captus pter maleficiū a iudice laico quē petit iudex ecclasticus quō cum illo debet pcedere: ꝛ quē interrogare ꝛc. Et mulieres nō possunt trahi ad iudicium p testimonio.ibidem.§.iiij.per totum.
Clerici quō debent accusari in iudicio. ꝛ vtrum laici admittunt ad accusationē clericoꝝ ꝛc. ꝛ quō fieri debet in scriptis.ibi.c.viij.§.iij.per totum.
Clerici seculares quō facere possunt testamentū ꝛ donare.iij.par.ti.x.c.iij.§.xiiij.per totum.
Clericus q̃nq̃ de casis pōt trāsire de vna eccla ad aliaz: ꝛ quis modus.iij.par.ti.xv.c.ij.§.j.per totum.
Clericoꝝ quō ptātem hz papa. etiā ad pces regū vl' pncipum mouet papa ad pferendū ecclastica beneficia ꝛc. iij.p.ti.xxij.c.v.§.xviij.circa pncipium.
Clerici in sacris cōstituti: ꝛ oēs religiosi, pbate religionis sunt psone ecclastice: ꝛ gaudēt duplici priuilegio clericali ꝛ q̃ dicūt ecclastici: ꝛ q̃ sub duplo.ij.p.ti.xxiij.c.v.p to.
Clerum percutiens quomodo ꝛ quando cadit in canonem.iij.par.ti.xxiij.c.j.per totum.
Clerici pticipātes spōte ꝛ scientēr in diuinis cū excōicatis a papa excōicati sunt maiozi snia.iij.p.ti.xxiij.c.xxxij.p
Clerici excōicant maiozi snia locātes domos suas (totū. as vsurarijs publicis ꝛc.ibi.c.xix.p totum.
Clerici ꝛ religiosi excōicati sunt maiozi snia qui inducūt ad pmittendum de mutatione ꝛ nō mutatione sepulture.iij.par.ti.xxiij.c.lj. per totum.
Clerici quomodo se regere debent in bellis vl' in homicidio vl' in mutilatione ne incurrant irregularitatem.iij. par.ti.xxiij.c.ij.§.vj.per totum.
Clerici q̃ dicunt gaudētes priuilegijs ecclazꝝ.iij.p.ti.xxiij.
Clericis ꝛ ōlatis eccle nō licet pugnare in (c.v.p totū. bello, pter tres rōnes.iiij.p.ti.iij.c.ij.§.v.
Clericoꝝ hore describunt.j.sub lra.h.s. hore cano.

Cōti quomodo vel quando

debet iudeus vl' paganus ad susceptionem fidei si fidem susceperunt ꝛ recederent quomodo sunt punīdi ꝛc.ij.par.ti.xij.c.x.§.j.p totum.

Universidad de Deusto Biblioteca

C ante D

Cogitare quomodo cōiter sumit ꝓprie quadā inquisitione ⁊ discursu circa particularia apprehensa a sensibus.i.parte.ti.ij.c.viij.ante.§.

Cogitatiōes quecūq; quō sunt note deo:⁊ quō cogitatio vel affectio pōt cognosci ab aliq; triplr.ibi.§.i.p totum.

Cogitationes hominum quomodo sunt multe:⁊ multipliciter variate.⁊ ꝙ alique cogitationes procedant ab instigatione diabolica:ponitur desuper pulchra similitudo.⁊ vnde procedunt ⁊c.ibi.§.ij.per totum.

Cogitatiōes quō ex defectu cogitātis sunt deprauate. et quō cogitatōes dicūtur vane ⁊c.ibi.§.iij.per totum.

Cogitatio nostra vel etiam alicuius angeli quō possit cōparari.s.ad subiectū qd ifoꝛmat ad obiectū qd repēntat ⁊ ad effectū ad quē inclinat.⁊ peccati cogitatio fit p qtuoꝛ causas ⁊c.ibidem.§.iiij.per totum.

Cogitare quō dēm in magno ope hui mūdi. qd sum: quō sum:⁊ ad qd ꝓstituti sum.iiij.p.ti.xv.c.xlij.§.ij.p

Cogitationū variarū quō deo reddem rōnem (totum, in nouissimo.iiij.ti.xiiij.c.ix.§.vi.circa medium.

Cogitationum luxuriosarum siue mozose delectatiōis siue in alia peccata mortalia habes varia notabilia.ij.pte titu.v.c.i.§.iiij.v.⁊.vi.

Cogitatōes hois quō significātur p capillos hois:⁊ quō cogitatiōes nostre triplr dnt esse bn ozdinate ⁊c,iiij,p,ti.ij.c.iiij.post princi.ibi.Secda dirigit.

Cogitatio de mulière qn est pctm ⁊ qn non ⁊ quale pctm iij.p.ti.xvi.c.i.§.x.post prin.ibi.Scdo nota.

Cogitationes prauē qre ⁊ quō sunt repellende.i.p,ti,iij,c.viij.§.v.circa finem.ibi.Respice.

Cogitare quomodo debet homo antecedenter tria si animus suus prudens est.iiij.pte ti.ij.c.ij.ante.i.§.

Cogitationes cozdis quō pnt dupl ꝓsiderari ⁊c,i.p.tit,ij.c.viij.§.iiij.in vltima diuisiōe circa finem.

Cognatio legalis quomodo impedit matrimoniū.⁊ ponitur triplex cognatio.s.carnalis siue naturalis q dz cōsanguinitas:spūalis que dz comparentitas:⁊ legalis q dz adoptio.iij.pte ti.i.c.xiij.per totum.

Cognatio spūalis dicitur comparentitas q matrimoniū impedit ex quibus puenit.in quibus contrahitur,⁊ ista cognatio habet ꝛres lineas.ibi.c.xv.per totum.

Cognoscēdo q dzia est inter angelū ⁊ hoiem.⁊ quō angelus intelligit ⁊ quō hō.i.p.ti.ij.c.vi.§.i.per totū.

Cognitio sensitiua quō ozdinat ad ij.p.ti.iij.c.vij.§

Cognitio sup̄ꝓpius quam facit p[illegible]:q bona (iij. inducit.⁊ tria mala prouenīunt homini ex sui ignorantia.iiij.pte ti.ij.c.iij.circa medium.

Cognitio que ad sapiētiaz ptinet describitur p thema ex psalmo.qō ⁊ de ipsi declarat cū trib membris.iiij.pte ti.x.c.vij.§.i.ij.⁊.iij.per totum.

Cognitione duplicez quō habent angeli ⁊c,iij.p.ti.xxxi, c.vi.§.iij.post.prin.ibi.Habent autem.

Choꝛea est filia gule ⁊ ptinet ad ineptā leticiā.qn est peccatū ⁊ ꝙtū.sed triplici ex causa possunt male fieri.quando cōcurrunt quinq;.tūc nō est reꝓhensibilis.⁊ quādo est peccatū mortale.ij.p.ti.vi.c.vi.ante.§.per totum.

Choꝛisantiū ponit thema ex ps.qō ⁊ de ipsis declaratur cū triplici medio.ibi.§.i.per totum.

Choꝛea sine tripudiatus quō est quidā circuitus. quō similat diabolo qui etiā circuit.⁊ eos inflamat.⁊ quō similat puteo infernali ⁊c.ibi.§.ij.per totum.

Choꝛisantes ꝙ efficiūtur inimici dei.pbat varijs auctoꝛitatibus.⁊ nō solū efficiūtur dei inimici sz eoim sanctoꝛ.pbat p auctoꝛitates ⁊ p exemplū ibi.§.iij.p totum

Choꝛisantes ⁊ tripudiātes quō de facit eos choꝛisare in inferno varijs penis.ibi.§.iiij.per totum.

Choꝛi in loco nō debēt laici cū clericis habitare pbat.iij.pte ti.ij.c.iij.in prin.ibi.Ire habet inuuntare.

Coloꝛ qdrupl describit ex canticoꝛ.v. Dilectus meus candidus ⁊c,⁊ qd spūalr sign[illegible] coloꝛes,i.p.ti,ij,c

Colūbe specie spūsctūs apparuit sup (iij.§.iij.p totuz. baptismi instituōe,ꝓpter tria.Et septē ꝓprietates colūbe adaptant[illegible] septē dona.iij.p.ti.xiiij.c.ij.§.iij.p totū

Colūbas tenes scienter que deuastant semina agroꝛum quō tenet[illegible] ad restitutionē.ij.par.ti.i.c.[illegible].§.xxi.

Colūbe septē,ꝓpetates describūt.iij[illegible]ciij.c.ij.§.iij.

Colūba vbi ⁊ quō significat eccl[illegible].iij.p.ti.xiij.c i. post principiū ibi.Primo ergo sciendū.

Colūnas septē quō excidit sapiens ad sustēcandū domū suā.⁊ qd spūaliter significant.i.par.ti.iij.c.x.§.vi.ante mediū ibi.Quantū ad scōm.

Cometa que stella dz vn ozīt.qd cōiter significat.qn ipa apparet non ducit ad malū.sed est solū signuz.ij. parte titu.xij.c.x.§.i.per totum.

Cōmodativsus sz qn alicui aliqd cōmodatū est ad certum vsuz ⁊ ipe ad aliud est vsus.qd est cōmodatū.⁊ qs pōt cōmodare ⁊c.ij.p.ti.i.c.xv.§.iiij.per totum.

Cōplexio hois quō ē qdruplex.⁊ ad qd isti sunt magis inclinati ⁊c.i.p.ti.i.c.vi.§.i.post mediū.ibi.Ad cōpositōez

Cōplexionū qlitatib quō se hoies habēt ad varias scias qd ondīt fm cōplexiōes hoim.iij.p.ti.viij.c.i.§.ij.post

Cōmutatio rerū fm pbm est duplex.ij.p.ti.i.c. (princi. xvi.§.ij.post prin.ibi.Est autem dupler.

Compositio mozꝛ describit vario mō.j.sub.lra, m.s. modestia ⁊c.iiij.pte ti.iiij.c.x[illegible]er totum.

Compositione qualē debet habere religiosus in amoulādo.iij.pte.ti.xvi.c.viij.§.ij.per totum.

Cōpūctio intētiōalis quō est via q imediate iur ad celū. i.pte.ti.v.c.iiij.§.ij.ante mediū.ibi.tertia via est.

Concessione generali nō ve[illegible]ūt q qs nō esset verisimiliter in specie cōcessurus.Est vna de reg.iur.q ⁊ declaratur.i.pte ti.xx.c.vnico sub.i.s.in gnali.

Cōciliū decribit p thema.qō ⁊ declarat de ipo q cciliū nō est sup papā.q differētia est inter ꝛciliū ⁊ papā quid boni cōciliū in se habere debet.⁊ de cōcilio Basileñ.iij parte ti.xxiij.c.i.ante.§.per totū.

Cōciliū ⁊ stat eccl'ie quō figurāt p solē lunā ⁊ stellas et que p ista spūaliter intelligūtur ibi.§[illegible].⁊.iij.p totum.

Cōciliū vel sinod qd est.vn dz.vn tractu est.⁊ [illegible] siue synodoꝛ est triplex dzia ⁊c.ibi.c.ij.ante.§.

Concilīū ,puinciale qs celebrare dz.⁊ qui ibidē debēt interesse.⁊ qui non.ibi.c.ij.§.i.per totum.

Cōciliū epale qō magis dz synodus quid est.ad quē spectat illud congregare.qui debent interesse.que ibi fieri debent ⁊c.ibi.c.ij.§.ij.per totum.

Cōciliū religioꝛ vbi hr in iure ibi.c.ij.§.iij.per totum.

Concilīū pticulare ,puinciale vel epale ad qd celebrat.q tpe.q tenenk interesse ⁊ metropolitani nō dnt aliqd exigere ab epis q ibidēveniūt ⁊c.ibi.c.ij.§.iiij.p totum.

Cōcilia gnalia qn habuerūt initiū.⁊ ex ꝛciliꝛ gnalib qtuoꝛ dicūtur ceteris principaliozꝛa.⁊ quo tpe alia fuerūt celebrata.⁊ in qbus locis ⁊c.ibi.c.ij.§.v.p totum.

Cōcilia gnalia.nō pnt pfigere legē pape ibi.§.vi.p totū.

Cōciliū qn dz legitime celebratū.⁊ an papa tenet omes epos ⁊ supioꝛes cōuocare ibi.c.ij.§.vij.p totum.

Cōcilio quō nō licet appellare.neq; a papa ad successoꝛē ipsius ,ꝓpter priuilegia que desuper hz romana curia, ⁊ a quoꝛ ad quē licet appellare ⁊c.ibi.c.iij.per totum.

Cōcilio pticulari q sunt vocādi,⁊ q possunt omittere ⁊c, ibi.c.iiij.ante.§.per totum.

Cōcilio[illegible] q dnt tractari.qs cās eps differre pt[illegible] istō cōciliū.[illegible] cause debēt ibi tractari ibi.c.iiij.§.i.per [illegible]

Cōciliis ꝓgregati qles ptātem.an ozdinariā vel del[illegible] tam habent.⁊ in quos ⁊c.ibi.§.ij.per totum.

Concilijs quoꝛ requirūtur in cognitione causarum q ibi tractātur ⁊c.ibi.§.iij.per totum.

Cōcilio existentes an hnt ius reuocandi. s.redeundi ad domum ad placitum suum ⁊c.ibi.§.iiij.per totum.

Concilio prouinciali an statutum factū per archiepm ec

C ante D

suffraganeos suos sup crimibus ecclesiasticis laicoꝛ nō vocatis laicis valeat ibi.§.v.per totum.

Concilijs quō varia sunt aduertēda q [illegible]dem sunt reprehensibilia ⁊c.ibi.§.vi.⁊.vij.p totum.

Concilia ⁊ sc[illegible]nata q varijs tpibus ꝓtigerunt.vide.j.sub s.s.scisma.⁊.ij.[illegible]ti.iij.c.xi.p totum.

Concordia multiplex quō fit hēnda in amicitia quare cōcordia in speci[illegible]ius nō facit amicitiam:⁊ in qbus amicus cū amico debet cōcoꝛdare ⁊c,iiij,pte ti.v, cap, xx.§, vij.per totum.

Concordia quō differt a pace:⁊ in quo cōsistit ꝓcordia ⁊c, iiij.pte ti.vi.c.viij.per totum.

Concessum:cōsultum:mādatum:ꝓceptum: pbibitum et vsum que est differentia inter ista.ij.pte ti,iij,c,vij.§.vij, post medium ibi.Et quārum ad primū.

Concubinarij sacerdotes nō debēt vitari in dinis nisi sint publici denūciati.quid dicit notozīū.⁊ quid sit notozius fornicatoꝛ ⁊c.iiij.pte ti.xxvij.c.iij.p totum.

Concupiscētia dici potest triplex.spūalis naturalis ⁊ animalis.⁊c.ꝑma par.ti.vi.cap.iiij.ante.§.Nō cōcupisces ⁊c.ē nonū ꝓceptū inf ꝓcepta decalogi ⁊ ꝓpter qtuoꝛ rōnes dz qs abstinere ab ista ꝓcupia.i.p.t.xiiij.c.iiij.§.xij

Concupiscentia carnalis quō impugnat siue tentat hoiez iiij.pte ti.xiij.c.iij.

Concupiscētia quō in qbusdam plus in quibusdā minus inuenit quomodo ipa ꝓsiderari pōt dupliciter:⁊ quō ipsa sensualitas cozzupta est multis modis.i. pte ti.iiij.ca. xvi.§.iiij.post medium.ibi.Et notādum.

Confessio quomodo diffinitur ab Augustino.

Confessio fit tripliciter:⁊ q[illegible] confessio fienda est homini iij.pte ti.xiiij.c.xix.ante.§.p totum.

Confessio quō ⁊ qn est de necessitate:de qbus pctis quō est de iure diuino ⁊ naturali:nec papa pōt dispensare ne quis cōfiteat ⁊c.ibi.§.i.per totum.

Confessio qs cōditiones dz habere que cōprehendūtur in vno versu ibi.§.[illegible] p totum.

Confessionis ꝑma conditio est vt cito post pctm mortale cōmissum confiteat.⁊ tm in qtuoꝛ casibus tenetur,quis [illegible]ante ter[illegible]nū taxatum ab ecclesia ibi.§.iij. p to.

Confessiōis scda ꝓditio ē [illegible] fit freqns:qō dupl intelligit ⁊ pmū cāus i qb qs tenet tāre ꝓfessione ibi.§.iiij.p t.

Cōfessionis tertia ꝓditio ē:ꝙ fit cū doloꝛe siue displicētia saltē de pctis desup ponit qdam qō.ibi.§.v.p totum.

Cōfessionis qrta ꝓditio est ꝙ dz esse integra atq; oia dicat q hz in memozia sua.de qbus nō est rite cōfessus,de qb peccatis hoc intelligitur ibi.§.vi.per totum.

Confessionis qnta ꝓditio est vt nō iuoluat obscuritatem quō dz confiteri oēs circūstantias que sunt he circūstantie:⁊ sunt in qntuplici genere ibi.§.vij.p totum.

Confessionis:sexta cōditio est vt fit pura.i.vt cōfiteat ad placandum deū:⁊ ad obedie[illegible]ū ecclesie:⁊ nō dz dicere peccata q non fecit ⁊c.ibi.§.viij.p totum.

Confessionis:septima conditio est ꝙ fit verecūda,de quo plus dz verecūdia:quō confitens coꝛā confessoꝛe dz erubescere ibi.§.ix.per totum.

Confessionis octaua cōditio ē ꝙ dz [illegible]oꝛtis ,ꝓpter verecūdiam vel timoꝛē pnie iniungende ibi.§.x.p totum.

Confessionis nona ꝓditio ē vt [illegible]cuset se:⁊ non excuset dz dicere sua [illegible] nō alioꝛ peccata ⁊c.ibi.§.xi.p totum.

Confessionis decima ꝓditio ē vt fit simplex:vt dicant pcia sen[illegible]ā cuz circūstantijs:⁊ dimittantur alie materie [illegible]tes dicat ꝓfessoꝛi aliq debita vel furta:cō[illegible]ssoꝛ nullo [illegible] debet reuelare ibi.§.xij.p totum.

Confessionis vndecima cōditio est:vt fit humilis interi ⁊ exterius:⁊ quomodo debet esse humilis in mente ⁊c, ibi.§.xiij.per totum.

Confessionis duodecima cōditio est:vt fit discreta. Utrū etiā quis tenet venialia ꝓfiteri ⁊ ꝙ nō est necessariuz:est tm multū fructuosum ⁊c,ibi.§.xiiij.p totum.

Confessionis tertiadecima ꝓditio ē:vt fit volūtaria:⁊ non aliquo mō t[illegible]oꝛe ducta ibi.§.xv.p totum.

Confessionis decimaqrta ꝓditio est vt fit fidelis.i.ꝙ fiat i fide ecclesie.vtrū liceat cōfiteri heretico vel excōicato in casu necessitatis ⁊c.ibi.§.xvi.p totum.

Confessionis decimaqnta ꝓditio est [illegible] audiat ab alijs sed solus sacerdos:quō cōfesso: esse dz ⁊c.⁊ in necessitate cui quis pōt confiteri ibi.§.xvij.p totum.

Cōfessionis deciasexta ꝓditio ē ꝙ ꝓfitens fit pātus obedire ꝓfessoꝛi in his q sibi imponenk ibi.§.xviij.p totum.

Confessoꝛem sibi nemo eligere pōt in nulla ꝓsuetudine sine licētia sup̄ioꝛis ⁊ sacerdos parochialis dz credere cōfitenti se alteri esse cōfessum:⁊ cōfessoꝛ imponit triplicē aliquid penitenti ibi.§.xix.p totum.

Confessionis negligētia ꝙ est multū reprehēsibilis:⁊ frequēter danabilis ,pbatur.⁊ etiā alioꝛ sacramētoꝛ in cōmuni vt baptismi eucharistie vnctionis ⁊c.ij.p.ti.ix.ca. viij.de ipsis ponit thema ex ps.qō ⁊ declaratur : ⁊ quō aliqui tripliciter declinant a cōfessione:sz ipsam ꝑeter mittendo indebite ꝓpagendoꝛ penitentiam iniunctā non implendo ibi.§.i.ij.iij.⁊.iiij.p totum.

Confessioni quō ⁊ qualiter qs obligat:que pena est ipsaz nō facientis:⁊ quis dicitur ānus discretionis in quo qs tenetur ad confessionem ibi.§.ij.

Confessionū casibus quis male agere pōt:⁊ quō ipsa dicitur infructuosa ibidem.§.iij.

Confitens sacerdoti suo qn facit infructuosam suā pniam de peccatis cōfessis:⁊ vtrū talis tenet iterare ꝓfessionez vel penitentiā ibidem.§.iiij.

Confessionis dilatio qre nō est fienda ꝙ piculosum ē differre ꝓfessionem qui est in pctō mortali ⁊ in trib casibus ipsa differt ibi.c.xiij.§.ij.iij.iiij.⁊.v.

Confessionē de mortalibus non pōt quis differre in quatuoꝛ casibus vsq; ad finez anni,alis mortaliter peccat ibi c.xiij.§.iiij.

Confessionem qn quis pōt differre vsq; ad tpis opoꝛtunū ⁊c.cū notabili exemplo ibidem.c.xiij.§.v.

Confessio a nullo iudice ꝓiano est denegāda q eā petit ⁊ paratus est facere quicqd dz:etiam si tunere[illegible] ne supuineret q reciper eū.iij.p.ti.ix.c.ij.§.v.circa fi.

Confessio describit per thema ex ps,qō ⁊ de ipsa declaratur.iij.pte ti.xiiij.c.vi.ante.§.

Confessio sacralis [illegible]uādo fit faciēda:⁊ oīs lex nobis data a deo clamat [illegible] ⁊ mādat confessionez peccatoꝛum ibidem.§.i.per totum.

Confessio vt dn fiat qs cōditiones hre dz ibi.§.ij.p totuz

Cōfessio quō mlta bona hoi adducit:⁊ sicut p pctm mlta nocumēta:ita p ꝓfessionē multe [illegible]utes ⁊c.ibi.§.iij.p t.

Co[illegible]ssio sl'ata est nonus gradus supbie in q cōsistit ista simulatio cū exemplo.ij.p.ti.iij.c.iij.§.xij.

Confessionis sacramentū quō euacuat humoꝛes superfluos peccatoꝛ per tres partes penitētie.iij.pte ti.xiiij, c.i.§.vi.per totum.

Confessionem audientes aut penitētiā iniungētes: nihil debent exigere ,pbatur ex iure ⁊ qualiter peccāt ꝓfacientes.ij.p.ti.i.c.v.§.xvi.post mediū.ibi.Item nec pro.

Confessiones audire non dz religiosus sine auctoꝛitate ⁊ licentia sui plati.etiam quoꝛūcunq; ⁊c.iij.pte ti.xvij.ca, viij.per totum.

Confessionem si sacerdos denudat quam penam meretur fm canones.iij.parte titu.xvij.c.xxi.§.quinto.ibi, vigesimus [illegible]uintus.

Confessoꝛ status describitur p thema ex ps.qō ⁊ de ipsis declaratur.iij.p.ti.xvij.per totum.

Confessoꝛ quā potestatem ⁊ auctoꝛitatem habere debet: quis pōt audire confessiones:quis ⁊ quomodo pōt absolu[illegible]qs dicit ,ꝓprius sacerdos:⁊ quō confit[illegible]tes nō tenenk recipere licentiā a ,ꝓprio sacerdote,p confessione ibidē,c,i,per tot[illegible].

Universidad de Deusto
Biblioteca

C ante D

Cōfessor ordinarius vnusquisq; q̃s est. cui vnusq; sicq; in suo statu tenet ꝓfiteri. vt papa. cardinales. plati exēpti ꝛc. a q̃bus eos absoluere possunt. ibidē. c. ij. per totum.
Confiteri in q̃bus casibus licet vnicuiq; alteri q̃ suo proprio sacerdoti etiā sine ipsi' licētia ibi. c. iiij. per totum.
Confessionis au'ientiā quis cōmittere pōt. ꝛ q̃s nō. ꝛ in quo consistit ista potestas ibi. c. v. per totū.
Confitendi licētia quō dare dꝭ vel negare curat' cū ab eo petit alteri ad ꝓfitendū ibi. c. vi. per totum.
Confessiones audire nō debēt religiosi etiam eorum qui habent licentiam eligendi sibi confessorem quemcunq; etiam si habuerit a papa sine auctoritate ꝛ licētia sui superioris ibidem. c. vij. per totum.
Confessiones qualiter audire debent fratres predicatores ꝛ minores pretextu. cle. ibidem. c. viij. per totum.
Confessores quem effectum recipiunt in potestate audiendi confessiones sunt numero. vi. ibidē. c. ix. p totum.
Confessores curati ꝛ fratres predicatores quomodo differunt presentando ibidem. c. x. per totum.
Confessionis q̃ sunt casus reseruati epis a q̃bus simplex confessor absoluere non potest ibidē. c. xi. per totum.
Qui absoluit aliquēs a casu a quo non potest quid iste facere debet ibidem. c. xij. per totum.
Confessionis generalis confessio an c ontineat specialēs ibidem. c. xiij. per totum.
Quid pñt penitēciarij curie romane ibi. c. xiiij. per totum.
Confessor quando non intelligit confitentē vel penitentem quid tunc fit faciendū ibi. c. xv. per totum.
Confessor quā scientiā habere debꝫ. Est enim duplex clauis. s. scientie ꝛ potētie ibi. c. xvi. ante. §. per totum.
Cōfessor q̃ta pīcla hꝫ. quō scire dꝫ iudicare inꝛ pctā quō rñdebit deo p ꝓfitētib' sibi ꝛc. ibi. c. xvi. §. i. per totum.
Confessor vtrū scire teneat de oibus q̃ sibi dicūtur in cōfessiōe an sint mortalia vel venialia ꝛc. ꝛ quō cauere dꝫ ne fit pceps ad dādā sniaꝫ ō mortali ibi. c. xvi. §. ij. p to.
Confessor quā bonitatē dꝫ hēre ad penitentē ꝛ quō se habere dꝫ in suo officio ibi. c. xvij. ante. §. per totum.
Cōfessor quō in se habere dꝫ duo. s. timorē vñ fiat circumspect'. ꝛ zelū aiaꝫ vñ sit sollicit' ibi. c. xvij. §. i. per totuꝫ.
Cōfessor quō dꝫ se hēre ad penitentē ꝛ ꝓfites dicere pōt confessionē ordine quo vult ibi. c. xvij. §. ij. p totū.
Confessor quomodo interrogare dꝫ de variis mortalib' ꝛ de communē specieb' de q̃bus dꝫ interrogare. ꝛ in interrogatiōibus tria dꝫ seruare ibi. c. xvij. §. iij. per totū.
Cōfessor quō interrogare dꝫ nō solū de mortalib'. sꝫ etiā de circūstantijs q̃ aggrauāt ibi. c. xvij. §. iiij. per totum.
Confessionis quomodo ꝛ quando circūstantie sunt cōfitende. ꝛ circūstantie sunt in q̃ntuplici genere ꝛ quando circūstantie dicūtur trahere pctm̃ ad aliō gen' ꝛc. ibi. c. xvij. §. v. Regule ponūtur q̃bus cognoscitur peccatum mortale a veniali. ibi. c. xvij. per totum.
Confessor quomodo scire ꝛ obseruare debꝫ vtilia ꝛ necessaria. in ipso exercitio confessionis quō diligēter querere debet de numero peccatorum. ꝛ que cauere debꝫ audiendo mlieres ibi. c. xix. per totū.
Cōfessor quō penitēciaꝫ dꝫ iniungere siue satiffactionem ꝛ quibus ꝓsonis plus. ibi. c. xx. ante. §. per totum.
Cōfessor q̃lr se hēat imponēdo pniam ne vilescat auctas eccl'ie. ꝛ ne ptās clauiū ꝓtēnat ꝛ p'pctō occulto nō est iniūgēda manifesta pnia ꝛc. ibi. c. xx. §. i. p totū.
Cōtrenti q̃ nō confitetur mortale aliq̃d q̃d ꝓfessor nouit de ipo. eo q: nō reputat illud peccatum q̃d sit faciendus ꝛc. ibi. c. xx. §. ij. per totum.
Cōfessor qualr se dꝫ habere in modo ꝛ forma absolutionis de canonibus penitēcialibus. ꝛc. ibi. c. xxi. p totum.
Confessionem si sacerdos denudat quā pena incurrit dꝫ canones. iij. pte ti. xvij. c. xxi. §. v. ibi vicesimus intus.
Cōfessor q̃ audit cōfessionē quō tenet celare peccatum. ꝛ quare ponūtur desuper aliq̃ casus. ꝛ quale pctm̃ est revelare ꝓfessionē. iij. p. ti. xvij. c. xxij. ꝛ. §. i. p totum.
Cōfessiōis sigillū q̃ tenētur celare. ꝛ alia secreta suscipiēt
Cōfessorē ꝓprij' quō sibi eli (qlr peccat. ibi. §. ij. p totū
gere pñt abbates ꝛc. iij. p. ti. xvij. c. ij. §. ij. circa medīū. ꝛ
Cōfessorē sēlem sibi eligere nō pōt abbatissa m (§. iij.
si desup spāle licentiā hēat ꝛc. iij. p. ti pij. c. ij. §. ij. cir
Cōfessionis sigillū ad que se extēdit ꝛ q̃n q̃s (ca mediū
ad id tenet ꝛc. iij. pte titu. xvij. c. xxij. §. ij.
Cōfessoribus sanctis ponit thema. q̃d ꝛ de ipsis declarātur quō iusti possunt dici celū. ꝛ quō isti ꝓfitebūtur mirabilia dñi ꝛc. iij. parte. ti. xxxi. c. x. per totum.
Cōfessores quō cōfiteri dēt dei mirabilia. ꝛ ꝓfessor est q̃drupleꝫ ordo siue stat' fm varias ꝓprietates celoꝝ. primi sunt pastores. secūdi doctores. tertij heremite. quarti seculi habitatores ibi. §. ij. iij. iiij. ꝛ. v. per totum.
Confidentia triplr describit. s. de seipso. de alio ꝛ de aliq̃ vano. iiij. pte. ti. vij. c. i. §. i. per totum.
Cōfirmatiōis sacrm describit p thema ex ps. q̃d ꝛ de ipso declarat. ꝛ pōit q̃drupleꝫ fm̃ matio. s. p glorificatōem in celo. p sanctificatione in vtero. p ꝓseruatione in mundo. ꝛ p chrismatione ab epo. iij. par. ti. xiiij. c. iij. ante. §
Confirmatio quō dat plenitudinē spūs ꝛ ꝓfirmari q̃s dꝫ pervirium ꝓfirmationem. per armoꝝ additione. ꝛ per membroꝝ vigorationē. ibi. §. i. per totum.
Confirmatio in baptismo quomodo ꝛ qualr ꝓfortat hominē. ꝛ q̃s est eius effect' ꝛc. ibi. c. i. §. iiij. per totum.
Confirmatio electoꝝ describit vario mō. j. sub. e. sc3 Electio. ꝛ. iij. pte tit. xix. c. iiij. per totum.
Cōfirmatio chrismatis describit vario mō. j. sub lra. c. sc3 chrisma. ꝛ. iij. pte ti. xiiij. c. xiiij. per to tū.
Cōiugia tria legitia legūt i scriptur. ij. p. ti. v. c. vij. c. d. e
Cōiugia vario mō describūt. j. sub lra. m. s. mrimoniū. et iij. pte ti. i. c. i. Et. j. sub lra. n. sc3 de nuptijs.
Coniugalis castitas describitur vario mō. g. sub. c. sc3 castitas. ꝛ. iiij. pte. ti. iiij. c. vi. §. iiij. per totum.
Cōiugatoꝝ vitia ir nūero. xxv. ꝛ q ꝛ mutatia. iij. p. ti. i. c. xx
Cōitas q̃ est ad quā pñt vel debēt fieri pce (iij. p totū.
pta iusticie est em triplex cōitas ꝛc. iij. p. ti. v. c. iij. §. iij
Cōio sacri corpis xpi qualr fieri dꝫ. ꝛ ci. ali devotiō
iij. pte ti. xiij. c. vi. §. vi. vij. viij. ꝛ. x. ꝛ. xvi. per totu. Et ti.
xiij. c. xij. §. v. ꝛ. vi. Vide etiā varia notabilia. j. sub lra. e
sc3 eucharistia. ꝛ sub lra. m. sc3 missa.
Cōicās semel in anno vtrū satisfaciat pcepto eccl'ie ꝛc. et
q̃ i die pasche fieri dꝫ. pbat. ꝛ obiecta soluūtur ꝛ quō vario mō circa illd fit negligētia ꝛc. ij. p. ti. ix. c. ix.
Cōsanguinitas dꝫ cognatio carnalis vel naturalis ō ipa tria declarant. primo q̃d est ꝓsanguinitas ꝛ gradus eius
scdo cōputant q̃ grados ꝛ in q̃bus casib' pbidē. ꝛ q̃n dꝫ dici ꝓsanguinitas ꝛ quō. iij. p. ti. i. c. xiiij. §. i. ij. ꝛ. iij. ꝛ de
Cōscia q̃d est vñ hꝫ ozīū ꝛ (cognatiōe vide. s. loco suo.
vñ dꝫ ꝛ est sibi triplex f. ies spūalis. i. p. ti. iij. c. x. ante.
Cōscie'act' quō est testificari accusare ꝛ soluere (§. p to.
ꝛ q̃d est ipsi' significatī ꝛ effect' ꝛc. ibi. §. i. ꝛ. ij. p totum
Conscia quomodo notantur effectus deuotionis modus obligatōis ꝛc. quō errat duobus modis ꝛ iste error ceuatur ex septem ca is ibi. §. iij. per totum.
Conscietia quō ligat ꝛ quomō nō ꝛ quomodo intelligitur ꝛ ꝓscia recta quo obligat hoiem. ibi. §. iiij. per totum.
Conscientia recta consequitur homo magn consolationem. ꝛ ipsa optāda est ꝓpter quattuor. Et conscia dicit malaꝫ triplici ratione. ibi. §. v. p totum.
Conscien e ornatū quō faciūt pictura bon' odor ꝛ
stratio q̃ tria spūaliter exponūtur. ibi. §. vi. circa fin
Conscienti a recta in scriptura quomodo dicitur do vt recta fit quō se habere dꝫ ad modū dom' materialis. et bone cōscie sunt septē gaudia ꝛc. ibi. §. vi. p totum.
Conscientiam rectam vtrum quis scire valeat se habere an nō. ꝛ circa hoc sunt attendende septē differentie hominū ꝛ qui habent ꝛ qui non habent ibi. §. vij. per totū.

C ante D

Conscientie donū aliquis facit speluncā latronum ex septem malis ibi. §. viij. p totum.
Cōscientia scrupulosa q̃ dr. ꝛ q̃ est dria. ter sciaꝫ fidē: opionē. dubitatōeꝫ: scrupulum siue suspitiōem: ꝛ q̃d nocumtum scrupulo e ꝓscientie ꝛ vñ causāt ibi. §. ix. p totum.
Conscia scrupu a siue erronea dꝫ deponi p septē regulas ibi. §. x. a p rici pio vsq; ad medium.
Conscie scrupulo e septuplex doctrina dat per virtutem epikeie: ꝛ q̃n q̃s cū bona ꝓscia vnam ptem tenere potest ꝛc. ibidem. §. x. a medio vsq; ad finem.
Conscietia quō dicit domus: quō nos opꝫ in eā intrare. p varia discussione siue purgatōe: ꝛ q̃d in ipsa oportet facere ꝛc. iij. par. ti. x. c. i. §. i.
Consecrari quō debēt epi siue inungi: ꝛ in quo loco: quid pl' faciēdū: quot epi debēt eē pñtes: quot sufficiūt: ꝛ q̃d dicat ꝛc. iij. p. ti. xiiij. c. xvi. §. ix. in vltima diuisione.
Consecratio ecclesiarū describit vario modo. j. sub littera. sc3 Ecclesia. ꝛ. iij. p. ti. xij. c. vi. p totum.
Consecratio ꝛ cautela vginū describit vario modo. j. sub lra. v. sc3 Virginum. ꝛ. iij. p. ti. ij. c. ij. p totum
Cōsecratio ministroꝝ in veteri lege erat triplex: ꝛ quō isti figurant ministros noue legis. i. p. ti. xiiij. c. v. §. ix. per t.
Consensus pmo ptinet ad vtutē appetitiuā. pbat: q̃d importat ꝓsentire: q̃ dra est inꝛ assentire ꝛ ꝓsentire: ꝛ qre cōsensus non est i brutis. i. p. ti. iij. c. ix. ante. §. p totum.
Consensus de q̃b' fit: in q̃ differt ab electōe. Et q̃ ꝓsensus ad agendū semp ptinet ad rōnes. pbat: ꝛ ꝓsensus ad delectatiōem opis ptinet ad suptoꝝ rōnem ibi. §. i. p totū
Consensus q̃ est act' volūtatis tria notant. ꝛ quō ꝓsensus bon' excludit triplicem n. alū ꝓsensum: ꝛ ꝓsensus ad malum interius pōt triplr intelligi ibi. §. ij. p totum.
Cōsensus in morosam delectatiōem vel in pctm̃ q̃n ꝛ quō est pctm̃ ꝛc. ij. p. ti. v. c. i. §. v. vide et ibi. ti. iij. §. vsq; ad. ꝛ.
Consentire in pctm̃ ꝓtingit duplr: ꝛ quō quis desuper tenetur ad restitu m. ij. parte ti. viij. c. iiij. §. iij. modicus j. pn. ibi. Pro cuius declaratione.
Conseruationis beneficium q̃d a deo accepim' ꝛ quō de reddemus onem: ꝛ quō deo debemus esse grati ꝛc. iij. p. ti. v. c. xij. §. ij. in fra medium.
Cōseruatores reputant iudices delegati a papa de q̃bus hñt iudicare. Et ponunt tria g̃na ꝓseruatoꝝ in q̃bus illi tres inꝛ se differunt in pte vel officio: ꝛ quō possunt inuocare brachium seculare ꝛc. iij. p. ti. ix. ca. iiij.
Conseruatores quō se modeste habere debent erga epos in processibus contra eos: ꝛ quomodo debent procedere contra eos ꝛc. ibi. §. i. per totum.
Conseruatoꝝ officiū que respiciunt: qui pñt eē ꝓseruatores ponunt sex differentie inꝛ ꝓseruatores ꝛ iudices als delegatos: ꝛ quomodo perpetuat iurisdictio q̃n sunt plures conseruatores ꝛc. ibi. §. i. per totum.
Conseruatores ꝓcurantes vt se intromittāt de alijs q̃ de manifestis iniurijs scienter sunt excōicati maioꝝ sentētia quomō hoc fit ꝛ quando expirat suū officium. iij. pte ti. xxiiij. c. xxxvij. per totum.
Conseruatores non pñt se intromi re de manifestis i. iurijs vel violētijs als sunt suspēsi. iij. p. ti. xxiiij. c. xxxvij ibi. item si conseruatores.
Cōsideratō tres adiuuāt sp. ālem ad deū. s. ꝓsideratio dine bonitatis circa nos: ꝓsideratio nre opositatis: ꝛ ꝓsideratō brōꝝ suffragioꝝ. iiij. p. ti. vij. c. ij. §. iiij. v. ꝛ vi. p t.
Co sideratio ds eē triplex circa subditos. s. civ a subditus
regulet circa virtuosum vt iuitet circa prauū vt exci
t. ij. pte ti. v. c. xi. §. iij. per totum.
Cōsideratiōis negligētia describit vario mō sub littera. i. sc3 incōsideratio. ꝛ ibi. c. xi. §. i. ꝛ. ij.
Consideratione triplici quō ania volat versus deū. iiij. p. ti. x. c. v. §. iij. b. p totum.
Cōsiliū q̃d pcedit electionē q̃d est. vbi agit de ipso in scriptura ad q̃d ptinet istud ꝓsiliū ꝛc. i. p. ti iij. c. viij. ante. §
Consiliū de ꝛ us reb' fit: q̃re ꝓsiliū est tantū de his q̃ ptinent ad finē ꝛ q̃d ipoꝝat istd cōsiliū ibi. §. i. p totum.
Cōsilio isto quō ꝓcedat: quō fit ibi inq̃sitio fienda: ꝛ exponit illud. de' q̃ glorificat in ꝓsilio sctoꝝ ꝛc. ibi. §. ij. p to.
Cōsiliū istd ē tripler. s. intrinsale q̃d q̃s ꝓ ifert: ꝓticlare q̃d q̃s alteri affert: ꝛ g̃nale q̃d q̃s cōtrati ꝓfert ibi. §. iij. p to.
Consilia hmōi quō in se hre debent occultationē tractatorum: intentionē rectā determinandoꝝ: ꝛ executiōem diffinitoꝝ ibi. §. iiij. per totum.
Cōsiliū mutare q̃s nō pōt in alteri' detrimētū. ē vna d rc. in. ꝛ declarat. i. p. ti. xx. c. vni. sb lra. m. s. Mutare ꝓsiliū.
Consilij donū quō tria req̃rit: ꝛ tunc recte quis ꝓsiliat q̃n quis tria facit. iiij. pte ti. xij. c. i. ante. §.
Cōsilij donū quō req̃rit celsitudinē ꝓcipij vl' iudicij: ꝛ q̃ mēs hūana p donū ꝓsilij istruit. dirigit ꝛ ꝓficit triplr. ibi
Consilij donū quō req̃rit aptitudinē ꝓsilij ꝛc. (§. i. p to.
Cōsiliū pmū euangelicū ē cōsiliū obediē (ibidē. §. ij. p t.
tie: ꝛ in quo hoc cōsistit ibi. c. ij. ante. §.
Consilij votū obediētie ipugnat ab aliq̃b' q̃d non bñ fit p san. Tho. reprobat triplr ibi. c. ij. §. i. p totum.
Consilium pauptatis describit vario mō. j. sub lra. p. scilz Pauptas. ꝛ ibi. c. iij. ꝛ. iiij. p totum.
Cōsilia euāgelica vel religionis nō sunt dimittēda ꝓpter scandalū siue etiā opa misericordie. ij. p. ti. vij. c. iiij. §. v. ante mediū. ibi. Notandū de ꝓsilijs vide supra.
Consolatōem magnā quō inducūt religioso tria in morte iij. pte ti. xvi. c. x. §. vij. p totum.
Consortium mulierū q̃ piculosum est: quō dꝫ vitari ꝛc. iij pte ti. xvi. c. i. §. x. circa finem.
Cōstellatōes describūt. j. sb lra. s. s. stella. ꝛ. ij. p. ꝛ. xij. c. x.
Cōstitutiōes siue lex posterior q̃n tollit poꝛē ꝛ quō (p to.
ꝛc. i. pte ti. xvij. c. vnico. §. xix. p totum.
Constitutiōes frūm p̄dicatoꝝ in multis exponunt ꝛc. iij. pte ti. xvi. c. i. §. xij. ꝛ. xiij. p totum.
Constitutiōes religiosoꝝ quō inter se differunt ꝛc. iij. pte ti. xvi. c. i. §. iiij. vltra medium ibi. Nota etiam.
Consuetudo siue mos ponit ꝓ q̃nta lege: ꝛ q̃n illud hꝫ exordium ꝛc. i. pte ti. xvi. c. vnico. ante. §. p totum.
Consuetudo ꝛ mos sumit triplr: ꝛ quō mos diffinitur ab Isid. ꝛ ꝓsuetudo ꝛ mos q̃ncq; sunt noia iuris: ꝛ quō ꝓsuetudo diuersimode cōsideratur ꝛc. ibi. §. i. p totum.
Consuetudinis effectus siue vsus ē multiplex: ꝛ q̃re ꝓsuetudo pōt lege.. m tare ꝛc. ibi. §. ij. p totum.
Consuetudo quō parificat legi in multis: ꝛ enumerantur circa hoc. xv. casus ibi. §. iij. p totum.
Consuetudinē sumēdo large ponit triplex gen' ꝓsuetudinis: quō cōsuetudo mala est fugiēda ꝛ bona imitāda: q̃n ꝓsuetudo dr rōnabilis: ꝛ q̃n quis ex ꝓsuetudine excusat a pctō ꝛ q̃n nō ꝛc. ibi. §. iiij. p totum.
Cōsuetu. quoad iudicandū siue quoad iudicia describit: ad quā ꝓsuetudinē ē recurrēdus in iudicijs: ꝛ quō varie ꝓsuetudines sūt attēdēde in diuisis negocijs ibi. §. v. p t.
Consue. q̃n tollit legem q̃n præiudicat legi ꝛ quādo nō ibi §. vi. per totum.
Consue. peccandi est duodecim' gradus supble: ꝛ q̃re est valde piculosa. ij. pte ti. iij. c. iij. §. xv. p totum.
Consue. nulla pōt introduci vt q̃s sibi eligat ꝓfessorē ꝓter superioris sui licētiā. iij. p. ti. xiiij. c. xix. §. ix. circa pn.
Consue. quō obligat hoies ad ieiunādū: ꝛ ꝓsuetudo laicorū nō ligat clericos nec ecōuerso: ꝛ vbi ius ieiunij ꝓualet ꝓsuetudini. ij. p. ti. vi. c. ij. §. ij. p totum.
Contemptus religiosoꝝ ꝛ inobediētia q̃n est mortale ꝛc. iij. pte ti. xvi. c. i. §. ix. p totum.
Contemplatiuis quō vtilis ē timor dei que facit in ipsis ille timoꝝ. i. pte ti. vi. c. x. §. v. p totum.
Con. platiuis cordibus quō de' insidet triplr. ..pte ti. iij. c. vi. §. xvi. b. c. d.
Cōtēplatiua vita dscribit vario mō. j. sb lra. v. s. vita. ꝛ. iiij
Cōtēcio ē. vij. filia iamis glē: quō oppōit (p. ti. x. c. ii j. p t.

Universidad de Deusto
Biblioteca

C ante D

cōcordie siue charitati quō diffinit ⁊ q ipa permittit hoies errare i inuio ⁊ nō in via.ij.p.ti.iiij.c.ix.añ.§.p.r.
Contentio tripliciter describit.s.emulationis:disputationis:⁊ litigationis.ibi.§.j.ij.⁊.iij.p totum.
Contētio disputationis trib⁹ modis est vitiosa: q: ꝗ ꝓscie veritatē: q: ꝗ modestie ꝓgruitatē: ⁊ ꝓpter materie inuti
Continentia quō diffinit: ⁊ B no (litatē.ibi.§.ij.p totū. men ꝓtinentia inq̄tum importat quādam refrenationē accipit tripl⁹ quō ipa ꝓiungit castitati: quō auget meritum ⁊c.iiij.par.ti.iiij.c.ij.ante.§.
Continētia ⁊ ei⁹ ꝓtiū incōtinētia quō ptinet ad aiam magis q̄ ad corpus: quō sibi aduersant: ⁊ quō q̄s illis resistere debet duob⁹ modis ⁊c.ibi.§.j.⁊.ij.p totum.
Concupiscētie incōtinētia q̄ peior est ⁊ turpior q̄ incōtinētia ire quō B intelligit.⁊ ꝓpter q̄tuor mot⁹ ꝓcupie hs maior inordinationē q̄ mot⁹ ire.ibi.§.iij.p totum.
Cōtinētia assumēdo p refrenatōe ai a voluptanb⁹ iducūt xij.⁊ dissuadēt iordinatū affectū volūtatū ibi.§.iiij.p to.
Cōtinētia siue castitas quō ponit inter ꝓfilia euāgelica. Est enim triplex grad⁹ castitatis.⁊ circa hāc castitatē ponit error alīq̄ q ⁊ dstruit.iiij.p.ti.xij.c.ij.§.ij.iij.⁊.v.p.t.
Contractuū diuersi modi describunt in diuersis ptib⁹ de venditione ad terminū ⁊c.ij.p.ti.j.c.viij.p to.⁊.j.sub littera.r.s.redditū habes aliqua in particulari.
Cōtract⁹ trāslatio eorū q̄bus modis fiunt q̄ liciti ⁊ q̄ nō: qd dr medīū illorū: ⁊ trāslatōis rex fuit.vj mōi ⁊c.ij.p.ti. viij.c.ij.vide etiā varia.j.sub lra.n.s.de negotiatiōibus.
Cōtractuū varior q̄ sunt vl q̄ dicunt mediatores: ⁊ quō isti bñ vl male exercēt offīm ⁊c.iij.p.ti.viij.c.iiij.§.j.p.t.
Contractibus vel in alijs actibus qui cōprehendunt sub nomine emptionis ⁊ venditiōis: quō aliquādo cōmittit symonia.ij.p.ti.j.c.v.§.viij.per totum.
Contract⁹ ex quentōe legē accipe dinoscūt. Est vna de regu.iur.q̄ ⁊ declarat.j.p.ti.xx.c.vnico.sub lra.c.s.ꝓtus.
Cōtritio quō diffinit: quō de pctis reqrit ꝓtritio ⁊ ad veras ꝓtritionē ꝓcurrit q̄ q̄tuor reqrūt ad iustificationē i pn q̄ dria est inter attritionem ⁊ ꝓtritionē: ⁊ quō ꝓtritio sufficit sine ꝓfessione.iij.p.ti.xiiij.c.xviij.ante.§.p totū
Cōtritio q̄re reqrit necessario de oi pctō actuali mortali: quō ꝓtritio sufficit de pctis oblitis: de q̄b⁹ q̄s spāl nō recolit: ⁊ qñ q̄s illorū recordat: quō tūc hre dr ꝓtritionē.ibi
Contritiōe qñ quis obligat: ⁊ qñ est de ne (§.j.p totū. cessitate ⁊ post mortale si nō tenet ꝓfitendum.tenetur tñ ex necessitate ad ꝓtritionē ibi.§.ij.p totum.
Contritiōis dolor est duplex.s.actualis ⁊ sentibilis qñ q̄s tenet ad illas ex necessitate quō dr habēt dolorē d pctis ⁊ qd cōiter inducit ⁊ dolor ibi.§.iij.p totum.
Contritio de peccatis siue dolor q̄tus debet esse ⁊ contritus magl debr velle pati quācūq̄ penā in generali q̄ peccare mortal'r. ⁊ quare ibidem.§.iiij.p totum.
Contritōis cā ꝑncipalis hr fit de⁹ p gram suā.tñ ex pte nostri dispōne ser sunt cāe ibi.§.v.vide etiā aliq̄ ibi.§.v.d
Contritiōe mediāte quō absoluit (ꝓtritōe in ꝓfessione. q̄s a peccatis: quō de⁹ illā acceptat: ⁊ qñ ⁊ quō ipsa sola sufficit.iij.par.ti.xvij.c.xxj.§.iiij.p totum.
Cōtritio quō accipit tripl⁹: ⁊ quō pctā dimittunt p cōtri
Cōtumax qñ vere vl ficte (tionē ⁊c.j.p.ti.x.c.j.§.iiij.e. appellat: qñ vere q̄s dr ꝓtumax ⁊c.iij.p.ti.ix.c.xiiij.§.
Cōtumelia ponit a.b.Greg.p (añ med.itē nō appe. filia ire.vñ magl ozit ⁊ quare ⁊ quō describit: ⁊ q̄ dicunt ⁊ sunt ꝓtumeliosi.ij.p.ti.vij.c.ij.ante.§.p totum.
Cōtumelia ponit p themate qd ⁊ de ipa dec[illegible] cū tri
Cōtumelia qñ est pctm ⁊ (plici mēbro.ibi.c.vj.§.j.p to. q̄le. ⁊ ꝓtumelia pt iferri triplici intētiōe.s. aio corrigēdi aio placandi: ⁊ aio iniuriādi.ibidem.§.ij.p totum.
Cōtumeliā iferre.primo quō q̄libet cauere dr: [illegible] cum
Cōtumeliā factor ⁊ ver (notabili exēplo.ibi.§.ij.p to. borum: ⁊ aliqñ oprs repellere: aliqñ decet sufferre ⁊ qñ: aliqñ quis debet reprehendere i[illegible].§.iiij.p totum.

Contumelie quō ⁊ qualiter quis tenet satisfacere que debet esse triple adducunt tres q̄ones: cōtumelie satisfa
Cōtumelia ⁊ detractio i (ctio hr tres q̄ones ibi.§.v.p.t. in q̄tus conueniunt ⁊ differūt.ij.p.ti.viij.c.iij.in[illegible]a p n.
Conuersandi ptātem quō ⁊ qñ xps dedit discipulis suis. iij.p.ti.xxij.c.iiij.§.j.ante mediū.ibi.[illegible]ātē quartā.s.
Conuersatio religiosorū qualis debet esse in varijs statibus.iij.p.ti.xvj.c.viij.§.j. per totum.
Cōuersatio fideliū cū infidelib⁹ quō ē ꝓhibita. ⁊ q̄b⁹ ⁊ q̄b⁹
Cōuersatio cl̄corū describit (nō.ij.p.ti.xij.c.ij.§.iij.p t. fm regulā apl'i. Ꝓ hr ēpm eē irrēpehensibilē ⁊c.sub.xiij. ꝓditionibus.iij.par.ti.xiij.c.iij.ante.§.p totum.
Cōuersio ad deum nō dr eē tarda s velox q̄b⁹ assimilat quō de⁹ vocat ⁊ expectat pctōrē: ⁊ ex pl'ib⁹ rōnib⁹ ⁊ modis: ⁊ ostēdit q̄ difficilior est ꝓuersio dilata ⁊c.ij.p.ti.ix.c.xiij.
Cōuersos de nouo ad fidē vl ad religionē vl (§.j.p.to. ad penitentiā quō illos diabolus vario mō tentat.j.p.ti. vj.c.xiij.§.iij.post mediū.ibi.⁊ in ꝑncipio quidem.
Cōuerse approbate religionis sunt p sone eccle ꝛgaudēt duplici pullegio clericorū: ⁊ q̄ dicūt ecclastice p sone: ⁊ q̄ sub dubio ⁊c.iij.p.ti.xxiij.c.v.§.iij.etiam ante.
Conuersi in religionibus quō tenent ad horas.iij.p.tit. xiij.c.iiij.§.j.circa finem.ibi.ex hoc.
Conuiuiorū comestores vl ebrij ex quō mādūcāt in excessiua q̄titate.aliq̄ cū lauta q̄tate: aliq̄ de accurata studiositate: aliq̄ ex nimia auiditate: ⁊ aliq̄ sub tpis importunitate.ij.p.ti.vj.c.j.§.v.vj.vij.viij.⁊.ix.p totum.
Cor quō sit exercēdū ⁊ volūtas humana frequēter i scriptura dicit cor ⁊ sub noie cordis tractat de exercitio voluntatis.j.p.ti.iiij.c.xiij.ante.§.p totum.
Cordi nostro septē modis quō de⁹ cooperat.i.voluntati: vt eam ad pfectionē ducat ⁊c.ibidē.§.j.p totum.
Cordis duri.ꝓpetates q̄ sunt quō cor est emolliēdus: quō de⁹ in hoie ꝓncipaliter postulat cor: ⁊ quare ⁊ quō est cor
Cor quō est deprimendus ⁊ (custo[illegible]dum ibi.§.ij.p.to. humilladū exēplo saluatoris q̄ B vbo ⁊ exēplo docuit: ⁊ quō est in bono exercēdū ⁊ a malo custodiendū ibi.§.ij.
Cor quō est dispositū ⁊ q̄t p ista significa ⁊ quō in [illegible] multiplr exercēdū: ⁊ quō fit humilitate seruādu ibi.§.ij
Cordium inquor sunt septē differētie: ⁊ q̄ mala ex ipsis
Cordis duricia q̄ mala facit ⁊ ob (puensiūt ibi.§.iij.p t. duratio duo importat ibi.§.iij.ibi.de septimo.
Cordis cogitatiōes dupliciter possunt ꝓsiderari ⁊c.j.p. ti.ij.c.viij.§.iiij.in vltima diuisione.
Cordis liq̄factio est ꝓditio amoris cōueniens ⁊ ipsius duricia est dispositio amoris repugnās q̄d ex tribus p ꝓiectatibus.j.p.ti.vj.c.ij.§.viij.p totum.
Cordis ꝓditōes q̄ sunt.ij.p.ti.viij.c.iij.§.v.b. modicū.j.
Corde mūdi q̄ dicūt bti ⁊ quō ipi deū videbūt hec mundicia in tribus intelligi quō isti tres dicunt eē mundi ⁊c.iiij.par.ti.viij.c.vj.§.vj.per totum.
Corpalis creatura quō est speculū p q̄d nūc deū videm⁹ ⁊ q̄ sunt ptes istius speculi.j.p.ti.iij.c.vj.§.viij.p totum.
Corpalis ꝓsistētia siue ꝓseruatio vite q̄tū amāda sit ostēdit quō hō fugere [illegible]ōt ifirmitates ne iniciat.j.p.ti.viij.c.
Corpis lesio quō vario mō fit.s.p occisionē (iij.cca pn. mutilationē: vulnerationē: aut violētā detētionē: ⁊ quō in istis fiēda est restō ⁊ q[illegible].ij.p.ti.ij.c.ij.§.[illegible] p totum.
Corporis deformitas quō ⁊ qñ impedit ꝓmotionē ad sacros ordines q̄ pnt admi[illegible] q̄tum tpa debēt expectare ⁊c.iij.par[illegible]xxviij.c.v.per totum.
Corpus defuncti scindētes p ossibus trāsferēdis excō ti sunt maiora sinia.iij.par.ti.xxiiij.c.lxiiij.p totum.
Corpis nri ⁊ mēbrorū quō deo dabim⁹ rōem in nouissimo
Corporales delectationes sunt (iiij.p.ti.xiiij.ca.ix.§.ij. magis vehementes spiritualibus ꝓpter tria.j.p.ti. vj. c.v.§.ij.circa finem.ibi.sed quoad nos.
Corporū glificatorū sunt.iiij.dotes.iij.p.ti.xxx.c.vij.p to.
Corpus xpi si [illegible]us comedat quā penā ꝓpterea incurrit

C ante R ⁊ B

sacerdos fm canones.iij.p.ti.xvij.c.xxj.§.v.ibi.xliij.
Corpus quomodo corrumpit p immūdiciam ⁊c.ij.parte ti.vj.c.iiij.§.vj.per totum.
Corpis motu q̄ modestia sit seruāda.iiij.p.ti.iiij.c.x.§.j.
Correctio fraterna q̄ i ꝓcepto sit ꝓbat de ⁊b⁹ pctis itelligit: vtrū oē obligāt ad B ꝓceptū fraterne correctiōis. vtr hmōi omnis sit mortale: ⁊ q̄ differēia inter ꝓcepta affirmatiua ⁊ negatiua.ij.p.ti.ix.c.vj.ante.§.p totum.
Correctio fraterna describit p thema ex pš. qd ⁊ de ipsa
Correctio frna quō sit ꝗ dei ꝓceptū (declarat ibi.§.j.p t. tripl⁹ pōt omitti: ⁊ omissio frne correctionis nō est mortale nisi illud de q̄ fienda est sit mortale ibi.§.ij.p totum
Correctio frna est infructuosa qñ corrigēs est pctōr. ꝓbatur. correctio delinquētis ad quē ptinet: de q̄bus pctis ⁊ qñ subditi exculant a correctōe platorū ⁊c.ibi.§.iij.p to.
Correctio frna quō dr fieri in miscōia ⁊ charitate: ⁊ cū debito mō q̄ sunt seruanda in ista correctōe: quō pctā sunt publicāda: testes iducūt ꝓpē tria. q̄s ordo seruād⁹. ⁊ q̄ sunt ꝓsiderāda in denūciādo pctā.ibidē.§.iiij.p totum.
Quatuor sunt cāe dissilandi ⁊ nō corrigēdi pctā siue delicta.ij.p.ti.ix.c.v.§.iij.circa finē.ibi.q̄tuor aūt sunt.
Corrigi siue pcuti quō ⁊ qñ ⁊ q̄bus mōis debēt clerici: ⁊ ꝑncipaliter quō eps subditos corriget fm illud apl'i. Non percussorem.iij.p.ti.xiij.c.iij.§.ix.p totum.
Corripe quō plātus dr subditos fm informationem apl'i pauli.iij.p.ti.xvj.c.vij.§.j.per totum.

Crapula describitur ifra

sub lra.g.s.gula.ij.p.ti.vj.c.j.§.v.vj.vij.viij.⁊.ix.p totū
Creatura corpalis quō est speculū p q̄d nunc deū videm⁹ in pātria. ⁊ q̄ sunt ptes speculi.j.p.ti.iij.c.vj.§.vij.p totū.
Creatura ois triplici voce alloquit hoiem vt deo gratias de ipsis referat ibi.c.vij.§.ij.per totum.
Creature irrōnalis amor quis est quō debemus deuz imitari ⁊ oia amare: ⁊ aliter creaturas rōnales: ⁊ aliter irrōnales ibi.ti.vj.c[illegible].§.ij.ibi.Septimus ⁊ vltimus.
Creaturarū vniuersitas quō nos tripl⁹ inuitat ad gratiarū actionē.iiij.p.ti.v.c.xij.§.j.ante mediū.ibi.scōm q̄d. creatura irrō[illegible]alis quō animat nos ad subueniendū indigētibus.iiij.p.ti.v.c.xviij.§.x.post pn.ibi.creatura q̄s
Creatura omnis quō nos inuitat ad amorem dei: ⁊ quō dupliciter clamat vt deum amemus.iiij.p.ti.vj.c.iij.§.ij.medium.ibi.Quantum ad q̄ntum ois.
Creature omnes quō manifestant vestigiū trinitatis. primo.s.in generali.secundo in speciali, ⁊ tertio in singula ri.iiij.par.ti.x.c.vij.§.vj.
Creatura ois tres ꝓditiones hz.j.p.ti.xiij.c.ij.§.vij.
Credere est laudabile tripl⁹.iiij.p.ti.viij.c.iij.§.iij. circa ꝑncipium. Cetera quere.j. sub lra.f.s. fides.
Creditor vtrum liceat accipere debitū q̄d debet ei vsurarius.ij.par.ti.j.c.ix.§.xj.p[illegible] totum.
Crimē illud vocabulum accipit quadrupl⁹ ex verbo apl'i Ꝓ hr ēpm eē sine crimine quale pctm est crimē: quō intelligit: quō dr vitari.iij.p.ti.xiij.c.iij.§.j.p totum.
Crimina tria impediunt matrimonium ⁊ dirimunt contractum.iij.par.ti.j.c.v.per tot[illegible].
Crimina aliqua enumerant ⁊ declarant que etiā impediunt matrimoniū.ibidem.c[illegible]vj.§.iiij.p totum.
Crimina [illegible]aria que inquirunt in iudicio humano vario mō describunt sub littera.i.s.in iudicio humano ⁊c.iij.p. ti ix.c.vij.quasi per totum.⁊.c.viij.
Crimine crimmoso ꝓticipantes cum excōi[illegible]ato noiatim excōicati sunt maiori sententia. q̄d tamen vlterius declaratur.iij.par.ti.xxiij.c.xxxv. p totum.
Crimen notorium quō inducit irregularitatē ad ꝓmotionem ordinis.iij.par.ti.xxviij.c.vj.§.viij.p totum.
Criminalis sapientia que est siue in quo consistit.iiij.parte ti.x.c.ij.§.iij.in medio.
Crimmale gaudium in quo cōsistit describit cum alio duplici gaudio.j.par.ti.vj.c.v.§.iij.per totum.
Crimine n[illegible]ato vtrū papa possit deponi.iij.p.ti.xxij.c.
Chrisma siue ꝓfirmatio quō dr sacrā.q̄ sacrm (iij.§.iij fic ꝓbat qñ xps instituit ꝓsecrationē: ⁊ quō apl'i instituerunt ⁊ fecerūt ⁊c.iij.p.ti.xiiij.c.iii. Tali sacro obligamur ex necessitate: quō est necessa[illegible]ā ibi.§.j.p totum.
Chrisma ꝓsecratū ab epo quō est materia ꝓfirmationis: q̄ sunt ad hoc necessaria ibidem.§.ij.p totum.
Chrisma quō formam determinatā habet: ⁊ que est forma ⁊c.ibidem.§.iij.per totum.
Confirmatiōis effect⁹ est tripl⁹ ibidē.§.iiij.p totum.
Confirmatio q̄bus dr dari: vtr ē character ibi.§.v.p to.
Cōfirmationē solus hz dare eps: sicut ⁊ ꝓficere chrisma vtrū simplex sacerdos possit ꝓfirmare. Et papa nō pōt cōmittere inferiori sacdoti ꝓfirmationē ⁊c.ibi.§.vj.p.t.
Chrisinate quō sacerdos dr eē sollicit⁹ vt oia debito mō fiant ⁊c.iij.p.ti.xx.c.ij.§.iij.post ꝑncipiū.ibi q̄tum.
Chrisinate quō quis ꝓfirmat: vnde cōficitur chrisma q̄d significant illa de q̄bus fit: ⁊ quō tripliciter debet q̄s cōfirmari: que applicant ad talem ꝓfirmationē chrisinatis.iij.p.ti.xiiij.§.iij.c.j. per totum.
Crux xpi qualr debet adorari ⁊ venerari: ⁊ qualr imago crucis: ⁊ qua adoratiōe ⁊c.⁊ quō crucē alloq̄mur respectu xpi ⁊c.iij.p.ti.xij.c.ix.§.v. p totum.

Culpa vna grauior ē alia

quatuor rōibus: ⁊ adhuc ex ser rōnib⁹ alijs.j.p.ti.ix.c. Nō est fine culpa q̄ rei q̄ ad eū nō ptinet (j.§.ij.p totū. se imiscet. Est vna de reg.iur.q̄ declarat.j.p.ti.xx.c.vni cossub.n.ibidē nō est fine culpa. Remissionē quō operant indulgētie ⁊c.j.p.t.x.c.iij.ante.§. Et indulgētia a pena ⁊ a culpa quō sit intelligenda ibi.§.iiij.p totum.
Cult⁹ diuin⁹ quō ad tria ordinat.ij.p.ti.xij.c.j.§.j.p to.
Cultus dei qui est actus virtutis religionis: quō ipse deo exhibet. ⁊ est triplex cultus.s.corpis: cordis: ⁊ oris, iiij. par.ti.v.c.vij.§.j.per totum.
Cultus disparitas quō ⁊ quādo impedit matrimonium: de q̄bus intelligit ⁊c.iij.p.ti.j.c.vj. p totum.
Cupiditas vel auaricia sumit tripl⁹.ij.p.ti.j.c.j.§.j.⁊.ij. lra.a.s.auaricia habes varia de ipa in ꝑticulari.
Cupiditas quō ꝓhibet clericus: quare talis cupidus ꝓhibetur ordinari: ⁊ que mala cōprehendunt sub cupiditate: a quibus se clerici debent cauere ⁊c.iij.par.ti. xiij. c.iij.§.xj.per [illegible]tum.
Curatores ⁊ tutores negocior q̄ exterserūt vl fecerūt rapinas fraudes dāna ⁊c.vtrum p eos vl p suos fieri debz restitutio.ij.p.ti.ij.c.iiij.§.iij.p totum.
Curatus quō licentiā dare pōt vl nō audiēdi ꝓfessiones. [illegible].par.ti.xvij.c.vj.per totum.
Curialis quō censetur irregularis ad ꝓmotionē sacrorū ordinum: q̄s dicit curialis: ⁊ quare illis ꝓhibetur. ij.p. ti.xxviij.c.vj.§.iiij. per totum.
Curiositas est ꝑnus gradus superbie: ⁊ in quo consistit. ⁊ quō genus humanū multipliciter infectū est hoc vitio. ij.p.ti.iij.c.iij.§.iiij.per totum.
Curiositas quō describit in q̄ agit de spectaculis ⁊ vitijs q̄ ꝓcedunt ex vano aspectu.ij.p.ti.iij.c.vij.ante.§.
Curiositate quō hō ad varia inclinat ⁊c.ibi.§.j.p totum.
Curiositas quō est duplex.s.sensitiua ⁊ intellectiua q̄ ⁊ subdiuidit q̄tū ad intellectiuā ipa exercet q̄nq̄ modis. ibi
Curiositas vana quō ⁊ qualiter est cau (dez.§.ij.p totū sa multorum malorum.ibidē.§.iij. p totum.
Curiositas ⁊ vanus aspectus oculorū piculosior est plus q̄ aliorum sensuum abusus: ⁊ q̄ta mala inducit vanus aspectus ⁊c.ibi.§.vj.per totum.
Curiositas criminalis quō obliuisci facit dei sui: ⁊ ꝓxim[illegible] j.p.[illegible].ij.c.ix.§.ij.circa mediū ibi.scōm q̄d reduc[illegible].
Custodis eccle siue sacriste officiū q̄d est: quō debet subesse archidiacono [illegible]o curā habere dr circa ea q̄ illi cō

Universidad de Deusto
Biblioteca

mittuntur ⁊c.iij.pte ti.xix.c.ix.ante.§.per totum.
Custos ecclesie quō ō:qō est suū officiū.quomodo debz esse sollicitus circa ornamenta ⁊ vasa sacra ad alia q̄ ad suum officiū pīnēt ⁊c.ibi.§.i.per totum.
Custodes nr̄i ⁊ dei ministri quō sūt angeli.iij.p.ti.xxi.c.
Custodiā m̄am quare ⁊ quomodo accedūt (v.per totuz angeli:⁊ quomodo hominem vario modo custodiūt ⁊c, ibidem,c.vi.§.iiij.v.vi.⁊.vij.per totum.

Damnati quomō puniuntur in alia vita,⁊ quomodo a deo punitur

peccato: ꝓpter mortale:non solum in presenti: sed etiam in alia vita:⁊ hec pena est aliquo modo finita ⁊ aliquo modo infinita.i.pte ti.ix.c.iij.ante.§.
Dānatoꝝ ꝑna ⁊ p̄ncipalis pena que est eorumpena: quō excedit incorporabiliter omnem penam presentis vite: quomodo ignis agit in aiam:⁊ de resuscitatione dānatorum ibi.§.i.per totum.
Dānatis quō adhuc inerūt alie pene.vt fletus:fetor:⁊ pena est de scientia acq̄sita.quomodo pena eorū augetur ⁊ vermis eorū nō morietur ⁊c.ibi.§.ij.per totuz.
Dānati vtrū sciant q̄ circa nos agūtur in hoc mūdo.circa hoc est duplex modus cognoscēdi.in quo modo ipsi dānati etiā videt gloriā brōrum ibi.§.iij.per totum.
Utrū aīe defunctoꝝ possunt ad nos venire ⁊c.Aie beate ad nos venire possunt:aie ad infernū sentētiate nō possūt adiuuari suffragijs nr̄is ⁊c.⁊ ꝓto peccatoꝝ expectat adveniā ⁊ nō reuertit tāto duri? puniet ibi.§.iiij.p totū
Dānati quō ibūt ad supplicium:⁊ quō triplices miserias ibi habebunt.i.p.ti.v.c.iij.per totum.
Damnatoꝝ ⁊ demoniorꝝ q̄ non est spes ꝓbat ⁊ ostendit iiij.pte ti.vij.c.ij.ante.§.ibi in damnatis.
Damnati quomō p̄mabūtur a subtractōe oīm subsidioꝝ in inferno.s.a deo:ab angelis:a sanctis:a notis:ab ecclesie suffragijs:ab oibus beatis:⁊ a locis sacris,iiij.p, ti.xiij.c.v.§.xi.per totum.
Damnati quō habēt diuersas miserias:⁊ penas.⁊ quomodo nos ista respicere debemus.i.pte tit,iij.c.vij.§,iiij.post principiū,ibi. Respice tertio ad.
Damnatoꝝ quare nō remoueat finderisis inclinās ad bonum.i.pte ti.iij.c.ix.circa finem.
Damnatoꝝ penas vide.j.sub littera,i.s,infernus,⁊,iiij.p te ti.xiiij.c.v.⁊.ij.§.vsq̄z ad.ix.§.
Damnū q̄ō q̄s sua culpa sentit.sibi dz.nō alteri imputari est,vna de regulis iuris que ⁊ declarat,i.pte ti.xx.c.vnico,sub littera.d,scz damnum.
Qui occasionē dāni dat dānū q̄s dedisse videt.est vna de regu.iur.⁊ declarat ibi sub littera,q.scz qui occasionem
Quicūq; ꝑticipant in crimine iuste dānatis vel rapie tivel sacrilegi.mortal? peccāt.⁊ q̄bus modis iustis fit p ticipatio.ij.p.ti.i.c.xij.§.xi.xij.⁊.xiij.
Dānificatoria manus quō describit.⁊ q̄d significant eius quinq̄z digiti.ij.pte ti.ij.c.i.§.vij.per totum.
Damnū q̄drupler q̄s pōt alteri inferri.⁊ quō ⁊ quib' modis tenet ad restitutionē ibi.c.ij.§.i.ij.iij.⁊.iiij.p totum
Dāni alterius quis potest esse occasio quadrupliciter ibidem.§.i.per totum.
Dānis datis adiuicē tpe guerraꝝ quō ⁊ p quos fieri possit remissio.vñ faciūt pacē.ij.pte ti.ij.c.iiij.§.ij.p totum
Damnificatio fame ⁊ honoris quō fit p ꝓmelie illatōez p detractionē ⁊c.ij.pte ti.ij.c.ij.§.iij.p totum.
Damnificatio quō fit quattuor modis scz p occasionem p mutilationē:p vulneratione:⁊ p violēram detentionem ⁊ quō q̄s tenet ad restitutionē.ij.p.ti.ij.c.ij.§.ij.p totū.
Damnificatio rerꝝ exterior quomō fit.⁊ quō est ficta desuper restitutio ibidem.§.iiij.per totum.
Dauid quō cantu suo dominū laudauit.quomodo ipse ō: eximius ꝓphetarum quomodo fuit maximus ꝓpheta rum,⁊ quare ⁊ quomodo moyse[illegible]citur maxim' ꝓphe tarum ⁊c.iiij.pte ti.xiij.c.iiij.§.ix.vltra medium.
Dauid quomodo dilectionē dei ⁊ hoīum sua ꝓuersatione hominibus deme[illegible]trauit.iij.pte ti.xxi.c.vij.post medium scz ante.i.§.ibi, Dauid dilectionem dei.

Decalogus preceptorum

dei ōscribit.j.sub lra.p.s.p̄cepta.⁊.i.p ti.xiij.c.iiij.p to.
Deceptio quomodo ⁊ q̄re fit.quō diffinit q̄d est decipe ⁊ fallere ⁊c.ij.p.ti.i.c.xvij.§.i.vide etiā.j.sub.littera,f,s, fraudulentia.
Decipe quomodo solet diabolus transformando se in angelū lucis ⁊ in varias formas ⁊c.ij.p.ti.iiij.c.vij.§.ij.circa p̄n.⁊.iiij.p.ti.xiij.c.iij.ibi. Quintū tētas ⁊c.cū seqn.
Deceptiones hoīm quomodo operatur diabolus per fantasias hominum.i.p.ti.ij.c.vi.§.v.
Decimaꝝ solutio describit p thema ⁊ si excusantur nō dātes decimas ⁊c.ij.pte ti.iiij.c.iij.ante.§.
Decime spūales p q̄ figurātur ⁊ qualr ⁊ quō de istis spūaliter dare debem' deo decimas spūales ibi.§.i.p totum
Decima tpalis est obblatio q̄gragesime cū debita observatiōe ⁊ ieiunio ⁊ deuotōe:quare iste numerus obseruatur.⁊ quid nobis significat ⁊c.ibi.§.ij.per totuz.
Decima substātie tpalis est decia ps fructuū:q̄s q̄s colligit de terris suis.,ꝓbat ex scriptura ibi.§.iij.circa pnci.
Decime q̄ ex debito requirunt[illegible]pbatur quid est decima ⁊ quid primitie.de quib' debeat dari.a q̄bus p̄sonis ⁊ in quibus locis.quare dantur p̄mitie.quō distinguūtur de cime ꝓsonales ⁊ p̄diales ⁊c.ibi.§.iij.per totum.
Decime a q̄b' dīt dari ⁊c.q̄ tenent ⁊ q̄ nō.q̄ sunt exempti
Decimas quare ⁊ q̄n tenēur h[illegible]es (⁊c,ibi,§,iiij.p totū dare ex ꝑcepto ibi.§.v.per totum.
Decimas nō dātes vtr̄ excusant a peccato.q: nō est ꝓsuetum dare in illis ptibus ⁊c.q̄n ꝓsuetudo excusat ⁊ q̄n nō ⁊ de q̄bus decimis ⁊c.ibi.§.vi.p totum.
Decimaꝝ a solutōe religiosi fi retrahūt homies excōicati sunt maiorꝝ sntia.iij.pte ti.xiiij.c.lv.[illegible]totum.
Decimaꝝ n religiosi nō faciūt ꝓsciaz in his q̄ eis ꝓfitent excōicati sunt maiorꝝ sntia.ibidem,c.lvij.
Decretoꝝ multis articulis Gratian' que[illegible]pbat[illegible]fa cōmuniter nō tenentur, Et multa antiqua iura,iiij.pte ti.xi.c.vij.§.i.ij.⁊.iij.
Per decretum vtrū papa possit facere canones ⁊ articulos fidei ⁊c.i.pte ti.xvij.c.vnico.§.xv.
Decretalis quid est.⁊ q̄ decretales epl̄e habēt eandem a[illegible]tatē sicut decreta ⁊ canōes ofīdūtur aperte ibi.§.xvi.
Defectiōis tpe quō sperare debem' in deū ⁊ hoc triplici ratione ⁊c.iiij.pte ti.vij.c.i.§.v.ifra medium.
Defectum triplicem quomodo habet peccatoꝝ quē nō cōsiderat.ij.pte ti.v.c.xi.§.i.per totum.
Defectus q̄ in missa occurrūt describūtur.j.sub missa,⁊, iij.pte ti.xiij.c.vi.§.iij.per totum.
Defectus vñ causat.quō ratio superior ⁊ inferior inficiūtur ⁊c.i.pte ti.iij.c.vij.§.ij.per totum.
Defendere quō liceat.iij.pte ti.iiij.c.iij.ante.§.p totum.
Defendere se quō licitū sit ꝓtra quoscūq̄ se inuadētes iniuste.q̄n ⁊ quō se de[illegible]dere dz ꝓtra suū superiorē vel ꝓtra parētes.vel seru' ꝓtra dōm. Et seruus magis tenetur adiuuare parētes q̄ dōm[illegible].ibidē.§.i.per totū.
Defendere se quō licitū est cū moderamine:non solū p persona sed etiam p reb' [illegible]p reb' etiā vim vi licz repellere ꝓtra oēs ꝓtra quos licitū est ⁊c.ibi.§.ij.per totum.
Defensio corporis mystici quomodoꝝ qualiter fiat ⁊c.[illegible] parte ti.iiij.c.iiij.ante.§.
Null' plurib' vti defensiōib' ꝓhibet.est vna de reg.i[illegible] que declarat.i.pte ti.xx.c.vnico.sub littera.n.s. Nullus
Defensio peccati est octauus gradus superbie ⁊ in quib' hominibus magis reperitur ista defensio.ij.parte ti.iij, c.iij.§.xi.per totum.
Deformitas corporis quō ⁊ q̄n impedit ꝓmotionem ad

sacros ordines qui p̄nt admitti ⁊ q̄n ⁊ ad q̄tum tpe oporteos expectare ⁊c.iij.pte ti.xxviij.c.v.per totū.
Defunctoꝝ stat' describit.j.sub lra.m.sc' morte.⁊ sub.p.
Degradatio:depositio:suspēsio in q̄b' di[illegible] (s,purgatorij ferūt ⁊ nō ois degradat' ē tradendus curie seculari nisi in trib' iij.p.ti.xvij.c.iiij.ante finem.ibi vide ē aūt esse
Degradatū quō [illegible]pōt eps restituere ⁊c. ponunt desup notabiles qō.i[illegible].ti.xx.c.ij.aū.§.p'pn.ibi. Eps ñ pt ⁊c.
Delectatio vi gaudiū ē alia passio i appetitu sensitiuo ⁊c, ⁊ quō sunt q̄dam differentie delectationū ⁊c.p̄ma pte ti. vi.c.v.ante.§.sed decepti sunt circa hoc quidam antiqui ⁊ quare:⁊ que differentia inter delectationem ⁊ desiderium ⁊c.ibidem.§.i.
Delectatio causat ab opatione sicut a ꝓpria ⁊ p̄ma causa ꝓbat:⁊ delectatio causat a modo ꝓpter transmutatiōez q̄ fit triplr ⁊c. Et delectatiōes corporales sunt magis vehemētes spūalibus ꝓpter tria.ibidem.§.ij.p totum.
Delectatio duo req̄rit ⁊c.⁊ p accidens cōtingit q̄ tristicia aliquis magis fugiat q̄ delectatiōem appetat,i.pte ti,vi c.vi.ante.§.circa p̄ncipium.
Delectatio venereorū triplr describit:⁊ quō ⁊ quando est peccatū ⁊c.iiij.p.ti.iiij.c.vij.infra p̄ncipium.
Delectatiōes quō impugnāt hominez ō castitatem,⁊ quō sunt cauende ⁊c.iiij.pte ti.iiij.c.vi.aū.§.
Delectatio morosa in actuz luxurie describit quō fit ⁊ quō est peccatū talia cogitare ⁊c.ij.pte ti.v.c.i,§.v.p totum, vide etiam.j.sub littera.l.scz Luxuria.
Delectatiōem ⁊ gaudiū quō p̄nt sancti in deo viso ⁊ amato.iij.pte ti.xxx.c.vi.ante.§.
Delegati officiū vario mō describit.j.sub littera,l,scz, Legatus.⁊.iij.pte ti.ix.c.iij.p totum.
Delictum persone non debet in detrimentum ecclesie redundare. Est vna de regulis iuris que ⁊ declaratur p̄ma parte titu.xx.cap̄.vnico sub littera.d.scilicet delictum.
In pari delicto vl' causa potior est ꝓdito possidētis ē vna de reg.iu.que ⁊ de[illegible]rat ibi sub littera.i.scz Impari.
Deliberatio magna vtrū fit hēnda circa ingressuz religionis ⁊c.iij.pte ti.xvi.c.ij.ante.§.circa p̄n.
D[illegible]ōnū stat' d[illegible]ribit vario mō.j.sub lra.d.scz diabolus.
Denūciatio in iudicio vel extra iudice est duplex quō talis fieri dz ⁊c.iij.pte ti.ix.c.ix.
Deponi vtrum possit papa pro aliquo notorio crimine ⁊c, iij.pte ti.xxij.c.iiij.§.iij.
Depositi ꝓditione nota q̄ si depositio vsus vl' retinuit sibi vel alteri ꝓcessit tūc ad vsum tūc furtū cōmisit.declarat vlteri' q̄n licitū ⁊ q̄n nō ⁊c.ij.p.ti.i.c.xv.§.v.p totum.
Derisio vnde frequēter ꝓcedit:⁊ quō differt a subsanatione ⁊c.ij.pte ti.vi.c.vij.ante.§.
Derisionis grauitas describitur ex derisione christi i sua passione:⁊ quomodo adhuc a diuersis deridetur ⁊ illuditur ⁊c.ibi.§.i.⁊.ij.
Derisio q̄ grauissimū peccatū est ostenditur:⁊ est derisio diuinorum ꝓpinquorum ⁊ virorꝝ iustorum ibi.§.iij.
A derisione quō quilibz se cauere dz:⁊ quō aliqui sancti in hac vita diabolica deriserum ⁊c.ibi.§.iiij.
Desiderioꝝ est triplex genus,s.de[illegible]riū peccatoꝝ:iustorꝝ ⁊ beatorꝝ.i.pte ti.vi.c.iiij.§.i.per totum.
Desiderioꝝ sunt.vij.genera q̄ hic appetunt ⁊ in patria possident.iij.pte ti.vij.c.vij.§.x.
Desiderta septē replunt in hoīe q̄ nunq̄ possunt repleri sed tantū in celo:scz desiderū cognitionis vtuosi h[illegible]orationis ⁊c.iiij.pte ti.x.c.vij.§.ij.p totu[illegible]
desiderū ⁊ delectatio in q̄b' differūt ⁊c.i.p.ti.vi.c.v.§.i. Ō desiderab ꝓxorē primi tui:ē decimū ꝑceptū in decalogo:⁊ declarat vario mō.i.p.ti.xiiij.c.iiij.§.xiiij.p to.
Desperatio q̄ est passio ꝓria spei ꝓbatur p sile et in quid tendit sperans ⁊c.i.pte ti.vi.c.viij.ante.§.p totum.
Desperatio q̄uis ipa sonat in vitiuz tñ aliq̄n sine peccato est ⁊ quādo ⁊ quādo non. Et huius desperationis septez sunt cāe:⁊ q̄daz remedia desperatiōis ponunt ibi.§.j.p t.
Desperatio de [illegible] miscōia quō piculosa est ⁊ de spe venie ⁊ q̄ nō sit desperandū:s ofidendū de dei miscōia ⁊ bonitate ⁊c.ij.p.ti.viij.c.viij.§.j.ante medium.
Desperatio ponit.a.b. Greg.,p filia accidie q̄ ⁊ vlterius declarat q̄re de nullo viuente fit desp[illegible]dū in p̄nti vita, desup ponit thema ex ps.ij.p.ti.ix.c.xv.ante.§.
Desperatio q̄ oibus piculosior: fit.,ꝓbat rōne in amissabilitatis ⁊ insanabilitatis ⁊ indiuisibilitatis.ibi.§.j.p totuz.
Desperatio scōa est de venia ꝓsequēda ,p petis. Et talis desperans hz de venia falsam estimationē de reb' erga deum.s.de dei miscōia:⁊ dei oipotētia ⁊ de,ppria malicia,
Desperatio tertia est ō miseria euadenda q̄ (ibi.§.ij.p to. ondit ex scriptura. Et est triplex miseria q̄s desperat se posse euadere:⁊ ō q̄libet desperatione dant notabilia remedia ⁊ fortitudo hoīs desup ,puenit ex.iiij.ibi.§.iij.
Desperatione venie tria inducunt.iij.p.ti.xiiij.c.xvij.§.iiij.
Desperationi de venia dat triplex remediū ⁊ (post mediū ō desperatione pseuerandi ponunt tria remedia. ibi,§, v.ibi. Contra desperationem ⁊c.
Desperatio in morte describit vario mō.j.sub littera,m, s,morte.⁊.j.par.ti.v.c.ij.§.ij.
Desparare vl' diffidere q̄s dz q̄n quis nō cito liberat a flagello vl' tentatiōe.iiij.p.ti.vij.c.ij.§.vj.in medio.
Desponsatio clādestina quō fit sex modis,iij.p.ti.j.c.xvj, §.v. Letera vide.j.sub matrimonio.
Detractio ponit a.b. Greg.,p scōa filia inuidie:quō diffinitur.⁊ duplex differētia describit inter ipam ⁊ ꝓtumeliam.ij.p.ti.viij.c.iiij.in p̄ncipio.
Detractio describit p thema ex ps.,q̄ ⁊ de ipa declarat ⁊ de diffamatōe ,primi:⁊ quō detractio variat septuplr:⁊ quō tales tenent ad restōnez: ⁊ quō dz puniri.ibi.§.j.
Detractiōis grauitas ondit:q: deo odibilis:q: ꝓprio subiecto nocibilis:⁊ q: ,primo lesibilis.ibi.§.ij.
Detractiōis grauitas ondit eo q̄ purgat difficulē q̄ ad longū ,pbat:quō tales tenet ad restōnē ⁊ nō solū loquētes:s etiā audiētes:⁊ ꝓsentire ꝓtingit duplr ⁊c.ibi.§.iij
Detractor ⁊ susurro in q̄b' differūt.ij.p.ti.viij.c.v.aū.§.
Detractione quō duobus modis fama ⁊ honor primi dānificat:⁊ q̄n audit detractionē dicit alijs p ō fit dānificatur fama ⁊ honor primi:⁊ quō talis tenet ad restōnez ij.p.ti.ij.c.ij.§.iij.post p̄n.ibi q̄tum ad scōm.
Detractoria manus q̄ est vl' quō describit:⁊ quid significant eius quin[illegible]iti.ij.p.ti.ij.c.j.§.xx.
Detrahit q̄s ,primo cū ō eū falsuz testimoniū dat. ⁊ q̄tuz malū ō fit.vide.j.p.ti.xiiij.c.iiij.§.xij.aū mediū.ibi. Se
Deuotio q̄ ⁊ q̄lis ee dēat in diuino officio (cundo loquit deuotio vñ dicit:vñ dicunt deuoti:quid est deuotio. Est duplex cā deuotionis:⁊ quō necesse est vt meditatio fit causa deuotiōis.iij.par.ti.xij.c.x.ante.§.
Deuotōis effectus quis est:vñ ꝓcedit deuotio:quō causat tristiciam ⁊c.ibidem.§.j.per totum.
Deuotio ⁊ intentio in hoīs nō est in p̄cepto:s dei gratia iij.par.ti.xiij.c.iiij.§.vij.per totum.
Deuotio actualis quō ⁊ qualr requirit ad celebrationē ⁊ sacra cōionē ⁊c.iij.p.ti.xiij.c.vj.§.viij.p totum.
Deuotione ⁊ corporis flectione quō deus ⁊ sancti p̄nt adorari ⁊c.iij. par.ti.xij.c.vij.§.ij.
Deuotionibus ⁊ diuinis officijs quō debēt insistere clerici.iij.p.ti.xiij.c.ij.ante.§.p totum.
Deū ee trinū ⁊ vnū triplr videre possum' .s.in scriptur' sive doctrinis:in figuris ⁊ in creaturis.iiij.p.ti.x.c.vij.§.
De trin[illegible] ⁊ vno ponit thema ex ps.,q̄ō (iiij.v.⁊.vj.p to. ⁊ de ipo declarat ⁊ diuidit in tria mēbra.iij.p.ti. xxx.c.
Deum quō videt bti q̄ est tota merces eorꝝ (ij.ante.§. quō videt trinitatez:quō ipsa trinitas est nostra beatitudo o[illegible]iua:⁊ quō deus vario mō describit a ꝓphis ⁊c. ibi.
Deum trinum esse quō describunt sancti do (s.j.p totū. ctoꝝes p̄m varios actus ⁊c.⁊ q̄ deus omnia creauit:⁊ q̄

Universidad de Deusto
Biblioteca

habeat ꝓuidentiā de oibus ꝛc.ibi.§.ij.per totum.
Deus frat in rebus q̃nq; modis ibi.§.iij.per totum.
Deum quomodo diuersimode q̃nq; repnrat,i.pte ti,i.c,i,§.iij.post mediū.ibi. Pro maiori.
Deū quomodo videre possum' in pñti vita p septē speculaⁿ.i.pte ti.iij.c.vi.§.iiij.vsq; ad xi.per totum.
Deus quomodo vario mō videt ⁊ ponūtur septē gradus p quos venit ad visionem dei ꝛc.iiij.pte ti,xv,c,xvij.§.i, circa medium.ibi. Tripliciter ergo.
Deū quō viderūt ꝓphete ⁊ nos p eos in dispōne innitētis:instruentis:statis:sedētis:deambulātis:cōmedētis ⁊ regētis.i.p.tit.iij.c.vi.§.xij.xiij.xiiij.xv.xvi.xvij.xviij.
Deum ⁊ dñm iesum ⁊ ipsius magnalia vide (ꝛ.xix.p to. re possumus p quattuor media.i.pte ti.iij.c.iij.§.ij.post principium.ibi. Sunt autem quattuor.
Dei similitudo est triplex.s.eē:noticie:⁊ potētie.ij.p.ti.iij
Dei ꝓ sit libex arbitriū.i.in deo oñdit ⁊ ꝓbat (c,i.§,iiij, auctoritate ⁊ rōne.i.p.ti.iiij.c.ij.§.ij.p totuꝫ.
Deus quō duplr videt ⁊ i duplici forma,i.p.ti.iij.c.vi.§.
Deus quō videt facie ad faciē.⁊ quō intel (xviij.ꝛ.xix, ligif illa auctas.i.pte ti.iij.c.vi.§.xx.p totum.
Deus quomodo sedet in cōtemplatiuis ⁊ in celestib' tripliciter.i.p.ti.iij.c.vi.§.xvi.p totum.
De' ꝓ aliq̃d nulli dr ex necessitate sz ex grā:ꝓbat ⁊ oñdiⁿtur.i.pte ti.v.c.ij.§.xi.ante mediuꝫ.ibi. Nam deus glo.
Deū quō scriptura dicit ratū,ē aūt ira dei triplex.siue dicere possum' ꝓ deus triplr irascit.i.p.ti. vi.c.xi.§.ij. a
Deus ꝓ nō sit cā pcti neqz directe (p̃n.vsqz ad medium neqz idirecte:ꝓbat ⁊ declarat vario mō.⁊ ꝓ de' dr exce care vel obdurare q̃d ipo:rat ꝛc.i.p.ti.vi.c.xij.p totum.
Deus tentat hoiez nō tñ sicut diabolus,nec vt plus discat sed vt bonū occultū alijs patefaciat:ꝓ ⁊ piculosum est non tentari a deo ꝛc.i.pte ti.vi.c.xiij.§.i.
Dei varia bonitas describit.s.sub.b.s.Bonitas.
Deus quō oñdit nobis suāvariā bonitatē.i.p.ti.xiij.c.ij.
Deus bonus est ⁊ quomodo suā bonitatē (§.vi.p totum cōicat creaturis.ibi.§.vij.per totum.
Deus quō in corde nro.i.volūtate opat septē modis.i.p.
Deus quō vult a nobis.ix.quoꝫ (ti.iiij.c.xiij.§.ij.p totū octo vult in pñti ⁊ nonū in celo,i.p.ti.xij.c.i.§.vij.p to.
Deus qui est bonū increatū describit ⁊ cognoscit tribus modis ꝛc.i.pte ti.xiij.c.ij.§.v.p totū.
Deus odit sz fine sui mutatōe:ꝓbat ex scripturis ⁊ figurꝭ vario mō.⁊ q̃d est odiū dei ꝛc.i.p.ti.xiij.c.iij.§.i.p totuꝫ.
Deus q̃ est pat misericordiaꝫ quō suos liberat a sex malis mūdi,i.pte ti.v.c.iiij.§.iij.per totum.
Dei nomē quō sumit a.iiij.siue ad.iiij.s.ad sctificationeꝫ ad ꝓfessionē:ad iplorationē:⁊ ad dicti sui ꝓfirmationeꝫ i.pte ti.xiij.c.iiij.§.iij.ante mediū.ibi. Sciēdum autem
Dei quō est triplex retributio.s.trp alitatis: penalitatis. et etern e felicitatis.i.p.ti.iiij.c.vi.§.i.post mediū.ibi.Sz
Deus quō diuersimode vocat hoiem ad labo (notandū, randum in vinea ecclie.i.p.ti.v.c.ij.§.vi.per totū.
Deus qui odiri nō pōt oñdit ⁊ ꝓbat q̃d sit odiū dei ⁊ q̃d odiri deū.ij.pte ti.iij.c.iij.§.ij.per totum.
Deus quō ab hoie iuducat temerarie.ponūtur desup aliq̃ que auctates q̃ ⁊ exponūtur.ij.p.ti.iij.c.viij.§.ij.p totū
Deo quō debemus esse grati ,ppter oblata diuinalia :collata sacramentalia:sublata infernalia:data naturalia:allata tpalia:reseruata ⁊ supnaturalia.ij.p.ti,iij.c,ix.§. viij viij.ix.x.xi.xij.ꝛ.xiij.
Dei varie tentationes vide varia.j.sub littera.t,s.tentatō ⁊.ij.pte ti.iij.c,x.per totum.
Dei opatio q̃ a pctoziboⁿnō ꝓsideraⁿ:sz q̃ cūcta regit:qualiq̃s deserit:⁊ q̃ vniuersa cognoscit.ij.p.ti.v.c.xi.§.ij.
Deus quō habet odio.⁊ de' quō duplr cognoscit (p to. siue appetēdi pōt ab hoie,ab aliq̃bus potest d odio haberi.tripliciter.⁊ q̃tum pcrñ illud fit,ij.pte,ti,viij,c, iij.§,iiij.post pcin,ibi,Scdm odium,

Deū quō non possumus arguere vel inculpare ꝓ nō,puⁿdit suis:sed oia q̃ facit bonis ⁊ malis iuste facit. B potest ostendi triboⁿ rōnibus.ij.pte ti.viij.c.vij.§.ij.p totum.
Deus quō pte, t ⁊ pregit suos triplici securo.ij.pte ti,xij, c.vij.§.i.a medio vsqz ad finem.
Deus quō ⁊ q̃re dr medicus:quō ⁊ quaⁿter ipe resuscitat infirmos ꝛc.iij.pte ti.vij.c.i.§.ij.
Deus solus peccata dimittit ꝛc.⁊ q̃re nulli alteri pōt cōicare.iij.p.ti.xiiij.c.xiij.§.v.circa pñ.
Deus quō flagellat hoiem in pñti vita q̃nq; de causis.Et quō q̃s punit a deo in pñti:nō solū p culpa sua: sz etiā p aliena:⁊ B triplici rōne.iij.p.ti.xix.c.i.§.i.ij. ⁊.iij.p to.
Deus quō vario mō visitat p penas in pñti:⁊ in purgatorio quō punit pctā:⁊ qualiter punit nesciētes ⁊ qualiter scientes.ibi.c.ij.per totum.
Dei nomē sumptū p essentiam ⁊ p adoptionē : ⁊ p falsam estimationē describit p thema,ps,qd ⁊ de ipso declarat, iij.p.ti.xxx.ca.i.ante.§.
Dei nomē ,ppie ⁊ stricte sumptū quō a nobis cognoscit quō possum' eū noiare cū suis opibus ꝛc.ibi §.i.p totū.
Dei nomē large sumptū quō dr cōicabile nobis.duplr ostendit:⁊ quō aia se eleuare dr in deū in cogitationibus ꝛc.ibidem.§.ij.per totum.
Deus quō dr: falsa opiniōe probat ex sacra scriptura.sunt tria genera falsoꝝ deoꝝ.quo gentiles illos adorabant:⁊ q̃ ꝓncipaliter hoc fecerūt ivi.§.iij.per totum.
Dei visio describit vario modo.j.sub lra,v.scilz visio,ꝛ,iij, parte ti.xxx.c.iiij.per totum.
Deus quō est caput ecclē ⁊ oim hoium fm diuersos statⁿ: ⁊ quō deus mirabilr exaltauit caput ecclie tam militātis q̃ triūphantis.ij.p.ti.xxxi.c.i.ante.§.
Deus quō est caput ecclesie declarat plenr:⁊ quō ⁊ q̃re B xpo spāliter cōpetit:⁊ quō xps est caput oium viatoꝝ ⁊ oium hoim fm diuersos gradus ꝛc.ibi.§.i.p totum.
Deus sz xps quō opatus est salutez in medio diuinali:in medio ꝓginali:i medio tpali:in medio locali:⁊ in medio virtuali ꝛc.ibi.c.ij.per totum.
Dei fruitio describit vario mō.j.sub lra,f.sz fruitio,⁊ in iij.p.ti.xxx.c.vi.per totum.
Dei filium decuit incarnari magis q̃ pr̃em:vel.ii.tribus rōnibus.iij.pte ti.xxxi.c.ij.§.i.per totum.
Dei dilectō describit.j.sub dilectōe,ꝛ.iiij.p.t.vi.c.iij.p to.
De' ꝓ immortalis est fiue btūs ,ꝓbat triboⁿ rōnibus (fere. ⁊ quō pfectio ipsius opationis depēdet ex q̃tuoꝝ:⁊ quō beatitudo eius ē pfectissima ꝛc.iiij.p.ti.x.c.vij.§.i.
De eū quō aduolat aia tribus considerationibus,iiij.pte ti, x.c.v.§.iij.per totum.
Deus quō timet timore filiali ⁊ reuerentiali:⁊ quō iste timor ꝓcedit ex septez que excellētissime replunt in deo iiij.p.ti.xiiij.c.xiij.⁊ potius,xiiij.p oēs.§. illius capituli.
Deus quō dr ee in rebⁿ creatis triplr.s.p eēntiam: pñtiaꝫ ⁊ potentiā.iiij.pte ti.xv.c.xxi.ante.§.infra principium.
Dei iudiciū describit vario mō.j.sub lra.i.s.Iudiciū finale
Deo quō q̃s inimicat p amorē sustinet ꝛc.ij.p.ti.v.c.xiij.§.i.
Dei quō accipim' beneficia singularia:gēralia:spālia (p to. pro q̃bus debem' esse grati ꝛc.iiij.p.ti.v.c.xij.§.ij.p to.
Deus quō septez modis operatur in corde nostro.i.in voluntate vt eā ad pfectionem inducat ꝛc.i.pte ti.iiij.cap. xiij.§.i.per totum.
Deus quō in hoie ꝓncipaliⁿ postulat coꝝ ⁊ q̃re:⁊ quō ē custodiendum ꝛc.i.p.ti.iiij.c.xiij.§.ij.p totum.
De dei misericordia ⁊ bonitate quō est sperādum ꝛc.i.p. ti.viij.c.viij.§.i.ante medium.
Deo viso ⁊ amato quō sancti hbīt gaudiuꝫ ⁊ delectatiō in iij.pte ti.xxx.c.vi.p totum.

Diaboli tentatio quomō

probatur ex sacra scriptura:quid est tentare:quid est experimentum sumere de aliquo:quomodo proprium offi

eiū diaboli est tentare ꝛc.i.pte.ti.vi.c.xiij.§.i. circa finē
Diabolus triplici cā mouet ad tētandū hoies.s. malicia: superbia:⁊ inuidia. Et declarātur circa hoc tres questiones ibidem.§.ij.per totum.
Diabolus q̃ tentat generalitate vitioꝝ.varietate modorum:⁊ qualitate tentatoꝝ.ibi.§.iij.per to.a principio.
Diabolⁿ quō tēt [illegible] ⁊ retro:a sursuz ⁊ deorsuz:a dextris ⁊ a fin[illegible].§.iij.sz.ante mediū ibi.scdo tētat.
Diabolus quō tētauit in celo ⁊ quos:in paradiso quos:⁊ in mūdo quos.ibi.§.iij.j mediū.ibi.tentauit.
Diabolus quō tentat oi tpe.s.a principio mūdi vsq; ad finem ꝛc.ibi.§.iij.circa mediū.ibi,tertio tentat.
Diabolⁿ quō tentat varijs modis nouiter ꝓuersos vel ad religionē vel ad penitētiā vel ad alia bona ibi.§.iij.post medium.ibi.Et in principio.
Diabolus quō tētat oi tpe a principio opationis ⁊ in medio ⁊ in fine ibi.§.iij.circa finē.ibi.Tētat etiā ꝛc.
Diaboli septē sunt genera tētationū:quarū prima est ipoꝛtuna:secda dr dura:tertia subtilis:qrta occulta: qnta violenta:sexta ppleꝛa:septima fraudulēta.ibi.§.iiij.p totū
Diabolus quō tētat infideles.⁊ quō fideles.⁊ quō inter fideles bonos ⁊ malos.⁊ inter bonos perfectos.⁊ infideles vario modo tentat ibi.§.v.per totū.
Imperfecti ⁊ infirmi nullo mō dñt appetere tentari ⁊ B tripliciratione ibi.§.v. Iuⁿ ⁊ pfecti appetere dñt tētari ꝓpter varia merita ibi.§.v.ibi.Secdo debēt.
Diabolus superatus in tentatione hois vtꝫ possit amplr tētari.circa q̃d notat duplex opinio ibi.§.v.ibi.Sz q̃rit
Diabolus ꝓ reuertit ad eū quē dimisit ,ꝓbat aucte sacre scripture ibi.§.v.ibi.ꝓ [illegible] diabolus.
Diaboli tentamentoꝝ ponūtur septem remedia que probantur ex auctoritatibus sacre scripture ibi.§.vi.p totū
Diabolus quomodo vario modo se transfert in angelus lucis.⁊ in formas varias ad decipiendum hominēs:ponuntur desuper multa exempla ⁊ auctoritates.ij. parte ti.iiij.c.vij.§.ij.p totum.
Diabolus quomō ⁊ qualiter subtiliter tentat ad decipiendum virgines ⁊ alias personas spirituales de quibus [illegible] decent abstinere:⁊ que ipsis valent ad adiuuandus iij.parte ti.ij.c.ij.§.viij.per totum.
Diaboloꝝ siue demonioꝝ sunt septē noīa.⁊ q̃d significāt ⁊ q̃d figurāt.iij.parte ti.xviij.c.v.§.iij.vltra medium.
Diabolus quō tentat hoiem vario mō de castitate.iiij.p. ti.iiij.c.vi.§.i.ibi. Prima quidem.
Diaboli siue demones quō habēt fidē iuxta illud. Jac.ij. Demones credūt ꝛc.iiij.p.ti.viij.c.ij.§.iij.circa medi[illegible]
Diabolus quomodo sup oia ipugnat ⁊ tētat hoiez ⁊ decipere q̃rit.iiij.p.ti.xiij.c.iij.añ.§.ibi.q̃ntū tētās post me.
Diabolus quomodo fm quattuor status hominum quadrupliciter tentat hominē. [illegible] omodo assimilatur draconi:quō basilisco:quō leoni ꝛc.ibi.§.i.p totū
Diabolus quō decē modis tentat hoiem,vel quō tētat p q̃n qz sensus hois ibi.§.ij.per totum.
Diabolus quō tētat ⁊ ventilat aiam q̃nq; cornib':⁊ quomodo hoiem terribilr tētat ꝛc.ibi [illegible].iij.per totum.
Diabolus quomodo a nobis illuditur.⁊ quibus suffragijs ⁊ modis deijcitur ibi.§.iiij.per totum.
Diabolus [illegible] spūalter spoliat siue violat templū aīe.iiij. pte ti.xiij.c.vi.§.viij.per totum.
Diaboli quō infestant aiam varijs tentationibus in mor[illegible] iiij.pte ti.xiiij.c.viij.§.vi.
Diabolus quō opatur circa fantasiā hois ad decipiendū. [illegible] parte ti.ij.c.vi.§.v.
Diabolⁿ quō immittit hoi spūales tētatiōes:⁊ quō p dominum scie posuim' inter ipsius suggestiōes ⁊ diuinas ispiratiōes differētiā ꝛc.iiij.p.ti.xvi.c.vnico.§.viij.per totū
Diabolus quomodo precipue aggreditur hominem in fine grauissime ⁊ astutissime tentans ⁊ guare.⁊ de quib' ⁊ quō ponit obsidionē ꝛc.i.pte.ti,v,c.ij.§.i, per totum.

Diabolus ꝓ [illegible] dr ,pbatur:⁊ q̃re cū vno exemplo.i.pte ti.v.c.iij.§.iij.post medium ibi. Sexta est ꝛc.
Diabolus quō vario mō imittit timoꝛez in cordib' hoium: quō est rex sup oēs filios superbie:quō sup blas imittit in nias ꝛc.iiij.pte ti.xiiij.c.iij.§.iij.
Diacon' in ordinatione sua hz duos actus:scz legere euāgelium ⁊ portare sacrm ꝛc.quō imprimit sibi character sup que hz ptātem ꝛc.iij.pte ti.xiiij.c.xvi.§.iiij.
Diaconē q̃d respicit:qd est ipsius officiū:quid ipsi dr cōmittri:q̃d hz facere ꝛc.ibi.§.ix.circa me.ibi.De diacono.
Archidiaconi officiū describit vario mō.s.sub lra.a, scilz Archi.ꝛc.iij.pte ti.xix.c.vi.per totum.
Diacono quō imprimit character quā ptātem in illo accipit ꝛc.iij.p.t.xiiij.c.xvi.§.iiij.post pñ.ibi.Sedē i petro.

Dies dominica quō ē mul

tum priuilegiata ,ꝓpter multa magnifica que in ea facta sunt ⁊ q̃bus bonis hoies debēt vacare ista die ⁊ q̃daz qō desup.ij.p.ti.ix.c.vij.§.iiij.infra pñ.
Dies siue mēses quō computant fm kal'.nonas,⁊ ydus.⁊ q̃d significant.iij.pte ti.vi.c.iij.§.v.p totum.
Diei ꝓ maledixit Job.quō hoc intelligitur:q̃d per hoc significatur:⁊ dies clarus est multiplex.ij.pte ti,vij.c.v.§ iiij.vsq; ad finem.
Dies ieiunij describunt infra sub lra.i,sz ieiunij omissio ꝛ.ij.pte ti.vi.c.ij.§.i.p totum.
Dignitates ⁊ honores querere vt epatū ꝛc.vtrū liczꝫ quō ar,p ⁊ ꝛ.⁊ ꝓcludit.ij.pte ti.iij.c.v.§.iij.p totum.
Dignitates officia siue beneficia appetere ifra epatū. vtꝫ mortale sit vel licitum:arg.pro ⁊ cōtra.⁊ rñdetur ad argu.⁊ quō huiusmōi sunt appetenda ibi.§.iiij.p totum. Sed quid de dignitatibus ⁊ officijs secularibus:si appetantur p pces obsequia ꝛc.vtꝫ fit pctm ꝛc.⁊ quō iudiciū durissimū fiet his q̃ p̃sunt ꝛc.ibi.§.v.p totum.
Dignitatis vel officij renunciatio qualiter fieri dr.iij.p.ti, xix.cap.v.per totum.
Dignitas ecclesiastica quō cognoscitur,in multis,iij.p,ti, xxiij.c.lxxij.§.i.p totum.
Dignitates ⁊ honores,pcurare q̃ piculosum sit quō q̃s secauere dr ab hmōi.ij.p.ti.iij.c.v.§.ij.p totum.
Diligēdus quō est deus q̃ est supra nos:quō nosipsi: quō ,primus q̃ est iuxta nos ꝛc.⁊ quo ordine ista fieri debēt, iiij.pte ti.vi.c.[illegible].§.p totum.
Diligi quomodo debet deus super oia ⁊ ante omnia, hoc probatur vario modo ex scriptura.ibi.§. primo.
Ad dilectionē dei quō nos iuitat sancta scriptura: icitat natura:excitat gratia nobis exhibita:follicitat gloria ,p mi[illegible]:⁊ hoc clamat vniuersa creatura.ibi.§.ij.p totum.
Diligi ꝓ magis dr deus q̃ ,primus,ꝓbat:⁊ vlterius declaratur ibi.§.iij.per totum.
Diligere debemus deū magis q̃ nosmetipos q̃d similiter probatur ibi.§.iiij.p totum.
Diligere deū super oia cogit ratio ,puidentie:rō varie bonitatis:⁊ ratio attinentie ⁊ ,ppinquitatis:⁊ quevtilitas ē vt deū diligam' ꝛc.ibi.§.v.p totum.
Diligere quō dr hō seipm ex charitate ista dilectōe ibi.§.
Dilectio suij ipsius ex charitate quō ꝓsistit in.v. (vi.p to, ⁊ que sunt signa amicitie ibi.§.vij.p totum.
Diligere quō dr homo seipm magis q̃ ,primum:⁊ magis animā ,primi q̃ corpus ,pprium :⁊ magis corpus proprium q̃ corpus ,primi ceteris paribus ibi.§.viij.p totū Utrū [illegible]aritas q̃ quis diligit deū seipm ⁊ ,primum sit ex charitate diligenda:⁊ declaratur ibi.§.ix.p totum.
Septē sunt q̃ valēt vt q̃s amet a deo ibi.§.x.p totum.
Dilectio ,primi describit vario modo.j.sub lra.p.sz ,prio [illegible] iiij.pte.ti.vi.c.iiij.ante.§.
Dilectio inimicoꝝ quō fieri dr:⁊ quō itelligit ibi.§.i.
Dilectionis signa ⁊ effectus q̃ sunt ꝛc.ibi.§.ij.per totum.
Ad dilectōem ,pri[illegible] nos iuitat ⁊ multiplex emo/

Universidad de Deusto
Biblioteca

D ante I

lumēū qd hō ꝓseq̃tur ex hmōi dilectōe ibi.§.iij.p'totū.
Dilectiōis ordo quō sit seruādus vtrū ſ. magis diligendus vn' q̃ alius.ibi.§.iiij.per totum.
Diligere quē magl debem' an melioz ēl' ꝓiūctioē ibi.§.v.
Diligēdus vtz magl sit q̃ est ꝓiūct' fm carnalē co (p to. pulā q̃ ꝓiūctus .m alias ꝓiūctiōes ibi.§.vi.per totum.
Diligi vtz magis dz ex charitate pr̃ vel filj' ,ppr' ꝛc.quō ſſli grad' cōputanf in ordie dilectiōis.ibi.§.vij.p totum
Diligi vtrū magis dz pater vel mater ibi.§.viij.
Diligere vtrū q̃s pl' dz vxorē q̃ pentes ibi.§.ix.p totum.
Diligere vtz q̃s magis debeat bñfactorē q̃ bñficiarū ibi.
Dilectiōis siue charitatis ordo vtrū ma (§.x.per totū. neat in patria ibi.§.xi.per totum.
De dilectione vide etiā.s.sub charitate.
Dilectio sine charitas quomō est sub p̃cepto iuxta illud. Diliges dñm deū tuū ꝛc.B est maximū ꝛc.iiij.p.ti.vi.c.v.
De dilectōe sufficiēter sunt data ista duo p̃cepta. (añ.§. vbi xp̃us dixit.in his duob' mādatis vniuersa lex. pēdet ꝛ ,ppbe.quare B est ꝛc.ibi.§.ij.per totum.
Dilectōis p̃ceptū quō diuersimode inuenit traditū in scriptura.ꝛ dupl' ꝓtingit diligere deū ex toto corde ꝛ ex to ta aia ꝛc.ibi.§.iij.per totum.
Dilectio ,primi describit iuxta illud.Diliges ,primū tuuz sicut teipm.vbi tangitur rario diligēdi ꝛ mod' dilectio nis quomodo intelligit ista dilectio:quō ,primus debet diligi ꝛc.ibidem.§.iiij.per totum.
Diligere quō debem' ,primū sicut xp̃us dilexit nos iuxta illud.Hoc est p̃ceptū meū vt diligatis inuicem sicut dile xi vos.ibidem.§.v.per totum.
Dilectio qñ est principalis actus charitatis.ꝛ quō magis ꝓuenit charitati amare q̃ amari.Et hmus est duplex si gnum ꝛc.ibidē.c.vi.ante.§.per totum.
Diligēd' quō est de' ,ppter scipz.qd ipozat ly ,ppr ibi.c.
Dilectio inimicoz quō fit intelligēda.iu (vi.§.i.p totum xta illud.Diligite inimicos vros ꝛc.ibi.§.v. per totum.
Diligere deū ꝛ ,primū qd illoz est magl meritozū.ibidē.
Diligere amicū vel inimicū qd est magis (§.iij.p totum meritozum ibidem.§.iiij.per totum.
Deus quō in hacvita immediate diligit ꝛ amat.ꝛ sine mō ꝛ totaliter.Hoc declarat quō fit.ꝛ q̃s est mod' dilectōis dei.quid ipozat iste mod' ꝛc.ibi.§.ij.per totum.
Dilexit xp̃us magis petrū q̃ ioh̄ānē euangelistam.iiij. parte ti.x.c.iiij.§.iij.circa finē.
Dilectio siue intētio est scōa dos aie.quo ista dilectio figu ratur igne ꝛ quō aliq̃s diligitur ꝛ amat in patria ꝛc.iij. parte ti.xxx.c.v.per totuz.
Dilectio.amoz.beniuolētia.ꝛ charitas.quō inter se diffe rūt.iiij.p.ti.vi.c.i.ai.te.§.post p̃n.ibi.Est aūt differētia
Diluuio nōdū facto viuebāt hoies diuri' q̃ nūc ,ppe. sex causas.i.pte ti.v.c.i.§.v.post mediū ibi.hoies autem.
Dirigere quō vnusq̃q̃z se dz fm nouez reglas directiuas totius vite hūane.iiij.pte.ti.ij.c.iiij.p totū.ante.§.
Disciplina est triplex.s.disciplina dei:plati:ꝛ sui:disciplia suij pñ' est triplex.iij.pte ti.xvi.c.viij. ante.§.per totuz.
Disciplina hois in stādo reddit rep̃hēsibilis.ix.modis ibi
Disciplina hois quō figurat p guttur suauis (§.iij.p to. fimū.Et quō homo dz esse bene ordinat' p disciplinam iiij.pte ti.ij.c.iiij.circa finem.ante.i.§.
Disciplinę qualitate quō se hēre dñt religiosi in ambulā do:in stādo:in habitu:ꝛ quō se habere debēt diuersimo de in diuersis locis.iij.pte ti.xvi.c.viij.p totū.
Discēdo sacrā scripturā sex sunt q̃ p̃cipue ad h valent: que figurantur per sex gradus q̃bus ascēdebat ad thzo num salomonis.ꝛ tria sunt q̃ impediūt pfectionē studij iiij.parte ti.iij.c.xi.§.i.per totum.
Discretōis annus quis est in quo quis tenetur ad confes sionem...ꝛ aliquozum opiniones desup.ij.pte ti.ix.c.viij
Discordia est sexta filia inanis glorie. (§.ij. per totum. fm grego,ꝛ agit de qualitatibus vitatū,ꝛ quādo dis cordia est pctm̄ mortale:qñ veniale:ꝛ qñ nullum.Et dis cordia tripl' pōt ꝓtingere.ij.p.ti.iiij.c.viij.ante.§.p to.
Discordia ꝛ se tio q̃ mala faciunt in multitudine:ꝛ quō differt a scisinate ꝛ a bello ꝛ a rixa:quare est spā'e pecca tum ꝛ mo.tale ꝛc.ibi.§.j.per totum.
Discordia ꝛ seditione pticulari ciuit n ꝛ castrozuz tria mala describunt ibi.§.ij.per totum.
Discordia vl' ꝑdictio vl' seditio est triplex. ensiōis in ternalis:discordationis fraternalis: ꝛ seditionis popu laris.Et tria sunt que generant discordiā in ciuitate vl' ecclesia.Et in hmōi seditiōibus particularibus ostēdi tur magna fatuitas:magna crudelitas: ꝛ magna in ea diuturnitas.§.iij.per totum.
Discordie quō multiplex pctm̄ causant.p̃ncipaliter tamē tres iniquitates ibi.§.iiij.per totum.
Discordias ꝛ seditōes pticulares dāna horribilia sequūt ꝛ triplex mal'labo: ē in istis discordijs.ibi.§.v.p totum
Discutienda quomodo sint opera exteriora:ꝛ quomodo vnusquisq̃ ꝓcurare debet opus suuz si recte fit ꝛc.iij. par ti.viij.c.j.§.j.
Dissensio in opinionibus inter habētes charitatē:sicut in ter Paulū ꝛ Barnabaz. Actuū.xv.quō salua pace fieri pōt.iiij.p.ti.vj.c.viij.§.j.circa medium.
Dissimulādi ꝛ nō cozrigēdi delicta sunt quattuor cause. ij.p.ti.ix.c.v.§.iij.ante fin.m.ibi. quattuor aūt sunt.
Dispensare in legibus vl' interp̃tari ad quos spectat: ꝛ p̃ lati pñt ꝛ debent dispensare cum cā rationabilis adest: ꝛ quibus ꝛ in quibus prohibetur dispensatio ꝛc.j. parte ti.xvij.c.vnico.§.xx.
Dispēsatio ꝛ irritatio in q̃bus differūt vt i voti obligatōe ij.p.ti.xj.c.ij.§.vj.circa finem.ibi.item nota.
Dispensationibus q̃uō se habere debet eēs ad varios ca sus:ꝛ vbi pōt:ꝛ vbi nō potest ꝛc,ꝛ in quibus solus papa hz dispēsare.iiij.p.ti.xx.c.ij.§.v.
Dispensare solus papa pōt in q̃nqua q̃inta casibus qui p ordinē enumerant ꝛc.iij.p.ti.xxij.c.vij.
Dispēsare cū quibus possit papa in bñficijs habēdis ꝛc. iij.p.ti.xv.c.j.§.iij.circa medium.
Dispensatio quando nō ,pdest in collatione ben..lcio.. ibidem.§.vij.viij.ꝛ.x. per totum.
Dispēsare vl' minstrare q̃s hz sacrm eucharistie. ꝛ a qui bus debet sumi ꝛc.iij.par.ti.xiiij.c.xij.§.iiij.
Dispensare cū quibus pōt eccla rēpoze ieiuniozum ꝛc.ij. par.ti.vj.c.ij.§.iij.ꝛ.v.
Dispensationes quō fieri debent cum illegitimis.iij.par. ti.xxviij.c.iiij.§.ij.per totum.
Dispensatio quō ꝛ qñ fieri dz cuz ordinādis:ꝛ in qua eta te ꝛc.iij.p.ti.xiiij.c.xvj.§.xv.per totum.
Displicētia est triplex ,ppter quā quis hz odio ,primuz.s. ,ppter displicentiā vitatis ,ppter displicentiā bonitatis ꝛ ,ppter displicentiā recepte penalitatis.ij.p.ti.viij.c.iij §.iiij.post mediū.ibi. Et notandū fm Durandum.
Displicentiā siue doloē qualē quis habere dz de peccatis ij.par.ti.xiiij.c.xix.§.v.per totum.
Disponere quō quis se debet ad mortem q̃ debet ordina re ꝛc.ij.par.ti.x.c.j.§.ij.
Diuitie quō lacerāt mentes hoim ꝛ in diuersis occupāt:ꝛ in varijs bonis impediu ꝛc.j.p.ti.v.c.iij. j.ante me dium ibi.Secunda via ꝛc.
Diuitie siue substantie pales que dicunt quō sunt distri buende ꝛc.j.par.ti.vij.c.iij.§.j.
Diuitias alij amant ꝛ nō habent:alij habent ꝛ nō amat alij nec habent nec amant:ꝛ alij habent ꝛ amant.ij.p ti.j.c.j.§.j.circa medium.ibi. Vbi sciendum.
Circa diuitias tpales miser auarus quō experit triplices dolozosam angustiā.ij.p.ti.j.c.iij.§.j.ij.ꝛ.iij. p totum.
Diuitiaz quō ꝛ quare est cupiditas insatiabilis: ponunt desuper tres rōnes.ij.p.ti.j.c.ij.§.j.p totum.
Diuitie ꝓpter tria dicuntur mammona iniquitatis in

D ante O

euāge.Zu.cū exēplo.ij.p.ti.i.c.xij.§.i.per totum.
Diuitiarū amoz siue ꝓcupiscētia quō fit remouēdus:ꝛ q̃d fit frui:quare diuitie nō sunt diligende:ꝛ quō coz nō fit apponendū ad diuitias.ibi.§.vij.
Diuitie sunt triplices .s. crinales:tpales:ꝛ sp̃ales:ꝛ quō aliqui vane gl lant de p̃mis:alij de secūdis:ꝛ alij de ter tijs.ij.p.ti.iiij.c. .y.i.
Diuitie non habe.t in se beatitudinē hoīs:qd ostenditur ꝛ ꝓbatur.Et ponuntur desuper tres rationes.iiij. pte ti.vij.c.iiij.§.ij.
Diuitias siue bona tempozalia nō debet homo timere p dere ꝓpter septem conditiones terrenozū.iiij. pte tit. xiij.ca.ij.per totum.
Diuites ꝛ pomposi quomodo gloriantur in suis edificijs Et gloria domus sue vario modo declaratur ad longū. ꝛ notabiliter p'multa exēpla ꝛ auctoritates.ij.par.ti.iiij c.iiij.§.vi.per totum.
Diues sine elemosyna est quarta abusio inter duodecim abusiones diuersozū:ꝛ quomodo sit periculosa.i.par.ti. v.c.ij.§.viij.ibi.Quarta abusio.
Diuitibus q̃ necessaria sit amicitia vario modo.iiij.par. ti.v.c.xx.§.i.circa medium.ibi. Et p̃mo.
Diuinatio est scōm genus supstitiōis ꝛ q̃re mortale pctm̄ vbi ꝓhibetur qui dicunt diuinatores.Et est triplex gen' diuinationis.ij.parte ti.xij.c.i.§.iij.per totum.
Diuozuz describitur vario modo.j.sub littera.m.scz ma trimonium.ꝛ tertia parte ti.i.cap̃.xxi.per totum,ꝛ titu. xiiij.cap̃.x.per totum.
Diuisio ecclesie tempore scisinatis describitur.j.sub litte ra.s.scisina,ꝛ.ij.parte ti.iii.c.xi.per totum.

Doctores ꝛ scholares quo

modo debent postulare ꝛ ꝓcurare sciam per bonitatem disciplinam ꝛ humilitatem:quomodo debent vacare ac quisitioni.ponuntur multi magni in exēplum qui hoc fe cerunt ꝛc.iij.pte ti .c.i.§.ij.ꝛ.iij.per totum.
Doctoz siue magister in theologia quare scire debz humana scientias ꝛc.ibi.c.ij.ante.§.
D oz siue mag..ter in theologia vtrū tenet scire ius ca nonicum.ꝛ quō differt theologia ꝛ scia canonica in mo do cōsiderandi quantū ad quinq̃z:ꝛ quomodo est illici tum ꝓcurare magisteriū ꝛc.ibi.c.ij.§.ij.per totum.
Doctores ꝛ magistri scholariū vtrum possunt scholarib' collectam iponere vel exigere ꝓ festo celebrando vel pecuniam ibidem.capitulo.ij.§.quinto. per totum.
Utrum possunt aliqua exigi ꝓ licentia docēdi vel solui aut etiā ꝓ licentia eundi ad studiū:aut ,p substituendo alium in locum sui in docendo ibidem.ca.ij.§.vi.ꝛ.vij.
Jn doctorem vel magistrū vtrum possit recipi monachus vel de ordine mendicantium.ibi.c.ij.§.viij.per totum.
Utruz auditores magistroz .enentiū diuersas opiones excusantur a peccato si opiniones eozuz tenent qñ non sunt bone ꝛc.ibi.c.ij.§.ix.p totum.
Doctorū suo magistroz varia vitia enumerant vltra com munia in q̃bus cōiter sunt culpabiles: vel in toto vel in Circa doctorū doctrinā (parte il..c.ij.§.x.per totum. nota triplicem differentiā quedam sunt reprobate tanq̃ false ꝛ erronee.quedaz vero ..eclarant apocriphe.ꝛ q̃dā approban. ab ecclesia ꝛ quoz:ꝛ quis ordo tenendus est in solutione alicuius questionis .ma pte ti.xvij.ca.i.§. xviij.per totum.
Doctor ꝓ doctrina quō recipere pōt pecun m a scho ribus ꝛc.ij.p.ti.i.c.v.§.xvij.ibi. Nota.vi.
D ctorem qualem clericum oportet esse fm apostoluz.in quo consistit iste doctoratus:ꝛ quomodo non debent ꝓ pter substantationem ꝛ derisionem cessare ꝛ cetera. ij parte ti.xiij.cap̃.iij.§.viij.
Doctores qui admittunt religiosos sine habitu ad lectio nes legum vel medicine excōmunicati sunt maioi seu tentia hoc vlterius declaratur. iij.p.ti.xxiij. ca.xxxviij.
Doctoum au la quibus debeē:cui doctri (per totum ne ꝓuenit ista aureola:qui eā hē ꝛ qui nō habere pñt,ꝛ ,ppter quē finē.iij.p.ti.xxx.c.viij.§.ij. p totum.
Doctores bom quomodo dicunt celi ,ppter lumē sapiētie quomodo assimilant gallo cuius pp tates ascribunt ipsis ad faciendū similia:quō sancti doctores se regebāt ꝛc.iij.par.ti.xxxj.c.x.§.iij.per totum.
Doctrina describitur infra sub littera.s.s.scientia ꝛ scri ptura.vide hic scripta.
Doctrinarum eccle pcipue doctozum quedaz sunt repro bate tanq̃ false ꝛ erronee.quedā declarant apocriphe: ꝛ quozum.Et aliquid dicit apocriphum dupliciter. que dam vo approbare ab eccla ꝛ quozum doctozum: ꝛ quis sit ordo tenendus in solutione alicuius questionis.j. p ti.xvij.c.j.§.xviij.
Doctrina sacra describitur ad longū ꝛ nobiliter.j.sub lit tera.s.s.scriptura sacra.
Doctrina gentiliuz phozum vl' poetarum quō nō ,psunt ad salutem ꝛc.iiij.p.ti.xj.c.iiij.per totum.
Dolor siue tristicia dr sexta passio.ꝛ p qd ꝓtingit q̃ tristi ciam aliquis magl fugiat q̃ delectationē appetat ꝛ hui' sunt tres spēs ꝛc.j.p.ti.vj.c.vj.ante.§.p totum.
Dolor cōtritionis siue de peccatis describit vario modo s.sub ꝓtritione.ꝛ.iij.p.ti.xiiij.c.xviij.
Dolores beate vginis describunt.j.in spāli tabula de bea ta virgine post istam immediate sub.d.
Dolus:fraus:ꝛ astutia licz in actibus alioz pctōz repeti untur.cōius tñ in vitio auaricie circa acquisitionē tpali um.ij.par.ti.j.c.xvij.§.j.per totum.
Dolus fm.b.Tho.est executio astutie in quo cōsistit quō exercet.ij.par.ti.j.c.xvij.§.ij.ꝛ.iij.
De dolo etiam habet quedam regulam iure que declarat j.par.ti.xx.c.vnico.sub littera.d.
Domestici vt vxor filij seruī quō sunt regēdi: ꝛ quō in do mestica cōione sunt tres cōbinatiōes.s.dñi ad seruū:vi ri ad vxorē:ꝛ patris ad filiū.j.p.ti.xiiij.c.vj.§.v.p totū.
Dñica dies quō est multū ꝓuilegiata ,ppter mlta magni fica in ea die facta:ꝛ q̃bus hoies debēt vacare ista die:ꝛ quedā q̃nes desup ꝛc.ij.p.ti.ix.c.vij.§.iiij.j.p̃n.
Dominium tpale quō est introductū quibus figurat.ꝛ B principalicer agit de impatore: quō imperium ad varī as gentes est translatum:ꝛ quō venit ad alemanos ꝛc. iij.par.ti.iij.c.j.ant..§.per totum.
Dominī siue rectores nō debent ,ppria auctoritate vsur pare sibi dñium:sed debēt instituī a supioze:qñ quis po test dici dñs:ꝛ qui iniuste sibi dñium vsurpāt fures sunt ꝛ quō tenent ad restōnem ibi.§.j.p totum.
De ..ni quō debent esse ornati vrtutibus:ꝛ easdē posside re.ibi.§.ij.iij.iiij.v.ꝛ.vj.per totum.
Dñi quō debēt hē actū ꝛ exercitiū regiminis regulatuz fm rōnem:ꝛ dñs q̃s dz,ppter pcitatē;,ppter seueritatē: ,ppter pietatē:ꝛ ,ppter liberalitatē.ibi.§.vij.p totum.
Dñi ꝛ p̃ncipes q̃s bōas ꝓditōes in se hē debēt ibi.§.viij
Dñi ꝛ rectores reipublice quōin se hē debēt q̃t (p totū, tuoz q̃ sunt ipsis necessaria ꝛc.ibi.§.ix.p totum.
Dñium ciuitatū ꝛ regnoz quō introductū est:ꝛ quō trās latum est de vna ciuitate ad aliam siue dñis,ꝛ quō licite acquirat vl' etiam ,pdatur ibi.c.ij.ante.§.
Dñium siue vsus rerum quomodo nō expedit eē cōmune ,p statu nature lapse ibi.c.ij.§.j.p totum.
Dominio rerum vtrum sint distincta.declarat p tres con clusiones ibidem.c.ij.§.ij.per totum.
Dominij rerum diuisio quō fieri potuit: aut qua lege po sitiua ibi.c.ij.§.iij.per totum.
Dominia rerum: an ab initio iuste diuisa iuste possint in ali a primis dominis vel dominijs transferri. ibidem c.ij.§.iiij.per totum.
Dominij ,pprietates ius cuz declaratione terminozum

Universidad de Deusto
Biblioteca

D ante D

vsu fructus ⁊ vsus possessionis vario modo describuntur ⁊ declarantur ibi.c.iij.per totum.

Dominor siue principū siue rector cōitatū varia vitia describuntur.in qbus culpabiles repiunt.⁊ similiter etiam eorundē officiales.ibi.c.iiij.per totū.

Dominorum de feudis ⁊ feudarijs habes.j.sub.f.scilicet feudus.⁊ ibi.c.v.per totum.

Dñi quō in aliqbus casib' exigere pñt a subditis vltra cōsuetū siue vltra statutū.ibi.c.iiij.§.vi.post pin.

De dñor seruis ⁊ fuitio habes.j.sub lra.s.s.seruitus.

Dñorū siue pncipū ⁊ rector cōitatū siue officialiū adhuc alia vitia describuntur.in quibus cōmuniter sunt culpabiles ibi.c.vi.§.xi.per totum.Et principaliter.§.xij, ibi tangitur regula.vel ibi nota.

Dñi tpales qui imponūt collectas vel impositiōes vl'gratuamina.vel pedagia:quando dicūtur rapine: qn licite: ⁊ quando non.⁊c.ij.par.ti.i.c.xiij.per totum.

Ponūtur sex casus in quib' licitū est dñis exigere a subditis vltra ꝓsuetū vel statutū ibi.§.ij.circa principium.

Dominis vide.j.sub.p.s.principes ⁊ prelati.

Dñs sine vtute est sexta abusio inter duodecim abusiōes diuersorū.i.pte ti.v.c.ij.§.viij. ibi.Sexta abusio.

Dñium siue dignitates vel honores ꝓcurare q̄ piculosū sit.quō quilibet se cauere dz ab hmōi ꝓcurationib':datur multi in exēplū q̄ b̄ fecerūt.ij.pte ti.iij.c.v.§.ij.p to.

Dñs primus q̄s fuit.⁊ de dñio regali ⁊ imp̄ali loq̄ possumus dupl'r.⁊ qui dñi fuerūt post cayn longe ⁊c.ij. pte ti.xxij.c.v.§.xiiij.post principium incipe.

Domini tpales quō compant lune.⁊ pprietates lune ad ipsos applicantur.iij.pte ti.xxiij.c.i.§.ij.per totum.

Dñi qui pbibent subditis ne faciāt obseq̄a corpalia pſonis ecclīasticis excōicati sunt maiori snia.⁊ quō illud intelligitur verbū pbibēt.iij.pte ti.xxiiij.c.xviij.p totum.

Dñi ⁊ eor officiales excōicati sunt maiori snia:q̄ grauāt aut grauandi sniam dant in clerum vel eorūdem cōsanguineos p sniias latas contra eos ibi.c.xxiiij.per totum

Dñi siue pncipes quō se habere debēt in regimine vario modo circa seipsos ⁊ circa alios:⁊ q̄ mala ꝓueniunt ex ipsorum mſipientia.iiij.pte ti.ij.c.vi.ante.§.per totum

Domini quomodo deo reddent rationes in nouissimo de sibi cōmissis.iiij.pte ti.xiiij.c.ix.§.viij.per totum.

Domini quomodo se habere debent ad vxores ⁊ ad familiam in regendo.iiij.pte ti.ij.c.v.per totum.

Domus quomodo vocatur celū siue gloria supna:⁊ q̄ magna ⁊ gloriosa i ipsa sunt:⁊ quomodo generatōes in ipsa benedicunt ⁊ laudant deū ⁊c.iij.pte ti.x.c.i.ante.§.

Domus quō dicitur ꝓscia.quomodo nos debem' in ipaz sepe intrare pro vana discussione siue purgatiōe ⁊ quid oportet in ipsa facere ⁊c.ibidē.§.i.per totum.

Domus quomodo ōr: familia.que p familiā intelligūtur: quomodo ista domus debz disponi ⁊ pncipaliter circa mortem que tunc sunt facienda:quomodo dz instituere spāliter executores ⁊c.ibidem.§.ij.per totum.

Domus quō ōr: sepulcrum ⁊ vtilitas in loco sacro est triplex.quando ⁊ quomodo debent sepeliri.⁊ q̄ laudabile est curā habere de sepultura ⁊c.ibi.§.iij.per totum.

Domus quomodo distinguit i.tres cōitates.s.viri advxores: dñi ad seruū.pentes ad filios:quō isti se hēre debēt adinuicez in regēdo ⁊c.iiij.pte ti.ij.c.v.ante.§.in pin

Donationes in morte describūtur:quot testes esse debēt i donatōib' istis.iij.p.ti.ix.c.xi.modicū.j.ante.§.

Donatio causa mortis quō habet similitudinē a testamentum vel legatū:que est ista donatio.⁊ in qbus differunt donatio causa mortis ⁊ legatum:qua de causa reuocat ⁊ que est donatio inter viuos.iij.pte ti.x.c.iiij. ante.§.

Donare q̄s pōt.cui possit donari.ibi.§.i.⁊.ij. per totum.

Donati in multis casis pōt reuocari:⁊ q̄b' modis ponūtur desuper aliq̄ questiōes ibi.§.iij.per totum.

Donatio facta inter virum ⁊ vxorem in quibus modis reuocatur q̄n fallit.⁊ vtrū sacerdos parochialis ⁊ alij clerici siue plati pñt donare ⁊c.ibi.§.iiij.p totum.

Donatiōes vl' dotes nuptiarū vario mō describunt.j. sub lra.m.s.matrimoniū.⁊.iij.p.ti.j.c.xxiij.ante.§.

Dona spūsancti describunt p thema ex pſ. ōr ⁊ de ipsis declarat.iiij.p.ti.x.c.j.ante.§.per totum.

Dona spūsancti quō multipliciter siue ut figurata in veteri ⁊ nouo testamēto.⁊ pncipaliter p septem dierū Beñ.j.ibi.§.j.per totum.

Dona spūsancti quō figurant p septem lucernas que in templo dei ardebāt.ibi.§.ij.per totum.

Dona spūsancti quō figurant p septē filios Job ibi.§.iij.p

Dona spūsancti quō sunt septē spūs missi in oēm (totū terram ⁊c.ibi.§.iiij.per totum.

Dona spūsancti quō sunt septē colūne.de q̄bus puer.ir. Et quō corresp̄dēt septē vbis q̄ xp̄s dixit in cruce docens hoiem ad bene viuendū ibi.§.v.p totum.

Dona spūsancti quō figurant p septē mulieres.de q̄bus in Esaia ibi.§.vj.per totum.

Dona spūsancti quō sunt.vij.ocl'i sup vnū lapidē ibi.§.vij.

Dona spūsancti nō sunt distincta realiter a virtutib' (p totū. infusis:⁊ quō necessaria sunt oia ad salutē. ⁊ quō sunt quidā habitus aie ibi.c.ij.§.j.ij.⁊.iij.

Dona spūsancti quare sunt numero septē: ⁊ quō pficiāt vires aie ibi.c.ij.§.iiij.per totum.

Dona spūsancti quō sunt cōnexa adinuicē ⁊ vnū haberi nō pōt sine alio ibi.c.ij.§.v.per totum.

Dona spūsancti quō aliquo mō remanēt in patria:⁊ aliq̄ modo nō ⁊c.ibi.c.ij.§.vj.per totum.

Donū sapie describit vario mō.j.sub lra.s.s. sapie ⁊ ibi.c.

Donū intellectus describit vario mō.j.sub lra (iij.p to. i.s.intellectus.⁊ ibi.ti.xj.c.j.p totum.

Donū pietatis describit vario mō.j.sub lra.p.s.pietatis. ⁊ ibi.ti.xv.c.j.ante.§.⁊.§.j.⁊.ij.p totum.

Donum scie describit vario modo.j.sub lra,s,s.scientie.⁊ ibi.ti.xvj.c.vnico.quasi per totum.

Dona virtutū quō sunt cōnexa adinuicē ita q̄ vnū sine altero hri nō pōt.iiij.p.ti.j.c.v.p totum.

Dos quid est:vñ dicit.⁊ cui ꝓueniat:⁊ si ... tres ... s.visio:dilectio:vl' fruitio:⁊ comp:hēsio siue tentio.iij. par.ti.xxx.c.iij .§.j.per totum.

Dos pma anime est visio quō deus in pſenti a nobis pōt videri:quō patres vete.testa.deum viderunt: ⁊ filr quō in nouo testamēto ⁊c.ibi.c.iiij.p totum.

Dos scda anime est dilectio siue tētio:dilectio patrie quō cōparatur igni:⁊ in quo cōsistit ista dilectio:⁊ in quo a... cōsistit pncipaliter beatitudo:ponunt desup aliquē conclusiones ibi.c.v.per totum.

Dos tertia aie est fruitō que est delectatio siue gaudiū q̄ habent sancti in deo viso ⁊ amato:⁊ quid est amare secm philosophum ibi.c.vj.per totum.

Dote glorificatorū corporum quō iusti fulgebūt sicut sol. quō cōparant soli ⁊c..⁊ quare iste quattuor sufficiūt nō plures ibi.c.vij.ante.§.per totum.

Dos ipassibilitatis quō erit in corpib' glorificat p q̄d erūt ita corpa ipassibilia ⁊ in q̄b' pſistit ⁊c.c.vij.§.j.p totū.

Dos subtilitatis corporum glorificatorum in quo pſistit:⁊ duo errores fuerunt aliquorum ... dore subtilitatis. Isti errores damnant:⁊ quomodo corpus illud transit per iamuas ⁊c.ibi.c.vij.§.ij.p totum.

Dos agilitatis q̄d est:p q̄ est ista agilitas:⁊ vtrū mot' corporum glorificatorum sit in instāti ibi.c.vij.§.iij. p totum

Dos claritatis quō erit in corpib' glōsis:quō erūt lucida ma:coloib' pulcherrima ⁊ puia ibi.c.vij.§.iiij. p tot

Dos q̄ dat viro a muliere p onere mrimonij q̄diu durat ⁊ due sunt species dotis ⁊c.iij.p.ti.j.c.xxiij.ante.§.

Dotem in quibus casibus maritus lucrat:⁊ nunq̄d mulier pōt repetere dotem ibi.§.j.⁊.ij.p totum.

Dos cui ⁊ q̄n est restituenda ibi.§.iij,⁊,iiij.p totum.

D ante B E ante B ⁊ C

Dubia sunt in meliorē ptē

interpretanda.s.ea facta quorū dubiū ei quo anio fiunt. Est vna ōr re.iu.q̄ declarat.i.p.ti.xx.c.vni... sub lra.d. In dubijs tu... via est eligēda.Est vna de reg.iur.que ⁊ declaratur ibid...

In rote nō est du... in ptineri.Est vna de reg.iu. que ⁊ declar... in suo littera.i.

Dubia in iure diuino ⁊ naturali:⁊ iure humano positiuo: declarare quō prātem siue iurisditōem hz papa.⁊ declarare dubia in aliqbus cōtingit dupliciter.iij.pte tit.xxij. c.iij.§.i.per totum.

Utrū dubius in fide sit censendus heretic'.Et dubius eē in fide ꝓingit.v.modis.iij.pte ti.xxij.c.v.§.x.per totum.

Dubior determinatio de vsuris ad q̄s magis spectat ⁊c. ij.pte ti.i.c.vij.§.iiij.post pncipium.

Duellum est bellū pticulare:⁊ fit a duobus q̄re fit duellum quō phibitū est in lege diuina:naturali ⁊ positiuo iure. iij.p.ti.iiij.c.iiij.§.ij.p totum.

Duellantes vtrū ꝓsuetudo gnalis excuset a peccato ponūtur desup varie opi.q̄ declarant ibi.§.iij.p totum.

Duri cordis pp̄etates que sunt:quō est emolliendū: quō est custodiendū ⁊c.i.p.ti.iiij.c.xiij.§.ij.p totum.

Duricia cordis q̄ mala fac:⁊ q̄d ipoꝑat obduratō ibi.§.iij

De sepria vide pl' de obdur... ōe.j.sub lra.o.s.obduratio.

Duricia in peccatis quō sit multū periculosa.ij.pte ti.viij c.ix.per totum.

Durum vt lapis quō pctm̄ facit hoiem siue eius voluntatem,i,pte ti.iiij.c.xiij.§.ij.circa pn.

Brietas est spēs gule

e quō gula diuidit in comessatiōem ⁊ ebrietatez Et est ebrietas ex vino diuinali:ex vino criminali:⁊ ex vino materiali ⁊c.ij.parte ti.vi.c.iij.añ.§.p to.

Ebrietas q̄ fomes est ⁊ nutrimentum omniū vitiorū ostēditur ibi.§.i.per totum.

Ebrietas vnde ōr:culpa ebrietat in ūmoderato vsu q̄d cōtinuit tripl'r:q... tm̄ mortale est .pbatur:⁊ quomodo cle... iudicitur ibi.§.ij.per totum.

Inebriationis effectus sequēs est multiplex pbatur p ps ⁊ p alias auctoritates.ibi.§.iij.p totum.

Ebrietas quō absorbet vsum rōnis:⁊ in ebrietate sunt attendenda effectus cōsequēs ⁊ actus pcedens : ⁊ quomō intelligitur auctoritas philosophi q̄ ebrietas merek duplicem maledictiōem ibi.§.iiij.p totum.

Ebrietas ⁊ voracitas quomō phibenk clericis: ⁊ quando licite possunt esse leti in conuiuijs ⁊c.iij.parte ti.xiij. ca. iij.§.iij.per totum.

Ebrietate q̄dez eucharistiā euomēs quā penā incurrit fm canones.iij.p.ti.xvij.c.xxi.§... ibi tricesimusquint' ⁊c.

Ebrietate q̄ mala hoi,pueniunt.iiij.p.ti.iiij.c.v.§.i.p'me. ⁊ que bona ꝓueniunt hoi ex sobrietate.vide ibidez ante.

Ecclesia sacta dicit regina

propter multa:⁊ etiā ,ppter proprietates regine:⁊ q̄ ipsa regina stat corā deo ornata ⁊ decorata varijs vrutibus.iij.pte in prologo.§.i.p totum.

Ecclesia quō hz claritatem co... itiōis ⁊ sapientie in se :et quō sapia ecclesie apparet mirabilis.maxime in eius documentis:in eius sacris:⁊ tormē... ibi.§.ij.p totum.

Ecclesia quō hz statū varietatem officior ⁊ gradnū.vñ quō ōr: ecclesia:⁊ q̄n ecclesia inchoasse ibi... iij.p totū.

Ecclesie status sumit tripl'r:⁊ circa statū spūalem tria notantur:⁊ decuit in ecclesia eē diuersitatez statuū officior ⁊ graduū ,pter tria.ibi.§.iiij.p totum.

Ecclē status large sumēdo quō in ipsa hō ē pstitut' ppetue ad cultū dei:⁊ quō a xpo effectiue ē ichoata:quō nūc sta

Ecclesiar bona q̄ vacāt (tus sumit ⁊c.ibi.§.v.⁊.vi.p to. quomō epi circa ipsa debēt esse solliciti,iij.pte ti.xx.c.ij.

De ecclesia ponit thema ex pſ.qd ⁊ de ipsa declarat,iij, par.ti.xij.c.j... te.§.per totum.

Eccl'a quō accipit ,p collectione fidelū generali q̄ bonis ⁊ malis repleta ē:⁊ illa mixtura multipliciter est figurata in ve.tes.⁊ tolerātia malorū q̄re est fēda ibi.§.j.p to.

Eccl'a quō accipit ,p ꝓgregatōe fidelū etorū p charitatē xp̄o incorporata:quis nō pōt dici de ipa eccl'a:q̄ destruunt istam eccl'am ibi.§.ij.per totum.

Eccl'a quō accipit ,p edificio materiali:quō p̄mo eam dz bñdicere:q̄d designant ptes eccl'e.⁊ quō de' triplr bene dicit in ipsa eccl'a,ibi.§.iij.⁊.iiij.per totum.

Varietates q̄ sunt in eccl'a vt lapides:cementū:tectū ⁊c. quid spūaliter significant ibi.§.v.p totum.

Eccl'a est locus determinat' vbi deus adorat spāliter ex triplici rōne :⁊ est triplex rō quare in eccl'a adorat' adorientem ibi.c.ij.ante.§.

Eccl'a si est fundata in alieno loco dño ignorāte:q̄d fit faciendū:⁊ eccl'az nemo edificare pōt nisi auctoritate dyocesani q̄ p̄mo ponere dz p̄marū lapidē ibi.§.j.⁊.ij.p to.

Eccl'am quis teneat cū indiget repare ⁊ exempti nō pñt cōstruere oratoria locis in exemptis sine diocesanorum licentia ⁊c.ibi.c.iij.§.iiij.per totum.

Eccl'a ⁊ pcipue consecrata:oratoria:monasteria:⁊ hmōi nō debēt reuerti ad secularē habitationē:⁊ in ,pphanos vsus:⁊ altare non licet construere in eccl'ia sine licentia episcopi ⁊c.ibidem.§.v.per totum.

Eccl'e immunitas q̄d est ⁊ eccl'e ꝓsecrate hñt tantā libertatē q̄ ex ipis nihil pōt recipi:⁊ q̄ debēt sepeliri in eccl'a laici cū clericis nō debēt in choro sil' habitare:⁊ q̄ fieri nō debēt in istis locis ibi,c,iij.ante,§.p totum.

Eccl'am fugitiui accedentes q̄tū cumq̄ sunt malefactores nō pñt de ipa extrahi.qui tñ pñt extrahi absq̄ violatione ⁊c.q̄tum spacium habet immunitas:qualiter debeat talis defendi ⁊c.ibi.§.j.per totum.

Eccl'astice pſone nec eccl'a debent fatigari angarijs.in necessitate tñ excipiunt.q̄tam immunitatē habet eccl'a circa res tpales ⁊c.ibi.§.ij. per totum.

Eccl'az immunitatē violātes quā penā incurrūt:⁊ filr qui occupāt bona vacantiū eccl'az ⁊c.ibi.§.iij.p totum.

Eccl'az imunitas vñ ōr: q̄d est:in q̄ pſistit: ⁊ quō ꝓ eam fit ⁊ q̄ p̄uilegia eccl'az ⁊ pſonaz eccl'asticarū.ibi.§.iiij p to.

Ecclesie libertas vl' immunitas quomodo dicitur violari ponunt desup multe questiones que ad multū declarantur.ibi.§.v.per totum.

Eccl'arum census ⁊ tributa describunt.s̄,sub lra,c.s.Census.⁊.iij.p.ti.xij.c.iiij.per totum.

Eccl'asticar res alienationes.vide.s̄.sub lra.a.⁊.iij.p.ti.

Eccl'... ꝓsecratio describit p thema ex pſ. (xij.c.v.p to. q... de ipa declarat:quō nos debem' deo ꝓsecrare ⁊ edificare eccl'am spūaliter.iij.p.ti.xij.c.vj.ante.§.

Eccl'az ꝓsecratione septē fiunt corpal' que,p nobis spūaliter exponunt:quomodo ibi de' est in medio.Et ponūtur de eccl'a tria membra ibi.§.j.per totum.

Alia quō sanctificat ad sil'itudinē ꝓsecratōis eccl'e ibi.

Eccl'a materialis multipl'r noiatur q̄ spūal' exponunt.⁊ decē ꝓcurrunt ad sanctificacionē aie figurata p ea q̄ fiūt in sanctificatione eccl'e materialis ibi.§.ij.p totum.

Eccl'a siue tēplum aie quō violat:⁊ quō recōciliat eccl'a nō pōt recōciliari nisi ab epo:⁊ q̄n pluimk ,p eccl'a ,non est ꝓsecrata:quare ꝓsecrat ibi.§.iij. p totum.

Eccl'a in quattuor casibus polluit siue violat:⁊ semp indiget recōciliatione ibi.§.iiij.per totum.

Eccl'a q̄n est violata ,pter quattuor predicta:q̄s pōt eā recōciliare ⁊ quō ⁊c.ibi.§.v.per totum.

Eccl'a nō consecrata q̄n violatur:⁊ quō: ⁊ p quem debet recōciliari ibi.§.vj.per totum.

Eccl'az cymiteria bñdicta etiā gaudēt p̄uilegio ne eccl'e: ita violant ⁊ recōciliant sicut eccl'e:⁊ cymiteriū censet' polluti q̄n eccl'a est ... luta ⁊c,ibi,§,vij.p totum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ante D ſt L

Eccl'ia ꝓſecrata dz ſiterũ ꝓſecrari i duob' caſib'.ibi.§.viij
Eccl'ie ꝓſecratio alia eſt:ꝛ alia altaris.iõ vna fine (p to.
alia fieri pōt.Altaria quõ debẽt ꝓſecrati ꝓſecrata iterũ
ꝓſecrari.ꝛ qñ ꝛ quõ hoc eſt neceſſe ꝛc.ibi.§.ix.p totum.
Eccl'iaꝝ veneratio qualis debet eſſe:quomodo fit ad ip-
ſaꝝ accedendũ:quid ibi agendũ:quomodo ecclefia ſiue
templũ eſt venerandũ ibi.c.vij.per totum.
Ecclefie ornatũ quomodo poſite cauſant reliquie ꝛ ima-
gines ſanctorum:ꝛ quomodo debent adorari:quõ ꝛ qñ
decet ſanctos venerari:ꝛ vtrũ ecclefia poſſit errare i ca
nonizatione ſanctoꝝ.c.viij.per totum.
De adorationibus in ecclefijs vide. ſupra ſub littera.a.ſ.
Adoratio.ꝛ ibidem.c.ix.per totum.
Eccl'iaꝝ deuotio que ꝛ qualis debet eſſe.vnde dz deuotio
ꝛc.ꝛ de ornatu ecclefie vide ibi varia.ꝛ de aqua benedi
cta ꝛc.ibidem.c.x.per totum.
Eccl'iã cui licz ornare.ꝛ quõ nõ dñt ibi fieri ſupfluitates
De eccl'iaꝝ oblatiõib' vide.j.ſub (ibi.c.x.§.ij.p totum.
lr'a.o.ſ.oblatio.ꝛ ibi.c.xi.per totum.
Eccl'iaꝝ p̃roni vide.j.ſub lr'a.p.ſ.p̃roni.ꝛ ibi.c.xij.p totũ
Eccl'ijs ſiue capellis vbi mõachi hitant ppl's p mõachuz
nõ regat:ſz capellan' q̃ ppl'm regat ab abbate p ꝓfiliuz
monachoꝝ inſtituat ꝛc.ij.p.ti.xvi.c.ix.§.iij.
Eccl'iã prochialẽ quõ nemo deinceps alicui nõ ꝓſtituto i
etate legitima ꝛ ſacerdotio cõmẽdare p̃ſumat.qõ plere
rius declaratur.iij.p.ti.xix.c.xi.§.ix.per totum.
Eccl'ia quõ paſſa eſt.x.magnas ꝓſecutiões q̃bus iſti figu
rant:q̃ fuerũt ſui perſecutoresꝛc.i.p.ti.v.c.ij.§.viij.cir
ca medium.ibi.vnde ꝛ aug.
Eccl'ia quõ figurat p vineã mltiplici de cã.i.p.ti.v.c.ij.§
Eccl'iaſticalis vnitas,pbat ex ſcriptura:ꝛ (ix.poſt p̃nci.
quõ neceſſaria eſt ad ſalutis ꝓſecutionẽ:ꝛ q̃bus figurat
iſta vnitas ꝛc.i.p.ti.vi.c.ij.§.v.añ mediũ.ibi.de quarta
Eccl'ie ſuffragiũ eſt triplex.ꝛ q̃ ꝓticipes ſunt:q̃ (vnita.
non ꝛc.i.p.ti.vij.c.iij.§.iij.per totum.
Eccl'ia ſiue tẽplũ ẽ triplex.eſt ſynagoge materiale:eſt ec
cleſie ſpũale:ꝛ eſt gl'ie ſupnaturale.i.p.ti.xiiij.c.v.§.iij.p
Ante eccl'ias quõ cõtuer ſũt artifices:luſores:vẽdi (totũ
tores ꝛc.ꝛ quõ p illos exerceẽt vſura ꝛ dolus.ij.par.ti.i.
c.vi.§.ij.poſt mediũ.ibi. In plateis tertijs.
Eccl'ie curãvtꝫ plat' cõmittere poſſit ꝓſãguineo ſuo poſt
poſito melioꝛi.ij.par.ti.i.c.xx.§.ij.per totum.
Eccl'ia militãs hz in ſe tria gña ſacrileg'oꝝ deflẽda ſpũa
liter.ij.p.ti.i.c.xxi.§.v.vi.ꝛ.vij.per totum.
Eccl'ia quõ aſſimilat nauiꝛ quõ in iſta naui ex mari huius
mũdi trãſire debem' vt ad celũ pueniam'.ꝛ ſeptẽ ſuua
mina ſũt q̃ habẽt in iſta naui.ij.p.ti.ij.c.i.§.xxiij.
Eccl'ia vniuerſalis quõ dz maniclã q̃ diuerſi nauigant p
mare hui' ſeculi ad portũ ſalutis:q̃ eſt iſta nauis a quo
regit.ꝛ cui figurat ꝛc.ij.par.ti.ij.c.i.§.xxiij.per totum.
Eccl'ia nõ pōt hr̃e meliozẽ ꝓtectoꝛ ꝛ fortioꝛ q̃ deũ:et
quõ ipe mtiplici ſcuto ſuos ꝓtegit.ij.p.ti.xij.c.vij.§.i.p
De eccl'ia vide etiã.j.ſub lr'a.t.ſ.templũ.Con (totum.
tra eccl'iaꝝ p̃latos:religioſos:ꝛ p̃dicatores: hypocritas
iuehit dñs ſeptẽ maledictões.ij.p.ti.iiij.c.vij.§.iij.p to.
Eccl'iaſtice pſoe q̃ dñt q̃ gaudẽt p̃uileg'o eccl'coꝝ:ꝛ q̃ ſũt
vere iſte pſone eccl'iaſtice ꝛ q̃ nõ ꝛ q̃ ſub dubio.iij.p.ti.
In eccl'iaſtica pſona man' violẽtas iniciẽ (xxiij.c.v.p to
tes excõicati ſunt maioꝛi ſnia ꝛc.ij.p.ti.xxiiij.c.i.
Eccl'iaꝝ incẽdiariꝝ effractores excõicati ſunt maioꝛi ſen
tentia ꝛc.iij.p.ti.xxiiij.c.xi.xij.ꝛ.xvij.p totum.
De eccl'iaꝝ vicarijs in diuinis ꝛ de vicaria ꝛ de beneficijs
vide varia.iij.pte ti.xix.c.x.§.iij.ꝛ.iiij.per totum.
Eccl'iaꝝ ꝓuiſores ꝛc.quõ dñt viſitari a ꝓlatis:ꝛ de q̃bus
ſunt interrogãdi.iij.p.ti.xx.c.vi.§.i.ꝛ.v.per totum.
Eccl'iaſtica ꝓtãs quomodo eſt ſignificata p ſeptẽ ſtaues.
ꝛc.iij.pte.ti.xxij.c.iij.vide etiam.c.iiij.
Eccleſiaſtica poteſtas alia a papa ſubeſt ei quoad tria,iij,
parte titu,xxij,c,iij.§,v,per tot n,

Eccleſie caput ꝛ oim hoiuẽ fm diuerſos gradus quõ eſt
xp̃s:ꝛ quõ de' caput eccleſie mirabiliter exaltauit ꝛc,iij,
pte ti.xxx.c.i.p r totum.
Eccleſia ſiue tẽplum ſpũale quõ intrat diabolus ꝛ ſpoliat
illud.ſ.reci pledo.vij.bona ab hoie que ſig ificant p illa
q̃ in templo habent.iiij.pte.ti.xiij.c v.§.vij.

Edificiorũ ſũt tres partes

i.pte.ti.i.c.iij.§.iij.poſt p̃n.ibi.Edificiorum ꝛc.
Edificatores domoꝝ ꝛc.quõ vario mõ fraudẽ cõmittunt
in officio.iij.p.ti.viij.c.iiij.§.viij.p totum.

Effundẽs chriſti ſanguinẽ

in miſſa quã penã incurrit fm canões.iij.p.ti.xvij.c.xxi
§.v.ibi.tr eceſimuſquartus.Cetera vide.j.ſub miſſa.
Effundere ſanguinẽ humanũ vide hic in tabula homici-
dium:occaſio ꝛ defendere.

Eligi quomõ dz prelat' ad

q̃s ptinet de iure iſta electio:q̃ nõ pnt eligere ꝛ vocez nõ
hñt in electiõe:q̃ nõ ſunt idonei.iij.p.ti.xix.c.ij. ante.§.
Electio infra q̃tũ tp̃s fieri dz:quõ electores p̃itare debẽt
electũ:quã penã incurrit non patientes:ꝛ electus infra
menſem tenet ꝓſentire ibi.§.i.p totum.
Electio in q̃ loco fieri dz:quo debent vocari electores: ab
ſens quõ ꝓſtituere pōt ,ꝓcuratorẽ:ꝛ quõ ſit faciendũ qñ
non ꝓcedãt ꝛc.ibi.§.ij.p totum.
Electiõis forma ſiue modus quõ ẽ p ſcrutinũ:p ꝓmiſ
ſum:ꝛ p cõem inſpirationẽ:ꝛ quõ debẽt int ſe ſeruari:ꝛ
quõ,pcedit p ſcrutinium ibi §.iij.p totum.
Electio qñ ꝛ quõ ẽ caſſanda:ꝛ electiões clandeſtine repro
bant i iure:ꝛ q̃ ſcienẽ eligit idignũ q̃tũ peccat ꝛc.ibi.§.
Eligi q̃s pōt:in q̃ etate debent eſſe electi:ꝛ quõ (iiij.p to.
abbas:ꝛ quõ religioſi:ꝛ quomodo clerici alterius dioce
ſis ibi.§.v.per totum.
Eligi q̃s non pōt:electus poſt ꝓſen m ꝓiungit vt ſpon
ſus eccleſie acq̃rite:ſi electus ante ꝓfirmatiõem admini
ſtrat remouẽdus eſt ꝛc.ibi.§.vi.p totum.
Electõis ius an acq̃rat religioſo ex ordine ſuũ d n
electiões fiãt q̃d tũc ẽ faciẽdũ:ꝛ qñ iterꝫ tenet eligere ibi
Electio mõ aliũ q̃t fieri debeat:q̃ dz eligi:q̃t (§.vij.p t.
ãnoꝝ tenet eẽ q̃ dz p̃poni in electiõe:quõ collatio nõ dz fi
eri zeli ad zelũ ꝛc.quõ fieri dz appellatio ibi.§.viij.p to.
Electio p cõpromiſſionẽ quam ptãtem hz:cui cõmitti po
eſt:qñ reuocari pōt:ꝛ qñ electio non valet niſi dicantur
aliq̃ verba in ſingulari:qñ hmõi poteſtas deuoluitur ad
ſuum ſupioꝛem ꝛc.ibi.§.ix.p totum.
Electio per cõem inſpirationẽ quõ fieri dz:q̃ ſunt neceſſa
ria in iſta electiõe ꝛc.ibi.§.x.p totum.
Poſtulatio q̃s fit poſtulandus vel nõ:vtrũ clericus alteri
us diocefis ſit poſtulãdus vel poſſit eligi.ꝛ vtrũ religio
ſus dz poſtulari ꝛ eligi ibi.c.iij.ante.§.
A quo fit aliquis poſtulandus:q̃s pōt poſtulare:q̃s effe
ctus poſtulatiõis ꝛc.ibi.c.iij.§.i p totum.
Electoꝝ cõfirmatio a quo eſt fienda:q̃liter fieri dz ꝓfirma
tio:que p̃nt obici ꝓ ipſam:qñ eſt irrita:quõ ſit faciendũ
qñ obiicitur electo aliq̃ crimen ꝛc.ibi.c.iiij.p totum.
Renũciatio que fit in ele tiõe deſcribit var modo.j.ſub
lr'a.r.ſcz renunciatio.ꝛ ibi.c.v.p totum.
In electõe quõ vario mõ ꝓmittit ſymõia ij.p.t.i.c.vi.§.xxi
Eligẽtes ſcienter indignũ in epm ꝓ formaz iuris:electo
res ſunt ſuſpenſi p triennũ a beneficio.ponit de cleri
iij.pte.ti.xxvij.c.iiij.infra medium.ibi Clerici q̃ ſcie
Electio pape vario mõ deſcribit.ſ.ſub lr'a.c.ſcz ca ia
les.ꝛ.ij.p.ti.xxi.c.ij.§.v.vi.vij.viij.ix.x.xi.p totum.
Electoꝛes imperij qui ſunt ꝛc,vide.j. Impato.ꝛ.iij.pte
ti.xxij.c.v.§.xiij.
Electio deſcribitur,put eſt actus volũtatis.q̃ ſit actus vo
luntatis ,pbat;ꝛ q̃d importat ꝛ quare non eſt electio bu

E ante M N ꝛ P

totum.i.parte ti.iiij.c.vij.ante.§.
Electio eſt eoꝝ q̃ ſunt ad finez ſicut volũtas eſt finis ,pbat
p phũm ꝛc.ꝛ electio eſt reſpectu hũanoꝝ actuuz ꝛ poſſi
bilium tñ:ꝛ non eſt ex neceſſitate in hoie ibi.§.i.p totũ.
Electio eſt triplex:prima eſt ẽtualis ad ſupnaturalem felicitatez.
ſecũda rõnalis ad humanã dignitatez.ꝛ tertia virtualis
per noſtram voluntatem ibi.§.iij.iiij.ꝛ.v.per totum.
Electõis ſunt tria ſigna ibi.§.iij.p'pn.ibi.Ubi tria nota
Ad hoc vt electio iſta rõnalis ſit tria requirunt ibidez.§.
iiij.poſt p̃nicipium.ibi.Ad hoc aũt.
Electio ſepulture deſcribit vario mõ.j.ſub littera.s.ſczſe
pulturam.ꝛ.iij.pte ti.x.c.v.p totum.
Elemẽta quõ nobis manifeſtant veſtigiũ ſanctiſſime tri
nitatis.iiij.p.ti.x.c.vij.§.vi.infra medium.
Elemẽtis quõ conſtituit hõ:ꝛ ad q̃d ſunt iſti magis incli
nati q̃ plus ꝓticipant cũ vno q̃ cũ altero ꝛc.i.p.ti.i.c.vi.
§.i.in medio.ibi.Ad cõpoſitionem aũt.
Elemẽta ſiue oĩs creatura quõ triplicivoce alloq̃tur hoiez
vt ſit deo gratus ꝛc.i.pte.ti.iij.c.vij.§.ij.p totum.
Elemẽtis quõ figurant euangeliſte.i.pte ti.iij.ca.iij.§.ij.
poſt p̃nicipium.ibi.ſed ꝛ euangeliſte.
Elemoſyna quõ opponit obduratõi ꝓ miſericordiaz :quõ
iſta miſericordia ,pcedit ex charitate:que naturaliter indu
cunt ad miſericordiã ꝛc.iiij.p.ti.v.c.xviij.§.ij.ante me.
Elemoſynis quõ ſubuenendũ eſt miſerijs alioꝝ que ſunt
motiua ad dandũ elemoſynas.quõ elemoſyna diffinitur
quõ elemoſynã dare eſt act' miſericordie ibi.§.iij.p to.
Elemoſynarũ gña ſunt.vij.ſcz paſcere eſurientez:potare
ſitiente:veſtire nudũ:recolligere hoſpitem:viſitare infir
mũ:redimere captiuũ:ꝛ ſepelire mortuũ ibi.§.iiij.p to.
Elemoſyne ſpũales ſunt docere ignorantẽ:cõſulere dubi
tanti:ꝓſolari triſtem:corrigere peccantẽ:remittere offen
dẽti:ſupportare oneroſos:ꝛ p pctis exorare ibi.§.v.p t.
Elemoſyne corporales ꝛ ſpũales quõ compantur adinuicẽ:
quõ ſpirituales ſunt potioꝛes corporalibus tribus mõis
ibidem.§.vi.per to m.
Ad elemoſynaz ꝛ miſericordiã quõ nos inuitat ſcriptura
incitat natura:ꝛ aniat rõnalis creatura:ꝛ quõ ipa elemo
ſyn ier dz:rec animo:de licite acquiſito:ꝛ indigẽtie
ſubiecto ibi.§.x.p totum.
Elemoſyne fructꝰ q̃s ꝛ quãtus:ꝛ quõ varij p elemoſynaz
ꝛ miſericordiã maxia bona ſũt ꝓſecuti ibi.§.xi.p totum.
De elemoſyna vide etiã.j.ſub miſericordia:qz ad ,ppoſitũ
Elemoſyna nõ eſt danda pauplb' p orõne ab eis fienda
tanꝫ ex b q̃s intendat emere orõnem:ſed gratuitũ bñf
cium oñdit ꝛ ,pbat.ij.parte ti.i.c.v.§.xvij.
Elemoſyna quõ ſit dãda pauplb',ij.p.t.i.c.xxiiij.§.i.p to.
Elemoſyna ꝛ miſericordia;quõ euadit ſnia horribilis dã
natiõis ꝛ cõſequit hõ recõciliatiõem a deo ꝛ opa miſeri
cordie deſcribunt ꝛc.ibidem.§.ij.p totum.
Elemoſyne ꝛ miſericordie q̃drupleꝫ fructꝰ eſt in p̃nti.vtꝫ
elemoſynam facere ſit in p̃cepto:quõ de neceſſitate ad
ipſas tenemur ꝛc.ibi.§.iij.ꝛ.iiij.p totum.
Elemoſynas dare qñ ẽ mortale pctũ:ponunt deſup.v.ca
Elemoſyna ꝛ miſericordia quõ euadit (ſus ibi.§.v.p totũ
ſnia horribilis dãnatiõis:ꝛ quõ opa miſericordie debẽt
exerceri ad ,primos ꝛc.ij.p.ti.i.c.xxiij.§.ij.
Elemoſyna oratio vel ieiuniũ q̃ horũ eſt magis ſatiſfa
ctoꝝ.iii,iij,pte.i.xiiij.c.xx.§.iij.p totuz.
Religioſos quomodo licet ꝛ quõ n licz viuere de elemo
ſynis:ꝛ quõ q̃drupl' viuere p̃nt de elemoſynis ꝛc.iij.p.
ti xvi.c.vi.§.ij.per totum.

Emptionũ ꝛ venditionuz

varia materia d ipſis deſcribit.j.ſub lr'a.v.ſ.vẽditio.ꝛ.ij
p.ti.i.c.vij.viij.ꝛ.ix.vide etiã ſub lr'a.m.ſcz mercatoꝝ,ꝛ
ſub lr'a.n.ſcz negociatorũ.ꝛ ſub lr'a,c.ſcz contractus.
Emens blada ſub tpe meſſium ꝛ tpe vindemiarũ vinuz ꝛ
alios fructus vt in futuro carius vẽdat:quõ ꝛ quãdo eſt
licitum ꝛc.ij.pte ti.i.c.xxiij.§.xvi.
Emens furtum. quõ incurrit ille multa mala.ij.pte ti,i.c.
xij.§.xvi.xvij.ꝛ.xviij.per totum.
Emptione quomodo quis efficit ſeruus:ꝛ que ad hoc req̃
runtur.iij.pte ti.iij.c.vi.§.v.p totum.
Emptione ꝛ venditiõe ſpũalium quõ multipliciter cõmit
titur ſymonia:que dicunt ſpũalia:que dicũtur ãnexa ꝛc,
ij.pte ti.i.c.iiij.§.i.per totum.
Emunitas ſiue imunitas eccleſiarũ ꝛ perſonarum eccle
ſticarum vario modo deſcribunt.ſ.ſub littera.e.ſczeccle
ſia.ꝛ.iij.parte ti.xij.c.iij.per totum.

Enigma vnde dicit ꝛ quo

modo deũ videm' in enigmate ex ſeptẽplici diſpoſitione
i.pte ti.iij.c.vi.a.xij.vſq̃ ad.xix.§.
Enigmata q̃d eſt habes ibi.§.xij.poſt p̃nicipium.
Enigmata Ariſtotelis enumerant ꝛ exponunt,iiij,pte ti,
v.c.xx.§.ix.b.per totum.

Epiphania domini deſcri

bit p thema ſiue p modũ ſimonis ꝛ de varijs ſtellis ꝛ ap
partiõib'.iiij.p.ti.xv.c.xxxij.vide et.j.ſub lr'a.s.ſ.ſtellis
Epikeia vnus q̃d latine ſignificat:in quo p̃iſtu iſta vnus:
ꝛ vñ dz quõ corrũdet iuſticie legali:quõ ipſa multiplicatur
p eq̃tate ꝛc.iiij.p.ti.v.c.xix.ante.§.
Epoꝝ archiepoꝝ ꝛ p̃riarcharuz ſtatus deſcribit p thema
ex ps.q̃ ꝛ de ipſis declarat.iij.pte ti.xx.c.i.ante.§.
Epi quõ debent hr̃e vite ſanctitatẽ:quõ eẽ debẽt imitato
res patꝝ ſuoꝝ:ꝛ epi dicunt filij apl'oꝝ:quõ debent eẽ ſol
liciti de ſibi cõmiſſis.ibi.§.i.per totum.
Epi quã curam habere debẽt circa ſibi cõmiſſa ꝛ in ptãte
ꝛ in auctoꝛitate:ꝛ quõ ſunt p̃nicipes terre:ꝛ q̃ diſtinctio
eſt inter epos ꝛ archiepos ꝛc.ibi.ij.p totum.
Epi quõ ,pcurare ſiue afferre debent eccleſie vtilitatẽ:quõ
debent eſſe memoꝛes noĩs dñi ꝛc.ibi.§.iij.p totum.
Eps vñ dicit:ꝛ que eſt differentia inter epm ꝛ p̃ſbyterum
q̃lem opz eſſe epm:quõ non pōt reſtituere degradatum
ponunt deſup queſtiones notabiles ibi.c.ij.ante.§.
Eps quõ ſe hr̃e dz in ordinationibus ſiue in ordinãdis va
rio mõ ad varios actus.ibi.§.i.p totum.
Eps quõ dz eſſe ſollicitus in cõferendis beneficijs q̃tum
peccat ſi tribuit indignis:ꝛ q̃ attendere dz circa illa bñf
cia vt bene dentur ꝛc.ibi.§.ij.per totum.
Eps quõ dz eſſe ſollicitus circa negocia ſpũalia ſemp ex
pponendo ꝛpalibus ad varios actus ibi.§.iij.p totum.
Epus quõ dz eſſe ſollicitus circa bona mobilia ꝛ imobilia
ſui epatus:ꝛ q̃ in iſtis ſunt cauẽda : quõ ſe habere debet
circa rectores eccleſiarũ ibi.§.iiij.p totum.
Eps quõ ſe hr̃e dz circa diſpẽſatões varioꝝ ſtatuũ ꝛ caſuũ
Eps quõ ſe habere dz circa appetituz epa ibi.§.v.p to.
tus:vel circa recuſatiõem:vel circa renũciationem vtrũ
epatuz iniunctũ a ſupioꝛe liceat oio recuſare:ꝛ q̃tus nõ
eſt neceſſarium de ſe:eſt tamẽ neceſſariuz rõne p̃cepti
ſuperioris ꝛc.ibidem.§.vi.per totum.
Eps ſumptus ex aliqua religione vtrũ teneat ad obſeruã
tias regulares ꝛc.ibi.§.viij.per totum.
Epi ſi non ſunt,pmpti in largiendo pauplb' bona eccleſia
ſtica q̃ ,pcurant peccant mortaliter ibi.§.viij.p totum.
Eꝓoꝝ ornamẽta cũ q̃b' celebrãt:quõ deſignant alia q̃ ſpũa
lia q̃ in ſe hr̃e debẽt epi.ꝓter ornamẽta cũ q̃bus gtricipãt
cũ alijs ſacerdotib':q̃ debẽt ſuare ex iure ꝛc.ibi.§.ix.p t.
Eps q̃ pōt exigere a clericis ꝛ in q̃bus caſibus ſiue etiam
ab alijs eccleſijs:ꝛ q̃tum de illoꝝ bonis redditib' p̃bendis
eccleſiaſticis:ꝛ q̃tum exigere dz ab eccleſijs cathe
dralibus ꝛc.ibidem.§.x.per totum.
Epoꝝ iuriſdictio q̃ eſt:quõ illã poſſunt exigere:q̃d cõpre
hendũ ſub iuriſditione ibi.§.xi.per totum.
Archiepoꝝ dignitas ſiue officiũ deſcribit p thema ex ps.
q̃ ꝛ declarat;ꝛ quõ debẽt eẽ potẽtes ꝛc,ibi,c,iij.ante,§.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ante PQR et S

Archiepiscopus quomodo est emine[illegible] potens in iurisdictione spuali: quid significat palliū suū: ⁊ in pallio ponuntur quattuor cruces: quid significat: ⁊ adhuc q̃druplex significatio pallij. ibi. §. i. per totum.

Archiepus quō [illegible]bet esse potens vendo gladio dilectionis diuini sermonis: passionis: ⁊ vltionis pctor: que notabiliter declarantur ibidem. §. ij. per totum.

Archieps quō dz esse accinct⁹ potentissime sup femur suū q̃d significat femur. vnde dz epus ⁊ vñ archieps: ⁊ quō actio respōdere debz nomini ⁊c. ibi. §. iij. per totum.

Archiepi quō sunt maiores p̃ archias ⁊ p̃matib⁹: ⁊ q̃ differentia est inter eos. ⁊ archieps ⁊ metropolitan⁹ sunt synonima ⁊ p eodē supponūt. ⁊ vñ dicūtur ista duo ⁊c. ibi

Archiepatus qñ vacat. q̃s supplet vi (c. iij. añ. §. p totū ces ei⁹: ponūt desup aliq̃ qones ⁊ declarat. ibi. §. i. p to.

Archiepor palliū quid significat: a quo debet peti: infra quot mense: quid sibi conferat palluū: ⁊ q̃bus diebus ⁊ officijs debet vti ibidem. §. ij. per totum.

Epi quō dñt visitare gregē sibi cōmissuz ad varios stat⁹ ⁊ casus. vide de visitatōe. j. sub lra. v. s. visitatio.

Epor characterū siue potestatuū ponūtur varior opiniones tam theologor q̃ iuristarum. iij. parte ti. xxij. c. iiij, §. i. ibi. quantum ad sextam potestatem.

Eps negligēs est decia abusio inter duodecim abusiōes diuersor. vñ dz epus ⁊ quare ⁊c. i. pte titu. v. c. ij. §. viij, ibi. Decima abusio.

Eparū ⁊ dignitatē q̃rere vtr fit licitus: ⁊ multa grosa de materia ista habetur. ij. pte ti. iij. c. v. §. iij. iiij. v. ⁊. vi.

Epor exēptor iuramētū in forma describit: cōprehēdit aūt hoc iuramētū sepē articlos: q̃ ⁊ declarātur. ij. p. ti.

Eps quō fine licētia pape non pōt emittere (x. c. v. §. ij, votū vel emissum implere. ij. pte ti. xi. c. ij. §. vi.

Eps in q̃bus casib⁹ ⁊ qñ ⁊ quō dz delegare. ⁊ q̃tū valz et quō delegare his q̃ sūt in alieno epatu ⁊c. iij. p. ti. ix. c. iij

Epi q̃ dñt ordiarij eorūdē offiū diuinimode descri (§. xiij

Epi quō debēt in ecclijs ca (bik. j. sub lra. o. j. ordinari⁹ thedralib⁹ instituere p̃dicatores ⁊ p̃fessores ordinare: ⁊ q̃ pena negligentiū ista ⁊c. iij. p. ti. ix. c. v. §. iiij. p totum

Episcopi que exigere possunt a clericis ⁊ religiosis sibi subiectis. ⁊ que a laicis ⁊c. ibi. §. v. per totum.

Epor duplex lex siue iurisditio describit circa monasteria ⁊ circa domesticos. ⁊ quō epi debēt visitare mōasteria sibi subiecta: ⁊ cū q̃b⁹ p̃sonis: ⁊ cū quot ibi. §. vi. p to.

Ad episcopi pallarū quicūq̃ fugi debet defendi ⁊ non trahi extra nisi in certis casibus ⁊c. iij. parte tit. xij, c, iij. §. i. ante mediū. ibi. Item confugiens.

Epm oportet esse sine crimine ⁊c. q̃ oia p ordinē exponūtur d̃ puersatōe clericor etiā epor p ipsos sub [illegible]decis p̃ditiōib⁹ declaratis. iij. pte ti. xiij. c. iij. p oēs. §.

Epatus quō est ordo: ⁊ quare epatus ⁊ sacerdotiuz cum sit vnus ordo nō tñ vno die p̃ferunt sicut ceteri ordines: sed diuidūtur. iij. pte ti. xiij. c. xvi. §. viij. per totum.

Eps quō dz p̃secrari siue inūgi: ⁊ in q̃b⁹ locis: q̃d est faciēdū: quot epi dñt eē p̃ites ⁊ quot sufficiūt: q̃d dicāt ⁊c. ibi. §. ix, circa fine. ibi. Eps aūt in p̃secratione.

Epor ⁊ patriarchar p̃prius sacerdos q̃s dz cui cōfiteri possunt ⁊c. iij. pte ti. xvij. c. ij. §. ij. per totum.

Episcopi ⁊ prelati quō debēt excludere ambitionē. ⁊ [illegible] dz epus. iij. pte ti. xix. c. i. §. i. per totum.

Eparus quō dz renūciari: quō eps dz p̃mouēri: ⁊ q̃b⁹ casibus admittēda vel petēda sit renūciatio epatus: ⁊ que sunt cause ⁊c. iij. pte ti. xix. c. v. per totum.

Epus in q̃bus cauſis cōmittit suū officiū archidiacono: ⁊ in quo non. iij. pte ti. xix. c. vij. §. i. per totū.

De epor vicariis vide. j. sub lra. v. s. vicarij. ⁊. iij. p. ti. xix.

Epor casus describūtur q̃ ipsis sunt (c. x. [illegible] p totuz, reiecti ⁊c. iij. pte ti. xvij. c. xi. per totum.

Eps qñ est excōicat⁹: nec ipe nec officiales sui siue vicarij cognoscēt de cauſis: cū idē [illegible]ofisto: iūs: q̃d tñc est faciē dum. iij. pte ti. xix. c. x. §. ij. post mediū. ibi. ite cū epus.

Epor ꝓditōes vide etiā. j. sub lra. p. s. prelatis.

Epi ⁊ alij pre[illegible] curati boni q̃re ⁊ quō dicūt celi. quō figurant p[illegible]ietes q̃ sunt duces gregū ⁊c. ⁊ quō isti p̃firi dñt mir[illegible]bilia dei [illegible] c. iij. p. ti. xxi. c. x [illegible] per totum.

Episcopos banniētes sunt excōmu[illegible] maiori sententia. quid intelligitur per bann[illegible]us declaratur. iij. parte ti. xxiij. c. iij. per totum.

Equitatē quā deus approbat

quō ⁊ qñ seruare debem⁹. ⁊ large sumēdo eq̃tatem pōt dici triplex eq̃tas. iij. pte ti. v. c. xix. §. i. p totū.

Eq̃litas quō req̃rit ad p̃huationē amicitie: ⁊ circa h pōit triplex eq̃litas. iij. p. ti. v. c. xx. §. iij. circa finē ibi. q̃ro ⁊c.

Errores gentilium philosophor

vario mō describūt in q̃b⁹ errabāt. s. p̃ diuinitatē ⁊ p̃ra fidē. ⁊c. iij. pte ti. xi. c. v. ⁊ principalr. §. i. p totuz

Errores iudeor ⁊ saracenor describūtur. in q̃bus vario mō errabāt ⁊ adhuc errāt ibi. c. vi. ⁊. §. i. per totum.

Errores hereticor sunt numero. [illegible]xx. quor etiā describūtur noia ⁊c. ⁊ quō eccl'ia vario mō in diuersis libris eos ⁊ eor errores damnat ⁊c. ibidem. c. vij. per totum.

Errores abbatis ioachim qui fuerunt: quomodo cū alijs hereticis sunt damnati ib[illegible]. §. ij. per totum.

Error aliquor dānatur dicentiū spiritusanctum p̃cedere a patre ⁊ filio vt a duob⁹ principijs ⁊ duab⁹ spirationibus ⁊ aliquor alor errores filij damnant ibi. §. iij. per totuz

Errores adhuc aliquor filij dānant ibi. §. iiij. per totum.

Errores varior describūtur [illegible]ra quos maxime ordo fratrū predicator militauit sc̃z sctūs Dñicus, s. Petrus et sanctus thomas ⁊c. ibi. §. v. per totum.

Ponuntur duodecim articuli in quibus communiter magister sententiarum non tenetur ibi. c. viij. Similiter in decretis magister Gratianus nō tenetur in multis passibus. ⁊ multa antiqua iura sunt [illegible]rogata que non tenentur. ⁊ quomodo aliqua sunt intelligenda ⁊c, ibidem c. viij. §. i. ij. iij. ⁊. iiij. per totum.

Errores fraticellor vario modo ⁊ ad longum [illegible] scribūtur. iiij. p. ti. xij. c. iiij. per totum.

Errores abbatis ioachim de vnitate in diuinis ponuntur que ⁊ confundūtur. ⁊ oppositum ostēditur ex multis auctoritatibus sacre scripture. i. pte ti. vi. c. ij. §. v. ibi, de septima vnitate. vsq̃ ad sextum. §.

Errores paganor circa deū: iudeor contra xp̃m: ⁊ hereticorum circa animū nostrum: vario modo deponuntur in quibus errabant: quorum errores vario modo soluūtur. ij. parte ti. xij. c. vij. §. iij. per totum.

Erubescētia ⁊ verecundia frequenter sumitur vnum pro altero: quomodo sunt [illegible]ecies timoris naturalis: in quo consistūt ⁊c. iiij. pte ti. [illegible] c. iij. §. ij. in medio.

Erubescētes facere bona quō ondunt esse fatui. ij. pte ti. iij. c. iiij. §. iiij. post pn. ibi. qrto supbiunt. ⁊c. vsq̃ ad finē

Erubescētia quō q̃druplr est vitiosa. ij. p. ti. viij. c. ix. circa

Erubescentia quomodo nō inuenitur impfecte (ca finē virtuosis: ⁊ quomodo inuenitur in his qui mediocriter se habent p̃ter eandem ⁊c. iiij. pte ti. iiij. c [illegible]. §. v. p totum.

Erubescere de quibus [illegible]mo debet sunt [illegible]mero sedecim sumpta ex ecclesiastico. xli, ibi. §. viij, vide etiam. j, sub litera. v. sc̃z verecun[illegible]ia.

Essentialis vnitas siue diuinalis

quō necessaria est ad ordis gubernationē [illegible] pte ti. vi. c. ij. §. v. circa finē. ibi. Hec aūt [illegible]tas.

Esuriens tripliciter describitur iuxta [illegible] Matth. Beati qui esuriunt. ⁊c. primo quomodo esuries pariatur spiritualis: quomodo iustitia esuriatur generalis: quomō satiatur anima rationalis. ⁊ qui ⁊ quomodo dicunt beati ⁊c. iiij. parte ti. vij. c. vi. §. iiij. per totum.

E ante TV et X

Etates septez hoīum quō

adaptantur ad. vij. beatitudines. iiij. p. ti. [illegible]ij. c. v. §. vi. p to.

Etates mūdi sunt. vij. ⁊ quomodo adaptant ad septē beatitudines. ib[illegible]. §. vij. p totum.

Etates sex mundi [illegible]ō figuriflcant per sex hydrias que fuerunt in nuptij[illegible] g̃[illegible]us Johānes. ij. cap. iiij. p. ti, xv. c. xxviij. per totum.

Etatis cuius erit q̃ possit hr̃e vel possidere bñficiuz ⁊c. iij pte ti. xv. c. i. §. iij. ⁊. iiij. per totum.

Etatis cuius debēt eē electi. iij. p. ti. xix. c. ij. §. v. p totum.

Etatis cui' erit q̃ tenet ad ieiūia ⁊c. ij. p. ti. vi. c. ij. §. iiij. p t.

Etas que requirit ad matrimoniuz. ij. pte. ti. i. c. xix. ante §. ibi. Item ante.

Euangelica cōsilia describuntur.

s. sub littera. c. sc̃z Consilia

Euāgelice legis varia vide. j. sub lra. l. sc̃z Lege euāgelica

Euangeliste quō figurantur per quattuor elemēta. i. par. ti. iij. c. iij. §. ij. post principium.

Eucharistie supueneradile sacr̃m describit per thema ex ps. q̃d ⁊ de ipo declaratur. iij. p. ti. xiiij. c. iiij. ante. §.

Eucharistie sacr̃m q̃re est excellentissimū: ⁊ quō opa dei sunt stupenda. p̃ter tria que declarant ⁊ p̃bant ad varia mirabilia istius sanctissimi sacr̃i ibi. §. i. per totum

Eucharistie sacr̃m quō nobis xp̃s dedit ad palpandum ⁊ comedendū ex nimia beniuolentia: quō cibus iste cōuertitur in homine: ⁊ quomodo in hoc sacramēto fecit xp̃s memoriam suā ⁊c. ibi. §. ij. p totum.

Eucharistie sacr̃m quō dz sumi cū bona p̃scia: quō hō p̃ius se dz examinare ⁊ p̃bare: ⁊ quō q̃escere dz in xp̃o vt in Aliud thema de ipsa describit: q̃d ⁊ (sepulcro ibi. §. iij, de ipsa declarat. ibi. c. v. ante. §. p totum.

Eucharistie sacr̃o quō latet diuinitas sub specie panis: q̃d ostenditur triplici erēplo: ⁊ quō triplici rōne manet xp̃s in specie panis ibi[illegible]. §. i. p totum.

Eucharistie deuota sumptio quā vnitatē hō inde p̃sequit ⁊ sunt. xij. fructus huius panis tritici designati p duodecim [illegible]us ligni vite: ⁊ septem sunt differentie saporuz in isto sacr̃o ibi. §. ij. per totum.

Eucharistie sumptione quō florebunt hoies de virtute in virtutem ibi. §. iij. per totum.

Eucharistie sacr̃m quomō est maximū sacr̃m: q̃d cōtinet eucharistia in se: ⁊ q̃uis est vnū sacr̃m: tñ diuersis noib⁹ nuncupat. iij. p. ti. xiiij. c. xij. ante. §. p totum.

Eucharistie sacr̃m quare debuit institui: q̃ xp̃s in eo cōtinetur realiter ⁊ eēntialiter: ⁊ quō deuote māducans tratur ad xp̃m ⁊c. ibi. §. i. per totum.

Eucharistie sacramentū q̃bus est dandū vel negandum: hoc notabiliter declarat ibidem §. ij. p totum.

Eucharistie sacr̃m nō ē negādus occidēdis p̃pter scelera sua publica: ⁊ q̃b⁹ alis negādū ⁊ q̃b⁹ nō. ⁊c. ibi. §. iij. p to.

Eucharistie sacr̃m quis hz dispēsare vel ministrare: ⁊ a q̃bus non dz sumi ⁊c. ibi. §. iiij. p totum.

Eucharistie sacramentū quō in p̃mitiua ecclesia fideles q̃tidie sumebant: quō postmodū ex tepiditate ab ipo declinabant: ⁊ quō ⁊ q̃bus consulendū est vt cōiter frequēter cōmunicent ibi. §. v. per totum.

Eucharistie but⁹ denote sumptio quō importat multiplicē effectū ⁊ vtilitatē qui sunt effect⁹ huius sacr̃i: quō debent p̃siderari: quō p̃ferūt gratiā ⁊c. ibi. §. vi. p totum.

Eucharistie sacramētum quomodo sumit cū negligētia vn[illegible] cōmunicans semel in anno satisfaciat p̃recepto ecclesi[illegible] in die paschē sumi dz: p̃batur ⁊ obiecta soluunt ⁊c. ij. p. ti. ix. c. ix. ante. §.

Eucharistie sacr̃m q̃ idebit accedit vl̃ ips omittit: quō peccat: ⁊ omittit idebite sumēdo q̃druplr: ibi. §. i. per totum

Eucharistie accessio fit indigne q̃druplr: sc̃z cum peccati mortalis remoratione: sine mentis discussione: sine crimis confessione ⁊ sine ritus obseruatōe ibi. §. ij. p totum.

Eucharistie sacramētum accedens cum tepiditate ⁊ sine deuotione qualis negligētia est: vtrū qui omisit cōiones in pascha ex negligētia peccet mortaliter ⁊ septē nocumenta que eueniunt nō cōmunicando ibidem. §. iij. per totum.

Eucharistie sacr̃i duodecim mirabilia describuntur q̃ inuenunt in ipso. iij. p. ti. xiij. c. vi. §. xvi. p totum.

Eucharistie sacramēti adhuc septem mirabilia sunt. iij. p. ti. xviij. c. v. §. v. circa medium.

Eucharistie sacr̃m quō figurat agnus paschalis: ⁊ q̃d significant ritus in comestione. i. p. ti. xiij. c. v. §. vij. p totum.

Eucharistie sacr̃m quō est cibus reficiens ⁊ medicina sanans infirmitatē. ij. p. ti. xiij. c. i. §. v. p totum.

Exactiones quando licite

recipe pñt dñi a subdit̃ vltra p̃suetū vel statutū: ⁊ ponūt sex casus in q̃b⁹. ij. p. ti. i. c. xiij. §. ij. vide tñ per totū cap. ⁊. iij. p. ti. iij. c. iliij. §. vi. vide etiam infra exigere.

Excōicatio maior dz anathema q̃d interpt̃at separatio: q: ē separatus a septē magnis bonis: ⁊ quō licet cū ipsis p̃uersari vel p̃ticipare ⁊ qñ. ij. p. ti. iiij. c. vi. §. iiij. ante mediuz ibi. vnde excōmunicatio.

Excōicatio quō dicitur exclusio a triplici cōione fidelium ⁊ est triplex excōicatio: ⁊ quō ex varijs cauſis fertur maior sntia. iij. p. ti. xiiij. in prologo ante. i. cap.

Excōicatio maior datur inijcientibus manus violētas in personas ecclesiasticas: ponuntur desuper q̃nq̃ notabilia: ⁊ quādo q̃s p̃cutiens clericū incidit in canonē ibi. c. i Que aūt dicunt ecclastice p̃sone q̃ gaudēt p̃uilegio clericali habes varia. iij. p. ti. xiiij. c. v. per totum.

Excōicatione qñ q̃s incidit ⁊ in q̃bus casibus p̃pter iniectiones manuū in clericū. iij. p. ti. xiiij. c. i. §. ij. p totum

Excōmunicatōnem maiorem in aliquibus casibus quando q̃s non incurrit scilz percutiens clericum ibi. §. ij. Ponunt aliq̃ casus in q̃b⁹ q̃s icidit in canonē p̃pter iniectiōz manuū i clicū p̃ absolui ab istis circa sedē aplicaz

Excōicat̃. i. excōicati denunciant ⁊ declarant ibi. §. iij. qui sancte romane ecclesie cardinales hostiliter fuerint insecuti vel cepint vel fuerint socij: q̃ vlterius declarant iij. p. ti. xiiij. c. ij. per totum.

Excōicantur bānentes epos ⁊ ad hoc coopantes: ⁊ q̃d intelligitur p bannium ibidem. c. iij. p totum.

Excōicat̃ q̃ semel in heresim dānatam labit̃ q̃d intelligit̃ p occultuz q̃ desup hñt p̃tātem: ⁊ vtr dānat⁹ ē q̃cūq̃ tenet vbicūq̃ p̃ articulos parisius dānatos ⁊ sit excōicatus: ⁊ quō excōicant eorūdem fautores ⁊c ibi. c. iiij. p totum.

Excōi[illegible]nur sepellentes hereticos ⁊ eorūdem receptatores ⁊ fautores: q̃ sunt isti heretici: ⁊ ex q̃bus opib⁹: q̃ sunt defensores: q̃ fautores ⁊c. ibi. c. v. p totum.

Excōmunicantur rectores impedientes vel nō iuuantes episcopos ⁊ inquisitores in inquisitione hereticorum et fautorum ⁊ receptator: talium sunt septez genera ibidē c. vi. per totum.

Excōicantur inquisitores q̃ male ⁊ p̃ p̃sciam exercent tale officium p̃ quosdam: ⁊ pape reseruatur absolutio ⁊c. q̃ dicuntur p̃tinaces ibi. c. vij. p totum.

Excōicantur inq̃sitores ⁊ cōmissarij eorūdez illicite extorquentes pecuniā sub p̃textu inquisitionis q̃ sunt isti commissarij: ⁊ quō fratres predicatores pñt mitti ad tale officium ⁊c. ibi. c. vij. p totum.

Excōicatiōes p̃ alienationes ⁊ ordinatiōes factas a scismaticis de reb⁹ ecclesiasticis: q̃ sunt isti: ⁊ de q̃b⁹ intelligitur ibidem. c. ix. per totum.

Excōicantur dicētes romanā ecclesiam nō eē caput aliarum e[illegible]ccl̃siarū: ⁊ non posse cōdere canōes ⁊ decretales vel nō esse obediendū: de q̃bus intelligit̃ ista excōicatio ⁊c. ibi. c. x. per totum.

Excōmunicant incendi[illegible] ecclesiarum ⁊ pioruū locorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ante X

etsi fuerint denunciati pape reseruat absolutio: q̃ sunt ista loca de q̃bus incēdiarijs ꝛc.ibi.c.xj.p totum.
Excōicant effractores sacroꝝ locoꝝ:ꝛ pape reseruat absolutio postq̃ fuerint denūciati ibi.c.xij.p totum.
Excōicant falsarij lr̃aꝝ papaliuꝫ:ꝛ pape vlteri⁹ reseruat absolutio:qd̃ tn̄ declarat vlterius ibi.c.xiij.
Excōicant q̃ sciēter vtunt lr̃is papalibus falsis,q̃uo hoc intelligit ibidem.c.xiiij.per totum.
Excōicant recipientes lr̃as papales siue bullas in curia nō de manib⁹ pape vl' deputatis ad h̄:ꝛ q̃uo de quibus hoc intelligit ibidem.c.xv.p totum.
Excōicant q̃ corrigūt:apponūt vl' remouēt aliq̃d de lr̃is papalib⁹ ꝛ pape reseruat absolutio:ponit notabilis q̃o.
Excōicant q̃ faciūt statuta ꝯ ecclʼasticaꝫ (ibi.c.xvj.p to. libertatē:ꝛ seruari ea faciētes ꝛ scriptores cōtēdē:ꝛ officiales iudicātes ꝑm ea: h̄ vlteri⁹ declarat ibi.c.xvij.p.t.
Excōicant ꝑnī qui ꝓhibent subditis suis ne faciant obsequia corporalia ꝑsonis ecclʼasticis: q̃uo intelligit ista ꝓ hibitio ibi.c.xviij.per totum.
Excōicant vsurpātes sibi patronatū ō nouo in locis p̄ijs vl' vsurpātes bona vacantiū ecclʼarum.hoc ad longū declaratur ibidem.c.xix. p totum.
Excōicant compellentes p̄latos ꝛ ꝑsonas ecclʼasticas ad submittēdū ecclʼas vl' bona ecclʼastica eoꝝ:ꝛ femine sub eadem cōprehendunt.ibi.c.xx.p totum.
Excōicant q̃ pcedūt repsalias ꝛ vtentes in clericos ꝛ bona clericoꝝ.ibidem.c.xxj.p totum.
Excōicant q̃ gratant ꝑsonas ecclʼasticas in se vl' in suis ꝓ eo ꝙ noluerint eligere eos ꝓ quibus rogati erant hoc vlterius declarat ibi.c.xxij.p totum.
Excōicant impediētes litigare in foro ecclʼastico ī causis que de iure vl' ꝓsuetudine vl' ex impetratis in curia p̄nt retractari ibi.c.xxiij.p totum.
Excōicant ꝑnī ꝛ coꝝ officiales qui grauant aut licētiam gratandi dant clerис vl' suos ꝓsanguineos ,ꝓpter snias latas ꝑ eos ibi.c.xxiij.p totum.
Excōicant q̃ exigunt vl' exigere faciūt pedagia vl' gabellas a ꝑsonis ecclʼasticis ,ꝓ rebus suis vl' ecclʼaꝝ:q̃uo ipsi gaudēt tali p̄uilegio ꝛc.ibi.c.xxv.p totum.
Excōicant imponētes tallias collectas vl' p̄stantias clericis siue licēta pape.h̄ ad longuꝫ declarat:ꝛ q̃n excludit appellatio ꝛc.ibidem.c.xxvj.p totum.
Excōicant q̃ exoraquēt absolutionē a censuris ecclʼasticis p vim vl' metū:qd̃ ad longū declarat ibi.c.xxvij.p totū.
Excōicant q̃ cogunt seruare interdictū vl' excōicationeꝫ nō vitare ibi.c.xxviij. per totum.
Excōicant qui faciunt statuta ꝙ vsure soluant vel solute non repetant aut restituant ꝛ iudicantes ꝑm ea hoc ad longum declarat ibi.c.xxix.p totum.
Excōicant q̃ deferūt arma vl' ligna vl' mercimonia ad sarracenos:ꝛ qui sup h̄ habent licentiā:ꝛ q̃uo tales debent absolui ibidem.c.xxx.per totum.
Excōicant qui spoliāt romipetas:ꝛ ꝑ piratas:ꝛ absolutio pape reseruat.ibi.c.xxxj.per totum.
Excōicant clerici qui ꝓticipant spōte ꝛ sciēter in diuinis cum excōicatis.ibidem.c.xxxij.p totum.
Excōicant q̃ sepeliūt interdictos ꝛ excōicatos vl' publicos vsurarios.h̄ ōclarat ad varios casus ibi.c.xxxiij.p t.
Excōicant q̃ scienter ꝓhunt mr̃imoniū in gradibus p̄hibitis vl' ordinat⁹ in sacris vl' ,pfessus in religione mares ꝛ femine.ponunt desup aliqe q̃nes.ibi.c.xxxiiij.
Excōicant q̃ sciēter ꝓticipāt excōicato noiāt̄ in crimine criminoso:qd̃ ad longū declarat ibi.c.xxxv.p totum.
Excōicant ꝑ faciētes vl' mandātes aliquē interfici p assassinos:ꝛ q̃ dicunt assassini ibi.c.xxxvj.p totum.
Excōicant q̃ ,pcurāt ꝙ ꝓseruatores se intromittāt ō alijs q̃ de manifestis iniurijs sciēter ꝙ vlterius declarat q̃uo ꝛ qualr hoc fit ibi.c.xxxvij.per totum.
Excōicant doctores q̃ admittūt ad lectiōes legū religiosos sine hitu vl' ad medicinā q̃uo h̄ itelligit ibi.c.xxxviij
Excōicant magri ꝛ scholares bononienses q̃ cō (p totū. ducunt hospitia irrequisitis inquilis,qd̃ etiā declaratur ibidem.c.xxx... per totum.
Excōicant mittūt scripturā vl' nunciū secrete alicui cardinaliū dū sunt in ꝓclaui ,ꝓ electiōe pape.ibi.c.xl.p totū
Excōicant dñi officiales ꝛ rectores ... fit electio pape si nō seruant cōstitutionem capitulū ... piculum.de elec. in auctoritate.ibi.c.xlj.per totum.
Excōicant bagbardi ꝛ beguine q̃ assumūt vltā fraticellorum ꝛ eiusdē fauētes:qd̃ ad longū declarat ꝛc.ibi.c.xlij.
Excōicant q̃ assumūt dignitatē senatorīs vl' ali (p totū. ud regimē ȳbis sine licētia pape.ibi.c.xliij.p totum.
Excōicant q̃ ipediūt vtilitatores monialiū officio eorum post monitionē m̄ri:qd̃ vlteri⁹ declarat ibi.c.xliij.p totū.
Excōicant fingētes casum fraudulēter q̃ iudex mittat vl' vadat ,p testimonio ad mulierē ibi.c.xlv.p totū.
Excōicant se ingerentes ad officiandū hoies alterius lingue irrequisito diocesano ibi.c.xlvj.p totum.
Excōicatio ꝑ absolutos ab excōicatis in articulo necessitatis:si postea cū possint nō se p̄ntāt eis q̃ ordinarie debent absoluere:qd̃ ad longū declarat ibi.c.xlvij.p totuꝫ.
Excōicatio ꝑ eum q̃ electus in papā a pauciorib⁹ q̃ a duabus p̄tibus cardinalium se gerit ,p papa ... q̃ eū suscepe rint:nisi excōicati sunt.ibi ... xlviij.p totum.
Excōicant clerici q̃ locāt domos suas publicis vsurarijs ꝛ alienigenis ad exercendū publicū fenus:qd̃ vlteri⁹ declaratur ibidem.c.xlix.per totum.
Excōicatio ꝑ impediētes sequestrū factum in certo casu qd̃ vlterius declarat.ibi.c.l.p totum.
Excōicant clerici ꝛ religiosi q̃ iducūt ad ,pmittēdū ō mutatione vl' nō mutatione sepulture.ibi.c.lj.p totum.
Excōicant clerici in dignitate ꝓstituti:ꝛ religiosi audientes leges vl' phisicā:h̄ ad lōgū declarat q̃uo ꝛ q̃n ꝛc. ibi
Excōicant religiosi ,pfessi dimittētes temere (c.lj.p totū. dictū qd̃ seruat matrix ecclesia:quod ad longum declaratur.ibidem.c.lvj.per totum.
Excōicant religiosi q̃ dant sacrm̄ eucharistie vl' extreme vnctiōis vl' solenizant mr̄imoniū sine ... centia ... alis vl' epi.h̄ ad longū declarat ibi.c.liij.p totum.
Excōicant religiosi retrahētes hoies a solutōe decimaꝝ
Excōicant religiosi nō seruantes inter (ibi.c.lv.p.totū. dictū qd̃ seruat matrix ecclesia:quod ad longum declaratur.ibidem.c.lvj.per totum.
Excōicant religiosi nō faciētes ꝓscīam his q̃ ꝓfitent eis de decimis cū certo mō:q̃uo h̄ intelligit ibi.c.lvij. p to.
Excōicantur monachi ꝛ canonici regulares qui non habent administrationem conferunt se ad curias principum.ibi.c.lviij.per totum.
Excōicant religiosi tenētes arma ifra septa monasterij sine licētia abbatis.de q̃ ... h̄ intelligit ꝛc.ibi.c.lix.p to.
Excōicatio ꝑ mendicātes religiosos capiētes loca ad habitandum vl' dimittētes sine licentia pape:qui dicuntur mendicātes ꝛc.ibi.c.lx. p totum.
Excōicant religiosi fauentes beguinis in statu reprobo. de quibus h̄ intelligit:quas beguinas includit: de quibus intelligit ibi.c.lxj.per totum.
Excōicant fratres min... si admittūt ad diuina tempora interdicti illos de tertio ordine ipsius. h̄ declarat:ꝛ vtruꝫ gaudent p̄uilegio clericali ꝛc.ibi.c.lxij.p totum.
Excōicant oēs vtriusq̃ sexus q̃ pactū fecerunt vl' ,pmiserunt aliquid in curia ,p aliqua gratia vl' beneficio obtinendo.ibidem.c.lxiij.p totum.
Excōicant exenterātes vl' scindētes coꝝ p defunctorum ossibus ei⁹ trāsferēdis ꝛ absolo ē pape reseruata ibi...xiiij.
Excōicant symoniaci in ordinibus vl' beneficijs ibi,c.lxv.
Excōicatio ꝑ nō reuelātes symoniā.ibi.c.lxvj.
Excōicant dantes vl' recipiētes aliq̃d ,p ingressu religionis:qd̃ ,pbatur ꝛ declaratur ibi,c.lxvij.

E ante X ꝛ F ante A

Excōicatio contra impugnantes lr̃as electi in papā etiam ante suam coronationem.ibi.c.lxviij.
Excōicantur glosantes siue exponentes in scholis clementinam.Exim de pudico,aliter q̃ lr̃a dicat ibi.c.lxix.
Excōicatio ... ingredientes monasteria monialiū ordinis p̄dicatoꝝ ꝛ minoꝝ in casu nō ꝓfesso:qd̃ notat ꝛ ad longū declarat ibi.c ... lr̃ q̃ faciūt cātilenas ꝑ dictos frres.
Excōicant religiosi medicātes trāsferētes se ad (ibidē. ordinē mōachalē sine licētia pape ꝓter q̃ ad cartusiē. excōicati sunt tam faciētes q̃ recipiētes ibi.c.lxxj.
Excōicant ivarij status hoim in ,pcessu annuali qui fit annuatim in curia in cena domini:vt patz inferius ad longum ibi.c.lxxij.
Excōicationis snia ,ppter q̃d est ferēda ꝛ ferri nō dz nisi ,p mortali.excōicari q̃ p̄nt ꝛ ,p q̃bus causis.excōicatiōis snia tribus modis dicat iniusta ꝛc.ibidē.c.lxxiij.
Excōicationis snia ipso iure nulla est in nouem casibus. ibidem.c.lxxiij.§.j.
Excōicationis snia q̃uo est ferenda:cū q̃bus mediijs:q̃uo p̄ius debet fieri trina ammonitio:qn̄ dicitur lata a iure:ꝛ qn̄ ab hoie:q̃uo ista intelligunt:qn̄ snia nō hz vim: q̃uo verba iudicis debēt intelligi ꝛc.ibi.c.lxxiiij.
Excōicare quis pōt:vn̄ ,pcedit ptās siue facultas: excōicare quis nō pōt seipm:ꝛ qui alios excōicare nō p̄nt:in quibus locis ꝛc.ibidem,c.lxxv.
Excōicari q̃ nō p̄nt:q̃b⁹ casibus mortu⁹ pōt excōicari.papa nō pōt incurrere sniam excōicatiōis:q̃uo ligat excōicatio lata ,p statutū q̃ religiosi excōicari nō p̄nt ꝛc.ibi.c.
Excōicari q̃s pōt ꝛ q̃:ꝛ ,p q̃b⁹ criminib⁹:ꝛ mali (lxxv.§.j tanq̃ carnes putride a cōmune fideliuꝫ sunt resecādi: qd̃ ,pbat q̃uo snia ligat ignorātem ꝛc.ibi.c.lxxv.§.ij.
Excōicatio ad quē finē fit:q̃uo eccʼa in hmōi imitat iudicium dei:ꝛ q̃uo ,p ipam ꝓsequunt multa dāna spūalia et tpalia.ꝛ sunt numero.xviij.ibi.c.lxxvj.
Excōicationis maioris q̃uo dz fieri absolutio ꝛ a quo.Absolutio ex falsa cā q̃ ... re non tenet:q̃uo q̃is absolui potest inuitus ab excōicatione: ꝛ absolutio ab excōicatione est duplex.ibi.c.lxxvij.
Excōicationis maioris in absolutiōe q̃tuor sunt obseruanda:defunct⁹ excōicat⁹ q̃uo debeat absolui:ꝛ q̃uo in necessitate fieri pōt simplici vbo:ꝛ q̃uo fieri dz q̃n q̃s aliquez absoluit ignorāter ab excōicatione ꝛc.ibi.c.lxxvij.§.j.
Excōicatus q̃ hz trāsferetare vl' in aliq̃ loco obsessus nō valens venire ,p absolutiōe vtrū possit a laico absolui si ibi nō est sacerdos.iij.p.ti.ix.c.v.§.iij.post medum.
Excōicationes spāles describunt q̃s aliquādo incurrunt religiosi.iij.p.ti.xvj.c.v.§.v.

¶ De minori excommunicatione.

Excōicatio minor q̃uo incurritur

ꝛ in quo casu quadr... q̃s pōt cū excōicatis participare:q̃uo tenet excōicatio q̃tuz ad pticipationes: q̃tuz pctm̄ est incurrere cū excōicatis:ꝛ nō est mortale nisi in quatuor casibus ꝛc.iij.p.ti.xxv.c.j.
Excōicatis pticipātes q̃uo excusant nō incurrāt excōicatione minorē ꝛc.ꝛ sunt quinq̃ p ordinē in q̃bus pticipare p̄nt cum excōicatis.ibidem.§.j.
Excōicatis cōtrahendo incurrit minor excōicatio:sunt numero quinq̃:ꝛ quādoq̃ fieri debet quando quis satisfecit ꝛ nō est absolutus ꝛc.ibidem.c.ij.
Excōicatio minor a iure vl' ab homie q̃uo fertur:ꝛ ,ppter q̃s casus:ꝛ q̃re ꝛc.ꝛ q̃s effectus minoris excōicatio nō a q̃bus iste debet separi ꝛc.ibi.c.ij.§.j.
Excōicationis minoris a quo ꝛ q̃uo fieri dz absolutio: et excōicati nō debēt vitari q̃d ,ipsis nō est publicatū nisi in vno casu ꝛc.ibidem.c.ij.§.ij.
Excōicatos nō tenet quis vitare nisi fuerint denunciati. ibidē.c.iij.etiam in ꝑcedenti.ibi. Nota diligenter.
Excōmunicatio:suspensio:ꝛ interdictū in quo cōueniūt ꝛ differunt ... ꝓte.ti.xxvj.c.j.
Excōicationes speciales describunt quas aliquādo incurrunt religiosi.iij.p.ti.xvj.c.v.§.v.
Excōicati q̃uo nō sunt publici vsurarij supl'r:ꝛ solū q̃tū ad tria.ꝛ q̃ dicūt,manifesti vsurarij.i,p.ti.j.c.x.ante.§.
Executoꝝ testamentoꝝ officiū describit infra sub lr̃a.r.f. testamentum.ꝛ.iij.p.ti.x.c.iij.p oēs.§.
Exēpla nr̃a q̃uo illa debēt cē tripl'r bene ordinata q̃uo assimilant genis ꝛc.liij.p.ti.ij.c.iiij.aī medū.ibi.Quar/
Exempla sanctoꝝ q̃uo sunt respicienda vt filia agant.j.p.ti.iij.c.vij.§.vij.ꝛ.viij.
Exēpti nūc sunt cōiter religiosi ꝛ reqsiti in iudicio tenent ostēdere sua p̄uilegia qn̄ allegant se exēptos:q̃ religiosi sunt exēpti:q̃uo ꝓstruere p̄nt loca ꝛc. ꝛ exēpti nō debēt assumere lites suoꝝ hoim ꝛc.iij.p.ti.xvj.c.ix.in p̄n.
Exēpti q̃uis gaudeant libertate:nihilominꝰ ꝓueniri p̄nt ī certis causis:ꝛ in q̃bus nō:ꝛ q̃ ordines h̄ spāl'r gaudēt
Exemptio p que verba cōcedit p papam:ꝛ alius (ibi.§.j. talē executiōem facere nō pōt:nisi hēat desup auctoritatem spālem a papa:hoc declarat,qui censent exēpti ꝛc.ibidem.§.ij.
Exēptionib⁹ quoꝝūcunq̃ factis a suis ordinarijs: p̄latis quā ptātem desup hz papa:ꝛ trā ꝓsideranꝫ de exēptiōe ꝛ q̃uo fuit valde ꝓgruū aliq̃s eximere a iurisdictione eporum ꝛ alioꝝ.iij.p.ti.xxij.c.v.§.xxij.
Exempti nō p̄nt ꝓstituere oratoria vl' capellas in locis nō exemptis sine diocesanoꝝ licentia:nec in ꝓstructis celebrare ꝛc.iij.p.ti.xij.c.ij.§.iij.
Exemptione obijciens nō videt de intentione aduersarij ꝓsiteri.est vna de reg.iur.que ꝛ declarat.j.p.ti.xx.c. vni co.sub lr̃a.e.f.exceptionem.
Exempti qui sunt qui.f.nō tenent dare decimas ꝛc.ij.p. ti.iij.c.iij.§.iiij.per totum.
Exempti si fuerint iuridice requisiti tenent ostendere p̄uilegia.j.par.ti.xix.c.j.§.iiij.
Exēpti qui sunt a ieiunio ecclʼe.vide.j.sub ieiunio.
Exemptū vrū sit hospitale ꝛ immediate subiectū romano pontifici ꝛc.iij.p.ti.xj.c.ij.§.iij.
Exorcista q̃s dz ꝛ q̃d ē ei⁹ offm̄ ꝛc.iij.p.t.xiiij.c.xv.§.ix.cur
Exigere in q̃bus casib⁹ p̄nt dni subditis vltra cō (ca pn. suetū vl' statutū.iij.p.ti.iij.c.iiij.§.vj.ꝛ.ij.p.ti.j.c.xiij.§. ij.vide tamen p totum caplin.
Exigere in q̃bus cas... p̄nt epi a clericis siue ecclʼa aut ō bonis ipōrum ꝛc.iij.p.ti.xx.c.ij.§.x.
Exigere que p̄nt epi a clericis religiosis ꝛ a laicis sibi subiectis.iij.par.ti.ix.c.v.§.v.
Extasis ꝙ effect⁹ amoris fit ,pbat q̃ licit extasim pati:q̃ caus... extasim ꝛc.j.p.ti.vj.c.ij.§.iij.p totum.
Exitus religionis describit infra sub lr̃a.r.f.religio:qn̄.f. quis pōt ꝛ q̃n nō ꝛc.iij.p.ti.j.c.xxj.§.ij.
Exultatio in aduersis ,primi est q̃nta filia inuidie:q̃uo ,pinquitatē hz ad crudelitatē.vñ ,pcedit crudelitas: que est differētia iter crudelitatē ꝛ sentiā.ꝛ q̃uo tales debēt euitari ꝛc.ij.p ti.viij.c.vj.p totum.
Exultatio siue gaudiū describit vario modo infra sub lr̃a g.f.gaudium.ꝛ.iiij.p.ti.xv.c.xxix.§.j.p totum.
Exultatio in aduersis ponit ,p q̃nta filia inuidie q̃ ꝛ tripl'r hz vitari.ij.p.ti.viij.c.vj.p totum.

Fabrorum officium est

f... duplex: alij sunt fabri ferrarij: alij lignarij:q̃uo ... suū officiū exercēt ꝛc.q̃uo eoꝝ offm̄ est licitū q̃uo in ipo fraudes cōmittunt ꝛc.iij.p.ti.viij.c.iij.§.ix. Facie ad faciem:q̃uo videtur deus in lumine glorie ꝛc.j. parte ti.iij.c.vj.§.xx.
Facies ...ualis q̃uo est triplex.j.p.ti.iij.c.ix.par. ante.§.
Facies conscie describit.s.sub littera.c.f.conscia,ꝛ.j. pte tum.iij.c.x.ante.§.
Facientes arma vl' ven... tes q̃bus homines leduntur vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

F ante E ⁊ I

moriūtur: vtꝫ sit licitū eoꝝ opus siue turpe l. c. ij.p.ti.
Falsatio multiplr describit.s.in mē (l.c.xxiij.§.xi.p to.
suris: in pōderibꝰ: in monetis: in scripturis: in bullis: in
instrumētis: ⁊ in fetibꝰ filioꝝ.ij.p.ti.i.c.xviij.per totum
Falsatoria manu quomō describi ⁊ q̄d significat eius
q̄nq̄ digiti.ij.p.ti.ij.c.i.§.xiij.per totum.
Falsarij lr̄aꝝ papaliū excōicati sunt maiori sniaꝫ pape re
seruat absolutio.iij.pte ti.xxiiij.c.xiij. Et q̄ sciēter ipsis
vtūtur similiter excōicati sunt ibi.xiij.
Falsorum deorum sunt tria genera quos colebāt gētiles
iij.parte ti.xxx.c.i.§.iij.
Falsa amicitia q̄ est: q̄ ficta ⁊ q̄ vera.iij.p.ti.v.c.xx.§.viij.
post principium ibi. Sed nota.
Falsum testimoniū describit.j.vario modo sub littera.t.
sc̄z testimoniū. ⁊ pricipaliter.iij.p.tit.ix.c.xi.§.ii.⁊.iiij.
⁊.i.pte ti.xiiij.c.iiij.§.xij.
Fallacia describit.s.sub lr̄a.b.s. deceptio. ⁊.ij.pte ti.i.c.
xviij.§.i.vide etiā.j.sub lr̄a.f.s.fraudulētia. q: frēs sunt.
Falsificatio monete describit.j.sub lr̄a.m.s.moneta.
Fame ⁊ honoris dānificatio quō fit p ꝓtumelie illationē:
p detractionē vel p detractiōis ab alijs facte recitationē
⁊ cū quis accusatur iuste per veritatis negationē.ij.pte
ti.ij.c.ij.§.iij.per totum.
Familie filij ⁊ filie raptoꝝ vsurarioꝝ ⁊ alioꝝ q̄ restitutioni
sunt obligati viuētes de bonis ipsoꝝ: excusari tales pos-
sunt ꝓpter q̄nq̄.ij.parte ti.i.c.xij.§.xix.p totū.
Familie dñi quō se habere debēt: ⁊ quomodo debēt se ha
bere ad seinuicem.iiij.pte ti.ij.c.v.§.vi.⁊.vij.
Familia quō d̄: domꝰ q̄ in ista domo cōprehēdūt: quō dz
disponi: ⁊ principalr circa mortē: quō dz instituere exe
cutores: q̄ dz cauere: q̄ ꝓuidere ⁊c.iij.pte tit.x.c.i.§.ij.
Familia quomodo debz regi per patrēfamilias: quā p:u
dentiam ipm habere oportet circa domesticos regēdos
⁊c.iiij.pte ti.ij.c.v.quasi per totum.
Familiaris locutio quomodo est causa destructiua casti
tatis.iiij.parte ti.iiij.c.vi.§.ij.ante finem.
Nulla maior pestis q̄ familiaris inimicus, ⁊ q̄re et quō
de iuda ⁊c.ij.pte ti.i.c.xxij.§.i.in prin.
Familiaritates cū monialibꝰ quō sunt cauende ⁊c.ij.pte
ti.v.c.viij.§.iij.circa finem.
Fantasia siue imaginatiua potentia interior: quid est de q̄
bus intelligitur ⁊c.i.par.ti.ij.c.vi.
Fantastice potentie siue imaginatiue cooperar i pōt post
deum angelus bonus ⁊ angelus malus. probatur .i.pte
ti.ij.c.vi.§.iiij.
Fantasie hominis quomodo angelus malus cooperatur
⁊c.ibidem.§.v.
Fantasie mutationem quomodo homo per seipsum ope
ratur ibidem.§.vi
Fatū quō diuersi diuersimode d̄scribūt. fatū q̄d est ⁊ quō
ipm fatū ꝓpte differt a diuina ꝓuidentia: q̄ subdunt
fato ⁊c.ij.pte ti.xij.c.xi.per totum.
Fatui quō ostēdunt esse: q̄ bona opa erubescūt ⁊c.ij.pte
ti.iij.c.iiij.§.iiij.post prin.ibi. Tertio superbi ūt ⁊c.
Fatuus quomodo peccatoꝝ ostenditur ex septem.iiij.pte
titu.xiiij.c.vi.§.vi.per totum.
Fatuitas mundi quomodo ostenditur vna ex septem.iiij.
parte ti.xiiij.c.vij.§.ij.per totum.

Felicitates quattuor po-

nūtur a pbo: p q̄s q̄s pōt vtuose viuere ⁊ viā rectitudi-
nis inuenire.iiij.p.ti.ij.c.i.§.iiij.j.me.ibi. Inuenerūt aūt.
Felicitas q̄ eterna est ⁊ ꝓpetua: pbatur quinq̄ rationibꝰ
iiij.parte titu.x.c.vij.§.ij.per totum.
Femina sine pudicitia est quinta abusio intra duodecim
abusiōes diuersoꝝ: que bona impoꝝat pudic a. ⁊ si q̄s
illā dimittit q̄ mala inde sequunt.i.p.ti.v.c.ij.§.viij. ibi
Feudū quomodo describitur. vel quid est (q̄nta abusio
vel que dicuntur; ⁊ feudū ac ..iritur quadruplicter.iij.
parte ti.iij.c.v.
Feudarius quo anno d̄ve stiri: quid intelligit p vestiri
quomodo obligant fiūs ⁊c.ibi.§.i.
Feudū quō mlīs causis amittit: quō dīs amittit ius feu
di: quō reformat feudū ⁊c.ibidem.§.ij.
Fenerator manꝰ quō describit: ⁊ q̄d significant eiꝰ q̄nq̄
digiti siue modi.ij.pte ti.ij.c.i.§. .p.ti.totum.
Ferie quomodo dicuntur aliqua festa: ⁊ feriarum quedā
sunt repentina: quedam temporanee: . quedam sollen-
nes ⁊c.ij.par.ti.ix.c.vij.§.i.
Festoꝝ celebratio vbi p̄cipit in lege diuina: quō istō prece
ptū est intelligēdū: q̄ moralia ⁊ q̄ cerimonialia dicūtur
quō p̄ceptuntur sctificari: ⁊ q̄ festa sunt instituta vltra
die dominicū ⁊c.ij.pte ti.ix.c.vij.ante.§.per totum.
Festa quomodo dicuntur alique ferie. ⁊ feriarum quedā
sunt repentine: quedam temporanee: ⁊ quedam solen-
nes ⁊c.ibidem.§.i.per totum.
Festoꝝ violatoribꝰ ponit thema ex ps̄. qō ⁊ de ipsis decla
rat. ⁊ festū violat: ⁊ male celebrat triplr ibi.§.ij.p totuꝫ
Festiuis diebus permaxime quomodo quis abstinere dz
a peccatis. ⁊ peccatū mortale cōmissuꝫ in die festo mul
to grauius est q̄ alīs. ⁊ quō aliqui male festiuant pecca
do.ibi.§.iij.per totum.
Festiuis diebus quō nō inhereat actibꝰ spūalibus. q̄s est
finis p̄cepti de sanctificatione sabbati: q̄d sit agēdum
in die dñica: ipa ei dies est priuilegiata, ꝓpter mlta ma-
gnifica in eadē die gesta ⁊c.ibi.§.iiij.per totum.
Festiuis diebꝰ quō nō abstineāt ab opibꝰ manualibꝰ: q̄ di
cūtur opera seruilia in die festo: q̄ ꝓhibentur in diebus
festiuis: que opera tūc exercēri possunt sine violatione ⁊
vtrum licet laborare in diebus festiuis. ⁊c.ibi.§.v.p to.
Festa q̄n impediūt matrimoniū celebrari: qualiter tales
violatores sunt puniendi: ⁊ qualiter peccat sacerdos q̄
dat ipsis benedictionē ⁊c.iij.pte ti.i.c.xvij.
Festa celebrando vel non celebrando vtrū magistri scho
larium possint scholaribus collectam imponere vel ex
gere.iij.parte ti.c.v.ij.§.v.
Festi sabbati celebratione siue sanctificationē vide iuxta
illō Sabbata sanctifices.i pte ti.xiiij.c.iiij.§ .iij.p totū.

Fidelitas quō pertinet ad

virtutem veritatis. ⁊ quō fidelitas cōmendabilis est in
tribus generibus hoim.iiij.pte ti.v.c.xvi.
Fideliū genus est duplex. vnū sunt clerici: aliud sunt lai
ci. quomodo quilibet se regere debet in statu suo ⁊c.iij.
parte ti.xiij.c.iij.§.xiij.
Fideliuꝝ disputatio cum infidelibus de fide quomodo sit
facienda: quibus interdicitur. vbi ⁊ quando prohibetur
ij.parte.ti.xij.c.ij.§.ij.per totum.
Fidelis qui est in gratia quomodo habet suffragium ab
ecclesia ⁊c.i.parte ti.vij.c.iij.§.iij.
Fideli amico nulla est comparatio. Ista fidelitas osten-
dit i tribꝰ.iiij.p.ti.v.c.xvi.post p̄n.ibi. Quātū ad p̄mū
Fideles quō vario mō tētat diabolꝰ: ⁊ quō infideles.i.p.
Ficte accedēs ad baptismū: q̄n sibi va (ti.vi.c.xiij.§.v.
let ⁊ quādo nō. ⁊ fictio ꝓtingit q̄tuoꝝ modis. q̄n d̄: ali-
quis fictus. ⁊ quomodo recedēte fictiōe baptismā ha-
beat effectum ⁊c.iij.p.c.ti.xiiij.c.xiij.§.vi.
Ficta amicitia q̄ est: q̄ vera ⁊ q̄ falsa.iiij.pte tit.v.c.xx.§.
viij.post p̄in.ibi. Sed nota q̄ est.
Fictio vel falsitas vtꝫ dz fieri in vsu sacramentoꝝ sc̄z pro
pter scandalū ⁊c.ij.p.ti.vij.c.iiij.§.vij.per totum.
Fides quō sumit, p scia: p castitate: p actiōe: p fi(dē) ita-
te: p eqtate: p grā gratis data: p quodā habitu p vir
tute theologica.iiij.pte ti.viij.c.i.ante.§.per totum.
Fides ꝓut ē vt theologicavīn causat in hoie. q̄d est eius
subiectū: q̄s est eiꝰ actꝰ: ⁊ q̄d eiꝰ obiectū.ibi.§.i.p totum.
Fidei rationē psuasiue efficaciter inductiue ad credēdū
quattuoꝝ possunt assignari, s, operatio miraculoꝝ: multipli-

F ante I

catio testimonioꝝ: toleratio tormentoꝝ: ⁊ oppositio ma-
teriae credendoꝝ ibi.§.ij.iij.iiij.⁊.v.p totum.
Fides quō de mūdo triūphat: diaboli tentationē supat: de
trimētat cultat: purificatioēs aduocat: timoratiōs causat
ꝓditōem (?) ificat: exaudiri facit orōnes: facit miracu
loꝝ actōes: ⁊ ꝓdūcit ad supna retributōes ibi.§.vi.p to.
Fides quō diffinit s. paulo ad hebreos.xi. q̄ diffinitio du-
plicter declarat ibi.c.ij.⁊.§.i.p totum.
Fides quō prior est alijs vtutibꝰ: q̄druplr pbatur rōne: di
uisione: auctoritate: ⁊ similitudine ibi.c.ij.§.ij. p totum.
Fides fuit in angelis ante cōfirmatiōem vel lapsum: ⁊ in
hoie ante peccā. qō pbatur ibi.§.iij.per totum.
Fides ē vna ⁊ catholica ⁊ vera iuxta illud. Vnus deꝰ: vna
fides: vnū baptisma.ibi.§.iiij.per totum.
Fides aūt in ītellectu nrō vt in subiecto ꝓpe ⁊ pncipalr
ꝓsistit: secūdario in volūtate q̄tuꝫ ad actū eiꝰ. hoc decla
ratur: quō charitas d̄: forma fidei ⁊c.ibi.§.v.per totum
Fidei actꝰ est triplex, s. volūtaria cordis assensio: publica
oris cōfessio: ⁊ salutifera mortis susceptio: q̄d fit credere
ponunt desup sex notabilia ibi.c.iij.ante.§.p totum.
Fidei actus interior d̄ tribus modis fit magistrū sentē-
tiarū: sc̄z credere deū: credere deo; ⁊ credere in deū ibi-
dem.c.iij.§ i.per totum.
Fidei cōfessio est triplex: ⁊ necessaria est talis ꝓfessio: scilz
vt deus honorificet: vt fides defendat: vt prim⁹ edificet
⁊ vt infidelis ꝓfundat ibi.c.iij.§.ij.per totum.
Credere est laudabile ⁊ meritoriū triplr: probatur ratiōe
similitudine ⁊ auctoritate: ponunt desup quinq̄ notabi-
lia ibidem.§.iij.p totum.
Fides q̄re ex pte obiecti formalr non variat: sed ex parte
subiecti: hoc est triplici rōne ibi.§.iiij.p totum.
Fides quō variatur ex pte fidelium ⁊ creditoꝝ ratione dif
fusionis luminis. desuper.vij.notant que ⁊ declarantur
ibidem.§.v.per totum.
Fides quomodo variat auget ⁊ diminuitur: ratiōe dispo
sitionis hominis. Et fides crescit vel pficit quattuoꝝ mo
dis ibidem.§.vi.per totum.
Fides per q̄bus c̄ndit̄ur esse magna.ibi.§.vij.p totum
Fidem ..re siue credere q̄n necessariuꝫ sit ad salutē: pbat
vario modo ibi.§.viij.⁊.ix.p totum.
Fidei obiectum quō est veritas: q̄d est tale obiectum fidei
⁊c.ibidem.c.iiij.ante.§.p totum.
Fidei articuli quō distinguuntur: quō sit ista distinctio ⁊c.
ibi.c.iiij.§.i.p totum.
Fidei articuli q̄t sunt ⁊ q̄ sunt: quō tres sūt circa diuitatem
circa xpi hūanitatē sūt.vij.⁊c.⁊ quō q̄dam ponūt sex ad
dinitatē: ⁊ sex ad hūanitatem ⁊c.ibidem.§.ij.p totum.
Fidei symbolū q̄d est: ⁊ triplex symbolū est approbatū ab
ecclesia: ⁊ qui ista posuerūt ⁊c.ibi.§.iij.p totum.
Fidei siue symboli cōposito q̄ re pinet ad papam ⁊c.ibi
dem.§.iiij.per totum.
Fides quō ⁊ q̄re d̄: stella.iiij.p.ti.xv.c.xxxij.§.iij.p totū.
Fide mediante quomodo in baptismo efficitur aia spon-
sa xpi: ⁊ a christo recipit nouē ornamenta vtutuꝫ.i.p.ti.
i.c.i.§.ij.ibi. quia etiam ⁊c.
Fidei contra articulos quomodo diuersi hereici diuersi
modo contrarium senserunt sicut heretici ⁊c.prima parte
ti.v.c.ij.§.v.j.per totum.
Fides bona non patitur vt semel exactū iterum exigatur.
Est vna de reg.iuris que ⁊ declaratur.i.p.ti.xx.c.vnico.
sub.b.sc̄z bona fides.
F. stra sibi fidem quis postulat ab eo seruari cui fidē a se p
sti. am seruari recusat. Est vna de reg.iur.que ⁊ declarat
ibi. m sub littera.f.sc̄z frustra.
Fidem suscipere nullus iudeus vel paganus debet cogi⁊
quare: si fidem suscepint ⁊ recedūt qualiter sunt puniedi
quomodo ⁊ quibus modis possunt duci ad fidem.ij.pte
ti.xij.c.ij.§.i.per totum.
Fidem baptizantiū vide varia, s, sub littera, b, sc̄z Baptis-
mus.⁊.iij.p .xiiij.c.xiij.§.ix.
Fidei dubium esse ꝓtingit quinq̄ modis: ⁊ q̄n quis d̄: he-
reticus.iij.p.ti.xxij.c.v.§.x.in medio.
Fideiussor: vtrū possit repetere a debitore vsuras quas p
soluit ⁊c.que q̄ explanatur per vnde .im cōclusiones.ij.
p.ti.ij.c.iij.§.i.per totum.
Fideiussoꝝ vide aliqua etiā.j.sub lr̄a.o.sc̄z obsides.⁊.ij
p.ti.x.c.i.§.v.per totum.
Figuris tribus mediantibꝰ quō videre possumus trinita-
tem in deo.iij.p.ti.x.c.vij.§.v.per totum.
Filiū dei magis decuit incarnari q̄ pr̄em vel spūsanctū
tribus rōnibus.iij.p.ti.xxxi.c.ij.§.i.circa medium.
Filius dei quō missus est ad beatam vgīnem: quare filius
dei missus est: q̄re ad mariam missus: ⁊ q̄re ad virginem
missus ⁊c.iiij.p.ti.xv.c.xij.
Filius dei quō quis fit in ꝓticulari per tria.iiij.pte ti.vij.
c.vi.§.vij.infra mediū ibi. Quantum ad tertium.
Filij quō debent regi: ꝓuideri ⁊c.a parētibꝰ. vide.j. sub
lr̄a.p.sc̄z Parentes.p totum.⁊ hoc infra.
Filiatio est multiplex fm q̄ multiplex est paternitas sc̄z fi
liatio eterna ⁊ ineffabilis: diuina ⁊ cōmunicabilis: humā
na ⁊ variabilis.iij.p.ti.i.c.xxvi.
Filiatio diuina ⁊ cōmunicabilis est triplex. s. filiatio p crea
tionem: filiatio p glorificatiōem: ⁊ filiatio per iustificatio
nem.ibidem.§.ij.
Filiatio humana ⁊ variabilis est triplex: sc̄z spūalis lega-
lis ⁊ materialis ibidem.§.iij.
Filiatio spūalis q̄ per hoiem fit triplr contrahitur: q̄s dici
tur pater spūalis alicuius ibidem.§.iiij.
Filiatio legalis que dicitur: ⁊ ista filiatio legalis triplici-
ter probatur: sc̄z per legem moysaicam: canonicam: ⁊ ci
uilem: ⁊ filiatio que dicit adoptio q̄d est: quomodo fit: et
quis non potest talem filiationem facere: ⁊ qui eius effe
ctum ibidem.§.v.
Filiatio naturalis est triplex sc̄z legitima: illegitima: ⁊ le-
gitimata.ibidem.§.vi.
Filiorū illegitimatoꝝ legitimatio describitur.j.sub littera
l.sc̄z legitimatio, ⁊ ibidem.c.xxvij.
Filij excluduntur ab hereditate tribꝰ casibus: vpūt filij p
patrem exheredari in certis casibus: ⁊ filij monachi nō
debēt ꝓpterea ab hereditate excludi.iij.p.ti.x.c.iij.§.iij
Filijs legitimis ⁊ illegitimis quō parentes ipsis debent p
uidere vario modo .iij.parte ti.x.c.iij.§.iiij.h.vide tamē
per totum.§.
Filiationem triplicem acquirit homo per baptismū.iij.p.
ti.xiiij.c.ij.§.ij.b.per totum.
Filij quō debēt instrui ⁊ regi a parentibus: ⁊ que mala cō
mu .er sunt in iuuenibus a q̄bus parentes eos debent
retrahere.iiij.p.ti.ij.c.v.§.iij.iiij.⁊.v.p totum.
Filiusfamilias q̄ si abstulit a bonis parentū contra volun
tatem eoꝝ furtuꝫ cōmisit: ⁊ si est q̄d notabile mortale pec
catum est.ij.p.ti.i.c.xv.§.i.ante mediū.ibi. Item nota.
Filij filie ⁊ familia raptoꝝ vsurarioꝝ vel alioꝝ qui restitu
tioni sunt obligati viuentibꝰ de bonis ipsoꝝ excusari ta-
lesposlint p q̄nq̄.ij.p.ti.i.c.xij.§.xix.p totum.
Filialis timor: describit vario modo.j.sub littera.t.sc̄z Ti
mor.⁊.iiij.p.ti.xiiij.c.xiij.
Finē ⁊ vltimum quō opꝫ ponere necessario in humana vi
ta: q̄d vlterius declaratur.iij.p.ti.vij.c.iij.ante.§.
Fines vltimos diuersos volūtas vnius hominis simul acce
dere non pōt: ⁊ quare ibi.§.i.per totum.
Finis vltimus gratia oia que sc̄z homo vult intendit. hoc p
batur dupliciter. ⁊ vtrū alia ꝓueniunt in vltimo fine cum
creatura rationali ibi.§.ij.per totum.
Finis vltimꝰ omnium hoium vnus est: ⁊ q̄re hoī cōuenit
ager .cumq̄ agit ꝓpter finem ibidem.§.iij.
Finis gratias agere nō soluꝫ ꝓuenit hoi sed etiā alijs crea
turis: q̄ hoc necessarium sit pbatur ibi.§.iiij.p totum.
Finis aie rōnalis est q̄ .plex.i.p.ti.i.c.iiij.§.ij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Flagella quib' a domino

flagellamur si pacięter accipim' ⁊ sustinemus patięter de ipsis quis accipit vtutē satisfactionis ꝑ peccatis ⁊c. iij. par. ti, xiiij. c. [illegible] paulo ante. §.

Flagellat deus hominē in presenti quinq; de caus' que p ordinē declarātur. iij. p. ti. xxix, c. i. §. i. ⁊ de varia puniti one vide ibidem ante ⁊ post.

Flagellis siue tērationib' q̄ q̄s nō dz diffidere vl' dōsperare si nō cito liberaṁ ⁊c. iiij. pte ti. vij. c. ij. §. vi. in medio.

Fletus siue luctus est triplex. p̄m' est de ꝑpetrata iniq̄ta te. scōus de aliena calamitate. ⁊ tertius de dilata felicita te: ⁊ q̄ lugētes dicūt beati. iiij. p. ti. vij. c. vi. §. iij. per to.

Flet' fetor. ⁊c. quō erūt in dānatis ⁊c. i. p. ti. ix. c. iiij. §. ij.

Deflenda quō sint spāliter tria gn̄a sacrilegiorū in eccl'ia militante. ij. pte ti. i. c. xxi. §. v. vi. ⁊ vij. p totu.

Fornicatio est prima spe

cies luxurie. in quo cōsistit vel ꝓuenit cū luxuria: q̄ sunt ipsi' species siue grad'. ⁊ quō iste spēs diuersificāt ma gis ex pte femine q̄ ex pte viri ⁊c. ij. p. ti. v. c. ij. ante. §.

Fornicatio describit' per illud psalmiste. Perdidisti oēs qui fornicant' abs te. ⁊ ponit' p themate. ⁊ tria membra desuper ibidem. §. i. per totum.

Fornicatio in scripturis vario modo dr ydolatria vel in fidelitas: ⁊ in q̄bus locis. dr etiam large ⁊ moralitēr que cumq; culpa mortalis: ⁊ quomō. ⁊ q̄d est fornicatio sim plex ⁊c. ibidem. §. ij. per totum.

Fornicatio q̄ est peccatū mortale, pbatur quadruplici ra tione cū exemplo ibidem. §. iij. per totum.

Fornicatiōe quō subtrahitur homini dei presentia p gra tiam: pbatur hoc varijs auctoritatib'. ⁊ historijs ex scri pturis. que mala in homine facit fornicatio: quibus as similatur ⁊c. ibidem. §. iiij. per totum.

Fornicationē si sacerdos fecerit: quā penā incurrit ꝑ ca nones. iij. p. ti. xvij. c. xxi. §. v. post p̄n. ibi. Prim' canō.

Fornicatione notoria quomodo quis incurrit suspensio nem. iij. par. ti. xxvij. c. iij.

Fornicationē q̄re ho naturaliter verecūdat'. iiij. p. ti. iiij. c. i. §. vi. circa fine ibi. Quarta est ꝓcuranda.

Fornicatio simplex q̄ mortale peccatū fit. ostendit ⁊ p batur. ⁊ aliquor error confunditur dicentium nō pec catum ⁊c. iiij. p. ti. xij. c. ij. §. iij. p totū

Fornicationē cogitās potest de duobus delectari. s. ō ipa cogitatōe: ⁊ de fornicatōe cogitata: declarat' quō fit. et q̄n est pctm̄ ⁊c. ij. p. ti. v. c. i. §. v. post pri. ibi. Sed oport et pro. ⁊c. vide et [illegible] j. sub. littera. l. scz Luxuria.

Fornitudinis donū describit' p themā ex ps̄. qō [illegible] ipso declaratur cuz quadruplici membro. iiij. parte ti. xiij. c. i. ante. §. per totum.

Fortitudinis donū q̄d est: q̄d ꝓtat: ⁊ quō differūt ꝓfi dentia ⁊ firmitas q̄s dat fortitudo. ibidē. §. i. per totum

Fortitudo q̄ fit effectus diuinalis. pbat'. ⁊ duplex est act' fortitudinis. ibidem. §. ij. per totum.

Fortitudo quō in actu suo est rōnabilis siue virtualis. et quomodo ipsa vario mō accipit'. ibidē. §. iij. per totum.

Fortitudinis fructus siue vtilitas quis est. circa actū for titudinis tria ꝓsiderantur: quādo actus fortitudinis [illegible] ad salutem. ibidem. §. iiij. per totum.

Fortitudo quomodo dicitur tripliciter scz quedam dicit' temporalis: quedam specialis: ⁊ quedam generalis. ibi dem. c. ij. ante. §. per totum.

Fortitudo temporalis q̄ est siue in quo ꝓsistit. ⁊ ponit' tri plex fortitudo scz criminalis dominij temporalis: ⁊ for titudo corporalis: ibidem. c. ij. §. i. per totum.

Fortitudo specialis quomodo vel est ex acqui[illegible]one: vel ex doli actione: ⁊ quomodo varie virtutes cooperantur ad istam fortitudinem. ibidem. §. ij. per totum.

Fortitudinis donum q̄ est ex [illegible]perratione spūsanctī ostē ditur. quomodo fortitudo hec inducit ad contemptum vite ob amorem dei: ⁊ ad martyrium sustinendum. ibi dem. c. ij. §. iij. [illegible] iij. per totum.

Fortitudo q[illegible]modo accipitur pro vtute generali: ⁊ quo modo est presumptionis exclusiua: est f[illegible]tionis ag gressiua: est debilitatis remotiua [illegible]fectionis conti nuatiua. ibidem. §. v. per totum.

Fortitudo quid est: scilz quando est theologica virtus q̄ regulat. ⁊ que sunt ipsius partes. i. parte tit. i. c. iij. §. ij. circa medium ibi. Fortitudo est ⁊c.

Fortitudinis preconia assignari possunt tria eo q̄ aium tripliciter firmant. iiij. parte ti. iij. c. i. §. i. per totum.

Fortitudinis virtus circa que consistit. ⁊ que virt' est for titudo ⁊c. ibidem. c. ij. per totum.

Fortitudinis partes sunt triplices. scz subiectue: integra les: ⁊ potentionales. ⁊ duplex est actus fortitudinis ⁊c, ibidem. c. iiij. per totum.

Fortitudo penitētis hominis prouenit ei ad quattuor. ij: parte ti. ix. c. xv. §. iij. circa mediū. ibi. Tertiū est ⁊c.

Fortuna describitur per themā ex ps̄. qō ⁊ de ipso decla ratur. ⁊ diuersor pbor opinione ponūtur de fortuna. quomodo diffinitur: quando dicitur fortuniū: quādo in fortuniū: ⁊ quando diffortuniū: ⁊ quādo p̄ter intentio nem: ⁊ quando per comparationem. ij. pte ti. xij. c. ix.

Fortuna de quibus bonis est. ⁊ quare: ⁊ quomodo. ⁊ quo modo ipsa fortuna se habet circa ipsa bona exterioza: et quare non est sperandum in bonis temporalibus ibidē §. i. per totum.

Fragilitas ignorantia et

malicia quomodo sunt causa peccati. i. parte ti. vi. c. i.

Fraterna correctio describit'. s. sub littera. c. scilicet Cha ritas. ⁊. ij. parte ti. ix. c. vi. per totum.

Fraterna conuentio quando est symonia. ij. parte, tit. i. c. v. §. xix. per totum.

Fratres quare plus dicuntur religi[illegible] q̄ monachi. iij. p. ti. xvi. c. x. §. x. post principium.

Fratr' pdicator hēs varia. j. sub lra. p. [illegible]dicator fratrū.

Fraticello error vario mō ⁊ ad longum valde [illegible] ⁊ oppositū ostendit ⁊c. iiij. pte ti. xij. c. iiij. per totum.

Francisci beati regula in multis passib' declarat'. iij. pte ti. xvi. c. i. §. viij. per totum.

Fratr' minor vide varia. j. sub lra. m. s. minor fratrum.

Fraudulētia describit' vario mō q̄ cōmittit' in emptione, venditōe siue negociatōe. Et negociatio est triplex mū dalis ⁊ scelesta spūalis ⁊ honesta: tpalis ⁊ modesta. ij. p. ti. i. c. xvi. §. i. ij. ⁊. iij. per totum.

Fraudes describūtur q̄ cōmittūtur i negociando. Et tria mala q̄ facit dolus ⁊c. ibi. c. xvij. ante. §. per totum.

Fraus ⁊ dolus ⁊ astutia [illegible] in alijs peccatis reperiunt: cōmunius tm̄ in vitio auaricie. s. venditiōis. ⁊ q̄d in istis significat astutia ibidem. §. i. per totum.

Fraude quō etiā dol' exerceat. ⁊ q̄d est dol': ⁊ in quo ꝓsistit quomodo diuersimode accipit'. ⁊c. ibi. §. ij. per totum.

Fraudulētia ista [illegible] est mortale: ⁊ q̄n tenet' ad restitu tionē: ⁊ quō ipsa nt in rei q̄dditate: in sui p̄titate: ⁊ in ei' qualitate: in soluēdi tarditate: i pcij mutabilitate: ⁊ [illegible] intētiōis prauitate. ibi. [illegible] iiij. v. vi. vij. vi[illegible] ix. p totum.

Fraudatoria manus quō describit' ⁊ q̄d significant eius quinq; digiti. ij. par. ti. ij. c. i. §. xij. per totum.

Fraternitatis in collegio. p̄missiones vel ꝓuētiōes inde bite facte vel. p ingressu monasterij quō inducūt s[illegible]

Fraudes quomodo va[illegible] (mam. ij. p. ti. i. c. v. §. xix. [illegible]orū rio mō cōmittūt artifices in suis officijs. iij. p. ti [illegible] iij. c.

Fraudē quō cōmittūt camerarij siue reddi (iiij. p totus tuarij cōtatū leuantes ipsorum pecunias ⁊c. ij. parte ti

Fraudem legibus facere q̄ iniu[illegible] (tu. i. c. xvij. §. vij. p to. stum est ⁊ peccatum probatur. ⁊ fraus fit legi quattuor modis. iij. parte ti. viij. c. ij. post medium. ibi. Ite nota.

Freneticus adultus vel amēs si anteq̄ incurrit amentiam habuit, ꝓsitū ⁊ volūtatē suscipiēdi sacra: nō debēt sibi denegari. i. p. ti. iiij. c. xiij. §. iij. an me. ibi notandum' tm̄.

Fruitio est secūdus act' volūtatis ellicit'a volūtate. in frui tione duo cōsistunt: in quo ꝓsistit ista fruitio. ⁊ quō diuer simode fm̄ diuersos respectus. i. p. ti. iiij. c. v

Frui aliq̄ dr tri[illegible]bus psonis in dinis: est vna fruiti one fruendus. pon[illegible] desup duplex ratio ibi. §. i. p totum.

Fruitio q̄r fit: quō differūt fruitio ⁊ dēlectatio: q̄ fit vltim' finis: ⁊ fruitio dic delectatiōz. Jn fine declaranṁ ista ibi.

Fruitio est tertia dos aie: quō hec fruitio est (§. ij. p totū delectatio ⁊ gaudiū q̄d habent sancti in deo viso ⁊ ama to. Et huius fruitiōis obiectū p̄ncipal' est deus. hoc ꝑ q̄tuor rōnibus ⁊c. iij. p. ti. xxx. c. vi. ante. §.

Fructus verbi dei auditi siue ꝓdicatiōis fructus sunt duo decim: q̄bus oibus p̄uantur qui non audiunt p̄dicatiōes sed negligunt. ij. p. ti. ix. c. xi. §. ij. per totum.

Fructus spūs quō sunt actus vtutū: ⁊ hoc nomē fructus quō a corporalibus ad spūalia est translatum ⁊c. ⁊ beati tudines cum sint actus virtutum: quō differunt a fructu iiij. pte ti. v. c. xxi. ante §.

Fructus spūs describunṁ quos enumerat aplus ad Gal'. vi. ⁊ p ordinem declaranṁ ibidem. §. i. per totum.

Fructuosa quo debent esse opera hois, ⁊c. iiij. parte ti. ij. c iij. infra medium. ante. §.

Fructus bone arboris q̄ sunt. i. p. ti. iiij. c. xiiij. §. v. ⁊ ante.

Fructus meritor est triplex. i. p. ti. vij. c. iij. §. iij. ante me dium. ibi. Secundum genus bonorum.

Fructus bone ꝓscientie sunt septem. i. p ti, iij. c. x. §, vi. post medium. ibi. Qd̄ gaudium causatur.

Fugientes ad palatium epi

scopi debent defendi ⁊ nō extrahi nisi in certis casib', iij pte ti. xij. c. iij. §. i. ante medium.

Furtū describit' p themā ex ps̄. qō de ipo declarat'. ponūt desup tria membr[illegible]. p. ti. i. c. xiiij. ante. §. p totum.

Furtū quō perpetrat' circa substātiā tpalem. s. in rebus in uentis: in reb' [illegible]scriptis: in reb' sibi accōmodatis: in scri pt[illegible]ptis vel retētis: ⁊ i his rebus occulte subtractis ibidem. §. ij. per totum.

Furtum q̄re est grande peccatū: ponit' desuper triplex ra tio: ⁊ est mortale nō solū cum furat' quis q̄d notabilis va lōris est in se: sed etiā cū notabile nocumentum est ei cui auferatur ⁊c. ibidem. §. iij. p totum.

Furti species multas: ⁊ naturā eiusdem: ⁊ de iuentis que sibi retinentur: ⁊ de pignore: de cōmodato: de deposito de locutiōe: de conductiōe: de prescriptiōe: quomodo in istis cōmittitur vario modo furtum. vide ibidem, ca. xv. ante. §. per totum.

Furti in genere ponunṁ q̄tuo[illegible]alus in quibus sibi nemo satisfacere ꝓpōt: ⁊ de varijs modis abstrahēdi bona filio rum: vxorū ⁊ pauperū: ⁊ vbi in istis peccatū mortale cō mittitur ⁊ vbi non. ibi. §. i. per totum.

Furtum cōmittens vt xpianos detentos a paganis libe ret: munq̄d xpiano qui detinet' a sar[illegible]eno licet furari. i[illegible] dem. §. i. circa fi. ibi. Quid si quis.

Furtum non facies. est septimū p̄ceptum: q̄d intelligitur furti noie: [illegible]rtuor modis fi[illegible] p̄ceptum furtus: ⁊ quō multis modis acquirit bona tpalia iniuste. p̄ma parte ti. xiiij. c. iiij. §. xi. p totum.

Furti: rapine: sacrilegi: vel iniuste damnificationis crine [illegible]cipantes, mortaliter peccant. Et quibus modis fit ista p[illegible]cipatio. ij. pte ti. i. c. xij. §. xi. xij. ⁊. xiij. p totum.

Fu[illegible]m vel rapinam scienter emens ⁊ quod pertinet ad participationem: quomodo tenetur reddere: ⁊ talis e mens multa mala incurrit ibidem. §. xvi. vide etiam. §. xvij. ⁊. xviij. p totum.

Furto viuentes quomodo tenentur ad restitutionem ibi dem. §. xvij. ⁊. xviij. per totum.

Furta rapine [illegible]hmōi prius sunt restituenda q̄ vsure: p pter offensio[illegible]. ꝓpter exprobrationem: ⁊ ꝓpter expul sionem. ij. par. ti. ij. c. vij. §. j.

Furta vl' rapta describunṁ sub septuplici differētia: ⁊ quō fiunt restituēda ⁊c. ij. p. ti. ij. c. ij. §. iiij. [illegible]totum.

Furatoria manus describit': ⁊ quid significant eius quin q̄ digiti siue modi. ij. p. ti. ij. c. j. §. v.

Furtum ꝓnist filius qui abstulit bona parentum cōtra iporum voluntatem: et si est quid notabile est mortale peccatum. ij. parte ti. j. c. xv. §. j. ibi. Jtez nota q̄ filiusfa milias, ante medium.

Audiū est triplex scz

S criminale: spūale: ⁊ cōprehensoriuz: ⁊ quō alī qui gaudent de vanitate mūdi: alij de voluptā te peccati: alij de voluntate boni: ⁊ alij de dei visione. j. p te ti. vj. c. v. §. iij. p totum.

Gaudium ⁊ delectatione quō habent sancti in deo viso ⁊ amato. iij. p. ti. xxx. c. vj.

Gaudium in spūsancto in quo consistit iuxta illud. Fru ctus autē spūs est gaudium. iiij. par. ti. v. c. xxj. §. j. post p̄ncipium. ibi. Scōs fructus. s. ꝓcedens.

Gaudiū q̄ est vtus hoc pbat': gaudiū quō causat' ex cha ritate: vtrum gaudiū spūale q̄d est ex charitate hz admi xtum in patria. ⁊ vtrū gaudiū spūale ex charitate causa tum possit ipleri ⁊c. iiij. p. ti. vj. c. vij. ante. §. p totum.

Gaudiū vez de quo xps loquit'. Et gaudiū vestrū nemo tollet a vobis. E iuxta illud. Jntra in gaudium dn̄i tui. Jstud gaudiū ꝓuenit a sex ptibus. ibi. §. j. p totum.

Gaudiū multiplex describit' ex illo Lu. j. Exultauit spūs meus ⁊c. iiij. p. ti. xv. c. xix. ante. §.

Gaudium siue exultatio quō est triplex. s. gaudium de in ferion entitate: ⁊ deceptiuū gaudiū de equali bonitate ⁊ letificatiuum: ⁊ gaudium de superiori deitate ⁊ excelsi uum. ibidem. §. j. per totum.

Gaudium ⁊ delectatio quō differūt. j. p. ti. vj. c. v. ante. §.

Genealogia xpi Matthei

p̄mo moralizat' fm̄ oia noia. iiij. p. ti. xv. c. vj. p totum.

Genealogizare quare scriptura non ꝓsiecuit mulieres si cut viros. ibi. c. iiij. §. iij. quasi p totum.

Genitalis mēbri motus vñ ꝓsurgit etiā p̄ter rōnem. j. p. ti. iiij. c. x. §. ij. in fine ibi. De mēbro genitali.

Gentiles quō vario modo xpo dant testimonia etiā fidei xpiane: ⁊ quō p̄ncipaliter sybilla hoc fecit ⁊c. iiij. par. ti. viij. c. j. §. iij. ante medium.

Gentilū pbor doctrine vl' poetrie [illegible] nō ꝓsint ad salutē [illegible]ngū valde declarat'. iiij. p. ti. xj. c. iiij. p oēs. §.

Gentilū errores vario mō describunṁ in q̄bus errāt ō di uinitatē ⁊ circa fidē ⁊c. ibi. c. v. p̄ncipal'. §. j. p totum.

Gentiles quō adorabāt tria genera falsor deor: ⁊ q̄ spāli ter hoc fecerūt ⁊c. iij. p. ti. xxx. c. j. §. iij.

Genuflectione ⁊ deuotiōe: quō deus ⁊ scti debent adora ri in templo ⁊c. iij. p. ti. xij. c. vij. §. ij. p totum.

Gestu qualem disciplinam habere debet religiosus. iij. p. ti. xvj. c. viij. §. v. per totum.

Gibbosus quō nō repellit'

a p̄motiōe ad ordines ⁊ q̄s. iij. p. ti. xxviij. c. v. circa me:

Gladio quadruplici quō

dz vti a[illegible]ieps. s. gladio dilectiōis: diuini sermonis: pas sionis: ⁊ vltionis pctor. iij. p. ti. xx. c. iij. §. ij. p totum.

Gladius multiplex reperitur in scripturis. s. materialis: cri minalis: ⁊ spūalis: q̄bus figuranṁ isti gladij: ⁊ quomo do [illegible]nā beate virginis ꝓtransiuit gladius ⁊c. iiij. p. ti. xv. c. xxxvj. per totum.

Gloriant' aliqui triplic. s. in deo: in proximo: ⁊ in mundo que tria ad longum: [illegible]quomodo gloria vario modo in

Universidad de Deusto
Biblioteca

scriptu ra accipiť.ij.parte ti.iiij.c.i.§.i. per totum.
Gloria inanis describiť.j.sub lra.i.ſ.inanis.⁊.ij.p.ti.iiij.
Gloria pmissa a deo quo nos sollicitat ad dilectio (c.i.
nem dei.iiij.pte ti.vi.c.iij.§.ij.in medio.
Glorificatoꝝ coꝝ ꝝ dotes describuntur sub lra.d.ſ.Do
tes.⁊.iij.par.ti.xxx.c.iij.iiij.v.vi.⁊.vij.
Gloriá bróꝝ quó vidět dãnati.i.p.t.ix.c.iij.§.iij.post pn.
Glorianě diuites ⁊ pompoſi in diuitijs ⁊ gloria dom' fue
ij.pte ti.iiij.c.iiij.§.vi.per totum.
Gloria mundi que eſt:⁊ quomodo quis gloriatur in mũ
do ⁊c.ij.p.ti.iiij.c.i.§.i.etiam.c.iiij.

Gratie diuine proprieta

tes quomodo describũtur ad similitudinẽ seminis ma
terialis.iiij.par.ti.ix.c.i.ante.§.per totum.
Gratia fm doctores eſt duplex.ſ.gratũ faciens.⁊ gratis
data.⁊ vtraq; gratia plenissime fuit in xpo.Eſt tamẽ tri
plex differẽtia inter istas gratias ibi.§.i.per totum.
Gratie nobilitas ⁊ pcioſitas quõ assimileť luci: ponũtur
desuper duodecim ppietates gratie ad similitudinem
luminis materialis.ibidem.§.ij.per totum.
Gratie operositatem que sequũtur:quomodo nemo re
pente fit summus ⁊c.ibidem.§.iij.per totum.
Gratia quomodo ducit ad gloriã:⁊ quõ gratia sumiť vn
decim modis.ibidem.§.iiij.per totum.
Gratia gratũ faciẽs q̃ eſt ⁊ quõ.⁊ gratia fm cões modũ
loquẽdi tripliť consueuit accipi.ibi.c.ij.ante.§.
Gratia dei qñ dr dilectio dei ⁊c.ibi.c.ij.§.i.per totum
Gratia quõ eſt quedã q̃litas in aia ibidẽ.§.ij.per totum.
Gratia ipa q̃ sit in essentia aie sicut in subiecto nõ in po
tentia aliqua aie:pbať ibi.§.iiij.per totum.
Gratia q̃ differt a vrtutib' infusis pbať.⁊ vlteri' decla
Gratia quõ diuidiť in gratiã gratũ facien (rať ibi.§.iij.
tem ⁊ gratis datam:in operantẽ ⁊ cooperantẽ:in pæue
nientẽ ⁊ subsequẽtem:⁊ gratiã gratis datã.ibi.c.iij.p to.
Gratia quõ diuiditur in operantẽ ⁊ cooperantẽ:⁊ gra
tia duplr intelligiť ⁊c.ibidem.§.i.per totum.
Gratia q̃ dicit præuenies ⁊ subsequẽs.vbi vnginalr tra
hitur ex scriptura:⁊ qñq; sunt effect' gratie|gratũ faciẽ
tis in nobis ⁊c.ibidem.§.ij.per totum.
Gratie quõ diuidũtur fm illud apli.Diuisiones gratia
rus.sunt.ad q̃d ordinať ista gratia.tria reqrunť ad b q̃
⁊ subdiuidũtur ibidem.§.iij.per totum.
Bře gratis date quõ cõparať ad grãm gratuz faciẽtem
Gratia vñ originalr causať.quõ ad ean (ibi.§.iiij.p to.
dem reqrit ppatio:quõ vna est maior alia q̃ angeli dñr
purgare:illumiare ⁊c.quõ intelligiť ibi.c.iiij.ante.§.
Bře q̃ reqrat pparatione ostenditur ⁊ pbatur. ⁊ du
plex præpatio hois ad gratiã.ibi.c.iiij.§.i.p totum.
Bře hois præpatio nõ necessitat ad gratiã.pbať.⁊ decla
Bře q̃ nõ est in oibus eq̃liter pbať (rať ibi.§.ij.p totũ
⁊ declarať p duo mẽbra.ibi.§.iij.per totum.
Gratiã si habet homo hoc non scire potest certitudinalr
quomodo tamen ⁊ per que cognoscere põt si ipsam ha
bet:ponũtur aliqua signa ibi.§.iiij.per totum.
Gratia gratũ faciente priuat' homo nõ põt p oia pcepta
dei implere.qd ostenditur ibi.c.v.ante.§.
Sine gratia vitã eternã mereri nõ possum' ibi.§.i.p to.
Gratia dei nõ opante resurgere nõ pt hõ a pctõ:pbať.⁊
Gratia dei nõ iuũte q̃s a pctõ ab(ostendiť ibi.§.ij.p to.
stinere nõ põt:qd ostenditur ibi.§.iij.per totum.
Gratie pparatione homo non potest causare p seipsum:
qd ostenditur ⁊ pbatur ibi.§.iiij.per totum.
Gratia siue donũ habituale psecut' q̃ adhuc indiget au
xilio gratie dei:pbať ibi.§.v.vij.⁊ viij.per totũ.
Gratie effectus quõ est iustificatio impij:habes. sub lit
tera.i.scz iustificatio impij.⁊ ibi.c.vi.per totum.
Gratie coopantis effectus quõ est meritũ ⁊c.desuper vi
de sub littera.m.scz merituũ.⁊ .c.vij.per totum.
Gratia qd est principiũ meriti pncipalius p charitatem
q̃ p alios actus.pbatur ibi.c.vij.§.iij.
Gratie sacraler quare nõ sunt scripte in euangelio:⁊ in
actibus apstoꝝ:ponunť desup sex rõnes.iiij.p.ti.xv.c.
xvi.§.ij.ante mediũ.ibi.Quantũ ad sc'ꝝ.
Gratiarum veritate quõ deo redẽtis rõnem in nouiť
simo .iiij.par.ti.xiiij.c.ix.§.iiij.
Gratia nobis a deo exhibita quõ excitat nos ad dilectio
nẽ.iiij.p.ti.vj.c.iij.§.ij.añ mediũ.ibi.Quantũ ad tertiũ
Gratiã habere quõ se quis estimare põt p octo signa.iij.
p.ti.xviij.c.v.§.vij.circa medium.
Gratia alicui pcessa nõ est in eius dispendiũ reto:quẽdũ
Eſt vna de reg.iu.q̃ ⁊ declarať.j.p.ti.xx.c. vnico.sub.
ibi.Qd ob gratiam alicui conceditur.

De gratiarum actione.

Gratia quõ multipliciter

accipiť ab archidiacono:quõ inuitamur ad gratiarũ ac
tionẽ:d q̃bus debem' esse deo grati.p retributiõe:⁊ q̃s
dr esse mag' grat' an inocẽs q̃ penitẽs.iiij.p.ti.v.c.xij.
Gratiarũactionẽ opari quõ nos inuitãt multitudo scriptu
raruz:plenitudo cunctaꝝ creaturaꝝ:⁊ tpis aptitudo ple
ni gratiarũactionẽ.ibi.§.j. p totum.
De q̃bus beneficijs debemus deo esse grati:⁊ q̃ sunt pn
cipaliter ista beneficia ⁊c.ibi.§.ij.p totum.
Gratitudinis virtus quõ exigit vt nõ solũ deo simus gra
ti de suis beneficijs:s etiã creaturis rõnalibus vt paren
tibus benefactoribus.§.iij. per totum.
Septẽ sũt cauẽda i bñficio: recõpẽsatõe.ibi.§.iiij.p to.
Gratias vl' gratiarũactione. quõ debemus deo reddere
de oibus creaturis:⁊ quõ elemẽta ista ad hoiem clamãt
j.par.ti.iiij.c.vij.§.ij. per totum.
Gratiã debemus esse deo de qtuo: beneficijs.j.p.ti.iiij.c.
xiij.§.ij.vltra mediũ.ibi.Quarta est ⁊c.
Gratitudo hz tres gradus:⁊ sili ingratitudo tot hz gra
dus.ij.p.ti.iiij.c.ix.§.j.circa pncipium.
Gratiã quõ debem' esse deo.ſ.pter oblata diuinalia col
lata sacralia:sublata infernalia:allata naturalia:⁊ es
supnaturalia.ij.p.ti.iij.c.ix.§.viij.ix.x.xj.xij.⁊ .xiij.p to.
Gratiarũactio qualis requiriť post factam cõionem ⁊c.
iij.par.ti.xiij.c.vj.§.ix.
Ingratitudo describiť.j.sub lra.i.ſ.ingratitudo.⁊.ij.p.ti.
Gratiã quõ debemus esse deo de sex bñfi (iij.c.ix.ante.§.
cijs.ij.p.ti.iij.c.ix.§.vij.circa finem.
Gratian' in decret' in multi passib' nõ teneť:⁊ etiã multã
antiq̃ iura nõ tenenť.iiij.p ti.xj.c.viij.§.j.ij.iij.⁊.iiij.p.t.
Gradus septẽ ponunť p quos ascendiť ad deũ siue ad vi
sionẽ dei:qui tñ vario modo subdistinguũť ⁊ declaranť
iiij.p.ti.xv.c.xvij.§.j. quasi p totum.
Gradus describiť fm illu 1 ps.Deus cognosceť in gradi
bus eius.iij.p.ti.xix.c.vj.ante.§.
Gradus duodecim sunt humilitatis fm.b.Benedictum
in regula ⁊c.iiij.par.ti.iiij.c.xij.§.ij.
Gradus psanguinitatis affinitatis ⁊ cognationis spũa
lis describunť ⁊ e umeranť:quõ ⁊ q̃ impediũt mrimo
nium ⁊c.ij.p.ti.v.c.v.§.j.p totum.
Gradus pcti mortalis ⁊ q̃tra est.j.p.ti.ix.c.j.§.j.

Gubernatio quõ significa

catur p crura:⁊ quõ p ipam vnusq̃sq; se ⁊ alios regere
dr.iiij.p ti.ij.c.iiij.ibi.octaua dirigit gubernationes.
Gula est vnũ pctm de septẽ capitalib' vitijs: quõ diff
q̃re dicit appetit' inordinat': q̃re dicit pctm:duplex ap
petitus describiť circa gulã ⁊c.ij.p.ti.vj.c.j.ante.
Gule materia quõ est esca ⁊ potus:⁊ omis esca in se nõ est
mala s bona:qd pbať ex scriptura. Et quidã error circa
istã materiã destruiť:⁊ q̃ sumptio cibi repugnat rectitu
dini voluntatis:pungit tripliť ⁊c.⁊ esus carnium quõ ⁊
qñ interdiciť ⁊c,ibi,§.j,per totum,

Gule culpa in quo psistit:quõ cib' dr sumi:⁊ gulis gula ẽ
vitiũ capitale.non rñ semp mortale:⁊ qñ ⁊ qñ non:⁊ cir
ca q̃ attendiť grauitas istius peccati ibi.§.ij.p totum
Gula quõ puniť pena corpali spũali ⁊ generali: pbať va
rijs auctib' ⁊ exemplis:⁊ quõ vnus aie p g' la infirmari
Gule vitiũ quõ nos tentat qnq; modis:⁊ (ibi.§.iij.p to.
quõ gula importat i ordinata ocupiam edendi:q̃ inor
dinatio duob' modis põt attendi:⁊ q̃ derestabile vitiũ
est gula oñdiť p auctoritatem Amb.⁊ q̃ qnq; mala oriũ
tur ex vitio ibi.§.iiij.per totum.
Gule qnq; spẽs describunť.ſ.quõ aliq̃ excedunt in exces
siua q̃titate:aliq̃ cum laura q̃rate:aliq̃ cũ accurata stu
diositate:aliq̃ ex nimia auiditate:⁊ aliq̃ sub tpis iportu
nitate.ibi.§.v.vi.vij.viij.⁊.ix.p totum.
Gule q̃nq; dantur remedia ibi.§.x.
Gula ẽ vitiũ capitale hñs sub se filias.ſ.hebetitudinẽ:ine
pta leticiã:multiloquiũ:scurrilitatẽ ⁊ imũdiciã:q̃re gula
dr vitiũ capitale:q̃re hz.v.filias.⁊c.ij.p.ti.vi.c.iiij.añ.§.
Gule filiabus ponit thema ex ps.qd ⁊ de istis declaratur
quomodo iste filie diuersimode inficiũt homines ⁊c.ibi.
§.i.ij.iij.iiij.v.⁊.vi.
Gula quõ ⁊ quare dr via sumptuosa ⁊c.i.pte ti.v.c.iij.§.i
post mediũ.ibi.Sexta via.
De cibo ⁊ potu ⁊ ieiunio hẽs multa.s.de abstinentia sub
lra.a.⁊ sub lra.i.scz ieiuniũ ⁊ sub.s.scz sobrietate ⁊c.
Gule spẽs quõ est ebrietas in comessationẽ:in ebrietatez
⁊c.ij.pte ti.vi.c.iij.ante.§.
Gustu quõ diabolus tentat hoiem vario mõ.iiij.p.ti.xiij.
c.iij.§.ij.post medium ibi.Quantũ ad gustum.
Gustu quõ dñismode peccãt hoies rã spũali q̃ corpali:
⁊ q̃ mala facit abusio ipi' gust',i.p.ti.ij.c.ij.§.v.p totũ.

Habit' sanctitatis pu

ta religionis siue clericat': quõ sigt statuz q̃ q̃s
obligať ad op a pfectionis:⁊ quõ religio noiat
statũ pfectõis ex i tiõe finis ⁊c.ij.p.ti.iiij.c.vij. ante
§.circa medium.ibi.Sciendũ etiam.
Habit' nouitioꝝ quõ in q̃busdã ordinib' distinct' ẽ ab ha
bi.. pl tionis ⁊c.iij.p.ti.xvi.c.iij.§.i.p totum. modicũ
infra.⁊ de hiru hẽs adhuc varia ibi.c.iij.⁊ in aliis locis.
Habitũ suũ quõ q̃libet religiosus portare teneť patienter
hũc aliq̃ licet occultare:⁊ vtr religiosus hñs curã aiaꝝ
in ecclesia seculari dr se conformare habitui illoꝝ in omi
bus ⁊c.iij.p.ti.xvi.c.vi.ante.§.per totum.
Habitus qualem disciplinam habere debet religiosus,ii.
pte ti.xvi.c.viij.§.iiij.
Habitu depofito si admissus fuerit religiosus ad lectones
legũ ⁊ medicine:isti doctores excõicati sunt maiori snia
iij.p.ti.xiiij.c.xxxviij.p totum.
Habitũ religionis temere dimittẽtes vel eũtes ad studia
sine lnia supioris excõicati st maiori snia ibid.c.iiij.p to.
Habitus sine vestiũ modestia quõ sit seruanda:q̃r inordi
natio duplr fit:⁊ quõ in istis est ordinatio affectus vitio
sa tripliť:⁊ circa defectum põt eẽ duplex inordinatio,iiij,
pte ti.iiij.c.x.§.iiij.per totum.
Habitũ suum dimittẽs monialis etiã n expellaně de mona
sterijs suis ⁊ detur eis licentia manere extra monasteri
um teneť habitũ deferre.iij pte ti.xvi.c.vi.in fi.ante p
mum.§.ibi. Idem de monialibus

Hebetudo est pria filia gu

:quõ ificit itellectũ hois:q̃s dr hẽs:q̃d ipo..at:in q̃ dif
fert a certitate mẽtis.vñ,pcedit ⁊c.ij.p.t.vi.c.iiij.§.ij.p t.
Hec' ppie qui dicunť hedi in scriptura: qui itelligunt
per hedos:quomõ hedi facti sunt hirci:q̃ vox eorũdem
q̃d intelligitur per voce ⁊c.i.p.ti,i.c.ij.§.v.infra mediuz
ad longũ.ibi.Sed iam tertio.
Hermofrodita q̃s dr:quõ est irregularis,iiij.pte ti.xxviij,
c.vi,§,v,per totum,

Heremitarum est tripleꝝ genus.ſ.ſerabite: anachoꝝite: ⁊
cenobite:⁊ q̃ ã vitam vnusquisq; ducebat ⁊c.iij.par. ti,
xvj.c.j.§.iiij.circa principium.
Heremite pmi q̃ fuerunt in nouo testõ:⁊ aliaꝝ religionũ
pmi patres q̃ fuerunt:quõ religiones successiue ,pcesse
runt:q̃ patres eoꝝ:q̃ plus pticipãt in actiua ⁊ ptemplati
ua vita ⁊c.iij.p.ti.xxxj.c.x.§.iiij.p totum.
Heres quõ teneť ad vota ei' cui' est heres ⁊c.ij.p.t.xj.c.ij,
Hereditate pliuanť heredes etiã si filij sint in (§.v.p to.
tribus casibus ⁊ pñt filij p parẽtes exheredari ex certis
causis:⁊ nõ licet parẽtib' excludere filios mõachos ab
hereditate.iij.p.ti.x.c.iij.§.iij.vide enam.§.iiij.de suc
cessione ad hereditatem.etiam.§.v.
Heredũ mortiũ pditões in testis vide .j. sub lra.t.ſ.te
Heres quõ institutur ⁊ de triplici legitima (stamentũ,
portiõe.iij.p.ti.x.c.iij.§.j.⁊.ij.p totum.
Hereditatis successio q̃dlu durat:q̃bus modis ab eadez
disceditur ⁊c.ibi.§.iiij.per totum.
Hereticus vt quis dicať duo requirunť quõ diffiniť here
ticus ⁊c.ij.p.ti.xij.c.iiij.ante.§.p totum.
Hereticos puniẽdo quõ eccla vtiť iustitia ⁊ misericõia ibi.§
Heretici quõ puniunť q̃druplici pena.⁊ pter (j.p totũ
heresim martoꝝ nõ psiscanť dotes vroꝝ nõ pticipãt in
Pena describiť quã incurrũt re (heresi.ibi.§.ij.p totũ.
ceptatores:fautores ⁊c.hereticoꝝ.⁊ in heresim relapsi
quõ debẽt puniri ibi.§.iij.⁊.iiij.p totum.
Hereticoꝝ inq̃sitio quõ fieri dr:q̃ admittunť ad istaz:quõ
inq̃sitores,pcedere pñt ꝗ ipos ⁊ absoluere:⁊ eos ⁊ inq̃si
tor: vn' sine alio põt eos citare ⁊ capere ⁊c.§.v.p totum.
Hereticus q̃ aliq̃s ppie dicit quinq; requirunť q̃ notabi
liter declarať.ibidem.c.v.p totum.
Heretici quõ sunt tertij mali oparij in eccla dei: q̃bus isti
figuranť:quõ deuastãt vineã dñi:quõ dicunť fieri:in q̃
bus errant:⁊ q̃ noiatim isti fuerunt.j.p.ti.v.c.ij.§.viij,
post mediũ.ibi.Tertij operarij mali.
Heretici quõ vario mõ exacuerũt linguas suas ꝗ xpi do
ctrinaz ⁊ veritatẽ fidei:quoꝝ ponunť tres errores:circa
aiam qui etiã destruunť ⁊c.ij.p.ti.xij.c.viij.§.v.p totum
Heretico q̃ cõicat quã penã incurrit fm canones,iij.p.ti,
xvij.c.xxj.§.v.ibi.Tricesimuloctauus.
Hereticoꝝ quõ se habere debẽt inq̃sitores in inq̃sitione
q̃bus plus cõmittiť istud officiũ:quõ seclares nõ debẽt
impedire s adiuuare.⁊ eoꝝ auctoritas pbať ex veteri te
stamento.iij.p.ti.xviij.c.ij.ante.§.p totum.
Heretiq̃ quõ resistẽdũ sit qñ pcediť p epm ⁊ inq̃sitoꝝ ẽ.ibi
Quõ sit faciẽdũ in pcessu cũ notarijs ⁊ cũ car (§.j.p to.
cere:⁊ carcer dr eẽ cõis epo ⁊ inq̃sitoꝝ:⁊ q̃ pcedunť inq̃
sitor' p expediẽdis in officio inq̃sitõis ⁊c.ibi.§.ij.p t.
Hereticoꝝ quõ sit snia danda: ponunť desup quinq; no
tabilia.ibi.§.iij.per totum.
Hereticoꝝ carcer quõ ⁊ q̃re est ad cautelã:quõ aliq̃ depu
tanť ad carcerẽ ppetuo:⁊ aliqui ad tpõ:quõ sit faciẽdũ
in ferẽdis sentẽtijs ⁊c.ibi.§.iiij.p totum.
Hereticoꝝ fautores ⁊ pticipãtes cũ ipsis excõicati sũt ma
iori snia:⁊ quõ inq̃sitores debẽt absoluere volẽtes puer
ti ⁊c:⁊ quõ inuocare pñt brachiũ seculare ibi.§.v.p totũ.
Hereticoꝝ inq̃sitores q̃ esse pñt:cuius etatis eẽ debẽt: a q̃
bus debent abstinere:ꝗ q̃s nõ pñt pcedere:q̃diu durat
eorũdẽ officiũ:ꝗ quos pñt pcedere ⁊c.ibi.§.vj.p totũ.
Hereticoꝝ odemnatoꝝ p sniam bona quõ psiscanť:ponũ
tur desup varia notabilia.ibi.§.vij. p totum.
Heretici ꝗ sublť pape:quõ q̃druplr eos punit:vtrũ du
bius in fide sit cẽsendus hereticꝰ:⁊ dubiũ esse in fide cõ
tingit quinq; modis.iij.p.ti.xxij.c.v.§.x. p totum.
Heresim dãnatam acceptans excõicatus est maiori snia,
iij.p.ti.xxiiij.c.iiij.per totum.
Hereticos sepeliẽtes excõicati sunt maiori sentẽtia. Et q̃
sunt isti heretici:ex quibus operibus hoe ostendunt,iij,
parte,ti,xxiiij,c,v,etiam,vj,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hy ante I et O

Hereticoꝝ errores vario mō describūtur: et q̄ fuerūt noie et in q̄b' errabāt sunt numero, l.xxx. errores. iiij. p. ti. xi. c.

Hereses q̄ sunt et q̄ nō habēt ppīie auctratem (vij. añ. §. quō sūt ꝗ fidē catholicā: et quō sūt dānate ꝛc. ibi. §. i. p to.

Hereses siue errores abbatis ioachim quomodo damnā tur cum aliquibus alijs ibi. §. ij. Vide etiam supra sub littera. e. scilicet error.

Histrionatus ars quō de

seruit recreationi humane: quō et qñ est ꝓhibitū viuere de tali arte: q̄bus interdicit ista ars: et q̄b' tpibus ꝛc. iij. pte ti. viij. c. iiij. §. xij. post medīū. ibi histrionatus ars.

Histrionat' ars quō est illicita. ij. pte ti. i. c. xxiij. in prīn.

Holocaustuz quō aliquis

deo fit p religiōis ingressuz et p tria vota ꝛc. iij. p. ti. xvi, c. i. §. i. vltra medīū ibi. Silr holocaustū.

Homagiū indignū est et a romana ecclia allenū vt p spū alīb' fecere homagiū cōpellat q̄s. est vna de reg. iuris que et declarat. i. pte ti. xx. c. vnico. sub. h. s. homagium.

Homicidū frequēter contingit ex ira: rixa: et bellis: q̄ oia inuste fiunt contra dei preceptum.

Quō intelligit istud. Non occides. et q̄bus reseruat casus absolutionis. ij. pte ti. vij. c. viij. ante. §.

Homicidū describitur p thema ex pš. qō et de ipo declaratur. homicidū pōt eē duplex. et occisor homo siue sāguine humanū fundēs pōt q̄s esse q̄drupliter. §. i. p totuz

Hominē occidere nulli licet. ppria auctoritate nec seipsū p aliquē casuz: nec etiā aliquē impīissimū: necviz iustū ob pūniū: nec vnq̄ ad tollēdū scādalū. ibi. §. ij. per totum.

Homocidij grauitas ondītur multipliter. quō talesvario mō puniūtur: ꝗ graue peccatuz est homicidū: et quō in iure ciuili debet punīri ꝛc. ibidē. §. iij. per totum.

Homicidijs siue bellis siue mutilatoib' quō clerici se regere hīnt ne incurrāt irregularitatē. iij. p. tit. xxviij. c. ij. §. vi.

Homicidū describit ex q̄nto ꝓcepto decalogi. nō (p to. occides. et homicidū siue occisio ꝓpetrat q̄tuor modis i. pte ti. xiij. c. iiij. §. ix. per totum.

Homicida quā penā icurrit fm canones. iij. parte ti, xvij, c. xxi. §. v. ibi. Indecimus.

Homicidio quō q̄s efficit irregularis. iij. p. ti. xxviij. c. ij,

Homicidū verbo ꝓsultatōis quō cōmittit ibi. (§. i. p to,

Homicidium facto cōmittitur tripliciter per (§. ij. p to. qō quis fit irregularis: et per homicidū a casu quomō similiter fit ꝛc. ibi. §. iij. et. iiij. per totum.

Homicidū ope et voluntate quō inducit irregularitatem et sil' quō p mutilationē in bello. vel alīs quō inducit irregularitatē ꝛc. ibi. §. v. et. vi. per totum.

Hoi quō de' fecit tria magna q̄tū ad corpus. i. p. ti. i. c. i.

Hō pīn' quō se filēm fecit iumēt insipiētib' p. x. signa q̄ cognouit. i. p. ti. i. c. ij. §. v. añ medīū. ibi. b aūt pus notat

Homi pmo quomodo deus dederat in sua creatione tria bona filijs originaliter inserta. et illa tria sunt corrupta, et q̄ illoz remedia. i. p. ti. i. c. iij. ante. §. per totum.

Homo quō assimilatur celo et decē sunt celi: quō in istis hō figuratur. i. p. ti. i. c. vij. §. ij. per totum.

Homo non hz plures aias per essentiā: sed vnā tantū. s. intellectiuā in se continētē triplicē virtutē. i. p. ti. ij. c. i. añ. §

Homo quomō p se ipm sibi causat mutationē fantasie in diuersis effectib'. i. p. ti. ij. c. vi. §. vi. per totum.

Hominis est libez arbitriū et aliter ante peccatū et aliter post: et si peccator habeat liberū arbitriū ꝛc. pte ti. iiij. c. ij. §. ij. post medium ibi. In homine est.

Hō quō cōpat ligno: q̄re d̄z antropos. i. arbor euersa quō plantat et quō fructificet. i. pte ti. iiij. c. xiij. §. v. p totuz.

Homo siue volūtas quō assimilat arbori. i. p. ti. [illegible] c. xv.

Homo virtuosus tripliciter describitur ad modum arboris ibidem. §. i.

Homo cognosci potest per ꝓiectam per septem signa si sit bonus vel malus. ibidem. §. iij.

Hoies añ diluuiū diuti' viuebant q̄ nūc ponunt desup sex cāe. i. p. ti. v. c. i §. v. post medīū. ibi. Assignat nihilominꝰ

Hō siue aia vt deo fructificet q̄ sunt facienda. i. p. ti, v, c, ij, §. ix. ante medīū. ibi. Ad hoc añt.

Hoiem faciunt deo abominabilem q̄nq̄. i. pte ti. vi, c, iiij, §. i. circa fi. ibi. Sunt añt quedam

Hō q̄ deū tentat pbat ex pš. et q̄s d. tentare deuz ꝛc. i. p. ti. vi. c. xiij. §. i. post pn. ibi. Secūdo tentat.

Hoium bonoꝝ sex sunt vie per quas immediate post mortem ascendunt in celum. i. pte ti. v. cap. iiij. §. ij. p totum.

Homo quomodo habet sex miserias in sua senectute quātum ad membra exterioza. i. pte. ti, v, c. i. §. vi. post pn. ibi Deinde ponit.

Hoīs quādditas pulchre et vario modo describitur per q̄stionem salomonis. i. pte ti. i. c. vij. p totum.

Hominem tria faciunt obluisci sui dei et primi. i. pte ti, ij, c. ix. §. ij. per totum.

Hō bene viuere volens respicere d̄z septem que ad longū declarāt. i. par. ti, ij. c. vij. p totum.

Hoīs excellentia quomō duo attendit. ij. p. ti. iij. ca, v. §. i, circa medīū. ibi. Pzo declaratione.

Hō quō est hypocrita ad decipiendū primū: et duplr q̄s pōt decipe p hypocrisim ꝛc. ij. p. ti. iij. c. vij. §. ij. p totum

Hō siue peccator quō hz tri[illegible]cem defectum quē non confiderat. ij. p. ti. v. c. xi. §. i. per totum.

Hoīes quō triplr se amant: scz put est cōmune oium: put est ppīium bonorum: put est ppīum maloz. Et hō d̄z aliquid esse duplr. ij. p. ti. v. c. xiij. ante. §.

Hō q̄d est: cui nīlis est: quō se hz homo: vbi est hō: et cum q̄bus socijs. iiij. p. ti. xiij. c. vij. §. iij. per totum.

Hō quō exit i mūdo ad op' suū trib' mōis. iij. p. ti. viij. c. i.

Hoies a natura quō sunt docibiles: et inclinant ad varias scias fm q̄litatem complexionū: q̄d ostendit fm q̄tuor complexiones q̄ sunt in hoibus ibi. §. ij. infra pn.

Hoies mali siue seuētes quō impu[illegible]ant hoiem: siue proximum duplici telo: et quō debem' istis resistere, iiij. pte ti. ij. c. ij. §. v. infra medīū. ibi. In qua[illegible]

Hoi dantur. ix. regule directiue fm q̄s. totā sua [illegible] regere d̄z. iiij. p. ti. ij. c. iiij. a pn. vsq̄ ad. §.

Hoies quō arescēt p timore ante d[illegible]minū iudiciū. iiij. p. ti. xiij. c. xi. §. ij. ante medīū. ibi. Sextū signum.

Hoīs cōplexio est q̄druplex: et ad q̄d isti magis sunt inclinati ꝛc. i. pte ti. i. c. vi. §. i. post medium.

Hoium triplex conditio siue varietas describit: et qui sunt magis timidi. i. p. ti. vi. c. x. §. ij. per totum.

Honestas quō est ꝑs tpantie: quō ipa diuidit in. iiij. virtutes pncipales: quō aliquid d̄: honestū: q̄d est honestum fm Tulliū ꝛc. iiij. p. ti. iiij. c. i. §. viij.

Honestas quō est pulchitudo spūalis: et quō ponit p pte

Honestas quō ocurrit cū vtili et delecta (tpantie. ibi. §. ix bili: et quō differt ab istis ibi. §. x. p totum.

Honor q̄d est: et quō aliqs pōt honorari solum ppter virtutem alterī': et vtrū honorare diuites magis q̄ alios pri[illegible]eat ad acceptōem ꝓsonarū. ij. p. ti. i. c. xx. §. iij. p totum.

Honoris et fame damnificatio quadrupliciter fieri pōt. ij, pte ti. ij. c. ij. §. iij. per totum.

Honoris appetitus tripl[illegible]t inordinatus [illegible] p. ti, iij. c. v. §. i. circa medium. ibi triplr ergo contingit.

Honores et dignitates q̄ñ ꝓcurant: q̄ ꝓiculosuz sit: et quō q̄libet se cauere d̄z ab hmōi ꝓcuratōibus: adducunt multi in exē[illegible]plum. ij. p. ti. ij. c. v. §. ij. p totum.

Honores et dignitates q̄rere vtrū sit licitū: arguit p et ꝓ, et ꝓcludit ꝛc. ij. p. ti. iij. c. v. §. iij. iiij. v. et. vi. p totum.

Honor triplex quō ꝓdit p sacrilegiū. ij. p. ti. v. c. viij. p to.

Honorādi quō pentes sē triplr. ij. p. t. v. c. ix. §. i. et. ij. p t.

Honorādi quō sunt plati qui ꝓstituti sunt in dignitate ibi. c. x. in pn. ibi. Tria ergo.

Honor qualis debetur platis: et q̄s vocatur iste honor ꝛc.

Hy ante O et V

et reuerētia' nō est idē q̄d honor: et quō laus duplr distinguitur ab honore ibi. §. i. per totum.

Honor cui sit exhibēdus: quō diuersa gē[illegible] hoim mandantur honorari in scriptura: et quō sunt diuersimode honorandi q̄ per oia fundant in scriptura ibi. §. [illegible] per totuz.

Honor tpalis no hz in se bitudinē hoīs: q̄d ondit tribus rōnibus. iiij. pte ti. vi[illegible]. iiij. §. iij. per totum.

Honoris bonū quō [illegible]altū appetit. q̄d ondit auctate Augu. et quō illud figurabāt varijs ꝛc. i. pte ti. vij. c. iij. §. i, ante medium. ibi. Bonum honoris.

Hore canonice quō et qñ sunt institute ab ecclia: et fūt numero septem. iij. parte ti. xiij. c. iiij. ante. §.

Horas canonicas legere q̄ tenētur sub pcepto: q̄ tenētur dicere horas in ecclia et q̄ nō. et quō religiosi pfessi tenētur ad horas: et quō quersi ad illas tenētur. ibi. §. i. p to.

Horas canonicas legēdo q̄ clerici tūc dnt dicere: q̄s modus dicendi horas: et prebendati in duab' ecclijs in qua tenētur dicere horas ibi. §. ij. per totum.

Hore brē ꝗ ginis. vigilie mortuoꝝ et suffragia: vtz sint de necessitate dicēde post horas canonicas. et fratres predicatores quō tenētur ad vigilias ꝛc. ibi. §. iij. per totuz

Hore canonice qua hora sunt dicēde: quō i istis debēt seruare ꝓsuetudinē loci: q̄ñ possent preuenire: q̄ñ matutine in sero dici possunt ꝛc. ibi. §. iiij. per totum.

Horas canonicas nō dicēdo [illegible]tuz peccat et quō. q̄ oēs: et quomodo q̄ ōnā hora nō facit: et si dimisit, ppter aliquē defectū qualiter tūc peccat: et qualiter ex obliuiōe: et q̄ et quō tenētur repetere ꝛc. ibi. §. v. per totum.

Qui omisit dicere diuinū officiū vtrū de necessitate sit ei iniungēdū q̄ omissuz suppleat: q̄ possunt talia cōmuta

Horas canonicas dicēdo vtra attētio (re. §. vi. p totum. sit necessaria. et quō ecclia nō ponit intētionē et deuotionem ex pcepto: hz ex gra dei ꝛc. ibi. §. vij. p totum.

Hore siue oratio sicut q̄libet bonū op' reqrit duplicez attentionē: si oratio debet esse meritoria q̄ ad hoc sunt necessaria: et euagatio [illegible] oōne quō nocet et q̄tū pctiñ ibi.

Officiū vtrū sit cantandū: quō cantus (§. viij. p totum. salubriter est instituī: quomodo cantus d̄z esse deuotus tre[illegible] species. [illegible]oꝝ ibi. §. ix. per totū.

Horas canonicas negligēter ꝓsoluēdo qñ et quō est pctiñ mortale. ij. pte ti. ix. c. iij. §. iij. modicū. j. ibi. vbi gratia.

Horaꝝ canonicaꝝ negligētia vario modo describitur taz ad ꝓsoluētes q̄ ad audiētes. quō negligētia ista d̄z euitari: et q̄bus dieb' plus: ponit desuper thema ex pš. ij. p te ti. ix. c. xij. ante. §. per totum.

Horaꝝ sufficientia quō patz ex numero septenario. q̄liter peccāt nō ꝓsoluētes: quare negligētia in ipis caueda sit et quō d̄z esse in statu grē ꝛc. ibi. §. i. per totum.

Horarum q̄lis debet esse attentio que debet seruare officium legens vel cantans: quō in ipso non debet placere hoibus: sed deo ꝛc. ibi. §. ij. per [illegible]totum.

Horas persoluēs q̄le motiuū d̄z hēre et septez negligētie cōmittūtur in diuio officio. q̄ ordie dnt dici hore. q̄ñ non oportet iterare horā neglectā ꝛc. ibi. §. iij. p totum.

Hospitalariorꝝ ꝓditio describit p thema ex pš. qō et exponitur de pauperibus. quō dñs de ipis [illegible]licit' est: quō ipse per se ostendit paupertatem verbo et exemplo ꝛc. iij. p. [illegible] i. ti. c. i. ante. §.

Hospitalario[illegible] seruitores quales oportet eos esse erga pauperes: et quomodo circa infirm[illegible]os, hospitalari' tria debet obseruare ibi. §. i. per totum.

Hospitalarij quō debēt habere diligentiam q̄ hospitalitate ibi seruetur fm illud ad quod est ordinata vt et tpalia bene dispensentur ibi. §. ij. per totum.

Hosp[illegible]lia quomodo diuersis noibus nuncupanť. vtruz possit institui aliqua religio ad hospitalitatē. vtrum religiosus possit preficī hospitali. ibi. c. ij. ante. §.

Hospitalis regimen nunq̄d pōt cōmitti duob' vtz vnus possit preficī duobus hospitalibus, hospitale vtrū possit habere beneficium curatū ꝛc. ibi. §. i. p totum.

Hospitaliū locoꝝ receptio ad quem spectet: declarat sub pluribus cōnibus ibi. §. ij. p totum.

Hospitale vtrum sit exemptū et immediate subiectum romano pontifici nullum habēs supiorem vel aliū ad quē spectat si negligens est: nunq̄d ordinarius poterit corrigere. ibidem. §. iij. per totum.

Hospitalariorꝝ rectores quoad satisdatiōem et iuramentū tenēt cum cōmittit ipis gubernatio: et quō se in istis hñt regere quō iurāt ꝛc. ibi. c. ij. §. iiij. p totum.

Hospitale nunq̄d possit erigi in parochia matricis ecclesie, illo irrequisito vel inuito, et vtrū hospitali debeat certa dos assignari. ibi. §. v. per totum.

Cōcessio p lras aplicas vel legatoꝝ eius sup. puissione q̄rū cūq̄ ꝓuilegiatoꝝ clericoꝝ ꝓcessa directas: nunq̄d p hos poterit eis ꝓuideri de hospitali. ibi. §. vi. p totum.

Hospitalarij laici q̄b' ꝓmittunť hospitalia gubernāda nō tenenť ad diuinū officiū siue ad horas: sed clerici bēficiati in ipsis ad ipas tenenť ꝛc. ibi. §. vij. p totum.

Hospitalari' vtruz hospitando vel elemosynas largiendo possit pferre ꝓiunctos extraneis: ponūtur desup adhuc alie siles qōnes ibi. c. ij. §. viij. p totum.

Hospitalarius si eligit sepulturā apud ecclesiam hospitalis: nunq̄d ecclesia pochialis d̄z hēre canonicam portionem de relictis eius ibi. §. ix. p totum.

Hospitales quō et qualiter debent esse clerici ꝛc. iij. pte ti. xiij. c. iij. §. vi. per totum.

Hospitalia quō debent visitari p superiores: et q̄ sint irrogāda ab ipsis. iij. p. ti. xx. c. vi. §. iiij. p totum.

Hospitalia q̄ dicunť loca religiosa gaudent ꝓuilegio clericali. iij. p. ti. xxiij. c. v. §. vi. per totum.

Hostis noster quō nos ꝓpugnat in isto certamine duplici telo: et quō debem' istis resistere. iiij. pte ti. ij. c. ij. §. v, añ medium, ibi. In secūdo certamine,

Humanum genus quō cō

patū est iumentis insipiētib' p pctiñ: et si reuertat q̄bus iumēt̄is assimilat. i. p. ti. i. c. ij. §. v. añ me. ibi. vbi sciēdū

Humanoꝝ actuū de bonitate et malicia quō opz de ipsis loqui. Et quō exponit auctoritas Diony. q̄ malū non agit nisi in virtute boni. i. p. ti. iiij. c. xij. ante. §.

Humana actio hz bonitatē et maliciā ex obiecto: et quō hō p maliciam fit abomi[illegible]bilis: et quō actio humana hz bonitatem et maliciā ex circūstantia ꝛc. ibi. §. i. p totum.

Humana actio q̄ hz bonitatē et maliciā ꝑcipue ex fine pbatur ex diffinitōe Boetij: que etiā exponit ꝛc. ibi. §. ij p to.

Humanoꝝ actuū aliq̄ sunt indifferentes fm spēz: sed nulla est [illegible]fferens fm indiuiduū ꝛc. ibi. §. iij. p totum.

Humane volūtatis bonitas in actibus suis quomodo dependet ex quattuoꝝ. ibidem. §. quarto. per totum.

Bonitas et malicia magis ppe repiūť in actu interiori volūtatis q̄ i actu exīori: q̄d pbat auctē Aug. ꝛc. ibi. §. v. p to.

Humana actio quō d̄: bona vel mala: recta vel pctiñ: laudabilis vel culpabilis: meritoria vel demeritoria ꝛc. ibi, §. vi. et. vij. per totum.

Humana volūtas quō frequenter in scriptura dicit cor. et vbi: et sub noie cordis tractatur de exercitio volūtatis. i. par. ti. iiij. c. xiij. per totum.

Humane ꝓseruationis quō repiunť tres ꝓditiones: et sil' in humana actōe tres. i. par. ti. xiij. c. ij. §. viij. circa medium ibi. Tertio he tres.

Humanarū [illegible]rationū exterioꝝ triplex inuenit differentia iij. p. ti. viij. c. i. §. ij. post pncipium.

Humane vite dantur noue regule fm quas vnusquisq̄ vitam suam dirigere pōt et ordinare. iiij. pte ti, ij. cap. iiij, ante. §. [illegible]r totum.

Humanus timor vario mō describit. j. sub lra. t. scz timor. et, iiij. p. ti. xiiij. c. ij.

Humilitas quomod[illegible] diffinitur a beato Bernardo

Universidad de Deusto
Biblioteca

I ante A C D E ⁊ G

in quo ipa essentialiter ꝓsistit. q̃ sunt ad ip̃sa necessaria
q̃ spālis virt' sit: ꝓbat. iiij. p. ti. iiij. c. xj. añ. §. p totum.
Humilis vnde quis dicitur in quo actu hoc consistit q̃ ḡs
humilis sit: ⁊ quomodo per humilitatem homo se debz
omnibus subiicere. ibi. §. i. per totum.
Humilitat̃ gradus sunt duodecim fm. be. Benedictum
in regula. quō figurātur in scala iacob. ⁊ quomodo ho-
mo per humilitatē puenik ad deum ⁊ ponūtur adhuc alij
septē gradus ipsius humilitatis ibi. §. ij. per totum.
Humilitas quomodo non est excellentissima virtus fim-
pliciter: sed post virtutes theologicas. quō humilitas p̃
mo dicitur fundamentū virtutū: ⁊ quomodo ipsa ex scri
ptura cōmendatur tripliciter. ibi. §. iij. per totum.
Humilitat̃ fructus sunt vndecim qui ⁊ p ordinem decla
rantur. ibi. §. iiij. per totum.
Humilitas quomodo ōz pauptas spū: ⁊ quō illoz est re
gnū celoz: ⁊ in quo consistit ista humilitas. iiij. p. ti. vij.
c. vi. §. i. circa prin. ibi. Primo ergo dicitur spū.

i **Actantia est quartus**

gradus superbie in quibus ipsa cōsistit: que ad
eandem pertinent: ⁊ quomodo ipsa reprehen-
ditur. ij. pre ti. iij. c. iij. §. vij. per totum.
Iactantia fm Gregō. est filia inanis glorie: quomodo de
scribitur: ex quo procedit. Et describitur triplex iactan-
tia. ij. pte ti. iiij. c. iiij. ante. §. per totum.
Iactantia p ironitatē ḡbus modis fit. quid est ironia ⁊ di
cere de se vilia ⁊ defectuosa fieri potest tripl'. ibi. §. i. p to.
Iactantia per vanitatē quibus modis fit. ⁊ ex triplici cā
pōt quis laudare seipsum: ꝓbat ⁊ ostendit varijs auctori
tatibus ⁊ exemplis: vbi licet. ⁊ vbi non. ibi. §. ij. p totum
Iactantia, ꝓpter falsitatez quō fit vnde dicitur iactantia.
⁊ quando mendacia dicunt iactantes tunc tripliciter ōz
peccatū mortale. ⁊ ḡbus modis ⁊c. ibi. §. iij. per totum.
Iactantia quō etiā reperik in reb' exterioribus: ⁊ quō cum
ea aliquādo ꝓcurrunt plura alia vitia vt supbia: inanis
gloria: mēdacia: ⁊ alia hmōi. ibi. §. iiij. per totum.
Iactantijs ⁊ diuitijs bene ꝓsperatis diuitibus: nemo ōz
tristari ibi. §. v. per totū.
Iactantie diuitū describūtur. quō in varijs bonis iactan-
tur. s. in domibus: in bōis ⁊c. ponūtur desuper varia ex
empla ⁊ auctoritates q̃ vane sunt ⁊c. ibi. §. vi. per totuz
Iacob patriarcha quō sua prudētia mūdū in suis opib'
illuminauit. iij. pte ti. xxxi. c. vij. ante mediū. s. ante. i. §.
Iacob quomodo vidit dñm innixum scale, i. parte ti. iij.
c. vi. §. xiij. per totum.

Iconomica prudentia

que est siue in quo consistit. iiij. pte ti. ij. c. v. per totum.

Idolatria quid est. quō di

uinus cult' diuersimode exhibet idolis: ⁊ idolatria nō
solum est peccatū mortale: sed etiā grauissimuz peccatū
q̃ ꝓbat. Et aliquoz errores describūtur circa immo-
lationes idoloz. ij. pte ti. xij. c. i. §. i. per totum.
Idoloz triplex gen' ōscribit q̃ gēnles adorabāt q̃ hoc
fecerunt ⁊c. iij. parte ti. xx. c. i. §. iij. b.
Idolatria quō vario mō ōz fornicatio in scripturis ⁊c. ij.
Idrie scz describūtur tripl' q̃ fue (pte ti. v. c. ij. §. ij. p co-
runt in nuptijs in q̃bus vocat' est iesus cū maria: ⁊ iste
nuptie q̃d spūaliter significant: ⁊ q̃d iste hydrie. iiij. pte
ti. xv. c. xxxviij. xxxix. ⁊. xl. solū in eorūdem.

Iejunij omissio dupliciter

fit: ⁊ in padiso institutū ōz: ⁊ est ieiunū in lege naturali:
in lege diuinali: ⁊ in lege positiua: sz diuersim de. Ex iu
re diuiali ē triplex ieiunū ⁊c. ij. pte ti. vi. c. ij. añ. §. ip to.
Ieiunandi dies qui sunt ex precepto ecclesie: a quo ⁊ a q̃
bus modis sunt istituti: quomodo hoies ad illos obligā
tur: ⁊ que de cōsilio sunt institute ⁊c. ibi. §. j. p totum.
Ieiunijs ꝓsuetudinarijs quō ipa ꝓsuetudo hoies ligat: ⁊
ꝓsuetudo laicoruz nō ligat clericos: nec ecōuerso: ⁊ vbi
ius ieiunij ꝑualet ꝓsuetudini. ibi. §. ij. p totum.
Ieiunioz tpe vtrū possint comedi carnes: q̃n ⁊ q̃bus tpi-
bus interdicit: cū q̃bus eccla dispēsat. Et sexta feria car
nes comedere sine necessitate e. mortale: ⁊ in sabbatis
comedere vbi nō est ꝓsuetudo ē mortale ⁊c. ibi. §. iij. p t.
Ieiunare in qua etate q̃s tenet: siue ad ieiunia: ⁊ quō sint
exercitandi in istis. ibi. §. iiij. per totum.
Ieiunia ecclē q̃ ꝑnt redimi: ⁊ q̃n ⁊ quō cū ipis possit dis
Ieiunio quō excusant laborātes (pensari. ibi. §. v. p to.
seruitores: cursores: paupes: pgnantes: infirmi: senes: ⁊
vxores aliqe ⁊c. ibi. §. vj. p totuz.
Ieiuniū quō assumit ab hoib' ꝓpter tria. ⁊ tripl' pōt cō
mitti defectus circa ieiunia instituta. ibi. §. vij. p totum.
Ieiuniū tripl' vitiat q̃ nō exaudiat a deo. s. ex mentali in
dispositione: ⁊ cibatiōis purificatiōe: ⁊ ex hore notabili
antipatione. ibi. §. viij. ix. ⁊. x. p totum.
Ieiuniū quō fit sanctificādū. iuxt illud. Sctificate ieiuniū
Ieiuniū q̃re magis tpe q̃dragesime in (ibi. §. viij. p to.
stitutū est q̃ alijs dieb'. Et est triplex rō q̃re. xl. dies ieiu
nant: q̃ tpe inchoabat q̃dragesima olim: ⁊ q̃ tpe iam: ⁊
q̃ tpe iudei ieiunāt ⁊c. iiij. p. xi. iiij. c. iiij. §. iiij. p totum.
Ieiunioz tpe quare ꝓhibē esus carniū ⁊ lacticiniorū: ⁊
quo tpe diet est hora comestionis ⁊c. ibi. §. v. p totum.
Ieiunioz fructus siue vtilitates sunt. ix. ⁊. x. in specie, ibi
§. vj. vide etiam in abstinētia.
Ieiuniū elemosyna vl' oratio q̃d hoz est magis satis facto
rium. iij. p. ti. iiij. c. xx. §. iii. per totum.
Ieiunioz tpe decollatiōibus in seroz: quō fiūt ⁊c, ⁊ de po
tu extra horā ⁊c. ij. p. ti. vj. c. ij. §. ix.
Sub lra. c. de cibo. ⁊ sub. g. de gula. ⁊ sub. s. s. de sobrie-
tate: q̃ ibidē tractat. s. sub gula de cibo ⁊ potu modo et
tpe ieiunij. pncipaliter tñ vide de istis. ij. p. ti, vj. ca. j. §.
v. vj. vij. viij. ⁊. ix.

Ignis quō purgabit mū

duz ante diuinū iudiciuz. q̃s erit iste ignis: q̃ re. ista
purgatio p ignē: qualis erit iste ignis i effectu: quō iste
ignis purgabit elemēta ⁊c. iiij. p. ti. xiiij. c. xj. §. iij. p to.
Ignis quomodo punit aias. iij. parte ti. xxxij. ca. j. §. iij. ⁊
iiij. Vide tamen multoplus infra sub inferno, ⁊ sub. p.
scilicet purgatorium.
Inordinati amoris septez mala ꝓcedunt. j. parte, ti. iij. c.
iiij. §. ij. per totum.
Ignorantia aie vario modo describit cum suis defecti-
bus. j. par. ti. j. c. ij. §. iiij. per totum.
Q̃d fit ex ignorātia ōz etiā mixtū volūtario ⁊ inuolūtario
quō ē intelligit: ⁊ quō ignorātia tripl' se hz ad actū vo
luntatis. j. p. ti. iiij. c. iij. §. v. vide etiā aliqua. §. vj.
Ignorātia fctā quō distinguit hz decretistas. j. p. ti. iiij. c.
xiiij. §. iij. circa mediū. ibi. Quantū ad ignorantiā.
Ignorātia triplex reperiri potest in actu peccati. j. par. ti.
vj. c. j. §. j. per totum.
Ignorātia facti no iuris excusat. Est vna de re. iur. quet
declarat. j. p. ti. xx. c. vnico. sub lra. i. s. ignorātia.
Ignorātia ꝑsumit vbi sc. tia nō ꝓbat. Est silr vna de re
gu. iur. que ibi declaratur.
Ignorātia iuris nō fa. it aliqē bonefidei possessorē. ꝓbat
ex legib'. ij. p. ti. j. c. xv. §. vij. circa finē. ibi. Item nota.
Ignorantia est triplex. s. iuris humanalis leg diuine ⁊
oris ꝓnngibilis: quō ignorātie spūal' faciut hoiem ce
cum: q̃n excusat ⁊ q̃n nō: ⁊ q̃n est crassa ⁊ q̃n supi ⁊ ex
tribus puenit ipa. ij. p. ti. v. c. ix. §. ij. p totum.
Ignorātia suꝑiusq̃ quō ꝓsequit hō tria mala siue detri
menta. iiij. p. ti. ij. c. iij. vltra mediū. ibi. Cōtrario.
Ignorātē docere est vna de spūalibus elemosynis: ⁊ quō
fit danda ⁊c, iiij. p. ti, v, c. xviij. §, v,

I ante L M et N

Ierusalem quō figuratiue

significat aiam nr̃az: ⁊ q̃d sex porte in hierusalem nobis spi-
ritualiter significant. i. pte ti. ij. c. iij. §. vij. p totum.

Illegitimatio quō inducit

irregularitatē: [illegible] prohibēt ordiari: ⁊ hz iura heredi
tari nō pōt. q̃s dicit illegitim'. ⁊c. ij. p. ti. xxviij. c. iiij. añ. §.
Illegitimus quō legitimat tribus modis: ⁊ p quas leges
reduci possunt ibi. §. i. per totum.
Cū illegitimis quō tripl' dispensatur: quō tales dispen-
sationes fieri debent ibi. §. ij. per totum.
Illicite aliq̃d acq̃sitū tripl' pōt esse: ⁊ quō illicite acq̃sita
vario mō debent restitui ⁊c. ij. pte ti. ij. c. v. §. i. ij. ⁊. iij.
Cetera vide. j. sub littera. r. scz restitutio.
Illicite acq̃situz pōt aliq̃d dici tripl': ⁊ hoc declarat quō
sit. iiij. p. ti. v. c. xviij. §. x. post mediū. ibi. Sed notandū.
Illuminat̃ spūal' oculi mētales. vij. mōis. i. p. ti. iij. c. v. §.
Vide multoplura ⁊ pulchra notabilia. §. sub lra (i. p to.
c. scz cecitas. ⁊. j. sub littera. v. scz visus.

Imago dei quō dicit aia

⁊ quō sunt nouē similitudines fm. ꝓportiōem inter deum
⁊ aiam q̃tum ad sui naturalia. i. p. ti. i. c. i. §. i. p totum.
Imago quō est aia incarnate vnatis mediantib' vtutib':
quō portem' imaginem celestis regis: ⁊ quō. ix. similitudi
nes sunt inter deū ⁊ aiam ⁊c. ibi. §. ij. p totum.
Imago quō est aia glorificata intellectualitatis: ⁊ quō ipa
participet cū nouem ordinib' angeloz ibi. §. iij. p totum
Imago quō repñtat deū. i. p. [illegible] f. c. i. §. iij. infra mediū. ibi.
Imaginū adoratio a q̃bus credit ēē tra (Sedō imago.
dita: q̃ adoratōe debēt adorari: quō picture debēt adora-
ri: ad q̃d facte sunt imagines ⁊c. iij. p. ti. xij. c. ix. §. i. p to.
Imaginū adoratio q̃sr̃ fiat. duplex ē motus in imagine:
quō imago xpi ⁊ bte v̄ginis oz adorari ⁊c. ibi. §. iiij. p to.
Imaginariū potētia [illegible] is quō tentat diabolus vario mō
imprimēdum sibi varia. iiij. pte ti. xiij. c. iij. §. iij.
Imaginatiua potē[illegible] siue fantasia describit vario mō. §.
sub l[illegible] fantasia. ⁊. i. pte ti. ij. c. vi. p totum.
Imitari deū ostendit ex natura: rōne ⁊ scriptura. iiij. pte
ti. xi. c. i. §. v. post pn. ibi. Prima ꝓpositio. ⁊ etiaz. §. vi.
Vide etiā. j. sub littera a. scz. Sequere.
Immunitas ecclesie ⁊ ꝓsonaz ecclesiasticaruz: vario mō
describit. s. sub lra. e. scz ecclesia. ⁊. iij. p. ti. xij. c. iij. p to.
Impediens aliquē dignū vel idoneū ꝓpter aliū vl' vindi
ctam a cōsecutiōe alicui' beneficij vel officij vel mune-
ris: mortaliter peccat: ⁊ quomodo tenet ad restitutiōem
ij. p. ti. i. c. xij. §. xx. per totum.
Impeditoria manus quō describit: ⁊ q̃d significant eius
q̃nq̃ digiti siue modi. ij. p. ti. ij. [illegible] §. xvi. p totum.
Impediens aliquē a meliori vt ad ingressū religionis ⁊c.
quō fm doctores tenet ad restitutiōem ⁊c. ij. p. ti. ij. c. ij.
§. i. post pncipium ibi. Quantū ad scōm.
Impediens aliquē ex certa cā a voto vel religione: q̃n ex-
cusatur a pcto. ij. p. ti. xi. c. ij. añ. i. §. [illegible] a fi. ibi nota. vij.
Impedimēta duodecim mr̃imonij: describunt vario mō.
j. sub littera. m. scz matrimonium.
Non prestat impedimentū q̃ [illegible] iure nō sortit effectuz.
Est vna de regulis iur. que ⁊ declaratur. i. p. ti. xx. c. vni-
co sub littera. n. scz. Non prestat.
Impedimēta pnie q̃ sunt: q̃ sunt impedimenta interioza pe
ni[illegible]tie: ⁊ desperatiōem venie inducunt tria: ⁊ [illegible] tria
remedia ō illa. ij. pte ti. xiiij. c. xvij. §. iiij. ⁊. v. p totum.
Impi[illegible] volūtatis describit. pmo q̃d sit impare: ⁊ radix
libertatis est volūtas. i. p. ti. iij. c. x. ante. §. p totum.
Impium q̃d pcedit vsum: ⁊ est vn' actus tñ: ꝓbatur ⁊c.
ibidem. §. i. p totum.
Impium istud quō extrēdit ad actū volūtatis: ad actū rō-
nis: ⁊ ad actū appetitus sensitiui ibidem. §. ij. p totum,

Imperium tripliciter describitur. s. diuinale ⁊ remediuz
tyale ⁊ discernendū internale ⁊ custodiendū declarant
mēbra pulchre. ibidem. §. iij. iiij. ⁊. v. p totum.
Imperator primus quis fuit. s. romanoz: ⁊ qui post eū ibi
dem. §. iij. post vltimam diuisionem.
Imperialem dignitatez antecedit papa vnde habuit pn
cipium. ibidem. §. iiij.
Imperator non est super papā: sed ecōuerso: quō summi
pontifices aliquādo deposuerunt imperatores: ⁊ tripli-
citer imperium fuit translatum ⁊ ad quos: ⁊ quomodo
nunc ad alemanos. ibidem. §. iiij.
Imperatoris iuramentū in forma describitur ⁊ declaratur
vario mō: q̃d ipe facit pape. primo in sua approbatiōe: ⁊
scdo in sua cozonatiōe. ij. p. ti. x. c. v. §. j. p totum.
Imperator quō figurat p luminare minus. Bēn. j. quo
modo imperium est introductū: quō ad varias gentes
est translatū: quo anno venit ad alemanos: quō oz eligi
p electores ⁊c. iij. p. ti. iij. c. j. ante. §.
Imperatori mouenti bellū ꝑ ecclam subditi sui non tenent
illi obedire in bellando ꝑ ipsam: q̃d et ꝓbat ⁊c. iij. p. ti.
iiij. c. ij. §. iij. circa pncipium.
Imperatori scismatico heretico vl' alis vsurpāti iura eccla
rum: resistendo fideles tenent adiuuare papā. q̃d ⁊ pro
batur ibidem. §. iij. post principium.
Imperatoris ꝓprius sacerdos quis est: cui confiteri te-
netur. iij. p. ti. xvij. c. iij. ante. §.
Imperatoris ⁊ imperij quā potestatez habet papa: quō est
ministratoz pape: q̃re datus est minister ⁊c. q̃s papa pri
mo dedit alemanis imperatōr: ⁊ quare q̃ sunt eius electo
res. Et triplex cā quare de alemania solū pdicti electo-
res sunt assumpti: quō papa ipm ꝓfirmat: quō iurat ⁊c.
iij. par. ti. xxij. c. v. §. xiij. per totum.
Impius ⁊ papat' q̃d hoz pius in q̃ ꝓsistebat ista ꝓcitas:
q̃s fuit pius dñs: ⁊ q̃ post eū ⁊c. Et quō ipiū mō fuit mal
latuz: ⁊ quare dicit rex romanoz ⁊c. ibi. §. xiiij. p totum.
Impatoze maior est papa in dignitate ⁊ auctoritate: q̃d
⁊ ꝓbatur q̃ imperator debet p papam cōfirmari: vt ha-
betur in iure ⁊c. ibi. §. xv. per totum.
Imperator Constantinus primo dotauit ecclam. vtrum
potuit facere: ⁊ vtrum successores possint reuocari. ibi-
dem. §. xvj. per totum.
Impij iustificatio describitur vario mō. j. sub lra. i. s. iusti
ficatio impij. iiij. p. ti [illegible] c. vj. ⁊ p q̃ncq̃ sequentes. §. p to.
Nemo pōt ad ipossibile obligari. Est vna de re. iur. q̃ ⁊ de
clarat. j. p. ti. xx. c. vnico. sub lra. n. s. nemo potest.
Imponere ⁊ cōcedere q̃is pōt theoloneū: ⁊ q̃ō peccāt
qui iniuste imponunt. ij. p. ti. j. c. xiij. [illegible] vj.
Impo[illegible]es collecte pstantie q̃s imponūt dñi ⁊ exigunt
a ciuibus ⁊ cōtatibus ⁊c. q̃n sunt licite ⁊ q̃n illicite: ⁊ p
ꝓsequēs q̃n sunt rapine. ij. p. ti. j. c. xiij. p totum.
Impotētia coeūdi q̃ō impedit mr̃imoniū. Et sunt tres
spēs impotētie. iij. p. ti. j. c. xij. §. j. ij. ⁊. iij. p totum.
Cetera de illa materia vide infra matrimonium.
Impugnamur tripl' ab accidia. ij. p. ti. ix. ca. j. in quarta
diuisione. Cetera vide supra sub accidia.
Impugnamur siue tētamur a diabolo mūdo ⁊ carne: vi-
de de istis tribus hic in tabula sub diuersis litteris.

Inanis gloria est pmoge

nita supbie q̃ est vitiū capitale: ex q̃ septē alie oriūt q̃ō
differūt supbia ⁊ inanis gl'a ⁊c. ij. p. ti. iiij. c. j. ante. §.
Inanis gl[illegible]io causat a supbia: ⁊ q̃ō appetitus gl'e est
vitiosus: ⁊ q̃ō aliq̃s gl'iatur. s. in dño: in primo ⁊ in mū
do: ⁊ gl'a in scriptura vario modo exponit. ibi. §. j.
Inanis gl'a in q̃bus magis inuenit. Rñdeo in diuitijs. ⁊
iste diuitie sunt triplices. s. criminales: ⁊ pales. ⁊ spiritua
les. ibi. §. ij. per totum.
Inanis gloria q̃ō punit in q̃bus casibus inanis gloria
cōtrariat dilectioni dei [illegible] ⁊ tūc tripl' est pctū mortale,

Universidad de Deusto
Biblioteca

pbatur ad longum ꝛc. ibi. §. iij. per totum.
Inanis gloria quomodo aggredit hoiem in principio: i medio ⁊ in fine. quibus modis: ⁊ quare quis pōt fugere inanem gloriam: quomodo ipsa vitia multiplicat. Et quomodo finis inanis glorie est manifestatio ꝓprie excellentie ꝛc. ibi. §. iiij. per totum.
Incarnationes serpentum vel aliorum animalium quomodo exercent. ⁊ quando sunt mortalia ⁊ c. qualiter peccant facientes qui tales debent punire ꝛc. ij. parte ti. xij c. i. §. xij. per totum.
Incarnari magis decuit filiū dei q̄ patrem vel spiritum sanctum trib⁹ rōnib⁹. iij. pte ti. xxxi. c. ij. §. i. circa medium. ⁊. §. ij. ⁊. iij. ⁊. iiij. par. ti. xv. c. xij. §. i. ij. ⁊. iij.
Incarnationis mysterium quomodo tota trinitas opata est. iiij. par. ti. xv. c. xxi. §. ij. per totum.
Incarnatio diuinalis vbi: quo ⁊ qualr facta est. iij. pte tit.
Incarnatio xpi describit vario mō (xiij. c. i. §. i. p totus ij. in spāli tabula de beata vgine post istā tabulam sub litera. a. s. annunciatio. ⁊. iiij. parte ti. xv. c. vi ij. ⁊. ix. p to. ⁊ principaliter. c. xij. ⁊ per omnes. §.
Incendiarius quā penā incurrit sm cano. iij. pte ti. xvij. c. xxi. §. v. ibi. Trigesimusseptimus.
Incendiarij ecclie ⁊ pior locorum excōicati sunt maiori snia. ⁊ si fuerint denūciati pape reseruat absolutio. de q̄ bus locis magis intelligit ꝛc. iij. p. titu. xxiiij. c. xi. xij. ⁊ xvij
Incendia facientes tpe belli ponēdo ignē in domo vel alis quō tenētur ad restōnē. iij. p. ti. iiij. c. ij. §. ij. circa pin.
Incertos nos voluit deus esse de hora mortis, ppter tres rationes. i. par. ti. v. c. i. §. ix. circa principium.
Incestus est qrta filia luxurie. ⁊ in q̄ psistit: ⁊ q̄ est dria inter hoies ⁊ alia in motu passionū. ij. p. ti. v. c. v. ante. §.
Incestus est distincta spēs luxurie ⁊ grauior adulterio: quō p istā homo efficit sibi ꝛ equo ⁊ mulo. Et describunt gradus ꝓsanguinitatis: affinitatis ⁊ cognitiōis spūalis quō impediūt mrimoniū ibi. §. i. per totum.
Quadruplex rō assignat q̄re incongrua est tal' cōmixtio ꝓsanguineo ꝛ vl affinitū. ⁊ q̄tū deo displicz ibi. §. ij. p totū.
Incestus igni ⁊ luxurie dat remedū p aq̄ infusionē: p lignor subtractionē: ⁊ ab igne elongationē. ista tria declarātur ⁊ de incestu ioseph vxore pharaōis quomodo multipliciter eum tentauit ꝛc. ibi. §. iij. per totum.
Incestū cōmittens quā penā incurrit sm canonem. iij. pte ti. xvij. c. xxi. §. v. ibi. Quadragesimus.
Inconsideratio a beato grego. ponitur ꝓtertia filia luxurie. quare ⁊ quomodo est peccatum. quid importat: quomodo ipsa agit contra partes prudentie. ⁊ triplex inconsideratio est vitiosa. ij. pte ti. v. c. xi. per totum.
Inconstantia ponit a beato grego. ꝓ quarta filia luxurie Et importat sm sctm tho. recessum quēdam a bono proposito ꝛc. a quo iste recessus habet principium: quomodo consummatur: quomodo est peccatum ꝛc. ij. parte ti tu. v. c. xij. ante. §.
Inconstantia quomodo describitur per thema ex ps. qd ⁊ de ipsa declaratur: ⁊ quomodo ista inconstantia ꝓcedit ex triplici causa. ibi. §. i. ij. iij. ⁊. iiij.
Inconstantia quomodo differt a negligētia: ⁊ quis dicit inconstās. ij. pte ti. ix. c. iij. §. i. post medū. ibi incōstātia
Incontinentia describitur vario modo. s̄. sub lra. c. s. ⁊ z
Incubi ⁊ succubi q̄ sunt (Continētia cuius oppositū est iiij. pte ti. iiij. c. viij. §. iiij. circa finem ibi. Item nota.
Increatū bonū qd est deus: describit sub lra. d. s. Bonum ⁊. i. pte ti. xiij. c. ij. §. iiij. per totum quasi.
Indignatio est pma filia ire: ⁊ eius qdditas describitur cū declarationibus desup. ij. pte ti. viij. c. i. ante. §.
Indictio q̄ ponit in kalendis ⁊ in lris vel instrumentis vnde dr. quomodo debet computari: ⁊ inuenit semp ad nutum: ⁊ vlterius computare in futurum. iij. pte ti. vi. c. iij. §. v. modicū ifra pin. ibi. Certo post annos.
Indignus dicitur aliquis dr̄liciter ad ordines, ⁊ q̄liter peccant tales ꝓmouentes. iij. p. ti. xiiij. c. xvj. §. xj.
Indignum qui sciēter eligunt q̄tuz peccāt ꝛc. iij. p. ti. xix c. ij. §. iij. in fine.
Indignum sciēter eligentes in episcopum contra formā iuris, electores suspensi sunt per triēniū a beneficio. iij. par. ti. xxvij. c. iiij. infra medium.
Indignis si eps dat bnificia q̄tum peccat q̄ circa illa accedere debet ꝛc. iij. par. ti. xx. c. ij. §. ij. p totum.
Indulgētie valēt q̄ sūt date a platis eccle q̄bus valēt, ⁊ q̄ bus nō ꝛc. i. p. ti. vij. c. iij. §. iij. post pn. ibi. scōdario.
Indulgētie nō valēt ad remissionez culpe quā sol⁹ deus remittit auctoritatiue, pbat: ⁊ valēt ad remissionē pene debite, p pctis: quō ōr plena plenior plenissima, qs hz claues indulgentiar ꝛc. i. p. ti. x. c. iij. ante. §.
Indulgentiar valoris est triplex causa. vna ex parte xpi, alia ex meriis sanctor. tertia causat ex parte ecclesie ꝛc. ibi. §. i. per totum.
Indulgentiā aliquaz datam ad ꝓsequendum quattuor requiruntur. ibidem. §. ij. per totum.
Indulgentia tātuz valet q̄tū sonat. hoc exponit sm doctores. ⁊ indulgentia data per papam ⁊ per episcopos semper durat ⁊ precisi quare nō possunt dare indulgentias. ibidem. §. iij. per totum.
Indulgentia plenaria que datur a papa tit diuersis causis: ⁊ sunt numero quinq. ⁊ quō indulgentia a pena ⁊ a culpa est intelligenda ꝛc. ibidē. §. iiij. p totum.
Indulgentia data in articulo mortis quō in istis est ꝓcedendum: ⁊ quēdā dubia ⁊ varia notabilia declarant de super ibidem. §. v. per totum.
Indulgētia iubilei videt valde rōnabiliter istituta fuisse ⁊ quare ⁊ qñ habuerit initiū. §. vj. p totum.
Iubileus ille terminus vnde deriuat: in quibus inchoatus est: in veteri lege ꝓfiguratus est: in tpe gratie perfectionandus. ibidem. §. vij. per totum.
Indulgētijs mediātibus quō pñt educi aie de purgatorio. ⁊ vtrū papa possit p indulgentias totū pugatorīū exponere. iij. p. ti. xxij. c. v. §. vj. p totum.
Indulgētia plenaria mediāte papa vtrū possit ꝓtritos ⁊ ꝓfessos sic a tota pena ⁊ culpa absolucre, ꝓ [illegible] ignē purgatorij ꝛc. ibi. §. vij. p. totum.
Indulgentia plenaria est via qua immediate itur ad celum: ⁊ quibus valet: ⁊ quibus nō. j. parte ti. v. c. iiij. §. ij. circa finem. ibi. Sexta via.
Inepta leticia dicit scda filia gule quō inficit ⁊ dissoluit affectum. ij. p. ti. vj. c. iiij. §. iij. per totum.
Inepta leticia dicit etiā tertius gradus superbie in q̄ tunc psistit quō ipsa in spāli vituparatur q̄tum ad monachos: ⁊ quare. ij. p. ti. iij. c. iij. §. vj. p totum.
Inepti q̄ sunt ad amicitiā. iiij. p. ti. v. c. xx. §. vj. afi mediū
Infamibus porte nō patebūt dignitatū est vna. de regulur. q̄ ⁊ declarat. j. p. ti. xx. c. vnico, sub lra. i. s. infamib⁹.
Infames quō sūt irregulares ⁊ inepti ad promotionē sacrorum ordinū. a q̄bus plus repellunt: q̄s cū ipsis possit dispensare ꝛc. iij. p. ti. xxviij. c. vj. §. viij. p totum.
Infantia est pma etas homis q̄diu durat. ⁊ q̄d spūalr significat. iij. p. ti. vij. c. v. §. vj. p⁹ pn. ibi. Prima igit etas
Infernū eē ⁊ punitionē malor i alia vita: pbat ex veteri ⁊ nouo testamento: ex prophetis: ex dictis sanctor ꝛc. iij. par. ti. xiiij. c. v. §. ij. per totum.
Infernalis pene gr̄auitas quō ostēdit magna ex q̄litate: ex q̄titate: ex atrocitate: ex infelicitate: ex penalitate: ex impūcabilitate: ⁊ ex boni egestate. ibi. §. iij.
Infernali loco quō cruciabunt aie dānatorū: quō eorūdē pene assilant aliq̄bus lapidibus ꝛc. ibi. §. iiij. p totum.
Infernali loco quō dānati vltra cruciatū ignis hābebunt varias infirmitates ⁊ miserias in corpalib⁹. ibi. §. v. p. t.
Infernalis pena q̄ eterna fit ꝓpetua ⁊ nō habens fines ostendit: ⁊ quō circa diuturnitatem penarū in alio secolo fuerunt septem opiniones aliquorum: que ⁊ reprobantur ibidem. §. vi. per totum.

Infernalium penar ifelicitas vario mō describit quō anie cruciabūt ibi: ⁊ quō ignis agit i aias ꝛc. ibi. §. vij. p totū.
Inferno quō aie vltra penam ignis habebunt adhuc alias multas penas ponunt principaliter septem ibidem. §. viij. per totum.
Inferno quō sūt. iiij. qlitates siue ꝓditōes demonū: quor horribilitas magna [illegible] ē: quō si timēda ꝛc. ibi. §. ix. p to.
Inferno quō damnati puabūtur dina visione: ⁊ sic sancti ex ipa habebunt magnum gaudium: ita damnati maximam miseriam ꝛc. ibi. §. x. per totum.
Inferno subtrahentur a damnatis omnia subsidia: scilz a deo: ab ālis: a sanctis: ab ecclesie suffragijs: a bonis pactis: ⁊ a locis sacris ꝛc. ibi. §. xi. per totum.
Inferno siue purgatorio quō anime crucientur ante resurrectiōem corpis: ponūtur desuper ānq̄ opiones modernorum. iij. p. ti. xxxij. c. i. §. iij. ⁊. iiij. per totum.
Inferno quō ibunt anie damnator: ⁊ quomodo triplices miseriam ibi habebunt. i. p. ti. v. c. iij. per totum.
Infernalis pena q̄ ꝓpetua sit probatur: qd videt alicui forte iniustum ꝛc. ibi. §. ij. per totum.
Infernales pene quō sunt locatio vilitatis: priuatio delitatis: cruciatio ignoiatis: ablatio refrigerabilitatis: execratio veritatis: associatio malignitatis: ⁊ iplicatio inordinabilitatis. ibi. §. iij. per totum.
Inferius limbus ⁊ purgatorīū cū eorum penis describūtur. i. pte ti. iij. c. vij. §. iiij. per totum.
Infernales pene sunt octo q̄ breuiter enumerant. iij. pte ti. xviij. c. v. §. ij. infra pncipium.
Inferni hic penā vtrū papa possit aliquos adiudicando iniuste damnare. iij. pte ti. xxij. c. v. §. xix. per totum.
Infidelitas q̄ peccatū sit, pbatur: quō infidelitas potest accipi duplr. Et est infidelitas. s. paganor iudeorum ⁊ hereticor. ij. parte ti. xx. c. ij.
Infidelium cōuersatio cū fidelibus: quomodo sit ꝓhibita ⁊ q̄bus ⁊ q̄bus non. [illegible]. iij. per totum.
Infidelitas ij gñe vario mō describit. ij. p. ti. xij. c. vij. p to.
Infidelū ritus ⁊ cerimonie quare tolerant. ij. p. ti. xij. ca. iij. § [illegible] r totum.
Infidelium est triplex quentus. s. paganor iudeor ⁊ hereticorū: quō isti vario mō malignant ō xpm ꝛc. in varijs erroribus. ij. p. ti. xij. c. vij. §. ij. iij. iiij. ⁊. v. p totum.
Infidelū pueri nō sī baptizādi iuxta pentib⁹. qd pbat: triplici rōne. q̄ aūt suscepint baptismū: quō a pentib⁹ sūt se pādi. ij. p. ti. xij. c. ij. §. iiij. ⁊. c. vij. ⁊. iij. p. t. xiij. c. xiij. §. ix.
Infideles quō vario modo tētat diabolus ꝛc. (in medio i. par. ti. vi. c. xiij. §. v. post principium.
Infirmitates corpales etsi nociue sunt corpi: plūrū tñ, proficiunt mēti ꝛc. i. p. ti. v. c. i. §. i. circa me. ibi. Scōs nūci⁹
Infirmitate siue languore spūali quō languet: ⁊ quō aia circa b tria facit. s. q̄rit remedia: ostendit morbū: ⁊ agnoscit bnificium. i. p. ti. vi. c. ij. §. vij. per totum.
Infirmitates aie sūt. vij. ō qs dant septē ī media. ij. p. t. iij
Infirm⁹ quō dr cē obediēs medico mētem (c. ix. §. ix. b. suā mānifestādo. iij. p. ti. vij. c. i. §. i. post me. ibi. Dr q̄ obe
Infirmitates spūales quomodo curant ad modū infirmitatis corporalis, i. que medici corporales dant infirmis. [illegible] a spūaliter exponuntur pr̄ [illegible] infirmitatibus spūalibus. ibi. §. ij. per totum.
Infirmis ꝓhibetur ne recipiant medicinas a iudeis, ibi, c. ij. §. iiij. circa fi. ibi. Item nota q.
De infirmis vide etiam. j. sub lra. m. scz Med. corum.
Infirmus quō ⁊ quare se disponere dr ad mortē p confessionem ⁊ alia sacramēta q [illegible] dicere dr confessor q̄ expediu[illegible] morienti ꝛc. iij. p. ti. x. c. ij. per totum.
Infirmor pauper locatōes in hospitali. videvaria sub litera. h. scz hospitali. ⁊. iij. p. ti. xi. c. i. ⁊. ij. p totum.
Infirmos quō sanat sacror ordinatio siue institutio: quis medicus q̄ infirmi ꝛc. iij. p. ti. xiiij. c. i. §. ij. p totum.
Infirmitates hoium spūales quō sanat virtualis opatio sacramentor. il [illegible] lem. §. iij. per totum.
Ingratitudo beneficior dei est pma ⁊ secūda filia supbie quō describitur: ⁊ quomodo nemo se excusare potest ab ingratitudine: ⁊ quō ingratitudo vario modo a deo punitur ꝛc. ij. p. ti. iij. c. ix. ante. §.
Ingratitudo q̄ spāle pctm̄ est ostenditur sicut gratitudo ē spālis virtus hñs diuersos gradus. ita ingratitudo tot gradus hz: ⁊ q̄le pctm̄ est ꝛc. ibi. §. i. p totum.
Ingratitudinis grauitas ondit ex q̄tuor q̄ ex ea sequuntur: ⁊ q̄ hō p ipam pdit ꝛc. ibi. §. iij. iiij. v. ⁊. vi. p totum.
Ingratitudine quō quis incurrit multa mala temporalia ⁊ spūalia: que varijs auctoritatibus ⁊ exemplis, pbantur qualiter fit ꝛc. ibi. §. v. per totum.
De grārū actōe desup. vide. s̄. sub lra. g. s. grārū actio ꝛc.
Ingratitudine quō redeunt peccata dimissa: ⁊ quō dicuntur redire ꝛc. ibidem. §. iiij. p totum.
Inhumanitas a. b. Greg. ponit inter filias auaritie: in q̄ istud vitium cōsistit ꝛc. ij. p. ti. i. c. xxiij. ante. §.
Inhumanitas quomodo sit eradicanda per elemosynam largiendam pauperibus ibi. §. i. p totum.
Iniurias ⁊ odia dimittendo est multiplex fructus. ij. parte ti. viij. c. iij. §. v. circa medium. ibi. Ecōtra dimittendo.
Iniurie illatione quomodo solent oriri in homine odium in corde effectus odij in opere: signū in ore: ⁊ actio iniurie: quō ⁊ qualiter illos hō tenetur dimittere ꝛc. ibi. §. vi
Propter iuiurias factas clerico qñ quis incidit in maiorem excōicationem exclusa iniectione manuum violenta in ipsos. iij. p. ti. xxiiij. c. i. §. i. p totum.
Iniurie vtrū patienter semp sint sustinende. iiij. parte ti. v. c. xiij. §. iij. in principio.
Iniuria vtr plar' possit se vidicere. ibi p⁹ med. ibi. Utr ātē
Ex iniurijs illatis quibuscūq modis solet tria oriri (plar' pordinem i leso. s. ranco in effectu: ⁊ actio cōtra iniuriātem. ij. parte. ti. ij. c. ij. §. iij. ante fi. ibi. Item nota.
Initialis timor vario mō describitur. j. sub lra. t. scz timor. ⁊. iiij. p. ti. xiiij. c. vi. per totum.
Inimicorū dilectio describit quō dr fieri ⁊ quomodo intelligitur. iiij. parte ti. vi. c. iiij. §. i. ⁊ in. ij. §. habes de signis huius dilectionis.
Inimicor dilectio quō fit intelligenda iuxta illud xpi. Diligite inimicos vestros. Et ponunt. vij. q̄ valent ad ostēdendum q̄ nō est ita difficile diligere inimicos sicut q̄dā credunt ꝛc. ibi. c. vi. §. v. Quid magis meritorīū diligere amicū vel inimicum. ibidem. §. iiij. p totum.
Iniquorū cordium sunt. vij. differentie: ⁊ q̄ mala ex ipsis pueniunt. i. p. ti. iiij. c. xiij. §. iij. per totum.
Inlustr⁹ ⁊ q̄ fit in iudicio describit quoad iudicem: quoad accusatorem: quoad reū: quoad testes: quoad aduocatuz ⁊ quoad procuratorem. ij. p. ti. i. c. xix. p totum. ⁊. j. sub iudicio humano habes in particulari.
Iniuste iudicatoria manus quō describit: ⁊ q̄d significāt eius q̄nq̄ digiti siue modi. ij. p. ti. ij. c. i. §. x. p totum.
Immūdicia dr q̄nta filia gule: de q̄bus ꝛelligit: quō p immūdicia corrūpit corp⁹ ꝛc. ij. p. ti. vi. c. iiij. §. vi. p totum.
Innocentia quō Macrobius ponit ipsam eē vtutē ⁊ partem iusticie. vbi scriptura facit mentionē de ipsa. Et q̄tuor pinent ad innocentiā. iiij. p. ti. v. c. vi. per totum.
Innocens vtrū dr esse magis deo gratus q̄ penitēs. iiij. pte ti. v. c. xij. ante. §. ibi. Si autem queratur.
Inobedientia est pma filia inanis glorie: ⁊ quō inobediētia est ali⁹ vitium gñale: ⁊ aliqñ, pprū est spāle: ⁊ q̄tuz vitium sit ipsa inobedientia. ij. p. ti. iiij. c. ij. ante. §.
Inobediētia ⁊ rebellio incurrere faciūt maledictionē dei ⁊ quō de⁹ ppt inobediētia maledicit triplr: ⁊ quō inobediēsia nunit ab eccla p excōicatiōem ibi. §. i. p totum.
Inobedientia quō diuersi diuersimode declināt a mandatis dei ꝛc. §. ij. Cetera vide. j. sub lra. m. scz Mandatum
Inquietudo mentis ponit a bea. Grego. inter filias aua

Universidad de Deusto
Biblioteca

I ante N

rscie ad quam ptinet ínordinata sollicitudo circa tpalia ij.p.ti.j.c.xxv. Et vide sub littera.s.i. ...licitudo.

Inquisitores excōicantur qui male: ⁊ cōtra pscientiam exercent tale officium cōtra quasdam psonas: ⁊ pape reseruatur absolutio: ⁊ qui dicunt ptinaces.iij.p.ti, xxiij.c,vij.per totum.

Inquisitores excōicantur illicite extorquentes pecunias sub pretextu inquisitionis: quod vlterius declarat ⁊c. ibidem.c.viij.per totum.

Inquisitor quo se debet habere in inquisitione contra hereticos: ⁊ quomodo dñs dabit illis tripliciter gram ⁊c, iij.par.ti.xviij.c.ij.per totum.

Eorude officiu ⁊ modū vide.s.sub lra.h.s. hereticis.

Inq̄sitio q̄ fit in iudicio: describit vario mō.j. sub lra,i.s. iudicio humano.⁊.iij.p.ti.ix.c,vij,quasi p totum.

Inspectio spectaculor vtrū sit mortale.ij.p.ti.iij.c.vij.§.

Inspirationis diuine ⁊ diabolice suggestionis (v.p totū. quo discernere possumus differentia p donus sapientie ⁊c.iiij.p.ti.xvj.c.vnico.§.viij.p totum.

Inspiratio quo debet fieri electio: ⁊ que sunt necessaria ad istā electione.iij.p.ti.xix.c.ij.§.x.p totum.

Instrumentū publicū q̄ ds in se ptinere: ⁊ nouē sunt q̄ requirunt ad publicum instrm: que forma: q̄s modus scribendi ⁊c.iij.p.ti.vj.c.iij.§.v.p totum.

Instrumentū reprobādo quot testes iducent.iij.p.ti.ix. c.xj.ante.§.vltra medū.ibi. Item requirunt.

Instrumentū vtrum cōficere possit notarius institutus a latco ⁊c.iij.par.ti.vj.c.iij.§.ij.circa medium. Letera de ipsis vide.j. notarij.

Intellect' quo est potēria aie: ⁊ cp intellectus sit potentia aie ⁊ nō ipa essentia ei': pbat ⁊c.j.p.ti.iij.c.j.p totum.

Intellectus quo sit pie fructuose exercēdus: ⁊ quo ipe intellect' est oculus aie p quē videt ⁊ cognoscit res incorporeas ⁊ separatas.ibi.c.ij.p totum.

Intellectus specl'atiui exercitiū describit p thema ex ps. qd ⁊ de ipo declarat: quo deū vario modo videre possumus p intellectū ⁊c.ibidem.c.vj.p totum.

Intellectus practicus quo debet exercerī: q̄ vario mō ds facere.ibidem.c.vij.per totum.

Intelligētia nō est alia potētia ab intellectu.hoc declarat ibidem.c.viij.ante.§.ante medū.ibi. Itēs nota.

Intellectus actus vario modo describit: quo, s.aia cognoscit iu corpe ⁊c.ibi.c.xj.per totum.

Intellectus donū describit p thema ex ps. qd ⁊ de ipo declarat.iiij.par.ti.xj.c.j. ante.§.

Intellectus quo sumit multipliciter quid est iste int ellectus ⁊c.ibidem.§.i.per totum.

Intellectus donū describit ex Esa.xj.vñ dicit ...llectus ⁊c.quare ds donū dicat magis intellect' cp rōis: ⁊ quare aliqd donū dicat intellectus.ibi.§.ij.p totum.

Intellect' donū quo fil' manet cū fide: ⁊ quo intellect' nō solū speculatiu': sed etiā practicus ⁊c.ibi.§.iij.p totum.

Intellectus donū est in oibus hītibus gram grat datā ⁊ cp ex gram existētib' abest, pbat ad longū ibi.§.iiij.p t.

Intellectui dono q̄ opponunt ⁊c.ibi.§.v.p totum.

Intellectui dono quo correspōdet sexta beatitudo, s. Beati mundo corde.ibidem.§.vj.per totum.

Intellect' noster quo ds tripl'r esse bñ ordinat' ⁊ illustratus.iiij.p.ti.ij.c.iiij.ante medū.ibi. Tria dirigit illa.

Intellectuz hois quo diabolus vario modo tentat: ⁊ quo hō sibi debet resistere.iiij.par.ti.xiij.c.iij.§.iij.ante medum.ibi. Tertio accedit tentator.

Intellectuales vtutes sunt: sapientia intellect' scia ars ⁊ prudētia q̄re dicunt intellectuales: quo sunt in ıtellectu speculatuo ⁊ practico.iiij.p.ti.j.c.j.§.iiij.p totum.

Intellect' sapientia ⁊ scientia inq̄tum sunt vtutes sunt dona spiritussanti: ⁊ in quibus differunt ibidem.§.v. per totum.

Intelligentia respectu psentium: quo requirit ad prudē tiam: consistit in octo.iiij.p.ti.ij.c.ij.§.ij.p totum.

Intentio describit.s.q̄ est tertius actus elicitus a volūtate: ⁊ quid est quid sit, ppie ⁊ pncipaliter intendere: quo differt ab electione ⁊c.j.p.ti.iiij.c.vj.ante.§.

Intentio ...o assimilat oculo ⁊ vt oculus ...intentio recta sit ⁊ simplex quattuor requirunt.ibidē.§.j.p totum.

Intētio supioris quo aliqñ est p ...intentione inferioris ⁊c, ij.p.ti.xij.c.ix.post medū.ibi. ...endum cp.

Intētione suā quo vnusq̄sq bñ regere ds: quo intētio significat p caput.iiij.p.ti.ij.c.iiij.p' pn.ibi. Prima ergo

Intentio ⁊ deuotio in horis canonicis nō est in pcepto: sed ex dei gra.iij.p.ti.xiij.c.iiij.§.vij.in medio.

Interdictum excōicatio ⁊ suspensio in quibus cōueniūt ⁊ differunt.iij.p.ti.xxvj.c.j.per totum.

Interdictū quo differt a iure: ab hoie: ⁊ ab vtroq̄: ⁊ q̄bus causis: ⁊ gñale interdictuz ferī a iure sex casib'.ibi.c.ij.

Interdictuz spāle vbi ferī: ⁊ quo: ⁊ q̄s ferre ds (ante.§. ⁊ sunt septē casus a iure ppter qd interdictuz spāle pōt poni ibidem.§.j.per totum.

Interdictū singulare quo ferī ⁊ q̄s: ponunt desup varia notabilia ⁊ casus circa istā materiā.ibi.§.ij.p totum

Interdictū qd fit ab hoie illud est generale spāle ⁊ singulare: ⁊ p delegatū ⁊ subdelegatū: quo ⁊ qualr hoc fieri ds: quo ds intelligi ⁊c.ibidem.§.iij. p totum.

Interdictum cōtra quem ...rat: quo debet intelligi: quomodo poni.⁊ declarant circa istam materiā varij casus ⁊ notabilia.ibi.c.iij.per totum.

Interdictū quo sit seruandus: ⁊ q̄bus est abstinendū: qui possunt admitti ⁊ qui nō: quo tpe interdicti diuina debēt celebrari vt missa ⁊c.ibi.c.iij.p totum.

Interdictū nō seruātes qua pena incurrūt ⁊c.ibi.§.j.p to.

Interdictū quo debet poni ⁊ quo relaxari: quando ⁊ quomodo suspēdi potest: quomodo pōt appellari tpe interdicti ⁊c.ibi.c.v.ante.§.

Interdictū quo fratres pdicatores ⁊ minores seruare tenent: quo diuina celebrare pñt ...bidē.§.j.p totum.

Interdictū cogētes nō seruari vl' excōicationē: excōicati sunt maiori snia.iij.p.ti,xxiiij.c.xxv...p totum.

Interdictos sepeliētes excōicatos vl publico ...arios excōicati sunt maiori snia: q̄ tpe anni b̄ facere pñt fine tali snia: quo tales debēt punirī ibi.c.xxxiij.p totum.

Interdictū religiosi nō seruātes excōicati sunt ibi.c.lvj.

Interpretatione quadruplicē quo habz lex ⁊c, (p totū. j.p.ti.xvij.c.vnico.§.vij.per totum.

Interpratio puilegior vel verba sunt obscura sive ambigua ad eū spectat cui' est pdere ⁊c.j.p.ti.xix.c.j.§.j.⁊.ij.

Intestatus dicit q̄s decedere quattuor modis (p totū. q̄diu successio in hereditate durat: q̄ ordine fit successio ab intestato ⁊c.iij.p.ti.x.c.iij.§.iiij. p totum.

Inuētis aliqb' sic dicit ...tero. Sciant b̄ vitiū sile eē rapine si q̄s inuentā nō reddiderit. ⁊ sil'r pbat auctē Augu. quo distinguunt inuēta ⁊c.ij.p.ti.j.c.xv.§.ij.p totum.

Inuidia est vnū pcētū de septē capitalibus: quo diffinit. Et tristicia de alienis bonis pōt pcingere quattuor modis.ij.p.ti.viij.c. ...ante.§.

Inuidia describi...p thema ex ps. qd ⁊ de ipa declarat cū triplici mēbro ibidem.§.j.per totum.

Inuidia vñ cōiter habe...tum: quo spū...liter inuidia occidit simplices ⁊c.ibi.§.ij.per totum.

Inuidia cp graue p...ñ fit pbatur: quo p̄ziatur charitatis ⁊ quo deo: quo assimilat diabolo: quo pximo iniuriatur cum e...plo.ibi.§.iij. per totum.

Inuidia q̄ mala sequunt: quare dicit vitiuz capitale: quo hz quinq̄ filias.s.detractionē: odium: susurratio...: exultationē in aduersis: ⁊ afflictionē in psperis.ibi.§....j.p to.

Inuidie remedia tria dantur: ⁊ in fine ponitur exēplum. ibi.§.v.per totum.

Inuidia quo est cā multor malorum: ⁊ quo habet quindecim pessimas cōditiones, ibi,c,ij,§,iij.p totum.

I ante O P R T V

Inuidia quo est cā erroris ⁊ falsitatis affectionis cupiditatis ⁊ defectōis bonitat.ibidē.c.ij.§.j.ij.⁊.iij.p totum

Inuidia prima filia quo est odium de ipsa, vide.j. sub littera.o.s.odium.⁊ ibidem.c.iij.

Inuidia q̄re dicit via tenebrosa: quo inuid' ...ymologizatur ⁊c.j.p.ti.v...c.iij.§.j ad medū.ibi. Quarta via.

Inuocatio dem...num pro auxilio quomodo fit ⁊c,ij.p.ti, xij.c.j.§.v.per to...m.

Job quo sua patiētia homines edificauit.

iij.p.t.xxxj.c.vij.añ.§.p'me.ibi. Quis

Jocosa dicta vl' facta quo sint modificāda sive (vnq̄ ⁊c. que modestia sit ibi seruanda: ⁊ quo licet ⁊ quo non ⁊c. iiij.par.ti.iiij.c.x.§.iij.per totum.

Jobes euāgelista vtrū magis fuit dilectus a xpo q̄ Petrus.iiij.p.ti.x.c.iiij.§.iij.circa finē.ibi. Cū querit.

Jobes euāgelista vocatus a xpo a nuptijs: an recessit ab vroze ipsa inuita. ⁊ q̄ opinat.fuisse eius spōsa,iij.p.ti.j. c.xxj.§.iij.circa medū.ibi. Preterea q⁊c.

Johannes baptista quo multū cōmendat ex varijs gratijs sibi datis a deo: ⁊ q̄ aliqui dicūt.b. Jfrancisci eē maiorez Johāne bap. false dicūt: ⁊ alia p sui cōmendatione iij.p.ti.xxxj.c.vij.vltra me.ibi. Post oēs.añ.§.⁊.§.j.⁊.ij

Jobis bap. ponūt.x.pulegia.iij.p.ti.xviij.c.v.§.vj.p t.

Joseph filius Jacob patriar...e quo mundū clarificauit virtute castitatis.iij.par.ti.xxxj.c.vij.circa medū ante primum.§.ibi. Stella rutilans.

Joseph patriarcha quo fuit quadruplici virtute ornatus quas allegorice habere debent dñi ⁊ rectores tpales,iij, p.ti,iij,c.j.§.j.ij.iij,iiij,⁊.v p totum.

Ipocrisis est filia inanis

gle: q̄bus figurat: vñ traxit nomen: vñ dicit: quo ⁊ quid faciunt hypocrite ⁊c. ⁊ vtrū hypocrisis sit pcētū mortale ⁊ quo xpi pdicatio multū fuit cōtra hypocritas,ij.p.ti. iiij.c.vij.ante.§. ⁊. ...p totum.

Ipocritaz ponit thema ex ps. ds̄ supra tria mēbra q̄re declarant ibi.§.ij.iij ...iij.

Ipocris...urge sumēdo notat triplex hypocrisis.s.demonis: carnis: ⁊ hois. quo hi p hypocrisim decipiūt ibi.§.ij

Ipocrita q̄d est: quo dei testamentū ficte sumit (p totū. p os suū: ⁊ qui p eos significant. ⁊ quo dñs septē maledictiones inuehit contra hypocritas: ⁊ ptra illos qui significantur p eos ⁊c,ibidem,§.iij. p totum.

Ipocrisis quo detestat: quo ipsi odiunt disciplinam: quo se coheret varijs vitijs ⁊c,cum exemplo in fine,ibidem §.iiij.per totum.

Ira est vltima passio que

pōt dici passio generalr: quo...vñ notatur vis irascibilis motus ire: quo tendat ad duo: ⁊ duplex differētia est attendenda circa irā ⁊c.j.p.ti.vj.c.xj.ante.§.p totum.

Ira quid est: ⁊ quo se habet ad appetitū: ⁊ brutis habent iram: ⁊ quo disposit' est ad iram, bm q̄ hz cholerica cōplexione: ⁊ quare odiū est grauī'ir...j sūt cause ire: quo ira causat delectatione ⁊c.ibi.§.j. p totum.

...a est triplex.s.diurnalis: vrnalis: ⁊ criminalis. ⁊ irā aliqui pbi dixe...t eē in deo: quo scriptura dicit deū eē iratum: quo ho irascit: ⁊ quo ira dei est triplex.ibi.§.ij.p.t.

Ira p zelum quo describit ⁊ pbatur ex scriptura. Hec ira est iustor: que ⁊ tria bona facit. pbatur multis auctoritatibus ⁊ exemplis ex sacra scriptura,ibidē,§.ij.vltra medium.s.Secundario est alia.

Ire...a remedia dant.ibidem.§.iij.p totum.

Ira quo dicitur via tumultuosa: ⁊ quare: ⁊ quo multi per illam ambulant: ita q̄ se cōpiimunt ⁊c.j.p.ti.v.c.iij.§.j.

Ira ponit a.b. Greg. ⁊ alijs doctoribus p pctō mortali. quid est ira ⁊c.ij.p.ti.vij.c.j.ante.§.

Ira describit per thema ex ps, quod ⁊ de ipa declaratur ibi.§.j.per totum.

Ira quo vario...diffinit: ⁊ q̄ ex ira mlta vitia oriant: q̄ re ira est maius vitiū capitale q̄ odiū: ⁊ mot' ire pōt eē inordinatus: ⁊ cōiter pctū triplr q̄ sunt spēs ire ⁊c. qui sunt gradus ire ⁊c.ibidem.§.ij.p totum.

Ira cū supat mentē triplex excidiū facit ibidē.§.iij.p t.

Ire medium describit p thema: qd ⁊ de ipa declarat per varias auctoritates: ⁊ quo deus tria dedit que valent ad tollendum iram.ibi.§.iiij.per totum.

Ire modum nos tripliciter habemus, s,zelatiue ⁊ p rectū remissiue: ⁊ p defectū ⁊ vitiatiue p excessuz. ibi.§.v.p t.

Ira quo pcipue habet duas filias.s.indignationē ⁊ murmurationē: que mala ex ira pcedunt: ⁊ quo ira tripliciter pōt cōsiderari ⁊c.ibidem.c.ij.

Irregularitas quo diffinit: quo ...hitur: quo distinguit: q̄ hoies pñt eē irregulares ⁊c.iij.p.ti.xxviij.c.j.ante.§.

Qui ⁊ quo ministrare possunt in diuinis: que differentia inter irregularitatem ⁊ suspensionem ⁊c,quo debent absolui ⁊c.ibidem.§.j.per totum.

Irregularitas quo ...hitur ppter homicidium vl' mutilationem: desup ponunt varij casus ⁊ modi: qui ad longū declarant.ibidem.c.ij.⁊ p omnes.§.

Irregularitas bigamie quo ...hit octo modis: q̄re bigam' ...phibet, pmoueri q̄s pōt cū ipis dispēsare ⁊c.ibi.c.iij.p t.

Irregularitatē quo inducit illegitimatio: quare tales ...phibentur ordinari ipsi fm iura hereditare nō possunt: quis dicit illegitimus ⁊c.ibi.c.iiij.p totum.

Irregularitas quo ...hitur p varia vitia corporis sive deformitates.s.ppt mutilationē: gibbositatē: leprositatez ⁊c. qui pñt admitti ⁊c.ij.p.ti.xxviij.c.v.p totum.

Irregl'aritas quo al's vario mō ...hitur circa varios act' ⁊ status hoim.ibidem.c.vj. p totum.

Irreuerētia sacrorz sive diuinorz quo multiplr ⁊c,ij.p.ti, j.c.xxj.§.v,cum sequē.

Ire de vna religione in aliam nisi ex magna necessitate: quare nō est laudabile. pōt tñ quis ire de vna religione in aliam ex triplici causa.iij. parte titu.xxj.c.iiij.per to.

Ironcitas describit, put cōcurrit cum iactantia q̄n est ironia: vbi etiam sancti cōmiserunt ironia dicendo de se vilia ⁊c,ij.p.ti.iiij.c.iiij.§.j.per totum.

Iterare vtrum quis tenet

penitentiā vl' absolutionē p ignorātia imposita ⁊c.iij.p.

Iterare in q̄bus casi...quis (ti.xvij.c.xxj.§.iiij.p totū. tenet pfessionē ⁊c.iij.p.ti.xiiij.c.xix.§.iiij. p totum.

Iterum pfecrari debet eccla cōsecrata in tribus casibus, iij.p.ti.xij.c.vj.§.viij.per totum.

Iterar...ñ debet electio: vl' qñ tenetur iterare electionez, iij.p.ti.xix.c.ij.§.vij.circa finem.

Iterari nō debet baptismus quadruplici rōne. Et quo vlterius sit faciendū.iij.p.ti.xiij.c.xiij.§.xij.p totum.

Iterari nō opz horā dictā poit horā neglectā,ij.p.ti.ix.c, xij.§.iij.in fine.ibi. Item si quis.

Jubileus ann' describit

cū suis idulgēnjs: ⁊ de ortu eius ds.j.p.ti.x.c.iij.§.vj. ⁊

Judeus vl' paganus nō cogi debet ad fidē (vij.p totū. suscipiendā ⁊ quare: quo tñ debent recipi: si fidē recepe rint ⁊ recesserint quali' sunt puniendi: quo ⁊ q̄bus modis debent duci ad fidē ⁊c.ij.p.ti.xij.c.ij.§.j.p totum.

Judeorz pueri ⁊ aliorz infidelū nō sunt baptizādi inuitis parētibus ...pbatur triplici rōne: etsi susceperint fidē quo sunt separādi a parētibus.ibidē.§.iiij.p totum.

Judeis cohabitare vl' balneare quomodo ...phibetur: quo transgressores sunt puniendi: quibus locis possint eis fideles ...ntia facere: ⁊ p baptismū, nō liberant a seruitute ⁊c.ibi.c.iij.per totum.

Judei habitantes inter christianos: quibus sunt prohibendi: quibus diebus i...nō debent in publicum: eis p

Universidad de Deusto
Biblioteca

mittitur agere ⁊ peuenire apud iudices nostros ⁊c,ibidē c.iij.§.i.per totum.
Judeor ⁊ alior infidēliū ceremonie siue ritus ḡre ⁊ quō
Judeis ꝓticipāres quō sunt (tollerātur.ibi.§.ij.p totuz.
puniēdi circa ⁊ alios ꝑdictos.⁊ ipi iudei facientes ꝗ ꝑdi
Judei quō sunt exactionādi (cta ⁊c.ibi.§.iij.per totum.
a dñis terraꝝ.quō licite ab eis recipe possint ⁊c.ibidē.§.
Judei dōa ⁊ mercedes q̄s dāt ꝓsonis ꝑ labo (iiij.p totū
re suo.vtrū possint licite recipe ⁊ tenere.ibidē.§.v.p to.
Judeor seruus qui d̄: vernaculus si vult effici xp̄ian' ista
tim eripitur in libertatē nullo ꝓcio dato. qd̄ ꝓbat.q̄s
qñ d̄: redemptus a seruitute:⁊ quō ⁊c.ibi.§.vi.per totū
Judei quomodo vario modo errauerunt ⁊ errant adhuc
ergā xp̄m.quorum errores etiam vario modo elucidan
tur ⁊c.ibidem,c,vij.§.iiij.per totum.
Judeorum pueri vtrum possint baptisari inuitis parēti
bus.⁊ in qua etate fieri potest.⁊ in qua nō ⁊c,iij.pte tit,
xiiij.c.xij.§.ix.circa mediū.ibi.q̄tum.s.⁊c.
Judei ⁊ pagani adulti si petunt baptismū non est statim
eis dandus post puersionem:sed ex triplici causa potest
differri.⁊ qñ ipsis imminet ꝑiculū quō sunt dispēsandi.
Judei quō subsint pape:quō significā (ibi.§.xiij.p totū.
cāntur ꝑ boues:quomodo papa ꝓhibet fidelibus ne cū
ipsis habeant consortia:quomodo ipsi debent laborare
⁊c.iij.p.ti.xxij,c.v.§.ix.per totum.
Judeor errores vario modo describūtur inveteri ⁊ nouo
testamēto in q̄bus errabant.iiij.pte ti.xi.c.vi.ante.§.
Judei quomodo ꝓhibentur ne infirmis dent medicinas
⁊ infirmis quō ꝓhibet ne recipiant medicinas a iudeis
iij.p.ti.vij.c.ij.§.iiij.circa finem.ibi. Item nota.
Judei quō nō excusantur a receptiōe vsure argumēta in
contrariū solūtur.⁊ auctoritates ex veteri testamento
applicantur ꝓtra eos.⁊ ista auctoritas exposit,Mutuū
date ⁊c.ij.p.ti.i.c.vij.§.ij.per totum.
Judeorū populo quare soluz fuit data lex ⁊c.i.pte ti.xiiij.
c.ij.§.ij.per totum. De iudicio diuino.

Judicium finale quomo

do est timendū:quō est vnus articul' de articulis fidei
Judiciū finale quō vario mō (⁊c.iiij.p.ti.xiiij.c.xi.añ.§
ꝑbatur ex scriptura q̄ est ventuz:quō timēdū ⁊c,ibi.§.
Judiciū quō accedet dñs in arcu ⁊ quare.⁊ (i.p totum.
ponūtur septē signa que iudiciū istud p̄cedent:q̄ ad lō
gum declarant ibidē.§.ij.per totum.
Judicio appropinquante quō mundus purgabit ꝑ ignē
quis erit iste ignis:quare fiet ista purgatio:quō fit per
ignem.quis erit iste ignis in effectu:quō iste ignis pur
gauit elementa ⁊c,ibidem.§.iij.per totum.
Judiciū istud quō fiet ꝑ citationē:quare erit ista vox citatio
nis.quare d̄: illa vox tube ꝑm apl'm.quare d̄: vox archā
geli:quō fiet ista vox ⁊c.ibi.§.iiij.per totum.
Judex iste quō se ꝓtabit.quis erit iste iudex:quō appa
rebit in forma gloriosa:q̄ apparebit in signo crucis quō
datur sibi iudiciū ꝑm humanitatē q̄s iudicabit: de qui
bus iudicabit:⁊ in quo loco iudicabit.ibi.§.v.per totū.
Judicis assessores qui erūt.cū quib' iudicabit. quō iudi
care debet septupliciter.q̄bus dat ista potestas asseden
di cū xp̄o ⁊ triplex ratio datur quare pauperibus dat ista
iudiciaria potestas ⁊c.ibi.§.vi.per totum.
Judicio isto existente erūt multiplices accusatores de q̄
bus accusabunt homines ⁊c.qui erunt testes in isto iu
dicio ⁊c.ibidem.§.vij.per totum.
Judiciū istd quō valde timēdū sit ꝑpter snie reuocabili
tatē quō fiet ista discussio:de q̄b' opib':q̄ suū iudicium
erit iustissimū ⁊ inflexibile ⁊c.ibi.§.viij.p totum
Judicior dei ꝓfunditas quō sit timēda:⁊ sūt ⁊ cetera
septē dei iudicia q̄ timēda sūt atq̄ magie admrāda q̄ ad
longū declarant ⁊c.ibidē.c.xij.p totū.p omēs.§.suos.
Judicium quomodo accedet dñs ꝑpter tria,i,parte tit,
iij.c.vi.§.xvij.circa medium.
Judicio diuino quō ꝓtabit aia separata.de q̄b' dñs ab e
dē exiget rōnē.i.p.ti.v.c.ij §.iiij.p to.vide desup pl'.
Judicio vltio siue in extremis dñs (sub lra m.s.Morte.
de sex accipiet rōnē a diuersis hoib'. ibidem per totuz.
Judicis snia post hoc describitur quaz dabit post q̄ recep
pit rationē a diuersis de diuersis:q̄ per oia est horri
bile ⁊ expauescendū.ibidem.§.v.p.⁊ totum.
Judex quō dabit mercedē vnicuiq̄ ꝯ opa sua q̄tū ad bo
nos ⁊ q̄tū ad malos:quō vnūsq̄ apparebit ⁊c.ibi.§.xi.
Judex quō dabit sniaz.ꝑ his q̄ ascēdūt ad celū: (p totū
que est ista via ⁊c.ibidem.c.iiij.
Judex supnus quō dabit sniam ꝑ his qui descendūt ad
purgatorium.ibidem.c.v.
Judicio finali siue diuino quō dñs reprobis ⁊ malis ex
probrabit d̄ varijs beneficijs eis exhibitis.⁊ quō cream
re loquūtur cōtra ipsos.ij.p.ti.iij.c.ix.§.vij.añ medius
ibi.Unde in iudicio finali. De iudicio humano.

Judicare iniquitatem est

iniuste ⁊ inique iudicare.vnde d̄: iniquitas.
Judex semp d̄z attēdere ad equitatē.⁊ inique iudicat qui
cōtra eqtatē ⁊ iusticiā iudicat.⁊ hoc septē modis.ij.p.ti
Judiciū faciēdo quō ꝓhibet acce (tu.i.c.xix.§.i.p totū
ptio ꝓsonaz:q̄ ex scriptura ꝓbatur cū vno exēplo.ibi.§.
Judicib' quō mādat vt pauperib' subueniāt (ij.p totum.
⁊ pupillis ⁊c.quō ad b̄ tenentur ex officio ⁊c.ibi.§.iij.p
Judicio fiendo cōcurrunt quinq̄ genera ꝓsonaz (totū
scz iudex ad sententiādū:actor ad accusandū:reus ad
respondendum:testis ad ꝯbandū:⁊ aduocatus siue ꝑ
curator.ibi.§.iiij.v.vi.vij.⁊.viij.per totum.
Judex quomodo tripliciter iniusticiam cōmittit.⁊ tripl'
dat sententiam contra iusticiam:⁊ quomodo ⁊ quando
tenet ad restitutionē ⁊c.ibidem.§.iiij.per totum.
Judiciū actorē siue accusatorē reōrit.⁊ talē ꝓtingit tri
pliciter peccare:⁊ quō fit satis f..iēdū ⁊c.ibi.§.v.p to.
Judiciū etiā re' accedit.q̄s ⁊ vñ d̄z re': talis pōt triplicit
peccare ⁊ mortal'r.⁊ aliud est verita-..cere:⁊ aliud fal
sitatem ꝓponere.ibidē.§.vi.per totum.
Judicio etiā ꝓcurrit testis q̄ etiā trip'r peccare pōt.addi
tur ⁊ quartus modus.ibidem.§.vij.per totum.
Judicij aduocatus ꝑcurator ⁊ iurisconsultus:peccare pos
sunt multipl'r.⁊ moderamē salarij eorūdem attenditur
circa quattuor.⁊ ꝑcurātes ⁊ aduocantes in cā vsuraria
peccāt mortal'r.ibi.§.viij.Acceptio ꝓsonaz describitur
Judicij insusti iudicatoria manus (rio modo.ibi.c.xx.
quomodo describit.Et quid significāt eius q̄nq̄ digiti
siue modi.ij.p.ti.ij.c.i.§.x.per totum.
Judicij iniusti assessoria manus quō describit.⁊ q̄d signi
ficant eius quinq̄ dig'ti siue modi.ibi.§.xi.
Judicio seculari qñ aliq̄s aliquē accusare false vel testiſi
cat q̄tū pctiñ fit.i.p.ti.xiiij.c.iiij.§.xij.añ medium ibi,
Ea que fiūt a iudice si ad eī nō spe (Quātū ad primū.
ctant iudiciū iurib' nō subsistūt.Est vna de reg.iur.q̄ ⁊
declarat.i.p.ti.x..c.vnico.sub littera.e.scz Ea q̄ fiunt.
Judici nō est acceptio ꝓsonaz habēda.Est vna de regu
iuris que ⁊ declarat ibi sub lra.i.scz In iudicijs.
Judicis actus ⁊ auctorit..s iudicādi vñ est ⁊c.quō bonus
debet imitari:qui dicuntur ꝑpie iudices:⁊ quō bonus
iudex in septē pūctis deū d̄z imitari.iij.p.ti.ix.c.i.añ.§.
Judiciū quō importat actū iudicis.vñ d̄z iudex (p totū
quomodo bonus iudex debet ꝓcedere in diffinienc..et
determinando.Ad iudicium vt rectum sit ⁊ iustum tria
requirūtur.⁊ snia pōt esse trip'r iniusta.ibi.§.i.p totum
Judicio quō debēt remoueri corū pentia q̄ fiūt ꝗ iusticiā
⁊ quō humanū iudiciū puertit timorē:cupiditate:odio:
⁊ amorē ⁊ q̄ mala facit acceptio munerz.ibidē.§.ij.p to.
Judex quomodo debet semper iudicare vsqz ad finē.ibi
dem,§,iij,per totum.

Judex vnde d̄: vñ actor:vnde reus:vnde testis:⁊ quō iu
dex d̄z esse ꝑitus ⁊c.ibi.c.ij.ante.§.per totum.
Judicis assessores q̄ ipm inducunt ad m..e iudicandū te
nent de oi dāno assecuto.ibi.c.ij.§.i.per totum.
Judex pōt eē ..ona ecclēstica ⁊ iudicare inter subditos in
q̄b' hz iurisdictiōz:⁊ si laic' iudex negligit facere iusticiaz
iudex ecclēstic' ..ad b̄ ꝓpellere.ibidē.§.ij.p totum.
Judex laic' nō pōt iudicare de clericis:⁊ cleric' nō pōt in
nō suū iudicē ꝓsentire nisi sit ꝓsona ecclesiastica ⁊ d̄ ꝓsen
su epi:qñ pōt renunciare ⁊c.ibidem.§.iij.p totum.
Judex laicus q̄ cepit clericū ꝑpter maleficium quē petit
iudex ecclesiasticus:vel cū ipe clericus petit mitti ad cu
riam ecclesiasticā:quomodo sit interrogādum:⁊ quō ꝓ
cedendum ibidem.§.iiij.per totum.
Judex dupl'r ꝓpediri pōt ne pena reo debita valeat relaxa
re:que est differēcia inter iudicē inferiorē ⁊ supiorem :q̄
pena augenda est ꝑpter timorē ⁊c.ibidem.§.v.p totuz.
Judex an debeat vel possit absq̄ pctō ꝓdemnare innocē
tem q̄ in iudicio nocēs siue malus conuincit:quō se iu
dex in isto d̄z habere.ibidem.§.vi.p totum.
Judicum ministri q̄ ex..quunt suias ꝯ innocētem:quō se
debent regere.ibidem.§.vij.p totum.
Judicib' ⁊ eorūdem legatis quō ⁊ qñ ⁊ q̄bus dandum sit
salarium:ponunt desup var.. casus.ibi.§.viij.p totum.
Judicis vel cius delegati assessores quō ꝓnt ⁊ debent re
cipe a ꝑtibus salariū ⁊c.ibidem.§.ix.per totum.
De officio delegati vide.j.sub lra.l,scz Legatus,Et,iij.p.
ti.ix.c.iij.Etiā de subdelegato.
Judicis ordinarij varia vide.j.sub lra.o.s.ordinari'.⁊.iij
Judicij quō est triplex modus ꝓcedendi:⁊ de (p.ti.ix.c.v.
crine ꝯ aliquē ꝓcedit.iiij.modis.s.p accusatores:p denū
ciatōz:p inq̄sitionē:⁊ p exēptōz,iij.p.ti.ix.c.vij.añ.§.p t.
Judicio faciendo:quō inq̄sitio vitior fit facienda:quō ꝑ
latus d̄z ꝓcedere ad inquirendū ⁊ puniendū subditorū
excessus:⁊ inq̄sitio ..a est generalis ⁊ alia specialis:⁊ q̄
forma inq̄sitionis ibidem.§.i.p totum.
In q̄bus casibus fieri possit inquisitio:⁊ fieri nō potest in
quib' ..o..n quinq̄ casibus:ponunt desuper aliquor opi
niones.i..idem.§.ij.p totum.
Inq̄sitiōes spāles in iudicio quō sunt necessarie:quō cle
ricus possit ꝓueniri de falso ꝓbato corā iudice laico:que
debēt interrogari ab inq̄rente ⁊c.ibidem.§.iij.p totum.
Judicij ꝓcessus quādo ⁊ quō est:⁊ q̄ est differēcia in inq̄
sitionibus.ibi.§.iiij.p totum.
Judicis inq̄sitione vtrū inq̄sit' teneat de oib' apire vitatē
⁊ manifestare de q̄b' fuerit interrogat' q̄liter sit ꝓceden
dum qñ sit ꝯ singularē ꝑsonā ⁊c.ibidem.§.v.p totum.
Qualiter fit ꝓcedendū in inq̄sitiōe generali cū cōmittit
alicui inq̄sitio ecclesie tam in capite q̄ in mēbris : ⁊ quis
effectus inq̄sitionis in diuersis causis.ibidem.§.vi.p to.
Inquisitio q̄liter fieri d̄z ꝯ religiosos ⁊ clericos ⁊ qualiter
contra determinatam ꝓsonam ad petitiōem ꝑtis agētis
contra eā:⁊ quomodo excessus eorum debēt corrigi ⁊c,
ibidem.§.vij.per totum.
Judex siue plat' vtrū teneat ꝓcedere ad inq̄sitionem qñ
non sperat inde ꝓfectū:⁊ quō crīna eorūdem vario mō
..t puniri.ibidem.§.viij.per totum.
Judex quare ..n d̄z damnare tue accusare:fallit tñ in o
cto casib':quō ⁊ quādo crimen di..tur notorium ⁊ quo
tuplex ⁊c.ibidem.c.viij. ante.§.
Judex quō d̄z ꝓcedere sup crine notorio in iudicio:quō
possit illud cōdemnare ⁊c.c.viij.§.i.p totum.
Judicij variam accusationē.vide.s.sub littera.a.scz Ac
cusa..o.⁊.iij.parte ti.ix.c.viij.
Judicij q̄lis est ꝓcessus per denunciationē,duplex ē de
nunciatio:qualiter fieri d̄z ⁊c.ibidem.c.ix.
Judicio celebrando q̄liter fieri d̄z purgatio canonica po
nitur triplex purgatio:q purgatio est fienda cū q̄s se d̄z
purgare:⁊ q̄ forma iuramēti in tali purgatōe.ibidē.c.x.
De testibus in ..dicio.vide.j.sub littera.t,scilz Testis,Et
ibidem.c.xi.per totum.
De sententia que datur in iudicio.vide varia.j.sub litte
ra.s.scz Sententia.⁊ ibidem.c.xij.
In iudicio de lib' ꝓtesta.⁊ de libello hēs varia ibidē.c.xiij.
De appellationib' in iudicijs.vide varia,s.sub littera.a,
scz.Appellatio.⁊ ibidem.c.xiiij.
De mō agendi in iudicio sine figura sine strepitu iudicij:
aliquando summarie:aliquādo simpliciter: aliquādo de
plano:aliquādo de facto:aliquando sine omni solēnitate.
ibidem.c,xv.per totum.
In iudicio quō cōiter fieri d̄z tp̄s ante citatiōem:tp̄s cita
tionis:tempus repētitionis:tp̄s dilatiōis:tempus litis
contestationis ⁊c.ibidē.c.xvi.per totum.
In iudicio ꝓfecti ⁊ religiosi de quibus ⁊ quō stare debent
siue contendere.iij.p.ti.vi.c.i.§.iij.p totum.
Judex quare non potest esse religiosus:quomodo hoc sit
intelligendum.⁊c.iij.par,ti,xvi,c.vi.§.v.post mediū.ibi
Religiosus simplex.
Judicialia p̄cepta legis moysi describūt.j.sub lra.p.s.pce
Judicialia p̄cepta legis moysi q̄ fuerunt (pta iudicialia
⁊c.i.p.ti.xliij.c.vi.§.i.ij.⁊.iij.per totum.
Judicare alios ⁊ facta ipsorū inspicere:que mala ex ipso
procedunt.ij.pte ti.iij.c.iij.§.v.
Judicium temerariū describit scz,primi dei suū ipsius hic
in vniuersali.ij.pte ti.iij.c.viij.p totum.⁊.j.sub littera.t,
habes in ꝑticulari scz Temerarium iudicium.
Iusgentium q̄d est ⁊c.⁊ quare iusgentiū appellatur.i.p.
ti.xvij.c.vnico.§.x.per totum.
Jus quō diuidit:aut naturale:aut ciuile:aut gentiuz. Jus
gentiuz quō comprehēdit sub iure positiuo : ⁊ diuiditur
in naturale ⁊ politicū.Et ius siue iustum:aut naturale ē
q̄d ex sui natura alteri adequat:⁊ pōt esse dupl'r.i.pte ti,
xvij.c.vnico.§.i.per totum.
Juris hūanalis ignorātia ⁊c.legis diuinalis ⁊c.in q̄bus
consistit:quō ⁊ qñ quis excusatur:que dicit crassa ⁊ que
supina ⁊c.ij.p.ti.v.c.ix.§.ij.per totum.
Jura antiqua quō sunt abrogata in multis locis ⁊ cōiter
non tenent:⁊ sic' Gratian' in decre.in multis locis non
tenetur.iiij.p.ti.xi.c.viij.§.i.ij.iij.⁊.iiij.p totum.
Js qui in ius succedit alterius eo iure quo ille vti debebit
Est vna de regulis iuris que ⁊ declaratur.prima par,ti.xx
c.vnico.sub.i.scz Js qui.
Nēo pōt pl' iuris trāsferre in aliū q̄ sibi ꝓpetere dinoscat
Est,vna de reg.iu.q̄ ⁊ declarat sub littera.n.s. Nēo pōt.
Jus patronat' vēdi ⁊ em non pōt:q̄re als symonia ꝓmit
tit:quid sit iuspatronat':⁊ ex patro..atu cōpetit patrono
q̄dr..plex ius.ij.p.ti.i.c.v.§.xxiij.per totum.
Jus canonicū ⁊ theologia quō differunt in mō ꝓsideran
di q̄tum ad q̄nq̄.iij.p.ti.v.c.ij.§.ij.p totum.
Juris scia ⁊ medicina q̄ illor dignior.ibidē.§.iiij.p totū.
Jurisditio episcoporū que est:quomodo illam possunt exi
gere:quid comprehendit sub iurisditione.iij.pte ti.xx.c,
ij.§.xi.per totum.
In iurisditiōe spūali quō eminens ⁊ potens est archiep̄s
⁊c.ibidem.c.iij.§.i.per totum.
Jurisditio epor circa mōasteria ⁊ circa domesticos est du
plex ⁊c.i.p.ti.ix.c.v.§.vi.per totum.
Jurisditio delegati quomodo expirat decem modis.iij.p
ti.ix.c.iij.§.ij.per totum.
Jurisditio sue ptās varia pape describit.j.sub lra.p.scz
Pape.⁊.iij.p.ti.xxij.c.iij.per totum cap.
Jude xp̄s dedit triplicem panem ad eius pro maximo be
neficio:in quo nobis dedit exemplum ad similia facien
dum.⁊ vbi mali faciunt sicut iudas fecit.ij.p.ti.i.c.xxij.
§.ij.iij.⁊.iiij.per totum.
Jumentis insipientib' quō se homo similem facit p decē
signa,i,p,ti,i,c,ij.§,v,ante mediū,ibi.Dic aūt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

I ante B L ante A ⁊ V L ante A

Iuspatronatus describit vario mō.j. patronat⁹.⁊.iij.p. .ti.xij.c.xij.Et.ij.p.ti.i.c.v.§.xviij.pe. otum.

Iuuetus ōr quarta etas hois.q̄dm durat:q̄ mala tūc magis exercent:⁊ q̄d spūaliter significat ista etas.iiij.p.ti. vij.c.v.§.vi.ibi Quarta etas ante medium.

Iuuenes quō naturaliʒ inclinati sunt passionū sectores. in vbis ꝓceces:⁊ in ꝓprio sensu ꝓtinaces:quō parētes debēt eos ab istis retrahere.iiij.p.ti.ij.c.v.§.iij.post pn. ibi. Sūt aūt tria.etiā.§.iiij.⁊.v.notabilia habes.

Iuramentū quō diffinit:que diffinitio vario mō declarat vnde ōr iuramentū.ij.p.ti.x.c.iij.ante.§.

Iuramentū vt licitū sit oportet q̄ ibi sit actus licitus religionis:modus ꝓgruus locutionis:⁊ affectus necessariʒ huius actionis.ibidem.§.i.ij.⁊.iij.per totum.

Iuramētū q̄d fit p mēb:aut p creaturas vel p falsos deos quō ⁊ qualr fit:quō ⁊ q̄n sunt mortalia:quō intelligitur istud dictū xpi. Nolite iurare ⁊c.ibi.c.iiij.ante.§.

Iuramentū que concurrere debēt vt licitū fit.q̄ req̄runt ad iuramentū:⁊ ad q̄d est institutū.⁊ ponūtur iuramenta diuersoꝝ q̄ bñ vel male iurauerūt ⁊c.ibidē.§.i.p totū

Iuramēto p̄uiāt tria genera psonaꝝ:⁊ quare.etsi iurāt quomodo ⁊ qualiter tūc peccāt.Et septē casus ponunt quib⁹ debēt sacerdotes ⁊ plati iurare.ibidem.§.ij.

Iuramentū quō aliter fiebat in veteri testamento ⁊ aliter in nouo testamento.ibidem.c.v.ante.§.

Iuramētū describit in forma q̄d impat:facit pape ⁊ diuersimode declarat.ibidem.§.i.per totum.

Iuramētū in forma describit q̄d faciūt epi exempti pape.⁊ illud iuramentū cōprehēdit septē articulos.ibidez §.ij.per totum.

Iuramentum in forma describitur q̄d faciūt curati et rectores ēpis suis sm tamen diuersitatem locoꝝ diuersi diuersa iurant ⁊c.ibidem.§.iij.per totuz.

Iuramētū in forma describit q̄d p̄stet vasallus dño suo

Iuramentū p̄missoriū vario mō (ibidē.§.iiij.p totum. describitur.scz aliq̄ casus ponūtur vbi ligat ad obseruādum ⁊ vbi nō ⁊ quomodo.Et q̄n super istis fieri pōt absoluio.ibidē.c.vi.a pn.vsqz ad.i.§.

Iuramētū quō verat sex modis in de teriorē exitū.⁊ iuramētū in q̄b⁹ casib⁹:⁊ quō fit cōmutandū.ibidē.§.i.p to.

Iuramentum quibus casibus ⁊ quomodo possit irritari ibidem.§.ij.per totum.

Iuramentū factū ab aliquo vtrū obliget eū ad successores:⁊ vtrū obligātur ex illo et cu. turatū est.ibidē.§.iij.

Iuramētū vniuersitatis siue societatis q̄d iurāt sibi mutuo facturi vel nō.vtrū p̄st dimittere.ibidē.§.iiij.p totū

Iuramentum describitur q̄d quis facit de parendo mandatis alicuius:quomodo hoc fit intelligendu idem. §.v.per totum.

Iurando seruare statuta alicuⁿ eccle vel ciuitatis: quō hoc fit seruandum.ibidem.§.vi.per totuz.

Iterū possit peti reductio ei⁹ q̄ p arbitros est iudicatū ad arbitriū boni viri vbi interuenit iuramentū vel pena,ſ ad longū declaratur.ibidem.§.vij.per totum,

Periuriū describit.j.sub lra.p.⁊ ibidē.c.vij.

Iusticia ꝓut importat quendā statū rectitudinis in hoie ōr triplr.⁊ quō iusticia duplr ordinat hominē in cōparationē ad alium.iiij.pte ti.v.c.i.ante.§.

Iusticia ꝓut est vtus spālis a ceteris:quō se hz ad totuz integrale:q̄ ptinet ad generalē ⁊c.ibidē.§.i.p totum.

Iusticia quō diffinit:q̄d importat nomē eius:quō ipoꝝ rat equalitatē:quō est habit⁹ volūtatis:qu ōr volūtas ⁊c.ibidem.§.ij.per totum.

Iusticie sunt due ptes.s.cōmutatiua ⁊ distributiua.q̄ declarantur ibidē.c.ij.per totum.

Iusticia distributiua quō diuidit in quattuor ꝓtes.ibidem.c.iij.§.i.ij.iij.⁊.iiij.per totum.

Iusticia quō necessaria est cuilibet multitudini.primo ex pte finis:scdo ex pte gubernā a q̄ regit multitudo,tertio ex pte multitudinis q̄ ex multis ꝓsonis colligit ibidē.§.v.

Iusticia quō hz triplex p̄ncipiū.s.emanatiuū: (p totū. ex q̄bus eius origo p̄mit⁹ deriuat.impatiuū:ex q̄ ei⁹ actoritas in subditos,promulgat.⁊ suscepiuū.ex q̄ eius vtilitas multiplicat.ibidē.c.iiij.a p̄ vsqz ad.§.iiij.

Iusticie q̄ vtutes sunt annexe.duplr alie ad alteꝝ exhibēs a rōne iusticie deficit:⁊ q̄ sunt vtutes q̄ debitū alteri reddūt:hz nō p̄nt reddere eq̄l ⁊c.v.per totum

Iusticiā esurire qui dicūtur beati Matth.v.⁊ quō isti saturabunt in p̄nti ⁊ in futuro vario mō.iiij.p.ti.vij.c.vi.

Iusticie cā p̄secutionē patiētes q̄ dicūt bti. (§.iiij.p to. ⁊ quō ipoꝝ est regnuz celoꝝ:in q̄ p̄sistit ista beatitudo ⁊c.

Iusticia vniuersalis quō est specu (ibidē.§.viij.p totū. lum in quo nūc deū videmus.q̄ fuerūt inuēti iusti in illa iusticia ⁊c.i.pte ti.iij.c.vi.§.ix.p totum.

Iusticia q̄d est.q̄ sunt ipsius ptes integrales:essentiales cōmutatiue:⁊ potēciales.i.p.ti.i.c.iij.§.ij.post p̄nci.

Iustificatio impij q̄ est effect⁹ grē ope (ibi. Iusticia est. rantis ōr a iusticia.Et iusticia ōr triplr.q̄tuor ꝓcurrūt p ordinē in iustificatōe impij.⁊ in q̄bz motu quo aliq̄d ab altero mouet tria req̄runt.iiij.p.ti.ix.c.vi.ante.§.

Iustificatio impij requirit gratie infusionem probat ⁊c. ibidem.§.i.per totum.

Iustificatio impij req̄rit motū liberi arbit. ij in deū ⁊ detestationem peccati p mo. liberi arbitrij.probat ibidē §.ij.⁊.iij.per totum.

Iustificatio impij in quo consistit tota:q̄ ad eandē requirunt.quare gratie infusio fit in instanti absq̄ successione.⁊c.ibidem.§.iiij.per totum.

Iustificatio impij q̄d est maximū opus dei ondit sm magnitudinē ei⁹ q̄d fit:⁊ est aliquo mō miraculosuz q̄ tria subdiuidūtur ⁊ declarant ibidem.§.v.per totū.

Iustificationis beneficiū q̄ est q̄d a deo accepim⁹.quomodo de ipso debemus esse deo grati.Et q̄ homo circa ipsa cogitare debet.iiij.p.ti.v.c.xij.§.ij.per totum.

Iustoꝝ gaudiū p̄bat ex scriptura. gaudium ostendunt gloriosum ⁊ bonum esse ex quattuoꝝ.i.p.ti.vi.c.v.§.iij. circa medium ibi.Tertio est gaudium.

Iusti ⁊ p̄fecti quomodo debēt appete. attēta ⁊ vtria ipoꝝ merita.i.p.ti.vi.c.xiij.§.i.per totum.

Iustus quō odit:hz cū discretōe.⁊ tria mala iusti habent

Iusti quō habere possunt tres (odio.i.p.ti.vi.c.iij.§.ij. fructⁿ patiētie.s.augmētū exp̄ientie:scutū custodie:⁊ p̄mium grē.iiij.p.ti.iij.c.vij.§.xviij.post mediū ibi. Alij

Iusti quomodo septez timere debēt q̄ leona (vo tres turaliter timet.iiij.parte ti.xiij.c.iiij.§.iij.per totum.

Iustus quō habet in memoria tria de deo:⁊ tria de ꝓxi mo.i.pte ti.ij.c.ix.§.i.

Iusti quō dici possunt celi.⁊ quō confitebunt dei mirabilia ⁊c.iij.p.ti.xxxi.c.x in p̄in.⁊.§.i.

k

Kalende none et idus

mensiū quare ⁊ a q̄bus sunt instituta. Quid significāt quoad mēses ⁊c.iij.p.ti.vi.c.iij.§.v.circa mediū.ibi. Pro hozum declaratōe.

Kyrieeleison in missa quō

exp̄oit:siue q̄d significa ⁊ q̄d Gloria in excelsis ⁊c. pte ti.xiij.c v.§.i.circa p̄ncipium.

l

Laboratibus quomō

dari dz merces hz laborē.quoad q̄litatē: quoad quātitatē:⁊ quoad diuturnitatē:⁊ quō labor intelligi maior vel minor triplr.i.p.ti.v.c.ij.§.xi p totū

Laboratib⁹ in varijs bonis:quō illis dñs subue vario modo.i.p.ti.iij.c.vi.§.xv.per totum.

Laboratores quidē quō ⁊ qualr defraudant mercede eorundem:⁊ q̄ sine tardatōe ipsis debēt merces,p̄bat ex scriptura,ij.parte ti,i,c,xij.§,vij.per totum.

L ante A ⁊ E

Labor triplr describit.s.labor tribulatōis in mūdo:labor ꝓfusionis extreme:⁊ labor cruciatōnis eterne declarant ista ex sedit̄oib⁹ ciuitatū.ij.p.ti.iiij.c.viij.§.v.p totum.

Laborare p paupibus videt licitū diebⁿ festiuis:nō tamē diuicie diebⁿ solēnioribus cū conditōibus adiunctis:q̄ ⁊ declarant ⁊c.ti.ix.c.viij.§.v.circa fi.

Laborare vtrū licet diebⁿ festiuis:⁊ a q̄b⁹ tunc sit abstinendum ⁊c.ij.p.ti ⁊c.iij.§.v.p totum.

Laborātes quō e mat a ieiūio.ij.p.ti.vi.c.ij.§.vi.cir.p̄n.

Lacticinia ⁊ eius carniū tpe ieiunioꝝ non sunt comedenda:q̄re ecclesia hoc ordinauit.iiij.p.ti.iiij.c.iiij.§.v.

Lacticinia vtrū p̄nt comedi tpe ieiunioꝝ:q̄n ⁊ q̄bus temporibus interdicitur.ij p.ti.vi.c.ij.§.iij.p totum.

Languor spūalis q̄s est et in quo consistit.i.p.ti.vi.c.ij.§ vij.Vide etiā.s.sub lra.i.scz Infirmitas.

Laicoꝝ supbia ē q̄drupler.ij.p.ti.iij.c.iiij.§.iiij.p totum.

Laicalis militia describit.j.sub lra.m.scz Militia.⁊.iij. pte ti.iiij.c.i.§.vi.vij.⁊.viij.p totum.

Laici q̄ dicunt:q̄ eis licet facere vt saluentur.iij.p.ti.xiij. c.iij.§.xiij.ante medium.ibi.Aliud genus

Laici vtrū admittant in iudicio ad accusatōem clericoꝝ iij.p.ti.ix.c.viij.§.iij. totum.

Laici cur ꝓfiteri ordinarie tenent.iij.p.ti.xvij.c.iij.p totū

Laici quō se regere dēt i statu suo ⁊c.iij.p.ti.xiij.c.iij.§.xiiij

Lanificiū est ꝑna species mechanice artis:⁊ que ad eandem ptinet.i.pte ti.i.c.iij.§.iij.

Lanifices quō defraudāt vario mō emētes pannū ab eis ⁊c.ij.p.ti.i.c.xvij.§.v.vi.vij.viij.⁊.ix.

Lanificiū artificiū quō multiplr est necessarium humane vite:⁊ hz ē artificium multa mēbra sibi ꝓuenientia:quō illi qui illo exercēt eorūdē offi iij.pte ti.viij.c.iiij.§.ij.p to.

Lanificibus ptcipātes vel hñdo societatem q̄n ⁊ quomō hoc est licitum ⁊ quādo nō.⁊c.ibidem.§.iij.p totum.

Lanifices ⁊ eoꝝ mistri ⁊ q̄ pānū exercēt ⁊c.quō vario mō fraudem cōmittunt in venditōib⁹:in ornatura siue purgatura ⁊ nō in debita mēsura ⁊c.ibidem.§.iiij.p totum.

Lapicide ⁊ cemētarij quō in eorūdem officio fraudē committunt vario mō.ij.p.ti.viij.c.iiij.§.viij.circa fi.

Laudare seipm est q̄s triplr:⁊ q̄bus licet ⁊ q̄bus non ⁊c.ij.pte ti.iiij.c.iiij.§.ij.p totum.

Laudare aliquos contingit quadruplr:que bona ⁊ q̄ non Et laudatio vel alius act⁹ puta honoris reuerētie ad placendū inordinate fit q̄drupler.ij.p.ti.x.c.ij.§.i.per totū.

Laus pseuerātie in q̄ p̄sistit.ij.p.ti.v.c.xij.§.iiij.post p̄n.

Laus quomodo duplr distinguitur ab honore,iiij.p.ti.v. c.x.§.i.quasi in fine.

Legati status describitur

p thema ex ps.q̄d de ipo declarat:quō papa dissipat gētes que bella volūt:⁊ legatoꝝ ponit triplex genus ⁊ quō eorūdem differentia ⁊c.iij.p. xxj.c.iij.ante.§.

Legat⁹ de latere quō ꝓfirmare pōt electōes epoꝝ ⁊ archiepoꝝ exēptoꝝ in puincia sibi credita.hoc alij facere nō p̄nt nisi sup ē hēant spāle mādatū ⁊c.ibidē.§.i.p totum

Legatio quō finit quattuor modis:⁊ cōstitutōes p euz facte in sua puincia durant postea p ue.licet ē puincia sit egressus.Et non pōt se intromittere q̄ pape reseruatur ⁊c.ibidem.§.ij.per totum

Delegatus q ōr legatus pape maior vel legato vel ordinario:quō delegat⁹ pape potestatem recipit in ptes ⁊c. iij.pte ti.ix.c.iij.ante.§.

Delegatus pape impeditus potest subdelegare quō se regere debet in illo officio:que interrogare:que mandare: que ⁊ quō iudicare:quō citare:quam ptātem hz ⁊ iurisdictionem.ibidem.§.i.per totum.

Delegati iurisditio quomodo expirat decem modis ibidē. §.iij.per totum.

Delegat⁹ a papa vsq̄ ad integrū annū sniam suā pōt exequi:quō subdelegatus recurrere hz ad delegatum:quot dies dz habere iste annus ⁊c.ibi.§.iij.p totum.

Delegatus pape si subdelegat nō in totū: ps a subdelegato q̄re non poterit appellare:⁊ q̄n delegat⁹ accipit veraz auctem q̄tum valet auctoritas ⁊c.ibidem.§.iiij.per to.

De ꝓcuratoribus hēs varia ibidem.§.v.⁊.vi.p totum.

Subdelegat⁹ a delegato pape iurisdictionem hñte coerceri potest:quō intelligit ista coactio:⁊ quomodo ⁊ q̄n valet appellare desup ⁊c.ibidem.§.vij.per totum.

Delegati iurisditio integra morte delegantis expirat:que clausula glosat ⁊ vlteri⁹ declarat ⁊c.ibidē.§.viij.p totuz.

Delegatus q̄s nō creditur nisi delegatōez ꝓbet:nec q̄s tenetur ei obedire siue exēq̄ q̄d mandat aī ipsam ꝓbatōez quō se regere hz in varijs casibus ⁊c.ibidē.§.iij.per totū

Delegatus canonicus in cā canonici poterit recusari: q̄d vlterius declaratur.ibi.§.x.per totum.

Delegatus q̄ ꝓnūciauit se iurisditiōem nō hre etiaz de cōsensu ptiuz cām non reassumat:que clausula vlteri⁹ exponitur ⁊ declaratur ibidem.§.xi.per totum.

Delegatus cū vt suspect⁹ ab aliq̄ partium litigantiū recusatur:eligunt arbitri ad cognoscēdum de cā suspitionis vtrum sit rōnabilis.ibidem.§.xij.per totum.

Delegati iurisditio ad ꝓsonas ecclesiasticas nō ꝓhensas in rescripto etiā de earū ꝓsensu ꝓrogari non pōt q̄ clausula vlterius declaratur.ibidem.§.xiij.per totum.

Delegatio q̄ fit per ēpos quō ⁊ qualiter fit faciēda:⁊ in q̄bus causis ⁊c.Et ēpos potest delegare his q̄ sunt de aliēo ēpatu ⁊c.ibidem.§.xiiij.per totum.

Legata facta ecclesijs vel alijs pijs locis nō soluentes hz retinētes:sacrilegiū cōmittūt ⁊ peccāt mortaliter:q̄d patur duplici rōne.ij.p.ti.i.c.xxi.§.iij.Vide etiam.j.sub lra.t.scz Testamentis ⁊c. De lege cōmuni.

Lege domini quomō do-

cemur vitia euitare ⁊ vtutes amplecti:q̄b⁹ aia ad supnaz beatitudinē ꝓuenit ⁊c.i.p.ti.xi.c.i.§.i.ij.⁊.iij.p totum.

Lex dei est multiplex:⁊ quō quelibet lex hz multa ꝓcepta quasi in multas leges:q̄ per ola describūtur ⁊ declarantur ex varijs scripturis.Et de lege que dicit concupiscentia.ibidem.§.iiij.per totum.

Legis actus ꝓprietates ⁊ vtilitates describunt p tria mēbra.primo q̄ lex sit diligenter ituenda:reuerēter suscipiēda:⁊ ꝓgruenter adimplenda.ibidem.c.ij.ante.§.

Legem dñi quō nos triplr habere debemus siue attendere:ponunt tres ꝓdit̄ones legis que vario mō declarant ⁊ ꝓbantur ibidem.§.i.per totum.

Legis actus sm Isido.est q̄drupler:⁊ tres sunt differētie actuū:⁊ p̄missio filr triplex ⁊c.ibidem.§.ij.per totum.

Legis effectus finalis sm Tho.est ꝓbos facere bonos: q̄d ius declarat.Arguit in oppositu:⁊ rñdetur ad obiecta.ibidem.§.iij.per totum.

Lex dei quō reuerenter est suscipienda,ꝓpter eximiam auctoritatem:ꝓpter ei⁹ miram vitatē:⁊ ꝓpter eius vtilitez ⁊.vij.sunt q̄ lex in se habet. ibidem.§.iiij.p totum.

Lex dei quō ꝓgruenter est adimplēda:ꝓbatur ex scriptura.Et vt ꝓgrue huetis inclinate aurē vestraz triplr:vt.s. adimpleatis integraliter:vt obediatis intentionalr:⁊ agatis ꝓstantionabiliter.ibidem.§.v.p totum.

Legib⁹ fraudē facere q̄ iniustū ē ⁊ petm̄ est ꝓbat. Et legi fit fraus q̄tuor mōis.iij.p.ti.viij.c.ij.p⁹ me.ibi. Ite nō.

Lex dei quomodo ꝑmaxime est lex charitatis ⁊ finis oīs legis:quomodo ista lex dirigitur ⁊c.secūda pte ti.vij.ca. iiij.§.ij. De lege naturali.

Lex naturalis est secunda

lex.de qua ad Rom.ij.que auctoritas exponitur.⁊ habitus sumitur duplicter:⁊ quomodo lex ista est habitus ⁊ quom. lo non ⁊c.ꝑma pte ti.xiij.c.i.ante.§.

Legis sumitur thema quod ⁊ de ipsa declaratur. ibidem. §.i.per totum.

Lex naturalis quo excellit alias leges in tribus. ibidē.§.
Lex nature duplr pōt intelligi:ꝛ qn leges ha (ij.p totū.
buerunt exordiū.ibidem.§.ij.post pncipium.
Lex naturalis quo docet multiplex bonū:ꝛ lex cū sit que dā regula ꝛ mēsura pōt ee in aliquo duplr ꝛc.ibidē.c.ij.
Lex naturalis q̄ obis impssa est quo ostendit nobis appetendū ꝛ psequendum:que mala a nobis excludit:ꝛ lumen naturalis legis nō ostendit hoi q̄ sint bona nisi p uēniant ad vsum rōnis ꝛc.ibi.c.ij.§.iij.p totum.
De bono isto habes.s.sub lra.b.s.bonū.de q̄bus in sequē tibus.§.tractat.vide de ipsis ibidem.
Lex siue ius naturale quo diffinit Isi.in.v.Etym.ꝛ ibidē ponit octo effectꝰ iuris naturalis.ibidē.c.ij.§.xj.p totū.

¶ De lege moysaica.

Lex moysaica describit p

thema qd ꝛ de ipa declarat. Ponunt q̄tuor rōnes qre fuit necessariū institui legē diuinā. Et notant q̄tuor excellētie legis diuine ꝛ humane.j.p.ti.xiij.c.j.p totum.
Leges illius conditionis describunt p thema ꝛ q̄druplici mēbro q̄tū ad latorē ꝛ receptorē.ibidē.c.ij.ante.§.
Leges istā quis dedit:quo mirabilr est data:quare lex vetus imp fecta fuit ꝛc. ibidem.§.j.
Lex moysaica quare soli pplo iudaico fuit data: assignat ad hoc triplex rō:ꝛ quo ista lex ptinebat triplex genꝰ p ceptorum.s.moralīū:cerimonialīū:ꝛ iudicialīū:ꝛ quare fuerunt institute.ibi.§.ij.p totum.
Lex ista nō fuit pfecte bona sicut lex euāgelica.ꝛ vtr ista lex iustificari possit:ꝛ pōt sumi q̄druplr:q̄d erāt cerimonialia ꝛ oia pcepta legis p tria cōprehēdunt. ibidē.§.iij.
Lex ista fuit data ꝓgruo tpe quo fuit data inter (p totū. legē nature ꝛ grē:quo tpe cessauerūt legalia. Circa hoc distinguunt tria tpa:ꝛ quo Aug.ꝛ Hiero.in ista materia fuerunt ꝛc.ibidem.§.iiij.p totum.
Legis pcepta veteris ꝛ de mō adimplēdi ea.vtruꝫ cadūt sub precepto:ꝛ q̄tum ad moralia fm sensum lr̄alem de ipsis tria vident.ibidē.c.iij.p totum.
De istis pceptis vide.j.sub lra.p.s.pcepta moralia.
Lex antiqua nunc.xxxiij.quo tria statuit circa passessiones ꝛ circa vsum rerꝫ ꝛ cōlcationē adinuicē:ꝛ quo hmōi subuentionē siue cōlcationē multiplr instituit ꝛc.j.p.ti.xiij.c.vj.§.iij.post pn.ibi. Circa res vo possessiones.

¶ De lege euangelica.

Lex euāgelica siue nouꝫ

testm̄ dicit lex grē:qd pbat ex scriptura q̄ ptinet lex euāgelica:quo d: lex scripta vl dispositus ad grām:ꝛ in nulla lege ita pfecte dat grā nisi in ispa lege ꝛc.j.p.ti.xv.c.
Lex euangelica nō fuit data a pncipio mū (vni. añ.§. di triplici rōne.ibidem.§.j.p totum.
Lex euāgelica durat vsq̄ ad finē seculi:nec est expectāda lex q̄ ei succedat. Et stat mundi pōt variari duplr:ꝛ errores abbatis Joachim ponunt.ibi.§.ij.p totum.
Lex noua quo cōpatur ad veterē:noua lex est alia a veteri:p nouā legē vetus adimplet:quo lex noua compatur ad veterē:sicut pfectū ad impfectū ꝛc.ibidē.§.iij.p totū
Que lex sit grauior ad seruandum an vetus vl noua:quo lex noua pcipit ꝛ pbibet quedā opa exterioza:pncipalitas noue legis est gratia spūssancti:ꝛ lex noua dicit lex libertatis.ibidem.§.iiij.per totum.
Lex euāgelica pueniēter ordinat hoiem q̄ad actus exteriores, pbat vario mō:ꝛ qre iudicialia pcepta non sunt
Lex euāgelica quo sufficiēter or (posita.ibi.c.§.v.p to. dinat hoiem circa actus interiores:ꝛ q̄ hoiem ad seipꝫ duplr ordinat fm duos interiores animi motꝰ:ꝛ quo circa pcepta moralia tria posuit.ꝛ quo triplr errabant scribe ꝛ pharisei circa iudicialia.ibidē.§.vj.p tot.
Lege euāgelica pueniente traduntur pfilia quasi addita p ceptis multum vtilia;qd pbatur;ꝛ q̄ differētia inter pceptum ꝛ cōsilium ꝛc.ibidem.§.vij.p totum.
Legis quinte que dicitur consuetudo, vide,s. sub littera c,s.consuetudo.

¶ De lege canonica.

Lex humana dicit ius po

sitiuū scriptū:si nō ē scriptū dicit psuetudo:q̄ lege agit de pceptis eccle:de rescriptis:de decretis:de decretalibus eplis:ꝛ auctoritate doctoꝝ.j.p.ti.xvij.c.vnico.añ.§
Lex siue ius diuidit:aut naturale:aut ciuile:aut gentium Jus gentiū cōprehēdit sub iure positiuo:ꝛ sic diuidit i naturale ꝛ politicū. Etiūs siue iustū aut naturale est qd ex sui natura alteri adequat pōt ee dupl.ibidē.§.j.p.t.
Legis humane necessitates ad quid ꝛ quare facte sunt:ꝛ melius est oino ordinari lege q̄ dimitti arbitrio iudicū, ꝛ hoc ppter tria.ibidem.§.ij.p totum.
Legis humane qualitas q̄ est:ꝛ quo describit: quare lex debet esse honesta ꝛc.ibi.§.iij.p totum.
Lex humana quo deriuat a rōne naturali:ꝛ quo pbibet vitia:s nō oia:ls inqtum hz de iustitia intantū hz de virtute legis:lex quare ponit in cōi:ꝛ q̄ lex non pcipit oēs actus virtutū.ibidem.§.iiij. p totum.
Legi humane oēs subijciunt:duplr pōt aliq̄s ee legi subiect:ꝛ quo intelligit illo q̄ pnceps solut est legib suis. Quando vl quo liceat subdit legi (ibidē.§.v.p totū. pter vba legis agere:ꝛ qn hz locuꝫ arguit p. ꝛ rndet ad obiecta ꝛc.ibi.§.vj.per totum.
Legis interptationē.nota q̄ glosa ponit quadruplicē legis inte rpetation ē ꝛc.ibi.§.vij.p totū.
Lex hūana si possit mutari:ꝛ qn:ꝛ q̄d est lex humana ꝛc.
Legū mutatio fieri nō hz sine cā mul (ibidē.§.viij.p totum vtili vl necessaria. ibidē.§.ix.p totum.
Lex siue ius gentiū quid est siue quale:seruitus quo dicit esse ō iure gentiū:ꝛ quare hoc ius gentiū appellatur ibidem.§.x.per totum.
Lex canonica est lex eccle:q̄d est canō:quare dicta est regula ponūt opiniones aliquoꝝ de..p:ꝛ quo ostō eccle stica appellat varijs noibus.ibi.§.xj.p totum.
Pcepta eccle describunt q̄ obligant ad mortale:ꝛ aliq̄ quidē vlia sunt q̄ exteūdunt ad oēs fideles:ꝛ q̄ ad certos stat psonaꝝ sunt numero.xij.ibidē.§.xij.p totum.
Canon quo allqn vario modo sumit q̄ pcedere pnt canones:ꝛ vbi qn ꝛ qualr.ibi,§.xiij.p totum.
De canonibus pcilioꝝ ꝛ de ipsis cōcilijs vniuersalibus q̄ sunt approbata. ibi.§.xiiij.per totum.
De decretis summoꝝ pontificū siue pstōnibus.ꝛ vtrū papa p decretū suuꝫ siue pstōnem possit facere canones ꝛ articulos fidei ꝛc.ibidem.§.xv.p totum.
Quid sit decretalis:ꝛ q̄ decretales eple habeāt eandem auctoritatē sicut decreta ꝛ canones apte ibi.§.xvj.p to.
Rescriptū q̄d est:q̄s possit rescriptū pdere:sup q̄bus rebus rescripta interptent:si sup eis dubitare cōtingat:q̄ ptās aut ius eoꝝ q̄to tpe durat eoꝝ auctoritas: q̄ rescripta sunt generalia:q̄ spālia ꝛc.ibi.§.xvij.p totum.
De doctrinis eccle ꝛ pcipue doctoꝝ.nota triplicē differēciam:quedā sunt probate:quedā apocriphe:ꝛ quedā approbate ab eccla:ꝛ quoꝝ doctoꝝ:ꝛ q̄s ordo fit tenēdꝰ in solutiōe alicuius qōnis.ibidem.§.xviij.p totum.
Posterio: pstō siue lex qn. quo tollit prio.ꝛ vtrū peccꝫ qui facit ō pstōnem pape p ignorantiā.ibidē.§.xix.p to.
Legibus quo q̄s pōt dispensare vl interptari ꝛc.vbi pbet dispesatio:ꝛ quo totū corpus iuris diuidit in q̄tuor libros:q̄s fuit pmulator decretaliū:q̄s fecit ppilari se.ii decretaliū.quartus liber quare dicit clementīe:ꝛ quare ceteri dicunt extrauagātes. ibidē.§.xx.p totum.

¶ De lege ciuili.

Lex ciuilis siue ius quo de

scribitur ab Isidoro;quomodo ius militare describitur

fm eundē:q̄d est ius publicū: q̄d ius quiritū: ꝛ ponunt varie spēs iuris ciuilis:ꝛ q̄d est fm eundē lex:q̄ sunt plebiscita:q̄d senatusconsultū:q̄d pstō:q̄d edictū ꝛc.j.p.ti.
Totū corpus iuris ciuilis cōis quo (xviij.c.vnico.añ.§. diuidit in codicē:digestū:instituta:autentica:quo diuidunt ꝛ diuisiones legū pbant.ibi.§.j.p tot..m.
Leges humane ratā sectāres imponūt hoi necessitatē ad obseuādū in foro pscie:ita qnō obseuāt peccat si sunt iuste:quo hoiem lig.at in foro pscie:ꝛ etiā dicunt iuste fm quadruplex genus causarum:ꝛ q̄ imponūt leges iniustas quo tenent ad restōnem.ibidē.§.ij.p totum.
Lex ciuilis est pos lege canonica tpe:s lex canonica est p or ciuili dignitate,pbat qui fuerūt auctores legū secularīū.q̄ inceperūt canones ꝛc.ꝛ vtr papa possit tollere leges quo ad vtrāq̄ formā.ibi.§.iij.per totū.
Casus plures illiciti describūtur q̄ pmittūtur a legibus secularibus:sed qr pbibetur a iure diuino in oibus illis casibus leges sunt abrogate.nec decet seruari:ꝛ sūt numero.xviij.ꝛ peccarent q̄ eas seruarēt.ibi.§.iiij.p totū

Contra eum qui legem di

cere potuit aptius est interptatio faciēda.Est vna ō regulis iuris q̄ ꝛ declarat ad longū.i.p.ti.xx.c.vnico. sub Certū est q̄ is cōmittit in legē q̄ legi (c.ibi.Cōtra eum. vba amplectēs ptra legis intēt volūtatē.Est vna de regulis iuris q̄ ꝛ declarat ibidē sub c.scz Certum.
Legitimatio instituta p ius ciuile describit ꝛ declarat p tres pclusiōes.iij.p.ti.i.c.xxvij.§.i.ij.ꝛ.iij.per totum.
Legitimatio illegitimoꝝ fieri pōt in sex casibꝰ, vel sex modis.ibidē.§.i.p totum.
Legitimatio hominis describit p tres pclusiōes quomō aliqui illegitimi legitimātur.ibidē.§.iiij.per totum.
Legitimare quosꝫ quomodo papa potest ad dignitates ꝛ beneficia ꝛc.ibidem.§.v.per totum.
Quō legitimat princeps secularis ꝛc. ibi.§.vi.per totū
Legitimatio quō fieri hz p papā:imperatoreꝫ:vel aliog.
Legitimare quare imperator nō pōt (ibidē.§.vij.p totū, sup.ple futura q̄ est solēnitas legitimatiōis q̄ exigunt ad legitimationē ꝛc.ibidem.§.viij.per totum.
Legitimantur illegitimus tribus modis p quas leges reduci possunt ꝛc.iij.p.ti.xxviij.c.iiij.§.i.per totum.
Legitima portio in testamētis est triplex.quomodo illa fit diuiděda heredibꝰ.iij.par.ti.x.c.iij §.ij.per totum.
Legitimis filijs ꝛ nō legitimis:quomodo parētes ipsis debēt prouidere ꝛc.iij.p.ti.x.c.iij.§.iiij.per totum.
Legitime factū retractari nō hz:licet casus postea eueniat a quo nō potuit inchoari. Est vna de regulis iuris q̄ declarat.i.p.ti.xx.c.vnico.sub f.lra scz Factū legitime.
Leo quomodo significat diabolū in temptatione.ꝛ quomodo rugit ꝛc.iiij.parte titu.xiij.c.iij.§.i.circa medium ibi.Leo dicitur diabolus.
Leo quomodo naturaliter timet septem que iusti timere debent ꝛc.iiij.parte ti.xiij.c.iiij.§.iij.per totum.
Leprosus sacerdos quare non debet coram populo celebrare.ꝛ quis potest ꝛc.iij.partet ti.xxviij.c.v.post medium ibi.Leprosus populo.
Leprosus existens in matrimonio quomodoꝛ quando tenetur reddere debitum ꝛc.iij.parte ti.i.c.xx.§.x.post medium.ibi.Omartus casus el.
Leprosi q̄ habitāt in leprosoriorꝫ ibi moriūtur.vtrū portio canonica debeat poni eccle.iij.p.ti.x.c.v.§.v.circa finē
Lesio corporis quomodo fit quattuor modis.ij.pte titu. ij.c.ij.§.ij.per totum.
Lesoria primi manus quō describit.ꝛ q̄d significat eius quinq̄ digiti siue modi.ij.p.ti.ij.c.i.§.xxi.p totum.
Letitia inepta dicit etiā secūda filia gule:quō inficit intellectū ꝛ dissoluit ꝛc.ij.pte ti.vi.c.iiij.§.iij.p totum.
Leuitas describitur quando scz est gradus superbie,ij. parte,ti,iij.c.iij.§.v.per totum,

Liberum arbitriū quomō

diffinitur a magistro sentē.que diffinitio q̄ dupliciter exponit ꝛc.i.pte ti.iiij.c.ij.ante.§.
Liberꝫ arbitriū quō nō ē aliq̄ a potēcia a volūtate ꝛc.ibidē
Liberū arbitriū quō subiectiue est in deo in (§.i.p totum angelis ꝛ hoibus:ꝛ pfectius in deo q̄ in angelis:ꝛ in angelis pfectius q̄ in hoibus.ibidem.§.ij.p totum.
Contra liberū arbitriū:quō extat duplex error aliquoꝝ q̄ ꝛ damnatur:ꝛ q̄ hō fit liberi arbitrij pbat multipliciter ꝛc.ibidem.§.iij.per totum.
Libertatē arbitrij vertibilem in malus dedit deus hoibus siue fecit deꝰ hoium liberi arbitrij vertibilitatem in malū q̄nq̄ rōnibus.ibidem.§.iiij.p totum.
Liberū arbitriū quō est debilitatū in mō:pfirmatū in bono ꝛ obstinatū in malo.ibidem.§.vi.p totum.
Libertas arbitrij quō excludit coactionē:inducit electōes ꝛ admittit variationē:ꝛ quō liberum arbitriū hz officius iudicis ꝛ arbitri ꝛc.ibidem.§.vij.p totum.
Libras ē q̄druplex.s.puersa:mūdana:va:ꝛ plēa. ibidē.§.
Liberū arbitriū ꝛñ cogi nō possit:pōt tñ inclinari immutari et determinari ad aliq̄ō volendū vel agēdum:ꝛ vtrū volēdo hmōi.q̄d de necessitate vult scz bonū mereatur.ibidem.§.ix.p totum.
Liberꝫ arbitriū quō se extendit ad oēs actꝰ humanos scz q̄ pcedunt a volūtate deliberata rōne.ibidem.§.x.p totū
Liberat deꝰ suos a sex malis mūdi:ꝛ quomodo,i,pte ti,v.c.iiij.§.iij.post pncipium.
Liberant aīe ō purgatorio.iiij.mōis.ibidē.c.v.§.iij.p to.
Libertas peccādi est vndecimꝰ gradus supbie:ꝛ in q̄ ipsa cōsistit.ij.p.ti.iij.c.iij.§.xiiij.p totum.
Libertas vel imunitas ecclesie describitur.s.sub lra.e. scz Ecclesia.iij.p.ti.xij.c.iij.per totum.
Libertas spiritualis siue seruitus pōt in hoie attendi dupliciter.iij.pte ti.xvi.c.i.§.i.post pn.
Contra libertatē ecclesiasticam facientes statuta ꝛ seruata facientes ꝛ scriptores eorꝫ ꝛ officiales iudicantes fm ea:excōicati sunt maioꝝ sententia.hoc vlterius declaratur.iij.par.ti.xxiij.c.xvij.per totum.
Liberam voluntatē quō homo habet vt sequi deuꝫ possit ꝛc.i.par.ti.i.c.vij.§.i.per totum.
Libertas hoīs cū voluntate notabiliter distinguit.ibidem.
Liberalitas quomodo enumeratur inter virtutes annexas iusticie.duplex est materia siue obiectum liberalitatis:ꝛ q̄ ipa virtus fit ostenditur ꝛ probatur,iij.pte titu, v.c.xvij.ante.§.
Liberalitatis actus quō est bene vti pecunia:q̄ pertinent ad istā liberalitatem:ꝛ q̄ ista liberalitas nō est spēs iustitie:sed pa potentialis.ibidem.§.i.per totum.
Liberalitas quō fieri debet rōnabiliter iuxta illud ps. Disperfit dedit pauperibus.ibidem.§.ij.p totum.
Liberalitas quomodo est durabilis in seculuꝫ seculi: quō manet ista duratio:ꝛ in quo cōsistit ꝛ ostēdunt multi magni viri in exemplum qui istam liberalitatem habuerūt ꝛc.ibidem.§.iij.per totum.
Liberalitas quomodo est multum commendabilis siue laudabilis:quomodo ab omnibus laudatur:ꝛ cum est multum laudabilis tamen non est maxima virtutum. Et quomodo liberalitas tendit ad aliquod bonum dupliciter.ibidem.§.iiij.per totum.
Liberaliū artium inuentores qui fuerūt:ꝛ q̄ bene vel male senserunt.i.p.ti.i.c.iij.§.iiij.p totum.
Libellus quid scribitur in iudicijs ꝛ in litium contestatiōe: vtrum sit de substantia ordinis ordinarij:quid in ipso libello debet contineri:cui ꝛ quando est offerendus iste libellus:ꝛ est duplex libellus.tertia parte titu.ix.cap. xiij, circa finem.
Libellus repudij quis erat:quādo licebat repudiare vxorem ꝛc,iij.p.ti.xiiij.c.x.§.iij.per totum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

L ante J O et V

Libri optimi q̃ sunt q̃ valent ad dilatandũ materias sermonũ.iij.pte ti.xviij.c.vi.§.i.per totum.
Libros veteris testamẽti quõ diuidũt hebrei p ordinem. Et nouum testamẽtum quomodo distinguitur in quatuor partes ibidem.§.ij.per totuz.
Libri q̃ dicũtur apocriphi ab ecclesia.vbi habek i iure de ipsis.vñ cõponit apocriphus.q̃ dicũtur apocripha. Et liber ꝯ: duplr apocriphus ibidẽ.§.iij.pe totum.
Liber sniarum quid tractat siue de quibus scribit.i. pte ti.i.c.iij.§.i.circa medium.
Libellũ famosum faciẽtes vel p cantilenas:quõ sunt puniendi si manifeste deprehendũtur ꝛc.ij.parte titu.viij. c.iiij.§.i.per totum.
Libros vtrum vẽdere debz theologus vel p̃dicator tempore necessitatis ꝛ dare pauperibus:ex q̃bus fructum facit.ij.p.ti.i.c.ij.§.iiij.per totum.
Libertus q̃s ꝯ: ꝛ q̃s ingenuus:quõ libertꝰ reducit in seruitutẽ ꝓpter ingratitudinẽ.declarak sub q̃ntuplici differentia.iij.p.ti.iij.c.vi.§.x.p totum.
Libidinosa ꝓcupiscẽtia q̃bus modis fit.q̃n mortale,quot modis fit ꝛc.ij.p.ti.v.c.i.§.ix.per totum.
Libe ctium.§.x. Et principaliter.j.sub littera l.s.luxuria
Libid o quõ ꝓsumit in homine septem.scz temporalẽ substantiã:mundialẽ gloriã:mortalẽ vitã:mentalẽ intelligẽtiã:quietẽ ꝛ mũdiciã spũalem:ꝛ inducit eternam penaz ibidem.§.xi.per totum.
Libidinosus aspect describit iuxta illꝰ. Qui viderit mulierẽ ad ꝛcupiscẽdã eã iã mechatꝰ ẽ ꝛea ꝛc.ibi.§.vij.p to.
Libidinosa cõsummatio que est.ibidem.§.x.
Ligamen quomodo impedit matrimoniuz declarak per tria notabilia.iij.p.ti.i.c.ix.per totum.
Ligare ꝛ soluere quomodo ꝯ: sacerdos tribus modis. ꝛ quõ vario modo absoluit.iij.p.ti.xvij.c.xxi. per totum.
Ligãdi argz soluẽdi sacerdotalẽ potestatez quõ christus dedit discipulis suis.iij.p.ti.xxij.c.iiij.§.i.per totum.
Lingue ꝛ oris dispositio quadruplr describit.s.p causaz finalẽ.maꝗiã:formã:ꝛ circũstãtiã.i.p.ti.ij.c.iiij.§.i.p to.
Linguã custodire ne erret est maxima difficultas.pbat.i. p.ti.ij.c.iiij.§.iiij.Vide.j.sub locutõ evbi tãgit regla va
Lilio quomodo cõparatur virginitas.sex folia in lilio q̃d significant.tria aurea in lilio.dãtur plures sanctissime virgines in exemplũ q̃ ista seruauerunt ꝛc.iiij.p.ti.iiij.c. vi.§.vi.post medium ibi.Habet autem.
Limbus ꝯ: duplr scz patrũ ꝛ paruulozꝰ. quõ differũt ad situ.quõ aia xpi descẽdit ad limbũ patrum. Et in limbo paruulozꝰ q̃uis nõ videak deus tamẽ inde nõ habẽt penam ꝛc.i.p.ti.viij.c.i.§.iiij.ibi.Sic etiam.
Limbꝰ infernus ꝛ purgatoriũ cũ eozũdẽ penis describũ
Litteris secularibus vel (tur.i.p.ti.iij.c.vij.§ totũ doctrine poetarꝰ vtrũ liceat studere vel eis vti,quo licet ꝛ quõ nõ ꝛc.ij.p.ti.iij.c.vij.§.vij.per totum.
Litteras papales q̃ falsificãt excõicati sunt maiozi snia.ꝛ papẽ reseruak absolutio. Et q̃ scicẽtex ipsis vtũtur,simul excõicati sunt.iij.p.ti.xxiiij.c.xiij.xiiij.xv.etiã,xvi.
Litiũ cõtestationes quomodo ꝛ quando ꝓhibentur ꝛc. ij.parte ti.iiij.c.ix.§.ij.
Litis ꝓtestatio vnde habz exordiũ. q̃d est litis ꝓtestatio:a quo ꝛ quomodo fieri debet.vtrũ sit de substãtia ordinis ordinarij:q̃d oblatio libelli:q̃d est.q̃d in ipso dz ꝓtinere quõ offerẽdus.iij.p.ti.ix.c.xiij.per totum.
Litigiosus q̃s ꝯ:,ꝛ ex triplici causa litigiosus ꝓhibẽt ordinari.iij.p.ti.xiij.c.iij.§.x.
Litigiosi senes ꝛ mordaces quõ inepti sunt amicitiaz iiij.p.ti.v.c.xx.§.vi.ante medium ibi.Senes autem.

Locator dicit qui rei sue

vsum alteri ꝓ pretio concedit.declarat vlterius q̃ mõ in hmõi pot cõmitti pctũ multiplr.ꝛ in quattuor casib' licite locator pt expellere ꝛ ductorẽ ꝛc.ij.p.ti.i.c.xv.§.vi.

Locationis ꝛ ꝓductionis vitiatoria manus describit:ꝛ q̃d significat el' q̃ndq̃ digiti siue modi.ij.p.ti.ij.c.j.§.xviij.
Loca q̃ sunt que dicunt religiosa gaudẽtia pui (p totũ legis clericorũ.iij.p.ti.xxiij.c.v.§.vj.p totum.
Locis varijs religiosus existẽs se vario modo habere debet.iij.p.ti.xvj.c.viij.§.vj.per totum.
Locozꝰ sacrozꝰ effractozes excõicati sunt maiozi snia.iij.p.
Locutio q̃druplex benedicta quõ (ti iij.c.xij.p totũ erit in patria.j.p.ti.ij.c.iiij.§.iij.p totum.
Locutionis quõ sunt seruande sex circũstantie q̃ vult bene loqui ꝛc.j.p.ti.ij.c.iiij.§.iiij.p totum.
Locutio lingue describit p thema ex ps.q̃d ꝛ ꝯ ipa declaratur.j.p.ti.ij.c.iiij.ante.§.
Locutio quare soli hoi est data inter oia aialia:ꝛ circa ꝯ spositionẽ ozis ꝛ lingue ꝓsiderank quattuor.s.cã finalis materia:forma:ꝛ circũstantie.ibidẽ.§.j.p totum.
Locutione vl verbo quadruplici quõ ois creatura benedicit deũ ꝛc.ibidem.§.ij.p totum.
Locutio glẽ quõ distincta erit a locutiõe vite pñtis.ꝛ quõ ibi erit q̃druplex locutio benedicta.ibidẽ.§.iij.p totum.
Locutionẽ malã siue ad malũ vsum lingue:quõ cõsequit moꝛs corporalis ꝛ aie. Et quõ loquẽs ꝓsiderare debet cui loquit vbi loquit:ꝛ quõ. ibidẽ.§.iiij. p totum.
Locutione indebita facta inumerabilia mala ꝓcedere possunt:ꝛ sicut omis locutio nostra ex litteris alphabeti cõponit:ita ex lingua tot peccata oriunk quot lre alphabeti.ibidem.§.v.per totum.
Locutio inutilis quare ꝛ quõ est respuẽda.j.p.ti.iij.c.vij. §.v.post pñ.ibi. Respice retro.
Locutio nra quõ significat p labia:quõ ipsa vario mõ dz eẽ ordinata.iiij.p.ti.ij.c.iiij.§.ani me.ibi. Quinta re
Locutiõis familiaris quõ est cã destructi (gula dirigit, ua castitatis.iiij.p.ti.iiij.c.vj.§.ij.ante finem.
Multiloquiũ dicit filia gule:quõ ipa destruit affectũ ꝛc, ij.p.ti.vj.c.iiij.§.iiij.per totum.
Locutionis vide varia.j.sub lra.v.s vbo ocioso.
Locutio pfalis duoz numero est pecuta. Est vna de regulis.q̃ ꝛ declarak.j.p.ti.xx.c.vnico. sub lra.p.s. pluralis
Locutionẽ quã hnt angeli:q̃ est ista locutio quõ (locutio vnus loquit alteri ꝛc.iij.p.ti.xxxj.c.vj.§.ij.
Locupletari nõ dz aliquis cũ alterius iniuria vl iactura. est vna de reg.iur.que ꝛ declaratur.j.par.ti.xx.c.vnico sub lra.l.s.locupletari.
Logica diuidit in duo.ꝛ subdiuidit multiplr.j.p.ti.j.c.iij §.iij.post mediũ.ibi logica diuidit.
Longanimitas quõ dicit fructꝰ spũs.iuxta illud ad Gal. vj.Fructus spũs est longanimitas.iiij.p.ti.v.c.xxj.§.j. post medium.ibi. Quintus fructus.

Lucis siue luminis duodecim

ꝓprietates describũtur:quõ cõparank ad duodecim grãs datas a deo.iiij.p.ti.ix.c.j.§.ij.p totum.
Lucifer sũpmus angelus quõ voluit eẽ filis siue equalis deo.ij.p.ti.iij.c.j.§.iij.ante me.ibi. De ruina luciferi.
Ludus alee q̃ pctũ sit ostendit ꝛ pbat.quid intelligitur sub noie alee ludꝰ ꝯ pctũ mortale est .pbari pot ex pena ꝛ de q̃bus ꝛc.ij.p.ti.j.c.xxiij.§.ij.iij.ꝛ.iiij.p totum.
Lucrũ turpe vñ dz:a q̃bus tercek:quõ talia opa sunt prohibita:cum ludus ipoza quãdã festinãtionẽ. Est triplex ludꝰ:ꝛ ex q̃bus isti pueniũt.ibidẽ.c.xxiij.añ.§.p t.
In tribus casibus q̃s restituere tenek q̃d acq̃siuit ex ludo ex iure diuino:ꝛ quõ fieri dz restitutio:ponunk desup alk quozum opiniones.ij.p.ti.j.c.xxiij.§.iij.
Utrum cũ nõ fit restituendus an sit de necessitate salutis pauperibus erogandũ vl de honestate ꝓsilij:ponunt desuper diuersoꝰ opi.ij.p.ti.j.c.xxiij.§.iiij. p totum.
Ludus alee homi cõfert tria mala:ꝛ in taxillis quot sunt puncta tot scelera ex eo ꝓcedunt:ꝛ quõ vnũ grauius altero,ibidem,§.vj.vij,ꝛ,viij, per totum,

L ante V M ante A

Quid iuris cũ altricantib' duob'.ꝛ vtr tale lucrũ sit licẽ de acq̃sito p meretriciũ q̃d ptinet ad tur (ũ ibidẽ.§.ix. pe lucrũ:quomodo debet restitui. ibidem.§.x.per totum
Pzo quo notandũ q̃ tale lucrũ p meretricium acceptum nõ est restituendũ illis a q̃bus est datũ sm intentionẽ.b. Tho.do.Ri ar.ꝛ Pe.de pal.sed dz de eo fieri elemosyna:ꝛ ex cõis pauperib' est erogandus. Licet eẽ datio vel acceptio ip cri in se nõ sit turpis:tñ act' ille pro quo pciũ dat turpis est.licz eẽ acceptio hmõi pcẽ sit ab ecclesia,phibita:hoc tñ nõ fit nisi in detestatiõz act' illius q: fornicatio est. Vendentes arma q̃bus hoies ledank, vtrũ sit turpe lucrũ ibidem.§.xi.per totum.
De factoribus ꝛ venditoribus aleaꝝ taxillozꝰ chartazꝰ ꝛc, q̃d iuris desuper ibidem.§.xiij.p totum.
Ementes blada tpe messis ꝛ alios fructus vt postea cari' vendant.dicit Canon.q̃ nõ est turpe lucrũ:quõ tñ declaratur.vide ibidem.§.xvi.p totum.
Emptio bladozꝰ duplr fieri pot:aut ꝓpter bonũ cõe.ꝛ sic ẽ meritoria.cui' exemplũ legit de Joseph. Geñ.xli. Aut ꝓpter bonũ puatũ. Et hoc ꝓtingit triplr ꝓmo fm pudẽtiam:vt q̃s non deficiat.secdo fm iusticiam cõmutatiuaz. tertio rõne auarticie.vt patet ibidem.§.xvi.p totum.
Lucrũ turpe est etiã mittẽdo vel portando arma vel quecũq̃ mercimõia ad terras soldano subiectas:ꝛ tales super hoc etiã sunt excõicati ibidem.§.xvij.p totum.
Lucruz q̃d quis ꝓsequit in seruiendo vsurario in arte illa ꝛc.q̃n est turpe lucrum.§.xviij.p totum.
Luxoria manus quõ describit:ꝛ q̃d significant eius q̃ndq̃ digiti siue modi.ij.p.ti.ij.c.i.§.xvij.p totum.
Turpe lucratoria manus quõ describit :ꝛ q̃d significant eius q̃ndq̃ digiti siue modi..oidem.§.xix.p totum.
Utrum oẽ lucrum q̃d quis fecit ex re rapta vel furata iniuste acq̃sita teneatur restituere vel pauperib' erogare,ij pte ti.ij.c.ij.§.v.p totum.
In ludo acq̃siti fortuna vel casu q̃n fieri dz restitutio:ꝛ q̃n non.ꝛ quõ.ij.parte ij.c.v.§.ij.per totum.
Lira ludum q̃ modestia sit seruanda ꝛ circa facta iocosa, iiij.p.ti.iiij.c.x.§.iij.per totum.
Luxuriẽ q̃ dicunt ori in euãgelio:ꝛ quõ ipsi ꝓsolabũt. Et ponit triplex luct'.s.de ꝓpetrata iniq̃tate:de aliena calamitate:ꝛ de dilatata felicitate.iiij.p.ti.vij.c.vi.§.iij.p to.
Lumen glorie vario mõ describit:quõ deus videtur facie ad faciẽ.i.p.ti.iij.c.vi.§.xx.per totum.
Lumẽ multiplex describit. Et q̃d significãt lumina in purificatõe be.vginis Marie.iiij.p.ti.xv.c.xxxiij. p totum
Lune quõ comparank rectores tpales vel mediocres prelati ecclesiarꝰ. Et luna hz quattuoꝰ ꝓprietates que approbank ipsis ꝛc.iij.p.ti.xxiij.c.i.§.ij.p totum.
Lux quot modis ꝓcedit a visu:ꝛ ponunk aliquoꝰ errores desuper.i.p.ti.ij.c.iij.ante.§.
Lux quomodo multipliciter diuiditur siue vario mõ sumitur.ꝛ quid significat.iij.pte ti.xviij.c,v.§,iiij,infra medium.ibi.Sexto posset adduci.
Lux Geñ.i.fiat lux.que fuit illa lux:ꝛ quõ lux diuersimode accipitur.iiij.pte ti.ix.c.i.§.ij.b rum infra.
Luxuria quomodo dicit via lutosa:ꝛ quare ꝛ quomõ luxuriosi similes sunt bestijs ꝛc.ij.pte ti.v.c.iij.§.i,ante medium.ibi.Terria via est difficilis.
Luxuria mechante quõ quis fit quadrupliciter maculatus faciendo contra sextum ꝓceptum. Non mechaberis, i.pte ti.xiij.c.iiij.§.x.p totum.
Luxuria est tertiũ vitium capitale.hoc nomẽ luxuria duplíciter sumitur.quõ diffinitur:in quo ꝓsistit:ꝛ quõ q̃ polluitur corpus cũ aia ꝛc.ij.p.ti.v.c.i.ante.§.
Luxuria quomodo spiritualiter incendit templum hominis:ꝛ desuper introducitur thema cum tribus membris ibidem.§.i.per totum.
Luxurie occasiões quõ sunt ociositas:nimia quies vẽtris ingluies:vinũ inoderate sumptuz:nimia familiaritas curiositas sensus:ꝛ superbia.ibi.§.ij.per totum.
Luxuria quõ fit septez gradus.s.sensualis cõplacentie ibi.§.iiij.v.vj.vij.viij.ix.ꝛ.x.p totum.
Luxuria quõ ꝓsumit in hoie tpalez subam:mũdialẽ glaz corporalem vitã:mentalẽ intelligẽtiã.quietẽ ꝛ mundiciaz spũalẽ gram ꝛ inducit ad gehennẽ.ibidẽ.§.xj.p totum.
Luxurie filie sunt:cecitas mentis:precipitatio:inconsideratio:inconstãtia:amoꝛ sui:odium dei:amoꝛ seculi:ꝛ desperatio.ij.par.ti.v.c.ix.x.xj.xij.xiij.xiiij.ꝛ.xv. In locis tamen ipsis cõuenientibus habes de ipsis in ista pseñti tabula in particulari.

Magnanimitas quõ animi

nectitur fortitudini:ꝛ quõ ipsa diuiditur,iiij.p. ti.iij.c.v. ante.§.
Magnanimitas quõ ex suo nomine importat quandam extensionẽ animi ad aliquod magnũ q̃ virtꝰ fit.pbat ꝛ q̃ aliquib' videtur q̃ nõ sit virtus:quõ hoc intelligit ꝛc, ibidem.§.j.per totum.
Magnanimitatis sunt multa signa quõ p̃dicatores ispaz habere debẽt:ꝛ poruunk quinq̃ notabiles propietates ipsius.ibidem.§.ij.per totum.
Magnanimitas quõ est vtus quõ vitiuz ambitõis opponit magnanimitati ꝛc.ij.p.ti.iij.c.vj.ante.§.circa finez.
Magnificẽtia q̃d est:ꝛ circa q̃ ꝓsistit ista vtus.iiij.p.ti.iij (c.vj.ante.§.
Magnificentia:quibus ꝓprie cõuenit q̃s dicit magnificus ꝛc.ibidem.§.j.
Magnificat vario mõ exponit:ꝛ huius cantici q̃ cã materialis.q̃ actualis:ꝛ q̃ finalis.iiij.p.ti.xv.c.xxviij.p totũ Et scdꝰ versus illius cantici exponit.c.xxix.p totum.
Magnificat quomodo concordat cum oratione dominica.ibidem.c.xxx.per totum.
Magister sniarum quõ cõiter nõ tenetur in.xiiij. articulis.iiij.p.ti.xj.c.viij.De magisterio in theologia vide varia sub littera.d.s.doctor.
Magisterũ in theologia vtrũ liceat appetere vl pcura
Maledicere idẽ est q̃d malũ (re ꝛc.ij.p.ti.iij.c.v.§.vj. dicere:quõ ipa maledictio vario modo sumit ꝛ quõ diffinitur.ij.p.ti.viij.c.v.ante.§.
Maledictio describit p thema cum triplici mẽbro. Et est triplex maledictio ex ira ꝛ odio ꝓcedens in qua reperit pctũ.ibidem.§.j.per totum.
Maledictio q̃ est ꝯ deũ siue diuinã naturã semp est mortale:cui' gravitas triplr ondit ꝛ pbat.ibidẽ.§.ij.p totũ
Maledicere sanctis ꝛ angelis est pctũ mortale:qualiter tales sunt puniendi:ꝛ triplici de causa contingit hoiem maledicere.ibidem.§.iij.per totum.
Maledictio describit que fit ꝯ creaturas irrõnales maledicuo creature rõnalis fieri pot triplr:quõ aliqui sancti:vt Job ꝛc.maledixerunt creaturis: quõ intelligitur: quare fecerunt ꝛc.ibidem.§.iiij.per totum.
Maledictiões septẽ quõ inuebit dñs platis ecclẽarum religiosis ꝛ p̃dicatoribus hypocritis.ij.p.ti.iiij.c,vij.§.iij post pñ.ibi. Septem maledictiones.
Maledicus ꝯ deum vl sanctos quã penam incurrit fm canones.iij.p.ti.xvij.c.xxj.§.v.ibi. Uicesimusquartus.
Malorum ꝓsideratio quõ est p remedio nostre patiẽtie iiij.p.ti.iij.c.vij.§.vj.per totum.
Malozꝰ societas quõ viris sancis ad duo valet q̃ adversa leuius portare pñt.iiij.p.ti.iij.c.vij.§.v.post pñ.ibi. Est
Malozꝰ societas quare ꝛ quõ fit timenda in (autem, pñti.iiij ti.xiiij.c.vij.§.iiij.
Malorum societas quõ est cã destructiua castitatis. Bonorũ societas ad tria valet.iiij.p.ti.iiij.c.vj.§.ij.ibi.Secunda causa destructiua.
Malicie peccatum dicit quod quis facit quasi scienter malũ agens:quõ aliquo modo in ipa est ignorantia: ꝛ triplr dicit quis peccare ex passione. Et ex certa malicia est graui' peccare q̃ ex infirmitate siue ex ignorãtia ꝛc,

j.parte ti.vi.c.i.§.ij.per totum.
Malū aliq̄ quō pōt accipi vt gnū:dupl' j.p.ti.vi.c.vij.
Maloꝝ ser gnā describūtur q̄ repiunt (§.iij.circa pn. in lrīs hui' dictiōis mūdi:ꝛ q̄d significāt.i.p.ti.v.c.iiij.
Mādata dei ꝛ hoīum sunt varia:a q̄b' hō (§.i.p totum nullo modo declinare debz.que dicūtur mandata dei ecclesie vel prelatorum.quando dicuntur iusta:quomodo aliqua mādata dei sunt intelligēda in scriptura.que differēnia inter mādatū ꝛ pceptū.ij.p.ti.iiij.c.ij.§.ii).
Mādata dei quomodo diuersi diuersimode derelinquūt alij per impotentiam:alij per ignorantiam:ꝛ per certā scientiam.ꝛ que ordinationes ecclesie vel prelatorū sub precepto:ꝛ que moralia velveniālia ꝛc.ibidez.§.ij.De ceptorum ecclesie ꝛ prelatorum vide varia.j.sub littera p.scz de Preceptis ecclesie.
Manducationes gulosorū describuntur quinqz modis scilicet quomodo aliqui manducant in excessiua quantitate:aliqui cuz aliqua qualitate:aliqui accurata studiositate:aliqui ex nimia auiditate:ꝛ aliq̄ sub tpis importunitate.ij.p.ti.vi.c.i.§.v.vi.vij.viij.ꝛ.ix.per totum.
Mansuetudo quid est:quomodo differt a clemētia: quō alio noie vocatur mititas:quomō isti dicuntur beati ꝛc. iiij.parte ti.iiij.c.iij.in prin.
Mansuetudinis fructus sunt duodecim.ꝛ quō ipa mansuetudo duplr inducit ad cognitionē dei ꝛc.ibi.§.i.
Mansuetudo quō d̄: fructus spūs fm illd Gal.vi.If ructus spūs est māsuetudo.iiij.pte ti.v.c.xxi.§.i.circa finē ibi.Octauus est māsuetudo.
Māsuetudo ꝛ mititas quō vnū sunt fm rē:sz differūt rōne.Et q̄ māsuetiyl' mites dicūt bti.iiij.p.ti.vij.c.vi.§.ij.
Manus describit ex daniele q̄ scripsit in pariete. (p to.
Mane thetelphares: ꝛ q̄d ista significāt.i.p.ti.v.§.xi.c. i. post medium.ibi.Hec autem snia.
Manus sinistra d̄: leua in canticis.leua aliq̄s vtit.p pter tria.q̄d p hoc significat.ꝛ quō dextra man' etiā tria facit que ꝛ spūaliter exponūtur.i.p.ti.vi.c.ij.§.vij.
Manus quō vario modo capitur in scriptura.s.feneratoria.raptoria.furatoria.bellatoria.dānificatoria.proditoria.sacrilega.iniuste iudicatoria. d̄ fraudatoria. falsificatoria.pditoria.simonyaca.ipeditoria.lusoria.ꝛ aliaruz.pditoria.ij.p.ti.ij.c.i.a.iij.§.vi.sq̄ ad.xxij.§.iclusiue.
Manuū laboꝛe quō viuere debēt religiosi ꝛ laboꝛ manuū quō ordinat ad q̄tuoꝛ ꝛc.iij.p.ti.xvi.c.vi.§.iiij.p totuz.
Manus violentas injiciens in clericū vl' psonā ecclīastica:excōicatus est maioꝛi snia.iij.p.ti.xiiij.c.i. Et que dicūtur psone ecclīastice habes ibidē.ti.xiiij.c.v.
Manumissio ꝛ seruit' est multiplex.quid est manumissio q̄s pōt manumittere.e.iij.p.ti.iij.c.vi.per totū.
Mari quō assimilat mundus ppter amaricationē p fluctuationē ꝛ ppter pīclitationē.ꝛ quō illud mare fit trāsemdū ꝛc.ij.p.ti.ij.c.i.in prin.ꝛ.§.i.per totum.
Mare hui' mūdi quō piculosum est ex septē que homo sp timere debet.iiij.p.ti.xiiij.c.vij.p oēs.§.ꝛ pncipalit §.i.habes varia de mari.
Mari mediāte ꝛ fluctib' quō erūt signa añ iudiciū diuinū vt pz ex euāgelio Luce ꝛc.iiij.p.ti.xiiij.c.xi.§.ij.post medium.ibi.Quintum signum ꝛc.
Marito vtrū licet recipere dotē a patre vxoris vsurariū ij.p.ti.i.c.ix.§.xij.Vide sub mrimonio varia de ista ma
Martyrij tolleratio ē vīs q̄ imediate itur ad celū (teria i.p.ti.v.c.iiij.§.ij.post pn.ibi quātum ad primū.
Martyres sine ferro quō esse possūt'.ibidē ꝛca finez.
Martyrū ponit thema ex ps.q̄d ꝛ d̄ ipsis declarat.quō martyres fiāt ante deū amicti stolis albis ꝛc.iij.parte ti
Martyrū quomō req̄rit causam (tu.xxxi.c.ix.ante.§. rationalē ppter deū.ꝛ martyrū large sumēdo nōt dici
Martyrū quomō req̄ (q̄druplex.ibidem.§.i.p totum. rit penam mortis.ꝛ punitur triplex genus martyrij.scz occisionis tm coꝛpalis:affectōis internalis:ꝛ affectōis ꝛ opis.Et martyrū mētis est triplex.ibidē.§.ij.Et martyrū quō requirit pstantiā vsq̄ in finē.Et triplex est fructus siue utilitas martyrij.ibidem.§.iij.p totum.
Martyrij aureola quō req̄rit penā:cām ꝛ volūtatē q̄ meruerūt illā aureolā:ꝛ q̄ nō ꝛc.iij.p.ti.xxx.c.viij.§.j.p to.
Martyrium quō est bellū pticulare:ꝛ est martyrū voluntatis tm:operis tm:ꝛ opis ꝛ volūtatis simul:ꝛ qui martirizati sunt isto martyrio.iiij.p.ti.[illegible].ante.§.
Martyrij rō stricte sumpta quō requirit grām siue charitatis beniuolentiam:ꝛ mortis penam:ꝛ fidei cām ꝛc. ibidem.§.j.per totum.
Martyrū large sumēdo p morte violēta pōt dici q̄druplex martyrū:ꝛ martyrū sumēdo p magno laboꝛe ꝛ sine sanguine est triplex ꝛc.ibidem.§.ij.p totum.
Mathematica quō p̄sideraf:q̄d tractat:ꝛ quō sbdiuidit
Matricida quā penā incurrit (j.p.ti.j.c.iij.§.j.circa fi. fm canones.iij.p.ti.xvij.c.xxj.§.v.ibi. Quartusdecim'
Matutine q̄n possunt dici in sero ꝛc.iij.par.ti.xiij.c.iiij. §.iiij.circa medium.
Matrimonium siue cōlugium a quo ꝛ quomodo fuit institutuz:ꝛ viri sanctissimi ꝛ mulieres in ipo reperiebant in quo p̄sistit bonū matrimonij:. ponit thema ex ps.q̄d ꝛ declaratur.iij.p.ti.j.c.j.ante.§.
Matrimoniū spūale figurat' p carnale ti.iplr cōsideraf pmum est anagogicū ad quod terminat.scdm allegoriā cum p q̄d ipm pcuraf.tertium est tropologicum p q̄d p mium adipiscit.ibidem.§.j.p totum.
Matrimoniū siue ꝓiugiū carnale quale esse debz. Et matrimoniū carnale vtrū beatū.desup ponunt tria notabilia.ibidē.§.ij.iij.iiij.ꝛ.v.per totuz.
Matrimonij duodecim sunt impedimēta. Et vtrū sapiēti sit ducenda vxoꝛ.ibidē.§.iij.p totum.
Matrimoniū acceptādo quō vir dz esse in interioꝛib' timoꝛosus:in opibus vtuosus:ꝛ in laboꝛib' studiosus.ibi
Matrimoniū assumēdo qualis de (dem.§.iiij.p totū. ber esse vxoꝛ:vnde dicit vxoꝛ:cui similatur bona vxoꝛ: quō debet esse fertilis varijs fructibus:ꝛ qualiter ista exercet ꝛc.ibidem.§.v.per totum.
Matrimonij effectus ad quid ordinatus est:quō filij ꝛ sancti parentes habuerūt pessimos filios: ꝛ ecōtra:ꝛ quō parentes debēt esse solliciti de filijs vt bona faciāt: ꝛ mala caueant. ibidem.§.vj.p totum.
Matrimoniū describit p thema ex Gen.ij.q̄d ꝛ de ipso declaraf:quō vario mō diffinit:quō fuit institutū a deo: quō dicit sacrm:ꝛ q̄ est forma hui' sacri.ibidē.c.ij.añ.§.
Matrimonij erroꝛ quis est:per que matrimoniū diffinit Et est triplex erroꝛ.s.persone:foꝛtune:ꝛ cōditionis.ibidem.§.j.
Matrimonij fm impedimentū si sint seruilis ꝓditionis in quibus p̄sistit talis erroꝛ:q̄n ꝛ quō:ꝛ in q̄bus casibus iste seruitus dirimit ma[illegible]monij:quis dicit verus ser
Matrimoniū tertio impedi (uus.ibidem.c.iij.p totū. mentuz est votum solēne ꝛ nō simplex:de q̄bus votis intelligit qualiter peccat talia faciens: q̄d tenet facere talis ꝛc.ibidem.c.iiij. per totum.
Matrimonium impediūt ꝛ dirimūt ꝓcrum crimina que p ordinē declarant.ibidem.c.v. p totum.
Matrimoniū quō impedi culus disparitas:de q̄bus intelligit q̄n ꝛ quō ligat ꝛc.ibi.c.vj.p totum..
Matrimoniū ipedit ꝓlētia siue met'.Est eni triplex coactio:ꝛ met'cadens in cōstantē viꝛ est q̄druplex. ibidez
Matrimoniū impedit sacer ordo ꝛ in qui (c.vi) p to. bus casibus declaratur per tres conditiones.ibidem.c.
Matrimonium impedit ligamen:quo (vij.per totum. modo ꝛ quādo ligat:ponunt desuper tria notabil[illegible].ibidem.c.ix.per totum.
Matrimoniū quō ipedit publice honestatis iustīcia.hoc declarat p triplex notabile.ibidē.c.x.p totum.
Matrimoniū quō impedit affinitas:ponuntur desuper

opiniones varioꝛ.Et ꝓhens scienter in aliquo gradu affinitatis excōicatus est vsq̄ ad q̄rtum gradū.vtrū papa in hoc casu possit dispēsare ꝛc.ibidē.c.xi.p totum
Matrimoniū in potentia cocundi.Et sunt tres spēs impotentie scz naturalis:accidentalis ; ꝛ malificialis; ꝛ q̄n per tale ꝛc.c.[illegible].per totum.
Matrimoniū i dit cognatio legalis.Et ponitur triplex cognatio:scz carnalis siue naturalis que dicit psanguinitas:spūalis que dicit cōpaternitas:ꝛ legalis q̄ dicitur adoptio.ibidem.c.xiij.xiiij.ꝛ.xv.p totum.
Matrimoniū clandestinū quō ꝓhibetur:ꝛ q̄bus ꝓhibet qualiter peccant cōtra statutū ecclesie q̄ est illius peccati ꝛc.ibidem.c.xvi.Et clandestina desponsatio fit sex modis ibidem.§.v.p totum.
Matrimoniū quō ipedit votū simplex:sed nō dirimit cōtractū:qualiter talis peccat ꝛc.ibi.c.xvi.§.i.p totum.
Matrimoniū quō ꝛ q̄n impediūt alij crina que per ordinem enūerantur ꝛ declarant.ibi.c.xvi.§.iiij.p totum.
Mrimoniū siue nuptie q̄bus tpib' fieri nō pnt:q̄liter sunt punēdi taliter ꝓhentes:qualiter sacerdos dz puniri qui dat eis benedictōem.ibidem.c.xvij.per totum.
Matrimoniuz quō pmo initiat per sponsalia:ratificatur per verba de pnti vl' per [illegible]la signa cōsummatur p carnalem copulam:quāto tpe co[illegible]trahi possunt sponsalia,ibidem.c.xviij.ante.§.
Spōsalia de iure ꝛ sine pctō soluunt i.ix.casib'.vtrū tenent spōsalia iureūto firmata p metū facta q̄ cadit i pstā tē virū.ꝛ adbucin alijs trib'casib'soluunt ibi.§.i.p totū
Sponsalia pnt ꝓhi sex modis:ꝛ illud impedit vel dirimit votum solēne ibidem.§.ij.per totum.
Matrimoniū quō ꝓhitur per vba de pnti:que requirunt ad ista:quō inter absentes possit ꝓhi:in qua etate contrahi pnt:quō requiritur in ꝓhendo expressio cōsensus per verba vel equipollentia.ibi.c.xxx.ante.§.
In matrimonio p vba de pnti quō intelligitur expssio cōsensus p exterioꝛa s[illegible]na.ibidem.§.i.p totum.
Matrimoniuz effectus ꝓcti p verba de pnti inter fideles ē multiplex ibid[illegible].§.ij.iij.ꝛ.iiij.p totum.
Matrimoniū ꝓctus sub ꝓditione certo mō vel cā:q̄n tenetur ꝛ q̄n non:que sunt cōditiones.§.v.p totum.
Finis ꝛ intentio q̄ habet in ꝓhendo matrimoniū:q̄n meritum ꝛ quādo pctm:ꝛ de fine ꝛ intentiōe ponunt q̄nqz cōclusiones:addit adhuc sexta:que per ordinē declarātur ibi.§.vi.vij.viij.ix.ꝛ.xi.per totum.
Matrimonialis actus est mortale in nouē casibus. ibid. c.xx.§.i.ij.iij.iiij.v.vi.vij.viij.ꝛ.ix.p totum.
Quatuoꝛ sunt casus in quibus coniunx non tenetur reddere debitum alteri petenti:nec peccat non reddēdo,ibi §.x.per totum.
Matrimonialis actus in sex cōdib' est pctm veniale:ponūtur desup due opiniones.ibi.§.xi.p totum.
Matrimonialis actus in q̄bus casib' est meritoꝛius:nullum tm peccatū:ꝛ q̄n nec meritoꝛ' nec demeritoꝛius,ibidem.§.xij.per totum.
Matrimonialis act' quō dicit excusare a peccato ppter tria bona matrimonij:ꝛ actuū humanoꝛ est triplex differentia:ꝛ quō sumit sufficienter q̄ hoīum bonoꝛū excusantium.ibi.§.xiij. De vario diuortio.

Matrimoniū carnale siue

spūale p religionē vel platōem siue ratū tm siue consum[illegible]atum:dissoluit per mortē naturalez fm ius cōe. pbat ꝛ declaratur multiplr.iij.p.ti.i.c.xxi.ante.§.
Matrimoniū carnale ꝓtractū per vba de pnti quoad vinculū dissoluit p p̄fessionē tacitā vel expressam in religione:ꝛ ponunt quattuoꝛ cāus in q̄bus licet ꝓiugato ingredi religionē:ꝛ vtrū ꝓbationis tps in tali debeat abbreuiari.ibidem.§.i.p totum.
Coniugatus ingressus religionez q̄n tenet exire;ꝛ quādo nō pōt:q̄n est liber ad abeundum vl' remanēdū:ꝛ in tribus casibus egressus tenet reingredi ꝛc.ibi.§.ij.p totū
Vtrum p morte naturale vl' p pfessionē in religione fit alius modus solūēdi matrimoniū ꝓctum p verba de pnti quoad vinculū:ponunt desup quattuoꝛ ꝓclusiones,ꝛ de sancto Jobe euāge.ꝛc.ibidē.§.iij.p totum.
Matrimonio legitimo cōsummato ꝛ contracto alter cōiugum dimitti nō pōt quoad vinculum vt possit cum alio contrahere.ibidem.§.iiij.per totum.
Vir nō potest vxoꝛem ꝛ ecōuerso dimittere siue accusare de fornicatione siue de adulterio nisi in septem casibus ꝛ ad que vitia vlteri' extendit.ꝛ ista dimissio fieri pōt dupliciter.ibi.§.v.ꝛ.vj.per totum.
Vir q̄n ꝛ quō tenet sequi vxoꝛē.ꝛ ex qua cā.ꝛ sil' etiā mulier ex qua cā tenet sequi viꝛ ꝛc.ibi.§.vij.p totum.
Vxoꝛ in matrimonio vota abstinētie ꝛ peregrinationis ꝛ hmōi facta ante matrimoniū ꝓtractum siue postea:non tenet nec debet adimplere cōtradicente viro; ꝑ si vir voluet tenet implere.ibi.c.xxij.ante.§.
Vnus ꝓiugū nō pōt sine psensu alteri' facere votū pegrinatiōis vl' factū implere.excipiunt tm aliq̄ ibidē.§.j.
Matrimoniū vir ꝛ vxoꝛ quō inducant ad parta vota castitatis:ꝛ tale votū fieri pōt tripl'.ibidē.§.ij.p totum.
De ꝓtinentia ipoꝛ vide ibidē.§.iij.ꝛ.iiij.p totum.
Dos que dat viro a muliere,p onere matrimonij q̄diu durat:ꝛ sunt due spēs dotis ꝛc.ibi.c.xxiij.ante.§.
Maritus in q̄bus casib' lucrat dotē.ibi.§.j.ꝛ.ij.p totū.
Dos cui est restituēda ꝛ q̄n.ibi.§.iij.ꝛ.iiij. p totum.
Maritus vl' eius heres in reddēda dote an possit detrahere expēsas:ꝛ q̄ est donatio ppter nuptias:ꝛ q̄ statuta in hmōi donatiōibus.ibi.§.v.vj.vij.viij.ꝛ.ix.p totum.
Coniugatoꝛ vita summatim tam virorum q̄ mulierum que cōcernunt ꝓiugiuz que mortalia sunt:sunt numero xxv.ibi.c.xxiij.ꝛ.c. xxv.
Matrimonij causa principalis est filiatio.de ipa vide.s. sub lra.f.s.filiatio. ꝛ ibi.c.xxvj.p totum.
Legitimatio filioꝝ illegitimoꝝ describit,s.sub lra.l.s.legitimatio.ꝛ ibi.c.xxvij.p totum.
Matrimoniuz ꝓhens ordo in sacris,vxoꝛ et'si libera est redigēda est in seruitutē.iij.p.ti.iij.c.vj.§.iiij.circa finē
Matrimonij accusatio qualr fit:q̄n alter accusat de impedimēto q̄d in eo est vl' fuit.q̄ mrimoniū accusare pnt q̄ ꝓhibent ab ista ꝛc.iij.p.ti.ix.c.viij.§.iiij.ꝛ.v. p totum
Matrimonij dona vide.s.sub littera,d,s.donatio,ꝛ.iij.p te.ti.x.c.iiij. per totum.
Matrimonij actus q̄o nō impedit sacram cōionem ꝛc. iij.p.ti.xiij.c.vj.§.x.post pn.ibi,Actus cōiugalis.
Matrimonij sacrm q̄o est ppter ꝓseruationē generis humani ꝛc.iij.p.ti.xiij.c.j.§.vij.p totum.
Matrimoniū q̄o est sacramētuz,in quo cōsistit fructus natiuitatis in matrimonio:q̄o cōiugati sunt benedicti a xpo:q̄o benedicunt a sacerdote in missa deputata ꝛc. iij.p.ti.xiiij.c.ix.ante.§.
Matrimonio celebrato q̄o cōiuges se hre debēt adinuicem:ꝛ vxoꝛ debet regi mansuete:coꝛrigi secrete:ꝛ diligi
Matrimonialiter mulieri nunq̄ licuit (cōplete.ibi.§.j. vno ꝛ eodez tēpoꝛe habere plures maritos,pbatur hoc ibidem.c.x.in pn.ꝛ.§.j.p totum.
Matrimonialiter nunq̄ licuit nec licet vni viro hre plures vxores,pbatur ibidem.§.ij. p totum.
In mrimonio nunq̄ licuit vxoꝛē repudiare:excepta causa fornicationis:ꝛ tūc solū quoad thoꝛ:ꝛ in duob' casib' licebat viro dimittere vxoꝛē:ꝛ ecōuerso.ibi.§.iij.p totum.
Matrimonium contrahens in gradibus ꝓhibitis vl' cōstitum in sacris:excōmunicati sunt maioꝛi sententia. iij. p.ti.xviij.c.xxxiij.
Matrimoniū ꝓhentes de pseni:ꝛ ante carnis copulā se faciētes ordinari ꝛc.sunt suspensi ꝛc.iij.p.ti.xxvij.c.iiij. ante mediū.ibi.Cōtrahentes matrimonium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mrimonio celebrato quō vir se ꝯz hēre ꝯ varijs adproxē ad filios ⁊ ad familiā.iiij.p.ti.ij.c.v.p totum.
Mrimōio ꝓiūcti quō castitatē hēre pūt:quō ipa castitas tripl̃r ē cōmēdabil:⁊ fūt ipsi ꝗtuor fruct⁹:⁊ tria dñtca ueri i isto statu, fūt ꝗ castitatē.iiij.p.ti.iiij.c.vi.§.iiij.p
In mrimōio ꝓiugal amor: fūdat i duob⁹. Et quō (totū se hēre dñt adinuicē ⁊c.i.p.ti.vi.c.ij.§.ij añ mediuz ibi.
Mrimonij ꝓiugalis vnitas ꝓbat ex (Quart⁹ est amor. scriptura. ⁊ necessaria est ad generis humani multiplicationē.ibi.§.v.ante mediū.ibi. De scōa vnitate.

Mechanica ars vnde dicit

⁊ quō ꝯz septē species.i.p.ti.i.c.iij.§.ij,in principi.
Mediū visus vt bene ordinatū sit quattuor requiruntur ⁊ quō per quattuor media deū videre possum⁹ cius magnalia.i.pte ti.ij.c.iij.§.ij.per totum.
Medio ꝗntuplici quō dñs Jesus opat⁹ est salutē.s. i medio diuinali:in medio ỳginali:in medio tpali:in medio locali:⁊ i medio ỳtuali.iij.p.ti.xxxi.c.ij.p totum.
Medio quō aliquo mō ꝓsistit vtus:sed nōvno⁹ eodē mō ⁊c.⁊ quomodo mlta impedimēta solēt occurrere ḥmōi volētī tenere mediū.iiij.p.ti.i.c.ij.§.i.
Medijs quattuor modis videre possum⁹ dñm iesu ⁊ ei magnalia.i.p.ti.iij.c.iij.§.ij.per totum.
Mediatores in negociatiōibus ⁊ cambijs:quō ⁊ qñ faciūt fraudē:vel nō bene exercēt eo:rūdē officiū in varijs causis ⁊c.iij.pte ti.viij.c.iij.§.i.per totum.
Medicoꝝ stat⁹ siue officiū describitur p thema ex pš.qō ⁊ de ipsis declarat ꝓmo de deo:scdo de ipsis:q̃ fuerunt primi auctores medicine artis:etiā quō quidā sanctiūsi sunt medicinalib⁹ ⁊c.iij.parte ti.viij.c.i.ante.§.
Medicoꝝ pfessio siue exercitatio ꝗ venerāda sit ꝓbatur ⁊ quomodo medicus honorādus honore subuenientie obedientie ⁊ reuerentie ⁊c.ibidem.§.i.per totum.
Medicus est triplex scz supnaturalis spūalis ⁊ carnalis Et qui sunt isti medici, Et triplex medicina corporalis describit q̃ spūaliter exponit.ibi.§.ij.per totum.
Medici quō mlt̃ delinquūt in sua arte circa varios infirmos:aliq̃ ex ignorātia.aliq̃ ex negligentia:⁊ aliq̃ ex malicia.⁊ q̃ reqrunt ad medicū.ibi.c.ij.ante.§.
Medici qñ ⁊ quō mortal⁹ peccāt circa ifirmos:quō se regere dñt erga infirmos circa ieiuniū ⁊c.ibidē.§.i.p totū
Medici vel alij dantes aliquas medicinas ꝓgnantib⁹ ad procurandum aborsum ⁊ mortem eius vt occultet peccatum:quomodo ⁊ qualiter mortaliter peccant:⁊ quō se inuicem regere debent circa pauperes infirmos,ibidē.§.ij.per totum.
Medici iuste merced ē siue salariū sui laboris [illegible] re possunt,mouētur circa ista alique questiōes:⁊ quomō se regere habēt circa paupes infirmos ibi.§.iij.p totum.
Medici quomodo tenēt siue obligātur ad ꝓcepta decreti.quō varij diuersimode seruāt.ponūtur desup aliq̃ ꝗstiones ⁊ q̃bus interdicit.ibi.§.iiij.per totum.
Medici non admittātur ad practicā artis nisi iurati ⁊ legitimo matrimonio nati.⁊ quare.ibi.§.v.per totum.
Medici quare nō illicite recipiūt salarium siue stipēdiū ꝓ infirmitate quam sciunt esse incurabilem. Et quomō tutius est infirmo ⁊ melius habere plures medicos ꝗ vnum ⁊c.ibidem.§.vi.per totum.
Medicoꝝ peccata enumerant in q̃bus cōiter sunt culpabiles. Et sunt numero.x.ibi.§.vij.per totum.
Medicinalis ars ⁊ scientia iuris:que illaruz [illegible]gnioꝝ.iiij. parte ti.v.c.ij.§.iiij.per totum.
Meditatōes tres adiuuāt nos ad sperādū ⁊ nō ad desperandū.iiij.pte ti.vij.c.ij.§.iiij.v.⁊.vi.per totum.
Meditatio mortis frequēs quomodo homini [illegible] multa valet.iiij.p.ti.xiiij.c.viij.§.vij.per totum.
Memoria sumit duplr ⁊ quō saluat rario memorie q̃tuz ad hoc ꝗ est ꝑteritoꝝ in intell[illegible]u ⁊c.i.p.tit.ij.c.ix.⁊ peꝯoēs sequētes.§.agit de varia memoria iusti.iuxta illud. In memoria eterna erit iustus.qō triplr exponitur.
Memoria quō ꝓpediunt ꝓspitas mūdialis:curiositas cōmīnalis:⁊ voluntas carnalis ⁊c.ibi.§.ij.p totum.
Memoria ꝓteritoꝝ quō reqrit ad ꝓuid[illegible]nā:⁊ ꝗtuor: fūt q̃ valent ad bñ memorandū.iiij.p.ti.ij [illegible].§.i.p totum.
Memoria ꝑteritorū quō ꝑtinet ad [illegible] ꝑtem pauditie:⁊ octo sunt quoꝝ debemus reminisci inter cetera,ibidem.§.iiij.per totum.
Memoria hois quō vario mō temptat diabolus siue seruz hois.iiij.p.ti.xiij.c.iij.§.iij.post pn.ibi. Scdo iuadit
Membroꝝ suoꝝ actuum quō hō deo reddet ratōnem in morte vel in die iudicij.iiij.p.ti.xiiij.c.ix.§.ij.p totum.
Membꝝ genitale q̃re non obedit rōni:⁊ motus in eo surgunt nolente hoie:qō est ex pena peccati ⁊c.i.p.ti.iiij.c.x.§.ij.circa fi.ibi. De membro.
Mēdaciū quō est cauēdū:quō mēdaces dicunt filij diaboli:⁊ quō diabolus decipit p mēdaciū.ij.p.t.x.c.i.añ.§
Mendacium qñ dr:quō diffinit:quis dicit mēdaz:⁊ tria mala cōcurrunt cū mendacio:ad qd verba hois sunt formata:⁊ ponit q̃druplex simulat[illegible]:⁊ qñ peccatū ⁊ quando non ⁊c.ibi.§.i.per totum.
Mendaciū quō diuidit in di[illegible]sa alia vitia siue peccata mendacium pōt cōsideri [illegible]ouplr:quō quis tenet vitare dicere in iudicio ibidem.§.ij.p totum.
Mendaciū quō seuere punit a deo:ꝓiat charitati triplciter:qñ est pctm mortale:⁊ quādo inficit itellectum:minuit affectū:⁊ tollit dei aspectū.ibi.§.iij.per totuz.
Promissionē simplicē.s.absq̃ iuramēto vel voto:qñ tenetur q̃s reddere:⁊ quō:⁊ qñ incurrit mendaciū. Et vtq̃ aliquis tenet de necessitate salutis iplere qō simpliciter pmisit ⁊c.ibi.§.iiij.per totum.
Mendacio q̃ vtit clarū est qō decipe vult:quō diffinitur vbi ꝓhibet:quō cauēri dr:in oi mendacio deficit veritas ij.p.ti.i.c.xviij.§.i.ij.⁊.iij.p totum.
Mendaciū quō debem⁹ erubescere [illegible] iiij.p.ti.iiij.c.i.§.vij.
Mendaciū quō est vitandū ꝓpter tria ex ꝓcepto decalogi. Et quō q̃druplicitер fit ꝗ hoc pe[illegible]tum ⁊c.i.p.ti.xiiij.c.iiij.§.xij.p totum.
Mēdaciū si sciēter dicit p̃dicator i p̃dic atiōe vel dei mortalr peccat ⁊c.iij.p.ti.xviij.c.iij.§.iij.post pn.ibi. Quia
Mendicantiū fratrum religio vario mō (igit pmaxime describitur.j.sub lra.r.scz Religio.
Mendicare quō licet ⁊ quō non:circa mendicitatem duo sunt ꝓsideranda.iij.p.ti.xvi.c.vi.§.iij.p totum.
Mēdiciantiū ordinū fratres vtq̃ debeāt assum in mgros i theologia.iij.p.ti.v.c.ij.§.viij.p totum.
Mētis excessus describit.j sub lra.r.s. Rapt⁹.⁊.iiij.p.t.x
Mentis inq̃etudo ponit a b. Gre. int filias (c.vi.p totū auaricie:ad quā ꝑtinet [illegible]ordinata sollicitudo circa tpalia.ij.p.ti.i.c.xxv.sub lra.s.scz Sollicitudo.vide de ipsa
Mentis cecitas describitur in ꝑticulari.s. Cecitas.⁊.ij. par.ti.v.c.ix.§.i.p totum.
Mentis martyrium describit siue in quo ꝓsistit.iij.pte ti. xxi.c.ix.§.ij.ant[illegible] mediū.ibi. Scōm martyrium.
Mētales oc̃i illumināt siue aptunt.vij.mōis.i.p.ti.iij.c.
Mētes hoīn quō lacer[illegible] occupāt diui[illegible] (v.§.i.p to[illegible] tie.i.p.ti.v.c.iij.§.i.ante [illegible]ediū ibi. Sec[illegible]da via est.
Mentem cum superat ira triplex excidium facit.ij.p.ti. vij.c.i.§.iij.p totum.
Mensium kalēde none ⁊ ydus:a q̃bus sunt institute:⁊ q̃re:⁊ quid significant.iij.p.ti.vi.c.iij.§.v.
Mentruata in redditiōe debit:quō ⁊ qñ facit peccatum ⁊ q̃tū:⁊ qñ fieri pōt absq̃ pctō ⁊c.iij.p.ti.i.c.xx.[illegible].p.t.
Mensura falsa vtētes quā penam incurrūt ꝓ canones. iij.p.ti.xvij.c.xxi.§.v.ibi. Decimussextus.
Mensuris ⁊ ponderibus quō fallacie fiunt:⁊ que pena illozum qui ista faciunt:⁊ quomodo teneāt ad restitutiōez ij.p.ti.i.c.xviij.§.vi.p totum.

Mercatores ⁊ artifices quomō in plateis faciūt vsuram ⁊ dolū.ij.p.ti.i.c.vi.§.ij.añ mediū.ibi. In scōa platea.
Mercatores quō cōiter sunt inuoluti varijs emptionib⁹ venditiōibus vsura cambio cōtractibus mutui.ideo de iam signatis [illegible]e hic ⁊ in tabula m litteris [illegible]bi aptatis. Et principali[illegible] vide. sub littera n.scz Negociator.,ibi principaliter [illegible]ōsis agitur ⁊c.
Mercatoꝝ mam[illegible] quō describit.⁊ q̃d significant ipsius digiti siue modi.ij.p.ti.ij.c.i.§.iij.per totum.
Mercatoꝝ status describit p thema ex pš.qō,⁊ de ipsis declarat.iij.p.ti.viij.c.i.⁊.j.sub n.scz negociator.
Mercatoꝝ diuersorū ꝓtractus qñ sunt liciti ⁊c.ij.p.ti.i. Mereticio acq̃sitū quō fit re[illegible] (c.vij.⁊ a.§.v.vsqꝫ ad.x. stituendū siue q̃bus dandū.ij.p.ti.i.c.xxiij.§.x.p totum
Merces quomodo debz dari laboratib⁹ ꝓ labore quo ad qualitatē:quoad quantitatē:⁊ quoad diuturnitatem ⁊ labo: pōt intelligi maior vel minor tripliciter.i.p.ti.v. c.ij.§.xi.a principio vsqꝫ ad mediū quasi.
Merces quomodo reddit p sententiā iudicis vnicuiqꝫ ꝓ ꝓ opera sua q̃tū ad bonos ⁊ q̃tum ad malos ⁊c.ibidē §.xi.ante medium ibi. Post vocationem.
Meritoꝝ fructus scz bonoꝝ spūalium sunt tripartiti.scz merita agendorum:meri[illegible]festoꝝ ⁊ merita siue subsidia aliorum.i.p.ti.v[illegible].c.ij.§.iij.a[illegible] mediū.ibi. Scōm genus
Meritorūm pōt aliq̃d esse dup[illegible].in quo ꝓsistit meritū septem modis ꝓtingit mereri.⁊ quō hō pōt mereri p exteriora.i.p.ti.iiij.c.xij.§.vij.etiā.vi.⁊.c.xiiij.§.ij.
Meritū hois apud deū q̃ esse nō pōt nisi ex ꝓsuppositione diuine ordinatiōis.hoc ostendit. Et q̃ meritum ⁊ demeritū ad idē referūtur ⁊c.iiij.p.ti.ix.c.vij.ante.§.
Mereri quare nullus homo potest vitam eternam in innocentia constitutus sine gratia dei.⁊ quomodo in gratia constitutus meretur per opa sua vitā eternā ex condigno ex parte gratie.ibidem.§.i.per totum.
Mereri nullus potest alteri primā gratiaz ex condigno: sed merito congru[illegible]oc ostēdit ibi.§.ij.per totum.
Meriti ꝓncipiū quō est gra ⁊ ꝓncipali⁹ p charitatez q̃ p alias vtutes.q̃ [illegible]ull⁹ sibi pōt mereri post lapsū ⁊c.quō bon[illegible] pōt mereri [illegible]gre augmētū ⁊c.ibi.§.iij.per totum.
Merito quomodo subiacent bona temporalia ⁊ bonum hominū est duplex ⁊c.ibidem.§.iiij.per totum.
Mereri vel demereri quō hō pōt per libez actū volūtatis.i.p.ti.iiij.c.xiiij.§.iij.ante mediū.ibi q̃tū ad secūdā
Metaphoris quō vtit sacra scriptura siue doctrina.triplici de causa vtit q̃s metaphorica locutione.⁊ quare diuina traditur nobis sub similitudinib⁹.iiij.p.ti.xi.c.ij.
Metaphisica quid tractat ⁊ in quibus (§.xi.per totum, diuidiur.i.pte.ti.i.c.iij.§.i.

Microcosmus id est mioꝝ

mundus quare dr: hō.i.p.ti.i.c.vij.§.i.circa principiuz
Militia describit p thema ex pš.qō ⁊ de ipa declarat,et ponūtur desuper tria notabilia.iij.p.ti.iiij.c.i.
Militia clericalis q̃ est siue in quō ꝓsistit.ꝓtra quos eos ꝗ oportet bellare:⁊ cū q̃bus armis ⁊c[illegible].§.ij.p totum.
Militia spūalis q̃ est siue in quo consistit.cōtra quos geritur istō bellū:qui sunt hostes quomodo talis debz pugnare:⁊c.ibi[illegible]m.§.iij.⁊.iiij[illegible]r totum.
Militibus suis qualiter deus adiuuat.⁊ qualiter eos armat varijs vtutib⁹.ibidem.§.v.[illegible] totum.
Militia laicalis siue militia in se nō est delictū: sz ꝓpter [illegible]dā militare est peccatū ⁊c.ibidem.§.vi.p totum.
Miles quomō se vtuose debet habere scz recognoscēdo fortitudinē suam a deo:fidem hosti seruare:pura intentione pugnare:victis hostib⁹ misericordiā pstare.⁊ qō est ius militare,ibidem.§.vij.per totum.
Miles quō debz se abstinere a rapinis.quō nūc milites moderni dediti sunt varijs vitijs ⁊c.quid bonus miles facere debet:q̃ est ꝓsecratio militū,ibi.§.viij.per totum
Miles quō suscipere dz iustum bellum. Ad bellū vt iustum sit tria requiru[illegible]de istis bellis vide varia.s,sub,b, scilz bellum.⁊ ibidē.c.ij.⁊.iij.per totum.
Milites q̃ sunt qui gaudent ꝑuilegio clericali ⁊c.iij.p.ti. xxiij.c.v.§.iij.post medium.ibi. De mil[illegible]bus gaudētib⁹
Militia ad q̃d ꝓncipalr est instituta:quō prudentia hēre debēt.iiij.p.ti.ij.c.vi.§.iij.per totum.
Minoꝝ fratrū regula in multis passibus declarat: vbi ligat ad mortale ⁊ vbi nō.iij.p.ti.xvi.c.i.§.viij.p totum.
Minores quō hre pūt nudū vsuz facti,ponunt desup.iiij. ꝓclusiones q̃ ⁊ declarant.iiij.p.ti.xij.c.iiij.§.ix.p totum
Minores fres excōicantur si admittant ad diuina tpe interdicti illos de tertio ordine ispoꝝ:⁊ quōb̃ itelligitur,iij parte ti.xxiij.c.lxij.per totum.
De ispoꝝ ꝑuilegijs vide.j.sub.p.De p̃dicatorum fratrum ꝑuilegijs vide ibidem.
Ministroꝝ ꝓsecratio i veteri lege erat triplex:⁊ quō figurant isti ministros noue legis.i.p.ti.xiij.c.v.§.ix.p totū
Ministri altaris siue sacerdotes qles debēt esse ⁊c.iij.p. ti.xiiij.c.vij.p totum.
Minister baptismi quis est:⁊ q̃s pōt in necessitate ⁊ quis non ⁊c.iij.p.ti.xiiij.c.xiij.§.iiij.per totum.
Ministrare siue dispēsare q̃s hz sacrm eucharistie: a quibus debet sumi ⁊c.iij.pte ti.xiiij.c.xij.§.iiij.p totum.
Ministrare q̃ ⁊ quō pūt in diuinis ⁊c.iij.pte ti.xxviij.c.i.
Ministratoꝝ sacroꝝ q̃s dr:⁊ quō ipsa sunt (§.i.p totum necessaria.iij.p.ti.xiiij.c.xi.§.vij.viij.⁊.ix.p totum.
Ministro malo exīte qui recipit sacra ab eo vtruz peccat ⁊c.ibidem.c.xiij.§.v.vltra medium.
Miraculū si ꝓpe accipiatur solus deus facit ⁊c.declarat vlterius de ipsis mālinutationib⁹ in creaturis ⁊c.i.p.ti. vi.c.xiij.§.iiij.ante med,ibi. Septima dr: fraudulentia.
Miraculoꝝ opatio quō vario modo approbat veritatem fidei:⁊ quō miracula in xpiana religione fidem prestantur inumerabilr:⁊ quō vario modo facta sunt miracula. iiij.p.ti.viij.c.i.§.ij.circa pn.
Miracula faciēdi ptātem qñ ⁊ quō xpus dedit discipulis suis.iij.p.ti.xxij.c.iiij.§.i.añ me.ibi. De ptāte faciendi.
Miseriam euadēdi quō est tertia despatio:que ⁊ ꝓbatur ex scriptura:⁊ est triplex miseria de q̃ q̃s desperat se posse euadere scilz miseria tpalis:culpe crinalis:⁊ angustie mentalis.ij.p.ti.ix.c.xv.§.xij.per totum.
Miserias triplices quō hēbūt dānati ⁊c.i.p.ti.v.c.iij.p to.
Miserias diuisas quō [illegible]nt dānati in iferno.i.p.ti.iij.c. vij
Miserie sex quō sunt in hoc mūdo a q̃bus deus (§.iiij. suos liberat.i.p.ti.v.c.iiij.§.iij.p totum.
Miseratio dina quō est ꝓ o remedio [illegible]strē patientie,iiij p.ti.iij [illegible].§.ix.per totū.etiā.§.x.aliqua.
Misericordia ꝓpe quid est:quō diffinit:que diffinitio in tria mēbra diuidit:⁊ quō ipsa misericordia triplr describitur ꝓ suas ꝓpetates.iiij.p.ti.v.c.xviij.ante.§.
Misericordia quō mouet hoīem ad miserandū:⁊ q̃ ex ꝗrio ad misericordiam ꝑtinent ad verā misericordiaz. Et triplex est miseria ad quā respicit misericordia:q̃ mouet ad misericordiam ⁊c.ibidem.§.i.p totum.
Misericordia quō generat tristiciā siue dolorez cōpassionis:q̃ ipa virtus sit ostendit. Et quō naturaliter inducunt ad misericordiā amicitia ad alium:filis conditio:sapientia:senectus:debilitas ⁊ intimiditas.ibi.§.ij.p totū
Misericordia quē effectum foris ostendit in dādo elemosynas.ibidem.§.iij.p totum.
Miserico[illegible]opa corporalia sunt septē.ibi.§.iiij.p totum.
Misericordie opa spūalia sunt septem. ibi,§.v.p totum.
Quō ista duo comparant adinuicem q̃ scz illoꝝ est porius.ibidem.§.vi.per totum.
Miseri[illegible]dia q̃ ꝓ ꝓ ꝓ est maxima virtutum.ostendit alia quam virtutem esse maximā duplr:⁊ que hoꝝ intelligit de misericordia.ibi.§.vij.p totum.
Misericordia quō multu[illegible] cōmendatur ex actu ipsius q̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

M ante J et O

est elemosyna.desuper ponit thema.ibi.§.viij.per totũ
Misericordia mediãte quomodo homo assimilatur deo
Et quomodo opera dei maxime triplr lucent ex miseri-
cordia in celo:in inferno:⁊ in mundo.Et quomodo sua
misericordia p euenit nos ꝛc.ibidem.§.ix.per totum.
Misericordiam ⁊ elemosynas facere nos inuitat scriptu
ra:icitat natura.⁊ animat rõnalis creatura.Et quomo-
do dare vel facere debet cũ animo recto:ꝗ licito acq̃sito
⁊ indigẽtie subiecto.ibidem.§.x.per totum.
Misericordie ⁊ elemosyne fruct' q̃s est.⁊ quãtus ⁊ quõ
aliq̃ p ipam magna pꝗsecuti sunt.ibidem.§.xi.per totuz
Misericordia ponit p q̃nta britudine.Matth.v.In q̃-
bus debem' esse misericordes.Et p̃ncipalr in ti ib'.iiij.
Misericordia ⁊ opa misericor (pte ti.viij.c.vi.§.vi.p to.
die ⁊ elemosyne effectũ.vide.s.sub e.scz Elemosyne.
Ncto sunt que nos inducũt vt misericordia habeamus.
iij.parte ti.xviij.c.vi.infra p̃ncipiũ.ibi. Si agaturde.
Missa quomodo nihil est solẽnius ⁊ nil digni' inter oia
officia q̃ agũtur in ecclia.quãdo ipam dñs Jesus insti-
tuit:q̃ nobis tradiderũt ordinẽ celebrãdi: q̃d significat
introit'ministri:epla:euãgelium:ꝛc.iij.p.ti.xiij.c.v.añ.§
Missa qualiter deuote sit inchoanda.versus cõmuniter
sumitur ex ps.quomodo per kyrieeleyson populus pre
paratur ad deuotionem.quid significat collecte.⁊ quid
significat q̃ quinquies se sacerdos vertit in missa, septi
es salutat ꝛc.ibidem.§.i.per totum
Misse mediũ habet tres partes.s.offertoriũ:p̃fationẽ:et
cõionẽ.⁊ q̃d significat nobis.q̃re Alleluya ⁊ gl'ia in ex-
celsis p̃ternimtk.⁊ in pascha Alleluya geminat ꝛc.ibi
Misse offertoriũ q̃d significat.q̃re pre (dem.§.ij.p to.
termittit.ante prefationẽ.⁊ vnde dicit.q̃d nobis signifi
cat qꝗ ꝗ.Suscipe sancta trinitas.q̃d tbus:q̃d ꝗones
ante prefationem ꝛc.ibidem.§.iij.per totum.
Misse p̃fatio quõ significat p̃parationẽ ad cõmunionẽ.
⁊ Sctus quõ ꝗ. quid significat nobis.Canon in miss
sa exponit ⁊ q̃d nobis significat.q̃d significant signa in
canone.⁊ ꝗones p papa ⁊ alijs.Et p̃ncipaliter totus
Canon exponitur.ibidem.§.iiij.per totu.
In missa pater noster breuiter exponitur.quid significat
Agnus dei:quid pax.quid cõmunio:quid Ite missa est
ꝛc.ibi.§.v.per totum.
Missa in ecclesia celebratur quinq̃ de causis.que requi-
runtur ad debitam celebrationẽ misse:que materia miss
se.quomodo peccat in pane fermẽtato ꝛc.ibi,c.vi.añ.§.
Missam celebrãs si ꝓcipit vinũ esse corruptũ,agrestum
vel vinũ nõ esse positũ in calice:q̃d tũc faciat ꝛc, ibidez
Missam legendo sacramentũ ꝓficit in (§.i.per totum.
verbis ⁊ sermonibus xp'.q̃ forma verbor:ꝛ esse for-
ma vini:si mutenk forme q̃d tũc faciendũ, ponuntur de
super.varia notabilia cũ questionibus.ibidẽ.§.ij.p totũ
Misse varij defectus qualiter debeant reparl si deficũt
in missa'quid tũc faciendũ.ibidem.§.iij.per totum.
Missa in quo loco debet celebrari:qua hora siue tempo-
re:quomodo:que celebrans debet prouidere,⁊ que ca-
uere.⁊ solẽnis celebratio misse tribus horis instituta est
ꝛc.ibidem.§.iiij.per.totum.
Missam celebrare vel cõmunicare non licet nisi semel in
die:⁊ quid per hoc significatur.excipiuntur sex casus in
quibus licet pluries celebrare.⁊ vestes sacerdotis ⁊ mi
nistrorũ quid significant.ibidem.§.v.per totum.
Misse celebrationi si aliqua defuerunt que requiruntur
ad ritum celebrationis:potius debet dimit re missam:
etiã in die festo q̃ celebrare pbak.⁊ vestes sacerdotis ve
nire non debent ad vsum secularium.ibi.§.vi.per totuz
Misse celebratio vel comunio tria requrit.⁊ accedere ad
sacra cũ mortali põt esse triplex.ibidem.§.vi' oer totũ.
Misse celebratio ⁊ sacra communio quomodo requirit
actualẽ deuotionẽ.quõ dicit esse deuota:in quo consistit
ista deuotio:quõ intelligit sumere ieuno stomacho ꝛc,
ibidem.§.viij.per totum.
Missa celebrata vl' cõione facta quõ ꝗ deo grãs agere
de tanto bnificio p ꝗones ⁊ deuotiones.ibidẽ.§.ix.p totũ
Missa vl' cõio requirit mundiciã corpalem ppter reuerẽ
tiam tanti sacramẽti:quõ actus cõiugales ꝗ impedit vel
pollutio nocturna ꝛc.ibidem.§.x.p tot m.
Missam celebrando quid sacerdos fac re debet ri recor
datur se esse excõicatum vl suspenm a vl nõ ieiunuz vl
in aliquo mortali ꝛc.ibidem.§.xi.p totum.
Utrum liceat sacerdoti a celebratione misse oino abstine
re:ibidem.§.xij.per totum.
Missa quõ pdest multis multiplr:quõ rps ibi ẽ in sacro
quõ cõuertit xpi corpus in panẽ ⁊ vinũ:q̃re xps oculis
carnalib' videri nõ põt ꝛc.ibidẽ.§.xiij.⁊.xiiij.p totum.
Quatuor tunt inducriua ad frequẽter celebrandũ:q̃ vl'
quõ quis possit aliquãdo abstinere:que sunt que nos re
trahunt a celebratione:⁊ quõ diuersi diuersimode dispo
siti sunt ad celebrationẽ ꝛc.ibi.§.xv.p totum.
Duo decim mirabilia repiunk in isto supsanctissimo sacra
mento altaris.ibidem.§.xvj. p totum.
Missam celebrãdo quõ pmaxime sacerdos repꝛesentat
dñm Iesum ⁊ eius incarnationẽ:cõuersationem:passio
nem:mortem:⁊ ascensionẽ: oestes ipius q̃d significãt.
iij.p.ti.xiiij.c.vij.§.iij.per totum.
Missam cantãs ⁊ nõ cõicans quã penã incurrit p̃m cano
nes.iij.p.ti.xvij.c.xxj.§.v.ibi.Decimusnonus.
Missaz celebrãs si sanguinẽ xpi effuderit quã penã icur
rit p̃m canones.ibidem.§.v.ibi. Tricesimustertius.p t.
Missa p defunct vtrũ equalr valeat defuncto vna sicut
alia.vtrũ suffragia spãlr.pfint singlis.j.p.ti.x.c.ij.§.iij
Utrũ pmittẽs sigillatim diuersis vnaz missam (p totũ.
satisfacit celebrãdo vnã missaz:talis celebrãs põt excusa
ri quinq̃ modis.Et est duplex differẽtia inter pricipiuz
qꝗ est ad merendũ: ⁊ illud qꝗ est ad satisfaciendum ꝛc,
ibi.§.iiij.per totum.
Utrum soluẽs p multis tot suffr ia quot debet multis
oibus sigillatiz liberet:⁊ quedã alie questiones ponunk
de suffragijs.ibidem.§.v.p totum.
Missam pagendo quõ varie negligentie occurn.. tam e
clericis q̃ a laicis ⁊ religiosis:⁊ p̃ncipaliter tres q̃ p ꝗ
dinem declarank.ij.p.ti.ix.c.x. ante.§.
Missam audire in die festo quõ sit pceptũ ab eccla.circa
istã materiã ponunk quedam q̃ones ⁊ dubia:⁊ qui excu
sank ab isto pcepto.ibidem.§.j.p totum.
Misse integre auditiõis ponit thema ex ps.qꝗ ⁊ decla
rak:q̃ excusank ab auditõe misse:quõ se q̃libz hre ꝗ sub
missa cũ pfessione:cuz ꝗone cũ attẽtiõe ꝛc.ibid.§.ij.p t.
Misse celebrationis pcium sufficiens nunq̃ licitũ est ac
cipere:⁊ quomodo se in isto casu regere ꝗ sacerdos ꝛc,
ij.p.ti.j.c.v.§.xvj.ante mediũ.ibi. Pro celebratiõe.
Missam celebrãdo quõ ordinank ad sacra:quõ ibi datur
ptãs ministrandi sacra:quid est sacrim: ⁊ quõ triplr no
minatur ꝛc,iij.p.ti.xiiij.c.xj.ante.§.
Missio angeli ad beatam vginem describit.j. tabula se
quenti.ibi.Angelus.⁊. iiij.p.ti.xv.c.ix.p totum.
Miritas quõ alio noie notatur mãsuetudo q̃ mites dicũ
tur beati.iiij.p.ti.iiij.c.ij.ante.§.eriã.j.§.in fine.
Mites qui dicuntur bea ex euãgelio. Matth.v.⁊ qui
sunt isti mites:de quibus intendit hoc eriã gelii ꝛc.iiij.
p.ti.vij.c.vj.§.ij. p totum.

Modestia quõ est pars tẽ-

perãtie:quomodo q̃tuor modestie sunt moderãde quõ
ipa est virtus circa cõpositionem exterior motuũ:⁊ in q̃
cõsistit.iiij.par.ti.iiij.c.x.ante.§.
Modestia quõ sit seruãda circa actus ⁊ motus carnales
vnde dicit modestia:quõ ipa cauet indecentia in verbo:
risu ⁊ motu corporis:⁊ que sunt caucda i motu corporis
ibidem,§.j.per totum.

M ante O

Modestia que seruari debet in oculis: que mala euenũt
ex incauto visu:⁊ que sunt seruanda circa ista ꝛc,ibidem
§.ij.per totum.
Modestia que sit seruãda circa ludos ⁊ circ dicta vl fa
cta iocosa:⁊ c o licet ⁊ quõ nõ ꝛc.ibi.§.iij.p totum.
Modestia quõ sit seruada circa habitũ ⁊ cultũ vestiũ:q̃
imoderatio di, t.inordinato affect' in istis est vitio
sa triplr:⁊ circa oefectũ põt eẽ duplex inordinatio.ibiõ
Moyses quõ vidit dñm in rubo. ⁊ quõ (§.iiij.p totum.
eũ instruxit de trib' ꝛc.j.p.ti.iij.c.vj.§.xiiij.p totum.
Moyses quõ fuit lucerna ⁊ stella maxima ⁊ maximus p
pherarum ⁊ patriarchaz.iij.p.ti.xxxj.c.vij.vltra mediũ
s.ante p̃mum.§.j.ibi. Lucerna.
Moysaica lex originaliter describit.j.p.ti.xiiij.⁊ in pticu
lari.vide de ipa sub lra.l.s.lex moysaica.
Mollicies ⁊ mollis in q̃bus differunt:⁊ in quo consistunt
mollicies siue molle ꝛc.ij.p.ti.v.c.xij.§.iiij.b. p totum.
Moll' q̃s ꝗ: ⁊ vñ:q̃d ꝗ: molle ꝛc.iiij.p.ti.iij.c.viij.§.j.p'
Monasterio quõ eps ꝗ visitare:cũ q̃ ⁊ cũ q̃bus (pn.
psonis ꝛc.iij.p.ti.ix.c.v.§.vj.post me.ibi.In.c.vt iuxta.
Monasteria ⁊ ecclesie regulariũ tam virorum q̃ mulier
quõ sint visitanda:de q̃bus interrogãduz ꝛc.iij.p.ti.xx.
c.vj.§.ij.⁊.iij per totum.
Monasterij p ingressu aliq. d recipientes vl' dantes ex
cõmunicati sunt maiori snia:qꝗ tũ vlterius declaratur,
iij.par.ti.xxiij.c.lxvij. p totum.
Monasteria monialiũ ordinis fratrũ p̃dicatorũ ⁊ mino
rum intrantes in casu nõ pcesso excõmunicati sunt ma
iori snia:quõ hoc intelligit:⁊ faciẽtes cantilenas vel li
bellum famosum p̃ predic s fratres fil'r excõmunicati
sunt ꝛc.iij.p.ti.xxiiij.c.lxx.p totum.
Monastica paudẽtia que est siue in quo pfistit describun
tur circa nouẽ regule q̃ dirigunt totã vitã humanã,iiij.
p.ti.ij.c.iiij.per totum.
De quibusdam,pmiss'onib' ⁊ quentionibus q̃ aliqñ fiũt p
monasterij ingressu religionis vl' collegij ꝛc.qñ ista in
ducunt symoniã.ij.p.ti.j.c.v.§.xix.p totum.
Mor choz.vide aria.j.sub lra,r.s,religionis:qz ibi p̃n
cipaliter de ipsis tractatur.
Moneta quõ multiplr falsificak:⁊ hñs ius cudẽdi mone
tam ꝗ: eã defraudare trib' modis.ij.p.ti.j.c.xviij.§.iiij.
Moneta antiq̃ in q̃ pstituti fuerint sunt soluẽdi (etiã.v.
census:nisi fit in alterius monete solutiõe pscriptũ:qꝗ ⁊
glosak ⁊ declarak ꝛc.iij.p.ti.xij.c.iiij.§.ij.post p̃ncipiũ
Moneta quõ falsificak triplr:⁊ q̃ fit pena falsificantium
quõ falsi ꝛc.ij.p.ti.j.c.xviij.§.v.vj.vij.⁊.ix.p totum.
Monialiũ pseratio siue virginũ describit sub lra,v.s,vir
ginum.⁊.iij.p.ti.ij.c.ij.p totum.
Moniales q̃ debẽt sub clausura morari nõ voeenk ad iu
dicum psonak ex quacunq̃ c etiã si velint als totũ qꝗ
fit est irritũ.,pbak.iij.p.ti.ix.c.j.§.iiij.circa finem.
Moniales dimittẽtes habitũ suũ etiã si expellank de mo
nasteriis suis:⁊ dek eis licẽtia ex monasteriũ manere:te
nenk habitũ deferre.iij.p.ti.xvj.c.vj.in fi.ante p̃mũ.§
Moniales nõ mendicantiũ nõ debẽt plures recipere ad
monasteriũ q̃ nutrire possint de puentibus monasterij
o prelati videre debent de arum clausura:⁊ quõ ma
nere debẽt in petua clausura:⁊ quõ visitari debẽt ꝛc,ibi
dem.c.vij.§.iij.per totum.
Moniales ordinis p̃dicatorum ⁊ minoꝝ pfiteri possunt in
fra annuz si etatem habent.,pbatur ibidem.c.iij.infra
medium.ibi. Item nota.ante.§.
Monialẽ cognoscẽs quã penã incurrit p̃m canones, iij.
p.ti.j.c.xxj.§.v.ibi. Decimusoctauus.
Monialis q̃ annos hre debet q̃ eligi põt in abbatissam
vl' pozissam:q̃ pcedere debẽt in electiõe:nunq̃ in earũ
dem electiõibus ꝗ fieri collatio ꝗeli ad ꝗelũ ꝛc.q̃d sit fa
ciendũ qñ appellak ꝛc.iij.p.ti.xix.c.ij.§.viij.p totum.
Monialibus quõ puidere debent epi vl' alius platus cui
cõmisse sunt v dia bñ fiãt circa intrãtes:circa accessum
circa egressum:q̃ obseruẽt regulã q̃ caueãt familiarita
tes ꝛc.iij.p.ti.xx.c.ij.§.iij.añ me.ibi.mõasteriozꝝ monia
Monialies quõ debẽt visitari p supiozes:⁊ q̃ sunt (luũ.
ab ipsis interrogãda.iij.p.ti.xx.c.vj.§.iij.p totum.
Monialiũ visitatores in officio eorundẽ impedietes post
monitionẽ excõicati sunt maiori snia:qꝗ tũ vlterius de
clarak.iij.p.ti.xxiij.c.xliij.p totum.
Monialium clausure quõ diligenter sit inuigilandum: ⁊
quõ familiaritates sunt cauẽde ꝛc.ij.par.ti.v.c.viij.pre
cipue in fine capituli.hoc est.§.iij.post p̃n. Vide etiam
varia de ipsis sub lra.v.s.virginibus.
Monti trãsfiguratõis quõ assumlak religio.⁊ quid signi
ficãt ibi Petrus ⁊ Jacobus ⁊ Jobes ꝛc.iij.p.ti.xvj.c.x.
§.ix.vltra mediũ.ibi.Sfigurak etiã status.
Mons triplr describit.s.mõs humilitatis:fraterne cha
ritatis:⁊ ꝓtemptatiõis ⁊ iocũditatis,iiij.p.ti.xv.c,xxvij.
§.j.ij.⁊.iij.per totum.
Mozalia pcepta legis moysi describunk vario mõ.j. sub
littera.p.s.pcecepta mozalia.
Mozales virtutes sunt iustitia:fortitudo:⁊ tpantia: quõ
dicunk mozalia:quõ cardinalia:⁊ quõ p̃ncipatus ꝛc.iiij
p.ti.j.c.j.§.vj.etiam.vij.aliqua.
Moza sua cuilibet est nociua.Est vna de reg.iur.q̃ ⁊ de
clarak.j.p.ti.xx.c.vnico.sub lra.m.s.moza.
Non est in moza qui potest exceptione legitima se tuerl.
Est ⁊ fil'r vna de regu.iuris.que etiam declaratur ibidẽ
sub littera.n.s.non est.
Mozum modestia describit.s. sub modestia.
Mozosa delectatio in actu luxurie:quõ fit ⁊ qñ ⁊ quõ est
pctũ talia cogitare ꝛc.ij.p.ti.v.c.j.§.v.p totum.
Mozalia pctã quõ cognoscunk a venialib' p quinq̃ re
gulas.iij.p.ti.xvij.c.xviij.per totum.
Mozalis peti nocumẽta sunt nũero.xxiij.j.p.ti.vij.c.iij
Mozale pctũ siue veniale quõ aliquando transit actu:
sed remanet reatu:⁊ quando,j.par.ti,vij,c.ij,ante.§,cir
ca finem.s.Sciendum q̃.
De peccatis.vide.j.sub.p.s.pctũ.multa plurã.
Mozali pctõ decedens ostendit sex rõnibus iuste dam
nandus.j.par.ti.v.c.iij.§.ij. per totum.
Mozale pctũ cõmissuz in die festo multo grauius est q̃
als ꝛc.ij.p.ti.ix.c.vij.§.iij.per totum.
Mozale pctũ est actus matrimonij in nouẽ casibus.iij.
p.ti.j.c.xx.a.i.§.vsqꝫ.ad.x.
Mozale vl' veniale quõ dicit negligẽtia.⁊ mozale ꝗ: du
pliciter ꝛc.ij.p.ti.ix.c.iij.§.iij.per totum.
Moz f separatio aie a corpe describit p thema ex ps,⁊
desup ponunk tria mẽbea.j.p.ti.v.c.v.ante.§.
Moz criminalis q̃d est:quõ est ineuitabilis:⁊ ppter q̃d
homo incurrit mortẽ.ibidem.§.i. p totum.
Moz infernalis q̃ est in quo pfistit illa moz.⁊ moz il
la pbak in scriptura.ibidem.§.ij.p totum.
Moz corpalis ẽ irremediabilis.,pbak ꝗ ex scriptura: ⁊
quõ ꝗ põt pseriari ꝗ suũ triplicẽ statũ.ibidẽ.§.iij.p t.
Incorruptibile dicit aliquid triplr:quõ homo ꝗ neces
sitatem moriendi.ibidẽ.§.iiij.p totum.
Mortis corpalis sunt tres nuncij:⁊ moz bonoꝝ etiã ex
improuiso describit.ibidem.§.v.per totum.
Miserie describunk que mortẽ antecedunt.ponit triplex
defect':⁊ sex defectus hois in senectute q̃tuz ad exterio
ra:⁊ signa liqua debilitatis sensuũ ⁊ miserie ⁊ ꝓditiões
mortẽ pcomitates ⁊ sequẽtes.ibidem.§.vj.p totum.
Moz vl' vite terminus:vtrũ possit plõgari vl' abbreuia
ri:⁊ q̃ est triplex vite terminus:⁊ quõ ⁊ qñ fieri potest,
ibidem §.viij. per totum.
Moz quo ppria est debite expectãda q̃ moz altena eq̃
nimiter est tolerãda:⁊ q̃ moz frequẽter ẽ rememoran
Mortis incertos ,pter tres (da.ibidẽ.§.ix.p totum.
rõnes voluit nos deus e.ibidem,§,ix, circa pcipiũ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mors ipsa debꝫ expectari nō solū patiēter ſz ⁊ letāter p
barur multis exēplis. Et mors nō dꝫ timeri ꝓpter tres
rōes ibidē. §. ix. ante mediū. ibi. Ubi pōt notari.
Mors qñ pie expectat. ibidē. §. ix. vltra mediuz. ibi. Ex
Mors alioꝝ q. mō equaniniter est (pectat debite.
tolerāda. Et circa B tria sunt fuāda. ibidē. §. x. p totum
Decē rōnes assignātur ꝓpter quas q̃s pōt ꝓlolari ⁊ non
nimis ꝓristari de alioꝝ morte. ibidē. §. x. ante medium.
ibi. Possunt autem assignari.
Mors ꝙ frequēter est rememorāda ꝓbat. ⁊ hmōi recor
datio ad multa valet. ꝓbat multis auctatib⁹ ⁊ exēplis. ibi
Mors spūalis est tripleꝫ scz criminalis (dē. §. xi. p totū
indefectiōis: claustralis ꝑuersatōis: ⁊ infernalis crucia
tiōis. ⁊ mortuo assimilat peccatoꝝ ꝓpter tria. ibidez. §. xij.
Moriētis ꝓcessus moralizat ⁊ declarat. p no (p totuz.
bis. ibidē. §. xij. post medium. ibi. Secūdo ponitur.
Mors quō etiā vocat religio. ⁊ regulares vulgariter dicū
tur mortui ⁊ seculares viuētes. ⁊ ostēdit ⁊ ꝓbat oppoſi
tum de malis secularibus. ⁊ quare religiosi dicūtur mor
tui. ibidem. §. xiij. per totum.
Mors tertia est infernalis cruciatio. ꝙ ꝗ detestāda ē. pba
tur multis auctatib⁹. Et vtz sit licitū reqrere ab aliquo
moriēte ꝙ reuelz ei statū suū post mortē. ibi. §. xiij. p. to.
Mors spūalis q̃ fit p culpā quō succidit. ⁊ quoꝝ est illa
mors. i. p. ti. iiij. c. xv. §. i. post me. ibi. Si aūt exponatur
In morte sunt tria nouissima scz aie separio: separate ad
deū pūtatio: ⁊ pūtate snie illatio: ⁊ quō multiplex bellu
supuenit aie in separtiōe a corpe. i. p. ti. v. c. ij. ante. §.
Moriente diabol⁹ quō in morte ꝓcipue aggredit hoiem
grauissime ⁊ astutissime temptās. ⁊ quare: ⁊ de q̃bus: et
quō ponit obsidionē ⁊ alia ad desꝑationē inducētia. ibi
dem. §. i. per totum.
Moriente quō amici ⁊ ꝓsanguinei vario mō coāgustāt. ⁊
in q̃bus ⁊ quō cū exēplo. ibidem. §. ij. per totum.
Morte veniēte sensus hois quō deficiūt paulatim: ⁊ quō
boni ⁊ mali vidēt angelos: ſz diuersimode. ⁊ quō mors
malis est mala ⁊ bonis bona. ibidē. §. iij. per totum.
Aia separata in morte quō ante deū pūtat: ⁊ quō ibi de⁹ ab
ea de diuersis exiget rōnē ⁊ ꝓncipaliꝫ de sex ꝛc. ibidem
Iudicis snia describit quā dabit postq̃ re (§. iiij. p totū.
cepit rōnē a diuersis ⁊ de diuersis. ⁊ quare B. sup oia est
horrendū ⁊ expauescendū ꝛc. ibidem. §. v. per totū.
Mortuo hoie in iudicio quō iud dabit mercedē vnicui
q̃ fm opa sua: quō vnūsq̃ apparebit. ⁊ que ꝓpera
bit ꝛc. ibidem. §. xi. ante medium. ibi Post vocationē.
Hie sex sunt q̃bus relinquēdo mūduz i morte immediate
itur ad celum. i. p. ti. v. c. iiij. §. ij. per totum
Iudex supnus quō i morte dabit sniam. p hi q̃ descēdūt
ad purgatorium. i. p. ti. v. c. v. per totū.
Anima separata in morte quomodo varia cognoscit di
uersimode. i. pte ti. v. c. vi. per totum.
De mortuorum suffragijs vide. j. sub. p. Purgatorium. ⁊
s. sub m. scz missa.
Moriēs resuscitat⁹ nō tenet ꝛex baptizari nec ꝓfirmari
nec ad vrōē ꝓpriā redire ꝛc. iij. p. ti. i. c. xxi. circa medi
Morte ꝛcueniēte quō q̃s se dz disponere (ante pmū. §
que ordinare. quō executores ponere: que cauere: q̃ sa
lubriter pndere: que dare. quō debz ordinare testamen
tum ꝛc. iij. pte. ti. x. c. i. §. ij. etiam. ij. aliqua.
Morienti quare ⁊ quō expedit facere penitētiā ꝓfessionē
⁊ satisfactionem. que sacerdos ab ipso debet inquirere:
que impediūt morientē: ⁊ quomodo se habere dz circa
sacramēta ꝛc. iij. pte ti. x. c. ij. per totum.
Moriēs quō se vario modo habere dz circa testamētum
hoc habes. j. sub litera t. scz Testamentum.
Mortis in extremitate sunt tria q̃ inducūt re soso ma
gnam ꝓsolationē. iij. pte ti. xvi. c. x. §. vij. per totum.
Mors quō timēda est ꝓpter eius ineuitabilitatē: ꝓpter
eius velocitatē: ꝓpter ei⁹ f itatē. ꝓpter ei⁹ certitudi
nē: ⁊ ꝓpter ei⁹ occupabilitatē: ꝓpter demonū vexabilitatē:
⁊ ꝓpter ꝓsequētiū q̃litatē. iiij. p. ti. xiiij. c. viij. p totum
Mortis frequēs meditatio: quō ad multa valet. ibidez
§. viij. post pncipium.
Mors quō ⁊ quare est timēda ꝓpter ē gña rerum.
⁊ quomodo homo de septem de redd rationē in mor
te. ibidem. c. ix. per totum.
Morte quō sepat aia a corpe ꝛc. i. p. ti. v. c. i. Et quō post
mortē pūtat ante deū ꝛc. habes ibidē. c. ij. §. iiij.
Mortis horribilitas quomodo est in auaris ꝛc. ij. parte
titu. i. c. iij. §. vi. per totum.
Mortu⁹ in q̃b⁹ casib⁹ pōt excōicari. iij. p. ti. xxiij. c. lxxv.
§. i. Et quō pōt absolui. hec habes ibidē. c. lxxvij. §. i
Mos ꝓut est terminus iuris quomodo multipliciter dif
finitur ꝛc. i. p. ti. xvi. c. i. §. i. per totum.

Mulieruz diuersa vitia de

scribūtur bz ordinē alphabeti adaptata. iij. p. ti. i. c. xxv.
Mulier cōditiōes existentiū in matrimonio (per totū
vide. ē. sub Matrimonio.
Mulier siue femina sine pudici a est quinta abusio in
ter duodecim abusiōes. q̃ bona importat pudicitia. sed
si illam dimittit sequuntur alta mala. i parte ti. v. c. ij.
§. viij. ante medium. ibi. inta abusio.
Mulier adulterans tria mala facit. i. p. ti. iiij. c. iiij. §. x.
modicum post medium ibi. Mulier adulterans.
Mulier si ꝓceperit p adulteriū vel supponit sibi alienuz
ptū: q̃cq̃d expedit p nutritōe illi⁹. ⁊ ad id i q̃ succedit pu
tatiuo pri tenet ad restitutiōem: q: furtū cōmisit: ⁊ quō
⁊ quādo tenet dicere viro. p. ti. i. c. xviij. §. viij. p totū.
Mulieri scz eue i speciali tres pene ex pte corpis sunt in
flicte. ij. p. ti. iij. c. i. §. ix. per totum.
Mulier ornatus describitur vario modo. j. sub lra o. scz
Ornatus. Et. ij. p. ti. iiij. c. v. per totuz.
Mulier pdity ginitatē p ꝗ ꝙ corrūpit mēte ⁊ corpe alter o
d trib⁹ modis: q̃ ⁊ p ordinē dec. at. iij. p. ti. ij. c. i. §. ix.
Mulieres quomodo ⁊ quando possunt euocari ad iudi
cium vel trahi capsa testimonij vel alia ꝛc. iij ti. ix.
c. ij. §. iiij. post medium.
Mulier tria sūt gña q̃ tēptāt facili⁹ de, hōis viris q̃ alie
iij. p. ti. xvi. c. i. §. x. an me. ibi. Nota tertio ꝗ bumbertū.
Mulierum consortium q̃ periculosum est. quomodo de
ber vitari ꝛc. ibidem. §. x. circa fi. ibi. Vitandum est.
Mulierib⁹ quare interdicit pdicatio. iij. p. ti. xviij. c. iij.
§. i. circa finem. ibi. Ab ecclesia mittitur quis.
Mulieres q̃re scriptura nō ꝓsueuit genealogizare sicut
viros. ⁊ ꝓcedāt doctores circa istā materiā diuersificū
tes ꝛc. iiij. p. ti. xv. c. iiij. §. iij. post pn. ibi. Si vlterius.
Multiloquiū dz secda filia gule. ⁊ quō p multiloquiū de
struit affat⁹. ij. p. ti. vi iij. §. iiij. vide etiā. s. Locutio.
Multitudini cuilibet quomodo necessaria est iusticia. p
mo ex pte finis: secdo ex pte gubernātis a quo regit mul
titudo: tertio ex pte multitudis q̃ ex multis psonis colli
guur. iiij. p. ti. v. c. iij. §. v. per totum.
Mūdi varia pcu describūtur p thema ex ps. ⁊ tria cir
ca mūdū notant. scz q̃litas mūdialis. malignitas crimi
nalis: ⁊ suffragabilitas luatoris. ij. p. ti. ij. c. i. ante
Mundus quomodo assimilat mari pp tria. scz ꝓpter
amaricationem: ꝓpter fluctuationem: ⁊ ꝓpter periclī
tationem. ibidem. §. i. per totum.
Mundus quō totus positus est in maligno. quō diuersi
in hoc submergūtur ꝛc. ibidem. §. ij. per totum.
Mūdo isto quō habere possum⁹ tres naues cū q̃bus ad
celuz pueniam⁹. s. naue ecclesie vniuersal' naue religio
nis: cū naui penitentionali. que pulchre declarant. ij. p.
ti. ij. c. i. §. xxiij. xxiiij. ⁊ xxv. per totuz
Mūdo quō q̃s gloriat. in quo stat mūdi gloria ꝛc. ij. p. ti.
iiij. c. i. §. i. post medium. ibi. In mundo gloriat.
Mundi amor a beato Greg. ponitur p sexta filia luxurie

In quo ꝓsistit hoc petm ꝛc. ij. p. ti. v. c. xiiij. ante. §.
Mūdi amatoꝝ ponit thema ex ps. qō ō ipsis declarat.
quō varia appetūt ab amatoribⁿ mūdi ꝛc. ibidē. §. i. p to.
Mūdus ꝙ ptinue deficit ostendit ⁊ probatur. Et mūdi
corruptio ostendi pōt ex scripturis ⁊ figuris ⁊ experien
tijs. ibidem. §. ij. per totum.
Mūdus q̃re ē ꝛtenend⁹ ⁊ nō amādus ⁊ vilitas ⁊ aboīna
bilitas mūdaliū: quō apget tripliciē ꝛspectu. ibidē. §. iij. p t.
Mūdo. i. mūdanis: quō nulla ꝓbitas sit: ⁊ quāta peccata
oriuntur ex amore mūdi. ostendit p Aug. ⁊ alijs auctori
tatibus ꝛc. ibidem. §. iiij. per totum.
Mundum quō reliquit ꝛps iuxta illud. Relinquo mun
dum ꝛc. i. pte ti. v. c. iiij. in pn.
Mundus quō fm aliquos dr per antifrasim eo ꝙ mundi
cia caret: ꝓbatur multipliciter: ⁊ sex genera malorum reperiun
tur in ipso notata per sex suas lras ibi. §. i. p totum.
Sunt aūt sex vie q̃bus relinquēdo mundū in morte ime
diate itur ad celum ibidem. §. ij. per totum.
Mundi quomodo sunt sex miserie a quibus deus suos li
berat ꝛc. ibidem. §. iij. per totum.
Mundus ostendūt nō idi gaudiū non esse bonū: scz falsi
tas casus: ignorātie status: gaudij trāsitus: ⁊ multiplici
tas reatus. i. p. ti. vi. c. v. iij. p totum.
Mundus quō impropie dr temprare hominē: scz ma
terialiter: ⁊ quomodo mūdus imittit duplicem aciez bel
lando scilz aduersus bonos ꝛc. i. par. ti. vi. c. xiij. §. i. post
mediū ibi. Mūdus etiam tēptare dicit.
Mūdus est tripleꝫ. primus est deus: secūdus mūdus pñs
⁊ tertius est homo. i. p. ti. i. c. vij. §. ij. circa pncipium.
In mūdo quō exit homo e l op⁹ suū tribus modis: scz ad
opus vnale deo pncipaliꝫ mouēte ad op⁹ crinale diabo
lo iternaliter suggerēte: ⁊ ad opus naturale ingenio na
turaliꝫ agente. iij. p. ti. viij. c. i. per totum.
Mūdi quō sunt vitiose occasiones: vitiose ꝑuersationes:
⁊ vitiose assuefactiōes. iij. p. ti. xvi. c. x. §. i. p totum.
Mūdus quō nos ipugnat i pñti duplici telo: ⁊ quō debe
mus istis resistere. iiij. p. t. ij. c. ij. §. v. p⁹ me. ibi. In tertio
Mūdi etates su viij. ⁊ quō compantur ad septē beati
tudines iiij. p. ti. viij. c. v. §. viij. p totum.
Mūdus quō ꝗ nos mittit duplicem aciē ad bellandū. iiij
p. ti. xiij. c. iiij. post pn. ibi. Temptat nos mūdus.
Mundi timor describit. j. sub. t. scilz Timor. ⁊. iiij. parte
ti. xiiij. c. ij. per totum.
Mūdi istius quō sunt: viij. pcula que homo semp debet i
mere. iiij. p. ti. xiiij. c. viij. per totum.
Mūdi fatuitas ondit vana ex septē. iiij. p. ti. xiiij. c. viij. §.
Mūdus quō cōflagrabit p ignē ante iudiciū (ij. p totū
diuinū: quare fiet ista purgatio: quō per ignem: qualis
erit iste ignis: ⁊ quō iste ignis purgabit elementa ꝛc. iiij
p. ti. xiiij. c. xi. §. iij. p totum.
Mundana vita siue secularis quō inducit ꝓfusionem vi
te spūalis ex ꝓsideratiōe sue actiōis: ⁊ hoc tripliciter. i.
p. ti. iij. c. viij. §. viij. per totum.
Mūdi de pncipio quot ām fluxerūt vsq̃ ad xpi incarna
tionē: quot a pncipio mūdi vsq̃ ad diluuiū: quot vsq̃ ad
abrahā ꝛc. iij. p. ti. xxxi. c. ij. §. iij. post pn. imediate.
Mundicia cordis de quo in P. Matthee: q̃ est ⁊ de triplici
mundicia. iii. p. ti. vij. c. vi. §. vi. ⁊ eius oppositū. s. mūdi
cia describitur. ij. p. ti. vi. c. iiij. §. vi per totum.
Mūdicia corpis quō requirit ad sacrā cōionem. iij. p. ti.
xiij. c. vi. §. vij. per totum.
Munera quō excecāt sapiētes: ⁊ quō acceptio muneruz
multa grauia damna infert. primo. iij. p. ti. ix. c. i. §. ij. cir
ca m dium. ibi. De his iudicibus.
Munerū interuētio quō est cā destructiua castitatis. iiij.
p. ti. iij. c. vi. §. ij. circa finem.
Murmur ⁊ indignatio sunt due filie ire: quō sunt resecā
de quō ꝓcurrūt cū ira ꝛc. ⁊ exēplū ponit desup. ij. p. t. vij
Murmur tripliꝫ describit: quō diuersi cōtra (c. ij. añ. §.
deum murmurauerunt: ⁊ qui male ⁊ qui non.
Murmuratio ipsorum q̃rela: ⁊ tripleꝫ q̃rela repitur in scri
ptura ꝗ deum. Et describit murmur ꝗ deum: ꝗ platum: ⁊
ꝗ socium. ibidem. §. i. ⁊. ij. per totum
Murmur ꝗ deū tripliꝫ describit. s. de nimia seueritate: de
nimia benignitate: ⁊ de aeris ineqlitate. ibidē. §. iij. p to.
Murmur quō vario mō punit a deo. ibidem. §. iiij. p to.
Murmur describit de quo Mat. xx. Et murmurabāt ad
uersum patrēfamilias: quō intelligitur. i. p. ti. v. c. ij. §. xi.
ante medium ibi. Quod aūt dicitur
Musicoꝝ ⁊ histrionatoꝝ vsus vtrū licitus sit: qñ ⁊ quō ꝓ
hibet. Utrz faciētes instra musicaliaꝫ vēdētes peccēt: ⁊
quō ⁊ q̃tū petm. ij. p. ti. i. c. xxiij. §. xiiij. ⁊. xv. p to.
Musicorū cantus in cantando ⁊ pulsando in diuinis offi
cijs a sanctis doctoribus est institutus: quomodo debet
exerceri ad dei laudem ⁊ non ad vana ꝛc. iij. pte. ti. viij.
c. iiij. §. xij. per totum.
Musicoꝝ cantu quō fraus cōmittitur. ibidem. ⁊. ij. pte ti.
xiij. c. iiij. §. ix.
Mutare consilū quis non pōt in alterius detrimentum.
Est vna de reg. iur. que ⁊ declaratur pma pte ti. xx. cap.
vnico. sub. m. scilz Mutare.
Mutario legum describit: ⁊ lex humana possit mutari: ⁊
quando. i. pte ti. xvij. c. vnico. §. ix. per totum.

De mutuo.

Multiplex modus vsura/

rum est q̃ in mutuis expressis cōmittit: ⁊ in pignoribus:
⁊ in securatoribus: ⁊ in societatib⁹ ꝛc. habes valde lataz
materiā desup. ij. p. ti. i. c. vij. per omnes. §.
Quid de eo qui ꝓsulit alicui vt mutuat feneratori vt fene
retur ꝛc. ibidem. c. ix. §. ij. p totum.
Nunq̃d nō licet accipere mutuo sub vsura ꝛc. ibidez. c. ix. §.
Mutilatus quō dr irregularis: quō ad xiiij. per totum
receptionem ordinuz ⁊ quādo ⁊ quomodo potest admit
ti ꝛc. iij. p. ti. xxviij. c. v. per totum.

Natiuitas christi siue

n ptus beatissime virginis vario modo describit
iiij. pte ti. xv. c. xxxi. ⁊ p omnes suos. §.
Naturalia bona q̃ sunt: ⁊ quō de ipsis hō reddet deo ratō
nem in separtione anime a corpore. i. parte ti. v. c. ij. §. iiij
post pn. ibi. Quam. m ad pmum dicit.
Naturalis amor q̃s ē: i q̃b⁹ ē: ⁊ qñ ⁊ quō inē eos ē dōia ꝛc.
i. p. ti. vi. c. ij. §. ij. post pncipium. ibi. De pmo dicit.
Naturalis vnitas quomodo necessaria est ad hois conser
uatio n. pma pte ti. vi. c. ij. §. v. post pncipium ibi. De
pma inquit Athanasius.
Naturalis lex quō probatur ex scriptura. Hec em natura
lis lex est multiplex: ⁊ quare. i. p. ti. x. c. i. §. iiij. post pn
cipium. ibi. De lege naturali.
Naturalis filiatio q̃ est: in quo ꝓsistit. iij. p. ti. i. c. xxvi. §. vi
Naturalis iuris diffinitio que est: ⁊ octo sunt effectus na
turalis iuris. i. p. ti. xiij. c. ij. §. xi.
Naturalis timor describit vario mō. j. sub. t. scz Timor. ⁊
iiij. par. ti. xiiij. c. vij.
Natura supior quō se tripliciter habet ad naturā inferio
rem ꝛc. iij. p. ti. xxx. c. iiij. vltra medium. ante. §.
Natura. i. naturalis rō quō nos incitat pene cogit ad dile
ctionē dei. iij. p. t. vi. c. ij. §. ij. p⁹ pn. ibi. Quātū ad scōs.
Naturalis bona que sunt tripartita. pma parte titu. vi. c.
iij. §. ij. per totum.
Nitiū contra naturā describitur sub. p. scz Peccatum. ⁊. ij
parte ti. v. c. iiij. per totum.
Nauigatio est species artis mechanice: ⁊ que ptinent ad
istud oficium ꝛc. i. p. ti. i. c. iij. §. iij. ante medium.
Nauis tripliꝫ describit: scz nauis ecclesie vniuersalis: na
uis vite singlaris: ⁊ nauis pnie vrtualis: q̃ pulchre decla
rant. ij. p. ti. ij. c. i. §. xxii. xxiij. ⁊. xxv. per totum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Necessitatis articulo ab

excõicatiõis sinia absoluti: si postea cũ possint se illis nõ presentent q̃ ordiarie absoluere possunt: excõicati sunt maiori sinia. tij. ti. xxiiij. c. xlvij. per totũ.

In argumẽtũ trahi nequeũt q̃ ꝓpter necessitatẽ aliquando sunt pcessa. Est vna de reg. iur. que ⁊ declaratur. i. pte ti. xx. c. vnico sub. i. s. In argumentum.

Quod nõ est licitũ in lege necessitas licitũ facit. Est vna de re. iur. q̃ ⁊ declarat ibidẽ sub lra. a. Qd nõ ẽ licitũ ⁊c. Ex necessitate vtq̃ aliq̃d velit volũtas. ⁊ quo illa necessitas repugnat volũtati ⁊c. i. p. ti. iiij. c. i. §. ij. ⁊. iij. p totũ.

Negari nõ dz sacramẽtũ adultis amẽtib⁹. vel freneticis inamẽtia: si añ amẽtiã habuerũt ꝓ positum. i. p. ti. iiij. c. xiiij. §. iij. ante mediũ ibi. Notandũ tamen ꝙ adultus.

Negligẽtia est vitiũ ptinẽs ad to:porẽ ꝗ pcepta ⁊ pōit inter filias accidit. quõ ipa diffinit ⁊c. ij. p. ti. ix. c. iij. añ. §

Negligẽtia pigritia desidia incõstãtia. to:por ⁊ omissio: quõ inter se differũt. q̃s dz negligẽs. ⁊ qñ est mortale vl veniale ⁊c. ibidem. §. i. p totum.

Negligẽtia quõ causat ex q̃tuo: vitijs. s. ex ipudẽtia: ex accidia: ex auaricia ⁊ex iordiato sui amore ibid. §. ij. p to.

Negligẽtia qñ est mortale vel venale. Et mortale dz dupliciter ⁊c. ibidem. §. iij. per totum

Negligẽtia boni opis describit ꝓ thema ex psalmo. qd ⁊ de ipsa declarat cũ triplici mẽbro ibidẽ. c. iiij. ante. §.

Negligẽtia mediate quõ oẽs declinauerunt. s. a vitate: a pietate: a summi boni incõmutabilitate: ⁊ quõ oẽs peccatores declinãt fz oẽs casus decliatõis. ibidẽ. §. i. p to.

Negligẽtia describit quo ad omissionẽ boni debiti modi. scz circũstãtie debite. ⁊ q̃ negligẽtia fit grauior. an tpis vel loci: vel fructꝰ ⁊c. ibidẽ. §. ij. per totum.

Negligẽtia describit quoad omissionẽ bom pñtis. ⁊ negligẽtes summa ad bene opãdũ. ⁊ fortes ad malũ opandũ. ꝓpter tres rõnes. ibidẽ. §. iij. ⁊. c. v. vi. vij. ⁊. viij.

Negligẽtia prelatoꝝ describit. j. sub littera. p. s. Prelatus ⁊. ij. p. ti. ix. c. v. per totum.

Negligẽtia fraterne correctõis describit. s. sub c. scz Correctio fraterna. ⁊. ij. p. ti. ix. c. vi. per totum

Negligẽtia circa celebratiõnẽ festoꝝ describit. s. sub lra f. scz festoꝝ. ⁊. ij. p. ti. ix. c. vij. per totum.

Negligẽtia sumptiõis sacramẽtoꝝ pcipue pfessiõis describit. s. sub c. scz Cõfessio. ⁊. ij. p. ti. ix. c. viij. per totũ.

Negligẽtia circa sacrã cõionẽ describit. s. sub lra e. s. Eu

Negligẽtia circa auditionẽ misse (charistia. ⁊ ibidẽ. c. ix describit. s. sub m. scz Missa. ⁊. ij. p. ti. ix. c. x. p totum.

Negligẽtia circa [illegible] ditionẽ pdicatiõis describit [illegible] sub littera p. scz Predicatio. ⁊. ij. p. ti. ix. c. xi. p totum.

Negligẽtia in horis canonicis describit. s. sub littera h. scz Horis. ⁊. ij. p. ti. ix. c. xij. per totum.

Negligẽtia quõ pcedit ex amore sui inordinato ⁊c. ij. pte ti. ix. c. iij. §. ij. post mediũ ibi. Quarto pcedit.

Negociatõis genꝰ est tripler scz mũdialis ⁊ scelesta: spũalis ⁊ honesta: tpalis ⁊ modesta. ij. p. ti. i. c. xvi. ante. §.

Negociatio mũdana quõ plena est mlꝶis vitijs. Et septupliciter negociatiõnẽ large sumẽdo est iniqua. ⁊ quarẽ negociatio aliq̃bus interdicit. ⁊ de mẽdatijs eorundem ibidem. §. ij. per totum.

Negociatio quãdo est licita ⁊ quõ mali tripliciter faciũt oppositũ vñ accipiendus est debitꝰ valoꝝ rei q̃ fit latitudo cõpetens valoris rei: ⁊ qñ fit excessus valoris rei, ibidem. §. iij. per totum.

Negociator: dolosus siue decepto: tria mala facit in negociando siue vendendo. ibidem. c. xvij.

In negociatõibꝰ vel alꝶ fit fraus sex modis. s. i. q̃ddãtate: in sui q̃ titate: in eius q̃litate: soluẽdi tarditate. pcij ad res mutabilitate: ⁊ bõe intẽtionis p̃auitate. ibidẽ. §. iij. iiij. v. vi. vij. viij. ix. x. fit mentio de pmutatõibus rerꝝ

Negociatorum siue fenerator[illegible] in manus quomodo describitur. quid significant eius quinq̃ digiti siue modi. ij. parte ti. ij. c. i. §. iij. per totum.

De negociatorum tutoribus ⁊ curatoribꝰ ⁊c. qui fecerunt fraudes ⁊ damna varia nomine alieno ⁊c. vtq̃ d eos dz fieri restitu[illegible]o ⁊c. ij. pte ti. ij. c. iiij. §. iij. [illegible]er totum.

Negociator: q̃s ꝓprie dz. ⁊ pōt esse triplex genus negociationis. vel de pecunia ad pecuniam: vel de mercimonio ad mercimonia: vel de mercimonio ad pecuniã. ⁊ quomodo dz cambiũ ⁊c. iij. p. ti. viij. c. iij. ante. §.

Negociatores seculares quomodo se aliquando exercẽt vt varia lucrẽtur. ⁊ si debite faciunt non est illicitum, ibidem. §. i. per totum.

Negociatores quõ se in securitatibus quas multipliciter faciunt bene vel male faciũt. ibidẽ. §. ij. per totum.

Negociatores quomodo se habẽt in pmutatiõibꝰ. ⁊ quõ ⁊ qualiter fiunt ⁊c. ibidem. §. iij. per totum.

Negociatores quõ se habẽt emendo varia mercimonia ⁊ qui bene vel male faciũt ⁊c. ibidẽ. §. iiij. p totum.

Negociatores existẽtes in vijs qñ pfiteri possunt aliꝶ: ⁊ qñ nõ ⁊c. ij. p. ti. xvij. c. iiij. infra pncipiũ.

Negocijs secularibꝰ quõ abstinere debẽt clerici. ⁊ q̃ negocia ipsis ꝓhibẽtur. iij. pte ti. xiii. c. i. §. i. circa pncipium

Negociatio vbi ⁊ quãdo ꝓhibit clericis. ⁊ quõ a specie mali se cauere debent. ij. p[illegible]. i. c. xvi. §. [illegible]ante mediũ ibi. Secundo negociatio.

Nigromantia est genꝰ su

perstitionis vbi demones expresse inuocant ad manifestandum futura ꝓpter varias causas. hoc nullo modo est licitum nec tacite nec expresse ⁊c. ij. parte tit. xij. c. i. §. iiij. ⁊. v. per totum.

Nobilitatis animi signa

quomodo sunt liberalitas: mãsuetudo: virilitas: magna nimitas: ⁊ gratitudo. ij. pte ti. iiij. c. iiij. §. vi. post mediũ ibi. Signa autem huius vere nobilitatis.

Nobilitates animi sunt tres q̃ ⁊ describũt sub noie mulieris. i. p. ti. i. c. ij. §. ij. per totum.

Nobilitatis ꝓpe nature ꝓsideratio: quo est re[illegible]dum pro nra patiẽtia in aduersis. iiij. p. ti. iij. c. vij. §. xiij. p totũ.

Nocumẽta pcti mortalis q̃ sunt. i. p. ti. vij. c. iij.

Nocumẽta seu effectꝰ pcti venialis. i. p. ti. x. c. i. §. iiij.

Nocturna pollutio describitur vario modo. j. sub littera v. scilicet Pollutio.

Nomen dei quomodo sumit ad quattuor: scz ad sanctificationẽ: ad ꝓfessionẽ: ad auxilij ipiorationẽ ⁊ ad dicti sui confirmationẽ. i. p. ti. xiiij. c. iiij. §. iij. ante medium ibi. Sciendum autem ꝙ nomen.

Nomẽ dei multipliciter describit scz p essentiã: ꝓ adoptionem: ⁊ ꝓ falsam estimationẽ ⁊c. ij. p. ti. xxx. c. i.

Nomen pape mutat in sui creatione triplici decausa. iij. p. ti. xxij. c. viij. ante medium. ibi. Notandũ etiã.

Noia diabolorꝝ siue demonũ sunt septẽ. ⁊ qd isti significent siue qd figurãt. iij. p. ti. xviij. c. v. §. iij. vltra mediũ ibi. Et primus de[illegible]on.

Notorius fornicator: quis dicitur. Et duplꝶ dz aliq̃ notorium crimen ⁊c. iij. p. [illegible] xvij. c. iij. per totum.

Notoria manifesta accusatio nõ indigẽ[illegible] est triplex notoriũ scz facti: iuris ⁊ ꝓ sumptiõis. Et qñ iudex dz ꝓcedere sup notorio crimine ⁊c. iij. par. ti. ix. c. viij. §. i. p to.

Notarij debent habere tres conditiones quarum auctoritate fiunt notarij. quomodo debent homines adhibere ⁊c. iij. pte ti. vi. c. iij. ante. §.

Notarij in eorꝝ creatõe quõ iurãt sex seruare ibi. [illegible] p to.

Notarios q̃ possunt creare ⁊ quare. ⁊ notarius immatutus a laico vtrũ possit ꝓficere in instrumentũ: ⁊ que ipsis dicũtur. ibidem. §. ij. p totum.

Notarij ⁊ ꝓcuratores quõ modeste se ꝗ̃ dñt in exigẽdo salariũ, ⁊ quõ dz solui salariũ ꝓcuratoris, ibi. §. iij. p to.

Notarij qui ⁊ ꝓcuratores sunt quõ debent ꝓcurare, salarium: q̃lit̃ ꝓuentio fit cũ ipsis fienda: quõ labor ipsoꝝ debꝰ tarari ⁊c. ibidem. §. iiij. per totum.

Nouem sunt q̃ requirunt ad publicum instrm que publicum instrumentũ dz in se continere: que in ipo debent signari ⁊c. ibidẽ. [illegible]n. §. v. per totum.

Notariorꝝ ꝓcuratorum vitia ꝓ ordinẽ describuntur in q̃ bus sunt culpabiles ibidem. §. vi. per totum.

Notarij siue ꝓcuratores i q̃bꝰ cõit offendũt ⁊c. ibidẽ. §. vij.

Quid de notarijs qui scienter sup vsuris cõficiunt instrumenta. ij. par. ti. i. c. ix. §. vi. p totum.

Notariatus clericis in sacris cõstitutis penitus est interdictus ⁊c. iij. p. ti. xiij. c. ij. §. ij. per totum.

Noticia nostra quõ applicat ad aliquã rem tribꝰ modis. i. parte ti. iij. cap. x. §. i.

Nouitij q̃liter sint recipiendi: ⁊ quõ debẽt institui ꝓm. xij. regulas quas xps egit erga discipulos cum fuerũt cum eo vt nouitij. iij. p. ti. xvi. c. vij. §. iiij. per totum.

Nouitiorꝝ habitꝰ quõ distinguit ab hitu aliorꝝ in aliq̃bꝰ ordinibus ⁊ in aliq̃bꝰ nõ. Et qñ nouitij recipẽ pñt habitus ꝓfessionis ante annũ ⁊c. ibidem. c. iij. §. i. circa mediũ.

Nouitius in religione quo tempore est liber ad exeundũ: qñ pōt: ⁊ in q̃tuo: cañbus non pōt redire ad seculũ: que dz ꝓtestari in anno nouitij: qñ est obligat⁹ ad religionẽ: qñ pōt ꝓhere matrimoniũ: ⁊ quõ est faciendũ de bonis nouitiorꝝ ⁊c. ibidẽ. c. ij. §. iiij. i medẽ. ibi. Sz reuitamur.

Nouitij a religiõe reuocãs vel ipedies: quõ iste tenet ad restitutionẽ. ij. p. ti. ij. c. ij. §. i. post pn. ibi. q̃tũ ad scõm.

Nouitij ⁊ iuniores quõ debẽt regi i ieiunijs. ij. p. ti. vi. c. ij

Nouissima tria sunt inimicꝰ scz anime se (§. iiij. circa fi.

paratio: separate ad deũ pñtatio: ⁊ pñtate sententie illatio. i. p. ti. v. c. ij. p totum. Et, s, sub littera, m. scz Mors ⁊c. habes desuper in parte.

Nouissimo die quõ dñi reddent deo rõnem de sibi cõmissis. iiij. pte ti. xiij. c. ix. §. vij. per totum.

Nouitatum presumpcio est filia inanis glorie: in quo agitur de ornatu mulierum inordinato vtrũ sit mortale. ij. parte ti. iiij. c. v. [illegible]te. §.

Nouũ testm̃ describit vario modo. s. sub littera. l. scz Lege euangelica. ⁊. i. p. ti. xv. c. vnico. ⁊ per oẽs. §.

Nouũ testm̃ quõ distinguit in. iiij. ptes: ⁊ hebrei quõ diuidunt vetus testm̃. iij. p. ti. xviij. c. vi. §. ij. p totum.

Numerus de quo cantico

rũ. vi. Sexaginta sunt regine octuagita ꝓcubine ⁊c. i. p. ti. v. c. ij. §. ix. ante finẽ. ibi. Et de his tribus.

Nuptie in q̃bus fuit beata virgo: q̃d spũaliter significant q̃d significãt spũaliter sex hydrie posite in istis nuptijs iij. p. ti. xv. c. xxxviij. per totum.

Nuptie penitẽtiũ que sunt: ⁊ q̃d significant ibi sex hydrie ibidem. cap. xxxix. per totum.

In nuptijs mũdũ deserẽtiũ ⁊ se deo dedicantiũ: quõ bta vbo pñs ẽ: ⁊ q̃d significãt spũalr. vi. hydrie ibi. c. xl. p to.

Nuptie siue matrimoniũ describit vario modo ⁊ ad longum valde. s. sub lra. m. scz Matrimoniũ. Et ō nuptijs spũalibꝰ vide aliq̃. iij. p. ti. i. c. i. §. i. quasi p totum.

Nuptie qñ ⁊ q̃bus temporibꝰ interdicunt. iij. pte ti. i. ca. xvij. per totum.

Littera sex modis de

o scribitur. sumpta ex Salomone dicente. Si te ignoras o pulcherrima mulierũ, pma parte ti. i. c. ij. §. i. quasi per totum.

Obduratio contra miseri

cordias siue inhumanitas ponit a beato Grego. inter filias auaricie. in quo hoc vitium ꝓfilit: ⁊ quõ opponitur misericordie. ij. p. ti. i. c. xxiij. per totum.

Obduratio q̃ ꝓiculosa sit ondũtur ⁊ ꝓbatur. i. pte ti. iiij. c. xiij. §. iij. post mediũ ibi. De septimo.

Qd deus dz aliquos obdurare vel cecare hoc duo ꝓpter. i. par. ti. vi. c. xij. per totum.

Obdurationi quõ opponit elemosyna ō misericordias ⁊c. iiij. p. ti. v. c. xviij. §. ij. ante mediũ. ibi. Actus aũt.

Obduratõs cordis quõ ꝓducũt odiũ ⁊c. ij. p. ti. viij. c. iij. §. v

Obedientia q̃ virtus est generalis ⁊ spãlis: ostenditur ⁊ ꝓbatur. iiij. p. ti. v. c. xi. ante. §.

Obedientia quõ diffinitur: quõ ipa sola fidei meritus possidet: quomodo ipa est excellentissima virtutum moralium: sed theologice virtutes sunt ea excellentiores: ⁊ q̃re ⁊c. ibidem. §. i. per totum.

Obedientia quõ habꝰ septem cõditiones siue gradus ꝓm Bern. ⁊ quõ ipsa est scala Jacob per quam ascendit ad celum. ibidem. §. ij. per totum.

Obedientia quõ inducũt: rõ naturalis: creatura vniuersalis: scriptura diuinalis: ⁊ vilitas plurimalis. Et in q̃bꝰ q̃s dz obedire supioribus ⁊ in q̃bus nõ. §. iij. p totum.

Obedientie votum quõ ab aliquibus impugnat q̃d non bene fit: allegãdo aliq̃ pro ipsis: sed hoc ꝓ sanctũ Tho. tripliciter reprobat: ⁊ oppositũ ostendit. iiij. pte ti. xij. c. ij. §. i. per totum.

Obedientia cõsistit in tribꝰ: scz in reuerẽtia: in iudicio: et in pcepto. qñ ⁊ quõ ista ligant subditum: ⁊ duplici de cã subditus nõ tenet obedire supiori etiã in licitis ⁊c. iiij. p. ti. ix. c. xij. ante. §. post mediũ ibi. Obedientia autem.

Obedientia religiosorꝝ qñ est mortale: ⁊ qñ non: ⁊ tripliq̃ quis agit ō votũ obedientie: ⁊ semp peccat mortaliter: in q̃bus subditus nõ tenet obedire suo supiori: quõ ipsi tenentur obedire ẽpis: ⁊ vtrũ tenet obedire ad platuram. iij. p. ti. xvi. c. i. §. ix. per totum.

Inobedientia describit. s. sub lra. i, scz Inobedientia. ⁊. ij p. ti. iiij. c. ij. per totum.

Obliuisci dei sui ⁊ primi facium tria. i. p. ti. ij. c. ix. §. ij. b.

Non est obligatorũ ō bonos mores pstitũ iuramentũ Est vna de reg. iur. que ⁊ declarat. i. par. ti. xx. ca. vnico, sub. n. scz Non est ⁊c.

Oblatio in ecclesia describit: quare omnis xpianus aliq̃d debet deo offerre in missa: hoc nomẽ oblatio est extensiuum ad oẽs res: ⁊ pōt contingere ꝙ aliquis ad oblatões teneat q̃druplicẽ rõne: quorꝝ oblationes ꝓhibent accipe ⁊c. iij. par. ti. xij. c. xi. per totum.

Omissa bona sunt innumera. i. sine numero: ⁊ quomõ de ipis reddemus deo rõnem in nouissimo: ⁊ que sunt. i. p. ti. v. c. ij. §. iiij. post pn. ibi. Quinto ponit rationem, vide etiam varia. j. Omissio. p totum.

Obseruatio festiuitatũ describit. s. sub lra. f. scz festoꝝ.

Obseruantia que sumitur pro superstitione describitur. j. Superstitio.

Obsides qui sunt vel q̃ dicunt: quis possit dare in obsidẽ. vtrũ laicus: clericus: secularis vl religiosus: ⁊ a quo possit dari ⁊c. ij. p. ti. x. c. i. §. v. per totum.

Obstinatio in pctõ q̃ periculosa sit. Et sunt multa notanda p que ipa remouet ⁊c. ij. p. ti. viij. c. ix. p totum.

Obseruãtia quõ diffinitur a Tullio: q̃ sunt necessaria ad eandem: q̃bus pñs debet ista: q̃ sub ista obseruãtia cõprehendunt ⁊c. iiij. p. ti. v. c. x. per totum.

Occasionẽ damni qui dat

damnũ quoq̃ dedisse videt. Est vna de reg. iur. q̃ ⁊ declaratur. i. p. ti. xx. c. vnico. sub. p. scz Qui occasionem.

Occasiones q̃ causant ⁊ augent ex amore carnali ad mulieres ⁊ mulierũ ad viros: q̃ sunt ⁊ vnde ꝓcedũt: ⁊ quõ ille occasiones sunt vitande. iij. p. ti. xvi. c. i. §. x. circa medium. ibi. Nota de vitandis occasionibus.

Occasio damni pōt quis alteri eẽ q̃druplicẽter. ij. p. ti. ij. c. ij. §. i. circa pncipium.

Occasiones vitiose quomodo sunt in hoc mũdo ⁊c. iij. p. ti. xvi. c. x. §. primo. per totum.

Universidad de Deusto Biblioteca

D ante C D F L ⁊ M

Occidendis ꝓpter sua scelera publica non est neganda cõmunio si eos peniteat:⁊ si confitentur:⁊ quibus als est negãda vl'nõ negẽda ⁊c.iij.p.ti.xiiij.c.xij.§.iij.p totũ.
Non occides est quintus ꝓceptum decalogi: ⁊ ꝓpetratur quattuor modis...interiori deliberatiõe:exteriori locutione:manuali actiõe:⁊ notabili omissione.j.par.ti.xiiij c.iiij.§.ix. per totum.
Occasionem vide varia.s. sub littera.h.s. homicidium. ⁊.ij.parte ti.vij.c.viij. per totum.
Occidẽs siue interficiẽs sacerdotẽ quã penã icurrat sm canones.iij.p.ti.xvij.c.xxj.§.v.ibi. Tricesimussextus.
Ociositas est filia accidie que est valde reprehensibilis.p̃cipuẽ tempore gratie ꝓbatur hoc.⁊ de ipa ponitur thema ex pslo.quod ⁊ de ipsa declaratur cuz triplici mẽbro. ij.parte ti.ix.c.xiiij.ante.§.
Ocij vitium ꝗtum malũ facit in homine: multiplicẽ stulticiam habet in se ociosus: ⁊ ꝗ̃ notabilis sit ꝓciositas tẽporis ⁊c.ibidem.§.j. per totum.
Ocium quõ sequit eternũ supplicium:ꝓbatur ⁊ ostẽdit varijs auctoritatibus.ibidem.§.ij.p totum.
Ex ocio quõ multiplex malũ ꝓtingit homini ostendit multis auctoritatibus.ibidem.§.iij.p totum.
Ocio quõ destruit castitas:⁊ quomodo ipsa debet expelli.iiij.parte.titu.iiij.c.vj.§.ij.circa.p̃n.
Ociosoꝝ verboꝝ quõ deo reddem'rõne m in die iudicij: de q̃bus verbis intelligit ista auctoritas.j.par.ti,v.c.ij. §.iiij.vltra mediũ.ibi.Quarto exigẽt ratio.
Oculus vt bene videat oportet ꝙ habeat quattuor cõditiones que spũaliter intelligunt.j.p.ti.ij.c.iij.§.j.p to.
Oculi mentales quõ septem modis illuminant siue apperuntur.ibidem.c.v.§.j.per totum.
Oculos spũales quõ opꝝ habere ante retro intus ⁊ extra ibidem.c.vij.ante primũ.§.⁊ post omnes.§.
Quattuor requirunt ad hoc vt oculus sit simplex ⁊ rectus:⁊ q̃d intelligit ꝑ istũ oculũ.j.p.ti.iiij.c.vj.§.j.p to.
Oculorum que modestia sit seruanda:quõ sit modificanda:⁊ que ⁊ q̃ta facit oculus siue visus q̃ oia fundant in scriptura.iiij. par.ti.iiij.c.x.§.ij.p totum.
Oculus anime quomodo dicit intellectus:quõ pie ⁊ fructuose sit exercẽdus:quomodo est duplex oculus anime ⁊c.j.parte.ti.iij.c.ij.per totum.
Oculus est multiplex.s.coꝛporalis:p̃sidentialis:rõnis naturalis:affectionalis:intẽtionalis:ꝓtẽplationis:ꝓscientialis:diuinalis:⁊ doctrinalis,ibidem.§.j.Vide etiaz.j. varia sub littera v.s. visus.

Odium quod est amori cõ

trarium ꝓut est naturale:quid ꝓportat ⁊ vnde causat. Et est triplex genus odij.s.domini dei:virtutis: ⁊ hoꝝ peruersi.j.par.ti.vj.c.iij.ante.§.
Odit deꝰ:ꝗ sine sui ꝓmutatõe.ꝓbat ex scriptur ⁊ figuris sacre scripture vario mõ:q̃d sit odiũ dei ⁊c.ibid.§.j.p t:
Odit iustus:sed cuz discretione:⁊ quõ ad tria mala iusti habent odio.ibidem.§.ij. per totum.
Odit impius:sed cum malignitate:quõ mali odiunt deum ⁊ ꝓximum ⁊ animũ suum:⁊ in q̃bus locis sacre scripture illud odium ꝓhibetur.ibidẽ.§.iij.p totum.
Odium quod est grauius peccatum q̃ ira ꝓbatur p Augustinum in regula.j.par.ti.vj.c.xj.§.j.post ꝓncipium ibi. Item odium est grauius.
Odia restringi ⁊ fauores ꝓuenit ampliari. est vna de reꝗr.q̃ ⁊ declarat.j.p.ti.xx.c.vnico.sub lra o...odia.
Odium est ꝓima filia invidie.vnde frequenter oritur ꝙ odium oriatur ex invidia.declaratur per sanctum Thomam:⁊ quomodo ⁊ quando est mortale peccatum.ij. pte titu.viij.c.iij.ante.§.
Odium describit ꝑ thema ex pslo.qd ⁊ de ipso declaratur cum triplici mẽbro desup.ibidem.§.j.p totum.
Odium quõ parit pessima retributione:⁊ sex differentie malarum retributionum.ibidem.§.ij.per totum.
Odium quõ recipit maximam punitionẽ.s.tpalem:spũalem:⁊ eternalem.ibidem.§.iij.p. totum.
Odium quõ eijcit optimã dilectionẽ:⁊ quõ ꝓiatur charitati.⁊ triplex est odiũ.s.sui ⁊ discernend dei:⁊ ꝓximorũ dum:⁊ primi ⁊ fugiendũ.ibidẽ.§.iiij.p tum.
Odium quomodo ꝓducit cordis obdurationem: crudelitatis actionem:⁊ damnificãtionis malignationem: ⁊ quãdoqdum ⁊ rancorem ex corde diminuunt: quomodo multiplicem fructum inde habent, ibi .§. quinto, per totum.
Odiens ꝓximum vtrum ꝓssit cõmunicare. Responde tur q̃ ex illatione iniurie quattuor solent oriri in homine.s.odium in corde:effectus odij in ore:signũ in ore:⁊ actio iniurie.ibidem.§.vj.per totum.
Odoratus spiritualis quomodo in se habet crudelitatez multam gulositatẽ:⁊ carnalem suauitatem:que sunt spirituales infirmitates anime.j.par.ti.ij.c.iij.§.iiij.p to.
Odoratu quõ diabolus temptat hoiem:⁊ quõ homo illis debet resistere.iiij.par.ti.xiij,c.iij.§.ij.infra medium.ibi Quantum ad odoratum.

Offerre quõ quis potest se

ipm deo triplr:⁊ quomodo est fieri dei sacrificiũ ⁊c, iiij.p.ti.xv.c.xxxv.§.j.ij.iij.iiij.v.vj.vij.viij.⁊.ix.p totũ.
Offertorium in missa quare ꝓmittit in missa ante ꝓfationem:⁊ vnde dicit ⁊c.Et de varijs oblationibus vide varia.iij.par.ti.xij.c.xj.per totum.
Offensionis tpe quare debemus sperare in deum.iiij.p. ti.vij.c.j.§.v.infra medium.ibi. Quarto debemus.
Officialium dominoꝝ siue ꝓncipum varia vitia describũtur:in quibus ipsi ⁊ eorum dñi cõmuniter sunt culpabiles.iij.p.ti.iij.c.iiij.per totum.
Officialium eporum officiuz vario modo describit infra sub lra.v.s.vicarij eporum.⁊.iij.p.ti.xix.c.x.§.ij.p to. ⁊.iij.par.ti.xx.c.ij.§.iij.circa finem...ibi, Vicarium autẽ vnum vel plures.
De officialibus iudicũ.vide.s.sub iudi...seculari ⁊c.
Officium siue beneficiũ quõ est renunciandũ: ⁊ in quorum manus ⁊c.iij.p.ti.xix.c.v.§.j.p totum.
Officijs diuinis quõ insistere debẽt clerici ⁊c,iij.par.ti. xiij.c.j.§.iij.

Oleum sacrũ siue extrema

vnctio describit vario modo.j.s.vnctio.⁊.iij.par.ti.xiij. c.viij.p totum.⁊.c.xv.per totum.

Omissionis peccatum ali

cuius boni ꝓo eo tempore alicui imputatur ad culpam quando nõ facit quod debet:⁊ quare ⁊ q̃diu durat peccatum omissionis .j.par.ti.vij.c.ij.§.iij. modicum post ꝓncipium.ibi. Notandum etiam.
Omissio in q̃ differt a negligẽtia:⁊ quõ dicit omissio.ij. p.ti.ix.c.iij.§.j.post me.ibi. Omissio differt.
Omissio est triplex omissio boni ꝑriti:omissio debiti modi:⁊ omissio boni p̃ntis:quõ ista vario modo cadunt sub peccato.⁊.bona opa omittunt varijs modis ⁊c. ibidem.c.iiij.§.j.ij.⁊.iij.per totum.
Omissio quõ ꝓportat ꝑtermissionẽ debiti eo ꝙ omissio nõ est originale peccatũ:⁊ quõ ipa opponit vtuti iustitie negatiue.iiij.p.ti.v.c.j.§.j.in medio.ibi. De omissione.
Omissio fraterne correctionis quando est mortale ⁊...ij. par.ti.ix.c.vj.§.ij.per totum.
Omissio festorum sacrorum annualis cõfessionis eucharistie sumptionis:misse celebrationis:p̃dicationis ⁊ horarum canonicarum, describit.ij.par.ti.ix.c.vij.viij.ix. x.xj.⁊.xij.per totum.
Vide etiã de omissione varia supra sub negligẽtia,⁊.ij.Peti,ix,c,iiij.§.ij,⁊,iij,etiam,c,v,vj,vij,⁊,viij,

D ante P ⁊ R

Opera que fiunt ex certa

sciẽtia:siue in bonis:siue in malis:quõ reputant ad meritum vl'demeritũ.j.p.ti.iiij.c.xiiij.§.ij, in penultima diuision ibi. Quantum aũt ad opera.
Opera exterior a quõ dupliciter ꝓtinere possunt ad gratiam.j.p.ti.xv c.vnico.§.iiij.modicuz post medium.ibi.
Opus sine rõne factuz nec est [Sic igit exterioza opa. meritorzium:nec demeritorzium .j.p.ti.iiij.c.xiiij.§.iij.post ꝓncipium.ibi. Quantum ad secundam.
Operatio dei est triplex quã nõ cõsideratur a pctõribus s.opatio qua cuncta regit:qua aliquos deserit:⁊ q̃ vniuersa cognoscit.ij.par.ti.v.c.xj.§.ij.p totum.
Opera bona negligentie faciẽtes quãdo ⁊ quõ est mortale ⁊c.ij.p.ti.ix.c.iij.§.iij.per totum.
Opando bona negligẽtes sum?:⁊ fortes ad mala opãndum ꝓpter tres rõnes.ij.p.ti.ix.c.iiij.§.iij.afi mediũ.ibi
Opus suũ accedit homo in mũdo isto tri [Qõ sumus. bus modis.s.ad opus virtuale deo ꝓncipaliter mouẽte: ad op' criminale diabolo internaliter instigãte:⁊ ad op' manuale ingenio naturali agente.iij.p.ti.viij.c.j.ante.§. cit ca medium.ibi. Q... sciendum.
Opa exteriora quõ sunt ...scriẽda.⁊ quõ ꝓbare dz vnusquisq̃ opus suũ si rectũ ... intẽtione si licitũ ex ipo:ohibitione:⁊ si ꝓgruum est in ...creticõe.ibi.§.j.p totum.
Operatio hois exterior quõ põt dici suauis:quõ delectatio ꝓficit opus ⁊ opationum humanarum inuenitur triplex differentia.ibidem.§.ij.per totum.
Operum quomodo habere oporet instantiam ⁊ pseuerantiam.ibidem.§.iij.per totum.
Opera q̃ sunt de gñe bonoꝝ extra charitatez factã nunq̃ reuiuiscunt:ꝗ mortificata ꝑ mortale reuiuiscunt:talia de genere bonoꝝ facta in mortali valent ad quinq̃.iij.p.ti, xiiij.c.xx.§.iiij.per totum.
Opus religiosi ꝓfectius est ceteris paribus triplici rõne s.rõne donationis: ...ne multiplicatiõis:⁊ rõne ꝓfirmationis.iij.p.ti.xvj.c.x.§.viij.per totum.
Operationes nostre quõ significant ꝑ manus:⁊ quõ opa nos...a varia oza...are debemus.iiij.parte.ti.ij.c.iiij. ibi Sexta ...rigit.post medium.
Opera misericordie vide.s. sub littera e,s.elemosyna.⁊ sub littera m.s. misericordia.
Opera dei quõ sunt valde stipenda:⁊ de quibus:⁊ quare.iij.p.ti.xiij.c.iiij.§.j.per totum.
Opez cessatio in diebus festiuis: quõ hoc intelligit.⁊ dicunt opa seruilia.ij.p.ti.ix.c.vij.§.v.p totum.
Opinionum diuersorum magistroꝝ tenentium diuersas opiniones auditores vtruz excusant a pctõ si opiniones suorum tenent quando nõ sunt bone.iij.par.ti.v,c,ij.§, ix.per totum.

Oratio quõ est actus vir

tutis religionis:tres fuerũt errores antiquoꝝ circa orationẽ:⁊ quõ deus nos vult orare,ꝓpter qd̃ nos ad ipam inuitat ꝓpter tria.iiij.p.ti.v.c.viij. ...re.§.
Oratio quid est.quõ sumit triplr:⁊ quõ debet ꝓcedere qui bene vult orare.ibidem.§. .per totum.
Oratio ad quẽ est dirigẽda ...e porrigẽda:q̃re orõ fit ad deũ:⁊ q̃re ad sctõs ⁊ ad angelos.ibidẽ.§.ij.p totum.
Oratiõe quid est perendũ q̃ pen ...nt bona spũalia: tpalia:⁊ mala penalia:ꝗ diuersimode.Addit adhuc alia tria ex expositio.desup ibi.§.iij.p totum.
Orare cui ꝓueniat:vñ dz orõ:quõ diffinit: quõ differunt orõ ⁊ petitio:⁊ angelis bonis ⁊ sanctis in patria ꝓuenit oza...⁊ ꝑ nobis ozat.qd triplr ꝓbat.ibidẽ.§.iiij.p totũ.
Orare quõ quis debet ꝑ seipõ: ꝓo defunctis: ⁊ ꝑ viatoribus:quas ꝓditiones habere debent:quõ ꝑ alijs orare debent ⁊c.ibidem.§.v.per totum.
Quibus temporibus est orandũ sm illud Lu.xviij.oporet semp ozare:quõ illud intelligit:quõ vnus qui semp ozat tria fac ...quõ mane meridie ⁊ vespere ozare dz:⁊ q̃ debet facere ⁊c.ibidem.§.vj.per totum.
Oratio quomodo fieri debet cuz fide ⁊ securitate:⁊ quas ꝓditiones ozans debet habere que in scriptura fundantur.ibidem.§.vij.per totum.
Oratio quõ valet ad meritoꝝ acq̃sitionẽ:quõ ad pcti satisfactionẽ:quõ ad animi ꝓsolationẽ ⁊ refectionẽ:⁊ quõ ad petiti impetrationẽ:⁊ quõ ozano intrat celo:terre:⁊ mari.⁊ inferno.ibidem.§.viij.p totum.
Oratio vtrũ fienda sit cũ voce:⁊ quõ tria ꝑma ꝓcepta ꝑtinẽt ad vtutẽ religionis ⁊c.ibidẽ.§.ix.p totum.
Orõ quõ fit dirigẽda siue porrigẽda ad sctõs.j.p.ti.iij.
Orõnis quõ requirit duplex attentio:⁊ [c.vij.§.iij.p to. quõ quis debet attendere ad orationẽ:⁊ orõ si debet eẽ meritoria:que ad hoc requirunt:⁊ quõ enagat quis in orõne.iij.p.ti.xiij.c.iiij.§.viij. p totum.
Oratio ieiunium vl'elemosyna:qd̃ horum est magis satisfactoriuz.iij.p.ti.xiiij.c.xx.§.iij.p totum.
Oorationes nostras vocales quõ sancti vidẽt siue quõ cognoscũt:⁊ vtrũ beati cognitõe beata cognoscãt orõnes nostras ⁊ ꝓpter quinq̃ cãs deceẽs est vt orõnes ad sctõs dirigamus ⁊c.iij.p.ti.xxx.c.iiij.§.iiij.p totum.
Orõ vt fiat nõ est dãda ꝑ ea elemosyna tanq̃ ex hõ q̃s intendat emere orõnem:ꝗ ꝑ gratũ bñficiũ.ij.p.ti.j.c.v.§.
Ordinis sacrm quõ diffinit:quõ dicit sic [xvij.circa p̃n. gnaculũ:quõ necessariũ:quare determinate tradit ordinatio ⁊c.iij.p.ti.xiiij.c.xvj.ante.§.
Ordo sacer q̃uis distinctus est in septẽ ꝑtes: est tñ vnuz sacrm:⁊ q̃ plenitudo huius sacri est in sacerdotio: quõ hoc fit intelligendũ.ibidẽ.§.j.p totum.
Ordines quare sunt:quõ sunt mediatores inter deum ⁊ ꝓplm:vñ dicit sacrm vnctiõis:quõ differũt inter se:quõ ordines dicunt sacri.ibidem.§.ij.p totum.
Ordine quolibet quõ ꝓfertur gratia:qd̃ etiam ꝓbat:⁊ ordo sacer ꝓfert maiorẽ gratiam in dispposito q̃ alia sacramenta.ibidem.§.iij.per totum.
Ordinatione cuiuslibet ordinis in quo actu imprimitur character:⁊ aliquoꝝ ordinum est tñ vnus actus siue officium:alioꝝ vo plures ⁊c.Et diaconus quid facere habet ⁊c.ibidem.§.iiij.per totum.
Ordinatiõe fienda q̃d sit agendũ cum omittit aliquid ꝗ forma statuta:⁊ que sunt de substantia ordinationis ⁊c. ibidem.§.v.per totum.
Prima tõsura nõ est ordo:ꝗ dispositio ad ordines:in quo cõsistit ista dispositio:a quo debet dari ꝑma tonsura ⁊ q̃ die:⁊ q̃bus nõ debet dari ⁊c.ibidem.§.vj.p totum.
Ordi...ninores vtruz abbates bñdicti pñt dare absq̃ alio ꝑuilegio ⁊c.ibidem.§.vij. p totum.
Ordo sacer quõ est ꝓatus ⁊ sacerdotiũ:q̃uis sit vnus ordo:nõ tñ eodẽ die ꝓferunt ⁊c.ibidẽ.§.viij. p totum.
Ordinum singuloꝝ actus ⁊ officia describunt.s.ostiarij: lectores:exorciste:acholiti:subdiaconi:diaconi:sacerdotis:⁊ episcopi.ibidem.§.ix.p totum.
Ordinationẽ accedẽs sacerdos dz hr̃e sex vestes ad celebranduz:⁊ quõ iste sunt de necessitate.⁊ quõ ipsi ministri ipsis debẽt vti in ministerio dei ⁊c.ibidẽ.§.x.p totum.
Ordinẽ ꝓferens eps alicui indigno quare peccat mortaliter. Idem est de platis religiosoꝝ q̃ faciũt indignos.⁊ aliqs dicit indign' duplr.ibidem.§.xj.p totum.
Ordines celebrando quõ scrutiniũ fieri debet:ponit duplex scr...nium.ibidem.§.xij.p totum.
Ordinatus sine examinatiõe aut est dignus aut indign' quõ,in illis peccat ⁊c.ibidem.§.xiij. p totum.
Ordinem suscipiẽs vl' exercens in mortali quare mortaliter ...ccat.ibidem.§.xiiij.p totum.
Ordinandi in qua etate debent esse:quõ ⁊ quando dispẽsatur in illis: quando tales sunt suspensi ⁊c.ibidez.§ xv.per totum.

Universidad de Deusto Biblioteca

Ordines sacri quotiẽs in anno ꝓferri possunt tam maiores q̃ minores ꝛc.ibidem.§.xvi.per totum.
Ordines sacri in quo loco debẽt ꝓferri.ꝛ quõ aliq̃ nõ bñ suscipiunt ordines.ibidẽ.§.xvij.per totum.
Ordines ad suscipiendũ quõ prelati debẽt cogere subditos.quõ fieri dz ista coactio:quõ pñt cogi p penã iuris. quõ p subtractionẽ bñficiorũ ꝛc.ibidẽ.§.xviij.per totuz.
Ordinationes celebrãdo ꝛ circa ordinationes quomodo se eius habere debet vario modo ꝛ advarios actus illũ beneficij.iij.p.ti.xx.c.ij.§.i.per totum.
Ordinati in sacris ꝛ religiosi ꝓbati ordinis dicũtur ecclesiastice pſone:ꝛ gaudẽt duplici priuilegio clericorũz iij.parte ti.xxiij.c.v.§.i.ꝛ ante.
Ordinat' symoniace quõ est suspẽsus a diuinis.quõ pena sunt excludẽdi ꝛc.iij.p.ti.xxvi.c.ij.ꝛ.c.iiij.aliqlr.j.
Ordines accedẽtes q̃ nõ debẽt pmoueri ꝓpter (nota, varios defect' corꝑis ꝛ q̃tũ dz expectari ad eorũdẽz ꝓmotionẽ.iij.p.ti.xxviij.c.v.per totum.
Ordinatio sacramentorũ describit p thema ex pſ,qõ et de ipsa declarat.iij.p.ti.xiiij.c.i.ante.§.
Ordinarõe sacri quõ deus multiplr puidit de multiplicatione spũali fideliũ.iij.p.ti.xiiij.c.i.§.viij.per totum.
Ordinis sacrũ describit p thema.qõ ꝛ de ipo declarat. ꝛ quot sunt ordines ꝛc.iij.p.ti.xiiij.c.vij.per totum.
Ordinatus ab episcopo de quo audiuit post ex relatione aliquorũ q̃ cõmisit vitiũ symonie.ideo nolebat ab eo illo ad superiores ordines ꝓmoueri.quid facere debet ille in officio suo suscepto.ij.p.ti.i.c.v.§.xxv.añ medium.ibi.Et nota vt dicitur in directorio.
Ordo sacer quomodo impedit matrimoniũz:et in quib' gradib' declarat sub trib' ꝛclusiõib'.iij.p.ti.i.c.viij.p to.
Ordinari ꝓhibentur litigiosi ꝓpter tres causas,iij.par. ti.xiij.c.iij.§.x.per totum.
Ordines minores vtrũ dare pñt abbates bñdicti absq̃ alio ꝓuilegio ꝛc.iij.p.ti.xiiij.c.xvij.§.vj.per totum.
Ordinarius iudex q̃s pot esse.ꝛ quõ ordinarij q̃ subsunt episcopo si ferat sniaz:quõ epus ꝛ ipsi se regere habẽt in ipsa ꝛc.iij.pte ti.ix.c.v.ante.§.
Ordinarij iudices q̃ sunt:vel qui dicũtur:q̃ habẽt ordinariã iurisdictionẽ ꝛc.ibidẽ.§.j.p totũ.
Ordinarij quõ pmaxime dicũtur epi.hi quõ debẽt punire crimina:ꝛ inuocare cũ expedit brachiũ seculare,quõ debẽt querere de vitijs ꝛc.ibidẽ.§.ij.p totum.
Ordinarius qui scit non vt iudex ,vel vt homo:sz vt de' subditũ esse criminis reũ:quõ talẽ debz arguere vel iudicare.ibidẽ.§.iij.per totum.
Ordinarij q̃d facere debẽt erga habentes plura bñficia curata vel dignitates ꝛc.ibidem§.viij.per to
Ordinarij quõ bona ecclesiarũ vel dignitates q̃ vacant quõ debẽt esse sollicíti circa ea vt bene de ipsis puideat ꝛc.Et archiepus nõ pot sibi ꝓstituere officialẽ in diocesi suor suffraganeorũ.ibidem.§.viij.per totum.
Ordinare quõ quilibet debet vitã suã p nouẽ regulas directiuas totius generis humani.iiij.p.ti.ij.c.iiij.p totũ
Ordinarie bz q̃libet fidelis tres sacerdotes ad ꝓfitendũ iij.par.ti.xiiij.c.xix.§.xviij.circa mediũ.ibi. Sz nota.
Ordinationes ecclesie vel prelatorũ cũ fiunt sub pena ex cõmunicationis postq̃ fuerint ꝓmulgate et acceptate moribus vrentiũ:ligãt trãsgressores ad mortale.ij.par. ti.iiij.c.v.§.viij.ꝛ modicũ ante finẽ.ibi.Ad illud etiam.
Ordinarius cõfesso: vniuscuiusq̃s quis est:cui vnusq̃q̃ in statu suo tenet ꝓfiteri.vt papa cardinale prelati ꝛc, iij.par.ti.xvij.c.ij.§.ij.per totum.
Organorũm pulsus siue cantus a quo habuit originem ꝛ pulsare in organis ad dei laudem non est ꝓhibitus ꝛc, iij.parte ti.viij.c.iiij.§.xij.post pri. aliqualite' j.
Ornatus mulierũz exterior describitur per presumptionem:que est filia inanis glorie.in quo agitur de ornatu mulier mordiato vtrũ sit ,mortalis.ij.p.ti.iiij.c.v.añ.§.
Ornatus iste immodestus q̃ plus reperitur in mulieribus probatur ex scriptura.ꝛ duplex ratio quare illud vitium immodestie ꝛ superflui ornatus magis reperitur in mulieribus ꝓ in viris.ꝛ que mala ex tali ornatu pueniunt probantur per exempla.ibidem.§.i.per totum.
Ornatus iste mulierũz quomõ perpetrat exterius circa vestes ex ꝓphetia Esa.iij.ibidem.§.ij.per totum.
Ornatu exteriori quomõ potest offendi deus preter morem consuetum:ꝓpter inordinatum affectum:ꝛ ꝓpter nimium defectum.ibidem.§.iij.iiij.ꝛ.v.per totum
Ornatus vestium quomodo potest esse peccatuz ꝓpter inordinatum affectum:ꝛ q̃tum ad superabundantiã.et hoc tripliciter accidit.ibidem.§.iiij.pe totum.
Ornatu exteriori vestiũz quomodo homines varijs coloribus vtuntur ad modum templi q̃ est templum diaboli.ꝛ quomodo hoc reprehẽditur.quibus ꝛ quomodo decet ꝛc.ibidem.§.vj.per totum.
Ornatus mulierum ꝓ m orez patrie vanus ꝛ superfluus vtrũ sit mortale.quõ dñs illum ornatũ grauiter punit.ꝛ quomodo duo in huiusmodi ornatu sunt attẽdenda,ꝛc. ibidem.§.vij.per totum.
Ornatu aliquo quomõ duo vitia possunt inueniri.quõ ꝛ qualiter dz ꝓuocatiuus:quãt' in peccatũ:quõ mortalia sunt:ꝛ quõ nõ:ꝛ quomõ dec ibidẽ.§.viij.per totum.
Ornamentorũ venditores v fertor coronarũ fucor capillorũ.omnes peccant.ꝛc.quid de ipsis dicit ius.ꝛ qualẽ peccatũ.ij.p.ti.j.c.xxiij.§.xiij.per totum.
Ornatus superfluus in vestimẽtis quantũ peccatum est ꝛ quantũ peccant faciẽtes:vel qui accõmodãt alijs ꝛc, iij.pte ti.viij.c.iiij.§.iiij.post mediũ ibi.Est aũt ꝛc.
Ornatum duplicez quomodo habere debent clerici: quibus figurant eorũ ornamenta:qualiter se habere debẽt nõ portãdo vestes incisas ꝛc.iij.p.ti.xiij.c.iij.§.v.p to.
Ornatus morum describitur vario modo,s̃,sub m.scilz Modestia.ꝛ.iiij.parte ti.iiij.c.x.
Ornatu exteriori quomodo reperi ambitio.ij.p.ti.iij. c.v.§.viij.per totum.
Ornare ecclesiam cuius interest ꝛc.iij.p.ti.xij.c.x.§.ij.
Ornamẽta eporũ cũ quibus celebrant ,quõ designẽ aliq̃ spũalia.ꝛc.iij.p.ti.xx.c.ij.§.ix.
Originale peccatũ describit.j.sub lra p,sez Peccatũ originale.ꝛ.i.p.ti.viij.per totuz.
Originali peccato vtz beata vgo ꝓcepta sit ꝛc.habes varia ibi.c.ij.ꝛ.iij.ꝛ post desuper sermonẽ.
Origines peccati sunt sepre.i.p.ti.vij.c.ij.§.v.per totũ.
Orientẽ respiciendo adorant' triplici de cã.iij.p.ti.xij.c.
Oris ꝛ lingue dispositio quõ describit (ij.post me.añ.§ per causam materiã formã ꝛ circũstantiã.j.p.ti.ij.c.iiij.§.j.post prin.ibi.Circa dispositionẽ autem.

Oscula amplexus vel tactus impudicus

qñ sunt mortalia vel venialia.ꝛ qñ fiũt cũ ꝓsensuin malũ:q̃tũ tũc peccatũ ꝛc.q̃ periculosa.ij.p. ti.v.c.j.§.ix.etiã.x.§.Aliqua nota.
Ostensiones amicit' sunt quattuor.iiij.p.ti.v.c.xx.§.iiij. post medium.ibi.Et notandum.

Pacifici qui dicuntur

beati Matth.v.ꝛ quõ vocabũt alij dei.Et circa pacẽ tria notãt.s.pacis sublimitas:pacis integritas:ꝛ pacis auiditas.iiij.p.ti.vij.c.vj.§.viij.p totũ
Pax mq̃tum est actus interioris charitatis:quõ dis' ꝛ a ꝓcordia.ꝛ est pax tpalis:spũalis:ꝛ internalis.Et quõ pax excludit triplex bellũ.iiij.par.ti.vj.c.viij.ante.§.
Pax quomodo est effectus siue actus volũtatis ꝛ bõi vtis spãlis.Et quõ salua pace pot esse dissentio in opinionibus inter habẽtes charitatẽ.Et q̃d significãt tres litere huius nois pax.ibidem.§.j.per totum.
Pacem quomodo oia appetũt fm Aug.ꝛ Diony, Et est

triplex mala pax:ꝛ talis pacis sunt multe species:que et diffiniuntur ibidem.§.ij.per totum.
Pax describit fm illõ ps.Pax multa diligẽtib' legẽ tuã:ꝛ quõ bõi hñt pacẽ:ꝛ quõ mali ꝛc.ij.p.ti.vij.c.iiij.§.iij.p t.
Pax q̃ dz fructus fm aplm Gal'.v.q̃d figurat ꝛc.iiij. par.ti.v.c.xxj.§.j.ibi.Tertius fructus est pax.
Patiẽtia quõ diffinit a b.Aug.ꝛ quõ ipa h're dz ꝓtuor virtutes q̃ notant in vbis apli.In oib' exh beam' nosmet ipsos ꝛc.in multa patientia .iiij.p.tit.iij.c.vij.ante.§.
Patiẽter vtz inimicie semp sint sustinẽde ibidẽ.§.j.p totũ.
Patientia laudat:q: pugnantẽ inexpugnabilr armat:q: hostem fortiter expugnat:q: de ipsa nobiliter triũphat: ꝛ q: vincentẽ feliciter coronat.ibidem.§.ij.per totum.
Patiẽtie dant.xv.remedia potissime exẽplo saluator' nobis ostẽsa in exẽplũ.ibidẽ.a.iij.§.vsq̃ ad.xviij.§.p to.
Patientie fructus sunt sex quoz tres ꝓtinent ad pctõres ꝛ tres ad iustos.ibidem.§.xviij.per totum.
Patientia quomodo dicitur fructus spiritus.Gala.vj.ꝛ i quo consistit.quarta pte ti.v.c.xxj.§.j.ibi.Est ergo quartus.ante medium.
Patienter aduersa tolerere siue tribulatiões ẽ via q̃ immediate iur ad celum,i na pte.ti.v.c.iiij.§.ij.vltra mediũ ibi.Quinta via est.
Pacta quõ dñt fuarisi diu .iij.p.ti.j.c.xvij.§.viij.p totũ.
Paganorũm errores describuntur vario modo in quibus errant.quorum errores etiã vario modo soluunt.ij.par. ti.xj.c.vij.§.iij.per totum.
Paganorũ pborũ vel poetarũ doctrine q̃ nõ pñt ad salutem,ꝓbatur hoc ad longũ.iiij.p.ti.xj.c.iiij.per totum.
Pagani siue gẽtiles philosophi quomodo vario modo errant contra fidem.ibidem .c.v.ante.§.
Paganorũ errores siue saracenorũ errores vario modo describuntur.ibidem.§.j.p totum.
Pagani quõ subsunt pape:ꝛ quare papa non pot auferre dñia ꝛ iurisdictiones ab ipsis quas iuste detinent ꝛc, iij.par.ti.xxij.c.v.§ viij.per totum.
Palatium episcopi bz tantã immunitatẽ q̃ nullus pot inde trahi nisi in certis casibus ꝛc.iij.par.ti.xij.c.iij.§.j. ante me i ibi. Item. ofugiens ad palatium.
Palle al ris de qua materia esse debent:debent esse duc: cui licet illas explicare:nec mlieres nec moniales debẽt eas tangere ꝛc.iij.par.ti.xiij.c.vj.§.v.circa mediuz.ibi. Item debent ibi esse.
Palliũ eporũ q̃d spũalr figt.iij.p.ti.xx.c.ij.§.ix.infra pn.
Pallium episcoporũ vnde sumptum est:ad quid ipsis datur ꝛc.ibidem.c.iij.§.j.post pncipium incipe ibi.Addere archiepiscopis.
Pallio quõ ꝛ q̃re vtir papa patriarche ꝛ archiepi:q̃n ipsi debent vti pallio:quid est palliũ:a quo dz peti:ꝛ in quot mensibus:q̃d datur ipsis in d tione pallij:q̃bus diebꝰ archiepus dz ipso vti ꝛc.ibi.c.iiij.§.ij.p totum.
Panem triplicẽ dedit xpus iude ad esum p maximo beneficio:in q̃bus nobis dedit exẽplum vt similia faciam' ꝛc, ij.par.ti.j.c.xxij.§.ij.iij.ꝛ.iiij.per totum.
De pane eucharistie vide.s̃,sub,e,sez Eucharistia, ꝛ in m.scilcet Missa.
Pape stat' siue summorũ pontifi ũ describit p thema ex ps. ,ꝛ de ipsis declarat:ꝛ quõ ,apa coronat' ẽ gloria ꝛ honore:ꝛ quõ ꝓstituit' sup opa manuũ suarũ ꝛc.iij.p.t.xxij.c.j.
Pape potestas q̃ spãliter est a deo ꝛ singulari' (p totũ, ꝛ excellentius.ibidem.c.ij.ante.§.
Pape abusio q̃ non a deo fit probatur:sz a malicia ꝛ pravitate hominum.Et abusus potestatis fit tripliciter. ibidem.§.pmo.per totum.
Pap potestas q̃ singulari' ẽ a deo q̃ alie ptãtes:hoc ostenditur q̃tum ad electiõem:q̃tum ad eius gubernationẽ:ꝛ q̃tũ ad ipugnatiõez:ꝛ quõ papa sigtur p montẽ.ꝛ q̃ Pape q̃ ptãs ẽ fm illõ Christi (Exo.xix.ibidẽ.§.ij.p to. Tibi dabo claues ꝛc,q̃ necrũ ẽ hre vnũ successorẽ Pe. quisignificant claues:ꝛ que sunt:ꝛ quõ p penitentiã deleantur pcc. .c.ibidem.§.iij.per totum.
Pape ptãs in eccla quid importat:quõ habet statuere in eccla ex rõnabili causa ꝛc.ibi.c.iij.ante.§.
Pape iurisditio siue ptãs q̃ est in decl andis dubijs que sunt d iure diuino vl naturali:ꝛ q̃ de iure humano. ꝛ dubia declarare in aliq̃bus ꝓtingit duplr.ibidẽ.§.j.p totũ.
Papa quõ habet ptãtem seu iurisditionem circa positiua precepta.ibidem.§.ij.per totum.
Papa quõ bz ptãtez siue iurisditionẽ in sentẽtiãdo d subditis:ꝛ q̃ debeãt haberi p talib' ,put sentẽtiauit.ibidem
Papa quam ptãtem habet siue iurisdi [§.iij.p totum. tionẽ ex verbis xpi dicentis. Tibi dabo cla.re.ce.Et q̃ ecclesie potestas ꝛ auctoritas nõ est instituta auctoritate propria quod ꝓbatur.ꝛ quomodo differt ab alijs pncipibus.ibidem.§.iiij.per totum.
Papa quã plenitudinẽ ptãtis habet erga alias ptãtes inferiores:ꝛ ois ptãs ecclastica alia a papa subest ei quo ad tria.ibidem.§.v. per totum.
Papales ponunt aliq̃ errores q̃ excludunt ꝛ ꝓfundantur
Pape ptãs siue iurisditio tpalis ꝛ [ibidẽ.§.vj.p totum. spũalis que est ecclastica est triplex.pma est imediate a deo.secda deriuat a papa in inferiores platos. tertia est in ministerium,data,ibidem.§.vij.p totum.
Papa quã ptãtem bz a clauis' collat' btõ Petro a xpo et excellentius q̃ epis.ibidẽ.c.iiij. ante.§.
Papa quõ septem ptãtes accepit a claubus.s.baptizandi:predicandi:ligandi:ꝛ soluendi:cõfirmandi:miracula faciendi:potestates pfecte quersandi:ꝛ ptãtes iurisdictionales sententiãdi.ibidẽ.§.j.p totum.
Papa vtrũ possit renũciare papatui.ibidẽ.§.ij.p totum.
Papa vtrũ possit deponi p quocũq̃ notorio crimine ꝛc, ibidem.§.iij. per totum.
Pape ptãs q̃ est maior oi alia creatura.tñ post xpm: quõ aliquo mõ se extẽdit ad celestia terrestria ꝛ infernalia.
Papa vtrũz est maior angelo in iurisdi [ibi.c.v.ante.§. tione.ibidem.§.j.per totum.
Papa q̃ est maior angelo in sacrorũm administratione ꝛ mysterio ꝛ in pmio.ibi.§.ij.iij.ꝛ.iiij.p totum.
Papa quõ debet sctõs canonizare. desup vide.s̃, sub lra c.s.canonizatio.ꝛ ibidem.§.v. p totum.
Papa quã ptãtem bz erga inferos: quõ possit eos educere de purgatorio etiã p indulgentiã.ibi.§.vj.p totum.
Papa vtrũ p cõcitationẽ indulgẽtie plenarie possit cõtritos ꝛ ꝓfessos sic a tota pena ꝛ culpa absoluere q̃ nõ trãseant p ignẽ purgatorij .ibi.§.vij. p totum.
Papa quã ptãtem bz sup hos q̃ sunt in terra,s. sup paganos q̃ gani subsunt pape, ꝓbat:ꝛ q̃re papa non pot auferre dñia ꝛ iurisditiões a paganis.ibidẽ.§.viij.p t.
Papa quaz ptãtem habet sup iudeos ꝓhibẽdo fidelibus vt nulla consortia cum ipsis habeant:quomodo suscipit eos ad baptismum:quomodo debent cogi ad laborandum.ibidem.§.ix.per totum.
Papa quã ptãtez bz sup hereticos:signatos p boues:quõ eos quadruplr punit.Et vtrũ dubr in fide sit cẽsendus hereticus dubium esse in fide ꝓtingit q̃nq̃ modis.ibi.
Pape quõ subijciunt scismatici:quõ puet [§.x.p totum. eos duplici potestate:qui dicunt scismatici ꝛc. ibidem. §.xj.ꝛ.xij.per totum.
Papa quaz ptãtem bz in xpianos pcipue sup impatores ꝛ circa impium:quõ eũ ꝓfirmat si catholic' est:si nõ quõ deponit. ,ꝑ papa pmo alemanis dedit impatorẽ ꝛc.ibi §.xiij.xiiij.xv.ꝛ.xvj.ꝛ.s̃.sub lra.i.s.impator.
Papa quã ptãtem bz in alios reges ꝛ pncipes ppl xpiani:ꝛ vtrum ei subijciunt reges q̃tum ad tpalium recognitio ẽ:quõ a sententijs regũ ad papã appellat.ibi.§.
Papa quam ptãtem habet in clerum [xvij.per totum. vtrum papa peccet mortaliter in acceptõe psonarũ:et si papa a pncipibus mouẽt ad conferendũ ecclesiastica

Universidad de Deusto
Biblioteca

P ante A

bñficia triplr ꝓtingit ibi esse vitiũ.ibi.§.xviij.per totum
Papa vtrũ possit aliquos iuste ad penã [illegible]erni dãnare.
Papa quã ptãtem hz in ordinãdo (ibidẽ.§.xix.ꝑ totum
beneficia ecclesiastica.ibi.§.xx.per totuz.
Papa quã ptãtem h[illegible] in creãdis nouis religiõib' ibi.§.xxi.
Papa quã ptãtẽ hz in dãdo exemptiões q̃bus (ꝑ totum
cũcq̃ a suis ordinarijs platis.Et tria ꝓsiderant in exem
ptione.et fuit valde congruum aliqua collegia religio
nes eximere ꝛc.ibidem.§.xxij.per totum.
Papa vtz est primꝰ ꝛ maximꝰ oim eporꝫ ꝛ pliarcharum
Papa vtrũ in totã eccl'iaz xpi vniuer (ibidẽ.c.vi.añ.§.
salẽ prelationẽ habeat.ibi.§.i.per totum.
Papa vtrũ est caput vniuersalis ecclie ꝛc.ibi.§.ij.ꝑ to.
Papa vtz est spõsus vniuersalis ecclie.ibi.§.iij.ꝑ totuz.
Utrũ reges ꝛ pncipes xpiani ꝛ ꝑ ꝓsequẽs oẽs fideles te
neanꝫ esse subditi pape ꝛc.ibidem.§.iiij.per totum.
Utrũ est ō necessitate salutis subesse romano põtifici.ibi
Pape vtrũ magis sit obediendũ q̃ alte (dem.§.v.ꝑ to.
ri cuiuscũq̃ ptãti inferiori.ibi.§.vi.ꝑ totum.
Papa vtrum succedat beato petro in ea perfectione po
testatis ꝛ dignitatis vicariatus xpi qua beatus petrus
a xpo caput ꝛ pastor vniuersalis ecclesie fuit.in ecclesia
sublimatus.ibidem.§.vij.per totum.
Papa vtz hz in ecclia plenitudinẽ ptãt̃.ibi.§.viij.ꝑ totũ
Pape ptãs vtz descẽdat in alios platos.ibi.§.ix.ꝑ totuz.
Papa vtrũ possit vti potestate clauiũ in quelibet de eccle
sia.ibidem.§.x.per totum.
Papa vtrũ põt ꝓcedere alicui q̃ ꝗs vtitur ptãte clauiuz
in eum in foro ꝓscietie .ibidem.§.xi.per totum.
Papa vtrũ ꝓcedere alicui potestatem vt vtaꝫ in eũ
potestate clauium in foro exteriori.ibi.§.xij per totum.
Papa vtz fit ꝑ ꝑius sacerdos dicẽdus aliquo modo cu
iuslibet parochie.ibidem.§.xiij.per totum.
Papa vtz ẽ plat' imediat' cuiuslibz fidelis.ibidẽ.§.xiiij.
Papa vtrũ possit cõmittere alicui ꝑdicare ꝛ (ꝑ totum.
ꝓfessiones audire.ꝛ vti potestate clauiũ irreq̃sitis ꝓ
prijs sacerdotib' prochialib'.ibi.§.xv.per totum.
Papa vtrũ ꝑ duos ordines institutos a deo.scz epoꝫ ꝛ sa
cerdotũ parochialiũ possit instituere tertiuz ordinẽ ꝛc.
Papa vtz possit cõpellere collegia (ibidẽ.§.xvi.ꝑ to.
generaliũ studioꝫ vt ad eoꝫ societatẽ religiosi admittã
tur.ibidem.§.xvij.per totuz.
Papa vtrũ maxime respicit ordinatio sinodoꝫ vniuer
Papa vtrũ auctoritatẽ vniuer (sitatũ.ibi.§.xviij.ꝑ to.
salis ecclesie in determinatiõe fidei, pncipalr hz.ibi.§.
Papa vtrũ habeat ꝓfirmare sniias studioꝫ (xix.ꝑ totuz.
ibidem.§.xx.per totum.
Papa vtz subjciat statutis ꝓcilioꝫ.ibi.§.xxi.[illegible] totum.
Papa vtrũ possit mutare sniias sctõꝫ patriũ in ꝓciliis ge
neralib' ꝑ regias vel ecclie platos.ibidẽ.§.xxij.ꝑ totũ.
Papa vtz habeat plenitudinẽ ptãtis dispẽsandi in oib'.
ibidem.§.xxiij.per totum.
Papa solus dispẽsat in quinquaginta casib' q̃ ꝑ ordinez
enumeranꝫ ꝛ declaranꝫ.ibidẽ.c.viij.per totum.
Papa quõ est oib' miserabiliorꝫ ꝛ q̃re ꝛ in q̃b'.ꝛ nomen
pape mutaꝫ i sua creatõe triplici ō cã.ibidẽ.c.viij.ꝑ to.
Que differẽtia inter papam ꝛ concilluz.desuper vide.s̃.
sub c.scz Concilluz.Et.iij.ꝑ.ti.xxiij.c.i.ꝛ.ij.per totum.
Papalium litterarum falsatores excõmunicati sunt ma
iori snia.iij.ꝑ.ti.xxiiij.c.xij.ꝛ.xvi.per totum.
Papa quomodo condere habet canones.iiij. parte titu.
xij.c.iiij.§.iiij.per totum.
Papalis dignitas in ecclesia siue in orbe antecedit digni
tatem imperialem.qd̃ tripliciter probatur.i.parte titu.
iiij.c.x.§.iiij.per totum.
De papatu de contendentibus tempore scisinat[illegible] habes
j.in lata materia sub lra s.scz Scisma.
Papa eligere põt sibi ꝓfessorẽ q̃ eũ absoluat in foro peni
tentiali.iij.ꝑte ti.xvij.c.ij.in [illegible].

De papevicariis habes.j.sub littera,v.scz Vicario.ꝛ.iij.
ꝑ.ti.xix.c.x.§.j.per totum.
Pape electiovario mõ describit.s̃.sub lra.c.scz Cardina
liũ.ꝛ.iij.ꝑ.ti.xx[illegible].c.ij.§.vj.vij.viij.ix.x.ꝛ.xi.per totum.
Paradisi gau[illegible]ũquõ designaꝫ ꝑ illõ [illegible]. Intr[illegible]n gau
dium dñi tui.Hoc gaudium ostendũt glo[illegible]osum [illegible]tuoꝫ
j.ꝑte ti.vj.c.v.§.iij.ante fi.ibi.Quinto ꝛ [illegible]timo.
Paradiso quõ assimilaꝫ religio:ꝛ ꝑ eaque sunt in paradiso
iij.ꝑ.ti.xvj.c.x.§.ix.infra p̃n.ibi.De p̃mo ponit.
Paradiso quõ angeli aspoꝫtant aias ꝛc.iij.ꝑ.ti.xxxj.c.v,
§.iij.quasi in fi.ibi.Quarto dicuntur.
Paradisi gaudiũ qd̃ est siue in quo ꝓsistit.Et q̃tuoꝫ ostẽ
dunt illud gaudiũ eẽ gloriosum.j.ꝑ.ti.vj.c.v.§.iij.ꝑ to.
Pastoꝫum ecclesiarum vita vario modo describitur.j.sub
p.scz Prelatoꝫum status.ꝛ.iij.par.ti.xix.c.j.ꝑ totum
Pastoꝫ tabernacula describunt ex canticis Salomonis.
Et q̃d significant hedi ꝛc.j.ꝑ.ti.j.c.ij.§.v.ꝑ totum.
Paternitas q̃drupleꝫ est venerãda:scz carnalis:p̃fidẽtia
lis:ꝛpalis:sacr̃alis.j.ꝑ.ti.xiiij.c.iij.§.vj.Et de honore eo
rundem habes.ibi.§.vij.ꝛ.viij.
Parentalis amoꝫ magnus est ꝛ tanto maioꝫ q̃to strictioꝫ
parentela:ꝛ q̃re.Et amoꝫ paren[illegible]n diutioꝫ est q̃ filioꝫ.
Et q̃re filij ꝑ plures annos dif[illegible]ũt in amore parentum:
ꝛ amoꝫ ꝑentũ qui nõ est a sp[illegible]ancto induc[illegible] multa mala
ꝛc.j.ꝑ.ti.vj.c.ij.§.ij.ante m[illegible].ibi.Tertius est.
Parentales familie q̃ sunt:ꝛ quõ cum pueri non habeant
a parentibus sunt effectandi ꝛc.j.ꝑte ti.vij.c.iij.§.secun
do.in principio.
Parentum p̃moꝫũ superbia in quo fuit:ꝛ eoꝫum peccatũ
scz superbia nõ fuit simpliciter graui' alijs peccatis ho
minum.hoc ꝓbatur.Et superbia eue fuit grauius tripli
ci rõne.Et ade fuit grauius peccatũ alia triplici rõne,ij
par.ti.iij.c.j.§.iiij.per totum.
Parentibus quõ licet in certis casibus filios exheredare:
sed nõ licet liberos factos monachos repellere ab here
ditate ꝛc.iij.ꝑ.ti.x.c.iij.§.iij.per t[illegible]m.
Parentes quõ puidere debent vario mõ filijs legitimis
ab illegitimis.iij.ꝑ.ti.x.c.iij.§.iiij.h.vide tn de successio
ne filioꝫ siue heredũ.ibidem.§.iiij.ꝑ t[illegible]m.
Parẽtes frãgẽtes spõsalia filioꝫ suoꝫ:quã pen[illegible] incurrũt
p̃m Canones.iij.ꝑ.t.xvij.c.xxi.§.v.ibi.Vicesimusscõus
Parentes quõ triplr sunt honoꝫandi:scz reuerẽtiam ex
hibendo:obedientiã faciendo:ꝛ in necessitatib' subueni
endo.iiij.ꝑ.ti.v.c.ix.§.j.ꝛ.ij.ꝑ totum.
Parentuz dilectio describit vario modo.s̃.d.scz Dilectio.
per totum.ꝛ.iiij.ꝑ.ti.vj.c.iiij.§.vij.viij.ꝛ.ix.ꝑ totum.
Parentes quõ se hr̃e debent in regendo ad filios. Et sũt
tria ad que iuuenes naturaliter sunt inclinati:quomodo
parentes ipos regere debent vt ab istis se caueãt ꝛc.iiij.
par.ti.ij.c.v.§.iij.per to[illegible]m.
Parentes optimi ꝛ sancti quomodo habuerũt filios pes
simos ꝛ ecouerso. Et quõ parentes de filijs sollicitẽ esse
debent vt bona faciant:ꝛ mala caueant.iij.par.ti.j.c.i.§.
vi.post pncipium imediate.
Propter parentũ [illegible]sequia vtruz ingressus religionis fit
dimittẽdus:ꝛ q̃diu debet differre illud obsequiuz ꝛc.iij.
par.ti.xvi.c.ij.§.i.per to[illegible]m.
Paterfamilias quã prudẽ[illegible]am debet habere in gube
nando familiam:ꝛ quomodo se habere ds ad vxoꝛes ꝛc.
iiij.par.ti.ij.c.v.§.i.[illegible].ij.per totum.
Patres religionũ p̃mi qui fuerũt:quõ dicuntur celi :quõ
assimilanꝫ onagris:ꝛ quare.ꝛ quõ isti sunt q̃ exẽplo [illegible]ũ
dum illuminauerũt ꝛc.iij.ꝑ.ti.xxxi.c.x.§.iiij.per totum
Pater misericoꝛdiaꝫ de' quõ suos libat a sex malis mũdi
t.ꝑ.ti.v.c.iiij.§.iij.ante me.ibi.Dicit aũt pr misi[illegible]ꝛdiaꝫ
Pater noster in missa breuiter ꝛ notabilr exponit.iij.par
teti.xiij.c.v.§.v.per totum.
Pater noster quõ ꝓcoꝛdaꝫ cũ magnificat in q̃ ꝓtineẽt ma
teria vnius q̃dragesime.iiij.ꝑ.ti.xv.c.xxx.per totum.

P ante A et E

Contra phariseos ꝛ hypocritas inuehit dñs septez ma
ledictões.ꝛ ꝓtra illos q̃ p̃ipos figurãt.ij.ꝑ.ti.iiij.c.vij.
§.iij.post pnci.ibi.Septem maledictiões.
Partus beatissime virginis describit ꝑ [illegible]ema siue ꝑ mo
dum [illegible]rmoni[illegible].iiij.ꝑ.ti.xv.c.xxxi.
Parulloꝫ status desc[illegible]ibit.q̃ scz descendunt ad limbum
j.ꝑ.ti.viij.c.i.§.iiij.per totum.
Passio xpi ad memoriã reuocata triplicẽ bonũ effectum
facit in aia.iiij.ꝑ.ti.ij.c.vij.§.iiij.per totum.
Paschalis agnus moꝛalizaꝫ cũ omni ritu comestiõis ꝛc,
i.par.ti.xiiij.c.v.§.vij.per totum.
Passiones iuuenũ vnde naturalr pueniunt.quõ ab istis
debẽt retrahi ꝑ parẽtes ꝛc.iiij.ꝑ.ti.ij.c.v,§.iij.post p̃n
cipium.ibi.Sũt aũt tria.etiã.§.iiij.ꝛ.v.
Passiões aie q̃ sunt ꝛ q̃ causa ipaꝫ.i.ꝑ.ti.vi.c.ij.ꝑ totuz.
Passionis tristicia quõ ꝛ quare est moderãda.i.ꝑ.ti.vi.
c.vi.§.i.circa p̃nci.ibi.Quantum ad primum.
De pastoꝫibus siue prelatis videvaria.j.sub p.scz platis.
ꝛ.iij.ꝑ.ti xix.c.i.quasi per totũ.Et.iij.ꝑte titu.xxxi.c.x.
§.ij.De bonis pastoꝫibus.
Patriarche ꝛ primates quõ sunt maioꝫes q̃ archiepi et
minoꝫes papa.q̃ est d[illegible]ferentia inter eos.q̃.ꝑpie dicũt
primates ꝛ habẽt quatu[illegible] priuilegia.ꝛc.iij.ꝑte ti.xx.c.
iiij.de pallio ipoꝫ vide ibi.[illegible].ij.per totum.
Patriarchaꝫ ꝛ epoꝫ ꝑprius sacerdos q̃s ꝑpie ꝓdꝛ. cui
confiteri possunt:ꝛ a q̃bus eos absoluere possunt ꝛc.iij.
parteti.xvij.c.ij.§.ij.per totum.
Patriarche ꝛ ꝑphete quomodo xpm figurauerunt. quõ
adam ꝛ ceteri patriarche multũ cõmendanꝫ cũ Johã
ne baptista.iij.parte ti.xxx[illegible].c.viij.per totum.
Patronatus q̃ potestas est:quadruplex ius cõpetit ꝑpa
tronis:ꝛ patronus si laicus est dz presentari infra quat
uoꝫ menses.si ecclesiastica persona est tunc infra sex mẽ
ses ꝛc.iij.ꝑte ti.xij.c.xi.ante.§.
Patronatus quõ debz pũtari si valens est: patronus nõ
põt seipm presenta[illegible] ꝛc.ibidem.§.i.per totum.
Jus patronatus ꝛ ẽsertur in alterũ quatuoꝫ modis.vtrũ
possit pignoraꝫ [illegible] obligari.ad quos pertinet patronatus
que co[illegible]auctoꝫitas ibidem.§.ij.per totum.
Jus p̃n[illegible]dividi potest ꝓestari a parochianis in eccle
sia parochiali.ꝛ ples sunt vie a iure inuẽte ꝑ quas eccle
sie puideẽ de recto ꝛc.ibidem.§.iij.per to.
Patroni quõ debent habere sollicitã curã de ecclijs.quo
modo fit presentatio ꝑ p̃onos:triḃ' modis spernit pa
tron'.ponũt d̃sup aliq̃ q̃ones ꝛ notabilia.ibi.§.iiij.ꝑ to.
Patronat' trãslatio quõ ꝛ qualr fit.ꝛ q̃n rõnabile.ꝛ der
ditione ꝛ successiõe trãsferẽtiũ ꝛc.ibi.§.v.ꝑ totum.
Patronus ecclesie qualiter q̃s fit:ꝛ quõ ꝛ q̃re ꝛc.ibidem
Questiões notabiles ꝛ varia ponũtur circa (§.vi.ꝑ to.
acq̃sitionẽ patronat' ꝛc.ibid[illegible].§.vij.per totum.
Patroni si dissoꝛdant ille pficiẽt q̃ pluriũ patronoꝫum
voces hz.qd̃ vlteri' ad longũ declaraꝫ.ꝛc.ibidez.§.viij.
Jus patronatus quare vendi vel emi nõ põt als (ꝑ totũ.
simoniã cõmittit.quid est ius patronatus.ꝛ ex patrona
tu cõpetit patrono quadruplex ius [illegible].ij. parte ti.i.c.v.
§.xxiij.per totum.
Pauptas quomodo ponitur i[illegible]er consilia dñi.ꝛ ponitur
circa ipsam [illegible]quoꝫ erroꝫ q[illegible] ꝛ destruitur.quõ pauper
tas in diuitijs sit cõsideranda.ꝛ que est bona ꝛ que non
ꝛc.iiij.parte.ti.xij.c.iij.ante.§.
Paupertatẽ voluntariã sectando est quadruplex modus
[illegible]ca paupertatẽ xpi ꝛ apl'oꝫũ quõ fratri (ibi.§.i.ꝑ to.
celli vario modo errabãt.quoꝫ erroꝫes etiã vario modo
dampnanꝫ pynã extranagãtem:ꝛ a quodã ordinis ꝑdica
toꝫũ ad longũ declaraꝫ.ibi.c.iiij.per totum.
Paupertas vtrũ facit essentialiter ad pfectionẽ. quomõ
paupertas accipitur dupliciter.ꝛ pfectio quedã psonal
ꝛ quedam statualis.ponũtur desuper sex conclusiones
que ꝛ declaranꝫ.ibidem.§.xij.per totum.

Utrũ habere [illegible]q̃d in cõi,diminuat de pfectione ponunt
desup tres ꝓclusiones ibi.§.xiij.ꝑ totum.
Qd̃ habere aliqua in cõi nõ diminuat statum pfectiõis,p
batur.ponunt desup aliq̃ ꝓclusiones q̃ ꝛ notabiliter de
claratur.ibi.§.xiiij.per totum.
Qd̃ habere aliq̃ in cõi non diminuat de pfectione status
platoꝫ:ꝓbatur multiplr.ibi.§.xv.ꝑ totum.
Utz xps ꝛ apl'i habuerũt aliqua in cõi:ponunt desup sex
cõclusiones:q̃ ꝛ vario mõ declarantur.ibi.§.xvi. ꝑ totũ.
Qd̃ xps ab initio cõceptiõis habuit diuum oium rerũ.ꝓ
batur vario mõ ꝛ ad longũ ibi.§.xvij.ꝑ totum.
Qd̃ habuit dñium acq̃situm quarundam rerum.ꝓbaꝫ va
rio modo ibi.§.xviij.per totum.
Qd̃ xps habuit dominium acquisitũ aliquarũ rez ex do
no alterius.ꝓbatur,vario mõ ibi.§.xix.ꝑ totum.
Qd̃ apl'i emiserũt votũ pauptaꝫ.ꝓbaꝫ multiplr ibi.§.xx.
Qd̃ apl'i habuerũt aliq̃ in cõi quantuz ad ius (ꝑ totum.
ꝛ dominium.ꝓbatur multipliciter.ibidẽ.§.xxi.ꝑ totum
Qd̃ apostoli post resurrectionẽ ꝛ ascensionem xpi habue
runt aliq̃ in cõi.ꝓbatur ꝗ istam cõclusionez vario modo
ibidem.§.xxij.ꝛ per oẽs sequentes.§.
Paupib' q̃bus daꝫ iudiciaria ptãs sedẽdi cũ xpo i iudicio
ꝛc.iiij.ꝑ.ti.xiiij.c.xi.§.vi.in medio.ibi. Aduertendũ aũt
Pauptatis g̃dus q̃ sunt.iiij.ꝑ.ti.xiiij.c.xi.§.vi.ifra me.ibi
Ponit Alb.ꝛ ibid ti.xv.c.xxiiij.post p̃n.ibi. Primꝰ p̃mo
xpi.ꝛ.iij.ꝑ.ti.xvi.c.i.§.iij.post medũ ibi.Sic igitur
Pauptas,spũs potest sumi ꝛ exponi tripliciter: ꝛ hoꝫum
est regnum celoꝫ:p̃mo per veram humilitatem. secũdo
per inoꝫdinati affectus remotionẽ.tertio ꝑ totalem mun
di abdicationẽ.iiij.ꝑ.ti.vj.c.vi.§.i.per totum.
Pauper supbus ẽ octaua abusio inꝫ.xij.abusiões diuersꝰ
rum.i.ꝑ.ti.v.c.ij.§.viij.ante me.ibi. Octaua abusio est.
Pauptas nõ causat pfectões religionis:quõ pauptas dz
instrm religionis ꝛ quõ triḃ' g̃dib' religionis cõpetit tri
plex gradus pauptatis.iij.ꝑ.ti.xvi.c.i.§.iij.per totum.
Pauptas in religione quõ est fuanda sine ꝑpetate:q̃liter
circa ipsam peccaꝫ:q̃d dicit ꝓpum:hr̃e ꝓpum est moꝛta
le:ꝛ platus non ꝑt in b dispensare.ibidẽ.§.xi.per totum.
Paupib' quõ ꝛ q̃liter subueniẽdũ sit ꝑ elemosynã ꝛ ꝑ alia
opa misericoꝛdie.iij.ꝑ.ti.i.c.xxiij.§.i.ij.ꝛ.iij.per totum.
Paupib' nõ est danda elemosyna ꝓ oꝛõne ab eis faciẽda
tanꝫ ex b q̃s intendat emere oꝛõnem eoꝫ:sz ꝑ bñficium
gratuituz.ij.ꝑ.ti.i.c.[illegible].§.xvij.post p̃n.ibi. Secũdo nota.
Paupib' quõ est dñs sollicitus ad puidendũ:quõ ipe xps
rex regũ paup fuit:ꝛ illaz oñdit ꝗbis ꝛ factis.vñ dz: pau
per:ꝛ vñ dz: mendicus ꝛc.iij.ꝑ.ti.xl.c.i.per totum.

Peccata mortalia quomõ

assimilanꝫ aliq̃b' bestijs.i.ꝑ.ti.i.c.i.§.iij.p' me.ibi. Sz si
Pctã cõmissa quõ hõ respicere debet (hic viuit vitiose,
ꝛ de ipsis satisfacere.i.ꝑ.ti.iij.c.vij.§.v.per totum.
Pctũ quõ facit volũtatẽ hois duram vt lapis.i.ꝑ.ti.iiij.
c.xiij.§.ij.post p̃n.ibi.Quantum ad primum.
De pctis admissis ꝛ omissis ꝛ d̃ oi vbo ocioso:quõ de ipsis
reddemus deo rõnem in nouissimo.i.ꝑte ti.v,c.ij.§.iiij.
post mediũ ibi.Quarto exigetur ratio.
Pctũ q̃d est.Et cã pcti põt esse triplex:scz interior:exte
rior:ꝛ inferior ꝛc.i.ꝑ.ti.vi.c.i.ante.§.
Pcti actu quõ est triplex ignoꝛantia.ibi.§.i.per totum.
Pctũ ex malicia dz: pctũ q̃d quis facit q̃n scienter maluz
eligens:omõ aliquo mõ ibi est ignoꝛantia:q̃n quis dz,pec
care ex passione:ꝛ peccatũ ex malicia est graui' alio pec
cato triplici rõne.ibidem.§.ij.per totum.
Pctũ ex infirmitate vel passione dz: ex sil'tudine infirmi
tatis coꝛpalis:quõ passio impedit rõnem:ꝛ passio impe
dit ꝓsi[illegible]rationẽ,triplr.ibi.§.iij.ꝑ totum.
In peccato q̃ gaudiũ sit,ꝓbatur ex sacra scriptura:q̃ gau
dium ostẽdunt eẽ insanũ q̃tuoꝫ.i.ꝑ.ti. vi.c,v,§,iij.ante
medium,ibi, Secũdo e[illegible] gaudiũ peccati.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Peccati causa nõ est deꝰ directe neq; indirecte. Et q̃ deꝰ ꝺ: excecare vel obdurare duo importat. ⁊ triplicr aliquid potest esse causa peccati. i. p. ti. vi. c. xij. per totũ.
Peccatũ vnũ ꝓtingit esse cãm alteri? fm quattuor genera causarũ. i. p. ti. vi. c. xiij. §. vij. per totum.
Peccatũ quõvario mõ diffinit fm doctores. quõ pctũ variõ modo ꝓsideratur ⁊ q̃ sunt cause principales peccati, i, pte ti. vij. c. i. per totum.
Peccata sex modis distinguũtur ab inuicẽ. s. ex pte reatꝰ ex pte gradus: ex pte respectus. ex pte noĩs: ex pte oꝛigĩnis: ⁊ ex pte radicis. ibi. c. ij. per totum.
Reatus q̃d est ad quas penas obligat pctũ mortale. veniale. ⁊ oꝛiginale. Et peccatũ mortale siue actuale: siue veniale aliq̃n transit actu: sed remanet reatꝰ. i. p. ti. vij. c. ij. post mediũ. in pcin. ibi. Et q: dictum est.
Pctã quõ diuidũtur in pctũ cogitatõis: locutiõis: ⁊ opationis. ⁊ aliq̃n addit pctũ ꝓsuetudinis. Et sunt tria genera pctõꝝ. ⁊ octo gradus peccati. Et quõ pctũ diuidũtur fm gradus ⁊c. ibidem. §. i. per totum.
Peccare quõ homo ꝺ: in deũ: in proximum: ⁊ in seipsum ⁊c. ibidem. §. ij. per totum.
Pctũ quõ diuidit in delictũ cõmissiõis. omissiõis: ⁊ trãsgressiõis: quare prius est omissio q̃ cõmissio vrꝝ in quo libꝫ pctõ fit aliquis actus ⁊c. ibidẽ. §. iij. per totum.
Peccatorum sunt quinq; radices: quare dicũtur radices ⁊ passio q̃ est radix pcti q̃ distinguit. ibi. §. iiij. p totum.
Peccata principalia ⁊ capitalia sunt septẽ ex quibꝰ alia omnia oriũt. quare dicũtur capitalia: ⁊ vñ ꝓcedũt ⁊c. ibidem. §. v. per totum.
Pctã mortalia siue capitalia quõ figurãtur in septẽ gẽtibus q̃ habitãt i terra ꝓmissiõis. q̃ est ista terra: q̃ ꝛps tria bõa fecit hoi. q̃ sunt iste gẽtes noĩe: q̃bus pctis assi-
Pcti mortalis nocumẽta fũt. xxiij (milant ibi. §. vi. p totum. que cũ magna mala sunt quõ cogitur peccatoꝝ deũ multipliciter oꝛare ⁊c. ibidem. c. iij. per totum.
Pcti cogitatio quõ fit ꝓpter q̃tuoꝝ cãs. s. vel ad cognoscendũ: cauendũ: delectandũ: ⁊ ꝓpetrandum. j. p. ti. ij. c. viij. §. iiij. e. p totũ. post mediũ. ibi. Cogitamꝰ peccati.

Peccatum oꝛiginale quid

est fm aug. ⁊ quid fm btũ Thomã. ⁊ q̃d est materialiter pctũ oꝛiginale ⁊ q̃re ⁊c. i. p. ti. viij. c. i. ante. §.
Pctũ oꝛiginale est vnũ in essentia: s. multiplex in effectu quõ inficit plures potẽtias aie ⁊ ꝓticipat equalꝰ ab omnibus ⁊c. ibidem. §. i. per totum.
Pcti oꝛiginalis pena q̃ est q̃tũ ad aiam. ibi. §. ij. p totum
Peccatũ oꝛiginale nõ tollit p baptismũ i nouo statũ: sed tõtũ in veteri aiũt p fidẽ pentũ. Et aliqua de circũcisione iudeoꝝ. ibidem. §. iij. per totum.
Status pueroꝝ descẽdẽtiũ ad limbũ q̃ nõ sũt purgati ab oꝛigiali: eoꝝ stat? describit cũ duplici libo. ibi. §. iiij. p to.
Beata virgo vtꝝ ꝓcepta fit in pctõ oꝛiginali desuper vide ibi. c. ij. ⁊. iij. per totum.

Peccatuz actuale dicitur

modo tale ex eo q̃ priuat aiam de inhabitatõe p gratiã ex qua aia viuit spũaliꝰ. ⁊ de ipsa quinq; sunt videnda. i. parte ti. ix. c. i. ante. §.
Opinio stoicoꝝ circa peccata que fiũt. ⁊ que ⁊ quanta sit grauitas peccati mortalis: q̃n circũstãtie aggrauãt peccata. Et ponit duplex opinio de circũstãtijs: quõ peccatũ vnũ est grauiꝰ altero. ibi. §. i. ⁊. ij. per totũ.
Nota. xvi. regulas vniuersales ad cognoscendũ peccata mortalia vel nõ. Ad q̃d tales regle valẽt. ibi. §. iij. p totũ
Peccati mortalis nocumẽtũ q̃d est: ⁊ bonũ naturę humane pot̃ dici tripliciter. quattuor fũt aie potẽtie. quõ peccatũ dicit maculã in aia: ⁊ quare ista macula manet in aia et transeunte actu peccati. ibidem. c. ij. per totum
Peccata mortalia enumerãt ꝓ ordine ⁊ q̃bus in figura fi-

gurabantur. ij. parte in prologo.
Pctã mortalia quõ sunt. vij. capita draconũ. q̃bus patur
Pctũ mortale cõmissiuz in die festo [ve dãnatõis. ibidẽ
mlto grauꝰ ẽ q̃ alio die. pbat. ij. p. ti. ix. c. vij. §. iii. post
Pctũ mortale cognoscit a veniali p quin. [pnci, ium,
q̃ regulas. iij. par. ti. xvij. c. xviij. per totum.
Peccati mortalis sũt tres differẽtie tanq̃ tres mortes: q̃ denotant p tres terminos. s. abire: stare: ⁊ sedere ⁊c. ij. par. ti. iij. c. v. circa medium. ante. §.
Peccata mortalia quõ assimilãt septem vijs difficillimis j. par. ti. v. c. iij. §. j. per totum.
Pctã capitalia assimilant septẽ demonibus. iij. p. ti, xviij c. v. §. iij. circa mediũ. ibi. Et primus demon.

Peccatũ veniale vnde dicitur.

Et aliquod pctũ pot̃ esse veniale tripliciter ⁊c. j. p te titu. x. c. j. ante. §.
Peccatum veniale cõmitti nõ potuit in statu innocentie vt cõmuniter ponit: ꝺ quibus fit intellegendũ: ⁊ impossibile est q̃ pctũ veniale fit in aliquo cum oꝛiginali solo absq; mortali: ⁊ quare. ibi. §. j. per totum.
Pctoꝝ ꝑmi motus q̃ sunt in sensualitate sunt venialia ⁊ quõ in hoie est triplex appetitus: quõ aliq̃n ꝓueniunt iudicũ rõnis ⁊c. ibidem. §. ij. per totum.
Peccatum veniale si efficit possit mortale q̃ veniale fieri pot̃ mortale tripliciter pot̃ intelligi: ⁊ actus peccati dupliciter ad aliquid disponit: ⁊ veniale nõ pot̃ fieri mortale: nisi per accidens ⁊c. ibidem. §. iij. per totum.
Peccati venialis effectus siue nocumentũ est multiplex: quõ peccatum veniale dimittit: ⁊ cõtritio requirit ad remissionẽ venialis: cõtritio potest accipi tripliciter: ⁊ quãdo nunc dimittit ⁊c. ibidem. §. iiij. per totum.
Peccata venialia dimittunt octo modis. versus,
Confiteor rundo conspergor contero: oro.
Signo: edo dono per hec venialia vono.
Et quõ plus p illos modos q̃ p alios. ibidẽ. §. v. p totũ.

Peccatũ cõtra naturã est

tertia species luxurie: ⁊ grauissimũ sup omnẽ luxuriam Et diuidit in quattuoꝝ. s. in mollicie: sodomiã: innaturalem ⁊ bestialem: q̃ pluribus modis ꝓtingere pst. ⁊ q̃d illorum altero grauius est. ij. p. ti. v. c. iiij. ante. §.
Occasio culpe abominate ꝓ naturam quõ interpretatur p illud nomen Jabin ⁊c. ⁊ post p multa exempla ⁊ auctoritates. ibidem. §. j. per totum.
Peccatoꝝ taliũ grauitas ⁊ abominatio maxima quõ cõprehẽdunt in quinq; que p ordinem enumerant: ⁊ quare vocat ꝓ naturam. ibidem. §. ij. per totum.
Septem notant q̃ aggrauant culpã illoꝝ. ibi. c. iij. in. c. v. vj. vij. ⁊. viij. Agit de incẽdio: stupro: raptu: ⁊ sacrilegio. Desup vide in litteris sibi aptaris.
Pctũ ꝓ naturam quõ vario modo oꝛiginat in mrimonio ⁊ q̃tum pctũ. iij. p. ti. j. c. xx. §. iij. per totum.
Pctũ ꝓ naturam faciens quã penã incurrit fm canones iij. par. ti. xvij. c. xxj. §. v. ibi. Tertius canon.

Peccata clamãtia in celuz

sunt homicidium: sodomia: ⁊ oppressio pauperꝝ. ij. par. ti. vij. c. iij. §. ij. infra principium.

Peccatũ in spiritũ sanctuz

describit vario modo. s. sub lra b. s. blasphemia, Et secunda parte ti. viij. c. vij. ⁊. viij. per totum.
Pcti status quõ ꝺ: mare ꝓpter inquietudines: ⁊ ꝓ profundũ: ⁊ bene ꝺ: pctũ in spũsanctũ: quõ hõ p timoꝝem ab illo se ꝺ auertere ⁊c. ibi. ti. viij. c. viij. §. j. p totum.
Pctã nostra varia quõ sunt mũdanda ad modũ purificatiõis iudeoꝝ: q: purgatio iudeoꝝ significat purgationẽ pctõꝝ nostroꝝ. j. p. ti. xiiij. c. v. §. viij. p totum.

Peccatuz nõ dimittit nisi restituat ablatũ. Est vna de re. iur. q̃ ⁊ declarat. i. p. ti. xx. c. vnico. sub. p. scz Peccatuz.
Peccati venia nõ dat nisi coꝛrecto. Est vna de re. iur. q̃ ⁊ declarat ibi sub. p. scz Peccati.
Pctũ ꝓlibꝫ quõ excecat mentẽ: ⁊ quõ hõ per pctũ fit similis bestijs: ⁊ quõ per pctũ fit seruꝰ diaboli: ⁊ est in ipsius ptãre. ij. p. in ꝓlogo. ante mediũ. ibi. Insup q: pctũ.
Pcti defensio est octauꝰ gradus supbie: ⁊ in q̃bus hoĩbus repitur magis ista defensio. ij. p. ti. iij. c. iij. §. xi. p totuz.
Peccati libertas est. xi. gradus superbie, ⁊ in quo cõsistit ibidem. §. xiiij. p totum.
Peccandi cõsuetudo est. xij. gradus supbie: ⁊ q̃re ⁊ quõ est ꝓiculosa. ibidem. §. xv. per totum.
Peccata dimissa quõ redeũt ꝓpter ingratitudinez ⁊ quõ dicunt redire ⁊c. ij. p. ti. iij. c. ix. §. iiij. per totum.
Pcti impedimẽta duo sunt q̃ hoiem retrahere pnt. ij. p. t. viij. c. viij. §. i. vltra mediũ. ibi. Et pte vo peccati.
Peccati duricia vel obstinatio quõ est multuz ꝓiculosa: ⁊ multa sunt inducẽtia ad cauendũ hanc duriciam. ij. p. ti. viij. c. ix. per totum.
Peccata siue vitia dñoꝝ siue principum describunt vario modo. iij. p. ti. iij. c. iiij. [illegible] totum.
Peccar religiosus grauius [illegible] codez gñe pcti mortalis vel venialis qd̃ [illegible] mittit q̃ laic? tripliciter rõne: ⁊ q̃re citꝰ? refurgit. ij. p. ti [illegible] vi. c. i. §. viij. circa fi. ibi. Et nota fm Tho.
Pctũ quõ diuidit in pctũ coꝛdis: oꝛis: ⁊ opis: ⁊ quõ inter se differũt. iij. p. ti. xvij. c. xvij. §. vi. p totum.
Pctã dimissa a deo nunq̃ redeũt p culpam sequentez: nec quoad penã. iij. p. ti. xxix. c. i. §. iij. p totum.
Peccatoꝝ resurgere non p[illegible] sine dei gratia, pbatur. iiij. p. ti. ix. c. v. §. ij. p totum.
Peccato q̃ nemo resistere pot̃ sine dei gratia, pbatur ad longum. ibidem. §. iij. p totum.
Peccatũ quõ timendũ sit ⁊ vitandũ ꝓpter septez mala q̃ peccatũ facit siue inducit. Et q̃ deo pctũ displicet ptz ex septem. iiij. p. ti. xiij. c. vi. §. i. p totum.
Pctũ quõ inducit hoi septẽ nocumenta: ideo timendum ibidem. §. ij. iij. [illegible] v. vi. vij. ⁊. viij. per totum.
Peccatoꝝ nostroꝝ deo reddemꝰ rõnem in nouissimo. iiij p. ti. xiij. c. ix. §. vi [illegible] totum.
Peccata mortalia ⁊ venialia quõ possunt purgari in pnti iij. pte ti. xiiij. c. x. §. ij. per totum.
Pctã siue vitia mulierũ describunt in genere fm ordinez alphabeti adaptara. iij. p. ti. i. c. xxv.
Peccata quomodo multiplicant p amoꝛez suiꝓprius. ij. p. ti. v. ca. xiij. §. iij. per totum.
Peccatoꝝ absolutio quõ requirit cõtritionem ⁊c. iij. parte ti. xiiij. c. xviij. per totum.
Peccatũ mortale cõmissum in die festo est multo grauius q̃ alꝰ ⁊c. ij. p. ti. ix. c. vij. §. [illegible] totum.
Peccatoꝝ assimilat mortuo ꝓpter tria: scz ꝓpter consimilem defectum: ꝓpter similem effectũ: ⁊ ꝓpter consimile aspectum. i. p. ti. v. c. i. §. xij. per totum.
Peccatoꝝ quõ assimilatur pincerne pharaonis: ⁊ q̃d desꝓ significant tres ꝓpagines. i. p. [illegible] v. c. ij. §. ix. post medium ibi. Cum aũt sic bene exercetur.
Peccatoꝝ decedens cũ peccato mortali: ostendit sex rõnis quõ ipm iustũ [illegible] ne damnatu[illegible]. p. ti. v. c. iij. §. ij. p totum.
Peccantib? est necessarius ⁊ vtilis timoꝛ dei: ⁊ quare. i. p. ti. vi. c. x. §. v. circa principium.
Peccatoꝝ vexatur ⁊ detrimentũ patit in bonis spũalibus q̃ [illegible] in triplici differẽtia. i. p. t. vij. c. iij. §. iij. in pncipio
Peccatoꝝ quõ vexat in aie separatione a coꝛpe ⁊ refrigeriũ habere nõ pot̃: sed magis angustias ⁊ hoc ex tripliciõ rõne. ibidem. §. iiij. per totum.
Peccatoꝝ ꝓpter mortale a deo quõ punit non solum in p senti: sed etiam in futuro. Et hec pena est aliquo mõ finita: ⁊ aliquo modo infinita. i. pte ti. ix. c. iij. ante. §.
Peccatoꝝ q̃tomagis expectat ad pniam ⁊ nõ reuertit tãto durius p[illegible]it: pbatur varijs auctoꝛitatibus. ibidẽ. c. iij. §. iiij. post medium. ibi. Quanto aũt peccatoꝝ.
Desfleat pctõ: q: offendẽs in vno factꝰ ẽ oim reꝰ. est vna de reg. iur. q̃ ⁊ declarat. i. p. ti. xx. c. vnico sub d. s. desfleat.
Pctõ: quõ hz in se tripliceꝝ defectũ quem nõ cõsideratꝰ ipse. ij. par. ti. v. c. xj. §. j. per totum.
Pctõzes quõ declinant hz oẽs cãus declinãdi. s. mtõ: gtõ dtõ ⁊c. ij. p. ti. ix. c. iiij. §. j. post me. ibi. Nota fm Alber.
Pctõ: quõ penã mereꝰ p pctõ mortali: ⁊ quõ deꝰ recipit ptritionẽ ⁊c. quõ ab illis absoluit ⁊c. iij. p. ti. xvij. c. xxj. §. iiij. post medium. ibi. Peccato: post q̃ est.
Pctõzes vtrũ hñt ꝓudentiã. iiij. p. ti. ij. c. j. §. iij. p totum
Pctõzes quõ habere pnt tres fructꝰ patiẽtie. s. p intellectus excecati illuminationẽ: p volũtatꝝ depꝛauate pmutationẽ: ⁊ p concupie refrenationẽ. iiij. p. ti. iij. c. vij. §. xviij.
Pctõzes quõ diligẽdi sunt ex charitate: ⁊ que in (in pn. ipsis odire debemus. iiij. par. ti. vj. c. iiij. circa medium, ante. §. ibi. Nõ peccatoꝝ sunt.
Pctõ: quõ oñdit esse fatuꝰ ex via: ex cura: ex mẽsa: ex domo sua: ex pugna: ex gl̃ia: ⁊ ex ope. iiij. p. ti. xiiij. c. vj. §.
Pctõ: quõ spoliat spũaliter septẽ bonis a (vj. p totum. diabolo: q̃ figurant p ornamẽta tẽpli. ibidẽ. §. vij. p totũ
Pecunia symõiace recepta, p ordine dato vl̃ p bñficio vl̃ p scriptura vl̃ p ingressu religionis: q̃d cũ ipa pecunia fieri dz. ij. p. ti. j. c. v. §. vij. p to. ⁊ aliqua. §. xx.
Pecunia pot̃ dari vl̃ recipi, p spũali re vl̃ circa spũalia ⁊ sine symonia q̃nq; modis. ij. p. ti. j. c. iiij. §. ij. mun? aũt a
Pecunia bñ vti: quõ b̃ est actꝰ liberalitã (manu etiã. §. j. tis: ⁊ duplex est vsus pecunie: q̃re pecũia cadit sub rõne vtilũ: ⁊ q̃ ptinet ab istã liberalitatẽ. iiij. p. t. v. c. xvij. §. j.
Pecunie liberalitatis. vide varia sub lra, l, s. (p totum, liberalitas. ⁊ ibi. c. xvij. per totum.
Et etiaz vide. s. sub lra d. s. de diuitibus ⁊c.
Pecunia licite pot̃ recipi a scholaribus, pbatur. ij. p. ti. j. c. v. §. xvij. post medium. ibi. Nota serto q̃.
Pecuniales redditus vtrũ licet hereditarie emere ad vitam ⁊c. ij. par. ti. j. c. viij. §. xv. ⁊. xvj. p totum.
Pecũias hñtes cõitatũ vt rdinariꝰ siue camerariꝰ: quõ ipi aliq̃n fraudẽ ꝑmittũt: ⁊ quõ ⁊ q̃n licite exigẽ pnt salariũ suũ. ij. p. ti. j. c. xvij. §. vij. vltra me. ibi. Sz q̃d ꝺ came
Pedagia q̃ hñt iponere ⁊ q̃ nõ nisi auctoꝛitate (rarijs. supioꝛis q̃ interdicunt: ⁊ vtrũ pedagiũ ꝓhibitũ recipiens fit excoicatꝰ. iij. [illegible] ti. xij. c. iiij. in pn. ⁊. §. j. aũ me. ibi.
Pedagia iniuste ⁊ sine causa imponẽtes (Et ca. ecclijs ⁊ recipiẽtes rapinã cõmittũt: ⁊ religiosi ⁊ ecclastici nõ tenent ad ipa, pbatur. ij. p. ti. j. c. xij. §. vj. p totum.
Pedag[illegible]un ⁊ theloneoꝝ vocabula describuntur. ibidem. c. xiij. §. vj. ⁊ vltra.
Pellifices siue pelliparij quõ aliquãdo male exercẽt ipoꝝ officium. iij. par. ti. vij. c. iiij. §. iiij. circa finem, ibi, Pelliparij quoq; satis.
Penitẽtie debẽt cẽ tres ꝓditiões vt q̃s in dei bonitate iustificet. j. p. ti. xiij. c. ij. §. vij. ifra medium. ibi. In pnia.
Penitẽtibus quõ vtilis est timoꝛ dei: ⁊ que bona ipsis adducit. j. p. ti. vj. c. x. §. v. circa pncipium.
Penitẽs q̃libet quõ se ꝑparare dz ante mortẽ: quõ facere debet ꝓfessionẽ: quõ satisfactionẽ: ⁊ q̃ sacerdos aliq̃n ab ipsis dz querere ⁊c. iij. p. ti. x. c. ij. p totum.
Penitẽtia quõ est sacrm: quõ est res ⁊ sacrm: ⁊ quõ est tũ res. iij. par. ti. xiiij. c. xvij. ante. §.
Penitentia [illegible]act? quõ reuisificat opa mortificata p pctũ: ponunt desup alique qõnes q̃ ⁊ declarãt: quõ q̃s resurgere debet p pniam a pctõ mortali. ibi. §. j. p totum.
Penitẽtia quõ diffinit fm. b. Bze. ⁊ Amb. ibidẽ. §. ij. p to.
Penitẽtie fructꝰ siue effectꝰ quis est: quõ pnia delet oẽm culpam actualẽ mortalẽ ⁊ venialem: ⁊ q̃n vnũ pctũ dimittitur sine alio ⁊c. ibi. §. iij. p totum.
Pnie impedimẽta q̃ sunt: q̃ ipedimẽta interioꝛa penitentie, Et desperationẽ ven[illegible] inducunt tria: ⁊ dant tria re-

Universidad de Deusto
Biblioteca

P ante E

media contra illa ꝛc.ibidē.§.iiij.ꝛ.v.per totum.
Penitētia quō dz habere tria genera partiū.ſ.ptis potē
tialis:eſſentialis:ꝛ integralis. ibidem.§.vi.per totum.
De pnie ptibus integralibus,ſ.ꝓtitiōe:ꝓfeſſione:ꝛ ſatiſ
factione.vide ſud.c.ꝛ.ꝛ.
Penitentiā ſiue ſatiſfactionē impoſitā poſt abſolutionez
debitā factā in peccato mortali.vtrū in toto vel in parte
tenet hō iterare.iij.p.ti.xiiij.c.xx.p to.ꝛ pcipue.§.ij.
Pniam imponēdo q̄liter ibi ſe habeat ꝓfeſſo:ne auctas
eccleſie vileſcat:ꝛ ne ptās clauiū ꝓtemnat p petō occul
to nō dz iponi pnia manifeſta.ꝛ pri dz iniūgere pniaz
q̄ facere abſolutionē.ibi.ti.xvij.c.xx.§.i.per totum.
Pniam vel ſatiſfactionem impoſitā in mortali factā in to
to vel in pte an teneat hō iterare.vtꝛ valet in foro eccle
ſie militātis.ꝛ quō p ꝓtitionē abſoluit q̄s a peccatis ꝛc,
iij.pte ti.xvij.c.xxi.§.iiij.per totum.
Pnie effectus miniſter eſt ſacerdos.quō eſt remiſſio pec
cati actualis ꝛc.iij.p.ti.xxij.c.ij.§.iij.circa finē ibi .Eſt
Pnia ſolēnis quō inducit irregu (ergo quarta opinio.
lariteē:ꝛ quare.ꝛ p quo crimine imponitur talis peni
tentia.iij.p.ti.xxviij.c.vi.§.i.per totum
Penitēs vtrum magis dz eſſe gratus q̄ innocēs.iiij.pte
ti.v.c.xij.infra medium ante.§.ibi.Si aūt queraſ.
Pnia quō nō ſolū eſt ſacrm:ſz etiā virtus.quō ipſa diffi
nitur.q virtus ſpecialis ſit.pbaſ.quō ita ptinet ad iuſti
ciā vindicatiuā ꝛc.iiij.p.ti.v.c.xiij.in pn.ꝛ.§.i.ij.ꝛ.iij.
Pnie vtutes ſiue vtilitates ſunt vtutū reſtitutio: (p to.
meritoꝝ reſtauratio:petōꝝ emūdatio.aie renouatio:tri
bulationū euitatio:bonoꝝ eccleſie ꝓticipatio:ꝛ pmioꝝ
Pnie excellentia quō nō ſolū (pparatio.ibi.§.iiij.p to.
patet ex multiplici fructu:ſed ꝛ principalr ex trib'.ſ. qz.
eſt in pncipali potētia:qz eſt nobis vniuerſalis:ꝛ quia
omnium virtutum prima ꝛc.ibidem.§.v.per totum.
Penitēs ꝛ q̄libet electus quō habeat moueri iter timorē
ꝛ ſpem.vt nec pſumat nec deſperet.ibidē.§.vi.per totū
Penitentiū nuptie q̄ ſunt:ꝛ q̄d ſignificant ſex hydrie in
iſtis nuptijs.iiij.p.ti.xv.c.xxxix.§.i.ꝛ.ij.p totum
Pro pnia ſiue ꝓfeſſione quō nihil debz exigi.ij ꝛ.ti.i.c.v.
§.xvi.circa mediū.ibi. Item nec pro pnia.
Pnia vtualis quō aſſimilat naui.q̄ exigūtur ad verā pe
nitentiā.ij.p.ti.ij.c.i.§.xxv.per totum.
Penitētis hois fortitudo quō puenit ex quattuor.ij. pte
ti.ix.c.xv.§.iij.circa mediū.ibi. Tertiū eſt fortitudo.
Pniam infructuoſam q̄n ꝓfitens facit de peccatis cōfeſ
ſis:ꝛ vtrū teneť iterare pniamvel ꝓfeſſionē.ij.p.ti.ix.c.
Penitētem vel cōfitentē q̄n nō intel (viij.§.iiij.p totū
ligit ꝓfeſſo:q̄d tū facere dz.iij.p.ti.xvij.c.xv totum.
Penitentiarij in curia romana quā auctratem abſoluendi
habent.iij.parte ti.xvij.c.xiiij.per totum.
Penitentiales canones q̄ ſunt.ꝛ ſunt numero.xlvi.ꝛ per
ordinē declarank.iij.p.ti.xvij.c.xxi.§.v.per totum.
Pena ſpūalis quō eſt infligēda p diſtinctionē.ſ.an impo
nitur a canone.an imponitur ab hoie.hoc declarak.i.p.
ti.iiij.c.xiiij.§.ij.poſt medium.ibi. Notādū q̄ in penis.
Penaꝝ benignior eſt interp̄tatio faciēda.Eſt vna de re,
iur.q̄ ꝛ declarak.i.p.ti.xx.c.vnico.ſub.i.ſcz.In penis.
Pena p crimine exteri cōmiſſo eſt determinata a iure.
quō illa ſubdiſtinguūtur.i.p.ti.iiij.c.xiiij.§.iiij.an me
Pena grauis infligit hoi nō ſolū p (diū.ibi.Et ſi pena
pter grauitatē culpe:ſed etiā ꝓpter alias cauſas.Et cir
ca quātitatē peccati quadruplex gradus eſt attenden
dus ꝛc.i.p.ti.xiiij.c.vi.§.iij poſt me.ibi.De penis q̄ ife
Pena quā mereť petō p petō mortali q̄ eſt (rebantur.
ꝛ quomodo de recipit ꝓtritionem ꝛc.ꝛ quō abſoluit a
peccatis ꝛc.iij.p.ti.xvij.c.xxi.§.iiij.per totum.
Pene quare ꝛ quomodo homini infligunt a deo ꝓpter
peccata.iij.p.ti.xxix.c.i.ante.§.
Penas infert deus homini i pnti vita q̄nq̄ de cauſis.ibi
Penā patiť quis a deo in pre (dem.§.i.per totum.
vita nō ſolū p culpa ſua:ſz etiā p aliena ex triplici rōne:
ꝛ qre ꝛ quō hō ſuſtinere dz iſta patiēter.ibi.§.ij.p totuz.
Petā dimiſſa a eo quō nunq̄ redeūt p culpā ſequentem
nec quoad penam.ibi.§.iij. per totum.
Pena nunq̄ inferť p culpa mētali tm in foro humano ſi
ue ſeculari ſiue eccleſtico. Et culpa exterior quō variať
quadruplr ibidem ꝛc.§.iiij.p totum.
Pena ſpūalis q̄ infligit hoi in foro eccleſtico ē q̄druplex
Pene corporales q̄ infligunt hoi in foro hu (ibi.§.v.p to.
mano ſunt multiplices.ibi.§.vj.p totum.
Pena ſube corporalis quō inferť hoi in foro eccleſtico ꝛ ſe
cularis:ꝛ qre ꝛ ꝓpter que ꝛc.ibi.§.vij. p totum.
Pene ꝛ culpe hois excuſationes ſunt.vij.Et poſtq̄ ſemel
punit'eſt nō dz amplr punire ꝛc.ibi.§.viij.p totum.
Penis multiplicib' quō viſitat de in pnti ꝛ in purgatorio
ꝛ petā pununť triplr:ꝛ quō punit ſciētes.ibi.c.ij. p to.
Penaꝝ ꝓſideratio q̄s mūdani ſuſtinēt p pctis adimplen
dis vl tpalib' quō eſt remedū nre patie.iiij.p.ti.iij.c.vij
Pene infernales deſcribunť ſupra ſub lra.l. (§.xiiij.p t.
ſ.inferius.ꝛ ſub lra.d.ſ. damnatorum.
Pene tres ſunt i mulieri inflicte e pte corpis.ij.p.ti.iij.c.
Percuſſio duplex pbibeť clerici eps nō dz (.§.ix.p to.
aliquē p ſe verberare:ſ p alū qn q̄s meruit:quō vario
mō dz corrigere ſubditos ꝛc.iij.p.ti.xiij.c.iij.§.ix.p to.
Percutiens clericū vl religioſum quō ꝛ qn incurrit cano
nem.iij.par.ti.xxiiij.c.j.per totum.
Perdere nō debemus timere bona tpalia ꝓpter ſeptē cō
ditiones terrenoꝝ.iiij.p.ti.xxiiij.c.ij.p totum.
Perfectionē quō attingere pōt aia:ꝛ de triplici termino
quē deber notare.j.p.ti.j.c.,.§.v.p totum
Perfectōis ſtatu quō deus vocat aliq̄s vt abraā Gen.xii,
ꝛ quō ſignificat ſtatū religionis ꝛ pfectōis.j.p.ti.v.c.ij.
Perfectionē trinam (§.vj.an me.ibi.Quantū ad ſcōm
quō deſiderat aia.j.p.ti.j.c.ij.§.j.circa fi.ibi.Trium eū
Perfectio vtualis ē via q̄ imediate itur ad ce (pfectionis
lū.in q̄ conſiſtit ipa pfectio q̄ ſunt ipſi effect ꝛ ſigna:ꝛ q̄s
eius ꝛc.j.p.ti.v.c.iiij.§.ij.ante me.ibi.Quarta via eſt.
Perfectōis ſtat eſt a xpo effectiue incl ar quō n ſtat
ſumik:q̄d dicik pfectū:quō eſt in varijs ſtatib ꝛc.iij.p.
Perfecti ꝛ religioſi ō q̄bus ſtare de in plogo.§.v.ꝛ.vj.
bent in iudicio ſiue ꝓtendere.iij.p.ti.vj.c.j.§.i.ante me
Perfectionis ſtatus in religione in quo (dium ꝛ poſt.
cōſiſtit.Eſt em triplex pfectio ad quā illaꝝ ordinat reli
gio:ſed ꝛ eius perfecta charitas dicik triplex.iij.par.ti.
xvj.c.j.per totum.ante.§.
Perfectōis ſtatū q̄n q̄s dicik habere quō aliq̄ ſunt in ſta
tu pfectōis:vt epi ꝛ religioſi:ꝛ qre plus epi q̄ religioſi
ꝛ ad pfectionē ptinet aliq̄d triplr ꝛc.ibi.§.j.p totum.
Perfectionē religionis nō minuit bñdo aliq̄d in cōi.ibi.
Perfectus quō religioſus fit p pfeſſionē q̄ (§.iij.p totū
in diuerſis religionib' diuerſimode exp̄mit.ibidē.§.iiij.
Perfectio hois in q̄ conſiſtit imi (circa me.ibi.Sit aūt q̄s
tand o.ſ.deū.iiij.p.ti.xj.c.ij.§.ij.an me.ibi. Ubi notādū
Perfectio quō ſumik duplr.ſ.quedā ꝓſonalis:ꝛ quedam
ſtatualis que eſt perfectio patrie ꝛ que vie:ꝛ que natura
lis:ꝛ quō religioſi ꝛ prelati debent eſſe perfecti: ꝛ quō p
fectio vario modo accip ibidem.ti.xij.c.iiij.§.xij.a
Perfectōis pauptas q̄ eſt ꝛ habe (cip. vſq̄ ad mediū
re aliqua in cōi vtꝝ diminuit pfectionē ꝛc.habeť deſir
per materia valde longa.ibi.ꝛ p oēs ſequentes.§.
Peregrini ꝛ viatores etiam negociatores ſi ſine lit
tia curatorum.pfecti ſunt nō poſſunt ab alijs abſoluti:ſed
ſi habeant licentiam poſſunt.iij.parte.ti.xvij.c.iiij.ante
medium ibi. Quartus caſus eſt.
Pericula ſiue futura mala quō q̄s iſta reſpicere dz.ſ.p.ti.
Pericula p̄cauere ꝛ eis obuiare quō (tij.c.vij.§.vj.p to.
ptinet ad tertiā ptem prudentie:ꝛ quō patimur in pre
ſenti vita picula iſta in quadruplici pugna ſpūali.iiij.p
te ti.ij.c.ij.§.v. per totum.

P ante E J et L

Pericula ſeptem ſunt in preſenti vita que ſemper timeri
debent.iiij.par.ti.xiiij.c.vi.per totum.
Periuri excludunt a iuramto:ꝛ ſic ēt excludunt a iudicio
ꝛc.ij.p.ti.x.c.iiij.§.ij.ante med.ibi. Secundi ſunt piuri.
Periuri grauitas oñdit ex q̄ttuor:ſcz q̄ ex eo deus inho
norat ꝛ oi lege vetat.ꝛ ꝓim damnificat:ꝛ q: faciens
multiplici pena caſtigat.ij.p.ti.x.c.vij.ante.§.
Periurū q̄d ē:qz iſte nō excuſat a mortali:ꝛ trib' mōis p
prie q̄s piuriū incurrit:vñ ꝛ mortalr peccat.ibidē.§.i.p to.
Periurū quō ꝓhibeť oi lege.ſ.intrinſeca moyſaica:euā
gelica:canonica:ꝛ politica.ibidē.§.ij.p totum.
Propter piuriū q̄re ꝛ quō ꝓprius damnificat:ꝛ nō excu
ſatur a mortali.Et quid de exigente iuramentū vtrū pec
cet ꝛc.ibidem.§.iij.per totum.
Periurū quō ꝛ qualr multiplr punik:quō ſcz in foro ec
cleſie:ꝛ quō in foro ciuili.ibidem.§.iiij.p totum.
Perſurus quā penam incurrit p̄m canones.iij.p.ti.xvij.
c.xxi.§.v.ibi.Quintuſ decimus.
Permutatōes bñficiorꝝ ꝛ p̄bendarū deſcribunť.s.ſub lra
b.ſcz.Beneficia.ꝛ.iij.p.ti.xv.c.iij.in pn.ꝛ.§.i.p totum.
Perſecutores quō ſūt ſimili mali oparij in vinea dñi.ſ.i ec
cleſia:ꝛ q̄ ꝛ quō eccla d paſſa ē decē magnas p̄ſecutio
nes:ꝛ a q̄b' ꝛc.i.p ti.v.c.ij.§.viij.cir.me.ibi.Scōi neqter
Perſecutionē patiētes ꝓpter iuſticiā q̄ ꝛ quō dicunť bri:
quō ipſorū eſt regnū celorum.Et in quo cōſiſtit illa beati
tudo.iiij.p.ti.vij.c.vi.§.viij.p totum.
Perſeuerātia q̄d ē:ꝛ circa q̄ cōſiſtit.iiij.p.ti.iij.c.viij.an.§.
Perſeuerātie ſunt duo extrema:ſcz mollicies ꝛ pertinacia
ibidem.§.i.per totum.
Perſeuerātie ſunt q̄ttuor eſſentius.hz em ſola optata im
petrare:inſueta in natura mutare:acq̄ſita ꝓſeruare:vir
tutes oēs in bono ꝓfirmare.ibi.§.ij.per totum.
Perſeuerantia in auxilio dei ꝛc,quō ō: triplr,iiij.p.ti.ix.
c.v.§.vi.infra p̄ncipium.
Perſeuerātia in bono quō eſt via q̄ imediate itur ad celū
i.p.ti.v.c.iiij.§.ij.po medium.ibi.Quinta via.
Perſeuerātie laus in quo cōſiſtit.ij.p.ti.v.c.xij.§.iiij.ifra
pnc ium.ibi. o cuius declaratione.
Perſoue eclaſtice dicāt:q̄ gaudēt duplici p̄uilegio cle
ricoꝝ q̄ ve eccla e pſone:ꝛ q̄ ſub dubio.iij.p.t.xxiij.
Perſonis eclaſticis an violētas inijciētes (c.v.p to.
excōiceti ſunt maiori ſnia.iij.p.ti.xxiiij.c.i.per totum.
Perſonas eccleſiaſticas ꝓpellēres ꝛ eoꝝ bona excōicari ſūt
maiori ſnia.ibi.c.xxi.xxij.xxiij.xxiiij.xxv.ꝛ.xxvi.p totum
Perſonaꝝ acceptio in iudicio:quō ipa,pbibeť:ꝛ etiā ipa,p
hibeť ex ſcriptura cum exēplo.ij.p.ti.i.c.xix.§.ij.ꝛ.c.xx.
Perſonalis vnitas pbať ex ſcriptura:ꝛ quō hō neceſſaria
eſt ad petōis redēptōes.i.p.ti.vi.c.ij.§.v.ꝛ.vi.p totum
Participatoria manus quō deſcribik:ꝛ q̄d ſignificāt eius
q̄nq̄ digiti ſiue modi.ij.p.ti.ij i.§.viij.p totum.
Participatio q̄bus modis fit in rapinis:furtis:ꝛc.ij.p.ti.
i.c.xij.xiij.xiiij.ꝛ.xv.Videmulta plura.j.ſub littera.r.ſci
licet.Rapina.
Participare quis pōt q̄dripliciter cū excōmunicatis ꝛc.
iij.parte ti.xxv.c.i.in pn.ꝛ.§.i.p tot n.
Participantes cum iudeis circa caſus ꝓhibitos :quomō
ſunt puniendi.ij.p.ti.xij.c.iij iij.p totum.
Participatōes re ſiue cooperatione:quō quis teneť ad re
ſtitutionem.ij.p.ti.i.c.ix.per totum
Pertinacia eſt filia vane glorie:que opponik virtuti pſeue
rantie p̄m exceſſum:in quo cōſiſtit p̄tinacia:q̄s dz pertī
na ꝛc.ij.p.ti.iiij.c.vi.ante.§.
De ptinacib' ponik themа ex p̄s.quō ptinaꝝ compať aſpi
di pr tria:quō aliq̄ magni ptinaces fuerūt:ꝛ quō ſan
cti vitauere debēt ſe a ptinacia.ibi.§.i.ij.ꝛ.iij.p totuz.
Pertinaꝝ quō ꝓtemnit p̄lati fulminātis ſniam excōicatio
nis:quō aſſimilat veneno.ibi.§.iiij.p totum.
Pertinaꝝ q̄s dz.vñ dz ptinaꝝ.ꝛ vnde naſcik hoc vitiū.iiij.
p.ti.iij.c.viij.§.i,circa medū,ibi, Pertinaꝝ aūt dicitur,
Peſtis nulla maior q̄ familiaris inimicus:ꝛ quare:ꝛ qō
quedā de ſud .ij.p.ti.j.c.xxij.§.j.p totum.
Petitiōes quō formare debem ad deū ꝛc.deſup vide va
ria.ſ.ſub lra o.ſ.oratio.ꝛ.iiij.p.ti.v.c.viij.§.iij.p totum.
Peti quō dz ſcia a deo:deſup dak mod forma ꝛc.iij.p.ti.
Petrus aplſ quō p̄ceſſit alios aplos in ſeptē (v.c.j.p to.
ptātibus.iij.parte.ti.xxij.ca,iiij.§.j.ꝛ poſt medium. ibi,
Septima ꝛ vltima.

Pictores nō ſecūdū quātitatē laboris:ſ p̄m induſtriā exigere pñt ſalariū:ꝛ quō ꝛ in q̄bus frequēter fraudē cōmittūt in ſuis opibus ꝛc,iij p.ti.viij.c.iiij.§.xj.circa me.ibi. Pictores nō ſolum.

Pythagorica p̄cepta q̄ ſunt:ꝛ quō ſunt fugiēda,iiij.par,
ti.v.c.xx.§.ix.per totum.
Pietas quō diffinik a Tullio:vt deſcribik triplr.ſ.ꝓprie p
cultu ꝛ honore ꝛc.ꝛquō vnuſq̄ſq̄ ad eā teneť.iiij.p.ti.v.
Pietas quō req̄rit honorē parentuz:ꝛ iſte (c.ix.ante.§.
honor triplr intelligik.ſ.eis reuerentiā exhibēdo:obediē
tiā faciēdo:ꝛ i neceſſitatib' ſubueniēdo.ibi.§.j.ꝛ.ij.p t.
Pietaſ bonū quō hz tres dignitates ſiue excellētias.ſ.q̄ p
tum ad ſuā regulā:q̄tū ad ſuā differentiā:ꝛ q̄tum ad ef
ficaciam ſiue vtilitatē.iiij.p.ti.xv.c.j.ante.§.
Pietaſ donū quō habet in vna quinq̄ actus.ſ.vnū p̄nci
palem:ꝛ alios quattuor ſcōarios.ibi.§.j.p totum.
Pietas quō remanet in patria:q̄ vtilitas ipſius pietatis:
quō ad oia valet ꝛc.ibi.§.ij.per totum.
Pignora vtruz licet emere a manifeſtis vſurarijs.ij.p.ti.
j.c.viij.§.xvij.per totum.
Pignus ſi aliquis accepit vnde habuit emolumentū tem
porale:ſi hoc egit cōtra voluntatez pignorantis furtum
cōmiſit:quid ꝓprie eſt pignr:creditor teneť omnes fru
ctus pignoris reddere p̄ceptos deductis expenſis in bo
na fide ꝛc.ibi.c.xv.§.iij.per totum.
Pigritia dicik filia accidie cui aſſimilat:ꝛ in ſcriptura pi
gritia frequēter ſumik p accidia ꝛ negligētia ſup omiſ
ſione bonoꝝ operꝝ.ij.p.ti.ix.c.xiij.ante.§.
Pigritia iſta ſiue tarditas ad bonū eſt mala ꝛ piculoſa in
trib'.ſ.in exhibēdo ſe ad ꝓuerſionē:in faciēdo ꝓfeſſionē
in ꝓſequēdo opationē.ibi.an.§.ꝛ.§.j.ꝛ.ij.p to.etiā.§.vj
Pigritia in quo differt a negligentia:quis dicik piger ꝛc.
ij.par.ti.ix.c.iij.§.j.per totum.
De pigritia vide.s.ſub fa n.ſ.negligentia ꝛc.
Pigritia ſiue ſegnicies quō eſt ſpes timoris naturalr:ꝛ i
in q̄ conſiſtit ꝛc.iiij.p.ti.xiij.c.iiij.§.ij.vltra me.ibi. De ſe
phiſica ſcia.i.naturalis ſcia:q̄d tractat:quō (gnicia q̄.
ſubdu ꝛc.j.p.ti.j.c.iij.§.j.circa medium.
Phia vera in tribus conſiſtit.ſ.in religione moꝝb'ꝛ doctri
na:ꝛ vario modo ſubdiuidik:ꝛ q̄ p̄ncipalr iſpam ample
rati ſunt:ꝛ quō piculoſum eſt nimiū inſiſtere in doctri
nis gentiliū.iiij.p.ti.xj.c.iiij.§.j.ij.iij.ꝛ.iiij.p totum.
Phozum errores cōtra fidem vario modo deſcribunť in
quibus ipſi errabant ꝛc.ibi.c.v.p totum.
Pincerna pharaonis q̄s figurat:ꝛ q̄d ſignificāt tres pra
gines.j.p.ti.v.c.ij.§.ix.ibi.Cū aūt ſic bñ.poſt mediū

Placere alteri poteſt fieri quadruplr:q̄n iſtud fit bono mō ꝛc.q̄n nō ꝛc.ij.p.t.x.c.ij §.j.poſt p̄n.ibi. Quantum ad p̄mum ſciendum.

Planete ſunt ſeptē quoꝝ quiliber hz ſuū celum p q̄d facit
curſum ſuū:ꝛ quō vario mō habēt influētias ſup corpa
humana ꝛc.ij.p.ti.xij.c.x.§.ij.per totum.
Planete quō circūdant ſole:ꝛ q̄d iſta ſignificāt:ꝛ ponūť
xij.ſigna zodiaci:ꝛ quō xpo tranſiuit p iſta ſigna opan
do noſtrā ſalutē ſemp in medio.iij.p.ti.xxxj.c.ij.§.iiij.p
Platea ciutate eſt triplex.eſt em platea nobiliū (torū.
ꝛ campſoꝝ:eſt platea artificiū ꝛ mercatoꝝ:ꝛ platea ludē
tium ꝛ templorum:ꝛ quō in oibus iſtis fit vſura ꝛ dolus
ij.par.ti.j.c.vj.§.ij.pe totum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Poetarum scias sine eorum

doctrinas: vtrū licet studere vel ipsis vti. ⁊ quō ⁊ quādo ⁊ qñ nō ⁊c. ij. p. ti. iij. c. vij. §. vij. per totum.

Politia siue ciuitas ars describit: ⁊ ondit oēm hominem naturaliter esse politicū ⁊ ciuilē. ⁊ ꝓ oīs homo naturaliter ē politic⁹ ⁊ ciuilis dupliter ondit. q̄ sunt ad ista necessaria iij. p. ti. ij. c. vi. §. ij. vide etiā. c. iij.

Politialis vnitas quomodo necessaria est ad multitudinis directionē. i. p. ti. vi. c. ij. §. v. añ mediū. ibi. De tertia

Pollutio nocturna vtq; fit pctūm, tripliter de ea loq possum⁹ aut ꝑm seipam: aut ꝑm causam: aut ex seqlaz. Et pōt eē tripleꝛ cā hui⁹ pollutiōis. ij. p. ti. vi. c. v. per totum.

Pollutio extrauas debitū siue extraordiarie est peccatum mortale. iij. pte. ti. i. c. xx. §. vi. per totum.

Pollutio nocturna quō ⁊ qñ impedit celebrationē vel cōiones. pollutio potest accidere vni ex quadruplici causa qñ tūc impedit. q̄ exprimit ⁊c. ij. p. ti. xiij. c. vi. §. x. p totum.

Pollutio in somnis qre in se nō est pctūm. i. p. ti. iij. c. viij. §. iij. infra medium. ibi. Tertio causatur.

Pōderib⁹ ⁊ mēsuris quō aliq̄n fit fraus. q̄ pena defraudantiū: ⁊ quō ⁊ qñ tales tenēntur ad restitutōez. ij. p. ti. i.

Popul⁹ sine disciplina ⁊ plebs sine (c. xviij. §. vi. p totū. lege. sunt due abusiōes inter. xij. abusiōes diuersoz. i. p te ti. v. c. ij. §. viij. añ mediū. ibi. Undecima abusio

Populare bellū ꝗ piculosuz ē. ij. p. ti. vij. c. vij. §. iij. p to.

Popul⁹ q̄d est ꝑm Tullū. ⁊ cōdē leges ⁊ iudicialia p̄ceptaria mō describūtur. i. parte ti. xiij. c. vi. §. iij. Ut de etiam. j. sub. p. scz preceptis iudicialibus.

Portio legitima in testamētis est tripleꝛ. ⁊ quō ꝯz diuidi inter heredes ⁊c. iij. parte ti. x. c. iij. §. ij. per totum.

Portio canonica describit. j. sub lra. s. scz Sepultura.

Porticus q̄ntupleꝛ de q̄b⁹ Jobis. v. in q̄b⁹ iacebat multitudo languētū q̄ spūaliter exponūtur. ⁊ q̄ spūaliter in istis porticis iacēt infirmi. i. p. ti. ij. c. iij. §. ij. iiij. iiij. v. ⁊. vi. p to.

Porte picilin sex describūtur ⁊ q̄d spūaliter significant. i. parte ti. ij. c. iij. §. vij. per totum.

Possessor malefidei vlo tpe nō pscribit. Est vna de reg. iur. q̄ ⁊ declarat. i. p. ti. xx. c. vnico. sub. p. s. Possessor.

Sine possessione pscriptio nō pcedit. Est vna de reg. iur. que ⁊ declarat ibi sub. P. scz Sine possessione.

Pro possessore habet q̄ dolo desijt possidere. Est vna de reg. iur. q̄ ⁊ declarat ibi. sub. p. scz pro Possessore.

Possessionis vsus quō describit. q̄ ⁊ vlteri⁹ declarat. iij. p. ti. iij. c. iij. §. ij. per totum.

Possessio ciuitatis describit pulchre. ij. p. ti. i. c. xxij. §. vij.

Possessiōes ordinā fratrū p̄dicatoꝛ dicri (⁊ [illegible] p totū dunt. vtq. s. licet hēre ⁊c. iij. p. ti. xvi. c. i. §. xij. ⁊. xiij. p to. Circa possessiōes ⁊ vsus reꝛ ⁊ cōcatione ad inuicem: quō lex antiqua circa illa varia statuit. i. p. ti. xiiij. c. vi. §

Postulatio platoꝛ describit (iij. ante me. ibi. Circa res. vario modo sub lra. e. scz electio. ⁊. iij. p. ti. xix. c. iij. p to.

Potētie aie describūtur sub lra. a. scz Anima.

Potētie aiales cū naturales sint ꝑm aug. sunt bona media q̄bus bñ ⁊ male vti possum⁹. ⁊ he sut tres ꝓncipales q̄ vario mō declarāt. i. p. ti. vij. c. iij. §. ij. añ. me. ibi. Potētias sacralis ē tripleꝛ. s. auctratis: excel (tentie aiales. lētie: ⁊ ministrat⁹. quō de⁹ sibi aliq̄ tuauit. quō alijs ꝯ diuersis potestatē dedit ⁊c. iij. p. ti. xiiij. c. xiij. §. v. p totuz.

Potātis abusus quō fit p prauā adeptionē: p prauaz eius executiōez: ⁊ p prauā intētionē. ij. p. ti. xxij. c. ij. §. i. p to.

Ptās pape describit. s. sub lra. p. scz pape.

Ptās septupleꝛ data fuit apl'is a xpo scz baptisandi. predicādi. soluendi. ⁊ confirmādi ⁊c. iij. pte ti. xxij. c. iiij. §. i vsqz medium quasi.

De ptāte siue dñio vide. s. sub lra. d. sc dñio.

Potestas qua quis alijs pest donū est nō parum a dño cōcessum q̄d. pbat. quō in hoc habet quādā similitudinez cū deo ⁊ quō hec ptās siue d⁹ uz sepe per peccata tollit probatur. i. p. ti. vij. c. iij. §. i. circa fi. ibi. Ptās quoq;.

Potestas pape describitur. s.

Practica vnde dicit in quibus

scientijs diuidit ⁊c. i. p ti. i. c. iij. §. ij. per totum.

Prebende canonia et beneficia

describunt vario mō. s, sub lra, b. s, bificium, et, iij, per ti, xv. c. iij. per totum.

Prebēdati in duab⁹ ecclesijs in qua tenent dicere horas canonicas. iij. p ti. xiij. c. iiij. §. ij. ibi. Prebēdari⁹ autem.

Precepta moralia legis veteris

i cōi describunt. ⁊ vtrū cadūt sub p̄cepto ⁊c. i. p. ti.

Precepta moralia sunt de actib⁹ vir (xiij. ca. iij. ante. §. tutū: scz act⁹ hūan⁹ nō pōt esse vtuosus: nisi fiat cū debito mō. modus vtuū. ꝓsistit in trib⁹ ⁊c. ibi. §. i. p to.

Precepta moralia quō sūt ꝯ his q̄ ptinēt ad bonos mores q̄. s. queniūt rōi: pūt tū diuersimode diuidi ibi. §. ij. p to.

Preceptoꝛ obseruatio erit cū dilectiōe et seruās q̄cunq; preceptoꝛ nō exūs in charita⁹ dānat ⁊c.

Act⁹ charitat̄ pt dupliter accipi qre ista p̄cepta optz semp custodiri. quō in ipis fieri ꝯz dispēsatio. ibi. §. iij. p to.

Preceptoꝛ moralū fundamentum ⁊ principū charitas est. et mtm aliq̄d cadit sub p̄cepto incptū hēt rōnem debiti: ⁊ illud debitū est dupleꝛ ⁊c. ibi. §. iiij. p totum.

Decalog⁹ q̄ ptinet decē p̄cepta ostēdit ex scripta. quō ista p̄cepta sūt fuāda. ⁊ de pctō trāgressiōis. ⁊ qre nō plura vel paucioza p̄cepta fuerūt data ⁊c. ibi. §. v. p totum.

Precepta moralia quō ipsa addita sunt in decalogo: ⁊ q̄ sunt: ⁊ de quib⁹ tractāt. q̄ p oīa fundant et probantur ex scriptura ibidem. §. vi. per totum.

Precepta decalogi describunt.

quoꝛ tria ptinēt ad dei dilectionē. primū est. Nō habebis deos alienos coꝫ me. desup pōnt thema: ⁊ declaratur. i. par. ti. xiiij. ca. iiij. ante. §.

Preceptū primū antiq̄ pagani trāsgrediebātur. faciendo deos alienos. sta nūc mali fideles eos imitantes sūt

Quattuoꝛ sunt rōnes q̄b⁹ (colunt ⁊c. ibi. §. i. per totum. exclusō cultu falsoꝛ deoꝛ debem⁹ verū deū colere. q̄ declarantur ⁊ probātur ibidem. §. ij. per totum.

Preceptū secundū erat. Non assumes nomen dei tui in vanū. quō pctōres ꝓtra ꝯ preceptū faciūt: ⁊ quō nomē dei sumit ad q̄ttuoꝛ. s. ad sctificationē. cōfessionē auxilij implorationem: ⁊ ad dicri sui ꝓfirmationē. ibi. §. iij. p totū

Preceptū tertiū erat. Memēto vt diē sabbati sāctifices preceptū erat filijs israel sabbatū custodire ꝓpter quattuoꝛ rōnes. ⁊ opus q̄d fieri debet in festo vt sanctificet est quadrupleꝛ ibidē. §. iii. per totum

Preceptū quartū erat. Honoꝛa parētes. qre ponitur preceptū ꝯ honoꝛe parētū. ⁊ debitū filij ad ꝑes ē adeo manifestū q̄ nlla pt r̄giuersatōe negari. ⁊ qre ibi. §. v. p to.

Paternitas venerāda est q̄drupleꝛ. s. carnal⁹ ꝓfidētalis: tpalis: ⁊ sacralis. ⁊ q̄ filijs istis parētib⁹ facere debēt. ibi

Parētes quō debēt a filijs honoꝛari. Iste (§. vi. p totū. honoꝛ est quadrupleꝛ. [illegible] obedientie: reuerētie: benef[illegible] tie: ⁊ tolerātie. ibidē. §. vij. per totum.

Premiū illoꝛ vario mō describit. ⁊ q̄ seruāt istud quartū preceptū. ibidem. §. viij. per totum.

Preceptū q̄ntū erat. Non occides: quō ⁊ de q̄bus occisio intelligit. Et tripleꝛ erroꝛ desup describit: ⁊ homicidium ꝓpetratur quattuoꝛ modis. ibi. §. ix. p totum.

Preceptū sextuz erat. Nō mechaberis: q̄ pctā in ludunt sub mechia: q̄drupliter fit q̄s maculat⁹ p luxuriā faciēs ꝯ ꝯ p̄ceptū. Sunt aūt diuerse spēs luxurie: ⁊ vir q̄ adulterat tria mala facit: ⁊ sili⁹ mulier. ibi. §. x.

Preceptū septimū erat. Nō furū facies: q̄d itelligit furti noie: ⁊ quattuoꝛ modis fit ꝯ hoc p̄ceptuz: ⁊ ad hoc va-

ria subdunt ibidem. §. xi. p totum.

Preceptū octauū erat. Non loq̄ris ꝯ frēm tuū falsuz testimoniū: mēdaciū ē vitanduz ꝓpter tria: ⁊ q̄drupliter fit ꝯ ꝯ p̄ceptū. Nō loq̄ris falsuz testimoniū. ibi. §. xij. p totū.

Preceptū nonū erat. Nō ꝓcupisces rē primi tui. ꝓpt q̄tuoꝛ res ꝯz q̄s abstinere ab ista concupia ⁊ tripliter talis ꝓcupia rerū est pctūm mortale. ibi. §. xiij. per totum.

Preceptū decimū erat. Nō desiderabis vxoꝛē primi tui. duo in ꝯ p̄cepto itelligunt: q̄d itelligit p domū: ⁊ q̄d per vxoꝛē: ⁊ hui⁹ ꝓcupie est multiplex gradus. ibi. §. xiiij. p to.

Precepta oia ꝯ ꝯ implere non pōt sine gratia dei. ondit ⁊ probatur. iij. p. ti. ix. c. v. ante. §.

Precepta cerimonialia legis

moysi oīno cessant in nouo testō: ⁊ huari nō debēt: scz solū ꝯtū ad moralē exponez. Et quō p̄cepta cerimonialia determinat moralia ⁊c. i. p. ti. xiiij. c. v. ante. §.

Precepta ipsa cerimōialia ꝑm illō Osee. viij. c. scribā eis quō sūt multiplicata: ⁊ illa p̄cepta cerimōialia diuidunt i Sacrificia veteris legis qre (iiij. gñia. ibidez. §. i. p totū. sunt institutā. Et q̄d significāt: ⁊ assignat tripleꝛ rō illoꝛ qre talia animalia vel [illegible] offerebantur: ⁊ genus sacrificiorum est tripleꝛ. ibi. §. ij. p totum.

Preceptoꝛ cerimonialium secda ps q̄ ꝯz sacrificia q̄ ptinebant ad templū ⁊ vasa eius. Et ē tripleꝛ templū. s. materiale: spūale: ⁊ supernaturale q̄bus significant: ⁊ quō distinguebāt templū ⁊c. ibi. §. ij. p totum.

Preceptoꝛ cerimonialiū tertiū gen⁹ ꝓsistebat in cibis in vestib⁹: ⁊ q̄busdā alijs, ꝓhibitis: hui⁹ obseruantie in cibis ⁊ vestib⁹ tripleꝛ rō pōt assignari: ⁊ a iudeis iudeis, ꝓhibita q̄d nobis spūaliter significant ⁊c. ibi. §. iiij. p totum.

Preceptoꝛ moralium q̄rtuz gen⁹ erat sacꝛoꝛ que tm̄ erāt signa sacrarū rerum: q̄ dicunt ista sacra: ⁊ q̄dam sacramēta ptinebant ad totū ppl'm: ⁊ q̄dam ad ministros: quē spūaliter exponūtur. ibidem. §. v. p totum.

In. vi. §. hr̄ ꝯ circūcisi [illegible] ꝯ ipavide. s. sb lra. c. s. circūcisio

In septio. §. hr̄ de agno paschali: ⁊ sua comestione, de ipa vide. s. sub littera [illegible], scz Agnus.

In octauo. §. agit de purificatōe iudeoꝛ que nobis spūaliter mo[illegible]lizat. de [illegible]sa vide infra sub purificatione.

In. ix. §. agit de ꝓsecratione sacerdotū ⁊c. ⁊ q̄d nobis spūaliter significant⁹ desup vide. j. sub. s. scz Sacerdotum: q̄ oia pertinebant ad p̄cepta cerimonialia.

Precepta iudicialia legis

moysi vbi originaliter hntur: in tribus differūt iudicialia a cerimonialib⁹. i. p. ti. xiiij. c. vi. ante. §.

Preceptoꝛ hoꝛ moralium fit quadupleꝛ distinctio ꝑm distinctiōem ordinatiōis humane: ⁊ quō ecclesia aliqua de istis p̄ceptis sumpsit: ⁊ q̄ ibidem. §. i. p totum.

Judicialia p̄cepta legis moysaice describunt q̄ ptinēt ad ꝓncipes: ⁊ quō circa bonā ordinatōz ꝓncipū duo est antē dēda: ⁊ quō aliq̄ ex dīna ordinatōe sūpsērūt ꝓncipatū: ⁊ quōsē reges ⁊ principes habere debēt. ibi. §. ij. per totū.

Precepta iudicialia describunt q̄tū a popl'ares ꝯz Tullū. Ad rōnem ppl'i ptinet cōicatio ad iuice q̄ est dupleꝛ quō lex statuit possessiones: ⁊ quō lex statuit iubuentōez ⁊ vario genera p[illegible]narū. ibidem. §. iij. p totum.

Precepta iudicialia describunt q̄ resdicūt exneos: cū extraneis pt eē ꝓuersatio dupleꝛ: ⁊ tripl'r offerebat iudeis occasio vt cū exneis pacifice cōicarēt ⁊c. ibi. §. iiij. p totū

Precepta iudicialia describunt q̄tum ad domesticos vt filios vxoꝛē ⁊ seruos: quō bñ sunt regēdi: ⁊ quō in domestica cōione sunt tres combinatōes. ibi. §. v. per totum.

Precepta ecclesie describūtur

quādo obligant ad mortale: ⁊ aliq̄ vniuersalia sunt q̄ extendunt ad oēs fideles: ⁊ aliq̄ ad certos status ꝓsonarū: ⁊ sunt numero, xij. p̄ma p. ti, xvij, c, vnico, §. ij. p totū.

Precepta ⁊ mandata dei ⁊ ecclesie vel p̄latoꝛ quō intelliguntur ⁊c. de ꝓ vide. s. sub, m, scz Mandata. ⁊. ij. p. ti. iij. c. ij. §. ij. ⁊. iij. per totum.

Precepta negatiua ⁊ affirmatiua quō inter se differunt: ⁊ quomodo ⁊ qñ hoies obligantur ad e[illegible] ij. par. ti. ix. c. vi. post medium. ante. §.

Preceptū q̄ dat p̄latus in visitatiōibus monasterioꝛ vel al's ꝓ sibi dicat ꝓ si q̄s sciuerit aliq̄ ad corrigēdū ⁊c. quō istud p̄ceptū sit intelligendū siue seruandū ⁊c. ij. p. ti. ix. c. vi. §. iiij. ante mediū ibi. Item qñ prelatus.

Precepti snia quō ꝓsistit in maioꝛitate: obediētia: ⁊ necessitate p̄cepti. iij. p. ti. ix. c. xij. añ mediū. ibi. Snia p̄cepti.

Precepta q̄ ponunt a beato Aug. in regula: quō intelliguntur. iij. p. ti. xvi. c. i. §. v. circa medium.

Precepta q̄ ponunt in regula b. Bñdicti quō intelliguntur iij. p. ti. xvi. c. i. §. vij. per totum.

Preceptis platoꝛ quō ⁊ qñ q̄s non teneꝫ obedire. ibi. §. ix. ꝓncipaliter vltra mediū. ibi. Secūdo modo.

Preceptoꝛ positiuoꝛ quam ptātem ⁊ iurisdictiōem habet papa. iij. p. ti. xxij. c. iij. §. ij. p totum.

Precepta dei homo non pōt implere sine ipsius gratia. ꝯ probatur. iiij. parte ti. ix. c. v.

Precepta pythagoꝛica que sunt: ⁊ quō sunt fugienda. iiij parte ti. v. c. xx. §. ix. p totum.

Precepto ecclesie vtrū satisfaciat q̄ semel cōicat in anno ⁊c. ij. p. ti. ix. c. ix. ante. §. qñ per totum.

Preceptū ⁊ ꝓsilii quō differūt a seipsis ⁊c. i. p. ti. xv. c. vnico.

Preceptū quō sit audire missam in die fe (co. §. vij. p to. sto. Et circa istā materiā ponūt q̄dā qōes ⁊ dubia: ⁊ q̄ excusant ab isto p̄cepto. ij. p. ti. ix. c. x. §. i. ⁊. ij. per totum.

Precipitatio ponit p scda filia luxurie: quō ex eadē ⁊ ex alijs pctis, pcedit: in q̄ ꝓsistit: q̄d ptinet ad p̄cipitatiōem ⁊ ipa describit ⁊ declarat p vbum ps. ij. p. ti. v. c. x. añ. §.

Precipitatio in vbo cordis in q̄ cōsistit: quō ꝯ eandem delinquit: ⁊ quō ꝯz ad similitudinez in reb⁹ corporalibus q̄ssimilitudinarie. ⁊c. ibi. §. i. p totum.

Precipitatō i vbo oris p̄cipue i trib⁹ ꝯz caueri. s. i. pferēdis sentētijs: i dubijs decidēdis: ⁊ i secreꝫ edicēdis. ibi. §. ij.

Precipitatio quō fit in ope: ⁊ quō sit domanda si (p to. ue considerāda. ibi. §. iij. p totum.

Predicationis negligētia

ꝓ pctūm sit, pbat: q̄ negligentia tripl'r cōmittit: scz p̄dicationi nō intendendo p̄dicatiōem nō audiendo ⁊ p̄dicatō nē non retinendo vel nō faciendo. ij. p. ti. ix. c. xi. añ. §.

Predicatiōis negligētia quō ꝓmittit circa illū q̄ assistit p̄dicatōi: ⁊ mēs exuagat: ⁊ circa alias [illegible]itates mūdi'l'curiosa q̄rendo. Et pl⁹ pdest p̄dicatō q̄ sūptio corpis xpi ⁊c.

Predicatōis negligētia quō ꝓmittit: nō audi (ibi. §. i. p to. diēdo hmōes: ⁊ p̄ncipaliter circa q̄s. Et fruct⁹ vbi dei s̄ ⁊. xij q̄b⁹ oib⁹ puāt q̄ n audiūt hmōes ꝯz negligūt ibi. §. ij. p to.

Predicatōis negligētia quō ꝓmittit i nō retinēdo vel nō faciēdo: dant ꝓles i exēplū q̄ p̄dicatōz audiebāt. Et quō ig̃ratia ñ excusat ⁊c. cū nōbili exēplo in fine. ibi. §. iij. p t.

Predicatio verbi dei quō habz viginti p̄uilegia. iij. pte ti, xviij. c. i. §. ij. per totum.

Predicatio quare mterdicitur mulieribus ꝓ nō p̄dicent. iij. p. ti. xviij. c. iij. §. i. circa fi. ibi. Mulieribus aūt.

Predicatorū status describit

p thema ex p̄ s. q̄d ⁊ de ipis declarat. iij. p. t. xviij c. i

Predicatoꝛ quō assimilat celo: ⁊ vt digne p̄dicet (añ. §. quō debet hre ꝓditiōes celoꝛ spūaliter ⁊c. ibi. §. i. p totū.

Predicatoꝛ quō ꝯz p̄dicatiōem enarrare aliꝫ: ꝓ audientes intus intelligāt ⁊ gustent p deuotiōem. Et p̄dicatio hz viginti p̄uilegia. ibi. §. ij. p totum.

Predicatoꝛ quō ꝯz enarrare gl'iam dei ibi. §. iij. p totum.

Predicatores siue inq̄sitores quō se hre debēt in inq̄sitōe ꝯ hereticos, ibi, c, ij, per totum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

P ante R

Predicatio describit p thema: qd & de ipsa declarat ibidē
Predicatōis excellēcia q̄ est siue in q̄ pñ[illegible] (c.iij.añ.§. quō est pncipiū in eccla: & qre ē m̄ltis pulegijs dotata: & quō pdicatores dicunt angeli & ppbe.ibi.§.j.p totum
Predicator vt d[illegible]ne pdicet quō habere dz dilectionē interius ardentē: exterius puersationē relucentē & cognitionē scie cōpetentē.ibidem.§.ij.p totum.
Predicationis ꝓprua materia q̄ esse dz: quō dz pdicare si mendacium scienter pdicat mortaliter peccat: que est vera materia pdicationis: & quō xpm triplr cognoscere debemus in sermone.ibidem.§.iij.per totum.
Predicatio quō fieri dz cū debitis circūstātijs & cū discretione: & quō pdicator inducere debet pplm vt faciat que pdicat. ibidem.§.iiij.per totum.
Predicator a q̄bus defectibus se cauere dz pdicādo & sūt numero.x.& p ordinē declarant.ibi.c.iiij.p totum.
Predicatiōis va forma q̄ est: & ponunt.vij.modi,pducendi in pdicatōe q̄pulchre & notabilr declarāt.ibi.c.v.p t.
Predicatōis materia quō q̄s dz dilatare ex libris autētij ecclē & apocriphis dat sup b̄ vari mod.ibi.c.vj.p to.
Predicādi prātem quō & qñ xps dedit suis discipulis.iij. p.ti.xxij.c.iiij.§.j.post pn.ibi.Secdam prātem.
Predicator vl theologus hñs multos libros ex q̄bus fructificet: vtrū debeat illos vēdere famis tpe vl dare indigentibus.ij.par.ti.ij.§.iiij.per totum.
Predicatori p pdicatōe nō licet pecuniā recipe: ⁊ licet victū recipe &c.ij.p.ti.j.c.v.§.xvij.p pn.ibi. Nota tertio.
Contra pdicatores platos ecclarum & religiosos hypocritas inuehit dñs.vij.maledictiones.ij.par.ti.iij.c.vij §.iij.post pn.ibi.Septem maledictiones.

Predicatorū fratrū descri

bunt varia & gl'iosa pulegia ad longū valde: & sūt sororuz vbi in m̄ltis sunt grose pulegiari.j.p.ti.xix.c.ij. p t.
Predicatores fratres & minores sunt ita pulegiati q̄ nec rōne delicti: nec actus possunt queniri.j. p.ti.xix.c.j.§. iij.in fi.ibi.Et ppter hoc.&c.ij.in pn.
Predicatores fratres qui vadūt & puersant apud vsurarios: qui nō habēt nisi de vsuris: vl apō raptores vt eos ducāt ad restōnē siue p pdicationē siue p psuasionē: quō ⁊ fit intelligēdū.ij.p.t.j.c.xij.§.xviij.circa fi.ibi.ffrēs etiā
Predicatores frēs & minores quō glificantur de duplici vxore.s.Lya & Rachele intelligētes p easdē vitā actiuā & ptemplatiuā: & de pmis eorundē patrib: quō frēs minores in aliq̄bus errāt.Et de carmelitis & augustinensib aliq̄ hēs.ij.p.ti.iij.c.iiij.§.ij.ppe me.ibi. Predicatores
Predicatores q̄re q̄ñ tenēt dicēt vigilias mortuor (vo &c.ij.p.ti.xiij.c.iiij.§.iij.circa fi.ibi. Jn or[illegible]dicator
Predicatores quō tenent ad canonicam portionē: & quō nō declarat p ipsis notabiliter p.xvj.notabilia.iij.par. ti.x.c.v.§.vij.per totum.
Predicatores quō & quare habēt media pauptatē.iij. p. ti.xvj.c.j.§.iij.modicū.s.ante finem.
Predicatores fratres quō militāt sub regula beati augustini: quō differunt ab alijs religiosis in cōstitutionibus ij.parte ti.xvj.c.j.§.v.
Predicatores fratres quō caute ꝓtentē: q̄ fm regulaz & quō trāsgressio ipor nō obligat eos ad culpā: ⁊ ad penam.iij.p.ti.xvj.c.j.§.iiij.circa medium.
Predicator fratrū ꝓstōnes i plogo habēt circa fi.q̄ ꝓstōnes ipsor nō obligāt eos &c.nisi ex prēptu: q̄ sit iste cōtempt & quō & qñ ē mortale.iij.p.ti.xvj.c[illegible]§.ix.p totū.
Predicatores fratres quare obligant ad maiore paupertes q̄ mōachi.iij.p.ti.xvj.c.j.§.xj.circa me.ibi. Quarto
Predicator fratrum ordini vtrū licet habere pos (nota. sessiones & redditus annuales in cōi &c.iij.[illegible],ti.xvj.c. j.§.xij.per totum.
Predicatores frēs pñt adire hereditatē parentū ex puilegijs Clementis quarti: imo nec pñt ex heredari.xix.q. iij.c.fi.iij.p.ti.xvj.c.j.§.xij.ibi. Nota.vij.
Predicator fratrū ꝓstō in aliq̄bus passibus declarat: & pncipaliter qualiter peccant trāsgrediēdo pcepta in vtute spūssan[illegible] vl pena excōicationis: quō ꝓstōnes ligāt ad culpā. & vtrū tenent facere ꝓtenta regula & ꝓstōnibus eor &c.iij.p.ti.xvj.c.j.§.xi[illegible] p totum.
Predicator fratrū & minor sorores quedā ꝓfiten pñt aliq̄ annū si etatē hñt.ꝓbat.iij.p.ti.xvj.c.iij.añ me.ante.§.
Predicator fratrū regl'ari obseruātia & religio pfectior ē alijs religionib nō mēdicātib: & quare & nō solū ipi fratres carthusiēs.⁊ cuiuscunq̄ ordinis fratres ad ordinē pdicator venire pñt & nō ecōuerso. Et ex pdicator ordine exeūtes ad altior ordinē quā penā icurrūt & quō sunt reuocādi &c.ij.p.ti.xvj.c.iiij.§.iiij.p totum.
Predicatores & minores pñt vbicūq̄ sint i altari portabili celebrare absq̄ eor locor licētia sine pochialis tn p iudicio.iij.p.ti.xvj.c.ix.§.j. infra me.ibi. Notandū etiā
Predicatores & minores quō audire debēt ꝓfessiones p rertu. Cle.dudum.iij.p.ti.xvij.c.viij.p totum.
Predicatores pñtati quō differūt a curatis in ptāte audiendi ꝓfessiones: & q̄diu durat potestas eor audiēdi confessiones &c.iij.p.ti.vij.c.x. p[illegible] totum.
Predicatores quō hñt varias indulgētias p eorūdē sermonibus.iij.p.ti.xviij.c.j.§.j.ante fi.ibi. Decimonono.
Predicator & minor ordinū fratres electione: puisione: postulatiōe: siue vocatiōe ad prelaturā extra ordinē suū in discordia facta ius aliq̄d nō acquirit: nec ipe ꝓsentire pōt sine licētia habita.iij.p.ti.xix.c.ij.§.vij.in pn.
Fratres & sorores de tertia regla.b.[illegible]nici sub q̄ papa sūt pmo approbati: q̄n & q̄re instituti sunt: quē habitū debēt portare: quō debēt viuere: q̄tuz peccāt trāsgrediēdo regulā vbi morari pñt &c.iij.p.ti.xxiij.c.v.§.v.p. totum.
Magister ordinis pdicatorū in toto ordine: & q̄libet porpuincialis & eius vicarius in sua puincia possunt frēs suos p sedem aplicam deputatos ad pdicandū crucem vl ad inquirendā ꝓ heretica pra[illegible]te reuocare & remouere &c.ij.p.ti.xxiij.c.viij.vltra medium.
Predicatores excōicant cū alijs mēdicantib capientes loca ad habitandū: vl dimittētes sin licentia p[illegible]: quō ipsi fratres edificare pñt in locis [illegible]s &c.& q[illegible]mutāt loca q̄d secū portare pñt &c.ibidē. [illegible]p totum
Fratres de tertia regula.de.Dñici audire possunt diuina tpe interdicti.ibi.c.lxij. in fine.
Intrantes monasteriū monialiū ordinis pdicator excōicati sunt maior sntia in casu nō ꝓcesso: & de q̄bus intelligit.iij.p.ti.xxiij.c.lxx.circa pncipium.
Facientes libellū famosum vl cantilenas cōtra dictos fratres sūt excōmunicati sunt.ibidem.
Dicentes vl defendētes q̄ dicti fratres nō sunt in statu pfectionis sūt excōicati sunt.ibi.ꝓpe medium.
Qui exercēt violētias in locis fratrū pdicator & minorū sūt excōmunicati sunt.ibidem.circa medium.
Retinētes apō se apostatas ordinis sūt excōicati sūt.ibi
Itē frēs minores recipiētes fratres pdica[illegible]dem.añ fi. tores ad eorūdē ordinē sine lnia pape sūt excōicati sunt
Itē mgri rectores artistar & scholares studij pisi (ibidē enis q̄ publice vl occulte frēs & pdicatores & minores a ꝓsortio vniuersitatis [illegible]cludere mollīunt.ibidē.m[illegible]e
Predicatores nō pñt excōicari: nec suspēdi nec interdici ab epis vl alijs p[illegible]us eccle: nisi sup hoc habeāt specialem auctoritatem a papa cogi nō possunt vt eporum cōstitutionibus subijciant: & multi doctores in iure [illegible]c p bant.iij.p.ti.xxiij.c.lxxv.§.j.vltra medium.
Predicatores ex spāli pulegio pñt absoluere seclares ab excōicatōe ingredi volētes ipz ordinē: nisi casu[illegible]ēt pape reseruat.iij.p.ti.xxiij.c.lxxvj.ibi. Septimo excōicat.
Predicatores quō absoluere pñt suos ab excōicatione: irregularitate: suspēsione &c.& eos qui ad ipm ordinem ingrediunt: & quō cū illis facere debēt &c.iij.p.ti.xxiij.

P ante R

c.lxxij.§.j.ibi. Magister ordinis.circa finem.
Predicatores q̄ priuilegia hñt qpe interdicti: quō iterdictum seruare debēt: excipiunt tres casus in q̄bus aliq̄s vl aliqu[illegible] excipiunt ab ipsis pulegijs: quo diuina celebrare pñt cū ministris ponunt varij casus circa istā materiat &c.iij.p.ti.xxvj.c.v.§.j.p totum
Predicatores nō pñt suspēdi a quocūq̄ plato: etsi fecerint vtrū est: & iano: & quō absoluere pñt frēs suos a suspensione &c.ij.p.ti.xxvij.c.iiij.post me.ibi Nota q̄ sentētie
Magister iobes de nigro mōte ordinis fratrū pdicator quō disputauit cū grecis & eos vicit &c.iij.par.ti.xj.capvij.§.iij.infra medium.vsq̄ ad finem
Predicatores absolui pñt ab irregularitatibus ab archiepis i suis diocesib fi fuerint requisiti vl a suprioribz sui ordinis &c.iij.p.ti.xxviij.c.vj.§.viij.in medio.
Predicator & minor ordinū pres vbi pdicauerūt: quō sucesserūt alijs ordinib: quō isti tenēt statū mediū ꝓpter actiuā & ꝓplariuā vitā quō dicūt celi &c.iij.p.ti.xxxj.c.
Predicatores q̄ hñt aliq̄ in cōi q̄ nō (x.§.iiij.circa pn. diminuit pfectionē pauptatis & religionis.ꝓbatur.iij. par.ti.xij.c.iiij.§.xiiij.per totum.
Beatus dñicus Pe.& P[illegible]o. etiā quō pugnabāt ꝓ varios errores.iiij.p.ti.xj.c.vij.§.v.post me.ibi. Nota q̄ fi isti.
Predatorria aierū manus quō describit: & q̄d significant eius q̄nq̄ digiti siue mōi pdicatōis.ij.p.ti.ij.c.j.§.xxij. Cetera vide.j.sub lra.r.s.rapina.
Pregnās mulier q̄ in partu moritur: quō fit cū ea faciēdum iij.par.ti.x.c.v.§.ix. circa finem.
Pregnātibus dātes medicinas vt pcurēt abortsum & mortem eius vt occultet pctm ꝓtuz pctm cōmittit: quō se in illis regere debēt.ij.p.ti.vij.c.ij.§.ij.p totum.
Prelatorū status siue dignitas describit p thema ex ps. qd & declarat.iij.par.ti.xix.c.j.ante.§.
Prelati quō dñt excludēr ābitōes: & vñ dz eps.ibi.§.j.p t.
Prelati quō debēt vocari a dño ad platurā siue dignitatē & q̄lis dz ee q̄ vocat[illegible]d dignitatē siue ad platurā: ibi.§. Ad platurā quō vocatus fuit Aaron p qua[illegible]ij.p totum drup[illegible] signū in [illegible]rga ostēsum: sic spūaliter vocari debent nostri prelati a[illegible]platuram.ibi.§.ij.p totum.
Prelatus quō debe[illegible]ligi ad quos pertinet d iure electio qui nō p[illegible]eligere [illegible]pocem nō habēt in electione: q̄ nō sunt subdita cont.ibidem.c.ij.ante.§.
Prelator regimē siue officiū describit p thema ex ps. qd & de ipsis declarat.iij.p.ti.xix.c.xj.ante.§.
Prelatus quō dz q̄rere nō sua ⁊ subditor vtilitatez.ibi.§.
Prelatus quō dz se habere in exercitio platu[illegible]j.p totū. re rectam.Cuintentionē habēdo.ibi.§.ij.p totum.
Prelatus quō debet prebere suis exempla: prohibitis.ibi
Prelatus quō se regere dz in sua vita & [illegible]dem.§.iij.p to. in modo viuendi que apud se cogitare debet in regimine &c.ibi.§.iij.per totum.
Prelat quō se hre dz i regimine: in varijs suis actib ibi
Prelatus quō dz esse discret in correctiōe [illegible]§.v.p totū. & in zelo admonitiōis: & quō dz esse gloria patrie p vocē pdicationis.ibi.§.vj.per totum.
Prelat siue pastor quō se regere dz in admonēdo subdi[illegible]s diuersa diuersis &c.ibidem.§.vij.p totum.
Prelati iferiores siue rectores quō figurant p lunā & stellas & ppietates lune ꝓ ipsis declarāt.iij.p.ti.xxiij.c.j.§
Prelati curati quō & q̄re dicunt celi: quō & [illegible]ij.&.iij.p to. quare figurant p arietes: p leones: p gallū: & eor ppietates ipsis applicant.iij.p.ti.xxxj.c.x.§.iij.p totum.
Prelati siue dñi quō do reddēt rōem in extremis d diuisis fibi [illegible]missis.j.p.ti.v.c.ij.§.iiij.post me.ibi. Sexto exigēt
Prelat & rectores quō dispensare habēt in legibus & eas interpretari: & dispensare possunt cum subest rōnalis causa: & quibus & in q̄bus ꝓhibetur dispensatio &c.j.par.ti. xvij.c.vnico.§.xx.per totum.
Prelati qui se subscribunt & figillant vsuris: quid sit fiendum.ij.parte [illegible].j.c.ix.§.vij.per totum.
Prelatus vtrū peccet in cōferendo beneficiū bono ꝓtermisso meliori.ij.par.ti.j.c.xx.§.j.
Prelatura vl ꝓpētate nō licet aliq̄d accipe.ij.p.ti.j.c.v.§. xvij.ante medium.ibi. Nota quarto q̄.
Prelatus vtrū possit cōmittere ꝓsanguineo suo curā sue ecclē postposito meliori.ij.p.ti.j.c.xx.§.ij.p totum.
Prelator quō iuenit q̄drupler supbia.ij.p.t.ij.c.iiij.§.j. Contra platos eccl'iar pdicatores & religiosos [p totū. hypocritas: quō inuehit dñs septē maledictiōes.ij.p.ti. iiij.c.vij.§.iij.post pn.ibi. Septē maledictiōes.
Prelatus siue paterfamilias si nesciat crimina manifesta subditor: q̄ negligēter inq̄rit: & sic nō punit & illi perēunt nō excusat talis.ij.p.ti.v.c.ix.§.ij.p me.ibi.Sedo
Prelator negligentia q̄ periculosa sit osten[illegible]t vt ignorātia dīt varijs auctoritatibus: quō dñs deo debēt obedire. & quō negligētia in eorūdē officijs excludere debent.ij.p. Prelati si rebellant sciam digni sunt ipsi [ti.ix.c.v.añ.§. repelli a deo.ibidem.§.j.per totum.
Prelati quō admonendi sunt ad dei obedientiā. & quō se habere debēt in punitiōe criminū &c.ibi.§.ij.p totum.
Prelatus quō ex suo officio habet puidere subditis in necessarijs: inquirere subditor vita: & corrigere eor crimina: & quartuor sunt cause dissimulandi: & nō corrigendi. ibidem.§.iij.per totum.
Prelati quō excludunt a iuramēto: & ponunt nouē casus in q̄bus debēt plati & sacerdotes iurare.ij.p.ti.x.c.iiij.§ ij.ante me.ibi. Tertij sunt sacerdotes.
Prelatus vl ordinarius q̄ scit nō vt iudex vl hō: ⁊ vt deus subditū esse criminis reum: quō tale dz arguere.iij.par.
Prelatus vtrū tenet ꝓcedere ad in[illegible]ti.ix.c.v.§.iij.p to. quisitionē q̄ñ nō sperat inde ꝓfectū. & quō vario modo se habere debet circa admonitionē & correctionē subditorum &c.iij.p.ti.ix.c.vij.§.viij. per totum.
Prelati & clerici quō donare pñt: & q̄tum & q̄bus. & de q̄b iij.p.ti.x.c.iiij.§. iiij.in medio.
Prelati quō eligere sibi possunt cōfessorem ꝓprium: & a quibus ille possit eos absoluere.iij.par. ti. xvij.c.ij.§.ij. ante medium.ibi. Prelati exempti.
Prelati quō significant p pastores: de q̄bus Canticor.j. j.p.ti.j.c.ij.§.v.post me.ibi. Pro hor declaratione.
Prelatis in dignitate cōstitutis quō tria debent.iiij.p.ti. v.c.x.vltra mediū.a[illegible] §.ibi. Tria ergo debent.
Prelatis quis honor debet.ibi.§.j.&.ij.p totum.
Prelati q̄ hñt aliqua in cōi q̄ b nō minuit statū pfectionis eorundē.ꝓbat multipl.iiij.p.ti.xij.c.iiij.§.xv.p totum
Prelatus impōsite quō & quando non teneur subditus obedire.iij. parte. ti.xvj.c.j.§.ix.post medium.ibi. Ad prelaturam autem.
Prelati quō reddent rōnem de varijs in nouissimo. iiij. parte.ti.xiij.c.ix.§.vij.per totum.
Prelatura siue dñium infidelium sup fideles potest dupliciter ꝓsiderari: & platio & dñium introducta sunt a iure humano &c.ij.p.ti.xij.c.iij.§.j.p totum.
De platis vide etiam sub lra d.s.Dominis.
Prelatus quō habere debet triplicē ꝓsideratione.s. circa subditū vt reguleē: circa virtuosiz vt imitēt: & circa pauum vt excitēt.ij.p.ti.v.c.xj.§.iij.per totum.
Premia varia describūt vario mō sub lra.b.s.bitindo &c.
Prepatio ad celebratione vl ad cōiones quō & qualr fieri debet.iij.p.ti.xiij.c.vj.§.vij.viij.ix.&.x.p totum.
Prepatio ad gram describit.s.sub g.s.gratia.&.iiij.p.ti. ix.c.iiij.quasi p totū.&.c.v.§.iiij.p totum.
Prepare quō q̄libet penitens se dz ad mortē: quō facere debet ꝓfessionē &c.iij.p.ti.x.c.ij.p totum.
Presbyteror vide varia.j.sub lra s.s. sacerdos.
Prescriptio legitima q̄tuor requrit q̄ pscribi nō pñt: ipsa duob mōis interrūpit: & in sepē casib ipa nō currit nec interrumpit: ⁊ q̄escit: & pe ipa incipit currere.ij.par.

Universidad de Deusto
Biblioteca

P ante R

ritu.i.c.xv.§.vij.per totum.
Pñtare quō dñt electores electū.quā pēnā incurrūt hoc nō faciētes ꝛc.iij.p.ti.xix.c.ij.§.i.p totum.
Presūptio quō [illegible] sumit.q ē vr' magnanimitaſ.et quō ambitōis vitiū oppōit magnitudini.ij.p.ti.iij.c.vi.
Presūptio describit tripl' pm illō Judith.vi. (ante.§. de se ꝛ de sua vtute pūmētes humilias.quō ꝛ qualr' b fit in bono ꝛ i malo ꝛ i ē etate d: pūmptio.ibi.§.i.p to.
Presumptio an sit grauius pcūm:an pusillanimitas sibi ꝓraria,ista duo ꝓiderari pñt tripl'.ibi.§.ij.per totum
Presumptio quō describit pm illō pš.Ego dixi in abundantia mea.Et est tripler presumptio.ꝛ q pūmptiōes sunt culpabiles:ꝛ q nō.ibidem.§.iij.per totum.
Presumptio quō punit a deo.ꝛ quō deus ab istis duplr faciem suam auertit.ibi.§.iiij.per totum.
Presūptio etiā accipit p decio gradu supbie.ꝛ i q pīstit ꝛ q ptinet ad pūmptōes.ij.p.ti.iij.c.iij.§.x.p totum.
Presumptio nouitatū d: filia inanis glie.in q pīstit illō viciū.Et agit de inordiato ornatu mulier.ij.p.ti.iiij.c.v.
Preteritor memoria:quō ptinet ad pmā pte pu (p to. dentie.ꝛ sunt octo quor debem' inter cetera reminisci. iiij.p.ti.ij.c.ij.§.iiij.Cetera q're.s.ſb.m.scz Memoria.
Primates ꝛ patriarche sūt maiores papa ꝛ maiores archi epis.q est dia inter eos.hñt q̄ttuo: pnilgia.ꝛ i octo casibus hñt iurisditionē in subditos suor suffraganeorus ꝛ q ppie dicūtur primates.iij.p.ti.xx.c.iiij.per totum.
Primitie q sūt:ꝛ q d decie:ꝛ qre pmitie dāt.ꝛ quō hoies ad eas obligētur siue teneant.ij.p.ti.iiij.c.iij.§.iij.p to.
Primicerij siue cātor q: s est.q mō subest archidiacono ꝛ archipsbytero.qd est ei' officiū.quō facere d: mādatus archidiaconi ꝛc.iij.p.ti.xix.c.viij.p totum.
Principes ꝛ dñi quō se habere dñt in regimie.q: vtutes hre dñt.quō hre dñt varia prudētia ꝛ q mala,pueniūt ex ipor ipudētia.iiij.p.ti.ij.c.vi.ante.§.
Princeps quō ex vtute prudētie studere d: vt.s.deo placeat:populo p posse satisfaciat:reipublice,puideat:ꝛ leges iustas ꝛ possibiles condat:ibi.§.i.p totum.
Principū subditi siue politia ꝛc.vide ibi.§.ij.per totum
Principib' quō pcipue necessaria est clemētia inducunt ad hoc decē exempla pulchra q etiā p ordinē declarant
Priceps q: est fm pbm.quō (iij.p.ti.iiij.c.ix.§.i.p to. spe in se pollere d: oi vtute iusticie.ꝛ quō d: eē exēplar scz ad sapiam acq̄rendā:ad aua[illegible]tia detestādā:ꝛ ad luxuria fugiendā.iiij.p.ti.v.c.iiij.§.ij.per totum.
Principādi quō precipue sunt tres ptātes:q ꝛ p ordinē declarant.ibidem.§.iiij.per totum.
Decet pcessum a [illegible]ncipe beneficiū esse mās[illegible] Est vna de reg.iur.q ꝛ declarat.i.p.ti.xx.c.vnico.sub d.s.decet.
Principū siue dñor ppius sacerdos q: d:.cui pñiteri tenent.iij.p.ti.xvij.c.ij.§.i.circa pnci.
De principibus siue dñis vide etiā varia,s.sub d,scz Dominis.ꝛ.s.sub lra p.scz prelatura.
Principes quomodo se vario mō habere dñt in iustitia iiij.p.ti.v.c.iiij.§.i.etiam per totum.c.
Priceps seclaris q: illegitim' ē quō legitimat ꝛc.iij.p
Priuilegiū d: alia lex puata est ꝛ (ti.i.c.xxvij.§.vi.p to. priuilegiū datū a deo.ꝛ priuilegius ab hoie.ꝛ pnilegia p quē ꝓcedi pñt.i.p.ti.xix.c.i.ante.§.
Priuilegior interpratio vbi vba sunt obscura siue ambigua ad quē spectat.cui' est cōdere:q sunt priuilegiorus species:aliud est reale:aliud est psonale:ꝛ [illegible] corpale. ꝛ q d:ia inter pnilegiū ꝛ pfirmatōes.ibi.§.i.ꝛ.ij.p totū.
Priuilegiū nō valz seu euacuat decē mōis ibi.§.iij.p to.
Qui dicūt se exēpros allegātes pnilegia reqsiti ab ordinario tenēt tradere in scriptis ꝛc. Et nota q q̄dam ita sūt pnilegiati q nec rōne delicti nec rōne ꝓct' p[illegible]niri pñt
Priuilegia ordinis fratr pdicator ha (ibidē.§.iiij.p to. benē ibidē.c.ij.p totū.vid tñ mlto pl'.s.pdicator fratr
Priuilegiū psonale psonā se[illegible]ur:ꝛ extinguit cu psona,

Est vna de reg.iur.q ꝛ declarat.i.p.ti.xx.c.vnico.sub p.
Priuilegia eccl'iar ꝛ psonar eccl'iasticar (scz pnilegiū. quō diuidū[illegible]r:ꝛ quō distinguūtur.q pnilegia [illegible]unt data a papa [illegible] ab imperatore.quō intelligūtur [illegible].iij.p.ti. xij.c.iij.§.iiij.circa mediū.ꝛ.§ v.aliqua.
Priuilegiū hz romana curia q nō appellari pō[illegible] papa ad eius successorē.neq ad pcliū gnale. ꝛc.iij.pte titu xiij.c.iij.quasi per totum.
Priuilegia pdicator in cōi sūt.xix.iij.p.ti.xviij.c.i.§.ij.p to.vid et d eccl'epnilegij.iij.p.ti.xxiij.c.iij.§.i.ꝛ.ij.p to.
Priuilegijs eccleſiasticis quomodo gaudet clerici.iij.p. titu.xxiij.c.v.
Priuilegia eccl'iar ꝛ psonar eccl'iasticar que sunt ꝛ quō ꝓtra easdē fit ꝛc.iij.p.ti.xij.c.iij.§.iiij.ꝛ.v.per totum.
Procurator aduocatus:iuriscōsult':quomō pñt peccare multipl' in iudicio vel alīs.ꝛ attēdit moderame salarij eorūdē circa quattuor.ꝛ pcuratores aduocātes in cā vsurarij peccāt mortalr.ij.p.ti.i.c.xix.§.viij.p totum.
Procuratores religionū quō inculpant de aliq̄bus ꝛc.iij. parte ti.xvi.c.i.§.xi.vltra mediū.ibi. Nota sexto.
Procuratorū officium ꝛ notari[illegible] describit vario mō.s. sub lra.n.scz notari'.ꝛ.iij.p[illegible]ti.vi.c.iij.quasi p totum
Procurare honores ꝛ dignitates q̄ piculosum sit.quō si bi hō cauere d: ab hmōi ꝛc.ij.p.ti.iij.c.v.§.ij.per totū.
Proditio ponit a btō greg.inter filias auaricie. quomodo vario modo describitur ꝛ declarat vario modo,ij.p. ti.i.c.xxij.ante.§.
Proditio est magnū scelus summe odiosum deo ꝛ hominibus.que mala ex eadem oriuntur.ipsa proditio fit tribus modis.ibidem.§.v.ꝛ [illegible].per totum.
Queritur cū q: possidet iniuste ciuitatez vel castrum.si ciuis vel subditus talis iniusti possessoris vel alius oc culte opetur vt amittat talē ciuitatē vel castrum:ꝛ recuperet dñs eius si peccet.ibidē.§.vij.per totum.
Utrū hostē capitalē alicui' dñi vel cōitatis iniuste agentis vel bellantis ꝓtra ipm dñm vel ciuitatē:sit licitū proditorie occidere.ibidē.§.viij.per totum.
Proditoria manus quō describit.ꝛ [illegible] significat [illegible] q̄n q digiti siue modi.ij.p.ti.ij.c.i.§.[illegible].per totum.
Prodigalitas vnde ꝓcedit.in quo [illegible]sit b vitiū:quomō opponitur varijs vitijs.quare au[illegible]us magis d: liberalis q̄ pdigus.ꝛ grauius peccatū est auaricia q̄ pdigalitas triplici rōne.ij.p.ti.vi.c.viij.ante.§.
Prodigalitas describit p thema ex pš.qd ꝛ de ipa declarat cuz triplici membro ꝛc.ibidē.§.i.per totum.
Prodigalitatis vitiuz in quo pñstit.ꝛ quō pdigus dissipat substantiā suā,tripliciter.ꝛc.ibi.§.ij.per totum.
Prodigalitatis nocumentū qd est cuz notabili exemplo ibidem.§.iiij.per totum.
Professio quō fit ad me homagij.in quorū man' fieri debet.quid est professio:quando nō hz effectū: quātū tempus postulat.qui,pñteri pñt ātē annū,quando mala pfessio tenet ꝛc.iij.p.ti.xvi.c.iij.ante.§.
Professio tacita fit multis modis.ꝛ q est distinctio inter habitum nouitic[illegible] aliorus.quomodo obligat tacita pfessio.quādo ante annū recipe possunt habitū pfessor ꝛc.ibidē.§.i.per totum.
Professio impubez quō describit qñ.s[illegible]rētes recipere pñt filios ingresso[illegible] ad religionē ꝛ qñ b facere nō pñt. quis annus est apt[illegible] ad pfessionē.q multis annis manere pñt ante pfessionē.ꝛ pfessus tacite in q̄bus casib' tenetur ad triavota religionis.ibidē.§.ij.per totum
Professionis fructus siue vtilitas q est.qd merek.ꝛ quis reptilior est ingressus religiōis q̄ pegrinatio [illegible]e sancte ꝛc.ibidem.§.iij.per totum.
Professus si fuerit in religiōe quādo dñs possit eū repetere ꝛ quot annis:cū quibus bonis.ꝛ si exiuerit cum domino qñ tenet reintrare ꝛc.ibidem.§.iiij.per totum.
Professus in monasterio vbi splēdide viuit ꝛ nō ꝓz regu,

P ante R

larem vitam:quō ille obligatus est ad illū ordinez:qñ d: manere ꝛ quādo non ꝛc.ibi.§.v.per totum.
Per pfessionē quō q: gloriatur:ꝛ q̄ est ista gloriatio ꝛc.ij.pte ti.iiij.c.i.§.i.ante mediū.ibi. Gloriat[illegible] secūdo.
Proximi odiuz q̄tum pcūm est:ꝛ triplici de causa hz quis primum odio.ibi.ti.viij.c.iij.§.iiij.post med.per totum ibi.Et notandum.fm Durandum.
Proximi dilectio que comphēdit,sub se:q: intelligit noie primi:quō proximum diligere debemus:ꝛ quō peccatores diligendi sunt ex charitate:ꝛ q̄ in ipsis odire debem' iiij.par.ti.vi.c.iiij.ante.§.
Proximi dilectio p septē nos iuitat:ꝛ quō multiplex emolumentū fit hoi ex tali dilectione.ibidē.§.iij.per totum.
Proxi[illegible]orū dilectio quo ordine fieri d:ꝛ vtrum vnus sit magis diligendus q̄ alter,ibidez.§,iiij,Cetera habes,s sub.d.scilicet Dilectio.
Proximus quomodo debet diligi iuxta illud.Diliges proximum tuum:sicut teipm:in quo stat ista dilectio:ꝛ quō tangitur iste modus dilectionis:ꝛ ratio in isto precepto, ibidem.c.v.§.iiij.per totum.
Proximum quomō diligere debem':sicut xpus diligit nos di.Hoc est pceptuz meū vt diligatis iuicē sicut dilexi vos quomodo xpus hoc fecit:ꝛ quomō nos b facere debem', ibidem.c.v.§.v.per totum.
An sit magis meritoriū diligere deū q̄ proximum, ibidez c.vj.§.iij.per totum.
Proximo quō quis iniuriatur multipliciter p inordinatū amorē sui ipsius.ij.p.ti.v.c.xiij.§.ij.per totum.
In primū quō quis peccat:ꝛ quō in deū:ꝛ quō, in seipm j.p.ti.viij.c.ij.§.ij.per totum.
Proximus:quō d: amari:ꝛ sibi velle bonū ꝛc.iij.p.ti.xxx c.vi.ante mediū.in pn.ibi.Sciendū q amare.
Prudēsia in quo conuenit cū arte:ꝛ in quo differt ꝛc.iiij.p. ti.j.c.j.§.v.post medium.ibi. Prudentia fm b.Tho.
Prudentie quomodo annectunt tres virtutes fm phūm: scz eubolya.synesis:ꝛ gnomin.ibidem.§,vj.circa mediū ibi.Dicuntur etiam p̄ncipales.
Prudentia quomodo pfīgit mediuz omni vtuti:ꝛ quomō domus fortitudinis stabilieda est varijs vtutibus ꝛc.iiij par.ti.ij.c.j.ante.§.per totum.
Prudentie ptes integrales que sunt.Et quō per prudentiā quis regere d: seipsum:ꝛ multitudinē.Et sunt tres species prudentie.ibidem.§.ij.per totum.
Prudentia vtrū est in peccatorib':est triplex prudentia.s. falsa:vera:ꝛ pfecta.q prudentia est in oibus q̄ hñt gratiam:pbat.Et est duplex prudētia.ibidem.§.iij.p totum
Prudē[illegible] hz se ad vtutes morales tripl'.ibidē.§.iiij.p to.
Prudentia quō requirit memoriā:intelligentiam:ꝛ prudentiam.Et si prudens est animus tuus tria precogita, ibidem.c.ij.ante.§.
Prudentia quō requirit memoriā pteritor:ꝛ q̄ttuor sunt q̄ valent ad bene memorandū.ibi.§.j.per totum.
Prudentia quō reqrit intelligentiā:quō ipa est ps prudētie:ꝛ quō ordinatio sui pñstit in arte.ibidē.§.ij.p totum.
Prudentia quō requirit,puidentiā:q̄ est respectu futurorum:ꝛ puidere bona ꝓtingit duplr:ꝛ quō sollicitudo pertinet ad prudentiā.ibidem.§.iij.p totum.
Prudētie pmā pte quō respicit memoria pteritor:ꝛ octo sunt quor debem' int cetera reminisci.ibidē.§.iiij.p to.
Ad prudentie tertiā ptem quō ptinet precauere picula et eis obu[illegible]:ꝛ quō in pñti vita patimur pericula in quadruplici pugna spūali.ibi.§.v.per totum.
Per prudentiā quō q̄libet hō se habere d: q̄tuz ad singularem pfectiōem:q̄tum ad familie gubernatōem:ꝛ q̄tū ad su[illegible]ciuium cōlocationem.ibi.c.iij.p totum.
Per prudentiā quō quis vitam suā regere d: p nouem regulas directiuas.ibidem.c.iiij.ante.§.
Prudentiam q̄druplicem quō hz serpens quā vnusquisq in se habere d:,ibidem [illegible].per totum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad prudētiā monastica ꝗtuor reqrūtur bi.§.ij.p totum
Prudētia yconomica in quo ꝓsistit.⁊ prudētia regnati/
ua in quo ꝓsistit.ibi.c.v.⁊.vi.per totum.
Prudētie ptes sūt.eubolya synesis⁊gnomi.ibi.c.vij.pto.
Prudētia in regedo seipm ⁊ allos q̄ est siue in q̄ cōsistit,
j.p.ti.j.c.iij.§.ij.circa pncipiū.
Prudētie act' est triplex qui necessari' est cuslibz.ij.p.ti,
v.c.xi.post pncipiū.ibi.Triplex est act' prudentie.
Prudētiam triplicē quō habere dz clericus.iij.p.ti. xiij.
c.iij.§.iiij.per totum.

Pudicitiam quaz habere

debēt clerici in moribꝰ ⁊ in verbis.⁊ pudicitia vñ sumit
quomodo pudicitia attendit circa signa venereoꝝ ⁊c,
ij.p.ti.xiij.c.iij.§.vij.per totum.
Pudicitia virginū describit.j.sub.v.sez Virgo.
Pueri i qua etate excludūt a juramēto:⁊ si iurāt quomō
peccāt ⁊c.ij.p.ti.x.c.iiij.§.ij.circa pncipiū.ibi.Et pmi.
Pueri ante annos pubertatis nō sunt obligati ad vota ⁊c.
ij.p.ti.xj.c.ij.§.vj.post pn.ibi.Scdo pueri ante annos.
Pueri iudeoꝝ ⁊ infidelium nō sunt baptizādi inuitis penti
bus.qd̄ pbāt triplici rōne.Qui aūt suscepērūt fidē siue
baptismū:quō sunt sepandi a parētib' ⁊c.ij.p.ti.xij.c.ij
Pueri infidelū vtrū sint baptizandi inuitis (§.iiij.p to.
parētibus.iij.p.ti.xiiij.c.xiij.§.ix.post mediū.ibi, Quā
tum sez ad baptismum.
Pueri siue iuuenes quō debēt regi a parētib': q̄ mala in
ipsis dñant:a q̄b' parētes ipsos retrahere dēt:quō sūt
inducendi ad bonū.⁊ tria expediūt ad iuuenile pfectio
nem.⁊c.iiij.p.ti.ij.c.v.§.iij.iiij.⁊.v.p totum.
Pueritia quō dz scda etas hois.q̄diu durat ista etas.et
qd spual' significat.iiij.p.ti.vij.c.v.§.vi.post pn.ibi.
Puerpera q̄citius purgata est post partū (Scda etas.
pōt intrare ēplū si vult ex deuotōe⁊ absq̄ pctō.qd̄ pba
tur ⁊c.iij.p.ti.j.c.xx.§.iiij.infra mediū. Potest etiam.
Pulchritudo spualis quō est cadē cū honestate ⁊c.iiij.p.
titu.iiij.c.j.§.ix.per totum.
Ad pulchritudinis rōnem quō reqrūtur charitas ⁊ pcor
dia.in q̄ ꝓsistit pulchritudo spual'.ibi ti.vij.c.j.circa me.
Punire ⁊ vindicare quō rectores debēt vitia.iiij.p.ti,v.
c.xiij.§.ij.per totum
Punit q̄s a deo in pñti vita:aliq̄n nō p sua culpa:sz aliq̄n
p aliena.⁊ b triplici rōne,iij.p.ti xxix.c.j.§.ij.p totum,
Puniūtur pctā tripl'.iij.p.ti.xxix.c.ij,circa mediuz.ibi,
Item nota q̄ puniūtur peccata.
Punitur peccator a deo ꝓpter mortale:nō solū in presen
ti vita,sed etiā in cēlia vita.i.p.ti.ix.c.iij.per totum
Punier pctōr tāto duri? q̄to magis expectat ad veniam si
nō reuertit.j.p.ti,ix.c.iij.§.iiij.p' me.ibi Quāto āt pctōr
Pupillorꝝ ⁊ viduarꝝ respect' qualis esse dz.iij.p.ti.ij.c.iij,
⁊ quomodo debēt subueniri.§.j.post medium.
Purgatoriū ostēditur esse ex sacra scriptura. de quibus
ista auctoritas intelligitur locus purgatorij nō inuenit
expresse determinat' in sacra scriptura,⁊ q̄ ibi est duplex
pena ⁊c.j.parte ti.x.c.ij.ante.§.
Purgantur aūt aie sola diuina iustitia ignē incendēte et
quoꝝ ministerio.Et q̄dā venialia sunt maioris adherē
tie q̄ alia.ideo in eis ignis fortior fugit.⁊ duab' de cau
sis anima recedēs a corpore penaz purgatorij sustinet
ibidem.§.i.per totum.
Quattuor modis aic defunctorꝝ p suffragiū ꝓfīm iuuant
⁊ q̄ eoꝝ meliora sunt.⁊ suffragiū p malos aliq̄n valz:ali/
q̄n nō.⁊ vtrū prosint faciēti ⁊c.ibidē.§.ij.p totum.
Utrum missa pro defunctis equaliter valet defunctoꝝ na
ficut alia.⁊ quedam alie questiones de alijs suffragijs
determinant ibi.§.iij.per totum.
Utrū ꝓmittēs figillatim vnā missaz liberet ⁊ satisfaciat
celebrādo vnaz p oib'.talis celebrās pōt excusari q̄nq̄z
modis ⁊ duplex est differēt' inter ꝓcipiū qd̄ est merē
dum.⁊ illud qd̄ est ad satisfaciēdum ⁊c.ibi.§.iiij.p totu.
Utrū soluēs p multis tot suffragia quot dz omib' figilla
tim liberet.Et vtrū soluēs suffragia in mortali liberet
vel vtrū ter ⁊ iterare ⁊c.ibi.§.v.per totum.
Ad purgatoriū quō seruabit aia in morte sine mortali de
cedens a supremo iudice.i.p.ti.v.c.v.ante.§.
Anima decedens si nō est hic plene purgata nō est apta
ad regnum celorum:ideo digna ad purgatorium: quat
tuor sunt afflictiōes animarū in purgatorio.⁊ q̄diu est
in purgatorio priuatur dei visione cum vno exemplo,
ibidem.§.i.per totum.
Quare itur ad purgatoriū.⁊ quadruplex est aqua cupi
ditatis p quā trāseuntes de hoc mūdo aie cū aqua gre
oportet q̄ trāseat p ignē purgatorij.ibi.§.ij.per totum.
De purgatorio quō educant anime p modū intercessio/
nis:per modū redēptionis:per modū ꝓprie solutionis
⁊ per modum aliene p eo afflictionis.ibi.§.iij.Et de co
gnitione anime separate habes.s.sub littera a.
Purgatorium quomodo punit animas ⁊ propter pecca
ta.iij.parte ti.xxxij.c.j.ante.§.
Qd purgatoriū fit pbat ex scrip ara.⁊ quō q̄dā aie pur
gant p peccatis ⁊c.ibidem.§.j.per totum.
Purgatorij quō est duplex gen' penaꝝ ⁊ que dria in illis
penis.quō post resurrectione iste loc' vacuus manebit
Purgatorij igne vel in inferno quō (⁊c.ibidē.§.ij.p to.
aie cruciant.circa hoc est q̄tuplex mod' dicēdi fm q̄u
q̄z opiniōes modernoꝝ.ibi.§.iij.⁊.iiij.per totuz.
In purgatorio quomodo ꝓsolant aie p nostra suffragia
p q̄bus ibi puniunt ⁊c.ibi.c.ij.ante.§.
Omnia suffragia que fieri possunt p animabus in pur
gatorio ꝓtinetur in quattuor modis.ibi.§.j.per totum.
Qd suffragia valent defunctis:sed nō omnibus,hoc pba
tur ⁊ declaratur vlterius ibi.§.ij.per totum.
Utrum suffragia q̄ per malos fiunt,pfint aiab' in purga
torio.ibidem.§.iij.per totum.
Utꝝ suffragia pfint ei q̄ fecit ipa,p alij ⁊c.ibi.§.iiij.p to.
Utrum obsit defunctis si omittantur suffragia ab eo,man
data ⁊c.ibidem.§.v.per totum.
Utrum suffragia tātū pfint his p q̄b' s nō fiūt ꝓtū his
p q̄bus spāliter fiunt.q̄ suffragia ⁊ det defunctis dupli
citer pbatur.ibidē.§.vj.⁊.vij.per totum.
Purgatorio quō est timendū.ponūtur septē purgatoria
iiij.pte ti.xiiij.c.x.per totum.
Purgatorio esse est necessariū credere.ibidem.§.v.
Purgatorio in quo loco credit esse.ibidē.§.vij.
Purgatorio sancti patrij describit.vnde illud dicit pur
gatorium ⁊c.ibidem.§.vij.
Purgatur quis citius in religione q̄ in seculo.s.p exerci
tia spualia:⁊ p exercitia corporalia:⁊ p exercitia tempo
ralia.iij.pte ti.xvi.c.x.§.vi.per totum.
Purgatio est triplex.⁊ q̄ licita.iiij.pte ti.xv,c.xxxiij.§.ij.
Purgatio canonica coā iudice est triplex.quō (p totū
purgatio fieri dz:⁊ q̄ cū quo q̄s se dz purgare⁊ q̄ forma
iuramēti in purgatione.iij.p.ti.ix.c.x.per totum.
Purgatio beate vgnis multipl' describit cū multiplici
lumine pro illo festo ⁊c.iiij.p.ti.xv.c.xxxiij.p totū.
Purgationes veteris legis q̄d ordinabant.⁊ q̄d non
spual' significāt.siue quō spualiter figurāt nostrā puri
ficationē.j.p.ti.xiiij c.v.§.viij.per totum.
Pusillanimitas est filia accidie.quō ipsa describit.et de
eadē exponitur thema ex ps.ij.p.ti.ix.c.xvi.ante.§
Pusillanimitas in hoc ꝓsistit cū q̄s se subtrahit a bonis
que facere possit.⁊ quō hoc fit ⁊ qualr illi puniūtur ipso
pusillanimitas habere pōt triplicez causam vnde oriat
cum exemplo ibidem.§.i.per totum.
Pusillanimitas scdo in hoc ꝓsistit.s.quādo quis timet a/
mittere bona tpalia.vñ p hoc declinat a vrute.qd̄ ē pec
catū.⁊ quō ex isto pcedūt multa mala.ibi.§.ij.per totū
Pusillanimitas tertio in hoc consistit,q̄ q̄s in ratione mo

tem corporis ⁊ afflictōem q̄ deū offendit vt euitet huiusmodi genera penarū ibi ⁊c.§.iij.per totum.

Verelam quō impor

q tat murmuratio. Et triplex q̄rela repitur in scri
ptura ꝗ deū ⁊c.ij.p.ti.vij.c.ij.§.ij.per totum.
Querere dignitates vtrū sit licitū ⁊c.ij.p.ti.iij.ca.v.§.iij,
iiij.v.⁊.vj.per totum.
Quis quō vario mō capitur in scriptura sacra siue intelli
gitur.j.par.ti.v.c.j.infra pncipium.
Quidditas hois pulchre ⁊ vario mō describit per qōnes
Salomonis.j.p.ti.j.c.vij.§.j.ij.⁊.iij.
Quid est hō.cui similis:quō se hz:vbi est:⁊ cum q̄bus so/
cius,iiij.p.ti.xiiij.c.vij.§.iij.post pn.

Atio ⁊ intellectus in

r hoieanon pñt esse diuerse potentie: qd̄ pbatur
j.p.ti.iij.c.viij.§.j.p totum.
Ratio inferior ⁊ superior quō inficiunt:⁊ quō in ipsis ē pec
catum.vnde causat defectus ⁊c.ibi.§.ij.p totum.
In rōne superiori ⁊ infe[illegible] q̄ petiū fit,pbatur:⁊ q̄ ligatō
rōnis pōt causari ex qu[illegible]q̄ ibidem.§.iij.p totum.
Ratio anime habet tria facere:sez cognoscere:deliberare
⁊ iudicare.ibi.c.ix.p totum.
Rōnis actus duplex pōt considerari.ibi.ti.iiij.c.j.§.ij.
Ratiōi quō obedit sensualitas ⁊ obedit deo tripl':⁊ rō tri
plicē rlaz adhibet sensualitati ⁊c.j.p.ti.iiij.c.xvj.§.ij.p t.
Rōnem quō recipi[illegible] dñs in extremis a nobis ⁊ de q̄bus,
j.p.ti.v.c.ij.§.iiij.ante mediū ibi.Cum igitur anima.
Rō triplex qñ nos cogit a[illegible] diligendū deū sup oia:sez rō
puidētie ⁊ largitatis:rō varie bonitatis ipsius:⁊ rō atti
nentie ⁊ pminētatis.iiij.p.ti.vj.c.iij.§.v.p totum.
Rationē quō vario modo temptat diabolus.iiij.p.ti.xiij
c.iij.§.iij.ante medium.ibi.Accedit quarto tentator.
Rōnem quō homo [illegible]ddet deo in morte de varijs rerum
generibus.iiij.p.ti.[illegible]iij.c.ix.per totum.
Ratio internalis quō est speculū summi boni in quo nūc
deu[illegible]idet.j.p[illegible]ij.c.vj.§.vj.per totum.
Rōnis [illegible]tus in a[illegible]ndis sunt quattuor:⁊ quō impediun
tur per [illegible]uattuor [illegible]s luxurie.ij.parte ti.v.c.ix,ante me
dium.i.[illegible]n.ibi.S[illegible]t aūt rōnis.
Radices peccatoꝝ sunt.v.⁊ q̄re dicuntur radices,j. par,
ti.vij.c.ij.§.iiij.per totum.
Ranco: quō repitur in affectu:effectu:⁊ actōe ꝗ iniuri[illegible]
tem.ij.p.ti.ij.c.ij.§.iij.ante fi.ibi. Item nota fm Pe.
Rapina quō excludit ab hoie:⁊ appetitus rapine,phibet
in lege diuina:⁊ punit iudicio dei pcise:⁊ ipsa phibet in
lege diuina⁊ humana:⁊ in vtraq̄z lege punit grauiter.ij
par.ti.j.c.xij.§.ij.per totum.
Rapina quō cōmittit in vsur[illegible]tis dñijs:in publicis bel
lis:in manifestis latrocinijs:in pedagijs indebitis:⁊ in
iustis damnis.ibidem.§.iij.iiij.v.⁊.vj.per totum.
Rapina quomodo diffinit:quomō rapina sumitur multi
pliciter.ibi.§.viij.per totum.
Rapina ē grauis pctū furto triplici [illegible]one.ibidē.§.ix.p to.
Raptoris pena q̄ est:quomō ⁊ qñ possunt sibi negari sa/
ramenta ⁊ sepultura.ibid[illegible]n.§.x.p totum.
Qui ꝓcipan[illegible]crine rap[illegible]e:furti:vel sacrilegij:vel in/
iuste damnatōis:mortaliter pecc[illegible]⁊ q̄bus modis fit ꝓti
cipatio.ibidem.§.xi.xij.xiij.xiiij.⁊.xv.p totum.
Q[illegible]icunq̄z rapinam scienter emit vl furtū quod pertinet
ad participatōem:talis incurrit ml ta mala ⁊ incōmoda
ibidem.§.xvj.per totum.
Si q[illegible]comedit vel al's sumpsit de rapina vel furto: tenet
ad restitutionem.ibidem.§.xvij.p totum
Uroꝝ q̄ comedunt bibunt vel vtūt de rapina vel alijs
male acq̄sitis:tenent ad restitutionē:quō hoc fit intelli
gendū ⁊c.ij.p.ti.j.c.xij.§.xviij.per totum.
Raptoris vsurarij vl alioꝝ q̄ restōni sunt obligati filij fi
lie ⁊ familia [illegible] excusant q̄nq̄z modis.ibi.§.xix.p totū.
Rapina descriuit cū participantibus in ea ⁊ talijs siue p
stantijs que imponunt iniuste:⁊ exactionibus indebitis
q̄ fiunt a dñis siue officialibus:quomō tenent ad restitu
tionem.ibidem.c.xiij.per totum.
Raptoꝝ manus quō describit:⁊ quid significāt ei' q̄nq̄z
digiti siue modi.ij.par.ti.ij.c.j.§.iiij.p totum.
Rapta vel furata quō ꝗliter sunt restituēde:datur sextu
plex differētia siue modus ⁊c.ij.p.ti.ij.c.ij.§.iiij.p totū.
Rapina vel furtuz pus sunt restituenda q̄ vsura:vel alia
debita ꝓpter offensionē:expropriationē:⁊ cōpulsionem
ij.par.ti.ij.c.vij.§.j.post pncipium.
Raptor q̄ capit vi mulierē efficit fu' rapte:⁊ oz q̄ se redi
mat.iij.p.ti.iij.c.vj.§.iiij.circa me.ibi. Jure aūt canōico
Raptus vgīnū est sexta spēs luxurie.vñ dicit quō cōmit
titur:qñq̄z pcurrit cū stuprō:qñq̄z sine stuprō:⁊ qñq̄z stu
prum sine raptu.ij.par.ti.v.c.vij.ante.§.
Pena talis raptoris que est fm leges ⁊ iura. Et quō fit in
telligenda ⁊c.ibi.§.j.per totum.
Rapt' describit q̄ ptinet ad ꝓēplatōez:de ipo pōit thema
⁊ declarat.Et ponit pncipalr de Beniami:q̄ fuit filij Jo
seph:q̄ figt bea. Paulū apl'm ⁊c.iiij.p.ti.x.ca.vj.ante.§.
Thema illud diuidit p tria mēbra de be. Pau.⁊ p ipsius
raptu:sez q̄ eius puerilio ē venerāda:eius puersatio ob
seruāda:⁊ eius speculatio admirāda.ibi.§.j.ij.⁊.iij.p to.
Utrū in b raptu aia ipsius fuit a corpe separata vel existerz
in corpe:quō deū tūc vidit ⁊c.ibi.§.iiij.p totum.
Rasura clericoꝝ in capite quid significat.iij.p.ti.xiij.ca,
ij.§.xiiij.modicum infra pncipium.

Beatus quid est.et ad quas

penas obligant mortale vel veniale:⁊ originale ⁊c.j.p.ti,
vij.c.ij.post mediū.ante.§.ibi.Et q: dicum est q̄.
Beatus spualiter est duplex qui per peccatuz incurrit.ij,
par.ti.iij.c.j.§.vij.circa finem.
Reconciliatio ecclesie quomodo ⁊ quādo fieri dz.iij.par.
ti.xij.c.vj.§.v.⁊.vj.per totuz.Uide plus de ista materia
s.sub littera.e.scilicet Ecclesia.
Rebellio ē.x.gd' supbie:⁊ i q̄ ꝓsistit ⁊c.ij.p.t.iij.c.iij.§.xiij
Rebellio describitur.s.sub ira.i,sez Inobedientia:q: pro
vno capiuntur ⁊c.ij.p.ti.iiij.c.ij.per totum.
Rebus quomodo intimus existit deus quinq̄z modis ⁊c.
iij.par.ti.xxx.c.ij.§.[illegible].per totum.
Recreatio corporis quō fit fienda cū modestia:⁊ quomō
licet ⁊ quō non.iiij.par.ti.iiij.c.x.§.iij.p totum.
Recidi[illegible]tiōis in pctū sunt.vij.nocumēta.iiij.par.ti.xiiij
c.vj.§ vsq̄z ad.viij.§.per totum.
Rectores ⁊ dñi quō punire debent varia vitia.iiij.par.ti.
v.c.xiij.§.ij.per totum.Uide plus de ipsis.s.sub littera
d.scilz.Dominus.⁊ sub littera.p.sez. Prelatus.Et pnci
paliter.ij.par.ti.ix.c.v.per totum.
Rectoꝝ ⁊ curatoꝝ iuramentū describitur qd̄ faciunt suis
superioribus:fm tñ diuersitatez locoꝝ diuersimode hoc
seruatur ⁊c.ij.par.ti.x.c.v.§.iij.per totum.
Rectorū cōmunitatū ⁊ dñioꝝ siue pncipum varia vitia va
rio mō describunt.iij.p.ti.ij.c.iiij.p totum.⁊.c.vi.§.xj.⁊
pncipalr.§.xij.ibi tangitur regula de ipsis.
Rectoribꝰ reipublice quuo: sunt necessaria.iij.p.ti.iij.c.
j.§.ix.Et quō introductū fit dñium ⁊c.ibi.c.ij. p totum.
Rectores nō iuuātes vl ipedientes in inq̄sitiōib' hereticoꝝ
excōica[illegible] sunt maiori snia.iij.p.ti.xxiiij.c.vj.per totum.
Redemptio spiritualium an fieri debet, secūda parte ti.
j.cap.v.§.xiij.per totum.

De reddítibus.

Qu.d si quis emat reddi:

tum vnius castri:vel alium redditum ad vitam suam vel
suorum heredum:vel al's ad incertum tēpus:est ne vsu
ra ⁊c ij.par.ti.j.c,viij [illegible] totum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

R ante E

Redditus pecuniales an liceat emere h^ereditate siue ad
vitā. ⁊ q̃drupl' pōt eē viciū in p̃cu. ibi. §. xv. ⁊ xvj. p to.
Utrum licitū sit recipere redditus quos cōmunitas cōce
dit annuatim solu^etibus p̃stantias: ⁊ an liceat emere ta
lia iura: declarat p octo q̃stiones: quar^ prima est ista ⁊c.
Utrum recta ꝓscietia possint talia one [ibi. c. xj. ante. §.
ra indici: ⁊ ad eor solutionē cōpelli cū assignatione in
crementi plibati. ibi. §. j. p totum.
Utrum dicti soluentes onera memorata licite ꝓcipiant
tale incrementū. ibidem. §. ij. p totum.
Utrum vigore deuotiōis: remissionis: ⁊ liberatiōis supra
dicte excusent a restōne ⁊ liberent a pcō. ibi. §. iij. p to.
An dicti soluētes licite vendāt ius q̃d, hīt in dicto, ⁊ vi
gore talis crediti. ibidem. §. iiij. p totum.
Utrum alij ab eis licite emāt. ibidē. §. v. p totum.
Utrum licite ab eis ꝓcipiant incrementū quod p̃us par
cipiebant. ibidem. §. v. per totum.
Quid de illis q̃ p alijs a q̃bus q̃ntq̃ certā quotaz p q̃libet
floreno: q̃n p nihil ꝓcipiūt soluūt p̃stātias: ⁊ in illo loco
quo ad tale creditū distribuunt. ibi. §. vj. p totum.
Quid si cōitas sic nouos p̃stituit creditores: puta q: ven
didit annuū redditū ad rōnem quorūcunq̃ creditorum
ad vitā emētis: ⁊ alterius ab eo noiandi cū pactis. ibi. §
vij. Que quidē q̃ones ad longū declarant p varias q̃o
nes. ⁊ ꝓtinuatur de ista materia venditiōis ⁊ emptiōis
redditū late a. §. viij. vsq̃ ad. §. xxiiij. p totum.
Redditus vēdere vl' cedere alicui ad vitā: nullus ꝓlat'
religiosus pōt: nisi vtilitas ⁊ necessitas loci exposcat: ⁊
de ꝓsensu ꝓuentus ⁊c. iij. p. ti. xij. ca. v. circa finē. ante. §.
Redditu arij vl' camerarij cōtratum habētes recipe pecu
niam a diuersis: q̃n aliq̃ fraudem in istis cōmittūt: ⁊
q̃n ⁊ q̃n licite exigere pnt salariū suū. ij. p. ti. j. c. xvij. §.
vij. vltra medium. ibi. Sed quid de camerarijs.
Regimē dñor ꝓpaliū describit late. ij. p. ti. iij. p to. ⁊. iiij.
Regiminis in subiectos q̃n deo red [p. ti. ij. c. vj. p to.
demus rōnez in nouissimo. iiij. p. ti. xiiij. c. iv. §. vij. p to.
Regina q̃n dicit eccla ꝓpter aliquas ꝓprietates regi
ne. iij. par. in prologo. §. j. per totum.
Regina q̃n esse pōt quelibet aia cuiusl ibet fidelis stans
a dextris dei ⁊c. ibidem. ante primum. §.
Regere quis seipm nō pōt bene aut familiā vl' ciuitates
nisi habeat istas vtutes ⁊c. j. p. ti. j. c. iij. §. ij. p totum.
Regere q̃n seipm debet p not^ regulas directiuas
fm totam vitam suā. iiij. p. ti. ij. c. iiij. p totum.
Regi q̃n dz familia p patrēfamilias: ⁊ quā prudentiam
ipe habere debet circa domesticos ⁊c. iiij. parte. ti. ij. ca.
Regere q̃n dz qui seipm ⁊ multitudinē [v. ⁊ nisi p to.
p prudentiā ⁊c. iiij. par. ti. ij. c. j. §. ij. p totum.
Regule quatuor approbate sunt ab eccla ⁊ p̃stōnes reli
giosor: ⁊ q̃n inter se differūt. iij. p. ti. xvj. c. j. §. iiij. vltra
Regule q̃tuor approbate sunt ab eccla sub q̃ [mediū
bus militant oēs religiose eccl'e catholice. ⁊ sub regula
b. Augustini qui militant: ⁊ q̃n inter se differūt p diuer
sas p̃stōnes que habent in ista regula p modū p̃cepti: et
q̃n ista p̃cepta intelligunt. ibi. §. v.
Regula. b. Augustini q̃n obliget, pfitētes: ⁊ q̃n stat lex
eiusdem regule. ibidem. §. vj. per totum.
Sub regla. b. Benedicti qui monachi militāt: vbi ista re
gula habet in iure. ⁊ vtrū ꝓtenta in ista regula sint in p̃
cepto: ita q̃ ex trāsgressione alicuius ex ꝓtentis in regu
la peccet monachus mortaliter. ibi. §. vij. p totum.
Regula beati Francisci militant fratres minores: ⁊ eadē
regula in multis passibus declarat: vbi ligat pfitentes
ad mortale: ⁊ vbi non circa varias materias. ibi, §. viij. a
p̃ncipio vsq̃ post medium.
Regula. b. Basilij fuit p̃ma regula: ⁊ qui sub ipa militāt
q̃n carmelite aliqua extraxerūt ex ipa regula: ⁊ aliqua
addidit quidam papa q̃ seruant fm ordinē dñi Hugo
nis ordinis pdicatorum. ibi. §. viij. vltra medium.

In regula. b. Augustini est passus: nec solo tacito effectu
sed etiā aspectu ⁊c. ista declarant ibidem. §. x. p totum.
In regla est. quēdā passus qui dicit. Et sint nobis ꝓia cōia
Ista exponunt. ibi. §. xj. vltra medium
Regule tertie. b. Dñici de fratrib' ⁊ sororibus eiusdē re
gule: hīntur varia notabilia. iij. p. ti. xxiij. c. v. §. v. p totū
De tertia regula. b. Francisci habet vtrū gaudēt p̃uilegio
clericali. ibidem. §. iiij. p totum.
Regule iuris describunt summatim collecte fm ordines
alphabeti. j. par. ti. xx. c. vnico. per totum.
Regule quinq̃ ponunt q̃bus cognoscunt pctā mortalia
a venialibus. iij. p. ti. xvij. c. xviij. p totum.
Regule septē dant fm q̃s aperit intellect' in multis ad in
telligendū sacras scripturas. iiij. p. ti. xj. c. ij. §. xiij. p to.
Regule. xvj. ponunt per quas cognoscitur vbi sunt pctā
mortalia: ⁊ vbi nō: ⁊ ad quid tales regule valent. j. par.
ti. lx. c. j. §. iij. per totum.
Regnor ⁊ ciuitatū dñium q̃n est introductū: q̃n trans
latū est de vna ciuitate in aliā: siue de vno dñio ad aliud
⁊ q̃n licite acquirit ⁊c. iij. p. ti. iij. c. ij. p totum.
De regib' vide varia. §. sub lra p. ꝓncipuz. ⁊ sub lra. b. §.
Regum ⁊ ꝓncipū ꝓprius sacer ..os q̃s dicit: cui [dñis,
ꝓfiteri tenent. iij. p. ti. xvij. c. iij. §. j. p totum.
Rex iniqu' est nona abusio inter. xij. abusiones diuersorū
q̃ spectāt ad dignitatē regiā. vñ dicit rex iniquus: ⁊ q̃d
est cēsus. j. p. ti. v. c. ij. §. viij. ante me. ibi. Nona abusio.
Reges q̃n nūc inūgūt ab epis ⁊c. iij. p. ti. xiiij. c. viij. §.
Rei i iudicio vīd varia sub i. l. iudicio Hūano. [ij. cā me.
Religionis status vnde nominat religio sumit quadru
pliciter: vnde deriuat religio ⁊ vnde dicit: ⁊ in quo cōsi
stit pfectio: quis est finis religionis: ⁊ ipa pfectio est tri
plex. iij. par. ti. xvj. c. j. ante. §.
Religionis stat' q̃n ptinet ad ꝓditionē libertatis vl' ser
uitutis: q̃n q̃s ꝓprie dz esse in statu pfectōis: ad pfectio
nem ptinet aliq̃d triplr. §. j. Et stat' religionis pōt ꝓside
rari triplr. ⁊ religio vna q̃n p̃cellit aliā triplr: q̃ illorum
est pfectio in actibus exterioribus ⁊c. ibidē. §. ij. p totum.
Religionis pfectionē nō minuit hīd liqd in cō' ꝓpse
cto nō p̃sistit in pauptate, pbat: q̃n religionis institu
dz pauptas. ⁊ tres sunt gradus pa atis. ibi. §. iij. p to.
Religiosus factus rector ecclesie se..lariis: si ta..is eccl'ia
pleno iure spectat ad monachos: p̃dictus monach' ma
net in ea subiectus abbati: ⁊ seruat oia vt prius ꝓter tria
bi. c. vj. §. viij. per totum.
Religiosor est triplex genus. s. erabite: anachorite: ⁊ ce
nobite. Et quā vitā illi ducēt: ⁊ q̃n fit q̃s ꝓprie ⁊ pfe
cte religiosus p pfessionē q̃ in diuersis ordinibus diuer
sis modis exprimit: ⁊ q̃ est differētia inter regulas ⁊ cō
stitutiones ⁊c. ibidem. c. j. §. iiij.
Religiosus q̃n grauī p..cat: i eodē genere pcti morta
lis vl' venialis q̃d cōmittit q̃ laicus in trib' casib': ⁊ qua
re citius resurgit. ibi. §. viij. circa fi. ibi. Et nota.
Religiosor obedientia describit vario modo sub lra o. §.
obedientia. ⁊ ibidem. §. ix. per totum.
Religiosor castitas describit vario modo sub lra c. §. ca
stitas. ⁊ ibidem. §. x. per totum.
Religiosor pauptas describitur vario modo sub lra p §.
paupertas. ⁊ ibi. §. xj. per totum.
De religionis ingress' vtrū sit hīda magna deliberatō eir
ca q̃ tria declarant q̃tū merent q̃ inducūt aliquē ad reli
gionē: ⁊ q̃n se q̃s dz i religione exercitare. ibi. c. ij. a. §.
Religionis ingressus vtrum sit dimittēdus ꝓpter obie
quia parentum q̃diu debet differre illud obsequium ⁊c.
ibidem §. j. per totum.
De religiosis ingressu q̃tum ad epos archidiaconos ⁊ a
lios curatos q̃n sunt obligati ad vota. ibi. §. ij. p totum.
Religionē q̃n aliq̃ qui nō sunt apti ad recipiendū: ⁊ si il
li intrant q̃n fit cū illis faciendū. ibi. §. iij. p totum.
Qui religionē vouit intrare q̃n pōt implere ⁊ quādo nō

R ante E

quot annos talis dz habere: quō parētes pnt offerre fi
lios impuberes ad religionē. ⁊ nouitius q̃n exire potest
ante professionē: ⁊ q̃n nō ⁊c. ibi. §. iiij. p totum.
Religio sor varia pfessio describit. §. sul ..a p. scz profes
sio. Et ibidem. c. iij. per totum.
De religione vna ad aliā ire nisi ꝓpter magnā necessitatē
aut vtilitatē quare nō est laudabile. pōt tn aliq̃s de vna
religione ire ad aliā ex triplici causa ibi. c. iiij. p totum.
Quomodo licet trāsire canonicū regularē ad mōachos
vel econuerso. ibidē. §. i. p totum.
Religiosi siue monachi quō debēt ire ad regēdus eccle
sias seculares. quare monachus nō pōt esse canonicus
secularis. Et si petierit q̃s ire ad artior religionē et pe
niuerit. vtrū primi possunt eū recipe. ibi. §. ij. p totum.
Religiosor bona sic transeūtū cuius erūt: ⁊ in quo tpe:
⁊ religiosi mēdicātes si trāseunt ad ordinē nō mēdican
tium: etiā de licētia papē grātā amittūt. ibi. §. iij. p totū.
Religio fratrū mēdicantiū quare est pfectior omni non
mendicante. ibidem. §. iiij. per totum.
Religiosi eiecti ⁊ fugitiui vbi inuētis fuerint sub custodia
debēt reuocari. ⁊ quomodo se habere debet monasteriū
in reassumptione. ibi. c. v. per totum.
Religiosi quas excōicatiōes aliq̃ specialiter incurrunt,
ibidem. §. v. per totum.
Religiosi q. d se ꝓhre debēt in habitu: in studio: in elemo
synis. in mēdicatiōe. in laborē manuū: in esu carniū: i ꝓ
ctibus siue in obligatis: ⁊ i reb' oblatis. ibidē. c. vj. p to.
Religiosus q̃n nō pōt eē iudex nec p̃cōpromissū pōt re
cipere arbitrium. ⁊ q̃n hoc dz intelligi. ⁊ fact' eps q̃n
tenet ad obseruantias regulares. ibi. §. v. post medium
ibi. Religiosus simplex.
De religiosis prelatis vt abbatib' ⁊ abbatissis vide. §. sub
littera a. scz Abbas ⁊c. ⁊ ibi. c. viij.
Religiosi q̃n se hre debēt in disciplina: in ambulādo: in
stando: in habitu: in gestu: ⁊ q̃n se diuersimode habere
debent in diuersis l..is ⁊ in silentio. ibi. c. viij. per totum
Religiosi siue monachi in ecclesijs vbi habitāt: populus
per monachū r^ regat: sed capellanus qui populuz re
gat ab eo per co ..ilium monachorum instituatur ⁊c. ibi
c. ix. §. j. per tot ..
Religio commenda r. q: ibi viuit homo purius: cadit ra
rius: surgit velocius: icedit cautius: quiescit securius: ir
rorator frequētius: purgat citius: morit fidētius: ⁊ re
munerat copiosius. Que oia p ordinē declarant. ibi. c.
x. ⁊ a. i. §. vsq̃ ad. viij. §. inclusiue.
Religio q̃n' cōparat paradiso voluptatis: terre pmissi
nis: ⁊ mōti trāsfigurationis. ibi. c. x. §. ix. per totum.
Religiosi quare plus vocant fratres q̃ monachi. quomō
habitare debēt in quadruplici vnione. ⁊ est triplex vni
tas. ibidem. §. x. per totum.
Religiosus nō dz audire pfessionē etiā eor q̃ habēt licen
tiā eligēdi sibi pfessorē quēcūq̃: etiā si habeat a papa: si
ne auctoritate ⁊ licentia sui plati. iij. ti. xvij. c. vij. p totū
Religiosor vtrū acq̃rat ius electionis extra ordinē suum.
iij. par. ti. xix. c. ij. §. vij. per totum.
Religiosor loca tam virorū q̃ mulierū q̃n p supiores sunt
visitāda. ⁊ q̃ necessaria ab ipsis debēt interrogari ⁊c. iij.
Religiōibus ..oul cre^ .. (p. ti. xx. c. vi. §. ij. ⁊. iij. p to.
quā pātē hz desup papa. iij. p. ti. xxij. c. v. §. xxi. p totum
Religiosi omnes qui habent, pbatu ordinē: dicunt p̃sone
ecclesiastice ⁊ gaudent duplici priuilegio clericor. iij.
parte ti. xxiij. c. v. §. j. ⁊ ante ⁊ post.
Religiosi ⁊ clerici excōicati sunt maiori snia: qui iducūt
ad ..mittēdū de muratiōe sepulture vel nō muratōe. q̃d
tn vteri' declarat. iij. p. ti. xxiiij. c. li. per totum.
Religiosi ⁊ clerici in dignitate p̃stituti audiētes leges et
phisicā excōicati sunt maiori snia. ibi. c. lij. p totum.
Religiosi pfessi dimittētes emere habitus sue religiōis
vel euntes ad studia sine licētia suor supior: excōmuni
cati sunt maiori snia. de q̃bus intelligit ⁊c. ibi. c. liij. p to.
Religiosi damnat sacrm eucharistie: siue extreme vnctōis
vel solēnizantes mrimoniū sine licētia pochiani siue epi
excōicati sunt maiori snia. ibi. c. liij. p totum.
Religiosi excōicant retrahentes hoies ab bis a solutōe de
clmax. ibidem. c. lv. p totum.
Religiosi excōicant non seruantes interdictus q̃d seruat
matrix ecclesia: ⁊ q̃ dz matrix ecclesia. ibi. c. lvj. p totum.
Religiosi excōicant nō facientes ꝓscētiam de his q̃ ꝓfitē
tur eis de decimis cū certo mō. ibi. c. lvij. per totum.
Religiosi excōicant qui nō hīnt administrationē: ⁊ confer
runt se ad curias ꝓncipū. ibi. c. lviij. per totum.
Religiosi excōicant tenētes arma ifra septa mōasterij si
ne licētia abbat', de q̃b' q̃ quō b̃ intelligit. ibidē. c. lix. p to.
Religiosi faucētes beguinis in statu reprobo excōicati sūt
maiori snia. de q̃bus hoc intelligit. ibidē. c. lxj. p totum.
Religiosi qui ꝓcedūt alicui ad vitā vel ad certū tpus iura
reddit': possessiones ⁊c. nisi in duob' casib': suspēsi sūt a
diuinis. iij. p. ti. xxvij. c. iiij. ibi. Religiosi q̃ ꝓcedūt. ani me.
Religionū primi patres qui fuerūt: quō ad inuicē succes
serunt: ⁊ q̃bus locis ⁊ q̃ plus ꝓticipāt in vita actiua ⁊ cō
templatiua: quō dicunt celi: quō assimilant onagris. iij.
p. ti. xxxi. c. x. §. iiij. per totum.
Religio sctā quō figuratiue vocat' mors regl'are vulgari
ter dicunt mortui: ⁊ secl'are viuētes cui' oppositū ondit
Et q̃re religiosi dicunt mortui. j. p. ti. v. c. j. §. xiij. p totus.
Religionis statū ⁊ pfectionē quō a deo vocati accedim'.
figurat Beñ. xij. p Abrahas egredere de terra tua: que
tria exponunt. j. p. ti. v. c. ij. §. vj. per totum quasi.
Ad religionē quō pertinet virtualis perfectio: ⁊ si est tūc
est via qua imediate itur ad celum: in quo cōsistit ista p
fectio: que sunt ipsius effectus ⁊ signa. j. par. ti. v. c. iiij.
§. ij. ante mediū. ibi. Quarta via.
Religiosor vnio, pbatur ex scriptura: ⁊ monasteriū. vnde
dz. ⁊ triplex bonū in ipso inuenit ⁊c. i. par. ti. vi. c. ij. §. v.
circa medium ibi. De q̃nta vnitate.
Religionem volētes intrare vel alia bona facere: quō va
rio mō temptat diabolus in ꝓuersionis initio. j. p. t. vj. c.
xiij. §. iij. post mediū ibi. Et in ꝓncipio.
Religiosor bonū describit iuxta illd. Ecce q̃ bonū. ⁊c. Et
ponit triplex bonū. i. p. t. vj. c. ij. §. v. ibi. De q̃nta vnitate
Religionis a ꝓposito aliquē reuocans vel ipediens: quō
tenet ad restōnem ⁊c. ij. par. ti. ij. c. ij. §. j. ante medium.
ibi. Quantum ad secūdum.
Religiōis q̃ ingressu siue virorū siue vginū: nō licet aliq̃d
exigere vl' accipe q̃n pciū: sponte tn oblata q̃tacūq̃ sint
nō inī^ ..ēte aliq̃ corrupta itētōe: l'cet recipe. Et varia
circa ..a materiā ponūt. ij. p. t. j. c. v. §. xviij. xix. ⁊ xx. p t.
Religiosis ⁊ clericis vbi ⁊ quō ꝓhibet negociatio: ⁊ q̃ ab
stinere debent: non solū a malis: sed etiā a specie mali. ij.
par. ti. j. c. xvj. §. ij. ante me. ibi. Secūdo negociatio.
Religio quomō assimilat naui ⁊ quare: ⁊ quō tripliciter
rapinam siue furtum solent facere religiosi in naui reli
gionis: ⁊ quomodo ⁊ q̃re religio cōparatur naui, ꝓpter
septē ⁊c. ij. p. ti. ij. c. j. §. xxiiij. per totum.
Religiosor quomodo incenitur q̃drupl' superbia. ij. p.
ti. ij. c. liij. §. ij. per totum.
Religionis vel sctitatis habit' vl' clicat': quō sig'tl'statū in
q̃ q̃s obligat ad opa pfectōis: ⁊ quō religio noiat statū p
fectōis ex itētiōe ⁊c. ij. p. t. iiij. c. vij. i pn. ani me. ibi. Scie
Religiob platis ecclesiarū ⁊ pdicatorib' by (dū etiam.
pocritis ..nis inuehit septē maledictiōes. ij. par. ti. liij. c.
vij. §. iij. circa pn. ibi. Septem maledictiones.
Religiosi ⁊ clerici quō p sacrilegiū luxurie pdunt honorē
angelice misterialitat: ⁊ quō deo sunt dedicati: eor vita
ad q̃ ordinata ē: quō cauere debēt a mulierū familiari
tate ⁊c. ij. p. ti. v. c. viij. §. iij. per totum.
Religiob quō sunt aliq̃ iecunia deriniare instituta p rl'am
siue p ꝓstōnes: ⁊ q̃n ..ono nō obligat ad pecuniā. ij. par

Universidad de Deusto
Biblioteca

te ti.vj.c.ij.post mediū ante.§.ibi. Ex [illegible] e humanali.
Religione suscepti nouicij ⁊ iuniores quo debēt regi in
ceiunijs.ij.p.ti.vj.c.ij.§.iiij.circa finem.
Religio quō dr̃ mōnium vel in quo figurat cū mōnio/
nio.ij.p.ti.j.c.j. [illegible] j.in fine ibi. Potest etiā adaptari.
Religione licet alteri ꝓiugiū ingrediūn ḡtuor casib⁹ vtr
tps ꝓbatōis in tali dr̃ abbreuiari ⁊c.ij.p.ti.j.c.xxj.§.j.
Religione ꝓiugatus ingressus qñ tenet exire: (p totū.
⁊ qñ nō pōt.⁊ qñ est liber ad exeundū vel ad manendū.
⁊ in trib⁹ casib⁹ tenet reingredi.ibi.§.ij.p totū.
Religiosi nō mēdicātes ⁊ mēdicātes vtr possint ⁊ debēt
in magistros assumi.iij.p.ti.v.c.ij.§.viij.p totum.
Religiosi ⁊ pfecti quō debēt stare ⁊ ꝓtendere in iudicio
sua repetēdo.iij.p.ti.vj.c.j.§.iij.modicū infra medium
Religiosi ⁊ clerici q̃lr dñt inqri i iudicio vl'a iudice ⁊c.⁊
q̃lr dñt corrigi excess⁹ eorūdē ⁊c.iij.p.ti.ix.c.vij.§.vij.⁊
Religiosi filij quō nō pñt excludi ab heredi (viij.p totū
tate paterna.iij.p.ti.x.c.iij.§.iij.post principium.
Religiosus de cōsensu su prelati pōt esse executor testa
menti.iij.p.ti.x.c.iij.§.ix.circa mediū.ibi. Nota.vij.
Religio aliqua vtrū possit instituī ad hospitalitatem ⁊c,
iij.p.ti.xj.c.ij.post pñ.ibi. Querit aūt scōo.
Religio ꝓut est vr' quō diffinit a tullio. Et quō ꝗ nomen
religio hz triplicē deriuationem ⁊c.iiij.p.ti.v.c.vij.añ.§
Religiōis act⁹ q̃ est cultus dei quō ipi exhibet. Et est tri
plex cult⁹.⁊ q̃ req̃rūt ad colendū deū in cultu religiōis
Religio ista quō est vr' ⁊ spālis vna ⁊ (⁊c.ibi.§.i.p totū
maxia moralīū.quō latria idē est qd̄ religio:⁊ qd signi
ficat ⁊c.ibidem.§.ij.per totum.
Cuz religione ista quō est sanctitas. Et quō sanctitas tri
pliciter sumit.ibidem.§.iij.per totum.
Religiosoꝝ pauptas ⁊ pfectio describit.s.sub p. scilicet
Pauptas. Et.iiij.p.ti.xij.c.iiij.§.xij.⁊ p oēs seqntes.§.
Religio fratꝝ ꝓdicatoꝝ describit in spāli.s.sub lra p.scz
Predicatorum fratrum.
Reliqe antique nō debēt extendi extra capsam.quō ⁊ qñ
quis eas debet venerari.⁊ ipsas emere vel vendere est
symoniacū.quō corpa sanctoꝝ de locis sunt transferen/
da ⁊c.iij.p.ti.xij.c.viij.per totum ante.§.
Reliqe ⁊ imagines quō debēt venerari siue adorari.⁊c.
⁊ qua adoratiōe ⁊c.ibi.c.ix.per totū. Et aliq de ipis reli
quijs.ij.p.ti.j.c.v.§.xxiij.in fine. Et de sanctoꝝ canoni/
satione vide.s.sub c.scz Canonisatio.
Reliquie sanctoꝝ ⁊ vestes quō debent adorari ⁊ venerari
iij.p.te ti.xij.c.ix.per totum.
Remedia multa dant ꝓtra multas temptatiōes diaboli.
iiij.p.te.ti.xiij.c.iij.§ iiij.per totum.
Reminisci quō debem⁹ inter cetera octo.iiij.p [illegible] ij.c.ij.
Renūciatio q̃d est.q̃ semel renūciauit am (§.iiij.p totū
plius eligi nō pōt.⁊ quō renūciāti est cōpetēs,puisio fa
cienda ⁊c.iij.parte ti.xix.c.v.ante.§.
Renūciatio beneficij vel officij,ecclesiastici q̃liter,fieri dz
in cuius man⁹ fieri dz ⁊c.ibidē.§.j.per totum.
Renūciatio q̃ fit in scriptis.qualr ⁊ quō est fienda.qñ in
telligit renūciasse:qñ q̃s fraudulēter renunciat benefi/
cio ⁊c.ibidem.§.ij.per totum.
Renūciari q̃ possunt.desup ponūtur varie questiones ⁊
notabilia.ibidem.§.iij.per totum.
Renūciare q̃s pōt ⁊ in quoꝝ man⁹:⁊ qñ renūciatio non
pōt reph̃ēdi.ponūtur desup exempla sanctissimoꝝ virorū
qui renūciauerūt varijs dignitatib⁹ ⁊c.ibidē.§ iiij.p to.
Renūciatio fm doctores q̃d est.q̃s effect⁹ renūciationis
in quoꝝ manus fieri dz.⁊ dz esse volūtaria ⁊c.ij.parte ti
tu.j.c.v.§.xj.per totum.
Renūciari quō dz ēpatus.⁊ ex q̃b⁹ casib⁹ admittēda vel
petēda sit renūciatio ēpatus ⁊c.iij.p.ti.xix.c.v. [illegible] pn.§.
Renunciare vtruz papa possit papatu. (i.⁊.iiij.p totū
ij.p.ti.xxij.c.iij.§.ij.p totum.
Represalie dr̃ quoddā bellum particulare qd̄ fit ad defen
sionem corporis mystici:quō hoc est interdictū:quando
licite fieri possunt:⁊ ꝓ modico nō indicunt repsalie ⁊c,
iij.par.ti.iiij.c.iiij.per totum.
Reprobatio ⁊ [illegible]ectio dei quō valde ē timēda ⁊ [illegible]are ⁊c,
iiij.par.ti.xiij.c.xj.§.iij.p totum.
Repudiū vxoris quō lex pmisit:⁊ in noua lege nō seruat
j.p.ti.xiiij.c.vj.§.v.vltra me.ibi. Sciendum aūt.
Libellus repudij quis erat:qñ licebat repudiare vxorem
⁊c.iij.par.ti.xiiij.c.x.§.iij.per totum.
Rescriptū quid est:quis possit cōdere rescriptū:sup qui/
bus rebus rescripta interpt̃ant:si sup ipsis dubitare cō
tingat:que ptās aut ius eoꝝ:q̃to tpe durat eoꝝ auctori
tas:q̃ rescripta sunt gñalia ⁊ q̃ spālia ⁊c.j.p.ti.xvij.ca.
Resistere qñ ⁊ quō quis debet in bel [illegible] vnico.§.xvij.p to.
lo priculari vl'alis desuper.vide.s.,defendere.⁊.iij.par.
ti.iiij.c.iij.per totum.
Resistere quō homo debet homini malo siue seuient im
pugnanti cum duplici telo ⁊c.iiij.par.ti.ij.c.ij.§.v.infra
medium.ibi. In quarto certamine.
Resistere quō hō dz in tēptationibus diaboli:⁊ quō ipe a
nobis illudit.iiij.p.ti.xiij.c.iij.§ [illegible] ij.p totum.
Respicere quō hō dz octo fm illud Lu.viij. Respice illū
qui.s.vult bene viuere.j.p.ti.iij.c.vij.p totum.
Restitutionis differentia est triplex.s.decep[illegible]tiua: damna
tiua:⁊ retributiua. Et restitutio deceptiua h̃ abet septem
deceptiones cum exemplo.ij.par.ti.ij.ca.j.§.xxv.a pn
cipio vsq̃ ad medium quasi.
Restōnem nō sufficit ad salutē cōmutere alteri q̃ ei qui
pōt satisfacere:qd̄ ꝓbat septēplici rōne.ibidez.§.xxv.a
medio vsq̃ ad capitale. Ter[illegible]a est retributiua.
Circa restōnem videda sunt octo q̃ in hoc versu ponent.
Quis:quid:vbi:p quos:cui:cur:vl' quō:quando. Et da
num pōt inferre alicui quadruplr:⁊ quō talis tenet ad
restōnem.ij.par.ti.ij.c.ij.ante.§.
Reuocās aliquē a meliori bono:p[illegible] a religione ⁊c:quō
tenet ad restōnem:⁊ pōt alteri eē [illegible]cāsio dāni quadru
pliciter:⁊ quō talis tenet ad restōnem.ibidē.§.j.p totū.
Quattuor modis cōtingit q̃ dāmficat[illegible] fit.s.p occ[illegible]onē
mutilationem:vulnerationē: verber[illegible]onem:⁊ violentā
detentionem.⁊ quomodo de istis e[illegible]da rest[illegible]tio,ibi
§.ij.per totum.
[illegible]ame ⁊ honoris dānificatio quadruplr fit:⁊ quō de ist
fienda est restitutio.ibi.§.iij.p totum.
Rerum exterioꝝ dānificatio quō est restitutio fieda:⁊ de
quibus ⁊ quō.ibidem.§.iiij.per totum.
[illegible]trum oē lucrū q̃d quis fecit ex re rapta:furata male ac
quisita ⁊c.tenet paupibus erogare.ibi.§.v.⁊.vj.
Restituere vtrū tenent clerici illos fruct⁹ quos voluptuo
se ꝓsumūt nō faciētes seruitia in eccla.ibidē.§.vij.p to.
Restō vbi fit faciēda b̃ dis[illegible]guit ibi.c.iij. p totum.
Restitutio p quos fieri debet ⁊ de certis ⁊ incertis:ponū
tur desup varie questiones:que ⁊ declarantur ibidem.c,
iiij.per totum.ante.§.
Restitutio cui fieda est de re ablata vl'alis illicite acq̃sita
ponunt desup var[illegible] opiniones ⁊c.ibi.§.j.⁊.ij.p totum
Restitutione rei fienda quomodo aliquis se habere de/
bet.ibidem.c.v.§.iij. per totum.
Restitutio cur fit fieda: po[illegible] desup v[illegible]egōes hñs
mala ablata nisi red[illegible]at aut sufficiente faciat cautionez:
nō pōt liberari a sua cautiōe nisi vt restituat ⁊c. ostēdit
b̃ septē ꝓbationibus.ibi.c.vj.per totum.
Restituedi dat mod⁹ ⁊ forma:circa quā tria ꝓsideranda.
Restitutio certoꝝ quō fieri debet cū quo [illegible] c.vij.ante.§.
dam ordine:⁊ fm triplicē voluntatē creditoris c[illegible]ngit
debitorē habere substantiā eius:⁊ talea ꝓuis sunt restitu
enda q̃ vsura ꝓpter tria ⁊c.ibi.§.j.ij.⁊.iij.
Restitutio quō fieri dz p vxorē q̃ ꝓcepit filiū in adulterio
quē vir reputat eē suū.⁊ quattuor sunt signa que redd̄ūt
talem matrē suspectam ⁊c,ibi.§.iiij.per totum.

Restitutio q̃ fieri dz:ponunt desup varij casus q̃ ⁊ quō
q̃s ad hoc tenet:⁊ de q̃bus tractat circa istam materiaz
tam ꝓ alia q̃ spālia ⁊c.ibi.c.viij.p totum.
Restitutioni obligant raptores vel vsurarioꝝ filij vel fami
lie de bonis ipoꝝ viuētes:pñt tñ tales excusari per q̃nq̃
ij.p.ti.j.c.xij.§.xix.per totum.
Restitutiones quō quis tenet alteri de quadruplici dam/
no.ij.p.ti.ij.c.ij.§.j.ij.iij.⁊.iiij.per totum.
Restitutio detractiōis describit vario mō.s.sub lra,d,scz
Detractio.⁊c.⁊.ij.p.ti.viij.c.iiij.§.iij.p totum.
Rerum cōmutatio fm phm est duplex.ij.par.ti.j.c.xvj
§.ij.post pn.ibi. Est autem duplex.
Rerum ꝓmutationes in negociando quō ⁊ qualiter fieri
debent.ibi.c.xvij.§.x.per totum.
Rerum valor vario mō diuiditur:subdiuidit:⁊ declara/
tur ibi.c.xvj.§.iij.ante me.ibi. Et pro maiori declaratōe
Rerum dñium vario mō describit.s.sub lra.d.s.Dñium.
Rerum ecclesiarū alienatio vtrum fieri debet ⁊c,vide.s.
Alienatio.⁊.iij.par.ti.xij.c.v.
Resurrectio vltima describit vario modo.s.sub littera,t,
scz Iudicio diuino.⁊ [illegible]iij.p.ti.xiiij.c.xj.per totum.
Resurgere a peccato quare religiosus pōt velocius q̃ lai
cus.iij.p.ti.xvj.c.j.§.viij.circa finem.
Resurgere quomodo quis dz p penitentiam,iij.parte ti.
xiiij.c.xvij.§.j.p totum.
Ad resurgendū quō valent lectio frequēs exhortatio fer
uens:⁊ exemplario vigens:que tria ꝓcipal' inueniun
tur in religionibus.iij.p.ti.xvj.c.x.§.ij.p totum.
Post resurrectiōem corporū vtrum beatitudo sanctorum
maior erit q̃ modo.iij.p.ti.xxx.c.vj.§.ij.p totum.
Resurgere hō non pōt a peccato sine gratia.hoc ostendi
tur ⁊ ꝓbatur.iiij.par.ti.ix.c.v.§.ij.per totum.
De dotibus corporis gloriificatoꝝ.vide ibidem.c.vij.
Rhetorica que scientia est.vnde dicit rhetor:⁊ quomodo
subdiuiditur.j.par.ti.j.c.iij.§.iij.circa finem.
Retrahunt hoiem.bono a peccatis ⁊c.ij.par.ti.viij.c,viij,
§.j.ij.⁊.iij.p totum.etiam ante.§.
Retributio a de[illegible] triplex:scz temporalitatis:penalitatis:⁊
eterne felicitatis.j.[illegible]ti.iiij.c.vj.§.j.infra me.ibi. Sz notādū
Retributionē pe[illegible]nā quō pariter odiū:⁊ sunt sex differen
tie mal[illegible]ū retribu[illegible]onū.ij.p.ti.viij.c.iij.§.ij.per totum.
Reuerentialis timor describit.j.sub littera.t.scz Timor re
uerentialis.⁊.iiij.p.ti.xiiij.c.xiiij.p totum.
Reuelans siue denudans confessionem quam penam sa
cerdos pro illa meretur fm canones.iij.parte ti.xvij.c.
xxi.§.v.ibi. Vicesimusquintus.
Reuocans aliquez a meliori bono:scz a religione ⁊c. quō
iste debet satisfacere:⁊ q̃tuz pctm̃ est ⁊c.ij.p.te ti.ij.c.ij.
§.j.post pn.ibi. Quantum ad secundum.
Reuocatio in donationibus describit.s.sub littera,d,scz
Donatio.⁊.iij.p.ti.x.c.iiij.

Risio derisio siue irrisio de

scribit.s.sub lra.d.scz Derisio.⁊.ij.p.ti.vj.c.vij.p totum.
Rixa fm Gregorium est filia ire:vnde dicitur rixosus:⁊
tripl' exponit:q̃quid est rixa:⁊ vñ dicit.⁊c.ij.par.ti.vij.
⁊.vij.ante.§.⁊.§.j.⁊.ij. Lera de rixa vide.s.sub littera
b.scilicet B[illegible]um.
Rixa dicitur bellum particulare:[illegible] nō antiqui inter se ha/
buerunt rixas:⁊ de bello siue rixa videndum est eius ori/
gō actū ⁊ nocumentu m.ibi.§.ij.per totum.

Romana ecclesia habz pri

uil[illegible]ium illud:q̃ nullus appellare pōt a papa ad ei⁹ suc
cessorem:neq̃ ad ꝓcilium generale ⁊c.⁊ quō habet q̃nq̃
ꝓuilegia.iij.par.ti.xxiij.c.iij.q̃si per totum.
Romana ecclesia dicētes nō ee caput oim aliaꝝ ecclesiaꝝ
⁊ nō posse cōdere canones ⁊ decreta:⁊ ei nō esse obedi
dum:excōicati sunt maiori sntia,iij.p.ti.xxiiij.c.x.p totū.
Romipetas s[illegible]oliantes excōicati sunt maiori sntia:⁊ pa/
pe reseruatur absolutio.ibi.c.xxj. p totum.
Rome q̃d pñt ibi penitētiarij.iij.p.ti.xvij.c.xiiij.p totuz.
Romano pontifici subesse vtrum sit de necessitate salu/
tis.iij.parte.ti.xxij.c.vj.§.v.de ipso vide ad longum.s.
sub littera.p. scilicet papa.
Rusticorum siue agriculaz siue villanoꝝ ars ⁊ opus mul
tum est necessarium vite humane:quomodo tales tam
sunt astuti:quomodo vario modo cōmittunt fraudes.
in quibus cōmuniter sunt culpabiles ⁊c.iij. parte ti,viij
ca,iiij.§.xiij. per totum.

Abbati sāctificatio

s[illegible] describit vario modo.s.sub littera.f.s.festoꝝ
⁊.ij.par.ti.ix.c.vij.per totum.
Et de sabbati sanctificatione vide etiaz varia notabilia.s,
par.ti.xiiij.c.iiij.§.iiij.per totum.
Sacerdotes pmi q̃ fuerūt in lege nature: in lege moysai
ca:⁊ in lege gr̃e.j.p.ti.v.c.ij.§.vij.circa me.ibi. Scōo.p
Sacerdotii in veteri lege erat triplex consecra [illegible]nidet.
tio:⁊ que ornamēta eorūdem:⁊ quomodo inacule ipsis
ꝓhibite significant mundiciā sacerdotū noue legis ⁊c.s,
par.ti.xiiij.c.v.§.ix.per totum.
Sacerdos in mortali diuina tractās ⁊ administrās eccl'a
stica sacramēta ⁊ alia:quō sacrilegiū incurrit.ij.par.ti,
j.c.xxj.§.v.ante mediū.ibi. Sacrilegium etiam.
Sacerdos quō p sacrilegiū luxurie pdit honorem dñice
ptātis ⁊c.ij.p.ti.v.c.viij.§.ij.p totum.
Sacerdotes ⁊ ꝓlati quō excludunt a iuramēto:⁊ ponun
tur nouē casus in quibus ipsi debent iurare.ij.par.ti.x,
c.iiij.§.ij.circa medium.ibi. Tertij sunt.
Sacerdos quō spāliter dicunt medici: quō ipsi curant
suos infirmos:quō ⁊ quando isti medici multo ꝓciosio/
res sunt medicis corporalibus ⁊c.iij.par.ti.vij.c.j.§.ij.
ante medium.ibi. Medicus spālis.
Sacerdotū vide varia notabilia sub lra c.s.clericis.⁊.iij.
p.ti.xiij.c.iij.p totū.s.de ꝓuersatione eorūdem.
Sacerdos quō se vario mō habere dz in celebratiōe mis
se.desup vide varia notabilia.s.sub lra m.s.missa.⁊.iij.
par.ti.xiij.c.v.⁊.vj.⁊ p eundem.§.similiter.
Sacerdotii ordo describit p thema ex ps.quod ⁊ de ipo
declaratur:⁊ ille ordo q̃uis in plures diuiditur. ē tamē
vnum sacramētum vnitate finis:quot sunt ordines ⁊c,
iij.par.ti.xiij.c.vij.ante.§.
Sacerdotes quō semp apud omnes fuerunt in magno
honore:vnde dicit sacerdos.sacerdos quō se habere de
bet in [illegible]endis circa sancta sacramenta:⁊ circa ordines:
⁊ quō ostendere debet ducatum.ibi.§.j.p totum.
Sacerdotes qualr se habere debēt in habitu siue vestitu
quō sacerdos debet esse indutus iustitia ꝓpter tria:q̃s
maculas nō habere debet:⁊ sacre vestes sacerdotis q̃d
significant.ibidem.§.ij.per totum.
Sacerdotes si induti fuerint iustitia de qua immediate
supra:quomodo tunc exaltabunt in alia vita: quomodo
sacerdos in missa representat totam incarnationem ꝓpi
Et vestes sacerdotis quomodo significant christi passio
nem.ibidem.§.iij.per totum.
Sacerdos quā ptātem recipit in ordinatiōe.iij.p.ti.xiiij
c.xvj.§.iiij.vltra medium.ibi. Sacerdos filr.
Sacerdotis officium quod est:quomodo omnia sacramē
ta habet ministrare per duo:quomodo potest benedi/
cere ⁊ quomodo nō:quomodo potest absoluere.ibi.§.ix
infra medium.ibi. De presbytero.
Sacerdos debet habere sex vestes necessarias ad cele/
brandum:quoad necessitatem precepti: quomodo ⁊ mi
nistri debent illis vti ⁊c.ibidem.§.x.p totum.
Sacerdos ꝓprius quis dicit ⁊ quomodo tenentur consi
tentes recipere licentiam ab ipo pro cōfessione.iij.par/
te titulo.xvij.c.j. in m[illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sacerdos dicitur ligare ⁊ soluere tribus modis. ⁊ quo modo absoluit vario modo. iij. parte ti. xvij. c. xxi. p totū
Sacerdos fornicationē faciēs quā penā incurrit fm canones. ibi. §. v. p ⁊ pncipiū. ibi. Primus canon.
Sacerdos cognoscēs filā suā spūalē: quā penā incurrit fm canones. ibi. §. v. ibi. Secundus.
Sacerdos qui interest clandestino matrimonio: quā penam incurrit fm canones. ibi. §. v. ibi. Quartus.
Sacerdos denudans pfessionē: quas penā incurrit fm canones. ibi. §. v. ibi. Vicesimusquintus.
Sacerdotē interficiens: quā penas incurrit fm canones. ibidem. §. v. ibi. Tricesimussextus.
De archipresbyteris habes. s̄. sub littera a. scz archipresbyter. ⁊. iij. p. ti. xix. c. vij. quasi per totum.
Sacerdotalē potestatē ligandi ⁊ soluēdi quomodo xpus dedit discipulis suis. iij. p. ti. xxij. c. iiij. §. i. ante medium ibi. Quantum ad quintā potestatem.
Sacerdos quomodo se regere debet in absolutiōibus ⁊c. desuper vide. s̄. scz Absolutio.
Sacerdos q̄d facere dz in missa si recordat se excōicatū vel suspēsum: vel nō ieiunū: vel in aliquo mortali. iij. p. ti. xiij. c. vi. §. xi. Letera vide. s̄. sub missa.
Sacerdoti vtz liceat oi die a celebratōe misse abstiere ⁊c.
Sacerdos in missa quō diuersimode re (ibi. §. xij. p to. pnitat dñm Jesuz: ⁊ ei incarnatōem: puersationem: passionē: mortē. ⁊ ascēsionē. Et q̄d vestes ipsi significant.
Sacramētoz ordinatio de (iij. p. ti. xiij. c. vij. §. iij. p to. scribit p thema ex ps̄. q̄d ⁊ de ipa declarat. iij. p. ti. xiiij.
Sacramētoz ordinatio quō pcessit ex incar (c. i. aū. §. natione diuini vbi. ⁊ qñ hoc factū est ⁊c. ibi. §. i. p totuz.
Sacramētoz institutio siue ordiatio quō sanat infirmos quis medicus q̄ infirmi. ⁊c. ibi. §. ij. per totum.
Sacroz vtual opatio quō sanat septē spūales infirmitates hoim. ⁊ quō septē sacra denotāt in vbis ps̄. vox dñi
Sacri pfirmatio in baptismo (sup aqs ⁊c. ibi. §. iij. p to. quō ⁊ qlit fortificat hoiez. ⁊ q̄s ei effect. ibi §. iiij. p to.
Sacrm eucharistie: quō est cibus reficiēs: ⁊ medicina sanans infirmitatē. ibi. §. v. per totum.
Sacrm pfessiōis: quō euacuat supfluos hūores petōruz p ptritionē: pfessionē: ⁊ dbitā satisfactōes ⁊c. ibi. §. vi. p
Sacrm matrimonij: quō est, ppter pseruationē ge (totū neris hūani. ⁊ quō extinguit ista flāma. ibi. §. vij. p totū
Sacrm ordinis: quō misericoz de illo, puidit de multiplicatione fideliū ⁊c. ibi. §. viij. per totum.
Per sacrm vnctiōis extreme: quō aia ō hac vita volat ad
Sacra quō ordināt i missa. quō dat (celū. ibi. §. ix. p to. ibi ptās ministrādi sacra. q̄d est sacrm. quō sac ō: re memoratiuū ⁊ pnosticū ⁊c. iij. p. ti. xiiij. c. xj. ante. §.
Sacra quō dicūt eē cā grē: circa qō ponūt due opiones
Sacra noue legis ⁊ sacra veteris legis (ibi. §. j. p totuz quō differūt. q̄ diu durabūt sacra veteris legis. ibi. §. ij.
Sacra quō ex ope opato mltiplr pferāt grāz. (p totuz.
Sacra qre debebāt institui: nō debi (ibidē. §. iij. p totū. to necessitatis. ⁊ qre nō debebāt institui in statu innocentie: sed in tempore grē. ibi. §. iiij. per totum.
Sacra ecclie a q̄ fuerūt institutavl a q̄b ⁊c. ibi. §. v. p totū
Sacroz pm effect est charact: quō diffinit charact. q̄d est character: quō impmit in sacris. ibi. §. vj. per totum
Sacroz circa effect ponūt due opiones. ⁊ qre grā sacra lis differt a grā q̄ ē in vtutib ⁊c. ibi. §. vij. p totum.
Sacra quō sūt, necessaria ⁊ q̄s ē ministratoz sac ⁊. ibi. §
Sacroz est triplex ptās. ⁊ vtz q̄s peccat (viij. ⁊. ix. p to. recipiēs sacra a malo mistro ⁊c. iij. p. ti. xiiij. c. xiij. §. v.
Sacra veteris legis: quō tm erāt figna sacrarus (p to. rerum. que fuerunt: que ad totū pplin ptinebāt q̄ ad ministros. j. p. ti. xiij. c. v. §. v. per totum.
Sacra nō dnt negari adult, amētib vl freneticis i amētia: si aū amētia habuerint pnosituū. j. p. ti. iiij. c. xiiij. §. iij. ante medium. ibi, Notan ... men q̄ adultus.
Sacrm altar curiose inspicies ⁊ facie sacerdoti: videt magna irreuerētia ⁊c. ij. p. ti. j. c. xxj. §. v. vltra me. ibi. Vide
De sacris vl ... de sacrālib ex esu eoz (tur ... magna vtrū falsitas ... fictio vl mutatio fieri d ... ppter scādalū vitandū ⁊c. ij. p. ti. vij. c. iiij. §. vi. p totum.
Sacroz negligētia: quō est multū reprehēsibilis ⁊ dānabil
Sacro eucharistie vide varia. s̄. (ij. p. ti. ix. c. viij. p to. sub lra c. s. eucharistia. ⁊ filr de sacro altaris.
Sacrales grē, ppter sex rōnes nō ponūt in euāgelio nec in actibus apl̄oz: quō. b. virgo recepit sacra eccle: ⁊ quare scriptura reticuit ⁊c. iiij. p. ti. xv. c. xvj. §. ij. p. totum.
Sacri altar videvaria notabilia. s̄. sub lra e. s. eucharistia
Sacroum quō est triplex ptās ⁊c. (⁊ lb lra. m. s. missa. iij. pte. ti. xiiij. §. v. per totum.
Sacris ordinib pstitur ōnes mrimoniū: vroz si libera ē redigēda ē i fuiturē q̄d. pbat. iij. p. ti. iij. c. vj. §. iiij. circa
Sacra scriptura quō est remediū vl p (fine. ibi, Si exīs remedio, p nostra patiētia. iiij. p. ti. iij. c. vij. §. v. p totum.
Sacrā scripturā addiscēdo sex sunt q̄ ad hvalēt: q̄ figurātur p sex gd p q̄s ascēdebat ad thronū salomonis ⁊ tria sunt q̄ impediūt pfectionē studi iij. p. ti. iiij. c. xj. §. j. p t.
Sacra scriptura quō nos inuitat ad diligendū deum. iiij. p. ti. vj. ca. iij. §. ij. in pncipio.
Sacre scripture nobilitas vario modo describitur. j. sub lra s. s. scriptura. ⁊. iiij. p. ti. xj. c. ij. p totum.
Sacrificia veteris legis ad q̄d sunt instituta assignāt desup triplex rō: ⁊ triplex est gen sacrificioz: ⁊ q̄d significant ista sacrificia. j. p. ti. xiiij. c. v. §. ij. p totum.
Sacrificiū q̄d ptinet ad idolatriā describit: ⁊ sicut est triplex hois bonū: ita triplex sacrificiū vbi ostēdunt ista sacrificia: ⁊ quō nos debemus ista sacrificia offerre deo. iij par. ti. xij. c. ix. §. iij. per totum.
Sacrificiū quō quis vario mō fieri pōt offerēdo se triplī deo. iiij. p. ti. xv. c. xxxv. ⁊ a pmo. §. vlq ad. ix. §. iclusive.
Sacrilegiū quō aliq̄n diuersimode nit: vñ dicit sacrilegiuz: ⁊ qre est spāle pctm distinctū ab alijs pctis. ij. p. ti.
Sacrilegiū quō diuidit in diuersas spēs (j. c. xxj. aū. §. fm diuersas rōnes sanctitatis rez sa ... q̄bus i ... uerentia exhibetur. ibi. §. j. per totum.
Sacrilegiozum triplex pena describit ... que in iu ... repro batur ibi. §. ij. per totum.
Qui detinēt legata facta ecclesijs vl alijs pijs locis ⁊ nō soluent: sacrilegiū cōmittūt: ⁊ quō qui alienat sciēter bo ... ecclē ⁊c. peccat mortaliter. ibi. §. iij. p totum.
Sacrilegioz tria genera spūaliter sunt deslēda in eccla militanti. ibidem. §. v. vj. ⁊. vij. per totum.
Sacrilegiū q̄tuz deo displicet: ⁊ sacrilegiū etiā cōmittit cū tollit sacrū de nō sacro: ⁊ecōuerso. ibi. §. viij. p totuz.
Qui ptcipant in sacrilegio rapine furti vl iniuste dānificatiōis: mortalr peccāt: ⁊ ... bus malis in istis fit ptcipatio. ij. p. ti. j. c. xij. §. xj. xij. ⁊. xiij. p totum.
Sacrilega man quō describit: ⁊ q̄d significāt eius q̄uq̄ digiti siue modi. ij. p. ti. ij. c. j. §. ix. p totum.
Sacrilegium q̄d est ... qñ sumit p septima spē luxurie: ⁊ quō ocurrere pōt cu diuersis spebus luxurie: ⁊ triplices honorē quō pdit psona sacrilega ⁊c. ij. p. ti. v. c. viij. p t.
Sacriste officiū describit v ... mō. s̄. sub lra c. s. custo ecclarum. ⁊. iij. p. ti. xix. c. ix. per totum.
Sagittarioz officiū ... exercitiū describit: ⁊ vbi ⁊ qñ p hibet sub snia. ij. p. ti. j. c. xxiij. §. xij. p totum.
Sanguinē humanū fundere p sui defensione pōt eē ... tuoz mōis. ij. p. ti. vij. c. viij. §. j. vide plā sub lra d. s. defen
Sanguinē xpi effundēs in altari quā penā in (dere est. currit fm can. iij. p. t. xvij. c. xxj. §. v. ibi. Tricesim ... qrt
Salarij moderamē attenditur circa quattuoz. ij. p. ti. j. c. xix. §. viij. vltra medium. ibi. Quarto peccat.
Salariū aduocatoz quō fit dādū ⁊c. iij. p. ti. vj. c. ij. §. iiij De salario iudicū ⁊c. vide sub lra. i. s. iudicio.
Salomonis glā vario mō describit ex varijs. c. iRegum

ij. p. ti. v. c. xiij. §. ij. ifra me. ibi. Et vt magis pticlariter.
Saluādis quō tria sunt necessaria. i. p. t. iij. c. vi. §. xviij. b.
Ad salu ... is pscutionē quō necessaria est ecclasticalis vni tas. i. p. ti. vi. c ... §. v. ante me. ibi. De q ... a.
Salutatio angelica quō facta est ad beataz vginem: ⁊ quō antiquit etiā salutabant p salutatōem Aue ⁊c. iiij. p. ti. xv. c. xiij. p totū. Desup vide etiā plus. j. in tabula spāli ō beata virgine post istam tabulam.
Sanctoz exempla quō sunt respicienda vt filia agant. i. p. ti. iij. c. vij. §. vij. per totum.
Sanctozū canonizatio describit vario mō. s̄. sub lra. c. scz Canonizatio. ⁊. iij. p. ti. xij. c. viij. §. i. ⁊. ij. p totum.
Sctōz adoratio describit vario mō sub lra. a. s. Adoratio.
Sācti ⁊ angeli quō vidēt hūanitatē xpi (⁊ ibi. c. ix. p to. quō vident in deo oia: quō vident nostras orationes: ⁊ q̄re debem orōnes nras dirigere ad sanctos ⁊c. iij. p. ti xxx. c. iiij. §. iij. ⁊. iiij. per totum.
Sctōz btitudo describit vario mō sub lra. b. scz Btitudo.
Sancti quō habent dilectionem ⁊ gaudium in deo viso ⁊ amato. iij. p. ti. xxx. c. vi. per totum.
Scti quō dicunt celi ... tiā q̄re. iij. p. ti. xxxi. c. x. p totum.
Sancti quō confortabunt in iudicio ex visione diuina ⁊c. iiij. pte ti. xiij. c. v. §. x. p totum. Desup vide. s̄. sub littera i. scz Judicio diuino.
Sancti quō dicunt porte celi. iiij. p. t. xv. c. xx. §. xij. p totū
De sanctoz dotibus vide. s̄. sub littera. d. scz Dotes.
Sanctitas quō multū cōmendat ex pditiōe ipsius arboris. i. p. ti. iiij. c. xv. §. i. ante medium. ibi. Quantū ad pmū
Sctis virls quō valet societas maloz ad duo vt aduersa leui portare pnt ⁊c. iiij. ... ti. iij. c. vij. §. v. q̄ñ per totum.
Sanctificatio sabbati describit vario mō sub lra. f. s. festa
Sanctitas quomodo est eadem cū virtute religionis fm essentiam: ⁊ sanctitas quomodo sumit triplicter. iiij. p. ti. v. c. vij. §. iij. per totum.
Sapientie donuz in ... hoat p thema q̄d ⁊ de ipso declarat ⁊ est sapientia cēn ... is ⁊ increata: psonalis ⁊ incarnata ⁊ humanalis ⁊ variata. iiij. p. ti. x. c. iij. ante. §.
Sap ... ia essent ... ⁊ increata que est: quomodo pcedit adem ⁊c. ibid ... §. i. per totum.
Sapien ... psona ... ⁊ incarnata cui ppe attribuitur: ⁊ q̄ est ⁊ vnde pdijt ⁊c. ... bidem. §. ij. per totum.
Sapia humanalis ⁊ variata ad quē ptinet: ⁊ quō sapia ōz tripler. s. crinalis que est reprobozū: vtualis q̄ est bonozū ⁊ cōialis q̄ est amboz. ibidē. §. iij. iiij. ⁊. v. p totum.
Sapie ppetates siue effectus sunt septē: ⁊ quō isti effect siue ppetates ptinent ad sapientiā. ibi. §. vi. per totum.
Sapientia scientia ⁊ intellectus inquātum sunt virtutes: ⁊ inquantū sunt dona spūsancti: quomodo differunt inter se. iiij. p. ti. i. c. i. §. v. per totum.
Sapienia q̄dam ōz diabolic ... quedam terrena: ⁊ quedaz animalis: que per ordinem declarantur. ij. p. ti. v. c. xv. §. ij. circa medium. ibi, Primam appellat.
Sapientia quō per tria acquiri pōt in religione. iij. p. ti. xvi. c. x. §. iij. p totum.
Sapientie documentoz quō deo re ... demus rationem in nouissimo. iiij. p. ti. xiiij. c. ix. §. v. per totum.
Sapiens vtrū oz ducere vx ... ē. hoc notabilr declarat. iij. p. ti. i. c. i. §. i ... post ... Sed virum sapienti.
Sapientia ecclesie quō maxime ... paret in trib, iij. p. in prologo. §. ij. p totum.
Sapiam quō respicit cognitio. iiij. p. ti. x. c. vij. in pn. ⁊. § ... iij. ⁊. iiij. p totum.
Saracenis deferēs arma ⁊c. huus efficit capiētiū. iij. p. t. ij. ... §. iiij. circa medium. ibi. Item p ius canonicum.
Saracenis deferens arma excōicatus est maioz: snia. iij.
Saraceoz errores vario mō (p. ti. xxiiij. c. xxx. p totum. describunt in q̄bus erant. iij. p. ti. xi. c. vi. §. i. per totū.
Sartores ⁊ scāpatores quō mltiplr i offō eozūdē fraudes pmittūt. iij. p. t. viij. c. iiij. §. iiij. vltra me. ibi, De sartoz ab

Satisfactio q ... diffinit a varijs doctoribus: ō quibus q̄s pōt satisfacere: quō satisfactio fit per opa penalia: ⁊ tria sunt genera satisfactionuz ⁊c. iij. p. ti. xiij. c. xx. ante. §.
Satisfactō quare fieri nō pōt p opa e ... charitatē facta ⁊ vtrū vnus possit p altero satisfacere. ibi. §. j. p totum.
Satisfactionē vl pniam impositā post absolutionē debitā factam in pctō mortali: vtrū tenet hō iterare: vtrū valet in foro militantis ecclē ⁊c. ibi. §. ij. p totum.
Satisfactoriuz quid magis est an oratio vl elemosyna vl ieiunium. ibidem. §. iij. per totum.
Opera q̄ sunt de grē bonoz ex charitatē facta nō reuiuiscūt. & mortificata p mōtale reuiuiscūt p sequētē pniaz ⁊ alia de grē bonoz facta in mortali valēt ad q̄nqz. ibidē
Satisfacere nemo pōt in quattuoz casib (§. iiij. p totū. ij. p. ti. j. c. xx. §. j. infra pn. ibi. Nota q̄ in quattuoz.
Satisfactiōis sunt q̄nqz modi. ij. p. ti. ij. c. vj vltra medium
Satisfacere q̄uo q̄s tenet de co (ibi. Jtē nō fm quosdā tumelia ⁊c. ij. p. ti. vij. c. vj. §. v. p totum.

Scandalū quō oriūt ex clamore inordinato: ⁊ quō diffinit: q̄ diffinitio ad longū declarat ⁊ pbat ⁊ vñ ōz scādalū ⁊c. ij. p. ti. vij. c. iiij. ante. §.

Scandalū quō aliq̄n a nobis remouere possum: ondit p auctoritates ps̄. de q̄ tria mēbra ponunt. ibi. §. ij. iij. ⁊
Scandalū est triplex. s. actiuū ⁊ infra intētio (iiij. p to. nem passiuū: ⁊ ppter defectionē ⁊ occasionatiuū preter intentionē: ⁊ qñ mortale ⁊ veniale. ⁊ in q̄bus reptur illud scandalū: ⁊ quō ⁊c. ibi. §. iiij. per totum.
Scandali grā vtrū bona fint dimittēda. est de reg iur. desup exponit q̄ sonat. Utilius scandaluz nasci pmittit q̄m
Utrū bona tpalia fint di (vitas dimittrat. ibi. §. v. p to. mittēda ppter scādalū eoz a q̄b repetunt. ibi. §. vj. p t.
Utrū falsitas vl fictio vl mutatio sacri vl sacrālū ⁊ vsus eorundē fieri dz ppter scandalū vitandū. ibi. §. vij. p to.
Scie donū describit p thema ex ps̄. q̄d ⁊ d ipo declarat iiij. par. ti ... j. c. vnico. ante. §.
Scie donū q̄d ē ⁊ quō scie donū ordinat ad q̄tuoz ibi. §.
Scia hūana ⁊ prudētia ⁊ scia, pnt ē bonū ⁊ quō (j. p to. differūt: ⁊ quō scia ē alicui noxia ex pte cogscibil triplr
Scie donum in q̄bus hz esse: ⁊ quō hmōi (ibi. §. ij. p to. donum ordinat ad duo. ibi. §. iij. p totum.
Scie donū quō est approbatio btitudinis: ⁊ quō scia hūana puenit in no ... cū scia q̄ est donū ⁊c. ibi. §. iij. p t.
Scias sclares q̄ q̄libet studere dz: pbat notabilr: ⁊ ad
Scia dei quō est alteri gñis a (longū ⁊c. ibi. §. v. p to. scia nra quō eminēs est ⁊c: quō pmaxime psistit in dilection ... ri: ⁊ in ei imitatiōe ⁊c. ibi. ... vj. p totum.
Sciam pāc quare oi mundane scie preponere debemus in quo psistit ista scia ⁊c. ibi. §. vij. p totum.
Scie dono quō distinguere possum iter diuinas inspirationes ⁊ diabolicas suggestiones: ⁊ quō diabol imittit hoi varias spūales tēptatiōes ⁊c. ibi. §. viij. ⁊. ix. p totū.
Scia sapia ⁊ itellect inq̄tū sunt vtutes ⁊ inq̄tuz sunt dona spūsancti: quō differūt inē se. iiij. p. ti. j. c. j. §. v. p to.
Scia quō ōz acq̄ri ⁊ postulari a deo: desup dat modus ⁊ forma: ⁊ q̄s finis illi ōz esse ⁊c. iij. p. ti. v. c. j. ante. §.
Scia q̄re ⁊ quō a deo ē expectāda ⁊ quō postulāda. ibid.
Sciētiē acq̄rendis q̄s ordo dz seuari ⁊ q̄ (§. j. p totū. modi q̄tum ad doctores: ⁊ q̄tum ad scholares. quō hē dz ppōnem: dispositionē: ⁊ cognitionē. ibi. §. ij. ⁊. iij. p t.
Scientia varias quō a natura accedūt dociles fm q̄ntatem cōplexionuz q̄d ostendit fm quattuoz cōplexiones hois. iij. p. ti. viij. c. j. §. ij. infra pncipium.
Scia siue doctrina gentiliū phoz ⁊ poetaz: quō nō prosunt ad salutē. iij. p. ti. xj. c. iij. p totum.
Scis ... describit vbi tractat de duob gerētibus se, p papa: q̄d tūc faciendū fit, p serenitate psciē. vñ deriuat scis ma: quō describit vl diffinit. vñ nomiatur: quō est spāle pctiū: q̄ dicunt scisma ... ij. p. ti. iij. c. xj. ante. §.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Scisma absq; dubio est pcm̃ mortale. ⁊ ꝓ̃re ꝑbat etiam vario mõ: ⁊ ponũtur multa exẽpla vbi multi dãnati sunt ꝓpter scisma ⁊c. ibidem. §. i.

Scismatici quõ ꝑuant ab eccl'ia ptãre ordinis ⁊ ꝓsecrationis. s. q̃ ad licitũ vsũ ⁊c. duplex spũalis ptãs. ibi. §. ij. ⁊

Scismatici quõ ꝑuãt etiã ptãte administrationis. (iij. p to. vin dignitatib' ꝓstituti ꝑuãt oib'. ibidẽ. §. iiij. p totum.

Scismatici q̃re p iudiciũ eccl'iasticũ excõicãt: ⁊ p ptãtes seculares diuersimode coercent. quõ scismatic' in duobus peccat. ⁊c. ibi. §. v. per totum.

Quid si duo vel plres in eccl'ia gerẽtes se ꝑ papa ⁊ q̃libz eorũ hz suã sequelã: q̃s illoꝝ dr scismatic'. ⁊ ponũtur varia scismata q̃ ꝓtigerũt in varijs electiõibus. ppt papa

Qd aũt in dicto scismate fic (tũ ⁊c. ibi. §. vi. per totum. dubio null'eẽt ꝓdẽnandus: cuicũq; illoꝝ triũ adhereret pura ꝓscia. desup ponũtur q̃nq; ꝓclusiões. ibi. §. vij.

Snie excõicatõis q̃ inferũt ab vna pte ꝯ aliã fieri nõ dñt

Scisma qd regnabat ãno dñi. (⁊ q̃re ⁊c. ibi. §. viij. p to.

M. cccc. xl. fuit ꝓcil'ũ Basilien. vtꝫ fuit ver ꝓciliꝫ. q̃ papa erit supra ꝓciliũ ponũt q̃nq; ꝓclusiões. ibi. §. vij.

Snie excõicatõis q̃ inferũt ab vna pte ꝯ aliã fieri nõ dñt

Scisma qd regnabat ãno dñi. (⁊ q̃re ⁊c. ibi. §. viij. p to.

M. cccc. xl. fuit ꝓcil'ũ Basilien. vtꝫ fuit ver ꝓciliꝫ. q̃ papa erit supra ꝓciliũ ponũt ibidẽ miserie q̃ i illo ꝓcilio ꝓtigerũt: ⁊ q̃s de istis duob' fuit ver' papa. ⁊c. ibi. §. ix.

De scismate ponunt tria. s. ipsius enormitas. (p totum sc̃z deo vnitas regimis ⁊c. ibidẽ. §. xij. xiij. xiiij. p totum.

Scismatici quõ subijciũt pape. quõ eos ꝑuat duplici potestate: q̃ dicũtur scismatici ⁊c. iij. p. ti. xxij. c. v. §. xi. etiã.

Scholares quõ se hr̃e dñt in acq̃rẽdo sciam. (xij. aliq̃. quõ eos oportet habere bonitatẽ disciplinã ⁊ humilitatem ponũtur multi magni in exemplum q̃ hoc fecerunt ⁊c. iij. p. ti. v. c. i. §. ij. ⁊. iij. per totum.

Scholarib' vtꝫ magistri ꝑnt iponere collectã vel exigere ꝑ festo celebrãdo vel nõ celebrãdo ibi. c. ij. §. v. p to.

Scholariũ vitia enumerãtur vltra cõia in q̃b' cõiter sũt culpabiles. ibidem. §. xi. per totum.

Scholariũ siue studentiũ vitia reꝑhensibilia describũt circa eoꝝ studiũ. ibidẽ. §. xij. per totum.

Scribe ⁊ pharisei quõ errabãt circa iudicialia ꝑcepta. i. p. ti. xv. c. i. §. vi. circa me. ibi. Circa iudiciaua. vide etiã Cõtra scribas ⁊ phariseos quõ dñs (sub lr̃a i. s. iudeis. inuehit septẽ maledictões: ⁊ ꝯ illos q̃ p illos significant ij. p. ti. iiij. c. vij. §. iij. post ꝑn. ibi. Septẽ maledictiões.

Scriptura diuinalis quõ est speculũ p q̃d nũc deũ videmus. ⁊ q̃ sunt ptes ipsi' specl'i. i. p. ti. iij. c. vi. §. vlij. p to.

Scriptura sacra quõ est remediũ vel ꝑ remedio nostre

Scripturã sacrã ad (patie. iiij. p. ti. iij. c. vij. §. v. p totũ. dlscendũ sex sunt q̃ ad bvalẽt: q̃ figurãt p sex grad' per quos ascẽdebat ad thronũ Salomõis. ⁊ tria sunt q̃ impedirũt pfectionẽ s'udij. iiij. p. ti. iiij. c. xi. §. i. per totum.

Scriptura sacra quõ nos inuitat ad grãrũ actionẽ. iiij. p te ti. v. c. xij. §. i. circa principiũ.

Scriptura sacra quõ nos inuitat ad dilectionẽ dei. iiij. p

Scriptura sacra quõ dr̃ ẽt sapia (te t. vi. c. iij. §. ij. in ꝑn. iiij. p. ti. x. c. iij. §. vi. ibi. Est etiã sciendũ. circa fi.

Scripture varie quõ danẽ testimõia de trinitate in deo. iiij. p. ti. x. c. vij. §. iiij. per totum.

Scriptura sacra quõ dscribit p thema ex ꝑs. qdr̃ de ipa declarat. iiij. p. ti. xi. c. ij. ante. §.

Scripture sacre auctas maior esse nõ põt: q: est a deo revelata ⁊c. qd ꝑbat. ibi. §. i. per totum.

Scripture sacre magna vtilitas quõ ꝑz ex effectu. et q̃re quõ varios illumiat: quõ dat claritate. s. eternã ⁊ viã ꝑueniendi ad eandẽ. ibi. §. ij. ⁊. iij. per totum.

Scripture sacre noticia quõ reqrit humilitate, ⁊c. ibi. §.

Scriptura sacra quõ fuit necessaria ad huma (iiij. p to.

Scriptura sacra siue doctria quõ (nã salutẽ ibi. §. v. p to. est scia vna ⁊ speculatiua ⁊ practica. ⁊ ponit duplex genus scia: ⁊ vñ ꝓcedũt. ⁊c. ibi. §. vi. p totũ.

Scripture sacre obiectũ est de': oñdit ibi. §. vij. p totum.

Scriptura hec siue doctrina q̃ nobilior sit alijs scientijs ⁊ sapia ꝓmaxie dr̃: ꝑbat ibi. §. viij. per totum.

Scriptura sacra quõ ꝓmaxime dr̃ sapia: que est differẽtia huius doctrine ⁊c. ibidem. §. ix. p totum

Scripture sacre doctrine quõ est argumẽtatiua: q̃d est argumẽtari et a. ..rositate ⁊c. ibidem. §. x. p totum.

Scriptura sacra quõ vtitur metaphoris: ⁊ triplici de causa vtitur metaphorica locutõe: ⁊ q̃re diua nobis traditur sub similitudinib'. ibi. §. xi. per totum.

Scriptura sacra quõ exponit q̃druplici sensu. s. lr̃ali: allegorico: tropologico: ⁊ anagogico: ⁊ q̃d ista q̃tuor figũt.

Scripturã sacrã ad discendũ danẽ septẽ [ibid. §. xij. p. to. regule siue septem claues. ibi. §. xiij. per totum.

Scripture sacre multiplex vtilitas describitur per ꝓthema quod ⁊ de ipa declaratur. ibi. c. iij. ante. §.

Scripture sacre vtilitates ⁊ fructũ quomodo nullus enarrare põt: quõ est pomerijũ ⁊ piscina mundialis: quomõ est puteus aquarũ viuentium ⁊c. ibi. §. i. per totum.

Scripture sacre fructus pulcherrime describũt quis ꝑ dux it: quõ varijs diuersimode ⁊c. ibi. §. ij. p totum.

Scriptores q̃bus modis fraudem ꝓmittũt ⁊c. ij. p. ti. viij c. iiij. §. xi. in pncipio.

In scriptis siue in bullis papalibus vel instrijs vel in litteris vel in libris ⁊ alijs scripturis: quõ ⁊ qualiter falsificatio fit varijs modis. ij. p. ti. i. c. xviij. §. vij. per totum.

Scrupulosa ꝓscia varie describit. i. p. ti. iij. c. x. §. ix. p totũ vide. s. sub littera. c. sc̃z Conscientia.

Scurrilitas dr̃: q̃rta filia gule: q̃d intelligit ꝑ scurrilitatẽ vñ puenit: quõ per scurrilitatẽ incõpositi gestus fit: quõ dr̃ peccatũ ⁊c. ij. p. ti. vi. c. iiij. §. v. p totum.

Scrutiniũ i electione describit vario mõ. s. sub electiõe. ⁊

Scrutiniũ quõ fieri dz i ordin (iij. p. ti. xix. c. ij. §. iij. p to.

tõib': ⁊ põit duplex scrutiniũ. ij. p. ti. xiiij. c. xv. §. xij. p t.

Securo triplici protexit deus suos: ⁊ adhuc ꝓtegit: sc̃z benuolẽtie incarnalis: patiẽtie vniuersalis: ⁊ sapie veritatis. ij. pte ti. xij. c. vij. §. i. p totum.

Seculares litteras vt doctrinas poetaꝝ vtꝫ licet studere vl' eis vti. ij. p. ti. iij. c. vij

Secretũ acceptũ sub sigillo q̃tũ ligat ..ij. (§. v. p to. p. ti. i. c. xxij. §. v. vltra medium. ibi. ..rio modo.

Secreta aliq̃ si q̃s suscipit q̃lit̃ pecc a fuelãd ⁊c. iij. p.

De seculi amatorib' vide varia. s. (vij. c. xxij. §. ij. p to. sub. m. sc̃z Mũdi amatorib'. ⁊. ij. p. t. v. c. xiij. §. i. p totũ

Seditio ⁊ discordia ciuitatũ ⁊ castrorũ de scribit vario mõ sub lr̃a. d. sc̃z discordia. ⁊. ij. p. ti. iiij. c. viij. per totum.

Sedet deus tripliciter in hoibus contemplatiuis ⁊ celestibus. i. par. ti. iij. c. vi. §. xvi. per totum.

Senectus quõ sunt plres mlte ⁊ defect' q̃tũ ad varia mẽbra exterioꝝ. i. p. ti. v. c. i. §. vi. post ꝑn. ibi. Deinde ponit.

Senectutis miserie q̃ vis multe sunt: tñ sunt aliq̃ q̃ ipsam decorant: ⁊ sunt q̃nq; ibi ..m. §. vij. per totum.

Senes boni q̃ facere debẽt. i. p. ti. v. c. ij. §. viij. post ꝑn.

Senib' q̃re dz dari extrẽa vnctio. iij. p. t. xiiij. c. xv. §. vi. i fi.

Senes ⁊ litigiosi ⁊ mordaces: quõ inepti sunt ad amicitiam. iiij. p. ti. v. c. xx. §. vi. ante medium.

Senectus dr̃ sexta ..as hois: ⁊ q̃ eorũdem aliqñ opa. ⁊c. iiij. p. ti. vij. c. v. §. vi. ibi. Sexta etas. vltra medium.

Sensualitas q̃druplr̃ describit: q̃nuo: de ipa notanẽ. i. ..

Sensualitas ꝑn magrm qu ..nif: ⁊ r (ti. iiij. c. xvi. tus sensualitatis in duo tendu: ⁊ duo ad eandẽ ꝑtinent: ⁊ quõ ipsa figurat in ꝑmis ꝑentibus ⁊c. ibi. §. i. p totum.

Sensualitas quõ se hz ad rõnẽ: ⁊ quõ sibi subijcit: ⁊ quo rõ obedit deo: ⁊ rõ triplicẽ rlaz dat sẽsualitati ⁊c. ibi. §. ij

Sensualitate quõ põt fieri pcm̃ veniale non tñ mortale: ⁊ q̃ in sensualitate possit eẽ veniale, ꝑbatur tripl'. ⁊ quõ motus sensualitatis illiciti possunt dupl'r considerari: q̃ in sensualitate non est peccatũ mortale: ꝑ bat tripliciter ro ne. i. p. ti. iiij. c. xvi. §. iij. per totum.

Sensualitatis illiciti motus quãto tpe in nobis durant: et q̃ nullus naturalr liberari põt a ꝑdicta corruptiõe, ꝑbat

tripliciter. ⁊ quõ ꝓcupiscẽtia in q̃busdã plus: ⁊ i q̃dusdã minus inuenitur ⁊c. ibidem. §. iiij. per totum.

Sensualis amor q̃d est: ⁊ quomodo inclinatur ad quatuor sensus hois: ⁊ quõ istri sunt rẽpme ..i. i. p. ti. vi. c. ij. §. ij. ante med ..m: ibi. Secundus est am ..

Sensus hois sc̃z visus auditus. ⁊c. quomodo describunt per quinq; porticus. de quibus in Johãne. ⁊ quomodo in ipsis spũaliter iacent infirmi varijs languoribꝫ. i. p. ti. ij. c. iij. §. i. ⁊ sequẽti per totum.

Sensitiua cognitio quomodo ordinatur ad duo. ij. parte ti. iij. c. vij. §. iij. in principio.

Sẽsus exteriores quõ inpugnat diabolus siue quõ tempt hoiem ⁊c. iiij. pte ti. xij. c. iij. §. ij.

Sensum hominis siue memoriã quõ vario mõ tẽptat diabolus. iiij. pte ti. xiij. c. iij. §. iij. per totum.

Sẽsus hois quõ figurãtur p portas hierusalẽ. ⁊ q̃d spũaliter significant. i. p. ti. ij. c. iij. §. vij. p totum. ⁊ ibidẽ, c. v. habes de sensibus interioribus hominis

Sensus hois quõ diabol' decẽ modis tẽptat. iiij. p. titu. xiij. c. iij. §. ij. ⁊. iij. per totum.

Sensus hois quõ deficũt paulatim in morte ⁊c. i. pte ti.

Sensum quadruplice quõ hz sacra (v. c. ij. §. iij. p totuꝫ scriptura. s. litteralẽ: allegoricũ: tropologicũ: ⁊ anagogicũ: ⁊ iste q̃tuor q̃d significãt siue q̃d tractãt ⁊c. iiij. par. ti. xi. c. ij. §. vij. per totum.

Sniaꝫ liber q̃d tractat siue de q̃bus describit. i. p. ti. i. c.

Sniaꝫ magister cõiter nõ tenet in (iij. §. i. ante medium xiiij. articulis. iiij. pte ti. xi. c. viij. ante. §.

Snia iudicis quõ põt esse iniusta tripliciter. iij. p. ti. ix. c.

Snia nõ põt fieri nisi in quicũq; vel spõ (i. §. i. circa finẽ. te ꝓfessum. Et est triplex ..interlocutoria: diffinitiua: et precepti. Et snia ꝑcpti consistit in tribus ⁊ obedientia ip sius similiter in tribus. ⁊c. ibi. c. xij. ante. §.

Snia diffinitiua dz ꝑferri a iudice ⁊ nõ ab alio: alias non valet. ⁊ qui inde excipiũtur. in quo loco: ⁊ quõ fieri dz: ⁊ quõ snia subleuat ..tuoꝝ modis. ibi. §. i. per totum.

De vna ⁊ eadẽ snia q̃n vtraq; ꝑs põt appellare ⁊c. ibidẽ c. xiiij. §. ij. circa finẽ. Et vide. s. sub littera. i. s. Iudicio

Sep ..ãdi quõ ..ueri infideliũ a parẽtib' fi baptisinũ suscep ..nt ⁊c. ..ti. xij. c. ij. §. iiij. circa finẽ.

Sepult ..ũ vnusq; ..q; eligere põt apud quẽcũq; locum q̃ hz ius sepeliendi: ⁊ in quo anno: ⁊ q̃ inde excipiuntur q̃ eligere possunt. ⁊ quõ inducꝫ ad vouendũ est obliga

Sepeliri vbi dẽat ille q̃ decedit (tus. iij. p. ti. x. c. v. añ. §. nulla electa sepultura. clerici sepeliri dñt i suis ecclesijs ⁊c. ⁊ q̃ ꝓcat cã recreatiõis: ⁊ vbi mozik ibi debeat sepeli

Sepulture ius est q̃d cõpetit eccl'ie (ri ⁊c. §. i. per totum ad sepeliendũ aliquos in cimiterio suo. ⁊vii, puenit. ⁊ facientes pacta de nõ recipiẽdo aliq̃s ad sepulturã: quõ dz seruari: ⁊ nõ licet accipe pecuniã ⁊c. ibi. §. ij. p totum.

Sepultura describit quo ad ..anonicã portionẽ: q̃n q̃s alibi eligit sepulturã q̃ꝯ in eccl'ia prochiali: dz eccl'ia habere canonicã portionẽ. ⁊ q̃tũ ⁊ de q̃bus debeat: ⁊ qui inde excipiunt. ibidem. §. iij. per totum.

Canonica portio est duplex: ⁊ q̃bus debeat ⁊ de q̃b' ⁊ q̃ ibidem. §. iiij. per totum.

Canonica portio de quibus rebus dz dari: de q̃bus intelligitur. q̃ excipiũtur. q̃bu ..ãda est illa portio: ⁊ de q̃b' debet dari. ⁊ ..lep ..q extra moriuntur vtꝫ de ipsis debeat dari ⁊c. ibidem. §. v. per t ..um.

Cũ defunctis reliq̃t siue ecclesie decẽ ⁊ alteri mille. quõ et ñ de istis mille dz dari canonica portio. ⁊ cuꝫ q̃s elegit sepulturã in ꝓpria eccl'ia: ⁊ ei nihil dans: sed alijs. quid nunc fit faciendũ. ibidem. §. vi. per totum.

Ad ..nonicã portionẽ quõ fratres minores ⁊ ꝑdicatores tenent. hoc declaratur ad longũ ⁊ notabiliter quõ ⁊ q̃ñ non sunt ad hoc obligãi ⁊c. ibidem. §. vij. per totum.

Sepeliri qui ꝑhibẽt in ecclesia vel in cimiterio vel loco sacro. ⁊ si sepeliũt quõ sũt exhumãdi. q̃lr peccãt ꝑ faciẽ tes: quõ tales excõicatõem icurrũt ⁊c. ibidẽ. §. viij. p to.

De his de q̃b ..est dubiũ vtrũ debeant sepeliri in loco sacro vel nõ: quid faciendum fit: ⁊ q̃d de muliere q̃ morit in ꝓtu ⁊c. ibi. §. ix. per totum.

Sepultura hospitalariorũ describit va ..mõ. s. sub lr̃a, h. s. Hospitalariorũ. ⁊. iij. p. t. xi. c. ij. §. ix. p totum.

Sepeliendi qui sunt in ecclesia: ⁊ de q̃bus intelligit. iij. p. ti. xij. c. iij. in ꝑn. ibi. Item q̃ nullus.

Sepelientes hereticos ⁊ eorũ fautores: excõicati sunt maiori sententia. iij. p. ti. xxiiij. c. v. per totum.

Sepelientes interdictos vel publicos vsurarios: excõicati sunt maiori snia: q̃ tpe facere pnt absq; tali snia: quo tales debẽt puniri ⁊c. ibi. c. xxxiij. p totum.

Sepultura mutãda vl' ñ mutãda q̃n cl'ici vl' religiosi aliq̃s iducũt vt ꝑmittãt excõicati ſ̃ maiori snia. ibidẽ. c. li. p t.

Sepulcrũ quõ dr̃ domus ⁊c. vtilitas sepulture in loco sacro est triplex: quõ ⁊ quando dz ibi sepeliri ⁊c. ⁊ q̃ꝯ laudabile est hẽre curam de sepultura sua ⁊ suorũ. iij. par. ti. x. c. i. §. iij. p totum.

Circa sepulturã quõ symonia cõmittit: sepultura sumitur multipl'r: ⁊ de exequijs nihil dz exigi: sed pie debent ꝓsue tudines obseruari: ꝑbatur: ⁊ quõ facientes pactũ symoniam cõmittunt ⁊c. ij. p. ti. i. c. v. §. xxij. per totum.

Sepulcrũ xpi quõ fit aia deuota: ⁊ que ad hoc necessaria ⁊c. iij. p. ti. xiiij. c. iiij. §. iij. post ꝑn. per totum.

Sequi quõ homo dz deũ in pfectiõe p dilectiõem. iiij. pte ti. xi. c. ij. §. ij. ante medium. ibi. Vbi notandũ.

Sequi siue imitari quõ aia dz deum. hoc ostendit ex natura: rõne: ⁊ ex scriptura. iiij. p. t. xvi. c. vnico. §. v. infra ꝑn cipium immediate. etiã. §. vi. aliqua.

Sequi quõ homo possit deum factorem suum: ⁊ q̃d est hõ ⁊c. i. p. ti. i. c. vij. §. i. ij. ⁊. iij.

Seq̃ q̃n ⁊ quõ vir tenet vxorem: ex qua cã mulier tenet se qui virum ⁊c. iij. p. ti. i. c. xxi. §. vij. per totum.

Seq̃ vtrũ serui vbiq; teneant dñm ad bellum. iij. p. ti. iiij. c. ij. §. iij. post medium. ibi. Item q̃ritur an fui.

De sermoni ..verbi dei vide. s. sub lr̃a. p. sc̃z de ꝑdicatiõe verbi dei. ⁊. iij. p. ti. xviij. c. i. ij. iij. iiij. v. ⁊. vi.

Serpens quõ hz triplicem prudentiã: quãvnusq̃sq; in se habere dz. iiij. p. ti. ij. c. iiij. §. i. per totum.

Sericũ vẽdẽtes vl' ñites quõ ⁊ q̃ñ fraudẽ ⁊ dolũ ꝓmittũt ⁊ quõ illa ars honorabilis ẽ in hũana ciuilitate: q̃ñ licite exercẽt ⁊c. quõ aliq̃ñ dcipiũt ⁊c. iij. p. t. viij. c. iiij. §. v. p t.

Seruit' describit p t ..ma ex ꝑs. q̃d ⁊ de ipsa declarat de seruitute large loqndo ẽ triplex puitus sc̃z numis: crinis ⁊ hois. iij. p. ti. ij. c. vi. §. i. ij. ⁊. iij. per totum.

Seruus ..ẽm q̃s dr̃ multis modis. ibi §. iij. per totum.

Seruus ..q̃s efficitur de iure siue ex iure multipl'r: q̃d vario modo declarat. ibidem. §. iiij. p totum.

Seru' quõ q̃s fit ẽptõe. ⁊ ad ꝑ q̃ q̃s fit ꝑ' sex req̃rũt ibidẽ

Serui q̃ dicũt vl' sẽ fui a natiuitate ⁊c. ibidẽ. §. vi. p t. (§. v

Seruorũ conuersatio q̃lis esse dz: q̃lis dz esse, puisso apud eos p dños: ⁊ tales nõ pnt ordinari vel libari vel religionẽ intrare sine licẽtia: ⁊ q̃ pena taliũ ⁊c. ibi. §. vij. p totũ.

Serui quõ liberi fieri pnt multis modis. ibi. §. viij. p totũ.

Seruorũ mãumissio quõ multis mõis fit: q̃ req̃runt ad manumissionẽ: q̃s possit mãumittere: ⁊ q̃s ñ ⁊c. ibi. §. ix. p t.

In seruitutem quõ reducitur libertus ꝑpter ingratitudinem: ⁊ q̃s dicit̃ libertus: ⁊ quis ingenu'. hoc declaratur sub multiplici differẽtia. ibi. §. x. per totum.

Serui non tenentur vbiq; sequi dñm ad bellum. iij. parte ti. iiij. c. ..§. iij. post medium.

Seruitus quõ diriminit mrimonium. hoc habes sub lr̃a. m. sc̃z Matrimoniũ. ⁊. iij. p. ti. i. c. iij. p totum.

Seruus si ꝑfessus est in religione: quõ ⁊ q̃ñ dñs suus põt eũ r ..tere ⁊c. iij. p. ti. xvi. c. iij. §. iiij. p totum.

Seruus q̃s dr̃ irregularis ⁊ quõ q̃. s. nõ põt ꝑmouerĩ ad

Seruos eẽ quõ ꝓue (ordinel. iij. p. t. xxviij. c. vi. §. vi. p t. niens est ꝑpter appetit' corruptõem: ꝑpter itellect' de

Universidad de Deusto Biblioteca

pressionē:⁊ ꝓpter rex ꝓpaliū admissi rationē.⁊ quō ipi se
hēre dnt ad dnos suos ⁊ ecōuerso ꝛc.iiij.ꝓ.tit.ij.c.v.§.vj
Serui fidelitas ꝓfitit in trib⁹ vt.s.bōa nō (⁊.vij.p totū.
dissipet:nō defraudet.⁊ multiplicet.iiij.p.ti.v.c.xvi.:post
medium.ibi. Mantū aūt ad tertium.
Seruilis timor describit vario mō.j.sub littera t,scz Timor.Et.iiij.p.ti.xliij.c.v.per totum.

Sibylla quō vario modo

ꝓphetauit de xpo ⁊ de eiꝰ passiōe ⁊ de xpi fide ꝛc.iiij.p.
ti.viij.c.i.§.iij.ante medium ibi. Item ex doctrinis.
Signa zodiaci sunt.xij,s.aries taurus gemini ꝛc. ⁊ c
pinguntur.⁊ q̄d significāt ꝛc.iij.p.ti.xxxi.c.ij.§.iiij.p to.
Signa ve nobilitaṫ aie sūt liberalitas:mā suetudo:vtilitas
ꝛc.ij.p.ti.iiij.c.iij.§.vi.post mediū.ibi. Signa aūt hui⁹
Signo q̄druplici aaron onūs est in vga ⁊ vocat⁹ a dno
⁊ q̄d spūalr b̄ significat.iij.p.ti.xix.c.i.§.iij.per totum.
Signa octo sunt p q̄ q̄s possit estimare se ce in grā.iij.p.
ti.xviij.c.v.§.vij.post medium.ibi. Si ꝓponat.
Signa decē sūt q̄b⁹ se hō silēs fecē iumēt.i.p.ti.i.c.ij.§.v.
Signa septē sūt q̄ cogno (aī me.ibi. Dic aūt pri⁹ nota
sci pt hō ꝓiectura si fit bon⁹ vl mal⁹.i.p.ti.iiij.c.xv.§.iij
Signa sacra:rex quō erāt tm̄ sacra veteris le (p to.q̄si
gis ꝛc.i.pte ti.xiiij.c.v.§.v.per totum.
Silentiū quō est multū vile ⁊ necessariū cūctis quomō
pcipue religiosis.iij.p.ti.xvi.c.viij.§.vij.per totū.
Symbolū fidei ꝺscribit.s.sub lra.f.s.fides.⁊.iiij.p.ti.viij
Similitudies nouē q̄s hz aīa siue (c.iiij.§.iij.⁊.iij.p to.
ptcipeticū deo.i.p.ti.i.c.i.§.i.per totum.⁊.§.ij.
Similitudo siue q̄litas ꝺscribit q̄ pm⁹ angel⁹ voluit eē sil⁹
deo.⁊ est triplex.ij.p.ti.iij.c.i.§.iij.aī me.ibi. Pro de
Similitudo dei est triplex.s.eē noticie ⁊ potētie (claratiōe
Similis quō supmus angel⁹ lucifer (ibi.§.iiij.p totum.
voluit esse deo ꝛc.ij.p.ti.iij.c.i.§.iij.ante ⁊ post mediū
Symonia describit p thema pā.quō ipa est pncipalior ⁊
detestabilior cūctis ꝛc.⁊ p q̄ remouet.ij.p.ti.i.c.iiij.aī.§.
Symonia q̄d ē.quō multipl̄r male fit in emp.ōe ⁊ vēditio
ne spūaliū.q̄ dicūtur spūalia.p q̄b⁹ dare vel recipe pecu
niā vt pretiū est simōia:⁊ q̄ dicūt ānexa spūalib⁹ ibi.§.i.
Symonia quō assimilat pecunie:⁊ quō pecunia (p totū
pōt dari vel recipi.p spūali licite ⁊ sine symōia q̄nq̄ mo
dis.ibidē.§.ij.p totū. Multiplex est aūt pditio q̄ incur
ritur p symoniā.q̄ declarat cū exēplo i fi.ibi.§.iij.p to.
De symonia ad longū valde tractat circa sacra singula ⁊
circa bnificia ⁊ circa act⁹ spūales.ij.p.ti.i.c.v.aī.§.post
Symōia quō diffinit ⁊ quō volūtas ibi pōit.⁊ spūa (pn,
le ꝺ: aliq̄d tripl̄r.⁊ spūali annexū ꝺ: dupl̄r.ibi.§.i.p to.
Symonia q̄re ē mortale pctm̄:quare papa nō pot dispē
sare in symonia.§.ij.per totum.
Quicūq̄ recipit aliq̄d spūale vel spūali ānexū.p aliq̄ tpa
li vel pecunia vel prece vel obseq̄o:symoniam cōmisit ⁊
mortalr peccauit.⁊ nihil b̄ excusat.ibi.§.iiij.per totum.
Preceslq̄ dicūtur munꝰ quō inducūt symoniā.desup po
nitur distinctio a doctoribꝰ.ibi.§.iiij.per totum.
Munus ⁊ obsequiū quō distinguunt fm doctores ⁊ quo
modo in istis fit symonia.ibi.§.v.per totum.
Denunere a manu q̄d est pecunia large sumēdo pecuni
am.p rebꝰ mobilibꝰ ⁊ imobilibꝰ:quō in istis cōmittit sy
monia:⁊ ad iudicādū symoniā cū dubitat vtrū q̄s corru
pta mēte dederit mūera. Rideat desup ibi.§.vi.p totu.
Pecunia recepta symoniace siue.p ordie dato bnificio se
pultura vel.p ingressu mōasterij:q̄d cū ipa pecunia fie
In ꝓtractibꝰ vel in alijs actibꝰ q̄ cō (ri ꝺ:ibi.§.viij.p to.
prehendūtur sub noie emptiōis ⁊ vēditiōis:quō in tpis
Symonia describit q̄ cōmittit symōia.ibi.§.viij.p totū
fit per mediatorem.ibi.§.ix.per totum.
Transactio quō aliq̄n inducit symoniā in spūalibꝰ:scz q̄d ē
transactio ꝛc.ibidem.§.x.p totum.
In renūciatione quō aliq̄n committit symonia, ibi,§,xi,
p totum.vide sub lra.r.s.renunciatio in ꝑticulari.
In cautiōe vl pmissione vl in collatiōe ordinis bnificiorū
vl aliorꝰ spūaliū:quō in istis cōmittit symonia.ibi.§.xij.
In redēptōe spūaliū:quō ꝓmittit symonia.ibi.§.xiij.p t.
De locatiōe vl ꝓductiōe in ecclaꝝ ꝓbnificiis ⁊ venditionib⁹
fructuū q̄ ⁊ q̄n facere pnt ꝛc.ibidē.§.xiiij. p totum.
Spūalia quedā dicunt p cōpationē ad spm̄sanctū:⁊ que
daz p cōpationē ad spm̄ humanū q̄ vendi vl emi pnt:⁊
vbi cōmittit symonia ibi.§.xv. p totum.
Spūlia quedā sunt p cām:vt baptism⁹:eucharistia.p mis
sis:.p pfessiōe aut.p sacro ordinis q̄ sunt cause grē:quō
in istis cōmittit symonia.ibidē.§.xvj.p totū.
Spūalia quedā dicunt effectiue:q: ꝓcedūt ex spūali grā
⁊ ad eandē disponūt vt ꝓphetare pdicare ingressus re
ligionis ꝛc.in istis cōmittit symonia.ibi.§.xvij.p totum
De symonia.p ingressu religionis hēs varia.s.sub lra.r.
s.religio.⁊ ibidē.§.xviij.xix.⁊.xx.p totum.
Symonia quō cōmittit in spūali annexo:cū.s.p ipis dat
q̄dcunq̄ munus:quō b̄ vario mō fit.ibi.§.xxj.p totum.
Symonia describit q̄ aliq̄n cōmittit in sepultura q̄ mul
tipl̄r sumit:⁊ quō in istis fit faciendū.ibi.§.xxij.p totū.
Vasa sacra ⁊ vestes sacre siue paramēta vl mōstrātie siue
relique:quō ⁊ q̄n vēdi pnt sine symonia.ibi.§.xxiij.p to.
Iuspatronat⁹:q: annexū est spūali:nō emi vl vēdi nō pōt
aliter cōmittit symonia:q̄d est iuspatronat⁹:⁊ ex prona
tu cōperit patrono q̄druplex ius ibid ē.§.xxiiij.p totu.
Symoniaco pena in iudicio ecclastico ꝺz iura pncipalt
est triplex:⁊ q̄ ordinat⁹ est ab ep̄o symōiace q̄d facere ꝺz
ponunt desup quinq̄ notabilia.ibi.§.xxv.p totum.
Symoniaca man⁹ quō describit:⁊ q̄d significāt eius q̄n
q̄ digiti.ij.p.ti.ij.c.j.§.xv.per totum.
Symoniaci in ordinib⁹ vl beneficijs excōicati sunt maio
ri snia.iij.p.ti.xxiiij.c.lxv.per totum.
Excōicant nō reuelantes symoniam.ibi.c.lxvj.
Symōia mediāte quō icurrit,suspēsio.iij.p.t.xxvij.c.ij.p
Symonia quō vario mō icurrit in,c tōe.ij.p.t.j.c. (to.
v.§.xxj.circa medium.ibi. Item cum datur.
Simplex ⁊ rect⁹ vt oculꝰ fit q̄tuor regrunt ꝛc.j.p.ti.iiij.
Simulatio describit q̄ cōmittit in mēdacio:⁊ (c.vj.§.j.
quō ⁊ q̄n est pctm̄ est quadruplex fi latio q̄n incit fi
ctio:⁊ q̄n in simulatōe ponit duplic s.ij.p.ti. c.j.§.j.
ante medium.ibi. Sciendum insuper.
Simulata ꝓfessio q̄n est gradꝰ iupbie.ij.p.ti.iij.c.iij.§.xij
Sinderesis triplici mō describit.s.eī q̄dditas (p totū
⁊ ipeccabilitas ⁊ iextinguibilitas.j.p.ti.iij.c.ix.q̄n p to.
Sinderesis quō nō pōt peccare triplici rōne.s.oppositio
nis:opatiōis:⁊ imitatiōis.ibidem. circa medium.
Sinderesis effectꝰ sunt duo.s.inclinatio ad bonū:⁊ displi
centia mali culpe:vtrū possit ⁊ b̄ extinguī:extinctio pōt
intelligi q̄druplex ibidē post me.ibi.circa tertium scz.
Sinderesis quō ꝺ: lex nostri itellectꝰ.j.p.ti.xiij.c.j. circa
Singularitas quō est q̄ntꝰ gradꝰ iupbie:in q̄ (me.aī.§.
cōsistit q̄tum ad seculares:⁊ q̄tum ad religiosos:⁊ que
mala ex ipsa ꝓcedunt.ij.p.ti.iij.c.iij.§.viij.p totum.
Circa synodū quō eī ꝺz eē sollicit⁹ vt oi anno fiat:quō ē
illo clici debēt āmoneri exclusis laiq̄ synodalia legāt ꝛc.
iij.p.ti.xx.c.ij.§.iij.infra mediū.ibi. Singulis annis.
Synodus vniuersalis ⁊ ptic[illegible]alis describit vario modo
sub lra.c.s.cōcilium.⁊.ij.p.ti.xxij.c.iiij.p totum

Sobrietas que est ⁊ quō ē

specialis virtus.iiij.par.ti.iiij.c.v.in pn.
Sobrietas quō ē itellectual luminis ꝓseruatiua:carnalis
cōcupie repssiua:senilis etaṫ decorativa: ⁊ hūane vacis
nutritiua:⁊ q̄ mala ꝓcunt ex ebrietate.ibidē.§.j.p to.
Sobrietas q̄bus plus alijs cōpetit maxime.s. rectoribus
ꝓnis scholastiq̄ ⁊ iuuenib⁹.ibidez.§.ij .p totū.etiā sub
lra a.s.abstinētia.⁊ sub lra i.s.ieiuniū.⁊ sub lra g.s.gula.
Socialis amor.quō aliquo modo dicit amicitia.⁊ pbatur

ex scptura int q̄s iste fuit.⁊ si ñ ducit a.ss.qnō icidit i va
ria pctā ꝛc.j.p.ti.vj.c.ij.§.ij.j.me.ibi. Sextus amor.
Societas malorꝰ quō scrīs vir valet ad duo.ꝓpter q̄d ad
uersa leuꝰ ferre pnt.iiij.p.ti.iij.c.vij.§. q̄n p totum.
Societas malo. quō est cā destructiua cā.tatis. ⁊ quō
societas bonorꝰ ad tria valet. iiij.pte.ti.iiij.c.vj.§.ij.ibi,
Secūda causa.ante medium.
Societates vel vniuersitates cū scz iurant se aliq̄d factu
ras vel nō facturas q̄bus modis ⁊ q̄n sunt ad b̄ obliga
te.ij.pte.ti.x.c.vj.§.iiij.per totum.
Sodomia cū alijs vitijs cōtra naturā describit.s.sub lra
p.scz pctā cōtra naturā.⁊.ij.pte.ti.v.c.iiij.p totū.
Sol quō hz ꝓpetates.s.cū ē ipassibilis:incōtaminabil⁹:et
modicū hns d materia.q̄ tria applicāt ad pdicatorē vbi
dei.ij.p.tit.xviij.c.iij.§.ij.post me.ibi. Secōm q̄d reqrit
Sol quō hz q̄tuor ꝓpetates ⁊ q̄d nobis spūalr p illas de
signat.iij.pt.ti.xxij.c.j.§.j.p totū.vide etiā.§.iiij.
Sol quō est circundatꝰ planetis:q̄d p b̄ significat:et quō
ꝓs sol tusticie currēs p oia.xij.signa opatus est salutez
nostrā.iij.pte.ti.xxxj.ca.ij.§.iiij.p totum.
In sole ⁊ luna quō erūt sig̃ aī dinū iudicū. ⁊ q̄d morālr
sig̃t p solē.iiij.p.ti.xiij.c.xj.§.ij.aī me.ibi. Erūt signa.
Sol quō ⁊ quare ꝺ: xps.⁊ pncipalr ꝓpter tres rationes
iiij.pte.ti.xv.c.xxxiij.§.j.per totum.
Solariū spūale q̄druplr describit.j.p.ti,iij,c,x.§, vj. āte
mediū.ibi. Solaria huius domus.
Solaris ann⁹ quō habet q̄tuor tpa:quatuor tēpa mūdi
quō variant:q̄d significāt ꝛc.iij.pte.ti.xiij.c.iiij.§.ix.aī
medium.s.Et nota fm Guil.
Sollicitudo tpal nimia quō inḋcat mētē:⁊ ē sollicitudo
criminalis ⁊ repudiāda:tpalis ⁊ moderāda:⁊ spūalis ⁊
amplexāda ⁊ quare.ij.pte.ti.j.c.xxv.ante.§.
Sollicitudo crimial sue morāl quō ē triplr.ibi.§.j. p to.
Sollicitudo tpalis quō ⁊ q̄n fit moderāda ⁊ que excludit
ibi.§.ij.per totum.
Sollicitudo spūalis [illegible]ō ⁊ quare hec est amplexanda: et
quō circa hec spūalia debet sollicitari erga deū: erga se
ipm:⁊ erga ꝓximū.ibidē.§.iij.per totum.
Solli[illegible]mdo secla[illegible] sue mūdana quō pcipue igerit hoi
circa tri iij.p.ti.[illegible] c.j.§.j.vlr me.ibi. Silr sollicitudis
Sollicitu[illegible]o hūana [illegible]ō occupat fm cōem modū loqndi
erga tria.iij.p.ti.xij.c.ij.in pnci.per totum.
Sollicit⁹ quō ꝺz esse epus circa bona mobilia ⁊ imobilia
ꝛc.iij.parte.ti.xx.c.ij.§.iij.et.iiij.per totum.
Sōnus quō diffinit a pbo.j.p.ti.ij.ca.vij.ante.§.
Sōnia vñ oriant:⁊ ponūt.xix.cāe somniorꝰ.ibi.§.j. p to.
Somnus accidit est triplex. scz naturalis:coꝛpalis:vitij
⁊ pditionis:⁊ ficte ꝓtemplationis.ij.p.ti,ix.c,ij.§,ij.per
totū.vide etiā sub lra.a.scz accidia.
Sōniorꝰ cā in diuinatōne est duplex:⁊ quō subdiuidit:et
quō angel⁹ bon⁹ ⁊ angel⁹ malus se hnt ad hmōi: que ē
cā taliū somniorꝰ etiā.ij.pte.ti.xij.c.j.§.vij.p totum.
Somnij effect⁹ q̄s est:⁊ q̄ somnia futurorꝰ euentuū q̄nq̄
sunt cā:q̄nq̄ sunt signa:q̄nq̄ neq̄ cā neq̄ figura: sed p
accidēs casuale ꝛc.j.pte.ti,ij.c.vij.§ ij.p totum.
Somnia siue apparitōnes in somnis siue de bonis siue
de malis quō est pctm̄:⁊ quō nō:⁊ quō multi illuduntur
a somnis.ibi.§.iij.per tot[illegible].
Somnus quō morāl[illegible] scriptura significat pigritiā cri
minalem.ꝓtemplationē supnatur[illegible]:⁊ migrationē mor
tale.ibi.§.iij.per totum.
In somnis fantasie vñ aliq̄n oriunt:⁊ quō hō etiā p seipz
causat mutationē fantasie ꝛc.j.p.ti.ij.c.vj.§.vj.p totum
Sortileg⁹ quā penā icurrit fm can.iij.p.ti.xvij.c.xxj.§.v
ibi. [illegible]rigesimusseōs. Vide etiā.j.sub lra.s.scz superstitiōis
varia circa istā materiā.⁊.ij.p.ti.xij.c.j.p.to.⁊.c.viij.

Specula septē describunt

p que nūc de⁹ videt in pnū:que valde pulchre declarāt
j.pte.ti.iij.c.vi.a.iiij.§.vsq̄ ad.xj.p totum.
Speculū sum[illegible] boni quō est amor naturalis.j.parte.ti.
iij.c.vj.§.v.per totum.
Spectaculoꝰ inspectio vtrū sit mortalis.ij.parte:titu.iij
c.vij.§.v.per totum.
Speculatiui ⁊ practici vtuale exercitiū describit.j. parte
ti.iij.c.vj.§.j.ij.et.iij.per totum.
Spēs mala cauēda est ꝓpter tria,ij.pte,ti.j.c.xvj.§.ij,aī
mediū.ibi. Sedo negociatio.
Spes quō est scda vtus theologica.⁊ est spes naturalis
vtualis ⁊ criminalis.⁊ spes fm q̄ accipit in bonū acci
pit quadruplr.iiij.pte.ti.vij.c.j.ante.§.
Spes q̄n accipit i malū tūc ē tripleꝛ.s.ꝓfidētia de seipso
ꝓfidētia de alio:ꝓfidētia de aliq̄ vano.ibi.§.j. p totum.
Spes q̄ est vtus quō diffinit a magro siniarū q̄ diffinitio
diuidit in tria mēbra.⁊ q̄d mediū siue,modus ꝓtingēdi
ad pmiū.ibi.§.ij.et.iij.per totum.
Spes quō opat magꝰ bōa.s.dilectōis effectiua:dlectatōis
pductiua:opatōis pfectiua ⁊ pmatōis collatiua.⁊ quō
spes adiuuat ad opādū tripl̄r.iiij.p.ti.vij.c.j.§.iiij.p to.
Spare quō debem⁹ in deū nr̄m in tēpe tēptatōis: in tpe
afflictōis:i tpe defectōis:⁊ i tpe offensōis.ibidē.§.v.p to.
Spes ꝓut ē vr̄ theologica nō fuit in xpo:nec ē in celo.ꝓ
bat.quare in āgelis nō est spes.q̄ i dānat nō est,pbat
⁊ q̄ spes ē in viatoribꝰ,pbat triplici rōe.pmū ps:q: xps
tā i rōe ꝓphetoꝰ q̄ i rōe viatorꝰ ab instāti sue ꝓceptōis
coēuit eēntiā dinā. ⁊ ēt fruebat ea quā h̄ uit fibi i visiōe
hypostatica ꝓiūctā.q̄ xps n̄ hūit i se spē.ēt ibi.c.ij.aī.§.
Spes quō est vtus theologica distincta ab alijs:⁊ q̄ hnt
excitare ⁊ iuuare actū eius.ibidē.§.j.p totum.
Spare vtrū licet in hoie vl in aliq̄ creato ibi.§.ij. p totū.
Actus spei quō data sunt ꝓcepta in veteri testamento: et
quare.ibidem.§.iij.per totum.
Ad sperandū quō adiuuāt tres spēs meditationum siue
cōsiderationū scz diuie bonitatis ⁊ largitatis circa nos
cōsideratio nostre opositatis:⁊ cōsideratio brōꝰ suffra
gioꝝ.ibi[illegible]m.§.iiij.v.et,vj.per totum.
Spei obiectū quō ipa est beatitudo.desup vide.s.sub lra
B.scz Beatitudo.⁊ ibidem.c.iij.
Spes q̄n est pncipalis cā ad lucruz in mutuo:fac hoiem
vsurariū.q̄d pbat.j.p.ti.iiij.c.xiij.§.ij.aī me.ibi.Et nō
Spes quō ē pma spes passiōis irascibil.⁊ quō circa ob
iectū spei q̄tuor ꝓsiderāt pditōes.j.pte.ti.vj.c.vij.aī.§
Spes est triplex scilz naturalis:vtualis:et criminalis. et
spes in malū etiā est triplex:⁊ q̄ spes in hoie est fallax.
etiā ibi.§.j.per totum.
Spūalia q̄ sunt siue q̄ dicuntur spūalia:⁊ p quibus dare
vel recipere pecuniā vt pciū symonia est. ⁊ que dicūtur
spūalia:⁊ q̄ spūalib⁹ annexa. ij.parte.ti.j.c.iiij.§.j.post
mediū.ibi. Dicunt aūt.et.§.ij.per totum.
Spūale ꝺz aliq̄d tripl̄r.s.essentialr:causalr:⁊ actualr:et
spūale annexū ꝺz dupl̄r.ij.pte.ti.j.c.v.§.j.p totū.
Quicūq̄ recipit aliquid spūale vl spūali ānexū.p aliquo
tēpall vel pecunia vel potestate vel obsequio symoniaz
committit et mortalr peccat: ⁊ nihil in hoc excusat.etiā
ibidem.§.iij.per totum.
Spūalia sicut nec vendi nec emi possunt:ita nec redimi.
q̄d pbatur.⁊ quō in hoc peccat mortalr. ibidem. §.iij.
per totum.⁊ vide.s.sub symonia.
Spūalia quō quedā dicunt p cōparationē ad spm̄sctm̄.
et quedam alia ad spm̄ humanum.⁊ de istis vēdi et emi
possunt [illegible] ibidem.§.xv.per totum.
Spūalia q̄dā sunt quē sunt cause grē:quō in
istis symonia cōmittit.ibidē.§.xvj.per totum.
Spūalia q̄dā dicunt effectiua: q: ꝓcedūt ex spūali grā:et
ad eā [illegible]sponūt.vt ꝓphetare:pdicare:ingressus religiōis
ꝛc.quo in istis cōmittit symonia.ibi.§.xvij.p totum.
Pro vsu spūalis ptātis siue plature nō licet aliq̄d accipe
ꝛc.ibi.§.xvij.ante mediū.ibi. Nota quarto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

S ante Pr T

Quō circa spūalia anneꝛa cōmittit simonia: cum sc̄z pro ſpis dat qōcūq; mun⁹: ⁊ hoc vario mō ...ibidē. §. xxj. p
Spūalia bona quō sunt triptita cc̄. i. par. tit. vij. (totū.
Spūales pene quō sunt infligende. (c. iij. §. iij. p totū.
j. par. ti. iiij. c. xi. j. §. ij. circa fi. ibi: notādū q̄ in penis.
Spūale suffragiū est duplex. j. par. tit. vij. c. iij. §. iiij. p to.
Spūalr q̄s illuiat septē modis. j. par. tit. ij. c. v. §. i. p to.
Spūalis militia que est siue in q̄b⁹ cōsiſtit, iij. par, ti. iiij c. i. §. iij. ⁊. v. per totū
Spūalis libertas vel seruit⁹ quō pōt in hoie attendi duplicīter. iij. par. ti. xvi. c. i. §. i.
Spūalr quō violat eccl'ia. iij. p. tit. xij. c. vi. §. iij. in p̄nci.
Spūalis filiatio est tripler. iij. par. ti. i. c. xxvi. §. iiij. p to.
Spūalē visum impediūt vel auferūt septē. i. par, tit, iij, c, iiij. §. ij. per totū.
Spūalis mors triplr describit. i. par. ti. v. c. i. §. xij. p to.
Spūalis cecitas quō est tripleꝛ. ij. par. ti. v. c. ix. §. i. p to.
In spūali pugna quō impugnamur in p̄ñti vita a quatuor. iiij. par. ti. ij. c. ij. §. v. per totū.
Spūalis honestas quō ꝓuenit ⁊ differt cū vtili cc̄, iiij. p. ti. iiij. c. i. §. vij. viij. ⁊. ix. per totū
Spūalia bona q̄ sunt de q̄b⁹ dñs exiget rōnē in sepatiōe aie a corpe: sunt numero. x. figurata p. x. mnas. de q̄b⁹ Luc. xix. i. p. tit. v. c. ij. §. iiij. añ me. ibi. De bo. spūalib⁹.
Spūales elemosyne q̄ sunt faciēde siue dāde, iiij. pte. ti. v. c. xviij. §. v. per totū.
Spūales tēptatiōes quō diabol⁹ mittit in hoiem: ⁊ quō donū scie discernere possum⁹ inter ipsi⁹ suggestiōes ⁊ diuinas ispiratōes. iiij. par. ti. xvi. c. vnico. §. viij. ⁊ ix. p to.
Spūsctūs appuit in forma colūbe sup baptismi institutione ꝓpr̄ tria: ⁊ colūbe ꝓpetates adaptāt ad. vij. dona. iij. par. ti. xiiij. c. ij. §. iij. per totū.
Spūsctūs quō varijs nob⁹ noiat in scriptura: ⁊ q̄d ista significāt. iij. p. ti. xviij. c. v. §. iiij. circa fi. ibi. septio pōt.
Spūsctūs quō est missus ad beatā vgīnē. iiij. par. ti. xv. c. x. per totū.
Spūs quō dr̄ multiplex. s. flat⁹ ⁊ aere⁹: āge...c⁹ supnalis: aie rōnalis. cetusq; ꝓgregatiōis spūalis: ⁊ feruoris mēralis: vitalis: naturalis: ⁊ deitat̄ eternal cc̄. iiij. p. ti. xv. c. xxix. §. ij. per totū.
Spūsctūs quō venit ad beatā virginē cū aplis. iiij. par.
Spūs fruct⁹ describit vario modo (ti. xv. c. xlij. per to.
s. sub lr̄a. f. sc̄z ſfruct⁹. ⁊. iiij. par. ti. v. c. xxi. p to.
Spūs quō vnit corpi duplr cc̄. i, par. tit, ix. c. iij. §. i. post p̄nci. ibi. spūs aūt.
Spūsscti dona describūt vario modo. s. sub lr̄a. d. s. dona
Spoliātes romip as excōicati sunt maiori sn iij. par, ti. xxiij. c. xxi. per totū.
Spoliator quō dr̄ diabol⁹: ⁊ quō intrat tēplū hois spūaliter accipiēdo. ibi. septē bona. q̄ significant p illa q̄ habebant in tēplo. iiij. par. ti. xliij. c. vi. §. vij. p totū.
Sponsalia frāgentes parētes filiorū: quā penā incurrūt p̄m canones. iij. par. ti. xvij. c. xxi. §. v. ibi. vigesimusscōs
Spōsalia describūtur modo. s. sub lr̄a m. s. mr̄imonii ⁊. iij. par. ti. i. c. xviij. ⁊. §. i. ⁊. ij. per totū.
Spōsa xp̄i quō efficit aia in baptismo: ⁊ que bona ab eo tūc recipit. i. par. ti. j. c. i. §. ij. post mediū. ibi. nono aia ē.
Sponsus vl̄is eccl'ie vtrū sit papa. iij. par. tit. xxi. c. vi. §.
Spuēs in faciē clerici excōicat⁹ ē maiori snia (iij. p. to.
iij. par. ti. xviij. c. i. §. i. vltra mediū. ibi spuēs in faciem.
Spurij q̄uis ab oi bñficio excludunt p̄m leges: tñ epi interest facere q̄ vtriq; parētes eis necessari. ministrent p̄m q̄ suppetūt facultates. iij. p. ti. x. c. iij. §. iiij. modicū infra mediū. ibi. spurij aūt.

In stateris quō vario mo

do fit fraus. deceptio: ⁊ mēdaciū cc̄. ij. p. ti. i. c. xviij. §. i.
In stādo qualē cōpositionē habere dz religiosus: ⁊ q̄ sūt rep̄hēsibilia ſ hoie q̄escēte: ⁊ sunt nūero. x.

q̄ p ordinē declarant. iij. par. ti. xvi. c. viij. §. iij. per totū.
Stat⁹ triplex describit. s. incipientiū: ꝓficientiū: ⁊ ꝓfectorū. ⁊ quō illi debēt ꝓficere. i. par, ti, vi. c, ij, §. iiij, post p̄nci. ibi. De vnit ⁊ fm triplū
Stat⁹ in eccl... iumit triplr. ⁊ quō circa ...atū spūalē tria notant: ⁊ decuit in eccl'ia cc̄. iiij. p. in plogo. §. iiij. p totū
In statib⁹ varijs quō religiosus se vario modo hr̄e dz. iij, par. ti. xvi. c. viij. §. i. per totū
Stat⁹ hois ē q̄drupleꝛ. s. p̄ficiētes: incipiētes: ⁊ p̄ficiētes ⁊ p̄ficiētes, quō ipsi hr̄e debēt q̄tuor vtutes: de quibus Eccl'i. xxiij. Ego mr̄ pulchre dilectiōis cc̄. iiij. par. titu. xv. c. ij. §. j. ⁊. ij. per totū.
Stat⁹ eccl'ie siue ꝓciliū quō figurat p solē lunā ⁊ stellas: ⁊ q̄ p ista spūal⁹ intelligunt cc̄. ij. par. ti. xxiij. c. i. §. i. ij.
Stat⁹ eccl'ie describit vario modo. s. sub lr̄a e (c. iij. p to
sc̄z Eccl'ia. ⁊. iij. par. in plogo.
Stellarū gen⁹ est tripleꝛ. s. stella: cometa: stella erratica: ⁊ stella fingl'ar: ⁊ mirifica. ij. p. ti. xij. c. x. §. i. ij. ⁊. iij. p to.
Stella de qua Matth. ij. Vidim⁹ stellā ei⁹ cc̄. ista vario modo describit: ⁊ aliquor opiones circa eādē. ibidē. §.
Per stellā xp̄s se magis manifestauit triplici (ij. p totū
de cā. ibidē. §. iiij. v. ⁊. vi. per totū.
Stella ista quō erat differēs ab alijs stellis in trib⁹ q̄ designat ꝓditiōes vtuosas iustor: ibi. §. vi.
Stelle quō cōpāt inferiores doctores: ⁊ que p̄lati ⁊ quō ꝓpr̄ietates stellarū ad ipos applicant cc̄. iij. p. ti. xxiij.
In stellis quō erūt signa añ iu (c. i. §. iij. vide etiā. §. v.
diciū diuinū: ⁊ q̄d significat p stellas cc̄. iiij, par, ti, xiiij, c, xi. §. ij. añ mediū. ibi. Tertiū signū.
Stella magorū de qua Mat. ij. describit. s. q̄d fuerit ista stella cc̄. iiij. par. ti. xv. c. xxxij. in p̄n. ⁊. §. i. ij. ⁊. iij. p totū.
Stella quare ⁊ quō dicit fides. iiij. par. ti. xv. c. xxxij. §. iij.
Stipendiariorū officiū in varijs casib⁹ descri (per totū.
bitur. s. sub lr̄a. b. s. Bellis. ⁊. iij. par. ti. iiij. c. ij. p totum.
Studētes siue scholares quō debēt postulare ⁊ pcurare sciam p bonitatē disciplinā ⁊ hum tatē: quō debēt vacare acquisitioni. ponūtur multi magni in exemplū quō hoc fecerūt. iij. par. tit. v. c. i. per totū
Studiorū ordiatio p̄cipue in theolog iure canon...ico pertinet ad papā. Et ponit q̄drupleꝛ quare p' ti eccl'ia rum ⁊ capitula mittāt aliquos d les ad si diū: vti primū studiū fuit inchoatū. ibidē. c. ij. §. i. p totū.
Studentiū vide etiā varia sub s. s. scholaris⁹.
Studiū religiosorū q̄le dz ē: ⁊ quō studiū ꝓpetit religioni triplr: ⁊ q̄ studiū est religiosis aptū cc̄. iij. par, ti, xvi.
Studiositas quō est pars tēpātie quō ē (c. vi. §. i. p to.
virt⁹: vñ dr̄ studiositas q̄ fit pars tēpantie, pbatur quō circa cognitionē studij pōt attēdi duplex bonū. Et in q̄ ꝓsiſtit studiositas. iiij. p. ti. iiij. c. xi. per totū.
Nota q̄ sex sunt q̄ multū ualēt ad studēdū sacrā scripturā cc̄. Et tria sunt q̄ ipediūt ꝓfectionē studij. ibidē. §. i.
Circa studiū ⁊ circa studētes ponunt. x. repre (p totū.
hensibilia. iij. par. ti. v. c. ij. §. xij. per totū.
Studere vtrū liceat lr̄as seculares vl̄ eis vti. ij. par. ti. iij.
Stultitia que ꝓtrar est dono sapie est filia (c. vij. §. vij.
luxurie: ⁊ que ad eandē pertinet ostendunt: ⁊ stultitia illud nomē a quo est sumptū: quis dr̄ stult⁹: in quo differt stultus a fatuo cc̄. ij. par. xv. añ.
Stulticia quedz dr̄ spūalis ⁊ ꝓdiciosa: que ⁊ pbatur ex scriptura: ⁊ qui isti sunt cc̄. ibidē. §. i. per totū.
Stulticia scōa dr̄ specialis ⁊ crimīnosa: ⁊ dr̄ filia luxurie que ꝓtrariatur vere sapie quō stulti despiciūt sapiā: ⁊ quō ista stulticia hoies decipit ibi. §. ij. per totū.
Stultitia tertia dicit generalis ⁊ opprobriosa qui intelligunt p̄r istā stultitiā: q̄uis quodlibet peccatū ... esse dici stultitia: tñ p̄cipue scriptura aliquos stultos noiat. ⁊ ponūt scōo stultitie q̄ fundāt ex scptura ibi. §. iij. p to.
Stultitiā multiplicē quō in se hz ociosus cc̄. ij. par, ti, ix. c, xiiij. §. i. per totū.

S ante B

Stupor quō est species timoris naturalis. in q̄ ꝓsiſtit cc̄. iiij. par. ti, xiiij. c. iiij. §. ij. añ medium. ibi. de stupore dr̄.
Stupr̄ū est q̄nta filia luxurie: ⁊ in quo cōsiſtit. quō aliq̄n sumit: quare est speciale peccatū. quare est species determinata ... lincta a luxuria. que mala ex ipso aliq̄n fiunt cc̄. ij. par. ti. v. c. vj. ante. §.
Stuprator: vtrū teneat in aliquo satisfacere: ⁊ in quo. q̄ pena in iudicio finali illis debet cc̄. ibidē. §. j. p totum.

Subditus in quibus tene

tur obedire suo plato ⁊ in quib⁹ nō. iij. par. tit. xvj. c. j. §. ix. vide etiā. §. sub obedētia.
Subdelegati officiū vario mō describit i causis suis sub lr̄a l. sc̄z Legati. ⁊. ij. par. ti. ix. c. iij. per totū.
Subdiacon⁹ q̄d facere dz in actu suor officio. ⁊ dr̄ prim⁹ ordo ex sacris. quō indicit ipsis ꝓtinētia. ⁊ null⁹ ordinari ad diuinū actū dz nisi intitulat⁹. iij. par, ti, xiiij. c. xvj. §. ix. ante mediū. ibi. de subdiacono.
Subiect⁹ legi pōt aliqs esse duplr: ⁊ oēs subijciunt legi humanē ⁊ quō intelligit illud. Princeps solut⁹ est legibus suis. j. par. ti. xv... c. vnico. §. v. per totū.
Substituto in hereditate in testamētis vario mō describitur. j. sub lr̄a r. sc̄z testamētū. ⁊. iij. p. ti. x. c. iij. §. x. p to.
Successio in hereditate describit vario mō. j. sub lr̄a r. s. testamentū. ⁊. iij. par. ti. x. c. iij. §. iiij. per totū.
Succub⁹ ⁊ incub⁹ cc̄. vide aliqua. iiij. par, ti, liij, c. viij. §. iij. circa finē. Ite nota.
Sufferre ꝓtumeliā quō ⁊ q̄n debēt cc̄. ij. par. tit. vij. c. vj. §. iij. vide etiā. §. cōtumelia.
Suffragiū spūale est triplex. ti. fiue existētiū extra mortale est tripleꝛ suffragiū. j. par. ti. vij. c. iij. §. iij. per totum.
Suffragiū tripleꝛ quō hz hō. s. xp̄i inquātū hō: vgis marie ⁊ aliorū beatorū. ⁊ quō illud suffragiū excitat ⁊ nunat nos ad sperādū cc̄. iiij. par. ti. vij. c. ij. §. v. per totū.
Suffragiū multipleꝛ quō hēm⁹ a deo ad resistēdū diabolo ⁊ varijs tēptati ... iij. par. ti. xiij. c. iij. §. iiij. p totū.
Suffragia defunctorū describunt vario modo sub p. sc̄z purgatoriū. ⁊ sub lr̄a D. sc̄z missa.
Suf... agijs nr̄is ... pōt iuuari aie sentētiate ad infernū. j. p. ti. ... c. iij. §. i ... añ mediū. ibi. sciēdū vlteriūs
Suffra... s quibu ... ercitur siue alluditur diabolus a nobis. iiij par. tit. xiij. c. iiij. §. iiij. per totū.
Supior alq̄d dari vt iusticiā seruet in cā spūali cc̄. simonia ē, q̄d ⁊ pbat. ij. p. ti. j. c. v. §. xvij. cir. me. ibi. nō q̄nto.
Supiori in quib⁹ ⁊ quō subdit⁹ tenet sibi obedire: ⁊ in q̄bus nō. iij. par. ti. ix. c. xij. vide etiā. §. Obedientia.
Sūptio venerabilis sacri eucharistie describit vario mō s. sub lr̄a E. sc̄z eucharistia.
Supbia describit p thema ex p̄s. q̄d ⁊ de ipa declarat: ⁊ q̄ ipa est regina ⁊ mr̄ oim v... ij. par. ti. iij. c. j. añ. §.
Supbia q̄ pctiū sit ofidit. ⁊ q̄d est supbia. quō est mortifera: ⁊ quō ē pma. ⁊ quō supbia pōt duplr ofiderari. ibi.
Supbia q̄ maximū pctm̄ est ofidit p auctem (§. j. p to.
ps. q̄ supbia sit gustum oim pctorū, pbat octo rōnib⁹.
Supbiā q̄ vult declinare q̄ remedi (ibidē. §. ij. p totū.
hr̄e dz. ⁊ supbia luciferi describit cc̄. ibi. §. iij. p totū.
Supbia pmor parētū q̄ fuit: ⁊ eor supbia nō fuit simplr grauī⁹ aliis ... hoi ... supbia eue fuit grauī⁹ pctm̄ triplici rōne: ⁊ ex alia pte ade ex alia rōe. ibi. §. iiij. p to.
Pene secute ex illa supbia q̄ fuit cā ... ransgressionis diuini mādati sunt multiplices. ⁊ pmo quoad totū gen⁹ hūna ... est tripleꝛ. ibi. §. v. per totū.
Due pene sunt secute primis parentibus ex transgressione mandati. ibi. §. vj. ⁊. vij. per totū
Uiro ... ꝛ ade p̄cipue fuit inflicta tripleꝛ pena ex pte corporis. ibi. §. viij. p totū. ⁊ mulieri sc̄z eue in speciali tres pene ex pte corpis sunt inflicte ex supbia. ibi. §. ix. p to.
Supbie spēs sunt q̄tuor q̄b⁹ iste figurant. ibi. c. ij. añ. §.
Supbie prima spēs q̄ est: quō impugnat hoiem; quibus

figurat. ⁊ plura notātur q̄ exprimūt grauitatē illi⁹ peccati. ⁊ sunt ... nero xj. ibi. §. j. per totū.
Supbie secda spēs q̄ est: cui assimilat. dātur desup auctes
Supbie tertia spēs q̄ est ⁊ q̄ piculosa (ibi. §. ij. p totū.
⁊ q̄ dria int electos ⁊ reprobos i sup ... do. ibi. §. iij. p to.
Supbie quarta spēs q̄ est ⁊ in q̄b⁹ ꝓsiſtit: q̄b⁹ assimilat cū exemplo. ⁊ quō de⁹ illos humiliauit cc̄. ibi. §. iiij. p totum.
Superbia quare dr̄ vent⁹ cōtrari⁹: hoc ostendit trib⁹ rōnibus ⁊ pbationib⁹ cc̄. ibi. §. v. per totū.
Cōtra supbiā dāt sex remedia: q̄ pbāt varijs auctib⁹ cc̄.
Plura exempla recitant vbi de⁹ humilia (ibi. §. vj. p to.
uit superbos: ⁊ sunt numero. xij. ibi. §. vij. per to.
Supbia q̄re ⁊ quō dr̄ via montosa, q̄ laboriosa sit oñdit cū q̄dā filitudie cū leporē. j. par. ti. v. c. iij. §. j. post p̄nci.
Supbos varios quō de⁹ vario modo humilia (statim.
uit. q̄ repiunt i scriptur. iiij. par. ti. xiiij. c. iiij. §. iij. p to.
Superbie gradus declarant q̄ ponunt a bto Bernardo
ij. par. ti. iij. c. iij. per totū.
Supbia quō hoi aduersat ⁊ quō deo: ⁊ que mala ex ipsa pcedunt cc̄. ibi. §. j. per totū.
Superbia quō repit in platis: in religiosis: in clericis: ⁊ in laicis: ⁊ in quolibz illor repit q̄drupleꝛ supbia. ij. par. tit.
Subtilitat̄ dos glificatorū corporū de (iij. c. iiij. p totū
scribit. s. dos. ⁊. iij. par. ti. xxx. c. vij. §. ij. per totū
Subsannatio quō differt a derisiōe cc̄. ij. par. ti. vj. c. vij.
Subueniendū quō fit in elemosynis (⁊ vide. s. derisiōe
miseriis alior cc̄. iiij. par. ti. v. c. xviij. §. ij. per totum
Supstitiōis vitiū quō ꝓtrariat vtuti religiōis: q̄d impor tat supstitio. cult⁹ aūt dīnī⁹ ordiat ad tria. ⁊ fm hoc ponit tripleꝛ gen⁹ supstitiōis. ij. par. ti. xij. c. j. §. j. per totū
Supstitiōis secūdū gen⁹ est diuinatio q̄ re est mortale: vbi ꝓhibet: ⁊ quō est tripleꝛ gen⁹ dīnatic is. ibi. §. iij. p totū
Supstitionis gen⁹ etiā est ingromātia in q̄ demones vario mō inuocant ⁊ ꝓpr̄ varias cās cc̄. ibi. §. iiij. ⁊. v. p to.
Superstitionis ⁊ diuinatiōis gen⁹ est astronomia: ad q̄d pertinet ista cc̄. ibidē. §. vj. per totū.
Duplex ē ca ... omnior in inuocatiōe q̄ ⁊ diuidit ⁊ quō angel⁹ bon⁹ ⁊ angel⁹ mal⁹ se hūt ad hmōi cc̄. ibi. §. vij. p to.
Ad secōam cām supstitiōis quō ptinet auguri. vbi ꝓhibet in quo ꝓsiſtit ⁊ ex quib⁹ causat cc̄. ibi. §. viij. per totū.
Supstitiōis ⁊ diuinatiōis gen⁹ est etiā de sortib⁹: ⁊ quō fit ⁊ quibus modis: ⁊ quō pōt in hmōi sortib⁹ repiri peccatū: que pertinēt ad sortē cc̄. ibi. §. ix. per totū.
Superstitiōis gen⁹ ... ud est quā vocant obseruantiā que ad varia exercet vt p̄z ibi. §. x. xj. xij. xiiij. xiiij. ⁊. xv. p to.
Superstitio describit per thema ex p̄s. q̄d ⁊ de ipa declaratur: ⁊ de ipsa ponunt tria. s. ipsī⁹ sceleris grauitas: criminis ... multiformitas: ⁊ opis inutilitas. ibi. c. viij. p totū
Suspensio quō ꝓtrahit ⁊ q̄d est. tripl⁹ q̄s dr̄ suspensus: sc̄z quoad se tñ: quoad alios nō quoad se: ⁊ ppte quoad se ⁊ quoad alios. iiij. par. ti. xxvij. c. j. per totū.
Suspensio quibus casibus incurrit ⁊ precipue ꝓpter simoniā. quō pene nō sunt extendende ꝓtra illū qui est simoniace ordinat⁹: ⁊ in quib⁹ eps pōt dispēsare. ibi. c. ij.
Suspensio quō incurritur ꝓpter fornicationē (p totū.
notoriā. ⁊ duplr dr̄ notoriū. quō talis sacerdos dz vitari in diuinis: ⁊ in q̄bus. Quare ecclesia magi inducit ipaz cōtra ista q̄ cōtra alia. ⁊ quō nō tenent cocubinarij vitari nisi denūciati. ibidē. c. iij. per totū.
Suspensionē quō quis incurrit vel simplr vel fm q̄d: in multis ⁊ varijs casibus ⁊ in varijs statibus hoim q̄ per ordinē declarant ad longū. ibidē. c. iiij. per totū.
Suspensio: excōicatio: ⁊ interdictū in quo conueniunt: ⁊ in quo differunt. iij. par. ti. xxvj. c. j. per totū.
Suspensi in quibus casibus sunt fratres predicatores a diuin ... iij. par. tit. xxvij. c. iiij. post medium. ibi. fratres predicatores.
A suspensiōe quō fieri dz absolutio. iij. par. ti. xxvij. c. iiij. infra mediū, ibi. Ite nota q̄ absolutio.

Suspitiosus vel temerariū iudiciū triplīr describit. scz eiʼ causa:eius malicia:ꝛ q̃re ꝓhibita:q̃d ipa ꝓmportat ex q̃ bus signis ouīt ꝛc.ij.par.ti.iij.c.viij.§.j.p totū.

Suspicio est tripler.s.temeraria;ꝓbabilis:ꝛ violēta.iij.p.

Susurratio a brō Ozeg'.ponit ꝓ q̃r (ti.ix.c.xij.añ.§.i fi. ta filia luxurie:quō describit:in q̃bus cōueniūt detractio ꝛ susurratio:quō appellat.ꝛc.ij.p.ti.viij.c.v.p to.

Susurratio describit ꝓ thema:q̃s dr susurro:cui assimilat ꝛ quō susurro excludit benuolentiā diuinalē:tollit amici tiā humanalē ꝛc.ibi.§.j.ij.iij.ꝛ.iiij.p.to.

Abernacula pastorū

t ſpūalī ꝛ pulchre describunt de q̃bʼ in cāticis.j. Tabellionū siue notariorū offm (p.t.j.c.ij.§.v vario mō describit.s.s.Notariorū ꝛ.iij.p.ti.xj.c.iij.p to.

Tactus impudicus oscula vel amplexʼ q̃ fiūt cū ꝓsensu i malū ꝛc.ij.p.ti.v.c.j.§.ix.p to.

Tactus manuū tria mala facit.j.p.ti.ij.c.iij.§.vj.p to.

Per tactū quō diabo.vario mō tēptat hoiez.ꝛquō hō se dz cauere ab hmōi tactu.iiij.p.t.xiij.c.iij.§.ij.cir.fi.ibi. q̃tū

Tacita ꝓfessio quō fit multis modis.iij.p.ti. (adꝛtactū, xvj.c.iij.§.j.ij.ꝛ.iij.cetera vide.s.,ꝓfessio.

Taleta describunt de q̃bʼ Mat.xxv.ꝛ q̃d significat.j.p.ti. ij.c.j.§.vij.quasi p totū.

Taleta q̃ncq̃ q̃ sunt ꝛ q̃ sunt duo ꝛ q̃d signt.j.p.ti.v.c.ij.§. iiij.añ me.ibi.Sūt ãt bona naturalia.ꝛ.j.p.t.ij.c.j.§.vij.

Talētū est tripler fm cathol.ij p.t.v.c.xiiij.§.ij.vltra me.

Tarditas describit.s.sub lr a p.scz (ibi,Vbi sciendū, pigritia.ꝛ.ij.par.ti.ix.c.xiij.per totū.

Taxillorū ludus describit etiā.s.scz Ludus.

Theatrica ars que est.ꝛ

quō subdiuidit.j.p.ti.j.c.iij.§.iij.,ppe mediū.

Tediū accidie est triplīr.s.pnūcte:tribulatiōis ꝛ āgustie: ꝛ actōis vtuose.ij.p.ti.ix.c.ij.§.j.p to.vide ēt.s. Accidia.

Telo duplici quō hō malʼ siue seuiēs ipugt primū. ꝛquō dz istis resistere.iiij.p.ti.ij.ca.ij.§.v.j.me.ivi. Jn quarto

Temerariū iudiciū ē spēale pctīn.ex q̃bʼ pcedit:ꝛ illud iu dicium ꝓut est actus iusticie triplīr reddit vitiosum. Et tripler est iudiciū temerariū.ij.p.ti.iij.c.viij.añ.§.

Temerariū iudiciū q̃d ē:ꝛcircā b declarant tria. pº eiʼ cā scdo q̃ta fit:tertio q̃re ꝓhibita est ꝛ vñ pcedit.q̃ sunt ipiʼ gdus qñ est mortle ꝛ veiale:ꝛ triplīr est suspitio:ꝛ q̃ dr te meraria.ꝛ q̃ ad temerariū iudiciū.ibi.§.j.p to.

Temerarie quō ds iudicat ab hoie.ꝛ quō bitelligit ꝛc.ibi

Temerarie seipm iudicare q̃bʼ mōis fit quale (§.ij.p to. pctīn. ꝛ in quo hoc cōsistit ꝛc.§.ij.perꝛtotū.

Tpantia circa quā materiā vsat:q̃ sunt eiʼ ptes subiectiue q̃ eiʼ ptes potētiales.iiij.p.ti.iij.c.j.ij.ꝛ.iiij.vide etiā.s.

Tpantia qñ est vtus theologica in quo tūc (Abstnētia ꝓsistit.q̃ habet regulare ꝛ q̃ sunt eiʼ ptes ꝛc. j. p.ti.j.c.iij, §.ij.post me.ibi.Tpantia ꝓsistit.

Tpalia bona sunt diuitie honores fama.ꝛc.q̃ dat hominī ad bnplacitū dei.ꝛ quō de ipsis reddemʼ deo rōne.j.p.ti, v.c.ij.§.iiij.post me.ibi.Bona tpalia.

Tpalia bona ꝛ minima sint si respectu alioꝝ ꝛc, ꝛ quomō distribuēda sunt.j.par.ti.vij.c.iij.§.j.p to.

Tpalia bōa quō cadūt sb mrito.iiij.p.t.ix.c.vij.§.iiij.p to

Tpalia pdere nō debemʼ timere ꝓpter septē ꝓditiōes ter De tpalibus rebʼ quō (renoꝝ.iiij.p.ti.xiiij.c.ij.p omīs.§. hō do reddat rōnē i nouissimo.iiij.p.t.xiiij.c.ix.§.iij.p t.

Tpalis fortitudo describit.s.fortitudo.ꝛ.iiij.p.t.xiij.c.ij.

Tpale dñium describit vario mō.s.dñiū. (§.j.p to.

Tpes ꝓis q̃ ꝓcediosus sit oñdit.ij.p.ti.ix.ca.xiiij.§.j.ante medū.ibi.Tertia stultīcia ocīosi.

Tpes mūdi in q̃tuo: distiguit ꝛc.iij.p.t.xiij.c.ii.,.§.ix.

Tpis bꝛeuitas quō est remediū ꝓ nra patia.iiij.p.t.iij.c.

Tpis q̃litas quō nos iuitat ad grāꝝ actio (vij.§.xij.p to ne.iiij.p.t.v.c.xij.§.j.ifra ibi, Tertiū q̃d inuitat,

Tpe q̃druplici quō sperare dēmʼ in deū ꝛc.iiij.p.t.vii.c.j.

Tpes pīs q̃ piculosus sit oñdit (§.v.añ me.ꝛ pº p to. ex quattuo:iiij.par.ti.xiiij.c.vij.§.v.per totum.

De tpe cū suis facētijs quō deo reddemʼ rōnē.iiij.p.ti. xiiij.ca.ix.§.iij.p totum.

Templū est tripler ꝛc.j.p.ti.xiiij.c.v.§.iij.post pn.

In tēplo militāt ecclē quō sunt tria gīa sacrilegioꝝ defē

Tēplū vñ dr (da.s.spūalī.ij.p.ti.j.c.xxj.§.v.vj.ꝛ vij.p to. ad q̃d institutū est:quō illud tēplū violat spūalī ꝛ corpa lit ꝛc.ibi.§.vj.p to.Vide etiā de tēplo.i.ecclā nrāvaria no

Tēptatio diaboli describit fm quā (tabilia sup eccla p ē. dr aliq̃ mō ee cā pcti:quō diabolʼ deo pmittēte opari pōt circa diuīsas potētias aie.ꝛc.j.p.ti.vj.c.xiij.Quicq̃ tum q̃ tēptāt.s.ds hō caro mūdus ꝛ diabolʼ. § diuīsimode ex va rijs cāis.ꝛquō piculosus est nlla tēptatōe pulsari:ꝛ tēpta tio aliq̃ est difficilis ad vīcādū ꝓpꝛ tres cās.ibi. §.j.ij.iij.

Tēptat vtilis est timor dei (iiij.ꝛ.v.vide etiā.s.diabolʼ, hoc pbat.j.par.ti.vj.c.x.§.v.circa me.

Tēptari nō dñt appetere infirmi ꝓpꝛ tres rōes. ibi.c.xiij

Tēptare deū est spēale pctīn (§.v.añ me.ibi. Nōe demū q̃ scz ex supbia pcedit.ꝛ ex pūsꝝioe.ij.p.t.iij.c.x.añ.§.

Tēptare deū q̃d est. quō hō deū tēptat aliq̃n ꝓbis: aliq̃n factis:ꝛ quō aliq̃ vario mō deū tēptauerūt ex scriptura: ꝛ qualiter est pctīn deū tēptare ꝛc.ibi.§.j.per to.

Tēptāt aliq̃ dei potētiā siue ptātē:ꝛ aliq̃ dei sapiaz vl vīta tē:aliq̃ dei patiam vel bonitatē.ibi.§.ij.iij.ꝛ.iiij.per totū.

Tēptatio carnis quō est molesta vgintbʼ viduis ꝛ ptinēti bus:ꝛ quō tales in istis dñt pugnare ꝛ virilīr resistere ē

Tēptatio subtilis describit ad (iij.p.t.ij.c.ij.§.iij.p totū capiēdū vgīnē ꝛ alias pſonas spūales a q̃bʼ se tales ca uere dñt.ꝛ q̃ valēt ad b vt in eodē statu maneāt.ꝛc.ibi.§. viij.per totum.

Tēptant tria gīa feiarū facilius de bonis virīs q̃ alieꝝ mu lieres.iij.p.ti.xvj.c.j.§.x.añ me.ibi. Nota tertio.

Tēptatiōis tpe quō sperare dēmʼ in deū.iiij.p.ti.vij.c.j.§

Tēptatio hūana describit p (v.añ me.ibi. Primō q̃ dicit thema ex ps.quō scz tēptamur ab hoie malo:quō a mū do vano:quō ab exteriorī sensu: quō a carnali appetitu: quō a diabolo.ꝛ quō ab antixpo.iiij.p xiij.c.iij.ante.§.

Tēptatio quō insurgit hoī a diabolo trupliʼ, quō ipse quattuo: assimilat in tēptatiōibʼ.iij §.j.p to.

Tēptatiōes diaboli sunt decē p q̃s hoies tēptat: quō tem ptat p visus auditū odoratū gustū ꝛ tactū.ibi.§.ij.per to.

Tēptat q̃ ꝛ vēritat aīam diabolus q̃ncq̃ sensibus. s.homis imaginatiuā sensus memoriē ꝛc. p varia vitia carnis ꝛc, cū vno exēplo in fine.ibi.§.iij.per to.

Tēptatiōibʼ diaboli quō fit resistēdū.quō vario mō a nobis illudit:ꝛ quō a nobis deijcit.ibi.§.iiij.per to.

Tēptatiōis fructus siue vtilitates sunt.x.q̃s hō ꝓsequit si ipe illis bene resistit ꝛc.ibi.§.v.per to.

Tēptatōes spūales:quō imittit diabolʼ in hoiem. ꝛ quō p scie donū discernere possumʼ inter ipiʼ suggestiōes ꝛ ver diuias inspiratōes ꝛc.iiij.p.t.xvj.c.vnico.§.viij.ꝛ.ix.p t.

Tenacitat sunt.vij.differēte.ꝛc.ij.p.ti.j.c.j.§.iiij.in mēo.

Theologia ꝛ ius canonicū quō differūt in mō ꝓsideradi q̃tum ad q̃ncq̃.iij.p.ti.v.c.ij.§.ij.per to.

Quid magis expediēs an insistere scie theologie aut sa lui animarū.ibidē.§.iij.p.

De theologia siue sacra scptura vide varia notabilia ad hō gū.s.scptura sacra ꝛc.etiā.j.p.ti.j.c.iij.§.j.ꝛ.ij.

Theloneū vñ dr.q̃s pōt pcedere ꝛ iponere: ꝛ quō peccāt q̃ iniuste imponūt.ij.p.ti.j.c.xiij.§.vj.per to.

Thelonea ꝛ pedagia qñ licite exigūtur ꝛ qñ nō: vel qñ iu ste subtrahunt:ꝛ qñ nō b declarat p distinctōes: ꝛ qñ de pſonis ecclasticis.ibidē.§.vij.ꝛ.viij.per to.

Tepiditas pfecti hois pulchre describit. ꝛ quō fit cauēdo ꝛc.j.p.ti.j.c.ij.§.v.circa pnci.vsq̃ ad mediū.

Terre pmissiōis quō assimilat religio:ꝛ hitatores in ipa q̃d signt.ij.p.ti.xvj.c.x.§.ix.añ me.ibi, Assimilat scdario.

Terrenoꝝ amor nimiʼ quō est causa pctōrū.ꝛ dānatiōis. prima parte ti.v.ca.iij.§.j.in principio.

In terris quomodo erunt signa ante diuinū iudiciū, iiij. parte.ti.xiiij.ca.xj.§.ij.circa medium

Termin' q̃s reqrēdus sit a virīs pfectis: ꝛ rñdet ꝛ decla rat.j.pte.ti.j.c.ij.§.v.añ mediū.ibi. Scdo q̃ querebat.

Thesauriare vel thesauros recondere fieri pōt triplici d cā:ꝛ qñ licitū.pōit desup thema ex ps.q̃dr de ipso de clarat cū triplici mēbro declaratōibʼ.ij.p.ti.j.c.ij.p to.

Testamētū suū quō q̃s disponere dz ꝛ ordiare de domo et familia ꝛ suba.q̃d dr testm ꝛ sequēs testm derogat po ri nisi in duobus casibus.iij.p.ti.x.ca.iij.ante.§.

In testō quō q̃libet tenet aliq̃s heredes instituere:ꝛ quō sine instōne hcredū nō est testm.q̃d,pbat.ibi.§.j.p totū

In testamētis quō est tripler legitima portio : ꝛ quō illa diuidēda est inter heredes.ibidem.§.ij.p totum.

Ab hereditate excludunt heredes si sint aliq̃ in q̃ncq̃ casi bus.ꝛ ex q̃bus causis possint filij p prem exheredari:et filij facti monachi nō pnt exheredari.ibi.§.iij.p totum.

Intestatus dr q̃s decedere q̃tuo: modis q̃diu durat suc cessio in hereditate:ꝛ ordie fit successio ab intestato:q̃lis ordo int descēdētes qad successionē ab intestato ꝛc.ibi.

Testamēti executio q̃lr fieri dz q̃t heredes (§.iiij.p to. debēt infra ānū a die āmonitōis adiplere volūtatē defū cti:ꝛ ad q̃s pl' spectat de relicti disponere.ibi.§.v. p to.

Vtrū filij vel aliʼ eīne instituʼ heres in testamēti si nō impler relicta ad pias causas pueī tota hereditate etiā legitima.ibidem.§.vj.per totum.

Testm q̃d fit coā sacerdote suo parochiali ꝛ duobus vel trib' idoneis testib':vtrū fit validū.ibi.§.vij.p totū.

Testm vel vltima volūtas ad pias causas factum coram duobʼ testib' valet.q̃d multiplr declarat ꝛ,pbat q̃ debēt esse testes ꝛ cuiʼ etatis.ibi.§.viij.p totum.

Testamētorū executores quō plurib' noibus noiantur: quō pnt cogi post susceptā executionē q̃ hec facere.pnt:

In testamēti quō ē (quō cogi debēt ꝛc.ibidē.§.ix.p to. tripler substitutio heredis.q̃dā dr vulgar:q̃dā pupilla ris:q̃dā exēplaris:ꝛ q̃dā cōpendiosa ꝛc.ibi.§.x. p totū.

In testamētis q̃ (do est tenēdus in soluēdo creditoribus aut legatari ꝛ si plures heredes sint quō illis de bent d ꝛc.ibi.§ per totum.

Vtrū defunctʼ inde patiat detri mētū :ꝛ tradāt sua lega ta.vtrū executor tardare dz dōec res meli' vēdat.ꝛ vtrū peccat:vtrū pēa apposita a testatore possit exigi. ibi.§.

Testamentū q̃ facere possunt:ꝛ qui,ꝓhibent (xiij.p to, facere testamentū.ibidē.§.xiij.p totum.

Testm quō pnt facere clerici seclares ꝛ quō septē testes in testō reqrīrīt reqrunt:qñ fallit b ꝛc.ibi.§.xiiij.p totū

In testis q̃ fiūt describūt vario mō.s.donatiōes.ꝛ ibidē.

In testamēti legata pīs locis nō soluētes (ca.iiij.p to. sed retinētes sacrilegiū cōmittunt ꝛ peccāt mortalīr,q̃dr dupliʼ,pbatur.ij.pte.ti.j.ca.xxj.§.iij.p totum.

Testm vetus quō diuīdūt hebrei p ordinē: ꝛ nouū testm quō distiguīt in q̃tuo: ptes.iij.p.ti.xviij.c.vj.§.ij. p to.

Testes quō admittāt i ingritiōe:ꝛ ꝓfatōe:denūciatōe. et purgatiōe canonica:ꝛ regīlariter duo testes sufficiunt qñ videlz testimoniū vniʼ ꝛ qñ plures reqrunt q̃ duo vl ꝛc ꝛc.ij.pte.ti.ix.c.xi §.

Testis q̃s esse pōt:q̃ es reqrunt in testibus: que pncipalī sunt in eis ꝓsideranda.vt quis possit admitti p testimonio in sua causa ꝛc.ibi.§.j.p totum.

Testes quō debēt ee ꝓcordes qñ discordia testiū ifirmat testiomiū ꝛ qñ nō:qñ testis ꝓducit sibi,pi ꝛc.ibi.§.ij.p to.

Testimoniū qñ dz dici:q̃ pena falsi testis:qñ ꝛ quō ꝓsu mit de ipo:quō dz inꝛrogari:metʼ nō excusat falsū teste:qñ verū testimoniū credi possit.ibi.§.iij.p totum.

Testis quō pt falsus depōere ꝛ verū:ꝛ nec pez nec falsū in oiʼ ꝓdicamēti notat ab arist.in li.de ꝓdica.ibi.§.iiij. p to.Et de testib'.vide etiā varia,ti.ix.c.xvj.§.vj.q̃ñ p to.

De testib' in iudicio.vide.s.iudicio humano.

Testes induc...t ꝓpter tria,ij.parte.ti.ix.c.vj.§.iiij.ante mediū.ibi. Inducunt aūt testes.

Testimonioꝝ multiplicatio quō oñdit vario modo veri tatē fidei.iiij.parte.ti.viij.c.j.§.ij.p t...m.

De testimonio falso hēs varia.s.de pceptis decē.Et.j.p. ti.xiiij.c.iiij.§.,xij.Vide etiam hec.s.de testibus.

Timor describitur vario

modo . cā timoris est duplex:ꝛ sex spēs passionū ponūt fm Damas.j.parte.ti.vj.c.x.ante.§.

Timoris obiectū q̃d est.timor de se ē de malo culpe.de q̃ bus alius est timor:ꝛ de q̃bʼ nō.ꝛ q̃tuo: sūt mala q̃ magi timent:ꝛ quō hō deū timere dz fm tria. ibi.§.j.p totum.

Timoris defect' q̃s est.ꝛ describit tripler ꝓditio vel va rietas hoim:ꝛ q̃ timidi ꝛ q̃ nō ꝛc.ibidē.§.ij.p totū.

Timor inter alia causat nobis tria:ꝓctionē efficit:timorē elicit:ꝛ opationē impedit ꝛc.ibi.§.iij.p totum.

Ex timore dīno quō nob tria bōa ,pueniūt.ibi.§.iiij.p to.

Timor dñi quomodo vtilis est peccātibus: penitētibus: tribulatis:ꝛ ꝓtemplatiuis.ibi.§.v.p totuz.

Timor pusillanimitat.describit.s.pusillanimitas.ꝛ.ij.p.

Timor dñi q̃ donū ē spūscti.pbat p (ti.ix.c.xvj p to. Esa.ꝛ ad timorē dñi quō inducimur ex scptura theologi cali:ex rōne intrnali:ex figura spūali:ex creatura vlī: ex actōe supnāli ꝛ ex punitōe dinali.iiij.p.ti.xiiij.ca.j.p to.

Timor mūdanʼ q̃s ē q̃ ad mlta guia scelera iducit.oñdit

Timere nō dz hō amittere trena,ꝓpꝛ se (ibi.c.ij.añ.§. prē ꝓditōes trenoꝝ q̃ ad lōgū declarant.ibi.p oēs.§.

Timor hūanʼ siue carnalis q̃s ē.ꝛ septē rōnib' adijciēd ē iste timor carnalʼ q̃ ordinē declarāt.ibi.c.iij.ꝛ p oēs.§

Timor naturalʼ q̃re pmo dz poni , ponunt desup diuerse

Timor iste hz septē spēs.s.segni (opiones ꝛc.ibi.c.iiij, cie:erubescentiā:verecūdiā:admirationē:stupoꝛē:agonia:ꝛ tremorē.ꝛ q̃re tot sunt.ibi.§.j.et.ij.p totuz.

Timet naturalīr leo septē:que significāt timores iustorū:

Timorē quē diabolʼ (quō timere debēt.ibi.§.iij.p to. vario mō imittit in corda aliq̃rū:quō rex ē sup oēs filias supbie:quō supbiā imittit in alios ꝛc.ibi.§.iiij.p totum.

Timor q̃ncq̃ dr fuil:quō est cauēdʼ:quō iste timor bonʼ est:q̃ frequēter sequunt ex illo timore.ibi.c.v.añ.§.

Timor initialis q̃s est siue in q̃ ꝓsistit:q̃ bona veniunt ex ipo ꝛ quō ipo timore hō varia dz timere.ibi.c.vj.p to.

Timere quō hō debē. in pīti vita ,ppter septē pericla q̃ sunt in hoc mūdo.ibi,c.vij.p totum.

Timor filialʼ in q̃ ꝓsistit:i q̃ dr ab iitiali ꝛc.ibi.c.xiij.añ.§.

Timor iste quō opat in aia.vij.gīa bonoꝝ.ibi.c.j.p totū

Timor mercēdialis in q̃ consistit q̃ ꝛ,pbat ex scriptura.et quō iste timor reuerētie ꝛ admiratōis ,pcedit ex septē q̃ excellētissime in deo reptiunt.ibi.c.xiij.p totum.

Tōsura prima nō est ordo

§ dispositō ad ordies:q̃s ē capax:q̃re nō ē ordo:q̃ die dz dari ꝛ a q̃bʼ dz dari ꝛ q̃bʼ nō ꝛc.ij.p.ti.xiij.c.xvj.§.vj.p t. ordinis secular sicut pīmit vinū ꝛ pīmēdo sepat vinū a supfluitate:ita lex ꝓscia ꝛ remordēdo sepat vtutes a vitijs ꝛc. j.p.tit.v.c.ij.§.vij.circa finē.ibi.Tertio,puidit.

Tonsor in q̃bʼ dr ꝛ negligētia ꝛ in q̃ cōsistit iste tonsor. ij.p.ti.ix.c.iij.§.j.vid ēt.s.accidia ꝛ pigritia ꝛ negligētia

Trāsitus clericorū de vna

eccla ad alia ꝛc.describit.s.bnificia.ꝛ.iij.p.tit.xv.c.ij.§.j.

Trahi ꝛ nō trahi q̃ pnt de eccla.iij.pte.ti.xij.c.iij.§.j.

Tract' cordis describit.s.Cor.de tractu.de q̃ in iohāne. Nemo vēit ad me nisi tract'.vide.j.p to.fer.iiij. p' pētb.

Transitus de vna religione ad aliā quō fit. iij. parte,tit. xvj.c.iiij.per totum.

Trāsit' de vno ordie nō mēdicātiū ad ordinē mēdicātiū quō fit:ꝛ d bonis trāsēūtiū ad fit faciēdū.ibi.§.iiij.p to.

Trāsit⁹ clericoꝝ de vna eccl̃a in aliā. vel devno bñficio ad
Tributaꝝ sens⁹ eccl̃e (aliō ꝛc. qualr fit. iij. p. t. j. c. v. §. xxiij. p to
vario mō describunt. s. cēsus. ꝛ. iij. p. t. xij. c. iiij. per totū
Tribulatiōes patiēter tolerare est via q̄ imediate itur ad
celū: qd̄ pbat mu[illegible] auctibus ꝛ figuris ꝛc. j. p. t. v. c. iiij. §.
Tribulatio magna quō erit tpe (ij. post me. ibi. q̄ntavia
anti xpi. iiij. par. ti. xiij. c. iiij. per totum.
Tribulatis q̄ vtilis est timor dei: pbat exscptura. j. p. t. vj
Trinitatis mysteriū quō hic (c. x. §. v. ibi. tertio est vtil.
triplr videre possumus. q̄rta par. ti. x. c. vij. §. iiij. q̄si p t.
Trinitat̄ mysteriū quō ondūt nob tres figure ibi. §. v. p t.
Trinitat̄ scissime vestigiū quō nob manifestat in oibus
creatur. p⁹ i gnali. scdo i spāli. ttio i singlari. ibi. §. vj. p t.
Trinitas tota quō opata est mysteriū incarnatiōis. iii. p.
Trinitat̄ mysteriū quō vidit abraā (ti. xv. c. xxj. §. ij. p to.
i vsiōe triūviroꝝ Gen. xviij. j. p. t. iij. c. vj §. xviij. j. pn. stati
Trinus de⁹ ꝛ vn⁹ describit nob p thema ex ps. quō. s. scti
vidēt trinitatē: quō ipa trinitas est obiectū felicitat̄: quō
phi vario mō descripserūt. iij. par. t. xxx. c. ij. per to.
Tristicia siue dolor dr. vj. passio: ꝛ p accidēs ꝓtingit q̄ tri
sticiā aliq̄s magr fugiat q̄ delectatōes appetat: ꝛ b triplr
q̄ magr causat ipaz: ꝛ q̄ remedia ꝝ ipaz. j. p. ti. vj. c. v. añ. §
Tristicie septē sunt gēa q̄ per ordinē declarant: ꝛ que re
tinēde ꝛ que remouēde ibi. §. j. per totū
Tristicia de alieno bono pōt cōtingere q̄ttuor mōis. ij. p.
ti. viij. c. j. quasi per totū.

Turpe lucrū vario modo

describit. s. lucrū. ꝛ. ij. par. t. j. c. xxiij. per to.
Turpiter lucratoria man⁹ q̄ est: ꝛ qd significat eius quicq
digiti siue modi. ij. par. t. ij. c. j. §. xix. per to.
Turpitudo est duplex vna dr vitiosa: alia dr q̄si penalis ꝛ
i qb⁹ iste ꝓsistit. iiij. p. t. iiij. c. j. §. ij. j. pn. ibi. Est ät duplr.
Turpiloquiū quō est cā destructiua castitat̄. iiij. p. t. iiij. c.
vj. §. ij. ibi. Tertia cā. vide etiā. s. Locutio.
Turpis ꝓfabulatio q̄n est mortle ꝛ q̄n nō. ij. p. t. v. ca. j. §.
Tutoꝝ negociorꝝ q̄ fecerūt fraudes ꝛc. vtꝝ t. (viij. p to.
nent ad restitutionē. ij. par. ti. ij. c. iiij. §. iij. per totum.

Anuꝝ dicit quadru-

v plex. s. flin: iniustū siue illicitū: inutile siue indi
scretū: ꝛ qd ñ ꝓsequit finē suū ad quē ordiat.
j. par. t. xii ij. c. iiij. §. iij. añ me. ibi. Sf reqnter pctōes.
Vanitas est triplex. s. penalitat̄: iniq. at̄: ꝛ instabilitatis. j.
Vanus aspectus ꝛ curiosus ad (par. t. ij. c. viij. §. ij. p to.
quāta mala inducit. ij. par. t. iij. c. vij. §. vj. per to.
Vana glā describit. s. inanis glā ꝛ. ij. p. t. iiij. c. j. per totuꝝ
Valoꝝ rez ē duplr. s. natural⁹ ꝛ vsualis. q̄ ꝓtiūsimo ꝛe sub
diuidit. ij. p. t. j. c. xvj. §. iij. añ me. ibi. Et p declaratiōe
Vasa sacra vt calices vestes ꝛc. hmōi p⁹ ꝓsecratiōes vendi
nō pñt: ꝛ quō vlteri⁹ fit faciēdū. ij. p. t. j. c. v. §. xxiij. p totū

Velū consecratū virginuꝝ

fm canones est quintuplex. scz ꝓfessiōis: ꝓsecratiōis: ordi
natōis: platōis: ꝛ ptinētie: ꝛ obseruatōis: q̄dā addūt sextū
Venatio hz tres (pbatōis. iiij. par. t. ij. c. ij. §. ij. per totuꝝ
species que declarant. j. par. t. j. c. iiij. §. iij. ante medium.
Vēditio ad terminū describit per thema ex ps. Terminū
posuisti ꝛc. ꝛ est termin⁹ pcij iustificati: pcij augmētati: ꝛ
pcij minorati. ij. par. t. j. c. viij. ꝛ. §. j. ij. ij. ꝛ. iiij. per to.
Vēditōis ꝛ ēptōis adhuc describūt varij mōi in diuīsis p
rib⁹ ꝛ i diuīsis ꝛ varijs mercātijs. ibi. §. v. vsq̄ ad [illegible] xiij. p t
In vēditōibus ꝛ emptōibus quō fraudes ꝓmitunt. vide
s. Fraudes. ꝛ. ij. par. t. i. c. xvij. §. iiij. vsq̄ ad. §. ix. per to.
In vēditōib⁹ ꝛ emptōibus quō ꝓmittit symonia. ij. par. t.
Vēdētes vel faciētes arma qb⁹ hoies (i. c. v. §. vi[illegible] p to.
ledūt: v tz fit licitū vl turpe lucrū. ij. p. t. i. c. xxiij. §. xi. p t.
Vēd itoꝝ ornamētoꝝ vt sertoꝝ coronarū fucoꝝ capilloꝝ
ꝛc. q̄d ōt ius ꝛ quale pctm. ij. par. t. i. c. xxiii. §. xiii. per to.

Vēdi q̄n ꝛ quō pñt vasa sacra: vestes mōstrātie ꝛc. sine si
Veneratio eccl̃aꝝ describit (monia. ij. p. t. j. ca. v. §. xxiij.
vario modo. s. Ecclesia. ꝛ. iij. par. ti. xv. c. vii. p totum. Et
de veneratiōe [illegible] aginū ꝛ reliquiaꝝ habes ibi. ca. viij.
Venialia pctā vtꝝ q̄s tenet ꝓfiteri. Nūdē notabile. iij. p.
ti. xiii. c. xix. §. xiiij. quasi per totū.
Venialis pcti nocumētū q̄d sit. j. p. ti. x. c. j. p to.
Venialia pctā quō cōgscunt a mortalib⁹. p q̄ncq̄ regulas.
Veniale pcti siue mortale aliq̄n (iij. p. t. xvij. c. xviij. p to.
trāsit actu: ꝛ remāet reatu ꝛc. j. p. ti. vij. c. ij. circa me. añ. §.
Venialia pctā quō dimittunt octo modis q̄ p ordinē de
clarant: ꝛ p istos modos pctā venialia plus dimittunt q̄
Vēciale pcti q̄n ē act⁹ (p alia bōa opa. j. p. ti. x. c. j. §. v. p t.
mīimonij. ꝛ pncipalr in sex casib⁹. iij. p. t. j. c. xx. §. xj. p to
Ad veniā q̄to magr pctō: expectat ꝛ nō reuertit duri⁹ pu
nit. j. p. ti. ix. c. iij. §. iiij. post me. ibi. q̄to aūt pctō.
Venie desperatio describit vario mō. s. Desperatio. ꝛ pncipa
liter. iij. par. t. xiii. c. xvij. §. iiij. ꝛ. v. quasi p to.
Venire ad nos vtrū pñt anime defunctoꝝ. j. p. t. ix. c. iij. §.
Vento quadruplici quō assimilat spes super (iij. p to.
bie: ꝛ quomō ꝓiat homini. ij. par. ti. iij. c. ij. per totum.
Vēti quattuor describunt. de qb⁹ Dan. vij. q̄ pugnabant.
q̄ spāli⁹ significāt. iiij. p. t. xiij. c. vij. §. j. post pn. statim.
Verbi dei audit⁹ siue pdicatōis sunt. xij. fruct⁹. qb⁹ pūāt
q̄ nō audiūt pdicatōes ꝛ negligūt. ij. p. t. ix. c. xj. §. ij. p to.
Verbū hois est triplex. s. mētale: vbale ꝛ lr̄ale. ita ꝛps qui
est vbū pris triplr pōt ꝓfiteri. iij. p. t. xviij. ca. iij. §. iij.
circa me. ibi. Materia aūt ipsi⁹.
Verbo q̄druplici ois creatura quō bñdicit deū. j. p. t. ij. c.
De omi vbo ocioso quō hō redder deo rō (iij. §. ij. p totū
nē. de q̄ dñs in Mat. quō intelligit hec auctas. ꝛ quō ver
bū triplr exponit in mētale: vocale: ꝛ manuale. j. p. t. v. c.
ij. §. iiij. p⁹ me. ibi. q̄rto exigēt. ꝛ. iij. p. t. xiij. c. ix. ꝛ. ij. p. ti.
Verba. vij. (vj. c. iiij. §. iiij. Devbis vīd. pncipalr. s. locutō
describūt q̄ ꝛps mortēs dixit i cruce. iiij. p. t. x. c. j. §. v. p t
Verecūdia quō est ꝓs integralis tps [illegible]. q̄d est vecūdia:
vtꝝ fit vtus ꝛc. ꝛ vn⁹ puenit q̄ hoies vecūdant de paup
tate: ignobilitate ꝛc. iiij. p. ti. iiij. c. j. §. ij. per to.
Verecūdia illud nomē large sumendo [illegible] ō est vtus quō
nō est vr⁹: quō ꝓsistit in medio: quō [illegible] ij bñt vr ecūdia
Hoies q̄re ma (ꝛ q̄ sūt sig ve vtuosei [illegible] ūdie. ibi. [illegible] ij. p t.
rie vecūdant coā vtuosis sapiētib⁹. ꝛc. ibi. §. iiij. per to.
Verecūdia de q̄busdā ē vitāda: ō q̄busdā postergāda: de q̄
busdā moderāda: ꝛ ō q̄busdā, pcurāda ꝛc. ibidē. §. vj. p to.
De qb⁹ hō dr erubescere: ꝛ sunt nūero. xvj. ꝛ accipiūt ori
ginalr ex ecclastico. xli. q̄ p ordinē declarāt. ibi. §. vij. p t.
Verecūdia ꝛ erubescētia quō freqnter sumit vnū. p altero
quō sūt spēs timoꝝ naturalis in q̄ ꝓsistit ꝛc. iij. p. t. xiii. ca.
iiij. §. ij. in me. ibi. De vecūdia ꝛ erubescētia. vide etiā. s.
Verecūda quō dr eē ꝓfessio: ꝛ de q̄ plus dr (Eucharistiā.
hr̄e verecūdiā ꝛc. iij. p. t. xiii. c. xix. §. ix. per to.
Veritas est triplex scz vite doctrine: ꝛ iustitie. ꝛ qñ est di
mittēda ꝓpter scādalū. ij. p. ti. vij. c. iiij. §. v. p totū.
Veritatē vtrū teneat inq̄ritus a iudice de oib⁹ apire ꝛ ma
nifestare de qb⁹ interrogat. iij. p. t. ix. c. vij. §. v. per to.
Veritas quō nūerat a pbo inter alias vtutes: ꝛ quō ab ipso
diffinit: quō ipa veritas duplr accipit: quō ipa pnectit
cū iustitia in duob⁹ ꝛc. iiij. p [illegible] v. c. xv. ante. §.
Veritas quō est triplex. scz vite. [illegible] ne: ꝛ iustitie. ꝛ quō
q̄libet hat differt a v[illegible]tate ꝛc. ibi. §. j. p to.
Veritas quō mīrā dignitatē hz: a q̄ originalr est siue pce
dit ꝛ exponit illud. Pacē ꝛ veritatē diligue. ꝛ q̄ requi
tur ad veritatē vite doctrine ꝛ iustitie. ibi. §. ij. per to.
Veritas quō liberat hoiem a miseria obscuratiōis: a mise
ria ingloriatiōis: a miseria deprauatōis: ꝛ a miseri[illegible] dam
nationis. ibi. §. iij. per totū.
Veritas quō renūerat ꝛ in q̄ ꝓsistit. ibi. §. iiij. p to.
Veritati quō assentit trib⁹ mōis iiij. p. t. viij. c. iij. per totū.
ꝛ spēaliter aūt. §. ibi. Quātū ad sextū.

Veritas quō est obiectū fidei ꝛc. iiij. p. ti. viij. c. iiij. p totū
Vestiū inordinatio quō triplex est vitiosa: ꝛ quō sunt mo
destie seruāde in vestib⁹. iiij. p. ti. iiij. c. x. §. iiij. p totū.
Vestes iudeoꝝ in eoꝝ dē sacrificijs m[illegible]lizant. q̄d nob
spāli⁹ significant. j. p. ti. xiii. c. v. §. iiij. p totum.
Sine vestib⁹ sacris nō dr celebrare sacerdos: ꝛ vestes sa
cerdotis ꝛ mistroꝝ q̄d significāt: ꝛ vestib⁹ sacr⁹ aut vasis
nullo modo debēt vti seculares ꝛc. iij. p. ti. xiii. c. vj. §. v.
vltra me. ibi. Item sine vestibus.
Vestes sacre sacerdotū in missa spāli⁹ quid significant.
iij. p. ti. xiii. c. vij. §. ij. circa me. ibi. Sf acere bonū.
Vestes sacerdot̄ quō repñāt xpi passionē. ibi. §. iii. p to.
Vestes ser habere dr sacerdos in diuinis: ꝛ quō iste sunt
de necessitate ꝛc. iij. p. ti. xiii. c. xvj. §. x. per totum
Vestis siue habit⁹ religiosoꝝ describit vario mō. s. Habit⁹
Vestium modestia quō fit huanda. iiij. p. tit. iii. c. x. §. iiij.
vide etiam. s. Ornatu vestiū. s. Ornatu.
Per vexationem quō hō possit pctā purgare in presenti.
iiij. p. ti. xiii. ca. xij. §. iij. per totum.

Vicarij nomē in decretis

quō sumit. q̄s pōt esse vicarl⁹. iij. pt. ti. xix. c. x. ante. §.
De vicario pape vbi hr in iure. quō talis possit absoluere
in possit ꝓferre bñficia in vrbe ꝛc. ꝛ nō min⁹ debz posse
vicar⁹ pape in vrbe q̄ vicarius epi. ibi. §. j. p to.
De vicario epoꝝ vbi tractat in iure: de q̄bus casib⁹ se hz
ꝛromittere: q̄ bñficia ꝓferre nō pt. ꝛ cū eps ē excōicat
necipe nec officiales sui cōgscet de causis: cū idē fit cōsi
storiū: quid tūc fit faciendū. ibi. §. ij. p totum.
Vicariū nō pōt sibi substituere plat⁹ quō b intelligit. ꝛ vica
rius nō pōt sibi substituere vicariū ꝛc. ibi. §. iij. p totum.
Per vicariū q̄s pōt defuire in certis casib⁹: q̄ nis ipe re
gulariter deberet residere q̄ p ordinē declarāt: et qñ isti
casus nō bñt locū ꝛc. ibi. §. iij. p totum.
Vitia quō debēt pūiri p rectoꝝ. iiij. p. ti. v. c. xiij. §. ij. p t.
Vitia ꝝ naturā de[illegible]bunt. s. pctā. ꝛ. ij. p. ti. v. c. iiij. p totū
Vitia ꝓiugatoꝝ tā viroꝝ q̄ mulierū sūt nūero. xxv. q̄ ꝓcer
nū[illegible] ꝓiugiū: ꝛ [illegible] nō sūt mortalia ꝛc. iij. p. ti. j. c. xxiiij. p to.
Vitia mulierū [illegible] tot sunt q̄ hr̄e alphabeti q̄ adaptate
Vitia [illegible] ꝓnc[illegible] re (sunt istis lr̄is. ibi. c. xxv. p to.
ctoꝝ [illegible]oitatū va[illegible] mō describunt. iij. p. tit. iii. c. iiij. p to.
Vitioꝝ iuq̄fitio quō ꝛ q̄lr fieri dr in iudicio: ꝛ i qb⁹ casib⁹.
iij. p. ti. ix. c. vij. §. j. et. ij. Vide etiā. s. Peccata.
Vitia quō ꝓhibet lex humana ꝛ nō omnia ꝛc. pma parte
tit. xvj. c. vnico. §. iiij. p totum.
Viduitas describit p thema ex ps. qd̄ et de ipa declara[illegible].
Vidua vn dr: ꝛ q̄re. quō interptat vidua. q̄s fruct⁹ vidua
rū. ꝛ que dr vidua ꝛc. iij. pt. ti. ij. c. iij. ante. §.
Viduitas quō a deo possidet. ꝛ est triplex gen⁹ viduarū.
quedā diaboli: quedā mūd⁹ ꝛ q̄dā dei. ꝛ viduas adiuua
ri quō mādat diuina auctas. ibi. §. j. p totū.
Vidua quō cōsolat a deo: ꝛ qualr instruit in statu suo ꝛc.
Viduitas quō recreat in ple: ꝛ qua (ibi. §. ij. per totū.
liter se dr ordinare in statu suo. ibi. §. iij. p totum.
Vidue ꝛ vgines caste viuere volē[illegible] a q̄bus debēt abstī
nere ꝛ sex gradus ponunt cū q̄bus pueniūt ad pfectam
castitatem ꝛc. ibi. §. iiij. p totum.
Vidual⁹ stat⁹ [illegible] de nomē quō mlti plr dr tria si
iducēda ad statū viduale ꝛ vidua tria dr obseruare p statu
suo. iiij. p. ti. iiij. c. vj. §. v. vide et. [illegible] de ꝓtinētia. §. castitate
Vie difficiles sūt. vij. s. via mōtosa: spiosa: lutosa: tenebro
sa: tumultuosa: sūptuosa: ꝛ tediosa. j. p. ti. v. c. iii. §. j. p to.
Vie sex sūt p q̄s i morte imediate it ad celū. ibi. c. iiij. §. ij
Cū ad vna via ꝓhibet alicui ad id alia via admit (p to.
ti nō dr. Est vna de reg. iu. q̄ ꝛ declarat. j. p. ti. xx. c. vnico
Via hois ē triplex. p⁹i q̄ i mūdū ingredit (sub c. s. Cū q̄d
scda q̄ in mūdo pgredit: ꝛ tria q̄ de mūdo egredit ꝛ quō
angeli custodiūt hoies in istis vijs. tertia parte. ti. xxxj.
ca. vj. §. vvj. et. vij. per totum.

Via ad xpm q[illegible] ē amor. j. p. ti. vj. c. ij. §. j. vlr me. ibi. Nō
In via charitatis quō diuersi diuersimode (q̄ amor.
ambulant. pma parte. ti. xj. c. j. §. iij. p totum.
Villanoꝝ siue agricolarū ars siue op⁹ ē mltiplex ꝛ necriū
vite hūane: quō ipi nūc sunt astuti faciēdo fraudes ꝛ do
los: ꝛ aliq̄ vitia enūerat in qb⁹ cōiter sūt rei ꝛc. iij. p. tit.
viij. ca. iiij. §. xiij. per totum.
Vilia de se dicere ꝛ ondere actualr mīora siue defectuosa
pōt fieri triplr. ij. p. ti. iiij. c. iiij. §. j. p⁹ pn. ibi. Notādū tm
Vilitas ꝛ diminutio hois dscribit. j. p. ti. j. c. vij. §. iij. p to.
Vindicta, put est vtus quō eā describit tulli⁹: ꝛ q̄ sūt i ista
vindicatōe ꝓsideranda. iiij. p. ti. v. c. xiij. ante. §.
Vindictā, pp̄ie sumēdo quō est vtus spāli⁹ vn̄ pcedit si
ue quid est: quō ista punitio vindicte est faciēda. Et quō
crudelitas opponit huic vtuti. ibi. §. j. p totum.
Vindicare siue punire quō debēt rectoꝝ vitia. quō vidi
cta ē licita ꝛ vtuosa: q̄ vidicta nō ꝓhibet ꝛc. ibi. §. ij. p to.
Vindicta vtrū sit fcēda in malos. ꝛ vtrū plat⁹ possit in
iuriā sibi factā vindicare. ibi. §. iij. per totū.
Vinea describit. de q̄ mat. xx. Milit eos in vinea sua. q̄d
vinea ista significat. j. p. ti. v. ca. ij. §. vj. p to. et. vij. in pn.
Vinea ista qñ hūit initiū ꝛ hoies fideles cuiuscūq̄ natio
nis ꝛ tpis. quō vinee dicūt ꝛ cultoꝝ hui⁹ vinee ꝛc. quō
tpe grē fuit ista vinea mirabilr dotata. ibi. §. vij. p totum
Vinee istī quō, puidit de⁹ de trib⁹ ad ipi⁹ vtilitatē figurat
p sepē turri ꝛ torcular. ibi. §. vij. circa me. ibi. puidit aūt
Vinee istius oparij q̄ sūt. q̄ hoies ꝛ quō opant in ista vi
nea: ꝛ qb⁹ istī figurant: ꝛ ponunt duodecim abusiones
circa istā materiā ꝛc. ibi. §. vij. per totum.
Per vineā quō figurat ecclia ꝛ multiplici de cā. ibi. §. ix.
Vinea vt fructificet quō indiget triplici ope: ꝛ q̄nid ipi si
gnificāt. ibi. §. ix. añ. me. ibi. Ad hoc aūt q̄.
Vinea cū exercet ꝛ colit optime fructificat: ꝛ exponit de
sup q̄dā figura ex gen̄ ō picerna pharaōis ꝛ trib⁹ pgni
nib⁹ q̄d signt iste. ibi. §. ix. infra me. ibi. Cū aūt fic.
In vinea eccl̃e quō aliq̄ segniter laboꝝat ꝛ q̄bus figuran
tur ꝛc. ibi. §. x. per totum.
In vinea ista laboꝝatib⁹ quō ipis dr dari merces q̄ad q̄li
tatē: q̄ad q̄titatē: ꝛ q̄ad diuturnitatē. ibi. §. xj. p to.
Vinū triplex quō deficiebat aūt aduentū xpi: ꝛ q̄d signifi
cat istud vinū ꝛc. iiij. p. ti. xv. c. xliij. §. j. p totum.
Violatio tēpli mālis quō fit. iiij. pt. ti. xiii. c. vj. §. vij. p to.
Violatio tēpli spāli⁹ describit. s. scilz Ecclia. et. iij. p. ti.
xij. c. vj. §. iiij. v. vj. vij. et. viij. p totum.
De violatoꝝib⁹ festiuitatū hēs. s. festoꝝ. ꝛ. ij. pt. ti. ix. c. vij.
Violētia ꝛ met⁹ quō impediūt (§. ij. iij. iiij. et. v. p totū.
mat[illegible] ioniū ꝛc. iij. parte. ti. j. c. vij. per totum.
Violari quō dr libras vl immunitas eccl̃e. iij. p. ti. xii. ca. iij.
Violātes immunitatē eccl̃iarū quā penā incur (§. v. p to.
Vir in adulterio quō tria mala fac (rūt ꝛc. ibi. §. iij. p to.
j. pt. ti. xiii. c. iiij. §. x. post me. ibi. Vir aūt adulterās.
Viro ade triplex pena fuit inflicta in corpe. ppē supbiaꝝ
trāsgressionis. ij. p. ti. iij. c. j. §. viij. p totum.
Vir quō se hr̄e dr ad vxorē: ꝛ quō se regere dr: familiā et
pueros ꝛc. iiij. p. ti. ij. c. v. p to. desup vide pl⁹ s. mrimōiū
Viris scris quō valet societas maloꝝ ad duo: vt aduersa
leui⁹ sufferre pñt. iiij. p. ti. iij. c. vij. §. v. quasi p totū.
Virilitas dr: q̄nta etas hois quō tūc hō debz vinere: ꝛ q̄d
spāli⁹ figt illa etas. iiij. p. ti. vij. c. v. §. vj. cir. me. ibi. q̄n
Viri q̄re ꝛ quō dñr āgeli. j. p. t. j. c. ij. §. ij. modicū (ta etas
Vir q̄ puare dr in mrimonio: ꝛ q̄lis dr eē. iij. (post pn.
Virgin[illegible]as describit p thema (p. ti. j. c. j. §. iiij. p totū.
ex ps. q̄ ꝛ de ipa declarat. iij. p. ti. ij. c. j. ante. §.
Virgo vn dr: ꝛ ipa vginitas laudat ꝛ cōmēdat. ibi. §. j. et
Virgitas quō coronat ꝛ q̄ pugn a ē in vgitate (ij. p to
Ad [illegible]itatē huādā quō in diuīsis tpib⁹ (ꝛc. ibi. §. iij. p to.
hoies diuersimode se habuerūt. ibi. §. iiij. p totū.
Virginitas quō homini inest sicut alie virtutes mozales
ꝛc. ibidem. §. v. et. vj. [illegible] totum.

Virgitas quō possidet sex mediijs. ibi.§.vij. per totum.
Virgitas quō cōmēdat. z ly nō fit simpl[illegible] excellētio: aliijs vtutib⁹: est tñ multū cōmēdabil z peminēs ex sex. ibi.§.
Virgitas trib⁹ mōjis pdit z nūq repat. ibi.§. (viij.p to.
Virgitas quō nō pdit p quācūq corruptionē (ix.p to. iuolūtariā corpis: etiā si pcipiat z pariat: q ad illū psensum reḡrit. z integritas carnis quō p illusionē diaboli p
Virginū pseratio ad quē ptiet. qd (dit zc. ibi.§.x.p to. est ista pseratio. q̄re aliq mōiales nō psecrant ab epo z quō eps velādo⁹ gies ñ fibi: ē tñ in gne tēpātie multū cōmēdabil in peminētia ex sex. ibi.§.ij.
Virgo quō pōt aliq eē tripl'r. s. material': formal': z materialiter z formaliter simul. ibi.§.j. per totū.
Virginū velū fm canones est q̄ntuplex. z quidā addunt sextū velū. ibi.§.ij. per totū.
Virginū z viduarū ptinentia in tēptatiōe carnis q̄ est: z q̄ta: z quō nō oz desperare in istis molestijs. z quare datur iste stimul⁹. z quō oz resistere. ibi.§.iij. per to.
Virgies in quibus debēt instrui ab infantia. a quib⁹ fibi debent cauere zc. ibi.§.iiij. per to.
Virgies quō z q̄lit se exercere debēt in varijs labozib⁹.
Virginū cautela q̄z q̄ta eē dz. ibi.§.vj.p to. (ibi.§.v.p t.
Virgo quā custodia h̄re dz circa sensus exteriores. ibi.§.
Ad vginē capiēdā quō diabol⁹ vtit mētis sub⁹ (vij.p to. tilib⁹ tēptatiōib⁹. p earūdē ruina. z a q̄b⁹ tūc vgies se debēt cauere. z q̄ valent ad obseruādū eundē statū zc. ibi.
Virgo lapsa instruit vt intelligēs magū quattuoz bona que ex vtute causanť. iiij. par. ti. ij. c. j. per totū
Virginē corrūpens vel seducens extra matrimoniū quō tenetur ad restitutionē. ij. par. ti. ij. c. ij. §. j. circa finem.
Virgo quō per sacrilegiū perdit hon oz deifice sponsalitatis zc. ij. par. ti. v. c. viij. §. j. per totū.
Virgitas diffinit ab Aug⁹. vñ sumit hoc nomen vgitas. quō se dz cauē a delectatiōe venereoz. quō vgitas amittitur q̄tū ad aureolā. iiij. par. ti. iiij. c. vij. ante. §.
Virgitas quare est specialis virt⁹. quare vgitas nō ē in pcepto: ē in pfilio. qd vlteri⁹ declarat. ibi.§ (per totuz.
Virgitas q excellētior sit charitate, pbat tri[illegible]r. Et ly virgitas fit melior ptinēta plugali: pōt tñ plugat⁹ eē eqlis z melior vgie duplici rōne. ibi.§.ij. per totū.
Virgitas vtrū sit excellētissima vtutum: z excellētissimū pōt aliqd dici dupl'r. ibi.§.iiij. per totū.
Virgitas describit per thema ex ps. qd z breuit de ipsa declaratur. ibi. c. viij. ante.§.
Virgitas quō coronat. quō in diuersis tpib⁹ hois diuersi mode se habuerūt ad vgitatē seruandā. q̄ vgitas fit p infusionē sicut z alie vtutes moales, pbatur. z totū est de essentia vgitatis (ibi.§.j. per totū.
Virgitas quō q̄ntq modis possidet. ibi.§.ij. per to.
Virgitas quō z q̄tū cōmēdat. quō vgies adducent xpo z ly nō ē simpl'r excellētior oib⁹ aliijs vtutib⁹: ē tñ in gne tēpātie multū cōmēdabil in peminētia ex sex. ibi.§.iij.
Virgitatē pdit mulier p hoc q corrūpit mente z (p to. corpe trib⁹ mōis. z q̄n nō pdit vgitas p q̄cūq corruptionē inolūtariā corpis zc. ibi.§.iiij. per totū
Virgitas quō cōpat lilio, ppt tria: q̄n dr inter spinas. qd significat stipes. qd sex folia. z qd tria grana aurea. dātur plures sanctissime virgines in exemplū que hoc fecerunt zc. iiij. par. ti. iiij. c. vj. §. vj. per totū.
Virga quō ostensus est Aaron in quadruplici signo. que spual'r exponunt de prelat. iij. par. ti. xix. c. j. §. iij. p totū
Virtutis nomē quō h̄o h̄re dz imitādo xpm fm pportionē inter deū z aiam. j. par. tit. j. c. j. §. ij. per to.
Virt⁹ quō diffinit. in qua diffinitiōe tāgunt quattuoz bona que ex vtute causant. iiij. par. ti. j. c. j. ante. §.
Virtutes quō diuersimode diuidunt fm diuersos respectus. ponūt aliquoz opiones de vtutib⁹ zc. ibi.§ (p to.
Virtutes acq̄site ex q̄b⁹ actib⁹ causant: z quō virt⁹ hois perficit ipm ad bonū zc. ibi.§.ij. per totū.
Virtutes infuse q̄ sunt, quō ista diffiniunt ab Aug⁹, quō per vtutes theologicas perficit aia. z quō vtutes infuse differūt a vtutib⁹ acq̄sitis. ibi.§.iij. per to.
Virtutes quō diuidunt. s. alie dicunt intellectuales: alie moales: alie theologice. z quō distinguunt ex opposito
Quō differūt sapia scia z intellect⁹ (zc. ibi.§.iiij.p to.
In q̄ntū vtutes z in q̄ntū dona spūsancti. ibi.§.v. per totū.
Virtutes moales sunt tres. quō dicunt moales z cardinales. mos duo significat. quō he vtutes dicunt pncipales. ibidem.§.vj. per totum.
Virtutes cardinales sunt quattuoz. ibi.§.vj. vltra medium z de istis ē duplex opio aliquoz. ibi.§.vij. z quō iste q̄tuoz diuidunt in q̄tuoz dr ias. ibi.§.viij. per totū.
Virtutes theologicales sunt tres: q̄ illas nō habuerunt z quō precepta dant in diuina lege de actiōib⁹ fidei spei z charitatis. ibi.§.ix. per totū.
Virtutes qui vult acquirere quō tria dz obseruare. ibidē
Virt⁹ oīs quō aliquo mō pfistit in medio: sed (c.ij.añ.§. nō vno z eodē modo. z quō virt⁹ de sui rōne ordinat hominē ad bonū. z quō multa ipedimenta occurrunt hoī qui vult tenere mediū. ibi.§.j. per totū.
Virtutes q̄ bona in nob opantur. ibi (c.iij. per to.
Virtutes quō vn⁹ hz magī intense q̄ alter z nō equaliter: z q̄ vtus in vno fit maior q̄ in alio pz per q̄tuoz rōnes.
Virtutes quō sic sunt catenate adiuicē (ibi.c.iiij.p to. vt vna sine alia haberi nō pōt. z quō hoc intelligēt. z quō vtutes theologice pnexe sunt adinuicē. ibi.c.v. per totū
Virtutes vtrū durant post hanc vitā hoc declarat. z quō sola charitas manet. ibi.c.vj. per totū.
Virtus acq̄sita z infusa quō distinguunt. j. par. ti. xj.c.ij. §.iij. circa mediū. ibi. Et si q̄ arguat.
Virtuū mod⁹ quō pfistit in trib⁹. j. p. ti. xiiij.c.iij.§.j.p to.
Virtutes cardinales theologicales que sunt z in quibus cōsistunt. j. par. ti. j. c. iij. §. ij. quasi per totum.
Virtuosi quare magis student castitati q̄ sobrietati, iij. par. ti. ij. c. j. §. viij. circa finē.
Visitatio q̄ fieri dz p epos z p platos eccle describitur p thema: qd z de ipa declarat. iij. par. ti. xx. c. v. añ.§.
Visitatio quō fieri dz ex affectu charitatiuo z p vnitate subditoz. que sunt in istis cauēda zc. (§.j. per totum
Visitatio quō fieri dz vlr z cū modoz (tate. (§.ij.
Visitatio quō fieri dz cū correctiōe de (tuū que (p to. in ipa inueniunt: cū mia z seueritate. ibi.§.iij. per totum.
Visitationis quā formā tenere debent archiepi z prelati ad subditos. ibi.§.iiij. per totū.
Visitatio describit p. xxv. notabilia q̄ z de ipsa ad longū declarant ad varios casus z stat⁹ ipsi⁹ visitationis. quō pnt erigere in visitatōib⁹: z a q̄b⁹ z q̄tū zc. ibi.§.v.p to.
In visitationib⁹ de q̄b⁹ fiende sunt inq̄sitiones ad diuersos status. quō z quo ordine inq̄sitio fieri debet, q̄ defectus pmo debent videri z (i.c.vj. ante.§.
Visitationes ecclesiarū sine cura quō fieri debent. que in ipsis debent inquiri. ibidē.§.j. per totū.
Visitatio monasteriozz ecclesiarū regl'riū tā monachorū q̄ monialiū quō fieri dz, que sunt ab ipsis interrogāda z ordinanda zc (.§.ij. z iij. per totū
Visitari quō debēt hospitalia z de q̄b⁹ sunt interrogādi.
Vide de visitatiōe varia notabilia. ibi.§. (ibi.§.iiij.p to.
Visitatores monialiū in offic (vj.z.viij.p to. pedientes post monitionē excom (maiori sua. iij.
In visitationib⁹ mon (eriozz (par. ti. xxiiij.c.xliij.p to. q̄n plat⁹ pcepit q̄ sibi dicat qd q̄ sciuerit ad corrigendū: quō istud pceptū fit intelligēdū zc. ij. par. ti. ix. c. (§.iiij. aliqual'r infra pncipiū. ibi. Itē q̄n prelatus.
Visitari quō debent monasteria p epos que illis sunt subiecta. cū quot personis z cū quib⁹ zc. z quot personis indiget p visitatione monialiū. iij. par. ti. ix. c. v. §. vj. vltra mediū. ibi. In. c. vt iuxta. summatim.
Visio corpal quō fit. qdā opiones ponūt circa visū. z lux quō ñ egredit a visu nisi q̄tuoz mōis. j. p. ti. ij. c. iij. añ.§.

Visio quō fit p receptionē: z quō ad visionē corpalē necē est per ordinē quattuoz pcurrere zc. ibi.§.j.p to.
Visus spūali quō vario mō delinquit siue peccat siue q̄ mala ex ipso pu (iiit. ibi.§.ij. per to.
Visus mediū vt bene ordinatū fit p sideracā sunt q̄tuoz q̄ spūaliter exponunt. j. p. t. iij. c. iij. §. ij. z. iij. p to.
Videre quō possum⁹ deū z cē⁹ magia p q̄tuoz media. ibi.
Visus aie spūalē impediūt vel auferē (§.ij. ifra pn. statis rūt septē. j. p. t. iij. c. iiij. z pncipal'r. §. ij. quasi per to.
Visus quō spūaliter recuperat siue illuminat. ponunt pncipal'r septē mōi cū q̄bus visus illuminat. ibi.c.v.p to.
Videre si aia vult deū a q̄bus fit cauēdū z in q̄bus vacandū. Per visum intelligere dem⁹ deū (dū zc. ibi.c.vj.§.j.p t. z quō in eū dirigere debemus zc. ibi.§.ij. z iij. per to.
Videri quō de⁹ possit a nob p (vij. specula in pnti sc z fm illud apl'i. videmus nūc p speculū in enigmate, ibidē, §. iiij. v. vj. vij. viij. ix. x. z xj. per to.
Videre quō possum⁹ deū in dispositiōe immētis: instruentis: stantis: sedētis: deambulātis: comedētis: z regēt. ibi
Videre quō q̄s dz intus in (§.xiij. vsq ad.§.xix.p to.
Pscia vt rectificet: e circa creata vt pensēt: supa cele/ istia vt adiuuet: infra supplicia vt nō intret: retro ad cōmissa vt nō recidiuat: ad dexterā ad sctōz exēpla vt filia faciat: z ad sinistrā p: auoz zc. ibi.c.vij. per to.
De visu in auto siue aspectu vide varia. s. Aspectus. z. s.
Visio diuina p hēc quō est tota merces. Et quō (Mcls. de⁹ diuisimodeviō: z cogīscit zc. ij. p. t. xxx. c. ij. §. j. ij. z. iij
Visio diuina in pnti describit quō videlz de⁹ videri nō potest ex puris naturalib⁹. quō pres veteris testi deū non plene viderūt: nec in no (testō. zc. ibi.c.iiij. ante.§.
Visio ista quō est bta vel quō oz bta: z in quo pfistit. q̄ reḡrunt ad species istius bte visionis ad deū clare videndū z deifice. zc. ibi.§.j. per to.
Quid videt in deo vere cōgrue in vita bta quomodo potētia absoluta possit de⁹ clare videre zc. ibi.§.ij.p to.
Visio describit q (z nūc aie btōz z angeli: oculo intellectuali in deo videt humanitatē xpi assumptā a vbo inuni (tate psone: z quō xps dabit sanctis gloriā quinq sensuū co (ris ibi.§ per to.
Quō (videt i (o oia. quō sci videt oziones nras. z quō ppte (quinq ca (ecēs est vt dirigam⁹ oziones nras ad (ios. z quō sci varia videt in deo ibi.§.iiij. per to.
Videtes q̄re noiabant ppbe: z quō varia viderūt in visiōe zc. ij. p. t. xxxj. c. vij. §. ij. vltra me. ibi. Vsi ppbe.
Visus incautus quō est cā destructiua castitat. iij. p. ti. iiij c. vj. §. ij. vltra me. ibi. Quarta cā.
Visu oculoz q̄modestia fit seruāda. z q̄ z q̄ta facit visus: q̄ omia fundant in sacra scptura. ibi.c.x.§.ij. per to.
Visu quō dlabol⁹ vario mō tēptat hoies. iiij. p. t. xiij. c. iij. §
Ad visionē dei quō ascēdit (ij. añ me. ibi. q̄tū āt ad visū vij. gdus zc. iiij. p. t. xv. c. xvij. §. j. añ me. ibi. Tripl'r ergo
Vitari nō tenēt excōicati nisi fuerit denūciati. ij. p. t. xxv.
Vitari nō dnt sacdotes pcubinarij in diuis nisi (c.iij.p t. sint publice denūciati qd dicit notoriū: z qd notoriū fo/ nicator. zc. iij. p. ti. xxvij. ca. iij. i (ne. ibi. Nota quinto.
Vita secularis quō induc pfusionē vite spūali ex pfidera/ nōe sue actōis. z b tripl'r. j. p. ti. iij. c. vij. §. viij.
Vita recta sine sanctit (omō h̄r ex tribus. j. p. t, xiij. ca, j. §. j. p totum.
Vite terminus vtrū possit plōg (vel abbreuiari. j. p. ti.
Vita nra quō pfistit in humilitatis intel (v. c. j. §. viij. p t. ectu in puritatis affectu z inveritatis effectu. q̄ tria plus inueniunt in religiōe. iij. p. ti. xvj. c. x. §. v. per to.
Vita nostra vt recta fit necesse est q̄tuoz facere. iiij. p. t. ij. c. (§. iiij. ppe finē. ibi. Inuenerūt aūt q̄tuoz.
In vita nra quō patimur picula i q̄druplici pugna spūali z a carne inficiēte: ab hoste deficiēte: a mūdo retinente
Vita sua quō ynusq̄q regere dz fm nonē regulas directiuas toti⁹ vi (hūane p q̄s optie stat. iiij. p. ti. ij. c. iiij. p to.
Vite pnt stat (mibabil quō ē p remedio nre patiētie. iiij.
Vita ētna q̄ q̄s pmereri nō pōt (p. ti. iij. c. vij. §. viij. p t. nisi dei gra. hoc pbat. iiij. p. ti. ix. ca (§. j. p totū.
In vita pnti quō hō sp dz timere, pter. viij. picula mūdi.
In vita pnti quō flagellat de⁹ (iiij. p. ti. xiiij. c. vij. p to., hoiem q̄nq de causis. iij. p. ti. xxix. c. j. §. j. p totū.
Viuebāt diuti⁹ hoies añ diluuiū: q̄ nūc, pter sex causas, j. p. tit. v. c. j. §. v. vltra me. ibi. Quinto z vltimo.
Vita ptēplatiua describit p thema ex ps. qō tripl'r diuidi tur. sc z q vita btā oibus pponit: vita plurima pñs ofīdit z q vita mixta vt pcipua eligit. iiij. p. ti. x. ca. iiij. ante.§
De vita ptēplatiua ponit opinio aliquoz. s. q tres fuerūt quomodo significant p lyam z rachelē: z q due sufficiunt hoc ostendit ibi.§.j. per totum.
Vita ptēplatiua fimpl'r loquēdo ē melior q̄ actiua. pbat z inducit sup b octo rōes: q̄ ad lōgū declarant: et quō q̄s i opib⁹ actiuis aliqñ pl⁹ possit mereri zc. ibi.§.ij. p to.
Vita mixta quō exercet q̄ illā habuerūt singularit ad q̄s specialr ptinet vita ista. Et vtrū xps magī dilexit petruz vel iobem euangelistā. ibi.§.iij. p totum.
Vita ptēplatiua iterū describit p thema ex ps. qō z ō ipa declarat: z diuidit in mēbra. ibi.c.v. ante.§.
Vita ptēplatiua quō dz imperrari a deo p oroes. ibi.§.j.
Ad vitam cōtemplatiuā quō requirit mortificatio passionum z vitioz. ibi.§.ij. p totum
Ad vitā ptēplatiuā quō reḡrit pfideratō eleuatōis: z quō aia tribus pfideratōib⁹ volat vsus deū. ibi.§.ij. p to.
Ad vitā ptēplatiuā quō reḡrit delectatio p speculatōnes quō reḡes sit ponēda in deo zc. ibi.§.iiij. p totū.
Vita actiua quō figurat p Martha: quō bta vgo habuit ista vita zc. iiij. p. ti. xv. c. xliij. §. j. per totum.
Vita ptemplatiua quō figurat p maria magdalenā zc: z quō bta vgo habuit ista vita zc. ibi.§.ij. p totum.
Vita fruitiua q̄ est siue in quo pfistit z q̄ sunt ipsius gdus
Viuētes de bonis vsurariozz furū (zc. ibi.§.iij. p totū. raptozz vel alioz iniuste possidentiū: quō tales pnt excusari p q̄nq. ij. p te. ti. j. c. xij. §. xix. per totum.

Vnctio extrema siue sacramentū

describit p thema ex ps. qō z de ipa declarat iij. parte. ti. xiiij. c. viij. ante.§.
Vnctus sacro oleo quō xps est: z quō hanc vnctionē vniuersalē habent, oms veri fideles. ibi §.j. p totum.
Quō inūgunt cathecumini sacro oleo z sacerdotes: z in veteri testō reges. quō nūc reges inūgunt ab epis: qd signi (āt: quō altaria inūgunt zc. (.§.ij. p totū.
Vnctio extrema quō ē vnū de septē sacrīs: z oz oleū infirmoz. ad qd dat ipis vñ sumit effect⁹ hui⁹ sacri. quō hoc sacrm impinguat aiam de oleo pugilū. ibi.§.iij. p totuz.
Vnctōis extreme sacrm instituit xps. s. b. iacob⁹ pmulgatum. z inūctio ecclie ē tripl'r. Ist ō oleū sacerdotū tripl'r quō h̄r ex ōcreta. Cū velisset. ex de sacvnc. ibi.c.xv. añ.§
Vnctōis materia remota ē oleū oliuarū. q̄re istud oleū ē aptū ad ista vnctionē: z q̄ ē materia, ppinq hui⁹ vnctōis quō papa possz mutare olei pseratione zc. ibi.§.j. p to.
Vnctionis forma quō fieri dz in vnctiōe: z q̄ est forma, ibi.§.ij. et. iij. per totum.
Vnctōis extreme effectus q̄s est: q̄re dat: z quō in oliqua casu nō est necessariū. ibi.§.iiij. per totum.
Vnctōis minister est sol⁹ sacerdos: z null⁹ ali⁹ inūgere pōt quō d (nūgere suos z nō alienos quō inculpat q̄n non vult ire. z excōicati de licētia pnt inūgi. ibi.§.v.p totum
Vnctio extrema q̄bus dz dari z q̄re: z q̄bus infirmis nō est dāda: quō fit faciēdū q̄n dubitat an infirmus viuit: z qu (z q̄n pōt dimitti vel interdici. ibi.§.vj.p totū.
Vnctio extrema in q̄bus partib⁹ corpis debet dari: z q̄re et qui nunq̄ habuerūt mēbra corpis: quō cū illis est faciendū in vnctione zc (§.vij. per totum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

V ante O

Unetiōis extremes sacro quō ania volat ad celū, ⁊ q̄s eius effectus ⁊c. iij. p. t. xiiij. c. j. §. ix. p to.

Unio quō describit a b. Diony. ⁊ declarat q̄ duplex ē vnio amantis ad amatū. ⁊ quō vnio triplr se hz ad amorē ⁊c.

Ad vnitatē quō requirunt (j. p. ti. vj. c. ij. §. iiij. circa pnc. q̄nq; ⁊ q̄nq; sunt vnitates: ⁊ quō q̄nq; fruct' sequūt ex bona vnitate ⁊c. ibi. §. iiij. añ me. ibi. De vnitate incipientiū.

Ad vnitatē pficientiū quō ꝓcurrūt q̄nq; ibidē. §. iiij. vltra

Unitas pfectoꝝ quō fit (medi. ibi. De vnitate pficiētiū seruāda: ⁊ quō aliqua excludunt abāsta vnitate ⁊ que ad eandē valent ibi. §. iiij. in fi. ibi. De vnitate pficientiū.

Unitas multiplex quō diuersis est necessaria. ⁊ quō sumit necessariū ⁊c. ibidem. §. v. circa pn.

Unitas septuplex describit q̄ varijs nēcria est. scz vnitas naturalis: ꝓiugalis: politialis: ecclīastical: regularis: personalis: ⁊ eēntial' siue diuīalis. ibi. §. v. añ me. ibi. Scien

Unitatē q̄druplicē quō seruare dnt reli (dū āt septēplicē gīosi. ⁊c. adhuc tripl' vnitas. iij. p. ti. xvj. c. x. §. x. per to.

Uniuersitates siue societates q̄n iurāt se aliq̄d facturas: nunq̄d pnt sibi dimittere: quib' modis fieri pōt: ⁊ quādo licet ⁊ q̄n nō. ij. par. t. x. c. vj. §. iiij. per to.

Vocat ipse de' in presenti

vltra ad laborandū in eccla: ⁊ quō vario mō vocat aliq̄s ad nēcario ꝝ observationē: aliq̄s ad pfectoꝝ ꝓuersationē ⁊ aliq̄s ad plurimoꝝ gubernationē: ⁊ quō vocat ad tria obtuāda. ⁊ quō istā vocatōz fāt tripl'. j. p. t. v. c. ij. §. vj. p t

Sicut vocati fuerūt apl'i ter a dño: sic etiā vocat q̄s a dño ad platurā tripl' ⁊c. ibi. §. vj. vlr me. ibi. Tripliciter autē

Uocatus est aaron a dño ⁊ elect' quadruplici signo. et q̄d spūaliter sigt. iij. p. ti. xix. c. j. §. iij. p totū.

Uolare quō pōt aia ꝑsus deū trib' ꝓsideratōib': que ⁊ notabiliter declarant. iiij. p. ti. x. c. v. §. iij. per to.

Uolūtas nō est eminētior intellectu simpl' ꝗ hz q̄d ⁊ emmētia alicui' ad alterū pt duplr attēdi. j. p. t. iiij. c. j. ante. §.

Uolūtate ꝓ: est intellectus q̄ad actū fm ordīne nature ⁊ simpl': q̄ pbat. ⁊ quō volūtas hoīs accipit qſi in viros legitimos sens': ⁊ fi volūtas moueat itellectū. ibi. §. j. p to

Uolūtas vtrū velit aliq̄d ex necessitate: ⁊ qñ illa nēctas repugnat volūtati. ibi. §. ij. per to.

Uolūtass quō nō vult oia ex nēctate. ibi. §. iij. per to.

Uolūtariū inuolūtariū ⁊ act' volūtatis tripl' de scribit. ⁊ quō aliq̄ mō reperlūtur in bnū ⁊c. j. p. ti. iiij. c. iij. §. j. p to.

Uoluntariū quō aliq̄d ō: dupl'. scz directe ⁊ indirecte. ibidem. §. secūdo per to.

Inuoluntariū ō: q̄d q̄s nullo mō vult: q̄d ⁊ vlterius declarat. ⁊ duplex est actu. ꝑ volūtatis ⁊c. ibi. §. iij. p to.

Mixtū ex volūtario ⁊ inuolūtario q̄n ꝑ fit ⁊c. ibi. §. iiij. p to.

Q̄d fit ex ignorātia ō: etiā mixtū ex voluntario ⁊ inuolūtario: ⁊ quō intelligit. ibi. §. v. p. to.

De voluntario ⁊ inuolūtario ⁊ mixto ex vtroq̄ quō multa habent in iure ibi §. vj. per to.

Uolūtas quō mouet in finē: ⁊ ea q̄ sunt ad finē: ⁊ quō voluntas respicit finē tripliciter. j. p. t. iiij. c. iiij. añ. §.

Uoluntas siue velle quō ⁊ quid est volūtas: ⁊ voluntas pur designat actū ipius voluntiue potentie proprie est finis

Uoluntatis actus siue motus quō est a (⁊c. ibi. §. j. p to. deo a potētia volatiua: ab intellectu ipsius volentis: ⁊ qñ q̄ ab appetitu sensitiuo. ibi. §. ij. per to.

Uoluntas quō mouet ad actū suū: ⁊ quō dupliciter mouetur. scz ad exercitiū actus: ⁊ ad specificationē actus. ibi. §. iij. per totum.

Uoluntatis scōs actus dicit frui. de ipa vide. s. ff rui. Et ibi. c. v. per totū.

Uoluntatis tertius actus quomodo est intentio. de ipsa vide. s. sub ifa i. scz Intentio. ⁊ ibi. c. vj. per to.

Uoluntatis actus quō est electio ⁊c. ibi. c. vij. per to.

Uoluntatis imperiū q̄d est: q̄d est imperare: ⁊ r adix libertatis quō est volūtas. ibi. c. r ⁊c. §.

Uolūtatis imperiū quō extendit ad actū appetit' sensitiui ⁊ ad membra corpis ⁊c. ibi. §. ij. per totū.

Uoluntas humana quō frequēter dr cor. ⁊ vbi ⁊ quō sub noie cordis tr ak de exercitio volūtat'. ibi. c. xiij. añ. §.

Uolūtate nra quō coopat de' septē ꝓcōitōrū ut eā ducat ad rectā pfectionē. ibidē. §. j. per totū.

Uolūtas ⁊ op' exteri' quō se habēt ad inuicē q̄tū ad meritū vel demeritū. j. par. ti. iiij. c. xiij.

Uolūtas sine ope q̄ tantū valet in malo ⁊ in bono quātū valet cū ope: ⁊ vtrū volūtas habeat p facto. ibi. §. j. p to.

Uolūtas vtrū solū habeatur p ope exteriori in malis ⁊c.

Op' exteri' factū sine volūtate ⁊c. ibidē. §. iij. (ibi. §. ij.

Uolūtas quō repit cū ope exteriori: ⁊ quō naturalit precedit actū exteriorē ⁊c. ibidē. §. iiij.

Uolūtas bñ dispōsita quō cōparat arbori. ibidē circa medīū. ibi. Cōparat ēm mens ⁊c. cū. §. sequen.

Uolūtate bona existente quō non possunt ꝓcedere ab ea mala opa. ibidē. c. xv. ante. §.

Uolūtat' pbitas vñ oriť. quō assimilat arbori. quō plātat q̄d significat stipes. q̄d rami. q̄d cortex: q̄d folia: quid fruct': q̄d flores: q̄d terra: q̄d radi' olar ⁊c. ibi. §. j. p to.

Uolūtas bona quō nō pōt fructū malos facere. q̄ fit plantā: quō facit malos fructū ⁊c. ibi. §. ij. per to.

Uolūtat' fructū quō discernant an boni sunt vl' mali. ibi.

Uolūtas siue affectū iusti quō se ꝓformare (§. iij. per to. dz eū dei volūtate. ⁊ quō fm quattuoꝝ causas debemus voluntatē nostrā siue velle deo conformare. j. par. ti. xij. c. j. §. iij. etiā. iiij. ⁊. v. aliqua.

De voluntate diuina ponit illud. j. Timoth. j. Vult omnes hoies saluos fieri. Et quē in lege dñi eterna fuit voluntas iusti ⁊c. ibidē. §. vj. per totū.

Uolūtatis quō est duplex actus. primū est appetit' finis. scōs est appetit' eoꝝ que sunt ad finē. ⁊ quō se habēt ad filias luxurie ⁊c. ij. par. ti. v. c. ix. ante. §.

De volūtate vltima in testamētis vide varia. s. testamentū. ⁊. iij. par. ti. x. c. iij. §. viij. per totū.

Uolūtatis humane bonitas in actib' suis quō dependet ex obiecto: ex rōne volūtatis: ex lege e rna: ⁊ ex h c q̄ ꝓformat volūtati diuine. j. par. tit. iiij. ij. §. iiij. per to.

Uolūtas vltima siue testamentū ad p causas uomō valet coza duob' testib' factū. q̄d mul pl'r pbat. decla ratur. qui debēt esse testes: ⁊ cuius etat. iij. par. ti. x. c. iij. §. viij. ante mediū. ibi. Ite ficut in relictis.

Voluptas carnal' quō obliuisci fāt dei sui ⁊ primi. j. par. ti. ij. c. ix. §. ij. post mediū. ibi. Tertiū q̄d ipedit.

Q̄d in volūtate ꝓsistat beatitudo est impossibile. ponunt desup tres rōnes. iiij. par. ti. vij. c. iiij. §. vj. per totū.

Uocacitas quare tripl' phibet clericis. ⁊ q̄n veraciter ex charitate ꝓdeūt cōsiuia: quō se ibidē regere debent ⁊c. iij. par. ti. xiij. c. iij. §. iij. per totū.

Uotū describit fm illud. Vouete ⁊ reddite dño. quō per votū offerim' deo munera. quō talis vouens ad votū est obligatus ⁊c. ij. par. ti. xj. c. j. ante. §.

Uotū q̄d est. quō null' cogit ad vouendū. quō exponitur vouere fm glo. ⁊ qu op' factū cū voto est magis meritorium q̄ factū sine voto. pbat tripliciroñe. ⁊ quō hortamur ad vouendū exemplis sanctoꝝ. ibi. §. j. per totum.

Uota quō sint reddēda cū de e: cū pfecta solutiōe: ⁊ cū recta discretiōe. Et pura sunt quorū vota nō sunt obligatoria nisi ratificarent a suis superiorib', quō aliqui stulte vouent ⁊c. ibi. §. ij. per totū.

Uotū q̄re, ꝓprie deo est faciēdū: ⁊ quō. ⁊ q̄ est dria inter votū ⁊ pmissionē. quō oriones ad sctōs sunt dirigēde. ⁊ quō de triplici bnficio deo ⁊ sctis reddem' vota ⁊c. ibi.

Uotū quō diffinit. quō q̄s est obligat' ad vo (§. iij. p to. tū q̄d vouit. ⁊ pmissio que fit in voto quō intelligit. quō ad votū requirit deliberatio. q̄n vota nō obligāt. tria debent concurrere ad essentiam voti. ⁊ impediens aliquē a voto quantū peccatij ⁊c. ibi. c. ij. ante. §.

V ante O et H.

Uotū quō diuidit in cōe siue necessitat': ⁊ singulare siue volūtat': quō per ista vota obligamur q̄n possunt frāgi ista vota. Aliud est vouere castitatē: ⁊ aliud nō ꝓtrahere matrimoniū: ⁊ vouens intrare religi ꝓpter debita quare iste nō oz in seculo manere ⁊c. ibidē. §. j. p totum.

Voti trāsgressio volūtaria est mortale. pbat. ⁊ graui' peccatū est trāsgressio voti q̄ trāsgressio iuramēti. quotiēs frangit voū: totiēs peccat mortalit. ⁊ qñ q̄s vouit nō bibere vinū quō hoc fit distinguēdū. ibidē. §. ij. per totum.

Ex voto facere aliq̄d bonū est magis meritoriū: ⁊ vtrū religione intrās obligat' ē ad talia an pfessionē. ⁊ qñ q̄s peniteat de voto quō adhuc talt ē magis meritoriū. q̄d pbat

Ad vota licita siue illicita quō obliga (ibidē. §. iij. p to. mur etiā de cōditione. ibidē. §. iiij. per totū.

Ad vota quō teneť heres cui' ē hereditas. ibi. §. v. p totū

Ad vota quō q̄dā pſone non sunt obligate nisi ratificent' ab alijs: ⁊ pnt irritari. Et religiōis votū quō ē tante altitudis q̄ oia alia in ipm cōmutari pnt. ⁊ q̄ dria int irritationē ⁊ dispensationē. ibidē. §. vj. per totū.

Voti redēptio cōmutatio ⁊ dispēsatio quō int se differūt ⁊ quare ⁊ quō tales nō obligant ad vota. ⁊ q̄d hozū triū

In votū religiōis quō aucte (est mai' ⁊c. ibi. §. vij. p to. iuris oia alia cōtinant. ⁊ fine dispēsatōe vota pſonalia quō mutent in religione. ⁊ filr vota realia ⁊ spālia: ⁊ qñ ⁊ quō pat. ⁊ nō pōt vouere filiū ad religionē fine pſensu

Voto: dispēsatio ad quē (mris ⁊ qñ pōt. ibi. §. viij. p to. ptinet. q̄ forma ad b reqrit cā: q̄d milteriū. ⁊ pfessus in laxion ordie ñ dz ad artior ē vouere nisi petita licētia ⁊c.

Utrū vouēs ieiunare i die festo alicui' scti (ibi. §. ix. p to. si illō festū in dnica venerit teneť illo die ieiunare. Utrū vouēs nō comedere carnes vel panes in festo alicuius scti ad q̄d hoꝝ magis teneť ⁊c. ibidē. §. x. per totū.

Voū solēne dirimit mrimoniū ⁊ nō simplex. de q̄b' vos intelligit. q̄lit peccat talia faciēs. q̄d teneť facere talis

Voū simplex ipedit mrimo (vouēs. iij. p. ti. j. c. iiij. p to. nū ꝓhēdū: ⁊ nō d mit ꝓtū. tal' mortal' peccat ⁊ nihilominus adhuc teneť iplere voū ⁊c. ibidē. c. xvj. §. j. p to.

Vota varia cōmutatoꝝ describunt. s. mrimoniū ⁊c. ibi. c.

Voto in religio est tripl ex. ⁊ quō hō p vo (xxij. p totū. nū se o ert deo iij. p. ti. xvj. c. j. §. j. ppe fi. ibi. int ipa.

Voto n diate qu liq diuersimode obligant ad religionē: ⁊ qui ⁊ qui nō ⁊c. ibi. c. ij. §. iij. ⁊. iiij. per totū.

Voū simplex si q̄s violauerit quam penā incurrit fm canones. iij. par. ti. xvij. c. xxj. §. v. ibi. Quint'

In votis varijs quō papa vario mō dispēsat: ⁊ vbi nō ⁊c. iij. par. ti. xxij. c. vij. ibi. Duodecim' de voto.

Voū q̄d fit cū iuramēto vario modo in varijs casib' describit. ij. par. ti. x. c. vj. ubi ibi pncipalr. Sext' casus.

Voū simplex q̄s habens si ꝓtrahit matrimoniū exigere nō pōt debitū: ⁊ exact' tene red dere. Et votū q̄d est solēnizatū habēs nō pōt exigere neq; reddere absq; mortali: absq; tñ dispensatione. iij. par. ti. j. c. xx. §. viij. p totū

Vouēs intrare religionē q̄n pōt iplere ⁊ q̄n nō. quot annos talis dz hre ⁊c. iij. par. ti. xvj. c. ij. §. iiij. p to.

Voꝝ ista describitur que citabit n tuos ad diuinū iudicū. qualis scz erit vel quid. quare dr illa vox tube. quare in voce archangeli. quomodo fiet ista vox ⁊c. iiij. par. ti. xiiij. c. xj. §. iiij. per totū

Vsura describitur per thema ex ps. q̄d ⁊ de ipa declarat. quō q̄libet fidelis summope se cauere dz ab ipa. ⁊ quō vsurari' male tripl' ve

Usura quō pallitat ⁊ excusat (ratur. ij. p. tit. j. c. vj. añ. §. ꝓpter fraudulētiā per vsurarios. q̄d fit vsura. ⁊ quadruplicī rōne est ꝓtra legē nature: etiā ꝓtra legē humanā. ⁊ quō vsura est ꝓtra legē diuinalē ⁊c. ibidē. §. j. per totum.

Usura quomodo extenditur copiosissime. ⁊ quare ⁊ quō designantur per plateas. ⁊ quō illoꝝ sunt varie platee in quibus fit vsura. ibi. §. ij. per to.

Usura quō ꝓ'mat quō est piculosissima: quō trpl' ista cōtinuatio ē piculosissima cū exēplo i fine. ibi. §. iij. p to.

Usurarioꝝ multiplex modus describit qui committit in mutuis ⁊ pignoribus ⁊c. quō vsura est nozago difficulter deserit. ⁊ vnde dr vsura. ibi. c. vij. ante. §.

Usura quō diffinit. q̄d dr lucrū ⁊ quid mutuū: ⁊ ipozum mala describunt. ibi. §. j. p totum.

Usura q: est ꝗ legez diuā ⁊ naturalē. iō nec p papā possit dispēsare vt sine pctō vsura exerceat ab aliq̄: nec vllus p hoc excusat. ⁊ argumēta in ꝗtrū soluunt. ibi. §. ij. p to totū.

Casus describit vbi vsura phibet in iure. ibi. §. iij. p to totū.

Quis añt sit iudex cōpetēs in cā vsurario: ⁊ ad q̄s magis spectat determinatio dubioꝝ de vsuris: an tam ad theologos q̄ ad canonistas ⁊c. ibi. §. iiij. § totum

Usurarioꝝ modus multiplex describit q̄ cōmittit in mutuis exp̄ssis ⁊ pignoribus ⁊ in societatibus ⁊ in cambijs ꝗ varias q̄stiones. ibidē. a. §. v. vsq; ad. viij. c. p to.

Utrū sit licitū emere pignora a manifestis vsurarijs q̄ ex lapsu tpis ad eos puenerūt: rōne vsure nō solute. ibi. ca.

De coopatiōe ⁊ pticipatōe vsure: quō (viij. §. xvij. p to. et qñ quis ad restitutionē teneť. ibi. c. ix. ante. §.

Quid de seruitoribus vsurarioꝝ q̄ nihil aliud abent nisi

Quid de eo q̄ accipit vsuras noie (vsuras. ibi. §. j. p to. alieno: vt tutor curator vel pcurator. ibi. §. iij. p to.

Quid de famulis q̄ de mādato dñi dāt pecuniā ad vsurā debitoribus vt suscipiāt pecuniā ab eis. ibi. §. iiij p totum.

Quid de illo qui cū vellem mutuare gratis induxit me vt darem sub vsuris. ibi. §. v. per totum.

Quid de notarijs qui scienter sub vsuris cōficiunt instrā

Quid de platis q̄ subscribūt se ⁊ sigillāt (ibi. §. vj. p to. scedulas vsurarias. ibi. §. vij. per totum.

Quid de ciuitatib' vel vniuersitatib' mutuātib' ad vsurā nunq̄d tenent ad restitutionē. ibi. §. viij. p totum.

Sz q̄d ō q̄nq; p cētēario q̄ dat tutor pupillo ibi. §. ix. p to.

Utrū talis possit dicere tutori tāto tpe habuisti pecuniaꝝ meam per p ea lucrū: ⁊ vsuras nolo. ibidē. §. x. p totū.

Utrū licet creditori recipe debitū q̄d vsurari' ei dz. ibidē

Utrū liceat marito recipe dotē a pre vxoris (§. xj. p to. vsurario. ibidem. §. xij. per totum.

De pſenet' siue sensualib' vtrū peccēt cū sint mediatores ad fen'. ⁊ vtrū teneant ad restitutiōez. ibidē. §. xiij. p to.

Nunq̄d liceat accipe mutuū sub vsura. ibi. §. xiiij. p totū.

Usurarij manifesti excōicati sunt nō simpl': sed q̄d tria et q̄ dicunt manifesti vsurarij. ibidē. c. x. ante. §.

Usurarij manifesti nō pnt recipi ad pfessionez vel ad sepulturā: q̄uis dicāt se velle restituere ⁊c. ⁊ quō in istis fit

Quid ? vsurario q̄ cauere vo (f. iendū. ibi. §. j. p to. luit sed puētus morte ⁊c. ibidē. §. ij. p totum.

Ponunt adhuc alie q̄stiūcule de ipsis in varijs euētibus siue causis. ibi. §. iij. iiij. v. vj. vij. et. viij. p totum.

Usurarioꝝ raptoꝝ ⁊ alioꝝ q̄ restitutioni sunt obligati filij filie ⁊ familia viuētes de bonis ipoꝝ excusari possunt p pter q̄nq; ij. parte. ti. j. c. xij. §. xix. p totum.

Utrū manifesto vsurario pstāte cautionez de restituēdis vsur': si ad pces ei' aliq̄s p eo fideiubeat teneat ipe fide iussor creditoribus vsurā. ij. p. ti. ij. c. ij. §. vj. p totū.

Faciētes statuta q̄ vsure soluant vel solute nō repetant. aut restituant ⁊ iudicantes fm ea excōicati sunt maioꝝ sentētia. iij. pte. ti. xxiiij. c. xxix. per totum.

Usurari' q̄s fit cū sola spe: q̄n ē pncipalis ad lucrū in mutuo. q̄d pbat. j. pte. ti. iij. c. xiiij. §. ij. añ me. ibi. Et nota.

Usurpa o occulta est tripl ex pfidētie: doctrine ⁊ substantie. ij. parte. ti. j. c. xiiij. §. ij. p totum.

Usus q̄ fit actus volūtatis cōdit ⁊c. et vsus alicuius rei q̄d importat ⁊c. j. parte. ti. iij. c. xj. ante. §.

Uti o denoat quandā opationē. quō dicit frequentiaz opationis: ⁊ quādo dr respectu eorum que ordinant ad finem. ibidem. §. j. et. ij. per totum.

Usus q̄ non solum est i ia sed etiam in patria quoad

quedā ⁊ quō vsus dei differt abvsu nr̄o in duob⁹ ⁊c. ibidē
Usufructⁿ quō describit fm iuristas: ⁊ qu (§.iij.per to.
legiste accipiūt vsum ⁊c.iij.p.ti.iij.c.iij.§.j.per to.
Usus q̄s ē in religiōe q̄n plat⁹ dat iferiori aliq̄ advsū. ⁊ q̄
est differēia inte. vsum ⁊ vsufructū. ⁊ est duplex vsus. et
q̄n religiosus nihil dare dz ō istis sine licētia, ibidē ti. xvj
c.j.§.xj. post me. ibi. Nota. q̄rto. et. v. ⁊c.
Usus licitus vtrū possit separi a iure. iiij.p.t.xij.c.iiij.§.vj
Usum nudū facti quō fratres minores hre (vij.⁊.viij,
pnt ponunt desup q̄ttuor ꝓclones. ibidē.§.ix.p to.
Utrum vsu consumptibilib⁹ possit separari licitus vsus a
properate siue dñio rei. ibidē.§.x.⁊.xj.per to.

Vxores qualiter se vario

modo habere debent adv̄ virū vide. s. matrimoniū ⁊ etiaz de mulieribus.
Uxor vtrū debet ducere sapiēs ⁊c. iij.p.ti.j.ca.j.§.liij.post mediū. ibi. Sed vtrū sapiēti. ⁊c.
Uxor quō dz regi a viro mansuete: corrigi secrete: ⁊ dilligi cōplete. iij.p.ti.xiiij.c.ix.§.j.per to.
Uxores plures numq̄ licet marito habere in mr̄imonio, ibidem, c.x.§.ij.p totū.

Pūs quomō se humi

[illegible] llauit in quatuor ondit.j.p.ti.iij.c.iij.§.iij. circa finē. ibi. Quart⁹ color: niger.
Xp̄s quō veniet ad iudiciū ppt̄ tria.j.p.t.iij.ca.vj.§.xvij.
Xp̄s est caput eccl'e ⁊ oim hoiz (cir.me.ibi. Veniet aūt, fm diuersos gradus. iij. p.ti.xxxj.c.j.per to.
Xp̄s quō opatus est salutē in qntuplici medio. iij.p.titu.
Xpi passio ad memoriā reuocata triplicē (xxxj.c.ij. p to.
effectū facit in anima. iiij.par.titu.iij.c.vij. §. iiij.p totū.
Circa xpi passionē quō notande sunt septē circūstātie, iiij, p.t.xv.c.xj.§.ij.aū me.ibi. Notādū q̄ septē sunt.
Xp̄s quō a diuersis derisus fuit in passiōe ⁊ illusus. ⁊ quō adhuc ipe deridet quotidie a diuersis. ij.p.ti.vj.c.vij.§.j.
Xp̄m in quo figurat aarō summ⁹ sacerdos [illegible] ⁊.iiij.p to. j.p.t.vj.c.ij.§.v. post me. ibi. Bonū delectabile notatur.
Xpi sepulchrū quō pōt esse aia deuota: ⁊ q̄ sunt ad hoc necessaria. iij.p.t.xiiij.c.iiij.§.iij.p⁹ pn. ibi. Et q: in corpe.
Xpi spōsa quō efficit aia in baptismo. ⁊ q̄ bona ab ipo tūc recipit. j.p.t.j.c.j.§.ij.circa fi. ibi. Q: etiā in baptismo.
Xp̄s ondit iude magnā familiaritatē. ij.p.t.j.c. xxij.§.j.et
Xp̄s quō sollicit⁹ est paupeꝝ i hospi[illegible]li. quō b (ij.p totū verbis ⁊ factis ondit ⁊c. liij.p.ti.xj.c.j.aū.§.
Xp̄s vtrū plus dilexit petrū q̄ iobem. iiij.p.ti.x.c.iiij.§.liij circa finē ibi. Et cū [illegible]erit.

Ydolatria describit vario

mō. s. Ydolatria. ⁊.ij.par.ti.xij.c.j.§.ij.per to.

Elus qui est effectus

3 amoris quō diffinit a pbo ⁊ a theologo ⁊c, pri ma par.ti.vj.c.ij.§.vj.circa pnci.
Zelus q̄ causat siue ꝓducat ab amore intēso ondit aucte rōne: ⁊ distinctiōe. ⁊ q̄d zelare p deo. ⁊ quid p amico ⁊c. ibidē.§.vj.aū me.ibi. Causat aūt seu ꝓducit.
Zelus est triplex. scz p deo: p amico: ⁊ p carnali bono pro pio. ⁊ vbi bene ⁊ vbi nō ⁊c. ibidem.§.vj.ante mediū, ibi, Est igitur triplex.
Zelus q̄ ppric nō fit aliud q̄ intēsus amor refutās consortiū i amato quō b intelligit: ⁊ exponit desup [illegible] auctoritas Exo.xx. Ego sum de⁹ zelotes visitās. ibidē.§.vj. ante me. ibi. Sciendū etiā q̄.
Zelotip⁹ circa vxorē septē facit. ⁊ fic ista de⁹ facit circa anima quā diligit. ibidē.§.vj.post medi. ibi, Quant [illegible] d pa mū notatum.
Explicit tabula materiarum totius lumme venerabilis dñi Antonini, ⁊c.

Incipit tabula de beata

virgine. ⁊ primo de festis ipsius fm q̄ occurrunt per circulū anni. Et p[illegible]no de purificatione.

E isto festo habes

d fmonē in forma. iiij.par.ti.xv.c.xxiij.p to.
Itē p alio fmone eiusdē ibi.c.xxxiiij.p to.
Itē p alio sermone eiusdē diei vide ibi.c.
De ānūciatiōe. De isto festo habes fmo. in (xxxv.p to.
forma. iiij.par.ti.xv.c.viij.p to. Itē p alio fmōe eiusdē festiuitaī vide ibi.c.ix.p to. Et de salutatōe ag̃elica vide
De visitatione. De ista festiuitate habes (ibidē.c.xiij. fmonē in forma. iiij.par.ti.xv.c.xxvij.p to. vide etiā ali qua sup eplam huius diei. ibi.c.xxxvj.§.ij.
De assumptione. De isto die habes sermonem in forma. iiij.par.ti.xv.c.xliij. p totū. Itē p alio sermone eiusdē vide ibidē.c. xliiij. p to. Itē p alio sermone eiusdē diei vide ibidē.c.xlv.p to. Itē si placet recipe allegorice sex eiusdem diei: vide.j.par.tit.vj.c.ij.§.vj.vij.viij.ix.x.⁊.xj.
De natiuitate. De isto festo hēs fmo. in forma. iiij. par. ti.xv.c.v.p to. Itē p alio fmo. eiū. diei ibi.c.vj.p to.c.
De pnūtiatiōe. De isto festo vide varia. iiij.par.ti.xv.c.vj.
De ꝓceptione. De ista festiuitate habes sermō (§.ij, nē in forma. iiij.par.tit.xv.c.iij.p to. Itē p alio fmone eiusdē. ibi.c.iiij.p to. Itē p alio fmōe eiusdē festiuitaī vide.j.p.t.viij.c.ij.p to. Itē p alio ser.vi.ibi.c.iij.p to.
In cōi de btā vgīe. Itē p oi fmone de btā vgīe, p q̄cūq ipsi⁹ festiuitate vide. iij.par.ti.xxxj.c.iij.p to.⁊.c.iiij.per totū. Itē plura alia multa colligere potes ad supradictos sermones ex tabula de beata vgie hic inferius fm ordinē alphabeti collecta.
Seqt̄ tabla i pticlari de btā vgie fm ordinē alphabeti.

Duocata peccatorū

a quō est maria. quō post d[illegible]n hz oipotentiā ⁊ virtutes oium patriarcharū ⁊ alior magnor sanctorum in veteri ⁊ nouo testamento iiij.par.ti.xv.c. xiiij.§.vij. per totum.
Angelus gabriel quō missus fuit ad b[illegible] i vgīnē triplicī rōne. iiij.par.tit.xv.c.ix.§.j.per tot
Angelus iste de quo ordie missus est. quō interpretatur gabriel ⁊c. ibidem.§.ij. per totū.
Angelus iste in qua specie missus est ad beatā virginem quomodo indutus erat ⁊c. ibidē.§.iij.per totū.
Angelus iste quo tpe missus est. quoto anno ab initio mūdi: ⁊ qua hora missus est ⁊c. ibidē.§.iiij.per totū
Angelus iste ad quē locum missus est: ⁊ que fuit ciuitas, q̄d eius nomen ⁊c. ibidē.§.v. per totū.
Angelus iste qua locutione [illegible]cutus est ad beatissimā virginē. quō eā salutauit dicēs ⁊c. ibidē.§.vj.per totū.
Angelica salutatio describit: quō scz ipsa facta est: ⁊ quō p aue: ⁊ q̄d significat aue ⁊c. iiij. par.tit.xv.c.xiij.aū.§.
Angelus quō dixit illud aue ex parte dei: ⁊ quid significant lre aue: ⁊ quō f[illegible] vario modo sine ve. ⁊ ve etiā vario mō exponit. ibidē.§.j.ij.iij.iiij.⁊.v. per totū
Angelor choros quō ascendit beata vgo. iiij.par.ti.xiiij. c.xliiij. per totum.
Angelica generatio quō bndicit [illegible] quō principaliter in sua assumptione [illegible] iiij.par.ti.xv.c.xxiiij.§.ij. p totū.
Annūciatio dñica ad beatā vgīnē quomodo facta est ⁊c. iiij.par.tit.xv.c.viij.ante.§.
In annunciatiōe ista quomodo deus honorabitur triplīciter, ibidem.§.j.per totū.
Annunciatio ista fuit necessaria ⁊ cōgrua facta ma[illegible]p pter eius triplicē cōmendationē. ibidē.§.ij.per totū.
Annunciatio ista quomodo fuit necessaria ad nostre vtilitatis consecutionē ⁊c. ibidē.§.iij. per totū
Annunciatio dñica adhuc semel describit; quomō scz an

gelus missus est ad btām vgīnē. ibidē.c.ix. per totū.
Annūciatio ista quō fuit supremā ac cōplementū oim nūciationū ⁊c. ibidē.§.j.per totū
Arca quō est beatissima vgo: ⁊ que in arca fuerunt materialiter: ista fuerūt in ipa spūalr. iiij. par.ti.xv.c.xiiij.§. iiij.per totum.
Artes liberales oēs quō habuit btā vgo ⁊ oēm alā sciam tā theologicā q̄ alias scias. iiij.p.ti.xv.c.xix.§.ij. p totū
Assumptio beate marie vgis describit per thema cū declarationib⁹. iiij.par.ti.xv.c.xliij.
Itē p alio fmone de eadē. ibidē.c.xliiij.⁊.xlv.per totū
Associata quō fuit triplr̄ btā vgo dño. iiij.par.ti.xv.c.xxj §.j.per totum.
Aue quō p illud facta fuit salutatio ad btām vgīnē: ⁊ q̄d significat aue: quō angel⁹ dixit aue ex pte dei. ⁊ q̄d significat tres lre aue. iiij.p.ti.xv.c.xiij.§.j.ij.iij.iiij.⁊.v.p to.

Beatitudies octo de qui

bus in Matheo ⁊ Luca: quō illas habuit btā vgo. iiij. p.ti.xv.c.xxiiij.§.j.aū me.ibi. primⁿ fmo xp̄i. ⁊ p⁹ p to.
Bndictionē quadruplicē quō habuit btā vgo. iiij.par.ti. xv.c.xxiij.ante.§.
Bndictio marie quō euacuat maledictionē nostrā q̄ fuit triplex. ibidē.§.j.per totū.
Bndictionē fecūditaī siue superaltatōis quō habuit btā vgo ⁊c. ibidē.§.ij. per totū.
Bndictionē singularē quō habuit btā vgo: ⁊ hoc triplr̄. ibidē.§.iij.per totū.
Bndictionē laudātiū quō habuit btā vgo: ⁊ quō triplicē bndictionē habuit sup oēs mulieres. ibidē.§.iiij, p totū
Bndictio marie quō habuit quattuor significata: ⁊ quō fruct⁹ marie bndict⁹ ē triplr̄. iiij.p.ti.xv.c.xxv.§.ij.p to.
Bndictio nature quō fuit in maria ⁊c. ibidē.§.iij.p totū.
Bndicta quō est btā vgo apud oēm gnationē. iiij.parte, ti.xv.c.xxiiij.ante.§.
Benignitaī fruct[illegible] quō habuit btā vgo. iiij. par.tit.xv.c. xxvj.§.j.post mediū. ibi. Septimⁿ est.
Bonitatis fructū quō habuit btā vgo. iiij.p.tit.xv.c.xxvj. §.j.ante medi[illegible] bi. Sextus est.

Cantica in beate virginis

scz Magnificat quō describit. iiij.p.ti.xv.c.xxviij.⁊.xxix
Caput siue pncipiū feminarū quō fuit btā vgo (p totū. ⁊ est. iiij.par.ti.xv.c.xxiij.§.iij.circa pnci.
Charitatē btā hūit btissima vgo. q̄d significat p fimbrias aureas. iij.par.ti.xxxj.c.iij.§.ij.p totū
Charitatē quō hūit btā vgo: quō excessit oēm creaturā i charitate. ⁊ tria exigunt ad b vt charitas viatoris perfi
Charitaī fructū (ciat ⁊c. iiij.par.ti.xv.c.xvij.§.ij.p to. quō hūit btissima vgo. iiij [illegible]par.ti.xv.c.xxvj.§.j.
Charitaī q̄d⁹ quō hūit btissima vgo. iiij.p.ti.xv.c.xxvij.
Certificata quō fuit beata vgo vario mō de sua p (§.ij. missiōe. iij.p.ti.xxxj.c.iij.§.j.p⁹ pn. ibi. fuit āt certificata
Ciuitas quō dr̄ btā vgo. s. ppt̄ plenā vnionē; ppt̄ ꝓgruā puisionē; ppt̄ rectā gubnatōez. [illegible].p.t.xv.c.iij.§.j.p to.
Ciuitas dei quō dr̄ btā vgo: q: eā de⁹ fundauit: q: de⁹ ei⁹ possessionē ꝓtinuauit: ⁊ q: de⁹ eā inhitauit. ibi.§.ij. p to.
Conceptio b[illegible] vgīnis de[illegible]ir̄ p modū sermonis. iiij.par. ti.xv.c.iij.⁊.iiij.per to.⁊.j.par.ti. viij.c.ij.⁊.iij.per totū.
Conceptus qualr̄ xp̄s fuit in vtero beate vgis: quomodo ibi steti: ⁊ quot diebus ⁊c. iiij.par.tit.xv.c.xxij.§.j. p to.
Compassionis fructū quō habuit btissima vgo ⁊c. iiij.p. ti.xv.c.xxvj.§.ij.
Coniugij triplex bonum quomodo habuit beatissima virgo. iiij.par.ti.xv.c.xxiij.§.iij.
Contēplatiōis montē quō ascēdit btā vgo ⁊c. iiij. par.ti.
Cōtinētie fructū quō hūit btā (xv.c.xxvij.§.iij. p to. vgo. iiij.p.ti.xv.c.xxvj.§.j.circa fi. ibi. vndecim⁹ fruct⁹.
Conuersationem qualem habuit btā vgo existens in tem

plo dei. ⁊ que in templo fuerūt materialr̄: fuerunt in ipsa spūaliter. iij.[illegible]rte. tit.xxxj.ca.iiij.
Coronā septē stellarū quō habuit beata virgo. ⁊ quid iste stelle significāt. iij.pte.ti.xxj.ca.iij.§.iij. Et. iiij.pte.ti.xv. ca.xx.a.§.iij.vsq̄ ad.§.xv.inclusiue.

Desponsatio beatissime

virginis vario modo describit per varia notabilia, iiij, parte.tit.xv.ca.vij.⁊ per omnes.§.
Desponsari quomodo xp̄s voluit mr̄cz suaz multiplici de causa. ibidem.§.j.per totum.
Dies creationis impleti sunt in Maria ⁊c. quarta parte titu.xv.ca.iiij.§.ij.per totum.
Dignitatē triplicē quō habuit btā vgo in sua ꝓceptōe ⁊c. iiij.pte.ti.xv.c.iij.§.iij.infra mediū. ibi. Et hec dignitas.
Dignitas siue excellētia beate virginis que et quāta fuit. ibidē cap̄.xxij.§.iiij.per totum.
Doctor generatio quō vario modo bndicit beatā vgīnē. iiij.parte.ti.xv.ca.xxxiij.§.iiij.per totum.
Dolores btē vgīnis describunt quos vario modo habuit in passione filij sui. iiij.parte.ti.xv.c.xlj.per totuz.
Dñs quomodo fuit cū beata virgine. fm illud Lu. primo.
Dñs tecū. ibidem.c.xxj.et.xxij.per totum.
Dñs quō triplr̄ fuit cū beata vgine. ibidē.c.xxij.p totum.
Dñs quō fuit cum maria carne scz ab ea assumendo: quō cōceptus fuit in vtero ⁊c. ibidem.§.j.per totum.
Dñs quō fuit cū maria plem de ea exaltādo: ⁊ quomodo vocatū est nomē eius Jesus. ibidē.§.ij.p totum.
Dñs quō fuit cū maria ad ipam magnificādā et quō dñs xij.magna fecē cū btissima vgie. ibidē.c.xxij. §. viij.p to.
Dona spūsanctī quō habuit beata virgo: que ad longuz declarant. iiij.parte.ti.xv.ca.xviij.per totum.

Ecclesie statuz quō habuit

beata vgo. s. virginū: cōiugatorū et viduaruz. iiij.parte, titu.xv.c.xiiij.§.v.per totum.
Eternalis g[illegible]neratio quomodo benedicit mariā ⁊c. q̄rta parte.ti.xv.ca.xxiiij.§.j.per totum.
Exaltatōes sex quō habuit.b.vgo. tu[illegible] illd. Exaltata ē ⁊c. iij.p.tit.xxxj.c.iij.§.iij.ibi Undecimū pnile. circa finem.
Exaltata quō est sancta dei genitrix sup oēm creaturā et supchoros angelor. iiij.pte.ti.xv.c.xx.§.xv.p totū.
Euangeliū quō fecit metionē de btā vgine. Et pncipaliter Mat.j. ō genealog. satōe ipi⁹. iiij.p.t.xv.c.iiij.§.iij.p to.
In epiphania domini quomodo se habuit beata vgo cū filio suo: et de stella ⁊ de magis quid fecerunt ⁊c. iiij.pte ti.xv.c.xxxij.per totum.

Famositate diffusissima

quō fuit beata virgo. iiij.pte.ti.xv.c.xxij.§.vij.p totum.
Fecunditatis benedictio in maria quomodo fuit triplex. iiij.parte.tit.xv.ca.xxiij.ct.§.ij.per totum.
Feminarū caput ⁊ pncipiū quo modo fuit beata virgo ⁊ quomodo triplex bonum reperit in feminis. q̄rta parte titu.xv.ca.xxiij.§.iij.circa pncipium.
Festa p annū quō tot habz beata vgo: quot et habet xp̄s. iiij.p.ti.xv.c.xxiiij.§.iij.infra mediū. ibi. Demū octo sūt
Fidem quō habuit beata virgo eo q̄ illi dicebat. beata q̄ credidisti quō fides est de non visis: ⁊ que beata virgo vidit in deo ⁊c. iiij p.ti.xv.c.xvij.§.j per totum.
Fides, put est gratia gratis data quō fuit in beata vgine iiij.pa[illegible]e.ti.xv.c.xix.§.iij.⁊.ibi.c.xvij.§.j.
Fidei fructū quō habuit beatissima vgo. iiij.parte.ti.xv. c.xxvj.§.j.vltra mediū. ibi. Nonus fructus.
Filius dei quomodo missus est ad beatissimam virginez quare filius dei missus est: ⁊ quare ad vgīnē missus est. quarta parte.ti.xv.c.xij.per totum.
Filius dei quare potius incarnatus fuit in virgine q̄ pt̄ vel spūsanctus, ibidem.§.i.per totum.

Filius dei quare missus est ad beatāvirgīnē:⁊ conueniēs fuit vt carnem reciperet de virgine pro, ⁊ tres ratiōes ⁊c.ibidem.§.ij.per totū.
Filius dei quare ad virginem missus est:⁊ cōueniens fuit ꝓm concipi de beata virgine ꝓpter quattuor rōnea. ibidem.§.iij.per totū.
Fortitudinis donū quō habuit be.vgo. iiij.p. ti.xv.c.xviij. §.iiij.per totū.
Fructus marie quō est bndictus.Iesup ponit thema qd ad longū declarat.iiij.p.ti.xv.c.xxv.
Fructus naturalis siue corpalis brē vginis quō fuit:⁊quō est bndictus.ibi.§.ij.per,to.
Fructus marie quō est bndictus bndictōē nature ⁊ grē, ⁊ glē qdlibet hor: est triplex.ibi §.iij.p totū.
Fructꝰ marie quō ē bndictꝰ triplr.s.qrū ad pncipiū:⁊cāz ꝗtū ad ēntiā:⁊ qtū ad efficientiā.ibi.§.iiij.per totū.
Fructus varios quō hūit btā vgo:⁊ qd significāt isti fructus ⁊c.ibi.c.xxvj.per totū.
Fructus quidē spūs qꝫ btā vgo hūit ꝓbat. ⁊ hi fructus p ordinē enumerant.ibi.§.j.per totū.

Gaudij fructū quomodo

habuit beatissima vgo.iiij.p.ti.xv.c.xxvi.§.pmo āte mediū.ibi.Scōs fructus.
Gaudiū multiplex quō habuit btā vgo in natiuitate. iiij. par.ti.xv.c.xxxj.§.j.p totū.
Gaudiū brē vginis multipliciter describit ex illo. Exultauit spūs meus in deo.⁊c.iiij.p.ti.xv.c.xxix.⁊.§.j. p totuz
Generatiōes oēs quō benedicāt btām vginē. ⁊c.iiij. par. titu.xv.c.xxiiij.p totū.
Generatio eternalis euāgelica ⁊ hūana quō be. vginē benedicit.iiij.p.ti.xv.c.xxiiij.§.j.ij.⁊.iij.p to.
Gladius dolorꝭ quō ptrāsiuit animā be.vginis,⁊ de multiplici gaudio.iiij.p.ti.xv.c.xxxvj.p to.
Gloriā omnē quō habuit be. vgo.⁊ ceteris excellētiorem ⁊c.iij.p.ti.xxxj.c.iij.§.j.post pn.per totū.
Gratie pfectiōes quō fuerūt in btā virgine ex interpratōe nominū.xv.regl.pbat.iiij.p.tit.xv.c.vj.§.j.per to.
Gratias quattuordecim quomodo habuit beata virgo cū quibus subuenit quadruplici statui hominū.ibidem.§.iij per totum.
Gratia plena quō fuit beata vgo ex illo, Aue grā plena. iiij.p.ti.xv.c.xv.per totū.
Gratie plenitudinē quō habuit be.vgo p triplicē beatitudinē.ibidem.§.j.per totū.
Gratiā quō beata virgo vario mō inuenit apud deū. ibidem.§.ij.per totū.
Gratia plena quō fuit maria.quomō hec plenitudo intelligit tripliciter. ⁊ quō est triplex genus grārū quas dedit brē virgini ⁊c.iiij.p.ti.xv.c.xvj.per to.
Gratia virtuali quō plena fuit be.vgo. q̄ fuit ista grā. ⁊c. iiij.p.ti.xv.c.xvij.per to.
Gratia plena scz septē donis quomō fuit btissima virgo. ibidem.c.xviij.per totū.
Gratias gratis datas quō illas habuit be.vgo.ibidem.c. xix.per totū.
Grās pūilegiorꝭ quō hūit virgo maria.c.xx.
Gratie benedictionē triplicē quō accepit btā virgo p fructum ventris sui.iiij.p.ti.xv.c.xxv.§.iij.circa mediū.ibi. Benedictio scda.

Humana generatio quomō benedicit

maria ⁊c.iiij.p.ti.xv.c.xxiiij.§.iij.p totū.
Humilitatē quātā hūit be.virgo in actibus suis,ij.p.titu, xxxj.c.iij.§.ij.per totū.

Illuminatrix quomō dicitur

maria tripliciter.q: tripliciter illuminat, ⁊c, iiij.p.ti, xv,c,xxxiiij.§.iij.p totū,

Intellectus donū quō habuit

beata virgo. ⁊ quō habuit mirablē cognitionē intellectus.iiij.parte.ti.xv.c.xviij.§.ij.per totum.
In interrogationibus quomodo se habuit beata virgo ad deum dicens. Fili quid fecisti nobis sic ⁊c.quarta parte titulo.xv.ca.xxxvij.per totum.

Laudat beata virgo a diuersis

et quō.iiij.parte.ti.xv.c.xxiij
Libri tres describunt in quibus est memoria beatissime vginis.iiij.parte.ti.xv.c.iiij.per totum.
Liber quō dr beata vgo rōne materie:rōne scripture: et rōne clausure.iiij.pte.ti.xv.c.v.§.i.per totum.
Liber quomodo est beata vgo ꝑm quadruplicē generationem.iiij.parte.ti.xv.c.v.§.ij.per totum.
Liberales artes quō habuit beata vgo ⁊ oēm aliā sciam iiij.parte titu.xv..c.xix.§.ij.per totum
Linguarum variū genus quō habuit beata virgo⁊c.iiij. parte.titu.xv.c.xix.§.viij.per totum.
Longanimitat fructū quō habuit beata vgo. iiij. parte. tit.xv.c.xvj.§.j.ant me.ibi. Quitus est.
Luna quō beata vgo habuit sub pedibus ⁊ qd significat per lunā.iiij.parte.ti.xv.c.xx.§.ij.per totum.
Luna quare ⁊ quomodo dr beata virgo ⁊c.quarta parte. ti.xv.c.xxxj.§.ij.per totum.

Magna duodeciz quomō

dns fecit cū maria que fuit figurata p.xij.stellas in corona ipius.iiij.parte.ti.xv.c.xxij.§.viij.p totum.
Magnificat.Canticū brē vginis describit.⁊ aliq̄ dicunt magna triplr.iiij.parte.tit.xv.c.xxviij.per totū.et.xxix.
Magnificat quomodo concordat cum dnica oratione. ibi.c.xxx.per totum.
Maledictionē nras triplicē quomodo euacuauit maria. iiij.parte.titu.xv.c.xxiij.§.j.per to..m.
Mansuetudinis fructū quō habuit btā vgo.iiij.p.ti.xv. ca.xxvj.§.j.post pnci.ibi. Octauus fructus.
Mater gratie et misericordie quomodo dr beata virgo. iiij.parte.titu.xxxj.ca.iiij.§.iij.per to..m
Mater sancte spei quō dicit beata vgo.quō d. ipla sc̄z sperare debemus que ipa nobis efficacissime,peruauit. quarta parte.ti.vij.c.ij.§.v.per totum.
Mater nostra quomodo quadruplr dr beatissima vgo. quarta parte.ti.xv.ca.ij.per totuz.
Mater qualis est beata virgo ex illo. Ego mat pulchre dilectiōis ⁊c.ibidem.§.j.et.ij.per totum.
Mater vniuersorꝭ quomodo quadruplr dicit beata vgo quarta parte.ti.xv.c.xiiij.§.iij.per totuz.
Mater et virgo qꝫ ipa fuit probat ⁊ ostenditur ⁊c. iiij.parte.ti.xv.c.xx.§.viij.per totum.
Mater dei quō dr beata vgo,iuxt illud. Cū esset desponsata mater iesu ⁊c.iiij.parte.ti.xv.c.xx.§.ix.per totū.
Mater oiz quō est beatissima virgo,pbatur quadruplici causa ⁊c.iiij.parte. xv.c.xx.§.xj.per totum.
Matrimoniū verū vtrū fuit inter mariā ⁊ ioseph: ⁊ que reqrunt ad mrimoniū.iiij.pte.ti.xv.c.vij.§.ij.p totum.
Mediū quō dr btā vgo in q. est salutem. tertia parte.titu.xxxj.c.ij.§.ij.per totum.
In memoria seculorꝭ quō est btā vgo maria: ⁊ tres sūt libri in q̄bus est memoria de ipa.iiij.p.ti.xv.ca.iiij.p totum.
Meruisse quō dicit beata vgo in opere suo ⁊ in quolibet motu arbitrij.iiij.parte.ti.xv.c.xx.§.vj.per totum.
Misericordia duplicē quomodo accepimus a beata virgine.iij.parte.ti.xxxj.c.iiij.per totum.
Missio triplr describit que ad beatā virginem facta est. iiij.parte.ti.xv.c.ix.ant.j.§.et.§.j.et.ij.p totum.
Modestie fructū quō habuit beata vgo.iiij.p.ti,xv,cap, xxvj.§.j.post pnci,ibi,Decimus fructus.

Mōtana quō b. vg.ptrāsiuit.s. ve hūilitat:ffne charitat: ꝛēplatōis:⁊ iocūditatis.iiij.p.ti.xv.c.xxvij.§.j.ij.⁊.iij.
Mulier bndictionē quō hūit b.virgo.⁊c.iij.p. tit.xxxj.c. iij.§.j.ante mediū.ibi. Sic oēs mulieres.

Nativitas gloriose virginis

nis describit p modū smōis.iiij.p.ti.xv.c.v.⁊.vj.p totū.
Nature bndictio quō fuit triplex in b.vgine.iiij.par.ti.xv c.xxv.§.iij.per totū.
Nobilitatē triplicē quō habuit btā vgo.in q̄ cōsistebat hec nobilitas in carne.⁊ quō ex triplici dignitate orta est.iiij. p.ti.xv.c.xxij.§.iij.⁊ post p totū.
Nomē marie describit per thema. quō eius nomē ponit in euāgelio ⁊c.iiij.p.ti.xv.c.xiiij.per to.
Nomē marie quō interpratur ⁊ ꝓpetas illoꝝ a q̄bus nomen eius deriuat.ibi.§.j.p totum.
Nomē mariēvñ deriuat quō fuit figuratū⁊c.ibi.§.ij.p to.
Nomē marie hz quinq; ītas:⁊ qd spūaliter iste significat ⁊c ibi.§.iij.iiij.v.vj.⁊.vij.per to.
Nominis marie sunt qnq; īre.⁊ qd significat.iiij.p.tit.xv, c.xxij.§.viij.infra medū ad lōgū.ibi. Triplici aūt.
In nouo testō quō maria ondit ⁊ de eius de genealogia. iiij.par.ti.xv.c.iij.§.iij.per to.
In nuptijs quō erat maria de q̄bus intelligit ⁊ qd significat spūaliter ille sex hydrie,iiij.p. ti.xv,c.xxxviij.xxxix.⁊ xl.per totū.

Opera sex dierū. Genesis

pmo.quō ꝓpleta sūt in b.vgine.iiij.ti.xv.c.iiij.§.ij. p to.
In originali pctō.vtrū fit cōcepta btā vgo.vide.s.sub lra c.de cōceptōe ipius ⁊ pn..ipaliter.j.pte ti.viij.c.ij.⁊.iij. per totum.

Pacis fructuz quō habuit

btā vgo.iiij.p.ti.xv.c.xxvi.§.i.ant me.ibi. Tertiꝰ fructus
Patiēte fructū quō hūit btā vgo.iiij.p.ti.xv,ca.xxvi,§.i, ante mediū.ibi. Quartus fructus.
Parētes brē virgis cōmēdant ex ꝓditiōibus virtuosis patrum ..ay.iiij.p .xv.c.vi.§.i.per totū.
Partus btissime v nis describit vario mō ⁊ ad longū valde.iiij.p ti.xv.c.x .per totum.
Passiōi xpi quō cōformata fuit btā vgo.iiij.pte.ti. xv.c.xx.§. dit.iiij.p.ti.xv.c.xx.§.iiij.⁊.v.p totū.
Pietat donū quō hūit btā vgo.⁊ tres sunt actus ipius donū.iiij.p.ti.xv.c.xviij.§.vi.p totū.
Plenitudinē grē quō hūit be.vgo.quō hūit triplicē plenitudinē.iiij.p.ti.xv.c.xv.§.j.per to.
Porta celi quō dicit be.vgo.⁊ quō scti dicūt porte celi ⁊c, iiij.par.ti.xv.c.xx.§.xij.per to.
Priuilegiū multiplex quō h..t btā vgo.⁊ quid significant xij.stelle q̄s gestat in corona ⁊c.iiij.par.ti.xv,ca.xx.a.§. iij.vsq̄ ad.xv.per totū.
Priuilegia duodecim quō hūit be.vgo.iiij.par,ti.xv,cap, xxv.§.j.circa mediū.ibi. Ū in o..us.
Priuilegia duodecim scribunt q̄ tup omnia hūit btā vgo, iij.parte.ti.xxxi.c.iij.§.iij.
Prophetie donū quō hūit beata vgo.iiij.par,ti. xv.c.xix, §.iiij.per tot..
Pulcerrima quō fuit btā virgo ..a.⁊ optime in corpe disposita:q̄ multiplr pbat ⁊c.iiij.p.ti.xv.c.x.§.ij.p to.q̄si pulchitudo be.virginis describit p modū sermonis.iiij. pte ti.xv.c.xj.per totū.
Pulchitudo particularis be. vginis que ⁊ qualis fuit in m..ior dispositiōe in colore ⁊c.ibi.§.i.per totū.
Puritatē in somno quō habuit btā vgo.⁊ quō intelligitur puritas.iiij.p.ti.xv.c.xx.§.vij.per to.
Purificatio vginis describit p modū sermōis. iiij.p.ti.xv .c.xxxiij.⁊.p aliꝭ duob' ser,ibi,c,xxxiiij,⁊xxxv.per totuz.

Regina mie quō dicit btā

virgo multiplici rōne.iiij.parte.ti.xv.c.xx.§.xiij. p totū
Rubus quō significat vginitatē inuiolabilē brē virginis ⁊c.iiij.pte.ti..xv.c.xx.§.x.ante finem.

Sacramenta ecclesiastica

q̄re btā vgo suscepit.q̄re b scriptura reticuit:⁊ qd vtilitat ex ipis sacris acq̄fuit.iiij.p.ti.xv.c.xvj.§.ij. p totuz
Salutatio ag̃elica quō fuit facta ad btām vginē ab ag̃elo quō antiqt' ita salutabant antiq̄ p illud vbū aue ⁊c.iiij.
Sanitat grām quō habuit btā (pte.ti.xv.c.xiij.p totū.
virgo.iiij.parte.ti.xv.c.xix.§.v.per totum
Sapie smōes quō hūit b.v.⁊c.iiij.p.ti.xv.c.xix.§.j.p to.
Scie grām quō habuit beata vgo et oim artiū.iiij.parte tit.xv.ca.xix.§.ij.per totum.
Scie donū quō hūit b.vgo.iiij.p.ti.xv.ca.xviij.§.v.p to.
Sermonū interptatione quō habuit btā vgo ⁊c.iiij.pte. ti.xv.c.xix.§.ix.per totum.
Sigilla septē de qb' apoc.v.quō signt.b.vgi.⁊ eiꝰ scrissit mā natitatē.iiij.p.ti.xv.c.v.§.j.vlr me.ibi,Septē sigilla
Sole amicta quō dr.b.vgo.iiij.p.ti.xv.c.xx.§.j.p totum
Solēnitates p ānū quō btā vgo tot hz q̄t ⁊ xpos.iiij.parte tit.xv.c.xxiij.§.iij.infra mediū.ibi.Demū octo.
Spez quō pfectissime habuit.b.vgo.iiij.p.ti,xv.c.xvij.§.
Spare quō dēm?sex q̄ b.vgo nob efficacissime (ij.p to. ipetrat.iiij.p.ti.vij.c.ij.§.v.ant me.ibi.Quātū ad scdz.
Spūsctūs quō missus fuit ad,b.vginē.iiij.p.ti.xv.ca.x.
Spūsctūs quō missus fuit ad beatā vginē ad ipius sanctificationē ⁊c,ibidem.§.j.per totum.
Spūsctūs quō supuenit in beatā vginē ad operationis perfectionē ⁊c.ibi.§.ij.per totum.
Spūsanctus quō superuenit in mariā sup oēs alios ⁊c. ibi.§.iij.per totum.
Spirituū discretionē quō habuit btā vgo.⁊ quō eam sup oēs habuit.iiij.parte.ti.xv.c.xix.§.vij.per totuz.
Sps marie quō fuit mltiplr.iiij.p.ti.xv.c.xxix.§.ij.p to.
Spūsctūs quō vēit ad.b.vgi.cū aplis.iiij.p.tit.xv.c.xij.
Stella maris quō ⁊ q̄re dr btā vgo.⁊ quō assimilat (p totū stelle maris.iiij.parte.ti.xv.c.xiij.§.j.per totum.
Stella quō dr beata vgo ex illo,videtes stellam magi.ibidem.c.xxxij.§.ij.per totum.
Stellas duodecim siue duodecim signa quō habuit' btā virgo.ibi.c.xx.a.§.i..vsq̄ ad finem capli.

Templuz quō dicit beata

virgo vario modo:que in tēplo salomonis fuerunt.ista spūal..e ea exponunt.iij.parte.ti..xxj.c.iiij.
In templo quō maria iesum inuenit ⁊ quō interrogauit. iiij.parte.ti.xv.c.xxxvij.per totum.
Terribilis vt castrorꝭ acies: quō est btā vgo ꝗ inimicos infernales.iiij.parte.ti.xv.c.xiiij.§.vj.per totum.
Testimoniū quō btā vgo vario modo hz. ⁊ est vgo ⁊ mr ⁊c.iij.parte.ti.xxxj.c.iij.§.j.ante medium.
Timoris donū hūit.b.vgo.⁊ q̄s timor in ea fuit.iiij.p.ti.
Trinitas tota quō opata ē my..(xv.c.xviij.§.vij.p totū. sterij incarnatōis.iiij.par.ti.xv.c.xxj.§.ij.p totū.

Viduarum triplex bonū

quō hūit btā vgo.iiij.p.ti.xv.ca.xxiij.§.iij.ꝓpe finē.ibi.
Virgo ⁊ mr quō fuit simul beata vgo.iiij. (Inviduis. parte. xv.c.xx.§.viij.per totum.
Virgo vginū quō est btissima vgo ⁊c.ibi.§.x. per totum
Virginū triplex bonū.quō habuit btā vgo.iiij.pte.ti.xv. c.xxiij.§.iij.statim post pn.ibi.Et in vginitate.
Virg..qre dr btā vgo:⁊ quō in scpturis multiplr est bndicta.iiij.p.ti.xv.c.xxiij.§.iiij.ant mediū.ibi. Dicit aūt.
Sine ve per tot..quō fuit btā vgo.⁊ describit triplex ve iiij.parte,ti.xv,c.xij.§,iiij,v,et,vj.p totū etiā,vij,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Virtutes cardinales quō fuerūt in btā ỷgine, iiij.p.ti.xv.c.xvij.§.iiij.per totū.
Virtutū opatōs quō hūit b.ỷg.iiij.p.ti.xv.c.xix.§.vj.p to
Affitatio ma.ad mōtāa describit.iiij.p.ti.xv.c.xxvij.p to.
Visiōes varias c̄ ō hūit de.ỷgo de dō: ⁊ q̄ ḡdus visionis ⁊c.iiij.parte ti.xv.c.xvij.§.j.p totū.
Vita marie quō illustrauit cūctas ecclas:⁊ quō oīb⁹ dedit regulā viuēdi.⁊ q̄b⁹ pncipalr.iiij.p.ti.xv.c.xiiij.§.v.p to.
Vitā actiuā ⁊ cōtēplatiuā ⁊ fruitiuā quō habuit btā virgo iiij.p.ti.xv.c.xliij.§.j.ij.⁊.iij.p to.
Vtilitas maria describit quā habuit btā ỷgo.iiij.parte.ti. xv.c.xxij.§.vj.p to.

¶ Sequūt auctes expōite in sum.dñi Anto.sup totā biblia.Et pmo sup Gen.Et hec est pma notula tabularum.

Via in sūma domini

q Antonini multe ⁊ q̄si vniuerse allegant ⁊ expo nunt auctates biblie. Idcirco hanc tabulā de auctatib⁹ biblie in ea allegatis ⁊ exposit, sm ordinē libro rū ⁊ capl'oz biblie dignū duxi q̄si manuale seo:fuz ꝓscribere:q̄ten⁹ lector eā pre manib⁹ hās in q̄cūq; volumine:si opus fuerit:auctem quā desiderat scire acq̄rit intelligere q̄ tot⁹ valeat inuenire. Ꝛe alphabeti ponūtur sub diuisiōes capl'oz ⁊ paragraphoz.⁊ vbi sunt subdiuisiōes.ibi pma diuisio est a.scda b.tertia c.q̄rta d. ⁊ sic de alijs.

Exposita libri Geneseos

¶ Ex.j.ca. Fiat lux.q̄ fuit illa lux. Quō lux diuisimode accipit.⁊ quō lux hz.xij.ꝓpetates.iiij.p.ti.ix.c.j.§.ij.p to Fecitq; ds duo lūinaria mag.iij.p.ti.xxiij.c.j.§.j.⁊ vltra. Spūs dñi ferebat sup aq̄s:exponit breuiter de baptismo iij.par.ti.xiij.c.ij.§.iij.in pncipio.
Diuisit de⁹ aq̄s ab aq̄s. q̄ fluūt sub firmamēto ab his que sunt ⁊c.exponit de doctrinis gēliū pbos ⁊ de sacra scri
Faciam⁹ hoiez (ptura ⁊c.iiij.p.ti.xj.c.iiij.añ.§. in pn. ad imaginē ⁊ similitudinē nr̄am.quō hec imago pōt ꝓfide rari duplr.iiij.p.ti.x.c.vij.§.vj.ibi. In crea ra post pn.
Faciam⁹ hoiem ad imaginē ⁊c. Ais quō ds imago dei tri pliciter ⁊c.j.par.ti.j.c.j.§.iij.
Opa septē diez i b pmo.c.quō ꝓparāt ad septē dona spi
¶ Ex.ij.cap. (ritusscti.iiij.par.ti.x.c.j.§.j.p to.
Quādo rē relinq̄t hō prez suū ⁊ ma. ⁊c.iij.p.ti.j.c.ij.in p.
Erūt duo i carneyna.exponit.j.p.ti.vj.c.ij.§.v.añ medi.
¶ Ex.iij.cap. ;ibi.De scda vnitate.
Sed ⁊ serpēs erat callidior cūctis aiantib⁹:⁊ quare.ij.p.
Audiuit adā dñm in pa (ti.viij.c.iiij.§.j. modicū infra. radiso post meridie.j.p.ti.iij.c.vj.§.xvij. post medīū.
Spinas ⁊ tribulos ger.tibi ⁊c.ij.pte.ti.v.c.xiiij.§.iij.cir ca me.ibi.Tertio ondit.
Tu insidiaberis calcaneo ei⁹.j.p.ti.v.c.ij.§.j. exponit et de inani gla.ij.p.ti.iiij.c.j.§.iiij.añ med.ibi.In fine vo.
Terrā comedes cūctis dieb⁹ ⁊c.exponit de auaricia.ij.p.
¶ Ex.iiij.cap. (ti.j.c.j.infra pncipiū.
Adā vo cognouit euā vxōē suā ⁊ genuit ⁊c.hec filiario est
Maior est iniqtas mea q̄ (tripler.iij.p.ti.j.c.xxvj.§.vj. vt veniā merea exponit.ij.pte.ti.ix.c.xv.§.ij.post medīū Tertio desperat.
Quō cayn punit⁹ ē pp fricidiū.ij.p.t.vij.c.viij.§.iij.p⁹ pn
¶ Ex.vj.cap. Noe vir iustus atq; pfect⁹. q̄ fuit ista p fectio ⁊c.iiij.p.ti.xij.c.iiij.§.xij.añ me.ibi.Quarto notā.
¶ Ex.xij.cap. Egredere de terra tua ⁊ de cognatiōe
Egredere de ter (tua ⁊c.mozalizat.j.p.ti.j.c.ij §.v.p⁹ p. ra tua ⁊ de cogna.tua ⁊c.quō ista p oia figurāt statū religiōis pfectōis.j.p.ti.v.c.ij.§.vj.p⁹ pn.ibi.Quātū ad se.
¶ Ex.xiij.cap. Ne q̄so sit iurgiū inter me ⁊ te ⁊c.ij.p.
¶ Ex.xvij.cap. (ti.vij.c.viij.§.ij.infra pn ꝓpium.
Ambula coram me ⁊ esto pfect⁹.quō accipit ista pfectio ⁊c. iiij.p.ti.xij.c.liij.§.xij.añ me.ibi.Quarto notā.Et.j.p.ti.
¶ Ex.xviij.cap. (v.c.iiij.§.ij.p⁹ pn.ibi. Quarta via

Dū staret abraā ad filicem mābre vidit tres viros ⁊c.quō hic vidit mysteriū trinitat ⁊c.mozalizat etiā.i.pte.ti.iij. c.vj.§.xviij.j.principiū.
¶ Ex.xix.c. Noth quō excusat eo q̄ filias suas dare voluit abusiōi ⁊c.j.par.ti.iij.c.viij.§.iij. pe finē.
¶ Ex.xxj.c. Tolle filiū tuū quē diligis ysaac:⁊ offeres eū in holocaustū ⁊c. de sup habes mozalē expositionē.j. par.ti.iij.c.vij.§.v.circa principiū.
¶ Ex.xxviij.c. Vidit iacob scalā stantē. ista scala mozalizatur.j.par.ti.iij.c.vj.§.xiij.
¶ Ex.xxix.c. Lya lippa ⁊ fecūda:⁊ q̄ rachel nō sit fecūda: ⁊ q̄d iste spūalr significāt.j.p.ti.iij.c.vj.§.j. circa me.
¶ Ex.xxxj.c. Luctamē iacob cū ãgelo:mozalizat.j.p. ti.iij.c.vj.§.xvj.post medīū.ibi.Tertio dñs.
Nō iacob fuit binomi⁹: q̄d p hoc significat.j.par.ti.iij. c.vj.§.j.ante medīū.
¶ Ex.xxxvij.c. Accusauit q̄ ioseph fratres suos apud pfez de crimie pessimo.exponit.iij.p.ti.ix.c.ix. cir. me.
Fecitq; ei tunicā polymitā. exponit de dñis spūalib⁹ p q̄ tuor virtutes.iij.par.ti.iij.c.j.§.ij.iij.iiij.v.⁊.vj.
¶ Ex.xl.c. Pincerna pharaonis posit⁹ in carcere vidit tres ꝓpagies.pulchre mozalizat ute tres ꝓpagies.j.p. ti.v.c.ij.§.ix.circa medīū.ibi.Tertio opz.
¶ Ex.xliij.c.cir.fi. Ioseph dedit fratri suo beniamin.v. portiōes:q̄ applicant ad xpm.iiij.p.ti.xxx.c.iiij.§.iij.vi
¶ Ex.xlvij.c. Vbi pharao exactionauit (tra medium, pplm ⁊c. applicat ad dños in eoz exactionib⁹ ⁊c.ij.p.ti.j.c.xiij.post principiū.

¶ Exposita ex exodo.

¶ Ex.iij.c. Vadā ⁊ videbo visionē hāc:exponit p nos spūalr.j.pte.ti.iij.c.vj.§.xiiij.
Apparuit autē dñs in rubo ⁊c.quō ibi dñm vidit: ⁊ quō ipm instruxit in trib⁹.j.par.ti.iij.c.vj.§.xiij.
¶ Ex.v.c. Vtā triū dierū ibum⁹ in solitudine: exponitur.j.par.ti.v.c.ij.§.vj.j.principiū statim.
¶ Ex.vij.c. Ego indurabo cor: ph aonis.j.par.ti.iij. c.xiij.§.iij.añ finē:ibi.De septimo.
¶ Ex.xiij.c. Submersio pharaonis in mari:⁊ deliberatio filioz isrl'p mare rubrū: mozaliz ..ij.par.ti.. c.j.
¶ Ex.xvij.c. Josue pugnāte moyse (.§.ij.post prin. eleuauit man⁹ ⁊c.mozalizat.ij.par.t ix.c.ij.§. p⁹ pn.
¶ Ex.xx.c. Nō occides quō intelligit.ij.p.ti.vij.c.viij. post pn.ime.vide desup.s.in tabula de precpt. decalogi Honora prem tuū ⁊ mrem tuā. iste honor tripl'r intelligitur.iiij.par.ti.v.c.ix.§.j.in pncipio.
Ego dñs de⁹ tu⁹ fortis zelotes visitās iniqtates patrū ⁊c. quō de⁹ desup cōmēdat:hēs.j.pte.ti.vj.c.ij.§.vi.j.pn.
Et quō intelligunt ista vba vt.s.habes.iij.p.ti.xix.c.i.
¶ Ex.xxiij.c. Nō inūges manū tuā (in medio añ.§. vt p impio ⁊c.q̄d significat man⁹ illa: ⁊ q̄d significant ei⁹ q̄nq; digiti.ij.par.ti.ij.c.i.§.xi.

¶ Exposita in Leuitico.

¶ Ex.v.c. Si peccauerit aia ⁊c., q̄d intelligit p aias.i.p. tit.i.c.vi.§.iiij.post pnci.
¶ Ex.xvi.c. Aaron ollet sanguinē vituli ⁊ aspget digito septies ⁊c. q̄d p b spūalr significat.ij.pte.ti.ix.c.xvi.
¶ Ex.xix.c. Nō maledices surdo nec (.§.i.in medio. coā ceco pones offendiculū ⁊c.exponit.ii.p.tit.viij.c.iiij. Nō eris criminator: nec susurro .§.i.modicū.i. pulis:exponit.ij.pe .ti.viij.c.v.§.iiij.
¶ Ex.xxi.c. Qui habuerit maculā nō offeret pānes dei suo ⁊c.applicat ad nros sacdotes.iij.p.ti.xiiij.c.vij.§.ij

¶ Exposita ex libro Numeri.

¶ Ex.v.c. Vir hās suspectā mulierē de adulterio incū cet ei purgationē ⁊c.hoc describit ad lrām ⁊ etiā pū liter exponit.iij.par.ti.ix.c.x.j.
¶ Ex.xxi.c. Cepit ppls tedere ppē laborē itineris:mozalizat.ij.par.ti.ix.§.i.modicū.j.pinci.
¶ Ex.xxij.c. De balaā q̄ iuit ad maledicendū ppli ⁊c.

b mozalizat.j.parte.ti.iij.c.vij.§.vj.circa pncipiū.

¶ Exposita ex deuteronomio.

Ex.vj. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ⁊c. j.p.ti. j.c.vj.§.iiij.circa me.⁊ ibidē.ti.iiij.c.xiij.§.ij.
Nō teptab dñz deū t.q̄d fit deū tēptare. .v.ti.iij.c.x.§.j.
Ex.xix.cap. S. q̄s abierit cū amico suo ⁊ impl'r in siluaz ⁊c.mozalizat.ij.pte.ti.ix.c.v.§.iij.s.ante finem.
Ex.xxiij.cap. Nō accipies loco pignoris inferiorem et superiorē molā.exponit.ij.pte.ti.viij.ca.viij.§.j.añ me. ibi. Periculosa igit.
Ex.xxxij.cap. Gens absq; cōsilio est ⁊ sine prudentia, vtinā ⁊c.exponit breuiter.ij.pte.ti.v.c.x.§.j.in med.
Incrassatus est dilect⁹ ⁊ recalcitrauit ⁊c. exponit.ij.pte. ti.iij.c.ix.§.j.circa mediū.
Videbit q̄ infirmata sit man⁹. Quid manus illa significat:⁊ q̄d eius q̄nq; digiti.ij.pt.ti.ij.c.j.§.xviij.

¶ Exposita ex Josue.

Ex.iiij.c.Elige.xij.viros:⁊ pcipe vt tollāt.xij.lapides ⁊c. Quid isti significāt hēs.ij.pt.ti.ij.c.iiij.§.ij.post pn.

¶ Exposita ex lib.iudicum.

Ex.iij.cap. Vas gētes nō deleuit dñs vt erudiret filios israel.j.parte.ti.vj.c.viij.§.iiij.infra pn.
Ex.vij.ca. Pugna gedeonis cū madianitis ⁊c. tota historia mozalizat spūalr.ij.p.ti.v.c.xij.§.iij. circa medium
Qui bibebāt manu aquā ⁊ qui lābebāt:q̄d isti significant ij.parte.ti.j.c.iij.§.j.post medium.
Ex.ix.c. Hitatores ysychē egressi sūt ⁊c.exponit ō heretiq j.p.tit.v.c.ij.§.vlij.post me.ibi.Tertij operari
Vigna sil'cōuenerūt ad cōstituēdū sibi regē ⁊c,mozalizat ij.parte.ti.iij.c.v.§.ij.circa medium.
Ex.xj.cap. Votū Jepte describit ⁊ declarat.⁊c.ij.p.tit. xj.c.j.§.ij.post med.ibi.Tertio reddendū est.
Ex.xvj.cap. Sāsone dormiente sublatis crinibus robur corpis discessit ⁊c.ij.p.ti.ix.c.ij.§.ij ante medīū.

Exposita ex primo Regū:

Ex.iij.cap. Heli lu nā dei videre nō poterat donec extingueret.exponit de invidia.ij.parte.tit.viij.ca.j.§.iij, ante finem.ibi.Tertio invidia.
Ex.vj.. Tollēte uas vaccas q̄ lactabāt vitulos ⁊c.q̄d iste spū figit. .ij.pt.ti.v.c.xij.§.ij.post med.
Ex.x.ca. Abijt cū l ul ps exercit q̄rū de⁹ tetigit corda. mozalizat.j.p.ti.iiij.c.xiij.§.j.post pn.ibi. Tertio opat.
Ex.xj.ca. In hoc feria vobis cū pace:vt eruā oīm vestrū oculos dextros.mozalizat.ij.p.ti.v.c.ix.§.iij.in med.
Ex.xvij. ca. Dauid quō vicit goliā colligēdo.v.lapides ⁊c.q̄d isti spūalr figūt.iiij.p.ti.j.c.iij.§.j.circa finē
Ex.xxij.cap. Quis in oibus fidelis est ⁊c. Ista fidelitas tripl'r describit.iij.pte.ti.v.c.xvj.infra pn.
Ex.xxvj.c. Saul dormiēte ablata ē sibi hasta ⁊ cyph⁹ aq̄ q̄d ista significāt hēs.ij.p.ti. c.ij.§.ij.in medio.

¶ Ex secundo Regum.

Ex.iiij.cap. Historia ysboseth tota mozalizat.j.p.ti.iiij. c.xiij.§.ij.añ med.⁊.ij.pte.tit.ix.c.ij.§.ij.post med.

¶ Ex tertio Regum.

Ex.xiij.cap.circa finē. Quicūq; vo bat implebat manū suā.quid manus illa significat:⁊ quid eius q̄nq; digiti, habes.ij.parte.ti.ij.c.j.§.xv.
Ex.xix.ca. De .. dormiuit in vmbra iuniperi mozalizat.ij.p.ti.ix.c.ij.§.iij.infra mediū.
Ex.xxij.cap. Vidi dñm sedētē ⁊c. Quis decipiet achab ⁊c.exponit spūalr.j.pte.ti.iij.c.vj.§.xvj.infra pn.

¶ Ex Tobia.

Ex.ij.cap. Tobias fatigatus ⁊c excecauerunt ipm. mo

¶ Ex Judith. (ralizat.ij.parte.ti.v.c.ix.§.j.circa fi

Ex.vj.cap. Presumētes de se et de sua vtute gloriantes hūlias.expōit.ij.p.ti.iij.c.vj.añ.j.§.imediate.⁊.§.j.p.t.

¶ Ex hester.

Ex.ij.cap. Hester hūilis ⁊ vasthi supba, q̄d nobis spūa liter significāt.j.p.ti.j.c.j.in pncipio.

¶ Exposita ex Job.

Ex.j.cap. Nud..a egressus sum de vtero mr̄is mee.exponit breuiter.ij.pte.ti.iiij.c.v.§.iij.in fine.
Ex.iij.c. Post h aperuit iob os suū ⁊ maledixit diei ⁊c.quō ista itelligūt.ij.p.ti.vij.c.v.§.iiij.añ me.etiā pcedēti aliq̄
Ex.v.cap. Vidi stultum firma radice ⁊c.ij.parte.ti.v.c. xv.§.iij.circa med.ibi.Octaua terrenis.
Qui dissipat cogitationes malignas ne possint implere manus eozū.quid man⁹ illa significat:⁊ quid eius q̄nq; digiti.habes.ij.parte.ti.ij.c.j.§.xiij.
De manu violēti eripit pauperē.q̄d man⁹ ista significat: ⁊ q̄d eius q̄nq; digiti.habes.ij.pte.ti.ij.c.j.§.iiij.
Ex.vj. c. Utinā appēderēt pcā mea q̄b⁹ irā merui ⁊c. exponit de xpo in cruce.ij.p.ti.ix.c.xv.§.ij. circa finem.
Ex.vij.c. Militia est vita hois sup trā.ista militia spūaliter describit.iiij.pte.ti.iiij.c.j.§.iij.
Dies mei veloci⁹ trāsierūt q̄ a texete tela succidit.exponitur de morte.iiij.p.ti.xiiij.ca.viij.§.ij.post pn.
Quādo rem elegit suspendiū anima mea,exponit.j.pte, titu.j.c.vj.§.iiij.circa mediū.
Ex.x.cap. Vadā ⁊ nō reuertar ad ter,teneb.⁊c.exponit pma parte.ti.v.c.iij.per totum.
Tedet aiam meā vi e mee.exponit.ij.p.ti.ix.c.ij.§.j.
Ex.xiiij.c. Hō nat⁹ de mulere bre.vi.tē.⁊c,exponit,ij.p. tit.v.c.xj.§.j.statim post pncipiū.
Replet multis miseriis qui q̄si flos egredit ⁊c, ij.parte, titu.iij.c.ij.§.vj.post medium.
Ex.xv.c. Tetēdit eēm aduersus deū manū suā.q̄d man⁹ illa figt:⁊ q̄d ei⁹.v.digiti.hēs.ij.p.tit.ij.c.ix.§.ix.
Ex.xix.c. Quare me pseq̄mini sicut deus ⁊c,exponit et mozalizat.ij.pte.ti.viij.c.iiij.§.ij.post pn.
Ex.xx.cap. Gaudiū hypocrite ad instar pūcti ⁊c,exponit.ij.pte.tit.iiij.ca.vij.§.liij.infra pn.cū exēplo.
Ex.xxxj.c. Ignis ē vsq; ad pditōez deuozās ⁊ eradicās ⁊c.exponit de luxuria q̄ septē cōsumit.ij.p.ti.v.c.j.§.xj. In manib⁹ meis adhesit mihi macula. q̄d man⁹ illa figt et q̄d ei⁹ q̄nq; digiti.hēs.ij.p.ti.ij.c.j.§.xxij.
Si osculat⁹ sum manū meā ⁊c.q̄d man⁹ illa significat:et q̄d eius q̄nq; digiti.habes ibidē.§.xvij.
Ex.xxxiij.c. Respiciet hoies ⁊ dicet.peccaui ⁊c.exponit ij.parte.ti.viij.c.ij.§.iiij.circa medium.
Ex.xxxiiij.c. Qui regnare facit hoiem hypocritā ꝓpter pctā ppli.exponit de ātixpo in hypocritis.ij.p.ti.iiij.c.vij
Si direxerit ad eū cor suū spm illi⁹ ⁊ statū (.§.iiij.infra pn ⁊c.exponit.j.parte.ti.iiij.ca.xiij.§.j.,ppe finem.
Ex.xxxviij.cap. Ubi eras q̄n me laudarēt astra matutina j.pte.ti iij.c.iij.circa med.ibi.Scd conceptio.
Ex.xxxix.ca. Nūq̄d volet rhinoceros seruire tibi.j, parte tit.v.cap.j.§.xj.ante finem.
Ex.xlj.cap. Cor ei⁹ indurabit tanq̄ lapis.j.p.ti.iiij.c.xiij §.ij.modicū post pn.et.ij.p.tit.viij.c.iij.§.v.circa pn.
Fact⁹ est vt nullū timeret:omē sublime videt, mozalizat ij.pte.ti.iij.c.ij.§.iiij.post pn.ibi.Quinto statuit.
Ipe est rex sup oēs filios supbie.ij.p.in plogo post pn.

Exposita ex psalterio.

Ex.j.ps. Btūs vir q̄ nō abijt in cō.im.⁊c.ij.p.tit.liij.c.v.
Ex.ij.ps. Apphēdite disciplinā.ipsa vario (infra pn. modo describit.iij.pte.ti.xiij.ca.xvj.vsq; ad.j.§.
Erudimini q̄ iu.ter.exponit de plas.ij.p.ti.ix.c.v.añ.j.§.
Ex.iiij.ps. Irascimini ⁊ nolite peccare ⁊c.tripl'r nos ad iram hauere possum⁹.ij.p.ti.vij.c.j.§.v.in pn.
Signatū ē sup nos lu.vul.tui.do.j.p.ti.xiij.c.ij.§.x.in pn
Ex.v.ps. Sepulcrū pa (ci.⁊.ij.p.ti.v.c.ix.§.j.p⁹ pn. tes ē guttur eoz.exponit de gulosis.ij.p.ti.vj.c.iiij.§.j.
Ex.vij.ps. De⁹ iudex iustus fo.⁊ pa.⁊c.que exponunt de bono iudice.iij.parte.ti.ix.c.j.p totuz ante.§.
Ex.x.ps. Qui diligit iniquitatē odit aiam suā.ij.parte

Universidad de Deusto
Biblioteca

ti.viij.c.iij.§.iiij.post pncipiū.
Ex.xiij.pš. Oēs decli.fil' iuri.fcti sunt.ij.p.ti.ix.c.iiij.p
Ex.xvj.pš. Inimici mei aiaz mea circ[illegible] ledert tc. (to.
Ex.xviij.pš. Deli (j.par.ti.v.c.ij.§.j.modicū post pn.
cta qs intelligit tc.j.par.ti.v.c.ij.§.iiij. post mediū.ibi.
Ex.xxj.pš. Eru[illegible] a fra.de' aiam meā ex (Quito ponit.
ponit de xpo in sua passiōe.ij.par.tit.vij.c.vj. §.ij. vltra
De manu canis tc.qd manu' ista significat:t qd (mediū.
Ex.xxij.pš. Virga (ei' qncq digiti.ij.par.ti.ij.c.j.§.xx.
tia t bacu.tu' ipa me tc.ij.par.ti.ix.c.v.§.iij.vltra med.
Parasti in cōspectu meo mesam. (ibi. Adducit adhuc.
.par.tit.iij.c.x.§.vj.post mediū.ibi.Quantū ad tertiū.
Ex.xxiiij.pš. Delicta iuuentutis mee tc.ij.par.tit.ix.c.iij.
Ex.xxvj.pš. Circuibo t immolabo hostias tc. (post pn.
quo ho se offerre dz in dei sacrificiū.iiij.p.ti.xv.c. xxxv.
Expecta dm vriliter (a pmo.§.vsq ad.ix.§.inclusive.
Ex.xxviij.pš. Vox (age tc.iiij.p.ti.xiij.c.ij.§.v.in pn.
dni sup aqs tc.applicant ad septe sacra.iij. par.ti.xiiij.
c.j.a.iij.§.vsq ad fi.t etiā.ij.c. per totū.
Ex.xxix.pš. Ego dixi in abundātia mea nō mo.in eternū
ij.par.ti.xiij.c.vj.§.iij.
Ex.xxxj.pš. Nolite fieri sicut equ' t mul' tc.ij.par.ti.v.
c.v. post pncipiū.
Aerūtn in diluuio aquarū multarū.exponit de pdigali
tate.ij.par.ti.vj.c.viij.§.j.ij.iij.t.iiij.
Ex.xxxiij.pš. Mors pctōr pessima quare dr in suplati
uo.j.par.ti.v.c.iij.§. iij. in fine.
Ex.xxxiiij.pš. Confitebor tibi in ecclesia magna: in po,
gra.lau.te.iij.par.ti.xij.c.j.§.ij.post pn.
Vumiliabā in ieiunio aiam meā.ieiuniū assumitur ppter
tria.ij.par.ti.vj.c.ij.§.vij.
Ex.xxxv.pš. Homes t iumenta saluabis dne.j. par.ti.j.c.
viij.§.iij.circa.finem.
In lumie tuo videbim' lume.j.p.ti.iij.c.vj.§.xx.añ med.
Ex.xxxvj.pš. Define ab ira t derelinque furorem : noli
emulari tc.ij.par.ti.vij.c.ij.in pn. per to.
Ex.xxxviij.pš. In imagine ptrāsibit hō. triplex imago
describit.j.par.ti.j.c.j.añ.j.§.
Ex.xxxix.pš. In capite libri scri.est de me vt face,volū,
tuā.j.par.ti.xiij.c.j.§.j.
Ex.xlj.pš. Abyssus abyssum invocat.ij. par,ti.v.c,xiiij,
§.iij.ante mediū. ibi. Scdo ostenditur.
Ex.xliiij.pš. Eructauit cor meū ver.bo.iij. par,ti.xvij.
c.iij.§.iij.post mediuz.ibi.Materia aūt.
Ex.xlv.pš. Vacate t videte tc,describitur de intellectu
speculativo.j.par.ti.iij.c.vj.
Sanctificauit taber. suū altissim'. applicat ad ecclesiaz,
iij.par.ti.xij.c.vj.
Ex.xlviij.pš. Non videbit interi, cū vide.sapiē, moriē,
tc.ij.par.ti.j.c.ij.§.ij.post pn.
Qui confi.in vtu.sua.exponitur de inani glia.ij.par.tit,
iiij.c.j.§.j.ij.t.iij.
In multi.diui.suarū gliant.ij.par.ti.iiij.c.j.§.ij.per totū
Sepulcra eor dom' illorū in eternū,ista dom' vario mō
describit.iij.par.ti.x.c.j.§.iij.
Ex.xlix.pš. Deus deor dn,locu. est t voca. terrā.j.par.
ti.v.c.ij.§. vj. circa pn.
Peccatori aūt dixit de': quare tu enarras tc.exponit de
hypocritis.ij.par.ti.iiij.c.vij.§.j.ij.iij.t.iiij.
Cū adulteris portione tuā ponebas.ij.par.tit.v.c.iij.§.j.
Ex.l.pš. Tibi soli peccauī malū coā te feci. (ij.t.iij.
notabil' exponit.ij.par.ti.iij.c.viij.§.ij.infra pn.
Spū pncipa.cōfirma me.qs est ille spūs.iij. par.ti.xiiij.
Ex.lj.pš. Dilexisti oiaverba pcipitatio (c.iij.§.j.in pn,
nis.ij.par.tit.v.c.x.in pn.t.§.j.ij.t.iij.
Ex.lij.pš. Illic trepidauerūt timore vbi nō erat timor,
qd tripl' fit.ij.par. ti.ix.c.xvj.per totū.
Ex.liij.pš. Vidi iniqta. t ptradi.in ciuitate. exponit va
rio mō :t notabil' de discordijs ciuitatū tc,ij.par,ti.iiij
c.viij.§.ij.iij.iiij.t.v.
Saluū me fecit a pusillanimi. spūs t tēpestate. exponit
de scrupulosa scia.j.par.ti.iij.c.x.§.ix.
In domo dei ābulauim' cū sensu.j.par.tit.iiij.c.ix.§.ij.
Viri sanguinū t dolosi nō dimidiabūt dies suos, exponi
tur duplr.ij.par.ti.vij.c.viij. §.j.
Ex.lvj.pš. Supercecidit ignis t nō vide,sole.j.par.ti,
iij.c.iiij. per totum.
Furor illis fm filitu.serpē.tc,exponitur de pertinacib',
ij.par.ti.iiij.c.vj.§.j.
Letabitur iustus cū viderit vindictā.quō hoc intelligitur
j.par.ti.v.c.ij.§.xj. circa finē.
Ex.lix.pš. Cōmouisti terrā t cōtur.eā sa. ptri.ei' tc.iij.
par.ti.xiiij.c.xvij.ante mediū,ante.§.t,iiij,par.tit,ix.c.
vj.circa mediū. ante.j.§.
Ex.lxj.pš. Nolite sperare i iniq.t rapi.nolite hcu.dnt,
si afflū.noli.cor appo.exponitur.ij.par.ti.j.c.xij.
Ex.lxiij. pš. Beat' quē elegi, t assumpsi, diuersimode
exponit.j.par.ti.iiij.c.vij.§.ij.
Inhabitabit in atrijs tuis.j.par.ti.iiij.c.vij.§.v.
Ex.lxvij.pš. Si dormiam inter medios cleros tc. iij.p.
Viderunt ingressus tuos de'.hoc de xpo va (ti.xiij.c.j.
rio mō exponit.iij.par.ti. xxx.c.ij.
Preuenerūt pnci,punc.psallentibus,exponitur,iij.par,
titu. xxx. c.v.
Ascendisti in altū cepisti captiuitatē . expon.itur duplici
ter.iiij.par.ti.x.c.j.
Ex.lxviij.pš. Vm intrauerūt aque vsq ad aiam meaz
j.par.ti.j.c.vj.§.iiij. in medio.
Vm zel' dom' tue comedit me.ij.par.ti.viij.c.j.§.j.
Propter inimicos meos eripe me:tu scis iprope,meū tc.
ij.par.ti.vij.c.vj.§.j.
Ex.lxxj.pš. Deus iudicū tuū regi da.j.par,ti,v.c.ij.§,
iiij. infra pncipiū.
Erit fir. in sum.montiū.exponitur de sacramēto eucharis
tie.iij. par,tit,xiiij.c.v.
Ex.lxxij. pš. Perdidisti omēs q [illegible]nicantur abs te tc.
ij.par.ti.v.c.ij.§.j.
Sine cā iustificaui cor meū tc,ij,par.ti.vij.c.ij.§.ij,circa mediū. ibi. Hanc etiā.
Ex.lxxiij.pš. Incenderūt igni sanc[illegible]ariū tuū tc,exponitur de luxuria.ij.par.ti.v.c.j.§.j.[illegible]ij.
Superbia eor q te oderūt ascendit semper.ij.par,tit,iij,c.iij.infra pn,cū trib' pmis.§.
Ex.lxxiiij.pš. Peccator pfringā cornua tc. exponitur de platis.iij.par.tit.xix.c.j.in pn.
Ex.lxxv.pš. Vouete t reddite dno deo . illud notabilit describit.ij.par.ti.xj.c.j.§.ij.per to.
Ex.lxxvij.pš. Adhuc esce cor erant in ore ipor.ij. par,ti.vj.c.j.infra pn. t.§.j.ij. t.iij.
Māducauerunt t saturat' sunt nimis.ij. par.ti.vj.c.j.§.v.vj.vij.viij.t.ix.
Ex.lxxviij.pš. Deu venerūt gentes in hereditatē tuā tc.ij.par.ti.j.c.xxj.§.iiij.v.vj.t. vij.
Ex.lxxix.pš. Vindemiāt eā oēs q ptergre.viā:exterminat eā aper de silua.exponit de ecclesia.j.par.ti.v.c.ij.§.viij
Ex.lxxx.pš. Sumite psalmū t date tympanū tc.ij.par,titu.iiij.c.iij. in pn.
Dimisi eos fm desideria cor[illegible] tc, exponit de ornatu mulierū ibidē.c.v.post pn.
Ex.lxxxj.pš. Deus stetit in synagoga deor tc.ij.par.ti.v.c.viij.§.ij.circa pn,t.iij.par.ti.xxx.c.j.
Et facies peccator sumis,exponit.ij.par.tit.j.c.xix.v.ij.
Ex.lxxxij.pš. Disperierunt in endor facti sunt vt ster' terre.ij.par.tit.v.c.iiij.circa fi. ante.§.
Ex.lxxxviij.pš. Deus q glori.in psi.sctōr. exponitur.j.par.ti.iiij.c.viij.§.ij.circa med.ibi. De filio.
Ex.xc.pš. Sup aspidē t basi,ambu,t pcul,tc,iiij.par,ti.xiij.c,iij,§.j.

Ex.xciij.pš. Qui plātauit au. nō audi,aut q fin.ocu.nō cōsideraut.ij.par.ti.v.c.xv.§.iij. statim post pn.
Ex.xciiij.pš. Preoccupemus facie dn[illegible] ij.par,titu,ix,c, xiij.§.ij. in principio.
Ex.xcvj.pš. Inflamablt in circuī.inimi,ei', exponit de choriszantib',ij.par.tit.vj.c.vj.§.j.
Ex.xcj.pš. Panis cor hois firmet . quē panē intelligit j.par.ti.iiij.c.xiij.§.ij.ante fi. ibi. Sexto est cor.
Draco iste quē formasti ad illudendū ei.ij.par.ti.vj.c.vij. §.iiij.in medio.t.j.par.ti.vj.c.xiij.§.ij.post med, t,iiij, par,ti.xiij.c.iij.§.iij. infra pn.
Hoc mare magnū t spaciosum: exponit de mūdo isto ad varia.ij.par.ti.ij.c.j.
Exibit hō ad opus suū tc.exponit ad varia,iij. par.titu, viij.c.j.t.§.j.ij.t.iij.
Ex.cviij.pš. Induant q detrahūt mihi pudore, exponitur de detractiōe.ij.par.ti.viij.c.iiij.§.j.
Ex.cx.pš. Intellect' bon' oi.fa.eū.j.p.ti.iij.c.vij.i pn.
Ex.cxj.pš. In memoria eter. erit iust', tripl' exponit, j.par.ti.ij.c.ix.§.j.ij.t.iij.
Jocūdus hō q mise.t cōmodat.iiij.par.ti.v.c.xviij. §.ix.
Ex.cxv.pš. O dne qr ego ser.tu' ego ser,tu' tc.exponitur.iij.par.ti.iij.c.vj.
Ex.cxvij.pš. Fortitudo mea t laus mea dns,iiij. parte ti.xiij.c.j.t.§.j.ij.t.iij.
O dne saluū me fac tc.quō accipit lra O.j.par,ti.j.c.ij, §.j.post pncipium.
Ex.cxviij.pš. Reuela oculos meos tc. exponitur de illuminatione visus.j.par.ti.iij.c.v.t ibidē ti.xiiij.c.ij.
Inclinaui cor meū ad facie.iusti.tu,in eter,ppt retributionē.j.par.ti.iiij.c.vj.§.j. in pn.
Pax multa dilige.le.tuā t nō est illis scandalū tc.ij.par, tit.vij.c.iiij.§.j.ij.iij.t.iiij.
Domitauit aia mea pre tedio,ij.par.ti, ix,c.ij.añra pnci, t.§.j. per totum.
Bonitatē t disciplina tc.iij.par.ti.v.c.j. per totū.
Superbi inique agebāt vsquequaq. applicat ad superbiā.ij.par.ti.iij.c. ante.j.§. cū sequen.
Declaratio sermon[illegible] tuor illuminat.iiij.par.ti.xj.c.ij.
Ex.cxx.p[illegible]. Leuaui oculos meos in montes.qd intelligitur per montes.j.par.ti.iij.c.vij.§.iij.in pn.
Ex.cxxj.pš. Letat' sum in his tc.iij.par.ti.x.c.j.
Ex.cxxvj.pš. Nisi dno custo.ciui.frustra tc,ij,par,titu, iiij.c.j.§.ij.circa med.ibi. Diuitie spūales.
Ex.cxxviij.pš. Sepe expugnaue.me a iuuen.mea tc,j, par.ti.v.c.ij.§.viij.post mediū.
Ex.cxxx.pš. Dne nō est exal.cor meum,ij.par,ti,iij.c.ij. infra principium.
Ex.cxxxj.pš. Viduam eius benedicens benedicam tc. iij.par.ti.ij.c.iij.
Ex.cxxxij.pš. Ecce q bonū.istud bonū tripl' describit iij.par.ti.xvj.c.x.t.j.par,ti.vj.c.ij.§.v,circa mediū.ibi. De quinta vnitate.
Ex.cxl.pš. Eripiet me iust' in [illegible] tc,ij, par.tit,ix.c. vj.per totū.a.j.§.[illegible]nter.
Ex.cxliij.pš. Ihō vanitati filis fact' est.j.par.tit.j.c.vij. iij. modicū post.
Ex.cxliiij.pš. [illegible] ei' sup oia opa ei' hoc triplicit intelligit.iiij.par.ti.v.c.xviij.[illegible].ix. infra pncipiū.

Exposita ex Prouerbijs.

Ex.j.c. Prohibe pedē tuū a semis ei'.j. par.tit. xj.c.ij. §.ij.ante finem.
Frustr[illegible]acit rete añ oculos pēnator.j.par.ti.iij.c,vij.§. vj. in principio.
Vocaui t renuistis tc.pulchre.j.par.ti.v.c.ij.§.vj.
Ex.ij.c. Ambulant per vias tenebrosas tc.j.par,ti,v.c. iij.§.j.circa mediū.ibi.Quarta via.
Ex,iiij.c. Via ipior tenebrosa,ij.p.ti.v,c.x,§,iij.cir.me.
Oculi tui vid[illegible]t recta.ij.par.ti. v.c.xi. post pn.
Omni custodia custodi cor tuū.j.par.ti.iiij,c.xiij.§.ij.añ mediū.ibi.Tertio cor est custodiendū.
Ex.v.c. Respicit dns viā hois : t oēs gressus ei' psiderat.ij.par.ti.v.c.xj.§.ij.añ fi.ibi. De tertio ope.
Ex.vj.c. Fili mi si sponderis p amico tuo tc.ij. par. tit.ix.c.v.§.iij.modicū.j.ibi.Debet tertio.
Vade ad formicā o piger tc.ij. par.tit.v.c.xj.§.iij. circa fi.t ibidē ti.j.c.xxv.§.iij. circa me.ibi. Scdo dz homo.
Sex sunt que odit dns: t septimū detestat aia ei', que exponuntur.j.par.ti.vj.c.iij.§.j. in medio.
Nūqd pōt hō abscondere ignē in sinu suo:vt vestimenta illi' nō ardeāt.ij.p.ti.v.c.j.§.ij.post pn.ibi. Quinta tc.
Qui adulter est,ppter cordis inopiā:pder aiam suā,ij.p. ti.v.c.iij. §.j. circa med. ibi. Tertio ex cā.
Ex.viij. c. Nondū erant abyssi tc, abyssus vario,modo exponit.j.par.ti.viij.c.iij.in pn.
Ex.ix.c. Sapia edificauit sibi domū: excidit columnas septē.q spūalr exponunt.j.par.tit.iij.c.x.§.vj. post pn.
Ex.x.c. In multiloquio nō deerit pcūn:quō hoc fit.ij.p. tit.vj.c.iiij.§. iiij.
Ex.xj.c. Ibi salus vbi pfilia multa:quō hoc intelligitur j.par.ti.iiij.c.viij.§.iij.post med. ibi. Sciendū insuper.
Desideriū iustor omne bonū.exponit,j.par. ti,vj,c, iiij.§, j.circa mediū.ibi. De scdo.
Ex.xij.c. Vult t nō vult piger.ij.p.ti.ix.c.iij.§.j. cir.fi.
Astut' oia agit cū cōsilio.j.par.ti.iiij.c.viij.§.iij. ifra pn.
Ex.xvj.c. Si man' ad manū fuerit nō erit innocens.qd man' ista significat:t qd ei' qncq digiti:habes.ij.par.ti, ij.c.j. §. vij.
Ex.xviij.c. Añqq pterak exaltak cor hois.j.par.tit.iiij.c, xiij.§.ij.infra med.ibi. Quarto est deprimendū.
Ex.xix.c. Pigredo inittit sopore . exponitur de triplici somno.ij.par. ti.ix.c.ij.§.ij.
Ex.xxij.c. Adolescens iuxta viā suā tc.j.par.ti.v.c.ij.§, viij.post pn...oi. Tertia abusio.
Ex.xxiij.c. Noli subtrahere a puero disciplinā tc.ij.par te.ti.v.c.v.§. iij. infra pn.
Prebe mihi fili cor tuū.j.par.tit.iiij.c,xiij.§.ij.post pnci. ibi. Quantū ad secundū.
Ex.xxiiij.c. Per agrū hois plgri trāsiui tc.j. par.ti.v.c. ij.§.x.t.ij.p.ti.ix.c.ij.t §.ij.añ me.ibi.Dormitauit scdo.
Cū detractorib' ne cōmiscearis.ij.par,tit.viij.c. iiij.§,ij, circa pncipiū.
Si desperaueris lapsus in die angustie iminuet fortitudo tua.i[illegible]par.ti.ix.c.xv.§.j.circa fi.
Ex.xxvj.c. Ne rndeas stulto iuxta stulticiam suam tc. Responde stulto iuxta stulticiā suā tc.ij.par.ti.v.c.xv.§. ij,ante fi.ibi. Quintadecima est.t iitu.vij.c,vj.§. iiij.in medio.ibi.Scdus aliqñ.
Ex.xxvij.c. Tecta perstillantia in die frigoris t litigiosa mulier comparant tc.j.par.ti.ij,c.x.§,vj. post med, ibi. Quantū ad tertiū.
Melioza sunt vulnera diligētis q fraudulēta oscula odientis.ij.par.ti.x.c.ij.§.ij.in med.ibi.Scdus modus.
Ex.xxix.c. Qui delicate a pueritia sua nutrit seruū suū. tc.ij.p.tit.v.c.j.§.ij.post pn.ibi. Tertia vētris igluuies.
Ex.xxx.c. Sanguisuge due,sunt filie dicētes affer affer: que per illas intelligunt.ij.par.ti.iij.c.v.§.iij.infra pn.
Quattuor sunt mima terre:t ipa sunt sapientioza sapientibus:que pūalr exponuntur.iiij.par.ti.ij.c.iiij.§.ij.
Tria sunt difficilia mihi:t quartuz penitus ignoro tc. t exponuntur de sanctissima trinitate.iiij.par.ti.xv. c,xxj §.ij.añ med.ibi.Quantū ad primū.
Tria su[illegible] que bene gradiuntur: t quartū qd incedit feliciter.ista applicant ad platos.iiij.par.titu.xxx.c.x.§.ij.
Ex.xxxj. c. vel vltimo. Fracta est quasi nauis institoris, quomodo ecclesia significatur per istam nauim.ij. par. ti.ij.c[illegible] §.xviij.infra pn.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Exposita ex ecclesiaste.

Ex.j.c. Stultor finit' est nūer'. ij.p.t.v.c.xv.§.iij.p' pn.
Ignatio pterit ⁊ gnatio aduenit ⁊c.exponit de eccla.ij.p.
Uanitas (i plogo.§.j.cir.me.⁊ eadē.p.t.xij.c.vj.§.j.cir.fi
vanitatū ⁊ oia vāitas.j.p.t.ij.c.viij.§.iij.p' pn.⁊ idē eccles
Ex.ij.c. Magnificaui opa mea:edificaui mihi do (xij.c.
nos ⁊plātaui vineas ⁊c.ij.p.t.v.c.xiiij.§.ij.p' me.ibi. De
Quid ē inquā hōrt seq possit regē factorē (fectio mūdi,
suū.j.p.ti.j.c.vij.§.j.ij.⁊.iij.per to.
Ex.iiij.c. Ue soli q: cū ceciderit nō hz subleuātē.qs ōz so
lus.ij.p.t.viij.c.v.§.iij.p' pn.⁊.iiij.p.t.v.c.xx.§.ij.p' pn.
Custodi pedē tuū ingredies domū dei, ij.par,ti,xij.c.vij.
§.j.infra pncipiū.
Ex.v.ca. Qui amat diuitias fructū nō capiet ex eis.ij.p.
ti.j.c.xij.§. vij.in medio.
Ex.vj.c. Uir cui deus dedit diuitias ⁊ substantiā ⁊ honō
rē ⁊c.ij.p.t.vj.c.viij.post me.añ.j.§.
Ex.viij.c. Noli esse iust' multū.ij.p.t.ix.c.v.§.iij.vltra me
diū.ibi. Debz aūt.⁊.ti.viij.c.vj.§.j.infra pn.
Qui timet deū nihil negligit.j.p.ti.vj.c.x.§.iiij. circa me.
Inueni amariorē morte mulierē.ij.p.ti. ibi. Tertio mō.
v.c.v.§.iij. post me.ante illud. Tertiū remediū,⁊,ij.p.
titu.j.ca,xxv.infra pncī.
Cōsidera opa dei q̄ nemo possit corrigere quē ille desper
erit.ij.p.t.v.c.xj.§.ij.circa me.ibi. De scdo ope
Meli' est a sapiēte corripi q̄ stultor adulatiōe decipi ,ij,
p.ti.x.c.ij.§.iiij.ante me.
Ex.ix.c. Liuitas qua ⁊ pauci in ea viri: venit ptra eā rex
⁊c.ij.p.t.iij.c.ix.§.v.circa finē.
Oleū de capite tuo nō deficiat:q̄d intelligit p oleū,iij.p.t.
xiiij.c.viij.§.j.in fine.
Nescit homo vtrū amor: an odio dignū sit.desup ponunt
aliqua signa p q̄ qs scire possit se esse in grā.iij.p.ti.vj.c.
ij.§.vij.⁊.ti.ix.c.iiij.§.iiij.
Ex.x.c. Musce morientes pdūt suauitatē vnguēti, iiij.p.
ti.v.c.viij.§.viij.in me.ibi. Quātū ad tertiū.
Stultus in via ambulās cū ipe insipiēs stultos esti
mat.ij.p.ti.v.c.xv.§.iij.post pn.
Si mordeat serpēs in silētio nihil eo min' hz q̄ occulte de
trahit.ij.p.t.viij.c.iiij §.j.post pn.ibi. Quātū ad pmū.
In pigritijs hūiliabit ptiguatio:⁊ in infirmitate manuū p
stillabit domus.ij.p.t.ix.c.xiij.infra pn.
Ex.xj.c. Mitte panē tuū ⁊c.ij.p.t.j.c.xxij.§.ij.post pn.
Si ceciderit lignū ad austrū aut ad aquilonē ⁊c.j.p.ti.v.c
ij.§.v.⁊.iiij.p.ti.x.iiij.c.viij.§.v.post pn.

Exposita ex canticis.

Ex.j.c. Recti diligūt te.q̄ dñr recti.j.p.t.xij.c.j.§.iij.post
pn.ibi. Pria igit cā.⁊.iiij.p.t.xvj.c.vnico.§.ix. circa finē
Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres egredere ⁊c,
moralizat pulchre.j.p.t.j.c.ij.§.j.ij.iij.iiij.⁊.v.
Ex.ij.c. Fulcite me floribus stipate me malis ⁊c. j.p.t.vj
c.ij.§.viij.in pn.
Tps putatōis aduenit.q̄d intelligit p putationē. j.p.ti.v.
c.ij.§.ix.circa me.ibi. Scdo oportet.
Capite nob vulpes puulas ⁊c.j.p.t.v.ca. ij.§.ix.circa me,
ibi. Tertio oprt.⁊ ibidē.ti.iiij.c.xiij.§.iiij.añ finē
Dilectus me' mihi ⁊ ego illi.exponit sex modis.j.p.t.vj.c,
ij.§.xj.circa me.ibi. Qō aūt amor.
Ex.iiij.c. Uulnerasti cor meū in vno oculor tuor. j.p. ti.
vj.c.ij.§.ix.
Ex.v.c. Comedi fauū meū cū melle meo: exponit ōrpo
j.p.t.iij.c.vj.§.xviij.in pn.
Dilect' me' candidus ⁊ rubicūdus ⁊c.q̄ colores .pūalr ex
ponūt.j.p.t.iij.c.iij.§.iij.⁊.iiij.p.t.ij.c.iiij.p to.añ.§.
Uenter me' intremuit ad ptactū ei'.j.p.t.iiij.c.xiij. §.j. ⁊c
Ania mea liqfacta est vt d[illegible] locu.ē (me.ibi. Tertio oprt
mihi, exponit spūaliter.j.p.[illegible] c.ij.§.viij.

Comedite amici ⁊ inebriamini charissimi:quō ⁊ de qb' in
Ego dormio ⁊ cor meū vigi (telligit.j.p.t.vj.c.ij.§.x.i pa
lat.j.p.t.ij.c.v' §.iiij.añ me.ibi. Quātū ad scōm.

Exposita ex libris sapie.

Ex.j.c. Spūs em sctus disciplinę effugiet fictū ⁊c. expo
nit.de detestatiōe hypocrisis.ij.p.ti.iiij.c.vij.§.iiij.j.pn.
De' inorte nō fec.quō intelligit ista auctas.j.p.t.v.c.j.§.ix
Impij aūt manib' ⁊ vbis accersierūt illā ⁊c.q̄d ma (i si.
nus ista figt:⁊ q̄d ei'.v.digiti sine mōi:hēs.ij.p.t.ij.ca.j.
Ex.ij.c. Invidia aūt diaboli mors introiuit in or (§.xxj.
bē terrar.ij.p.t.viij.c.j.§.iij.añ me.ibi.Scdo invidia
Ex.iij.c. Justor aie i mānō di sūt.j.p.t.j.c.vj.§.iiij.cir.pn
Ex.iiij.c. Etas senectutis vita als via immaculata.j.p.ti.
Incōstātia ꝓpiscētie trāsuertit sen (v.c.ij.§.viij.p' pn.
sum sine malicia.ij.p.t.v.c.ix.post me.añ.j.§.
Ex.v.c. Ambulauim' vias difficiles ⁊c,viij,vie describū
tur.j.p.ti.v.c.iij.§.j.per to.
Ex.vj.c. Iudiciū durissimū fiet his q̄ pēsunt,de qbus in
telligit.ij.p.ti.iij.c.v.§.v.post me.
Ex.viij.c. Sobrietatē em ⁊ prudentiā docet ⁊ iusticiā ⁊c.
j.p.t.iij.c.x.§.vj.ante me.ibi. Solaria hui' domus.
Ex.x.c. Justū deduxit dñs p vias rec.⁊c.⁊ dedit illi scias
scōr.q̄ fuit ista.j.p.ti.j.c.ij.§.v.post me.ib. Scōm exor
vidēdū.Et.iij.p.t.v.c.j.añ.§.⁊.iiij.p.ti.xvj.c.vnico.§.iij.
Ex.xj.c. Diligis em omia q̄ sunt:⁊ nihil odi (post pn,
sti cor q̄ fecisti.j.p.t.vj.c.iij.§.j.
Ex.xij.c. Tu aūt dñator vtutis cū trāquillitate ⁊c, istud
iudiciū describit.iiij.p.t.xiiij.c.xij.§.v.
Ex.xiij.c. Uani sunt aūt oes hoies in qbus nō subest scia
dei.quō b intelligit.ij.p.t.iij.c.vij.§.ij.infra pn.
Ex.xiiij.c. Exiguo ligno credūt hoies anias suas:⁊ trā
eūtes mare ⁊c.q̄d p b significat.ij.p.t.ij.c.j.§.xxv.in pn.
Ex.xvj.c. Ingrati em spes tanq̄ hybernalis glacies cale
scet.ij.p.t.iij.c.ix.§.vj.post pn.
Ex.xvij.c. Cū em quietū silētiū ptineret omia ⁊c.desup
ponit triplex silentiū.iij.p.t.xxxj.c.ij.§.iij.in medio.

Exposita in ecclesiastico.

Ex.j.c. Religiositas custodiet ⁊ iustificabit [illegible].iij.p.ti,
Timor dñi expellit pctiā.j.p.t.vi.ca.x.§. (xvj.c.j.in pn.
Ex.ij.c. Ue duplici corde (iiij.p' pn.ibi. Scdo ex tore,
⁊ manibus male facientib': q̄d man' illa figt:⁊ q̄d ei' q̄n
q̄ digiti.ij.p.ti.ij.c.j.§.xvj.
Ex.iij.c. Qui honorat patrē suū vita viuet longior.j.p.
ti.xiiij.c.iiij.§.viij.post pn.
Ex.iiij.c. Est cōfusio adducēs pctiā,ij.p.ti.iij.c.iiij.§.iiij
ante me.ibi. Quarto suplbūt.
Ex.vj.c. Multi pacifici ūnt tibi:⁊ cōsiliari' sit tibi vnus
de mille.exponit p nostro cōsilio.j.par,t.iiij,c, viij,§.iij,
post mediū,ibi. Sciendū insup.
Amico fideli nulla est cōparatio, iiij.par,ti,v.ca.xvj.infra
pn.ibi. Quantū ad pmū.
Ex.viij.c. Noli qu[illegible]ere ab homine ducatū, ⁊c,ij.par,titu,
iij.c.v.§.ij.circa pn.
Facere elemosynā ne despicias donec inuenias iustus. ij,
par.ti.j.c.xxiii.§.j.post pn
De negligētia tua purga te cū pauc[illegible], triplr hoc intelligit
ij.par.ti.ix.c.iij.§.iij.ante finē.
Ex.x.c. Odibilis coā deo est ⁊ hoibus superbia. ij.p.ti,
iij.c.iij.§.j.in pncipio.
Ex.xv.c. Deus ab initio constituit hominē ⁊ reliquit illū
in manu consilij sui.pma parte titu.v.c.ij.§.iiij.c post pn.
Ex.xviij.c. Qui viuit in eternū creauit omia si[illegible].iij.p.
ti.xiiij.c.iiij.§.j. post pn.ibi. Quātū ad pmū
Ex.xx.c. Lasciu' ⁊ imprudēs nō observabit tps, ⁊ quare
ij.p.ti.ix.c.ij.§.ij.post pn.
Ex.xxj.c. Qui timet deum cōuertet ad cor suū. pma par
te ti,iiij.c.xiij.§.ij.circa me, añ illud, Quarto ē deprimē.

Stuppa collecta synagoga peccātiū ⁊c.ij.p.ti.v.c.v.§.iij
Ex.xxj.c. De stercore boū lapidatus est piger (circa fi.
secūda parte,ti.v.c.xiiij.§.iij.post pn.
Ex.xxiij.c. Omnis mulier relinques v[illegible] iuū peccabit,
ij.parte.tit.v.c.iij.infra pn.
Om nihil melius q̄ timor dei, q̄d multiplr probat pma
parte.ti.vj.c.x.§.v.in pn.
Ex.xxiij.c. Transite ad me oes q̄ cōcupiscitis me ⁊c.j,
parte.ti.vj.c.iiij.§.j.circa me.ibi. De tertio.
Quasi cedr' exaltata sum.sumit p themate de assāptiōe
b.mariē ygis.⁊ d eadē declarat.iiij.p.ti.xv.c.xliiij.p to.
Ex.xxv.c. Tres spēs odiuit aia mea: ⁊ aggrauor valde
anime illor. Pauperē superbū:diuite mendacē: et senē
fatuū ⁊ insensatū.ij.parte.ti.iij.c.iij.§.j. infra medium.
Et.j.parte.tit.vj.c.iij.§.ij.circa med.
Ex.xxvii.c. Nisi tenuer te instāter in timore dñi cito sub
uertet dom' tua. Ista dom' describit.iij.p.ti.x.c.j.§.j.
Ex.xxxij.c. Fili mi sine ꝓsilio nihil facias, istud consiliū
describit vario modo.j.p.ti.iiij.ca.viij.
Ex.xxxiij.c. Si est tibi fuus fidelis fit tibi quasi aia tua.
Ista fidelitas in tribus ostendit.iiij.parte.titu.v,c, xvj.
circa med.ibi, Quantū aūt ad tertium.
Ex.xxxvij.ca. Propter crapulā multi perierūt,declarat
de gula.ij.pte.ti.vj.ca.j.§.iij.infra pn.
Ex.xxxviij.c. Altissim' de terra creauit medicinā.j.p.ti,
ij.c.x.§.x.añ me.ibi. Est igit q̄nta regula.
Non dederis in tristiciā cor tuū:⁊ repelle ea a te.j.p.ti.v.
c.j.§.x.post pn.ibi. Secundo dico.
Ex.xxxix.c. Tradet cor suū ad vigilandū disculo. j.p.
ti.iiij.c.xiij.§.ij.post me.ibi. Est aūt exercendū.
Ex.xl.c. Erudescite a pre ⁊ a mre de fornicatōe ⁊c. Iste
xvj.verecūdie describunt.iiij.p.ti.iiij.c.j.§.vij.p.totum.
Ex.xli.c. Melius est iniqtas vlri q̄ bnfaciens mulier.
j.pte.ti,iiij.ca.x.§.iij.ante vltimā diuisionē. Et.ij.p.ti,v,
c.j.§.ij.ante med.ibi. Quinta nimia ⁊c.
Ex.xlv.c. Dilect' deo ⁊ hoibus moyses.moralizat.j.pte
ti.ij.ca.ix.§.ij.infra med.ibi. Tertiū quod ⁊c.
Elegit dñs ex carne ⁊c.ista electio vario mō descri
bit.j.p.ti.iiij.c.vij.§.iij.⁊ hui' electōis sūt tria signa.ibi.

Exposita ex Esaia.

Ex.j.c. Man' vre plene sūt sanguine.q̄d man' ista figt:⁊
q̄d ei' q̄nqs digiti sine modi.habes.ij.p.ti.ij.ca.j.§.xix.
Auferte malū cogitationū vrarū.ij.pte,ti.v.c.j.§.xiiij.
Ex.iij.c. In die illa auferet dñs ornamētū calciamētor
et lunulas ⁊ torques ⁊c.quid ista significat.habes.ij.pt.
tit,iiij.c.v.§.ij.post pnn
Ex.v.c. Nec opa manuū ei' ꝓsiderat ⁊c.ij.p.ti.v.c.xj.§.ij
Dilatauit infern' aiam suā,exponit de anima.j.parte.ti,
j.ca.vj.§.iiij.circa finem.
Expectauit vt faceret fructus ⁊ fecit labruscas.pma pte.
ti.v.ca.ij.§.x.circa med.
Ex.xj.c. Requiescet sup eū spūs dñi spūs sapie ⁊ itellect'
⁊c. Ista dona p ordinē describunt.iij.p.tit.xj.c.j.§.ij.
Ex.xiiij.c. Quō cecidisti de celo lucifer q̄ mane oriebar
⁊c.exponit notabilr.ij.p.ti.iij.c.j.§.iij.añ me.ibi, De rui
na luciferi.⁊ adhuc duplr ibi.c.ij.§.j.post pn.
Ex.xxiij.c. Eru[illegible] aut mare.pma parte,ti,iij.c,
vij.§.viij.circa pncipium.
Ex.xxvj.c. A facie tua dñe ꝓcepim' ⁊ quasi pturiuim',
[illegible]te.ti.viij,c.iij. post pn.ibi. De pma loquit.
Omnia em opa nostra opatus es in nobis,iij.pte.ti.viij.
c.j.ante.j.§.ibi. De pmo dicit.
Ex.xxxiij.ca. Pedibus conculcabit corona supbie ⁊c.ij,
parte.ti.iij.c.iiij.§.iiij.in pn.
Manda remanda:expecta reexpecta,secūda parte.titu,
iiij,ca.viij.§.v.ante mediū.
Ex.xxx.c. Preparata est em ab heri tophet:a rege ppa
rata,pfunda ⁊ dilatata.j.parte,ti,v.c.iiij,§,iiij.post pnci,

ibi. Quārum [illegible] tertium.
Non declinetis neq̄ ad dexterā neq̄ ad sinistrā ⁊c. ij.pte
ti.iiij.c.ij.§.ij.in pn.
Ex.xxxiij.c. Brūs q̄ executit man' suas ab oi munere.q̄d
man' ista figt:⁊ q̄d eius.v.digiti.hēs. ij.p.tit.ij.c.j.§.x.
Angeli pacis amare flebūt.quō intelligit q̄ angeli dolent
iij.parte.ti.xxxj.c.vj.§.vij.circa med.
Ex.xxxviij.c. Mortē tu ⁊ nō viues.exponit de vite ter
mio.vtrū possit plōgari vl abbreuiari.j.p.ti.v.c.j.§. viij
Precisa est velut a texte vita mea.ij.p.tit.v.ca.xiiij.§.ij,
ante med.ibi. Secūdo ostendit ⁊c.
Ex.xl.c. Omnis caro fenum:⁊ ois glia eius quasi flos
agri.ij.pte.tit.v.c.xj.§.j.post pn.⁊ ibid.eod.ti.c.xiiij.§,
ij.ante med.ibi. Scdo ostendit ⁊c.
Ex.lj.c. Leuate in celū oculos vestros ⁊ videte sub terra
deorsum.j.pte.ti iij.c.vij.§.iiij.
Ex.lij.c. Jugiter tota die nomen blasphemat.b multi
pliciter fit.ij.p.ti.viij.c.vij.§.j.ij.iij.et.iiij.
Ex.lviij.c. Ecce in die ieiunij vri inuenit voluntas vra
⁊c.ij.parte.ti vj.ca.ij.§.viij.ix.et.x.Et ad illud valet.q̄
re ieiunauim' ⁊ nō aspexist:humiliauimus aias nras ⁊
nescisti. Nolite ieiunare sicut vsq̄ ad hāc die: vt audiat
clamor vester ⁊c.ij.p.ti.vij.c.iij.§.ij.
Ex.lxvj.c. Celū sedes mea est.q̄d intelligit p celū:⁊ qnō
in iustis deus sedet.j.p.tit.iij.c.vj.§.xvj.

Exposita ex Hieremia.

Ex.ij.c. Transite ad insulas cethim ⁊ videte:⁊ in cedar
mittite ⁊ considerate vehemēter ⁊c.ij.pte.ti.v.c.xj.§.iij.
circa med.ibi. Tertio debet.
Onager assuetus in solitudine in desiderio aie sue attra
xit ventū amoris sui:quō intelligit.j.pte.ti.vj.c.iiij. §.j.
modicū post ibi. Scdo quia inutilia.
Ex.iiij.c. Et iurabis.viuit dñs in vitate ⁊ in iudicio ⁊ in
iusticia ⁊c.ij.parte.tit.x.c.iij.§.j.ij.et.iij
Usq̄q̄ mo[illegible] cogi.norie.ij.p.ti.v.ca.j.§.v.in pn.
Sapiētes sunt vt faciāt mala.ista sapia describit,iiij,pte,
ti,x.c.iij.§.iij.in med.ibi. De sapiētia ⁊c.
Ex.viij.c. Et sanabāt contritiones filie ppli mei ad igno
rantiā.ij.pte.ti.vij.c.iiij.§.iij.infra pn.
Ex.ix.c. Non gloriet fortis in fortitudine sua,ista forti
tudo describit.iiij.p.ti.xiij.c.ij.§.j.in pn.
Ex.xij.c. Just' q̄dē tu es dñe si disputē tecū:verūtā iusta
loqr ad te.ij.pte.ti.vij.c.ij.§.ij.post pn.ibi. Scda q̄rela.
Ex.xvij.c. Prauū est cor hois ⁊ inscrutabile.pma parte
ti.iiij.c.xiij.§.ij.ante mediū,ibi. Tertio cor.⁊ ibid,ti.ij,
c.viij.§.[illegible], infra pn.
Ex.xxj.c. Eruite vi oppssum de manu calūniātis . quid
man' ista figt ⁊ q̄d ei'.v.digiti.ij.p.ti.ij.c.j.§.xj.
Ex.xxxij.c. Et dabo eis cor vnū.j.pte.ti.iiij.ca.xiij.§.ij,
ante finē.ibi. Septimo ⁊ vltimo.
Ex.xlj.c. Octoginta viri rasi barba ⁊ scissis vestibus ⁊c.
moralizant.ij.pte.ti.iiij.c.vij.§.ij.post pn.
Ex.xliij.c. Ingressi sūt in terrā egypti.q: nō obedierūt
voci dñi.ij.p.ti.ix.c.iij.§.ij.circa med.ibi. Tertio pcedit
Ex.xlviij.c. Maledict' q̄ facit opus dñi fraudulenter.
quō hoc intelligit.ij.pte.ti.ix.c.iij.§.ij.ante finē.
Maledictus q̄ phibet gladiū suū a sanguine.ij.p.ti.ix.c,
v.§.iij.vltra med.ibi. Tertio debet.
Sublimitatē eius ⁊ arrogantiā ⁊ superbiā ⁊c.ij.p.ti.iiij,
c.iiij.§.ix.infra pn.
Reqeuit in fecibus suis ⁊ nō est trāsfusus ⁊c.exponit de
accidia.ij.parte.ti.ix.c.ij.§.j.infra pn.

Exposita ex li. threnorum

Ex.j.c. Sordes ei' in pedib' ei'.j.p.tit.v.c.j.§.xj.circa
Manū suā misit hostis ad oia desiderabilia.q̄d (med.
man' illa figt:⁊ q̄d eius.v.digiti.ij.pte.ti.ij.c.j.§.vj.
Ex.iij.c. Inebriauit me absi[illegible] ⁊c.ij.p.ti.ij.c.j.§.j. añ me.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ovos omīs q̄ transitis p̄ viā, quō ibi acci, ē illa littera o. j. par. ti. j. c. ij. §. j. post pn.

Ex. iiij. c. Filia poli mei crudelis q̄si struthio in deserto. ij. p. ti. iiij. c. viij. §. ... j. post me. ibi. Scōm malū.

Ex Baruch. iij. capitulo.

Ubi sunt pncipes gētiū q̄ dñanꝫ sup bestias q̄ sunt in terra. exponiť ⁊ declarať notabiliter. ij. p. ti, v, ca, xiiij. §. ij, post me, ibi. Defectio mūdi, ⁊c.

Exposita ex ezechiele.

Ex. j. c. Et in medio ei⁹ similitudo q̄tuor aīaliū ⁊c. desup sedēte ⁊c. q̄ ad longū exponūť. j. p. ti. iij. c. vj. §. xix.

Ex. iij. ca. Fili hominis speculatorē dedi te domui israel. exponiť de cura platorū. ij. par, ti, ix. c, v. §. iij. post medi, ibi. Scōo debet.

Ex. iiij. c. Tu fili hois sume tibi laterē ⁊ pones eū corā te exponiť de plať. ij. p. t. ix. ca. v. §. iij. añ me. ibi. Quō aūt.

Ex. viij. c. Adduxit me in hierlm ⁊c. vbi erat statuū idolum zeli ⁊c. totū moralizať. ij. par, ti, ix, c, v, §, iij. añ meō. ibi. Scōo debet platus.

Ex. xiij. c. Ve his q̄ ꝓsuūt pulusillos sub omī cubito manus. j. p. tit. ij. c. iiij. §. v. post pn. ibi. Primū ergo.

Ex. xvj. c. Laui te aq̄ ⁊ emūdaui sanguinē tuū ex te: vnxi te oleo ⁊ vestiui. ⁊c. q̄ p ordinē moralizanť de baptismo pulchre. j. par. ti. j. c. j. §. ij. post me. ibi. Nono anima ⁊c.

Hec fuit iniqtas sodome ⁊c. ij. p. ti. v. c. j. §. ij. infra pn.

Ex. xvij. c. Aquila grādis magnaꝫ alarū ⁊c, moralizať. j, p. ti. iij. c. iij. §. ij. ante finē.

Ex. xviij. ca. Patres nostri comederūt vuā acerbā ⁊c, ij. p. ti. iij. c. viij. §. ij. infra pn.

Anima q̄ peccauerit ipa moriet. exponiť de pctōre ꝓpter multa. j. p. ti. v. c. j. §. xij. in pn.

Nunq̄d volūtatis mee est mors impij ⁊c. j. p. ti. xij. ca. j. §.

Ex. xxxvj. c. Auferā a vobis cor lapideū ⁊c. (viij. p⁹ pn. j. p. ti. iiij. c. xiij. §. ij. post pn. ibi. Quantū ad primū.

Exposita ex Daniele.

Ex. iiij. c. Visio regis de arbore moralizať. j. p. tit, iiij. cā. xv. §. j. post pncipiū.

Nabuchodonosor dixit. Nōne hec ē babylō ciuitas magna ⁊c. quō fuit mutaⁿ in bestiā. ij. p. t. iij. c. ij. §. ij. circa med.

Ex. v. c. Tota historia balthasar. cū mane thechel phares. j. p. ti. v. c. ij. §. xj. post medū parū.

Ex. vij. c. Videbā in visiōe mea nocte q̄tuor bestias, que exponūť. j. p. t. iij. c. vj. §. xvij.

Vidi q̄tuor vētos ex mari pugnātes ⁊c. q̄bus isti assimulanť. ij. p. ti. iij. c. ij. añ. j. §. ⁊. §. j. ij. iij. ⁊. iiij. Et. iiij. p. titu. xiiij. c. vij. §. j. infra pncī.

Ex. x. c. Nō vn⁹ angelus discordabat ab altero. quō hoc itelligiť. iij. p. t. xxxj. c. vj. §. iiij. ꝑ potⁿ. vij. in med.

Exposita libri Osee.

Ex. j. c. Vade ⁊ assume tibi mulierē fornicariā ⁊c. exponitur tripliciter. ij. par. ti. v. c. ij. §. ij. circa medi. ibi. Sed tria, ⁊c.

Ex. ij. c. Ducā eā in solitudinē: ⁊ ibi loquar adcorei⁹. j. p. ti. iiij. c. xiij. §. j. post me. ibi. Sexto operať.

Ex. iiij. c. Nō est vītas in terra: nō miscōia sed maledictū. ij. p. ti. v. c. iij. §. j. circa finē.

Quia tu sciam repulisti: repellā te ⁊c. exponiť de negligētia prelatorū. ij. p. ti. ix. c. v. §. j.

Ex. vij. c. Omēs adulterātes q̄si clibanus succēsus a coquētē. ij. p. ti. v. c. iij. §. j. post pn.

Ex. xij. c. Spera in do tuo semp. Ista spes q̄dā[illegible] acciť. iiij. p. t. vij. c. j. §. v. āte me. ibi. Et nota.

Exposita ex Iohele.

Ex. j. c. [illegible] residuū eruce comedo. [illegible] ⁊ residu[illegible] custe ⁊c. ij. p. t. v. c. xiiij. §. ij. añ me. ibi. Et bern. in quodā sm̄one.

Cōputauerūt iumenta in stercore suo. ij. parte titu. v. c. xiiij. §. iij. post pnc[illegible] ibi. Qualitas materie. ⁊ ibidē, ca, iiij. §. iij. post pncipiū.

Ex. ij. c. Sanctificate ieiuniū q̄d est ieiunū scrificare habes. ij. p. ti. vj. c. ij. §. viij. in pn.

Exposita ex Amos.

Ex. v. c. Odio habuerūt in porta corripiētē. ij. p. ti, viij. c, iij. §. iiij. post me. ibi. Quantū ad primū.

Ex. vj. c. Ve vobis q̄ opulēti estis in syon, iij. p. ti, viij. ca, iiij. §. iiij. circa finē.

Exposita ex Iona.

Ex. iij. c. Cōuertaťur vir a via sua mala: ⁊ ab iniquitate q̄ est in manibus eorū. quid manus ista significat, ⁊ q̄d ei⁹. v, dēgiti. hēs. ij. p. ti. ij. c. j. §. viij.

Exposita ex Michea

Ex. vij. c. Inimici hois domestici eius. exponiť de ꝓsanguineis in morte. j. p. ti. v. c. ij. §. ij. post pn. Et Matth. x. eti ā habeť eadē auctas: q̄ ibi exponiť de auar. ij. p. ti. j. c.

Vir fratrē suū ad mor (ij. §. ij. añ me. ibi. Scōa ē cecitatē venať. malū manuū suaꝫ dicūt bonū. q̄d manⁿ ista significat: q̄d ei⁹. v. digiti hēs. ij. p. ti. ij. c. j. §. xxj.

Exposita ex Sophonia.

Ex. j. c. Ambulabūt vt ceci: q: dño peccauerūt. ij. p. t. v. c, ix. §. j. post pncipiū.

Ex. iij. c. Seruiet ei hūero vno. iij. p. t. xvj. c. x. §. x. ctr, finē.

Exposita ex Aggeo.

Ex. j. c. Cōgregauerūt mercedes ⁊ miserūt eas in saccū pnsuz. j. p. t. vij. c. iij. §. iij. circa me. ibi. Quātū ad scōs.

Exposita ex zacharia.

Ex. viij. c. Ieiuniū quarti ieiuniū qui [illegible] ista describuntur quo tempe. scz fiebant. iiij. p. ti, iiij, c. iiij. §. iiij, añ finē ibi. Et notandū.

Ex secundo machabeorū

Ex. j. c. Adaperiat dñs cor vestrū in lege ⁊c. j. p. ti. iiij. c, xiij. §. j. circa pn.

Ex. v. c. Antiochus quō intrauit in templū ⁊ spoliauit illud diuersis ornamētis. ⁊c. q̄ moralizanť. iiij. p. ti. xiiij. ca. vj. §. vij. post pn. ibi. Et q̄ bona. ⁊c.

Ex. xij. c. Sancta ergo ⁊ salubris est cogitatio ꝑ defunctis q̄bus intelligiť hec auctas. j. p. ti. x. c. ij. In pn. Et. iij. p. ti. xxxij. c. ij. ante. §.

Exposita sup euāgelia et epl'as, ⁊ primo ex Matheo.

(Ex primo capl'o.

Liber generatiōis Ie

[illegible] su xpi filij dauid. Quare scp̄tura nō ꝓsuevit genealogizare mulieres sicut viros ⁊c. ⁊ due alie questiōes mouenť desup. ij. [illegible] j. §. iij. qſi p to.

Applicanť ēt ad b. virginē ꝓpť varia ibid. c. v. ⁊. c. iiij. §. iij.

Cū esset despōsata mater iesu maria. Ista de (q̄si per tot. spōsatio vario mō describiť cū isto euāg. iiij. p. ti. xv. c. vij. p to. Et xpi natiuitas describiť ibidē. c. xxxj. p to.

Ex. ij. c. Vidimⁿ stellā ei⁹ in oriēte: ista stella vario modo ⁊ notabilr describiť. ij. p. ti. xij. c. x. §. iij. iiij. v. ⁊. v.

Vidētes stellā gauisi sunt gaudio magno valde. de epl'a dñi hēs etiā sm̄onē p hoc thema siue vt hic. s. cū declarationibus ꝑ ista festiuitate. iiij. p. ti. xv. c. xxxj. per to.

Ex. iij. c. Pniam agite ⁊c. ipa vario mō describiť. ⁊c. ij. p. ti. xiiij. c. xvij. per to.

Ex. iiij. c. Circuibat iesus totā galileam docens, quid

docuit. iiij. p. ti. j. c. j. §. j. ifra pn. De temptatōe vide varia ⁊ pulchra notabilia. s. in tabula.

Ex. v. c. Beati pauperes spū qm̄ ipsorū ē re. ce. ⁊c. Omēs iste. viij. brīnūdines p ordinē enumerat ⁊ ad longū valde declarant. iiij. [illegible] vij. c. vj. p totum.

Beati mites: qui mites dicunť beati. iiij. p. ti. iiij. c. iij. post medū. etiam. §. j. in fi. ⁊ ibidē. ti. vij. c. vi. §. ij.

Qui viderit mulierē ad ꝓcupiscēdū eā. ij. p. ti. v. c. j. §. viij.

Dis qui irascit fratri suo ⁊c. Isti gradus ire describunť etiā ad ꝓpositū. ij. p. ti. viij. c. i. §. ij. p to. ⁊ tangiť hec auctoritas circa me. ibi. Quantū ad tertium.

Odio hēbis inimicos. hoc oñditur ⁊ ꝓbatur esse falsum. ij. p. ti. viij. c. iij. §. iiij. s. ante finem.

Ego aūt dico vobis nō resistere malo. Sz si q̄s te pcusserit ⁊c. i. p. ti. xv. c. i. §. vi. post me. ibi. Circa iudicialia.

Nolite iurare neq̄ p celū neq̄ p terrā: quō b̄ intelligiť. ij. p. t. x. c. iiij. añ me. añ. §. ⁊. c. vij. §. ij. p' me. ibi. Cōtra legē

Si q̄ vult tecū ꝓtēdere i iudicio ⁊c. ij. p. t. vi. c. j. §. iij. (cuā. Dictū est aūt: q̄cūq̄ dimiserit vxorē suā: det ei libellū repudij: de isto libello vide varia. iiij. p. ti. xiiij. c. x. §. iij. p totū

Diligite inimicos vr[illegible]a. Ista dilectio describiť. iiij. p. ti. vi. c. iiij. §. j. ⁊ de signis huⁿ dilectōis habes ibidem. §. ij. ⁊ quō ista dilectio fit itelligēda ⁊c. ibidē. c. vi. §. v.

Estote q̄ vos pfecti sicut ⁊ pr̄ vester celestis pfectⁿ est. iiij. p. ti. xj. c. ij. §. ij. añ me. ibi. Ubi notandū. ⁊ alia multa vide desup ibid. ti. xij. c. iiij. §. xij. ante me. ibi. Tertia distinctio: ⁊ de varia pfectione etiam ad ꝓpositum.

Octo btitudines ō q̄bⁿ i pnti. c. describiť. iiij. p. t. vij. c. vj. p

Ex. vi. c. Attēdite ne iusticiā vestrā faciaⁿ coram hoi (tobus ⁊c. ij. p. ti. iiij. c. i. §. [illegible] j. circa pn.

Te aūt faciēte elemosynam: nesciat sinistra tua q̄d faciat dextera tua: exponiť breuiter. ij. p. ti. iiij. c. j. §. j. ante finē

Te aūt faciente elemosynā ⁊c. quō ipsa dz dari. iiij. p. ti. v. c. viij. §. x. ante medū. ibi. Quātum ad secūdum. Vide etiā varia notabilia. s. elemosyna.

Nolite sollicti eē [illegible] ista sollicitudine vide pro notabili sermone. ij. p. ti. i. c. xxv. per totum.

Nol[illegible] solliciti [illegible] ⁊c. exponiť. i. p. ti. xv. c. vnico. §. vi. añ fi.

Nolite sollicitī ee in crastinum. de quo crastino intelligiť, ij. par. ti. i. c. xxv. §. ij.

Extermi[illegible]nant eīm facies suas ⁊c. exponitur breuiter. ij. par te ti. iiij. c. iiij. §. j. infra pn.

Nemo pōt duobus dñis seruire, exponiť breuiter. iij. par, ti. iij. c. vi. §. ij. in medio.

De pr̄ nostrⁿ ō q̄ in pnti. c. vide. s. sub lra. p. scz Pr̄ noster

Ex. vij. c. In quo eīm iudicio iudicaueritis iudicabimini ij. p. ti. iij. c. viij. §. j. ante medū ibi. Scōus gradus. vide etiā p omnes. §. q: est ad ꝓpositum.

Attēdite a falsis ꝓphetis q̄ veniūt ad vos ⁊c. ij. p. ti, iiij, c. vij. §. ij. circa med. ibi. Tertia hypocrisis.

Non pōt arbor bona fructⁿ malos facere: q̄d itelligiť p arborem ⁊c. j. p. ti. iiij. c. xv. §. ij. infra pn.

Non pōt arbor bona ⁊c. p sermone vide desup. t. p. ti. iiij. c. xv. §. j. ⁊. c. xiiij. §. iiij. ⁊. v.

Non omis qui dicit mihi dñe dñe intra[illegible] in regnū celorū ⁊c. j p. ti. iiij. c. xiiij. §. iiij. ꝓpe med. ⁊ q̄re bis dicit dñe. ibidem ⁊. ij. p. ti. ix. c. iiij. §. iij. infra pn.

Ex. viij. c. Ne [illegible] fidē in isrl'. ista magnitudo fidei notabilr describiť. iiij. p. ti. vi[illegible] ca. iij. §. v. vi. ⁊. vij.

Ascēdente iesu in nauiculā secuti sunt eū discipuli eⁿ applicať ad religionē. ij. p. ti. ij. c. i. §. xxiij. Vide de nauicula vel naui vel vēto alia notabilia. s. nauis ⁊ ventus.

Ex. ix. c. Ascēdens iesus in nauiculā. tripler nauis describiť [illegible] p. ti. ij. c. i. §. xxiij. xxiiij. ⁊. xxv.

Surge ⁊ tolle lectū tuum ⁊ vade in domū tuā. domus ista moralizať. j. p. ti. iij. c. x. §. vi. in pn.

Fides tua te saluū fecit: quō saluat fides ⁊ eius multiplex vtilitas describiť. iiij. p. ti. viij. c. j. §. vi.

Ex. x. c. Estote prudentes sicut serpentes, ij. p. ti, v. c, xj, infra pn. c. [illegible] Triplex est actus.

Estote prudentes. desup ponunť. ix. regule directiue totius vite gñis hūani. iiij. p. ti. ij. c. iiij. ante. §. p to. ⁊. §. i.

Nolite portare neq̄ saculū neq̄ per[illegible] ⁊c. exponiť duplr. j. p. ti. xv. c. vnico. §. v. post pn. ibi. Iudicialia aūt.

Inimici hois domestici eiⁿ: exponiť de ꝓsanguineis i morte ⁊ de auaricia. ij. p. ti. j. c. ij. §. ij. circa medū. ⁊. j. p. ti. v. c. ij. §. ij. post pn.

Nolite timere eos q̄ occidunt corp⁹ ⁊c. iste timor vario mō describitur. iiij. p. ti. xiiij. c. iij.

Ex. xi. c. Ecce q̄ mollib⁹ vestiunť in domib⁹ regū sunt. exponiť. ij. p. ti. iiij. c. v. §. iiij. circa medū.

Regnū celorū vim patiť ⁊ violenti rapiūt illō: q̄ ē ista violentia. iiij. p. ti. j. c. ij. infra pn.

Ex. xij. c. Dico aūt vobis qm̄ oē vbū ociosuz q̄d locuti ⁊c. j. p. ti. ij. c. iiij. §. v. in fi. ⁊ ibidē ti. iij. c. xij. §. iij. añ. me, ibi Scōm scz. Et. ij. p. ti. vi. c. iiij. §. iiij. infra medium.

Oē pctm ⁊ blasphemia remittef hoibus ⁊c. quō b̄ sit itelligendū. ij. p. ti. viij. c. viij. infra pn.

Vadit ⁊ assumit. vij. alios spūs secuz nequiciores se ⁊c. j. p. ti. vi. c. xiij. §. iij. in pn.

Reuertar in domū meā vñ exiui ⁊c. exponiť de tentatōne pctōis ⁊c. i. p. ti. vi. c. xiij. c. v. circa fi. ibi. Q̄d aūt.

Ecce mr̄ tua ⁊ frēs tui foris stant: q̄re ⁊ quō isti dicuntur frēs dñi. q̄ pncipalr fuerunt: ⁊ quō alio noie etiā dicunť frēs ⁊c. iiij. p. ti. xv. c. xxxi. §. iij. infra pn.

Ex. xiij. c. Aliud trigesimū: aliud sexagesimū: aliud centesimū. hi describunť ⁊ declaranť. iij. p. ti. xxx. c. viij. §. iiij. Et. iiij. p. ti. iiij. c. vi. §. iij. infra pn. etiā. §. iiij. v. ⁊. vi.

Sile est regnū celorū hoi negociatori q̄rēti bonas margaritas. ij. p. ti. j. c. xvi. §. j. in pn.

Sile est regnū ce. sagene misse in mare ⁊c. Ista ꝓgregatio vario mō describiť. iiij. p. ti. xij. c. j. §. j. infra pn.

Sile est re. ce. thesau. absco. in agro. iiij. p. ti. iiij. c. vi. §. vi post pn. ibi. Quantū ad primum.

Ex. xv. c. [illegible] ō eīm lauāt manⁿ suas cū panē mādūcāt: quō b̄ intelligaⁿ. hēs. ij. p. ti. vi. c. iiij. §. vi. post pn.

Cecus si ceco ducatū pstet ambo in foueaz cadūt. exponiť de triplici ignorātia. ij. p. ti. v. c. ix. §. ij. in pn.

De corde exeūt cogitatōes male ⁊c. vij. sunt differētie inquoꝝ corduū. j. p. ti. iiij. c. xiij. §. iij. in pn.

De corde exe. cogi. ma. hōici. adultria ⁊c. ij. p. ti. v. c. j. §. vi.

O mulier magna ē fides tua. ipsius magnitudo describiť iiij. p. ti. viij. c. iij. §. iiij. v. vi. ⁊. vij.

O mlier quō itelligiť ibi ista lra. o. j. p. t. j. c. ij. §. j. ifra pn.

Ex. xviij. Necesse ē eīm vt veniāt scādala: tripler exponiť. ij. p. [illegible] vij. c. iiij. §. j. infra pn.

Qui scādalizauerit vnū de pusillis istis. expedit ⁊c. ibi. §.

Si peccauerit in te fraⁿ tuⁿ vade ⁊ corripe ⁊c. (iiij. p⁹ pn.

Tota fraterna correctio describiť. ij. p. ti. ix. c. vi. p totū.

Dic ecclesie. q̄liter ista de necessario fieri debe nt: hēs. iij. p. ti. ix. c. ix. infra pn.

Vt in ore duoꝝ vel trīū testium ⁊c. Istud vario mō describitur. iij. p. ti. ix. c. xi. in pn. cap.

Ubi eīm sunt duo vel tres ꝓgregati in noie meo. iij. par, ti. xxxj. c. ij. §. v. circa pn.

Sile est regnum ce. hoi regi q̄ voluit rōnem ponere cum seruis suis ⁊c. exponiť primo de aia separata. j. p. ti, v, c, ij. §. iiij. post pn. ibi. Cum igitur.

Oblarⁿ est ei vnⁿ q̄ debebat ei. x. milia talēta. exponiť. xxx. j. p. ti. v. c. ij. §. iiij. post pn. ibi. Quātuz ad primū. cū seqn.

Redde q̄d debes. hoc diuidiť solum in tria mēbra. iij. p. ti. xviij. c. v. §. iij. post pn.

Ille aūt noluit: sed abijt ⁊ misit euz in carcerem ⁊c. ij. p. ti. iij. c. [illegible] §. iiij.

Ex. [illegible] c. Amen dico vob: q: diues difficile intrabit in rece. ⁊c. quē diuite itelligit. ij. p. ti. j. c. xij. §. vij. infra pn.

Vos q̄ reliq̄stis oia ⁊c. sedebitis sup sedes, xij. iudicātes ⁊c. iiij. par, ti, xiiij, c, xj. §, vj, in pn.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex Marco ⁊ Luca

Si vis pfect⁹ esse ⁊c. q̃ sunt ad hoc necess⁹ria, j.p.ti.v.c. ij.§.vi. ante me. ibi. Quãtũ ad scdam.

Ex.xx.c. Quid hic statis tota die ociosi, mozalizat.i.p. ti.iij.c.x.§.vi.circ⁹ pn.

Quid hic stat⁹ ⁊c. Istd ociũ vario mõ describit.ij.p.ti.ix. Voca oparios ⁊ redde illis mercedẽ. desup (c.xiiij.p to. vide ꝓ notabili sermõe.i.p.ti.v.c.ij.§.v.in fi. vsq; ad.xi.

Et murmurabãt aduersus pr̃emfamilias. quõ (iclusiue intelligit ille murmur. j.p.ti.v.c.ij.§.xi. ante mediũ ibi.

Et murmurabãt ⁊c. q̃ significat p illos.ij.p. (Nd aũt d⁹ ti.vij.c.ij.§.ij. post pn.

Ex.xxj.c. Vos aũt fecistis illã spelũcã latronũ. exponit spualiter de domo ꝓscie.i.p.ti.iij.c.x.§.viij.p totũ.

Homo q̃dã erat paterfamilias q̃ plãtauit vineã ⁊c, exponit oia de custodia ecclie.i.p.ti.v.c.ij.§.vij.

Agricole aũt videtes filiũ ⁊c. venite occidam⁹ eũ. eos in gratitudo describit ⁊ ꝓ nobis mozalizat.ij.p.ti.iij.c.ix. §.iij. vide etiam per totum.

Ex.xxij.c. Sile factũ ẽ regnũ celoꝝ hõi regi q̃ fecit nuptias filio suo. Istud aliqualr describit.iij.p.ti.i.c.i.§.i. circa medium. ibi. Scdm coniugium.

Oia parata sunt venite ad nuptias. Septẽ sunt gña bonoꝝ q̃ hic appetit ⁊ i patria possidẽt. iiij.p.ti.vij.c.vij.

Amice quõ huc intrasti nõ hns vestẽ nuptalẽ.i.p. (§.x. ti.v.c.ij.§.iiij. post me. ibi. Quinto ponit.

Magister scim⁹ q: vera es: ⁊ viã dei ⁊c. qua intẽtiõe hoc dixerũt. iiij.p.ti.v.c.xv.§.i.

Quid me tẽptatis hypocrite. dupl⁹ exponit.ij.p.ti.iiij.c. vij.§.ij. circa mediũ. ibi. Tertia est.

Cuius est imago hec. ꝙ aia tripl⁹ d⁹ imago, i.p.te ti.i.c.i. ante.i.§.x.i.ij ⁊.iij.§.

Reddite q̃ sunt cesaris cesari: ⁊ q̃ dei deo: applicatur ad cens⁹ ⁊ tributa: quõ ⁊ de q̃b⁹ sunt dãda ⁊ de q̃b⁹ nõ. iij. parte ti.xij.c.iiij.

Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde ⁊c.i.p.ti.iiij.c.xiij. circa pn.x.§.ij.

Itẽ ista dilectio vario mõ describit.iiij.p.ti.vi.c.iij. ⁊ pn. Diliges dñm deũ tuũ ⁊c. B est maximũ ⁊ p (capalr.§.v. mũ mãdatũ. iiij.p.ti.vi.c.v.in pn. Vide etiã p oẽs seqn. §. sup isto euãgelio de dilectiõe dei ⁊ pximi quõ est sub mandato dei fine pcepto.

Ex.xxiij.c. Amãt pmos recubit⁹ in cenis ⁊c. exponit de ambitiõe.ij.p.ti.iij.c.v.§.i. circa pn.

Ve vobis scribe ⁊ pharisei ⁊c. vbi dñs inuehit. vij. maledictiones ꝓtra scribas ⁊ hypocritas significãtes pdicatores rectores ⁊ religiosos hypocritas. ij.p.ti.iiij c.vij.§. iij. post pn. ibi. Septẽ maledictiones.

Ex.xxiiij.c. Sol obscurabit ⁊ luna nõ dabit ⁊c. Ista describunt ⁊ declarãtur. iiij.p.ti.xiiij.c.xi.§.ij.p totum.

Et quõ intelligit ꝙ filij⁹ hois nescit horaz resurrectionis ibidẽ.§.iiij. aũ me. ibi. Quarto ꝓsiderãdũ. vide etiaz.s.

Ex.xxv.c. Quiqz aũt ex eis erãt fatue q̃ (iudicio diuino p eas significant. i.p.ti.v.c.ij.§.v.in me.

Etvni dedit.v.talẽta. ⁊c. ista talẽta diuersimode describitur. i.p.ti.ij.c.i.§.vij.⁊ ibidẽ.ti.v.c.ij.§.iiij. post pnc. ibi.

Alij aũt duo. q̃d significãt ista duo ta (Quãtũ ad pmũ lenta. ⁊ fil⁹ q̃d.v. significãt: hẽs.i.p.te ti.v.c.ij.§.iiij. post pnci. ⁊ ibidẽ ti.ij.c.i.§.vij.

Euge bue bone ⁊ fidelis. intra i gaudiũ dñi tui. hoc gaudiũ dñi oñdit. gloriũ. i.p.ti.vi.c.v.§.iij. aũ fi. ibi. Quito

Intra in gaudiũ dñi tui. expoit.i.p.ti.v.c.ij. (⁊ vltimo.

Euge bue bone ⁊c. intra i gaudiũ ⁊c. vñ ꝙ (§.xi. aũ fine. uenit istud gaudiũ. iiij.p.ti.vi.c.vij.§.i.

Venite benedicti patris mei. quõ intelligit ista locutio. iiij.p.ti.vij.c.vij.§.vi. ante me.

Esuriui ⁊ nõ dedistis mihi mãdu. sitiui ⁊c. Ista opa misericordie de q̃b⁹ in pñti cap.p ordinẽ declarãt. ij.p.ti.i.c. xxiij.§.ij. Et. iiij.p.ti.v.c.xviij.§.iiij.⁊ de opib⁹ misericordie spũalis vide ibi.§.v.

ex Luca ⁊ Johanne

Ex.xxvi.c. Vigilate ⁊ orate ⁊c. ij. pte ti.ix.c.ij.§.iij. post Qẽs q̃ acceperit gladiũ gladio pibit. (pri. ibi. De pmo ij.p.ti.vij.c.viij.§.ij. infra pin.

Exposita ex marco.

Ex.vi.c. Erat vẽt⁹ d⁹ illis. quõ istiveti assimilãt q̃mos spẽb⁹ supbie. ij.p.ti.iij.c.ij. infra pn. ⁊.§.i.ij.iij.iiij.v.⁊.vj

Et statim locut⁹ est iesus cũ eis ⁊ dixit eis. Cõfidite ego suz nolite timere. quõ dñs istis subuenit: ita nũc subueni laborãtib⁹ vario mõ. i.p.ti.iij.c.vi.§.xv.

Ex.vij.c. Et stat⁹ apte sũt aures ei⁹: ⁊ solutũ ẽ vinculũ lingue ei⁹: ⁊ loq̃bat recte. desup hẽs q̃dã pulchra de diffositione oris ⁊ lingue. i.p.ti.ij.c.iiij.§.i. per totum.

Exposita ex Luca.

Ex.i.c. Missus ẽ angel⁹ gabriel ⁊c. Ista annũciatio vario mõ describit. iiij.p.ti.xv.c.viij.⁊.ix. per totum.

Nomẽ vĝinis maria. Istd scissimũ nomẽ vario mõ describit. iiij.p.ti.xv.c.xiiij.

Aue gra plena. Ista salutatio vario mõ describit. iiij.pte ti.xv.c.xiij.xv.xvi.xvij.xviij.xix.⁊.c.

Dñs tecũ. quõ de⁹ vario mõ fuit cuz maria. iiij.p.ti.xv.c. Bñdicta tu in mulierib⁹. ista bñdictio vario (xi.⁊.xxj. mõ describit. iiij.p.ti.xv.c.xxiij.⁊.xxiij.p totum.

Et benedic. fru. vẽ. tui. B fruct⁹ multipl⁹ describit. iiij.p. ti.xv.c.xxv.⁊.xxvi.

Ecce ꝙcipies in vtero ⁊ paries filiũ: quõ dñs cũ maria fiet hoc. faciẽdo. iiij.p.ti.xv.c.xxij.§.i.ij.⁊.iij.

Et vocabit nomẽ ei⁹ Iesus. Illd nomẽ supscissimũ vario modo describit. iiij.p.ti.xv.c.xij.§.ij.p totum.

Hic erit magn⁹ ⁊c. ponũtur desup. vi. magnitudines ipsi⁹ iiij.p.ti.xv.c.xxij.§.iij.iiij.v.vi.vij.⁊.viij.

Spũsc tũs supueniet in te. Ista missio vario mõ describitur. iiij.pte ti.xv.c.x.

Exurges ma. abijt in mõta. cũ festinãtõe ⁊c. Ista visitatio vario mõ describit. iiij.p.ti.xv.c.x.xvij.

Magnificat aia mea dñz. Istd cãticũ vario mõ describit iiij.p.ti.xv.c.xxviij.xxix.⁊.xxx. Et.i.p (.ij.c.i.ar §.

Quia respexit humilitatẽ ancille sue. Ipa humilitas vario modo describit. iiij.p.ti.iiij.c.xij.

Ex.x.c. Peperit filiũ suũ pmogenitũ. Iste ptus notabiliter describit. iiij.p.ti.xv.c.xxxi. per totum.

Postq̃ impleti sunt dies purgatiois marie: quõ hoc factum est vide. iiij.p.ti.xv.c.xxxiiij.p totum.

Tulerũt illũ in hierslm vt sisterẽt eũ dño, quõ B fecerunt iiij. parte ti.xv.c.xxxv. per totum.

Parasti ante faciẽ oim ppl⁹oz. exponit hoc ꝙ sermone B bta vĝine de ipsi⁹ purificatõe. iiij.p.ti.xv.c.xxxiij.p totũ

Tuã ipsi⁹ aiam ptrãsibit gladi⁹. quõ B factũ est: ⁊ d̃ multiplici gladio. iiij.p.ti.xv.c.xxxvi.p to.

Fili quid fecisti nobis sic ⁊c. Ista interrogatio tripl⁹ exponitur sup isto euãgelio de interrogatiõib⁹ ⁊ respõsionibus ⁊c. iiij.p.ti.xv.c.xxxvij.p totum.

Ex.iij.c. Anno qnto decimo imperij cesaris Augusti ⁊c. qre: quõ cõputat iue ann⁹. iij.p.ti.vi.c.iij.§.v.post pn.

Ex.vi.c. Quid vides festucã in oculo fratris tui ⁊c. exponit ꝙ tripl⁹ membrũ. ij.p.ti.v.c.xi.§.i.

Estote misericordes ⁊c. Ista mis[illegible] vario mõ describit. iiij.p.ti.v.c.xviij §.viij.ix.x.⁊.xi.⁊ p to. fere cap.

Estote misericordes ⁊c. desup vide. iiij.p.ti.vij.c.vi.§.v. q: directe ad istud euãgelij ptinet. ⁊ de varia misericordia vide etiã. iij. parte ti.xviij.c.vi. infra pn.

Eadẽ mẽsura q̃ mẽsi fueritis remetiet⁹ vobis. Applicat ⁊ exponit de auaris. ij.p.ti.i.c.iij.§.iiij. post pn.

Nolite iudicare ⁊ nõ iudicabimini. ij.p.ti.iij.c.viij.aũ.§. De temerario iudicio, vide varia ibidem. c.viij.p totum.

Mutuũ date nihil inde sperãtes. exponit dupl⁹. ij.p.ti. i.c.vij.§.ij. ante finem. De mutuo in seqlibus vario ibidẽ c.vij. per totum.

Ex.xvij.c. Aliud cecidit inter spinas, exponit breuiter. ij. p.ti.v.c.xij.§.ij. infra pn.

Qd aũt cecidit in terram bonã hi sunt q̃ in corde bono ⁊ optimo ⁊c. j.p.ti.iiij.c.xiij.§.ij. in pn.

Et fructũ afferunt in patia. iiij.p.ti.iij.c.viij.§.xviij. circa fi.

Vide tñ pulchra ꝙ oẽs pcedentes. §. de patientia.

Ex.x.c. Dõ q̃dã descẽdebat ab hierslm ⁊c. icidit i latrões q̃ et despoliauerũt eũ ⁊c. j.p.ti.vij.c.iij.§.ij. aũ med. ibi.

Hoc fac ⁊ viuet⁹. i.p.ti.iiij.c.xiij.§.i.i pn. (Potẽtie aiales

Et q̃s est me⁹ pxim⁹? q̃s itelligit loco, primi. iiij. par. ti.vi. c.iiij. post pncipium cap.

Diliges do. de. tu. ex to. corde ⁊c. i.p.ti.iiij.c.xiij. circa pn. ⁊.ij.§. Et. iiij.p.ti.vi.c.v.in pn.

Et pri. tu. sicut teipm. Ista dilectio describitur. iiij.p.tit. vi.c.iiij.p totum. ⁊ pncipaliter.§.iij.

Excepit illũ in domũ suã: sumit ꝙ themate de assumptõe b. marie vĝis: ⁊ declarat gloſe de ipa. iiij.p.ti.xv.c.xlv. p to. Habes adhuc ꝙ allo. Ꝑmone de eadẽ. ibidẽ. c.xliij.

Porro vnũ est necessariũ. Vnitas ista declarat vario mõ ad religiosos. iij.p.ti.xvi.c.x.§.x. infra pn.

Maria optimã ptem elegit ⁊c. sumit ꝙ themate in assumptõe. be. M. vĝinis ⁊ declarat de eadẽ. iiij.p.ti.xv.c.xliij

Ex.xi.c. Erat iesus eijciẽs demoniũ ⁊c. q̃d significat vis te demon ⁊ noia alioꝝ ponunt. iij.p.ti.xviij.c.v.§.iij. circa medium. ibi. Vel sic ⁊c.

Et cũ eiecisset demo, locu. ẽ mut⁹. Habes pulchra d̃ q̃dru plici dispõne oris ⁊ lingue. i.p.ti.ij.c.iiij.§.i.p totum.

Oẽ regnũ in se diuisum desolabit: ponit desup triplex visio. ij.p.ti.iiij.c.viij.§.iij. post pn. ⁊.§.v.

Qui non est mecũ ꝛ me est. exponit breuiter. ij.p.ti.iiij.c. viij.§.iiij. circa mediũ. ibi. Scda iniquitas ⁊c.

Si ãt fortior eo supueniẽs vicerit eũ ⁊c. i.p.ti.vij.c.ij.§.vi

Si ocu. tu. fue. simp. ⁊c. i.p.t.iiij.c.vi.i.pn. ⁊.§.i. (ifra pn.

Si oculus tu⁹ nequã fuerit etiã corp⁹ tuũ tenebrosus erit. exponit breuiter. ij.p.ti.iiij.c.i.§.iiij.p⁹ pn. ibi. Debet q̃.

Vtd q̃ne lumẽ qd i[illegible] ẽ tenebre sint. i.p.t.iij.c.vij.§.i.i pn.

Qd supest date elemosynaz ⁊ oia mũda sunt vobis, ij.p. ti.i.c.[illegible] iiij.§.iij. [illegible]rca mediũ ibi. Ex pte dantis.

Ex.xij.c. Sint lũ. ve. pcin. ⁊ lucer. ardẽtes. i.p.te ti.v.c.i. §.ix. circa medium. ibi. Tertia est ⁊c.

Ignẽ ve[illegible] mittere in terrã ⁊c. i.p.ti.xij.c.i.§.vij. post me. ibi. Vult de⁹ in illuminatis. Et ibidẽ ti.v.c.v.§.ix. ante fi.

Ex.xiiij.c. Dõ q̃dã fe. ce. magnã ꝙ vij. fuit gña bonoꝝ q̃ happeunt ⁊ in pria possident ⁊c. iiij.p.ti.vij.c.vij.§.x.

Juga boum emi quinq; quid significant habes. ij.p.ti.iij. c.vij.§.i. infra pncipium.

Nemo viroꝝ illorum q̃ vocati sunt gustabit cenã meam. i. p.ti.v.c.ij.§.vi. circa finem.

Qui non odit pa. ⁊ ma, nõ est me dignus quomodo itelligitur. ij.p.ti.viij.c.iij.§.iiij. [illegible] st pn.

Qui nõ odit aiam suã nõ est me dign⁹: q̃d itelligit p aiam j.par.ti.j.c.vj.§.iiij. ante medium.

Ex.xv.c. Aut q̃ mulier hns drachmas decẽ ⁊c, desup vide. j.p.ti.j.c.ij.§.ij. post pn.

De filio prodigo vide varia de prodigalitate pro sermone ij.par.ti.vj.c.viij.

Ex.xvi.c. Nõ potestis deo seruire ⁊ mãmone. ij.p.ti.j.c.ij §.iij. circa med[illegible] [illegible]ecãdum seruile ⁊c.

Facite vob ami. de mã. iniq. Diuitie dicunt mãmona iniqtatis ꝓpt̃ria. ij.p.ti.j.c.xij.§.j. post pn. cũ exemplo.

Et portaret ab ãgelis i sinũ abrae. Ista deportatio q̃dru plicit itelligit. iij.p.t.xxxj.c.v.§.iij. cir. me. ibi. Sic ãt ãgeli

Vt refrigeret linguã meaz. Nõ ꝙ tot pcta oriunt ex malo vsu l[illegible]gue q̃t sunt lre alphabeti. j.p.ti.ij.c.iiij.§.v.p totũ

Ex.xviij.c. De⁹ grae ago tibi: q: nõ sum sic ceteri hoiuz ⁊c. Qualis fuit istu⁹ supbia ⁊c. ij.p.ti.iij.c.ij.§.iiij.p⁹ pn. cũ exẽplo. Et. iiij.p.ti.v.c.xij.§.i.⁊ ante ⁊ post.p totum.

Oportet semp orare ⁊ nũq̃ deficere: quõ hoc itelligitur iiij.par.ti.v.c.viij.§.vj.

Si vis pfectus eẽ ⁊c. q̃ ad B sunt necessaria. j.p.ti.vj.c.ij.

Cecus quidã sedebat sec⁹ viã ⁊c. septẽ sunt (§.v. post pn. q̃ auferũt vl ipedũt visuz spũale: vt dici pot cecus figuratus p istum cecũ. de hoc dicit. j.p.ti ij.c.vj.§.iiij. Vide etiam. c.v. de reparatione visus.

Et dixit ei iesus. Respice quõ homo respicere debet octo que pulchre declarant. j.p.ti.iij.c.vij.p totum.

Fides tua te saluũ fecit. iiij.p.ti.viij.c.j.§.vj. in pin.

Ex.xix.c. Et dedit illis decẽ minas exponunt. j.p.ti.v.c. ij.§.iiij. post pn. ibi. Quantum ad pmum.

Negociamini dũ venio. tripl⁹ genus negociatõis describitur. ij.p.ti.j.c.xvj.§.j.ij.⁊.iij.

Circũdabũt te inimici tui vallo ⁊c. expoit mozalr d̃ morte. j.p.ti.v.c.ij. post pn. c.⁊.iiij.p.ti.xiiij.c.viij.§.vj. ante medium. ibi. De anima ⁊c.

Dom⁹ mea dom⁹ orõnis est. exponit pulchre qõ polluit ista dom⁹ ⁊c. ij.p.ti.j.c.xxj.§.vj.⁊ etiã Esa.lvj.

Ex.xxj.c. Erũt signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis. ista describũt ⁊ declarant. iiij.p.ti.xiiij.c.xj.§.ij.p to. Vide etiaz.s. de Celũ ⁊ ter. trãsi. v. aũt mea nõ trãsibũt: (iudicio diuino, quõ itelligit ⁊c. iiij.p.ti.xiiij.c.xj.§.iij. post pn.

Ex.xxij.c. Vñ misi vos sine sacculo ⁊c. j.p.ti.xv.c.vnico.§.v. ante finem.

Ecce man⁹ tradẽtis me mecũ est i mẽsa. q̃d man⁹ ista significat: ⁊ q̃d ei⁹. v. digiti. hẽs. ij.p.ti.ij.c.j.§.xiiij.

Et edant, tibant, sup mẽsaz mea ⁊c. quõ intelligit ista locutio. iiij.p.ti.vij.§.vj. post pn. ibi. Qd aũt in scripturis.

Factus est in agonia, plirius orans ⁊c. iiij.par.ti.xiiij.c. iiij.§.ij. post pn. ibi. de agonia.

Exposita ex Johanne.

Ex.j.c. In pncipio erat vbũ ⁊c. Verbum nostrũ est tripliciter. s. mẽtale: vocale: ⁊ verbale: ita ⁊ xps vbum dei pot tripliciter ꝓsiderari ⁊ pdicari. iij.p.ti.xviij.c.iij.§.iij. circa medium. ibi. Materia aũt ⁊c.

Dedit eis pt̃rem fi. dei fieri. Ista filiatio tripl⁹ describit iij.p.ti.j.c.xxvj.§.ij. cum sequen.

Ex.ij.c. Nuptie facte sũt in chana galilee: ⁊ erat mr̃ iesu ibi. Iste nuptie vario mõ describũt pm varios stat⁹ hoiz: ⁊ q̃d significãt ille. vj. hydrie de q̃bus in isto euãge. iiij.p te ti.xv.c.xxxviij.xxxix.⁊.xl. vl⁹ p. iij. sermonibus.

Deficiẽte vino. No. ꝙ tripl⁹ vinũ deficiebat aũ aduẽtũ xpi: q̃d significat p istud vinũ ⁊c. iiij.p.ti.xv.c.xlij.§.j.

Ex.iij.c. Lux venit in mũdũ. illa lux diuidit solũ. iij.p.ti. xviij.c.v.§.iiij. vltra me. ibi. Sexto pot adduci.

Ex.v.c. Erat aũt hierosolymis ꝓbatica piscina que cognomi[illegible]at hebraice bethsaida. v. porticus hns. j.p.ti. ij.c.iij.§.j.ij.iij.iiij.v.⁊.vj.p totum.

Pr̃ me⁹ opat vsq; mõ ⁊ ego opor. ij.p.ti.v.c.xj.§.ij.p⁹ pn.

Ex.vj.c. Est puer vn⁹ hic q̃ hz. v. panes, q̃d isti significãt iij.p.ti.xviij.c.v.§.iij. post pn.

Nemo pot venire ad me nisi pater q̃ misit me trax. cũ. j.p te ti.j.c.vij.§.j. circa me. ibi. Nota duo.

Nemo pot venire ad me nisi tractus ⁊c. ꝙ hõ nõ pot ipse ꝓparare ad grãm p seipz ostẽdit p pdictã auctoritate ⁊c. iiij.p.ti.ix.c.v.§.iiij. in pn.

Spũs ẽ q̃ viuificat: caro nõ pdest q̃q̃. j.p.ti.vj.c.ij.§.ij.

Ex.viij.c. Vos facitis opa patris vestri. iij.p (post pn. te ti.viij.c.j. ante.§. ibi. De secundo ⁊c.

Qui fac pctũ suus ẽ pcti. j.p.ti.iiij.c.ij.§.viij. aũ me. ibi.

Si filij⁹ vos libãuerit veri liberi eritis. ista (Tertia libtas, libertas vario mõ describit. j.p.ti.iiij.c.ij.§.viij.⁊ ante.

Veritas liberauit vos: quõ ipa hoiem liberat a multiplici miseria. iiij.p.ti.v.c.xv.§.iij. post pn.

Ex.x.c. Ego suz pastor bon⁹: describũt. iiij. ꝓditões boni pastoris d modũ xpi. iij.p.ti.xix.c.xj.⁊.§.j.ij.⁊.iij.

Bon⁹ pastor aiam suaz dat ⁊c. tripl⁹ exponit. j.p.ti.ij.c.j.

Qui ascendit aliũde ille fur est ⁊ latro (vltra me. aũ. j.§. ij.p.ti.j.c.xiiij.§.ij. post pncipium,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ego sum ostiũ.quõ xpus est ostiũ hẹs,iiij p.tit,xv.c,xx.§.
xij,post medium.
Ego vitã eternã do eis. In quo cõsistit ista vita fruitiua:z
q̃ sunt gradus huius vite.iiij.p.ti.xv.c,xliij.§.iij.
Ex.xj.c. Qui ambulat in nocte offendit. In quo offendit
iiij.p.ti.ix.c.j.§.ij.ante mediũ.ibi. Tertio lux est ꝛc.
Ex.xij.c. Qui amat aiam suã perdet eã.j.p.ti,ij, c.j.cir/
ca mediũ.ante.§.ibi. Quamuis aũt ꝛc.
Qui odit aiam suam in hc mũdo in vi.eter.custo.eã.ij.pte
ti.viij.c.iij.§.iiij.post pn. Et.i.p.ti.vj.c.iij.§.ij. circa fi.
Ex.xiij.c. Intrauit aũt diabol' in cor iude ꝛc.i.p.ti.iiij,
c.xiij.§.ij.ante mediũ.ibi. Tertio cor est ꝛc.
Qui mãducat mecũ panẽ leuabit ꝯtra me ꝛc.ij.p.tit.i.c,
xxij.§.v.post pn.
Ex.xiiij.c. Vado parare vobis locũ:p ascensiõe dñi.i.p
te ti.v.c.iiij.infra pn.
Pacẽ relinquo vobis ꝛc.i.p.ti.v.c.iiij.§.i.añ me.ibi. Ter
Ex.xv.c. Hoc est pceptũ meũ vt dilig.in/ (tia miseria.
uicẽ ꝛc. Ista dilectio describit,ij.p.ti.i.c,xxiiij.§.iij.post
pn. Et.iiij.p.ti.vi.c.v.§.v.
Posui vos vt eatis ꝛ fructũ afferatis.ij.p.ti.i.c.xij.§.viij.
Uiderũt ꝛ oderũt me ꝛ patrẽ meũ.ij.p.ti. (post mediũ
viij.c.iij.§.iiij.post prin.ibi.Scõm odiũ ꝛc.
Ex.xvi.c. Relinquo mũdũ ꝛ vado ad patrẽ.q̃re hoc fe/
cit ꝛc.p ascensione dñi.i.p.ti.v.c.iiij.ꝛ.§.i.ij.ꝛ.iij.
Mũdus ãt gaudebit.i.p.ti.vi.c.v.§.iij.post pn.ibi. Est
Mlier cũ parit tristiciã hz.q̃d intelligit p mu (ergo prio
lierẽ.ꝛ.viij.gũa tristiciẽ.i.p.ti.vi.c.vi.§.i.p totum
Et gaudiũ vestrũ nemo tollet a vobis.vñ puenit hc gau/
dium ꝛc.iiij.p.ti.vi.c.vij.§.i.
In mũdo pressurã habebitis.in me aũt pacez.i.p.ti.v,c,
iiij.§.i.ante mediũ ibi. Tertia miseria.
Ex.xvij.c. Hec est vita eterna vt cognoscãt te solũ verũ
deũ ꝛc.iiij.p.ti.ri.c.ij.§.ij.ppe fine. Et.i.p.ti.ri.c.i.§.i.
Ex.xviij. Quid me cedis ꝛc.hoc dixit xps du (post pn.
plici de causa.ij.pte ti.viij.c.vi.§.iiij.añ fi. Tertio dz
Ex.xix.c. Stabat aũt iuxta crucẽ mater ieu.vbi dscribũ
tur dolores beatissime virginis quos in passiõe filij ha
buit.iiij.p.ti.xv.c,xli.per totum.

Sequũt exposita ex epistola ad Roma.

Ex.c.i. Nõ ei erubesco euãgeliũ i.p.t.xv.c, vnico.pax
Inuisibilia ipsi' dei a creatura mũdi.i. hoie. (ante.i.§.
p ea q̃ fctã sũt itellecta pspiciũt.i.p.ti.iij.c.vi.§.vi.ifra
Digni sũt morte nõ solũ q̃ ea faciũt:sz ẽt q̃ psentiũt (pn.
faciẽtib'.ij.p.ti.v.c.iiij.§.iij.post prin.ibi. Do cuius
Mutauerũt gl'iaz incorruptibilis dei in filũ (declaratõe
tudinẽ imaginis ꝛc.ij.p.ti.v.c,xiiij.§.i. vltra medium.
Ex.ij.c. Cũ ei gẽtes q̃ legẽ nõ hnt naturalr ea q̃ ꝛc,i.p
te ti.xi.c.i.§.iiij.circa pn.ibi. De lege naturali.
Ex.iij.c. Nõ est intelligẽs ꝛ nõ ẽ reqrẽs deũ ꝛc.ij.p. ti.
iiij.c.ij.§.ij.ifra pnc.
Ex.vi.c. Hã dei vita eterna.q̃ fine gã dei vitã eter.
nõ possum' pmereri,pbat.iiij.p.ti.ix.c.v.§.i.
Ex.vij.c. Nõ ei q̃d volo bonũ hc facio:s q̃d nolo malũ hc
Uelle mihi adiacet:pfice (ago.i.p.ti.iiij.c.ij.§.ij.añ fi.
re ãt bonũ nõ inenio.i.p.ti.iiij.c.ij.§.viij.p' me.ibi. Se
Uideo aliã legẽ i mẽbris meis ꝛc.q̃ ẽ (cũdo oñdit apls,
illa lex.i.p.ti.ri.c.i.§.iiij.añ finẽ ibi. Est tñ vna alia.
Ex.viij.c. Sapia carnis inimica est deo.legi eñ dei non
est subiecta.i.p.ti.xij.c.i.§.ij.post medi.ibi. Hec obstat.
Nõ eñ accepistis spñ huitutis itex in timore:sz accepistis
spñ adoptõis. Ille tior dscribit.iiij.p.ti.xiiij.c.xij.i pn.
Ipsa creatura liberabit a huitute corruptionis ipa li
bertas describit.i.p.ti.iiij.c.ij.§.viij.ante fi.
Quos prescit ꝛ pdestinauit pformes fieri imaginis fi
lij dei. Ista imago cũ suis similitudinib' vario mõ de/
scribitur.i.p.ti,i,c,i,§.i.ꝛ.ij,

Ex.ix.c. Igit nõ volẽtis neq̃ currẽtis:s dei miserentis
est ꝛc.i.p.ti.iiij.c.ij.§.iij.circa finem.
Ex.x.c. Corde credit ad iusticiam,iiij.p.ti.viij.c.iij.post
pn.vide etiam.§.ij.
Ex.xij.c. Sicut in vno corpe multa mebra habem'.oia
aũt mẽbra ꝛc.exponit de vnitate cõi.ij.p.ti.iiij.c,viij.§.
iij.ante medium:ibi. Scõm generans.
Multi sumus vnum corpus in xpo.i.par.ti.viij.c,iij.§.iij
post pn.ibi. Tertium genus.
Sollicitudine nõ pigri:de triplici sollicitudine p notabi
li sermone.ij.p.ti.i.c,xxv.p totum.
Ex.xiij.c. Hora est iam nos de somno surgere:ille sõnus
describit cũ alijs duobus.i.p.ti.ij.c.viij.§.iij.
Non in cubilibus ꝛ impudicicijs exponit breuiter,ij.p.ti,
v.c.i.§.ij.post pnci.ibi. Scõa est ꝛc.
Non in pmessationibus ꝛ ebrietatib'.triplex est ebrietas
ij.p.ti.vi.c.iiij.ante.§. per totum.
Induamur arma lucis. Ista arma cuz bellis describunt
iiij.par.ti.i.c.iij.per totum.
Ex.xiiij. Si ppter cibũ frater tu' ꝯtristat:iã nõ fm cha
ritatẽ ambulas.ij.p.ti.viij.c.iiij.§.iiij.post pn.
Gaudiũ in spũsancto.istud gaudiuz describit,iiij.p.ti.v,
c.xxj.§.i.post pn.ibi. Scõs fructus.
Qui nõ mãducat manducantẽ nõ iudicet.exponit breui
ter.iij.p.ti.iij.c.viij.§.i.circa me.ibi. Quantũ ad terũ
vide tñ p to.§.q: materia est de temerario iudicio
Tu q̃ iudicas alienũ seruũ exponit breuiter.ij.p.ti.iij.c,
viij.§.i.post me. Scõo ex iudicio vide tñ totũ ibi illũ.§.
Naz alius iudicat diẽ inter diẽ:alius aũt iudicat oẽm diẽ
ij.p.ti.iij.c.viij.§.iij. circa fi. em.
Ex.xv.c. Oẽs vno ore honorificetis deũ.exponit breuit
ista vnitas.iij.p.ti.xvj.c.x.§.x.añ fi.ibi. Scõa ẽ vnitas.

Ex epistola ad Cori. pma.

Ex.i.c. Quia in oib' diuites facti sitis:q̃ dicunt diuitie
spũales.ij.p.ti.iiij.c.j.§.ij.circa me.ibi diuitie spũales.
Ex.ij.c. Spũalis aũt iudicat oia:q̃ intelligit hec ancto
ritas.ij.par.ti.iij.c.viij.§.iij.ante me ium:ibi. ecum/
do est temerarium ꝛc.
Ex.iij.c. Tẽplũ dei scm ẽ q̃d estis vos.ij.p.ti.v.c.j.§.j.
infra pn.ꝛ.j.p.ti.xiiij.c.v.§.iij.circa me.ibi. Ho figura
lis.ꝛ.iij.p.ti.xij.c.vj.§.ij.in me.ibi. Et nota.
Si quis aũt templũ dei violauerit:disperdet illũ deus.ij,
p.ti.v.c.j.§.xj. in fine.
Si quis videt inter vos sapiẽs esse in hoc seculo:stultus
fiat vt sit sapiens.ij.p.ti.v.c.xv.§.j. in pn.
Unusquisq̃ aũt ppriã mercedẽ accipiet fm suũ laborẽ.i,
p.ti.v.c.ij.§.xj.post pn.ibi. Nota scõo.
Si q̃s aũt supedificat supra fundamentũ hc aurz argentũ
lapides pciosos ligna ꝛ p.ti.v.c.v.§.j. post pn.
Ex.iiij.c. Mihi aũt p minimo est vt a vob iudicet ꝛc.ij.p.
ti.iij.c.viij.§.iij.post pn.ibi. Sciẽdum igitur.
Neq̃ meipm iudico.ij.p.ti.iij.c.viij.§.iij.circa pn.
Ex.vj.c. Neq̃ mollis regnũ dei possidebũt. de q̃bus in
telligit.ij.p.ti.v.c.iij.post pn.c.
Fugite fornicationem.ij.par.ti.v,c.v.§.iij.post medium
ibi. Tertium remedium.
Neq̃ rapaces rgnũ dei possidebũt. i.j.c.xij.ifra pn.
Ex.vij.c. Qui vtuntur hoc mundo tanq̃ non vtant.ij.p/
te titu.v.capt. xiiij.§.ij.post pncipium:ibi. Scripture
tam sacre.ꝛ.j.p.ti.v,c,iiij.§.j. post pn. ibi. Quantũ
ad secundum.
De virginibus aũt pceptũ dñi non habeo. Ipa vginalis
castitas quõ cõparatur lilio ꝛc.iiij.p.ti.iiij.c.vj.§.j. Ut
de etiã alia,s.de vginitate in littera.v.
Ex.ix.c. Qui in stadio currũt oes quidẽ currũt:s vn' accl
pit brauiũ.j.p.ti.vj.c.ij.§.iiij.post pn.ibi. De veritate.
Ex.x.c. Neq̃ murmuraueritis sicut quidam eoz murmu
rauerũt ꝛc. Ipse murmur tripliciter describitur,ij. par.

ti.vij.c.ij.§.ij.per totum. vide etiam.§.ij.
Ex.xi.c. Debet mulier velamen habere sup caput suũ p
pr angelos.ij.p.ti.xij.c.vij.§.iij.circa me.ibi. Scõo dz
Probet aũt seipm homo ꝛc.exponit de iacrõ quõ fieri de
bet.iij.p.ti.xiiij.c.iij.§.iij.post pncipium.
Qui em mãducat ꝛ bibit indigne iudiciũ sibi mãducat ꝛ
bibit.ij.p.ti.ix.c.ix.§.ij.infra pncipium.
Si nosipsos dijudicaremus nõ vriq̃ iudicaremur,ij.pt.
ti.iij.c.viij.§.iij.in pncipio.
Ex.xij.c. Diuisiones grazz sunt ꝛc. Iste grẽ enumerant ꝛ
ad q̃d hõi date sunt.iiij.p.ti.ix.c.ij.§.iij.etiã p to.c.
Unicuq̃ dat manifestatio spũs ad vtilitatẽ ꝛc. Ista de/
cem dona assimilant decez mnas de q̃bus Luc.xix.j.pt.
ti.v.c.ij.§.iiij.ante medium.
Etem in vno spũ oes,nos invnũ corpus baptizati sumus
j.p.ti.vj.c.ij.§.iiij.circa fi.ibi. De vnitate pficientium.
Ex.xiij.c. Si linguis hoim loquar ꝛ ãgelorum ꝛc,iij.p.ti,
xviij.c.iij.§.ij.post pn.ibi. Nota ergo primo.
Lingue cessabũt.j.p.ti.ij.c.iiij.§.iij. in pncipio.
Sine scientia destruet:quõ intelligit hec auctoritas.j.p,
ti.v.c.vj.§.ij.vltra medium.
Charitas nõ est ambitiosa.ij.p.ti.iij.c.v.§.j.post pn.
Si nouerim oia mysteria ꝛ oẽm sciam ꝛc.iij.p.ti.v.c.j.§.
Uidemus nunc p speculũ ꝛc.Septem spe/ (ij.post pn.
cula describunt p que nunc deus videt in psenti.j.p.ti,
iij.c.vj.a.iiij.§.vsq̃ ad.xj.§.inclusiue.
Tunc facie ad faciẽ.j.p.ti.iij.c,vj.§.xx.
Nũc aũt manẽt fides spes charitas tria hc.maior aũt hoz
est charitas.ipa vario mõ describit.iiij.p.ti.vj.c.j.ij. iij.
Ex.xv.c. Corrumpunt mores bonos collo (iij,ꝛ.v,ꝛc.
quia mala.iij.p.ti.v.c.j.§.viij.in pncipio
Portem' imaginẽ celestis ꝛc.j.par.ti.j.c.j.§.ij.infra pn.

Ex epistola ad Corinth.ij.

Ex.j.c. Benedictus deus ꝛ pater dñi nostri iesu xpi pr
miarũ ꝛ deus totius consolationis.quõ ꝛ quare hoc dr.
j.par.ti.v,c,iiij.§.ij.post pn. Et quare mia est in deo,
iij.p.ti.xiiij.c.,iij.§.v.per totũ.
Gloria nostra hec est testimoniũ pscietie nre.ij, par. tit,
iiij.c.j.§.j.añ med.ibi, Alto mõ ꝛc.
Ex.iij.c. Littera occidit spũs aũt viuificat.j.par.tit,xv,
c,vnico circa fi.ante.j.§.
Ex.vj.c. Hortamur vos ne in vacuũ grã dei recipiat.
j.par.ti.v.c.ij.§.iiij.añ med.ibi. De bonis spũalib'. Et
iiij.par.tit.v.c,xij.§.j.post med.ibi. Tertiũ q̃d inuitat.
Ecce nũc tps acceptabile. Tpis pciositas vario mõ de/
scribit.ij.p.ti.ix.c,xiiij.§.j.añ med.ibi. Tertia stultitia.
In oibus exhibeam' nosmetipos ꝛc. In multa patientia
ista describit,iij.par.ti.iij.c.viij.infra pn.
In longanimitate. Ista describit.iiij.par.tit,v,c,xxj.§.j,
circa med.ibi. Quint' fruct'.
Per arma iustice a dextris ꝛ a sinistris. Istud bellũ spi/
rituale describit cũ armis suis.iiij.par.ti.j.c.iij.§.j.ꝛ.ij.
Ex.vij.c. Que em fm deũ tristitia (pniam in salutẽ sta
bile opatur.j.par.ti.vj.c.vj.§.j.añ fi.ibi. Sexta tristitia.
Tristitia hui' seculi morte opat.ij. par,ti,ix.c.ij.§.j.ifra
mediũ.ibi. Tertiũ tribulationis ꝛc.
Ex.x.c. Qui gloriatur in dño glietur: tripliter exponit ista
glia.ꝛ similiter de alia duplici gloria.ij.par.tit.iiij.c.j.§.j,
post pn.ibi. Gloriat igitur aliquis.
Ex.xj.c. Emulor em vos dei emulatiõe:quõ hoc intelli/
gitur.ij.par.ti.viij.c.j.circa med.añ.j.§.
Periculis fluminũ:periculis latronum ꝛc. Ista pericula
spũ inter exponunt:quõ ab ipsis impugnamur a quoli
bet duplici telo:ꝛ quõ ipsis resistere debem',iij.par.ti,
ij.c.ij.§.v. infra pn. ꝛ post per totũ.

Ex epistola ad Galathas

Ex.iij.c. Lex ordinata est per angelos in manu media/
toris:quõ hoc itelligit.j.p.ti.xiiij. .j.§.j.post pn,

Ex.iiij.c. Illa sit q̃ sursum est hierlm libera ẽ:q̃ est ista
libertas.j.p.ti.iiij.c.ij.§.viij.ante fi.
Ex.v.c. Spũ ãbulate ꝛ desideria carnis nõ pficietis.j.p,
ti.vj.c.iiij.§.j.ante me.ibi. Tertio q: ociua ꝛc.
Manifesta aũt sunt opa carnis:que sunt fornicatio adul
terũ imundicia ꝛc.ij.p.ti.v.c.j.§.x.in pn.
Caro pcupiscit aduersus spm:ꝛ spũs aduersus carnẽ ꝛc.
j.p.ti.iiij.c.ij.§.viij.circa me.ibi. Et dicit ansel. Et q̃re hc
fit habes.iiij.p.ti.iiij.c.ij.§.i.in pn.
Caro pcupiscit aduersus spm ꝛc.Multã vtilitatẽ pfert nobis ista
ptetio.iij.p.ti.xvi.c.x.§.x.añ fi.ꝛ añ illũ. Quarto dñt ꝛc.
Fruct' aũt spũs sunt charitas gaudiũ pax ꝛc. Isti fruct'
p ordinẽ describunt.iiij.p.ti.v.c.xxj.p totuz,ꝛ pcise.§.j.
Itẽ ti.vj.c.viij.§.j.ꝛ ante de gaudio.
Continẽtia castitas:quõ ipa piungit castitati:ꝛ ipa ptinẽ
tia vario mõ describit.iiij.p.ti.iiij.c.ij.p totum.
Ex.vj.c. Nõ efficiamur inanis gl'e cupidi:inuicẽ puocan
tes ꝛ inuicẽ inuidẽtes.ij.p.ti.viij.c.j.§.ij.imediate post pn.
Et.iiij.p.ti.vi.c.v.§.ij.circa fi.

Exposita ex epistola ad

Ex.iij.c. In charitate fundati ꝛ radicati. Ipa (Ephe.
vario mõ describit.iiij.p.ti.vj.c.j.ꝛ pncipali.§.iiij.ꝛ hc
auctoritas circa med.ibi. Compat etiam radici.
Ex.iiij.c. Unicuq̃ nrm data est grã fm mẽsurã ꝛc.q̃ grã
nõ est oibus eq̃liter data,pbat.iiij.p.ti.ix.c.iiij.§.iij.
Unus de' vna fides ꝛc. Hoc triplicit,pbatur q̃ fit vna ꝛc,
iiij.p.ti.viij.c.ij.§.iiij.
Solliciti ꝛuare vnitatẽ spũs invinculo pacis.j.p.ti.vi.c.ij
§.iiij.circa me.ibi. De vnitate incipiẽtiũ. Et.iij.p.ti.xvi.
c.x.§.x.ante me.ibi. Scõo debent ꝛc.
Sol nõ occidat sup iracũdiã vrã.ij.p.ti.vij.c.j.§.iij.cir
ca fi. Et.j.p.ti.vi.c.xj.§.ij.circa fi.ibi. Tertia dicit ꝛc.
Qui furabat ꝛc.sed magis opet manib': q̃d man' ista si/
gnificat:ꝛ q̃d ei'.v.digiti.ij.p.ti.ij.c.j.§.v.
Ex.v.c. Ut ante quõ caute ambuletis ꝛc.quõ debem' eẽ
prudẽtes i pñti vita i pug spũali ꝛc.iiij.p.ti.ij.c.ij.§.v.p t.
Fornicatio aũt ꝛ omis imũdicia aut turpitudo ꝛc,ij.p.ti.v,
ca.j.§.ix.circa pn.ꝛ ti.vj.c.iiij.§.v.
Non habet hereditatẽ in regno xpi ꝛ dei. de q̃ hereditate
intelligit.ij.p.ti.vj.c.iiij.§.vj.circa med.
Fruct' em lucis in oi bõitate.ij.p.ti.v.c.j.§.ij.post pn.ibi.
Ex.vj.c. Cõfortamini in dño ꝛc. In (In adipiscẽda ꝛc.
duite vos armaturã ꝛc.q̃si tota ep'la exponit.iij.p.ti.iiij
Cõfortamini in dño. Ista fortitudo describit (ca.j.§.v.
iiij.p.ti.iij.c.ij.§.v,añ fi.ibi. Et q: in bellando ꝛc.
Nm nõ e nob colluctatio aduersus carnẽ ꝛc. Istud bellũ
spũale describit.iij.p.ti.iiij.c.j.§.iij.ante me.
In oibus sumẽtes scutũ fidei ꝛc. Ista oia exponunt.iiij.
parte.ti.j.c.iij.§.j. Et alia de scuto fidei ibid.ti.viij.ca.j.
§.vj.ante med.ibi. Scõo p fidẽ ꝛc.

Ex epistola ad Philippẽ.

Ex.ij.c. Nõ q̃ sua sũt singli ꝛ sideratẽs: s ea q̃ alioz.ij.p.
In hũilitate supiores sibiuicẽ arbitrãtes (ti.v.c.xj.§.iij
Ipa hũilitas describit.iiij.p.ti.iiij.ca.xij.§.j.post pn.
Deꝛ q̃ opat in vob ꝛ velle ꝛ pficere.j.p.ti.iiij.c.iiij.§.ij.p'
Ex.iiij.c. Gaudete in dño sp. (pn.ibi. Et q̃tũ ad primũ.
ite.di.gau.ist d̃ duplex gaudiũ dscribit.j.p.ti.vj.c.v.§.iij
Modestia vra nota sit oib' hoib'. Ipsa vario mõ descri
Et pax xpi q̃ ex.oẽm sensuz ꝛc. (bit.iij.p.ti.iiij.c.x.p to.
Ista pax vario mõ describit.iiij.p.ti.vj.c.viij.p to.

Ex epistola ad colossen.

Ex.iij Sup oia aũt cha.ha.q̃d est vinculũ pfectõis.iij,
pte.ti.xvj.c.j.circa me.ibi. Sciendũ primo ꝛc.

Ex prima epistola ad thes

Ex.iij.c. Nemo moneat in tribulatõibus (salonicẽses,
istis. [illegible] part [illegible].viij.c.j.§.j.infra principiũ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex epistolis Pauli.

Ex.iiij.c. In voce archãgeli ⁊ in tuba d⁻i, ⁊c.iiij.p.t.xiiij c.xj.§.iiij.per totũ fere.
Ex.v.c. Sine intermissiõe orate.quõ hec auctoritas de/ In oibus grãs a.. (bet intelligi.iiij.p.t.v.c.viij.§.vj.p t. te.iiij.p.t.v.c.xij.p to.⁊ hr̃ auctas.§.j.post pn.

Ex epistola pria ad timo:

Ex.j.c. Finis pcepti est charitas:ipa auctor (theum, tas exponit.iiij.p.ti.vj.c.v.§.j.
Ex.ij.c. Vult omis hoies saluos fieri.quõ itelligit.j.p.t.
Ex.iij.c. Neq; turpe lucrũ sectãtes (rij.c.j.§.vj.in pn, quõ intelligit ista auctas.ij.p.t.j.c.xiiij.in pnci.
Qui epatũ desiderat bonũ opus desiderat.ij.p.t.iij.c.v.§. iij.post pn.ibi.Sed querit.
Oportet epũ esse irreprehẽsibilẽ:ad longũ exponit de cle Scias quõ opteat te (ricor pũsatõe.iij.p.t.xiij.c.iij.p to. in domo dei puersari:q̃ ẽ eccl̃ia deiviuũ.iij.p.t.xij.c.j.§.j.
Ex.iiij.c. Pietas ad omia vtilis est.ij.p.t.j.ca.xxiiij.§.iij, post pn.Et.iiij.p.ti.xv.c.j.§.ij.post pn.
Ex.v.c. Si q̃s suor ⁊ maxime domestico curã nõ hz⁊c. Viduas honora q̃ vere vi (ij.p.ti.viij.c.vj.§.ij.infra pn, due sunt.iiij.par.ti.iiij.c.vj.§.v.in pncipio.
Ex.vj.c. Si q̃s aliter docet ⁊ nõ acq̃escit sanis sermõib⁹ ij.p.ti.iiij.c.ix.§.ij.ppe me.ibi.Tertio mõ.

Ex secunda epistola ad ti:

Ex.ij.c. Noli cõtendere vbis ⁊c.exponit b⁊e (motheũ. uiter.ij.p.ti.iiij.c.ix.§.j.post pn.ibi.Sedõ modo.
Ex.iij.c. Erũt in nouissimis dieb⁹ hoies seipos amantes notabilr exponit.ij.p.t.v.c.xiij.§.iij.ante me.
Ex.iiij.c. Predicaverbũ instã opportune importune ⁊c. Ista applicant ad vbi dei pdicatorẽ.iij.p.ti.xviij.c.iij.p to

Ex epistola ad Hebreos.

Ex.v.c. Nec q̃sq̃ sibi assumat honorẽ:s q̃ vocat a deo tã q̃ aarõ.j.p.t.v.c.ij.§.vj.post me.ibi.Quãt ad tertiũ.
Ex.xj.c. Sine fide impossibile est placere deo. Fides su mit.viij.modis.iiij.p.ti.viij.c.j.ante.§.
Fides est substãtia rez sperãdar ⁊c.hec diffinitio declara tur.iiij.p.ti.viij.c.ij.in pnci.
Ex vltimo.c. Obedite ppositis vestris ⁊c.j.p.ti.v.c.ij.§. iiij.afi finẽ.ibi.Sexto exiget ⁊c.

Actus apostolorum.

Ex.iiij.c. Multitudinis credentiũ erat cor vnũ ⁊ anima vna.j.p.t.j.c.vj.§ iiij.infra me.
Ex.viij.c. Pecunia tua tecũ sitrin pditionẽ.exponit in sy monia.ij.p.t.j.c.iiij.in fine.afi.§.⁊.§.j.ij.⁊.iij.
Ex.xv.c. Dissensio q̃ fuit iter paulũ ⁊ barnabã. quõ fuit li cita ⁊c.iiij.p.t.vj.c.viij.§.j.infra me.ibi. Ite sciendũ.

Ex canonica beati Jacobi

Ex.j.c. Si q̃s vestrũ indiget sapia postulet a (apostoli. deo ⁊c.quõ fieri dz.iij.p.t.xvj.c.x.§.iij.post pn.
Unusq̃sq̃ tẽtat a pcupiscẽtia⁊c.ij.p.t.v.c.xij.§.ij.infra pn ci.Et.j.p.t.vj.c.xiij.§.j.statim post pn.
Vir duplex aio incõstãs est i oibus vijs suis. ij.p.t.v.c.xij
Si q̃s putat se religiosuz esse nõ refre/ (§.iij.infra pnci, nans ⁊c.ij.p.t.vj.c.iiij.§.iiij.in medio.
Ira em̃ viri iusticiã dei nõ opar.ij.p.t.vij.c.j.§.iij.afi me.
Ex.ij.c. Quicũq; totã legẽ seruauerit offend aũt i vno factus est oim reus.j.p.ti.xj.c.ij.§.v. post pn.ibi.Quãtũ
Demões credũt ⁊ ptre (ad p⁹⁹.⁊ ti.xiiij.c.iij.§.iij.p⁹ pn, miscũt.iiij.p.t.viij.c.j.§.vj.p⁹ me.ibi.Quinto fides cau.
Ex.iij.c. Que desursuz ẽ sapia ⁊c.vbi describũt vij.ppe Nõ ẽ ei ista sapia desur (rates h⁹ sapie.iiij.p.t.x.c.iij.§.vj suz descẽdẽs ⁊c.ista triplr dscribit.ij.p.t.v.c.xv.§.ij.j.pn
Ex.v.ca. Multũ em̃ valet deprecatio iusti assidua.iij.p. ti.v.c.viij.§.viij.in pncipio.

Ex pria canonica episto/ la beati Petri apostoli.

Ex.ij.c. Ex bonis opib⁹ vos psiderãtes glorificẽt deũ. Obsecro vos tanq̃ adue/ (ij.par.ti.v.c.xj.§.iij.in pu, nas ⁊ pegrinos.j.par.ti.vj.c.iiij.§.j.modicũ infra.
Subiecti estote ⁊c.siue ducib⁹ tanq̃ ab eo missis ⁊c.iiij.
Quasi liberi ⁊ nõ quasi vela/ (par.tit.v.c.xiij.infra pu, men hbtes.j.par.tit.iiij.c.ij.§.viij.infra pn.
Ex.iij.c. Oes vnanimes cõpatiẽtes: fraternitatis ama tores ⁊c.exponit.j.par.ti.vj.c.ij.§.iiij.post med.ibi.De vnitate pficientiũ ⁊c.
Oes vnanimes. Ista vnanimitas describitur.iij.par.tit. xvj.c.x.§.x.ante finẽ.ibi. Est aũt triplex.
Ex.v.c. Oẽm sollicitudinẽ vram,pjicientes in eũ ⁊c.de sup vide p notabili sermone de triplici sollicitudie.ij.p. ti.j.c.xxv.infra pn.⁊ post per totũ.

Ex pria cano.epistola Jo:

Ex.ij.c. Nolite diligere mũdũ neq; ea que i mũdo sunt. Si q̃s diligit mundũ nõ est charitas dei in illo. vide.s. p notabili fmõe de amore mũdi.ij.par.ti.v.c.xiij.p to.
Nolite diligere mũdũ neq; ea q̃ in mũdo sunt.j.par.ti.v. Qui odit fratrẽ suũ in tenebris est. (c.iiij.§.j.post pn. q̃ sunt iste tenebre.ij.p.tit.viij.c.iij.§.iiij.circa med.ibi.
Ex.iij.c. Qui odit fratrẽ suũ homicida ẽ (Odiũ tertiũ ij.p.ti.viij.c.iij.§.iiij.circa med.ibi. Odiũ tertiũ
Qui habuerit subam hui⁹ mũdi ⁊c.quõ intelligit.ij.par. ti.j.c.j.§.ij.ante med.ibi.Sedõ auaricia.
Ex.iiij.c. Deũ nemo viditvnq̃.dupl intelligit.j.parte.
Ex.v.c. Tot mũd⁹ in mali/ (ti.iij.c.vj.§.ij.vltra med. quo posit ẽ.j.par.ti.v.c.iiij.§.j.infra pn. Et.ij.par.tit. Est pctũ ad mortẽ:nõ.p illo dico vt ro (ij.c.j.§.ij.i par. get q̃s.Nõ est illud pctũ ⁊ qre.ij.p.tit.viij.c. viij.§.iij. Hec est victoria que vincit mundũ fides nra, (afi med. iiij.par.ti.viij.c.j.§.vj. infra pn.

Ex Apocalypsi.

Ex.j.c. Ego sum alpha ⁊ o. quõ intelligit ista lra o.j.pa
Ex.iij.c. Utinã frigid⁹ esses aut (tit.j.c.ij.§.j vost pu. calid⁹ ⁊c.ij.par.ti.ix.c.iij.§.j.afi me.ibi. Tepor ipoztu
Ex.ix.c. De ore eorũ pcedit ignis.ij.par.ti.iiij.c.viij.§. De puteo abyssi quẽ vidit Jobes ⁊c.ij.p. (iiij.infra pu.
Ex.xij.c. Septẽ capita draco (ti.vj.c.vj.§.ij.infra pu, nis assimilãt.vij.tẽptatõib⁹ diaboli.j.p.ti.vj.c.xiij.§.iiij. Date sunt mulieri due ale ⁊c.iij.p.ti.ij.c.iij.i me.l.an.j.§.
In capite hĩs corona.xij.stellarũ.iij.p. ti.xxxj.c.iij.§.iij.
Ex.xiij.c. Dicit q̃ faciet ne q̃s posset emere aut vẽdere
Ex.xvij.c. Vidi mulie/ (⁊c.ij.par.ti.j.c.xvij.infra pu, rem sedentẽ sup bestiã h..ẽ in manu ⁊c.q̃d man⁹ista
Ex.xx.c.Ao (gnificat ⁊ q̃d ei⁹.v.digiti.ij.p.ti.ij.c.j.§.iij. quit de mille ãnis.l.afi diuinũ iudiciũ.quõ intelligitur. iiij.par.ti.xiiij.c.xj.§.iiij.cir.me.ibi.Quito diligẽt ⁊c.

Finis tertie tabule.

Tabula sup epl'is ⁊ euãgeliis de tpe p circulũ anni, et primo de dnica pma in aduẽtu dñi.

Sup epla ad Roma.xiij.q̃ sic incipit.

Scientes quia hora

est iaz nos de somno surgere. In q̃ epla apl's in psona eccl'ie tria facit. Primo l. tat nos fideles ad festinã opis inchoatio nẽ di, Sciẽtes q: hora est iaz nos de somno surgere. de sup vide.ij.p.ti.ix.c.ij.§.ij. Vide etiã.s.Sõn⁹ ⁊ Acia ⁊c. Secõs hortat ad pclarã exẽpli bõi õmõstrationẽ di. Abij ciam⁹ opa tenebrar ⁊ induamur arma luc. In q̃b⁹ vbis hor tamur spãliter ad duo necessaria.ad aduẽtũ filij dei: ⁊ di gnã ei⁹ susceptionẽ.l.vt vitior sordes expurgem⁹ cuz ds Abijciam⁹,vtutũ vestes ppem⁹ cũ subdit, ⁊ induamur ar

Dominica.II.⁊.III.in aduẽtu

ma luc. Primo debem⁹ lauare pctõr sordes p aquã pni/ tionis.de q̃ vide.iij.par.ti.xiiij.c.xviij.p to.⁊.c.xix.⁊ sco/ pam pfessiõis.de q̃ vide.s.Secõ debem⁹ induere vestes vtutũ vt.s.Et. otant apl's noiat vtutes arma: q: his mu nitur hõ õ varios hostes ⁊c. Arma lucis describunt.iiij. par.ti.j.c.iij.post pn.⁊.§.j.⁊.ij. Tertio hortat ad pfectã act⁹ mali declinationẽ:cũ infert. Nõ in comessatiõibus ⁊ ebrietatib⁹.vide.s.quinũ ⁊ ebrietas principalr. Dissua/ det etiã apl's peccatũ oris cũ dicit. Nõ in ptentõe.ij.par. ti.iiij.c.ix.Sz induimi dñm iesum xpm. Induere xpm ni hil aliud est q̃ imitari vitã xpi. Vitã xpi imitari est omne malũ respuere: ⁊ omẽ bonũ eligere: ⁊ in disciplina morũ pfistere. Induimi xpm.pctã prudenẽ pcauendo. Indui/ mini xpm.penitentib⁹ clementẽ indulgendo ⁊c.

Sup euangl.Matth.xvj. q̃d sic incipit. Cũ appropin quasset iesus hierosolymis.Euãgelũ istud debuit duab⁹ dñicis.l.dnice i ramis palmarũ fm hystoriã: ⁊ istũ pme dñi ce aduẽt⁹ dñi fm allegoriã. Ibi ondit hystoriã q̃lẽ egres/ sus dñs de hierico venit ad montẽ olivueti.ingressus deide hierlin terrestrẽ.Hic ondit allegorice q̃ filⁿ dei egressus de hiericho supne ciuitat venit ad montẽ olivueti.i.ad cu/ mulũ excellẽtissime mie:q̃ mons olivueti significat ybi ascẽ dit in bethaniã.l.vterũ ygis.vide de icarnatõe xpi.s.in tabula dtẽ ygis. Ite i castellũ ⁊c.vbi tria iũgit.primo ad pdicationẽ ire.secõ ad salutẽ aiarum fitire. tertio pctores ad deũ pirere.vide de pdicatore ⁊ de pdicatõe vbi dei.s. Et statim inueniet afinã alligatã.i.pctorẽ.vide.s. ⁊ pullũ cũ ea.i.cernale affectũ vñ ille cõtingit.vide.ij.p.tit.ix.c. iiij.§.iij. Plurima turba strauerũt vestimẽta sua ⁊c. Isti triplr xpm honorabãt.l. vestib⁹ sic dnatorẽ. frondib⁹ sic triũphatorẽ.vocib⁹ sicut saluatorẽ.Moralr pdicta hono ris ysignia ad nraz salutẽ moralr pirtẽdo.q̃ i medio iume ro figurat rigor maceratiõia: q: yga ⁊ on⁹ afini:bulcor cõ passiõis ⁊ mirabiliõis i oliuis.l.mie. de ipa vide.s. Odor bone opatiõis in flor⁹. Clamor grarũactiõis in laudib⁹ vide.s.Et valor ptinuatiõis vsq; ad ingressum ciuitatis. vide.s.de pseuerãtia. q: ors pseuerare i bono vsq; ad mor tem.Z de ppatã cordis.p tali festiuitate.vide.s.

Dominica.II.in aduentu.

Sup epla ad Rom.xv.q̃ sic icipit. Quecũq; scpta sunt: ad nram doctrinã scripta sunt.vt p patiam ⁊ cõsolationẽ scpturarũ spem habeam⁹. In q̃ epla apl's q̃nq; fac. Primo nob indicat scpturar vtilitatẽ dicẽs. Quecũq; scpta sũt. de ipa vide.s.l.scptura. ⁊ de patia vide.iiij.p.ti.iij.c.viij. Secõ.p nob postulat diuine bonitar largitatẽ.ibi. deus aũt patie.de q.iiij.p.ti.iij.c.vij. Et solatij.l.mẽtalis inspi rator det nob idipm.i.indifferent sape.de quo.s. Tertio ad imitãdũ xpm nram excitat infirmitatẽ:dicẽs. ppr q̃d suscipite iuicẽ ⁊c.de quo vide.s.Quarto nob explicat de xpi aduẽtu suppositã vitatẽ. dico em̃ iesum xpm misstrus fuisse ⁊c.de icarnatõe vide.s. in tabula dtẽ ygis. Quito nob optat integritatẽ in fine:dicẽs. De aũt spei repleat vos oi gaudio. In q̃b⁹ vbis pmittit duo in aduẽtu regis scz debilib⁹ sustẽtationẽ:cũ dic.de aut spei. Secõ tristib⁹ psolationẽ: addẽs.repleat vos oi gaudio ⁊c. Primo em̃ vos debiles totã pfidentiã ⁊ spem debem⁹ ponere in deũ. de qua spe vide.. bula. Secõ tristib⁹ est magna cõ/ solatio noscere suos labores non pire fine fructu. sic scire debemus nros labores acq̃sturos magnũ gaudij fructũ c⁹ oib⁹ scris ⁊ electis. de vario gaudio vide. s.

Sup euãg.Luc. xxj. q̃d sic icipit. Erũt signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis ⁊c.Diuidit aũt b̃ totũ euãg.in.iiij.ptes pn/ cipal. Nã primo tãgit signi multiplex pcessio. secõ stri/ cti iudij apitio.ibi.tũc videbũt filiũ hois. tertio oium ele ctor psolatio.ibi.his aũt fieri incipientib⁹. qrto oim pdi ctor pfirmatio.ibi.Amẽ dico vob.de istis vide.s.de diui no iudicio siue nouissimo. De istis signis in pncipio euã gelij positis; vide.iiij. parte, titulo. xiiij.c. xj. per totum.

Celũ ⁊ terra transibũt.vba aũt mea ⁊c.exponit ibi.§.iij. afi med.ibi. Tertio notandũ. Erũt signa in sole ⁊ luna et stellis. In q̃bus vbis promittit aduẽt⁹ xpi formidabilis ad iudiciũ:vt q̃s exhortatõe apl'i in epl'. hodierna amor dei ad debitã ppationẽ nõ excitat:saltẽ timor ⁊ tremor: sic rũpcutiat q̃ ad duo spãliter.l.vt iusti indic charitatẽ pẽsem⁹ cũ dz. Erũt signa.et⁹ inmutabilẽ eqtatẽ formidem⁹.cũ dz. In sole ⁊ luna. Debem⁹ nãq; primo pẽsare xpi iudicũ magnã charitatẽ q̃ ad nram monitionẽ multa signa facit ⁊ faciet Debem⁹ secõ ei⁹ eqtatẽ formidare.nã nulli parcit:diuitẽ et pauperẽ in eqtate iudicat. Solẽ ⁊ lunã ⁊ stellas:papas impatorẽ:spiuales ⁊ seclares.nõ solũ opa:s etiã cogitata et locuta õ deũ iudicabit. De oibus istis vide.s.de iudicio diuino. Quõ deus de varijs recipiet rõnẽ in diuino iudi cio.habes.iiij.parte.ti.xiiij.cap.ix.p to.⁊ in pticulari vide varia ibidẽ. Et de finali iudicio ibidẽ.c.xj.p totũ.

Dominica tertia in aduẽ=

tu.Sup epla.j.ad Cor.iiij.q̃ sic incipit.Sic nos estimet hõ vt ministros xpi ⁊c. Circa qõ sciendũ q̃ illi hoies q̃ dili gẽter implẽt i niũctũ sibi misteriũ:q̃ etiã totalr cauẽt per uersum ⁊ temerariũ iudiciũ:sunt hui⁹ tãti bnficij recepta culũ cõgruũ ad recipiendũ xpm.Primũ istor apl's psua det.⁊ secõm dissuadet in epl'a pnti.de secõ vide.ij.p.ti.iij. ca.iij.et.viij.p totũ. Nihil mihi cõscius suz:sed nõ in hoc iustificat⁹ sum. In q̃bus vbis apl's vult docere mundiciã suare:imunitatẽ ⁊ exẽplaritatẽ suã demõstrauit di. Nihil mihi cõscius sum:s nõ in b ⁊c. In q̃b⁹ vbis duo notanẽ. scz forma viuẽdi saluatiua ibi. Nihil mihi ofci⁹ sum. Alia merendi dispositiua ibi. sed non in hoc iustificatus sum. Dico pmo q̃ debem⁹ viuere in puritate pscie.idẽ debem⁹ eã frequẽter examinare.de q̃ vide varia notabilia.j.p.tit. iij.c.x.p totũ.⁊.iij.pte.tit.x.c.j.§.j. Secõ debemus grãz petere.p iustificatione:q: sine grã iustificari nõ possum⁹ de q̃ varia notabilia.s.de grã ⁊ de iustificatõe. Mihi aũt p minimo est ⁊c a vobis iudicer.ij.parte.ti.iij.c.viij.§.iij. Neq; meipm iudico.ibi.§.iij.b. Hic tã q̃rit inter dispẽsa/ tores:vt q̃s fidelis inuenãt. pot hoc applicari ad platos siue dominos.vt.s.in tabula.

Super euangel.Matth.xj.q̃d sic incipit.Cũ audisset Johanes in vinculis opera xpi ⁊c. In hoc euãgelio q̃tũ ad sensum lralem tria tangunt.videlz iobis interrogatio xpi respõsio:⁊ iohãnis commendatio:vt satis apparebit euãgelij lram diligẽter psiderãti. Sed p nostra doctrina nõ fm pmuationẽ lke pcedẽtis diuidendo dico q̃ in pnti euãgelio monemur primo de vitatis sedula inq̃sitione ⁊ q̃ stione iohãnis.secõ pfirmamur in fide nostre sincera cõ fessione:in collatõe saluatoris. Cũtes renũciate iohãni q̃ vidistis. Ceci videt:claudi ãbulant. In q̃bus verbis duo notant.scz ignorãtis illustratio:cũ dz. Ceci videt. errãtis informatio:cũ addit.claudi ambulãt. Primo nãq; volens deus cecũ illũinare ⁊ ad cogni ionẽ vitatis ordinare:exa gitat grã pucniẽdo. De cecitate vide.s.cecitas.et sub lra v.scz visio. Et de grã vide.s.sub lra g.scz grã.secõ claudũ errantẽ informat. Moralr cecitas est error rõnis elegan tis:claudicatio est curuitas affectõnis mouẽtis.lepra est immũdicia pcupiscentie carnalis. de q̃ vide.s. Secundo surditas durina obstinate mẽtis.pauptas est defect⁹ grẽ ⁊ bone puersatõis. De grã vide.s.in tabula. Ista sex incõ moda tollunt p sex. Quor primũ est intellect⁹ p fidẽ illu/ minatio.j.p.ti.iij.c.v.§.j. scz q̃ illũinant spiualr ocli mẽta les septẽ modis. Secõm est affect⁹ p charitatẽ rectificatio Et tũc claudi ãbulant.de ipa vide.s.in tab. Et pes anime est amor.s.amor. Tertiũ est carnalis pcupiscẽtie sedatõ ⁊ tũc mũdant lepr̃osi. Quartũ est cordis emollitio:⁊ tũc surdi audiunt.vide de corde.s.in tab. Quintũ est anime torpẽtis suscitatio.⁊ tũc quasi mortui resurgũt. Sextum est suscitati ditatior beatificatio.⁊ tũc pauper euãgelizãt

Epla de.iiij.feria hẽs Esa. vij. Locut⁹ est dñs ad achaz

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dominica.III.aduēt'do.

dicēs.Euāg.hr̄ Luc.j.qd̄ sic incipit. Missus est angelus gabriel.De ãgelica ista missiōe z ãnūciatiōe hēs copiosam materiã.iiij.p.t.rv.c.viij.ix.x.z. xij.p to. p toto isto euãg.

Feria.vj. Sup epistolã Esa.xj.q̄ sic incipit. Egredietur vga de radice iesse:z flos de radice eius ascēdet z requiescet sup eũ spūs dñi ꝛc. Ista dona p ordinē describuntur z declarant.iiij.p.ti.xj.c.j.§.ij.

Sup euãg.Lu.j.qd̄ sic incipit. Exurgēs maria abijt in mõtãa cũ festiatiōe ꝛc. Ista visitatio describit.iiij.p.t.rv.ca.xxvij.Et magnificat vario mõ describit.iiij.p.titu.rv.c.xxviij.xxix.z.xxx. Sabbato eplam hēs,ij.ad Thessal, ij.Fratres rogamus vos p adventũ.

Sup euãg.Lu.iij.c.qd̄ sic incipit.Anno quintodecimo Tyberij cesaris.ꝛc.Quare z quo cõputat iste annus.iij.p.ti.vj.c.iij.§.v.modicũ infra. Scdm litterã in hoc euã. quattuor describunt.scz tpis p̃dicatiõis Jobis opportunitas:p̃dicãtis auctas:loci cõgruitas:z tpis p̃dicatiõis vtilitas.Videbit omis caro salutare dĩ. In q̃b' ỳbis duo notant scz,pfectus vniũsalis,pmissiõis ibi.Videbit omis caro: effectus totalis remissiõis ibi.salutare dei nr̄i. Nã sicut cum peccãte p̃mo hoie omis hõ posterior culpã ꝓtraxit z mortuus est.de pctõ originali vide.s.in tab.sic pariformiter p xp̃m dei filiũ solũ innocẽtẽ omis caro redẽpta est.q: sol' potens fuit ad liberandũ:prõptus ad adiuuandũ:clemens ad indulgendũ.De deo videvaria notabilia.s.de.d.scilicz Deus. Scdo notant effectus totalis remissiõis z saluationis nr̄e.q: hoiem saluauit a culpa p remissiõnẽ: a pugna p defensiõnẽ:z apr̄is ira p suã traditiõnẽ.

Dominica.IIII.aduentus

dñi.Sup eplã ad Philippẽ.iiij.q̄ sic incipit. Gaudete in dño semp:iterũ dico gaudete. In qua quidẽ eplã p vtrum q̃ xp̃i aduentũ aplis nos hortat ad mẽtis leticiã: z ad spũalẽ exultationẽ:dicẽs.Gaudete in dño semp ꝛc. In q̃bus ỳbis duo spẽaliter notant.s.mẽtis interna leticia:cũ dicit. Gaudete ꝛc.Leticie debita materia addẽ in dño.Debemus q̃ p̃mo gaudere de delectabili obiecto britudinis. ad qd̄ nos deus ordinauit fruendũ eternaliter. De isto gaudio vide.s.p̃ncipaliter tñ vide de isto gaudio.j.p.ti.vi.c.v.§.iij. Scdo monet nos ad vite sctimoniã z exemplarẽ edificationẽ dicẽs.Modestia vestra nota fit oibus hoib'. De ipsa vide.iiij.p.ti.iiij.c.x.Tertio assignat hui' spũalis gaudij z monitiõis cãm z rõnem dicẽs.Dñs ppe est. Quarto ad huc hortat nos ad mũdi fugã z p tpalẽ sollicitudinẽ dicẽs Nihil solliciti fitis.de ipa sollicitudine vide.s.Quinto vlterius nos admonet ad orõnis instantiã:z deuotiõis grãrũ actionẽ addẽs:sed in omi orõne cum grãrũ actiõe. De orõne vide.s.Et pax xp̃i dei q̃ exuperat omnẽ sensũ,z. De ipa pace vide.iiij.p.ti.vj.c.viij.p to.

Sup euãge.Joh.j.c.qd̄ sic incipit. Miserũt iudei ab hierosolymis sacerdotes z leuitas ꝛc.Describit aũt euãge lista quattuor in hoc euãg.q̄ reddũt testimoniũ autenticũ seu approbatũ.Primũ est auctas turbe testimoniũ requirẽtis.Scdm est Jobis stabilitas phibẽtis.ibi.Et pfessus est ꝛc.De sctõ Jobe hẽs sermonẽ in forma. iij.p.t.xxxj.c. vij.per to. Itẽ aliũ sermonẽ de eodẽ.iij.p.ti.xviij.c.v.§. vj. Dirigite viã dñi. In q̃b' ỳbis duo spẽaliter notant scz pnie exhortatio ibi.Dirigite.xp̃i imitatio ibi. Viã dñi.Debem' em p̃mo corda nr̄a ad deũ dirigere:z ad deũ recurrere.de corde vide varia notabilia vt.s.z de pnia etiã vide.s.in tabu. Scdo debem' xp̃m imitari. Desup vide.iiij.p.ti.xj.c. ij.§.ij.p' p̃n.ibi.Ubi notand. Et vide alia pulchra.vt.s.in tab.ibi.seqre.Et viã ei' ambulare.De varijs vijs vide.s.i tab.De p̃ceptis.vide.s.p̃ceptũ.Tertiũ est pbitas testiõij querẽtiũ.ibi.Et qui missi fuerant ꝛc. Quartũ est dignitas loci. ibi. Nec in Bethania facta sunt. Ecce aũt fecit de loco mẽtionẽ hz rõnẽ lrãlẽ vel mysticã:z litteralẽ.p̃ pter breuitatẽ dimitto.mysticũ vo:nã bethania dom' obediẽtie interptat,q: neẽe est p obediẽtiã fidei ad baptismũ

In vigilia z die nati.do.

puenire vide.s.de obediẽtia.Medi' autẽ vrm stetit quẽ vos nescitis. Nota q̃ dominus iesus operatus est salutẽ in q̃ntuplici medio.iij.parte.ti.xxxj.ca.ij.per totum.

In vigilia natiuitatis xp̃i

Sup euange.Matth.j.qd̄ sic incipit.Cũ esset desp̃sata mater iesu maria ꝛc. Ista desp̃satio vario modo describit cũ isto euãgelio,iiij.parte.ti.xv.ca.vij. per totum. Dividit p̃sens euangeliũ in tres partes In prima ponitur beate ỳginis mira impẽgnatio. In seccunda ipsi' ioseph digna dubitatio.ibi. Joseph aũt vir eius cuz esset iustus. In tertia magni dubij certificatio.ibi. Hec autem eo cogitante. Filiũ dei magis decuit incarnari q̃ patrem vel spũsanctũ tribus rõnibus.iij.parte.ti.xxxj.ca.ij. §.j. post p̃m. De ingressione filij dei habet.iij.parte.ti.xxx. cap.ij.§.j. infra p̃n. Joseph fili dauid noli timere. hoc ỳbũ noli dixit angel' ad quattuor.scz ad zachariã:ad mariã:ad ioseph z ad pastores.Excludebat i zacharia timorẽ exauditiõis vel amoris.in maria timorẽ ỳginitatis pudicitie siue pudoris:in ioseph hesitatiõis:in pastoribꝫ timorem insolite visionis vel ãmiratio is. De timore vide,s. in tab.timor. Item vide in tabula de beata ỳgine.

In die natiuitatis christi.

Habitãtibus in regiõe vmbre mortis lux orta est eis.Esa. ix.In quibus ỳbis duo notant scz incõsolabilis indigentia ex parte rei:cũ dr. Habitãtibus in regione. Inenarrabilis clementia:cũ addit.lux orta est eis. Nam ex pte hois fuit magna indigẽtia z mero: incõsolabilis quẽ solus deũ poterat in gaudiũ p̃mutare. Egressum eius in mundum Scdo ex parte dei notat inenarrabilis eius clementia: q̃ habitãtibus in tenebris p modũ lucis voluit oriri.

Super euãgelio in maiori missa.Joh.j.qd̄ sic incipit. In p̃ncipio erat verbum ꝛc. desup vide.iij.parte.ti.xviij. ca.iij.§.iij.circa med.ibi.Materia aũt. Dedit eis potestatem filios dei fieri. Ista filiatio triplr̄ describit.iij.parte.ti.j. c.xxvj.§.ij. Natiuitas xp̃i siue part' brissime ỳginis vario modo describit.iiij.parte.ti.xv.c. ij.p toti. Item quarta parte.ti.xv.c.x.§.iij.z etiã ante. Christus quomodo opatus est salutẽ in q̃ntuplici medio.iij.parte.ti xxxj.c.ij. p toti. De ingressione filij dei vide pulchra tertia parte ti.xxx.c.ij.§.j.post p̃ncipium.

Dominica infra octauas

natiuitatis. Sup epistola ad Galath.iiij. que sic incipit, Fratres. Quãto tpe heres paruulus est ꝛc. In ista eplã q̃tũ ad p̃ncipalẽ intellectũ loquit de iudeis p̃numerãdo seipm eis. Scdo cõuertit se ad gẽtiles ostẽdendo in eis effectũ dñice natiuitatis.ibi. Qm estis filij dei. Tertio loquit simul de vtrisq̃ taz gentilib' q̃ iudeis.in fine.ibi. Jam q̃ iam non est seruus ꝛc. Misit deus filium suũ factũ de muliere factũ sub lege:vt eos q̃ sub lege erant redimeret In q̃bus verbis duo tangunt scz plasmatoris legislatoris cũ dr. Misit deus. Peccatoris necessitas:addẽs. Vt eos q̃ sub lege erãt ꝛc. Dico p̃mo q̃ magna fuit legalitas dei patris mittẽtis filiũ suũ in mundũ: z filij pietas volentis nobiscũ hitare:nos gubnare z cõseruare. Vide de eo. in tab.deus. Dico scdo q̃ magna necessitas pctõris: q̃ sub lege erat z in lege peccauerat:lege etiã redimeret. Ita z nos cum essemus paruuli sub elementis mũdi eramus seruiẽtes.i.sub lege moysaica,de ipa vide p̃ma p̃ z tit.xiij.cap.p̃mo secundo et tertio.

Sup euãg.Lu.ij.qd̄ sic incipit.Erãt ioseph z Maria mr̄ iesu mirãtes. Nõ discedebat de tẽplo ieiunijs obsecrationib' huiẽs die ac nocte. In q̃bus ỳbis duo notat.s. loci aptitudo cũ dr. Nõ discedebat de tẽplo:huitij prõptitudo addẽs. Jeiunijs z obsecratiõibus.Debz nãq̃ q̃libet vidua eẽ adinstar hui' vidue:vt iesu digne huiat de ipsis vide nõbilia.s.Et tuãipsi' aiaz ptrãsibit gladi',quõ b fa

In circũcisione domini

tum est.z de duplici gladio hr̄.iiij.p.ti.xv.c.xxxvj.per to. Non discedebat de templo. Ubi ipa cõmendat.z b quo ad vitã contẽplatiuã. de qua habet.iiij.p.ti.x.ca.iiij.z.v.p to. Jeiunijs z obsecrationib' ꝛc.de quib' vide.s. in tab. Uixerat cum viro suo annis septẽ,de hoc vide,s,de matrimonio.

In circumcisione domini

Super eplã ad Titũ.iij.c.que sic incipit. Apparuit benignitas z humanitas saluatoris nostri dei Aplis in hac eplã istola quattuor tangit. Primo ordinũ nr̄e salutis:qd̄ hũanatio verbi fuit dicẽs:apparuit benignitas.de quo vide.s. in vigilia natiuitatis dñi.ꝛc. Scdo moriuũ qd̄ fuit miseratio dei:ibi. Non ex opibus iusticie. Tertio mediũ qd̄ est opatio sacri.ibi. Per lauacrũ regnatiõis.i. p baptismũ q̃ lauat regenerat z renouat.de quo vide. s.in tab. Quarto terminũ qui est adeptio celestis p̃mij.ibi. Justificati grã ipsius. De iustificatiõe z gratia vide.s. in tabu. etiã.vt. s. Heredes fim' fim spem vite eterne.z hoc scz nũc. z que.s. spes nõ est nisi ex meritis ,pueniat: tandẽ vo fim rem. De spe vide.s. In xp̃o iesu dño nr̄o. Perfectio em xp̃i iesu dñi nostri:ostendit obiectũ beate visionis z annexe dilectionis q̃tum ad aiaz z corpora beatorũ.

Super euang.Lu.ij.qd̄ sic incipit. Postq̃ cõsummati sunt dies octo vt circũcideret puer. In p̃ti euãgelio circũcisio iesu p̃mo tangit pfecta humilitas fim legis p̃ceptum. Scdo exaltatio ,pter nomẽ impositũ ibi. Vocatũ est nomẽ ei' iesus. Postq̃ p̃summati sunt dies octo vt circũcideret puer:vocatũ est nomẽ eius ibs. In q̃bus ỳbis duo notant.scz cõgruẽtia circũcisionis cũ dr: postq̃: reuerẽtia noiationis cũ addit.vocatũ est nomẽ eius iesus. De xp̃i circũcisiõe nõ reperi in summa Antonini. De nostra xp̃i circũcisione vide sermonẽ.j.par.ti.xiiij.c.v.§.vj. Est autẽ triplex circũcisio.scz particularis que fit in carne p̃putij vt.s.in tabula. De circumcisione lingue vide.s.lingua.z locutio.vel de alijs mẽbris.scz visus tactus gustus ꝛc. Est circũcisio vniuersalis omniũ carnis corpis z aie circũcidit immũdicias z resecat vitia. Tertia oẽm corruptelã carnis circũcidit z omnẽ carnis abscidit miseriã q̃ est oris cõfessio ꝛc. Carnalis nãq̃ circũcisio que est particularis in uitat nos ad spũalẽ z generalẽ circũcisionẽ:p quã aia circũcidit a carnalis desideriis:caro z cõcupiscẽtia z omia corporis instrumenta ab operibus malis. Item spũalem circumcisionẽ insinuat que anima circũcidit cogitationes superfluas resecãdo. De circũcisione cordis quõ.s. cor est in bono multipliciter exer.ꝛc.hr̄.j.par.ti.iiij.c.xiij.§.ij.Ut de etiã.§.iij.q̃ septẽ sunt differentie iniquoꝝ cordiũ. Uocatũ est nomẽ eius Jesus. Nota q̃ in hoc nomine Jesus sunt quinq̃ littere que possunt esse initia istarũ dictionum scilicet iocunditas merentiuz:eternitas viuentiũ: sanitas languentium: vbertas agentium: z satietas esurientium. De nomine christi triplici habetur.iij.parte ti.xxx.c.j.

In die epiphanie domini

Super epistola Esaie.lx.que sic incipit. Surge illuminare hierusalẽ:quia venit lumen tuũ. Prophetia ista exponitur a p̃ianis de hierusalẽ per romanos diruta z pro tempore xp̃i veri,nati in bethleẽ:qui,cum ad hierusalẽ personaliter veniens: z in ipsa exemplariter viuens: salubriter docẽs:z euidẽter miracula faciens:ipam fecit gloriosam. Surge ergo z illuminare ꝛc. Gratiã dei amplectere ibi. Surge z illumi. Ipam operib' prosequẽdo ibi. z ambulabunt gentes in lumine tuo. Eandẽ in singulis diligendam ibi. Leua in circumitu ꝛc. de ipsa gratia vide. s. Gratia. Stella autem gratia dei in euange.dicit quia facit humiles:stabiles:corruscabiles z celibes. Omnẽ gentẽ ecclesie recipit. Camelos.i.maiores peccatis z superbia vigentes Dromedarios.i.minores citius venienes. Madian z effa, id est iniquitatẽ effundens,

In festo epi.domini

Super euange.Matth.ij.qd̄ sic incipit. Cũ nat' esset iesus in bethleẽ iude ꝛc. De epiphania dñi habes fimonẽ p thema. Videte stellã gauisi sunt gaudio magno valde siue Vidimus stellã eius in oriẽte ꝛc.cũ declaratõibus p ista festiuitate.iiij.pte.ti.xv.c.xxij.p totũ. Ista stella etiaz vario modo describit.ij.parte.ti.xij.ca.x.§.iij.iiij.v.et.vj.

Aptis thesauris suis obtulerũt ei munera aurũ thus et myrrhã. In q̃bus ỳbis duo notant.s.ordinata z regalis oblatio:cũ dr. Aptis thesauris suis. Mystica z doctrinalis significatio ibi. Aurũ thus z myrrhã. Sunt thesauri terrene diuitie,ppie pscientie z quelibz scie. De p̃mis pauperibus large distribuantur:mutuãtibus grates reddantur:z xp̃i sacerdotibus digne offerant.de diuitijs vide.s De scdo thesauro scz,ppie pscie da lachrymosam pfessionẽ:deuotã orõnẽ:z largã diuine grẽ susceptionẽ.de quibus oibus.s.in tabula. De tertio thesauro scz sciarũ da vt sciam nr̄am bonis opibus approbemus:oibus cõcemus et deũ deinde glorificemus. Sic q̃ offerim' tria munera. p̃mũ iusticie:scdm misericordie:tertiũ prudẽtie.de q̃bus vide.s.in tabula. Aurũ significat dei obedientiã.myrrha vite mũdiciã:z thus fame redolentiã. Qualr̄ se hõ triplr̄ debet offerre deo z quõ fieri debet dei sacrificiũ ꝛc.desup vide.iiij.pte.ti.xv.ca.xxxv.et a.j.§.vsq̃.ad.ij.§,inclusive. Per aliam viã reuersi sunt in regionẽ suam.

Dominica infra octauas

epiphanie. Sup eplã ad Rom̃.xij.q̄ sic incipit.Obsecro vos p miam dei vt exhibeatis corpa vestra hostiã viuẽtẽ. Aplis in hac eplã cũctos filios eccl'ie monet vt se christo offerant vt.s.in themate. Quare aũt se hõ triplr̄ offerre potest deo:z quõ fieri debet dei sacrificiũ.habet.iiij.pte. ti.xv.c.xxxv.p totũ. Nolite cõformari huic seculo. In q̃bus ỳbis duo notant scz,phibitio retractiua cum dicitur. Nolite cõformari explicatio infectiua addẽs huic seculo Primo em,phibitõne mali hortamur societatẽ z querẽtionẽ fugere.scdo ne inficiamur in secto. de istis duobus vide.s. de mũdo. Sicut em in vno corpe multa membra habemus.oia aũt mẽbra nõ eundẽ actũ habent.ita multi vnum corpus sumus in xp̃o.exponit de vnitate cõmuni. ij.parte. ti.iiij.c.viij.§.iij.ante medũ.ibi. Scdm gñans. Omnes vnũ corpus sumus in xp̃o. j.pte,ti,vij,cap.iij.§. iij. ante medũ.ibi.Tertiũ genus.

Sup euãg.Lu.ij.qd̄ sic incipit.Cũ fact' eẽt iesus ãnoꝝ xij,ascẽdẽtib' ꝛc. Proponit nob in p̃ti euã.quõ a maria mr̄e ei' q̃ ipm maxia solicitudine custodiebat pdebat et post triduũ inuentebat. Pro q̃ ondit hui' pueri etatẽ:q̃ anoꝝ.xij.Scdo ondit i hierlz optunitatẽ ibi. Ascẽdẽtib' illis.Tertio remanẽdi occasiõez ibi. Cũ redirẽt.Quarto ipi' p b a parẽtib' amissionẽ ibi. Et nõ cogũerẽt parẽtes ei'. Et factũ ẽ post triduũ. Nõ q̃libet inuenire pot dñm iesuz post triduũ pfessiõis:prritiõis z satisfactõis.de istis vide s.i tab. Inuenerẽt illũ in tẽplo sedẽtẽ i medio doctoꝝ Nõ q̃ dñs opat' ẽ salutẽ in q̃ntuplici medio.iij.p.ti.xxxj c.ij.p to. Fili q̃d fecisti nob sic ꝛc. Ista inrogatõ triplr̄ exnõiz z declarat sup isto euãg.de inrogatõib' z rñsiõib' ꝛc.iiij.p.ti.xv.c.xxxvij.p to. Erat sbdit' ill'. Qualr̄ istruere debẽt parẽtes filios z regere ꝛc.iiij.pte.tit.ij.c.v.§.iij. Quõ parẽtes sũt honorãdi.iiij.p.ti.v.c.ix.§.j.z.ij.Et de obedẽtia vide.s.i tab. De venerãtõe z freqntatõe ecclẽsiarũ,p themate i p̃n.s.hr̄ ecclia.Et mr̄ ei' p̃seuabat oia ỳba h̃ p̃ferẽs i corde suo. Nõ q̃ sũt.xij.fruct' ỳbi q̃bus p̃uant q̃ nõ audiũt ỳbũ dei.ij.p.ti.ix.ca.xj.§.ij.p' p̃n. Jesus aũt p̃ficiebat pia z etate z grã apud deũ z hoies. In q̃bus ỳbis duo notant.s.singularis augmẽtatio:cũ dr. ibs,p̃ficiebat.vtal' fecũdatio.addẽs:sapia z etate z grã. Pax p̃ppẽ breuitatẽ dimitto. Scdo notat vtualis fecũdatio. Nã grã p̃ueniẽ ẽ p̃ncipiũ ois fecũdatõis hois.dũ em pctõ:aria d' lõge ẽ a deo:nec vllũ fructũ meritoꝝ facere p̃ sine ipa De grã vide,s,i tab, Pro octa,epiphie vide fimonẽ,p ba

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptisimo 7 apparitiõe pris 7 filij 7 spũsseti. iij. p.ti. xiiij.ca. ij.p totũ.sup euangelio Matth.iij.

Dominica.I. posi octauas

ephie.Sup epla ad Ro.xij.que sic incipit.Hnites donationes ꝗ grãs q̃ data est nob differẽtes. In hac epla Apls tria facit. Primo monet in psona ecclie q̃ fiat mutua subministratio bonis hoib'.Et rangit diuersa officia ꝑm que fieri dz mutua subministratio dicẽs.Hnites donatiões.Deva rijs gratijs donis:7 mutua charitate siue dilectiõe vide.s̃ in tab.in lris sibi adaptatis. scz.g.d.c. Odiẽtes malũ adherẽtes bono. In q̃bus duo notanť.s.mali detestatio cum dicit.odiẽtes malũ boni affectio cum dz. adherẽtes bono. Debem' nãq; primo detestari malũ pcti.de ipa vide.s̃. Secũdo debem' adherere bono vtutis:cũ nihil virtute fit melij'.de ipa vide.s̃.s.vt'.Honore inuicẽ puenientes.De bono re.vide.s̃. Spe gaudẽtes.De ispavide pulchra notabilia iiij.p.ti.vij.ca.j.7.ij.per to.Oratiõi instãtes. De ipa vide s̃.In tribulatiõe patiẽtes.De patiẽtia vide.iiij.p.ti.iij.ca. vij.7.j.p.ti.v.c.iiij.§.ij.post me.ibi.Quinta via. Itẽ de vario martyrio siue sanguie vide.j.p.ti.v.c.iiij.§.ij.circa pn. Et pncipalť.iiij.p.ti.iij.c.iij.§.ij.

Sup euãg.Jobis.ij.qd sic incipit.Nuptie facte sunt in chana galilee 7c.Diuidit istud euãg.in sex partes. In prima determinat locus in quo miraculũ factũ est. q; in chana galilee 7c. In scda psone coã q̃bus factũ est ibi. Erat mater ihu ibi. In tertia ea que dederũt occasionẽ vt fieret miraculũ:q; deficiẽte vino. In quarta manifestatio miraculi ibi. Et dicit eis ihesus.Haurite nũc. In quinta ordo miraculi huius ad alia miracula facta a iesu ibi.Hoc fecit initiũ 7c. In sexta effectus miraculi ibi.Manifestauit gl̃iam suã. Iste nuptie vario mõ describunť ꝑ varios status hominũ ꝑ tribus sermoib'.7 q̃d significãt sex hydrie in istis nuptijs.de q̃b' in isto euãg.iiij.p.7.v.c.xxxviij.xxxix.7.xl. Nuptie facte sunt. In q̃bus vbis duo notanť. Primo quõ tpaliter cõiugati dñt viuere ibi. Nuptie facte sunt. Secdo quõ spũalť copulati in xpo pñt pfistere.Dico primo q̃ tẽpaliter ꝓiugati dñt sacramẽta sui ordinis inuiolabiliter seruare.de ispis vide.s̃.7c. Secdo xpo spũaliter copulati dñt se pcipue a peccato cauere.q; peccãdo spõsa xpi aia fidez punit.De nuptijs spũalibus ꝑ tribus statib' hoium. vide iiij.p.7.v.c.xxxviij.xxxix.7.xl. Vel de religiosis: vel de viginib'.Deficiẽte vino. Nota q̃ triplex vinũ deficiebat ante xpi aduentũ.quid significat istud vinũ 7c.iiij.parte titu. xv.ca.xlij.§.j.

Dominica.II.post octauas epphie.

Sup epla ad Roma.xij.que sic incipit. Nolite prudẽtes esse apud vosmetipos. In q̃bus vbis duo notãtur.s.ne nos supbe iactem' ibi. Nolite. Ne primos temerarie iudicem' cũ dr Apõ vosmetipos.De pmo.s.de iactãtia viõ.ij p.7.iiij.c.iiij.p to.7.7.iij.c.iij.§.vij.Secdo nõ debemus temerarie iudicare.ij.p.ti.iij.c.viij.per to.Secdo persuadet q̃tum ad primũ exẽplarẽ edificationẽ dicẽs. Prouidẽtes bona:nõ tm coã deo:sed etiã coã omibus hoib'. id est prouide curetis vt vba vra 7 opa nõ solummõ placeant deo.sed etiã vt nõ hoibus scandalũ ingerãt. de scãdalo.vide.ij.p.ti.vij.c.iiij.per to. Tertio dissuadet vltionez iniurie siue expetitionẽ vindicte cũ dicit. Nõ vos defendẽtes charissimi:sed date locũ ire. 7c. De iniuria vide.ij.p. ti.viij.c.iij.§.vj.7 sub lra i.scz iniuria.vt.s̃.7 de vindicta vide.iiij.p.ti.v.c.xiij.7.§.j.ij 7.iij. Quarto psuadet supplicationẽ indigẽtie dicens. Si esurierit inimic' 7c:ciba illũ si sitit potũ da illi.i.ꝑm glosaz.mitte ei necessaria.De operibus misẽdie vide.s̃.in tab.ibi. misẽdia. Ultimo a plus dissuadet feruorẽ iracũdie dicẽs. Noli vinci a malo.id est a malo hoie: etsi signãter dicit noli.q; vincere si vinci in ptãte nostra est:vincit em qui vult vincere: 7 vincit q̃ vult ꝑm ci,de quo vide,s̃.in tab. Ita psuadet tñ vigorẽ patiẽtie dicẽs:sed vince in bono malũ.de hoc vide pulcherrima notabilia.iiij.par.tit.iij.c.vij.per totũ.

Sup euãg.Matth.viij.qd sic incipit. Cũ descẽdisset iesus de monte secute sunt eũ turbe multe. Presens euãgelũ diuidit in duas partes ꝑm duo miracula de q̃b' fit mentio in ist euãgelio.quoꝝ vnũ è lepr. mũdatio:alij vo seruũ centuriõis palytici sanatio. In pte illa in qua ponit primũ miraculũ:primo ostẽdit q̃n illud factũ fit:vt p. in pncipio.Secdo coã quibus: ibi. secute sunt eũ turbe multe. Tertio qualr se habuit leprosus salutẽ petens.ibi Ecce leprosus 7c.Qualr se habuit saluator salutẽ conferens.ibi.Extendens iesus 7c. Cum descendisset iesus de monte secute sunt eũ turbe multe. Debem' itaq; nos sequi xpm.q̃ sic dignať ad nos de celesti monte descendere cum turbis potẽtiarũ:q; in xpo est via inobliquabilis:veritas ineffabilis:7 bonitas inhaustibilis. Propter primũ debemus eũ sequi in effectu. Propter secũdũ in affectu. Propter tertiũ in intellectu. In effectu inquã bone actionis. In intellectu vere cognitiõis. Et in affectu vere dilectionis. Quõ hõ dz sequi deũ in pfecta dilectiõe: habet.s̃. par.ti.xj.c.ij.§.ij.añ me.ibi.Vbi notãdus.vide.s̃.§.fol. Leprosus iste assimilari põt pctõi 7 pctis vt.s̃.Dñe non sum dign' vt intres sub tectũ meũ 7c.De humilitate vide varia.iiij.par.ti.iiij.c. xij. Filij regni eijcient in tenebras exteriores:ibi est flet'7 stridor dentiũ. In q̃bus vbis duo notanť.s.fatuitas mũdanoꝝ:cũ dr. Filij regni. Pensilitas dãnatoꝝ:cũ dr.in tenebras exteriores. Dico primo q̃ fatuitas magna est mũdanoꝝ:q; mũdũ vanũ ꝓponit coelo.De mũdo vide.s̃.in tabula. Secdo pz penalitas dãnatorũ quã ꝓsiderare debem' 7 cauere,vide.s̃.de inferno 7 de pens vt.s̃.Amen dico vobis:non inueni tantã fidẽ in isrl'. Ista magnitudo fidei describit.iiij. par.tit.viij.c.iiij. §.iiij.v.vj.7. vij. Volo mũdare. Circa hoc nota octo quod vult deus a nobis in hac vita; 7 nonũ in futura.j. par.tit. xij.c.j.§.vij.per totum.

Dominica.III. post octauas epiphanie.

Super epla ad Rom.xiij.que sic incipit. Nemini quicq̃ debeatis nisi vt inuicẽ diligatis. Apostolus nos primo hortatur ad dilectionẽ: ostendens q̃ per ipsam est omnis boni operatio:dicens. Nemini quicq̃ debeatis. id est nemini maneatis obligatũ: sed omibus reddite quod suũ est.charitatez ita soluite:vt eã semp debeatis. 7 hoc quod ait.nisi vt inuicẽ diligatis. Ista pmi dilectio varia modo describitur.iiij.parte.ti.vj.c.iiij.7.§.iij. vide etiam s̃.de dilectione. Nõ adulterabis. In q̃bus verbis duo notantur,scz omis mali abnegatio cũ dr. Non adulterabis. quã cificatio:cuz additur. Adulterabis. Dico primo q̃ omnis malũ est cauendũ:quia non manet impunitũ.De hoc vide.s̃.ibi. Punitur 7 puniũtur. Secũdo adulterũ est specialiter horrendũ.de quo vide.ij.par.ti.v.c.iij. Non occides. de quo.j.par.ti.xiij.c.iiij.§.ix. Nõ furaberis. de quo s̃. Nõ falsum testimonium dices.vide.j.par.ti.xiij.c.iiij. §.xij.7.iij.par.ti.ix.c.xj.§.iij.7.iiij. Non concupisces.scz rem proximi tui.j.par.ti.xiiij.c.iiij.§.xij. Secundo hortatur ad hoc idẽ ostendendo q̃ per ipsum est omnis mali inclinatio.ibi.Dilectio pmi malũ non operatur. de quo habetur in pncipio huius epistole signatũ. Tertio ex his concluditur q̃ per eandẽ est diuine legis impletio. Plenitudo legis est dilectio.prout quod charitas dz finis omnis consummationis,De charitate 7 dilectione vide.s̃.in tabula.

Super euãgelio Matth.viij.qd sic incipit.Ascendente iesu in nauiculã.Notanť quattuor: p ordinẽ in presenti euangelio.Quoꝝ primũ est periculũ mũdane tribulationis.de quo.s̃. mũdus.Ascendente iesu in nauiculã secuti sunt eum discipuli eius. Applicantur ista pulchre ad religionem.ij,par.tit.ij.c.j.§.xiiij. vide etiam.s̃.nauis 7 ventus. Secundũ documentũ diuine inuocationis.Cum

xpi suscitatõe 7 salutis postulatione.ibi.Et suscitauerunt eum 7c.De quo vide.s̃. in tabula de oratione. Domine salua nos perimus.In quibus verbis duo notanť.scz affluentia bonitatis cũ dicit.Domine 7c.Refluẽtia tempestatis cum addit:perimus.Dico primo q̃ deus habz affluentiam boniatis:ideo debem' ipm inuocare.de deo vide s̃.deus 7 de oratione 7c.Secundo mũdus habet refluentiam tempestatis 7c.De mundo 7 suis periculis habetur s̃.mundus. Tertium est auxiliũ per chastum secure euasionis.scz in maris trãquillitate ibi. Tunc surgens imperauit ventis 7 mari.Et facta est trãquillitas magna.vide s̃.de religione pace siue patientia. Quartum sequit preconium magnifice collaudatiõis in turbarum admiratione:cum concludit. Porro homines mirati sunt dicentes Qualis est hic 7c.

Dominica.IIII.post octauas epiphanie.

Sup epistola ad Colossenses.iij. que sic incipit. Induite vos sicut electi dei sancti 7 dilecti viscera misericordie. Apostolus in hac epistola tria facit. Primo em ponit septẽ partes huius varietaĩ. Naz primo misericordiã.de qua.ij.j.parte,ti.v.c.xviij.Benignitatẽ. de qua.iiij.par.ti.v.ca.xxj.§.j.post me.ibi.Est q̃ septim' Humilitatẽ.de qua.iiij.parte.tit.iiij.c.xij.per totũ.Modestiã.de qua.iiij.par.ti.iiij.c.x.per totũ. Patientiã.de q̃ iiij.parte.ti.iij.c.vij.p totũ 7c. Secdo ponit nomẽ huius auree vestis:cũ addit.Sup oia autẽ hec charitatẽ hñtes q̃d est vinculũ pfectõis.iij.pte.tit.xvj.c.j.infra medio.principalr ante.§.Vide etiã.s̃.charitas. Pax xpi exultet in cordibus vestris.In q̃bus verbis duo notanť scz pax xpi amãda.ibi. Pax xpi. Pacis fœdera cõseruanda addẽs.ibi. In cordibus vestris.de vtraq̃ pace vide varia.iiij.parte ti.vj.c.viij.et.ij.p.ti.vij.c.iiij.§.iij.7 vide latiũ de ipsa.s̃. Tertio alias septẽ ptes varietatis subiũgit.ibi. Et pax xpi.de q̃ hic imediate.s̃. Et grati estote.de ipa gratiarũ actione,vide varia notabilia.iiij.pte.ti.v.ca.xij.per totũ. Verbũ xpi habitet.. vobis abundãter. Nota q̃ vbi dei sunt duodecim fructus.ij.parte.tit.ix.c.xj.§.ij.

Sup euãge.Matth.xiij.qd sic incipit.Sile est regnũ celoꝝ homini qui seminauit bonũ semẽ in agro suo. In euãgelio quattuor nobis notãda ꝓponunť. Primũ est diuine liberalitatis affluẽtia in donoꝝ suorũ cõcatione dñi. Seminauit bonũ semen in agro suo. In quib' vbis duo notanť.scz habilitas in agẽdis:cũ dr. Seminauit bonuz semẽ. Mutabilitas suscipiẽtis:cũ addit i agro suo. Det em est agẽs habile ad spirãdũ bone spiratõnis fructum. Secdo coꝝ homis qd est ager suscipit q̃nq; a diabolo zizania male cogitatõis,de corde vide.s̃.vel zizaniã heretice prauitatis.vide.s̃. Secdm est hũane prauitaĩ negligentia in vitioꝝ occasione.ibi.Cum aũt dormirẽt homies.de varia negligẽtia vide varia.ij.7.ti.ix.c.iij.et.iiij.p totũ et alijs pluribus. Item.s̃.de accidia 7 pigritia.Venit inimicus 7 supseminauit zizaniã in medio trtici.de discordia vide.ij.parte.titu.iiij.ca.viij. Tertiũ est eterne bonitatis refulgẽtia in malorũ supportatione.ibi. serui autẽ 7c.de deo vide notabilia.s̃.in tab. Quartuz est extreme seueritatis sentẽtia in reorũ punitione.ibi. Colligite primũ zizania 7c.de quo vide.s̃.dñica secda aduentus dñi.7 de diuino iudicio f[illegible] nouissimo.vide.s̃.

Dominica i septuagesima

Sup epistola.j.ad Corinth.ix.que sic incipit. Nescitis q̃ hi qui in stadio currũt omnes quidẽ currunt sed vnus accipit brauium. Quia nos in ista vita misera habemus currere velociter:7 in agone confligere virilr:pro tãto indigemus diuino auxilio siue diuie grẽ. Unde apostolus hic duo facit. Primo describit cursum et cõgressum quez habem' facere dicẽs. Nescitis q̃ hi qui in stadio currũt. omes quidẽ currũt:sed vnus accipit brauiũ 7c.j. pte,ti,vj. c.ij.§.iiij.post pn.ibi.De vnitate. Potest etiam applicari ad thema de mi[illegible]sia spũali.ij.parte.ti.iiij.c.j.§.iij.et.iiij. Vel de mercede qui' vite tunc vide.s̃.in tabula. Sic currite per bona opera in stadio presentis vite vt comphendatis brauũ scz gloriẽ. Omnis qui in agone cõtendit.i. pugnat cum aduersario ab oibus scz impedimẽtis se abstinet.vide.s̃.de militia vel de martyrio. Castigo corpm meum 7 in seruitutẽ redigo. In quibus vbis duo notanť scz quomodo est corpus castigandũ maceratione:cũ dr. Castigo corpus meũ.desiderũ animẽ eleuandũ deuotione addens.7 in seruitutẽ redigo. Debemus igit corpus castigare per mali declinationẽ.motus scilz carnis illicitos reprimẽdo.de quo vide.s̃.de ieiunio.et.s̃.caro Secũdo debemus mentẽ ad deum eleuare de vita ꝓmplativa iiij.parte.ti.x.c.iiij.per totum. Vide etiã sub littera.c.scilz cõtemplatio.Secũdo describit apostolus in presenti epistola diuinũ succursum: quẽ habemus querere.ibi. Nolo em vos ignorare fratres 7c.

Sup euãg.Matth.xx.qd sic incipit.Simile est regnũ celoꝝ homini patrifamilias qui exijt primo mane cõducere operarios in vineã suã. In presenti euangelio spũalit quattuor nobis cõsideranda occurrũt. Nam xps nos primo hortatur ad virtuose operationis exercitiũ vel exercitationem vel primo nobis ꝓponit operarioꝝ in vineaz conductio.Unica ista describit quid scz significat. prima parte titulo q̃nto capitulo secdo.§. septimo octauo nono decimo 7 vndecimo. Quid statis h tota die ociosi. Istũ ocium describit vario modo.secũda parte.titu.ix.ca.xiiij. per totum.moralisat etiã predicta auctoritas.prima parte titu.iij.ca.x.§.vj. Cum sero factũ esset:placet applicare ad seruitutẽ als senectutẽ vel mortem.de ipsis vide.s̃.s.7 m. Voca operarios 7 redde illis mercedem.de quo vide notabilem sermonẽ.prima parte.titu.v.ca.ij.a.§.vj. vsq; ad finem. Voca operarios 7 redde illis mercedẽ. In q̃bus verbis duo notanť. scz Dei magna curialitas:iubens operarios vocare.ibi. Voca operarios.filij dei eqtas volens premiare addens. Et redde illis mercedẽ. De primo scz de varia vocatione.vide varia.prima parte.titu.v.c.ij.§.vj. de secũdo scilz mercede laborum . vide prima parte.titu.v. cap.ij.§.xj.Vide etiam.s̃.in tabula scilicet Laborantibus Et murmurabãt aduersus patrẽfamilias.quomodo intelligitur ille murmur . prima parte.titulo.v. cap.ij. §.xj. Et qui significanť per illos. secũda parte.titulo. vij.ca.ij. §.ij.Multi sunt vocati.de varia vocatione qua dominus varios diuersimode vocat.vide prima parte.titulo quito. capitulo.ij.§.sexto.

Dominica in sexagesima

Sup epistola.ij.ad Corꝝ.xj.que sic incipit. Libenter sufferitis insipiẽtes cuz sitis ipsi sapiẽtes. Potest ista epistola sic diuidi. Primo nãq; apostolus istoꝝ pseudo vanam gl̃iam vituperat in hoc q̃ arguit Corinthios.quia sic gloriantes sustinebãt:dicẽs. Libenter sufferitis insipiẽtes.i. gloriãtes in carnalibus cum sitis ipsi 7c. secũda parte.titiij.c.j per totum.Et de inani gloria ibidez.cap.primo.per totum. Sustinetis si quis vos in seruitutem redigit. De varia seruitute vide tertia parte titu.tertio.ca.vj. per totum.Vel de martyrio sine sanguine.de quo.s̃.martyriuz.

Quis scandalizať et ego 7c.ipsum scandaluz vario modo describit.secũda parte.titu.vij.ca.iij. p to. Veniam autẽ ad visiones 7 reuelationes domini de varia visione vide.s̃.Visio vel cõtemplatio.Et iste raptus pauli describitur quart. parte.titu.x.ca.vj.per totũ. Et ne magnitudo reuelationum extollat me:datus est mihi stimulus.de varia temptatione vide.s̃. Virtus in infirmitate perficitur. In quibus verbis duo notantur. scilicet possessio virtutis quam debemus feruenter amare cum dicitur. Virtus. Afflictio carnis quam debemus patienter portare addẽs:in infirmitate perficit, Debemus em primo

Universidad de Deusto
Biblioteca

virtutes amare ⁊ vitia spernere. de virtutibus vide. s̄. ⁊ de vitijs siue peccatis vide. s̄. sub lra p. se peccatis. Secō debemus afflictionē carnis portare patiēter. Vide de b s̄. scz infirmitates. ⁊ supra tēptationes. Periculis fluminū: periculis latronuz. ⁊c. Ista pericula spūaliter exponunt: quomō ab istis impugnamur, iiij. par. ti. ij. c. ij. §. v, infra pnci. ⁊ post p totū.

¶ Super euāgelio. Luce. viij. qd̄ sic incipit. Cum turba plurima conuenirent ⁊ de ciu tatibus ꝓperaret ad iesum In hoc euangelio nobis pmo ꝓponit popli ad xpm seqntis generalis deuotio. de quo vide. s̄. de pdicatiōe vbi di. Secō exprimit eiusdē ppli specialis ⁊ diuersa dispositio. ibi. Dū aūt seminat aliud cecidit ⁊c. Et aliud cecidit inter spinas. Exponitur breuiter. ij. p. ti. v. c. xij. §. ij. p' pn.

Tertio excitat tepidos attentio. ibi. hec dicēs clamabat de quo. s̄. de accidia: pigricia: vel tepiditate. Quarto requirit a dño expositio. ibi. Interrogabant aūt eum. ⁊c. Quinto ostēdit q̄ad discipulos mysteriorū cognitio. ibi. Vobis datuz est nosse mysteriū ⁊c. Sexto ponit expositio facta a dño ibi. Est aūt b pabola. vt ptz in ꝓcessu euā. Semen cecidit in terrā bonā. In q̄bus vbis duo notāt. scz malorū periculosa negligentia cuz dicitur. Qd̄ aūt cecidit iustorūz fructuosa deligentia cū addit. In terrā bonam. Dico pmo q negligentia verbi dei est multū periculosa. ꝗ quo. s̄. negligentia. Secō dlligētia bonorū est bona audiendo scz verbū dei. De predicatiōe verbi, vide. s̄. predicatio. ibi. de predicatiōe siue verbo dei.

Qd̄ aūt cecidit in terrā bonā: hi sunt qui in corde bono et optimo ⁊c. j. p. ti. iiij. c. xxiij. §. ij. j. pn. vide etiā. s̄. de corde. Et fructū afferūt in patiēcia. iiij. pte ti. iij. c. vij. §. xviij. circa finē per oñes. §. de patentia. Hi sunt qui audierūt ⁊c. ⁊ a sollicitudinib' ⁊ diuitijs ⁊c. De diuitijs vide. s̄. Diuitie

Dominica in quinquagesima.

Sup epla. j. ad Cor. xiij. que sic incipit. Si liguis hoīum loquar ⁊ angelorū: charitatē aūt nō habeā fact' suz velut es sonās ⁊c. Apls in pñti epla oñd' nobis charitatis vtilitatē: que oñdit ex quattuor. Primo q: sine charitate nō prosunt cetera dona dicens: si linguis hominum loquar ⁊c. Secō quia cū charitate fiūt omnia bona. ibi. Charitas patiēs. Tertio q: per ipam vitanf oñia mala. ibi. Charitas non emulat. Quarto q: per ipam habet in his duobus finalis perseuerantia ibi. Oñia suffert ⁊c. De charitate vide. s̄. Charitas. Si liguis hoīz loquar ⁊ angelorū ⁊c. iij. p. ti. xviij. c. iij. §. ij. infra pn. ibi. Et nota. Siue lingue cessabunt. j. p. ti. ij. c. iiij. §. iij. Siue sciētia destruet quomō intelligitur hec auctoritas. j. parte ti. v. c. vj. §. ij. vltra mediū. Charitas nō est ambitiosa. ij. par. ti. j. ca. v. Si nouerim omnē sciam ⁊ oñia mysteria. iij. p. tit. v. c. j. §. ij. in pn. Videmus nūc per speculū in enigmate. quō deus videri possit in pñti vita p septem specula. j. p. ti. iij. cap. vj. §. iij. vsq ad. xj. inclusiue. Tūc aūt facie ad faciem ibi. §. iij. Nūcāt manet fides spes ⁊ charitas tria b maior aūt horū ē charitas. ipa vario mō describit. iiij. p. ti. vj. c. j. p to. Nūc aūt manet fides spes ⁊ charitas tria hec. maior aūt hc. uz est charitas. In q̄bus vbis duo notāt. scz virtutis ingressus cū dicit: nūc aūt: salutis progressus cum addit maior De pmo notandū q volens saluari debet hre. pro statu pñti ingressuz per fidē: que est ianua ⁊ fundamentū oñis boni. Secundo volens habere progressum ⁊ complementū salutis debet habere charitatē. hec eñ facit homines cuncta transitoria cōtemnere integraliter ⁊ deo coniungere ⁊ cordialiter superna appetere. De charitate vide. s̄. in tab.

Super euangelio Luce. xviij. quod sic incipit. Assumpsit iesus duodecim discipulos suos ⁊ ait illis. Ecce ascendimus hie rosolymā ⁊ consummabunt. ⁊c. In principio huius euāgeli describit euāge. dñice passiōis. vt p. i milites crucē ei' tanq̄ vexillū sui ducis videtes: ad arma pnie sumēda aicnt. vide. s̄. in tab, de pnia. Dñe vt videā. In quibus duo notant. scz necessitas aduocationis cum dicit. Domine ignobilitas excecatiōis cum addit. vt videam. Ha peccatorū cognitione cecus necessario deū inuocat pro illuminatione. Vide de ꝓuali visu ⁊ ipsius illuminatione. s̄. visio. Secūdo notat ignobilitas excecatiōis spūali cecitate. j. par. ti. iij. c. iij. ⁊ de illuminatione cecitatis siue visus vide. j. par. ti. iij. c. v. §. j. p totū. vide etiā. s̄. in tabula sub v. visio. Et Iesus dixit illi. Respice quomō homo debet oculos respicere que declarant. j. par. ti. iij. c. vij. per to. Fides tua te saluū fecit. Vide de augmēto ⁊ magnitudine fidei. iiij. pte ti. viij. c. iij. §. iiij. v. vj. ⁊ vij. Et omnis plebs vt vidit dedit laudem deo. vide. s̄. de gratiarū actiōe. ⁊ iiij. p. ti. v. c. xij. Et. j. par. ti. iij. c. vij. §. ij.

Feria quarta cinerū.

Super epistola Jobelis. ij. c. que sic incipit. Conuertimini ad me in toto corde vestro. Presens epistola potest sic diuidi. Primo em ipse deus per istū ꝓpheta persuadet efficaciter peccatoribus penitentiā dicens. Conuertimini ad me. vt. s̄. de penitentia vide in tabu. Et de corde vide. s̄. in tab. sub lra. c. scz cor. In ieiunio ⁊ fletu ⁊ plāctu. quod expositione litteralē. vide. s̄. de ieiunio ⁊c. Allegorice vo ꝓtum ad oñes penitentes dicitur. Conuertimini ad me ꝓtum ad carnis mortificationē: ⁊ fletu ad mentis purificationē: quia lachryme lauant delictū. vt. s̄. de confessione ⁊ contritione. ⁊ planctu ad doloris testificationē. ⁊ scindite corda vestra ad ipsius anime acceptandū oblationē. quomodo homo potest se deo offerre ⁊ fieri suū sacrificiū. vide. iiij. par. titu. xv. c. xxxv. p totū. vltimo. §. dēpto. Deinde cōtra desperationē: ne propter turpitudinez ⁊ multitudinem peccatorū desperemus. ꝓponit nobis magnitudinem diuine clementie. Conuertimini ad dominū q benign' ⁊ misericors est. De deo vide. s̄. Sanctificate ieiunū. Quid est ieiuniū sanctificare. ij. par. ti. vj. c. ij. §. viij. Sacrificium ⁊ libamen domino deo nostro: quomodo homo se potest deo offerre ⁊ fieri dei sacrificiuz. iiij. parte titu. xv. c. xxxv. §. j. vsq ad. ix. §. inclusiue. Secūdo promittit certitudinaliter penitētibus indulgentiā ibi. zelatus est dñs terrā suam ⁊ pepercit. ⁊c.

Super euangelio Matthei. vj. qd̄ sic incipit. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. qm̄ humilitas vera: elemosyna larga: ⁊ oratio deuota ieiunij sunt comites: sine quibus ieiuniū nō est fructuosuz. Ideo saluator prosecutionis regulā scribens primo monet cauere elationes ⁊ exteriorem ostentationem dicens. Cum ieiunatis ⁊c. In hoc euāgelio inuitat nos saluator primo ad exercitiū laboriosum per corporis castigationē dicens: cuz ieiunatis. ⁊c.

Quantū ad primū notandū q hic vnū precipit ⁊ duo prohibent: precipitur em ieiunandū sicut ipe saluator noster ieiunauit cui' initiū in hoie inchoat dicēs. Cū ieiunatis. de q̄. s̄. in tabu. vide de ieiunio. Prohibet aūt postea inuorē hūanū. vt. s. nō fiat ꝓpē inanē glāz dicēs: sicut hypocrite de inani glia vide. ij. p. ti. iiij. c. j. p to. Prohibet secūdo simulatā tristiciā cum dicit. Nolite fieri sicut hypocrite tristes. id est tristicia ostendētes. de hypocrisi vide. ij. par. titu. iiij. c. vij. Secūdo inuitat nos ad obsequiū studiosum per terrenorū abdicationē dicens. Nolite thezaurizare. vide de diuitijs. s̄. in tabula ibi. Diuitie. Tertio inuitat nos xpus ad premiū gloriosuz virtutū operationū cum subdit: thezaurizate vobis ⁊c. De varijs virtutibus vide. s̄. in tabula. Quomodo debet homo thezaurū reponere scilicet aurū charitatis: argentū castitatis: oleum misericordie: vinū deuotionis: ⁊ gemma recte operationis. vide. s̄. in locis adaptatis sibi scz charitatis ⁊ castitatis ⁊c. Ubi est thezaurus tuus. ibi ⁊ cor tuum. De diuitijs quomodo lacerant mentē: in diuersis occupant: ⁊ in varijs vanis impediunt. vide. j. parte ti. v. c. iij. §. j. ante mediū. ibi. Secunda via. Item vide. s̄. thezaurus. ⁊ de corde vide. s̄. in tab. Item pro principio quadragesime vide, iiij. parte titulo.

iiij. cap. iiij. §. iiij. quinto ⁊ sexto. Et in tabula vide de ieiunio et abstinentia.

Feria quinta post cineris

super epistola Esa. xxxviij. que sic incipit. Egrotauit ezechias vsq ad mortez ⁊c. In hac epistola spiritussanctus explicat ecclie filijs que et quāta vtilitas flebilem sequit. Et vide q in hac oīone principalr agitur ad litteram de sanitate corporali: ⁊ fm sensum mysticū de spirituali per orationē flebilez adapta. De oīone vide. s̄. in tabula oīo. De contritione vide. s̄. i tabula. Contritio. Dispone domui tue ⁊c. Placet sup hoc de testamētis morte cōfessione vel de satisfactione. vide. s̄. in locis sibi adaptatis. Et conuertit ezechias faciē ad parietē ⁊c. de cōtritione vide iij. parte ti. xiij. c. xviij. per totū. Et de contritione in cōfessione. vide ibi. c. xix. Obsecro dñe memēto quomodo ambulauerij coram te. Morieris tu ⁊ nō viues. Exponit de vite termino vtrū possit plongari vel abbreuiari. j. parte ti. v. c. j. §. viij. De infirmitate ꝓ isto egrotante ezechia. vide. s̄. in tabula de infirmitate.

Super euang. Matth. viij. qd̄ sic incipit. Cū introisset iesus capharnau accessit ad eū Centurio rogās ⁊ dicēs. Dñe puer meus iacet in domo paralyticus et male torquet. Hodie in presenti euāgelio exhortamur ad suffragiū mediāte quo anima liberat ab onere miserabilis fuitutis, ⁊ sunt tres partes. In pma notat de paralytici infirmitate ⁊ de pris supplicatiōe. ibi. Dñe puer me' ⁊c. de varijs infirmitatibus. vide. s̄. infirmitates. Secō notat de centurionis humilitate ⁊ eius cōmendatione. De humilitate vide. iiij. parte. ti. iiij. c. xij. per totū. Tertio notatur de xpi benignitate ⁊ fructuosa crudelitate. ibi. vade ⁊ sicut credidisti fiat tibi. De magnitudie ⁊ augmēto fidei. iiij. p. ti. viij. c. iij. §. iiij. v. vj. et. vij. Naz ⁊ ego homo sum sub potestate cōstitutus habēs sub me ⁊c. De dñis siue prelatis quomodo se habere debēt erga seruos. vide. s̄. de plātis siue dominis. Dico aūt vobis q multi ab oriēte ⁊ occidēte veniēt ⁊c. De varia vocatiōe vide. s̄. vocatio. Filij aūt regni eijcient in tenebras exteriores. De inferno ⁊ eius penis vide. s̄. Fernus. Amen dico vobis nō inueni tantā fidez in israel. Ista magnitudo fidei notabiliter describit. iiij. parte. titu. viij. ca. iij. §. iiij. v. vj. et. vij.

Feria sexta post diez cineris

sup epistola Esa. lviij. que sic incipit. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocē tuā: ⁊ annūcia populo meo scelera eorum: ⁊ domui iacob peccata eorū. Scōm q ꝓpheta ex parte dei facit tria in hac epistola. Primo em describit salutare ieiuniū, i pn. cū dicit. Clama ne cesses. Secō salutaris ieiunij finale stipendiū. ibi. Tunc erumpet. Tertio finalis stipendij fontale principiū in fine: cum concludit. quia misericors suz. Notandū est pmo q sunt duplices elemosyne erogande specialr tempe ieiunij. scz quedam spūales: ⁊ quedā corporales. de q̄bus dñs loquit p ꝓpham Corporales sunt septē de quibus Matth. xxv. de istis vide ij. parte. ti. j. c. xxiij. §. ij. Et. iiij. parte. ti. v. ca. xviij. §. iiij. De operibus misericordie vide ibidem. §. v. et de varia elemosyna vide. s̄. in tabula. Quare ieiunauimus et non vidisti. humiliauim' aias nostras ⁊ nescisti. ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra. secūda parte. titu. vj. c. ij. §. viij. fr. et. x. Nolite ieiunare sicut vsq ad hanc diem vt audiat clamor vester ⁊c. ij. parte. titu. vij. cap. iij. §. ij. De ieiunio. vide secūda parte ti. vj. ca. ij. per totum. Et principalr quarta parte. titulo. iiij. ca. iiij. §. iiij. Item quere. s̄. in tabula de ieiunio. Ecce ad lites ⁊ contentiones ieiunatis ⁊ percutitis pugno impie ⁊c. secūda parte titulo quarto capitulo nono. §. tertio.

Super euāge. Matth. v. qd̄ sic incipit. Audistis quia dictū est antiquis. Diliges ꝓximū tuū ⁊ odio habebis inimicum tuū. Ego aūt dico vobis, Diligite inimicos vros.

In hoc euangelio notant tres partes. In pma sancte affectionis charitas dilatāda. ibi. Audistis quia dictū est antiquis. Diliges proximū tuū ⁊c. Ista dilectio describit vario modo. quarta parte. ti. vj. ca. vj. vide tamē latius. s̄. Proximi dilectio. ⁊ principalr. s̄. de dilectiōe. Et odio habebis inimicū tuū. Hoc ostendit esse falsum. ij. parte. tit. viij. c. iij. §. iiij. ante finē. Non est verbū legis. quasi lege non scribit: sed est interpratio indaice interprationis: qa dicebāt q omne quod nō erat in lege ꝓhibitum erat eis cōcessum ⁊c. Ego aūt dico vobis. Diligite inimicos vestros ⁊c. Ista dilectio describit. iiij. parte. ti. vj. c. iiij. §. j. et in. ij. §. habet de signis huius dilectionis. etiā ca. vj. §. iiij et. v. Estote ergo vos pfecti sicut pater vester celestis pfectus est. quarta parte. ti. xj. c. ij. §. ij. ante me. ibi. Ubi nō tandū. ⁊ vide talia multa ibidem titu. xij. c. iiij. §. xij. de varia perfectione. Attendite ne iusticiā vestraz faciatis coram hoibus. vide. s̄. de inani glia principalr vide sup b secūda parte. ti. iiij. ca. j. §. iiij. Te aūt faciēte elemosynā nesciat sinistra tua ⁊c. exponit breuiter. ij. parte. ti. iiij. ca. pmo. §. j. post me. ibi. In mūdo. quomodo aūt debet dari elemosyna vide. iiij. parte. ti. v. c. xviij. §. r. ante mediū. ibi. Quantuz ad primū. De elemosyna vide. s̄. in tabula de elemosyna. Et cum oratis ⁊c. de oratione vide, s̄. in tabula de oratione.

Sabbato post cineris super epistola Esa. lviij. que sic incipit. Si abstuleris de medio tui cathenā: ⁊ defieris digitū extendere. In hoc primo sabbato ieiunij scz quadragesime qd̄ requies dicitur mouet nos ꝓpheta a peccatis quiescere ne inordinat' mobis mens inuoluat. ⁊ in hac epla duo facit principalr. Primo em hortat quēlibet christianuz peccatum in quo peccat in seipsum: et quo peccat in proximū abijcere. De peccatis ⁊ peccatorib' vide. s̄. sub littera. p. Ubi notādū q peccatū specialr quo quis peccat in seipsuz est catena diaboli qua peccator astringit. dicit ergo de' cuilibet peccatori. si abstuleris temperantiā ⁊ cōtinentiam ac veram penitentiā de medio tui. id est de corde tuo. ⁊ de appetitu animali catenam id est peccatum. de quo. s̄. in tabula. Et loqui qd̄ nō prodest scilicz proximo de locutione. vide. s̄. in tabula sub littera. l. scilz locutio.

Super euange. Marci. vj. qd̄ sic incipit. Cum sero factuz esset erat nauis in medio mari ⁊c. Hodie in presenti euangelio ostendit quomodo laboratores cōcutiunt tempestatione ⁊ adiuuant xpi consolatione. ⁊ fm hoc sunt tres partes presentis euāgelij. In prima parte notat de vigilie laboris necessitate. Cum sero factuz esset. Debemus ergo vitaz nostrā que comparat nocti ꝓpter obscuritatē peccatorū diuidere in quattuor vigilias in q̄bus vigilare debemus. Et pmo in opibus cōtritionis ⁊ penitentie. de quibus vide. s̄ in tabula. Secūdo in opibus sanctificationis ⁊ beniuolētie. Tertio in opibus compassionis ⁊ mie. Quarto in opibus deuotiōis ⁊ sapiētie. In secūda parte notatur de xpi gubernatiōis pseutialitate ⁊ vtilitate dicens. Ego sum confidite ⁊ nolite timere. Debent nāq in ipm confidere insipiētes quos mformat ne pereāt: proficiētes quos cōformat vt compleāt: ⁊ pfecti quos cōfuat vt pmaneāt. de istis trib' vide. j. p. ti. vj. c. ij. §. iiij. et. iiij. p. ti. xv. c. ij. §. ij. In tertia parte notat de ppli infirmitate et miraclosa sanitate qua oēs infirmos curauit ⁊c. de varijs infirmitatibus. vide. s̄. in tabula. Et statiz locut' est iesus cū eis ⁊ dixit. Cōfidite ego sum nolite timere. Quomodo dñs istis subuenit. ita nūc vario modo subuenit laboratibus. j. parte. ti. iij. ca. vj. §. xv. ⁊ quomodo deus suos liberat a sex malis. pma parte. ti. v. c. iiij. §. iij. post pn. Nauis etiam tribolr describit. secūda parte. titulo. ij. ca. j. §. xxiij. xxiiij. et. xxv. vide etiam. s̄. in tabula de mari. Erat cor eorum obsecatū. De corde. s̄. in tabula vide. et de varia cecitate, vide. s̄. in tabula, de cecitate.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dominica Inuocauit su

per epl'a.ij.ad Lor.vj.que sic incipit. Hortamur vos ne invacuū grāz dei recipiatis. Sācta mater ecclesia legēs presente eplāz ꝓ auli hortat nos ad tria. Primo eīn hortatur nos ad grē suscepte receptionē dicens. Hortamur vos ne in vacuū grām dei recipiat. de quo vide.j.par.ti.v.c.ij.§.iiij.aī mediū.ibi. De bonis spūalib'. ⁊.iiij. par.ti.v.c.xij.§.j.aī fi.ibi. Tertiū qd.vide etiā de varia grāvt s. Ecce nūc ipse acceptabile:ecce nūc dies saluf. Tēporis pciositas vario modo describit.ij.par.ti.ix.c.xiiij.§.j. aī med.ibi. Tertia stultitia. Scdo hortat nos apls ad grē ostentationē dicēs. Nemini dātes vllā offensionē.i.neminē nec verbo nec facto scandalizantes. de quo.s. In his oibus exhibeam' nosmetipos sicut dei ministros. In multa patia ⁊c.iiij.par.ti.iij.c.vij.in pn. In longanimitate. ista describit.iij.par.ti.v.c.xxj.§.j. circa mediū.ibi. Quintus fructus. In charitate non ficta vt.s. Tertio hortat nos apls ad ei' grē conservationē:cū subdit. Per arma iusticie ⁊c. Istud bellū cū suis armis describit.iiij. par.ti.j.c.iij.§.j.⁊.ij.⁊.iij.par.ti.iiij.c.j.§.v.

Sup euāg'l.Matth.iiij. qd sic incipit. Duct' est Iesus in desertū a spū vt tēptarē a diabolo. Hoc euangeliū explicans ieiuniū quadragenā observationē a xpo nobis in exēplū assumptū in pma dnica qdragesime ꝓgressi legit.

Jeiuniū quare tpe qdragesime institutū ē plus q̄ alijs dieb'.⁊ ponit sup hoc triplex rō.quare quadraginta dies ieunant. quo tpe quadragesima olim inchoabat. ⁊ quo tpe iam ⁊c.iiij.par.ti.iiij.c.iiij.§.iiij. Ductus est Iesus in desertū ⁊c.vt.s. Hodie in hoc euāgelio legit qual' aduersarius hoies aggredit vt mercede possint eternal' pmiari.⁊ pm hoc sunt tres ptes pseētis euangelij. In pima dr quō hō eligit ad certamis ingressum.ibi. Ductus est. De bello spūali vide.s.ibi. Bellū spūale. De varijs temprationibus vide.s. In scda parte dr quō aduersarius hoiem insequit vt ipediat ei' pgressum.ibi. Et accedēs. de quo vide.s. Diaboli tēptatio In terta parte dr quō bellū cōcludit quoad ingressum:cū subdit. Tunc relinq̄t. de q̄ vide.s.Diaboli tēptatio. Et ecce ãgeli accesserūt ⁊c. Quō angeli deputant' ad custodiā hois:⁊ quō hoiem vario modo custodiunt.iij.par.ti.xxj.c.vj.§.v.vj.⁊.vij.⁊ p totū cap'. Vide etiā.p pncipio quadragesime.iiij.par.tit. iiij.c.iiij.§.tiij.etiā.v.vj. ⁊ aī. Vide etiā de ieiunio ⁊ abstinentia.s.in tabula. Jrē de decim. is ieiuniorꝫ vide varia ij.par.ti.iiij.c.iiij.§.ij. Et de decimis spūalib' vide ibidē §.j. ⁊ de alijs decimis vide post per totū cap'm.

Feria secunda post Domi

nicā Jnuocauit sup epl'a Ezech.xxxiij.que sic incipit. Ecce ego reqro oues meas ⁊ visitabo eas sicut pastor visitat ⁊c. Doctores catholici dicūt istā pphetiā fore cōpletā in vltimo xpi aduētu: qn segregabit deus electos a reprobis sicut segregat pastor oues ab hedis. Ideo dic pastor etern'. Ecce ego reqro oues meas ⁊c. Istud diuinū iudiciū describit vario modo.iiij.par.ti.xiij.c.xj.⁊.xij.p to.vide etiā.s.in tabula. Jrē.s. de iudicio diuino. Quō de' reqret oues suas de manibus prelatorꝫ vide.s.in tabula. scz de prelatis.

Sup euāgelio Matth.xxv. qd sic incipit. Cū venerit filius hois in maiestate sua ⁊ omes angeli eius cū eo: tūc sedebit super sedē maiestatis sue: ⁊ pgregabunt ante eū oes gentes. Veri scā mater ecclesia ppos quō adūsarius penitentē inuadit armis vitiorꝫ: hodie timore iudicij cōcutit vt mala fugiat ne veniat ad man' torꝫ. In hoc euāgelio explicant quatuor ad ipm iudicē ptinētia: que sunt iudicādorꝫ pgregatio siue cōuocatio. separatio disceptatio.post disceptationē remuneratio.⁊ malorꝫ sententiatio. De oibus istis vide.s.de iudicio diuino. Venite bēdicti patris mei ⁊c. quō intelligitur ista locutio.iiij. par.tit.vij.c.vij.§.vj.post pnct. Esuriui ⁊ dedistis mihi manducare. Ista opa corpalia describūtur.iiij.par.ti.v. c.xviij.§.iiij. Et opa mie spūalia describuntur ibidē.§.v. Jtē vide ibi.mia per to. Jte maledicti in ignē eternū: vide.s.de diuino iudicio. Esuriui ⁊ nō de istis mihi manducare:quō dns hoc faciet: ⁊ quē c. eature loquunt cōtra ipos.ij.par.ti.iij.c.ix.§.vij.post pnct. Opa mie de quibus in presenti euāgelio describūtur ⁊ per ordinē declarantur.ij.par.ti.j.c.xxiiij.§.ij.⁊.iij.par.ti.v.c.xviij.§. iiij.vide.s.de opibus mie sub lra M. Et ibunt hi in supplicū eternū. Jnfernales pene vario modo ⁊ terribiliter describūt.iiij.par.ti.xiiij.c.v.p to.⁊.j.par.ti.v.c.iij.p to.

Feria tertia post domini

cam Jnuocauit. Super epl'a Esa.lv.que sic incipit. Querite dnm dū inueniri pōt: invocate eū dū ppe est. Propositum fuit nobis hesterno die in epl'a preexposita sancta mater ecclesia diuinā miam: vt ad bonū excitaremur per auctōē referēs verba Ezechiel' dicentis in persona dni. Ecce ego reqro oues meas ⁊c. Et qm deus neminē reqrit ipm ad se trahens: cōsequenter in hac epl'a hortatur nos ad querendū dnm. Et in hac epl'a pphetam quinq̄ facit. Primo eīn dat querendi dnm consiliū dicens. Querite dnm dum inueniri pōt. querite.s.in simplicitate cordis.vt dr Sap.j. Querite etiā opere.i.bonis opib'. ⁊ invocate.s.ore ⁊ sermone. Secūdo assignat tpe querēdi eū opportunū addens.dū inueniri pōt. Tota eīn vita hominis est opportuna ad inuenendū deū ⁊ querendū ipm. s. p grē collationem: p culpe remissione: p offense placatione: p pene cōmutatione: ⁊ p emende acceptatione. Tertio explicat inquirendi modū necessariū cū dicit. Derelinquat impius viā suā: ⁊ vir iniquus cogitationes suas. Jmpius.s.peccator.q̄ est impius.i.sine pietate ⁊c. De peccatorib' vide.s. in tabula. Viā suā.de vijs vide.s.in tabula. Quarto indicat querentis fructū salutiferū:ibi. Et miserebitur ei'. addens. Qm multus est ad ignoscendū.i.habet multam bonitatē ad miserandū penitentib. de deo vide varia notabilia.s.deus. Quinto assecurat querentes de assequendo fructū per duplex argumentū, ibi Non enīm cogitationes mee ⁊c.

Super euangelio Matth.xxj.quod sic incipit. Cū introisset Iesus hierosolymā cōmota est vniuersa ciuitas dicens. Quis est ⁊c. Veri ostendit horꝫ iudicij ⁊ pemnam damnatorꝫ: hodie arguit auaricia cupidorꝫ mercatorum. Et sunt tres partes huius euangelij. In prima ostendit quomō xps venit ad saluandū perdita.ibi. Dic est Iesus. Tangit hoc nomē: q: Iesus. Officiū: q: pphetā. Patriā: q: a nazareth. Habet hoc nomē saluatoris: q: Iesus interpretatur saluator. officiū eruditoris: q: pphetā. patriam delectationis: q: a nazareth: qd interpretatur floridus. In secūda parte ostendit quō reprobat ⁊ expellit iniqsta ⁊ dolosa negocia.ibi. Et intrauit Iesus in templū ⁊ eiecit ⁊c. De mercatoribus ⁊ negociatoribus vide.s.de vsura siue simonia ⁊c. In ecclesia militanti sunt tria genera sacrilegiorꝫ specialē offendēda: que pulchre declarātur.ij. par.titu.j.c.xxj.§.v.vj. ⁊.vij. Ante ecclesias quō cōtersunt artifices: venditores: lusores ⁊c. ⁊ quō per illos exercetur vsura ⁊ dolus ⁊c.ij.par.ti.j.c.vj.§.ij.circa med. ibi. In plateis. Domus mea dor[illegible]ronis vocabitur. vide.s.ecclesia. Vos aūt fecistis illā spelūcam latronum. exponitur spūal' de domo pscie.j.par.ti.iij.c.x.§.viij. Videntes aūt principes sacerdotū mirabilia que fecit. indignati sunt.vide.s.de invidia ⁊ de murmuratiōe. In tertia docet relinquere mala ⁊ amare celestia: siue fugere de malo ad bonū: in hoc q̄ mutādo locū reliquit m[illegible]os ⁊ pestiferos ⁊ ad bonos se transtulit predicando docēdo ⁊c. ibi. ⁊ relictis ⁊c.

Feria quarta post domi

nicam Jnuocauit.super epl'a.iij.Regū.xix. que sic incipit. Venit helias in bersabee iuda ⁊ dimisit ibi puerū ⁊c.

In presenti lectione quatuor tangūtur. Primo ad quē locū helias venit: quia in bersabee iuda ⁊c. ⁊ perrexit viā vnius diei. vide de varijs vijs.s. in tabula. Secūdo sub qua arbore ipse dormiuit. Ideo additur. Cūq̄ venisset vsque deret sub vna iuniperū ⁊c. q̄ iuniperus est arbor quedam habens folia semper viridia: sub quibus latent aculeī: ⁊ quēdā grana multū amara. moralizari potest de cōfessione ⁊c. Tertio q̄ alimēta degustauit.ibi. dixitq̄ illi. Surge comede ⁊c. Quarto quā viaz abulauit.ibi. Qui cū surrexisset. Nota q̄ ista hystoriā spūaliter exponendo quatuor considerānda occurrunt.s.peccātis pertinacia. vocantis diligentia.penitentis obedientia. ⁊ penitentie efficacia.de peccantis pertinacia vide.s. Scdo notatur vocantis diligētia: cū dr. Et ecce angelus dni. Quō de' diuersos diuersimode vocat.j.par.tit.v.c.ij.§.vj. Et quō angeli hoiem custodiūt. In tertia parte tangitur penitētis ⁊c. vide.s.de angelis.obedientia cū dr: surrexit ⁊ cōedit. De penitentia vide.s.

Super euangelio Matth.xij.qd sic incipit. Accesserunt ad Iesum scribe ⁊ pharisei dicentes. Magister volumus a te signū videre. Sicut xps heri reprehendit mercatorꝫ cupiditatē: sic hodie recidiuantiū ad malū ingratitudinē. ⁊ sunt tres partes principales huius euangelij. In prima corripit magnā ingratitudinē peccantiū.ibi. Generatio prava. Quantū ad primā partem sciendū q̄ Iudeis scribe ⁊ pharisei vidissent xpm multa signa facere non reputabant magna: sed ipm tēptabant. Quō diuersi diuersimode deū tēptāt ⁊c.ij.par.ti.iij.c.x. per totū. ⁊ de ingratitudine vide.ij.par.ti.iij.c.ix.per totū. In scda parte aggrauat periculū recidiuantiū.ibi. Cū immundus spūs exierit ab hoie ⁊c. Moraliter exponitur de hoie qui post grām mūdicie baptismalis vel sacramētalis pnie recidiuat in culpā sicut canis rediens ad vomitu. Nota q̄ septē sunt nocumenta recidiuationis in pcām.iiij.par.ti. xiij.c.vj.a.§.ij.vsq̄ finē. Reuertar in domū meā vnde exiui. Exponitur de tēptatione pctōris.j.par ti.vj.c.xiij. §.v. Vadit ⁊ assumit septem spūs nequiores se ⁊c.j.par. tit.vj.c.xiij.§.iij. In tertia parte cōmendat grām bene operantiū.ibi. Adhuc eo loquente. In hac parte euangelij docet xpc spūalia preponere carnalib'. celestia terrenis fore preponēda. Ecce mater tua ⁊ fratres tui foris stant ⁊c. Quare ⁊ quō isti dicuntur fratres dni.qui principal' fuerunt: ⁊ quō alio noie etiā dicunt fratres ⁊c. iiij.par.ti.xv.c.xxxj.§.iij.infra pncipiū.

Feria quinta post domini

cam Jnuocauit. Super epl'a Ezech.xviij.que sic incipit. Quid est q̄ inter vos parabolā vertitis in puerbiū istud in terra israel dicentes. Patres nostri comederunt vuam acerba: ⁊ dentes filiorꝫ obstupescūt. Cuius sensus est fm doctores. Patres nostri peccauerunt: ⁊ filij p ipsis puniūtur. Idcirco vt remoueat' oīe impedimentū pnie occurrit mater ecclesia sctā referēs verba dni dicta ad Ezechielē: p que ipe deus nō corrigit ipsa verba dicta in Exodo (vt quidā heretici dixerunt) sed declarat illa vba ostēdens q̄ fuerunt parabolica: ⁊ q̄ aliū sensum habuerunt q̄ nec heretici nec hebrei capere potuerunt. Quib' declaratis cessare debet puerbiū diuine iusticie dersiuū. s. patres nostri comederūt vuā acerba ⁊c. Presens epl'a diuidit in quatuor partes. Primo eīn deus mouet de qua parabola questionē dicēs. qd est ⁊c. vide.s.de varia punitiōe. Scdo pmittit cessationē questionis.ibi. Viuo ego dicit dns deus si erit vltra hoc puerbiū in israel. Tertio assignat cessationis rōnem dicens. Ecce oēs aīe mee sunt. q.d. cessabit ista questio: q: p peccato patris ne quāq̄ filius eternal' punietur. Cuius rō est: q: omēs aīe mee sunt ⁊c, vide etiā.s.in tabula. Quarto declarat qd immediate est dictū. Aīa que peccauerit [id est pcām mortale cōmiserit] ipsa moriet.s.morte eterna. Ista auctas exponitur de pctō.j.par.titu.v.c.j.§.xij. De pctis que enumerancur in hac epl'a vide.s.in locis sibi adaptatis.

Super euāgelio Job.viij.qd sic incipit. Si vos manseritis in sermone meo veri discipuli mei eritis: ⁊ cognoscetis veritatē ⁊ veritas liberabit vos. quō ipa hoiem liberat a multiplici miseria.iiij.par.ti.v.c.xv.§.iij. Qui facit pcām seru' est peccati.j.par.ti.iiij.c.ij.§.viij. post pn. ibi. Tertia libertas. Vos facit opa pris vestri.iij.parte. ti.viij.c.j.ante.§. Semen abrae sum': ⁊ nemini seruimus vnq̄. vide.s.de seruitute. Si filius vos liberauerit: vere liberi eritis. Ista libertas vario mō describit.j.par. ti.iiij.c.ij.§.viij.⁊ ante. Si de' pater vester esset: diligeretis vtq̄ me. De varia dilectione dei vide.s.in tabula.

Feria sexta post domini

cam. Jnuocauit. Super epl'a Ezech.xviij.que sic incipit. Anima q̄ peccauerit ipsa moriet. In epl'a imediate pēpposita ipe dns volens remouere oīe impedimentū pnie dixit q̄ peccator quilibet punietur p pctō ppio ⁊ nullus alij. ppter qd pctōzi cuilibz est ad salutē necessariū digne de pctis ppijs cōfiteri ⁊ penitere. Et hoc sctā mater ecclesia pbat in pseētī epl'a.s.q̄ pctām cuiuslibz sibi ⁊ nulli alij ad penā imputat eternam. Et in hac epl'a pphetia tria facit. Primo pmittit intentā cōclusionē dicēs. Aīa que peccauerit ipa moriet. Auctoritas ista exponit de peccatore p pter multa.j.par.ti.v.c.j.§.xij. Scdo adducit efficacē p bationē cū addit. Filū nō portabit iniquitatē patris ⁊c. Justicia iusti sup euz erit.i. sibi soli ⁊ nulli alteri erit vite eterne meritū. Nunq̄d voluntas mee est mors impij dicit dns ⁊c.j.par.ti.xij.c.vnico.§.vij.post pn.ibi. De pmo ⁊c. vide etiā aī. Justicia iusti sup eū. de iusticia vide.s.in tabula. Tertio excludit friuolā obiectionē cū subdit, nō est equa via dni: que supple punit pcām in alio ⁊c.

Super euāgelio Job.v.qd sic incipit. Erat dies festus iudeorꝫ: ⁊ ascendit Iesus hierosolymā. vide de frequētatione ecclesiarū ⁊ de veneratione earūdē.s.sub lra e.s.ecclia.

In hoc euāgelio notant tres partes. Primo absolutio pctōris figuralis: vt pz in pnci.de quo vide.s.s.de frequētatione ecclesiarū ⁊ de celebratione festorꝫ. Est aūt hierosolymis ꝓbatica piscina que cognominat' hebraice bethsaida q̄nq̄ porticib' hns.in his iacebat multitudo lāguētū ⁊c. Iste q̄nq̄ portic' notabil' describunt.⁊ qui infirmi spūaliter in istis iacent.j. parte.tit.ij.c.iij.§.j.ij.iij.iiij.v.⁊.vj.

In scda tangit curatio lāguoris corpalis.ibi. Erat aūt quidā hō.xxxviij.hns annos in infirmitate sua.de varijs languoribz vide.s.ibi.infirmitas. Qui cū igit languid' inueterat' volens sanari ⁊ a penis oib' liberari: p precepto xpi dz nō solū timore: sed etiā xpi amore surgere de pctis penitendo.de pnia vide.s.in tabula. Debet scdo tollere letū satisfactionis.iij.par.ti.xiiij.c.xx.per to. ⁊.ij.par.ti.j. c.xv.§.j.⁊ ibidē ti.ij.c.vj. Debet tertio ambulare vtutib' pficiendo. In tertia pte tangit detractio liuoris criminalis ibi. Erat aūt sabbatū. Dies eīn sabbati pma fuit q̄ pcipiebat a deo festuari Exodi.xxxj. que dies iā mutata est in die dnicam. quō ista dies est multū priuilegiata. ppter multa magnifica que in ipa facta fuerūt in quib' homines illo die debēt vacare ⁊c.ij.par.ti.ix.c.vij.§.iij.infra pncī. vide etiā de celebratione festorꝫ.s.ibi.festorꝫ.

Sabbato post dominicā

Jnuocauit. Super epl'a.j.ad Thessal'.v. que sic incipit. Rogam' vos: corripite inquietos ⁊c. In hac epl'a aplus duo facit. Primo monet vos ad vtuosum exercitiū dicēs Corripite inquietos. de correctione fraterna vide.s.ibi. Correcti[illegible]. Cōsolamini pusillanimes: suscipite infirmos. Opera misericordie tam corporalia q̄ spūalia describūtur.iiij.par.ti.v.c.xviij.§.iiij.⁊.v. Patientes estote ad oēs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de patientia vide. s. in. tabu. Videte ne quis malũ pro malo alicui reddat vide. s. de vindicta. Semper gaudete. De vario gaudio vide. s. in tabu. Sine intermissione orate. quõ intelligit hec auctoritas. iiij. p. t. v. c. viij. §. vj. in pnci. In oĩnibus gratias agite. de grãrũ actiõe vide. s. in tabu. Ab omni specie mala abstinete vos. vide, s. in tabula. ibi, Scandalũ.

Super euange. Matthei. xvij. qd sic incipit. Assumpsit iesus petrũ iacobuz ⁊ iohannẽ fratrẽ eius: ⁊ duxit illos in montem excelsuz seorsum: ⁊ trãsfiguratus est ante eos ⁊c. Quantũ aũt ad expositionẽ litteralẽ ⁊ continuationẽ textus est sciendũ. q̃ sicut videmus q̃ famescẽtes libenter sustinent labores cõsiderato q̃ eis solẽne prandiũ paratur. Sic sancta mater ecclesia fideles suos p istud sacrũ tempus penitẽtie ad labores arduos conduxit: in his ne deficiant inchoata: prandiũ delectabile gloriã interminabilez pro remuneratiõe hodie mõstrat in figura trãsfigurationis xpi: vbi facies eius vt sol pre claritate relucebat. Et ꝗz hoc in pnti euang. tres ptes notant. in q̃bus q̃libet fidelis instruit ad virtutes. In quarũ prima notat mundi vilitas renunciãda in pncipio cum dicit. Assumpsit iesus ⁊c. Debemus ergo mundũ ⁊ omnia terrena ⁊ mũdana spernere. vide, s. mundi ⁊. s. diuitie. In scda pte notat hũana fragilitas releuãda. ibi. Accessit iesus ⁊ tetigit eos di. Surgite. Accedit ergo deus hoiem tangẽdo. scz p secretã inspirationẽ vt eũ excitet. p vberẽ largitionẽ vt eũ remũeret: p seuerã indignationẽ vt eũ punĩat. De istis tribus vide. s. in tabu. vbicunq̃ placet de hoie ⁊ ipsius fragilitate ⁊ miseria vide. s. ibi homo. In tertia parte notat beatitudinis dignitas desiderãda ibi. Leuãtes oculos: sicut vidim̃ q̃ inter oĩnes sensus visus magis diligimus. Lũ igit̃ tota merces nostra ⁊ brũdo originaliter psistit in clara dei visiõe. Quõ deus videtur facie ad facie. Et de varia visione vide s. in tabula.

Dominica Reminiscere.

Sup epla. j. ad Thessal'. iiij. que sic incipit. Rogam̃ vos ⁊ obsecramus in dño iesu. vt q̃ ad modũ accepistis a nobis quõ oporteat vos ambulare ⁊ placere deo: sic ⁊ ambuletis vt abundetis magis. Apls scribẽs Thessa. ⁊ cunctis xpi fidelibus loquẽs in psona pdicatoris cuiuslibet duo in pnti epla facit. Primo monet nos vt pseuerem̃ in doctrina eius. Ad litterã etiã pot̃ dici q̃ idcirco dicit hic rogam̃ ⁊ obsecramus istis duob̃ discipulis: verũ ⁊ oibus fidelib̃ super hoc vide quõ diuersi diuersimode ambulãt in varijs viis. s. in tabu. Scdo ostendit eis que sit illa via in qua ambulare dñs cũ subdit. Scitis em̃ q̃ pcepta dederim vobis p dñm iesum: nõ p. propria auctẽ: sed auctoritate [illegible]ni iesu. vbi scdo pncipaliter explicat suã doctrinã dicens. Hec est voluntas dei sanctificatio vra. i. vt sanctificetis vos malũ detestando ⁊ bonũ faciẽdo. de sctitate. vide. s. in tabula. Ut abstineatis vos a fornicatiõe. De ipa vide. s. Ut sciat vnusquisq̃ vestrũ vas suũ possidere in sanctificatione ⁊ honore: in sctificatione. scz virtutũ ⁊ honore ne supplente in honore aliqua turpitudine vitioz. Et ne quis supgrediat neq̃ circũueniat in negocio fratrem suũ. de deceptiõe negociatoz vide. s. in tabula. de negociatoribus ⁊ de vsura ⁊ deceptione ⁊ fraudulentia. s. ⁊c. Non em̃ vocauit nos deus ⁊c. quõ deus diuersos diuersimode vocat vide. j. p. t. v. c. ij §. vj. vide etiã. §. viij. per to.

Super euange. Matth. xv. qd sic incipit. Egressus ihs secessit in partes tyri ⁊ sydonis. Ad instructionẽ anie pecatricis que deũ offendit offensaz recognosc[illegible] ac indulgẽtiam deposcit: diuidẽdo hoc euãge. dico q̃ nobis quattuor in ipso describunt. Primo benigna mendicãtis visitatio. ibi. Egressus. In quibus verbis notant̃ tres egressus filij dei quibus vite viã nobis monstrauit. scz pater. [illegible]alis vnde nascit̃ eternaliter: materialis vnde egredit̃ temporaliter. et mentalis vnde p̃ducit̃ spũaliter. De primo vide, s, sub d. scz deus. De scdo vide. s. ibi. Incarnari. De tertio vide s. Scdo describit̃ deuota supplicatio curationẽ exprentis ibi. Et ecce mulier. Ubi primo cõmendat̃ fides huius mulieris a vinacitate. scdo a veritate. tertio a pbatiõe vinacitatis. Cõmend̃ primo fides huius mulieris a veritate. ⁊ hoc per eius cõfessionẽ. que ostendit̃ primo humilis dicens. Miserere mei. Scdo fidelis di. Dñe fili dauid. Tertio accusatrix q̃ clamauit ⁊c. De cõfessione vide. s. cõfessio. Tertio ostendit̃ mulieris instans opportunitas: quaz etiam testant̃ apostoli dicẽtes. Dimitte illã quia clamat in quo notat̃ vehementia: post nos in quo notat̃ instantia de quo vide. s. ibi. oratio. Quarto ostẽdit̃ perfecta salutis cõsecutio. ibi. Et sanata est. Nota q̃ triplex est medicina infirmorũ spiritualũ sanatiua. scz medicina preparatiua: purgatiua: ⁊ reparatiua. Medicina preparatiua est dolor cõtritiõis. de quo vide. s. ibi. Cõtrito. Medicina purgatiua est gratia remissionis. Medicina vo reparatiua est perfectus bone opatõis. de istis duob̃ vide. s. in tab. O mulier magna est fides tua. Xpius fidei magnitudo describitur. iiij. p. ti. viij. c. ij. §. iiij. v. vj. ⁊. vij.

Secũda feria post reminiscere.

Sup epla Dañ. ix. que sic incipit. Orauit daniel di. Dñe deus noster qui eduxisti populũ tuũ de terra egypti. Ad diuisionẽ presentis lectionis accedamus in hunc modum. Oratio tunc efficacior est ⁊ ex auditiõe dignior: quãdo oratus recognoscit accepta beneficia: cõfitet̃ commissa flagitia: allegat afflicta grauamina. Scdm ista sanct̃ Daniel iste in sua lectiõe quinq̃ facit. Primo em̃ recognoscit acceptũ beneficiũ di. Dñe deus noster. vide. s. de gratiarũ actione vel de oratione. Scdo confitet̃ cõmissum flagitium di. peccauimus. de cõfessione vide. s. in tabu. Tertio allegat afflictũ supplicũ di. Propter em̃ peccata nostra. Peccata quomõ tripliciter puniũtur. iij. par. ti. xxix. c. ij. circa medi. ibi. Item nota. Et quomodo deus diuersos diuersimode punit: vide ibi. c. j. ⁊. ij. Quarto mittit ad deũ orationis encentũ di. Nunc ergo exaudi [illegible]us. de oratione vide. s. in tabula. Quinto petit a domino exauditiõis donũ cũ concludit. Exaudi dñe: placare dñe. vide s, de penitẽtia vel de humilitate. ⁊c.

Super euãge. Job. viij. quod incipit. Ego vado ⁊ quaeritis me: ⁊ in pcto vestro moriemini. Quantũ [illegible] expositionẽ literalẽ ⁊ cõtinuationẽ euangelij: est notandũ q̃ sancta mater ecclesia sollicitã curã habens de filijs suis p istũ sacrũ tẽpus eos a malo retrahẽdo: ⁊ per pfectũ ad virtutes prouocãdo: aliquãdo obsecrat vt alliciat: aliq̃n̄ penam minat̃ vt timorẽ incutiat: ⁊ ideo sicut herl promisit munera beatitudinis vt alliciat: sic hodie cõminat̃ mala vt timorem incutiat. Et p̃m hoc sunt tres partes euãgelij. In prima pte ponit̃ dura cõminatio ibi. In pcto vestro moriemini. de varia morte vide. s. Pncipaliter tamẽ intelligit̃ de morte spũali. s. de cecitate mẽtis. de ipsa vide. s. ⁊. j. p. ti. iij c. iiij. In scda pte ponit̃ stricta xpi examinatio: cũ addit̃ Multa habeo de vobis loqui ⁊ iudicare. Vult ergo dicere habeo iudiciarĩã potestatẽ ⁊ respectu vestri ⁊ respectu omniũ: quã nõ exercec[illegible] q̃ nõ veni iudicare sed soluere. Sed illam potestatẽ in futurũ exercebo. De isto diuino iudicio vide. s. Debem̃ q̃ nob triplex iudiciũ facere. Primuz in corde p cõtritionẽ. Scdm in ore per cõfessionẽ. Tertio in opere per satisfactionẽ. de istis tribus vide. s. in tabula.

In tertia parte ponit̃ determinata xpi passio cũ concludit. Lũ exaltaueris filiũ hois. Moraliter in hac pte istruimur quare homo rõnẽ suã exaltare ⁊ eleuare debet ad cognitionẽ supnaturalũ. Est nãq̃ magna differẽtia inter hominẽ scientẽ ⁊ sapientẽ: ⁊ hoiem ignarũ ⁊ ignorãtẽ ⁊c. de ignorãtia vide. s. ignorãtia.

Tertia feria post Reminiscere.

Sup epla. iiij. Reg. xvij. q̃ sic incipit. Fact̃ est verbũ

dñi ad heliã thesbiten di. Surge ⁊ vade in sareptã sydonioum ⁊ manebis ibi. Potest̃ ista epla sic introduci nõ solũ sacri iesum̃ optima comes est oõ: s etiã elemosyna. vt d̃: Tob. xij. Et q̃m̃ aliqui carnalĩ sapientes possent forsitan diuidare q̃ deficẽrẽt eis coz: poras necessaria si de sua substancia elemosynã facerẽt: iõ occurrit m̃ ecclia hodierno die istã lectionẽ recitãs. q̃ merito elemosyne ⁊ operũ mie nõ solũ augent̃ bona spũalia: sed etiã tpalia. ⁊ hoc sarepte vidue exemplo: cui hydria nõ defecit q̃n̄ haberet farinã: q̃ hec de sua exigua substãtia substẽtauit pphetã. In epistola tangit̃ primo admonitio dei facta pphete: cũ dicit. Factus est p̃mo dñi. Scdo allocutio pphete facta mulieri vidue: cũ subdit̃. Eũq̃ venisset ad portã. Tertio respõsio vidue facta pphete bele. Quarto replicatio ⁊ reprõmissio helie facta mulieri vidue. ibi. Ad quã helias. Allegorice helias ꝗz vir sanctissim̃: ⁊ p̃ tũ gerit hois pctõis. helias enim vitã corpis amãs fugiebat a facie regis. ⁊ pctõz amãs vitam animalẽ horret mortẽ: ⁊ fugit oẽm aduersitatẽ. Sarepta significat incendiũ siue vitie sanctitatẽ q̃ nunq̃ est sine charitatis incẽdio: quo pctã cõsumunt̃. Porta huĩ ciuitatis vera pnia est: p quã pctõ: ingredit̃ ad vite sctitatẽ Mulier vidua signifĩat verã ecclĩaz ⁊ vidue: q̃: sponsi sui solatio destituta ⁊c. Duo ligna q̃ ista mlier colligit̃ sũt duo dei bñficia: q̃ m̃ ista ad memoriã reducit̃. s. beneficiũ creatõis ⁊ bñficiũ redẽptõis. Aqua quã petiuit helias significat doctrinã fertilẽ. Pãis quẽ petebat significat doctrinã solidã. Farina sigt̃ spũalẽ intelligẽtiã sacre scripture. Hydria allegorice sigt̃ scripturã sacraz. lechitus xpi. oleũ diuinã grãm ⁊c. vt. s. in locis ibi adaptatis.

Sup euange. Matth. xiij. qd sic incipit. Sup cathedram moysi sederũt scribe[illegible] pharisei. oia q̃ quecũq̃ dixerint vobis facite. s̃m vo opa eoz nolite facere. Quãtum ad pscutõez ⁊ expositiõez euãgelij. Sicut heri ecclia cõmindõ. p̃hibuit inferni trãsitũ. sic hodie ponit viã eqtatis q̃ gradit̃ in celi. ⁊ iust̃ ires ptes. In prima pte tractat̃ de iusticie eqtate vt fuerit̃: vt p̃z in pncipio euãgelij. De iudice ⁊ iudicio hũano q̃ debent̃ esse vide. s. Et de iusticia vide. s. Qui q̃ vult̃ mortẽ eternã fugere ⁊ vitam eternam secure possidere: d̃ hẽ eqtatẽ in iudicãdo: pietatez in corrigẽdo: rectitudinẽ in docẽdo. de q̃ vide. s. de iudicio hũano: de correctõne fraterna: ⁊ de pdicatore vbi dei. In scda pte manifestat̃ piculũ vanitatis vt viteẽ ibi. Oia opa sua facũt vt videant̃ ⁊c. De inani glia vide. ij. p. ti. iiij. c. j Et d̃ abitõe vide. s. Et d̃ hypocrisi ⁊ d̃ superbia vide. s. Amãt primos recubit̃ i cenis exponit̃ de abitiõe. ij. p. ti. iij. c. v. § primo. circa p̃n. In tertia pte cõmẽdat̃ plãtarũ humilitatis vt regnũ lucret̃ ibi. Vos aũt nolite vocari rabbi ⁊c. Qui aũt se exaltauerit ⁊c. Recitat̃ nãq̃ hec ppositio ter in euãg. s. hic. et Lu. xiiij. et. xviij. Ad innuendũ q̃ q̃libet volẽs exaltari ad etnã beatitudinẽ q̃ necrio hẽbit triplicez hanc hũilitatẽ scz in corde p d̃ssam meditatõez. In ore p discretã locutionẽ. In ope p sincerã opationẽ. de q̃ vide iij. parte. ti. iiij. c. xij. per totũ. Magisteriũ in theologia vtrum liceat appetere vel pcurare. ij. parte, titu, iiij. ca. v, §. vj. de magistris vide varia. s. doctores.

Quarta feria post reminiscere.

Sup epistola hester. xiij. que sic incipit. Orauit mardochei ad dñm di. Dñe deus rex ops in ditione tua cuncta sunt posita ⁊c. Qm̃ carnale ieiuniũ miñ validũ est ⁊ efficax cũ ipsi nõ imiscet instãtia oõnis deuote: iccirco pia m̃ ecclia sepe monet nos in b̃ sacro ieiunio sctẽ orationi int. Iere. aliq̃n̄ q̃dẽ vbis: aliq̃n̄ factis siue exẽplis. Unde pñs epla diuidẽda est in hũc modũ. Primo nãq̃ mardocheus deuotissime orãs ⁊ supplicãs captat beniuolentiã. Scdo explicat sue oõnis p̃tinentiã ibi. Et nũc dñe deus Abraã. Propter scdm addit. ne despicias pte tuã. i. ppl̃z tuũ. Vel allegorice ppl̃z xpianũ q̃ est pa dñi ⁊c. Propter tertũ sbdit. Sz exaudi deprcationẽ nr̃az ⁊ ppitũ esto ⁊c. Propter ãrtũ subiũgit. Et puerte luctũ nr̃z in gaudiũ: q̃ grãm tuã ⁊ psolationẽ sine q̃ nunq̃ est gaudiũ spũale. De isto gaudio ⁊ gra vide. s. in locis ibi adaptatis. Principaliter ista epistola per totũ est oratio quedaz, quomodo autem oratio fieri debet. vide. s.

Sup euange. Mat. xx. qd sic incipit. Ascẽdens iesus hierosolymã assumpsit duodecim discipulos secrete. ⁊ ait illis. Ecce ascẽdimus hierosolymã ⁊c. Quãtũ ad continuationẽ ⁊ expositionẽ euãgelij. sicut heri ecclia posuit viã qua itur ad paradisum. sic hodie pponit amaritudinem passionis xpi nobis in subsidiũ. ⁊ p̃m b̃ sunt tres ptes pncipales hui̇ euãgelij. In prima pte docet̃ quõ passio xpi ẽ imitãda ibi. Ascẽdens iesus. Debemus q̃ aggredi arduacũ audacia, pter xpm: sustinere aduersa cũ patiẽtia: pficere aspa cũ cõstãtia. de istis trib̃ vide. s. in tab. vide etiã iiij. p. ti. iij. c. vij. a. §. iij. vsq̃z ad. xviij. §. inclusive. In scda pte docet̃ quõ postulatio nr̃a est formãda. ibi. Nescit̃ qd petatis. vide de petitionib̃ in oõne quõ ⁊ qd petere debemus. vide. s. oõ. In tertia parte docemur quõ dñatio tpalis est fugiẽda siue refutãda. ibi. Scitis q̃ pnceps gẽtiũ ⁊c. vbi moralĩ instruimur excellentiã ⁊ supbiaz spnere et ex hũilitate alter alteri fuire: ⁊ pter cõnexionẽ nature amare ⁊ adiuuare ⁊c. De mutua charitate vide. s. Charitas. de honore vo fugiendo vide. s. honor. Et de dñis et pncipibus vide. s. in locis ibi adaptatis.

Quinta feria post reminiscere.

Sup epla Hiere. xvij. q̃ sic incipit. Maledict̃ hõ qui pfidit in hoie: ⁊ ponit carnẽ brachiũ suum ⁊c. Qm̃ nemo affectuose rogat illũ a q̃ nõ sperat posse qd petit se obtinere. ⁊ b̃ pter ei̇ impotẽtiã. vel duritiã: vel q̃ nõ pot̃: vl q̃ nõ vult̃ ꝓcedere qd̃ petit. Iccirco m̃ ecclia in ista quita feria referẽs p̃ntem hieremie lectionẽ. ondit̃ euidẽter q̃ audacter ⁊ secure recurrendũ est p oõnẽ humilem in necessitate q̃libet: nõ ad hoiem: sed ad deũ. Isto viso p̃sens lectio diuidit̃. Primo em̃ ppba ex psona dei oõdit̃ q̃ cõfidentia in hoie hz secũ grauẽ casum ⁊ deceptiõez di. Maledictus hõ q̃ pfidit in hoie ⁊c. spem suã. s. ponẽdo in ipo. Et ponit carnẽ brachiũ suũ cui totalĩ initat̃. Et a dño recedit coz ei̇. spem suã. s. in alio pter q̃ in ipo collocando. vide. s. de spe. Scdo oõdit̃ q̃ pfidẽtia in deũ habet secuz fructũ multiplicẽ ⁊ ptectõez: cũ subdit. Bñdict̃ vir q̃ cõfidit in dño. De spe in dño vide. s. Et de cõfidentia triplici vide. iiij. pt. ti. vij. c. j. §. i. Tertio adducit ad hoc duo fim̃t argmẽtũ efficax ⁊ pbatõez ibi. Prauũ est coz hois. desiper vide. j. p. ti. iiij. ca. xiij. §. ij. ⁊ ibi. ti. ij. c. viij. §. j. ifra pn̄ vide etiã de corde. Ego dñs ⁊c. q̃ do vnicuiq̃ iuꝗ viã suã ⁊c. quõ hoc dñs facit. vide optimũ seri[illegible]onẽ. j. parte, ti. v. c. ij. et. §. iiij. et. v. et etiam. §. vij. viij. ix. x. et. xj.

Sup euang. Lu. xvj. qd sic incipit. Hõ q̃dã erat diues ⁊ induebat purpura ⁊ bysso ⁊ epulabat q̃tidie splendide ⁊c. Quantũ ad pscutionẽ ⁊ ꝓtinuationẽ ĩtale euange. hodie ecclia spectaculũ magnũ ⁊ merito meritorie cõmẽdandũ pponit: vt q̃ heri adhuc vitã nõ emẽdauerũt passionis xpi amore: saltẽ hodie concutiant̃ miẽabilis diuitis damnationis horrore. ⁊ p̃m hoc diuidit̃ pñs euangeliũ. In prima notat̃ miserabilis status culpe ⁊ peccati. vt patet i pncipio. erat quidaz hõ. vide. s. pctm̃. ⁊ pctõ ⁊ hõ. Erat diues. de diuitib̃ ⁊ diuitijs vide. s. et epulabat̃ quotidie splendide. In q̃bus vbis vita fatua mũdanoz diuitum ⁊ potentũ merito respuenda ostendit̃, pter tria scz pter cupiditatẽ ⁊ auaritiã insatiabilẽ: pter vanitatẽ ⁊ supbiã intolerabilẽ. ⁊ pter gulositatẽ ⁊ ingluuiẽ damnabilẽ. de istis vide. s. in tabula. induebat̃ quotidie splendide. de ornatu vestium vide. s. sub lra o. scilz ornatus. Scdo notat̃ paupis indigẽtia. ibi. Eranquidã mẽdicus. De elemosyna ⁊ misericordia circa pauperes. vide. s. elemosyna ⁊ misericordia ⁊ de pauperibus. Tertio notatur mortis vtriusq̃ differentia. Et de primo dicit̃. Factum est autem vt mo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rere ꝗ medicus ⁊ portareꝗ ⁊c. Ista deportatio q̃druplicit intelligit.iii.p.ti.xxxj.c.v.§.iij.circa me. Portu' est aut et diues ⁊ sepulcus in inferno.de varia morte vide.s̃.⁊ de dãnatis ⁊ penis infernj vide.s̃.d.⁊.i. Quarto notat diuitis mortui miseria.ibi.Eleuãs aut oculos suos. Hic circa miseriã diuitis post mortẽ tria describunt.Primo ipsius sera recognitio:secda ei' iniusta petitio:tertio iusta petitõis repulsio.de q̃.s̃.in tab.⁊ de vario visu vide.s̃.Ut refrigeret linguã meã.Nota q̃ tot petã oriunt ex malo vsu lingue:quot sunt lite alphabeti.j.p.ti.ij.c.iiij.§.v.per to.

Sexta feria post Reminiscere.

Sup epla Gen.xxxvij.que incipit sic. Dixit ioseph fratrib' suis.Audite somniũ meũ qd vidi ⁊c.Desterno die dixit eccla referẽs vba dñi dicta p hieremiã. q̃ maledict' homo q̃ confidit in hoie ⁊ bñdict' hõ q̃ confidit in dño.vt contenam' hũanã confidentiã ⁊ semp confidam' in dño.Ut g̃ oteneam' hũanã confidentiã ⁊ semp sperem' in dño.iõ.pbat hoc pnter hodie ⁊ cras:ondẽs p exẽpla tã in eplis q̃ in euãg. Pot etiã aliꝗ introduci ista epla.vt dicat q̃ q̃ nec ieiuniũ nec orõ nec elemosyna sunt ad salutẽ efficacia:nisi in vtute passiõis dñice.Jõ repũtat hodie hec ecclesia in ioseph nudato ⁊ vẽdito ⁊ in prefamilias ⁊ in filio interfecto.Dis visis ad diuisionẽ lectiõis ⁊ expositionẽ veniam'.De gravi eñ scelere fratrũ ioseph tangunt q̃tuor in pnti epla.q̃ primũ ptinet ad machinationẽ cũ dixit fratrib' suis.Audite somniũ meũ.de vario somnio ⁊ tpor euẽtu vide.s̃.Scõm qd ptinet ad ppetrationẽ ibi.Cũq̃ frẽs illi' ⁊c.Hic tangũtur q̃tuor.s̃.Ioseph.pmpta obedientia.pia benivolẽtia.solicita diligẽtia:⁊ fratr̃ suor̃ seua malicia. de istis q̃tuor: vide.s̃.de obedientia.Tertiũ tangit.s̃.fratrũ scelerosa denũciatio ibi.Dicemusq̃ q̃ fera pessima deuorauit ⁊c.duo mala istl cõmiserũt.s̃.homicidiũ in intentiõe:⁊ mendaciũ.De homicidio vario siue occiõe vide.j.p.ti.xiiij.c.iiij.§.ix.et ij.p.t.vij.c.viij.p to. Quantũ ad q̃tũ.s̃.id qd ruben fecit eũ d̃r.Audiẽs hec ruben nitebat eũ eripere de manib' eorũ ⁊ dicebat.nõ interficiam' ⁊c.Applica d[illegible]ug ex tab. de materia tibi magis cõuenẽte.

Sup euãg.Mat.xxj.qd sic incipit.Hõ quidã erat pr̃familias q̃ plãtauit vineã ⁊c. Pr̃familias iste est summ' de' ⁊ dñs creator ⁊ gubnator creature.q̃ plãtauit vineã. primo scz synagogã:deinde ecclesiã.de ista vinea scz eccla vide.j.p.t.v.c.ij.§.vij.viij.ix.x.⁊.xj.vide etiã.s̃.eccla.Et fodit in ea torcular.i.legẽ de varia lege vid[illegible] s̃.Cũ aut tpe fructũ appropinquasset.vide.s̃.de opibus hũanis ⁊c.Misit seruos suos ad agricolas.i.pdicatores.de ipis vide. iij.p.ti.xviij.per totũ ti.Agricole aut videtes filiũ ⁊c. [illegible]ciderunt Eor ingratitudo describit ⁊ pro nobis moralizat. ij. p.ti.iij.c.ix.§.iij.Vide tñ per totũ caplin.⁊ de varia occiõe. vide.j.p.ti.xiiij.c.iiij.§.ix.⁊.ij.p.t.vij.c.viij.Cũ venerit dominus vinee q̃d faciet agricolis illis:Aiunt. malos male pder.de iudicio diuino vide.s̃.de punitiõe varia qua dñs diuersos diuersimode punit vide.s̃.Nunq̃ legilis in scripturis:lapidẽ quẽ reprobauerũt edificãtes ⁊c.

Sabbato post Reminiscere.

Sup epla Gen.xxvij.que sic incipit.Dixit rebecca filio suo Jacob.Audini patrẽ tuũ loquẽte cũ esau fratre tuo ⁊c Ostenduz fuit heri q̃ verũ est verbũ qd recitauit ecclesia quinta feria pcedẽti.s̃.benedict' vir q̃ confidit in dño. B idez ostendit hodie in iacobo filio Jsaac:q̃ cõfidẽs in dño diuinã meruit benedictionẽ:q̃ fuit priuatus esau sanguineus ⁊ carnalis. In carne ⁊ sanguine ⁊ nõin dño cõfidens.Circa quã epistolã moyses tria tangit. Primo eñ ponit antecedẽtia.ad benedictionẽ. Ista ãcedẽtia ante bñdictionẽ sunt multa.s̃.rebecce consultatio: Jacob excusatio: Rebecce replicatio: Jacob executio:ciborũ pparatio: indumẽtorũ oppositio:pparatoz oblatio:ysaac inq̃sitio:iacob respõsio ysaac pcũctatio:senis refectio;odoris perceptio;⁊ magne laudis exprssio:q̃ omia mysteriis siue moralibus sunt plena. Si attrectauerit me pater ⁊c.timeo ne putet sibi voluisse me illudere.de mẽdacio vide.ij.p.t.x.c.j.⁊.ij.⁊.j.p.t.xiiij c.iiij.§.xij. Vel de honore parentũ vide s̃.de parẽtibus. Eor q̃dẽ vor is[illegible]d est:ẽ man' man' sunt [illegible]sau. De fraudulẽtia dolo ⁊ astutia.vide.ij.p.ti.j.c.xvij.§.j.ij.⁊.iij. Et manus vario mõ describit.ij.p.t.ij.c.j.§.ij.in fi.. Scõo ponit ipam bñdictionẽ.ibi. Ait ysaac.

Sup euange.Luce.iv.qd sic incipit.Hõ quidã hũt duos filios ⁊ dixit adulescẽtior ex illis patri. Pr̃ da mihi portionẽ subẽ q̃ me contingit. In hoc euã. ponit xps parabolã de filio pdigo a pre benigne recepto.per cui' receptionẽ datur intelligere.pmptã ⁊ benignã receptionẽ pctõris a pre celesti. In euãg.sex tangunt p ordinẽ. Primo vtrusq̃ filij ppagatio.ibi.Homo quidã habuit duos filios.⁊c. Bloſa. deus pr̃ hũt duos filios.q: auctor ⁊ creator: est duaz sliplũ generis hũani.i.gentillũ ⁊ iudeor maior filius est q̃ in cultu vni' dei pmansit:minor q̃ vsq̃ ad colẽda idola deum deseruit.Scõo ponit filij adolescentis recessio a pre. ibi. Et ait adolescẽtior filij' pri ⁊c. vide varia de pdigalitate. ij.p.t.vj.c.viij.Tertio ponit fructuosa reuersio penitẽtis ad statum gre.ibi. In se aut reuersus. Ad hunc patrẽ plũ ⁊ benignũ debet peccator ad instar filij prodigi primo in corde recurrere ad dei benignitatẽ:⁊ hoc per cõtritionem Scõo in ore ponere ppriã iniquitatẽ.⁊ hoc p cõfessiones vide.s̃.de cõfessione.Tertio in ope intẽdere satisfactionẽ vt.s̃.Quarto ponit reuertẽtis a patre benigna susceptio. ibi. Cum aut adhuc longe esset.Cũ eñ iste filij' reuertens adhuc longe esset.s̃.in regiõe peccati.vidit illũ de'.s̃.oculo predestinationis:⁊ occurrẽs ipm preueniẽdo p miseriõs inchoantẽ cecidit sup collũ eius p gram cõcomitantem:⁊ osculatus est eũ sibi p fecte recõciliãdo q̃ gratiã subsequẽtẽ.Quinto ponit indignatio senioris filij de eius susceptione ibi.Erat aut filij' eius senior in agro ⁊c.Moraliter potest exponi ad pcedentẽ cõtinuationes de penitẽte deuoto ⁊ de innocẽte timido murmurãte.de dño dante maior deuotionẽ penitẽti q̃ sibi.vide.s̃.de murmuratiõe vel de invidia.Sexto ponit indignatiõis ei' rõnabilis sedatio ibi. At ille dixit ei.Fill tu semp mecũ es.[illegible] pr̃ aut[illegible]o iusto: ⁊ innocẽti de ariditate cõuenieti:nõ tãq̃ redarguẽdo: s̃ tãq̃ dilectũ filiũ blãde psolãdo. ⁊ ad profectũ ⁊ pseuerantiã inuitando.

Dominica Oculi. Super

epla ad Epb.v.que sic incipit.Estote imitatores dei sicut filij charissimi. In pcedẽtibus dieb' monuit nos pia mater eccla de operatiõe boni ⁊ de inclinatiõe mali q̃bus ieiuniũ nõ est meritoriũ.vez q̃m sum' ad intelligẽdũ ista multũ rudes ppter nostrã cecitatẽ ⁊ ignorantiã:multũq̃ debiles ⁊ difficiles ad intelligẽdũ ista ppter languorẽ cõcupiscẽtie ⁊c.q̃ omia ex pmo pctõ pueniũt.iõ indigem' nõ tm̃ doctrina vbi:s̃ etiã doctrina xpi. Propter qd pia mr ecclesia q̃ nobis ppposuerat exẽpla insufficiẽtia.s̃.ezechiãs regẽ moysen:heliã:danielẽ:hester:iacob:⁊ ioseph. Nũc aut ista tertia dñica ppnit nobis speculũ ⁊ exemplũ pfectissimũ ois scitatis.s̃.dñm ihm dicẽs.Estote imitatores dei. Et aplꝰ in ista epla in psona eccle duo facit. Primo hortatur nos vt induam' xpi conversationẽ imitãdo dicẽs.Est[illegible] imitatores dei.de sup vide.iiij.p.t.xj.c.ij.§.ij. aũ medi.vel. Vbi notãdũ.⁊ ti.xv[illegible]c.vnico.§.v.⁊.§.vj.aliq̃.Quo homo mitẽt deũ habet etiã.j.p.t.j.ca.vij.§.j.ifra pn.⁊.§.ij.⁊.iij. Et ambulate.i.conversamini:in dilectiõe supple ea ⁊ [illegible] nõ pistit tm̃ in vbis s̃ potl' in factis:de dilectiõe dei ⁊ proximi vide.s̃.dilectio. In via charitatis quõ diuersi diuersimode ambulãt.j.p.t.xj.c.j.§.iij. Scõo hortat nos vt xpm imitemur in mali declinatiõe vt fugiam' cõtrariã suggestionẽ ipaz detestãdo ibi. Fornicatio aut.de ipa vide.s̃.fornicatio.Aut omis immũdicia.i.q̃ quis luxuria.de qua.s̃.luxuria,aut auaricia,de qua,s̃.auaricia:sed magis gratiaꝗ

actio.de qua.s̃.in tabula. Fornicatio aut ⁊ ois immũdicia aut turpitudo ⁊c.vide.ij.par.ti.v.c.j.§.ix.⁊ ti.vj.c.iiij.§.vj. Hoc aut scitote intellẽtes q̃ ois fornicator ⁊c. non hz hereditatẽ [illegible] regno xpi ⁊ dei.de q̃ h[illegible]ditate intelligit: b̃r.ij.par.ti.vj...iiij.§.vj.circa medũ. [illegible]ct' eñ lucis est in oi bonitate.iij.par.ti.v.c.j.§.ij.post pn.

Sup euãg.Luc.xj.qd sic incipit.Erat iesus eijciẽs demoniũ ⁊ illud erat mutũ ⁊c. Quantũ ad continuationẽ euãgelij ad expositionẽ. Sicut heri ad pniam nos monuit diuina pietas:sic hodie pctã fugere facit inimici dolositas.⁊ fm hoc diuidit pñs euãg. Primo ostendit diuina potentia p demonis expulsionẽ.⁊ multiplicitas laudis diuine i miracli opatiõe.ibi.Erat iesus eijciẽs demoniũ ⁊c. q̃d significat p istud demoniũ ⁊ noia alior demonior ponunt.iij.par.ti.xvsti.c.v.§.iij.vltra medũ. Et cũ eiecisset demoniũ locu' est mut'. de q̃druplici dispositiõe oris ⁊ lingue.vide.j.p.ti.ij.c.iiij.§.j.⁊ de varia locutiõe vide.s̃. Scõo ostendit peruersitas iudeor ⁊ facti miraculi calumniatio.ibi. Quidã autẽ dixerunt. In beelzebub ⁊c. q: nõ possent dicere opi tã mirabili:saltẽ pradicerent cãe opis.de sup vide.s̃.de blasphemia.ij.p.ti.viij.c.vij.⁊.viij. per totũ. Alij tẽptantes ⁊c. de varia tẽptatiõe quõ diuersi diuersimode deũ tẽptant.vide.j.par.ti.vj.c.xij.§.j. Et ij.par.ti.iij.c.x.per to. Tertio ostendit calũnie pfutatio in xpi risione.ibi. Ipse aut vt vidit ⁊c. Omne regnũ in se diuisum desolabit.de quo ponit triplex diuisio.ij.par.tit. iij.c.vij.§.iij.post pn. Et de ciuitatũ seditiõib' ⁊ diuisiõibus vide.ij.par.ti.iiij.c.viij.per to. Qui nõ est mecũ: [illegible] me est. Exponit b:euit.ij.par.ti.iiij.c.viij.§.iiij.circa medũ.ibi. Sed a iniqtas. Si aut fortior eo supueniens vicerit eũ ⁊c. vide.j.par.ti.vij.c.ij.§.vj.infra pn. Quarto ostendit comendatio veritatis xpi p mulierũ exaltationes. ibi. Factũ est aut cũ hec diceret ⁊c. Beati q̃ audiunt verbũ dei ⁊ custodiũt illud. Verbi dei ponunt siue describuntur duodecim fructus.ij.par.ti.ix.c.xj.§.ij.

Feria secunda post Oculi

Sup epla.iiij.Reg.v. q̃ sic incipit. Naaman pnceps militie re[illegible]rie erat [illegible]r magn' apud dñm suũ ⁊c. Hester na die monuit nos ecclesia per aplm vt in opatiõe bonorũ ⁊ in declinatiõe malor imitemur exemplar oim bonorũ.s̃.xpm. sed q: nos oi die maculas pratham' implẽtes nos fomite cõcupiscẽtie: ideo xpo aliqualr pformari non possum' nisi nos quotidie lauacro pnie expiem'. Propt qd in ista secda feria hortat nos sctã mater ecclesia vt instar Naaman leprosi q̃ ad iussum Helisei pphete lauit se in iordane septies:⁊ sic a lepra mũdat' est. Sic ⁊ nos q̃s lepra spũalis vitiorũ sepe occupat:frequenter fm iussum xpi accedam' ad lauacrũ pnie in qua a lepra mũdari possumus aliquo mõ esse pformes exẽplari pfectissime sanctitatis. In ipa epla q̃tuor [illegible]gunt. Primo.s̃.serenitas status.ibi. Naamã pnceps militie. Secõo medicãdi manus.ibi. Porro de syria egressi ⁊c. Tertio medicine virt' ibi. Descendit ⁊ lauit ⁊c. Quarto sanatiõis mun' accepit ibi. Et restituta est caro ei' ⁊c. de p[illegible]a vide.s̃.in tabula. Moralr iste rex syrie significat diabolũ. lepra quoddã pctm̃ mortale. Naamã quelibet pctor.hic est honoratus [illegible]ud diabolũ.milites q̃ ad pctã ei seruiũt: sunt timor male humiliãs:⁊ amor male inflans. Uxor isti' est carnalis concupiscẽtia.puella de terra israel significat aiam. latrũculi significant supbie mor'. Sed q̃d dicit puella:vtinã dñs m[illegible]id est pctor iuisset p dolorẽ ⁊ prititionẽ ad pphetaz id est ad xpm:curaret eũ a lepra pcti. Iste vo descẽdit p humilitate verã.s̃.per cõfessionẽ.⁊ lauit se in iordane septies. [illegible]d purgationẽ peccator submittit se sacro pnie. Pctor vo mũdat' ⁊ fact' ver' penitẽs pfitet veritatẽ ⁊ misericordiã supni iudiq̃ dicẽs. Vere scio q̃ nõ ẽt ⁊c. Qui cũ pfect' esset ⁊ tulisset secũ decẽ talenta ⁊c. Notũ est q̃ simoniã cõmisit:hz fecit ignorantẽ, vide de simonia.ij.parte tit.j.c.iiij.p to[illegible].et.v.similiter et ti.ij.c.j.§.xv.

Super euã[illegible] Lu.iiij.quod sic incipit. Dixerũt pharisei ad iesum. Quãta audiuimus facta in capharnaũ fac ⁊ hic in patria tua. Quantũ ad ptinuationẽ euãg.heri dicũ est quõ aduersari' inuadit possidentẽ:hodie docemur fugere inuadẽtes. Et fm hoc tres sunt partes pncipales declarãdas. In pma parte ponit vana iudeor postulatio. vt pz in pncipio. In secda parte oñdit ceca phariseor pturbatio.ibi. Et repleti sunt cẽs in synagoga ira. De ira vide pma parte ti.vj.c.xj. Et.ij.parte.tit.vij.c.j.et.ij. vide s̃.de ira. In ctia pte oñdit tuta xpi declinatio.ibi. Jesus aut transiẽs. Nota fm Aug.cũ xpi actio sit nra instructio q̃ eius exemplo ⁊ actu in hoc vera nobis viuendi norma declarat quoad tria genera hoim scz quoad auersos:cõuersos aut pfectos. Auersis datur exemplũ cõuertendi: quia iesus transibat:peuersis exemplũ pficiendi:quia ibat perfectis exemplũ permanẽdi ⁊ in medio vrutũ pseuerãdi.q: p mediũ. Possim' ctiã cedere furẽti p subtractiões pñtialitatis:p supportationẽ loq̃citatis:⁊ p obuiationem benignitatis vide.s̃.in tabula fm placitum.

Tertia feria post Oculi sic

per epistola.iiij.Reg.iiij.que sic incipit. Mulier quedã clamat ad helizeũ di. Seruus tuus vir me' mortu' est et tu nosti ⁊c. Pctm̃ mortale nõ solũ est aie immũdicia verũ etiã plaga dura. ideo nõ solũ pctor indiget contra ipsum spũali lotione vt expiet:sed etiam spũali vnctione: vt curetur. Propter quod ecclia postq̃ monuit nos hesterno die per helizeum in figura naamã leprosi vt accedamus ad lauacrũ penitẽtie,ppter expiationẽ immũdicie :hodierno die nos monet per eundẽ in figura mulieris viduẽ: vt acq̃ramus oleum gratie p curatione plage. In epla tria tangunt. Primo necessitas mouẽs:q̃ mouit pphetas ad miraculũ faciendũ:cũ dicit. Mulier quedã clamauit vide.s̃.oratio. Seruus tuus vir meus mortu' est.vide.s̃. de peccatis ⁊ pctorib'. Et tu nosti q: fu' tuus fuit timẽs deum. De illo [illegible]more vide.s̃.timor. Secũdo ostendit claritas euidens qualr fecit miraculũ:cum dicit. Cui dixit helizeus.quid habes in domo tua.moralizat ad placitum. Vade ⁊ pete mutuo. De mutuo vide.s̃.sub lra.m. Tertio ostendit vtilitas sequẽs q̃ fuit secutũ miraculũ: cũ subditur. venit autẽ illa ⁊c. Spũaliter mulier illa significat ecclesiam. heliseus significat deũ patrẽ. vir huius mulieris significat xpm hoiem. filij huius mulieris sunt omes iusti. Creditor huius mulieris est mũdus : q: ppter tempalia conatur filios huius mulieris in seruitutẽ redigere:s̃ illa clamat,a[illegible]helizeus.i.ad xpm. Cui resp[illegible]det. Quid habes in domo tua? At illa non habeo nisi parũ olei.i.sacramentum talem gratiam. Cui ille. Vade ⁊ pete mutuo vasa ⁊c. istarum vicinarũ vasa sunt corda. Ista debet petere ab omnibus peccatoribus gram ipsis infundẽdo per predicationem ⁊c. Tunc mulier illa intrare debet domũ ⁊ claudere ne aliquis excõicatus intret.ostium domus est vera fides.tunc filij offerant deuotas orationes: ⁊ mulier infundit gratiam sacramẽtalem. De supradictis vide,s̃.in locis sibi adaptatis.

Sup euangel.Matth.xviij.qd sic incipit. Respicẽs iesus discipulos suos dixit simoni petro. Si peccauerit in te frater tuus:vade ⁊ corripe eũ inter te ⁊ ipz solũ ⁊c. In hoc euangelio docemur in q̃q̃. Primo de fraterna correctione.ibi. Si peccauerit in te frater tuus vade ⁊ corripe eũ ⁊c. [illegible]a tota correctio describit.ij.parte.ti.ix.c vj.p totum. Qd si nõ audierit eos dic eccle. Qualiter ista denunciatio fieri debet. habes.iii.parte.ti.ix.c.ix.Ut in ore duor vel triũ testiũ ⁊c.iij.p.ti.ix.c.xj.in pn. De pcessu in iudicio [illegible]umano vide.s̃.Si ecclesiam nõ audierit:sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. i. euita eum sicut ab ecclesie vnitate separatũ.Vide de excõmunicatione. ij.parte.tit. iiij.ca.vj.§.iiij.Et.iij.parte.tit.xxiiij.et.s̃.excõmunicatio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Feria.IIII.V.T.VI.post Oculi

Scdo ponit de prelatorũ ecclesie iurisditione. ibi. Amen dico vobis. de potestate vide. s̃. potestas ꝛ.s̃. ecclesia ꝛ absolutio. Tertio ponitur de sanctor vtili ꝛ fructuosa oratione ibi. Iterum dico vobis. quia si duo ex vobis ꝛc. vide. s̃. Quarto ponit de cõmẽdabili seruor dei congregatione. ibi. Vbi sunt duo vel tres cõgregati in noie meo: ibi sũt in medio eorũ. In quintuplici medio dñs operatus est salutem. iij. par. ti. xxxj. c. ij. Quinto ponit de iniuriarũ remissione. ibi. Domine quotiens peccabit in me frater meus ꝛ dimittam ei ꝛc. vide. s̃. iniurias. vel de inimicor dilectione de qua vide. iiij. parte titu. vj. c. iiij. §. j. In secundo. §. habetur de signis dilectionis. vide etiam ibidem, capi. vj. §. iiij. ꝛ quinto. ꝛc.

Feria quarta post Oculi

Super epistola Exod. xx. que sic incipit. Honora patrem tuũ et matrẽ tuã vt sis longeuus super terrã quã dominus deus tuus dabit tibi. Monuit nos ecclesia pia mater feria secunda ꝛ tertia nunc precedẽtibus lauari lauacro penitentie contra peccati immũditiã: ꝛ vngi oleo gratie cõtra peccati plagã. verum quia ꝓm Ambrosiũ. peccatũ est dictum vel factũ vel concupitum contra legem dei. Idcirco monet nos in hac quarta feria ad obseruantiã preceptorũ moralia: que prohibent omne peccatũ quod cõmitti potest. De q̃bus vide. s̃. preceptũ. Et in ista epistola notanꝫ principaliter duo. Primo eñ describit ea que explicuerũt populo legis continentiã di. Honora patrẽ tuũ ꝛc. ꝛ cõsequẽter omnia alia precepta que in istis habenꝫ describuntur per ordinẽ. j. par. titu. xiii. ca. iiij. ꝛ per omes. §. Secundo notanꝫ in ista epistola que procurauerũt populũ ad legis obseruantiã. ibi. Cunctus autẽ populus videbat ꝛc. de lege moysaica vide. s̃. ꝛc. Non facietis deos argenteos. de idolatria vide varia. s̃. idolatria. Altare de terra facietis mihi ꝛ offeretis mihi super holocausta ꝛc. Quomodo homo seipm potest deo offerre tripliter. iiij. ꝓte ti. xv. c. xxxv. per to. vsq̃ ad vltimũ. §. exclusiue.

Super euange. Matth. xv. quod sic incipit. Accesserũt ad iesũ ab hierosolymis dicẽtes. Quare discipuli tui trãsgrediunꝫ traditiões senior. ꝛc. Quantũ igit ad prosecutionẽ ꝛ cõtinuationẽ euãgelij. heri dictũ est de correctiõe fraternali ꝛ obedientia: hodie de subiectiõe filiali: ꝛ puerorũ ad parẽtes reuerẽtia: ꝛ sunt tres partes lẽe. In prima parte notat iudeor confutatiua cecitas. vt patz in principio pncipali agit de honore parentũ. Et de vario honore prelatorũ vide. s̃. honor. Non eñ lauãt manus suas cũ panem manducãt. quomõ hoc intelligit habek. ij. par. titu. vj ca. iiij. §. vj post pnci. Populus hic labijs me honorat: cor autẽ eorũ longe est a me. de corde vide. s̃. Scis quia pharisei audito verbo hoc scandalizati sunt. de scandalo vide. ij. par. ti. vij. c. iiii. In scda parte notat eor excessiua falsitas. ibi. Omnis plantatio quã nõ plantauit pater me⁹. ꝛc. Triplex est plantatio ꝓm triplicem terrã in qua plantatur. Est enim supernaturalis: mundialis: ꝛ infernalis. Plantatio ad superna est fructus bonorũ operũ. Secunda plantatio est mundialis: que est auarorũ. de mũdo ꝛ auaricia vide. s̃. Cecus si ceco ducatum prestet ambo in foueam cadunt. Exponitur de triplici ignorantia. ij. parte titu. v. ca. ix. §. ij. ꝛ de varia cecitate vide. s̃. In tertia parte notatur dictorũ instructiua veritas. ibi. Adhuc ꝛ vos sine intellectu estis ꝛc. De corde exeunt cogitationes male adulteria ꝛ homicidia ꝛc. ij. parte titu. v. c. j. §. vj. Et iniquorũ cordium sunt septem differentie. j. parte ti. iiij. ca. xiij. §. iij.

De peccatis que sequuntur vt homicidium falsum testimoniũ ꝛ blasphemia, de istis vide. s̃, in tabula in locis sibi adaptatis.

Quinta feria post Oculi.

Sup epla Vtere. vij. q̃ sic incipit. Factũ est vbũ dñi ad me dicẽs, Sta in porta dom⁹ dñi: ꝛ ꝓdica ibi verbũ istud, ꝛc. Vesterna die proposuit nobis ecclesia pcepta legis moralia: que nos oportz si volumus ad vitã ingredi obseruare. Vertũ q: serui libentius exequuntur que iniuncta sunt per dñm qñ certi sunt de magno cõmodo assequendo si obseruant. idcirco mater ecclesia de salute filiorũ summe sollicita certificat nos hodie in pseenti lectiõe q̃ assequũtur magnũ cõmodũ si implere volũt diuina volũtatẽ. Et sciẽdũ q̃ dñs per pphetã in hac epla quattuor facit. Primo hortat legis sue pdicatorẽ: cũ dicit. Sta in porta ꝛc. De pdicatore verbi dei vide varia notabilia. s̃. pdicatio. Scdo cõsolatur legis sue obseruatorẽ: ibi. Audite verbũ dñi. Verbi dei sunt duodecim fructⁿ. ij. par. ti. ix. c. xj. §. ij. Bonas facite vias vras. De variis vijs vide. s̃. via. Tertio exprobrat legis sue obseruatorẽ: ibi. Nolite confidere in verbis mendacij dicentes. templum dñi ꝛc. De mendacio vide. s̃. sub littera M. Quarto replicat obseruantis mercedẽ: ꝛ explicat legis sue tenorẽ. ibi. Nõ si bene direritis ꝛc. id est bona virtus adduxeritis. Sufficerũt iudiciũ inter virũ ꝛc. Iudiciũ hũanũ vario modo describitur. s̃. Iudiciũ. De malis siue peccatis que enumerãtur in sequentibus in ista epla: vt de homicidio: ydolatria ꝛc. vide. s̃. in tabula in locis sibi adaptatis.

Super euangelio Luce. iiij. quod sic incipit. Surgẽs iesus de synagoga introiuit in domũ simonis ꝛc. Quantũ ad cõtinuatõnẽ euangelij heri dictũ fuit quõ pueri eorũ parẽtes tractare ꝛ honorare debẽt ꝛc. Hodie quõ ꝓs de sua clementia non cessat languentes curare. ꝛ ꝓm hoc diuiditur euangeliũ. In quo multa occurrũt notanda circa istius mulieris sanationẽ. Primo igitur describitur occasio sanationis: vt patet in pncipio. Mozaliter. introitus iesu significat doni gratuiti infusionẽ. q̃ solũ est in domo simonis. i. obedientie. de qua vide. s̃. sub obedientia. Socrus autẽ simonis põt significare conscientiã hois: q̃ ad introitũ diuini lumis se febricitantẽ cognoscit. i. infirmitãdo per defectũ diuine dilectionis ꝛc. De conscientia vide varia. s̃. sub littera C. s. conscientia. Secundo describitur genus infirmitatis. ibi. Socrus autẽ simonis tenebatur magnis febrib⁹. De variis infirmitatibus vide. s̃. infirmitas. Itẽ põt applicari ad peccatũ vel peccatorẽ. de q̃bus vide sub littera P. Tertio describitur meritũ apostolice intercessionis. ibi. Et rogauerunt illũ. p eã. vide. s̃. de oratione. Figuratur tñ in isto sacerdotis absolutõ que sequitur ad premissa. Rogant autẽ ministri: q: solus deus ex auctoritate dimittit. in cuius signũ sacerdos absoluens oratione premittit dicens. Miserear tui ꝛc. Quarto describitur sanatio mulieris. ibi. Et stãs super illã imperauit febri. Mozaliter vo xps nullũ sanat nisi sub eo iacentẽ. s. p timorẽ. de timore vide. s̃. sub littera T. Cõmune est eñ febricitantib⁹ incipiẽte sanitate molestias sentire egritudis ꝛc. Quinto describit pfect⁹ collate sanitatis: cũ dr. Et cõtinuo surgẽs ꝛc. Mozaliter autẽ p hoc dat intelligi q̃ ante curationẽ pctoris nõ est gratũ ei⁹ seruitiũ deo. iõ statim vt curatũ se sensit totũ se diuinis seruitijs mancipabat. Surgere eñ dz p terrenorũ oimodã abdicationẽ. seruire xpo per sincerã deuotionẽ. ꝛ perseuerare in bono per constantie adhesionẽ. ꝛc. e istis tribus vide, s̃, in tabula in locis sibi adaptatis.

Feria sexta post Oculi.

Sup epla Nuñ. xx. q̃ sic incipit. Cõuenerũt filij israel ad iesũ sus moysen ꝛ aaron: ꝛ vsi i seditionẽ ꝛc. Die pterita ostendit nob ecclia q̃ obseruatores dine legis magnũ assequunꝫ cõmodũ: hodie ãt ꝛ cras ostẽdit nob q̃ eiusdẽ legis pteptores summũ incõmodũ assequunꝫ. ꝛ psens epla ita diuiditur. Primo describit impatiẽtis pplⁿ malicia ibi. Cõuenerũt filij israel ꝛc. vt. s̃. de rebelliõe siue inobedientia. ij. p. ti. iiij. c. ij. Et de murmuratiõe vide. ij. p. ti. vij. c. ij. ꝛ de seditiõe siue discordia vide. ij. par. tit. iiij. c. vij. p to. Scdo describitur dñi patiẽtis clementia, q: quantũcũq̃ murmurauerunt ꝛ rebellauerunt: etsi deus puniebat eos vel per ignẽ vel per serpentes vel per morẽ aliquor: semper tñ pudebat eis in necessariis: vt suã ostenderet patientiã ꝛ clementiã. In ista eñ parte sunt duo. Primo eñ tãgitur rector ppli affectuosa supplicatio. In prima parte describit qualis debet esse oratio. de qua vide. Corruerunt p ni in terrã. vbi ostenditur vera humilitas. de qua vide. s̃. Apparuit gloria dñi. vbi tãgitur ipsius dei dignatiua exauditio. De deo vide varia notabilia sub littera d. Lũcꝫ eleuasset moyses manũ percutiens bis silicẽ. Nisi dubitasset siue desperassent in pmo tactu emanassent aque. vide de desperatione. s̃.

Super euangelio Job. iiij. q̃ sic incipit. Venit iesus in ciuitatẽ samarie que dr sichar: iuxta prediũ quod dedit Jacob Joseph filio suo. Quantũ ad lram ꝛ doctrinales cõtinuationẽ euangelij: heri peccatori ostendebatur virtuosa excitatio: hodie vo annectitur quedã fructuosa informatio. Et sunt tres partes. In prima parte ostendit gratiosa occupatio in xpi fatigatiõe. vt pz in pncipio hic. Erat autẽ ibi fons Jacob. q̃ põt applicari ad sacrã scripturã. de qua vide. s̃. Jesus autẽ fatigatus ꝛc. vbi duo insinuantur. Primo assumpti laboris digna imminẽtias: q: fatigatus. Secũdo quietis specifica qualitas: q: sedebat. Quantũ ad primũ nota q̃ xpi fatigatio aliq̃d innuit: aliq̃d causat: ꝛ aliq̃d docet. Innuit ex parte xpi humanitatẽ: causatq̃ in nobis spũalẽ fortificationẽ. docet etiam nos ex sua fatigatione, p nostror ꝛ alior salute laborẽ nõ refugere. In secũda parte ostenditur virtuosa informatio in mulieris collocutione. ibi. Venit autẽ mulier ꝛc. Dicit ei iesus. Da mihi bibere. De elemosyna ꝛ operib⁹ misericordie vide. iiij. par. ti. v. c xvij. per totũ. vel de sobrietate: vel de eius opposito. s. de ebrietate. s̃. sub littera E. scz ebrietas. Quinq̃ enĩ viros habuisti: ꝛ nunc quẽ habes non est tuus vir. vide. s̃. de adulterio: luxuria: vel fornicatione. Patres nostri in monte hoc adorauerunt. De adoratione vide. iij. par. tit. xij. c. ix. In tertia parte ostendit xpi fructuosa deterr̃atio in veritatis ostensiõe. ibi. Ego sum ꝛc. Mozaliter hic informamur per doctrinã xpi ociũ vel accidia fugere: siue etiã pigritiã. De istis trib⁹ vide. s̃. in tabu... ꝛ virtute. moze messiũ ad metendũ ꝛ colligendũ fructũ gaudij celestis indefinenter seniare. De ipsis vide. s̃. Ex ciuitate autem illa multi crediderũt. De fide vide. s̃. Fides.

Sabbato post Oculi. Super epla Dañ. xiij. que sic incipit. Erat vir in babylone ꝛ nome eius Joachim: ꝛ accepit vxorẽ noie Susannã. In pcedẽti regula figuralⁿ loquẽs ecclesia ostẽdit nobis in Moyse ꝛ Aaron q̃ cõtẽptores diuine legis assequuntur maximũ incõmodũ. s. priuationẽ celestis regni. In pseti eñ epla ostendit nobis in istis duob⁹ presbyteris q̃ contra legẽ dei false accusauerũt Susannã: q̃ etiã ijdẽ pteptores legẽ diuine assequunꝫ maximũ incõmodũ. s. afflictionẽ eterne mortis. Que q̃dẽ epla ptinẽs istã hystoriã sic põt diuidi. In ipa eñ q̃tuor describunꝫ. Primo ipsi⁹ Susanne nephãda tẽptatio. vt pz a pncipio vsq̃ ibi. Exclamauerunt autẽ senes. Pro primo. i. pncipio epla: vide de mrimonio quõ se hr̃e debẽt adinuicẽ vt isti duo. in pncipio desup vide. s̃. matrimoniũ. Et videbãt eã senes. de quo vide. s̃. Aspect⁹ ꝛ visus incaut⁹. Et exarserũt in cõcupiscentiã ei⁹. de qua. s̃. concupiscẽtia. Nũãobrẽ assentire nobis ꝛc. De adulterio vide. s̃. adulteriũ. Quod si noluerit ire cum⁹ cõtra te falsum testimoniũ. Istud describitur iij. par. ti. ix. c. xj. §. iij. ꝛ. iiij. ꝛ. j. par. ti. xiij. c. iij. §. xij. Secundo describit eiusdẽ maligna accusatio. ibi. Exclamauerunt senes. De accusatiõe vide. s̃. Accusatio. Tertio describit eiusdẽ iniusta pdẽnatio. ibi. Et cõdẽnauerũt eã ad morẽ. De homicidio siue seditione vide. s̃. homicidiũ: ꝛ occisores, vel de iudicio. Erat cor ei⁹ fiducia habẽs

Dominica Letare.

in dño. De corde vide. s̃. et de spe in deum. s̃. spes. Quarto describit eiusdem digna liberatio. ibi. Exaudiuit autẽ dominus ꝛc. De oratione habẽt. s̃. oratio. Factui filij israel non iudicantes iuste. Istud iudiciũ humanũ notabiliter describitur. s̃. iudicium humanum.

Super euang. Job. viij. q̃ sic incipit. Perrexit iesus in mõtẽ oliueti et diluculo iterũ venit in templũ. Quãtũ ad pmination ex euãgelij heri ostendebat christi magna pietas ex eo q̃ samaritanã ignorantẽ tam dulciter informauit. Hodie eius iusticia cũ misericordia proclamat in eo q̃ peccatricem ab accusatoribus liberauit. ꝛ ꝓm hoc diuidit euãgeliũ. Primo describit salutaris xpi eruditio: vt patet in pncipio. Quantũ ad eruditionẽ christi nota q̃ debitus modus docẽdi veritatẽ fidei est pmo haurire in amoris deuotiõe: ꝛ post effundere populo in pdicatõe. De pmo vide. s̃. Oratio. De secũdo. s̃. de pdicatorib⁹ vbi dei. Secũdo describit phariseor calumniosa temptatio. ibi. Adducunt autẽ scribe ꝛ pharisei mulierẽ de matrimonio vide. s̃. sub lra. m. scilicz matrimoniũ. Et de adulterio etiam. s̃. de tẽptatione qua diuersi diuersimode deũ temptant. vide. ij. parte. tit. iij. c. x. Tertio describitur vtuosa christi respõsio. ibi. Jesus aũt inclinans se. Vel describit q̃ iudices causas examinare debẽt. de iudice iudicio humano vide. s̃. iudiciũ. Quarto describit calumniantium cõfutatio ibi. Audiẽtes autẽ b̃ vnus post vnũ ꝛc. Quinto describit fugere peccatũ: nec intrare. ibi. Vade ꝛ ãplius noli peccare ne deterius ꝛc. Septem sunt nocumẽta recidiuationis in peccatũ. quarta parte. titu. xiii. ca. vj. a. ij. §. vsq̃ ad octauum inclusiue. Et de peccatis ꝛ pctõribus vide. s̃. sub littera p. Vel potest vltima par icula applicari ad absoluionem. quia dominus istam absoluit. De qua vide varia. s̃. Absolutio

Dominica Letare sup epistola ad Galath. iiij. que sic incipit. Scriptũ est quoniam Abraam duos filios habuit. vnũ de ancilla ꝛ vnũ de libera. In precedẽti feria sexta ꝛ sabbato ostẽdit nobis mater ecclesia maxim... damnũ quod assequunꝫ diuine legis cõtemptores: vt patet in ipsis epistolis. Verum q: possent aliqui credere q̃ sicut xpiani teneanꝫ ad obseruantiã decalogi: ita etiã tenerenꝫ ad obseruantiã omniũ legalium: sicut a principio ecclesie multi crediderũt. dicẽtes q̃ simul cum euange. deberent etiã legalia obseruare. ideo in hac quarta dñica occurrit pia mater ecclia per preconẽ suum paulum apostolũ remouẽs a cordibus fidelũ illam opinionem p fidem ostendẽs eandẽ legẽ fuisse grauissimã: ipamq̃ fuisse legẽ timoris ꝛ seruitutis. De ipa lege moysi vide. s̃. Lex moysaica. a qua quidẽ fuerũt (vt ipse dicit in pseti epistola) nos xpus per libertatẽ euangelij quod instituit liberauit. Potest ergo diuidi presens epistola in hunc modũ. Primo nãq̃ ponit apostolus hic sensum historicũ ꝛ litteralẽ: di. Scriptũ est qñ abraam duos fi. ha. vide. s̃. filiatio. Illa aũt que sursum est hierũ libera est. Que est ista libertas. j. p. ti. iiij. c. ij. §. viij. ante finẽ. Scdo ponit apls sensum allegoricũ ꝛ mysticũ siue spũalem. ibi. Que sunt per allegoriã dicta ꝛc. Lætare sterilis ꝛc. Lætabiliij. De vario gaudio vide. s̃. gaudium.

Super euangel. Job. vj. quod sic incipit. Abijt Jesus trans mare galilee q̃ est tyberiadis ꝛ sequebat eũ multitudo magna ꝛc. Hodie ꝓiderans pia mater ecclia horez fatigatũ ieiunijs: ne per totum deficiat. hac media dñica nititur triplⁿ hoiem consolari in ipius misse mysterio: vt patet in introitu Letare. In epistola ostẽdit apostolus nostram nobilitatẽ ꝛ in xpo libertatẽ: ꝛ multa hmõi, psequi. que diligẽter considerata nõ modicum releuant in vinea dñi laborantes. Similⁿ quoq̃ in sancto euãgel. agitur de quinq̃ pr̃ nibus. In isto euãgelio quattuor describuntur. Primo scz congrua dispositio excitãs ad operãdum. ibi. Abijt Jesus trans mare galilee. de mari vide. s̃. sub. M.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Feria.II.III.7.IIII.post dominicā Letare

Et sequebat eū multitudo magna.quō homovario modo debet sequi xpm vide.s.Et tripliciter homo specialiter debet sequi xpm.scz per voluntariā paupe...atē ꝓtra auaricia.per integrā castitatē ꝓtra luxuriā.7 per obedientiā: cōtra superbiā.de istis trib' vide.s.in locis sibi adaptatis. Scdo describit virtuē diuie opatio excitās ad mirādū.ibi Dicit ḡ ibs.7c. Vel notat xpi magna clemēta:7 b in turbarū cibatiōe.ibi.Facite hoies discumbere.Est eīm quintuplex panis.scz panis corporalis:doctrinalis.de scdo pane vide.s.panis ibi.scriptura sacra. panis exēplaris: panis sacramentalis.de quo vide.s.eucharistia.7 panis spiritualis.de quo.s.ibi.de pdicatore verbi dei. vel q̄nq̄ libri moysi.7c.Tertio describit miraculi facti manifestatio.p̄ uocās ad diuulgandū.ibi.Ut aūt impleti sunt dixit discipulis suis.Colligite q̄ superauerāt fragmēta. Sūt enim triplicia fragmēta scz sincere denotiōis quoad deū:virtuose operatiōis quoad seipm:7 honeste cōuersatiōis quoad p̄ximū.De istis tribus vide.s.in tabu.in litteris sibi cōueniēt'.Quarto describit operātis ꝓmēdatio excitās ad referendū gratiarūactiōes.Et de gratiarū actiōe vide.s.

Est puer hic vnus habens quinq̄ panes.quid isti panes significant habetur.iij.parte titu.xviij.cap̄. quinto.§.tertio post p̄ncipiū.

Feria secūda post Letare.

Super epistola.iij.Regū.iij.que sic incipit. Venerūt duo mulieres meretrices ad regē Salomonē:steterūtq̄ corā eo.Aplus in persona ecclesie matris scte hesterna die ercitauit nos efficaciter ad retectionē legis moysaice 7 suscepti ōnē legis euāgelice.hodie vo ostendit q̄ synagoga nū q̄ fuit efficax ad p̄seruandū homines a morte spirituali nec etiā fuit sufficiēs ad p̄seruādū ab hac morte. Et hec lectio siue epistola historialis pōt diuidi in tres ptes.Primo describit cause descripte ꝓpositio.vt ptz in p̄nci. Nosta q̄ in iudicijs cōcurrūt q̄nq̄ genera hoim:7 quō illi aliqui peccāt.ij.p.ti.j.c.xix.a.§.iiij.vsq̄ ad finē illi'.c.Et ꝓsurgens in tēpestate noctis filētio 7c.De fraudulētia vide.s Scdo rescribit cause p̄secutio.ibi.Rūc...q̄ altera mulier nō est ita.7c.De mēdacio vide.s.mendaciū. Atq̄ i hūc modū cōtendebāt corā rege.De ipa vide.ij.par.ti.iiij.c.ix Tertio describit cause diffinitio.ibi.Afferte mihi gladiū De vario gladio vide.s.gladiū.Econtra illa dicebat nec mihi nec tibi: sed occidat. Audiuitq̄ oīs israel iudiciū 7c.De iudice 7 iudicio hūano vide.s.iudiciū.

Sup euāg.Jo.ij.qd̄ sic incipit. ꝓpe erat pascha iudeorū:7 ascedit ibs hierosoly.7c.Quātū aūt ad p̄ōmatiōēz euāg.hui' diei:heri operarijs deuotis eccla exhibuit solatiū:hodie ne p̄m... p̄uenī tollit q̄ddā obstacu...7 fm hoc sunt tres ptes hui' euāg. In p̄ma notat cōuersatio exemplaris in tēpli accessiōe.vt ptz in p̄n.de freqntatōe 7 celebratiōe festiuitatū.vide.s.festiuitas.7 vide.s.ecclia. In secūda pte notat increpatio virtualis in vēdētiū expulsiōe. ibi.Et cū fecisset q̄si flagellū 7c. In eccla militāti sunt tria gēa sacrilegiorū defleda spūalr.ii.p.ti.j.c.xxj.§.v.vj.7.vij. Itē vide quō tēplū pollulit corpaliter.s.eccla. Itē de symonia.7 quō aie templū violat hr.iij.pte.ti.xij.c.vj. §.iij. Oues vēdūt q̄ opa pietat̄ p hūana laude exercēt.De inani glia vide.s.Per boues intelligunt pdicatores vbi dei. De ipis vide.s.pdicatores.Colūbe signt spūsscti dona 7c. vide.s.in tab.de symonia.vel de fratna correctiōe.zel' domus tue comedit me:zelus vario mō describit.j.p.ti.vj.c. ij.§.vj.p to. In tertia pte notat vt ...firmatio ꝓphetalis futuri ōnsiōe ibi. Soluite templū b 7c, Mo... etiā ania assimilat templo vel domo:s b tēplū soluit p pcti mortalis per pertrationes:7 aie a deo separatione sed in triduo penitēte:ꝓtritiōis:cōfessiōis 7 satisfactōis resuscitat: ō istis trib' vide.s.in locis sibi adaptatis.Et quō an... tēplū violat:7 sctificat.iij.p.ti.xij.c.vj.§.ij.7.iij. Ipe eīm sciebat q̄d esset in hoie.vide.s.in tabula.

Tertia feria post Letare.

Sup epistola Exo.xxxij.que sic incipit.Locutus est dns ad moysen dicēs. Vade 7 descēde:q: peccauit ppls tuus quē eduxisti de terra egypti. In pcedēti feria ostensum est nobis in figura duarū meretricū synagogā fuisse inefficacē ad p̄seruandū iudeos a morte spūali. Ad quod ēt habuit efficaciā ecclia gentiū respectu populi christiani. Hodierno die ostēdit q̄ eadē fuit inefficax ad declinādā dinā offensionē cū adiuratio legis.qd̄ ꝓz:q: post paucos dies a legis datione cultū veri dei deseruerūt.7 colentes idolū p̄ceptū p̄mū trāsgrediūt. Modo sequit historia pns q̄ in summa cōtinet tria. Primo eīm ꝓtinet insinuationem culpe ibi.Locut' est dns ad moysen dicēs. Vade et descēde:q: pec.po.7.De pctōribus 7 pctis vide.s.sub lra p.Et de idolatria vide.ij.p.ti.xij.c.j.§.ij. Recesserūt cito de via quā ostendisti eis.de varijs vijs vide.s.7 de pace pns decalogi vide.s.p̄cepta.Scdo hic cōtinet cōminatio pene.ibi.Rursumq̄ dns ad moysen.Cerno q̄ ppls iste dure ceruicis sit 7c.De inobedētia.vide.ij.parte.ti. iiij.c.ij.Et cordis duritia que est:7 quō est mollienda 7c. p̄ma parte.titu.iiij.ca.xiij.§.ij.Tertio hic cōtinetur propiciatio diuine offense.ibi. Moyses autem orabat dominum 7c.De oratione vide varia.s.oratio.

Super euangel.Job.vij.qd̄ sic incipit. Jam die festo mediāte ascēdit iesus in templū 7 docebat. Quantū igit ad ꝓtinuationē euāgelij.heri xps eiecit de tēplo negociatores. hodie corrigit falsos hypocritas 7 legis p̄uaricatores. In hoc euāgel.ostendit xps originē sue doctrine vt fidē magis credatur. Et primo ponit ei' doctrina q̄d xps ex locū 7 doctrine excellēta ibi Jā die festo mediāte ascendisse.in tem.de ecclia siue templo.vid.s.Ecclia.Scdo ponit iudeorū puerilitas q̄d doctrine excellētis vilificatiōēz ibi. Quō hic lras scit.qui a semetipso loquit gliam ppriā querit.de inani glia vide.ij.parte.ti.iiij.c.j.Tertio ponit salutaris 7 laudabilis obuiatio ibi. Nonne Moyses dedit vobis legē.q.d.vos estis obligati ad obseruāda legis ego nō sum obligat' q̄ sum supra legē. de lege vide.j.parte.ti.xv.c.vnico.§.ij.7.iij.Vel de pceptis dei 7 ecclie.d q̄ vid.s.7 de lege euā.vid.s.Quarto ponit p̄ūs admirabilis ꝓfutatio.ibi. Nolite iudicare sm facie.Iudicare alios 7 facta ipōrū inspicere 7c.que mala ex hoc ...nūtur.7. parte.ti.iij.ca.iij.§.v.7 iudiciū temerariū describit.ibidē ca.viij.Et de iudice 7 de iudicio humano vide.s. Demoniū habes.quis te querit interficere blasphemia describitur.ij.parte.tit.viij.ca.vij.viij.et.ix. Clamabat iesus docens in tēplo 7c.De pdicatore verbi dei vide.s.De turba aūt multi crediderūt in eum.De fide vide.s.

Feria.IIII.post dominicā

Letare sup epla Esa.j.q̄ incipit.Lauamini mūdi estote:auferte malū cogitationū vestrarū ab oculis meis. In ista epla seu pphetia monet ecclia baptizādos in magno sabbato 7 ordinādos ad gr̄ē sacrālis susceptationē:7 dā vsus eiusdē,p̄secutōnē. In q̄ epla,ppba duo facit. Primo eīm hortat nos vt ...edam' ad efficax remediū di.Lauamini mūdi estote. Ubi describit efficax remediū q̄tuz ad duo in q̄bus cōsistit.Primo quidē lauari p baptismū fine sacramētalē confessionē.de q̄bus duob' vide.s.sub lra. et.c.Vel q̄d peccati fugā.vide.s.sub lra.p. Quantū ad cautelā futuri add...auferte ma.cogi.ve.De ipis cogitationibus vide varia.s.cogitatio.Querite iudiciū. Iudiciū humanū vario modo describit.s.Consequēter, ...nis scda pars vbi describit remediū effectuū cuz dicit.Cease et arguite.q.d.si feceritis q̄ nūc vobis cōsulo. scz q̄ nunc purgetis vos a peccatis p̄teritis 7 caueatis a fu...ris 7 exercetis vos in bonis opib'.s.addiscēdo salubria:discernēdo inter nociua 7 vtilia:7 releuādo,p̄ximoꝝ grauamina nisi tūc vobis benefecero,scz delēdo pctā vestra 7c.Dīc

Feria.V.VI.et sabbato post Letare.

do gratie beneficia:ego me obligo q̄ audacter possitis arguere me de iniusticia:vel saltē de miscēdia. Si fuerit peccata vra vt coccinū de ipsis vide.s. sub lra p. scz peccatis. Velut lana alba ...unt.scz post cōtritionē cōfessionē: 7 satisfactionem.de...is tribus vide.s.in tab. in locis sibi cōuenientibus.

Sup euāgelio. Job.ix.qd̄ sic incipit. Preteriens iesus vidit hoicm cecū a nativitate:7 interrogauerūt eū discipuli eius dicētes.Rabbi quis peccauit hic aut parētes eius: vt cec' nasceret 7c. Heri xps redarguit iudeos de legis p̄uaricatione:hodie instruit siue ostēdit p̄uaricatiōis emēdationē in ceci curatiōe.7 fm hoc diuidit pns euangeliū. Primo eīm ostendit cecitatis cā.ibi. Preteriēs iesus vidit hoīem a na.Cecitatē,spūalē inducūt septē q̄ 7 auferunt visus corporalē.j.p.ti.iij.c.iiij.Et cecitas mētis q̄ est ipa ē triplex ij.par.ti.v.c.ix.Et quō iste visus spūalr illuminat habet.j.par.ti.iij.c.v.p to.Rabbi q̄s peccauit hic aut parentes eius vt cecus nasceret.de sup vide quō deus diuersos punit,pter diuersa 7c.s.pena. Scdo ostendit infirmitatis curatio.ibi.Hoc cū dixisset expuit in terrā:7 fecit lutū.Voluit se in hoc ōndere creatorē q̄ in p̄ncipio vsus est luto ad hois creatiōnē.Vade 7 laua in natatoria siloe Debet igit quilibet libēter suscipere patientiā vel penitentiā ad instar huius ceci.Et primo abire ab errorib laqo corporaliter penitēdo.Scdo lauare in doloris alueo integraliter cōfitendo debz venire cū errorib studio veraciter satisfaciēdo.De istis vide.s. Abijt 7 lauit.7 venit videns.de visu spūali 7 eius illuminatiōe habes varia notabilia. s.vi sio. In peccatis natus es totus:7 tu doces nos. de contumelia vide.s. Tertio ostendit dei potestatis cōmendatio.ibi. Ille homo q̄ dicit.In hoc dixit vitatem:7 eandem nō tacuit.ideo de ipa vide sub littera v. Quarto ostendit eiusdem ceci illustratio interior.ibi.Audiuit aūt iesus. Illuminatur spūaliter oculi mētales septem modis.j.p.ti.iij c.v.§.primo.

Quinta feria post Letare.

Super epla.iiij.Regū.iiij.que sic incipit.Venit mulier sunamitis ad Heliseū ...ū dei in montē carmeli. Die pcedēti ostendit nobis mater ecclesia q̄ ipa p gratiā noui testamēti habet efficaciā auferēdi cordiū duritiā: ad que synagoga inefficax fuit etiā cū auxilio legis:hodie nobis ostēdit q̄ ipsa p eandē gratiā habet 7 hūit efficaciā suscitandi mortuos spūalr ad qd̄ synagoga semp inefficax fuit. vt pz per figurā hui' epl'e.Circa sensum historicū hui' lectiōis. ij.tangunt p ordinē. Primo tangit mulieris aduētus ad virū dei heliseū.vt ptz in p̄nci. Scdo notat heliseī occursus.ibi.Cūq̄ vidisset eā vir dei.7c. Vir dei vocabat propter virtutis excellētiā.de qua vide.s.virtus.Tertio subdit mulieris deuotio.ibi.Apprehēdit pedes eius.s.p̄e deuotiōe 7 hūilitate.Quarto heliseī cōpassio subdit ibi. 7 ait hō dei.Quinto ponit mulieris querimōia.ibi. Que dixit nunq̄d petui.7c.Quō de' diuersimode punit.vide. s.ibi punit.Sexto ponit heliseī puidētia.ibi. At illi ait ad giezi Accinge lūbos tuos.Septimo ponit mulieris stabilitas. ibi. Porro mater pueri ait. Vuit dns 7c. vide.s. de iuramēto.Octauo heliseī curialitas seqtur.ibi. Surrexit ergo 7 ...ut' est eā. Nono sequit de relatiōe ipi' giezi.ibi. Giezi aut pcesserat ātē eos 7c.Decimo sequit heliseī opatio.ibi. Ingressus est ergo heliseus domū. 7c. Undecimo addit pueri suscitatio.ibi. Ascēdit 7 incubuit:7 oscitauit puer se pt... Duodecimo mīis adoratio 7 gr̄aruūactio ꝓcluditur. ibi.Que vocata ait 7c.tolle fi.tu.7c.

Sup euāg.Lu.vij.qd̄ sic incipit. Jbat ibs in ciuitatē q̄ vocat'...yz.7 ibāt cū eo discipuli ei' 7 turba copiosa. In hoc euāg.agit de suscitatiōe cuiusdā defuncti: circa quēz tangūtur quinq̄.scz loci determinatio.vt patet in p̄ncipio scz Jbat iesus in ciuitatē que vocat' Naym. Naym interpretat' cōmotio,7 significat pnēz mūdū,de mūdo vide.s.

Secūdo tangit testium idonea multitudo. ibi, Et ibant cum eo discipu...ius 7c.Et bene ibant cū eo:quia sine eo erāt sicut oues sine pastore:sicut pleba sine rectore:sicut discipuli sine informatore:et sicut exercitus sine ductore. Tertio tangit miraculi faciēdi motiua ratio.ibi. Cū aūt appropinq̄ret porte ciuitatis.Et notat etiā charitas afficiens amarius.ibi.ecce defunctus 7c.Fuit aūt motiuum qdruplex. Primū aduētus xpi vel approximatio.Scdm mortui cōditio.Tertium pietas matris.Quartū vtilitas turbe.vide.s.de morte 7 viduitate. Quarto tāgit mortui suscitatio.ibi.Accessit 7 tetigit.Quinto tāgit vtilitas consecuta in ppło.ibi. Accepit aūt omīs timor.vide.s,timor. Et magnificabāt deū de gr̄aruūactione vide.s.

Sexta feria post letare su

per epistola.iij.Regū.xvij.que sic incipit. Egrotauit filius mulieris matrisfamilias:7 erat languor fortissim':ita vt nō remaneret in eo halitus 7c. In presenti epistola q̄tuor describunt.Primo dolorosus casus filij.ibi. Egrotauit filius 7c.De infirmitate vide.s.Secūdo describitur matris planctus querulosus. ibi. Dixit ergo ad Heliam. quid mihi 7 tibi vir dei:Ingressus es ad me vt rememoraretur 7c. Multum eīm se humiliauit hec mulier sancta peccatis eīm suis 7 iusticie diuine que semp recordat p̄e omnibus filij sui attribuebat mortem.De varia dei punitione vide.s.sub littera.p.vel de varijs penis siue miserijs quas dns diuersis diuersas immittit.de quib'.s. sub littera p.scz pena. Tertio describit pphete factū miraculosum.ibi. Et ait ad eaz.Quarto describit canticū gratiosum.ibi. Dixitq̄ mulier. De gratiarūactione vide.s. Si filium mortuū assumere placet peccatori.vide.s,sub.p. scz peccatis 7 peccatoribus.

Super euang.Job.xj.qd̄ sic incipit.Erat quidā languens Lazarus 7c. Quantū aūt ad p̄secutionē euāgelij heri saluator ostendit penitētī posse subuenīri suscitatiōe adolescentis.hodie ꝓponit grauitatem māsuetudinis in suscitatione f...tis. Et diuidit istud euangeliū p̄ima sui diuisione in tres partes. Primo describit calamitatem periculi affligentis 7 timoris instantis horrore.ibi. Erat quidam languēs lazarus de varijs infirmitatib' vide.s. Secūdo describit eius mortē indubitabilez.ibi.Et ergo audiuit 7c.de varia morte siue iufirmitate vide.s.Lazarus amicus noster dormit 7c.De vario somno vide.s.sub s.Eamus et morianmu. cum eo. De varia morte vide. s. sub.m.Martha autem occurrit illi.Maria autem domi sedebat. De vita actiua et contemplatiua vide. s. sub. v. Magister adest 7 vocat te.de varia vocatōne qua dominus diuersos diuersimode vocat habetur p̄ima parte titulo q̄nto.cap̄.ij.§.sexto.Vadit ad monumentū vt ploret ibi.de varijs suffragijs mortuorū vide varia tertia parte titulo.xxxij.cap̄.ij.per totum. Tertio describit suscitationem eius mirabilē.ibi. Jesus ergo.Vide de iustificatiōe impij. s. Item de peccatoribus vide.s. sub.p. Et statim prodijt qui fuit ligatus.vide.s. sub littera.e.scilz excommunicatio. Et dixit Jesus soluite eum 7 finite abire. De absolutione vide.s.Absolutio.

Sabbato post letare sup

epistola Esa.xlix.que sic incipit. In tēpore placito exaudiui te:7 in die saluris auxiliatus sum tui 7c. Illa que continet presens epistola,p̄missa fuerūt a deo patre eius filio et ipsi ecclesie maxime p̄mitiue.potest tamē ipa sic diuidi Primo eīm promittit mira efficacia. ibi. In tēpe placito exaudiui te 7c. Ubi primo in ista parte promittebat xpo et ipsi ecclesie virtus 7 efficacia ad quatuor.scilicz ad de precan...m gratiose cum p̄mittit. In tempore placito id est gratie quod incipiet in aduentu suo fm carnem. exaudiui te. id est exaudiam 7c. vide.s. de varia oratione. Ecce isti de lōge venient 7c,vide,s,de varia vocatiōe qua

Universidad de Deusto
Biblioteca

dñs diuersos diuersimodevocat. vide sub v.s.Vocat.Vel allegorice p illos q̃ de longe veniẽt intelligimus in peccatis obduratos.vel de venia desperãtes.p illos q̃ ab aquilone intelligimus inuidos frigus odij secũ portãtes.p illos q̃ a mari intelligim' iracũdos⁊ supbos:p illos q̃ de terra australi sunt intelligimus auaros siue luxuriosos. De istis quattuor vide in locis sibi adaptis.Scdo excludit quorũdam falsa snia ibi.⁊ dixit syon ⁊c. Vbi sciendũ ꝓm glo. q syõ⁊ hierlẽ ꝓncipaliʳ accipiũt trib' mõis.Vnomõ p citate ecrena. alio mõ p eccla militãti.ttio mõ p eccla triũphãte.

Sup euãgelio Job.viij.qd̃ sic incipit.Ego sum lux mũdi. Quantũ ad ꝓtinuatione euãgelij heri ostũsum fuit feditatẽ peccati fore fugiendã ⁊ flendã. hodie ꝓponit claritatẽ honestatis ⁊ virtutis esse assequendã.⁊ ꝓm hoc diuidit ꝓnũs euãgeliũ. Primo eñ notat claritas luminis illustrãtis ibi.Ego sum lux mũdi.Et merito xp̃s assimulat luci ꝓpter tria.s.ꝓpter mirabilẽ ꝓductionẽ: inseperabilem vnionẽ:⁊ delectabilẽ separationẽ.Scdo notat vtilitas huius luminis ⁊c.ibi que seq̃tur.Quõ hõ pot̃ sequi deũ vid̃. s. Nõ ambulat in tenebris. s.ignorãtie.⁊ p ꝓnũs nõ veniet ad tenebras gehenę de ignorãtia vide.s. Dixerũt ergo ei pharisei.Tu d̃ teipõ testimoniũ phibes.Testimonium tuũ nõ est verũ:erraverũt xp̃i in hoc.qd̃ multipliciter probari pot̃ pro nr̃o testimonio siue testib' vide.s.Tertio notat vitas nois testificãtis.ibi.Et si testimoniũ phibeo. ⁊c. Vos ḡ nescitis vnde venio.⁊c.De ignorãtia vide. s. Vos ꝓm carnẽ iudicatis.De iudicio temerario vide.s.Etsi ego iudico iudicio meũ verũ est.q: solus nõ sum:sed ego ⁊ qui misit me pater.q.d.pater mecũ est:q̃ me gignit: gignẽdo eñ ẽntia cõicat vitatẽ.Ex quo sequit q̃ ego sum veritas. veritatis aũt est reddere testimoniũ. Nota xp̃s in his dat intelligere suũ duplicẽ aduentũ. Primus in quo nõ iudicat sed saluat.Scdm in quo iudicabit:q: omne iudiciũ dedit filio.De ipso diuino iudicio.vide.s.

Dominica in passione sup

epla ad Heb.ix. que sic incipit.Xp̃us assist⁊s pontifex futurorũ bonorũ. Conveniẽter ista epla in qua agit de sanguinis xp̃i aspersiõe ⁊ mortis ꝓpassione legit in hac dnica: q̃ d̃: dnica passiõis dñi.qm̃ ab hac die vsq̃ ad parasceue recolit eccla dnicã passionẽ.Et sciendũ q̃ aplus in ista epla oñdens efficaciã sacrificij qd̃ xp̃s in cruce.p nobis obtulit effectũ eius duplicẽ describit.quorũ primus est gnis hũani redẽptio.Dicit ḡ xp̃s assistẽs deo patri pontifex futurorũ bonorũ.i.largitor: grẽ ⁊ glẽ.tabnacl̃ nõ mãufactũ.i.carnẽ suã nõ factã opere hũano ⁊c.neq̃ p sanguinẽ hircorũ. de sacrificijs vide.s.Si eñ sanguis hircorũ aut vitulorum ꝓm legẽ effusus inquinatos. i. irregulares: sanctificat.i. mũdos demõstrat:q̃to magis sanguis xp̃i effusus. scz in cruce.Et iõ noui testamẽti mediator est.Sup illud mediator. Nota q̃ xp̃s opatus est salutẽ in q̃ntuplici medio.iij p.ti.xxxj.c. ij.p to. Hodie incipit eccla agere memoriã de xp̃i passiõe. Nota q̃ passio xp̃i ad memoriã reuocata triplicẽ effectũ facit in ania.iiij.p.ti.iij.ca.vij.§.iiij. Et circa xp̃i passione notãde sunt septẽ circũstãtie.iiij.p.ti.xv.c.xlj §.ij.añ me.ibi. Notandũ q̃ septẽ.

Sup euã. Job.viij.qd̃ sic incipit.Quis ex vobis arguet me de pctõ. Jn pozib' dieb' scti euãgeliste ⁊ mat̃ eccl̃ia filios suos ad vrutes incitauerũt xp̃i exercitatiõe ab hinc aiant̃ saluatoris amara passiõe.Conveniẽter igit̃ nũc legit istd euãg. cũ icipim' recolere xp̃i passionẽ. qm̃ ex b euãgelio oñdit se xp̃s immunẽ ab his ꝓpter que dicebãt ipm̃ cẽ reũ mortis.Primo oñdit se xp̃s hr̃e vite sanctitatẽ ⁊ innocentiã. Cõtra ꝓmũ sibi impositũ dicit. Quis ex vobis arguet me de pctõ.Scdo ostendit veritatẽ in doctrina ⁊ efficaciã cõtra scdm. ibi.Si veritatẽ dico.de ipa vide. Qui ex deo est verba dei audit. Nota q̃ duodecim sunt fructus verbi dei.ij.par.ti.ix.ca.xj.§.ij. Nõne bene dicim' nos:q: samaritanus es tu;⁊ demoniũ habes?vide,s, blasphemia ⁊ cõtumelia. Tertio ostendit patiam redẽptoris inuriam tolerare dicens ibi.Ego demoniũ nõ habeo. De patiẽtia vide.s.⁊ de inuriis locis sibi adaptat̃. Debz ḡ miles xp̃i vt triũphet de aduersario instar xp̃i patiens, cõuinc nõ reluctare:sed tolerare patienter verba...ō vindicare: sed leuiter indulgere ⁊ p hostib'oza: eteosq̃ diligere pariter. Quarto ostẽdit quoad deũ hũilitatẽ:⁊ reuerentiã quorũ superiores seruare.ibi.Ego honorifico pr̃em.De honore vide.s. Si ego gl'ifico meipm̃ gl'ia mea nihil est. de quo vide.s.sub B.Et si dixero q: nõ scio eũ:ero filis vos mendax. Mendaciũ vario mõ describit. s. Quinto ostendit quoad pson̄ deitatẽ ⁊ eternã existentiã. Contra quarum dicit Abraã.pater vester exultauit.De vario gaudio vide s.vt videret diẽ meũ ⁊c.Antiq̃ quõ viderũt deũ ⁊c.j.par. ti.iij.c.vj.§.xiiij.xv.xvj.xvij. ⁊.xviij.vide etiam de vitis.s. Sexto ostendit dementia peruersorũ conantes innocentẽ lapidare.ibi. Tulerũt ḡ lapides.de duricia cordis vide.s.vel de obduratione vel de obstinatiõe.

Feria secunda post domi

nicam in passione super epl'a Jone.iij.que sic incipit. Factũ est verbũ dñi secũdo ad Jonã,pphetã dicens.Surge ⁊ vade in Niniue ciuitatẽ. Recolens pia mater ecclesia dñice passionis mysteriũ:non solũ ꝓponit fidelib' verba preconis noui testamenti: scz apli Pauli qui ostendit eã iam fuisse factã p salute oium:verũetiã verba quedã ⁊ facta patrũ antiquorũ.scz Moysi.Esaye.Hieremie.Jone ⁊ Danielis.vt patebit in processu.que p eisdẽ.s.p salute oium ⁊,p cõuersione gentiũ:iudeis in cecitate permansuris futurã eas presignabat. Presens epla ita diuidit. Primo describit iussum cõtradicentẽ cum premissis. Factũ est verbũ dñi secũdo ad Jonã pphetã dicẽs.Surge ⁊ vade in Niniue ciuitatẽ magnã ⁊ predica ⁊c.De predicatore verbi dei vide.s.Secũdo describit actũ exequentem.ibi.Et surrexit Jonas ⁊c.De obedientia vide.s. Tertio describit fructũ consequentẽ: qui fuit Niniuitarũ conuersio ad penitentiam.de qua vid...s.ibi.Crediderunt ninuite in domino ⁊c.Et predicauerunt ieiuniũ. Istud vtrie describitur.s.Et conuertatur vi[illegible] via sua [illegible] de vrijs vijs vide.s.via.Et ab iniquitate que est in manibus eorũ. Manus ista describitur cũ suis digitis ⁊ eorũdem significationibus.ij.par.ti.ij.c.j.§.viij.

Super euangelio Johannis.vij.quod sic incipit.Miserunt principes ⁊ pharisei ministros vt caperent iesum. Quantum ad continuationem euangelij: heri dictũ fuit quomodo volente domino iudei eũ nõ lapidauerunt: hodie quomodo magis concitati in deum capiendum ministros miserunt.Et ꝓm hoc diuiditur euangelium. Primo notatur principum iniquitas contra xp̃m innocentẽ sicut magna iudeorũ peruersio cũ dicitur. Miserũt principes. Moraliter principes tem[illegible]rarũ iesum.i.iustũ innocentẽ ⁊ sctm:vbo cogitatiõis aut facto cupiẽtes capere: malas immissiones quasi ministros suos mittunt. vide.s.sub litera D.scz diabolus.⁊ T. scz temptatio. Secundo notat̃ prouida christi responsio:cum additur. Adhuc modicum tempus vobiscum sum ⁊c.quasi diceret.qd̃ de me concepistis perficietis.sed non modo: quia adhuc nolo. Tertio notat̃ xp̃i libertas potens cauere innocentẽ.ibi.Quem quaeretis me. Moraliter per istos querentes iesum quẽmo valentes inuenire: significantur oppressores pauperum ⁊ pupillorum ⁊ officiorũ suorũ abusores ⁊c.quibus dedit magna dona. tota nãq̃ causa malorũ subditorũ puerit ab iniquitate rectorũ.Sunt eñ quidã rectores qui malo exemplo alios inficiunt.qui superbo aio pauperes despiciunt. ⁊ q̃ simplices fallaci corde decipiunt. De istis vide varia sub littera D.scz dñs.⁊ sub littera P.scz prelatus. Quarto notat̃ stulta iudeorũ interrogatio.ibi. Quo hic iturus est ⁊c.Quinto notatur xp̃i benigna inuitatio: cũ subdit. Si quis sitit ⁊c,Applicando istud ad sacram scripturam

vide de ipa.s.sub a.Qui credit in me ⁊c,De fide vide,s. sub littera f. scz ffides.

Tertia feria post domini

cam in passiõe.Sup epl'a Dañ.xiij.q̃ sic incipit.Congregati sunt babylonij ad regẽ ⁊ dixerũt ei. Trade nobis daniele qui bel destruxit ⁊ draconẽ interfecit. Sicut missio sancti Jone in mare prefigurauit ꝓm Hiero.xp̃i mortem sic etiã accusatio danielis facta per babylonos figurabat accusationẽ xp̃i p iudeos. Jdeo pia mr̃ eccl̃ia postq̃ sanctũ Jone excitauit preexpositã hystoriã : recitat imediate presentẽ hystoriã Danielis. Vtr̃ in presenti hystoria ꝓmo ostendit magnitudinẽ pene inflicte ipsi Danieli dicens. Congregati sunt baby.⁊c. Notũ est q̃ hoc fecerũt ex invidia.de quavide.s.inuidia.de homicidio.s.homicidiũ. Scdo describitur modus liberationis diuine.ibi.Erat aũt abachuc ⁊c. Recordat' eñ es mei dñe ⁊c.de grarum actiõe vide.s.Sensus l'alis epl'e plan' est.moralisa vbi tibi deseruit ad,ꝓpositũ. principaliʳ cõcordat cũ xp̃i traditione ⁊c.huius tpis.s.passionis.

Sup euãgl. Job.vij. qd̃ sic incipit. Ambulabat iesus in galilea. Non eñ volebat in iudea ambulare; q: querebant eũ iudei interficere. Quantũ ad litteralẽ continuationẽ euãgl. heri dictũ fuit. Principes contra iustũ ministros mittendi abusi sunt sua potestate . hodie ꝓponit potestatẽ fugere dñorũ potestatis periclositate. ⁊ ꝓm hoc diuiditur euangeliũ. Primo ꝓponitur iudeorũ perfidia ad prosequendũ.ibi. Ambulabat iesus in galilea ⁊c. vel primo notatur xp̃i exemplaris trãsmutatio: vt patz in ꝓncipio. Moraliter hic instruimur honores ⁊ ambitiões fugere. Secũdo ꝓponitur festiuitatis rõnabilis celebratio.ibi.Erat aũt ⁊c.de q̃ vide.s.festorũ celebratio. Tertio ꝓponitur vanitas consanguineorũ ad persuadendũ. ibi. Transi hinc ⁊ vade in iudea ⁊c . De vanitate ⁊ inanigloria vide. s. Moraliter per fratres istos xp̃m conantes per applausum [illegible] vana inducere gloriã ostẽdentes se discipulos esse:⁊ credere in eũ exterius,lz interiʳ aliud crederent:significant mendaces ⁊c. De mẽdacio vide.s. in tabula. Quarto ꝓponitur humilitas xp̃i ad diuertendum.ibi. Dicit ergo eis iesus. Tempus meũ nondũ adueniet ⁊c. Non potest mundus odisse vos.q.d. Vos q̃ mũdana queritis gl'iam vel hoiũ cõplacentiã: hoies mũdanos aduersarios non habetis.vide de mũdo.s.vel de inani gl'ia. Quinto ꝓponitur curiositas iudeorũ ad inquirendũ.ibi. Judei ergo querebant eũ ⁊c. De curiositate vide.s.in tabula. Sexto ꝓponit populi detestabilis detractio.ibi. Et murmur multus, De detractione vide,s.in tabula ⁊ de murmure.

Quarta feria post domini

cã in passiõe.Sup epl'a Exodi.xx.que sic incipit. Locutʳ est dñs ad moysen dicẽs. Ego dñs deʳ vʳ. nõ facies furtũ Epl'a ꝓns q̃ ꝓtinet q̃dã pceptã negatiua vel ordinatiua hoim respectu cuiuscũq̃ ꝓximi.specialʳ aũt respectu xp̃i sta diuidit. Primo nãq̃ ꝓmittit motiũ incitãs ad obseruantiã subsequẽtiũ pceptorũ:cũ dr̃ ꝓmittẽte eccl̃ia. In diebus illis. Locutʳ est dñs deʳ ad moysen. Ego dñs deʳ vʳ. Hic nempe est primũ verbũ qd̃ debuit eis dicere moyses ex parte dei incitãs eos ad subsequẽtiũ obseruantiã. Deinde ponit scda pars vbi describit decretũ cõtinens multa pcepta negatiua. Non facies furtũ. Istud est quartũ pceptũ secũde tabule.vt ꝓs Exod.xx.de quo.s.in tabula sua l'ra f.scz furtũ. Istd pceptũ trãsgressus est Judas ꝓditor: q̃ vt dr̃ Job.xij. fur erat ⁊c. Non mentiemini.de isto vide s. sub l'ra m. Istud preceptũ transgressi fuerũt iudei:qui pluries respectu xp̃i dicebãt de eo varia manifesta mendacia ⁊c.sic ꝓsequenter vt.s.in tabula de oibus peris enũerat.in pñti epl'a q̃ ꝓpr̃ breuitatem hic dimitto. Tertio adducit exẽplũ regulare cũ dr̃. Diliges amicum tuum sicut teipm̃. Ista dilectio describit.s.sub littera.d. scz dilectio. [illegible]rto concludit preceptum implicans in fine cum addit.leges meas custodite,de diuina lege vide s.sub littera.l.scz lege.

Super euange. Job.x.quod sic incipit. Facta sunt encenia in hierosolymis:⁊ hyems erat.Quantũ ad ꝓtinuationem.Heri dictũ est quõ iudei xp̃m q̃rebãt occidere generalʳ. hodie quõ eũ volebãt oppimere lapidibus magis specialʳ.⁊ ꝓm hoc diuidit presens euangeliũ. Primo eñ ostendit xp̃is specificationẽ:dicẽs in pn̄. Facta sunt encenia. Encenia d̃: festũ dedicatõis templi. Istã dedicationem templi siue festiuitatẽ dñs iesus fuare voluit nobis in exemplũ. De festorũ celebratiõe vide.s.sub littera.f.scz ffestorũ celebratio. Moralʳ in hac parte fit mẽtio de tribus factis q̃ spũalẽ sensum hñt.⁊ de trib' charitatis effectibus applicari possunt. Primo q̃ hyems fuit in dedicatione.Secũdo q̃ iesus ãbulauit in tẽplo. Tertio q̃ iudei postulabãt certificari de xp̃o. De charitate.vide.s.charitas. Scdo describitur disceptatõis explicatio.ibi.Circũdederũt eũ iudei occasionẽ sumẽtes ex festo tẽpe ⁊ loco. Tertio oñdit obiectõis facte reꝑhensionẽ:cũ dicit.Loq̃r vobis ⁊c.Moralʳ vox cuiuslibet ꝓdicãtis verbum dei est vox xp̃i quã quilibet volẽs ãnumerari ouib' xp̃i i pascuis celorũ:libẽter audire debet ⁊ humilʳ ꝓmitãdo obedire: q̃a beati qui audiũt verbũ dei ⁊ custodiũt illud.de superiore vide ibi de ꝓdicatione siue vbo dei.Sed vos nõ creditis:quia nõ estis ex ouib' meis.oues mee vocẽ meã audiũt.Oues xp̃i cognoscunt̃ ex euãge.isto. oues diaboli faciunt duos greges.Primi sũt hypocrite ⁊ mali religiosi ⁊ mali xp̃iani.Alius grex ouiũ diaboli est infernʳ ⁊ dãnati ⁊c.xp̃s ad suas oues hz q̃ttuor voces: q: ibi est exterior exhortatio : interior: inspiratio:bñficio: largitio:⁊ corporalis flagellatio.vide gratis.s.in tab.iam alle.in locis sibi adaptatis. Quarto ostendit iudeorũ obstinationẽ siue maliciam. ibi. Sustulerunt ergo lapides ⁊c. Moralisʳ in ista parte specialiter tractat̃ de blaphemia ex lege et precepto christi prohibita et p[illegible]itione mortis corrigẽda, de qua vide,s, in tabula.ibi.scz blasphemia.

Feria.V. post dominicam

in passione.Super epistola Dañ.iij.que sic incipit. Oravit Daniel dicens. Domine deʳne despicias ꝓplin̄ tuũ ⁊c. Conveniẽter hoc passionis tempe legit̃ presens epistola que per figuram cõtinet orationẽ quam sancti patres in limbo faciebant,p descensu angeli.i.xp̃i ꝓm eius animam corpore manente mortuo in cruce vel in sepulcro,p liberatione su[illegible]per virtutẽ sanguis sui. Primo eñ implorat diuinã bonitatem dicens,Domine deus ne despicias populum tuũ ⁊c.Est eñ oratio sua pro nostra orone.vide.s. Secũdo [illegible]legat diuinã veritatẽ.ibi. ꝓpter abraã dilectũ filiũ tuũ.de vitate.vide.s. Tertio cõmendat diuinã equitatem:siue iusticiã.ibi.q: dñe iminuti sumus Et nõ est in tpe hoc neq̃ holocaustũ neq̃ sacrificiũ. de sacrificio vide s.sacrificia.Quarto postulat diuinã pietatẽ cũ addit.Sz in aio ꝓtrito.q.d.loco sacrificiorũ suscipias dñe id quod possum' tibi offerre scz cor contritũ.de corde vide.s.vel de ꝓtritione ⁊ spũ humilitat̃.de quo vide.s. Et nũc sequimur in toto corde.de q̃ vide.s.ibi.Seq̃.Et timem' de vario timore.vide.s.in tab.Quinto inuocat diuinã ptãtem ibi.Et eruc nos in mirabilibus tuis ⁊c.

Super euange.Lu.vij.qd̃ sic incipit. Rogabat iesum quidã pha[illegible]eus vt mãducaret cum illo ⁊c.Ante hãc particulam narrata sunt multa xp̃i miracula.hodie,ꝓponitur exemplũ apertissimũ vnius peccatricis:que penitentiam agens suorũ peccatorũ a christo misericorditer veniam obtinuit [illegible] gram.⁊ ꝓm hoc diuidit euangeliũ. Primo describitur mãducatio christi cum pharisei. Nota q̃ xp̃us legitur manducasse cum pharisei cum amicis familiaribus;et cum cognatis.vt patet Job.ij.capitulo.sed va-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rijs de causis. Cum phariseis vt eos superbiā repriméret cum peccatoribus vt ad penitentiā inuitaret. cum iustis vt eorum charitatē inflammaret. cum cognatis vt eorū inopiā suppleret. Secūdo notatur mulieris exemplaris cōuersio. ibi. Ecce mulier. Moraliter p hoc qd dicit. Maria sup conuiuātes venit ad querendū iesu: notatur fructuosa cōuersio. scilz per cōtritionē. de qua vide. s. Stans retro secus pedes dñi. rc. vbi describunt per ordinē partes penitentie: pro q̄bus vide. s. Stetit retro pre verecundia. de qua vide. s. Videns autē pharisēus qui vocauerat eū ait intra se dicens rc. de temerario iudicio. vide. s. in tabu. Tertio notat amoris peculiaris ostensio. ibi. Vides hanc mulierem. bona mulier que dñm sua penitentia molliuit: r ad remissionē pcti quodāmō traxit. Intrauī in domū tuā: aquas pedibus meis rc. de operib' miscdie. vide. s. Quarto notat saluatoris remuneratio. ibi. Propter qd dico tibi remittuntur ei peccata multa rc. Moraliter in ista parte cōmendat magdalena de sincera r feruenti dilectione xpi per quam ista meruit. de ista dilectione vide. s. dilectio. Ire de absolutione. s. absolutio. Fides tua te saluaz fecit: fidei augmentū r magnitudo describit ibi. pte ti. vij. ca. iij. §. iiij. v. vi. r. vij. Vade in pace de varia pace vide. s. in tabula.

Feria sexta post dominicā in passione.

Sup epla Hiere. xvij. q̄ sic incipit. Dixit Hieremias. Dñe omnes qui te derelinquunt confundētur. rc. Sanctus hieremias inter omes prophetas veteris testamenti: expressius gerit typum saluatoris. Primo q̄tū ad natiuitatem. Secūdo q̄tum ad cōuersationē r totam suaz vitam. Tertio q̄tum ad passionē. Quarto q̄tum ad oratione. Ipse em orauit pro his qui eū persequebant. rc. Similiter r omnia xpus fecit. Circa presentez epistolam nunc scientū q̄ in ipsa propheta sic procedit. Primo nā p̄ procedit veraciter predicādo dicens. Dñe deus omnes quite dereliquunt. scz a te se auertēdo. de peccatoribus vide. s. Confundent interdū cōfusione temporali: sicut apparet in iudeis: r indubitanter confusione eternali nisi ad te reuertant. Secūdo procedit humiliter exposcendo dñ. Sana me dñe. Pōt hoc dici in persona cuiuslibet peccatoris morbo peccati mortalis grauiter laborantis. vide supra de peccatoribus: r de peccatis sub litera p. Tertio procedit. s. fideliter astruendo. ibi. Ecce ipi dicunt ad me. rc. Ubi primo astruit aduersantiū maliciā. Secdo ppriaz innocentiā. ibi. Et ego. Quantū ad primū. ecce ipi. scz iudei dicūt ad me. s. mihi calūniando: r sermōes meos irridendo. Quātū ad scdm subdit. Ego nō sum turbatus. scz passione impatiētie te pastore sequens. ibi. volēs qd fiat. non qd ego volo sed qd tu. r diē hois. i. laudē hūanā non desiderauī. Quarto pcedit cōformiter appetendo. i. i desiderio suo conformādo voluntatē suā diuīne volūtati. ibi. Confundnatur q̄ me psequunt. Et duplici pritiōe contere eos dñe deus noster. Vere duplici pritione fuerunt iudei pritti. s. p chaldeos ppter pctm idolatrie. r p romanos ppter pctm inuidie. Contra xpm. duplici cōtritione: q̄tum ad corpus r q̄tum ad animā: nec erat petitio ex liuore propāie vindicte: sed ex amore iusticie.

¶ Sup euāg. Job. xj. qd sic incipit. Collegerūt pōtifices r pharisei concilū aduersus iesuz. In pcedentib' visum est de miraculis xpi. r special' sexta feria quō Lazarum mortuum quatriduanum a somno mortis excitauit: hodie ex hoc quomō iudei ex inuidia cōmoti cōtra filiū inierūt. r Cayphas eū morte dignū sententiauit. Et vm hoc hodi ernū euangeliū diuidit. Primo ponit iudeorū principalis congregatio. ibi. Collegerunt pontifices r pharisei cōcilium. vbi moraliter tractat de cōsilio habendo in omni re. Debent ergo consules habere vite veritatem r sanctitatem: experientie perspicuitatē: r animi stabilitatē: r solidi tatē. De istis consulibus vide. s. in tabula. Secundo ponitur peruersoz irrationabilis occasio. ibi. Quid facimus. quia hic homo multa signa facit. Dicamus em frequenter in corde: hic homo multa signa facit. Nā fecit signū charitatis r amicitie. in passione fecit signū pietatis in mie cōseruatione. Fecit signū seueritatis r iusticie in dicatione. De istis vide. s. in tabula. ad placitū. Tertio ponitur consiliationis determinatio in pclusione. ibi. Unus aūt ex ipsis Cayphas noie rc. Expedit vobis vt vn' moriatur. De morte vide varia notabilia r. s. de homicidio. Quarto ponitur latens xpi incauta declinatio in sui absconsione. ibi. Jesus aūt iam nō in palā ambulat rc. Causa vo declinationis fm Aug'. non fuit impotentia: sed vt daret exemplū alijs infirmioribus non esse peccatū subtrahere se ab oculis persequentiū: r furorē sceleratoz hostendo potius deuitare q̄ se offerendo magis accēdere r inflāmare. Vel fm Augenē ostendit in hoc q̄ sicut honestū est gratia veritatis subire morte: sic non est mirum honestū se temptationi nō ingerere. tū propter experientiā veritatis. tum etiā qz ignoratur rei euentus.

Sabbato ante palmarum.

super epla Hierc. xviij. que sic incipit. Dixerūt impij iudei adinuicē. Venite cogitemus cōtra iustum cogitationem. Postq̄ ecclesia heri recitauit cōsilū aduersus iesum q̄ impij iudei collegerūt: cōsequenter hodie legit ista epla sine pphetia sancti Hieremie: in qua fm sensum principaliorē etiā litteralē agitur de iniquo cōsilio quod aduersus iesum collegerunt iudei. Diuidit aūt presens epla in tres partes. Primo em tangit propheta iniquā contra ipsum conspirationē dicens. Dixerunt impij iudei adinuicē. Venite cogitemus ptra iustū cogitatiōes. Ecce iniquū cōsilū de cogitādo. r dicūt ptra iustū non p iusto vt bñ expedit sua neqciā r maliciā rc. Venite pcutiam' eū lingua. scz detrahēdo: mentiēdo: accusando: q̄ ipm testificando r morte ipsi' postulādo. De istis vide in tabula in loc. s. adaptat'. Vide etiā de mala lingua sine de mala locutione. j. par. ti. ij. c. iiij. §. iiij. r. v. Secdo ex primit xpi. ppt legē vel q̄ iudeos deuotā supplicationē dicēs. Attēde dñe ad me. rc. mihi assistēdo: me pfortādo: me ad passionē expedēdo. Verū ipsi iudei nolūt attēdere ad vniuīsos p̄monēs meos rc. Nūqd reddit p bono malū. q. d. bonū p bono iusticie est. bonū p malo pfectiōis est. malū p malo iusticie. s. malū p bono sceleratissimū est. Vide. s. de vindicta iniuria. vel ing. inuidie. Tertio pcludit iudeoz ppt ipm mortem futurā tribulationē. ibi. Propterea da filios eoz in fame. r deduc eos in man' gladij. i. faciētes morienē fame vel gladio. Multe alie cōmiationes hñtur in sequēb' i ista epla que ad ppositū tuū applicare poteris.

Sup euāgel'. Job. xvij. qd sic incipit. Subleuat' Jesus oculos in celū dixit. Pr venit hora clarifica filiū tuū rc. Euenient hoc tpe euāgelii istud legit qz imiēte passione hac oōne xpus ad prem fudit. Diuidit b euāg. pma sui diuisione in duas ptes pncipales. Primo em orat p sui clarificatione dicēs. Pr venit hora clarifica filiū tuū. Quādo oō eē dz hic xpus docet vbo r exēplo. qz subleuat in celum oculos. qz venit hora. De oōne vide. s. Sequit scda vbi tas ex xpi oōne siue petitōe: r est nā clarificatio. ibi. Sicut dedisti ei ptātē omis carnis. i. omis hois accipiēdo pro toto. vt oē qd dedisti el. s. p eternā pdestinationē: dedisti vitā eternā p finalē glificationē. p meritū xpi habem' introitū ad gliam quā amisim' p adā. Hec est aūt vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū rc. de dina visione vide. s. Visio r tritudo. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū rc. de sup vide. j. par. ti. xj. c. j. §. j. in medio. Secundo xpus orat p suoz salute r pseruatione. ibi. Manifestaui nomē tuū hoib' quos dedisti mihi de mūdo. i. quos de mūdo p pnte iusticiā vocastis vt essent q̄ mea peculiaris possessio. Nota ad intellectū hui' dicti. Pater manifestaui nomē tuū. q̄ deus pater tripl' cognoscitur. Primo

sub rōne oipotentie: r sic fuit not' in gentib' sub rōne p̄mi pncipij oim existuum. Alio mō sub rōne q̄ solus deus est adorādus cultu latrie. r sic etiā fuit ante aduentuz xpi nomis illis inter suos nō fuit idolatria: sed in iudea. Tertio sub rōne qua est pma psona in dinis. xpus qui hoc verbum loquebat' est eius filius: sic certe fuit etiā occultus in deis. vt pz in Esa. xlv. c. Vere tu es deus absconditus: sed per xpm manifestatus apl's. r p apl's r eoz imitatores cunctis xpi fidelibus rc.

In die palmarū. Sup epistola ad Phil. ij. q̄ sic incipit.

Hoc sentire in vobis qd r in xpo Jesu. Facta pcessione missa sequit: q̄ tota ē d dñi passione: in q̄ legit epla pnis: q̄ monet nos efficaciter ad xpi imitationē. Et facit apl's breuiter in ipa tria. Primo ostēdit q̄s sit imitandus: qz pfoz dinitatis cū dicit. hoc sentite in vobis. In q̄bus vbis apl's dicit oibus vt mala caueant: bona faciāt: p spera cōtemnant: r aduersa patiēter sustineāt: exēplū in xpo accipiens. b em r nō aliud sentite. s. exprimētali' cognoscite in vobis. s. mēbris. Mēbra em naturaliter sentiunt capit passiones: qd r in xpo iesu supplere fuit. Secdo ondit apl's in q̄ xpus est imitādus: qz in merito humilitatis. vñ dicit. Qui cū in forma dei esset. i. dinita tis natura. Non rapinā arbitrat' est. i. non vsurpauit sibi qd suum nō erat. huius oppositū fecerūt p̄mus angelus r p̄mi pentes. Exinanivit semetipm creature. s. q̄ inanis r de nihilo est formā serui accipiens: naturaz. s. nō cuiuslibz creature sed hois assumēdo vt in ea nobis seruiret. Et habitu inuent' vt hō. s. iter hoies ouersando. Humiliauit semetipm factus obediēs vsq̄ ad morte. p nobis. De nra humilitate r obedientia. vide. s. in tab. Tertio ondit apl's qre xpus est imitādus: qz ppter pmiū felicitatis cū dicit. Propter qd r de'. vñ apl's sic se ptinuās dicit. Humiliauit se in quantū xpus fact' fuit obediens. ppter qd. s. meritū humilitatis r obedietie. De'. s. pater. exaltauit illū: de ista obedientia xpi: vbi est Aug. dicētis. q̄ melior est vna obedientia q̄ oes virtutes de qua vide. s. Hodie legit passio dñi fm Matth. in. xxvi. c. eiusdem euāgelium huius diei habetur. s. pma dominica aduentus dñi.

Secuda feria post palmarū.

Epla hr Esa. i. Dixit esaias: dñs de' apuit mihi aurē rc. Sup euā. Jo. xij. qd sic incipit. Ante sex dies pasche venit Jesus in bethania. Quantū ad ptinuationē euāgelij sciē dū q̄ sicut heri, ppositū fuit q̄liter rex celoz a deuotis fuit receptus cū magno honore, sic hodie hr q̄ pie receptus est r tractat' a suis deuotis sincero amore: r fm b diuidit pnis euāg. Primo ponit puiij p paratio r xpi receptio: vt pz i pncipio. Moraliter est notandū q̄ inter alia signa amoris magnū signū est cōicatio mēse: qz inimici b nō faciūt. Maioz amic' heri non pōt q̄ xps cū deuota psona in cena. Ad hūc sincerissimū amicū recipiendū ad ppulsationem eius: statim sine mora psona deuota dz tres ancillas mittere: scz fide vt ianuā cordis aperiat: spē substituere vt cenam r locū disponat: charitatē oil ere vt fercula apponat de istis trib' vide. s. fides: spes: r charitas. Secdo ponit deuota marie veneratio siue obsequij ipensio. ibi. Maria ergo accepit libram vnguenti rc. Sicut maria xpm vnxit vncōe: sic r nos debem' xpm de pceptis bñficijs spūalit tripl' iungere. s. dolētis pritiōis: gemētis cōpassionis r feruentis deuotiōis siue dilectōis. de istis vide in tabu. In ipsone in illa cena puiuātes ad min' q̄tuor fuerunt scz Maria q̄ interpretat mare amarū: r significat cōtritionem r pfessionē rc. Symon q̄ interp̄tatur obedētes. Lazarus q̄ interpretat adiut' a dño. Martha q̄ interpretat donās. In b inuit q̄ Jesus libenter cōuiuat vbi est amaritudo pnie respectu pctoz. pm pritudo obedientie respectu pceptoz: fortitudo patiēte respectu aduersoz: r dulcedo cōpassionis respectu afflictoz. de istis vide. s. in ada

ptatis sibi locis. Tertio ponit murmuratiua iude detractio siue pdito accusano. ibi. Dixit q̄ vnus ex discipulis rc. Moraliter circa hoc instar Jude, pditoris r furis nostris temporib' plēs habent falsi murmuratores r detractores rc. Qui amat aiam suā pdat eā. j. p. ti. ij. c. j. in me. ante. §. Qui odit aiam suam in b mūdo in vitam eternam custodit eam. ij. par. ti. viij. c. iij. §. iiij. post pn. Et pma p. ti. vj. ca. iij. §. ij. circa finem.

Tertia feria post festū palmarū.

Sup epla Hiere. xi. q̄ sic incipit. Dixit Hieremias Dñe demōstrasti mihi r cognoui rc. Quantū ad pseqtionem lēalem hui' eple est sciēdum. q̄ qz dño cōcedente. de laudabili pfuctudine die. s. veneris de xpi passione tractabit: q̄ pus fuit p iudeos determinata. Idco omisso de passione dicēdū est hodie de hieremie lectione: in q̄ dz quō xpi passio, pphetice est pnunciata. Est aūt sciendus q̄ in pnti lectione iste, ppheta hieremias loquit in psona dñi, ppus r expressius q̄ in psona, ppa: r fm hoc diuidit pnis epla. Primo em describit pris ad filiuz summā beniuolentiā dicens. Dñe demonstrasti mihi rc. Moral' sicut apparet iter nocte r die pclara magna fore differentia: sic inter ignorantiam r sciam. de' em ex sua benignitate dignat' est ad nos descēdere r docere doctrinā veritat'. Instruimur em in hac lectione pcipue de duob'. Primo q̄ cognoscere debemus dei dilectiōem quā in multis demōstrauit: r eum ex affectione cordis reamare. Secūdo amore ipsius pcipientis, primū diligere. de istis vide. s. dilectio. Secūdo describit filij ad prem summā obedientiaz. ibi. Ego quasi agn'. Siue b ponit xpi cōpassio humane fragilitatis. cōparatur aūt xps agno rōne mansuetudinis r inocētie agnitōis r scie vtilitatis r primētie. Accipe ex his trib' r applica vt. s. in tabu. Tertio inuit iudeoz ad filii summā iuidiam r maliciam. ibi. Venite mittam' lignū in panē eius. Circa qd sciendum q̄ hic per lignū intelligit crux xpi r p panem intelligim' corpus xpi. de quo Jo. vi. c. Ego sum panis viuus. Est q̄ sensus. Venite mittamus lignū in panem eius. i. applicem' crucē corpis xpi. qd dicit panē esse. Nā xpus in cruce mortens tria pcurauit: q̄ parte pacificauit reformāz eius clemētiā. diabolū religauit annihilans eius potentiā. hoiem nobilitauit dans ei plenā pfidentiaz. Quarto pcludit pris r filij summā iusticiā. ibi. Tu āt dine qui iudicas iuste: de diuino iudicio vide. s.

Quarta feria post festum palmarum.

Sup epla Esa. liij. q̄ sic incipit. Dñe q̄s credidit auditui nro. Quantū ad ptinuationē pnis lectōis heri dictum fuit q̄liter xpi passio pphetice denunciat. hodie magis, ppie de passionis ignomia tractat r fm hoc diuidit pnis lectio. Primo notat passionis xpi altitudo vtuosa. vt pater in pn. Moral' videmus q̄ q̄ aliquid vult notificare incognitū p aliqd magis notū demōstrat. Et ascēdit sicut virgulum. Christus em iuxta tres status vite sue scz in vtero vginis: extra vterū: r post passionē: vgulto cōparatur, ppter tres ptes eius. fuit enim radix in vtero mris stipes in ligno crucis: r fructus in virtute passionis. Secūdo notat passionis turpitudo ignominiosa. ibi. Et non est ei spes. Moraliter notandū q̄ q̄to est aliquid nobilior r subtilius tāto grauior r molestius fert dolorē r lesionem: vt pz in oculo rc. Nā summ' de' q̄ ē nobilissim' r subtilissimus tria opprobria accepit a iudeis: q̄ hodie fibi a multis xpians inferunt spūaliter. Fuit em latronib' associat' in eductione. Cadauerib' collatus in passione. Et ptumelijs saciat' in crucifixione. Tertio notat passionis plenitudo fructuosa ibi. Ipse aūt vulnerat' est. Moral' videm' q̄ malus vicinus inter omnia domesticaz tranquillitatē r pacem pturbat r in ētate rc. Debet q̄ vicin' vn' primū no pturbare nec iniurijs afflīgere rc. Homo in paradiso cōstitutus duos vicinos habuit. Unū malum. s. diabolum q̄ sibi gra

Universidad de Deusto
Biblioteca

nia vulnera intulit. ⁊ varijs iniurijs pturbauit de quo vide. s. ibi diabolus. Alter aūt vicin' est de. q̃ tā bon' fuit ꝓ vt ipse hoiem defenderet ⁊c. humanitatē assumpsit inter hoies quetsatus ⁊ multa opprobria ex ipsis sustinuit. Nā p vulneratione xpi nostra peccatoꝝ vulnera penitus sanant. aduersa leuius portant: ⁊ interiora penitus leniri cāt. Hodie legit' passio dñi sm Lucā. q̃ hr. xxij. c. eiusdē

Quinta feria ī cena domini.

Sup epla. j. ad Lor. xj. q̃ sic incipit. Louenierib' vobis in vnū: tam nō est dñicam cenā mādūcare. Q: hodie est institutio sacramēti venerabilis: ideo hodierno die legit eccl'a in missa istā epla'm pauli. in qua fit mētio de institutione sacramēti. Diuidit aūt pūs epla. Primo enim reprehēdit apls. modū cōicandi in debitū di. Loue. vob in vnū. Inter corinthios erāt ꝓtentōes ⁊ reprehēdere videtur eos apls in trib'. Prio q̃tū ad tpo. Secdo q̃tū ad modū. s. diuites q̃ tm comedebāt de cibis corpalib' ꝓ inebriabant nihil cōicantes paupib'. Tertio q̃tū ad locum q: fecerūt hoc in loco indebito. s. in eccl'a. Vñ reprehendit eos de irreuerētia q̃tū ad corpus dñicū. de immiscēdia q̃tum ad primū. et de crapula q̃tuz ad quēlibet gulosum. Est em triplex mādūcatio: q̃dā corpis hac mādūcāt spēs panis ⁊ vini. q̃dam sacramētalis hac manducatur caro ⁊ sanguis dñi q̃ sub illis specieb' accidēralib' ꝓtinētur: q̃dam vo spūalis hac mādūcant deuoti fideles corpus dñi licet nō sumant sacramētal'r. qñ ipm credūt ipm deuote manducāt. Secdo pūadet modū debitū. di. Probet autez seipsum homo. quō hoc fieri dz vide. iij. p. ti. xiiij. c. iiij. §. iij. post prin. Probet dico in articulis fidei si credat. in preceptis si impleat. in pctis si caueat ⁊ penitēat. in virtutib' si habeat. Probet se hō ante cōione se examinando in angulis conscienne p diligentē pſideratione. ⁊ purget pctā p amarā cōpunctione: p integrā pfessione: ⁊ debitā satisfactione. ⁊ sic diligēti examinatione facta: securus de pane illo edat ⁊c. Qui em manducat ⁊ bibit indigne iudiciū sibi mādūcat ⁊ bibit ⁊c. ij. p. ti. ix. c. ix. §. ij. in pn. Si nosipsos diiudicaremus non vtiq; iudicaremur. ij. p. ti. iij. c. viij. §. iij. in prin. Nota quomodo homo pōt esse iudex suij ipsius ⁊ sue pscientie. Tribunal est ratio. rex qui sedet sup eam est homo: qui vtitur ratione iudicabit peccata sua: q: sunt populi pctōres accusatrices ⁊ testis est pscientia. Impator huius sedis est deus vel ipsa volūtas hois. carnifex interior est timor: carnifices exteriores sunt mēbra corpis q̃ istud iudiciū debite demādant. sanguis q̃ exit de pectore sunt lachrymē. sententia aūt finalis est absolutio. p cena dñi. vide sermonem. j. p. ti. vj. c. ij. §. x. p totū. Item de cōione sacramēti altaris. iij. p. ti. xiij. c. vj. §. vij. viij. ix. x. ⁊. xvj. Item de venerabili sacro septē mirabilia vide. s. in tabu.

Sup euāg. Joh. xiij. qd̄ sic incipit ante diē festū pasche sciēs Jesus q: venit hora eius vt trāseat ex hoc mūdo ad patrē. Veri dicebat quō xps p nobis voluit vulnerari ex vera pietate: hodie discipulos informauit in va hūilitate.

In hoc euāg. q̃tuor sūmatiz sunt notāda. Prio summa ꝓgruitas ad ostendēdū dilectōis nexuz. q: ante diē festū Moralr saluator noster trāsiturus de hoc mōdo ad pterꝝ nouit discipulos fragilitatē. ⁊ oium sequētiū: more pij patris filijs suis puidit deviatico sui preciosissimi corporis ⁊ sanguinis: mediāte quo roborati possint poēter piter huius mūdi puenire ad eternā beatitudinē. Ideo volens digne ipsum corpus xpi sumere necesse est vt habeat specialia requisita ad esuz agni. i. corpis xpi. Iste v' describit ⁊ moralizat. j. p. ti. xiiij. c. v. §. vij. Item vide de isto sanctissimo sacramēto. s. sub littera e. scz eucharistie. Secdo notatur summa humilitas ad exhibēduz hūilitatis exēpluz ibi. Surgit a cena ⁊c. Exemplū habem' in discipulis xpi qui in cena attenti fuerūt in doctrinā xpi ⁊c. Ideo surgēti xpo ipsi etiā surrexerūt: iubēte ad lotione sederūt. Sic xpi fidelij pfecta est obedictiā dū ī corpe politico caput

manus ⁊ pedes ab omni iniquitate sunt mūdati ⁊ p iustitiam deo subiecti. Tertio notat summa dignitas ad exequendū pfectionis ministeriū. q: dñs seruo ministrauit. qd̄ notat cū addit. Venit ergo ad s. mōnē pe. vide. s. de humilitate. Quarto notat sedulitas ad exponēdum instructiōis documētum cū subdit. Postq̃ ergo lauit ⁊c. Vel notat edulīū salutare in quo supni valoris ordinauit sacrm ibi. Scitis q̃d fecerim vobis. de sacro vide. s. eucharistie. Intrauit aūt diabol' in eo: iude ⁊c. j. p. ti. iiij. c. xiij. §. ij. aī mediū ibi. Tertio eo: est. Vos mūdi estis sed nō oēs. Nota ꝓ q̃tuor solēt mūdari. scz os: facies: man' ⁊ vestes. Debem' primo mūdare facie corāis. secdo simonē oris. tertio man' opatiōis. quarto vestē puersationis. Si mundicia pdidisti quadrupl' poteris eā recuperare sm illa quattuor. quibus i lege prebant ad mūdandū. s. aqua scopa: oblatōe: ⁊ igne. Primo mūdat aqua pritōis. secdo mūdat scopa pfessionis. tertio mūdat oblatione sanctificationis. ⁊ quarto igne tribulationis.

In die parascheues.

Sup euāge. Job. xviij. qd̄ sic incipit. Egressus Jesus cū discipulis suis trāstor ētez cedron. Quātū ad primū mentionem literalē hui' euāg. In pcedētib' lectiōib' sufficiēter est tractatū de vocib' ppbar q̃ passiōez dñi pdixerūt. hodie dicendū est quō pfidi iudei figuras ⁊ enigmata dnice passiōis ad effectū crudel'r deduxerūt. ⁊ sm b dluidit p sens euāg. siue passio. In pma pte narrant aliq̃ gesta xpi ⁊ marīs ad egressum de cenaculo ibi. Quantū ergo. In secda pte. in sex dietis terminabit passiōis ⁊ dolorū ꝓsummatio ibi. Egressus. In tertia miraculoū in morte scōr coruscatio ⁊ reputatio ibi. Et tenebre. Vel aliter. passiōis dñice modus ⁊ ordo in hoc euang. nobis clarissime ē descriptus: scz cū ipa passio dñi fit sanatiua mōrbi: reparatio generis humani: pstratiua diaboli. ⁊ repatiua lapsus angelici: digne hodierno die ad memoriā reducit. p quā innumerabilia bnificia pcepisse gratiāmur. Possio em dñi ad memoriā reuocata triplicē effectū facit in aia. iiij. p. ti. iij. c. vij. §. iiij. Sz qm Job. euāg. mārīs ordinate dluidit passiōis, historiā texuit. Ideo hodie eundē eccl'a recitat. Et q: ipe xps fuit a iudeis cōprehēsus iudicat' crucifix' ⁊ sepult': ió circa suā narrationē sic pcedit. P'o describit xpi dolorosaz cōprehēsionē. secdo ei' iniusta ꝓdēnationem. j. in pncipio. xix. c. ibi. Tūc q̃ pilat'. Tertio ei' iniqua crucifixionē. ibidē circa me. xix. c. ibi. Susceperūt aūt Jesum. Quarto deuotā ei' tumulationē ibi. Post b rogauit. De passiōe xpi nō repi i summa dñi Antoninij fuit habēt signata in pnti colūna. Passio dñi ad memoriā reuocata triplicē effectū facit ī aia. iiij. p. ti. iij. c. vij. §. iiij. Circa xpi passionē etiā notāde sunt septē circūstātie. iiij. p. ti. xv. c. xlj. §. ij. ante mediū ibi. Notandū q̃ septē. Super istud Petri apli, xps passus est p nobis vobis relinquens exemplum ⁊c. ponunt. xv. pulcha remedia contra impatientiam ⁊ christi passionē. iiij. parte ti. iij. c. vij. a. §. iij. vel q̃ ad. xviij. §. Xps quō opatus est salutem in quintuplici medio. ibi etiā aliqua habes ad ppositū. iij. p. ti. xxxj. c. ij. per totū. Xpus se humilē in quattuor ostendit. j. parte ti. iij. c. iij. §. iij. circa fi. De mystica xpi septura vid. iij. p. ti. xiiij. c. iiij. §. iij. p totū. Dolores beate viginis describitur in filij sui passiōe. iiij. p. ti. xv. c. xlj. p totum, ibidē etiā multa habentur de xpi passione.

In vigilia pasche.

Sup epi. ad col'. iij. q̃ sic incipit. Si cōsurrexistis cum xpo, q̃ sursum sunt q̃rite vbi xpus est in dextera dei sedens. Apls in hac epla breuiter tria tangit. Primo. ⁊ scitis fundamētū qd̄ est sacramētalis expiatio ibi. Si consurrexistis. s. sacramētali sācificatōe q̃ primo fit p baptismū. ⁊ ēt p sacrāle pfessionē. de istis vide. s. sub lrīs b. ⁊ c. Resurrectio christi est figura nostre resurretōis spūalis

Quia sicut surrexit primo a sepulcro: secūdo ab inferno: tertio a ligamēto: quarto a sudario. Sic q̃libet resurgere debet spūaliter scilz a sepulcro corruptiōis culpe peccati mortalis. deinde vide sub. p. scz peccat' peccatorib'. Secūdo q̃s resurgere debet ab obligatōis pena. s. p pniam ⁊ satisfactionē. Tertio quis resurgere dz a ligamēto pslue tudinis p: aue. de sup vide. ij. p. ti. iij. c. iij. §. xv. Quarto q̃s dz resurgere a orsario excusatiōis vane. s. nude omnia cōfiteri ⁊c. vide. s. cōfessio. Secūdo tangit apls sanctitatis augmentū qd̄ est vrtualis exercitatio. ibi. Que sursuz sunt querite. Vbi tangit q̃tuor que sunt signa euidentia ⁊ argumenta verissima spūalis resurrectiōis. Primum è querere per opationem: sapere p deuotionē: mortuū esse per crucifixionē: ⁊ viuere p dilectionem. Tertio tangit sanctitatis cōplementū qd̄ est eternalis glorificatio. ibi. Cū aūt xps apparuerit vita vra. q. d. vita vestra supple que viuet eternaliter abscōdita est q̃diu. s. xps absconditus est. Aūt pro sed. sed cū xps qui erat vita vra. i. cā ⁊ obiectū illius viui te nostre apparuerit. s. in finali iudicio. de q̃ vide. s. in tabu. Tunc ⁊ vos apparebitis cū ipo in gloria. Mystica sepultura xpi, p sabbato. Scribit. iij. p. ti. xiiij. c. iiij. §. iij. p totum.

Sup euāge. Matth. xxviij. qd̄ sic incipit. Vespere autem sabbati q̃ lucescit in pma sabbati: venit Maria magdalene ⁊ altera maria videre sepulcrū. Saluator humani gēris vt pz ex pcedētib'. s. sexta feria q̃ est pascheues mortē adiudicat' crucifixus deposit' ⁊ sepultus tota die. vij. in sabbato q̃euit quoad corp' in sepulcro. Sicut em a pncipio mūdi sexto die fecit ⁊ septimo q̃euit. sic septimo die in fine tpis requiescit in isto sabbato ab oi opere nostre redēptionis: q: cōpleuit. Ideo hoc euāg. Mat. legitur in quo fit mentio de resurrectiōe saluatoris ad quā asserendam adducit multiplex testimoniū de omni genere rerū. Primo adducit testimoniū creature corporee. s. in terre motu. Secūdo testimoniū creature incorporee i angelorū adventu. Tertio testimoniū creature ex vtroq̃ composite in mulierū studio ⁊ apparatu. vt patz in pseqūdo istud euāge. Videre sepulcrū. Nota ꝓ maria Magda. mēbra xpi vnit ⁊c. Moralr ista vnctiōe vnguentū pritionis cōficitur ex specieb' vilissimis. i. pprijs pctis q̃ crescunt in horto nro. vnguētum cōpassionis pficit ex specieb' amarissimis. primoꝝ misseriis: que crescūt q̃si in horto vicino. vnguentū deuotiōis pficitur ex specieb' pciosissimis. i. varijs xpi beneficijs. q̃ crescūt q̃si in horto dñico. Tunc ergo cū Magda. vngim' pedes xpi lachrymis cū p pecatis dolenus lachrymas fundēdo. Sed tūc caput vngimus qñ de eius beneficijs gras agimus. nam gratiarū actio ipm letificat ⁊ q̃si ipm impinguat. Tunc vo corpus eius mortuū vngim' cū afflictos ⁊ miseros oleo compassionis ⁊ misericordie opib' delinimus. de q̃bus oibus vide s. scz de pritiōe: ꝓpassione: de ꝓtiōe: pfessione: grarum actōe: ⁊ misericordie opib' ⁊c. in suis locis. Precedet vos in galilea: ibi eū videbitis. Quia ergo saluator dicit se pcedere in galileam. i. in vita eternā: erim' ⁊ nos in galilea si eū videre volum' in sua claritate trāsfigurātes. s. de vitijs ad sanctitatē: de vanitate ad vritatē: de torpore siue pigritia ad feruorē: de odore ad saporē. de istis. s. in tabula. vt eū videre possimus qui est splendor illustratiuus decor obstratiuus: dulcor sanatiuus: ⁊ vigor cōfortatiuus. de varia visione dei. vide. s. visio.

In die pasche. Super epistolam.

j. Lor. v. que sic incipit. Expurgate vetus fermentum vt sitis noua cōspersio sicut estis azymi ⁊c. In hac solemnissima resurrectiōe dominica: verū pascha celebratur verū pascha mādūcat: verū pascha honorat. Honorat dico ab his qui expurgato veteri fermēto ipm mādūcant in azymis sinceritatis ⁊ veritatis. Et qm de his trib' fit specialis mētio in hac epla Pauli: igitur ipa puenierer legit isto die. Ju q̃dem epla apls tria facit. Primo monet gustum mētis disponere ne fastidiam' dicēs. Expur. ve. fer. Loquēdo spūaliter de isto fermēto: fermētum in scriptura pctm designat: qd̄ q̃dem pctm est fermētum: q: totam massam generis humani corrūpit. vide. s. pctm. Vt sitis noua cōspersio. i. noua farina alba ⁊ dedicata p aquā gre cōglutinata: scz p pritionē: cōfessionē: ⁊ satisfactiōem. vide de istis. s. in tabu. Secdo monet cibuz vite percipe ne deficiam' cū addit. Etenim pascha nostruz immolatus est xps. ó isto sup sanctissimo sacramēto. vide. s. sub littera. e. scz Eucharistia. Tertio monet nos dignū modū addiscere vt p eum pficiamus cū pcludit. Nō in fermento veteri. i. corruptiōe cuiuscūq̃ pcti mortalis: qd̄ clarius exponit addens. Neq̃ in fer. mali. ⁊ neqcie. vt p malicias intelligantur pctā spūalia: ⁊ p nequicia pctā corpalia. de q̃bus vide. s. Sed in azymis sincerita. ⁊ verita. i. q̃ designat sm certitatē pscientie ⁊ veritatē iustitie. de q̃bus vide. s. in ta.

Super euang. Marci. xvj. qd̄ sic incipit. Maria magdalene ⁊ Maria iacobi ⁊ Salome emerunt aromata ⁊c. In pcedentib' tactū est de ignominiosa ⁊ flebili siue cōfibili passione: hodie ⁊ in sequētibus diebus annectendus est de gloriosa victoria ⁊ laudabili resurrectiōe: ⁊ sm hoc diuidit presens euāgeliū. Primo notat auiditas inq̃sitionis amorosa. vt pz in pn. Moraliter quicūq̃ ad pascalis sacramenti cōuiuium accedere vult (ad qd̄ quilibet tenet ex precepto ecclesie in pascha qui ad annos discretiōis deuenit) debet ē maria. i. amarum mare de peccatis cōtritionem habendo ⁊ deflendo ⁊ cōfitendo. Secūdo debet emere aromata bonis virtutib' se ornando ⁊ sanctorū exempla imitando. Tertio debet venire ad monumentū celestem dulcedinem inquirēdo: ad sepulcrū: id est ad altare corporis xpi cordialiter desiderando ⁊c. Quarto debz Jesum vngere passionis sue amaritudinez recolendo. de vnctione ista vide. s. in euange. in vigilia pasche ⁊c. Secundo notat sublimitas resurrectionis gloriosa. ibi. Surrexit non est hic. De christi resurrectione ppriie nihil inuenit in summa dñi Antonini. vide tamē de quattuor doribus corporū glorificatorū. s. dos. Poteris etiam formare moralizatiōem de christi sepulcro. ⁊ de modo quo mulieres ipm quesiuerunt. Sepulcrum siue monumentū dicitur quasi monens mentē: ⁊ significare potest penitētiā de qua. s. in tabula. vel religionem de qua sub littera. r. mlieres valde mane veniūt: scz aliqui tarde ⁊c. Tertio notat celeritas legationis gaudiosa. ibi. Sed ite dicite ⁊c. In quibus verbis moraliter nobis dant tria documenta per que christum resurrexisse hodie cū mulieribus pdicamus: vt videre eū cum discipulis mereamur si ea monita. ne angelica adimpleam'. Debemus primo ire viam virtutis mentis integritate: de varijs vijs vide. s. sub littera. v. ⁊ similiter de virtutibus. Debemus secundo dicere verbum salutis ibi. Surrexit vere de nra surrectiōe vide. s. in vigilia pasche. Debem' ī tertio adherere xpo ⁊ discipulis in veritate. de ipsa vide. s.

Secūda feria post pascha

Super epistola Actuū. x. que sic incipit. Stans Petrus in medio plebis dixit. Viri fratres vos scitis q̃ factum est verbum per vniuersam iudeā ⁊c. Petrus id est agnoscēs scripture veritatem stans per vite sanctitatem: in medio per dispensationis equalitatem aperiēs os ad sermonis viuacitatem. De predicatore verbi dei. vide. s. Ubi sciendum q̃ obiectū sancte predicationis est ipe Jesus: nihil est predicabile nisi per quandam reductionem ad ipsum. De ipo autem tangit apostolus septem inter alia maxime predicabilia: scilz eius honestatem: sanctitatez: charitatē: potestatem: mititatem: claritatem: ⁊ dignitatem: que omnia fundantur in epistola. Dedit eum manifestū fieri non omni populo: sed testibus preordinatis: preordinatis dico ab eterno ad testificandum de ipo verbo facto exemplo ⁊ martyrio. Nobis qui manducauimus, ⁊ bi, cuz illo post q̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

Feria.III.et.IIII.post pascha

resurrexit a mortuis. Est aūt sciendū q̃ illud verbuz veri penitētes pñt dicere qui hesterna die cū xpo ⁊ xpm manducauerūt in sacro. Mādūcauim⁹ ⁊ bibim⁹ supple sacra liter ⁊ corpus ⁊ sanguinē xpi: ⁊ hoc cū illo. i. ipo ꝓcipiēte ⁊ disponēte gustū nostrū, ꝓponēte mēsam ⁊ apponēte escā ⁊ hoc postq̃ resurrexit a mortuis. Et ꝓcepit nobis pdicare pplo. de pdicatoribus vide. s̄. pdicatores. Omnes qui credunt in eū. i. qui fide operāte p dilectionē tendūt in eū de fide. vide. s̄. sub littera. f. f. fides.

Supra euāg. Lu. xxiiij. qd̄ sic incipit. Duo ex discipulis iesu ibant ipo die in castellū qd̄ erat in spacio ⁊c. In pcedentibus duobus euāg. pbata est xpi resurrectio p apparitionem facta hic multeribus. pbatur p apparitionē discipulis itinerātibus factam. Primo tangit hic xpi apparitio vl notat discipulo⁹ charitatiua associatio: vt patz in pncipio. Si volum⁹ in emaus: qd̄ interptatur mater dulcedinis ⁊ significat ad beatitudinem puenire: oportet q̃ cōcorditer vanitate mundi relicta, pcedamus viā rectam iam a nobis inceptaz in emaus: quod fit quādo imus sup mundi vanitatem: ⁊ vt eam cōtemnamus. de vanitate vide. s̄. ⁊ de mundo vide supra mundus. Secdo tangit apparens confabulatio. ibi. Et ait ad illos. Qui sunt hi sermones ⁊c. Tertio tangit xpi pegrina apparitio. ibi. Tu solus pegrinus es ⁊c. Dignū est vt qui filem cū aliis vitā suscipiunt: filem sentiant in legibus disciplinā. Luz ergo vita nostra filis est peregrinis: in qua etiaz dñs noster vt peregrinus apparuit. dignum est vt etiā sim regulas ⁊ leges pegrinorum viuamus. Ipsi eim peregrini cōiter tria faciunt. s. societatez malā q̃tum pñt deuitant: sumptus et expensas diligēter cōputant: ⁊ ad terminū quē accedunt cogitant. Quarto tangit discipulo⁹ inuitatio ibi. Mane nobiscū. O stulti ⁊ tardi corde d̄ corde vide. s̄. cor. Quinto tangit huius apparitiōis reuelatio ibi. Et surgētes eadez hora ⁊c. Et quo cognouerūt eū in fractiōe panis. Ibi exprimūt cognitiōis actum obiectū ⁊ modū. In actu delectabilitas: q: cognouerūt. in obiecto vtilitas: q: euz. in modo liberalitas: q: in fractiōe panis. Sciendū q̃ est multipler panis. s. nature de quo vide. s̄. panis. Secdo scriptura. de quo vide. s̄. Tertio panis eucharistie. de quo vide s̄. Quarto panis penitentie. de quo vide. s̄. Si hodie panem eucharistie sacramētaliter nō sumimus saltem alios tres panes frāgamus panē nature. s. elemosynas dando panem scripture fide sanctor⁹ dictis inuitēdo: ⁊ panē penitentie peccata deflendo ⁊c.

Tertia feria post pascha.

Super epistola Actuū. xiij. que sic incipit. Surgēs paulus ⁊ manu silentiū indicās ait. Viri fratres filij generis abraam ⁊ qui in vobis timent deū. Vas electionis Paulus describit nobis in ista epistola pdicatoris personam: predicandi formā: pdicationis materiaz. de oibus istis vide. s̄. Primo describit pdicatoris psonam q̃tum ad vite sanctitatē cum dicit. Surgens. Predicator cū debet surgere supra carnē p castitatē: sup mundū p pauptatē: s. p hostem p pietatē: ⁊ sup ipm p humilitatē. de qua vide. s̄. in tabula. vl aliter. In pnti epla describit auctoritas bone ꝓuersationis: ibi. Surgēs paulus. Secdo prerogatiua iudaice nationis: ibi. Viri fratres. Tertio auctoritas dñice passionis ibi. Qui habitaū hierlm. Quarto clementia diuine reuocatiōis. ibi. Et nos vobis annūciamus ⁊c. Qui eim habitabāt hierlm ⁊ pncipes eius ignorantes. De varia ignorantia vide. s̄.

Sup euange. Luc. xxiiij. qd̄ sic incipit. Stetit iesus in medio discipulorum suor ⁊ dixit. Pax vobis ⁊c. In pcedentibus recitauit ecclesia, pbationem resurrectionis dominice factaz mulieribus ⁊ duobus discipulis: ꝛc addit pbationem factā vndecim discipulis simul cōmanentib⁹. Sed q: sancti post resurrectionem habebūt corpora vera nō fantastica: viua ⁊ nō mortua: cadē ⁊ nō alia; spūalia non carnea. ideo xps volens se ostendere vere surrexisse stetit in medio discipulor ⁊c. Primo demonstrat subtilitatem: vt patet in pncipio. Quomodo aūt ianuis clausis cuz corpore. vid. xiij. p. ti. xxx. c. vij. §. ij. ⁊ pncipaliter post medium. de duobus corporū glorificatorum. vide. s̄. sub littera. d. f. dos. Stetit in medio. Nota q̃ dñs operatus ē salutem in quintuplici medio. iij. par. ti. xxxj. c. ij. p totum. Et dixit eis: pax vobis. de pace vide. s̄. Secundo demonstrat veram corporeitatem: ibi. Et dixit eis. Quid turbati estis: quoad id est qua de causa turbati estis: quoad affectionem: ⁊ cogitationes ascendunt in corda vestra: quoad cognitiuam potentiam. de cogitationibus vide. s̄. Videte manus meas ⁊c. De visione vide. s̄. visio. Adhuc illis nō credētibus ⁊ mirantibus p̄ gaudio de vario gaudio vide s̄. Tertio demonstrat plenam idēitatem. ibi. Et cum hec dixisset ostendit eis manus ⁊ latus. Quarto demonstrat vitalem ꝓprietatem: ibi. Habetis hic aliquid quod mādūcetur. Oportebat christum pati ⁊ ita intrare in gloriam suam. Et hoc specialiter ꝓpter tria. s. necessitatis iudicii auctoritatis exemplum: ⁊ vtilitatis commodum, vide, s̄. de martyrio.

Quarta feria post pascha

Super epla Actuū. iij. que sic incipit. Aperiens Petrus os suū dixit. Viri israhelite ⁊ qui timetis deū ⁊c. Sciendum q̃ verba istius epistole dixit beatus Petrus quando ipe ⁊ Iohannes ascendētes in tēplum ad horam orationis nonā sanauerunt illū clauduz qui ex vtero matris sue fuerat paralyticus ad portam templi que dicit speciosa. Videns pplm ad se cōfluere beatus Petrus aperiens os suum dixit. Viri israelite deus abraā ⁊c. glorificauit filium suum iesum. Non solū cum eius virtute surrexit a mortuis: ⁊ ipm in dextera collocauit. Verum etiā in hoc q̃ tantam virtutem dedit suo nomini q̃ in ipo hoies sanamur ⁊ erexim⁹ istū clauduū. Vos aūt sanctū ⁊ iustū negastis Auctorē vo vite interfecistis. de hoc...icidio vide. s̄. sub littera. h. Et nunc scio fratres q: p ignorantiam fecistis ⁊c. De ignorantia vide. s̄. ignorantia, Pœnitemini ⁊c. de penitentia vide. s̄.

Sup euang. Job. xxj. qd̄ sic incipit. Manifestauit se iterum iesus discipulis suis ad mare tyberiadis. manifestauit. In quo euang. ad pbandū xpi resurrectionē adducitur adhuc nobis alia manifestatio: que Jobis testimonio facta est in maris littore nō sine causa ⁊ rōne. Primo notant siue recitant quedam ipsam manifestatione antecedentia: vt patet in pn. Manifestauit se iterū iesus discipulis suis ad mare ⁊c. de mari huius mundi vide. s̄. mare ⁊ mundus. Secdo notat discipulor conditio actualis. ibi. Vado piscari. Homo cuiuscūq̃ status aut ꝓditōis xpi stat q̃diu mundus est a peccatis est sub dñio dñi dei: nullus tunc eū rapere pōt ⁊c. Si aūt peccādo mortali cōmunionem sancte matris eccle eū exire cōtigerit: quicūq̃ eū rapuerit capientis erit. Moiem igit sic in libertate vagantem extra ecclaz tres piscatores eū capere nituntur. s. deus qui est, ꝓprius ⁊ sup̄mus. de quo vide. s̄. sub lra. d. s. deus. Secundus piscator est homo predicator ⁊ melior. de quo vide. s̄. de pdicatione ⁊ pdicatore verbi dei. Tertius piscator est diabolus raptor ⁊ pessimus. d̄ quo vide. s̄. Tertio notat saluatoris assistentia psonalis. ibi. Mane autem facto. Videmus q̃ existentes in piculis aquaz circa naufragium: nihil tunc desiderabilius est q̃ firmo sustentaculo inherere. Iste sup̄remus deus est. Adhereamus ergo illi vt liberari possimus: de naufragio mūdi ⁊ diabolis: quia iesus stat ante nos in littore ad designādum q̃ multo labiliter vult nobis adesse si euz cordialiter diligimus. Ista dilectio describit. s̄. sub lra. d. s. dilectio. Secdo si eū p peccata nō offendim⁹: de quibus vide. s̄. de peccatis ⁊ pcōib⁹. Tertio si firmiter in eū speram⁹. de spe vide. s̄. sub lra. s. spes, Ascendit Symon Petrus ⁊ traxit rete in terram

Dominica in octa. pas.

plenum magnis piscibus. cliij. Per istū duplicatū numerum intelligit duplex pfectio in pdicatoribus. s. vite ⁊ doctrine vl dilectio dei ⁊ primi ⁊ p magnos pisces ad terrā tractos intelligunt beati. Vel aliter sup̄ posita septenarij expositione in isto numero piscium sunt. cuij. in centenario sunt decies decem in ternario tres vnitates. Per primum igitur numerum intellige decalogi obseruationē: de quibus vide. s̄. Per secūdum quinq̃ sensuum diligentem custodiam. de quibus vide. s̄. Per tertiū trium psonarū vel trium virium anime debitam ordinationem ⁊c.

Dominica in octaua pasche.

Sup epla. j. Job. v. que sic incipit. Omne qd̄ natū est ex deo vincit mundū. In pcedēti dñica agebat d̄ vtra q̃ resurrectiōe. ⁊ in ista agit de vtriusq̃ resurrectiōis statu. s. anime ⁊ corpis. Nam in sta epla docet. b. Job. de statu aie que a morte peccati p gram resurrexit. Hec est eim spūalis natiuitas que p fidē habet. Oē qd̄ natū est ex deo natiuitate dico spūali. que quidē natiuitas fit pncipaliter in baptismali lauacro. Secdo in salutari remedio penitentie vincit mundū oe mundo. vide. s̄. Et de bello spūali cum suis armis. vide. iiij. par. ti. j. c. iij. ⁊. §. j. ⁊. ij. Hec est victoria que vincit mundū fides nostra. In q̃bus verbis apls xpi milinibus duo spāliter ostendit. s. triūphum vicio rum: nobilissimū. ibi. Hec est victoria que vincit mundum Genus armor secretissimū cum addit fides nostra. Primo triūphamus quattuo: virutibus cardinalibus. de q̃bus vide. s̄. ⁊ de fide. Secdo debemus armatura fidei induere de istis vide. iiij. p. ti. j. c. iij §. j. ⁊. ij. Hic venit p aquā ⁊ sanguinem supple quoad redeptionē generis humani. Naz aqua ⁊ sanguis ipso mortuo de eius latere fluxerūt: qd̄ solus inter apl̄os vidit Job. Venit inquā iesus xps supple ad saluādos homines p aquaz baptismi: cuius aque figura fuit illa sup̄benedicta aqua q̃ de latere xpi mortui abundāter fluxit. Et nō solū p aquam baptismi. verūetiam per alia sacramēta que p illum pciosum sanguinez q̃ fluxit d̄ christi latere habent suam efficaciam ⁊ virtutem. de quibus vide. s̄.

Sup euāg. Jo. xx. qd̄ sic incipit. Cum sero eēt die illo vna sabbator ⁊ fores eēnt clause vbi erāt di. congregati ⁊c. Qm hodie est octaua resurrectionis: ideo recitat ecclesia euāge Job. in quo describit sexta xpi apparitio facta coram oibus discipulis die eadem. Sed q: xps hodie apparens Thomā redarguit ⁊ ipm adhuc in fide duduz ꝛfirmauit. ideo nō tm recitat sexta apparitio verūetiā quinta i die pache facta absente Thoma: q: ex illa occasionē assumpsit pius magister discipulū errantē reuocādi. Presens euange. diuidit in quattuo: partes principales. Primo em describit absente Tho. quinta apparitio xpi: vt patet in pncipio. Luz sero esset die illo vna sabba. ⁊ fores eēnt clause ec. Qmo xps intrauit ad discipulos ianuis clausis. habet. iij. p. ti. xxx. c. vij. §. ij. ⁊ pncipaliter post mediū. Venit iesus ⁊ stetit in medio. Nota q̃mo dñs opatus est salutem in quintuplici medio. iij. p. ti xxx. c. ij. p totum. Et dixit eis: pax vobis. De pace vide. s̄. Hauisi sunt discipuli viso domino. De gaudio vide. s̄. gaudium. Et de visione vide. s̄. Secūdo describitur Tho. dubitatio ibi. Thomas autē vnus ⁊c. Tertio describit sexta xpi apparitio ibi Et post dies octo ⁊c. Infer digituz tuū huc ⁊ vide ⁊ noli esse incredulus ⁊c. In q̃bus verbis duo notant. s. liberi vitatis ⁊ foris inscriptus litteris amoris cū dicit. Infer digitū. dico mystice signate p totā materiā timoris addē nolī eē incredulus ⁊c. Dico primo q̃ hunc librū debem⁹ inspicere ⁊ conatū nostrū infigere vt studeamus in eo litteras cōpassionis amoris ⁊ timoris. de quibus. s̄. in tabula. Secdo hi digiti ꝓtinent materiā timoris rōne nostre magnitudinis. de quo. s̄. Quartū describit ibi. Quia vidisti me Thoma credidisti. duplicē sancti distinxerūt scientiā vnam acquisitā: aliaz inspiratā. prima debet sensui, secūda

Dominica.I.post octa. pas.

vo fidei. Scientia acquisita notat cum dicit. Quia vidisti me: ⁊ scientia inspirata cum dicit credidisti. Que autē visionē dei impediunt siue auferūt: ⁊ q̃ūo deus pōt vario modo videri. vide. s̄. ibi. visio.

Dominica.I.post octauas pasche.

Sup epla. j. Pe. ij. que sic incipit. Xps passus est p nobis vobis relinquēs exēplum vt sequamini vestigia eius. Post fidei cōmendationē que cōmendata est in pcedenti epistola. in hac. b. Pe. epi. fit expressa mentio d̄ passione xpi saluatoris nostri dicente ecclesia, Xpus passus est ⁊c. In quibus verbis duo notātur. s. predecessoris necessaria imolatio: cū dicit. Xps passus est. Successionis volūtaria imitatio: cū addit. Ut sequamini vestigia eius Dico primo q̃ xps necessario imolatus est: vt. s. crimina nostra expurgaret: ligamina dissolueret: ⁊ hereditatem eternam impetraret. Secdo debemus voluntarie in his sequi xpm. De istis duobus vide. iiij. par. ti. iij. c. vij. a. iij. §. vsq̃ ad. xviij. §. Item q̃ūo homo possit sequi deum. vide. s̄. ibi sequere. Secdo tangit xpi mititatem in sua ꝓpessione dicens. Qui. s. xps cum maledicere. s. cuz de malis culpe p iudeos accusaret: nō maledicebat maledictores suos de malis culpe nō accusabat: ⁊ patiēter sustinebat. de ipa patientia vide. s̄. immo potius excusabat p ignorantiam dicens. Patri: nesciunt quid faciunt. vl de martyrio. s̄. Tertio tangit xpi potestatem in nostra curatione dicēs. Qui peccata nostr a ipse pttulit. i. perfecte tulit in corpore suo sup lignum. s. crucis: cuius liuore sanati sumus. i. passione ⁊ pcussione quas p nobis sustinuit: que totum corpus suum sanctissimū, liuidū reddiderunt. Quarto tāgit summam pietatem in nostra redēptione cum cōcludit in fine Eratis enim sicut oues errātes ⁊c. Nota ouium sunt tria pascua. s. militantis ecclē: interne cōscientie: ⁊ supne gloriē. In primis pascuis. s. militantis ecclesie oues xpi inueniunt lauacrum in quo abluunt. s. baptismū: instrumentum in quo ōdiantur. s. penitētie sacramētum: sal vt melius comedant ⁊ melius fecundent. s. scripturā sacram. cibum quo reficiant. s. eucharistiam. In secundis pascuis s. interne cōscientie inueniunt deo ꝓuidente. iiij. s. sancte contēplationes: sancte cōsiderationes: sancte affectiones ⁊ diuine inspirationes. In pascuis superne glorie inuenientur tres dotes anime: ⁊ quattuor corporis. de quibus supra in tabula.

Sup euāg. Job. x. qd̄ sic incipit. Ego sum pastor bon⁹ bonus pastor aiam suā dat p ouibus suis. In pcedēti dñica ostensa sunt nobis fidei argumēta. In hoc vo euange. nobis ꝓponunt amoris incitamenta: vt fides nostre redēptionis amore feruear: ⁊ id quod credit amore calescat. Gratia diulsionis dico q̃ in presenti euangelio xps primo premittit cōclusionem vnam qua intendit, pbare se eē pastorem bonum dicēs, Ego sum pastor bonus. Quā cōclusionem, pbando ex quattuor manifestat. s. ex malignitate dilectionis ad ouium redēptionez ibi. Bonus pastor. Ex infirmitate pmansionis ad ouium defensionē ibi. Mercennarius aūt. Ex certitudine cognitiōis ad ouiuz discretionem: ibi. Ego sum pastor bonus. Ex sollicitudine pmissionis ad ouium collectionē: ibi. Alias oues habeo. Quantū ad primum ego sum pastor bonus. describuntur tres ꝓditiones boni prelati ad modum xpi. iij. par. ti. xix. c. xj. §. j. ij. ⁊. iij. Vide tū vlterius. Bonus pastor aiam suā dat p ouibus suis. exponitur triplr. j. par. ti. ij. c. j. circa medium. ante. j. §. Ego sum pastor bonus. ⁊ cog. oues me. ⁊ cog. me mee. In q̃bus vbis duo notant. s. vita pastoris. diligens in regendo cū dicitur. Ego sum pastor bonus. Vita inferioris obediens in sequendo cū dicit. Cog. me mee. Primo tangit qualis debet esse vita pastoris vl plati. iij. p. ti. xix. c. xj. §. j. ij. ⁊. iij. vide etiaz. s̄. sub lra. a. p. s. prelatus. Secundo quomodo inferiores se habere debent ad ꝓlatos in obediendo. de quo vide. s̄. Cognoscor oues me, vbi notatur xpi pastoris ma

Universidad de Deusto
Biblioteca

rima ad suas oues diligētia. Cognoscit ꝯ deus oia bona ⁊ mala presentia preterita ⁊ futura ⁊c. ita tñ ꝙ in se nō diuersificat. licet diuersos effectus operet. ac p hoc eius sapientia diuersa noia sortiatur. In quātū vo cognoscit oia possibilia dr scia siue simplex cognitio. inquātum cognoscit oia que fiūt in vniuerso dr visio: inquātum cognoscit omnia q̄ bene fiunt dr approbatio. inquantū cognoscit omnia que futura sunt dicitur presciētia vel preuisio. inquātum cognoscit omnia que ab ipso fienda sunt dicit dispositio. inquātum cognoscit ea que premianda sunt dicitur predestinatio. inquantum vo cognoscit ea que damnanda sunt reprobatio dicitur.

Dominica secūda post octauas pasche.

Sup epla. j. Pe. ij. que sic incipit. Charissimi obsecro vos tanq̄ aduenas ⁊ pegrinos abstinete vos a carnalibus desiderijs q̄ militāt aduersus aiam. Propositum sancta ecclesia in epi. pcedēti xpi fidelibus exemplar ad operandū meritorie xpi sponsi sui amarissimas passionem. Modo in istis trib' dominicis vsq̄ ad xpi ascensionem ipsos ad operandū efficaciter exhortat. Et quoniaz in omi operatione est tria psiderare. s. operātis statū operandi principū: ⁊ opationis fructū. ideo in trib' sequentibus epistolis describit ista tria. Circa presentē epistolā Petrus pastor ecclesie pcedit sic. Primo enīz instruit ad operandū vniuersos generaliter cū dicit. Obsecro vos In quibus verbis duo monet. s. ad habendū mortis memoriā cū dicit. Obsecro vos tanq̄ adue. ad domandum carnis lasciuiā cū additur. Abstinere vos a carnalib' desiderijs. Primo enim sicut peregrinus semp cogitat de termino: sic nos de morte cogitare debemus. de quo vide ē. vide etiā. j. p. ti. vj. c. iiij. §. j. Secūdo istruit liberos specialiter cū addit. j. Subiecti estote omni humane creature. id est omni homini in sublimi potestate constituto. p pter deum qui talem constituit potestatem. de obedientia vide. ē. obedientia. ⁊ de honore diuersorum superiorum. vide etiam. ē. in themate secundo. iiij. parte titu. v. c. xiij. Quasi liberi non quasi velamen habentes desuper vide j. par. ti. iiij. c. ij. §. viij. in princ. vide etiam de libertate. ē. Tertio instruit seruos singulariter cum concludit. Serui subditi estote in omni timore dñis. s. reuerētie. ⁊ obedientie. de reuerentia vide. ē. Hec est enim gratia. scz exhibitio seuitij dominis non tm̄ bonis et modestis: sed etiaz malis. Gratia id est meritum acquisitum.

Sup euāgeliū. Joh. xvj. qd̄ sic incipit. Modicum ⁊ iam non videbitis me ⁊ iterum modicuz ⁊ videbitis me: quia vado ad patrem. In hoc euāge. predicit disci. suis. lamentabile subtractionē cū dicit. Modicum ⁊ iam nō videbitis me. In quibus verbis duo notantur. s. instabilitas. p speritatis cum dicit. modicū. Durabilitas penalitatis cū additur. Et nō videbitis me. Primo em̄ status mundialium est execrabilis pter instabilitatem. de quo vide. ē. Secundo pena infernalis est intolerabilis propter acerbitatem. de quo vide. ē. Secūdo pmittit sue presentie de fiderabilē exhibitōez ibi. Iterz modicū ⁊ videbitis me ⁊c. de visione vide. ē. Tertio describit discipulorum dubitatio ibi. Dixerūt ergo ḡ discipuli eius ⁊c. Quarto describitur dubitationis amotio ibi. Cognouit autem Jesus ⁊c. Amen dico vobis quia plorabitis ⁊ flebitis vos: mundus autem gaudebit. de mundo vide. ē. sub littera. m. scliczmūdus Mulier cum parit tristiciam habet. quid intel' ligitur per mulierem ⁊ sunt septem genera tristicie. i. parte titu. vj. c. vj. §. j. per totum. Iterum videbo vos ⁊ gaudebit cor vestrum. de gaudio ⁊ corde vide. ē. g. et. c. Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. vnde prouenit hoc gaudium ⁊c. iiij. parte titu. vj. c. vij. §. j.

Dominica III. post octa. pasche.

Super epistola Jacob. j. que sic incipit. Omne datum optimum ⁊ omne donū perfectum desursum est descendēs a patre. Proposuit ecclesia in pcedēti epistola operantiū meritoriū statum ⁊ cōditionem. In ista autem pponit ⁊ descrit ⁊ opandi meritorie pncipiū ⁊ originem. Unde ⁊ btus Jacobus sic pcedit in ista epla. Primo enim omne bonū desursum esse testat. vel docet reprehendēdo qd est operis meritorij inspiratiuū. nā incohat. Omne datum optimū. Ubi sciendū q̄ p ly. datū intelligūt bona intellectualia: sicut sunt dona sapie ⁊ intellectus: scientie pfilij ⁊c. de istis vide. ē. in tabula Per ly. donū intelligūtur dona effectualia: sicut sunt dona pietatis. fortitudinis ⁊ timoris de qb'. ē. in locis sibi deputatis. Secō pmptū eē ad audiendū testat cū dicit. Sit aūt omis homo velox ad audiendū. i. habeat omis hō volūtatē audiēdi auidā. s. nō solū aures corporis sed etiā aure cordis. Tertio iracundiā multum criminat. ibi. Ira em̄ viri ⁊c. de super vide. ij. p. ti. vij. c. j. §. iij. vide etiā. ē. Ira. Quarto per verbum dei hominem saluari argumentat. ibi. Abiicientes oem̄ immūdiciam ⁊ abūdantiā malitie in māsuetudine suscipite insitū vbum qd̄ pōt saluare aias vestras. In q̄bus verbis duo notant scz quomodo necessario purgamur a peccatis cū dr. abiicientes. Gratia suscipit a purgatis. cū addit suscipite insitum verbū. Primo quomō nos debem' a peccatis mūdare nos. s. p ꝓtritionem ⁊ cōfessionē satisfactionē. d istis vide. ē. in locis debitis. Secō quō debem' grām postulare. De gra vide. ē. vel aliter abiicietes oem̄ immūdiciā carnis. s. luxurie ⁊c. ⁊ abūdātiā malicie. i. supbiā. In māsuetudine suscipite insitū vbū ⁊c. Que q̄dē mbtio nulla ponis mutatione in vbo. ē solū in natura cui fit insertū sicē trūco inserit surculus. ⁊ b̄ est vbū qd̄ pōt saluare aias vestras.

Sup euāge. Job. xvj. qd̄ sic incipit. Vado ad eum q̄ me misit ⁊ nemo ex vobis interroget me q̄ vadis. In hoc ista euāge. agit de effectu spūsancti multipliciq̄. est il' bonum pfectū ⁊ datū optimū descēdens a patre luminum ⁊c. His paucis premissis diuidit pōsens euangeliū. Primo saluator pdicit sue presentie corporalē subtractionem dicēs. Vado ad eū q̄ me misit. In q̄bus verbis duo notantur. s. terminus a quo est relinquēdus. ā dr Va ⁊ terminus ad quē est appetēdus: cū addit. ad eū q̄ me misit Primo dico q̄ mundus est terminus a quo fit relinquendus. de mundo vide. ē. Secundo quomodo terminus ad quem est appetendus qui est futura beatitudo. de qua vide. ē. Secundo saluator proponit de sua absentia cordis lem turbationē. ibi. Sed q: hec locur' sum vobis: tristicia implebit cor vestrum. Merito q̄dē de eius corporali presentia. supra modū cōsolabant. Tertio saluator disponit ad sue gratie liberalē diffusionē. ibi. Sed veritatē dico vobis ⁊c. Quarto pmittit saluator sue influentie virtualē opationez ibi. Cum autem venerit ille spūs veritatis: ille vos docebit omnem veritatē. supple necessariaz. de qua vide. ē. Ille arguet mundum de peccato. Ubi primo ostendit diuina iusticia. Secundo describit malor nequitia. Describitur autem diuina iusticia vt puniēs. ibi. Arguet mundum de diuina iusticia vide. ē. Secundū notatur cū addit de peccato qd̄ cōmiserūt. de iusticia supple quā facere debuerunt. ⁊ de iudicio qd̄ non pertimuerūt. Dicit. ergo arguet mundū de peccato. ⁊ erit tale argumentū spūsancti. Tu cōmisisti culpā ⁊ noluisti agere penitētiā. ergo accipe iudicialem sniam. de iudicio diuino vide. ē. Et de peccatis ⁊ peccatoribus vide. ē. sub littera. p.

Dominica. IIII. post octa. pasche.

Super epistola Jacobi. j. que sic incipit Fiote factores verbi ⁊ non auditores tm̄: fallentes vosmetipsos ⁊c. Proposuit sancta mater ecclesia in epistola imediate pcedēti opandi meritorie pncipiū ⁊ originez. In ista autem ponit operationis meritorie fructum ⁊ utilitatem dicens. Estote factores ⁊c. Ubi b. Jaco. apls tria facit

Prio exhortat nos ad boni opis exercitatiōez dicēs. Estote factores verbi supple diuini factores per opera ⁊ nō auditores tm̄. Secūdo tangit boni operis retributōem sine premiationem: cū subdit. Qui aūt pspexerit in lege perfecte libertatis. id est in lege euangelica que dicitur lex perfecte libertatis. de qua lege vide. ē. Tertio exprimit inter bonas operationes nobiliorem cum cōcludit. Si quis autem putat se ⁊c. Ubi sciēdum q̄ apls exprimit triplicez quasi meliorem opationem. Primā quātum adverbum. s. lingue religationem dicens. Si quis ⁊c. Non refrenans linguam suam. de quo vide. ij. par. ti. vi. c. iiij. §. iiij. in medio. Principaliter tñ vide de malo vsu lingue. j. par. ti. ij. c. iiij. ⁊ per omnes. §. Huius vana est religio. In q̄buspe bis duo notant scz laboris fictio damnabilis: cū dicit. Huius vana est religio: honoris pditio ineuitabilis cū addit religio. Secūdam opationē. s. exprimit ꝓtum ad malū: scz misericordie opationē: cū addit. religio mūda ⁊c. ē visitare pupillos ⁊c. De opibus misericordie vide. ē. Ille dicunt vidue corpall': quarū viri mortui sunt: ⁊ pupilli quorū pentes obierunt. Sed spūall' dicunt pupilli q̄bus ꝓpter pctm̄ mortale mortu' est verus sponsus. de peccatis ⁊ peccatoribus vide. ē. p. Tertiam opationē exprimit scz quātum ad sensum exteriorem: ⁊ ꝓtum ad honestam conversationem cum cōcludit ⁊ inmaculatum se custodire ab hoc seculo. Ille aūt se inmaculatuz custodit ab hoc mūdo qui sensualitatem exprimit: ⁊ qui gestum exteriorem componit: de mundo vide. ē. sub littera. m.

Sup euange. Jo. xvi. qd̄ sic incipit. Amen amē dico vobis: si q̄d petieritis pr̄em in noie meo dabit vob. Multuz rōnabiliter hac dnica vltima ante ascensionē dñi eccla ordinauit hoc euāgelium legendū. in quo xps celum ascensurus ⁊ pro nobis adhuc miseris apd patrē aduocaturus admonet nos ad instantiā orōnis: pmittēs certitudinem exaudiciōis. Et diuidit pnōs euangelium pma sui diuisiōe in tres ptes. Primo em̄ filius dei introducit patrem recte petentium exaudiorē. d. Si q̄d petieritis pa. in nomine meo ⁊c. iiij. p. ti. v. c. viij. ⁊ principaliter. §. iij. Petite ⁊ accipietis ⁊c. In q̄b... vbis duo notant scz humane nature indigentia: ideo petere debem': diuine nature clementia quia accipietis. Dico primo q̄ idigem' ex natura: iō petere debemus. de quo vide. ē. ibi. Oratio. Secō quia deus est clemēs: ideo accipiemus clementiā. de deo vide. ē. sub littera. d. scz Deum. Secō introducit seipm. s. filium recte petentium mediatorē. ibi. Exiui a patre ⁊ veni in mūdum ⁊ iterū relinquo mundū ⁊c. Quare b̄ facit ⁊c. vide. j. p. ti. v. c. iiij. §. j. ij. ⁊. iij. Tertio introducit se recte petētiuz ipsorū mediatorē. ibi. Dicunt ei dicipuli. ⁊c. Relinquo mūdum ⁊ vado ad pr̄em. vbi dñs ipso facto duo ondit. Prio qd debemus edire. secō quid debem' appetere. Docet ḡ primuz fugere malū: quō pctm̄ hoiem maculat. vide. ē. sub lra. p. scz Peccatū. per malū intellige pnōm mūduz. de quo vide. ē. sub littera. m. scz Mundus. Secō monet q̄d a nobis fit inquirendum: in hoc. vado ad patrem.

Secūda feria scz in die rogationuz.

Sup epla Jaco. v. que sic incipit. Confitemini alterutrum peccata vestra ⁊ orate pro invicem vt saluemini. Ex ordinatione sacrorum pontificum tractū est in laudabilem consuetudinem: vt omnes ecclesie totius orbis p mam vel secūdam letaniā celebrent vel vtrāq̄. Fiunt autem iste letanie pro malorū repulsione ⁊ bonorū adeptiōe. Et qm̄ grece letania idem est qd̄ rogatio latine: ideo in officio missē letaniarū hortat nos xps in euangelio sm̄ Lucam ad effectuosam petitionem: dicens. Petite ⁊c. Et in ista epistola hortatur nos sanctus Jacob' ad deuotā orationem. d. Confitemi ⁊c. ⁊ orate ⁊c. In q̄ qdē epla monet nos pmo. b. Jaco. ad orandū preparari cum premittitur. Confitemini alterutrū. i. cis hō confiteatur hoi sacerdoti peccata vra. vide. ē. de confessione. Secūdo monet nos

in orando regulari cuz addit: ⁊ orate ⁊c. de orōne vide. ē. Tertio pncipaliter monet nos ad orandum animari ⁊ innuens nobis efficaciam deuote orationis di. Multuz eiūs valet deprcatio iusti assidua. de qua vide. iiij. p. ti. v. ca. viij. §. viij. Quarto pncipall' monet nos i orādo pslari innuēs nobis q̄ iustus deuote orans a dño exaudit cum subditur Helias homo erat.

Sup euāg. Lu. xj. qd̄ sic incipit. Quis vestrū hz amicū ⁊ ad illū media nocte vadit ⁊ dic̄ illi. Amice accōmoda ⁊c. Duplicē letaniā maiorē. s. ⁊ minorē pagit eccla. de q̄ plus vide in pn. eplē hui' diei. Letania vo rogatio vl' supplicatio interpratur. Hinc est q̄ pñe euāg. in officio letanie legitur in q̄ ad orōnis frequentiā initamur: ne aūt ordo inefficax repellat: pcedere dz pctōr pfessio: ad quam in epla eiusdem officij admonemur di. b. Jaco. Cōfitemini alterutrū pctā vestra. In pcedenti euāge. saluator pmo ponit pabola p quā inuitat nos ad orōnis instantiaz: ⁊ tria facit in ista pma pte. Nam pmo ponit ei' a quo' petit: charitatē Secō eius qui petit necessitatē: ibi. Ibit ad illum me. no. Tertio supplēde necessitatis ꝓpriam impossibilitatē: ibi Amice ⁊c. de orōne ⁊ de mō petiōis. vide. ē. de tribus panibus quid significat. vide. ē. de fide spe ⁊ charitate in locis sibi adaptatis. Itez vide de alio triplici pane. s. ō panevenie ⁊ gratuite remissionis. de pane eucharistie ⁊ cōiornis. de pane sacre scripture ⁊ pslationis. ē. in locis sibi deputatis. Itez de alio triplici pane. s. de intelligentia trinitatis. Item de tribus panibus: rōnis discretōe: volūtatis rectitudine: ⁊ corpis fortitudine ⁊c. Secō exponit paboam applicādo ad ꝓpositū eius quentiā: ibi. Et ego dico vobis ⁊c.

In die ascēsionis domini

Sup epla Act. j. q̄ sic incipit. Primū quidē sermonem fecit de oibus o theophile ⁊c. In solēnitate ascēsionis saluator elegit sctā mater eccla loco eplē in missa dicere pmā ptem libri a' licor actuū quē Luc. euāg. edidit: qm̄ in ipa tria breuiter tāgunt q̄ facta ⁊ dicta fuerūt tam a xpo q̄ ab alijs ipo die. Possumus aūt in summa ista dicere q̄ in hac epla pdicātes informant animā ⁊ trepidātes: arrogātes increpant ⁊ expectātes ꝓfirmant. Primo dico q̄ i hac epla pdicātes informant: cū dicit Lucas. O theophile primum quidē ser. feci ⁊c. In hac clausula informant q̄ debent pdicare ⁊, pponere verbū dei: vt. s. exēplo xpi pmo faciāt ⁊ postea doceāt. de istis vide. ē. Secō in hac epla tre pidantes animant: cū ait. Et quescens pcepit eis ab hierosolimis ne discederēt ⁊c. de sup vide de varia spe siue timore. Tertio arrogātes increpant: ibi. Igit q̄ quenerāt interro. dicētes ⁊c. de arrogātia. vide. ij. par. ti. iij. c. iij. §. ix. Quarto in hac epla expectātes cōfirmant in xpi ascēsione: ibi. Videntibus illis elevat' est ⁊c. In hoc em q̄ xps ascendit in celū data est fidelibus firma spes ascendendi post xpm. Et nubes suscepit euz ab oculis eorz. Nota q̄ nubes aliqn̄ tonat: aliquādo stillat: aliquando fulgurat: ⁊ aliqn̄ grandinat. Ascendit ergo xpus in nube in hac vita delinquentibus cōminando: stillat erogando penitentibus. Sed cum descendet in nube: tunc fulgurabit ad occultorum ⁊ secretorum reuelationem. ⁊ grandinabit ad reprobozum dissipationem ⁊c.

Super euange. Marci vlti. qd̄ sic incipit. Recūbentibus vndeciz discipulis apparuit illis iesus. sicut testatur Aug. in li. de psensu euangelistarz: ipo die ascensionis saluator bis apparuit: semel in cenaculo cū ipsis quescendo de quo Lu. in epla huius diei: ⁊ semel in mōte ab eis ascēdendo. Prima apparitio fuit in argumēum humanitatis. ⁊ secunda in apertionem diuinitatis ⁊c. In hoc enim euangelio quattuor p ordinem describunt circa xpi apparitionem. Primo q: xps discipulos visitauit. s. ad cōsolationem: q: apparuit illis iesus. Secundo eos increpauit q: exprobrauit incredulitatem eorz ⁊ duriciam cordis. De

Universidad de Deusto
Biblioteca

cordis duricia vide. s. ibi, Cor. Tertio ad pdicatio
nem destinauit dicēs eis. Euntes in mundū uniuersum p
dicate ⁊c. Predicatoris vbi dei officiū describit. s. Quar
to eos ad operationem animauit: ostēdendo fructū fidei
operātis p dilectionē. ibi. Qui crediderit. de fide vide. s.
In nomine meo demonia eijcient ⁊c. Spūaliter. In nomi
ne meo. id est in virtute nominis mei. demonia eijcient. id ē
peccata: linguis loquent nouis: purā de peccatis pfessio
nem faciendo. serpentes tollent. scz temptationibus resi
stendo ctis mortifer quid biberint. id est si peccatū morta
le ex fragilitate commiserint: non eis nocebit. qz ex amis
se gratie consideratione ⁊ virtuosorum assuefactione de
facilij resipiscunt. Assumptus est in celū. In qbus verbis
duo preconizantur. scz decentia diuinitatis: quia assum
ptus est. congruentia mortalitatis. cum additur. In celū
Dico primo q magna preconizat potentia dei. q super
omnem virtutem naturalem xpus se subdito exaltauit ascē
dendo. scz in celum. De christi ascensione vide. j. pte. titu.
v. c. iiij. j. in prin. ⁊. §. i. ij. ⁊. iij. Secūdo cōgruit xpo sic
ascendere ad celum post labores vt instrueret mozaliter
volentes post mortem celos ascendere: q hi primo ascē
dant per charitatē siue dilectionē: ⁊ per humilitatē. De
quibus. s. in locis debitis.

Dominica infra octauaz

ascen. Sup epla. j. Pe. iiij. que sic incipit. Estote pruden
tes ⁊ vigilate in orōnibus. In hac epla bea. Pe. nos ho
die hortat sacta mater ecclesia vt nos ad vite sanctitatē
disponamus dicēs. Estote ⁊c. In qua epla brūs petrus
q̄nq̄ facit q̄ adyite sanctitatē ptinēt. Primū est scritatis
regulatiuū. ⁊ h̄ est vera prudētia: p quo primo dicit. Esto
te prudētes ⁊ vigilate in orōnibus. In qb̄ verbis duo
facit. Primo reddit nos pudos in agēdis: cū dicit. Esto
te prudentes ⁊c. Secūdo facit nos sollicitos in cauēdis
ibi. In orationibus. Primo debemus esse pudi in agen
dis. Matth. x. Estote prudentes ⁊c. de ipsa prudē. s. Pru
dentia. Secūdo quomodo debemus esse solliciti in cauē
dis malis. de sollicitudine vide. s. Secundum est san
ctitatis procuratiuum: ⁊ hec est orationis instantia. ibi.
In orationibus de quibus vide. s. Tertiū est sanctitatis
constitutiuū. ibi. Ante omnia mutuā in vobis metipsis. et
hec est dilectio mutua. de quavide. s. Quartū est sancti
tatis demōstratiuū: ⁊ hec est operatio exhibita. ibi. Hos
pitales invicē sine murmuratione: qz nec hospitans de
bet murmurare cum recipit ne gratiam hospitalitatis p
dat: nec esset hospitatus si sibi omnia ad libitum omni
ministrentur. de operibus misericordie ⁊c. spirituaudus q̄
corporalibus vide. s. Quintum est sanctitatis consum
matiuum: ⁊ est intentio recta: cum dicit apostolus in fine
Ut in omnibus honorificetur deus quasi diceret, sic omia
que dicta sunt debetis habere in vobis ac alijs exhibere:
non vt intendatis pprīū honorē sed vt honorificetur de⁹
vide. s. de honore vel inani gloria.

Super euāge. Joha. xv. qd̄ sic incipit. Cū autez venerit
paraclytus quem ego mittā vobis a patre spiritum veri
tatis ⁊c. Ut fideles se deuote preparent ad recipiendum
die penthecostes spiritussancti sacrum septenariuz: Ideo
in hac dominica post quā septima die instat predicta so
lenniras celebranda: ecclesia legit istud euāg. Iohānis in
quo de aduētu spūssancti ⁊ pcessione eius eternali fit mē
tio. Et quoniā digna preparatio exigit prudentiā ad pca
uendū peccata: euigilantiā ad exequendū mandata: ora
tionē deuotā ad obtinendū beneficia. de qbus in epla pre
sentis diei. Modo accedēdo ad sacrū euangeliū dico q
quattuor principaliter in ipso describūtur. Primo ideo
pmittit psolatoriā visitatione dicēs i pri. Cū venerit pacly
tus. Spūsctūs quō varijs noibus noiat in sacra scptura
⁊ qd̄ ista significat. vide. iij. p. ti. xviij. c. v. §. iiij. infra me.
ibi. Septimo potest, Mittam vobis a patre spiritū vita
tis. In qb̄ vbis duo notant. s. habilitas aduenies ad spū
sancti susceptionē: cū d̄r. mittā vobis. Utilitas pueniens
p ei⁹ in habitatiōem cū addit. Spm vitatis. Primo debe
mus nos disponere ad recipiendū. ss. cor purgare a sordi
bus p pritōem: pfessionem: ⁊ satisfactōez. Secōo debem⁹
ei⁹ vtilitatē pōiderare, dū eīm sum⁹ purgati: recipim⁹ grāz
spūssancti. Secōo pmittit cōfirmatiuā testificatōez. ibi.
Ille testimoniū phibebit de me. Tertio pdicit mūdi p
batiuā psecutionē. ibi. Hec locut⁹ sum vobis. s. de spūssan
cti psolatōe: vobis p me dāda: vt nō scādalizemini: ita. s. q
tribulatio aliq̄ vob suguētura possit vob eē occasio ruine ⁊
cadēdi p ipatiētiā. Abscz synagogis faciēt vos vide. s. de
martyrio. Quarto pdicit ipi⁹ psecutōis rōnē. ibi. Et h̄ fa
cient vob: qz nō nouerunt prem ⁊c. vide. s. de ignorantia.

In die pēthecostes. Sup

epla Act. ij. que sic incipit. Dū cōplerent dies penthecos
tes ⁊c. In hac epla inuunt q̄tuor q̄ circa istud festū cō
tigerunt mirifice. Primū est ex pte signi appentis. ibi. Dū
ōplerent dies penthecostes: festū istud scz penthecostes
describit Leui. xxiij. Et celebrat p. vij. dies. Erāt aūt pari
ter. de vnitate ⁊ q̄ ad eandē reqrunt vide. s. Secōm est ex
pte doni affluentis. ibi. Repleti sunt oēs spūsancto. Ubi
tria notant. Primū est largitas in donāte. nam amplissi
ma fuit in donāte liberalitas. ibi. Repleti sunt. Secūdū
est pciositas subitānis in mūere. naz admirabilis fuit in do
no pciositas. ibi. spūsancto. Tertiū est vtilitas ⁊ fructus i
ope: nā fructuosa fuit in ope psecuta vtilitas, ibi. Loqdūn
tur varijs linguis vide. s. de donis. ⁊. s. spūs. Tertiuz ē
ex pte pdigij psequentis. ibi. Erepunt loq varijs linguis.
Ubi notat aplōz lingua fuisse venerabilis: ⁊ ostendit fuis
se admirabilis. nā venerabilis fuisse pbatur ex grē pleni
udine: sed supmirabilis fuisse monstrat ex oium idiomā
tum variatōne. Describit etā venerabilis ex plenitudine
spūssancti p quē nō poterāt se ptinere: ⁊ oportebat alijs p
dicare. Est q̄ notandū ad instructiōem nrāz: q̄ est duplex
lingua: vna bona. s. aplica ⁊ pdicatoris vbi dei, de qvide. s
Alia ē mala ⁊ diabolica. de q̄ vide. s. ib. Locutio Quar
tum est ex pte collegij pcurrētis. ibi. Erant aūt in hierlm.

Sup euāge. Jo. xiiij. qd̄ sic incipit. Si quis diligit me:
sermonē meum seruabit ⁊c. Secōm q scribit Leuiti. xxv.
Annus q̄nquagesimus vocabat ann⁹ iubileus. Et erat an
nus gaudij. de quo vide. j. parte ti. x. c. iij. §. vi. ⁊. vij. Quin
vo spūssanctus est digitus scribēs legis diuine vitatē: spi
ritus excludens oēm culpe seruilitatem: latus infundens
oīs grē libertatem: nexus cōiungens vtrāq̄ ciuilitatem.
Ideo fm hec q̄tuor xpus in pnti euangelio q̄tuor facit.
Primo psuadet legis obseruatiōem: quā spūssanct⁹ im
primit di. Si quis diligit me ⁊c. Hoc facit, pter tria: qz. s.
est, pbatiua dilectionis di. S. quis diligit me. de dei dilectōe
vide. s. Secūdo docet de charitate creata q̄ est effectus
spūssancti. ibi. Sermonē meuz seruabit. i. pcepta mea ser
uabit fm intentionē. de ipsis vide. s. Itē qz ex acquisita
cōgrue disponis ad diuinā inhabitatōem, pter qō subdi
tur. Et pater meus diliget eū ⁊c. cor eius emundando ab
amore mūdi elongādo. de corde vide. s. de mundo sub. m.
⁊ sic dignū in eo pparare hobitaculum. Secūdo diffina
det legis pūaricatione: quā spūssanct⁹ arguit. ibi. Qui nō
diligit me ⁊c. q. d. Qui nō diligit per ōnis non diligeur, a
patre meo: ac p hoc non veniemus vt in cordis sui hospi
tio habitem⁹ ⁊c. Tertio pmittit mentis psolationē ⁊c q
spūssanctus influit. ibi. Hec locutus sum vobis apud vos
manens: p donoz spūssancti largitionem vel infusionem
de ipsis vide. s. Quarto pdicit vtriusq̄ ecclesie cōcordi
nem quā spūs federat ⁊ astringit: vel predicit hereditatis
restōncm ad quā spūs subuehit ⁊ reducit ibi. Non turbet
cor vestrū. Sequentia reperi in summa Antonini de spi
ritusancto. Spūssanct⁹ quō varijs noib⁹ noiat i scriptura:
⁊ qd̄ ista signt, iij. p. ti, xviij. c, v, §. iiij, añ fi, ibi, Septio pa

Spūssanctus quō venit ad btām vgīnē cū aplis. iiij. p. ti
tu. xv. c. xiij. Spūssct dona varie describūtur. s.

Secūda feria post pēthe.

Sup epla Act. x. q̄ sic incipit. Aperiēs petr⁹ os suū dixit
Viri fratres ⁊c. Verba hui⁹ eple btūs petr⁹ dixit in cesa
rea cū venerat de Joppe. vbi viderat in spū vas de celo
missus plenū quadrupedibus serpētibus ⁊ volatilib⁹ post
q̄ venit i cesareā ad cornelū cēturionē ⁊ ibi cora eo ⁊ mul
tis alijs astātibus tā iudeis q̄ gētilib⁹ hos sermones ptulit
Viri patres ⁊ fratres nobis pcepit ⁊c. In hac epla tria
notant. Primo xpi dignitas: qm ipse precepit pdicare
populo. de predicatore verbi dei vide. s. Secōo notat fi
dei auctoritas ibi. Huic oēs pphete ⁊c. Omēs q̄ credunt
in eum. vide. s. fides. Tertio notatur verbi dei vtilitas
ibi. Adhuc loquente petro cecidit spiritussanctus su
per omnes qui audiebant verbum. Nota q̄ sunt duode
cim fructus verbi dei. ij. parte titu. ix. c. xi. §. ij. Quarto
notat baptismi necessitas ibi. Nūquid aquā q̄s phibere
potest ⁊c. de quovide. s. Circa istā litterā sunt aliqua no
tanda. In nationes gratia spūssancti diffusa est. h̄ est eīm
gratia: de qua. ij. Cor. xij. Sufficit tibi grā mea, vere ispa
sufficit ad hoc vt aia desponsēt: pugna superet ⁊ palma re
portetur. de gratia vide. s.

Sup euāge. Job. iij. qd̄ sic incipit. Sic deus dilexit mū
dum vt filiū suū vnigenitū daret: vt omis q̄ credit in eū ⁊c.
Ut sancti dicūt ⁊ rō dictat, amor est primū ⁊ sumū bonū: in
quo ⁊ ppter qd̄ omia alia dona donāt. Qz igit spūsctūs
amor est teste greg. i Omel. ideo de spūsctō istis diebus so
lenizans ecclia in epl'is ⁊ euāg. de dilectōe ⁊ dono multi
plicē facit mētionē. vt pz in euāg. hodierno. Agit de dile
ctōe in pncipio hui⁹ euāge. ⁊ de dono cū addit. Ut filiū
suū vnigenitū daret. Diuidit q̄ pñs euāge. in duas ptes
pncipales. Primo ondit qd fit nre salutis pncipiū effectiuū
principiū nostre salutis fuit deus. ille eīm solus potuit re
creare q̄ ex infinitate sue potētie potuit nos creare ⁊c.
In ista summa nō potuit reperire di recte aliqd ad istud
ppositū inde tamē sub littera. d. scz Deus. Ut omnis q̄
credit i eu ⁊c. vide sub littera f. scz fides. Secūdo ostē
ditur quid sit nostre salutis obstaculuz impeditiuum ibi.
Non enim misit deus filiū suū vt iudicet mūdū. In pri
mo quidem aduentu non venit vt iudicet que facta sunt a
nobis sed vt dimittat. In secōo vt nō dimittat sed vt iudi
cet. de isto eīm iudicio vide. s. Hoc est iudiciū, quia lux ve
nit in mundū. ⁊ dilexerūt homines magis tenebras q̄ lu
cem. Erant eīm eorū mala opa. de peccatis ⁊ peccatoribus
vide. s. sub littera p. Omnis enīz qui male agit: odit lucē
vt non arguant opera eius. Qui aūt facit veritatē venit
ad lucem ⁊c. de qua vide. s.

Tertia feria post pēthe/

costes. Sup epla Act. viij. q̄ sic incipit. Cum audissent
apli q̄ erāt hierosolymis: qz recepisset samaria verbū dei
⁊c. In pnti epla quattuor notāt. Primo nouit puerso rū
instructio: ibi cum audissent apli. qz recepit samaria vbū
dei ⁊c. id est fidē xpi: supple ad pdicationē phili ppi q̄ in
fmz a⁹ pdicādū xpm ab hierlm descēderat. miserunt ad
eos petrū ⁊ Job. q̄ spūal'r intelligūt. s. pe. itelligit agno
scēs ⁊ Job. intelligit grā siue in q̄ est dei dilectio ⁊c. Se
cūdo notat platoz ⁊ subditis intercessio. ibi. Orauerūt
de ipsis vt accipient spūsctm. Ex hoc loco accepit ecclia
q̄ad administratione cuiuslibz sacri ordōnē pmittit: qz ora
tio ecclie fideliū ipetrat grām q̄ in sacris infundit. vide
s. de ordine. de sacris vel de grā ⁊c. Tertio notat baptis
mi xpi pfectio: ibi. Nondū eīm in queq̄ illoz venerat: fz
baptizati tm erāt ⁊c. de baptismo vide. s. sub littera. b.
Quarto notat ofirmatiōis auteticatio: ibi. Tūc impone
bant man⁹ sup illos ⁊c. et sic administrabāt eis sacrm cō
firmatōis. de illo sacro vide, iij. pte ti, xiiij. c, iij. p to, Et in
pticulari vide. Sic eīm fiebat cōiter in pmitiua ecclesia
Tūc eīm cuz fides erat nouella ⁊ tenera erat necessarium
vt per signum visibile invisibilis monstraretur ⁊c.

Sup euā. Jo. x. qd̄ sic incipit. Amē amē dico vob. q̄ nō
intrat p ostiū in ouile ouiū fz ascēdit aliūde: ille fur est ⁊c.
Quattuor effect⁹ inter alios multos hz spūssanct⁹. s. dis
persos in vnū colligere: platū sup gregē xpi cōstituere:
exclusos in regnū introducere: subiectos ad obedientiaz
inducere. In q̄z oim signū hodie ecclia pñs legit euāge.
in q̄ fit mētio de ouili colligēte: de pastore, puidēte: de ostia
rio apiente: ⁊ de pplo obediēte. Sz qz plati si boni sunt: ec
clesie multū pfunt: si mali obsunt. Jō in h̄ euāg. Primo de
scribit saluator falsi pastor dānabile abusionē dicēs. Amē
amē dico vobis: q̄ nō intrat p ostiū ⁊c. de pastoribus siue p
latis vide. s. Sz ascēdit aliūde h̄ fur est ⁊ latro ⁊c. ii. pte.
ti. i. c. xiij. §. ij. post pn. Secūdo describit saluator boni
pastoris ōditionē laudabilē: ibi. Qui autē intrat p ostium
pastor est ouiuz. de prelatis vide supra. Et de electione p
latorum vide supra sub littera. e. scz Electio. Tertio de
scribit saluator falsi pastoris detestabilē peruersionez ibi.
Dixit ergo eis iterū iesus. Quarto describit saluator ve
ri pastoris imitabilē pfectionē: ibi. Ego sum ostiuz. Quo
xpus ostiū fuit vide. iiij. p. ti. xv. c. xx. §. xij. añ fi. Per me si
q̄s introierit saluabit ⁊ ingredient ⁊ egredient ⁊c. De visio de dei
siue beatitudine siue de lumine glorie vide. s. Visio. Ego
veni vt vitā habeāt ⁊ abundantius habeant. Nota q̄ tri
plex est vita. s. naturalis: spūalis: ⁊ eternalis.

Quarta feria post penthe

Sup epistola Act. ij. que sic incipit. Stans Petrus cū
vndecim eleuauit vocez suā ⁊ locut⁹ est eis. Uri iudei ⁊c.
Quare aūt hec lectio hodie legit: ratio in euidēti est. qz ce
lebrantib⁹ dies pēthecostes occurrit de spūsctō eiusq̄ effe
ctibus. Johel clarissima ppheta. in qua q̄dē lectione san
ctus petrus tria tangit euidēter. Primo pteruoz cōfuta
tione in ipso pncipio eple. di. Stans pe. cū. xi. eleuauit vo
cē suā ⁊c, Petrus audiēs q̄ pterui ⁊ mali irridebāt ch⁹ist
discipulos loquētes linguis variis magnalia dei: dicebant
q̄ hi ebrei erāt ⁊ musto pleni. Secūdo tangit de. petrus
pmissoz adimpletione ibi. Sed h̄ est quod dictū est p. p
pheta Jobel. Ubi sciendū q̄ be. Pe. ppheta q̄ scripta
est Jobel. ij. referēs ostendit esse impleta que pdicta ⁊ p
missa fuerant a deo. Erit in nouissimis dieb⁹ dicit dñs. no
uissimos dies appellat xpus gratie quod ē plenitudo xpis
qd incipit in pncipio sexte ⁊ vltime etatis. Effundā de spū
meo. ibi deest ppositio partitiua nulla notans spiritussan
cti partitionē que oino est indiuisibilis: sed soiū donorum
ipsius diuisionē. Tertio tangit be. Petrus electoz pso
larionē infra: cum pcludit. Omnis q̄ inuocauerit nomen
dñi saluus erit. supple salute eterna.

Sup euāg. Jo. vj. qd̄ sic icipit. Nemo pōt vēire ad me
nisi pr q̄ misit me traxerit eū ⁊c. Amor teste Dionysio hz
vim vnitiuā ⁊ maxie amor spūalis q̄ fortē trahit amantez
vt amato vniat. vnio aūt amātis ad amatū tractū psuppo
nit. Quia igit scā mr ecclia his dieb⁹ de spūssancti missio
ne solēnizat: q̄ ē amor ⁊ nex⁹ pñs ⁊ filij: ⁊ ex amore vt nos
accēdat ad suū amorē vt nūc recolit est dat⁹. Jō quemēt
legit pñs euāgelium. in q̄ de isto tractu amoroso fit mētio
singularis. Trahit eīm hō ad deū p inspirationē dine grē
⁊ deus ad hoiem p puisionē tpalis alimonie. De primo
tractu d̄r in ōn. huius euāge. Nemo pōt venire ad me ni
si pat⁹ qui misit me traxerit eū. de q̄ vide. j. p. ti. j. c. vij. §. j.
post medū. vide tm p totū istū. §. Et q̄ hō non pōt se ppa
rare ad grām p seipm: ostendit p supradictā auctoritatez
⁊c. iiij. p. ti. ix. c. v. §. iiij. ⁊ post. Uide etā istam materiam
di. xxvij. ⁊. xxviij. secū. lib. sentē. Uel aliter. Nemo potest
venire ad me. bene cogitādo: loquēdo: opando. ⁊ bene p
seuerādo: nisi pr q̄ misit me traxerit eū ⁊c. Ex sola charitatis
intuitiōe: ex miticuoda miseriaz inflictione: ex confusibili

Universidad de Deusto
Biblioteca

In die sancte trinitatis

peccatoꝝ pregrauatiõe:ꝛ ex dulci celestis bonoꝝ ostẽtiõe Lꝛ rexerit inq̃ tanq̃ adamas ferrũ de frigore peccatoruꝝ tanq̃ auriga currũ de amore terrenoꝝ:tanq̃ rector nauẽ de fluctibus voluptatũ:ꝛ tanq̃ reclamatoria auẽ ad supiorem volatũ. Et de tractu q̃s nõ temere iudicat:sed q̃d nõ trahit inq̃tũ pōt gaudeat:ꝛ et vt magis trahi debeat:super semulus doleat ꝛ laboꝛet vt aliq̃n trahi valeat. Et de tractu cordis hꝝ.i.p.ti.iiij.c.xiij.§.i.ante fi.ibi. Septimo

Secundus tractus notatur ibi. Amen amen dico vobis qui credit in me habet vitã eternã. Ubi ostẽdit quomodo xpus trahitur ad hoies p̃ pnitẽtiã spũalis alimonie dicens. Qui credit in me:fide scz formata.d̃ qua.s̃. Fides Mentionem etiam facit dñs de cibo spũali di. Ego sum panis vite. De isto sactissimo pane vide.s̃.p.ꝛ.c.

In die sancte trinitatis.

Super epistola.ij.ad Corin.xiij.que sic incipit Gaudete ꝛc. De isto gaudio ivde.s̃. Perfecti estote. vide.s̃. Pacem habete. de q̃ vide.s̃. Gratia domini nostri Jesu xpi de qua vide.s̃. Et charitas dei de ipsa vide.s̃.

Super euangelium de sancta trinitate qd̃ habet Johã. iij.ꝛ sic incipit. Erat homo ex phariseis nycodemus nomine ꝛc. Infra hic signata reperi in forma de sancta trinitate i diuersis libris summe domini Antonini. De trino deo ꝛ vno ponitur thema cum triplici membro:ꝛ cum suis declarationibus.iij.parte titu.xxx.c.ij. per totum.c.

Deum esse trinum ꝛ vnum tripliciter videre possumus scilicet in scripturis:in figuris.ꝛ in creaturis.iiij.par.ti.x.c.vij.§.iiij.v.ꝛ.vj. per totum. De sanctissima trinitate vide thema cum suis declarationibus:breuiter tamen q̃ solum membra ꝛc.iij.parte ti.xviij.c.v.§.v. ante mediũ. ibi. Si in festo trinitatis. De sanctissima trinitate vide pulchra.iiij.parte titu.xiiij.c.xiiij. et per omnes.§. De venerabili sacro vide.s̃. Eucharistia. Et de cena dñi ꝛc

Dominica.I.post festũ trinitatis.

Super epistola.j.Johã.iiij.que sic incipit. Deus charitas est. In hac dominica solẽnitate spũsanci contigua tractat beatus Johãnes euãgelista in hac epistola de xpi charitate ad nos:ex charitatis ostẽtione.bis em̃ dr̃ ibi. Deus charitas est. ppter duplicem predicte charitatis effectum. Tꝛla principaliter in hac epla notant. Primo em̃ describit diuine charitatis nexũ di. Deus charitas. est. Ad euidentiã huius eple notandũ:q̃ charitas creata est habit' q̃dã siue quedã forma accidẽtalis inherens aie:que est idẽ realiter qd̃ grã ꝛc.de ipa charitate vide.s̃

Scõo describit charitatis diuine signũ:ibi. In hoc apparuit charitas dei:qm̃ filiũ suũ vnigenitũ misit deus scz pater in mundum.per incarnationis mysteriũ ꝛc. Tertio describit charitatis diuine fructum:ibi. In hoc em̃ est charitas ꝛc. Deum nemo vidit vnq̃:dupliciter intelligitur.i.parte ti.iij.c.vj.§.vij,vltra medium. Diligamus deum.quoniam ipse prior dilexit nos. Cũ igit dilectione qua deus dilexit nos multa receperimus.pura bona creationis:recreationis:ꝛ recõciliatõis:meritoviceꝝ reddere debemus ꝛ deũ diligere:qm̃ prior dilexit nos. In q̃bus verbis duo notant.scz exercitiũ gratiosum: qd̃ exprimit in charitate:cum dicitur. Diligamus deum.beneficiũ copiosum qd̃ colligitur ex amoris prioritate:cum addit. Quoniam prior ꝛc. Prio debemus habere exercitiũ gratiosum scilicet deum diligere. Ista dilectio describitur s̃. Secũdo considerare debemus eius beneficium fructuosum. quoniam prior dilexit nos.p quo est sibi multipliciter regratiandũ. De ipsa vide.s̃. Si diligamus inuicẽ. De ista dilectione vide.s̃.sub littera.d.scz dilectio. Timor nõ est in charitate:scz perfecta. Charitas foras mittit timorẽ ꝛc. de timore vide sub littera.r.ꝛ de charitate sub littera.c.

Euangelium huius diei describitur.s̃.scz, feria,v, post secundam dominicam quadragesime,

Dominica.I.II.et.III.post fe.

Dominica.II. post festum

trinitatis. Sup epla.j.Job.iij.que sic incipit. Nolite mirari si odit vos mũdus. Eccla volẽs filios suos exercere in opibus vtuosis:postq̃ ipos admonuit in epla pcedẽti de dilectiõe dei ꝛ primi:ex q̃bus oẽ tps meritoriũ vt elicit vt impak. Ideo pniter hortat eos ad apponẽdũ debitas circumstãtias gratuite dilectiõi. Ostendit em̃.b.Job.in ista epla q̃ primꝰ dꝛ diligi stabiliter:efficaciter ꝛ veraciter.ꝛ fm̃ epla ista in tres ptes diuidit. Primo em̃ hortat ecclesia ad fraterne dilectõis fraternitatẽ di. Nolite mirari ꝛc. Cũ monet vt ppt nullã tribulationẽ: ppt nullũ odũ mũdanoꝝ hoim amorẽ fraternũ deseram'.de ista dilectione vide varia notabilia.s̃.sub d.s.dilectõ. Hic tm̃ notandũ est q̃ mũdus q̃nq̃ in scriptura in bono ꝛ q̃nq̃ in malo accipit ꝛc.de mũdo vide.s̃. Nolite q̃ mirari si odit vos mũdus tanq̃ sue prauitatis deprehensores:tanq̃ mũdane vanitatis pcemptores:ꝛ tanq̃ supne ciuitatis habitatores. de derisione vide.s̃. Qui odit fratrẽ suũ homicida est.in q̃bus vbis apls duo ostẽdit.s.inuidiã abhorrẽdã ad modũ veneni cũ dicit. Qui odit ꝛc.homicidiũ execrandũ ad instar gladij. Primo debem' inuidiã cauere.de qua vide.s̃ etiã de odio.scõo homicidiũ abhorrere.de quo vide.s̃. Scõo hortat nos ad fraterne dilectõis pratẽm.ibi. In hoc cognouim' charitatẽ dei ꝛc. Et ponit duo signa in q̃bus manifestat efficacia fraterne dilectõis. Primũ est expositio pone:de q̃ supra dilectio. Scõm est expositio subiunge. ibi. Qui habuerit subam ꝛc.q̃uo hoc intelligit. habet.ij.p.ti.j.c.j.§.ij.ante me.ibi. Scõa auaricia est. Itẽ de opimisẽdie vide.s̃. Tertio hortatur nos ad fraterne dilectõis veritatẽ.ibi. Filioli mei nõ diligam' vbo neq̃ lingua:sed ope ꝛ veritate.de dilectione pruni.vide.s̃.

Sup euã.Lu.xiij.q̃d̃ sic incipit. Mõ quidã fecit cenam magnã:q̃ fm̃ Augu.sola charitas diuidit inter filios regni ꝛ pditionis. Ideo hodie legit illud euãg.in quo cenã pẽnis describit a q̃ oẽs charitate [illegible] entes excludunt:ꝛ ad quã oẽs charitatẽ habẽtes admittunt. Cũ quo optime pcordat epla in qua inuitamur ad p[illegible]ni dilectionẽ q̃ multiplicẽ in nobis opak fructũ:cui' opponitũ est maximũ salutis detrimẽtũ. Primo xps nobis ostẽdit celestis puiuij ppationẽ festiualẽ di. Mõ quidã. In q̃bus vbis duo notantur.s.puiuij solẽnitas ex nobilitate pparãtis:q̃ hõ quidã cõuiuij liberalitas ex curiositate inuitãtis:q̃ vocauit multos. Dico pmo q̃ solẽnitas huius puiuij notat ex eo:q̃ q̃dam hõ illud parauit:nõ cõis homo s xps deus. De beatitudine eẽna vid.s̃.sub lra.b. Scõo notat liberalitas ipsius inuitantis:q̃ vocauit multos:q̃uo dñs diuersos diuersimode vocat.habet.j.p.ti.v.c.ij.§.vj. Et est triplex cena s.eucharistie gratie ꝛ glorie.de quibus.s̃.in tabula. Homo quidam fe.ce.mag. Q[illegible] septẽ sunt genera bonoꝝ que hic appetunt ꝛ in patria possident.iiij.p.ti.vij.c.vij.§.r. Scõo describit vocatoꝝ excusatiõẽ criminalẽ ibi. Et coperunt se oẽs fil' excusare ꝛc. Per illos tres qui se excusauerunt intelligunt cõiter supbi auari ꝛ luxuriosi:de q̃bus supra in lras sibi adaptatis. Juga boum emi q̃nq̃:quid significat iuga ꝛc.habet.ij.p.ti.iij.c.vij.§.i.ifra.pn.vl d̃ curiositate q̃nq̃ sensuũ. Tertio notat pẽptoꝝ expulsiõẽ generalẽ ibi,ꝛ reuersus vide.s̃.accidia:negligẽtia vel pigritia. Quarto notat alioꝝ admissiõẽ spãlem.ibi. Exi cito in plateas ꝛ vicos ꝛc.induc paupes ꝛ debiles ꝛc.ꝛ cõpelle intrare.vide.s̃. Infirmitatibus. Et de varijs vijs vide.s̃. Dico autem vobis q̃ nemo viroꝝ qui vocati sunt gustabit cenam meam. de quo vide.j. parte titulo.v.c.ij.§.vj.in fine.

Dominica.III. post festuꝝ

trinitatis. Sup epla.j.Pe.v.que sic incipit. Humiliamini sub potenti manu dei vt vos exaltet in tempore visitationis ꝛc. In ista epistola hortatur nos beatus Petrus

Dominica.IIII.et.V.post festũ trinitatis

sm̃ rectũ ordinẽ ad mitigatẽ ꝛ humilitatem cordis.d. humiliamini ꝛc. Possumus aũt dicere q̃ be.Pe.in psona ecclesie sic pcedit. Primo docꝝ verã humilitatẽ di. Humiliamini sub potẽti' manu dei. In q̃bus verbis duo notantur: scz humilitatis pfunda inclinatio:cũ dicit. Humiliami humilitatis iocũda eleuatio:cũ addit. vt vos exaltet ꝛc. Primo quõ debem' nos vario mõ humiliare.vide.s̃. Secũdo humilitas hꝝ per hois exaltatiõem.xi.fructus de q̃bus vide.s̃.humilitas.§.iiij. Secũdo be.Pe.docet mẽtis trãquillitatẽ.ibi. Omne sollicitudinem vr̃am ꝛc. Vide,p notabili fmone de triplici sollicitudine.ij.p.ti.j.c.xxv.p totũ.

Tertio be.Pe.docet vite sobrietatẽ.ibi. Sobrij estote. de quo vide.iiij.par.ti.iiij.ca.v. Quia aduersarius vester diabolus tanq̃ leo rugiẽs circuit ꝛc. Quomodo diabolus varie temptat hoiem ꝛ quare.vide.s̃. Cui resistite fortes in fide,de qua.s̃. Quarto beat' Petrus docet sue ostẽdit dei largitatem di. Deus aũt omis gratie.s.gratis dat:ꝛ gratũ facientis.de qua vide.s̃. Qui vos vocauit in' eternam suam gloriã vt pfortes sitis glorie:sue in xpo Jesu.i. in pntemplatõe dinitatis ꝛ hũanitatis modicũ passos. passiones huius tempoꝝ modice sunt ꝛ breues si tollerent cum patientia.vt.s̃.de martyrio.

Super euã.Luc.xv.q̃d̃ sic incipit. Erant appropinq̃nꝝ des ad Jesum publicani ꝛ pctores vt audirent illũ ꝛc. In b euãgelio euidenter ostendit imensitas clemẽtie diuine quã habet ad pctores. Nam peccatores pditos q̃siuit:q̃ sitos inuenit:inuẽtos baiulauit:baiulatos introduxit:deiniductis gaudium ꝛ cõgratulationem fecit angelis:quoꝝ habentur in psenti euangelio q̃tuor notant. Primo remediatio infirmitatis peccatorum.ibi. Erant appropinquãtes ad Jesum. Publicani dicebant qui lucra seculi per negociatiões sequebãtur. Peccatores vo generaliꝛ qui quocũq̃ alio modo peccant. De q̃bus vide.s̃. Vt audirent illum ꝛc. Nota q̃ verbi dei sunt duodecim fructꝰ.ij.par.ꝛ.ix.c.xj.§.ij. Secũdo notatur dedignatio impietatis superboꝝ.ibi. Murmurabãt scribe ꝛ pharisei ꝛc.de murmure ꝛ inuidia.vide.s̃. Inuidia. Hic peccatores recipit. In quibus verbis duo notantur:scz [illegible]natoris q̃. ata miseratio:quia hic scilicet filꝰ dei peccatoris magna consolatio:quia recepit eos. Primo di co q̃ misericordia dei magna est:quia occurrit amplexatur ꝛ dotat peccatorem venientẽ. Secũdo peccator debet gaudere:quia deus est ita misericors:ꝛ debꝫ ad deũ recurrere. Tertio notatur reparatio dignitatis perditoruꝝ.ibi. Et ait ad illos ꝛc. Congratulamini mihi. Aut que mulier hãs drachmas decem ꝛc.pma par.ti.j.c.ij.§.ij.infra pn.

Quarto notatur congratulatio societatis angelorũ.ibi. Ita dico vobis:gaudium erit coram angelis dei ꝛc. vide.s̃. de angelis vel de gaudio. Sup vno peccatore penitentiã agente. De peccatoribꝰ ꝛ penitẽtia.vide.s̃.

Dominica.IIII.post festuꝝ

trinitatis. Super epistola ad Rom̃.viij.que sic incipit. Existimo q̃ nõ sunt condigne passiones huius temporis ad futurã gloriam. Apostolus Paulus explicat in ista epistola: q̃ passiones sunt in ista vita:ꝛ q̃ respectu glorie que speratur in alia sunt modice:ꝛ ideo cum patientia sunt tolerande. Sciendũ tamẽ q̃ apostolus in ista epistola quatuor explicat. Primo q̃ sunt in vita:cum dicit. Existimo q̃ nõ sunt cõdigne ꝛc. In q̃bus verbis apostolus duo ponit:scz psentem tribulatiõem sustinendã dicens. Existimo. eternam remunerationẽ eligẽdam addẽs. Ad futurã gloriam. Primo tribulatiõem psentem sustinere debem' patienter:q̃ est via q̃ imediate post mortẽ itur ad celum.j.p.ti.v.c.i[illegible].§.ij.circa me.ibi. Quinta via.vide etiã.s̃.de patiẽtia ꝛ martyrio. Secũdo debem' appetere beatitudinẽ desq̃ vide.s̃. Tertio declarat q̃ tribulatio pns respectu glorie ẽ modica.ibi. Vanitati em̃ ꝛc. Vanitati em̃.i.passioni ꝛ corruptiõi. Subiecta est oẽs creatura.i.oẽs hõ. De vanitate vide.s̃. Ipsa creatura liberabit a seruitute corruptiõis ꝛc. Ista [illegible]bras describit.j.p.ti.iiij.c.ij.§.viij.s̃.aũ finẽ. Quarto declarat q̃ tribulatio in se magna est ꝛ diuina.ibi. Scimus q̃ omis ingemiscit. Quinto declarat q̃ passiões tolerate s̃t meritũ glie:ꝛ glia ẽ pmiũ passionũ.

Sup euãge.Lu.vj.q̃d̃ sic incipit. Estote misericordes sicut ꝛ pater vester misericors est. In q̃ misericors deus nos miseros psolat suã misẽdiam nobis pponẽdo:ꝛ nos ad misẽdiam mutuã exhortando.in q̃ etiã saluator noster q̃tuor facit. Primo em̃ discipulos inuitat ad meritũ dicẽs Estote misericordes.in q̃d̃ vbis Lu.duo oñdit.s.pceptũ instructiuũ q̃d̃ est excquẽdũ.ibi. Estote misericordes. Exemplũ directiuũ q̃d̃ est intuẽdũ.ibi.sicut pater vester. Primo em̃ debem' esse misericordes ꝛ vn' alteri cõpati. De misericordia vide.iij.p.ti.xviij.c.vj.in pn. Et pncipaliꝛ vide.iiij.p.ti.xvij.c.vj.§.v. In q̃bus ꝛ q̃uo debem' esse misericordes ꝛc.ibidẽ.ꝛ.iiij.p.ti.v.c.xviij.§.viij.ix.x.ꝛ.xj. ꝛ vide etiã.s̃.de misẽdia. Scõo q̃uo debem' inspicere miseri cordiã dei:q̃ ex misẽdia sua clemẽter indulget.vide.iiij.p.ti.v.c.xviij.§.ix. Tertio,pmittit pniũ.ibi. Mẽsurã bonã ꝛc.vide.iiij.p.ti.vij.c.vj.§.v.aũ fi. Nolite iudicare ꝛ nõ iudicabimini ꝛc.vide.ij.p.ꝛ.iij.c.viij.ꝛ de iudicio temerario vide ibidẽ p ꝛo.c.viij. Eadẽ quippe mẽsura q̃ mensi fueritis ꝛc.exponit d̃ auar.ij.p.ꝛ.j.c.iij.§.iiij. Quarto allegat eoꝝ officiũ ibi. Dicebãt aũt illis.s.q̃ ignorabãt sapiam: de fiderabãt pstidentiã: pdemnabant innocentiã:ꝛ in se non pfiderabãt vite sue imundiciã. Nunq̃d cecus ꝛc. De cecitate vide.s̃.c.ꝛ.v.s. visus de illuminatione istius cecitatis. Quinto pponit se eis in exẽplum di. Non est discipulus sup magrm:q̃si diceret talis ignorãs ꝛ cecus nõ deberet velle pesse cũ rõne ignorãtie ꝛ cecitatis nõ sit nec debeat esse mgr:ꝛ discipul' vt pus disceret q̃ doceret. Perfect' aũt oẽs erit si sit sicut mgr eius.de pfectiõe vide.s̃. Quid vides festucã in oculo fratris tui ꝛc.exponit p triplex mẽbrum.ij.parte.ti.v.c.xj.§.j.

Dominica.V. post festum

trinitatis. Sup epla.j.Petri.iij.q̃ sic incipit. Oẽs vnanimes in orõne estote ꝛc. Ecclã in hac epla pncipaliꝛ duo facit. Primo ad quedã nos admonet di. Oẽs vnanimes in orõne estote ꝛc.ista exponũt.j.p.ꝛ.vj.c.ij.§.iiij.p'me.ibi. De vnitate,pficietiũ. Et ista vnanimitas describit.iij.p.ꝛ.xvj.c.x.§.x.s.aũ fi.ꝛ d orõne vide.s̃. Misericordes.d̃ misericordia vide.s̃. Nõ reddẽtes malũ,p malo ꝛc. De vindicta vide.s̃. In b vocati estis vt bñdictionẽ hereditatis possideat. In q̃bus vbis duo oñdit.s.gratiosam diuinaꝝ vocationẽ cũ dicit. In b vocati estis. Pmiosam dei dilectionẽ cũ addit vt benedictionẽ ꝛc. Primo em̃ deus nos vocat ad pniam. Scõo de' penitẽtibus dat varia dona. De varia vocatiõe vide.s̃.sub lra.v.ꝛ de penitẽtibus sub lra.p. Qui em̃ vult vitã diligere ꝛc.coercear linguã suam a malo:ꝛ labia sua ne loquant doluꝝ. De locutione lingue vide.s̃.locutio. Scõo apls in hac epla quedã suadet ibi. Quia oculi dñi sup iustos:vbi pmittit petitionũ exaudiciõ. Inquirat pacem ꝛ sequat eam.de qua vide.iiij. parte ti.xvj.c.viij. Si quid patiminí ppter iusticiã beati. De iusticia vide.s̃.ꝛ de martyrio. Timorẽ aũt eorum ne timueritis.de timore vide.s̃. Dñm aũt xpm sanctificate,in cordibus vestris.de corde vide.s̃.

Sup euange.Lu.v.q̃d̃ sic incipit. Cuꝝ turbe plurime irruerẽt ad ibm vt audirẽt verbũ dei ꝛc. In hoc euãgelio patẽter oẽndit exordiũ ꝛ pcessus ac pfectus eccle. Incepit em̃ eccla in xpi pdicatiõe:pfecit in miraculoꝝ opatione. Deus vt dicit Aug.li.de vera religione. Miraculis pulit auctoritatẽ:auctoritate monstrauit fidẽ:fide attraxit multitudinẽ ꝛ roborauit religionẽ fm̃ b in psenti euãge.iiij.describunt. Primo.s.salutaris eruditio populi: cũ dicit. Cum turbe plurime irruerent ad iesum:vt aud.ꝛc. Nota q̃ duodecim sunt fructus verbi dei,ij.p.ti.ix.c.xj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dominica.VI.et.VII.post festum trinitatis

§.ij. Scdo describit vtualis opatio miraculi: ibi. Ut autē cessauit loq dixit ad symonē. Duc in alt laxate retia ꝛc. Mozalr aut dicit b tria: scz quō rete sit rennedū. qz in altum. quid agendū qz rete laxandū. ad qd hoc sit faciēdū qz in piscū capturā. ista em sunt pdicatoꝛ vbi dei necessaria. de quo vide. s. Preceptoꝛ: p totū noctez laboꝛātes nihil cepim⁹. In quo verbo presens vita describit vt penosa ppter abundātiā mali. Scdo describit infructuosa penositas ppter penuriā boni. Penositas siue pericula pntis vite notat: cum dr. Laboꝛantes p totam noctem. de vita vide. s. possit etiā applicari de auaris. vel luxuriosis de qbus sub lra a. vel l. vide etiam sub lra m. s. mūdus ꝛc. Per totā noctē laboꝛātes ꝛc. Trib⁹ modis aliq laboꝛāt q capiūt vtiq fructū. j. p. ti. iij. c. vi. §. xv. Tertio describit familiaris vocatio cetus aplici: ibi: Qd cū videret symon petrus. vide. s. de humilitate vel de gratarū actōe. Quarto describit imgri exemplaris imitatio: ibi. Relictis oib⁹. In qbus vbis duo notant necessaria volēti saluari: vt scz relinquat supflua mūdana trāsitoria: ibi. Relictis oibus ꝛ vt imitet oinodā penuriā: ibi. Secuti sunt eū. Pdio debemus mūdū ꝛ diuitias supfluas abijcere. vide. s. de mūdo ꝛ de diuitijs. Scdo debem⁹ rpm seq in penuria ꝛ paupertate. vide. s. ibi. Sequi. ꝛ de pauptate. Potest etiā aplicari ad religiosos. vide. s. religiosos.

Dominica.VI.post festuz

trinitatis. Sup epla ad Ro. vj. q sic incipit. Quicunqz baptizati sum⁹ in xpo iesu: in morte ipsi⁹ baptizati sumus Aplus rpianos hortat q p baptismuz pctō sunt mortui: vt semp deinceps sine pctō viuāt hortat em eos ppt tria Primo, ppter vite preterite mortificationē dicēs. Quicūq baptizati sumus in xpo iesu: in morte ipsi⁹ baptizati sumus. vbi ostēdit q nō debent in peccatis amplius viuere qui in baptismo qtū ad vitā veterē sunt mortificati plene De peccato ꝛ baptismo vide. s. in tabula. p. ꝛ. b. In morte ipsius baptizati sum⁹. qz baptismus habet a morte xpi virtutis plenitudinē. hz cū morte xpi spūali similitudinē Scdo hortat eos, ppter vite nouē pformitatē, ibi. Si em cōplātati. glo. i. si primus extra plantati de terra mala, ppe carnis facti sumus cōplantati. i. firmiter adherentes: ac si essemus cōplantati, similitudini mortis eius vl. s. semel in baptismo pfecte pctō moziamur. sicut ꝛ xpus oi pene semel mortu⁹ est. Destruat corp⁹ pctī vt vltra nō seruiam⁹ pctō. In qbus verbis duo ondit. s. vestē carnis mortificandā: cū dicit Destruat. Vitā sanctam acceptandam ad deus. vt vltra nō seruiam⁹ peccato. Debem⁹ ergo primo corpus mortificare p ieiunū siue abstinentiā ꝛ De qbus s. in tabu. Scdo sanctā vitā acceptare de quavide. s. Si mortui sumus cū xpo credimus q simul etiā viuem⁹ cuz illo. Vbi duo tangunt. s. status meriti quo xpo similamur in via. hec similatio est in maloꝛ tolleratione. Scdo tangitur status premij quo ei assimilamur in patria. Et hec assimilatio est in acceptiōe bonoꝛ. Prima assimilatio scz vie notatur cum dicitur. Si mortui sumus in xpo. Scdo vo notatur assimilatio patrie cum infertur. credimus quia simul ꝛc.

Sup euāge. Matth. v. qd sic incipit. Amē dico vobis nisi abūdauerit iusticia vestra plus q scribaꝛ ꝛ pharisseoꝛ. Saluatoꝛ nostem nou⁹ hō veniēs in mūdo nouā mādata dedit mūdo: q se hnt ad mādata legis moysaice sicut luz ad vmbrā: rex ad signū: pfectū ad impfectū. Hāc igit pre eminentiā legis euāgelice sup legē moysaicā pnti euāgelio xpi ostēdit euidēter. Primo ponēdo legis ꝛ euangelij pueniente cōparationē di. Nisi abūdauerit iusticia vestra. In qbus verbis duo notātur. scz eqtas q quā iusticia seruat cū dicit. Nisi abūdauerit. Falsitas p quā iusticia deprauat addens. Plus q scribarū. De iusticia vide s. Secundo subdendo legis moysaice insufficientē prohibitionē ibi. Audistis q dictū est antiq, Non occides, supple hoiem iniuste nec coꝛpaliter nec spūaliter. De occisione. vide. j. p. ti. xiij. c. iij. §. ix. ꝛ. ij. p. ti. vij. c. viij. p totum. Tertio annectēdo legis euāgelice pficientē supadditionem ibi. Ego aut dico vobis: qz oīs q irascit fratri ꝛc. vbi dūs tanq bon⁹ medic⁹ duo facit. Nā primo infinuat nobis morbū. Scdo addit morbi remediū. Isti grad⁹ fre describunt. ij. p. ti. vij. c. j. §. ij. p totū. ꝛ pcipue circa mediuz. ibi. Quantū ad tertiū. Et de ira vide. s. Quarto pcludēdo legis gre sufficientē pfectionē ibi. Si offers munus tuum.

Nota q offerēdo he ditiones sunt obseruāde q ꝛ in pte dūs in hoc vsu infinuat. Quid: cui: qtum: qm: vbi: quo. Quid qz tuū nō alienū: ꝛ sic de alijs sequētibus. De umidia vide. s. in tab. Et silr de iniuria. ꝛ de varijs sacrificijs veteris legis vide. j. p. ti. xiij. c. v. §. ij. Item homo triplr se pōt offerre deo. iij. par. ti. xv. c. xxxv. p totum. Et de lege moysaica ꝛ de lege euāgelica: ꝛ de pfectione siue excellentia earundem. vide. s.

Dominica.VII.post festuz

trinitatis. Sup epistola ad Roma. vj. que sic incipit. Humanum dico ,ppter infirmitatem carnis vestre. Due sunt partes iusticie. s. peccatum deserere ꝛ bona opera facere nō vnum sine altero sufficit ad pmerendum vitam glorie Eum igitur apostolus in epla pcedenti ex psona totius ecclē monuerit xpianum ppln ad deserendū iniusticias ꝛ ad sic moziendum peccatis oibus vt deinceps in ipsis viuere nolit. Ideo cōsequēter i epistola ispe doctoꝛ vere iusticie monet nunc eos fideles vt ipsis peccatis mortui iusticie viuant. Et sciendum q apostolus in ista epla tria facit. Primo enim ponit seruitutis iusticie facilitatē dicēs Humanum dico. i. quoddam leue vobis pcipio, ppter infirmitatem carnis nostre que ,ppter ,pnitatem sui ad malum ꝛ difficultatē ad bonum leuia exigit ꝛ nō potest gravia sustinere. Vide de varijs infirmitatib⁹. s. sub littera l. Scdo subiungit seruitutis culpe dānositatem ibi. Cum serui essetis peccati. Vbi allegans seruitutis culpe incōmoditatez hortatur ad seruitutē iusticie: ꝛ ostendit q seruitus culpe est cōditio vilis: ꝛ confusa grauis: concusa terribilis. De ista seruitute vide. s. finis illoꝛ mors est in quibus verbis duo notant. s. pctōis fatua occupatio cuz dicit. finis illoꝛum. Criminū sana detestatio ad ds. mors est. Primo fatua occupatio gloriantiū de trāsitoriis ꝛc. ij. p. ti. iiij. c. j. p totum. Et de inani gla vide ibidē. c. j. p totum. Scdo pctm merito est detestandum de quo. s. sub lra p. Tertio subdit seruitutis iusticie cōmoditatem ibi. Nunc vo liberati a pctō: cuius supple eratis serui. Serui aut facti deo: cui seruire regnare est. vide de varia seruitute sub littera s. Stipendia peccati moꝛs. In vbo pmisso status describit pctōis. Primo qtum ad culpam, culpa est causa pene: ꝛ notat cuz addit. moꝛs. De pctō ꝛ peccatoribus vide. s.

Sup euangelium Marci. viij. qd sic incipit. Cuz turba plima esset cū iesu: nec haberent qd manducarēt pocatis discipul⁹ ꝛc. Prouisoꝛ vniūsitatis xpus q oia creat p potētiā: oia fouet p misēdiam: oia sustinet p manutenēdia omnia cōtinet p virtuosam influētiam: in quē sperant omnium oculi vt det illis escam in tēpoze. Proponit nobis in hoc euangelio vt misericoꝛs ad cōpatiendum: vt sufficiens ad ,puidendum: vt omnipotēs ad ,pducendum: vt omniscens ad cognoscendū modū p quem ,puideat indigentibus etiā in deserto. Et vt ista magis elucescant, euangelista nobis in psenti euangelio quattuoꝛ declaranda ponit. Primo defectum humane conditionis: vt patet in themate vbi. s. de sup vide. s. sub littera. b. f. h. Secundo ,pponit respectū supne miserationis. ibi. Commocat discipulis ait. Misereoꝛ sup turbā. in quibus verbis duo notant. s. effectus viscerosus ad cōpatiendum cum dicit. Misereoꝛ defectus ignominiosus indigētis ibi. Super

Dominica.VIII.et.IX.post festū trinitatis.

turbā. Dico primo q de⁹ sup nos ostēdit multiplr suū effectū viscerosum. vide. s. de⁹. Scdo hō indigēs ds suā infirmitatē cognoscere ꝛ ostēdere. vide. s. hō. Tertio pponit effectū stupēde ,pitiōis. ibi. Et accipiēs septē panes gras ages fregit ꝛc. Vbi notat primo liberalitas in donā ꝛc. scdo notatur humilitas in gras referente: cū dr. Gras ages. de qua vide. s. tertio notat fidelitas in hoie dispensante: cū subdit. fregit ꝛc. Quidā ex eis de longe venerūt Spūalr quidā ad xpm venīūt de ,pmquo: vt innocētes. alij de longinquo: vt penitētes. qz aī pniaz adhuc in peccatis existētes supra modū se a deo elongauerūt. De ipis vide. s. in tabula. Primo de delectatiōe mala quasi vnam dietā facientes. Scdo a delectatione in ,psensum quasi p scdam dietā. Tertio a cōsensu ad op⁹. Quarto ab ope in ,psuetudinē. Quinto de cōsuetudie ad necessitatē. Sexto de necessitate ad ,pētū. ꝛ sic a ,pētu vsq ad desperationē. ꝛ per illa nisi illos de⁹ miserlcoꝛditer reuocet ibunt ad infernū ꝛc. De istis oib⁹ vide in loc sibi assignatis. Quarto ,pponit cursum ,pcelse magnificatiōis siue grarū actionis. ibi. Et magnificauerūt ꝛc. de grarum actiōe vide. s.

Dominica.VIII.post festū

trinitatis. Sup epla ad Roma. viij. que sic incipit. Debitoꝛes sum⁹ nō carn: vt fm carnē viuam⁹ ꝛc. Non sufficit hoc dicere hoc esse fugiendū illud vo ,psequendum: nisi ostendatur modus p quē hoc deserat: illud aut assumat. Hūc modū docet doctoꝛ gentiū Paulus ex psona totius ecclie in hac epla fm quē peccatū deserit ꝛ seruit iusticie Modus aut deserēdi peccatū ꝛ iusticie seruiendi est: q nō fm carnē viuam⁹: sed fm spm. ,pter qd aplus ad hadendū ꝛ ,psequendū istū viuēdi modū hortat nos ex qtuoꝛ. Primo ex obligatione nature: dicens. Debitoꝛes sumus ꝛc. Dicit q ex debito nature debemus viuere: nō fm carnē: sed fm spm. Naturalr em hō tenet pctm fugere: qz est ,pta natura hois saltē instituta. de isto peccato vide. s. sub lra p. Scdo ,pbat hoc ex cōminatiōe gehēne: dicēs. Si fm carnē vixeritis, moziemini, In qbus verbis aplis ostēdit spāliter duo. s. sitim febrilē carnis oino reprimendā: cū dicit. Si fm carnē ꝛc. Penā gehennalē mortis lugendā. ibi. Moziemini. Primo em debem⁹ desideria carnis reprimere ꝛ refrenare: qz impedit penitētes. de carne vide. s. Scdo debem⁹ mortē gehennalē timere. de morte vide. s. Tertio ,pbat hoc idē ex ,pmissione glie: dicēs. Si aut spū facta carnis mortificaueritis: viuetis. Dicit ergo. Debem⁹ viuere fm spm eo modo quo dictū est: qz debem⁹ velle p grām adoptari. qd quidē possum⁹ si fm spm viuamus. Nō em accepistis spm seruitutis iterū in timoze. ille timoꝛ describit. iij. par. ti. xiiij. c. xij. Quarto ,pbat hoc idē ex adoptiōe. ibi. Quicūq em spū dei agunt. i. p gratiā spūsci regunt vel quod ,pnpetu ducunt: hi sunt filij dei. vide. s. gra. Ipe em spū testimoniū reddit spū nostro q sum⁹ filij dei ꝛc. In qbus verbis ,pncipalr duo notantur. Primū est filiatiōis dñice certitudo. Secūdū est premij altitudo. Notat ergo primo diuina filiatio cuz dr. Ipe spūs ꝛc. De filiatiōe vide. s. Scdo notatur filiationis retributio: cū infert. q si filij ꝛ heredes ꝛc.

Sup euāgelio Matth. vij. quod sic incipit. Attēdite a falsis pphetis q veniūt ad vos ꝛc. Argitoꝛ gratie ꝛ amatoꝛ salutis humane vt nos ad salutē ,pmoueat ꝛ in regnū salutis ducat: ostendit nobis in hoc euāgelio quid est salutis impedimentū: vt id caueam⁹. quid est saluū ,pmoturum id teneam⁹. qd est salutis exclusiuū: vt illud hoꝛreamus. qd est saluū cōsummatiuū: vt illud appetam⁹. Primo docet cauere deceptionē tēptatoꝛ dicens. Attendite a falsis pphetis deceptoꝛib⁹: hereticis: ꝛ hypocritis. ꝛ a falsis fratribus. de qbus. s. in tabula. Mōdus etiā dr falsus pphēta de ,psenti. ꝛ similr diabol⁹. vide. s. sub lra M. ꝛ H. Vide etiā sub themate imediate. s. ij. par. ti. iiij. c. vij. §. ij. A fructib⁹ eoꝛ cognoscetis eos. In qbus verbis euangelista duo ostendit. s. prauitatē peruersoꝛ exprobrātiū: cuz dicit. A fructib⁹ eoꝛ. Penalitatē peccatoꝛ cogitantiū. addens. Cognoscet eos. Debem⁹ q peruersam prauitatez hereticoꝛ exprobrare. s. de lb. Scdo debem⁹ ipoꝛ penalitatē ,pfiderare. ibi de heretic. Scdo docet q ad salutem expedit interioꝛ pfectio meritoꝛum: quā docet teneri ibi. Sic oīs arboꝛ ꝛc. id est volūtas charitate informata facit bonos fructu⁹. i. elicit bona opa vite eterne meritoria. De volūtate vide. s. ꝛ ,pncipalr. j. par. ti. iiij. c. xv. §. j. ꝛ. ij. Nō pōt arboꝛ bona fructu⁹ malos facere ꝛc. vide p fmone. j. par. ti. iiij. c. xv. ꝛ. c. xiiij. §. iiij. ꝛ. v. Et qd intelligitur per arboꝛē vide. j. par. tit. iiij. c. xij. §. v. post pn. Tertio salutē excludit crudelio: inflicio tormentoꝛ: quam docet abhoꝛrere ibi. Oīs arboꝛ: que nō facit fructū. Vbi describitur arboꝛ humana quantū ad bonoꝛ omissionē ꝛ fructificationē. de quo vide. s. ibi. Arboꝛ. Quarto salutē perficit supioꝛ possessio ,pmioꝛ: quā docet optare ꝛ acquirere. Nō oīs q dicit mihi dñe dñe ꝛc. de quo vide. j. par. ti. iij. c. xiiij. §. iiij. post mediū. Et quare bis dic dñe. vide ibidē ꝛ. ij. par. ti. ix. c. iiij. §. iij. infra ,pncipiū.

Dominica.IX.post festuz

trinitatis. Super epla. j. ad Coꝛ. x. que sic incipit. Non simus ,pcupiscētes maloꝛ sicut ꝛ illi cōcupierūt ꝛc. Aplis ex psona toti⁹ ecclie in ,pcedēti epla vnū dissuasit efficaciter ꝛ aliud psuasit. Nā dissuasit carnalē vitā ducere: ꝛ p suasit fm spm viuere. Nūc aut in istis duab⁹ eplis addūcit quedā per que sua dissuasio suaq psuasio roborat. Ne ergo viuere velim⁹ fm carnē: qd ipe in ,pcedēti epla dissuasit: efficaciter adducit filioꝛ isrl culpā multiplicē causantē punitionē. Et in hac epla tria facit. Primo em adducit israelitici ,ppli trāsgressionē ꝛ iustā dei punitionem dicens. Nō fim⁹ cōcupiscētes ꝛc. vbi aplis ,pcupiscentiaz ,pbibet. Et in verbo ,pmisso duo facit. Primo em cōcupiscentiā vetat. ibi. Nō fim⁹ cōcupiscentes. Scdo quā vetat specificat ꝛ determinat: cū addit. maloū. de qua vide. s. Neq ydolatre efficiami. de quo vide. ij. par. ti. xij. c. j. §. ij. Neq fornicemur sicut quidā ex ipsis ꝛc. ij. par. tit. v. c. ij. per totū. Neq murmurauerit sicut quidaz ex ipsis. Ille murmur triplr describit. ij. par. tit. vij. c. ij. §. iij. p totū. vi de etiā. §. ij. ꝛ. iij. p totū. Scdo adducit scripture veteris spūalē sensum ꝛ ,pncipalē intentionē. ibi. Hec aut oia in figura ,pntingebāt illis. que em tūc fuerūt figura nūc sūt veritas exhibita. que quidē veritas est spūalis intellect⁹ scripture veteris. vide. s. de scriptura sacra. Tertio adducit ecclīastice gentis informationē fructuosam ꝛ documentū. ibi. Itaq q se existimat stare videat ne cadat. In qb⁹ verbis duo notant. s. aliquoꝛ vana ,pmptio: cū dr. Qui se existimat ꝛc. Hoꝛ cauta ,pitio cū addit. Videat ne cadat. de ,psumptiōe vide. ij. par. ti. iij. c. vj. per to. Scdo notatur q hō sem, beat esse caut⁹. Fidelis aut de⁹ q nō patietur vos tēptari ꝛc. De tēptatiōib⁹ vide. s. sub lra T.

Sup euāgelio Luce. xvj. qd sic incipit. Homo quidam erat diues qui habebat villicū: ꝛ hic diffamatus est apud illū quasi dissipasset ꝛc. Hoc euangeliū spūalr intellectū ita per ordinē diuiditur. Primo describitur humane potestatis cōmissio. ibi. Homo quidaz erat diues q habebat villicū. cui⁹ primo ponit officiū. scdo officij periculū. tertio ,pclitantis cōsiliū. quarto ,pcilij ,pconiū. hic villic⁹ pōt significare quēlibet in dignitate ,pstitutū cui dūs diuersa cōmisit. Scdo describitur cōmisse potestatis abusio. ibi. Et hic diffamat⁹ est. Hec diffamatio fit mediate multiplici testimonio. s. remoꝛsu ,pscietiarū. in euidentia operum. clamoꝛe vicinoꝛ. ꝛ querela pauperū. Tertio describitur equitatis diuine discussio. ibi. Vocauit eū ꝛc. Quid hoc audio de te. redde rōnem ꝛc. De diuino iudicio vide. s. ꝛ quō hō reddet deo rōnem in morte de varijs: habet. iiij. par. ti. xiiij. c. ix. Quid facia: qz dūs aufert a me villicationē. In qbus verbis duo notant. s. quō est operandū. pbi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tatis exercitiū cum dicitur. Quid facia formidandū equitatis iudiciū addens. Quia dñs auferet me villicationē. 7c. Primo exercitiū probitatis est cōsciam examinare. de qua. s. Secdo debem⁹ equitatem iudicij formidare. q̄ dabimus rōnem de varijs. de quibus vide. iiij. p. t. xiiij. ca. ix. Quarto describitur sagacis destructiōis cōmendatio. ibi. Laudauit dñs villicū iniquitatis. Quinto describit doctrine mozalis explicatio ibi. Et ego dico vobis facite vobis a mīcos de māmona. 7c. Diuitie dicunt māmona iniquitatis. ppter tria. ij. p. t. j. c. xij. §. j. post pnci. cuz exemplo. In quibus tamē verbis notat q̄ diuitie cōparant amicicie: et pro obtinēda sanctoz amicitia sunt tradende. Duo pnci paliter sunt notāda. pmū est diuitiarū vilitas 7c. De diuitijs vid. s. Et alterū elemosynarū vtilitas vide. s. sub lra e.

Dominica. X. post festum

trinitatis. Su per epistola. j. ad Lozin. xij. que sic incipit. Scitis quoniā cū gentes essetis ad simulacra muta prout ducebamini: eūtes. Sicut dictū fuit in octaua epistola pre exposita q̄ apl⁹s dissuasit carnalē vitā ducere: ad cōfirmādum istā dissuasionē adduxit apl⁹s in pcedēti epl'a populi israelitici culpe multitudinē 7 penā correspondentē. Ad confirmandū istā persuasionē adducit in pñti epl'a spirit⁹ paraclyti efficacē causalitatē oñdens q̄ sicut p spm̄ malignū omē bonū deserit 7 omē malū cōmittit. sic per spiritū diuinū omē bonū pficitur 7 omē malū deserit. Sciēdū est aūt q̄ apl⁹s in hac epl'a quattuoz facit. Primo em̄ ostendit q̄ a maligno spū est omis malt cōmissio ac per hoc omis boni desertio dī. Scitis qm̄ cum gētes essetis. i. gentiliter viuētes: euntes dico ad simulachza muta. i. ad colendū et adorandū idola que dicunt simulacra. eo q̄ simulant se esse qd̄ nō sūt. De idolatria 7 idol' vide. iij. p. ti. xxx. c. j. §. iij. 7 ij. p. t. xij. c. j. §. j. Secūdo oñdit q̄ a diuino spū est omnis mali desertio 7 omis boni pfectio. ibi. Ideo vobis notum facio q̄ nemo loquēs pfecta. s. locutiōe corde ore 7 opere. in spū dei supple ipm̄ mouētis: dī anathema iesu. i. nō fac nec corde nec ore nec ope aliqd̄ mozale pc̄ ñ p qd̄ sepet a deo. Anathema em̄ dicit separationē. Anathema etiā dī excōicatio maior: 7 quō hominē separat a septē bonis 7c. ij. p. t. iij. c. vj. §. iiij. Tertio ostendit q̄ donoz spūsancti multiplex est diuisio. ibi. Diuisiōes gratiarū sunt: idē autē spūs. Iste gratie numerant: 7 ad q̄d homini sunt date 7c. iiij. p. t. ix. c. iij. §. iij. etiā ante 7 post. Quarto p eum ponit eorū donorū distincta explicatio. ibi. Unicuiq̄ autem dat manifestatio spūs 7c. Ista decē dona assimilant. r. mnas. de q̄bus Lu. xix. 7c. j. p. t. v. c. ij. §. iiij. Item de bonis spiritussancti vide. s.

Super euāg Lu. xix. quod sic incipit. Cum appropinquaret iesus hierosolymā videns ciuitatē fleuit sup illam. Xpus in dñica palmarū venit hierusalē vt sequenti sexta feria pugnaret pro nobis vt rex potentissimus: immolaret vt pontifex deuotissim⁹: informaret vt doctor excellentissimus. Tria in hoc euangelio describunt. scilz lachzymatio dñice ꝓpassiōis: pdicatio iudaice desolatōis: 7 eliminatio cupide negociatōis q̄rū alterū fuit alteri⁹ cā. Prio de lcri bit lachzymatio dñice ꝓpassionis vbi dī. Videns iesus ciuitatē fleuit super illā. Ubi principaliter ostendūtur duo. scz future calamitatis certa precognitio: 7 ipius xpi cōpassio. In predicto vbo describit nobis saluatoris nostri pietas quoad tria. scilicet quoad accessum gratiosum: quoad aspectū amorosum: 7 quoad planctū lachzymosum. Quattuoz autē vicibus iesus legit fleuisse que ꝓpter breuitatez omitto. Sed ad nrām doctrinā cōuertēdo illa dico q̄ nos debemus flere ex quattuoz motiuis. Primo pro culpa vt ignoscat per cōtritionē 7c. Secdo pro gratia vt obtineat. Tertio pro miseria vt euadat. Quarto pro patria vt acq̄ratur. Est em̄ triplex fletus. iiij. par. t. vij. c. vj. §. iij. Secūdo describit lachzymatio iudaice desolatōis. ibi. Circumdabunt te inimici tui vallo 7c. 7 ad terrā prosternēt te 7c, eo q̄ non cognouerīs. fm̄ litterā vide ad placitū: sed spiritualiter exponit de morte. j. par. t. v. c. ij. in pnci. cum. iij. pximis. §. 7. iiij. par. t. xiiij. c. viij. §. vj. vel vide. s. de ingratitudine. Tertio describit eliminatio cupide negociatiōis. ibi. Et ingressus in templū cepit eijcere vendētes 7 ementes 7c. In ecclesia militanti sunt tria genera sacrilegiozū desiderda spūaliter. ij. par. t. j. c. xxj. §. iiij. in fine. 7. v. vj. 7. vij. 7 vide. s. de symonia vel sacrilegio. vel de sacerdotū malicia 7 de venditoribus 7 emptoribus. Domus mea domus oationis vocabitur. In q̄bus verbis duo notant. scz quō xpus in ecclia sua vult habere dominiū amoris: cū dicit domus 7c. Recipere seruitium honoris addens: domus oationis vocabitur. Primo em̄ vult christus in ecclesia vt pacifice dominet. Secdo vult in ecclesia habere seruitiū honoris. de quo vide. s. Ecclesia. Etiam illa auctoritas immediate. s. exponitur quomō scz ista domus polluit. ij. par. t. j. c. xxj. §. vj.

Dominica. XI. Super epistola. j. ad Lozin. xv.

Notum facio vobis euange. quod predicaui vobis: qd̄ 7 accepistis: in q̄ 7 statis per qd̄ 7 saluamini. Apl⁹s in precedentibus epl'is fideles efficaciter induxerat ad pfectā executionē supernaturaliū. s. ad pfectā detestationē vite carnalis: 7 ad perfectā assumptionē vite spiritualis. per quā superna hereditas acquiritur. In presenti epistola resurrectionē mortuoz: sine qua hereditatem glorie nemo potest perfecte adipisci: nō solum esse possibilem probat: verum etiā futurā 7 fiendā. Probat etiā resurrectionē esse xpi veracter ex triplici testimonio. Primo scyptorum testimoniū auctentice traditiōis dī. Notū vobis facio euangelium quod predicaui. Vel aliter in hac epl'a ponitur impense predicationis humilitas ibi. Notuz facio vobis 7c. De euang. siue lege euāgelica vide. s. 7 de predicatoribus dei vide. s. Secūdo ponitur suscepte eruditiōis auctoritas ibi. Tradidi em̄ vobis in primis quoniā xpus mortuus est pro peccatis nostris. Deinde visus est cephe. 7c. vide. s. de visione sub littera v. Tertio ponit persone sue humilitas ibi. Nouissime aūt omniū 7c. ego em̄ sum minimus apostoloz 7c. de humilitate vide. s. Quia... to ponit diuine gratie supra se largitatez ibi. Gratia dei sum id qd̄ sum. In quibus verbis duo facit. s. Ponit em̄ omnis perfectionis fundamentū cum dicit. Gratia dei sum. ostendit fundamēti edificium addens. Id quod sum. Dico em̄ primo q̄ gratia dei est fundamentū omnis perfectionis. Secundo totum edificium virtutū consistit in gratia, de qua vide. s.

Super euangel'. Lu. xviij. qd̄ sic incipit. Dixit iesus ad quosdā qui in se cōfidebāt tanq̄ iusti 7 aspernabant ceteros 7c. Ante istā partē xpus docuit discipulos suos orare dicēs. Oportet semp oare 7 nō deficere. Sz q̄ oōnō valet nec est exaudibilis sine q̄uilitate: idcirco docet nos xpus in pñti euāge. presumptionē 7 superbiā fugere: 7 humilitatē studiosissime seruare: ponēdo parabolā de pharisco arrogante 7 de publicano se profundissime humiliante. Prio em̄ nobis describit presumptio pharisei ibi. Pharisēus stans. de presumptiōe vide. ij. p. t. iij. c. vj. per to. 7 ibi dē. c. iij. §. x. Secūdo describit impedimentū meritoz iustitiae ibi. Deus grās ago tibi. q̄ nō sum sicut ceteri hō'n 7c. Qualis fuit istius superbia. ij. p. ti. ij. c. ij. §. iiij. cū exemplo. 7. iiij. p. ti. v. c. xij. §. j. 7 ante 7 post per totū. vide etiam s. de inani gloria. 7 de iactātia. Et de temerario iudicio. ij. parte ti. iij. c. viij. §. j. ij. 7. iij. Tertio describit publicani humiliationē vt contraria iuxta se posita magis elucescāt. Publicanus aūt 7c. vbi quattuoz humilitatē eius cōmendantia describunt vel proponunt. In cuius fig ñ longe stetit. vbi notat pudoz. Secūdo timoz propter quem nolebat oculos ad celū leuare. Tertio doloz quia percutiebat pectus suū. Quarto confessionis ardoz. quia dicebat. Deus propitius esto mihi peccatori, vide, s, de contritione.

Et de iustificatione impij. iiij. parte. ti. ix. cap. vj. p totum. Et de humilitate vide. s. De⁹ ꝓpitius esto mihi peccatori. In quibus verbis duo notant. scz inuocatio diuine pietatis: cuz dī. Deus ꝓpitius esto. Allegatio vitij peccatoris addens. Mihi peccatori. Primo dico q̄ volens diuinaz misericordia implorare debet ad deū recurrere p deuotam oationē 7 p cōtritionē 7c. Secūdo debz se humiliare coram deo peccatorē se cognoscere. de hūilitate vide. s. Amen dico vobis descendit hic iustificatus in domū suaz ab illo. Justificatio impij describit quarta parte, titu. ix. c. sexto. qui se humiliat exaltabitur 7c.

Dominica. XII. Super epistola. ij. ad Lozin. iij. que sic incipit.

Fiduciā talē habemus p xpm̄ ad deū. nō q̄ sufficiētes simus cogitare aliquid a nobis q̄si ex nobis 7c. Primo ostēdit apostolus in generali a deo esse nostrā sufficientiā di. Fiduciam talez habem⁹ p xpm̄ ad deū. Ubi apostolus duo facit. Primo em̄ actū nobis vtuosum insinuat. scz spem: cum dicit. Fiduciā habemus. Secdo actū determinat 7 informat: quā formā est nos necesse fuare: cū addit. Ad deū. de spe vide s. Sufficiētia nostra ex deo est. In q̄bus vbis duo notāt scz defectus humane infirmitatis: cū dī. Sufficiētia nr̄a. pfectus diuine bonitatis: cum addit. Ex deo est. Primo em̄ dico q̄ magnū defectū habemus infirmitatis ex originali. de illo vide. s. Et de hois miseria et infirmitate videtiā. s. Secūdo hoc ostendit specialī quantū ad pñtez vitam ibi. Qui 7 idoneos nos fecit ministros noui testamenti. Ad cuius euidentiā est notandu 7 duplex est dei testamentū. Primū qd̄ fuit lex moysi. de qua prima parte ti. iiij. ca. j. ij. et. iij. Secundū 7 vltimū fuit lex euāge. de qua vide pma parte. ti. xv. c. vnico. per totū. Et vtraq̄ lex dicit testamentū: qm̄ sicut testamentū est scriptura autentica testatoris exprimēs voluntatē vltimā: sic 7 vtraq̄ lex est autentica mūdo exprimēs diuinā volūtatem. Non lra sed spū. i. qui nō seruamus legem ad lram vt iudei: 6 fm̄ spūalem intelligentiā: als nō essemus ministri noui testamenti 7c. Littera em̄ occidit spūs aūt viuificat. pma pte. ti. xv. c. vnico. circa finē 7 ante primū. §. Tertio hoc ostēdit singulariter q̄tum ad futurā vitā ibi. q̄ si ministratio mortis. i. legis veteris que fuit lex mortis. tum quia transgressoribus mortē infligebat. tum quia a morte spirituali nō preseruabat. De illa lege vide pma parte. titulo. xiij. cap. pmo secundo et tertio.

Super euāgel'. Marci. vij. qd̄ sic incipit. Exiēs iesus de finibus tyri venit 7c. In presenti euāge. agitur de curatione cuiusdā surdi 7 muti, circa cuius curationē mirabilem quattuoz describunt. Primo ponunt quedā antecedentia 7 sunt tria scz infirmi adductio: alioz pro ipso depcatio: 7 ipi⁹ a turba separatio: que notant in themate vbi. s. Moz al' per istum fu.. dū et mutū petōz figuratur. Est em̄ surdus ad percipiendū veritatē diuinā: 7 mutus ad exequendū dei mandata, vide. s. Item de peccat, vide s. Item de infirmitatibus vide. s. Et apprehendēs eum de turba seorsum. De inani gloria vide. ij. parte. titu. iiij. cap. pmo per totū. Secūdo ponunt cōcomitantia 7 sunt quattuoz. Nam digitū in aurem misit. salius linguā eius tetigit: in celuz suspexit 7 ingemuit. Prima tria moralizā sed ad quartū scz ingemuit. Nota q̄ quattuoz prouocant gemitum spūalem scz amaritudo dolozis in penitētibus: magnitudo laboris in pegrinātibus: sollicitudo timoris piscātibus: 7 teneritudo amoris in cōtemplantibus. Tertio ponunt quedā subsequētia. 7 sunt duo scz auriuz apertio: 7 vinculi lingue solutio. ibi. Et solutū est vinculū lingue eius. pma parte. ti. ij. c. iiij. §. j. per to. Et loquebat recte. de locutione vide ibi. Locutio lingue. Quarto ponunt quedā miraculū extollētia. 7 sunt duo. scz facti publicatio: 7 diuini nominis cōmendatio. pmū ibi. Quāto aūtem eis pcipiebat: tāto magis plus 7c, De grārū actōe vide. s Scdm ibi. Bene omnia fecit. In q̄bus vbis duo notant scz creatoris ꝓpietās in rerū ordinatōe. cum dicit. Bene omnia, conditoris potētia in eoz gubernatōne cū addit. fecit. Primo dico q̄ deus omnia bene fecit 7 bñ ordiauit. Secdo q̄ deus oia bene gubernat. Ista materia disputat inter doctores in li. senten. dis. xx. Utrū deus totū vniuersum potuit facere melio⁹. Itez deus bñ fecit oia multiplicz in omni creatiōe: in omni ordinatōe: in omni redēptōe in omni punitione: 7 in omni remuneratione 7c.

Dominica. XIII. Sup epistola ad Galath. iij. que sic incipit.

Abrae dicte sunt promissiones 7 semini eius. In qua epistola primo ostendit q̄ fides christi est lege moysi antiqor: dicens. Abrae dicte sunt, pmissiones 7c. Ad cuius euidentiā notādū q̄ Abrāā ante legē immo 7 ante circūcisionē iustus fuit: 7 non fuit iustus nisi merito fidei. vt patet Gene. xv. Iterū merito fidei fuit illi facta repromissio 7 specialī in illa. In semine tuo bñdicent omnes gētes. Sequit ergo ex his duobus q̄ fides xpi fuit ipa lege tempe prior. vide. s. de fide vl de lege naturali vel moysaica. Secūdo ostendit q̄ fides xpi est ipa lege stabilior ibi. Hoc autē dico testamentū confirmatum a deo. Ubi notandū q̄ pmissio facta abrae fuit dicta, ppter sui firmitatē 7 stabilitatē 7 testamentū dei. Testamentum autē est scriptura autētica 7 solida. 7 illa promissio fuit summe stabilitatis. vnde fuit tāte firmitatis q̄ lex postea data nō euacuabat eam. Si em̄ lex euacuasset promissionē tūc gloria hereditatis nō esset ex pmissione sed ex lege. Tertio ostendit q̄ fides xpi est pfectior: lege ibi. Quid igit lex 7c. Notandū primo q̄ q̄tus lex nō esset effectiua iustitie nec meritoria benedictionis glorie: nō tm̄ frustra fuit data. Fuit em̄ lata ꝓpter peccati, phibitionē: ꝓpter populi eruditionē: ꝓpter remedij flagitationem: 7, ꝓpter futurā significationē. de lege moysaica vide pma parte, titu. xiiij. cap. j. ij. et. iij. per totum. Lex ꝓpter transgressionem posita est. In quibus verbis duo notantur. scilicz vt lex⁹ seruemus: cum dicit. Lex. mala vitem⁹ cū additur propter trāsgressionē. Debemus ergo leges seruare: quia sicut cecus regit baculo: ita homo per legē regitur. vide. s. Secūdo debemus mala vitare scz adulteriū: furaz: homicidiū: rapinā 7c. de istis. s in litteris sibi adaptatis habes. Deus autē vnus est. Si deum nostrū imitari volumus in hac vnitate: vnū 7 nos esse debemus: quia sine vnitate ei placere nō possumus. vide. s. Ut pmissio ex fide iesu christi daret credēntibus. vide. s.

Super euangel'. Luce. x. quod sic incipit. Beati oculi qui vident 7c. In hoc euāgelio quattuoz: per ordinē proponunt. Primo em̄ offertur speculū ex citās ad gaudiuz cum dicit. Beati oculi qui vidēt que vos videtis. In quibus verbis duo notātur. scilicz stipendiū eorū: cum dicit. beati oculi. secūdo exercitiū clarum: cum addit. Qui vident. de visione oculoz vide. s. visio. Secūdo prefert preceptum regulans ad viuendū ibi. Ecce quidā legisperitus 7c. Diliges dominū deum tuum ex toto corde tuo 7c. pma parte. titu. quarto, ca. xiij, circa principiū. et. §. ij. de dilectione vide. s. diligēdus. Et quarta parte. titu. vj. ca. iij. et per omnes. §. Et proximū tuū sicut teipsum. ista dilectio describit quarta parte. titu. vj. cap. iiij. 7 principalī ca. v. §. iiij. Hoc fac 7 viues 7c. pma parte. titu. iiij. ca. xiij. §. pmo in pncipio. Et quis est meus proximus. vide quarta parte. titu. vj. c. iiij. infra priu. cap. Tertio narrat exēplū incitans ad intelligendū ibi. Suspiciens aūt iesus dixit. Homo quidā descēdebat ab hierusalē 7c. incidit in latrones qui despoliauerūt eum 7c. pma parte. titu. vij. ca. iij. §. tertio ante finem. ibi. Tertium genus. vide etiam de homine. s. h. et sub p. scilicz peccata 7c. Samaritan⁹ aūt 7c. videns eum misericordia motus est. De misericordia et operibus misericordie vide quarta parte. titulo. v. cap xviij. per totum. Infundens oleum et vinum. Infundit

Universidad de Deusto
Biblioteca

oleū penitēribus spem venie dando.⁊ vinū pctōribus ter
rōzē incutiēdo. Notandū est q̃ prius inf dit oleū quod
est linitiuū:dans formā ꝓfatis in puniendo vel corripiēdo
⁊ alijs in correctiōe fraterna. Quarto infertur documen
tū inclinās ad diligendū ibi. Vade ⁊ fac tu silr ⁊c.

Dominica.XIIII. Sup epistola ad Gala.v.

que sic incipit. Spū ambulate ⁊c. Quia sancta mater ecclesia informans filios ⁊ docens quasdam regulas generales ꝓposuerat.quarū vna fuit carnalē vitam omnino esse fugiendā. Alia fuit scz spiritualē vitā omnino esse eligendā. Idcirco vt eius doctrina pfectionē cōtineat in hac presenti epistola ⁊ in sequētibus illas generales regulas diuersis morbis diuersisq̃ medicinis applicat ⁊ etiā diuersis personis. In ista epla applicat illas regulas diuersis morbis spūalibus .que sunt peccata q̃ omnino fugienda sunt. In pseētī enim epla procedit in hūc modū. Primo ponitur generalis exhortatio cū dicit. spiritu ambulate.i.fm diuinū spiritū bona opera facite: ⁊ desideris carnis.scz delectatiōes quas caro suggerit nō pficietis.i.opere nō cōplebitis. In quibus verbis duo nobis ꝓponunt.scz quomō semita bona est ambulāda siue aie ibi. Spiritu ābulate:desideria carnis cassanda. ibi. Et desideria carnis nō pficietis. Primo ergo ambulare debemus vias virtutū.de vijs vide.s.⁊ de virtutibus ibidē. Scōo debemus desideria carnis cassare.de carne vide.s.⁊ de desideriis vide.s. Spū ambulate.⁊c.j.p.ti.vj.c.iiij.§.j.añ me. ibi. Tertio q:. Caro cōcupiscit ⁊c.quō hec cōtentio homini cōfert multā vtilitatē vide.iij.p.ti.xvj.c.x.§.x.post me. ibi. Nō pugnā carnis.⁊.j.p.t.iiij.c.ij.§.viij.añ me.ibi. Et dicit ansel. Et quare fit b hr.iiij.p.ti.iiij.ca.ij.§.j. post pn. Scōo addit exēplaris explicatio ibi. Manifesta autem sunt opera carnis:que sunt fornicatio adulteriū.⁊c. ij.p.t. v.c.j.§.x. Fructus aūt spūs est charitas gaudiū pax ⁊ patientia ⁊c. Isti fructus p ordinē describunt.iiij.p.ti.v.c.xxj §.j. p to.⁊ibid.ti.vj.ca.vij.§.j.habet de isto audio. Tertio subiūgit victoralis ꝓuersatio in fine cū di..t. Qui autem sunt xpi. Ille aūt homo victoriaiter conuersat:⁊ de vitijs ac passiōibus carnis triūphat qui hec oīnia crucifigit pnie claus.i.in iusticie preceptis ⁊c.

Super euange. Luce.xvij.quod sic incipit. Dum iret iesus in hierlm ⁊c. Quāto perceptū beneficiū maius est ⁊ liberalius.tanto deuotius ⁊ frequentius recolendū. Cū ita q̃ inter cuncta beneficia que homini prestitit diuia clemētia:hoc videat pcipuū quo deus pater ex charitate nimia suū sup benedictū filiū ad curationē generis humani misit in mundū:ne tam 'argū beneficiū cadat a me oria hominū:in hodierno euang.sub figura decē leprosoꝝ: a xpo curatoꝝ:nos ammonet ad tantū beneficiū deuotione precipua recolendū. Circa curationē ergo istoꝝ leprosorū in presenti euangel. quattuor nobis proponunt. Primo me dici summa clementia.ibi. Dū iret iesus. Moraliter samaria interpretat custodia:galilea transmigratio. ⁊ ideo samaria actiua vitam:galilea contēplatiua figurat:actiua nq̃ custodia est preceptoꝝ dei: contēplatiua vo degustatio supernoꝝ ⁊c. Scōo proponit morbi magna miseria. ibi. Occurrerūt ei decē viri leprosi qui possunt significare totum genus humanū peccati lepra infectū.nō tamē originalis:sed actualis.vide.s.de peccatis. Iesu pceptor miserere nostri. In q̃bus verbis duo notant.scz peccatoris incitatio ad inuocandū cum dicit iesu preceptor. saluatoris cōmendatio ad miserandū.cū addit miserere n ri. Debet primo peccator semp deū inuocare pro salute. Secundo debet cōmendare deum:quia nulli denegat gratiā suā vide.s.de oratiōe. Tertio proponit medicine plena efficacia ibi. Quos vt vidit dixit:ite ostendite vos sacerdotibus. Tangunt aūt hic sex species cōfessionis. Quarto p nitur curatoꝝ mira differentia ibi. Vnus aūt vt vidit q̃ mūdatus est ⁊c. Bene dicit vnus:q̃ qui adheret deo vnus spūs est cū illo. Existēs quippe in gratia cōuenīēter dicit vnus.q̃ ab vno exies p vnū rediēs tendit in vnū. de vnione tua te saluū fecit ij.parte.ti.viij.ca.j.§.. j.⁊.c.iij.§.iiij.v. vj.et septimo.

Dominica.XV. super epistola ad Gala.vj.

que sic incipit. Si spiritu viuimus spiritu ⁊ ambulem⁹. In presenti epla aplus instruit vniuersiter tam prelatos q̃ subditos.dans quibuslibet regulas generales ⁊ speciales.⁊ vniuersis similiter regulā generalē Hec em epistola in se considerata sic diuidit. Primo enim aplus instruit generaliter omes dicens. Si spiritu viuimus spiritu ⁊ ambulemus.id est si p̃ quia viuim⁹ fm spiritūsanctū vel fm spiritū rationabilē directū ⁊ adiuuamur spū diuino:spiritu ⁊ ambulem⁹.id est proficiamus ⁊ meritis ⁊ virtutibus spūalia opera faciendo. Nō efficiamur inanis glorie cupidi inuicē prouocātes inuicē inuidēes.ij. par.ti.viij.c.j.§.ij.post pncipiū immediate. Scōo instruit prelatos specialiter.di. Fratres etsi preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto:vos qui spūales estis. idest qui spirituales esse debetis ⁊ spūalē vitam ducere debetis:dum nisi nōi instruite subditū vestrū in aliquo crimine lapsum. in spiritu lenitatis.id est pietatis ⁊ mansuetudinis. de correctiōe fraterna vide.ij.pte titu.ix.c.vj. Alter alter⁹ onera portate: ⁊ sic adimplebitis legē xpi. In quibus verbis apostolus duo docet.scz portare legē amoris siue charitatis:cū dicit alter alterius. Seruare legē amoris siue charitatis:cū additur. Et sic adimplebitis legē xpi. Primo alter debet portare onera alterū ..q̃ fit per mutuā charitatem ⁊ cōpassionē. vide.s.de operib⁹ misericōie. scz misericōie. Scōo lex amoris ⁊ cōcordie est habenda vt legē xpi adimpleamus. Nam si quis se existimat stare videat ne cadat.i. per presumptionē.de qua.ij.par.ti.iij.c.vj. Tertio instruit subditos quasi singulariter di. Cōunicet aūt is qui catheziat verbo ei qui se catheziat.i.c instruit siue docet subditos vel primū in omibus bonis. Quarto redit ad instruendū omes vniuersaliter di. Qui e seminat in spiritu. scz operādo facta spūalia ⁊c. Dum tempus habemus operemur bonū ad omes. In quibus verbis aplus tria facit. Primo ostendit bene operandi opportunitatē .i. Dum tempus habemus.vide.s.tempus. Scōo dissuadet ociositatem.ibi. Operemur bonū.ij.p.titu.ix.ca.xliij. Tertio declarat boni operis generalem proficuitatem cum dicit ad omnes.

Sup euāg. Mat.vj.q̃d sic incipit. Nemo pōt duobus dnis seruire ⁊c. Sicut dicit Aug. Deus fecit hoiem vt sum mū bonū intelligeret:intelligendo amaret:amando posset deret:possidēdo frueret. Manifestū est aūt fm eundē q̃ sollicitudo ⁊ amor ꝓpriū po sus est alarū spūalū ⁊ impediens volatū hominis liberū ad superna:igit magister ꝓfectus xps qui ad terrā de celo descēdit:vt terrena de terra ad celestia subueheret:ostēdit nobis in hoc euāgelio q̃ mūdana cupiditas a seruitio dei detrahit:animā spiritualiter pcutit: hoiez ignobilē facit:⁊ de deo diffidere cōpellit Igit xps intēdens nos ab amore ꝓpriū ad spūalū amorē inducere qtuor modis vtit. Primo scz dissuadēdo diuitiaꝝ seruitutē di. Nemo pōt duob⁹ dnis seruire ad placitū: q̃ deus pōpit humilitatē:diabolus superbiā.deus pcipit pniam:caro voluptatē:deus diligit pacē ⁊ vnitatē:mūdus vanitatē. Etiā pdicta auctas xpi exponit breuiter.iij.p.ti. iij.c.vj.§.ij.in me. Scōo scz interdicēdo nimiā sollicitudinē cū addit. Ideo dico vobis ne solliciti sitis.de sollicitudine vid.ij.p.ti.j.c.xxv.p to. Et.iiij.p.t.xij.c.ij.ifra vn. añ §. Tertio oīndendo ista per similitudinē cū dicit. Nōne anima plus est q̃ esca.q.d.longe excellit ⁊ absq̃ aliqua cōparatiōe. Respicite volatilia celi. Hic pbat dictū suū p similitudinē.⁊ primo p similitudinē sumptā a creatura irrōnabili et insensibili, Scōo p similitudinē sumptā ab irrōnabili ⁊ insensi

bili.ibi. Et de vestimēto. Tertio per similitudinem sumptam a rationabili alterius status.ibi. Nolite ergo solliciti esse ⁊c. Quarto cōcludendo.scz suam intentionez cum infert. Querite ergo primū regnū dei. Nota q̃ triplicit debemus querere regnū dei. Primo cū dolore amare cōtritionis. Secūdo cuz ruboze vere confessionis. Tertio cum labore satisfactionis. Est enim quadruplex regnum scilz carnis:mundi:diaboli:et dei. Et cum militia sit vita nostra super terram:oportet vt in aliquo hoꝝ militemus de spirituali militia cum suis armis vide tertia parte.tit, quarto.cap.primo.§.tertio et quarto.

Dominica.XVI. Sup epistola ad Ephes.iij.

que sic incipit. Obsecro vos ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis que est gloria vestra. Sicut dictū fuit in pncipio dominice pcedentis epistole:apostolus in persona totius ecclie omnes fideles instruxit generaliʒ prelatos ⁊ subditos specialiter. Apostolus nunc ex persona totius eccl'ie omnes fideles instruit et obsecrat in hac epistola ne deficiāt a fide ⁊ bonis operibus:sed q̃ fideliter in ipsis perseuerēt. In qua quidez epistola apostolus sic procedit. Primo em suā affectionē indicat dicēs. Obsecro vos ne deficiatis in tribulatiōib⁹ meis ꝓ vobis.in quo beatus Paulus apostolus hortatur nos ad boni pseuerantiā dicēs.ne deficiatis a fide vel bonis operibus. Secūdo ostendit deficiēdi occasionē frīuolam.d.in tribulationib⁹ meis ⁊c. de pseuerantia vide. s. Secūdo suam petitionē ⁊ ea que sunt ei necessaria explicat.ibi. Flecto genua mea ad patrē dni nostri iesu christi vt det vobis fm diuitias glie sue. In quibus verbis duo notant.scz operis regulatio vt fine nō pruek:cum dicit. flecto genua mea.muneris impetratio si digne postulek. Primo opus recte regulat si intentionē ad deum dirigamus per deuotā orationē.de qua vide.s.secūdo quare nō semp exaudimur.de quo vide.s. Christū habitare p fidē in cordibus vestris ⁊c.vide.s.⁊ de corde vide.s. In charitate radicati ⁊ fundati:ipa vario modo describit quarta par titu.sex .cap.primo.et.§. quarto principaliter. Tertio ad laudē dei ⁊ gratiarūactionē excitat.ibi. Ei aūt qui potēs est omnia facere supabūdanter ⁊c.de gratiarū actione vide.s. De euāgelio huius diei habes.s.feria q̃nta post Letare.quod sic incipit. Ibat Jesus in ciuitatem que vocatur naym.

Dominica.XVII. Sup epistola ad Ephe.iiij.

que sic incipit. Obsecro vos itaq̃ ego vinctus in dno:vt digne ambuletis vocatione qua vocati estis. In epistola pcedenti apostol⁹ ostēdens se habere affectum inflammatū ad salutē proximoꝝ obsecrans pro finali pseuerātia. Nunc vo obsecrat pro vitali adherētia capiti ⁊ coꝝpori:que nihil aliud est q̃ spūalis vnitas que seruat in vinclo pacis. Et beatus paulus in hac epistola tria facit. Primo em indicat affectionem suam: dicens. Obsecro vos ego vinct⁹ in dno:vt digne ābuletis vocatione qua vocati estis. In quibus verbis nos duo docet. scilz viam veritatis ⁊ aliarū virtutū ambulare : cum dicit. Obsecro.pericula mūdi vitare cū addit. Ut digne ambuletis. Primo debem⁹ viā veritatis ambulare ⁊ vtutis. de vijs vide.s.secūdo debemus mūdi pericula cauere.de mundo vide.s. Secūdo explicat suā petitionez dicens. Cum omni humilitate ⁊ mānsuetudine ⁊ patiētia ⁊c. Solliciti seruare vnitatē spūs in vinculo pacis. Ubi apostol⁹ primo sollicitudinē recipit siue ad sollicitudinez inducit: cum dicit. Solliciti supple estote. Scōo de quo sollicitudo est habēda cum addit. seruare vnitatē spūs ⁊c. primo parte.titu.vj.ca.ij.§.quarto. Et tertia parte.titu.xvj.cap. i.§.x. Et principaliter de sollicitudine.ij.parte.tit.j.ca.xxv.

Tertio assignat sue petitōis rationē.ibi. Un⁹ dns:vna fides;vnuz baptisma.hoc tripliciter probat q̃ sit vna ⁊c, quarta parte titu.viij.cap.ij.§.iiij.

Super euangel. Luce.xiiij.q̃d sic incipit. Cū intraret Jesus in domū cuiusdā pncipis sabbato māducare panem:⁊ ipsi obseruabāt eū. In hoc euāgelio tria nobis notanda pponunt. Primū est designatio diuine maiestatis quoad ingressum domus pharisei:q̃d notat cum dicitur. Cuz intraret iesus in domū cuiusdā pncipis sabbato mādūcare panem. In domo pncipis ⁊ aliorū peccatorū dns frequēter comedit,ppter eorū emendationē ⁊ ppter sanctitatis ostensionē:que in dilectione inimicoꝝ demōstrat vide.s.de dilectione inimicoꝝ. Nota q̃ inimicoꝝ gulosorum describunt q̃nq̃ modi.ij.parte.titu.vj.c.j.§.v.vj. vij viij.et.ix.et de gula vide.s.ibi. Et ipsi obseruabāt eum ⁊c.

Secundū est ostensio diuine veritatis quoad curatōez hydropici cū dicit. Ecce homo q̃dā hydropicus. Venerabilis Beda in omel. hodierna assimilat istū hydropicum auaro.nam hydropicus habet quattuor miserabiles conditiones. Est em tumidus:mollis:pōderosus:et cōtinuo sitibundus.de auaris vide.s. Licet sabbato curare. In quibus verbis duo tangunt. scz iusta occupatio bonorū cum dicit. Licet.recta vitatio malorū cum additur.curare Debemus igit primo diebus dificis operibus bonis nos occupare.secūda parte ti.ix.ca.viij.§.iiij.in pncipio.debemus secūdo vitare mala in istis diebus ⁊ bene illos celebrare. De festoꝝ celebratione vide.s. Cuius vestrū bos aut asinus in puteuz cadit ⁊c. vide.s.misericordia. Per bouem sapiens quilibet figurat:⁊ per asinuz stultus: vel homo interior ⁊ exterior.per puteū intellige peccati periculositatē vel cōcupiscentie vilitatez. Tertiū est doctrina humilitatis:⁊ hoc in ppositione parabole ⁊ filiudinis pro quo additur. Cum inuitatus fueris ad nuptias. Hic saluator sub quadā parabola dissuadet elationē et supbiā ⁊c.et tria facit. Primo supponit exaltationem.secundo dissuadet exaltati elationē. tertio apponit retrahentē ab elatione rationē. Textus est planus. Exequendo sensuz morālem.d⁹ q̃ hic duo notant scilz que sunt iste nuptie que via ad ipas veniēdi. Varie nuptie spūales describuntur.quarta parte.titu.xv.ca.xxviij.xxix.⁊.xl.⁊c. Qui se humiliat exaltabit. Primo hortat dominus vnumquēq̃ nostrum ad meritū virtuosum cum dicit. qui se humiliat. secūdo spondet premiū gloriosum cum addit. exaltabit, de humilitate vide quarta parte.ti.iiij.ca.xij. per totum. Esto ergo paruus in oculis tuis vt sis magnus in oculis domini. tāto em apud deum eris preciosior quāto fueris in oculis tuis et aliorum despectior ⁊c.

Dominica.XVIII. Super epistola.j.ad Corinth.j.

que sic incipit. Gratias ago deo meo semp p vobis in gratia dei que data ē vobis in xpo Jesu. In precedenti epistola instruit prlatos ecclesie apostolus q̃ exemplo sui debent ostēdere se habere ad subditos affectum delicatū ipos de bonis cōmendando. quod facit apostolus in ista epistola sic,pcedendo. Primo assurgit in dei laudem ⁊ gratiarūactionem dicens.gratias ago deo meo. In quibus verbis apostolus nos de duob⁹ informat.scilz deo gratias agere cum dicit.gratias ago: beneficia dei recolere addēs deo. Dico primo q̃ debemus deo gratias agere de multis beneficijs collatis. Secūdo debemus eius beneficia recolere semper ⁊c.de quo supra beneficia triplicia.⁊ etiam de gratiarūactione ⁊ de ei⁹ opposito scz ingratitudine.secūda parte.titu.iij.cap.ix.⁊.§. primo scdo tertio quarto q̃nto ⁊ sexto. Quia in omnib⁹ diuites facti estis ⁊c.que dicuntur diuitie spūales.secunda parte.titu.quarto.cap.primo.§.secūdo circa medium.ibi. Diuitie spirituales. Ubi subiūgit secūdo laudis predicte condignam rationē ⁊c. vt nihil vobis deest in vlla grana. de qua vide.s. Tertio dat sanctis spem glorie expectantibus reuelatione domini nostri iesu christi scz visionem et cognitionem christi que post mortem prestatur cuicunq̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

fideli.de ista diuina visiõe vide.s. Quarto excludit oẽm superbiendi occasionẽ in fine. In die ac...tus dñi nostri iesu xpi. quem quidem diem semper habere debetis ante mentis oculos: vt semper timeatis 7 omnem superbiam a vobis removeatis.de timore vide.s.sub littera T.scilz timor.

Super euãgelio Matthei.xxij.quod sic incipit. Pharisei audientes q̃ iesus silentiũ imposuisset saduceis:conuenerunt in vnũ. In hoc euangelio in aliquibus instruimur. Primo de modo viuendi 7 diligendi saluberiter quoad vniuersos.ibi. Diliges dñm deum tuũ. Interrogauit eum vnus legisdoctor: temptãs eũ. quomodo deus vario modo a nobis temptatur:vide.ij.par.tit.iij.c.x. per totũ. Diliges dñm deũ tuum 7c.j.par.ti.iiij.c.xiij. infra principiũ.7. §.ij. Item ista dilectio dei vario modo describitur iiij.parte.titulo.vj.c.iij.7 principaliter.§.v.Diliges dñm deum tuũ 7c.hoc est maximũ 7 primũ mandatũ. iiij.parte.titulo.vj.c.v.vide etiam per omnes.§.de dilectõe dei 7 proximi:quomodo est sub mandato siue precepto. Secundum est simile huic:diliges proximũ tuũ sicut teipm. iiij.parte.titu vj.c.iiij.vide etiã.s.de dilectione proximi.

Secundo de modo credendi veraciter quoad dubios: ibi.Congregatis autẽ pharisei.scz qui ad temptandum venerant:interrogauit eos dicens.quid vobis videtur de xpo? In quibus verbis duo notantur.scz peccatoris iniquitas detestabilis:cũ dicit.Quid vobis videtur.Salutoris pietas mirabilis:addẽs de xpo. Dico primo q̃ peccatorũ quorũdã adeo magna est iniquitas: q̃ de omnibus beneficijs a xpo receptis ingrati sunt:imo de xpo eis nihil videtur:de quo vide.ij.parte.titu. iij.c.ix. per totum. Secũdo notatur mirabilis dei pietas q̃ sic dissimulat cũ peccatoribꝰ.de peccatoribꝰ vide.s.Sede a dextris meis. Nota q̃ legimus xpi quadruplicẽ sessionẽ.Primã quo legitur sedere super cherubin.de qua in ps.per quã intelligimus eius generalẽ respectu oim cognitionẽ.de qua cognitione dei vide plenius in euangelio primo dñice post octauas pasche.super verbo:cognesco oues meas. Secundã in medio doctorũ.de qua in Luca.per quã intelligimus eiꝰ vtilẽ predicationẽ. Tertiã a dextris dei. per quã intelligimꝰ plenã premiorũ fruitionẽ.Quartã in sede maiestatis sue.de qua.s.in secunda dñica aduentus dñi.per quã accipimus vniuersalẽ meritorũ discussionẽ.

Dominica.XIX.Sup epistola ad Ephe.iiij.que sic icipit.

Renouamini spiritu mentis vestre:7 induite nouũ hoiem qui fm deum 7c. In ista epistola apostolus docet quattuor seruare. Primo mentem renouare dicens. Renouamini spiritu.q.d. vos peccatores qui diu portastis tunicã veterẽ renouamini. Nota q̃ homo est renouandus sicut serpens per cõtritionẽ. sicut aquila per confessionis frequentiã.7 sicut arbor per fructus abundantiã. Secundo docet linguã rectificare, ibi.Deponẽtes mendaciũ loquimini veritatẽ vnusquisq̃ cũ proximo suo. In quibus verbis apls duo ostendit.scz mendaciũ fugere:cũ dr. Deponentes mendaciũ.Veritatem amplectere.cũ additur.loquimini veritatẽ. Dico primo q̃ omne mendaciũ est fugiendũ.de quo.s. 7 de multiplici locutione quanta mala facit.j.par.tit.ij.c.iiij. in pn. 7.§.iiij.7.v.Secũdo quõ ipsa veritas est amplectẽda 7c. de qua.iiij.par.ti.v.c.xv.Irascimini 7 nolite peccare.De ipsa vide.j.par.ti.vj.c.xj.7.ij.par.ti.vij.c.j.per totũ.Sol non occidat super iracundiã vestrã.ij.par.ti.vij...vj.§.v. infra pnci. Tertio docet manibus laborare:ibi. Qui furabatur iam non furetur. magis aũt laboret operando manibus.quid manus ista significat:7 quid eius q̃nq̃ digiti habetur.ij.par.ti.ij.c.j.§.v.Qui furabatur iam non furetur.i.deinceps aliena sibi nõ vsurpet quocũq̃ modo dño multo:sed magis laboret manibus 7c.dicit autẽ laboret: q̃ o ciũ solet esse occasio peccandi.de quo vide.s. Quarto docet laborẽ aliis cõicare:ibi. Ut habeat vnde tribuat necessitatẽ patienti.de misericordie operibus vide.s.

Super euãgelio Matth.ix.qd sic incipit. Ascendens iesus in nauiculã transfretauit 7 venit in ciuitatẽ suã. In hoc euãgelio circa istius paralytici curationẽ varia notantur 7 describunt. Primo.s.effectus dñice passionis: vt patet in pncipio.s. ascendens iesus in nauiculã.Triplex nauis describitur.ij.par.ti.ij.c.j.§.xxiij.xxiiij.7.xxv.7 venit in ciuitatẽ suã.s.capharnaũ. Secõdo describit sollicitudo fraterne salutis: ibi. Ecce offerebãt ei paralyticũ iacẽtem in lecto 7c.vide.s.ibi.Infirmitas. Cõfide fili remittũtur tibi pctã tua. In quo vbo dñs duo facit. Primo enim egrotãtis animũ erigit ne desperet. Secõdo ei absolutionis beneficiũ impẽdit dũ pctm indulget. Tertio describitur manifestatio diuine vtutis:ibi.Videns aũt iesus cogitationes eorũ 7c.Surge 7 ambula. In q̃b vbis duo notantur. scz despectio cupiditatis:cũ dr. Surge.affectꝰ pietatis cũ additur.Et ambula. Debemꝰ primo cupiditatẽ despicere.secũdo.ij.par.ti.j.c.j.§.j.7 sub lra A.scz auaricia. Secõdo debemꝰ opa pietatis 7 mie exercere.de q̃b vide.s.mia. Surge tolle lectũ tuũ 7 vade in domũ tuã.Domꝰ ista mozalizatur.j.par.ti.iij.c.x.§.vj.post pnci. Quid cogitatis mala in cordibꝰ vestris?.Cordiũ sunt septẽ dñe:7 que mala ex ipsis pueniunt.j.par.titu.iiij.c.xiij.§.iij.vide etiã.s.cor.

Quarto describit admiratio ppli assistẽtis:7 in laudẽ ille gratiarũ actionẽ extollẽtis:ibi.Videntes aũt turbe timuerũt.de timore vide.s.sub lra T.7 de gratiarũ actione.

Dominica.XX. Sup epistola ad Ephe.v.que sic incipit.

Videte quo caute ambuletis:non quasi infipientes:sed vt sapientes 7c. In epla precedenti imperauit apls a peccatoribus deformatis per culpã:per pniam ad vite redire reformationẽ.Et q̃m per reformatio fit regularit fiue formalit per gratiam: que cito amittit nisi hõ sibi caueat ppter multa pericula:multasq̃ hostiũ insidias. ideo pnter in ista iu...at peccatoribꝰ penitentibꝰ iã reformatis p gratiam vigilantiã ad reformatis gre seruationẽ dicẽs.Videte quõ 7c. ...uia vo...istam seruationẽ multũ faciũt quattuor.s.cauta uersatio:attenta cogitatio:impedientiũ amotio:7 iuuantiũ applicatio:idcirco in tota ista epla apls quattuor pslaudẽ. Primo quidẽ cautã uersationẽ dicẽs.Videte quõ caute ambulatis 7c.quõ debemꝰ esse prudentes in pseni vita in spuali pugna 7c.iiij.par.ti.ij.c.ij.§.v.infra pn.7 post p totũ.vide etiã.s.de varijs vijs in q̃b diuersi diuersimode ambulant. Secõdo psuadet attẽtã cogitatõẽ dicẽs. Propterea nolite fieri ipudẽtes:s intelligẽtes.s.int in mẽte legẽtes. de pudẽtia vide.s. Tertio psuadet ipedimentorũ amotionẽ:cũ dic. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. In quibꝰ verbis specialr duo notant.s..phibet vitiũ gule cũ dicit. Nolite iebriari vino. Predicit febrẽ luxurie addẽs. in quo est luxuria. Prio debemꝰ cauere ebrietatẽ. de q.s. Secõdo debemꝰ fugere luxuriã:q̃ dissipat subam aie 7 corporis.de qua.s. Quarto subiũgit iuuantiũ appositionẽ dicens.sed implemini spusctõ 7c. Et sciẽdũ q̃ apls iubet q̃nq̃:q̃ si sint in hoie:vtã eiꝰ honestã efficiũt.grãs dei in eo custodiũt: 7 tandẽ ad vitã eternã perducũt: que scz sunt spusscti receptio:scripture instructio: spualis exultatio siue gaudiũ:iugis gratiarũ actio: 7 pfecta humiliatio.q̃ q̃nq̃ patẽt in sequentibꝰ in ista epla.de quibꝰ.s. in tabula locis sibi adaptatis.

Sup euãgelio Matth.xxij.qd sic incipit. Simile factum est regnũ celorũ homi regi qui fecit nuptias filio suo. In isto euangelio quattuor principaliter describunt. Primo festiualis preparatio optati couiuij:vt ps in pncipio. qui fecit nuptias filio suo.istud aliqualiter describit. ij. par. ti.j.c.j.§.j.post med.ibi.Secundũ uiuiũ. Nuptie vario mõ describũt.s.spuales.iij.p.ti.xv.c.xxxviij.xxxix.7.xl.de nuptijs carnalibus;vide.s.matrimonium.Secundo docet laborẽ aliis cõicare:ibi. Ut habeat vnde tribuat necessitatẽ patienti.de misericordie operibus vide.s.

scribitur liberalis conuocatio inuitati collegij. ibi. Misit seruos suos.id est predicatores verbi dei:7 nolebant venire.hoc non fecerunt ex ignorantia sed ex certa scientia. vide.s.de patientia vel de cordis duritia. Illi autem negligerunt 7c.de negligentia vide.s. Sed abierunt alius in villam suam.quãtum ad ambitionẽ superbie.7 alius ad negociationẽ suam.scilicet quoad cupiditatẽ auaricie.de quibus.s.in tabula.7 de negociatoribus.s. Omnia parata sunt venite ad nuptias. Et septẽ sunt genera bonorum que hic appetũtur in patria possidẽtur.iiij.parte titulo.vij.cap.vij.§.x. Tertio describitur punitio finalis cõmissi flagitij.ibi. Intrauit autem rex 7c. Hic declarat eiusdem seueritas quoad iusticiam in futuro.Et hec seueritas in tribus attendit.scilicet in discretiõe: in obiurgatione:7 in cõdemnatione: que tria patent in sequẽtibus. In presenti euãgelio. de diuino iudicio vide.s. Amice quomõ huc intrasti nõ habens vestem nuptialẽ.prima parte titu. v.cap.ij.§.iiij.post mediũ.ibi.Quinto ponit. Ubi tria facit.scilicet cõmendat gratiã:quia amicus vocat: arguit imprudentiam:7 excludit negligentiã.quasi diceret. vsurpasti nomen cuius re caruisti:occupasti tibi locus in ecclesia quo dignus nõ fuisti: intrasti religionẽ quã non seruasti, primũ principalius pertinet ad laicos. secũ ad clericos: tertium ad falsos religiosos. Quarto describitur finalis diffinitio diuini iudicij.ibi.Multi sunt vocati pauci vo electi.Ubi duo notantur.scilicet vocãtis benignitas.cum dicit.Multi sunt vocati. Tardãtis malignitas: cum addit Pauci sunt electi.Primo magna est dei pietas que multos ad gloriã vocauit: nec cessat vocare. quomõ diuersos diuersimode vocat.vide.j.par.titu.v.c.ij.§.vj.Secũdo notatur prauitas tardẽtis peccatoris: qui patrẽ vocantẽ refutat opprobriose.

Dominica.XXI. Sup epistola ad Ephe.vj que sic incipit.

Cõfortamini in dño 7 in potẽtia virtutis eius. Iniusta epla apls imparat omnibus hoibus iustis tam incipiẽtibus q̃ proficiẽtibus: 7 q̃ pfectis virtualẽ audacia 7 spiritualis pugne superationem.7 duo facit. Primo eũ monet nos animari armari ad spiritualẽ pugnã dñi. Cõfortamini in dño. Ista fortitudo describit...j.pte ti.xiij.c.ij.§.v.post me. Ite de fortitudine vi de.s.ibi.Fortitudinis.Et induite armaturã 7c.quasi tota epistola exponit.iij.parte ti.iiij.c.j.§.v.7 arma spiritualia que sunt:7 quomõ cũ ipsis spiritualiter pugnare debemꝰ. habet.iiij.par.ti.j.ca.iij.§.j.etiam aliqua.ij.§. Ut possitis stare aduersus insidias diaboli.de quo vide.s.ibi. diaboli tentatio. Secundo assignat necessitatẽ ista faciendi, ibi. Quoniã nõ est nobis colluctatio aduersus carnem.Istud bellũ spirituale describit.iij.parte ti.iiij.ca.j.§.iij. Tertio reperit monitionẽ arma sum...ti.ibi.propterea accipite armaturã 7c.Ista arma describunt spualiter quarta parte titu.j.c.iij.§.j.7.ij. In quibus verbis apls hortatur nos specialiter ad duo.scz ad virtutis exercitationẽ:cum dicit. Accipite fiue induite.Salutis progressionẽ addens.vt possitis 7c. Primo eũ debemus virtutibus armari cõtra diabolum.cõtra varias ipsius tẽtationes.de quo vide.s. Secũdo debemus per patientiã bellare. de qua.iiij.parte ti...iij.c.vij.7.j.pte ti.v.ca.iiij.§.ij.post me.ibi.Quinta via. Quarto describit spualem armaturã.ibi. State ergo succincti lumbos vestros in veritate.Ubi beatus paulus apostolus 7 in sequentibus etiã eplis describit septem genera armorũ spiritualiũ.scz cingulũ angelice castitatis: loricaz rectissime equitatis scz iusticie:calciamentuz diuine amicitie:scũ fidei:galeam spei:gladium diuini verbi siue pdicationis:lanceã deuote orationis.de omnibus istis vide s.in locis ad hec adaptatis.Et de quadruplici gladio vide singulariter tertia parte titulo.xx.cap.iij.§.secundo.Et de alio multiplici, quarta parte titulo, xv,capit, xxxvj, per totum.

Super c...nge.Job.iiij.qd sic incipit. Erat quidã regulus cuius filius infirmabat. In hoc euãgel.ostenditur quõ saluator noster p quoddã miraculũ declarauit suam potentiã. Primo quidẽ miraculũ describit ibi. Erat q̃dã regulus cuius filius infirmabat capharnaũ. In quo vbo describit status cuiuscũq̃ pruincie siue regni:7 cuiuscũq̃ ciuitatis aut castri triplẽ. Primo q̃tũ ad pncipẽ psidẽtes Secũdo quantũ ad plebẽ obsequẽtem. Tertio q̃tum ad locũ iudicis cõgruentẽ 7c. Cuius filius infirmabat.de infirmitatibus vide.s. Descẽde priusq̃ moriat filius meus In quibus verbis duo pponunt.scilz mirabilis operatio charitatis:cum dr. Dñe descẽde.laudabilis obuiatio calamitatis addẽs:priusq̃ moriat.Dico primo q̃ charitas dei eũ fecit descẽdere vt nobis exemplũ pberet vt charitatez ostẽderemus primis.de charitate vide.s.Secũdo deus nostre calamitati 7 miserie obuiat:7 sua grã preuenit. de gratia vide.s. Priusq̃ moriat.de morte vide.s.Vade filius tuus viuit. In hoc verbo mozalr loquẽdo xpus nos hortatur ad spuale exercitiũ:cũ dr. Vade.pmittit affectũ fructuosum:cũ addit.filius tuus viuit. Nota q̃ xpus istuz moriturũ viuificauit:quia dñs specialr viuificat a triplici morte.scz nature culpe 7 miserie.de qua vide.s. Meridiana hora septima reliqt eũ febris.Conuertẽdo ad nostram doctrinam mozalẽ.Dico q̃ in ipo tria describunt scz peccati periculositas:gratie ipm excellẽtis vtuositas:7 ipsius expulsionis celeritas. Nota q̃ septẽ sunt que ad remissionẽ peccati hominẽ disponunt.In quo vltimo febris peccati hominẽ reliquit. Primũ est timor. Secundũ cõsideratio que inducit ex timore.Tertiũ cognitio que sequit ex cõsideratione.Quartũ attritio siue abominatio que sequũt ex cognitione. Quintũ deliberatio.nam anima contrita incipit deliberare quid sit faciendũ. Sextũ est conuersio quia facta deliberatõe eligit anima conuerti ad dominũ Septimus est contritio in qua reliquit hominem febris. vide.s.de peccatis.et de contritione vide.s.

Dominica.XXII. Super epistola ad Phil.j.que sic incipit.

Cõfidimus in dño iesu qm̃ qui incepit in vobis opus bonũ perficiet vsq̃ in diem iesu christi. In qualibet nãq̃ istarũ tria vitiorũ epistolarum apostolus explicabat sue volũtatis viscerosum desiderium quod habebat ad pfectũ illorũ quibus pdicabat: pmittens eis diuine pietatis beneficiũ. In ista igit epla generalr duo facit:que interdũ pdicatorũ euãgelicꝰ facere debet ad cõsolationẽ auditorũ. Primo pmittit diuine pietatis bn...iũ scz ptinuationẽ gre:pseuerãtiã in sanctitate vsq̃ ad cõsummationẽ vite:q̃ dñ est maius beneficiũ quod diuina pietas dat hoibus in hac vita. Unde dicit confidimus. Dico nõ in nobis sed in dño iesu qui dicit Job.xvj. Confidite ego vici mũdũ. Quid supple cõfidimꝰ. Certe de nobis melioza 7 vicinioza saluti. Ista autez melioza et vicinioza saluti sunt ptinuatio gratie.de qua.s. et pseuerantia in bonis.De qua.s. Secũdo exprimit sue voluntatis desiderium.7 hoc ex duobus.scz ex affectiõe interiori, ibi.Sicut est mihi iustũ hoc sentire p omnibus vobis 7c. Ubi apostolus tangit q̃nq̃ scz ipam affectionẽ:affectõis causam:affectõis vehementiã:affectionis materiã:7 affectionis formaz siue mũdiciam.vt patet in sequẽti. Tertio explicat sui desiderij interiorẽ affectionem vel affectum: dicens.hoc oro 7c. Ubi sciendũ q̃ apostolus orando devote post...at q̃ntuplicem profectum quem prelatus subditis suis 7 predicator pro auditoribus suis postulare debet orando:sancte dilectionis siue charitatis: pie cognitionis:munde cõuersationis:bone opinionis:digne laudationis 7 gratiarũactionis.que q̃nq̃ patent in sequẽtibus.de charitate 7 dilectione dei et proximi:7 de gratiarumactione.vide.s.in tabula locis debitis.

Sup euãg.Mat.xviij.qd sic incipit.Simile est regnum celorũ homi regi q̃ vo,rõez ponere cũ ser.suis 7c. In ẽ euã

Universidad de Deusto
Biblioteca

Do.XXIII.XXIIII.⁊.XXV.post trinitatis

gelio agitur de redditione duplicis ratiõis. . hoc fm duplex dei fozũ.scz miscõie in hac vita: ⁊ iusticie post hãc vitam. Primũ in prima parte euãge.vbi dimittunt oĩnia seruo neq; qõ est de foro misericozdie.Scõm in secũda parte vbi traditur tozozibus quod est de foro iusticie.Uel magis breuiter dicas q̃ in presenti euange.declarant effect' misericozdie ⁊ iusticie dei circa hominẽ peccatozẽ.Primo effectus miscõie declarant in tribus scz in discussiõe merl tozũ qõ notat in p̃n.cũ dicit.Sile est reg.ce. bo.re. q̃ vora.po.⁊c.exponit de aia separata.j.p.ti.v.c.ij.§.iiij.p' p̃n. vide.s̃.de diuino iudicio. Oblatus est ei vnus q̃ debebat x.milia talẽta exponit tex.j.p.t.v.c.ij.§.iiij.p' p̃n.ibi Quãtũ ad p̃mũ.x.milia talenta sunt oĩnia bona nobis cõmissa. Uel fz Aug.debbis dñi sunt.x.p̃cepta q̃ dicunt.x.milia p̃pter suã p̃fectionẽ.de q̃bus.j.p.titu.xiiij.c.iiij.⁊ p oĩnes.§. Redde qõ debes.Ubi duo notant.s.actio creditozis ⁊ obligatio debitozis:debitozẽ eẽ obligatũ denũciat. Est ãt no tãdũ q̃ hõ aliq̃d dz dño deozaliq̃d ꝓrio:aliq̃d aĩ sue:⁊ aliq̃d cozpozi suo.Debet deo obedientiã in p̃ceptis:reuerentiã impmissis:⁊ gratarũ actiõez in flagellis.Debem' primo supportationẽ in sua infirmitate in varijs opibus miscõie Debemus tertio cozpi nr̃o tria.s.nature refectionẽ in sua necẽ.refrenationẽ in suavoluptate:⁊ exercitationẽ in oĩni scritate.Dẽm' ꝗrto anĩe nr̃e filt tria. scz vt mẽozia iugiter delectet:vt intelligẽtia hũliter eleuet.⁊ vt amozis eminentia spõsuz dulciter amplectet.Serue neq; oĩne debitũ dimisi. ⁊c. In q̃bus vbis tria cõtinẽtur.s.malicia pctõris:clemẽtia saluatozis:⁊ efficacia ozõnis.Nota q̃ tria faciũt seruũ neq;.s.inobedientia dñice volũtatis siue p̃ceptozũ:negligẽtia ꝓprie ꝓmoditatis: ⁊ incõpatiẽtia fraterne necitatis. Quantũ ad scõm nota q̃ ad dimissionẽ pcti tria faciũt.s.indulgẽtia fraterne offensiõis:pariẽtia illate tribulatiõis:⁊ insistẽtia deuote ozõnis. In tertio notat de ozõe Ille aũt noluit:sed abijt ⁊ misit eũ in carcerẽ. de q̃. ij.p.ti. iij.c.ix.§.iiij.Sic pr̃ me' celestis ⁊c.cozdiũ iniquozũ sunt sepẽ differẽtie,⁊ q̃ mala ex ipsis prouenĩũt.j.p.ti,iiij.ca.xiij. §.tertio.

Dominica.XXIII.sup epistola

ad Phil'.iij. que sic incipit. Imitatozes mei estote et obseruate eos q̃ ita ambulãt sicut habetis formã. In p̃cedẽti epla in psona eccle apls loquẽs ad ꝓsolationẽ fidelũ cũ hoc q̃ expressuz sue volũtatis desideriũ diuine pietati pmisit.vt ptz ibidẽ. In pnti epla ad cõsolationẽ eozũdem cũ hoc ꝓposuit eisdẽ in exẽplũ.ac p b̃ exprimit sue volũtat desideriũ.Et qm̃ illud tantũ bñficiũ nõ assequnt ..si pfecti in iusticia ⁊ pseuerãtes in ipa.iõ apls in hac epla summatim duo facit. Primo hortat fideles ad vite pfectionẽ dr. Imitatozes mei estote ⁊c. In qua pte apls tria facit. Primo ad sui imitationẽ attrahit eos dicẽs. Imitatozes ⁊c.et si supplenõ habetis me pnt̃z.Et obseruate eos q̃ ita ambulãt.s.de bono in melius ꝓficiẽdo sicut habetis formã nostrã.s.imaginẽ vite ⁊ doctrine. Scõo ab imitatõe malc ⁊ retrahit.ibi. Multi em̃ ambulãt q̃s sepe dicebã vobis ⁊c, quozũ de' vẽter est.Ubi tãgit aliq̃ mala q̃ sunt crucis inimicitia:dãnatio eterna:cozpis cura:vana glia:⁊ sapia terrena.De illis quinq; vide.s̃.in tab. ⁊ sup illud q̃rũ de' vẽter est vide q̃nq; modos gulosozũ.ij.p.t.vj.c.j.§.v.vj.vij.viij.⁊ ix. Tertio trahit fideles ad sui imitationẽ dr. Nr̃a aũt cõuersatio in celis est. In quo vbo nobis oĩdit primo ꝓtẽplatiõis actũ.Scõo declarat p̃tẽplatiõis obiectũ. ..ẽplatiua vita describit vario mõ.iiij.p.ti.x.c. iiij. p to. Quarto hortat apls nos ad pfectiõis tensionẽ. ibi. Fratres mei charissimi:desideratissimi gaudiũ meũ ⁊ coroa mã:sic state in dño. In q̃bus vbis hortat nos ad digne merẽdũ pr̃emiũ cũ dicit. Fratres.Ad debite attingendũ terminũ addens in dño.Debem' igit firmiter stare in seruitio dei. Secũdo nõ debem' deuiare a termino vere.de varijs vijs vide,s̃,sup illud.Gaudiũ meũ.De gaudio vide,s̃

Sup euãgelio Matth.xxij. qõ sic incipit. Abeuntes pharisei inierũt pfiliũ vt ꝓperet iesum in sermone. In hoc euãgelio duo p̃ncipalr describunt. scz tẽptatio veritatis:⁊ pfutatio tẽptatiõis. Tẽptatio iudeozũ appet mali cliosa in trib'. Primo tangit nequicia cozdis.vt patz in p̃ncipio. Lozdiũ iniquozũ sunt septem dñe.⁊ que mala ex ipsis puenĩũt.j.par.ti.iiij.c.xiij.§.iij.Scõo notatur fraudulentia sermonis. ibi. Magister scim' q: verax es ⁊c. qua intentiõe hoc dixerũt vide.iiij.par.ti.v.c.xv.§.j.⁊ de fraudulẽtia vide.ij.par.ti.j.c.xvj.p totũ.vel de adulatõe de qua vide,ij.par.ti.x.c.ij.Uia dei inveritate doces. Nota q̃ triplex est veritas.scz vite:doctrine:⁊ iusticie.de q̃b' vide.ij.par.ti.vij.c.iiij.§.v.infra p̃n.⁊.iiij. par.tit.v.c.xv, §.j.Quid me tẽptatis hypocrite: duplr exponit.ij. par. ti.iiij.c.vij.§.ij.circa med.ibi. Tertia est. Ostẽdite mihi nũmismã cẽsus. Nota q̃ hõ se dz ostẽdere trib'.⁊ hoc triplicifer. deo ꝓsciam verã p cõtritionẽ.presbytero maculã p verã cõfessionẽ. ⁊ primo emendã per satisfactionẽ ⁊c. Est em̃ triplex nũmus.s. cesaris:diaboli: ⁊ dei. Nũmus cesaris est materialis habens imaginẽ ipsius:cui sui nominis inscriptionẽ in signũ tpalis dñi inscripsit. Nũm' diaboli est aia peccatozis:cui diabolus stilo male suggestionis impzimit imaginẽ suã p pctozũ diuersitatẽ. de diabolo vide.s̃.⁊ de pctozẽ. Nũm' dei est aia rõnalis. q̃ aia triplr dr̃ imago vide.j.par.ti.j.c.j.p totũ. Tertio describitur ꝓfutatio tẽptatiõis: ibi. Reddite ergo que sunt cesaris cesari: ⁊ que dei deo. In quibus verbis de duobus instrui..ur.scz qualr debeatur dño tpali honozẽ obedientia:dño eternali amozẽ reuerentia. Primo debem' superiozibus honozẽ impendere.iiij.par.tit.v.c.x.infra med. ⁊ §.j.⁊.ij.Et de obedientia vide ibidẽ.c.xj. Scõo debem' cozpi nostrũ deo reddere ⁊ dirigere.de cozde vide.s̃.Et de dei dilectione vide.s̃.sub littera D.scz de dilectione. Reddite que sunt cesaris cesari . applicat aũ census ⁊ tributa quõ sunt danda de quib' ⁊ de quib' nõ.iij.par.ti.xij.c.iiij.

Dominica.XXIIII.Super

epla ad Col'.j.que sic incipit. Nõ cesi..mus p.. Ais oãtes ⁊ postulantes:vt impleamini agnitione voluntatis. In duabus eplis precedentibus apls loquens in persona ecclesie ad ꝓsolationẽ fideliũ expressit intensum desideriũ sue volũtatis:⁊ promisit immensum beneficiũ diuine bonitatis. In hac aũt tertia epla eodẽ modo pcedens cum hoc q̃ exprimit suã affectionẽ pmittit eterne hereditatis possessionẽ. Duo facit in presenti epla. Primo em̃ exprimit sue volũtatis desideriũ qõ habebat ad pfectũ fidelitãt quod habere debet quiliber prelatus ⁊ predicator apostolicus.s.primo in deuota ozõne dicens. Non cessamus pro vobis ozantes. De oratione vide.iiij.par. tit.v.c. viij. per totũ. Secũdo q̃tũ ad ozõnis sue finalẽ causam subdit. Ut ambuletis digne. Ostendit em̃ hoc ꝓpter vtilitatem eozũ p quibus ozat dicens: vt ambuletis digne. scz de bono in melius. In omni ope bono fructificantes.i.multiplicantes virtutũ bona.s.negocia tam actiue q̃ contemplatiue. Ambuletis digne deo per omnia placentes. vbi aplus facit tria. Primo hortatur nos ad bonã opationẽ. Scõo dirigit bone opationis faciendẽ intentionẽ. Tertio innuit intentionis recte totalẽ cõsummationẽ. de operibus vide.s̃.⁊ de intentione vide.s̃. In omni virtute confortati.de virtutibus vide.s̃. In omni patientia.de quarde.iiij.par.ti.iij.c.vij.per totum. In longanimitate ..gaudio,de gaudio vide.s̃.

Dominica.XXV.epistola

habet Hiere.xxiiij.⁊.xxxij.c.Euãgelũ hr̃.s̃.in dñica Letare.Sup euãg.Mat.ix.qõ sic incipit. Loquẽte iesu ad turbas ecce p̃nceps vnus accessit ad eũ di. Dñe filia mea mõ defuncta ẽ ⁊c. In b euãgelio q̃tuor nob p ozdinẽ describũt. Primo necessitas supplicãs cogẽs ad postulãdũ

vt pz in p̃n.vbi.s̃. In quo nobis dat exẽplũ siue documẽtũ q̃ nõ solũ pater carnalis:sed etiã spũalis.s.prelat' cuius cũ ꝓgregatõis tenet ozare,p subd ⁊ specialr,p eo quẽ videt vicinũ p̃cipitio culpe mortalis vl'iã mortuũ in peccato mortali:q: sanguis subditorũ de manib' platozũ req̃rit.de q̃b' vide sub lra P.s.platozũ. Dñe filia mea mõ defuncta est. ⁊c. In q̃b' vbis instruunur de duob'.s. quõ moriũur p absentiã dei penalr:cuz dr̃. Dñe filia mea mõ defuncta est.⁊ viuim' p p̃sentiã ipsi' spũalr:addens. Ueni ⁊ ipone ma, ⁊c. De morte vide.s̃. Scõo describit dignitas miserãtis petẽs ad erogandũ:ibi. Surgens iesus sequebat eũ ⁊ discipuli ei'. In hoc dat forma subdit obediendi:q: tã facile acq̃erit inferiozi se. Itẽ parib' exequendi. Itẽ plozib' aias mortuas vel ad morte dispositas vtilicãdi. Itẽ in hoc dat fiducia grẽ ipetrãde p vtutẽ ozõnis. de istis vide.s̃.in tabula. Tertio describit immensus liberãtis patens ad adiuuãdũ.ibi. Ecce mulier ⁊c. Si tengero fimbriã vestimẽti ⁊c. Est aũt notabile q̃ accessit: accedẽs dixit:dicẽdo tetigit: tãgẽs curationẽ accepit.q: his trib' fide:vbo:⁊ ope acq̃rit ois sal'. Uel mystice vestimentũ xpi est ei' caro.s.qua vbũ eternũ quodãmõ vestiebat. In fimbria vestimẽti ei' passio.tãgere aũt fimbriã vestimẽti est credere fide formata ⁊ imitari siue sequi xpi passionẽ.ex quo tactu sequit curatio oĩs pcti ⁊ collatio oĩs grẽ. Lõfide filia:fides tua te sal. fecit. Fidei augmentũ ⁊ magnitudo describit.iiij.par.ti.viij.c.iij.§.iiij. v.vj.⁊.vij. Quarto describit celebritas publicanẽ mouens ad redonãdũ.ibi. Et ecce ecce fama hec tãte.s. cõmẽtie q̃ afflictoz pcib' cõdescẽdũt.tante sapie q̃ fic oia ozdinat: ⁊ tante potentie q̃ talia ⁊ tanta pegit in vniuersam terrã.

Sequitur de sctis in particulari.

Et hec est vltima notula. Et primo.

b Et sctõ Iohe baptista habes fmouẽ.iij, par.tit. xxxj.c.vij. per totũ.

De sctõ Iohe ponunt decẽ p̃uilegia.iij. par.ti, xxij.c.v.§. vj. vsq; ad finẽ.

De sctõ Petro a.. ..hr̃ fmo allegozice.iij.p.ti.xx.c.iij.aĩ

Itẽ ptãs ecclesiastica signata per claues data ẽ (j.§. beato Petro apl'o.vbi ponunt septẽ potestates q̃b' beatus Petr' pcessit alios apl'os.iij.par.ti.xxij.c.iij.

Pro cõmemoratiõe vel cõuersione bti Pauli habet notabilis sermo.iiij.par.tit.x.c.vj.per totũ.

De beata maria magdalena p fmone de multiplici amore habet.s̃.in tabula. Itẽ aliq̃.iij.par.tit.xviij.c.v.§.iij. Itẽ de vita actiua ⁊ cõtemplatiua que notat p Marthã ⁊ Magdalenã.j.par.tit.iij.c.vj. per totũ.

De Anna beatissima quõ significat per terrã. Gen.j. In p̃ncipio creauit de' celũ ⁊ terrã ⁊c.iiij.par.ti.xv.c. iiij. §.ij. Itẽ aliqua alia de eade ..idez.c. iij.§.ij. modicũ.j.

Beatissima mater Anna cũ viro suo Ioachim cõmendatur ex.xij. ꝓditiõib' vtuosis ex interpretatione nominũ in patriarchis.scz ab Abraã vsq; ad Dauid.iiij.par.tit. xv.c.vj.§.j.⁊.ij.

De beatissimo patre.s. Dñico quõ habuit illas decẽ grãs de quibus.j.Lozx.xij. Diuisiões gratiarũ sunt ⁊c.j.par. ti.v.c.ij.§.iiij. ante mediũ. ibi. De bonis spũalibus.

Beatus Dominicus quomodo disputauit cũ hereticis:⁊ de illesiõe sui libelli i igne.iiij.par.ti.xj.c.vij.§.v.i med.

De sancto Matheo: de iustificatione impij. vide.iiij.p. ti.ix.c.vj.per totũ. Placet etiã de campsozibus.iij.p. tit.viij.c.ij.vel de fraudulentia in negociatiõe.ij.parte, titulo.j.c.vj.§. ij.

De sanctis angelis habetur sermo.iij. parte. titulo. xxxj. c.v.quantum ad tria. Item de ipsis pro optimo sermone habetur ibidem.c.vj.per totũ. Item de eozũdem p pietatibus ⁊ choris vide.iiij.par. titu.xv.c. xliiij. quasi per omnes.§. Item quedam.j.par.titu.j.c.ij.§.ij. Item de ipsis vide.s̃.

De oibus i..ctis pontifi thema.qõ ⁊ declarat p sermone de ipsis vel de isto festo vide quarta parte.titu.vij.ca.v. §.v.per totũ etiã.§.vj.⁊.vij.vide etiã de octo bitudinib' in euãgelio istius diei.ibidem.c.vj.et p oĩns.§.

Item de multiplici misericozdia.vide quarta parte. titu. v.cap.xviij.per totum.

In die animarũ habet sermo.j.parte.ti.v.c.v.per totũ. vide etiã sub littera p.scz purgatozium.

De apostolis in cõmuni.

De apostolis habes sermonẽ quomodo scz sunt p̃ncipes ecclesie quomodo sunt dignificati a xpo ⁊c.tertia parte. titu.xxxj.ca.viij.per totum.

Apostolis quõ collata est sertuplex ptãs a xpo in terra . iij.parte.ti.xxij.c.iiij.§.j.vide etiã aliqua de ipsis ibidem titu.xxj.c.j.§.ij. Item quedã pulchra allegozice de ipsis habes tertia parte.tit.xviij.ca.j. De aureolis vide etiam tertia parte.ti.xxx.cap.viij.

Euãgeliste quõ figurari possunt per quatuo: elementa. pma parte.ti.iij.c.iij.§.ij.modicũ post p̃n. Super epistolis ⁊ euange.de cõmuni apostolozũ. Iam non estis hospites ⁊ aduene ⁊c. Ad Ephes.ij.

Super alia.

Scim' qm̃ diligẽ.deũ oia coopant in bo.⁊c. Roma.viij.

Sup illo. Quos pscium ⁊ pdestinauit ꝓformes fieri imaginis filij sui. Ista imago cũ suis filitudinib' vario mõ describit.pma parte.tit.j.ca.j.§.ij.

Super euange.in cõmuni.

Hoc est p̃ceptũ meũ vt diligatis inuicẽ. Job.xv. Ista dilectio describit.iiij.p.ti.vj.c.v.§.v. Super alio.

Ego sum vitis vera ⁊c. Johãnis.xv. In patientia vestra possidebitis animas vestras.ipsa patientia vario modo describitur.s̃.

Epistola de euangelistis habet Eccli. xv. que sic incipit. Qui time' deum faciet bona ⁊c.

De vno martyre milite vide

de tertia parte.ti.iiij.vbicunq; per totum.

Item de multiplici militia vide.s̃.

Item de armis fidei ⁊ bello spũali.vide.iiij.parte.ti.c.iij.§.j.et.ij.et.iij.parte.ti.iiij.c.j.§.ij.et.iij.

Item de pudentia militũ.vide.iiij.parte.ti.ij.ca.vj.p tot.

Item de multiplici martyrio.vide.iij.parte.ti.xxxj.ca.ix.

Item quarta parte.ti.iij.c.iij.per totum.

De martyrũ aureolis.vide.iij.p.ti.xxx.c.viij.p totum.

Item aliqua pma parte.titu.v.c.ij.§.xj.modicũ infra.

Item de patientia vide.s̃.in tabula.

Item de fide si placet applicare ad martyres. vide qrta parte.tit.viij.c.j.§.ij.iij.iiij.et.v.

Item de fortitudine triplici martirum.vide quarta parte ti.xiij.c.ij.per totum.

Sup epistolis in cõi vnius martyris.

Beatus vir qui in sapientia morabitur ⁊c.Eccli.xliij.

Super alia in cõmuni.

Beatus vir qui inuenit sapientiã ⁊c. Prouerb.iij.

Super alia in cõmuni.

Beatus vir qui inuentus est sine macula ⁊c.Eccli.xxxj.

Qui post aurũ nõ abiit nec sperauit i thesauris pecunie.

De diuitijs vide.s̃.in tabula.

Sup euãge.in cõi vnius martyris.

Si quis vult venire post me abneget semetipsũ ⁊c.Mat. xvj.et Lu.ix. Super alio.

Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ⁊c. Johannis.xij.

Qui amat animã suam perdet eam. vide prima parte.ti. ij.cap.j.in med.ante.§.

Qui odit animã suam in hoc mũdo in vitam eternam custodit eam.ij.parte.ti.viij.ca.iij.§.iiij.post p̃n.Et prima par.. ..i.vj.c.iij.§.ij.circa finem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De pluribus martyribus.

habes sermonē de multiplici martyrio declaratū, iij. p. t. xxxj. c. ix. per to. Et de martyrio vide. s.
Itē de martyrū aureolis vide. iij. p. t. xxx. c. viij.
Itē de martyribus militib⁹. ⁊ de militia vide. s.
Itē de patiētia martyrū. vide. s.
Itē de fide martyr. ⁊ als de fide vide. iiij. p. titu. viij. c. j. §. ij. iij. iiij. ⁊. v.
Itē de martyrib⁹ ⁊ de triplici fortitudine eorundē, cū earū declaratiōib⁹. vide. iiij. p. t. xiij. c. ij. per to.
Sup eplis in cōi plurimor martyrū.
Lingua sapientū ornat sciam ⁊c. Prouerb. xv.
Super alia in cōi.
Justorū aīe in manu dei sunt ⁊c. Sap. iij. Visi sunt oculis insipientū mori. vide s. Et si coram hoibus tormenta passi sunt, de martyrio vide. s.
Tanq̄ aurū in fornace probauit illos. ⁊ quasi holocausti hostiā accepit eos.
Quō homo pōt fieri sacrificiū dei tripliciter. vide. iiij. p. t. xv. c. xxxv. per to.
Super alia in cōi.
Sancti p fidē vicerūt reg. Heb. xi. De fide vide. s.
Sup alia in cōmuni.
Expectatio iustor lericia ⁊c. Prouerb. x.
Super alia in cōi.
Justi aūt in perpetuū viuēt. ⁊c. Sap. v.
Super alia in cōi.
Reddet deus mercedem labor suor suorū. ⁊c. Sap. x.
Sup euāgeliū in cōi plurimor martyrū.
Cū audieritis prelia ⁊ seditiōes. ⁊c. Lu. xxi.
In patientia vestra possidebitis aias vras, de patiētia vide, iiij. p. t. iij. c. vij.
Super duobus alijs in cōi.
Descendēs iesus in monte. ⁊c, Luce, vj.
Et alio q̄ō incipit. Videns iesus turbas ascendit. ⁊c. Mat. v. de octo beatitudinib⁹: de q̄bus in istis euāge, ōr: describunt. iiij. p. ti. vij. c. vj. per to.
Attēdite a fermēto phariseor q̄ō est hypocrisis. Lu. xii.

De confessorib⁹ in cōmuni

De cōfessoribus ⁊ doctorib⁹ hēs notabilē sm̄onē de q̄drupli statu cōfessor. iij. p. ti. xxxj. c. x. ⁊ per oēs. §.
De p̄dicatorib⁹ hēs pulchra. iij. p. t. xviij. c. j. ⁊. iij.
De ep̄o vel plato de quadruplici signo electiōis a deo et nūc ad nr̄os plat⁹ ⁊c. iij. p. t. xix. c. j. §. iij.
De doctor aureolis. vide. iij. p. ti. xxx. c. viij. §. ij.
De multiplici malicia hēs. iij. p. t. iiij. c. j. per to.
Tripler martyrū sine sanguine describit. iiij. p. ti. iij. c. iij. §. ij. in fi. Et de alio vario martyrio vide. s.
De sacerdotib⁹ vide. ij. p. t. v. c. viij. §. ij. per to.
Pro sanctis religiosis ⁊ p recōmendatiōe religionis, vid̄ iij. par. ti. xvj. c. j.
De sctis regib⁹ vel dñis pro bono regimine. iiij. p. ti. iij. ca. vij. §. ij. plura vide in tabula ad ppositū.
Justi est multiplex bonū siue gaudiū. j. p. ti, vj. c, v, §, iij. circa me. ibi. Tertio est gaudiū.
Sup eplis in cōi cōfessor.
Dilectus deo ⁊ hoibus ⁊c, Eccli. xlv. moralizat. j. p. ti, ij. ca. ix. §. ij. infra mediū.
Elegit eū ex omni carne. Ista electio describit j. p. t. iiij. c. vij. §. iij. post pn. ⁊ hui⁹ electiōis sunt tria signa ibidem.
Et dedit illi cor ad. præcepta: de corde habes pulchra notabilia.
Super alia in cōmuni.
Ecce sacerdos magnus qui in diebus ⁊c. Eccli. xliij.
Sup per alia in cōi.
Optaui ⁊ datus est mihi sensus. Sap. vij, ⁊ est doctorū, de q̄bus v ide, iij. par, tit. xxxj. c. x. §, iij.
Super alia in cōi.
Justum deduxit dñs per vias rectas. Sap. x.
Super alia in cōi.
Doctrinis varijs ⁊c. ad Heb. xiij.
Super euangelio in cōi confessor.
Sint lūbi vestri pcincti. Luc. xij. vide. j. par. ti. v. c. j. §. x.
Super alio euāgelio.
Vigilate q: nescitis qua hora ⁊c. Math. xxiiij.
Super alio euāgelio.
Hō q̄dā pegre pficiscens vocauit suos suos: ⁊ dedit vni q̄nq̄ talēta: alij duo ⁊c. Mat. xxv. de isto euāgl. vide. s.
Super alio euangelio.
Nemo accēdit lucernā ⁊ in abscondito ⁊c. Luc. xi. de illo euāgelio vide. s.

De virginibus et viduis

in communi.
Virgitas describit per thema ex ps. per modū sm̄onis, ⁊ notabilr declarat. iij. par. tit. ij. c. j. ⁊ per oēs. §. Et. iij. par. ti. iiij. c. vij. ⁊. viij. ⁊. c. vj. §. vj. de qua vide. s.
Itē de aureolis vginū vide. iij. p. ti. xxx. c. viij. §. ij. ⁊. iiij.
Itē de vgib⁹ ⁊ viduis: ⁊ de triplici mrimonio vide. iij. par te. titu. j. c. j. §. j. Itē alia de vgibus vide, ij. par, tit. v. c. viij. §. j. per totum.
Viduitas describit per modū sermonis cū longis declarationib⁹. iij. par. ti. ij. c. iij. p to. ⁊. iiij. par. ti. iiij. c. vj. §. v.
Itē de mulierib⁹ sctis ⁊ castis vide pulcra. j. par. ti. j. c. §. ij. per to. Vide etiā de castitate ⁊ ptinētia p istis vgibus ⁊ viduis. s. in tabula.
Super eplis in cōi vi. ginū ⁊ viduarū.
Confitebor tibi dñe rex ⁊c. Eccli. li.
Super alia epla in cōi.
Qui gliat in dño glieť. ij. ad Cor. x. tripler exponitur ista glia ⁊c. ij. par. tit. iiij. c. j. §. j. per totū.
Emulor eū vos dei emulatiōe: quō hoc intelligit. ij. par. ti. viij. c. j. circa mediū, añ. j. §.
Super alia in cōi
Sapia vincit maliciā ⁊c. Sap. vij
Super alia de mulieribus in cōi
Mulierē fortē q̄s inueniet. Prouerb. xlī.
Super euangelio in cōi vginū.
Sile est regnum celor thesauro abscondito in agro ⁊c. Math. xiij. Super isto euangelio vide. s.
Super alio euangelio.
Sile est regnū celor decē vgib⁹ ⁊c. Math. xxv. Quinq̄ aūt ex eis erāt fatue ⁊c. q̄ per illas significant. j. par. ti. v. c. ij. §. v. in medio.
Pro laude ⁊ recōmendatione religionis: vide sub lra R. scz Religionis. per totū.
De frib⁹ p̄dicatorib⁹ ⁊ de c ūdē laude ex religiōe vid̄. s.

Pro dedicatione ecclesie

tā materiali q̄ spūali: vide varia notabilia.
Pro materiali vide. iij. p. tit. xij. c. j. ⁊ p oēs. §. et aliq̄. c. ij.
Pro spūali ⁊ etiā materiali vide. iij. par. tit. xij. c. vj. p to.
Itē ibidē. c. vij. p to. etiā. c. x. per to, Vide etiā varia notabilia sub littera E. scz Ecclesia,

¶ Tabula q̄ntuplex toti⁹ summe venerabilis dñi Antonini archiepi florēn. cōpilata p dñm Johānē molitoris fratrē ordis p̄dicator cōuent⁹ Coloñ. Impressa ac iterum nup reuisa ⁊ castigata: necnō plurimis in locis vbi l... la ac deprauata fuerat: haud mimo sane labore ad pristinū statū reducta. in officina pbiviri. M. Jobis cleyn vnd go schyab Lugd. Anno dño. M, cccc. ad kal. octobris.
Laus deo.

Registrum huius repertorij.
a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, oēs sūt qterni pter k, ⁊, l, q̄ sūt ternij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Prima pars totius sume maioris beati Antonini

Universidad de Deusto
Biblioteca

Proemium in hoc opus

Incipit prima pars summe fratris Antonini de florentia ordinis pdicatorum Archiepi florentini. in qua agit de anima de ptinentibus ad ipam.

¶ Incipit proemium totius operis.

Vaz magnificata sunt opa tua dñe: oia in sapiẽtia fecisti: ipleta est terra possessiõe tua. ps. ciij.

q

Contemplat ,ppheta in excessu meris positus diuinã maiestatez: stupefactus ad magnitudinẽ bonitatis ei? quam manifestat in operibus suis: ꝛ ad ipm loquit dicens. Quam magnificata sunt ꝛc. q. d. Mirabiliter magnia demonstrata. Vbi ꝛ mysteriũ sanctissime trinitat sanctis demonstrat. cuius suffragium semp ꝛ postulare ꝛ expectare debemus: vt opa bona nostra que sunt sua ad finem pducat. Sine eo enim summo nulla natura subsistit. ait Plato. Nulla rõ intelligit: nulla actio expedit: nec eo pterimisso vllus rite fundat exordium. In pmis igitur in sinuat miram potentiã que patri attribuit: ibi q̃ magnificata sunt opa tua dñe. Secõ eximiam sapientiã que filio adijcit: ibi. oia in sapientia fecisti. Et tertio nimiã ad nos beniuolentiã que spũsancto ascribit. ibi. impleta est terra possessione tua. Quantũ ad pmũ dicit mardochei lo quens ad deũ de sua mira potentia quã ostendit in creatione. Dñe rex omnipotens in ditione tua cuncta sunt posita ꝛc. Tu enim fecisti celum ꝛ terraz ꝛ quicquid celi ambitu ptinetur. Hester. xiij. Vbi ostendit sua potentia magnia patri attributa de nihilo cuncta faciens: nõ ex praeiacenti materia vt artifex. Et hoc apparet ex eorum magnitudine cõtinua: ex eorum multitudine discreta: ex eorum valitudine variata. Nam vt dicit Eccli. j. Altitudinẽ celi: latitudinem terre: profundũ abyssi quis dimensus est? q. d. nullus. ppter miram magnitudinẽ eius. Sz ꝛ arenam maris guttas pluuie: dies seculi: quis dinumerauit? q. d. nullus. Dinumera stellas si potes dixit dñs abrae. Gen. xij. Nec est numerus militum eius. Job. xxv. Valitudinem creaturarum seu earum virtutẽ quis põt intelligere. Deus enim ꝛ natura nihil frustra opatur q̃d. s. nõ habeat aliquã virtutem. quinimo spẽs rerũ sunt: sicut numeri: vt quelibet spẽs creature addat vnũ gradũ virtutis sup aliam. Non ne igit apparet q̃ magnificata. s. magna facta ꝛ ostensa sunt opa dei vt magnificet potentia patris. Quantum ad secũdũ dicit Eccli. j. Fons sapientie verbum dei in excelsis. Et oia p ipm facta sunt. Et enim verbũ filius dei quasi ars quedam oipotentis patris p quam ꝛ in qua cũ summa rõne ꝛ optima facta sunt oia. Omnia in sapientia fecisti. ps. Et qz sapientis est ordinare fin pbum. Hinc est q̃ oia cum maximo ordine facta sunt vt oia teneant locum suum sibi decentẽ. Ex quo apparet pulchritudo vniuersi ꝛ mundũ diuina ,puidentia regi. Omnia vtiq̃ in sapientia fecisti. Demum ipe mundus est velut quidã liber scriptus intus ꝛ foris qui docet nos sapientiam: nõ solum de diuinis cognitionem. fin illud Ro. j. Inuisibilia dei a creatura mundi p ea que facta sunt intellecta cõspiciunt. sz etiam docet sapientiã de agendis fin illud Job. xij. Interroga iumenta ꝛ docebunt te: ꝛ narrabunt pisces maris: dum oibus preceptum q̃d posuit vt faciant ad q̃d creata sunt nunq̃ pereunt: se alijs conseruant: terra fructificat ꝛ arbores ꝛ nil ociosum. Et multa ꝛ innumera documenta nobis tribuunt ex ,pprietatibus suis ad bene viuendum: ꝛ sic oia in sapientia fecisti. i. dandum nobis sapientiam ex eis. Eccli. j. Effudit eã s. sapientiam super omnia opa sua: ꝛ in minimis animalibus vt formicis. Unde dicit ,pueri. penul. s. c. xxx. Quattuor sunt minima terre: ꝛ ipa sapientiora sapientibus. Formice populus infirmus qui parat sibi cibum in messe. Lepusculus plebs inualida qui in petra collocat cubile suum. Regem locusta nõ habet ꝛ egredit vniuersa p turmas suas Stellio manibus nititur ꝛ morat in domibus regum. Sapientia horum que est naturalis instinctus: docet nos sapientiam. Et formica docet sollicitudinẽ acquisitionis sapientie. Lepusculus cautelã ab erroribus ꝛ euasionibus Cum eni sit aial multũ timidum: ꝛ a venatoribus ꝛ canibus insequat: in petra se tutuz putat. Et sapientie vacãs cuius initium est timor dñi: ne capiatur a venatoribus gentium vl hereticorũ erroribus: in petra fidei collocat quietem suam ꝛ mentis inhesionẽ. Locusta instruit saltuz cõtemplationis cũ turma collationis. Ita enim pascitur in herbis virentibus scripturarũ sapiens vt frequenter ad modum locuste in altum se leuet meditariõis ꝛ orationis Nec solus incedit: sed cuz turba sapientũ sentit. Stellio innuit laborem bone opationis. Nam si aliquando acuto nõ emineat ingenio. tñ manibus bonorum operuz quasi reputans ad exequendum qd̃ sapit in domibus regum. i. in cetu sapientum collocat. ꝛ sic omnia in sapiẽtia fecisti.

In creatione ostẽditur potẽtia que patri attribuitur.

Eccli. j.

In ordine ꝛ dispositione sapientiãtis.

Quantum ad tertiuz apparet certe eius ad nos nimia beniuolentia: qz oia fecit deus ,ppter hoiem. ait Aug. quecum tanta potentia ꝛ sapientia facta sunt. Et hoc est qd̃ subdit. Impleta est terra possessione tua. Terra homo ẽ qz terram gerit in quã reuertit: terrã terit: de terra existit Et istam implenit deus possessione sua. Possidet deus celestia terrestria diuina. Et his oibus impleuit terraz hoiem: terrestria dans ad vsuz. ps. Omnia subiecisti sub pedibus eius ꝛc. Celestia. i. angelos ad ministeriũ. Deb. j. Nonne administratorij omnes spũs sunt missi in ministerium eorum ꝛc. Quid magis deus possidet q̃ filiũ suum: ꝛ hoiem deo impleuit qñ verbum caro factũ est. Jo. j. Sic deus dilexit mundũ minorem hoiem: videlicet vt filium suum vnigenitũ daret. vnde aperte dici põt. Impleta est terra possessione tua. Verũ inter oia alia aialia sapientissimus Salomon ad imitandũ formice sapientiaz inuitat dicens. Vade ad formicã o piger ꝛ cõsidera vias eius: ꝛ disce sapientiã que cum nõ habeat ducem nec preceptorem nec principẽ: parat in estate cibum sibi ꝛ pgregat in messe qd̃ comedat. ,pueri. vj. Equidẽ inter estatẽ ꝛ autũnum eratis cõstitutus: arbitratus sum necessariuz fore ex frumentis doctrinaz quedam recolligere ad mei sustentationẽ: ne si pringeret ad hyemalẽ senectutem deuenire fame deficerem. Senilis eni eras memoria ꝛ visu debilitat aligat ꝛ exaustis corpus nõ bis: occupationibus aliqñ multiplicatis nõ valet: nec ei tps vacat ad reuoluendum multitudinẽ librorum. Intelligens aũt in ossibus meis pigritiam insitam ad eam exercendã pfidera ui formicam inter aialia minimũ ꝛ despectabile. sed sapientibus sapientiorẽ illam esse. ꝛ ideo imitandã. Cum eni nõ habeat ducẽ nec pceptorem in ope suo. ,puidet tamen sibi pro hyemis tempore cũ potest discurrere. Ducem fateor me nõ habuisse in grãmaticalibus: nisi in puericia ꝛ debilem pceptorẽ. Nullum habui in alia facultate excepta parte dialectice ꝛ satis interrupte: sed nec principem mihi studium imperãtem ex platione. Auiditate tamẽ ꝛ suauitate tractus veritatis: pcipue moralis sapientie: ex his que mihi occurrerunt legenda pauca recollegi mihi grata. Neq̃ enim formica omnia inuenta cibaria colligit nec pciosa: sed que nouit sibi pgrua. Illas igitur sublimes theorias in libarijs cõprehensis: magistris ꝛ scientia perfectis dimisi. Que aũt iudicaui apta ad materias predicationũ ꝛ audientiam confessionum ꝛ consultationem in foro animarum: accepia doctoribus pluribus in theologia vel iureperitis: nõ intendens indoctus ꝛ omnis scientie ignarus poemata condere: sed recollectionẽ facere more fratrum ,p me ꝛ meis filibus qui mecũ erãt:

In creaturis ostẽditur benuolẽtia que spiritũ sanctũ attribuit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Proemiū in hoc opus

quibus nec ingenuꝫ ad altiora: nec libꝶorum semp copia datur. ⁊ occupatiōes facultatem subtrahūt ad discurrendum per libꝶos. Si materias tango aliqñ supantes tenuitatem noticie mee. nec hoc discrepat a ꝓprietate formicequē pōdera gestat se grauiora vtute sibi collata ab auctore nature. Ex cōgestis etiam a formica aliqua supfluunt: aliqua corrūpuntur. Sic ⁊ ego non ambigo multa in hoc collectorio posita ad supfluitatē: cum aliqñ improprijauerim terminos: ⁊ extorserim expositiones: nō vt puto cum falsitate ad materiā dilatandam occurrentē. Multa etiā vel nōdum emendata vel postea vicio scriptorꝫ alterata vel diminuta sunt. Non parū laborat formica ad colligendum vñ viuat. Laborauī ⁊ ego satis p multos annos ⁊ interrupte propter occupationes: etsi nō magni valoris tñ tps exigentes. Unde aliqñ per menses ⁊ annos opus dimisi. tempus sepe furando: aliquādo necessarium corpis substēntationi: aliqñ exercitatiōi prelature in qua diu indignus permansi: aliqñ decētie religionis. s. orationis ⁊ meditationis. Adeo aūt est formica debile animal: nō solū magna: sed ⁊ minima vt mirmiceleon: sint ei infestaviscē ad intentionē. Poterūt hic notatis aliqñ nedū multum irati: sed q̄tumcūq̄ scioli opponere ⁊ ipsa necare. Ego autē in flagella paratus sum: nec facie mea ab increpātibus auertō. Dicit etiā formica: p̄pucia bladis congregatis auferre ne germinent indeq̄ frustret spe sui laboris. Ne qd igit elatōis germē exurgeret infra scrutinii cordis mei: mitis sum fere p omnia nūcupare doctores. talia que notant referentes ⁊ parū vel nihil de meo apponere: nisi cā breuitatis trūcare. Videlicet ergo qui illorꝫ dicta cōdēnatione digna arbitrant. si tante auctoritatis vl sciētie sint: vt illis possint obsistere. Non igit plus minusue vituperationis vl laudis mihi dꝫ ascribi q̄ collectoribus lectionū vl scriptoribus [illegible] ab alijs editorꝫ. vñ nec nomē meū apponere volui [illegible]tulum operi: nisi in cōtemptum tā q̄ vilissimaꝫ formicā: despectū animal fabulando alicui notare placuerit. Formicas q̄ molestas forte aliuearibus apus satis apparet. q̄ cum ad sui victum dulcedine mel [illegible] attracte hoc agūt instigante natura nō vt noceant excusate sunt. ita ⁊ exceptores sniarum ex varijs libꝶis graues illis esse solēt quibus excellēs ingenīū ⁊ plurimū ocium prestat, doctrinas copiosas ⁊ mellifluas in origi[illegible]bus pscrutari. Sed cū ipsi intendant sue ⁊ alioꝝ inopie p̄uidere: nō videntur culpandi cū etiam detrimēta non illis inferāt: sed magis gloriam augeant hebetioribus ꝓponēdo interlocutiōes cōes que in suis fluctis forte nunq̄ viderūt. Aliqualem vero ordinem etsi nō multum seriosum: ignarus ordinis posui pro facilioꝝ inuētione materiarū. Nam distinctum in quatuor partes principales feci de vicijs ⁊ virtutibus recitare intendendo. ⁊ quālibet parte in titulos. ⁊ tituls in capitula. ⁊ capitula in paragraphos distinguendo. Et in prima parte quedā generalia videlz de aīa ⁊ de potentijs eius. que subiecta cor habentur. De passionibus tāq̄ principijs eorꝫ. De pctis in genere ⁊ effectibus eorꝫ. De multiplicibus legibus quibus vicia ꝓhibent ⁊ virtutes ꝓcipiuntur. In scda parte de vicijs in specie. videlz de ocio capitalibus ⁊ eorꝫ filiabus ⁊ speciebus. De restitutiōe. De iuramento ⁊ piurijs. De votis ⁊ trāsgressionibus eorꝫ. De infidelitate ⁊ speciebus earum ⁊ supstitiōibus. Ad singula vicia singulas predicatiōes ponendo. ⁊ postea q̄ pertinent ad casus cōscientie vel declaratiōnē materie. Et prothemate sumit versus. ps. qꝫ magis in promptu occurrit et magis ecclie in vsu ⁊ cōpendiosioꝝ in doctrina ad omnem materiā. In tertia pte de statibus varijs tam laicorum q̄ clericorꝫ. De ecclijs ⁊ sacramentis singulis. ⁊ de censuris ecclesiasticis. ⁊ statibus purgandorꝫ ⁊ beatorꝫ. In quarta parte de virtute in genere ⁊ specie. De virtutibus scz cardinalibus. ⁊ theologicis in spe. et de earum ꝓtibus seu eis annexis. Et si tps erit. agēt de septem donis ⁊ gratia. Restaret de articulis si vita cōcedat que nō minor certe erit. Qui inde aliqd vtilitatis hauserit pro me oret ad dōm nostrum Jesum xpm. Que aūt inducuntur testimonia ad ꝓbatōēz dictorꝫ: vltra auctoritates diuinarꝫ scripturarum ⁊ sacrorꝫ canonū. que frequēter apponunt ⁊ suas proprias antiquorꝫ doctorꝫ ecclesie Augu. Diero. Gregō. Amb. Chryh. Basilij. Isid. Bern. Anselmi ⁊c. Aliqñ gentiliū. Platonis Aristo. Tullijꝫ Senece. Adijciunt determinationes ⁊ dicta multorꝫ modernorꝫ in theologia vel iure peritissimorꝫ quorum hec sunt nomina. In theologia sanctus Tho. quem omnibus prepono in suis dictis Alber. mag. Petrus de pal. Pe. de tharantasio q̄ fuit Innocentius q̄ntus. Durādus: Hugo cardinalis. Speculator. in summa vicioꝝ ⁊ virtutū. dñs Johānes dñici cardinalis de florentia. Raynerius in summa pysana. Vincentius in speculo hystoriali. ordinis p̄dicatorꝫ oēs illi p̄nominati. Bonauentura cardinalis. Richardus de media villa. Alexander de hales. Johānes scotus. Nicolaus de lyra ordinis minorꝫ. Augustinus de roma in qd̄ hbetis. Augustinus de anchona de ptāte ecclie. Gregorius de arrimino ordinis heremitarum. In iure in glo. decreti. Hugo. Bartholomeus brixen. Bern. in glo. decretaliū. Ray. ordinis predicatorꝫ in summa [illegible] antiqua Innocētius quartus. Hosti. in apparatu ⁊ summa. Guil. in speculo. Archidia. in rosario. Job. an. in nouella. ⁊ gl. sexti. ⁊ clementi. Johan. de lignano. Job. cal. Johan. de imol. oim nouissimus doctor. Petr. de ancharano. Laurent. de ridolfis in tractatu de vsuris. Franciscus de zabarellis. Nicolaus abbas de sicilia. Antonius de butrio. Petrus ordinis minorū in directorio iuris. Lapus de castelli. Fredericus de Senis in cōsilijs. Bartolus. Bald.

De hystorijs exēpla ponunt. Greg. in dialogo. Vincentius in specu. Martinus in chronicis. Valerius maxim. Paulus Orosius. De vita patrū. De vita fratrum. De septem doms. Allegant ⁊ [illegible]ulti alij sapientes: sed qꝫ nō tam frequenter ipsos nō curaui nominare,

Tabula titulorū

Incipit tabula generalis huius pme partis summe Antonini que habet titulos viginti: quorꝫ quilibet habet capitula mu[illegible]ra que capla habent plures. §.

Titulus primus

de anima in cōmuni.

De aīe similitudine ad deū. Lap̄. i.
De mira nobilitate aīe. Lap̄. ij.
De beneficijs aīne collatis quoad scias: artes ⁊ virtutes. Lap̄. iij.
De quidditate anime ⁊ proprietatibus eius. Lap̄. iiij.
De immortalitate anime. Lap̄. v.
De vnione eius ad corpus: ⁊ multiplici acceptione huius vocabuli. Lap̄. vi.
De quidditate hois ⁊ eius excellentia. Lap̄. vij.

Titul. II. De potentijs aīe

De potentijs anime in cōi. Lap̄. i.
De vegetatiua ⁊ sensitiua. Lap̄. ij.
De singulis q̄nq̄ sensibus exterioribꝰ ⁊ quomodo eis homo abutitur. Lap̄. iij.
De locutione ⁊ multiplici vicio eius. Lap̄. iiij.
De sensibus interioribus. Lap̄. v.
De fantasia. Lap̄. vi.
De somnijs quoad varias cās ⁊ modos eorꝫ Lap̄. vij.
De estimatiua ⁊ cogitationibus. Lap̄. viij.
De memoria ⁊ vtili eius exercitio. Lap̄. ix.

Titulus. III. De potentia intellectiua.

De intellectu possibili ⁊ agente. Lap̄. i.
De multiplī oculo varie exercendo. Lap̄. ij.
De tribus requisitis [illegible] bene videndum corporaliter ⁊ spiritualiter. Lap̄. iij.
De his q̄ videmus visum vel auferūt visum aīe. Lap̄. iiij.
De illuminatōe aut recuperatiōe visus spūalis. Lap̄. v.
De oculo dextro interiori ⁊ de exercitio intellectus speculatiui. ⁊ bi de multis speculis ad videndū: ⁊ de enigmatibus figurarum scripture. Lap̄. vi.
De oculo sinistro. i. exercitio intellectus practici septē modis exercendi. Lap̄. vij.
De ratione superiori ⁊ inferiori ⁊ ex quibus causis cōtingit rationem ligari, Lap̄. viij.
De finderici. Lap̄. ix.
De conscientia. Lap̄. x.
De actu intellectus quō videlicet aīa cognoscit corporalia spūalia: angelos vel deum. Lap̄. xi.

Titulus. IIII. De volūtate.

De cōparatione voluntatis ad itellectum. Lap̄. i.
De libero arbitrio. Lap̄. ij.
De voluntario ⁊ inuoluntario. Lap̄. iij.
De actib⁹ voluntatis ab ipsa immediate elicitis, Et de ipso velle qd̄ est primus eius actus. Lap̄. iiij.
De secūdo actu volūtatis q̄ dicit frui. Lap̄. v.
De intentiōe q̄ est tertⁿ actus volūtatis, Lap̄. vi.
De electiōe quarto actu volūtatis Lap̄. vij.
De cōsilio qd̄ precedit electionem. Lap̄. viij.
De consensu: sexto actu volūtatis. Lap̄. ix.
De imperio volūtatis. Lap̄. x.
De vsu octauo actu volūtatis. Lap̄. xi.
De bonitate ⁊ malicia humanorꝫ actuū. Lap̄. xij.
De exercitio volūtatis quō cor sit exercendū. Lap̄. xiij.
De volūtate ⁊ opere exteriori quō se habent ad mulcez in merito vel demerito. Lap̄. xiiij.
Quō a volūtate bona nō pūt ꝓcedere mala Lap̄. xv.

Primeptis

De sensualitate. i. appetitu sensitiuo. Lap̄. xvi

Titulus. V. De separatiōe

anime a corpore ⁊ retributione: ⁊ exercitio anime separate.

De triplici morte ⁊ nūcijs ⁊ miserijs mortis ⁊ multis alijs circa mortem. Lap̄. i.
De tribus nouissimis mortis: quātum ad anime separationem presentatiōem ⁊ sententiationem. Et ibi de ratione reddēda. de vocatiōe multimoda: ⁊ de iugi operatiōe in domini vinea. Lap̄. ij.
De sententia infernali contra reprobos ⁊ de septez penis inferni. Lap̄. iij.
De sententia saluandorū: ⁊ de sex miserijs mundi ⁊ de bonis glorie. Lap̄. iiij.
De his qui sententiant ad purgatoriū: ⁊ de penis atq̄ suffragijs purgandorum. Lap̄. v.
De cognitione aīe separate. Lap̄. vi.

Titul. VI. De causis ⁊ passionibus peccatorum.

De triplici causa peccati: scilicet ignorantia fragilitate et malicia. Lap̄. i.
De prima passione amoris: ⁊ multiplici amore atq̄ effectu eius. Lap̄. ij.
De secunda passione que dicit odium. Lap̄. iij.
De tertia ⁊ quarta passionibus que dicunt desiderium ⁊ abominatio. Lap̄. iiij.
De q̄nta passione q̄ dꝫ delectatio vel gaudiū. Lap̄. v.
De sexta passione q̄ dꝫ dolor vel tristicia, Lap̄. vi.
De septima passione q̄ dicit spes. Lap̄. vij.
De octaua passione q̄ dicitur desperatio, Lap̄. viij.
De nona passione q̄ dicitur audacia, Lap̄. ix.
De decima passione q̄ dicit timor. Lap̄. x.
De finali passione q̄ dicitur ira. Lap̄. xi.
De causa exteriori ipsius peccati. Lap̄. xij.
De tentatione multiplici videlicet mundi carnis et diaboli. Lap̄. xiij.

Titulus. VII. De peccato in communi.

De multiplici diffinitione peccati, Lap̄. i.
De varia diuisione peccatorum. Lap̄. ij.
De. xxiij. nocumēris peccati mortalis Lap̄. iij.

Titulus. VIII. De peccato originali.

De causa peccati originalis ⁊ eius pena. Lap̄. i.
Utrū beata vgo fuit ꝓcepta in pctō originali. Lap̄. ij.
De ꝓceptōe beate marie vginis p modū ꝑmōis. Lap̄. iij.

Titulus. IX. De peccato actuali mortali.

Penes quid attendinr grauitas varia in peccato mortali. ⁊ de. xvi. regulis per quas potest cognosci quando aliquid est mortale. Lap̄. i.
De nocumento peccati mortalis in pūni vita. Lap̄. ij.
Quō a deo puniuntur in alia vita ⁊ de penis dammatorꝫ ⁊ cognitione eorum. Lap̄. iij.

Titulus. X. De peccato veniali.

Quid dicatur veniale pctū. Et de nocumēto eiꝰ. Lap̄. i.
De purgatorio ⁊ suffragijs mortuorꝫ. Lap̄. ij.
De indulgentijs. Lap̄. iij.

Titulus. XI. De lege i communi.

De septēplici lege ordinata ad charitatē, Lap̄. i.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula tituloꝝ

De actibus ⁊ ꝓpꝛietatib⁹ ⁊ vtilitatib⁹ legꝭ. Cap. ij.

Titul⁹.XII. De lege eterna

Quō oia subijciunt legi eterne, i, volūtati dei. Et ꝙ deus vult nouez a nobis. Cap. Unicū.

Titulus.XIII. De lege naturali.

Quid sit lex naturalis. ⁊ quomodo instigat ad bonū multiplex. Cap. i.
De multiplici bono qd docet lex natural'. Cap. ij.

Titul⁹.XIIII. De lege mosaica.

De lege diuina in cōi ⁊ eius excellētia. Cap. i.
De conditionibus legis illius q̄tuz ad latorem ⁊ receptorem. Cap. ij.
De preceptis moralibus ipsius legis in communi ⁊ superadditis. Cap. iij.
De decalogo ⁊ singul' pcepꝭ, ei⁹ in ptic'ari. Cap. iiij.
De pcepꝭ cerimonialib⁹ sub quadruplici diuisia. Cap. v.
De preceptis iudicialibus. Cap. vi.

Titulus.XV. De lege euangelica.

De zuenientia tpis. De compatione ⁊ excellentia eius ad veterem, De grā, sacramētis: preceptis et consilijs: ⁊ de

Primeptis

duratione eius. Cap. Unicū.

Titulus.XVI. De lege que dicitur consuetudo.

De quidditate ꝓsuetudis. Et quō faciat aut tollat legē ⁊ de differentia triplicis ꝓsuetudinis. Cap. Unicū.

Titulus.XVII. De lege canonica.

De pceptis eccl'ie de rescriptis. de decretis. de decretalibus eplis ⁊ de auctoritate doctorum. Cap. Unicū.

Titulus.XVIII. De lege ciuili.

De tempore quo orta est. Et qñ ⁊ q̄tū ligat de diuersitate ipsa legū sub diuerꝝ noib⁹ ⁊ d effectu ei⁹. Cap. Unicū.

Titulus.XIX. De priuilegiis in communi.

Per quē cōcedi pñt ⁊ quō tollunt ⁊ qñ. Cap. i.
De priuilegijs ordinis predicatorū. Cap. ij.

Titul⁹.XX. De regulis iuris.

Et hzvnicū capitulum. cū singulis regulis iuris que sunt in decretalibus ⁊ in libro sexto.

Finit tabula.

De aīe similitudine ad deū Cap. I

Incipit prima pars summe maioris Antonini archiepi Floren. In qua pte ponuntur viginti tituli. Et est titulus primus de ia in communi.

De ipsius anime humilitudine ad deum. Capl'm. I.

Venite audite et narrabo oēs qui timetis deū quāta fecit aie mee. Ps. lxv. Inuitat ps. nō omnes: sed timētes deum ad cōsiderādum magnificā nobilitatē aie ratiōalis: ⁊ q̄ innumera bona ⁊ magna cōtulit ei altissim⁹.

Qui em non timet deuz nō curat talia cognoscere: sed solum corpalia ⁊ mūdana. Considerans aūt istam nobilitatē aie deuotus Ber. in li. medi. di. O aia inquit insignita dei imagine: decorata filitudine: redempta pri sanguine: desposata fide: dotata spiritu deputata cū angelis: capax beatitudinis: heres bonitatis: princeps ronis: qd tibi cū carne q. d. quō solum vacas corpori, puidens tibi nō tibi: subijciens te tibi: cū sis ita nobilis ⁊ magnifica: ⁊ ipsa ita vilis ⁊ fetida. Eius pulchritudinem ⁊ equalitudine cōgruc figurauit hester. q pulcherrima naturali ornata per tpa multiplicē puenit tādem ad matrimonij cōsummationē feliciter cū Assuero cū ipo summo monarcha regnās. Vasthi etiā pulcherrima regno ꝓuata: q: mādatis eius obedire cōtempsit: vt ps in [illegible] ide ster. ij. c. Interpretat heste, humilis vel electa in tpe: ⁊ signat aiam q a deo eligit ⁊ per humilitatē eius electio intimat. Nec pulcherrima e in sui eēntia: sz pulchrior adhuc reddit ⁊ amabilior ex ornatu vtutum. Peruenit aūt ad cōsummatum mrimonij cū assuero qui intpretat beatitudo: signans dnm Jesum xpm cū pfecte ei vnit in gloria supna: regnās cū eo in e[illegible]nū vbi cōsequit oinodam sui pfectione. Vasthi aūt signat quālibet aiam etsi pulchrā in sui natura: sz tn q: d[illegible] mādatis obedire cōtemnit reprobat: ⁊ regno infelicissima ꝓuat. Ad hoc aūt opprobriū venit: q: vt ingrata ⁊ supba: dignitatē suā ⁊ a quo habuit nō itelligit: seq[illegible]s instigatiōem carnis. Quod inuit Salomon Cant. j. dicēs. Si te ignoras o pulcherrima inter mulieres egredere ⁊ abi post vestigia gregū. i. si pro q: te nō cognoscis ⁊ dignitatē ⁊ cōditionē tuam nō attēdis pulcherrima mulierū. i. creaturarū hoc tibi sequit. Egredere id e egredieris de domo pna: vt pdigus filius in regionē longinquā de domo, ppe oscie: abi. i. ebibis post opa carnalia q̄ sunt signa gregū. i. brutorū aialiuz. Nō em cū in honore eēt nō itellexit: cōparatus est iumētis insipiētib⁹ ⁊c. Hoc aūt non agit q nobilitatem ⁊ aie [illegible]ditiōem attendit. Unde Hugo de arra aie ipi loquēs ait. O si teipsam videres: si pulchritudinē tuam attēderes: nunq̄ aliā creaturam q̄ te ipam magis amares. Venite ergo ⁊ audite quāta fecit deus aie rōnali. nam etsi q̄tum ad corpus etiā fecit multa et magna. sz fecit aie magna q̄tum ad naturalia q formauit: fecit anime maiora quātum ad vtualia q̄bus decorauit: fecit anime maxima quātum ad supnalia: que ei ꝓparauit. Unde si de ea querat illud qd xps dixit. Matth. xxij. Cuius est hec imago. Nam ⁊ dicit ps. In imagine pertransit homo. Respōderi potest. Hec imago anima increate dei [illegible]tis quātum ad naturalia. est imago aia incarnate veritatis quātum ad vtualia. est imago aia glorificate itellectualitatis quātum ad supnalia.

Nouē sūt filitudines iter deū ⁊ aiam quā ad sua natur'alia

Anima ⁊ imago in create dei tuos,

§. I. Quantum ad primum

Anima dicit imago dei. Et ppterea Geñ. j. Faciam⁹ hominē. dixit deus: ad imaginē nostrā. Et p heresi ponitur. xxiij. q. iij. c. pe. dicere animā nostrā non eē imaginē dei. Et Aug. in lib. de trinitate, dicit, Licet aia nra non sit ei⁹ nature cuius est [illegible]e⁹, ibi tn imago eius querēda est quo nihil est melius. [illegible]ec ergo aia nō est filitudo oinode identitatis cuiusmodi est filius. Unde Amb. tractans illd, De⁹ quis erit filis tibi. dicit. Nō vtiq nullus: q: imago patris est filius. de pe. distin. j. sequēti. c. post. c. inportuna. sed ē imago representatiōis habēs plures filitudines proportionis ad ipm deū. Nam vt dicitur, ex de sum. trinitate et fide catho. c. dānamus. Inter creatorē ⁊ creaturā non potest tāta filitudo notari quin maior dissimilitudo sit notāda. Nouē ergo filitudines sm ꝓportiōem inter deū et animā quātum ad sua naturalia possunt notari. Et pma ē q: deus vn⁹ est in essentia. Deutro. vi. Deus tuus vn⁹ est. ⁊ aia nostra vna est in eēntia. licet em corpus nostrū a pncipio cōceptionis hēat pimo animā vegetatiuā et postea tū animā sensitiuā. Et in plantis alia sit aia vegetatiua q crescunt ⁊ fructificant alia in bruris animalib⁹ qua sentiūt et vegetant: in hoie tamē cum infundit aia ipa anima rationalis eēntialiter vna est: hūs pfectiōem ois aie. i. nō soluz intelligēdi potentiā: sed etiā sentiēdi ⁊ vegetandi. Secūda filitudo: deus trin⁹ est in psona. iuxta illd pma Jo. v. Tres sunt qui testimoniū dant in celo: pater vbū ⁊ spiritussanct⁹. Et aia est trina in potētia: scz memoria itelligentia ⁊ volūtate. In hoc tn dissimilitudo: qa tres psone diuine sunt de⁹ sz potētie aie non sunt eēntia anime sed vires ei⁹ ab ea fluētes. Tertia deus ē simplex oino: ita q nulla cōpositio in eo repit: ⁊ neq ex materia ⁊ forma: neq ex subiecto ⁊ accidente: nec ex esse ⁊ eēntia. Et aia nostra simplex est quātum ad hoc q: nō est cōposita ex materia ⁊ forma: pur est hō ex corpe ⁊ anima ⁊ alia corporalia

Quarta deus est imortalis. j. Timo. j. Regi seculorum imortali ⁊c. Et aia est imortalis iuxt illud Sap. iij. Justorū anime in manu dei sunt ⁊c. Visi sunt oculis insipientium mori: illi aūt sunt in pace. Cōsiderata em anima sm substantiā suaz: vt dicit Vicē. in speculo historiali. incorruptibilis est: q: nō est ex ꝓtijs eius substātia nec aliq̄d sue natu re cōtrariū [illegible]bet a quo possit corrūpi. Similr cōsiderata quātum ad formā que ē potētia itelligēdi: q: intellectus ē capax oium formarū intelligibiliū que p se sunt incorruptibiles. Similr cōsiderata ad finē suū: qua data est ei virt⁹ speculatiua ⁊ motiua per quā se pōt ordinare ad summū bonū. sm hoc manet volūtate pmi incorruptibilis ⁊ magnitudine pene vel pmij. Ex creatiōe hz vt actione alterius nō possit corrumpi: nisi ex actiōe dei. Ex relatōe vero ad finem hz q velit deus eā non corrūpi. Nec ille. De immortalitate tn anime plenī⁹ infra pbabit. Quinta similitudo: deus inuisibilis est. Jo. j. Deū nemo vidit vnq̄. Est em spūs. Job. iiij. Deus spūs est: ⁊ sensus corporalis nō est apprehēsiuus rei spūalis sed corpalis. Quod aūt dixit Jacob Geñ. xxxij. Vidi deū facie ad faciē. intelligēdū est sm magistrū in. ij. sentē. qa vidit aliquē angelū in specie corporali apparetem: deū representantē: ita ⁊ania invisibilis est: q: spūs est. Unde xps in cruce ait. Luc. xxij. In manus tuas dne comēdo spūm meum: id est animaz. Unde oculis corpeis videri non pōt. Nō aūt dicit Greg. in. ij. dialogorū beatū Benedictū vidisse aiam sororis sue: scilz Scolastice in moduz colube in celū ascēdere: nō est intelligēdum animā esse talis forme vel cuiuscūq corpalis: sed ad ostendendū puritatez illius apparuit illis tale aial ex aere formatū. Sexta deus est vbiq. Hiere. xxiij Celum ⁊ terrā ait ego impleo. Totus est in toto vniuerso nō conclusus ⁊ totus in q̄libet pte eius: q: indiuisibilis est ⁊ vbiq inuit ⁊ opatur virtus eius. etsi nō vbiq manifestet gloriaz ei⁹ vt in celis. Et aia nostra est tota in toto corpore: ⁊ tota in oi pte eius. Non em viuit corpus nisi ania psente inquit Augu. de peni. dist. j. resuscitat⁹. Ita etiam nō viuit nec sentit aliq pars corporis nisi p animā: ⁊ quia aia nō est quāta dimensiue: ideo vbi est: ibi tota est. Unde cū leditur aliq ps minima etiā sentit q̄s dolorem: q: ibi est anima q viuificat illaz ptem. Septima; deus est vnum

Ecc. ti. c. v.

Job. iiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

principium vniuersi seu mūdi a quo omnia processerunt Apoc.j. Ego sum alpha ⁊ o principiū ⁊ finis. ⁊ homo est vnū principium mundi minoris.i. totius generis humani: qd̄ pcessit ex eo ꝓtum ad corpulentā substantiaz. Adam eni primo solus formatus est ⁊ de eo eua ⁊ ex illis alij. Hec filitudo imaginis ponit ab Augu. xxiij.q.v. hec imago. Sed qz hic agit de aia nō de toto homine. ideo ista filitudo Aug. dimitti pōt ⁊ ponat alia. s. ꝙ deus est impassibilis. Malach. iij. Ego deus ⁊ nō mutor. ⁊ aia nō quidem immutabilis oino: sed p alterationē seu lesionem naturalē. Naz ꝙ anima dānati patiat in inferno vl purgatorio ab igne. hoc agit ignis nō naturaliter: sed vt instrm diuine iusticie acerbissime crucias. Octauo de ē in se gaudio sus. ⁊ aia est naturaliter gaudiosa: qz est apta naturaliter pticipare eius beatitudinē. Unde dicit. b. Tho. ꝙ homo nō pōt diu stare in tristicia quin cōuertat se ad aliqd̄ gaudiuz ⁊ delectationē. ⁊ ideo si nō se exercet in gaudio ⁊ delectatione spūaluum immergit se delectationibus mundi.

Nono deus est intelligibilis ⁊ actu intelligit infinita: ⁊ est volibilis ois boni: ⁊ aia nostra est intellectius ⁊ in potentia ad intelligendum infinita. ⁊ volens naturaliter bonum ⁊ infinitū bonum. Magna vlcq̄ sunt ista q̄ fecit deus aie: ⁊ ideo recolenda ⁊ tam pulchra imago ꝙseruāda nō minus q̄ pictura dei.

§.II. Quantuz ad secundū

Anima est imago incarnate veritatis mediātibus virtutibus que si nature sunt non a se habet: sed infusas a deo. Unde anima rationalis est adhuc pulchrior: qz potior est gratia vnde ꝓcedunt virtutes q̄ natura fm Ambrosium. de consecra. distin. ij. reuera. Et fm hoc est anima imago veritatis incarnate. i. xpi. iuxta illud Roma. viij. Quos pscciuit hos ⁊ pdestinauit ꝓformes fieri imaginis filij sui. ⁊. j. Corinᵗ. xv. Portemus imaginē celestis. s. xpi qd̄ fit imitando virtutes eius ⁊ habendo spūalē nouē filitudines pdictas fm ꝓportionē inter deū ⁊ iam. Primo videlicet sicut aia est vna ita ⁊ tu fis totus vnū cū deo vnitus. ⁊ p ꝓformitatem voluntatis. j. Cor. vj. Qui adhaeret deo vnus spūs est cū eo. s. ꝓcordando se cū voluntate sua vt xps qui dixit. Non mea volūtas ⁊ tua fiat. Mat.. xxvj. Secō sicut aia est trina in potentia: ⁊ tu fis trinus in dilectione. s. dei tui ⁊ primi fm illud. Diliges dnm deum tuuz ex toto corde tuo ⁊c. ⁊ primum tuuz sicut teipm Lu. x. Quod fecit xps Apoc. j. Dilexit nos. ⁊c. Tertio aia est simplex ⁊ tu fis simplex nō duplex habens in omnibus rectā intentionē: qz si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuuz lucidum erit. Lu. xj. Petrus in prima canonica. c. ij. de xpo ait. Nec dolus inuentus est in ore eius.

Aia ē imago incarnate veritatis.

Nouē modis pozatur ima go xpi spiritualiter

Quarto aia est imortalis ⁊ tu caueas tibi a peccatis: qz vt dicit Ezech. xviij. Anima que peccauerit ipa morietur nō q̄tum ad substantiā: sed q̄tum ad gratiā qua priuatur per mortale: ⁊ per venialia disponit ad mortale. j. Pe. ij. de xpo dicit petrus non fecit. Quinto aia est invisibilis ⁊ spūalis. ⁊ tu occultes opera tua bona ne videant: vt vites superbiam ⁊ inanem gloriā. Matth. vj. Attendite ne faciatis iusticiam vestrā coram hominibus. Sint ipa opera spūalia separata a vita carnali sensuali: qz spiritus carnem ⁊ ossa nō habet. Lu. xxiiij. Sic xps mundato leproso precepit vt nemini diceret. Matth. viij. Sexto anima est in toto corpore vblcq̄: ⁊ tu fis circumspectus quo ad omnes potentias interiores ⁊ exteriores ne ex aliqua parte diabolus valeat intrare: nec per visum: nec per auditū: nec per cor ⁊ huiusmodi. Abachuc. ij. Super custodiam meam stabo. Septimo anima est impassibilis ⁊ tu non mouearis tribulationibus ⁊ angustijs oblitus iniuriarum omnium. Lu. vij. xix. Nec memor eris iniurie ciuium tuorum. Exemplo xpi qui semper siluit ⁊ patiēs fuit.

Est octauo anima gaudiosa ⁊ tu gaudeas semper: nō in mundo: sed in deo ⁊ bonis operibus, Semp peccatoz de peccatis doleat: ⁊ de dolore gaudeat, dicit Augustī. de pe. di. iij. si apls. ad Phil. iiij. Gaudete in domino semp.

Nono anima est intelligibilis veritaz ⁊ volibilis bonitatis: ⁊ tu ergo vaces veritati p lectionem ⁊ auditionem diuinorum ⁊ verū bonuz nō falsum ⁊ apparens appetas Nam fm Bzego. Qui ea que dei sunt sciunt: a domino sciuntur. ⁊ qui ea que dei sunt nesciunt a dño nesciuntur. di. xxviij. Semper christus mente gaudebat ⁊ veritatem speculabat. Quia etiam in baptismo anima per fidem efficitur sponsa christi ipe christus cōfert ei nouem ornamenta virtutum que ipe habuit. Et hec notātur in auctoritate Ezech. xvj. vbi sic dicit spōsus. Laui te aqua ⁊ mūdaui sanguinem tuū ex te: vnxi te oleo: vestiui te discolorib': calciaui te hyacinctho: cinxi te bysso: iduī te subtilib' ornaui te ornamento: dedi armillas in manibus tuis: et torques circa collum tuū: dedi inaurem super os tuum: circulos aureos in auribus tuis ⁊ coronam decoris in capite tuo: ornata es auro ⁊ argento. hec ibi. Ubi considerandum q̄ aia lota est aqua baptismi: ⁊ sic mūdata a sanguine peccatoz. Uncta oleo christmatis: ⁊ tunc aia intus ornatur auro gratie ⁊ corpus argento clare fame. tunc primo induit eam subtilibus. i. camisia subtili fidei: qz transcendunt rōnem ea que sunt fidei. Secūdo induit eaz vestitu deaurato charitatis. Tertio chlamyde discolorib'. i. diuersoz colorum. i. iusticiaz que dicit omnis virtus: ⁊ sic varia. Quarto cingit cingulo byssino castitatis ⁊ abstinētie que pertinet ad tēperantiā. Quinto calciat hyacinctho coloze ceruleo. s. simile celo. i. spe eternoz ⁊ desiderio celestium... Sexto ornat armilla in brachijs fortitudinis ⁊ exercitio bonoz operū. Septimo ornat torque aureo circa collū. s. prudentie. Octauo appendunt inaures in auribus humilitaz quidē ⁊ obedientie in aduersis ⁊ tpantie in ꝓsperis. Tandē nono coronat corona decoris in capite s. p seuerantie. Naz vt dicit Ber. Sola pseuerātia coronabitur. His oibus ornamētis fuit xps ornatus. Naz quum ad fidē habuit eā nō sicut nos: qz c...re deū videbat: ⁊ q̄tum ad id qd̄ est pfectionis in ea. s. assentiendo oi veritati diuinitus reuelate. Spem vero q̄tu ad glē ꝓcionē corpis futurā. vt ergo poteris imaginē celestis: induuiti dnm ieſum xpm, Roma. xiij.

§.III. Quantuz ad tertium

s. supnalia que anime ꝓparata sunt, est imago glorificate intellectualitatis. i. angelorū sanctorū. j. Corinᵗ. ij. Oculus nō vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit: que ꝓparauit deus diligētibus se. s. bona gloie q̄ angeli possidet in patria: ad quā hoies ascendētes equales sunt angelis dei. ait xps Matth. xxij. Nouem autē ordines ipozum angeloz. inquit Bzeg. de pe. di. ij. c. principium. Angeli: archangeli: potestates: virtutes: principatus: dominationes: throni: cherubin: seraphin. Omnes autē nō facient ordinem decimū de per se in gloria: sed assumuntur anime sanctorum ad diuersos ordines angelorum fm differentiam meritorum. Et q̄uis quilibet ordo possideat aliquod donum excellēter vnde denominat: vt dicit magister in. ij. sen. di. ix. nihil tū singulariter. Participat q̄ quelibet aia beata cū oibus ordinib' aliqd̄. Nam seraphica est p amoris ardorē. Interpretatur eni seraphin incedens. ⁊ Esa. xxxj. c. dicit. Uiuit dns cui ius ignis est in syon: ⁊ camin' eius in hierlm ⁊c. Est vero cherubica p cognitōis plenitudinē. Interpratur enim cherubin plenitudo scie. ad Heb. viij. Oēs sciēt me dicit dns a maiori vsq̄ ad minorem. Bzeg. xiij. moral. Quid est qd̄ nesciant q̄ scientē oia sciūt. Est thronica p pseuerātiā ⁊ securā rētionē. Thron' dicit sedes nobilis in q̄ quiescitur ⁊ firmus q̄s manet. Jo. xvj. Gaudiū vestruz. s. fugine gloie: nemo tollet a vobis. Jo. x. Ego vitaz eternā do eis. s. ouibus meis: ⁊ nō peribūt in eternū. Est dominatua p summā puritatem, Maius dominiuz esse nō potest

esse liber a vicijs ⁊ passionibus ⁊ miserijs corporis qd̄ non fit nisi in glia. Roz. viij. Ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptiōis in libertatē glie filioz dei. in multis hic offendimus oes: ⁊ ibi sine macula sunt añ thronū dei Apoc. xiiij. Principatū hz aia sūme dignitatis. nā oes regnes ⁊ pncipes mūdi sunt. i. Reg. ij. vt sedeat cū pncipib' ⁊ solū glie teneat. Secūdi nos deo nro regnū. i. reges. cā tanc sancti: vt dz in Apoc. v. Virtutē hz in se sūme vigoro sitatis. ⁊ quoad aiam in omnipotentia firmata. mutata tū fi de in visionē ⁊ spe in possessionē. Et quoad corpus factū in resurrectione finali imortale ⁊ ipassibile. ps. Fluminis impetus letificat ciuitatē dei. Impet' autē fluminis signat pfectionē virtutū. qz ad vsum nō pūtis vite. sed pfectissime erūt in aiab'. Apoc. vij. Nō esurient neq̄ sitient amplius ⁊c. Facietes etiā miracla plima post mortē sancti. Inter ptates repit p repessionē demonū. Nam sicut angeli sancti refrenāt malicia demonū. ne tm̄ noceāt q̄tū vellent ⁊ precipue ptates. ita ⁊ sancti iuuāt nos ꝯ malicias demonū spūaliter ⁊ corpaliter. vt pz ad corpa mlto⁊ sctō⁊. Archāgelo⁊ capit. ꝓprietatē aia per altissimam claritatē ⁊ reuelationē magnoruz secreto⁊. Angelo⁊ aūt per obedētie agilitatē parare sunt semp. ⁊ nil aliud potest in eo⁊ appetitu cadere nisi qd̄ de' vult: sicut ⁊ de angelis dz in ps. Facientes verbū eius ad audiēdā vocē sermonū eius. Et sic anime p bona supernalia collata est imago totius celestis hierarchie in patria. Sz si hic viuit viciose efficit imago diuersarū bestiaz. Roz. i. Mutauerūt glia icorruptibil' dei. i. gliosam imaginē dei in imaginē corruptibilis hois q̄drupedū serpētū. volucrum et ceterozz. Hinc ⁊ Boc. de philosophica ꝓsolatiōe. Euenit vt quē diuersis vicijs trāsformatū videas hoiem estimare nō possis. Exemplificat de diuersis vicijs varijs bestijs assimilatis. Supbia leoni Inanis glia pauoni. Invidia linci. Auaricia talpe vl' serpenti terra comedenti. Ira cani. Bula vlso. Accidia asino. Luxuria porco. Timiditas ceruo. Instabilitas anis: ⁊ hmōi. Et cōcludit Boetius. Itaq̄ fit vt q̄ probitate deserta in diuina ꝓditione trāsire nō possit vertat in beluā. Qd̄ ⁊ p figurā Jesum ⁊c in Nabuchodonosor: qui ꝓpter superbiā suam est in bouē ex homie cōmutatus. vt dicit Augustinus. xvij. q. iij. Miror. Et tales pctōres in alia vita sumunt in. agnes demonū. Unde Thren. iiij. Denigrata est sup carbones facies eoz. Demones cōmuniter pinguntur nigri: ad innuēdū obscuritatē ⁊ horribilitatē eoz.

Aia q̄ hic vitat vicia efficit imago dei meriorum bestiarū

Pro maiori autem declaratione eius quod est supra de imagine. Nota ꝙ quinq̄ sunt que deum diuersimodere presentant. s. vestigium imago: ad imaginem esse. similitudo et equalitas. Primo enim vestigiū representat illud a quo causaliter est expressum. cōfuse sicut impressio pedis relicta in puluere. ⁊ silr cinis dicit vestigiū ignis ⁊ sic q̄libet creatura irrationalis dicitur vestigiū dei. qz ipm aliquo modo representat per aliquā sui virtutē. Un Job. xi. Fortitur vestigia eius. s. dei cōprehēdes ⁊ vsq̄ ad pfectum oipotētem reperies. Secō imago representat illud a quo est producta clare expresse. Et hoc duobus modis. qvel in speciei similitudine: sicut imago regis in filio. vel in figure similitudine: vt ptz de imagine regis expressa in nūmo. Ponit augustinus in libro de decē chordis exēplū dicens. ꝙ sicut imago imperatoris aliter est in nūmo: aliter in filio. qz in filio est impressa fm puenientiā nature: in nūmo aūt nō. Sic ⁊ tu nūmus dei es. Et hoc melio: qz cū q̄dam vita ⁊ intellectu es. vt scias cuius geris imaginē: nūmus aūt nescit se habere imaginē imperatoris. Ponit etiaz exemplū de imagine que est in filio ⁊ in speculo. In filio eni homīne est imago patris ⁊ ex hoc est pater ei'. In speculo vero imago nō est hoc qd̄ ipse hō. ⁊ ex hoc nō est pater eius. In filio regis est imago fm equalitatē substātie. ⁊ ex hoc rex est pater filij. In speculo aūt lōge est a substātia. Sic a simili. Filius dei est imago pris: et nūq̄ dicitur esse ad imaginem, ⁊ hoc propter identitatem nature expresse: quā dei filius repētat. Hō vo dicit imago dei, ppter identitatem filitudinis: ⁊ dicit etiā esse ad imaginē, ꝓpter imperfectionē filitudinis. Unū dicit Gen. i. Faciamus hominem ad imaginē ⁊ similitudinē nostrā. Nam hec ꝓpositio ad: distantiā significat. Tertio filitudo repsentat eādem qualitatē nō vt expressam ab alio: vt ouū est filē ouo non tū est imago oui: qz nō expressum ab ouo. Unde vbicūq̄ est imago est filitudo: sed nō ecōuerso. Quarto equale representat illud a quo est expressum pfecte. Nā eqlitas non est de rōne imaginis nisi pfecte qualis est filius dei.

Quinq̄ sūt que dī meritorū ꝙ de repēdū dicūtur.

Ex his elicit ꝙ aliqua creatura est q̄ nec imago est nec ad imaginē: vt creatura irrōnalis: sed dicit vestigiū dei.

Aliqua res est q̄ nunq̄ est ad imaginez: sed imago dei tantū: vt filius dei. Colos. j. Est filius dei imago invisibilis dei. Et hoc ꝓpter identitatē nature. Aliqua creatura est q̄ est imago dei ⁊ ad imaginem dei: vt homo qui ꝓpter similitudinē non equalitatis sed ꝓportionis inter deuz ⁊ ipm dicitur imago: ⁊ propter imperfectionē similitudinis dicitur ad imaginem dei: qz scilz nō habet identitatē nature cum deo sicut dei filius, Raynerius post Thomā in parte pma. qō. xciij.

¶ De mira nobilitate anime. Capliu. II

Benedic aīma mea do

b minū: dñe deus me' magnificatus es vehemēte. ps. ciij. In omnib' opibus suis dñs magnificatur: id est magn' efficit non in se q̄ augeri nō potest: sz in nostri cognitiōe: id est magn' ostēdit nobis in sua potentia: sapiētia: ⁊ benuolentia. Qui facit magna ⁊ inscrutabilia ⁊ mirabilia absq̄ numero: vt ait Job. Sed inē omnia opera sua ab extra: vehemēter magnificat: id est magnus ⁊ mirabilis ostendit in aie rationalis creatōe ⁊ bonorum inumerabiliū eidem collatiōe. Et ideo benedic ania mea dñm: benedic corde: ore: ⁊ opere: ⁊ vt frequētius bñdicat frequēter cōsiderare debet ipius aie excellentiā nobilitatē ⁊ pulchritudinē sibi collatā. Sicut eni pncipium salutis est cognitio sui: ita causa iteriti' est ignorātia. Siquidem ignorātia mater cunctozū erroū ab omnib' vitanda est: vt dicit. xxviij. di. ignorātia. ⁊ pmaxime ignorātia sui Unde ⁊ quereti cuidam vnde posset beat' effici. respōsuz fuit ab Apolline delphico: gnotisseliton: id est nosce teipm. qd̄ allegat Bernardus ad Eugeniū scribēs. Quod sub alijs vbis notat Job dicēs. Ultitans spēz tuā nō pecabis: id est cōsiderans tuā essentiā: id est teipm: vt exponit Delinādus. Quid eni pdest homini scire vires herbarum: vtutes celozū: siderum cursus: hominū mores: naturalia cuncta sui noticia postposita. Ipam aūt anime qualitatem describit Salomō dicēs. Canticozū. i. Si te ignoras: o pulchra inter mulieres ⁊c. vt infra patet. Quāta sit anie humāe pulchritudo: nobilitas: ⁊ refulgētia: ⁊ quāta sit ei' circa hoc ipm ignorātia ⁊ quomodo possit ꝓperque media deuenire vt habeat ipius anime natura: ⁊ vtilis noticia ⁊ recta vita pulchre ⁊ deuote ⁊ egregie ostēdit Johānes dñici cardinalis in itinerarij libro. exponēs dicta verba. Si te ignoras: o pulchra inter mulieres egredere ⁊ abi post vestigia gregum: ⁊ pasce hedos tuos: iuxta tabernacula pastorū. Jn quibus q̄dem verbis sponsus aie xps ipsam sponsam alloquēs tria de ipsa ostēdit.

Job. v.

Job. v.

Cañ. i.

¶ Primum est defectio cognitionis naturalis. ibi, Si te ignoras.

¶ Secūdum est pfectio conditionis humanalis. ibi, O pulchra inter mulieres.

¶ Tertium est instructio pfectiōis internalis, ibi, Egredere ⁊ abi. ⁊ cetera.

§.I. Jnchoādo a secundo

cum scz dicit. O pulchra inter mulieres notatur magnitudo mirabilis excellentie anime: ex tribus ibi positis: scilicet primo ex articulo vocatiōis cū dicit o, secūdo ex sub-

Universidad de Deusto Biblioteca

stantiuo intellecto adiectiois:cũ subdit pulchra.tertio ex termino cõparationis ibi.inter mulier. Ubi sciendũ q̃ cũ sacre scripture pciosissima verba nullũ supfluũ nil ociosum admittãt.iste vero articulus seu interiectio o includit in omni vocatiuo sequit q̃ vbi põt intelligi videt superflue annotari nisi debita ratio assigneť.Et ideo cõsiderãdum est q̃ o est nota admiratõis:duratõis:cõpassionis: renouationis:affectiõis:ꝛ pfectiõis. Ex quibus cõcludit q̃ dño pdicente cũ eã vocat o anima est admirabilis: est durabilis:est interminabilis:est desiderabilis:est amabilis:ꝛ est cõmẽdabilis. Prio igit dico q̃ o notat admirationẽ:vñ cũ de aliquo admiramur tanq̃ ibi deficiat spiritus noster vltimã litteram proferimus oze que est scientie elementũ finale y ꝛ in greco o.Unde ꝛ saluator admirans seu ad modũ admirantis sc hñs erga cananeã dixit O mulier magna est fides tua.Mirabilis siquidẽ est anima ꝛ a nobis incõprehensibilis p statu vie.ꝛ iuxta intelligẽtie facultatẽ naturalẽ.Mirabilis vtiq̃ in essentia mirabilis in capacitate. Nã q̃tũcũq̃ q̃s pficiat in scia nihil est respectu eius qõ adhuc scire põt.Appetcapacitas eiꝰ mira ex attribus adinuentis pluribus ꝛ sciẽtijs varijs acq̃sitis ex virtutibus descriptis:vt infra patebit. Mirabilis est in diuine maiestis pfuctia.vnitatẽ ꝛ trinitatẽ sup oia dist inctius repꝛesentãs vt supꝛa patuit. Mirabilis est in potẽtiarũ pluralitate.ſ.vegetatiua:sensitiua:intellectiua: quarũ q̃libet in plures subdiuidit.vt infra ostendit.Mirabilis in corpis p̃iunctione:cũ res tã nobilis ꝛ magnifica vniat cũ re tam vili ꝛ infima quale est corpꝰ.ꝛ de hoc etiã infra.Mirabilis est in corpali contagione.cũ mũda a dõ creatur:subito a corpe cui vnit:inficiat.Et nõ minus mirabilis in eius p baptismũ mundatiõe. Mirabilis est in sui corpis exercitatiõe p potentias eiꝰ:de quo infra habebit.Mirabilis est in sui separatiõe a corpe ꝛ operũ suoꝝ retributione.de quibꝰ etiã tractabit.Mirabilis demũ in defuncti corpis reassumptione. Scdo o est nota duratiõis Ex pte post iuꝝ illud Apoc.i.Ego sum alpha ꝛ o:primus ꝛ nouissimus.vbi a denotat eternã duratione ex pte ante. q̃: nulla lra ante eã.O vero ex pte post signat durationẽ q̃: nulla lra sequit fm grecos.Anima igit humana nõ hz durationẽ ex pte ante.q̃ creata est in tpe:sz ex pte post:q̃ non terminat sed est ppetua ꝛ imoꝛtalis.ꝛ de eius imoꝛtalitate plenius infra ageť. Et sicut finis alphabeti est o fm grecos:ita finis omniũ celoꝝ ꝛ creaturarũ est anima rationalis.Et ideo postq̃ oia creata sunt demũ ipsa creata fuit ꝛ ꝓpter ipsam creata sunt oia.finis eiꝰ etiã sit primum in intẽtione:est tñ vltimũ in executione operantis. Omnia inquit Augustinus sup Genesim,fec... deus propter hominẽ.hominem aũt ꝓpter seipsum. Tertio o est nota cõpassionis.fm illud Thren.iiij.O vos q̃ trãsitis p viam attẽdite ꝛ videte si est dolor sicꝰ sicut dolor meꝰ.Cõsueuit eiꝰ psona afflicta de se vel alterius afflictione multum dolens.frequenter cũ suspirijs emittere o.in qua omnis fere vox terminat languẽtis. Nulla etiã lrarum formatur pleno ore nisi o.Et nulla aptior ad clamandũ q̃ o. Audi o aia deũ tibi loquẽtẽ ꝛ dicẽtẽ o.ꝛ nõ despicias rece ptum auribus o.Tibi eiꝰ cõpatitur:q̃ in peccatis fuisti. Tibi eiꝰ compatit que tam nobilis ꝛ admiranda ad tanã miseriã es deducta vt pctõ sis subdita:ꝛ de regina vniuersoꝝ sis corpis vilis ãcilla effecta. Tibi cõpatit q̃ eras celũ diuinum ꝛ fctã es demoniũ phanũ. Tibi compatitur cui seruiebant angeli:nũc imperant demones O si tu videres tuã dignitatem per gratiã ꝛ nobilitatẽ.ꝛ per naturã. et demũ scires aq̃ quã infelicitatẽ te deducit pctũ.q̃tũ tu clamares o incessanter. Ille suspirat vt suspirare te doceat.dolorez affigit vt de te tu pfecte doleas.Et lãguores ꝛ dolores ipse adhuc plãgit in cruce ꝛ clamore valido:vt ꝓpẽdas exinde q̃tũ tu debes dolere que cõmisisti peccatũ

Quarto o est nota affectiõis seu desiderij et dilectionis qõ exprimebat psal,cxviij,dicẽs, O dñe saluum me fac:o dñe bene ꝓsperare.A pueris ꝛ turbis clamatum est in hebraico oslanna.ex affectu corꝝ ad xpm.Matth.xxj.Volẽt q̃ deus insinuare q̃ta affectione desiderio ꝛ amore vocet aiam:vt spem generet atq̃ dilectionẽ recipꝛocã dicit: O pulchra.ope nãq̃ fidit quicq̃d expꝛsserat voce q̃.ſ. soleter te errantẽ quesiuit:pditã requisiuit.Accẽdit lucernas fidei totã domũ p charitatẽ euertit inuenien letaꝰ cũ angelis.etiã cozã hoibus vere tristat:portat in humeris reducit ad caulas:totam curiã gaudio ꝛ tripudio iubens p simphontã ꝛ choꝝ:etiã cum vicinis iocundari:vt parabolice habet Lu.xv. Quinto o est nota renouatiõis siue secunde vocationis.expire in te rogo vsum vocantiũ si alia nõ notasti:qm̃ qui aliũ vocat, in pma voce o nõ apponit, in scda apponit.in tertia nõ replicat o.in quarta vo iterũ dicit o.Et ipso deinceps ante q̃ respõdeat ille in dispari sine o:ꝛ in pari cum o.format clamorẽ.Luz itaq̃ audis q̃ tue vocationi ꝓponit o:scito te alis ab eodem vocatã ꝛ ac cusa tarditatẽ tuam ꝛ venerare cũ gratiarũactione bonitatem ꝛ pietatẽ suam.Te quippe pmo vocauit p creationem inserens i natura suipsi? appetitũ.iuxta illud Boetij. Inserta est naturaliter mentibus hoim veri summiq̃ boni cupiditas.Et nunc vocat p nouũ luminis infusionem vt altioꝛa cõscendas.Et si forsitan te vocauit summa mane puericie in tertijs adolescentie. sexta iuuentutis.nona virilitatis.ꝛ iam venisti ad vndecimã senectutem:saltem sic pro te fatigato respõde pare vocanti:vn eam intraꝛ:p ipso laboꝛa:plus acceptura q̃ tu scires petere:vt habetur in parabola Matth.xx. Sexto o est nota pfectiõis:vocat ... i te p o vt pfecte sequaris quaꝝ vult facere pfectum ipe.Perfectũ aũt dicit cui addi nihil põt de essentialib̃ sine specifica mutatiõe ipius cui fit additio talis,ꝛ b̃ modo dicti sunt pfecti celũ ꝛ terra ꝛ oia ornatus eoꝝ.Gen. j.Licet eni hõ potuerit esse pfectior in accidẽtibus: vt.ſ. nõ potuisse peccare si habuisset maioꝛez grã ꝛ hmõi:in essentialib̃ vo nõ. Nam si adderet deus aliqua aie supꝛa potentiã intellectiuã q̃ essentialẽ p ... tionẽ importaret, ipa aia nõ esset eiusdẽ spẽi cum pma.ꝛ sic de alijs.Essentia litteraꝝ est linea quedã seu linee ... aũt vna linea pdicitur q̃ pncipium fini cõiungit.ꝛ iõ pfectior ceteris. Ipsẽ q̃ o nulla põt fieri additio sine sui mutatione.Considera igit quãdã lineã quodãmodo eẽ aiam tuã:cui ... puncus primus est deus.A pũcto eni inchoat linea:ꝛ puncꝰ indiuisibilis est.sic ꝛ deus ex cui? manib? tu existi p formationem.Mediũ huiꝰ linee est fuga tua ab eo q̃ longe recedens ab ipo longissima lineã in obliquã p trãsuersum deꝛistí ab ipo pncipio ꝓtinue magis distando.At vbi venit plenitudo tpis.pũctus p̃mus vnit?est vltimo.q̃.ſ.verbum caro factũ est.Jo.j.Verbũ.ecce pũctus p̃mus.caro.ecce punctus vltimꝰ. factũ est. ecce vnio pũctoꝝ. Sicq̃ venit ad pfectũ humana natura hic p o vocitata. Quarta decima lra in alphabeto nostro est o.ꝛ in tertia tesseredecade vnio describit naturaꝝ in xpo a matthEo,in.j.c, Dicẽs q̃ ab abraã vsq̃ ad dauid sunt gñationes.xiiij.ꝛ a dauid vsq̃ ad trãsmigrationẽ babylonis.xiiij.ꝛ a trãsmigrationẽ vsq̃ ad xpm.xiiij.vbi magnũ innuit sacrm.Aia eni in pncipio antiquoꝝ p triplex o ad dñm suspirabat. pmo p o dicens. Osculet me:suspirauit p scdm di.osculo.suspirauit p tertiũ dicens oris sui. Trinã eni pfectionẽ desiderat aia. Prima ẽ vnionis q̃ fit p icarnationẽ. Scda ẽ operationis q̃ dat p pfecte gre ifusionẽ. Tertia ẽ nature ꝛ cõditionis seu glificationis q̃ fit p vltime trinitatis accessionem. Prima tesseredecades incipit ab abraam cum ... cernandi verbi facta est repꝛomissio pma Scda icipit a dauid qui tam pfectus fuit cui dñs diceret. Inueni hoiem fm coꝛ meũ. Tertia pfectio exorit in trãsmigrationẽ babylone ad hierlm patriã repꝛomissiõis iocũde ꝛ psumat in xpo nunq̃ iterm̃ediãdo. Item nota q̃ o est lra quarta vocalis vt cuz te p o a dño sentis vocari. recordeꝛis q̃ ipse patre tuo abraã tibi,pmisit quarta gñatione reuertentur huc.Gen.xv.scz ad terrã pmissionis supnam p̃riam figurantẽ ꝛ de filijs abrae facta ẽ illa pmissio q̃ sunt veri fideles eũ opẽ imitantes. Generatões aũt ille spũales sunt et in quolibet p̃it intueri. Nam pma est p ... dem.Secũda p spem. Tertia p charitatem. Quarta p adnihilationẽ seu humilitatem:ꝛ tũc reuerteris huc:q̃ huc me dignus eris i.mei gloria. Ideo igit p o te vocauit:que lra est quarta inter vocales:q̃ in quarta generatiõe virtutũ supꝛadictarũ perficienda es:ꝛ o est nota pfectionis. O altitudo diuiniarum sapientie ꝛ sciẽtie dei:q̃ incõprehensibilia sunt iudicia eius.ꝛ cetera.

Rodi.

§.II. Secundo notatur ex

Aia assistaꝛ mulieri ꝓ tria.

cellentia ꝛ nobilitas anime:ex eo q̃ assimilat mulieri cuz dicitur pulchra:pulchra scz mulier. Ex ipo vocabulo mulieris ipsa aia. Cõparat angelis. Reperit in feminis. Cõmendat in sciẽtijs. Hec tria hz scripturas generarum significant per mulieres. Angelos siãdem q̃tum ad pmũ reperio a sũma vitate tam mulieres q̃ viros nominatos in vno eodẽq̃ sermone vbi tractat parabola ouis ꝛ drachme pditaꝝ. In inuentõe ouis perdite vocant amici ꝛ vicini. In inuentione vo drachme amice ꝛ vicine. vt hz Lu.xv. Sub noie quoq̃ filiarũ hierusalez interpellat aia angelorũ subsidia. Dum ait Cant.i. Filie hierlm nolite cõsiderare q̃ fusca sim.i.obscurata p peccata. Dicunt siquidem angeli viri rone victorie ꝓ hostes nostros demones: mulieres aũt rõne gratissime et attrahentis venustatis. Utiq̃ pulchꝛior est vir mulierẽ:hz spẽs mulieris magis allectiua q̃ spẽs virorꝝ. O igit aia si te ignoras pulchꝛ ... dinem tuã inter angelos qre. ... st aia angelice nature psimilis:ꝛ quasi vnꝰ ex illis. Non q̃ sis angelus nec eiusdẽ speciei cũ eis.angelis tñ te silem puta:vt inter angelos decorem tuũ cognoscas. Decẽ q̃dem drachmas ad vsum eũdẽ creator in pncipio de nullo ente pduxit:quarũ vna aia est quã pditam q̃fuit mulier.i.summa sapientia:accẽsa lucerna in mysterio incarnatõis. Ibi eiꝰ materia lucerne que ẽ terra fm vsum quorundaꝝ locoꝝ ꝛ lychniꝰ cũ oleo ꝛ lumine:sic in mysterio incarnatõis pacto a diuina sapia que ẽ deus:iuen... testa co...ꝰ de terra:lychniꝰ aie purissime cũ oleo gre:ꝛ lumẽ diuinitatis in vno hoie xpo:ꝛ per hanc lucernaꝝ re... a est drachma nature humane vna ex decẽ. Alicet aũt oes angeli cũ aiabus vnius dicant eẽ nature. hoc est in genere inq̃tum itellectiua nõ tñ vnius speciei:sicut lapides pciosi oes dicunt vniꝰ nature generalis inq̃tũ pciosi:sũt tñ specie differẽtes ꝛ pfectior vnꝰ altero:vt iaspis smaragdus:sapphirꝰ:carbũculꝰ ꝛ hmõi. Sic ꝛ ãgeli singulari sunt specie differẽtes. Nã q̃ ezechiel posuit nouẽ noia lapidum pciosoꝝ de angelis loquẽs.hoc refert Greg. ad ordines ipoꝝ qui nouẽ sunt:vt in omeł.exponit.nõ ad spẽs eoꝝ que innumere sunt:q̃ ... quot angeli numero hz dñũ Tho.ꝛ Alber.Animarũ vo quarũ vna spẽs tantũ ẽ oium tanta pfectio est:vt cuilibz angelo in gradu ꝛ in gloria possit equari. Quinimo aia xpi excedit angelos scuncros:ꝛ mater eiꝰ vgo brissima sup oes choros angeloꝝ etiam exaltata laudat. Si igit angeloꝝ pulchꝛitudinẽ vales ... pire:tuãq̃ int̃ illas cognosces. Angeloꝝ aũt pulchꝛitudinem admirãdã pdicant:cõpatiões:narratiões:ratiõ ... Compant eni luci:vñ sub noie lucis itelligunt creati cũ dictũ est.Gen.j.Fiat lux.hz Aug.Stellis ctiã que clarissime sunt. Unde Job.xxxviij.dicit deus. Ubi eras duz me laudarent astra maturina.i.angeli:ꝛ iubilarent omes filij ... i.i.angeli boni tantũ. Stella aũt differt a stella i claritate fm aplz.i.Coꝛ.xv.in specie:sic ꝛ angeli. Soli quo q̃ comparant. Matth.xiij.Fulgebũt iusti sicut sol.lapidib̃ quo ... pciosis:vt patz Ezech. Narratões quoq̃ oũdunt pulchꝛitudinẽ ãgeloꝝ. Quãte eiꝰ venustatis sũt esti mãdi.ad quoꝝ aspectũ expauit regina celoꝝ:nã turbata ẽ i sõe archãgeli.Lu.i. Tremuerũt pastores cũ eis apparuit angelus magꝰ cũ luce,vt hz Lu.ij. Mulieres q̃ sancte coꝛpus dñicuz ad sepulcrũ querẽtes vngendũ.Matth. vlti. Ipse denique quila grãdis q̃ solẽ veruz irreuerberaꝝ oculis potuit intueri dicẽs. In pncipio erat verbũ ꝛc. cecidit ante pedes angeli secũ loquentis vt eũ adoraret.ex magnitudine fulgoris motus ꝛ gloie:vt habeť Apoc.vlti. Aliuacissime demũ rõnes ꝛ angelos speciosissimos p testant. Quales eni seruitores ꝛ ministros debuit sibi ꝓpꝛi creare pulcherrimꝰ deus oipotẽs ꝛ sapia totus qui fecit sidera viua in cõuexo celoꝝ:qui tam splẽdidas stellas vita pꝛiuatas i cõcauo fixit. Quales sunt estimandi: qui sine fine absq̃ medio faciem diuinam:omneq̃ decus pspiciunt ꝛ venustantur ab eo:quales sunt qui omnẽ creaturam pcellunt.iuxta illud. Primũ omniuz creata est lux.i. angelica natura pꝛioꝛitate.ſ.dignitaꝝ nõ tpis:vt exponit magꝰ in.ij.di.ij.Quales sunt:quibus sol ꝛ luna deseruiunt:coꝛpaq̃ celestia cuncta put iubent ad nutuz. Ut ꝛ a pbis motoꝛes o:bũ celestiũ dicunt. Proculdubio ipoꝝ spẽs vernãs intellectꝰ nostri facultate excedit:vt cõprehẽdam? ex eo:q̃m aia nostra eis assistãta pulchꝛior est q̃ nosce possum? q̃ querẽda iter angelos quasi in eis fundata veritate attestãte q̃ ait.Eqles sunt angelis dei. Mat. xxij. Scda via p quã ducimur ad inueniendã veritatem decoris aiarum est psiderare feminaꝝ spũales pulchꝛitudines in scripturis cõmendatas huius rei figuratiuas. Sicut eni cũ dixit angelus ad Mariã. Benedicta tu in mulieribꝰ.ꝛ Elizabeth ad eã.Bñdicta tu inter mulieres Voluerũt illo eulogio signare pdictarum mulierũ benedictiones:virginis tante grãm ꝛ benedictionẽ copiosissime figurare:sic locutio psens põt exponi cũ dicit. O pulchꝛa inter mulieres:vt sit sensus. Si inter mulieres que sieris:pollutam te videbis. Narum autem fulgentem decorem demonstrãt ista.

Ecci.i.

Pꝰ.xlv.

¶ Sanctorum verborum studiosa narratio.

¶ Castorum virorum amorosa sectatio.

¶ Suorum membrorum copiosa paratio.

Quantũ ad primũ. Cum inter cetera bona moralia placita deo castitatis integre vtus teneat pncipatũ:que non solũ cõtactu:ꝛ aspectu quoq̃ ꝛ memoria sexus alterius a mitrit:nequaq̃ summꝰ eius amatoꝛ:spũsanctus:qui etiã de mẽtibus castis placidũ sibi ꝓstruit tẽplum tam sedule in scripturis sanctis mulieꝝ memoriã faceret atq̃ tam creꝛbꝛe aliquaꝝ pulchꝛitudinẽ narraret ꝛ cõmendaret mirãdam:mis spũalem aie nos vellet docere decorẽ. Sicut eni vnitatis ꝛ pacis singularis amatoꝛ:bellorũ narrationi in toto veteri testamento pncipaliter videť insistere non vt armoꝛ tradat doctrinã:sed vt bello spirituali cõtra spirituales ne... itias in celestibus deuotos armaret athletas fideles:vt dicit Greg.xxiij.q.j.nisi. Sic fragilioꝛis sexus venustatem cõmendat puritatis amicus aiaruz vt cognoscentes decorẽ toti in iparũ ꝓspectu puerli ope ꝓsummãto dicamus. Dñe dilexi decorẽ domus tue:ꝛ locũ habitationis gloꝛie tue.ſ.aie. Nam q̃tum ad pulchꝛitudinẽ coꝛporalẽ earum interdixit aspectũ saluator dicens. Mat. v. Qui viderit mulierẽ ad ꝓcupiscendũ eã iaz mechatus est eam in coꝛde suo. Et ad aiarum noticiã ꝛ amoꝛez fere totam suã extendebat doctrinã. Quid eniz pficit homini si lucretur vniuersum mundum.anime vo sue detrimentum patiat. Aut quã cõmutationẽ dabit homo p aia sua. Matth.xvj. Quicq̃d igit cõmẽdatũ retineris in pulchꝛitudine Sare mirabilis:spectabilis rebecce:cõcupiscibilis racheliꝰ:dyne venuste:elegãtis arsenethꝰ:michol amabilis:subu... tẽ animũ foꝛt̃ bersabee: speciose iudith.hester amoꝛose:gratiose thamar ꝛ aliarum:totum intellige de animabus figuratam pulchꝛitudinẽ quas si videres nihil post deum posses pꝛeter eas amare. Demonstrat secundo hoc idẽ castorum viroꝝ erga mulieres amoꝛosa sectatio. Quis eni credẽdus est puriꝛ: adam in statu innocentie.quis abraam castioꝛ:cuius matrimonium cõparatur virginitati baptiste: quis mundioꝛ sancto Jacob

Universidad de Deusto
Biblioteca

ceſendus eſt cui reuelata ſunt ſecreta celeſtia: q̃ videri nõ
pñt niſi mũdo corde. Nunq̃d dicemus ꝯpudicos ſanſo-
nem: aut dauid: quoꝝ primus extitit ſanctus anteq̃ nat'
alter ũ vero dñs dixit inueniſſe hoiem ſm cor: ſuũ. de cete'
taceo. Vbi tũ tales ⁊ tanti ad mulierũ ꝓfectiũ videbant ta-
liter tracti, figurãtiũ aie pulchritudinẽ vt diſcamus in eo
rum figura. q̃to ad aiarũ decorẽ rapi debeamus affectu.
Ecce ei pm' ,ptestat. ſ. adã ,ppr hãc ſoluẽda fore iura na-
ture ⁊ genitores reliquẽdos. vt ꝑ Geñ. ij. c. Tã pulchra
est eñ aia tuaꝝ ,ppter hãc ſi cognoſceret ab hoie relinq̃-
ret pater ⁊ mater: fili': frater ⁊ ſoror ⁊ alij domeſtici. ager
et dom': ⁊ q̃cq̃d poſſidet in terra. Si ,pphetauit pm' adã
ſic ,ppter animam fiendũ eſſe gloſauit. ſcõs Adam. ſ. xpũ
Matth. xix. Sic ⁊ abraã qui faciliter terrã: domũ pater-
nam: ⁊ cognationẽ deſerit: q̃nimo feſtine currit: dilectiſſi-
mum vnigenitũ ſuũ immolare ⁊ãũ ab vroꝛe ſua ſara nõ vi-
det poſſe abſcidi Tam ſpecioſam animam eſſe ſara viro
ſuo ſub figura ſui oſtendit: qd̃ vidit cũ ſummo eſſe ſtudio
cuſtodiendã ⁊ nunq̃ relinquendaꝝ. Sub alijs verbis hec
redẽpto: exp̃ſſit. Sint lũbiꝛi ꝑcincti. inq̃t Lu. xij. ⁊ lucer
ne ardẽtes in manib' vr̃ris: ⁊ vos ſimiles hoib' expectãtib'
dñm ſuum q̃n reuertat a nuptijs. A nuptijs eñ ad nupti
as dñs reuertit q̃n q̃ iam tuã aſſumere ſibi venit vroꝛem.
Et iterum ſi ſciret paterfamilias qua hora fur veniret: vi-
gilaret ⁊ nõ ſineret pfodi domũ ſuã corpis ſui infra quam
abſconditus eſt diuinus theſaurus aie in vaſis fictilibus
Cuſtodi igitur aiam ſaram pulcherrimã. ſ. aiam tuã: q̃m
hanc nõ ſolũ amat abraã. ſ. deus vel ſapiẽs quicq̃: ſed etiã
laudãt eã principes infernales apud pharaonẽ regẽ ipo
rum. Amat eã abimelech: ſcilꝫ ſenſualis affectus. rapit in
eius aſpectu truculẽtiſſimus holofernes. ſ. mũdus. hãc ſi
põt gentilis Aſſuerus cõiugẽ facit: ſcꝫ pbs vel poeta gẽ-
tilis. Multos hꝫ amatores. ⁊ ideo cuſtodi eãvt pupillam
oculi tui. q̃ ſi te inuito tollat: cũ te ,ptingit vacare circa ,p
primum ⁊ actualẽ cuſtodiã de anima tua non haberet, gau
de eam ,prius talẽ feciſſe vt nõ cõſentiat pharaoni vel abi
melech ſi inuitaret ad ſtupꝝum: nec holof' ni ſeculo vide
licet neq̃. Et cũ hoc ora ,p ipſa vt eam deus ſemp a vicijs
ſeruet immunẽ. Quid mihi ,pdicat illa ſeruitus lõga iacob
ob amorẽ vni' puelle videlꝫ rachelis. Geñ. xix. niſi q̃: vt
iſtam aiam vere habeas tuã. ⁊ nõ ſit aliena: ſeptẽnio ⁊ ſe-
ptẽnio debes tuã vendere libertatẽ: ſtudendo ſub obedie-
tia ſancta deuotũ reddere famulatũ. corpus ſubdẽdo pro
priam voluntatẽ in ſeptẽ operibus miſericordie corporali-
bus ⁊ ſeptẽ ſpũalibus. Amor aũt ſanſonis ad dalilã docet
tantã eſſe animeꝝ venuſtatẽ. vt ,ppter hanc nõ cõtriſtandã
tota ſalus corpis ſit relinquẽda. Ita volo inte'' gas ſalua
torem tibi ſaluꝫiter ,ſulẽtem ⁊ dicentẽ. Si q̃s te ,cuſſe-
rit in dexterã maxillã: ,pbe ei ⁊ ſiniſtrã. Dextera q̃ppe ani-
ma eſt: corpus ſiniſtra, ſi t ergo corpus ſcutũ aie. ⁊ oia tẽ-
poralia extra aiam ſint ad ſui ,ptectionẽ lacerara. venit q̃
dam ad te petit tuã aiaꝝ vulnerare ,p hoc q̃ ad aliq̃ ma-
lũ ipam inclinare conat. ſ tu ,ſudenter cetera q̃ ſunt ſini
ſtra: pone inter ipſam ⁊ aiam tuã. Rapiat bona fortune,
filios macter, verberet carnẽ. amicos auferat: ⁊ oia q̃ põt
mala ,pficiat. dũmodo ad dexterã nunq̃ ,ptingat. ſicut ſan-
ctus Job ,pdicta plene ,ſuauit, vt habeat Job. i. ⁊. ij. c. Nõ
patiꝫ mori ,ppba dauid niſi in ſinu puelle multũ ſpecioſe
abiſach vt intelligas q̃d ante expoſuit faciẽdũ in ps. q̃ id
figuraliter adimpleret dicens. Ania mea in manib' meis
ſemp. ita venuſta eſt ⁊ ſpecioſa. ⁊ a q̃ plurib' ꝓcupiſcibilis
aia q̃ nũq̃ eſt relinquẽda ⁊ vſq̃ ad mortẽ col'da ⁊ relin-
quenda. ita vt cũ eã a corpe abire ,ptingit de manibus tuis
trãſeat ad man' diuinas dicẽdo. In manus tu. do. cõ. ſpi.
meũ. i. aiam. ⁊ ſic de ſinu tuo trãſeat ad ſinũ abrae: q̃d idez
eſt. Tertio iter mlieres pulchritudo aie repit figuratiue
ſi ,ſidereꝫ q̃to ſtudio ſe ornauerũt q̃daꝝ ſancte mulieres
de quibus in ſcriptura agit. ⁊ q̃ viri ſancti ⁊ pudici: puel
lis ornamẽta ſunt plurima largiti, Res pulchra mult' eſt

i. Re. xiij

Matth. v.

ps. cxviij.

ps. xxx.

⁊ fortis ac dñans regi: ita vt nõ poſſint hoies a mulieri-
ſ separi: vt dr. ij. Eſdre. viij. Quinimo multos fecerũt quo
ſtatare a deo. vii opus nõ eſt ei ornari: vt viros ſeducat vel
placeat bonis. Quare q̃ a iuſtis ⁊ ſctis ornamẽta vel ſua
res dextralia ac monilia mlia nõ antiq̃: ſ iuuẽculis ⁊ ſpe-
ciosis: potiuſq̃ indecẽtibus tradunt. Non vtiq̃ vt allici
ant oculos ad incontinentiam: nõ vt ipe ſupbiat: nõ vt ma
gis ornate placeat maritis ſuis: q: tunc poti' darent' an-
tiquis q̃ adoleſcẽtibus: ⁊ citius deformis q̃ elegãtis for
me. Subeſt igit ſenſus ſpũalis icluſus: cũ dr. O pulchra
iter mulieres. Quo eni pulchrior eſt mulier iunior: liber-
tius ſe ornat ad innuẽdũ: q: ad b̃ pulcherrima aia ⁊ ado
leſcẽs q̃ nunq̃ ſeneſcit ,pellit: nõ quidẽ vt caro fetida cõ-
ponat: ſ vt in marcida carne ſua pulchritudo aliquali re
ſentet. Vel meli' puto dicendũ q̃ cũ aia pulcherrima ſ
tutibus affectet ornari: caro ſupba in ſemetipam ornamẽ
ta quertit: ⁊ hinc eſt q̃ noui teſti primi paſtores. talia cu
ri nõ ,uenire declarat. j. Pe. iij. Mulieres ſubdite ſint vi
ris ſuis ⁊c. quaꝝ ſit nõ extrinſecus capillatura aut circũ-
datio auri aut argẽti: aut indumẽti veſtimentoꝝ culmen
qui abſcõdit' eſt cordis hõ: incorruptibilitati q̃eti ⁊ mo-
deſti ſpũs. Sic eni aliq̃ ⁊ ſctẽ mulieres ſperãtes in deo
ornabãt ſe ⁊c. ⁊. j. ad Ti. ij. dr. Ornãtes ſe. ſ. mulieres nõ
in tortis crinib' auro aut margaritis vl' veſte ,pciosa: ſ q̃d
decet mulieres. Deſiderat' igit cultus ſpecioſus ⁊ mulie-
ribus ,ocessus ornatus: mirã aiaꝝ pulchritudinẽ clamat
cũ ſile ſuũ appetat ſilẽ. Cõmendat tertio aia ſub mulieri
noie. cũ dr. O pulchra. ſ. mulier ex eo q̃ nomie mulieris
ſcripturaꝝ doctrine ſiue ſcie intelligunt: ⁊ maxime in li-
bris ſapialibus. Salomon eni doctrinas ⁊ leges mulie-
res vocauit in ,puerbijs. ,pcipue inter q̃s pulchra dr aiaꝝ
q: in ſcripturis ſanctis ⁊ vanis ei' admirãda ſpẽs a ,phẽ-
deſignat. Et vna quidẽ mulier eſt poeſis vaga ⁊ cõpo-
ta: que ſub noie ,pſichem cuiuſdam puelle de greco in lati-
num trãſlato. aiam importantẽ mirã elegantiã aie deſcri-
bit. Alia mulier loquaꝝ ⁊ ornata eſt hiſtoria narrãs aiam
in diuina effigie viſas fuiſſe: floribus ornata. imo ſtella-
rum luce veſtita. Adeſt mulier tertia aſtrologia numero
ta cuius ſtudium eſt demonſtrare l[illegible]manas [illegible]as de celo
deſcẽdere ⁊ ,p ſingulos orbium ,p quos trãſitũ facimus in
fluentiã virtutũ ſuſcipere: ſicq̃ decoratas humana carne
veſtiri. Mozalis aũt mulier fragrãtibus roſis hincinde
coopta. hoiem fateꝫ ,ſtare ex celeſti terrenaq̃ natura, ve
ex pte ,pma ſpecioſa celũ ſpecioſum valeat poſſidere. ⁊ ex
alia moderet terrenis. Barrula ⁊ litigioſa mulier dicta ad
uiſis. ſequit dictã auro texta canonica mulier ⁊c. pulchri
tudinẽ aie ,ſideranda in toto corpe iuris: ⁊ amiſſam re-
cuperandã ,p pniam multũ inſudat. Currit ſeptuma mulie
er q̃ vbi nõ eſt ingemiſcit eger: ,phia practica: vulgato no
mine medicina dicta: ⁊ aie pulchritudini vitatis teſtimo
nium reddẽs. Dicit auctor [illegible] ſumme nature hoiem ex diſſi
tibus ſumme in eodẽ gñe cõpoſuiſſe: ex nobiliſſima. ſ. aia
⁊ ignobili terra. Speculatiua aũt mulier naturalis lapi-
dibus ,pciosis accincta: aiam vocat fidus celeſte cell po
tionẽ radiũ dei: vl' aliquid eſſe diuine nature: nõ habens
q̃d venuſti' dicat. Verũ mulier fortis ⁊ ſancta theologia
ſacrata: vt aiaꝝ innumera teſtimõia ,ptereã. ſd dicit q̃ mu
ius nõ repit. factaſ aias ad imaginẽ dei pulcherrima ⁊
ce pulchra iter mlieres q̃ facile ſcire potes q̃ es pulchra
creatura. Vñ ⁊ Lañ. iij. dicit ꝑ aia ipa ſpõſus xpi. Ecce
tu pulchra es aica mea. ſ. naturali: ecce tu pulchra. ſ. q̃ gr̃
tiã adiuncta ſpũali. Et ezech. xvj. Facta es decora nimis

§. III. Quantuz ad tertiu. ſ.

terminũ cõparatiõis notat eriaz pulchritudo nobiliores
aie: ex eo q̃ dr: inter mulieres. Cõparatio eni ei' eſt inter mu
lieres. In. j. phicorꝝ dr q̃ materia appetit formã: ſic mul
er virũ appetit. vñ ⁊ mulier caput ſiue ,pfectio dr vir: ne
ſcit quidẽ mlr ſe regere niſi regat a viro; ,ppr q̃ deficiẽs

Aia ignorat suã imstabilitatem ⁊ imbecillitatem visualem

bus maſculis ⁊ integro numero mulierũ ,pſeuerante. ſcri
bit Eſa. iiij. Apphendẽs. vij. mulieres virũ vnũ in die il
lã dicẽtes. panẽ noſtrũ comedem' ⁊ veſtimẽtis nr̃is opte
mur tantũmodo iuocẽt nomen tuũ ſup nos: auferr oppro
brium noſtrũ. Cũ igit xp̃s ſit vir aie q̃ mulieri ,parat: cũ
dr inter mulieres quidẽ ex b̃ pulchritudo ⁊ nobilitas ei': q̃
naturali inclinat ad xpm deum ⁊ hoiez. Inclinat vtiq̃
aia etiam ſi eſt brã ad corpus ſuũ: ſed ſicut ,pfectũ ad imp-
fectum: vt vz ,pficiat vaſculum ſuũ. Ad xpm aũt ſeu deum
inclinat ſicut imp fectũ ad ſuã ,pfectiõez. Sz nõ ſecũdo
q̃ nõ abſolute diceris. O aia pulchra: nec etiã faciẽdo cõ-
parationem ad alia: diceris pulchra inter viros ſed iter mu
lieres. abſolute pulcher eſt de': imo pulcherrim'. iuxꝫ illũ
Boetij de ,phica ,ſo. Mũdum mẽte gerẽs ſimiliq̃ ſma
gine formãs pulchꝫ pulcherrim' ipe. caput mulieris vir
est: caput viri xp̃s: caput xp̃i de' est: pulcherrim' igit de'.
Unde abſolute dr. Ecce tu pulcher dilecte mi: ecce tu pul
cher. Lañ. iij. q: icompabilit ſup angelos ⁊ hoies pulchri
or xp̃s: inter viros: inter oẽs ſanctos ⁊ angelos: ſz pulchra
aia inter oẽs alias creaturas: etiã ſup angelos ingrtũ. ſ. dei
ficata. i. deitati vnita aia humana in dei vbo. ſed in ſe cõſi
derata nõ pulchrior angelis. Uñ tertio no. in cõparati
one hac: q: nõ dicit inter vgines ſed inter mulieres. Mulier
,ppe eſt femia corrupta: vgines vtiq̃ angeli ſunt: nõ ſoluz
q: corruptõis corpalis inexpte. ſz q: nunq̃ in aliq̃ delique
runt. aie vo poſt pmã trãſgreſſionẽ excepta aia xp̃i oẽs re
pimt corrupte originali peccato. Poſt deũ igit ⁊ angelos
maxia repit pulchritudo tua inter oẽs creaturas. q̃nimo vt
i ,pio ẽ nra natura: nobilior ẽt angelis repit. vñ ⁊ ,pm apl'z
ad Heb. i. Cũ introduxit. ſ. de' ,pr ,pmogenitũ in mũ. dicit. ſ. de eo: adorent eũ oẽs angeli tanq̃ ſupiorem ſuum
O igit pulchra iter mulieres: ⁊ in hoc quoad ,pmum.

§. III. Quantũ ad ſecũdaz

ptem que ,ptinet ad ,pmũ mẽbruz diuiſionis ,pncipalis. no
tat defectio cognitõis naturalis ibi. ſi te ignoras. Siq̃dẽ
nesciat aia q̃d ſit aia: ⁊ cetera videt ſciẽpam nõ videt lon-
ge eꝫ ſe poſita ſpeculatiue rimat: ⁊ intrinſeca ſua dr igno
rare: ſicut cidit de culo q̃ cũ cetera videat ſe nõ videt.
Unde eni diſputantiũ ,pbor tot de aia opiones ponunt:
niſi q: nullus ſui natura cognouit. Mor aũt vt aia ẽ ſepa
ta pt vni. ip ,ptactum alteri aie ⁊ videẽs aliã aiam cogno
ſcit ſeipaz ſic ⁊ angeli aũ ,pfirmatõez: videẽdo ceteros ſe vi
debãt in illis dignitatẽ ,ppaz ex illo ituitu ,prehẽdentes.
epte. Sz dicet aliq̃s nõ inepte ſm regulã iuris. Nemo pt
ad ipoſſibile obligari. de reg. iu. li. vi. Si igit aia non põt
ſe cognoſcere q̃ nõ obligat ſe ſcire: ⁊ ſi nõ obligat nõ pec
cat ſe neſciẽdo nec ẽ digna pena. Sz cũ ignorãtia ſit pena
ergo nõ ẽ dicẽda ſe ignorare: ſz potꝫ neſcire: ſicut ⁊ ãgeli
cũ nõ oia ſciãt: dicunt tñ illa q̃ nõ nouerũt neſcire. nõ aũt
ignorare. Sz ad b̃ rñdet q̃ ſ ſcriptura aliq̃ ignorãtia po
nit ,p neſciẽtia. Uñ illud ps. Que ignorabã. i. neſciebam
interrogabãt me. Et loquit de xp̃o ſm ptem ſenſitiuã in qua
tpe paſſionis videt fuiſſe neſciẽtia: nõ aũt ſm ptem itelle
ctuã in q̃ nõ ignorantia neq̃ neſciẽtia erat aliq̃ eorꝝ q̃ fuit
fuerũt ⁊ erunt: ſz oia ſciebat. Scdo põt dici aliter: ſcz q̃ i
putatur a ſe ignorãtia: ſicut ⁊ originale pctũ cui' eſt pena
,p ,pagatiõez deriuatũ in poſteros a ,pmo pente. Si eñ
aã nõ peccaſſz: nõ ẽt aia corpis ſua ſz dña: nõ obcecata
tenebris pctõr ſed illũmata luce vtutũ cũ q̃ ſiq̃dem luce:
q̃ fuiſſet aia bus cõis oib' ſe fortaſſis coguiſſet q̃ nõ igno
rat. Tertio põt ſic rñderi: licz aia ex toto ſe non valeat co
gnoſcere abſq̃ lumis infuſione: põt tñ ad talẽ cognitiõez
venire: vt d ſe nõ ,pſumat ⁊ nõ dicat q̃ſi ,pſumẽdo: oſculet
me oſcu' oriz ſiti ⁊c. q̃ſi ſit huius digna. Ignorat q̃ ,pmo

¶ Suã iniquitatem actualem.

¶ Suã infirmitatẽ virtualem.

¶ Suã imſtabilitatẽ ⁊ imbecillitatẽ visualem.

Quãtum ad ,pmũ nota q̃ mul'ẽ ita alien' a fide dñ ve-

Aia ignorat iniquitatem vt naturalem.

Aia ignorat suã infirmitatẽ.

Aia ignorat suã imstabilitatem ⁊ imbecillitatem visualem vl' intellectualem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

si sapiēs fuerit:vel si insipiēs:si bonus vel mal⁹:si odio vl⁹ amore sit dignus.nec sibi quisq⁹ vitā et nā pōt pollicerī. q̄tu eīn casus hūana rotāt.Sz q̄ta sit intellect⁹ imbecilli tas pōt q̄s videre si ꝓsideret ex quātis p̄missis tanq̄ cāis essentialiter ordinatis:ad vnī⁹ ꝓclusionis intellectū oz eū deuenire.Ū nūqd̄q̄ eīn tūc arbitramur scire:cū cās eius scimus vt p̄ncipia p̄mavsq̄ ad elementa:vt fm doctrinaz traditā a naturali.vix de aliquo entre habeat intellect⁹ cō clusionē p̄se notā aut demōstratiuā.Cōsideret etiā q̄ duo simul nō valet distincte actualiē intelligere:ꝗ vnū post ali ud:nisi p̄ima simul sub vno ꝓspeculē nō diuisim ꝗ ꝓiunctum.Sicut multos simⁿ angelos cogito sub isto cōꝓcep tu angel⁹:gabrielē z michaelē p̄ut duo sunt itueri nō p̄t se determinās advtrūq̄.Cōsideret tertio aia quo magi stro regat vel doceat.s.sensu corpeo.z ex hoc fit vt q̄ caret vno sensu careat; z scia illius obiecti.In eternū eīn cecus nō sillogizabit ꝺ coloribus.Cū ergo p̄sperit hō se bēre oculos vespertilionis vel noctue quō pōt ad limpidissimi solis audere oculis irreuerberat⁹ lucē inspicere.Disce g̃ te frequenter inuestigare vt excludat p̄sumptio qua te igno ras:multa cogitas:facis z dicis incōgrua.Et ideo egre dere z pasce z c.q̄ tertio loco positum restat declarare.

§.V. Quātū ad tertiū p̄mcipale dicebat q̄ dat instructio ꝓfectiōis internalis.i. do cet aia quō possit venire ad ꝓfectionē.vnūquodq̄ eīn na turaliter appetit suā ꝓfectōez.docet aūt aia in verbis q̄ se quunt dū ꝺ:egredere z abi post vestigia gregū:z pasce hedos tuos iuxta tabernacula pastoz. In quibus verbis tres q̄stiones sunt videndez declarāde.Et p̄ma q̄s sit ter minus deserendus ibi.Egredere. Secda q̄s sit terminus req̄rēdus.ibi.Abi postvesti. Tertia q̄s sit iste locus colen dus.ibi.Pasce he.tu. Quātū ad p̄ima q̄nez rndet q̄ a loco in quo q̄s ē pōt egredi z nō de alio.z iō nō fuit op⁹ q̄ breuiloquijs magna loquēs exp̄mere:sz diceret: egre dere.Restat q̄ o aia vt tu statū videas tuū z nō puipēdas vbi es:qm̄ tibi loquit elect⁹ tu⁹ docto: tu⁹ c̄es.Egredere z ide ex tuis obedire mādato.z ad supnos ascēdere gra dus.Timēda est valde illa dñi vox.de q̄ ꝺ: Apoc.iij. Ut nam frigid⁹ esses aut calidus:sz q: nec frigid⁹ es nec cali dus sz tepid⁹:incipiā te euomere ex ore meo.Et q̄d sit ista tepiditas q̄si declarans subdit:dicis in corde tuo q: diues sum z locupletatus z nulli⁹ egeo:z nescis q: miser es z mi serabilis.paup:cec⁹ z nud⁹.O mala tepiditas q̄ vere spez cōuersionis abscindit:sz illā dico malā q̄ calorē sequit:nō aūt q̄ p̄cedit q̄ ad remissionē tēdit feruoris:nō q̄ ad fer uorē disponit.Aqua eīn q̄ ꝺz calefieri p̄ius te[illegible]t q̄ cale at.z ista tepiditas nō est mala q: tēdit ad bonū.Demum postq̄ est calida effecta aqua:si igni nō adhereat iterꝫ ad tepore descēdit:hec tepiditas mala est q̄ tēdit ad frigidū z cit⁹ cōgelar i glacie q̄ si calida nūq̄ aña fuisz.Natura eīn fortⁿ agit vbi maiore resistētiā sentit. Qui eīn aliqn̄ fuit bon⁹ igni diuino applicat⁹ z paulatim inde recedēs: calore illū nō nutrit sz remittit ad talē obstinationē descē dit q̄ in stomacho diume digestiōis vbi sepat p̄ciosum a vili:bonū a malo stare nō pōt.Hoc aūt accidit oib⁹ spūali bus q̄ manū suā posuerūt ad aratrū:z postea se retro ver terūt:in ichoata p̄nav l⁹ relīgiōe nō se ꝓseruātes. Quib⁹ timēdū est ne tāgant illo apl⁹i fulmine quo dicit. Impossi bile est eos q̄ semel illuminati sunt:gustauerūt etiā donuz celeste z p̄ticipes facti sunt spūsancti:gustauerūt nihilo minus bonū dei vbū:virtutesq̄ seculi vetur[illegible] lapsi sūt rursus renouari ad p̄niaz:rursus crucifigētes filiū dei si bimetipsis.Ad heb.vi. Impossibile intelligit.i. valde dif ficile.Caue tibi q̄ legis.caue z tu tibi q̄ scribis.aia vo ꝓfi cies z deū suū gradatim q̄rens.Secda hac mala tepiditate nō tenet sz p̄ima. Ideoq̄ nō solū mere venia sz etiā iuua ri vt ꝓficiat z calefiat ꝓfecte.hinc est q̄ docetur quomo do crescat incipiēs a ꝓpria cognitione ad quā hec est via vt sez egrediat a suis. Iuxta illud dictuz abrae. Egredere de terra tua z de cognatione tua z de domo p̄ris tui:z veni in terrā quā monstrauero tibi:faciāq̄ te in gentē magnā. Egredere mq[illegible]t de terra tua.i.de affectōibus terrenis:q̄ bus q̄ris q̄ tua sunt nō q̄ Iesu xp̄i.de amore diuitiarū po nor delitiarū cōsanguineor z hmōi.Egredere de cogni tione tua:sez singularis excusatōis in mēte tua:velectū es ram alijs tuorū defectuū p vba malicie ad excusandas ex cusationes in peccatis.cū rn̄ iustus:vt ait Sap.in p̄ncipio sermonis accusator est sui.Hanc aūt dixerim tam cogni tionē quā.s.traxisti a p̄mis pentib⁹ tuis:q̄ culpā suam ex cusantes in auctore retorserūt.Sed si te excusas ait. Ange lu. deus accusat.Egredere de domo p̄ris tui.s.aliqualis p̄sumptiōis q̄ tibi bona aliqual⁹ ascribis z maiora q̄ sint de te credis vel tuis exercitijs:cū non sis sufficiens aliqd ex te vt ex te boni cogitare. Pater tuus p̄n⁹ in mūdi igni fu ex vtero diabolus ē:natura filius ire ꝓpr⁹ originale. Do mus ei⁹ in q̄ ab initio inhabitauit:p̄sumptio fuit q̄ sua vi tute ad gloriāvoluit aspirare. O p̄sumptio neq̄ssima sup̄ sapiēs Eccl.xxxvij.vñ i hoib⁹ nata es cū.s.vñcūq̄ hēas occasiones se hūliandi. Egredere igit o aia de p̄dictis z veni in terrā quā monstrauero tibi,s.vere hūliatiōis quā ybo z exemplo monstrauit incarnat⁹ ipse dicēs. Matth. xi. Discite a me q: mitis sum z humilis corde.faciāq̄ te in gentē magnā:angelicam p̄ possum tibi lumē cōtempla tionis z mltiplicatōis sanctaz cogitationū estuātiū de fideriozignitoz eloq̄oz:redolentiū exēploz:magnarū actonū.egredere a ꝓpria amore:ex quo p̄cedit z p̄ma pt[illegible] z sui excusatio z terrena affectio. Ipe eīn amor p̄pus iudiciū puertit offuscat rōnem:intellectū obtenebrat ficit voluntatē:viam salutis obstruit:ignorat deus:p̄ciū nescit: exulat virtutes:peccata accumulat:suscitat rapin̄ honores q̄rit:delectatur in hoium cede:rapinaz exercit negligit diuina mādata:corporeos sensus effrenat:oportū voluptates:paradisum claudit:pandit portas inferni:ex ciuitatem babylonis aiabus repler dānatis. Qui sic amat aiam suā pdit eaz:z qui odit eā fi[illegible].i.quātum ad amorē p̄ium in vitam eternam custodit eam. Io.xij. Egredere ergo de p̄sumptōe z disce humilitatē. Et hoc [illegible] q̄ subdi tur. Abi post vestigia gregum :z hoc est q̄ secūdo quere batur. Secūdo ergo q̄rebat. Quis sit terminus requirē dus.rndetur q̄ humilitatis actus. Vñ dicit. Abi post ve stigia gregum.i.sequere alios.s.ꝓbos:qui sez sunt agni p̄ inocentiā:oues p patientiā:boues p maturitatē:aceli p simplicitatem:elephātes p castitatem:cerui p cursum fer uoris z hmōi. Et ne inmitaris p̄udentie tue :vt te instruit Salomō puer.iij.sez opanes fm tuū sensum sed alios cōs sule:alios imitare. Vel sic. Abi post vestigia gregū.i. con sidera in te q̄bus passionib⁹ vel occupatiōibus brutalibus peccati es dedita. Vestigia eīn sunt signa relicta ex q̄bus hō discernit a brutis:z [illegible]c sunt opa ex q̄bus cognoscitur si hō viuit vt hō:aut vt brutū:z sic pōt se cognoscere. Vbi sciēdum q̄ postq̄ gen⁹ humanū comparatuz est iumentis insipientib⁹ per pctm̄:vocat⁹ est hō leo p supbiam: equis p furore:vulpis p malicia:syrena pp deceptionē:lupus p pter crudelitatē:hedus ꝓpter dissolutionez:capra ꝓpter ambitionē:pulex ꝓpter importunitatem. Agnus aūt si ne uertit a vitijs:ouis si p̄sequit p patientiā z obedient[illegible] z demū homo si ꝓficitur p beniuolentiā. Grex eni nomen est brutor collectiuū nō angelor vel hoim. hoies igit cum seq̄.i.imitari hēas ꝓsidera q: greges dicunt vt discas di scernere quos seq̄ris:q̄d.j.declarabit. Hic aūt p̄ius q̄ p̄n⁹ hō se effecit silem iumētis insipientib⁹ per pctm̄ p̄ p̄.signa que cognouit.

¶ Per carnis rebellionē.
¶ Per dñi trepidatiōem.
¶ Per insulsaz locutionē.
¶ Per nouā inhabitatiōz.
¶ Per mortis incursionē.
¶ Per p̄mam o[illegible] rationē.
¶ Per pditaz speculatōes.
¶ Per mutatā nutritiōem.
¶ Per diuinaz separationē.
¶ Per pelliuz traditionē.

Docetur aia quō possit venire ad ꝓfectionez internalē

Aia vñ dꝺ egredi.

Quāplures fuissent differētie inter gen⁹ humanū z bru tis nō peccasset:sz istorum decē p pctm̄ exp̄ientiā sensit silem se brutis. Quantū ad p̄imum ante pctm̄ corpus voluntati z voluntas deo erat subiecta:sed [illegible]umato delicto: caro voluntati z voluntas deo rebellauit: huic est q̄ sentiēs rebellionē mēbroz genitaliū vterq̄ erubuit vt bruta aia lia nō valētes mēbris carnalibus impare: vt ps Beñ.iij. Secō textura lanificū z hmōi q̄ ꝓpria sunt aranearu aū pctm̄ hō nō exercuit nec exercuisset post q̄d cōmissuz folia ficus collegit interuit vt sciunt:z fecerūt sibi perizo mata vermiū artes imitātes.Beñ.iij. Quoad tertium ablq̄ pctō hō diuinū q̄rebat aspectū sic fidel⁹ seru⁹ remu nerantē patronū libēter expectat. Nō eni trepidauit im peratis aspectū vl⁹ cū cta aialia ad se afferentis. At vbi fa ctus ē reus:iudiq̄ timet aduētū. Sic adā a facie sua se ab scondit in ligno:vestigia z vocē ambulātis expauēs. Hoc aūt brutor ē advocē.s.z sonū dñi sui abscōdere se z cū tre more latere:vt ps in p̄l⁹b⁹ aialib⁹. Quātū ad q̄rtū nota q̄ eo tpe q̄uis puo.s.spacio horar.v. z nō vltra quo fine pctō steterat in illo loco ameno assuet⁹ erat celica ꝓtēpla ri:ꝗ p pctm̄ se totū in sensuales affectiōes z difficultatem intellect⁹ sensit redactū. Ū nō dubitauit se silem brutis effectū:q̄bus ate noia iposuerat iuxꝫ vniuscuiusq̄ ꝓpriēta tē nature:q̄ fortasse ad ipm̄ p deū fuerūt adducta, Beñ. ij.vt p cognitionē ipor se demū cognosceret in eor gre gem trāsisse. Quantū ad quintū aduerte q̄ exp⁹ fuerat hō p̄n⁹ linguā serpētinā p̄iter z humanā optimeq̄ noue rat caz distātiā. Erat eni vox hoīs simplex:vitate: modu latōez deo plena. Ex abūdātia eīn cordis os loq̄t:ait ps Matth.xij. Linguā vo serpentina vsutā: fallacēq̄ fuisse nō ignorabat cū se iā sciret deceptū. Demū ꝓscia teste lo quēdo cū dño mētiri z suū infamare actorē:sic ille serpēs fecerat se videbat. Beñ.iij.z sic p̄ ipsulsā locutōez se similē serpēti ostendit. Quantū ad sextū attēde q̄ distinxerat dñs cibū hominis a pabulo bruti sicut eor specificū esse. Arbor eīn fructū hom⁹:fenū pauerat iumentis. Sic erāt vriusq̄ mēse diuise. At vbi ad viciū est deuentū ad bruto rum mensam inuitatus est hō atq̄ locatus cū dictū fuit p veritatē et[illegible]nā comedas herbas terre. Beñ.iij. Quātū ad septimū scias q̄ sicut sequestrauerat dñs mensas ita z inhabitatōes ꝓstituerat diuersas. Locus eīn hoīs erat fu isset q̄ i eum terrestri padisus in q̄ creatū de⁹ posuit ipz et pareteliqua habitabilis terre ceteris aialibus erat ꝓcessa Illa erat ciuitas.ista rus.illa paradisus templū securū: illa vero demonū silua plena timoris. Cū igit ꝓsummata peccaricatio fortⁿ:olim celestis advillā mittit ad ouile pe cus.seru⁹ demonis ad dñm suū atq̄ ad portā paradisi ne fit facilis spes redeundi.cherub custos collocat cū versa ali gladio. Quoad octauū. O q̄ clare sentit se in brutū mutatū:nisi rō in totū fuisset amissa:q̄si est separatus a dño cū primo sub angelis eius exterterat comes z nūc est datus bestijs in sociū:cū sciret fil⁹ia dñi cū filibus p̄uenire z loca proportionari locatis nō solū fm q̄titatē ꝗ etiā fm digni tatem. Quantū ad nonū. Considera q̄ hō p̄im⁹ vite im mortalis auid⁹ erat.hāc p̄miserat dñs nō peccanti.z sub dulcedine huius tradidit serpēs pomū gustandū dicēs. Nequaq̄ moriemini sz eritis sic dñ. Beñ.ij.quos ille nō ig[illegible]rabat ē alienos a morte.sciebat eīn bruta cūcta mor talia fore. Quis dubitet p̄inde se sensit eē mortalē:cū ab scōdit se in medio ligni padisi:q̄d vocabat lignū vite. Ne aūt potuisset credere falsum esse illud iudiciuz mortis q̄d men[illegible]rat imp:essum:summa veritas dixit eidē Beñ.iij. Donec reuertaris in terrā de q̄ sumpt⁹ es: q: terra es z in terrā ibis. Ultimo tandē ne a mente piret q̄ bestijs fil⁹is bilissima cure inocētie cūcta se aut sodalē aspicerz hoiez i tuebat:q: hō erat quē videbat. Mō aūt oculi⁹ ei⁹ inspicie rū:nō nisi q: silis fact⁹ est illis. Cultus eīn exterior maxie ordinat a deo vt interior:ē hoiem pandat. Pene vnicū si gnum remāsit [illegible] nō se totaliter cōuersum in brutū estimaret sez q̄ corpus ei⁹ remāsit erectū. Nam dicit Ouidi⁹. Pro naq̄ cū spectent aialia cetera terrā. Os homi sublime de dit celūq̄ videre. Iussit z erectos ad sidera tollere vultus Abi etiā post vestigia gregū:ꝓsiderādo opera sanctorum q̄ aliqn̄ effecti sunt brutales p casus vitiorū varios z noli altū sapere sed time:ait Apls.vt ps in adam z alijs. Ecce vidisti quoz gregum vestigia seq̄ iuberis:sed anteq̄ gra diaris post bestialiū hoim doctrina ne capiaris p praua exē pla.tertie q̄nis solutōem expecta. Demū q̄rit z ad ter tium q̄rebat q̄s sit locus colendus.i.vbi debeat q̄s hitare ad pascēdum. Rndet a spūsancto q̄ iuxꝫ tabernacula pa storū dū dicit pasce hedos tuos iuxta tabernacula pastoz Pro hoz declaratōe pleniozi tria sunt videēda. Primo q̄ pastores b dicunt. Secdo q̄ p tabernacula exp̄munt. Ter tio q̄liter hedi b pascuntur. Quantū ad p̄mū ex dictis in p̄ti.§.facile b declarat. Nā si greges dicunt hoies p⁹ pctm̄:illi sunt recte pastores vocati:q̄b⁹ cura tradita ē ge neris hūani:z officium pastorale exercuerūt. Et illi q̄dez plati q̄ per ostiū.s.debi te electiōis nō intrarūt ad officiuz pastorale cuiuscūq̄ plature sz ascēderūt aliūde.s.p ambi tionē intrusionē:symoniā z hmōi. hi sunt fures z latrones nō pastores:vt Iason Layphas.Symon mag⁹ z hmōi.q̄ vo intrarūt p ostiū canonice assūpti:z videtes lupū venie tē.s.diabolū temptantē:vel tyrānū subditos depdantez vl⁹ hereticū aut publicū peccatorē doctrina falsa z p̄nitiosis exemplis incedentē ad interitum z nō clamāt:nō fugant nō sequūtur reprehēsionibus:censuris z alijs modis cuz possunt sed fugiūt tacendo. hi mercēnarij sunt q̄rentes ꝺ ouibus sus lanā z lac. z nō salutem earū.q̄bus cōueniunt q̄ dicit dñs Ezech.xxxiiij. Ue pastoribus israel qui pasce bant semetipos:nōne greges a pastoribⁿ pascuntur. Lac comedebatis z lanis cooplebamini: q̄d crassum erat:occi debatis:gregē aūt meū nō pascebat⁹.z cetera q̄ ibi sequū tur.ad q̄d etiam facit q̄d ait Hiero.ad Heliodor.ij.q.vij. Non oes episcopi.sez noie sunt epi:sed re z opere. Atten de Petrū: Iudā considera: Stephanū suscipe: Nicolaū respice:nō facit ecclesiastica dignitas christianū. Cornelius Centurio adhuc ethnicus dono spūsancti mundatur p̄sbyteros puer daniel iudicat. Nō est facile stare in loco Petri z Pauli z tenere locū iam cū christo regnātiū. In fatuatum sal ad nihilū pdest nisi vt foras p̄sciat z a poz cis conculcet. Hec ille. Qui aūt ponit animā suam p oui bus suis:hi sunt veri z boni pastores q̄bus dicit p̄mus pa stor Petr⁹. Pascite eū qui in vobis est gregē:nō quasi do minātes in clero:sed forma facti gregis ex animo. Me mineris sibi a dño dictum Pasce oues meas. Johā. vlti. Non dixit tonde vel mulge q̄d faciūt querentes honores z diuitias:nō sollicīti de animab⁹ sed de decimis z oblatio nibus z tēporalib⁹ habēdis:sed dixit pasce tēporali cibo si potes. Nam gloria epi est pauperū opib⁹ p̄uidere.i.ne cessitatib⁹.xij.q.ō.ij.c.gloria. Pasce doctrina z exemplo. Iuxta igit pastorū non furum vl⁹ mercēnariorū taberna cula iubetur aia pascere hedos suos. Secūdum extat vi dendum que sint ista tabernacula. Beñ.iiij. Iabel fuit pa ter habitantiū in tentoriis atq̄ pastorū. Ex quib⁹ verbis colligit q̄ ipe Iabel fuit p̄mus qui tabernaculū seu tento rium fixit pastorū. Pro eodem sumit hic tentoriū z taber naculum. Inter p̄retat eniz Iabel sciētia seu p̄ncipiū:z pater habitantiū in tabernaculis. Sciētia eni sanctorꝫ pa storū vocat.tabernaculū eorū. hic ergo pascēdi sunt hedi anime:sez iuxta sciam sanctorꝫ.regēde eniz sunt passiōes z affectiōes:z si forte nō valeam⁹ p tantā ꝓfectionē quā tam ipsi habuerūt:z ipor tabernacula introir:saltem ste mus iuxta:z eor sciētia fit nobis via z doctrina. Sic eniz iustum deduxit dominus per vias rectas :z ostendit illi regnum dei:z dedit illi sciētiam sanctorꝫ. Sunt aūt sciētie sanctorꝫ Abel innocentia cōseruata; Enoch orationis subli

Qui dicū tur pasto res

Ad ro.ij.

Petri.v

Universidad de Deusto
Biblioteca

mitas:noe cõfidentia roborata:abrae visionis integritas Noth cõstantia preferuata:ysaac tolerantiõis animositas ⁊ sic discurre per alios exẽpla sctõr vtiq; testamẽti:⁊ iusta hos tabernacula.id est sciam pasce hedos tuos. Sz iam tertio videndũ est qui sint isti hedi .Hedus si quides dicit ab edendo:q: principaliter valet ad edenduz.cuius carnes sunt delectabiles satis tẽpate cõplexionis necnõ ⁊ bone digestiõis infirmis pcesse.Et si nõ occidat hed'crescit in fetidũ hircuz cu' carnes ifirmis sunt nociue.sanis infeste. Per hedos ergo accipim' filios passionũ anime post natũ corupta imitantes ⁊ lasciuientes dissolute et flebiles voces.Ubi notandũ q̃ si natura humana nõ fuisset p culpã corupta.vir vnus qui dicit liberũ arbitriuz ex tribus vrbibus.s.rõnabili:irascibili ⁊ cõcupiscibili:filios procresset.filios vtiq; honoris ⁊ honestatis.At vbi pstituta est vroz. Prima filia.s.ratio q̃ erat gl'ia viri.id est liberi arbitrij:vir ipsam sequẽs in seruitutem extat redact' ⁊ loco liberoz legitimorũ generat filios fornicaõis quos merito ꝓpter causas dictas hedos nũcupamus.Benuisset siquidẽ rõnalis p liberã speculationẽ veritates in eternum fundatas:genuisset ꝓcupiscibilis odiũ:quo vir iust' fine odio odit ini quos.Tristicia seu tediũ vite pnis generuisset amorẽ ordinatũ eoz q̃ ad deũ videndũ adminicula parant.gaudiũ boni moralis ⁊ spiritualis.genuisz ira scibilis fiducia pseuerãdi in bono ⁊ ptectionis diuine seu spem audacie ad bonũ.Timor est qui pmanet in seculuz seculi. Corupta pinde natura aia affectiões gignit que noib' virtutũ nũcupant.s.spe timore amore ⁊ hmõi.& nõ sunt eiusdẽ nature. Et ꝓpter hoc doctor veritatis quasi capram aiam vocãs.filios suos qui dicti fuissent liberi hedos appellat.Hedi sunt multi errores ⁊ false intelligẽtie. quas intellectus ꝓpia speculatione ⁊ psumptiõe format ⁊ gignit.Hedi sunt odia ⁊ difficultates virtutũ:hedi sunt timores.seruilis:mundanus ⁊ vanus carnalis ⁊ ꝓpban' hedi sunt tristicie amissions diuitiarũ:cõsanguineoz honor ⁊ aliorz bonoz.Isti nãq; hedi mutant naturã .Nã p̃ nuli qui dicunt primi motus ⁊ affectiões ꝛ̃ nõ̃ sunt in nra ptãte:etsi occidant vtiles sunt ad esuz spũ.ũ:⁊ nutrimẽtũ vite spũalis.Laudabilis est cũ anima q̃ fortiter vincit suas passiones ⁊ puulos suos.i.primos motus passionũ allidit ad petrã fidei ⁊ pstãtiã resistẽtis.Si vo in primo limine nõ occidant vt hedi sz crescũt:incipiũt fetorẽ emittere q: imputant ad pctã:pducũt q̃ corruuant hirci.efficiuntur fortes:⁊ tandẽ impugnãtes hoies supant.s.aie vires:q: assueta aia passionibus vinci passiones neqt vincere.⁊ merito:q: vsus puertit in naturaz.Ecce quõ hedi facti sunt hirci:⁊ q: noluisti hedũ occidere.i.primos motib' resistere:hircus hoies peccatoz te comibus vulnerantem. Verũ si aia tua facta est hircus capraruũ:potes etiã eã per penitentiã magnã ⁊ obedientiaz humile deo sacrificare q̃ ꝓpter hoc hircuz p peccatis sibi iussit offerri. Isti sunt hedi vagi ⁊ nimiũ dissoluti. Nempe motus primi opinionum fallarum pstituũt intelligentiã vagã vt hincinde discurrat.q: legere tẽptat in sapientia sua:⁊ sic infirmaz ad omnem scripturã se ponit ⁊ nihil acq̃rit.q: languẽtis stomachi est prima degustare ⁊ in nullo delectari.vt ait Sene. Similiter ⁊ ceteri hedi passionũ irascibilis ⁊ ꝓcupiscibilis instabilẽ reddũt naturaz humanã vnde est in cõmotionibus tota.Hic ẽm̃ querit diuitias p inordinatũ amorẽ cõcupiscibilis alius delicias alter honores:⁊ p irascibilez querit vnus vindictas ⁊ hmõi. Iam attende ad predictarũ passionũ que hedi dicunt vocẽ seu balatum. Vox vtiq; agni est bevox hedi est me.Prima vox est laudantis.sed secũda q̃ sua sunt q̃rentis.q: nescit nisi se me dicens ⁊ est vox prurbantis.q: me sic platũ aduerbiũ videt dolentis. Homo ẽm̃ cũ lamentatur in lingua vulgari dicit o me vel oime.ois hic homo q̃ sua sunt q̃rit:nõ q̃ iesu xpi. Isti igit hedi pascẽdi sunt iuxta tabernacula pastorũ.id est motus passionum dirigendi sunt fm sciam ⁊ doctrinam sanctoz

Qui sunt hedi.

prelatoz qui sunt veri pastores:⁊ p ista media segredendo a psumptiõe:⁊ pgrediendo in humiliatione cũ iuxta vestigia gregũ dirigẽdo ⁊ corigẽdo affect' suos in sanctoz mutationẽ .ia cognoscit pulchritudinẽ ⁊ nobilitatẽ suam.⁊ hoc cum nouit omnia paruipendit terrena:⁊ ad perfectionem sui tendit quouscq; in deo in gloria requiescat. Hec omnia sunt extracta ex ipo itinerarij libro Johan. dominicl. abbreuiata tamen ⁊ aliqũtulum aliquando immutata.

¶ De beneficijs anime collatis quoad scientias artes ⁊ virtutes, Capln. .III.

Benedic aia mea domino

b

⁊ noli obliuisci oẽs retributiones eius, psl. ciij. Retributiones dei sunt beneficia:vl' ꝓtum ad infusionẽ:vl' ꝓtum ad naturalẽ inclinationẽ:vl' ꝓtum ad acquisitionẽ:que ꝓtulit nobis ꝑ mala que incurrimus ꝓpter pctũ.de qbus malis ait ipe ps. Sciant vie illoz quoniam nebe ⁊ lubricũ ⁊ angelus dñi pseqẽs eos. Qd exponit Alin.in.j.lib.ipius speculi historialis de malis secutis ex hoie p pctũ.ponens ꝓsequẽter remedia ⁊ magna bona data a deo ꝑ dicta mala. Dederat de' hoi p' in sui creatione tria bona sibi originali' inserta. Primũ q̃ fecit eũ ad suam imaginẽ.Secũm q̃ fecit eum ad suã similitudinẽ.Tertiũ q̃ dederat corpis inmortalitatẽ:si mandatuz seruaret.Dec tria bona corupta sunt p tria mala sequentia. Nam bona imago corupta est p ignorantiã:similitudo diuina p cõcupiscentiã:immortalitas p corpis miseriã ⁊ infirmitatẽ. Homine nãq; recedente a deo p pctũ.iuxta illud ps. Semita eius tenebre p ignorantiã ⁊ ludibriũ ꝓ pauperiem.⁊ angelus dñi.i.detectus ⁊ infirmitas corporis ad vindictã immissa psequens eũ p mortalitatẽ:donec reuertatur in terrã de qua sumptus est. Per angelũ eni dñi fuit data snia vt a mistro dei vt expelleret de paradiso. Et ꝓpter hec tria incõmoda repellẽda:data sunt ei diuina tria remedia.s.sapientia ꝑ ignorantiã:virtus ꝑ concupiscentiam:necessitas vite ꝓpter infirmitatem.ꝓpter que tria inuenta est omnis philosophia vl' artis disciplina.scilicet propter sapientiam theorica:propter virtutem practica:ꝓpter necessitatem mechanica:⁊ vt de his omnibus rectius ⁊ veratius ⁊ honestius disseratur inuenta est logica.

§.I. Theorica diuiditur in

theologiã:phisicã ⁊ mathematicã. Theologia tractat de inuisibilib' essentijs inuisibiliũ:vt de deo ⁊ creaturis spũalibus vt angelis, Ro.j. Inuisibilia dei p ea que facta sunt a creatura mundi intellecta ꝓspiciunt sempiterna q̃ virtus eius ⁊ diuinitas. Opus aũt factũ est duplex.s.oditionis vt creatio mundi ⁊ restauratiõis.i.incarnatiõis verbi cuz sacramẽtis institutis vt cognoscat idẽ esse creator ⁊ redẽptor. De diuinis ptinẽtibus ad theologiã dicunt aliqua antiqui phi ⁊ sybille ⁊ Aristo.concluſit suã metaphisicam in ꝓbando vnũ deum gubernatorẽ mũdi. Plato multa dixit de deo. Marcus vo gẽtilis posuit triplicẽ theologiã:vt refert Aug.in ti.vj.li.d ci.dei.s.theatricã seu fabulosam qua.s.recitabant ⁊ repũtabantur p mimos secta deorum in theatris cũ multis turpitudinibus. Et ꝓ qua.s.colebant dij ⁊ innumeri in templis qui tũ homines fuerant vl' alique alie creature. Et naturalẽ qua.s.ea que dicebant de dijs exponebant de rebus naturalibus ⁊ ꝓprietatibus earz:& oia mixta erant ⁊ plena fatuitatibus ⁊ erroib': vt ꝓbat ibidẽ Aug.& vera hec theologia pienissime habet in biblia a spũsancto reuelata.ideo verissima. Etiã de his agit in li.sen. Nã in ꝓmo de diuinitate vt de trinitate psonarz vnitate essentie ⁊ pfectiõibus eius:vt eternitate:oipotentia:sapia:volũtate ⁊ hmõi. In scõo de creatione angelorz ⁊ lapsu aliquorz ⁊ pfirmatiõe bonorz cũ perfectiõe, De creatiõe hois ⁊ lapsu eius ⁊ pctõ originali in

le secuto. De ope sex primorz dierũ. De gr'a libero arbitrio. De pctõ actuali breuissime tm̃. In tertio de misterio incarnationis:de virtutibus theologicis:de donis ⁊ virtutibus cardinalib' multũ breuiter.deinde agit de decem ꝓceptis. In quarto de sacris:demũ de finali iudicio ⁊ vltima resurrectiõe ⁊ gl'ia brõiũ ⁊ pena reprobor. Super hoc li.sen.sunt facta scripta inumera a doctoribus:huic videtur subalternari scia iuris canonici:ꝓcipue q̃tuz ad ea que sunt fidei ⁊ sacra ⁊ declaratio articulorz ⁊ dubiorz. Phisica.i.naturalis scientia tractat de inuisibilibus visibiliũ causis. Nã corp' ⁊ ea q̃ sunt corpis principaliter cõsiderat. Corpus autẽ ꝓsiderat in generali cũ ptibus suis aut in speciali. Si in generali sic determiat illd Aresto. in li.phisicorz.si in speciali ꝓsiderat corp': ⁊ tẽ dupliciter q: aut est incorruptibile:⁊ sic tractat Aresto.de illo in li. de celo ⁊ mundo.dicit eiñ ibi q̃ celuz est corpus nõ generatum nec fabricatũ nec recipiẽs aliquas impressiones. Aut corpus est corruptibile:⁊ tunc aut est simplex aut cõpositum si simplex tũc tractat de eo Aresto.in li.de generatiõe ⁊ corruptiõe. Et loquor de simplicitate illa q̃ oppsitur cõpositiõi naturali ex quattuor elemẽtis. Si cõpositus aut igit est aiatũ aut nõ:si nõ est animatũ .sic tractat de eo in lib.metheororz vbi Aresto.determinat de ipesilitionibus aeris ⁊ grãdinis generatiõe ⁊ niuis ⁊ corpor minerali ⁊ ꝓsilũ. Si vero corpus sit compositũ aiatũ ⁊ de tali determinat in lib.de vegetabilibus:aut aia sensitiua et de tali agit in lib.de aialib'.aut aia intellectiua:⁊ de eo agit in li. de aia. Leteri vero libri vt de somno ⁊ vigilia: de morte ⁊ vita de sensu ⁊ sensato:de dria spũs et aiarz. suppount lib.de aia ⁊ lib.de aialib'. Huic subalternat seu ad cã.s.naturalẽ pbiam reducit ars medicine. Mathematica vero q̃titatẽ abstractã a materia ꝓsiderat ⁊ sic tractat de inuisibilibus inuisibiliũ formis. Quãtitatũ aut alia discreta q̃ multitudo dr:alia ꝓtinua q̃ magnitudo dicit' discreta:alia q̃dẽ discreta p se vt duo tria quattuor et hec est materia arithuetice:alia discreta ad alteruz vt sex quater ⁊ seqnterti..m:⁊ hec est materia musice. Magnitudo vo alia est imobilis vt spera terre:⁊ hec est materia geometrice:alia est materia mobilis vt spera firmamenti:⁊ hec est materia astronomie. Hec igitur sunt q̃tuor species mathematice.scz Arithmetica de numeris. Musica de ꝓportione. Geometria de spacio. Astronomia de motu. Elemẽtũ arithmetice ẽ vnitas.musice est vni sonũ:geometrice punctũ:astronomie instans.

§.II. Practica que dicitur

a praxis q̃d est opus:est agibiliũ fm rõnẽ in ordine ad felicitatẽ ciuilẽ ⁊ supnã.i.de opibus virtuosis:p que ꝓcupiscẽtia.i.inclinatio ad malũ reg'lat ⁊ vincit:⁊ h̃ deo assimilatur. Diuidit ergo practica in ethicã:iconomicã:⁊ politicã:⁊ ad hãc moralez pbiam reducit scia iuris. Ethica est q̃ sui curã gerẽs cũctis se erigit ⁊ exornat augetqz virtutibus nihil inuita admittẽs quo nõ gaudeat:nihil faciens penitẽdũ. Iconomica est q̃ familiaris officijs curam mediocri dispone cõponẽs distribuit. Politica est q̃ reipublice curã suscipiẽs:cũctorz saluti sua prudẽtia solertia iusticiaq; libera ⁊ fortitudinis stabilitate ac tpantie patiẽtia medet. hec Alin. Ex quib' verbis habet q̃ nõ pot q̃s sicpm bene gubernare vel familiã vl' ciuitatẽ ⁊ recte opari nisi hẽat virtutes:⁊ cardinales quidez necesse sunt ad ciuilitatẽ humanã bene gerendã. Theologice aũt ⁊ donas sp̃iritũsancti ad ciuilitatẽ futurã ꝓsequẽdã. Prudẽtia q̃dem que est recta rõ agibiliũ:⁊ h̃z regl'are rõnẽ in seipsa fm Señ. h̃z tres ptes integrales ad quas reducunt alie plures q̃ ponunt a pbo in li.ethi.id est recogitatio seu memoratio ꝓteritorz:ordinatio ꝓsentiũ agendorz:⁊ puidentia futurorz. Habet aũt quasi annexas ⁊ vt partes potentiales fm pbm in li.ethicorz. Euboliã est bene ꝓsiliari

Practica sic diuiditur.

Prudentia diuiditur.

dicatiua in his q̃ occurrũt extra cõez legẽ. Senecis autẽ in his que sunt in cões leges bene iudicat primet eiñ ad prudẽtẽ primo bñ ꝓsiliari infra se circa agenduz diuersa inq̃rẽdo ⁊ discutiẽdo.scõo bñ iudicare:id est ex ꝓsiliatis q̃d melius est eligere:⁊ tertio q̃d est principale opus prudentie impare.i.executioni mãdare q̃d bene iudicatũ est Iusticia est cõstans ⁊ perpetua volũtas reddẽs vnicuiq; q̃d suũ est.l.iusticia.ff.de iusti.⁊ iure.⁊ h̃z regulare volũtatem in ordine ad aliũ:⁊ ptes eius integrales sunt duo s.declinare a malo ⁊ facere bonũ erga alios. Partes essentiales sunt distributiua q̃ est circa iudicia ⁊ officia ⁊ onera ⁊ penas ⁊ premia alijs impendẽda p eũ qui h̃z curam alioz. Et cõmutatiua q̃ est circa ꝓtractus et alia ꝓmẽtia ad cõuersationẽ cũ hominibus vt.s.recte non nociue q̃s se habeat ad primũ in vbis ⁊ rebus ⁊ personis. Partes vero potẽtiales sunt religio q̃ est circa cultũ diuinũ. Pietas q̃ est circa honorẽ parẽtũ. Obseruantia que est circa reuerẽtiam ⁊ honorẽ superiorz. Obedientia q̃ est circa impletionẽ ꝓceptorz suorz ꝓlatorz. Gr'a q̃ est circa recognitiões beneficiorz debitã. Vindicatio q̃ est punitio recta delictorum p eũ qui habet aucẽtem. Veritas que est in dictis et factis fallacie exclusio. Liberalitas q̃ est debitus vsus rerum in mediocribus sumptib' erga se familiã ⁊ indigentes pauperes. Amicicia seu affabilitas q̃ ꝓsistit in humaniter se habẽdo ⁊ benigne cũ alijs in verbis ⁊ gestis. Epyikeya seu equitas q̃ cõsistit in interpretãdo leges ⁊ mandata maioz. magis fm intentionẽ q̃ verisimilr credit legislatoris q̃ fm verba in casu dubio. Fortitudo est aggressio debita arduoz vbi etiã sunt pericula mortis ⁊ firma p pessio eoz. Hec regl'at potẽtiã irascibilẽ circa audaciaz et timores. Partes eius integrales sunt due.s.aggredi arduа ⁊ difficilia ꝓportionata sibi ⁊ firmiter in eis pmanere:sed ptes potentiales sunt. Magnanimitas q̃ est circa honores magnos.s.recte se habere ad eos:nõ ãbire nec vitare cũ expedit nec de eis supbire. Magnificẽtia q̃ est circa magnos sumptus debite factos:vt ꝓpter honorez dei edificare ecclesias ⁊ hmõi.vel ꝓpter bonũ reipublice. Patiẽtia q̃ ꝓsistit i equanimiter ferẽdo aduersa cõia vbi est piculũ mortis absq; animi deiectiõe ⁊ tristicia iordinata. Circa picl'a mortis est fortitudo ⁊ pseuerãtia q̃ ꝓsistit in firmiter ꝓponẽdo pati aspera ⁊ difficilia q̃tocuq; tẽpe sint duratura. Tempãtia ꝓsistit in moderãdo delectatiões corporeas ⁊ repellẽdo eas q̃ sunt ꝑ rõez:⁊ h̃z regl'are ꝓcupiscibilẽ ꝑ delectatiões cibor ⁊ venereorz. Partes eius integrales sunt:verecũdia ⁊ hõestas:ptes subiectiue sunt:abstinẽtia q̃ ad cibos:sobrietas vero q̃ ad potus:castitas q̃ ad venerea:q̃ castitas h̃z triplicẽ gradũ.s.coniugalẽ vidualẽ ⁊ virginalẽ ptes ei' potentiales seu annexe sunt mãsuetudo q̃ moderat iras:clemẽtia q̃ est diminutiua penarz debitarũ cõgruo tũ mõ.modestia q̃ h̃z cõponere hoiem in vestitu incessu ⁊ vsu sensuũ. Studiositas q̃ h̃z aim refrenare ab inordinato appetitu ⁊ exercitio cognoscẽdi intellectualia vl' sensitiua. Humilitas q̃ facit hoiez va sua cognitione vilescere ⁊ supbiã fugit. Eutropelia seu vrbanitas q̃ facit hominẽ ex dictis vel factis ludicris seu iocosis cõgruẽter se hr̃e vt nõ sit nimis aggressis ⁊ rigid' neqz nimis leuis ⁊ iocosus. Virtutes theologice sunt. Fides spes ⁊ charitas q̃ ordinat hoiem ad felicitatẽ eternã ⁊ h̃nt deũ p obiecto imediato:h̃z diuersimode. Nã fides respicit deuz vt summã ⁊ infallibilẽ vitatẽ cui initit: assentiẽdo mẽte his q̃ sunt ab eo reuelata in scripturis. Spes respicit deũ oi potẽtẽ valẽtẽ ei in oib' suffragari inmitek eiñ et expectando ab eo eterno pmio coronari ⁊ gr'am ⁊ veniã penitẽdo sibi imptri sua liberalitate. Charitas respicit deũ vt summũ bonũ:primũ aũt diligit ꝓpter deũ:q: de' hoc vult:⁊ q: fact' ẽ ꝓpt eiũdẽ finẽ.s.ad fruẽdũ deo. Dona spũsancti sunt q̃dã virtutes ꝓfectiores virtutib' cardinalib':sed excellẽtiores eis sunt theologice q̃ h̃nt hoiem reddere de facili mobilẽ ad sequendũ inslinctus ⁊ monitiões ipsius

b

Universidad de Deusto
Biblioteca

spūssanctī. Et sunt septē excludentia p quādā adaptationē septē vicia. s. tumor: excludēs superbiam: pietas inuidiā scientia irā: fortitudo accidiā: consilium auariciā: intellectus gulā: sapientia luxuriā.

§. III. Mechanica aūt artes dicit a mecho: q: quasi intellect' ibi adulterat cū principaliter fit creat' ad spūalia intelligenda ⁊ in ipsis mechanicis circa factibilia versef. Et hz. vij. spēs. s. Lanificiū armatura nauigationē: agricultura: venationē medicina: ⁊ theatricā. Ad hāc. s. mechanicā oium rerū fabrica concurrere videf quē humanis necessitatib' inueniunt' grata cōmoda ⁊ necessaria. Lanificiū est pma eius spēs ad quā pertinet ois operatio nēdi: retorqndi pfuendi. q̄cq̄ fit in instro: colo: fuso acu: pectine: calamistro: girgillo: labro i materia lini: lane: canapi. Et sub eis ois vsus floccorū filorū sagorū saginatū sporta: taruz cē. Armatura duas hz spēs. s. architectonicā ⁊ fabrilez. Architectonica diuiditur in cemētariā ⁊ carpentariaz: fabrilis in malleatoriā ⁊ fusoriam. Edificior tres sunt ptes dispositio: pstructio ⁊ fustas. Porro fabrilis ⁊ ferraria duabus rebus constat s. ventis ⁊ flāma. Agricultura q̄tuor hz spēs. s. aruz seu agrum qui sationib' deputat': cōsitum qui nemorib' cōstat vt sūtvineta oliuete pomeriū. pascuū qui pascuis cōstat vt prata: floridū vt hortū ⁊ rosarij. Cultura igīt multiplex est. Limis. i. incendiū per qd ager inutilē humore erudat deinde arationis intermissio: stipularū incensio: stercorario. Satio: ochatio: rūchatio. Bñ colēdi agri rō quatuor: reb' pstat. s. aere aqua terra ⁊ industria. Oportet enim vt eis locis q̄s colere de stinab aer sit salutaris ⁊ clemēs: aqua salubris ⁊ facilis vel ibi nascens vel advota vel imbre collecta. terra vo fecunda etsi incōmoda. In vitibus putādis tria pfiderāda sunt. s. fructuū spes successura: materies locus qui seruet ac nutriat. Venatio tres hz spēs. s. ferinā aucupiū ⁊ piscariā. Ferina fit multis modis. s. retib' pedicis: laqueis: pcipicijs: arcu: iaculis: cuspide: idagie: pēnaz odore: canib': accip.. rib'. Aucupiū fit retib' laqis pedicā pcipicijs arcu visco hamo. Piscatura fit rhetib' sagenis gurgustijs hamis iaculis. Nauigatio q̄s est mechanice spēs fm pdicta ad quā ptinet ois industria cimēdi ⁊ vendēdi. Decpniuersa littora adit: pacem ⁊ familiaritatē cū exteris nationib' cōponit: ⁊ pūta bona cōia facit. Medicina corpis vel tuef vel restaurat salutē. Hec ptinet occasiones ⁊ opationes. Occasiones sunt sex. Aer circūdās nos cib' ⁊ pot': somn' ⁊ vigilia mot' ⁊ ques. exinanitio ⁊ repletio: ⁊ accidētia aie. i. passiones insurgentes. Opationes sunt int' [illegible]ones. Int' vt ea que intromittunt p nares: p os: per anū ad excitandas sternutatiōes: vomitationes ⁊ purgatiōes. Iforis vt sunt emplastra: incisio ⁊ vstio. Theatrica ptinet ludos diuersi generis: nā ludus aut est gymnic' aut agon aut circensis: aut scenicus: aut gladiatorius. Gymnic' est qui i gymnasio exercet cui' q̄nq̄ sunt genera. s. saltus: cursus iact': virtus atq̄ luctatio. Dr aūt hic virtus imensitas viriū in laboze ⁊ pōdere corpis. Agonū genera fuerūt cursus celeritas: sagittādi pitia: stādi patiētia ad cytharam quoq̄ ⁊ tibias incedendi gestus: decantandi modulatio terrestris q̄s ⁊ naualis perpetiēdo: ūq̄ supplicio: certamina. Circenses ludi dicti a circūeundo. Scena loc' est intra theatrū in modū dom' instrata cū pulpito vbi cantabāt comici ⁊ tragedi: saltabāt histriōes ⁊ mimi: gladiatores pugnabāt in emphiteatro: illic [illegible] vsuz armorum diuerso modo discebāt: ⁊ mō inter se pugnis aut gladijs mō circa bestias intendebāt. Est ⁊ lud' alee: chorea: palle. Alea tarillis ludit. ab hac fraus ⁊ mēdacij ⁊ periuriū nunq̄ abest postremo ⁊ damna rerū. Et pter hec scelera aliq̄ sunt hec legib' interdicta. hec Uin. Logica aūt est scia recte loquendi recte scribendi: origo ⁊ fundamētū oim liberaliū artiū. Et diuidit in tram syllabā dictionē ⁊ oationē. Ure grece ⁊ latine ab hebreis videf exorta. Apd illos enī pmo dictū est aleph. inde tractatū est a grecis alpha: a latinis a. Oēs ātre apd grecos ⁊ vsuba cōponūt ⁊ nūcros faciūt. Nā a significat vnū. b. duo. c. tria. ⁊ sic de ceteris. Rō disserēdi diuidit in dyalectica ⁊ rhetoricaz. Dyalectica ipa est q̄ ppie dr logica. i. rōnalis diffiniēdi q̄rendi: disserēdi potes. Itaq̄ dicibile aliud incōplexū: aliud cōplexū. Et incōplexor: aliud inherēs intra: de b agit in li. pdicamētor: aliud inherēs ex ⁊ de b agit i li. pncipior. Cōplexor aliud absolutū: ⁊ de b i li. peri hermeniasvbi agit de enūciatōe sine respectu: aliū ordinatū ad alterū. ⁊ bvel ad oēs materiā idifferēter: ⁊ b i li. prior: vel ad materiā determiatā ⁊ctū. ⁊ b tripliciter vel ad materiā necessariā: ⁊ de b agit i li. posterior vel ad pbabilem: ⁊ de b in li. thopicor: vel ad sophisticas: ⁊ de b in li. elencor. Rhetorica est bñ dicēdi scia ad persuadendū iusta ⁊ bona i rex pfonarūq̄ ⁊ negociorū cā. Rhetor: est vir bon' dicēdi pit'. vir bon' pfistit natura vita ⁊ moribus ⁊ actib'. dicēdi pit' pfistit artificiosa eloquētia q̄ cōstat ptib' q̄nq̄. s. inuentiōe: dispositiōe memora pnūciatiōe ⁊ fine officij qd est aliq̄d pfuadere. Ista aūt dicēdi pitia pfistit in trib'. s. natura doctrina ⁊ vsu. Causa q̄ tria fuit. De liberaliū in q̄ qd debeat vl' nō debeat tractatur. Demōstratiuū in q̄ pfona laudabilis aut reprehendit' oñdit. Iudiciale in q̄ de ipsi' facto pene aut pmij statuit. Deliberatiuū gen' dupliciter est. s. suasio ⁊ dissuasio. Suasoriū āt tribus diuiditur. s. vtili possibili ⁊ honesto. De demōstratiuū hz duas ptes. s. laudē ⁊ vituptiū. Partes oris rhetorice qtuor sunt: exordiū narratio: argumētio ⁊ cōclusio. hec Uin.

§. IIII. Et nota q̄ inuētores artiū liberaliū ⁊ mechanicaz ⁊ phie ⁊ auctores libroz ipsarū cōiter fuerūt gentiles ⁊ reprobi hoies. In grāmatica lib' pncipalis ponit pscia. in rhetoricis tullius cicero q̄ ⁊ ethnicus de diuina ꝓuidentia male sentit fm b. hor. i. pte. q. xxij. quem etiā maloz mor fuisse ostendit salutis. hz ⁊ ipe salu. cū demosthene greco o[illegible]atore p[illegible]rimo insideles fuerūt. Iact. āt vt omittā tytū liuiū lace o fonte ma[illegible]nātez sed errātez xpicola fuit. Sed error ē millenistar[illegible] ctatus est: ⁊ de spūsancto minus bene sentit: vt pz in lib. suo institutionū. Inter poetas magn' fu it Homer' apd grecos: hz apud latinos maior Uirgili': qui vitra infidelitatem turpissimus in moribus fuit: nec min' eo Naso seu ouidi' ⁊ pcipue in sua doctrina lasciuijs plena. Inter hystoriographos pcipui: valeri' maxim' in psa: lucan' in metro: suetoni' in circūcisi corde ⁊ corpe: ioseph' iude' post xpi aduentū iudaisino secur' est. In logicalibus Arist. effulsit ⁊ totius phie monarcha: cui' pti moralis socrates se totū dedit: pythagoras naturali: hz vtriusq̄ dispulus. plato vtriusq̄ cōplexus est vt dicit Aug. de ciu. dei. Hic sup oñs theologus fuit: cui' doctrina amiq̄ scriptores ibuti sūt. vt Amb. Orige. august. Hiero. Bas. Et rores tñ ei' plurios abjciētes origenē dimittēdo. Moderni vo arist. sequūtur ꝓpter amorē doctrine ordinē ⁊ min' errantez. Oēs hi cū suis sectis epicureis: stoicis ⁊ peripatheticis cū alijs nō excludēdo Senecā mor' pimū: sed cū vulgo idolatrātem ab ex fm. b. Tho. pmi pes illi sunt q̄ fm apl'm. j. Cor. Dei sapiam minime cognouerūt: ⁊ dñantes sup bestias. i. bestiales hoies ⁊ rudes. Hi pncipes gentium ⁊ ludentes in aubus c[illegible] i. de monijs sua curiositate ⁊ plurima falsitate suggesta illudentes hoies ⁊ illusi ab ipsis spiritibus maliguis multigenis: cōgregātes sibi aurū sapie ⁊ argentū loquentie sine fine. Demū exterminati sunt ⁊ ad inferos descēderūt vt dr Baruch. iij. Arithmetica dicit de pmordij' pythagoras inuenisse q̄ ⁊ sine fide fuit. Tubalcayn musicam Astrologiā Athlas ⁊ Ptholome' multa addidit, Geometriam Euclides ⁊ Hermenides: Ethnici oēs ⁊ inter reprobos computati. Medicinā hesculapius primus doceuisse refert quē indocte plebes in deū retulerūt: ⁊ aurit copiose hypocrates ⁊ galienus necnō [illegible]uicena q̄ oēs ⁊ si deificogniouerūt: nō sicut deū glorificauerūt: ⁊ euanuerunt in cogitationibus suis. Iura ciuilia gētiles primi instituerunt diuersi diuersis vtibus. ⁊ a lacedemonijs legeses romani mutuati sunt vt pz in decret. dis. vij. moyses Ares plures mechanicas instituisse ex chayn. pgenitos insinuat geneseos liber in. iiij. Qui cōiter criminosiz parēte in moribus imitati sunt: ⁊ ciuitatē in mūdo ipse primus pstruxit: quasi inuēs ad illā nō ptinere q̄ sursum est hierlm. Sed ⁊ monarche oēs siue assirior siue medor ⁊ persarū siue grecor siue romanor vsq̄ ad tēpora pstantini philippo' excepto imperatore a Decio interepto: oēs in sua cecitate mētis mortui sunt: et moribus intēpatis imi. Et ille q̄ videt fuisse felicior: Octauianus. s. ⁊ mundi sapiētia nō ignarus: lasciuissim' describit. Hec igīt scripta sunt vt nō glicef sapies in sapiētia sua ꝓtūcūq̄ hys repletus nec potēs in potētia sua: hz agnoscat verū esse qd dr. Sap. xiij. Quia sunt oēs hoies in qb' nō subest scia dei. vere vani. i. frustra cū nō pseqnt fine suū q̄ est fm magistrū in. ij. dis. j. vt summū bonū intelligāt: intelligendo amēt: ipsoq̄ fruant: sed nec se deficiāt ⁊ pēnāt: qb' tales sciētie desunt: aut potentia vel diuitie subtrahunt q: sine his plenissime salus ꝓpria pcurari pōt: ac etiā primor nō modice sicut expiētia docet. Verū doctrine tales quo ad ba ⁊ vtilia q̄ ibi sunt ptēni nō debēt: ex eo q̄ auctores fuissent vicios. Naz veritas fm Amb. a quocūq̄ dicef a spūsctō est: ⁊ si ipsi nō habuerint eū q̄tū ad grām gratū facientē. In cui' figurā pcepit dñs vasa aurea ⁊ argētea egyptior asportari ab hebreis vt tabernaclin dñi pstruerent: ad significādū fm venerabilē Bati. di. xxxvij. §. Sz ecōma. q̄ aurū sapiētie ⁊ argēteuz eloquētie hz accipe ab infidelibus quasi iniustis possessoribus ex suis doctrinis et puertere in vtile vsuz eccle. Vñ apl's ad Ti'ū allegat dictū cuiusdā pbi. Cre[illegible]ces male bestie ⁊c. Et b etiā dicit Aug. j. q. j. dñs declarauit. Verū in sermonib' ad pplin: nec videt. nestiri [illegible] piū eos implere doctrinis et allegationib' infideliū q̄si sacra scriptura q̄ est vera dñia oiu facultatū ancillari videat tāq̄ insufficiens: ⁊ ille vere ancille dñan. Inde crnivilescit scptura augef curiositas magis q̄ deuotio in auditorib' ⁊ vanitas in loquētibus. Sz sufficit aliq̄ ancillas vocare vt scti fecerūt ad magis pfir mundū ea que sunt fidei p testimonia inimicorum eius.

Cde q̄dditate animez ꝓprietatibus eius. Cap. IIII.

De quidditate anime

b rōnalis ⁊ ꝓprietatibus eius. dñs Jo. dñici su p ecclesiasten. xxxvj. lectōs tractās illud. Ecclesiastes. 6. Cuncta fecit de' bona in tpe suo ⁊ mūdū tradidit disputationi eor: vt nō inueniat hō opus qd operat' est deus ab initio vsq̄ ad finē. i. aiam q̄ pmanet in eternū sic dicit. Nā etiā pbi aliqua veritatē cognouerūt de mūdo ista: nō tñ aiam plenā aliqs nouit nisi p renelationez spūsancti. Vñ Arestore. in. j. de aia: dicit difficillimū esse accipe q̄d sit aia ⁊ multas hz dubitatiōes. Duodecim aūt dubitatōes dr ponent fm diuersos sapientes: ⁊ hz pbi nesciuerint q̄d dicerēt: diuersimode tñ descripserūt eā: vicia a veritate fm duodecim ei' ꝓprietates. Plato dixit aiam esse essentiā vl' numerū se mouētē q̄ cōponebat ex quatuor: numeris. Vnitate dualitate ternario ⁊ quaternario. Vocabat intellectū vnitatē: dualitatē sciam: opinionē ternariū: sensum quaternariū. Sic ergo intelligit aiam habere intellectū sciam opinionē ⁊ sensum: ⁊ ideo per se mouet cū vult. Sed pūsanctus aliter intellexit: nā aia est vna essentia ⁊ sic rūdet vnitati: est cōposita ex esse ⁊ essentia vt dicit. scz tho. pte. j. hoc rūdet dualitati: est ad imaginē dei p triplicem potētiā. s. memoriā: volūtatē: ⁊ intellectuz: vt ait diuo docto: Aug. de trinitate ⁊ rūdet ternario: ⁊ creata est: vt informet corpu cōpositū ex quatuor elemētis: ⁊ sic rūdet quaternario. Deuiocrit' dixit q̄ aia est ex athomis sperisis q̄ videnk in aere in radijs solis. Hic fuit vicf' sic dicere: q: athomi semp sunt in aere: hz nōvidentur nisi sole adueniēte: sic aia est in nobis: sed agnosci non pōt nisi adueniēte lumine diuine gre: ⁊ sic nobilissima est vt suuz intellectū ⁊ quālibz humanā notitiā transcēdat. Magna res inquit Bern. ad haymonez est aia q̄ xpi sanguine est redempta. Empedocles dixit eā ex igne aere aqua ⁊ terra: lite ⁊ amicicia. hic recipit ꝓ anima totū hoiez: ficut frequenter facit sacra scriptura: corp' aūt cōponitur ex q̄tuor elemētis ⁊ anima restabit: fm eū ex lite ⁊ amicicia ⁊ hoc dicere cogit ex inclinatiōe quā hz ad corp' ex fuga ⁊ odio. Nā aia iusta suū diligit hitaculū: ⁊ dānata odit suū vt dicit diu' Augu. tertio sup Gen. ad tram. c. xvij. Heraclitus tenebrosus phisicus dicit animā esse scintillā stellaris essentie: b eius originē tāgit q: de celo est solū a deo infusa. Alius heraclitus cognomēto pōticus dixit aiaz esse lucē: hic eius essentiā dixit. Nā anima fm Aug. de essentia angelor vt sit decimus ordo: nā angeli p lucē intelliguntur Gen. j. Dixit deus fiat lux ⁊ facta est lux. i. multitudo angelor vt ait doc. glo. cōis. Nō tetigit saluator in parabola de muliere pdēte decimā dragmā. Luc. xv. Nō enī pdidit aliquē ordinē angelor: hz de quolz aliquos: homine aūt pdidit totū quē totum saluū fecit in sabbato magno in ara crucis. Job. vij. Gen. dixit animā esse spiritū intellectualē ad beatitudinē in se ⁊ i corpe ordinatū. Hic tetigit finē eius vt. s. bene opans beatificaret in morte et corpus in quo bñ gessit in vltimo beatificaretur iudicio. Aristo. dicit q̄ aia est endelchia. i. actus primi' corporis organici potentia vitā habētis. Hic tāgit eius immortalitatem qd est vitā dans alterī ⁊ aliūde nō habēs: aliter esset in infinitū pcedere: b diffusius deo dāte dicef. j. in b eodē c. Pitagoras dixit animā esse armoniā: b tetigit officiū qd hz in corpe. s. cū regere ⁊ mouere sine tedio ⁊ fine labore: imo regi. Ū pfonātia: vt pz in cūctis tpatis motib' corpis ⁊ maxime lingue q̄ melos cōiter gratos fac. Isto mō dicebat dīnus docto: Aug. li. de spū ⁊ anima. Anima est substantia quedā rationis particeps corpori regenda accommodata. Et Remigi. Anima est substantia incorpora regēs corp'. Diogenes dixit animā esse aerē ⁊ sic a se fuit motus eo q̄ hō nec p momētū sine aere viuere potest. Quō etiā dicit. Isi. li. j. ethimol. c. j. q̄ gētes dicebāt aiam q̄si ventū aere attractū: vt vētū videf hominib' dare vitā: tñ spūsanct' coegit sic dicere ex anime summa puritate: sicut ⁊ dixit Arest. ij. de aia. q̄ aia est tabula rasa in qua nihil est depictū. Hyparēs dixit. Anima est igne' vigor. Et virgilius. Igne' est illi vigor ⁊ celestis origo b tetigit ei' effectū. s. semp amare: ait enī venerabilis Hugo de san. vict. in pln. de arra aie. Scio anima q̄ vita tua dilectio est ⁊ scio q̄ sine dilectōe eē nō potes. Hypocrates dixit aiam esse spiritū tenuē p oē corp' dispersum: b tangit eius incorpalitatē ⁊ modū existēdi in corpe q: est tota in toto ⁊ tota in qualibet pte. Itaq̄ non est in vno loco corpis solū sed vbiq̄. Et aia vndecūq̄ sentit sicut in pte. Exēplū ponit. Calcidius sup Thimeū. de aranea q̄ sedens in medio sue tele ꝓtulūq̄ motū est vndecūq̄ sentit et etiā existens ex medio. Papilomi' dixit aiam esse ideā hic tangit anime capacitatē: q. s. aia cognoscere apta est et ex hoc quincif in se habere oīm rez similitudines vt Aristo. deducī in. iij. de aia. vnde dīnus Aug. in de spū ⁊ aia inquit. Aia est oīm rerū similitudo. Et iterū aia ad similitudinē totī' sapiētie facta in se oīm rerū gerit similitudinez: sicis est terre ꝓ sensum: aque p imaginationē: aeri p rōnē firmamēto p intellectū: celis celor p intelligentiā lapidibus p essentiā arbor: ib' p vitā: aialib' p sensuz ⁊ imaginationē: angelis p intellectū: deo p intelligentiā. Ex his pz q̄ pbi nōduz inuenerūt q̄d est q̄ de' operatus est ab initio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vsq; ad finē: ſz ſolus ſpūſſactus docet q̄d eſt facta ad ima
ginem ⁊ ſimilitudinē dei. Beñ. i. hec ꝛ ꝛ. dñici.

§. I. Diffiniri ergo vel de

Diffiniri anime

ſcribi ſic poſſet aia rōnalis ſm theologos a ſpūſctō illu
ſtratos. Aia eſt ſubſtātia incorporea imortalis a deo d̄ ni
hilo creata cū infundit corpi ſuo ad ipm informandū eſ
ſentialiter: ⁊ p ſe ad pfectā beatitudinē obtinēdā: p gra
⁊ bona opa. Incorporea d̄: ꝗ dictos pbos q̄ dixerūt eā
eē corp⁹ vt aerē vel ignē q̄d ꝓ hſi reprobat. xxiij. q. iij.
c. pēul. Immortal' d̄: ꝗ illos q̄ cā dixerūt cū corpe mori.
In pſona q̄z d̄: Ecce. ij. Un⁹ eſt interit⁹ hois ⁊ iumēto:
⁊ equa vtriuſq; ꝓditio ſz hoc vt hereticū ab eccl'ia ꝓdem

Ubi. s.

natur vt ps. Creata d̄: ꝗ gnoſticos hereticos q̄ dixerunt
aiaz eſſe naturā dei: ⁊ p ꝓſis nō creaturā. quoq; error re p
batur in. d. c. xxiij. q. iij. A deo d̄: creata ꝗ ſimoniacos et
menādriānos inter hereticos cōputatos: dicentes aias et
alias creaturas ab angelis factas. De nihilo dicit ꝗ eos
qui dixerūt factā ex ſubſtantia ſtellarivt heraclitus vl' ex
traduce. i. aia generati ex aia generātis cū gnat corpus
ſicut ⁊ corp⁹ gnat ex corpe. Cū corpi infundit. ꝗ origeni
anos q̄ dixerūt oēs aias ab initio mūdi creatas fuiſſe et
peccaſſe ⁊ ſm varietatē pctōrū in diuerſa corpa infundi
q̄d hereticū ponit in. d. c. xxiij. q. iij. Ad informādū cor
pus d̄: ꝗ eos q̄ dixerūt aiam corpi vniri nō vt forma ſub
ſtantialis ſz vt motor mobili: q̄d reprobat de ſum. tri. ⁊ fi
de ca. c. vnico. in cle. vbi determinat q̄ aia intellectiua p ſe
eſſentialr' eſt forma corpis humani. ⁊ ꝗ illū asserere eē he
reticū. Rōnes ibi assignat gl. Jo. q̄s accepit a. b. Tho.
in. i. pte ſū. q. lxxvi. Ad beatitudinē cōſequēdā d̄: ꝗ eos q̄
dixerūt aias ꝓuerti in demōes vel queciq; aialia q̄d re
probat. xxiij. q. iij. c. pēul. circa finē. Et p grāz d̄: ꝗ pela
gianos hrīicos q̄ dicūt p liberū arbitrīū pncipalr' ꝓſequi
beatitudinē. xxiij. q. iij. c. penul. ⁊ q: grā cū nullo morta
li peccato pt inueniri ꝗ decedētes in mortali ꝓſeq; nō pnt
beatitudinē ſz eternā dānationē. dis. xxv. §. alīs autem ea.
Matth. xxv. Jbūt hi in ſuppliciū eternū. Iuſti autem in
vitam eternam.

§. II. Et pro maiori dicto

Quarum declaratiōe ſciēdū q̄ finis ꝓpter quē aia rōnalis ē
plex eſt ſi creata eſt q̄druplex. Primo eſt ad iplerio volūtatis diuie
nis anie. illud enī q̄d de' vult ops ipleri: ſz ſm pſ. Omia quecūq; vo
pſ. cxxx. uit de' fecit. Et q: ſic voluit ita factum eſt aut Ambro ⁊
ii. apl's. i. Thimo. ij. De' vult oēs hoies ſaluos fieri. Cū q̄
voluerit creatura rōnalē facere: q: fecit q̄d voluit: q̄ face
re oportebat vt impleret volūtas ſua. Secūdo finalis
eſt repatio ruine angelice. Venit enī ꝓpter ſm apl'm repa
re q̄ in celis ⁊ q̄ in terris ſunt. Et in pſ. Judicabit in nati
onib⁹. ſ. dñs implebit ruinas: etiā q̄uis angeli mali repa
pſ. cx. ri nō poſſint in ſe: ⁊ boni angeli nō egeāt repatiōe in ſe.
tamē oū loco lapſoz angelorū hoies creati aſſumūtur ꝓ
ſcit gaudiū eorū ex numero fruentiū: ⁊ ſic dicūtur repari
Tertia ratio q̄ incidit cū ſcōa eſt congratulatio vel delecta
tio ſocietatis mutue. ſ. in multitudie ꝓſortij angelorū. ſi
cut ei minuebat numer⁹ fruentiū p numerū lapſorū ange
lorū: ita augeē delectatio p numerū hoīm ſaluādorū. Unde
⁊ gaudiū eſt in celis ſup vno pctore pniam agēte. Luce.
xv. Quāt' aūt ſit numer⁹ pdeſtinatorū eſt circa b̄ triplex
opinio. Quidā enī dicūt q̄ tot hoies ſaluabūtur q̄t ange
li ceciderūt. Alij q̄ tot ſaluabūtur quot angeli creati ſunt
⁊ boni ⁊ mali: ſz melius ⁊ veri' d̄: q̄ ſoli deo cognitus
numerus electorū in ſupna felicitate locādus ſm Greg.
in collecta. hec. b. Tho. in. i. q. xxiij. Quarta rō creatōis
aie eſt pmiatio ipſius. Unde magr in. ij. ſen. dicit q̄ de' fecit
rōnalē creaturā vt ſummū bonū intelligeret: intelligēdo
amaret: amādo poſſideret: ⁊ poſſidēdo frueret. Et aug.
dicit q̄ aia rōnalis creata eſt vt deū videret: amaret: lau
daret: ⁊ ei ſeruiret: ita q̄ videre ꝓtinet ad actum rationis
amare ad actuꝫ voluntatis: laudare ad actū ſermōis: ſer
uire ad actū operis exterioris. vt iſtis oibus fiat pfectio
prime veritatis ſumme bonitatis immēſe maieſtatis
eterne felicitat... hec Alex. ij. pte, ⁊ poſt eū Raynerius,

Cde immortalitate anime. Capl. v.

Ē immortalitate ami

d me rōalis quā q̄ negāt aſſerētes cū corpe mo
ri heretici declarant eſſe. xxiiij. q. iij. c. penul.
Horū errorē ponit ſapiēs. Sapienē. ij. recitās dicta eorū
vt illud. Ex nihilo nati ſum⁹ ⁊ poſt hec erim⁹ q̄ſi nō fuerī
mus ⁊c. poſtea in inferno afflicti fatētur ſe errāſſe. Sed
aiam nr'am eē immortalē multiplici rōne innūerabili ſuae
ſtatiōe: exēplorum ⁊ reuelatiōe: offenſione: ſi cauſſa inue
comprobatur,

§. I. Quantum ad primum

Primo et
ſcz p rōnes. Robert⁹ holchot ſup lib. ſapienē. inducit tres
rōnes: quarū pma eſt ex rōe diuie liberalitatis. Amic⁹ enī
p uidet amico ſuo omē bonū q̄d pōt: vt oſtdit pbs in lib.
ethico. Deus q̄ cū oipotēs ſit. ⁊ ſeruos ſuos amicos voca
Vos amici mei eſtis ſi feceritis ⁊c. Job. xv. c. q̄ puidet
eis de vita felici ⁊ ꝓpetua q̄d facere pōt: ⁊ hoc eſt maxi
mum bonū. Secūdo ꝓbat ex dei eqtate. Cū enim de' ſit iu
ſtiſſimus: nec patiat aliq̄d bonū irremuneratū ſicut nec
aliq̄d malū impunitum: q̄d dicitur iuſticia: hic prevideē ad
ſenſum mali frequēter pſperātur: vl' nō puniūtur ad ſuf
ficientiā: boni vo deꝗmūtur vt in plurib⁹: vel nō remune
ran' ad ſufficiētiā: q̄ ops aiaz eſſe imortalē vt in alia vita
remunereē vel puniat' ad plenū ſm ea q̄ geſſit in corpe.
b̄ tāgit' de pe. dis. iij. q̄d q̄ turbamur. Tertio b̄ declarat
ex dei infallibili vitate. Cū ei verax ſit mētiri nō pōt pa
mittit aūt huīs ſuis vita eternā dicēs. Ego vita eternā do
eis. ſ. ouib⁹ meis. Joh. x. Cū ergo corp⁹ corūpat vt ps
neceſſe ē aiaz eē imortalē q̄ recipiat vitā eternā. b. Tho.
in. i. pte. q. lxxv. ponit duas rōes. Et pma ē: q: corruptio
nō inuenit niſi vbi inuenit ꝓtietas. Dīnatōes ei ex ꝓtis cō
traria ſūt. Un corpa celeſtia q̄ ſi hīt materiā ꝓtietas ſub
tectā incorruptibilia ſūt. In aia ãt in. ..lectiua. ꝗ pōt eſſe
aliq̄ ꝓtietas. Recipit enī ſm modū ſui eſſe: ea vo q̄ i ipſa
recipiūt ſūt abſq; ꝓtietate: q: rōes ꝓtioz in intellectu nō
ſūt ꝓtie ſz vna eſt ſcia ꝓtioz. Impoſſibile eſt q̄ q̄ aia hūa
na ſit corruptibilis. Alia ratio eſt: q: vniq̄d q̄ ſuo mō eē
deſiderat. Deſiderīū aūt i reb⁹ cognoſcētib⁹ ſeq̄t cogni
tionē. Sēſus ãt nō cognoſcit eē niſi ſub b̄. ⁊ nō. Sz intel
lect⁹ appēhēdit eē abſolute ⁊ ſz oē rpōs. Un oē hūs itelle
crū deſiderat eē ſp: naturale ãt deſiderīū nō pt eē inane.
Omia igit itellectual' ſba eſt incorruptibil'. Et ſi dicat q̄ oē
q̄d ē ex nihilo: ē vtibile i nihil: q: finis dz rīdere pncipio
ſz aia creata ē ex nihilo q̄ d̄: corruptibil'. Rīder. b. Tho.
q̄ cū d̄: aliq̄d vtibile i nihil. ... nō ꝓportat in creatura ad nō
eſſe potētia: ſz in creatore potētia ad b̄ q̄d eē nō implicat.
Dicit aūt aliq̄d corruptibile p b̄ q̄d inest ei potētia ad nō
eſſe: ⁊ ſic nō eſt in aia b̄ potētia: vñ nō corruptibilis ſz in
corruptibilis eſt. Dñs Joh. dñici ſup eccl'iaſten. inducit
plures alias rōes ad q̄ pbādū: ⁊ exinde auctoritates. Et
pma ē: q: nihil eſt q̄d nos diſcernat a brutis ⁊ mutis: niſi
religio ⁊ cognitio ſumi dei. Igit ad fruēdū ſūma aia
creata ē: b̄ rō ōmoſtrat inductiue: q̄n oē aial id cognoſcit
⁊ ſolū q̄d ad eius vſum ſpectat. afin aūt nō cognoſcit ma
rū nec margaritas: q: ad ei⁹ vſū ſerā nō ſūt: ⁊ ſic diſcurre
dū p ſingla. Igit ſi deū cōgſcere i hac vita ꝓtinuel ... oza
m⁹. natura nos docet ad hūc finē fctōs eē. Ex b̄ argumē
tō. Lactā. li. vij. inſti. d̄ vita brā. plēs elicit rōes. Secōdo nī
hil ē q̄d vtat clemēto celeſti niſi hō: igit hō ad celeſtia nā
dit ⁊ nō corp⁹ q̄d i terrā reuīt p mortē imortalis ē. q̄ aia
q̄ illuc aſpirat. Iſta q̄na videt ſatis bōa i materia inducī
ue cū cūcta aialia ſibi ſil'ēr nutriat ⁊ vtāt vt etiā in li. de
nutrimēto ⁊ nutrito d̄z. Anīs ſatis patz q: nullū aial igne

vrit nisi hō. Et ſi dicis ꝗ: q: cānis ⁊ catta comedūt co
cta: rīdet q̄ b̄ agūt ꝓter ſuā naturā: q: ita bñ comederēt
cruda ⁊ comedūt ⁊ libenti ꝗ cocta: ſz ſum ifatiabilia aia
lia ⁊ capiūt q̄ ſibi dātur cū aliūde hēre ... ō poſſint. Mō vo
ex opposito libenti q̄ igne cocta ſunt comedūt: imo nō
videt impoſſibile ſine igne viuere. Licz Plini⁹ iuniōr li.
vi. c. xiij. dicat q̄ in pte oriētali q̄buſdā gētib⁹ vſus ignis
fuerit ignot⁹ vſq; ad tpa Ptholomei regis egypti. tūc enī
ꝓmo igne habuerūt. Verū eſt q̄ ex dictis i illo. c. credo
illos nō eē hoies. Cū igit loc⁹ ignis ſit in celo: vt ptz oim
oſenſu ⁊ exprimēto: q̄ ſol' hō vtit igne: oſtat ſic nos natu
ra docēte vt p celo facti ſim⁹. Vide de b̄ etiā Lactā. vbi
ſ. Tertio ſic, pbat aut aia eſt imortalis: aut hō infeli
cior eſt cūctis creaturis. ſcōa pa nō eſt vera vt cōſtat ma
nifeſte q̄ aia imortalis: pbo ꝓnam. Nā oīs res facta ē ad
aliq̄d finē ⁊ cū adipiſcit quieſcit in eo. Hoc ptz inducti
ue. Ignis fact⁹ eſt vt ſit loco ſupioꝝ. ió inferi⁹ exiſtens
mouet rurſum vt illuc aſcēdat. cū eſt aūt vbi eē dz q̄eſcit
Lapidis loc⁹ eſt ⁊ finis petere centrū: ⁊ rādiu laborat q̄
poſſit accedere: ⁊ cū ibi eſt q̄eſcit: ⁊ nullū motū hz ⁊ alibi
nō quieſcit niſi violenter teneat. Hoc idē ꝓdicta i bruīs
aialib⁹. Canis bñ paſt⁹ quieſcit nil vltra q̄rit: q: ei⁹ finis
eſt viuere: ⁊ ſic de oībus alijs. Oia igit aialia ⁊ alia nō ra
tionabilia ſuū finē querūt: ⁊ tūc quieſcūt q̄n i ſua pfectio
ne poſitum. Mois anim⁹ in hac vita nūq̄ quieſcit: licz cor
pus quieſcat in ſomnis bñ paſtū: aia tñ intus exrīs eſt ſp
in motu: q̄d declarat ꝓtinua ſomnia. igit cū nunq̄ aia ſit
quieta ⁊ cōtenta: ſz oportet q̄ vlteri⁹ querat: neceſſe ſeq̄
tur q̄ vel ... aliū finē facta ē: ⁊ ſic eſt imortalis: vl' n... erri
ma eſt: q: nunq̄ ſuū aſſequit finē: q̄d fuit ſcōa pa antece
dentis. Hoc ratio fundat ex dictis deuoti Bern. li. de cō
temptu mūdi vbi ait. Aia rōnabilis ad imaginē dei facta
ceteris oib⁹ occupari pōt repleri oīno nō pōt. Capacem
enī dei quicq̄d min⁹ deo eſt nō implebit. Hinc eſt q̄ natu
rali deſiderio oēs quidē ſummū bonū appetere, pbantur
nulla niſi eo adepto ... quiē habituri. Quarto ⁊ vltimo
de' ⁊ natura nihil frustra opant: cū igit videam⁹ nos ali
qua ſume amare ... corp⁹ nō pnt aliquo mō ſpectare
nec pde... ſequī ... alia eſt vita q̄ corporis: ⁊ ad aliud
facti ſum⁹ q̄ p corpore tm: b̄ ptz. Nā nos deſideram⁹ ſci
re ⁊ ſape ꝗ poti⁹ afflictione dāt corpi q̄ delectatiōes nos
deſideram⁹ fama q̄ corpi nihil pdeſt. imo natural' nos
cōmēdam⁹ hoies virtuoſos: qui refrenāt corpales mor⁹
⁊ delectationes: atq; natural' approbam⁹ meliore vitam
eē q̄ fit corpalis: ⁊ hec vnuſquiſq; pōt in ſe intueri cū aie
deſideria cogitabit. Hec rō fūdat ex dictis torqti Boetij
iij. de cōſol. pſa. ij. vbi ait. Inſerta eſt mētib⁹ hoīm natu
raliter veri ſummiq; boni cupiditas. Et de b̄ Lactan. dif
fuſe vbi. s. vbi ad hāc materiā plures pſuaſiones rōes fa
cit. Pōt induci ⁊ q̄nta rō talis. Omne q̄d eſt corrupti
bile ꝓtemporalī inueterascit: tātomagis deficit in vtute ⁊ ro
bore ſuo. vt ptz in corpe hūmano. q̄d cū antiquat' eſt ma
gis debile q̄ pri⁹: q: redit ad mortē: ſic ⁊ potentie ſenſiti
ue q̄ ſunt affixe organis corporeis vt viſus auditus me
moria ⁊ hmōi deficiūt paulatim ⁊ tātomagis q̄to ōs plus
ſenescit. Si q̄ aia eſt z mortalis ſil'ēr etiā diminuerē vtus
ei⁹ in potentijs: q̄ nō ſunt affixe organis corpis: vt intel
... ⁊ volūtas: ſz b̄ nō eſt imo ꝓtiū: q: tanto q̄s pfecti⁹ in
telligit q̄to pl'viuit: ꝓpter q̄d dicit Job. xij. In ſenib⁹ eſt
ſapia ⁊ in hīs q̄ multo ſunt tpe prudentia.

§. II. Sz quoniā plus ho:

die videlz apud malum vulg⁹ auctas antiquorū q̄ per
ſuaſionū veritas. q̄d antiq̄ de hac imortalitate aie ſenſe
rūt aliq̄ ... videam⁹. Primo nāq; volum⁹ a poetis in
cipere in q̄bus eſt magna dubia vitas: nihil videnē aliō la
dozaſſe q̄ loqui de inferno ⁊ purgatorio ⁊ cāpis eliſijs: ⁊
celis in quib⁹ aie defuncto⁹ p qualitate meritorū ⁊ deme
ritorū collocant: vt ptz oi intuenti. Et pncipal' ꝗ gilius i
eneydos. ⁊ Señ. fere in cūctis tragediis: et q̄ min⁹ dixit
in fine magn... pis ꝓclusit. Morte carent aie ⁊c. Ouid.
xv. meth. introducit deum de aia herculis loquentem et
ait. Externū eſt a me q̄ transit ⁊ inerps atq; immune ned.
Inde per hiſtoricos etiā transeūdū ſub breuitate eſt qui
alioꝝ facta deſcribūt. Saluſt⁹ enī in li. de repub. inquit.
Natura diuitiaꝝ ⁊ fame gl'ia fluxa atq; fragilis eſt virt⁹
clara eternaq; habet. Igit pclara facies magne diuitie
adhuc vis corpis ⁊ oia alia adhuc breui dilabunt. Inge
nua ⁊ egregia facinora ſic aia imortalia ſunt. Itē idem
catelinario in vna orōnē Julij ⁊ Catho. de penis animaꝝ
ſeparatarū diſſerit iuli⁹ cesar. Valer⁹ maxim⁹ q̄ eque vt ſa
luſtius fuit romanus ſcriptor in. ij. li. c. j. indos meminit
quoꝝ femie certāt mori cuz maritis vt in alia vita cū eis
fruāt. Itē ibi imortales eſſe aias mos galloꝝ approbat:
q̄ pecunias mumaras apd inferos recepturos ſe ſperāt
Deinde dicere ſtultos niſi idē bracatā ſenſiēt q̄d pileat⁹
pythagoras credit. Idē li. iiij. c. xx. ⁊. c. xxiij. vbi clare
b̄ ponit. Idem vt ptz i. j. c. de miraculis ⁊ ſomnijs. Itē Lu
ca. cor: dubētis hiſtoric⁹ nō poeta b̄ in plurib⁹ libris testa
tur. Magni viri b̄ idem renuerūt, pagani tñ q: alios non
nominabo, p iſta materia. Didimus nāq; rex bragmano
rū ad alexā. magnū ſic ſcribit. Quapropter nimiū vecor
des vos ⁊ miſerabiles iudicam⁹ qui oīgnē vr'am eē ce
leſtes nō ſuſpicitis magnāq; cū deo h̄re cognationes. Et
iterū in alia epl'a. Nos nō ſum⁹ incole huī mūdi ſed ad
uene: nec ita in orbē terrarū venim⁹: vt in eo libeat cōſi
ſtere: ſz trāſire pperam⁹ enī ad lares patriā: nullis deli
ctoꝝ ponderib⁹ grauati. nulla q̄dem ſcie fronte pgredi
mur vt expediti ac faciles ſpaciū ppositi decurram⁹ iti
neris. Itē cyr⁹ maior rex cū veniret ad mortē cōuocās fi
lios ſuos vt recitat tullius in li. de ſenectute: ⁊ zenophon
pbs ſcribit ſic ait. Nolite arbitrari o filij chariſſimi mihi
me cū a vobis receſſero nuſq̄ aut nullū fore: nec enī duz
eſſem vobiſcū aim meū videbatis ſz cū eſſem in b̄ corpe ex
eis reb⁹ q̄s gerebā intelligebatis: eūdē igit eſſe credite
⁊ ſi nullus videbitis. Ultio ad pbos morales trāſeam⁹
Trimegiſt⁹ mercurij maxim⁹ grecus ad Eſculapius ſic
ſcribit. Omis hūana aia eſt imortalis. Itez ibidē loquens de
hoie. Cū itaq; aia duetur et de' eū non poſſe oim rerū eē
diligentē niſi eū hūano ꝓtegeret tegumēto: tegit eū cor
porea domo. Taleſq; oēs eſſe ꝓcepit ex vtraq; natura
in vnū ꝓfundens miſceſq; q̄tū ſatis eſſe debuiſſet. Itaq;
hoiem ꝓforma ex aia ⁊ corpis natura. i. extrema ⁊ mora
li natura: vt aial ita ꝓformatū vtriq; ſuo oīgini ſatiſfaçe
re poſſet: ⁊ mirari atq; oīare celeſtia: ⁊ inco ere atq; gu
bernare ... rena. Itē lucreti⁹ qui aliqn videtur ſenſiſ
ſe oppositū: randē hos verſus cōpoſuit. Cedit idē retro
de terra q̄d fuit ante. In terra ſz q̄d miſſum eſt ex etherijs
oris. Id rurſuz celi fulgētia templa receptāt. Itē Tul
lius libro quē de ſomno Scipionis edidit parū poſt pu
cipiū ſic ait. Cōſtat certū eſſe i celo diffinitū locū vbi bea
ti cuo ſempiterno fruāt. Et ſequit. Hi viuūt qui e corpo
rū vinculis tanq̄ e carcere euolauerūt. Uerūtamen q̄ dicit
vita mors eſt: ⁊ multa ſil'ia in eodē libro. Itē catho cupi
dinate vite imortalis ſeipm pemit vt ad celū aſcenderet
aia ei⁹ vt ait Lactā. lib. iij. Itē q̄ntil'. c. liij. ait. Siq̄s ſciat
q̄s ſit finis bonorū q̄ vera felicitas nunq̄ ſibi videbit. pi
uat⁹ a morte peritur⁹. Itē anne⁹ Señ. li. d mortē imorta
ra aptē b̄ pfitet. Itē. li. de naturalib⁹ q̄ōnib⁹ in pnci. Itē
in epl'a. iii. i epl'a. v. ⁊ vbi inq̄t Stoici extimāt aiaz hois
pōdere ... gno tē. ⁊ pcludit itaq; de illo. ſ. aio. an poſſit
imortalis eē b̄ quidē certū habet ibi diffuſe ⁊ bñ. Itez in
xcvij. loquēs de ſcipione ait. Animū q̄dē ei⁹ eē in celo ex
quo erat pſuadeo mihi. Idē ad Lucillū epl'a. cij. Jaz di
ſce lucille q̄ ſit naturale in imēſuz mentē ſuā extendere.
Magna ⁊ gñoſa res eſt anim⁹ humanⁿ multos ſibi poni
niſi hoies cū deo termios patit. Aliqn tibi nature archa
na detegent diſcutieturq; iſta caligo: ⁊ lux vndiq; clara

Universidad de Deusto
Biblioteca

peruenient ꝛc. Lege astrologos etiã paganos ꝓm quoꝝ opiniões Amb. Macro. super de som) Scipionis ad hanc sniam reducit. Due sunt porte in zodiaco. ſ. duo tropici videlz capricorni ꝛ cancer p quas aie nostre descendũt de celo: ꝛ post mortem corporum earum ascendunt: descendũt q̃dẽ p cancrũ: ꝛ ió d̃: porta hoiz: ascẽdũt per capricornũ: ꝛ ideo d̃: porta deoꝝ: qz naturã immortalitaſ deoꝝ hinc assequũtur. Dicit ergo cũ descẽdendo venũt ad leonẽ cõditiõis future auspicant eroꝝdiũ: p ceteraꝝ ualia q̃ sunt signa zodiaci trãsecũtes: pdũt cognitionem seu obliuiscũtur coꝝ q̃ hẽbant in celo q̃si ebrie ex visis diuersis. Uerũ cũ aia venit p saturnũ acquirit rõnis naturam ꝛ intelligẽtiã. In ioue vim agẽdi. In marte aiositatis ardorẽ. In solẽ sentiẽdi opinãdiq̃ naturã. In venere desiderij: ꝛ voluptatũ motꝰ. In mercurio ꝓnũciandi ꝛ interpãdi vigorẽ. In luna plãtãdi ꝛ auguriãdi. Sic demũ vt dicũt post mortẽ corporis p easdẽ reuertiſ vias ꝛ signa. Medici siſ docuerũt. Galic. in li. de spermate i quit. Sicut lux solis q̃ incorruptibilis est cõplens suum hemisphẽriũ nullã patiſ decisionez vel diuisionẽ: sic ꝛ aia que incorruptibilis est. Itẽ i eodẽ. sicut etiã lunẽ solis q̃d incorporale est ab aere ꝛ ab omni intelligẽtia oculorũ separatur sine corruptiõe: sic aia q̃ incorruptibilis est sine corruptiõe a corpe. Descẽdo vltimo ad naturales pbos. Pythagoras autez vt ait Hiero. i. contra Jouinia. dixit. p ꝛimus apud grecos imortales esse aias. q̃ etiam dixit aias descendere de celo. vt. s̃. astrologi dixerũt. ꝛ ideo lac primo sugere: qz per lacteũ circulũ trãsit descẽdens ꝛ est ibi initiũ iperij infernalis dñi: ꝛ supra totũ ptinet ad deũ vt recitat Macro. vbi. s̃. Itẽ empedocles qui dixit future felicitaſ appetitu nihil esse felicius vt ait Aristo. lib. de vegetabilibus. Amore imortalitatis habẽde seipm in ardentis etḣne speculũ proiecit. vt testaſ Lactan. li. ij. Item plato in thimeo ait post omne corpus aias in finu patris eterni reuertit: ꝛ ideo. li. ij. dicit. tot aias esse quot stelle et leges immortalitatis habere. Itẽ saris altũ coscripsit volumen q̃d phedron appellauit q̃ fere tot) de immortalitate aie: vbi de penis inferni saris disserit. Itẽ dyogenes dixit se descensurũ ad infernũ p mortẽ et cupiditate immortalitatis seipsum occidit: vt dicit Hierony. ꝓ Jouinianum. ꝛ Lactan. vbi. s̃. Itẽ archita tarentinus mentẽ nostraz dicebat diuinũ numen testante tullio. lib. senectute. Itẽ Aristo. in pluribus locis immortalitatẽ aie ꝓfiteſ. Nã in. ij. d̃ aia. d. q̃ aia separaſ a corpe quẽadmodũ perpetuũ a corruptibili. Itẽ. ꝓmisit se facturũ l. buũ quõ aia separa a corpe intelligat. vt bene oñdit noster magister Alber. iij. de aia. digressiõe. iij. super. c. l. Itẽ in lib. ethi. talter felicitatẽ describit. vt cõstat intuenti q̃ ipossibile ẽ eã haberi in hac vita. Ex quo seqtur vel eũ nesciuisse q̃d diceret vel aiam imortalẽ ꝓm eũ esse. Itẽ in li. de pomo. si tũ eũ fecit determiat clare aiaz imortalẽ. Item apuleius platonicus in li. de deo Socratis ait: hoies rõne plaudẽtes oriõne pollẽtes: imortalibus animis gaudẽtes ꝛc. Itẽ plotin⁹ pbs dicebat vt ait diuus Aug. li. ij. de ciui. dei fuiẽdũ esse ad clarissimã patriã ꝛ ibi patere oia. Itẽ zeno pbs vt refert Señ. in epla quadã: dicebat mortẽ eẽ gloriosam ꝛ ideo se interfecit vt post mortẽ beatus viuer et. sic testaſ. Lactãtius vbi. s̃. Itẽ porphiri⁹ sicut testaſ Galienus vbi. s̃. Nõ est mirũ inq̃t aiam q̃ substãtia incorporea est posse separi a corpe. cum ignis qui est substantia corporea corruptibilis a lignis q̃b⁹ est ꝓiũct⁹: possit separi ꝛ reuerti in suã materiã sine sui corruptiõe. Me dicta sufficiãt ad hãc materiã vt q̃ nõ vult eẽ xpianus fit vel rõnalis hõ: vl poeta: siue ciuilis aut orator: vel moral⁹ sit astrologus aut medicus vel pbs naturalis: ꝛ nõ bestia vl bruti aiaz: ꝛ quãcũq̃ sectã intrauerit visa aia imortali reuertatur ad xpm q̃ cũ beatificauit ꝓcedẽtib⁹ bõis opib⁹ ꝛc. Ex sacra scriptura inumera sũt testimonia q̃ duo sufficiũt. Dañ. xij. d̃: q̃ in puluere terre dormiũt euigilabunt alij i vitã eternã: alij in opprobriũ vt videant sp. Mattheo. xxv. Ibũt hi in supplicũ eternũ: iusti aũt in vitã eternã Aug. xiij. q. ij. Tempus q̃d interpositũ est iter hõis mortem ꝛ vltimã re. arrectionẽ: aias abditis receptaculis cõtinet put vnaquẽq̃ digna est reẽ: vel crũnã ꝓ eo q̃d fecit in est i corpe. ꝛ Greg. q. e. Aie defunctorũ quattuor modis soluũtur. ſ. a penis purgatorij ꝛc. aug. vlti. de ciuitate dei ait. Singula q̃dã dixerũt plato ꝛ porphir⁹ que si ꝓter se cõicare potuissent: facti essent fortasse xpiani. Plato dicit. sine corporibus animas in eternũ manere nõ posse: ideo eñ dicit etiã sapientũ aias post quãtũlibz longũ tẽpus rñ ad corpa redituras. Porphirius dixit aiam purgatissimã: cũ redierit ad patrez ad hec mala mũdi nunq̃ redituram ꝛc. Itẽ Dio. iij. c. de diui. no. dicit q̃ humane aie ex bonitate diuina habẽt q̃ sint intellectuales ꝛ q̃ habeant substantialem vitam inconsumpribilem.

§. III. Probaſ demũ imortalitas aie ex multis exemplis.

Apparuerũt enim Judeo machabeo. Onias sumus sacerdos defunctus ꝛ Hieremias ꝓpha qui multo tempore ante migrauerat ad eũ mandũ ipm ꝓmittẽdo victoriã. vt habetur. ij. Machab. Disto. quã xpus natrauit iudeis de diuite epulone sepulto in inferno: ꝛ lazaro quiescente in sinu Abrae: ostendit clare animas immortales: ꝛ ꝓm opera in futuro recipere Luc. xvi. Juuenis quidam resuscitatus a Job. cũ gesta narrauit gloriã regni paratz bonis: ꝛ tormẽta varia inferni ꝓ malis: vt patet in eõ legẽda. Ꝛ res mouui resuscitati ad sepulcrũ hieronymi: narrauerũt multa de gloria paradisi: penis inferni: cruciatib⁹ purgatorij: vt patet de miraculis eius. In. iiij. dyalogorũ multa exemplia habes ostendẽtia ꝓmiũ vel penaz aiaz in alia vita. ꝛ ꝓmo immortalitatẽ earũ. Beata agnes cũ magna comitiua sanctarum apparuit post mortẽ. Cõstãtie filie Constantini vt narrat Amb. Agatha quoq̃ Lucie ꝛ Pe. ꝛ Pau. dicũt scrissimo: ꝛ i numera hmõi. S dũ tũ q̃ cuz mors nõ fit aliõ q̃ priuatio vite: ficut in an... pot ꝓinderari triplex vita. ſ. nature: gratie: glorie: ita p oppositũ triplex mors. Sz primã vitã q̃ nõ est aliõ nisi ꝓm... ...ceit immortalis iuxta illõ Ꝛ ii negilii. Omis aia imortalis e nõ quia appellat mortẽ quãcũq̃ mutationẽ etiã p assertũ: sic eñ ꝛ aia mortalis est: qz mutabilis ac etiã angel⁹. Ũ aplus de deo q̃ oino immutabilis est: dicit. Qui hz immortalitatẽ solus: sed vitã gratie q̃ mediãte de⁹ inhabitat aiam spũ lem vitã ei cõferẽs: sic aia moriſ p peccatũ mortale: que mors nõ est aliud q̃ subtractio gratie. Sicut eñ corpus nõ vuit aia absente: ita nec aia nisi deo ꝓsente. ſ. p gratiã vt dicit aug. de pe. di. i. Resuscitaſ⁹. Et ꝓ hac morte dicit Ezech. xviij. Aia que peccauerit ipsa moriet. Sz tertiam vitã quã hz aia in gloria ꝓm illud ad Ro. vi. habetis finẽ vitã eternã: moriſ aia dũ in eternũ ea ꝓiuaſ p damnationem: de qua morte xps Job. viij. Si qs sermonẽ meũ seruauerit: nõ videbit mortẽ in eternũ. Ũ ꝛ stephanus papa hortatur quẽdã vxorem cidã vt deserat sectẽ ꝛ intret religionem dicẽs. vt ignoscat de⁹ pctis tuis ꝛ refrigeret aiam tuã: sez in beatitudine ꝓiusq̃ crucieris ꝓpter filiis. i. nõ crucieris ꝛc. xxxiij. q. ij. Admonere. Illuz cruciatũ appellat scriptura mortẽ. apo. ij. Quiviceriſ. ſ. ꝓpter passiones nõ ledet a morte scõa. Et ꝓpterea signant dicit ps. Mors peccatorũ pessima. pma est mala corporis: secunda aie peior: est: tertia vrriq̃ finaliter: ꝛ hec pessima.

¶ De vnione anime ad corpus: ꝛ multiplici accep. huius vocabuli. Cap. VI.

E vnione anime cũ corpe humano.

Cur facta est: cũ aia sit incorporalis spũal ꝛ imortal⁹ ad imaginẽ dei: q̃ri potest re corpi hũano: q̃d est ita vile materiale ꝛ mortale ꝓmucta est. Quid enim est homo ait Bernũ, nisi sperma fetidũ, saccus stercoris, cibus vermiũ: cui⁹ conceptus culpa: nasci miseria mori pena: ꝛ sic in nõ hominez vnũ ois hõ q̃d d̃: respectu corpis. Ad q̃d ꝛ facit illud Job. xiiij. Hõ nat⁹ de muliere breui viuẽs tpe: repleꝰ multis) seriis ꝛc. Ad q̃d ꝛndet mgr in sen. di. i. Primo q̃dẽ qz deus sic voluit ꝛ cũ voluntas eius rectissima ꝛ sapiẽtissima sit in oibus: non nisi optime factũ est. Ũ ꝛ Amb. de ꝓse. di. ij. Omnia q̃ cũq̃ voluit dñs fecit in celo ꝛ in terra: ꝛ qz sic voluit fctũ est adducit tũ mgr sen. ibi duas alas rõnes ꝓuenientes: quarum ꝓma est ad dandũ quoddã in hoc exẽplũ vniõis future in patria inter aiam ꝛ deuz: q̃ clarissime deus videt fruitio ꝓfectissima sequit. Cũ eñ sit infinita distãtia inter deũ ꝛ creaturã: nõ deus infinitus: aia ꝛ creatura virtutis finite: potuisset hoibus videri impossibile posse vnq̃ attigere ad illã ꝓfectionẽ: ꝛ talẽ vnionẽ nisi dareꝰ ei aliq̃d exemplũ alicuius ꝓunctionis sibi note maxime distantiũ q̃d fit in ꝓunctione aie cũ corpe. Nã nulla ꝓportio est inter aiam ꝛ corpus. nã anima spiritualis: illud materiale: anima immortalis illud mortale: aia inuisibil⁹: illud visibile: illa nobilissima silis angel⁹, ꝓpter intellectũ: illud spurcissimũ silẽ iumẽtis. Et tũ cũ sit tanta disꝓportio inter ea in tãta amicicia deus ipsa vniuit vt nũq̃ alteruz vellet ab altero separi: etiã in ꝓfectis viris. Ũ aplꝰ. Ipsi nos primitias spũs habẽtes ingemiscimus: eo q̃ nolum⁹ exiliari sed supuestiri. Sic ergo potuit deus res ita distãtes in tãta amicicia adinuicẽ cõiungere poterit nulli dubiũ ꝛ aiam virtuosi: illa vnione clare visionis ꝛ beatissime fruitionis secũ ꝓiungere: ꝛ sic huius rei fiducia figuraſ. Secũda rõ ꝓiu eũdẽ est vt aia vnita corpi: sicut ex eo sub⁹ net plura mala ꝛ bella. Nã caro cõcupiscit aduersus spm: sicinde sibi acq̃rat resistẽdo maiorẽ coronã: q̃to eñ qs cum pluribus hostibus gerit bellũ: ꝛ diutius laborat: si victoriam obtinet tãto gloriosior est triũphus. Hõ aũt nõ solum impugnaſ a suo spũ vt angelus primus aut a demone vt Adaz terren⁹: ꝛ ab innumeris demonijs a passionib⁹ carnis: nõ tũ semel ꝛ diũ viuit. Ad q̃d etiã videt facere q̃d dicit Lactan. in li. vj. in. ſ. c. q̃ de⁹ excogitauit in enarrabile opus: vt. ſ. infinita multitudinẽ aiarũ crearet quas priꝰ ex fragili ꝛ imbecilis corpibus alligatas ꝓstitueret: bonũ malũq̃ mediãs: vt ꝓstantibus ex vtriq̃ nature virtute, ꝓponeret: ne imortalitatẽ delicate assequerent ac molliter: sed ad illud eternevite: inexplicabile ꝓmiũ cũ summa difficultate ac magnis laboribus puenirent. Hec ille. Potest tertia rõ adduci. ſ. ad maiorẽ pulcritudinem vniuersi ac ostensionez sapientie sue. Nam q̃to in ciuitate aliqua sunt plura rez genera. tãto pulchrior: reddiſ tantoq̃ magis sapiẽtia artificis maior: apparet: q̃to plura artificia variata peregerit: fecit ergo de⁹ gl'iosus creaturas aliquas pure spũales vt angelos: alas pure materiales vt elementa: ꝛ elemẽta cũ corpibus celestib⁹. His q̃ addidit creaturam ꝓstantez ptim ex spũali) niam: ptim ex materiali vt corpus: sicuti est ois hõ: vt d̃: ex de sum. tri. ꝛ fi. catho. c. In quo etiã triphario opẽ vniuersi repꝛesentaſ mysteriũ trinitatis dũ vnũ vniuersum ex tribus rerũ generibus cõstituiſ. Unif aũt aia rõnalis corpi: cũ creaſ. Creaſ autez aia q̃libet: nõ a principio mũdi: vt quidã heretici dixerũt xxiij. q. iij. c. penulti. sed organizato corpe humano cõcepto in vtero mris ꝛ distincto p mẽbra: tũc aia creaſ ꝛ creando corpi ifundiſ. Ũ Aug. Cõtẽplemur factura Ade. In adã eñ exẽplũ datũ est vt ex eo intelligaſ: qz ia forma tum corpus animã accepit. Naz poterat animã limo terre ꝓmisceri: ꝛ sic corpus formari: sz rõne infirmabaſ: nisi firmabaſ gl. i. ratiõe hec sentẽtia destruebatur: qz primuz oportebat domũ cõpaginari: ꝛ sic inhabitatorem induci. Anima certe qz spũs est in sicco habitare nõ pot. ideo in sanguine ferſ habitare: cũ ergo lineamenta cõpacta non fuerint vbi erat anima. xxxij. q. j. Quod vero nõ formatã

§. I. De mo vnionis animẽ ad corpus

De modo vniõis anime ad corpus.

me cũ corpe. Nota ꝓm Uinẽ. in spe. hystorali. q̃ aia potest considerari ꝓout est substãtia: ꝛ sic ꝓprie dicitur aia quasi animãs ꝛ ꝓficiẽs corp⁹. Et ꝓm hoc est in eo sicut ꝓfectio suo ꝓfectibili: sicut forma est in materia. Ũ destructo corpe destruit anima inquãtũ forma: nõ aũt inquãtuz est substãtia. i. spiritus. Sic eñ d̃: ab a q̃d est fine: ꝛ nemem q̃d est defect⁹ quasi sine defectu: qz nũq̃ illa suba deficit. Hõ aũt dicit Aug. animã nõ esse in corpe vt formaz in materia intelligẽdũ est ꝓm omnem modũ: qz. ſ. aia separaſ a corpe ꝓm q̃d est suba: formavero ꝓm rẽ nullo mõ separatur a materia. Itaq̃ non est anima vnita corpi p modum ꝓtinuatiõis: qz ꝓtinuatio terminũ hz ꝓm quẽ res alteri coniungitur: nec est p totũ illud cũ quo ꝓtinuaſ. Anima autẽ est per totũ corp⁹ absq̃ termino ꝛ situ. Ũ dicit Aug. q̃ nõ est in corpe ficut vnũ invnẽ: hz tota toti corpi cõiuncta est. Eadẽ rõne nec p modũ ꝓtiguitatis: ꝛ nec per modũ cõmixtiõis: qz in mixtiõe oprz esse ptiũ diuisionẽ: et qz nõ pot q̃dcũq̃ q̃tocũq̃ corpi miscẽri: anima vo q̃tocũq̃ corpi cõiungit. Siſ nec p modũ impressionis. Impressuz eñ nõ sbsistit: sine eo cui cõimpssuz: vt. prz in forma impssa statue vel sigillo: ꝛ p modũ agglutinationis. Ũ eñ egrediſ vel excidiſ semen ab hoie in pueri gestatione spũs q̃ dicit edificatoꝛ ꝛ artifex simul egrediẽ q̃ dispositiones acq̃rit in corpe ꝓiusq̃ anima infundaſ: ꝛ q̃si ad eã recipiẽdã habilitat corpus vl coaptat. Sicq̃ iste duo in vnũ glutinat: sunt aũt vnũ nõ vt cõtinuũ vel indiuisibile sz vnũ rõne: nõ q: fit eadẽ rõ vtriusq̃: sz q: faciũt vnuz cuius est vna rõ. ſ. hoiem. Hec ille. Quõ anima vniãtur corpi. ſ it aũt hec vnio aie q̃ tũc de nouo a deo creat in capite. xl. dierũ a ꝓncipio cõceptionis quoad mares vel. xlvj. vt notat mgr sen. post Aug. in. iij. di. iij. Et vt dicit Jnno. eẽ de cele. mis. Iu q̃dam. Ad cõpositionẽ aũt corpis clementa ꝓcurrũt: videlz terra: aqua: aer: ꝛ ignis. Et ad vegetationẽ eiusdẽ corpis quattuor humores ꝓsiles illꝰ ꝓuenãt videlz sanguis: cholera: flegma: ꝛ melãcholia. Hec ibi. Cholera ẽ sicca ꝛ calida ꝛ ꝓgrut igni. Sanguis est calid⁹ ꝛ hũid⁹: ꝛ congruit aeri. ſ flegma) umidũ ꝛ frigidũ: ꝛ ꝓgruit aq̃. Melãcholia frigida ꝛ siccũ: ꝛ ꝓgruit terre. Ex his humoribꝰ hz hõ inclinationẽ naturalẽ ad aliq̃ vicia ꝛ ad aliquas vrtutes ꝛ scias. Nã cholerici inclinant ad irã: ꝛ ad magnanimitatem ꝛ fortitudinẽ. Sanguinei ad luxuriã ꝛ ad beniuolentiaz ꝛ affabilitatẽ. Flegmatici ad pigriciã ꝛ uncuriã ꝛ mãsuetudinẽ ꝛ patientiã. Melãcholici ad desperationẽ ꝛ suspitionẽ cõpunctionẽ ꝛ modestiã. Quantũ ad scias ꝓm Jo. dominici in dyal. suo post Alberũ mag. cholerici inclinant ad metaphisicalia: sanguinei ad naturalia: flegmatici ad mo...alia: melãcholici ad poetica. His etiã corꝛespondẽt quattuor passiones animi gaudium sanguini: spes cholere: timor flegmati: dolor seu tristicia melãcholie: ꝛ sicut ex ꝓportione humoꝝ corpis generaſ infirmitas ita ex inordinatione passionum infirmitas peccati q̃tandem inducit mortem. In huius figuram dicitur Lu. vij. hi qui portabãt. ſ. mortuũ steterũt: hi qui portãt mortuũ in aia ex inordinatiõe passionũ sunt gaudiũ mundi: spes, lõgeue vite: timor nõ valendi penitere vel reciduã: dolor diuersoꝝ q̃ ducũt ad sepulcrum inferni. Sz gratia xpi cessando a malis reuiuiscit peccator.

§. II. Uniturꝛ autẽ anima

humana tali corpi. ſ. humano valde ꝓuenietꝛ: ꝛ rõ est hz Tho. in. j. pte. q. lxxvj. qz aia intellectiua ꝓm nature ordinẽ infimi) graduz tz in substãtijs intellectualib⁹: intãtũ q̃ nõ hz naturalẽ sibi inditã noticiã veritatis sicut angeli. sed optz q̃ eã colligat ex rebus sensibilibus ꝓuiaz sensus vt dicit Dyoni. Natura aũt nulli deest in necessarijs. Unde oportuit q̃ aia intellectiua nõ solũ hẽrẽvuẽre ꝛel ligẽdi ꝛ ẽt sentiẽdi. Actio aũt sensus nõ fit sine corporeo instro. Oportuit q̃ aiam intellectiuo tali corpori vniri q̃ posset eẽ ꝓueniẽs organũ sensus. Omẽs aũt alij sensus

Universidad de Deusto
Biblioteca

fundant sup tactū. Ad organū aūt pueniēs tact' requirit: q̃ sit mediū inter ꝓria q̃ sunt frigid' ⁊ calidū: humidū ⁊ siccū ⁊ fil'ia: quo ⁊ est tact' apphensiu'. Sic eīn est in potētia ad ꝓria: ⁊ pōt sentire ea. Vñ q̃to organuz tactus fuerit magꝭ reductū ad eq̃litatē ꝓpletiōis: tāto pceptibilior est tact'. Aia aūt intellectiua hz cōpletissime virtutē sensitiuā: q: qd̄ est inferioris pēsistit pfecti' in superiori. vt dicit Diony. Vñ opo: tuit co:p' cui vnit aia intellectiua esse co:p' mixtū inter oia alia magꝭ reductū ad eq̃litatē cōpletionis. Et ꝓpter b̄ inter oia aialia hō est melioris tact': ⁊ inter ipsos hoies q̃ sunt melioris tact' sunt melioris intellect'. Cui' signū est: q: molles carne bene aptos mente videm'. vt dr. ij. de aia. Hec Tho. Quāuis aūt aie hūane sint sube inco:poree in se vt angeli: non tm̄ sunt singule diuersa: specierū: vt angeli: sz oīs aie siue vnite siue separe sunt vni' specici ⁊ eiusdē pfectōis naturalis: etsi nō accidētalis. Qd̄ ātē vna aia fit acutior ⁊ vtuosior: alia ꝓcedit: vel ex meliori co:pis dispositione ⁊ complexione: vel ex meliori exercitio vel ex maiori grā collata. Vñ sap. viij. dicit. Sortitus sum aiam bonam. In vnione aūt aie cū co:pe aia ipsa q̃ a deo ima culata creat maculā ꝓhit: originalis pcti: ꝓpter q̃ vidēt q: nō deceat diuinā sapiam aiam hūanā co:poi infundere. Nā null' sapiens ponit thesaurū suuz in loco in quo maculā ꝓhit: sz aia hūana est pciosissim' thesaur' dei: vtpote dei imagine insignita. q̃ nō decz diuinam sapiam aiam ipam talī co:pi infundere: ex quo maculā ꝓhit. Sz ad b̄ rndet tripliciter. Pmo sic: q: sic nō esꝭ sapiēs qui thesaurū in loco mūdo ꝓseruabiles poneret in loco imūdo: ita esset valde insipiēs: q̃ thesaurū nō aliter ꝓseruabilē etiā poneret i loco imūdo: ⁊ pcipue si emūdādi thesaurū possibilitas remaneret. Secdo pōt sic rndeī q: q̃uis illi q̃ in pctō originali nascūtur sint obnoxij: vt pueni illa pticipatōe diuine bonitatis: q̃ in pria btōs efficit: tm̄ p ticipāt facultatē pticipādi illā. Vñ nō deficit penit' op' dei: pcipue a fine cum queuiendi ad fin ez vltimū nō tollat facultas.

Tertio sic rndet: q: macula vel culpa originalis nō ꝓhit ex vniōe aie ad carnē: sz ex volūtate pmi pentis q̃ actualiter peccādo p inobedientiā ifecē totā naturā hūanā q̃ virtualī erat in ipso fm rōez semialē. Hec Tho. sup. ij. sen. di. xxxij. Et hinc Aug. Traxit q̃ reatū. s. creatura nascēs q: vnū erat cū illo: ⁊ i illo a q̃ traxit: qñ illō qd̄ ꝓxit admissum est. j. q. iiij. Jā itaq̃. Nō obstāte q̃ infectiōe aie pdicta decuit deū aiam co:pi hūano infundere post pctm̄ pmo: pentū: ⁊ b̄ triplici rōe. Et pmo ex pte diuine pudentie. secdo ex pte diuine sapie. tertio ex pte ostensionis diuie iusticie. Quātū ad pme rōez clarū ē q: nō erat decēs q̃ ds sua opa immutaret ab eo qd̄ puidit ⁊ itituit: tū q: vl'eent mala: tū q: si ñ eēnt mala tm̄ potuissz ea facere melioza. Sz sic ab eterno puidit ⁊ i tpe fic istituit vt hoies p sexuū ꝓmixtionē gnarēt: ⁊ q̃ co:pi p coitū semiato aia infunderet. q̃ nō decuit q̃ de' b̄ immutaret. Secda rō ē ex pte diuine sapie: ⁊ est talis. nō est sapiēs inducere maiōz defectū vt minoz defect' euitet. imo ecōuerso: sz maiōz esꝭ defect' si hūanū gen' nō multiplicarēt etiā sic infectū q̃ si aie co:pozib' hūanis nō infunderent. Tuz q: si non multiplicarēt genus humanū: nō impleret numerus electoz: cui quodāmodo oia coopant. tū quia dimittere naturalis generationis pcessus qui est p cōmixtionez sexus: tū q: subtraheretur omniū rerū quidā gradus. Nā si aia talī co:pozi nō vnire tur opteret q̃ oino aia nō crearet: vel q̃ alterius nature esset: ⁊ sic in vniuerso hec natura nō esꝭ. sed b̄ non decet diuiná sapientiā: quia tūc vniuersū impfectū esꝭ. Tertia ratio ē ex parte ostensionis diuine iusticie. Ex hoc eīn q̃ aia vnita co:pori cōtrahit originale pctm̄ vnde ꝓcedit cōcupiscentia ⁊ penalitates plurime in cognitione ipsius peccati: qd̄ vnū fuit traducrū ab Adam in posteros: ostēditur q̃ seuere deus peccata puniat. Vñ zacha. xiij. dicit Adā exemplū meū ab adoloscentia mea. Sed sciendū q̃ ipsa cupiscentia seu fomes duplr pōt cōsiderari: videlz ꝓut habz rōnem culpe ⁊ pout habet rōnez pene. Et primo modo ꝓsiderādo pout. s. habet rōnez culpe inquātum sz cupiscētia est peccatū: ⁊ ad peccatū sequēs inclinat: sic talis fomes seu cōcupiscentia nō est a deo: sicut peccatū actuale. Ade nō habuit deum auctorē sed ꝓpriam voluntatem que ex peccato actuali fuit deordinata. Vñ Aug. inquit q̃ illud quo hō fit deterior nō est a deo. Sed si ꝓsideretur secūdo mō ꝓut: sz cupiscentia hz rōnē pene: sic hui' pene deus est cā. nō sicut agēs influēs vel imittēs penā aliquā: sed sicut nō agens vel nō influens suā gratiā ex qua fomes ordinatus erat. i. sensualitas subdita rōni perfecte, Hec Tho. in scripto sup. ij. sniarū dist. xxxij.

§. III. Notandū est autē q̃

licet p baptismum tollat pena eternalis q̃ debet ex pctō originali pfone. s. carentia diuine visionis: nō tm̄ tollit pena tpalis q̃ debet nature ex ipo pctō originali cuiusmodi est inordinata cupiscentia vel pugna carnis ad spm̄ fames: necessitas moriēdi ⁊ hmōi. Voluit aūt deus istas penas remanere post baptismū triplicā rōne. Prima est ad manifestandū equitatē vel infallibilitatez diuini iudicij: vt sz illa sinia quā dictauerat de morte ade ⁊ posteroz eius immobilis pmaneret. Vñ ab illa sinia nemo euadit. Secda est ad ostēdēdū fructū passionis xpi: q: si dns auferret naturā ⁊ fomitē filij' nasceret immunis a culpa: nec indigeret regenerari a xpo deo. Ut igit' oīs passione xpi se cōformēt egere data est virtus sacrō baptismi a passione xpi: qd̄ ad b̄ ē ordiatū vt penas remittat pfonales nō naturales. q: remediū respicit pfonā nō naturā. Tertia rō ē ad ãplificādū meritū liberi arbitrij: q: hmōi penalitates ad bonū multiplr ꝓmouēt: sz etm̄ p baptismū nō tollāt hmōi penalitates tm̄ p ipz baptismū efficit vt pene supradicte remanētes nō dnent i pfonā sz magꝭ ei subjectātur ⁊ cedāt i vtilitatē ei' inq̃ tā sūt materia vtutū ⁊ occasio hūilitatis ⁊ exercitij. Hec Tho. i. iiij. di. iiij. ⁊ Alex. i sum. pte. iiij. Et no. q̃uis simplr loq̃ndo peccati' eēt fomitem nō hre q̃ hre. tm̄ fm quid. i. quātum ad aliquē ..atū hoies expedit hoi fomitē hre ne in supbiā elatōis cadat: ⁊ ppē alias vtilitates supra assignatas. Tho.

§. IIII. Sciendum autem.

fm Aug. cardinalē sup ps. xxxiij. q̃ aia i scriptura sacra sumit multiplr. Et pmo quidez ꝓ toto hoie vt ibi Genes. v. Si peccauerit aia. i. hō. ⁊ Ezo. j. Erāt oīes aie co:pis qui egressi sūt de femore Jacob. lxx. Nec eīn aie sole egresse sunt de femore iacob: sz cū co:pib'. Secdo accipit pro parte ꝓ ipsa forma substātiali hois q̃ co:p' informat ⁊ vnificat. Sap. iij Justoz ãt aie in manu dei sunt. i. in puidentia ⁊ protectione: ⁊ nō tāget illos tormentū malicie mortis. s. eterne. Tertio ꝓ potētijs aie oib'. vt ps. cij. Benedic aia mea dño. Aia aūt nō opat nisi mediātib' suis potentijs. Vñ q̃ñ se declarās subdit. ⁊ p. i. oia que intra me sunt. i. oēs potētie intellect': volūtas sensus noi scō eī'. Quarto accipit ꝓ aliqua potentia ei': ⁊ aliq̃ ꝓ potētia vegetatiua. fm illud Hūiliabā in iciunio aiam meā. Humiliatur etm̄. i. affligit vegetatiua potēta dū minuit sz nutrimētuz cibi p iciuniū. ⁊ Job. ij. Lūcta q̃ hz hō dabit ꝓ aia sua. i. vita ꝓseruāda q̃ ptinet ad vegetatiuā. Quinto ꝓ potētia sensitiua. vt illud Job. xij. Nūc aia mea turbata est. turbatio ꝓprie est sensitiue pnis: ⁊ pcipue in ꝓz. q̃ illa vba dixit nō poēat eē aliq̃ turbatio rōis: cū cōpheōr esꝭ. ⁊ Lu. xiij. Qui nō odit aiam suā. i. affect' sensuales nō est me dign'. Sexto ꝓ rōe vt psal. Intrauei aq̃. s. tribulationū ⁊ tēptationū vsq̃ ad aiam meā. i. rōez ad suffocādū eā ꝓsensū. Septio ꝓ itellectu vt illō Deut. vi. Diliges dñm deuz tuū ex toto corde tuo ⁊ ex tota anima tua ⁊ ex omni mente tua id est ex toto; voluntate ⁊ intellectu ⁊ mēoria. Et Job. vij. Elegit suspēdiū aia mea. i. intellectus me' suspēdiū ꝓplatiōis: ꝓ qd̄ intellectus eleuat a terrenis: ⁊ mortē. s. vitioū ossa mea. Octauo ꝓ pscientia vt illud Eccli. xlij. Justifica aiam tuā. i. pscias. Nono ꝓ libero arbitrio: vt illō ps. Aia mea. i. liberū arbitriū in manibus meis semp. i. in oib' meis opib': q: sp̃ remanet illud ad opandū bonū vel malū. Decimo sumit ꝓ voluntate. vt. Cāt. iij. Indica mihi quē diligit aia mea. i. volūtas mea. Et illud Aia mea liq̃facta est. i. volūtas mea remota omni pigricia ⁊ frigiditate ad deū currit vt dilect' locutus est mihi inspirādo ⁊ gram infundēdo i me. Undecimo ꝓ intētōe vt illō Job. xiij. Aiam meā. i. intentōez in manib' meis pono. Nā finis ad quē respicit: intentio mouet agētē ad operandū. ⁊ Act. iiij. Multitudinis credentiū erat cor: vnū. i. volūtas ⁊ aia vna. i. intētio in dño. Duodecimo ꝓ statu hois vario fm illud Job. xvi. Utinā esset aia mea ꝓ aia vestra. i. status me' eēt vt vester. Cōsolater ⁊ ego vos sermōibus ⁊ mouerē caput meū super vos ego eīn afflict' sum ⁊ miser ⁊ vos felices. ⁊ sic variatur status aiarū in illa vita. Tredecimo ꝓ affectu intēso in bonū vel malū. vt Esa. v. quo ad malū. Dilatauit infernus aiam suā. i. demōes ⁊ dānati. quāto plēs descēdūt ad damnationē: tāto plēs appetūt dānari secū. Et ex defectu scientie ⁊ cognitiōis diuinorū in hoib' crescit affectus ⁊ malicia ad decipiendū in demonijs: fm istas acceptiones hic tractabit de aia. s. de toto hoie: de ipa essentia anime: ⁊ de singulis potētijs eius.

(De quidditate hois ⁊ eius excellentia. Capl'm. VII.

Anda ania mea dñm:

laudabo dñm in vita mea. ps. cxlv. Qr in pñti vita nō opatur aia nostra nisi mediante corpore cū ois nostra cognitio ortū hēat a sensu: ideo a corpe ⁊ aia laudād' est attētōe aie ⁊ co:pis voce. Et vere frequēter dz laudare tot' hō cū in se recepit ptinētiaz mūdi tāte excellētie ē hz natura. vt. j. declarabit q: ps pncipalis hois est aia: ⁊ totū aliq̃n denoiatur a pte pncipali: ideo noie aie intelligit aliq̃n tot' hō vt dicuz est. s. Et ideo ni.. de toto homine agendū est.

§. I. De quidditate hominis

seu declaratiōe ipsi' pulchra b̄ pōt hēri ex vbis Salomonis. Eccs. ij. vbi ait. Quid ē hō: vt sēq̃ possit regē factorē suū: vbi pmo ponit fm vnā expositionē inq̃sitio: ibi Quid ē hō: secdo ad hoc resp̃sio: ibi: vt sēq̃ possit ⁊c. Ex qua rnīōe eliciūtur tria: fm dñm Joh. dñici sup Eccs. vbi hec oia ponit q̃ ifra ponūtur p aud adiūctis. Et pmo hō ē libertate pdotatus volūtatis: q: sēq̃ possit. q. d. tal' ē q̃ sequi pōt. Secdo hō est dignitate sublimat' entitatis: q: sequi possit regē vt rex. Tertio hō est grauitate ꝓformatus vnitatis q: factorē suū. Dū eīn dicit factorē: memētō te factū ex limo. Et sic subtiliter Salomō de hoie sub bre vitate vbor ⁊ sensus diffuse, pcedit. Nā vt natural' rndet de hoie: q̃ est aial rōnale p libertatē arbitrij: q: sēq̃ possit vt astrolog' rndet q̃ est microcosm'. i. mior mūd': q: i se ptinet toti' orbis dignitatē: q: regē vt ethic' rndet q̃ est nat' de muliere: b: cui viuēs tpe: replet multi miseriis. vñ dr factorē suū q̃ dr respectu co:pis. Dico q̃ pmo q̃ cū querit: qd̄ est hō q̃ Salomō rndet vt bon' natural' q̃ ipse pdotat' est libertate volūtatis q: sēq̃ possit. De hac libertate loq̃tur Jesus filij' syrac. Eccli. xv. c. De' ab initio ꝓtulit hoies ⁊ reliqt illū i manu ꝓsilij sui: adiecit pcepta ⁊ mādata sua: si volueris mādata suare ꝓseruabūt te ⁊ i ꝓpetuū fidē placitā facere. Apposuit tibi aquā ⁊ ignē: ad qd̄ volue porrige manū tuā. Ante hominē vita ⁊ mors bonum ⁊ malus: qd̄ placuerit ei dabitur illi. Hec ibi. Hoc autem liberum arbitriū vt magister sen. ponit in. ij. dist. xxv. c. i. Est facultas rationis ⁊ volūtatis qua bonū eligitur gratia assistente; vel malum eadem desistente, Libertas pertinet ad voluntatē que sola inter potentias anime libera est. Nam nō potest intellectus nō intelligere obiectuz sibi clare pnntatum: nec pōt intelligere obiectū obscure sibi pesentatum: nec pōt intelligere q̃nvult: ⁊ nō intelligere q̃n nō vult aliter dicerem̄us q̃ aie dānatorū possent se beatificare: ⁊ maxima pena est scire se esse primatum gloria eterna: ⁊ scire se esse in penis. Si igitur aia posset libere intelligere: ⁊ libere nō intelligere: sequit' q̃ aia dānati posset libere intelligere se nō esse primata ⁊ sic eadē rōne posset se intelligere appropehēdere deū: ⁊ sic esse bām. Dico igit' q̃ oīs libertas q̃ est in hoie: est a volūtate ⁊ nulla alia. Arbitriū aūt dr rōnis. Rōnis est eīn discernere inter bonū ⁊ malū: ⁊ stādū ad suū arbitriū. Dicit g̃ liberū arbitriū facultas rōnis ⁊ volūtatis. Et sequit' in ipsa diffinitione. Qua bonū eligit ⁊c. ⁊ ex hoc videt q̃ non fit in nra ptāte facere bonū: q: dicit assistente gra: gra eīn est a deo ⁊ est gratis data ⁊ gratū facies. Nā si nō essz gra data nō esset gra: ⁊ debitū: igit' vidr q̃ nō habem' liberū arbitriū ad bonū ⁊ ad malū: maxime cū determinatū fuerit alubi q̃ nemo bñ facere pōt nisi primo moueat a deo. Et sic vidt q̃ rnīō Salo. sit falsa q̃ pncipaliter ponit liberū arbitriū vt seq̃ possit hō factorē suū: ⁊ non dicit vt recedere possit a factore suo. Hic sub breuitate rnīdeo q̃ libertas arbitriū est pncipalr tā ad bñ opādū q̃ ad male opādū in nobis: nā dictū est liberū arbitriū ptinere ad rōnē vel volūtatē. In volūtate aūt est naturale ōfideriū seq̃ ⁊ inuenire sūmū bonū: vt alis dcnī est. Et est p ꝓis naturale odiū ad fugiēdum malū. Rō aūt nō hz nisi iudicare q̃d sit bonū q̃d sit malū: ⁊ nō plus afficit quo ad iudiciū advnū q̃ ad aliud. Ex quo sequit' q̃ libertas arbitrij fortior est ad bonū q̃ ad malū: ⁊ iō sapiētissime dixit Salomō. vt seq̃ possit ⁊ nōvt fugere aut recedere possit. Et vt tibi clarius fit solutio dubij q̃lr fit in nra ptāte ⁊ libertate seq̃ deū ⁊ facere bonū q̃ q̃ oē bonū primo a deo mouēte pcedat. Nota duo familiaria exēpla: quoz pmū est diui Aug. sup illud Job. Nemo pōt venire ad me nisi pr me' traxerit eū. Et est tale Imagi.. eris vnū piscatorē q̃ hamo capit piscē: ille ponit hamū ⁊ escā: ⁊ totū ponit sub aq̃s. Cōsidera mō si est in ptāte alicuius piscis intrare greniū piscatoris? nō. dicēdū est q̃ nō. Nā esto q̃ piscis capiat escā ⁊ hamatur: si piscator nō traxerit sursum hamū ⁊ piscē: nūq̃ piscis exiret de aq̃s nec ad piscatorē ascēderet: sed necesse est vt piscator trahat. Considera secdo si in ptāte piscatoris est trahere ad se pisces cū vult. Et sil' dicēdum est q̃ nō. Nam si piscator p mille annos traheret sursuz hamū et piscis nō esset affixus hamo nūq̃ traheret piscē. q̃s g̃ ordo est hi is? Est primo q̃ piscator ap. et hamū inuolutum esca: demū mittat in mare: deinde q̃ piscis spōte veniat ⁊ capiat hamū sub esca: postremo vo q̃ piscator trahat piscē. Jam puto q̃ habeas intētionē. De' est piscator qui posuit escā suoz pceptoz in b̄ mari magno ⁊ spacioso: sub qua esca latet hamus. i. amor. Nā omia pcepta ad amorē referunt. Ecce g̃ q̃ deus incepit: sz necesse est q̃ tu sequaris ⁊ vadas ad capiēdū escā ⁊ amorem: ⁊ tunc deus per suū amorē trahat te: si ei go tu nō venis nō traheris: ⁊ si nō te traxerit nunq̃ ibis ad eū. Bene ergo dicē Salomon cū querit q̃d est hō q̃ ipse est in libertate arbitrij vt seq̃ possit. Ad b̄ etiā facit qd̄ Aug. dicē ibidē videlz Noli cogitare te iuitū trahi: nō eīn inuitus trahit anim' ⁊ amore. Est quedā voluntas cordis tui dulcis est panis ille celestis porro si poete dicere licuit. Trahit sua quēq̃ voluptas n obligatio ⁊ delectatio q̃ to magis dicim' trahi hoiem ad xpm q̃ delectat veritate: delectat beatitudine delectat iusticia: delectat vita eterna qd̄ ē xps. Ramū ostēdis oui ⁊ trahis eā. nuces ostedis puero ⁊ trahis eū. Hinc ⁊ Ambro. Volūtariū militē sibi elegit xps volūtariuz suū diabolus auctōat. xv. q. j. Nō est. Et in b̄ ē similitudo ad deum qui omnia operatur fm cōsilium voluntatis sue nullo cogente; et homo est dñs actuum suorum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

§.II. Dico secũdo quod cũ

Nõ ẽ mi crocosm⁹

querit q̃d est hõ q̃ noster salomon rñdet vt astrolog⁹: et dicit q̃ ẽ dignitate sublimat⁹ ⁊c. quasi velit dicere q̃ ipse homo est mio: mũdus q̃ d: microcosm⁹. Ubi debes scire fm Tho. sup Jo. in. c. i. q̃ mũdus est triplex: sc̃z magnus: imo maxim⁹: ⁊ est iste de⁹. scõs est medi⁹ ⁊ est iste mũdus creat⁹ in q̃ sum⁹ nos: terti⁹ ẽ mio: ⁊ est hõ. sic puto intellegebat Job. qñ dicebat: in mũdo erat. i. in seipso: deus est mũdus. Et mũdus p ipsũ factus est: ⁊ iste ẽ de quo Beñ. i. In pncipio creauit deus celũ ⁊ terrã: ⁊ mundus eũ nõ cognouit. i. homo ad quẽ spectat eum cognoscere. s. deum. sic etiã videt Ambro. hoiem appellare mũdum. di. xxxv. sexto die. vbi dicit q̃ p cibos mũdus debebat iminui. i. homo p quos desiderat augeri: vide ibi gl. Et rationem assignat Damas. in. ij. lib. q: mũdus d: hõ: q: pticipat cũ oibus creaturis mũdi, ppter qd etiã Bre. dicit m ome. sup illud pdicate euãgeliũ omni creature. i. homini q̃ d: ois creatura rõne pdicta: hz eñ in se similitudinẽ qñ oiũ. Unde Alan⁹ de plãctu nature introducens naturã sequẽtẽ sic ait. Ego sum illa q̃ ad decorẽ mũdane machine similitudinẽ hois assimilaui naturã vt mea velut in speculo ipsi⁹ mũdi structura cõpareat. Sic igit cũ audis regẽ itellige hoiem cẽ q̃ d: rex vt su⁹ pncipalis rex q̃ d: mũd⁹ maxim⁹. ⁊ est rex: q: sic ille rex maxim⁹ oia pugillo tenet: sic hõ totũ mũdũ mediũ in se ptinet. Et ẽ eñ alius terti⁹ mũdus: ideo vide statuã hois fm Ambro. in exa. de opere sexte diei. ⁊ Lactan. li. de opificio dei addit; quibusdã vt visum fuerit. Pmo in celo te natũ scias erectus ꝓstitutus es: sursum spectãs. Leruix vo rotunda vt celum. Decẽ eñ sunt celi. s. lune: veneris amorosi: mercurij gratiosi: solis luminosi: martis vigorosi: iouis pluviosi: saturni tẽpestuosi: ⁊ stellarũ firax cristallinũ ⁊ empyreũ primos octos videm⁹ hinc sed nõ duos vltimos: hos celos gre in capite ⁊ vide solẽ ⁊ lunã duos oculos: martem ⁊ mercuriũ duas aures: saturnũ ⁊ iouẽ duas nares. venerem vnũ os. Illi mundũ illuminãt ⁊ gub. nãt b̃ septem mẽbra totũ corp⁹ ordinãt ⁊ decorãt. stellatũ celũ in vrice capitis ꝓsidera: cuius stelle mire ⁊ decus sunt capilli: qui in hoie ad dec⁹ ptinet vt ps in his q̃ ex toto sunt capillatura puati. Crũ tallinũ qõ nõ vides habes in fronte: vbi est sensus cõis ⁊ empyreũ in memoria grat. Sz b̃ aliqũ tulum aliter notãda sunt. Pmo capilli sunt necessarij ꝓ nimiũ estũ ⁊ validũ frigus. Capitis pars supior vñ egrediũtur capilli posita est ad defendẽdũ cerebrũ. capitis p ppria forma ẽ sicut nauis: nõ ppie rotũda hz cõprehensa alquãtulũ cui⁹ mec⁹ũ põt dici carina. anteriu prora posterius pupis. Et b̃ figura necessaria fuit vt uel⁹ i ipso capite distinguerẽtur cellule sensuũ. Frõs est libera ⁊ aperta vt mẽtis habitũ pãdat: ⁊ sic a malis cogitatiõibus abstrahas mẽtez. Supcilia sũt munimẽta oculoz: ne si d̃ capite aliq̃d cadat eos offẽdere possit: pilis nigr̃ iplent vt visus magis ꝓtẽt: sũt effossi i vt habeãtvñ recipiãt visibilia: sũt palpebre vt a nocumẽtis tegant̃: q: nobiles sũt Septẽ insup pellicul⁹ ipa lux vel pupilla tegit̃. vt a nullo istu vel frigore ledi possit. Duo sunt vt si vnus abesz: alẽ nõ desit: nec plẽs q̃ duo: q: turpitudo esset ipsa multiplicitas. Aures aũt eadẽ cã due sunt: licz vn⁹ tantũ sit audi tus sicut ⁊ visus nõ nisi vnus: in quibus primo abscõdun tur foramina ne etiã ledant̃ ab extra facte sunt vt occulta ⁊ inuisibilia noscamus ⁊ tortuosa. Cartilago cũ carne extra aures in gyrũ cõponũtur sit ad vocis [illegible]licione boatum: q: dũ p eã sonus reuoluitur: melodiã quandã de nouo cõponit: ⁊ animus magis delectatur. Nares autez ad hoc sunt facte vt cerebri purgamenta ⁊ torius interioris capitis inde extrahantur. Et non est nasus totus ex osse sed pars: sed pars ex cartilagine: qua oportet eum dilatari ⁊ contrahi. Per ipsas etiam nares odoramenta sumunt̃ ad cerebri cõfortationẽ. Os denicq; p cibo sumendo datũ est vt vita conseruet̃. In ore eñ dant̃ dẽtes ad masticandũ: ne stomach⁹ grauet̃ cibo grosso ⁊ sapidãs ut que sumim⁹ faciũt degustare. Os etiã ⁊ dẽtes pro la quela formãda [illegible]nt data: que velut plectro percusso faciunt melodiã. Et eñ ipa lingua vt plectrum verberans aerem super palatũ ⁊ dẽtes ⁊ labia: que si vel pars eorum deesset efficeretur vox non sonora. Hinc quãta melodia ⁊ varietas ꝓsonãtiũ fit nata: q̃ ꝓsiderare posset: in laudes sui ꝓpũperet creatorꝰ q̃ tantã speciositatẽ ꝓtulit homini Sz q̃ d̃ singulari⁹ est oibus alijs linguis: sola humana locquelã inuenit: cunctis alijs aialib⁹ existentib⁹ mutis. In hac g̃ figura capitis toti⁹ celestis ornat⁹ ꝓtinet. Ideũ vero a celis ad terrã descendũt rores ⁊ impressiões ⁊ humores naturales q̃bus mundus gubernat̃ ꝓnuue. Et b̃ in hoie gula p quã ad corp⁹ nutriendũ ab aia descendũt: ius pulchritudinẽ ⁊ gracilitatẽ si cõtẽplar⁹ fueris: miraberis. Inde ꝓcedunt musculi q̃si tot⁹ capitis bases: q celũ sua fortitudine sustentat̃ a deo sibi donata. Venimus ad brachia vbi sunt man⁹ ⁊ digiti decẽ q̃ oia mirabilia toti corpi nr̃o: q: celi sunt illi q̃ influunt nobis necessaria inferi⁹: hz est man⁹ apta ad largitatẽ mõstrãdã: digiti ꝓcedũt ab vno frusto: tendẽtes ad vnitatẽ docẽdam. Post oñs celos sequit sphera ignis quã reperies i stomacho vbi mtẽfissim⁹ calor est, p digestione fienda. Qui stomachus est velut olla: ad quã ois calor corporis sequit cum cibũ suscepit. Hic dicim⁹ bonũ signũ post cibũ frig⁹: q: totus calor currit ad stomachũ: ⁊ experimur mẽbra ꝛc̃ subtilioza post cibũ q̃ ante in hoie sano: vt ptz maxie de digestiõ ⁊ ꝛtẽdo ⁊ extrahẽdo annulũ. Post sperã ignis sequitur sphera aeris: in q̃ gñant̃ pluuie: nives: ⁊ gradines et ipressiões diuerse: sine b̃ nõ nec p momentuz hõ viuere posset: hec in corde reqre sine q̃ nec p se aliqs viuere valet in q̃ gñant̃ furta: homicidia: blasphemie ⁊c. Deide sequit terra ꝓfusa cũ aqua vbi fit gñatio ⁊ corruptio rerũ. Et b̃ qre in te hoie in vtre corruptiõis ⁊ genitalib⁹ generatiõis. Et q: terra suo pondere librat: siue super aliq̃d est fundata: post istas ptes due sed̃ [illegible] subtiles colume quib⁹ corp⁹ oñe vehit̃ nõ sine miraculo grãdi cũ videas boues ⁊ oues ⁊ equos ⁊ aialia alia m[illegible]tos hi[illegible]edes cum ra simul ⁊ tibias fortiora crurib⁹ hoim: ⁊ tũ nõ pnt recedere solũ pne ꝓcedere. Igit̃ b̃ ẽ miraculũ q̃ terra nõ ẽ sup graue corp⁹ fundata. Ista est solutio secũda. Tãã cũ quaritur: q̃d est homo: tibi rñdet vt astrologo q̃ hõ est mundi⁹ ꝓfectio oim. Sic etiã rñdebat Anaxagoras qui interrogat⁹ quid essz hõ: ait. mensura oim rerũ. vt habet r. metaph. Sic fortitan intellexit Pythagoras qui interrogat⁹ ad q̃d nat⁹ eẽt hõ ait. Cã videndi celũ: vt dicit Lactan. iij. instit. c. xxiiij. q: debemus contemplari celum ⁊ cũ et⁹ pulchritudinẽ cognoscimus ad nosmetipsos reuerti: ⁊ nos seruare: ne tã nobilẽ creaturã dãnare velimus ⁊ eã auferre a celo. Et ista ꝓsideratio subleuat ad eum vt regem sequaris.

§.III. Tertia questio est

quid est homo: ⁊ b̃ ꝓtũ ad corpis originẽ. Et ad b̃ respondet Salomõ di. q̃ est grauitare ꝓformat⁹ vanitati. Et subrridet vt bon⁹ moralis ⁊ ethic⁹. sicut rũdebat pr̃ sui⁹ quid dicebat. Hõ vanitati sillis fact⁹ est. Sacra pri⁹ interrogatiõe. Dñe q̃d est hõ: q̃si puluis q̃ vero stãte trãsferr: qui si dicimus in terrã liquidã resolut⁹ q̃ hre non põt firmitatem. Quapropter q̃d est hõ sub interrogatione ⁊ despectione pnũciãdũ est. vbi nota q̃d ait Psisci. in. iij. li. q̃ hõ [illegible] plicẽ habuit diminutionẽ vsq; ad hãc diez. Tã antiqui declinabat̃ hic hõ homonis, sic vtebat̃ Ennius qui [illegible] bat. Vulturi i siluis: miserũ mãducabat homo [illegible] sua diminutio fuit hic hõ inis: scõa ẽ homũ cul⁹: tertia ẽ homũtio. qrta est homul⁹. qnta homuscul⁹. Primo dicit diminuta fuit in obliquo ⁊ no in recto: alie quatuor sunt in obliq̃ ⁊ in recto: q: pculdubio natura hũana iã pmo fuit

diminuta in obliquo hz nõ i recto: q: pmo obliqua mulier fuit creata q̃ nõ est pfecta sicut vir: nullã tñ imperfectionẽ ex hac creatiõe acq̃fiuit adã: hz ipsa natura fuit impfectio: cũ sua impfectio q̃ latebat adeẽ p[illegible]tuit. Scõa diminutio fuit i recto i pmo pctõ Eue. Nã tũc recte hũana natura acquisiuit mortẽ corpalez hz nõ spũales. Tertia diminutio fuit etiã in recto qñ. s. ipse Adaz peccauit: q: tũc fuit ipsa mors corpis ⁊ anime. Quarta diminutio fuit qñ habuit maledictõez ⁊ dictũ ei fuit. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Quinta diminutio fuit qñ ex pulsus est de paradiso. Igit̃ si queris q̃d est hõ: respice facte vt recordẽris te factũ fuisse: ⁊ tũc cognosces i ipso ẽ breui tpe tue factiõis: ⁊ quãtaz diminutionẽ habuisti. Vel pma diminutio fuit in pctõ Eue. scõa in pctõ Adaz tertia in pctõ legis nature. qrta in pctõ legẽ scripture. qnta fuit in pctõ habito ꝓtracto ꝛ legẽ gre. Et pma nõ fuit in recto q: nõ dãnauit naturã hũanã: hz oes alias dãnat: marie ꝓhentes. Vel pma diminutio fuit qñ de Adã fuit costa extracta; q: tũc diminut⁹ est hõ. Alie vero quatuor fuerũt qñ p pctõ q̃tuo: elemẽta ex quib⁹ cõponit̃ hõ facta sunt alterabilia inter se ⁊ ex eoz actiuitate tot⁹ corrũpit̃: ⁊ venit ab esse ad nõ esse p mortẽ corpis. Igit̃ si vis scire q̃d est hõ: factoez sequere ⁊ ꝓsiderabis factionẽ q̃ de aliq materia sis creat⁹ vel fact⁹: ⁊ videbis eẽ tũc vanũ Ub̃ Beñ. in suis ꝓmplatõnib⁹ sic ait. Attende hõ q̃d fuisti ante omũ: ⁊ q̃s es ab oriuysq; ad occasuz: ⁊ q̃d eris post hãc vitã: ꝓfecto fuisti quod nõ eras ex vili materia postea fact⁹ ⁊ vilissimo pãno inuolut⁹: mẽstruali sanguine inuero materno fuisti nutrit⁹: tunica tua fuit pellis [illegible]ecũdina: sic indut⁹ ⁊ ornat⁹ ad nos venisti ⁊c. multa ibi. Et sic Amb. in exa. de ope sexte diei ait. Nõne hec omnia sicut vmbra pretereunt. Nonne damus tua hec puluis est ⁊ ruina: nonne hec omnia fabulat nõne seculi thesaurus vanitas est: nõne tuipse vermis. Respice in puluerẽ hominũ ⁊ vide q̃d de te nisi cinis ⁊ ossa remanebũt: b̃ est ex corpore tuo. Respice ingꝛ: dic mihi q̃s ibi dives: quis ibi pauper fit. discerne inopes ac potẽtes: nudi oes nascimur nudi morimur: nu[illegible] a discretio inter cadauera mortuoz. nisi q: gr[illegible]i⁹ fetet. diuitũ corpora dedita gule ⁊ luxurie q̃ pauperis quẽ audisti crudel⁹ defunctũ. s. lazarus. si q̃ ꝓsiderabis te factũ videbis: q̃d est homo: q: quid vanus hec oia ioi. Macrobi⁹ etiã de somno scipionis dicit. Alie inclusẽ corpibus ipm corpus velut carcerẽ fetidũ: tenebris horridũ sordib⁹ ⁊ cruore inquatuz patiunt̃. Et. xiij. q. ij. i ecclẽiastico dr̃. Terrã gerit; terrã terit i terrã reuertetur qui de terra sumeris. fm autẽ Aug. nihil informi⁹ terra. Dunc ⁊ virgili⁹ in. vi. eneydos. Nõ mihi si lingue fint cẽtũ: oraq; cenũ. Ferrea vox oes scelerũ deꝓhendere fo[illegible]mas: oia penarũ ꝓcurrere genera⁹ poss⁹im. pẽ. Uniuersa vanitas ois hõ viuens. Caro insup ait apls. Cõcupiscit aduersus spiritũ: ⁊ spũs aduersus carnez: ⁊ sic cõtinuũ bellũ intestinũ: q̃d belluz repsentat̃ in motib⁹ celoz. sibi ꝓtrarijs. Sicut eñ sunt duo motus celoz. s. mot⁹ primi mobilis q̃d theologi appellãt celũ cristallinũ: alij firmamentũ qui est ab oriente in occidẽtez vnifo: mis ⁊ cõtinu⁹. Ali⁹ est mot⁹ planetarũ ad oppositũ. scz de occidẽte in oriẽtem p signa zodiaci. ita in hoie est duplex mot⁹ [illegible] apperendo. s. mot⁹ sensualitatis: ⁊ motus rõnis ex spiritu qui sunt oppositi. Unde ⁊ alan⁹ de cõplãctu nature: sic ꝓta raptam firmamẽti volubilitatẽ motu ꝓrio exercitus militat planetarũ: sic in hoie sensualitatis rõnisq; hostilitas [illegible]na reperit. Rõnis eñ mot⁹ ab ortu celestiũ oriens occasuz ptrãsiens: terrena ꝓsiderãdo regyrat in celum. Econtrario mot⁹ sensualitatis planetaz ꝓ rõnis firmamẽtũ in ter[illegible]stria occidẽs aliq̃n labũtur. Et nota q̃ hõ vltra ꝓpriã acceptionẽ aliq̃n sumit̃ p pte rõnali: ⁊ dicit̃ hõ interior aliq̃n p parte sensuali seu corpore: ⁊ d: exterior hõ ⁊ de vtroq; ij. Loz. iiij. Licz noster exterior hõ corrũpat̃ tũ is qui intus est hõ noster renouat̃ de die in die. Ite de primo, homines ⁊ iumenta saluabis dñe, i, rationabiliter viuẽtes ⁊ be stial⁹: salute naturali ⁊ salute spũali cũ bestie cõuertunt̃ q̃ nõ est pfecta sicut Nabuchodonosor: p pniam. De scõo. j. Corin. iij. Cũ sint inter vos zelus ⁊ ꝓtẽtio nõne hz hoiem ambulatis. Aliq̃n sumit̃ hõ p diabolo: ⁊ d: malus hõ. psal. Non timebo q̃d faciat mihi hõ. Et alibi. Eripe me dñe ab homine malo. i. diabolo: vel meipso fm Beñ.

Psal. lv. Ps. cxxix.

Titulus. II. De potentijs anime.

De potentijs anime in cõi. Capkin. I.

In homine est tãtum vna anima.

N homine nõ sunt

plures anime per essentiã differentes scz nutritiua: sensitiua: ⁊ intellectiua: hz vna tñ scz intellectiua ꝓtinẽs in se illaz triplicem virtutem. s. nutritiuũ: sensitiuum. ⁊ intellectiuũ. Unde in libro de ecclesia. dogmatibus dicitur. Ne q̃ duas aias dicimus esse in vno homine: sicut Jacobus et alij syroz scrib̃ut: vnã animalem qua animat corpus ⁊ que immixta fit sanguini: alteram spiritualẽ que rõnẽ ad ministrat: sed dicim⁹ vnã eandẽ esse animã in homine q̃ et corpus sua societate viuificat: ⁊ seipsaz sua rõne disponit. Pro huius maiori declaratione dicit de. Tho. in pma pte. q. lxxvj. arti. iij. q̃ plato posuit diuersas aias esse in corpe vno: etiam fm organa distinctas quibus diuersa vite opera attribuebat dicẽs. Uim nutritiuã esse in epate ꝓcupisciblis in corde cogitatiuaz in cerebro. Quã opinionẽ Aristo. reprobat in li. de aia. Apparet aũt hoc eẽ impossibile. s. plẽs animas in vno corpe esse differentes per essentiã per istud: q: vna operatio aie cũ fuerit intẽsa ipedit aliã: q̃d nullo mõ ꝓtingeret: nisi pncipiũ actionũ essz p essentiã vnũ. Ponit ⁊ alias duas rõnes q̃s ibi potes videre. Dicendũ est g̃ q̃ eadẽ numero est anima in homine nutritiua: sensitiua ⁊ itellectiua. Quõ aũt hoc ꝓtingat de facili ꝓsiderari põt si quis duas spẽrũ ⁊ formarũ attẽdat. Inueniunt̃ eñ spẽs rerũ ⁊ forme differre ab invicez sicut pfectũ ⁊ minus pfectũ: sicut in rerũ ordine animata sunt pfectiora inanimatis: ⁊ aialia plantis: ⁊ hoies brutis et in singulis hoz generũ sunt gradus diuersi: ideo Aresto. in. viij. metb. assimilat rez spẽs numeris q̃ differunt specie fm additionẽ vel subtractionem vnitatis. Et in. ij. de aia cõparat diuersas aias speciebus figurarũ quarũ vna continet aliam. Pentagonus cõtinet terragonum ⁊ exceditꝛ: sic anima intellectiua continet in se sua vrute q̃c quid habet anima sensitiua brutoz: ⁊ nutritiua plantarũ. Sic superficies que habet figurã pentagonã nõ per aliã figurã est .etragona: ⁊ per aliã pentagona: q: supfluereret terragona ex quo in pentagona continetur: sic nõ per aliam animam socrates est homo: ⁊ per aliã socrates est asal: sed per vnam ⁊ eandẽ: ⁊ licet embrio prius habeat animã sensitiuam: tñ hec abijcitur adueniente perfectioꝛi: scz rationali que est intellectiua ⁊ sensitiua simul. Hec tho. Quãuis autẽ in homine nutritiua ⁊ sensitiua cõmunius ⁊ pro p[illegible]ius dicantur potentie q̃ anime: tamen aliquãdo anime dicuntur. Et de anima nutritiua potest intelligi illud qõ dixit Petrus xpo. Animam meã pro te ponam. i. vitaz: q̃ pertinere videtur ad nutritiuam. Alienatus enim ab intellectu actu presenti: ⁊ ab omni sensatione adhuc potest viuere vt fuit in paulo: sed non alienatus a nutritiua. De aia sensitiua dicit Job. xij. Qui amat aiam: suã pdet eã ibi in eã est relatio simplex: ⁊ ẽ sensus. Qui amat aiaz suã rationalem: vere perdit id est mortificat animam sensualem suam scilicz; quoad illicita ad que inclinatur: vt a visu auditu: ab appetitu illicitorum venereorum ⁊ humoi. De anima intellectiua intelligitur illud Job. xiij. Animã meam in ma. me. ponto. Et ps. Anima mea in manib⁹ meis semper. id est discussio rationis que pertinet ad animam intellectiuam: in manibus. i. in operibus meis: ad cõsiderandũ si licita sunt vel illicita. Et de hac triplici simul põt exponi illud Job. x. Bonus pastoꝛ animã suaz ponit

Psal. cxviij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

p:o ouibus suis:siue illō intelligāt de prælato quoad subditos. Siue mozall' de quocūqz virtuos quoad greges cogitationū:affectionū ⁊ opationū:vt qāq̄ oues sint cogitationes ⁊ actiōes innocētie ⁊ obedietie mālueudinis patiētie ac bnficiētie ⁊ hmōi. Talis ēn si est bonus ponit fi' expedit p ꝓseruatiōe ouiū ⁊ giam nutritiuā. i. vitam sensitiuā: animāā respiciēdo: audiēdo: admonēdo: discurrēdo p salute eoz: aiam intellectiuā ozādo: meditādo: illudēdo: pdicādo ⁊ hmōi. Figura in Jacob quivgas populeas: et amigdalinas ponebat partiz deco:ticatas in aqs ante oues quarū erat pasto: dū bibebant. que fm Greg. in mozalibus signant exēpla patrū prim fm hystoriā: p tim fm sensum spūalē animab' pponēda vt ex hoz aspectu cōcipiāt ꝓposita variarū actionū virtutis. Gen. xxx. Figura in Dauid q̄ pugnabat ꝓra leones ⁊ vrsos p ouibus suis: ⁊ sic mozti se exponens. i. Re. xvij. In moyse etiā qui minauit gregē ouiū ad iterioza deserti: vbi vidit rubū ardētē nō ꝓsumi Exo. iij. Sic prelatus suis oziōnibus ⁊ exemplis dz oues subditas ad visionē supnoz pducere. Scōm hoc etiaz pōt exponi illud. Magnificat anima mea dnm. Nam q̄tū ad animāā vegetatiuā magnificat realiter dm Jesum augmētando paulatim in vtero ⁊ nutriēdo: ⁊ sic fecit magnū corpaliter. Uel etiā magnificauit generādo ipsum sine humano ope: ⁊ sic ostēdendo in se magnā dei potētiā. Et sic cū maria sozore aaron in unitat nos ad idē dicens. Cantemus dño gl'ose enim magnificatus est ⁊c. Exo. xv. Magnificat q̄tū ad sensitiuā dnm exēpliter exponēdo sensus suos: ⁊ vincēdo omnes passiones ꝓcupiscibiles ⁊ irascibiles: vt dicere posset illo apostoli. Magnificabit xps in corpe meo. Tertio magnificauit q̄tū ad intellectiuā animāā: videlz affectū in dilūnis exultando. ibi. Exultauit spūs meus. Intellectu se paruā cognoscēdo. ibi. Quia respexit hu. m. sue ⁊c. Memozia recolēdo beneficia sibi collata. Q: fecit mihi magna ⁊c. Et sacra eloquia. Sicut locutus est ⁊c. Et ad idē imitat nos pś. dicens Magnificate dominuz mecum: ⁊ sic magnificauit virtualiter.

Luc. i.

Philip. i

ps. xxxiij.

§.I. Unitur autem anima

anima vnitur corpori sine aliq̄ medio.

rationalis corpori nō mediante aliquo corpe nec mediāte aliqua dispositione accidentali sed per seipsam. Pro cuius declaratiōe dicit btus Tho. m. j. pte. q. lxxvij. ar. j. q̄ cū anima vniat' corpori vt forma: est impossibile q̄ vniatur aliquo corpe mediāte. Cuius rō est. q: sic dz aliquid esse vnū quō ⁊ ens: forma aūt per seipsam facit rē esse in actu: cū p essentiaz suā sit actus: nec dat esse p aliqd medium. Unde vni s rei cōposita ex materia forma est per ipsam formā: q̄ fm seipsam vnit materie vt actus ei'. Nec est aliqd aliud vniēs nisi ages qd facit materiā esse in actu. vt dz in. viij. metha. Uñ ptz falsas esse opiniones illoz: qui dixerūt aliqua corpa esse media inter aiaz ⁊ corpus hois. Quoz q̄dā vt platonici dixerūt q̄ aia intellectiua habet corpus incoruptibile sibi vnitū natural' a quo nunq̄ separatur et eo mediante vnit corpi corruptibili hominis. Quidā alij dixerūt q̄ vnit corpi mediāte quodaz spū corpeo. Alij dixerūt q̄ vnit corpi mediante luce: quā dicūt esse corpus ⁊ de q̄nte essentie natura. ita q̄ aia vegetabilis vnit corpi mediāte luce celi fideret. Anima sensibilis mediāte luce celi cristallini. Anima intellectiua mediante luce celi empyrei. Qd fictitiū ⁊ drisibile appet. Tū q: lux nō est corp': tū q: quinta essentia nō venit materialiter in cōpositionē corpis mixti: cum sit mal rabilis sed tm virtualit: tū etiā q: aia vnit' imediate corpi vt forma materie. Quāuis aūt subtracto seu deficiēte spū q̄ est quodaz corp' subtile: aia sepet' a corpe ⁊ sic deficiat vnio anime ad corpus. Hoc non est ideo: q: ille spūs sit medium ad causandū illā vnionē: ⁊ q: tollit dispositio p quā corpus est dispositum ad talem vnionem. Est tamen ꝓdictus spiritus medium in mouendo: sic primum instrumentum motus q: partes ēm grossiores corpis mouet aia q̄ grossiores subtiliores: vt p ignē ⁊ aerē. i. p cholerā ⁊ sanguinē. Sic nec mediante aliquo accidēte vnit' aia corpori. Ratio est fm Tho. vbi. s. ⁊ cū accidēs posteri' sit substantia q̄ ratione vt dz. v. metb. nō potest intelligi aliq̄ forma accidentalis in materia ante aiam q̄ sit forma substantialis. Preter illā vnionē aie cū corpi: nō pōt aia nra vnir corpori: per charitatē ⁊ feruēs desideriū. pś. Adhesit anima mea post te. s. charitatē. ⁊. i. Corin. vi. Qui adhereit deo vn' spūs est cū eo. Pōt vniri cū ꝓprio p volūtatem: vel in bono: vt illi de q̄b' dicit Act. iiij. Multitudinis credentiū erat cor vnū ⁊ aia vna in dño. vel in malo: vt iudei de q̄bus dicit pś. ij. Principes pueneruēt in unum ad. do. pōt ⁊ vniri aia cuz corpe suo. i. appetitu sensitiuo iuxta illō ps. Sitiuit i te aia mea. i. scz cupiēdo desiderio tibi summe placere volūtatē tuā in oib' cōplere: q̄ simpliciter tibi caro mea. i. appetit' sensitiu' ⁊ oia mēbra ꝓpozis ad idē subijciūtur spūi ⁊ in vnū pueniūt cū aia ad operādū vtuosa. Sol' tū xps etiā viator habuit pfectā ⁊ oimode hācvnionē: vñ aiam suā appellat vnicam.

ps. xxxiij.

§.II. Anima secūdū Augustinū

in. vi. de trini. in vnoq̄ corpe ⁊ i toto est tota ⁊ q̄ libet pte corpis est tota. Hui' rōnē assignat. b. Tho. in. j. pte. q. lxxvi. di. cū aia vniat' corpi nō vt motor: aiāā sed vt forma ei' necesse ē q̄ sit in toto tota ⁊ i q̄libz pte. tota. nā ēm est forma corpis accidētalis: sz substātial: forma quē substātial' nō solū ē pfectio toti' sz cuiusl libz pt cū totū sit ex ptib': forma toti' q̄ nō dat eē singlis ptib' corporis: est forma q̄ est cōpositio ⁊ ordo sicut forma domus ⁊c. talis forma est accidētalis. Aia vo est forma substātialis. Uñ optz q̄ sit forma ⁊ act' nō solū toti: sz cuiuslibz pte. ⁊ ideo recedēte aia sicut nō dz aial ⁊ hō nisi equoce sicut adimodū aial pictū ⁊ lapideuz: ita est de manu ⁊ oculo ⁊c. carne ⁊ osse vt pbs dicit. Cui' signū est q̄ nulla pt corporis hz ꝓpriū op' ai. recedēte cū nō oē qd retinet specie retineat opationē specie. Act' ai. est in eo cui' act' est. Uñ opz aiam esse in toto corpe ⁊ in libet pte ei'. Doctor intelligendū nō est fm quātitatiuā i. calitatē. p hāc non hz: q: aia nō est quāta nec etiā fm totalitatē vtutis q̄ nō fm q̄libet sua potētiā est in q̄libz pte corpis: sz fm ratione sum in oculo fm auditū in aure: ⁊ sic de aliis. Sz est tota in qualibet pte fm totalitatē pfectōis: ⁊ essentie: sicut in supficie alba tota albedo est in supficie: in qualibet parte supficiei fm totalitatē pfectōis ⁊ essentie. Potentias autē aie q: q̄dā sunt in ea fm qd exceduūt totā corporalem capacitatem. s. intellect' ⁊ volūtas: huiusmodi potētie in nulla parte corporis esse dicuntur. Alie vero sunt communes anime ⁊ corpori: vñ nō oportet q̄ talū potētiarū quelibet sit in q̄libet pte corporis: sz in illa corporis pte proportionata ad talis pote e operationem.

De potentiis anime in communi

§.III. Sciendū aūt q̄ ipsa

essentia aie nō est ei' potētia. Si ēm vt dicit Dio. v. c. angelice hierarchie: celestes spūs. i. angeli diuidūt essentiā vnitē ⁊ operationē: multo magis dicēdū de aia q̄ est inferioris grad' i ordine intellectuoz aliō eē essentiaz aliō vnitē ⁊ potētiā. Pro cui' declaratiōe dicit b. Tho. in. j. pte. q. lxxvij. ar. i. q̄ est impossibile dicere q̄ essentia aie sit ei' potētia licz q̄dā posuerūt. Et rō est: q: cum potētia sit actus diuidāt ens ⁊ quodlibz gen' entis: oportet q̄ ad idē genus entis referat act' ⁊ potētia. ⁊ ideo si act' nō est ponere substātie potētia q̄ est ad illū actū nō pōt esse substātie. Operatio aūt aie nō est in gne substātie: sz in solo deo cui' opatio ē ei' substātia. Uñ dei potētia operatōis ꝓpriū est ipsa dei essentia: qd eē nō pōt nec in homine nec in angelo vl' alia creatura. Uñ sequitur q̄ nec aie potētia est i gne substātie. Essentia aūt aie est i gne substātie. ergo essentia ei' nō pōt esse potētia ei'. Alia ratio q̄ ēm essentiā suā est act': si q̄ ipsa essentia aie esz immediate operationis ꝓpiū semp hns aiam actu hēt opa vita sicut semp hns aiam actu est vitū: sed inuenit habens animā nō semper habere in actu opa ⁊ vt cum dormit ⁊ hmōi. Si aūt queraē quid sit potētia aie. ex quo non est eius essentia. Rndet. b. Tho. vbi. s. q̄ est accidēs. p hoc dicit q̄ ut accidēs diuidit ꝯ subam. Sic ēm nhil est medium inter subam ⁊ accidēs q: diuidūt fm affirmationē ⁊ negationē. s. esse in subiectoⁿ nō esse in subiecto. Et sic cum nō sit suba ipsa aie: oportet q̄ sit accidens q̄libz potētia ei' ⁊ est in scda specie q̄litatis. Sed put accidēs accipit fm qd̄ ponit vni ex q̄nq̄ vniuersalib': sic nō est accidēs potētia aie. Nā fm hūc modū aliquid est medium iter subam ⁊ accidens: quia ad subam pertinet quicq̄d est essentiale rei. Nō tū q̄cq̄d est ex eēntiā rei. pōt sic dici accidēs: sz solū qd nō causat ex ꝓncipijs eēntialib' speciei: ꝓpriū ēm nō est de eēntia rei: sz ex principijs eēntialib' speciei causat. vñ medium est inter subam ⁊ accidens: ⁊ b mō potentie aie pōt dici medie inter subam ⁊ accidēs: q̄tū ꝓprietates aie naturales: sicut risibile dicit' ꝓpriū hois: ⁊ calor: ꝓpriū ignis ⁊ hmōi. Qd aūt Aug. dic q̄ noticia ⁊ amor nō sunt in aia sicut accidentia in subiecto: intelligit' put companat ad aiam: nō sicut ad amātez ⁊ cognoscētē: sz vt companat ad eā sicut ad amatā ⁊ cognitā: q: ipa suba is essentia aie cognoscit' ⁊ amat'. Et sic etiā intelligendū cū dic' q̄ memozia: intelligentia: ⁊ volūtas sunt vna eēntia. Uel etiā fm aliquos pōt dici: q̄ hec locutio vificatur fm modū quo totū potētiale pdicat' de suis ptib': q: ēm tale totū adest singulis ptib' fm totā essentiā: sz nō fm totam virtutem: ideo pdicat' de q̄libet pte ei'. sz nō ita ꝓprie sicut totū vniuersale. Qd etiā pbs dicit in. ij. de aia q̄ illud q̄ primo sentim' ⁊ intelligim' est aia: nō ex b sequit q̄ essentia aie sit ei' potentia sed q: b ipm qd̄ forma accidētalis: cuiusmodi est potentia aie: est actōis ꝓncipiū hz a forma substātiali. Et ideo forma substātialis est primus actionis ꝓncipiū sed non proximum.

Potentie aie q̄tū bona sūt

§.IIII. Ponūtur aūt he potentie aie

bona n. dia. magr ēm sen. li. ij. di. xxvi. post Aug. ponit triplicē differētiā bonoz. s. minima: media: ⁊ magna: videlz bona tpalia: naturalia: ⁊ vtualia. q: oia a dō accepisti vm Apstm. Recordare q: accepisti bona in vita tua dixit abraā. Lu. xvj. Tpalia q̄dē ad recte distribuendū. Naturalia ad bene exercēdū. Utualia ad ꝓtinue agendū. Tpalia vt diuitie bona sunt: q: organice deseruīt felicitati fm pbm. i. sunt instra ad vitam virtuosam. Qui ēm sibi thesauizat ⁊ tpalia non distribuit fm rectitudinē dānation em incurrit. Unde cuidā diuiti qui sibi ipsi dicebat. Aia mea habes multa bona posita in ānos plurimos comede: quiesce ⁊c. dictum fuit a deo. Stulte aiaz tuā hac nocte repetent a. Lu. xij. super q̄ euāgelio dicit Amb. Tu. s. diues susceptis dei muneribz': ⁊ in finū redactis nil' te reputas facere iniquum: si tā multoruṁ vite subsidia solus obtineas ⁊c. dis. xlvij. sicut hi. Bona naturalia sunt potentie aie interiores ⁊ exteriores: quibus opamur quib' pōt aia bū ⁊ male vti: sicut ⁊ bonis tpalibus. Et de his potest illud exponi. pś. Bonoz meoz nō indiges dñe. i. operū nostroz q̄ pcedunt a potentijs. Exercere āt debet quis hmōi bona cū penitentia mortificat fm illnd. pś. Tabescere fecisti sicut aranea aiam ei'. i. fm glo. ꝗ fecisti tu deus vt aia puersa sit rabida. i. hūilitate infirmata sicut aranea q̄ ēt leui tactu manus tabescit. i. deficit a virtute sua ⁊ vigore: sic aia correpta ⁊ penitēs a ꝓtactu man' diuine inspirationis deficit a vigore supbie ⁊ mozit' vite pstine. Aranea ē subtile corpus: ter ena deserit: alta q̄rit: emissiōe vis cerū telas texit. Sic puersus ⁊ corrept' p pniam corpus extenuat: mūdi infima ꝓtēnit: celestē puersationē appetit: subtiles opationes ex tūno. ñi facit. Uñ exercet aia potētias dū intellectū ⁊ affectū ad supna erigit. Uñ pś. Aia mea exultauit in dño ⁊ delectabitur in deo salutari suo: omnia ossa mea: dicēt dñe q̄s sil'is tibi. Exultatio ⁊ delectatio aie est ipsa maxima cōplacētia quā hz volūtas ex cognitione ⁊ cōsideratione intellectuali: diuine ꝓuidētie ⁊ beniuolentie magne ad ipsam aiam. Prouidētia vero in dño qui est bon' est ꝓuidet huis suis Beniuolētia in salutari q̄ sic dz q̄ nos saluat. Ossa aie sunt potētie: q: sicut ossa insepabiliter inherent carni ⁊ dant ei robur ad opandū: ita potentie insepabiliter sunt in anima: ⁊ ex his ē virt' hominis ad opandū. Qēs ergo potētie admiratōe q̄dā cuiusdā reuerētie dñt exp̄imētali gustu intelligere nullū esse sil'z deo Bonis virtualibus nō pōt q̄s male vti. De quib' pōt illō intelligi puer. xj. In bonis iustoz. s. opibus vtuū: exaltabitur ciuitas. Esa. lviij. Implebit splēdo: ib' animam tuā Uirtutes sunt vt quidā radij quib' aia illustrat in baptismo q̄ bona dz augere in ꝑ illud ps. Ibūt de virtute in virtute. Nā q̄ accepit bonū vni' talēti designātis aliquā gratiā: q: nō aut ꝗ ꝓseruauit fuit eo ꝓuat' ⁊ ꝓfusus. Math. xxv. Recordare ergo q: recepisti ⁊ ad q̄d recepisti: ⁊ sic fm ps. Anima mea in bo, demo. s. ad recordādum.

Psalmo. lxxxiij.

ps. xxxiij.

§.V. Potentias anime esse

plures ponit pbs in. ij. de celo. Et mgr sen. j. lib. di. iij. q̄ necesse ē ponere fm. b. Tho. in. j. pte. q. lxxvij. ar. ij. Nam sicut infime est dispositus ad sanitatē que est q̄dā pfectio corpis aialis: q̄ nō pōt ꝓsequi pfectā sanitatē sed aliquaz modicā ꝓsequit' paucis remedijs. Melius aūt disposit' est q̄ pōt ꝓsequi pfectā sanitatē ꝗ remedijs multis. Et ad huc melius q̄ remedijs pauq̄ pfectā ꝓsequi pōt. Optime autē qui absq̄ remedio pfectā hz sanitatez. Ita dicēdum de bonitate ⁊ pfectione rerū vz q̄ ille res q̄ sunt infra hominē vt aialia. insensibilia quedā ꝓticlaria bona ꝓsequuntur nō aūt pfectā bonitatē ⁊ vniuersalē qualis est deus: ⁊ ideo quasdā p cas ⁊ determinatas virtutes ⁊ opationes hnt quibus illā assequant. Homo aūt pt ꝓseq̄ pfectā ⁊ vniuersalem bonitatē: q: pōt adipisci beatitudinē: ꝗ tū q: est in vltimo gradu fm naturā eoz q̄b' ꝓpetit beatitudo: ideo multos ⁊ diuersis opantibus ac virtutibus seu potētijs indiget aia humana ad ꝓsequēdā hmōi pfectā bonitatē. angelis vero minor diuersitas potētiarū cōperit. In deo autem nō est aliqua potētia vel actio ꝓter eius essentiā. Est ēm alia rō quare anima humana est in diuersitate potentiarum videlz q: est in ꝓfinio corpaliū ⁊ spūaliū creaturarum. Et id cōcurrūt in ipsa virtutes v arūq̄z creaturarum Sciedū etiā fm. b. Tho. vbi supra q̄ q̄dā operationes aie sunt q̄ exercent sine organo corpali vt intelligere ⁊ velle. Uñ potētie q̄ sunt harū opationū ꝓncipia. sunt in animavt in subiecto. Quedā viro actōes sunt anime q̄ exercent p organa corpalia sicut visio p oculū ⁊ audit' p aurē. Et sile de oibus alijs opationibus sensitiue ⁊ nutritiue ptis. Et potētie q̄ sunt harū opationuz ꝓncipia sunt in ꝓiūcto: vt in subiecto: ⁊ nō in aia sola. Uñ pbs in li. de som. ⁊ vigi. dic q̄ sentire nō est ꝓpriū anime neq̄z corpis sed ꝓiūcti. Dicunt aūt potētie esse aie nō sicut subiecta sz sicut principij: q: p aiam ꝓiūctū hz q̄ tales opatiōes possit opari. ꝗ fuit goēs potētie etā sensitiue et vegetatiue ab essentia aie sicut a pncipio. Sūt ēm q̄dam ꝓprietates naturales eius: sed subiectū est cā ꝓpriōz accidētiū. vñ ponitur subiectū in diffinitiōe accidētis. Notādū etiam q̄ omnis actio pcedit ab aliqua potētia et est circa aliqd obiectū seu materiā: potētia ēm fm id qd est potētia ordinat ad actū ⁊ diuersificat fm diuersam rōnē actus: ⁊ act' diuersificat fm diuersaz rōnē obiecti. Quia ēm aliud est color in ꝗtū obiectū visus: aliud sonus in ꝗtū obiectū auditus: ideo diuersa omnino actio est videre ab audire: ⁊ q: diuersa rō actōis vtriusq̄; ideo et potētie diuerse vñ, pce

Ples sūt potentie anime.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dūt illi act⁹. Potēcia aūt aut ē actiua aut passiua. Actio aūt ꝓcedens a potēcia actiua, alio mō ⁻ hz ꝙ ꝓcedēs a passiua erga fum obiectū. Cōparat ēm obiectū ad actuz potētie passiue sic principiū ⁊ causa mouens. color enim inquātū mouet visuz est ꝑncipiū visionis: sic ⁊ intelligentia est potēcia passiua. ad actū āt potentie actiue compat obiectū vt terminꝰ ⁊ finis: sic augmentatiue virtutis obiectū est ꝗtum ad ꝑfectū qd̄ est finis augmēti. ex his duobus actio recipit spēm, s. ex ꝑncipio vel fine seu termio: ⁊ sic est necesse q potentie diuersificent fm act⁹ ⁊ obiecta.

§. VI. Quinqz sunt genera potētiarū fm pbm. in. ij. de aia: videlz vegetatiuū: sensitiuuz appetitiuū: fm locū motiuū ⁊ intellectiuū.

Quinqz sūt genera potentiarum.

Pro cui⁹ declaratione dic. b. Tho. in. j. pte. q. lxxviij. ar. j. q gña potētiarū distinguunt fm obiecta actuū ipsarū. ꝓto ēm potēcia ē altio: tanto obiectū vniuersali⁹ respicit. Obiectū āt opatiōis aie triplici ordine pōt ꝓsiderari, alicui⁹ enim potētie aie obiectū est solū corꝑ aie vnitū. Et ꝗ̄ gen⁹ potētiarū dr vegetatiuū. nō ēm vegetatiua agit nisi i corꝑ cui v nit aia. Est aliud gen⁹ potētiarū qd̄ respicit vniuersali⁹ obiectū. s. omne corꝑ sensibile ⁊ nō solū corꝑ cui aia vnit. Est alter gen⁹ potētiarū qd̄ adhuc respicit vniuersali⁹ obiectū. s. non solū corꝑ sensibile sz ēt oē ens. Et ex ꝗ̄ ptz q ista duo gña potētiarū hūt opationē nō solū respectu rei ꝓiūcte: sz etiā respectu rei extrinsece. Cū aūt operās optēat aliq̄ mō ꝓiungi suo subiecto: nec ēe ē rē extrinsecā q̄ est obiectū opatiōis aie: fm duplicē rōnem ad aiaz compari. Vno mō fm q nata est ꝓiungi aie ⁊ in aia esse p suā fiḡtudinē. Et ꝗtū ad ꝗ̄ sunt duo gña potētiarū, sensitiuū respectu obiecti mn⁹ cōis qd̄ est corꝑ sensibile: ⁊ intellectiuum respectu obiecti communissimi qd̄ est ens vniuersale. Alio mō res extrinseca q̄ est obiectū opationis compat ad aiam fm q ipsa aia inclinat ⁊ tendit in ipsaz rē exteriorē. Et fm hāc opationē sunt duo gña potentiarū: vnū. s. appetitiuū fm qd̄ aia compat ad rē extrinsecā vt ad finē q̄ est ꝑmū i intētione. Et hi appetit⁹ q̄ dicitur appetit⁹ aialis. distinguit ab appetitu naturali. Appetitus ēm naturalis est inclinatio cuuslibet rei ad aliquod ex natura sua: ⁊ sic naturali appetitu quelibet potētia desiderat sibi cōueniēs: sed appetit⁹ aialis sequit formā apphēnsiuā: ⁊ ad hui⁹ appetitū requirit spālis potētia aie ⁊ nō sufficit sola apphēsio. Visus ēm naturaḷ appetit visibile solū ad suū actū. i. ad videndū. Aial aūt appetit rē visam p appetitū nō solū ad videndū sz etiā ad alios vsus. Aliud gen⁹ potētiarū est motiuū fm locū, p ut. s. aia compat ad rē exteriorē sic ad terminū opatiōis ⁊ mot⁹. Ad ꝓsequendū eū aliq̄d desideratū ⁊ intētū omne aial mouet: ⁊ quis sensus ⁊ appetit⁹ sint ꝑncipalia mouētia i aialib⁹ ꝑfectis: nō tm sensus ⁊ appetitus inqtum hmōi etiā sūt sufficiētia ad mouēdū: nisi sapadderet eis aliq̄ virtus. Nā in imobilib⁹ aialib⁹ est sensus ⁊ appetit⁹ nō tm hz vim motiuā. hec āt vis motiua est nō solū in appetitu ⁊ sensu vt in operāte motū: sz in ipsis ptib⁹ corꝑis vt sint habilia ad obediēdum appetitui anime mouentis hec, b, Tho.

Appetit⁹ naturalis distiguit ab appetitu aiali.

Triplex ordo obiecti ad potentias.

§. VII. Potentiarū aūt aie rōnalis cū q̄nqz sint genera fm pbm. in. ij. de aia: ⁊ omnis actio humana ab his ꝓcedēs: tūc bene agit ⁊ meritorie qū ex gña in aia agit. vñ ps. xxi. Aia mea illi viuet. s. vita gratie: ⁊ semē meū seruiet ipsi. semē s[illegible]ale seu generatio aie est q̄ntuplex gen⁹ potentiarū q̄ fluūt ꝓsic generant ab aia. Que tūc seruiūt deo: cuz aia vnit ei. s. ex gña. Pūt ⁊ iste figurari. per. v. talēta tradita a dño seruo suo. Matth. xxv. q̄ tūc duplicātur. Qñ talis intrat i gaudiū dñi cū. s. q̄s exercet non solū instinctu humane rōis vt pbi: sz etiā diuina illustratione gre: vt sancti. Nec pōt ista expositio incongrua reputari: q: dissuta est ab his q̄ sequūtur in illa parabola. i. nō contrider eis: nam sub[illegible] duob⁹ talētis: aut vno tm: aliis datis. Certū ē āt q [illegible] mines hñt ꝑdictas oēs potētias. Dicit ei. b. tho. [illegible] in ꝓlogo q illū z locū in expositiōe Ysali scripura [illegible] oportet q nō si. dissuta: sz rndeat ꝓcedētib⁹ ⁊ sequ[illegible] hoc aūt nō reqrit i expositiōe morali scripture ex ps in [illegible] positiōibus docto. Dz ergo q̄s opari fm potētia [illegible] ex gratia eūdo ad templū vt rps ⁊ apli Act. iiij. Nō [illegible] ad theatrū vel spectaculū: tales ei debēt punīri de qb. [illegible] stm. i. in die. Dz moueri ad idulgētias ⁊ laudes diuinas ps. Lau. a. m. d. ⁊c. q̄ ꝓpiciat⁹ eis⁹ iniqtatib⁹ nis ꝓ idulgētias q̄ ad pena p laudē ꝑfessiōis q̄ ad culpā. Nō āt dr ire ad chorēas: ibi ei imputat figurate caput Io. baptiste, mar. vi. q̄ interpratur i q̄ est gña. Dz moueri ꝓpari ad iuuandū, primos vt Tobias. q̄ discurrebat p cūnctos visitando: ꝓfortādo captiuos redēdo nudos sepeliendo ⁊ hmōi. Et vt Paulus q̄ laborabat manib⁹ suis ad puidēdum sibi ⁊ suis nō aūt discurrēdo cū malis ad inuitandū de qb⁹ Sal. puer. i. Pedes eōrū ad malū currūt: ⁊ festinant ad laborādū laborat sibi. Vegetatiua bīvti dsvidelz cibū ⁊ potū⁹ qui deseruiūt nutritiue ⁊ augmētatiue vrēdo ad necessitatē nō voluptatē. Nā ⁊ Melias cames comedit. ⁊ dauid aquā cōcupitā. s. de cisterna bethleem effudit. s. nō bibendo. di. xli. Delitie. Venereis aūt actib⁹ q̄ deseruiūt generatiue ꝑcise cū ꝓiūge sua ⁊ nō aliter ad ꝓle procreandam: vel debiti redditione nō ad libidinē expledā. xxxiij. q. iiij. vir cū, ꝓpria. ibi tūc ēm cū glo. sua. Cū sensitiua bi[illegible] q̄s cōmertiat cū sensus exteriores visum audiū ⁊ alios sub disciplina custodit rōnis: nō eos exercēs ad curiositatem vt ille q̄ dixit Iuga boum emi quinqz ⁊ eo pauca illa Lu. xiiij. s. p curiositatē passiōes insuꝑ appetitus sensitiui mortificat a vitijs. Talentū intellectiue duplicatur cū quis ipsum applicat ad ꝓsideranda spūalia ⁊ diuina, ad intelligendū sacra eloq̄a: q: vt dr di. xxxviij. Nē [illegible] stellas celi nō extinguit nox: ita mētes fidelīū [illegible] sacre scripture firmāmēto: nō obscurat mūdana [illegible] Qd̄ faciebat beata vgo Maria [illegible] dixit Simeon. [illegible] ipsius aiam pertrāsibit gladi⁹ Lu. ij. [illegible] exponit [illegible] gladio spūali qd̄ fm aplm est verbū [illegible] ei: qd̄ i. Scripture positum valde trāsiuit p aiam. i. intellectū ⁊ mente [illegible] nis ꝓferēdo scripturas adiuuicē de eo. Talētū aūt appetitiue: auget dñi q̄s affectū hz ad deū exēplo Eli. Deuto. Aia mea desiderauit te i nocte sz: spiritu meo i ꝑcordio meis vel vera amicitia charitatis afficit ad ꝓximū. vñ de. [illegible] dauid dicitur. i. regū. xviij. q aia eius conglutiua est [illegible] aia ionathe sez affectu amicitie ⁊ charitatis. Diligere [illegible] ⁊ desiderare deum ⁊ salutē ꝓximi est actus voluntatis: vt passiones appetitiue sensitiui refrenat ratione. Si [illegible] autem vellet totam istā parabolā exponere de bonis no[illegible] bis a deo traditis. Tunc potest dici q. v. talēta sunt quin[illegible] q̄ genera bonorū circa q. [illegible] versant operatiōes hoīs [illegible] omnes, ꝓcedūt a potētijs ipsius aie. Et ꝓiūū talentū [illegible] bonū nature datū ad exercēdū. Matth. xx. Quid hic [illegible] tot a die ociosi ite ⁊ vos ꝓvinea mea. i. aiam ad laborandum. ⁊ figuratur per talentuz eneum. Scōm est bonum gratie collatū ad augendum. ij. Corin. vi. Hortamur [illegible] ne in vacuuz gratiam dei recipiatis. puer. iiij. Iustorum semita quasi lux splendens crescit ⁊c. Et figuratur p [illegible] lentum aureum quia sicut aurū excedit omia metalla [illegible] gratia omnia humana. Tertium est bonū scientie [illegible] ad docendū. Matth. vi. Docete omnes gētes. Sap. [illegible] dr de ea. fine invidia cōico ⁊ honestate illius nō ab[illegible] Et figuratur p talentū argenteum de quo ps. [illegible] dñi casta argentuz ⁊c. Quartū est bonū potētie datum ad defendendū se ⁊ alios. Esa. i. Subuenite oppr[illegible] [illegible] te pupillo: defendite viduā. xxiij. q. iij. Qui pōt obuiare. Et in. c. se. Et figurat p talentū ferri: q: ferrū sita potentia ⁊ vigore domat alia metalla efficaciter. Quinquum est bonum opulētie datum ad subueniendum. Lu. xi. [illegible]

est date elemosynā ⁊ oia mūda sūt vobis. Et figurat per talentū plūbeū. De quo zach. v. q: plūbū vili⁹ est ⁊ gui⁹ alijs metallis ina tpalia sunt vilia ⁊ grauia. Aliq̄ vo ex p dictis tm duo talēta habuerūt. s. bonū nature ⁊ gratie alij tantū vnū. s. bonū nature, nec talis excu[illegible] si nō exercet hec in catholicon.

De oēdie potētia rū aīe ad inuicem.

§. VIII. De ordine ipsarū potētiarū admuicē dicit. b. Tho. in. i. pte. q. lxxviij. ar. iiij. q cū vna sit aia: potētia aūt ꝑles ordie vo q̄dā ab vno in multitudinē ꝓcedat necesse est iter potētias ordinē pōere fm dependētiā vni⁹ ad alterā. Quātū ad ordinē natūre pur ꝑfecta naturaliter ꝓora sunt imꝑfectis: sic potētie intellectiue sunt ꝓores sensitiuis vñ dirigūt eas ⁊ iperāt eis. Et ꝗlr potētie sensitiue sūt ꝓiores potētijs nutritiue aie. Scōm vo generatiōis ordinē ⁊ tpis econuerso se habent. Nā potētie aie nutritiue sunt ꝓores potētijs aie sensitiue in via gñationis: ⁊ earū actiōes corꝑis ꝑparāt. Si milīter etā de potētijs intellectiuis respectu sensitiuarū. Cū aūt potētie cognoscant p act⁹ sicut actus vni⁹ potentie causat ab alio. vt act⁹ fātasie ab actu sensus: sic vna potētia causat ab alia: q̄uis ēm omēs potētie fluunt seu, procedūt ab essentia aie. ordine tm quodaz vt vna ꝓcedat ab aia immediate: mediāte alia: ⁊ hmōi. Et si dicat q potentia q̄libet aie est accidēs: si vna potētia ꝓcederet ab alia tūc accidētis subiectū esset accidēs: qd̄ esse nō pōt. Rndet. b. Tho. q accidēs p se nō pōt esse subiectū accidētis sed vni accidēs ꝑpius recipit in substātia q̄ aliud sicut ꝑius ꝗtitas q̄ qualitas. Et hoc mō dicit accidēs vni⁹ esse subiectū alteri⁹: vt superficies colōris iquātū substātia: vno accidēte mediāte recipit aliud ⁊ sil⁹ dr potētijs aie. De his aūt quinqz generibus potentiarū q̄uis oēs habebāt ꝑticipium ab aia tm quēdā sunt q̄ solū sunt in aia vt in subiecto. vt intellectus ⁊ voluntas. Et has necesse est remanere cētā destructo corꝑis: cū subiectū earū. i. aia remaneat im mortalis. Quēdā sunt in cōuncto vt in subiecto sicut omnes potētie nutritiue. [illegible] nsitiue: ⁊ motiue. Et q: destructo subiecto nō pōt acci[illegible]ēs remanere: iō corrupto ꝓiūcto: id est hoie nō [illegible] manē. [illegible] le potētie actu: sed tm vtute: sicut in ꝑncipio vel radice. Et si obiciatur q in li. de spū ⁊ aia dicit q aia recedit a corꝑe trahēs secū sensus: ⁊ imagiationem: rationē: ⁊ intellectū: rasciblitatē: ⁊ concupiscibilitatē. Rndet. b. Tho. q liber ille nō hz auctoritatē vñ qd̄ ibi scriptū est: ea facilitate ꝓtēnit q̄ ꝓbat. Vel pōt dici q aia trahat secū has potētias nō actu: sz vtute. Si etiam obiciat q: Lu. xvi. fuit dictū diuiti. Recordare q: recepisti ⁊c. mēoria aūt est potētia sensitiua. respondit. b. Tho. q memoria ibi accipit eo mō quo Aug. pōit mēoria i mēte. ꝑut. s. est ꝑtis itellectiue nō ꝑut ē potētia ꝑtis sēsitiue.

De potētia vegetatiua ⁊ sensitiua. Capl'm. II.

Tres sūt potentie vegetatiue.

Egetatiua distinguitur in tres ꝑtes siue potētias. s. nutritiuū. augmentatiuū: ⁊ generatiuuz. Unde in. ij. de aia dicit pbs q opera huius aie sunt generare alimēto vti. ⁊ augere. Pro huius declaratione dicit. b. Tho. in. i. parte q. lxxviij. ar. ij. q vegetatiuuz habet pro obiecto corꝑus i. [illegible] vnens per aiam. Ad qd̄ triplex operatio aie ē necessaria. Una per quā esse acquirat. et ad hoc ordinatur potentia generatiua. Alia per quam corꝑus viuēs acquirat debitā quātitatē. ⁊ ad hoc ordinatur vis augmētatiua: [illegible] a p quā corꝑ viuētis saluat ⁊ iesse ⁊ in debita quātitate. ⁊ ad ꝗ̄ ordiat vis nutritiua. Differentia antēdenda inter has potētias: nam nutritiua ⁊ augmentatiua h[illegible]ēt suū effectū in eo in quo sunt. q: ipsum corꝑ vnitū aie auget ⁊ ꝓseruat p vi augmētatiuā ⁊ nutritiuā ⁊ cadē aia ēxitē. Sz vis gñatiua hz effectū suū: nō i eodē corꝑe sz in alio: q: nil est generatiuū in ꝑsius: ⁊ iōvis generatiua appropinquat q̄dāmodo ad dignitatē aie sensitiue que hz operationes in res exteriores. Et sic in his perfectior est generatiua. Est ēm rei ꝑfecte facere alterā q̄ lis est ipsa. ei aūt deseruiūt nutritiua ⁊ augmentatiua: augmentatiue vero nutritiua. Dicit aūt nutritiua deseruire gñatiue potētie. fm. b. Tho. in. j. pte. q. vlt. q: illud qd̄ est cōuersuz p virtutē nutritiuā ex alimēto antēq̄ ꝓuertat in subam mēbrorū accipit a virtute gñatiua vt semē. Et hui⁹ signū ponit pbs q: aialia magni corꝑis q̄ indigēt multo nutrimēto sunt pauci seminis fm ꝗtitatē corꝑis sui et pauce gñationis vt patet in elephāte. Sill⁹ hoies pīgues sunt pauci seminis, ꝓpter hac cāz in pueris nō est semē q: supfluū nutrimēti in augmētū cōuertitur: ⁊ iō nō pūt gñare: ⁊ sic supfluū alimēti est semē fm pbm in li. de genera. aialiū. Sciēdū ēt fm. b. Tho. vbi supra q alimētū ex cibo ⁊ potu vere ꝓuertit in spēm humane nature: inqtū accipit speciem carnis ⁊ ossis: ⁊ hmōi ꝑtiū: ⁊ hoc est qd̄ pbs dicit in. ij. de anima q alimētum nutrit inqtū est potētia caro. Quod aūt dñs dicit Math. xv. Omne qd̄ intrat in os in vētrē vadit ⁊ in secessuz emittit: nō sic intelligēdū est q oē. i. totū qd̄ intrat in os emittat p secessum: sz q: de omni cibo aliq̄d impuꝑ p secessum emittit ⁊ q: virtus eis in corꝑe passibili p ꝑtinuā actiōes debilitat q: hmōi agētia etiā patiūt. Iō virtus ꝓuersiua alimēti in naturaz corꝑis aialis in ꝑncipio quidē est tā fortis vt possit ꝓuertere nō solū sufficit ad restaurationē depditi sz etiā ad augmētū. Postea vo nō potest ꝓuertere: nisi ꝗtū sufficit ad restaurationē depditi et tūc cessat augmētū. Demū nec ꝗ̄ pōt ⁊ tūc fit diminutio. Deinde deficiēte hac virtute totali deficit animal: sic virtus vini ꝓuertētis aquā mixtā paulatim per admixtionez aque debilitat vt tādē totū fiat aquosum vt pbs exēplificat. Nō aūt aliq̄ dicūt q alimētū nō ꝓuertit in virtutem humane nature: sz accipit alimētū vt q̄dā fomentū. s. vt resistat actiōi calor⁹ naturalis: ne ꝓsumat humidū naturale: sic plūbū vt stagnū adiūgit argēto ne ꝓsumat p ignē. Sz illa materia q in ꝑmo hoie fomē hūane fuit ꝑiecta in seipsa multiꝑlicata. ⁊ ꝗ̄ mō multitudo hūanorū corꝑorū a corꝑe ꝑmi hois deriuat. Totuz ꝗ̄ reꝑobat. b. Tho. ibi p multas rōnes, ꝑbās qvere ꝓuertit alimētū i naturā hois.

De debilitatione potentiarum.

§. I. De potentia sensitiua

hec est duplex videlz exterior ⁊ interior. Exterior dr q hz organa in qb⁹ est affixa ⁊ exteri⁹ visibilia. Ista aūt sub distinguit in quinqz sensus exteriores. scz visum auditum odoratū gustū ⁊ tactū: vt ponit pbs in. ij. de anima. Pro cui⁹ declaratione. dicit. b. Tho. in. j. pte. q. lxxviij. ar. iiij. q rō numeri ⁊ distinctiōis exteriorū sensuū accipiēda est fm id qd̄ ꝑpie ⁊ p se ad sensum ꝑtinet. Est aūt sensus potentia passiua que nata est immutari ab exterioribus sensibili: exterior q̄ immutatiuū ē qd̄ ꝑpie ⁊ p se a sensu ꝑcipit ⁊ fm ei⁹ diuersitatē potētie distinguunt. Est aūt duplex immutatio. Una natural⁹ q̄dem fm q forma immutātis recipit in mutato fm esse naturale: sic calor in calefacto. Spūalis fm q forma immutātis recipit immutato fm ē spūale: vt forma colōris in pupilla q̄ nō fit p hoc colorata. Ad operationē aūt sensus reqritur immutatio spūalis p quā intentio forme sensibilis fiat in organo sensus. Sed in quibusdā sensibus inuenit immutatio spūalis tm: sicut in visu. In quibusdā aūt cū immutatiōe spūali etiā immutatio naturalis. Et ꝗ̄ vel ex ꝑte obiecti tm vel etiā ex ꝑte organi: ex ꝑte aūt obiecti inuenit immutatio naturalis fm locū: vt in sono q̄ est obiectū auditus. Naz sonus ex percussione causatur ⁊ aeris cōmotiōe. Sed in alterationē vero in odore q̄ est obiectuz olfact⁹. Oportet enim per calidū aliquo modo alterari corꝑus ad ꝗ̄ q spiret odore. Ex ꝑte laūt organi est immutatio naturalis in tactu ⁊ gustu. Nā ⁊ manus tāgens calida calefit: ⁊ lingua humectat p humiditatē saporū. Organū vero olfactus ⁊ auditus nulla naturali immutatione immutatur in sentien

De quinq̄ sensib⁹ exteriorib⁹.

Duplex ē immutatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

do nisi p'accidēs. Visus aūt est maxie spūalis q: ē absq; aliq̄ immutatōe naturali organi vel obiecti ⁊ pfectio: inter oēs sensus cōior. Et post hūc audit': oeinde olfact': tactus aūt ⁊ gust' sūt maxie materiales. Et inde'est q̄ alij tres sēsus nō fiūt p mediū ꝓiūctum. ne aliq̄ natural' trāsmutatio ꝓingat ad organū: vt accidit in his duob' sensibus. Est aūt triplex sensibile obiectū. s. pp'riū: cōe: ⁊ p accidens. Sēsibile ppriū est. qd̄ pmo: ⁊ p se immutat sensum vt color visus: son' auditū ⁊ hmōi. Sensibile cōe est qd̄ nō pmo ⁊ p se mouet sensus: sz rōne sensibilis q̄litatis existētis in eo: vt superficies rōne coloris ⁊ hmōi. Sensibile vero per accidens qd̄ nō facit aliquā diuersitatem in mutatione sensus.

Tripler est sensibile.

¶ De singulis quinq; sensibus. Capl'm. III.

De visiōe corpali quō

Quō fiat visio.

Quō fiat. Plato ⁊ Empedocles opinati sūt q̄ modus videdi fieret extramittēdo radios ab oculis nō itus suscipiēdo sicut est vitas. Qd̄ ꝓbāt hac rōne Si visio ꝓficeret suscipiēdo intus: tūc non esset necesse vt q̄ aliq̄s acute vellet videre: nisi q̄ aptret oculos: ⁊ q̄to magis aptret tāto magis videret forma. Sz ⁊ riū appet: ⁊ B tenet Arist. q: q̄n aliq̄s vult acute videre magis ꝓstringit palpebras ⁊ artat oculos: ita q̄ ille conat' designat aliqd̄ a se eijcere ⁊ emittere ⁊ non recipe. Sz q̄ista opinio sit falsa ⁊ ipossibilis. s. q̄ visio fit ex'mittēdo ita q̄ lux pirāmidal' egrediat' a visiōe vt dicūt illi: oñdit p B q̄ lux non pōt egredi a visu nisi q̄tuor modis. Primo q: aut lux erit ꝓtinuata cū videte ⁊ cū tota re visa ꝓiūcta. Secdo aut lux in visiōe ꝓiūgit' cū tota re visa ⁊ separat' tota a videte. Tertio aut lux egrediēs nō est ꝓiūcta cū tota re visa sz cū aliq̄ pte eī'. Quarto aut lux ꝓficiēs visū one insepat' ab vtroq; s. re visa ⁊ videte. Et primū qdē ē nō pōt. s. q̄ lux egrediēs ꝓtinuet cū tota re visa ⁊ videte. Idui' rō est q: cū videamus aliq̄ra celi seqret' q̄ lux egrediēs extēderet' vsq; ad astra celi qd̄ est ipossibile cū egredi nō fit nisi corpor lux aūt nō est corpus. Secōm etiā. s. q̄ tota lux separetur a videte ⁊ ꝓiūgat' cū re visa qd̄ esse nō pōt: q: qd̄ nō ꝓtingit videntē nō videt. Uñ B sile ēet ac si q̄s sentiēdo tangat manu abscisa. Tertiū. s. q̄ lux ꝓiūgat' cū aliq̄ pte rei vise hoc nō pōt esse: q: tunc nulla res videret' fm se totam: sz p pte q̄ a luce tāgitur. Quartū. s. q̄ lux egrediēs nō ꝓtinuet' nec cū re visa nec cū videte: sz ab vtroq; separetur. hoc etiā nō pōt esse q: si lux nō cōtinuat' cū videntē nō videbit. Si nō ꝓtinuat' cū re visa qd̄ esse nō pōt: q: qd̄ nō ꝓtingit videntē nō videt. Uñ B sile eēt ac si q̄s sentiēdo tangat manu abscisa. Tertiū. s. q̄ lux ꝓiūgat' cū aliq̄ pte rei vise hoc nō pōt esse: q: tunc nulla res videret fm se totam: sz p pte q̄ a luce tāgitur. Quartū. s. q̄ lux egrediēs nō ꝓtinuet' nec cū re visa nec cū videte: sz ab vtroq; separetur. hoc etiā nō pōt esse q: si lux nō cōtinuat' cū videntē nō videbit. Si nō ꝓtinuat' cū re visa qd̄ esse nō pōt: q: qd̄ nō ꝓtingit videntē nō videt. Uñ B sile eēt ac si q̄s sentiēdo tangat manu abscisa. Tertiū. s. q̄ lux ꝓiūgat' cū aliq̄ pte rei vise hoc nō pōt esse: q: tunc nulla res videret fm se totam: sz p pte q̄ a luce tāgitur. Quartū. s. q̄ lux egrediēs nō ꝓtinuet' nec cū re visa nec cū videte: sz ab vtroq; separetur. hoc etiā nō pōt esse q: si lux nō cōtinuat' cū videntē nō videbit. Sic q̄ in vanū pōit' lucē egredi a visu. Ad rōnē aūt pdicte opinionis cū. s. d: q: volēs videre acute nō apit oculos sed potiū pstringit. Rñdet hoc nō fit q̄ lux exp̄mat' vel emittatur a visu: sz potiū vt cristallin' humor vniat' ac vt' visua ⁊ adiuuet ⁊ ꝓtorket' q: vtus vnita ē fortior diuisa. Uñ natura ordinauit cilia eminētia ⁊ grossa ⁊ nigra vt adiuuent visum: ne ꝓfundat' disgregat' a luce vel lumie exterior. Cuius signū est q: cū aliq̄s vult videre subtiliter et acute. obumbrat visum: vt p vmbrā vtus visua ꝓgreget' Alb. ⁊ Tho. in cōmē. sup. li. de aia.

§. I. Fit ergo visio per recep-

Quattuor req̄rūtur ad visionē cor poralem.

ptionē fm Aristo. nō per emissionē radiorū ab oculis. Ad quā visionē corpalē necesse est q̄tuor ꝓ ordinē ꝓcurrere Et primū est color i obiecto visus: color ei mouet dyaphanū ad sui susceptionē q̄ mor' nō est local. sz mor' alterationis: q̄ alteratio est mor' ad formā q̄ est q̄litas rei vise. Ubi sciēdū q̄ color in corpe colorato: est q̄litas cōpleta in suo naturali immediate aūt est qualitas incōpleta fm esse rōnale. Secōm qd̄ req̄rit ad visionē: est dyaphanum id est aliq̄d corp' pspicuū. putavit; aq̄ vel aer. q: si iter visibile ⁊ visum nō eēt medū trāsparēs: sz vacuū: cuz in vacuo nō posit esse ꝓtract' tūc visibile nō immutaret: ⁊ visus nō ꝓmutaret. Tertiū qd̄ req̄rit ē lumē qd̄ lumē est necessariū nō q̄dē ex parte colōris q̄ de se ē visibilis q̄ ꝓte diaphani. Nā color cū sit lux obscurata ex admixtione corporis opaci. nō mouet diaphanū p fectre: ⁊ in vicinia positione sz lumē i vltia dispositiōe facit diaphanū ꝓtiuū colōris. Quartū qd̄ req̄rit ē potētia sensitiua organo. potentia eīm sensitiua ē ꝓncipiū visiōis: q̄ potētia exercet p corp': ⁊ est iuxta cerebrū inter' vbi ꝓtentur duo nerui ex oculis ꝓcedētes. Organū etiā requirit. i. ocul' qd̄ nō dz esse igneū nec; aereum. fm Arist. Et B rōne pspicuitatis: nō fm q̄ aqua. per spicuū eīm q̄ queū ⁊ magis pernat q̄ aer ⁊ magis representat. Dicit Alb. in cōmē. de aia. De ꝓnq; sensib' corporis

Pb. cap.

tur. p ꝓnq; porticus piscine. de qb' dr Jo. v. In his iacebat multitudo magna languentiū. Aqua piscine significat fluvius mollē ⁊ fluida carnē circa quā sunt ꝓnq; sensus. Ideo piscina in qua lauabant: oues sacrificāde ⁊ deo offerēde. ꝓpter qd̄ dicebat' ꝓbatica a ꝓbaton hebraice qd̄ est ouis latine: ⁊ significat pniam i qua lauātur a sordib' spūalib' aiarū oues xpi. Quinq; portic' circa eā sunt ꝓnq; sensus ꝓncipia pctōr. In his iacet q̄ infirm' est p peccatū quiescēs in hmōi sensatōib' ⁊ q̄ sequunt ex eis. Ex his oportet exire q̄ vult sanari ⁊ intrare in piscinā pnitēcie. B post motionē aque ab angelo. i. post pdicatōis vel cerdotis admonitionē: vel angeli instigationē: aut dei inspirationē. vl'rtute ēt crucis q̄ ibi dr fuisse tūc abscondita sanat vn' tūc. i. q̄ in vnitate fidei ⁊ charitatis pniaz agūrātur p ꝓnq; reges in terra. pmisiōis q̄s crucē affixi pcepit Josue. Idi eīm sensus vsurpāt sibi dñium sup eos sz xps Jesus iuber cruce modestie ⁊ austeritatis mortificari vt exponit Orige. sup penta. Unde xpus Lu. xiij. Qui non accipit cruce suam ⁊c.

§. II. In porticu ergo vi-

sus iacet multitudo languētiū spūalī multipli: q: sicut ꝓbilior sensus ita pi. alosior. Et ꝓcipue. Ex lepra lascinie. Ex hydropisi auaricie. Ex cecita. inuidētie. Visus ē qui refrenat multū inducit ad lasciuia ⁊ luxuria. Uñ Leui. xiij. dr. Mels me' depdat' est aiam. caz in oculis vbis mee. In hui' exemplū ⁊ figurā Dyna q̄ ꝓgressa ē de domo vt videret mulieres ⁊c. rapta ⁊ violata est a Sychen. Beñ. xxxiiij. Uñ Aug'. Nec dicatis vos bre esse pudicos si hēatis oculos impudicos. Quitilian'. Quot sunt tota luxuria nr̄a hi nos in oia q̄tidie vicia ꝓcipiūt. Narrat iō quosdā pbos vt totā cogitationē ad meretricē cogerēt sibi oculos eruisse. Et q̄uis nō bisecerit oculos cognouerūt q̄tū malū sequat' ex vsu inordinato, visus. qd̄ eīm xps ait. Matb. xviij. Si oculus tu' dexter scādalizat te eruē eū ⁊c. Nō intelligit' materiali extractiōe qd̄ ꝓhibet sz de spūali videlz q̄ si aspect' alicui' rei inducit homīem ad ruinā: puta fornicatōē. dz subtrahere nō oculū sz aliquī. nō aspicere. Moralit' ēt oculus dexter est stat' spectante ⁊ ꝓtemplatiū'. Quē si q̄s videt inducere ad ruinā: ⁊ ꝓpter dubia fidei vel superbiā ⁊ hmōi abutendo: dz illi nō tere ⁊ tradere se actiuis. Infirmat' q̄s ex visu hydropisi auaricie. sicut eīm hydropic' nō pōt sitiari potu: sic nec auaricipidus pecunia. Eccli. xliiij. Insatiabilis ē oculus cupidi nō satiabit' donec ꝓfirmat' arefaciens aiam suā. pō. Tū q̄ ꝓtēdit scere fecisti sic aranea aiaz ei' cupidi. i. tu de' ꝓmissis de ficere ⁊ ꝓsumi sic aranea se euiscerat faciēdo telas ad capiendas muscas. ita auarus ad excogitādas malicias ⁊ fraudes. Aspect' q̄ rerū inducit cupiditatē eaz: si' scribit vides regulā aureā ⁊ chlamydē coccineū furatus est Josue. vij. c. Ad auget visus inuidiā. Videns eīm alius ꝓsperitatē ⁊ excellentiā alteri' cui non affici' affectat inuidet videre nō pōt. Eccli. xliij. Necq̄ est oculus satis auertēs faciē despicit aiam suā. Uñ saluator in pabola vi nec dixit vni ex murmurantib'. An oculus tu' nq̄ est q̄ ego bonus sum Matb. xx. Sic filij Jacob videntes q̄ Joseph a patre plus alijs amaretur. inuidebant ei ⁊ ꝓpter hoc vendiderunt hysmaelitis. Geñ. xxxvij.

Per uidentes intelligitur hoc.

§. III. In porticu auditus

iacet alia multitudo infirmorū spūaliter ⁊ ꝓcipue indulcit. Iracūdie feritatē. Errorū falsitatē. Mētis vanitatem. Cū quis eīm audit q̄ sibi non placent turbat' Uñ pharisei auditis ybis xpi scandalizati sunt iniuste ramen Matb. xv. Herodes audiēs de natiuitate noui regis turbatus est. Matb. ij. Uñ ⁊ chilonnus de septē sapientib' mundi: ne maledicas inq̄t ꝓmis. audiēs eīm vri ⁊ tu tristeris. ps. Domine libera aiam mēā a labijs iniq; ⁊ a lingua dolosa. ne sz audiā ea: ⁊ ex hoc vt ex ꝓtunelijs ⁊ huiusmodi irascar. Auditus cū idifferēter adb bet inducit multos errores dū. s. credit' q̄d̄ audit' ⁊ dicit' p parti tum disseminatores vel detractores. ij. Timoth. iiij. Sanam doctrinā nō sustinebūt p'uriētes auribus sz auertēte quidē a veritū auertent ad fabulas aūt ꝓuertent'. Esa. xxx. Loqmini nobis placētia ⁊ audiem' ⁊c. Eua q: audiuit serpētē loquētē iniuriā dei faciliter credidit ⁊ ruit. Nō solū reus est qui malū de alio. pfert. sed etiā qui aurē cīro criminib' pbet. xj. q. iij. Inducit vanitatē: q: cū q̄s laudari se audit ide supbit vel gliat'. sic herodes agrippa: q: libēter audiebat a ppl'o laudes dei sibi dari percussus ab angelo fuit: ita vt scaturiret corpus eius. Actu. xij. Audiendo etiā ociosa ⁊ inutilia: mēs efficit' vana ⁊ indeuota tēpore orōnis ⁊ curiosa. Uñ de athenienib' curiosis dr. q̄ ad nihil aliū vacabāt nisi vt audirēt vl' dicerēt aliqd̄ nouī.

Hic mala sunt. p. odora. mu. p'. luxuria.

§. IIII. In porticu odora-

tus multitudo magna iacet infirmantiū spūaliter per diuersa peccata. Inuenit' in eo crudelitas. Exercet' multa gulositas. Procuratur carnalis suauitas. Ps. Longe fecisti. i. pmisisti fieri notos meos a me posuerūt me abominationi sibi sc̄ ꝓpter infirmitatē passum. Martha etiā distrpo: q̄n iussit' lapidem a monumēto. Dñe iā fetet: quadriduanus eīm est Job. xj. Et sic videbat' crudelis germano resuscitando: ne narib' sentiret fetorē. Multi ꝓpter hoc abominant' pauperes ⁊ crudeles sunt propter sudores ⁊ fetores eorū: nec visitāt infirmos incarceratos mortuos nec reciptunt peregrinos: sicut dives lazarum in domo noluit recipere vlcerosum qui sepultus est in inferno: ⁊ ꝓpter hmōi crudelitatem dicetur mlrtis. Ite maledicti ⁊c. Multi querūt sentire varios odores ⁊ ex his inardescit vicium gule. Dicit Hierony. q̄ vultur ⁊ aquila odorāt trāsmarina cadauera ⁊ ad hmōi efcaz cōgregant' diu volādo: sic gulosi sentiētes odorē alicuius cibi multū discurrūt: laborāt ad illū hñdū q̄tūcūq; et esset immūdū ⁊ nociuum. Unde ⁊ Josephus narrat in libro de bello iudaico q̄ hierosolyma obsessa a tito filio Uespasiani. quidam sentiētes odorē carnis afflate qui discurrebāt per ciuitatem intrauerunt domū vidue ⁊ inuenerūt filiuz eius pre fame assatū ⁊ iā in pte comestum. Et in figurā pdicta animalia sz vultur ⁊ aquila in odore sequunt' ⁊ comedūt cadauera immūda declarant'. Queri' a multis odor propter ipsam delectationē talis sensus ⁊ si fieret ad cōfortādum cor: in infirmitate nō esset malū. Iucta illud vnguē varijs odoribus delectatur cor ⁊ bonis amici consilijs anima dulcoratur. puer. xxvij. Sed cum fit ad voluptatem ⁊ vanitatem vt alijs redoleat multū displicet deo ⁊ cōtra hmōi dicit cōminando dñs per Esa. iij. c. Erit p suauitate odore fetor. pro zona funiculus pro crispanti crine calui tium ⁊c. Et ibi etiam reprehenduntur olfactoriola.

Quia in auditu plures cerabia multitudo languentium spūaliter. nā inducit plures mala, ra mala p abusum rōnis.

§. V. In porticu gustus ia-

cti sunt. i. q̄ prius fm iudiciū rōnis disposuerā nō sumere cibaria gustādo. nū angustia ⁊ remorsu sciētie indifferēter sumit etiā ad voluptatē. Gustus eīm cū delectat sensualitatē offuscat rōnē: vt quasi vi deat recte facere q̄ ex gule sumit appetitu. Greg. in moralib'. In ipso esu dū furtum gula surrepit: edēti delectatio pmiscet'. Uñ plerumq; cōtingit vt refectionē corpis quā saluris cā cepim' cā voluptatis expleamus. exēplū in noe ⁊ loth gustu dulcedinis vini ebriis factis. Est ariditatis metalis inductiuus. Sicut eīm gustata suauitate spūs: desipit omnis caro fm Bern. Ita ecōuerso gustata suauitate cibi ex gula: desipiunt spūalia. pbs. Dein escā abominata est aia illorū. Uñ dicebāt. Aia nr̄a nau. fu. ci. isto leuis. s. māne qd̄ significat spiritualia. Destruit vitā corpalē ⁊ spūalē gustus immoderate vsus. Eccli. xxxvij. ppter crapulā multi pericrunt mēte ⁊ corpe. Hinc ⁊ Christ'. Excessus cibor ꝓmunit ⁊ putrefacit corpus ⁊ egritudine diuturna macerat: ⁊ tūc demuz morte crudeli ꝓsumit. de ꝓse. dis. v. nihil. Ad idē Jno. in li. de miseria hominis dicit. Tā ē breuis gule voluptas vt spacio loci vix sit quattuor dicitor. Spacio tpis vix sit quattuor momētor. Et dū auiditas nescit modū ⁊ voracitas excedit mēsurā grauat' stomach': turbātur sensus corpis: quasi equi sine rōne currētes aie vero auriga nō retinent frena ⁊c. Loquitur ibi de gustu. Tam multa animalia capiuntur ad mortem per gustum vt pisces hamo adescato aues: mures ⁊ huiusmodi.

pō. c. vi Numeri. xxi.

§. VI. In porticu tactus

multitudo etiā iacet infirmorū. Et lz sit hic sensus per totum corpus ꝓcipue viget tamen in manibus,

Per tactum fiunt triplicia mala

¶ Est luxurie perpetratiuus.

¶ Est iniurie illatiuus.

¶ Est substantie ablatiuus.

Leuit. v. Anima q̄ tetigerit aliquid immūdum rea est. Qui tetigerit picē inquinabit' ab ea. Eccli. xiij. Qui igreditur ad vrorē ꝓprium sui nō erit mūdus cū tetigerit cā. j. Lori. vij. Bonū est mulierē nō tangere. Est aūt valde periculosus oīs tactus ex libidine: ⁊ mortifer' ex' mrimonīū. Per manus eīm in quib' maxime viget tactus ledit' ꝓprium' vberādo: vulnerādo: occidēdo: ⁊ hmōi. Uñde dñs per pō. Nolite tāgere xpos meos. i. inūctos. Omēs xpicole sunt in baptismo ⁊ ꝓfirmatione inūcti. ꝓcipue tū sacerdotes. zacb. ij. Qui vos tangit. scz iniuriando. tangit quasi pupillā oculi mei. Uñ quedā mulier pedissequa imparicis arriane: q: tetigit Amb. p vestē temere dicens: vt descenderet de sede sua q̄citi' mortua'ē. Per man' aūt fiūt furta rapine multa mala opa inutilia. vñ Esa. lij. dicit. Manus vre plene sunt sanguine Esa. lij. Recedite: inde ex te pollutū nolite tangere. i. faciēdo aliqd illicitū. Si q̄s q̄ aliqua harū infirmitatū grauat': descēdat in piscinas penitētie ⁊ virtute crucis saluabit'. Uñ in figurā xpi in cruce q̄nq; vulnera sustinuit magna. s. in manibus ex pedib' ⁊ latere. vt. s. vulnera nr̄a q̄ cōtraximus ex quinq; sensib' sanaret ⁊ ipsos sensus exēplo ⁊ meditatione cruce mortificemus Ad Gal'. v. Qui sunt xpi carnē suā crucifixerūt cum vicijs ꝓpterea anime dicit Cañ. ij. Ueni columba mea in foraminibus petre per meditationem plagarum manuuz ⁊ pedum. In cauerna macerie. i. plaga lateris.

pō. c. iiij.

§. VII. De quinq; sensibus

spūalibus dr' sentit' de' dū q̄s bñ custodit sensus exteriores. Pro cuius declaratiōe sciēdū. q̄ aia nr̄a figurat' per hierosolymam fm doctores: dedi te ait dñs Hiere. j. vt ciuitatē munitam: te. i. aiam tuā ad munitionē ciuitatis vltra arma virtutū ⁊ victualia sacrorū eloquiorū quib' anima pascitur requiritur ⁊ custodia diligens portarū. Unde domin'. Deuter. iiij. Custodi temetipm q̄tū. s. ad sensus exteriores ⁊ animam tuā. s. q̄tū ad cogitationes interiores sollicite, Moys eīm inquit ꝓpha: ingressa est p fe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nestras nostras: nec sufficeret custodia ppria nisi adiuvaretur gratie dei custodia: qd ps. intelligēs orabat dicēs Custodiat aiam tuā dñe: ois custodia. introitū tuū: z exitum tuū. i. sensationes exteriores q̄bus fil' tudines rerū ingrediūtur ad aiam: z exitū. i. interiores affectiones q̄bus aia quasi ingredit ad appetitū rerū. Matth. xv. Ex corde enim exeunt cogitationes male. Dicit aūt hierosolyma fuisse sex portis munita vt elici pōt ex libro Neemie que signat sex portas aie. s. sensuū. Nā cū in lingua z palato nō solū fit gust' sz et locutio p quā multa z bona z mala ingrediūtur ad aiam: ideo ipsa loquela ponat p sexta porta. Prima igit porta hierlm dicebat porta fōtis siloe: q: prope ibi erat fons siloe. vbi illuminatus est cecus. Job ix. Et signat visum. Custodienda est cōtinue porta oculorum sicut faciebat Job. dicens. Pepegi fedus cū oculis meis. vt ne cogitarem quidem de vrgine. Auerte oculos meos ait ps. ne videant vanitatē. s. mulierū sicut vidēs Bersabee cōcupiuit. Clauso aūt isto ostio orat q̄s ve patrem suum in abscōdito Matth. vi. vt dicere valeat cum Jacob. Gen. xxxij. Vidi dñm facie ad faciē. z sa. fac. ē aia mea. Apt' ē tūc oculū' mētis p cōtemplationē. sic saul' cū cecatus fuit exteri' tūc Jesum videbat dicit Aug. qñ cetera nōvidebat: ideo sancti cōiter clausis sensib' habēt visiones dei. Secda porta hierlm dicebat porta vallis: q: in valle erat vel in valle ducebat. Et signat portā discipline. i. audit' q̄ deseruit acq̄sitiōi doctrine: in valle tñ humiliationis: humil'r. s. suscipiendo doctrinā z hec custodienda est non audiendo detractiones vel nocina alia sicut Sua audiuit serpentem in dei iniuriam. Unde Eccli. xxviij. Sepi aures tuas spinis hoc clauso armis ostio aperitur ostiū spūs audit' aie: quo intelligūt diuine locutiones z inspirationes: ps. Audiā qd loq̄t in me dñs de'. Lañ. v. Aia mea liquefacta est: vt dilect' locut' est. i. omni tarditate z frigiditate deposita secuta est diuias inspirationes cū magno desiderio. ps. In auditu aur' obediuit mihi vt abrad in oibus. Tertia dicebat sterqlinij porta q: p eā stercora eijciebant. z signat nares in q̄b' est odor at'. vñ egrediūtur immūdicie cerebri z sentiūtur fetores. z hec claudēda est reb' mūdanis. Nō enim de' floribus z aromatib' odores dedit ad vtendū voluptuose sed necessarie: z vt ex hoc assurgam' ad bonitatē ei' cognoscēdā. Sēnt aūt odor spiritualis ab eo q̄ sensus mortificat in vitate per odoratum spiritus qui est discretio boni z mali, sicut inter odorem z fetorem. Nā spūalia ꝓfortantvicia pturbāt. Nasus tu' dicitur de aia. Lañ. viij. sicut turri. i. discretio q̄ est ita alta vt a longe cognoscat occultas insidias vicioru. z Lañ. i. In odore vngentorū tuorū currim' inq̄t aia ad sponsum suū xpm. i. suauitatē exemplorū tue vite. Quarta erat porta vetus q̄ sic dicebat q̄si a principio facta z prior aliis. Et signat gustū q̄ a principio fuit regulat' pri' aliis: duxphibitus fuit gust' arboris scie boni z mali z aliorū ꝓcessus. Hunc oportet custodire: q: q̄ custodit os suū. s. a gustando fm rōnē z nō fm sensualitatē custodit aiam suam Et tūc gustat p ieternā delectationē z gaudiū. Unde ps. Gustate. z vi. q. sua. est do. Dulcis est de' in ozōne: dulcis ozāin mortificatione: dulcissim' in ꝓtēplatione ait Basili' Quinta erat porta piscū q: inde portabant pisces. z signat tactū: q: sicut piscis gaudet in aqua ita tact' in mollicie: hūc oportet claudere, nō solū a venereis actib' tactibus z hmōi: sz etiā ab oibus illicitis. Esa. xxxiij. Btus q̄ excutit man' suas ab omni munere. s. a lingua: ab obsequio: a pecunia. i. q. i. sunt nōnulli. In manib' p̄cipue est tact'. Quidā ꝓtact' spūalis z amplexus est aie ad ipsum deū p sinceru z feruidū affectū: vñ aia. Lañ. ij. Dextera illi' āplexabit me. Et d' mlicre sanata ex ꝓtactu fimbrie vestimtorū xpi dixit. ipe tetigit me aliq̄s. i. Matth. ix. Tetigerat ipa p diuotā affectionē. tāgit etia ei' vestimta q̄ eū unitat. Sexta porta dicebat porta gregis: q: ibi accubabant pecudes, Et signat portā locutionis; vñ multe locutiones bestiales q̄escent: vicia. Cū ergo custodiuntur hi he porte hierlm intrat Jesus in ipam p sensus spūales. sz visum cōtemplationis audiū executionis diuinarū ipsa rationū: odoratū discretionis z sancte imitationis: gustum dulcis exultationis: tactū feruētis dilectionis os diuine laudationis. Et in ipso ingressu mirantur interiores potestates seu affect'. Jn cui' figurā dr. Matth. xxi. Cum intrasset Jesus hierosolymā. cōmota est vniuersa ciuitas di. Quis est hic. Sz cū male custodiūtur sensus ejcit xps seu egredit iuxta illd. Egressus est Jesus z. tūc intrat diabolus. Unde Hiero. Si suscepimus xpm in hospitio pectoris nostri ilico fugam' diabolū: z si peccauerimus et p peccati ianuas ingressus fuerit diabolus ptu' recedit xpus. de pe. di. iij. Si enim inquit.

De sex portis hierusalē spiritualiter

Job. xxxi

ps. cxviij

Prouer. xxi.

ps. xxxiij

psalmo. xxxiiij.

ps. xvij.

¶ De locutione z multiplici vicio eius. Capln. IIII.

Via membrū lingue

q deseruit nō solū sensui gust' sz etiā locutioni. Jdeo nūc agendū est de locutione. Et de hac dicit sapiēs q̄ mors z vita. s. aie z corpis in manib' lingue sunt. i. in ptāte seu vsu locutiōis. Nā si q̄s male vtat inde mors ei seqtur aie. sicut ptz in Petro cum ore xpm negauit q̄ ex hoc mortē aie incurrit. Et in quodā d' ppl'o inde omm q̄ in deserto xpm blasphemauit lingua sua z ob hoc lapidatus est: vita aūt ex lingua ꝓcedit unie z corpis si quis bene vtat qd ps in publicano q̄ di. Deus ppitus esto mihi pctori cū humilitate iustificat' est: z xpo dicēte vbi suo. Lazare veni foris cozā oib' viuificat' est. Ptio igit ostendet quō bñ q̄s eavti dz. Secdo quō q̄s male vtat ea z mala inde pueniant. Et p prima sumat ad d. diuersitatē huj' vbū ps. dicētis. Laudationē dñi loqtur os meū: et benedicat omnis caro nomini sancto ei' in seculū z in seculum seculi. Ubi notant tria genera locutionū bonarū,

Prima fm naturā: ibi. Laudationē dñi.

Secda fm gratiā. ibi: z benedicat omnis caro.

Tertia fm gloriā. ibi. z in seculum seculi.

Primo c.

De fore ma lingue

Job. xvi.

Job. vi.

Deiecti ore mea.

§. I. Quantum ad primum

est cōsiderandū q̄ inter oia aialia lingua hominis ꝓprie est locutiua quela naturaliter, Nā etsi aliqui loquantur ibi fuit p spāle miraculū nō p naturā sz neq̄ vba sua ipa intellexit. Et quo igit creature rōnali est cōcessa lingua loquar rōnabiliter eavti dz. nō bestialiter. Et hoc etiā ostendit ipsa dispositio naturalis oris z lingue. Et b̄ē qd dicit ps. Laudationē dñi loqtur os meū. i. dispositio oris mei bene considerata: docebit me recte loqui fm rōnem, z ꝓnter deū laudare. Uñ z de quodā muto a xpo sanato dr q̄ loquebat recte. Matth. viij. Et de quodā alio q̄ locutus est mut'. Lu. xi. Circa dispositionē aūt oris z lingue quatuor cōsiderabim' videlz ei' finalē cām: materiālem z circumstantiā. Finalem ad primum cā finalis ppter quā lingue nostre data est locutio: est vt hō p eā manifestet cor suū z cogitationes secretas q̄ als ab hoie scīri non possent. Uñ dicit pbs q̄ ea q̄ sunt in voce: sunt note earū q̄ sunt in aia passionū. Hoc ergo est primum qd docet naturaliter os tuū seu lingua vt. s. loquaris q̄ habes i corde z nō cōrariū. Caueas ne lingua tua fit serpentina q̄ trisulcata seu triplex dr: nō q̄ habeat tres linguas sed q̄ ita velociter mouet vt videat habere tres linguas. Hanc triplici lingua vsus est antiquus serpēs cū locut' est p mulieri. Nā z falsum dixit z decipere intēdebat. z vbum suum colore veritatis z vtilitatis operuit. Ne igit eis similis fias: vide ne falsum loqris ne p mēdacū decipere intendas. Nec duplici aut sophistico vtaris sermone: sicut vnā linguā trīn nō duas dedit tibi dñs ad manifestandū interiorē conceptuz: ita vera z simpliciter loqris. Nā dolosi loquētibus dolose dicit Psalmista. Linguis suis dolose agebāt. iudica illos deus. i. condemna. Quantū ad secundum videlz materiā lingue: nota q̄ ipsa lingua ē caro nō os

De circuiscriptione gum.

Col. iij.

Col. iij.

De locutione z eius vicio .Cap. IIII.

sea z inde multū ductilis z volubilis hinc inde p os: vt ex hoc intelligas te in locutione tua nō esse durū z ptinace sed ductile ad retractādū si quid male dixisti. ad petendū veniā si aliū offendisti: z nō ꝓteruū z durū ad defendēdū tuā opinionē. Uñ z Aug. dicit. Magna ꝓprie est hoiem reuocare qd male locut' est. xxij. q. iij. Est enim ipsa lingua mollis z delicata nō aspera z hoc te docet vt locutio tua fit benigna humana: nō aspera z dura. Uñ dicit sp̄sa sua. s. anima in Lañ. Mel z lac sub lingua tua. Mel. s. suauis locutiōis. z lac refrigerativis. Et b̄ nisi oporteat aliqñ aspe loq̄ in correptione subditorū. Uñ apls ad Ti. Increpa eos dure. Est ipa lingua quasi semp madefacta z mollis z hoc vel ex salina ꝓcedēte a stomacho. vel a flegmate a capite descēdēte vel ex putredine in pectore cōgregata. Ad significandū q̄ locutio tua dz esse: vel de vbis diuinis tāq̄ ex cibis spūalibus acceptis ex sacra scriptura z retētis in stomacho memorie. Uel de oppr̄obriis z passionibus xpi qui est caput nr̄m: vel de peccatis tuis ppriis tanq̄ salive in pectore voluntatis aggregatis. iuxta illud. puer. xviij. Justus prior accusator est sui qd et faciebat apls dicēs. j. ad Thi. Qui prius fui blasphem' z persecutor: z cōtumeliosus. Quātū ad tertiū. s. formā. Notādū q̄ lingua est longa z lata z grossa sed magis longa q̄ lata: z magis lata q̄ grossa: vt intelligas q̄ recte potes loq̄: vel de longitudine pseuerātie in bono vel de latitudine mutatiōis status spūalis: vel de subtilitate scīētie diuine vel humane. Jstud vltimū nō frequēter exercēdū z si bonū sit: ē vt dr. Jaco. j. Si quis vr̄m indiget sapiētia postulet a deo. Potest' lingua in se subtilis ē ingrossando: sic naturaliter fit qñ linguam q̄s retorquet: sicut faciebat apls. j. ad Cori. iij. dicēs. Nō potui vob loq̄ spūalia z carnalia. i. grossa z materialia tanq̄ parulis in xpo lac potuz vobis dedi. De mutatiōe aūt stat' hois nō de facile loquēdū nisi cū q̄s itelligit vocationē a deo esse sed ad pseuerandum in bono p̄marime dz esse locutio: sicut apls faciebat j. ad Corin. vij. Unusquisq̄ in ea vocatione q̄ vocat' est p̄ maneat. Est etiā attendendū q̄ lingua desup est lōgior q̄ subus: vbi quādāmodo ligata est non aūt ex pte superiori ad immēdē q̄ loquio de inferioribus siue terrenis dz esse bicuis: de supnis vo. plira: qd fuauit poptime vgo glōsissima breuissime loquēs de terrenis etiā necessariis vt illud Job. ij. vinū nō bīt: z copiose de diuinis vt illd. Magnificat. Luc. j. Quātū ad qrtū. s. circūstātia ꝓsidera diligēter quot muris sit circūquaq̄ lingua clausa z circū datavt habere elicias nō defacili et indifferenē esse loquēdū: nō tñ ex omni pte clausa est z hz apturā oris: z si cum clausura dentiū vel labiorū: q: etiā rep: ehēibile esz semp tacere: ppter qd dicit Esa. vj. Ve mihi q: tacui: sz prius frāgēda sunt verba dētib' examinatōis. Et b̄ est qd dicit Salm. pa. Pōderet vnusquisq̄ fimones suos z qd sibi nō vult loq alteri ne loqtur dis. i. pōderet. Posita est et lingua i ore tāq̄ in quodā furno igneo q: totū ē rubeū: z sub oculis z narib' vt scias locutōez eē debere charitatiua et discretā. Uñ apls. Sermo vr̄ sit sale ꝓdit': z vt videat q̄s qd' loquat. Et sic laudationē dñi loqtur os meū istis obstantis: cū enim quis sic bñ loqtur deum laudat exēplo ps.

§. II. Secundo ex auctoritate

ps. inuit locutio fm grāz cū dic. Et bñdicat oīs caro nomini sctō eius. ois caro. i. omis hō. Ois etiā caro dicit p̄ omne aial z nō solū omne aial: z oīnis creatura bñdicit xpo nō suo. Ad qd et faciēdū inuitabāt tres pueri ananias Azarias z Misahel: oēz creaturā i fornace ignis positi: z sine lesione dicētes. bñdicite oia opa dñi dño Dan. iij. Quadruplici aūt vbo ois caro z oīnis creatura bñdicit deū: z suo exēplo nos oēm carnē. i. oēm hoiez ad bñdicēdū induc. Et primū vbū ē. Regratiem'. Secōz Faciam' Tertiū. Proficiam'. Quartū. Nos nō sum' vl' ñ sum' Quātū ad primuz regratiat; q̄s suū bñfactorē; qñ z ipsz laudat: z de eo qd ꝓcessit quietat nō aliud q̄rēs etiā cū ei seruit: sic ois creatura z creatura q̄cūq̄z deū bñdicit z regratiat. Laudat en ex sua vtute z pulcritudine creatura suū creatorē: sicut vulgariter dr q̄ opus laudat factorē fm quē intellectū dicebat ps. Laudēt eū celi z terra mare et oia que in eis sunt. Cōtētant aūt singula ita de esse suo z cōditione: q̄ nō desiderāt: nec querūt in alia transmutari. Et id qd de' imposuit in hoc ei indefectibiliter seruiūt z obediūt. iuxta illud ps. Preceptū posuit. s. eis z nō preteribit. Ex q̄. igit oīs creatura bñdic deo regratiādo: erubescat miser hō nō regratiari deo q̄ super oēs exaltat' est ab eo. O q̄ta ingratitudo repit in hoie q̄ nec deū laudat nec deo regratiat eū laudādo nec ꝓtēat de statu suo tāq̄ minus debito recepit a deo suo vilificans beneficiū receptū: nec obseruās ei' preceptū. Exēplo igit vniuerse creature regratiet ore. ex quo locutio ei ꝓcessa est nomini sancto dei in sēcū. Juxta illud qd ait apls. In omnibus grās agite. Scōm verbū creature est faciam': nulla enim creatura repit ociosa sicut nulla repit absq̄ forma substātiali forma enim que dat esse rei: dat ei z oparī. Uñ z cōmētator dicit: q̄ q̄ aufert opatiōes a reb' aufert essentias rerū. Sicut aūt vnaquaq̄ semper qd sibi ꝓgruit: z hoiem q̄ primus creatus est posuit in paradiso voluptatis: vt oparet illud. Gen. ij. Natura vitiata p peccatū: ita iners z ociosa effecta est vt maior ē tpis pte sibi ꝓcessi ad opandum a mittat sp tēpus expectās ad operādū ex desidia. Uñ ps. Tempus faciendi dñe. i. ꝓpter tpis qd expectāt faciēdi dissipauerūt. s. hoies legē tuā nō faciēdo qd dñt. Cū igit omnis caro seu creatura bñdicat dñm opando qd sibi cōuenit: z in hoc ostendit virtutē suā. nā terra fructificat: celum illuminat: aqua purgat: aer adiuuat diuersis modis. Bñdicat z hō deū suū z ore bñ loquēdo z opē faciēdo qd dicit. Tertiū verbū est, pficiamus. Nascit enim oē aial paruum sed paulatim crescit quousq̄z pueniat ad debitā statura seu magnitudinē: sic etiā plante querūt z sui puersationem. nā omne aial vt dicit Boetius vitā tueri laborat vt ptz ad sensum sic z hō querat nō solū sui ad pseuerationem in esse spūali: p locutionē ꝓfitendo pctā sua: z inquirendo ea que ꝓfert ad salutē. Sed etiaz z, pficiat de die in diem sicut ex valde puo cū nascit corporaliter crescit in magnū ita z spiritualiter cū apostolo: q̄ retro sunt oblitus ad brauiū sequat' supernevocatiōis in anteriora se extendens. Quartū verbū creature est nos nō sumus. Ex nihilo enim fecit ea de' z hoiz gen'. vt dr. ij. Mach. vij. Et sicut ex nihilo sunt ad nihilum tendūt: z ex sua ꝓprima mutabilitate se nō esse ostendūt. Solus de' vere ē q̄ immutabilis est. Humiliet igitur oīs caro: id est oīs homo: z mētali verbo z vocali faciēdo se nihil esse ex se. sz totū ex dō depēdere. Qd intellexit gloriosus baptista cū interrogatus quid esset. rñdit se vocē esse. Uox aūt eoipso quo p fert adnihilat. nō ergo se homo benedicat aliqd d se extrā mādo cū nihil sit. Sed bñdicat nomini sancto dei a quo est z qui semper est in seculum. id est in vita presenti.

Psalmo. xxxiij.

Psalmo. xxxiij.

Job. i.

Creature bñdicunt deo facēdo.

Creature bñdicunt deo pficiendo.

ad phil. iij

Creature bñdicunt do. d. nos nō sum'.

Job. i.

§. III. Quantū ad tertium

principale est sciēdū q̄ locutio gloriē erit dissimilis a locutiōe vite presentis ꝓpter qd dicit apls. j. ad Corin. xiij. Lingue cessabūt. s. cuiusmodi hic sunt: q: nec erit ibi varietas idiomatū: nec multiplicitas docentiū. nec modus iste verborū cum ibi non sit aer ex cuius repercussione formamus locutiōes: erit tñ ibi locutio in tali statu q̄ appellatur secū seculi: id est seculū futurū sequens ad psens Et seculū quidē dicit etas. l. an. qui est numerus signās quietem z omnimodā libertatē. Et hic est status patrie ad quē pueniē ex prima z secūda locutione predicta.

Ibi aūt est quadruplex locutio benedicta. Prima est admirationis z reuerētie quā dicūt sancti cū angelis mente. Sanct' sanctus sanctus dñs deus sabaoth. Esa. vi. Secuda est appetitionis resurgēte, Clamant enim aie

De locutione glie

Quadruplex locutio beatorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

interfectoꝝ ꝓpter deũ dicentes Apoc.vi. Usquequo dñe sanct⁹ ⁊ ver⁹ nõ iudicas ⁊ vindicas sangu..ne nostrũ. In q̃ locutiõe: vt dicit Gre. in moral⁹ non est credẽdũ eos vindictã petere de inimiq̃ suis. cũ sint in pfectissima charitate. Sz locutio illa est affect⁹ intẽsus quẽ hãt de finali iudicio: ⁊ ꝓter suoꝝ corporuꝝ rehabitione qd tñ desiderium quietat⁹: ⁊ ex magnitudine gl⁹ie aie quã iam receperũt: ⁊ ex certitudine rehabitionis ipsoꝝ corporum tpe deo beneplacito ⁊ multiplicatiõe saluandoꝝ: q̃ interim ꝓcurat⁹. Vñ ibidẽ dicit q̃ date sunt illis singule stole albe. i. gl⁹ia aiaꝝ. ⁊ dictũ est illis q̃ quiescerẽt adhuc modicũ donec ꝛpleat⁹ numerus fratrũ eoꝝ. Tertia est manifestatio cogitatiõis seu cognitiõis occulte. Manifestat enim angel⁹ vl⁹ sanct⁹ alter alteri suos ꝓceptus ꝓut vult. Et sic dicunt ad invicẽ loq̃ sicut in lib. zach. legit. Quarta locutio est recognitiõis beneficẽtie. de q̃ dicit Apoc. vii. Qd̃ seniores aĩ thronũ dei ⁊ agni tollẽtes coronas de capitib⁹ suis: ponebant ad pedes eĩ⁹ dicẽtes. Bñdictio ⁊ claritas ⁊ sapia ⁊ gratiarũ actio honor: virtus ⁊ fortitudo deo nostro in secula seculoꝝ. i. de his bonis nobis collãt gratias tibi agimus. Et nũc quidẽ ꝛtũ mente gr⁹as agunt ⁊ bñdicunt resuscitatis vo corpibus suis crẽdẽdus est q̃ etiã oꝛe laudabunt. Vñ ⁊ Tob. xiii. c. dicit de supna hierusalem. p oẽs vicos eius cantabit alleluya qd̃ interpretat laudate dñm oẽs. ⁊ Esa. lj. dicit de ipa supna hierusalem q̃ gaudium ⁊ letitia iucundit⁹ in ea. gaudiũ. s. quoad corpus. letitia quo ad aiam: actio gratiaꝝ ⁊ vox laudis. Dicit aũt a q̃busdam q̃ locutio illa corporalis que insensibilis erit ⁊ suauissima ad vnũ idioma reducet. quod primum fuit in mundo ⁊ hoc idioma indeĩ dicunt fuisse hebraicũ q̃uis certitudinaliter sciri nõ possit: nec ibi opus erit docente: q̃ vt dicit dñs p Hiere. Omnes scient me a maiori vsq̃ ad minimum: vt ergo valeat quis puenire ad hanc locutionẽ iocundissimam ⁊ pfectissimã: vratur bene in ꝑsenti lingua nature ⁊ gratie: ⁊ sic ex verbis iustificaberis. ait saluator Matth. xii.

§.IIII. Quantũ ad malum

vsum lingue vñ mors sequit corpis ⁊ aie. ꝓpter qd̃ dicit Sal⁹. puer b. xv. Lingua immoderata cõteret spm̃ ps. Pone dñe cu. oꝛi meo. Et osti. cir. la. meis. Nõ decli. corde me, iver. mali. vbi tria possunt notari.

Ps. cxl.

¶ Difficultatio recte locutionis. ibi pone dñe.
¶ Obseruatio debite discretionis. ibi ⁊ osti. cir.
¶ Multiplicatio maligne infectiõis. ibi. nõ decli.

Quantũ ad ꝑmuꝝ no. q̃ maxia difficultas est linguã custodire ne erret, ꝓpter qd̃ dicit. Ja. in cañ. su..c. iij. Qui nõ offendit i vbo h̃ pfect⁹ ẽ vir. ⁊. j. e. c. dicit. Dis natura bestiaꝝ serpẽtũ volucrũ ⁊ ceteroꝝ domita ẽ a natura humana. linguã vo nullus hoim domare potuit. Inquierũ malũ ⁊ plenũ mortifero veneno. Et ꝓpterea spũsanct⁹ sup discipulos apparuit in specie linguaꝝ: vt habeẽt acẽ. ij. ad oñendũ q̃ ipe eã regat ⁊ dirigat. Hoc igit cognoscens ꝓpheta nõ cõfidens in sua virtute: sed dñi adiutorio ait. Pone dñe cu. o. m. id est oꝛt custodias. Quãtũ ad scdm oꝛ q̃ plures circũstantie obseruent in locutiõe nostra ne fit mala: ⁊ ꝓpter ea dicit ostiũ circunstantie labijs. s. pone vt sciam q̃n debeo loqn q̃n tacere. Nã ⁊ tacere cũ expedit loq̃ vicioſum ẽ ⁊ male loq̃ pei⁹. Vñ Aug. in c. quisqs. xj. q. iij. Et q̃ mendaciũ loquit ⁊ vitatẽ occultat vterq̃ reus est. Ille q: nocere ꝑsiderat: iste q: ꝓdesse nõ vult. Neq̃ enim aliq̃d op⁹ virtuosum ee pot. nisi debitis circunstantijs vestiat fm. b. Tho. in sum. Dz g̃ loquẽs cõsiderare cui loquat. vbi loquat: q̃n loquat q̃tũ loquat. ad q̃d loquat. i. ad quẽ fmẽ ⁊ q̃uo loquat. Hẽ sunt circũstantie attendẽde in locutõe. Et q̃tũ ad primã. s. cui loquat scire debes q̃ cũ excõicatis loq̃ nõ dz nisi in certis casib⁹ expls a iure. xj. q. iij. cũ excõicato. ⁊. c. se. Item ꝑsidere debet si is: cui loquit est plar⁹, socius vl⁹ subdit⁹, Nã p

Circũstãtie obseruande in locutiõe.

latis loqui dz cũ humilitate ⁊ reuerẽtia etiã cũ de aliquo malo eos amonerẽt ⁊ hũane. sic fecit nathan cũ rephendit dõd de adulterio cõmisso: vt hr. ij. Re. xij. Socijs autẽ cũ deliqrint loquẽdũ est nihilominꝰ rephẽdẽdo nõ aspere: sz cũ benignitate. Vñ apls. Si p̃ occupat⁹ fuerit aliqs in aliq̃ delicto. argue eũ in spũ lenitat⁹. Subdit⁹ vo fm q̃ exigit ꝓditio eoꝝ ⁊ q̃litas criminis. Sdo considerari dz vbi loquat. nã m eccla q̃ est locus oꝛonis nõ decet loqui de rebus mũdanis. Vñ ex de inu. ec. c. decet. li. vj. dicit q̃ ibi nõ debent fieri plamenta. ⁊ apls. j. ad Timo. dicit. Mulieri in ecclia loqui nõ pmittit. Tertia circũstãtia attendẽda in locutiõe est tps. Nã vt dicit Eccs. iij. Tps tacendi. ⁊ tps loquẽdi. Cũ enim q̃s dicit suas oꝛationes puras seu cões nõ dz tũc loqui cũ alijs nisi magna necessitas cogat. Et cũ iuuenis ẽ mlũ nõ expedit ei mlta loqui ⁊ docere alios: sz potiꝰ tacere ⁊ interrogare seu addiscere. Vñ eccli. xxxij. Adolescẽs loquere vix in cã tua. ⁊ cũ bis interrogat⁹ fueris hẽat caput rñsum tuũ. sic ⁊ ꝓs duodẽnis in templo audiebat ⁊ iterrogabat: vt habeẽt Luce. ij.

Quarto dz attendere vt nõ nimis loquat etiã de bonis q: in multiloq̃o nõ deest pctũ: vt dicit ꝓuer. x. Quinto dz attendere finẽ, ꝓpt̃ quẽ loquit. nã vbi finis malꝰ ẽ etiã ipm op⁹ malũ est. Si q̃s enim loqret d̃ diuinis reb⁹ vt inde laudaret vl⁹ deciperet aliũ: vtiq̃ pctũ esset. Et iõ apls dicebat. Oia quecũq̃ agitis in vbo aut ope in gl⁹ia dei facite.

Quantũ ad sxta circũstantiã dz quis modũ debitũ seruare: vt. s. fm materie exigẽtiã ⁊ pslonas modũ seruet vl⁹ cõpassiũ vt ad pusillanimes vl⁹ argumentariũ rõnũ vt ad sapiẽtes vl⁹ mordicatiũ ad duros et rebelles. Vñ apls. ij. ad Timo. iiij. Argue obsecra increpa. Et q: difficile est ista oia seruare. ideo ps. postulat a dño hoc fiẽ pstari dicens. Et ostium circumstantie ꝛc.

§.V. Quantũ ad tertiũ principale

sciendũ imm..mera mala ꝓcedere ex locutione indebita. Vñ Jaco. iij. dz q̃ vniuersitas iniqtat⁹ lingua pstituit in mẽbris nr̃is inflãmata a gehẽna. Et ꝓpterea dicit dñm orat ab his mal⁹ liberari dicẽs in eo nõ sequit in ꝑdicto themate. Nõ declines cor meũ i vba malicie. Nõ declines. i. nõ declinare pmittas. cor meũ. i. mẽte ⁊ voluntatẽ meã. in vba malicie. i. in vba q̃ sunt mala ⁊ pctã. Jõ aũt dicit ps̃ cor: postea vba: q: vt dicit Aug. Ream linguã nõ facit nisi rea mẽs. ⁊ sicut nũc lingua malaustantiam matur p desideriũ a gehẽna. i. a dyabolo: ita postmodũ in gehẽna iferni cruciat⁹ ab eo. Et ꝓpterea diues ꝓdiues postulabat refrigeriũ in lingua dicẽs. Mitte ꝛc. vt refrigeret linguã meã: q: crucior in hac flãma. Lu. xvi. nõ q̃ mala linguã habeat: sed q: cruciabat⁹ spãl⁹ ꝓpter pctã linguæ.

Et sic ois nr̃a locutio ex ꝓtis resultat ⁊ cõponit⁹ alphabeti: ita ex lingua tot pctã oꝛiunt quot lte ipius alphabeti: vt patebit descendẽdo p singula. Primũ q̃ est adulatio que in hoc ꝓsistit cũ quis verbis vel factis inordinate alteri placere querit. Et de hac dicit dñs p Ezech. Ve qui consuũt puluillos sub oi cubito manus. ponentes cervicalia sub capite ad capiendas aias. Ezech. iij. Puluillus sub cubito ⁊ cervical sub capite ponitur vt molliter q̃ escatur: q: quisquis male agentibus adulat hoc agit vt peccatoꝝ in culpa sua quiescat: vt dicit Gre. xiv. di. Laudãt nõnulli. Ve aũt imporꝛat eternam dãnationẽ. nam adulando laudando aliquẽ de criminalibus. vl⁹ etiã de bonis ad ipm decipiendũ spũal⁹ vl⁹ tẽporaliter fm. b. Tho. in summa mortale est: sicut fecerunt discipuli pharis. cũ xpo dixerunt. Magr̃ scimus q: verax es ꝛc. Matth. xxij. Sed ⁊ in bonis circa bonos debet laudatio moderari: ne sit eis occasio ruine. Vñ Sene. Lauda parce vinum perato ptius. Et eccli. xj. dicit. Nõ laudes quẽq̃ in specie sua. i. in facie. Blasphematio. Est autẽ blasphemia attribuere deo qd̃ ei non conuenit: vl⁹ remouere ab eo qd̃ congruit: vt cũ quis dicit deũ esse iniustum vl⁹ parcialem

Zeph. cap. ij. Ezech. xiii. Ezech. xiii. Luce. xvi. Matth. xxij.

vel proditoꝛẽ: vel non posse facere hoc vel illud. De quo vicio cõquerit dñs per Esa. frequẽtato a pplo suo dicẽs. Iugiter nomẽ meũ blasphemat⁹ qd̃ sp mortale est: cum q̃s auertit significata verboꝝ. Et ꝓpter hoc Sennacherib rex assiriorꝝ: q: dicebat deũ nõ posse defendere hierl̃z de manib⁹ suis quã obnidebat ꝓfusus est interfectis ab angelo. cxxxv. milib⁹ exercit⁹ sui ibi defunctis. vt habeẽt. iiij. Reg. xix. c. Cõtitio: q̃ fm Amb. est impugnatio veritatis cũ cõfidentia clamoꝛis: quãvitãdã docebat apls. ij. ad Thi. ij. dicẽs. Noli cõtẽdere vbis. Ad nihil est enim vtile nisi ad subuersionẽ audiẽtiũ vbi glo. Collatio dz esse inter seruos ẽpi nõ ꝓtẽtio. Si fieri eĩ vix pot in cõtẽdẽdo vt vincat se quisq̃ patiat aliq̃d ⁊ nõ extoꝛqueat ꝗ veritatẽ: ne interior seu succũbere videat. Sz ⁊ ꝑ veritate etiã ⁊ si efficaciter cũ modeste ꝓtẽdẽdũ est. Detractio: q̃ est denigratio aliene famẽ p verba occultaviciuꝝ. s. ei ꝓtra quẽ fit: qd̃ sp est mortale cũ hoc intẽdit̃ siue falsiꝝ siue verũ dicẽdo. Et graui⁹ q̃ auferẽdo s̃bam tp̃ alẽ fm brñ Tho. ij. j. Vñ dicit Sap. j. A detractiõe pcite lingue. Nã vt dicit Alex. pa. Sũma iniqtas est detrahere. vj. q. j. Ex loqẽtate etiã detrahere q̃nq̃ est mortale: q̃nq̃ venniale. Excusatio peccati. Aug. Si te excuses: deus te accusat hoc malũ generale esse in humano genere cognoscẽs deus dicebat per Hieremiã. c. viij. Nemo est q̃ agat penitẽtiã de pctõ suo. Unusquisq̃ dicit qd̃ feci. In quo ostẽdit⁹ nos esse nõ solum filios natura: ⁊ etiã imitatione ꝓmoꝝ parẽtũ q̃ redarguti excusauerunt pctũ suũ: ⁊ ꝓpter hoc ex paradiso expulsi sunt. Gen. iij. Fallax locutio precipue ꝗ id qd̃ est in corde q̃ fallacia fi sit ꝓtra fidẽ ⁊ bonos mores necessarios ad salutẽ vl⁹ in nocumẽtũ ꝓximi notabile: mortale est fm brñ Tho. ij. ij. Et ⁊ intelligit̃ p illud Sap. j. Os qd̃ mentitur occidit animã: ⁊ mẽdacitũ iocosum vel etiã ad vtilitatẽ aliꝝ dictũ spũale vel tẽpale: nũq̃ est sine pctõ venniali saltẽ. Gloriatio siue p iactantiã siue vanã gloriã. Sed dicit dñs. Non gloriet sapiẽs in sapiẽtia sua: nec potens in potẽtia sua: nec diues in diuitijs suis. Hiere. ix. Et ratio est: q: gl⁹ia eius q..ui stercus: vt dz. j. Mach. ij. ⁊ cum q̃s iactat se vel ..ndat de aliquo criminali: vtiq̃ mortale est fm be..tho. ij.. Addit autẽ iactãtia supra gloꝛificationem vt plurimũ falsitatẽ: dicẽdo plus q̃ fit: sed dicũt dãnati in inferno quidẽ. Quid nobis ꝓfuit supbia nr̃a ⁊ iactãtia diuitiarũ. Ecce omnia trãsierũt sicut umbra. Sapiẽtie. v. Homicidij perpetrario: scz ꝓcepto vel ꝓsilio ⁊ huiusmodi. Ps̃. Lingua coꝝ gladius acutus: scz ad occidẽdum: ⁊ sic turbe iudeoꝝ occiderũt xpm̃ hora tertia crucifixerũt. s. linguis iudeoꝝ. Sed vt dicit Aug. Cum fratri suo male ꝓsuades occidis. de pe. distin. j. c. Noli. Irrisio cũ sz aliquis deridet aliũ ad iniuriã: ꝓpter qd̃ agit ꝗ homõe ipsius. Et talis irrisio graue pctũ est circa deũ ⁊ diuina: ac etiã cũ fit erga parentes: ⁊ filꝰ ꝗ suos dei. Vñ dz puer. iij. Abominabil⁹ est deo ..is illusor. Et ex pueris q̃ deridebãt helizeũ vocãtes caluũ. xlij. occisi sunt ab vrsis. iij. Reg. ij. Cantio. i. cãtare vana ⁊ amatoria ꝓuocantia ad lasciuiã: qd̃ vtiq̃ nõ est absq̃ graui pctõ. Vñ ⁊ salomõ inter ceteꝛa delectabilia curie sue dicẽ se habuisse cãtoꝛes et cãtatrices. Et postea ꝓcludit q̃ in his omnib⁹ reperit vanitatẽ ⁊ afflictionẽ spũs. s. p ꝓtritionẽ: ⁊ dz remissio huius peccati haberi. Vñ ⁊ in vita frm̃ legit̃ de quodã q̃ ꝓpter coplacẽtiã multã in hmõi toꝛqbat̃ acriter in alia vita fuura. Lasciua ꝓnũciatio. s. p lenocinũ vel scurrilitatẽ que est de verbis turpib⁹: ⁊ hec sunt grauia pctã: nõ solũ cum dicit intẽtiõe inducẽdi aliũ ad turpia. sicut dicit Salo. de muliere mala, puer. vij. Irretiuit eũ multis fmonibus sed etiã cũ ex hmõi sequit̃ ruina audiẽtiũ. Vñ apls dicit. Scurrilitates q̃ ad rẽ nõ pertinet nõ nominet̃ in nob. Maledictio ꝗ imporꝛat ímprecationẽ mali erga aliquã creaturã. Vñ cũ dz. Veniat tibi tale malum. Et cũ deliberato aio illud optat̃ in malũ ei⁹ mortale est. Et sic intelligit̃ illud. i. ad Lozin. vj. Nec maledici regnũ dei possidebũt: ⁊

Eccli. v.

Ps. xxx.

Ps. cviij

et maledicere familiã vel subditos cã correctiõis non est absq̃ pctõ: q: ꝗ debit⁹ mod⁹ est iste corrigẽdi. Nugatio incantatiõis q̃ vtiq̃ verbis fiũt nugatoꝝ ⁊ vanis: sem per pctũ est. Aliq̃n etiã mortale: ⁊ de hac ps̃. Oculi ob seruãtes vanitates supauacue. Ad qd̃ et facit qd̃ dicit Augu. xxvj. q. iij. Igit̃. Omis hmõi artes nugatoꝝ: ⁊ noxie supstitionis fugiẽde sunt a xpiano. Oratio indebita videlz sine attẽtoe: interruptiõe: ⁊ nimia accleratiõe. Nõ eĩ cõis vt horarũ canonicarũ vel in pnia iniũcta optꝰ q̃ sit vocalis ⁊ et q̃cũq̃ alia pot esse vocalis: ⁊ cũ petit̃ illici tũ vt vindictaꝝ inimici vel posse aliq̃d mali facere: graue pctũ ẽ. iuxꝰ illd ps̃. Ozõ eĩ⁹ fiat in pctũ: ⁊ illud Jac. iiij. Petitis ⁊ ñ accipit̃ ꝛc. Peiorato. i. iurare scicẽr falsum vel q̃d illicitũ. pmittẽdo: vel sine necessitate: aut nõ seruare. pmissum iuramẽto firmatũ cũ pot fieri ⁊ q̃ mortale est q̃tũ ad primũ ⁊ vltimũ casum. Vñ eccli. xxiij. Juratiõi nõ assuescat os tuũ multi eĩ̃ sunt casus in illa. Querulatio. i. murmuratio: videlz ꝓqueri verb de aliq̃ cũ ipatiẽtia ⁊ pcipue de supioꝛibus quod q̃ graue sit pctũ ostẽditur in punitiõe eĩ⁹. j. Corin. x. Nec murmuraueritis sicquidã coꝝ murmurauerũt ⁊ a serpẽtib⁹ perierũt. Et multipliciter als punitiũ sunt: vt ptz. li. Numeri. Reuelatio secretoꝝ vel ꝓfessiõis vel sigilli ꝓfessionis: vel alioꝝ in secreto cõmissoꝝ: qd̃ cũ fit in primo casu sp est grauissimũ peccatũ mortale: in alijs q: ꝗ ius naturale nisi fiat ad obuiandũ scãdal⁹. et mortale. puer. xj. Qui reuelat secreta pdet fidẽ amici. Susurratio q̃ in ꝗ ꝓsistit. s. ponere discordiã ⁊ maliuolẽtiã inter amicos ꝑ vba dicẽdo vni malũ de altero qd̃ ex se ẽ mortale fm Tho. ij. ij. faciẽdo ꝗ ad talẽ finẽ. ad Ro. j. Susurrones deo odibiles sũt. Temeraria affatio. i. dicere alicui ꝓtumeliã ⁊ obꝓbria in iniuriã eĩ⁹. Et ꝗ vitiũ ponit apls ad Ro. j. iter alia de qb⁹ dicit. Qui talia agũt digni sũt morte. s. eterna. Verbũ ociosum: de quo xps Matth. xij. dicit. De oi vbo otioso qd̃ locuti fuerint hoies rõnẽ reddẽt in die iudicij ⁊ dz verbũ ociosũ fm Grego. in moꝛa. qd̃ caret necessitate vel debita vtilitate. Cũ igit̃ tot ..ia oriant̃ ex lingua: oꝛãd⁹ est de⁹ vt dirigat eam cũ psalmista dicente. Pone dñe custodiã oꝛi meo ꝛc.

¶ De sensibus interioribus. Capln. V.

De sensibus interioribus

Quãtũ ad q̃s Auic. in li. de aia dicẽ eẽ q̃nq̃. s. sensum cõez fantasiã: imaginatiuã: extimatiuã: memoratiuã. Sz be. tho. in. j. pte. q. lxxix. dicit esse quattuoꝝ tm̃. Nã potẽtiã imaginatiuã ⁊ fantasiã ꝑ vna ponit. Pro huius aũt declaratiõe dicẽ idẽ q̃ cũ natura nõ deficiat in necessarijs ..ptz tot eẽ actiões aie sensitiue q̃t sufficiãt ad vitã pfecti aiaꝰ: ⁊ q̃cũq̃ hãt actionũ nõ pnt reduci ad vnũ ꝓncipiũ: redũt̃ diuisas potẽtias: cũ potẽtia aie uihil aliõ sit q̃ ꝓnũ ꝓncipiũ opatiõis aie. Est aũt ꝓsiderandũ q̃ advitã pfecti aia l⁹ reqrit̃ q̃ ñ solũ apphẽdat rẽ apd̃ pnnã sensibilẽ: ⁊ ẽt eĩ⁹ absentã. Aliõq̃n cũ aia l⁹ mot⁹ ⁊ actio seq̃tur apprehẽsionẽ: nõ moueret animal ad qrẽdũ aliq̃d ab ..is cui⁹ ꝓtiũ appet: maxime in aialib⁹ pfectis q̃ movent motu pcessiuo. Movent eĩ ad aliq̃d abñs apprehẽsum. Oportꝰ g̃ q̃ aial p aiaꝝ sensitiuã nõ solũ recipiat spẽs sensibiliũ: cũ pnnial⁹ immutat ab eis: ⁊ ẽt q̃ eas retineat ⁊ ꝓseruet. Recipe aũt ⁊ retinere reducunt̃ in coꝛpalib⁹ ad diuersa ꝓncipia. Nã hũida bñ recipiunt ⁊ male retinẽt: ecõtrario aũt est de siccis. Vñ cũ potẽtia sensitiua sit act⁹ oꝛganicꝰ coꝛpal⁹. oꝛꝰ esse aliã potẽtiã q̃ recipiat spẽs sensibiliũ: aliã q̃ ꝓseruet. Rursus ꝓsiderãdũ ẽ q̃ si aial moueret solũ ꝓpter delectabile vl⁹ ꝓtristabile fm sensuꝝ nõ eẽt necessariũ ponere in aiali nisi apphẽsionẽ formarũ q̃s ꝓcipit sensus in q̃b⁹ delectat̃ aut horꝛet. Sz necessariũ ẽ aialiꝰ vt q̃rat aliq̃ vl⁹ fugiat nõ solũ: q: sunt ꝓuenientia ad sentiẽdũ: sz ẽt ꝓpter alias cõmoditates ⁊ vtilitates siue nocumẽta. Sic ouis videẽs lupuꝝ fugit: nõ ꝓpter indecẽtiã colorꝝ aut figure: ⁊ q̃ inimicũ nature. Similiꝰ

quattuoꝝ sunt sensus interioꝝ.

aut̃s colligit paleã:nõ q: delectet sensũ.ſz q: vnlis ad ni
dificandũ. Necessariũ est ḡ aiali vt pcipiat hmõi inten
ciões q̃a nõ pcipit sensus exterior: ⁊ hmõi pceptõis oz eẽ
aliud pncipiũ:cũ pceptio formaꝝ sensibilis fit ex imuta
tione sensibilis.nõ aũt pceptio p̃dictaꝝ intentionũ.sic ḡ ad
receptionẽ formaꝝ sensibiliũ ordinat sensus,pp̃ ⁊ cõis.q̃
in b dicit:q: sensus ,pp̃.ſ.visus audit ⁊ hmõi iudicat de
sensibili,pp̃tio discernẽdo ipm ab alijs q̃ cadũt sub eodẽ
sensu sicut visus discernit albũ a nigro vl̃ viridi. ſz discer
nere album a dulci seu sontũ ab odore nõ põt nec visus:
nec gust̃ nec alꝫ sensus exterior:q: oz inter aliq̃ discerne
re q̃ vtrũq̃ cognoscat:ſz ptinet b̃ ad sensuꝫ cõem q̃ est a
lia potẽtia a p̃dictis ad quẽ referunt sicut ad terminum
cõem:oẽs app̃hẽsiones sensuũ:a q̃ etiã pcipiunt intẽtio
nes sensuũ:sicut cũ aliq̃s videt se videre.b̃ enĩ nõ p̃t fieri
p sensuꝫ,pp̃tiũ:q: nõ cog̃scit nisi forma sensibilẽ a q̃ imu
tat:nã q̃ imutatiõe pficit visio.Ad formaꝝ aũt sensibiliũ
q̃ app̃hẽdũt p sensus exteriores retẽtione seu pfirmatio
nẽ ordinat fantasia seu imaginatio q̃ idẽ sunt. Est enim
fantasia seu imaginatio q̃si thesaur̃ q̃dã formaꝝ p sensũ
acceptaꝝ.Auicẽna ponebat diuersas potẽtias eẽ appel
lans fantasiã quandã potentiã:q̃ ponit ⁊ diuidit formas
imaginatas:vt cũ ex forma imaginata mõr̃ ⁊ forma ima
gin ata aur̃i cõponim̃ vnã formã quã nũq̃ vidim̃.ſ.mõ
tem aureũ.Sz ad b op̃ sufficit vrus imaginatiua in ho
mine.in alijs aũt aialib̃ nõ repit hoc.Ad app̃hẽdẽdum
vo intẽtiões q̃ p sensum nõ accipiunt.ordinat estimati
ua:⁊ ad pseruandũ eas vis memorativa q̃ est thesaurus
quidã hmõi intẽtionũ.Cui̇ signũ est q̃ pncipiũ memo
randi in aialib̃ fit ex aliq̃ hmõi intentiõe:puta q̃ est noci
uum vl̃ pueniẽs:ꝛ ipa rõ pteriti quã attẽdit memoria in
ter hmõi intẽtões cõputat. Cõsiderandũ est aũt q̃ ꝗtuz
ad formas sensibiles nõ ẽ differẽtia iter hoiem ⁊ alia aia
lia.sil̃r enĩ mutant̃ a sensib̃ exterioꝛib̃.Sz ꝗtum ad in
tentiões p̃dictas est dñia. Nã alia aialia pcipiunt hmõi i
tentiões naturali quodã instinctu.hõ aũt p quãdã colla
tionẽ.⁊ ideo q̃ in alijs aialib̃ d̃ extimatiur in hoie dicit
cogitatiua q̃ p collationẽ quãdã hmõi intẽtiões adinue
nit.vñ ⁊ d̃: rõ pticular̃ cui medici assignãt determinatũ
organũ.ſ.mediã p tem capitis. Ex pte aũt memorie non
solũ hz memoriã hõ sicut cẽtera aialia in subita recorda
tione pteritoꝛ:sed etiã reminiscẽtiã quasi silogistice inq̃
rendo pteritoꝛ memoriã fm indiuiduales intẽtiones.

Sensus cõmunis

Fantasia vel imaginatio.

Estimatiua vel cogitatiua. Alldemo ratiua.

¶ De fantasia. Capitulum. VI.

Equit̃ de potẽtia ap

prehẽsiua iteriori q̃ d̃: imaginatiua seu fãtasti
ca q̃d̃ iacẽ. Et fantasia q̃dẽ nomẽ ẽ grecũ. ⁊ i
latino interptat̃ appitio:q: in ipa potẽtia fuit ⁊ reseruat̃
appitiões seu imagines sensibiliũ accepte a sensib̃.que
appitiões dicunt imaginatiões vl̃ fantasmata seu idola
q: repsentant res app̃hensas a sensib̃. Et de hac põt itel
ligi illd̃ pã. In imagine ptrãsibit hõ:ſz ⁊ frustra ꝓturbat
Non solũ enĩ intelligit de imagine dei.ſ.creator q̃ ẽ i hoie
fm q̃ exrãs.i.eam hns ptrãsit.i.cito trãsit de tãta nobilita
te ad miseriã pcti a q̃ vix recedit. Nã ⁊ si pturbet varijs
flagellis vt ꝓuertat̃ frustra videt eẽ:q: nec p illa nouit re
uerti ad deũ.vñ dicit pbs. Frustra insufflauit conflator
malicie nõ sunt ꝓsumpte.ſz etiã põt intelligi de imagine
fãtasie.ex q̃ auctoꝛitate tria pñt elici. Et pmũ est q̃ hõ ẽ
discurres p rõnẽ ibi ptransit hõ. Scõm est q̃ est intelli
ges p imaginationẽ ibi.in imagine. Tertiũ est q̃ est ira
ces:ſz nõ ad fructificationẽ.ibi.sed frustra ꝓturbat.

Ps. xxxix. viij.

Differt cognitio hominis a cognitiõ angeli.

§.I. Quantũ ad primuꝫ est

sciendũ q̃ ista ẽ dñia iter hoiem ⁊ angelũ in cognoscẽdo
q: angel̃ intelligit subito absq̃ discursu intellect̃:sed hõ
moꝛ:talis intelligere nõ põt:nisi p discursum rõnis trãsẽ
do seu ,pcedendo p plura media de vno in aliud,⁊ de no
to ad ignotum.⁊ sic ptransit hõ in rem cognitiõe. Vñ et
diffinit q̃d̃ est aial rõnale. Angel̃ aũt d̃: intelligentia seu
substãtia intellectualis.⁊ q̃d̃ Gregoꝛ. dicit in omel̃. q̃ in
deis.ſ.pastoꝛib̃ ⁊ tãq̃ rõne vtẽtibus debuit apparere rõ
nale aial.i.ang us ad manifestandã rp̃i nativitatem.fu
mitur ibi imp:rope rõnale p intellectuali creatura,sic ligi
tur pertransit homo.

§.II. Quantũ ad secũdũ sci

endũ est q̃ in tali transitu siue discursu nõ põt hõ intelli
gere nisi in imagine.i.in fantasmate repsentato intelle
ctui. Vñ ⁊ pbs dicit q̃ necesse ẽ quẽcunq̃ intelligentẽ fan
tasmata speculari. Sicut enĩ res sensibilis cũ videt mul
tiplicat spẽm suã.i.sil̃itudinẽ vsq̃ ad potẽtiã visiuã medi
ante q̃ sil̃itudine oculs videt: ⁊ sil̃itudo illa exinde deferit
potẽtie sensus cõis vbi discernit vnũ sensibile ab altero.
⁊ exinde deferẽt potẽtie imaginatiue seu fãtastice talis sil̃
tudo magis subtilisata:⁊ ibi reseruat̃:sic ipa potẽtia fan
tastica repũtat tales sil̃itudines q̃ dicunt fantasmata seu
imaginationes intellectui ⁊ in illis intelligit. Et hinc est
q̃ de a mortalib̃ videri nõ põt seu intelligi clare p essen
tiã suã:q: cũ nõ possit itellect̃ itelligere ablq̃ fãtasmate
⁊ fãtasma fit repũtatiua rei corpalis:nõ p̃t aliq̃d fãtasma
deum in sua essentia repũtare.nã vt d̃: Job.iiij. Spus
est deus nõ corpus.⁊ ideo clare intelligi nõ põt nisi quis
sit alienat̃ a sensibus.⁊ paulus in raptu suo. Sic ergo p
transit homo in imagine.ſ.ad intelligendum.

Diabol̃ potest i cuntas oꝛgãicas.

§.III. Quantũ ad tertiũ cõ

turbat̃ hõ frequẽter ex eo q̃ ea q̃ imaginat̃.i. implendo
desideria sua:querẽdo diuitias ⁊ hmõi:nõ habuerunt ef
fectum:ſz frustra cõturbat̃:q: inutiliter ⁊ fine rõne cum
hec expediãt saluti sue. Conturbat̃ ⁊ aliq̃ tribulationib̃
⁊ aduersitatib̃:sed frustra q: nõ põt ea vitare deo sic ordi
sponente. Conturbat̃ ⁊ sepe suis sollicitudinib̃ in multi
plicando tpalia:sed frustra:q: demũ oia in morte dimit
tit. Ad quod facit q̃d̃ dicit idẽ pã. Sicut somnium ita
surgentiũ dñe imagines ipoꝝm.i.imaginationes mida
norum ad nhilum rediges.

Pã.

§.IIII. Nota circa potẽtiã

fantasticã siue imaginatiuã:oꝛari põt post deũ q̃ est pri
ma cã oiũ motõis:angel̃ boñ ⁊ angel̃ malus ⁊ hõ ipse
p ,pp̃ios actus. Et angel̃ boñ opatur in ea ad instructi
dũ q̃d̃,pbat̃ auctoꝛitate ⁊ exẽplo. Rõnẽ assigꝛt.b. Tho.i.
pte.q.cxi.q̃ talis ẽ. Diuina sapia:vt dicit Dyo.d̃ diui. no.
pũgit fines ꝓꝛ pncipijs sedoꝛ. Et q̃ ps q̃ natura infe
rioꝛ in sui supmo attingit̃ a natura supioꝛi. Natura aũt
corpalis est infra naturã spũalẽ. Inf̃ oẽs aũt motꝰ corpo
os pfectioꝛ ẽ motꝰ local̃:vt pbat pbs i.viij.pbicoꝛ. Et iõ
natura corpalis nata ẽ ⁊ a,ta moueri a natura spũali ſz
motũ localẽ. Imaginatiua igit̃ potẽtia siue fãtastica cũ
sit sensitiua ⁊ affixa oꝛgano corpali pt imutari p angelũ
bonũ.⁊ b̃ magꝭ pticularit̃ declarat idẽ.b. Tho.in.q.cxi
arti.iij.vbi dicit q̃ appitiões imaginarie q̃ fiũt in fãtasia
causant̃ interdũ a nob̃ ex locali mutatiõe corpali spũm
⁊ hmõꝝ. Vñ aristo.in li.de som.⁊ vigi.assigñ cãs appi
tionis somnioꝛ.dic q̃ cũ aial dormit descẽdẽte pũmo ꝗ
guine ad pncipiũ sensitiuũ.ſ.a capite ad coꝛ,sil̃ descen
dũt motꝰ.i.impssiões relicte ex sensibilib̃ motionib̃ q̃ in
spiritib̃ sensualib̃ pseruant̃ ⁊ mouẽt pncipiũ sensitiuũ
ita q̃ fit quedã appitio:ac si tũc pncipiũ sensitiuũ a ꝓ
ipis exterioꝛib̃ imutaret̃.⁊ tãta põt eẽ cõmotio spũm
⁊ hũoꝝ q̃ hmõi appitiões etiã vigilantib̃ fiũt:sicut ꝑ in
frenetiq̃ ⁊ aliꝭ hmõi. Sicut ḡ hoc fit p naturaꝰ cõmo
tionẽ hũoꝝ:ita põt fieri p opationẽ angeloꝝ:ex q̃ vt dicũ
est materia corpal̃ natural̃ subest angel̃ q̃ ad motũ loca
lem. Probat b̃ etiã aũcte.d̃: enĩ Eccle.i. Zustrans vni
uersa i circuitu pgit spũs ⁊ i circulos suos reuertit̃. Ad

Bõi fantasmata ꝓ ꝓ medio re.

Pã.

ꝓponit a q̃busdã de sole:q̃ idcirco d̃: spũs non q̃ corpa
celestia sunt aiata:sed q: vnit̃ eis angel̃ ficut motoꝛ mo
bili ad mouendũ ipm corpus solare vtute sua. Dicit aũt
reuerti in circulos suos:q: p eosdẽ gradꝰ p quos ascẽdit
p zodiacũ p eosdẽ reuertit̃ seu retrocedit. Aug.et in li.d̃
tri.dicit q̃ angeli ac hibẽt se ad corpalia ad aliq̃s effect̃
pducẽdos:sicut factũ fuit p angelos malos:de serpẽtib̃
de nouo formatis coã pharaõe in cãtatiõib̃ magoꝝ:fm
expositionẽ aliquoꝝ b̃ aũt fieri nõ p̃t nisi localit̃ mouẽdo
Pbi etiã posuerũt supma corpa moueri localit̃ a spũali
bus substãtijs.i.angelis. Ostẽdit idẽ p exẽplũ:videlz ex
visiõibus imaginarijs ,ppbaꝝ eis factis in sõno vl̃ vigi
lia misterio bonoꝝ angeloꝝ. Et i hmõi operatõe seu trãs
mutatiõe imaginatõis fm.b. Tho.nõ imp:unit angel̃
aliquã formã imaginariã q̃ nullo mõ pũ̃ fit p sensuꝫ ac
cepta:nõ enĩ posset facere q̃ cec̃ imaginetur colores:ſz
hoc fact causando motũ localẽ spiritũ ⁊ humoꝝ:vt di
cũ est:ex quo motu imagiatio infoꝛmat̃:vt act̃ fantasti
cus mot̃ ꝓsurgat ab impressiõib̃ interi̇ pseruatis ⁊ pũ̃
acceptis a sensib̃. Et cũ angel̃ boñ causat aliquã ima
ginariã visionẽ:siue in hoie vigilãte:siue dormiente:q̃ꝗz
tumũ illumiat intellectũ:vt cognoscat ralis:q̃d p hmõi si
militudinẽ significẽt. Sicut in Jobe euãgelista de visio
nibus imaginarijs:vt habet in Apoc.d̃ libro clauso septẽ
sigillis ⁊ aperitõe eoũ:⁊ de septẽ angelis tuba canẽtib̃
quas habuit ⁊ intellexit ministerio angelorum vigilans
Vnde dicit ipe in.c.i. Significauit de q̃ oportet fieri ci
to loques p angelũ suum seruo suo Johãni. Et Joseph
dormiẽti apparuit angel̃ ⁊ illuminauit eũ:monẽdo d̃ trãs
latione p..eri Jesu in egyptuꝫ. Matth.ij. Q̃ꝗz vo per
operationẽ angeli boni solũmodo similitudines rez ap
parẽt in imaginatiõe absq̃ alia illuminatõe intellect̃ ad
intelligendũ q̃d significet:nec tũ fit deceptio p eos:sed b̃
pungit ex defectu intellect̃ eius cui apparẽt:sicut acci
dit in somno pharaõis de septẽ spicis ⁊ de septẽ vaccis
varijs:significatib̃ septẽ annos fertilitatis:⁊ alios septẽ
sterilitatis:q̃d tamen ipse non intellexit:sed Joseph.

Pã.

§.V. Operat̃ etiã angelus

malus.i.diabol̃ circa fantasiã hois:ſz ad decipiendum.
Q̃d declarat̃ naturali rõne canonis auctoꝛicate:⁊ expe
mentoꝝ. multiplicitẽr. Primũ sic declarat̃:corpa natu
raliter subdũtur ⁊ obediũt nature angelice ꝗtũ ad motũ
localẽ. Angeli aũt mali etiã si amiserũt gratiã:nõtũ vir
tutẽ naturalẽ. Cũ aũt potẽtia fantastica siue imagina
tiua sit corpalis.i.affixa oꝛgano corporeo:naturalit̃ subdi
tur etiã angelis malis vt possint eã trãsmutare:causando
varias fantasias ex descẽsiõe humoꝝ ⁊ spiritũ ad pncipiũ
sensitiuũ ,pcurata ab eis. Patet ⁊ b̃ ex canõe:d̃: et
pvi.q.v.c.episcopi. Illd̃ nõ est omittẽdus q̃ q̃dã scele
rate mulieres post sathan re o ꝓuerse:demonũ illusioni
bus ⁊ fantasmatib̃ seducte credũt se:⁊ pfitẽt cũ Dyana
nocturnis hoꝛis dea paganoꝝ:vel cũ herodiade:vel cuꝫ
innumera multitudie mulieꝝ eq̃tate sup q̃sdã bestias:et
multa terraꝝ spacia in tẽpestate noctis silẽtio pterãsire. Et
infra. Quapropt̃ sacerdotes omi instãtia p̃dicare debẽt
pplo dei:vt nouerint oino b̃ falsa eẽ ⁊ nõ a diuino ſz mali
no spũ talia fantasmata mẽrib̃ fidelũ irrigari. Si q̃dẽ
ipe sathanas trãsformat se in diuersaꝝ psonaꝝ spẽs atq̃z
similitudines:⁊ mentẽ quã captiuat in somnijs deludẽs p
denia quẽq̃ deducit:hec ibi:⁊ in.c. Nimiꝝ:ea.q.Augsti.
narrat q̃ in libris gentilium legit̃ de quadã maga dicta.
circe:q̃ socios vlixis mutauit in bestias:q̃ magicis pstigijs potũ fingebat q̃ in rerum vitate cõpleret alterãdo
fantasias hoim. Pts b̃ etiã p plura exempla. Legit̃ ei in
vitaspatꝝ q̃ q̃dã iuuẽcula q: assentire noluit cuidã iuue
ni de turpitudie eã solicitãti. ipe iuuenis turbat̃ ex hoc
a quodã iudeo,pcurauit maleficiũ fieri ꝗ illã. Quo pacto
mulier ꝓuersa est in equã:q̃ ꝓuersio nõ fuit fm rei vitatẽ

Diabol̃ ꝓprium circa fantasiã hois.

sed fm ludificationẽ demonis immutãtis fantasiã ⁊ sen
sum ipsi̇ multiplicis:⁊ aspicientiũ eã vt videret̃ equa que
erat vere mlier. Vñ ducta ad bñũ Macharii nõ potuit
diabolus ita oparĩ q̃ illuderet sensus eĩ̇ sicut aliꝫ,a pro
pter suã sanctitatẽ.nã sibi videbat̃ mulier va nõ eq̃: cui̇
tandẽ oõne liberata est ab illa illusiõe dicẽs hoc sibi acci
disse:q: nõ vacabat diuinis:nec frequẽtabat sacra vt de
cebat:ideo diabol̃ ptãtem habuerat sup eã:etsi alꝫ esset
honesta. Põt igit̃ diabol̃ p cõmotionẽ iteriorẽ spiritũ
⁊ humoũ opari:ad imutandũ actũ ⁊ potẽtiã nutritiuẽ:
sensitiuẽ ⁊ appetitiuẽ:⁊ cuiuslcũq̃ potẽtie corpalis oꝛga
noꝛentis fm.b. Tho.i.pte.i.q.cxi. Sicut credi põt fals
se gestũ p symonẽ magũ incantatiõibus suis que de eo
narrant:sed nil põt diabol̃ facere nisi deo pmittẽte:qui cũ angelis suis frequẽter repũit maliciam
eius:decipere nos ⁊ nocere q̃rentis. Vñ dicit Augu. lo
quens de maleficijs. Hi sunt q̃ pmissu dei elemẽta ꝓcuti
unt:hoiũ mentes pturbãt mũ̃ cõfidentiũ in deo.xxvi.
q.v. Nec mirũ.hoũ etiã operatiõe p maleficã artẽ fit qñ
q:vt vir nõ possit videre vxorẽ ⁊ ecõuerso. Et hoc p im
mutationẽ fantasie:repraesentando ei talẽ vt rẽ odibilem
⁊ horribilẽ. Ipse etiã diabolus vigilãtibus ⁊ dormienti
bus suggerit repũtationes turpiũ fantasie ad decipiẽdũ
⁊ inducendũ ad malũ. Verũ q: peccatũ nõ ꝓsistit in ima
ginatiõe ſz in volũtate:ideo ex hmõi fantasijs p diabolũ
suggestis ⁊ alterãtiõibus varijs homo nõ peccat:nisi vo
luntate propria alicui malo assentiat.

Homo seipsi immutat fãtasiam.

§.VI. Homo etiaꝫ p semet

ipsum causat mutationẽ fantasie:formãdo fantasmata p
imaginationes ex acceptis a sensibus:⁊ q̃ꝗz quidẽ per
voluntatẽ suã volũtarie.ſ.imaginãdo que primus sentẽrat
⁊ hoc siue de bonis siue de malis. Q̃ꝗz fiũt ⁊ causantur
imaginationes per cõmotiões humoꝝ ,pcedentiũ ex in
firmitate manica vel melancolica. Et fm Auicen.⁊ Alb.
Manica passio ledit oꝛganũ fãtasie:vnde diminuit ima
ginationẽ. Melancolica vero passio diminuit iudicium
rationis. Vnde refert ipse de quodã manico:q̃ cũ fuge
ret patrẽ:⁊ pater cũ secũ̃ fuisset:cõuersus ad patrẽ per
cussit eũ:cui pater cũ diceret. Fili quare verberas patrẽ
subito ille plorãs:cecidit ad pedes patris ⁊ veniam petijt
⁊ sic i ipso fuit lesa imaginatio:q: nõ cognouit patrẽ suã
Ratio vero nõ fuit lesa:q: sciuit q̃ nõ debuit verberare
patrẽ. Et q: in manicis ⁊ melancolicis fit immutatio sen
sus:ideo manicoũ quidã plangũt:alij saltant:alij stultis
sima quasi verissima opinant̃ vnde timẽt se tangi ne rũ̃
pantur:erũdũt se nõ habere caput:rana is in vẽtre portã
re:demones videre aut habere. Melancolicoũ autem
quidã pigriciam habẽtes ⁊ graueditẽ amãt solitudinẽ
⁊ obscuritatẽ ⁊ ab oibus remotionẽ:immo oibus melan
colicis quedã sunt vniuersalia ⁊ sempiterna:sicut tristi
cia timor de re nõ habẽda certificatio terribilis rei:timo
rose sensus rei q̃ nõ est. Itẽ melãcolici tristant̃:timẽt:ar
gustiãt̃:suspiciosi sunt:multũ dormiũt:iacẽt in monumẽ
tis:quidã multũ comedũt:⁊ si semel retrahãt̃ oibus die
bus desperãt. Et istis oibus ,ppũ̃ est q̃ sũt medicine de
siderantissimi. Et hec oia ,pcedũt p immutationẽ fanta
sie oꝛgano leso ,ppter dictas infirmitates. Causant̃ autẽ
tam mania q̃ melãcolica ex melancolicis cibis.ex tristi
cia ⁊ timore:aut retentiõe sanguinis fluere ꝓsueti:aut ex
nimia cerebri infrigidatõe ⁊ deficcatiõe:aut ex corrupto
semine in fratres:aut mẽstruo sanguine in feminis. Cau
satur etiã ex inordinatis vigilijs:iejunio:studio:sollicitu
dine:ac cogitatiõe ꝓfunda. Et quidã in ꝓfatis infirmi
tatibus in defectu lune plus laborant. In somno etiã fan
tasia multiplicit̃ imutat̃ p varias apparitiões ꝓtingẽtes dor
mientib̃:i q̃b̃ tũ de bõis vl̃ de mal̃ exrũnt̃ hõ nõ peccat:
q: videlz vsus liberi arbitrij fm.b. Tho.in.ij.ij.sopit̃ ẽ
⁊ ligatus:in quo ꝓsistit meritũ vel demeritum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ De somnijs q̃ ad varias cãs ⁊ modos coꝝ. La. VII.

T Qn in potentia fantasie sunt somnia dormiẽtib̃. Idcirco de somnijs aliq̃ sunt videnda. Et primo eius diffinitionẽ. Pbs aũt. ij. li. de som. ⁊ vigi. sic diffinit. Somniũ ẽ fantasma factũ a motu simulacroꝝ. i. similitudinum sensibiliũ in dormiẽte ꝯ q̃ dormit. Et circa hoc possum̃ ꝓsiderare tria: videlz eorum ortũ effectum ⁊ peccatum.

Diffinitõ somnij.

§. I. Quantum ad primuꝫ

De ortu somniorꝫ

Sõnia vnde oriãtur ⁊ q̃ fit cã somniorꝫ. Et q̃uis Bre. in libro moral. ac etiã dyalogorꝫ assignet sex cãs videlz ex nimia ventris repletione: ex multa capitis cranitione: ex demonis illusione: ex dei reuelatõe: ex hominis multa occupatione circa aliq̃d ⁊ ꝓcogitatiõe ⁊ ex his cogitatione simul ⁊ reuelatõe. De quo vltimo ponit exẽplũ de somnio Nabuchodonosor: habito de statua cõposita ex quattuor generib̃ metallorꝫ. designãtes quattuor successiuas monarchias mũdi: vt habetur Dañ. ij. Cepit enim cogitare de successore in regno auteq̃ somniũ illud hẽret q̃d fuit ex diuina reuelatiõe, put ipse Dañ. exposuit. Sz dñs Jo. dñici cardi. in ſ. libri sui quẽ appellauit luculã noctis extendens materiã: decẽ nouẽ causas assignat. Et primo ꝓcepti aut natiuitati ꝑdominãs signũ celeste: nõ ifimã cãm somniorꝫ ponit. ⁊ ita nat̃ sub mercurio in geminis exãte somnia futurorꝫ pscia nõ ignorat. Scdo celorꝫ influx̃ in sensus interiores rõni somno sopite corpeos agẽs: q̃ producturus est frequẽter demonstrat. hic pharao cũ vaccis suis, p exẽplo ponat̃. Tertio cõplexionũ varietas: distincta visa, pducit: sanguis. ſ. circa ignẽ: cholera volat̃ p aerẽ dicis melãcholia regna tenẽda: ꝫ phlegma circa terre strãia versat̃. Quarto pugnãt mixti mutuo in memorie archa seruati ꝓceptus: ⁊ q: fantasma hunc ab illo discerne re neqt: terũ desinit in piscẽ mlier formosa supne. Quinto tpis qualitates cerebrũ imitatũ illo euanescẽte euanescit musa. sic apud Virgiliũ folijs arborũ autũno labẽtibus fit ad infernũ somni pente animarũ ꝓcursus. in eo libro vbi totius phĩc rimat̃ archana. Sexto locorꝫ diuersitas suis vaporibus corporẽ nudis cellulas capitis ambit suas ibi, ꝓprietates relinquit quas nõ sentit vigil maioribus occupatus. Septimo quedã reliquie velut exuuie exercitijs in vigilijs potẽtijs vitalibus adherẽt impresse que corpe a laborẽ cessante laborare nõ cessant. Octauo plerũq̃ fantasia a ceteris curis soluta cudit casu vẽtura: sicut platoni cogitanti de sorte: sortes occurrit. Nono psonarũ reuerẽtia apud nõnullos mereẽ secũdis causis limpidius visitari. cui mẽbro reddunt̃ cigñ socrat. loco platonis oblatus captiuitas: ⁊ mortis potio platoni mõstrata. Octauia. aug. presentia in pugna futura casus hostis scipioni pene milit̃ reuelata: ence italica sedes ⁊ haniballi a soue directus inuenis scdõ ostensa. Decimo sensus cupido addit ad idẽ. Nam mens humana q̃d optat. dũ vigilat sperat p somniũ cernit idipm. Vndecimo necessitas cogit vires quasi imperãdo vitales exequi sui corpis curas quas illud neqt exerceret sopitũ: ita famelicus vacuo stomacho mãdit. Duodecimo aia suis discipulis soporatis specũlãs sibi soli rimat̃ archana quib̃ maiori desiderio fragrat: discitq̃ somno prĩ sepe negata. In his schol̃ nocturnis vt meminit Aug. quidã cupitã q̃stione fuit edoctus: puto ibi doctorẽ stanuisse iã nõ vltra negare q̃ petierat sepe discipulus importune. Tredecimo: hic dispositio dormiẽtis mẽborꝫ: aut accidentia ambientia ma varias: ꝫ correspõdẽtes imagines format: sic ephilates putat se premi pondere stigis: ⁊ pes nudus et algẽs niues calcat vel lymphas. Decimoquarto est cibi q̃ plures suis vaporibus superiora ꝓtẽdũt vana inde formãtes vt porricum multis. Decimoqnto morbi predominãtes in corpe egro dũ similia gliscũt p somnia sese perito medico pandunt.

Decẽ tonẽ sũt cãe somniorꝫ

Beñ. xli.

Decimosexto: si de lineis vpupe sanguĩe: demões in somnis tibi infestos videbis. Decimoseptimo familiares spiritus ꝓcliatiui moralis amoris. amico, pdũt apud Valerium infelices cãs amati. cuius generis visiões nõ pauca possem vere narrare dieb̃ nrãs ostensas. Decimoocto no p demonũ artes plurime ludificationes fiũt in somnis liez Apulegĩ his oia somnia reddat. Decimonono repletio ventris nimia: ex cibis fumositatib̃ ad cerebrũ delcẽdentibus: vel etiã exinanitio capitis et nimia abstinentia multos somniare facit fm Bre. vt dictũ est. ſ. Tãdẽ ex diuina reuelatiõe in somnis facta multa futura manifesta sunt bonis ⁊ malis: vt ptz in Jacob cũ vidit scalã in somnis: ⁊ Joseph cũ dixit fratrib̃ suis: audite somniũ q̃ vidi de manipulis ⁊ stellis. Scio hoiem nõdũ defunctus in somnis vidisse notorũ aias purgatorij penis detentas: q̃rum tormenta varia ⁊ horrẽda describit. Hec omnia ille.

Gen. xl.

Gen. xlvij.

§. II. Quantũ ad secũdũ scilicet effectũ sciẽdũ q̃ somnia futurorꝫ euẽtuũ q̃ꝫ sunt et q̃ꝫ signa: q̃ꝫ neqꝫ cã neqꝫ signa: ꝫ p accidẽs casuale.

Deffinitio somni

Et primo quidẽ sunt somnia cã futurorꝫ euẽtuũ: vt cum mẽs alicui̇ ex his q̃ vidit in somnis inducẽt ad aliq̃d faciẽdũ vl̃ vitãdũ: tũc eñ tale somniũ est cã vl̃ occasio faciẽdi vl̃ vitãdi aliq̃d. Nã cã est ad quã seq̃tur effect̃. sicut dicimus q̃ interpositio inter nostrũ visum ⁊ lunã est cã eclipsis lune: ⁊ interpositio lune inter visum nr̃m ⁊ solẽ est cã eclipsis solis. Et sicut putrefactio hũoris est cã febris: sic etiã quedã somnia sunt que causant ⁊ inducũt nos ad aliquem effectũ exequẽdum malũ vel bonũ. Sicut somnio pharaonis de vaccis ⁊ spicis interpretatũ a Joseph fuit cã inductiua ad ꝓgregandũ triticũ multũ ad pudendũ future penurie. Et q̃ ipse sathanas trãsfigurat se in angelum lucis. iõ cauendũ ne quis sub specie ⁊ credulitate diuine reuelatiõis sibi facte ⁊ demonis illusione inducatur ad aliq̃d faciẽdũ. Sicut legitur in secũda collatiõe abbatis moysi de quodaꝫ frequẽter illusus a diabolo sub spẽ bonorꝫ angelorꝫ sibi in somnis apparẽtũ: tandẽ ex eius mandato seu exhortatione quem credidẽ ꝓpm. precipitat se in puteum. Et de alio q̃ simili illusione ceipum cecidit. Et de quodã alio q̃ ꝓpriũ filiũ more abrae interficere voluit. Scdo somnia q̃ꝫ sunt signa aliquorꝫ futurorꝫ euẽtuum: inquãtum scz reducũtur in aliquã cãm cõem somnijs ⁊ futuris euẽtib̃. Et fm hoc plurime recognitiones futurorũ ex somnijs fiũt tanq̃ ex signis. Signũ aũt vocat̃ q̃d designat aliq̃d: ꝫ nõ fit cã ipsi̇: vt verbi gratia. Asperitas lingue signũ est febris: vel amaritudo ligue ⁊ somnium de gustu fellis: signũ est febris instãs. Vñ q̃dam somnia sunt q̃ sunt signa eorũ q̃ accidũt circa corp̃ q̃ putabat Balieñ p exemplũ tale. ſ. q̃ q̃dã somniauit sibi fuisse inventẽ picẽ ardentẽ: ⁊ estuare in igne picis: eo q̃ choleram adustã nigrã ⁊ incẽsam habuit in vẽtre ⁊ hãc cũ surrexit a somno emisit ⁊ plene liberat̃ fuit. Ponit aliũ exẽplũ. ſ. q̃ q̃dã dolẽs splenẽ: sepe cõtulit ⁊ ordiauit q̃d faceret: vnde sibi ꝯ hmõi defectũ medicaret̃. Et somniauit q̃ minueret se sup manũ inter duos digitos. ſ. auricularẽ ⁊ anularẽ. ⁊ cũ euigilaret sic fecit ⁊ cõualuit: ⁊ sic somnium fuit sibi pncipiũ opis. q̃d in vigilia sequẽti fecit. Vnde ⁊ medici dicũt q̃ optz valde somnijs attendere ad cognoscendũ causas egritudinũ. Tertio dico q̃ somnia q̃ꝫ nec sũt signa neqꝫ causa futurorꝫ euẽtuũ: ꝫ casualia. Vñ hmõi somnia p accẽs se habẽt ad futuros euẽt̃. Et ꝫ q̃ꝫ simul occurrãt: erit somũ casuale. i. a casu. vbi gra Si aliq̃ ambulãte ꝓtigit casu ⁊ fortuna eclipsare solẽ: amoralatio illi̇: nec signũ nec cã est eclipsatõis: nec ecõuerso defect̃ solis ẽ cã vel signũ ambulãdi: ⁊ nil taliũ fit ꝓ vel frequẽter ꝫ raro valde ⁊ incerte. Sic a filio q̃ aliqs de aliquo bello futuro somniet ⁊ postea eueniat euẽtus illi̇ belli ꝫ erit a casu p accẽs. ⁊ nõ iõ euenit q̃ somniũ cã vel signũ fuerit euentus belli. Hec plus de som. ⁊ vigi. ⁊ Alber. in

libros cõmẽto sup ipm libriũ. Sciẽdũ etiã q̃ quidã sũt quib̃ nõ accidit somniũ in tota vita sua: quidã vero sunt q̃bus cũ dormiũt sp accidit somniũ: quidã vero quib̃ accidit in senectute ⁊ nõ accidit in iuuẽtute. Et rõ huius est: q: multa cãs possem vere narrare dieb̃ nrãs ostensas. Decimoocto no p demonũ artes plurime ludificationes fiũt in somnis liez Apulegĩ his oia somnia reddat. Decimonono repletio ventris nimia: ex cibis fumositatib̃ ad cerebrũ delcẽdentibus: vel etiã exinanitio capitis et nimia abstinentia multos somniare facit fm Bre. vt dictũ est. ſ. Tãdẽ ex diuina reuelatiõe in somnis facta multa futura manifesta sunt bonis ⁊ malis: vt ptz in Jacob cũ vidit scalã in somnis: ⁊ Joseph cũ dixit fratrib̃ suis: audite somniũ q̃ vidi de manipulis ⁊ stellis. Scio hoiem nõdũ defunctus in somnis vidisse notorũ aias purgatorij penis detentas: q̃rum tormenta varia ⁊ horrẽda describit. Hec omnia ille.

§. III. Quãtum ad tertium principale sciẽdũ q̃ in somnijs siue apparitiõib̃ somniorꝫ siue de bonis siue de malis: nullũ est ibi pctm̃: cũ vsus rõnis sit ligat̃ p somnũ: nec etiã meritũ: sed pot̃ ibi esse signũ pcedẽtis meriti vel peccati. Nec obstat q̃ salomon petẽs sapiẽtiã dari in somnijs meruit exauditiõem tale eñ meritũ nõ acq̃siuit in somno illo: ꝫ ex pcedẽti in vigilia desiderio: cui̇ desiderij signũ illũ somniũ fuit. iij. Re. iij. Et ad hoc facit q̃d ait Aug. sup. Gen. de bonis: q̃ p̃ter affectionẽ a se bonã quedã corꝫ clarẽt̃ merita in somnijs tãq̃ signa. Vñ ⁊ psal. lxxv. Reliquie cogitationum diẽ festũ agẽt. tibi. Dicũtur aũt reliqe cogitationũ ille si militudines q̃ remanẽt in fantasia ex cogitatiõib̃ habitũ q̃ festũ agũt dño: dũ vigilãt. Sz somniãt vnusquisq̃ letẽ festiue dño deseruire. Sl̃ obstat q̃d dr̃ in veteri lege. ſ. q̃ pollutus nocturno omnio redi nõ valebat tẽplũ vsq̃z ad vespẽ ⁊ niſi pri̇ lot̃. Leuit. xxv. Hoc ei in figurã fuit: nõ q̃ ita rali immũdicia etiã cũ turpi imaginatõe pctm̃ fit: q̃d figt̃ fm Bzeg. q̃ q̃ tẽptat̃ immũdiciãverũ imaginib̃ i cogitatiõe inqnat̃: laudũs est pri̇ aqua pnie q̃ ad tẽplũ. i. eccl̃iaz merito ⁊ gra reuertat̃ ⁊ niſi pri̇ ignis tẽptatõis recesserit rex q̃ vsq̃ ad vespẽ q̃ occũbit sol. ⁊ p ons̃ ofticit calor eius se ex eccl̃iaz foras cogẽscat: vt dr̃ di. vi. Testim̃. Pot̃ ẽ eẽ pctm̃ aũ vl̃ postea circa materiã somnij. Antea q̃dẽ puta si q̃s multũ cogitat ⁊ mentẽ reuoluit ad aliq̃d pctm̃ malũ q̃d optat: vt furtũ homicidiũ fornicationẽ: q̃d post ea dormiẽs somniat ꝓperare. In sõio q̃dẽ nõ peccauit ꝫ aũ in vigilia ex mala cogitatiõe. Vñ vsido. Nõ ẽ pctm̃ q̃ noctes imaginib̃ nocturnis illudimur. Sz tũc ẽ peccatũ si anteq̃ illudamur cogitatiõis affectib̃ pueniamur dr̃. vi. c. Nõ est. Post somniũ vo ⁊ vigilãdo pot̃ peccatus ꝓngere inquãtũ. ſ. aliq̃s volũtarie delectaret̃ sup re mala somniata: vel inquantũ tpus amitteret in recogitando studiose q̃ sõniauit: vel ex eo q̃ somnijs nimiã fidẽ pstat̃ ꝫ vt dicit Bzeg. Cũ multe ⁊ varie sint cãe somniorꝫ vt tuptadicũ est ⁊ difficile sit cãm somnij ꝓtingẽtis certe cognoscere: niſi fuerit ex dei reuelatõe: iõ pax vl̃ nihil fidei dz ipis adhiberi firmiter. Nã p hec diabol̃ multipl̃r deceꝫ hoies. Vñ narrat Bzego. li. moraliũ: q̃ cũ cuidã assueto fidẽ somnijs adhibere: intimatũ fuisset i somnis ex diaboli illusiõe q̃ multũ adhuc deberet viuere: exposuit se totum quaricie per fas ⁊ nefas vt posset sibi in longinquũ pudere: subita morte pũctus est. Et i vita sparꝫ pdicatorũ narrat̃: q̃ cũ q̃das ꝓposuisset religionẽ ingredi ⁊ de exitu timeret somniauit se in religionẽ ingressum: et ex inde egressuꝫ q̃d credẽs sic debere sibi ꝓtingere, ꝓpositum dimisit religionis. Sz magr̃o Jordano pdicãte circa hmõi decẽsiões, ꝓpositũ resumpsit ⁊ religionẽ intrauit ac pseuerauit. Vñ ad ipa ꝓtẽnenda scriptura nos admonet dñs. Vbi multa somnia ibi plurime vanitates. Eccl̃esia. v. ⁊ alibi. Sõnia extollũt imprudẽtes. ſ. in supbiã Eccẽs. xxxiiij. ⁊ in. e. c. dr̃. Multos errare fecerũt somnia falsum. ſ. p vero credẽtes. Rõ aũt falsitatis in somnijs ⁊ deceptionis, puenit ex eo q̃ forma sensu accepta accipit̃ vt res ipa. Causa aũt hui̇ in cõi vna est. vicz q: aia nõ iudicat fm candẽ potentiã id q̃d est pncipale sicut res. ⁊ id q̃d est scdarius. ſ. id q̃d fuerit fantasma. Primũ eni. ſ. res aia iudicat rõne. Scdm vo aia iudicat non sensu, ꝓprio: q: circa, ꝓpria sensibilia nunq̃ decipit̃: imo semp est verus: eo q̃ de, ꝓprio sensibili semp iudicat ⁊ enũciat id q̃d est: ꝫ sensu cõi vl̃ est. matiõe imaginatiõe seu fantasia q̃d pbo p tale exẽplum. Quia fm id q̃ fantasmata fiũt. i. fm motũ vl̃ iudiciũ factũ a sensu, ꝓprio: puta a sensu visus, sol videt̃ esse monopedalis. i. vni̇ pedis. ⁊ hoc, ꝓter distantiã inter solẽ ⁊ oculum. Sed alia pars aie que est in scientibus. ſ. rõ contradicit ad fantasiam ⁊ dicit solez magnorem esse tota terra. De supstitione aũt seu diuinatione p somnia habes in pte. ij. titu. xij. c. i. Et de pollutione in somnijs habes in. iij. parte.

Ti. xiiij. c. vi. §. x.

§. IIII. Et q: somnia cõtingunt in somno aliq̃ breuiter de sõno dicẽdo. de quo psãlm̃.

Ps. lxxv.

Dormierũt sõnũ suũ ⁊ nihil inuenerũt oẽes viri diuitiarũ in manib̃ suis. Et loq̃t̃ de pctorib̃ quorꝫ vita sõno assimilat̃: q: dũ bona pnria tanq̃ vera ⁊ pmanẽtia diligũt. ⁊ in eis delectant̃ morte q̃ ꝓcitius supuenit talib̃ se ⁊ videt̃ puari ⁊ nil meriti in manib̃ suis. i. opibus reputũt. Et hi siue sint diuites in ꝓpalibus siue sint viri diuitiarꝫ. i. plenicopijs pctorꝫ: siue viri diuitiarꝫ sapiẽtialium niſi cũ eis sit gra ꝓpi. Est aũt tripl̃r somñ: seu somñ significat moraliter loquẽdo tria in sacra scriptura.

Tripler est sonus

¶ Primo pigritationem criminalem.

¶ Scdo contemplationem supnalem.

¶ Tertio migrationem mortalem.

Et primũ docet nos apl̃s ꝓpulsare dr̃. Hora est iam nos de somno surgere. Ad Ro. xiij. Scdm docet nos ꝓpurare dr̃. Dormite iã ⁊ reqescite. Matth. xxvi. Tertiũ docet nos apl̃s tolerare dr̃. Nolo vos ignorare de dormiẽtibus vt nõ cõtristemini sicut. ⁊. j. ad Thes. iiij.

Sonm̃ significat pigritiaꝫ vel negligentiam.

Quantũ ad primum sciendũ q̃ somnus significat pigriciã ⁊ negligentiam, ꝓpter sil̃itudinem causalitatis occiositatis ⁊ vana imaginabilitatis. Causat̃ etiã somñ ex humiditate capitis ascẽdẽtibus vaporib̃ a stomacho ad cerebrũ. Vnde pueri ⁊ phlegmatici: q: multũ abundãt in hũiditate multum dormiũt. Sic spũalĩ ex humiditate. i. affectu inordinato terrenorꝫ. causat̃ pigricia ⁊ negligẽtia q̃ multũ piculosa est: ꝓpter q̃d pabolice dr̃ Matth. xiij. q̃ cũ dormirẽt hoies venit inimic̃ ⁊ sup seminauit zizania in medio tritici̇ seminati. Cũ eni dormiunt pigricia ⁊ negligẽtia siue p̃lati erga subditos: siue subditi erga seipos supseminat dyabol̃ supueniẽs zizania scandalorꝫ errorꝫ ⁊ viciorꝫ in eccl̃a vl̃ in cordibus fidelium: vbi prius erat satum a deo semen virtutũ. Vñ Salo. ab hõ somno pigricie excitãs dicit. Vsq̃quo piger dormis q̃ cõsurges a somno tuo: paululum dormies: paululũ dormitabis ⁊ veniet tibi egestas quasi viator, puerb. vi. Assimilat̃ etiã pigricia somno: q: sicut dormiens nil opat̃: ita ⁊ piger occiosus manet: ⁊ nil boni fac̃ vult. Vñ ps̃. Dormitauit aia mea pre tedio. ſ. nil boni operãdo. Dormiẽs insup vana multa imaginat̃: sic ⁊ piger ⁊ negligẽs plenus est cogitatiõibus ⁊ desideriis malis. Vñ puerb. xxj. dr̃. Desideria. ſ. mala occidunt pigrũ spũalĩ ab eo auferẽdo deuotionẽ ⁊ grãm. A q̃ sõno excitat apl̃s dr̃. Surge q̃ dormis ⁊ exurge a mortuis ⁊ illuminabit te xp̃s. Quantum ad scdm dico q̃ somñ aliq̃ significat cõtemplationeꝫ. Vñ Lañ. v. dicit anima

Ps. xcvij

Ad ephe. quinto.

Sõnus significat contẽplationem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

contemplatiua ego dormio ⁊ cor meũ vigilat: ⁊ hoc significat, ꝓpter silentiũ sensualis clausionis. Corpal' refrigerationis. Cẗpalis determinationis. Clausa est enim q̃ cũ homo dormit tenet sensus exteriores clausos: q; nec videt nec audit nec gustat nec odorat. Sic ꝓtẗplas sensus claudit ad ista terrena: q; distrahere habet animũ a subtili ⁊ fixa cõsideratiõe. Vñ psal. Si dedero somnũ oculis meis. i. sensib' exterioribꝫ: ⁊ palpebris meis dormitationem. i. curiosis inquisitõib': q̃ tãq̃ palpebre oculos intellectus coopiunt: ⁊ reḡem tẗporib' meis: id est affectibus carnalibus: sic inuenta locũ dño p gratie inhabitationeꝫ. Reficit etiã somn' mirabiliter ꝓfortat ⁊ nutrit: nõ minus q̃ cibus vt docet expictia. Fugat etiã tristiciã fm Aug. Delectameto somni cõuenientis nutritus sum. Sap. vij. Sic ⁊ cõtẗplatio sup oia recreat: nutrit ⁊ fortificat aiam ꝓpter qd dic spũs. s. alloquẗs electos se inferiores de anima ꝓtẗplatiua. Adiuro vos filie hierusalẗ p capreos: hinnulosq̃ ⁊ ceruos cãpoꝝ: vt nõ euigileẗis nec suscitare faciatis dilectã donec ipsa velit. Cãticoꝝ. ij. Loquit aũt sp̃ritus per occultũ instinctũ: adurat p interna exhortationem ⁊ monitionẗ: filias hierlm. i. animas fideles p capreas hinnulosq̃ ceruoꝝ p meritaꝝ expẗla scrõꝝ q̃ capreae dicunt ꝓpter velocẗ cursum. s. feruoris ad diuina actuũ visum. s. cognitionis ad spũalia leuẗ pastũ vt herbarũ: propter abstinẗtiã circa cibaria: hinnuli dicunt. i. parui cerui; ꝓpter longeuitatẗ pseuerãtie. Cerui eĩ diutissime viuunt ꝓpter supportabilitatẗ beniuolẗtie. Ceruis eĩ̃ gregatim ambulãtibus vn' ponit caput sup dorsum alteri'. Ex hoc docẗes illud ad Gal'. vj. Alter alteri' onera portate. Delectant ⁊ hinnuli inspicere humanã faciẗ: q̃d designat in electis humanitatis benignitatẗ: vt nõ suscitet, scz a somno cõtemplatiõis: nec euigilare faciatis: scz ad ista mũdana tractãda. Sõn' q̃ in firmus cũ debite sumitur signũ magnũ est future sanatiõis. Vñ dixerũt discipuli de Lazaro. Dñe si dormit salu' erit. Job. xj. Infirmi omẗs sumus in vita ꝑsenti spũaliter: ꝑpetua aũt sanatio et saluatio in supna glia. Huius aũt spande ꝓfecte saluũ, est actus debite cõtẗplatõis: iam eĩ̃ inchoare incipit statum futurũ. Cps aũt ꝓuenies cõis dormitiõis fm medicos est rẗpus septẗ horarũ. Sic in septẗ hoiis varijs quibus xps sustinuit passionẗ: dz q̃s dormire. i. attẗe meditari xpi multiplice afflictionẗ. Decet etiã cõtẗplari ⁊ maxima bona nobis in patria reseruata: vt roboremur ad uersa. Et de hoc somno ꝓtẗplatõis pulchra habem' figuraz. Geñ. xxviij. Qñ iacob dimissa domo paterna pegre cõstitutus in luza lapide capiti suppositõ: dormiẗs vidit scalã de celo attingentẗ: ⁊ angelos ascẗdẗtes ⁊ descẗdentes p eã ⁊ dñm scale innixũ eũ bñdicẗte. Iacob ... quidẗ in terptaẗ luctatoꝝ sine supplãtãs: ⁊ significat eũ q̃ vitia supplãtat eis dñans: parẗtes deserit cũ affectũ ꝓpinquoꝝ vt pegrinus in hac vita trãsit. Caput mẗtis lapidi suppõit: xpo se ꝓformãdo ⁊ clausis sensibus ad exteriora cõtẗplatur scalã diuini ꝓscẗsus ad patriã: ⁊ demũ a dño bñdictionem eternã recipit. De hac igit dormitiõe pot illud exponi. Lazar' amic' nr dormit. Jo. xj. ferie sexte q̃rte hebdomade in. xl. Et illõ aliud. Nõ est mortua puella sz dormit Math. ix. Quãtũ ad tertiuz dico q̃ dormitio significat mortẗ corpalẗ. Vñ in lib. Reg. cũ narrat de morte ipsorum d̃: dormiuit cũ pribꝫ suis. Designat aũt b̃ ꝓpter trinaz similitudinẗ. Primo q: sicut q̃ vadit dormitũ post somnum p aliqd tps exurgit: ita q̃ moritur post tps a deo p̃firũ resurget in nouissimo die. Vñ d̃: Dan. xij. qui in puluere terre dormiũt surgẗt. Scõdo q: fm dispositõẽz qua q̃s capit somnũ. s. infirmitatis vel sanitat, varia vidit in dormitione. Nã infirmus horribilia cernit: sanus ⁊ quietus suauia intuet. Et a dormitiõe q̃dẗ surgens infirmus totũ se reperit fractũ ⁊ debilitatũ. sanus autẗ roboratũ ⁊ ꝓfortatum. Sic spiritualiter qui capit somnũ mortis in infirmitate peccati mortalis videt horrenda et pauenda in gehenna ignis. Qui aut gra sanus assumit somnũ mortis bñ purgat' videt leta ⁊ iocũda supne patrie. Et denũ in vltia resurrectione ꝓfractior repiet peccator ⁊ robustior ⁊ felicior iustus. Vñ apls. Qñs quidẗ resurgem'? sz nõ omes immutabimur. Tertio et eo q̃ sicut somnus arripit aliq̃ hoiem ex ipe rato ⁊ ꝓ suũ velle: ita ⁊ mors hoiem interimit cũ nõ sperantur. Nescit eni hõ finẗ suũ. Eccẗs. ix. Et hoc quoad tertium.

Ps. cxxxi.

Somn' significat mortem.

De estimatiua ⁊ cogitationibus. Capl'm VIII.

Equitur de potẗtia

estimatiua que etiã cõmunis est nobis ⁊ bestiis. Et in nobis quidẗ dicit cogitatiua. Unde ⁊ hic de cogitatõibus inferemus. Est aũt potẗtia estimatiua ordinatiua ad apprehẗdendũ intentiões q̃ p sensum nõ accipiunt fm. b. Tho. in. i. pte. q. lxxxix. Necessariũ est eni aiali vt q̃rat aliqua vl' fugiat: nõ solũ q: sunt cõsonientia vl' nõ ꝓuenientia ad sentiendũ. ad qd ordinat sensus cõis ⁊ ꝓticularis exterior. sed etiã est necessariũ vt q̃rat aliq̃ vl' fugiat, ꝓpr aliq̃s alias cõmoditates ⁊ vtilitates ꝓsequendas: vl' nocumẗta vitãdo. sicut ouis vidẗs lupum fugit: nõ illã indecentiã coloris: sz quasi inimicũ naturẗ: ⁊ auis colligit paleã: nõ q: delectat sensum: sz q: est vtilis ad nidificandũ. Ad hmõi igit intẗrẗes apphendẗdum: ordinat estimatiua sicut ⁊ memoria ad eas ꝓseruandũ. ⁊ est cõis ista potẗtia nobis ⁊ bruti. Sz est differẗia q̃tum ad ꝓdictaꝝ intẗtionũ apphẗsione. Naz alia aialia ꝓcipiũt hmõi intẗtiones quodã naturali instinctu. hõ aũt q̃dã collectionẗ. Et iõ q̃ in aliis aialib' d̃: estimatiua in homie d̃: cogitatiua: q: p collectionẗ quãdã ꝓmõi intẗtiones adiuenit. Vñ ⁊ d̃: etiã rõ ꝓticular, cui medici assignant determinatũ organũ. s. mediã ptẗ capitis. Ueꝝ q̃ ista potẗtia sensitiua ⁊ ꝓcipue apphẗnsiua non pot ẗ ꝓtẗ. iõ in cogitatõib' hoim ꝓpt sunt in tali potẗtia nõ ẗ ꝓtẗ vl' meritũ: sz pt eis addit vl' suguenit aliqs effectus bonus vl' malus. Nota igit fm Tho. ij. ij. q. ij. ar. i. q̃ cogitare sumit tripl'. Uno mõ cõiter, p quam actuali ꝓsideratiõe intellect' siue ꝓueniẗdo ad clarã ⁊ certã cognitionẗ q̃d cogitat: vt cũ q̃s ꝓsiderat q̃ scit: sicut etiã aliq̃ ꝓgnatur ad ꝓfectionẗ cognitiõis p certã ⁊ clarã visionẗ. Secũdo mõ ꝓpẗ. s. solũ p ꝓsideratiõẽ itellect' cũ quadã inquisitiõẽ antẗq̃ ꝓueniat ad clarã noticiã rei. ⁊ b̃ cã ca intẗtiones vniuersales. Tertio mõ p quadã inq̃sitiõẽ ⁊ discursu circa ꝓticularia apphẗnsa a sensib'. ⁊ isto tertio mõ est act' hui' potẗtie cogitatiue: nec tñ est ibi pcẗs vl' meritũ nisi cooperãte itellectu ⁊ affectu aliquo mõ. Et fm b̃ mõ de cogitatiõibus agẗ. De q̃bus ps. Dñs scit cogitationes hoim. Quãtũ ad ꝓmũ sciẗdum q̃ cogitatiões quecunq̃ note sunt deo. Oia eni ante oculos eius. Heb. iiij. nuda ⁊ apta sunt oculis eius. i. cogitationi: ⁊ ita sunt ei note q̃ neq̃ angelo bono: neq̃ malo. Et q̃ ꝓmo ex se sciri pnt. Un dicit Hiere. xvij. Prauũ est cor hois ⁊ inscrutabile ⁊ q̃s cognoscet illd. Ego dñs scrutans corda ⁊ pbãs renes q̃ do vnicuiq̃ iuxta viã sua. Primum d̃: cor hois: q: inclinatum ad praua. iuxta illud Gen. viij. Sensus hois ⁊ cũcta cogitatio eius, pna sunt ad malum ab adolescẗtia sua. Inscrutabile d̃: q: ei' cogitationes nulla creatura scire valet. Vñ apls. j. ad Corin. ij. Quis hoim scit q̃ sunt hois. i. in cogitatõibus interioribus nisi spũs hois q̃ in ipo est. Quis g̃ cognoscẗ illũ. q. d. nullus. Si deo reuelãte, sic cognouit Helise' cogitatões malas uaricie: q̃b' mot' fuit Byzei discipul' suus ad perendũ a naaman syro vestes targẗnũ: vt habẗ. iiij. Reg. v. Sed

Cogitatõ tripliciter intuitione. potest co gnosci.

Tripliciter potẗ cẗ cogitatio num.

Deus cognoscit omnes hoies

Cogitatio ꝓprie ꝓ ꝓprio dicitur.

ergo deus scit cogitationes hoim. Uñ subdit in auctorẗate. Ego dñs scrutans cor. i. cogitationes cordiũ: ⁊ renes. i. delectatiões earũ in bonũ vel malũ ex q̃b' operẗ dẗ iudicat ⁊ nõ solũ ex opib'. Uñ chri' Nõ ex opib' iudicat tm: sed ex cogitatiõib'. xxij. q. v. Mendacium iurare. Sz p maiori declarationẗ notãdũ q̃ cogitatio vel affectio pot cognosci ab aliquo tripl'. Pmo p ipsũ in se certã ⁊ clarã intuitionẗ. Scdo p reuelationẗ. Tertio p ꝓiecturationẗ. Et primo q: q̃dẗ mõ, put. s. cogitatiões sunt intellectu: ⁊ affectiões in voluntate: sic sol' de' cogitatiões ⁊ affectiões cognoscere pot ⁊ b̃ est ꝓprie scire. Uñ bñ dicit ps. Dñs scit nõ hõ vl' angel' ẗ sol' de'. Qd etiã attestat Salo. dicẗs. Tu sol' nosti corda filiorũ hoim corda. i. cogitatiões ⁊ affectus. Mur' rõ est fm. b. Tho. j. pte. q. lviij. q: volũtas rationalis creature soli deo subiacet: ⁊ ipse sol' in eã operari pot q̃ est pncipale eius obiectũ ⁊ vltim' finis. Et iõ ea q̃ mihi ex volũtate sunt: vel q̃ ex volũtate sola depẗdent soli deo sunt nota. Ex volũtate hois depẗdẗt q̃ aliq̃s actu aliqua cõsideret: q: cũ aliqs hz habitũ sciẗtie vel spẗs intelligibiles in eo existẗtes: vtiẗ eis cũ vult. Scõdo mõ. s. p reuelationẗ potẗt cognosci cogitatio hominis inq̃tũ. s. a deo alicui reuelat. Et sic anima xpi per reuelationem a verbo cui erat ⁊ est vnita: cognoscẗt ⁊ cognoscebat omẗs cogitatiões hominũ. Unde ⁊ iudeis mala de ea cogitantibus dixit: vt q̃d cogitatis mala in cordib' vris. Matth. ix. Et Luc. xj. dicit: vt vidit cogitatiões eoꝝ. Tc. sic ⁊ Pe. apls per dei reuelatiõem cognouit fraudẗ factã p Ana. ⁊ Saphirã de pretio possessionis vẗdite. Act. v. Sic et be. Benedict' cognouit cogitationes murmuratiõis: quã faciebat ꝓ eum qui tenebat lucernã dũ comederẗt: vt habẗt in scõo dyalogoꝝ. Tertio potẗt cognosci cogitatio vel affectio hois p ꝓiecturationẗ. Et sic angel' bonus et malus etiã hõ pot cognoscere cogitationes alteri': scz vt in suo affectu. Cognoscit eĩ̃ fm bẗ. Tho. in. j. pte. q. lvij. ar. iiij. interdũ cogitatio nõ solũ p actũ exteriorẗ: puta locutionẗ vel opationẗ manifest' ꝓ se ipam: sz etiã p immutationẗ vultus. Et in multiplici etiã aliquos affectiões animi p pulsum cognoscere pnt. Et multo magis angeli ⁊ demones ẗpto fortiori hmõi passiões occultas corpales ꝓpẗdunt. Uñ aug. dicit q̃ demones aliq̃ hoim dispositiões nõ solũ voce, platas: sẗ etiã cogitatiões ꝓcepras cũ signa quedã ex animo exprimunt tota facilitate pdiscere. xxvj. q. iiij. c. fi. Quis in libro retractionũ dicat b̃ nõ esse asserẗdũ. s. quõ hoc sciat: nõ tñ dicit q̃n talia sciat. s. p ꝓiecturas

Job. xxj.

§. II. Quantum ad secundum

sciendũ q̃ cogitatiões hominũ sunt multe ⁊ multipliciter variate. Uñ in plurali dicit cogitatiões hominũ. Variate aũt sunt nõ solũ fm materiã: sed fm cãm. Nam vt dicẗ venerabilis. Cassia. in. j. coll'. abbas moysi. Quedã cogitatiões hñt orũ a deo: q̃ ã a diabolo q̃dã a carne seu corde, ꝓpro. Et q̃ cogitatiões hñt pcipiũ a deo ostendit apostol'. ij. ad Corin. iij. di. Nõ q̃ sumus sufficiẗtes cogitare aliq̃d a nobis. s. boni: sed sufficiẗtia nostra ex deo est. Ois igit cogitatio bona in nobis a d̃o pcedit: puta cũ cogitas agere penitentiã: iciunare: orare: virtutes acquirere: primis ꝓdesse: deo placere ⁊ hmõi. Et ad hoc hortatur ps. liiij. dicẗs. Jacta cogitatũ tuũ in dño. scz de cor: ꝓpter eũ bona cogitãdo. Nõ cogitatiões etiã aliq̃ ꝓcedãt a diabolo instigante: ostẗditur ex eo q̃ ꝓ xpo post resurrectionẗ apparẗte discipulis cũ estimarẗt ipm fantasma esse dixit eis. Quid turbati estis: ⁊ cogitationes ascẗdunt in corda vestra. Ascendũt dicit: q: male erãt ⁊ false ⁊ ideo ascẗdẗbãt a demonijs: si bone fuissent descẗdissent a patre luminũ. Et de Juda dicit euãgelista. Cum misisset diabolus in cor eius vt traderet eum. Ubi aduertendũ ẗ fm bñn Tho. in. j. pte. q. cxj. q̃ demones nõ pnt immutare cogitationes interius eas causando: cũ vius cogitatiue virtutis subiaceat volũtati: q̃d ergo d̃: a Damascẗ. ⁊ Beda q̃ est immissor ⁊ incẗsor cogitationũ: intelligitur hoc nõ ꝓ causa eas sz inquãtũ incitat ad cogitãdum vel appẗendũ cogitata p modum persuadẗns vel passionẗ cõcitantis. Et hoc ipm incẗdere Damascẗ. vocat immittere: q: talis operatio interi' fit: sed bone cogitationes attribuunt altiori principio. s. deo: licz angelorũ ministerio, pcurent. Ponit aũt Ansel. in libro de similitudinibus pulchra similitudinẗ circa hanc materiã cogitationũ, put sunt a deo vel a dyabolo vbi cõparat cor mrm molendino cuidã: q̃d ꝓtinue voluit: cui' molẗdini dñs locat ipsum alicui: dans sibi tripler genus victualiũ ad molendũ: scz triticũ: hordeũ: ⁊ speleam cũ hac cõditiõe q̃ ꝓtinue molat aliq̃d ex illis: ⁊ hoc faciẗdo sibi fideliter seruit ⁊ inde bene viuit. Habet aũt dñs ille inimicũ capitalem querẗs in oib' ei displicere. Unde sciens molẗdinũ suũ tali locanũ occultat se iuxta domũ ei': vt si talis cõductor cessat p modicũ a molẗdo victualia dñi sui: ⁊ cũ b̃ reperit: imediate pot sup molẗdinũ de reb' suis: videlicz piceum: arenaz: vel paleas. ⁊ hoc ad destruendũ molendinum ⁊ illi nocendũ. Spiritualiter: dñs ipse est deus noster vniuersorũ dñs: molendinũ suuz est cor nostrum q̃d cõtinue voluitur circa aliq̃d cogitandum. Unde Bern. Nil fugacius animo meo. Locat autẗ istud molẗdinum nobis vt molamus cũ voluntatẗ: prestat ⁊ rationẗ ad cogitandũ: ad ministrat ⁊ ipse per inspirationẗ triplicẗ materiã super qua debemus voluere cor nostrũ: videlicet cogitationes de deo ⁊ de eius immẗsa bonitate ⁊ gloria supna: tanq̃ triticũ optimũ. de virtutibus ⁊ donis spiritualibus quomodo in eis ꝓficiamus tãq̃ hordeũ. Cogitationes de peccatis cõmissis vt doleamus. ⁊ de his q̃ possũt cõmitti vt fugiamus tanq̃ speltam. Et certe cũ hoc faciamus deo fideliter seruimus: ⁊ inde tandẗ viuim' vita gratie ⁊ tandẗ glorie. Inimicus huius dñi dyabolus est qui insidiat ꝓtinue molẗdino cordis nostri: ⁊ si videt nos nõ cogitare aliqua vtilia: tũc ipse suggerit ⁊ suadet cogitationes luxurie maculosas corpis ⁊ aie tanq̃ picẗ: vel cogitatiões auaricie graues tanq̃ arenã: vel leues inanis glorie tãq̃ paleas. Ex q̃b' molẗdinũ deteriorat ⁊ tal' cõductor nisi resipiscat: oportet q̃ moriat spũaliter: q: ex illis viuere nõ pot. Unde dicit dñs p ꝓphẗam. Usq̃q̃ morabunt cogitatiões apud te nocte. Et sapie. i. dicit de spiritusancto q̃ auferet se a cogitatiõibus q̃ sunt sine intellectu. i. sine ratione. Procedũt ⁊ cogitatiões aliq̃n ex corde, ꝓpro. Uñ saluator. Matth. xv. inq̃t. Ex corde exeũt cogitatiões male. Unde ⁊ in figurã dictũ fuit ꝓmo parenti. Spinas ⁊ tribulos germinabit tibi: scz terra cordis tui: etiã cultiuato spũalibus exercitijs spinas. s. cogitationuz superfluitatis ꝑalis: ⁊ tribulos affectionũ sensualium que cogitatiões infestãt hoies importune sicut musce frequentant cadauer. Unde ⁊ b̃tus Anto. quasi attediatus semel ex tanta cogitationũ importunitate exclamat ad deũ Dñe volo salu' fieri: sz nõ ꝓmittũt me cogitationes mee. Uerũ q: primi motus, earũ nõ sunt in nostra potestate. vnde nec peccata, saltẗ a secũ dis motib' seu delectationibus earũ cauendũ est. Unde dñs dicit p Esaiã Afferte malũ cogitationũ vestrarum. non dicit cogitationes sed malũ cogitationum: inquantum scilicet de vicijs sunt cum cõplacentia ipsarum.

Beñ. iij.

Esa. i.

§. III. Quantuz ad tertium

dicẗ q̃ cogitatiões ipsoꝝ se. i. defectu cogitantis sunt depauate: quoniã inquit vane sunt. Est aũt triplex vanitas scilz penuitatis: inq̃tatis: ⁊ instabilitatis: de qua triplici vanitate agit Eccẗs per totũ. vnde ⁊ in principio libri nominat vanitatẗ dicẗs. Uanitas vanitatuz ⁊ oia vanitas. Omnia eĩ̃ creata sunt vanitas: quantũ ad mutabilitatẗ ⁊ de hac agit. i. c. Ecclesiastes vsq̃z ad. iiij. c. exclusiue: sed homo nõ solũ est vanitas pdicto modo: sz etiã ꝓ iniquitatẗ; ⁊ de hac agitur a. c. iiij. vsq̃z. ad. xij. exclusiue. Est et

Triplex est vanitas cogitationuz

Universidad de Deusto
Biblioteca

tertia vanitas in hoic.s.penalitatis ⁊ ea plenus. Vñ dicitur. Vanitas vanitatū.i. vanus p culp' plenus vanitate p penam. ⁊ de hac agit ipso.xij.c.in fine libri. Eccles.
Quantū igit ad vanitatē pene de q aplꝰ ad Ro. viij. Vanitati creatura subiecta est etiā nō volens.s. pene: famis:siris:frigoris.⁊ hmōi. vtq; cogitatiōes hoim vane sunt.i.affictiue:vñ dicit Sap.ix. Cogitatiōes mortaliū timide ⁊ incerte, quidētie nostre. Nā si bonus est hō timet nō displicere deo:nō incurrere pctā varia ⁊ hmōi. si malus timet ne impediat exercitio suax malax cogitationū vl'ne, quidentia sua circa tpalia nō habeat effectum. Ti-
t.Jo. iiij. mor aūt vt dicit in pma canonica Job. penā habet. Fre-
Gala. v. quēter eni vna cogitatio pugnat ꝰ aliā. cū. s.caro cōcupiscit aduersus spiꝝ:⁊ spūs aduersus carnē. vnde sequitur cogitatiōes etiā circa curam corporis: ⁊ puinsionem etiā necessariorꝝ multum tediū ⁊ penaꝝ inferūt p̄cipue bonis q̄uis in se pctā nō sint. Scdo cogitationes hoim vane sunt vanitate iniquitatis. de qua pꝰ. v. Cor eorum vanuꝝ
Pꝰ.lxxij. est.i.iniquum. Et quidam ita iniqui sunt:vt etiam contra dñm cogitent. de quibus pꝰ. Cogitauerunt ⁊ locuti sunt iniquitatē in excelso locuti sunt. dicētes deū nō habere, p nidentiā debitā circa hoies. cōtra quos Hiero. Quid cōtra dñm cogitatis:ipe qui creauit mundū p summationē faciet eius. Nd si vobis rigidus ⁊ cruēlus videt q gen' humanū diluuio deleuerit ⁊c.xxiij.q.v.quid ergo. Et ad intelligendū qūo cogitatiōes efficiunt unque: sume exē pluꝝ in nebula que eleuata a terra sepe in parte supiorꝝ aeris generat nubes q ibi nutriunt:nec dissolunt nisi p magnum ventū qui resoluit illas ⁊ puertit:vl'in aereꝝ vl' aquam grandine aut niuem. Nutriunt aūt ille nubes in aere virtute caloris vl'ignis elementalis qui quasi extinguitur per tonitrua coruscatiōes ⁊ fulgura:sic accidit de cogitationibus. Sunt eni vt quidā vapores siue nebule que a terra sensitiua.s.fantasie vl'memorie ascendunt ad altitudinem intellectus ⁊ caloꝛ.i.voluntatis affectu nutriuntur ⁊ crescunt ⁊ obnubilant mentē aliq̄n:vt sol xp̄s nō videatur. Et hoc q̄n amor p prius repe[illegible] in voluntate qui oēm materiā in se bonā cogitationū puertit ad malum. Sed si vent' spūssancti pcutit tales nubes cogitationū:tūc extinguit malū ignē seu calorē ppij amoris. Et exinde sequunt tonitrua lamentationū de pctis cum clamore petendi diuinā misericordiā:sequunt ⁊ coruscationes bonorꝝ exemplorꝝ ⁊ fulgura incēdentiū operꝝ ⁊ verborū pluuie lachrymaꝝ ⁊ hmōi. Quantū ad tertiuꝝ cogitationes hoim vane sunt:instabilitate seu mutabilitate de quo Eccls.penul. Vanitatis arguent p̄terita.ex eo eni q̄ p̄terita sunt oblitēdunt instabilitatem:⁊ sic cogitatiōes hoim vane sunt. Dum enim q̄s vult fixe aliquid de spūalibus cogitare:subito mens ad alia euolat. vt dicere valeat illud pꝰ. Cor meū dereliquit me. Exēplum pꝰ in bea-
pꝰ.xxxix. Berñ. qui vt habet in legēda eius ꝓquer ēs cū quodam rustico in itinere de tanta distractiōe mētis:vt vnū pater noster dicere ñ valeret sine alia cogitatiōe. Asseruit rusticus se h̄ facere posse. cui Ber. mulā cui insidebat si hoc agere posset, pmisit. qd cū ille attētat ⁊ in medio eius occurrit sibi cogitatio de sella ⁊c.

§.IIII. Circa eundētiā eorū

Cogitatō pōt cōparari ad tria.

que dicta sunt in.j.§.hui'.c.s.q̄ angel' nō cognoscit cogitationes nostras. Est sciendū q̄ cogitatio nr'a vl'etiaꝝ alicui' angeli pōt cōparari ad tria.s.ad subiectū qd informat ad obiectū qd repꝛesentat ad effectū quem inclinat.
Primo eni si cōparat cogitatio ad subiectū qd informat tunc dico q̄ angelus pōt scire vl'videre cogitationes nostram vl'etiam angelicā. Cuius rō est:qꝛ angelus pōt videre spēs existētes in mēte mea vl'angelica. Sed cogitatio actualis est quedā forma ⁊ quidā actus exñs in intellectu equorealis:⁊ eque actualis:sicut spēs vl' magis q̄ species. Ergo qua rōne spēs existentes in mēte mea vel angelica angel' pōt videre:eadē ratiōe cogitatio actualis mea vel angelica pōt cognosci ab aliquo angelo. Secūdo mō pōt cōparari cogitatio mea vel angelica ad obiectum qd repꝛesentat. Et sic cogitatio mea vel angelica pōt cognosci ⁊ videri ab angelo. vt verbi gratia. Sicut ille qui videt spēm alicui' rei in oculo alteri':⁊ mediante illa spē habet aliquā noticiā de re cui' est spēs. Sic angelus videt cogitationē alicui' in mēte nostra vel angelica cognoscit ⁊ videt rez cui' est cogitatio vel quā illa cogitatio repꝛesentat. Nota tamē differentiā inter illū qui videt cogitationē alicui' rei in mente alteri':qꝛ nō habet rē de qua est cogitatio p̄o immediato obiecto:sz ipsaꝝ cogitationē:⁊ mediāte cogitatiōe hz aliquā noticiā de re cui' est cogitatio. Sicut dicrū est de illo qui videt spēm alicui' rei in oculo alteri':⁊ mediāte illa spē hz aliquā noticiam de re cui' est spēs. Ille aūt cui' cogitatio videt habere rē de qua est illa cogitatio, p imediato obiecto:⁊ videt illā rē de qua est cogitatio:sicut ille qui videt rē imediate visiōe coꝛpali:pfecti' videt ⁊ aliq̄d pōt cognoscere de ea pꝛta quāta fit vel aliq̄d tale:qd nō pōt cognoscere ille q̄ videt eā mediāte spē existēte in oculo alteri'. Ita etiā ille q̄ videt rē intellectualiter in mēte p actū suū cogitādi pꝛtactus:⁊ plura nouit de re illa q̄ ille q̄ videt eā mediāte cogitatiōe exñte in altero. Et sic q̄uis angelus cognoscat cogitationē nostrā vel angelicā tñ cogitatio tā nra q̄ angelica pōt latere aliquē angelū:quantū ad hoc q̄ nō pfecte videt rē illaꝝ de qua est cogitatio videndo cogitationē in altero:sicut ille cui' est cogitatio. Tertio mō pōt cōparari cogitatio nostra vel angelica ad effectū quē inclinat. Et tūc dico q̄ voluntas pōt dupliciter pꝛsiderari vt habitualiter volēs:⁊ actualiter volēs. Primo mō voluntas pꝛsiderari vt habitualiter volēs:⁊ sic cogitatio nostra vel etiā angelica latet quēcunq̄ intellectū creatū:etiam ipm cogitantē:qꝛ sez null' intellect' creat' videt qd in futurū velit voluntas de eo qd mō cogitat:ad quē finē debeat in posterū vti. Scdo mō pōt pꝛsiderari voluntas vt actualiter volēs:⁊ intendēs aliq̄d assequi ipsam cogitationem ⁊ rē cogitatā:⁊ tūc cogitatio talis alio[illegible] ꝓ ⁊ aliquo modo latet. Verbi grā vt si aliq̄s cog[illegible] de [illegible] de volēs actu vti eo ad pꝛsiciendū ad auem:tunc dato q̄ nō latet angelū ipa cogitatio:q̄tū ad hoc q̄ est quedā forma ipe rens voluntati:nec latet ipm etiā habitudo vni' ad alterū quin sciat q̄ illud qd vult voluntas est lapis:tū pōt latere angelū habitudo vni' ad alterū sez q̄ nesciat ad quē finē voluntas vult rē cogitatam. Verbi gratia. Licet videat voluntatē velle lapidē de quo cogitat intellectus meus, pōt tū ignorare rōnem vel finē quare voluntas vult lapidem vtrū sez ad pꝛsiciendū ad auē vel ad inimicū:vel ad edificandū. Et sic q̄ idē effect' pōt puenire ex multis causis nō opꝛ cito effectū scire ex qua cā venit. Et sic est in proposito sicut ptꝛ. Hec docto[illegible] ubtilis.i. Scot' ⁊ magister Heruetus bato ordinis pdicatorū. Cogitatio pcti fit per quattuor causas.s.vel ad cognoscendū cauēdū delectandum ppetrandū. Primo cogitatio pcti fit aliq̄s solū ad cognoscendū. Sicut cum q̄s vult disputare vel pdicare de pctō. ⁊ ideo opꝛ q̄ de ipo cogitet vt sciat quō debeat disputare vel pdicare. Et talis cogitatio de pctō que ordinatur solū ad cognoscēdū ipsuꝝ peccatū est fine omni pcto. Scdo cogitatio peccati q̄ fit ad detestandū cōmissum. ⁊ cauendū futurū est meritoria. Esa.xxxviij. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine aie mee. in quo vbi notāt tria. Primo pfessiōis hūilitatis: ibi recogitabo. Secdo confitendū tibi. Scdo pfessiōis integritas: ibi oēs annos meos. Tertio contritionis qualitas: ibi: in amaritudine aie mee. Opꝛ eñ q̄ q̄licūq̄s quis cogitat de pcto de ipo contritiōez habeat. Tertio cogitatio pcti fit ad delectandum ⁊ hoc duob' modis. Vel ad delectandū de cogitatione pcti solū ⁊ talis cogitatio est pctm̄ veniale. vel ad delectandum de re vl'de peccato cogitato:⁊ talis cogitatio

Cogitatio multiplex, vt sumit.

Cap.v.

est peccatum mortale. Quarto mō cogitatio peccati fit ad ppetrandū pctm̄. Et tūc si pctm̄ est mortale:etiā cogitatio ipsō fine.s.vt ppetret est pctm̄ mortale. Vñ sup illo
Pꝰ Zeni.xv. Qui'er q̄ patit fluxū sanguinis gl.sic dicit Cogitatiōes ⁊ volūtates q̄uis ope nō c[illegible] pleant:apō dcū p factis habēt ⁊ puniunt. Hec.b.Tho.in q̄rto.⁊ Alex. in.ij.pre summe.q.xxxv. Similiter circa cogitatiōes cordis pꝛsiderare debem' cām.sez a quo oriunt. Ubi nota q̄ cogitationes cordis dupl' cōsiderari possunt.s. absolute sinq̄tū cogitatiōes:⁊ pditiōāte inq̄tū bone vel male. Primo ergo cōsiderādo cogitationes cordis absolute inquātum cogitatiōes:tūc dico q̄ cā cogitationuꝝ vel radix est triplex.s.ppinqua:mediata:⁊ remota. Prima causa cogitationū ppinqua ⁊ immediata:est appꝛehensio sensuum particularium p organa. Scda causa vl'radix cogitationū mediata:est imaginatio causata ex appꝛehēsione sensuū pticularium p organa. Tertia causa vel radix cogitationū remota est cor. Nd ptꝛ qꝛ cogitatio a corde nō exiit nisi per aliquā imaginationē vel fantasiā q̄ est motꝰ factus a sensu:vt dicit in.ij.de aia. Et ī cuꝛ dicit Matth.xv. De corde exeūt cogitatiōes ⁊c. Intelligit corꝛ esse principiū cogitationū tanq̄ cāvl'radix remotavt ptꝛ. Hec.b.Tho. in.iij.distin.xxiij.

De memoria. Capl'm. IX.

Memoria. Nota q̄ memoria fꝛ.b.Tho.in pma pte.q.lxxix.ar.vj.sumit dupliciter. Uno modo, put de rōne ei' est q̄ objectū sit preterū vt pteritū:⁊ sic memoria est m̄ pte sensitiua:vna potētia distincta:ab alijs sensitiuis mēsuribus, put supꝛa dictū est. Sensitiua eñ tm̄ est appꝛhēsiua particularium. Pteritū autez vt pteritū cū significet esse sub determinato tēpore ad q̄ditionē pticularis pertinet. Et hz talis potētia sensitiua organū corꝛpale cui est affixa sicut ⁊ alia pnta etiā cā habēt. Alio mō sumit memoria solū p vi pseruatiua specieꝝ intelligibiliū ⁊ sic memoria est in pte intellectiua. Quāuis eñ Auicen. dixerit spēs intelligibiles [illegible] impossibile esse in intellectu pseruari. Vñ sm ipsum. Acito a[illegible] quis definit actu intelligere aliquam res definit esse spēs illius rei in intellectu. Tamē Aristo. in.iij.de anima pꝛtartū asserit. Ratione etiā dicta positio reꝛpobat. Nd eñ recipit in aliquo recipit p modum eius in quo recipitur. Intellectus aūt est magis stabilis natu re ⁊ immobilis q̄ materia corꝛpalis. Si ergo materia corꝛporalis formas quas recipit non solum tenet dū per eas agit in actu:sed etiā postq̄ p eas agere cessauerit:multo fortius intellectus inobiliter ⁊ inamissibiliter recipit species intelligibiles siue a sensibus receptas:siue ab aliquo intellectu supꝛiori effusas. Unde in.iij.de aia pbs dicit q̄ anima est locus specierū nō tota:sed intellectus. Sciendū etiaꝝ q̄ species intelligibiles aliquādo est in intellectu in potentia tm̄:et tunc dicitur intellectus esse in potentia tantum. Aliquādo est sm vltimam complexione actus:⁊ tunc intellectus intelligit actu. Aliq̄s medio modo se hz inter potentiā ⁊ actū:⁊ tūc dicit intellectus esse in habitu. Et sm hūc modū intellectus pseruat species etiā q̄n actu nō intelligit. Saluat etiā ratio memorie q̄tū ad hoc q̄ est pteritoꝛ in intellectu ex pte obiecti. Nā pteritū pōt referri ad duo.s.ad obiectū qd cognoscit ⁊ ad actum cognitionis. Et q̄tū ad obiectū p se couenit memorie q̄ est partis sensitiue pteritū. Memoraꝝ eñ aial nō solū sensisse in pteritoꝛ sed etiā sensisse quoddā pteritum sensibile. Sz inq̄tū ad pte intellectiuaꝝ pertinet memoria pteritū accidit ⁊ nō p se puenit intellectui ex pte obiecti. Intelligit eñ intellect' hoiem inq̄tū est homo accidit aūt homini inq̄tū est homo in pterito vel in pseni vel in futuro esse. Et ex pte vo actus cognitiōis pteritū per se accipi potest in intellectu sicut ⁊ in sensu:quia intelligere anime nostre est quidam pticularis actus in hoc vel in illo tem-

§.I. De exercitio memorie

vtili.pꝰ. In memoria eterna erit iustus. Nd pōt exponi tripliciter:etiā totū qd sequitur i ysu. Just' erit in mēoria sui eterna. id est assidua:vel in memoria eterna id est perpetua proximi:vel in memoria eterna dei. Quedam enim dz recolere respectu sui:quedā respectu proximi:q̄dam respectu dei. Et hoc faciēdo ab auditiōe mala non timebit. Et de se quidē iustus habz in memoria tria. Primo infirmitatē nature:vt sic fit cautio cōtra casuꝝ. Exemplum de illo q̄ incedit p viā lubricā q̄ caute incedit ne cadat. Eccli.viij. Ne despicies hoiem auertentē se a peccato.ne improperes ei. Memento qm̄ oēs in corruptione sumus. Exēpla de dauid:petro ⁊ alijs. Scdo recordandum de damnositate culpe. Mercator recolēs q̄tum lucruꝝ pdidit:inde sumit materiā doloris. Malefactor cōsiderans se deprehensum ⁊ suspendendū dolet. Apoc.ij. Memēto vnde exciderīs ⁊ age pniam. Amb. Nihil est qd taꝝ summi doloris sit q̄ si recordetur q̄s vnde lapsus sit arq̄ vnde ceciderit. ⁊ qd ista terrena ⁊ mometanea ab illa spēciosa diuine cōditionis intētiōe deflurerit. de pe.di.i. Hoc agebat. Ezechias di. Recogitabo tibi omēs annos meos in amaritudine aie mee. Recogitanda est breuitatis vite ad studiose operādū. Quādo eñ laboraꝝ videt appꝛopinquare finē dieī vel operis vel breuitatem temporis. studiosius operatur. Eccli.xliij. Offer dignas deo oblationes ⁊ memēto qm̄ moꝛs nō tardat. Et Greg. Tanto sollicitioꝛ esse debes quāto mortis incertioꝛ. lxxxvi. dist. tanta. Plato summa phia est meditatio mortis. Contra malus recordatur eorū que puocant ad malū. Sicut in figurā dixerūt quidā ex his qui exierāt de egypto. In mentē veniūt cucumeres:allia ⁊ cepe q̄ comedebamus in egypto ⁊c. Nūc.i. De proximo habet tria:in memoria iustus ⁊ sic nō timebit ab auditiōe mala temptatōis qua loquit ei diabolus. Exempla, pbitatis electorū adimitandum. sic ponūtur filijs exempla pentum ⁊ cōciuū qui fecerūt magnalia vt animētur ad imitandū. iudith.viij. Memores esse debetis quomodo abrahā temptat' est per multas tribulatiōes inuētus fidelis. Sic mathathias sit reducebat ad mētē opa sanctoꝝ. Scdo recordanda ē fatuitatis reꝛpobꝛ ad testandū. Bñ enim corrigitur ⁊ suauiter qui per aliū corrīpit. Sicut canis verberatur vt timeat leo, Lu.xxvij. Memores estote vxoris loth. Ter-

Pꝰ.cxi

Just' tria hz in memoria.

Esaje. xxxviij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tio recordãda est necessitatis miserorꝫ ad subleuãdũ. Sic recordant aues ⁊ alia aialia suorꝫ pullorꝫ curãdo eis necessitatẽ que duplex est spũalis. s. ⁊ corporalis. Et de corpali dicit apls ad Gal. ij. q̃ petrus cũ ceteris apls approbata predicatiõe pauli iter gẽtes dederũt ei in sociũ barnabam: tantũ vt memores essẽt pauperũ i hierosolymis qd ⁊ fecerũt faciẽtes collectas fieri de spirituali subuẽtione. Pro hmõi dicit. i. Mach. xij. Memores sum⁹ vestri in sacrificijs. Ecõtra iniustus recordat iniuriarũ ad vindicandũ: vel bonorũ temporaliũ alioꝝ ad appetendũ. ⁊ miseriarũ ad gaudendũ ex invidia. De deo iustus tria hꝫ in memoria: ⁊ sic nõ timet ab auditõe mala quã inittit ei diabolus cõtra deũ occulte loquẽdo p suggestiões. Recordatur creatiõis oim ad deũ laudandũ. Nia eẽ nos inuitãt ad deũ bñdicendũ. Nã sicut puer bialꝫ d̃: Lepera lodo el maestro. Psal. Memor fui operũ dei: q̃ memor ero ab initio mirabiliũ tuorũ. Sic tres iuuenes in fornace reducentes ad memoriã creata a deo: oia inuitãt ad deũ benedicẽdũ. Secõdo recordandũ redẽptiõis hominũ Trenorũ. iij. zay. Recordare pauptatis mee ait, pphera in psona xpi absinthij ⁊ fell. Et subdit. Memoria memor ero ⁊ tabescet in me aia mea. Hoc maxie aiat ad pstãtiaz In hui⁹ figurã in. i. Macha. vi. c. dicit: q̃ sanguinẽ mortuorum ponebat ante elephãtes ad animandũ in pugna Tertio retributiõis operũ. Ps. Memor ero iusticie tue solius. Reddet ei deus vnicuiqꝫ fm opa sua. ⁊ in hoc peccatores decipiũtur dũ attẽdũt ad presentẽ retributionez non ad futurã. Unde dictum fuit diuiti epuloni. Fili recordare ꝛc. Lu. xvi.

Psalmo. lxxvi.

ps. lxx

§.II. Secũdo exponit sic

In memoria eterna. i. ppetua erit iust⁹: q̃ de ipso, semp ẽ recordatio in mũdo: vt patet de sanctis, puerb. Memoria iusti cũ laudib⁹. ⁊ sic nõ timet ab auditiõe mala preci pue quo ad bonos q̃ loquũtur bona de bonis. Unde machabeis dixit filijs. Date aias vestras p testamẽto patrũ ⁊ accipiet nomẽ eternũ id ẽ memoriã bo[illegible] fame ppetuã Tot milia annorũ fluxerũt: ⁊ adhuc memorie iustorum abrae. Job. Dauid ⁊ aliorũ vigẽt in mẽtibus hoim. Tria autẽ sunt que faciũt obliuisci hoiẽm iu dei ⁊ primi scilicet psperitas mũdialis: curiositas criminalis: voluptas carnalis. Prosperitas facit obliuisci dei ⁊ hoim qui eum iuuerũt tpe tribulatiõis. Exemplũ de pposito pincernarum pharaonis regis egypti. Qui cuꝫ fuisset in carcere ab ioseph hũane tractat⁹ ⁊ psolat⁹ in expositiõe ppheticã somnij sui liberat⁹. oblitus fuit iterptis sui. vt pz gen. xl. Sic multi in m[illegible]te deũ habẽt ⁊ amicos suos in tpe necessitatis q̃ postea obliuiscũtur in psperitate. Secut. xxxij Deũ qui te genuit dereliquisti ⁊ oblit⁹ es ꝛc. Señ. i lib. d̃ beneficijs cõparat legem gratitudinis ⁊ bñficẽtie ludo mutuo pile. Quãdo eẽ duo ludũt ad pilã ⁊ eã alternatiz re proijciũt inter se: tamdiu durat inter eos ludus: ⁊ cõtinuat q̃diu cõueniẽt iter eos reproijciat ⁊ iacteť. Si vn⁹ recipiat ⁊ retineat: vel incõuenienter reproijciat: desinit ludus: qui definere nõ potest nisi ex defectu mutẽtis vel recipientis. Sic est de mutua inter amicos beneficiẽtia ⁊ gratitudine. extende exemplũ ad ppositũ. Ecõtra dicit apls ad heb. xiij. Beneficiẽtie ⁊ communiõis nolite obliuisci. Hugo de claustro aie. Sicut nullũ momẽtũ ẽ quo hõ non vtatur vel fruat dei bonitate: ita nullũ debet eẽ momentum quo eum presentem non habeat in memoria.

Tria reddũt hoiẽz obliuiosũ

Secõm q̃d reddit hom: nẽ obliuiosum est curiositas ⁊ nimia sollicitudo circa mũdũ vl minus vtilia. ps. Obliti sunt benefactorũ eius ⁊ mirabiliũ eius. Est enim cõmune prouerbiũ q̃ pluribus intentus minor est ad singla sensus. Exemplũ in salomone q̃ ex eo q̃ fuit numis curiosus in ꝓparatiõe su e curie: ⁊ inuestigatiõe rerũ naturaliũ et mãtione. diuersarũ doctrinarꝫ: oblit⁹ est dei ita vt ydola adorãret. Dicit ei origenes ⁊ dñs Job. dñici post eũ sup

Psalmo. lxxvii.

ecclesiastẽ q̃ tot femine vl⁹ pcubine quot recitat scripture eũ habuisse fuerũt ml'te ⁊ diuerse doctrinẽ variarꝫ narationum quas voluit videre q̃ nõ ꝓtinebãt veritatẽ sapientie q̃ sola est legitima spõsa intellect⁹: ꝗbus mente applicando deuiauit a vi[illegible]te: iz cõiter credat penituisse. Tertio qd impedit memoriã est voluptas. Uñ pbs. Amor [illegible] me. i. carnalis cõcupiscẽtia metis obliuio est. s. caulatiue. Sz scti viri cauẽt sibi a carne sicut ab hoste ⁊ subjicũt ni. ⁊ ideo seipos faciũt dignos memoria in bonũ. Unde Eccli. xlv. Dilect⁹ deo ⁊ hoib⁹ moyses cui⁹ memoria in benedictiõe est. Narrat magr in histo. eccle. sup. Exod. q̃ moyses duxerat vxorẽ filiã regis ethiopie. ⁊ cũ in patria sua redire voluisset ipedire eũ nitebat vxor. Moyses agitatur tanq̃ vir exptus astrorꝫ sculpsit in anulis duas formas gines hui⁹ efficacie: vt altera memoriã altera obliuionis afferret. Cũq̃ eas paribus ⁊ similibus anulis ichusisset obliuionis anulũ vxori tradidit ⁊ anulũ memorie secum tulit. Et sic mulier paulatiz oblita est viri sui: ⁊ moyses recordationẽ hñs ad patria sua libere regressus est. Doneliter exponẽdo fm Robertũ holchot. Anim⁹ nr natione celestis patrie est moyses: fm ꝗhit ꝓiugiũ cũ carne terrena p ethiopissam designata. qñ. s. corꝑ infundit. Anim⁹ vo desideras beatitudinẽ vult in patriã reuerti celestem. sed ista vxor. s. caro ipedit eius reuersionẽ. Et ideo vxorem dum est cautela moysi vt. s. duos anulos faciamus cum gẽmis: ⁊ anulum obliuionis carni tradam⁹ ⁊ anulũ memorie aio nr̃o. Anul⁹ obliuionis est meditatio mortis: q̃ mors obliuioni hoiem tradit. Ps. Obliviom dat⁹ sum sicut mortu⁹ a corde. Anul⁹ memorie est cogitatio vite eterne: quã hñs animus reuertit ad patriam p bona opa. Et sic iustus ꝓpter bona q̃ facit est in memoria hoim: vt scribitur. Eccli. xlix. Memoria iosie in omni ore indulcabitur. ⁊ sic nõ timebit iustus ab auditione mala.

Ps. lxx

§.III. Tertio exponit ver

sus ille sic. Iustus [illegible] in memoria eterna. i. dei [illegible] Hiere. ij. Hoc dicit miserator m⁹. r[illegible]dartus sum [illegible] serans adolescentiã tuam. Recordab[illegible] [illegible] electi sui. Primo ꝓdestinando. Secõdo iustifica[illegible]do. T[illegible] glorificando. Et sic nõ timebit ab auditione mala quã audiet reprobi in fine. quibus dicit. Ite maledicti in ignem eternum ꝛc. Matthei. xxv.

Titulus.III. De potẽtia in

tellectua. De intellectu possibili ⁊ agente realiter distinctis. Capitulum .I.

E intellectu quez di

cit pbs in lib. de aia esse potentiã aie. Sed aũt intellect⁹ sit potentia aie ⁊ nõ ipsa essentia eius pbat. o. Tho. in prima pte. q. lxxix. arti. i. sic. Tunc solũ immediata principium operationis est ipsa essentia rei operantis qñ ipsa operatio est ei⁹ esse. Sicut enim potentia se habet ad operationem ⁊ ad suũ actum ita se habet essentia ad esse. In solo autẽ deo idem est intelligere qd suũ esse. Unde in solo deo intellectus est eius essentia. In creaturis aũt intellectualibus intellectus est quedã potentia intelligentis. Et sciendũ q̃ b. Tho. vbi supra ꝓ pbi ponunt quattuor intellectus. scz intellectum possibile: intellectum agentẽ: intellectũ in habitu: ⁊ intellectũ in actu seu adeptum. Quorũz quarũor intellectus agens ⁊ intellectus possibilis sunt reali[illegible] diuerse ⁊ distincte potentie: licet ⁊ in oibus alijs. Alia est actiua alia passiua. Alia vo tria distinguũt fm tres status intellectus possibilis. Qui quandoq̃ est in [illegible] potentia tm̃. ⁊ sic dicit possibilis. Uñq̃ vo in actu ꝓmo qui est scientia. ⁊ sic dicit intellectus in habitu. Uñq̃ in actu secundo qui est cõsiderare: ⁊ sic dicit intellectus in actu seu intellectus adeptus. Nunc aũt actũ intellectus imponat pro

potentia [illegible]

De multiplici intellectu possibili ⁊ agente Cap. I.

pale hoc nomẽ intelligentia: signat eẽ ipsum actũ intellectus qui est intelligere. Unde nõ differt intelligẽtia ab intellectu nisi sicut actus a potentia sua. In quibusdã tẽ libris de arabico trãslatis subie separate ouas nos ãgelos dicimus intelligentie nũcupant: forte p[illegible]ter hoc q̃ semp huius substãtie actu intelligũt. Damascenus etiam ponit quedã que sunt nõ diuerse potẽtie sed diuersi act⁹ intellect⁹. Pro eẽ simili aliq̃d apprehendit: ⁊ hic act⁹ d̃: intelligentia. Secõdo id q̃d intelligit ordinat ad aliq̃d aliũd cognoscẽdũ vel opandũ: ⁊ hec vocat intentio: dũ vero p[illegible]sistit in inquisitione ei⁹ q̃d intẽdit: vocat excogitatio duz vero id q̃d excogitatũ est examinat ad aliq̃ certa dicit scire vel sapere. Nã sapiẽtie est iudicare. Et quo autẽ habz aliquid p certo tanq̃ examinatũ: cogitat quomodo possit illud alijs manifestare. Hec est dispositio interioris hõmonis ex qua procedit exterior locutio. Omnia hec sunt actus vnius potentie intellectiue.

potentia [illegible]

§.I. De intellectu possibili

hec potẽtia est potẽtia passiua. Uñ pbs dicit. iij. de aia. q̃ intelligere est quoddã pati. Sed sciẽdũ fm Tho. in. i. pte. q. lxxix. ar. ij. q̃ pati tripliciter dicitur. Uno modo pro passione qñ. s. aliquid remouet ab eo. q̃ patit: qd̃ euenit ei fm naturaz vel fm ꝓpriã inclinationem: sicut cũ aqua frigiditatẽ amittit p calefactionem: aut cũ homo egrotat vel tristatur. Secõdo mõ dicit aliq̃d pati minus ꝓprie: ex eo q̃d aliquid abijcit ab eo: siue illud sit cõueniẽs siue sit nõ cõueniẽs. Et fm hec dicit pati nõ solũ qui egrotat sed etiam qui sanatur. Et nõ solũ qui tristat: sed etiam q̃ gaudet vel quãcũq̃ modo alteret seu moueat. Tertio modo dicitur pati cõmuniter aliq̃d ex hoc solũ q̃ id q̃d est in potẽtia ad aliq̃d recipit illũd ad q̃d erat in potentia absq̃ eo q̃ aliquid abijciat: fm quẽ modũ omẽ q̃d erit de potẽtia in actũ dicitur pati: etiã cũ pficit: ⁊ sic intelligere nr̃m est pati. Qd̃ apparet hac rõne. Intellectus eẽ habet operationem circa ens in vniuersali. Apprehẽdi igit potest verum intellectus sit [illegible] actu vel potentia: ex hoc q̃ considerat quõ i[illegible]tellectus se habz ad ens vniuersale. Inuenitur enim [illegible]liquis [illegible]tellectus qui se habet ad ens vniuersale vt actus totius entis. Et talis est intellectus diuinus qui est diuina essentia: in qua originaliter ⁊ virtualiter totum est. Perfitit sicut in prima cã. Et ideo intellectus diuinus nõ est in potentia sz purus actus. Nullus aũt intellectus creatus põt se habere vt actus respectu totiꝰ entis vniuersalis q̃: sic oporteret q̃ esset ens infinitũ: vñ oẽs intellectus creatus p hoc ipsum qd̃ est: nõ est actus oẽm intelligibilis: sed cõparatur ad ipsa intelligibilia sicut potentia ad actum. Potentia aũt dupliciter se habet ad actum. Est eẽ quedã potẽtia que semper pfecta est p actũ: sicut est materia corporꝫ celestiuz. Et sic intellectus angelicus semper est in actu respectu s[illegible]rũ intelligibiliũ: ꝓpter propinquitatẽ ad diuinũ intellectũ qui est actus purus. Quedam potẽtia est q̃ nõ semper est in actu: sed de potẽtia procedit ad actũ sicut inuenit in generabilibus ⁊ corruptibilibus. Et sic intellectus humanus qui est infimus in ordine intellectuũ. est in potẽtia respectu suorꝫ intelligibiliũ. Et in principio est sicut tabula in qua nihil est scriptũ. vt dicit pbs. iij. de anima. Qd̃ manifeste appet ex hoc q̃ in principio omnes intelligentes in potentia: ⁊ postea efficiũtur intelligẽtes in actu. Et sic ptz q̃ intellectus est potentia passiua fm tertiũ modũ. Et notãdũ fm. b. Tho. vbi. s. q̃ intellectus passiuus fm quosdam est appetitus sensitiuus in quo sunt aie passiones. Qui etiã in. j. Ethi. dicit rõnale p ꝓticipationẽ q̃: obedit ratiõi. Secõm alios intellectus passiuus dicit virtus cognitiua q̃ noiatur rõnalis. Et vtroq̃z modo passiuum accipi põt fm primos duos modos passionis: inq̃tuz talis intellectus est actus alicuius organi corꝑalis. Sz intellectus qui est in potentia ad intelligibilia quem ob hoc Aristo. nominat intellectum possibilem: nõ est passiuus illis duobus modis: q̃: nõ est actus organi corꝑalis.

potentia [illegible]

§.II. De intellectu agente

Dic est alia potẽtia realiter distincta ab intellectu possibili. Uñ pbs in. iij. de aia dicit. Necesse est in aia hãc duas differẽtias esse sez intellectum possibilem ⁊ agentem. Pro cui⁹ declaratione dicit. b. Tho. in. j. pte. q. lxxix. ar. iij. q̃ fm platonẽ nõ esset necesse ponere intellectũ agentem ad faciendũ intelligibilia in actu. Et ratio est quia Plato ipse posuit formas rerũ materialiũ sine materia subsistere. ⁊ per consequẽs intelligibiles esse: q̃ ex hoc ẽ aliquid intelligibile actu q̃d est imateriale. Et hmõi vocabat species ⁊ ydeas: ex quarũ participatiõe dicebat nos sciam rerũ habere. Sed q̃ Aristo. non posuit formas rerũ naturaliũ subsistere sine materia. formẽ aũt in materia existentes nõ sunt intelligibiles actu: sequebatur q̃ formẽ seu nature rerũ sensibiliũ quas itelligim⁹ nõ eẽnt actu intelligibiles. Nihil aũt reducitur de potẽtia ad actum nisi per aliquod ens actu. Sicut sensus fit actu per sensibile actu. Oportebat igitur ponere aliquam virtutẽ ex parte intellectus que faceret in actu intelligibilia per abstractionem specierum a conditionib⁹ materialibus. Et hec est necessitas ponendi intellectũ agentem. Est autem iste intellectus agens aliquid in aia. id est quedã virtus seu potentia ꝓpria fm. b. Tho. vbi supra. Nam in rebus naturalib⁹ perfectis ꝓter vniuersales causas agentes: sunt ꝓprie virtutes indite singulis reb⁹ perfectis ab vniuersalib⁹ agentib⁹ deriuate. Non eẽ sol generat hoiem: sed etiã est virtus generatiua hois in hoie et filij in alijs aialib⁹ pfectis. Cũ aũt nil fit pfecti⁹ in inferioribus rebus aia humana. iõ oportet dicere q̃ in ipsa ñt aliq̃ virtus deriuata a supiori intellectu per quã possit fantasmata illustrare. Et hoc experimẽto cognoscim⁹ dum p̃cipim⁹ nos abstrahere formas vniuersales a ꝓditionib⁹ ꝓticularib⁹ q̃d est facere itelligibilia actu. Illã aũt actio alicui ꝓuenit rei: nisi p aliq̃d ꝓncipiũ formaliter inherẽs ei. Oportet igit vtute q̃ est ꝓncipiũ hui⁹ actiõis aliquid esse in aia. Uñ Aristo. comparauit intellectũ agentẽ lumini: q̃d est aliq̃d receptum in aere. Sicut ergo lumen reꝗritur ad videndũ nec sufficit potentia visiua nec res colorata que obijcit visui. Ita intellectus agẽs est necessarius ad intelligendum: nec sufficit intellectus possibilis nec intelligibilis res: nisi adesset intellect⁹ agẽs qui faceret intelligibilia i actu per modũ abstractionis. Et q̃ sensibilia sunt in actu ex aiam q̃ apprehendũtur a sensibus fm ꝓditões ꝓticulares ⁊ indiuiduãtes. Jõ nõ oportet ponere se[illegible]sum agentẽ: sz ipm sensiuz q̃ est potentia passiua. Sed intelligibilia rerũ materialiũ nõ sunt in actu ex aiam q̃ possint impãnere in intellectum: ⁊ ideo oportet ponere intellectũ agentẽ qui abstrahat ꝓditones materiales a reb⁹ sensibilib⁹ seu fantasmatib⁹ earũ: ⁊ sic spẽs intelligibiles deferat seu presentet intellectui possibili vt intelligat. q̃ aũt dicit Job. j. Erat lux vera que illuminat omẽ ꝛc. s. lumie naturalis cognitionis. Uerũ est q̃ illuminat oẽs sed vt causa vniuersalis: a qua aia hũana ꝓticipat quãdã ꝓticularẽ virtutẽ. s. intellectũ agentẽ. Iuxta illud. Signatũ est sup nos lumẽ vult⁹ tui dñe. Et si intellect⁹ agens nõ esset aliq̃d aie sed esset quedã subã separatũ: vnus eẽt intellect⁹ agens oim. Sz hoc est falsuz. Nã intellect⁹ agens vt dictũ est: est aliquid aie vt q̃dam virt⁹ seu potentia eius. Et ideo necesse est dicere q̃ sint plures intellect⁹ agẽtes fm pluralitatẽ aiarꝫ q̃ multiplicant fm multitudinẽ hoim. Nõ eẽ põt esse q̃ sit vna ⁊ eadez virtus diuersarum substãtiarũ.

Necesse est intellectũ agentem esse anima

ps. liij.

§.III. Vna aia et vnus in

tellectus nõ est in oib⁹ hoib⁹: vt tradidit ⁊ dixit auerrois in. iij. de aia. Qd̃ quadrupliť ꝓbo. s. Similitudine auctre

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qd non fit vn' tm intellectus ages oim hominu.

rōne ⁊ ipossibilitate. Primo probo similitudine. nā Aristo. in.iij. de aia assimilat intellectū vel aiam intellectiuā lumini. Sz nō est idē numero lumē in diuersis illuminaⁿ ergo nō est idem intellect' in diuersis hominib'. Secdo hoc idē pbo sacre scripture auctoritate. Apoc.vij. Vidi turbā magnā quā dinumerare nemo poterat ⁊c. Sz turba illa nō erat hominū corporaliter viuentiū: sz aiarum a corpore separataⁿ: q̄ sunt multe aie intellectue sz multitudinē corpor. Tertio pbo h idez duplici rōne. Prima est talis: aut aia est tm motor corporis aut forma. Si est tātuz motor: oportet multiplicari in diuersis hoibus: q̄ assignabūtur diuerse aie. Si āt aia est forma corporis tunc etiā oportet q̄ sint diuerse aie in diuersis hoib'. Tū qz impossibile est plurū indiuiduoz esse vnā formam numero. tum qz si intellect' est virtus aie: sequit q̄ sicut ad multiplicationē corpor est multiplicatio aiarum: ita ad multiplicationē aiarum: necessario sequit multiplicatio intellectū. Secda rō ad idē est talis. Aut hō hz eē ab aia intellectiua aut ab aia sensitiua. Si ab aia intellectiua: ergo ad multiplicationē hoim erit multiplicatio aiarū intellectuarum. Si vero ab aia sensitiua vel nutritiua tunc homo nō haberet vñ excederet alia aialia qd est inconueniēs: q̄ impossibile est vnam aiam rōnalē eē numero oim hoim. Quarto h idē pbo ex impossibilitate q̄ sequit ponētib' esse vnū intellectū oium numero. Qd em nō possit esse vn' intellect' numero oim, pbo ex quatuor impossibilib' q̄ sequūtur. Primū est qz impossibile est plures pfectiones secūdas esse ꝓprias exīte vna pma pfectione. Sed nos inuenim' plures scdas perfectiō es esse ꝓprias in diuersis hoibus. s. q̄ quidā sunt stulti q̄dam sapientes: q̄dā virtuosi: ergo oportet primā pfectionē. s. aiam intellectuam variari ⁊ multiplicari in diuersis hoibus. Secdm est qz si oim hoim esset vnus intellect' vl' vna aia numero: tunc omīs hoies essent vn' homo ⁊ sic nō eēt distinctio sortis ⁊ platonis p aliquā formā substātialem: sz solū per aliqd extrinsecū puta q̄ vn' esz capacior et alī nō. Tertiū est qz cum ꝓtingat duos vel plures hoies sil' ⁊ semel vnū ⁊ idē obiectum intelligere: si em per vnū possibilem intellectū intelligūt sequeret q̄ vni' ⁊ eiusdē virtutis simul ⁊ semel respectu vni' ⁊ eiusdē obiecti sint plures actiōes. Sed hoc est falsum ⁊ impossibile. Ad cuius pbationē sil'itudinē talē adduco. Ponat q̄ oculus oium hoium sit vnus numero: ita q̄ omnes homines habeant vnū oculum numero: tūc q̄uis sint multi videntes: tamen oim visio nō est nisi vna respectu eiusdē obiecti in eodez tpe. Sil' si intellectus sit vnus oim sequitur q̄ oim hominū: idē intell' ꝓtia eodē tpe fit vna actio intellectualis tm: sed h̄ est impossibile. Vñ sicut due visiones numero nō pñt esse simul vn' visus vel visus vn' oculi: qz habentes vnū oculum possunt dicī duo vel plures videntes: nō tm plures visiones sed vna. Sic duo vel plures habētes vnū intellectū numero: pñt dici duo intelligētes: nō tm pñt esse vel dici due intellectiones vni' intellect' sed vna tamū. Quartū est q̄ tunc homo non beatificaretur per aliquā operationē anime sue coniūctam sed per aliquā operationē extra essentiam anime. Cum pbs ponat beatitudinem in nobilissima operatiōe aie, Hec beatus Tho. ij. scripto sniarum. di. xvij.

¶ De multiplici oculo varie exercendo. Capl'm. II.

Deinde videndum est

d quō ipe intellect' exercend' sit ꝓ ⁊ fructuose. Est aūt intellect' oculus aie p quez videt seu cognoscit res ⁊ i corpe ⁊ a corpe separas. Sicut aūt Duplex ē duplex est ocl's corporalis: ita ⁊ duplex est ocl's aie. Intel ocul' aie lect'. s. speculatiu' tāq̄ dexter ocul': ⁊ intellect' practic' tanq̄ sinister. Et sicut dextrū est pfecti' sinistro siue oculus siue man' siue aliud ita ⁊ speculatio est perfectio: actōne de se. Et sicut natural' oīs hō habz duplicē oculum corpis: ⁊ si vno careat q̄uis videat tamē defect' est nō pnus in eo. Ita ⁊ aia cuiuslibz dz habere ⁊ oculū speculatiuū ⁊ oculū practicū aliqñ. s. ꝓsiderādo diuina aliq̄ ꝓsiderādo ⁊ operando humana. Est autez duplex speculatio fm. b. Tho. super Cant. Una est intuitiua solū videns rans res: ⁊ precipue spuales ⁊ diuīas: ad intelligendum ⁊ hec modicū perutilis. hāc habuerūt pbi. de qb' apl's Ro. i. Cū cognouissent deū nō sicut deū glorificauerunt aut gratias egerūt sed euanuerūt in cogitationibus suis. Alia speculatio est gustatiua: cū. s. affectus diligit quod intelligit habēdo sapoē de diuinis ⁊ spualibus. quī sapit. Et hec est speculatio sanctorū ⁊ bonorū fidelium. de qb' Deb. vi. Qui semel illuminati sūt gustauerūt donum celeste verbū. Hoc pertinet ad sapientiā q̄ dicit a sapore ⁊ dilectio ad claritatē eternā. vt dz Sap. i. Dunc oculū. s. gustatiuū speculatiōis conat diabolus in homine excecare. Hanc ius figurā legit. i. Reg. xi. q̄ Naas amonitarū rex iniquitas de tabes galaad quas obsidebat in hoc volebat ipsi oculū cōfederare ⁊ pacē habere vt oim oculos dextros eruerit ⁊ sic diabolus qui cū fidelibus bellat cū eis quasi pugnat facit ⁊ nō molestat oculum cōsiderationis spualium ⁊ diuinorū auferat ab eis. Unde salo. Eccs. ij. Oculi sapientis in capite eius. Caput cuiuslibet vtuosi est ꝓpus: et ad hūc ꝓtemplandū ⁊ opere imitandū oculi intellectus hominum dirigūtur. Et pueri. iiij. dicit. Oculi tui videant recta. s. speculādo. ⁊ palpebre tue precedāt gressus tuos. Palpebre oculoz sunt ꝓsiderationes debite ⁊ rōnabiles q̄ in angelo dicūtur pcedere gressus nostros: id est opa nostra. Si igit vtroq̄z: id est practico ⁊ speculatiuo exercitio est: sicut ⁊ scti viri fecerūt. Ut̄ melchiades papa. Moyses in seculo erat cū crebro intraret tabernaculum et exiret. Qui intus contēplanōe rapiebat foris in curis negocijs vrgebat. Sic ⁊ iacob angelos ascendentes et descendentes vidit: quia rectores ecclesie nō solū contemplando ascendunt: sed deorsum q̄ad membra illī ministrando descendunt. dist. lxx. ij. decreuit.

§. I. Sciendum tamen q̄

multiplex ē ocul'. Est ocul' corpal' ⁊ coercet. propter occasiones malorū inde ꝓsequētū. Unde Job. xxxi. Pactum cū oculis meis ne cogitare q̄dez de virgine. Ecci. xxvi. Fornicatio mulieris extollentia oculorum. Alī oculus pfidētialis: ⁊ hic reuerēdus. Vñ dñs p̄ Zach. Qui vos tangit: tangit pupillam oculi mei. ij. q. vi. accusatio. Tangūtur aute quādo inhonorant. De hoc Diere. xiiij. Defecerūt oculi eorum: quia nō erat herba. Alī spualis refectōis. Et illd pā. Oculi mei languerūt in opia. s. spūs. Est ocul' rōnis naturalis. ⁊ hic fidei intuendus. Undecañ. vi. dz a spōso. aie spōse siue. Auertite oculos tuos q: ipse me auolare fecerūt. i. remoue inquisitiones fm naturalē rōnem in hi q̄ sunt fidei: q: huiusmodi inuestigationes faciūt aiam a deo recedere. Propt q̄ dz apls. ij. ad Corin. x. capiuātes oēm intellectum in obsequium xpi. Est oculus affectionalis: ⁊ hic ad deū erigendus. iuxta illud, Esa. xxxviij. qd dicit ezechias. Attenuati sunt oculi mei. suspi. in excel.. Oculi mei. i. intellectus quoad cogitatiōes: ⁊ affectus quoad appetitū ad temporalia nimis amādo. Sic ecōtra de reprobis dz. Statuerunt oculos suos. i. affectus declinare in terram. id est ad terrena. Est oculus intentiōalis ⁊ hic ad celestia extēdēdus vt. s. seruet illud apli. i. Corin. x. Via in q̄ dei facite. Et de hoc Luce. xi. dicit. Si oculus tuus intentio fuerit simplex: totū corpus tuū. i. operatio sequens lucidū erit. Qd faciebat Job. iij. Ad te dñe oculos meos erigo. In plurali dicit oculos: qz etsi vn' tm v. in q̄ finis qui in opere intēdit: multi tm possunt esse fines mediis qui ad deū dirigi debēt. Est oculus cōtemplatiōis. ⁊ hic spiritu cōcidendus. De hoc dicit sponsus. Can. iiij. Vulnerasti me, s, ad amorē trahendo in vno oculorū monilis id est ꝓtēplatione diuinorū q̄ pertinēt ad oculū speculatiuū.

Ps. xviij. Et in ps. Defecerūt oculi mei in eloquiū tuū. qd est scriptura seu inspiratio dei. Et oculi sciētialis. ⁊ hic deter gēdus. s. a puluere terrenoz ⁊ detractionū. Ut̄ xpus. Lu. vj. ait. Quid vides festucā in oculo fratris tui. trabē aūt q̄ in oculo tuo est nō ꝓsideras. Hinc Bri. g. de detractoribus ait. Quid aliud detrahētes faciunt nisi q̄ in puluerem sufflát ⁊ in oculos suos terrā excitāt: vt vñ pl' detractionis pflant: inde magi nil veritatis videant. xi. q. iij. in ter verba. Est oculus diuinalis. ⁊ hic custodiēdus. Zach. iij. Sup lapidē vnū oculi septē. i. sup xpm. ⁊ sup quēlibz electum septē dona spūs requiescunt qui habēt hoies in oibus dirigere ⁊ illustrare. iuxta illud. Oculi dñi lucidiores sole: q: spūssancti dona totā aiam illustrāt. Est oculus doctrinalis: ⁊ h̄ caute exercēdus. Et ō hoc Job. xxix. Oculus fui ceco docēdo. s. ignorantē. ō aūt caute exercēdus: q: vt dicit Eccl'. xliij. Sol exurēs radijs excecat oculos. sol exurēs. i. doctrina nimis rigida vl' nimis alta: ⁊ ō his oibus oclis dz fuari illō ps. Oculi mei semp ad dñz

Ps. xxiiij. Et nūc beati oculi qui videt hoc modo. Lu. x.

¶ De his que requirunt ad bene videndum corpaliter ⁊ spiritualiter. Capl'm. III.

Otandum q̄ sicut ad

n bene videndū corpal' tria requirunt ita ad videndū spual' i. fm intellectū. Primū est subiectū recte cōditionatū. Secdm est interiectū. i. medīū illustrāū. Tertiū est obiectū ꝓgrue colorātū. Dec tria pñt notari in illo verbo symeonis. Uiderūt oculi mei saluta re tuū. Lu. ij. Nā subiectū visus est ocul'. ⁊ ideo dicit. oculi mei. Medīū q̄ qd videt est lumē. ⁊ ideo dicit videruntq̄ Obiectū visus ē res corpalis colorata. Ideo addit salutare tuū. ⁊ de hac visione etiā pōt intelligi illud qd dicit xpus discipulis suis. Lu. x. Beati oculi qui videt q̄ vos videtis. s. xpm vt spiritualiter.

Id. vi. decedū ex q̄ fidei ē ita di hoiū.

§. I. Quartū ad primū est

sciendū q̄ ocul' seu pupilla oculi est subiectū vbi recipitur spēs rei q̄ videt. Sz ad hoc q̄ bene videatur oportet q̄ oculus habeat quatuor cōditiones.

¶ Concauitatē priuato apparenti tumore.

¶ Intersitatem sociato competenti vigore.

¶ Obscuritatem remoto impedienti albore.

¶ Siccitatem semoto defluenti humore.

Oculus ops et cōcauus.

Ita ⁊ oculus mētis dz habere has ꝓditōes spual' ad bene cognoscendū. Primo eni ops q̄ oculus vt bene videat corpal' sit ꝓcauus: nō elatus cū tumore exteriori. Experiēcia eni docet q̄ oēs q̄ h̄nt oculos grossos ⁊ eminentes ad ē male videt. Et h̄ntes oculos ꝓcauos ecōtrario bene videt. Et ratio hui' est: qz imꝓporcionata lux fuscat: vnde hō nō hz posse respicere solē i sphera sua. Si igit oculus est peminens extra statū pcutit radijs lucis ⁊ ideo fuscat. Sed si oculus est ꝓcauus radij lucis recipiunt. pmo in illa cōcauitate: ⁊ sic ipsis diffusis oculus sine lesione ad suū actū abijciat. Unde dz q̄ si q̄s in meridie esset in valde concauo puteo stellas videret in celo. Sic accidit de oculo spuali. Nā qui hz intellectū tumidū ⁊ elatum nō videt. Iuxta illud Ro. j. Dicētes se esse sapientes stulti facti sunt. Sed hīs intellectum humilē qui ad intra occupat. s. sui cognitiōe. hic bene videt. vñ puer bionez. xj. vbi humilitas fuerit ibi sapientia. Et saluator Math. xj. Cōfitedor inquit tibi dñe pater celi ⁊ terre q: abscondisti hec a sapientibus ⁊ prudētibus ⁊ reuelasti ea p̄uulis. Ad sensum enim pz q̄ cōuexa seu elata male sunt receptiua ⁊ cōcaua bene. sicut videmus in montibus qui nō retinent aquaz pluuialē sed valles ⁊ fouee. Unde ps.

Ps. xiij. Inter mediū montiū ptransibunt aque nō in mōtibus superbis. sed inter mediū montium. s. in vallibus q̄ sunt medie inter montes: ptransibunt aque veritatis scripture ⁊ gratie. Ad hoc ipe xpus hortabat di. Discite a me qz mitis sum ⁊ humilis corde. Matth. xj. Qd ⁊ exēplo ostēdit in oibus. Nam humilē matrem elegit que diceret. Ecce ancilla dñi ⁊c. Lu. j. Humilē patrez seu nutricē ioseph qui cogitauit occulte dimittere mariā tanq̄ indignum se reputans secum habitare: vt dicit Bern. Humilem lectū fenum habuit. Humilia animalia: humiles pānos ad cooperiendum: humiles pastores ad inuisendum. Deinuz elegit humilem turbam discipulorum. scilicet piscatorū ⁊ eis pfecit humilem Petrum qui dixerat. Recede a me: qz homo peccator sum. Lu. v. Et qz bea. Stephanus plenus fuit humilitate: q: sapiētia ⁊ obediētia que nisi ex humilitate haberi nō pñt: ideo intuēs in celū vidit gloriam dei ⁊c. Actu. vij. Secdm qd req̄rit ad bene videndū est integritas sociata cōpetēti vigore. Et p hui' declaratione scire opz q̄ oculus corpalis hz supra pupillā siue lucē septē tunicas seu velamina: ⁊ quecūq̄z illarū deficeret aut lesa esset: visio impediret. Apposuit aūt actor noster gloriosus deus septem tunicas ipsi pupille: vt magis custodiret illa virtus nobilis q̄ propter suam nobilitatē de facili lederet. Propter qd ps. xvj. dicebat. Custodi me dñe vt pupillā oculi. id est sicut septem tunicas induis pupillam oculi corporalis: sic septem donis spūssancti custodi oculū anime mee. Neq̄z em q̄s pōt bene videre ad sufficientiā eaque sunt sibi expediēcia ad salutē nisi habuerit septē dona spūssancti que plenissime fuerūt in xpo et ab ipso deriuantur in oēs suos electos. De quib' dz Esa. xj. Requiescet sup eū spūs dñi: spūs sapiētie ⁊ intellect' spūs ꝓsilij ⁊ fortitudinis: spūs sciētie ⁊ pietatis: ⁊ replebit eū spūs timoris dñi. Et ex his bñ videbit ⁊ iudicabit q̄cūq̄z agēda. Ut̄ si sequit immediate. nō fm visionē oculorum iudicabit. i. fm iudiciū hoim ⁊ appentiā exteriorem Sapiētia em in eo apparuit dū diabolo occultauit mysterium incarnatiōis: disponēdo vt mr̄ sua spōsum accipe ret. Quā rōnē assignat. Origenes. xxxvij. q. ij. c. inuenta. Spūs intellect' ondit ex eo q̄ illius carnis aspectus intellectū dare videbat. Burta enim viso iesu nato videns rōne repleta. Ve q̄bus Esa. j. Cognouit bos possessorez suū ⁊c. Et pastores idiote videtes cognouerūt d̄ vbo ⁊c. Lu. ij. Reqeuit spūs ꝓsilij sup eū: q: oia ꝓsilia q̄ predicaturus erat: infantulus adimplenit virginitatē paupertatez obedientiā patientiā ⁊c. Quātū ad spiritū fortitudis dicit Esa. lij. Cōsurge cōsurge induere fortitudine brachij dñi. dñi brachiū fili' est a patre ꝓcedēs q̄ indut' est fortitudine quādo vnit' est carni nostre: in qua fortiter deicit hostes inferni ⁊ vitia mūdi. Et ideo bis dicit cōsurge cōsurge. i. cōsurges ꝓtra diabolū. Unde dicit. Johan. xvi. Jam princeps hui' mūdi iudicat' est. Cōsurge ꝓtra aduersa ⁊ cōtra vitia mūdi ea superādo. Cōfidite inquit ego vici mūdū. Spūs scientie in eo ostendit nō solū speculatione seu noticia scripturarū cū in templo duodēnis interrogaret doctores sed ⁊ experiēcia sensitiua. Ex his enim que passus est didicit fm aplm ad Heb. v. Passus est enim agonem esuriem ⁊ alias penalitates. Pietatis spiritu repletus est qui q: nostri cōpassus nasci voluit vt nos nō moreremur. Pietatis etiā spiritum habuit q: ad dandā noticiā celorū ⁊ religionē verā reuelandā nat' est Ut enim homo cōfidenti' ambularet ad veritatē ait Augu. de ciui. dei. Ipsa viras dei fili' hoie assumpto nō deo consumpto venēs fundauit ac stabiliuit fidē. De spū timoris q̄d dicēdū nisi q: timuit dñs Jesus nō solū timore reuerēciali pfectissimo sz etiā timore naturali. iuxta illud. Mat. q. xxvi. Cepit Jesus timere. ⁊ dicente angelo fuge in egyptū: illuc delat' fuit. Et qz bētus stephanus erat plen' spūsctō. vt dz. act. vi. q̄ad ista dona. ideo vidit gloriā dei. Et bētus etiā simeon: q: spūssanctus erat in eo vt dicit Lu. ij. ideo pñtauī xpm in rēplo agnouit dicens Uiderūt oculi mei ⁊c. Tertio dz q̄ oculus sit niger nō albus ad bñ videndū. Moies enim multū albi malevidēt siue si habēt palpebras albas siue pilos eorū albos nimis

Ocul' debet esse integer.

Ocul' debet eē ob scurus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ratio huius est: q: albedo disgregat visum: ⁊ ideo debilitat. Nigredo eni virtus disgregata debilior. Et vtute simul congregata. Hinc auctor: nature fecit aialibus meli⁹ videntibus pupillā nigrā: vl⁹ ad nigredinem tendentē pncipal⁹. Et ex hoc infinuat ꝙ ad hoc ꝙ oculus mentis sit aptus ad videndū: ops ꝙ sit nō albus vel delicat⁹: sed niger vl⁹ mortificatus. Vñ ⁊ de sapientia dicit Job. xxviij. Nō inuenitur in terra suauiter viuentiū. Talis fuit vita xpi plena. s. asperitate ⁊ mortificatione: ppter qd dicebat anima. Can. j. Fasciculus mirrhe dilect⁹ meus. dilect⁹ aie sponsus Jesus dñs. Et sic fasciculⁿ mirrhe. i. copiosus i mortificatione ⁊ amaritudine vite. Sic ⁊ stephan⁹ fuit mortuus mūdo. renunciatis tpalib⁹ ⁊ inter lapidatores suos ⁊ inimicos qñ oblit⁹ sui: in celū oculos dirigēs. p inimicis ex orabat dī. Ne statuas illis b̄ pctm. Actu. vij. Ita ⁊ Syme on mortu⁹ affectū vite tpalis nō aliud expectabat nisi xpm videre. ⁊ iō ipso viso inqt. Nūc dimittis seruū tuū dne ⁊c. Q: viderūt ⁊c. Quarto os ꝙ oculⁿ sit ab humore sepatus. nā lachrime impediūt visus: vt expientia docet. Vñ ⁊ magdalena dū fleret ad monumentū vidit dñm celestum: ⁊ extinauit ortulanū virgultor. Accidit eni de lachrimosis oculis sicut ō aere humido ⁊ pluvioso: q̄ repletat vrīdē siue arcū. ⁊ b̄ nō nisi p humores eiusdē aeris. Vñ si q̄s duz plorat respiceret fixe lumē pure cādele extinabit lumē circūdatū ab arcu cerulei viridis rubei ⁊ flaui colorīs. ſz tergēdo lachrimas videb ibi arcū nō esse: ſz te fuisse deceptū. Verbū dei qd factū est caro summe puritatis est. vñ ō: speciⁿ fine macula. Sap. vij. Et liliū cō uallū. Can. ij. Et iō videri non pōt nisi a puro ⁊ mundo corde ꝙm illō ad Heb. xij. Sanctimoniā seqmini. i. puritatē sine q̄ nemo videbit deū. Et matth. v. Beati mūdo corde: qm ipi dei videbūt. Quānis eni aliqs naturalⁿ vl⁹ p exercitatū studiū hēat acutū intellectū. Si tū carnalⁿ ⁊ ꝙm mūdū viuit pax diuina penetrat ⁊ degustat. Vñ in figurā phibebat leuit. Ne q̄ lippis erat oculis accederet ad altare dī nec offerret panes deo. Jn lippis q̄ppe oculⁿ pupille sane sunt: ſz hūore defluēte infirmantes palpebre egrotescūt. Quoz q: ifusi ōe creba arterie. etiā acies pupille viciat. Hze. Lippus q̄ppe ē cui⁹ sensus natura acutſz ꝙersatōis prauitas ꝙfudit. di. xliz. hinc eteni. Talis q̄ qui hz oculos humorosos plenos carnalitate: nec ad ministrandū ⁊ offerēdū sacra ē idone⁹: nec in accedēdo ad altare ad recipiēdū eucharistiā: nec ꝙiter ad videndū deū. Sz. b. stephan⁹ q̄ inter sctos i ḡris positos ꝙm⁹ vidit glam dei valde pur⁹ fuit. vñ intuētes in eus iudei videbāt eum vt angelū: ⁊ sibi in testimoniū magne puritatis cōmissa fuit cura mulier ꝙuersaz. Symeon etiā q: fu... valde purus. Unde dicit iustus. ideo meruit xpm videre dicens. Quia viderunt oculi mei salutare tuuz ⁊c.

Oculⁿ ds ē sicut ⁊ abſcḡhuo ⁊c.

§. II. Secūdū quod requiritur ad videndū. est mediū illuminatū. pz eni p expientiā ꝙ de nocte aere nubiloso q̄tūcūq̄ q̄s hret oculm bn dispositū: ⁊ ante se rē colorata nil de ea videret: q: s. mediū nō est illustratū. s. aer. vbi etiam ꝙideranda sunt q̄tuor circa ipm mediū ad b̄ ꝙ sit bn ordinatū ad videndū cor: pal⁹ ⁊

De his q̄ requirit ad visionem ex p te medij.

¶ Subtilitas essentialis. (spualiter.
¶ Luciditas radialis. ¶ Puritas accidētalis,
¶ Continuitas terminalis.

Quantū ad primū ad b̄ ꝙ possit bn res videri req̄rit ꝙ mediū visionis sit subtile essential⁹. Eo eni ... mediū est grossi⁹ visio ē ipfectior. sicut pz ꝙ ea q̄ videntur p medium aqueū: nō ita clare cōpehendunt sicut que vident per aerem. ⁊ que videntur p aerem densiore minus perfecte ⁊ clare videntur q̄ ea que vident p aerem rariorem. Unde aliqñ ⁊ alicubi aer est ita densus: vt non videat fere sol. Sic ad videndū spualⁿ req̄rit subtilitas in medio. Media spualia q̄bus spualⁿ videre possum⁹ sunt doctores ⁊ pdicatores: quor doctrinis illuminamur q̄ in vtroq̄ testō

Medium visionis debet ē subtile.

claruerunt: precipue ppbe in veteri ⁊ apli in nouo. Sed euangeliste pmaxime media sunt ad illuminādus. Sunt aūt quatuor: media p q̄ spiualiter possumus deum ⁊ dñm iesum xpm ⁊ mirabilia eius videre. Ipsi quatuor euangeliste figurari pnt p q̄tuor elementa. Licet eīn naturalⁿ nō oia elemēta sunt trāsparentia corpa: sicut ptz de terra. ſn vitrū qd est terrestre est trāsparēs. Ita aūt ipsi euangeliste fuerūt subtilati ⁊ a mundo refulsi: vt optime p omnes possimus dñm videre. ⁊ que ad ipm p tinent: ex doctrina euāgeliū ⁊ vita ipsoz. Et matthēū q̄dē possum⁹ apte terram appellare: q: primo fuit valde terren⁹ dedit⁹ mundi lucris. Unde thelonari⁹ dr ⁊ publican⁹. Et h etiā Ezech. j. ⁊ Apoc. iiij. p hoiem figurat cui cōmissa est cura terre: vt in ea oparet. Gen. ij. Tradidit etiā notitiaz nob de ꝙ ꝙm carnē quā a terrenis traxerit: ic pies euāgelii Luc. ꝙfationis ⁊c. Marc⁹ significat p aquā. Nā in ciuitate q̄ fundata est tota in aq̄s sc̄z Venetiarū elegit habitare. ⁊ per leonē figurat qui q̄tanā patiē eo ꝙ mlto honore abundat. Aqua sume nutrit q̄tanā. Hic tradit notitiā de ꝙsu ꝙm suā sapiētiā q̄ p aquā figurat in scriptura. Jur illi Ecci. v. Aqua sapiētie salutari potauit illū. Vñ principalⁿ Marc⁹ describit pdicatiōes xpi. Et icipit euāgeliū suū in aq̄s iordanis dicēs. Mor post exordiū fuit Jobes in deserto baptisans ⁊ pdicās ⁊c. Lucas autē est vt aer. Vñ euāgeliū scripsit ea lingua q̄ melius vtit aere informādo voce ꝙ alij dicit. Isid. in li. ethi. ꝙ orientales frāgūt aerez in gutture ⁊ in gutture loqunt vt hebrei seu iudei. Occidentales pcipue hyspani frāgūt voce in dentib⁹ ⁊ iō in dētibus loquunt vt latini. Sed mediterranei ... rangūt voce in palato: ⁊ in palato formāt voce: ⁊ iō meli⁹ q̄ alij loquunt vt greci. Et iō locutio eoz cōptior: ē ceteris ꝙm ipsi. Et hac lingua lucas suū scripsit euāgeliū ꝙm Hiero. Vñ secularī quadā redolet eloquētia. Hic figurat p vitulus q̄ in veteri testamēto figurabat mortē xpi q̄ in aere suū est. Vñ ⁊ principalⁿ L... as describit ignominiā passionis: ⁊ hec visio est nobis magis ꝙportiona... Nā p aere corpalⁿ melius videmus. Et est ratio. Quia ... nis nasci pduit qd dixit matthēus: nec pdicatio pfu... qd di... marc⁹ nisi redemi, pfuisset qd dixit Lucas Johānes autē figurat p ignē. Et merito q: dilectiōis amore ardebat. Hic figurat etiam per aquilā que sup oia animalia volat. ... ignis vbi ex istis plumis ad terrā veniēs iterū iuueneſcit. Ignis recte cōparat cuius vba fuerūt plena igne caritat. Ipse describit quō sic de⁹ dilexit mundū vt vnigenitū suū daret. Et q̄lis sit ipse vnigenitus datus nobis. id est In principio erat verbū. Ipse narrat sermonē involuma cena plenum igne amoris. Ipse solus latus xpi lancea pforatus describit vnde exijt ois flāma amoris. Epistole eius plene sunt fraterno amore. Que habentur in legendis ad p positū hic sunt. Secōdū illū debet esse lucidū illuminatum. Vñ licz aer sit mediū per qd videmus qñ tñ est ... luminare: est verbū eternū: vt ptz Jo. j. media aūt illuminant vario modo ab eadē luce ꝙm medij dispositōez. Nā aliqua sunt media tersa ⁊ opaca vt speculū ⁊ calips. Alia quā sunt media trāsparētia ⁊ solida vt vitrū. Aliqua sunt media representatiua ⁊ subtilia: vt ignis aer: ⁊ aqua. Alia media illuminant tñ in supficie. Et hec representant sed nō recipiūt. Secda media illuminant tota: ſz dubium efficiūt seu nō clare ostēdūt. Sed tertia media illuminantur perfecte ⁊ clare repsentant. Primi sunt predicatores scripta recitātes ſz nō intelligētes: seu bn loquētes ⁊ ... le opantes. Secunda media sunt doctores veri catholici. Sed tertia sunt euangeliste et apostoli qui in ... mediante ... domino illustrantur. Est tamen sciendum ꝙ illa pars media lucidior: que est vicinior corpori in quo radij terminantur: vnde aer est locidior iuxta terram q̄ sit superius propter qd media regio aeris dicitur renebrosa. Cū ... teu radij diuinitatis terminent in carne quam verbum

Medium debet esse lucidum.

Medium debet esse tersum.

Medium debet esse diuinum.

Job. i.

assumpsit in illa tertia parte mediorū que illuminātur q̄ cōprehēdit euāgelistas: illa pson̄a est magis illustrata q̄ fuit illi carni ppinquior. Et hic fuit Johānes euāge. Nā ꝙm carnē frater fuit in secūdo gradu ... xpi. Et q̄uis ⁊ alij fratres eius fuerunt nō tamē ei ita familiares ⁊ conuersū cū eo. Unde ysido. dicit ꝙ est quasi vn⁹ de quatuor fluminibus paradisi q̄ ex ipso sacri dñici pectoris fonte potauit: qd postea in toto orbe diffudit. Tertio ad hoc ꝙ medium sit cōpetens: exigit ꝙ mediū sit purū ab omni accidente: ꝙ videlicet nō habeat aliquē colorē nec etiam replent humore. Nā si mediū esset coloratū: omnia videretur esse coloris illi⁹ medij. Similiter si mediū est vaporibus aut humoribus repletū: nō repputatur oibus sicuti est. Unde aliquādo sol apparet sanguine⁹ aut rubicūd⁹ q: aer nō est in sua puritate. Job. euange. fuit optimus: vt esset mediū visiōis tante. Nā fuit ab omni amore alienatus a xpo. Nā vocat⁹ de naui statim oblit⁹ est amoris paterni: renuit nauim arteneq̄ piscandi: ⁊ exiis in nupcijs: quia ducebat vrorē: virgo pur⁹ ipsa vrore relicta: virgo permāsit in cuū. Quarto ⁊ vltimo mediū debet ē cōtinuū. s. ab oculo vsq̄ ad rē visibilē vel videndā. Hec ē vna ratio quare posit⁹ cōmo in igne subtilissimo nō videt⁹ q: variant media. Nā oculⁿ est in aere ⁊ con⁹ in igne. Et vbi oculus sine lesiōe staret in igne clari⁹ videret ꝙ videat p aerē. Hic aūt sacer euāgelista primu⁹ est a xpo ad nos: ad qd insinuandā fact⁹ fuit medi⁹ inter senatū apli ⁊ xpm dñm: qñ volētes scire q̄sna ipm traderet. Johānem intercessorē fecerī. Ubi dicit Pe. rauēnas. Quātū potest apud deū p nobis minimus si intercessor fuit. p su... nus Quāta reuerētia ei⁹ patrociniū ds a nobis flagitari: qui aduocat⁹ fact⁹ est apl⁹oz. Hinc aūt primitatē sub figura descripsit. Ezechi. c. xvij. di. Aqla grādis magnaz alarū longo mēbroz ductu: plena plumis ⁊ varietate: venit ad Libanū ⁊ tulit medullā cedri: ⁊ summitatē frōdiū ei⁹ auulsit: ⁊ māsportauit eā in terrā chanan in vbe negociatorū posuit illi. Ubi primo notat euangeliste dignitas varia. Habuit eīn dignitates plurimas. s. limpiditatē visualem ideo di... Secūda dignitas fuit vrginitas angelicalis ⁊ iō grandis. Tertia fuit potestas supernalis: q̄ ibi notat magnaz alarū. Quarta tenacitas mētalis. s. in bn reminiscendo mēti vba audita a xpo: ibi longo mēbroz ductu. Quinta suauitas internalis: ibi plena plumis. Sexta varietas gradualis: q: sez patriarcha, ppha, apls euāgelista, martyr, doctor ⁊ virgo fratr xpi: ibi: ⁊ varietate. Secūdo notat in eo ꝙspicacitas lucida: cū dr: venit a libano ⁊ tulit medullā cedri ⁊c. vbi primo describit ei⁹ ascensus mirabilis: ibi venit a libano q̄ est quidā mons: ⁊ interpretatur candidatio: ⁊ significat altitudinē diuie maiestatis. Secūdo fructus tractus ineffabilis: ibi tulit medullā cedri. i. diuinitatis. Q... dulla eīn stat in medio. Media aūt inter diuinas psonas est filij: nō quidē loco situ vel ppietate tpis ſz notatione pson̄e: ⁊ hāc medullā sez verbū tulit ⁊c. Tertio sermo planus incōprehēsibilis fuit: ⁊ summitatē frondiū eius auulsit. Frondes eīn sunt ppietates vbi quas descripsit dicēs. Verbū erat apud deum ⁊c. Tertio notat de eo charitas optima: ibi: transportauit eam in terrā chanaā ⁊c. Et hoc cū pduxit verbi incarnationē vsq̄ ad carnis assumptionē cuz dixit. Verbū caro factum est ⁊c. Et etiam q: dimisit in mundo veram cognitionem de xpo ⁊ vita eius.

§. III. Tertiū quod necessario requiritur ad videndū: est obiectū coloratuz. Nā etsi quis habeat oculū purificatū ⁊ mediū illustratū. ⁊ nō adsit obiectū coloratū nō videt corporaliter. Unde ⁊ aiam cuz egredit de corpore non videmus nec angelos in sua essentia: nec virtutes ⁊ huiusmodi. Et ratio est q: nō sunt corporalia: nec per cōsequens colorata. Quia igit deus purus spiritus erat cum videre nō poteramus, Sz post

ꝙ effectus! est homo: et per consequens coloratus eum omnis videre potuit. Juxta illud Esa. lij. Videbit omis caro salutare dei. Notat aūt sponsa quatuor colores ei⁹ cum dicit Can. v. Dilectus meus candidus ⁊ rubicūdus Caput eius aurū optimū. Come eius sicut elate palmaz nigre vt corvus. Ubi nota.

¶ Albedinē puritatis: quia candidus.
¶ Rubedinem charitatis: quia rubicundus.
¶ Flauedinē dignitatis: quia aurum optimum.
¶ Nigredinem humilitatis: quia nigre come.

Respice inquit psal. in faciē xpi tui. Et primo colorem spectat ad carnē eius purissimā. Est aūt quadruplex puritas. Una habet⁹ per essentiā que est soli⁹ dei. Letatur. xviij Sanctus ego suz dñs deus vester. Secda per gloriē permanentiam. Et hec angelorū ⁊ beatorū. Ps. cxliv. Exultabunt sancti in gloria. Tertia per innocentia Apoc. xiiij Sine macula sunt ante thronū dei. Et hāc occisi ab hero de habuerūt p pniam. Ps. l. Lauabis me: ⁊ sup niuē dealbabor. iij. Reg. v. Lauare septies in iordane ⁊c. Omis ista puritas fuit in xpo. Nā quantā ad quartā: septies effudit sanguinē in absolutione septē capitaliū nō lui ſz nostrorum. Secōdus color. s. rubeⁿ spectat ad aiam charitatē ardentissimā quā ostēdit effusione sanguinis. Apocap. i. Dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Sed quadruplex est martyriū. Primū est aliōs saluans vt xpi ecclesia. Venite ⁊ videte martyrē ⁊c. Secōz ē volūtatis ⁊ operis: vt stephani. Tertiū est volūtatis tñ vt Johānis euāgeliste. Qpis tñ: vt Innocentū: ſz nullū martyriū celos apire potuisset nisi martyr xps suo sanguine rubicatus aperuisset. Unde. Aue sanguis aptor iamue. Tertius color. s. fulvus: q: dicit caput eius aurum optimū: spectat ad diuinitatē eius nobilissimā carni vnitam. Aurū purū fuit eius: pfecti⁹ aia ei⁹: optimū diuinitas eius. Et pōt dici q̄ iste color demōstrat omni potentiam eius. Cognoscit aūt diuina potentia. Prio qñ agit super naturā: qd factus est cū vgo peperit. Secōdo ostendit se agere ꝙ naturā: qñ virgo cū lactauit vbere de celo pleno: ⁊ cū stephanus vidit celos apertos. Tertio trāsitorū naturā: vt cū stella videbat ipsum cognoscere. ⁊ magis demōstrare: ⁊ aialia bruta: ⁊ cū Johāne edixit ō nuptijs. Quarto operat id qd habet natura vt cū remittebat peccata sue originale parvulis occisis nō circūcisis ⁊ actualia parentibus coīū ⁊ hmōi. Quartus color niger fuit vt patet in auctoritate come eius ⁊c. Et ptinet ad vitam eius vera mortificatione patientissimā. Fuit eīn humilis qñ ad sui personā: q: parvul⁹ natus est nobis. Esa. ix. qui im... esus erat. Secūdo humilis quātū ad locū vbi natus: q: i paruo casiro in vili tugurio. Michee. vi. Tu bethlee terra iuda ⁊c. Tertio humilis fuit quantū ad penalitatē quā sustinuit: vt alij: sapie. vij. Primā vocē emisit plorans ⁊c. Quarto humilis quātū ad subiectionē hoim ⁊ legū: q: circūcisioni se subdit. Et erat subditus illis sez parentibus. Lu. ij.

Psal. lxxxiiij

¶ De his q̄ ipediūt visuz aie vel auferūt. Capitulum. IIII.

Eprem sunt que auferunt vel impediūt visum anime spirituales. vt dici possit cecus: figuratus p cecum qui se debat secus viam procedentia ab introitu ... amore: propter qd dicit psalmista. Supceecidit ignis ⁊ nō viderūt solem. Ubi nota. Prio inchoationem excecatōis: ibi: ignis. Secōdo cōpletiuū hui⁹ pnatōis: ibi: supceecidit. Tertio cōsecutiuū hui⁹ defectōis: ibi. Et nō viderūt solem.

Ps. lvij

§. I. Quantum ad primuz principiū obscuratōis vel obcecatōis mentis est amor inordinatus qui signat p ignem quia sicut ignis est primum vl⁹ mum quatuor: elemētorū ⁊ maxime actiuū: ita amor est primū principaliū quatuor: passionū ⁊ maxime operati-

Principiū obcecationis vl⁹ obscuratōis

Universidad de Deusto
Biblioteca

uus.solus enim amor nescit laborem fm Aug. Et sicut ignis in sinu celari nõ põt:vt dicit sapien..xj.c. sic nec amor vehemens. Omne aũt pctũ,pcedit,vl'ab amore male inflammãte:vl'a timore male humiliante:vt dicit Augu.exponens illud psalmiste. Incensa igni.s. ordinati amoris ⁊ suffossa.s.p defectũ inordinati timoris. Ab icrepatione vultus tui pibunt.s.in iudicio snia eterne dãnationis. Sed ⁊ timor fundat in amore. Propterea enim quis timet aliquid perdere vl'sustinere:q illũ amat. Ad sensum etiam patet q ignis materialis debilitat visum corporalem.

ps.lxxxix

§.II. Quantum ad secũdũ

sciendũ q nõ ꝗlibet ignis inordinati amoris tollit visuz spũalem. Sed tũc qñ supcadit.i.in pte supior ⁊ rõnis per ꝓsensuz descẽdit:auferẽs lumẽ nature actualis cognitionis.⁊ pseqũter gr̃e illustratiõis qd fit frequẽter instigãte dyabolo q̃ habitat in celo aereo. Jn cui' figurã legitur Job.i.q ignis descẽdẽs ꝑ celo.s.a demone,pcurato pueros:ouesq ꝓsumpsit pueros.s.rõnales ⁊ occultos sensuoues.s.simplices ⁊ imocẽtes cogitatiões mẽtis. Sunt aũt septẽ mala,pcedẽtia ab isto igne ⁊ excecãtia vt dictũ est. Primũ est nimia circa tpalia occupatio:ficut eni pulueis sup oclos vl'in oclos intrans excecat ⁊ impedit visuz sic occupatio circa terrena obscurat vl'subtrahit cognitõnem spũaliũ. Et sicut aspicies in terrã,ptũc in celũ nõ pt aspicere:sic ⁊ mẽs ad terrena applicata celestia meditari nõ põt. Vñ pabolice dr Lu.xij.d q̃dã muliere a demone curnata.⁊ pñr oculis ad terrã directa q surl ũ respicere nõ poterat.⁊.iiij. Re.vl.habet in figura q sedechias rex fugiẽs a hierl'ym excecat' est a nabuchodonosor: in reblata.hierl'in iterptat visio pad.reblata iterptat multa Cũ aũt ꝗs ab intuitiõevere pad implicat se multꝫ occupationib' tpalium excecat a diabolo signato p nabuchodonosor. Scõm ablatiũ seu ipedimẽtũ visus spũalis ẽ carnalis pentũ affectuo. Cũ eni ꝗs nimis sensual' amat pãpinquos mlta facit incõueniẽtia. q tñ ipe nõ videt passione amoris obscurat'. Qd manifeste pz q̃tidie. Nã ⁊ plati eccl'e largiunt bona eccl'ar paupibus distribuẽda.consanguineis ⁊ nõ egẽtibus ⁊ bñficia ⁊ dignitates eis i meritis:existimãtes sibi hec licere. ꝗ quos dicit Amb. Non ꝓpterea te deo dedicasti vt illos diuites facias.s. ex bonis eccl'ar:⁊ vt tibi vitã ꝓpetuã fructu bõi opis.i. elemosyne acq̃ras. Putant se par poscere pcij q̃runt tuũ ⁊ vire tue adimere ꝓtendũt fructũ ⁊ accusant q eos diuites nõ fecerj cũ te velint illi eterne vite fraudare mercede di. lxxxvj.nõ satis. Et iaicis licitum vr retinere ali..na ad nutriendũ familiã cũ honore. Jn cui' figurã legit q dalila dedit samsone in manib' philistinor q eũ subito excecauerũt :vt hr Judi.xvj.Samson interptat sol eor ⁊ figt p latos q hñt alios illuminare sicut sol. Nã ꝑ eis dixit xps Matth.v. Vos estis lux mũdi. Vel etiã figt rectores q̃s cunq familiar q debẽt suo exẽplo illustrare. Dalila interptat titula q.s.hauriẽt aqua de puteo. ⁊ figt affectionẽ carnalẽ ꝓpinquorũ:ficut eni titula hauriẽt de aqua putei ad volũtatẽ:ita hui' affectiõe carnali hauriũt,ꝓpinq a suis ꝑ latis vl'maiorib' de his tpalib' q̃tũ volũt q affectio tradit in pãtem philistinor.i.demonũ obcecãtiũ illos vt dicere poslunt illud ps. Lumẽ oculor meor ⁊ ipũ nõ ẽ mecuz. Tertiũ excecatiũ est diuinor nimis subtil' pscrutatio. Vñ dr pverb.xxv. Qui scrutator ẽ maiestat oppimitur a gl'a:ficut eni ñ ꝗs vellet aspicere fixe in ..phera sol' potiꝫ obcecaret q̃ ipm plene videret. sic mẽtis nr̃e acies mualida:in tã excellẽti luce.s.pfecte cognitõis diuinuz figi nõ põt.qd si tẽptauerit q̃piã erroꝛe cecabit. Vñ ⁊ in figurã q̃ erãt in sctå sctor veterj tẽpli seu tabernaculi velata erãt.⁊ a q̃cunq apte videri nõ poterãt:qd est ꝗ curiosos q̃b' videt diuina secreta intellectu posse metiri.de quor numero aliqñ fuit paul' ꝓfidẽs nimis de ꝓpa sapia ⁊ ob b nõ intelligẽs secretũ mysteriũ incarnatõis ad q̃ ꝓpũ lumẽ naturale nõ attingit. Vñ ⁊ de eo dr Acẽ. ie. q circũfulsit eũ lux de celo:cadẽsq in terrã aptis oculis nihil videbat. Jn quo significata est indispositio sua. Sz postea humiliatus cuz accessit ad Ananiã visum recepit Quartum excecatiuũ est repeditas ⁊ pigritatio:ficut enim ifra artis cũ nõ exercentur diu hebetant:⁊ alioquin ruginem ꝗhentes destruunt. Et sicut vires corpis minuuntur si q̃s in aliquo ope nõ se excecat:ita ⁊ itellect' hebetatur si tor pescat desidia:nõ vacans lectiõi vl'meditatiõi spũali. Vñ ⁊ victor in' dicit. Cito pigrescit iudicũ humanum nisi iugi lectiõi reparet'. ⁊ in hui' figura legitur Tob.ij.q cũ sederet dormitãs yrundinib' emiserũt oculos ⁊ cecor sup oculos suos excecat' est. Ad significandum q q̃ dat se dormitiõi pigricie ⁊ quiete corpali:rẽpentinus inissis a diabolo excecat. Quintũ excecatiuũ est nimium receptatio. Vñ dicit. Eccl.xxiij.de iudice. Non accipies munera q̃ excecãt oclos sapientũ ⁊ puertunt ꝗba iustor ⁊ ꝓpterea in iure talibus ꝓhibet munera recipere. Naz hmõi obcecati efficiunt:postea acceptores personaz ferẽtes iniustas sniias. vñ Jsi.xj.q.iij. paup.dicit. Cito violat auro iustitia:nullãq reus ptimescit culpam: quã se redimere nũmis existimat. Et de hoc etiã dñs cõquerit p Esa.di.j.c. Principes tui infideles.s.nõ seruantes fidelitatẽ ⁊ equitatẽ in iudicijs socij furum.oes diligunt munera sequunt' retributiões pupillo nõ iudicãt. ⁊ cã vidue nõ ingredit' a eos. Et in figurã ei' dicit rex Jeraris sarai vxori abrae. Ecce dedi mille argẽteos fratri tuo.. abrae in velamẽ oculor tuor ⁊ vbicunq introieris scito te deꝑhensum. Geñ.xx. Sextum est tpalis exaltatio. Multũ eni impedit honor ⁊ pseritas mundi cognitionez sui:⁊ p ꝓs dei. vnde dicit Apoc.iij.dicis. Diues sum locupletat' ⁊ nulli' egeo:⁊ nescis q miser es ⁊ miserabilis:paup ceccus ⁊ mud'. Sic saul exaltat' ad regnum seu regimẽ ppli':ita ..cecat' est:vt reuerentiã quã pus exhibuerat patri spũali.s.samueli ar..teret dei obedientiã negligerent genez suũ dauid fibi:⁊ toti re..no putlẽ cõtinuo psequerẽt ad mortẽ.⁊ ad ea q d..auero ⁊ expulerat de regno.s.phitonissas ⁊ diuinatores se puertere:vt hr.j. Re.xxviij. Septimũ excecatiuũ est in malo assuefactio. Vñ dr Sap.ij. Malicia excecauit eos. Malicia autem importat habituz vicij q̃ acquirit ex frequentatione actuũ seu assuefactiõe. Tale cecitatẽ incurrerãt pharisei de q̃bus xps ait. Ceci sũt ⁊ duces cecor. Matth.xv. Jn hui' figurã legit Geñ.xxvij.qd senuit Jsaac ⁊ caligauerunt oculi ei':⁊ p senectute videre nõ poterat. Cũ eni ꝗs inueterat in aliq̃ malo ex ꝓsuetudine ipius nõ cognoscit nec sibi ꝓsciam facit etiã de aptis malis.sil' ⁊ de germanis legit.i.theutonicis q antiquit' nõ sibi faciebãt ꝓscitiam de furto ⁊ rapina pu..tes sibi licere:ita erant assueti ad illud. Et sodomite assuefacti tanto scelere nõ cognoscebant:⁊ cõscientiam sibi nõ faciebant de tanta turpitudine palam:⁊ pene omnes illius ciuitatis talia operantes. Et sicut percussi erant cecitate mentali propter eorum maliciã:ita ⁊ in figurã pcussi sunt cecitate corporali cũ voluerunt in Loth irruere:vt habet Geñ.xix. Sz talia flagicia ⁊ si oes gentes facarẽt:eodẽ criminis reatu diuina lege tenerent.xxij.q.vij.flagicia. Sic etiã i.. ti qui dicuntur christiani inueterati in malis ita excecati sunt vt tanq̃ licita velint ea defendere:vt q̃ plures contractus:vsurarios:fraudulentia:turpitudines: pompas ⁊ alia plura:de quibus dicit Esa.vj. Excecã cor ppli..ui ius.i.excecari pmittes vt videntes nõ videant ne quãdo conuertantur ad sanem eos.

pꝑ.xxxvi

§.III. Consecutiũ huius

defectionis quod est tertium pncipale est priuatio visionis christi. Unde dicitur. Non videtur solem.sol iustitie xps deus noster;canit ecclesia. Sicut eñ hic non videt per verã fidẽ:ita in futuro nõ videbũt ꝑ manifestaz speciem eius.s.diuinitatez.

De illuminatiõe seu recupatiõe visus. Cap. V.

Ost tractatũ de excecatiõe vidẽdũ est de recupãda illuminatõe quã vt sume necessariã postulabat q̃dã cec' dicẽs dño Jesu. Dñe vt videã.s.peto Lu.xviij. Et ad idẽ fac qd ait.ps.cxviij. Reuela oclos.m.⁊ ꝓside.mi.ꝑ le.tua. Ubi tria notanꝫ. Petit illuminationem.ibi. Reuela ocu.m. Innuit hui' rei fructificationẽ.ibi. ꝓsiderabo. Exp̃mit fructus determinationem.ibi. Mirabilia de lege tua.

Septem modis illuminat quis spũ sanctus.

§.I. Quantum ad primuz

sciendũ fm Hugo.car.sup ps. q septẽ modis illuminat quis spũaliter seu apiunt oculi ei' mẽtales. Et pmo p penitẽte afflictionẽ. Esa.xxviij. Ut exatio dabit intellectũ. Vera atio videlz alicui' infirmitatꝫ pscutiõis:inkamatiõis ⁊ huiusmodi dabit itellectũ.i.illuminatõez itellect'. Jn hui' figurã legit. Geñ.iij.de pnus parẽtib' q̃ apti sunt oclꝫ eorũ. Senserũt eñ carnis rebellionẽ:⁊ inde penã ꝓfusiõis et erubescẽtie:ꝓpter qd fecerũt sibi perizomata. Vñ dicit ibi gl. Hzeg. Oclos q̃s culpa claudit:pena aperit. Et plus pz in manasse rege iuda pessimo:⁊ inuoluto in omni scelere vñ ⁊ mẽte excecato:⁊ tñ cũ sustinuit penã incarcerationis ⁊ vinculatõis ⁊ amissionis regni a rege assirior.ibi apti sunt oculi mentis ei' ad recognoscendũ scelera sua. Secõo p ꝓprie fragilitatis ꝓsideratiõem. ad sensus pz q̃ hz al..iginez in oculo nõ videt:ꝗ pnpilla q̃ nig..a est ibi videt. Moraliter aũt albuginẽ hz in oculo q veritatis lucẽ videre nõ finit:q̃ arrogãtia sapiẽtie seu iusticie excecat:ꝗ pupilla oculi nigravidet:q videlz sensus hũane cogitatiõis si stultũ se pctõ:ẽmq intelligit:cognitionẽ intime claritatis apprehẽdit. Hec Gre.di.xlix. Hinc etẽm in huius figurã legit Job.ix.q dñs ..s luto imposito sup oclos ceci nati eũ illuminauit. Lutu aũt sup oclos significat fragilitat ..miseriã ꝓpriã in pcideratiõe mẽtis habitã. Amos ..iam .. ba cũ dixit amasie ꝓsiderãdo suã vilitatẽ ⁊ se. Non sum ꝓpha ⁊ nõ sum filius ꝓphete sz armẽtarius ego sum vellicãs sicomoros. Et hac sua humiliatiõe ⁊ r..cognitiõe sue ꝓditiõis recepit tũc actualiter lumen ꝓphie a dño. vt pz Amos.vij. Tertio p pnie amaricationẽ aperiunt' oculi.pnia certũ est q tollit pctũ. Vñ dixit pnceps apl'or Pe.turb iudeor q audiebãt vbũ ei'. Penitemini:⁊ puertimini vt deleant' pctã vr̃a. Act.iij. Cũ aũt pctũ sit illud solũ qd hz aiaz excecare iuxta illud sap̃. ij.qd dr ꝑ pctõ:ib'. Excecauit illos malicia eor. Pnia aũt pctũ expellit sicut sanitas infirmitatẽ ⁊ virt' vitiũ. Jdeo sequit q pnia illuminat mẽtẽ. Jn cui' figurã legit Tob. ij.q cũ tobias posuit sup oc..os pris sui excecati fel piscꝫ apti sunt oclꝫ ei' ⁊ lumẽ recepit. Fel qd est amaz significat pniam:q vt diffinit Amb.est dolor cordis ⁊ amaritudo anime p pctis q̃ q̃sq cõmisit. de pe.dis.i. Qd aũt illd fel qd illud illuminauit eẽt piscis:designat q: pnia ipa est in electis ⁊ bonis q̃ supenatãt mũdũ sicut piscis aquã Exẽplũ in Maria mag.q postq̃ amaritudine pnie oculi interioꝫ ⁊ exteriozib' adhibuit:vanitates:pompas: lascitates:omat' q̃ pũ' vt ceca nociua ⁊ dãnabilia esse nõ videbat:⁊ iõ illis dedita erat:postea ⁊ illumiata despexit ⁊ abominata est. Sic ⁊ pelagia ⁊ maria egyptiaca ⁊ arseni' ⁊ plures alij fecerũt ⁊ quotidie faciũt multi pctõres reuertẽtes ad pniam. Quarto p ꝓpriãvel aliena orõnẽ:vñ ⁊ cecus q̃ sedebat secus viã medicãs petẽs illuminationẽ:dũ clamabat Miserere mei fili dd. vidit recepto lumie. Lu.

Sap.vij.

xviij. Sapiẽs ẽt dicit q: inuocauit.s.orando:⁊ venit in eo spus sapiẽtie:cui' lumẽ est inextinguibile. Et salomõ postulãs lumẽ sapiẽtie sup oia alia ad videndũ q̃ sibi agenda erant ad regimẽ ppli' exaudit' fuit vt pz.iij. Re.iij. Sz exatio alteri' multũ etiã iuuat ad illuminationẽ. Unde et.iiij. Reg.vi.dr q orãte helizeo,p puero.i.seruo suo:aperuit dñs oc..os pueri ⁊ vidit montẽ plenũ equor ⁊ curruum ignitor. Optz tñ q ꝗs ,p quo orãtur adiuuet orantem:habilitando se.s.ad gratiã:⁊ nõ in malicia pseueret. Unde dixit domin' Diere.vij.c. Noli orare ,p ppl'o isto:neq̃ sumas laudẽ ,p eis:neq̃ eñ te exaudiã. Unde legit in vitaspatrum:q cũ quidã multũ temptatus recõmendasset se orãtibus cuiusdã sanctissimi viri:⁊ hoc pluries fecisset nec sentiret iuuamẽ vt apirenꝫ oculi eius ad cognoscẽdũ malũ dãnuz peccati. Demũ reuelatũ est illi patri hoc ,pcedere ex defectu illi' tẽptati:q: nõ se adiuuabat et ideo ipso reuertẽte ad eũ declarauit pr̃ ille talẽ defectũ per materiale exẽplũ:videlz iubẽs illi vt saccũ plenũ arena eleuaret sup humeruz suũ:qd faciẽte pr̃ ille retinebat saccũ ex pte inferiori deprimẽdo. Et cũ ille,ppterea eleuare nõ posset:⁊ pater sanctus instaret in dicẽdo vt leuaret Ridit:nõ possum:q: tu me nõ adiuuas sed impedis. Et ait pater. Sic ⁊ orãtio mea nõ põt tibi ,pdesse ⁊ illuminare:q: tua deficia me nõ adiuuat sed impedit. Quinto illuminat q̃s per zeli habitionem. Apoc.iij. Collirio vnge oculos tuos vt videas. zel' importat quẽdã intẽsum amorem qui nõ pmittit sz impedit q̃tũ põt ne aliq̃d finstruz cõtingat amato:⁊ ne sepẽt ab eo. Hoc zelo ductus dominus iesus flagello expulit emẽtes:⁊ vẽdentes in templo. Job.ij. Nõ valẽs sustinere deꝑhonorationẽ pr̃is celestis. Sic q̃ hz zelũ erga salutẽ ,ppriam:ipse zelus aperit oculos ei' ad cõsiderãdũ ⁊ cauẽdũ q̃cũq sunt ꝗ iplam salutẽ Et sicut radius solaris cũ reuerberat terrã:in eo videnꝫ minutissimi atomi ⁊ innumerabiles:ita qui percutit zelo dei ⁊ anime sue in se videt minimos defectꝫ ⁊ innumeros Hoc zelo ductus matathias occidit nũciũ regis antiochi q̃ inducere volebat ppliñ ad idolatriã:⁊ iudeũ quẽdã tũc idolis imolãtẽ.vñ de eo scribit.i.Mach.ij.q zelatus est sicut fecit finees zambri filio saloni. Sexto aperiuntur oculi p eterne suauitatis pgustationẽ.psal.xxxiij. Gustate ⁊ vi.qm̃ suu..est dñs. Vel sic p eucharistie deuotaz sumptionẽ. Jbi eñ fm.b. Tho.spũalis dulcedo in luo fonte gustat:⁊ recolit memoria passionis xpi:in qua latere ei' trãsfixo a Longino:ex stilla sanguinis de latere exeuntis vt d..:tan gente lõgini oculos illũinatus est corpal ⁊ multo magis spũali:q: postea sctus ⁊ martyr fuit:⁊ ipse sanguis effusus mysteriũ erat sacramenti altaris quo mentes illuminantur. Jn cuius figuram dicit.j. Reg.xiiij.q Jonathas gustato melle repto illumiati sut oculi ei' q̃ iã pe fame quasi defecerat. Significat eñ mel suauitatez ipsius sacramẽn. Et q: p gustũ seu comestiõnẽ vnitur cibus cum..ibato:ex quo figuratur in visu ⁊ alijs potẽtijs. Jdeo sacm̃ istud p modũ cibi ⁊ p gustum sumit:ad designãdũ q̃ p ipsius debitã sumptionẽ vnit' suauius aia cum xpo:⁊ magis illuminat' fm Tho.in.iiij. Hinc ⁊ Damasc. dicit. Jgnis nostri desiderij assumens eã q̃ ex isto carbone est ignitionẽ illuminabit corda nr̃a. Septimo aperiuntur oculi p gr̃e infusionẽ. Qd cognoscẽs ps.xij.ipsaz pedeat di. Illumina oculos meos ne vnq̃ obdor.in morte. Jn cuius figuraz dr..iiij. Reg.iiij.q helize' incubuit sup puerũ ⁊ oscitauit puer septies:apperuitq̃ oculos. Puer mortu' est peccator cui incubat dñs vocãdo ad pniam.q̃ septies oscitat cũ sanctispiritus septẽ dona recipit. Et sic illuminatur per gratiam.

§.II. Quantum ad secũdũ

Sicut nõ ꝓsiderare est cã omis mali ⁊ dãnationis ,ppter qd dicitur Esa.v. Opa manuũ eius.s.dei nõ cõsideratis ,ppterea captiuus ductus est ppl's meus. Jta ꝓsideratio est cã multor bonor:videlz ⁊ recessus a malo. Unde dicitur Ezech.xviij.d pctõre. Cõsiderãs ⁊ auertẽs se ab omnibus iniquitatib' suis vita viuet ⁊ nõ morieꝫ. Est ⁊ cã sollicitationis ad bona. Unde Job.xxiij.dicit. Considerans timore sollicitor. Est ⁊ causa compassionis ad ,primum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Unde ad Bal'.vj.dicit. Arguite eū.s.pctō:em in spū le
nitatis considerans teipsum ne tu temp[illegible] is.

§.III. Quantū ad tertiū de

terminatio fructus ꝓsideratiōis notat ibi. Mirabilia de
lege tua. Lex dei est pcipue lex euangelica. de q̄ pś. Lex
dñi immaculata tc. Nec ꝓtinet mirabilia. Et quoad exem
pla gesta saluatoris nobis imitāda: t q̄ad miracula a no
bis veneráda. et quoad documēta a nobis obseruanda:
vt de diligēdo inimicos t reddere bonū ꝓ malo t hmōi
xiij.q.ij.sex sunt differentie. pś. xviij.

¶ De exercitio intellectus speculatiui. Capl'm. VI.

E exercitio intellect'

d speculatiui t practici vtuali. Et ō speculatiuo
quidez ait dñs ꝑ pś. xlv. Vacate t videre qm
ego sum deus. Cum eni dilectio dei sit necessaria ad salu
tem: t via q̄ ducit ad celū: q: fm Augu. Inuisa diligere
possumus: sed incognita nequaq̄. ideo conari debemus ad
videndū. i. cognoscendū dñm nostrū eē deū: q: aliter eū
diligere nō valemus. Est eni obiectū volūtatis bonū cog
nitū seu intellectū visum: ꝓpterea ꝓs dicit. Bti oculi
q̄ vident tc. Lu. x. Vacate t videte. vbi tria nota.

¶ Primum est ab alijs actibus cessatio. ibi, vacate,

¶ Secm̄ actualis speculatio. ibi. videte.

¶ Tertium est speculationis determinatio: ibi, quoniaz
ego sum deus.

§.I. Quantū ad primū scie

dum q̄ cū aia sit virtutis finite: t q̄libet ei' potentia cum
actualē exercet in vna pehemēter: oz q̄ remittat vl' cesset
ab actu alia: ꝓ: sicut cū q̄s facit aliq̄d opus q̄d req̄rit atten
tionē: vt pingēdo: sculpēdo: scribēdo: nō pōt, prunc intel
ligere aliq̄d arduū. Opz ḡ fi q̄s dz speculādo deū intue
rī q̄ cesset ab alijs co:palib' actibus. Et ꝓpterea deus p̄
cepit die sabbati cui nūc succedit dñica t alia festa vt va
carent ab opibus manualib': vt sic meli' possent diuinis
intēdere. In hui' figurā Jacob p̄us dict' est Jacob q̄d i
terptat supplātans: t exinde isr'l q̄d interptat vidēs deū
Gen. xxxij. ad significandū q̄ oz p̄us vicia supplantare
anteq̄ possit subtiliter speculādo deum videre. Et hoc ē
q̄d dicit. Vacate. i. cessate. Primo principal' a petis q̄ tol
lunt quietez mentis t obscurant intellectum. iuxta illud.
Esa. lvij. Cor impij quasi mare feruēs q̄d quiescere non
pōt. In aqua aūt turbata nō clare intuet ſz quieta. Va
cate etiā ab exterio: ib' exercitijs t occupatioibus: que t
si bone sint: tñ obnubilāt seu diminuūt specula[illegible]ones. In
hui' figurā lya: etsi plēs filios generaret. lippis tñ oculis
erat. Rachel aūt etsi infecūda: tñ venustū t pulchr habe
bat aspectū. t interptat visus principiū quā ꝓximē sup
alias dilexit Jacob: vt habet. Gen. xxix. t significat spe
culationē siue aiam contēplatiuaz q̄ in speculatiōe deum
intuet principiū oim. Hec etsi sterilis sit filijs occupationū
exterior: q̄bus aie p fidē deo generant: tñ q: magis t fe
uentē diligit deū: ꝓximē a deo diligit. Vacate q̄. i. ces
sate a tumultib' cogitationū q̄ impediūt subtilem inuesti
gationē. vnde t saluator dixit. Intra cubiculū tuū. i. se
cretū mētis t clauso ostio. s. sensuum interiorū t exterio
rum alijs rebus extraneis: ora patrez tuum. Matth. vj.
Oratio aūt fm Damascenū est ascēsio intellectus in deū
um. s. pe speculationem.

§.II. Quantū ad secunduz

claz est q̄ sicut hñs visum co:palē nō videt rē nisi actua
liter oculū ad illā dirigat intuendā: sic t hñs intellectum
q̄tūcunq̄ etiā acutū deū videre seu cogñscere nō pōt nisi
actualē intellect' ferat in eū. Sz cū dirigit in deū videt
eū p fidē in via p spēm in patria. t fm Aug. visio est tota
merces. s. fundamentalē. ex visione eni sequit necessario
dilectio t fruitio. Unde ipe Aug. in fine de ciui. dei dicit
Ibi vacabimus t videbim': videbimus t amabim': amā
bimus t laudabimus. vbi notat gaudium fruitionis. Se
sicut videntes vnuz rem t eandē: plenius videt t plures
eius qualitates. t circūstantias qui t cautioē visum habet
Sicut etiam in p̄senti maioē cognitionez de eo habet
vnus fidelis q̄ alius: ac etiā de alijs rebus. Sic in patria
lz omnes videant deum q̄d est vnum denarium cōcessum
omnibus laboratibus in vinea dñi. tñ acutius t pfectius
vnus q̄ alter: t ꝓsequēter magis eo fruit. Et hoc est in do
mo patris eē multas mānsiones. Job. xiij. id ē differētias
premioz. Nō obstat his q̄d dicit. Exo. xxxij. Nō videbit
me hō t viuet. t illd Job. j. Deū nemo vidit vnq̄. Potest
eni hoc intelligi duplē. vicz q̄ nō videt deū nec videre in
gl'ia pōt hō. i. carnalē t sensualē viuens fm Jo. cassia.
Alio modo q̄ hō. i. creatura rōnalis viuens vita sensiti
ua seu vtens sensibus. nō pōt deū videre in gla. Sed aia
separata nō vtitur sensibus cū co:pus nō habeat. t iō vide
re pōt deū fm Tho. In corpe etiā posita alienata a sen
sibus pōt videre deū p essentiā: sicut vidit paulus in ra
pru suo. Visione etiā gustatiua videt homo. i. carnalis de
um in vita ista sicut virtuosi, de qua psalmista, Gustate t
videre quoniam tc.

§.III. Quantū ad tertiuz q̄

deus fm Anſ. est quo meli' excogitari nō pōt. Est euidē
uersale bonū. vñ t moysi dixit. Ascende in monte ad me
t ostendā tibi oē bonū. i. meipm: t q: spūs est nō corpus
iō ci[illegible] pś. ait. Magnitudinis ei' non est finis. Ioē de
magnitudine vtuali nō co:pali. In his eniz q̄ mole maz
nō sunt. idē dicim' maius: q̄d meli'. Est igit bonitas ei'
infinita: t bonitas ei' essentia ei'. t q̄d ait Job. q̄ de' est
sublimio: celo: latio: mari: longio: terra. Admonet apl's
nos ita bñ viuere vt possim' cōp:ehēdere cum oib' sanctis
que sit longitudo: latitudo: sublimitas t pfundū. s. dei. i.
intelligere sane ficut vident scti. Ps eni materialē intelli
gende sunt iste dimēsiones: ſz spūalē. Et lōgitudo q̄dem
ei' est eternitas: q: nec principiū nec fi[illegible]. vñ Dan. vij.
dz. Ptās ei' ptās eterna. Ei' latitudo est charitas imēsa
que amplectit etiā inimicos: t nihil odit eorum q̄ fecit: t
pcipue amoz quē hz ad hoies. Diere. xxxj. In charitate
ꝓpetua dilexi te: ꝓpterea attraxi te miserās. Ei' altitudo
est sublimitas sapie vl' ptātis q̄ cuncta cognoscit. Oculi
eni dñi lucidioz es sole: vt dz. eccl'i. xxiij. Sicut eni sol illu
minans respicit: ita deus cuncta videt. vñ Amb. Ois rō
supne scie t terrene creature in eo est q̄ est caput earuz t
auctor: quē qui inuenit nil vltra q̄rat: q: quicq̄d albi q̄rit
h pfecte inuenit. In salomone t dauiele ostēdit se aucto
re tot' sapie. di. xxxvij. legim'. j. §. j. Ei' aūt pfundū est
inscrutabile iudiciū iusticie eius quo aliquos saluat alios
iuste damnat. Videte ergo q̄ ego sum deus iustus: eter
nus: sapiens: fortis: t amandus.

§.IIII. Triplicit videri pōt

deus a nobis, put notari pōt ex illis vbis apl'i. s. Videm' de
nūc p speculū in enigmate. tūc aūt facie ad faciē. j. Cor. xiij. Primo q̄ notat speculatio cōialis. ibi. Videm' nunc
p speculū. Secdo insinuat speculatio ꝓphetalis. ibi. In
enigmate. Tertio demōstrat speculatio clara t essentia
lis ibi. Tunc aūt facie ad faciē. Primus igit mod' videndi
seu cognoscēdi deū est speculatio cōis. Loēm dico q̄z
fideles t infideles boni t mali possunt deum cogno[illegible]re
re speculando p fidē vl' rōnem naturalem. vñ t apls ad
Ro. j. dicit ō pś his ethnicis. q̄d notū est dei. i. q̄d sciri pōt
de deo naturalē manifestū est illis. Sunt aūt [illegible] spe
cula p que nūc videt de'. Primū est amor naturalis. Se
cundū rō internalis. Tertiū creatura co:palis. Quartū
scriptura diuinalis. Quintū iusticia virtualis, Septimū
aia humanalis, Septimū angelus specialis.

§.V. Primū igit speculuz

Hoc ma
nifestū ē
speculū m
in quo vi
det deus

est amor naturalis summi boni. Unūquodq̄ eniz graue
p tanto cognoscit naturaliter mō suo q̄ sit centrū terre:
p quāto in se sentit appetitū seu inclinationē illud inue
nire t illuc se dirigit. Unūq̄dq̄z aīal nouit modo suo cibū
esse q: sentit se famescere t illū apparere. Quodlibz flu
men fateur esse mare: q: discurrit quouslq̄z illud inueni
at. Nō aūt nō est naturalit mouere nō pōt. Et si volūta
rie posset quis moueri ad aliq̄d bonū q̄d crederet esse et
nō foret: sed talis mot' naturaliter esse nō pōt. Ad ꝓpo
situm. Omnis aia rōnalis etsi nihil viderit: audierit vel le
gerit: sentit ista tria in se desideria. s. cognitionis veritaz
affectōis bonitatis: requietionis t trāquillitatis: homines
t fugiens cōtraria coz. De primo dicit pś. Omnes ho
mines natura scire desiderāt. t quāto plus nouit hō: tan
to magis appetit scire, ꝓpter q̄d dicit Salo. Eccles. i. q̄
non satiatur oculus visu nec auris auditu. Nō intelligit
magis de interiori cognitione q̄ exteriori: t quāto res ē
magis ardua t difficilis: tanto magis intelligere cōcupi
scit si eius capax est. Nā t de diuinis celestib': etsi modi
cum quid: imperfectissime cognoscere valeam': tñ, ꝓpter
eoū nobilitatē t maximā veritatē: talis parua cognitio
magis perficit t mentē delectat q̄ pfecta cognitio infe
rioum. De secdo dicit pś. in. i. eth. Bonū est q̄d oia ap
petunt: t quāto maius tāto magis appetit. Unde boeti'
in de ꝓso. phie. inquit. Inserta est mētib' hoiuz naturalē
veri summiq̄z boni cupiditas. Et q: virtus est verū bonū
conducēs ad ipsum summū bonū q̄d est deus: ideo ipsa
naturaliter appetit t ꝓtrariū eius secz vicū horroz ha
betur adeo vt dicat moralis Seneca. Et si scirem hoies
ignoraturos t deos ignoscituros adhuc dedignarer pec
care. Tertiū. s. quies seu pax etiā naturalē poptat. Dia
enim appetit pacē fm Dionysiū: que nō est aliud q̄ trā
quillitas ordinis rerum: vt sez vnaquēq̄z teneat locū t ob
tineat finem suū. Unde Aug. in [illegible] confes. Fecisti in
quit nos die ad te. t inquietū est cor nostruz donec reqe
scat in te. Lu[illegible] libet experiatur in se ista desideria. s.
cognosce[illegible]de summe veritatis: adipiscēde plenissime bo
nitatis consequende indeficientissime requiet: t trāquilli
tatis: t in nulla re ex creatis possint ista haberi: cū deus
t natura nihil frustra operentur: ne illud naturale deside
rium in homie frustret: oportet q̄ sit aliqua prima t sum
ma veritas maxima t plenissima bonitas: suauissima et
quietissima tranquillitas: in qua oino quiescat noster af
fectus. Et hic est deus noster t nō estimabitur alī' ad eū
qui in terris visus e: vt dicit Baruch. iiij. per rōnē vt de
licet cognitus. Videte ergo per hoc speculū quoniā ego
sum deus. Sume exemplum in aliquo co:pore humano
q̄d numq̄ fuit sanū: neq̄z vidit hoiem nec scit q̄d sit sani
tas. puta hydropicū: paralyticū t hmōi. Si iterroges ta
lez infirmū co:pe q̄d vellet: q̄d desideret: q̄d q̄rat. Ride
bit vtiq̄z se velle esse liberz ab illis calamitatib' t miseriis
t infirmitate. Et sic implicite desiderat sanitatē: licz spe
cialiter ab eo nō cognitā. Sic ad propositū: ingredere se
cretū mētis tue t tibi loquēs dic. O aia mea es ne quieta
in totum. Et subito respōdebit tibi: certe non. Et quare.
Quid velles vt q̄eta esses. Sed caue diligēter ne sensuali
tas se imisceat intra aiam t spūm: t nō vocata respondeat
Cupio diuitias: honores: potētias: famā t hmōi. Certe
ista nō ē respōsio spūs siue anime: q: spūs spūalia appe
tit nō carnalia. Impone igit ipsi carni silentiū. t dic spi
ritui q̄ respōdeat ipse. Et subito dicet deficit mihi requi
es: t hoc est q̄d sume opto. s. quierari: tale bonū habēdo
q̄ amplius non desiderem. Et tunc queras vlterius.
Quid est ista quies seu bonuz in quo appetis quiescere.
t cum adhuc nō perfecte cognouerit t ꝓceperit tale bo
num: talem quietem: nec in quacūq̄z creatura inuenerit
Vide per hoc speculū naturalis desiderij deū eē solū il-

lud bonū pfectissimū q̄d eū quietare pōt: quo cognito ip
sum sup oia d[illegible]zat. Nā cognoscēdo t nō diligēdo dicit
Jacobus q̄ talis similis est homi cōsiderāti vultū natiui
tatis sue in speculo: qui statim abijt t oblitus est qualis
fuerit. Vultus aie est volūtas: q: mutib' vult' manifesta
mus voluntatez ipsam. Unde: vultus a volo vis dicitur.
Vultus vero natuitatis est voluntas seu appetitus na
turalis. Tūc ergo quis in speculo respicit vultū natiui
tatis sue cū intellectu considerat naturale desideriū sibi
inesse summi boni. Sed si nō diligit t operat vt nouit:
abijt t obliuiscitur qualis fuerit. Et sic patet quomodo vi
demus nunc per primū speculū.

§.VI. Secunduz speculuz

vt dictū est: est ratio internalis. Egredit eni ipsa rō t ex
se respicit mediatibus oculis co:palib' creaturas omes
quas pōt videre: vel quodlibet scire. Exinde reuertit in
tra se t elicit ex his ꝓsideratiōes tres: quasi tres pres hu
ius speculi scdi: p q̄d videt. Videlz quātitatis magni
tudinē: virtuositatis pulchritudinē: motus incessitudinē
Et sic attestantur t ostēdunt diuinā potestates: ei' virtuo
sitatem t omnimodā immutabilitatem. Et hoc est q̄d ait
apls ad Ro. i. Inuisibilia dei. i. inuisibilis magnitudo
t potētia eius a creatura mūdi. i. hoie: p ea que facta sūt
id est ista sensibilia intellecta ꝓspiciunt. Sempiterna q̄z
virtus eius ac diuinitas que immobilis est. Respiciam'
ergo primo in. i. pte huius speculi: t cōsiderem' magni
tudinē quātitatis cōtinue t discrete creaturaz t videbi
mus q: magnus dñs t laudabilis nimis: t magnitudis
eius nō est finis. Tante magnitudinis dz esse celū a sa
pientibus: q̄ si de nouo crearent tot terre t tante: quāta
est ea q̄ nūc est q̄t sunt grana arene mar: oēs sil' nō ade
quarent magnitudini celi: qui tñ plures sunt: ſz et si stel
las celi ille posset dinumerare: posset guttas mar q̄ plu
rime sunt: multo maioz es tota terra: q̄ terra etsi in se ma
gna sit: maior tñ ē aqua: t multo maior aer: t ignis sphe
ra aere maio[illegible]. Quis etiam dinumerare posset multitudi
nē piscīū in speciebus innumeris. Nunez auīū: q̄rita
tem best iarū terre domestīcarū t silueſtriū. Quot gene
ra arboz quot spēs herbaz quot lapides pretiosi q̄t alia
creata nobis ignota. Et harū creaturaz alique nō solum
sunt in maxima multitudine t magnitudine ꝓtinua: ſz et
perpetuitate semp durāta: vt elementa t co:pora celestia.
Et cū nulla harū se facere potuerit: sed oēs clamāt illud
pś. xcix. Ipse fecit nos t nō ipsi nos. Sic p ea vide
mus ranq̄z in speculo rōnis earū factorē esse deū nostrū
t summ[illegible] potentē. Accedat ait Ambro. quecūq̄z creatu
ra t faciat tale celū t talē terrā t dicam q: de' est. Sz q:
nulla creatura hoc facere pōt cōstat illum esse deū q̄ hec
omnia facere potuit. Est enim potentie infinite ex nihilo
aliquid facere: sicut t cūcta a deo ipso creata sūt: fm illd
ij. Macha. vij. Ex nihilo fecit ea deus t hominū genus
t sic per speculū nunc videmus deuz. Secda pars huius
speculi est ratio que elicitur ex vtute t pulchritudine cre
aturarum. Neq̄z enim est aliqua ita minima creatura q̄
careat sua ꝓpria virtute: nō pertula: nō penula: non pel
lis: non pilus: qui nō habeat suam virtutem. Et licet na
turales multa dixerint de ꝓprietatib' t virtutib' rerū tñ
nihil est q̄d cognouerūt vel scripserūt respectu virtutuz
ignotaz: t q̄ nūq̄z scientur ab hoibus. Pulchritudo etiaz
ipsarū mirabilis est. Et vt meli' intelligas cōsidera infi
mū elem[illegible]tū. s. terrā: q̄ cū videat deforis turpis i visce
ribus suis est speciosissima t virtuosissima. Si enim ter
ra in se nō hēret magnas virtutes t pulchritudies abscō
sas vñ ex ea possent educi metalla: aurū sez t argentum
stannuz: es: auricalchū: ferrū. plumbū. Aū formant sua
uia instrumēta o:ganoz: tybiarū: cumbaloz: campanarū
t hmōi. Ex radicib' terre egrediūtur illa ligna de quib'
fiunt suauia instrumēta: vt lenta: cythara: lyre: viole: bif-

Universidad de Deusto
Biblioteca

feri:ꝛ alia. Et ex metallis ꝛ lignis natis e terra compin/
guntur dulcia psalteria:arpe:ꝛ alia. O[illegible]t pulchꝫ flo/
res nascuntur de terra:rose:lilia:viole q̃ pulchꝫ et suaues
fructus. Quãta differẽtia ꝛ suauia vina vernacia maluc/
tica:greca tribianica:muscatella:alba rubea:potẽtia ꝛ de
bilia cõfert nob. Quot genera bladoꝝ:quot aromata col
ligũtur ex ea. Linamomũ ꝛ balsamũ aromatizãs canella
myrha nardus:croc' piper zinziber:nuces muscate: ga
riofoli:zucharꝫ:ꝛ alia multa. Nõ ergo terra ita est turpis
vt apparet:cũ in se habeat tot pulchꝫa tot virtuosa. Et ta
men ita vilis est q̃ pedibus calcamur:er omis turpitudo
et purredo m eã pijcit:ꝛ in ipam puertit. Vilissima ẽ ter
ra inter omes creaturas:sed nobilissima fm nr̃am capa/
citatẽ:tot pulchꝫa ex se pducẽs. Et in tãtũ nobilisq̃ effe
ctus noster deceptus nõ videt aliud q̃rere q̃ res ipsi' ter
re. Si ergo terra est ita nobilis pulchꝫa:vilis ꝛ ꝓcupisci
bilis q̃to nobilior est aqua que ipsa est ꝓciosior. Et aer p
fectior aquaꝫ ignis aere. Et celi m̃lto nobiliores:pulchꝫ
ores ꝛ virtuosiores elemẽtis sunt. Considerat inde mes
in speculo rõnis qm̃ omnis virt' ꝛ pulchꝫitudo effect' ali
cuius est nobilius ꝛ pfecti' in sua cã. Et ideo cũ de' sit oiꝫ
cã videt qm̃ fm Boetiũ de pbica plo. Mũdũ mente ge/
rẽs similiꝫ imagine formãs pulchũ pulcherrimus ipse.
Hac rõne motus sapiẽs ostẽdit vanitatẽ ꝛ stulticiã genti
liuꝫ qui creaturas deos putauerũt ex pulchꝫitudine ꝛ vir
tute earum inspecta:cũ ipse verus deus pulcherrim' sit:
et pulchꝫitudinẽ ꝛ virtutẽ cunctis rebus ipse tradiderit.
Undedicit. Uani sunt omes homines in quib' nõ subest
sciẽtia dei.i.vera cognitio de deo. Et sequitur:ꝛ de his q̃
videntur bona nõ potuerũt intelligere cũ qui est:nec opi
bus attẽdentes:agnouerũt quis esset artifer:sz aut ignẽ
aut spiritũ aut citatũ aerẽ:aut gyrũ stellar:aut nimiam
aquã aut solẽ aut lũnã rectores orb terraꝫ deos putauerũt
quorum si spẽ delectati deos putauerũt:sciãt q̃to his do
minatoꝫ eoꝝ speciosior ẽ. Speciei eĩ generatoꝝ hec oia
cõstituit. Aut si virtutẽ ꝛ opa eoꝝ mirati sunt intelligant
ab ipsis qm̃ qui hec cõstituit fortior est illis. Aut magnitu/
dine eĩ spẽi ꝛ creature cognoscibiliter poterit eoꝝ crea/
toꝝ videri. Hec omnia Sap.xiij. Tertia ps hui' specu/
li ratõ formata ex motu rex. Oia ei creata aliquo mõ mo
uent. Iuxta illud Boetij. Stabilisq̃ manẽs dans cuncta
moueri. Mouentur eĩ aliqua per generationẽ ꝛ corru
ptionẽ fonte substãtialis pura elemẽta ꝛ elemẽtata. Alia
per mutationẽ qualitatis accidẽtalis:vt cũ q̃s mouet seu
mutat de calido in frigidũ ꝛ ecõuerso:vel de sano in infirmũ
de bono in malũ ꝛ ecõuerso:vel de erate in etatẽ:vt de iu/
uene in senẽ. Mo[illegible]tur alia localiter sicut anim[illegible]lis ꝛ coꝝ
poꝝa celestia. In his igit motib' coꝝporalib' cũ nil pos/
sit mouere scipm:sed omne q̃d mouetur ab alio mouet si
cut animalia mouẽtur ex motu celi:ꝛ celi mouent ad mo
tum angeli:ꝛ angel' ad motũ alteriusꝛ cũ nõ sit pcedere
in infinitũ optz deuenire ad vnũ primũ motoꝝ:q̃ om/
nia mouet ꝛ ipe immobil' pseuerat. Et hic ẽ ver' de' ꝛ dñs
nr̃.q̃ dixit Malach.iij. Ego de' ꝛ ñ mutoꝝ. Et sic videꝝ
tũc deũ p speculũ rõis dicre eternal:vt possim' dicere illõ
ij. Pe.j. Speculatores facti illi' magnitudinis gl'ie.i.ex
speculo rõnis facti sum':videm' magnitudinẽ dei gl'iosi.

§.VII. Tertium speculũ est

Speculũ tertiuꝫ in quo videt deus.

creatura coꝝporalis. Sicut enim celi enarrant gloriã dei
ita ꝛ alia inferiora ipsum non manifestant. Et hoc specu
lum habet tres partes vnde deum videamus. [illegible]t prima
est ordo creaturarum cum persueratione. Secunda est
actio earum in sui conservatione. Tertia est finis earuꝫ
in creatione. Ordo vniuersi est mirabilis:ita q̃ ex hoc in
tanta rerũ varietate fic ordinata ratio cogatur affirmare
vnã esse ꝓuidẽtiã q̃ cuncta disponit:ꝛ hic est deus. Et qꝛ
sapiẽtis est ordinare fm pbm. Ideo maxim' ordo vniuer
si ostendit maximã eius sapiẽtiã:ꝓpter q̃d dicit ps. Ma
gnus dñs ꝛ magna virtus eius ꝛ sa.e.non est mu. Repe
aũt in istis reb' creatis nõ solũ ordo situalis:sed eriã tpo
lis ꝛ potẽtial. Et ordo q̃dẽ situal' siue local' in hoc appeꝝ
qꝛ q̃libꝫ creatura tenet locũ suũ fm dignitatẽ suã. Nã ter
ra ꝛ terrena sicut vilioꝫa in ymis locata sunt. Aqua vt di/
gnioꝫ alti' eminet diuina m̃ sapiẽtia arena maris ꝛ termi
nus statuit vt vltra nõ ꝓgrediat ad diluẽdã terrã. Aer ve
ꝓfectior aq̃ eminet. Et ignis ita actiu' ꝛ calid' a nob elõ
gat sup alia situat'. Celi incoꝝruptibiles. Sol luna ꝛ stel
le lucẽtes in suis spheris altissime collocate sunt. Et celiꝫ
empireũ nobilissimũ vbi gaudẽt sancti cũ ꝓpo supmũ oi
um coꝝpoꝝ est. Hãc eriã ista coꝝpalia ordinẽ tpis sui: ppt
q̃d dicit. Eccls. Omnia tps hãt ꝛ suis spacijs trãseũt vni
uersa sub sole. Ordinatissime eĩ sol facit cursũ suũ p sig
gna zodiaci infra aumũ integrũ. Et sic trãseũt tẽpa verso
estatis:autũni:hyemis cũ effectib' suis. Transeũt ꝛ dies
naturales eadẽ tpis mẽsura ad motũ primi mobilis com
pletũ. Hũ ps. Ordinatiõe tua pseue.di.qm̃ omnia ser.t.
Et ea q̃ in hyeme mortua videbant in vere reuiuiscũt an
nuatim:ꝛ in estate fructificãt. Ordo quoq̃ potẽtialis in
ipsis reb' est aspiciẽd'. Nã minor ptãs nõ influit in maio/
rẽ pvnte sĩ nec iest supꝛapposito loco. Nõ ei terra influit
in celũ ꝓ celũ i elemẽta. Sic ẽt in corpe hũano q̃libꝫ mẽ
brũ est suo loco ꝓgrue ordinatũ:ꝛ potẽtie supioꝫes influ
unt in inferiores. Sic q̃ sapia diuina disponit omia suaui
ter. Sap.vij. Scõa ps hui' speculi.t.creature coꝝpalis
est act' quẽ hãt siue effect' ipse creature ex ꝓseruatiõe sui
esse. Omne eĩ aial vitaꝫ tueri laboꝫat. Et omis creatura
q̃tũ [illegible]t suã libertatẽ ꝛ ꝓpietatẽ defendit. Et' ipsa iacet
in altũ ex violẽtia ad terrã reuertit q̃citius vbi melꝫ ꝓser
uatur. Aues pisces ꝛ bestie terre ꝛ minimi vermiculi fu
giũt ꝓ posse ne capiant nec aliqua creatura que appeti
mutare statũ suũ ꝛ ordinẽ. Vermis eĩ nõ dñs erat mu
sca eẽ nec formica canis. Quiescit piscis in aqua in qua
ingredi fugiũt cetera animalia. Nescit serpens apperere
se esse leone aut hoiem. Et totũ hoꝝ ꝓ creature nõ videt
posse esse melius:seu maioꝝ habere pfectionẽ in specie
sua q̃ illã quã dedit sibi de'. Nõ ei nc [illegible] vi[illegible]let cũ a do
factũ sit:ꝓciosum est. Unde dicit Beũ.j. Vidit deus cun
cta q̃ fecerat ꝛ erãt valde bõa. Et si cũcta erãt bona q̃ da
n' erat aspis bon' ẽ ꝛ acobon' ẽ ꝛ vsus bona ẽ ara[illegible] ꝛ coꝝ
pio:bona est formica:bon' est culex ꝛ pulex:bon' est equ
leo capraꝫ ꝛ bon' est homo ꝛ bonus est angelus. Omnia
ista ꝛ alia bona sunt in sui natura etsi aliquãdo ꝓpter de
fectũ nr̃m nobis nociua. Cõtentat eĩ vnaquaq̃ creatu
ra de bonitate sibi ꝓcessa:ꝛ eã ꝓpposse cõseruat. Sol' an
gelus ꝛ homo qui plus acceperũt bonitatis plus ostẽde
runt ꝛ ostẽdunt ingratitudinis:ꝛ desiderãdo statũ inuita
re ꝛ deo similẽ esse. Et sic quotidie nũq̃ in eodẽ statu per
manet:sed semp puigil ꝛ a[illegible]idus ad mutandũ. O miser
hõ quare nõ discis a bꝛutis ꝓtẽtari de statu tuo et ꝓdition
credẽdo hãc veritatẽ q̃ meli' esse nõ possis q̃ q̃d te de' fe
cit:siue sis cecus siue mãcus:siue claudus siue paup. siue
seru' siue ꝓtẽptus ab alijs:siue infirm'. Quid eĩ esse pot
bonũ ꝛ ꝓciosũ nisi q̃d de' operat ꝛ cõcedit:ꝓcipue cũ
dicat sapiẽs. Tu aũt dñator dñe omia cũ trãquillitate iu/
dicas:ꝛ cũ magna reuerẽtia disponis nos. Sap.xij. Cus
ergo omia hũc effectũ habeant vt querãt ꝓ posse ꝓseu
tionẽ sui esse:ꝛ hoc querũt modo suo assimilari deo q̃ ha
bet esse vniuersale ꝛ semper est. Tertia ps speculi hui'
est finis ipsarũ rerũ in creatiõe. Dicit eĩ Augu. q̃ omia
fecit deus ꝓpter hominẽ:hominẽ aũt ꝓpter seipsum. Et
vt exẽplificat hug. de sctõ Uic. in libro de arra anime. Sic
cit deus humanã naturã vt spõsam suaꝫ:ꝛ vt videret ipsa
sponsa q̃tũ diligeret a sponso:misit sibi forseri. [illegible]lenum
iocalibus. Aperiẽdo aũt ipsum forseriũ q̃d est vniuersum
p ꝓsideratiões ei' in supmo repis seraphin ardẽtes che/
rubin ludẽtes thronos reuerẽtes:dñationes ꝓcipiẽtes:po
testates inimicos coercẽtes;virtutes mirabilia ficiẽtes,

principatus:puincias custodiẽtes:archangelos summa
nunciãtes:ꝛ rectores dirigẽtes:angelos hoies custodiẽ
tes. Hi oes fm aplm ad hebꝛeos.i.sunt administratores
spũs.t.sponse. Alia iocalia sunt celi ꝛ planete:quorũ q̃li/
bet habꝫ suã influẽtiã:ita vt vna stella siue planeta aq̃s
trahat super mõtes:ꝛ vbi nõ dñatur ibi putei fieri nõ pos
sunt. Ali' dat influentiã vino:alius oleo:alius saporesva
rios fructibus:sic de alijs. Post hec in forseriõ repis nõ
solũ elemẽta:sed ꝛ pisces ꝛ aues ꝛ bestias terre. Et oiavt
ait ps.ad dñm subiecisti sub pedib' eius. Sed certe non
inferiora iocalia sunt sacra ꝛ alia spũalia quibus ipsa aia
sponsa ꝓficiat. Quãuis igit ipsa sponsa faciẽ sponsi vi/
dere nõ possit:er arra tamẽ sibi missa:ꝛ tã pretiosis ioca
libus ꝛ ꝓcipue cũ sanguinẽ suũ effuderit vt ornaret ge
nas eius ex hac considerato videre pot tanq̃ ꝓ speculũ
magnificentiã:largitatẽ ꝛ intimã ꝛ visceroſam eius dile/
ctionẽ. Et sic videm' nũc deum p speculũ:sicut videbat
apls dicẽs. Nos gl'iam dñi speculãtes.i.vt in ipo specl'o
gloriosiꝫ deũ aspiciẽtes trãsformamur ꝑ claritatem in cla
ritatem.i.de cognitione vna ad aliam.

§.VIII. Quartũ speculũ est

Speculũ quartũ in quo deus videtur.

scriptura diuialis. Que quidẽ ꝓsuppõit ad deũ intuẽdũ
Si ei nõ crediderit is nõ intelliger, ait dñs ꝓ Esa. In isto
speculo p tanto videt de' ꝓ quanto locutio ei' ẽ locutio
dei. In ipso eĩ audiuim' deũ loquẽtes ꝛ de se nos docẽ
tes. Et auditu aũt ꝛ lectiõe videt q̃s in intellectu q̃d ꝓus
nõ videbat. Habet aũt istud speculũ tres ptes fm q̃ ipsa
scriptura [illegible]cteris ꝛ nouĩ testamẽti tripartãã diuidi p[illegible]t:vi
delꝫ in libꝫos legales annectẽdo eis ꝛ historiales: libꝫos
sapientiales ꝛ libꝫos ꝓphetales. Et in qualibet harũ pte
videmus deũ cũ pfectionib' suis lz obscure. Et in pte q̃
dem legali ꝛ historiali videm' deũ cũ sua oipotẽtia cũ in
libꝫ Beũ. agit de creatiõe rerũ a deo. In exodo videm'
eius clementiã: cum populũ hebꝫaicũ eduxit de durissi/
ma seruitute egypti [illegible]cduxit per oesertũ pascens man
na celesti ꝛ a multis molestijs eos liberauit. In leuitico
ostenditur [illegible]tima reuerẽtia: dñi sacrificia multa et
varia voluit sibi offerri. In libro numeri depꝛehẽdit ei'
patientia dum ipse contra se ꝛ moysen ꝛ aaron vicarios
eius murmurãtes eos non exterminauit. In
quinto legis libro.t.deuteronomij videre potes ei' pseue
rantiam longanimiter eos tolerans vt peruenirẽt ad ter
ram repromissam. In lib. Josue videbis maximã ei' fide
litatem in introducendo populũ illũ in terra lacte ꝛ mel
se manantẽ: pstratis habitatoribus eius prout pmiserat
abꝛae ꝛ semini eius. In lib. Judic. manifestatur tristitia
sua punitiua: ex hoc q̃ totiens populũ suũ hebꝫaicũ sub
iecit eorũ inimicis finitimis ꝛ in seruitutẽ redegit per an
nos plures quotiẽs deũ offẽderũt. In lib. Ruth. videre
potes dei pietatẽ indeficiente: qꝛ ruth moabitide ꝛ noe
mi socrui ei' valde desolatis ꝛ afflictis egregie prouidit
In quartoꝝ lib. Regũ cũ duob' palippomenõ apparet
gratia sua in electione dauid sup regnũ ꝛ populũ suũ cũ
dilatiõe ꝛ exaltatõe ipsi' ac etiã salomonis. In lib. Esdre
nota prudentiã suã qua eũ diperit ad petendã ꝛ obtinẽdã
licentiã a cyro ꝛ dario de reuersiõe a babylonia in hiero
lymã in vasis sanctis. In Tobia videtur dei magnifi/
entia cũ ipm Tobiã de pauperũ ꝛ cecũ ita magnifica/
uit etiã in tpalibus. In Judith habes dei magnanimi/
tatem inducendo ipsam ad tã arduũ op'.t.decapitatõis
holoferni. Liber Hester tibi demõstrat quãtum deus sit
discretꝫ laqueũ mortis quẽ ꝓparauerat amã ꝓtra mardo
cheũ iniuste: rotques in eũ. In lib. Job sine culpa fui pũ
natũ [illegible] substãtia filijs ꝛ sanitate vꝛoꝝ ꝛ amicis subsannã
tibus: attendens illa omnia ex dei ordinatione sibi proue
nire gratias egit demumq̃ deo disponente omnia reha
buit omissa: duplicatamq̃ substantiam. In libro Ma
chabeo, reperies magnã tolerantiam et longanimita/

tem potius e[illegible]ẽtes fem cibo vesci ꝛ moti in bello q̃ pti/
cepes fieri tr[illegible]gressionis legis. In nouo testamẽto in le
ge.t.euangelica p totũ videbis deũ summe ad nos beni
uolũ. Nam in pn' matthei vides eũ, ppter nos hoiem fa
ctum: ex virgine m̃ generatũ. Marcus tibi eũ ostẽdit: vt
nostrum doctorẽ ꝛ pdicatorem tanq̃ leone clamantẽ in
deserto. Lucas tibi insinuat nostrũ redẽptorẽ tanq̃ vitu/
lum in passione oblatũ. Jobes vo tanq̃ nostrũ piniatorẽ
vt aquila volans incelũ. Actus aplorꝫ historiales medici
nalibus exẽplis ipsꝫ deũ nos iuuare ostẽdunt. Scõa ps
huius speculi: vicꝫ libꝫor sapiẽtialiũ: videre nos faciunt
deũ sapiẽtissimũ. Et in puerbijs quidẽ docet sapientiaꝫ
seu pudentiã yconomicã quẽlibet vt filiũ in moribus int
struens. Incipiẽtes a muliere mala.t.ꝓcupiscentia vl' do
ctrina heretica: vl' gentiliũ scia cautos reddẽs. In eccl'a
sten docet sapiam monastica se regulantẽ ꝛ ad mundi cõ
temptum ꝓficientes inducens. In cantico cãticoꝝ do/
cet sapiam heroicam seu gustatiuã p verba suauia ꝛ amo
ris plena vt inter sponsam pfectos erigens. In lib. sapie
sapiam seu prudentiã regẽdi alios docet. Diligite inqui
iusticiã qui iudicatis terram. Cognitionẽ veri dei cuꝫ sa
poꝝe necessariam ostẽdens. In ecclastico videt qm̃ om/
nis sapia a dño deo est ꝛ cũ illo fuit ꝛ est ante euum. Epi
stole quoq̃ aplorum petri ꝛ pauli Jobis iacobi Thadei
que coꝝrespondent sapialibus libꝫis. sapia diuina pariter
ꝛ humana plene sunt. Et qꝛ omnis sapia ab ipo deo san
ctissimo est. Ideo dicit Ja.j. Si quis vestrũ indiget sa/
pientia postulet a deo q̃ dat oibus affluenter. Tertia ps
huius speculi sunt libꝫi ꝓphetales qui etiã deũ nos vide
re faciunt. Ex lib. quidẽ Esa. videre possumus ipm deuꝫ
benignissimũ ex vocatione gentiũ frequẽtissime ibi pnũ
ciata ex susceptione finali indeoꝝ in fine reuertentiũ. In
hieremia videmus eũ seueꝛ ꝛ rigidũ frequẽter. videlicet
cõminantẽ captiuitatẽ illius ppli'm babyloniã ꝓpter
pctã eorum ꝛ tandẽ exequentẽ. In ezechiele videm' eius
equitatem: q̃ ꝛ veniã punitit pctõꝫ reuerenti ꝛ penaꝫ in
sto se ab eo reuerenti. In daniele videt ipe esse cunctoꝝũ
futuroꝝum pscius ꝛ dñium vniuersale obtinere sup omia
regna mundi: eaq̃ dare ꝛ mutare fm beneplacitũ suum.
In psalterio ostẽdit se placabilẽ ꝛ exoꝝabilẽ petentibus
eum ac multũ liberalẽ. In duodecim ꝓphetis minoꝝib'
lux veritatis eius maxime apparet ex. xij. radijs fidei.i.
articulis ibi cõprehẽsis. In ꝓphetia vo apocalipsis Jo/
hannis ostendit eius tremẽda maiestas in plagis ab eo
imissis. Et sic p istud speculũ videmus nunc deũ: etsi ob
scure m̃ multipharie. vñ Greg. dicit in [illegible]iij. moꝝaliũ q̃ scri
ptura sa[illegible]a apte dicit speculum: qꝛ in ea velut in speculo
pulchꝫa fedaq̃ nostra intuemur: ꝛ deũ ex ea plenius co/
gnoscimus ꝛ certius q̃ p quascunq̃ doctrinas gentiliũ,
vnde ipa sapientia dicitur.

§.IX. Quintũ speculum est

Speculũ quintum in quo deus videri potest.

iusticia vniuersalis. de qua dicit pbs q̃ est ois virtus. et
mirabiles splẽdores sunt in ea: nec hesperus nec lucifer
est ita clarus. Et p istã iusticiã videmus deuꝫ in hũtibus
ipam: sicut p radiũ solis de nocte videm' lunã ꝛ stellas.
Sicut enĩ luna ꝛ stelle fm quosdã lumẽ recipiũt a sole: ꝛ
ipo occidẽte ex diffusione radioꝝ eius supꝛa nostrũ hemi
spheriũ luna ꝛ stelle ab eo illuminate nob lucẽt nisi nubes
aerem obnubilẽt. sic oes iusti homines lumen iusticie sue
i.virtutis aliunde nõ habẽt nisi a deo, put ostẽdit Johes
j. dicẽs. Illuminat oẽm hoiem venientẽ in hunc munduꝫ
Et in nocte quidẽ vite pscentis: ipe sol deus nobis manet
occultus ꝛ clare videre nõ possumus. Sed videmus eũ
in sanctis suis mediãte eorũ iusticia qui stellis cõparãtur
Dan. xij. Qui ad iusticiam erudiunt plurimos quasi stel
le. t.erunt. Sicut enĩ claritas seu lumen stellaꝫ solẽ mani
festat vt effectus cãm: sic ꝛ virtutes sctõꝝ virtutes dei q̃
exẽplares dicunt a Plotino pbo, ꝛ inde nostre exemplã

tur sed nūq̃ adequanꝫ ac gr̃iaꝫ dei nos videre faciūt ꝓm illud ps̃. Gloriosus deus in sanctis suis. s. ꝓpparet mirabilis in maiestate ꝛc. Huius igit̃ speculi pn̄t tres partes assignari ꝓm varias virtutes que reperte sunt in triplici statu humani generis. In statu legis nature: legis monstrayce: ꝛ legis gr̃e. In statu quidē legis naturalis refulsit abel in virture innocēcie. Nam ꝛ de melioribus obtulit deo: ꝛ vocatus a fratre suo cayn in agrum vbi eū intēdebat occidere: ꝓfidenter ꝛ sine suspitione mali accessit: mortem innocēter ꝛ sine defensione sustinuit. Noe iustus ac perfectus in gn̄atiōib̄ suis q̄ oēs corrupant viā suaꝫ: iusticiam nos. i. vtutē rectitudinē inter quoscūq̃ reprobos et male agētes ꝓseruare docet: ac ctiā dei longanimitatez ostēdit Abraā ꝓfecta obedientia mundū illustrauit: ad dei mandatū ꝓpinquos relinquēs ꝛ patriā: vt peregrin̄ discurrēs ꝑ diuersas terras: ac vnigenitū suū in sacrificiuꝫ offerre disponēs. Et in hoc facit nos deum videre obedientem ꝛ volūtatē facientē timentiū eū. Ac ꝓpiovnigenito nō pcens: eum morte crucis exposuit. O q̃tum castitatis lumen patriarcha Joseph ꝓstitit mundo: cū instigatus ab vxore sui patroni phutifar ad turpitudinem quandoq̃ verbis lasciuis: q̃nq̃ maleficijs q̃nq̃ mineribus et enrenijs: q̃nq̃ cōminationibus ꝛ ꝓmissis: vt habeē in lib. de. xij. patriarchis: potius ꝛ infamia ꝛ carcerē ꝛ periculū mortis subire voluit: q̃ castitatē ipsam violare: ꝛ si iuuenis esset pulcherrim̄ ꝛ opportunitas nō deesset. Moyses mittissimus hoīm sup terrā nobis manifestat māsuetissimum deū erga ꝓtumaces ꝛ rebelles: ac ctiā ꝓfidētibus lumen mīnistrat: vt erga subiectos māsuetudinem seruēt

Virtutes ostēse in lege scripta.

In scda gre huius speculi. i. legis scripte: videmus Josue cū magna spe ꝛ cōstanti fiducia expectare adimpletionē diuine ꝓmissionis obtinere. In nobis sui exemplo ad arduā spem erigēs ac videre faciēs deū potēte ad eruendū nos ab aduersarijs: ꝛ inducēdū ad ea q̃ super nostras vires existunt. Dauid rex ꝛ ꝓpheta diligentissimus in culu diuino materiā ꝓparēs opulētissimā ad templi cōstructionē quā etiam cū perficere voluisset sacerdotes ordinās ad laudes diuinas ꝛ concinēdos psalmos quos ipse ediderat: nobis radiū ꝓstat permaximū orationis. deuotionis ac meditationis diuinor̄ mysteriorū: ꝛ diligētissime obseruantie sacre religionis: ac videre nos facit dei reuerendā maiestatē. Per ezechiā regē fletu magno sua delicta abluēte inuitamur ad pniam vt cū ipso ꝛ veniā cōsequamur ꝛ vitā: ac etiā videamus dei pissimā misericordiam peccata q̃ citius remittētes. Jonas etiā rex a pueri cia studiosus ad obseruādū legē dñicam: ꝛ ad inducēdus populos ad eiusdē plenā obedientiā: nos ad studiositatē prouocat diuinor̄ verbor̄ ac deū timēdū instruat. Helias dū zelat zelū dei nō regib̄ parcit nec populis: ꝛ firmāve ritatē cunctis manifestans: ac quadringētos ꝓphetas falsos occidere faciens in igne zeli sui receptus est in celum ad veritatē incōcusse tenendā nos efficaciter ꝓuocans: ꝛ verū deū nobis ꝓbās. Venerabilis matrona cuꝫ septem filijs machabeis dum potius morte sustinuit ꝛ ꝓpter suos filios diuersis cruciatibus laceratos ad idem animauit: ne cerimonias diuine legis transgrederentur maxime fortitudinis lucē seculo reliquit. Consolatorem q̃ deum ꝛ ꝓmiatorez ostendit. Inspiciēdo in parte huius speculi tertia. s. tempore gratie deficerēt folia ꝓiusq̃ exemplaꝑ sanctor̄ mundū illustrātiuꝫ: vel pauca in medio ꝓponamus incipiendo a virgine cuius vita inclita cunctas illustrat ecclesias: ex qua vt ait Amb. velut in speculo relucet forma castitatis. s. virginalis ꝛ ꝓfecte virtutis. Hinc sumatis exemplaꝑ viuendi. Prima marie virtus fundamentū omniū virtutū est hūilitas: ꝛ ipsa est q̃ deū nos fecit videre hominē factū ex substāna sua. Intuemur et Johānez baptistam austeritatem vite exemplo mundum edocentem in cibo ꝛ potu et vestitu ꝛ transitorijs alijs et ipse deum digito demonstrauit dicens. Ecce agnus dei,

Virtutes ostense in lege natu rē.

Virtutes ostēse in lege gr̃e.

Joh. i.

Charitatē ꝓfectā petri ꝛ pauli. ceteroꝝq̃ apl̄or̄ q̃s ente rare posset: qui deū vex̄ ꝑ doctrinā ꝛ miracula nos videre fecerunt. Martyres ꝓciosi ad fidei ꝓstantiam nos vt gent grati deo nō solū in tormētis gr̃as agēdo: ꝗ seipsos sponte deo offerēdo in obsequiū eiuꝫ q̃ gratiosius est omnibus. Cōfessores modestiā liberalitate ac pietatē ꝑdicte dei imitātes equitatē: ꝛ virgines honestate cū sobrietate amātes dñm laudant. Sicq̃ ꝑ virtutes sanctor̄ videmus tanq̃ ꝑ speculū: deū ꝓfectissimū qui illas tribuit. Unde ꝛ in figurā ꝓcepit dñs fieri mare eneū. Exod. xxxviij. circa tabernaculū eius labruꝫ erat de speculis mulier̄: vt in illis speculis videtes sacerdotes seipsos a maclis ꝑ aqui mundarent. Specula mulier̄ sunt lucida exēpla aliarum sanctar̄ in quibus intuētes simul ꝛ videm̄ defectus nostros ꝛ deū nostrū in opibus eor̄: sicut soles in oi sphera sua fixe: ꝗ sup mōtes vl̄ domos radios diffusos.

§.X. Sextū speculū ad videndum

dendum deū est aia rōnalis in potentijs suis. Et ꝓ istud speculū videt deus trinus ꝛ vnus: ꝛ si melius q̃ ꝑ alias creaturas. tū valde a longe ꝛ obscure. vñ Augu. in lib. de tri. dicit. Et si mens nostra nō sit eius nature cuius est deus. ibi tū imago eius querenda est: quo nihil est melius. Huius speculi tres ꝑtes: dici possunt tres ꝑtes ipsi̇ aie: memoria. s. intelligentia ꝛ volūtas. Ex memoria videmus pater: ex intelligēria filius: ex voluntate spūsanctus q̃tum ad modū ꝓcessionis. Et primo de memoria constat q̃tum ad actū suū. s. memorādi q̃ ipa nō ꝓcedit ab intellectu nec voluntate: q̃m multotiē meminimus ꝛ ne nō intelligimus: sicut cum quis recordat̄ de aliquo dei iudicio miro ꝛ occulto: vt q̃d Josias rex israel ita ꝓfectus fuit occisus a pharaone iniquo rege egypti: ꝛ q̃ in tyro ꝛ sydone si facta fuissent miracula q̃ fuerut a xp̄o facta in bethsaida: cōuersi fuissent ad penitētiam hoies illi: q̃ sic christus cōfirmauit huius rei recolimus. sed causam huius quare illis nō fuerit ꝑdicat... n nescimus. Reminiscimur etiam eor̄ que nullo modo volumus sicut ꝓcrōium cōmisor̄ ꝛ piculorum. Mens eni bene disposita ... ebet cōplacentiam sed displicentiā de ꝑpetratis malis. Sic pater eternus nō ꝓcedit a spūsancto nec a filio: sicut nec memoria ab intellectu ꝛ voluntate. Et sicut iste tres potētie nō sunt tres aie: ꝗ vna. Ita pater ꝛ filius ꝛ spūssanctus nō sunt tres essentie: sed vna essentia: vna natura vna substātia. De intellectus etiaꝫ actu ꝑs q̃ nō possumus intelligere aliquid nisi ꝓius recordamur: sed intelligere possumus multa ꝛ ipa nō velle: sicut intelligim̄ miserias quas patimur: ꝛ multotiēs nō vellemus. Sic ergo filius a patre ꝓcedit nō a spūsancto: sicut intelligēia ꝓcedit a memoria ꝛ nō a volūtate. Et sicut iste potētie nō sunt vna. sed realiter sunt distincte: ita q̃ vna nō est alia potētia q̃uis sit in vna tm̄ essentia aie. ita pater ꝛ filius ꝛ spūssanctus sunt tres psone realr̄ distincte: ita q̃ vna nō est alia: sicut dicebat sabellin̄ hereticus: ꝗ tm̄ vna tm̄ essentia. Voluntas vo ꝓcedit q̃tum ad actū suū a memoria ꝛ intellectu. Non eni possumus velle aliq̃d quin illud ꝓius memorie occurrat ꝛ quin illud aliquo modo saltem generali intelligamus: sicut spūssanctus a patre filioq̃ ꝓcedit. non tm̄ a patre vt quidā hereticī dixerunt: sed etiam a filio. Et ꝗ ꝑs quo ꝑ potentias aie nostre tanq̃ ꝑ speculū videre possumus deum vex̄ vnum in trinitate ꝛ trinitatē in vnitate vñ Bern̄. O beata trinitas: eternitas: veritas: bonitas ad te clamat aia trinitas. memoria rō seu intelligēia. voluntas. Sed q̃ istud speculū frequēter in luto ꝓpter vitior̄. iō in sic deturpato male videm̄ aliquid diuinorū nisi ꝓus emūdet ꝑ trinitatē quādā nob accidēte ... acum ꝓbor̄: sicut eni est vna essentia diuina in trib̄ psonis purificans oia sic est vna pnia integrata ex ꝓtib̄ suis. s. ꝓpitione ꝓfessione ꝛ satisfactiōe emundās corda. Et ꝓ hac quidē: q̃ ꝑ eā pctō: iustificat q̃d est potētie maxime ꝛ ꝓ

locis q̃ creatio celi ꝛ terre ꝓm augu. Ideo ꝓtritio p̄ri adprat̄ cui attribuit omnipotētia. Cōfessio vero q̃ ꝑ ipaꝫ manifestat̄ occultar̄ cū veritate fieri dꝫ ipa attribuit filio: qui lux est manifestatiua ꝛ veritas ꝓma. Satisfactio autē q̃ finis est pnie ꝓcedēs ex vera cōtritiōe ꝛ cōfessione: ꝛ bonitatē operū penaliū dꝫ: spūiscto attribuit. Et quis ipse partes: seu actus pnie. s. ꝓtritio cōfessio: satisfactio realiter sint distincta in vna tamē penitentie essentia ꝓuenūt. Et sic videmus deū ꝑ speculū anime rationalis.

§.XI. Septimū ꝛ vltimuꝫ

Septimum speculum in quo deus videt potest.

speculū est natura angelica seu intellectualis: q̃vna natura spūali sine corꝓlētia seu materia exp̄ns in tres hierarchias distincta: nobis indicat mysteriū trinitatis. Et modicā quidē notitiā de his habemus quā quidē nobis tradidit apls paulus raptus ad tertiū celū. s. supreme hierarchie: ꝑ dyonisiū aríopagitā discipliu suū: ꝛ sūmū pbm. Per hāc igit̄ naturā angelicā ꝓsideratā velut ꝑ speculuꝫ ñ a nobis multū remotū: videm̄ dei sublimitatem incōꝓhēsibilē: ꝛ hoc ex trib̄ sententijs ꝛ ꝓclusionibus circa materiā angelor̄ q̃q̃ ex trib̄ ꝓtibus huiꝰ seculi. Prima ergo sniā dyonisij est q̃ minim̄ angelor̄ ꝓm suā naturalem essentiā: est nobilior̄ ꝓfectior̄ quacūq̃ anima humana ꝓm suam naturā. Veritatē huiꝰ snie firmauit dñs Jesus q̃n dixit Math. xj. Inter natos mulierū nō sur. maio. bap. Qui autē mino: est in regno celor̄ maior̄ est illo. Moraēter aūt dixit non surrexit. Surgere eñ est ex ymo in alū eleuari. Oēs aūt sancti in ymo originalis peccati nati: tū relcuati sunt in altū ꝛ resurrexerūt q̃n p... gati ab eo ad gr̃am puenerūt. Christus non surrexit b̄ mō: q̃ in ymo originalis mūdi fuit: ꝛ ideo sine cōparatōe xp̄s est maior̄ iohanne. Qñ aūt xp̄s hoc dixit in regno celor̄ soli angeli erāt nō anime minor̄ē ergo angelū dixit maior̄ē iohāne supremo sanctor̄ ꝛ maxime glorioso. Scda snia dyonisij est q̃ numerus sit incōꝓhēsibilis q̃d dñs dixit Job penulti. Si nos̄ numerū militū eius. Sicut eñ stellas celi solus ille dinumerat qui eas fecit. Sic ꝛ angelos qui stelle ... Uñ baruch. iij. stelle dederūt lumen in custodijs: q̃s. s. faciūt erga hoies. De qua custodia saluator dixit in euāgelio. Angeli eor̄ in celis sempr̄ videt faciem p̄ris. Math. xviij. Sup quo ꝓbo dicit Hiero. q̃d cōfirmauit magister sniarū in. ij. q̃ liber anima ab exordio sue natiuitatis maris ꝛ femine: fidelis siue infidelis: boni vel mali: ꝗ angelum ad sui custodiā deputatum: qui ꝓm theologos sunt de ordine infimo angelor̄. Unde optꝫ q̃ tot numero sint in ordine illo quot sunt homines in mundo q̃n vnq̃ plures fuerūt. Et vtra numerū hoīm adhuc optꝫ esse tot plures quot sunt spēs aliaruꝫ creaturarū: q̃ quelibet species ꝛ quodlibet celū habet spālē angelū ad sui gubernationē. Et cū videamus in creaturis corꝓalibus vt elemētis ꝛ celis illā que supior̄ est esse decies maiorem q̃titate ꝓtinua q̃ inferior̄. Sicut aqua maior̄ est q̃ terra. Et aer decies maior̄ q̃ aqua: ꝛ ignis decies maior̄ est q̃ aer. Et celi etiā similiter multo maiores q̃ ista visibilia. A simili videt q̃ iudicare debeam̄ de invisibilibus. Cum igitur in angelis nō sit q̃titas discreta seu numeralis: vt ꝓm ꝑdicta forte scōs ordo: archangelorūꝫ sit maior̄ ꝓimo in decuplo: ꝛ tertius ordo ꝓncipatuum sit maior̄ numero ordine archangelor̄ in decuplo. Et sic de singulis ascēdēdo vsq̃ ad supremū. s. ordinē seraphicū. Ergo infimus ordo est pluſq̃ milia milionū. quot erūt archangeli: quot ꝓncipatus: quot ceteri quis poterit dinumerare. Tertia sententia dyonisij est: que homines ꝓpestu ... ore deficientes facit q̃ vnus angelus est distinctus ab altero non solum numero sed specie. Non enim distinguuntur ab inuicez angeli sicut petrus a martino: ꝛ martinus a iohāne: ꝛ anima vna ab altera: q̃ solum est distinctio numeralis non specifica. Sed differunt eo modo

De angelorū distinctione.

quo agnus differt ab equo: eqū a bouc: bos a leone. Ideo ab homie: inter que est differentia specifica. Ut aūt dicit ꝑbs in lib. meth. Species rex̄ sūt sicut numeri. Sicut ei quilibet numer̄ addit ad inferior̄ē se ad min̄ vnā vnitatem. Sicut numer̄ ternar̄ addit ad binariū vnū: sic q̃libet species creature addit vnū gradū ꝓfectiōalis essentie ad min̄ ad aliā speciē inferior̄ē. Ex dictis ergo formo ꝓclusionē talē. Infun̄ angel̄ est nobilior̄ Johāne baptista in sui natura: qui Johānes maxim̄ credit̄ sanctor̄ et per ꝓñs gloriosissim̄ ꝛ speciosissim̄. Scōs angel̄ est nobilior̄ ꝓmo vno gradu ꝓfectiōalis essentie. Et tert̄ scdo nobilior̄ vno alio gradu ꝓfectiōis. Et sic semp ascendendo vsq̃ ad supmū infimi ordinis angelorū: qui vt dictū est sunt plus q̃ milia milionū. Quis ergo poterit nō dico narrare: sed vel parū intelligere nobilitatē: speciositatem magnificentiā: ꝛ gloriā illi̇ angeli supni: certe nullus neq̃ moyses neq̃ Job: nec petr̄ nec paul̄ cū viuebāt. Ascendat̄ ad alios octo ordines gradatim semp addendo ꝓfectionē maior̄ē: cū ventuꝫ fuerit ad supremum seraphim: nōne deficiet mēs pre stupor̄e in cōsideratōe tante nobilitatis. Et q̃ sup seraphin residet dñs dė nō ster vt eminētior̄: cūctis sine cōparatōe: ꝛ oēs creās ꝛ regēs ꝛ ꝓfectionē ei̇ infundēs. Sic ꝑ istud speculū nature angelice videmus deū: ꝛ si obscure: tamē ꝓut possum̄ eminentissimum: nobilissimū: ꝓfectissimū: vniuersale ꝛ summum bonū. Et de hoc speculo nature angelice pōt intelligi illd̄. Sap̄. vij. Speculū sine macula. Nūq̃ eñ in eis angelis repta est macula culpe. s. in beatis angelis sicut repta est i speculis aiaꝫ. Et hoc quo ad primū ꝓtincipale

§.XII. Secūdo dicebat̄ q̃

Quid est enigma.

in auctoritate apostolica inueniebat speculatio ꝓpheta lis cū subdit in enigmate. s. videm̄ nūc. Enigma vt habetur in catholicon: est snia seu locutio obscura: occulta ꝑ similitudines rex̄: sub q̃b̄ fit ꝛ difficile est intelligere nisi exponat̄: vt illd̄ q̃d ꝓposuit phylisteis samson. de comedēte exiuit cib̄: ꝛ de forti egressa est dulcedo. Judic. xiiij q̃d illi intelligere nō valebāt nisi ipse exposuisset: videlicet q̃ de ore leonis qui est fortissimū aial comedens ꝛ deuorans alia: eduxerat cibū dulcē. s. fauū mellis ibi repertū. Et dr̄ enigma ab e. q̃d est in. ꝛ migma q̃d est imago quaꝫ snia siue locutio facta sub imagine. i. sub filitudine. Tales aūt sunt locutiōes ꝓphetice cōiter. Sicut ei ipi videt deū siue diuia misteria sub imaginib̄ ꝛ filitudinib̄ rerū sensibiliū: ita ꝛ ꝓpl̄is ꝓponūt. Sꝫ q̃ ꝓplis occlia ꝛ obscura erāt ꝓphete ipi videbāt. Uñ appellabātur videtes vt habet̄. i. Reg. ix. Nō tm̄ q̃ ipsi clare videret̄ deū sed sub imaginib̄ vt dictū est similitudinib̄ rex̄ sensibiliū a deo impressis ꝓfectis̄ ꝛ celis̄ videbāt diuia: q̃ videāt ꝑ septē specula supradicta. Poterāt igit̄ ipi dicere. Videm̄ nūc in enigmate ꝛ nō solum per speculū: nos autem per ipa enigmate a doctoribus: vel potius a spūsancto reserata deum cernere possumus. Et hoc sub septemplici eius dispositione erga nos videlicet.

¶ Primo in dispositōe inuitētis: ꝛ hoc quoad penitētes.

¶ Scdo in dispositiōe instrumētis: quoad ignorantes.

¶ Tertio in dispositiōe stātis: quoad laborātes.

¶ Quarto in dispositione sedētis quoad cōtemplantes

¶ Quito in dispositōe deambulātis: q̃ad iudiciū expectantes.

¶ Sexto i dispōne comedētis: q̃ad gr̃iam suscipientes.

¶ Septimo in dispositione regentis: quoad angelos ꝛ omnes gentes.

§.XIII. Primo mō vidit

Primo videt deus

deū iacob. vt habet̄ Gen̄. xxviij. Uidit eñ in sōnis scalā stantē ꝛ dñm desuper innixū scale. Ubi notandū ex ipsa visiōe iacob aliqua exigi ad dictā visionē: videlicet supplantationē vitior̄ ꝛ b̄ ex interptatōe ipsi̇ nois. Inter

Universidad de Deusto
Biblioteca

pretak eñ iacob supplantátor.i.p culcator vitioꝝ ⁊ tẽpta tionũ ⁊ demonũ. Extinctione ꝓcupiscentiꝝ qd notat ex eo qd post solis occasũ illa vidit. Occasus aũt solis fer/ nentẽ ardorẽ cõcupiscentiarũ extinctũ designat. Assum ptio q̃ aspitaris ⁊ laborũ adeo necessaria est:i cui signũ d: q tulit de lapidibus ⁊ supposuit eos capiti. Lapides duri asperitates tribulationũ ⁊ pnie signãt:sed ⁊ ligatio sensuũ corpaliũ ⁊ desideriorũ carnalũ ostendit figurate in hoc q̃ dormiunt. In ipsa aũt dormitiõe vidit scalã ⁊ an gelos ascẽdẽtes ⁊ descẽdẽtes:⁊ dñs iuniꝝ scale. Scala ẽ pnia seu ꝓuersatio bona:hec debet stare.s.p verã fidem. Ad Ro.xi. Tu autẽ fide stas:ꝗ sup terrã p speciẽ q: ipa est que erigit mẽtẽ de terrenis ad supna. Ad Ro.v. Sta mus spe claritatis supne erecti. Cacumẽ scale qd tangit celum charitas est:ipa eñ est ꝗm Aug.q̃ ducit ad celum Angeli ascendẽtes ⁊ descẽdẽtes sunt vel ipsi ad lkam of ferẽtes deo vota nostra:⁊ referẽtes nobis eius dona.vel ipse affectiões ⁊ cogitatiões ascẽdẽres ad ꝓsiderationes ꝓemij:⁊ descẽdentes ad cõsiderationẽ sui debiti suppli cij. Innixus aũt huic scale dñs manet vt nobis ascẽden di modũ ostẽdat. Michee.ij. Ascẽdens pandet iter an te eos. Allicies p ꝓmissiões ad ipsum ascensum. Innix⁹ etiã manet sup scalaꝫ:vt dexterã adiutorij ne deficiãt por rigat:⁊ demum sensum ad gloriã trahat. Juxta illud ps. Tenuisti manũ dexterã meam ꝛc.

ps. lxxij.

§.XIIII. Secũdo viderunt

Secũdo videt deus

pphete ⁊ nos ex eorũ relatu deũ in dispositiõe instrume ti. Et sic vidit moyses deuꝫ quando ei apparuit in rubo ardenti. Unde dixit moyses. Vadã ⁊ videbo visionẽ hãc quomodo rubus ardeat ⁊ nõ cõsumat. Exo.iij. Rub⁹ si gnat deũ incarnatũ nos instruentes. Eteñ deus noster ignis consumens est. Deute.iiij. Rub⁹ pungens signat nostrã humanitatẽ nos vndiq̃ penis pungentes. Ignis ergo i rubo est deitas nostre humanitati vnita cũ assum ptis penalitatib⁹. Qui rubus nõ cõsumitur nec ignis ex tinguit:q: ex ipsaynione humanitas nõ fuit cõsumpta seu ꝓuersa in diuinitatẽ:nec diuinitas vnq̃ deseruit hũanita tem:etiã in morte. In rubo aũt apparẽs de tribus instru xit moysen ⁊ per eũ omnem aiam. Et primo reuerentie exhibitionẽ cũ ei dixit. Ne appropies huc. Nimia enim familiaritas ⁊ facilis ⁊ frequẽs accessus ad aliquẽ solet contemptũ inducere:,ppter qd magni prelati ⁊ dñi tem porales nõ pmittũt de facili accessum ad eos vel appro pinquationem:vt magis habeant in reuerentia. Unde ⁊ regem magnũ assuerũ nullus adire poterat ad aspectus eius sub periculo vite nisi vocat⁹. Permaxime ẽ in re uerentia debet haberi ⁊ cũ reuerẽtia debet accedi consi deratiõe pia nõ curiosa ad misteriũ incarnatiõis:⁊ ipsus in sacramẽto exñtem. Hac reuerẽtia motus centurio di xit Jesu. Dñe nõ sum dignus vt intres sub tectuꝫ meum Matth.viij. Et petrus apls cũ ait. Exi a me dñe q: hõ peccator sum. Lu.v. Secũdo instruxit in temporaliũ abre nunciatiõe:cũ dixit. Tolle calciamẽta de pedibus tuis. Calciamẽta q̃ fiũt de aialibus mortuis ⁊ terre inherent signant ista tpalia q̃ in terra sunt:⁊ de inaiatis.s. elemen tis oriũtur a q̃bus pedes affectuũ extrahi debẽt. Sicut ei puluis ipedit visuꝫ si oculũ intret:ita ⁊ tpalia mẽtis in tuitũ erga diuina:⁊ ita deprimũt affectũ vt ad supna euo lare nõ possit. Sicut viscus implicat pẽnas auiũ vt in al tum volare nõ possint. Et ,ppterea vt ait Augu. Omnia terrena cõtempsit hõ rps. vt ea cõtemnenda d. nõstra ret esse verbo ⁊ exẽplo nos ad hoc instruendo. Et qñ tri bus ex discipulis suis voluit manifestare gliam suam de valle ad montẽ thabor:excelsum adduxit. Ubi eũ videt trãsfiguratũ Matthei.xvij. ad inuuendũ mundũ ꝓtem nendu:vt in altũ cõemplatõis ascendi possit ad videndũ deũ. Tertio instruxit de affectus sui efficaci cõpassione in eo q̃ dixit, Uidẽs vidi afflictionem ppli mei qui est in egypto ⁊ descendi liberare eũ. Qd impletũ fuit in desci sione ei⁹ d̃ celo qñ post multa flagella imissa pharaoni.i. dyabolo:p eius decrinã ⁊ miracula ⁊ opa sancta. Deuꝫ sanguine ipsius agni imaculati liberati fuim⁹ de seruitu te dyaboli. Sed heu q: nemo est q̃ recogitet tũ bñficium Sup quo ipe ꝓquerit Osee.vj.di. Misericordia vestra quasi nubes matutina ⁊ quasi ros mane prãñẽs. Sicut eni ros qui descendit de celo sup terrã ad fecũdandũ eas ⁊ herbas adnemẽte sole subito deficit ⁊ siccat. Sic misẽ ricordia qua ꝓs nos liberauit.⁊ ideo nostra dicit:q: ma bis facta cũ a deo ꝓcesserit ad replendũ nos fructu bono rus opeꝫ supueniẽte calore tẽptatiõis vt tribulatiõis in dice subito deficit in memoria nostra ⁊ siccat effect⁹ fiducitate tanti beneficij infructuosus remanens.

Tertio videt deus

§.XV. Tertio videre possu

mus deũ in enigmate ,pphetice visionis p modum vel manẽtis.i.auxiliũ ferẽtis laboratib⁹:sicut ipe deus incar natus.laboratibus discipulis in remigãdo ,ppter ventũ ꝓtium apparuit eis rect⁹ manẽs sup vndas maris ⁊ eos iuuans amota tẽpestate. Laborant aũt aliqui ex tribula tione q̃bus fert auxiliũ patiẽtie,vñ ipse dicit. Cum trãse ris p aquas tecum ero.p aquas.s.tribulatiõis ⁊ flumina nõ operiẽt te magnaꝫ.s.pssionũ ⁊ pseccutionũ nõ abso bebunt rõnem. Sed vt dicit Augu.q̃ mala equanimiter toleramus ab illo.s.deo est nõ nostra potẽtia. Et in signũ huius Stephan⁹,ꝓtomartyr in tribulatiõe lapidantes posim⁹ dixit. Ecce video celos aptos ⁊ iesum stantem a dextris dei. Ideo stãtẽ vidit quasi patuꝫ eũ in re. Ad. vij. Uñ cũ magna dulcedine migrauit ⁊ p inimicis lapi dantibus exorauit. Laborãt alij in eliminatione viciorũ a se vl'a ,primis.vñ ps. Pro retributione suaꝫ viciorũ dicebãt. Laborani in gemitu meo. Labor est eni recogi tare ⁊ dolere de pctis suis. Et apls discipulũ suum Thi mo. hortat ad extirpandũ vicia aliorꝫ p doctrinã dicens Laborа vt bonus miles iesu xpi. Et ad hũc laborẽ necessarium est adiutoriũ dei. In hui⁹ rei signũ vidit Amos dñm stantẽ sup altare ⁊ dixit. Percute [illegible] ⁊ cõmouebuntur suplimnaria. Auaricia eni in capite omnũ. Amos ix. Per auariciã que cupiditas etiã dicit radix oim malo rum notat generale pctũ. Amos typũ gerit illo⁹ qui la borant ad eliminationẽ vitioꝝ:quibus apparet dñs suis ad iuuandũ ꝓstantia imittẽdo. Sed sup altare dicit sta re vt ostendat q̃ ois ptãs eccl'iastica a dño deo est. Sed vide quid dicit pcute cardinẽ. Per cardines signant su periores peccãtes qui debent increpatiõibus ⁊ obiurga tionibus castigari vt supliminaria.i.inferiores p exẽpla eoꝝ valeant ad pniam cõmoueri. Uñ moyses dure argu it aaron de cõflatione vituli. Et dñs fecit suspẽdi.xij. pri cipes tribuũ qñ ppls fornicatus est in moab. Laborant alij in formatiõe moꝝ. Paru est eni eliminare vitia nisi ⁊ mores informẽt⁹ vnde dictum est Hiere.j. Ecce cõstitui te sup gentes ⁊ regna vt euellas ⁊ destruas q̃tum .s. ad vitia ⁊ edifices ⁊ plantes q̃tum ad virtutes ⁊ bonos mo res. Sz q: fine me nihil potestis facere: ait christ⁹ Job. xv. Ideo posui adimtorium tuũ potentem.i.laborantem ait dñs. Et in huius figuram vidit Amos.vij.dñm stan tem sup murum liniꝫ:⁊ in manu eius trulla cementaria. Murus litus est eccl'a fortis ⁊ ꝓstans ex plurib⁹ fidelibus tanq̃ viuis lapidibus edificata ⁊ calce charitatis ⁊ modestia linita ⁊ ornata sup quam stat dñs tanq̃ ma gens ⁊ gubernãs in cuius manu est gr'a q̃ signat p trulla cementariã:q: sicut trulla cementaria ad edificatio nem valet ⁊ linitionem murorũ, sic gr'a ad instructionem morum ⁊ informationem.

Quarto videt deus

§.XVI. Quarto videt pro

phete deũ ⁊ nos p illos in enigmate.p modũ ⁊ dispositio nem sedentis,⁊ d̃ quo ad cõtẽplationes,de quibus po

intelligi illud qd dñs dixit Esa.vlti.celuꝫ mihi sedes est: celũ.i.homines celestes ⁊ cõtẽplatiui. Sedet autẽ super tales vt cogitatiões ⁊ affectões eorꝫ ad seruiẽdũ sibi assi stere faciat:⁊ eos secreta iudicia doceat. In cuius figura Michees ,pheta q̃ viderat in enigmate:id est imagi narie exp̃sit.di. Uidi dñm sedẽtẽ sup solũ suũ ⁊ oẽm ex ercitũ celi assistẽtẽ ei:⁊ ait dñs. Quis decipiet achab re gem israel vt ascẽdat ⁊ cadat in ramoth galaad. Et cũ di uersi diuersa dicerent ex assistẽtib⁹ egressus est spũs q̃dã et ait. Ego decipiã illũ in ꝗ videlz:q: egrediar ⁊ ero spũs mẽdax in ore oim ,ppharuꝫ eius. Et dixit dñs decipies ⁊ p̃ualebis:egredere facita.iij. Reg.xxij. Per exercitũ ce li dño assistẽtẽ a dextris ⁊ a sinistris signat ꝓgregatio af fectionũ ⁊ desideriorꝫ circa diuina vel humana que debẽt dño assistere. Per locutionẽ dñi ministris suis factã:in telligunt occulta iudicia ministerio angelorꝫ exequenda p assensum dñi ad deceptionẽ achab signat ꝓmissio eius qua ꝓmittit homines:⁊ ꝓcipue rectores decipi ⁊ deficere in spualib⁹ ⁊ tpalib⁹. Secũdo sedet in cõtẽplatiuis vt eos gr'a sua repleat. Juxta illud. Dñs in celo sedes ei⁹. In cu ius figurã dicit Esa.vj.c. Uidi dñm sedẽtẽ super solũ ex celsum ⁊ elatuꝫ ⁊ plena erat dom⁹ maiestate eius:⁊ ea que sub ipso erãt replebãt tẽplũ. Seraphin stabãt sup il lud.sex ale vni ⁊ sex ale alteri, Et clamabãt alter ad alte rum. Sanctus sanctus sanctus dñs deus exercituũ. Solũ dñi est aia sanctꝫ. Et hoc solũ est cleuatũ a desiderio terreno rum. Et est excelsum in ꝓtẽplatiõe diuinorꝫ. Et tũc dom⁹ meãs replet maiestate ei⁹.i.gr'a. Seraphin aũt q̃ de no minant ab incẽdio:qui stabãt sup illud.i.iuxta illd signãt ardentia desideria diuini amoris que dicunt. Sanctus sanctus sanctus dñs deus ꝛc.q: ex amore ,pceduꝫ cũ admiratio ne ad diuinas laudes trinitatis sanctissime:in vnitate es sentie. Exinde implet dom⁹ fumo.id est mẽs seu ꝓscien tia humili deuotiõe. Tertio dñs in eis sedet vel potius ampleꝫt vt eos mirabili gustu cõsolatiõis reficiat.iuxta illud Can.ij. Dexter⁹ illius amplexabit me.id est ꝓtẽpla tio de ipso sposo deo:me sibi vniet ⁊ summe ꝓsolabit. In cuius figurã [illegible] apparuit dñs Jacob cũ solus remã sisset separatus a se familia ⁊ suba:⁊ luctabat cũ eo vsq̃ ma ne:⁊ cũ eũ supare nõ possz tãgẽs neruũ femoris eius sta tim emꝑcuit. Ubi ⁊ mutatũ est nomẽ ipsius de iacob in israel:q̃ interpretat videns deũ. Uñ dixit. Uidi dñs facie ad faciẽ:⁊ salua facta est aia mea. bñdictiõemq̃ ab eo re cepit:vt habet Gen.xxxij. Luctamen istud iacob cũ deo instãtiã signat oratis. Duo brachia luctãtis sunt fiet⁹ seu cõpũctio ⁊ oratio. Unde dicit Osee.xij.de isto iacob:q̃ fleuit ⁊ rogauit. Sicut aũt ille qui luctat cũ aliquo sez bra chio aliq̃n videt deijci ⁊ supari aliq̃n deijcere aliũ ⁊ supa rere ita ⁊ orãs siue cõtẽplãs:aliq̃n oratiõnẽ videt subijcere ⁊ supare:in pũcto apprehẽdẽs aliq̃d diuinũ sup se.aliq̃n vi det deijci grauatus carne ⁊ obfuscatus fantasia vt fixe di uina apprehẽdere nõ possit. Verum si prevalere vult lu cari debet vsq̃ mane.id est pseuerare in orãdo :cõtem plãdo vsq̃ ad mane superne gloriẽ. In hac aũt lucta re cepit bñdictiõem:videlicz magne cõsolatiõis ⁊ marcessit neruus femoris:quia extinguitur carnalis appetitus.gu stata eñ suauitate spũs desipit omis caro:q: maxima est si parũ duret actualiter. Uñ Bern. Felix cũ inuenero sez dñm:tũc amplexus:tũc oscula que vincũt mellis po cula. Sed in his parua morula.

Quinto videt deus

§.XVII. Quinto videt pro

phete deũ enigmatice per modũ de ambulãtis. Et d̃ quo ad iudiciũ expectãtes. Sz quis stabit ad videndũ eũ. Ipse eñ qua[illegible] ignis ꝓflãs ⁊ quasi herba fullonũ. Malach.iij. De ambulabit ,pnit:q: in forma humana assumpta:de ce lo descẽdet ad terrã:⁊ videbit eũ ois oculus etiã q̃ eũ pupu gerũt. Apoc.j. Hoc aũt vidit daniel visione imaginaria. Uñ ait,vij.c. Uidebã in visione mea nocte:⁊ quattuor be

stie grandes ascendebãt de mari diuerse inter se. Primã similem leone habentẽ alas aquile. Secũdã similẽ vrso tres ordines dentiũ habẽtez i ore. Tertia similis pardo habens alas quattuor:⁊ capita quattuor. Quarta terri bilis ⁊ mirabilis ⁊ fortis:habens dentes ferreos come dens ⁊ cõminuens ⁊ reliqua pedibus cõculcãs:habens cornua decẽ:⁊ de medio eorũ ortum est aliud parvulum. Que q̃dẽ quattuor bestie designãt quattuor monarchi as mũdi principales.s.assiriorũ psaruꝫ ⁊ medorꝫ quo ad sedã grecorũ quo ad tertiã ⁊ impium romanorꝫ quoad vltimã. Decẽ cornua signãt decẽ ptes in quas scindendũ est imperiũ romanorũ. Cornu puulũ antixp̃s est q̃ orietꝫ in tali diuisiõe. Pene oia ista regimia pambulauit dñs: ipsa gubernãdo ⁊ de ipsis iudicãdo:⁊ cõferẽdo tpaliter ,pur sibi placuit. Demũ cũcta simul regna cũ cõprehẽsis cũ eis simul est iudicatur⁹:pambulãs de celo vt dictũ est ad terrã. Uñ in visiõe illa dixit ipe daniel. Aspiciebã ⁊ ec ce in nubib⁹ celi quasi filius hois veniebat:q: vsq̃ ad an tiquũ diez ꝓuenit.vt.s.manifestet q̃ ptãtem dedit ei pa ter qui dicitur antiqu⁹ dierũ iudiciũ facere. Veniet autẽ in iudicio ad tria:ad sui quidẽ exaltationẽ vt.s.ab oib⁹ vi deatur q̃ cõstitutus est iudex viuorũ ⁊ mortuorũ. Unde in dicta visiõe subdit:q̃ dedit ei ptãtem ⁊ honorez et re gnum:⁊ omnes populi trib⁹ ⁊ lingue seruient ipsi. Veni et secũdo ad cõfusionẽ malorum. Juxta illud Hiere.xx. Cõfundent vehemẽter q: nõ intellexerũt opprobriũ sem piternũ qd nũq̃ delebit. Et hoc signat Gen.iij.qñ Adã audiuit dñm deambulantẽ in paradiso post meridiem. Qui q̃uis abscõderit se,ppt peccatũ cõmissuꝫ.tũ oportuit q̃ eũ audiret ⁊ videret sententiantẽ. Adaꝫ quippe se abscondẽs peccatorẽ designat excusantẽ pctã sua:,ppter que indignũ se facit dei visiõe. Audit tũ post meridiẽ:id est post charitatis ⁊ feruoris extinctionẽ:vocẽ de ambu lantis dei veniẽtis.s.ad iudiciũ:⁊ q: nudũ se agnoscit vir tutibus ⁊ gratia cõparere erubescit. Dñs aũt arguit pec catores dure ꝗm illud Jude.ij. Ecce venit dñs in nubib⁹ contra omnes.s.facere iudiciũ:⁊ arguere impios. Unde ⁊ ade dixit. Adã adam vbi es? Exinde separat ipsos ma los a cetu sanctorũ:q̃ immuit cũ dñs adã emisit de para diso voluptatis. Demũ ponit eũ in mũdo subiectũ innu meris penalitatibus. Sic reprobos ad infernum emittit acerbissimis penis cruciãdos. Tertio venient i iudicio ad glorificationẽ bonorũ. Juxta illud ,pphete. Ecce ego ve nio ad merces mea mecũ est. Et in signũ hui⁹ vidit Jo hannes dñs de ambulantẽ in medio cãdelabroꝝ aureorꝫ tenentẽ septẽ stellas in dextra. Apoc.i. In septẽ candela bris aureis notat vniuersitas sanctorꝫ habentiũ auꝫ sa pietie ⁊ vitaꝫ ⁊ ardorẽ charitatis. In medio aũt horꝫ can delabroꝝ ambulat vt d̃ i via eos sustẽtet custodiat ⁊ defẽ dat ⁊ i dextra sua q̃ designat gloriã ⁊ eternitatẽ septẽ stel las habet:id est septẽ dotes quibus sanctos beatificat scz impassibilitatẽ:claritatem:subtilitatẽ:agilitatẽ:cognitio nem:cõprehensionem:⁊ fruitionem

Sexto videt deus

§.XVIII. Sexto videt de⁹

enigmatice in dispositiõe cõmedẽris. Unde ipse inquit Can.v. Comedi fauũ cũ melle meo. Mel est xpi humanitas q̃ est principiũ in vniuerso. Cera est genus humanum quo ad electos:⁊ vtraq̃ deus comedit sibi viuendo In hui⁹ figura legit Gen.xviij.q̃ stanti abrae ad ilicem mãbre:⁊ eleuãti oculos apparuerũt ei tres viri. Et vt dicitur in aua trãslatiõe:tres vidit ⁊ vnũ adorauit. Intelli gens ibi signari misteriũ trinitatis. Uñ q̃nq̃ loq̃tur in sin gulari ad exprimendũ vnitatem essentie:q̃nq̃ in plurali ad denotandũ pluralitatez personarꝫ:dixit eñ. Dñe si in uenio gratiã in oculis tuis ne trãseas seruũ tuũ:sz afferã paululũ aquez lauent pedes vestri.⁊ requiescere sub ar boze ponãq̃ buccellã panis si ꝓfortet cor vestruꝫ:postea trãsibitis. Amb⁹ acquiescẽtibus fecit ex trib⁹ satis simile

Universidad de Deusto
Biblioteca

id est tribus mēsurīs farine bñ purgate a furfure fieri sub cinericios panes ⁊ vitulū vnū tenerrimū ⁊ opimū coq̄re: ipsosq̄ panes subcinericios ⁊ vitulū cocrū butirū q̄q̄ ⁊ lac posuit coram eis ad comedendū q̄ oblata comederūt. Fuit illa visio ꝓphetica: ⁊ si nō imaginaria sensibilis tñ. Fuerūt enim illi tres angeli in forma humana appētes: representantes deū vnū. In ꝓnis aūt trinū. Pedes autē dei qui terrā calcāt significāt gen' humanū: in quo ⁊ xp̄s cōprehēdit vt ver' ho vnit' tñ deo. Tria aūt innuunt ex ista visione sub figura esse necessaria saluandis: ⁊ in deum p gl'iam trāsformādis. Et pmū est lotio in baptismo actu vel ꝓposito. Nisi enim q̄s renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritusancto nō pōt videre regnū dei: ait saluator. Job. iij. Et signat in ablutione pedū illoꝝ apparētiū: qui vt dictum est signāt genus humanū q̄d in nouo testamēto xp̄o iocū potest p baptismū quē ipse primo instituit ⁊ suscepit: non ad auferēdū aliquē suū defectum sed ad cōferendū aque virtutem regeneratiuā: ⁊ nobis prebēdum exemplū. Secundū q̄d requirit in peruenīēdo ad gloriā est purgatio plena a peccato p pniam: ⁊ alios modos post baptismum. Tria sūt necessaria saluādis.

apo. xiiij. Dicitur enim in Apoc. de sanctis. Sine macula sunt ante thronū dei. Et hoc signat in simila que est flos farine plene segregate a furfure. Furfur enim q̄d est cibus cōiter bestiarū signat peccatū: quo pascunt ⁊ delectant homines bestialiter viuentes. Simila aūt signat puritatem a peccato. Tria sata simile designāt puritatē q̄ reperit in vniuersa cōgregatione electoꝝ in trib' partibus mūdi. s. asia affrica: ⁊ europa existētiū: vel sub triplici statu. s. actiuo: ꝓtemplatiuo: ⁊ platoꝝ. Tertiū q̄d requirit est cōformitas vite cū xp̄o per doloꝝ: amoꝝ: qui sub figura panis subcinericij fuit ostensus helie: ⁊ inde ꝓfoꝝ. iij. Reg. xix. Panē enim se vocat dicēs. Ego sum panis viuus. Johan. vj. Fuit enim hic panis sub cinere positus: in igne decoctus: quādo in humiliatione crucis fuit vilificatus: ⁊ igne sue dilectionis crucifixus ⁊ mortuus. Omnes ergo electos ipsi oportet conformari: vt tanq̄ panis subcinericius cibus dei fiant. Juxta illd ap. Apostoli ad Ro. viij. predestinauit. s. electos suos conformes fieri imaginis filij sui. Istum igit cibū: id est fideles baptismo xp̄o incorporatos a peccatis mūdatos: p doloꝝ ⁊ laboꝝ cuꝝ charitate xp̄o cōfirmatos: comedit sanctissima trinitas. i. sibi vnit et in se trāsformat in gloria. Sed in cōuiuio hoc non ponitur subcinericij panis sine vitulo optime decocto: q: in mensa diuine glorie nullus beatus positus fuit anteqū xp̄s per vitulum designatus: in ara crucis per passionem esset decoctus. Butirum pingue designat multitudinem meritoꝝ. in xp̄i ⁊ sanctoꝝ. Lac aūt in puritate in corporum. Et propterea se nobis dimisit in cibuꝝ in sacramento altaris: vt aliquādo ⁊ nos efficiamur cib' ipsius transformati per conformitatem voluntatis in ipsum.

§. XIX. Septimo videtur

Septimo videtur deus.

deus imaginarie in dispositione regentis. Et hoc quoad regimen spirituale electorum et angelorū. Et quoad monarchias mundiales. Et hoc exprimit visio Ezechielis quam habes. j. c. De quattuor animalibus ⁊ rotis ⁊ homine sedente super thronum. Ad intellectum prime partis ꝓsiderandū q̄ prophet videbat imaginarie nubē magnam ab aquilone venientem igne inuolutaꝝ: eo mō quo apparet in coruscatione p apertura illius nubis. videbat quattuor animalia in omnib' similia. Ibi aliqui dicunt q̄ apparebat tātum vnum habens quattuor facies. Sed pānis exposito magis littere concordat. s. q̄ essent quattuor. Erat autem corpus aialis cuiuslibet coꝝ erectū super pedes. ⁊ in supiori parte quadratum: ita q̄ facies hominis erat in pte animalis opposita directe aspectui prophete: ⁊ dicit pars anterior. In parte vo opposita fuit posterior: facies aquile erat: ⁊ in alijs duabus ptibus sibi oppositis facies leonis ⁊ facies bouis: ita q̄ facies leonis erat in dextera respectu faciei hois. ⁊ facies bouis in sinistra. Et dicit facies aquile desup ipsoꝝ quattuor: q̄ aquila habet collū longū. ⁊ sic eleuabat sup alias tres facies. ⁊ in quolibet animale erant filij quattuor: ale quoq̄ duo erant dimisse ad corpus tegendū: ⁊ duo sup ius erecte ad volandū. ⁊ p extensionem alaꝝ erant ita aiimalia adinuicem iuncta: sicut homines in choreis. ⁊ in quolibet horum erant quattuor: manus similes manibus hoim. ⁊ similiter quattuor pedes: quoꝝ tibie erant tales q̄ sicut gemina equaliter flectabant ad quattuor partes oppositas. Et similiter planta pedis equaliter applicabilis pedendo ad quattuor partes oppositas. Et sic omnia illa animalia ꝓgredi poterant ad qtruor ptes oppositas absq̄ corporis cōuersione: sicut si homo haberet oculos in parte posteriori capitis: sicut habet in anteriori. ⁊ genua equaliter flexibilia ad partes quattuor. ⁊ plātas equaliter applicabiles ad ipsas partes posset ambulare ad quattuor partes oppositas sine corporis cōuersione. Apparuit et unum rota cōposita ex duobus circulis habens quattuor facies. i. quattuor semicirculos ⁊ aspectus rotarum ⁊ opus earum quasi visio maris. i. talis color: sicut videtur mare quando est quietū. quasi si sit rota in medio rote. i. vna transiens p medium alterius intersecando se inuicem. plena oculis ad est picturis ad modum oculorum sicut est in cauda pauonis. Quocunq̄ ibat spiritus sc̄i. ventus turbinis. vt spūs vinificans qui erat in rotis. Et similitudo super caput animalū quasi firmamenti id est celi stellati. ⁊ sup firmamentuꝝ erat [illegible] sapphirinus ⁊ super thronum effigies hominis sedentis ad cuius nutum mouebant animalia ⁊ rote. penne eorum recteid est sursum erecte alterius ad alterum: q: tangebant se quatuor mutatibus: quasi sonum sublimis dei. i. sonū tonitrui qui dicit sonus dei quasi sonus ab eo fact'. Cū starēt deambulabant penne ille. s. penne q̄ erigebant cū volabant. deinde dimittebant ficut fit cuꝝ aues cessant a volatu. Cum fieret vox sup firmamentum. i. preceptū sedentis in throno velut aspectū arcus. i. yridis qui est splendidus. Et sicut ignis inuolues sicut apparet in coruscationibus magnis. quattuor penne erant quattuor ale. Dicit ergo Nicolaus de lyra: q: designat prophecta mala ventura de ppulo in hierlm maiora q̄ patiendum transiuit in babyloniam. Per ventū igit turbinis ⁊ nubem designat exercitus babylonis venientē ab aquilone. Per ignē incendentem intelligit incendiū ciuitatis ⁊ tēpli futuꝝ. Per quatuor animalia ⁊ faciesꝝ ⁊ rotaꝝ intelligit quatuor varius mundi regnoꝝ magnoꝝ sibi inuicē succedentū. s. chaldeorum ꝑsarum grecoꝝ ⁊ romanoꝝ que regna infestauerūt ꝓpulum iudeoꝝ. nec mirū q̄ idē numer' pl'bus. i. laudum. figurat. Nā ⁊ Gen. xij. anni fertilitatis ⁊ sterilitatis pl'bus rebus designati sunt. s. spicis ⁊ vaccis. Per faciem ergo leonis q̄ est prima fm descriptione hebreoꝝ signat regnum chaldeoꝝ seu babyloniorū q̄ fuit prima inter ista quatuor. Vnde ⁊ rex babylonis frequenter vocat leo in scriptura. iuxta illud Hier. e. iij. Ascēdit leo de cubili suo. Et fm aliquos habebat imagine leonis in vexillo. Per faciem hominis intelligit regnum medoꝝ ⁊ ꝑsarum q̄d successit regno chaldeoꝝ. Illud enim regnū seu dñiuꝝ tractauit humanitus ꝓpūs iudeoꝝ q̄ cetera. Unde ⁊ cyrus dedit licentiam redeundi in iudeā. Per facie bouis signat regnū grecorū

Tria sūt necessaria saluādis.

Septimo videtur deus.

Expositō visionis Ezech. ꝓphete.

q: sicut bos ipellit cornib': ita regnū grecoꝝ illū populū dei molestauit. ⁊ maxie tpe antiochi illustris. Unde vocat antiochus cornu modicū. Dan. viij. Fecit aūt aquile intelligit regnū romanoꝝ. Unde ⁊ aquila signū est hūanum imperij seu vexilli. Per alas intelligit angelica ptās presidēs istis regnis: q: ista inferiora administrant p angelos. Per hoc aūt q̄ aialia ⁊ rote ibāt ad quattuor ptes signat dilatatione istorū regnoꝝ ad alias ptes. Pervelocem motū ⁊ terribile aspectū intelligit robur ⁊ ferocitas eorū. Per man' aūt opera eo q̄ man' est organū organorum. Per firmamētū q̄d erat sup capita aialiū: signat pars supior mūdi q̄ est loc' trōꝝ. Per sedētē in throno supra firmamentū signat de' ꝓfides omni creature ⁊ celestī ⁊ terrestri: ad cui' nutū oia disponūtur. Un ⁊ ad ꝓcepū sedētis i throno: aialia quiescebāt ⁊ mouebātur: q: ipse mutat tpa ⁊ erates trāsfert regna atq̄ ꝓstituit. dan. ij. Per hoc aūt q̄ apparebat i forma humana: figurabatur q̄ erat in tpe humanandus. Per hoc q̄ apparebat in specie electri. q̄d est auro vel argento fulgidius: figurabatur sapiētia eius cuius nō est numerus. Per ō q̄ a pte superiori retinebat a lūbis ⁊ sursum retinebat splēdoꝝ interī'. Et in pte inferiori a lumbis ⁊ infra emittebat splēdoꝝ exteriū: intelligit q̄ diuia sapiētia put est in ipo est nobis occulta. Manifestat aūt nobis aliqualī p suos effectus fm q̄ d: Ro. i. Invisibilia dei p ea ⁊c. Sic igitur in predicta visiōe describit diuine ꝓfidētie supeminēs status siue vnus. et Gregorij expositio. Primo ponit reproborum ꝓdictione signata in turbine: caligine: igne: quos xp̄s indicā. Secō electorū sanctā cōuersatione signata in aialib' ⁊ eorū circūstāntijs: ꝑcipue de rotis sequentibus ea que designāt sacra eloquia. Tertio angeloꝝ ꝓfectōes signata in firmamēto ⁊ throno q̄ erāt sup aialia. Quarto xp̄i dei ⁊ hominis sup oēs exaltationē ⁊ illustrationē: fimi li homini sedētī. Vidi ⁊ ecce ventus turbinis vemebat ab aquilone ⁊c. Quia vētus aquilo aeris ꝓstringit in frigore nō incōgrue turbatione maligni ꝓpūs designat. Venit ergo vēt' turbinis ab aquilōe: cū vītā iudaici populi malignus spūs in temptatiōe cōcussit. Sequit nubes magna. Quia quāto plus exarsit in crudelitate: tāto amplius obcecari meruit ignoratātie caligine ad cognoscendum xp̄m. Et ignis inuoluēs. Qui designat maliciam ꝑsecutionis iudeorum erga xp̄m ⁊ suos. Et splēdor in circuitu eius. Quia dū ꝑsecutio in iudea acta est aplorum ꝓdicatio dispersa est in mūdo vniuerso. Et ō medio eius id est ignis qui spēs electri. Electrū designat dñm Jesū xp̄m. In electro enim aurū argentū ignisq̄ miscet. Et argentū ad claritatē crescit. Ut ⁊ signat naturā humanā in xp̄o. quasi crescēre ad gloriā ⁊ manifestationē sue diuinitatis. Aurū vero a suo fulgore pallescit: ⁊ signat naturā diuinā in xp̄o: que a sui fulgore potest per opera sue humanitatis se temperauit ⁊ vtraq̄ natura diuina ⁊ humana in ipso vna persona fuit. Electrū ergo i igne est deus hō factus in ꝑsecutione. Et in medio eius similitudo quattuor animalū et. s. siue electri siue ignis. Per ista quattuor animalia signantur quattuor euāgelistē: vel etiam omnes p fideles qui xp̄o sunt vniti: ⁊ a malis persecuti perfecta operā. iuxta euāgelica precepta egerūt. Et hic aspectus eorum similitudo hominis in eis: q: videlz sancti hoies vitam similem tenēt xp̄o qui per excellentiam dicit homo in pte sanctī: ⁊ demum similitudinem glorie cum ipso in corpore tamen in futuro recipiunt. Et quattuor facies vni ⁊ q̄tuor penne vni: scilicet aialium predictorum: quia per faciem homo cognoscitur: ⁊ per fidem a deo cognoscimur ⁊ ipsum cognoscimus: ideo per faciem fides sanctorum designatur. Et quia per pennam in altū corpus auis sublenatur. Ideo per pennam contemplatio qua mens ad deum leuatur significatur. Quattuor ergo facies vnicuiq̄ aīmalium sunt ⁊ quattuor penne: quia noticia fidei q̄ cognoscuntur a deo ipsa est in vno que est simul in quattuor ⁊ similiter vna de eo contemplatio: itaut facies pti ne ad noticiam humanitatis: penna ad cognitionē deitatis. Et pedes eorū pedes recti: quia scilicet sancti ad mala mundi que reliquerunt non reflectunt. Et planta pedis eorum planta pedis vituli: quia scilicet predicatores ⁊ alij sancti in locutiōe habēt maturitatē: in actione fortitudinē in mente discretionē designātā in diuisiōe vngule pedis vitule. Vitulus etiā mature incedit: ⁊ fortiter laborat. Et scintille quasi aspectus eris cādētis. Es q̄d est sonorum: signat predicationē: quia in omnem terraꝝ exiuit sonus eorum: scilicet apostolorum. Es cadens id est predicatio feruida ⁊ ignita. Scintille huius eris sunt parte sententie de superna gloria ab eis expresse: que auditores incendunt sed loqui nō valent etiam q̄d intelligunt. Et manus hominis sub pennis eorum. per quattuor partes possumus principales quattuor virtutes accipere: ex quibus relique oriuntur: videlicet prudentiam: fortitudinem: iusticiam: ac temperantiam: per manus autē actiua vita designatur: ⁊ per pennas cōtemplatiua. Manus ergo hominis est sub pennis eorum: id est virtus operis sub volatu contemplationis: ⁊ actiua ꝓtio: est tempore. Contemplatiua vero superior: merito ⁊ dignitate. Et iuncte erant penne eorum vnius ad alterum. Quia scilꝛ omis virtus sctorum omis sapia eorū q̄ alios ꝓtēplariōis volatu trāscendūt vicissim sibi in pace atq̄ vnanimitate iungūt. Non reuertebantur cū incederent. Quia sancti sic a terrenis actibus ad spiritualia transeūt. vt ad ea: scilicet terrena nullatenus reflectantur. Sed vnumquodq̄ ante faciem suam gradiebatur. Ante nos eterna sunt ⁊ sancti viri in eternis que appetunt pedem boni operis ponunt. Similitudo vultus eorum facies hominis ⁊ facies leōis a dextris ipsorum quattuor: facies autem vituli a sinistris ipsorum. Et facies aquile desuper ipsorum quattuor.

Iste quattuor facies designant quattuor euangelistas ꝓpter proprietatem materie de qua agūt in euangelijs suis similem predicatis animalibus. Nam Matheus ait de incarnatione ⁊ ideo per hominem signatur. Marcus ō predicatione resurrectionis: et ideo per leonem figurat. Lucas de passione. ⁊ ideo per vitulū aial immolaticuꝝ figuratur. Incipit etiā euangeliū ⁊ terminat circa templū. Johānes de ei' diuinitate: ⁊ ideo per aquilā altissime volantem describit. Xp̄us etiam de quo tractant fuit homo in incarnatiōe ⁊ cōuersatione. Leo in resurrectiōe. Vitulus in passiōe. Aquila in ascensiōe. Habebat etiā ꝑfectas habet virtutes per hec aialia designatas. Dicitur autem facies hois ⁊ leonis a dextris ipsorū: q: de incarnatione vnigeniti. resurrectiōe oēs electi letati sunt. facies vituli a sinistris aspicit: q: de passiōe xp̄i discipuli contristati sunt. Sinistrū enim dicim' q̄d nobis est aduersuꝝ. Facies aquile ō sup ipsorū ō: q: diuinitatem eius alti' ceteris descripsit. Et facies eorum ⁊ penne eorū extente. Q̄d omnis intētio operis omnisq̄ cōtemplatio sanctorum sup se tēdit vt possit adipisci que in celestib' appetit. Due penne singulorū iungebant: ⁊ due tegebāt corpora eorū. Quattuor penne horum aialium quattuor virtutes sunt: videlicet amor ⁊ spes in futuris: timor ⁊ penitentia seu dolor de ꝑteritis. Penne ergo sibimet iūcte superi' extendunt q: sanctorum mētes ad supna eleuātur. Jūcte aūt dicūtur: q: sancti amāt celestia q̄ sperāt ⁊ sperāt q̄ amāt. Due vo pēne corpa tegebāt: q: timor ⁊ penitētia: a dei oculis eorum mala preterita abscōdūt. Et vnūquodq̄ eorū coram facie sue ambulabat. Qui se ante se pōt: vigilāter videt an deficiat vel surgat: vel quotidie i bonis excrescat. Ubi erat impetus spūs illuc gradiebātur. Impetus spiritus est incitamentum ad virtutes varias quod est a spiritu. Sicut impetus carnis quem sequuntur reprobi est instigatio ad vicia varia. Et similitudo animalium quasi carbonum ignis ardentium: et quasi aspectus lampadum.

Qui carbones tangit incenditur. Et sic qui cum san-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctis conuersatur in dei amore exardescit. Lampas lucem
suam longius spargit. Et sic vita sanc- tia longe posi
ta per bona exempla lucet & illuminat. Et in medio anima
lium splendor ignis: qz scz ignis spūsancti: a peccatorum
rubigine mentē quaz replet mūdam reddit. Et de igne
fulgur egredients. Quia ipe spūs ex se per electos flam
mas amoris proijcit: vt more choruscationis: & per terro
rem feriat & ad amore accendat. Et animalia ibāt & re
uertebantur in similitudinē fulguris choruscantis: qd su
pradictum est q cū ipa animalia ibant et nō reuertebant
intelligit ad vicia nō redeunt que dimiserunt: qd aūt hic
dicit: q reuertebant intelligitur: q: de cōtemplatiua vita
seu cōtemplatiōe in quo diu fixi manere nō possunt advi
tam actiuā per studiū bone opationis reuertuntur. Et b
in similitudinē vulguris choruscantis: q: celestia loquēti
bus dum per eos supernum lumen intus micat ad amo
rem celestis patrie audientes inflamat. Cūq aspicerē
animalia appuit rota vna sup terrā. Rota scriptura sa
cram signat: q: ex omni pte ad auditor mentes voluit: &
nullo error is angulo a predicationis sue via retinet: ex
omni parte voluitur: q: inter aduersa & pspera recte et
humiliter incedit. Circulus quip pe illius preceptorum:
modo sursum: modo deorsum est: q: ipsa que pfectioib'
spiritualiter dicuntur infirmis iuxta litteram cōgruūt: &
ipsa que paruuli iuxta lram ntelligūt: docti viri p spūalē
intelligentiā in altū ducūt. Apparuit aūt rota sup terraz
designantē peccatores: q: lege super corda peccātiū de'
dedit habēs quattuor facies: q rota quattuor facies habe
re dicit ex eo q scriptura sacra vtriusq testamēti in quat
tuor partes est distincta. Vetus em testamētū in lege: p
phetis. Nouū vero in euāgelijs atq apl'or actibus & di
ctis. Et aspectus rotarū & opus earū quasi visio marj q:
videlicet sacris scripturis p rotā signans magna sunt vo
lumina fluuiarum: cumuli sensuū. Nec immerito mari scri
ptura similatur: q: firmanē in ea sinie locutionis sacramē
to baptismatis. Et aspectus earū & opa: quasi fit rota in
medio rote. Rota intra rotam est testam- tū vetus. Ro
ta vero in medio rote est testamentum nouū in veteri cō
prehensum. Quod em ibi futurū, pmittit in nouo imple
tum ostendit. Per quattuor ptes earū ibāt. Vadit rota
predicando eū que promisit: & pmissum impletum ondit
Et quattuor ptes vadit q: in quattuor mūdi partib' re
dempto: de quo loquitur predicatus fuit. Et nō reuerte
bātur. s. rote cū ambularēt: q: dum nouū testamētum nō
rescinditur: dum vetus non carnaliter sed iam spūaliter
intellectum tenet. Post se nō redeūt: q: vsq ad finē mun
di immutabilia persistunt. Statura quoq rat rotis & &
altitudo & horribilis aspectus ad terrorem gehēne cruci
cationis. Scriptura igitur sacra rotam designās staturaz
habet in rectitudine preceptiōis. Altitudinē in celsitudi
ne superne promissionis. Horribile vero aspectum in mi
nis supplicij sequētis. Et reuertēs prophēta ad loquēdū
de animalibus predictis dicit. Et totū corpus plenū ocu
lis in circuitu ipsarū quattuor: q: videlicz sancto: actio ab
omni pte circūspecta est: bona desiderabiliter prouides:
et mala sollicite cauēs. Et ibi notat quō vicia sub specie
virtutū suggerūtur. Cūq aialia ambularent pariter & ro
te iuxta ea. Et cū eleuarentur aialia de terra: eleuabant si
mul & rote. Ambulabāt aialia cū sancti viri in scriptura in
telligūt quēadmodū mozaliter vinūt. Eleuant vero a ter
ra cum se in cōtemplatione suspendūt. Et q: vnusquisq
q to in scriptura sacra, pficit: tāto & eadē scri- tura pficit
apud ipsum. Ideo dr: q rote ambulabant vel eleuabant
cū aialibus. Quocūq ibat spūs & rote pariter eleuabā
tur sequētes eū. Quo em spūs legētis tedit: illuc & diui
na eloquia eleuātur. Legentis em spūs si qd in eis scire
mozale aut hystorium qrit sensus hūc mozalis hystorie
sequitur. Si quid tipicū mor figurata locutio cognoscit.
Si quid cōtemplatiuū statim rote quasi pēnas accipiūt.

Cū eūtib' ibant: & cū stātib' stabāt: & cū eleuat a terra pa
riter eleuabant. Vadūt cū eūtib' q: eos q se ad vtilitatē
primi extendūt: sacra eloqa dictor suor passius in cam
itinere disponūt. Stāt rote cū stātib' aialib' q: eorū sen
tes sunt in fide: vt aduersis eūtibus resistāt: & ꝛ dilcemqz
reuincant: rectitudinē suā sacra eloqa pfirmāt. Cū eleua
tis eleuantur q: inquātum q sqz ad alta pmemplatiōis q
fectiōis pfecerit: tantū ei sacra eloqa de altior ib' loqui
tur. Spūs vite erat in rotis: q. s. dilectiones dei & proxi
capimus in eloquijs diuinis q vita est aie. Et similitudo
sup capita aialū firmamēti: quasi aspect' cristalli horri
bilis. Noie firmamēti pōt intelligi angelica natura que
creata e cū libero arbitrio flexibili ad bonū & mali. Sim
busdā aūt ex eis labētibus alij confirmati sunt: za ve
fluere nō possint: & ideo signant pgrue p cristallū: qd ex
aqua fluxibili fit: sz ita obduratur vel liquefieri nō possit.
Horribilis dr: iste cristall' q: nobis pauēde sunt angelic
ptātes: & sup capita aialium extentū dr: q: supra intellec
tum nostrū sunt pfectio & gloria eorū. Sub firmamēto
autē penne eorum recte alterius ad alterum. Cūc penne
animalium recte sunt alterius ad alterum quādo homo
qd quis habet, primo studet cōmunicare substantialiter
licet temporalem vel doctrinā & hmōi. Et audiebat sonū
alarum quasi sonum aquarum multarum: quia scilicet de
virtutū sonus q in aures dei pūs ex paucis sanctis in
carnato dño factus est: postea diffusa pdicatiōe de ppo
orbe ex aqs multis. i. ex populis innumeris pnerūs mul
tiplicat' est. Quasi sonū sublimis dei. Vt videlicz ipe de
im, et mētes sanctorū & cordibus eorū amo- rem infundit.
Ipse ex amātibus cordibus suscipit precē. Vel q: laudes
dei quā primo pauci sancti postea multi puersi in mundo
pdicauerūt. Demū in celo vniti cū capite suo xpo fiet de
ne plene laudabūt. Et cū ambularēt quasi son' erat mul
titudinis vt sonit' castrorū. Aialia ambulant cū sancti p
dicādo: & ad fidē trahēdo discurrūt. Et q: quos pue
in laudē cōditor is tumul exurgūt' et quasi son' multitudi
nis. Et q: in predicatione eadē bella cōtra deuones con
uersi assumūt: ideo dicitur quasi son- cal'or. Castro
eni multitudines exercit' dicūtur. Et cuz heret vox
per firmamentū qd erat super capita eorū: habāt & sub
mittebāt alas suas. Quia videlz sanctorū mēt cū cre
toris sui potētiaz intēta cōtemplatiōe pfiderāt: vel cum
eorū aio virtutes quas habēt. Et hoc est submittere alas
que virtutes signant: vel etiā cū pfiderant iudicia dei que
pfideratio vox dicitur super firmamētū tīnēt & se pmi
liant quātumcūq sancti sint. Et super firmamentū mani
nens capiti eorū: quasi aspectus lapidis saphiri similis
do thronī. Thronus designat angelos supremos: sicut fir
mamentum inferiores. Saphir' q habet colore aereum
significat dignitatē & pfectionē maiorē superiorū angelo
rum. Et super thronū quasi aspect' hois desuper: quia
licet super angelos etiā supremos eleuatus est hō. Ipse
xps deus noster. Et vidi quasi spēm electri, s. filii hominis
super thronū: q: videlicz vtraq natura diuina & humana
xpo est. vt. s. expositū est de electro. Velut aspect' ignis
intrinsec' p circūitū ei' a lūbis & de super. Et ostendit
deo: sz quasi spēm ignis splēdentis in circuitu: q: ad
te incarnationē que i lūbis designat vnigeniti dei filij
dea intra se ardorē amoris eius habuit. Sed post ma
nationem ei' ignis resplēdunt: q: vniuerso mundo gratie
claritatē spūsancti effudit. Vel etiā angelos ad superna
suum p diuinitatē tenuit: & hoies ad sancti ardoris de
siderium ex humanitate reuocauit. Hec omnia Ezechiel

§.XX. Quantū ad tertium

principale qd notat in auctoritate apli. dico q per hoc
tur speculatio seu visio clara & essentialis. Vn dicit. Et
aūt facie ad faciē. s. videbim' deū in alia vita. Vbi scilicet
dum sm Tho, sup epla Pauli, i, ad Corin, xiij. Nunc

verbo q deus: sm q deus nō hz faciē. Et ideo cū hic dr:
facie ad faciē: metaphorica locutio est. Dicimur em tunc
videre aliquē sm faciē cū videm' psonā sicut est: hoc au
tem vult dicere apls cū ait. Videbim in patria facie. i.
videbim' dei essentiā. i. Joh. iij. Videbim' eū sicuti est.
Hmōi aūt visio in corpe mortali haberi nō pōt. Vñ moy
si hoc postulāti dixit dōs. Videbis posteriora mea: faciē
aūt meā videre nō poteris. Exo. xxxiij. Videre p sonaz ex
parte dorsi est videre ipsa impfecte: puta q fit nature rō
nalis: q fit vn' viues magn' & hmōi. Sed quis vel qual'
sit cognosci nō pōt nisi videēdo facē. Sic deus videri po
test hic quasi ex parte posteriori: q: cognoscere possum'
ratione vel fide deū vnū esse rationabilē viuentē & imē
sizeled nō sicuti est in essentia sua. Et si moyses pure ali
qñ vidit diuina essentiā in corpe pstitutus fuit visio illa q
si momentanea p modū passiōis trāseūtis & nō duratiua
p modū habitus pmanētis: sicut est visio facialis patrie.
Nec obstat huic sinie qd dicit Jacob Gen. xxxij. Vidi
dēm facie ad faciem. Non em pprie loquēdo fuit illa vi
sio Jacob facialis: sicut est visio patrie: sed fuit visio ima
ginaria in qua sunt diuersi gradus. Altior. s. videre illō
qd apparet in ipsa imagine in qua apparet. Et alius gra
dus infimus. s. audire tm verba. Ut ergo Jacob infinna
ret excellentiā visionis imaginarie sibi ostense dixit. Vi
di dēm facie. Nō ergo vidit deū p essentiā sm. b. Tho.
vbi supra. Notandū est autē sm ipsum. b. Tho. q sensi-
bile aliquid potest triplicter cōsiderari. Primo p sui p
sentiam. Sicut ipsa lux que est presens oculo. Secūdo
per presentia sue similitudis i sensu immediate deri tā
sicut albedo que est in pariete videt nō existēte ipsa pre
sentialiter in oculo sz eius similitudie. licz ipsa similitudo novi
deatur ab eo. Tertio p presentia similitudis nō imediate de
riuate ab ipsa re sz deriuate a similitudie rei sicut cū videtur
aliqs homo per speculū. Nō em similitudo hois imediate
est in oculo: sz similitudo hois resultata. Loquēdo igit per
hunc modū de visiōe dei: dicendū q naturali cognitione
sol' deus videt seipm. q: in deo idē est essentia sua & su'
intellect' & ide- tia sua est presens suo intellectui:
nec aliqua creatura etiā glorificata pōt eo modo deū vi
dere sicut ipse videt seipm: q: hoc esset simplr infinitum
a finito cōprehēdi qd nō pōt esse. Vñ hiere. xxxij. dicit
de eo. Magn' scia & incōprehēsibilis cogitatu: & sic intel
ligitur illō Matth. xi. qd dixit. Nemo nouit filiū nisi pat
neq patrē qs nouit nisi filij. s. noticia plene cōprehēsiōis
nec p dictionē exceptiua nisi excludit spūsctūs: cui' cū
patre & filio est vna plenissima cognitio. Et qd seqtur in
illa auctoritate xpi. Et cui voluerit filij reuelare. Intelli
gendū est filiū reuelare alicui patrē nō noticia cōprehē
sionis: sicut nouit ipse filius patrem: sed noticia apprhē
sionis sicut cognoscit a sanctis. Secō mō, pur scz p pre
sentiam similitudinis rei in se...u imediate deriuatā vide
tur aliqd sensibile sicut albedo i pariete: videt ipsa nō assi
stente presentialr in oculo sz in similitudine. Sic forte an
geli naturali cognitiōe deū videt: & hec visio fuit in ange
lis malis ante lapsum. Sz maiori lumie supaddito. s. lu
mie glorie angeli pfirmati videt deū facie ad faciē. i. cla
rissime sua essentiaz. Unde saluator Matth. xviij. inqt.
Angeli eorū in celis semp videt faciē pris. Et filij sancti
lumine glorie eis cōmunicato faciē dei videt. Qd arden
ter postulabat ps. xli. di. Qñ veniā & apparebo añ faciē
dei. Et ō ipso lumie glorie ait idē ps. xxxv. In lumie tuo
videbim' lumē. Qd lumē quidā dixerūt esse quādam si
militudinē de deo creatā sz hoc esse oino falsuz & impossibi
le pbat. b. Tho. vbi. s. trib' rōnib'. Et pria est q: nūq
pōt aliqd cognosci p essentiā si cognoscat p similitudi
que nō coueniat cū ipsa re in specie. Lapis em nō potest
cognosci sm illud qd est nisi p speciē lapidis q est in aia
Talis em similitudo ducit in cognitionē essentie alicui'
rei: si differat a re illa sz spēm: & multo min' si differat sz
genus. Non em per spēm equi vel albedinis pōt cogno
sci essentia hoi & multo minus essentia angeli. Multo
igitur min' per aliquā spēm creatā quecūq fit illa potest
videri diuina essentia: cū ab essentia diuina plus distet q
cunq spēs creata in aia q spēs equi vel albedis ab essen
tia angeli. Vñ ponere q deus videat solū p similitudinem
seu p quandā refulgentiā claritatis sue est pōere diuinā
essentiā nō videri. Secda ratio est q: cū aia fit qdā similitu
do dei: visio illa magis eēt specularis & enigmatica q est in
via q visio clara & apta q, pmittit sanctis in gloria: et in
qua erit beatitudo nostra. Unde aug. dicit hic in glo. q
visio dei q est per similitudinē ptinet ad visionē speculi &
enigmatis. Tertia ratio est q: sequeret q beatitudo hois
vltima esset in alio q in ipso deo qd est alienū a fide. Se
queret etiā q naturale desiderū hois qd ē puenēdi ad
patriā rerū cām & cognoscēdi ipam p se ipaz esset inane
Videt ergo diuina essentia p se ipam in patria: & nō per
similitudinē creataz. Et hoc est qd dicit apls Pau. mise
rius. Tūc cognoscā sicut & cognit' sum. i. sicut deus co
gnoscit essentiam meā. ita deū cognoscā p essentiā suam
Non tamē ly sicut: importat equalitatem sz similitudinē
Sicut ergo in lumine glorie qd tamē est qd creatū eleua
tus intellect' videbit lumē diuine essentie. Ad qd intelli
gendū sume exemplū in lumine corporali. Oculus enim
noster nō est tante potentie q possit fixe respicere in solē
& quāto plus appropinquaret ad eū: tanto ineptior red
deret ad videndū ipm. Ita ocul' intellectus humani est
ita debilis ex parte sui q: in tam excellenti luce diuine es
sentie figi nō pōt nisi cōfortet & fortificet q virtute diui
nam. Et ista vtus fortificās & cōfortās dr: lumen glorie,
Ideo dicitur. In lumine tuo &c. Nullū em lumē aliud lu
men demōstrat q se. Neq em lumen solis adiuuat vt vi
deatur lumen aut stelle. Unde & qñ luna est. xv. aere sere
no: de nocte multo clarior apparet q cuz oritur sol. Et si
quis accenderet mille torticia de die: nō, ppter hoc me
liusvideret solē. Sic ad ppositū lux diuina eterna & infi
nita per aliam lucem nō videtur q per seipam que lumē
glorie efficitur quādo intellectui creato cōmunicatur: ita
q lux intellectiua vnita est cum diuina: & videt per virtu
tem diuinā nō per lucē suā, ppriā. Vñ hereticus est: qui
diceret q intellectus btūs videt deū sine lumie glorie: q:
hoc esset dicere q intellectus humanus videt deū virtu
te, ppria qd falsum est. Prosequatur de exemplo lucis.
Mediante ipsa luce vides terrā lapides: arbores: aialia:
& multa alia: & cum ipsa eadem luce vides solē. Nō cōsi
dera vbi sit ista lux solis mediante quo tu vides solem: et
alia: certe non est lux in oculo tuo sed sup re visa. Et ideo
te stante in loco obscuro vides rem in loco luminoso: siue
rem luminosam. Et nocte obscura vides stellā & domum
aliquaz que sit ad aliqd lumen posita: quis lumen suum
non reddat claritatem vsqz ad lumen tuum. Et sic vides
mediante duplici luce: vna est tui qui es in loco tenebro
so: sed oculum habes ab intra luminosuz: cuius lux extra
non extenditur. Secda est illa lux que est diffusa & reuer
berata super illā rē quā tu vides. Quecūqz harū duarum
deficeret nō videres. Neqz per lucem oculi tui solaz nec
solum per extraneā si tua ppria deficeret. Si aūt vis re
spicere mediante ista duplici luce sine alio medio solē in
sphera sua: certe hoc nō vales sz poti' excecaris. Et rō
hui' est: q: lux solis reuerberat in tua luce, ppria: & est tā
ta distantia inter tuā & suā: q tua refugit ipsam & sustine
re nō pōt, ppter excellentiā claritatis. Unde quātūcūqz
conet nō potes oculū fixe tenere apertū ad sphērā solis
Et auem volantē inter oculū tuū: & sperā solis etiā videre
nō vales. Sz si lux solis posset vniri cū tua luce suspendē
do defectū & debilitatē ipsi' tue lucis: q suspensio seque
retur ex vniōe facta: tūc respiceres solē ipm in spera sua
cū delectatiōe & suauitate sine reuerberatiōe oculoz. Nūc
ad ppositū sciendū q due luces sunt necessarie ad videē

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum deū simul vnire virtute fortioris luc: vicz lux huma
ni intellectus: ⁊ illa est debilis ⁊ lux diuina: ⁊ illa est fortis
sima. Si lux naturalis humana. s. intellect' ꝓsideraſ sola
nihil cognoscit certitudinaliter: sicut q̃ in tenebris ē ⁊ nihil
videt q̃tus i alia luce possit opinari aliq̃d: ſz nō pfecte sci
re: sicut existens aliquis clausus in camera obscura pōt
diuinare palpando: audiendo: gustādo: vl' odorando ali
quid quod est intra cameram. Sed dubitare habet se deci
pi quousq̃ oculus illud videat virtute lucis ab extra ve
nientis. Et ideo aie dānatorꝫ errant in cognitione dei re
putando ipm iniustum ⁊ crudelem: q: nō habēt aliam lu
cem q̃ ꝓpriam fm sensum cū illa iudicando: diminando:
⁊ opinando. Et ipe anime dānate diuina luce. s. naturali
ter infusa: videntes oēs alias aias ⁊ gloriā beatorum ad
ipārum afflictiones. ⁊ aliqn statum aiarum viatorum ad
suam cōfusionē: ⁊ penas aiarꝫ dānatorꝫ ad eorꝫ tribulatio
nem: sicut patet in parabola diuiti epulonis ⁊ Lazari. Lu
ce. xvi. c. Quia igit lumen gloriē pexigit in intellectu hu
mano lumen gratie vt supeniat ei: q: in animabus dam
natorum nō reperiſ ipm lumen gratie. Ideo nō sunt su
sceptibiles luminis gloriē: ⁊ ideo deū videre nō possunt:
nec gliam suam. Sed anime beatorꝫ habent ꝓpriam lu
cem gratia informata in qua diuina lux illustrādo secum
vnitur: nō pmittēdo infirmari aut exterreri: sicut fuerunt
exterriti oculi exteriores ⁊ interiores Petri Jacobi ⁊ Jo
hannis in transfiguratione dei: q: adhuc erāt mortales.
Facta ergo illa vnione p lumē gl'ie. videt intellect' crea
tus in vtute intellectus increati. Et sic lux naturalis que
erat gratiosa supra se elevata a gloriosa: q̃ nō est aliud q̃
verbum diuinū eternuz tanq̃ solaris radius a patre ꝓce
dens: videt lumē gl'ie gloriosum deū ⁊ oēm creaturā sup
quā talis lux spargit. Et q: illa lux totū videt: nihil ei ab
sconsum est. ideo q̃libet sanct' videt oēm creaturā vbicūq̃
sit: sicut oculi' humani' si esset in sole vnit' cū suo radio
claro: certe videret vbicūq̃ sol attingeret ⁊ irradiaret ex
se: ⁊ in sole videret plus ⁊ min' ꝓ q̃ illa vnitas eēt pfecta
Et q: aia xpi pfectissime fuit vnita cū verbo eterno ⁊ est
ideo pfectissime videt verbuz ⁊ oia q̃ sunt in verbo. Alie
aūt aie plus ⁊ minus videt fm q̃ sunt plus vl' min' vnite fm pfectionē charitatis: q̃ est cā huius vnionis ⁊ visionis facial'. Et sic habes q̃ lumen glie nō est creatura. s. aliqua de p se repūtans creatorē: sed est ipe creator lumen gl'ie sue vnitus intellectui humano. ⁊ sic in lumine tuo. s. verbo diuino videbimus lumē. vñ ⁊ Jobes in apoc. circa finē dicit q̃ in illa ciuitate supna nō vidit solē: nec lumen lucerne ibi est: sed agnus. s. verbū eternū illuminat illaz
Matth. xiij. Ad hoc etiā facit q̃d dixit xps. Justi fulgebūt sicut sol in regno patris mei. i. lux verbi: quod verbū est. ol vite eterne. ⁊ lux cuius liber beati erit q̃d vnum p vnionē nō p conuersionē. Non eni cōuertet lux vbi: sicut nec natura sua qua idē est in natura aie beate vel glie eius. Sed sicut in mysterio incarnatōis salua vniuscuiusq̃ ꝓpetate nature vnita sunt diuinitas ⁊ humanitas: diuinitate pmanente impassibili: humanitate subiecta mortalitati: deus ⁊ homo vniti sunt in vnitate psone: ita lux increata cum luce aie vnita erunt vnū: nō quidē vnitate psone: sed vnitate charitaſ ⁊ amicitie pfectissime. Remanente eñ deitate in sua vtute ⁊ gl'ia finita. et aia beata cū sua virtute ⁊ gl'ia finita. Uñ dñs Jhs in orōne ad patrē facta post vltimaz cenā inquit. Volo pater vt quos dedisti mihi sint vnū: sicut ⁊ nos vnū sumus. Ego in eis ⁊ tu in me vt sint cōsecrati in vnū: ⁊ videant claritatē quā mihi dedisti. Jo. xvij. Tunc. s. in patria videmus facie ad faciē. Et dicit deuotus Bern. Felix aia q̃ terreno resoluta carcere libera celum petit. Que dulcissimū dñm facie ad faciē cernit: vbi verus sol iustitie mira sue pulchritudinis visione oēs recipit. Et illa vniuersos celestis patrie ciues illuminat: vt luceāt ipi lumine: vicz illuminante vltra oēm solis nostri splēdorē immortali adherentes deitati. Et in huius figurā dixit regina Hester xpo: Assueri maximi regis qui totiens pretatur beatitudo significans aiam sum mi regis iste valde dñe ⁊ facies tua plena est oium gratiarꝫ. ⁊. xij. Revultum Salomonis. Quantum ad tertium modum videndi sensibilia. s. p presentiam similitudinis nō immediate derivata ab ipa re: sed derivate a similitudine rei sicut videt homo p speculum. Sic isto modo videmus seu cognoscimus deum cognitione naturali in vita ista. ⁊ sic exponitur. Videmus nunc. i. p rōnem naturalē nostram. Etsi addat lumini naturali fidei lumē quod est supnaturale. adhuc plenius videmus deum in vita presenti: sed le lumen fidei si nō sit charitate formatum. nō sufficit ad conducēdum ad lumen gloriē. Inter deum enim ⁊ anim̃am est infinita distantia perfectionis virtualis. Deus enim infinitus: ⁊ quelibet eius virtus infinita. Anima autem sicut ⁊ quelibet creatura est finita ⁊ potentie finite. Cum igit finitum nō possit cōprehendere infinitum: nō poterit anima deum cōprehendere nisi efficiat vnum cū eo: ⁊ sic quodāmodo efficiet infinita. hoc autez charitas operatur: q: qui manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo. j. Job. iiij. c. ⁊. j. Loquit. vj. Qui adheret deo. s. p dilectionem vnus spūs est cū eo. non quidē substantialiter. sed affectualiter. Habet eni amor fm Diony. vim vnitiuam ⁊ coniunctiuam. Assimilat q̃ diuersa vnit ⁊ cibū in assumentē convertit. Sume exēplu in agno vl' alio cibo qui a nobis comeditur. Certū est eni q̃ agnus cū multis gradib' pfectionis naturalis sit inferior hoic nunq̃ vnū effici posset cū hoic nisi p vnum modū. s. p calorē naturalē hois ipm agnū in cibū sumptū dirigētis: ⁊ in substantiā sui cōuertēti. Et sic agnus quodāmodo efficit hō. Sed si hō comederet venenum vl' rem venenatā nō posset illud puertere in se. Et rō huius est: q: illud sumptū extinguit calorē naturalem quo fit digestio ⁊ puertio: sicut etiā si comederet lapidem vl' ferrū nō posset ⁊ ferre in se. ꝓter sui duriciā ⁊ frigiditatem. Illi eni cibi dicunt esse. ꝓportioati humane nature q̃ ꝓticipant cū calore: ⁊ sunt fin [illegible] tia de facili puertibiles in subam suā. sic ad ꝓpositū dicendū. Si vult puerti in deū ⁊ effici deus. s. p pticipationē: ⁊ q̃ cōfortatur ab eo. i. incorpeē seu vniat p calorem sue infinite charitatis. Sed deus ipe nō comedit cibū. i. nō vnit secū in gl'ia eū qui calorē charitatis hic nō habuerit fervetem. Nam ⁊ de quibusdā tepidis dicit ipe Jo. apoc. iij. Quia tepidus es incipiā te euomere de ore meo. Tepidus est qui fidē hz sine opibus ⁊ absq̃ calore charitatis efficaciter manet. Et iō apls faciens cōparationes inter virtutes cōcludit q̃ maior horū est charitas. Ubi q: nihil potest amari nisi sit cognitū. iō ad amorē charitatis exigit primo cognitō rei q̃ ad sufficientiā haberi nō pōt nisi p fidē. Et ne hō deficiat vl' oberret a fine vltimo iaz cognito exigitur spes p quā tendat in illū finē. Uñ ⁊ de his trib' tanq̃ necessariis dicit. Eccli. ij. Qui timetis deuz credite illi. s. p fidem ⁊ nō euacuabit merces vestra. ⁊ sequit immediate. Qui timetis dñm sperate in illū ⁊ in oblectatione veniet vobis misericordia. ⁊ exinde sequit. Qui timetis deū diligite illū ⁊ illuminabunt corda vestra. Et talis cognitio. s. habita ex lumine gratie ⁊ charitaſ. posset etiā dici nō ita ꝓprie visio facialis respectu. s. eius que solus est p fidē vl' rōnem naturalē. vñ pz. xxx. de electis ait. Abscondes eos. s. a turbinibus mūdi ⁊ occupationibus et in absconditō faciei tue. i. in facie. vicz cognitōis gratiosa ut eis collate ⁊ reprobis absconse ⁊ ignorate.

¶ De intellectu practico qñ oz exercerī. Capl'm. VII.

Debet quoq̃ aia oculo suo sinistro. i. intellectu practico vti virtuaiter. s. ad bene opandū. Intellect' eni bonorū ꝓpe, ex, oib' facientibus cū, i, bonū intellect' in illis est. Si

nō solū querunt intelligere vt sciant: sed etiam vt faciant facientes bonū qd intelligūt. Scienti eñ bonū ⁊ nō faciēnti peccatū est illi. inquit Jacob' in canonica sua. c. iiij. vii ⁊ idē pē. Sicut oculi seruorꝫ in manibus dominorꝫ suorꝫ. s. ad videndū: si aliq̃d in manib' habent ad ꝓferēdū: vl' si aliquid hūt ad pcutiendū: vel si aliquid hūt ad exercendū vt illud operē. Et ita oculi electorum sunt directi ad dñm ad ꝓsiderādū largita ⁊ dāda bōficia illata ⁊ ꝓferenda supplicia: ⁊ iusta agenda exercitia vt ꝓsiderent q̃ dñs vult eos agere: sicut seruus cōsiderat opera q̃ vult dñs suus eū exercere. Et sic oculi seruorum sunt in manib' dñorꝫ. i. in opibus q̃ volūt dñi ab eis. Et q: multa sunt que a nobis inspicēda ⁊ cōsideranda sunt ad agendū: ideo Jobes in apoc. iiij. c. refert q̃ animalia que ipse vidit in circuitu dñice sedis designantia fm Grego. dei electos erant plena oculis. Optz eñ oculos habere spirituales intus ⁊ extra inferi' ⁊ supa: retro ⁊ antea: in dextera pte ⁊ sinistra: ad valēdū bene inspicere q̃ nobis sunt cōgruētia. Unde ⁊ xps dixit cuidam ab eo illuminato,

Respice Luc. xviij. Et primo.

¶ Respice intus in ꝓscientia: vt rectificetur.

¶ Respice extra circa creata: vt recōpensentur.

¶ Respice supra ad celestia: vt adiuuetur.

¶ Respice infra ad supplicia: vt ad ea nō intretur.

¶ Respice retro ad cōmissa vt remoueant.

¶ Respice ante ad pericula: vt caueant.

¶ Respice ad dexterā sctōꝝ exēpla: vt similia agantur.

¶ Respice in sinistra prauorꝫ gesta: vt tua cōfundantur.

§. I. Quantum ad primuz

Respicit dicit saluator Luc. xj. Uide ne lumen q̃d in te est tenebre sint. i. ne sis tenebrosus in ꝓsideratione eorꝫ q̃ intra te sunt. Quāms eñ oculi' corporalis: etsi alia videat: seipm videre nō possit. Oculi' tñ spiritualis aie ⁊ se ⁊ alia videre pt q̃n summo vt dicit Dug. de sctō vict. Oculi' tu'. s. anime nihil bñ videt si seipm nō viuet. Et q̃rēti cuidā gentili ab apolline q̃d sibi esset [illegible] lū ad britudinē ꝓsequēdā. Respōsuz est: nosce te ipm. Ad q̃d facit illud Job. v. Visitās spēz tuam nō peccabis. i. ꝓsideras teipz. Hinc ⁊ deuotus Bern. ad Eugeniū pa. in. ij. li. de ꝓsideratione inqt. A te primū incipiat ꝓsideratio tua. Nō solū aūt a te ⁊ i te finiat. Quoniamq̃ euangel ad te reuocetur cū salutis fructu. Unde et Eccs. ij. dicit oculi sapientis in capite eius. Oculi quidē corporales ita sunt in capite stulti: sicut in capite sapientis. Sed oculi spūales. s. cōsiderationis solū sunt in capite sapientis. i. virtuosi. nō stulti. i. peccātis. In capite videlz in pte supiori anime vt fm rōne opet. Hec aūt ꝓsideratio sui fm Bern. vbi supra in tria diuidit: vt. s. respicias q̃d sis in natura: q̃s in psona: qualis in moribus seu vita. Respice ergo primo quid sis in natura ⁊ cōsideras occurret tibi illud beati Job dicentis. Homo natus de muliere: breui viuens tpe: repleē multis miseriis ⁊c. ⁊ nūq̃ in eodē statu permanet. Respice igit q: natus es de muliere nud'. s. ⁊ paup. miser ⁊ miserabilis: erubescēs q̃ sis nudus: plorās q̃ natus sis. Murmurās q̃ sis natus ad laborē: nō ad honorē. Natus de muliere: ⁊ ob hoc cū reatu. Primā vocem quā emittis flet' est: quasi ex hoc ꝓphetās fm Aug. de cāitate dei: te in valle lachrymarꝫ ingressum. Breui viuens tpe: ⁊ ideo semp cū metu. Et ipsa quoq̃ breuitas incerta est. Repleē multis miseriis. Et vere multis: q: corpori ⁊ anime simul. Uncti eñ dies eius laboribus ⁊ erūnis pleni sunt vt dicitur. Eccs. ij. Quid eñ calamitatem ⁊ carnascente in peccatorꝫ fragili corpe mēte sterili: repleē sin corpe, mualitatibus infirmitatibus necessitatib' innumeris. In anima vo repletus ignorātia: ꝓcupiscētia: malicia. Demū nūq̃ in eodem statu permanet. Alterat' etam ⁊ substantia: honore: moribus: affectu ⁊ nunq̃ quiescere valēs. Respiciēdo igit quid in natura es: ad magna humiliationē te inducet cōsideratio hec. Verum ⁊ rationalitas que ad q̃ditatē hominis pinet respectare subleuabit a deiectione tante humiliationis. Respice sēdo q̃ sis in persona. i. cuius cōditionis: si videlz laicus: clericus: religiosus vel prelatus. Nam si laicus vt dicit Hiero. xij. q. j. c. Duo sunt. Licz his temporalia possidere. Sed nō nisi ad vsum. i. nō ad abusuz. His concessū est vroꝫ ducere terram colere: inter virum ⁊ virū iudicare oblationes super altaria ponere decimas reddere. Et ita saluari poterunt si vicia benefaciēdo vitauerint. Respice ergo si in tali statu es q̃ ꝓscientia tua fm hec rectificet. Qd si clericus es interpretare nomen tuū vt coneris esse q̃d dicēris. Cleros eñ grece: latine sors interpretat: q: scz ipse clericus est pars dñi: ⁊ dñm suam ptez hz. Ut aūt dicit Ambrosius de fuga seculi. Cui portio deus: nihil curare dz nisi deum ne alterius impediat necessitatis munere. i. sollicitudinis occupatione. Hec est eñ natura sacerdotis. Fuga abdicatio domesticorꝫ ⁊ quedā aliēatio charissimorꝫ: vt suis se abneget: qui deo seruire gestit. xij. q. j. Cui portio. Illud quoq̃ eos obseruare optz q̃d ait apls. Ab omni specie mala abstinete vos. ex de vi. ⁊ ho. cleri. Ab omni. ⁊ precipue a familiaritate mulierū. vt. lxxxj. di. Clericus. ⁊. c. sequentibus. Si aūt religiosus es: ⁊ sic religatus. i. bis ligat' ligamine preceptorꝫ in baptismi acceptione ⁊ ligamine obseruationis ꝓsilior. in solēni pfessione. Respice q̃d ait Augu. di. xlvij. q̃tulibet. Sicut difficile sum expertus meliores q̃ qui in monasteriis pfecerūt: ita difficile sum expertus peiores q̃ qui in monasteriis defecerūt. His igit deditis cōtēplationi ⁊ orōni ab omni strepitu tēpaliū cessare cōuenit: ⁊ victu ⁊ vestitu ptenti nullā inter se ꝓpietatem habere: sed omnia in cōi fm Hiero. xij. q. j. Duo sunt. Dz etiā claustro esse ꝓtētus: q: sicut piscis sine aqua caret vita: ita sine monasterio monachus. Sedeat igit solitari' ⁊ taceat: q: mundo mortu' est. xvj. q. j. c. Placuit. Si autē prelatus es respice: q: fm Chryso. i iudicio sedes. Si eñ bñ viveris ⁊ bñ docueris pplm instruis quō viuere debeat. Si bñ doc.. eris ⁊ male viveris deū instruis quomodo debeat te ꝓdēnare. di. xl. multi. Tanta aūt dz esse pcellentia vite rectoris ad vitā subditorꝫ: q̃tum pastor excellit cōditione suarū ouiū. Nec ibi sufficit puritas sua: nisi ⁊ purgat aliena crimina. Unde aug. Qui nec regiminis in seratione habuit: nec sua delicta detersit: nec filiorꝫ crimen correxit: canis impudicus dicēdus est magis q̃ eps. ij. q. vij. Respice tertio: qualis sis in vita: pficiens. s. aut deficiens in moribus: in aduersitatibus ⁊ psperitatibus: circa que optz te tenere medū si nōvis pdere modū. Nā vt dicit poet Est modus in rebus: sunt certi denq̃ fines. quos vltra citraq̃: neq̃t ꝓsistere virtus. In te ergo cōsiste ⁊ non infra deijci: nō attolli supra nō euadere in lōgū nō extendi latius disce. Nam vt longitudo. s. nimia extremiuz habere solet: dilatio scissurā: altitudo ruinaz ⁊ pfundum absorptionē. Lōgitudinē nimiā tibi assumis. cū pmittis tibi lōgiorē vitā. Latitudinē vo incōgruā cū in superfluas distendit anim' curas. Altitudinez ruinosam cū de se plus pssumit. Profundus cū se debito deijcit: qui enim longa sibi mentitur tempora: nōne ingreditur iter exterminij. Transit enim vite terminos ꝓductionis vite sollicitudine. Similiter animus distentus in multa: multis laceretur curis necesse est. Nempe immoderata extensio extenuationem: ⁊ extenuatio nimia scissionem facit. Alia vero presumptio quid nisi ruinosa precipitatio est. Unde Salom. in Prouer. xvj. Ante ruinā exaltatur cor. Nimia autē pusillanimitatis deiectio desperata quedā absorptio est. Medū ergo in cunctis tene vt possis cōprehēdere cū omnibus sanctis que sit longitudo: latitudo: sublimitas: ⁊ pfundū fm apostolum. Respice etiam qualis ex te sis q̃lis ex deo. Ex te mala bona: a deo eē nō ābigas

Job. xiij.

Eph. iij.

§. II. Respice secūdo extra

Universidad de Deusto
Biblioteca

Respicie de fuit creature et quo. Triplex locutio creaturarum,

te. ſ. creata. Fm illd Eſa. lx. Leua in circuitu oculos tuos & vide. In circuitu eni tuo ex oi latere i[illegible]cies creaturas Omnis aut creatura triplici voce te alloquit fm Hugonem de ſancto victore. Et prima eſt accipe beneficium. Secũda eſt redde ſeruitium. Tertia eſt caue ſupplicius Et a ſuperioribus inchoando dicunt angeli p effectum tibi. Accipe beneficium noſtrum quod ex parte creatoris cõtinue tibi impendimus cuſtodiendo a malis eripiẽdo ad bona excitãdo. Et p huiuſmodi beneficio ipi creatori redde ſeruitium ei' mandata adimplendo. alioquin teſtes erimus cõtra te in iudicio & miniſterio noſtro ad inferna detraheris. Dicit tibi celus cũ luminaribus ſuis Ego tibi motum prebeo & ſine me inſenſibilis pmanes. Gratiſſimam lucẽ tibi ſol porrigit ne in tenebris tediosus reſideas: & vt pater vere in omnia inferiora multiplices virtutes infundit. Et ne obſcura in totũ nox habeatur: luna cum ſtellis ſplẽdorem emittunt: celiq; decorant. Pro hmõi igitur beneficijs redde obſequiũ creatori noſtro: gratias agens adimplens illud pſ. xxxiij. Benedicam dñm in omni tpe. Loquit ignis modo ſuo dicens. O homo q̃tum beneficium tibi præſtor: te calefaciendo: cibos tuos decoquendo: q̃ plura opera efficiendo tibi perutilia & ſine mei participatiõe in calore naturali nutriri nõ poſſes. Pro hmõi igit deo redde ſeruitiũ vt calore ſuccenſo dulciſſime chariatis dñm deũ pre omnibus diligas. alioquin ſupplicium ignis eterni nõ euades. Aer quoq; nõ reticet dicens. Ego tibi flatum concedo vt aſpires & reſpires atq; locutionẽ tam neceſſariam vt formare valeas deſeruio te vndiq; curando. Et aues varias ſuaue pſonantes melos & in cibum tranſeuntes cõtineo. Redde igit ſeruitium deo: os tuũ ad ſui honorẽ & gl'iam aperiendo. Aqua inquit. Ego tuas immundicias purgo & fetores remoueo. Sitienti nõ pum refrigeriũ affero. Species inumeras piſcium ad tui vſum enutrio. & qd plus eſt in ſacramẽtis aie tue neceſſarijs me pbeo. Redde ergo ſeruitiũ vt ipa ſacramẽta reuerearis. Et ſi nõ rõne materie in ſe. rõne tñ inſtituentis [illegible]gre tibi a deo poſite. Alioquin abſortus ab aquis niuiũ. transibis ad caloremnimium. Demũ terra q̃uis infimũ elementor: tñ copioſior voce te excitat di. O homo vnde factus es niſi ex me humo. Ego te ſuſtẽto: ego diuitias dono: aurum & argentũ ceteraq; metalla que in viſceribus meis geſto. Quot genera aialiũ ꝓpter te paſco & retineo. Et aliqua quidem in tui cibũ vt pullos. agnos: hedos: capreas: cervos: vitulos: ceteraq; domeſtica ac filueſtria. Alia ad tui adiutorium: vt equos: mulos: camelos: aſellos: & hmõi. Alia ad mi ſolat[illegible]: vt ſymeas: canculos. Eg[illegible]quoq; herbas nõ ſolum ſuaues: ſed & q̃ plurimas medicinales producо flores varios & fragrantes enutro fructus innumeros & ſapidos diuerſis tpibus offero. Pro hmõi igit beneficijs creatori tuo & meo recognoſce te debitorez. & ad neceſſitatẽ nõ voluptatẽ his vti debere. primiſq; tuis indigẽtibus portionẽ. p poſſe porrigere. Alioquin ſi ingratus inueniar ſicut apta eſt terra & deglutiuit Datha[illegible]: ſic aperiet & tibi vt ad centrum eius deſcendas ad terrã miſerie & tenebrarum: vbi nullus ordo: ſed ſempiternꝰ horror inhabitat. Job. x.

Iob. xxiij

Pſ. cv.

§. III. Reſpice tertio ſupra

Quõ reſpicienda ſunt celeſtia.

ad celeſtia vt adiuuer[illegible]: vt nõ ſolũ gl'iam ſctõr: ꝓtepleris. ſed etiã ipos in auxiliũ inuocare digneris. vñ pſ. cxx. Leuaui oculos meos in mõtes. vñ veniet auxiliũ [illegible]nihi. Nec credẽdũ eſt. ꝓpham loq̃ de mõtib' materialib': q: ide nõ magi auxiliũ ſpare poſſum' q̃ ad valles reſpiciẽdo. Sed loquit de mõtib' ſpialib' ſiue diuinis pſonis ſup quibus fundamẽta ſupne ciuitatis fm eundẽ pſ. ſunt fita: ſiue d̃ montib' rõnabilibus. i. ſanctꝰ ꝓtẽplatiõe & pfectiõe in altum eleuatꝰ. Et circa hoc tria debes reſpicere. Et pmo. q̃ ipa oratio ad deũ & ſanctos directa fiat cõgrueuter. in eo

Pſ. cxx.

Pſal. lxxxvi.

q̃ di. Leuaui oculos meos: nõ oculum ait ſed oculos. Debet eni eleuari ad deũ & ſanctos in orõne: oculus ſpecularius. ad ꝓſidera[illegible]dũ videlicet dei & ſanctor: bonitatẽ & largitatez & cauẽ debet ne oculus iſe ad terrena tñc aſpiciat. vñ & Damaſce. dicit q̃ oratio eſt aſcenſus intellectus in deũ. Debet etiaz erigi oculus practicus: vt. ſ. intendat opari: qd velit. ſ. cum poſtulat virtutes & hmõi. Sz etiaz ſcds oculus põt dici pius affectus in deũ directus. Vnde de ſaluatore dicit Jo. xvij. q̃ eleuatis oculis in celũ oãs dixit. Pater venit hora: clarifica filiũ tuuz & c. Vt doceret moraliter & oculũ intellectus p attentionem: & oculum affectus p feruorem ad deum dirigendum. Secũdo reſpice q̃ oratio ipſa fiat pluraliter. Unde ſubdit pſ. In montes. Non ſolum enim ad vnum ſanctum ſed pl[illegible]res dirigenda eſt oratio. quãdoq; ad vnum: quãdoq; ad aliuz: vt nos docet ſancta mater eccleſia. Quaſdam eniz gratias ſeu dona obtinet quis oratiõe directa ad vnum ſanctum quas nõ obtinet ex oratione facta ad aliũ ſanctum. etiam longe maioris meriti fm cõmune iudiciũ: ſicut patet per quotidianã experientiam in periculis maris & terre. Frequenter eni in naufragijs vl' infirmitatibus oſtituti recõmendantes ſe petro paulo Johanni vl' Lauremio. Nullum inde reportarunt leuamẽ. Exinde recõmandãtes ſe beato dñico vl' beato Cyriaco vl' beato Erasmo vl' alijs q̃ extimant inferiores apls: ſubito piculo euaſere. Qd ꝓpter ea ꝓtingere credit: q: vult gloriofius deus etiã minimos ſctos exaltari: & ab hõibus venerari: dũ magna beneficia ipis mediantibus ſe pcepiſſe [illegible]gnoſcant. Vel ſi eti[illegible] pot̃ pcedere: q: aliq̃ quis cũ maiori [illegible]ecu & devotione oculos mẽtis erigit ad auxiliũ poſtulandũ ab aliquo ſancto: etſi minori q̃ faciat orõnez dirige[illegible] ad ſctos maiores. Oratio aut q̃to affectuoſius fit: tãto efficacius exaudit cõmuniter. Reſpice tertio q̃ oratio iſa fiat ſpiritualiter. vñ ſubdit pſ. Unde veniet auxiliuz mihi. Et hoc eſt qd̃ Jacobus ait [illegible] cañ. c. j. Poſtulet aut in fide. id eſt cum fiducia nihil hesitans. Et ce[illegible] cãm habemus ſperandi auxilium a ſanctis cũ ſint fratres noſtri. Sciunt enim neceſſitates noſtras & miſerias: pcip[illegible] eos inuocamus exoptantq; nobis bona. Neq; eni charitas in eis deficit quã in via habuerunt ad primos: ſz in eis ad ſummũ pfectõis deueniet. Cũ igit in mũdo ꝓuerſantes in magno affectu laborarent: & in ſubleuãdis alior miſerijs: multo magi credẽdũ eſt: nũc nobis velle ſuffragari in illis in q̃bus deo beneplacitũ eſſe cognoſcũt. ſz & poſſe ſubeſt eis cũ voluerint. Neq; eni beati eſſent ſi aliquid vellẽt qd̃ obtinere nõ poſſent. & cum p merita Abraam ꝓſaac & Jacob & dauid dñs deus multa mala & flagella remouerit a populo ſuo antiquo: & multa bona cõceſſerit: vt ps ex pcipua teuco & libris Regũ qui tamẽ patres necdum ad gl'iam intrauerant: ſed in limbo [illegible]tinebantur: q̃to magis credendum eſt ꝓpter merita apoſtolorum martyrũ & cõfeſſorum ac ſacrarũ virginũ. & permaxime virginis matris Marie gloriofiſſime: qui ſunt in gloria & fruitione beatiſſima: eos qui verſantur in mundo multipliciter adiuuari corpore & in anima ſpiritualibus & temporalibus ſicut patet per exempla beati Dominici: beati Bartholomei: & aliorum ſanctorum.

§. IIIII. Quarto reſpice iſtu

Quõ reſpicienda ſunt celeſtia.

ſ. ad ſupplicia vt caueant. vñ Eſa. li. dr. Leuate in altum oculos veſtros & videte ſub terra deo: ſuz. id eſt nõ ſolũ celeſtia: ſed ad inferna reſpiciatis. ſub terra eni in[illegible] est. Reſpiciendo autẽ illuc tria genera ſeu tres ſtatus reſpiciperes animaz. Et ex pmo cognoſcere poteris mortine [illegible] tibi pceſſam gram. Et ſcdo pecipue tibi ren[illegible]ndã ne [illegible] gligentiam. Et tertio ſumme tibi cauendã impenitentiam. Reſpice igit primuz ſtatum: & hi ſunt pueri ſiue puelle mortui ſine baptiſmo. poſt euangelium diuulgatũ vl' remedio alio cõtra originale ordinatũ in veteri teſtamẽto.

Et hi q̃uis pena ſenſibili careãt: gloria tñ beatiſſime visionis ꝓpetuũ priuãtur: & q̃uis mirũ videat & durum eos puuari tãta felicitate gloriẽ ſupne [illegible]ne aliq̃ culpa ab eis cõmiſſa: nulla tñ eis fit iniuria vl' iniuſticia. Ex ꝓcto ei originali peccato naſcimur oes filij ire: & debitores mortis eterne. Qd̃ ſi fine vllis meritis tuis placuit pijſſimo deo ſeqſtrare te a maſſa pditor: & ad remediũ cõtra debitam mortẽ te ꝓducere: nõ habes hic certe qd̃ ꝓ deũ qrulens. Sz vñ de tua liberatõe magis q̃ illorũ ammireris & ipz affectuoſe venereris. Reſpice ad ſcõm ſtatũ. ſ. eorz q̃ ſunt in purgatorio: & ibi fm pſalmiſtã. Oculis tuis cõſiderabis & retributionẽ pctor: videbis. Quia eni de' delicũ oino ſine vltiõe nõ patit: vt dicit Gregor. de pe. di. i. Sic etiã quãtumcũq; minimũ ſit q: negligẽtes fuerunt illi in mũdo degẽtes ad purgandũ venialia: & ad ſatiſfaciendũ p crimialib': ideo ibi rorquẽtur magna pena: & q̃ a nobis leuiſſima vl' nulla eſtimãtur delicta ibi accerrime puniũtur: ſicut patet in vitas fratrũ: pcipue de quodã religioſo qui ob hoc q̃ acceſſerat ad ſe balneandũ ob quandam recreationẽ in aqua ibi ſuffocat': apparuit defũct' cũ brachijs & crurib' exuſtis: dicẽs ſe acerrime cruciari: & pcipue ꝓpter illã delectationẽ balneãdi: & ꝓpter ꝗ apparuerat cũ exuſtiõe brachiorũ & crurũ. Sz q̃ deũ timet nihil negligit. Eccles. vij. eorum ſcz q̃ debz facere ad ſui ſaluẽ & purgationẽ plenã. Si tñ pfectũ dei timorẽ hẽat nõ ſolũ initialẽ: ſz etiã finalẽ. Reſpice tertio ad ſtatũ damnatorum. Quia enim ipi roluerũt oculos aperire ad cognoſcẽdas d'pas: & lach: ymis diluẽdas: nũc ſine fructu eos aperiũ. in tormẽtis. Sicut legit de diuite epulone in inferno ſepulto: q̃ eleuãs oculos ſuos cũ eſſet in tormentis: vidit abraaz a longe & lazarũ in ſinu eius. Lu. xvi. Et vt dicit pſal. Ipſi videtes fic: ſcz damnati: admirati ſunt conturbati ſunt: cõmoti ſũt: tremor apprehẽdit eos. Ibi dolores vt parturientis i ſpũ vehemẽti conteres naues tharſis. Et loqtur de regibus. i. peccat[illegible]ibus: q̃ hz terrena ſe regũt: habitãt in late[illegible]bus aquilon. s: vbi eſt frigus intẽſum: & ſignificat iniquitatez: que frigidã facit animaz dei amore. [illegible]ria [illegible]

Primo pene multiplicitatẽ: ibi. Ipſi videntes.

Secundo multiplicitatis acerbitatem: ibi. Dolores. vt parturientis.

Tertio acerbitatis huiuſmodi cauſalitatẽ: ibi. In ſpiritu vehementi.

Videntes ergo damnati ſic: ſcz ſicut vidit ille dives in inferno gloriã & requiẽ bõorum admirati ſunt dicẽtes: vt referi ſapiẽs Sap. v. Hi ſunt quos aliquando habuim' in derſiũ & in ſimilitudinẽ improperij. Nos inſenſati vitã illorum eſtimabam' inſaniã & finẽ illorũ ſine honore. Ecce quomodo computati ſunt inter filios dei. Ipſi videtes ſicq̃ vbi in mundo erant in [illegible]nore: diuitijs: & delitijs: et tunc ſunt in tanta miſeria vt deficiat eis etiã aque gutta. Admirati ſunt dicentes: quid nobis pfuit ſuꝑbia: aut q̃d diuitiarũ iactantia cõtulit nobis: trãſierũt omnia illa tãq̃ vmbra. Exinde conturbati ſunt contra deũ qui habet potẽtatem ſuper plagam. ſ. ignis quo cruciant odiẽtes eũ & pturbatiõe linguas ſuas cõmanducãtes eũ blaſphemant: vt habetur Apoca. xvi. Turbati contra ſeipſos [illegible]ero vt deſiderent mortem. i. ſui adnihilationẽ conteſtantes melius eis eſſe non eſſe q̃ male eſſe: ſed mors fugit ab eis: q: deficere nõ poſſunt a male eſſe. Turbãt et cõtra eos cũ q̃b' vel p q̃bus vel cõtra quos male egerũt tanq̃ occaſiões eorũ pene. Cõmoti etiã ſunt a demonijs qui eos cruciãt: qui nõ dãt eis requiẽ die ac nocte: vt dicitur Ap[illegible] v. Et q: p lecto habẽt qd̃ dicit Eſa. xiij. ſcilicz ſubter te ternet tinea: vt operimentũ tuũ erit vermes. Tinea ſcz ſinderiſis remurmuratio a malo: & vermes ſti multoz ꝓſcie ꝓpter penã quã ſentiũt nõ aũt ꝓpter dei offenſam. Et vltra hec. Tremor apprehẽdit eos timentes adhuc peioza pati: & pecipue in receptiõe corporũ ſuorz

Ubi cruciat' e[illegible] angeſt & in præſentatõe ſui in finali iudicio: ꝓpter qd̃ dr Eſa. xxxiij. Poſſedit tremor hypocritas Reſpice hui' multipliciẽ pene acerbitatẽ: cũ dicitur ibi ſcz in predictis: dolores vt parturientis: q̃ maximi ſunt et quaſi mortales. put mulieres ex eorũ clamorib' oñdunt Magn' eñ clamor magnũ dolorẽ indicat. Neq; cñ alia ſimilitudo poſſet induci ad declarandũ acerbitatem illi' doloris: oia eñ gñia tormẽtorũ hui' vite etiã ſi poſſet reperiri in vno hoie eſſẽt q̃ſi lud' & ſolatiũ reſpectu illius pene. ꝓpter qd̃ dr Eſa. xxxiij. Quis habitare poterit de vobis cũ igne deuorãte. Aut q̃s de vobis habitare poterit cũ ardoribus ſempiternis: quaſi dr. Intolerabile erit: et tñ inhabitare oportebit peccatores. Et deuorãs dr ignis ille. ꝓpter abſortionẽ dolorũ totius hois. Et ſempiternus dicit. ꝓpter durationẽ. Dolores eñ maximi erant in aſpectu iudiq̃ ſupni: accuſatib' oib' eũ & te[illegible]ificãtib' ꝗ cũ demonib': angelis bonis: & ꝓſcia. ꝓpria: ac cũctis creaturis. Unde grego. O q̃ anguſte ſunt tunc vie reprobis &c. Uide i ome. aduẽtus. Reſpice tertio acerbitatis cauſalitatẽ ibi. In ſpũ vehemẽti cõteres naues tharſis. Ad dñm. ꝓpha hunc ſermonẽ dicit: cui' ſpũs vehemẽs ẽ ira maxima: que tñ ira nõ eſt vt in nobis cõcitati animi furor: ſed iuſta ſupplicij ꝓſtitutio fm Greg. eſt igit ira dei ſeuera punitio ei'. Et in hac ꝓterit. i. totaliter terit: vt nulla ps aie vel corꝑis remaneat intacta aut nõ afflicta. Naues videlicet mẽtes merces pctorũ ſecũ portantes tharſis. i. gaudia mũdi in ipſis peccatis querẽtes. Interpratur enim tharſis exploratio gaudij. Exploratẽ enim hoc ẽ querunt aliqui gaudium ſuũ & delectationez i diuitijs: vt auari. Alij in delitijs vt laſciui & guloſi. Alij in honorib' vt ambicioſi & ſuperbi. Has igitur naues in ſpiritu vehemẽti. i. ſeuera ſinia conteret anima & corpe. Hiere. xvij. Duplici contritione cõtere eos dñe deus noſter. Et ſi cã totius pene eorum: q: querẽtes gaudia mũdi: noluerunt in mundo ſalubriter conteri. Qui enim impenitens moritur: oino in [illegible]ſt & eternaliter cruciat' ſm aug. de pe. di. vij. c. fi. Et ideo cuita impenitentiaz & reſpice: & peccatores videbunt cum his malis filiũ hominis venientem &c.

§. V. Reſpice quinto poſt

Quõ reſpicienda ſunt pcta cõmiſſa.

te ſeu retro: ſcz pctã cõmiſſa ad ſatiſfaciendũ nõ iterãdũ Nemo eñ mittẽs manũ ſuũ ad aratrũ & aſpiciens retro: aptus eſt regno dei Lu. ix. Ponere manũ ad aratrũ & aſpicere retro: eſt poſt aſſumptã pniam vel religionem ad peccatũ vel ad ſeculũ corde redire: hoc autẽ a regno dei excludit. Sz oculos dz q̃s retro hẽre. Cut habebãt aialia: de q̃b' ſcribit Apoca. iiij. vt videlicet peccata cõmiſſa recogitãtes ea mortificẽt. In cui' figura legit q̃ Abraaz leuauit oculos viditq̃ poſt tergũ herentẽ arietẽ cornib' ſpinis: quẽ obtulit i ſacrificiũ. p yſaac pmogeniti. Gen. xxij. Abraam intendẽs mactare pmogenitũ in ſacrificiũ ſuũ vt deo placeret: ſignat virtuoſuz q̃ aliq̃ appetitum rationalẽ querit mortificare in honorẽ dei. dũ ſcz neceſſaria q̃ dictat ratio ſubtrahit ſibi. Sed aſpiciens retro: ſcilicz ad vitã preteritã & videns appetitũ ſenſualez & animalem ducẽ paſſionũ: vt aries eſt dux ouiuz in ſuꝑus vitijs tanq̃ ſpinis ꝓſciam pũgentib' adeo inſtruit vt appetitũ beſtialem offerat deo carnẽ ſuã crucifigẽdo cũ vitijs & cõcupiſcentijs magiſq̃ in diſcretis abſtinentijs. Ut: ſz Hiero. Apud deũ nõ tam valet abſtinẽtia ciborũ q̃ mortificatio criminũ. [illegible]e pe. di. i. menſurã. Reſpice ergo retro ad opa prauia cõmiſſa. ꝓpter que creatura exoſa efficitur deo: ſz illud pſal. Odiſti omnes qui operant iniquitatẽ. Que et ſi aliq̃ occulta ſint hoibus: deũ tamẽ clare nota. Unde ipſe dicit. Scio opa tua: q: nomẽ habes q̃ viuas. ſ. ſz apparẽtiã mortu' es. Eſto vigilãs & pfirma cetera q̃ mortẽ mortura erant & pniam age. Apoc. iij. Reſpice retro ad locutiones inutiles: q: vt dr Sap. i. Sermo obſcurus inuacuum nõ ibit. Et dicit ſermo obſcurus locutio q̃ nõ

Pſ. v.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hz in se claritatē edificatiōis ⁊ recte inte[illegible]ionis: ⁊ hic nō ibit innaciuū. i. nō trāsibit sine punitōe. [illegible] vt dicit aplʒ. j ad Corin. xv. Corrumpūt bonos mores colloquia praua. Nō ptz p expientiā in pueris: q̄ cū natura pueri sint effi ciuntur pleni blasphemijs: piurijs: mēdacijs: rumelijs: scurrilitatibus: ppterea q̄ audiūt ab his: inter quos puer santur. Respice ad cogitatōes prauas. Nā vt d̄: Sap. j. In cogitationib' impij interrogatio erit sez in iudicio dei: ac etiā punitio de ipsis si noxie fuerit. Añ d̄: Mich. ij. Ue qui cogitatis inutile. Et multo magis ve erit eis q̄ in ipsis moranㄣ. Nō rep: ehēdēs dñs ait Hiere. iiij. Ut q̄quo morabūtur in te cogitatiōes noxie. Et iō poeta inquit. Principijs obsta sero medicina paratur. Cuz mala per longas cōualuere moras.

§. VI. Respice sexto que an

te te sunt: videlz futura mala seu pericula: vt ei dicit. Pro uerb. j. Frustra iacitur rete añ oculos pēnatorū. Uidentes cū pennata. i. aues rete ante se: ⁊ ex hoc extimātes pi culū captiōis: ab eo declināt. Sic ⁊ hñtes pēnas virtutū cū aspiciūt q̄ sunt ante se: ⁊ vidēt pericula imminētia sibi puident ne capianㄣ a diabolo. Et in huius figurā Balaā ppha cū iret ad maledicendū pplm dei: apiens oculos ⁊ videns ante se stātē angelū gladio euaginato ad percuti endū eū: intelligēs periclm suū ab itinere suspterit⁊ vt habeť Numeri. xxij. Ad significādum q̄ fi q̄s dispositus sit ad male agendum fi oculos aperit mētis ad aspiciēdum quid ante se est futurā: scz deiv̄ltionē a malo aliquādo desistit: ne incidat in manus dei viuentis ⁊ puniētis. Debet aūt aspicere ⁊ picula futura tribulationis: vt eis si potest debito modo obuiet: sicut fecit regina Hester ad obuiādum interfectiōi totius populi sui: quā fraudulēter ꝓcurauerat aman ab Assuero: primo se iuuās oratiōib' ieiunijs ⁊ alijs humiliatiōbus. Exinde vtēs humana prudentia vt posset alloqui regē ⁊ reuocationē psuadere prē dicte sentētie pauēs piculū: qd̄ imminebat vt scribit Hester. xiiij. Et dei adiutorio sublatū est periculū Aman suspēso. Debet sēdo aspicere pericula futura exercitatōis Sunt eīm quedā exercitia magni periculi inter que est ꝓlatio. Añ Augusti. in regula. Quāto in loco superiori: tanto in periculo maiori versat: nō solū eīm de sua: sed de subditorū animabus hz reddere rationē. ⁊ pmaxime prelatio ecclīastica. Añ Augu. Nihil est in mūdo: et maxime hoc tempore difficilius laboriosius ⁊ periculosius episcopi: aut presbyteri aut subdyaconi dignitate. dist. xl. Añ omia Exercitationē eī negociatiōis ⁊ hospitis es[illegible]mlt̄ periculosam ostēdit sapiēs Eccli. xxvj. dicēs. Duo pēs difficiles ⁊ periculose mihi apparuerūt. Difficile exuitur negocians a negligētia sua. s. circa salutē anime: ⁊ nō iustificabitur caupo a peccatis labiorū. Et dicit negociās nō solū ille qui rē emit ⁊ eā nō mutatā alterv̄dit: sed etiā qui de materia empta artificia faciēs vendit. Difficile est aūt inquit Leo papa: inter vendentis ementisq̄ cōmertiū non interuenire peccatum: ⁊ ideo penitēti vtilius est dispēdia pan q̄ periculis negociatiōis astringi. de pe. di. v. Qualitas. Et permaxime vbi est periculū mortale: nō est etiā liber laqueis diaboli: qui se militie mundane voluerit implicare. Idem Leo dist. eadē. c. sequēti. Tertio hz aspicere pericula perplexionis: vt videlz vbi dubitat ꝓbabiliter in aliquo ope esse peccatū: precipue mortale non faciat illud nisi ablata dubitatiōe q̄n est ex ꝓscientia erronea. Dicit ei. Eccli. iij. Qui amat periculū: in illo pibit. Sz ne q̄z coopari hz aut ratificare q̄d alij faciūt cū pcito irrationabili suo. Añ ⁊ dauid aquā cōcupitā de cisterna bethleē q: tres viri fortes accesserūt illuc ad hauriendū eā cū maximo periculo: q: ibi habitabant hostes eorū philisthym. bibere noluit: se effudit dicēs: q: in periculo animarum sua rum obtulerunt mihi aquam. primo Paralip. xj. Felix et quem faciūt aliena pericula cautum.

Quō respicienda sunt instātia picla.

§. VII. Respice septimo q

dextris sanctorū templa. scilz vt similia aganㄣ. dicit eīm Ezech. p. de animalibus electos significantibus q̄ omne corpus eorū ⁊ manus plena oculis erāt: ⁊ q: idez ꝓphēta vidit in alia visione aquam egredientem a latere dextro: ⁊ omnes ad quos puenit aq̄ ista salui facti sunt. Ezech. xlvij. Que aqua significat grām virtuose ꝓversatiōis ꝓcedentem a ꝓgregatiōe sanctorū designata ꝑ latus dextrū. ideo respice ad dexterā vitā. s. sanctorū vt initeris. Unde Job. Respiciet sez hō homines ⁊ dicet. Peccaui ⁊ vere deliqui ⁊ vt erā dignus nō recepi. xxxiij. c. Respice igit primo q̄ sancti ⁊ pmaxime caput eorū xps: habēt in se humanitatē in verbis ⁊ operibus suis cōpatiēdo alior miseriis. Unde dicit aplʒ ad Titus. Apparuit benignitas ⁊ humanitas saluatoris nostri dei: videlz in recipiendo peccatores nō abijciendo paupes: flēdo cū flentibus: subueniēdo infirmantibus ⁊ hmōi. Et vt d̄: Sap. xij. Docuisti pplm tuū per talia opa: qm̄ oportz iustū esse ⁊ humanuz. Unde dicit Job in dicta auctoritate. Respiciet homines. Homo aūt dicit ab humanitate. i. videbit iustos esse humanos. Secundo habent puritatē: nā ⁊ de mininis que peccata nō reputantur sibi ꝓscientia faciunt. Unde ⁊ Augu. in li. cōfes. publice fatetur se peccasse in aspectu araneārū capiētium muscas in telis suis: ⁊ canē insequētē leporē. Et cū puer erat nō libēter iret ad scholas seu disceret nisi ex metu verberū ⁊ hmōi. De beato Hiero. narrat Eusebius minima peccata: vt verba ociosa amarissime deflebat tāq̄ scelera. Similr ⁊ in prima collatione abbatis Moysi dicit q̄ anima sancta ⁊ pfecta etiā leuissimas cogitationes peccatorū in puncto tangētes reputat quasi vt magnā fornicationē timēdo ne deo deserat eā. Et ideo dicit Job q̄ aspiciens homines. i. sanctus dicet: peccaui hoc est cōsiderando q̄ de minimis illi nō faciūt ꝓsciaz nō se excusant hz accusant de suis scelerib[illegible]us dicēdo peccaui. Tertio habēt sancti multam aduersitatē. Ego [illegible] ait dñs Apoc. iij. quos amo arguo ⁊ castigo. Et Judith. viij. [illegible] qui do placuerunt ab initio p multas tribulatiōes [illegible]ti. [illegible]les. Nō maxime fuit impletū in xpo discurrēdo p eius vitā ⁊ mortem. Et ideo vt ait aplʒ Heb. xij. Aspicientes in auctorem fidei ⁊ ꝓsummatorē Jesum q̄ sustinuit crucē ꝓfusione pēpsa. Et iō vt dicit Job q̄ hoc aspiciēdo dicūt homines vt eis dignū nō recepi. Nā si inocentes ⁊ iusti tāta ꝑpessi sunt nihil est q̄d recepi aduersum respectu eorū que meruī.

§. VIII. Respice octauo a si

nistris prauorū gesta: vt tua opa ꝓfundanㄣ. In sinistra eīm parte male collocādi sunt in iudicio: q: sinistra intentionem habuerunt: ⁊ sinistra opa fecerūt. Hoc ꝓsideratio cōfusionē inducit nō modi[illegible] fuis dei. Propter q̄d d̄: Eſa. xxiij. Erubesce sydon ait mare. Mare signat vitā ⁊ cōuersationē peccatoris ⁊ mundani. Esa. lvij. Cor impij quasi mare feruēs. Sydon autē ciuitas insula maris significat conuersationē religiosorū ⁊ spūaliū qui sunt separati a mundo. Qd̄ ḡ mare dic sydoni vt erubescat significat hz Eccl. q̄ vita secl'aris inducit cōfusionē vite spirituali ex ꝓsideratione sue actionis. Et hoc tripliciter. Primo considerando q̄tū laborāt temporalia cōgregando ⁊ mala operando. Unde Hiere. ix. dicitur: vt inique agerēt laborauerunt. Et sapientie. v. dicūt ipsi reprobati. Lassati sumus in via iniquitatis ambulauimus vias difficiles. Uite de vita patrum legitur: q̄ cū pelagia publica meretrix pgeret ad ecclesiam in Alexandria vbi erāt multi episcopi congregati: vnus ex eis sanctissimus fixe intuitus est eas admirans de ornatu eius et studio adhibito ad capiendas animas ⁊ demuz cōuersus ad alios episcopos dixit cum multis lachrymis. Ista meritrix ꝓfundit ꝓdeuinat nos. Non eīm oi tpe vite mee ego hebui tantā diligētiam ad placendum deo q̄tam ista habuit diligētiam ⁊ sollicitudinem ad placendum mūdo. Demū oratione eius conuersa est ad fidē ⁊ pniam. Magnā erubescentiaz hz habere homo q̄ plus faciat ꝑ mūdo ⁊ damna[illegible]de ei' q̄ ꝑ deo ⁊ saluatōe sua. Unde aplʒ ad Ro. vi. Humanū dico ⁊c. Sicut exhibuistis membra vestra seruire iniquitati ad iniquitatē: ita nūc exhibete ea seruire iusticie in sanctificationem: id est non minus laboretis ꝑ deo q̄ fecerītis pro mundo. Sedo vita mūdanorū cōfundit vitā spūaliū in quantū sunt sollicitiores ad inquirēdū diuersos modos augendi diuitias: ⁊ cautiores ad vitandū dāna tpalia q̄ spūales circa spūalia. Unde xps Lu. xvi. Filij huius seculi prudētiores filijs lucis in sua generatōe sunt. Tertio q: magis dolent de damnis mūdi q̄ multi boni de dāmnis aie. Cum enim amittit substantia vel aliquē cōsanguineum: dolet aliquādo vsq̄ ad mortē: sicut experiētia docz Sed pro damnis aie ⁊ amissiōis gloie vix pōt q̄s dolere ⁊ vna lachrymā ab oculis exto: quere. Sed vt dicit augusti. Sciat se culpabiliter reū q̄ deflet damna amici vel temporis. i. tpalia ⁊ peccata cōmissa nō deflet. Et hoc ꝑcipue quando procedit ex paruitate dolorū ⁊ amoris dei Deduc ergo quasi torrentē lachrymas: ⁊ nō quiescat pupilla oculi tui. Trenorū. ij.

¶ De ratione superiori ⁊ inferiori. Cap'lm. VIII.

Ciendum q̄ ratio et

intellectus in hoie possunt esse diuerse potentie fm. b. Tho. in prima parte. q. lxxix. arti. viij. Et hoc manifeste cognoscit si vtriusq̄ considerentur actus. Intelligere eīm est simplr veritatem intelligibilem apprehēdere. Ratiocinari aūt est ꝓcedere de vno intellectu in aliud ad veritatē intelligibilē cognoscendā. Et q: angeli ꝑfecte possident fm modū sue nature cognitionē intelligibilis veritatis: nō habēt necesse ꝓcedere de vno in aliud: sed simpliciter ⁊ absq̄ discursu veritatē rei apprehendunt: ⁊ ideo dicuntur intelligentes seu intellectuales hoies vero ad intelligibilē veritatē cognoscendā peruenīunt ꝓcedēdo de vno in aliud. Et ideo hoies rōnabiles dicunt[illegible] ꝑ q̄ ratiocinari cōparat ad intelligere: sicut mouere ad quiescere vel sicut acq̄rere ad habere: quorum vnū est ꝑfecti: aliud imperfecti. Manifestū est aūt q̄ ꝓgrescere ⁊ [illegible]uerī nō reducūtur ad diuersas potētias: hz ad vnā ⁊ eandē etiā in reb' materialibus: q: ꝑ eandē materiam aliquid mouet ad locū ⁊ quiescit in loco: multo igit magis per eandē potētiam intelligim' ⁊ ratiocinamur. Aug. etiā dicit super Genesim ad litterā q̄ illud quo hō irrationabilibus aialibus antecedit est ratio vel mēs vel intelligētia: vel si quo aliquo alio vocabulo cōmodi' appellētur. Et sic patet q̄ ratio ⁊ mēs sunt vna potētia realiter sed differūt rōne. Itē nota q̄ intelligentia nō est alia potentia ab intellectu. Pro cui' [illegible]clarātiōe dicit be. Tho. vbi. s. q̄ hoc nomē intelligentia, ppie siguificat ipz actū intellectus qui est intelligere. Unde in quibusdā libris d arabico trāslatis substātie separate quas nos angelos dicim' intelligētie vocanㄣ. Forte ꝓpter b q: hmōi substātie sp actu intelligūt. In libris aūt de greco translatis: dicunㄣ angeli intellectus seu mētes. Sic ergo intelligētia ab intellectu nō distinguit sicut potentia a potētia: sed sicut actus a potentia. Inuenitur talis diuisio etiā a pbis. Añ hz enim ponūt quatuor: intellectus. s. intellectū agentez intellectum possibilē: intellectū in habitu: intellectū in actu: ꝓdeptū: quorū quatuor: intellectus agēs ⁊ intellect' possibilis sunt diuerse potentie: sicut ⁊ in oibus alia ē potentia actiua ⁊ alia passiua. Alia vero tria distinguuntur fm tres [illegible]tus intellectus possibilis: qui q̄nq̄ est in potētia tm. ⁊ hic dicitur possibilis. Quādoq̄ est in actu primo id est scientia: ⁊ sic dicitur intellectus in habitu. Quādo hz autem in actu secundo qui est considerare: ⁊ sic dicit intellectus in actu siue intellect' adepr'. Nec obstat q̄ in li. de spū ⁊ anima dicitur q̄ cum ab inferiori ad superiora ascendere volum' prius occurrit nobis sensus: deinde imaginatio: [illegible] postea ratio: postea intellectus: et post ea intelligentia: ponit enim intelligētia ibi, p actu intellectus ⁊ ratio pro actu discursiuo intellectus. ⁊ sic distinguit intelligētia ⁊ ratio ab intellectu sicut actus cōtra potentiam ⁊ non sicut vna potentia cōtra aliā. Sed ⁊ ille liber nō est multe auctoritatis fm Tho. Notandū etiā q̄ diuisio intellectus in speculatiuū ⁊ practicū nō est diuisio rei alis. s. q̄ sint diuerse potentie realiter distincte: hz sunt actus potētie intellectiue diuerse per respectū ad finē. Nā intellectus speculatiu' est q̄ hoc qd̄ apphendit nō ordinat ad opus sed ad solā veritatis ꝓsiderationē. Practic' vo intellectus dicitur. q: ad hoc qd̄ apprehēdit ordinat ad opus. Et hoc est qd̄ dicit pbs in. iij. de aia. q̄ speculatiu' differt a practico fine. Unde a fine denoiatur: vt ergo. Hic q̄dem speculatiuus: Ille vero practicus. i. operatiu'. Dicit etiā pbs ibidē q̄ intellectus speculatiuus p extensionem fit practic'. Et ex hoc, pbat q̄ nō sunt diuerse: q: vna potentia non potest mutari in aliā. Tho. vbi. s. Ratio distinguitur in superiorē ⁊ inferiorē. Et circa hoc tria possunt considerari, p declaratione huius materie videlicet.

¶ Officium vel actum quo distinguuntur.

¶ Uitium vel peccatū quo inficiuntur.

¶ Gradum vel reatum quo intenduntur.

§. I. Quantum ad primuz

sez actū vel officiū quo distinguunㄣ. Sciendū q̄ ratio inferior vel superior nō sunt diuerse potentie sed vna q̄ fm diuersa officia ⁊ diuersos actus quos habet geminatur ⁊ distinguit. Et pbat duplr: videlz rōne: similitudine ⁊ auctoritate. Rōne aūt pbat sic. Quāto potētia est immaterialior ⁊ simplicior: tanto existēs vnita se extendit ad plura. Nō ptz q: oia sēsibilia q̄ diuersis sensib' apprehēdūt sensus cōis vna potētia existēs apphēdit ⁊ discernit. Sz intellectus est simplicior ⁊ immaterialior oi potētia sensitiua: ⁊ pticulari [illegible]ue cōi: ideo ad plura se potest extendere. Similitudine vo idē pbat. Exprimur enim q̄ eadē potentia sensitiua. s. visu supior: vt corpa celestia: solez ⁊ luna ⁊ hmōi: ⁊ inferiora vt corpa terrestria: metalla ⁊ aialia ⁊ hmōi cernim' ⁊ videm'. Ergo multomagis eadē potentia itellectiua: q̄ ratio d̄: supior: vel iferior: eterna ⁊ tpalia intueri valet: ⁊ superior q̄dem rō dicit, put ea eterna ꝓtemplamur. Inferior: prout ea tpalia intuemur. Auctoritate idē, pbat. Dicit eīm Aug. xij. de ciui. dei. q̄ ratio supior est que intēdit rebus eternis aspiciēdis vel ꝓsulēdis. Et ip sis reb' eternis ꝓspiciendis intendit sicut obiecto: fm q̄d eterna in [illegible]pis ratio supior ꝓtemplat. Sz reb' eternis ꝓsulēdis intēdit tanq̄ medio: fm q̄d ex eternis rō supior accipit regulas agendo: vel fm q̄d eterna applicat ad dirigendā voluntatē ⁊ actionē: verbi gratia. Cū aliq̄s p iudiciū rōis deliberat de agēdis: ex hoc q̄ aliq̄d est deo acceptū vel diuina lege preceptū vel phibitū: tūc tale iudicium rōnis attribuit rationi superiori. Sed cū aliquis per iudicium rationis cōsiderat de agendis per causas inferiores: vtpote furtū vel adulteriū vel aliud peccatuz non est faciendū cōsiderando actus turpitudinē: rōnis dignitatē: offensam hoium: ⁊ quantū peccatū sit dānosuz ⁊ inhonestum: ⁊ tunc tale iudiciuz attribuitur rationi inferiori. Hec raynerius post beatū Tho. in. i. pte. ⁊ in questionibus de veritate. Et principiū vel habit' cui ratio superior attribuitur est sapiētia. Principiū vero vel habit' cui ratio inferior attribuit est scientia. His vero duobus sapientie ⁊ scientie directe opponunㄣ stultitia ⁊ ignorantia. Stultitia quidē sapientie: ⁊ ignorantia opponit scientie. Omnia autē alia peccata indirecte predictis duob' habitibus. s. sapientie ⁊ scientie opponūtur, iquātū regimen sapiētie ⁊ scientie in quolibet opere requirit depēdunatur: ratione cuius omnis malus stultus dicitur ⁊ ignorans, Raynerius post Tho. in prima parte.

Differūt nō ⁊ intellectus.

De officiis vel actibus rōis

Diuisio rōnis i superiorē ⁊ inferiorē nō est potentiarū sed actuū

Diuisio intellect' in speculatiuū ⁊ practicū nō est realis potētiarū

Duplex ē ratio,

Universidad de Deusto
Biblioteca

§.II. Quãtum ad secundũ

De vitijs vl defectibus rationis.

considerandũ.s.vitiũ quo rõ supior ⁊ inferior inficiunt. Notãdum est q̃ in vtraq̃.s.in rõne supior ⁊ inferior potest esse pctũ.Hoc aũt sic ꝓbatur. Peccatum cuiuslibet potẽtie cõsistit in actu eius. Rõ aũt habet duplicẽ actũ s.cognitiuũ ⁊ directiuum. Ratio eni ꝑmo est cognitiua veri:⁊ nunq̃ ratio in cõi errat respectu veri.⁊ silr voluntas nunq̃ errat respectu appetitus boni in cõi:⁊ sic nun q̃ in cis est pctũ.Sĩ in priculari sic.nam defectus rõnis in cognoscẽdo vel causat ex tribus.s.ex omissione ex electione ⁊ ex passione. Ex omissione ꝑmo causat defectus rõnis qñ videlicet quis habet circa ignorantiã veritatẽ vl erroꝛem:ex eo q̃ omittit scire vl cognoscere aliquid qd̃ pot ⁊ debet scire:q: tunc est pctũ defectus talis rõnis. vnde Augu. Illis omnino ignosci non poterit qui a quo discerent copiã habentes opam nõ dederunt.dis.xxxvij. c.fi. Secundo causat defectus rõnis in cognoscendo veritatem ex electione:qñ quis affectat ⁊ eligit nescire qd̃ debet scire ⁊ pot:vt liberius ⁊ licentius peccet. ⁊ talis defectus rõnis aggrauat pctũ.de quo ps. Noluit intellige re vt bene ageret. Tertio defectus rõnis circa cognitionem veri causat ex passione. Sed hic notandũ q̃ passio nõ absoꝛbet rõnem in vniuersali:sed in priculari. Unde q: volũtas sequit iudiciũ rõnis:sicut rõ peccat ex aliqua passione iudicãdo hoc esse bonum qd̃ nõ est bonũ:ita voluntas peccat in eligendo.qñ.s.volũtas ex defectu rõnis bonũ aliqd̃ eligit qd̃ nõ debet.vbi gratia. Accipiant ⁊ ponant tria:duo vniuersalia ⁊ vnum priculare. Et primũ est istud. Nulla fornicatio est cõmittenda. In iudicium rõnis in vniuersali est pfectum:eo q̃ in vniuersali ratio nunq̃ errat vel peccat. Secõdo ꝓponat alia vniuersalis. hec.s.ois fornicatio est delectabilis. In b̃ etiã est pfectũ iudictũ rõnis. Tertio ex his duab' ꝓpositiõibus cnume rabilibus accipiat vna priculaꝛ.s.hec. Accedere ad hãc mulierẽ est fornicatio. Tũc eni si rõ fuerit deo fortis:vt nec etiã in priculari passione vincat:erit recta electio cõclusionis. Tũc eni ꝑtinens elegit istã ꝓclusionẽ negatiuã priculare verã.s.fornicationem nõ cõmittere. Sed si rõ fuerit debilis adeo:vt a passione vincat:erit puersa ꝓclusionis electio:puta dicet incõtinẽs fornicationẽ delectare:⁊ sic ad hãc mulierẽ accedere:⁊ ita erit pctũ in rõne. Hoc aũt p exẽplũ ꝓbat ꝯ ebriosoꝛ: sicut eni ebriosus põt ꝓferre verba sapiẽ in cõi q̃ tũ intellectus in priculari nõ accipit:sic ille qui est passionibus subditus vl ligatus: ls habeat rõnem.nõ tũ verum iudiciũ rõnis:cuius.s. est dirigere interiores vires vl passiones ⁊ exteriora mẽbra. Secẽdum tũ q̃ motus illicitos nõ repꝛimit rõ postq̃ deliberauit p ipsam rõnem:q: motus passionũ insurgẽtes sunt inoꝛdinati:si circa tales motus illicitos ꝛnmoꝛat et nõ expellit semp peccat. Et rõ huius est:q: hmõi passionibus ⁊ inoꝛdinatis motib' membroꝛ exteriorꝛ p actũ ꝓprium rõnis ⁊ volũtatis põt occurrere ⁊ obuiare. ⁊ ideo si nõ facit peccat:q: hoc est hmõi assentire ⁊ ei placere. Raynerius post Tho.in scõo sententiarum.

§.III. Quantum ad tertiũ

Prima cõclusio.

ꝑncipale.s.gradum vl reatũ quo intẽdunt rõ inferior ⁊ superior. Notande sunt tres ꝓclusiones. Prima est q̃ in vtraq̃ rõne.s.supiori ⁊ inferiori põt esse pctũ.Qd̃ sic ꝓbatur cuꝛ.voluntas deoꝛdinat ex falso iudicio vl ex falsa deliberatiõe rõnis p rõnes diuinas:ex qua rõnis de oꝛdinatione ⁊ falsa deliberatiõe sequit electio prauaꝛ:tunc est pctũ in rõne superiori.verbi gra.Si dicat sic.Omne.p hibitum lege dei est vitandũ.Ex hac deliberatiõe rõnis hereticus dicet.Omne iuramentũ a deo est ꝓhibitum. ergo eligeꝛ ⁊ ꝑmitꝛet se potius moꝛi q̃ iuꝛet.⁊ sic volũtas eius deoꝛdinat p falsum ⁊ inoꝛdinatũ iudiciũ rõnis supioꝛis.Similiter in rõne inferioꝛi põt esse pctũ:cũ videlicet voluntas deoꝛdinat ex falso iudicio vl falsa estimatione:rõne tpalium ⁊ creaturaruꝛ.sicut verbi gra.Si quis post deliberationẽ iudicet oẽm delectationẽ esse ꝓsequendã ⁊ ꝓsiderans fornicationẽ esse delectabilẽ: ꝓcudet eẽ esse ꝓsequendam tunc est pctũ in rõne inferioꝛi.

Secõdo ꝓclusio est q̃ in rõne supioꝛi põt esse pctũ mortale ⁊ veniale. Habet eni rõ duplicẽ actum.s.subitũ ⁊ deliberatũ. ⁊ q̃tum ad actũ subitũ nõ est ibi mortale. Et rõ huius est:q: ꝓingit b̃ ex surreptiõe mẽtis ante iudiciũ rõnis.vbi gra. Apꝓhendit aliq̃s subito p rõnem aliquid eẽ tanq̃ impossibile circa fidẽ vt deũ esse eternũ vl eẽ vnum ⁊ vnũ:tunc si anteq̃ rõ aduertat hoc eẽ ꝑ mandatũ dei:dicat deũ nõ esse trinũ ⁊ vnũ:nõ est mortale sz venale. Quantũ vo ad actũ secõm rõnis.s.deliberatũ põt eẽ in rõne supioꝛi ⁊ mortale ⁊ veniale. Nam postq̃ p deliberationẽ rõnis pcepit aliquid esse pceptũ dei:puta q̃ credat deũ esse trinũ ⁊ vnuꝛ si discernẽdo discedat ab b̃ pceptũ erit mortale. Sed si rõ supioꝛ post deliberationem:q: pcepit qd̃ occurrit agendum nõ esse ꝑ legem dei:sed puꝛeꝛ est veniale pctũ sicut verbum ociosum ⁊ hmõi:⁊ tunc in rõne supioꝛi est veniale. Et hoc nisi illud qd̃ ex se est veniale.deliberate patus esset facere.etiam si esset ꝑ pceptum. Nam tũc tale facere vl ad hmõi ꝓsentire eẽt mortale. Tertia ꝓclusio est q̃ in rõne inferioꝛi q̃nq̃ est mortale:q̃nq̃ veniale. Rõ huius est:q: cũ inferior rõ circa inferiora nõ hẽat nisi actũ deliberatũ. Si q̃s ꝓsentiꝛ id qd̃ est veniale ex genere:puta mẽdaciũ iocosum ⁊ hmõi erit veniale. Sed si ꝓsentiat in id qd̃ ex suo genere est mortale:vt furtũ rapinã vsurã ⁊ hmõi erit mortale. Raynerius post Tho.in.ij.sniarũ. Et nota q̃ ligatio rõnis põt causari ex quinq̃. Primo ex natiuitate sicut illi q̃ nascuntur amentes:⁊ p totam vitã nunq̃ habuerũt lucida interualla. Et tales quicq̃d operenꝯ de genere bonoꝛ:vel malorum nõ imputaꝯ eis ad meritũ vl demeritum. Huius rõ est q̃ q: sicut nõ sunt cõpotes rõnis:ita nec habẽt vsũ ꝓprie voluntatis.⁊ hꝭ potest dari. Baptismus ⁊ vnitaꝛ sed nõ alia sacramenta ⁊ chꝛisma. Secundo secundo rõ ex infirmitate supeniente ⁊ furia:amentia [illegible] hꝭ insimodi. Et si talis infirmitas ꝓediat iudiciũ rõnis ꝑm omne tps:ita q̃ nunq̃ habeat lucida interualla.si ipsa accidit infirmitas sine vlla culpa sua ꝑcedenti:tunc excusatur oino in hꝭ q̃ facit de genere maloꝛ:etiã ⁊ a pena tpali.arg.ad hoc.xv.q.j.aliquos. Sed si nõ impedit infirmitas iudiciũ rõnis ꝑm omne tps quin habeat lucida interualla nõ excusat.imo graniuꝯ inculpat in malis si in illis infirmitatẽ incidit ex culpa sua:sed si sine culpa sua tũc excusatur. Tertio causat ligatio rõnis ex dormitione. et ideo quicquid accidat in somno siue pollutio siue aliquid aliud de se nõ est pctũ. Ratio huius est:q: ibi est ligatũ iudiciũ rõnis ⁊ arbitriũ volũtatis: ex quibus peccat homo:⁊ mereꝯ.de hoc plene infra in tertia pte. Contingit quarto ligatio rõnis ex turbatione seu stupore: sicut fuit in Loth quando turbatus de scelere sodomitarũ qd̃ ꝑperare volebant in hospites suos:voluit flagicium flagicio cõmutare:offerendo filias cõmixtioni:ne illi parerentur iniuriam:vt patet Geñ.xix. Ubi notandum q̃ in Loth fuit duplex voluntas. Una rõnis vl deliberatio ⁊ qua voluit hospites ab iniuria liberare: ⁊ hec est cõmendanda ⁊ imitanda. Alia fuit ex ꝑturbatione ⁊ surreptione.q: filias crimini voluit exponere:⁊ hec est aliqualiter excusanda:sed nõ imitanda. Et quia Loth fuit turbatus in sensualitate nõ in oꝛatiõe deliberata:sed subitus motus fuit in eo.ideo peccatum fuit veniale. Aliqui tamen dicunt q̃ peccauit moꝛtaliter. Quinto contingit ligatio rõnis ex ebrietate. Et si ebrietas accidat ex excedenti ⁊ libidinosa potatione vel aduertenter.est ibi ⁊ pena ⁊ culpa ⁊ causa culpe que in ebrietate cõmittit: sicut accidit Loth qñ inebriatus fuit a filiabus suis, Geñ.xix, Raynerius post Tho.in summa.

De sinderesi. Capitulum. IX.

Inderesis nõ est potentia

Quid est sinderesis.

anime:sed qdã habitus. Circa quã tria possunt cõsiderari.s.Quid dãs:impeccabilitas:⁊ inextinguibilitas. Et q̃tũ ad primũ sciendũ q̃ sinderesis est qdã cõnaturalis habitus siue cõnaturale lumen cuius actus vel officiũ est homies retrahere a malo murmurãdo ꝓtra peccatũ ⁊ inclinare ad bonũ. Qd̃ aũt in nobis sit istud lumẽ.s.sinderesis,ꝓbatur sic. Sicut eiñ in anima nostra est aliquis habitus vel aliquod lumẽ respectu cognoscibiliũ.quem habitum vocamus intellectũ principiorũ.s.lumen intellectus agentis:ita in anima nostra est quidam habitus naturalis:siue quoddaꝫ lumen naturale principiorũ operabiliũ:q̃ sunt vniuersalia principia iuris naturalis:qd̃.s.lumen vocamus sinderesim:que omni malo resistit:⁊ omni bono ꝓsentit. Unde Aug.in libro de baptismo puꝛuloꝛ diffiniens sinderesim dicit sic. Sinderesis est lumen animarũ ⁊ anime cõcreatũ quo diriginur ⁊ mouemur ad faciendũ ea que pertinẽt ad iustificationẽ culpe et pene:⁊ adeptionẽ gloꝛie. Hanc basilius appellat naturale iudicatoriũ. Ita q̃ sinderesis ẽ naturale lumen rationis quo resistimus omni malo:⁊ assentimus naturaliter omni bono. Ꝓ cuius declaratione sciẽdũ q̃ ratio anime habet tria facere.s.cognoscere:deliberare ⁊ iudicare. Ratio anima facit.

Primo cũ est cognitiua opabilium. Et talis ratio nõ est sinderesis. Cuius ratio est:q: in cogitatione boni vel mali vt sic nõ ꝓsistit meritũ vel demeritũ. In sinderesi [illegible]tez sic. Secõdo mõ rõ est deliberatiua opabiliũ:⁊ talis etiã ratio nõ dicit sinderesis. Cuius ratio est. Quia fin cognitionẽ deliberatiuã cõtingit peccare:sinderesis aũt peccare nõ põt. Tertio mõ rõ est iudicatiua operabiliũ:⁊ hoc duobus modis:videlꝫ vel opabiliũ que ad moꝛes nõ spectant ⁊ talis ratio nõ est sinderesis:vel credibiliũ aut operabiliũ q̃ pertinẽt ad bonos moꝛes: tale lumen naturale rõnis dicit sinderesis. Itez nota q̃ licz sinderesis naturaliter inclinet ad bonũ nõ tamen in opus meritoꝛiũ ex puꝛis [illegible]ibus sine gra dei. Ire liberũ arbitriũ nõ est idẽ qd̃ sinderesis:q: liberum arbitrium habet iudiciũ de particulari operabili. Sinderesis aũt de operabili iudicat in vniuersali. Sed nec sinderesis est idem qd̃ cõscientia:q: conscientia recipit erroꝛem ⁊ perturbationem non aurem sinderesis. Tamẽ ꝓscientia ex parte superioꝛi fin rẽ reducit ad sinderesim Tho.in.j.pte.q.lxxix.ar.xij. Et in questiõibus de veritate. Et alexãder in scõa pte summe. Raynerius. Quãtum ad scõm:scz impeccabilitatẽ sciendũ q̃ sinderesis peccare nõ põt triplici ratione:scz oppositiõis:opariõis ⁊ imitationis. Et primo ratione oppositiõis;pbat sic. Sinderesis ⁊ fomes opponunt eo q̃ cõrarias inclinatiões habent. Sed fomes semper inclinat ad malũ:ergo sinderesis semper inclinat ad bonum. Secundo.s.ratione naturalis operationis probatur sic. Qd̃ naturaliter inest:semper inest:sed naturale est sinderesi q̃ remurmuret ⁊ resistat peccato:qd̃ est contrarium ad consentire peccato:ergo nũq̃ in malum consentit ⁊ p cõsequẽs nũq̃ peccat. Tertio.s.rõne imitationis:sic ꝓbꝯur. Sinderesis respicit ⁊ imitatur superioꝛem partez rõnis sicut fomes inferioꝛez. Sed pars supioꝛ rõnis peccare nõ põt:ergo nec sinderesis. Tho.in questiõibus de veritate. Raynerius. Circa tertiũ.s.inextinguibilitatẽ sciendũ q̃ sinderesis q̃tum ad eius effectum qui sunt inclinatio ad bonũ ⁊ displiceꝯ mali culpe. Cum queꝛitur verum possit extinguiꝯ:sciẽdũ q̃ hec extinctio potest intelligi quadꝯplex. Primo ex parte habitual luminis:⁊ sic non põt sinderesis extinguiꝯ:q: sicut impossibile est q̃ aia priuet lumine intellectus agẽtis p qd̃ hmõi speculabilia et operabilia innotescũt:cũ sint de essentia anime:ita impossibile est q̃ aia priuet lumine sinderesis cũ sit de natura ipsius aie. Secõdo mõ põt intelligi sinderesis extigui ex p

Sinderesis peccare nõ põt quadꝯplicitꝯ rõne

Sinderesis extigui nõ põt

te organice lesis:⁊ hoc modo nõ corrũpitur sed aliqñ extinguit.i.intercipit actus eius in nõ habẽtib' vsum liberi arbitrij:vel in nõ habẽtib' vsuꝫ rationis ꝓpter impedimentũ puenies ex lesiõe organoꝛũ corporaliũ a quib' ratio nostra indiget accipere. Tertio mõ nõ potest intelligi extinguiꝯ ex parte passionis:⁊ hoc modo in vniuersali:sed i particulari actus sinderesis respectu particularis eligibilis ⁊ opabilis extinguiꝯ põt. Qd̃ patet q: vis cõcupiscentie vel alteri' passiõis:ita rationẽ in priculari absoꝛbet:vt in eligẽdo sinderesis vniuersale iudiciũ ad actũ particulare nõ applicet. Quarto modo põt intelligi hec extinctio ex parte criminis:⁊ sic ille qui habet habitũ alicuius vitij:est quidẽ coꝛruptus circa principia operabiliũ.non quidem in vniuersali sed in particulari operabili:inquantum scz per habitũ vitij deprimitur ratio ne vniuersale iudicium applicet ad particulare operabile. Et sic dicitur extinguiꝯ in tali lumine sinderesis:vt scz nõ sequatur in eligendo. Tho.in.q.de veritate.q.xvi. Et sciendũ q̃ licet in beatis remoueatur omnis inclinatio ad malum:non tamen per contrariũ amouetur in damnatis sinderesis inclinans ad bonũ. Cuius ratio est:quia malũ est ꝑeter naturã:⁊ ideo nihil ꝓhibet inclinationem ad malum a beatis remouere:cũ etiã fomes accidentaliter sit in anima:⁊ posset extinguiꝯ per gratie excellentiam.vt in beatta virgine. Sed bonũ ⁊ inclinatio ad bonũ cõsequitur ipsam naturaz:⁊ sinderesis naturaliter est in anima. Unde natura manẽte nõ põt inclinatio ad bonũ tolli et a dãnatis.s.quantũ ad istũ actũ.⁊ naturalẽ inclinatio nem ⁊ appentũ bonũ. Est ãt sinderesis absoluta extincta i diabolo ⁊ dãnatis:quantũ ad istud.s.actũ boni meritoꝛij:⁊ displicentiã mali culpe. Sz in collatiõe ad penã nõ ẽ extincta sinderesis i diabolo ⁊ dãnatis. Unde Esa.vlt. Vermis eoꝛ nõ moꝛiet. Vermis eoꝛ ẽ remoꝛsus ꝓscientie ꝯ aug. Sed remoꝛsus ꝓscientie causat ex b̃ q̃ sinderesis remurmurat a malo rõne pene. Ergo sinderesis nõ extinguet in dãnatis, Hec Alex.in.ij.parte summe.q.lvij. Raynerius.

De conscientia. Capitulum. X.

Onscientia nõ est potentia

Quid est ꝓscientia.

ꝓprie potentia:q: cõscientia deponi põt potẽtia aut deponi nõ põt. Nec est etiã habitus non esset vnũ quid sed multa:per multos enim habitus cognoscitiuos dirigiꝯur in agendis. Tamẽ aliquãdo sumitur ꝓ potentia. Unde oꝛigenes dicit:q̃ cõscientia est spiritus:coꝛrector ⁊ pedagogus aie sociat'. Et sumitur ibi spũs ꝓ mente seu ratione. Et ic cõscientia est spũs inquatũ est quoddã dictamẽ mẽtis:q: etiã habitus est principiũ actus:ideo nomen conscienie attribuit aliquãdo ꝑmo habituĩ naturalit.s.sinderesi. Sicut Hieroꝛ super ezechielez:cõscientiã sinderesim vocat. Sz cõscientia ꝓprie est actus. Nec obstat qd̃ dicit.i.ad Tim.i.de quibusdam q̃ est inquinata eoꝛum mẽs ⁊ conscientia:actus autẽ nõ est subiectũ inquinationis. Inquinatio autẽ dicitur esse in conscientia nõ sicut in subiecto sed sicut cognitum in cognitiõe:inquãtũ.s.aliq̃s scit se esse inquinatum Tho.in.i.pte.q.lxix.arti.xiij. Habet autẽ oꝛtũ conscientia ex naturali iudicio rõnis qd̃ dicitur lex intellect⁹:⁊ ab eo est deducta ⁊ deriuata vt quedã cõclusio. Verbi gra. Sit in aiovel in mẽte hois quasi quidã sillogismus. Cui maioꝛẽ premittit sinderesis dicens. Omne malũ esse vitandum. Minoꝛẽ vo hui' sillogismi assumit ratio superioꝛ dicẽs. Adulteriũ esse malũ:q: ꝓhibitũ est a deo. Ratio vero inferioꝛ dicit adulteriuz esse malum:quia vel est iniustũ:vel quia est inhonestum. Conscientia vero infert cõclusionẽ dicens ⁊ cõcludens ex supꝛadictis:ergo adulterium est vitandũ. Propterea dicit cõscientia quasi cõcludens scientia:eo q̃ conscictia ratione supꝛadictoꝛũ:scz sinderesis:rõnis supioꝛis ⁊ rationis inferioꝛis cõclusionem infert. Tho.in.ij.sententia:z.dis.xxiiij. Cõscietia di

Cõscientia est facies aie

c p

Universidad de Deusto
Biblioteca

citur facies anime. iuxta illud Matth. vi. Facie tua laua id est ꝓscientia maculis peccatoꝝ fedata. ⁊ dicitur ꝓscientia facies rōne diuersificatiōis: q: sicut inter tot homines nō est dare duas facies omnimodo similes qd̄ miruꝫ est: ita nec duas ꝓscientias oīno sil'es. i. in omnib' idē sentientes. Sc̄dō rōne denudationis: q: si ut facies nūq̄ cooperiatur: ⁊ si omnia alia aliquando cooperiantur: ita ꝓscientia cooperiri nō p̄ot nisi libi: i sunt aperti. Dan. ix. Tertio rōne dispositiōis: q: sicut p̄m q̄ quis ē effigiat i facie: vel cōponit facie cōp: ehendit de dispositione interiori: ita p̄m opa ꝓuersationis alicui' cognoscitur de ꝓbitate vel malicia. Eccli. xix. Ab occursu faciei cognoscitur sensat'. Est tū triplex facies spūalis. s. rōnalis que est cōscientia. Ps. Psal. lxxix. Ostende facie tua: nō leonīā vel vulpīna ⁊ hmōi. Salutaris q̄ est humanitas xpi ⁊ ꝓuersatio eius. Ps. Respice Psal. lxxxiiij. in facie xpi tui. In hac sunt omēs sensus. i. omēs gre cōgregate. Hester. xv. Facies tua domine plena est omniū gratiarum. Diuinalis que est dei essentia clara noticia. I Corin. xiij. Videbimus tunc facie ad faciem. Hanc triplicem facie notat. Ps. ibi. Exquisiuit te facies mea: quoad p̄amam faciem tuam domine requiram: quoad secūdam ne auertas faciem tuam a me quoad tertiam. Ps. xxvij.

§. I. Circa cōscietiam videndā

sunt tria. s. significata: actus: ⁊ effectū. Quantum ad primū sciendū: q: conscietia significat applicatione nostre noticie seu cognitiōis ad aliquē actum particularē. Unde Hugo in lib sc̄dō de anima diffinies eā sic ait. Cōscientia est cordis sciētia. Unde dicit ꝓscietia quasi cum alio scientia. Et subdit. Cor enī ⁊ se nouit sua sciētia ⁊ mlta alia. Quādo enī se nouit appellatur conscietia: quādo p̄eter se alia noscit appellatur scientia. Applicatur autem nostra noticia vel cognitio ad aliquem actum pticularem tribus modis. Primo p̄m q̄ cognoscimus ꝓsidera mus an aliquis actus sit factus vel non. Ut cū dicitur in cōi vsu loquēdi: hoc nō est factū de ꝓscien mea. i. nescio vel nesciui an hoc esset factum: p̄m qd̄ dicitur Gen. xliij. Non est in cōscientijs nostris quis posuerit pecuniaꝫ in saccis nostris. Vel etiam applicatur scientia vel cognitio nostra ad aliquod qd̄ sit fctm p̄m qd̄ dicit. Eccle. vij. Scit conscientia tua q̄ tu creb: o maledicisti alijs. Secundo applicatur scientia vel cognitio nostra: videlz an actus factus sit rectus vel nō: p̄m q̄ iudicamus hoc quod fac. am est esse bene factum vel nō benefactum. Tertio modo applicatur scientia ⁊ cognitio nostra ad aliquem actū an sit fiendum vel non: p̄m q̄ p̄ scientiam iudicam' an aliqd̄ sit fiendum vel no fiendum.

§. II. Secundū hec potest

considerari tripliex officiū seu actus ꝓscientie: ⁊ sic ptz q̄ conscientia importat tripliceē actum. Primus est testificari: secūdus est accusare: tertiꝰ est soluere vel ligare. Primus igitur actus ꝓscientie est testificari in p̄terito in quātum ꝓscientia p̄hibet testimoniū sicut illud in quo est scrīptum aliqd̄ illud testificaē siue bonum sit siue maluꝫ. Unde apl's. Ro. ij. Testimoniū illis reddente conscienia eorum. Et aug. Nī deus iudex erit: alius testis q̄ ꝓscientia tua nō erit. Inter iustū iudicem ⁊ cōscientiam tuam noli timere: nisi cām tuam. xj. q. iij. custodi. Dicitur aūt cōscietia esse testis factoꝝ vel nō factoꝝ in q̄tuꝫ conscientia retinet illud contra qd̄ voluntas fecit quasi voluntatē accusans de eo: q̄ sibi nō obediuit. Et sic conscientia habet virtutē dictaminis. Dictat enim ꝓscientia an aliquid sit factum vel nō. Istud aūt dictamen nil aliud est q̄ puentio p̄cepti diuini ad eū qui habet ꝓscientiam. Secundus actus seu officiū ꝓscietie est accusare ⁊ excusare: reprehēdere ⁊ remordere de malo cōmisso ⁊ bono omisso. Unde apl's. Ro. ij. Cogitationū inter se accusantium aut defendentiū in die iudicij ⁊c. Aug. Quē ꝓscietia defendit liber est inter accusatiōes. ⁊ liber sine accusatione esse nō p̄ot. si sola q̄ intus adijcit ꝓscia accuset. xj. q. iij. in cūtis. Ille actus scēs p̄ot d[illegible] examinatio inq̄tum ꝓscia examinat q̄ iam facta sunt an sint recta vl' non recta: an bene facta vl' male facta. Et qñ p̄ examinatione inuenit id qd̄ factū est: discordat a ꝓscia a qua examinat: dicit ꝓscia remordere vl' accusare. Qñ inuenit illud qd̄ factum est. p̄cessisse p̄m formā ꝓscie vl' scientie dicit ꝓscia defendere ⁊ excusare. Tertius actus ꝓscie est ligare vl' soluere. naꝫ cōscia obligat ad pctm: q: de illud qd̄ fit ō ꝓsciam: etiaꝫ si sit bonum pctm̄ est. vñ apl's Ro. xiiij. Omne qd̄ nō est ex fide pctm̄ est. sup quo verbo Amb. in glo. Omne qd̄ fit etiaꝫ si in se ⁊ de se sit bonum. ⁊ tū nō fit ex fide. i. ꝓta ꝓsciam vt. s. credam' esse malū pctm̄ est. ⁊. xxxvj. q. j. omnes. §. Ex quo dicit. Omne qd̄ cōtra ꝓsciam est edificat ad gehennā vbi dicit glo. ⁊ bene. Contra ꝓsciam. s. p̄cepti vl' p̄hibitionis. Hoc est. p̄ptie facere cōtra ꝓsciam. i. facere contra illud qd̄ conscietia dictat esse in p̄cepto vl' p̄hibitione. Sc̄a cere aūt aliquid qd̄ cōscientia dictat esse veniale: non est nisi veniale: nisi illud de se esset mortale. Et hoc est facere nō cōtra sed p̄ter ꝓsciam. Et iste actus tertius ꝓscie dici p̄ot cōsiliatio. Nam ad ꝓsciam p̄tinet de agendis consiliari. Et cum p ꝓfitum inuenīt an aliquid sit faciendū p̄m hoc ꝓscia dicit instigare vl' ligare. Cum aūt p ꝓfitum ꝓscia inuenit q̄ nō sit faciendū aliquid qd̄ occurrit: tunc ꝓscientia dicit absoluere vl' retrahere. ⁊ sic conscienia habet virtutē ligaminis: inq̄tum constringit voluntatē: ne nō possit sine nocumento deformitatis culpe in aliud vādere. q̄ ratio vl' conscientia iudicat: sicut ligatus corporaliter necessitatem habet consistendi in loco vbi est ligatus Raynerius.

Quid significat cōscietia.

§. III. Circa effectū cōscien

tie tria possumus cōsiderare. s. defectū deuiatiōis. i. quō nescientia errat: me[illegible] obligatiōis. s. quō ligat diuersis ꝓsecutiōis. s. quō sequit magna [illegible]tario ex ꝓscia si est recta: ⁊ econtra afflictio si est mala. Quantū ad primum dicendū q̄ ꝓscia errat duobus modis. ex f[illegible] ne. ⁊ ex falsa applicatione. Et p̄mo ex falsa assumptione puta qñ aliqs assumit aliqd̄ malum vl' falsum tanq̄ bonum vl' tanq̄ verum. Verbi gratia: vt his qui o[illegible]debant apl's dictabat ꝓscientia q̄ ex hoc placeret deo. Io. xvi. Venit hora in qua omnis qui interficit vos arbitret obsequium se p̄estare deo. vl' dum sindere fis dicit. Omne p̄hibitum a deo esse vitandum. Conscientia aūt fundat in hoc q̄ iuramentū fit a deo. p̄hibitum. ⁊ ideo falso credit illud esse vitandum cū ante p̄mittat se mori q̄ iurare. sicut facit hereticus. Sc̄dō errat cōscientia ex falsa applicatione: sicut cū ex aliquibus veris aliqua conscietia erronea format. Verbi gra[illegible]: vt ex hoc q̄ deus est sup oia diligendus aliquis format sibi hanc ꝓsciam. s. q̄ nihil potest simul diligi cum eo sed tm̄ deū. Quedā enī cōclusiones sunt in quibus ita relucent p̄ma principia operādorum q̄ circa ea cōscientia errare nō p̄ot: sicut deum non esse diligendū malū scienter esse faciendū ⁊ hmōi. Erq̄ dam alia sunt circa que errare p̄ot ⁊ errat: vt ex dictis patet. bea. Tho. in qōnibus de veritate. q. xvij. Exemplū etiam p̄ot poni de eo qui facit id quod habet speciē mali. Iz nō sit malum: existimans sibi sufficere intentionem bonam quam habet non curans de scandalo proximi: sicut faciebant quidam in ecclesia p̄iuitiua fideles qui [illegible] debant ydolatita: Iz nō in veneratione idoli tamen cōtra simplicibus: qui inde scandalizabant illos imitantes: sic in veneratiōe idoli qd̄ estimabat alios facere [illegible] reprehendit apl's Rom. xiiij. vnde Aug. Conscientia nostra nobis necessaria est. p̄ter nos: p̄ter vos fama nostra nō pollui: Iz pollere debet in nobis. Due res sunt cōscientia ⁊ fama. Conscientia est necessaria tibi. fama proximo tuo. Qui fidens cōscientie negligit famā suā: ꝓ

Conscienia tres hz actus.

Cōscientie causat ex septē causis.

Ecclesia errat in doctrina.

Error cōtra delis est. xij. q. i. Nolo. Ad maiorē euidētiā p̄dictoꝝ: notā q̄ error: cōscietie causat ex septē causis. Primo ex ignorantia: ex eo enī q̄ ratio apprehendit [illegible]lū sub rōne boni: ⁊ bonū sub rōne mali: sequit error: in ꝓscia ⁊ peccatuꝫ in voluntate. Et ignorantia quidē si sit iuris naturalis vl' diuini nullū excusat habentē vsum rōnis. Ignorātia autē iuris canonici vel ciuilis qñ excusat vel nō: habet. i. q. iiij §. vlti. in textu ⁊ glo. Secūdo error cōscientie causat ex negligētia. Sicut cū aliquis, ppter labore: vel alias occupatiōes negligit addiscere vel ab alijs querere: ⁊ scire illud per qd̄ a peccato retraheretur: tūc ignorantiā eius qd̄ quis scire teneretur, ppter talem negligentiā est voluntaria. Unde voluntas cooordans cōscietie erranti. ex negligentis sciendi: ad qd̄ tenetur: est mala. Et ideo Aug. dicit. Illis omnino ignosci non poterit qui habentes a q̄ discerent operam non dederūt. dist. xxxvij. c. fi. Tertio error: conscientie causat ex nimia vel inordinata sui benīuolentia. Exeo enī q̄ aliquis nimis seipsum diligit: inclinat ⁊ precipitat conscientiam ad illud qd̄ appetit: ⁊ sic eam a sua rectitudine facit declinare. Unde seneca Perit omne iudiciū cum res transierit in affectū. Talis conscientia diligēs nimis seipsum est nimis larga: ideo cauenda: quia facit hominē p̄sumptuosum dicēs malum esse bonū: saluat damnandū. Quarto error: conscientie causatur ex cordis pusillanimitate: qua quis timet non timenda p̄m rectū iudiciuꝫ rationis: iuxta illud Ps. Illic trepidauerūt timore vbi nō erat timor, id est causa ratio nabilis timendi: ⁊ talis conscientia est nimis strict[illegible] vt dicit Hos[illegible]n. Magis scrupulosa est ⁊ erronea q̄ theologica: ⁊ ideo vitāda: quia multū periculosa. Nā facit de bono malū: de festuca trabē. idē est d̄ leui peccato gūe generat desperationē: damnat saluandū. Unde deponēda est ad cōsilium alterius. Quinto error: conscientie causatur ex superbia. s. quando quis nō humiliat intellectuꝫ suum vt velit melioribus: p̄udētio[illegible]bus ⁊ superioribus credere. Nā cōscienti[illegible] in differentibus tenet p̄m discretionem p̄elati formare. Quānis enim in his que sunt p̄cepta v[illegible]bita [illegible]deo: conscientia recta plus obliget q̄ p̄ceptu superioris eo q̄ obligat virtute p̄cepti diuini qd̄ est maius p̄cepto p̄elati. Unde in talib' cōscietia recta est in[illegible] ex immediate sub deo: ita q̄ nullū hz iudicium supra se aliud a deo. In indifferentib' tū p̄ceptū p̄elati plus obligat q̄ cōscientia ⁊ sic cōscientia subditi in huiusmodi nō solū deū sed etiā p̄elatuꝫ habet supra se: ⁊ iō p̄m discretionē p̄elati formari debet. Nā subditus nō hz iudicare de p̄cepto p̄elati: sed de impletōe p̄cepti. que ad seipm spectant. Hec Tho. in questiōibus de veritate Unde seculares sequi debent sententiam p̄elatorū i his que ad cathedram spectant. Iuxta illud Matthei. xxiij. Quecunq̄ dixerint vobis fa[illegible]te. Religiosi tenent sequi sententiam p̄elatorum vel mandatorū eorū in his q̄ non sunt contra deū vel cōtra regulā vel ō cōstitutiōes vel cōtra ordinationes capituli generalis. Cauere tamē debēt p̄elati ne indiscrete p̄ecipiant, ppter periculū conscienciarū subditorū. Alexan. ij. pte summe. Argumentum ad hoc. ri. q. iij. Si is qui p̄eest. ⁊. c. quid ergo miꝫ. Sexto causat ex cōscientie pplexitate: id est ex quadā dubietate ex qua quicq̄d fiat seq̄tur ineuitabilitas vel necessitas peccandi puta cū videt se quis inter duo operabilia positum: quorum alterū oportet agere: ⁊ quodcūq̄ fecerit impossibile est nō peccare. Super quo dicitur ex cōci. tolerato. Duo mala licet cautissime fint p̄ecauēda: tū si periculi necessitas vnū ex his ppetrare cōpulerit: id debemus re[illegible]uere qd̄ minoꝝ nexu noscitur obligare. distin. xiij. c. i. Sed hec perplexitas quantum ad rem nihil est vt dicit ibi glo. summaria. Nec est verum q̄ aliquis possit esse perplexus inter duo mala: sed hoc p̄cedere potest ex stulta opinione ipsius ⁊ erronea conscientia: vel ex p̄sumptione alicuius; in quo vult manere firmus: puta in

ranit aliquis occ[illegible]dere hoīem: format sibi ꝓsciam hz erroneaꝫ q̄ si nō occidit p̄iurat: si occidit homicida est. Et sic est pplexus ex fatua estimatiōe. Nā ⁊ nō occidēdo p̄iurus nō est. Et p̄m hāc pplexitatē dicit in illo capl'o: q̄ minus malū eligendū est. Item tenet q̄libet cōicare in pascha te. Aliq̄s hīs odiū nō vult dimittere: ⁊ hoc p̄suppo sito est pplexus: q: si cōicat cū odio peccat mortaliter et si nō cōicat filt. Sed dimittere p̄ot ⁊ debet odiū: ⁊ sic nō est pplexus simpl'r. Septimo causat error cōscientie ex humilitate ⁊ cordis puritate. vñ Greg. Bonarum mētium est ibi culpas agnoscere vbi culpa nō est. disti. v. ad eius. vbi dicit glo. Agnoscere id est timere. Non aūt debet quis se culpabile dicere vbi nō est p̄m sui estimationē q: hoc p̄tineret ad mendaciū ⁊ yroniā. In p̄mis ser modis error: ꝓscientie semp est reprehensibilis ⁊ voluntas sequens cōscientiā errantē semp mala. Septimo aūt modo est laudabilis: cuius rō est: q: ad bonitatē mentis p̄tinet: vt homo ad iusticie pfectionem tendat. ⁊ ideo in culpam reputat: nō solum si deficit a cōmuni iusticia qd̄ vere est culpa: sed etiam si deficit a pfectione iusticie quod quandoq̄ culpa nō est.

§. IIII. Quantū ad secūdū

videlicet modū obligationis. s. quomodo conscientia ligat. Nota q̄ ꝓscientia nō obligat in virtute p̄opria: sed in virtute p̄cepti diuini. Quod patet quia nō dicitur aliquis esse faciendum vl' nō faciendum hac rōne: q: sibi videtur vl' nō videt. Sed sub hac rōne q: est a deo p̄ceptum vl' p̄hibitum: vt dicit beatus Tho. in sc̄dō sententiarum. di. xxxix. Nullus aūt ligatur per p̄ceptum aliquod nisi mediante scientia vl' noticia illius p̄cepti. Et ideo ille qui nō est capax noticie p̄cepti: nō ligatur p̄cepto. nec aliquis ignorans p̄ceptum dei ligatur ad p̄ceptum faciendū: nisi quatinus tenet scire p̄ceptum. Si aūt nō tenet scire nec scit: nullo modo ex p̄cepto ligatur. Tenet[illegible] aūt scire quilibet habens vsum rōnis p̄cepta dei: nec excusatur nō faciendo illud ex ignorantia Et sic eadē virtus est qua p̄ceptum ligat: ⁊ qua cōscientia ligat: cum p̄ceptum nō liget nisi in virtute scientie vl' noticie. nec scientia vl' noticia p̄cepti ligaret: nisi p virtutem p̄cepti. Unde cum cōscientia nil aliud sit q̄ applicatio scientie vl' noticie ad actuꝫ: constat q̄ conscietia dicit ligare in virtute diuini p̄cepti. Ideo si aliquid apprehendatur a dictamine rōnis vt directe cadens sub p̄cepto: mortaliter peccat ⁊ omittens illud qd̄ conscientia dictat. etiam si de se sit veniale. Si aūt [illegible] ō apprehendat vt directe cadens sub p̄cepto vl' p̄hibitione. tunc nō fit cōtra conscientiam: sed p̄ter conscietiam: ⁊ ita nō peccat mortaliter sed venialiter: vel etiam nullo modo: sicut quando cōscientia dictat alicui q̄ bonum est facere aliquod opus consilij si non faciat nō peccat: quia non apprehendit illud vt bonum debitū ⁊ necessarium ad salutē Hug. Ubi consilium datur offerētis est arbitrium. Ubi p̄ceptum necessitas seruientis. xiiij. q. j. quod p̄cipit. Et sic aliud est facere cōtra cōscientiā quod est mortale semper. Aliud p̄eter cōscientiam quod est veniale vel nullum. Ligare autem dicit cōscientia nō quidem p modū coactionis: quia cum voluntas sit libera ⁊ sibi ipsius domina a nullo cogi potest. Ambro. Nemo nostruꝫ tenetur ad culpam nisi, ppria voluntate defl exerit. xv. q. j. nō est. Nec ligat etiam cōscientia p modum principalis actoris sic eniz ligat deus p̄ceptis sicut iudex p̄cepit. Sed ligatur p modum suppositionis seu conditionis. s. p modum cōsecutionis alicuius finis: puta nisi faciat hoc qd̄ cōscientia dictat qd̄ consequet finem suū. id est salutem. Ligat etiā p modum instrumentalis agentis sicut p̄eco qui velut instrumentū iudicis p̄ceptū iudicis ad noticiam hominis deducit: et si p̄ceptum iudicis vel regis nō peniret ad populum nisi aliquo p̄recone vl' p̄ncipe

Quō conscientia ligat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mediante:tunc si preco vel princeps diceret:hoc est pceptum a rege ⁊ est verum:tuc oiīs dictus ,dius obligaret. Et hoc modo ligat recta ꝓscientia. Si vero preco vel pīceps diceret hoc esse preceptum a rege q̄uis nō esl ⁊ verū dictū suū obligaret vt ꝓceptum regīs ⁊ ꝓtemptores penā mererent:⁊ hoc modo facit ⁊ ligat erronea cōsciēcia. Unde cōscientiam ligare voluntatem nil aliud est q̄ astringere voluntatē vt nō possit aliud sine peccato facere vel omittere q̄ conscietia sibi dictat. Sicut ligatus corporaliter nō pōt ad alium locū ire nisi soluat. Sz pōt homo ⁊ debet erroneā ꝓscientiā deponere. Sicut ⁊ intentionem prauā:⁊ deposita nō peccabit illud faciēdo.b. Tho. in.ij. dist in.xxix. Licet aūt vrraq; cōscientia.s. recta et erronea liget ipsa durante:ita q̄ contrarium faciens peccat. Aliter tamen ligat recta cōscientia q̄ erronea. Nam recta ligat absolute ⁊ in oēm euētuz ⁊ semper nec deponi potest. Sicut si quis faciat sibi ꝓscientiaz de adulterio q̄ conscientia vtiq; recta est hanc deponere nō potest.s. sine peccato:q: deponēdo erraret ⁊ grauiter peccaret. Sz cōscientia erronea nō ligat nisi fm quid ⁊ sub conditione: q: nō obligat nisi inquātū conscientia erronea credit esse recta:sz ea deposita q̄d fieri debet nō amplius ligat. beatus Tho. in.ij. sententiarum di.xxix. Item conscientia recta in his que sunt ꝓcepta vel ꝓhibita a deo pl' obligat ⁊ ligat q̄ ꝓceptū plati:q: ꝓceptū dei in cuius vtute ligat conscientia maius est ꝓcepto prelati. In idiferentibus vero plus obligat ꝓceptū plati q̄ ꝓscia propria:q: in hmōi ꝓscia subditi hz prelatuz sup se.nō solum deū sed etiam prelatū suū. Conscietie aūt erronee obligatio maior est q: intensior q̄ obligatio ꝓcepti. Ex alia pte obligatio que est ex parte ꝓscientie erronee est minor:q: solubilior:q: obligatio que est subditi ad prelatū solui vel deponi non potest:cōscientia autem cū est erronea:deponi potest. Raynerius post thomam.

§.V. Quantum ad tertuz

Magna consolatio est recta cōscia

videlicet effectū diuersum cōsecutionis.s. quō sequit magna consolatio ex conscientia si est recta ⁊ ecōtra ⁊c. Sciendum q̄ ex cōscientia recta sequitur magna consolatio fm ipsam operando. Unde apostolus.ij. Lor.j. Gloria nostra hec est testimoniū cōscientie nostre. Ecotra maxima afflictio si est mala. Unde Lyr. Conscietia rei semper est in pena. Est aūt conscientia recta laudabilis ⁊ appetenda propter quatuor causas sez ,ppter bonitatem:puritatem:sinceritatem ⁊ tranquillitatem. Est itaq; conscietia bona laudabilis pm o ex inordinatione affectiōis. Secundo cōscientia pura est laudabilis ex exclusione criminis. Tertio conscientia sincera est laudabilis ex simplicitate intentionis. Quarto cōscientia tranquilla est laudabilis: q: sine remorsione vermis. Primo est laudabilis cōscientia cū est bona ex inordinatione affectiōis.j. ad Timo.j. Finis precepti est charitas de corde puro ⁊ cōsciētia bona. Dicitur autem charitas finis nō in quo quiescitur quia sic solus deus est finis:sed finis quo quiescitur. Et subditur de corde puro ⁊ cōsciētia bona:id est a vitijs expurgato:⁊ additur de ꝓscietia bona:videlz nō erronea seu nimis grossa vel scrupulosa. Nō totū figurat in parvo grandi vel toto naso quē qui habebat tanq̄ maculaz habēs ꝓhibebatur accedere ad ministerium tepli vt habetur Leui.xxj. Vel dicitur cōscientia bona qua sez quis sperat peruenire ad id q̄d diligit,s. deuz. Quem cū punget cōscientia mala:vt dic Augu. retrahit se a ipe. Vel cōscientia bona dicitur fm Bern. cui ratio decepta non est nec voluntas perversa:nec memoria fuerit inquinata.

Secundo conscientia laudibilis est que pura est ex exclusione criminis. Eccli.xij. Bona est substātia cui nō est peccatū in ꝓscietia:quādo nō est acquisita:retenta vel dispensata contra conscientiaz. Tertio laudabilis est ꝓscietia sincera,s,fine duplicitate intentiōis. Zacha.xxiij. Stu deo sine offendiculo ꝓsciam bonaz habere ad deum ⁊ ad hoies. sed q̄d est meli⁹:an bona fama:an bona ꝓscia. certe bona ꝓscia:ita dicit Sene. Conscium. magis q̄ famosum intende. ⁊ ponit rōnem huius dicēs. Falli nāq; potest fama:ꝓscia vo nunq̄. vñ Augu. Senti de Augustino de quid vis:quicq̄d liber:sola me in oculis dei nō accuset cōscientia. Idez ad clez hyponēsem. Quid obest hoi q̄ et illa tabula vult illū delere humana ignorātia si de libro viuentium nō deleat iniqua ꝓscia.xj.q.iij. Ex q̄bus verbis nō vult dicere Aug. q̄ nō dz quis curare de ꝓseruatione fame ad edificationē alioz. Nam tales reprehendit acerbe dī. Non sunt audiēdi viri sancti siue femine q̄ q̄n reprehendunt in aliqua negligētia p quam fit vt in malam veniant suspitionē:vnde vitā suā longe abesse sciunt dicit coram deo sufficere sibi ꝓsciam estimationē hoim nō solum impudēter:sed ⁊ crudeliter contēnentes cum occidant aias alioz.xj.q.iij.nō sunt. sed loquit Aug. in.c. supradictis cū quis est inter eos q̄ parati sunt reprehēdere ⁊ nunq̄ imitari:⁊ tunc quo ad illos sufficit ꝓscia sua vtiq; q:vt dicit Gratianus.§. hoc inter eos.q.e.⁊ glo. Iobis. Quarto ꝓscia est laudabilis trāquilla.s. sine remorsione vermis. vñ Bern. in libro d̄ ꝓsideratō e ait. Magne diuitie sunt bona ⁊ tranquilla ꝓscia. ⁊ reuera sic est. Quid est rebus ditius:quid in corde dulcius:quid in terra quietatq; securius bona ꝓscia. Damna rerū nō meuit: nō vero bonum cōtumelias:nō corpis cruciatus q̄ etiā ipsa mors magis erigit q̄ deijcit. Conscietia mala dicit tripliciter. vl' q: est coinquinata.de qua ad Titum.j. Coinquinate sunt eoz mens ⁊ ꝓscietia. Mens q̄ tum ad intellectum:cōscientia q̄tum ad effectuz: coinquinata q̄tum ad pctm. Secundo cōscientia est mala: q: cauteriata: de qua.j. ad Timo.iiij. Cauteriatā habētes ꝓscienciā. id est corruptam praua intētione ⁊ adusta igne male concupiscentie. Nam cauteriū est corruptio carnis ex igne vel q̄ ignem facta. Tertia cōscientia est mala q: perturbata. de qua Sap.xvij. Semper presumit seua perturbata conscientia:q: extollit contra deum peccare nō metuens eos est perturbata ex remorsu vermis:vel q̄ exto[illegible]gendo:⁊ hoc cū est perturbata. id est inquieta ⁊ crudelis. Vel cōscientia perturbata eius.s. que desperat ex criminē ꝓpresumit seua sup se ventura anteq̄ venia. ⁊ sicut dicit Layn. Bern. iiij. qui dixit anteq̄ puniretur a deo. Sed vagus ⁊ profugus.

§.VI. Notādū q̄ cōscietia

recta in scriptura aliq̄n dom' dicit. vñ. pz. Nisi dñs edificauerit domū:inuanū laborauerunt. domū id est ꝓsciam cauerit d̄ hac domo pōt exponi illud q̄d ebastus dixit paralitico sanato. Vade in domum tuā, Matth.ix. Ubi moaliter tria imperat.

¶ Primum vt nequaq̄ quis per desidiam eijciatur in eo quod dicit Vade.

¶ Secundum vt fm rectam conscientiam operetur in eo q̄ dicit In domum.

¶ Tertium vt alienam vitam non scrutetur: cum dicit Tuam.

Quantū ad primū dixit paterfamilias q̄ signat dñm ⁊ q̄ quibusdā stantib' in foro. Quid hic statis tota die ociosi.ite ⁊ vos:vt habet pabolice Matth.xx. Ire eni est operari. Et qua via eundū sit docet.ps.lxxxiij.di. Ibunt de virtute in virtute. i. de ope vnius virtutis ad opus alterius de bono in melius:⁊ quo tandez pueniat ostēdit idē ps. xlj. Effudi in me aiam meaz. exeūdo.s. de potētijs aie ad actus vtutū:⁊ quasi declarans istā effusionē si' dicit. Quia transibo in locū tabernaculi admirabilis.s. ꝓscie q̄ tabernaculū ⁊ dom' d̄z vsq̄z ad domū dei.s. supne glie. Quantum ad scōm sciendū q̄ tūc q̄s vadit in domū suā qui ego tur fm rectā ꝓsciam. Nam q̄ domus significet ꝓsciam p̄ illō Eccli.xxvij. Nisi tenueris te instāter in timore dñi

cito subiberteitur domus tuā. id est cōscientia tua. Tertio seruandū est q̄ ita q̄s ingrediatur domū suā.i. ꝓscientiam:ad diligēter perscrutandū q̄ nō ingrediat aliena curiosē ingrendo vitā alioz:q: min' tūc vacare poterit. Unde dicitur puer.xxiij. Nō queras impietatez in domo iusti.i. in ꝓscia:nec vastes requiē ei'. Reuertendo aūt ad scōm medū. Notandū q̄ ad hoc vt ꝓscia sit recta:dz se habere ad modū dom' naturalis q̄ optime disposite:quā dispositionē notat salo. puer.ix. vbi dicit. Sapientia edificauit sibi domū.i. ꝓsciaz:⁊ excidit colūnas septē:imolauit victimas:miscuit vinū ⁊ posuit mensam. Est ergo pma cōditio dom' bñ disposite vt ꝓgruent edificet. Unde dicit. Sapientia edificauit sibi domū. Scda est vt firmiter sustentet. Unde subdit. Excidit colūnas septē. s. ad sustētādū. Tertia vt delectabiliter ibi quietet. Unde subdit. Immolauit victimas:miscuit vinū ⁊ posuit mēsaz. Certe huic domui sic bñ disposite ꝓgruit illud:q̄d dicit xpus zacheo. Salus huic domui facta est. Luc.xix. Et q̄libet sic ꝓsciaz suā deberet aptare vt sic esset recta. Unde in figurā dictum fuit ezech. Dispone domui tue. Esa.xxxviij. id est ꝓscietie cōs ordinādo. Quātū ad primū.s. ad hoc vt domus ꝓscientie ꝓgruenter edificet:optz q̄ fundamentū faciat solidū paries erigat in altū tectū ponat desursum. solaria intra multiplicent in medio. Solidū aūt fundamentū est petra petra aūt erat xpus:ait apls.i. significat xpz. Et fundamentum aliud in domo. scz recte ꝓscietie nemo pōt ponere p̄ter id q̄d positū est.s. dñs Jesus.j. ad Lori.iij. Hoc est fides eius. Unde ⁊ saluator noster loquēs de viro sapienti dicit. q̄ edificauit domū suam:supra petraz Matth. vij. id est cōscientiā suā sup veram fidez doctrine eius. Et iō vt subdit ibi. descēdēte pluuia.s. temptationuz que sunt a demonijs existentib' in aere. ⁊ flantibus ventis ambitionis ⁊ inanis glie q̄ sunt a mūdo:⁊ superuenientibus fluminibus cōcupiscētiarū q̄ sunt a carne:⁊ irruētibus in illam domū:nō cecidit sed stetit:q: fundata erat supra firmam petraz. Paries qui a fundamento surgit aduersus celum erigitur est spes procedens a fide ⁊ respiciens dei promissiones. Paries qui a fundamento surgit aduersus celum erigitur est spes procedens a fide ⁊ respiciens dei promissiones. Tertia pars ad moduz domus est quadruplex. Ubi[illegible] ꝓpectatio premij in celis:expectatio venie de peccatis:expectatio auxilij in agēdis:⁊ expectatio refrigerij in penis. Unde apostolus secunda ad Lorin.v. Habemus domū nō manufactā.s. ꝓsciam in celis. videlz per spem. Tertū talis domus.s. ꝓscientie recte est charitas. De qua d̄z. puer.x. Universa delicta opit charitas: hec omnia sustinet sicut tertū dom' ⁊ grandinē calorem ⁊ hmōi:q̄ significāt tribulatōes. Respicit etiā tertū in extremitatibus suis terrā:q: nō solū ꝓtemplat deū in altitudine. sed etiā inclinat ad suffragandum ,primo. In cuius figurā paralitic' iacēs in lecto a quibusdā per tectuz domus fuit submissus ante xpm ⁊ inde curatus:vt habet Matth.ix. ⁊ Luc.v. Solaria quē dom' sunt quattuor de quibus d̄z Sap.viij. Sobriētatē ⁊ sapiētiā docet iusticiā et virtutē:quib' vtilius nihil est vita hominib'. Est igit primū solariū sobrietas seu temperantia q̄ facit abstinere a superfluis delectationib' ⁊ in hoc solario sunt plres camere siue officine. s. virtutes eiusmodi. de q̄b' nūc nō opz dicere beneuitatis cā. Scōm solariū d̄z sapiētia q̄ pcauet in[illegible]as in agēdis:hñs cameras suas videlz virtutes animas. Tertiū est iusticia in malis vitādis ,primoz in miseriis subleuandis:hñs ⁊ ipsa multas cameras. i. virtutes animeras. Quartū est virtus. i. fortitudo in pferendis molestijs cū suis cameris. i. virtutib' anmeris. Vade ḡ in domum tuā. i. cōscientiam:sic recte edificatā de solario in solarium:⁊ de officina in officinā:⁊ de camera in cameram virtutū [illegible] ⁊ sic recte opaberis. Hanc tū domum cōscientie nō tu sz pncipaliter de' edificat. Et ideo bñ d̄z. Q̄ sapientia sez xpus edificauit sibi domum. Quantum ad secūdum ad hoc vt dom' firmiter sustentet cū lata est et alta requirunt plres colūne q̄ sustineāt pondus. Septē autem colūnas sepientia excidit ad stabiliendū ⁊ sustentandum domū [illegible] scientie. als ,pter diuersos impulsū vitiorum corruerer. Et sunt he septē colūne septē cōditiones vere pnie:quas ponit apls.ij. ad Lorin.vij. dicēs q̄ enim fm deū tristicia est pnia in salutē stabilē operatur. Operāt eni in nobis sollicitudinē sed desideriū:sz defensionē:sed indignationē:sed timorē:sed emulationē:sz vindictā:fm Hugonē cardinalē. Est igit prima colūna sollicitudo:ad bene custodiendū sensus suos qui sunt fenestre anime seu porte per quas ingredit diabolus vt furet thesaurum virtutū. Unde sollicite vigilare oportet q̄d docet xpus. Matth.xxiij. Si sciret paterfamilias qua hora fur veniret:vigilaret vtiq; ⁊ nō fineret pfodi domum suam. Scda est desideriū sez placēdi deo: qui est feruor charitatis multū domū ꝓscientie fortificās ⁊ absorbens peccata q̄tidiana:sicut ignis guttas aq̄. In hui' figuram zacheus desiderans xpm videre ⁊ nō valens ,pter paritatē stature:ascendit in arboreē ficomoriū:,pter q̄d desiderium xpus dixit. Descende q: in domo tua opz me manere. Ascensio autē in arboreē signat assensum mentis p meditationē:⁊ affectū ad crucem seu passionē xpi. Circa q̄d dicit Bern. super cantica. Quid efficaci' ad curandum conscientie vulnera:nec non ad purgandū aie mentem q̄ christi vulnerum sedula meditatio. Tertia columna dicitur defensio:vt si cū inimic' vult circuidare domū cōscientie ⁊ intrare per desperationē vel lasciuiā vel per alia vicia defendat se q̄s viriliter resistēdo:q̄d q: nō fecit mulier que fuit posita ad custodiaz dom' ysooseth regis isrl'. Sz dormitauit intrātes duo pncipes latronū domū occiderūt xpz regē pcutiētes in inguine. vt habet. ij. Regū. iij. Ad figurādū q̄ si mlier. i. rō nō defēdit se ꝓ tēptatiōes:sz dormiat:occidit animus ⁊ dom' ꝓscie spoliatur. Quarta colūna d̄z inclinatio ꝓ seipm detestādo pctm cōmissuz inquātū est dei offēsa. Et q̄to q̄s magis indignatur ⁊ detestat pctm:tāto fortior est colūna. Nō aūt dz q̄s indignari ꝓ nauū petōris vl' ꝓ pson cū ad misericordiā suscipiētis, Sicut indignat' est frater, pdigi de pre suscipiēte ipm ,pdigū reuertentē ad pniam ⁊ ad domū pnaz adeo indignatus q̄ nolut in domū introire. Sed ipse ,pdigus indignatus contra suam culpam intrauit domuz ⁊ honorabilit' susceptus est. Quinta colūna est timor q̄ in peccatoribus aliqualiter dispositis in cōsciētia solet esse principaliter de penis inferni. Et hic timor licet nō sit sufficiens ad salutē tamē cauere facit a multis malis ⁊ iō bonus. Timor enim dñi expellit peccatum vt d̄z Eccli. i. Sed in recte cōscientiatis timor iste est de nō offendēdo deū: ne amittat gratia beneuolētie eius. Et iste est necessarius. Unde Eccli.xxvij. dicit. Nisi tenueris te instanter in timore dñi cito subuertet dom' tua. Sexta colūna ē emulatio:illa videlicet de qua dicit apls. Emulamini charismata meliora. prima ad Lorin.xij. Hec emulatio importat affectū magnū habēdi dōa spūalia q̄ videt in ,primo cū quadā tristicia de defectu illoruū bonorū q̄ in se esse nō videt. Et hoc facit hoiem laborare ad ꝓficiēdū in via dei. Hanc emulationē videt habuisse martha q̄ xpm excepit in domū suā. vt d̄z Lu.x. ,ppt q̄d quasi dolēs q̄ soror sua erat magis dedita spūalib' ⁊ sedēs secus pedes dñi audiebat verbū illi' ⁊ dixit xpo: dñe non est tibi cure q̄ soror mea reliquit me solā ministrare. Septima colūna d̄z vindicta. i. punitio de ipsis pctis. Quanto enim quis plus peccauit ⁊ grauius:tanto magis debet dolere ⁊ se corporaliter [illegible]ligere. Est eni pnia vt dicit Aug. q̄dā dolētis vindicta:punies in se q̄d dolet cōmisisse. de pe. dist. iij. q̄d optime huauit Maria magdalena:q̄n intrans in domuz vbi xpus erat:stās retro lach:rymis cepit rigare pedes ⁊c. Lu.vij. Has igit septē colūnas domū cōsciētie sustentantes:sapientia xpus excidit ex se procedentes: pponens etiā hō p liberū arbitriū in domo cōsciētie habitare: supponat has etiā colūnas, Vade ergo in domuz ad hmōi

Universidad de Deusto
Biblioteca

colũnas supponẽdum vel reficiendũ: possunt etiã intelligi p has colũnas septẽ dona spũsanc. Quãtũ ad rectitudinẽ principale dicit: q̃ ad bonitatẽ domus requirit q̃ delectabiliter ibi homo q̃ erectus. Dicit enim prouerbi. xxvij. q̃ fumus: stillicidiũ: r litigiosa mulier expellũt homines de domo. Et hoc ideo q̃: inquietant ipsum. Et fum' quidẽ qui in altũ ascẽdit est mœstificans. Mulier litigiosa est sensualitatis cõtradictio ad spũ. Stillicidiũ est peccatorũ et si paruorũ vilipẽdo: seu curatiõis eorũ neglectio. Gz di uina sapientia in domo cõscientie quã edificauit vt sibi sit requies r letitia poluit mẽsaz sacrorũ eloquiorũ: bonorũ spũalium que defendũt nos cõtra volẽtes inquietare. Vñ pz. xxij. Parasti in conspectu meo mẽsam: aduersus eos qui tribulant me. Immolauit victimas. i. sacrificia xpi. et sanctorũ quibus seipsos obtulerũt morti. Proposuit vt eucharistia r alijs sacramẽtis. Sic pater filio. pdigo i domũ reuerso obtulit vitulũ saginatũ in eluz. Miscuit etiã vinũ q̃ lerificat cor hois: r oẽm mentẽ facit securã: vt dz. ij. Esdre. ix. i. spũalẽ ꝓsolationẽ r leticiã. De q̃ domo cõscie sic pparata dicit sapiẽs. Intrãs in domũ meã. s. conscientie pquiescã cũ illa. Nõ ei hz amaritudinẽ uersatio illi': nec tedium pucit' illi': sz leticiã r gaudiũ. Sapie. viij. q̃ gaudiũ causat ex septẽ fructib' ipsi' bone ꝓscie: q̃bus fruitur sez in vita presenti. Et hominẽ primus est quia ipsa est radix charitatis. Unde prima ad Titum. i. Finis precepti est charitas de corde puro r cõscientia bona. s. procedens. r Berñ. in libro de cõsideratiõe. Fortitudo tua fiducia fidelis conscientie. Secundus fructus est nitor vitarũ. Vnõ psalmista orabat. Dirige in conspectu tuo viam meã. Glo. in cõspectu tuo: id est in conscientia vbi solus deus videt: via que ducit ad patriam est via veritatis. Et subdit: quoniam non est in ore eorũ veritas. s. inimicorũ: qui falso opinantẽ de cõscientia alteri'. Sed vt dicit Gregorius. Liber inter accusatores est quem cõscientia non reprehendit. xi. q. iij. Inter verba. Tertius fructus est ornatus venustatis: sez anime que est sponsa xpi. Vñ dicit ipse sponsus anime sancte. Quam pulchra es amica mea: q̃ pulchra: sez q̃ad interiore dispositionẽ r exterior em conuersationem. Et ideo dicit bis pulchra: oculi tui columbarum: per diligentem circũspectionẽ absq̃ eo q̃d intrinsecus latet: sez in conscientia per bonorũ ornatũ sez ꝓportionem. Quartus est retractatiõ a peccatis. Que enim ꝓscia mordet r stimulat q̃ aliq̃d fit illicitũ: p hoc retrahitur a peccato in quo labi possz. Cõsiderat enim illd Jacobi. iiij. Scienti bonũ r no facienti peccatum est illi. Et. ij. Pe. ij. Melius esset illis veritatis viã nõ agnoscere q̃ post agnitã retrorsum reuoire. Nec tamẽ ꝓpter hoc fugiendum est ad latebras ignoratiẽ: vt dicit Augu. Quia affectata ignoratio peccatũ auget: nõ minuit. Et q̃ conscientia retrahat a malo r prouocet ad bonũ: ostendit Prouerb. xij. vbi dz. Eit q̃ ꝓmittit r quasi gladio pungit ꝓscientie. Nam instinctus conscientie ꝓmittit premiũ benefaciẽti: r puniendo pena eternã bona negligenti. Quint' est thesaurus honestatis: de quo Eccli. xvij. Bona est substantia cui nõ est peccatũ in conscientia. Nõ tam de substantia rerũ terrenarũ q̃ spiritualiũ intelligi potest vt sez nec de virtutib' nec scia sapiar: r tẽporalia illicite nõ retineat Hinc cassiodorus i ep'lis. Quid acquiri ait putat vbi bona conscientia perdit: aut in qua parte possit hõ ꝓficere si innocentiã probatus fuerit amisisse. Sextus est testimoniũ bonitatis. ad Ro. ij. Testimoniũ illis reddente cõscientia sua. Unde Gregorius. super Ezech. Quid ꝓdest si oẽs laudent r conscientia accuset. aut quid poterit ob esse si oẽs derogent r cõscientia defendat. Et bernñ. sup cantica. Dino sufficit aduersũ nos loquentiũ iniqua opinio bonorum cũ testimonio conscientie. Septimus fructus bone cõscientie est conuiuiũ delectabile. Nãt dicit pueri. xv. Mens secura q̃si iuge cõuiuiũ. securitatẽ autem metis facit bona ꝓscia. Vñ r sapiẽtia parauit meum miscuit vinũ. q̃d vinũ etiã intelligi põt de sanguine xpi qui ꝓncipaliter opatur ꝓscie bonitatẽ. vñ apls ad Hebr. ix. Sanguis xpi mundauit ꝓscias. Quantũ ad quartũ ornatu dom' requirit q̃ sit picturata. i. ex ꝓpis scriptorũ colorib' picta. Vñ quidã rex turpis spẽ cubiculũ suã depingi fecit pulcherrimis imaginib' vt earũ aspectu ꝓuocaret suã pulchritudinem. Et pareret filiũ. Cur xpianus domũ sue ꝓscie i memoria bonorum exemplorũ nõ depingeret vt ꝓuocaret sensualitatis pulchritudinem. Sedõ requirit ad ornatum dom' q̃ sit odoriferus gignat. Sedõ requirit ad ornatum dom' q̃ sit odoriferus nõ fetoribus referta q̃d sit p bonã famã ex honesta conuersatiõe r virtuosa. vñ apls. ij. ad Corin. ij. Christi bonus odor sumus deo in oi loco. Et in figura huius dicit d domo vbi xpo facta est cena a martha r maria q̃ domo repleta est ex odore vngueti. Jobis. xij. Certis pertinet ad ornatũ dom' vt sit bene illustrata lumine gre vt lucerne lumine scripture veritatis. Unde etiã in figurã intuler vt adiuueniret diaginã accẽdit lucernã r euerit domũ vt habek parabolice. Luce. xv. c.

Tria sũt q̃ inquietãt hoẽm in domo.

Septem fructũ bone cõscie

Ps. v.

§. VII. Sed queri põt vtrũ

q̃s scire valeat se hẽre rectã ꝓsciam lumine. s. gre illustratam: an nõ. Ad q̃d rñdetur ꝑm Alexã. de hales. q̃ septẽ sunt differẽtie hoim circa hmõi attendẽdẽ. Aliq̃ enim putant se habere bonã ꝓsciam r grãm seu charitatẽ: sz non hñt. alij sciũt q̃ illã nõ hñt. alij dubitãt d hoc. alij opinantur q̃ hẽant grãm r bonã ꝓsciam. alij experiũt hz nõ hñt de hoc sciam. alij hoc sciunt tñ p reuelationẽ. Septim hoc sciunt p cãm r certam visionem. Primi ergo sunt infideles r hereticí: imo etiã xpiani quidã te idi qui non illustrãtes ꝓsciam suã ex ignorantia crassa: mortalia communia nõ credunt mortalia esse. Unde in his pcedunt r sacramentũ eucharistie indigne pcipiunt. ꝓter quod dicit apls. j. ad Corint. xj. Probet aũt seipsũ homo. i. cõscientiam examinet: r sic de pane illo edat. In tali cecitate fuit aliquando paulus: vt ipe testatur. Nam capta a romana milicia hierosolymis ꝓ deos ad quos pertinem captus fuerat sic alloquit. Ego enim cõscientia bona cõuersatus sum ante deũ vsq̃ in hodiernũ diem. Act. xxiij. Qui tamen pseccutus fuerat ecclam putans [illegible] cere. Secundi sunt qui sciunt se habere nõ bonam conscientiam: vt hi qui sciunt se esse in mortali actu vl' ꝓposito: nõ penitẽtes: ad quos põt illud dirigi. Ec cõs. vij. Sed cõscientia tua: q̃ tu crebro maledixisti alijs. Tertij sunt qui dubitãt se habere bonam ꝓsciam qui. s. habent rõnes eque fortes ad hoc q̃ sint in grã: sicut ad oppositũ: puta cum videt se esse tepidos in amando deũ: nõ habendo affectum orãdi: r ad alia spũalia: vl' multũ remissus: parum dolorẽ sentire de pctis r hmõi. Et ex opposito ꝓsciunt nullã voluntatẽ se habere peccandi mortaliter: sed ꝓpositũ abstinendi. detestari pctã cõmissa rõne r hmõi. Tales videre possunt illud apli. Nihil mihi cõscius sum: hz nõ in hoc iustificatus sum. j. ad Corin. iiij. Quarti opinantur se habere bonã ꝓsciam r se esse in grã: etiã ꝓbabile cum fortitudine tñ aliqua de opposito: sicut illi qui vident se feruentes in amore dei r primi: r amare lugere dei offensas patratos ad sufferendũ aduersa. Sentiunt tñ aliq̃ rebellionem carnis ad spũ r fragilitatem. r hi dicere valent illud. ij. Corin. j. Gloria nostra hec est testimoniũ ꝓscie nostre q̃ in simplicitate r sinceritate dei r nõ in sapientia carnali: hz in grã ꝓuersati sumus. Quinti expiunt se habere grãm a bona ꝓscia: sicut illi qui sentiũt dulcedinẽ diuine bonitatis in odore r gustant q̃ suauis est dñs. ad quod inuitat pz. Gustate r videte q̃m suauis est dominus: beatus vir qui sperat in eo. Gustate ait scilicet nosticia experimentali r affectiua causata ex re vnita sensibus. gustus. r affectus. Videte. s. contemplando eius bonitatem: q̃m suauis est dominus anime quereri eũ r gratie possest [illegible] nem. Beatus vir qui sperat in eo. s. habens ꝓsciam bonitatis. Nam q̃ ꝓscia bona significet spem: patet ex illo apostoli

Circa ea

Septem

Dubitãt

Quinti

pina ad Timo. i. Charitas de corde puro. s. pceditꝰ cõscientia bona. Ubi glo. i. spe vera q̃ causat ex dei amicicia ficut spes causat ex bõa cõscientia. Jhesus cognitio nõ est per medũ ifallibile hz p signa. Et q̃ de bona ꝓscientia q̃at cta. Vñ quidã rex turpis spẽ cubiculũ suã depingi fecit pulcherrimis imaginib' vt earũ aspectu ꝓuocaret suã pulchritudinem. Et pareret filiũ. Cur xpianus domũ sue ꝓscie i memoria bonorum exemplorũ nõ depingeret vt ꝓuocaret sensualitatis pulchritudinem. Sedõ requirit ad ornatum dom' q̃ sit odoriferus gignat. Sedõ requirit ad ornatum dom' q̃ sit odoriferus nõ fetoribus referta q̃d sit p bonã famã ex honesta conuersatiõe r virtuosa. vñ apls. ij. ad Corin. ij. Christi bonus odor sumus deo in oi loco. Et in figura huius dicit d domo vbi xpo facta est cena a martha r maria q̃ domo repleta est ex odore vngueti. Jobis. xij. Certis pertinet ad ornatũ dom' vt sit bene illustrata lumine gre vt lucerne lumine scripture veritatis. Unde etiã in figurã intuler vt adiuueniret diaginã accẽdit lucernã r euerit domũ vt habek parabolice. Luce. xv. c.

Cõscientia

§. VII. Sed queri põt vtrũ

q̃s scire valeat se hẽre rectã ꝓsciam lumine. s. gre illustratam: an nõ. Ad q̃d rñdetur ꝑm Alexã. de hales. q̃ septẽ sunt differẽtie hoim circa hmõi attendẽdẽ. Aliq̃ enim putant se habere bonã ꝓsciam r grãm seu charitatẽ: hz non hñt. alij sciũt q̃ illã nõ hñt. alij dubitãt d hoc. alij opinantur q̃ hẽant grãm r bonã ꝓsciam. alij experiũt hz nõ hñt de hoc sciam. alij hoc sciunt tñ p reuelationẽ. Septim hoc sciunt p cãm r certam visionem. Primi ergo sunt infideles r hereticí: imo etiã xpiani quidã te idi qui non illustrãtes ꝓsciam suã ex ignorantia crassa: mortalia communia nõ credunt mortalia esse. Unde in his pcedunt r sacramentũ eucharistie indigne pcipiunt. ꝓter quod dicit apls. j. ad Corint. xj. Probet aũt seipsũ homo. i. cõscientiam examinet: r sic de pane illo edat. In tali cecitate fuit aliquando paulus: vt ipe testatur. Nam capta a romana milicia hierosolymis ꝓ deos ad quos pertinem captus fuerat sic alloquit. Ego enim cõscientia bona cõuersatus sum ante deũ vsq̃ in hodiernũ diem. Act. xxiij. Qui tamen pseccutus fuerat ecclam putans [illegible] cere. Secundi sunt qui sciunt se habere nõ bonam conscientiam: vt hi qui sciunt se esse in mortali actu vl' ꝓposito: nõ penitẽtes: ad quos põt illud dirigi. Ec cõs. vij. Sed cõscientia tua: q̃ tu crebro maledixisti alijs. Tertij sunt qui dubitãt se habere bonam ꝓsciam qui. s. habent rõnes eque fortes ad hoc q̃ sint in grã: sicut ad oppositũ: puta cum videt se esse tepidos in amando deũ: nõ habendo affectum orãdi: r ad alia spũalia: vl' multũ remissus: parum dolorẽ sentire de pctis r hmõi. Et ex opposito ꝓsciunt nullã voluntatẽ se habere peccandi mortaliter: sed ꝓpositũ abstinendi. detestari pctã cõmissa rõne r hmõi. Tales videre possunt illud apli. Nihil mihi cõscius sum: hz nõ in hoc iustificatus sum. j. ad Corin. iiij. Quarti opinantur se habere bonã ꝓsciam r se esse in grã: etiã ꝓbabile cum fortitudine tñ aliqua de opposito: sicut illi qui vident se feruentes in amore dei r primi: r amare lugere dei offensas patratos ad sufferendũ aduersa. Sentiunt tñ aliq̃ rebellionem carnis ad spũ r fragilitatem. r hi dicere valent illud. ij. Corin. j. Gloria nostra hec est testimoniũ ꝓscie nostre q̃ in simplicitate r sinceritate dei r nõ in sapientia carnali: hz in grã ꝓuersati sumus. Quinti expiunt se habere grãm a bona ꝓscia: sicut illi qui sentiũt dulcedinẽ diuine bonitatis in odore r gustant q̃ suauis est dñs. ad quod inuitat pz. Gustate r videte q̃m suauis est dominus: beatus vir qui sperat in eo. Gustate ait scilicet nosticia experimentali r affectiua causata ex re vnita sensibus. gustus. r affectus. Videte. s. contemplando eius bonitatem: q̃m suauis est dominus anime quereri eũ r gratie possest [illegible] nem. Beatus vir qui sperat in eo. s. habens ꝓsciam bonitatis. Nam q̃ ꝓscia bona significet spem: patet ex illo apostoli

Quid est scrupulus

scientia dicit domus. De qua ꝓps dirit. Domus mea domus orõnis vocabit. Et de mala subdit. Vos aũt fecistis illã spelunca latronũ. Matth. xxi. Facit aliquis domũ cõscientie spelunca latronũ ex septẽ malis q̃ repiuntur in ea. Et primũ est q̃ bellũ intestinũ generat dũ vna cogitatio alteri recalcitrat. Seneca. Timidũ nõ facit animũ nisi repehẽsibilis vite ꝓscientia. Sedm malũ est: q̃. primũ enecat. q̃ cũ q̃s abintra habitnatus mala ꝓscientia: adextra mala operari incipit. primo cã ruine infistit. Vñ apls. i. ad Corin. viij. Si quis viderit cũ qui hz ꝓscientiam in idolio recũbẽtem: nõne ꝓscientia eius cũ sit infirma edificabit ad mãducãdũ ad idolorũ r peribit infirmus frater in cõscientia tua. Tertium mũda immũda sibi aptitat seu facit. ad Tim. i. Omnia mũda mũdis: inquinatis aũt r infidelibus nihil est mũdũ sed inquinata sunt eorum mẽs r cõscientia. Quartus malũ est: q̃: difficileviã partit cum iniustis oui dicũt sapiẽtie. v. c. Ambulauimus vias difficiles. Nõ otrariũ suadet apls ad Heb. x. dicẽs. Accedamus ad sacerdotẽ magnũ xpm cũ vero corde in plenitudine fidei aspersi corda a cõscientia mala. Hinc r seneca. Mala conscientia sepe tuta est: secura nunq̃. Quintũ ad errorẽ adiuuat: ita vt nõnũq̃ ad heresim inducat. i. Timo. iiij. In nouissimis temporibus discedẽt quidã a fide attẽdentes spiritibus errorũ r doctrinis demoniorum in hypocrisi loquẽtiũ mẽdatium r cauteriatam habẽtium suã cõscientiam id est corruptã r cõcupiscentiam adustã. Sextum ad gehẽnã edificat. Omne enim q̃d est extra ꝓscientiam eriã arroneas si durat: vl' q̃d nõ est ex bona ꝓscia: edificat ad gehẽnam. xxiij. q. j. Omnes. Septimum malum est: q̃: tristiciã continuat in magnũ grauamẽ anime. Sap. xvij. semper ꝓsumit seua r pturbata cõscientia. Et Isid. dicit Nulla pena grauior q̃ mala conscientia.

§. IX. De cõscientia scrupulosa

põt exponi illud psal. liiij. Saluũ me fecit sez deus a pusillanimitate spũs r tẽpestate. Ubi tria possunt notari.

¶ Primum est scrupulose conscientie sanatio. ibi. Saluum me fecit.

¶ Secundum scrupulose ꝓscientie causatio. ibi. A pusillanimitate.

¶ Tertiũ, scrupulose cõscientie nociua aggrauatio seu ꝓpagatio. ibi. Et tẽpestate.

Incipiendo autem a secundo vt ordinatius loquamur. Quid est scrupulus, cum formidine ex aliquibus coniecturis debilibus r in certis. Unde videk esse scrupulus id q̃d apd̃ alios dicit pusillanimita. q̃ est tedio seu timore rei aduersaz iners r incõsiderata fracti animi deiectio. Et sic vtrũq̃. s. tam scrupulus q̃ pusillanimitas importat inordinatũ timorẽ. Unde ipse scrupulus a quibusdã vocatur erronea ꝓscientia: ab alijs timor cõscientie: r ab alijs pusillanimitas. Cõtra q̃d dicit eccli. vij. Noli esse pusillanimis in anio tuo. Sciendũ autez ꝑm Albertũ in libro de quartuo cocuis: q̃ differentia est inter scientias: fidez: opinionem: dubitationem: r scrupulũ seu suspitionẽ. Nam scientia ꝓprie est eorũ que cognoscũtur p causam: r q̃ impossibile est aliter se habere. Fides autẽ est perfecta persuasio vnius partis seu conclusionis per multa ꝓbabilia vel auctoritatẽ dicẽtem. Et hoc etiam appellatur credulitas r conscientia. Opinio aũt est acceptio vnius partis cuz formidine alteri' ita tñ q̃ ad illam quã formidat nõ habek ratio expressa: formidat tamen, ꝓter debilitatem rationis alterius partis. Dubitatio vero est interminatus motus rationis sup vtrãq̃s partem cõtradictiõis p equalia media: ita q̃ non magis pendet ad vnã partẽ q̃ ad aliã: r hec etiã dz ambiguitas. Demũ scrupulus ex leuib' cõiecturis seu medijs r multũ debilibus mouetur ad vnã partiũ. Et hic etiã dicitur suspicio r pusillanimitas spũs que repellẽda est. vñ dz. vi. q. i. oues. omnis suspicio potius abijcienda est q̃ acceptãda. Et ratio assignatur in. iij. parte cũ dz de tẽpestate. In qua quidẽ tertia parte notatur effectus nociuus qui sequit ex ipsa pusillanimitate seu scrupulo. Inducit enim ad quoddã tedũ r tristiciã aggrauantẽ animus vt nil boni ei agere libeat: r sic velut tempestas q̃ descendit in egyptũ ꝓsumpsit omne q̃d reperit viride. Sic tristicia pcedens ex scrupulo ꝓsumit vigorẽ r robur animi. Diminuit etiam audaciã aliorũ ad bonũ sui exẽplo: ꝓpter q̃d dñs pcepit: q̃ hi qui erãt cũ gedeone pugnaturi cõtra hostes formidolosi r pusillanimes nõ irent cũ alijs hz reuerterent domũ: ne videlicet ex timore fugiẽdo aliorũ audaciã debilitarẽt vt habek iudi. vij. Et i figurã scribit Jone. i. q̃ hi q̃ nauigabãt cũ Jona ꝓbãt: orta tempestate in mari oẽs timuerũt valde: hz ipso Jona ab eis semoto cessauit tempestas r securi facti sunt. Inducit demũ scrupulosa cõscientiã tempestatẽ desperationis a qua liberari se petebat psal. lxviij. di. Nõ me demergat tẽpestas sez desperationis. vnde r Berñ. Pusillanimitas parat pturbationem: pturbatio desperationez: desperatio vero interimit. In cui' figurã legit. i. Mach. ij. q̃ quidã scrupulosi ex societate machabeorũ: q̃ noluerũt se defendere contra hostes bellãtes a duersus eos in die sabbati: timẽtes ne ꝓpter hõ violarent. Abbatũ occisi sunt ab eis. Causat aũt ista scrupulositas seu pusillanimitas inducens tempestatẽ multorũ malorũ: q̃nq̃ ex cõplexione ad timorẽ idonea vt est cõplexio frigida: puta in feminis vetulis r melãcholicis Timor eñ naturaliter ꝑm Damascenũ cor ꝓstrigit: sicut r frigida cõstringũt r ꝓgelationẽ faciũt: ad quẽ motũ ꝓtectionis imaginatio mouet a timoris dispõne: ita vt ꝓcipiat quis aliquod eẽ futurũ malũ: r p ꝓns fugiendũ. Quãdoq̃ causat pusillanimitas seu scrupulus ex egritudine manica vel melancholica: que est infirmitas capitis: p quã ledit imaginatio r q̃nq̃s ratio. Vñ Halien' r Auice. dicũt q̃ mania est infectio anterior cellule capitis cũ diminutione imaginatõis. Melãcholia vo est infectio medie cellule capitis cũ diminutõe rõis. Causat aliq̃n scrupulus ex tentatiõe diabolica: põt eñ diabol' deo ꝑmittẽte mouere melãcholicos humores in hoẽ: p q̃s imaginatio vl' errare põt: aut turbari ad timorẽ inordinatũ. Unde r Auicẽ. dicit q̃ q̃busdã medicis viluz ẽ q̃ melãcholia cõtingat a demonio. Aliq̃n vero ꝓcedit pusillanimitas seu scrupulus ex regiminis corporalis negligẽtia. s. per nimiã abstinẽtiã: vigilias r hmõi. Unde bear' Hiero. Rõnalis hominis dignitatẽ amittit: qui vel ieiuniuz charitati aut vigilias pfert sensus integritati: vt p inoderatam absti

Vñ causat pusillanimitas vel scrupul'.

Differũt scia fides opio rc.

Opinio.

Dubitatõ

Scrupulus seu suspicio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nentiā atq; indiscretā psalmoꝝ vel officioꝝ decātationes aut amētie aut tristicie. i. melācholie incurrat: nota de cōsecra. di. v. Non mediocriter. Aliqn̄ causant scrupuli ex societate timidoꝝ. Nā vn̄ scrupulosus facit aliū scrupulosum. Remouēde igit̄ sunt hmōi cause ne ipsa pusillanimitas tempestatē inducat: ⁊ demum in infernus deuolat. Quod inde consequi ostēdit pn̄s. qui postq; dixit. Nō me demergat tēpestas: vt expositū est. Subdit. Neq; absorbeat me pfundum. s. infernus.

§. x. Quomodo autem remoueat talis scrupulositas: declarādū est: nūc reuertēdo ad primā ptē: vbi dic̄. Saluū me fecit. s. ab hmōi. Saluat ab isto malo sicut ⁊ ab alijs cunctis pncipaliter de⁹. Unde ⁊ dixit sāra vroꝝ tobie dño loquēs post tēpestatē. scilz scrupulositatis trāquillū facis. Saluū aūt facit ab hmōi tanq; p instrumēta p mozales medicos: platos ⁊ cōfessores: cōsultozes idoneos. Non aūt debent scrupulosi durecorripi: sed animari ad deponēdū pusillanimitatē ⁊ scrupulum ostēdendo pericula sup: adicta: nisi sequat medici spiritualis monitū. Septē aūt sunt regule quarū adminiculo pscictia scrupulosa seu erronea depon̄ pōt ⁊ debz et sic saluari. Primū videlz debita ad gram dei pzeparatio. Secūdū sollicita sacre scripture idagatio. Tertiuz oratiōis deuota cōtinuatio. Quartū opiniōis aliculius tuta electio. Quintū obediētie humilis imitatio. Sextuz scrupulozꝝ animosa abiectio. Septimū pceptozꝝ discreta epicaizatio. i. interpretatio. Que septem iubet habere eterna sapiētia. Prouer. ij. etsi non sm ordinez positū dicens. Si susceperis sermones meos subaudi mō debito quoad septimū: ⁊ mādata mea custodieris penes te. s. obseruādo: ⁊ sic te ad gram pzepando quoad primū. Si sapiētiā inuocaueris. s. p oratione: quoad tertiū: ⁊ inclinaueris cor tuū. s. p obediētiā quoad quintū. prudētie. s. eligendo opinione tutā quoad quartū. Si q̄sieris eā q̄si pecuniā: quoad sextū. s. animose abijciēdo scrupula tūc iteliges tunoꝝ dñi ⁊ sciētiā dei inuenies q̄ fuerit rectā pscia. Prima igit̄ regula est vt q̄s se ad gram pparet q̄tū pōt seruando mādata dei. de peccat. ppetratis dolēdo ⁊ pfitēdo. Nā qcūq; facit q̄d in se est sm tho. in. iiij. nulli tali abstrahit de⁹ gratz. § infallibili infundit: ⁊ lume doni: sapiētie: scientie: pfilij: ⁊ intellectus tribuit q̄b⁹ innari pōt ad depositionē erronee pscientie. Un̄ ipe dicit p Hiere. c. iij. Cōuertimini filij reuertētes q̄tuz. s. in vobis est: ⁊ ego sanabo auersiones vras. Et p Ezechielē. c. xviij. Nunq̄d volūtatis mee est moꝝ impij: ⁊ nō potius vt puertat ⁊ viuat. et Esa. xlix. dicit. Nūquid obliuisci pōt mulier infantē suum vt ñ misereat filio vteri sui. Et si illa oblit. fuerit: ego tm̄ nō obliuiscar tui. Figurā hui⁹ hēs. ij. Reg. xiij. in ablone fratricida recepto ad gram a patre suo Dauid recognita offensa se humiliando. Secūda regula est sollicita sacre scripture indagatio. Un̄ dicit Salo. Si q̄sieris eā q̄si pecuniā. amatoꝝ mundi q̄ studiū hn̄t acq̄rēdi pecunias pceptozꝝ q̄rūt primo bene doctū in arte p quē volunt acq̄rere pecuniā vt doceat eos subtilitates ⁊ modos acquirēdi: exinde sunt sollicitī ad vidēdū ⁊ recolligēduz libroꝝ suoꝝ cōputoꝝ auxilia etiā q̄rūt alioꝝ: ⁊ sic etiā spiritualiter q̄rī dz sapientia scripturarū diuinarū. Un̄ prouer. i. dz. Audiēs sapiēs sapiētior erit: ⁊ intelligēs gubernacula possidebit. Animaduertet parabolā ⁊ interpretationē verba sapientū ⁊ enigmata eoꝝ. Hinc hiero. ad paulinū. Intellige te in sacris scripturis: sine p[illegible]o ⁊ monstrante semitā nō posse ingredi. Et exēplificā de quibuslibet artibus ⁊ de paulo qui post ānos quatuordecim cōtulit cū apl'is euāgeliū ⁊ saluatore nostro duodēni interrogāte doctozes in templo. deinde debet quis assidu' esse in lectione scripturaruz. Unde hieroni. ad nepotianum. Scripturas sepius lege. immo de manu tua nunq; sacra lectio deponatur. Disce q̄ doceas. In huius figuram mā-

Septem sunt per q̄ erronea pscientia pōt rectificari.

Prima regula.

Secunda regula.

dauit dominus. Exo. xxxviij. vtvectes q̄bus ponabat̄ ⁊ cha iugiter annulis ipius arche eēnt inserti: ne cū hēret trāsferri moza fierent de trāsinitrēdis vectibus. Ad signādū q̄ q̄ hn̄t alios docere: p q̄s eccl'a q̄st̄ circūferi: debent pmuo adhereē studio scripturarū sm q̄druplicē sensū significatū p q̄tuo: angulos: ne cū hn̄t alios instruere. Sic querāt addiscere. Tertia ē oꝝōnis deuote pmanatio. vnde Jaco. j. dicit. Si q̄s vestrū indiget sapia postulet a deo ⁊ dabit̄ sibi. Sapiens in se exptus ait. Inuocaui ⁊ venit in me spūs sapie q̄ spūs est vnctio q̄ docet de oibus: vt dicit in. j. cañ. Job. s. necessarijs ad salutē. Sic ⁊ salomon postulans sibi dari sapiam ad recte iudicandū pplm vbi occurrūt multa dubia obtinuit eā. iij. Re. iij. Et iosaphat rex ad dñm inq̄t. cū ignoremus q̄d agere debeam: hoc solū residui habemus vt oculos nostros ad te erigamus. Et pcipue oꝝo valet ad tollendū scrupulos. pur. pcedunt ex tēptatione dyaboli: q̄d figuratū est Matth. xvij. in demoniaco lunatico sanato a xpo q̄ pijciebat illū obsessum qn̄q; in ignē: qn̄q; in aquā. Sic scrupulosus de vno solo vadit ad aliud. ⁊ de eo dixit q̄ illud genus demonioꝝ ejicit in oratione. Sic beatus petrus martyr oratione liberat̄ fuit a scrupulo infidelitatis. Quartam regulam q̄ pligit est ponemus in fine. Est igitur quinta regula obedientie humilis imitatio: vt. s. scrupulosus captiuet intellectū suū dictis sapientū ⁊ obedientie supioꝝm q̄tūcunq; scrupulus sibi dicter aliud. Unde. pueri. iij. dicit. Ne imitaris prudentie tue. Et Tob. iiij. Consilii semp a sapiēte inquire ⁊ puer. xxij. Ne trāsgrediar terminos quos posuerūt patres tui. Hinc ⁊ cancellarius pisien. in. iij. de vita sua inq̄t. Unū hoc generale damus documētū. credere vizz facilē sapiētioꝝ ⁊ bonoꝝ iudicio: ⁊ ꝝ cōes eoꝝ sinas nō leuiter sibimet formare scupulos anxios ⁊ timidos. Et in lib. de vita fratrū pdicatoꝝm narrat q̄ cū quidā defunctus appareret alteri eiusdē ordinis. s. pdicatoꝝ q̄ erat multū scrupulosus ipo interrogāte d̄ scrupulis suis. Respondit defunctus. [illegible]osiule discretos ⁊ acquiesce eis. Simil legit de quodā discipulo beati Bernardi q̄ cum nō posset deponere scrupulos suos ppter q̄d ad celebrandum nō auderet accedere. Dixit ei Bern. Ua[illegible] in fide de mea celebres. Obediuit ille simpliciter ois ille scrupulus ppetuo recessit. Sed si quis scrupulosus diceret. Utinā talis esset platus: qualis erat Bernardus. credere faciliter imperāti ⁊ acquiescere cōsuleni. Nunc aūt cū supioris mei puam sapiam conspicio: nō audeo meis pściam sue fidei cōmittere. Rñdet cancellarius. Quāqn̄ ita dicis ⁊ sapis erras ⁊ decipieris. Debes ergo sibi obedire nō vt hoi: sz vt deo iubenti cuius vices gerit. Unde Lu. x. xpo dixit. Qui vos audit me audit. si tn nō ꝝ deum iusserit. Et cum cā scrupulositatis: vt dicuz est supra. aliquando pcedit ex qualitate cōplexionis. pcipue melancholice. aliqn̄ ex egritudine supueniente manica vt melancholia. aliqn̄ ex indiscreto vite regimine. puta p nimius abstinentias: ptinebit ad mozalē medicū rectoꝝ vt cōsilarez in hmōi adhibere remedia de pzilio medicine vt scrupulosus seipm̄ vincat. Et si durum videat in assumendo illa remedia pcipue cōsulta vel data seu imposita ab ipso medico spūali. Dicit enī Eccli. xxxviij. Altissimus d̄ terra creauit medicinam: ⁊ vir prudens nō abhoꝝrebit eam. Non tn̄ expedit in omibus viuere medicinaliter precipue religiosis. Nam vt dicit Amb. de cōse. di. v. Curaria sunt diuine cōditōi pceptā medicine: inguborare nō munt: vigilare nō pmittūt: ab omni specie medicinali abstinēdum. Nec etiā scrupulosus debet timere vitā suā abbreuiare. ex obseruatione pceptoꝝ dei ⁊ eccle: vt obseruatione sue religionis: dūmodo ex capite suo non [illegible] magis austera. Nam vt dicit Job. Constituisti terminos eius. s. vite hominis: qui preteriri nō poterūt: nec fm pigrationem: nec fm abbreuiationem. sed etiā abbreuiatur fm causas secundas ⁊ naturales sibi esset ad cumulum

Septima regula.

paciēj nō peccati. s. faciēdo ad placendū deo: ⁊ fm cōes regias traditas ab eccl'a ⁊ religōib⁹ approbatas. Sexta regula est animosa pugnatio seu repulsio scrupulozū seu pusillanimitatis. Ad q̄d horat dñs. Lia. xxxv. dicēs. Cōforamini pusillanimes: conforamini ⁊ nolite timere: ecce eē deus vester. s. adiuuans ⁊ illustrās. Unde Greg. in moralibus: dicit q̄ diabolus assimilat mirmico leoni: q̄d animal dicitur leo formicarū. Nā formicis que minutissime sunt discurrentibus insidiatur ⁊ occidit. Sed alia animalia grādiuscula itinerādo oculcāt ⁊ perimūt. Sic diabolus inuestigat cōplexiones hoīn: vt dicit Greg. ⁊ q̄s videt parui cordis ⁊ pusillanimes ⁊ scrupulosos ipos aggreditur ⁊ scrupulis ⁊ vitijs occidit. Sed a magnis spez vigoꝝ rationis diabol⁹ ipse pternitur ⁊ abijcit. Hinc et Cancellarius in quodā tractatu suo inq̄t. Mille surgunt apud aliquos scrupuli moꝝ canū oblatrantes ⁊ lacerare minātes: ipsos qui volūt ire per viā dei quos cōuincere ⁊ cōpescere meliūs q̄ per cōtemptū nequunt⁹. Tātūmodo si cōtemptus ille fit timoꝝatus ⁊ regulatus. nō absq; pzudio alterius pzesertim supioris cōsilio. Et idem in tractatu de regulis mozalibus ait. Cōsiliū salubre est frequēter agere ꝓtra scrupulos leues ⁊ tepidos: vitādo eos ad aliorum iudiciū: quatinus ex pfuetudine fiat homo robustus solidus ⁊ trāquillus in exercitio spūali. Sicut etiam si q̄s vellet ligamētū distortū ad rectitudinē ducere oporteret q̄ retoꝝqrer ipm̄ ex pte opposita curuando: et sic reduci posset ad rectitudinē. Notandū etiā q̄ dicit cācellari⁹ in quodā tractatu q̄ aliqui doctoꝝes tenēt q̄bus assentit: aliquādo nō p meritoꝝ iū esse credere ficut velle credere nec dolere sensualiter de pctis: hīc velle dolere ⁊ non posse. p batur ꝝ per psal. dicētē. Defideriū pauperū exaudiuit dominus: ppterea cor eoꝝ audiuit aurē tua. Et iudicat nos deus sm supioris arbitriū volūtatē ⁊ iudiciuz: ⁊ tū fm ea que nobis inuitis ⁊ ꝓtranitētibus portio sensualitatis inferior adhesit ⁊ pducit qualia sunt volubilitas imaginationum ⁊ fantasiarū. Solet aūt iuper ire ꝓportione scrupulozꝝ sua aliquarū ar[illegible]oꝝitatū non bn̄ intellectarū: ⁊ iō declarāde sunt vt ill⁹ q̄ habet ex se spō. s. in dubijs tutioꝝ via [illegible]a: ppter q̄d scrupulosus eligit viā rigidioꝝem. Sed ad hoc rndet q̄ eligere viam tutioꝝem pfilij est nō pcepti. Als oporteret multos ingredi religionē: in qua tuti [illegible] q̄ in seculo. Non ergo de necessitate oportz tutioꝝ eligere qn̄ etiā alia via pōt eligi tuta. Sicut em̄ diuersē vie tēdūt ad vnā ciuitatē: ⁊ vna tutior alia sit. Sic ad ciuitatē celestem alī⁹ sic alius sic vadit ⁊ tute. licz aliq̄s tutioꝝ mō. Ite q̄ dz Eccli. iij. Qui amat pīculū pibit in illo. Hinc est q̄ be. Tho. ⁊ alij dicūt q̄ ille q̄ agit id de quo est dubium vtrum sit mozale vel nō: peccat mozaliter: q̄ periculo se exponit mozali. Cū ergo in aliq̄ materia mozali sunt varie ⁊ ꝓtrarie opiniones. Ille q̄ adhere opinioni aliaꝝ: videt se exponere pericl̄o mozalē: q̄ in dubio cū possit illa opinio esse falsa ⁊ ꝓtraria vera. Sz ad hō respōdet q̄ vtiq; ille qui agit scienter id d̄ quo dubitat esse mozale ꝓmanēte dubitatiōe mozaliter peccat: etiā si illd̄ in se nō esset mozale: sumēdo ppie ⁊ stricte dubitationē videlicz ꝓut rōnes sunt eq̄ pōderātes ad vtrāq; ptez: nec magis declinat q̄s ad vnā q̄ ad aliam. Sed dubitet leuiter ꝓ modū scrupuli sicut dubitat seu formidat habēs opinionē de aliquo. q̄ ita inheret ipsi sicut q̄ tū formidat de opposito. Sic agēdo ꝓtra tale dubiū nō peccat: dū adheret opinioni alicuius doctoris ⁊ hz rōnes ꝓbabiles ꝓ ipsa magis q̄ ꝓ oppositā opinione: etiā si ipsa opi. quā tenet nō esset vera: ⁊ hoc nisi ipsa opi. sumpta esset ꝓ manifestū testimoniū scripture vel determinationē ecclesie. Talis em̄ [illegible]ōpatur in dubio mozalis: hz fm opi. ꝓbabilem q̄d magis declarabit in septima regla. Qd̄ et Gre. dicit. Bonaruz mētiū est ibi culpas agnoscere: vbi culpa nō est. di. v. Ad hoc dicit glo. agnoscere. i. timere ⁊ nō per assensum firmum determinare. Hoc em̄ stultum esset ⁊ pi-

Septima regula.

culosum fm cancellarium. Septima regula est p scrupulozꝝ depositi[illegible] pceptozꝝ discreta epicaizatio: id est interpretatio vel declaratio. Equitas em̄ quā pbs nominat epyleiam pponderat iuris rigoꝝ fm iurisperitos. Est aūt equitas iusticia pensatis omibus circūstantijs pricularibus: dulcoꝝe misericordie rēperata. et ait sapiēs. Noli esse nimis iustus qui perit in iusticia sua. pertinet aūt ad virtutē epyleie pfiderare nō nudū de se pceptū: sed circūstantias omēs: pticulariter ipm̄ vestientes. Un̄ pbs. v. ethi. dicit q̄ epyleia interpretatiua legū est melior q̄ iusticia legalis. Et fm hāc virtutē epyleie: possumus pceptā dei ecclie pzelatoꝝ seu iudcū benigne interpretari. Et in foro quidē cōtentioso eius est interpretari: cuius est condere vel sentētiare. Sed in foro cōsciētie circa pceptā ⁊ humana ⁊ diuina: dico q̄ pertinet ad quēlibet p facto suo. Si tamē rationabilē interpretet. Et fm Job. de tamb. Septuplex doctrina pvirtutē epyleie scrupulose conscie pficua dari pōt. Quarū prima est inter duram et benignam circa pcepta sentētiā: q̄ benigna est potius ceteris paribus interpratio faciēda: q̄d etiā asserit Guil. Huius ratio est q: pcepta dei ⁊ ecclie nō sunt ad tollendam omem spirituale dulcedinē: qualis certe tollit quando nimis scrupulose ⁊ timide pcepta iterpretant. Secunda doctrina fm virtutē epyleie est q̄ nec deus nec ecclesia per sua pcepta intendit obligare ad vix possibile alicui. Cum em̄ fm regl'am iuris nemo possit ad impossibile obligari. ex de reg. iur. lib. vj. Nō solū d̄: impossibile q̄d absolute nō est possibile. Sed etiā videt interpretandum fm virtutē epyleie in lege noua esse impossibile q̄d vix est possibile: vtputa nimiā habēs difficultatē: als quō saluaret illud. Onus meū leue. Matth. xj. c. Tertia doctrina est q̄ nec deus nec ecclesia intendit suis pceptis aliquē obligare ad hoc q̄ sit fatuus: id est talia pcepta loco ⁊ tpe nō obligāt quibus eoꝝ obseruātia fieret ridiculosum saltez apud discretos ⁊ bonos viros. parct igitur a simili devotis ex diuino pcepto deo reddendis que tamē si stulta sint. fm doct. nullus obligatur implere: ad q̄d facit glo. Inno. sup. c. Nouerit de sen. excō. Quarta doctrina est q̄ in dubijs bonoꝝ vita alijs dz esse vitandi regula: ⁊ tāto magis q̄to meliores sint. Un̄ Hiero. Inter bonos sp̄ secare meliores: ppter q̄d ⁊ xp̄s discipulos suos vocat sal terre: q: videlz ex moꝝibus ipsoꝝ populi sunt cōdiendi. Et rō huius regule est: q: tales fm virtutē epyleie pfuni debēt habere rectū iudicū: q: habēt rectū affectū: sicut sanus bene iudicat de sapoꝝibus: q: nō hz gustū infectum. Quinta doctrina est: q: in his q̄ solū sunt mala: q: pbibēda vt cōtra positiua pceptā multū excusant vel in totovel in tāto cōsuetudo si sint pscripta: imo aliqn̄ tollit legem scriptā positiuā. dist. iiij. Statuimus. ⁊. §. se. Sicut em̄ epyleia est interpretatiua legum: sic ⁊ ꝓsuetudo est optima legū interpres. ex de ꝓsue. Cū dilect⁹. Sexta doctrina est quaz tradit Petrus de palu. in. iiij. sen. q̄ homo vbi nō peccat mozaliter nunq; incurrit sniam excōmunicatiōis iuris. Cū em̄ p excōmunicationē ab hoie nullus debeat ejci ab eccl'ia nisi p mozali vero non presumpto fm. b. Tho. in. iiij. q: maxima pena est: sic etiam cū sententia iudicis non sit iniusta: potest homo formare sibi conscientiam q̄ vbi non peccat mozaliter: incurrit sententiam iuris. Septima est in quocunq; casu pretermittens facere ꝝ q̄d lex imponit: posset excusari a peccato: puta q: hoc facit sine cōtemptu per virtutē epyleie rōne alicui a periculi considerati: q̄ potest fieri quādoq; contra verba legis. Reuertendo ad quartam omissam dico q̄ ipsa est opinionis alicuius tuta electio: sunt enim aliquādo de aliquibus materijs mozalib⁹ doc. opiniozuz cōtrariarum: ⁊ tūc scrupulosi dubitāt quā partem possint cum bona cōscientia eligere. Pro cuius enodatione difficultatis notandū: q̄ cū bona cōsciētia potest q̄s tenere vnam partem alicuius opinionis ⁊ fm eam operari con-

Matth. v

Universidad de Deusto
Biblioteca

cluso saltem scandalo: que scz pars habeat p se notabiles doc. dūmodo talis opinio nō fit cōtra [illegible] tozitatē expressam sacre scripture: nec cōtra determinationē eccl'ie catholice: z qd etiam ex contrarietate talium opinionū nō inducat ad dubitandum: sed bonam sibi cōsciam z credulitatem formet de eo qd credit tangē de probabilioī parte: z precipue quando quis adhibet diligentiam inquirendo an liceat nec inuenit aliquid quod eum sufficienter moueat ad hoc quod sit illicitum. Nd sint contrarie opiniones inter doctores sanctitate z scientia maximos in materia mozali: aliquando etiam ad saluē necessaria pater p exempla. Nam. b. Tho. in. iiij. tenet q post lapsum in mortale non oportet aliquem statim confiteri sub pcepto habita copia confessoris: nisi in paucissimis casibus qui ibi ponunt. di. xvij. Et cū eo tenet Richard' sed Hugo de sancto victore: z beatus Bonauētura sunt in hoc cōtrarie opinionis. Sanctitas aūt z magnitudo scientie ipōrum nota est toti ecclesie. neutra aūt illoz reprobatur. Etsi beati Tho. opinio cōmun' teneat que tñ minus tuta videt. Raymundus decretista z sanctus in summa tenet q pticipare cuz excōicatis maioī in loquela: cibo z hmōi: in casu nō cōcesso sit mortale vniuersal'r. Sed. b. Tho. in. iiij. z Io. an. z Archidia. tenent ōium. Et illud ōium cōiter tenet. Et sic exēpla innumera possent poni. Nd aūt dicit. b. Tho. in qdlibeto. iij. q. iiij. art. ij. qñ due sunt opiniones ōrie de eodem opz alteram esse veram z alterā falsaz. Si ergo ille q facit ō opinionē magistroz: vputa in habēdo plures pbendas. faciens ō veram opinionē: nō excusat a pcto cum faciat ō legez dei: q̄uis nō faciat ō pscian. Hec eni verba. b. Tho. non pñt intelligi: nisi de his vbi manifeste pz ex scriptura vl' eccl'e determinatiōe q̄ fit ō legē dei: z nō de illis intelligit vbi nō apparet. Als sibi ōdiceret eodē libro qd nō esset credendus. Item vlricus in summa dicit q̄ si quis de aliquo agendo dubio magis pitos cōsulat: de quo nulla hz expsam auctoritatē: vtrum ita fit vl' non dūmodo formet sibi bonam psciam: etiaz si res aliter se habeat. q̄ id qd sentit z qd sibi psultum fuerit excusat: q: fecit qd potuit: z deus plus nō requirit. Itē ex respōsis que vident data ab Alberto magno habet q̄ frater simplex vl' quihbet hō cum salute pōt sequi in consilijs q̄cunq; opinionē voluerit dū modo alicuius doctoris magni opinionē sequat. Hosti. etiā dicit extra de cogna. spi. sup. c. si vir. vbi sunt diuerse opiniōes z diuersa iudicia semp humanioī ē pferenda z equioī. Et ad idē facit quod ait Aug. di. ix. Sana. Guil. etiam in glo. Ray. dicit q̄ in apicibus iuris vbi dubitant etiam sapientes excusabilis est ignorātia. Tamē si aliqs bona fide ptem illam vl' illā elegerit nō debet iup hoc habere psciam nimis scrupulosam. Item Pe. de palude super. iiij. di. xvij. dicit q̄ si pfessor dubitaret vtrum illud ō quo cōfitens nō pentet nec cōfitetur esset mortale: z ipse cōfitens dicit q̄ cōsilium peritoruz illud fecit: de quibus ex vita z scientia pbabile est q̄ nō cōsulerent nisi bene illi iudicio se pōt cōformare. Secus aūt esset si esset certus de oppōsito. Idem videt sentire Hos. ō fontibus. in his. s. opinionibus ōrijs que tolerant ab eccl'a: vt dictum est. Et q̄ debet pponere cōfitenti q̄ bene studeat de hoc seipm p prudētes informare: eo q̄ alij tenent ōriam opinionem. maxime si illius ōrie opinionis pfessor fit inordinarius eius. z sic eū absolueret. Idem sentit Richar. claromon. Nō distinguēdo vtrū pfessor ei' fit ordinarius vl' nō ordinarius. Idē pōt haberi ex decretal[illegible] de sen. ex cō. inq̄sitioni. tam in tex. q̄ in glo. vbi declarat qñ multer vxorata incipit p nouā informationē dubitare: an attineat viro gradu, phibito: quō se debeat habere in tali dubio circa exactionē vl' redditionē debiti cōiugalis. Probatur ex hoc idem tali rōne fm cancellariū: nō plus nocet hoi errare in articulo fidei q̄ nō est declaratus adhuc ab eccl'a q̄ fit articulus de necessitate credēdus q̄ necesse posset actus mozalis ō aliquid agibile ppetratus: qz actus nō dicit certus ex scriptura aut determinatōe eccl'e q̄ fit illicit'. Patet hoc ex eo q̄ fides est tam necessaria sicut virtutes mozales: etsi nō amplius. Sed cōstat cōiter apud theologos q̄ in materia fidei dū doctores sentiunt ōria: licitū est ante determinationē eccl'e tenere vnam partem vl' alteram sine periculo peccati vel fidei: vt ps in apbote Joachim q̄ tenebat ōrium ad id qd magī sen. dicerent. in. j. di. j. li. p quo magīo sniaz eccl'a postmodum determinauit. ex de sum. tri. dānamus. Nec tñ dicī Joachim incidit in heresim aut pfidiam. ppter hoc: qz dicta sua omnia subiecit cōrectioni ecclesie. Ergo a fmili licet vnam opinionē in mozalibus tenere: iurta limitata superī vbi saltem magis sapientes nō sentiunt ōrium: z vl' parat' est obedire eccl'e z scripture si ei error ostendatur. Solet aūt mouere scrupulosus z detinere illud dictum Augu. Tene certum z dimitte incertū. de pe. di. vij. c. si quis. Sed vbi in eadem materia mozali sunt ptrarie opiniones doctoz. illa videt tutioī que est rigidioī: z sic potius amplectenda ad qd instigant scrupulosi. Sed ad ō respondet q̄ Augu. loquit in. d. c. ppte de eo qui differt penitētiam vsq̄ ad extremum tūc: cuius saluatio dubia est z incerta: nō q: vera penitētia nō possit esse in extremis z de' indulgeat: vt pz in latrone cum xpo crucifixo. Sed q: incertū est z dubiū vtrū talis vere penitet: q: videtur moueri pncipal' timore gehēne magis q̄ respectu diuine offense z diuine gl'e qd requirit ad verā penitētiā fm Aug. de pe. di. vij. nullus. Sed extendat illa auctoritas Aug. ad alias materias mozales. Notandū fm cancellariū q̄ certitudo q̄ requirit in materia mozali non est certitudo euidentie: sz pbabilis ōjecture. Et p huius declaratiōe sciendū q̄ triplex est certitudo. Ima supnaturalis: alia naturalis. tertia ciuilis seu mozalis. Et certitudo supnaturalis: ita se hz q̄ nō stat aliquē certa sentire z falli: z ipa est triplex. Prima euidētie intuitiua q̄lis est beatoz supnaturalis. Alia est euidētie reuelatiōis in ppbaz illustratiōe. Tertia est obliuis adherētie in speculo z enigmate: qualis est certitudo fidei q̄ nō imitatur euidētie rōnis humane. sed auctoritati diuine [illegible] sacra scriptura. Est aūt q̄libet triū certitudinū supnaturaliū tanta q̄ p nullā potentiā etiā diuinā z absolutā fallaz esse poterit: alioquin deus negaret seipm. Certitudo vero naturalis ita se hz q̄ nō stat p naturā aliquā taliter assentire z falli: quam phi nobis posuerūt possibile in principijs p se notis. cognitis. s. ex sola apprehensione terminorum: vt quodlibet est vl' nō est. Posuerunt etiā in conclusionibus demōstratiuis z in ōsequentia euidēti dedūctis p talia pncipia quēadmodū dixerūt sciam mathematicaz eē sciam certissimā. Tertia certitudo. s. mozalis seu ciuilis: rangit vna cū pcedēn in pncipio ethicoz. Vbi dicitur q̄ disciplina est in v[illegible] aquaq; re certitudinē querere iuxta exigentiā materie. Eque eni vicioſum est ptendere rem grere mathematicū z mozalē demōstrantē. Nō enim ōsurgit certitudo mozalis ex euidētia demōstratiōis. sed ex pbabilib' ōjecturis grossis z figuralib'. magis ad vnā partem q̄ ad aliā se hntibus. dicit aūt pbabile qd plōbus z maxime sapiētibus apparet vez. Ex his igit sequit q̄ in humanis agibilib' q̄ tantā hnt varietatē. teste Arist. Eperiētia. sufficit talis certitudo q̄ nō sp scrupl'os oēs obiciat: hz sufficit vt contēnat seu supet eos. Ad qd etiā opinionem facit illud Leonis pape dicentis. In his q̄ dubia fuerint aut obscura: id nouerim' sequendū: qd nec p ōpia euangelicis ōrium nec decretis sctōrum patrū inuenitur aduersum. di. xiiij. c. sicut qu edā. Ista aūt certitudo mozalis colligit ex vno triū modoruz. ex alteri auctoritate qd pruet ad incipiētes q̄. s. erudiunt q̄ alios in doctrina z addiscūt z obediunt. iuxta illud Deut. xxij. Interroga patrez tuū z annunciabit tē. Secūs modus est ex ppria eruditione: quod congruit proficientibus studendo in

scripturis. Iuxta illd Prouerb. i. Stude sapie. Tertius modū ex circūspectōe circūstantiaz: z hoc q̄ ad pfectos.

De actu intellectus. Capitulum. XI.

De actu intellectus et

primo quomodo cognoscit aia ī corpore. Et quantū ad hoc consideratio erit tripartita. Primo de cognitione eorū que sunt infra se. Secō de cognitione eorū que sunt in ipa aia z de se. Tertio de cognitione eorum que sunt supra ipsam.

§. I. Anima cognoscit corpora

per intellectū. Pro cuius declaratiōe dicit. b. Tho. in primo parte. q. lxxxiij. arti. i. q̄ primi philosophi qui de naturis rerū inquisierūt putauerūt nil esse in mundo nisi corp'. Et q: videbāt oia corpa esse mobilia z putabāt esse in cōmuno fluxu: estimabāt q̄ nulla certitudo de rez veritate haberi possit a nobis. Nd enim est in cōtinuo fluxu per certitudinē apprehēdi nō pōt: q: prius labitur q̄ a mēte diiudicet. Sicut Eraclius dixit: q̄ nō erat possibile aquā fluuij currētis bis tāgere: vt recitat pbs i. iiij. metha. Idus autē supueniēs plato vt posset saluare certā cognitionē a nobis veritatis per intellectuz posse haberi posuit preter ista corporalia quasdā substantias subsistētes separatas a materia z a motu: quas noiauit spēs vel ydeas per quaz pticipationē vnūqd q̄ singularū z sensibilium istorū ō: homo vel equ' vel aliqd hmōi. Sic ergo dicebat scientias z diffinitiōes: z q̄ uicquid ad actū intellectus pertinet: nō ad ista materialia z sensibilia re[illegible]ri: sed ad illa immaterialia z separata: vt sic aia non intelligat ista corporalia sed intelligat horū corporaliū spēs separatas. Nd apparet esse falsuz: q: cū ille species separate sint imateriales z imobiles fm ipsum excluderet a scientijs cognitio z motus materie: qd est. ppriū scientie naturalis z demonstratio p causas mouētes z materiales. Dicendū igit q̄ aia per intellectū cognoscit corpa cognitiōe intellectuali: immateriali: vniuersali: z necessaria. Sicut enim forma sensibilis alio modo est in re q̄ est extra aiaz [illegible] in sensu qui suscipit formas sensibiliū absq̄ materia: sicut color e auri absq̄ auro. Sic intellectus species corporū que sunt materiales z mobiles recipit immaterialiter z imobiliter fm modū suū. Nā receptum est in recipiente per modū recipientis. Nd autē aug. dicit i li. soliloquiorū: corpora intellectu comprehendi non possē: intelligendū est quātū ad ea q̄ bus mediātib' intellectus intelligit: nō quantū ad ea q̄ cognoscit. Cognoscit enim intellectus corpora: sed nō per corpora nec per similitudines corporales z materiales: sed p species imateriales z intelligibiles q̄ per sui essentiā esse possunt in aia. z vt dicit etiā Aug. vlti. de ciui. dei. Nō est dicendū q̄ sicut sensus cognoscit sola corpalia: ita intellectus cognoscit sola spūalia: q: sequeret q̄ deus z angeli corpa nō cognoscerent. Idus diuersitatis ratio est: q: inferior virtus nō se extendit ad ea q̄ sunt virtutis superioris: sed bene supior virtus ad ea q̄ sunt inferioris virutis excellētioī mō opat. Quānis etiā trāsmutet forma substātialis rerū inferioz remanet tamē materia imobilis rerū. Rerū etiā mutabilia sunt habitudines immobiles. Sicut sortes: z si non semper sedeat: tamen immobiliter verū est q̄ ñ sedet in vno loco manet: z propter hoc nihil phiber de reb' mobilibus immobilem scientiam habere.

§. II. Anima humana non

cognoscit p essentiā suā corpa: sed p intellectū suū mediā tibus spē[illegible]b' intelligibilib'. Antiqui aūt philosophi posuerūt aiam ipam per essentiam suaz cognoscere oia. Et q: considerabāt res inferiores cognitas esse corporeas et materiales: posuerūt etiaz oportere res cognitas esse in aia cognoscente materialiter. Et ideo vt aie attribuerent omnium cognitionē posuerūt eā habere naturā cōmunē cū oibus. Et q. natura principiatorū ex principijs cōstituitur attribuerūt aie naturā principij. Unde q̄ dixit principium oium esse ignem dixit aiam esse de natura ignis. Qui dixit esse aerē principiū oim dixit aiaz ex aere. Empedocles qui posuit quatuor elementa principiū oim dixit aiam ex his cōstitutā. Sed hec est falsa opinio z eam reprobat Aristo. in pmio de aia. Nd aūt ipse in tertio de aia dicit aiam quodāmodo esse oia nō ex hoc vult dicere q̄ actu sit cōposita aia ex oibus. Sed inquātum est in potentia ad oim per sensum ad sensibilia: z per intellectum ad intelligibilia. Sol' ergo de' est qui p essentiam suam intelligit oia: q: essentia eius imaterialiter in se oia habet put effectus virtute preexistit in sua causa. Nō aūt aia humana vel angelus p essentiā suā cognoscit oia. Intellectus tamen cognoscit perfectius q̄ sensus. quia sensus accipit formā rei cognite sine materia: sed cū materialibus conditionibus. Intellectus aūt abstrahit i cognoscēdo non solum materia sed etiam a conditionibus indiuiduātibus materialibus.

§. III. Anima humana nō

intelligit p species naturaliter inditas q: eas nō hz. Arist pbs in. iij de aia dicit q̄ intellectus est sicut tabula rasa i qua nihil est scriptū. Pro cui' declaratiōe dicit. b. Tho. vbi. s. q̄ nos videm' q̄ hō q̄nq̄ est cognoscēs in potentia tm: tam fm sensum q̄ fm intellectū. Et de tali potētia ad actū reducit vt sentiat p actiones sensibiliuz: in sensu vt intelligat per disciplinā aut intentionem. Unde oportet dicere q̄ aia cognoscitiua fit in potentia tam ad similitudines que sunt principia sentiendi q̄ similitudines q̄ sunt principia intelligēdi. Et ppter hoc Aristo. posuit q̄ intellectus quo aia intelligit nō habet aliquas species naturaliter inditas: sed est in principio in potētia ad omēs spēs hmōi. Sed q: id qd habet actu formā interduz non potest agere fm formā. ppter aliqd impedimentuz: sicut leue nō potest ferri sursuz si impediat. ppter hoc Plato posuit q̄ intellectus noster naturaliter est plen' omnib' speciebus intelligibilibus: sed p vnionē corpis impedit ne possit in actū exire. Sed hoc nō videt puenictēr dictū q: si habet aia naturalē cognitionē oium nō videt eē possibile: q̄ hmōi noticia naturalis habeat tantā obliuionez q̄ nesciat se hmōi scientiam habere. Nullus enim obliuiscitur ea q̄ naturaliter cognoscit. Sicut q̄ omne totū est maius sua parte. z pcipue est hmōi incōueniēs: si ponat naturale esse aiam vniri corpori. Apparet z etiā incōueniens istud [illegible] hmōi: quia deficiente vno sensu deficit scientia in hoie eorū que apprehendūtur per illum sensum. Sicut cecus natus nullā habere pōt noticiā de coloribus. Nd nō esset si naturaliter omniū rerum intelligibiliū rationes aia haberet. Intellectus aūt angelicus a principio sue creationis fuit repletus hmōi speciebus intelligibilibus quibus intelligit perfecte. Und in libro de causis dicit. Omis intelligētia est plena formis. s. angeli nō aūt hois.

§. IIII. In aia non effluunt

species intelligibiliū ab aliqbus formis separatis. vt dixerūt quidā. s. Plato z Auicēna. Sed alio: z alio modo. Nā vt ponit. b. Tho. in. i. parte. q. lxxxiiij. arti. iiij. Plato dixit formas rerū sensibiliū per se sine materia subsistentes: sicut forma hois quā noiabat per se hoiem: z formaz equi seu ydeā quā p se noiabat equū: z sic ō aliis. Has igitur formas separatas dicebat participari ab ania nra ad cognoscendū z a materia corporali ad essendū. Et ita intellectus noster p hoc q̄ participat ydeā lapidis intelligit lapidē. Participatio aūt ydee est p aliquā similitudinem ipsius ydee in pticipante ipsaz p modū quo ab exemplato participat exemplar. Et sic ponebat spēs intelligibiles intellectus nostri esse similitudines quasdam ydearum

Ania nō habet species naturaliter inditas sed acq̄sitas.

Beue hz aia spēs intelligibiles.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ab eis effluentes. Sed Aristot. phat esse ptra rōnē rerū sensibiliū spēs intelligibiles: quē p se subsistere absq; materia: sed preexistere immateriaiter in intellectib' separ; a q̄rū prio deriuant hmōi spēs in sequētē: ⁊ sic de alijs vsq; ad vltimū intellectū agentē a quo vt ipse dicit effluunt spēs intelligibiles in alias nras ⁊ forme sensibiles in materiā corpalē. Sed fm hāc positionē sufficiēs rō nō possz assignari quare anima nra corpi vniret. Nō em pōt dici q̄ vniat anima ,pter corpus q̄a nec forma est ,pter materiā: nec motor ,pter mobile: sed potius ecōuerso. Qa ꝓime aūt est corpus necessariū anime intellectiue ad opationē eius ,ppriā: que est intelligere: q; fm esse suū a corpore non depender: si aūt species intelligibilis esset apta nata recipere naturalr p influentiā aliquor separator pūcipior tm ⁊ nō acciget eas a sensib'? nō indigeret corpe ad intelligendū. Vñ frustra corpi vniret. Si aūt dicatur q̄ anima indiget sensib' ad intelligendū quib' quodam modo excitet ad cōsiderandū ea quor spēs intelligibiles accipit a substātijs separis: hoc nō videt sufficere: q; huiusmodi exercitatio nō videt necessaria nisi ad excitādaz animā quasi cōsopitā ⁊ obliuiosam fm platonicos. Et sic sensus nō ꝓficerent anime intellectiue: nisi ad tollendum impedimētū q̄d ,puenit anime ex corporis vnione. remanet ergo querendū q̄ sit cā vnionis anime ad corpus: ptz etiā falsitas huius ex hoc: q̄ q̄ deficit vno sensu: caret scientia sensibiliū illius sensus: q̄d nō esset si ex intellectibus separatis effluerēt solū spēs intelligibiles in animā. Et q; omne q̄d p pricipationē est tale reducit in aliq̄d pricipiū q̄d p essentiā est tale: vt ignita reducunt sicut in cām in ignem Ideo spēs intelligibiles quas pricipat intellectus nr reducunt sicut in cām pmā in aliq̄d p ꝓincipiū q̄d per essentiam est intellectuale: scz deū: ⁊ ab illo pricipio ,pcedunt mediantibus formis sensibiliū rerū ⁊ materialium a quibus scientiā colligimus vt dicit Dionysius.

§.V. Anima intellectiua

Quid est cognosci in rōnibus eternis

cognoscit res materiales in rōnibus eternis. Pro cui' declaratione dic. t. b. Tho. vbi supra ar. v. q̄ pbi inqua dixerūt vera ⁊ fidei nre accōmoda tanq̄ ab iniustis possessoribus in vsum nostrū vēdicāda sunt. Sumpta vo ⁊ sui perstitiosa eor euitari debēt. Aug. ergo qui imbutus fuit doctrinis platonicorum: si qua inuenit fidei accommoda in eor dictis assumpsit: fidei aūt nostre aduersa in meli' cōmutauit. Q; igitur plato posuit formas rer p se subsistere a materia separatas quas ydeas vocabat p quarū pricipationē dicebat intellectū nrm intelligere: hoc aūt alienum est a fide nostra. Ideo Augu. in lib. lxxxiij. questionum loco harū ydearū quas Plato ponebat posuit rationes oim creaturarū esse in mēte diuina fm quas oia formant: et fm quas etiam anima nostra omnia cognoscit.

Aliq̄d dicitur in alio cognosci dupl'r.

Sed sciendum q̄ aliquid in aliquo cognosci dicitur dupliciter. Vno modo sicut in obiecto vel subiecto cognito. Sicut aliquis videt in speculo omnia que in speculo repsentant. Et hoc modo anima nostra in statu vite presentis nō videt omnia in rationibus eternis. Sed in eis oia cognoscunt beati qui deū videt ⁊ omnia in eo. Alio modo dicitur cognosci aliq̄d in aliquo sicut in cognitionis principio. Sicut si dicamus q̄ in sole vident omnia que videntur p solē. Et sic necesse est dicere q̄ anima nostra in rōnibus eternis omnia cognoscit per pricipationē earum.

Ps. xiij.

Ipsum em lumē intellectuale q̄d est in nobis nō est aliud nisi quedā participata similitudo luminis increati in quo cōtinent rones eterne. Vñ in psal. dicit. Multi dicūt q̄s ostendit nobis bona. Cui questioni respondens psalmista ait. Signatū est sup nos lumen vultus tui domine: q̄si diceret per sigillationem ipsam diuini luminis omnia nobis demonstrantur. Quia tamen preter lumen intellectuale in nobis extiguntur spēs intelligibiles accepte a rebus sensibilibus: vt de eis sciam habeamus: Ideo nō p solam participationem rōnū eternar de rebus materialibus noticiam habemus. sicut platonici posuerūt q̄ per solam pticipationē ydearum sciēciam haberemus.

§.VI. Intellectiua cogni

tio accipit a reb' sensibilib'? nō tñ totaliter ⁊ pfecte: q̄dā ē a materia media cause cognitōis: fm illd pbi in prio metaphisice. Omis nra cognitio ortū hz a sensu. Pro cui' declaratione dicit. b. Tho. vbi. s. arti. vj. q̄ circa hec fuit triplex opinio phor. Democrit' dixit q̄ nulla alia est cā nre cognitōis nisi cū ab his corpib' q̄ cogitamus veniūt ar q̄ subintrant imaginationes in aias nras. Et sic posuit iste cognitionē nrā fieri p idola ⁊ dfluxiones. vt Aristo. dicit de eo in lib. de somno ⁊ vigilia. Et hmōi positiōis rō fuit q; ipse ⁊ antiq̄ ponebāt intellectū differre a sensu. Plato vero posuit intellectū esse virtute immateriale organo corpeo nōvtētē. ⁊ intellectualē cognitionē a sensibili non ,pcedere: sed p pticipationē ydearū: vt dictū ē supra: nec etiā sensibilē cognitionē a sensibilibus ,pcedere: hz q̄ solū sensibilia excitāt aiam ad sentiēdū: sicut etiā ad intelligēdū Aristo. aūt media via ,pcessit: posuit q̄dē cū Platone differre intellectū a sensu. Et cū democrito q̄ operationes sensitiue ptis causent p ipressionē sensibiliū in sensu. Sz nō tñ p modū defluxionis vt Democrit' posuit sz p q̄dā opationē. Intellectū vo posuit habere opationē absq; cōiunctione corpis. mhil aūt corporeū impmere pōt in res incorpā. Et iō ad causandū intellectualē opationē sufficit impsio sēsibiliū corpor hz reqrit aliq̄d nobilī? eo q̄ agēs est nobilius patiēte. Id aūt supi' ⁊ nobilī? est fm Arist. intellect' agēs de quo supra. Hic facit fantasmata accepta a sensib' intelligibilia in actu p modū abstractionis cum iusdā. Sc̄dz hoc ergo intellectualis cognitio a sensibili causat ex pte fantasmatū: ꝗ q; fantasmata nō sufficiūt immutare intellectū possibilē optz o fiant intelligibilia in actu p intellectū agētē. Et iō nō ponit q̄ cognitio sensibilis totalis ⁊ perfecta cā fit cognitionis intellectualis.

§.VII. Intellectus huma/

Adiuncta. Lectores rapit ad se. Accidentia. Intellectus ad fantasmata.

nus nō pōt actu intelligere p spēs intelligibiles quas penes se hz nisi ,uertēdo se ad fantasmata in vita presenti. Vñ pbs m lib. de anima dicit. q̄ nihil intelligit anima sine fantasmate. Et cōrariū dicit beatus. Tho. vbi supra. arti. vij. esse impossibile q̄d fm ipm apparet duobus modis cijs. Primo q̄dē q; cū intellect' sit q̄dā vis nō vtens organo corpali nullo mō impediret a suo actu p lesionē alicuius organi corpalis si nō requireret ad actū et act' alicuius potentie vtētis organo corpali: vt sensus: imaginatio ⁊ alie vires pertinētes ad prē sensitiuā. Unde manifestum est q̄ ad hoc q̄ intellectus actu intelligat: nō solū accipiēdo sciam de nouo: sed etiam vtendo scia iam acquisita requirit actus imaginationis ⁊ ceterarū virtutū. Videmus em q̄ impedito actu virtutū memorātiue: vt accidit in lithargicis: p lesiōes organi corpalis impedit hō ab intelligēdo in actu: et ea quor iam sciam habuit. Sc̄do q; hoc q̄libet in seipso expiri pōt q̄ q̄n aliq̄s conat aliq̄d intelligere format sibi aliqua fantasmata p modū exēplor: in ipsis quasi inspiciat q̄d intelligere studet. Et inde est q̄ quando volumus aliquez facere intelligere aliq̄d ,ponim' ei aliqua exēpla ex q̄bus sibi fantasmata formare possit ad intelligendū. Huius autez ratio est: q; potentia corporalis tiua ,proportionat cognoscibili. Unde intellectus angeli q̄ est totaliter a materia separatus obiectū ,ppriū est substātia intelligibilis a corpore separata ⁊ per hui' modi intelligibile materialia cognoscit. Intellectus vero humanus in q̄ est ꝓiūctus corpi ē obiectū ,ppriūm quidditas seu natura in corpali existens materia: ⁊ hmōi naturas v ifibiliū rerum cognoscit: ⁊ etiam ad aliqualē noticiam invisibiliū

bilium ascēdit. De rōne aūt hui' nature est q̄ in aliq̄ indiuiduo existat q̄d non est absq; corpali materia. Sicut de rōne nature equi est q̄ sit i hoc equo: ⁊ sic de alijs. Vñ natura lapidis vel cuiuslibet rei in materia corpali existētis nō pōt cōplete ⁊ vere cognosci nisi fm q̄ cognoscit vt in particulari existēs. Particulare autē apprehēdim' p sensum ⁊ imaginationē. Et ideo necesse est ad hoc q̄ intellectus intelligat suū obiectus ,ppriū q̄ cōuertat se ad fantasmata: vt speculet' naturā vniuersalē in particulari existentē. Nec sufficit ꝓseruatio speciez intelligibiliū in intellectu possibili ad hoc q̄ actu intelligat: sed oportet q̄ eis vtat fm q̄ ꝓuenit reb' quarum species sunt nature in particularibus existētes. Incorporea aūt quorū nō sunt fantasmata cognoscūtur a nobis p cōparationē ad corpalia sensibilia quor sunt fantasmata. Deū aūt vt dicit Dionysius cognoscim' vt p cām: p excessum: ⁊ p remotionem. Alias etiā substātias incorporeas in statu vite presentis cognoscere nō possum' nisi p remotionē vel aliquā comparationē ad corpalia. Et iō d̄ hmōi cū aliq̄d intelligim? necesse hēmus conuerti ad fantasmata corporū: sed ip sorū non sunt fantasmata.

§.VIII. Judiciū intellect'

Iudicii i intellectu impedit.

impedit p ligamentū sensus. Vñ aug. dicit: q̄ in dormiēdo ea q̄ q̄ licitos mores pringūt nō imputāt ad pcm. q̄d nō esset si homo haberet liberū vsum rōnis ⁊ intellectus q̄d etiā sic declarat bea. Tho. vbi. s. arti. viij. ,ppriū obiectum intellectui nostro ,proportionatū est natura rei sensibilis: pfectū āt iudiciū de re dari nō pōt: nisi oia q̄ ad rē ptinēt cognoscant. Vñ ipossibile est q̄ sit i nobis pfectū iudiciū intellect' cū ligamēto sensus: p quē rerū species cognoscim'. Sed sciendū q̄ sensus ligat in dormiētib' ,pter euaporationes quasdā ⁊ fumositates resolutas. vt dicit i lib. de som. ⁊ vigilia. Et ideo hz dispositionē huius modi euaporationū pringit esse ligamentuz sensus mai? ⁊ minus. Vñ enim multus fuerit i..or' ligat' nō solū sensus: sz etiā imagiatio ,et nulla appareāt fantasmata sicut precipue accidit cū aliquis incipit dormire post multum

Sonus ligat sensus.

...Si vero motus vaporū fuerit aliquātulū remissior apparent fantasmata hz dist..cta ⁊ inordiata vt accidit in febrientib'. Si vo adhuc mor' magis sedet: apparēt fantasmata hz magis ordinata sicut maxime solet accidere in dormitōis fine: ⁊ in his qui sunt sobrij ⁊ qui habēt fortē imaginationē. Si aūt modic' fuerit mor' nō solū imaginatio remanet libera: sed etiā ipse sensus cōiunctus solui' ex pte ma vt hō in dormiendo interdū iudicet somnia esse que videt quasi diiudicās inter res ⁊ rerū similitudines hz tñ ex aliqua pte remanet sensus ligat'. Et iō semper licet aliquas similitudines discernat a reb' in alis quibus tñ decipit. Sic igitur per modū quo in dormiendo soluit sensus ⁊ imaginatio ..sic etiā liberat iudiciū intellect' nō tñ ex toto. Unde illi q̄ dormiēdo sillogizant cū excitant semp recognoscūt se in aliquo defecisse.

§.IX. De modo et ordine

Quid intellectus intelligēdi.

Intellectus intelligit seipsum a fi d' ir Tho. in. i. pte. q. lxxxv. arti. i. q̄ intellect' medio mō se habet inter sensus nostrū ⁊ intellectū angelicū. Nō ei intellectus est act' alicui' organi corpalis sicut est sensus ⁊ ideo ,ppriū ipsius sensus est cognoscere formā in materia corpali indiuidualiter existentē sicut colorē in ista vel in alia re particulari. Nec etiā ipse intellectus noster est actus alicui materie corporali nō ꝓiunct': sicut est intellectus angelicus. Et ideo angelici intellect' obiectū est forma sine materia subsistens. Quāuis em etiam materialia cognoscat nō tñ ea nisi i imaterialib' intuet. s. vel i seipsis vel in deo. Sed cū intellectus noster sit virtus aie que est forma corporis; ideo ,ppriū eius est cognoscere formā i materia corpali indiuidualr existentē: nō tñ ,put sunt in tali materia. Cognoscere aūt id q̄d in materia indiuidualī est: nō ,put est in tali materia est abstrahere formā a materia indiuidualī: quā repñtāt fantasmata. Et iō necessarium est dicere q̄ intellectus noster intelligit imaterialia abstrahendo a fantasmatib'. Et p materialia ꝓiderata deuenit etiā in cognitionē aliqualē imaterialiū sicut ecōuerso. angeli materialia cognoscūt p imaterialia. Ad declarandū vero modū hui' abstractiōis sciendū hz Tho. vbi. s. q̄ dupliciter pringit intellectum abstrahere. Uno modo per modum compositionis ⁊ diuisionis: sicut cum intelligimus aliquid nō esse in alio vel esse separatū ab eo. Alio modo p modū simplicis ⁊ absolute ꝓiderādo de alio. Abstrahere ergo p intellectū fm primū modū abstrahēdi ea q̄ hz rem nō sunt abstracta nō est absq; falsitate. Sz abstrahere p intellectū scdo modo q̄ fm rē nō sunt abstracta: nō est cū falsitate sicut ⁊ videm' in sensibus. Si em intelligimus vel dicimus colorē nō esse in colorato corpe vel esse separatum ab eo est falsitas in opinione ⁊ in locutione. Sz si cōsiderem' colorē ⁊ ,ppriētē eius nihil ꝓiderādo d̄ pomo colorato: erit absq; falsitate opiniōis. Pomū em non est de ratione coloris: ⁊ nihil ,phibet intelligi colorē nihil intellecto d̄ pomo. Silr ea q̄ ptinēt ad rōnē speciei cuiuscūq; rei material: pura lapidis aut hois ⁊ alia hmōi: pñt cōsiderari sine pncipijs induiudualib' q̄ nō sunt de rōe speciei. Et hoc est abstrahere vniuersale a pticulari: vel speciem intelligibilē a fantasmatib' ꝓiderare. s. naturā speciei sine indiuidualiū ꝓiderationē pincipior q̄ p fantasmata repsentant. Si q̄ obijciat q̄ intellect' est falsus intelligēdo rē aliter q̄ est. Rndet q̄ verū est si aliter referatur ad rē intellectā. Tūc em intellect' est falsus qñ intelligit rem aliter q̄ sit. Sicut si abstraheret spēm lapidis a materia vt intelligeret eā nō esse in materia. Sz si aliter referat ex pte intelligētis est intellect' absq; falsitate: ē em hoc absq; falsitate vt sit alī' mod' intelligēdi q̄ mod' rei in existēdo: q; intellectū est i intelligēdo imaterialr p modū intellect': nō aūt materialr p modū rei materialis.

Intellect' abstrahit duob' modis.

§.X. Fit autē hec abstra:

Aq̄ materia fit abstractio.

ctio a materia indiuidualī nō a materia cōi. Est em materia cōis ⁊ signata seu induiudualis. Cōis vt caro ⁊ ossa. Indiuidualis vt hec caro hec ossa. Intellect' aūt hic abstrahit a materia indiuidualī ad intelligēdū spēm rei sensibilis: q̄d nō abstrahit a materia cōi. s. ꝓiderando hoiez cum carnibus ⁊ ossibus in communi: sed nō his carnib' et ossibus. Et quia fantasmata cum sint particularium nō pñt impmere suā virtutē intellectui possibili. Ideo virtute intellect' agētis resultat q̄dā similitudo ab intellectu possibili ex ꝓuersione intellect' agētis supra fantasmata: q̄ quidē est repsentatiua eor quorū sunt fantasmata solū quātum ad naturā speciei: ⁊ p hunc modū dicitur abstrahi species intelligibilis a fantasmatibus. Non q̄ eadem numero forma que prius fuit in fantasmatibus postea fit in intellectu possibili ad modū quo vnū corp' accipit ab vno loco ⁊ transfertur ad aliū. Illuminant' autē fantasmata ab intellectu agēte ⁊ ite ab eis p virtutē intellectus agentis species intelligibiles abstrahūtur. Abstrahit em intellect' agens species intelligibiles a fantasmatibus inquantum per virtutem intellectus agentis accipere possumus in nostra cōsideratione naturas specierum sine condi..oibus in diuiduantibus: quarum similitudinibus intellectus possibilis format. Quamuis autē intellectus abstrahat species a fantasmatib' inquantū considerat naturas rerum indiuidualium: tamē intelligit eas in fantasmatib'? q; nō pōt intelligere etiā ea quorū species abstrahit nisi cōuertendo se ad fantasmata. Species a fantasmatibus abstracta nō se habet ad intellectuz sicut illud quod primo intelligitur sed sicut illud quo median

Spēs intelligibilis ē id quo intelligit

Universidad de Deusto
Biblioteca

te aliquid intelligitur. Nam si ipse species intelligibiles essent illud qõ itelligit circa aliquã rẽ q[illegible]uidã dixerũt: seqꝛet hoc ꝙ scie oes nõ essent de reb' q̃ sunt extra aiaz sed solũ de spẽbus intelligibilib' q̃ sunt in aia. qõ oino ẽ falsum. Nam sunt de rebus q̃ sunt eẋ aiam ⁊ ea intelligimus de q̃bus sunt scie. Se hz ergo spẽs intelligibilis ad intellectũ nostrũ: sicut id quo intelligit nõ sicut illud qõ p̃ncipaliʒ intelligit: sicut silitudo rei visibilis q̃ informat oculus cũ videt se hz ad visum vt id quo videt: non sicut id qõ videt. Nam id qõ videt est eẋ oculũ. s. res colorata sed qꝛ intellectus supra scipz reflectit fm eandẽ reflectionem intelligit suũ intelligere ⁊ spẽm p quã intelligit. Et sic spẽs intellecta ẽ scdario id qõ intelligit. Pdio eñ est res cuius spẽs intelligibilis est silitudo id qõ intelligitur Et hoc etiã pz ex antiquoꝝ opinione q̃ ponebãt silẽ p silẽ cognosci. Ponebant eni ꝙ aia p terraz q̃ est in ipa terra cognoscit q̃ est extra ipam. ⁊ sic de alijs. Si ergo accipiamus spẽz terre loco terre fm doctrinã Arist. qui dicit ꝙ lapis nõ est in aia: sed spẽs lapidis: sequerẽt ꝙ ipa spẽs intelligibiles intelligit q̃ sunt extra ipaz. Et sic in pre sentiua reperit duplex opatio. Una fm solã imutationẽ. ⁊ sic pficit opatio sensus p hoc ꝙ immutat a sensibili. Alia opatio est formatio fm ꝙvis imaginatiua format sibi aliquod ydolum rei absentis: vl etiaz nunq̃ vise: ita accidit in intellectu. Sed in eo vtraq̃ opatio cõiungit. Nam p̃mo ꝓsiderat passio intellectus possibilis: fm ꝙ informatur specie intelligibili: qua quidẽ informatus format sibi scdo vl' diffinitionẽ vl' diuisionẽ aut cõpositionẽ que p vocẽ signant. Cũ ergo pbs dicit p̃mo pihermeniaruz ꝙ voces sunt note eaꝝ que sunt in aia passionũ. intelligitur ꝙ signant ea que intellectus sibi format ad iudicandum de rebus exteriozibus. nõ aũt spẽs intelligibiles.

§.XI. Cognitio singularium est p̃oz quoad nos q̃ cognitio vniuersalium.

Cognitõ vniuersalium seq̃tur cognitionẽ p̃ticularium

⁊ rõ est qꝛ cognitio intellectiua q̃ est vniuersaliũ aliquo mõ hz p̃mozdiũ a sensitiua: ⁊ qꝛ sensus est singulariũ intellectus vniuersaliũ. ío quoad nos oꝝ ꝙ p̃oz fit cognitio singularium q̃ vniuersaliũ: ſz fm se ⁊ simplex cognitio vniuersaliũ est p̃oz cognitiõe singulariũ: ⁊ cognitio magis cõsimilis cõi. Rõ est: qꝛ intellect' noster cũ p̃cedat de potẽtia in actũ. ⁊ oẽ qõ p̃cedit d potẽtia i actũ p̃us puenit ad actũ incõpletũ q̃ est medi' inter potẽtiã ⁊ actũ q̃ ad actuz pfectũ. Act' aũt pfect' ad quẽ puenit intellect' est scia cõpleta p quã res distincte ⁊ determinate cogſcunt. Act' im pfectus est scia incõpleta p quam res sciunt sub quadaz cõfusione. Dicit aũt pbs. j. phisi. ꝙ sunt nobis primũ manifesta ⁊ certa ꝓfusa magis: posterius aũt cognoscim' distinguendo magis distincte p̃ncipia ⁊ elementa. Pa' eni occurrit in intellectu nostro cognoscere aial q̃ cognoscere hoiem. Et idẽ est de cognitiõe sensitiua fm locũ ⁊ tps Nam p̃us cognoscit a remotis aliq̃d esse aial q̃ esse homo: ⁊ p̃ius esse homo q̃ sortes fm tps: qꝛ puer p̃ius distinguit hoiem a nõ homie q̃ hunc hoiem ab alio distinguat. b. Tho. vbi. s. arti. iij.

§.XII. Intellectus noster

Quõ aũt mlta pñt simul intelligi.

põt multa simul intelligere p modũ vnius. nõ aũt multa p modũ multoꝝ. dico aũt p modũ vnius vl' mltoꝝ. p vnã s. vl' plures spẽs intelligibiles. Rõ est: qꝛ mod' cuiuslibet actiõis ꝓsequit suã formã q̃ est actiõis p̃ncipiũ. Quicunq̃ ergo intellect' põt intelligere sub vna spẽ põt simul intelligere: ⁊ inde est ꝙ deus oia simul videt p vnum qõ est essentia sua. Quicunq̃ vo intellectus per diuersas spẽs intelligit nõ simul intelligit. Huius rõ est: qꝛ impossibile est idẽ subiectũ pfici pl'ibus formis vni' gẽs ⁊ diuersaꝝ spẽrum: sicut ipossibile est ꝙ idẽ corpus fm idẽ color ⁊ diuersis coloꝛib' simul vl' figuret diuersis figuris. Oes aũt spẽs intelligibiles sunt vni' generis: qꝛ sunt pfectiones vnius potẽtie intellectiue: ſz res quaꝝ sunt spẽs sunt diuersoꝝ generum. Impossibile est ergo ꝙ idẽ intellectus pficiatur diuersis spẽbus intelligibilibus ad intelligendum diuersa in actu.

§.XIII. Intelligit aũt intellectus noster cõponendo ⁊ diuidẽdo fm Tho. vbi supra arti. v.

Intellectus noster cõponendo ⁊ diuidẽdo

Cum enĩ intellect' humanus exeat de potentia in actũ silitudinẽ quandã hz cuz reb' gñabilib' q̃ nõ statim sua pfectionẽ hñt: ſz successiue eã acquirũt. Et silẽ intellectus humanus nõ statim in p̃ma apphensione capit pfectam cognitionẽ rei. Sed p̃mo apphendit aliq̃d de ipsa re. s. quidditatẽ rei: q̃ est ꝓprium ⁊ primũ obiectũ intellectus. deinde intelligit accidẽtia ⁊ ꝓprietates ⁊ habitudines circũstantes rei essentiã. Et fm hoc necesse hz apphensum vnũ alijs cõponere ⁊ diuidere: ⁊ ex vna cõpositione ⁊ diuisione ad aliã pcedere qõ est rõcinari. Intellectus aũt diuinus ⁊ angelic' se hñt sicut res incoꝛpuliles: q̃ statim a p̃ncipio hñt totã suã pfectionẽ. Vñ intellectus diuinus ⁊ angelic' statim pfecte cognitionẽ totã rei hñt in cognoscẽdo quidditatẽ rei. cognoscit de re ꝙ quid nos componendo ⁊ diuidẽdo ⁊ ratiocinãdo possimus intelligere absq̃ hoc ꝙ componat diuidat vel ratiocinetur. Intellectus noster circa ꝓprium obiectuz eius s. quidditatẽ rei p se loquẽdo nõ põt esse falsus: sed circa ea que circũstant essentiam rei fm beatum Tho. vbi supra arti. vj. Unde philosophus in tertio de anima q̃nq̃ ad hoc assimilat intellectum sensui. Sensus enim circa ꝓpꝛium obiectum nõ decipit: sicut visus circa colorem nisi forte per accidens ex impedimento circa organum contingẽte: sicut gustus febricitantium dulcia iudicat amara. ꝓpter hoc ꝙ lingua malis humoribus est repleta. Circa sensibilia vero cõmuna decipitur sensus: sicut in magnitudine ⁊ figura iudicando: vt cum iudicat quis solem esse pedalem: qui tamen maior est terra. Et multo magis decipit circa intelligibilia per accidens: vt cum indicat fel esse mel. ꝓpter coloris similitudinem. Et huius ratio est in euidẽti: qꝛ ad ꝓprium obiectum vnusquisq̃ potentia p se ordinat fm q̃ ipa. Que aũt sunt hu[illegible] dem modo se habent. Unde manente potẽtia nõ deficit eius iudiciũ circa ꝓprium obiectum. Obiectum autem intellectus ꝓprium est quidditas rei. Unde circa quidditatem rei nõ fallit. Sed circa ea que circũstant quidditatem rei falli potest dum vnũ ordinat ad aliud. vel cõponendo vl' diuidendo vl' ratiocinãdo. Et ꝓpter hoc circa illas ꝓpositiones intellectus errare nõ põt: que statim cognoscunt cognita terminorum quidditate: sicut accidit circa ꝓma p̃ncipia. Circa cõclusiones tamẽ p accidens cõtingit intellectum decipi. Circa vero quidditatẽ in rebus cõpositis cõtingit intellectum decipi: nõ ex parte organi: qꝛ intellectus nõ est vtens organo corporali: sed ex pte cõpositionis interuenientis circa diffinitionem. s. diffinitio vnius rei est falsa. de alia sicut diffinitio circuli de triangulo vl' dum aliqua diffinitio est falsa implicans cõpositionem incõpossibilium: vt si accipiat hoc vt diffinitio alicuius animalis irrationalis: rationale animatum. Unde in rebus simplicibus in quaꝝ diffinitionibus cõpositio interuenire nõ potest: nõ potest decipi intellectus: sed deficimus in attingendo: vt dicit pbs ix. meta. Error aũt in peccantibus cõtingit ex applicatione rationis ad particulare.

§.XIIII. Cum querit vtrũz vna ⁊ eandẽ rem vnus alio melius intelligere possit.

Ratio quare vnus alio melius intelligit

Respondet. b. Tho. vbi. s. art. vij. ꝙ intelligi aliquid melius vl' magis ab vno ꝙ altero potest intelligi dupliciter. Uno modo ꝙ magis vel melius determinet actum intelligendi ex parte rei intellecte. ⁊ sic nõ potest vnus eãdem rem magis intelligere ꝙ alius: qꝛ si intelligeret illã res aliter ꝙ fit: vel melius vel pejus falleret ⁊ nõ intelligeret. Alio modo potest intelligi vt determinet actũ intelligẽdi ex parte intellectus. Et sic vnus põt magis vel melius intelligere vnam rem ꝙ alius: qꝛ melioris est virtutis in intelligendo. Sicut etiã melius videt aliq̃d vnus ꝙ alius inquãtũ virtus pfectior videndi est in vno ꝙ in alio. Sic etiã inuenitur per expientiã vnus alio pfundius itelligere. Sicut pfundius intelligit qui aliquã cõclusionẽ potest reducere in prima principia ⁊ causas primas q̃ qui põt reducere solũ in causas proximas. Contingit aũt hoc ꝙ scz vn' intelligat melius altero duplici ex cã. Primo ex parte dispositionis corpis: qꝛ ꝙto est corpus melius dispositũ: tanto melior est ipsa animam qua mediante melius intelligit Secdo p̃ingit hoc ex parte inferioꝝ virtutũ quibus intellectus indiget ad suã operationẽz. Illi eñ in quibus virt' imaginatiua: cogitatiua: ⁊ memoratiua: sunt meli' dispositi: sunt melius dispositi ad intelligendum.

§.XV. Si querit vtrum ꝓprius intelligat diuisibile q̃ indiuisibile.

Indiuisibile dicit tripliciter

Respondet beat' Tho. vbi. s. ar. viij. q̃ indiuisibile aliquid dicit tripliciter vt dicitur in. de anima. Uno mõ sicut ꝓtinuus indiuisibile: q̃ est indiuisiuum actu: hꝛz sit diuisibile potẽtia. Et huiusmodi indiuisibile ꝓius est intellectũ a nobis q̃ ei' diuisio que est per partes: qꝛ cognitio cõfusa ꝓior est q̃ distincta vt dictũ ẽ. s. Scdo mõ dicitur indiuisibile fm speciem: sicut ratio hominis est quoddam indiuisibile. Et hꝛ modo est etiã ꝓius indiuisibile intellectuz q̃ diuisio eius per partes rationis vt dictũ est. s. Et iterũ ꝓius q̃ intellectus componat ⁊ diuidat affirmando vel negando. Et huius ratio est: qꝛ hmõi indiuisibile duplex intellect' fm se intelligit sicut ꝓprium obiectũ. Tertio modo indiuisibile dicit vt punctus ⁊ vnitas q̃ nec actu nec potentia diuidunt. Et hmõi indiuisibile p posterius cognoscit. Nã cognoscitur p priuationẽ diuisibilis. Unde punctũ priuative diffinit. Punctũ est cuius pars [illegible] est. Et similiter ratio vnius est q̃ fit indiuisibile: vt dicitur. x. meta. Et ratio hui' est: qꝛ hmõi diuisibile hz quãdã oppositõez ad rẽ [illegible] q̃ditatẽ primoꝝ per se intellectus accipit.

§.XVI. Quod intellect' non ꝓprie intelligit coꝛpalia que sunt ifra se, put sunt abstracta a materia. i. vniuersalia ⁊ necessaria.

Singularia ꝓprie materie dicũtur non intelligũtur

Indirecte aũt intellectus noster intelligit singularia.

Indirecte aũt ⁊ quasi p quãdã reflectõez põt intelligere singulare: qꝛ sicut dictũ est: etiã postq̃ species intelligibiles abstraxerit: nõ põt fm eas actu intelligere nisi cõuertẽdo se ad fantasmata: in quibus species intelligibiles intelligit vt dicit tertio de aia. Indirecte igit intelligit singlaria quoꝝ sunt fantasmata. Et hoc modo f[illegible]mat hãc ꝓpositionẽ. Sortes est hõ. Nõ eñ põt virt' inferior vt sensus apphẽdere singulare: põt ⁊ supior vt intellectus ⁊ eminẽtior: i mõ. Sed ⁊ vniuersalis rõ intellect' pactici in electiõe nõ mouet ad appetendũ nisi mediãte particulari apphẽsione ꝓtis sensitiue. Contingentia aũt duplicẽ pñt ꝓsiderari. Uno modo inquãtũ ꝓtingentia Et fm hoc a sensu directe cognoscunt ab intellectu autẽ indirecte Est eñ vnũquodq̃ ꝓtingens ex parte materie q̃ cõtingens est qõ põt esse ⁊ nõ esse. Potentia autẽ pertinet ad materiã. Materia autẽ est indiuiduationis p̃ncipiũ: ⁊ ideo hic vt singularia indirecte intelligunt. Alio modo possunt ꝓsiderari fm ꝙ in eis aliquid necessitatis reperit. Nihil eñ est adeo cõtingens quin in se aliquã necessitatẽ habe. Sicut hoc ipsum qõ est sortẽ currere in se q̃dem cõtingens est habitudo aũt cursus ad motũ est necessaria. Necesse est eñ sortez moueri cũ currit. Et fm hoc cognoscuntur directe ab intellectu vid elz rõnes vniuersales ⁊ necessarie ꝓtingentiũ. Unde si attendant rõnes vniuersales scibiliũ omnes scientie sunt de necessarijs Si attendant res ipse: sic quedam scientia est de necessarijs quedam de contingentibus.

Contingẽtia dupliciter cognoscũtur

§.XVII. De cognitiõe futuroꝝ eodẽ mõ ꝓsiderandũ est: sicut ⁊ de cognitione contingentiũ.

Futura dupliciter cognosci pñt.

Nã ipsa futura ⁊ sub tpe cadũt sunt singularia: q̃ intellectus human' nõ cognoscet nisi p reflectionẽ vt dictũ est. Rõnes aũt futuroꝝ pñt vniuersales esse in intellectu pceptibiles: ⁊ de eis pñt esse scientie. Sciẽdũ eñ ꝙ futura dupliciter cognosci pñt. Uno mõ in seipsis. Et sic cognosci nõ pñt nisi a deo cui futura sunt pñtia: inquãtũ scz eius intuitus eternus ferẽ simul supra totuz tpis cursum. Alio mõ cognosci pñt futura in suis causis: ⁊ sic etiam a nob pñt cognosci: ⁊ si ita sunt in suis causis vt ex eis de necessitate, pueniant cognoscunt p certitudinẽ scientie sicut eclipsis ab astrologo. Si aũt ita sint in cauſ suis vt pueniãt ex eis vt in pluribus sic cognosci pñt p ꝓiectũ vel magis vel minus certã. fm ꝙ cã est magis vel minus inclinata ad effectus hmõi. ꝙ autem aliq̃ anima cognoscat futura: hꝛ nõ est fm naturã animẽ: etiam cũ alienat a sensibus: sed magis p impressionẽ causarũ aliquarũ supiorum vel virtute dei ministerio angeloꝝ: sicut in ꝓphetis vel virtute demonũ sicut in diuinis ⁊ maleficis: vel etiam aliq̃ p impressionẽ coꝛporũ celestiũ. Ex impressione eñ coꝛpoꝝ celestiũ imutat aliq̃ fantasia: vt fiãt aliqua signa imaginatiua futuroꝝ cuetuũ ad que se extẽdit virtus coꝛpoꝝ celestiũ: ⁊ hec magis percipiuntur a dormientibus q̃ a vigilantib'. Infinita aũt neq̃ in actu neq̃ in habitu intellectus cognoscere põt: qꝛ in rebus materialibus quaꝝ quidditas cognoscitur p priuationẽ diuisibilis. Unde punctũ priuative diffinit. Punctũ est cuius pars [illegible] est. Et similiter ratio vnius est q̃ fit indiuisibile: vt dicitur. x. meta. Et ratio hui' est: qꝛ hmõi diuisibile hz quãdã oppositõez ad rẽ [illegible] q̃ditatẽ primoꝝ per se intellectus accipit.

§.XVIII. Anima intellectiua intelligit se ⁊ ea q̃ in ea sunt vel ab ea pcedunt vt habitus: actus intellectus ⁊ volũtatis.

Qualiter aia intelligit seipsam.

Et quẽ ad primũ. Aia nõ cognoscit seipam p essentiã suã sed p spẽs intelligibiles sicut ⁊ alia. Pro cui' declaratiõe dicit. b. Tho. in prima pte. q. lxxxvij. art. j. ꝙ vnũquodq̃ cognoscibile est fm ꝙ est in actu: non fm ꝙ est in potẽtia: vt dicit in. ix. metaphi. Sic eñ aliq̃d est ens ⁊ verũ qõ sub cõgnitione cadit put est in actu: ⁊ hoc manifeste appet in sensib'. Non eñ visus pcipit colorẽ in potẽtia: s colorẽ in actu. Essentia igit dei q̃ est actus purus: ⁊ pfectus est simpliciter ⁊ pfecte fm seipam intelligibilis. Vñ deus p essentiã suã nõ solũ seipsum: s etiã oia alia intelligit. Angeli aũt essentia est q̃dẽ in gẽe intellectuũ vt act' nõ tñ vt actus pur' ⁊ cõplexus. Vñ ei' intelligere nõ cõplex p essentiã suã. Quãuis eñ angel' p essentiaz suã se intelligat: nõ tñ aia oia a se p essentiã suã cognoscere põt. Sed p silitudines rerũ intelligũt. Intellect' human' in genere intellectuũ se hz vt ens in potentia tm: sicut et materia se hz in genere rerũ sensibiliũ. Unde ⁊ possibilis nominatur. Et qꝛ cõnaturale est intellectui nr̃i oꝛ: vt ad materialia ⁊ sensibilia respiciat vt dictum est. s. Consequẽs est vt sic seipsum intelligat intellectus noster fm ꝙ fit actu p species intelligibiles a sensibilibus abstractas p lumen intellectus agentis Nõ ergo p essentiã suaz sed p actũ se cognoscit intellect'

Universidad de Deusto
Biblioteca

noster.⁊ hoc dupliciter. Uno modo particularíter fm q̃ so:tes vl' Plato pcipit se habere aiaz im ectuã. ex hoc q̃ pcipit se intelligere. Alio modo fm q̃ naturã mentis ex actu intellectus ꝓsideramus. Et ad iltã sedãm cognitionem nõ sufficit pſentia aie: sicut ad cognitionẽ primo modo. Sed requiri diligẽs ⁊ subtilis inquisitio. Unde multi naturã aie ignorant: ⁊ alij multi circa naturam aie errauerũt. Quod ait Aug. dicit in lib. de tri. q̃ anima se ipam p seipsam cogſcit: intelligit q̃ in sibipius cognitionem venit: sed per actum suum. Cognoscit intellectus habitus: sed p actus ipozum. Pro cuius declaratione dicit. b. Tho. vbi supra arti. ij. q̃ habit' est medũ inter potentiã purã ⁊ actũ puz. Dictum est aũt q̃ nihil intelligit nisi fm q̃ est in actu. Sicut igit mq̃tum habitus deficit ab actu pfecto. deficit ad hoc vt nõ sit p seipm cognoscibilis: sed necesse est vt p actũ suum cognoscat: siue dum aliquis pcipit se habere habitũ: p hoc q̃ pcipit se, pducere actũ ppzium illius habitus: siue dum aliquis inquirit naturã ⁊ rõnem habitus ex ꝓsideratione actus. Si autẽ obijciẽdo dicat illd ,pter q̃d vnũquodq̃ tale. ⁊ illd magis: sed res cognoscunt ab aia p habitus. ergo mlto magis habitus ab aia debent p se cognosci. Respondet q̃ regula ista ,pter q̃d vnũquodq̃ ⁊c. habet veritatem si intelligatur in rebus vnius ordinis: puta in vno genere cause: vt si dicatur q̃ sanitas sit ,pter vitam sequitur q̃ vita sit ma q̃ desiderabilis. Sed si accipiat fm ea q̃ sunt diuersoz ordinũ nõ habet veritatẽ regula illa: vt si dicat q̃ sanitas est ,pter medicinã: nõ ideo sequit q̃ medicina sit magis desiderabilis q̃ sanitas: q; sanitas est in ordine finiũ. Medicina aũt est in ordine causaz efficientium: sicut si accipiamus duo: quoz vnũq̃ sit p se in ordine obiectoz cognitiõis: illud ,pter quod aliud cognoscitur erit magis totũ: sicut ,pncipia ꝛclusionibus. Sed habitus inq̃tum habitus nõ sunt de ordine obiectoz: nec ,pter habitum alia cognoscunt: sicut p obiectus cognitionis: sed sicut ,pter dispositionẽ vl' formam qua cognoscens cognoscit. Cognoscit insup actum ,ppzium intellectus. Unũquodq̃ enim cognoscit fm q̃ est in actu. Ultima aũt intellectus pfectio est eius operatio. Non enim est sicut actio tendẽs in alterz: que est pfectio opati sicut edificatio domus edificate: sed manet in opante vt pfectio ⁊ actus eius: vt dicit .ix. meta. Hoc est ergo primum quod de intellectu intelligitur actus eius id est ipm eius intelligere: sed in hoc est differentia in ordine intellectuum. Nam intellectus diuinus idẽ est in eo q̃ intelligat se intelligere: ⁊ q̃ intelligat suam essentiã: q; suum intelligere est sua essentia. In angelo aũt q̃uis aliud sit fm rationem q̃ intelligat suũ intelligere ⁊ q̃ intelligat suã essentiam. tñ simul in vno actu vtrũq̃ intelligit: q; hoc q̃d est intelligere essentiã suam est ,ppzia pfectio essentie sue. si mul aũt vno actu intelligit res. cũ pfectione sua. Intellectus vero humano nec suũ intelligere: nec ,ppzium obiectum est essentia eius: sed aliquid extra insecum. s. natura generalis. ⁊ ideo id q̃d primo cognoscit ab intellectu humano est obiectũ eius secdario cognoscit actus eius quo cognoscit obiectũ: ⁊ p q̃ dẽ cognoscit. ipe intellect'. Cognoscit insup intellectus ⁊ actum volũtatis. actus enim voluntatis nihil aliud est q̃ inclinatio quedaz consequens formam intellectiuã: sicut appetitus naturalis est inclinatio sequẽs formã naturalẽ. Inclinatio aũt cuiuslibet rei ẽ in ipa re p modũ eius. Ut inclinatio q̃ est appetitus sensibilis est in sentiẽte. ⁊ similiter, inclinatio intelligibilis q̃ est actus voluntatis est intelligibil'r in intelligente: sicut in pncipio ⁊ obiecto ,ppzio. Quod aũt intelligibiliter ẽ in aliquo intelligente. cosequens est vt ab eo intelligatur vnde actus voluntatis intelligit ab intellectu: ⁊ inq̃tum aliquis percipit se velle: ⁊ mq̃tum quis percipit naturã huius actus. ⁊ p consequẽs naturam huius pncipij q̃ est habitus vl' potentia,

Qualiter cognoscat habitus.

Intellectus cognoscat ,ppzium actum.

Actus voluntatis qualr cognoscitur

§. XIX. Sunt aũt effectus

aie qui sunt actus volũtatis in intellectu: nõ p similitudines tñ sicut cozpa: nec p pñtiam vt in subiecto sicut artes: sicut pncipiatũ in pncipio m q̃ habet noticia pncipiati. Qd aia humana fm statũ vite pñtis nõ pot pfecte intelligere q̃ sunt supra se. s. angelos ⁊ deũ. vñ Sap. ix. Quis in celis sunt q̃ inuestigabit. Et angeli quidẽ qui dicunt substãtie separe neq̃ p seipos: neq̃ p similitudines rez materialium pñt intelligi pfecte fm. b. Tho. in ,pmo pte. q. lxxxvij. ar. j. ⁊. ij. Sciendũ tñ fm ipm q̃ Plato q̃ posuit substantias imateriales etiã materialiũ p se subsistentes quas ydeas vocabat vt dictum est: dicebat q̃ substãtie imateriales nõ solum intelligunt a nobis: sed sunt ,pma a nobis intellecta: sed fm Aristo. sniam quã magis experimur. intellectus noster fm statum vite pſentis habet naturalem respectũ ad rez materialiũ naturas: vñ nihil intelligit nisi puertendo se ad fantasmata. Et sic substãtias imateriales cũ nõ cadant sub nostra imaginatione ⁊ sensu. primo ⁊ p se fm modũ cognitiõis nos ex pte cognoscere nõ possumus. Sed auerrois in cõmento de aiã ponit q̃ in fine in hac vita homo pucnire pot ad ꝑ vt intelligat substãtias separas p cõtinuationẽ vl' vnionẽ cuiusdã substantie separe a nobis: quẽ vocat intellectũ agentẽ q̃ cuz fit substãtia separa intelligit substantias separas. vñ cum fuerit nobis pfecte vnitus: sic vt p eũ ꝛcelligere possimus intelligem' tunc substantias separas. pfecte aũt vnit nobis fm ipm iste intellectus agẽs: cũ oia intellecta speculata ꝛcognouerim': ⁊ tunc p cũ poterimus cog oscere oia materialia ⁊ imaterialia. Hanc aũt positionẽ auerroys reprobat. b. Tho. pl'ibus rõnibus. Primo q; intelligere oia speculata vix ꝓtingit alicui in hac vita: ⁊ sic nullus vl' pauci ad felicitatẽ puenirent q̃d est ꝓ phm ix. j. meta. qui dicit q̃ felicitas est quoddã bonũ cõmune q̃d pot puenire oibus nõ ordinatis ad virtutẽ. Secdo q; pba dicit exp: esse in. j. meta. q̃ felicitas est operatio fm pfectam virtutem. Et enumeratis multis virtutibus in. x. meta. concludit q̃ vltima felicitas consistens in [illegible] maximoz intelligibiliũ est fm virtutẽ sapie qua ponit in vj. esse caput sciarum speculatiuaz. ⁊ sic pz q̃ Aristo. posuit vltimam felicitatẽ in cognitione substantiarũ separatarum: qualis potest haberi p speculatiuas scientias nõ p vnionem intellectus agentis conficiam a quibusdam. Tertio: q; vt dictum est supra fm Aristo. intellectus agens nõ est substantia separa: sed quedã virtus anime. Inducit ⁊ alias rõnes ob breuitatẽ omissas. Intez neq̃ p rez cognitionẽ materialiũ possumus deuenire ad cognitionẽ angeloz seu substantiaz separarũ. Cum enim subsistentie imateriales vt angeli sint oino alterius rõnis a quidditatibus rerum materialiũ q̃tũcunq̃ intellectus noster abstrahat quidditatez rei materialis a materia neq̃q̃ peruenit ad aliquid simile substantie immaterialibus. b. Tho. vbi supra. vnde ⁊ Dionysius dicit ,pmo de diuinis nominibus q̃ sensibilibus intelligibilia compositis simplicia ⁊ corporibus incorporalia apprehendi nõ possunt. Possumus vtiq̃ ex hmõi materialibus cõsiderãtis in aliqualẽ cognitionẽ deuenire substãtiarum separarũ: sed nõ pfectam: q; nõ est sufficiens cõparatio materialis ad imaterialia: ⁊ similitudines que a materialibus accipunt ad intelligẽdum imaterialia sunt multũ dissimiles fm Diony. Tractat aũt in scientijs maxime de superioribus per viam remotionis: sicut corpora celestia no... sicut Aristotel. per negationem ,ppzietatum corporũ inferiorum: ⁊ sic a sanctis dantur documẽta de angelis p remotam formam. Ex his sequitur q̃ deus nõ est [illegible] quod primum ab intellectu nostro cognoscit in hac vita. Si enim substantias separatas creatas intelligere nõ valemus, multominus essentiaz substãtie increate. vnde Johan. j. Deum nemo vidit vnq̃. Sed magis p creaturas deuenimus in cognitiõem dei: fm illud apl'i ad Ro. j. Invisibilia dei a creatura mũdi p ea q̃ fctã sunt intellecta ꝓspiciũtur. Primũ enim q̃d intelligit a nob in st[illegible]uie est q̃ddãs rei materialis: q̃d est obiectũ ,ppziũ intellectus nisi: deus aũt eino materialis est. beatus Tho. vbi supra arti. iij.

Ubi supra

Titul' quartus. De voluntate. (De cõparatiõe volũtatis ad intellectũ. Cap. I.

Ē voluntate que est

d alia potẽtia a sensualitate. Ubi primo sciẽdum q̃ voluntas nõ est cognoscitiua intellectu simpliciter: sed fm quid. Pro cuius declaratiõe dicit. b. Tho. in. j. parte. q. lxxxij. q̃ eminẽtia alicuius ad alterũ potest attendi dupl'r. Uno modo simpliciter. Alio modo fm quid. Considerat aũt quid tale simpliciter: q̃ñ put est fm se tale. Scõm quid autem dicitur aliq̃d tale put fm respectuz ad alterez est tale. Si igitur intellectus ⁊ volũtas ꝓsiderent fm se: sic intellectus eminẽtior: inuenitur: ⁊ hoc appãret ex comparatione obiectoz ad inuicem. obiectum enim intellectus est simplicius ⁊ magis absolutũ q̃ obiectũ voluntatis. Nam obiectum intellectus est ipsa ratio boni appetibilis. Bonũ aũt appetibile cuius ratio est in intellectu est obiectũ voluntatis: q̃ tonũ aũt aliquid est simplicius ⁊ abstractius tãto fm se est nobilius et altius. Et ideo obiectum intellectus est altius q̃ obiectum voluntatis. Cum ergo ,ppzia ratio potentie sit fm ordinem ad obiectum: sequit fm se ⁊ simpliciter q̃ intellectus sit nobilior volũtate ⁊ altior. Unde et pbs ... x. ethicoz: ponit intellectum altissimã potentiã anime. Secundum quid aũt ⁊ p comparationẽ ad alterum volũtas interdum inuenit altior intellectu: ex co. s. q̃ obiectũ voluntatis in re ,ppzior inuenit q̃ obiectus intellectus. Sicut si dicerẽ audiũ esse nobilioꝛ visu fm quid inquãtũ res aliqua cuius est son' nobilior est aliqua re cuius est colozq̃ vis color sit nobilior ⁊ simplicior sono. Ut enim supra dcũ est actio intellectus consistit in hoc: q̃ rõ rei intellecte est in intellig[illegible] Actus vero volũtatis pficit in hoc q̃ volũ[illegible] ad ipam rẽ ꝓout in se est. Et iõ pbs dicit in v. metaphi. q̃ bonũ et malũ q̃ sunt obiecta volũtatis sunt in rebus. Verũ autem ⁊ falsum q̃ sunt obiecta intellect' sunt in mente. Quãto igit res in q̃ est bonũ ⁊ nobilior ipa anima in qua est rõ intellecta per comparationẽ ad talẽ rez intellectus est altior volũtate. Uñ melior est amor dei q̃ cognitio. Ecõtrario aũt melior cognitio rerũ corporalium q̃ amor. Simpliciter tñ intellectus est altior q̃ volũtas.

Quõ voluntas est altior ad intellectũ ⁊ quõ non.

§. I. Est etiam intellectus

Quõ voluntas est prior ad intellectũ quoad actũ pzior voluntate fm ordinem nature ⁊ simpliciter: sicut motiuum mobili: et actiuum passiuo. Bonum enim intellectũ est q̃d mouet voluntatem. Unde figuratur intellectus p virũ qui est pfectior ⁊ nobilior: muliere que signat volũtatẽ. Sic enim exponit Aug. illud Job. iiij. dictũ samaritane. s. voca virum tuũ. id est repzesenta intellectũ tuum. Ubi sciendum q̃ primo voluntas hominis accipit quasi in viros legitimos quinq̃ sensus. iuxta illud. Quinq̃ viros habuisti. Nam a deo dispositus est vt vsq̃ ad tempus vsus rationis quis sequatur instinctus sensuum seu sensualitatis sine peccato: nec eim imputat ad peccatũ q̃d quis facit ante vsum rationis. Postea si accipit voluntas intellectum seu rationem in virum. vt. s. sequat instinctum rationis nõ sensualitatis legitime est volũtas desponsata. Si aũt sequat errozẽ. id est sensualẽ appetitum adulterat seu fornicat spãliter anima. Iuxta illud Diere. iij. Tu aũt fornicata es cũ amatoribus multis ⁊c. Et Job. iiij. Hũc quẽ habes non est tuus vir. Sicut ergo ex viro ⁊ muliere legitime ꝓiunctis generat proles legitima cui debet hereditas: ita ex intellectu ⁊ voluntate cõcipitur bonum ,ppositũ operis: pncipiũ tñ actiuũ est vir ⁊ mulier passiuũ. Ita ⁊ intellectus est q̃ mouet volũtatem. Et cõcipit opus bonũ p ,ppositũ: nascit p opis executionem. Oportet etiã ad gñationez influxus solis: q; homo hominem gñat ⁊ sol. Sic influxus gratie solis Jesu xpi pncipaliter opat in bonis opibus nostris: q̃ opa si fm magne, pbitatis masculi sunt: si imperfecta femie: q̃b' demũ reseruatur hereditas eterna. Diabolus autẽ maxime q̃rit impedire pcipua opa vt pniam: restitutionẽ: mũdi ꝓtemptũ ⁊ hmõi. Nõ aũt multuz curat de his q̃ sunt de genere bonozũ: vt eleuũ ⁊ elemosynaz ⁊ hmõi. Jn cui' figuram legit: q̃ pharao rex egypti pcepit masculos hebreorum occidi: ⁊ feminas reseruari: vt exponit Origẽ. Nutriũt hi filij. s. bonozũ operũ: p orationẽ ⁊ doctrinã ⁊ sacramenta. Crescũt p, pfectũ virtutũ. Sic ecõtra p voluntatem pcipiũtur ex erroze intellectus sequẽtis sensualitatem p mala opera q̃ primant hereditate eterna. Et sicut mulier laborat i partu: ita voluntas in bene operãdo. Juxta illud. Job. xvi. Mulier cũ parit tristiciã hz. Cũ autẽ querit. Si volũtas moueat intellectũ. Rũdet. b. Tho. in ,primo pte. q. lxxxij. arti. iiij. q̃ aliquid dr mouere ⁊ uplr. Uno modo p modũ finis. Scut dr q̃ finis mouet efficiẽtem: ⁊ hoc modo intellectus mouet volũtatẽ q; bonũ intellectũ est obiectũ volũtatis: ⁊ mouet ipaz vt finis. Alio modo dr aliq̃d mouere p modũ agẽtis sicut alteras mouet alteratũ ⁊ impellẽs impulsuz. Et hoc modo volũtas mouet intellectũ ⁊ oẽs alias vires. Ut ansel. dicit in lib. de similitudinib'. Cui' ratio est: q; in oib' potẽtijs ordinatis actiuis illa potẽtia q̃ respicit finẽ vniuersalẽ mouz alias potẽtias q̃ respiciũt fines particulares: ⁊ ꝑ apparet tam in naturalib' q̃ in politicis. Celũ enim q̃d agit ad ꝓseruationẽ vniuersale generabiliũ ⁊ corruptibiliũ mouet oia inferioza corpa: quozũ vnũq̃q̃z agit ad ꝓseruationẽ ,ppzie speciei vel indiuidui. Rex etiã q̃ intẽdit bonum cõe toti' regni mouet per imperiũ suũ singulos ,ppositos ciuitatũ q̃ singulis ciuitatib' regni curã impendũt. Obiectũ igitur volũtatis cũ sit bonũ ⁊ finis in cõi ⁊ quelibet potẽtia cõparat ad aliq̃d bonũ ,ppziũ sibi cõueniens sicut visus ad pfectionem colozis. Jntellectus ad cognitionẽ veri: ideo volũtas p modũ agẽtis mouet oẽs aie potẽtias ad suos act': ꝓter vires naturales vegetatiue ptis: que nostro arbitrio subdunt. Ille aũt due potẽtie in actib' suis seinuicẽ includũt: q; intellectus intelligit voluntatem velle ⁊ voluntas vult intellectuz intelligere. Et similiratione bonum continetur sub vero: inquantum est quoddam verum intellectũ. Et verũ cõtinet sub bono in quantũ est quoddã bonũ desideratũ: fm tamẽ rationẽ cõmunitatis obiectoꝝ: vtriusq̃z vt dictũ est intellectus simpliciter est altior ⁊ nobilior voluntate. Nec est ire in infinitum: quia intellectus qui mouet voluntatez nõ mouet semper a voluntate: sed pncipium consiliandi ⁊ intelligendi est aliquod intellectiuũ pncipium altius intellectu nostro ⁊ hoc est deus.

Quõ voluntas mouet intellectũ.

Multiplex ẽ necessitas.

§. II. Utrũ voluntas velit

aliquid ex necessitate. Rũdet. b. Tho. vbi. s. arti. i. q̃ necessitas multipliciter dr. Necesse enim est q̃d non potest non esse: q̃d quidẽ cõuenit alicui dupliciter. s. ex pncipio intrinseco vel ex pncipio extrinseco. Ex pncipio q̃dem intrinseco dupliciter: s. vel ex materiali vel ex formali pncipio. Ex materiali quidẽ pncipio sicut cũ dicimus q̃ omne q̃d compositum est ex cõtrarijs necesse est corrupi. Ex formali sicut cũ dicimus q̃ necesse est triangulum habere tres angulos equales duobus rectis. Et hec est necessitas naturalis ⁊ absoluta. Alio modo cõuenit alicui q̃d nõ possit nõ esse ex aliquo intrinseco fine vel agente. sed fine q̃dez: sicut cũ q̃s nõ potest consequi sine hoc vel bene cõsequi aliquẽ finẽ: vt cib' dr necessarius ad vitam et equus ad iter. Et hec vocat necessitas finis q̃ interdũ etiã dicit vtilitas. Ex agẽte aũt hoc alicui conuenit: sicut

Universidad de Deusto
Biblioteca

cū aliq̃d cogit ab aliquo agēte: ita ꝙ non possit ꝛ̃ iū agere: ⁊ hec ď: necessitas coactōis. Hoc ergo necessitas coactōis repugnat volūtati. Nā ď dicim' violentū: qď est ꝛ̃ inclinatione naturalē rei. Ipe aūt mod' volūtatis est inclinatio quēdā in aliq̃d. Et ideo sicut ď: aliq̃d naturale. qď est fm inclinatione nature: ita ď: aliq̃d voluntariū: qz est fm inclinatione volūtatis. Sicut ergo est impossibile ꝙ fit aliq̃d simul violētū ⁊ naturale: ita est ipossibile ꝙ aliq̃d simul' sit simpl' coactū ⁊ volūtariū. Necessitas finis nō repugnat volūtati: qñ ad finē nō pōt pueniri: nisi vno modo. Sicut ex volūtate trāseundi mare fit necessitas in volūtate vt velit nauim. Similiter necessitas nature nō repugnat volūtati: quinimo necesse est vt sicut intellect' inheret primis principijs: ita volūtas inhereat vltimo fini qui est beatitudo. Finis eni se habet in opatiuis sicut principiū in speculatiuis. vt ď: ij. lib. phisicoꝝ. Et sic ex necessitate vult quis beatitudinē.

§. III. Voluntas non vult

oia ex necessitate etiā aliq̃d vt beatitudinē. Pro cui' declaratione dicit beā. Tho. vbi. s. art. ij. ꝙ sicut intellect' naturaliter ⁊ ex necessitate inheret primis principijs: ita volūtas vltimo fini. Sūt autē quēdā intelligibilia q̃ non habēt necessariā cōnexionē ad prima principia: sicut cōtingētes ꝓpositōes. ⁊ talib' nō de necessitate assentit intellectus. Sic ex parte volūtatis sunt q̃dam particularia bona que nō habent necessariā ꝓnexionē ad beatitudinē quibus. s. hmōi q̃s deo inheret: in quo sola ꝓsistit ỹa beatitudo. Sed tamē anteq̃ pn certitudinē diuinevisionis necessitas hmōi ꝓnexiōis demōstret: volūtas nō ex necessitate inheret deo nec his q̃ sunt dei. Sed volūtas videntis deum p essentiā ex necessitate inheret deo. sicut nūc ex necessitate volumus esse beati. Patet ergo ꝙ voluntas in nihil tendere potest nisi sub ratione boni. Sed quia bonum multiplex est: non propter hoc ex necessitate determinatur ad vnum.

¶ De libero arbitrio. Capl'm. II

E libero arbitrio.

ď hoc sic diffinit magr sentēciaꝝ in. ij. libro dicēs Liberꝫ arbitriū est facultas rōnis ⁊ volūtatis qua bonū gra assistēte eligit: ⁊ malū gra desistēte. i. deficiente. Ex prima pticula hui' diffinitiōis ostēdit: ꝙ liberum arbitriū est potētia nō act' vel habit': ď: eñ facultas hic potētia expedita. i. liberta. Neq̃ eñ pōt dici act' q: actus nō semp maner i hoie ꝛ̃ trāsit: liberꝫ arbitriū sp manet in hoie. Ꝛ̃ neq̃ in hoie habit' dici pōt. Et rō est q: habit' dicūt fm q̃s nos habem' bene vel male ad act' vel passiōes vt ď: in. ij. ethicoꝝ. Nā p temperantiā bene nos habem' circa cōcupiscētias: p intemperātiā aūt male: p habitū sciētie bñ nos habem' ad actū intellect' dū p cū cognoscim' verū: et p ꝛ̃ iū habitum male. Liberū aūt arbitriū indifferēter se habet ad bñ vel male eligendum Unde impossibile est ꝙ liberū arbitriū sit habitus. Est q̃ potētia. Quāuis eñ fm ꝓpriā significationem vocabuli noiet quēdā actū: tñ fm cōez vsuz loquēdi liberꝫ arbitriū dicim' id qď est principiū hui' act'. s. quo hō libere iudicat. Principiū aūt in nobis act' est potētia vel habitus. Sed ꝑbatū est ꝙ habit' esse nō pōt: ergo potētia est. Ex sēda pticula diffinitiōis cū. s. ď: rōnis ⁊ volūtatis: nō dat intelligi ꝙ ista potētia sit vna composita ex ratione ⁊ voluntate: vel ꝙ sit vtraq̃: sed q̃ ad actū liberi arbitrij concurrunt ratio ⁊ voluntas: vt dicit beatus Tho. in prima parte. q. lxxxiij. ar. ij. Pro cuius declaratione dicit beat' Tho. vbi. s. ar. iij. ꝙ liberū arbitriū est electio: p hoc dicimur liberij esse arbitrij: quia possumus vnū reci pe ď duobus alio recusato qď est eligere. Et ideo naturā liberij arbitrij ex electione cōsiderare oportet. Ad electionē aūt cōcurrit aliq̃d ex pte cognoscitiue vtut: ⁊ aliq̃d ex pte appetitiue. Ex pte cognoscitiue requirit cōsilium p quod iudicatur quid sit randem pferendum. Ex parte appetitiue requirit ꝙ appetendo accepteur quod per consilium diiudicatur. Unde philosoph' in. vj. ethicoꝝ. sub dubio reliquit. vtrum electio principalius dernineat ad vim cognitiuam: vl' ad vim appetitiuam. Dicit enim ꝙ electio vel est intellectus appetitiuus: vel appetitus intellectiuus. Sed in. iij. ethicoꝝ in hoc magis declinat ꝙ sit appetitus intellectiuus nominans electionem desiderium consiliabile. Et huius ratio est: qz ꝑpriuz obiectū electionis est id qď est ad finē. Hoc aūt ingtum hmōi habet rōnem boni qď dicit vtile. Uñ cum bonū ingtum hmōi sit obiectum appetitus. sequit ꝙ electio sit principalr actus appetitiue vtutis. ⁊ p ꝛ̃ns liberꝫ arbitriū est potentia appetiua. Arbitriū enim importat iudiciū. Iudiciū ď o est quasi ꝛclusio ⁊ determinatio ꝛ̃ilij. Determinat aūt ꝛ̃ilij ꝓmo p sniam rōnis. sēdo p acceptationē appetit'. ⁊ quis appetitus nō fit collatiu': qz collatio importat cōparationē vnus ad alterꝫ qď ptinet ad rōnem. tñ ingtum a vi cognitiua ꝓferente mouet hz quandā collatiōis sil'itudinē: tum vnū alteri ꝓeoptat. Ex tertia pticula diffinitiōis. s. bonum eligit gra assistente: ostēdit gra necessaria ad bene agendū: nec tñ ex hoc tollit libertas arbitrij. Liberū eñ arbitriū est causa sui motus: p hoc ꝙ hō scipm mouet ad agendū. nō tñ hoc est de necessitate libertatis q̃ sit prima causa sui id qď liberuz est: sicut etiā nec ad hoc ꝙ aliq̃d sit cā alterius: requirit ꝙ sit pma cā eius. Deus q̃ est prima cā mouēs cās naturales ⁊ volūtarias: sicut ergo mouet hō cās naturales nō eis aufert q̃n actus ꝑ ipsas naturales: ita mouendo cās volūtarias nō aufert q̃n actiones eaꝝ sint voluntarie: ꝛ̃ potius hoc eis facit. Oportet eni in vnoq̃ fm eius ꝓprietatem. Et hoc est qď ait aplus Phil. ij. Deus opat in nob velle ⁊ pficere. ⁊ pueb. xxi. Cor reg' in manu dei est: ⁊ quocūq̃ voluerit vertet illud. b. Tho. vbi. s. Opatur eni in oibus de' velle ingtum illud velle est quidā a..as naturalis fm ꝙ deus est cā oium motionū suo influxu quo oia mouet. Opatur aūt in bonis velle. s. meritoꝝie. ingtum de' lumin gre mouet voluntatem ad mouendū aliquid meritoriū. Ex vnum ostendit ꝙ nullus cogit ad malum. vñ Amb. Nemo nos puniendo coronat nostrum tenet ad culpā nisi ꝑpria volūtate desexerit. ex. q. j. nō est. ⁊ Aug. Ubi sis ire nunq̃ deus redderet inferno si nō spontancuz inuenireť hō habere pcm. xxiij. q. ij. c. nabuchodonosor. Uñ ⁊ Layn dicū fuit a dño. Gen. iiij. Sub te erit appetitus eius. s. peccati: ⁊ tu dñaberis illius. Qď aūt Aug. dicit ꝙ hō peccādo seipm pdidit liberum arbitriū: nō vult dicere ꝙ pdiderit illud quoad libertatem naturalē que est libertas a coactiōe. sed ꝙtum ad libertatem q̃ est a culpa ⁊ miseria. iuxta illud Jo. viij. Qui facit peccatum seruus peccati. Et nota q̃ hec diffinitio liberi arbitrij tñ cōuenit lib..ro arbitrio hois: dum est vtutor. vl' si intelligat de libero arbitrio angeli: nunc oportet intelligere de ipo ꝙtum ad statum primū angelorum quo fuerunt vertibiles fm Alexan. de halos. in summa Raynerius.

§. I. Hoc aūt liberū arbitrium nō est alia potentia a volūtate.

Uñ damas. in. iij. l. 1. dicit ꝙ liberum arbitriū nil aliud est ꝙ voluntas. Pro cuius declaratiōe dicit. b. Tho. vbi supra. arti. iij. ꝙ potentias appetitiuas oz esse, ꝑportionatas potētijs apprehensiuis. Sicut aūt ex pte apphensionis se habet intellectus ⁊ rō: ita ex pte appetitus intellectiui se hñt voluntas ⁊ liberum arbitriū: que nihil est aliud ꝙ vis electiua. Et hoc patet ex habitudine obiectoꝝ ⁊ actuū. Nam i. intelligere importat simplicē apphensionē alicuius rei. Uñ intelligere ꝑprie dicunt pncipia que sine collatiōe p se cognoscuntur. Ratiocinari aūt est de vno deuenire in cognitionem alterius. Unde ꝑpriē de cōclusionibus ratiocinamur que

Liberꝫ arbitriuz diffinit.

Sēda pticula diffinitiōis.

Tertia pticula ad finitiōis.

ex principijs innotescūt. Ex parte aūt appetitus velle im portat simplicē appetitū alicuius rei. Uñ voluntas dicit esse de fine q̃, ꝑpter se appetitur. Eligere aūt est appetere aliquid ꝑpter aliq̃d cōsequēdū. Et i propie est coz que sunt ad finē. Sicut aūt se habet in cognitiuis principia ad conclusionē: ita ꝓpter principia assentimus ita in appetitiuis se habet finis ad ea que sunt ad finem que propter finē appetunt. Unde manifestū est ꝙ sicut se habet intellectus ad rōnē: ita se habet volūtas ad vim electiuam: id est liberū arbitriū. Ostensuz est aūt supra ꝙ eiusdem potentie est intelligere ⁊ ratiocinari. Sicut eiusdem virtutis est quiescere ⁊ moueri. Unde etiā eiusdē potētie est velle ⁊ eligere p eandem rōnē. Et ꝓpter hoc voluntas ⁊ liberū arbitrium nō sunt due potentie sed vna. Electio ergo ⁊ voluntas q̃tū ad ipsum velle sunt diuersi act' sed tamen pertinent ad vnam potentiā: sicut intelligere ⁊ ratiocinari. Et q̃uis ex pte intellectus sint due potētie. s. intellectus agens ⁊ intellectus possibilis: nō sic fit distinctio volūtatis in agentem ⁊ possibilem. Et ratio hui' est quia intellectus agens cōparat ad possibile vt mouens. Sed ad voluntatē cōparat vt mouēs ad liberū arbitriuz sed intellectum: qz bonū apprehensum per intellectū mouet voluntatem ⁊ liberum arbitrium.

§. II. Liberum arbitrium

Qd libe. mum arbitrium est nātu do

est subiectiue in deo: in angelis ⁊ in hominibus. Et perfectius in deo q̃ in angelis ⁊ perfectius in angelis q̃ in hominibus. Primū scz q̃ fit in deo liberū arbitriū, pbatur auctoritate ⁊ ratiōe. Dicit eñ Amb. in libro de trini Spiritusanctus diuidit singul' prout vult. id est p ꝛo libere voluntatis arbitrio nō necessitatis obsequio. Spiritus autem sanctus est deus: ergo in deo est liberū arbitriū. Ratione pbat sic. liberū arbitriū est eoz que nō ex necessitate vel naturali instinctu volumus sed libere. Sed deus necessario vult suā bonitatē velut finem vltimum volūtatis diuine. Aliaverо omnia vult quasi ..dinata ad istum finē sez ad bonitatem suam. Que quidē nō necessario vult sz libere: eo ꝙ sua bonitas his que ad ipsam ordinātur non ..remanet in eo iudiciū liberꝫ ad volēdū hoc vel illud: sicut etiā in nobis est in his q̃ ad finē nō sunt necessaria. Qď aūt ipsuz liberꝫ arbitriū sit pfectius in deo q̃ in angelis vel hominibus; pbat tali rōne. Liberū arbitrium ꝑsupponit tria: naturam: vim cognitiuam: ⁊ volitiuam. Sed hec tria pfecti' sunt in deo q̃ in angelis ⁊ hominibus ꝛc. Ergo ꝛc. Et q̃tū ad pmū. s. ꝙ natura sit pfectius in deo q̃ angel' ⁊ hominibus ptz ex hz: qz natura diuina est increata ⁊ est suū esse ⁊ sua bonitas. Uñ in eo nō pōt esse defectus aliq̃s. Nec corruptibilitatis: qz cū sit increata nō est ex nihilo: ⁊ iō nō est vertibilis in nhil. Nec defectus pmutabilitat: qz cū natura diuina sit p essentiaz talis nō est alicuius admixti ..ayl' compositōis susceptibilis. Nec defect' culpabilitat: qz cū ei' bonitas sit essentialis nō est in malū flexibilis. Liberꝫ aūt arbitriū hois vl' angeli in suis naturalibus ꝓsideratū: est defectuosuz q̃tū ad ista tria. Sēdo liberꝫ arbitriū ꝑsupponit virtutē intellectiuā: vbi aūt perfectius inuenit ⁊ nobilius virtus intellectiua ibi est pfectius liberum arbitrium. sed pfectius natura intellectiua inuenit in deo q̃ in aliis: qz de' intelligit p vnū solū qď est idē cū ipso. i. p essentiā suā. Angel' aūt p uersionē ad suū supi'. s. deuz. Hō mediāte fantasmate reb' inferioribus: q̃ ꝛc. Tertio liberꝫ arbitriū ꝑsupponit vim volitiuā tanq̃ pimā cāz eius. Et q̃tū ad hc et pfectius est in deo: qz in malū omnino rendere nō pōt arbitriū eius sicut angeli ⁊ hois. Si aūt obijciat sic, liberum arbitrium ..vtramq̃ ptē flecti pōt. s. in malū ⁊ in bonum ⁊ viam hz ad opposita: sed deus ad malū flecti nō pōt. Dicēnim Adamantius. Nō peccare solius dei est. emendare sapientis. de pe. dist. iij. c. Inter hec. Qď intelligitur nō ꝙ oīs creatura peccauerit, vt Hiero, dicit, Sed qz nulla

Liberum arbitrium p natuꝫ est in deo q̃ in aliis.

In deo solus est creata nō est defectus.

Quid pertinet ad rationē liberi arbitrij.

Liber. qitter possit ad opposita.

Liberum arbitrium est ī angelis.

In angelis ē pfectior. li. arbi. q̃ i hominibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

le credere ⁊ sperare que electio cessabit in patria. Aliud ordinatū ad finē est vt connumerum fini. Et hmōi electio nō cessat adueniēte fine: sed manet cum ..ne. beat' Tho. super. ij. Sētēiarū. Ite videt q̄ hoc pmer ad pfectionē libertatis arbitrij: q̄ possit diuersa eligere: seruato tamen debito ordine finis. Sed q̄ eligat aliq̄d deuiādo ab ordine finis: vt fit in peccādo: hoc pmer ad effectū libertatis: ⁊ ideo maior libertas est in angelis ⁊ sanctis q̄ peccare nō possunt q̄ in viatoribⁿ. beat' Tho. prima pte. q. lix. arti. iij. In homine est liberū arbitriū ⁊ ante pctū et post peccatū: aliter tamē ⁊ aliter. Unde Hieronymus ad Damasiū. Nos dicimⁿ hodie semp peccare ⁊ nō peccare posse vt sp nos liberi ꝓfiteamur arbitrij. Si ei poſt peccatum mortale cōmissum: non posset quis vitare peccatum iam nō peccaret: q: Aug. dicit q̄ nullus peccat in eo qd vitare nō potest. Gregorius etiam dicit q̄ debilis est hostis qui nō pōt vincere nisi volentem: ergo nō necessitat ex quo est volēs. Et q̄uis habēs habitum necessario faciat ꝑ hm habitum: nō tamen oportet q̄ peccato semper faciat ꝑ hm habitū peccati. Sed per liberum arbitriū pōt vti habitu ⁊ nō vti. Et facere potest aliquādo cōtra ipm habitum peccati: licz cum difficultate. Tamen manente habitu: nō potest contingere q̄ diu maneat nihil agens ꝑ hm habitū. Ite videt q̄ peccato nō habeat liberū arbitriū q: liberū arbitriū diffinit q̄ est facultas voluntatis ⁊ rationis qua bonū gratia assistente eligitur. Sed peccato nō habet gratiam: ergo nō potest libere eligere bonum: ⁊ ita nō habent liberum arbitrium ad bona. Respondet q̄ ille qui nō habet gratiam potest eligere bonū: sed nō meritorium. Hoc autez nō derogat libertati arbitrij. Dicitur enim homo esse liberi arbitrij: ꝑ hm q̄ potest agere hoc vel illud. Et nota ꝑ hm q̄ potest agere sic vel sic taliter sicz qualiter virtuosus agit: nisi inquātū potest acquirere habitū virtutis. Vel etiam sic potest aliter respōderi. Licz gratia qua homo possit meritoria opera facere nō possit q̄s ex libero arbitrio promereri: seu acquirere: potest tamen ad eam gratiam habēdam se preparare: que ei a deo non denegabitur si faciat qd est in se: ⁊ ideo nō est omnino extra potestatem arbitrij opa meritoria facere: q̄uis potestas arbitrij p se ad hoc nō sufficiat: eo q̄ modus q̄ ad meritū req̄rit facultatē nature excedit nō aut modⁿ q̄ c̄ in operibus ex virtutibus politicis. Nullus aūt diceret hominē nō esse liberi arbitrij: q: non potest taliter velle eligere: nuc deus vel angelus. Qd autem Augu. dicit q̄ necesse est hominē peccare ante reparationē dānabiliter. Intelligitur aliquo posito tm respectu nullius hz necessitatē Vel dicas q̄ de hoc est duplex opinio. Quidam dicūt q̄ homo in mortali existens nō potest diu manere quin peccet mortaliter: potest tamē vitare hoc vel illud mortale: sicut cōmuniter omnes dicūt de venialibus. Quida aut dicunt q̄ in mortali existēs pōt vitare omne mortale: no tm potest vitare: quin sit sub peccato. q: nō potest per se resurgere sine gratia: sicut potuit per se cadere; ⁊ ꝑ hm hoc libertas arbitrij sustinetur.

Qualiter liberū arbitrium ē in homie

§.III. Notandum igitur q̄

Primꝰ error.

duplex error ex tat circa liberū arbitrium. Unus est eorū qui dicūt p liberū arbitriū posse hoiem sufficienter māda ta implere oia ⁊ meritorie agere sine grā dei. Sz p grām facilⁱ opaⁿ bñ. Et hoc est heresis pelagianorum. xxiiij. q. iij c. penul. Et ꝓdēnat de psc. di. iiij. placuit. iij. vbi dr. Placuit vt quicunqz dixerit ideo nobis dari grām iustificationis: vt qd facere iubemur p liberū arbitriū: facilius possimus implere per gratiam tangē etsi gratia non daretur: non quidem facile: sed tamē possumus sine illa gratia implere mandata diuina: anathema sit. Secundus error

Secūdꝰ error.

est eorum qui dicunt actus humanos ex necessitate procedere: ⁊ hoc vel ex constellationibus sub quibus homines nascuntur: vel ex immutabilitate diuine prescientie

Sed primū. s. de cōstellationibus. xxvj. q. iij. igit̄ gentiles. Et p Aug. in. v. de ciui. dei reprobat. Scōm reprobat p b. Tho. in prima pte. ⁊ etiam in decre. xxiij. q. iij. nabochodonosor. §. due iam. vbi Aug. Si quid puidentia dei prebeat necessitatē. At quidē ea futura que ex libertate arbitrij pueniunt pscientia pmer. Hec igit̄ ad intuitum relata diuinū necessaria fiunt p dispositionē diuine notiōsicz sic vero ꝓsiderata absolute nature sue libertate nō desinunt fiunt igit̄ pculdubio cuncta q futura deⁿ esse pnosit: sed eorum quedam de libero pficiscunt arbitrio. hec Aug. ibi.

Qd homo sit liberi arbitrij, pbatur p illud Eccli. xv. Deus ab initio ꝓstituit hoiem ⁊ reliquit eū in manu consilij sui. i. in libertate arbitrij ꝑ hm glo. Ad qd etiam facit qd dicit Hiero. ꝯ Iouinianum. s. liberi arbitrij nos cōdidit deus. nec ad virtutes: nec ad vicia necessitate trahimur. Alioquin vbi necessitas ibi nec corona. de pe. di. ij. si enim inquit. Scōo, pbatur ex legum ordinatione ⁊ exhortatione sic. Precepta ⁊ phibitiones nō debēt fieri nisi q̄ possunt facere ⁊ nō facere: alias frustra fierēt. sz hoi etiam diuinitus fiunt, phibitiones ⁊ pcepta. q̄ in hois ptate est facere ⁊ nō facere: ⁊ ita est in eo liberū arbitriū. Tertio ex premio ⁊ pena sic. Nullus dz puniri vl' premiari, p eo vl' de eo qd nō est eius ptate facere ⁊ nō facere. Sed hō iustus a deo punit ⁊ premiat, p suis opibus. ergo homo pōt operari ⁊ nō operari: ⁊ ita est liberi arbitrij. Quarto q̄ homo sit liberi arbitrij, pbatur rōne sic. Ubicūq̄ est intellectⁿ est ⁊ liberū arbitriū: sed in hoie est intellectus: ergo ⁊c. Maior sic, pbat. Ubi est estimatio vl' discretio ibi est ⁊ electio sed in hoie est estimatio ⁊ dissensio q̄ pinent ad intellectum. Nam iudicat vl' discernunt p apphensionē veritatis. q̄ ⁊ ibi est electio q̄ pinet ad liberū arbitriū. Nam voluntatē hñt indeterminatā: respectu aliquoꝝ libere eligēdi vl' nō eligendi: qd pz p experientiā: dum quis eligit vna postea ꝓximum. ergo est liberū arbitrium. Quinto phari pōt p exēpluz qd pcedit Aug. de nabuchodonosor. ꝑ phā rāone. xxiij. q. iij. vbi dicit. Nabuchodonosor penitentiam meruit fructuosam. Nōne post inumeras indicatas flagellatus penituit: ⁊ regnum qd amiserat r...

Pharao aūt ipis flagellis durior est affectus ⁊ penituit infra. Quantum ad natura ambo homines erant: q̄tum ad dignitatem ambo reges: q̄tum ad causam ambo capitium dei populum possidebant: q̄tum ad penam ambo flagellis clemēter āmoniti. Quid ergo fines eorum fecit eos diuersos nisi q̄ vnus dei manū sentiens in recordatione p pāie miquitatē ingemuit: alter libero contra dei misericordissimam veritatē pugnauit arbitrio. hec ibi. Probatur hoc idem sexto ex sufficienti diuisione sic. Actuum humanorum oportet aliquā cām dare. Non aūt possumus dicere q̄ ꝓpria causa eorum immediate fit deus. Rō est: q̄ ea que sunt a deo immediate non pōt esse nisi bona. Actus aūt humani: alij sunt mali: alij sunt boni. Scēo nō possumus dicere q̄ causa eorum fit necessitas: q: ea q̄ sunt ex necessitate eueniūt semp ⁊ eodē modo se habēt: vt ostendit Solus ⁊ hmōi. Hoc aūt nō est in humanis actibus: q: immeraliter variant. Tertio nō possumus dicere esse cām eorum fortuitam vl' casum: q: fortuna ⁊ casus est eorum q̄ raro eueniūt: ⁊ p̄ter intentionē: vt dr. ij. phisicorum. Ergo relinquitur ipm hoiem facientē esse cām suorum actuū ⁊ principium ⁊ hoc p liberū arbitriū. Septimo, pbat idē ex diffinitione liberi arbitrij. diffinit eni sic, q̄ est facultas voluntatis ⁊ rōnis ⁊c. sed in hoie inuenitur rō ⁊ voluntas. ergo ⁊c. Pro huius declaratione dicit Tho. j. pte. q. lxxiij. arti. j. Qd quedā agunt absq̄ iudicio: sicut lapis mouet deorsum: ⁊ sily oia cognitione carētia. Quedā aliq̄ agunt cum iudicio: sz nō libero: sicut aialia bruta. Judicat eni ouis lupum videns cū esse fugiendū naturali iudicio ⁊ nō libero: q: nō ex deliberatione: sed ex naturali instinctu hoc facit. Et similile est de quolibet iudicio animaliū bruto-

Sed homo agit iudicio libero: q: p vim cognoscitiuā iudicat aliq̄d esse fugiendū vel, psequēdū. Sed q: iudiciū illud nō est ex instinctu naturali in pticulari operabili: sz ex collatione quadā rōnis: ideo agit libero arbitrio potēs in diuersa ferri. Ratio eni circa cōtingentia viā hz ad oppositā: vt patet in dyaleticis, ppositiōibus ⁊ rhetoricis p suasionib'. Particularia aūt opabilia sunt q̄dā pingentia ⁊ ō circa ea iudiciū rōnis ad diuersa se hz: ⁊ nō est determinatū ad vnū. Et tāto necesse est q̄ hō sit liberi arbitrij q̄ ipo q̄ est rōalis. Qd aūt dicit apls ad Ro. vij. Nō enim qd volo bonū hoc ago: sed qd odi malum illud facio nō est ꝓra determinata. Nā appetitus sensitiuⁿ. etsi in aliquo possit repugnare rōni: cōcupiscēdo ꝓtra illud qd dicat rō: tamen ex hoc nñ nō tollit quin subijciat rōni. Et hoc est bonū qd hō nō facit cūvult: q: sz vellet nō cōcupiscere id est nō sentire motū sensualē ꝓtra rationē: ⁊ tamen sentit. Sz p hoc nō tollit libertas arbitrij: q: ibi nō est assensus rōis in tali motu q̄ req̄ritur in actu liberi arbitrij. Similiter q̄ idē apls dicit ad Ro. ix. Nō est volēntis neq̄ currētis, ⁊c. Nō sic est intelligendū quasi homo nō velit ⁊ currat. i. operet bene ⁊ feruēter libero arbitrio. Sz q: liberū arbitriū ad hoc nō est sufficiēs. nisi moueat ⁊ iuuetur a deo. qd etiā dicitur Hiere. x. Non est in hoie viam eius: neq̄z viri est vt dirigat gressus suos. Intelligit quātum ad executiones electionū suarū i quib' potest homo impediri: velit nolit. Sed electiōes ipse que pertinent ad liberum arbitrium sunt in nobis suppposito diuino auxilio. Hec beatus Tho. vbi. s.

§.IIII. Libertatem arbitrij

Qd boby libertate arbitrij verti in malum.

vertibilem in malū dedit deus homini: seu fecit deus hoiem liberi arbitrij vertibile in malum quinq̄ rōnibus. Prima ratio est mānifestatio diuine potētie. Voluit enim deus ostēdere homi: q̄ sicut sine eo factus nō fuerat: ita nec sine ipo pfistere poterat: vt ergo cognosceret q̄ diuinum posse nō solū est ex potētie: sed etiā omnis potētie conseruatiuum: ⁊ ille solus est indefectibilis ⁊ inuertibilis: ideo voluit ⁊ fib lacuit creaturā rationalē facere ver...

...nam ꝓfirmare in bono: quousq̄ illi constaret q̄ ipse solus deus est: in quo nō cadit nō posse. Ad qd facit qd ait Aug. de pe. di. ij. §. vlti. dicēs. Solus ille omnipotens vocatur qui hoc nō potest sz peccare: q: oia pōt que posse est aliquid posse. Secūda ratio est manifestatio diuine sapiētie: ex ordine malorū cū bonis sz ex vertibilitate hois in malū: qd quidem malū deus ordinat cū bonis. Ex eo enim q̄ deus ex malo bonū elicit diuina sapientia manifestat: eo q̄ maioris sapientie est ordinare malū cū bonis: ⁊ elicere bonū ex malis: q̄ ordinare solus bona cū bonis: vel elicere bona ex bonis. Et ideo cū diceret nec possibile esset deū facere mala: debuit talem facere creaturam que posset in operando deficere ⁊ malū cōmittere: vt deus mala illa ordinādo in bonum suam sapientiā declararet. Dicit ei aug. in. x. de ciui. dei. Neq̄z deⁿ vlum non dico angelorum vel hominum crearet: quem malum futurū esse prescīret: nisi pariter nosceret quib' eos bonorū visibus cōmendaret. Ostenditur etiam dei sapientia in huiusmodi vertibilitate ex cōparatione meri ti ⁊ premiū. Nemo enim dignus est coronari nisi qui leg̃itime certauerit: secūda ad Timo. ij. Et ideo decuit diuinam sapientiam prius hoiem quasi in campo certaminis examinare q̄ in gloria coronare ⁊ exaltare. Ad hoc facit. habetur. lix. di. c. i. vbi dicitur: q̄ dignitates nec ecclesiastice nec seculares conferende sunt non examinatis seu probatis laboribus ⁊ exercitijs. Tertia ratio est manifestatio diuine misericordie que potissimum manifestata est. cum vnigenitum suum tradidit pro hominis liberatione. Ut Joh. viij. ait ipse vnigenit'. Si filiⁿ vos liberauerit: vere liberi eritis. Ubi aug. Si filius vos liberauerit nō a barbaris: sed a dyabolo: nō a corpis captiui

tate: sed ab aīe iniquitate. ⁊ Greg. ait. Redēptor noster totius ꝓditor creature: ad hoc ꝓpitiatus humanā carnē voluit assumere: vt diuinitatis sue grā dirupto quo tenebamur captiui vinculo seruitutis. s. peccati pstine nos restitueret libertati. xij. q. ij. cū redemptor. Quarta rō est manifestatio diuine iusticie: q̄ potissime manifestat in b̄ q̄ deus tribuit vnicuiq̄ ꝑ hm opa sua. s. bonis bona eterna tribuēdo: ⁊ malos eterna pena puniēdo. Hec aūt retributio ⁊ punitio eterna nō fuisset nisi deⁿ hoiem in statu verti bilitatis cōdidisset: q: nō meret aliquis vl' demereⁿ. ⁊ p psequens nō premiat nec punit nisi p hoc q̄ est dñs suorum actuū p liberam voluntatem. Ad hoc etiam facit qd dicit Augu. Ualis ire nunq̄ deus redderet interitum si nō spontaneum inueniretur homo habere pctū. xxiij. q. iiij. nabochodonosor. ⁊ Hiero. Ubi necessitas. s. benefaciendi ibi nec corona. s. debet. de pe. di. ij. si enim. Quinta ratio est augmētatio glorie beatorum. Nam gloriosius ē hoi in vertibilitate ad malū condito quodāmodo ex meritis gloriā obtinere q̄ in inuertibilitate cōditum fuisse. ⁊ sic sine aliquo genere meriti beatificari. Et propter hoc ad cōmendationes iusti vertibilis in malum dicit. Eccli. xxxj. Qui potuit transgredi ⁊ nō est transgressus. s. preceptum: etiam ab homine puniendū: facere malum ⁊ nō fecit: quoad occulta: ideo stabilita sunt bona illius in domino. i. opera illius sunt firmata in dño: quasi in fundamento: quasi diceret. p̄mia illius firmiter reseruata sunt a dño. hec Alepāder. ij. pte summe. q. lvj. exceptis allegationibus decretorum.

§.V. Quod liberū arbitriū

Homo ⁊ angeli debent habere liberum arbitrium.

debuit dari a deo ⁊ angelo ⁊ homini: ostenditur rationibus ⁊ filitudinibus. Rōnibus quidem sic. Primo ex cōparatione boni. ⁊ est interrogatio Aug. a deodato. Quid tibi melius esse videt in nobis. An illud sine quo recte viui potest: an illud sine quo viui nō pōt. Respondet deodatus. quis ambigat id longe esse pstantius sine quo recta vita nulla est. Aug. Cū ergo in corpe ꝓcedas esse aliquid. quo amisso tñ ad recte viuendū nō impedit homo voluntas libera tibi videt nullū bonum sine quo recte nemo viuit. ⁊ ꝓfirmat p exemplum dicēs. Uides q̄tum boni desit corpori cui deficit manus: ⁊ tamē manibus male vtitur qui eis vl' seua vl' turpia operatur. Si aspiceres aliquem sine pedibus fatereris te esse integritatem corporis plurimū bonum. ⁊ tamen qui vteretur ad nocēdum cuiq̄ vl' seuꝑm dehonestando male vti pedibus nō negares ⁊ sic ō oculis ⁊ de alijs. Quēadmodū ergo ista, pbas in corpore nō intueris eos qui male vtuntur. in his laudas illum qui hoc dedit donū: ⁊ qui hec dedit bona. Sic liberam voluntatem sine qua nemo potest recte viuere. oportet te esse bonum etiā diuinitus datum: ⁊ potius eos esse damnandos qui hoc bono male vtunt q̄ eum qui deberit dare nō debuisse fateris. Secunda ratio est ex sufficienti diuisione boni. Nam bonorum quedam sunt magna: quedam minima: quedā media. Bona magna sunt quibus recte viuit: ⁊ virtutes quibus nullus male viuit. Bona minima sunt: vt species vel sensus quorū liberi corporum sine quibus recte viui potest. Bona media sunt sine quibus recte viui nō potest: vt potentie. Voluntas ergo libera videtur tibi nullum bonum sine qua recte nemo viuit. Tertio debuit deus dare liberum arbitrium ad perfectionem vniuersi. Si quis enim dixerit. nō erat taz difficile aut laboriosum omni potenti deo vt omnia quecunq̄ fecit: sic haberent ordinem suum vt nulla creatura vsq̄z ad miseriam peueniret. Non eniz est dicere vt hoc aut ī potens nō potuit: aut nō bonus inuidit. Respōdeo et dico ordines creaturarū a summa vsq̄z ad infimam: ita gradibus iustis decurrere: vt ille inuiderit qui dixerit: ista nō esse: ⁊ ille inuideat qui dixit ista talia non debere esse. Si enim talis vult esse inferior: ē qualis est natura vl' creatu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ra superio: iam illa est ⁊ tanta est vt adijci nõ possit: q; p fecta est. Verbi grã: qui diceret lunã debere esse vt soles duplicter errat. Vno modo q; ad rerũ pfectionẽ aliquid cupit: cum desiderat alterũ solẽ. Alio modo q; pfectionẽ vniuersi vult minuere: cũ lunaz vult detrahi. Sic a simili. Si dicis q̃ de' volũtatẽ nr̃am debuit facere impeccabilẽ ⁊ sic esset absq; miseria. Erras p̃mo: q; vis adijcere volũtati diuine qd̃ est impossibile cũ illa sit pfectissima. Secũdo q; vis diminuere pfectionem vniuersi cum etiam nostra miseria ad perfectionem vniuersi faciat. Defuisset aũt huic pfectioni si beati semp essemus. Quapropter si ad miseriã nisi peccãdo nõ pueniet anima etiã pcãã nr̃a ne cessaria fuit pfectioi vniuersitatis quã cõdidit de'. Quid enĩ tam opus hz miserico:dia q̃ miser. Et quid tam indignum miserico:dia q̃ miser superbus. Quod probat Aug. p exemplum tale: quid tã dignũ in domo q̃ hõ. Et quid tã indignũ abiectũ ⁊ infimuz q̃ cloaca domus. Seruus tũ in tali domo deiectus intantũ vt mũdande cloace dign' hẽat: ornat domũ etiã turpitudine sua. Et vrũq; hoz. s. seruus ⁊ mũdatio cloace: faciũt ad pulch:itudinem domus. Hinc fit vt creatura superio: peccãs ceteris inferioibus puniat: q; tamen ille sunt infime: vt ornari etiã a turpibus animis possint: atq; ita vniuersitatis decoãi ꝓgruere. Habitationi ergo celesti talis aia nõ cõgruit per peccatũ: terrestri aũt cõgruit p suppliciũ. Rayne.

§. VI. De libero arbitrio

Liberum arbitriuz est debilitatum in modo.

qd̃ est debilitatũ in modo. Confirmatũ in bono. Obstinatũ in malo. Et q̃tũ ad primũ dico q̃ liberum arbitriuz est debilitatũ in modo. Nã in eo qui incidit in peccatũ liberũ arbitriũ nõ est ablatũ: sed dicit' esse debilitatũ. B mõstz qd̃ prius ante peccatũ facile poterat: postmoduz post peccatũ sine difficultate ⁊ pugna nõ possit. Sed cõtra magistẽ sententiarum in. ij. dist. xxv. dicit. q̃ homo ante recuperationẽ gratie nõ põt nõ peccare etiaz mortaliter: ergo sine gratia nõ potest homo vitare peccatũ. Et sic liberũ arbitriũ videt' esse ablatũ vel coactũ. Respondeo ⁊ dico q̃ liberũ arbitriũ etiã post peccatũ põt vitare peccatum: qd̃ ostendit' in similitudine ⁊ ratione. Et similitudo exempli ptz ex hoc. Sicut videre dicitur dupliciter: vt dicit pbs in secũdo de anima: scz habere visum ⁊ vti visu. Ita etiam peccare dicit' dupliciter. Unde cum dicit' ante recuperationẽ gratie homo nõ põt

Universidad de Deusto
Biblioteca

libertas est a necessitate vel coactiõe q̃ libertas a coactõe per se z semp sequit liberũ arbitriũ. Unde dicit magr sentẽ. ibidẽ q liberũ arbitriũ z ante peccatũ z post eque liberũ est a coactiõe: q: sicut ante peccatum cogi nõ poterat: ita nec mõ. Ideo q volũtas merito apõ deũ iudicat q̃ semp a necessitate libera est z cogi nõ põt. Ubi necessitas: ibi libertas nõ est. Ubi libertas nõ est: nec volũtas è: z ideo nec meritũ. hec magister ibidẽ. Quedã vero coactio est imperfecta z insufficiens: q̃ potẽ impulsio q̃ coactio ỏ: Et hec est duplex. Una est impulsio: q̃ per se liberũ arbitrium impellit vel impedit: sicut habitus z dispositiones que sunt in ania. Et sic est libertas a peccato. De qua. ij. Lo.in. iij. dicit apls. Ubi spũs dñi: ibi libertas. z vitas in euangelio Job. viij. Si filius vos liberauerit vere liberi eritis. Que libertas a pctõ: etsi post pctũ nõ tollit: tamẽ debilitat. Secda coactio imperfecta q̃ impulsio ỏ: impellit vel impedit liberũ arbitriũ per accidens: sicut impotẽtie z penalitates q̃ sunt ex pte corpis vsum liberi arbitrij impedientes: z sic est libertas a miseria. De qua apls ad Ro. viij. Ipsa creatura liberabit a seruitute corruptiõis in libertatẽ glorie filiorũ dei. Ubi notandũ q̃ vnlla miseria vel penalitas corporis libertatẽ illã que est a necessitate, coactionis excludit eo q̃ nunq̃ ad tantã miseriã vel penalitatẽ corporis deuenitur: q̃ liber arbitriũ cogi possit. bea. Tho. in scrip. sup. ij. senten. dist. xxv. Raynerius

Argumẽta i oppositum.

Contra predicta occurrit triplex obiectio. Prima est talis. Greg. dicit q̃ peccatũ qd̃ per penitentiã non diluit: mox suo pondere ad aliud trahit. Cũ ergo tractio sit q̃dam motus violentus fm phm: ergo videtur quis cogi ad peccatũ. Respõdeo fm be. Tho. in questiõibus de veritate: q̃ peccatũ cõmissum nõ trahit cogendo voluntatẽ sed inclinando: inquãtum priuat gratia p quã fortificabatur cõtra peccatũ: z inquantũ etiã ex actu peccati relinq̃tur dispositio z habitus in anima. Secundo arguitur sic Quicunq̃ vincit: ab aliquo cogitur. Sed fm phum incontinens vincitur a passionib̃: ergo passiones cogunt voluntatẽ. Rideo q̃ incontinẽs ỏ: vinci ~ passionibus. nõ q̃ passiões cogãt: z immutẽt necessario voluntatem: alioquin incõtinens nõ esset puniẽdus. Sed dicitur talis vinci a passionibus: inquãtũ earũ impulsu voluntarie cedit. Tertio arguit p hoc qd̃ dixit paterfamilias Luce xiiij. compelle intrare. Intrat autem ad cenã patrie per voluntatẽ: ergo per angelũ qui est minister dei voluntas potest cogi ad aliquid. Respondeo q̃ illa compulsio non est coactionis: sed efficacis persuasionis per aspera vel lenia. Unde Greg. Qui huius mundi aduersitatibus fracti ad dei amorem redeunt cõpelluntur intrare. Raynerius. Ad hoc etiam pulchre facit qd̃ habet. xxiij. q. iiij

Liberum arbitriũ includit electionem.

Displicet. Et. q. vi. §. vltimo. Secundo libertas arbitrij includit electionem tanq̃ immediatum: z propiũ actũ eius. Et fm hoc Berñ. distinguit libertatem in libro de libero arbitrio sic dicens. Est triplex libertas: scz arbitrij consilij: z complacuit. Ratio huius est: quia cum liberũ arbitrium includat electionẽ: z nihil sub electione cadat nisi fm q̃ habet aliquã rationẽ boni fm diuersos gradus bonitatis in humanis actibus. Berñ. diuersos gradus libertatis seu diuersas libertates distinguit. Ut verbi gra Primo in humanis actib̃ est aliqd̃ bonũ: q: licitũ qd̃ scz nulla lege phibet. z respectu istĩ boni liciti dicit libertatẽ arbitrij: q: i iudicio nostro cõsistit vt b seqmur vel non Ubi nota q̃ liberũ arbitriũ hz officiũ iudicis z arbitri. Primo habet officium iudicis: z hoc quoad rationẽ q: sicut iudex in iudicãdo dz sequi leges z artatur ad sequẽdũ eas: sic liberũ arbitriũ hz officiũ iudicis q̃ ad rationẽ q: inquãtum deliberat dz sequi leges. Secdo inquantum liberũ arbitriũ libere vult tenet formam arbitri. hoc enĩz ad voluntatẽ ptinet: libere hoc vel illud velle vel eligere Et iõ magis ỏ: liberũ arbitriũ q̃ iudiciũ. Secdo est aliqd in humanis actib̃: qd̃ nõ tñ est licitũ sed etiã vtile, Qz omnia mihi licent: sz nõ oia expediũt: vt dicit apls. i. ad Lo.inth. vj. Et fm hoc assignat z distinguit Berñ. libertatem consilij. Vnum cõsilium est de meliori bono: q̃ expediens ad sanitatem. Tertio in humanis actibus est aliquid bonum eligenduz qd̃ delectat. Et respectu hui assignat Berñ. libertatẽ complacuit. Unde dicit ibidẽ Ber nar. q̃ libertas arbitrij habet discernere quid liceat. Li bertas arbitrij habet, pbare quid expediat. Libertas arbitrij habet experiri quid libeat. hec Tho. sup. ij. sentẽtia. di. xxv. Tertio dico q̃ liberum arbitriũ admittit. i. habet variationẽ. Et cũ sit triplex libertas: vt dictũ est liberum arbitriũ q̃tum ad libertatẽ que a necessitate seu coactione ne cõpulsiua p se nõ augeat vl minuit: sed equalr habet: q: hoc est naturale z essentiale libero arbitrio: vt sufficiter nõ cogat coactione cõpellente. Et hoc. s. nõ potest sufficiẽter cogi z cõpelli. sequit liberum arbitrium in quo habet statu. s. ante pctũ z post pctũ. Non ergo p se augeat vl minuit libertas arbitrij. s. p accidens tm. i. rõne materie in qua inuenit z quã liberum arbitriuz psequit. z hoc sic pbatur. Omnis pprietas que psequit aliquã naturã q̃to illa natura in aliquo inuenit nobilius: tanto etiã illa pprietas pfectius ptícipatur ab illo: fm quẽ modum hõ dicit minus intelligẽs q̃ angelus. Unde q: libertas arbitrij psequit naturã z potentiã intellectus: z voluntatis z hec pfectissime sũt i deo z in angelo nobilius q̃ in hoie. Ideo libertas a necessaria coactõe pfectius reperitur i deo nobilius in deo q̃ in angelo: z in angelo q̃ in hoie: z in vno angelo magis q̃ in vno alio. Unde pz q̃ libertas arbitrij nõ variat ex parte sue nature vl essentie: sed p accidens. s. ex parte sue cause q̃ est intellectus z volũtas. Nam hõ q̃ natura inuenit intellectiua nobilius in vno q̃ in alio vl minus nobilius: sic libertas ista intendit vl remittitur Libertas secda que. s. est a pctõ cõtraria coactioni imperfecte z insufficienti: que impulsio vl dispositio nunc pro vt sunt habitus z dispositiões interiores pctõrum magis talis libertas vel m[illegible]uit in hoie fm diuersos actus. Et sic declarat. Libertas ista a pctõ cõis triplici statu hominis. s. in innocẽtia: in reparata grã: in gloria. Et tñ augetur z minuit ante pctũ z post pctũ. Ho. ii. di. xxv. Semp voluntas hois libera est. sed nõ semp bona est. Non eni est bona nisi a pctõ liberata sit. z sic dicit. Liberuz ergo arbitriũ cũ semp z in singulis fit bonũ nõ tñ est pariter liberuz in bonis z in malis. z ad bona z ad mala. Liberius est eni in bonis vbi liberatum est a peccato p gratiam q̃ in malis vbi liberatum nõ est a libertate ad malũ quod p se agit q̃ ad bonum quod nisi gratia adiuuet z liberetur nõ põt. Hec magister. In statu innocentie poterat homo peccare z non peccare. In statu nature reparate potest peccare z nõ potest nõ peccare: saltem venialiter. In statu glorie poterit nõ peccare: z non poterit peccare. Sed in statu nature destituta gratia nõ potest nõ peccare: etiam mortaliter. id est nõ esse in morte tali quod commisit: quia ex se nõ potest exire: vel nõ potest difficiliter nõ incurrere alia mortalia. semper tamen voluntas a coactione est libera. Libertas a miseria que est contraria coactioni imperfecte z insufficienti: que excitur impellens vl inducens: sicut sunt penalitates exteriores vt fames: sitis: infirmitas corporalis: mutationes mentis: tẽptatio hostis z hmõi: nõ est eque in omnibus. Sic libertas: sed fm magis z minus reperitur in diuersis. Nam pfectissime in deo: post deũ maxime in angelo bono: mino: in hoie bono: minima in hoie malo. nullus in damone vl damnato homine. vt dicit magister sentẽtiarum di. xxv. Omnis tamẽ miseria mentis z corporis quamuis cunq̃ magna: necessitate coactionis semp ex [illegible] nunq̃ in statu vite presentis ad tantam miseriam deuenitur mentis vl corporis vt liberum arbitriũ cogi possit. Sicut nõ diceretur liberũ nec efficere ex meritorium vl demerito. b. Tho. sup. ij. sen. Raynerius. Hinc Ambrosius

Quorum nos dñi sumus scilicet actuũ nostrorum z peccatorũ eorũ principia extrinsec nõ regram nec deriuem in alios: sz agnoscam q̃, pprie nostra [illegible]nt: z qd̃ possum nõ facere si volum. Ipsi electiones mali nobis potius debem ascribere q̃ alijs. Ideo z in iudicijs istiusmodi volũtarios nõ necessitate cõpulsos: ex pstrigit: pẽa dãnat. xv. q. i. c. Illa. z. §. i. eiusdẽ q̃stioĩs ỏ:. Ex volũtate peccata procedunt: que libero mẽtis arbitrio z deliniquẽdi, proposito cõmittuntur.

§. VIII. Notandum etiam

Libertas patria.

q̃ quadruplex est libertas: scz peruersa: mundana: va: et plena. Libertas peruersa est quãdo quis abutitur libertate ad peccandũ. Et hec libertas a iustitia est: quã nullũ seruare cogitur: de qua. i. Petri. ij. ỏ:. Quasi liberi z non quasi velamen habentes. i. quo maiori libertate vtimini apõ hoies co liberi? diuio famlatui subiugati sitis. Et subdit. Non quasi velamen habentes. Glo. q: ex hoc q̃ liberi sunt multi: se velant z defendunt peccata. Alia glosa. Et non habẽtes velamen malicie: vt tanto licentius peccetis: quãto iugo seruitutis dei munimini. Et addit apls Sed ficut serui dei: glo. Seruitus dei humilitatez z pũritatem a culpa requirit. Secda libertas q̃ ỏ: mũdana seu humana est qua quis alterius est dñio non subiectus De qua Job. iij. Seruus z liber a domino suo scz in alia vita. Et prima ad Lo.in. vij. Seruus vocatus es non sit tibi cure: sed si potes magis vtere libertate. Seruit̃ huic libertati contraria inducta est de iuregentiũ. vt pz dist. i. Iusgentiũ. Originata in iure diuino ex irrisione Noe facta a filio eius Cham. Genñ. ix. Maledict̃ chanaan: seruus seruorum erit fratribus suis. Et Ambrosius. Nõ esset hodie seruitus si ebrietas non fuisset. dist in. xxxv. c. Sexto die. Iure humano confirmata canonico z ciuili. Hec libertas multũ appetitur: quia non bene, p toto liberatus venditur auro. Sed ppter peccata multipliciter p ditur: vt paret de pop̃lo israel. qui ex libertate frequẽter propter scelera est seruitutí addictus Iudi. per totum. Tertia libertas est vera z spiritualis que est libertas gratie [illegible] cre criminib̃. Et est ista contraria male seruitutis

Libertas mali.

scilicet peccati. De qua ps Johãnis. viij. Omnis qui facit peccatum seruus est peccati. Ubi tria nota. Primo dictio generalis: ibi. Omnis scz diues z pauper: iudeus z grecus: imperator vel vasallus. Non enĩz distinctio iudei z greci: omnes enim peccauerunt. Qui omnia dicit: nihil excludit. distinct. xix. c. Si romanorũ. Secundo tangitur transgressio criminalis: ibi. qui facit peccatum z non solum qui facit sed z qui concupiscit. Peccatũ enĩz est fm aug. voluntas retinẽdi vel cõsequendi qd̃ iusticia vetat. Quod semp liberũ est abstinere. xv. q. i. §. i. Tertio notatur condito vilis z penalis: quia seruus est peccati. Hiere. ij. Quã vilis facta es nimis iterãs vias tuas Vilissima aut huius seruitus: quia cum peccatum nihil sit in rerũ natura. Hujus seruitio peccator addicitur. ij. petri. ij. A quo qs vict̃ est ei seru̇ addict̃ ẽ. Sz peccator vincit a vicijs: ergo z c. Et dicit Ansel q̃ pctũ non habet vnde dominẽt hoi: q: pctũ est quidã defectus seu p̃ natio modi: speciei z ordinis. Sed tñ homo habet vnde [illegible] seruus peccati. s. volũtatis cõsensum. Unde aug. sup Johãnẽ sup dicta aucte. Omis qui facit peccatũ z c. O miserabilis seruitus. Seruus hois aliq̃ñ sui dñi duris imperijs fatigatus fugiẽdo requiescit. Seruus aut peccati q̃ fugiẽdo secũ trahit quocũq̃ fugerit. Peccatũ ei qd̃ facit in tus è: voluptas trãsijt: peccatũ nõ trãsit: preterit qd̃ delectat mãet qd̃ pugnat. Sol̃ de pctõ liberare põt q̃ venit sine peccato. Propterea dixit Johã. viij. Si liberauerit vos filius: vere liberi eritis. Licet aut ista libertas a crimine sit vera: est tamen in presenti imperfecta: quia vt ait apls ad Gal̃. v. Caro cõcupiscit aduersus spm: z spi. aduersus carnẽ: vt nõ q̃cũq̃ vultis illa faciaĩ. Ubi tria ostẽdit scz Pugnã causaz: z sequelam. Primo ostẽdit pugnã dicens. Caro c[illegible]cupiscit aduersus spm. i. fm glosaz augustini. Anima carnali cõcupiscẽtia spiritui reluctat: q̃ carnalis cõcupiscẽtia nõ est in carne sola: nec in aia sola: sz i vtroqz: q: sine carne z aia nulla delectatio sentit: scz corporalis. Sicut videre nõ est solũ oculi nec aie sz ꝓiũctis Et est ista pugna fm ambro. in glo. magna: continua: et periculosa. Magna: q: ỏ spm vbi maior deberet eẽ cõcordia. Cõtinua: q: semp est noua ỏ spm. Et periculosa: q: habet multos impulsores: vt dyabolũ z mundũz. pñs. Ule illoz tenebre z lubricũ: z angelus dñi psequẽs eos. Secdo ostẽdit apls pugne cãz dicẽs. Hec sibi inuicẽ aduersant: q: caro vult seruire vicijs: spũs vtutib̃. Caro infirma: spiritus pimptus. Ratio seu spũs disponit macerare corpus z subijcere seruituti: z caro vt seruus inutilis z piger querit. Figura i Sara vxore Tobie: que cũ reprehenderet ancillã: cõquesta est inferẽs ei cõtumelia: dicẽs eaz interfectricẽ virorũ suorũ septẽ. i. mortificatricẽ quinqz seu suum ac etiam fantasie z intellectus. Tobie. iij. Ostendit apls pugne sequelã: subdens. Ut nõ quecũqz vultis illa faciatis: glo. i. illa facere permittami ni. Iuxta illud apli. Velle adiacet mihi pficere nõ inuenio: ad Ro. vij. Glo. ambro. i. Velle est in nobis ex libero arbitrio. Et di adiacet. i. iuxta carnẽ iacet: q: naturale est quodãmodo velle bonũ p rõnẽ naturalẽ: sz pficere nõ: q: facere bonuz meritorũ solũ è ex gratia dei. Vel sic fm alios seu aliã expositionẽ. Velle adiacet mihi. i. liberz arbitrũ post pctũ tanq̃ infirmũ iacet iuxta carnẽ impotens p se resurgere ad bonũ opandũ. Quarta z vltima libertas est libertas plena atqz pfecta. s. libertas glorie q̃ erit in patria. De q̃ apls ad Ro. viij. Ipsa creatura liberabit a seruitute corruptionis in libertatẽ glorie filiorũ dei. Et hoc erit: q: nihil erit ibi inclinãs ad malũ. Nihil oppãnẽs q: ibi erit libertas a culpa z pena. Ad gal̃. iiij. Illa q̃ sursuz est hierusalem q̃ est mater nostra libera est. Libertas itaqz plena z pfecta erit oñ nulle erũt inimicitie qñ nouissima inimica mors destruet̃. Hec Tho. in postilla sup Job. sup illõ Job. viij. Si q̃ liberauerit vos filij z c. De hac libertate a miseria z culpa Albinus in sermone. Quid hac vita beatius vbi nõ est pauptatis met̃: nec egritudis imbecillitas. Nemo ibi ledit: nẽo irascit. Inuidet nemo. Lupiditas nulla exardescit. Nullũ cibi desideriũ. Nulla laboris aut potestatis pulsat ambitio: nullus ibi diabolũ met̃. Iniudie nulle: terror: gehenne, pcul. Mors neqz corporis neqz aie: sz imortalitatis mumere vita iocũda: nulla erit tũc discordia: sz cũctis psona iocũda sũt oia: iugis spẽdor.

Libertas pfecta est

§. IX. Notandum etiam

Liberz arbitriũ potest inclinari vel ĩmutari.

q̃ liberũ arbitriũ etsi cogi nõ possit vt dictũ est: põt tamẽ inclinari: immutari: determinari: ad aliquid volendũ vel agendũ. Primo quidẽ põt liberũ arbitrium incliuari vel induci ad aliq̃d volendũ vel agendũ: per aliquas dispositiones vel habitus ex quib̃ promo: efficitur ad eligendũ alterã partẽ Tho. in scrip. sup. ij. senten. Ad qd̃ facit qd̃ dicit aug. super ps. Cũ p timorẽ gehẽne ptinet se homo a peccato: fit paulatiz cõsuetudo iusticie: z incipit qd̃ durum erat amari: z incipit excludi timor a charitate z succedit timor: ille sanctus qui pmanet quo timemus ne tardet: ne discedat: ne eo careamus. xxiij. q. vi. c. ii. §. Cũ p timorem. Secdo volũtas põt immutari. Et hoc vel a seipsa vel ab obiecto vel a deo. Immutat primo volũtas a seipsa cũ mõ vult vnũ: mõ aliũ. Unde aug. Nihil tam est in nostra potestate sicut voluntas ipsa. Voluntas nostra nec voluntas esset nisi in nostra potestate esset. Porro q: in nostra potestate est: libera est. Immutatur secũdo voluntas ab obiecto fm diuersitatem obiectorũ: que sibi repraesentant̃ p cognitiũ. Et talis mutatio fit in ea occasiõaliter a aliqua creatura repsentante obiectũ. Tertio immutat voluntas a deo, Nã deus immutat volũtatẽ duplicit

Primo.

Secũdo.

Tertio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Uno modo mouendo solum voluntatem: nõ imprimẽdo inquantũ. ſ. voluntatẽ mouet ad aliquid volendũ absq; q̃ imprimat aliquã formã volũtati. ſicut fine appositione habitus. Quãdoq; deus facit vt voluntas mõ velit aliq̃d q̃d prius non volebat. Juxt illud. Lor regis in manu dei est ⁊ quocũq; voluerit vertet illud. Alio mõ immutat voluntatẽ imprimendo aliquã formã in ipsam voluntatem. Sicut enim ex ipsa natura quã deus dedit voluntati inclinatur. voluntas naturaliter ad aliq̃d volẽdũ: ita ex aliquo supaddito. ſ. aliqua forma quã imprimit. Et aliq̃n quidez imprimit formam imperfecte: vt cũ dat grãz de nouo viatoribus: ⁊ ſic inclinatur volũtas ad aliq̃d volendũ: nõ tamen necessitate semp. Aliq̃n imprimit pfecte ſcz pferẽdo gloriã ſicut in beatis in quibus volũtas inclinat semp et ſufficienter p charitatẽ pfectã in bonũ: nõ ſolum q̃tũ ad vltimũ finẽ ſed etiã q̃tum ad ea q̃ ſunt ad finem. Hec be. Tho. in queſtionibus de veritate. Cum aũt deus immutat voluntatẽ: nõ cogit eam: ſed facit vt precedenti inclinationi ſuccedat alia inclinatio. Et ita q̃ prima auferat et ſecda inducatur ⁊ maneat. Vñ illud ad q̃d inducit voluntatẽ nõ eſt ꝓtrarium inclinationi iam exiſtẽti: ſed inclinationi q̃ prius inerat. Unde non eſt violẽtia nec coactio. Et bigratia. Lapidi ratiõe ſue grauitatis ineſt inclinatio ad locũ deorſum. Hac aũt inclinatione manẽte ſi pijcitur ſurſum erit motus violentus. Si aũt deus auferat lapidi inclinationẽ grauitatis ⁊ det iclinatioẽ leuitatis: tũc ferri ſurſum nõ erit ei violentum: ⁊ ita immutatio motus põt eſſe ſine violentia. Et p hũc modũ intelligendũ eſt q̃ deus immutet voluntatẽ ſine hoc q̃ cogat eaz. Luius rõ eſt q: põt deus immutare voluntatẽ: ex hoc q̃ ipſe in voluntate opatur ſicut in natura. etiã hec be. Tho. in queſtionibus de veritate. q. xxij. Tertio volũtas põt determinari ab obiecto ad volẽdũ aliq̃d determinate. Luius ratio eſt: q: eſt dare aliquod obiectũ in quo nulla ratio malitie inuenitur. et voluntas neceſſario determinat ad id volendũ. Uel ſi eſt aliquod in quo nulla fit rõ vel apparentia boni: tũc volũtas neceſſario determin[illegible] ad illõ reſpuendũ. Sicut patz in hoc q̃ nullus põt nõ velle eſſe felix: et nullus põt velle eſſe miſer. Et in hoc etiã non cogit ſicut nec cũ immutat a deo dictũ eſt. Utrũ aũt volẽdo bonũ q̃d de neceſſitate vult ſcz eſſe beatum mereat. Dicendum q̃ aliquo modo ſic: ⁊ aliquo modo nõ. Cũ enim inditus ſit appetitus vltimi finis ſui in cõi: vt ſcz naturalit appetat ſe eſſe cõpletũ in bonitate: ſcz ſe eſſe beatũ. Unde Boetiꝰ de phica ꝓſo. ait. Inſerta eſt mentibus hoim naturaliter veri ſummiq; boni cupiditas. Sicut ⁊ grauibus naturaliter eſt inditus appetitus ſeu inclinatio ad fo[illegible] deorſuz et animalibus cõſeruatio vite. Ideo appetẽdo beatitudinem ita in cõi homo nõ mereat: q: hoc eſt ei naturale ⁊ naturalibus hõ nõ mereat. Sz q: in quo iſta cõpletio felicitatis ſeu beatitudo cõſiſtat: vtrũ in virtutibus vel ſcientijs vel delectabilib⁹: vl visione dei ⁊ hmõi: alis nõ eſt ei determinatũ a natura. Ideo q̃n ex ꝓpria rõne adiutus diuina gra apprehẽdit aliq̃d ſpectale bonũ vt ſuã beatitudine in quo vere ſua beatitudo cõſiſtit: tũc merat: nõ ex hoc preci pue q̃ appetit naturaliter beatitudinẽ: ſed ex eo q̃ appetit hoc ſpeciale quod non naturaliter appetit: ſcilicet visionem dei: in quo fm rei veritatem ſua beatitudo conſiſtit. Et fm hoc ſancti merent appetẽdo deũ vel vitã eternam. Hec. b. Tho. in queſtionib⁹ de veritate. Raynerius

§.X. Liberum arbitrium

Ad q̃d extendit liberũ arbi.

ſe extendit ad omnes actus humanos ſcz q̃ pcedũt a voluntate deliberata rõne. Hi enim ꝓprie dicuntur actus humani. Hoc ꝓbatur auctoritate Damaſ. li. ij. dicentis. Homo libero arbitrio appetit: libero arbitrio vult: libero arbitrio inquirit vel ſcrutat: libero arbitrio iudicat: libero arbitrio diſponit: libero arbitrio eligit: libero arbitrio impetum facit: et libero arbitrio agit vel operatur in his que fm naturã ſunt. Declarat aũt hoc per diſtinctionem tria. Uel q̃ elicit ipm vel q̃ imperat ipſum. Ille actus ꝓprie [illegible] a potentia eſt elicitus qui immediate ab ipſa potentia pcedit: ſicut a viſu videre: ⁊ ab intellectu itelligere. Uñ viſus immediate elicit videre tanq̃ ꝓprium actum eius: ⁊ intellectus intelligere. Et hoc modo nõ omnes act⁹ humani ſunt actus liberi arbitrij. Sed ꝓprius ⁊ principalius actus liberi arbitrij eſt eligere. Alio modo actus attribuit potentie: q: imperat potentia ipm. Et hoc mõ actus oim virtus obedientiũ rõni poſſunt volũtati attribui: q̃ eſt motor oim virtũ q̃ imperiũ. Et ita etiã actus diuerſarum virtũ libero arbitrio attribuunt. Unde p imperium voluntatis ⁊ liberi arbitrij. mouent et potentie in act⁹ ſuos. Propter q̃ vires appetitiua dicitur mouẽs: q: imperat motũ. Et vires motiua que eſt affixa neruis ⁊ muſculis: q: exequit motum. Et per hunc modũ omẽs actus humani ſunt a libero arbitrio: q: impati ab eo. Unde illi actus humani qui ſunt virtũ rationalium per eſſentiã: illi ſunt eliciti a libero arbitrio. Illi vero qui ſunt virtũ rationaliũ p participationẽ ſicut ſunt actus irascibilis ⁊ cõcupiſcibilis: ſunt imperati a libero arbitrio. Virtutes aũt nutritiue partis nullo mõ participant rationẽ: vt dicit pbs. j. ethicoꝝ. Unde earum actus nõ ꝓprie dicunt humani: ⁊ ideo nõ ſubdũtur libero arbitrio. Ad hoc amplioꝛẽ euidẽtia notanda ſunt tria. Primum eſt q̃ cũ liberũ arbitrũ ſit facultas rationis ⁊ voluntatis: tres actus attribuũtur libero arbitrio ex pte rationis ⁊ tres ex pte voluntatis. Et ex parte rationis attribu[illegible] libero arbitrio: cõſilium: iudicũ ⁊ arbitr[illegible]. Qui quidem actus rationis pcedũt ab imperfecto ad perfectum. Nam primo eſt motus inquiſitionis de faciendo: ⁊ nõ faciẽdo: ⁊ iſtud eſt cõſilium. Secũdo eſt iudicium de faciẽdo. Tertio eſt ꝓpositum faciendi: q̃d dicit diſpoſitio: vel põt dici arbitrũ. Ex pte aũt voluntatis ſunt tres actus: ſcz electio: progreſſio ⁊ vſus. Primo igit eſt electio: ille eſt actus ſimpliciter [illegible]erior: primus. Et hoc eſt duoꝝ iacentium alterũ alteri preoptare. Secundo eſt progreſſus ad motũ exterioꝛẽ: ⁊ talis dicit[illegible] peru[illegible]. Tertio eſt motus exterior: ⁊ talis dicitur vſus. Secundo [illegible] liberũ arbitrũ principaliter eſt reſpectu actũ interioꝝ: ſecundario aũt exterioꝝ: prout ab actibus interioribus pcedunt: q: hoc modo impediri nõ poſſunt. Sed inquantũ actus exterioꝛes ſunt a virtute motiua corporali ſic impediri poſſunt. Et hoc modo non eſt libertas reſpectu illorũ actuum. Tertio notandũ q̃ q: electio eſt ꝓprius actus liberi arbitrij. et electio nõ eſt finis: ſed eoꝝ que ſunt ad finem. Ideo finis vltimus nõ cadit ſub libero arbitrio. Tamen q: id q̃d eſt finis reſpectu quorũdã: põt eſſe ordinatum eriaz ad finẽ viterioꝛẽ: ſcz vltimũ finẽ. Nulla aũt operatio humana eſt vltimus finis niſi per accidẽs: inquãtũ cõiungit vltimo fini. Et ideo oim operationũ hũanaꝝ põt eẽ electio: nõ iquãtũ ſũt fines ſed iquãtũ ordinant ad finẽ. Verbi gra. Quãuis vicere ſit finis potẽtie militaris: tamẽ natur m ad vlterioꝛẽ finẽ: ⁊ ideo ſub electione cadere potest: ⁊ ſic ſub libero arbitrio. Et ſi arguat in contrarium q: operatio mala eſt preter voluntatem fm dionyſium et Auguſtinum. Peccare nemo appetit propter hoc: ſed propter aliud quod ex eo conſequitur. xv. q. j. Ut rito. Cum autem talis ſit operatio humana: ergo nõ eſt operatio humana cadit ſub libero arbitrio ſeu voluntate. Reſpondeo q̃ operatio mala potius debet dici defectus q̃ actus: ⁊ potius hoc pertinet ad impotentiam. [illegible] ter. Malũ in eo q̃ malum eſt preter voluntatez eſt. Sed operatio mala inquãtum apparet bona: propter illud q̃d inde conſequitur quis ſcz delectationẽ vel vt[illegible] tamẽ cadere poteſt ſub voluntate: ⁊ libero arbitrio. Verbigratia. Apprehendit quis fornicationem nõ vt malum: ſed vt bonũ delectabile tempoꝛe paſſionis ⁊ ſic vult eam. Tho. ſuper. ij. ſententiarum. Raynerius.

De voluntario ⁊ inuolũtario. Capl'm. III.

E actu voluntatis vi

denda ſunt tria. Primo de volũtario ⁊ inuolũtario in ꝓi. Secõdo de actib⁹ volũtarijs quaſi ab ipſa voluntate elicitis: vt immediate ipſius volũtatis exiſtentibus. Tertio de actibus volũtarijs quaſi a voluntate imperatis: que ſunt ipſius voluntatis mediantibus alijs potentijs. ca. ſequentibus.

§.I. Quantum ad primuz

ſcz de volũtario ⁊ inuolũtario. Sciendũ q̃ actuũ humanorũ: aliqui ſunt oino volũtarij. Alij inuolũtarij. Tertij mixti ex volũtario ⁊ inuolũtario. Volũtarij oino dicũt actus illi humani qui ſpõte fiũt abſq; violẽtia ⁊ ignorãtia ⁊ metu. Pro horũ maioꝛi declaratiõe ſciendũ fm Tho. primã ſecũde. q. vi. q̃ que agũt ſeu ſe mouẽt in finez cuz aliquali cognitiõe finis: horũ motus ⁊ actus dicũtur voluntarij. Unde volũtariũ d: eſſe fm diffinitionẽ Ariſto. Damaſ. ⁊ Greg. nicen. nõ ſolũ cui⁹ principiũ eſt intra ſed cũ additiõe ſcientie. Uñ cũ homo maxie cognoſcat finẽ ſui operis: ⁊ moueat ſeipm in eius actib⁹ maxie voluntariũ inuenit. Sciendũ eſt cẽm q̃ quorũdam actuum ſeu motuũ principiũ eſt in agente ſeu in eo q̃d mouetur. Quorũdã vero actuum vel motuũ principiũ eſt ex. Luz enim lapis mouet ſurſum: puta cũ pijcit: hui⁹ motonis principiũ eſt extra lapidẽ. Sz cũ mouet deorſuz vt cũ cadit principiũ hui⁹ motiõis eſt in ipo lapide. Loꝛũ aũt q̃ a principio intrinseco mouent q̃dã mouẽt ſeipm: q̃d non. Cũ enim omne agens ſeu motũ agat ſeu moueat ꝓpter finẽ: illa pfecte mouent a principio intrinseco: in q̃b⁹ eſt aliq̃d intrinſecũ principiũ: nõ ſolũ vt moueant in ſe ſz vt moueant in finẽ. Ad hoc aũt q̃ fiat aliq̃d ꝓpter finẽ reqriur cognitio finis aliqualis. Quicũq; igitur ſic agit vel mouetur a principio intrinſeco q̃d habet aliquã noticiaz finis: habet in ſeipſo principiũ fi[illegible]actus: nõ ſolũ vt agat ſed vt agat ꝓpter finẽ. Q̃d aũt nullã noticiã finis habẽs in eo [illegible] actiõis vel motus: non tamen eius [illegible]gere vel moueri ꝓpter finẽ eſt principiũ in ipſo vel in alio a quo imprimit ei principiũ ſui actus vel motionis in finem. Unde huiuſmodi nõ dicũtur mouere ſe ipſa: ſz moueri ab alijs. Que vero noticiã habẽt finis dicuntur mouere ſeipſa: q: ineſt principiũ nõ ſolũ vt agat ſed vt agant ꝓpter finez. Utrũq; aũt horũ ſcz ⁊ q̃ ſe moueat: ⁊ finẽ ſui motus vel actiõis cognoſcat reperiũtur in actibus humanis: ⁊ ideo in eis ꝓprie ⁊ pfecte volũtariũ inuenit. Volũtariũ etiã reperit aliquo modo in brutis et pueris licz impfecte. Uñ ⁊ pbs dicit in. iij. ethicoꝝ. ⁊ Damaſ. ⁊ Greg. nicenus. q̃ bruta ⁊ pueri volũtario cõicant. Pro cuius declaratione ſciendũ fm. b. Tho. prima ſcõe q. vi. q̃ cũ ad rationẽ volũtaꝛij requiratur q̃ principium actus ſit intra agentẽ: cũ aliqua cognitiõe finis: ſicut cognitio finis actiõis in brutis ⁊ pueris eſt impfecta: ideo etiã volũtariũ i eis ẽ fm impfectã rõnẽ. Dicit aũt cognitio imperfecta finis q̃ in ſola finis apprehẽſiõe pꝛiſtit: ſine hoc q̃ cognoſcat ratio finis ⁊ ꝓportio act⁹ ad finem. talis cognitio inuenit in brutis per ſenſuz eſtimatiõem naturale. Uñ aial brutũ apphendẽs finẽ: nõ deliberat: ſz ſubito mouet in ipm. Perfecta aũt cognitio finis eſt non ſolũ quãdo apprehendit res que eſt finis: ſz cũ cognoſcitur ratio finis ⁊ ꝓportio eius q̃d ordinat ad ipm finẽ: et tal[illegible] cognitio pfecta cõpetit ſoli rationali nature. Et ſic etiã volũtariũ fm pfectã rõnez: ꝓpur. ſ. apphenſo finẽ ali quis põt deliberãs de fine ⁊ de hijs q̃ ſunt ad finẽ moueri vel nõ [illegible]oueri in ipm. Et notꝛa q̃ licz volũtariũ denoiatur dicat a volũtate q̃ noiat rõnabile appetitiũ vnde i brutis nõ reperit: tamẽ volũtariũ poteſt trahi ad ea in q̃bus eſt aliqua participatio volũtatis fm aliquã cõuenientiaz ad voluntatẽ: ⁊ hoc modo attribuitur etiã brutis inq̃tuz ſcz per cognitionẽ aliquã mouent in finẽ. Itẽ nota q̃ q̃uis deus mou[illegible] hoiem ad agẽdũ nõ ſolũ ſicut ꝓponẽs appetibile ſenſibili vel ſicut immutãs corpus ſz etiã ſicut mouens ipam volũtatẽ. Uñ ipe ait. Job. xv. Sine me nihil potestis facere: nõ rñ hoc eſt ⁊ rõnẽ act⁹ volũtarij. Cũ enim oĩs motus tam volũtatis q̃ nature ſit a deo ſicut a primo mouẽte: ſicut nõ eſt ⁊ rõnez nature q̃ mot⁹ nature ſit a deo ſicut a primo mouẽte: inquãtũ natura eſt quoddaz inſtrumentũ dei mouẽtis: ita nõ eſt cõtra rõnẽ act⁹ volũtarij: q̃ fit a deo inquãtũ voluntas mouet a deo. Eſt tũ de ratione naturalis ⁊ volũtarij mot⁹ q̃ ſit a principio intrinſeco. Itẽ licet de rõne volũtarij ſit q̃ principiũ ei⁹ ſit intra: nõ tñ eſt ⁊ rõnẽ volũtarij: q̃ primũ principiũ ſit extrinſecũ. Sicut in genere alterabiliũ primuz alterãs eſt corpus celeſte: q̃d tamẽ nõ eſt primũ mouẽs ſimplr: ſed mouet motu locali a ſupioꝛi mouẽte. Sic principiũ intrinſecũ volũtarij actus q̃d eſt vis cognoſcitiua vel appetitiua: eſt primũ principiũ in genere appetitiui mot⁹ q̃uis moueatur ab aliq̃ alio exterioꝛi fm alias ſpecies motus.

Quãtũ ad primũ inuolũtarium dicit

§.II. Volũtarium dicit aliquid duplr.

Volũtariũ dicit duplr.

ſ. directe ⁊ indirecte. Pro cui⁹ declaratiõe dicit. b. Tho. vbi. s. q̃ volũtarium d: q̃d eſt a volũtate. Ab aliquo aũt dicit aliquid dupliciter. Uno mõ directe: q̃d ſcz pcedit ab aliquo inquãtũ eſt agẽs ſicut calefactio a calore. Alio mõ indirecte ex hoc ipo q̃ nõ agit. Sicut ſubmerſio nauis dicit eſſe a gubernatore inquantũ deſiſtit a gubernãdo. Sed ſciendũ eſt q̃ nõ ſemp illd q̃d ꝓſequit defectũ actiõis reducit in agens ſicut in cãm: ex eo q̃ nõ agit: ſed ſolũ tũc: cũ põt ⁊ debet agere. Si enim gubernator nõ poſſet nauem dirigere vel non eſſet ei cõmiſſa gubernatio nauis: nõ imputaret ei nauis ſubmerſio que p abſentiam gubernãtis ꝓtingeret. Quia igit volũtas volendo ⁊ agendo põt impedire hoc: q̃d eſt nõ velle ⁊ non agere. ⁊ aliq̃n debet hoc: q̃d eſt nõ velle ⁊ nõ agere imputari ei quaſi ab ipſo exiſtes: cũ. ſ. debet impedire ⁊ nõ facit. ⁊ ſic volũt[illegible]iũ põt eſſe abſq; actu. Et quãdoq; q̃dem abſq; actu exterioꝛi cũ actu interioꝛi ſicẽ cũ vult nõ agere. Aliquãdo etiã abſq; actu interioꝛi ſicut cũ nõ vult. Probatur ⁊ hoc ratiõe tali. Id cui⁹ dñi ſumus dicitur voluntarium. ſed nos domini ſumus eius q̃d eſt agere ⁊ non agere: velle ⁊ non velle: ergo ſicut agere ⁊ velle eſt voluntarium: ita ⁊ nõ agere ⁊ nõ velle. Ad q̃d facit q̃d ait Aug. b. oſius. xv. q. i. Non eſt.

§.III. Inuoluntariũ dicit

De inuolũtario.

q̃d quis [illegible]lo modo vult. Et q: q̃d fit p violentiã ſeu coactionem abſolutam: homo nullo modo vult. Ideo dicit pbus ⁊ Damaſce. q̃ eſt aliquid inuoluntariũ per violentiam. Itẽ q: etiã q̃d fit per ignorantiã facti premiſſa debita diligẽtia homo nõ vult. Ideo dicit etiã pbs: eſt aliquid inuolũtariũ p ignorãtiam. Et ex etiã dicit q̃ errãtis nulla eſt volũtas. Sed p maioꝛi horũ declaratione dicit bea. Tho. vbi. s. q̃ duplex eſt actus volũtatis. Unus q̃dem qui eſt eius immediate velut ab ipſa elicitus. ſ. velle. Alius aũt eſt actus volũtatis ab ea imperat⁹: ⁊ mediãte alia potẽtia exercitus: vt ambulare ⁊ loqui: qui act⁹ a voluntate imperant mediãte potẽtia motiua. Quantũ igit ad actus a voluntate imperatos volũtas violẽtiam pati poteſt inquãtum per violẽtiaz exterioꝛa mẽbra impediri poſſunt: ne exequant imperiũ volũtatis. Sed quantum ad ꝓpri[illegible] actũ volũtatis nõ poteſt ei violentia inferri. Et huius ratio eſt: quia actus volũtatis nihil eſt aliud q̃ inclinatio quedam, pcedens ab interioꝛi principio cognoſcente: ſicut appetitus naturalis eſt q̃dã inclinatio ab interioꝛi principio abſq; cognitiõe. Q̃d aũt eſt coactuz vel violentũ eſt ab exterioꝛi principio. Unde cõtra rationez ipſius actus volũtatis eſt: q̃ fit coact⁹ vel violẽtus: ſicut eſt etiã ꝓtra rationẽ naturalis inclinatiõis vel mot⁹. Po

Duplex ẽ actus voluntatis.

Quõ põt volũtati ferri violẽta ⁊ q̃ modo nõ

Universidad de Deusto
Biblioteca

rest enim lapis p violentiā sursum ferri: sed q̃ iste motus violētus sit ex naturali inclinatione eius esse nō pōt. Si militer pōt etiā hō p violentiā trahi: sed q̃ hoc fit ex voluntate eius: repugnat rōni violentie. Et nota fm bm Tho. vbi supra q̃ sicut naturale dicit qd̃ est fm iclinationem nature: sic inclinatio fit in natura: sicut a principio actiuo: sicut ad agendū naturale est igni calefacere: sic inclinatio fit in natura: sicut a principio passiuo ad recipiendum: sicut motus celi dicit naturalis: q: hz naturalē aptitudinem ad talez motū: lz moueā fit voluntariū. Ita voluntariū dicit qd̃ est fm inclinationē volūtatis. q̃ hoc pōt esse dupliciter. Uno modo fm actionē: puta cū aliquis vult agere. Alio modo fm passionē: vt cū aliquis vult pati ab alio. Ubi cū actio inferat ab aliquo exterioi manēte in eo qui patit voluntate patiēdi: nō est simpliciter violentum q: lz ille qui patit nō oferat agendo: cōfert tñ volēti pati. vñ nō pōt dici inuoluntarium. Item fm. b. Tho. licet id in quo intēdit volūtas peccādo sit ꝰ naturam rōnalez: q̃ malū fm rei veritatē: tñ apprehendit illud vt bonum q̃ ꝓueniens nature inq̃tum est ꝓueniēs homini fm aliquā passionem sensus vl habitū corruptū. q̃ ideo nō sequitur q̃ si motus violentus sit ꝰ naturam motus voluntatis in peccando sit violentus: q: voluntas tendit in actum peccati: vt in rem fm naturam.

§.IIII. Mixtū ex volūtario

De his q̃ fiunt per metum,

q̃ inuolūtario dicit qd̃ fit ex metu seu coactione ꝑditionata. Et qd̃ fit ex ignoātia crassa. Et q̃tum ad primū dicit pbs in. iij. ethicoz. q̃ Bteg. nicenus. q̃ q̃ p metū agunt mixta sunt ex volūtario q̃ inuolūtario. Pro huius declaratione dicit. b. Tho. pma scde. q. vj. arti. vj. q̃ id qd̃ per metū agit in se ꝓsideratū nō est volūtariū: sed fit volūtarium in casu. s. ad vitandū malū qd̃ timet. Sed si q̃s recte ꝓsideret magis fuit ista voluntaria q̃ inuoluntaria. Sunt enī volūtaria simpliciter. Inuoluntaria fm quid. Unūquodq̃ enī dicit ē simpliciter fm q̃ est in actu: fm aūt q̃ est solum in apprehēsione nō est simpliciter: sed fm quid. Hoc aūt qd̃ p metū agit. fm hoc est in actu fm q̃ fit. Cū enī actus in singularibus sint. singulare aūt inq̃tum huiusmodi est hic q̃ nūc: sed hoc id qd̃ fit est actu fm q̃ est hic q̃ nūc: q̃ sub alijs ꝑditiōibus indiuidualibus. Sic aūt hoc qd̃ fit p metū est voluntariū inq̃tum. s. est hic q̃ nunc. put. s. in hoc casu est impeditū maioris mali qd̃ timebatur: sicut piectio mercū in mare fit voluntariū tpe tēpestatis ꝓpter timoꝛez piculi. vñ manifestū est q̃ est simpliciter voluntariū. Nam cōpetit ei rō voluntarij: q: principium eius est intra. sed q̃ accipiat hoc qd̃ metum fit vt extra istū casum existens. put repugnat voluntati: hoc nō est nisi fm ꝓsideratione tñ. Et ideo est inuoluntarius fm quid. id est. put ꝓsideratur extra istū casum existēs. Et licet qd̃ p metū fit volūtas nō ferat in illud ꝓpter seipm tñ fertur in illud ꝓpter aliud. s. ad repellendū qd̃ timet malum. vñ voluntarius motus est. Sufficit enī ad rōnez voluntarij q̃ fiat ꝓpter aliud. Voluntariū enī est nō solum qd̃ volumus vt finē: sz etiā qd̃ volumus ꝓpter aliud vt ꝓpter finē. Sed in eo qd̃ fit p vim. s. absolutā: voluntas interior: nhil agit. vñ differunt qd̃ agit p vim q̃ qd̃ agitur p metū: sicut inuoluntariū q̃ voluntariū. Concupiscentia aūt que est passio nō causat inuoluntarium: etiam fm quid sicut timor. Rō est: q: timor est ꝑ malo. Cōcupiscentia aūt respicit bonū. malum aūt fm se cōtrariat voluntati: sed bonum est voluntati cōsonum. Vñ magis se habet timor ad causandū inuoluntarium q̃ cōcupiscētia. Uno concupiscentia auget voluntarium.

§.V. Quod fit ex ignoratia

De his q̃ fiunt ex ignoratia.

dicit ctiā mixtū volūtario q̃ inuolūtario: sed nō intelligit hoc de quacunq̃ ignorātia. Pro cuius declaratiōe dicit. b. Tho. prima scde. q. vj. arti. viij. q̃ ignorātia tripliciter se habet ad actū volūtatis. s. cōcomitanter. consequenter: antecedenter. Cōcomitāter quidē ꝓmo modo q̃ ignorātia est de eo qd̃ agit. tñ etiam si scires nihilominus ageres. Tunc enī ignorātia nō inducit ad volendum: vt hoc fiat sed accidit simul esse aliqd̃ factū. q̃ ignoratum sicut in hoc exemplo. Cum aliqs vellet quidē hostem occidere: sz ignorans occidit cū putans occidere cervum. Et talis ignorantia nō facit inuoluntariū: vt pbs dicit: q̃ causat aliqd qd̃ repugnet volūtati: sed facit nō volūtarium: q: nō pōt eē actu volūtū qd̃ est ignoratū. Consequenter aūt se hz ignorātia ad volūtatē: inq̃tū ipa ignorātia est volūtaria. Et hoc ꝓtingit dupliciter fm duos modos voluntarij supꝓpositos. Uno modo: q: actus volūtarius fertur in ignorātiā: sicut cū aliquis vult ignorare: q̃ excusationem habeat de pcto suo: vl vt nō retrahat a peccato fm illud Job. xxj. Scientiā viaꝝ tuaꝝ nolumus. q̃ hoc dicitur ignorantia affectata. Alio modo dicit ignorātia est qd̃ quis pōt scire q̃ debet. sic enī nō agere q̃ nō velle voluntarium dicit indirecte. Hoc igit modo dicit ignorantia: siue cum aliquis actu nō ꝓsideratur qd̃ ꝓsiderare pōt q̃ debet: que est ignorātia male electiōis ex passione vt habitu. pueniens: siue cū quis noticiā quam debet nō curat acquirere. Et fm hunc modū ignorantia vniuersalis in ꝛis: que quis scire tenet: voluntaria dicitur quasi p negligentiā veniens. Cum aūt ignorātia sit voluntaria aliquo istorum modoꝛ nō causat simpliciter inuoluntariū: sz causat tñ fm quid inuoluntariū inq̃tum ꝓcedit motū voluntarium ad aliquid agendū qui nō esset scientia ꝓsente. Aliter denter se habet ignorantia ad voluntatem qn nō est voluntaria. q̃ tñ est causa volendi q̃ als hoc nō vellet vt cum homo ignorat aliquam circūstantiam actus: quam nō tenebatur scire. Et ex hoc aliquid facit quod non faceret si sciret: puta cum aliquis diligentia adhibita nesciret aliquem transire p viam: pijcit sagitam que interficit transeuntem. q̃ talis ignorantia que dicit facti causat inuoluntarium simpliciter,

§.VI. De predictis

voluntario q̃ inuoluntario q̃ mixto ex vtroq̃ multa habentur in iure. vñ e pluribus aliqua ponent. Ubi sciendum q̃ regulare est q̃ ea quevi metusue causa fiūt. arci robaris firmitate. extra de his que vi me. ve cau. fi. c. ad audientiam. q̃ talia sunt inuoluntaria simpliciter vl fm qd. Pro cuius declaratiōe nota fm Rayneriū. q̃ vis est malicia rei impetus: qui repelli nō pot est. ff. qd̃ me. cau. l. j. Dictatus vero est instantis vl futuri periculi causa metus cadens. Et idem beatus Tho. in. iiij. Uls aūt seu coactio est duplex fm Tho. in. iiij. q̃ fm glo. super ca. de iudeis. di. xlv. s. absoluta q̃ conditionata. Et de absoluta coactione intelligit diffinitio sup. dicta de vi data. Et hec quidem: q: est inuoluntaria simpliciter in materijs penalibus excusat a toto: sicut si qua mulier violenter cognoscat. vel si violēter manus alicuius accipiat ad ponendum thus sup ignem coā ydolis q̃ hmōi. In nullo peccat voluntarie cōno renitente: vt habet. xxxij. q. v. ita ne. q̃. c. sequenti. Talis etiam coactio absoluta tollit veritatem et effectum sacramentorū: vt dicit in glo. sup. c. de iudeis. di. xlv. Si enim quis teneat violenter q̃ ipso reclamante baptisetur nil recipit nec characterem nec gratiā: q̃ sic ꝑ ordinem sacris. Coactio ꝑditionata: q: hec nō est cōno inuoluntaria: sed est voluntariū mixtum. In se enī illud non vellet ad quod cogit: sed vult penas cuitare: quibus cogitur. q̃ ideo assentit. vnde nō excusat a toto: sed a tanto in quanto. Unde dicit extra eo. ti. sacris. q̃ licet metus cōpas aut minet: nō tamen prorsus excludit: q: pro nullo metu quis debet cōmittere mortale peccatum. Et sub hac coactione conditionata comprehēditur metus: siue coactio p metum fm. b. Tho. in. iiij. q̃ pe. que est duplex. Una. s. levis q̃ sufficiens: que non cadit in constantem virum: vt si quis

timet non perdere gratiam seu amicitiam alicui? Si non facit qd̃ vult. Dicitur etiam metus levis in vno: qui non dicet in alio: q: nō est verisimile q̃ nimis clare dignitatis in vbe timuisse: vel regē paruum timuisse suum. vt xxj. q. ij. c. Lotharius. Et. ff. q̃ me. cau. nō est verisimile Alia coactio est grauior per metū qui. s. cadit in cōstantem virū: vt metus mortis vel cruciatus: q̃ talis metus excludit matrimonium: quoad deuz q̃ quoad ecclesiam fm Thomam q̃ Pet. q̃ Alber. in. iiij. Et Ray. q̃ Hostien. in sum. Et similiter timor stupri vel scruturis excludit matrimonium fm prefatos doctores. Nec differt vtrū predicta quatuor fiant in persona propria aut liberoꝛ aut vxoris. Unde versus. Excusare metus hos posse puta q: vis fit. Stupr, si siue status vberis atq̃ necis. Et hoc nisi post eō sentiret. Talis etiam metus qui potest cadere in cōstantem virum rescindere facit cōtractus. Dicit tamen Alber. in. iiij. q̃ compulsus per metū cadentem in cōstantem virum cū, pmisit aliquid alteri vbi est iudiciū per qd̃ potest inuenīri defensio a iudice debet soluere, pmissum sz qd̃ de se non est malum: vt dare centum florenos q̃ huiusmodi. Cōpetit enim actio ex lege q̃ ex canone: q̃ iudex debet restituere facere in integrū. Sed si defectus sit in dicis tunc nō debet soluere vt puto. Et hoc si iuramentū nō interuenit: nam tunc soluendū est. Uel faciat per supiorem relaxare. Si autem iam violauit iuramentū non solvendo: veniens ad penitentiam nō est cogendus ad dandum promissum: sed penitentia iniungenda de peccato.

Ista etiam coactio ꝑditionata etsi nō impediat veritatem sacramentorū in suscipiente: impedit tñ effectum. secundarium. s. gram. Qui enī suscipit baptismū vel ordinē tñ mortaliter amittat vitam vel substantiam: als nō susceptus nō recipit gratiaz sed characterez vtiq̃z recipit vt dicitur in glo. in dicto. c. de iudeis distin. xlv. Idem Ray. q̃ Tho. Et q̃ vis nullus sit cogendus ad fidem vel sacramenta etiam coactione cōditiōali: vnde dicitur de iudeis Precipit sancta synodus nemini vim inferri ad credendum. Non enī muti baptizandi sunt. s. tales: sed volētes vt interro[illegible] [illegible]icie. dist. eadem. Tamen si qui coa[illegible] [illegible]raiem coactione cōditionatam cogendi sunt ad seruandus fidē q̃ regulas xpianorum: quā necessitate susceperunt: vt dicitur in dicto. ca. de iudeis. Nō aūt cogēda sunt qui absoluta coactione sunt coacti: q: nil acceperunt. Que etiam fiūt ex ignorātia nō inuincibili: sed pcedente ex negligentia que dr crassa ignorātia: sunt inuoluntaria mixta. Et de his. xv. q. j. §. Sed hoc. Et. c. seq. Itez nō solū que fiunt coactiōe absoluta sunt inuolūtaria simpliciter: sed etiā que fiunt mente omnino alienata q̃ ideo nō imputant ad culpam vel penam. Unde Aug. Aliquos scimus subito demētes factos: ferro fuste: morsibus: lapidibus multos nocuisse: quos[illegible] [illegible]am etiam occidisse: captos aūt industria in iudicijs oblatos minime reos factos: eo q̃ nō volūtate sed impellente vi. nescio qua: hec gesserūt nescientes. xxv. q. j. aliquos. Nec obstat. c. si quis insanienz. q. ea. Ubi penitentia dicit imponenda ei qui in insania fecit homicidium: reuerso ad proprium sensū. Hoc enī fit vt dicit ibi glo. ad cautelam: q: s. forte nō totaliter erat mente alienatus. ar. xxxiiij. q. ij. in lectum. Et ne deserat ecclesiastica disciplina. vt. xxiij. q. v. excōicatorum. Job. Nō aūt Gratianus dicit i sequeti. §. q̃ ideo penitētia imponitur tali: quādo ex culpa sua incurrit insaniaz. Et sic videtur ei imputari aliquo modo: tūc dicit glo. Job. q̃ illa opinio Gratiani nō est approbāda: q: talis satis ipo in re punit. iij. q. ix. c. Indicas. De voluntario simpliciter intelligit illud Amb. Illa cauēda sunt flagitia que ex nostra pdeunt voluntate delicta iuuentutis: irrationabiles cordis passiones. Quorum nos sumus domini principia extrinsecus nō requiramus: nec deriuemus in alios: sed agnoscamus q̃ propria nostra sunt. qd̃ enī possum nō facere si volumus huius electionem mali potius nobis debemus ascribere. xv. q. j. Illa.

De actibus voluntatis ab ipsa immediate elicitis. Et de ipso velle qui est primus actus. Cap. IIII.

Inde videndum est

de actibus voluntatis ab ipsa imediate elicis. Mouet aūt voluntas in finē et in ea que sunt ad finē. Primo igit agendū de actib' volūtatis ab ea elicitis: quibus mouet in finē: q̃ hi sunt tres. s. velle frui: q̃ intēdere. Deinde de actibus volūtatis q̃bus mouet in ea q̃ sunt ad finē. Et hi sunt tres. s. eligere qd̃ tñ pcedit cōsulere: scdo est ꝓsentire: tertio vti. Et q̃tū ad primos actus sciēdū q̃ cū actus volūtari? primo sit respectu finis. Volūtas ipsa respicit finez tripliciter. Uno mō absolute: q̃ sic dicit actus eius voluntas seu volitio: put. s. absolute volumus vel sanitatē vel si qd aliud est hmōi. Alio modo volūtas respicit finē: fm eā ꝓsideratione qua in ipso q̃escitur: q̃ talis actus voluntatis dicit fruitio. Tertio mō ꝓsiderat finis, put volūtas respicit ipm: fm q̃ est terminus alicuius qd̃ in ipm ordinat. Et actus volūtatis fm hāc ꝓsiderationem seu respectum dicit intētio. Non enī ex hoc solū dicimur intendere sanitatē q̃ volumus eā: sed q: volumus p aliqd aliud ad eā puenire: vt p medicinaz q̃ hmōi. Hec. b. Tho. prima scde. q. xij. arti. j. Et q̃tū ad primū actū voluntatis qui est velle: inspicienda sunt tria. Primū de quo fit voluntas. Secūdū a quo moueat voluntas. Tertium quomodo moueatur voluntas.

Volūtas respicit finez tripliciter.

§.I. Quantum ad primuz

Velle est tñ de bono.

voluntas seu velle est tñ de bono. Uñ dionysius dicit. iiij. c. de diui. no. q̃ malū est preter voluntatē eo q̃ omnia appetunt bonū. Sed bonū de q̃ est voluntas nō est semper verū bonū. Sed aliquādo verū: aliqñ apparēs bonum vt actus peccati. Pro cuius declaratione dicit. b. Tho. prima scde. q. viij. arti. j. q̃ volūtas est appetit' rōnalis. Omnis aūt appetitus nō est nisi boni. Huius ratio est. Quia appetitus nō est aliud q̃ inclinatio appetentis in aliqd. Nihil aūt inclinat nisi in aliqd simile q̃ conuenīēs. Cum igitur omnis res inq̃tum est ens q̃ substantia sit quoddā bonū necesse est vt omnis inclinatio sit in bonuz. Et inde est q̃ pbs dicit in primo ethicoꝛ: q̃ bonum est qd̃ omnia appetunt. Sed considerandū est: q̃ cum omnis inclinatio cōsequatur aliqnam formā. Appetitus naturalis consequitur formā in natura existentem. Appetitus autē sensitiuus vel intellectiuus seu rationalis qui dicitur voluntas: consequitur formaz apprehensam. Sicut ergo id in qd̃ tēdit appetitus naturalis est bonuz existēs in re: ita id in qd̃ tendit appetitus animalis seu rationalis est apprehensum. Ad hoc ergo q̃ voluntas in aliquid tendat non requiritur q̃ illud sit bonū in rei veritate: sed q̃ apprehēdat in ratione boni. ꝓpter hoc pbs dicit. ij. phisicoꝛ: q̃ finis est bonū vel apparēs bonum. Et licz cadē potentia sit oppositoꝛ. Sicut visus est albi q̃ nigri: nō tamen eodē modo. Sic voluntas est boni q̃ mali. Sed ad bonū se hz illud appetendo q̃ ille actualiter appetitus dicitur voluntas seu velle. Ad malū se habet voluntas fugiēdo: q̃ ipsa fuga mali magis dicit volūtas non malum ipsum. Volumus enī non malum sed fugere malum: q̃ hoc habet rationem boni. Futura autē etiā nō sint in rerum natura: apprehendunt tamen sub ratione boni vt entia rōnis: sicut etiam sunt priuationes q̃ negationes: vt nō loqui: nō operari: q̃ dicunt entia rationis: q̃ sic in ens tēdit voluntas. Unde q̃ philosophus dicit in. v. ethicoꝛuz: q̃ carere malo habet rationem boni. Voluntas put signat actū ipsius voluntatis potentie. ꝓprie est finis non coꝛ que sunt ad finem. Pro cuius declaratione dicit. b. Tho. prima scde. q. viij. arti. ij. q̃ voluntas q̃nq̃ dicit potētia qua volumus: q̃nq̃ dicit ipse actus volūtatis. Secōm ergo q̃ voluntas nominat potentiam sic se extendit ad finē: q̃ ad ea que sunt ad

Velle ꝓprie est ipsi finis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

finem. Ad ea eni se extendit vnaquęq; potēria: in quibus inueniri pōt quoquo mō rō sui obiecti. Sicut visus se extendit ad oia que participāt quoquo modo colorem. Ratio aūt boni quod est obiectū potentie voluntatis inuenitur nō solum in fine: sed etiam in his que sunt ad finem. sed fm q̄ voluntas noiat actū sic ppzie loquēdo est finis tm. Cuius rō est q: ois actus denoiatus a potentia denominat simpliceē actum illius potentie. sicut intelligere nominat simpliceē actuz intellectus. Simplex aūt actus potentie tendit in id qd̄ fm se est obiectū potentie. Id autē qd̄ ppter se est bonū ⁊ volitū est finis. Ūn volūtas ppzie est ipius finis. Ea vero que sunt ad finē nō sunt bona vl volita ppter seipsa: sed in ordine ad finē. Ūn voluntas in ea nō ferē nisi quatenus ferē in finem. vñ hoc ipm qd̄ in eis vult est finis. Actus voluntatis pōt ferri in finē absq̄ hoc q̄ ferat in ea que sunt ad finē. Sz in ea q̄ sunt ad finem ingtum hmōi ferri nō pōt nisi ferat in finē. vnde vno actu ferē in vtrunq̄. Hoc sic p̄bat. b. Tho. pma scde q. viij. arti. iij. Cū finis sit fm se volitus. Id aūt qd̄ est ad finē nō fit volitū nisi ppter finē. manifestū est q̄ voluntas pōt ferri in finē: absq̄ hoc q̄ ferat in ea que sunt ad finem: sed in ea que sunt ad finē ingtum hmōi voluntas ferri nō pōt: nisi ferat in finem. Sic igit volūtas in finē fertur dupliciter. Uno modo absolute fm se. Alio modo in rōne volendi ea que sunt ad finē. Manifestū est ergo q̄ vnus ⁊ idē motus voluntatis est quo ferē in finem fm q̄ est rō velēdi ea que sunt ad finē: ⁊ in ipa que sunt ad finem. Sed alius actus est quo ferē in ipm finē absolute. ⁊ q̄ntq̄ p̄cedit tpe: sicut cū aliq̄s pm vult sanitatē: ⁊ postea deliberans quomodo possit sanari: vult conducere medicum vt sanetur. exēplum. Quandocūq̄ videt color: videtur ⁊ lumen eodem actu. potest tamē videri lumen absq̄ hoc q̄ videatur color. Et in executione quidem operis ea que sunt ad finem se habent vt media finis aūt vt terminus. Sed in volitione est ecōuerso. Nam voluntas p finem tangē per medium deuenit ad volendum ea q̄ sunt ad finem: sicut intellectus deuenit in conclusiones p̄ncipia que media dicuntur. Unde sicut intellectus aliquādo intelligit medium: ⁊ ex eo nō procedit ad cōclusionez ⁊ ambulans ad aliquem locum: aliquando pfistit in medio itineris: ⁊ nō puenit ad terminum. Sic ⁊ volūtas aliquando vult finem: ⁊ non ptingit ad volendum id quod est ad finem.

Ad finē ⁊ ad ea que sunt ad finem: quōse hz voluntas.

§. II. Quantū ad secundū

circa actū volūtatis. s. a quo fit ipe actus seu motus volūtatis. Ubi sciend. q̄ motus volūtatis est a deo: vt a primo motore oium. Est a potēria volitiua q̄tum ad exercitium actus fm rōnem finis: pcipue in volendo finē: q: p hoc q̄ vult finē mouet volūtas scipam in volēdo ea q̄ sūt ad finē. Est ⁊ mot' volūtatis ab intellectu ipius volentis vt a p̄sentante ei obiectū suū qd̄ est bonū apprehēsum p intellectum. Est q̄nq̄ ab appetitu sensitiuo vt a trahente ipm p passionē sub apparentia boni. Et q̄tum ad primum q̄ actus volūtatis fit a deo: ostendit apls Phil. ij. dicens. Deus est qui operatur in nobis velle ⁊ pficere. Pro cuius declaratione dicit. b. Tho. pma scde. q. ix. arti. vj. q̄ sicut motū naturalē rei causare nō pōt: nisi qd̄ est aliqualiter cā rei: vt q̄ lapis moueat deorsum. Nam cū mouet sursum p iactum hois qui homo naturā lapidis nō causat motus ille nō est naturalis: hz violētus. ita etsi homo hūs voluntatē moueri possit ab aliquo qd̄ nō est cā eius vt ab alio hoie p violentiā. motus tñ volūtatis eius qd̄ fit ab aliquo extrinseco. qd̄ nō fit causa eius est impossibile. Voluntatis aūt cā nihil aliud esse pōt q̄ deus. ⁊ hoc dupliciter. Primo ex hoc q̄ volūtas est potēria aie rōnalis que a solo deo causat p creationē: vt dictū est supra. Secundo ex hoc hz q̄ volūtas habet ad vniuersale bonum ordinē. Omne aūt aliquid bonum p ptcipationē dicit ⁊ est quoddam bonum pticulare. Particularis autē causa nō dat inclinationē vniuersalem. Unde nec materia prima que est in potentia ad oēs formas pōt causari ab aliquo pticulari agente. Nec tamē sequit q̄ cū homo vult malū: deus moueat voluntatē eius ad illud malū: quia ipse est motor ⁊ vniuersale obiectū volūtat: q̄m fm. b. Tho. vbi supra. Deus mouet voluntatē hois sicut vniuersalis motor ad vniuersale obiectū voluntatis quod est bonum. Et sine hac vniuersali motione hō nō pōt aliquid velle. Sed homo p rōnem determinat se ad volendum hoc vl illud qd̄ est vere bonum ⁊ apparens bonū. Sed inter dum mouet specialiter deus aliquos ad aliquid determinate volendū quod est bonū. sicut in his quos mouet p gratiam. Mouet etiam voluntas ad actū suum ab intellectu. Unde pbus dicit in. iij. de aia. q̄ appetibile intellectum est mouens nō motū. Uoluntas aūt est mouēs motum. Motum. s. q: mouet ab intellectu. Mouens quia mouet alias potentias: etiā ipm intellectū q̄tum ad exercitium actus. i. ad intelligendū. Non tñ mouet intellectū voluntatē ex necessitate. vnde Augu. tractans illud pslm. Concupiuit aia mea desiderare iustificationes tuas. ait. Peuolat intellectus: sequit tardus aut nullus effectus. Scimus bonū: nec tamē delectat agere. Cuius rō est fm. b. Tho. quia sicut imaginario foame conuenientia vl nociui sine estimatione nō mouet appetitū sensitiuum. Ita nec apprehēsio veri sine rōne boni: nec appetibile mouet voluntatē. Unde intellectus speculatiuus nō mouet: sed practicus: vt dicit in. iij. de anima. Pro maiori hominis declaratione dicit. b. Tho. pma scde. q. ix. arti. j. Intantū aliquid indiget moueri ingtum est in potentia ad plura. Oportet eni vt id qd̄ est in potentia reducatur ad actum p aliquid quod est actu. ⁊ hoc est mouere. Ipsaq̄ aūt aliqua vis anime inuenit ē in potēria ad diuersa. Uno modo q̄tuz ad agere ⁊ nō agere. Alio modo q̄tum ad agere hoc vel illud: sicut visus q̄ntq̄ videt actu: ⁊ quādoq̄ nō videt. ⁊ q̄ntq̄ videt q̄ ⁊ quandoq̄ nigrū. Indiget igit mouente q̄tum ad duo. s. q̄tum ad exercitium ⁊ vsum actus: ⁊ q̄tum ad determinationem quorū primum est ex parte subiecti quod inuenitur quoq̄ agens. quādoq̄ nō agens. Aliud est ex parte obiecti fm q̄ specificat actus. Motio aūt ipius subiecti est ex agente aliquo. Et cū oē agens agat ppter finem principium huius motionis est ex fine. Et inde est q̄ ars ad quam ptinet finis mouet artē ad quam ptinet id quod est ad finem suo imperio: sicut gubernatoria ars imperat nauficiue. Bonum aūt in cōmuni quod habet rōnem finis est obiectum voluntatis. Et ideo ex hac parte voluntas mouet alias potentias animē ad suos actus: vtimur enim ⁊ alijs potentijs anime cum volumus. Nam fines ⁊ perfectiones oium aliarum potentiarū cōprehenduntur sub obiecto voluntatis: sicut quedam pticularia bona. Sicut per enim ars vl potentia ad quā pertinet finis vniuersalis: mouet ad agendum artem vl potentiam ad quam pertinet finis particularis sub illo vniuersali comprehensus: sicut dux exercitus qui intendit bonum commune fm ordinem totius exercitus mouet suo imperio aliquos ex tribunis: qui intendit bonum vnius aciei. Obiectum autem mouet determinādo actum ad modum principij vel malis: a quo in rebus naturalibus actio specificat: sicut calefactio a calore. Primum aūt principium formale est ens ⁊ verum vniuersale: quod est obiectum intellectus. Et ideo isto modo motionis intellectus mouet voluntatem: sicut repræsentans ei obiectum suum. Mouetur etiam voluntas etiam ad actum suū a seipsa. Cum enim sit dominū sui actus ⁊ ipsius sit velle ⁊ non velle: quod nō esset nisi nō haberet in potestate sua mouere seipsam ad volendum. sequit q̄ a seipsa mouetur. Unde dicitur Ecclesiastici. xv. Posuit deus ante illum. s. hominem bonum ⁊ malum ad quodcunq̄ voluerit extendat manum suam. Pro

A quo volūtas moueatur.

Actus voluntatis est a deo.

huius declaratione dicit. b. Tho. prima scde. q. ix. arti. iij. Ad voluntatē ptinet mouere alias potentias ex rōne finis qui est obiectū volūtatis. Sz hoc modo se hz finis in appetibili: sicut principiū in intelligibili. Manifestum est aūt q̄ intellectus p hoc q̄ cognoscit principiū reducit seipsm de potēria in actū quantū ad cognitionē pclusionum. Et hoc modo mouet seipsum. Et similiter voluntas p hoc q̄ vult finē mouet seipsam ad volendū ea que sunt ad finē. Non aūt eodē modo mouet ab intellectu ⁊ ipsa. Sed ab intellectu mouet fm rationē obiecti: ingtum ipm sibi repræsentat. Z seipsa mouet fm rōnez finis inquantū vult ea q̄ sunt ad finē ppter finē. Nec fm idez volūtas mouet ⁊ mouet: sed fm diuersa: q: cū vult finem est quide in actu volūtas quoad finē. In potēria autem quoad illa que sunt ordinata ad illū finē. Cū autem vult actu ea q̄ sunt ad finē: reducit se de potēria in actū respectu illoz: ⁊ sic vt mouēs est inquātum vult finē: vt mota inquātū vult ea q̄ sunt ppter finē. Mouet volūtas ad actū suū q̄ntq̄ ab appetitu sensitiuo: sic ab allicīte. Ūn Jaco. i. dicitur. Unusquisq̄ tentatur a cōcupiscētia sua abstractus ⁊ illectus. Nō eni abstraheret q̄s a cōcupiscētia nisi voluntas eius moueret ab appetitu sensitiuo in quo est concupiscentia. Pro huius declaratione dicit bea. Tho. prima secde. q. ix. arti. ij. q̄ id qd̄ apprehenditur sub ratione boni ⁊ conuenientis: mouet voluntatē per modum obiecti. Qd aūt aliquid videatur bonū ⁊ conueniens ex duobus contingit: scilicet ex conditione eius: qd̄ proponitur: ⁊ eius cui proponitur. Conuenies enim fm relationē dicitur. vnde ex vtroq̄ extremo dependet. Et hinc est q̄ gustus diuersimode dispositus non eodē modo accipit aliquid vt conueniēs ⁊ vt non cōueniens. Unde ⁊ pbus dicit in. iij. ethicorū. Qualis vnusquisq̄ est: talis finis videtur ei. Manifestum est autem: q̄ fm passionem apprehensiuī immutat homo ad aliquā dispositionem. vnde fm q̄ homo est in passione aliqua videtur aliquid ei vt conueniens qd̄ non videtur eiusdem extra passionem existenti: sicut irato videtur qd̄ nō videt quieto. Et p hunc modum [illegible] obiecti appetitus sensitiuus mouet voluntatem. Et quamuis voluntas sit præstantior appetitu sensitiuo simpliciter loquendo: ⁊ agens ⁊ mouens sit naturaliter præstantius patiente ⁊ moto fm Augusti. tamē quoad illum in quo passio dominatur appetitus sensitiuus est præstantior voluntate: ⁊ ideo voluntas vt mota ⁊ patiens subiacet appetitui sensitiuo. Et q̄tuis voluntatis actus sit vniuersalis: quia sequitur apprehensionem intellectus qui est vniuersalium: tamē quia actus ⁊ electiones hoim sunt circa singularia: Unde est q: appetitus sensitiu' est virtus particularis: q: seqt apprehēsionem sensus qui est particularium rerum: habet magnā virtutem ad hoc q̄ sic disponat: vt ei aliquid videatur sic vel aliter circa singularia. Mouetur etiā quādoq̄ volūtas a rebus sensibilibus sibi propositis exterius. Nazvo luntas mouet ab obiecto. Sed obiectū voluntatis potest esse aliqua res exterior: sensui proposita: sicut Bersabee visa a Dauid mouit voluntatē eius ad concupiscendum. Unde ⁊ Johan. dicit prima epla. Nolite diligere mundum neq̄ ea que in eo sunt: scilicet sensibilia. Dilectio ē actus voluntatis. Mouent ergo ista exteriora volūtatez sicut obiecta: non de necessitate. Nec etiā mouēt eo modo quo mouetur volūtas: quantū ad exercitium actus. ab aliquo exteriori agēte ⁊ imprimēte in ipam voluntatē ⁊ influente. Sic enim a solo deo mouetur: non autem ab angelis etiā bonis. Quātus enim angel' operet in intellectum hominis: cōfortando lumen ipsius ⁊ illustrando fantasmata: iō tamen operat in voluntatē mouendo ipsam. Sed nec a corporibus celestibus seu planetis pōt moueri volūtas directe. Nec in ipsam possunt imprimere vel operari directe. Et ratio est hz beatū Tho. pria secunde. q. ix. arti, v. Quia nullum corpus pōt agere in rē incorporeā: sed ecōuerso. Intellectus ⁊ volūtas sunt potentie aie que [illegible] sunt affixe organis corporeis: sed sunt pure immateriales ⁊ ideo impossibile est vtrullz corpus celeste directe ipsum intellectū vel volūtatem. Indirecte possunt imprimere inquantū videlicet volūtas moueri pōt ad aliquid ab appetitu sensitiuo per passiones ei'. In appetitum autem sensitiuū sicut ⁊ in alias vires sensitiuas imprimere possunt corpora celestia: q: affixe sunt organis corporeis. Que organa corporis sicut ⁊ ipsa corpora omnia inferiora subiacent influentijs ⁊ impressionibus corporum celestium. Sicut autem voluntas ipsa non cogitur ad sequēdus appetitū sensitiuū: quia instiget: sz libera est. Nec etiā cogit ad appetendū ipsa sensibilia q̄ pponūtur in que habet impressionē ⁊ operationē corpora celestia. Ita nō cogitur a cōstellationib' ⁊ influētijs corporū celestium ad volendum.

Uolūtas mouetur ab appetitu sensitiuo.

Uolūtas a diuersis modis mouetur.

§. III. De tertio videlicet

de modo quo mouet volūtas ad actū suū. Sciendum q̄ mouetur ad quedā de necessitate ⁊ naturaliter: vt ad volendū bonū in cōi: ⁊ vltimū finē seu beatitudinē ⁊ q̄ puniūt alijs potētijs: vt cognitionē veri q̄ puenit intellectui ⁊ esse ⁊ viuere ⁊ alia hmōi q̄ respiciūt cōsistentiā naturalem. Ad quedā alia mouet cōtingēter ⁊ non naturaliter vt ad omnia alia. Pro horū declaratione dicit bea. Tho. prima secūde. q. x. arti. ij. q̄ volūtas mouetur dupliciter. Uno modo quantū ad exercitiū actus sz ad velle ⁊ non velle. Alio modo q̄tū ad specificationē actus: sz ad velle hoc vel illud. Primo modo volūtas a nullo obiecto ex necessitate mouet: pōt eiā aliq̄s de quocūq̄z obiecto nō cogitare: ⁊ p cōsequēs nec actu velle illud. Sed quātum ad scōm motiōis modū volūtas ab aliquo obiecto ex necessitate mouet: ab aliquo aūt nō. In motu ei cuiuslibet potētie a suo obiecto ꝓsiderāda est rō p quā obiectus mouet potentiam. Uisibile enim mouet visuz sub ratione colōris actu visibilis. Unde si color proponatur visui ex necessitate mouet visum: nisi aliq̄s visum auertat qd̄ ptinet ad exercitiū actus. Si aūt pponeret aliq̄d visui: qd̄ non omnibus modis esset color in actu: sed fm aliq̄d esset tale: ⁊ fm aliq̄d non tale nō ex necessitate visus tale obiectū videret: posset eiā nō intendere in ipm ex ea pte qua nō est color: atū in actu: ⁊ sic ipm nō videret. Sicut aūt colorātum in actu est obiectū visus: ita bonū est obiectū volūtatis. vnde si pponat aliq̄d obiectū volūtati qd̄ sit vniuersaliter bonū: ⁊ fm oēm cōsiderationē ex necessitate volūtas in illud tenderet si aliq̄d velit. Non enim potest velle oppositi. Si autē pponat ei aliquod obiectū qd̄ nō fm omnem considerationē sit bonū nō ex necessitate volūtas fertur in illud. Et q: defectus cuiuslibet boni habz rationem nō boni: ideo id solū bonum qd̄ est perfectum ⁊ cui nihil deficit: est tale bonū qd̄ voluntas nō potest non velle: qd̄ est beatitudo. Alia autem particularia bona in quātū deficiūt ab aliquo bono possunt accipi vt nō bona ⁊ fm hanc cōsiderationē possunt repudiari vel acceptari a voluntate: que potest in idem ferri fm diuersas considerationes. Sicut enim intellectus de necessitate mouetur ab obiecto qd̄ est semp ex necessitate verū: non ab eo qd̄ potest esse verū ⁊ falsum: sz a contingente. Sic ⁊ voluntas a bono perfecto: cui nihil deficit: vult etiaz de necessitate ea que sunt ad finem: sine q̄bus finis haberi nō pōt vt esse: viuere ⁊ hmōi. Et que vult homo ex necessitate vult etiam naturaliter. Quamuis enim volūtas diuidat cōtra naturā sicut vna causa cōtra aliam: quedam enim fiunt naturaliter ⁊ quedā volūtarie. Et ali' modus causandi est propius volūtati: que est dña suorū actuū: ⁊ habet viam ad opposita. Alius modus causandi est p prius nature: que est determinata ad vnū nec habet viā ad oppositum. Tamen quia voluntas in aliqua natura fundatur: necesse est q̄ modus propius nature quan-

Ea q̄ bō vlt ex necessitate vlt naturaliter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum ad aliquid participet a volũtate: sicut quod est prioris cãe pticipat a posteriori. Et aut in vnaq; acq; re primum ipm esse quod est per naturã: q̃ velle quod est p volũtatem. Et inde est: q̃ volũtas aliq̃d vult naturaliter: ⁊ ita determinate: q̃ non hz viã ad opposita: vt beatitudine bonũ in cõi esse viuere. Et dicit hic naturale fm q̃ natura dicit q̃libet substãtia: ⁊ quodlibet ens. Et fm hoc dicitur naturale rei quod cõuenit ei fm suaz sbam: ⁊ hoc est quod per se inest ei. Et sic accipiẽdo semp principiũ in his q̃ cõueniũt rei: optz q̃ sit naturale: ⁊ hoc apet in intellectu. Nã principia naturalis cognitionis sunt naturaliter nota. Similiter principiũ volitionis optz q̃ sit aliq̃d naturaliter volitus ⁊ hoc est bonũ in cõi ⁊ vltimus finis. Motus volũtatis cũ sit a deo vt a primo mouente: nõ tñ est motus necessari? ille sed cõtingens: nisi his q̃ naturaliter vult de quibus dictum est. Vñ Ecclesiast. xv. dicit q̃ deus ab initio ꝓstituit hominẽ ⁊ reliquit eũ in manu cõsilij sui. scz ad volendus vel nõ volẽdũ hoc vel illud. Pro cuius declaratiõe dicit beatus Tho. prima scde. q. x. arti. iiij. Et dicit dionysius Ad prouidẽtias diuinam nõ pertinet corrumpe naturas rerum sed seruare. Vñ mouet omnia fm eorum cõditionem: ita q̃ ex causis necessarijs per motionẽ diuinam se quuntur effectus ex necessitate. Ex causis aũt cõtingentibus cõsequuntur effectus contingenter. Quare igitur voluntas est actuum principiũ nõ determinatũ ad vnũ ſ indifferenter se habens ad multa: sic deus ipsam mouet q̃ nõ est ex necessitate ipsam determinat ad vnũ: ſz remanet motus eius contingens ⁊ non necessarius: nisi in his ad que naturaliter mouet. Sed ab appetitu sensitiuo cũ mouetur voluntas: nõ mouet ex necessitate. Nam si talis est passio in appetitu sensitiuo: q̃ tollat totaliter vsum rõnis vt in freneticis ⁊ amentibus: tũc actus talis hois non est actus voluntatis: sed similis brutorũ actibus. Sed nõ totaliter abstoz: bz rationẽ passio sicut cũ remaneat aliquo modo iudicium raticnis liberum sic et motus volũtatis. vnde nõ necessario mouetur ab appetitu per passionẽ: ad quod facit quod dicitur Geñ. iiij. c. Sub te erit appetitus eius: et tu dominaberis illius.

¶ De scdo actu voluntatis qui d̃: frui. Cap. V.

Qui est secundus actus

Felicitas voluntate. Vbi notãdũ fm trm̃ Tho. prima scde. q. xj. q̃ visio dei inquantũ est visio est actus intellectus. Inquãtũ autem est bonũ ⁊ finis est volũtatis obiectũ: ⁊ hoc modo est eius fruitio. Et sic hũc finem ꝓsequit intellectus vt potẽtia attingẽs: volũtas tamẽ q̃ potentia moueẽs ad finẽ ⁊ fruẽs fine iam adepto. Itẽ nota fm Tho. vbi supra: q̃ in delectatione quã importat fruitio duo sunt scz perceptio cõueniẽtis que pertinet ad apprehensiuam potentiã: ⁊ cõplacentia eius quod offert vt conuenientẽ: ⁊ hoc pertinet ad appetitiuã in qua ratio delectationis perficitur. Pro quoz declaratione dicit beat? Tho. in primo sententiarum. dis. j. vbi diffuse tractat ista materia etiam in textu: q̃ fruitio ꝓsistit in optima operatione hominis: cum fruitio sit vltima felicitas hominis. Felicitas aũt nõ est in habitu sed in operatione fm philosophum. Optima autem operatio hominis est operatio intellectus ad nobilissimũ obiectum quod est deus. Vnde ipa visio diuinitatis ponitur tota substantia nostre beatitudinis. Iuxta illud Johan. xvij. Hec est vita eternaut cognoscant te ⁊c. Ex ipsa aũt visione cũ ipsum visum nõ videat per filitudinẽ sed p essentiam efficit quodãmodo intrauidentem ⁊ ita est cõprehensio: que succedit spei ꝓsequẽs visionem que succedit fidei: sicut ⁊ spes quodammodo gñatur ex fide. Et ex hoc q̃ ipsum visum receptũ est intra videntem: vnit sibi ipsum videntẽ vt fiat quedam mutua penetratio per amoꝛem. Sicut dicit. j. Job. iij. Qui manet in charitate: in deo manet ⁊c. Ad vnionẽ aũt maxime cõuenientis sequit summa delectatio. Et in hoc pficit nostra

felicitas quã nominat fruitio. Ex pte sui cõplementi magis q̃ ex parte principij: cũ includat in se quãdam delectationem. Et ideo ipsa fruitio est actus voluntatis ⁊ fm habitum charitatis: quis fm ordinẽ ad habitus et potentias precedentes. Quãuis eñ cõcurrãt ad fruitionẽ predictas tria. ſ. visio: cõprehensio: ⁊ amatio: perficit tamen ipsa fruitio amoꝛ. Et alie quidẽ virtutes cõiungunt nos deo p modum meriti ⁊ dispositionis: charitas p modũ pfecte vnionis. Dant aũt diuerse diffinitiões eius fm diuersos respectus. Et prima est q̃ frui est amoꝛe inherere rei propter se. Hec dat per comparationẽ ad obiectũ ⁊ habitũ elicientem actũ. Alia est Augustini dicentis. Fruimur cognitis in quibus voluntas delectata cõquiescit. Hec datur per cõparationem ad potẽtiã cuius est actus: fm ordinem ad potentiam precedẽtem: scz cognitionẽ que pertinet ad intellectũ. Tertia est q̃ frui est cũ gaudio vti nõ spe: sed rei iam habite. Hec dat p cõparationẽ ꝓsequentẽ actũ in quã est perfectũ. ſ. gaudiũ de re habita. Nec ẽ incõueniẽs q̃ de vna re denẽ plures diffinitiões fm diuersas cãs vel pprietates. Vñ autem expriimeret totũ esse rei fm omes causas eius: tũc diffinitiões pdicte nõ essent nisi vna.

§.I. Quo fruendum sit. ad

Quod dicendũ fm beatum Tho. vbi supra: q̃ frui aliquo dicitur triplicíter. Vno modo sicut obiecto. Et hoc mõ solo deo fruendum est. Et sic dicit Aug. q̃ fruendũ est solũ rebus q̃ nos beatos faciũt. ſ. persons diuinis patre ⁊ filio ⁊ spiritusancto: quad bonitatẽ ipsius dei ordinẽ omnia bonitas vniuersi: sicut bonitas totius exercitus ad bonitatem ducis. Secundo mõ sicut habitu elicientẽ actũ fruitionis. Et hoc mõ beatitudine creata ⁊ charitate fruẽdũ est. Deus eñ facit btos effectiue: dãdo seipsum ⁊ causando ipsam beatitudinẽ. Beatitudo aũt creata formalĩ fuẽ brin: sicut abedo facit album. Tertio modo fruimur aliquo sicut instrumẽto fruitionis: et hoc mõ fruimur potẽtia cui? fruitio est actus. Quia vero humanitas ipsi nõ est finis vltimus ideo in visione eius nõ est pprie fruitio: sed quodãmodo accidentale gaudiũ: ⁊ non substantialis beatitudo. Sed aũt quocũq; sancto nõ est fruẽdum simpliciter: ſ in deo. Iuxta illud q̃ ait apls ad Philemonẽ. Fruar te in ꝓno. Vbi autem homine in deo frueris magis deo q̃ homine frueris. Et sic fm. b. Tho. ibi obiectũ fruitionis est deus conprehensũs ipsuz obiectũ p filitudinẽ gratie in qua habitat deus. Peccatoꝛ aũt nõ est fruendum in deo: quia nõ est in eo grã que facit deũ inhabitare: q̃ quidẽ est expletur expressum ipsius summe bonitatis q̃ fruẽduz est. Et quia tominus creatura irrationali fruendũ est. Nõ eñ sufficit ad ſ filitudo imaginis vel vestigij ſ requirit filitudo gratie.

Tribus aũt psonis diuinis est vna fruitõe fruẽdũ. Duplex nõ est duplex fm beatũ. Tho. vbi supra. Prima ex parte sentie. Obiectũ eñ fruitionis est summa bonitas. Vñ fruitio respicit vnãquãq; psonã, put est summũ bonuz. Vnde cũ eadẽ numero sit bonitas triũ psonarũ eadẽ erit ⁊ fruitio. Alia vero sumit ex parte pprietatuz. Sicut eñ dicit pbs qui cognoscit vnũ relatiuoꝛ cognoscit ⁊ reliquũ. Et sic cũ tota fruitio originet ex visione vt dictũ est: q̃ fruitur vno relatiuorum inquãtum huiusmodi: fruitur ⁊ reliquo. prima ratio melioꝛ.

§.II. Quorum sit fruitio

Videtur fm. b. Tho. vbi. s. Fruitio ponit quãdã delectationẽ in fine. Delectatio aũt nõ pot esse nisi in cognoscente. Et iõ cũ creature insensibiles nõ cognoscãt: nõ delectantur nec fruunt. Quãuis tñ omẽ desideriuz sequatur cognitionẽ: desideriuz tñ creature insensibilis q̃ est eius inclinatio rõnalis non sequitur cognitiõem in ipsa existentem fm cognitionem primi motoris. Item fruitio propriẽ loquendo est tantum vltimi finis: bruta autem vltimum finem nõ apprehendunt nec finẽ proximum pnt ordinare

ad finẽ vltimũ cũ careat rõne cui? est ordinare. Vñde nõ propie fruunt. Similiter peccatoꝛ ponit vltimũ finẽ suũ in eo in quo nõ est. Vñ cuz verũ finẽ nõ habeat nõ fruit vere. Quãuis eñ talis aliq̃n faciat aliq̃d ꝓpter deũ: tñ quãliquid diligit habitualiter supra deũ. etsi nõ actu semp: iõ nõ fruit deo: sed illo ad qõ oia ordinat pecuniã videlicet gloriã: verencã delectationẽ: ⁊ hmõi. Alteri? fruitio dicit delectatiões i fine. Vñ pfecta fruitio nõ ẽ nisi pfecta delectatio: que esse nõ pot ante cõsecutionẽ finis. Vñ fust? homo in mũdo nõ pfecte fruit. Sed sancti i patria vere ⁊ ppie ⁊ pfecte fruũtur. Magister in. ij. Sniaꝛ dist. i. Secũdũ deus rationalẽ creaturã vt summũ bonũ intelligere: intelligẽdo amare: amãdo possidere: possidẽdo fruitur. Deus autem pfectissime seipso fruit. Vnde Boetius dicit: q̃ deus gloriosus est: quia dum seipso fruitur accedentis laudis indigens nõ est.

¶ De intentiõe que est tertius act? voluntatis. Cap. VI.

De intentione que est

Tertius actus elicitus a volũtate. Hanc xpus vocat oculum dicens. Luc. xi. ⁊ Matthei. vi. Si oculus tuus fuerit simplex: id est intentio recta totũ corpus tuũ: id est opus inde sequẽs lucidũ erit. Quamuis autẽ oculus sit instrumentũ visiue potẽtie que est apprehensiua potentia: nõ tñ intẽtio est actus intellect? sz volũtatis. Dicitur aũt oculus intẽtio: quia cognitionẽ presupponit p quã pponit volũtari finis ad quẽ mouet. Sicut oculo prendimus quo tendere debeam? Tho. Qõd autem intentio sit actus voluntatis beatus Tho. prima scde. q. xij. sic declarat arti. i. Intentio ipsz sicut nomẽ sonat: signat in aliquid tendere. In aliquid autẽ tendit et actio mouẽtis ⁊ motus mobilis. Sed q̃ motus mobilis in aliquid tendat ab actione mouẽtis procedit. Vnde in tento primo ⁊ principaliter pertinet ad id qõ mouet ad finem. Vnde dicimus architectonicam suo imperio mouere ad id quod ipse intendit. Et idem est in omni precipiente aliquid. Voluntas aũt est que mouet omnes alias vires anime. Et sic patet q̃ intentio est actus voluntatis propie. Est autem ꝓprie ⁊ principaliter intendere fm beatum Tho. prima secunde. q. xij. arti. iiij. Intendere finem prout scilicet ordinat motũ alicuius vel alterius in finẽ. Ordinare autem aliquid in finẽ est actus rationis tantũ: ⁊ quia bruta ratione carẽt: ideo non ꝓprie dicũtur intendere seu habere intẽtionẽ. Sed largẽ sumẽdo intendere fm id quod mouet ad finẽ ab alio dicit intendere finem. sicut natura dicitur intendere finẽ quasi mota ad suũ finẽ a deo: sicut sagitta a sagittante: ⁊ sic bruta intendũt finem: inquãtum mouẽtur instinctu quodã naturali ad aliquid. Non q̃ cõsiderent q̃ p motũ suũ possint consequi finem: quod est ꝓprie intendẽtis. Sed quasi concupiscentes finẽ naturali instinctu mouẽtur ad finẽ quasi ab alio mota: ⁊ cetera que naturaliter mouentur. Intentio autẽ non solũ est vltimi finis sed et aliorũ finiũ. Cũ enim vltimus finis humanorũ voluntatũ sit beatitudo. ⁊ per consequens vnus finis. Si intentio esset tantũ vltimi finis non essent diuerse hominũ intentiones quod patet esse falsum. Pro cuius declaratõe dicit bea. Tho. prima scde. q. xij. ar. ij. q̃ intẽtio respicit finẽ fm q̃ ẽ terminus motus respectu voluntatis. In motu aũt potest accipi terminus dupliciter. Vno modo terminus vltimus in quo quiescitur: qui est terminus totius motus. Alio modo medium quod est principium vnius partis motus ⁊ terminus vel finis alterius: sicut motus de quo itur de a. in. c. ⁊ in. b. Et est terminus vltimus. b. autem est terminus sed non vltimus: ⁊ vtriusq; potest esse intentio. Vñde si intentio semper sit finis: nõ tamẽ oportet q̃ semp sit vltimus finis. Intentio etiam potest esse plurium simul. Quod sic declarat beatus Tho. vbi. s. arti. iij. Aliq̃ duo possunt accipi dupliciter; vel ordinata ad inuicem; vel ad inuicẽ nõ ordinata. Et si quidẽ nõ fuerint ad inuicẽ ordinata: manifestũ est q̃ homo pot simul plura intẽdere. Est enim intẽtio nõ solũ finis vltimi: sed etiã finis medij: vt dictum est. Simul aũt intendit aliquis in finẽ vltimũ ⁊ primum sicut confectionem medicine. Si aũt accipiantur duo vt nõ ordinata ad inuicẽ. Sic etiã pot homo plura intẽdere. q̃d patet ex hoc q̃ homo vnũ alteri preeligit q̃d melius est. Inter alias aũt cõditiones quibus vnum melius est altero: q: valet ad plura. Vnde potest aliquid preeligi alteri ex eo q̃ valet ad plura. ⁊ sic patet manifeste q̃ homo plura intẽdit. Qõd aũt Augu. dicit q̃ homo nõ pot simul deuz ⁊ coꝛpale cõmodũ intẽdere: intelligit vt vltimos fines: q: nõ possunt esse hois plures vltimi fines. Intẽtio finis ⁊ voluntas eius qõd est ad finẽ. aliquo modo est vnus ⁊ idem motus. aliquo modo nõ. q̃d sic declarat. b. Tho. vbi supra. arti. iiij. Motus volũtatis in finem: ⁊ in id qõ ad finẽ pot ꝓsiderari dupliciter. Vno modo fm q̃ volũtas ferẽ in vtrũq; absolute ⁊ fm se. ⁊ sic fm pliciter sunt duo motus volũtatis in vtrũq;. Alio modo potest cõsiderari fm q̃ voluntas ferẽ in id qõ est ad finẽ ꝓpter finem. Et sic vnus ⁊ idem subiecto motus voluntatis est tendens in finem: ⁊ ad id quod est ad finẽ. Cum enim dico volo medicinã, ꝓpter sanitatem nõ designo nisi vnum motũ voluntatis. Cuius rõ est: q: finis est ratio volendi ea que sunt ad finem. Idem aũt actus cadit super obiecto ⁊ sup rõnem subiecti: sicut eadẽ est visio coloris ⁊ luminis. ⁊ sile est de intellectu: q̃ si absolute cõsideret principium ⁊ cõclusionẽ: diuersa erit ꝓsideratio vtriusq;. In hoc aũt q̃ conclusioni ꝓpter principia assentit. est vnus actus intellectus tñ. In hoc autẽ differt ab electione: q: ingitum motus voluntatis fertur in id quod est ad finem put ordinare in finem est electio. Motus aũt voluntatis qui fertur ad finem, put acquirit p ea que sunt ad finem vocatur intẽtio. Cuius signum est q̃ intẽtio finis esse potest: etiam nondum determinatis his que sunt ad finem: quorum est electio.

§.I. De intentiõe loquitur

Psalmista psalmo. cxviij. docens nos suo exemplo ea rectificare dicens. Inclinaui coꝛ meum ad faciẽdas iustificationes tuas in eternũ: ꝓpter retributionẽ. Intentio siquidẽ: vt ait Ambr. opi tuo nomẽ imponit. Nam cuius finis bon? est eius quoq; opus bonũ est: ⁊ ecõtra fm pbm. Vnde saluatoꝛ ait Lu. xi. Si oculus tuus fuerit simplex totũ corpus tuũ lucidũ erit. Oculus intẽtio, dicit qui respicit finẽ seu ea q̃ sunt ad finez respectu finis. Simplex aũt dicit cum solũ intẽdit vltimũ finẽ sine duplicitate vl alia mixtura: ⁊ tunc totũ corpus. i. cõgeries opez inde sequentiũ lucidum est. i. gratiosum. Quatuoꝛ aũt requirũtur ad hoc vt oculus sit simplex ⁊ rectus. i. intentio q̃ nõ tantum in predicto versu psal. Et primũ est q̃ ipa intẽtio sit separata ab arrogatione ibi. Inclinaui coꝛ meum. Secũdum est q̃ sit sequestrata a deceptione. ibi. ad faciẽdas iustificatiões tuas. Tertiũ q̃ sit imaculata sine motu tali infectione. ibi. in eternum. Quartum q̃ sit determinata in perfecta felicitatione. ibi. ꝓpter retributionem.

Primo ergo debet intentio ad hoc vt sit recta esse separata ab arrogantia: vt. ſ. quis quis opetur opera de genere bonorum ꝓpter gloriã cõsequendã: nõ hoc intẽdat tanq̃ deus debeat sibi retribuere ipam gloriam ex debito necessitatis: seu ex condigno: quia vt ait apostolus ad Romanos. viij. Non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis: nec etiam quecunq; actiones. Et ratio huius est: q: sicut creatura est virtutis finite: ita ⁊ meritum operis eius. gloria aũt dei est premium infinitũ. Infinitum aũt nõ potest per se attingere ad infinitũ. Debet ergo quilibet intendere ⁊ credere q̃ principaliter deus ex sua largitate dabit sibi gloriam benefacienti. Iuxta illud ad Ro. vj. Gratia

Universidad de Deusto
Biblioteca

dei vita eterna scz habeā. Gratia aūt gratis dat. Hoc aūt notat ps. cū ait. Inclinaui cor meū. i. [illegible] aliqui expectās retributionē a dño nō ex operibus iustitie p me factis: sz fm suaz misericordiā. Debet scdo intētio esse sequestrata a deceptiōe: vt videlz nō faciat ea que de se sunt mala ,pter aliquē finē appetentem bonū. Hoc eīm esset decipere seipsum. Nam vt ait apls ad Ro. iij. Nō sunt facienda mala vt inde eueniāt bona. Hinc z Greg. Qui hac intētione male accipit vt bñ dispenset grauat potius q̄ iuuetur. j.q.j. Nō est putandū. Qd si quis fenus exerceret vt hospitalia z ecclias cōsecraret: vel etiā aliena raperet vt pauperibus subueniret: seipsz decipet: cū nil mereat: ꝗ pecaū in curreret. Ut z Loth qui obtulit duas filias suas virgines habitatoribus sodomoz: ab eis illudēdas ne ab uterent iuuenibus: quos ad hospitiuz receperat. i. ãgelis qui in forma iuuenū appuerant potius hoc qd fecit ascribitur perturbationi eius ex horrore illius sceleris q̄ rōni vt dist. xiiij. ca. Qd ait. In quo frequenter offendūt homines cōmittēdo diuersa peccata vt liberēt proximos a tribulatiōibus vel a peccatis ,pter hoc dicēdo mēdacia addendo periuria vel alia mala. Sed vt dicit Aug. Cum ad id venerit hō vt saluti ,primi nisi peccādo ,puideri nō possit: iam se nō existimet habere qd facit. i. qd debeat facere. xxij. q.ij. c. Ffaciat. Naz contra ordinē charitatis est sue saluti nocere vt alteri subueniat. Nec est ꝓtra hanc sniam q̄ moyses dñm rogauit vt deleret euz de libro suo vt populo dimitteret peccatū idolatrie cōmissum in adoratione vituli. Exodi. xxxij. Non eīm sic est intelligendum tanq̄ Moyses optauerit se priuari salute z deleri de libro viuentiū in gloria. Hoc eīm irrationale fuisz. Sed petijt deleri de libro dei nō simpliciter: sed q̄tū ad ꝓsolationes mlras: quas ōdebat a domino recipere in presenti prout scriptum in libro dei erat: id est prēordinatum: vt ex hoc populo illi parceretur de tanta offensa. Quod ergo dicitur q̄quicquid agant homines intentio iudicat intelligendum est hoc non de his que mala sunt fm se: sed de bonis seu indifferentibus. Unde dicit psalmista: ad ꝗ designandū. Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas: nō mala opera: sed iustificationes: id est mādata tua: q̄ seruata faciūt hominem iustū. Tertio intentio dz esse imaculata. i. q̄ ille qui facit aliq̄d bonū z ,pter deū non habeat in se maculā peccati mortalis: q: de operibus hmōi: etsi bona intētōe factis retributionē a deo nō haberet in supna gloria. Uñ apls dicit ꝑma ad Corin. xiij. Si distribuero facultates meas in cibos pauperuz z tradidero corpus meum vt ardeaz. s. ,pter deū seu ,pter fidem seruandam, martyrio me exponā: charitate aūt nō habuero nihil mihi prodest: scz q̄ad retributionē eternā. Charitas aūt nō cōpatitur secū maculā alicuius mortalis. Qui ergo est in aliquo peccato mortali: vt odio: luxuria: invidia z huiusmodi: quātacunq̄ supplicia sustineat pia intentione scz ,pter deum: nō tñ inde recipit retributionē gloriae. Sed aliqua alia bona vt ,psperitatem: libertionē a multis periculis: dispositionē seu mollificationez cordis ad penitentiam: ad minus supplicium in alia vita. Et sic remanet illud bonū irremuneratum. Et ad hoc sigñandū dicit psalmista. In eternū peccator nō intēdit facere iustificationes. i. mandata: in eternū. i. semp. Sed pro tunc qñ facit aliqua de genere bonoz: vt ieunia: elemosynas: orationes z hmōi: intentione retributionis z premij. Sed quādo cōmittit peccata: tūc nō inclinat cor suuz ad iustificationes dei: imo ab eis recedit trāsgredendo. Cum autē quis est in gratia z charitate habet intentionē semp seruandi precepta dei. Uñ ps. cxliij. Pulchritudine tua intende. i. ex gratia que est pulchritudo anime intentiōes tuam dirige. Quarto intentio ad hoc vt sit recta optz q̄ respiciat tanq̄ ad vltimū finem ad retributionez dei. Sz

Triplex retributio dei.

notanduz q̄ est triplex retributio a deo. s. temporalitatis penalitatis: z eterne felicitatis. De prima dicitur Esaie j. c. Omnes sequunt retributiones. s. temporalium. z Zach. dicit saluator. Euge serue bone quia fuisti fidelis super pauca: super multa te constituam. Ecce ego venio cito: et merces mea mecum est. Ecce ego venio cito: et merces mea mecum est. Ecce ego venio cito: et merces mea mecum est

Universidad de Deusto
Biblioteca

electi etsi in se pre multitudine a nobis quasi innumerabiles sūt: respectu tñ reprobor̃ pauci! Exempli gra Scarabeus vel saccus arene in se quasi innumerabilis ē respectu tñ tori' arene maris q̃d paucū est. Sic et electi respectu tñ reprobor̃ pauci sunt: ⁊ isti demū beati. Iuxta illud q̃d dictū est p ps̄. Btūs quē elegisti ⁊ assumpsisti in habitabit in atrijs tuis. Ubi possunt notari tres electiones fm dēum.

¶ Prima est eternalis ad supernā felicitatem: ibi. Beatus quem elegisti.

¶ Secda est regalis ad hūanā dignitatē: ibi. ⁊ assumpsisti

¶ Tertia electio est virtualis per nostram voluntatem ibi: inhabitabit in atrijs tuis.

§.III. Prima igitur electio

est dei ab eterno: q̃ videlz eligit ex toto hūano gne btificādos i gl'ia: de q̃ apl's ad Eph.i. inq̃t. Bndixit nos deus in bndictōe spūali. i. plena bndictōe: i celestib'. i. in gl'ia in xpoo. i. p merita xpi. sicut elegit nos in ipo ante mūdi pstitutione. Qui aūt ⁊ q̃t sūt isti electi sol' ille nouit q̃ elegit. Vñ ⁊ in eccl'ie orōne d̃: Soli deo est cognit' numer' electorū in supna felicitate locādus: nos aūt etsi p certitudinē scire nō possum': p aliq̃ tñ signa data ab ipo i scriptura pecturare valem'. Et vt hec signa in nobis experiantur: hortatur Petrus apl's in secda canonica cap'lo. i. dicens. Satagite vt p bona opera certa vestrā vocatiōēz ⁊ electionē faciatis. Hec autem signa sunt tria que notat sapiens Eccl'i. xlv. dicens. Elegit eum dñs ex omni carne: ⁊ dedit illi cor: ad precepta ⁊ legem vite ⁊ discipline. Ubi tria nota signa huius electionis.

¶ Primū est abdicatio malarū delectationū: ibi. Elegit eum dominus.

¶ Secūdum est obseruatio diuinorum preceptorū: ibi. Dedit illi cor: ad precepta.

¶ Tertium est frequentatio sacrorūz eloquiorū: ibi. Legem vite ⁊ discipline.

Primū signū diuine electionis.

Quantū a primū: quis ppie loquat sapiens de moyse: tñ intelligi potest de quolibet alio electo. Unde ⁊ hoc canit ecclesia de beato thoma de aquino: ⁊ d̃ quibusdā alijs ⁊ vult dicere q̃ quē de' eligit extra: hic ab omni carne. i. delectatiōe carnali. delebit inquit dñs ad Noe in figuraz omnē carnē. Est enim multiplex caro. s. leonū: vitorum: porcorū: canū: hoim: ⁊ hmōi. Et caro quidē leonis est delectatio quā sibi querūt superbi in honorib' suis. Caro vitorū est cōplacētia quā sibi q̃runt gulosi in crapulis suis ⁊ ebriatib'. Caro porcorū est voluptas lasciuiōz quā querūt in immūdicijs suis. Caro hoim est delectatio sensual' quā hīt aliq̃ ad suos ppinq̃s ⁊ amicos: ⁊ sic de alijs. Dz igit dñs aquis diluuij infernalis delere oēm carnē. i. oēs in carnalib' ⁊ vicijs se delectātes. Et hoc est etiaz q̃d ait apl's. Caro ⁊ sanguis regnū dei nō pseqūt. i. Loēin. xv id est delectatiōes prauas sequētes. Impossibile ēm est vt ait Hiero. vt presentib' quis ⁊ futuris fruat bonis ⁊ d̃ delitijs transeat ad delicias. Unde ⁊ saluator ad discipulos electos ad supernā felicitatem ait. Ego elegi vos de mundo. i. de vicijs ⁊ delectatiōibus mūdi. Et ad Ephe. i. apl's ait. Elegit nos. s. de' vt sim' sancti ⁊ puri. Sic fuit electus beatus Tho. a deo extract' de aquis mūdane vanitatis ⁊ delectatiōis velut alter moyses. De quo dicitur ad Heb. xi. q̃ elegit magis affligi cū populo dei q̃ tē porālis peccati hēre iocūditatē: pz aūt d̃ gmarie in brō Tho. ex gestis circa puellā ad eū introductā. Quātū ad secōm. Certū est q̃ electus dei voluntatē hz efficacem ad obseruandū diuina mādata: que sunt de actib' virtutū Unde psal. xix. Mādata tua elegi. s. ad obseruandū. Ad q̃d tamē necessaria ē diuia gra: q̃ ⁊ velle facit. ⁊ obōuare ipsa dei mādata. Vñ d̃: in dicta auctoritate: dedit illi: scz deus: cor. id est voluntatē ad precepta. s. obseruāda. Ad efficacē autē voluntatez semp sequitur opatio si adsit possibilitas. sicut aūt illi qui verentur ⁊ multum diligunt aliquem superiorem seu platum: nō solum pceptā facūt ab eo sub grauī pe[illegible] sed etiā simplicia monita habent ... debita obseruari. Sic ⁊ electi dei nō solū pceptā legis eius: sed etiam simplicia documenta ⁊ consilia conantur seruare si possunt. Et ita bona inchoant: vt ad perfectiora se extendant. vñ Greg. sup Ezech. Electi quiq̃ sic ad bona tendunt: vt ad mala ppetranda nō redeant. Gregorius banc. Sicut moyses seruauit mandata: sic. b. Tho. a puericia sua diuina cepit seruare mandata: nunq̃ eorum aliquod transgrediendo: q̃ nunq̃ cōmisit mortale peccatū ⁊ amplectēs diuina etiam cōsilia p ingressum religionis semp pfecit: vt patet in legenda. Quantum ad tertiū nota q̃ deus eligit infundit sibi magnū effectum cardiuina eloquia. Unde ⁊ ipe qui sapientia eterna est dicit. Magis q̃ aurum ⁊ argentū sapiam eligite. Prouerb. viij. Sapientia pcipue dicit scriptura sacra fm. b. Tho. in pma parte. q. j. q. plenius ⁊ verius docet de diuinis q̃ quecunq̃ alie doctrine. Dicit ergo sapiens q̃ dedit illi legem vite ⁊ discipline. s. ad intelligendum ⁊ docendū. Et dicitur lex vite: quia vitam confert anime obseruantibus. Non solum enim illuminant intellectum diuina eloquia sed etiam accendunt affectum. Nunquid nō verba mea sunt quasi ignis: dicit dominus p Hieremiam. quasi diceret vtiq̃. q. incendunt ad dilectionem anime. Unde in ... Ibid. cit. Sapie. viij. Infinitus thesaurus est hominibus sapientia. Quo qui vsi sunt participes facti sunt amici dei. Sic et au[illegible] in moyses fuit eruditus in omni sapientia egyptiorum ⁊ chaldeorum. Act. vij. Et maxime in diuina sapientia. sic. b. Tho. eruditus fuit in scientia ⁊ scaularī q̃ diuina. ⁊ pmaxime i theologia. quā ⁊ magno studio ⁊ cautionis suffragio acquisiuit: vt pz in legenda.

§.IIII. Secundū genus electionis

fm deum ex[illegible]es est ad h[illegible]nanam dignitatē quando est rōnabiliter factuz que notat[illegible] pōt in eo quod dicit ps̄. Et assumpsisti. Assumi dicit cō[illegible] ad altius aliquid sumitur cōmuni statu. Unde apl's Heb. v. Omnis pontifex ex hoibus assumptus. s. est. Et cum Paulū ⁊ Barnabam dñs elegit ad pdicandum q̃ tibus quod est officiū presidentiū dixit. Segregate mihi paulum ⁊ barnabā in opus ad q̃d assumpsi eos. Act. xiij. Et hoies quidem errare possunt in eligendo seu assumendo indignum: sed deus errare nō pōt. ⁊ ideo Beat' qui elegisti ⁊ assumpsisti. Et nō solū beatus est qui assumitur a deo in plationem. rōnabiliter exercens eā: sed ⁊ beatissimus sup alios. vñ Aug. Nihil difficilius est epi vl' presbyteri vl' dyaconi dignitare. sed apud deuz nihil beatius si eodē modo militē quo imperator noster iussit. di. xl. omnia. Ad hoc aūt vt ista electio sit rōnalis tria requiruntur. Primū est q̃ fiat sine pcedenti ambitione. Secōm q̃ fiat ex gruenti assumpti dispositiōe. Tertū q̃ fiat cōcurrente regulari cōsensione. Quantū ad primū dicit beat' electus: nō qui se ingerit ad dignitatē: sed qui assumitur a deo ⁊ hoibus. Vñ eni dicit Leo papa. Principatus quē meritus exto: sit aut ambitus occupauit: etiā si moribus suis ... ctibus suis non offendat. ipius tñ initij sui est gnicio[illegible] exemplo. j. q. j. ⁊ chrysos. Qui desiderauerit pōcipatuz in terra: inueniet ꝓfusionē in celo. Sicut dñs elegit seruum suum dauid in regem: qui nō querebat neq̃ cogitabat d̃ regimine: sed oues custodiebat in deserto. Non autem elegit aliquē alium ex septem fratribus eius: de quibus fm apparentiam videbatur samueli. historia: vide primo Reg. xvj. Secūdum q̃d requirit est cōgrua dispositio eligendi seu assumēdi in erate. videlicz ꝓuenienti fm canones: scientia cōpetēti ⁊ vita decenti: vt extra de elect. cum in cūctis. Sic dñs iesus elegit pimos rectores ⁊ pastores nō pueros: quos sapientia sua doctissimos fecit ⁊ sanctitate perfectissimos: dicēs eis. Ego vos elegi vt eatis ⁊ fructū afferatis. s. cōuersionis animarū. Hinc ⁊ Sima chus pa. Utilissimus computandus est [illegible] sanctitate ⁊ scia non precellat: qui est honore pstantior. j. q. j. Utilissimus. Quantū ad tertiū: vt s[illegible]ilz rationabiliter fiat electio ad dignitatem: requirit cōsensus eligentium omniū vel maioris partis qui remota omni affectiōe persone ⁊ munere pecunie ⁊ prece eligere debēt quē credūt magis pficere. Unde moyses principatu in suū nō dimisit filijs suis cōsanguineis: sed extraneis de alia tribu. s. Iesu naue. Sed nunc vt ait Hiero. plurim q̃ uerunt colūnas in eccl'ia eligere: nō quos plus cognoscūt ecclesie pdesse. Sed quos vel ipsi amant: vel quos sunt obsequijs deliniti: vel p quibus maior quispiam rogauerit: ⁊ vt deteriora taceaz: qui vt clerici fierēt muneribus impetrauerūt. viij. q. j. Moyses. Et ideo in huiusmodi electionibus premitti debz oratio: vt fecerūt apostoli in electiōe Matthie dicētes. Tu domine qui corda oīm nosti: ostēde quem de his duobus eligeris. Actu. j. Sic beatus Tho. ad dignitatem magistrij assumptus fuit: non hoc querens: sed coactus obedientia: vt patet ex legenda.

§.V. Tertio electio est ducens

ad beatitudinem q̃ fit virtualiter per nostram voluntatem q̃d notat ibi. Inhabitabit in atrijs tuis. Nō dicit poneur vel ligabitur sed inhabitabit. i. voluntarie stabit in atrijs tuis. Atria erant porticus seu claustra circa templum per que accedebatur ad ipsuz ⁊ significant habitacula seu cō[illegible]ōes virtutū: per quas ptz accessus ad templum militantis ⁊ triūphantis ecclesie. Nullus autem cogitur ad virtutes: sed electiōe ppie voluntatis in eas ingreditur: ⁊ inhabitat quis. Unde Ambro. Voluntariū si bi uinlie elegit pps. Voluntariū sibi seruū diabolus actōcuatur. xv. q. j. Nō est. Sūt aūt precipua tria dñi atria in quibus voluntas elector̃ eligit inhabitare. Primuz est sui humiliatio. Secōm est dei pēplatio. Tertiū est aduersi toleratio. De primo dicit ps̄. lxxxiij. in psona cuiuslibet electi. Elegi [illegible] esse in domo dei. i. despectus ⁊ contemptus. Unde ⁊ quasi se dēlarās: dixit micholy ꝓxi sue Uilio: fiam plus q̃ factus sum et humilis ero. ij. Re. vj. Et eni dixit Gregor. Euidentissimuz signū electorum est humilitas: sicut reprobor̃ superbia. De humilitate beati Thome habes quādo associauit illū, pcuratorē extra pro negocijs cōuentus ⁊ in occultatiōe sue scientie: vt ptz in legenda. Secundum atrium in quo eligit voluntas sancti inhabitare: est contēplatio. Hic ēm reperit magnā qui cum ⁊ gustum suauē dei. Unde saluator de hac loquens ait Maria. s. magdalena optimā partē elegit que nō auferet ab ea. Hic ēm incipit vita cōtemplatiua: nec deficit in aliavita vt actiua sed perficitur. Ad hanc tamen nō est idoneus nisi bene purgatus a passiōibus. Unde in figura dicit. Exo. xxx. Bestia que tetigerit montem scz cōtemplationis lapidabitur lapidibus scz errorū ⁊ fantasiarum irrationabiliū. Bestia significat hominem passionatum ⁊ rudem. Permaxime hoc atriuz inhabitauit. b. Tho. qui frequenter rapiebatur in extasi: vt ptz qñ crucifixus ei locutus est neapoli: ⁊ alubi. Tertium atrium est toleratio aduersor̃. Eligunt ēm sancti ppposito voluntatis sustinere omnia aduersa patiēter. Unde de sancti illis machabeis dicit q̃ elegerūt magis mori q̃ cibis inquinari immūdis et noluerūt infringere legē dei. j. Mach. j. vt. s. euaderēt mortem sustinentes fortiter cruciatus. Sed ⁊ deus vt dicit Gregor. ab electis suis tēporali afflictiōe maculas peccatorū curat tergere: quas in eis in eternum nonvult videre de pc. di. j. Si peccatum. Hoc igitur considerantes electi eligūt sponte ⁊ aliquando desiderant pati aduersa Sic ⁊ beatus Thomas patienter portauit molestias ⁊c. Et si patimini propter iusticiam beati Beatus ergo quē elegisti ⁊c.

¶ De consilio. Capllm. VIII.

E consilio quod precedit electionē q̃d fit: de quo d̃ Eccl'i. xxxij. c.

Quid est consilium

Omnia fac cū consilio. s. rōnis. Ubi sciendū q̃ cōsiliū est quedā mētis inquisitio. Pro cui' declaratione dicit bea. Tho. prima sede. q. xiij. arti. i. q̃ electio vt dictū est cōsequit iudiciū rōnis de rebus agēdis. In rebus autem agendis multa incertitudo inuenitur: quia actiones sunt circa contingentia singularia que ppter sui variabilitatē incerta sunt. In reb' aūt dubijs ⁊ incert' rōnō pfert iudiciū seu sniam absq̃ pcedēti inquisitiōe: ⁊ iō necessaria est inq̃sitio rōnis ante iudiciū de eligēdis. Et hmōi inquisitio ꝓsiliū vocat. Propter q̃d pbs dicit in. iij ethicorū q̃ electio est appentus pconsiliati. Pertinet autem cōsiliū nō solū ad rōnē: sed etiā ad volūtatē: sicut et electio etiā. Nā in actu volūtatis qui est electio apparet aliquid ratiōis. s. ordo. Et in cōsilio q̃d est actu rōnis apparet aliquid volūtatis sicut materia: q̃ cōsiliū est d̃ his que homo vult facere: ⁊ etiā sicut motiuū: q̃ ex hoc q̃ hō vult finē mouet ad consiliādum de his que sunt ad finez ⁊ ideo sicut pbs dicit in. vi. ethi. q̃ electio est intellectus appetitiuus vt ad electionē vtrumq̃z cōcurrere ostēdat. Ita Damas. dicit q̃ cōsiliū est appetitus inq̃sitiu': vt cōsiliū aliquo mō prin[illegible]re oñdat ad volūtatē: circa quā ⁊ ex qua fit inquisitio: ⁊ ad rōnem inquirentē. Cū autez dicit apl's ad Eph. i. de deo: q̃ opatur oia fm cōsiliū volūtatis sue. Sciendū fm Tho. vbi. s. q̃ cū in nobis ex inquisitione que dicitur cōsiliū, pueniat certitudo iudicij seu snie consiliū inquantū attribuitur deo importat solū certitudinem ⁊ snie iudicij nō aūt inquisitionē q̃ fit p discursū. Et fm hoc dicit Damascē. q̃ ⁊ eus nō cōsiliatur. Ignorantis enim est consiliarij q̃d in nobis est: non in deo.

Ad quas potestas ꝓsiliū pertinet.

Quāuis aūt virginitas ⁊ hmōi sint bona certa nō dubia Certa quidē sunt fm sententiā sapientū ⁊ spiritualiū virorum. Sz incerta sunt fm sensum carnaliū hoim ⁊ pluriū: ⁊ iō nō incogrue de his dant ꝓsilia. Iuxta illd. i. Corinth. vij. De vginib' pceptū nō habeo: ꝓsiliū aūt do.

§.I. Consilium de quibus

Cōsilium solū ē circa media

rebus fit. Ubi nota q̃ hz bea. Tho. vbi. s. arti. ij. Cōsiliū est tñ de his q̃ sunt ad finē vt dicit Greg. incen'. Cuius ratio est. Quia finis in opabilib' hz rōnē principij eo: q̃ rationes eorū que sunt ad finē ex fine sumunt. Principiū aūt nō cadit sub cōne seu inquisitiōe: sz principia oportz presupponere in omni inquisitiōe. Unde cū cōsilium sit questio se[illegible] inquisitio. De fine nō est cōtiliū sz solū de his que sunt ad finē. Cōtingit tamē q̃ id q̃d est finis respectu quarūdam operationū ordinari ad aliū finē. Est etiā cōsilium de his q̃ sunt in nobis. ⁊ q̃ p nos fieri possunt vt dicit Gregor. nicen'. Nā si de factis alior̃ cōsiliū q̃rimus hoc est inquantū reputant' vnū nobiscū: vel p vnionē affectus: sicut in factis amicorū ꝓsiliamur: vel p modū instrumenti. Nā agēs instrumētale principale sunt quasi vna causa: cū vnū agat p alterū: ⁊ sicut dñs consiliatur d̃ his que sunt agenda p seruū: fm. b. Tho. vbi. s. Pro maiori declaratione sciendū q̃ cōsiliū ppie importat collationez inter plures habita: nō tamē quocūcunq̃z quia nō vniuersaliū ⁊ necessario: ū sed de reb' agēdis: q̃d etiā ip sum nomen designat. Dicit ēm cōsiliū quasi cōsidium eo q̃ multi cōsidēt ad simul cōferendū. Est aūt cōsiderādū q̃ in particularib' ꝓtingētibus ad hoc q̃ aliq̃d certū cognoscat' plures cōditiōes seu circūstātias ꝓsiderare opz quas ab vno nō est facile ꝓsiderare: sed a plurib' certius reperiuntur: vnde q̃d vnus cōsiderat alij nō occurrit. In necessarijs ⁊ vniuersalib' nō sic sed per se vnus sufficere potest. Appetitur aūt cognitio vitatis in hmōi: non q̃ p se habeat aliq̃d magnū: vt cognitio vniuersaliū ⁊ necessariorū; sz appetit fm q̃ est vtilis ad opatōes: quia actio

Cōsilium est de his que a nobis agūt

Universidad de Deusto
Biblioteca

nes sunt circa ꝓtingentia: ⁊ ideo ꝓpꝑe cõsiliũ est de his que aguntur a nobis. Sit etiã ꝓlutrãs de futuris euentibus: qui nõ sunt in nostra potestate. Sed hoc est inquantum p futuros eũtus cognitos ho dirigit ad aliquid faciendum vel vitandũ. Et sic cõsiliũ est nõ solum de his q̃ agunt sed etiã de his que ordinant ad opatiões. De his aũt duobus q̃uis agant a nob nõ dr esse ꝓsiliũ q̃uis ordinent ad finẽ vt dicit pbs. s. de reb' paruis q̃ parũ iuuãt vel impediũt. Qd aũt paruz est quasi nihil accipit ratio. Sedz est de quo nõ ꝓsiliamur. Ea que determinata sunt qualiter fieri debeãt: sicut est in opib' artiũ q̃ hãt certas vias operãdi: sicut scripto: nõ consiliãt quo ifras trahere debeat. In operibus ḡ artiũ nõ est cõsiliũ ꝑterq̃ in operibus artiuz q̃ sunt ꝓiecturales vt dicit Hzego. nicenus vt puta negociatiua ⁊ medicinalis. Quãuis aute electio fit de omnibus his que agunt p nos: ⁊ electio ꝓsupponat cõsiliuz: ẃ nõ est nisi rõne iudicij ⁊ sentẽtie ꝑsupponat cõsiliũ in electiõe. Ũ qũ iudicium vel sntia manifesta est absq̃ inquisitiõe nõ requirit consilij inquisitio. In rebus eñ manifestis rõ nõ inquirit: sed statim iudicat.

De duobus non consiliamur.

§. II. In cõsilio quõ proce

datur. Vbi sciẽdũ q̃ vt dicit pbs in. iij. ethic. Ille q̃ ꝓsiliatur videt querere. ⁊ resoluere ⁊ sic ꝓcedit modo resolutorio. Qd sic declarat beatus Tho. vbi supra ar ti. v. In omni inquisitiõe optz incipere ab aliquo principio: qd q̃dem sicut est primũ in cognitõe: ita etiaz sit primũ in esse: nõ est ꝓcessus resolutorius: ẃ magis cõpositiuus. Nam cause sunt simpliciores effectibus. Si autez id qd est primũ in cognitiõe fit posterius in esse est ꝓcessus resolutorius: vt pote de effectibus manifestis iudicam' resoluendo in causas simplices. Principiũ aũt in inquisitiõe cõsilij est finis. qui quidẽ est prior in intẽtiõe posteriõ: tamẽ in esse. Et fm hoc optz q̃ inquisitio cõsilij fit resolutoria: incipiẽdo. s. ab eo qd in futuro intendit quousq̃ pueniat ad id quod statim agendum est. Et q̃uis cõsilium fit de his que aguntur a nobis: ⁊ opationes n[illegible] nõ ꝓcedat modo resolutorio: sed magis cõpositiuo. s. de simplicibus ad cõposita: tamẽ ratio opationuz accipitur ex fine. Et hinc est q̃ ordo ratiocinãdi de operationib' est cõtrarius ordini operandi. In ipsa aute inquisitiõe ꝓsilij nõ est ꝓcessus in infinitum. Sed ipsa inquisitio ꝓsilij est actu finita ex duplici parte. s. ex parte principij: et ex parte termini. Accipitur aũt in inquisitiõe cõsilij duplex principiũ. Unũ ꝓprium ex ipso genere operabiliũ. Et hoc est finis de quo nõ est cõsilium vt dictum est: sed supponit in ꝓsilio vt principium aliud q[illegible] si ex alio gẽre assumptũ. [illegible]ñ aũt principia que in inquisitiõe ꝓsilij supponunt: sunt quecũq̃ p sensum accepta sunt: vtpote q̃ hoc sit panis vel ferrũ. Et quecũq̃ sunt p aliqua scientiã speculatiuã vel practicaz in vniuersali cognita. Sicut q̃ mechari est ꝓhibitũ a deo: ⁊ q̃ homo nõ potest viuere nisi nutriat cõuenienti nutrimẽto: ⁊ de his non inquirit cõsiliator. Terminus autem inquisitionis est id qd statim est in potestate nostra vt faciamus. Sicut eñ finis hz rõnẽ principij: ita id qd agit ꝓpter finẽ hz rõnem cõclusionis. Unde id qd primo agendum occurrit hz rationẽ vltime ꝓclusionis ad quã inquisitio terminat. Nihil aũt ꝓhibet ꝓsiliũ potẽtia infinitũ esse fm q̃ in infinitũ possunt aliqua occurrere ꝓsilio inquirẽda. Et licz in singularib' ꝓtingẽtib' nõ possit aliq̃d certum accipi simpli' tẽ vt nũc ꝓut assumit in operatõe pot accipi vt certũ. De cõsilio loquẽs ps. ait. [illegible] glorificatus est in ꝓsilio sanctoz. Sãcti ex ꝓsilijs que sibi assumũt et alijs tribuunt: ostendunt magnã sapiẽtiam ⁊ prudentiam cũ ex eis multis obuient malis: ⁊ magna bona procurent: ⁊ cũ hanc sapiẽtiã ⁊ prudentiã ex se nõ habeant ẃ a deo: inde glorificat deus ab hominib'us: magnificatur et exal tat ex ipso ꝓsilio sanctoz. Qd ptz p exempla. Naz sanctus Joseph prenũciata fertilitate septẽ annoruz fru

In ꝓsilio quõ procedatur.

Psal. lxxx viij

ctuum terre: ⁊ eẽdẽ maxima sterilitate septẽ alioꝝ annorum fm somniũ pharaonis: cõsiliũ dedit ipi regi pharaoni: vt in [illegible] fertilitatis reponeret mariana frumẽti ad puidendũ sterilitati: seu penuriẽ ventura. Ben. ꝓl. Quo facto mirabiliter glorificat' est deus. ex cõsilio ⁊ puidentia sancti illius. Sic [illegible] Daniel prius q̃ declarauit regi nabuchodonosor terribilem sententiam ei imminentem fm somniũ eius dixit. Placeat ergo tibi o rex ꝓsiliũ meũ ⁊ peccata tua elemosynis redime. Dan. iiij. Quib' pactis dilata est snia p annũ. quã postea incurrit p supbiam. Sed ex consilio ⁊ orõne Danielis infra tps statutum sue mutatiõis in aial bruum fm opinionem. reducebat aliqñ ad sensum ꝓprium ⁊ deliberationem suum reuertẽs ad statum ꝑstinum reportatus est in regno suo: ⁊ inde glorificatus est deus ex cõsilio ⁊ adiutorio danielis. j. Sic ⁊ sanct' Nathan ꝓpha. iij. Re. Cõsilens bersabee vt postularet a dauid regnũ p filio suo Salomone: ne adonias ipm regnũ vsurparet cũ consilio cõplicum suoz. seruato consilio a dauid regnũ filio obtinuit destructo ꝓsilio ⁊ piuratione adonie cũ suis. ⁊ sic glorificatus est deus. Significat aũt bersabee ecclam vnoz dauid. i. christi que edocta a spũsancto ⁊ consilio eius directa. postulat a xpo regnũ eternũ ꝑ vero filio suo quod bet. s. iusto timens ne ei auferat ab adonia. s. diabolo cũ satellitibus suis quo obtento glorificat deus in cõsilio sanctoz destruens p eos consilia malignoz: ficut deliuit p chusi amicũ Dauid ꝓsiliũ achitophel qd erat pernicium bonum ꝓpli: qui achitophel erat tante reputatiõis in cõsilio q̃ omes hoies ad eũ recurrerẽt sicut ad [illegible] cũ. ij. Regi. xvj. Et hoc in figurã ad significandũ q̃ cõsilia ꝓcipuorum tyrannoruz pbozum ⁊ demoniũ: ex quibus intẽdebant populum dei subuertere. Visitauit deus p amicos suos. s. apl'oruz: martyr ⁊ doctoz. Juxta illud Job. xxj. Addock s. deus ꝓsiliarios in stultũ finẽ. sic ⁊ phariseoz qui obiere ⁊ cõsilium fecerunt cũ saduceis vt caperent eum in sermone. scilicet Jesu[illegible] confusi sunt ⁊ deus glorificatus est. Matthei. xxij.

§. III. Est aũt sciendum q̃

triplex est genus consilij.

¶ Primũ est cõsilium internale qd quis sibi ipi infert.

¶ Secũm est cõsilium ꝑticulare qd quis alteri affert.

¶ Tertium est cõsiliũ generale qd quis cõmuni offert.

Consiliũ primũ. s. internale est qd quis facit in semetipso cũ videlicet aliquid occurrit agendũ dubiũ inuestigare nõ si illud est bonũ vl' malũ. et si bonũ quibus medijs videndum sit: adducendo diuersa exempla in se: quibus possit illud iudicari bonum vl' malũ. Et de hoc dicit fine cõsilio nihil facias: ⁊ post factuz nõ penitebis. Eccli. xxxij. Qd intelligit venerabilis cassian' de ꝓsilio interiori. Et Salo. puer. xiij. ait. Astu[illegible]us. id est prudẽs oia facit cum ꝓsilio. ⁊ intelligit oia. s. q̃ sunt dubia vbi ꝓsilium exigitur. Nam de certis ⁊ necessarijs simpliciter vl' ex suppositione alicuius finis nõ oportet cõsiliari: q̃ rõ absq̃ inquisitione q̃ ꝓtinet ad ꝓsilium subito iudicat illud agendum. Non enim oportet eũ qui vult viuere ꝓsiliari: sed debet cõsidere: q̃ hoc necessariũ est ⁊ certũ. Et sicut qui vult salui fieri nõ oportet consiliari de obseruandis preceptis: q̃ [illegible] certũ ⁊ necessariũ est. ut illd Matth. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. nec oportet vti velocitate seu precipitatione: sed magis maturitate. Unde calistus papa. Non precipitemus inquit cõsilia ⁊ opa nostra. Ps. Cui rpe egemus: vt maturius quid agamus. di. l. ponderet. Et aristo. in lib. ethicoz. Oportet quidẽ tarde consiliari velociter aũt exequi cõsiliata. Non solũ aũt c[illegible] ꝓsilio meritis inuestigandũ est: si opus agendũ sit bonum vl' malum sed etiã qd est bonũ vl' melius vt melius eligatur cessante impedimento. Verbi gratia. Cum inquirit quis in se ipo virum debeat matrimoniũ cõtrahere: vl' solutum non

Consiliũ primũ.

Secũm.

Tertium.

In ꝓsilio non est ꝓcessus in infinitum

De cõsilio Cap. VIII.

nere cõsideret bona vel mala grauamina vel leuamina: q̃ inde sibi cõingere possunt. Nã vtrozẽ [illegible]cẽdo: si ipa erit vna vel iracũda: male sibi habebit ⁊ p[illegible]ũ quietis: vt eiũ dr. Eccli. xxv. Nõ est ira sup irã mulieris. ⁊ non est malitia sup malitiã eius. Oportebit etiã te sollicitari quomodo ei placeas. Sed ⁊ de expẽsis ornamentoz eius. ⁊ gubernatione familie puidere tibi necessariũ erit: ⁊ paruz temporis valebis deo vacare. Qd si solutus remanes. cui soli cure incũbis: cõtentiões ⁊ querelas mulieꝝ vitabis. Suspitiõibus multis carebis: ⁊ qd deo est placitũ poterꝭ facere: ⁊ meritũ augere. Primũ igit. s. matrimoniuz. etsi bonũ sit: sedm tamen. s. cõtinentia virginalis melꝭ. Ũ aplus. i. ad Corin. vij. Si nupserit virgo bene facit et si non nupserit melius facit. Uerũ q̃ nõ omnes capiũt verbum. Si q̃s videt ꝓtiere nõ posse: melꝭ fibi est matrimonium cõtrahere. Unde apl's in dicto. c. Melꝭ est nubere q̃ vri: id est diuersis vrijs carnalib' incendi. Secũdũ cõsiliũ est particulare qd alter exhibet alteri. Cũ enim q̃s non est sufficiens sibi ad cõsiliũ capiendum circa agenda ab alio cõsiliũ accipe dz. Quinimmo circa ꝓpria vitam ⁊ obscura pertinẽtia ad cõscientiã sibi credere nõ debet ꝭ consiliari cũ peritis ⁊ bonis vel ex libris doctoꝝ. Unde Tobie. iiij. dr. Cõsiliũ a sapiẽte semper inquire. Dicitur aũt quis sapiẽs dupliciter. Uno modo fm quid. Alio modo fm quid dr: qui bene iudicande fi ne alicuius artis vel ministri: ⁊ de his q̃ dicũt ad illuz finem. Et sic dicitur sapiẽs medicus qui bene iudicat ⁊ de sanitate ⁊ de medicinis cõferentib' eam. Et sapiens negociator dicitur: qui bene iudicat de lucro acquirẽdo: et de medijs ad ipm: ⁊ sic de alijs. Sed sapiẽs simpliciter dicit qui bene iudicat de vltimo fine totius vite humane q̃ est deus ⁊ de perducentibus ad eum. Et hic est verꝰ sapiens ⁊ virtuosus. Quia igitur tobias dicit. A sapiẽte fine alia additione: primo ⁊ principaliter cõsiliũ querendũ est a virtuoso: etiã a sapiẽte. id est docto i factis cõsciẽtie. Nez eñ a medico [illegible]nis querit cõsiliũ. s. de negociatione. sed a docto negociatore. Nec a negociatore ꝑ medicinalibus: [illegible]pit medico. Et sic de alijs. Multomagis de ꝓtinẽbus ad aiam. Ubi sunt maiora dubia ⁊ magis periculosa: nõ debet quis indifferẽter ꝓsiliũ querere a quibusq̃ ꝓ: sed virtuosis doctis ⁊ practicis. vñ Eccli. xxxvij. dr. A ꝓsiliario malo serua aiaz tuã: id ẽ caue tibi. Et qui sint mali cõsiliarij a q̃bus cauendũ sit: quasi declarans dicit. Cũ viro irreligioso tracta de sanctitate: ⁊ cum iniusto de iustitia: ⁊ cũ muliere de his q̃ emulat. Cum timido de bello. Cũ negociatore de traiectõe. Cũ emptore de venditiõe. Cũ viro liuido de gratijs agẽdis. Cũ ipio de pietate. Cuz inhonesto de honestate. Cũ seruo pigro de multa operatione. Non attẽdas his in omni consilio. Et ex hoc vltimo dicto patet [illegible] locutio Eccli. est per pronium: quasi diceret. Cũ predictis nõ habeas cõsiliuz. Et subdit: Cor boni consilij statuc tibi. Nõ est tibi alid plus illo. Sciendũ insuper q̃ illud qd dicitur puer. xi. Ibi sanus vbi multa cõsilia: nõ sic intelligendũ est quoad incipientes benefacere ⁊ simplices: tanq̃ quis multoꝝ hominuz seu a multis debeat inquirere ꝓsiliũ de directione vitẽ suae. Nã hoc faciẽs audiet diuersa cõsilia: ⁊ aliquãdo [illegible] contraria. Unde in mẽte sua cõfundet: nesciẽs quid magis sequat. Sed vnũ vel paucissimos assumat i quo causam habeat ꝓfidendi: vt q̃bon' ⁊ practicus: ⁊ qui cognoscit eius cõditiones: vnde melius potest consulere. Sicut medicus qui diu habuit curã alicuius: ⁊ scit complexionẽ ⁊ accidentia eiꝰ: vtilius potest mederi nec multum laudat hoc sepe variare medicũ. Ũ vulgari puerbio dicit. Quare mutate tante caduce. Multa igit ꝓsilia querẽda sunt ab insipientibus ⁊ simplicib': ꝭ nõ a multis: ꝭ ab vno de multis agẽdis. Unde Eccli. vi. dicitur. Multi sunt tibi pacifici. Cõsiliarij autem vnus de mille. Consiliũ tamẽ qd manifeste apparet bonum a quocũq̃ detur: nunq̃ dz omni vl' respui etiã a sapiẽtibus. Unde ecclia. xvi. ⁊ moyses sanctissimus ⁊ sapiẽtissimus: ꝓsiliũ qd dedit sibi ietro socer suus gẽtilis in audiendis causis ppli: vt. s. magis arduas audiret ⁊ expediret: ⁊ ad alias audiẽdas constitueret sibi adiutores: vt pseuerare posset ⁊ nõ stultoꝰ laboze cõsumeretur: audiuit illud ⁊ seruauit. Notandum insup q̃ cũ quis fideliter ꝓsulit doctos ⁊ practicos saltem competẽter in illa materia: nõ tenet illi cui cõsulit: si inde malum ei eueniat ⁊ parum vl' nihil peccat: q̃ liber est ad sequendũ illud vl' nõ sequẽdum. Ũ de regulis. in. vj. Nullus ex cõsilio alterius obligatur: nisi fuerit fraudulentũ. Sed si intendit decipe seu aduertenter dare sibi malum cõsilium peccat grauiter ⁊ tenet de omni dãno: quod inde secutũ est ꝓpter illud ꝓsiliuz si als nõ fuisset secutum. Si quis etiaz poneret se ad ꝓsulendũ in materia de qua nõ habet peritiã: vt in medicina: in iure in factis ꝓscientie ⁊ hmõi: nõ esset immunis a pcto. Unde balaam postq̃ nõ valuit maledicere ppli'n dei: vt inde mala haberet deo impediẽte: dixit finaliter balach regi moabitarum qui ad hoc vocauerat eũ. Pergens ad populuz meum dabo tibi cõsilium. numeri. xxiiij. Et hoc fuit malum cõsiliũ: vt. s. mitteret feminas moabitides pulchras ⁊ ornatas ad castra israel: vt fornicãtes cũ eis israelite incurrerent iram dei: qd ⁊ factũ est. Sed de illo malo consilio punitus est cũ moabitis ipo interfecto. Tertiũ genus cõsilij est qd fit in cõitatibus ⁊ vniuersitatibus. Nec eni bene põt regi aliqua ciuitas vl' vniuersitas absq̃ consilio. Unde oi tpe mundi pncipes ⁊ rectores ciuitatũ vsi sunt cõsilijs ⁊ fideles ⁊ infideles. Nam ⁊ salomõ sapientissimus ꝓsiliarios habuit: quoꝝ ꝓsilium q̃ roboam filius eius reliquit magnã ptem regni amisit. ij. palipo. x. ⁊ nabuchodonosor: supbissimus cũ maioribus natu ⁊ ducib' habuit mysterium ꝓsilij sui. de eo qd agere volebat: vt habetur iudith. ij. Sed ⁊ romani infideles ⁊ ydolatre posse derũt oẽm locũ ꝓsilio suo ⁊ patiẽna. locaq̃ que lõge erãt valde ab eis: vt habeꝰ. j. Macha. vij. Apl's quoq̃ ad sedãdam dissensione ortã inter Paulum ⁊ Barnabã ⁊ fideles cõuersos ex iudaismo circa obseruationẽ legaliuz: cõuenerunt in vnũ ⁊ cõi cõsilio decreuerũt: quid esset agendum: vt habeꝰ Act. xv. Et ob hoc instituta sunt ab eccla cõsilia ⁊ generalia ⁊ puincialia celebrari: vt de cõi ꝓsilio ibi habito puideretur saluti fidelũ: vt patet di. xv. p totũ. Facilius namq̃ inuenit qd a pluribus seniorib' querit verus aũt reprõmissor dñs ait. Si duo ex vobis vel tres cõuenerint ⁊c. di. xx. c. vltri.

De ꝓsilio generali.

§. IIII. Debẽt aũt hmõi cõ

silia generalia tria in se habere. Primo occultationẽ tractatorum. Secdo intẽtionẽ rectã determinandoz. Tertio executionẽ diffinitoz. Quantũ ad primũ sciẽdũ q̃ ea q̃ tractant in ꝓsilijs alicui' ciuitatis vl' vniuersitatis cõiter debent esse alijs occulta dum tractant. als scãdala plurima ꝓnascẽtur. vñ puerb. x. c. dicit. Qui fidelis est celat amici cõmissuz. Ũ narrat Valerius maximus: q̃ cũ esset de more romanoz vt patres possent filios suos p uulos ducere secũ in ꝓsilium. accidit semel vt cum quidã ex ciuibus duxisset filiũ suũ puulum in cõsilium. ⁊ fuisset ibi decretũ: vt ibi tractatũ fuerat sub secreto remaneret. Reuertentẽ ad domũ interrogauit curiosa mater ei' q̃d ibi tractatũ esset. Cumq̃ ille respõdisset q̃ positũ fuisset sub secreto cepit mater ipa blandicijs ⁊ minis ipm cogere ad manifestandũ ꝓsilium. qd prudentissimus puer vt declinaret matris importunitatẽ ⁊ tractatum in ꝓsilio occultum seruaret: officioso mẽdacio vsus est: dicẽs ibi fuisse tractatũ: q̃ quilibet vir duas posset habere vxores. qd illa credens ⁊ alijs matronis manifestauit. Quare diuulgata p vrbem ꝓuenientes mulieres plurime quadam die ad locum consilij accesserunt postulantes a senatu tanq̃ equũ et ipsas duos posse accipe viros: ex quo in consilio

In cõsilio debet esse occultatio tractatorum.

Universidad de Deusto Biblioteca

decretū fuerat viros accipere posse duas vxores. Nō illi admirantes vnde hoc ,pcesserit:cū de nō nulla fuisset facta mētio sup hoc inquirentes inuenerūt hoc ,pcessisse ex astutia illius pueri talia referentis. Vñ ad occultandum ,filia statuerūt:nullū amplius puerū introduci nisi illū tm:qui ita caute sciuisset occultare sicut ei. Valde ḡ male faciūt qui talia reuelāt que in secreto ponūtur ⁊ qui querūt ea ab ipsis. Sēdo debēt ,filiarij habere rectam intentionez in determinandis:vt non passione ducantur ad complacendum vel displicendum his qui ,ponūt ea que sunt ad bonū cōitatis vel cōtraria:vt nō declinēt a regula rōnis. Vñ ⁊ ipsa cōgregatio facta ,p cōsilio habendo cōciliū dicit a cōi videlz intētione dicū:eo q intuitus mentis eōm in vnū dirigant.s.ad querēdū bonum cōmune. Vel cōsiliū quasi ,sidiū.d.in.l.ira m trāsēte:q simul debent sedere.id est mente quiescere ⁊ passionibus liberi esse ,m Isido.distin.xv.c.j. Cum ergo tractatur in ,silio aliquid iniquum ,tra ius diuinū:naturale:vel canonicū non potest dici consilium sed supercilium:qd signat superbiam. Et vt dicitur prouer.xxj. Non est consilium contra dnm ⁊ ipsum cōiter dissipatur. Sicut patet in consilio iudeorum qd fecerunt cōtra xpm ad tractandū mortē ipsi ne amitterēt bona tpalia ex quo tm̄ secutū est vt amitterēt ⁊ tpalia ⁊ spūalia qn̄.s.collegerūt pōtifices ⁊ pharisei cōcilium dicentes. Quid facimus q̄ hic homo ⁊c. Job.xj.

Ad ,siliū reqrit determinatorē executioni mandari:alꝰ frustra fierent concilia. Unde et Hester.j.c.dicit q̄ sapiēt sapientes qui ex more regio semper ,siderāt regi assuero:scientes leges ac iura maiorū illorum faciebant cūcta ,silio. Et hec est cā frequenter multorū malorū in regimine tpali ⁊ spūali:q̄ q̄ cōi cōsilio determinant nō obseruantur. Unde Ioseph⁹ ⁊ Azarias:q̄ nō seruauerūt qd fuerat determinatū.s.vt nō exirēt in ,lium contra inimicos:debellati fuerūt occisi duobus milibus de exercitu suo. Et hoc q̄ sine cōsilio exierūt in ,lium vt habetur.j.Machab.v.

¶ De consensu. Capitulum IX.

Deinde cōsiderandū

Consensus pertinet ad voluntatem.

De est de cōsensu. Et primo q̄ cōsensus ptinet ad virtutē appetitiuā. qd ptz ex hoc qd dicit Damascenus. Nō si aliquis iudicet ⁊ nō diligat nō est sentētia. id est ,sensus. Diligere autem pertinet ad appetitiuā seu volūtatē. ,Pro cuius declaratiōe dicit.b. Tho.prima secunde.q.xv.articu.j.q̄ consentire importat applicationem sensus ad aliquid. Est aūt ,pprū sensus q̄ est cognoscitiu⁹ rez ,pnti. Vis em̄ imaginatiua appr̄hensiua est similitudinū corporaliū etiam rerum absentiū quarū sunt similitudines. Intellectus aūt est apprehensiuus vniuersalium rationū:quas pōt apprehēdere indifferēter:⁊ absentibus ⁊ ,pntib⁹ singularib⁹. Et q̄ actus appetitiue virtutis est quedā inclinatio ad rem ipsam:,m quādaz similitudinē ipsa applicatio appetitiue virtutis ad rem ipam ,m q̄ ei inheret accipit nomē sensus:q̄ ,sentiā quādā sumens de re cui inheret inquātum complacet sibi in ea. Unde Sap̄.j.dicitur. Sētite de domino in bonitate. Et ,m hoc cōsentire est actus appetitiue virtutis. Quamuis em̄ sentire ,pprie dictū pertineat ad potentiā apprehensiuam:tm̄ ,m similitudinem cuiusdā ,sentie pertinet ad appetitiuam. Nō aūt Aug.sup Beñ.attribuit consensum rationi:accipit ibi rationem ,m q̄ in ea includitur voluntas. Differentia est em̄ inter assentire ⁊ consentire. Nam assentire est quasi ad aliud sentire:⁊ sic importat quādā distantiam ad id cui assentitur. Sed ,sentire est simul sentire:⁊ sic importat quādā cōiunctionē ad id cui cōsentit. Et ideo voluntas cuius est tēdere ad ipam rem magis dicit cōsentire. Intellectus aūt cuius opatio nō est ,m motuz ad rem:ꝫ potius ecōuerso magis ,pprie dr̄ assentire:q̄uis vnū ponat ,p alio. Non autem ,pprie cōsensus est in brutis aīalibus. Et rō est ,m.b. Thomas s.arti.ij.q: ,sensus importat applicationē appetitus ad aliq̄d agendū:in cuius ,tate est appetitus brutus. Bruta aūt nō hnt in sui ,tate appetitiuū motum talis motus est eis ex instinctu nature. Appetit q̄dam brutū hoc vel illō:ꝫ nō applicat motū appetitiū. Vñ et in eo determinatio appetitus ad aliq̄d passiue tm̄ nō accipitur. Sed ,sensus in homine. vñ ,tra ,sio iudicatū est quod vocatur sententia. id est cōsensus. Hoc aūt nō reperitur in brutis. Executio enim opis in eis est ex impetuoso appetitu.

§.I. Consensus de quibus

Consensus de quibus fit ⁊ m quo differat ab electione. Et q̄tum ad primū scēdum ,m.b. Tho.vbi.s.art.iij.q̄ ,sensus est tm de his q̄ sunt ad finē. qd sic declarat. Consensus notat applicationem appetitiui motus ad aliq̄d existens in ,tate applicationis. In ordine rēr̄ agibiliū. primo quidē oportet sumere apprehensionē finis:deinde appetitū finis:deinde cōsilium de his que sunt ad finez:deinde appetitus eorum q̄ sunt ad finē. appetitus aūt in vltimū finē imēdit natural'. Vñ applicatō mot' appetitiui in finē apphēsum nō hz rōnem cōsensus:sed simplicis voluntatis. Ea aūt q̄ sunt post vltimum finē inq̄tum sunt ad finē sub consilio cadunt:⁊ sic de eis potest esse cōsensus: inq̄tum motus appetitiuus applicat ad id qd ex consilio iudicatum est. Motus aūt appetitiuus in finem nō applicat consilior sed magis ,silium ipi:q̄ ,silium ,supponi. appetitus finis.sed appetitus eorum que sunt ad finē ,supponit determinationem cōsilij. Et ideo applicatio appetitiui motus ad determinationē ,silij ,pprie est ,sensus. Unde cū cōsilium nō fit nisi de his que sunt ad finē: ,sensus eius ,pprie loquēdo nō est nisi d̄ his que sunt ad finē. Differt aūt ab electione ,sensus ,m Tho.vbi supra eo q̄ electio addit supra ,sensum quandā rationē respectu eius cui aliquid ,eligit:⁊ ideo post ,sensuz adhuc remanet electio. Pōt em̄ ,tingere q̄ p ,silium, ,tra ueniant diuersa in finē:quoz dum quodlibet placet in quolibet ,sentit. Sed ex multis q̄ placent vnū ,accipimus eligendo:sed si inueniat vnum solum qd placeat non differt cōsensus ⁊ electio:ꝫ rōne tm̄:vt ,sensus dicit cōm placet ad agendū. electio aūt ,m q̄ ,fertur his q̄ nō placent vñ ⁊ Damas.dicit q̄ post dispositionē quā vocauerat prius sententiā.i.,sensum fit electio. Consensus ad agendū semp ptinet ad rōnem supiorem quod sic ,pbat.b.Tho.vbi supra arti.iij. ,Finalis sentētia semper ptinet ad eos qui superiores sunt ad quē ptinet iudicare de aliis. Quādiu em̄ iudicandū restat qd̄ ,ponit:nōdum dat finalis sententia. Manifestū est aūt q̄ supior rō est que habet de eis iudicare:q̄ de sensibilibus p rōnem iudicamus inferiorē. de his vero que ad rōnes humanas ptinent iudicamus ,m rōnes diuinas que ptinent ad rōnem supiorem. Et ideo q̄diu incertū est: an ,m rōnes diuinas res ista sit. igitur vl' nōnullum iudicū rōnis habet rōnem finalis sententie. ,Finalis aūt sentētia de agendis est ,sensus in actum. Et ideo ,sensus in actū ptinet ad supiorem rōnem ,m tamen q̄ in rōne includit voluntas:vt dicū est. Notandū etiā ,m.b. Tho.vbi.s.q̄ ,sensus in electionem opis ptinet ad supiorem rōnem:sicut ad opus. Sed ,sensus in delectationem cogitatiōis ptinet ad rōnem inferiorē: sicut ad ipam ptinet cogitare. Et tamen de hoc ipo quod est cogitare vl' nō cogitare inferior rō cōsiderat vt actio quedam habet iudicium supior rō. et similiter de delectatiōe ,sequente. Sed inq̄tum accipitur vt ad actionē aliā ordinatū:puta ad ,sensum in opus. ptinet ad inferiorez rōnem. Et sic intelligit qd dicit Augu.sup Beñ. q̄ cōsensus in delectationē ptinet ad inferiorem rōnem. Item rō supior dicit cōsentire:nō solū q̄

,m rationes eternas semp moueat ad agendū sed etiaz q̄ ,m rationes eternas:nō dissentit debet. Et dicitur iudiciū ,m rōnes eternas seu diuinas:q̄ illud tale ē ,m vel contra legē diuinam seu mandata dei.

§.II. De consensu qui est

Consensus voluntatis inquit ps̄. In domo dei ambulauimus cum cōsensu. Ps̄.liij. Et ad hoc exhortabat xps̄ dicens Esto cōsentiēs aduersario tuo dū es in ,via cū eo. Aduersarius iste ,m expositionē doctorū est sermo diuinus:qui dicitur aduersarius:q̄ aduersatur sensualitati et cōcupiscentijs nostris:reprehendendo vitia. Cui tūc cōsentimus cum ei obedimus et sic a carcere ,ternali liberamur. Hoc aūt facientes sancti dicere ,mit verbuz ps̄. In domo dei ambu.cū cōsensu. Ubi tria possunt annotari.

¶ Primum est motus humane rōnis. Ibi ambulauim⁹.

¶ Scōm est locus huius debite motionis.ibi in domo.

¶ Tertium est modus perfecte actionis.ibi.cū cōsensu

Quantum ad primum dicit saluator Job.xv. Posui vos vt eatis. Unde tota vita nostra est quoddaz iter. Terminus huius itineris est duplex videlz hierusalem celestis sursum:que libera est ab omni miseria:⁊ babylon que deorsum est scilz infernus:plen⁹ omni miseria. Ad alteram istarum ambulamus motibus seu actibus rationis. Unde pueri qui non habēt vsum rōnis versus neutrā ambulant. ⁊ q̄ morientes in tali statu baptizati ⁊ veniant ad supernam hierlim:hoc nō est ex aliquibus actib⁹ eoz:sed ,sup abundans meritum passionis xpi:quo in baptismo ,ga eos operatur. Insuper ⁊ habētes vsum rōnis:cū dormiunt ad neutrā ciuitatem seu locū pene vel gloie tendunt: q̄ ligatus tunc est in eis vsus rōnis:nec tūc merentur vel demerentur. Sed cū quis ratione vtit:si ad malum vtit vel vti pōt.si ad malum vtit ea:ambulat versus infernuz sicut illud Sophome.j. Ambulabunt vt ceci:q̄ domino peccauerunt. Ceci autem ambulant in foueā cadunt:⁊ sic peccatores in inferno. Si aūt quis rōne vtit ad bonum:versus superna hierlim ambulat p viam charitatis ad qd̄ ho...tatur apls dicens. Ambulate in dilectiōe

Ad mo ad epb.v. Locus d̄biti motus rōnis humane ē eccl̄ia militans. Unde dicit ps̄. In domo dei. ,out declarat Hiero.xxiiij.q.j. omnibus consideratis. Et q̄ domū tuā decz sanctitudo:ait ps̄ ad dnm:iō extra ista domū sunt numero et merito omnes infideles. Merito aūt extra sunt mali ,pniani. Unde dicit Hiero.de pe.dist.j. Ecclesia.q. ecclesia nō est habēs maculā nec rugam.maculā.s.iniquitatis: rugam infidelitatis. Et ideo qui est aliqua sorde peccati pollutus.de ecclesia dici nō pōt. Talis ergo nō ambulat in domo dei:sed in domo diaboli:id est imitatiōe malicie eius:in qua quiescit ⁊ demum in inferno:vt dicere valeat. Infernus domus mea est. Job xvij. Quantū ad tertiū sciendū q̄ perfecta actio hominis vnde meritū ⁊ premiū acquirit est ,sensus in bonū. De quo loquit psal.hic cum dicit. Ambulauimus in domo dei cum cōsensu. Sed sciēdum q̄ est triplex ,sensus bonus excludēs triplicē malū cōsensum. Primus est intelligētie ⁊ volūtatis. Scōs sentētie veritatis. Tertius est modestie ⁊ cōformitatis. Primus igitur ,sensus est:q̄n intellectus ⁊ volūtas ,ueniūt in vnū vt videlz qd intelligit intelligētia per fidem volūtas illud velit operari per amorem. Unde Augu.dicit q̄ credere est cū assentione cogitare. Cogitare est actus intellectuis siue rōnis ⁊ assentire actus volūtatis. Et hec duo sunt tanq̄ vir ⁊ vxor. Intelligentia vxor: est q̄ materiam administrat generationis filiorū.i.,ductionis bonorum operū. Affectus aūt tāq̄ vir formā p̄stās:⁊ cōplementū operū ipsorū in directionē. De coniugio spirituali intelligi pōt illud Eccl̄i.qd dicit Beneplacitum esse spiritui suo ⁊ ,pbatū coza deo ⁊ hominibus.s.vir ⁊ mulier sibi cōsentientes. Eccl̄iast.xxv. Et de his etiaz illud exponit. Matth.xviij. Si duo ex vobis ,sensserit sup terrā de omni re quā petierint fiet eis. Et iste est bonus consensus in quo ambulant qui sunt in domo dei.i.eccl̄ia:excludēs malorum consensum q̄ fit a suggestione diaboli:de quo Tobie.iiij.dr̄. Caue ne aliq̄n pctō ,sentias. Vñ ⁊ Aug.dicit d̄ peni.di.ij.sicut.q̄ prima differētia peccati mortalis est cū m corde cōsentit libidini.i.delectatōi cuiuscūq̄ peccati mortalis. Nō figuratū est ,m ipm in puella mortua:ꝫ adhuc in domo retenta. Matth.ix. Scōs cōsensus bonus est ,sentire snieveritatis determinare p eccl̄iam:nec discrepare a cōi sentētia doctorū etsi aliq̄n ,pprio ,tellectui aliud videat. Vñ apls ad Romo.xij. Non alta sapiētes sed humilibus ,sentiētes. Nō solū humilibus ,sentis sed etiā humilibus verbis ⁊ sententijs:etsi intellect⁹ clare nō videat. Cum isto ,sensu ambulauerūt omēs qui in domo dei.s.ecclesie habitauerūt. Nam ⁊ doctores.vt Hierony. Augusti.⁊ alij:etsi in aliquibus diuersa senserunt ⁊ cōtraria:nō tamē illa erāt ad fidē ,tinentia:vel mores necessarios ad salutē. In hmōi ei ambulauerūt cū ,sesu:si bñ ,telligant verba eoz:q̄uis aliq̄n videant dissentire. Et sic cōsensus bonus excludit ,sensum hereticorū qui cōueniunt in errore cōtra veritatē fidei eccl̄iastice. Sicut Paulus ante ,uersionē ,sentiebat iudeis ,sequētibus fideles dicens. Actu.xxij. Ego ,sentiebam ⁊ custodiebam vestimēta.s.lapidantiū Stephanū. Et hi infideles figurant per vulpes samsonis:que sunt animalia multū malitiosa habentes caudas colligatas insimul:sed facies cōtrarias sibi. Sic hereticī in materia erroris sui dissentiūt:⁊ aliquādo manifeste cōtrarij sunt. Sed in cauda.id est in cōclusione sue doctrine ,sentiunt ⁊ vniti sunt.s.in recedēdo a veritate fidei. Tertius cōsensus bonus est cōformitatis in moralibus. Vñ ps̄.ad dnm loquens ait. Habitare facis vnanimes in domo. Consentiunt em̄ qui ambulant in domo dei in viuēdo vniformiter q̄tū ad ea que sunt necessaria ad salutē:cuitādo peccata. Et hic bonus cōsensus excludit consensum iniquorum:de quibus apls ad Roma.j. Digni sunt morte nō solū qui faciunt sed etiam qui cōsentiunt facientibus. Et.ij.q.j.notum dicitur. ,Facientez et cōsentiente par pena cōstringit. Consensus autē ad malum alterius potest intelligi tripliciter. Primo auctoritatiue.cū.s.aliquis p̄stat auctoritatē ⁊ defensionē male facienti. Et hic q̄to grauius peccat tanto maiori debet pena ,stringi. Unde.xj.q.iij.dicit Isido. Qui consentit peccantibus ⁊ defendit aliū delinquētez maledictus erit apud deum ⁊ hoies:⁊ acrius coarceatur q̄ qui peccauit.

Scōs cōsensus bonus est.

Tertiꝰ cōsensus bonus.

Cōsensus in malum contingit tripliciter

Scōdo ,sentit q̄s cooperatiue. De quo ,sensu dicit Isido. ea.q. Si quis alterius errori ,sentit sciat se cū illo simili mō culpabilē iudicandū. Tertio modo ,sentit quis negligentiue.i.negligit corrigere delinquētem cū dz. Vñ ait dñs Recedite ⁊ exite inde.⁊ immūdum ne tetigeritis. Esa.lij Sup quibus verbis dicit Augu. Hoc est inde exire ⁊ immundū nō tangere:voluntate non cōsentire:⁊ ore nō peccare.xxiiij.q.iij.recedite. Nam ,m re.iu.in.vi. Qui tacez cōsentire.cū.s.potest.⁊ debet reprehendere. hic tm̄ minori pena constringitur q̄ peccans.

¶ De imperio voluntatis. Cap̄. X.

Emū videndū est de

Imperiū potē actibus imperatis a volūtate. Ubi primo sciēdum:q̄ impare est actus rōnis ,supposito tm̄ cui ,pbs dicit appetitiuū obedit rōni ex quo sequit q̄ rationis est impare. Est aūt actus rōnis impare essentialiter. Imperans em̄ ordinat eū cui impat ad aliq̄d agendū in timādo vel denūciādo. Sic ergo ordinare p modū cuiusdam intimatiōis est rōnis. Sed rō pōt aliquid intimare dupliciter. Uno modo absolute:que quidem intimatio exprimitur per verbum indicatiui modi. Sicut si aliq̄s alicui dicat hoc tibi faciendum est. Scōo modo ratio intimat aliquid alicui mouēdo ipm ad hoc. Et talis intima-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tio exprimit p verbũ impatiui modi: puta cum alicui dicitur, Fac hoc. primũ aũt moues in virtute aie ad exercitium actus est volũtas: vt supra dictũ est. Quis igit scõm mouens nõ moueat nisi in virtute pmi mouentis: sequit q ipm quod rõ mouet imperãdo fit ex virtute volũtatis. Unde relinquit q impare sit actus rõnis pslupposito actu volũtatis: in cuius vrute rõ mouet p imperiũ ad exercitium actus. Et nota fm. b. Tho. vbi supra q radix libertatis est volũtas sicut subiectũ: sed rõ sicut causa est libertatis. Ex hoc eni voluntas põt libere ad diuersa ferri: q rõ põt habere diuersas cõceptiones boni. Et ideo philosophi diffinierunt libẽ arbitriũ qõ est liberum de rõne iudicium: quasi rõ sit causa libertatis. Ex his sequitur q impare, ppie nõ cõuenit brutis. Nam nihil aliud est impare: vt dictum est q̃ ordinare aliquẽ ad aliq̃d agẽdum. Ordinare aũt est actus p ꝓius rõnis qua carent aialia bruta. Et q̃uis p impulsum fiat ipetus ad opus, non tñ p hoc bruta dici pñt habere impiũm: q habet impetum ad op'. Naz hoies faciũt impetũ ad opus p ordinationem rõnis. vñ in eis talis impetus hz rõnem imperij. Sed bruta hoc faciũt ex instinctu nature: q statim appetitus eoz apphenso cõuenienti vl incõuenienti, naturaliter mouent ad pfectionem vl fugam.

§. I. Impium precedit vsũ

Impium precedit vsum,

t est vnus actus tñ. qõ sic pbat. b. Tho. vbi supra. arti. iij. Usus eius quod est ad finem fm q est in rõne referente ipm in finem precedit electionem: vt supra dictuz est. Unde multo magis precedit impium. sed vsus eius quod est ad finez fm q subdit potentie executiue: sequit impium eo q vsus vtẽtis ꝓiunctus est cũ actu eius quo quis vtit. Non eni vtit aliquis baculo anteq̃ aliquo modo operet p baculum. Imperium aũt nõ est simul cum actu eius cui impatur. Sed naturaliter ꝓius est impium q̃ imperio obediat. t aliquãdo etiam est ꝓius tpe. Et sic patet q imperiũ est ꝓius q̃ vsus. Unde Damasce. dicit q imperius ad opus qõ fit p imperiũ pcedit vsum. Post determinationẽ enim cõsilij que est iudiciũ rõnis volunras eligit: t post electionẽ rõ imperat ei p quod agendũ est qõ eligit: t tunc demum voluntas alicuius incipit vti exequendo imperiũ rõnis. q̃nq̃ quidem voluntas alteri us cum aliquis imperat alteri. q̃nq̃ aũt volũtas ipsius i perantis cum aliquis imperat sibiꝑpi. Est aũt imperium vnus actus cum actu imperato. nihil enim prohibet vt dicit. bea. Tho. vbi supra. arti. iiij. aliqua esse fm quid multa: t fm quid vnum. Sicut aũt in genere rerum naturalium: aliquod totũ componitur ex materia t forma: vt homo ex anima t corpore qui est vnum ens naturale: hz habeat multitudinẽ partium. Ita etiam in humanis actibus actus inferioris potentie materialiter se habet ad actum superioris in q̃tum inferior potẽtia agit in virtute superioris mouentis ipam. formaliter se habet ad actuz instrumenti. Et sic pz q imperiũ t actus impatus sunt vn' actus humanus: sicut quoddam totũ: sed est multa fm partes. Quãdo enim vna potentia est mouens alterã: tunc actus earũ sunt quodãmodo vnus. Nam idem est actus mouentis t moti fm philosophum.

Impium est vn' actus cum impato.

§. II. Extẽdit aũt istud imperium ad actum voluntatis

ad actum rõnis: ad actum appetitus sensitiui: t ad membra corporis. Non aũt ad actus aie vegetabilis. Et de singulis horum videndũ. Et nota q actus voluntatis sit impatus. probat sic. b. Tho. vbi. s. ar. v. Omne qõ est in ptãte nostra subiacet impio nostro. Sed actus voluntatis sunt maxime in ptãte nostra. Nam oes actus nostri intantuz dicunt esse in ptãte nostra: in q̃tum sunt voluntarij. Unde sequit q actus voluntatis imperẽt a nobis. Patet idez etiã ex hoc: q: vt dictũ est. Impium, nihil aliud est q̃ actus rõnis ordinantis cũ quadam motione ad aliquid agendum. Manifestus est aũt q ratio põt ordinare de actu volũtatis: sicut enim potest iudicare q boni. est aliq̃d velle: ita põt ordinare in operando q homo velit. Et sic pz q actus voluntatis possit esse impatus: t vt dicit Aug. cũ animus pfecte impat sibi vt velit: tunc iam vult. Sed q aliqn̄ imperet t nõ velit hoc cõtingit ex hoc q nõ pfecte impat. Imperfectũ autem imperiũ contingit ex hoc q rõ ex diuersis pribus mouet ad imperandum vl nõ impandmu. Unde fluctuat inter duo t non perfecte imperat. Item sicut in membris corporalibus quodlibet membrum operatur: nõ sibi soli: sz toti corpi: sicut oculus videt toti corpi: ita in potẽtijs aie. Tñ intellectus intelligit nõ solũ sibi: sed oibus potẽtijs: t voluntas vult nõ solũ sibi: sed oibus potẽtijs: t ita homo imperat sibi actum voluntatis in q̃tum est intelligens t volens. Item cũ imperiũ sit actus rõnis ille actus imperat qui subdit rõni. primus aũt volũtatis actus nõ est ex ordinatione rõnis: sz ex instinctu supioris cause. t ideo non oportet q eatur in infinitũ. Impatur etiã actus rõnis. Dicit eni Damasce. q hõ libero arbitrio exquirit: scrutatur, iudicat t disponit. t hi sunt actus rõnis. Pro cuius declaratiõe dicit. b. Tho. vbi supra arti. vj. q quia ratio supra seipam reflectitur: sicut ordinat de actibus aliarũ potentiarum: ita etiam ordinare põt de actu suo. Unde t actus suus põt etiam esse imperatus. Sed attendendus q actus rõnis potest considerari tripliciter. Uno modo q̃tum ad exercitium actus: t sic actus rõnis semper imperari potest: sicut cuz iudicit alicui q intẽdat t rõne vtatur. Alio modo q̃tum ad obiectum respectu cui duo actus rõnis attendunt. Primo quidẽ vt veritatẽ circa aliquid apphendat: t hoc nõ est in ptãte nostra. Hoc eni cõtingit p virtutem alicuius luminis naturalis vl supernaturalis. Et ideo q̃tum ad hoc actus rõnis non est in potestate nostra: nec imperari potest. Alius autẽ actus rõnis est dum his que apphendit assentit. Si igit sint talia apprehensa: quibus naturaliter intellectus assentiat: sicut prima pncipia: assensus taliũ vl dissensus nõ est in ptãte nostra: sed in ordine nature: t ideo pp. e lo endo: non imperio subiacent. Sunt aũt quedã alia apphensa quibus nõ cõuincunt intellectũ: quin possit dissentire vl assentire: vl saltẽ assensum vl dissensuz suspẽdere pp̃er aliquã cãm. Et in talibus assensus ipe t dissensus in potestate nostra cadit: t sub imperio est. Impatur etiã appetitus sensitiuus t subiacet imperio rõnis: sed nõ totaliter. q̃ sicut sic declarat. b. Tho. vbi supra arti. vij. Appetitus sensitiuus in hoc differt ab appetitu intellectiuo qui dicitur voluntas: q: appetus sensitiuus est virtus organi corporalis: nõ aũt voluntas. Omnis autem actus virtutis vegetatis organo corporali dependet nõ solum ex potentia anime: sed etiam ex corporalis organi dispositione: sicut visio ex potentia visiua t qualitate oculi p quam imaꝗ vel impeditur. Unde actus appetitus sensitiui nõ solum dependet ex vi appetitiua: sed etiã ex dispositione corporis. Illud autem quod est ex parte potentie anime. sequit apprehensionẽ. Apprehensio autem imaginationis cũ sit particularis: regulat ad apphensionẽ rõnis que est vniuersalis: sicut virtus actiua particularis a virtute actiua vniuersali. Et ideo ex ista parte actus appetitus sensitiui subiacet rõnis imperio. Qualitas autem t dispositio corporalis nõ subiacet imperio rationis. t ideo ex hac parte impedit ne appetitus sensitiui mot' subdat totaliter imperio rõnis. Contingit etiam q̃nq̃ q motus appetitus sensitiui subito concitatur ad apprehensionem imaginationis vel sensus: t tunc ille motus est pter impium rõnis: q̃uis potuisset impediri a rõne si puisset. Unde pbs dicit in pmo politice q ratio preest concupiscibili t irascibili nõ principatu dispositio qui est ad liberos qui nõ totaliter subduntur imperio. Et ppter hoc dicit apls Roma. vij. Non eni qõ volo bonum hoc ago: q. s. vult

Actus voluntatis est imperatus.

non ꝓcupiscere: t tamẽ ꝓcupiscit. Saltẽ quoad primos motus: qõ puenit ex dispositõe corporis quã ipeditur ap penitus sensitiuus: ne totaliter imperiũ rõnis sequatur. Cõtingit etiã hoc ppter subitũ motũ ꝓcupiscẽtie. Actus autem aie vegetabilis vt digestio: formatio corporis per generationẽ t hmõi: nullo modo subijciunt impio rationis. Qõ sic pbat. b. Tho. vbi. s. arti. viij. Ratio imperat p modũ apprehensiue virtutis. Cũ aũt omne agẽs aliquo modo appetat finẽ: apperit' naturalis nõ sequitur aliquã apprehensionẽ sicut appetitus aialis aut intellectiuus. Et ideo illi actus qui pcedũt ab appetitu aiali vel intellectiuo possunt a rõne imperari. Nõ aũt illi qui pcedunt ab appetitu naturali: hmõi aũt sunt actus aie vegetabilis. Unde Gregorius nicenus dicit: q vocat naturale qõ est in generationũ t nutritiuum: t hmõi nõ psuadet a ratione. Imperio rõnis mouent mẽbra corporis ad actus suos nisi cor t mẽbrũ genitale. Qõ sic declarat bea. Tho. vbi s. arti. ix. Mẽbra corpis sunt organa quedã potentiarũ aie. Unde eo mõ quo se habet potẽtie aie ad hoc q obediant rõni: hoc modo se habẽt t mẽbra corpis. Qz igitur vires sensitiue subdũtur imperio rõnis nõ aũt vires naturales: ideo oes motus mẽbroruz q̃ mouent a potẽtijs sensitiuis subdunt impio rõnis. Motus aũt mẽbroruz qui cõsequũtur vires naturales nõ subdũtur impio rationis. Et nota q sicut in his q̃ ad intellectũ t voluntatẽ pertinẽt: primũ inuenit id qõ est fm naturã ex quo alia deriuantur sicut a cognitiõe principiorũ naturaliter notoruz cognitio cõclusionũ: t a volũtate finis naturaliter desiderati. deriuatur electio eoz q̃ sunt ad finẽ. Ita in motibus corpalibus principiũ est fm naturã: principiũ aũt corporalis motus est a motu cordis: vnde mot' cordis corpalis est fm naturã nõ fm volũtatẽ. Unde Grego. nicen' dicit: q sicut generatiuũ t nutritiuũ nõ obedit rõni: ita nec pulsatiuũ qõ est vitale. Pulsatiuuz aũt appellat motum cordis q manifestat p venas pulsatiles. De mẽbro genitali dicit Aug. in. xij. ciui. dei: q hoc mẽbrũ nõ obediat rationi: q motus ipsius eo insurgũt etiã nolẽte homie: est ex ꝓna peccati. vt. s. ana sue inobedientie ad deũ penã patiatur: p qõ peccatũ originale ad posteros trãsmittitur. Sed pbs in libro de causa motus aialiũ assignat causz naturalẽ. q: ista duo membra. s. cor t pudendũ: nõ subiacent impio rõnis: ex eo videlz: q vtrũq̃ horum est quasi quoddã aial separatũ inquãtum est principiũ vite. Prinpiũ aũt est virtute totũ. Loz eñ principiũ est semiuum. Et ex mẽbro genitali exit virtus seminalis: q̃ est virtute totũ aial: t ideo habent pprios motus naturaliter: quia principia oportet esse naturalia: vt dictũ est. s.

§. III. Da imperiuz tuum puero tuo.

Loquitur ꝓpheta ad dominũ orans. Et potest intelligi de triplici imperio.

Primũ est imperiũ diuinale t reuerendũ.

Secũdũ est imperiũ tpale t discernendũ.

Tertiũ est imperiũ internale t custodiendũ.

De imperio diuino.

Primũ im periũ absolute est dñi dei cui subiacẽt omnia. Unde Mardocheus in oratiõe dicebat Hester. xiij. Domine deus omnipotẽs in ditione tua cũcta sunt posita: t nõ est qui possit resistere volũtati tue. t Aug. Nihil i mũdo fit qõ de illa aula celestis t eterni imperatoris nõ egrediat: operatur. s. vel pmissue. Nec tamen aliquid mali p mittit ret euenire in vniuerso: nisi ex illo malo omnipotẽtia t bonitas sua elicẽret maius bonuz. Sicut ex crudelitate tyrannoruz t rabie infidelium elicita est patientia et coronat martyrũ. Et ex errore hereticorũ doctrina radiosa doctorũ. Anteq̃ aũt deus ipse carni nostre eẽt vnitus multũ rigide exercebat imperiũ: tanq̃ spiritus q̃ est aduersus carnem ipsi nõ parcens. Non permanebit in quit spiritus meus in homine in eternum quia caro est. Genes. vi. Unde t diluuio deleuit omnem carnem exceptis reseruatis in arca. Sodomitas in igne cõsumpsit. Israelitas, pst. aut in heremo. Judeos in babilonia ca priuauit. Propter qõ dicebat deus vlciscẽs dñs t habẽs furorẽ vlciscẽs dñs i hostes suos: t irascẽs inimicis suis Naum. i. Sed postq̃ vnitus est carni nostre p incarnationem: ex his q̃ passus est didicit compati infirmitatibus nostris. Et hoc est qõ ꝓpheta petit cũ dicit. Da imperiũ puero tuo. Hoc est petere incarnari: vt ipse mitius incarnatus agat t clementius erga genus humanũ. Nã subito ab initio sue conceptionis datũ est sibi imperiũ vniuersi: vt in noie eius omne genu flectat. Multiplicabit ei imperiũ inquit Esaias. ix. capl'o. de ipso xpo loquẽs puero nato in mũdo. Et ipse post resurrectionẽ dixit diplulis. Data est mihi omis potestas in celo t in terra. Mat thei vlti. Nõ q tũc fuerit sibi data de nouo: sed tũc cepit manifestari data: vt dicit magister in. iiij. sententiarum. Quantũ ad scõm imperium large sumpto isto vocabulo: importat quoddam dominiũ qõ quis habet super aliquem vel aliques: ex quo potest ipsis aliquid imperare vel si, seu precipere t illi tenentur obedire. Et sic pater habet imperium super filios: vt ei in licitis debeant obedire. Unde dicit Deutero. xxi. Si genuerit homo filiũ stultum t proteruum: qui non audiat patris vel matris imperium: t cohercitus obedire contempserit: accusatus ab eis senioribus ciuitatis. de sua inobedientia t inordinata vita lapidari iubet a populo. Sic t maritus imperiuz habet super vxorẽ: precipue circa gubernationẽ domus Et ideo quia vasthi regina vxor Assueri regis a rege vocata noluit venire ad cõuiuiũ suũ: de consilio sapientum suorum repudiata fuit: t regno priuata: qui hoc cõsuluerunt ista de causa: ne cõiuges persarũ atq̃ medorũ parui pendẽrent imperia maritorum. Hester. i. Domini quo q̃ temporales sibi subditis imperant. Juxta illud Prouerbiorum. viij. Per me reges imperant. Et multo magis reges in regnis suis. Unde dixerunt decem tribus roboam filio Salomonis: regnum suscipienti post mortẽ patris. Imminue de regno patris tui duriss imo et iugo grauissimo qõ imposuit nobis: t seruiemus tibi. iij. Regum. xij. Sacerdos quoq̃ imperiuz dicit habere super oues sibi cõmissas: t ille tenent obtemperare in his que pertinẽt ad salutẽ fidelium: seu ad necessaria ad salutẽ alis mortẽ anime incurrerẽt. Dicit enim Deutero. xvij. a domino. Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio: moriet ille homo. Apostolus quoq̃ Titum discipulum suum episcopum admonet dicens. Argue cũ omni imperio. i. auctoritate ostensa t rigiditate. Quamuis ei vt dicit Seneca melius imperat qui remissius imperat Hoc verũ est cooperãdo nimiam seueritatẽ quã comuniter reprobãt iura diuina t hũana: t natura ipa male tolerat. Propter qõ dicit Chrysos. Melio' est. i. min' malus habere deo reddere rõnem de nimia misericordia q̃ de nimia seueritate. xxvi. q. vij. Alligant Nimia tamẽ remissio t multum excessiua nimis solet nocere subditis: ppẽ qõ dicit Eccli. xlij. Melior est iniquitas viri q̃ mulier benefaciẽs. Que auctoritas a q̃busdã sic expõitur. Melior est seueritas prelati: etsi cũ aliquali excessu q̃ nimia mollicies t remissio: ex qua subditis benefacere videat. Verum ex his imperijs nullus appellari cõsueuit imperator nisi ille qui tenet monarchiam mũdi: t preest oibus in tpalibus. Unde Hiero. In apibus princeps vnus est Graues ꝓsã sequũtur ordine iterato. Imperator vnus. vij. q. i. in apib'. Talis dignitas impialis primo videt fuisse in gẽte assyriorũ vt in Nabuchodonosor Assuero. Dein de in medis et persis sub Cyro t dario t q̃busdam alijs Exinde i grecis sub Alexan. magno. Demũ in romanis quorũ primus imperator Julius cesar fuit. Et sub eius successore Octauiano natus est xps. Et sub Tiberio baptizatus t crucifixus: vt pz Luc. iij. Sed considerans pheta q̃ imperatores et quicunq̃ rectores qui non sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

seruí dei:quales sunt infideles oēs mu[illegible] mala:oppssiones:psecutiōes:crucianis ⁊ occisiones [illegible] ferūt seruis dei vt ps de impatoribus infidelib⁹ Dyocleciano. Maximiano:Decio: Nerone ⁊ alijs paganis. Juliano apostata: Constātino hereticoꝛ ⁊ alijs pk'imis:ideo petit psalmista impium suū.i.dignitatē siue impialē siue regalē siue qualēcunq; psidentiā dari puero suo.i.seruo suo. Ut statū est eni in scriptura seruū vocare puerꝫ:vt illud Matth.viij. Puer meꝰ iacet in domo paliticus quē Lucas euāgelista appellat seruū. Impium aūt ⁊ qcunq; plātio dicit impium dei:qꝛ vt dicit aplus ad Ro.xiij. Omnis ptās a dño deo. ⁊ Daniel'.iiij. Sciant hoies qꝛ dominaꝰ excelsus in regno hoim:⁊ cuicūq; voluerit dabit illud. ⁊ Aug. in de ciui.dei. Prouidētia diuina regna constituunt humana. Exaudita fuit oꝛatio ꝓphete ꝓdicta.s.da impium puero tuo:qñ Constātinus impatoꝛ factus est chrisstianus ⁊ seruus dei. Ex quo facto eccl'a dei fuit mirabiliter exaltata in temporalibus ⁊ spiritualibus.

§.IIII. Est autez alia dignitas in'eccl'a seu in oꝛbe que antecedit dignitatē impialez vicz papatus.

Quāuis eni vtraq; dignitas pncipium habuerit a xpo summo pōtifice ⁊ summo impatoꝛe:vt dicit di.x.quoniā idem mediatoꝛ. Nō tñ ex equo se habent: ⁊ de pari iste dignitates:sed subalternari:ita q impatoꝛ sit sub papa.qd ostendit rōne filitudine ⁊ auctoꝛitate. Rōne quidē:qꝛ vt dicit phs.xij.meta. Entia nolunt male disponi. Male aūt vl'minus bene disponerenꝭ:si membra eccl'e seu fideles qui sunt nobilissima entia in mundo p plures gubernarenꝭ ex equo. Nam frequēter qd vni placeret alteri displiceret.⁊ qd vnus statueret alius destrueret:sicut de facto pluries cōtingit qñ euenerunt ꝓtrouersie inter papā ⁊ impatoꝛem. Non aūt dicendū est impatoꝛez esse sup papā: sicut nec caro sup spm:nec tpale sup spūale:sed papa est sup impatoꝛē. Unde ⁊ pmo.s. petro dixit xps. Pasce oues meas. Joh.vlti. Et ideo si impatoꝛ ouis xpi.i.fidelis esse desideraꝛ:opoꝛtet vt summo pastoꝛi regimine ⁊ impio se subdirū fateat.arg. ad hoc.di. x. suscitatus. In hmōi signū papa ꝓfirmat ⁊ cōsecrat seu benedicit impatoꝛem. Dicit aūt aplus ad Heb.viij.q minoꝛ a maioꝛi benedicit. Insup papa deponit impatoꝛem cū subest causa.sicut Innocētius deposuit Fredericum qd nō posset si maioꝛ nō esset. Par eni in parē nō hz imperium.di.xxj.inferioꝛ. Transtulit quoq; papa impium de grecis in francos:⁊ de francis ad alemanos:vt ps di. lxiij. Adrianus quoad primū.⁊ in ca.sequenti quoad secundū. Excōmunicat quoq; papa impatoꝛem sicut Innocentius papa Archadiū impatoꝛem excōmunicauit. Et Ambroꝛsius qui nō erat papa Theodosium magnuz impatoꝛem ab eccl'a cū excoicatis exclusit:vt di.xxj.duo. Probat ⁊ hoc filitudine. Nam ⁊ eccl'a militans unitat ingtum pōt triumphantē:que sub vno pncipe gubernatur.s.deo. Sic ⁊ decet eccl'am ꝓsentem sub vno pontifice summo regi ⁊ gubernari:qui tñ nō dicit imperatoꝛ: sed summ⁹ pastoꝛ seu papa.i.pater patꝫ:vt nouerit se nō q̄si tyrannū dominari in clero ⁊ fideli pplo:sed tanq̄ parez oium viscerosō amoꝛe cunctos diligere ⁊ p posse iuuare. Comparatur etiam hē due dignitates soli ⁊ lune:papatus soli quod est luminare maius ⁊ imperium lune quod est luminare minus. Sicut ergo luna inferioꝛ est ⁊ lumē recipit a sole:vt m.c.solite.de maio. ⁊ obe.sic impatoꝛ inferioꝛ est papa:⁊ lumē sue potestatis suscipit a eo. Auctoꝛitate idem probat. Dicit eni Gelasius papa Anastasio impatoꝛi scribens. Duo quippe sunt impatoꝛ Auguste:quibus pncipaliter hic mundus regit. Auctoꝛitas sacra pontificū:⁊ regalis potestas.in quibus tanto grauius est pondus sacerdotum:q̄to etiam p ipis regibus in diuino reddituri sunt examine rōnem di.xcvj.duo. ibinc ⁊ Ambroꝛ, in eodem,c,Si sublimitatem episcopalē regū fulgoꝛi compares ⁊ pncipum diademati:longe eritis ferius q̄ si plumbū metallū ad auri fulgoꝛem compares. Quippe cū vioeas regū colla ⁊ pncipū submitti genua credant se cōmunicari. Item Job.papa ad Honoꝛium imperatoꝛem quit. Si impatoꝛ catholicꝰ est :filius est nō ꝓsul eccl'e.qd ad religionē cōpetit discere:ei cōpetit nō docere.di.ex.si imperatoꝛ. Ut ⁊ de eccl'asticis ꝓsonis ⁊ rebus nō pertinet ad eū disponere nisi ꝓsuadendo ⁊ ꝓsulendo.arg.ad hoc di.xcvj.bene quidē. Si que aūt disposuerunt circa eccl'asticā intantum sunt valida inq̄tum eccl'a approbauit.vt xvij.q.iiij.si quis suadente.§.qui aūt. Habet tamē papa vtrūq; gladium.s.tpalem ⁊ spūalem. Spūalem quidē vt excōicationis ⁊ hmōi:quē vniuersaliter ad oēs exercere valet. Tpalem aūt in terris eccl'e p suos ministros exercet. In alijs aūt ciuitatibus vtrū in supplementū deferunt ad eū appellaꝰ vl'de alio modo. Et in huius figuraz Zacharie di.xcvj. duo gladij duo hic.

Papa est maioꝛ imperatoꝛe.

§.V. Tertiū imperiū.s.iternale:est in quolibet.

est eni voluntas tanq̄ regina ⁊ imperatrix actū aliaz potentiaz ⁊ membroꝝ corpis. Et in hoc differt homo a bruto [illegible] dñium hz actū suoꝝ q̄b illa nō habēt. Unde Seneca. Uis tibi dem magnū imperium.impera tibijpi. Et hoc signat.s.exercitiū huius impij recum in eo q dicit Centurio xpo. Ego.s.hō sub ptāte ostituꝰ sum hēs sub me milites:⁊ dico huic vade ⁊ vadit:⁊ alio veni ⁊ venit:⁊ seruo meo fac hoc ⁊ facit. Ut [illegible] imperii voluntatis q̄ est sub diuino impio:sup triplex genus potētie.s.appetitiue cū dꝛ:dico huic vade ⁊ vadit. Affectus eni voluntatis extēdit se ad rē volitā seu amatā. Secundo apphensiue siue interioris siue exterioris:qd notat cū dꝛ ⁊ alio veni ⁊ venit. Per hoc eni q̄s intelligit cū sil'itudo rei venit seu recipitur in ipo sensu vl'intellectu. Tertio executiue vl'motiue in eo qd dꝛ seruo meo:fac ⁊ facit. Seruus noster est corpus [illegible] q̄ est vis motiua mēbroꝝ.⁊ hoc tūc facit qd sibi imperatur [illegible] mēbra mouet et opatur fm rōnez.vl'sic. Dicit q̄s vade ⁊ vadit:cū reftētationibus vicioꝝ. Tunc eni recedūt saltē ne dominētur. Dicit alio:veni ⁊ venit:cū bonis inspiratōib⁹ acquiescit:optans vt veniant ⁊ pmaneant. Seruus est corpus qd tunc facit qd sibi dicit dñs spūs:cum castigat ⁊ mortificat se concupiscentijs suis.

Ctinuitate idem probat. Dicit eni Gelasius papa Anastasio impatoꝛi scribens. Duo quippe sunt impatoꝛ Auguste:quibus pncipaliter hic mundus regit. Auctoꝛitas sacra pontificū:⁊ regalis potestas.in quibus tanto grauius est pondus sacerdotum:q̄to etiam p ipis regibus in diuino reddituri sunt examine rōnem di.xcvj.duo. ibinc ⁊ Ambroꝛ, in eodem,c,Si sublimitatem episcopalē regū

Ut sit in potestate.

Ut sit in potestate.

Ut sit in potestate.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bonitas ⁊ malitia actuũ attendit ex obiecto.

bonitatē vel maliciam ex obiecto. Unde Osee.ix.d: de peccatoribus. Facti sunt abominabiles sicut ea que dilexerunt. Fit autē hō abominabilis p maliciam sue actionis. Pro cuius declaratione dicit be. Tho. vbi supra. ar.ij.q bonū ⁊ malū actionis sicut aliarū rerū: attendit ex plenitudine essendi vel defectu ipsius. Primū aūt qd ad plenitudinem essendi ptinere videt: est id qd dat rei spēz. Sicut aūt res naturalis habet spēz ex sua forma: ita actio habz spēm ex obiecto: sicut ⁊ motus ex termino: ⁊ ideo sicut p ma bonitas rei naturalis attendit ex sua forma que dat ei spēm: ita ⁊ prima bonitas actus moralis attendit ex obiecto pueniēnti. Unde etiā a quibusdā, appellat bonū ex genere puta vti re sua. Et sicut in rebus naturalibus primū malum est si res generata nō cōsequitur formam specificam: puta si non generet homo sz aliquid loco hominis. Ita primū maluz in actionib' moralibus est qd est ex obiecto: sicut accipere aliena. Et dicitur malum ex genere: genere, p specie accepto: eo modo loquēdo quo dicim' genus humanū humanam spēm. Ubi etiā sciendū q obiectū actionis nō est materia ex qua: sed materia circa quā ⁊ habet quodammodo rationē forme inquantuz dat speciem. Ite licet res exteriores circa quas sunt actiones humane in se sint bone: tamen inquātum cōsiderant vt obiecta actionū talium cū nō habēt debitam proportionem ad hanc vel illam determinatā actionē: non habēt rōnez boni. Et q: similes habitus similes actus reddūt vt dicit phs in.ij.ethicoz. Sicut habitus bonus ⁊ malus differt spē: vt pdigalitas ⁊ liberalitas. Ita ⁊ actus bonus ⁊ malus differūt specie. Quia eiū differētie per se diuersificāt spēm cum differētia boni ⁊ mali circa obiectum cōsiderata: cōparet per se ad rationem.s. fin q obiectum est ei cōueniens vel nō cōueniens: dicūtur eiū actus humani vel morales fin q sunt a ratione. Ideo bonum ⁊ malū diuersificāt speciem in actōibus moralibus. Sicut etiam in naturalibus bonū qd est fin naturam: ⁊ qd est cōtra naturā vt corpus viuum ⁊ corpus mortuū diuersificāt specie naturē. Ita in moralibus qd est fin rationem vt bonū: ⁊ qd contra rōnem vt malum diuersificant speciem moris fin beatum Tho. vbi supra. arti.v. Actio humana habet bonitatē vel maliciā ex circūstantia ⁊ aliquādo specie. Pro cuius declaratione dicit beatus Tho. vbi.s. arti. iij. q in rebus naturalibus nō inuenit tota plenitudo que debet rei ex forma speciali que dat speciem: sed multum superadditur ex supueniēntibus accidentibus sicut in homine ex figura ⁊ colore ⁊ alijs hmōi: quorum si aliquid defit ad decentem habitudinem: consequitur malum. Ita est etiā in actione. Nam plenitudo bonitatis nō tota consistit in sua specie: sed aliquid additur ei ex his que adueniūt tanq̃ accidentia quedam ⁊ hec sunt circūstantie debite. Unde si aliquid defit qd pertineat ad circūstātias debitas erit actio mala. Sunt autem circūstantie extra actionem inquantum nō sunt de essentia eius: tamen sunt in ipsa velut quedam accidentia eius sicut accidentia que sunt in substantijs naturalibus. Et sunt huiusmodi circūstantie vt accidentia per se seu propria: ⁊ ideo ꝓsiderantur in doctrina moz sicut in vnaquaq; arte considerantur accidētia propria. Et nota diligenter: q tunc circūstantia non solū auget maliciam in actu malo: sed etiam mutat spēm illius actus: quando videlz consideratur illa circūstantia vt principalis conditio obiecti actionis: habens specialē repugnantiam: ⁊ vt contrariam ordini rationis: puta ratio considerat vel ordinat seu considerare potest ⁊ ordinare etsi nō facit hanc ꝓsideratione vel ordinatione non esse iniuriam faciēdā loco sacro. Tollere ergo alienuz de loco sacro addit specialem repugnantiā ad ordinē rōnis. Et sic circūstātia mutat spēm. vt dicit be. Tho. vbi supra arti.x. Et tunc nō remanet in rōne circūstantie in genere moris: cū dat spēm actui: q: ꝓsideratur vt quedaz cōditio principalis obiecti: ⁊ quasi quedā specifica differētia sed in genere nature illius actionis. Non est autē pueniens q vnus actus moralis fit in pluribus speciebus moris eiusdem dispatis. Cū aūt circūstātia nō respicit ordinē rōnis fin bono vel malo p se sed p ꝓsupposita alia circūstantia a q actus moralis hz spēz boniv l' mali. Sicut tollere aliqd in magna quātitate vel parua: nō respicit ordinem rationis in bono vel in malo: nisi p ꝓsupposita alia ꝓditione p quam actus hz maliciā puta hoc qd est esse alienū qōrepugnat rōni: ⁊ ideo hoc nō mutat spēz pcti sed aggrauat.

Ex circūstantijs.

§.II. Actio humana habz bonitatē ⁊ maliciaz pcipue ex fine.

Et fine.

Unde Boeti'. Cui' finis bonus est ⁊ ipm bonū: ⁊ cui' finis malus ⁊ ipm q̃ malus. Pro cui' declaratiōe dicit. b. Tho. vbi.s. arti.iiij. q eadem dispositio rerū in bonitate ⁊ in esse est. Sunt eiū quedam quoz esse ex alio nō depēdet: ⁊ in his sufficit cōsiderare eoz esse absolute. Quedā vo sunt quoz esse dependet ab alio: vñ optz q ꝓsiderenē p cōparatione ad cāz a qua dependet: sicut aūt esse rei dependet ab agente ⁊ forma: ita a fine depēdet bonitas. Unde in pbonis diuinis q̃ hō habet bonitatē dependētē ab alio: nō cōsiderat aliqua rō bonitatis ex fine. Actiōes humane ⁊ alia quoz bonitas dependet ab alio: hnt rōnē bonitatis ex fine a quo dependent pter bonitatē absolutā que in eis existit. Sicigit in actione humana quadruplex bonitas ꝓsiderari pōt. Una sz fin genus, put. s. est actio: q: inquātū hz de actione in eminente tm hz de bonitate. Alia vo bonitas est fin spēm q̃ accipit fin obiectū cōueniēs. Tertia q̃ accipit fin circūstantias quasi accidētia quedā. Quarta fin finē quasi fin habitudinē ad cām bonitatis. Et cū Dionysius dicat. Nullus ad malū respiciēs opat. Sciēdū q bonū ad qd respiciēs opat nō est semp veruz bonū: sed aliquādo apparēs bonū ⁊ nō verū: ⁊ tūc sequitur actio mala. Nihil etiā phibet in vna actiōe adesse vnā dictarū bonitatū deesse aliam. Non est aūt actio bona simpliciter nisi assint omnes predicte bonitates. Ite fin bea. Tho. vbi.s. ar.vj. Et ne diuersificat etiā spēs actus humani. Qd sic declarat. Actus dicunt humani inquantū fin voluntarij. In actu aūt voluntario inuenit duplex actus. s. actus interior voluntatis ⁊ actus exterior: ⁊ vterq; eoz actuū hz suum obiectum. Finis aūt, ppie est obiectuz actus interioris voluntarij. Idem aūt circa qd est actio exterior est obiectuz eius. Sicut ergo act' exterior accipit spēm ex obiecto circa qd est: ita ⁊ actus interior accipit spēm ex fine sicut ex proprio obiecto. Id autē qd est ex parte voluntatis se habet vt formale ad id qd est ex pte actus exterioris: q voluntas vtitur mēbris ad agendum vt instrumētis. Nec actus exteriores habēt rōnem moralitatis nisi inquantu sunt voluntarij. Et ideo actus humani spēs formaliter considerat fin finem. Materialiter aūt fin obiectū exterioris actus. Unde pbs dicit in.v. ethic. q qui furat: vt mechetur: per se loquēdo magis adulter est q̃ fur. Et sic cū actus habeat speciem ex obiecto: q: finis etiam habet rōnem obiecti: ex eo enim habet speciem.

De actu indifferēte.

§.III. Actionū humanarū alique sunt indifferentes fin speciem: sed nulla est indifferens fin indiuiduū.

Et primū ostēdit Aug. in li. de sedni in mōte: vbi dicit q quedā facta hominuz quē possunt bono ⁊ malo animo fieri: de quibus temerarium est iudicare: ⁊ hec dicūtur indifferentia. Qd sic declarat bea. Tho. prima secunde. q. xviij. artic. ix. Omnis actus speciem habet ex obiecto. Et actus humanus qui dicitur moralis habet speciē ex obiecto relato ad principium actuuz humanoz qd est ratio. Unde si obiectū act' includit aliquid qd conueniat ordini rationis: erit actus bonus fin suam speciem: vt dare elemosynam indigenti. Si autem includat aliquid qd repugnet ordini rationis: erit actus malus fin suam speciem: sicut furari qd est tol-

lere aliena. Contingit aūt q obiectum actus nō includit aliquid ptinēs ad ordinē rōnis. sicut leuare festucam de terra. ire ad campū ⁊ hmōi. ⁊ tales fin quā spēm sunt indifferentes. Quāuis aūt omne obiectū vel finis circa que est actus: habet aliquā maliciā vel bonitatē saltem naturalē: nō tñ semp imporat bonitatē vel maliciā moralem que cōsiderat p cōpationē ad rōnem. Item q̃uis malū fit puatio boni ⁊ habitus ⁊ puatio sint opposita imediata fin pbm. nō tñ ex hoc tollit quin possit esse aliquis act' indifferēs: qñ medū inter bonū ⁊ malū fin spēm. Et rō est: q: duplex est puatio. quedaz q̃ ꝓsistit in puato eē: ⁊ q: hec nihil relinq̃t: sz totū auferr: vt cecitas totaliter aufert visum: tenebra lucē: mors vitam: ideo inter hāc puationez ⁊ eius habitū oppositum nō pōt esse aliqd medium circa. ppriū susceptibile. Alia puatio est q̃ ꝓsistit in puari. Sicut egritudo est puatio sanitatis: non q̃ tota sanitas subtrahat: sed est q̃ti quedā ad totalē ablationē sanitatis. Sicut in diuinis nulla est ꝓsideratio ad cāz a qua dependet: sed est indifferens. Sicut ergo in puatione nō semp est immediata cū opposito habitu. Et hoc mō malū est puatio boni: q: nō totū bonū aufert sz aliqd relinquit: vñ pōt esse aliquid medū inter bonū ⁊ malū. Secundū sz q̃ nullus actus fin indiuiduū sit indifferens: pbatur ex hoc qd dicit xpus Matthei. xij. Omne verbū ociosum qd locuti fuerint homines reddēt rōnem in die iudicij: q: sz ē malū. Et dicit ociosum verbū fin Greg. qd vilitate rectitudinis vel rōne iuste necessitatis caret si aūt nō careret his nō esset ociosuz nec malū sed bonū. Et idē de alijs actib'. Pro cui' declaratōe dicit. b. Tho. vbi.s. q contingit aliquē actū esse indifferentē fin pēm qui tamen erit bon' vel mal' in indiuiduo ꝓsideraī. Et hō ideo q: actus moralis nō solū habz bonitatē vel maliciā ex obiecto ex quo hz spēm: sed etiā ex circūstātijs q̃ sunt quasi quedā accidētia: sicut aliquid contingit indiuiduo hominis fin accidētia indiuiduātia: qd nō ꝓtingit homini fin rationē speciei. Et ideo oportet q̃ q̃libz act' indiuiduus alis hēat aliquā circūstātiā p qu. trahat ad bonū vl' malū ad minus ex parte intētionis finis. Cū enim rōnis sit ordinare actum a rōne deliberatiua, procedēs: si nō sit ad debitum finem ordinatus: ex hoc ipso repugnat rationi et habet rationē mali. Si vero ordinetur ad debitū finē cōgruit cū ordine rationis vnde habet rationē boni. Necesse est autem q̃ actus ordinetur vel nō ordinet ad debitū finem. Unde necesse est omnem actum hominis a rōne deliberatiua procedentē in indiuiduo consideratum esse bonum vel malū. Si aūt nō procedit a ratione deliberata sed ex quadā imaginatiōe: sicut cū quis fricat barba: vel mouet manū vel pedē: talis actus nō est ppie moralis vel humanus: cū hoc habeat act' a rōne: ⁊ sic erit indifferēs quasi extra genus actuū moraliū existens. Qd aūt dicit phs in.iiij. ethi. de placidis. i. adulatoib' ⁊ pdigis q nō sunt mali: nō est cōtrariū dicta: quia philosophus ibi vocat malos propie qui sunt proximis nocui. Sz theologus dicit actū oēm malū qui repugnat recte rationi: si ne noceat primo siue sibi soli. Et sic prodigi ⁊ placidi et huiusmodi sunt mali. Sed ⁊ qui agit aliqd querēs sustētationē vel quietē corporis sui: vt comedendo dormiēdo ⁊ hmōi. Si ipm corpus suum ordinat ad bonū virtutis ⁊ ille actus pertinebit ad virtutem: ⁊ econtra si malus. Item nota q̃ actus vnus in genere nature potest esse bonus ⁊ malus in genere moris: puta ambulatio ad ecclesiā vnam: in principio potest esse bona vt si fiat, ppter deum: ⁊ in processu mala: vt si mutet intentio ⁊ fiat, ppter inanē gloriaz vel lasciuiā: ⁊ tūc sunt diuersi actus in genere moris bon? ⁊ mal? ppter mutationē intētiōis: licz vn' fit in gñe nature. Sz vn' ⁊ idē act' in gñe moris est impossibile q̃ sint bon? ⁊ mal? cū sint ꝓria. Tho. pria secde. q. xx.

§.IIIII. Bonitas volūtatis humane in actibus suis, Primo dependet ex obiecto, i. ex bono qd vult. Secūdo ex ratione volentis. Tertio ex lege eterna.

Bonitas actuū humanorū est ex obiecto.

Quarto ex hoc q̃ conformatur voluntati diuine. Primū nc, pbat. dicit pbs in.v. ethicorū: q̃ iustitia est fin quā aliqui volūt iusta. Et eadē rōne virtus est fin quā aliqui volūt bona. Sed bona volūtas est que est fin virtutē. Unde sequit q̃ bonitas volūtatis ex hoc est q̃ aliqs vult bonū: nō quodcūqz sed cōueniēs ad appetendum fin rōnē. Nā ⁊ malus vult bonū nō quidem verum sed apparens. Sub hoc etiā q̃ qs velit bonū includit obseruatio debitarū circūstantiarū. Nā si qs vult bonū quādo nō debet vel vbi nō debet: nō vult vere bonū. Includitur etiā intētio debiti finis. Nā cū volum' aliqd ppter intentionē alicuius finis: ordo ad illū finē accipit vt q̃dam ratio bonitatis in obiecto id est in ipso voluto. Et cū quis vult ieiunare, ppter deū. ipsum ieiunium habet rationē boni: ex hoc ipso q̃ fit propter deum. Secūdo dependet humane vnlūtatis bonitas ex rōne: ex eo videlz q̃ obiectum volūtatis pponitur ei per rationē. Ad bonū intellectum est bonū volūtatis proportionatū ei. Bonū sensibile vel imaginatū nō est proportionatū ei: sed appetitui sensitiuo: quia voluntas potest tendere in bonum vniuersale. qd ratio apprehēdit. Appetit' aūt sensitiuus non tendit nisi in bonū priculare: qd apprehēdit vis sensitiua. Tertio dependet bonitas volūtatis ex lege eterna: cū ē hz eā sicut pctm qd est q̃ bonitatē: dicit esse actio q̃ legē eternā fin diuisionem. Augu. in causis enim ordinatis effectus plus dependet a prima cā q̃ a secda: cuz secda nō agat' nisi virtute prime. Qd aūt rō humana sit regula voluntatis humane: ex qua bonitas eius mēsurat: h hz a lege eterna que est rō diuina. Unde in ps. Signatū est sup nos lumen vultus tui dñe. i. lumē rōnis qd in nobis est: qd nobis ꝓtestendere bona ⁊ regulare volūtatē nr̄am: inquātū est lumen vultus tui. i. a vultu tuo: seu lege eterna tua deriuatū. Magis ergo dependet bonitas volūtatis a lege eterna q̃ a rōne humana. Et vbi deficit rō humana: opz recurrere ad rōnē eternā. Que lex eterna hz nob sit ignota: fin q̃ est in mēte diuina inotescit tñ nob p rōnē naturalem: que ab ea deriuat vt ppria imago: vl' p aliquā reuelationē superadditā. Quarto dependet ex ꝓformitate ad voluntatez diuinā. Unde sup illud Matthei. xxvj. Nō sicut ego volo sed sicut tu: dicit glo. Hoc dicit q: rectū vult esse hominem: ⁊ ad deum dirigi. fin Augustinum. Rectitudo autem voluntatis est bonitas eius. Et sic patet q̃ dependet bonitas voluntatis ex cōformitate diuine voluntatis. Cum enim bonitas voluntatis dependeat ex intentione finis: finis autem vltimus voluntatis humane sit deus qui est summum bonū. sequit q̃ requirat ad bonitatē voluntatis humane q̃ ordinetur ad summum bonuz quod est deus: ⁊ sic oportet q̃ cōformet se cum diuina volūtate. formaliter quidē nō materialiter. i. in cōmuni nō particulari. Volitū enim diuinuz. i. qd vult deus fin rōnem cōmunem: quale sit scire possumus. scimus enim q̃ quicquid vult deus vult sub rōne boni. ⁊ ideo quicūqz vult aliqd sub rōne boni: hz voluntatē ꝓformē volūtati diuine q̃tum ad rōnem voliti: sed in priculari nescimus qd deus velit. ⁊ q̃tum ad hoc tenemur cōformare voluntatez nostram voluntati diuine. In statu autē glorie oēs videbūt in singulis que vult: ⁊ ideo nō solū formal' sed etiaz materialiter ꝓformant voluntatē suā voluntati diuine. Econtra malicia volūtatis humane pcedit ex obiecto: qñ nō vult verum bonū: ⁊ ex defectu rōnis. Et q: est ꝓtra legez eternam illud volitū: nec cōformat voluntati diuine. Hec Tho. prima secde. q. xix. arti. ix.

Bonitas actuū est ex ratione

Bonitas actuū est ex lege diuina.

Bonitas actuū est ex ꝓformitate ad voluntatē diuinam

§.V. De bonitate et malicia actuuz exterioz.

Bonitas et malicia p prius reperit in actu interiori voluntatis q̃ in actu exteriori.

Bonitas ⁊ malicia p prius reperit in actu interiori voluntatis q̃ in actu exteriori. Qd pbat ex hoc qd dicit Aug. q̃ voluntas est q̃ peccat ⁊ recte viuit. Et sic pctm vl' opus bonū p prius reperitur in volūtate. Ue

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum est tñ q̃ si ꝓsideret bonitas actus exterioris ꝑm q ē in apphēsione ⁊ ordinatiōe rōnis: pot q̃ bonitas act' voluntatis. Actus eni exterior est obiectu voluntatis in q̃tum ꝓponit' volūtati a rōne: vt quoddā bonū apphensum ⁊ ordinatū p rōnem: ⁊ sic est pusq̃ bonū actus volūtatis: ſz si ꝓsideret ꝑm q est in executiōe opis sequit' bonitatē volūtatis q̃ est pncipiū eius. Est eni effectus volūtatis ⁊ sequit' ipaz. ſſ finis eni est pot' in intētione ⁊ posterior in executione. Item sciendū q̃ tota malicia vl' bonitas act' exterioris nō depēdet ex volūtate. Nā duplex bonitas vl' malicia pōt cōsiderari in actu exteriori. Una ꝑm debitā materiā ⁊ circūstantias. Alia ꝑm ordinē ⁊ finē. Et illa quidē q̃ est ꝑm ordinē ad finē: tota dependet a voluntate. Illa aūt q̃ est ex debita materia ⁊ circūstātijs dependet ex rōne: ⁊ ex hac dependet bonitas volūtatis ꝑm q in ipaz fert. Est aūt ꝓsiderandū q̃ ad hoc q̃ aliq̃d sit malū sufficit vn' defectus. ad hoc aūt vt aliq̃d sit simpl'r bonū: nō sufficit vnū singulare: ſz requirit integritas volūtatis. Si q̃ volūtas est bona: ⁊ ex ꝓpio obiecto ⁊ ex fine: ꝓsequēs est actū exterioē inde sequentē esse bonum si aūt deficit alterꝗ cor: erit act' malus. qñ igit' d: Matth̄ vij. Arbor bona nō pōt fruct' malos facere. vbi ai bor bona significat bonā voluntatē. intelligendū est voluntatez esse bonā ex actu volito bono ⁊ fine debito. Peccat enim quis ⁊ qñ vult malū actus: ⁊ etiā qñ vult malū finem. Et qñ actus exterior dicit' bon' vl' malus solū ex ordine ad finem: tunc est oino eadē bonitas vl' malicia actus volūtatis: q̃ p se respicit finē: ⁊ actus exterioris q̃ respicit finez mediante actu volūtatis. Quandoq̃ aūt actus exterior habet bonitatē vl' maliciam ꝑm se. i. ꝑm materiā in circunstantias: tūc bonitas actus exterioris est vna: ⁊ bonitas volūtat' q̃ē ex fine est alia: ita tñ q̃ bonitas finis ex volūtate redūdat in actū exterioē: ⁊ bonitas materie ⁊ circūstantiaꝝ redundat in actum voluntatis. Quāuis enim actus interior ⁊ exterior sint diuersi in genere nature. tñ ex eis sic diuersis ꝓstituit' vnū in genere moris. Tho. prima scde. q. xx. Quō actus exterior addit ad bonitatem vl' maliciā actus interioris vl' nō. Sciendū igit' q̃ bonitas vl' malicia actus exterioris pōt ꝓsiderari dupl'r. vicz ex fine intento ⁊ ex materia ⁊ circūstātijs. Et q̃tum ad primū. i. ex voluntate finis: tunc actus exterior nihil addit ad bonitatē vl' maliciam: nisi ꝓtingat ipam voluntatē fieri: vl' melior: em in bonis vl' peior: in malis per ipsum actū exterioē: q̃ solū p interiorez. qd̄ pōt contingere triplicit'. Primo modo ꝑm numerꝗ. puta cuz quis vult aliquid facere bono fine vl' malo: ⁊ tūc id nō facit. postmodum aūt vult ⁊ f[illegible]it. ⁊ sic ibi duplicat' actus voluntatis. vñ ibi duplex bonū est vl' duplex malū. Scdo modo q̃tū ad exēsionē: puta cū quis vult aliquid facere bono fine vl' malo: ⁊ ꝓpter aliqd̄ impedimentū desistat. Alius autē cōtinuat motū voluntatis quousq̃ ꝓficiat opus manifestum est q̃ hmōi voluntas est diuturnior in bono vel in malo: ⁊ sic melior vl' potior. Tertio modo ꝑm intentionē Sunt eni quidā actus exteriores qui in q̃tum sunt delectabiles vl' penosi nati sunt intendere voluntatē vl' remittere. Constat enim q̃ q̃to voluntas intensius intendit in malū vl' bonū: tanto est peior vl' melior. Quantū ad secundū. i. loquendo de ipo actu exteriori ꝑm materiā ⁊ circunstantias: sic cōparat' ad voluntatē: vt termin' ⁊ finis Et hoc modo addit ad bonitatē vl' maliciā voluntatis: q̃ ois inclinatio vl' mot' ꝓficit in eo q̃ ꝓsequit' finem vl' attingit terminū. Qñ non est ꝓfecta voluntas n[illegible] fit talis q̃ data oportunitate opetur. Si vo possibilitas desit voluntate ex istente ꝓfecta vt operur si posset defectus ꝓfectionis que est ex actu interiori est simpliciter inuolūtarium. Inuoluntariū aūt sicut nō merek̄ pmium vl' penam in operando bonū aut malū: ita aliquid nō rollit de pena vl' pmio: si homo inuoluntarie simpl'r deficiat ad faciendum bonum vl' malū. Dec. b. Tho. prima scde. q. xxj. Euē

Tota malicia actuum exterioꝝ vnde est.

tus aūt sequens et actu exterior: i aliq̃n addit ad bonitatem vl' maliciā. aliq̃n nō addit. Nam si euētus est ꝓcogitatus manifest. tūc q̃ addit ad bonitatem vl' malicia. Si q̃s eni cogitans q̃ ex ope suo multa mala pōt sequi. ⁊ tñ nō desistit: vtq̃ grauius peccat. ⁊ sic in bonis acsi magis merek̄. Si aūt nō fit ꝓcogitatus talis euētus tūc distinguendū: q̃ si p se: ⁊ vt in pl'ibus sequit' talis euētus ex tali actu. sic euētus hmōi addit ad bonitatē vl' malicia actus. Manifestū est eni actū esse melior ex suo genere: ex quo pōt sequi plura bona: ⁊ peior ex quo pōt ⁊ sequi plura mala. Si vo p accidēs: vt in paucioribus. tūc euentus nō addit ad maliciā vl' bonitatē actus. Non eni datur iudiciū de re aliqua ꝑm id quod est p accidens: ſz solum ꝑm id quod est per se.

De bonitate actus exterioris.

§. VI. Actio humana dicit

bona vl' mala: recta vl' peccatum laudabilis vl' culpabilis meritoria vl' demeritoria ꝑm diuersos respectus: ⁊ bonū ⁊ malum in plus se habent q̃ rectum ⁊ pctū. Quelibet eni ꝓuatio boni in quocūq̃ existat hz rōnem mali. Actio humana in tantū d: bona in q̃tum hz de entitate. Si eni quis agat ꝑm materiā cōueniente rōni: ⁊ debitas circunstantias: ⁊ ad bonū finē er it actio bona simpliciter in genere moris: q̃ habet totā plenitudinē entitatis actionis moralis. Si aliqua id hoꝝ deficiat erit mala in genere moris. remanebit tñ bona in genere nature: q̃ ois actio in q̃tum actio est bona. Sed ⁊ si quis ambulet claudicēdo poterit dici actio illa mala in genere nature: q̃ deficit a pfectione ambulationis. ſz q̃ rectū d: cui' med[illegible] nō dicet pat ab extremis. dicit' actio humana recta qñ ipa actio q̃ est quasi medium nō exit ab extremis: videlicet ab ordine principij actiui ad finē debitū. In his eniz que agunt p voluntatē regula ꝓprima est rō humana: regula suprema lex eterna. Qñ ergo actus human' ꝓcedit ab hac duplici regula: vt a pncipio intendit in finem: tunc est rectus. Qñ aūt ab hac rectitudine obliquat dicit' esse pctm. ⁊ sic pctm. ꝓprie ꝓsistit in actu q̃ agit' ꝓpter finē aliquez. cum nō hz debitū ordinē ad illū finē. Si [illegible] malū in plus se hz q̃ pctm: ita pctm in plus q̃ culpa. Ex hoc eniz dicit' actus culpabilis vl' laudabilis ex hoc q̃ in pute agent. Nihil est eni aliud laudari vl' culpari q̃ imputare alicui maliciam vl' bonitatē sui actus. Tunc aūt actus imputatur agenti q̃n est in ptāte ipius: ita q̃ habet dñium sui actus. Hoc aūt est in oibus actibus voluntarijs. Qñ sequitur q̃ bonum ⁊ malū solū in actibus voluntarijs consistit rōnem laudis ⁊ culpe in quibus idem est malū peccatum ⁊ culpa. Meritoria aūt dicit' actio vl' demeritoria: p respectum ad retributionem: que fit ꝑm iusticiam. Retributio aūt fit alicui ꝑm iusticiam: ex eo q̃ agit in profectum vl' nocumentum alterius. Unusquisq̃ autē in ea qua societate viuens: est quodāmodo pars ⁊ membrum totius societatis. Quicunq̃ ergo aliquid agit in bonum vl' malum alicuius de societate existentis: hoc redundat in totam societatem: sicut qui ledit manum, per ꝓsequēs ledit corpus totū cuius est manus. Quādo ergo q̃s agit in bonū vl' malū alicui' de societate aliq̃: debet ei retributio premij vl' pene. Primo ab illa ꝓsona quā iuuit vl' lesit deinde a toto collegio. si aūt agit in bonum vl' malū totius collegij debet ei retributio: ꝑmo a toto collegio ꝑmij vl' pene. exinde a singulis de collegio. Et cum agit in bonum vl' malum ꝓprium. etiam ei debet premiū vl' pena: q̃ ipe etiā pars est collegij: ⁊ sic iuuit vl' nocuit. Habet ergo actus humanus rōnem culpe vel laudis: ꝑm q̃ est in ptāte nostra. Rectitudinis autē vl' pctī ꝑm ordinē ad finem. Meriti vl' demeriti ꝑm retributionē iusticie. Et q̃ actus hominis habet rationem meriti vl' demeriti ꝑm q̃ ordinat ad alterum: vl' rōne cōitatis seu cōis. Utroq̃ autē mō actus nostri boni vl' mali hñt rōnem meriti vl' demeriti apud deū. Ratione quidē ipius dei in q̃tum est vl

Actio dicitur bona.

nimū finis hominis. Est aūt debitū vt ad finem vltimum omis actus referant̄. Qñ qui facit a[illegible] malū nō referibilem in deū: nō seruat honorē dei: qui cayt vltimo fini debetur. Ex parte vero totius cōitatis vniuersi: q̃ in qualibet cōmunitate ille qui [illegible]git cōitatē precipue habet curā bono rū communis. vnde ad deū pertinet retribuere pro his que bene vel male fiunt in cōitate. Est aūt deus gubernator ⁊ rector totius vniu ersi ⁊ specialiter creaturarū rōnabiliū Et sic ꝓ q̃ actus hūani hñt rōnez meriti vel demeriti. p comparationē ad deū. Alioq̃n sequeretur q̃ deus nō habet curā de actib' humanis. Qñ eccs vltimo. Omia q̃ fiunt adducet dñs i iudiciū: siue bonū siue malū. be. Tho. prima scde. q. xxj. De merito apud deū qd̄ ꝓcedit ex voluntate: ꝑsupposita tñ ꝓius grā. Nota ꝑm Durand. ordinis minor in sum. sua. q̃ omne pctm ꝓsistit in voluntate sicut effectus in cā: q̃ volūtas est cā ois peccati. Qñ Aug. Peccatū est adeo volūtariū q̃ nullo mō est malū: nisi sit volūtariū. xv. q. j. Nō est. ita meritū omē a voluntate ꝓcedit q̃tū est ex gratia. Qñ de pe. di. j. Volūtas remunerantur: nō opus. i. reddit opus meritoriū ⁊ remunerabile: nihil enim potest esse meritorium: nisi illud qd̄ fit propter deum actualiter vel habitualiter. Nō eim requirit semp actualis relatio in deū: ſz sufficit habitual' cū aliqua actuali. Nā qñ volūtas fert sup vnā actionē: tūc sufficit intentio actualis in principio operis. Ut qui vult pegrinari p deo sufficit q̃ in primo exitu hēat actualē intentionez. Qñ aūt volūtas fert sup plēs actiōes se ꝓsequētes: vt q̃ ꝓponit omni die dare cētū elemosynas: sic sufficit actualis intentio in p[illegible]a actiōe. Qñ religiosi q̃ ex charitate voluerūt regulā merent̄ in omni ope qd̄ spectat ad regulā rōne p̃me intentionis: nisi forte cōtraria intentio superueniret. In alijs autē que nō spectant ad regulam: non sufficit illa intentio respectu regule: sed requiritur actualis.

Deinde ratio apud deum.

§. VII. De modis varijs

merendi. Nota ꝑm d[illegible]mnd. ordinis minor in summa: q̃ dupliciter dicit' aliq̃d meritoriū. Uno mō rōne opis: puta qñ opus [illegible]ei. ordinabile ad finē vltimū: vt opus qd̄ est de gñe bono: sicut elemosyna: ieiunū: oratio ⁊ hmōi. Scdo mō dicitur meritoriū aliq̃d rōne operantis qñ. scz op' de se est ordinabile ad finē creatū: cū charitate tñ operantis ordinat̄ ad vltimū finē: ⁊ sic opera indifferētia pōt esse meritoria. Qñ apl's. Sive manducatis siue bibitis siue aliquid aliud faciatis: omnia in gloriā dei facite. Quātum ad primū modū: q̃ meritū cōsistit aut in agendo aut in omittendo: seu vitando: aut in patiendo. Si in agendo tūc dupl'r: q̃: aut coactio est interior aut exterior. Si in interiore ꝓprie cōtingit mereri septē modis. Primo ex cōsideratiōe ꝓpetrati criminis: dū illud detestat̄ dolēdo. tūc eim nō solū purgat̄ pe[illegible]nū sed etiā merek̄: dū hoc agit in statu grē. Juxt illud ps. xciij. Secūm multitudinem dolorū meorū. i. de peccatis in corde meo ꝓsolationes tue. i. meritorū letificauerūt aiam meam. Scdo ex ꝓsideratiōe p merito penalitatis: dū per eam roborat̄ ad satisfactiones. Juxta illud ps. Qñ ego in flagella paratus sum ⁊ dolor meus in conspectu meo semp. Et p q̃. Tertio ex consideratione ꝓprie fragilitatis dū p eā humiliat̄. Ps. Humiliatus sum vsquequaq̃ domine viuifica me. Quarto ex consideratione presentis calamitatis dum presentia aspernatur. Hieremie. iiij. Aspexi terram ⁊ ecce vacua sz vnis bonis ⁊ quasi nihil. Quinto ex consideratione diuine liberalitatis dum per eam ad amorem dei inflammatur. Rō. viij. Proprio filio nō pepercit. s. p nobis tradidit illū [illegible]nō cū illo nō omnia nobis donauit. ps. Bene dic aia mea dño: ⁊ oia q̃ intra me sunt ⁊c. Qui ꝓpiciatur omnibus iniquitatibus. t. qui replet in bonis desideriū tuum ⁊c. Sexto ex cōsideratione aliene aduersitatis dū p eam cōpassionis iaculo vulnerat̄. ij. Corin. xj. Quis infirmatur ⁊ ego nō infirmor: quis scādalizatur ⁊ ego nō vor

Septimo ex cōsideratiōe aliene ꝓsperitatis: dū ꝓfectui primi cōgra[illegible]at̄. ij. Jo. i. Maius gaudiū habere non possum: q̃ cū audio filios meos ambulare in veritate. Ro. xij. Gaudete cū gaudētibus. Si autē est actio exterior que cōsistit in carnis maceratiōe. s. ieiunijs: vigilijs disciplinis: cilicijs: pegrinatiōibus. ⁊ hmōi. In elemosinarū largitiōe spūaliū ⁊ corpaliū q̃ sunt septemplices ⁊ orōne vocali siue priuata siue solēni vt in horis canōicis Sic aliqd̄ hoꝝ agēdo in statu gratie ⁊ debito mō merek̄ i. Timo. iiij. Pietas ad oia valet ꝓmissionē q̃ nūc est vite habēs ⁊ future. Joh. xij. quoad maceratione corporis Si mortuū fuerit granū frumēti multū fructū affert scz meriti. ps. Oratio mea in sinu meo cōuertet̄ in mēte scz quoad meritū. Si vero meritū cōsistit m dimittēdo: seu cuitādo. s. peccatū: tūc aut causa vel actio subest pura cū quis impugnat̄ de rēptatione alicui' pctī: ⁊ tūc resistēdo merek̄ premiū. Jaco. i. Beatus vir qui suffert tentationem: qñ cū ꝓbatus fuerit accipiet coronā. i. Cor. x. Nō ꝑmittat vos temptari vltra id qd̄ potestis: ſz faciet cū tēptatione ꝓuentū ⁊c. Aut q̃s nō impugnat̄ temptatiōe ⁊ sic nō merek̄ ꝑmiū: sed vitat supplicū. Si aūt ꝓsistit ꝑ patiendo. Aut est passio naturalis: sic hō nō merek̄ p talem passionē: nisi occasiōaliter vt grauitas mētis quā habet melācholici. Aut passio non est naturalis. Et hec aut est oino volūtaria: vt q̃ assumpta a se aut imposita ab alio ⁊ vtroq̃ modo meritoria: ſz magis ꝓio mō. Aut oino inuolūtaria ⁊ sic nihil merek̄ p talia. Aut ꝑm volūtaria: ⁊ sic est meritoria nō solū cū eligit ipam passionē: ſz etiam cuiꝫ tolerat: plus tamen de primo modo merek̄. Aplus ij. Ti. ij. Si cōpatiamur ⁊ cōregnabimus.

De exercitio volūtat' ⁊ quō cor sit exercēdū. Capl'z. XIII.

E exercitio voluntatis. Ubi notandū q̃ volūtas hūana freqnter in scriptura d: cor. vt illd. Deute. vi. ⁊ Matth. xxij. Diliges [illegible]is deū tuū ex toto corde tuo: id est ex tota volūtate: ſz cōez expositionē: Ratio hui' eē pōt: q̃: sicut cor est pricipali' oib' mēbris corpis: ita volūtas ē pricipalior inter potētias aie: ꝑm. b. Tho. vt ps. s. Et sicut ex dispositiōe cordis bona vl' mala ꝓcedit vita vel mors ꝑn cipal'. sic ex dispositiōe volūtatis bona vel mala ꝓcedit vita p grā'm aie: vel mors p pctm. Sub noie igit' cordis tractat̄ de exercitio volūtatis. Et circa hoc tria videamus.

Volūtas dicit cor frequent.

¶ Prio a deitate oꝝ cor ꝓfectiōari vt in gr'ia viuat.

¶ Secūdo ab humanitate debet cor exercitari vt in gratia ꝓficiat.

¶ Tertio ab iniquitate habet cor mortificari vt in gehēna nō permaneat.

§. I. Quantum ad primuz

dicit saluator. Hoc fac ⁊ viues. s. in vita eterna. Lu. x. scz vt diligas ex toto corde id est perfecto. Sed vt dicitur in Ca[illegible]tico: dei perfecta sunt opa nō hois. Deute. xxxij. Ipse eim de⁹ est q̃ opat̄ in nobis velle ⁊ perficere. ait apl's ad Philip. ij. Septē aūt modis de⁹ operat̄ in corde nro id est in voluntate vt ducat eā ad ꝓfectionē. Prio intuendo ipm cor vt ducat ad mali detestationē. i. Regum. xvi. Homo videt que patent. s. exterius. Deus aūt intuet cor Intuetur autē cor cognoscendo omnes cogitatiōes id ē affectiōes hoim ꝓpter qd̄ deberēt hoies multū erubescere de mal[illegible] desiderijs eim occultis: cum ante homines pbos erubescat quis ⁊ caueat peccare. Intuetur etiā cor deus: cum videlicet facit hominem intueri et cognoscere ac detestari peccatū suū. In cuius figurā dñs Jesus respiciens petrū qui stabat ad ignē cum iudeis ⁊ negauerat cognoscere fecit et flere peccatū suū. Secundo aperiēdo cor ad gratie susceptionē ⁊ obeditionē. Qñ. ij. Mach. i. dicit̄. Aperiat dñs cor vestrū in lege sua ⁊ in preceptis suis, ⁊ paulo ante quasi declarās qd̄ ante pre-

De opado ipm cor vt ducat ad mali detestationē. i. Regum. xvi. Homo videt que patent. s. exterius. Deus aūt intuet cor de nostro septē modis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Titulus. IIII.

misit: det cor omnibus vt colatis eum ⁊ faciatis eius voluntatem. Optz tñ pulsare orationibus ⁊ alijs opibus q̃ sunt de genere bonoꝝ. Pulsare ⁊ aperiet vobis mãt dñs Jesus. s. cor vestrũ ad grãtiã recipiendã. Sicut eñ artifex nõ introducit formã nisi disposita materia ad cã recipiendam. Sic nec deus grãm. Ut in figurã clausum cellum oãnibus Helie apertũ est: sic celũ cordis clausum p peccatũ aperit ⁊ aqs gre replet ad effundendũ alijs. Ut ptz in Matthęo ⁊ Paulo ⁊ multis alijs. Tertio operat deus circa cor: ipsum tãgendo ad feruẽte inuitationẽ. In cuius figurã legit. j. Reg. x. Abijt cũ saul ps exercit' quorũ deus tetigerat corda: sic quoꝝ corda deus tãgit p feruorem tãg̃ boni ⁊ fideles xpi milites xpm sequuntur regẽ ppli'i sui uno vniuersi: licet q̃dam eum despiciãt. Inuitat aũt fugiẽdo ⁊ horrendo honores diuitias ⁊ delectabilia mundi. Ut Cantico. v. dicit aia de sponso. s. xpo. Uenter meus ꝓtremuit ad cõtactũ eius. Uenter qui est caro tenera ⁊ mollis ꝓtinẽs fimũ: significat sensualitatẽ q̃ tota mollis est ad mundana ⁊ delectabilia cõtinẽs fimũ cõcupiscẽtie. Et hec ꝓtremuit ad cõtactũ xpi per feruorẽ horrẽdo ⁊ restringendo talia q̃ xps renuit. Tremuit eriã miranda q̃ p nobis fecit: ⁊ quãta pertulit dura. Quarto opat circa cor visitando ad emũdationẽ. ps. Probasti cor meũ et visitasti nocte: sez tribulatiõis. Igne me examinasti tẽptationis. Et ecce effectus vtilis in eo qõ sequit. Nõ est inuẽta in me iniquitas: q: sez purgata est p hmõi visitationẽ: sicut igne purgat aurũ: ⁊ argẽtum scoria. Et sicut p latus ⁊ medicus in visitando subditõs ⁊ infirmos p correctiones ⁊ medelas amaras purgãt. Ille aias: iste corpa: si tñ pmittit se tractari. ita deus pijssimus visitando p tribulationes ⁊ temptationes ⁊ hmõi. Quinto opat mollendo ad deuotionẽ. Job. xxiij. Deus emollijt cor meum Impozat autẽ deuotio fm beatum Tho. ij. ij. quandam promptitudinem voluntatis ad ea quẽ pertinent ad dei cultũ ⁊ honorẽ vt ad adorãdũ deũ laudandũ: meditandũ ⁊ hmõi: ⁊ ex his ꝓficit aia in dilectiõe. Iurta illd ps. Localuit cor meũ intra me ⁊ in meditatione mea exardescit ignis. s. dilectiõis adextra se manifestando p bona ⁊ deuota opa. Et apls. Cantãtibus ⁊ psallentibus in cordib' vestris dño. Nã vt dicit Hiero. Nõ verbis tñ sed corde oãdus deus. Et melior est q̃nq; psalmoꝝ decãtatio cũ cordis puritate ⁊ hilaritate: q̃ totius psalterij cũ anxietate atq; tristicia. deyse. dis. v. nõ mediocriter. Et hoc pertinet ad deuotionẽ verã q̃ est a deo. Uñ Amb. dicit. q̃ facit deuotos quos vult. Sexto opatur loquẽdo p illustratiõis cõsolationẽ Osee. ij. Ducã eã id est aiam in solitudinẽ. s. separando eam a tumultu hominũ passionũ ⁊ affectionũ ⁊ loquar ad cor eius: ostendendo. s. voluntati q̃ bonus ⁊ suauis sit deus. Bonũ eñ apprehẽsum p intellectũ mouet voluntatẽ: ⁊ quãto magis ostendit bonũ tãto volũtas magis amat ⁊ gratulat. ps. Signatũ est sup nos lumẽ vultus tui dñe: dedisti leticiã in corde meo. id est cognitio voluntatis tue: ⁊ mandatoꝝ tuoꝝ: p legẽ naturalem inserta est: ⁊ cognitio bonitatis tue: ⁊ ex hoc sequit q̃ dedisti leticiam in corde meo: que leticia ⁊ delectatio voluntatis excedit omẽ gaudiũ mũdi. Septimo ⁊ vltimo opatur de' circa cor: id est volũtatẽ: trahẽdo ⁊ vniendo sibi totaliter. Job. xxxiiij. Si direxerit ad eũ. s. deũ cor suũ spiritũ ei': ⁊ flatũ eius ad se trahet: ipse. s. deus. id est voluntatem suã et petitionẽ suam in oratione vt. s. creatura nõ appetat nisi deũ. Qui eñ adheret deo p dilectionẽ ꝓfectã vnus spiritus est cũ eo. Habet eñ amor vnitiuã ⁊ trãsformatiuã. Uñ ⁊ de primis xpicolis dicit. Act. iiij. Qd multitudinis credentiũ erat cor vnum ⁊ anima vna in domino: vt. s. vult vnus velit ⁊ alter fm deũ. Sic ⁊ qui puro corde deũ diligit nõ aliud vult nisi dei voluntatẽ ⁊ beneplacitũ in omnibus impleri. Et talis dicere pot cũ apls. Viuo ego. iã nõ ego viuit vero in me xps ad Gal. ij. Et illud ps. Deus cordis mei. s. possessor. Et pars mea deus in eternum.

ps. xvi.

ps. xxxvij

ps. iiij.

ps. lxxij.

§. II. Quantũ ad secundũ

principale sciendũ q̃ ad hoc vt terra cordis nostri faciat fructũ centesimũ. i. pfecta opa ex semine verbi dei vt' diuine inspiratiõis: put de ea dicit pabolice. Lu. viij. Qd aũt cecidit in terrã bonã hi sunt qui in corde bono ⁊ optimo audientes ⁊c. Septẽ a nobis circa cor sunt facienda ⁊ ex his habet cor puꝝ ⁊ mundũ. de quo xps Matth. v. Beati mundo corde: qm̃ ipsi deũ videbũt. Item septem sunt signa seu effectus pfecte dilectionis. de qua Deut. vj. ⁊ Lu. x. ⁊ Matth. xxij. dicit. Diliges dñm deuz tuũ ex toto corde tuo. Cor.

Septem sunt signa circa cor

¶ Primo est molliendum.
¶ Secundo est abluendum.
¶ Tertio est custodiendum.
¶ Quarto est deprimendum.
¶ Quinto est exercendum.
¶ Sexto est refouendum.
¶ Septimo est in vnitate tenendum.

Quantũ ad primũ sciendũ q̃ petrũ fecit cor. i. voluntatẽ durum vt lapis: vt quẽadmodum lapis ⁊ alia dura resistunt tactui: nec recipiũt impressionẽ digiti: sicut mollia vt cera: ita pctõris cor ita obdurat q̃ resistit tactui dei ne inspirationis: nec recipit impssionem digiti. i. spiritus sancti: qui dicit digitus dei p gratie infusionẽ. Unde ⁊ ꝑ diabolo ⁊ quolibet mẽbro ei'. i. peccatoꝝ dicit. Job. xli. Cor eius indurabit quasi lapis. Nec intelligi potest de corde carneo: q: dyabolus corpus nõ habet. Sed intelligitur de volũtate q̃ est in malũ obstinata. Emolliendum est ergo cor ⁊ mollificandũ. Et rõ hui' est. ꝑ magnũ nocumentũ inde sequẽs. Nã ⁊ dicit Eccli. iij. Cor durum male habebit in nouissimo. ⁊ declarat Bernardus ꝓpietates cordis duri dicẽs in libro de ꝓsideratõe. Cor durũ est qd̃ ꝓtritione nõ scindit pcibus nõ flectit. minus nõ mitigat flagellis obdurat ⁊ tale cor habens in nouissimo malẽ se habet: q: sicut lapis ⁊ oia grauia tendũt ad centrũ ita habentes cor obduratũ in malis: descendũt ad infernum qui est in centro terre: sicut ait Gregorius. Cuius cor obduratũ: q: nec minis dei: nec flagellis est: nec moniris emollitũ. Demũ descẽderunt in pfundum quasi lapis: vt dicit Exo. xv. Ipe. s. pharao cũ exercitu suo descenderũt in pfundum maris rubri quoad corpus ⁊ in pfundũ inferni quoad aiam. Emolliendũ est cor nostrũ qd̃ ipa natura docet que nõ dedit nobis cor encũ: laqueum aut osseũ: sed carneũ. Emollit aũt a sua duricia ꝑ opa de genere bonoꝝ vt ieiunia: elemosynas: orationes ⁊ alia hmõi. Uñ Greg. de pmanentia in pctõ mortali dicit. Interim quicqd̃ boni facere poterit hortamur vt faciat: vt deus cor eius illustret ad penitẽtiam. de pe. di. v. Salsas. Qñ enim illustrat tunc mollificat. i. disponit ⁊ habilitat. qd̃ q: de' opatur hãc mollificationẽ: ꝓter qd̃ dicit p Ezech. xxxvj. Auferã a vobis cor lapideũ. i. obduationẽ: ⁊ dabo vobis cor carneum. i. mollificationem. Ita oãdus est vt tollat duriciam. Quantũ ad scõm idem de ablutione. Nota q̃ deus principaliter ab homine cor expostulat. Unde dicit. puerb. xxiij. Fili ꝑbe mihi cor tuum: nõ dicit manus: pedẽ vl' caput aut cerebrũ: sed cor i. voluntatem. Manũ offert deo qui opa de se bona ⁊ tũ facit. pedes qui ad ecclam vl' indulgentias vadit. Caput ꝑbet seu cerebrum qui vacat cognitioni diuinorũ speculando tñ. Sed ista nõ sufficiunt ad salutẽ: ⁊ oportet cor. i. voluntatem deo offerre. Est enim deus zelãs cuidaz aui q̃ dicit Ieniz. hec dum pascẽt de pda non vult nisi tñ cor. Sic gloriosus deus de corde. i. affectibus hominum erga ipm pascit seu delectat. Sed q: vt dicit. pverb. xx. Quis pot dicere: mundũ est cor meũ purus sum a pctõ: quasi diceret nullus. Deus autẽ summa puritas est. ⁊ inter lilia pascit: vt dicitur in Cant. j. memes puras: ideo abluendum est cor ipsum. Et hoc ipe praecepit

Cor est medicandum.

Cor est abluendum

De exercitio voluntatis. Cap. XIII.

dicẽs Hiere. iiij. Laua a malicia cor tuum. Cor corporis vtiq; lauari nõ pot viuẽte hoie: loqt̃ur ergo d̃ corde spirituali aie. i. volũtate que lauari nõ pot aqua materiali. Sed lauari pot ⁊ debet aqua spũali. s. lachrymis mẽtis id est detestatiõe ⁊ pfecta displicẽtia ipsoꝝ pctoꝝ vt sic aũt cecidit in terrã bonã hi sunt qui in corde bono ⁊ optimo audientes ⁊c. Septẽ a nobis circa cor sunt faciẽda ⁊ ex his habet cor puꝝ ⁊ mundũ. de quo xps Matth. v. Beati mundo corde: qm̃ ipsi deũ videbũt. Item septem sunt signa seu effectus pfecte dilectionis. de qua Deut. vj. ⁊ Lu. x. ⁊ Matth. xxij. dicit. Diliges dñm deuz tuũ ex toto corde tuo. Cor.

Cor ẽ de primẽdũ.

¶ Primo est molliendum.
¶ Secundo est abluendum.
¶ Tertio est custodiendum.
¶ Quarto est deprimendum.
¶ Quinto est exercendum.
¶ Sexto est refouendum.
¶ Septimo est in vnitate tenendum.

Quantũ ad primũ sciendũ q̃ petrũ facit cor. i. voluntatẽ durum vt lapis: vt quẽadmodum lapis ⁊ alia dura resistunt tactui: nec recipiũt impressionẽ digiti: sicut mollia vt cera: ita pctõris cor ita obdurat q̃ resistit tactui dei ne inspirationis: nec recipit impssionem digiti. i. spiritus sancti: qui dicit digitus dei p gratie infusionẽ. Unde ⁊ ꝑ diabolo ⁊ quolibet mẽbro ei'. i. peccatoꝝ dicit. Job. xli. Cor eius indurabit quasi lapis. Nec intelligi potest de corde carneo: q: dyabolus corpus nõ habet. Sed intelligitur de volũtate q̃ est in malũ obstinata. Emolliendum est ergo cor ⁊ mollificandũ. Et rõ hui' est. ꝑ magnũ nocumentũ inde sequẽs. Nã ⁊ dicit Eccli. iij. Cor durum male habebit in nouissimo. ⁊ declarat Bernardus ꝓpietates cordis duri dicẽs in libro de ꝓsideratõe. Cor durũ est qd̃ ꝓtritione nõ scindit pcibus nõ flectit. minis nõ mitigat flagellis obdurat ⁊ tale cor habens in nouissimo malẽ se habet: q: sicut lapis ⁊ oia grauia tendũt ad centrũ ita habentes cor obduratũ in malis: descendũt ad infernum qui est in centro terre: sicut ait Gregorius. Cuius cor obduratũ: q: nec minis dei: nec flagellis est: nec moniris emollitũ. Demũ descẽderunt in pfundum quasi lapis: vt dicit Exo. xv. Ipe. s. pharao cũ exercitu suo descenderũt in pfundum maris rubri quoad corpus ⁊ in pfundũ inferni quoad aiam. Emolliendũ est cor nostrũ qd̃ ipa natura docet que nõ dedit nobis cor encũ: laqueum aut osseũ: sed carneũ. Emollit aũt a sua duricia ꝑ opa de genere bonoꝝ vt ieiunia: elemosynas: orationes ⁊ alia hmõi. Uñ Greg. de pmanentia in pctõ mortali dicit. Interim quicqd̃ boni facere poterit hortamur vt faciat: vt deus cor eius illustret ad penitẽtiam. de pe. di. v. Salsas. Qñ enim illustrat tunc mollificat. i. disponit ⁊ habilitat. qd̃ q: de' opatur hãc mollificationẽ: ꝓter qd̃ dicit p Ezech. xxxvj. Auferã a vobis cor lapideũ. i. obduationẽ: ⁊ dabo vobis cor carneum. i. mollificationem. Ita oãdus est vt tollat duriciam. Quantũ ad scõm idem de ablutione. Nota q̃ deus principaliter ab homine cor expostulat. Unde dicit. puerb. xxiij. Fili ꝑbe mihi cor tuum: nõ dicit manus: pedẽ vl' caput aut cerebrũ: sed cor i. voluntatem. Manũ offert deo qui opa de se bona ⁊ tũ facit. pedes qui ad ecclam vl' indulgentias vadit. Caput ꝑbet seu cerebrum qui vacat cognitioni diuinorũ speculando tñ. Sed ista nõ sufficiunt ad salutẽ: ⁊ oportet cor. i. voluntatem deo offerre. Est enim deus zelãs cuidaz aui q̃ dicit Ieniz. hec dum pascẽt de pda non vult nisi tñ cor. Sic gloriosus deus de corde. i. affectibus hominum erga ipm pascit seu delectat. Sed q: vt dicit. pverb. xx. Quis pot dicere: mundũ est cor meũ purus sum a pctõ: quasi diceret nullus. Deus autẽ summa puritas est. ⁊ inter lilia pascit: vt dicitur in Cant. j. memes puras: ideo abluendum est cor ipsum. Et hoc ipe praecepit

Cor est medicandum.

Cor est abluendũ

Pial. xxxj.

cordis spicas oim virtutũ. Vigilandũ est ergo circa custodiam cordis. Uñ dicit Eccli. xxj. Qui timet deum cõuertetur ad cor. i. totum se vertet: ⁊ vndiq̃ ad custodiendum cor. Quarto est deprimendũ ex penitentia ⁊ dilligenti custodia sui: quãdoq̃ oritur supbia. ⁊ ideo vt dicit Eccls. ij. Deprime cor tuuz. i. deo: sum pcme: ⁊ inclina p humilitatem ꝓsiderando vilitatẽ tuam submittendo voluntatem ipam seu cor: dei volũtati ⁊ mandatis eius: nec extollas te supra virtutẽ tibi collatã: vl' regulã tibi pfixã a deo ponendo te: ⁊ appetẽdo que sunt supra ꝓditionem tuã. Nam q̃ supbia extollat ostẽdit Abdias. ppha dicẽs Supbia cordis tui extulit te. i. supra te tulit appetẽdo q̃ supra ꝓditionem tuam sunt: ⁊ maiora de te estimando q̃ habeas. Ex hoc aũt nunc sequit ruina magna. put dicit pverb. xvij. Anteq̃ cõteraẽ exaltat cor homis. i. ꝓter hoc cõteritur voluntas hois: vt ad nihilum redigant̃ merita eius ⁊ virtutes ⁊ bona: q: se exaltauit p supbiam: qd̃ patet in lucifero ⁊ nabuchodonosor: qui dicebat in corde suo. In celum ascendã sup astra dei: exaltabo solium meum ⁊c. Esa. xiiij. Et sequit̃ ad infernũ detraheris. qd̃ exponitur a doctoribus de vtriusq; supbia. s. dyaboli ⁊ nabuchodonosor. Deprimendũ est igit̃ cor nostrũ ⁊ humiliandũ: qd̃ ipe saluator exemplo ⁊ verbo nos docuit dicẽs Discite a me: q: mitis sum ⁊ humilis corde. Matth. xj. Et rõnem videt̃ assignare. ps. Quare deo subijci debet volũtas nostra: ⁊ fic cor deprimere dicẽs. Nõne deo subiecta erit aia mea ⁊c. Certe sic. ꝓter causas que sequuntur. i. sua beneficia: vt dicit Hugo cardinalis sup ps. Et ꝓmo ꝓter bñficiũ redẽptionis. Ab ipo enim salutare meũ i. iesus saluator: a deo missus. Secdo ꝓter beneficiũ creationis. nam ⁊ ipe deus meus. Tertio ꝓter beneficiũ iustificationis. ibi ⁊ saluator meus. Quarto ꝓter beneficium suffragatiõis in angustijs ⁊ tẽptatiõibus. ibi susceptor meus. Est aũt subijciẽda aia deo ⁊ discipula magistro. Esa. l. Audiam quasi magistrũ. i. obediã. Item subijcienda vt creatura creatori. Esa. xlv. Ue qui ꝓdicit factori suo. Item sicut materia artifici. Hiere. xviij. Sicut lutum in manu figuli: sic oẽs vos in manu mea dicit dñs. Item sicut spõsa spõso. Esa. lxj. Exultauit aia mea in dño q: induit me vestimẽto salutis ⁊c. Item sicut ancilla dñe. j. Reg. xxv. Famula tua sit in ancillã vl' lauẽ pedes seruorum dñi sui. ⁊ ps. Sicut oculi seruoꝝ in manibus dño rum suoꝝ. His igit̃ modis humiliandũ est deo. Quinto est cor in bono exercendũ in ocio dimittendũ vl' malo occupandũ. Et hoc optime ipa natura docet. Nam vt dicit Rabbi moyses. Sicut se habet celũ ad vniuersuz materialem: ita cor ad corpus aialis. Celũ enim̃ nunq̃ quiescit sed semp mouet̃: ita ⁊ cor qd̃ p pulsum manifestat̃. Hui' cordis motus si ad hora cessaret deficeret vita aialis. Sicut etiã deficiente motu celi cessaret motus generationis ⁊ corruptionis ⁊ alterationis in istis inferioribus. Est aũt ipm cor rubicundum acutũ in summo ad modũ flamme igniz: ad inuuendum q̃ debet cor aie. i. volũtas exercerí fm ignem charitatis. Uñ Eccs. xj. dicit. In bono sit cor tuũ. s. ope occupatũ. Est aũt exercẽdũ in bono multipliter.

Primo. s. circumcidẽdo. Uñ Hiere. iiij. dicit. Circũcidimini dño ⁊ auferte ꝑputia cordiuz vestroꝝ. i. auferte superfluitates ab appetitu rõnali: ad quas indinat appetitus sensualis: delectabilium. s. in cibis ⁊ venereis quoad honorem ⁊ famam ⁊ scientiam ⁊ supstitiones. Reprehensi fuerunt iudei a ꝓthomartyre stephano de hac circũcisione dicẽte. Incircũcisi cordibus ⁊ auribus vos semp spiritui sctõ resistit̃. Act. vij. Ubi ondit̃ grauitas mali hui' incircũcisionis: q. s. p hoc resistit̃ spiritui sancto ne i cor intret. Est etiã a tristicia immoderata resecãdũ: q: vt dicit pverb. xxv. Tristicia viri nocet cordi. Nec est ꝓra illud Eccli. vij. Cor sapiẽtis vbi tristicia. i. sapiens moratur in tristicia cordis: quia hoc intelligitur de tristicia vtili penitentie ⁊ moderata. Secũdo cor est ad deuz in oratione

Cor ẽ de primẽdũ.

Cuio est cor exercendum.

ps. xxxvij.

ps. iiij.

ps. lxxij.

ps. cxxiij. Cor ẽ exercendũ

erigendū p affectū intēsum Tren.iij. Lauem' corda nostra cū manibus.i.opibus ad deū. Mdn cypianus ait. Quādo stamus ad orationes frēs:insigilare ⁊ incūbere ad preces toto corde debemus ⁊c.de psecra.di j.quādo.⁊ Eccli.xxxix.dicit de iustoviro. Qd̄ tradet cor suū ad vigilandum diluculo.s.p meditationē ⁊ orationē attentaz:ad deū qui fecit illū. Nā de orantibus ⁊ laudantib' deū sine attentiōe ⁊ affectu dicit dñs Esa.xxix.⁊ Matth.xv. Populus hic labijs me honorat:cor aūt eorū lōge est a me.s. distracti in alia⁊ affectiadvitia. Tertio cor est exercēdū inquisitione p studiositatem. Mouet eim affectus cordis intellectū ad inquirēdū veritatē ⁊ precipue de deo. Sz in simplicitate cordis querite illū ait sapiens. Sapiētie primo.i.pura intēcione ad placendū illi:⁊ fruēdum eo nō ad diuitias⁊ honores obtinēdos:vt faciunt homines mūdi querentes,psperari ⁊ scire diuina vt vocenē ab hominib' rabbi. Regina saba que fuit ira studiosa q̄ venit a finib' mundi audire sapientiā salomonis:cū locuta fuisset omnia q̄ erāt in corde suo salomoni. Ut dicitur.ij.Paral.ix. Dubia ⁊ obscura inquirendo ab eo:de omnibus fuit edocta. Quarto in sufferēdo increpatiōes. Vñ Prouer.xv dicit. Qui acquiescit increpationibus possessor ē cordis Acquiescit aūt qui nō solū suffert patienter reprehensiones dei vel hoīn:sed etiā cognoscit suū defectū vñ emendatur:⁊ sic cor possidet hās in sua pātē:nō subditū passionibus ire ⁊ odij ⁊ hmōi. Vñ sm Isidorū ō natura inclusit in pulmone cor:vt cū sanguis accendit p irā circa cor hūectet ex humore pulmonis ne nimis inardescat.

Cor est refouendus

Sexto est cor refouēdū. Cū eim vt dictū est cor cōtinue laboret optz q̄ pfortet ad sufferendū laborē. Sic ⁊ corp' nostrū optz pfortare ⁊ cibare vt possit in exercitio pseuerare. Et hoc est qd̄ dicit Ps. Viriliter agite ⁊ pfortet cor vestrum.quasi diceret. Ut possitis perdurare inirtuosis actibus cōfortet voluntas. Et quibus modis ipsuz cor cōfortet ⁊ roboret idē ostēdit dicens.ps.ciij. Panis cor hominis cōfirmet. Nec est credendū solū de pane materiali locutū fuisse,pphetā:qz,pphete intēdebat docere populos spirtualia nō corpalia⁊ naturalia. Sed principaliter de pane spirituali sub similitudīe cor palis:qz sicut panis materialis fortificat corpis cor:ita panis spūal'sacre doctrine:vel eucharistie corroborat⁊ confirmat in bono cor anime.i.voluntatem. In cuius figurā dñs Jesus turbas sequētes eū in deserto noluit dimittere ieiunas.ne.vt ipe ait:deficerent in via. Sed sariauit eas pane vt fortificarētur vt habet Mar.viij. Sic sequētes xpm in deserto mūdi:optz pane verbi dei refici.ne deficiāt spiritu. Et qui in emaus cū xpo vnerāt dicebant. Nōne cor nr̄ū ardēs erat⁊c. Luc.vl. Et helyas sumpto pane subcineritio qd̄ signat eucharistiam sm.bea. Tho.in officio corporis xpi. Ambulauit in fortitudine cibi illius,pfortatus vsqz ad mōtem dei:vt habet.iij.Regū.xix. Mons dei est vita eterna. Confortat cor etiam vino:q: letificat cor hominis:et omnes mētē facit securā:alās serenā. Et hoc vinū est iocūditas mētis spūalis. Vñ dicit. Eccli.xxx. Jocūditas cordis hec est vita.id est pseruat vitā spirtualem:sicut ⁊ corporalem. Odoribus q̄z cōfortat cor ⁊c.vt dicit Prouer. xxvij. Odores spirituales sunt exēpla sanctorū:quib' cōfortat cor animat ad bona. Septimo:⁊ vltimo est vnie dū seu in vnitate seruandū. Sicut natura vnuz cor dedit corpi:ita ⁊ vnaz volūtatē aie quoad potentiā. Sz q̄tum ad actus eius ⁊ fines:facimus multas ⁊ diuersas. Voluit eim aliqui ⁊ deū ⁊ diuitias⁊ honores in eis p̄ mundo finē ⁊ sic diuisit cor in multa. Et de hmōi peccatoribus dicit Osee.x. Diuisum est cor eorū.s.in diuersa distracti. Sz vt dicitur. Eccli.ij. Ve duplici corde. Ve aūt importat eternam damnationē. Ecōtra:omnis virtus vnita est magis infinita.i.fortio:vt dicit in lib.de causis. Et ideoyt cor sit robustum ad pcelia temptationum reducendum est ad vnitatem:vt scz in omnibus vnum vltimū ⁊ verū finē sibi

Cor est in vnitate seruandum.

pstituat.s.deū.vñ dicit Eccli.xxx. Longrega cor tuum. Et qz ad hoc op[illegible] est dei auxilio ipe illud pmisit dicens Ptere.xxij. Dabo eis cor vnum.i.vnitū ad pfecte diligendum nō solum deū:sed,primos etiā,pter deū. Quod si li christicole pmi optime seruauerūt. Nam vt dicit Aug. iiij. Multitudinis credētiū erat cor vnū.s.pcordiaes in volūtate ad querendū ⁊ faciendū voluntatē dñi ⁊ bonorem ⁊ mutuaz subuentionē. Ubi ergo malicia vnum cor diuidit in multa ad que applicat:concordia multa corda vnire facit:⁊ vnit etiā cum corde dei.i.volūtate. Et vt dicitur Matth.vj. Ubi thesaur' tuus.i.illō qd̄ estimas principale bonū ⁊ maxime amas vt amat thesaurus a mūdanis ibi est ⁊ cor tuū. Si deum thesauz tuum reputas qd̄ ⁊ verus ⁊ infinitus thesaurus est hoibus:vt dicit Sap. viij. Illū cognas ⁊ frequēter pslideras ⁊ primue amas. Et qz amor sm Dionysiū habet vim vnitiuam ⁊ deus si diū posset vnissimus est.ideo cum pfecte diligendo cor suum pfectissime efficitur vnum.

§.III. Quantū ad tertium

principale.s.q̄ cor mortificat ⁊ ad gehennā dirigit p inquitate. Et ex tali corde exeūt cogitatōes male ⁊c. Dnthei.xv. Est notandū sm Mauriciū in distinctiōibus q̄ septem sunt differētie cordium iniquorum,

¶ Est enim cor indisciplinatum,
¶ Est cor infatuatum.
¶ Est cor sup̄bia elatum.
¶ Est cor nequicie applicatum.
¶ Est cor dolo circundatum,
¶ Est cor deprauatum.
¶ Est cor mduratum.

Septem sunt diffēntie cordium iniquorum.

De primo dicit Job.xxij. Cor eorū longe fecisti a disciplina. Disciplina importat doctrinā ⁊ correctionē seu cōpositionē in moribus. Est ergo cor indisciplinatū qd̄ nō recipit doctrinā:vl nō se emendat p flagella. Dicit aūt de us hoc facere.s.indisciplinā incipit pmittit fieri. Cōfert aūt hec indisciplinatio tria mala.s.Primo ad multiplicitatem. Unde dicit Geñ.viij. Sensus cogitationum humani cordis,pna sunt ad malum.s.ex se nisi fuerint disciplina.pcipue in adolescētia refrenati. Inducit mētis instabilitatem,pter qd̄ dicit Eccli.xxij. Qui minorat cor de cogitauit inania. Minorat aūt quis corde.i.volūtate boni propter defectū doctrine ⁊ correctionis. Addicit ⁊ oscitie mordacitatē que est vtiqz maxima pena. Et ideo,puerb.v. dicit Salomon. q̄ indisciplinatus habet remorsum de malis dicit. Cur detestatus sum disciplinam ⁊ increpationibus nō acquieuit cor meum. De secundo s.corde infatuato dicitur,puerb.xviij. Non recipit stultus verba prudētie nisi dixeris ea que versant in corde suo.i.nisi assenseris affectibus suis. pcipue facit ira hominem fatuū. Vñ dicit Eccli.vij. Ira in sinu.i. mēte stulti requiescit. ⁊ Chrysostō. Ire ⁊ insanie nihil est medius Hec aūt stulticia cordis tria mala generat. Primo nulli retinet sapiam. Nam iracūdus ois doctrine ⁊ scripture ⁊ rōnis obliuiscit in ira sua,pter quod dicit Eccli.xxx. Cor fatui quasi vas pfractum. Liquor eni sapie ⁊ gratie ex eo effundit. Secdo inclinat ad blasphemiā. Eccli.v. Ne temere qd̄ loquaris.s.blasphemādo:nec cor tuum velox ad pferendū sermonē coram dño. Cōmuniter ex stultitiare hoies male loquunt de deo ⁊ hoib'. Tertio pvocat stulticiā in audiētē:vt.s.inducat illū ad loquendū ō illū stulta ⁊ faciendū.s.verba cōtumeliosa ripas ⁊ vituperacionis. Vñ,puerb.xij. dicit. Cor insipientiū,pvocat stulticiam.⁊ ideo bene dicit sapiens. Ne respondeas stulto iuxta stulticiā suam:ne sis,is ei efficiaris. De tertio. Cor de elato p supbiā dicit Ezech.xxviij. Multiplicasti fortitudinem tuā tibi ⁊ eleuatū est cor tuū in robore tuo. qd̄ fit:cum quis bona que habet sibi attribuit vel merita suis non a deo recognoscit:sicut fecit Nabuchodonosor

Cor stultum sapiam non retinet.

De corde infatuato.

De corde supbiam.

de quo dicitur Judith.j. Exaltatū est regnum nabuchodonosor:⁊ eleuatū est cor eius. Hec [illegible] elatio tria mala facit. Primo inducit ad dei obliuionē vm illud Deutero. viij. Ne postq̄ comederis ⁊ saturatus fueris:⁊ post parum eleuet cor tuū:⁊ obliuiscaris dñi dei tui id est beneficiorū eius. Ingratissimus aūt inquit Seneca qui est obliuiosus.s.benefactoris seu beneficij. Secdo fit deceptionē Dieremie.xlix. Arrogantia decepit te et superbia cordis tui. Et quomodo decipiat ostendit sapiens dicens Eccli. j. Sicut perdix inducit in foueā:⁊ vt capta in laqueuz. Sic cor superbozuz. Tertio dei amissionē. id est grē sue ps. Accedet hō ad cor altū. id est superbū ⁊ exaltabit deū id est elevabit recedēdo ab eo. Augu. Humilis deus humilia respicit ⁊ alta.i.superba corda a lōge cognoscit:humilias te venit ad te:attollis te recedit a te. De quarto id est corde nequā seu nequitie applicatuz dicit.j. Reg. xvij. Ego noui nequitiā cordis tui. Que verba dixit frater dauid tibi sed iniuste. Dicit aūt nequaz sm catholicon a nequeo. Unde nequā dicit qui ad eo scelerosus est q̄ nequit cessare a malis. Dicit eim neq̄ luxuriosus vt ibi habetur. Vñ Onan filius iude q̄ luxuriosus turpiter erat.dicitur neq̄. Geñ.xxxviij. Et forte propterea luxuriosus magis dicit nequā q̄ alijs vijs dedinis: qz difficilius⁊ tardius recedit qs ab illo q̄ ab alijs. Vñ Aug. Dum nō resistitur cōcupiscētie fit cōsuetudo:⁊ dū psuetudini nō resistitur fit necessitas. Et talis nequitia inducit tria mala.

De corde nequiter.

Primo multiplicē dolore corpis ⁊ anime Ecclesiast.xxx Cor neq̄ grauabitur dolorib'us. Secūdo aufert bonā cognitionem ⁊ affectionē Eccliast.xix. Vinū ⁊ mulieres auferūt cor.i.gula ⁊ luxuria auferunt affectum veri boni.

Tertio pducit ad eternā dānationē. Esaie.j. Ve semini neq̄ filijs scleratis. Ve aūt importat dannationez. De qnto scz corde dolo circūdato scz per hypocrisim ⁊ fraudulentam seu pditionem:dicitur Ecclesiast.j. Cor tuum plenum est dolo ⁊ fallacia. Et tale cor tria mala opatur. Primo,pfunditatem [illegible] bet in cōsilium vel intentum suū abscōdendo vt magis decipere valeat. Esaie.xxix. Ve q̄ profundi estis corde ⁊c. Secdo simplicitatem hz in respōdendo:dicēdo verba sophistica. Sz vt dicit Eccli.iij. Cor ingrediēs duas vias nō habet successus,psperos:qz frequenter detegitur fraus et dolus eius:⁊ inde abominat

De corde dolose.

Tertio malicia hz in suadendo,quasi querat bonū,primicū tū velit eū decipere. Prouer.xxvj. Quādo submiserit voce ne credideris ei qm̄ septē nequitie sunt ⁊c. De septo.s.corde deprauato dicit Eccli.iij. Cor prauū scādalizat. Dicit aūt cor deprauatū qd̄ aliquo tpe fuit bonū:⁊ postea efficitur malum in eo permanens. Et tale cor vtiqz scandalizatur.de facili ruens in mala.ex dictis⁊ factis aliorum. Nam dum bonū est cor non scandalizat. Tale autem cor obedientiam post [illegible] nit. Hiere.xxvj. Ecce vnusquisqz abijt post prauitatē cordis sui mali:vt me non audiat. Secūdo apostasiaz inducit. Unde de salomone dicitur.iij.Reg.xj.q̄ cū essz senex deprauatuz est cor eius vt sequeretur deos alienos. Quanto eim quis cadit ab altiori statu virtutis nō cito inde resurgens:tanto grauius ruit in omnia mala. Tertio iram dei incurrit. Prouer.

De corde deprauato.

De corde indurato.

Abominabile cor iam deo cor prauum. De septimo corde:scz indurato qd̄ fit per obstinationem.dicit dominus Exod.vij. Ego indurabo cor pharaonis:⁊ non audiet vos. Ubi sciendum sm beatuz Tho.prima parte summe. obduratio duo importat scz subtractionem gratie que nō est culpa:sz pena:⁊ hec est a deo sicut ⁊ omnis pena quam non nisi iuste infert. Nec enim alicui subtrahit gratam: [illegible] hoc ille a q̄ aufertur mereatur per culpam. Et sm hoc deus indurat:sm illud ad Roma.ix. Cui vult misereatur ⁊ quem vult indurat. Aliud qd̄ importat obduratio est inhesio culpe id est firmitas in peccato:⁊ hoc est ab homine:⁊ culpa est. Et inducit tria mala. Primo semen verbi dei qd̄ fructum non recipit. Unde Luce,viij. dicitur. Quod autem cecidit supra petram:id est cor induratum:natum [illegible] uit:quia non habebat humorem.s.gratie. Secundo cumulū culpe ⁊ pene adauget. Roma.ij. Secdm duriciā tuam ⁊ impenitens cor tuū: thesaurizas tibi iram in die ire ⁊c.id est congregas tibi penā in iudicio. Tertio beatitudine priuat. Unde in figurā filij israel q̄ indurauerūt cor suum erga dei mandatay nō fecerē ea omnes qui numerati sunt in egressu de egypto sexagī tacentena milia omnes priuati sunt terra,pmissiōis:que signat vitam eternā:vt nullus intraret nisi caleph ⁊ Josue:,pter qd̄. Psal.admonet cauere talē obdurationem ne incurramus in illud malum ⁊ damnū:dicens. Nolite obdurare corda vestra ⁊c. ps.xciij

¶ De voluntate ⁊ opere exterio:i:quomodo se habet ad inuicem in merito. Capitlin. XIIII.

Dta circa voluntatē

n ⁊ opus exterius quantū ad meritum:⁊ demeritum. Quantū ad forū iudiciale fieri,potest talis distinctio. Aut enim volūtas circa aliquod agendū habetur sine opere exteriori. Aut opus exterius exercet sine voluntate interiori. Aut voluntas adest immediate operi exteriori sequēte.

§.I. Quantum ad primuz

An volūtas p opere hēat.

notat materiā talē valde diffuse archi.super.c.qui bona. xxij.q.i.cuius verba abbreuiabo ob prolixitatē vitandaz Aliquādo mutabo sequēdo sententiā theologorū:ad plenioꝛem declarationē. Ex quibusdaz auctoritatibus videt q̄ volūtas sine opere tantū valeat in malo ⁊ in bono quātum voluntas cum opere. Dicit eim Aug. votū:id est voluntas pro opere reputat.xij.q.i.§.Si ergo. Itē Lipsianus. Numqd cayn cū dño munus offerret perimerat fratrem:et tamē fratricidiuz mēte conceptum:id est voluntate deus,puidus ante damnauit. Ita⁊ in dei seruis apō quos cogitat [illegible] martyriū mēte cōcipit animus idest volūtas ad bonū dedit' deo iudice coronat de pe.di.i.mūqd Et Hiero. Licet gladio nō occidas:volūtate tamē interficis:di.ea.c.omnis iniquitas. Ad idem facit.c.Si cui.⁊ ca.si forte mulier. Et plura alia.c.in dicta dist. Pro hui' igitur declaratiōe sm archidia.distinguendū. Quia aut loquimur de voluntate in opere bono. Aut de voluntate in opere malo. Si primo modo:id est de voluntate affectante facere opus bonū:sz nō exequēte:iterū subdistinguendū. Quia aut habet respectus ad deū:aut ad ecclesiam siue [illegible] ius. Et si habeatur respectus ad deū:q̄tum quidē ad temp' preteritū vel futurū:vtiqz nō habet voluntas,p opere:nā si volo me ieiunasse elemosynas fecisse ⁊ alia hmōi bona:talis voluntas in ospectu dei.i.quoad meritū:nō habet,p opere:id est nō remunerat:sicut si factū fuisset opus:que tamen propriius dr velleitas:q̄ voluntas. De futuro etiam si volo seu,ppono hinc ad mēsem ieiunare dare elemosynā ⁊ hmōi hoc nō habet pro opere:q̄uis tale propositū ⁊ volūtas sit meritoria:nō tū tantū sicut cū opere subsecuto:qd̄ ppositū boni dimitti potest:licet non sine peccato. Unde Greg.sup Ezechie Qui bona agunt ⁊ meliora agere,pponunt:si ea nō agūt licet in bonis pruoribus pseuerent:in conspectu tamē domini ceciderunt.s.venialiter vel mortaliter:sm qualitatē propositi qd̄ dimittunt:puta alicuius voti vel necessarij ad salutē. [illegible] alicuius rei nō necessarie vt alicuius deuotionis fiende. Si aūt loquimur de presenti:iterz subdistinguitur:quia aut illa volūtas pōt impleri in bono opere ⁊ nō implet ex negligentia:vel alia causa:vt verbi gratia. Habeo voluntatē faciendi elemosynā:⁊ bene possum: sz cupiditas me tenet:vel negligentia. Habeo voluntatem oādi:sed me piget:⁊ talis voluntas non habet,p opere nec est efficax volūtas:quin sequeret effect'. Et ad hoc facit q̄ dicit,Ambro.distin.lxxxvi.nō satis est bene vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

le:sed etiam benefacere id est non suffici bona voluntas
sine opere:cū adest facultas. Et sic intel. ..sit illud Prouerbij. Vult ⁊ nō vult piger. Vult enī quodāmodo leui volū
tare ⁊ inefficaci. Aut quis habet volūtatē ad opus ⁊ pre
cise dimittit:q: exequi nullo mō pōt. Et tūc ꝓtū ad gloriam ꝓsequēdam:⁊ quātū ad pena eternam euadendā vo
luntas pro opere reputat in genere:sed nō ꝓtū ad quan
titatē premij vel quātitatē euasionis pene tēporalis debi
te ꝑ peccatis. Et hoc vel ex opere opante:vt in illis opi
bus que habēt in ipso actu delectatione, puocationē:tunc
enī opatio addit ad bonā voluntatē ꝓtū ad premiū essen
tiale:aliqñ ad accidentale:sm bea. Tho. in. iiij. dist. xvij.
Vel ex ope operato. i. ex sumptiōe sacramēti. Verbi gra.
Si quis vult recipere baptisinū vel cōfessionē seu eucha
ristiā:⁊ non pōt q: deficit vel minister vel sacramentū vel
aptitudo illius:ad hoc vtiq; talis ⁊ premiū increuit eter
num ex illa volūtate si est gra infomata:⁊ euadit penas
eternas. Sed nō ita euadet penas purgatorias:nec tan
tum premij cōiter ꝓsequitur:sicut si secutū esset op. i. su
scipiendo sacramēta. Aliud exemplum. Vult ꝗs summo
desiderio sustinere martyriū:sicut beatus Dominicus vt
ceruus ad aque fluuiū. Talis ex illa volu ntate premium
recipit:vt dicit Cypianus in auctoritate superius alle
gata. Et quantū ad essentiale premiū. tm recipere potest
quantū si actu reciperet martyriū:dūmodo equalis esset
seruor ⁊ affectus nō sustinēdo martyriū siue sustinendo.
Secus si minor est. ar. de peni. distin. ij. Si quis vult non
tm recipit illud premiū accidētale:qd dicit aureola mar
tyrij. Ut ⁊ Job. in glo. de peni. distin. j. dicit q istud di
cum votū pro opere computat:haber exceptionē in ope
ribus puilegiatis quibus debet aureola. Aliud exem
plum. Vult quis ire ad ecclīam vbi est indulgentia nō va
dit q: nullo modo pōt:talis vtiqetsi meritū habeat aliqd
de bona voluntate:nō tamē indulgentia ꝓsequit nō eun
do. Quādo vero habet respectus ad ecclīam. Cū queri
tur vtrū volūtas habeat ꝑ facto. Respō. et q siue pro
cessit ad actū exterior imperfectum qd pl. est. Siue ste
tit in cōfinibus cogitatiōis qd minus est:nō habet talis
voluntas quoad ecclesiaz pro ope vt apparet de eo q erat
excōicatus:⁊ voluit recōciliari eccl'ie:⁊ per eū nō stetit q
minus recōciliaret ⁊ de hoc appent indicia manifesta q
voluit recōciliari ecclesie sed nō potuit ⁊ mortuus est ta
lis:si morte preuentus absolutionis beneficiū nō habuit
apud eccl'iam nō habet absolut.:ꝗuis sit secus apd deū
Et rō est q: ecclesia opinionē hominū sequit in iudicādo
precipue in foro ꝓtentioso:que sepe fallit sed ibe de. sem
per innititur veritati:⁊ ideo nec fallit nec fall... ex de sen
ten. excōmu. A nobis. Unde tali negabitur ecclīastica se
pultura ⁊ q nō fiat solēnis oratio pro eo:nisi fuerit post
mortem absolutus ab excōicatōe qd fieri debet:si in vita
quefuit absolutionē. Aliter aūt agendū in sacramēto cō
fessionis. Nā si quis vult ꝓfiteri qd ostendit per signa pe
tens sacerdotē:⁊ postea mutus efficiat:nō debz tali oene
gari eucharistia:⁊ alia ecclesie suffragia dūmodo constet
ecclesie seu sacerdoti de volūtate illius:quātūcunq; leui
ter etiā per vnū testem:vel ꝑ signa ipsi. infirmi. Ratio di
uersitatis in hmōi esse potest:q: primum pertinet ad fo
rum cōtentiosum:vbi requirunt probationes sufficiētes
Scōz pertinet ad forū penitētiale:vbi nō reqruntur ta
les probationes. Si aūt agat de actibus iudicialibus siue
de his que inter homines ꝓtinue agitant ⁊ ꝓsequentur.
Quz queritur vtrū volūtas habeat pro facto. Respō
detur q siue de ꝓterito siue de presenti siue de futuro aga
tur:cū voluntas stat in ꝓfinibus cogitationis:in nullo p
cedens ad extra:nūq; habet illa volūtas pro facto. Verbi
gratia. Missus erat aduersarius meus in possessionem
rei mee:ex primo decreto poteram infra annū recupera
re possessionem ipsam ꝑstando cautōez de parēdo iuri:⁊
habui voluntatē in corde ꝑstādi dictā cautionem ⁊ facie
di alia necessaria:ſz nō ꝑfeci ad actū exterior. Certe vo
luntas ista nō h... ꝑ facto:vt postea possim recupera
re possessionem. extra de eo qui mit. in pos. ca. j. Si autē
voluntas ꝓcessit ad actū aliquem:tunc subdistinguendū
q: aut actus ille fuit perfectus aut imperfectus:⁊ si fuit
pfectus:tunc clarū est:⁊ de hoc nemo dubitat. extra vt si
nō contes. quoniā. Sed si actus ille fuit impfectus:tunc
subdistinguendū:q: aut fuit impfectus ꝓpter voluntatē
aut ꝓpter impotentiā. et si fuit impfectus ꝓpter volunta
tem:tunc illa voluntas in tali actu impfecto nō habet
pro facto. verbi gratia. Habeo in corde ꝑstandi voluntatem cautionem ꝑ recuperanda possessione mea: et illam
voluntatē, pduco ad actū exteriorem: sed impfectus:hoc
videlicet modo. Uado coā iudice ⁊ aduersario meo ⁊ dī
co:volo recupare possessionē meā ⁊ duco mecū fideiussorem ⁊ offero satisfactionez de iudicio sisti ⁊ nihil aliud
facio. Certe iste actus impfectus fuit:qz nō solus debeo
offerre:sed etiaz ꝑstare. Naz sola oblatio fideiussoris nō
sufficit:qd quidē locū habet in his in quibus cadere pōt
depositio:vt in his q cōsistunt in pbando. Sed in his in
quibus nō cadit depositio:vt in his que ꝓfistūt in faciendo:sufficit sola oblatio faciendi seu ꝓtestatio:vt apparet
in appellatione:in qua sufficit si me offeram, pbare coā
iudice cause principalis:⁊ q protestatio sufficiat, probatur
eo. ti. c. fi. Si aūt fuit actus impfectus ꝓpter impotentiam:tunc subdistingue:q: aut illa perfectio cōtingit propter defectū ꝓpriū:aut ꝓpter defectū iudicis vl aduersarij:. ꝓpter casum fortuitū:aut ꝓpter facti prorsus extranei. si ꝓpter defectū ꝓprium cui nō pōt ꝓuidere:tūc
volūtas habet ꝑ facto. verbi gratia. Habeo voluntatem
ꝑstandi cautionē ꝑ possessione mea recuperāda:⁊ procedo ad actum exteriorez hoc modo. Nam modo cōparet
coram iudice ⁊ aduersario ⁊ dico. Dñe bene velles ꝑstare
cautionē:est in veritate nō possum:qm pauper sum:⁊ propter pauptatem nō ..uenio qui ꝑ me intercedat. Certe
in isto casu ista voluntas habere... ꝑ facto ad recupandā
possessionē dūmodo ꝑstem iurator.. cautionem. extra de
eo qui mit. in pos. c. j. ⁊ extra de solu. Edwardus. Nam i
anis ē actio quā inopia debitoris excludit. ff. de arbi. l. ij.
anis. Fallit tamē hoc in vsufructuario qui debet ꝑstare cautionem de vtendo ⁊ fruendo arbitrio boni viri ⁊
finito vsufructu de restituendo. Nam si ꝓpter pauptatē
vl aliud nō potest fideiussorem ꝑstare nō sufficiet iuramentum ca. ..tio:⁊ sic nō habebit voluntas ꝑ facto: vt no. Azo.
C. de vsufructu. l. vsufructuarius. Si aūt illa impossibilitas contingit ꝓpter defectum iudicis vel aduersarij. tūc
iterum est subdistinguendum:q: aut hoc est ꝓpter factū
ipsorum:puta q: dum vellem ꝑstare cautionem: stetit ꝑ
iudicem vl aduersarium:quominus ꝑstarem:q ipsi noluerunt recipe:duz offerre... ipsam ꝑstare vellem:⁊ tūc voluntas habet ꝑ facto ꝓtum ad possessionē recuperādā
Aut impotētia cōtingit ꝓpter absentiam iudicis vel aduersarij:quominus ꝑdictam cautionem ꝑstaret. Et tūc
voluntas nō habet ꝑ facto:nisi ego istā cautionē ꝑstem
coram publicis ⁊ honestis ꝑsonis:vt extra de offi. ordi. pastoralis. Si aūt impotentia cōtingit ꝓpter casum fortuitum:tunc siue casus cōtingat in iudicijs:voluntas ..tur pro facto ꝓtum ad euitationem pene:vt apparet ex
plum de eo qui certa die debebat in iudicio cōparere sub
pena:⁊ dum veniret superuenit tempestas vl pons fluminis est fractus vl flumen creuit q transire nō ..test.
certe iste casus excusat a pena. ff. si quis cau. l. ij. Item si
cōtingat casus fortuitus in ꝓctibus idem videt vicendū
vt. ff. ad. l. rho. de iactu. l. fi. cōsueuit tm subdistinguere
tractu locatōis:an casus supueniat in ꝑsona locatoris
an in ꝑsona cōducentis tm:aut in re locata:vt illa materia satis declarat. ff. de va. ⁊ extraor. cog. l. j. Iti cōtractibus etiā ꝓsueuit distinguī:an casus cōtingat in ꝑsona debentis:vl eius cui debet:⁊ an debeat ꝓtitas vl species:

⁊ an mora intercesserit vel ne. Si etiā contingat casus in
plamis voluntatibus volūtas habet ... facto vt appet de
illo qui reliquit libertatē seruo suo si dece daret heredi et
ei ille portaret pecuniā incidit in latrones:vel in hostes
⁊ pecuniam amisit:ita ꝑ in termino ipse nō potuit here
di dare. Certe ille actus imperfectus ꝓpter impotentiaz
ex casu fortuito:habet ꝑ facto:ꝓtū ad libertatē ꝓsequēdā. Et de cafibus cōtingētib' circa vltimas volūtates pleniſſime notat ꝑ Azo. C. de insti. ⁊ subst. sub cō. fac. l. j. Si
aūt cōmīgat impotētia ꝓpter factū ꝑsius cīnci. tūc volū
tas non habet ꝑ facto. Verbi gra. Reus debebat sistere
in iudicio certa die:⁊ sub certa pena:dū aūt veniret ad iudicium quidā extraneus vir retinuit eū ⁊ sic nō stetit in iudicio illa die talis nō excusatur a pena. Sed dat actio cōtra impedientē ad interesse. ff. Si quis cau. l. ij.

§. II. Quantū vero ad se

Ut ueritas ... ꝑ facto habet

cundū mēbrū principale prie questionis. s. An voluntas
solū habeat pro opere exteriori in malis. Respondetur.
Q: aut loquimur in foro dei:aut in foro eccl'ie penitentiali:aut in foro ꝓtentioso seu iudiciali. Primo ergo scz
quātū ad deū distinguēdū. Q: aut volūtas est deliberata
aut nō deliberata circa malū. Si indeliberata:ita. s. q nō
accedat ad sensus rationis:tūc clarū est q voluntas non
habet ꝑ ope eriā si illō opus sup quo insurgit volūtas sit
mortale. Un Greg. de pe. distin. ij. Nequaq mētē cogita
tio immunda maculat cū pulsat. s. inclinationē voluntatis:
sed cū hāc ꝑ delectationē supat. s. ꝑ ꝓsensum rōnis. Sed
ro volūtas ... deliberata circa opus malū:siue in preteri
to:vt pura q: vult cōtentat se cōmisisse aliqd criminale.
Siue in futurum:vt cū vult seu intēdit ꝓpetrare in futurum aliqd malū:vel in presenti cū proponit maluz operi.
In omnibus hmōi volūtas habet pro facto ꝓtū ad gratiatē peccati in generali nō in speciali:ꝑ est q ita merē
pena eterna ex volūtate ꝑliberata ad opus mortale ꝗuis
effectus nō sequat:sicut ... sequat actus exterior:nō tamē
tanta pena merē in inferno, ꝓpter volūtatē solā:quātā si
addat opus:q. ..ite. act' exterior: peccati adauget ipam
inordinationē voluntatis. Et sic intelligit illud Clementis de peni. di. j. Homicidio:z tria genera beatus Petrus
esse dicebat:⁊ eoz pena fore parile. s. odiētis:detrahētis.
⁊ actu occidentis. Illa enim parilitas pene odiētis:⁊ ofi
volūtatē habētis ad mortē exosi ⁊ pena actu occidentis
intelligende sunt sm equalitatē ꝓportionis:nō sm equalitatē eiusdē quātitatis:id est q vtercꝑ damnabit. Facilē
etiam quis resurgit a peccato voluntatis ꝓsentiētis siue
in morosam delectationē:siue in actū extrior:ē:nō tm exequēdo q cū procedit ad opus exteri'. Ad hoc facit qd dicit Hero. xxxij. q. ij. Sicut femina. Ubi ait. Sēsus ex ratione cōceptus id est ꝓsensus in ..nalū:nisi in opera prorumperit adhuc in mēte retinet ⁊ cito perit ab hoste. Quantum vero ad forum penitētiale ecclesie volūtas ꝓtēta ter
minis suis nō habet pro facto. Non enī tanta penitentia
est iniungenda pro peccato interiori:quanta pro peccato
exteriori ceteris paribus. Et penitētie septēnes q taxant
ad eccl'ia. vt. xxij. q. j. Predicandū. ⁊. xxxiij. q. ij. Hoc ipm
communiter imponitur ꝑ peccatis exteriorib': quātū ad
interioza vt dictū est sufficiāt ad dānationē:vt exprese
habetur de peni. distin. j. Si cui. Et nota q cum sola
spes quando est principalis ad lucrū in mutuo:faciat hominem vsurariū. vt. xiij. q. iij. Si feneraueris. Sicut etiam sola spes rei temporalis:facit hoiem symoniacū quādo est principale motiuū in trāditiōe rei spūalis:sm Raymun. Johan. ⁊ Archi. Hec spes includit voluntatem deliberata. Unde in foro penitentiali puniri debet seu penitentiari:vt pro mortali peccato. Et si inde aliquid recipit oblatū in foro penitētiali est inducendus vsurarius ad restituendum ⁊ symoniacus ad pauperib' erogādū. Et sic
punitur voluntas ꝑ facto, hoc est si pactū fecisset exprsse

Sz nō quātuz ad cēsurā aliquā vel dispositionē. vt extra
de symoni. c. vlti ... pena possz puniri si ad actū exterior
puenisset ꝑ actionē ⁊ hmōi. Et quāuis aliq dicāt q vsurarius solū mētalis nō teneat restituere. Alij tm dicūt q te
net sp restituere. Et ꝑ Inno. dicit eē tut.. ex de vsu. Cō
suluit. Hosti. aūt dicit oino eē restituendū:q: turpiter accepit. Idē sentit Bern. Ray. ⁊ Archi. ⁊ Theologi idez sentiūt. Sz quātū ad forū iudiciale ecclīasticū vl ciuile:volūtas si nō pcedat ad actū exteriorē aliquē: nūq punit.
Et ꝑ est qd dicit lex. Cogitatiōis penā nemo mereat. de
penitē. di. i. Et aug. xxxij. q. v. xpiana. dicit. Latētia pctā
vindictā nō habet q. s. pbari nō pūt. In iudicio aūt ꝑ
cedit ꝑ allegata ⁊ pbata:ſz si volūtas pcedat ad aliquez
actū exteriorē:licz impfecte:ꝑ est nō illū cōplēdo:tūc sub
distinguit:q: aut ille act' fuit impfect', ꝓpter volūtatē:q:
videlz penituit eū:⁊ dñ ad effectū pduxisset si voluisset:
puta q: ego deo dicata cū qua habuerat colloquiū d malo fidi ꝓsentiebat:ſz ipsuz penituit sua, ꝓpria volūtate:⁊
tūc nō punit. ff. ad. l. cor. de fal. l. q falsuz. Exemplū etiā
de eo q vocauit clericū in foro seculari:quē penituit aī li
tis ꝓtestationē:ꝓuis eīm talis voluerit ⁊ egerit aliqd:q:
nō ꝑfecit, ꝑsecutionē cāe in tali iudicio:nō patietur penā
eoū capitulorū. xi. q. i. Inolita. ⁊ extra de foro cōpe. Si
diligēti. Si aūt fuit actus imperfectus, ꝓpter imperitiam q. s. attemptauit ⁊ fecit qd potuit vt veniret ad perfectionē operis ⁊ nō valuit:tūc volūtas habet ꝑ facto et
punit. Et ita intelligūtur leges canonisate:de pe. dist. i.
Si quis nō dicā rape. Et abinde vsqz ad legē. Cogitatio. ⁊. C. de fur. l. si quis seruo. Sic ⁊ vroz punitur quoad coniugium, ꝓpter insidias ⁊ cōsilia q interposuit in mortē mariti:ꝗuis effectus nō fuerit subsecut'. Notandū q in penis spūalib' insligēdis distinguit. Utrū. s. imponat a canone pena spūalis an imponat ab hoie. Et siqdē imponatur a canone. tūc effectus cōsiderat nō est ecc' animi seu volūtas. Et hunc est q si quis proponēs manū suā injicere in clericū:solūmodo insultū facit:eleuat manuz vt percutiat:⁊ tamē nō tāgit eū:q: fortior: ille fuit vel alia de causa:iste nō obligat pena spiritualis. s. excōicatiōis.
Si qs suadente. xvij. q. iij. Silr si qs voluerit homicidiū
ꝓpetrare:etiā si vulnerauerit atrociter dūmodo nō fuerit subsecutū homicidiū:seu mutilatio penā irregularitatis nō incurrit: extra de homi. c. si qs. Si aūt pena spiritualis imponat ab hoie:tūc cōsiderat animi volūtas ⁊ destinatio. s. cū aliquali ope exteriori:⁊ nō solū iuris effectus. Et ratio ē q: miti' agit cū lege q cū ministro legis
ff. de ar. l. Cels'. Et ex d cle. excōi. mi. Si celebrat. Verbi
gratia. Dic... supior: ordinarius. Excōmunico te si eligis
Nā incōtinēti cū paras re ad eligendū:incidis in excōicationē:qd dicit vt notauit Inno. ex de ap. c. Preterea.
Et sic patet q volūtas nō pducta ad actū pfectū punit
⁊ pro facto habet quantū ad penas spirituales q infligūtur ab hmoie. ⁊ ratio est:q: hmusinodi pene spūales sūt medicinales. ij. q. i. Multi. Et extra de senten. excō. cuz
medicinalis. lib. vi. Sed in penis temporalibus ꝓditiōalibus ⁊ iudicialibus:secus dicendū est. Nā in istis ꝓsideratur iuris affectus nō effectus vel animi destinatio:extra de spō. ca. vl. Et est ratio:q: pene sunt potius emolliende q exasperāde. de peni. dis. i. §. Pene.

§. III. Quantum ad secun

dum mēbrū principale cū. s. exercet opus exteri' sine volūtate. Distinguēdū:q: aut hoc fit volūtate oino renitente. Aut ratione oino deficiente. Aut voluntate negligente. Quātū ad primū sez cū fit aliqd opus remētevo lunrate, lunrate omnino:nec in bono est meritorium:nec in malo demeritorium. Meretur enim quis aut demeret ex actum liberum voluntatis. Unde Ambro. Nemo nostrū tenet ad culpā:nisi ꝓpria volūtate deseruerit. Volūtarium sibi militē elegit xps:voluntarium sibi seruum diabolus actio

De opere exterato sine voluntate,

Universidad de Deusto
Biblioteca

natur.xv.q.i. Nõ est. Ad idẽ Chrysos. sup Matth̃ sicut
eñ peccatũ op' sine volũtate nõ facit. iusticia ex ope
nõ ꝓsumat: nisi ⁊ voluntas affuerit. xxxij.q.v. Sicut. Et
ex hoc ꝑz ꝙ si inferat violẽtia v̄gini oino renitẽti: nec pec
cat: nec amittit v̄ginitatẽ. Vñ dicit lucia pascasio. Si me
inuitũ feceris violari: castitas mihi duplicabit ad coronã
Nõ eñ inquinat corp' nisi de ꝓsensu mẽtis. Nã si in ma
nu mea thura ponas ⁊ p manũ meã sacrificia facias de'
hoc nõ attẽdit. De sensib' eñ ⁊ volũtatib' deus iudicat.
Gratian'. xxxij.q.v.§.i. Similiter si ꝗs occideret ꝓ fide
inuitus vel ꝓ iusticia meritũ nõ haberet: nec talis ẽ ca
par alicui' sacramẽti. Nã si ꝗs oino inuitus baptizaret
tentus sub aqua p violẽtia: talis nõ reciperet. nec effectũ
nec sacramẽtũ ipsi' baptismi. Quãtũ ad scdãz partẽ di
stinctiõis cũ. s. fit opus rõne oino nesciente. s. cũ ꝗs non
habet vsuz rõnis: vt infans: ⁊ adultus furiosus: qui ẽ ex
tra vsum rationis: opus qd̃ fit a talib' cũ sit inuolũtariuz
q: sine deliberatiõe rõnis: siue in bonũ: siue in malũ: non
reputat ad meritũ neqz ad demeritũ. Nã act' humanus
redditur meritoz' vel demeritoz': inquãtũ ꝓcedit a li
bero arbitrio: qd̃ diffinit esse facultas volũtatis ⁊ rõnis.
In pdictis aũt ratio deficit. Sz etiã in iudicio eccl'iasti
co vel ciuili: tales nõ puniũtur. Nã infans si, pjciẽdo la
pidẽ occidat aliquẽ hominem. si nõ est dolicapax: nõ pu
nit: nec q uoad deũ: nec quo ad mũduz de cõsecra. di. iiij
Paruuli. Et in gl. q̃ est ibi: extra de delic. pu. ca. ij. Et. ff.
de fic. l. lege infans. Idẽ de furioso dũ est in furia ⁊ ex se.
Satis eñ ipso furoze punit. ff. de officio. p. l. diuus. Et
xv.q.i. ex merito. §. Sed obijcit. Verũ est tñ ꝙ furioso a
furia reuerso pot̃ pnia impoi ad cautelã: vt ea. cã. ⁊. q. c.
Si ꝗs. Et licz aliqui dicãt ꝙ cũ ꝗs ex culpa sua incidit i
furiã amentiã: vel ebrietatẽ ea q̃ facit mala ex vsuz rõis
ostitutus: imputant ei: ex eo q: fuit i causa. Verioz tamẽ
opinio est ꝙ nõ imputant q̃ facit in tali statu. Sz culpa
pcedens aggrauat ex malis q̃ sequũtur. Notandũ tñ ꝙ
adultus: amens: vel freneticus effect': si ante ꝙ incurre
ret talem amentiã habuit ꝓpositũ ⁊ volũtatẽ suscipien
di sacramẽta: ⁊ declarauit ipsam voluntatẽ: nõ debẽt si
bi denegari. Et quãtũcunqz etiã cõtradicit in amẽtia po
situs recipiet effectũ sacramẽtoz: si in statu gratie intra
uit frenesim vel amentiã: ⁊ sic opus sine voluntate actua
li erit meritoriũ: ex volũtate tñ pcedẽti. Insuper ẽ no
tandum q̃ opus baptismi valet ad salutẽ ⁊ pmiũ oib'
pueris ⁊ adultis carentib' vsu rõnis: cũ tamẽ desit in eis
voluntas ad ipm opus. Sed hoc speciali munere venit.
Sicut ⁊ puulis innocẽtibus opus martyrij susceptũ sine
volũtate: ex gratia xpi fuit ad pmiũ essential gloie ⁊ ac
cidentale aureole. Regula autẽ: vt dicit Aug. Quis qui
sue voluntatis est arbiter cõstitutus: nõ potest nouã in
choare vitã: nisi peniteat eũ veteris vite: de pe. distinc. i.
Tres actiones. Quantũ ad tertiã partẽ: quãdo scilicet
fit opus exterius voluntate tepescente: id est opus ipsũ
eligente: sed nõ inquantũ meritoriũ vel demeritoriũ est
intendente: qd̃ contingere potest in bonis ⁊ i malis acti
bus: qñqz ex ignorãtia quandoqz ex certa scientia. Et in
his q̃dem que sunt de genere maiorũ potest esse duplex
ignorãtia. s. iuris ⁊ facti. Et si adest ignorãtia iuris diuini
vel naturalis: vel eoz que scire tenet ꝓ statũ suũ opus
malum factum ex tali ignorantia: ⁊ per cõsequẽs sine vo
luntate inquantũ opus ipsum est malũ: nõ excusat a to
to. etsi a tanto. Et in hisvificat illd apli. Ignorans igno
rabitur: ⁊ de hoc. i. q. iiij. §. vlti. Exẽpla sume in Paulo.
qui persequebat ecclam dei arbitrãs exinde obsequium
se prestare deo. Sed vt ipse dicit ignorãs fecit: nec ꝓpt
hoc se excusat: sed accusat de peccato. Similiter ⁊ filie
loth cũ inebriauerũt patrẽ vt ex eo cõciperent: ꝗuis pu
tauerũt sibi licere: credẽtes totũ mũdũ submersuz: sicut
⁊ sodoma: nõ excusant a peccato incestus ꝓpter ignorã
tiam illã sed fuit ignorantia iuris naturalis. xv. q. i. In

ebriauerũt. Sil'r ordinatus in sacris si dimitteret offi
ex eo ꝙ nescit s[illegible] obligatum ꝑcepto eccl'e: vel ꝙ extra
de cele. mis. doletes. nõ excusat a mortali: quis nõ [illegible]
dat nec ꝙ velit illã omissionẽ officij in ꝑtum peccãti: imo si
scire nõ omitteret: sed q: negligens est voluntas ad [illegible]
rendũ que scire dz: ideo ei imputat ad peccatum: vt habetur
di. xxxvij. §. vlti. Quantũ ad ignorãtiam facti: notandũ
est distinctio decretistarũ que ponit dis. l. c. de his. ⁊ extra
de homi. sicut dignũ. Videlicet ꝙ aut quis in facto q̃ a
git dat operã rei illicite aut licite. ⁊ si dat operã rei illicite
puta q: solaciat aliquo ludo piculoso vnde sequit' [illegible]
vl' mutilatio: ꝗuis illud malũ nõ velit: q: voluit illũ ludũ
vnde secutũ est ei imputat. ⁊ quoad pctm: ⁊ quoad irre
gularitatẽ: ⁊ quoad penã iudicialẽ. Sil'r si cecus sagitt
vl' lapidẽ iaceret ei iputaret: q: dat operaz rei illicite. vt
⁊ lamech q̃n sagitta occidit cayn existimãs eum ferã fu
uestrem nõ hoiem: q: cecus erat. Sed a puero quẽ secuz
ducebat: vt fera iudicatus fuit: nõ excusat a pctõ. Idem
pot̃ dici d̃ minori doli capace: ꝗuis etatis nõ perfecte. ⁊
dante operã rei illicite: qd̃ dictum est de maiori ⁊ adulto
vt extra de delic. pu. c. vlti. Si vero dat operã rei illicite.
nunc aut adhibuit debitã diligentiã: aut nõ. Et si nõ adhi
buit debitã diligẽtiã: nõ excusat a pctõ. Iz malum sequẽs
fit cõtra eius voluntatez: puta si quis pjciat tegulas de
tecto ad ipm reparandũ: ⁊ nõ ponat aliquod signũ ante
domum: nec dicit aliquid cũ pjciat: ⁊ si cũ vna sparsu in
terficiat ⁊ transeuntẽ p viam. Aut si quis pjcet ⁊ lapides
ad [illegible] alia bruta: ⁊ nõ respiciens transeuntem [illegible] vel a cuo
interficeret aliquem cõtra voluntatẽ suam ei imputaret
pctm ⁊ pena iudicialis: q: nõ adhibuit diligentẽ sollicitu
dinem ad opus illud iactatiõis. Ubi vero adhibet debi
tam diligentiam operi licito. si qd̃ malum a casu pingue
nõ ei imputat: puta si quis incidendo arborẽ. dum ea p
sternit alius subito transit subtus eam ⁊ ꝗ puniturus [illegible]
tñ ille nõ videret eũ nec haberet estimare aliquẽ transi
turum inde: vt di. l. sepe. ⁊. xv. q. [illegible] quis nõ iratus. Ubi
⁊ Jacob excusat in cognoscendo [illegible] nõ erat vxor
sua loco Rachelis vxoris sue. In [illegible] que sunt de ge
nere bonoz factis ex ignorantia iuris vl' facti: nõ habet
meritũ: ex quo ibi nõ est voluntas seu intentio ad meritũ
actualis vl' habitualis. Ad qd̃ facit quod ait Amb. Nõ
satis est benefacere nisi id ex bono fonte. id est ex bona
voluntate proficiscatur. di. lxxxvj. nõ satis. ⁊ Hieronym'
Deus voluntatem nõ opus respicit. scilicet sine volun
tate. xv. q. j. si quis nõ iratus. Verbi gratia. Si quis dat
pauperi vnũ florenum elemosynaliter: volens dare tan
tum vnum quaternum: opus istud factum etiam in gra
tia nõ habet meritũ vnius florẽni: sed vnius quaternij
voluntas nõ fuit ad florẽnũ sed ad quaternũ. Similiter
si quis iret ad missam die festiuo: vl' ieiunaret die iustiui
ta ab eccl'a: vl' diceret officium existens ordinatus in fa
cris: nec aliquod horz faciat actu vl' habitu vt satisfacias
ꝑcepto ecclesie. Presuppoito ꝙ illud ignoret. vl' etiam
si scit: nõ habet intentionem ad illud: sed a casu: vl' ꝓpter
societatem facit aliquod predictorum talis in huiusmo
di nõ meretur: ex quo nõ habet voluntatem ad illa opera
Dicit enim auctoritas. de peni. di. j. ꝙ voluntas remu
ratur non opus. id est voluntas principaliter facit opus
remunerandũ. Quãtum autẽ ad opera que fiunt ex ere
ta scientia: siue in bonis siue in malis imputant ad merit
tum vl' demeritũ inꝗtum voluntas assentit operi. si nõ
ipi operi inꝗtum meritorium vl' demeritoriũ quod ha
bet in coactione conditionali. Verbi gratia. Dantur iudi
deli optio: vt aut recipiat baptismum aut occidat vl' [illegible]
tet sua bona: eligit talis baptizari ne pdat vitaz vl' bona
In huiusmodi opere bono iste non acquirit nec meri
tum nec salutez: ex eo ꝙ non habet voluntatem ad opus
baptismi suscipiendũ. inꝗtum bonum est ⁊ salutiferum
argu. ad hoc. de pe. di. j. tres actiones. Similiter in mo

lis operibus: ꝗuis eñ aliquis nõ velit aliquo modo op'
malũ facere: inꝗtũ malũ ⁊ demerito[illegible] n: tñ assentit op'
agere qd̃ scit esse malũ ne incurrat aliqd̃ dãnũ tale opus
nõ excusatur a peccato. Verbi grã. Peierat q̃s ne amit
tat suã cãm iustã: qui ñ als mullo mõ vellet peierare. Ad
qd̃ optime facit qd̃ ait Aug. Si diligenter inspiciat: fo
re ipsum peccatũ nemo velit: sed ꝓpter illud qd̃ vult pec
cat. Omnes quippe homines qui sciẽtes faciũt qd̃ nõ licz
vellent licere: vsqzadeo ipm peccare nemo appetit: p:o
per hoc ipsum: sed ꝓpter illud qd̃ ex eo cõsequit. xv. q. j.
c. Merito. vñ ⁊ Lucretia nobilissima romana q̃ assensit
filio Tarquini in adulteriũ ne incurreret infamiã adulte
rij: ex eo ꝙ ille minabat ei: ꝙ si nõ assentiret interficeret eã
et vnũ ex seruis iuxta eã: ⁊ diceret marito suo collatino ꝙ
eos interfecerat: q: iuenerat eos pariter cõmisceri. Ob
vitandã igitur talẽ infamiã assensit opi nephario: de quo
tñ tamẽ displicentiã habuit ꝙ ꝓpter h̃ cozã ꝓsanguineis
suis se occidit. Nõ excusatur a pctõ adulterij: q: potz dz
quis omnia mala tolerare q̃ malo cõsentire. s. peccati: vt
dicit Aug. xxxij. q. v. c. Ita ne.

§. III. Quantum ad tertiã

Bellitas operum ope ⁊ mod.

partem primo ⁊ principalis diuisionis: cũ scz volũtas re
perit cũ operi exteriori. Sciendũ ꝙ volũtas ipsa natura
liter sp̃ pcedit actũ exteriorẽ. Sicut cã pcedit suũ effectũ
vtiq̃ regina potẽtiarũ ⁊ omnib' alijs hz impare fm do
ctores. Tempe vo aliqn volũtas est simul cũ ope: aliqn
in diuerso tpe. Et qñ ẽ sil' cũ ope exteriori vl' mediante ope ex
equit ipm ꝓ vno actu meriti vel demeriti cõputat. Sed
cõplen' ⁊ grau' in ipso ope exteriori. vt dictũ est. s. puta
cũ quis volẽs furari: subito querit furtũ facere. vel cũ ꝗs
volẽs orare vel elemosynã dare: ponit se ad orãdũ vel dã
dum elemosynã: sed cũ volũtas ⁊ opus sint in diuersis tẽ
poib': medio interuallo: infra qd̃ mẽs diuertit ad illd: re
putant vt duo bona vel mala: fm [illegible] c. de tharãtasia. Ver
bi gratia. Dz quis volens fornicãdi vel occidẽdi: ⁊ hmõi
⁊ dũ tale mali deliberat agere: occurrũt sibi alie volunta
tes ⁊ occupationes varie in quib' imorat: deinde occur
rente sibi opo: runitate ꝓpetrat illud malũ qd̃ volũtas de
creuerat. s. fornicationis vel homicidij. ibi sunt duo pctã
mortalia. Primũ q̃n volũtate decreuit illud agere. Secõm
q̃n illud ꝓpetrauit qd̃ nõ fuit sine volũtate iterum delibe
rante. Vñ ⁊ pro vtroqz a deo punit. In iudicio aũt huma
no punit tñ scdz q̃n est contra leges vel canones. Et primi
mum ꝓbat vel ex se notoriũ est. Dicit eñ lex ꝙ grãdis ra
tio suadet vt maleficia puniant. ff. ad. l. aquil'. l. ita vulne
ratus. Et vt pena vnius fit met' mkroz. ix. q. iij. ca. Si au
tẽ. Et. ff. de penis. l. ad dãnũ. Nã si ea q̃ male vsurpantur
omittunt: excessus viã alijs operimus. di. xcij. c. Peruenit. Propagatur eñ vitium [illegible] p correctionez disciplinę
subsequatur correctio. xxj. q. ij. placuit. Et si pena pro tali
crimine exterius cõmisso est determinata in iure. tũc sub
distinguendũ est. Quia aut iudex q̃ hz cognoscere est iu
dex delegat': ⁊ talis q̃ nõ pot̃ in pena dispẽsare: vt extra
de offi. deleg. de causis: ⁊ de pe. licz. Et tũc penam illã le
ge tarata mutare vel minuere nõ pot̃. ij. q. j. §. notandũ.
[illegible] ꝓpterea dicit in aut. de iudi. §. optz. ꝙ iudex nõ dz eẽ
mitior lege. Si autẽ ꝓ vno eodemqz scelere diuerse pene
de iure imponant: tũc vtroqz vno eodẽqz tpe nõ est impo
nenda extra de iudi. At si cleri. Sed minor imponẽda est
ar. de pe. dist. j. §. pene. Vel opus est gratificatione: ex de
paroch. c. j. Vel illa imponatur que magis timetur extra
vt iure nõ cõtest. c. qm frequentẽ. Quia vt dicit Augu. Hoc
solum bri fit siue plectẽdo siue ignoscẽdo: dũmodo ma
la vita horz corrigat. xxiij. q. v. prodest. Si vero est iudex
qui habet merũ imperiũ: ⁊ de illo crimine possit dispensa
re. tũc poterit cõmutare vel minuere penam: vt extra de
rup. ca. in archiepiscopatu. ⁊. C. e. tit. l. Et si seuerior. Dũ
tñ hic diminutionẽ vel cõmutationez faciat cã cognita: ⁊

in ipsa sniem ꝓ [illegible] ione ⁊ non post. Secus aũt si faceret
nõ cã cognita. vel post sniam: q: tũc nõ posset. Et in hac
causarum cognitiõe habek ꝓsideratio locoz ⁊ tẽpoz ꝓso
narum ⁊ caule: ac etiã multitudinis ⁊ etatis ⁊ scãdali: nã
ex istis omnib' rigor iuris mitigat: vt colligit manifeste
extra de sen. excõ. c. Pueris. ⁊. lxxxvj. dist. Tanta. ⁊. l. di.
Ut ꝓstituerek. Et. ij. q. j. In pncipio. ⁊ ex de trãsac. c. vlt.
Itẽ cã cognita ex pdictis causis ⁊ iuribus poterit penam
augmẽtare ⁊ etiã q: multis grassantibus vindicta op' est
ff. de pe. l. aut facta. Nota etiã ꝙ arbiter pot̃ leges trans
gredi ꝓ legẽ de arbitris. l. quale. Si aũt nõ ẽ determina
ta a lege pena: tũc impomk arbitrio iudicantis. ff. de pe. l.
hodie. ⁊ ex de offi. dele. c. de causis. In bonis videk idem
dicẽdũ quoad deũ siue meriũ. Hoc est ꝙ volũtas bona
cũ ope exteriori subsecuto: tũc hz suã plenã pfectõez. Vñ
et maiorẽ remunerationẽ. Et hoc est qd̃ dñs requirit di
cens Matthei. vij. Nõ omis q̃ dicit mihi dñe dñe: intrabit
in reg. celoz: sed q̃ fecerit volũtatez p̃ris mei. Primũ eñ
dñe referk ad volũtatẽ siue ad affectionẽ qua ꝗs vult bo
num. Secõm dñe referk ad locũ bonũ. Sz tertiuz referk
ad exteriorẽ bonã opationẽ: q̃ exigit cũ adest possibilitas
vt supra dictũ est. Cõpatur eñ mẽs seu volũtas bñ dispo
sita bone arbori: de qua xps dixit in dicto ca. ꝙ fruct' bo
nos facit: nõ florez tñ affectionũ: nec frondes tñ verbo
rum: sed fructus exterioz bonarũ oprationuz. ff. florez eñ
etsi pulchri sint: nõ tñ pascũt. Vñ devota aia dic in Cant.
Veniat' dilect' me' in hortũ suũ. i. in mẽtẽ suã vt comedat
fructũ pomoz suoz: nõ florez dicit. Custodiendi tñ sunt
ne pereat vel destruãtur: q: ex floribus sequũtur fruct'. Iu
xta illud. Ecci. xxiij. ff. florez mei fructus honoris ⁊ hone
statis. Et ꝓpterea dicit sponsa in Cant. Capite nobis vul
pes puulas. i. temptatiões seu cogitatiões fraudulentas
sub spẽ boni subintrãtes: nũc sunt puule. i. in ipo pncipio
occursus. Sequit in textu. q̃ demoliuntur vineã nrãm. i.
florez eius. Vñ ⁊ sequit. Nã ⁊ vinea nra floruit. Sil'r etiã
frodes arboz. nõ pascũt hoies: ꝗuis aliqn medicinalia
sint ꝓpter qd̃ d̃z Apoc. vlti. ff. folia ei' ad sanitatẽ gentiũ.
Sic ⁊ bona verba ꝗuis auditoribus plerũqz ꝓfint. Si sint
sine fructu operũ: plunt qñqz auditoribus nõ pascũt spũ
aliter facientẽ vel ipz deũ. Vñ in figurã: cũ semel dñs Je
sus xps esuriẽs ad arborẽ fici accederet: q: nõ inuenit, ibi
fructus: hz tñ folia: maledicẽs subito exiccata ẽ. Matth.
xxj. Ad figuificandũ ꝙ qui hñt tñ verba ⁊ nõ facta a deo
reprobant. Reqritur q̃ ad bonitatẽ arboris vt pducat nõ
solũ florez bonarũ volũtatũ seu desideriozz ⁊ frondes sa
lutarũ locutionũ: sed ⁊ fructus etiã bonarũ operationũ.
Vñ Jacob in sua epla cano. Ostẽde mihi fidem maz ex
operibus. Et quales sint fruct' boni pducti ab arbore bo
na: ostendit psalmista cũ ait. Erit tãq̃ lignũ qd̃ plantatũ Pso. ij.
est secus decursus aquarũ: qd̃ fructum suuz dabit in tem
pore suo. Ubi tria possunt notari.

¶ Primo dispositio laudabilis ex parte sui signatur. ibi, Erit tanq̃ lignũ.

¶ Scdo infusio grẽ optabilis ex pte dei insinuat. ibi. Qd̃ plantatũ est secus decursus aquarum.

¶ Tertio opatio imitabilis ex pte futuri demonstratur ibi. qd̃ fructũ suũ ꝛc.

§. V. Quantum ad primuz

lignum appellar hoiem rationalem. Unde homo grece Nõ cõparat arbori
dicitur ãt. pos id est arbor reuersa. Nã ibi arbores irra
tionabiles habent radices in terra: ⁊ ramos versus celuz
arbor rationalis. id est homo ccõuerso situatur. Nam ca
put cũ capillis qd̃ est quasi cippus cũ radicibus: vsus ce
lum: ⁊ brachia cũ manibus: tibie cuz pedibus ⁊ digitis q̃
sunt quasi rami ⁊ ramusculi sunt versus terram: vt sciat ⁊
cõsideret se ex ipsa sui dispositione corpis: mentẽ ⁊ cogi
tatiões habere ad celestia. Iuxta illud ouid. Os homini
sublime dedit, id est faciem celumqz videre, Ac etiam dũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

conuersatur in terra: multiplicare bon^ opera: seiunio rum oratiõnum: eleemosynarum: ⁊ huiusmodi. Iuxta illud. Eccli. ix. Quodcunq; potest manus tua instãter operare: quia nec opus ꝛc. Plantatum est autem tale lignuz secus decursus aquarum quoad secũdum. Cũ videlicet est circũdatus aqua diuine gratie: q̃ multiplex est in effectu ⁊ currẽs q: habentẽ facit, ꝓmpte opari. Iuxta illud Ambrosij. Nescit tarda molimina spũsanti grã. Hec est a qua de qua dñs dixit: samaritane. Qis q̃ biberit ex aqua quã dabo ei non sitiet. Job. iiij. scz terrena ea ino: dinate amãdo plus q̃ deum. ⁊ merito: q: ex hac aqua, pcedit triplex alia aqua: scz sapie: pnie: ⁊ patiẽtie: q̃ mirabiliter reficiunt. Et de aqua sapiẽtie dicit sapiẽs de iusto habente gratiã: q̃ dñs aqua sapiẽtie salutaris potauit illum. Hec ita reficit mentẽ gustu diuinorũ in meditãdo: in legendo in audiẽdo: q̃ vt dicit Bern. gustata suauitate spũs: qd̃ fit per sapiẽtiã despit ois caro. De aqua pnie seu lachymarũ dicit psal. cxlvij. Flauit spũs eius. i. gratia spũsãcti in mente: ⁊ fluẽt aque lachymarũ: q̃bus peccata purgank ꝓm chrysosto. de peni. di. i. Lachryme lauãt delictũ. De tertia aqua dicit figurate Exodi. xv. Aque erãt eis, p muro a dextris ⁊ sinistris. Sicut aqua refrigerat: ita patientia super omnia alia: a dextris. i. aduersis spũalibus vt temptationibus ⁊ angustijs: ⁊ a sinistris id est aduersis temporalibus: vt paupertate: fame siti: frigore infirmitate. In omnibus his qui patiẽter fert: non posset habere meli^ refrigeriũ in aia: ⁊ etiã quoad corpus multuz mitigãt pena. Et hoc pz ex martyribus: qui in penis gaudebãt refrigerati ex patiẽtia. Vnde qñ medici nesciunt quid amplius faciãt infirmo: pro vltimo remedio confortant eum ad patiẽtiam. Quoad tertium lignum istud facit fructuz dicit psalmista: id est opus bonũ: quia primo cum recta intentione: ⁊ ideo dicit. Dabit fructum. Arbor enim si sibi retineret fructus in ea marcescerent: sed dando alijs ⁊ sibi prodest. Sic mẽs bene disposita ⁊ in gratia fundata fructus operũ suorũ nc sibi attribuit sed deo ab eo recognoscẽs: nec sibi tantũ laborat: sz ⁊ primis suis: ⁊ sic dat fructũ nõ retinet sibi. Secũdo opat cum ratione. Vnde dicit: dabit fructum suum. Fructus enim hominis qui est animal rationale propie est actus procedens a ratione. Ratio autem vt dicit sapiens semper deprecatur ad optima: id est instigat. Mala opera nõ sunt propie fructus hominis sed fructus silueltres: cibus bestiarũ. Tertio arbor bona ⁊ rationalis facit opꝰ cum debita obseruatiõe scz circunstantiarũ. Vnde dicit. Dabit fructũ in tempore suo. Nullum enim est virtuosũ opus nisi debitis circunstantijs vestiat ꝓm beatũ Tho. secunda secunde. Inter quas circunstantias est debituz tempus. Vnde Ecclesiastici. viij. Omni negocio tempꝰ ⁊ opportunitas. Aliqui enim nimis cito exequũtur qd̃ voluntati occurrit: non cõsiderantes quid inde mali possit contingere: quibus accidit sicut arboribus amigdalis vl^ alijs: que cum nimis cito incipiũt florere superuen. ante pruinas et ymbre amittunt flores ⁊ fructus. Alij vero nimis tardant ad exequendam bonã volũtatem: ꝓpter qd̃ aliquando vel flores desideriorũ cadunt: ⁊ non reddunt fructum: vel fructus faciũt serotinos nimis qui cõmuniter nõ maturescunt: q: nõ sunt in tempore suo. Bona igitur arbor: id est bona volũtas gratia informata: ꝓducit flores bonaruz affectionũ: ⁊ sic primo dicit: Domine. Producit secundo frondes bonarum locutionum: ⁊ sic secundo dicit: Domine. Producit tertio fructus bonarũ operũ rationum cum recta intentione: cũ humana rõne cũ debita circũstantie obseruatiõe. Et sic tanq̃ lignũ plantatum secus decursus aquarũ: dans fructum suum in tempore suo: dicens tertio domine. Facit voluntatez patris celestis: ⁊ ipse intrabit in regnũ celorum.

¶ Quomodo a voluntate bona non possunt procedere opera mala,

Laplin, XV,

Ex voluntate notandum

q̃ cũ vere bona est: ꝓducere nõ pot mala opa. Ad qd̃ facit qd̃ saluator: ait Matth. vij. Nõ pot arbor bona fructus malos facere. Arborũ boies vel eius voluntatẽ assimilãs. Circa quã auctoritatẽ videnda sunt tria. A quo oriat volũtas, pbitas: q: arbor bona. Ex quo sequatur malignitatis in opere eius impossibilitas cũ dicit: nõ potest. In quo cognoscat criminose operositatis qualitas: ibi fructus malos facere.

§. I. Quantum ad primuz

arbor designat vt dictũ est hoiem vel eius voluntatẽ. Qui hõ ⁊ eius volũtas: tũc arbor bona est: qñ affectões ⁊ cogitatiões eius tanq̃ radices: fixe sunt in celo: iuxta illd psal. de iusto. Plãtatus in domo dñi ꝛc. Huius humor faciens fructificare est deuotio. Stipes rectꝰ grua intẽtio: et rami robusti: potẽtie seu vtutes in bono ꝓmanẽtes. Cortex aũt exterior: ꝓuersatio malis resistẽs. Folia eius vba rõnabilia ꝓm illd. Et foliũ eius nõ defluet. Flores odoriferi redolẽs fama: ꝓm illd apli. Xpi bonꝰ odor sumꝰ deo. Fructus vo iusta opa ꝓm illd. Bonorũ laborũ gloriosus est fructus. Terra in qua radicat hũilitas. Dicit aũt hũilis q̃ terre accliuis. Radix solaris reuerberãs arborẽ ⁊ fructꝰ maturãs ⁊ suaues faciẽs: est gratie lumẽ. Aqua irrigãs doctrina scripture: ꝓm illud. Aqua sapiẽtie salutaris potauit illum. Quãdo igit̃ ista cõcurrũt nulli dubiũ q̃ arbor eꝰ bona: hõ. s. ⁊ volũtas eius. Permaxime aũt ꝓbatur vt volũtas significata p arborẽ sit bona requrunt duo ꝓmbea. Tho. sup. ij. sen. dis. xl. Primũ est intentio finis bõi. Secũdũ ẽ electio eiꝰ qd̃ est ad finẽ: vt. s. sit bonũ. i. ad hoc vt volũtas sit bona opz q̃ volũtas velit bonũ: ⁊ ꝓper bonum. Et si vtraq; bonitas in voluntate fuerit. s. bonitas intentionis q̃ est respectu finis ⁊ bonitas electionis: q̃ est eius qd̃ est ad finẽ: nũ semp erit volũtas bona ⁊ actꝰ exterior: semp erit bonus q̃ dꝰ fructũ. Et sic ꝓmanẽs bona arbor: fructus malos facere nõ pot. Et de hac arbore bona ⁊ copiosa ⁊ fructuosa pot expõi moralꝰ visio mabychodonosor: quã habuit de arbore: vt habetur. Dan. iiij. Videbã ⁊ ecce arborẽ in medio terre ꝛc. ibi vide hystoriam. Vbi possunt tria notari de hoie vtuoso.

¶ Et primo sanctitas stupenda in eius descriptione: ibi, Ecce arbor in medio terre.

¶ Secũdo eius defectuositas lugẽda in eiꝰ pcissiõe: ibi, Succidite arborẽ ⁊ pcidite ramos eius.

¶ Tertio eiꝰ speciositas resumẽda ex germinis seu radicũ refuatõe: ibi. Verũtamẽ germẽ radicũ eiꝰ i terra finite.

Quantũ ad primũ cõmẽdat sanctitas multiplicꝰ ex diuinis ipsiꝰ arboris vise. Et primo cõmẽdat ab eiꝰ vmbrositate: cũ dicitur. Ecce arbor in medio terre. Cõsistit enim virtus in medio vel rõnis vel rei, ꝓpter qd̃ dicit sapiens Medium tenuere beati. Secũdo cõmendat a magnanimitate seu magna operositate: ibi. Arbor bõa. Operat enim magna amor dei: id est opari facit ꝓm greg. Tertio laudatur a vigorositate. s. ad tolerãda mala fortit: ibi. Robusta. Sap. v. Stabũt iusti in magna ꝓstantia. Quarto laudat ab eius sublimitate. s. in ꝓtemplãdo supnaturalia: ibi. Vera: id est alta ꝓm illud apli. Nostra conuersatio in celis est. s. p contemplationẽ. Quinto magnificat ab eius dignitate seu opinicis claritate de eo: ibi. aspectus eius vsqz ad terminos vniuerse terre: qd̃ fit p diffusionẽ noticie ⁊ fame eius. Sexto commẽdat ab vtilitate multiplicis boni ⁊ folia eius pulcherrima: ⁊ fructus eius nimius: ⁊ esca vniuersoz in ea. In foliis notant verba Apo^ xxij. vltimo. Et folia eius ad sanitatẽ gentiũ: scz sunt: in fructu operũ suoz sanabit terra. In esca refectio designat. Sicut enim fructꝰ restituit foliis: ita scia adornat vbis cõpositis ⁊ opib^ vmbrosis iuxta illd ꝓuerb. xv. Labia sapientũ ornãt scientiam sz

Ex voluntate notandum

Bona arbor bona fructus

Ecce arbor in medio terre

exemplis ⁊ verbis. Septimo cõmẽdat a ptãte: ⁊ hoc respectu subditorũ. ibi. Subter ea habitabant aialia ⁊ bestie ⁊ in ramis eius ꝓuersabant volucres celi. Per aialia et bestias designant mẽtes carnales ⁊ penit^ seculares. Seu p aialia voluptuosi: ⁊ p bestias iracũdi. ⁊ hi dicũt habitare subtus hãc arborẽ: q: hmõi psone premi dñt rigore disciplinę. Per volucres celi designãt spũales affectu ad celestia volãtes: ⁊ hi dicunt habitare in ramis: q: spũales viri in locũ supiorẽ dñt eligi: ⁊ digno honore sublimari: ꝓm illd apli. Qui bñ ꝓsũt duplici honore sunt digni. s. ⁊ reuerẽtia paternali: ⁊ subuenientia tpali. Secõm. s. defectuositas, pbi viri lugenda: notat ibi. succidite arborẽ. qd̃ intelligi pot ⁊ de defectu eiꝰ p morte corpalẽ: ⁊ de defectu aie p morte spũalez. Et q̃tũ ad primũ dicere ei succidite arborẽ est disponere ⁊ ordinare: vel ministerio angelorũ vel operatiõe sãctorũ cãrũ naturaliũ morte viri, pbi: q̃ abscidi dꝰ dũ a terra habitabili hui^ mũdi subtrahit. Iuxta illud qd̃ dꝰ de xpo. Esa. liij. Abscisus est de terra viuentiũ. Precidunt rũ rami eiꝰ cũ videlz potẽtie sensitiue organis corporeis affixe auferunt ab actibus suis. Executiunt folia q: deficiũt verba doctrine. Dispergit fructus: q: deficit facultas meritoria opandi. Fugiũt bestie q̃ sunt subtꝰ eũ: ⁊ volucres qui erant in ramis: q: subditi bonꝰ vel mali subrahunt a iurisdictiõe ptãte eiꝰ. Cũ feris' est habitatio eiꝰ: q: quoad corpꝰ cũ serpẽtib^ ⁊ bufonib^ vmibus alijsq̃ se repit. Rore celi intingit: q: descẽdit pluuia ⁊ ros super sepulcruz cadaueris eius. In herbis terre est q̃ oriũtur ex terra super corpus eius. Hic aũt defectus vti^ per morte lugẽdus est: sic legit de scto Ambro. q̃ audita morte alicuius sancti viri amare lachrymabat. Si aũt exponat de morte spũali q̃ fit p culpã: sic tũc succidit arbor tã magna ⁊ pulchra cũ magne sanctitatis vir decidit in mortali. vt Danid. Petrus ⁊ alij. qd̃ vtiq̃ cõtingit: etsi nõ operante deo qui nõ est auctor peccati. tũ pmittẽte eo: ⁊ gratiam subtrahente: ex culpa ⁊ demerito illi^ peccãtis. Tũc aũt rami precidunt^ c^ virtutes magne subtrahunt. Folia executiunt^ q: gr^ vtius habita dñ loquẽdi ⁊ fructuose ꝑdicãdi tollit. Fructꝰ dispergit. q: bõa opatio iã facta q̃ad meritũ tollit. Fugiũt volucres ⁊ bestie ab eo: q: ⁊ subditi boni ⁊ mali horret eiꝰ ꝓuersationẽ: ⁊ declinãt ꝓsortiũ. Cũ feris habitat id est cũ demonijs ⁊ impijs quoz voluntati assentit. In herbis terre ẽ: q: tpalib^ vacat ⁊ in illis gaudet. Cor eius ab humano cõmutat: q: nullũ intellectũ verũ pene hz sicut bestie. Rore celi intingit: q: aliq̃ bona inspiratione diuina ad se recognoscẽdũ tangit: sed vinculo ferreo alligat: q: ꝓsuetudine mala ⁊ obduratiõe peccati detinet. Et certe hmõi defectꝰ magis lugẽdꝰ est q̃ pozsz de morte corpali. Qd̃ etiã Ambro. faciebat audito casu seu ruina spũali alicui^ persone. Quãtũ ad tertiũ qd̃ est resumptio speciositatis deperdite: hoc ibi notat cum dꝰ Germẽ ei^ i terra finite: q: videlz habilitas ⁊ aptitudo ad resurgendũ: cũ omni speciositate naturali ⁊ spirituali virtute diuina nõ remanet. Et septẽ tpa mutant in corpore q̃ redeat ad pristinũ statuz q. s. septẽ mũdi etates optz cõpleri aũ resurrectionẽ vniuersalẽ oim. Et tũc recognoscent oes q̃ dñat excelsus in regno hoim: vt dꝰ: ibi Dan. iv. Et hoc cõtinuãdo ad expositionem de morte corpali. Nam q̃tũ ad defectũ mortis spũalis p peccatũ dꝰ remanere germen in terra: ad reuiuiscentiam ipsius arboris: q̃ q̃tũcũq̃ q̃s peccet a perfectõe declinãs remanet tũ spũ libertas arbitrij: ⁊ facultas vitã gr̃e recupãdi: ⁊ p fectionẽ oẽm amissaz vel etiã maiorẽ resumẽdi ꝓm conatũ ⁊ fervorẽ in reuersione: sed optz ꝓius q̃ septẽ tempa mutent^ sup eũ. i. oia pctã cõmissa in tpe vniuersaliter detestent^ q̃ in septe capitalibus vicijs cõtinent^. Et b̃ p septifoꝛme grãm spũsanti. Et sic ex bestia reuertit ad statũ hois: sicut Nabuchodonosor: ⁊ ad regnũ iclitũ: q: ex bestiali mẽte tota passionib^ dedita reuertit ad cõuersationẽ vite rõnalis ⁊ virtualis: ⁊ ad regnũ virtutũ ⁊ gr̃ie prius amissuz

§. II. Quantum ad secũdũ

principale qd̃ est in potẽtia malignitatis opis notata in voluntate vel hoie: cũ dꝰ. nõ pot. s. malos fructꝰ facere. Nõ aũt hui^ est: q: arbor bona est: sicut aũt ex igne frigꝰ, pcedere nõ pot: nec ex luce tenebra: sic nec ex bona volũtate seu ex habitu bonitatis nõ pot pcedere malꝰ actꝰ: ⁊ bñ pt arbor. i. volũtas vel psona q̃ est bona: aliquo tpe effici mala arbor et sic faciet fructus malos. Nõ aũt dũ bona pseuerat arbor. Vñ hiero. sup matth. Si arbor bona fructꝰ malos facere nõ pt: quõ moyses arbor bona peccauit ad aquas ꝓtradictiõis. s. nõ credẽdo vbis dñi. Petrus q̃ in passione dñi negauit xpm. Et ecõtrario quõ Jetro socer moysi arbor mala q: gentilis: quõ fecit fructũ bonũ dando ꝓsiliũ moysi bonũ: scz de ꝓstituẽdo coadiutores officij sui. Et rñdet q̃ hoc intelligit̃ ꝓditionaliter seu ꝓiũctim videlz q̃ dũ arbor bõa ꝓseuerat bona: nõ pot facere malos fructus. i. opa mala: sed arbor bona pot effici mala: ⁊ tũc faciet malos fructꝰ. Et ad idẽ facit qd̃ ait Aug. in ser. dñi in mõte dicẽs. Errãt manichei q̃ putãt ⁊ dicũt: nec aiaz bonã posse fieri malã: neq̃ ecõuerso malã bonã. Intelligentes p arborẽ bonã de qua xps loquit̃ aias bonas quarum dicũt deũ auctorẽ: ⁊ p arborẽ malã animas malas: quarũ dicũt auctorẽ diabolũ esse. Sed vt subdit Augu. Falsitas huius opiniõnis ⁊ sententie erroꝛ ostẽdũtur ex mõlo quẽdi ipsius saluatoris. Neq̃ enim dicit q̃ arbor bona non possit fieri mala ⁊ ecõuerso. Sz qd̃ bona arbor nõ pot facere fructus malos. Et mala bonos: appellãs bonã arborẽ: bonã voluntatẽ: ⁊ malos fructus: mala opa: ⁊ malaz arborẽ malã volũtatẽ: ⁊ bonos fructus opa bona. Qd̃ infallibiliter verũ est cõditionaliter. i. q̃dũ volũtas est vere bona vt dz: nõ pot agere opa mala ⁊ ecõuerso. Sic etiaz exponit̃ illud Aug. de pe. di. ij. Radicata est charitas: secur^ esto: nihil mali, pcedere pot. qd̃ intelligit̃ cõiunctim ꝓm glosam: q: ex charitate elicitiue vel impatiue nõ pot malũ, pcedere: sicut ⁊ nix q̃dũ est nix nõ pot calida esse: sed pot liquefieri: ⁊ tũc aquã vocamus. Qd̃ aũt voluntas bona posit in via fieri mala: ꝓtz ex hoc: q: dũ viatores sumus liberũ arbitriũ flexibile est ad bonũ ⁊ malũz. Alia rõ est q: charitas vie q̃ facit volũtatẽ bonã: nõ replet totã capacitatẽ volũtatis seu mentis: vt actualꝰ nihil aliud possit intẽdere nisi deũ sicut charitas patrie: dũ aũtẽ ad alia extẽditur: tũc pot a deo auerti p inordinatũ affectum ad creaturã ꝓm be. Tho. se. se. Sicut aũt ex terra bona causat: vel in terra bona radicat mala arbor: sic mala voluntas. i. mala affectio causat ex volũtate ꝓtẽtia naturali q̃ est bona ⁊ radicatur in anima vel voluntate habitualiter: que anima et voluntas est bona inquantum voluntas. Nec ꝓm Augustinum ex bono potuit oriri voluntas mala: q: bonum factum est a bono deo: sz quia de nihilo fctũ est nõ de deo. Ad hoc aũt q̃ arbor sit bona: ⁊ faciat fructus bonos ꝓcurrũt plẽs cõditiões. Et primo radicẽ hz in ymo. Vñ Augu. Attendite arborẽ: radicẽ figit in ymo vt ramos tẽdat ad celũ. Sic mẽtẽ dz q̃s in humilitate firmare vt possit eã ad celũ leuare. Et nõ solũ vna radice inheret terre sed ꝓlibus. Radix est q̃si os arboris p qd̃ mutrimẽtũ recipit: sic ore cordis dz quis inherere ⁊ figere in terra viuẽtiũ. Scõo arbor inceptibilꝰ crescit cõtinue: quousq̃z veniat ad magnã altitudinez: sic vt dꝰ Prouerb. iiij. Justorũ semita q̃si lux splẽdens, pficit ⁊ crescit: ⁊ vt dicit Hiero^ y. Labor improbus omnia vincit. Tertio oz q̃ arbor cultiuetur alꝰ degẽneret ⁊ siluester fieret ⁊ infructuosus fructus, pduceret: sic oporet mentez colere ferro cõpunctionis: ⁊ inutilia resecare. Job. xv. Omnẽ q̃ fert fructum purgabit eũ vt fructuz plus afferat. Et parabo licẽ scribitur Luce. xiij. dixisse cultorẽ vinee patrono volẽti ficulneã quãdam infructuosam succidere. fodiã circa eam et mittã stercora vt scz faciat fructum. Mittere stercora ad radices, est bene recogitare miserias ⁊ defectus suos

Bona arbor nõ pt malos fructus facere,

Ad hoc q̃ arbor sit bona requritur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quarto arbor bona nõ in vno ramo tñ [illegible]d in oib' facit fructũ. Sic nõ solũ vno mẽbro dz q̃s deo seruire puta pedibus tñ cũdo ad ecclesias:ore tñ bene loquẽdo:aure ṽba dei audiẽdo:sed oib' membris que sunt vt rami arboris rationalis:z cordet ore z manu operũ z alijs multis Ro.vi. Exhibete mẽbra vestra seruire iusticie in sanctificationẽ. Quinto arbor nõ facit fructus nisi ad quos producendũ ordinata est a deo z a natura. Nã ficus nõ pducit vuas nec vitis ficus. Ita vnusquisq; vt ait Pe. prima canonica; put accepit gratiã in alterutrũ illã administrãtes. Non autẽ se intromittere debẽt de eo in quo nõ habẽt gratiam seu aptitudinẽ vel cõmissionẽ. Sexto arbor licẽ siluestris faciat pl'res fruct' :q̃ hortẽsis:tñ hortẽsis facit meliores. Sic laicus licẽ plura faciat opa exteriora: vel etiã religioni actiue dedit' q̃ cõtemplatiu' vel claustralis:tñ puriora z pfectiora fũt opa cõtemplatiuor q̃ laicorum. ps. Scdz puritatẽ manuũ mearũ retribuit mihi rc. Nõ dicit fm multitudinẽ. Septimo arbor si trãsplantet melius fructificat si in locũ melior mutet. Sic mutãdo statũ puta de laicali in religiosũ:pfectiora opa aptus est facere. Sz sciendũ q̃ pauce arbores in autũno vel hyeme:paucissime in estate transplantant. Sic in senectute vel etiã in feruore inuentutis pauci cõuertunt. Sz in vere adolescẽtie cõiter z alique q̃dẽ arbores nil fruct' faciũt vt ociosi. Alij folia tñ vt vboli. Alij folia fetẽtia vt sambuci. i. luxuriosi. Alij spinosa folia: vt juniperus.

§. III. Quantum ad tertiũ

principale. s. quomodo discernat fruct' bon' quẽ arbor bona pducit: a fructu malo quẽ pducere nõ pot. Sz arbor mala ipm pducit. Arbor bona vt dictũ est. est voluntas vere bona: vel hõ bon'. Et fruct' bon': act' bon' procedens ex ea. Et ex fructu arbor cognoscit: ait ipe saluator. A fructib' eorũ cognoscetis eos. s. hoies sive vere boni sũt vel hypocrite mali. s. sub pelle ouina. Sz difficiliter hõ videt ad discernendũ: et vix possibile ad cognoscendum. Nã oratio z ieiunijs: elemosina z hymõi fruct' vident boni: z tñ nõ solũ boni hoies ex bona volũtate ista faciũt sz etiã mali hoies q̃ signant p̃ mala arborẽ. Ad cognoscendum igit z discernendũ eos. Notandũ q̃ triplex genus fructuũ seu operum possunt produci seu fieri ab homine. Aliqui eorum actus sunt de se mali adeo q̃ nullo mõ pnt eẽ boni vl' bñ fieri. Sicut piuria: blasphemie: odia z illa q̃ notat apls opa carnis dicẽs ad gal'. v. Mãifesta sũt opa carnis q̃ sunt fornicatio: immũdicia: auaricia rc. Hos fructus arbor bona nõ bõa est, pducere nõ pot: sz mala, pducit. Et ex hymõi pot manifeste cognosci q̃ hec raciẽs arbor mala est. Sz tñ talia opa dici nõ pnt vestimẽta ouium sub q̃b' se abscodũt falsi, ppbe. i. hypocrite: q: ipa nõ habent spẽm vel apparẽtiã boni vñ possint alios decipere. Sũt aliq̃ alij fruct' seu act' q̃ de se sunt boni: ita q̃ nullo mõ pnt esse mali: vt act' illi de q̃bus ait apls ad Gal'. v. Fruct' aũt spũs sunt: charitas: pax: gaudiũ. patiẽtia rc. Hi actus z similes, pcedẽtes a grã dei, pducũtur: z fiunt a bona arbore z nõ pnt, pduci a mala arbore dũ mala est. Sed cũ sciri nõ possit p̃ certitudinẽ: q̃ grãm habeat z actus virtutũ acq̃sitarũ sunt similes actib' virtutũ infusarum q̃, pcedũt ex gratia: z sunt vere boni. Hinc est q̃ per certitudinẽ sciri nõ pot: si facies illos actus scilicet charitatis exteriores. patientie: modestie: continẽtie z alia sit arbor bona: cum possit similia facere sine gr[illegible]iat arbor mala: id est malus homo: habens malam volũtatẽ z plura illo: opera exterius apparẽtia possit facere. Alij act' humani sunt qui dicũtur de genere bonor q̃ fieri possũt bona z mala voluntate: vt elemosyna: oratio: ieiunium: z huiusmodi. Et ista dicũtur vestimenta ouium: quia sunt, ppie electorũ cũ fiunt debito modo: scz in grata: et hos fructus producere potest arbor bona z mala. Sz cognosci plene non potest cuz procedunt a mala voluntate seu intentione: tunc sunt mali vel sine gratia: z tunc etiã non sunt vere boni: id [illegible]t meritorij. Vel cuz procedũt a bona voluntate z gratia: z tunc sunt boni. Per cõiecturam tamen potest discerni arbor bona a mala per quedã opera tanq̃ per signa. Et primũ est si fidei veritas nõ puertat. In sevel in alio operando: sed firmiter credat z viuaciter bonorum Jobis. vi. Qui credit in me habet vitã eternam. Secũdum est si mandata ecclesie nõ contemnat: sed impleat. Matth. xviij. Qui ecclesiã nõ audierit sit tibi sicut ethnicus z publicanus. Eccs. viij. Qui seruat pceceptũ nõ experietur quicq̃ mali. Tertiũ est: si per eum nouus rius viuendi non introducatur: q̃d pertinet ad superstitiones z superbiam: sed cõmuna documenta sequatur: [illegible] illud. Deutero. xix. Non trãsferes terminos quos posuerunt patres tui. Quartum est: si charitas proximi per eũ nõ spernat. i. Job. iij. Translati sumus de morte ad vitã quoniã diligimus fratres: sed qui habuerit substãtiã huius mũdi: z viderit fratrẽ suum egere: z clauserit viscera sua ab eo: quõ charitas dei est in illo. Certe non. Quintum est: si peccatũ per eũ toto conatu fugiatur. Ecc. xxi. Quasi a facie colubri fuge peccatũ. Septum: si verbum dei delectabiliter audiat. Job. viij. Qui ex deo est verbum dei audit: vel melius: si equanimiter aduersa z dulcetur patiatur. Unde xpus Matth. vij. Nunquid colligũt de spinis vuas aut de tribulis ficus. i. de aduersitatibus fructum spiritus: z dulcedines charitatis: quasi dicere: nõ hypocrite sed vere bone arbores. Septimũ est: si p̃ eum de o[illegible]ribus bonis gloria mundi non querat Joba. vij. Qui querit gloriam eius qui misit illum: hic vera est z iusticia in eo non est. Hos actus tanq̃ fructus bonos pducit bona arbor: z fructus contrarios qui sunt mali, pducere non potest. Et cum aliquis facit hos fructus malos contrarios bonis: signum est q̃ non est bona arbor.

Fructus bon' quõ discernit ꝑ a malo.

mat. vij.

Triplex est gen' fructuũ seu operũ

(De sensualitate. Capm XVI.

Eincaedic[illegible]ndum est

de sensualitate que idem [illegible]q̃d [illegible]petitus seu fitiuus. Circa quã notanda sunt quatuor scz diffinitio: subiecto: offensio: z durano.

§. I. Et quantuz ad primũ

sciendũ q̃ magister sent. li. ij. di. xxiij. sic diffinit sensualitatẽ. Sensualitas est quedã vis aie inferior: et quo ẽ motus qui intendit in corpis sensus atq; appetitus rerũ ad corpus pertinentiũ. Pro cui' declaratiõe sciendũ q̃ motus sensualitatis in duo tẽdit. s. in ea q̃ fm exteriores sensus delectabilia sunt: z hoc est q̃d dz in diffinitione q̃ ex sensualitate est motus qui intenditur in corporis sensus. Secũdo tẽdit ad ea q̃ nociua: vel incoueniencia corporis fm solã estimationẽ cognoscũtur. Et sic in diffinitione dz q̃ ex sensualitate pcedit appetitus rerũ ad corpus pertinentiũ. Sic igit sensualitati duo attribuũtur. s. mot' z appetitus. Cui' ratio est: q: licz sensualitas sit vna potẽtia eius tñ sunt plures actus: nõ eque primi sed fm ordines ad invicẽ se habẽtes. Mot' eiũ seu sensualitas est q̃dam inclinatio ad sensus corpis dũ. s. appetitus ea que p̃ sensus corpis apprehendũtur. Aũ ad sensualitatẽ pertinẽt duo: scz corporis sensus: quasi preambuli z appetit' sensitiuus: q̃ est inclinatio vel motus cõsequẽs apprehẽsionem sensitiuam: z sic appetit' sensitiuus inquãtũ ferk in aliquid vel inclinat est coueniẽs nature sentientis sicut cibus z pot' z alia hmõi q̃ sunt necessaria corpi. Secũdo est: q: illõ ẽ oueniẽs potẽtie sensitiue: sicut color pulcher est delectabil' visui ad videndũ: z son' moderat[illegible] oueniẽs z delectabilis auditui ad audiẽdũ: z sic de alijs. Et sic appetitus sensitiu' est inclio: inter appetitũ naturalẽ z rationalẽ. Supior est eiũ appetitus naturalis: q: appetitus naturalis q̃ est inclinatio nature in rẽ vel op' sibi oueniens est absq; ppria apprehensione, s, ipsius appetit' licet se

Quid est sensualitas.

Duo ut vel bnũt sensualitati.

De eadem diuersa appellatione.

quatur apprehensione instituentis naturã: sicut appetitus naturalis lapidis est inclinatio vl' motus deorsum. Sz appetitus sensitiu' ferk z inclinat in aliq̃d mediate, ppria apprehensione. s. noticie sensitiue. est tñ inferior appetitu naturali: q: appetit' rõnalis ferk z inclinat in bonitate rei absolute: sz sub tali vl' tali ꝓsideratiõe: puta vl' q: est vtilis vl' q: est delectabilis. Hec aũt sensualitas figurata est in tẽpestatione pmor parentũ. nã fm Aug. ij. de tri. Serpens assimilat sensualitati. Nã serpens non solũ oñdit z ppo sunt mulieri delectatũ vl' pomũ: sz etiã inclinauit mulierẽ in affectus pcti. Mulier vo cõpatur inferiori rõni: eo q̃ acquiescit serpẽti. s. sensualitati. Vir aũt assimilatur supiori rõni: eo q̃ occasione serpentis ad pctũ allicientis: vir. i. rõ pcto ꝓsentit: sz idẽ Aug. ꝯ manicheos aliter assignat illa. s. q̃ serpens figuraret sensum: eo q̃ sicut serpẽs ppo suit z oñdit pctũ: ita sensus exteriores. Mulierẽ assimilat sensualitati vl' ꝓcupiscẽtie: eo q̃ cum mulier inclinauit ad peccandũ: ita sensualitas vl' ꝓcupiscẽtia inclinat affectus ad peccãdũ. Vir vo assimilatur rõni: eo q̃ sicut vir credidit mulieri: ita rõ sensualitati vl' ꝓcupiscẽtie. hec Tho. prima scde. q. lxxxj. z in qõnibus de veritate. Hieg. vo dicit p̃ serpentẽ significari dyabolũ. p̃ mulierẽ carne. i. sensualitate. p̃ viz spũ siue rõnem. di. vj. testũ. Distinguit aũt ipa sensualitas sue potẽtia appetitiua sensualis i duas potẽtias real' distinctas. s. irascibilẽ z ꝓcupiscibilẽ: sicut distinguit genus in spẽs spãlissimas fm Tho. s. ij. sen. di. prim. Et hõ rõne oñdit sic. Appetit' sensibilis est nobilior appetitu naturali: vt dictũ est. s. Sz in natur[illegible] oz esse nõ solũ inclinationẽ ad ꝓsequẽdũ oueniẽtia z refugiendũ nociua: sicut lapis naturaliter inclinat ad locũ deorsum qui est sibi oueniẽs z refugit artẽ cũ iactat in altũ descẽdens q̃ citius ad terrã. Sed etiã inclinationem opz esse ipsis naturalibus ad resistendum corrumpẽtibus z contrarijs: que cõueniẽtibus impedimẽtum prebent z ingerunt nocumenta. sicut lapis resist[illegible] percutienti q̃tum potest ne frãgant. Sil[illegible] ignis q̃ habet naturalẽ inclinationem: nõ solũ vt [illegible]cedat a loco inferiori: sz qui sibi nõ oueniret z tendat in locũ supiorem sibi oueniẽtem: sz etiam q̃ resistat corrumpentib': puta absorbẽdo aquã que eum extinguit si nõ sit nimia q̃titate. z p̃ q̃ maior virtute. Ita enam in nobis in parte sensitiua oz q̃ sint due potentie: quarũ vna ferat in id q̃d est sibi cõueniens: z discedat ab eo q̃d est sibi discõueniens. Et hec dicit ꝓcupiscibilis: q̃ est oueniẽtis appetitiua z pscutiua z incõuenientis fugitiua. Aliam esse oz etiã que sit impediẽtis expulsiua: z hoc est z dicit irascibilis: cuius obiectũ est arduũ z difficile ipm. s. repellendo. Compando aũt istos admuicem irascibilis videt nobilior cõcupiscibili, ppter tres ei' excellentias. Quarum prima est: quia irascibilis est propugnatrix z defensatrix cõcupiscibilis: eo q̃ ipsa insurgit cõtra ea que impediunt cõuenientia que cõcupiscibilis appetit. Secũda excellentia irascibilis est: q: est magis similis rationis vl' magis rationalis q̃ cõcupiscibilis. Hui' ratio est: q: ad cõcupiscibilẽ ptinet consequi delectabile: sed irascibilis derelicto delectabili appetit victoriam quã ꝓsequit cũ dolore. Tertia excellẽtia irascibilis est: q: magis laudabilis est q̃ concupiscẽtia. Hec, b. Tho. prima scde. q. lxxxj. z in qõnibus de veritate.

Sensualitas sub iecta est motui.

§. II. Secundũ principale

q̃d est considerandum circa sensualitatẽ est obsecutio vl' subiectio quã habet ad rõnem. Nam subditur rõni z obedit deo: q̃d ꝑ ꝑte ordinis volũtatis z motoris. Prim ex ꝑte ordinis sic. Motor inferior obedit supiori z regulat ab eo. Sz inter partes aie est rõ motor supior sensualitas est motor inferior. Ergo sicut ratio inferior obedit rõni superiori z regulatur ab ea: vt patet supra. Ita sensualitas obedit rõni z regulatur ab ea in q̃tum sensualitas mediante imaginatione mouet ad gaudium vl' tristiciam [illegible] q̃ rõ opponit vl' ostẽdit sensualitati mediante imaginatione rem aliquam siue sit contristabilis vl' delectabilis fm q̃d ei videt. Probat hoc secundo ex ꝑte voluntatis sic. Sicut in corporibus celestibus sphera superior mouet sperã inferiorẽ: vt dicit in. iij. de aia. Sic appetit' supior. s. voluntas mouet appetitũ inferiorẽ. s. sensualitatẽ. Tertio, pbatur hoc ex ꝑte virtutis exequentis: q: p̃ rõnem diligẽtem z voluntatẽ imperantem: vel retinẽtur vl' mouent exteriora membra: ne petũ sensualitatis pficiat: vt ps p̃ exẽplum. Sicut in exercitu, pgredi ad bellum vl' nõ, pgredi ex impio ducis dependet: ita in nobis mẽbra exteriora corpis nõ mouent neq; quiescũt: nisi ad impium eius q̃d principat in nobis. s. ad impium rõnis z voluntatis, ppter q̃d dicit Bern. iiij. Sub te erit appetitus tuus z tu dominaberis illius. i. appetitus tuus inferior: qui dicit sensualitas erit sub te. i. sub appetitu rõnali: et tu dominaberis illius. i. sensualitatis vt moueat vl' retineat fm impium rõnis z voluntatis. vl' sic. Sub te erit. i. sub te esse debet appetitus sensitiuus z tu dñaberis illi'. i. dominari debes. Patet igit ex dictis q̃ rõ triplicẽ regulam adhibet sensualitati. Prima est: q: pponit ei z ostendit obiectũ ad quod moueat. Secunda regula est: q: rõ z voluntas impiose ferri potest in aliud: z sic retrahitur sensualitas ab actu suo. Tertia regula est: q: p rationem z voluntatem retinent membra exteriora: ne pficiatur peccatũ sensualitatis. Unde sensualitati humane naturale est moueri fm regulas voluntatis z rõnis. Hec Tho. vbi supra. Est aũt notandũ fm eundem q̃ vt dicit phs in. j. politi. In homine est contẽplari duplicem pncipatum. s. disporicum z politicum. Dicit autem pncipatus disponticus ille: quo aliquis pncipatur seruis qui nõ habent facultatem in aliquo resistendi imperio ꝓcipientis: q: nihil habent sui. Principatus autẽ politicus z regalis dicit quo aliquis pncipatur liberis: qui et si subdantur regimini pncipis: habent tamẽ aliquid ppium vnde possunt reniti precipientis imperio. Sic ergo anima dominatur corpori z membris eius pncipatu disponticorum: q: corporis membra in nullo possunt resistere imperio anime: sed statim ad appetitus anime mouet manus z pes: z quodlibet mẽbrum quod datum est moueri voluntario motu: quod propterea dicitur: q: digestiuus nutritiuum z augmentatiuum: ira z generatiuũ quoad mẽbra genitalia. z pulsatiuum q̃d est vitale z motum hois nominat z nõ obedit rõni z voluntati: vt ait Hiego. nyce nus. Intellectus aũt seu ratio dicit pncipari cõcupiscibili z irascibili politico pncipatu: q: ad peritus sensitiuus habet aliquid ppium vnde potest reniti impio rationis. Natus est enim moueri appetitus sensitiuus: nõ solũ ab estimatiua ab aialibus z cogitatiua in homine quam diligit rõ vniuersalis: sed etiam ab imaginatiua z sensu. Uũ experimur irascibilem vl' cõcupiscibilem rõni repugnare: p̃ hoc q̃ sentimus vl' imaginamur aliquid delectabile q̃ rõ vetat vl' triste q̃d nõ recipit. Et fm hoc dicit apls Video aliã legem in membris meis ꝯdicentem legi mẽtis mee. Per hoc aũt nõ tollit quin ꝓcupiscibilis z irascibilis rõni obediant: q: aliq̃n in aliquo repugnant.

Duplex pncipatus est in homine.

Ad Ro. vij.

§. III. Tertiũ principale cir

ca sensualitatem cõsiderandum est offensio. Nam in sensualitate potest esse petũ veniale: nõ tamen mortale. Et q̃ in sensualitate possit esse veniale, pbatur tripliciter. s. auctoritate rõne z distinctione. Auctoritate quidem patet ad Ro. vij. vbi apostolus ait. Non enim bonũ q̃d volo ago hoc: sed q̃d odi illud facio. vbi Haymo in glo. dicit q̃ apostolus duorum hominũ psonas assumit. s. interioris. i. mẽtis. z exterioris. i. carnis. seu carnalitatis. quasi diceret. Bonum q̃d ego interius. i. in mente z rõne volo z approbo. exterius. i. in carne seu sensualitate non ago. Et ad Gal'. v, ait idem apls, Caro concupiscit aduersus

In sensualitate potest esse veniale.

Universidad de Deusto
Biblioteca

spiñ ꝛc. Ubi Aug. in glo. ficaiť. Videte [illegible]ale bellū ꝓpo/
suit qualem ꝛꝛā: hoc inter reipm sentis. [illegible]icc eñ nullum
vitiū est: cū caro cōcupiscit aduersus spiñ. Tūc eñ caro
cōcupiscit cū aia carnali ꝓcupiscentia spiritui reluctatur
que quidē ꝓcupiscentia nō est in aia sola: nec in carne so/
la: sed in vtroq̄. Scdo ꝓbať idē rōne tali. Peccatū pōt
inueniri in qualibet potētia: cui? actus pōt esse volūtari?
et inordinatus in quibus rō peccati cōsistit: sz actus sen/
sualitatis pōt esse hmōi. Nā pōt esse voluntari? inquātuz
sensualitas. i. appetitus sensitiu? nata est moueri a volū/
tate ꝛ ei obedire. Jrē ꝛ ipse actus seu sensualitas pōt esse
inordinatus: q: sicut in nobis est rectus ordo quādo sen/
sualitas rōni obedit: ita qñ ꝓtiuz accidit. s. q̄ sensualitas
nō subdať rōni. ipse actus sensualitatis est inordinatus ꝛ
per cōsequēs in sensualitate est pctiñ. Tertio hoc idem
ꝓbať distinctione. Quidā eñ sic distinguūt q̄ mor? sen/
sualitatis est duplex. Unus est qui dicit ꝓmo. primus. scz
motus sensualitatis naturalis: qui imaginationē nō seq̄/
tur: sed solū actionē naturaliū qualitatū. ꝓcedens ex cor
poꝛali dispositione vel cōplexione. Et null? talis mor? sic
ꝓueniēs est peccatū. Et rō hui? est: q: nō subiacēt impio
rationis vel voluntatis. Alius mor? sensualitatis est q̄ dr
secūdo primus. s. qui imaginationē vel deliberationē seq̄
tur: ꝛ hic est peccatū. Et ratio hui? est: q: talis apprehen
sio vel imaginatio subiacet imperio rōnis vel voluntatis
Pōt eñ ratio vel volūtas ꝓhibere vsum vel actū cuiusli/
bet potētie apprehensiue ꝛ motū cuiuslibet organi: ꝛ ma/
xime in absentia sensibilis. Sz tactū. q̄d si nō facit in sensu
alitate est peccatū veniale. Sciendū tñ q̄ motus sensua/
lita illiciti pñt cōsiderari dupliciter. Uno mō sigillatim: ꝛ
per se: ꝛ sic sunt in ptāte nra ꝛ vitare possumus: q: quem
libet eoꝝ ꝓueniendo impedire possumus. Alio mō pñt
cōsiderari in generali simul omēs: ꝛ sic non sunt in ptāte
nostra: q: dū vni obuiare nitimur: ex alia parte motus il/
licitus surrīpe pōt. Cuius rō est: q: nō pōt simul intentio
volūtatis renitētis cōtra diuersa in actu. Ad autez m
sensualitate nō possit esse mortale pctiñ. triplici rōne ꝓ/
batur. Primo sic. Mortale peccatū sz esse in illa potē/
tia p quā hō potest separari a deo: qd ptz q: p peccatum
mortale fit separatio a deo: sed separari a deo nō est sensu/
alitatis: sed rōnis ꝛ voluntatis. Secūda ratio est: q: pecca
tum mortale semp sequiť iudiciū rōnis: sed motus illiciti
sensualitatis ꝓueniūt iudiciū ratiōis. ergo mortale nul
lo mō sz esse in sensualitate: sed in rōne ꝛ volūtate. Ter
tia rō est: q: in eadē potētia sz esse actus virtutis ꝛ pecca
cati siue meritū ꝛ demeritū: sed actus virtutis seu meritū
nō pficiť p id q̄d est sensualitatis: sed magis p id q̄d est rō
nis ꝛ volūtatis: cui? est eligere ꝛ ordinare in finē: q̄ morta
le peccatuz nō sz q̄ fit mortale. ex eo q̄d est sensualitatis
cuius nō est ordinare in finē: sed ex eo q̄d est rōnis ꝛ volū
tatis: cuius est auerti ab vltimo fine. Hec be. tho. s. ij. sen.
dist. xxiiij. ꝛ in q̄nibus deveritate. q. xxv. Item sciendū
q̄ rō pōt se here ad mot? illicitos q̄ fiūt in sensualitate dupli/
citer: vt scz resistēs: vt ꝓcipiens vt nō impediēs. Et
primo ratio se sz vt resistēs: scz qñ ipsa ratio ꝛ voluntas
motibus illicitis sensualitatis resistūt: scz habendo displi
centiā de tali motu ꝛ conatu ad rebellādū: ꝛ tūc nullus est
peccatū ꝑ meritū cozone. s. si fit in statu meredi. Secūdo
se sz rō vel volūtas vt ꝓcipiēs motus illicitos sensualitaz
puta cū aliq̄s ex ꝓposito votū cōcupiscētie excitat ꝛ im/
perat. Et tūc si fit illicituz in genere peccati mortalis erit
mortale. Tertio ratio vel volūtas se sz vt ñ ꝓhibēs mot?
illicitos sensualitatis: ꝛ tūc talis nō ꝓhibens cū ꝓhibere
possit: veniaiter peccat. Dicit autez facere aliq̄s illud q̄d
non impedit cū impedire possit. Hec tho. vbi supra.

Duplex ē mot? sensualitatis

Mot? sensualitatis illiciti pñt dupliciter cōsiderari.

In sensualitate nō pt ē mortale pec.

§. IIII. Quartuz principale

De duratione fomitis sensualitatis.

consideradū circa sensualitatez est duratio ipsius. Si eñ
querať quanto tpe mot? illiciti sensualitatis nob durēt, s,
rebellio sensualitatis carnis ad spiñ. Rñdet q̄ in ista vi/
ta sensualitas a p[illegible]ucta corruptione ꝛ rebellione liberari
nō pōt nisi p diuinū miraculū vt fuit in bēāvirgine q̄ fuit
a fomite miraculose liberata. Et q̄ mult? naturaliť valeat
liberari a ꝓdicta corruptione ꝓbať tripliciter. Rōne. s. si
militudine ꝛ sufficiēti diuisione. Et rōne q̄dē sic. Necē/
sitatē peccādi saltē venialī cōsequit necessitas moriendi,
sed in hac vita necessitas moriēdi nō tollit: q̄ nec necessi/
tas peccādi saltē venialī. Et sic nec corruptio sensuali/
tatis: ex qua ꝓdicta necessitas venit. Uñ sicut ihō natura
liter moriť nec a mortalitate reduci pōt nisi miraculose. ita
naturaliter ꝓcupiscibilis tēdit in delectabile: ꝛ irascibilis
in arduū vel difficile: etiā ꝑter ordinē rōnis. Nō q̄ corru
ptio ista remoueri pōt nisi miraculose vi virtute supnatura
li. Secdo hoc idē, ꝓbať fil'itudine vl' exēplo. Nā sm phū
viij. ethico. Tempar? nō caret omo ꝓcupiscētijs: sz aliq̄s
vehemētib? ꝓcupiscētijs vexať quales pñt esse in iocōnē
te: ergo ꝛc. Tertio ꝓbať idē ex sufficienti diuisione: vi
delz ex ꝑte medici: mordi: medicine: ꝛ cause. Ex parte qui
dem medici ꝓbať. Licz de? sit potens oēm mordū cura
re: tñ sm ordinem sue sapiētie disposuit ꝛ voluit vt omis
mordus vel corruptio in hac vita nō cureť. Et ꝑ p melio
ri vt infra patebit. Ex ꝑte vero mordi. s. culpe vel sequele
ꝓbať idē sic. Licz talis corruptio sit contra statū natu
re pam: tus institute: est tñ ꝓsequēs principia nature sibi
derelicte. Ex ꝑte quoq̄ medicine q̄ talis infectio naturaliter nō cureť. ꝓbať sic. Licz donuz grē q̄ p xpm ꝓferť
sit efficacius q̄ peccatū primi hois: nō tñ ordinat ꝓdictū
donū ad remouēdū corruptionē ꝓdictaz q̄ est natura ꝛ
ad remouēdum culpaz persone. Demum ꝓbatur hoc
idem ex parte finalis cause sic. Deus non debet omnino
remouere illud ex quo sequitur bonū. Sed ꝓdicta corruptio est vtilis ad multa: ꝛ ꝓcipue ad vitandū [illegible]tiōes
viciū. Ideo cōuenīēs est q̄ infirmitas sensualitaz mane
at etiam post baptismū. Propter q̄d dicit apostolus. ij. ad
Corinth. xij. Ne magnitudo reuel[illegible]nuz extollat me: da
tus est mihi stimul' carnis mee ꝛc. sic etiā sapiens me
dicus dimittit aliquē mordū nō curatum q: talis curari
non posset sine periculo maioris mordi. Hec tho. in que
stionibus de veritate. q. xxv. Et notandum q̄ ipsa con/
cupiscentia in quibusdam plus in quibusdam minus ma
uenitur. Sicut eñ est de perfectione nature: ita est de cor
ruptione eius. Perfectio autem nature potest cōsideraři
dupliť. Uno modo q̄tū ad rationē spēi: ꝛ sic cōliter in om
nibus inuenitur. Alio modo ex parte ind iuidui: ꝛ sic vni?
homo in corpe est potentior alio in explendis operationi
bus speciem consequētibus. Et in mente vn? promptior
alio ad intelligendū vel ratiocinādum. Similiter est de
corruptione fomitis: q: si cōsideretur prout ē infectio nam
re sic est equaliter in omnibus. Sed si ꝓsideretur pur est
infectio persone: sic in vno est maior q̄ in alio: sm q̄ p na
turalem cōplexionē vel ꝓsuetudinem concupiscibilis vel
irascibilis: vnius est efficatior ꝛ feruētior ad suū actū q̄ al
teri?. Et sm hūc modū fomes post baptismū dr diminuit:
inquātū. s. grā retardat impetū cōcupiscibilis ꝛ irascibilis
in ꝓtios actus inclinās. Hec tho. in scripto sup. ij. sen. dist.
xxxij. Sciendū etiā q̄ concupiscentia ipsa qua sensualitas est corrupta vt dictū est: notať multis modis sm Alexan. de hales. ij. pte summe. q. lxxix. in fi. videlz dr cōcupiscibilis in puuilis: sed cōcupiscētia in adultis. libido aut
cū inclinat in actū: ꝛ hē ex ꝑte ꝓiūcti. i. aie ꝛ carnis. Ut
ut accipiť ex ꝑte aie dr viciū inquātū hz oppositionem ad
virtute. Corruptio dr ꝓpter diminutione boni naturalis
Languor ꝓpter iteratiōez in illa. Et hec tria [illegible] ad bo
nū. Nā quoad malū dr ifirmitas ꝓpter ipotētia resistēdi
malis motibus. Fcditas ꝓpter inquinatione spūaliū. Pa
nitas ꝓpē iclinatōez appetit? ad malū. Sz ꝓpū accipiť ex
ꝑte carnis dr lex carnis: q: infligiť ipi carni ꝓpē pctiñ ex
lege diuine iustitie, Dicit ꝛ lex membroꝝ: q: dat quandā

Sensualitas dicitur fomes multis modis notatur.

spiritudinē ad mala q̄ fiunt p membra. Dicit etiā tyrannus
q: dñatur violēter in quibusdā me[illegible]. Notatur ꝛ stimu
lus carnis: q: stimulat ad pctiñ. Fomes etiā q: ꝓcupiscē
tia ipa fouet ardorē peccati in carne vt ex ꝑte foueat pec
catum in aia. Vel dicit fomes: q: ardet in nobis cū caro
cōcupiscit aduersus spiñ. Hec ille.

Titulus. V. De aia separata

ꝛ exercitio eius.

De triplici morte ꝛ nuncijs ꝛ miserijs mortis ꝛ multis alijs circa mortem. Capitulum .I.

De separatione aiē a

corpe per mortem: ꝛ de his que sunt circa
morte considerānda: ꝛ de retributione ꝛ ex/
ercitio ipius aie separate. circa que occur/
rit illud. Quis est hō qui viuet ꝛ nō videbit morte: eruet
aiam suā de manu inferi. Ubi sciendū q̄ interrogatio fa
cta p quos aliq̄ī importat raritatē: vt illud. Quis putas
est fidelis seruus ꝛ prudēs: quasi diceret rarus. Matth.
xxiij. Aliq̄ī importat nullitatez: vt illud Job. xiij. Quis
pōt facere mūdū de inmundo ꝓceptū scie. q. d. nulla crea
tura. ꝛ sic videť in ista aucte sumi. Quis est hō ꝛc. vbi.
tria possunt notari.

Primum mors criminalis que est ineuitabilis.

Secundum est mors corpalis que est irremediabilis.

Tertium est mors infernalis que est interminabilis.

Quis ē hō q̄ viuet ꝛ nō videbit morte: eruet aiam suā de
manu inferi. q. d. p singla null' pur' hō ꝑ ex se facere pōt

Psal. lxxxviij.

Mors in fernalis.

§. I. Quātum ad primum

sciendū q̄ mors corpalis nō est aliud q̄ ꝑuatio vl' subtra
ctio grē [illegible] est aie vita. Pctiñ autē est q̄d ꝓiuat aiam grā
vl' impedit eius infusionē. vñ dr Sap. xvj. Per malicias
occidit hō aiam suā. ꝛ q: vt dr a Ro. iij. Omnes in adā
peccauerūt ꝛ egent [illegible]ia dei: q: s. vnū erunt cū illo qñ p il
lum pctiñ [illegible] cōmissum [illegible]st. ió ꝛ oēs mortui sunt
cū illo spūaliter sc[illegible]crialiter p pctiñ originale q̄d ab ipo
trahit p carnalē ꝓpagationē. Propter hanc igit mortē
originalis pcti quā incurrit quilibet imediate: postq̄ aia
corpi fuerit infusa: aia sine grā reperiť. solus xpus q̄ non
fuit hō [illegible] dei ꝛ hō ipam euasit. bñ q̄ dicit ps. Quis ē
homo qui viuet. q. d. null' purus hō. quis aut tollať tale
pctiñ p baptismū: ꝛ ibi p grām vinificeť aia. Paucissimi
in sunt q̄ puenientes ad vsum rōnis ꝓseruēt hanc vitam
grē: ꝛ nō moriant p varia pctā mortalia. Alia eni q̄ pecca
uerit dicit dñs ipa moriet. Ezech. xviij. Sicut aut liber ē
homo ad pijciendū se in puteū, pfundū: sed exire nō va
let nisi ei auxiliū porrigať. Et sicut impossibile est p vir/
tutē cuiuscūq̄ creature mortuū resuscitari: sic nō pōt ali
qs a morte pcti resurgere ad vitā grē p se vl' virtute cuiuscunq̄ creature. Et ꝑ est q̄d dicit ps. Nunq̄d medici susci
tabunt ꝛ ꝓfitebunt tibi. Medici sunt plati: doctores: con
fessores: ꝛ hmōi qui suis verbis vl' orationibus vl' sacris
tanq̄ quibusdā medelis, vtunt ad vinificationē pctōrum
Sed certe hoc nō valent efficere nisi manus vl' virt? dñi
ꝓtetur. Uñ dicit Lu. iiij. Virtus de illo exibat ꝛ sanabat
oes. ꝛ Job. vj. Spūs qui vinificat. i. grā spūssancti. bene
ergo dicit ps. Quis est hō qui viuet. i. qui ꝓseruet vitam
grē rectam. q. d. rar?. Sed certe i morte pcti plapsus nul
li viuet ex se nisi a xpo resuscitar?. Uñ. j. ad Corinth. xv.
In xpo oēs vinificabunť. Aug. qz. s. nullus ex his qui vi
uificanť: hoc habet nisi ab ipo.

Mors in fernalis.

§. II. Quantum ad tertiuz.

Reuertēdo postea ad scdm q: plixius. Notādū q̄ mors
infernalis est gehēna. i. ignis infernalis: cū ꝑuatione ꝓpe
tua diuine visiōis: q̄ cū sit vita ꝓfectissima: pmaxime aia
dicit mors ꝓpetuo ipa ꝑuata, Et de hac morte dr Apoc.
ij. Qui vicer[illegible] s. vicia nō ledeť morte secda. s. inferni. Et
Greg. in mo[illegible]. Erit ibi mors sine morte. Per primā aut
morte supradictā puenit ad istā. vñ Aug. di. xxv. §. alias
ad ea dicit. Qui ꝓsenserit i se aliquod criminaliū dñari si
nō penituerit eterna illuz flamma cruciabit. ꝛ hoc est q̄d
dicit ps. Quis eruet aiam suā de manu inferi: certe nul/
lus: qui ad locū dānatoꝝ finali fuerit deputar?: q: qui de
scendit ad inferos nō ascendit. Job. vij. Et q: oēs nasci
mur filij ire: ꝛ pñter debitores hui? mortis eterne. adeo ē
tenax fortis manus inferni. i. ptās dyaboli dei iustitia q̄
nullus se eruere nisi xpus extraherei sua passione. Et q̄/
uis plurimi quotidie descendāt ad ipm. tñ vt dr ꝓuerb.
penul. Infernus ꝛ pditio nunq̄ dicunt sufficit.

Dolorosus terrib.

§. III. Reuertendo ad secū/

duz. s. de morte corpali clar: est ꝛ euidēs q̄ est irremedia
bilis. Uñ ꝓuerbialr dicit ad oia est remediū: nisi ad mor
tem. Statutū est eni hoibus sel' mori: ait apls ad Heb. ix.
ꝛ Eccli. ix. dicit. Nemo est q̄ semp viuat: aut q̄ huius rei
habeat fiduciā. bene ergo dicit ps. Quis est hō qui nō vi
debit. i. experiur morte: certe nullus: q: vt dicit aplus ad
Ro. viij. Qui ꝓpio filio suo nō pepercit: vere morte ipe
spontanea volutate suscepit. nos aut ei subijcimur ex ne
cessitate. Dicit aut mors a mordeo mordes. ex eo vicz q:
mordet hoiem separando vnā ptem ab alia. s. aiam a cor
pore: ptem principalē dimittēdo: minorē ptem assumēdo
ꝛ ꝓsumendo p masticationē ꝛ digestionē: sicut accidit in
morsu rei efibilis. Jn more eni dimittit aia q̄ est ps pri
cipalis intacta. i. immortalis. Corpus q̄d ē minus principa
le vmibus ꝓsumit. vl' dr mors a morsu: eo q̄ morsu ligni
vetiti p vitiū gule mors introducta ē. Uñ ad Roma. v.
dr. Per vnū hoiem. s. Adā pctiñ intrauit in mūdū. s. originale. ꝛ hoc qñ momordit fructū vetitū: ꝛ p pctiñ mors. s.
intrauit in mundū. Vel dicit mors a morsu: q: cōsidera
tio eius mordet ꝓsciam retrahendo a multis malis: ꝓpter q̄d dic[illegible] Mors tibi futura est: ꝛ appropiat etiā tar/
det. xiij. q. ij. c. in ecclasti. Quāto aut morti magis appro
pinquas. ait Grego. tanto sollicitior eē debes. lxxxvj. di.
c. pueniť ad hoc. s. mordente ꝛ stimulāte ꝓscia. Pro ma
iori aut declaratione hoꝝ. Notandum q̄ hō pōt ꝓsidera
ri sm triplicē sui statum. s. sm statū nature pmo a deo for
mate. ꝛ sm statum nature p pctiñ deformate: ꝛ sm statuz
in vltima resurrectione reformate nature. Quā distinctio
nem ponit magister in. ij. sen. Jn pmo igitur statu homo
fuit ita mortalis q̄ potuit mori ꝛ nō mori. nō si peccabat. nō mori si nō peccabat. Uñ de ꝓse di. iiij. c. placuit. dr
Si q̄s [illegible]cit adam primū hoiem mortalē factū vt siue pec
caret siue nō peccaret moreret in corpe. i. de corpe exire
nō peccati merito: sed necessitate nature: anathema sit.
Jn secundo statu pōt mori ꝛ nō pōt nō mori: q: necessi
tatem habet moriendi. Unde ꝓprius diceret homo mor
tuus q̄ mortalis: q: necessitatē habet ad hoc, ꝓpter q̄d di
cit apls. Corpus mortuuz est. Jn tertio statu poterit nō
mori ꝛ non poterit mori.

De morte corpali.

§. IIII. Et pro plenioꝝ dilu

cidatione hui? materie sciendum sm. b. Tho. in. j. pte. q.
xcvij. q̄ incorruptibile dicit aliquid tripliť. Uno modo ex
pte materie. eo. s. q: nō habet materiā: vt angel?: vl' habz
materiam que nō est in potentia nisi ad vnā formā: sicut
corpus celeste. ꝛ hē dicit incorruptibile sm materiam. Alio
mō dr aliq̄d incorruptibile ex pte forme q: s. rei corruptibi
li sm naturā inheret aliqua dispositio: p quā totalr a cor
ruptione ꝓhibeť. ꝛ hoc dr incorruptibile sm grām. Ter
tio dicit incorruptibile ex pte cause efficientis. Et hē mo
do fuisset hō incorruptibilis ꝛ immortalis in statu innocentie. Nō eni corpus eius erat indissolubile p aliquē in
mortalitatis vigorē in corpe existentē: sed inerat nature
aie vis quedam supnaturaliter data: p quam poterat co

Incorruptibile dicitur triplicitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pus ab omni corruptiõe seruare ꝓdiu ip̃ subiecta deo mãsisset. Nõ rõnabiliter facũ est: q; em̃ aia rõnalis excedit ꝓportionẽ corporalis materie: pueniẽs fuit vt in principio eiꝰ virt' darer: p quã posset corp' cõseruare supra naturã corporalis materie. Et q; aia rõnalis ꝛ aia ꝛ spũs est. Aia dicit inquãtum dat vitã qd̃ est sibi cõe: ꝛ alijs aiabus: spũs dicit inquantũ hz virtutẽ intellectiuã ꝛ innatiualẽ: qd̃ est sibi, ꝓ alijs nõ alijs aiab'. In primo igit̃ statu aia cõmunicabat corpori qd̃ ei conuenit inquãtũ anima. vñ dicebat corp' aiale: inquãtũ. s. hz vitã ab aia. Primũ autem principiũ vite i istis inferioribꝰ ẽ aia vegetatiua: cui' opa sunt: alimẽto vti: generare: ꝛ augere: q̃ opa pueniebant homini in primo statu. In vltio vero statu post resurrectionẽ cõicabit quodã modo aia corpi qd̃ ei ꝓuenit inquãtũ spũs. Immortalitatẽ q̃dẽ ꝓtũ ad oes. Impassibilitatẽ vero gl̃iam ꝛ virtutẽ ꝓtũ ad bonos: quoꝝ corpa dicũtur spũalia. Ut̃ nũc cibis nõ indigebũt sicut in primo statu. In illo igit̃ primo statu duo remedia hẽbat ꝗ duos defectus. Primũ defectus est deperditio humidi p actiõez calozis naturalis: ꝛ ꝗ hũc defectũ subueniebat homini p esum aliorũ lignorũ paradisi: sicut ꝛ nũc subuenit nobis p cibos quos sumim'. Scdus defectus est debilitas vigoris naturalis ex admixtiõe extranei pueniẽs. Nõ em̃ generat ex aliquo exneo adiunctũ ei qd̃ pri' erat humido p existẽti. minuit virtutẽ actiuã speciei: sicut aqua mixta vino: ꝗuis cõuertat in vinũ minuit tñ virutẽ eius. Et quanto plus addit tãto magis minuit. vt tandẽ vinũ fiat aquosus. ꝛ tollat spẽs ꝛ rõnis vnus eius. Sic enim est in sumptione cibi. Quãuis em̃ p cibũ repet humidũ: non tñ in vigore priori. Ut̃ fit vt finaliter solu ꝗ vtus illa. Et cõtra hunc defectũ erat lignũ vite: habebat em̃ virtutẽ fortificandi virtutẽ speciei ꝓtra debilitatẽ. Et q; virtus cuiuscũ ꝗ corpis est finita: nõ poterat illd̃ lignũ semel sumptum dare vitã tpe infinito. sed vsq; ad certũ tpus post qd̃ vel trãslatũ fuisset ad gloriã: vel iterũ comedisset de eo. Immortalitas ergo illa principaliter erat exvir. ..te data aie supnaturali ꝛ secũdario exvsu lignorum. Hec bea. Tho.

De secũdo statu hois.

Necessitatẽ moriẽdi hz hõ in scdo statu: ꝛ est ei mors naturalis ꝛ penalis. Nõ declarat Tho. ij. ij. q. clxiij. sic. Naturale dr qd̃ ex principijs nature causat: principia natu re p se in corpalibus sũt materia ꝛ forma: ꝛ q; forma hominis est aia que est immortalis: iõ ex pte forme nõ ẽ mors homi naturalis. Materia aũt est corp' : qd̃ q; cõpositũ est ex ꝗrijs: ideo est corruptibile: ꝛ ex hoc mors est homi naturalis. Hec aũt cõditio in materia humani corpis est ꝓsequẽs ex necessitate materie: q; oportebat corꝰ humanum esse organũ tactus: ꝛ p ꝗns mediũ inter tangibilia. Et hoc non poterat esse nisi esset compositũ ex cõrarijs Sed deus qui conditor est hois omipotens est. ꝛ ex suo beneficio ademit homini principaliter instituto necessitatem moriẽdi: ita q ꝗdiu ratio eius subdita esset deo: tãdiu corpus subijceret spiritui: ꝛ esset immortale: qd̃ bñficium transfundebat per generationẽ in posteros. Et q; primus homo recessit a dei obediẽtia: iõ ex culpa sua fuit: ꝗ auferret ei ꝛ toto humano generi illd̃ beneficiũ: ꝛ remaneret cũ necessitate moriendi: ꝛ sic mors est penalis p pctm̃ inducta. Mors ꝗm Petrũ de palude in. iiij. q; ẽ hoi naturalis ꝛ debita p pcto originali: iõ p actuali non satisfacit: q; eadẽ solutio nõ parit duas liberationes. Sz quãtuz est de dolore mortis ꝛ lãguore: illud bene satisfacit p actuali: q; illud nõ debet originali ꝗm actũ. sed ꝗm aptitudinẽ. Unde qui deficiũt senio: nõ dolẽtes mortis debitum persoluunt sicut fames ꝛ sitis. Et hmõi penalitates sunt pena debita ꝗm aptitudinẽ ꝛ nõ ꝗm actũ. Ut̃ siue acceptent̃ siue assumãtur satisfaciunt quoad actum. Mors vero violenta inquãtum nõ est debita p originali nõ debet pena sensus. Et ideo si est iniuste illata: si attingat vsq; ad titulũ ꝛ triũphũ martyrij: certũ est ꝗ satisfaciat p omni pena, Ut̃ aug. loquẽs de Lypriano martyre. Etsi ad tpus d..naris ab hoie: ab inferiore accipiẽs sententiam a superiore scz deo coronã. xi. q. iij. Etsi. sed si nõ sit causa martyrij sed tñ pena ꝛ innocentia: si patiatur illã accipiat p pctis suis multũ satisfacit: hz q; nõ est voluntarie assumpta: ideo licz excedat oẽm aliã pena q̃ possit esse liberatoria totaliter a pena debita: non tamen ex toto satisfacit semp. Unde ambro. de pe. di. iiij. dicit. Pena consolatio est scz in tribulatiõe: q; nõ obluiscit inferi deus. Secũda p punitionem vbi etsi fides deficiat. remo: sus cõscientie de pctõ: pena satisfacit ꝛ reuelat cũ patienter portat: vt expõit gratian'. Si vero sit mors iste illata, p aliquo pctõ actuali mortẽ dignorũc de secũdo patienter ferat nõ satisfacit: q; iam illa pena est debita in toto mundi. Sed, ꝓpter magnitudinem cõtritiõis põt satisfacere etiam in totuz. Pe. de pal. Ut̃ hiero. Xpõ in paradisũ de cruce latronẽ tulit ꝛ homicidij penã fecit martyrium. de pe. di. i. Improtuna. Et vt dicit ibi gl. Impropie dicitur martyriũ illd̃ ꝓpter similitudinẽ effect'. Nã illa pena eius ex magnitudine cõtritiõis introduxit eos subito in regnũ sicut facit verũ martyriũ ꝗuis nõ fuerit martyrium quia non pro fide passus. Dicit enim Augu. q martyrẽ nõ facit pena sed causa. Sz bea. Tho. in. iij. videtur dicere q mors violẽta etiã p peccatis illata satisfacientem feratur de se habet satisfacere. Nõ etiam Hiero. asserit dicens. Deum velut omniũ rerũ: ita ꝛ supplicioꝝ habere mensuram ꝛ magnũ peccatũ magnis diuturnis q; lui cruciatibus. Si quis autem sit vt ille qui in sabbato li..na collegerat: tale postea nõ punit: q; ipa levis presenti supplicio cõpensata est: de pe. di. iiij. §. ma..ctoritas. Et omia hec dicta de morte violenta intelligũtur: cum quis eam sustinet: non solum patiẽter sed etiam ꝓpter deũ nõ ꝓpter mũdi fauorẽ. Ut̃ hiero. Si ita martyrium ferim' vt nostras ab omib' reliqas vene..opemus: ꝛ si opinionẽ vulgi sectantes intrepidi sanguinem fuderimus: huic opi nõ ..m premiũ ꝗ pena debet ꝗ pdie magis tormẽta sunt ꝗ corona vi..ctorie. i. q. i. Uide.

§. V. Mortis corporalis

tres sunt nuncij ꝗm Hugonẽ de sancto vic. Primus nuncius est multiplex ꝛ varius casus. Scdus est infirmitatis ꝛ defectus. Tertius est misera senectus. Propter quod dicit põt de quolibet hoie: illud qd̃ dicit de filio regũ. Johan. iiij. incipiebat enim mori. Quãtuz ad primũ docet experientia ꝗ multiplices ꝛ varij casus mortis improuisi de q̃bus vix posset estimari: cõtingũt homibus. Unde Eccs. ix. dicit. Nescit hõ finẽ suũ: sz sicut capiũtur pisces hamo: ita capiũtur homines tpe malo. s. improuisi. ꝛ preter intentionẽ. Hinc ꝛ pesper. Ferro peste fame vinclis algore caloze. Mille mors miseros mors capit vna hoies. Cũ igit̃ quilibz sciat se subditũ hmõi casibꝰ varijs mortis: tanꝗ quidã nũcius ei significat: ꝗ de momẽto in momentũ mori põt: etsi sanus fozet ꝛ iuuenis: iõ ibi prudẽcium transfundebat per generationẽ in posteros. Et q; primus homo recessit a dei obediẽtia: iõ ex culpa sua fuit: ꝗ auferret ei ꝛ toto humano generi illd̃ beneficiũ: ꝛ remaneret cũ necessitate moriendi: ꝛ sic mors est penalis p pctm̃ inducta. Mors ꝗm Petrũ de palude in. iiij. q; ẽ hoi naturalis ꝛ debita p pcto originali: iõ p actuali non satisfacit: q; eadẽ solutio nõ parit duas liberationes. Sz quãtuz est de dolore mortis ꝛ lãguore: illud bene satisfacit p actuali: q; illud nõ debet originali ꝗm actũ. sed ꝗm aptitudinẽ. Unde qui deficiũt senio: nõ dolẽtes mortis debitum persoluunt sicut fames ꝛ sitis. Et hmõi penalitates sunt pena debita ꝗm aptitudinẽ ꝛ nõ ꝗm actũ. Ut̃ siue acceptent̃ siue assumãtur satisfaciunt quoad actum. Mors vero violenta inquãtum nõ est debita p originali nõ debet pena sensus. Et ideo si est iniuste illata: si attingat vsq; ad titulũ ꝛ triũphũ martyrij: certũ est ꝗ satisfaciat, p omni pena, Ut̃ aug. loquẽs de Lypriano martyre. Etsi ad tpus d..naris ab hoie: ab inferiore accipiẽs sententiam a superiore scz deo coronã. xi. q. iij. Etsi. sed si nõ sit causa martyrij sed tñ pena ꝛ innocentia: si patiatur illã accipiat p pctis suis multũ satisfacit: hz q; nõ est voluntarie assumpta: ideo licz excedat oẽm aliã pena q̃ possit esse liberatoria totaliter a pena debita: non tamen ex toto satisfacit semp. Unde ambro. de pe. di. iiij. dicit. Pena consolatio est scz in tribulatiõe: q; nõ obluiscit inferi deus. Secũda p punitionem vbi etsi fides deficiat. remo: sus cõscientie de pctõ: pena satisfacit ꝛ reuelat cũ patienter portat: vt expõit gratian'. Si vero sit mors iste illata, p aliquo pctõ actuali mortẽ dignorũc de secũdo patienter ferat nõ satisfacit: q; iam illa pena est debita in toto mundi. Sed, ꝓpter magnitudinem cõtritiõis põt satisfacere etiam in totuz. Pe. de pal. Ut̃ hiero. Xpõ in paradisũ de cruce latronẽ tulit ꝛ homicidij penã fecit martyrium. de pe. di. i. Improtuna. Et vt dicit ibi gl. Impropie dicitur martyriũ illd̃ ꝓpter similitudinẽ effect'. Nã illa pena eius ex magnitudine cõtritiõis introduxit eos subito in regnũ sicut facit verũ martyriũ ꝗuis nõ fuerit martyrium quia non pro fide passus. Dicit enim Augu. q martyrẽ nõ facit pena sed causa. Sz bea. Tho. in. iij. videtur dicere q mors violẽta etiã p peccatis illata satisfacientem feratur de se habet satisfacere. Nõ etiam Hiero. asserit dicens. Deum velut omniũ rerũ: ita ꝛ supplicioꝝ habere mensuram ꝛ magnũ peccatũ magnis diuturnis q; lui cruciatibus. Si quis autem sit vt ille qui in sabbato li..na collegerat: tale postea nõ punit: q; ipa levis presenti supplicio cõpensata est: de pe. di. iiij. §. ma..ctoritas. Et omia hec dicta de morte violenta intelligũtur: cum quis eam sustinet: non solum patiẽter sed etiam ꝓpter deũ nõ ꝓpter mũdi fauorẽ. Ut̃ hiero. Si ita martyrium ferim' vt nostras ab omib' reliqas vene..opemus: ꝛ si opinionẽ vulgi sectantes intrepidi sanguinem fuderimus: huic opi nõ ..m premiũ ꝗ pena debet ꝗ pdie magis tormẽta sunt ꝗ corona vi..ctorie. i. q. i. Uide.

horis a bestijs denorato: vt habet in vita patrũ. Beatus Jordanis mgister ordinis pdicatorꝝ in mari submersus est. vt ptz in. iij. li. de vita fratrum. Quedam matrona autem flebat de morte ipsi': quadã die reuertẽte ad domũ videns ipsum pre leticia crepuit ꝛ defuncta est: vt recitat Valerius maximus. Ecõtra antioch' : q; nõ potuit obtinere qd̃ voluit pre tristicia ꝛ in sopo: eitate mortuus est: et innumera alia possent adduci. Ex quibus mẽtes infirme aliqũ scãdalizãt existimãtes: vel deũ nõ hr̃e curam de suis electis vl' tales fic insueto ꝛ horribiliter moriẽtes: nõ fuisse seruos dei: sed grauissimos peccatores. Sed errãt hi num. ꝗm Aug. cũ mala mors dicẽda nõ fit quã bõa vita precesserit. Deus insuper etsi ei sit cura de omnibus p maxime de fidelibus suis. Juxta illud Sap. Tu domina tor dñe omnia cũ trãquillitate iudicas: ꝛ cũ magna reuerentia disponis nos. Sed ꝛ inter fideles ꝗm bea. Augu. maxime diligit mẽbra vnigeniti sui. i. electos. Verũ cum ipse vnigenit' morte acerbissima ꝛ ignominiosissima fuerit pdẽnatus. Sicq; optuit xp̃m pati ꝛ intrare in gloriaz suã: vt habet Luc. vlti. tanto mẽbra ei' q̃ sunt electi efficiunt ipsi fil'ioꝝ ꝛ pulcꝝioꝝ ꝗto horribili' ꝛ penosi' mortem subierint. Qui em̃ nõ pepercit filio. aũt denor' Bern. figmento nõ parcet. Nõ pepercit baptiste: sed dimisit eũ decapitari post saltuz puelle. Nec petro ꝓmo pastori sibi dilectissimo quin a pessimo tyrãno neronẽ crucifigeretur Nec alijs apl'is suis q̃n varijs tormẽtis interimerent: et ad hoc fac' qd̃ narrat Robertus holchot sup̃ li. sa.. q. s. cũ quidam doctus vir ꝛ sanctus mortu' in studio suo fuisset repert': ꝛ ex hoc plurimi scãdalizarent̃ de eius subitanea morte. inuenerũt manũ illius defuncti seu digitum in quodam libro aperto tangentẽ versum. vbi dicitur. Justus quãꝗ morte preuẽtus fuerit in refrigerio erit. ex quo cõsolati ꝛ edificati sunt plurimum. Et filij cũ quidaz religiosis ordinis mortꝝ qui i su.. hac materia vacillabat audita morte magistri. Jordanis in mari multũ perturbatur apparen ei in su beato iordane in magna gloria: ꝛ cũ amonente q̃ de hmõi scãdalizari nõ deberet : ꝓsolat' est. Quãuis aũt aliquãdo seruis dei contingat horribilis mors ob defectum alicuius peccati: tñ cõmuniter minuta sunt illa peccata. Sicut accidit in morte illius prophete suspiciti strangulati. In quo ex vna pte ostendit̃ clementia diuine bonitatis dũ hic suos ad plenũ querit purgare vel purgatoriũ habẽt intrare. qd̃ Aug. ꝓtebat dicens. Die hic vre. hic seca vt in futuro pcas. Ex alia pte ostẽditur seueritas diuine iusticie: ꝛ q̃dare puniet scelera magna. qñ tã aspere sibi dilectos, p minutis corexit Scdus nuncius mortis est infirmitas que multipliciter adeo grauat: vt dicit ps̃. in plona humani generis. Non est sanitas in carne mea: ꝛ q..id ipsa nisi quidam nũcius mortis cũ disponat ea ad eam. Unde gratianus in decretis pv. q. j. §. vt itaq; dicit. Infirmitas que ꝓpie carnis dicitur: q; elementoꝝ seu humoꝝ cõcordia turbata caro ipsa afficit ꝛ tandẽ dissoluitur. Adeo aũt repit̃ caro humana infirma vt vix reperiat̃ qui nõ ab vtero mris aliquã infirmitatẽ secũ adduxerit q̃ cũ frequẽter molestꝛ tandẽ perat. Aliqui quidẽ passionẽ ylicã vel cholicam: vel podagrã vel calculeaz sustineãt. Alij hydropisim vel ptisim vel paralisim vel epilemsim incurrunt. Torquentur ꝛ plurimũ dolore capitis: pectoris stomachi: aut viscerus. Febris quartanos vexat ꝛ sepe aut effimera: aut longa quotidiana: seu phlegmatica aut tertiana seu quartana seu ethica. Et q̃uis medicine auctores multa in suis libris exposuerint: ꝛ remedia adhibuerint: tamen ad noticiã omnium attingere nõ valuerunt ꝛ mortis remedia inuenire. Ue rum etsi infirmitates corporales nociue sunt corporis: plurimũ tñ pficũt mẽti. Ut̃ Ambro. Nõ nocet corporis: iuratiõe sepulture cuiusdã pessimi hois: cuꝝ reuerterer ad cellã illi' pdicti solitarij: reperit caluiciẽ eius: residuo corporis a bestijs denorato: vt habet in vita patrũ. Beatus Jordanis mgister ordinis pdicatorꝝ in mari submersus est. vt ptz in. iij. li. de vita fratrum. Quedam matrona autem flebat de morte ipsi': quadã die reuertẽte ad domũ videns ipsum pre leticia crepuit ꝛ defuncta est: vt recitat Valerius maximus. Ecõtra antioch' : q; nõ potuit obtinere qd̃ voluit pre tristicia ꝛ in sopo: eitate mortuus est: et innumera alia possent adduci. Ex quibus mẽtes infirme aliqũ scãdalizãt existimãtes: vel deũ nõ hr̃e curam de suis electis vl' tales fic insueto ꝛ horribiliter moriẽtes: nõ fuisse seruos dei: sed grauissimos peccatores. Sed errãt hi num. ꝗm Aug. cũ mala mors dicẽda nõ fit quã bõa vita precesserit. Deus insuper etsi ei sit cura de omnibus p maxime de fidelibus suis. Juxta illud Sap. Tu domina tor dñe omnia cũ trãquillitate iudicas: ꝛ cũ magna reuerentia disponis nos. Sed ꝛ inter fideles ꝗm bea. Augu. maxime diligit mẽbra vnigeniti sui. i. electos. Verũ cum ipse vnigenit' morte acerbissima ꝛ ignominiosissima fuerit pdẽnatus. Sicq; optuit xp̃m pati ꝛ intrare in gloriaz suã: vt habet Luc. vlti. tanto mẽbra ei' q̃ sunt electi efficiunt ipsi fil'ioꝝ ꝛ pulcꝝioꝝ ꝗto horribili' ꝛ penosi' mortem subierint. Qui em̃ nõ pepercit filio. aũt denor' Bern. figmento nõ parcet. Nõ pepercit baptiste: sed dimisit eũ decapitari post saltuz puelle. Nec petro ꝓmo pastori sibi dilectissimo quin a pessimo tyrãno neronẽ crucifigeretur Nec alijs apl'is suis q̃n varijs tormẽtis interimerent: et ad hoc fac' qd̃ narrat Robertus holchot sup̃ li. sa.. q. s. cũ quidam doctus vir ꝛ sanctus mortu' in studio suo fuisset repert': ꝛ ex hoc plurimi scãdalizarent̃ de eius subitanea morte. inuenerũt manũ illius defuncti seu digitum in quodam libro aperto tangentẽ versum. vbi dicitur. Justus quãꝗ morte preuẽtus fuerit in refrigerio erit. ex quo cõsolati ꝛ edificati sunt plurimum. Et filij cũ quidaz religiosis ordinis mortꝝ qui i su.. hac materia vacillabat audita morte magistri. Jordanis in mari multũ perturbatur apparen ei in su beato iordane in magna gloria: ꝛ cũ amonente q̃ de hmõi scãdalizari nõ deberet : ꝓsolat' est. Quãuis aũt aliquãdo seruis dei contingat horribilis mors ob defectum alicuius peccati: tñ cõmuniter minuta sunt illa peccata. Sicut accidit in morte illius prophete suspiciti strangulati. In quo ex vna pte ostendit̃ clementia diuine bonitatis dũ hic suos ad plenũ querit purgare vel purgatoriũ habẽt intrare. qd̃ Aug. ꝓtebat dicens. Die hic vre. hic seca vt in futuro pcas. Ex alia pte ostẽditur seueritas diuine iusticie: ꝛ q̃dare puniet scelera magna. qñ tã aspere sibi dilectos, p minutis corexit Scdus nuncius mortis est infirmitas que multipliciter adeo grauat: vt dicit ps̃. in plona humani generis. Non est sanitas in carne mea: ꝛ q..id ipsa nisi quidam nũcius mortis cũ disponat ea ad eam. Unde gratianus in decretis pv. q. j. §. vt itaq; dicit. Infirmitas que ꝓpie carnis dicitur: q; elementoꝝ seu humoꝝ cõcordia turbata caro ipsa afficit ꝛ tandẽ dissoluitur. Adeo aũt repit̃ caro humana infirma vt vix reperiat̃ qui nõ ab vtero mris aliquã infirmitatẽ secũ adduxerit q̃ cũ frequẽter molestꝛ tandẽ perat. Aliqui quidẽ passionẽ ylicã vel cholicam: vel podagrã vel calculeaz sustineãt. Alij hydropisim vel ptisim vel paralisim vel epilemsim incurrunt. Torquentur ꝛ plurimũ dolore capitis: pectoris stomachi: aut viscerus. Febris quartanos vexat ꝛ sepe aut effimera: aut longa quotidiana: seu phlegmatica aut tertiana seu quartana seu ethica. Et q̃uis medicine auctores multa in suis libris exposuerint: ꝛ remedia adhibuerint: tamen ad noticiã omnium attingere nõ valuerunt ꝛ mortis remedia inuenire. Ue rum etsi infirmitates corporales nociue sunt corporis: plurimũ tñ pficũt mẽti. Ut̃ Ambro. Nõ nocet corporis: iuratiõe sepulture cuiusdã pessimi hois: cuꝝ reuerterer ad cellã illi' pdicti solitarij: reperit caluiciẽ eius: residuo corporis a bestijs denorato: vt habet in vita patrũ. Beatus Jordanis mgister ordinis pdicatorꝝ in mari submersus est. vt ptz in. iij. li. de vita fratrum. Quedam matrona autem flebat de morte ipsi': quadã die reuertẽte ad domũ videns ipsum pre leticia crepuit ꝛ defuncta est: vt recitat Valerius maximus. Ecõtra antioch' : q; nõ potuit obtinere qd̃ voluit pre tristicia ꝛ in sopo: eitate mortuus est: et innumera alia possent adduci. Ex quibus mẽtes infirme aliqũ scãdalizãt existimãtes: vel deũ nõ hr̃e curam de suis electis vl' tales fic insueto ꝛ horribiliter moriẽtes: nõ fuisse seruos dei: sed grauissimos peccatores. Sed errãt hi num. ꝗm Aug. cũ mala mors dicẽda nõ fit quã bõa vita precesserit. Deus insuper etsi ei sit cura de omnibus p maxime de fidelibus suis. Juxta illud Sap. Tu domina tor dñe omnia cũ trãquillitate iudicas: ꝛ cũ magna reuerentia disponis nos. Sed ꝛ inter fideles ꝗm bea. Augu. maxime diligit mẽbra vnigeniti sui. i. electos. Verũ cum ipse vnigenit' morte acerbissima ꝛ ignominiosissima fuerit pdẽnatus. Sicq; optuit xp̃m pati ꝛ intrare in gloriaz suã: vt habet Luc. vlti. tanto mẽbra ei' q̃ sunt electi efficiunt ipsi fil'ioꝝ ꝛ pulcꝝioꝝ ꝗto horribili' ꝛ penosi' mortem subierint. Qui em̃ nõ pepercit filio. aũt denor' Bern. figmento nõ parcet. Nõ pepercit baptiste: sed dimisit eũ decapitari post saltuz puelle. Nec petro ꝓmo pastori sibi dilectissimo quin a pessimo tyrãno neronẽ crucifigeretur Nec alijs apl'is suis q̃n varijs tormẽtis interimerent: et ad hoc fac' qd̃ narrat Robertus holchot sup̃ li. sa.. q. s. cũ quidam doctus vir ꝛ sanctus mortu' in studio suo fuisset repert': ꝛ ex hoc plurimi scãdalizarent̃ de eius subitanea morte. inuenerũt manũ illius defuncti seu digitum in quodam libro aperto tangentẽ versum. vbi dicitur. Justus quãꝗ morte preuẽtus fuerit in refrigerio erit. ex quo cõsolati ꝛ edificati sunt plurimum. Et filij cũ quidaz religiosis ordinis mortꝝ qui i su.. hac materia vacillabat audita morte magistri. Jordanis in mari multũ perturbatur apparen ei in su beato iordane in magna gloria: ꝛ cũ amonente q̃ de hmõi scãdalizari nõ deberet : ꝓsolat' est. Quãuis aũt aliquãdo seruis dei contingat horribilis mors ob defectum alicuius peccati: tñ cõmuniter minuta sunt illa peccata. Sicut accidit in morte illius prophete suspiciti strangulati. In quo ex vna pte ostendit̃ clementia diuine bonitatis dũ hic suos ad plenũ querit purgare vel purgatoriũ habẽt intrare. qd̃ Aug. ꝓtebat dicens. Die hic vre. hic seca vt in futuro pcas. Ex alia pte ostẽditur seueritas diuine iusticie: ꝛ q̃dare puniet scelera magna. qñ tã aspere sibi dilectos, p minutis corexit Scdus nuncius mortis est infirmitas que multipliciter adeo grauat: vt dicit ps̃. in plona humani generis. Non est sanitas in carne mea: ꝛ q..id ipsa nisi quidam nũcius mortis cũ disponat ea ad eam. Unde gratianus in decretis pv. q. j. §. vt itaq; dicit. Infirmitas que ꝓpie carnis dicitur: q; elementoꝝ seu humoꝝ cõcordia turbata caro ipsa afficit ꝛ tandẽ dissoluitur. Adeo aũt repit̃ caro humana infirma vt vix reperiat̃ qui nõ ab vtero mris aliquã infirmitatẽ secũ adduxerit q̃ cũ frequẽter molestꝛ tandẽ perat. Aliqui quidẽ passionẽ ylicã vel cholicam: vel podagrã vel calculeaz sustineãt. Alij hydropisim vel ptisim vel paralisim vel epilemsim incurrunt. Torquentur ꝛ plurimũ dolore capitis: pectoris stomachi: aut viscerus. Febris quartanos vexat ꝛ sepe aut effimera: aut longa quotidiana: seu phlegmatica aut tertiana seu quartana seu ethica. Et q̃uis medicine auctores multa in suis libris exposuerint: ꝛ remedia adhibuerint: tamen ad noticiã omnium attingere nõ valuerunt ꝛ mortis remedia inuenire. Ue rum etsi infirmitates corporales nociue sunt corporis: plurimũ tñ pficũt mẽti. Ut̃ Ambro. Nõ nocet corporis: iu

Ad hoc nũcius mortis pertinet.

De secũdo nuncio mortis.

De tertio nuncio mortis.

De miseria senectutis.

Triplex defectus est in sensibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lem intelligitur intellectus qui clarius cognoscit. Per lu
nam q̃ minus lucet rō: q̃ discurrit ad cognoscendū ⁊ non
dum apprehēdit. Per lumen imaginatio: q̃ formas appe
hēsas a sensibus retinet. Per stellas sensus exteriores q̃
sensibilia apprehēdūt. Omnia ista tenebescūt tpe sene
ctutis: inquātū. s. multū debilitanť deficiētib' organis cor
poris: q̃bus sunt affixe imaginatio. s. ⁊ sensus exteriores.
Intellectus aūt ⁊ rō etsi nō sunt affixa corpeo organo: ta
men q̃ñq̃ debilitanť: vl' ex defectu memorie: vel aliqua in
firmitate q̃ eis aufert vsum rōnis: ⁊ reducit quasi ad pue
ritiaz: sicut dicit de Alberto magno qui fuit sūmus phs.
Exinde notat defectū virtutis seu potētie motiue: vel etiā
appetitiue: cū dicit. Et reuertentur nubes post pluuiam.
A pte aūt p nubes insinuanť vires motiue ⁊ appetitiue cū
dicit: q: sicut nubes vēto mouenť. Sic motiua ⁊ appetiti
ua spiritibus ⁊ humoribus ad diuersa mouenť. Dicuntur
aūt he ruerti post pluuiā: q: post humiditatem corporis
deficiēte paulatim humido radicali: virtus eius vel appe
titus attenuatur. Deinde ponit miseriā senectutis q̃tū
ad defectū mēbroꝝ exteriorꝝ qui sunt sex. Quorū primū
exprimit dicēs: q̃ñ cōmouebanť custodes domus. Hec do
mus corpus nostrū luteum est. Job. iiij. qui habitant do
mos luteas. Huius custodes sunt ossa: q: vt dicit Aristo
teles in lib. de animalibus. Natura fecit ossa dura: ad cu
stodiendū mēbra mollia sicut costas ad custodiā ventris.
et testā ad custodiā capitis. Hi cōmouebuntur in senectu
te quādo eorꝝ iuncture laxabuntur. Vel custodes dicūtur
brachia q: se exponūt vt custodiāt totū corpus. Secun
dus defectus exteriorꝝ mēbroꝝ est debilitas cruriū q̃ sunt
ad corporis sustentationē. Et hoc notat cū sequit: ⁊ mu
tabūtur viri fortissimi. id est crura: q: sicut viri fortes por
tant pondus corporis. ita crura portāt corpus hominis.
Hec aūt mutanť cū vacillant: ⁊ nō firmiter sustentant: ſz
quasi cadendo hincinde declinant. Tertius defect' est
dentium qui sunt ordinati ad masticationem ⁊ cōtritionē
ciborum: ⁊ hic innuit dum sequit. Et obstupescūt molētes
i minuto numero. Molētes sunt due maxille que ad mo
dum duarum molarū cōterūt cibuz. ⁊ he in minuto nume
ro. s. dentiū qui cadūt paulatim de maxillis senū sunt oci
ose: q: cibuz masticare nō possunt. Quart' defectus est
oculorꝝ qui ordinati sunt ad videndum. Visus autē pau
latim deficit in senibus. Unde dicit de ysaac. Hēn. xxvij.
Senuit ysaac ⁊ caligauerūt oculi ei' ⁊ videre nō poterat
Huc aūt defectū exprimit cū subdit. Et tenebrescēt viden
tes p foramina. i. oculi videntes p ocularia: q: p se sufficiē
ter videre nō pñt obscurabunť. Quint' defectus est la
bioꝝ q̃ sunt ad sermonis ꝓpalationē qui notat cū subdit
Et claudēt ostia in platea: in humiliate vocis molentes.
Ostia sunt labia. Iuxta illud ps. Et ostiū circumstātie la
bijs meis. Dicunť aūt senes claudere ostia in platea: q: ita
submisse loquunť q̃ non pñt audiri ab alijs q̃ sunt in pla
tea: sed sunt molētes in humilitate vocis: q: deficiēte vir
tute vocē emittūt exiguā. Sext' defectus est auriuz que
sunt advocuz perceptiōez. ⁊ hoc notat cū dicit: ⁊ ꝓsurgēt
ad vocē volucris ⁊ absurdescēt oēs filie carmis. ꝓsurgent
ſz hoies senes ad vocez volucris. s. galli fm Hiero. nocꝫ
enim medio cū gallus cecinerit festin' ꝓsurgit nequaq̃ va
lēs in strato sepi' mēbra ꝓuertere: leuē enim ⁊ modicū som
num hz ꝓpter frigiditatē ⁊ siccitatē humoꝝ. Frigescēte
enim sanguine: ⁊ siccato humore: ⁊ nutrimento puitate: q:
pauci vapores ferunť ad cerebrū iō parū dormit: et hic
etiam est specialis defectus. ſcz somni. Nā q̃tum ad defe
ctum audit' magis ꝓgruit q̃d sequit. Et obstupescēt oēs
filie carmis. i. aures q̃ libēter audiūt armonias ⁊ delectā
tur in carminib' ⁊ ideo dicunť filie carmis. Obstupescēt
q: cātilenas audire nō pñt senes. Vñ dicit Herzellay ga
'aadites senex ad dō: nūquid sensus mei vigēt ad discer
nendum suaue vel amarum: vel audire possum vltra vo
ces cantoꝝ vel cantatricū, ij. Reg. xix, q. di, nō Ponit cō

Sex defect' senuz.

sequent salomon signa aliqua debilitatiōis senū. Et pri
mo quātū ad tim[illegible]. Unde dicit excelsa quoqz timebit
⁊ formidabūt in via: id est loca aspera ⁊ alta. Scōm Gē
ad canoꝝ effusionē: q̃d innuit dicēs. Florebit amigdalus
flores amigdali sunt albi: vnde significant canos senum
Et vt dicit quidā sapiens. Canicies multi tpis flos est.
cuius fructus mors est. Tertiū signū est pedū ⁊ tibiarū
inflatio: q̃d innuit dicēs. Impinguabit locusta. Locusta
vt dicit in senectute impinguať: ⁊ est potius illud tumor
q̃ pinguedo: dicit locusta impinguari: q: senex q̃ in iuue
tute est gracilis tibijs ⁊ pedib' in senectute erit pōdero
sus. Aliud signū est defectus caloris: vnde sequit. dissi
pabit capparis. Capparis ē herba calida q̃ valz ⁊ nibus.
Scōm aūt Hiero. in hebreo nomē est cōe ad herbam et
ad morē. Et p hoc significat in sene defect' caloris natu
ralis ⁊ generatiue virtutis. Vñ dicit. iij. Reg. i. Rex da
uid senuerat: habebatq̃ etatis plurimos dies: cūq̃ opire
tur vestibus non calefiebat. Unde nec abysac sunamitē
cognoscere potuit. Quantum ad scōm. s. miserias post
senectutem morte cōcomitantes dicit salomō. Ibit ho
mo in domuz eternitatis sue. Domus ista est sepulcrum
iuxta illud. Sepulcra eorū domus illorū in eternū. Dicit
aūt sepulcrū domus eterna: seu eternitatis: q: q̃tum est
de virtute nature nūq̃ corpus inde exiret. Qd' cū resur
gat virtute diuina efficit. Vel etiam d: sepulcrum domus
eterna: q: incertū est q̃n inde resurget: id est q̃n erit finis
mundi. Dicit enim eternū nō solū q̃d nō hz principiū nec fi
nem ⁊ deus solus: iuxta illud ps. Tu aūt dñe in eternū
permanes. Aut q̃d habz principiū: sed nō finē: iuxta illū
Eccls. i. Terra in eternū stat. Sed etiā q̃d hz tpus incer
tum: nobis ignorum. Iuxta illud q̃d dicuz fuit abrae de
circumcisione. Erit pactū in carne vestra in fedus eternū
Hen. xvij. Quādo autē portatur cadauer ad sepulcrum
cōiter amici ⁊ cōsanguinei comitanť lugentes: ⁊ hoc q̃d
subdit. Et circuibunt in platea plangentes. s. amici defū
cti. Resumit exide miserias mor[illegible] cōcomitāte[illegible]. Funi
rumpať funis argēteus. s. memēto creatoris tui. Funis
argenteus pōt dici cartilago: que est ligamentū partiū cor
poris: ⁊ tinet ⁊ ligat spūalem medullā: vel etiā pōt dici
vis vegetatiua: que dicit funis, ꝓpter vite ꝓtinuationem
Et texit iste funis trib' funiculis. s. vi generatiua: nutri
tiua: ⁊ augmētatiua. Dicit aūt argeteus iste funis, ꝓpter
armonie ꝓsonātis, ꝓportionē. Alius defect' notat cū sub
dit: ⁊ concurrat vitta aurea. Vitta dicit involuto vēaz q̃ p
eam totū corpus ligať ⁊ saluať: ⁊ d: aurea, ꝓpter nobile
sanguinis quē ꝓtinet. Hec recurrit q̃n venaz ⁊ arteriarū
inuolutio: amplī' nō pdurat: sed deficit. Alia miseria est
senis mortētis ruptio vesice. ⁊ hoc innuit cū subdit. Et
cōterať hydria sup fontē: hydria id est receptaculū aq̃ ex
hauste a fonte. Similiter vesica est receptaculū vrine pro
cedētis ex epate tanq̃ a fonte. Urina enim est colamentum
sanguinis ⁊ aliorū humorū: ab epate tāq̃ a fonte quodā
modo in totū, pcedēs corp'. hydria ergo sup fontē ꝓterit
q̃n vesica rumpit. ⁊ ad receptionē talis colamēti inutilis
reddit. Sequit alius defectus. Et ꝓfrugať rota sup ci
sternā. Rota est instrumentū per q̃d fit extractio aque de
puteo: vel ab alio loco. Cisterna est receptaculū ꝓtinen
aquā lutosam. Rota ergo sup cisternā ꝓfrugi: est mo
tum supfluitatis impure ⁊ grosse: a vētre q̃ est q̃dā cisterna
ꝓdūcī ⁊ oimode dissipari. Quātū ad tertiū ponit quartū
ꝓditiōes mortē sequētes: videlicet regressio corporis ad quod
suū principiū. Unde subdit. Et reuertať pulvis in terrā
suam vnde erat: ⁊ spūs redeat ad deū qui dedit illuz. Et
per primā reuersionez ostendit magna miseria hoiez: q:
scz in puluerē reuertit: ⁊ q̃citius. Iaco. iiij. Que est vita
vestra vapor ē ad modicū parēs: ⁊ deiceps exterminabit
putridus: iuxta illud q̃d dixit martha de lazaro. Iam fe
tet. Sz ⁊ vita ei' pene ex oibus ptib' corpis fere: ex dolore
p̃ecipue in senibus, A vermib' demū ꝓsumit. Job. xxv.

Domo putredo ⁊ filij hois vermis. Et Eccli. x. Cū dormi
ent bō hereditabit serpētes: bestias et vermes. Reuertit
aūt spūs: id est aia ad deum qui dedit illum. s. dñm: si me
minerit eius in iuuēute sua ⁊c.

De his q̃ ꝓcedūt de anima

§. VII. Quamuis eni plu

res sint miserie senectutis vt dictū est: sunt tñ aliqua que
ipsam decorāt. Et primū est pfectio: de diuinis cognitio:
vnde Job. xij. In antiqs est sapiētia. Et hoc p diuinaz le
ctionē: auditionē meditationē: diuinorū. Scōm est d hu
manis seu sēdis melio: determinatio. Unde Job. ibi
des. In his qui multo sunt tpe est prudētia. Cū enī expe
rientia sit magistra rerū: ⁊ senes plura fuerūt experti: iuue
nes pauca: hic ē q̃ prudētiores sūt senes: ⁊ difficulē i iu
uenibus prudētia repit. Tertiū est matura pfiliatio. Iu
uenes enim q: sanguine feruēt pcipites sunt in cōsilijs ⁊
ꝓpter inexperientiā rerū. Senes aūt magis valēt cōsidē
rare pīcula q̃ cōtingere possunt. Vñ dñs nō iuuenes sed
senores septuaginta in cōsilium fecit: ad iuuandū moysen i
regimine ppli. Et salomon senioꝝ habuit in pfilio suo
quoꝝ cōsiliū optimū: q: nō est secut' roboā filij' ei': ſz pfi
lia pslimpuosa iuuenū: decē ptes regni amisit. iij. Reg.
xij. Quartū est reuerētie veneratio. Debent enī senes ho
norari ab oibus q̃d dñs mādauit: dicēs. Lenit. xix. Coram
cano capite surge. Et ꝓpter hoc dicit apl'us. i. ad Ti. v.
Seniorē nō increpaueris: sed obsecra vt patrē. Et ꝓpt
reuerentiā quā hz ipsa etas prudentiā ⁊ maturitatē aduē
tius ponūtur in regimine q̃ iuuenes. In cuius figuram
pcepit dñs leuitas a vicesimo anno ⁊ supra portare one
ra templi seu tabernaculi: alijs vero annis supra vbi inci
pit senectus: seruare vasa tabernaculi: id est custodire: et
regere aias: q̃ sunt vasa ecclesie ad recipiendū gratiam
deputata. Quintū est a passiōibus sedatio: ⁊ pcipue car
nalis concupiscentie. Vñ dicit Hiero. q̃ oia vitia cū sene
cute senescūt. Et Sap. iiij. Etenim senectutis vita inmacula
ta. Et hoc nisi q̃s fit [illegible] ceterar' dierū malorū ex cōtinua
ta assuefactione: sicut fuerūt illi duo senes: q̃ false accusa
uerunt susanā: de quib' dicit Esa. lxv. Puer centum an
noꝝ morietur. s. morte eterna. Et Prouer. xvij. Adolescēs
iuxta vitā suā ambulās. s. sequēdo appetit' suos cū senue
rit nō recedet ab ea. Sextū est augmentatio meritorum.
Quāto enī q̃s plus viuit: tāto plura merita acq̃rere pōt.

§. VIII. De termino vite

vtrū possit abbreuiari vel ꝓlongari. Et videt q̃ nō: q: di
cit ps. Ascēdūt mōtes. i. hoies pfecti altitudine ꝓtempla
tionis ⁊ gratie: ⁊ descēdūt cāpi. i. pctōres p latā viā in ce
lum incedētes in locū quē fundasti eis. s. celi. quoad pfe
ctos: inferni quo ad cāpos sine malos: q̃ illis sunt ꝓpara
ta. Sit aūt hic ascēsus ⁊ descensus p mortē. De quo subdit
ps. dicēs. Terminū posuisti quē nō trāsgredienť. Et ad
idē facit q̃d ait Job. xiiij. Posuisti terminos eius. s. vite
q̃ pteriri nō poterūt. i. nec ꝓlōgari nec breuiari. In con
trariū est: q: dictū ē p esayā ex pte dñi ezechie regi. Mo
rieris tu ⁊ nō viues: ⁊ tū additi sunt ad vitā eius. xv. āni.
vt habē Esa. xxxviij. Pro q̃onis huius declaratōe notan
dum q̃ terminus vite humane pōt considerari triplicit.

Ps. cxiij.

Ps. cxiij.

Terminus vite hūane triplicit cons.

Primo p respectū ad actiōis humane variationem.
Secdo p respectū ad causarū secundarū seu naturalium operationem.
Tertio per respectum ad diuine dispositionis praeordinationem.

Quantū igit ad primū: vtiqz termin' humane vite ⁊
ꝓlongari ⁊ abbreuiari pōt. Nā sicut bene vtens bñficio
receptoꝝ mereť sibi augeri: ita abutens mereť priuari. Et
ideo q: pctō: male vtit vita pñti: mereť eaz sibi auferri.
Iuxta illud q̃d dicit de quadā ficulnea infructuosa domi
nus eius cultori ipsius. s. succide eam vt quid etiam terrā
occupat, Lu. xiij. Et ꝓpter hoc dicit Job. xvij. Dies mei

breuiabunť. ⁊ Eccls. vij. Ne impie agas multū ne morie
ris in tpe tuo. Exempla patent Gen. vj. vbi dati fuerūt
cxx. anni vite humani generis: cū videlz dñs dixit. Erunt
q̃ dies eius. cxx. anni. ad hoc. s. vt reuerterentur ad peni
tentiam. Sed q: hoies abusi sunt addentes scelera ma
ioza: ablati sunt eis. xx. anni. Naz trāsactis centū inunda
uit diluuiū. sic exponit Hiero. de pe. di. j. pdixerat. Et A
nanias filius azarie falsus ꝓpheta: q: pdixit tanq̃ ex pte
dñi loquēs: reuersionē ieconie filij Joachim cū pplo suo
q̃ citius de captuitate babylonica: cui' ōrum ꝓphetaue
rat Hieremias: ⁊ confregit catenas quas Hieremias in
collo portabat ex mādato dñi in signū captiuitatis plenio
ris future. dixit illi Hieremias. Quia pfidere fecisti illum
pplm in mendacio idcirco hoc anno morieris: ⁊ sic mo
rtuus est: vt habē Diere. xxviij. Et puulus natus ex adul
terio dauid cum Bersabee, ꝓpter pctū ipius dauid ante
octauū diem mortuus est. ij. Regl. xij. Frequēter enī pu
niunť filij, p pctis parentū pena tpali ⁊ corpali fm sentē
tiam doctoꝝ. nunq̃ aūt pena spūali seu gehennali. ⁊ eco
tra: vita bonoꝝ mereť ꝓlōgari. Vñ Eccli. iij. Qui bono
rat patrem vita viuet longiori. Et ezechie reuertenti ad
penitentiā additi sunt anni. xv. vt. s. dictū est. Et multis
patribus ꝓcessum est diu viuere, ꝓpter ꝓbitatem ipsoꝝ
et vtilitatē aliorꝝ qui fm viam nature viuere nō poterant

Quantū ad scōm etiā vita hois ꝓlongari ⁊ abbreuiari
pōt fm Bernd. or. mino. in quodam sermone. Dicunť
aūt scde ipsa naturales influentie dispositio aeris comple
xio corporis. regimen vite ⁊ hmōi. Sicut enī videmus
fructus meliores ⁊ durabiliores nasci in vno loco q̃ in al
tero fm dispositionē terre ⁊ aeris ⁊ aspectū celi ad tales
arbores: sic ⁊ sanius ⁊ diuturnius viuūt homines in vno
loco q̃ in altero fm influentiam celi. Unde ⁊ de quadaz
insula circa extrema terre dicit q̃ homines ibi sanissime
viuunt ⁊ multū senescunt: ⁊ vix mori possunt nisi ad aliā
insulā transferanť. Docet ⁊ experiētia q̃ in ciuitate infe
cta peste mor[illegible]nť centū in die: ⁊ in alia ciuitate sibi ꝓpin
qua vl' eadem alio tpe nō morienť decem. Ab vtero ma
tris plurimi adducunt diuersas infirmitates q̃ vitam ab
breuiant. Unde ⁊ de xpo iesu: q: erat optime cōpletiona
tus dicunt sapiētes q̃ sanissime vixisset ⁊ valde diu natu
raliter. Regimē vite si sit ordinatū: vitā habet abbreuia
re. vñ ⁊ Galienus dicit. Athletas quoꝝ vita ⁊ ars sagma
est: nec viuere posse diu nec sanos esse: vt refert Hiero.
de cōse. di. iij. nec tales. Ecōtra regimē vite moderatum
diuturnā facit. vñ Lyaso. dicit. Nihil sic salutez operať
nihil sic egritudinem fugat: sicut moderata refectio. de
conse. di. [illegible] nihil. Quantū vō ad tertium. s. dei ordina
tione: terminus vite humane a deo pfixus est: vt nec ꝓlō
gari nec abbreuiari possit: q: dei pscientia aut ordinatio
infallibilis est. Et fm hunc respectū intelligit illud Job
supius allegatū. Constituisti terminos eius ⁊c. Termi
num posuisti ⁊c. Et q: vt dicit in li. de causis. Prima cā
plus influit in causatuz scde cause: q̃ ipa scda cā. iō cum
deus sit prima cā oim effectus quicumq̃ scdarum causarū
siue naturaliū: siue a libero arbitrio, pcedētes. magis subij
ciunť ipsi prime cause. s. deo q̃ ipsis causis scdis. sed ꝓtin
git aliquē effectū mortis vl' infirmitatis vl' alterius casus.
aliter esse ordinatum a deo q̃ debeat, pcedere a causis
scdis: ⁊ tunc euenit talis effectus nō fm q̃ habet respe
ctum ⁊ influxum ab ipsis causis scdis. sed fm q̃ est ordi
natum a deo. Et fm hoc intelligit illd Sap. iiij. de im
matura morte iusti q̃ nō est fm causas scdas. Rapt' est
ne malicia inuutaret intellectuz eius aut ne fictio deciper
aiam illius. Et infra. Placita erat deo aia ei'. Et ideo festi
nauit eum educere de medio iniquitatum p mortē. Et
ecōtra aliqñ ꝓtingit sicut mors ezechie q̃uis fm causas
scdas. vicz dispositionez naturalem corpis ⁊ demeritum
eius, ꝓpter peccatum superbie vl' ingratitudinis tunc euē
nire deberet: q̃ñ dixit Esaias ei, Morieris tu ⁊ nō viues

habito respectu ad causas scdas. Tñ q' ꝓdinatione
diuina erat vt supiuiueret adhuc.xv.annis:dicunt ei ad
dti.xv.anni quib' postea vixit. Nec tñ esaias dixit falsiz
ezechie significans eñ moriturñ:q. pphetauit hoc ex dei
reuelatione fm q ille effectus mortis erat in cauſ scdis
fm quas oino erat futura. Reuelat eñ de' pphetis suis
aliqua nõ simpliciter fm q sũt futura in seipsis:id est nõ
fm diuinã ꝓdinationem:ꝑ fm ordinem quẽ habent ad
caus as scdas tñ:z ideo si aliter ꝓtingit q̃ dicant.nõ po
sterea falsum dicũt fm Tho.sc.se. Sicut etiaz si medic'
fm oia signaz regl'as medicine ꝑdicit aliquẽ de sua infir
mitate moriturñ:qui tñ nõ moritur deo mirabiliter eñ sa
nãte. Et astrologus ꝑdicit siccitatẽ vel inundationẽ mul
tam futurã fm influxñ ꝓstellationuz. Si hoc nõ venit nõ
dicũt falsum:q: loquunt fm cãs scdas:sed deus põt eas
immutare vt placet. Verũ q: scire:nõ possumus quid sit
in pordinatione dei de termino vite nre:scim' aũt ipm vel
le nos ꝓseruare vitã fm dñplacitũ suũ. Ideo in ꝓseruati
one vite debem'nos regl'are fm causas scdas:nõ tñ vten
do supstitionib':vel incantationib':vel trãsgressionib'ali
cuius pcepti dei.vel eccl'ie seu regl'e quoad religiosos:et
si per hoc mors vitaret:q: inde mors anime seqret. Dicit
aũt Aug.q si vna aia pereat inumerabiliũ corporũ mors
huic dãno cõpari nõ põt.rxiiij. q.iij. Si habes. Sed ca
uendo a cõtrarijs:vtẽdo medicinis:habitãdo in locis sa
nis subtrahẽdo se a locis infectis peste. Licitũ est cuilibz
cum nullo iure ꝓhibeat nisi quis esset curatus in loco in
fecto peste. Talis eñ deserere nõ posset plebẽ suã ꝓter
pestem:nisi ꝓuiderit de vicario idoneo. Et in casu etiã ex
treme necessitatis corporalis vl' spiritualis:vbi alij nõ adef
sent quilz teneret iuuare de eo q̃ ꝑtinõ obstante infecti
one pestis cum se offert talis necessitas. Hoc etiam cõfir
mat Gratianus dicẽs. Quamuis certissime sciamus ne
minem vltra iermiñũ sibi a deo ꝓefixum esse victurũ om
nibus tamen languentibus nõ incõgrue medemur.rxiij.
q.iiij. Nabuchodonosor.§.finali.

§.IX. Circa mortem ipsaz

tria sunt videda. Et primũ est q mors ꝓpria est debite ex
pectanda. Scdm est q mors aliena est equanimiter tole
randa. Tertiũ est q mors ipsa est frequenter rememoraẽ
da. Quãtum ad primũ sciendũ:q mors debite expecta
tur cũ ad eã quis debite ꝓepatur. Vñ dñs ait. Estote pa
rati q: nescitis diẽ neq; horam. Propterea incertã voluit
deus nob esse horã mortis. Primo quidẽ vt homo viuat
purius:q:vt dicit Cypianus. Qualẽ te inuenir dñs cum
vocat.talẽ te iudicat de pe.di.j.c.nũquid. Stultum autez
est viuere in illo statu in quo quis nõ vellet mori. Et cũ de
momento in momentum hoc posset accidere:ratio debet
vigere ad pure viuendum ꝓpter hmõi incertitudinem.

Ad mortem q̃libz dz debite ꝓepari.

Scda ratio vt homo operet cõmunius z p ꝓis vtilius.
Si eñ sciret hõ in breui se moriturz:a multis bonis desi
steret q̃ cedũt in vtilitatẽ aliozꝝ:vt sibi soli vacaret.q̃ tñ ñ
cõgrueret. Vñ cuidã sanctoviro qñ fuit ei reuelata mors
inde ad certũ tẽpus futura:dictum est ei ab angelo. Age
q̃ agis:opare q̃ oparis:vt refer Greg.in lib.dialogoꝝ.

Tertia ratio ẽ vt ꝓuerset homo humanius. Si eñ quis
sciret se diu victuruñ ꝓsequeret odia z vindictas z iniu
rias:z si scirent homines se cito morituros multi nimis
melancholice viuerent:z alios ex hoc amaricarẽt:z tedia
rent. Prime due rones sunt.b. Tho.in summa. Debz au
tem ipsa mors expectari nõ solũ patienter sed letãter:q̃
faciebat ps. Pro B oranz z dicẽs. Educ de carcere aiam
meam. Ubi põt notari triplex eã siue rõ quare mors nõ
debet timeri sed desiderari. Et prima est:q: in vita ꝑsti
ania in corpe manet z in loco obscuro:tedioso z pericu
loso cuiusmodi est carcer. Tenebris eñ inuoluimur ait
Job. Miserijs replemur z laboribus. iuxta illud Eccs.ij
Cuncti dies eius laboribus z erũnis pleni sunt. Pericul'

Ps.cxli. Mors ñ est timenda triplici rõne.

subijcimur mortis ꝓmialis z infernalis:sicut q̃ stat in cas
cere:est multorie in piculo vite. Propter q̃ clamabat
aplus. Infelix ego hõ q̃s me liberabit de corpe mortis hui'. Nec ps. Pericula inferni inuenerũt me. Secdo
mortez letanter expectãdi est ꝓpter plenioꝝ z acutioꝝ
diuinozũ z dei laudationẽ. Unde subdit. Cõfitebit tibi
ni mo. Nõ eñ aia cõfitet deo z laudat eũ z contemplat
vt velit ꝓpter grauamẽ corpis. Vñ dz Sap.ix. Corpus
q̃d corrupit aggrauat aiam:z deprimit terrena inhabi
ratio sensum multa cogitantẽ. Et ꝓpter hoc bea. Andre
as pendẽs in cruce orabat liberari ab hmõi onere.s. cor
poris:q̃d aliqñ a ꝓtẽplatõe impediebat ꝓpter necessaria
vite. Tertia est ꝓpter bonozũ cõsecutionẽ. Unde dicit Ps.cxl.
ps. Me expectãt iusti.s.in alia vita. Beati aut̃ mortui
qui in dño moriũtur. Apocal'.xiiij. Si beati ergo et bo
no plem. Et Seneca. mors timẽda nõ est:quã immorta
litas aie seqtur. sicut aũt reposita est corona iustitie his
qui diligũt aduentum dei.s.per mortem. vt dicitur.ij. ad
Timo.iiij. Ita z timere hz de pena q̃ quasi inuitus mi
grat a seculo. Unde Cypianus hoc repehẽdens dicit
Quã ꝓposterũ q̃ puersum est:vt cũ voluntatẽ dñi fieri
postulem':qñ vocat z accersit nos de hoc mũdo nõ stu
tim volũtatis eius imperio paream'. Obnitimur z reclamamur z puicaciũ more seruozũ:cũ tristitia z merore ad te cõspectũ dñi ducimur:z volum' ab eo premijs celesti
bus honorari ad quẽ venim' inuiti .xiij.q.ij.q̃ ꝓposterum. Expectãt debite ipa mors:si pia ꝓparatio fiat ꝑtꝫ dñi
hor. nentũ dicẽtis. Lu.rij. Sint lũbi vestri ꝓcincti. et lucerne ardẽtes in manibus vestris:z vos similes hoib' expectantib' dñm suum. Ubi tria possunt notari. Primus Triplex dispositio ad mortem.
est a vicijs delectatiõib' abstractio:ibi. sint lũbi vestri ꝓcincti. In lũbis enim est motus delectatõis venereꝰ ꝓpter q̃d dicit Job.xl. Q̃d fortitudo eius.s. di[illegible] in lũbis ei'. Cinctura aũt est quedã restrictio lũborꝫ signiꝫ mortificationẽ delectationis. Scdm est in operib' fervoris dilectio:ibi. lucerne ardẽtes in m[illegible]ib' vestris. Lucerna signat mentem siue conscientiam. [illegible]nie ardens ferꝫ uens est charitas iuxta illd Lu.rij. Ignẽ veni mittere in terrã. Man' sunt opa. Tertiũ est vita vigilatio:ibi. Et vos similes ho.ex. Vigilãt enim tales nõ solũ in prima vigilia sz in scda z tertia:z quousq; veniat dñs. Et enim prima vigilia etas iuuẽtutis:scda virilitatis:tertia senectutis:in qualibz aũt etate dz q̃libz vigilare in coherẽdo vitia et ib' :z expectãdo dñi aduẽtũ. Signãter aũt dicit expectãtib' .s.q̃ illos q̃ impatiẽtia mori nolũt expectare sz puenire dei aduentũ:inferẽtes sibij ꝑsis morte:q̃ nullo mõ licz neqz ꝓpter quãcũqz miseriã vel tribulationem mũdi euadẽdaz:vt fecit saul.i. Regũ.xlvi. Et cato. Nec ꝓpter pctũ q̃dcũqz puniendũ:vt iudas q̃ laqo se suspẽdit. Act.i. Nec ꝓpter q̃dcũqz pctũ euitandũ:vt fecerũt quedã mulieres ne violarent a quodã tyrãno:vt habet i histo.eccle. Nec ꝓpter quãcũqz aliã cãm vt expresse dicit augu.in primo de ciui.dei.z.rxiij.q.v.si non licz. Et de hac materia plene in secũda parte in tractatu de homicidio. Ut eñ dz Eccl'i.xi. Mors z vita a dño deo. Vñ inferre sibi mortem est auferre q̃d dei ꝓprũ est. Nã ens iudex siue rector iuridice occidit in hoc vt dei minister ag z ideo nõ male facit.rxiij.q.v.qui malos .nec est peccatum q̃d dicit Sap.i. Deus mortem nõ fecit. Intelligit enim mortem:id est causam mortis.s. peccatum. Unde subdit Nec letatur in perditione viuorum.

§.X. Secũdo vt dictũ est

mors aliozũ est equanimiter tolerãda. Et circa hũc q̃d ex cõpassione est moderate lugẽdũ. Ex desperatione autem [illegible] mia tristicia canẽdũ. Ex dilectione efficaciter subueniendũ. Quãtũ ad primũ dz Eccli.xxij. Defecit enim lux et [illegible] dũ. Vñ z dauid nõ solũ morte sibi dilectissimi Jonathe deplorauit sed z mortem Saulis inimicissimi qui ei ꝓsequebat; Mortis

ꝓ eo q̃ ꝓsecutus est vt haberẽt.ij. Reg. i. Et de be. Amb. le
gitur q̃ cũ audiebat mortẽ alicuius iam[illegible]ti viri amare fle
bat.nũ q̃ ꝓcesserat cũ ad ꝓmiũ:z q̃ subtractũ esz a si
delibus tale auxiliũ cũ paucissimi boni ꝓpiant. Et Eccli.
rxviij.dz. In mortui ꝓduc lachrymas z q̃si dira passus
incipe plorare. Nec ẽ ccõtra q̃d aĩt apls.j. Ad thes.iiij.
Nõ cõtristemini de dormientib'.i. mortuis sicut z ceteri
qui spem nõ habẽt. Et illõ q̃d aĩt Thyb.xiij.q.ij. vbi cũq;
sepeliamur dñi est ira z plenitudo ei'.s.q̃d oz fieri efficia
tur. Augere aũt z deplorare z lamẽtare eos qui de hac vi
ta recedũt ex pusillanimitate ꝓtingit. Nam vt dicit Bra
rianus in.§. immediate sequen. Hoc intellẽgitur cũ fit p de
sperationẽ future resurrectionis:vt pz ex ipsis verb apli
Vel etiaz cũ inordinate h̃ fit:vt a gentilibus. clamando z
lachrymando:z carnes lacerando z hmõi. Sed pietatis
affectu z humanitatis intuitu mortuos lugere nõ ꝓhibe
mur:sicut nõnullos sctozũ aliozũ exequijs piasiachrymas
impẽdisse legimus. vt. d. b. Martino z Dominico z alijs

Secdo dico q̃ nimia tristicia ꝓpter mortẽ cuiuscũqz est ca
nẽda. Vñ. Eccli.rxxviij.dz. Ne dederis in tristiciaz cor tuũ
nimiam:sed repelle eã a te. Neqz eñ est cõuersio.sez ad
vitam:z huic nihil ꝑderis.s. mortuo z teipsum pessimab
Et paulo superius rationẽ assignãs pessimationis dicit.
A tristicia eñ tristitia mors.s. corpis:z cooperiet virtutẽ
animi:z tristicia cordis flectit ceruicẽ. Et fm hoc intel
ligit dictũ Cypriani.xiij.q.ij.q̃ ꝓposterum. videlz nob
quoqz ipsis minimis z extremis quotiens reuelatuz est q̃
frequenter q̃z manifeste de dei dignatione ꝓcepti est
vt contestaret assidue. vt publico predicarem fratres non
esse lugendos:assertõe dominica de seculo liberatos:cuz
sciamus illos nõ amitti sed ꝓmitti. Loquitur eñ de lugentibus ex desperatione seu cũ nimia tristicia. Nec obstat q̃ filij israel moysen defunctũ planxerũt. xxx. diebus
Deuter.xxx. Namvt dicit Bratianus.rxxj.q.j. Multa p
mutebant in veteri testamẽto illi [illegible] q̃ imperfectis que
ꝓpfectõis.s. gra el[illegible]nata sũt. Nimia etiã in figuram
cõtingebat illõ q̃ n[illegible]cessant. Vñ z ps ꝓsolans viduam
lugentẽ defunctũ vngentiũ q̃ portabat ad sepulcrũ dixit
Noli flere. Luc.vij. Pñt aũt assignari decẽ rõnes ꝓpter
quas quis debet z põt cõsolari z nõ nimis ꝓtristari. Pri
ma ratio est q: de' vult sic. Non ergo debes eius resistere
volũtati. Vñ Aug. Nihil est q̃d de illa aula summi z eter
ni nõ egrediat inuisibilis imperatoris. Et etiam tu petis
in ꝛõne. fiat voluntas tua:q: volũtas dei est prima causa omniuz rerũ:nec põt inueniri rõ quare sic vult fm magistruz in primo sen. placeat igitur homini quicq̃d placz deo. Et ob hoc q: placet deo ait seneca. Scda ratio est
q̃ quelibet creatura est dei. Ad Ro.xiiij. Siue viuim' siue morimur dñi sumus:z ideo sicut nõ debes tristari si is qui mutuauit aliquid illud re[illegible]etit:sic nec de morte primi tui. Vñ dicit Hiero. Nil abstulit tuũ qui dignat' est recipere proprium. Et Augu. dicit q̃ perfecte diligit deũ:nõ contristat de morte cuiusq̃. Et Job.j. Dñs dedit dñs abstulit rẽ. Tertia rõ est:q: statutũ est hominibus sel' mori. ad Heb.ix. Et berñ. dicit sup illud ꝓpio filio nõ pepercit. Si igitur non pepercit figulo nũquid peet figmento. Si ergo cõe est hominibus mori nõ debes ꝓtristari si filio tuo accidat illõ. Et Amb. in li. de bono mortis. Quid absurdius vt id q̃d scis omnib' esse ꝓescriptũ quasi speciale deplores. Quarta rõ est:q: mors liberat homines a miseriis huius vite. Vñ dicit Salomon. Eccs.ij. Cuncti dies eius laboribus z erũnis pleni sunt nec p morte q̃dez requiescit. Et ideo noster saluator in morte lazari fecit festum dicẽs Lazarus mortuus est z gaudio. Sed in resuscitatione ei' lachrymat' est p cõpassione:q: reuocabat euz ad miserias hui' vite. Vñ dicit Aug. in lib. de visitatõe infirmorũ. O mors desiderabilis o mors oim ꝓsentiũ malorum finis:o mors laborum clausura et quietis initium. Quis posset cogitare tuarum vtilitates beatitudinum.

Lep.I.

Mortis est et nimis horribilis

Job.xij

Nam male mo[illegible] nõ est xpianozꝝ:quoz mors est viuere in xpo.z rõ est q: dicit ps. Apud te est fons vite. Quinta rõ est:q: deus oia nouit z videt quid est melius ꝓ hoie z ideo talis mortẽ q̃ si remaneret in vita: faceret mala z esset de reprobandis cũ sit de electis. Vel si nõ est de electis fecisset peius. vñ dicit Sap.iiij. Raptus est ne malicia immutaret intellectũ eius:z fictio deciperet aiam illi'. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona rẽ. Sexta rõ est:q: tua accidia z tristicia tibi nocet z ei nihil ꝑdest. de quo est exemplum.ij. Re.rij. vbi dicit q̃ dauid donec filius suus infirmaret:stabat in tristicia z planctu. post mortez vo filij incepit a se excludere tristiciã z planctũ z posuit se ad comedendũ. Et interrogat' quare hoc fecisset. Respondit q: ante mortẽ eius forte potuisset ꝓtrare a deo ꝓ planctũ suũ sanitatẽ filij q̃d nõ põt fieri post mortem.

Ps.xxxv

Septima rõ est: q: nocet tibi talis tristicia. Ideo dicit Eccli.xxxviij. Repelle tristiciã a carne tua. neqz enim erit reuersio illius:z te pessimabis. deũ enim hõ tanta tristicia absorbet animũ nõ habet liberz ad orandũ ꝓ eo quem luget. Octaua rõ est:q: multi sunt q̃ dãnant ꝓpter amorem amicozꝝ: fm Aug. sup Gen. ad litterã. Sepe offertur deus ne offendat amic'. Multi enim dãnant ꝓpter filios vl' vxores z simul. Et ideo cũ h̃ fit tibi incertum an si vixisset filius tuus ipe fuisset cã dãnationis tue. ideo nõ debes tristari. Nona rõ est:q: resurget. Unde apls.j. ad Thessal'.iiij. Nõ ꝓtristemini de dormientibus sicut ceteri gentes q̃ spem non hñt. z.xiij.q.ij.q̃ ꝓposterꝫ. Et Amb. Lessabũt lachryme mee rẽ. z iõ dz Eccli.xxij. Modicuz plora sup mortuũ. Decima rõ est:q: si ipe qui mortuus est reperit se in bono loco debes letari:q: orabit ꝓ te. Augu. Sic enim amici nostri a torrente voluptatis inebriant vt nostri nõ obliuiscant. Tertio mortuis est efficaciter subueniendũ. Vñ Eccli.xxxviij. dicit. Cõtege corpus illius.s. mortui z non despicias sepulturã illius. Vñ z Tobias multũ deo placuit in sepeliẽdo mortuos:sz non minus subueniendũ est aie orãdo z alia bona ꝓ ipa faciendo. Et ad hoc facit q̃d dicit.iij.q.ij. Qui diuina vocatõe ab hac vita recedũt:cũ psalmis tantũmodo z psallentiũ vocibus debẽt ad sepulcrum deferri. Sufficiat aũt q̃ in spe resurrectõis xpianozꝝ corpibus famulatus diuinozꝝ impeditur canticorum.

Mortuis est subueniendum

Demoria mortis valet.

§.XI. Tertiũ principale est

q̃ mors est frequẽter memorãda. Vñ dz Eccli.xxxviij. in ꝑsona mortui. Memo: esto iudicij mei.s. mortis. sic enim erit z tuũ: mihi heri z tibi hodie. Hinc [illegible]plato. Sũma sapiẽtia est [illegible]ditatio mortis. Valet enim ad mlta hmõi recordatio. ꝓpter q̃d dicit Eccs.vij. Melius est ire ad domũ luctus q̃ ad domũ cõuiuij. In illa enim finis cunctozꝝ admonet hoim z viuens cogitat quid futuꝝ sit. Et primo q̃dem valet ad mũdi ꝓtemptũ. iuxta illud Hiero. ad paulinum. Facile contẽnit oia q̃ semp cogitat se esse moriturꝫ. Contẽnit sane memorãs mortẽ: carnis delicias: cuz sit a vermibus ꝓsumẽda. iuxta illud Eccli.x. Cũ mortuus fuerit homo hereditabit ꝑpẽtes z vermes. Contẽnit mũdi honorificentias:q: vt dicit ps. Cum interierit. s. hõ nõ sumet oia neqz descẽdet cũ eo gl'ia dom' eius. Vñ z Basilius ad ꝓpũmendũ motũ elatiõis z gl'ie cũ in diebꝫ pcessionis in pontificalibus esset ornatus: ordinauit aliquez ex suis familiaribus sibi debere dicere. Pater iube ꝓsici sepulcrũ tuũ:q: nescis qñ moriturus es. Contẽnit talis mundi diuitias cum ex eis nil valeat portare. iuxta illud Job. Diues cũ dormierit nihil secũ affert: aperit oculos suos z nihil inuenit. Secdo valet mortis recordatio ad laborez sufferendũ. Job.iij. Quasi effodientes thesaurꝫ gaudentqz vehemẽter cũ inuenerint sepulcrũ effodientes thesaurꝫ multũ laborant:vt inueniãt ipm quez summe desiderant. Et q: antiqui in sepulcris suis faciebant thesauros abscõdere:iõ tales effodientes cũ inueniunt sepulcrũ

Ps.xlviij.

Job.xxvij

Universidad de Deusto Biblioteca

gaudet.nihil curãtes de laboze sperãte. Pcitius ad thesaurũ que optabãt puenire viso sepulchzo. Sic desiderãtes thesaurũ supne vite:cũ psiderãt q p mozte cito ipsuz psequũtur fozticzes reddũtur ad labozes: passiões :itel ligẽtes illd apli ad Ro.viij. Nõ sunt cõdigne passiones huius tpis:ad futuraz gl'iam q̃ reuelabiẽ in nobis. Hinc Augu.in sermõe. Quicqd sunt p noie xpi:si vinci põt tolerabile est si vinci nõ põt mtgrare hinc faciat:nõ aufert ſz accelerat ipam requiẽ:ipam dulcedinẽ:q̃ cũ venerit sine fine erit. Valet tertio ad peccatũ cauẽdũ:vt dicit Eccli.vij. In oibus opib' tuis memozare nouissima tua. Et in eternũ nõ peccabis. Sicut ecõuerso dicit. Treno.i. Sordes ei' in pedib' eius:sordes peccatoz ei'.s.aie:in pedib'.s.affectiũ. Nec est recozdata finis sui. Cũ enim quis psiderat mozte:delectationẽ omnẽ peccati deficere sentit. Et cũ punitionẽ audit dicẽte dño Apocalip.xviij. Quantũ se exaltauit:z in deliziis fuit:tmũ date ei tozmẽtũ z luctũ:cauet sibi a pctõ. Et ad hoc Job. Damascc. põit talẽ similitudinẽ. Quidã dũ a facie vnicozniis ne ab eo deuozaret velocius fugeret in quoddã baratrũ magnũ cecidit. Dũ aũt caderet manib' arbusculã quandã apprehendit:z i basi quadã lubzica z instabili pedes fixit. Respiciens vero vidit duos mures vnũ albũ alterũ nigruz incessanter radicẽ arbuscule quã apprehẽderat cozrodẽtes z iam ppe erat vt ipam abscinderent. In fundo aũt baratri vidit draconẽ terribilẽ spirantẽ ignẽ:z apto oze ipm deuozare cupientẽ. Sup basem vo vbi comitantem tenebat vidit quattuoz aspiduz capita mdc pdeuntium. Eleuãs aũt oculos vidit exiguũ mellis de ramis illi' arbuscule exire:oblitusq̃z piculi in quo vndiqz posit'erat se ipm dulcedini illi' modici mellis totũ dedit. Quis igit hoiem istũ nõ iudicaret insanũ q̃ ita attẽdit ad illd modicũ delectatõis habẽdũ q̃ p mltiplicis piculi obliuiscit tanq̃ cec' eẽt ac ipm nõ videret. Et ideo ozabat ps. Illumina oculos meos ne vnq̃ obdozmiam in mozte.i.in cõsideratiõe z mẽozia mozris. Neqñ dicat inimic' me' scz diabolus pualui aduersus eũ.s.per pctũ. Unicozniis igitur mozris tenet figurã q̃ hoies semp pleqtur z apprehẽdere cupit. Vñ d: Job.xxxix. Nũqd valet rinocerus seruire tibi. Rinoceros est vnicozniis: z iste nõ vlt alicui seruire:q: mos nemini vult subijci seu pcere:ita vt elephantem etiã cozniu in vetrẽ figẽs interminat:q:scz mozs quẽcunq̃ virtute vel sciẽtia vel pnãte magnũ interimit. Baratrũ siue fossatũ mũdus est oib' malis plen'. Arbuscula vniuscuiusq̃ est vita:q̃ p horas dici z noctis quasi p murẽ albũ z nigrũ incessanter psumit z incisiõi appropinquat. Basis quattuoz aspidũ cozpus est e quattuoz elemẽtis cõpositum:quib' mozdinatis cozporis cõpago dissoluit. Draco terribilis est infernus cũctos deuozare cupiens. Dulcedo ramusculi mellea est delectatio fallax mundi:p quã homo seducit ne suũ periculũ intueat. Et sic dũ mũdi delectatiõibus vacat:z se mozituzũ nõ psiderat consumpta radice arbuscule z basis destructa: in fossatum cadit z ibi desideriũ peccatozũ peribit. Sed dum mozem bene recogitat ppinquã mel dimittit delectationis mũdane:z peccatũ z periculũ euadit. Et ideo dicit Eccli.xxxviij. Memoz esto nouissimozũ tuoz z noli obliuisci. Et sic põt intelligi illud a saluatoze nostro parabolice dictũ. Recumbe in nouissimo loco. Lu.xiiij.id est requiesce in consideratione mozris.

§.VII. Nota q̃ triplex est

mozs spiritualis scz.

¶ Mozs criminalis indefectionis.

¶ Mozs claustralis conuersationis.

¶ Mozs infernalis cruciationis.

de mozte criminali

Quãtũ ad primũ dicit Ezech.xviij. Anima que peccauerit ipsa mozietur. Per peccatũ occidit homo animam suam, Adi nota q̃ peccatoz assimilat mozruo ppter triscz primo ppter psilem defectum: ppter sikem effectum ppter cõsimilem. a pectum. De primo moriente corpe in peccatis est, pcessus in deficiendo. Primo corpus distempera tur z discruciat. Secũdo infirmat. Tertio mozit. Primo corpus distemperatur z discruciat p temptationẽ z cogitationem de peccato. Secundo infirmat per comitantẽ delectationẽ. Tertio mozitur p cõsensum. Quarto asportat z elongat ab hominibus p culpe sue abominationẽ z diffamationem apud homines. Quinto sepelit p malam cõsuetudinem. Similiter enim terra vl'lapis suppositus onerat z oppimit cozpus vt nõ resurgat etiam si possit: ita mala cõsuetudo que est quedã moles grauissima oppimens z inclinans hoiem ad peccandum. Vñ Augu. viij.li. psf.c.v. Lex peccati est vitiosa psuetudinis:qua trahit z tenetur etiã:inuitus animus eo merito quo in eã volens illabit. Et in eodẽ libzo loquens de statu peccati ante baptismũ suum ait. Suspirabã inquit liganus non ferro alieno:sed mea ferrea voluntate. Velle meũ tenebat inimicus:z in de mihi eat enã fecerat. Constrinxerat me quippe ex voluntate puersa facta libido:z dum seruit libidini facta est psuetudo:z dum psuetudini nõ resistit facta est necessitas. Hec Aug. Et hec psuetudo peccandi cõparat sepulture Lazari pm eundẽ in sermone dñi in mõte.li.j.c.pij. Et sicut videtis istis maximis z nobilibus fiunt sepulcra honestissima de marmoze vl'de alijs lapidibus honestis seu l'ꝓnis cũ picturis z figuris que simul oznant z honorant. Ita istis magnis z potentibus mozuis p pctũ faciunt adulatozes sepulcra dealbata z depicta.i.pallientes z oznantes z excusantes. imo cõmendantes pctõ potentum. Quia laudat peccatoz in desiderijs aie suez in quus benedicit. Et isti videnẽ eos honozare z oznare: z ita faciunt: sed tñ simul cũ hoc onerãt z oppimunt miseros: vt nõ resurgãt p [illegible] iam de pctis. vñ mltũ notat Ezego.iiij.mozaliũ.c.xix. q̃ tpis trez [illegible] mozuos suscitauit puellam in domo: inuenẽ in porta: lazar' in sepulcro. Omnium vo mozuũ difficile nunciãte cognoscitur: sed eũ nõ suscitat: q: valde difficile est: vt de his q̃ post vsum maxime psuetudinis in adulãtiũ lingue excipiũt: a mẽtis sue mozte reuocent: de quib' etiã dicit. Sinite mozuos sepelire mozuos suos. Mozuũ eni mozuos sepeliũt cũ pctõrẽ pctõrem fauozibus pmunt. Erat aũt Lazarus mozu': ſz nõ sepultus a mozuis: ſz a fidelibus mulieribus. Sepo cozpus mozuũ a vmibus psumit: z mẽs puata vim gere a verme psciẽ desperatiõis z finalis ipenitẽtie cozrodit z mozdet. Sic ergo pueniẽter pctũ dr mors ppter psilem defectus vl'pcessum deficiẽdi. sic eni intrat in aiam: sicut mors in cozpus. Roz.v. Pctũ intrauit in mundum: z pctũ mors. Scdo ponit [illegible] tmũ mors ppter psilem effectum. Mors nãq̃z facit cozpus rigidũ z frigidũ z fetidũ putridũ z horridũ: terreũ atq̃z pderosuz. Isto mõ pena mozrale facit aiam rigidã z supbã z inobediẽtẽ ad deum puerb.xviij. Cum obsecratiõibus loquit paup z dines i.supbus effabit rigide. Frigiduz p inuidiã quam vocat ppba maliciã. Hiere.vj. Sicut frigidam facit cisterna aquam suã: sic frigidã facit aiam malicia sua. Fetidã p luxuriã. Esa.xxxiij. de cadauerib' coz ascẽdit fetor. Putridam p gule inoderantiã p quã sensus z rõ sopiunt z sepeliunt. z hõ in asinũ cõmutat. Hiere.xxij. Sepulcrum apertum sepelieẽ putrefactus z piectus. Terrena p auaricias q̃ nihil sapit nisi terrena: vt dicat tali aie sicut talpe dixit natura z ser pẽti dixit deus. Gen.iij. Terrã comedes cũctis diebus vite tue. Pigrã p accidiaz q̃ nihil bo [illegible] opatur. puerb.xiij. Vult z nõ vult piger. Et sic pueniẽter pctõ vocat mors ppter psilem effectũ. Ro.vij. Pctũ vt appareat pctũ p bonũ mhi opatuz est mozte: vt fiat supra modum peccãs pctũ p mandatuz. Tertio ppter psilem aspectũ, Quantũcũq̃z eni homo fuerit amabilis pulcher

Pctõ

Ps.xij.

Luc.vij.

et delicatus statim post mozte erit horribilis: turpis z abominabilis: z a cõione hoim sepandus. Sic aia ante peccatũ pulcherrima z formosa esse videt. Zuꝛ illud Cantico.iiij. Pulchra es amica mea z macula nõ est in te. Sed per peccatũ spoliat gratuitis z vulnerat naturalib' sit fetida z abominabilis coram deo: vt dicat illud Ezech. vj. Ad omne caput vie edificasti signũ, pstitutionis tue z abominabilẽ fecisti decozẽ tuũ. Et tũc per peccatũ anima misera separat a cõmunione fidelium z ab amicicia dei z angelozũ bonozũ. puer.xiiij. Miseros fecit pplos peccatũ. Pstantissimus oparius est ille qui difficillimis laboribus se fatigat: z tñ nihil stipẽdij vel mercedis in fine reportat. Quot laboribus periculis difficilibus se expo nunt homines p peccato. isti p voluptatibus illi p cupiditatibus isti p vanitatib' inexplicabile est dicere. Et qd̃ erit stipẽdiũ certe mortis suppliciũ z infernale suspendium. Ro.vj. Stipendia peccati mors. Et ideo postq̃ Salomon premisit Sap.j. Nolite zelare mozte in errozevite pnesignãter adiunxit: neqz acqratis pditionẽ in opibus manuũ vrarũ.q.d. Nullũ aliud lucrũ habebitis p peccatum. Et q: manus est organum organozũ hominis: sicut dicit.iij.de aia. ideo male opatiões quecũqz homo põt exercere per opera manuum suarum prohibentur.

§.XIII. Quantũ ad secũdũ

Religio dicitur

Sancta religio figuratiue vocat' mozs. Unde vulgariter regulares dicuntur mozui: z seculares viuẽtes. Tñ mala secularis est vere mozu': z bon' regl'aris vere viuẽs. Nã malo secularis dr Apoc.iij. Nomẽ hes q̃ viuas: ſ mozuus es. Et de sctis dr.ij. Loz.vj. Quasi mozientes: ecce viuimus. Mozui aũt sunt pctõ: viuẽtes aũt deo: in xpo iesu. Quare aũt religiosi mozui dicant: pñt aliq̃ ꝓgrnitates adduci. Dicio eiũ tanq̃ mozuus pdit testiũ suũ in quo legat aia... o:co:p' tumulo: facultates habitas z habẽdas resignat mũdo. Executozes aũt isti' testamenti pstituit platos suos: quozũ [illegible] stodie tã cozpus suũ q̃ aiaz tradit. Ite mozuus incipit amittere calozẽ suũ naturalem: postea vsum s[illegible]uũ [illegible]terioriũ: sicut visus: audit' z hmõi: tandẽ vltimo mozũ suũ, ppriuz: ita q̃ si moueri debeat de loco ad locũ optz q̃ ſ fiat p aliquos nõ p scipm: pãnus ei tribuit bicuis z in certa mẽsura: z sic finaliter abscondit in sepulcro. Isto mõ mozaliter ingrediẽs religionez. Primo amittit ocm calozẽ naturalẽ: ſ est ocm amozem carnalẽ z mundialẽ: amicoz z parẽtũ: quo possit a mũdi pẽptu z a sancta pẽplatiõe retardari. Scdo amittit quasi vsum sensuũ exteriozũ p honestã z religiosam custodiã: videlz visus: auditus tacto' z c. Tertio pdit q̃si loquelã p silentium locis z tpibus pueniẽter fuatũ. Silentiũ nãq̃z iuuat ad mentis refectiõem z grãz psequẽdã. In cui' figura zacharias mut' genuit Johãnẽ.i.gr'am. Luc.i. Quarto perdit motũ ppriũ videlz volũtatẽ: q: muscũ se mouet aut aliovadir nisi p obedientiã vel licẽtã prelatoz. Quinto sibi.tribuit pãnus modicus: q: habitus vilis ad necessitatẽ non ad supfluitatẽ. Et sexto tãdẽ abscõdit in claustro quasi in sepulchzo suo: ne p seculi tumultus a sanctis occupationibus pturbet. Vñ istis mozuus dicit Col'.iij. Mozui enim estis: z vita vestra abscondita est cũ xpo.

§.XIIIII. Quantũ ad tertiũ

de mozte infernali Ps.xxvij

dico q̃ tertia mors est ifernalis cruciatiõis. Et hec est e conuerso detestanda. De qua Ps. Sicut oues in inferno posita sunt: mors depascet eos. Quis est stolidissimuz pecus: z inter alias conditiones hoc habet: q̃ si sit in domo accensa nullo modo exit ab igne: ſz magis ingerit se igni. Sic damnati in inferno sic effecti sunt stolidi: z per malliciam obstinati q̃ de inferno qui est eis quasi domus accesa nunq̃ exibunt. Et hec est mors secunda. Apoca.ij. de qua in ps. Mors peccatoꝛum pessima. Huic cõtrariatur vita eterna, De qua loquens Ambro, ita dicit, Ibi est vita sine morte: dies sine nocte: gaudiũ sine merore: tranquillitas sine laboze. [illegible]titudo sine debilitate: rectitudo sine peuersitate: pulchzitudo sine deformitate: veritas sine falsitate: charitas sine invidia: felicitas sine miseria. Item q̃ritur vtrũ sit licitũ ab aliquo mozienẽte requirere q̃ reuelet ei statũ suũ post mozte. Ridit d̃ B.b. Tho. in qdã qõne de qõlibet. Nõ cuz petũ sit ꝗ naturã. vt ps p Damas. in ij.lib. Requirere implctione naturalis desiderij non est pctũ: nisi aliq̃ inozdinatio adiungat: sicut ps in sumptione cibi z potus. Homo aũt naturaliter scire desiderat. Vñ si requirat alicuius rei noticiã nõ est pctũ: nisi forte p accidens: hoc est p aliquã inozdinationẽ adiunctam: puta. Si p studiũ alicuius scientie aliquis impediat ab officio pdicationis debite: vt, ppter studiũ geometrie. aut etiaz si qs inquirat aliquid cognoscere supbe z psumptuose: aut si qua alia inozdinatio circa hoc cõtingat. Nulla aũt inozdinatio in hac inquisitiõe videt: si quis inqrat a moriente cognoscere statũ eius post mozte: subijciendo tñ hoc diuino iudicio. Unde nulla rõ esse videt quare debeat dici hoc esse pctũ: nisi forte ex dubitatione fidei de futuro statu: quasi dubitando inquirat.

¶ De tribus nouissimis mozris. Capl'm II.

Ria sunt nouissima i

t mozte. z ideo dicit in plurali: memozare nouissima. Primũ est aie separatio. Scdm est separatio ad deũ pñtatio. Tertiũ est pñtate sentẽtie illatio. Quãtum ad primũ sciendũ q̃ in separatione aie a cozpe cõiter supuenit multiplex bellũ durũ z grauissimũ: qd̃ xps insinuauit sub filtudine obsidionis hierosolyme dicẽs. Circundabũt te inimici tui vallo z coangustabũt te vndiqz: z ad terrã, psternẽt te. Luc.xix. Et rõnem assignat dicẽs Eo q̃ nõ cognouerisꝗ tpis visitatiõis tue.s.recipiẽdo xpz p gratiam z dilectionem. Et in pdictis verbis notat triplex bellãtum genus ꝓtra aie ciuitatem in nouissimo, s. separationis eius a cozpoze.

¶ Primũ est demonioz infestatio. ibi. circũdabunt te.

¶ Scdm est ppinq̃z molestatio. ibi. z coangustabunt te

¶ Tertiũ est sensuũ fatigatio. ibi. z ad terrã, psternẽt te

§.II. Quãtum ad primum

De infestatiõe demonũ in mozte. Gen. iij.

dicit Greg. in omel. ipi' cuãgelij q̃ dyabolus pcipue aggredit hoiem in fine grauissime z asturissime temptans. sciens plus tpis nõ sibi restare ad seducendũ. Et in hui' figurã dixit dñs antiquo serpenti. Tu insidiaberis calcaneo eius. s. creature rõnalis. cuius calcaneus cozpalis est extremitas cozpis finem vite designans. Et sicut serpens in cauda dicit habere venenũ: ita in fine hois temptationes ois malicie suggerit. Et de hoc ps. xvj. Inimici mei aiam meã circũdederũt: adipem suũ pcluserũt os coꝝ locutũ est supbiã. Inimici nostri magnini sunt demones: z hi aiam vallo circũdant: cum pctã cõmissa ante mentẽ ponunt: vl'diuersa tempramẽta suggerũt hunc inde. Adipem suũ pcludunt: q: abundãtem maliciã suaz in aiam includere querũt. Os coꝝ loquit supbiam. duz videlicet de infidelitate vl'd̃ desperatõis crudelitate: vel de cõfessionis taciturnitate mozientẽ temptant: que oia ad supbiam ptinent. Cum eni sciat q: sine fide impossibile est placere deo. Heb.xj. Et dubius in fide sit infidelis. et' de here. dubius. Ideo ad dubitandũ de fide conatur inducere. ſ dr Apoc.ij. Esto fidelis vsqz ad mozte. s. inclusiue: z dabo tibi coronã vite. Vñ legit de quodam ma gno doctoze: q̃ cum esset in extremis cõstitutus: dyabolus adueniẽs suggerendo cepit alloqui mentem eius z querere quid ipe crederet. Respondit aũt ipe cogitatõni tali se credere qd̃ credebat eccl'a. Et vlteriꝰ ipe questuit quid eccl'a crederet: z rñdit. Articulos q̃ in symbolo cõtinent. s. deũ trinũ z vnũ dei filiũ a virgine peptuz z natũ z hmõi, Cui subdidit suggestio dyabolica, Nonne

Exẽplum

Universidad de Deusto
Biblioteca

philosophia q̃ fm rationē est vt didicissē docet ꝶ impossibile fore. Et sic intrans ipe disputationē sup hmōi existimās propria vtute rōnis illā expellere in incredulitatem incidit ⁊ mortuus est. Inde ad paucū tpus alius doctor infirmat' ad mortē: cui apparēs pdicit' mortu': q; sibi famiiaris ⁊ notus interrogauit de fide sua ne forte erraret. Cui ille rndit. Credo qd̃ credit sctā mater eccl'ia. Et ille. Quid credit eccl'ia. Rndit infirm' id qd̃ ego credo. At ille iterū inq̃t: ⁊ tu qd̃ credis. Rndit idē qd̃ prius: scz qd̃ credit ecclesia. Et sic pluries interrogādo: nunq̃ potuit eum de predictis terminis educere. nec in desperationē ponere: ppter qd̃ demū ille mortuus exclamās dixit. Heu mihi quare nō sic feci in infirmitate mea vltima volui disputare cū diabolo: cōfidens ex superbia mea de ppio ingenio: ex quo succubui de fide dubitās: ⁊ ppter hoc eternaliter dānatus sum. Ponunt autē ⁊ isti inimici demones aliam obsidionē ⁊ vallū. s. desperatiōis: ⁊ certe periculosa est desperatio: vt dr. ij. reg. ij. immo nil periculosius: ⁊ ideo permarime de desperatione temptat. Nd etiā fecit erga btm̄ Bern̄. Nam vt habet in eius legēda in gui infirmitate pstituto supuenit sibi temptatio desperationis de sua salute: considerans se in multa negligentia deo seruisse: ⁊ se nil quasi boni fecisse: vnde tantū premium glorie recipe deberet: sed illustratus a deo respondit temptatori. Fateor nil fecisse dignū tanto premio sz xp̃s dei filij duplici rōne illd obtinet. s. merito passionis ⁊ rōne hereditarie successiōis: q: naturalis filij dei: ipse vna rōne ptentus est tpm possidere. s. inq̃tū filij: merito aūt passiōis spero mihi certitudinaliter velle elargiri. Sicq̃ pfusus est inimic' ⁊ nō pualuit ꝗ eū. Sicut ꝗ cayn q̃ dixit maior est iniquitas mea q̃ vt veniā merear. gen. iiij. Et sicut Judas q̃ laqueo se suspēdit. Aliq̃s inducit ad taciturnitatē pfessiōis alicuius pcti: vl' ad nō restituēdū. Taciturnitas autē talis ex supbia orit. vt dr ꝗ pe. di. i. §. Tacitarnitas. Unde in vita fratrū legit: q̃ cuidā pbo religioso in infirmitate cōstituto: apparuerūt duo demones in forma angelorū bonorū dicentes se missos a deo: vt portarent aiam eius ad celū: sed ira graue reperiebāt q̃ non possent deferre. Nihilominꝰ darēt sibi modus ad allenuiandū peccata sua: videlicet vt exinde teneret silentium firmissimū. Quibus recedentibus illis nulli loq̃batur nec respōdebat. Quod perpendens quidā sanct' vir ⁊ expertus visitans cum cepit admonere ne permitteret se decipi a diabolo qui se aliquādo trāsformat in angelū lucis. Ex cuius verbis illuminatus locutus est. ⁊ reuelauit quomodo sibi appa ruerāt illi duo ⁊ quid dixerant. ⁊ postea recordatus fuerat de quodā peccato mortali commisso in seculo: de quo nunq̃ cōfessus fuerat ex obliuiōe qd̃ subito confessus est: als fuisset dānatus. Et sic detercte sunt inimicorū insidie. Sic igit̃ circūdabunt te inimici tui vallo temptationū in fine. Nam ⁊ ad xp̃m accessit in cruce pendentē. sicut ipse ait Job. xiij. Venit enim: id ē venit princeps mūdi huius id est diabolus: ⁊ in me nō habet quicq̃. s. peccati. Sed ⁊ beat' Martin' cū ipsum vidisset in extremis constitutus ait. Quid hic astas cruēta bestia: ⁊c. Quāuis ergo graues sint eius temptationes tm̄ q̃ recte viuit ⁊ verū mēbrū xp̃i est ipse q̃ caput est nostrum: ꝑ eis pugnat ⁊ vincit. Sicut ⁊ ipse ait. Confidite q: vici mundū. i. peccata ⁊ temptatiōes mundi.

Matth. xxvi.

Job. xvi.

§. II. Quantuz ad secundū

Quō consanguinei bellant cōtra mouentes.

Aliud genus bellantium inimicorū est multitudo pſanguineorū: de qb' dr Mich. vij. Inimici hōis domestici eius. i. consanguinei: ⁊ illi multū coangustāt. Primo q̃dē q: durū est sibi deserere filios ⁊ vxorē ⁊ alios quos mordinate diligit. Unde aug. de sero penitēte ait. Quē mordebus vrget: ⁊ pena terret: ad verā vix veniet satisfactionē maxie cū filij q̃s illicite dilexit sint pesentes: ⁊ vxor ⁊ mūdus ad se vocet, de pe, di, vij. null', Et frequēter exiorādo nato amore filiorū potius volunt pdere aiam q̃ alienare stinere ne pauperes remaneāt. Ut̃ de quodā viuario legitur in infirmitate pstituto q̃ cū filij pstiderent ad restituendū. Ille rndit q̃ si hoc ageret ad hospitale eos fore oporteret. Mortt̃ igit̃ sine restōne facta. post mortē vero filius totam ptem sibi pingentē restituit ⁊ dei seruitio se mancipauit. Alter vero retinuit suā ptem mundanis deditus: ⁊ inde ad modicū mortu' est. Quadam aūr die cū oraret ille q̃ restituerat: vidit terrā aptam ⁊ in cētro ignis infernalē ibiq̃ iacere filiū sup patrē: alterq̃ alterq̃ maledicere. pater filius: eo q̃ amore eius illicite acquisierat: nec satisfecerat. Si filius patrē eo q̃ talia male ablata sibi diuserat. Coangustant tales inimici domestici moriendum inq̃tum vnus querit sibi legari tm̄: alius tm̄: ⁊ tota cura sollicitudo est de lana nō de anima. Aliquādo etiam suscipiunt euacuare capsas: qd̃ videns infirmus nō parū angustiatur ⁊ de euētu familie sue. Coangustant alios: qui volentē de suis disponere non pmittunt: nec ad eū ingredi doctū religiosum ne forte faceret sibi pscium de restitutione: vl' elemosynis pauperibus dando. decipiunt eū decentes cito sanandū: cum tū sit piculum. Medicus autē q̃ vt domesticus assumit': nō seruat pceptum eccle. ꝗ pe. ⁊ remis. cum infirmitas. q: nō admonet pmo vt mittat p cōfessore. Et ideo bene dicit̃ Hiere. ix. Unusquisq̃ a pximo suo cauēat: ⁊ in oi fratri suo nō habeat fiduciā: q: omis frater supplantans.

§. III. Quantuz ad tertium

De tribus inimicis quos habemus.

inimici nostri domestici sunt sensus nostri figurati p quos fratres diuisi, epulonis: de q̃bus ps. lviij. Eripe me de inimicis meis deus me'. Utiq̃ inimici nostri sūt q̃ fortissima. s. aiaz. Treñ. iij. Oculus me' depdat' est aiam meam: ⁊ sic de alijs. Isti autē cū organis suis abscondunt ⁊ paulatim deficiūt: ⁊ ita aiam defatigāt: vt vix valeat ire. Ut̃ aliquid de salute cogitare: sz quō possit sanari ⁊ habere gustū ciborū ⁊ hmōi. vñ ps. Non est in monte q̃ memor sit tui. Demū ad terram pstern[illegible] dolores ipsi corporis. Et sicut arbor magna q̃ hz pures radices in terra multū defixas: cū p securim incidit̃: magno impetu sterneā ad terram: ita cum aia separat a corpe p securim mortis cū extrahere habeat oēs potētias ⁊ vñā ab organis corpis: fit hoc cū maxima violētia ⁊ dolore. ⁊ pcipue in pctōribus. vñ eccli. xlj. dr. O mors q̃ amara est memoria tua hoi pace hñti in substātijs suis viro q̃ero ⁊c. Sed electos suos in hmōi bello humor ad scinuicē bellantū deus mirabil' psolat. vñ Greg. in. iiij. dyal'. dicit. Justi aliquando in morte sua sctorum pcedentium visiones aspiciunt: ne ipam mortis sue penalē sniam timescāt: ⁊ ne dolore ⁊ formidinis fatigatōe solnant'. Et aliqñ scōs eis apparētes aspiciūt. Et plū de pbytero q̃ dixit sotori. Tolle ignicūlū: adhuc focul' est: cui apparuerit apl's Petrus ⁊ paul'. c. xij. in. iiij. dyal'. Aliqñ angelos videt. exēplum in Stephano. c. xxix. in eo. li. iiij. ⁊ de beato Nicolao epo. Aliqñ videt virginē mariā. exēplū de musa. c. xxviij. li. iiij. Aliqñ dm̄n nostrū ihm̄ xp̃m. exēplū de thaisilla. c. xvij. eo. lib. iiij. Aliqñ sentiunt celestes melodie: ⁊ odor sentit ⁊ lux videt: sicut in seruulo palitico. c. xv. li. iiij. Econtra mali in morte videt demones cū magno impetu ⁊ violentia exhentes aiam de corpe vl' demonstrantes: sicut habet in vitaspatruz. ⁊ in. iiij. dyal'. de heremita hypocrita: qui dixit se paulatim absorberi a draconē. Memorare ergo istud primum nouissimum.

§. IIII. Secūdū nouissimuz

De tribus nouissimis.

aie separate est ante deum pesentatio: vt enim dicit apls ad Heb. ix. Statutū est hoibus sel' mori ⁊ p̃ hoc iudicium post hoc iudicium. s. pticulare discussionis de aia que ei pntat̃. vñ pe. Deus iudicium tuū regi da. i. o. deus pater da. s. dabis iudicium, s, discussionis ⁊ exammatiōis, regi, s, xpo q̃ est rex

regum ⁊ dñs dominātiū. Et. j. Judicare. i. ad iudicandū populū tuū in iustitia. Ut̃ ipsum optrnos pesentari. Iux illud apl'. ij. Cor. v. Omnes stabimus ante tribunal iudicis xpi. Et q: vt dicit Greg. Qualis quisq̃ hic egreditur talis in iudicio pntatur. di. xxv. Qualis. Ideo vt dicit sapiens. Ante iudiciū para iusticiā. i. opa iusta cū q̃bus cōparebis. Nā omia alia te deserūt nisi opera tua. Apoc. xiij. Opera illoz sez mortuoz sequunt̃ illos. Ut̃ Job. dampnat̃ circa hō ponit silitudinē talē. Fuit quidaz hñs tres amicos: vnū diligebat plus q̃ se. aliū sicut se. tertiū minus se ⁊ satis parū. Hic cū fuisset citatus a dño suo ad respondendū in curia sup factis suis. vñ sibi periculū mortis imminebat accessit ad primū. rogās vt cū eo iret ⁊ eū iuuaret: qui respōdit se nō posse, ppter alias occupatiōes: tamen ppter amicicia suaz si sniam mortis accipet daret ei saccū cilitiū ad eū inuoluendū. Ad aliū accedēs, p filij cāitaz ille se excusauit: ꝗ tm̄ ppter amicicia eū associaret vsq̃ ad curiā. Ad tertiū accedens cū verecūdia ⁊ cōfusione q: parū dilexerat. rogauit similit̃ vt eū associaret. Cui ille. Licet parū mihi dilectiōis ostēderis nihilominus nolo te deserere. Ad iudicē tecū voloenire ⁊ p te loqui. Homo hic significat quēlz peccatorē: q̃ hz tres amicos: mūdum quē diligit magis q̃ se. i. salutē suā: pſanguineos q̃s diligit vt se. ⁊ aliqua bona opa: q̃ tm̄ parua sunt. ⁊ cuz modica affectiōe facta. Cū aūt citat̃ p mortez a dño: ⁊ mlt̃ū hz timere de sentētia danda. vtiq̃ mūdus nimis amat' ab ipo nō comitat̃ eū. Sz dat sibi, p cadauere coopiēdo saccū vilez. Cōsanguinei etiā nō vadūt ad iudiciū ad intercedēdū pro eo: sz associant vsq̃ ad eccl'ia fun'. Sed bona opa eū comitant̃. ⁊ si sunt facta in charitate eū defendūt. Ut̃ Amb. Non sunt hois bona q̃ secuz ferre nō pt. s. t palia. Sola misēdia comes est defunctoz. Cū igit̃ aia deo presentat̃ erit̃ ratio ab ea. fm q̃ pabolice habet̃. Matth. xviij. de rege qui voluit rationem ponere cuz seruis suis.

De quadruplex rōne rel mūdi.

Et primo ponit rōnem de bonis naturalibus

Secundo ponit rōnem de bonis spiritualibus.

Tertio ponit rōnem de bonis temporalibus.

Quarto ponit rōnem de pctis admissis ⁊ dimissis.

Quinto ponit rōnem de fiendis omissis.

Sexto ponit rōnem de subditis cōmissis.

Quantū ad primuz dicit apl's. j. Cor. iiij. Quid hēs q̃d nō accepisti. q. d. nihil. Ipse eim̄ de' te fecit q̃tū ad corp' et possedit q̃tū ad vite pseruationē: ⁊ creauit q̃tū ad animam. Deuter. xxxij. Sunt aūt bona naturalia figurata p talēta plura vel paucioza cōmissa a dño seruis suis ad lucrificandum vt habet̃ pabolice. Matth. xxv. nāvni dedit quinq̃ talenta: alteri duo. alij vnū tm̄. Et post certū tēp' venies vocauit eos vt rōnez redderēt de lucro. Unū igit̃ talentū pt dici ē libez arbitriū q̃d oibus dat̃ adultis nisi fatuis qui nō hz reddere rōnē: ⁊ b̃ solo fine sanitate corporis et alijs bonis tempalibus pt mlta facere. s. ad gratiaz se pparare si eā nōhz. Et certū est fm. be. Tho. in. iiij. q. nulli ea subtrahit faciēti q̃d in se est. Et receptā pōt ⁊ dz augmētare. vñ. Eccli. xv. dr. De' creauit hoiez ⁊ reliqt eū in manu pslij sui. i. ptāte arbitrij: posuit aūt eū malū ⁊ bonū ad q̃d voluerit extēdat manū suā. Duo talēta sunt liberū arbitriū quoad aiam ⁊ valitudo corpis q̃ a deo dat̃. Ut̃ ps. Dominus illuminatio mea. i. cā illuminatiōis quoad animā ⁊ rationē: ⁊ sal' mea: quoad corpis sanitatē: ⁊ certe magnū est istud talentū: q: vt dr. Eccli. xxx. Nō est census per sanitate. Quinqz vero talenta intellectiua acuta ad investigādū: ⁊ memoratiua tenax ad recordandum estimatiua ad arbitrādū: imaginatiua fortis ad fantasiā dum: sensitiua exterior: ad exercitādū. Rō igit̃ exiget de intellectiua: si circa vana ⁊ curiosa se exercuit: q: tūc demeruit. aut circa diuina pcepta: q: tūc lucrat' est merita. Unde. Eccli. iij. In pluribus opibus eius ne fueris curiosus: sed que tibi pcepit deus illa cogita sp. De memoria inquiret si fuerit occupata ad recolēdū iniurias ob vindictam cōtra illos. Ne memor eris iniurie. Lucif. xix. Aut ad recolendū diuina beneficia. fm exēplū esaie dicentis. Misērationū dñi recordabor. Tunc eim̄ lucrat̃. De estimatiua iuncta cū rōne si se nō estimauit supra se: tūc nō multū pdidit. ad Gal'. vj. Qui se existimat aliq̃d esse cuz nihil sit: ipse se seducit. Sed habēdo rectā estimationem de futuro premio per penas cōsequēdo ⁊ pncipal' virtute dei multū lucrat̃. Sic faciebat apls dicēs ad Ro. viij. Existimo q̃ nō sunt ꝗdigne pssiones hui' tpis ad futurā gloriam que reuelabitur in nobis. De imaginatiua cum intellectu iuncta ad fantasiandū circa scripturarū cōcordantiam. Ps. xlj. Abyssus abyssuz inuocat: ab altitudine fantasie. i. vetus testamētū: vbi est abyssus q̃ī infinite sapientie: inuocat abyssum noui testamēti: ⁊ econuerso: quē vnum reddit testimonium alteri. Et abyssus culparum inuocat abyssum penarum ex testimonio scripturarum q̃d fantasie altitudo concernit: ⁊ sic lucratur. De sensitiua exteriori exigitur ratio. si vsus est rationabiliter non puerilit̃r. Ut̃ apls. Nolite pueri effici sensibus: sed malicia paruuli estote. i. non vrēdo ad malicias pctōz. Qui vero duo talenta accepit. s. sanuz sensū seu intellectuz et corp' exigetur rō si intellectu attētiōe fecit orōes ⁊ audiuit diuina. ⁊ si corp' spiritui subiecit p abstinētias moderatas tm̄ fm illud apl's. i. Ro. xij. Exhibeatis corpora vestra hostiam viuētē sctāz deo placētez. Qui vero vnū tm̄ accepit etiā si illud nō multiplicauerit prepando se ad gratz etriuendo fm eaz. vt mal' ⁊ piger ꝗdēnabit̃. Qui vero accepta multiplicauerit bn̄ vtendo dicetur ei. Euge fue bone et fidelis ⁊c. De bonis spualib' exiget rō q̃ vtiq̃ dant̃ a deo. j. Cor. xij. Unicuiq̃ dat̃. scz a deo manifestatio spūs advtilitatē. Et hec sunt decē figurata p decē mnas quas hō nobilis dedit vni ex seruis suis: alteri dās quinq̃: alteri vnā vt negociarent̃ cū eis: vt habet̃ Luc. xix. pabolice. Nouē ex his sūt gr̃e gratis date cōes bonis ⁊ malis q̃s enumerat apls. j. Cor. xij. Diuisiones gratarū sunt ⁊c. De cima gr̃a q̃ eōibus vnlioz est gr̃a gratū faciēs. Hec dat̃ cuilibet in baptismo nisi ponat obstaculū. Sz gr̃e gratis date omēs nō dant̃ simul' vni cōiter: sed alicui plēs: alicui paucioz: alicui aūt dant̃ oēs simul cū gr̃a gratū faciēte vt btō Dñico: habuit eim̄ sermonē sapie. s. ad loquēdū sapide ⁊ alte de diuinis. Sermonē scie ad loquēdū efficaciter de hūanis ⁊ moralib'. Habuit ⁊ fidei. i. quādā certitudinem credendorū: q̃d ostēdit in disputatiōe ꝗ hereticos pcipue in charta in ignē missa ⁊ illesa. Gratia sanitatum eim̄ defuit: q: plurimos ex varijs lāguoib' sanauit. Opatio virtutū in eo refulsit. i. in signis miraculoz: vt resuscitarō mortuoz. Prophetia se hēre ondit̃ reuelatōe occultoz: vt de puersiōe cuiusdā heretici deputati ad mortē. Discretio spirituū ei affuit: in cognoscēdo insidias demonū sibi apparētiū. Gen' linguaz pcipue intelligēdo idioma aliorū sibi ignotū. Interptatio q̃ sermonū in eo fuit ostensa q̃ mirabiliter ⁊ suauit̃ expōebat misteria scripturarum vñ plures libros postillauit. Habuit ⁊ gr̃am gratū facientē: vt pz ex sanctitate ei' ⁊ opib' vtuosis: de vsu eoruz exiget̃ rō. Nā q̃ tm̄ vnaz vnā recipit. i. gratiā gratū facientē reddere hz rōnē nō solū si pfuauit sz ⁊ si augmētauit p exercitiū vtutum. Propter q̃d dicebat apls. i. ad Cori. vi. Hortamur vos ne inuacuū gr̃am dei recipiatis. Inuacuū recipit. i. frustra q̃ in ea se nō exercet. Ut̃ i illa parabola q: nō multiplicauit eā q̃ vnā accepit vnā reprehensus et priuatus fuit. Qui recipit aliquas ex gratijs gratis datis: hz nō oēs figurat̃ p eū q̃ q̃nq̃z accepat. Et tales etiā siue ptē siue omēs recepit rōnē reddet quō eis vsus est ⁊ q̃ fine: videlz si ad vtilitatē, primoz ⁊ bonorem dei, ppter q̃ dant̃ aut, ppter honorē, ppriū. i. Pe. iiij. dicit̃. Unusq̃sq̃z, put accepit gr̃am in alterutz illam administrātes: vt boni dispēsatores multiformis gr̃e dei. Hinc aug. i. q. i. pphetauit dicēs. Nō se iactēt q̃ forte sine charitate habet̃ [illegible] dei mun', i, aliquā gr̃az gratis datā: hz videat

Esa. lxiij.

1. Corin. xiij.

Matth. xxv.

Ps. xvi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

qualē rōnē sint habituri cū deo q̄ sancti nō sctē vtunt vt
saul malus ⁊ balaam ,pphetiā habētes. Bona tpalia sūt
diuitie:honores:fama ⁊ hōi q̄ dant abūdant ⁊ mediocriē
⁊ tenuiter:fm beneplacitū dei:vt eñ dicit Ambro.de di-
uite. Qñ hāc ingressus es lucē:qñ deyēre matris existi.
q̄bus q̄so facultatib⁹ cōstipat⁹ ingressus es.di.xlvij. Si
cut hi. q̄si diceret nullis. Ergo a deo tibi cōcessa sunt: nō
ad dissipandū vel tibi retinendū:ſz rōnabiliter dispēsan-
dum tibi ⁊ alijs. Et de hmōi dispēsatiōe rō exiget:vt ha
betur pabolice Luc.xvi.de quodā villico q̄ diffamat⁹ q̄
dissipasset bona dñi sui:vocat⁹ ab eo ait. Redde rōnē vil
licatōis tue. Ad idē facit q̄d ait Aug. Noies q: rōnabiles
sunt facti de se ⁊ de oibus rebus q̄ in vsum vite presentis
acceperūt:rationem reddituri sunt deo:⁊ ,p actuū suo⁹
qualitate recepturi sunt penā aut gliam.xvi.q.i.§.ex eo
ait. Qui igit tenaces sunt ⁊ paupibus nō subueniūt:ma
le poterūt reddere rōnē:vt diues epulo Lu.xvi. Et q̄ ea
in vanitatib⁹:in ludis:in cōuiuijs:in pompis ꝓsumūt de
terius eis erit nisi se recognoscāt ⁊ doleāt vt filius ,pdig⁹
qui dissipauit oēm substantiā suā viuēdo luxuriose. Luc.
xv. sed postea ad patrē cū humilitate reuersus est. Pessi
me ait rōnē reddere poterunt q̄ ,p phas ⁊ nephas acqui
runt ⁊ retinēt talia:sicut achas qui furatus regulā aureā
⁊ chlamydē,pter b̄ lapidat⁹ est. Iosue.vij. Quarto exi
get rō de peccatis admissis ⁊ dimissis. De oi vbo ocioso
reddet homies rōnē in die iudicij .Matth.xij. Nō soluz
vniuersalis ſz ⁊ pticularis iudicij q̄d est p morte. Est ait
vbū mētale vt cogitatio:vocale vt locutio:manuale vt la
boratio. Et de quolibet hoīū si fuerit ociosum.i.inutile ⁊
michee .ij infructuosuz punit. Ait ,pheta. Ue vobis q̄ cogitat⁹ inu
tile.⁊ multo magis ⁊ strictius de locutiōibus maledicis:
detractoijs:mēdacijs periuratoijs: incantationibus ⁊
huiusmodi. Cū ait hmōi pijssimus de⁹ dimittat reuertē
ti ad pniam:⁊ totiēs quotiens exiget rō si ipe ita dimisit
odiū offendētibus eū. Nā si nō dimisit:sed cū odio frater
no migrauit acerrime ꝓfundet⁹ puniet⁹:ſ.in multitudinē
datam a saluatore nostro. Matth.xviij.de seruo debito
re decē milia talentorū:qui cū fuisset oblat⁹ dño suo in ra
tiocinio fiendo:⁊ nō haberet vñ redderet:iussisset⁹ dñs
eius eū vēdi ⁊ vxorē eius ⁊ filios:⁊ ex pcio sibi satisfieri:
humiliatus ille ,pmittēs satisfactionem:data sibi dilatiōe
dñs eius dimisit eū liberū ⁊ debitū eius. Postmodū fu⁹
ille inueniēs cōseruū suū debitorē in centū denarijs cum
ille se humiliaret ⁊ peteret dilationē ab eo repetēte debi
bitum noluit cōcedere ſz misit eū in carcerē. Quo audito
dñs eius iterū ſ.cit vocari eū dicēs. Serue neq̄ oē debi
tum dimisi tibi ⁊c.demū tradidit eū tortorib⁹. Dñs iste et
rex deus est:debitor: decē milia talentorū est trālgresso:
preceptorū:cogitatiōe:locutiōe:vel opatiōe. Exactio seu
inquisitio ratiocinij ,pnavice est ,p inspirationē ⁊ internā
cōpunctiōē:in qua cōsideratiōe videt se peccator dignū
ꝓdēnatione:vt scz vendat⁹ in seruū dyabolo:vt scz ei subij
ciatur in penis:⁊ vxor eius.i.voluntas.⁊ filij.i.affectus
sui ⁊ sensus. Sz sciēs diuīā pietatē:misericordiā humi
liter petit,pponēs in futurū vita comite satisfacere de ma
lis suis. Ad quā cōpūctionē ⁊ ,ppositū subito de⁹ liberat
a seruitute dyaboli:⁊ debitū peccatorū relaxat. Sz ingra
tus hō de tā immēso bnficio cū postea recipit aliquā iniu
riam a,primo:vel recordat⁹ de alia sibi facta:nō vult igno
scere:ſz querit vindictā. Et pseuerando in hmōi crudeli
tate:deus scdo vocat.ſ.p morte. Et si cū tali ,dispositōe
ad tribunal xpi accedit post maximā ꝓfusionē:tandē tra
ditur torторib⁹ carceris infernalis. Et ad hoc facit q̄d di
cit augu. Qui diuini beneficij oblit⁹ suas vult vindicare in
furias: nō solū de pteritis pctis veniā nō merebit:ſz q̄ si
bi dimissa fuisse gaudebat ei imputabit ad penaz.de pe.
di.iiij. Quinto ponit rōnē seu exigit de bonis omissis q̄
innūera sunt. Propter q̄d dicit psal. Delicta q̄s intelligit
q.d ,nullus. Et dicūtur delicta pctā omissionis, quasi de-
relicta.ſ.bona q̄ facere debebant. Et q̄ sint ista delicta seu
bona omissa in pte ostendit in eo q̄d subdit. Ab occultis
meis mūda me ⁊c. Multa enim sunt peccata q̄ eo q̄ sunt
nobis ignota ⁊ oblita omittimus de ipsis agere pniam.
Multa enim sunt que etiā in se bona sint ⁊ bona intentio
ne facta.,pter aliquā circūstantiam debitaz ibi omissam
demeritoria sunt. Quis etiā posset intelligere tempus o-
missuz in quo potuit quisq̄ bona plura agere. De quo in
quit Bern. Omne tps tibi impensu exigek a te ratio q̄
ter fuerit expensum. Secundo erga ,primū omittit quis
etiā multa q̄ debet facere:vt fraternā correctionē:de qua
omissione Aug.ait. Si negligeris corrigere peor esse
crus es eo q̄ peccauit. Sed de hac materia fraternae cor-
rectiōis habes in scda pte. Sik⁹ omittit quis bōa exēpla
primo suo dare:⁊ a specie mali sibi cauere ,pter q̄d effi
citur alteri occasio ruine. Et ista sunt delicta aliena: de q̄
bus pś. Ab alienis pce seruo tuo. Ab alienis.ſ.pctis quo
rum suz occasio. Tertio omittit q̄s facere plura bona vt
mūdū deserere religionē intrare:⁊ alia opa pfectōis fa-
cere ,pter amorē suorū ne displiceat eis. Propt q̄d sub
dit ,ppba. Si mei nō fuerint dñati:scz amici ⁊ ,pximi:vt
etiā cū,ppōit q̄s sensus suos diligēter custodire ne mos
pctī intret p eos:tractus postea sensualitate omittit illis
exequi:⁊ sic sui scz sensus dñant eius. Sz tūc q̄s erit fm
maculat⁹ vt subdit pś. Si ab occultis ⁊ ab alienis ⁊ suis
liber fuerit peccat. Hec ,puersatio ,imaclata.ſ.libera ab oi
bus mortalibus figurat ,p vestē nuptialē:quā q̄s nō ha-
bet. ,nuptijs ecclie militātis:ſz sine ea pseuerat ante aspe
ctum supni iudicis cū s̄ima sui cōfusione ꝓ sibi Amice
quō huc intrasti:nō habēs vestē nuptialē:vt habet pabo
lice Matth.xxij. Sicut eñ illi q̄ noluerūt inuitati ire ad
illas nuptias:significat iudeos ⁊ alios infideles q̄ ad nu
ptias ecclie.i.fidē accedere noluerūt;,pter [illegible] qui cum
ciuitate traditi sunt.i.aie:⁊ postea corpa ipoz. Sic ille q̄
nuptijs interfuit sine [illegible]e nuptiali significat q̄ēdā ,pni
nū nō habētē vtuosaz ,puersationem. ſz maculatā:⁊ ob b̄ ma
lis et mirtik i tenebras exteriores ol[illegible]ūtes. Sexto exi
getur rō de subditis cōmissis. Ait apls ad heb.vi. Sub
diti estote ,ppositis vrīs:ipi eñ pugilat q̄si rōnē reddi
ri ,p aiab⁹ vrīs. Et aliq̄ q̄dē rōnē reddituri sūt ,pā ad gu
bernatōē yconomicā:sicut pater ⁊ mater de moib⁹ filioz
nō eñ min⁹ de aiab⁹ eorū curā gerere debēt ne infirmentur
p pctā q̄ de corpib⁹ vt sana ꝓseruēt. Qd q: nō fecit Deli
eli in se bon⁹ fuerit:horribili morte mulctat⁹ est.i.Reg.
iiij. Aliq̄ rōnē reddēt de alijs q̄ad gubernationē politica
scz ciuitatū ⁊ castrorū:⁊ hi rōnē habēt reddere ⁊ punit
de legib⁹ iniustis vel iniuste cōstitutis:de malis cōsuet
dinib⁹ nō extirpat⁹ si potuerūt extirpare:de tallijs ⁊ alijs
grauaminib⁹ extortis.de sentētijs iniqs ⁊ alijs hmōi. Et
vt d: Sap.vi. Iudiciū du[illegible]simū fiet his q̄ p̄sunt. durū
si nō bn rexerint sepos:durius si nō bn gubernauerit fa
miliā ,ppriā:durissimū si iusticiā legalē oibus nō ministra
uerint. Alij vo rōnē reddituri sunt q̄ ad gubernationē ec
clesiastica:vt ,plati ecclie:videlz si regimē ,pscuti sūt ca
nonice:⁊ nō ,p ambitionē vel symoniā. Si ,p se vel saltem
alios ,ppl'os docuerūt necessaria saluti. Si bōs eccl'iarum
bn tractauerūt:paupes subleuādo:nō in pōpis vestib⁹ i
mulis:in ꝓsanguineis:in ludis:⁊ turpitudinib⁹:male ex
ponēdo. Si plus de aia subditi q̄ de lacte ⁊ lana curā ha
buerūt. Si vitia debite correxerūt. Unde.xiij.q.i.ecclesias
d: de talib⁹. Unusquisq̄ terminis suis sit cōtentus ⁊ ma
liter ecclīam ⁊ plebē sibi cōmissam custodiat:vt ante tri
bunal iudicis eterni ex oib⁹ sibi cōmissis rōnē reddat et
nō iudiciū sed gloriā ,p suis actib⁹ pcipiat. Ut [illegible] ⁊ dñs di
cit Luc.xij. Quispuras est fidelis dispensator ⁊ prudēs
quē cōstituit dñs sup familiā suā.q.d.rarus. Sed beat⁹
ille seru⁹ quē cū venerit dñs inueniet ita facientē:scz fide
liter ⁊ prudenter. Sed si secus fecerit:venier dñs hora q̄
nescit ⁊ diuidet eum.partēq̄ eius cuz hypocritis ponet.

§.v. Tertiū ⁊ nouissimum

Deterio quod est memorandū est post rōnem reddita coram xpo iu
dicesnie illatio. Est aut sup oia hic horrendū ⁊ expauen
dum:q: vt d: Eccls.xi. In quācunq̄ ptem lignū cecide
rit:siue ad austrū siue ad aq̄lonez:ibi erit. Et loquit de li
gno seu arbore rōnali:q̄ tunc cadit cū moriens sniam re
cipit.ſ.vl'cūdi ad aquilonē.i.ad infernū. Ab aq̄lone eni
pandet oē malum. Hiere.j.vl'ad austrum vbi est calor: si
gnans charitatē.vl'ad austrum.ſ.padisum actu vl'apti
tudine recipiendū:⁊ ibi semp erit fm ea q̄ hic opatus est
sniam reportādo. Ait pś.lxj. dicit. Ptās dei est:⁊ tibi dñe
misericordia:q: tu reddes vnicuiq̄ iuxta opa sua. Ptās
absoluta ⁊ vniuersalis in eo est ad faciendū de creatura
ad placitū suū:nec est q̄ de manu tua possit eruere. Po
testas in ipo est ad puniendū pctores. Inest sibi ⁊ mise
ricordia ad remunerādū bonos vltra ꝓdignū ⁊ puniēdū
malos citra ꝓdignū. Reddet vnicuiq̄ nō fm opiniones
hoīm q̄ sepe errat:ſz fm opa sua:vñ ⁊ vt hr̄ pabol'. Mat.
xxv. Serue vgines q̄nq̄ q̄ sil'es ,pudētib⁹ videbant aliaz
sniam reportarūt q̄ ille. signātes aias q̄nq̄ sensibus de
dicas:vnde ⁊ fatuas. Nā q: nō portauerūt secū oleum in
vasis.i.charitatē in ꝓscientijs:cum habuerunt occurrere
sponso.ſ.xpi audiuit xpo eis nouissime venītibus.i.,p re
portatiōe snie clausa est ianua:⁊ dictū est eis. Nescio vos
Multū terret sctos ista ꝓsideratio. Nam vt dicit Greg.
Multa sunt que de dei iudicio hoies ignorant:q: fortas
se quos vos laudatis:ille reprehendet.⁊ quos vos re[illegible]hen
dis:ille laudabit. Et loquit Greg.seu scribit Mauri
tio imperatori.xj.q.j.sacerdotibus. Ait in vitaspatrū cum
Abbas agathon esset in extremis: ostēdebat se multum
timere.cui circūstantes cuz interrogarēt quare timeret:
cum.lx.annos semp deo seruisset cū magna abstinentia:
dixit ille. ,,,

Universidad de Deusto
Biblioteca

catus est a domino. Vñ Gregorio. Sicut [illegible] imitatus renuit: quesitus refugit: sacris altaribus eis admouendo. sic qui vltro ambit vl' impetrare se ingerit: est pculdubio repellendus. viij.q.j. In scripturis. Et sicut ipsi apl'i qui fuerūt pmi plati eccl'ie. ter fuerūt a dño euocati: vt pz Job. j. Matth. iiij. Luc. v. sic etiā vocat ḋs a dño in platōe tripliciter: videlz vel p canonicā electionem. de q̄ ex de elec. Cū in cunctis. t. c. q. ppter. Vel p supio ris ex se impositionē: vel p diuinā reuelationez: vt ptigit beato Nicolao et beato Seuero et Ambrosio. et in tali vocatione dz ḋs assimilari aaron in sua vocatione: vt videlicz sicut virga Aaron fronduit florunt: fructus pduxit. ita et platus abundet in frondib' sane doctrine: in floribus modestie et bone fame in fructibus opatiōis virtuose. Sed heu q: pōt dici illud saluatoris. Multi sunt vocati: in istis varijs vocatiōib'. s. necessarie observatōis religionis et platicis: pauci vo electi. Matth. xxij. quo scz ad pscutionē premij. Et hoc q: impediunt vel p carnalia opa: vel p diuitias nimis amatas: vel p curiositatē et supbiaz: figurati p eos q̄ vocati ad cenā noluerūt accedere: vt habet parabolice Lu. xiiij. de q̄ bus dr. Nemo virorum illorum q̄ inuitati fuerāt venire voluerūt: et ideo nō gustabūt cenā meā. Vbi notat et humana iniqtas in nō viuēdo. ibi nemo virorum illorum. Et diuina benignitas in asserendo: ibi. Qui vocati sunt. Et secuta infelicitas: ibi. Nō gustabūt cenā meā. De qua Apoc. xix. Beati qui ad cenā nuptiarū agni vocati sunt.

§. VII. Quantū ad secūdū

vbi scz dr. Operarios notat humana exercitatio. Homo em̄ nascit ad laborē: et auis ad volandū: vt dr Job. v. Vñ et de primo parente nr̄o Adam dr q̄ deus posuit eum in paradiso voluptatis vt operaret. Vinea aūt in qua operant homines significat eccl'iam fm Greg. et alios doct. eccl'ie. Et hec vinea plantata fuit in lege nature. In cui' figurā legit q̄ Noe cepit exercere terrā: et plantauit vineā Gen. ix. Potest etiā significare animam. Vinea dñi sabaoth dom' isrl'est. Esa. v. Dom' isrl' ad iras erat ppl's nudaicus q̄ descēdit ab israel q̄ alio noie vocatus est iacob. Et in illa familia Jacob remaserat ver' cultus dei: et cōsequenter eccl'ia alijs declinantibus ad idolatriā nationib'. Spiritualiter aūt domus israel est ꝛgregatio fidelium bonorum q̄ deū vidēt viua fide. Israel em̄ interpratur vidēs deū et Jacob supplantator. s. vitiorum: et vtriusq̄ fit viua fide. Hec aūt vinea habuit tuitiū fm Gregorium. ab abel iusto: q̄ nis em̄ pmi parentes vt credit egerint pniaz de pctō in obedientie sue: vt [illegible] de pe. di. j. Sicut primi. Et sic primi venerunt ad vineā istā: nō tm̄ dr inchoasse in eis: q: primi fuerunt ad destruendū ne videat initiū habuisse a peccatoribus: et habebit finē invltimo iusto. Et sciendū q̄ ipsi boni fideles cuiuscūq̄ nationis et tpis et vinea dicūtur et culto resymee diuerso respectu. Vinea sunt inquātū colunt et exercent a deo: a seipsis p liberū arbitriū et a superioribus suis. Cultores ipsius vinee dicunt inquātū exercent potentias aie sue et primos suos monitis et exēplis. Sic etiā dr dom' dei fideles boni et habitatores ipsi' dom' vt dicit Hieros. trāsplātata aūt est sub lege scripture seu mosaica: et de hoc ps. lxxix. Vinea de egypto trāstulisti eieci sti gentes et plātasti eā. Vñ videlz dñs pplm iudeorum qui erat i egypto sub fuiture pharaōis eductū sub egyptiaca fuiture data ei lege in deserto ꝛduxit in terrā promissiōis pstratis et deuictis nationib' chananeorum qui i[illegible] habitabant. Fuit aūt multiplicata et mirabiliter dilatata p orbē ista vinea tēpe gre p apl'os dei virtute. Vñ ps. Dux fuisti ei: in ospectu eius: plātasti radices eius et impleuit terrā. Dicitur autē vinea quodāmodo itinerare: dum paulatim crescit et extendit. Sic eccl'ia ex vbertate palmitū pcedētiū a xpo et apl'is mūdi iā cinxit ambitum. Radices autē plantauit q̄n apl'os in diuersis locis posuit ad predicandum et fructificandū: et sic impleuit terraz et appellata est

Gen. ij.

ps. lxxix.

vinea ista ecclesia. [illegible] plantauit aūt vineā istā dñs dens sicut ipse ait Hiere. ij. Ego te plantaui vineā electas omnis semen verū scz virtutū te ponēdo. Prouidit autē ei de tribus ad vilitatē ipsi' vt habet parabolice Matth. xxi videlz de custodia angelorum q̄ figurant p sepe qd circūdedit ipsi vinee vt ibi dr. Quātus em̄ singulis hoib' fidelib' et infidelib' sint ad custodiā singulares angeli deputati custodiā et defendendū a ḋmijs vt ptz in vereri et nouo testamēto p multa exēpla: vt de angelo q̄ precedebat ppulum hebreorum in suis itineribus. Exo. xiiij. Et de angelo q̄ eripuit petrū de carcere et de manu herodis. Act. xij. Secundo puidit de regimine spirituali sacerdotū: q̄ figuratur in illa parabola per turrim in medio vinee edificata ad intuendū et ostēdendū insidias inimicorum: qd tanto melius agūt quāto meliores sunt sanctitate et perītia. Et in lege nature primogeniti erant sacerdotes: vt dicit magister in hystoria scholas. et d melchisedech q̄ erat rex salē: et obtulit abrae panē et vinū. in figurā excellentissimi sacramenti ecclesie dicit q̄ erat sacerdos dei sūmi. Gen. xiiij. quē hebrei dicūt esse primogenitū noe. s. sem. In lege mosaica primus sacerdos et pōtifex fuit aaron offerens panes cū alijs sacerdotibus deo suo et sacrificia in figurā veri sacrificij iesu xpi. In lege gre primus sacerdos et pōtifex summus post xpm fuit petrus apl's. Et iz multi sacerdotes et prelati fuerint et sint mali. de q̄bus Hiere. xij. pastores demoliti sunt vineā meam. s. malis exēplis. in nōnitis sacramentis custodiūt vineā ecclesie. Tertio puidit de declaratiōe agendorum: et hoc p leges designatas per torcular. Nam sicut torcular premit: et p̄mēdo separat vinum a superfluitate corticis vue: ita lex premit cōscientiam et remordendo separat virtutes a vicijs virtutes cōseruando: vicia abijciendo. Agebat hoc primus [illegible] naturalis ex instinctu rationis. Sed quasi deleta est talis lex scripta in cordibus p[illegible]er abundantia iniquitatis: vt legere nescirent in ea: addidit plā[illegible] qui' vince ecclesie dñs deus legē mosaycā: scribēdo in t[illegible]bulis lapideis legē decē preceptorū: q̄ dictat ratio naturalis. [illegible] q: in pectiū tpis scribet pharisei puerterāt verū intellectū ipsi' legis cū suis falsis expositiōibus: vt patet Matth. v. vi. et xxj. capl'is. Ideo xpus superaddidit legē euāgelicā: legē amoris auferendo falsas expositiones diuine legis: et enacuando cerimonialia per adimpletionē in se et populo suo accidiam addendo consilia.

§. VIII. Oparij aūt in hac

vinea sūt nō solū prelati: sed et quicūq̄ alij, Sz tripliciter operantur homines erga vineam istam.

Dicere sunt opa rij vinee domini.

¶ Aliqui nequiter ad deuastandum.

¶ Aliqui excellenter ad fructificandum.

¶ Aliqui segniter ad degenerandum.

Primi operarij sunt mali: de q̄bus. Ps. Vindemiauerūt eam vineā oes q̄ ptergrediūtur viā. Exterminauit eā aper de silua. singularis ferus depastus est eam. Vbi notant tria genera deuastantiū vineā ecclesie: et his omnib' reddit merces eterne dānationis: sicut iudas recepit mercedem iniquitatis.

ps. lxxx.

Tria sūt vinei dēs deuastan tes.

¶ Et primi sunt hypocrite et simulatores: ibi. Vindemiant eam.

¶ Secundi sunt tyranni persecutores: ibi. exterminauit eam aper de silua.

¶ Tertij heretici et peruersores: ibi. singularis ferus depastus est eam.

Primi sunt oes q̄ habet fidē sine opib' q̄ mortua est et sic cū nomē habeant q̄ viuāt rōne xpianissimi: tm̄ mortui sunt ex defectu operum. Vbi dr Apocal'. ij. Nō pertergrediūtur viā mādatorum dei et vineā vindemiāt: querētes fructū sibi ñ deo: sibi. s. sensualitati sue: et q̄ sūt hi hypocrite facientes contra iusticiam qua colit vinea ecclie: etiāz sunt tales

Duodecim sunt dicēs. Duodecim sūt filij.

insinuat Cypianus in libro de du[illegible]cim abusionibus.

Sapiens sine opibus: senex sine religione: adolescens sine obedientia: diues sine eleuosyna: femina sine pudicitia: dñs sine virtute: xpian' cōtentiosus: paup supbus: rex iniquus: eps negligēs: plebs sine disciplina: populus sine lege. p hec inquit suffocat iusticia que est omis virtus. Sapiens hic dicit peritus in aliqua scia pcipue moralis et theologica. Et cū finis talis scie sit opus bonum propter qd dicit xpus Job. xiij. Si hec scitis beati eritis si feceritis ea. Peritus igit nō habēs opa virtuosa abutit scia et destruit opibus suis malis: seu furat fructus vinee dño plusq̄ alij imperiti: q: ad hoc exēpla multū attēdit. Etas senectutis vita immaculata: vt dr Sap. iiij. s. eē debet: tum q: naturali passionis in ea mortificant: tum q: exēplum ceterorum vt iuuenū esse debet senex: tum q: pedē habet in fouea. et ideo sollicitissimus in opibus religiōis xpiane. s. orare: visitare eccl'as: frequēter pfiteri et cōicare: pdicationes frequētare et hmōi. Qd si nō fecerit: sed fuisset lucris: lasciuijs: tabernis: et hmōi. vtiq̄ se et alios suo exēplo destruit vineā. et sibi pōt illud mych. Innetere dies maloz nunc venerūt pcta tua. Dan. xiij. id est nunc punient. Tertia abusio est adolescēs sine obediētia. Nil ita necessariū et vile adolescēti: sicut subijci suis maioribus et obedire. p̄ter qd dicit Tren. iij. Bonū est viro si portauerit iugum ab adolescētia sua. s. subiectiōis et obediēte. Sicut enim virgula viridis flecti pōt ad oēm partem de facili: et sicut cera mollis oē signū sigilli apta est recipere: [illegible] mens adolescētis faciliter flectit ad omnē vl' ad malu: et recipit dispositionē virtutum vl' vitiorum fm eius puersationē. Unde si egredit terminos obediētie et subiectionis: sequens ppriū iudiciū et libertatē: abutit sua adolescētia et disponit ad pditionē. iuxta illd puerb. xxij. A[illegible]scens iuxta viā suā ambulans cū senuerit non recedet ab ea. i. si sequit ppriam voluntatē: et in hoc persuerat: postea ita obdurescit q: n[illegible]t ab ea recedere nisi ipsa adolescētia ad p[illegible]tentiam reuertat et obedientiā: sicut egit ab a[illegible]lesc[illegible]a, pdigus post ꝛsumptionē substantie reuersus ad domū patris: vt habet Lu. xv. Quarta abusio est diues sine elemosyna: cū dñs deus cōcedat abundantiā bonorum tpalium aliq̄bus vt dent paupibus elemosynas: vt sic facientes sibi amicos de māmona iniqtatis: recipiant in eterna tabernacula. si paupibus nō subueniunt abutunt substātia sua vindemiātes vineas eccl'e. Inq̄tum reputant indigētibus illa bona auferre que elemosynali ipis potuissent et debuissent ꝛcedere: vt notat Amb. xlvij. di. sicut hi. vñ apl's scribit Timotheo dicens Diuitibus huius seculi pcipe bene agere: diuites fieri in opibus bonis: facile tribuere: cōicare: thesaurizare sibi fundamentū bonū in futuro vt apphendant verā vitaz. j. ad Timo. vj. Quinta abusio est femina sine pudicicia. Importat aūt pudicicia honestatē in actibus et gestis exterioribus: quā maxime decet mulieres habere. iuxta illd. j. ad Timo. iij. Mulieres sill' oz esse pudicas nō detrahentes sobrias. Dicit aūt pudicicia a pudore. i. verecundia. Et hanc. s. verecūdiam pmaxime natura ꝛcessit mulieribus tanq̄ optimū frenum ad repimendū lasciuias et vanitates eius. Vñ Eccli. xxvj. Beatia sup gratiam mulier sancta et pudorata. Si ergo mulier pudicicia dimittit abutit ꝛditione sua et suis leuitatib': tripudijs: cantilenis: fucis: ornatibus: et alijs modis vindemiat vineas eccl'e a multis auferens fructū salutis. Sexta abusio ē dñs sine virtute. q̄ aliquos regit tpaliter siue seruos: siue familiam: siue cōitatem dñs dicit pōt. Sed vt dicit salomon: Job. xiij. Qui facit pctm̄ seruus est pcti. Cū aūt quelibet virtus patiat detrimentū ab vno vitio fm Aug. de pe. di. vj. c. vno. Quinimo et expellat a vitio directe sibi opposito et ꝛsio: sicut sanitas repellit p infirmitatē: et lux p tenebras. Ideo si dñs. i. quicūq̄ rector alterius sit sine virtute: seruus erit nō dñs: et abutens suo dñio et vindemiabit eccl'[illegible] suo malo exemplo sibi subditos ad pua inducens. Qualis eni dñs tales et ministri eius. Septima abusio est xpianus ptentiosus. Nomē xpiani derīuatum est a xpo qd est nomen mititatis et pacis qui. s. xps nō contēdit neq̄ litigauit cū quoq̄. Et ad ptentionē vitandā tunicā auferenti nō solum nō repetere mādauit sed et pallium dimittere. Matth. v. Hinc et apl'us ait. Si quis videt inter vos contētiosus esse nos talem cōsuetudinem nō habem': sed neq̄ eccl'a dei. et Gregorius in omel'. Melius puto fore salua fide alios intellectui credere q̄ cōtentionibus deseruire. Qui ergo contētionibus vacat xpianitate abutens vineā eccl'e fructu spāli spoliat. Octaua abusio est paup supbus. Pauptas siue in tpalibus siue in spālibus est cōditio deiectionis et vilificationis. Unde dat hoi occasio quasi vagens ad se humiliandū: et p ipam humiliationē sibi pcurant et acquirūt vitā eternā sz illd Matth. v. Beati pauperes spū. i. humiles: qm̄ ipsorum est regnū celorum. Sed si paup se exaltet et destituit bonis spālibus se alijs pferat et velit ab hoibus honorari: abutit ꝛditione sua et sibi ac pluribus nocet. Nona abusio est rex iniquus: vt dicit Augu. in lib. de ciui. dei. Remota iusticia regna nō sunt aliud nisi magna latrocinia. Spectat igit ad dignitatē regiam iusticia seruare: et idē suis ministris imponere. Vñ Sap. vj. dicit. Audite reges et intelligite qm̄ data est ptās a dño vobis. q̄ interrogabit opa vestra et cogitatiōes scrutabit: qm̄ cum essetis ministri regni illius nō recte iudicastis: neq̄ custodistis legē iusticie. Et subdit. horribile et cito apparebit vobis. Iniusticia vo est quedā inequalitas. Dicit aūt rex iniquus. i. nō equus. Est aūt equitas iusticia dulcore misericordie tpata. Quia ergo in regendo nō seruat iusticiā: terribiliter vindemiat vineā dei truens dei eccl'am. Decima abusio est eps negligēs. fm Aug. Eps nomē est grecū derīuatū ab epi qd est sup: et scopus qd est intentio. videlz q: multū vigilāter debet intendere regi suo. viij. q. j. qui epatum. [illegible] ad Ezechielem aut in psona cuiusliber plati eccle. Fili hois speculatorem dedi te domui isrl'. Si dicente me ad impiū morte morieris nō annunciaueris: neq̄ locutus fueris vt auertat a via sua impia vt viuat ipse impius in ipietate sua moriet. sanguinē vo eius de manu tua requirā. Nā vt dicit p Leonē papā. di. lxxxvj. c. j. Inferior ordinū culpe ad nullos magis referende sunt q̄ ad desides negligētesq̄ platos: q: multā sepe nutriūt pestilētiam: dū austerior dissimulat adhibere medicinā Eps ergo si est negligens abutēs officio suo vineā eccl'e vindemiat fructū tpalem inde sibi vendicās: et de salute aiarum nihil curans. Undecima abusio est plebs sine disciplina. Disciplina aliq̄n sumit p doctrina: aliq̄n pro correctiōe vl' mor cōpositiōe: et his oibus plebs indiget Vñ Salomon puerb. j. Fili audi disciplinā patris tui. i. doctrinā patris. vicz nō solum carnalis: sed magri et pālati et senioris de bono te instruētis. Cum eni aia nostra nasca: vt tabula rasa nisi doctrinā suscipiat: et ignorāter bestialiter oz vt viuat. De disciplina aūt correctionis siue flagelli dicit apl's ad Heb. xij. Si extra disciplinā estis adulteri nō filij estis. Si eni hoies et pcipue plebes q̄ modicam habent prudētiam et maturitatē pspērant: et sine flagellis se reperiunt abutunt pspēritate et in multa mala incidunt. Duodecima abusio est ppl's sine lege qd intelligendū videt quoad eius obseruationē. Nam pauci ppli sunt pcipue inter fideles qui leges aliq̄s nō heant: sed paucissimi obseruant: et isles esse videnī telis aranearum q̄bus capiunt musce: sed a maioribus aialibus laceranturcum tm̄ Aug. dicat. Quicūq̄ legibus impatorū que p dei voluntate ferunt obtēperare nō vult: acquirit sibi magnū suppliciū. Vbi ergo oes mali xpiani. vñ et hypocrite nequiter opantur in vinea eccl'e. Sed demū dicetur eis a xpo. Nō noui vos: discedite a me operarij iniquitatis, Matth, vij. Et loquitur ibi de falsis prophetis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Titulus.V.

q̃ ꝗ origene ſignificat hypocritas. Se neqter opantes in vinea eccl'ie ſũt ꝓſecutores:de q̃bus pot intelligi illud Job.xv. Ledek quaſi vinea ſcz ecclia in primo flore b̃ eſt in primitimo ſuo ſtatu. Que leſio p̃cipue facta fuit a tyrannis infidelib'. Unde pſ. in pdicta aucte ſubdit. Exterminauit eã aper de ſilua. Aper q̃ eſt aial feros ⁊ ſiluestre dilacerãs ⁊ cõminuẽs q̃ ſibi occurrũt:ſignificat romanũ imperiũ:qd̃ alia dñia dilacerãs ſibi ſubingauit:⁊ hic venit de ſilua.i.de gẽtilitate infructuoſa. Hoc aũt imperiũ exterminauit ꝓtũ in ſe fuit vineã eccl'ie q̃rẽdo ipam deſtruere:⁊ ponẽdo extra termios mũdi p plures tyrãnos impatores. Unde ⁊ aug.xviij.de ciuitate dei refert eccleſiam dei decẽ magnas ꝓſecutiões fuiſſe paſſam ab impatorib' romanis figuratas p decẽ plagas egypti:⁊ ei vnã tm̃ reſtare.ſ.eas q̃ erit tpe antixpi poſtq̃ liberabit eccl'ia plene de ſeruitute mũdi:⁊ diaboli. Sicut p vndecimam plagã videlz ſubmerſiõis pharaõis cũ exercitu ſuo i mari rubro plene liberat' eſt pplus dei de egyptiaca ſuitute. Prima igit̃ cõputat ſub nerone impatore ſub q̃ principes apl'orũ petrus ⁊ paulus coronati ſunt cũ alijs multis. Scõa ſub domciano:in qua Johã.euãge. poſt martyriũ quo miſſus fuit in doliũ olei feruẽtis:ſed illeſus exiuit in inſula pathmos relegat' fuit. Tertia ſub traiano i qua clemẽs in mari ſubmerſus eſt. Quarta ab antonio. Quinta ſub ſeuero. Sexta ſub maximiõ. Septima ſub decio. Octaua ſub valeriano. Nona ſub aureliano. Decima ſub dyocleciano ⁊ maximiano. Non autez negat ipſe Aug. ſeu reprobat q̃ iſtas decẽ ꝓſecutiones paſſa fuit eccleſia:ſed hoc reprobat q̃ ſolũ iſtas decẽ tm̃ fuerit paſſa cũ ſuſtinuerit multas alias diuerſas tpib'. Et p̃cipue narrat ipſe Aug. ibidẽ ⁊ de alijs duab' factis ab imparib' romanis.ſ.a iuliano apoſtata:⁊ valente arriano fratreva lentiniani. Sub his aũt duodecim ꝓſecutiõibus exterminata eſt vinea eccl'ie quãtuz ad aliquos in pte:q̃ videlicz timore tormẽtorũ a fide receſſerũt. Exterminata eſt corpaliter ſeu quo ad vitã ꝓſitem:q̃tũ ad innumeros fideles q̃ p fide martyrio coronati ſunt. Sz plãtatis radicib':id ẽ moribus:⁊ ſub terra poſitis ipſis martytib'q̃ erãt p̃cipui in eccl'ia impleta eſt terra fide xp̃i:q̃ mirabiliter dilatata eſt eccleſia p orbẽ. Ut pſ. loquens in pſona eccleſie de hmõi ꝓſecutiõib' ſuis ait. Sepe expugnauerũt me a iuuẽtute mea.i.in ſtatu primitiuo meo:dicat nũc iſrl'.i.populus dei. Interpretat ẽm iſrl' videns deũ:q̃d̃ eccl'ie congruit p fidẽ. Etẽm ñ potuerũt mihi.ſ.auferre fidẽ ⁊ charitatẽ. Sz ſupra dorſuz meũ.i.fideles quos ſuſtineo: fabricauerũt.ſ.corpus ꝓpetuas:pcuſſiões ſupplicioꝝ pecatorũ.ſ.ipſi infideles ꝓſequẽtes ⁊ impugnãtes ferus plongauerũt iniquitatẽ ſuã.ſ.augẽdo pctã ſua. Sz demũ deꝰ concidet ceruices pctorũ ipoꝝ ꝓſequẽtiũ ſupbiã illoꝝ annihilando. ⁊ de mũdo ſublatos deputando damnatõi. Unde ⁊ ipſi fideles cõſtantes in fide figurati ſunt p nabothe nabutheũ:q̃ cũ noluiſſet vineã ſuã tradere achab regi ydolatre peteti demũ falſe accuſatus iniuſte occiſus eſt. Sz ipſe achab cũ omni domo ſua ad nihilũ redact' eſt.iij.regum.xxi. Sic ⁊ prelati eccleſie ⁊ alij veri fideles:nec p̃cibus nec minis aut terroribus tyrãnis acquieuerũt vt vineã eccleſie traderẽt in manib' eorũ:acq̃eſcẽdo.ſ. pfidie eorꝝ vſq̃z ad acerbiſſimã mortẽ reſiſtẽdo. Et licz aliquãdo viderent eccl'iam:id eſt fideles ad placitũ poſſidere:demũ ipſis regib' ⁊ tyrãnis miſerabiliꝝ de medio ſublatis vinea eccl'ia in ſua libertate pmãſit. Et vt dr.i. Lachabe. iij. Cõturbati ſunt oẽs opatores iniq̃tatis.ſ.illi ꝓſecutores tyrãni. Tertij oparij mali ſũt heretici puerſores:de q̃bus figuratiue dr Judicũ.ix. Habitatores ſichẽ egreſſi ſunt in agros vaſtãtes vineas. Sichem interpretat laboras:⁊ ſignat hereticos q̃ laborant ad puertendũ alios. Hi egreſſi ſunt de domo vel ciuitate vnitatis eccl'aſtice in agros latos vitioꝝ ad deuaſtãdũ vineas:id ẽ plebes eccl'ie. Eccl'ia ei figurata p vineã ⁊ vna eſt vnitate finis ⁊ fidei nulla rõne pluralitatis locoꝝ ⁊ vnitatis in quibus diſperſa eſt. Quos vt deſtructores cauere admonet apl's ad Phil'.iij.dicens. Videte malos operarios. Et.ij.ad Lor.xi. Hmõi pſeudo apl'i operarij ſunt doloſi transfigurãtes ſe in apl'os xp̃i. Horũ aũt noxũ opus i vinea eccl'ie notat pſ. in dicta aucte quã iducit. Singularis ferus depaſtus eſt eã. Ferus dr cetus hereticorꝝ q̃ intellectũ ferũ ⁊ beſtialẽ habẽt in ſuis doctrinis. ⁊ ferũitatem crudelitatis cũ poſſunt aduerſus fideles exercẽt. Singularis dr: hic ferus:q̃ ſinglares ſunt in opiniõe:nolentes aſentire cõi ſnie ſapientũ. Uel etiã ſingulares ex ſupbia q̃ cupiũt ceteris anteferri in vita vel ſciẽtia. faciẽtes ſe capita aliorũ. Et hic ferus depaſt' eſt vineã eccleſie. ꝓtũ ad oẽs q̃ errores eorũ ſecuti ſunt:q̃ incorporati cũ eis a deo ⁊ eccleſia dãnati ſunt. Oẽs aũt heretici in doctrinis ſuis duodecim articulis fidei cõtrarij inueniũtur:id eſt ſibi ſenſiſſe ⁊ diſſe aliqui ex duodecim articlis directe vel indirecte principaliꝝ vel reductiue. Equidẽ p.m' ſingularis ferus q̃ depaſt' eſt ⁊ multas vites deſtruxit de vinea eccleſie:docẽs ꝗ primũ articulũ fidei:fuit Arrius aſſerens tres pſonas diuinas eſſentialiꝝ differentes q̃q̃ fateat tres deos ⁊ tres eſſentias diuinas:maioreq̃z vnũ altero. Cõtra illud Deut'.vi. Dñs deꝰ tuꝰ vnus eſt. Qd̃ eccl'ia fatet in ſimbolo dicẽs. Credo in vnũ deũ. Secõus ferus ſingularis fuit ſabelli' hereticus. cõtra ſcdm articulũ dogmatiza ns ⁊ aſſerẽs patrẽ ⁊ filiũ ⁊ ſpiritũ ſanctũ vnã eſſe eandemq̃z pſonã que aliq̃n vocat' pater:aliq̃n filij':aliq̃n ſpiritũ ſanctũ. Hi fallacia deſtruit Johães dicẽs Tres ſunt qui teſtimoniũ dãt in celo:pater vbũ:⁊ ſpũ ſanctus.i. Johan.v. Tres.ſ.pſone:qd̃ fatet eccl'ia nõ ſolũ in ſimbolo apl'orũ:ſz etiã in ſimbolo athanaſij vbi dr. Alia eſt pſona patris alia filij:alia ſpũſanctꝰ. Cõtra tertiũ articulũ.ſ. creationis rerũ locutus eſt ferus ille qui dicebat mani cheus fingens diabolo inſtigãte:⁊ ponẽs duo ꝓma principia rerũ. Unũ videlz .incipiũ inuiſibiliũ:⁊ hoc eſt deũ dicit. Aliud principiũ.ſ.viſibiliũ:q̃d̃ aſſerit eſſe diabolũ. Cuius cõtrariũ aſſerit ſapiẽs ſalomõ dicẽs Qui viuit in eternũ creauit omnia ſimul. qd̃ fatet eccl'ia dicẽs. Creatorẽ celi ⁊ terre viſibiliũ oiũ ⁊ inuiſibiliũ. Cõtra quartũ articulũ.ſ.ſctãm eccleſiam catholicã ſanctorꝝ cõionez ⁊c. Que ſanctificat vtiq̃z per gratiã ſacramentalẽ dixit aliꝰ ferus pelagi' dictus aſſerens principaliter p.pp.iũ articulũ poſſe ſaluari. Sed cõtra eũ dicit apl's ad Eph. Gratia dei ſalui. facti eſtis p fidẽ ⁊ hoc nõ ex vobis. Et illud ad Titum.iij. Nõ ex opibus iuſticie q̃ fecimꝰ nos:ſed ſm ſuam miſericordiã ſaluos nos fecit:p lauacrũ regenerationis ⁊c. Quintũ articulũ.ſ.carnis reſurrectione ferus quidã vt ponit Gregorius.in moralib' heretic' impugnauit dicẽs. In futura reſurrectõe recepturos nos eẽ carne nõ ꝓprie ſed aeri ⁊ vẽto ſimilẽ. Quem elidit Job dicẽs. In carne mea videbo deũ quẽ viſurus ſum ego ipſe ⁊ non alius.i. non mutatus alia carne. Sexto qui eſt de vita eterna:cõtradixit quidã hereticus cũ ſequacibus ſuis:querens de paſcere vineã eccl'ie dicens deũ nõ videri p eſſentiã ſuam a ſanctis in qua viſione eſſentiali cõſiſtit vita eterna: ſm illud Job.xvij. Hec eſt vita eterna:vt cognoſcat te ſolum deum ⁊c. Sed dicebat ſolum per quandã ſpeciem vel ſimilitudinem videri. Cui Johan.in cano.id eſt imponit ſilentium dicens:videbimus eum ſicuti eſt. Contra ſeptimum.ſ.q̃ deꝰ filius eſt conceptus de ſpiritu ſancto natus ex virgine ferus ille dictus hebion locutus eſt dicẽs, ꝗm non de ſpiritu ſancto nec de virgine conceptuz:ſed ex cõmiſtione viri cum muliere. Quem euangeliſta ſingulat dicens Matth.i. Nõ in ea natũ eſt:de ſpiritu ſancto eſt. Octauum reſpuens.ſ.xp̃m filium dei paſſum ⁊ mortuus Mahumetus peſſimus ferus cuz ſuis ſaracenis dicunt xp̃m nõ fuiſſe paſſum ⁊ mortuũ:cum deꝰ filius eſſet ⁊ impaſſibilis. Sed Daniel obſtruit os eorum dicens. Videbitur xp̃us ⁊c. Dañ.ix. Et petrus, Xp̃us paſſus eſt pro

Pſalmo cxxviij.

Pſ. lxxix

Pſ. xlix

Pelagius

Eph.ij.

Deus

Job. xix.

Deus

Johan. iij.

Deus

Matheus

i.pe.iij

nobis ⁊c. Paſſus eſt autez ſm humanitatẽ aſſumptã nõ ſm deitatẽ. Nonũ videk deſtruere ſe. ille qui dixit xp̃m aiam nõ habuiſſe:ſed loco anime fuiſſe deitatẽ. Et eſt nomus de deſcẽſu ad inferos:q̃d̃ fuit ſm aiam nõ ſm carnẽ que ſepulta fuit. nec ſm deitatẽ que vbiq̃z eſt. Ut pſ. In perſona xp̃i cõtra illos ait. Non derelinques animan meã in inferno ⁊c. Decimuz q̃d̃ eſt de reſurrectiõe xp̃i tertia die: Judeus ferus maligꝰ audire nõ potuit. dicẽs nõ reſurreriſſe:ſed corpus eiꝰ a diſcipulis furatũ fuiſſe. Sed apl's ad Timo. teſtat̃ hanc reſurrectionẽ dicẽs. Memor eſto dñm Jeſum reſurreriſſe a mortuis ſm euangelium meum. Et pſ. Ego dormiui ⁊ ſopor atus ſum ⁊ exurreri. Undecimũ de aſcẽſione negat eutices hereticus. dicẽs carnẽ ꝓuerſam in deitatẽ. Qd̃ ſi eſſet:nõ aſcẽdiſſz:q̃ deꝰ eſtas in celis ⁊ vbiq̃z eſt. Contra hoc micheas ꝓpheta ait. Aſcẽdẽs pandet iter añ eos. Et pſ. Aſcẽdit deus in iubilatione. Duodecimus articul' eſt.q̃ xp̃s venturꝰ eſt iudicare viuos ⁊ mortuos:ad retribuendũ premiũ bonis ⁊ penã eternã reprobis. Cõtra hunc latrat' eſt. Origenes dicens xp̃m debere in fine omẽs ſaluare ⁊ p eis pati. Sic cõtra eũ eſt q̃d̃ ait xp̃s. Matth.xxv. Ibũt hi in ſupplicium eternũ:iuſti aũt in vitã eternaz. Et Dañ.xij. De puluere terre euigilabũt:alij in vitã eternã:alij in opprobriũ vt videãt ſemp. Quãuis cõtra articulos fidei duodecim ſint nõ ſolũ duodecim feri ſingulares ⁊ hereſiarche neq̃ter opati.vineam eccl'ie depaſcẽtes:⁊ multos inficientes q̃m multi alij ſunt exp̃ſi ⁊ extincti:vt ptz.xxiij.q.iij.c.pe nulti. Et eẽ de ſum.tri.⁊.fi.ca.c.dammam'. Et in conuſcilis.be. Tho.de articulis fidei ⁊ ſacramẽtis. Sed nunq̃z poterunt p̃eualere nec poterunt. xp̃s ẽm orauit.p ea vt nõ deficiat fides eius. Pro Petro declinauit dicẽs. Ego p te orauí vt nõ deficiat fides tua Lu.xxij. Matth.xvj.dicit. Suꝰ hãc petrã.ſ.ſe xp̃m edificabo eccl'iaz meã:⁊ porte infer.i.errores ⁊ hereſes:nõ p̃eualebunt aduerſus eã Quinto ſublatis hereſibus ſubortis paulatim eccl'ia remanſit glorioſior ⁊ clarior in doctrina p expoſitiões ⁊ diſputationes doctor hereticos ꝓfutantiũ dñio eam cuſtodiente. Ut Eſa.xxvij. ipſe dicit. In die illa vinea meri cãtabile ei. Ego dominus qui ſeruo eã repẽte ꝓpinabo ei ne forte viſitet cõtra eã:nocte ⁊ die ſeruo eam.

§.IX. Secũdi oparij in vinea eccl'ie ſunt q̃ opant̃ excellenter ad faciẽdũ ipſam fructificare.

Et ad hoc exhortat apl's dicẽs. ij. Timo.ii. Solicite cura teipm̃ pbabilẽ exhibere oparũ deo incõfuſibilem. Et ad frequetandũ ⁊ cõtinuandũ opus exhortatur Salomon. Eccẽs.ix. dicẽs. Qd̃cũq̃z pot manus tua inſtãter opare:q̃ nec op' nec rõ nec ſapia nec ſcia erũt apd̃ inferos:q̃ tu pperas. Et ad mittẽdũ hmõi excellẽtes operarios in vineã eccl'ie. orabat' Pſ. dicẽs. Dñe deꝰ virtutũ viſita vineã iſtam.ſ.p efficaces operarios:⁊ pfice eã. id eſt diſpone vt perfectũ fructũ pducãt. Apte aũt eccl'ia figuratur p vineã multiplici de cã ſm Hugonẽ cardinalem ſup pſ. Et puma eſt ꝓpter ligni abſciſi inutilitatẽ. Non ẽm vile ẽ lignũ vitis abſciſuz niſi ad cõbuſtionẽ. Sic homo ab eccl'ia ſepatus numero vl' merito. Ut dñs Ezech. v. Fili hois q̃d̃ fiet de ligno vitis ex omnib' lignis nemorum:que ſunt inter ligna ſiluarũ. Nũquid tollet̃ de ea lignum vt fiat opus:aut fabricabitur de ea paxillus:vt dependeat in ea q̃dcũq̃z vas. Ecce igni datum eſt in eſcam. Sic etiam diſxit xp̃s. Job.xv. Ego ſum vitis ſi quis in me nõ manſerit:ſcz vnitus per charitatẽ p quã q̃s merito eſt in vinea eccl'ie mittetur foras ſicut palmes ⁊ areſcet:⁊ in ignem mittetur ⁊ ardet. Secũda ratio eſt ꝓpter fructꝰ ſuauitatem. Sola ẽm vinea vinum habet q̃d̃ letificat cor hominis ⁊ cõfortat. Sic ſola eccleſia hz vinũ doctrine ſalutaris animam letificantis ⁊ cõfortãtis. Ut Lant.viij. dicit. Dabo tibi potũ ex vino cõdito. Vinũ cõditũ eſt dulce ⁊ medicinale. Et Matth.vij. dicit. Nũquid colligunt de ſpinis vuas q.di. Nõ habet̃ ſalutari doctrina a iudeis aut gentilibus aut hereticis. Sz ⁊ de illis dicit̃. Uuas eorũ vua fellis ⁊ botrus amariſſimꝰ. Fel draconũ vinũ eorũ ⁊c.

Tertia ratio eſt:q̃ ſicut pinguedine debilitat vinũ ⁊ luxuriat vinea.id eſt ſupfluos ꝓducit palmites. Sic in eccleſia ex abundantia temporalitũ:naſcit̃ luxuria in palmitibus:id eſt clericis ⁊ laicis ⁊ ex hoc inſipidat̃ ⁊ inſipidũ fit vinũ:id eſt doctrina eccl'ie:vt de eo dici valeat illd Eſa. j. Uinũ tuũ miſtũ eſt aqua:id eſt carnalivoluptate inſipidum factũ. Et ꝓpter hoc dñs viſitat ipſam vineã ſepe abſcindendo palmites:id eſt ſupfluitates tpalium per varias afflictiones:vt magis fructificet. Ut cõquerens domin' de vinea eccleſie dicit. Eſa.xxvij. In prelio gradiar ſuper eã ſuccendam eã pariter.q.d.parum fructificat eccleſia ꝓſperitate:ſz faciã eã fructificare p aduerſitatẽ. Et loquitur ſm ꝓſuetudinẽ quarũdam regionũ.in aluernia eiꝰ in aliquibus locis ita q̃d̃cũq̃z mltiplicant̃ vinee q̃ quaſi in ſiluas vinee degenerãt:⁊ tũc homines cõburunt eas ⁊ poſtea optime fructificant. Uinea etiã radicata inter paratꝰ in eminẽti loco in radio ſolis melius vinũ parit. Sic illi de eccleſia:qui ſunt fundati ⁊ radicati in duricia penitentie.in eminentia vite cõtemplatiue.in feruore dilectionis ⁊ benivolẽtie:melius docent ⁊ operant̃. Hiere.xxxvj. Adhuc plantabis vineã in montibus ſamarie. Samaria interpretat̃ non ſolũ cuſtodia dñi:ſed etiã ꝓiunctio dñi:⁊ per penitentiam ⁊ ꝓtemplationẽ coniungit̃ homo deo:⁊ dñm in ſe cuſtodit. Ipſa aũt vinea eccl'ie ꝓficit̃ p excellentes operarios:quos ipſe deus cõducit ad operandũ vineam mane:hora tertia:ſexta nona:⁊ vndecima:vt habetur parabolice Matth.xx. de patrefami.q̃ exijt ꝓducere operarios in vineaz ſuã:q̃ videlz in diuerſis etatibus mundi a primo abel iuſto:vſq̃z ad vltimũ naſciturũ poſuit multos ſanctos in ipſa eccl'ia:ad exercẽdũ ſe ⁊ alios in pfectione virtutum. Uel diuerſe hore ſignificant ſm Greg.in omel'.diuerſas etates hominũ.ſ.pueritie:adoleſcentie:iuuentutis:ſeniũtis:ac decrepite etatis. Ut quib' homes vocant̃ a deo ad penitentiã ⁊ virtuoſaz ꝓuerſationẽ. Ad hoc aũt q̃ vinea fructificet triplici opere indiget:videlicz ligonizatione:putatiõe:⁊ ligatione. Ligonizatione quidem indiget ad hoc vt ſpine et herbe inutiles eradicẽtur in quo opere terra ferro ſcindit̃:⁊ abſciſis radicibus herbarum ſoli oſtendũtur. Sic in vinea eccl'ie ſeu anime:ad hoc vt fructificet deo optz q̃ terra cordis ferro ꝓtritionis frãgat̃ vt abſcindant̃ pctã etiã vſq̃z ad radices cogitationum:⁊ manifeſtent̃ per ꝓfeſſionẽ ne occultata reuiuiſcat̃ Ut in ſeptuageſima qñ in officio repreſentat̃ lapſus primorũ parentũ ⁊ punitio.ſ.introductio generis hũani in exiliũ huius mundi ad agendã penitẽtiaz:ꝓpter qd̃ dñs induit eos habitu pelliũ animaliũ:vt cognoſcerẽt ſeipos et penitẽtiaz agerẽt:eccl'ia dimittit cantica leticie:vt gl'ia in excelſis:niſi in magnis ſolẽnitatibus:⁊ alla:⁊ ſumitur tractus loco alla:qui tractus hz cãtũ aſperũ ⁊ lach:ymoſum ad inducendũ homines ad penitentiã:⁊ hoc p nouẽ hebdomadas facit vſq̃z.ſ.ad paſcha:q̃.ſ.amiſit ſocietatem angelorꝝ:qui ſunt diſtincti in nouẽ ordines. Aliã rationes habes de ꝓſe.di.j. Hi duo. Nã q̃ ipſi noluerũt in paradiſo penitere:⁊ ꝓfiteri peccatũ ſuũ ſe excuſantes.ideo expulſi ſunt:vt vel ſaltẽ ex afflictione hui' exiliij peniterẽt qd̃ ⁊ fecerũt. Scõdo optz q̃ vinea putet̃. Ut dicit̃ Lant. j. Tempus putatiõis aduenit. Per putationẽ aũt abſcindũtur p̃mites ſupfluj ne fructũ impediãt. Ita ⁊ in cultu ſpirituali anime optz ſupfluia reſecare. Paucis ẽm minimiſq̃z natura contenta eſt. dicit Boetius. Sz ſenſualitas inſatiabilis eſt querens multa ſuperflua. Propier qd̃ dicebat apoſtolus. Habentes victũ ⁊ quibus tegamur his cõtenti ſumus. Tempus aũt ꝓgruũ huic putationi eſt tẽpus adoleſcentie q̃ indiget maiori freno ꝓpter maiorẽ inclinationẽ ad ſupfluitates et vanitates que ſignat̃ p tempus veris:in cui' principio vel circa fit putatio materia

Ut vinea fructificẽs tria requiruntur.

de ſeptuageſima.

i.timo. iij

Universidad de Deusto
Biblioteca

liū vinearuz. Tertio oz ꝓ ligeť. Debē ūt ligari vites id est potētie aie firmo palo. s. xp̄o: vt dicere possit cum apl'o. Cruci affixꝰ sū. s. p affectū ⁊ imitationē. Proderit i sup multū ad fructificandū. imo necessarium videť vt vin culo obedientie alicui patri spūali alligeť: cuius ꝓfilio di rigatur. Sed bñ videat ne fit arūdo vacua. i. hypocrita: sz constans ⁊ solidus in obsequio diuino. Perutile etiā erit aialia q̄ destruūt vineā capere occidere. Unde dicit. Can. ij. Capite nobis vulpes puulas q̄ demoliunt vineas. Uul pes puule ꝑm berñ. sup Canť. signant cogitationes q̄ oc currūt sub specie boni. Est eni vulpis aial callidissimum. Sicut cuz alicui suggeriť affectus platiōis sub specie fru ctificationis: ⁊ indiscretio vite sub specie tēperantie ⁊ hu iusmodi. iste destruūt vineā nisi puule: id est in initio mor tificentur. Cū aūt sic bene exerceť ⁊ coliť vinea: optie fructificat: ⁊ deo afferť fructus ꝓpi gratꝰ. Uñ in figurā le giť Geñ. xl. Qd̄ pincerna regis pharaonis in carcere po situs vidit in somnijs vitē: tresq̄ ex ea, ppagines, pceden tes q̄ gēmas florescz ⁊ vuas paulati, pducebāt: ipsiqz ma turatis ille pincerna ex eis ꝑnebat vinū in calicē phara onis offerēs ad bibendū. Pincerna in carcere est quilibz nostrūꝰ positꝰ in carcere huius mūdi, ppter defectū saltez ȝcti originalis. Hoc est aūt signū vt qs ad curiam reuer tatur regis eterni: vt ei gratꝰ ⁊ ,ppitꝰ sit factꝰ: cū. s. vider q̄sꝰ per somniū: q: hic nō haběť certitudo saluatiōis futu re: nisi p signa: cū. s. qs videt vineā aie cū tribus potentijs suis: memoria: intellectu ⁊ voluntate: gēmas bonorꝫ, ppoſi torꝫ: flores bonorꝫ exēplorꝫ: fructus rectorū operū, pduce re ⁊ in eis, pficere: ita q̄ expressis vinatijs: id est defectibꝰ ⁊ impfectoibꝰ: vinū spūalis feruoris ⁊ leticie in calice cor dis offerat deo: ppter cū oia faciendo. Propter ꝗ spera re pōt p interpretationē sanctorꝫ q̄ eductus ō carcere mū di ad curiam pharaonis regis eterni reuocabiť cū hono re. Uel sic exponi pōt. Uitis est xp̄s sicut ipse dixit Job. xv. Uera vitis dicit ad differētiā vmbratice q̄ puersa est i amaritudinē. Tres ,ppagines sunt tres ordines fideliuz in eccl'ia. qui ei p gram adherēt. s. plati actiui ⁊ prēplati ui: figurati p Noe Job ⁊ Daniel de q̄bus habeť Ezechi. xiiij. Et p Petrū Jacobuz ⁊ Johānem qui se iuenerūt in trāsfigurātiōe. Matth. xvij. Et p Lazarū Mariā ⁊ mar thaz. quos diligebat Jesus. Job. xi. Prelati eñ regūt ec clesiam figuratā p arcā rectā a Noe. Pascere debēt vbo ⁊ exēplo. sicut dcīm fuit petro. Job. vlti. Uirliter se debent habere in militia dei: mozui mūdo vt lazarus. Contēpla tiui vacare debent orationi ⁊ meditatiōi: castitati ⁊ absti nentie: vt dauid fecit: ⁊ puritati: ⁊ sapientie: vt Johānes euāgelista. Auditui diuinorꝫ q̄eti ⁊ sollicitudin. vt maria magdalena. Actiui vo operib' misericordie: vt Job: ⁊ gu bernationē familie: ⁊ luctari cū vitijs: ita vt supplantenť Jacob eñ iterpretať supplātatoz. Et insistere sollicite ne cessarijs domꝰ: vt martha. Uel tres ,ppagines; tres statꝰ sz virginū: viduarū ⁊ coiugatorꝫ. Uel tres ,ppagies tres gradus in eccl'ia. s. incipientium, pficientiū ⁊ pfectorꝫ. Et hi oes ,pducunt gēmas cogitationū bonarū flores sctārū affectionū ⁊ exēplorꝫ: ⁊ vuas rectorꝫ operū. Ex q̄bus xp̄s eliciens vinū meritorꝫ: ipe xp̄us porrigit ⁊ pnat in curia supna: coā rege vniuersorūz: ⁊ hoc in calice pncipalr sue passionis tertia die. s. tpe gre. Et de his trib' ordinib' sta tibus vel gradib' exponit. b. Tho. sup Canť. illud. Sera ginta sunt regine: octoginta cōcubine: ⁊ adolescētularuz nō est nūerus. Cant. vi. Regine eni signāt vg[illegible]s: q: ipe se optime regūt q̄ad domādas ,cupiscētias carnis ⁊ ma gis dicunť sponse xp̄i q̄ alie. Ne sunt seraginta in nūero puo sed excellēti. Quāuis eñ in se sit puus numerꝰ. lx. re spectu supior tñ supabundans. Dicit aut nūerꝰ supabun dans ille cuius partes singule que in se multiplicate con stituunt ipm totū simul. post adunate ⁊ collecte excedunt ipm totū. Sicut pres aliquote. lx. sunt vnum ⁊ duo tria ⁊ quatruoz ⁊ quinq̄ ⁊ sex ⁊ decem ⁊ quindecim ⁊ viginti et

Gal. ij.

triginta. Et hec oi[illegible] sil' excedunt nō solū seraginta sed et octoginta. Signat etiā regimē seraginta aias pfectas ex dignitatis ⁊ nūeri significatiōe. Tales eñ ad minuūt fre quēter vt vere sponse ad amplexꝰ regis salomonis: id est xp̄i: p contēplationē ⁊ intimā visionē: ⁊ generāt stirpes re gis. i. pfecta opa faciunt: ⁊ cū magna fiducia in domo su perna cōuersanť. Componiť aūt numerꝰ seragenariꝰ ex sex ⁊ decē: q: denarius series multiplicatꝰ ,stituit. lx. Et de narius q: est ꝑm' limes numerorꝫ signat pfectionē. Se narius q̄ est numerꝰ q̄dratus in figuris. Naz figura q̄dra ta habet sex facies: vt ꝑz in taxillo: ⁊ signat firmitatē: quin res q̄drata ex oi facie firma manet. Concubine id est vi due q̄ dicunť ,cubine: q: habuerūt aliqñ aliūvir q̄ ꝑm Et hę dicunť octoginta: q: in maiozi numero sunt q̄ vir gines. Dicunť etiā aie ,pficientes etsi nondū pfectę: quę ⁊ si aliqñ admittunť ad amplexum diuinū p ,ptemplationē ⁊ gustum spūaliū: nō tñ ita frequēter vt pfecte aie: nec p fecta sunt opa eaꝰ. Laborāt tñ ad obseruantiā decē ,prec ptorū: ⁊ exercitiū octo beatitudinū de q̄bus habeť Mat thei. v. ⁊ ideo dicunť octoginta: q̄ numerus ponit ex de nario octies multiplicato. Adolescentule sunt aie in stu tu ,iugij: vel etiā impfecti seu incipiētes in via dei. Et hi sūt i maiozi nūero q̄ virgines ⁊ vidue: vl' pfci ⁊ pficiētes. ly i minozi merito. Uñ adolescētule dicunť q: adhuc tenere ad sufferendos labores: nō duz sensu pfecti ac inuitabiles

§. X. Operantur aliqui alij

segnꝰ in vinea ecclesie. Unde vinea paulatim degene rat ⁊ destruitur. Et de hoc Prouerb. xxiiij. dicit salomon. De negli genti ⁊ transiui sez per cōsideratiōnē p agrū hōis pigri ⁊ p vi neam stulti. id est mentē ⁊ cōuersationē: ⁊ totum repleu rant vrticē: id est passiones cōcupiscibiles vrentes vt vrti ca: ⁊ operuerāt supficiem eius spine: id est p[illegible]ones irascibiles que pungunt alios. Et de hnōi vinea ieu aia dis conq̄rēs dicit. Quid e[illegible] q̄d vltra debui facere vinee mee ⁊ non feci. An expectaui q̄ facer[illegible]uas ⁊ fecit labruscas. Esa. v. id est expectaui vt faceret fr[illegible]ū b[illegible]orū operum ⁊ fecit fructū inutilem. Unde infra dicit. Expectaui vt fa ceret iudiciū ⁊ ecce iniq̄tas: vt faceret iusticiam: ⁊ ecce clamor. Sed tīmēdum est q̄ subdit. Et nūc ostēdam vobis q̄d faciam vinee mee: id aie repide ⁊ pigre si se nō emen det. Auferā sepem eius: id est remoriam ,scientie pungen tis auferri ,mittam seu timorē: ⁊ erit in diriptionē a de monijs p temptationē. Diruam maceriā eius: id est gnit tam remoueri cōsideratione vite sanctorꝫ: qui lapides di cunť: ⁊ erit in cōculcationē vitiorū. Et ponā eam deserta bonis. s. spūalibus. Non putabiť: id est nō remouebit ta lis piger ⁊ repidus supfluitates et occasiones vitiorum. Nec fodieť ferro. s. cōpunctiōis ⁊ cōfessionis. Et ascēdet vepres ⁊ spine: id est male c[illegible]gitatiōes ⁊ affectōes. Et nu bibus mādabo ne pluāt sup eam imbrē: id est nō ꝓpiet doctrinā fructificantē ⁊ vtilem eis. Unde cuilibet tali di citur. Apoc. iij. Non iuenio opa tua plena. In mēte ergo habe q̄d accepis ⁊ audieris ⁊ tene: ⁊ penitentiā age. Nam demū. vt ō: Apoc. xiiij. Misit angelus. i. xp̄s falcē suam sez mortis ⁊ vindemiauit vineā terre ecclesiam scilz mili tantem. Et omnē palmitē qui nō fert fructū tollet cū a[illegible] ⁊ qui fert fructum purgabit Job. xv.

§. XI. Quantū ad tertium

pncipale diuisionis. s. circa. vi. §. sez de facieda rem[illegible]tio ne ō: Da illis mercedē. Nota ꝑmo q̄ nō dicit vt veniāt de[illegible] cras sz inediate post op': da illis mercedē. Unde Job. de iij. dicit. Quicūq̄ tibi aliquid operatus fue[illegible] statim ei mercedē restitue: ⁊ merces mercēnarij tui oino apud te nō maneat. Da ergo ⁊ nō differas. Nota sēdo q̄ dicit il lis. s. oparijs in vinea. Sz dicit apl's. j. ad Cor. iij. q̄ vnuſ quisq̄ ꝑm suū laborē mercedem ,ppam accipiet. Fm labo rem: quoad q̄litatem: quoad q̄titatē: quo ad diuturnita

tem. Quo ad qualitatē boni labor[illegible] mali: quoad q̄ti tatem magni laboris vel parui: quoad diuturnitatē mul ti xp̄is vel modici. Nā qui laborauit in vinea ad destruen dum vt ,ptini: cū ,ogma merces seu retributio peccati sit pena. Ideo vt ō: Eccli. xxx. Effugat a dño portās merce des miqtaſ. ⁊ ad Ro. j. ō reprob ō: Mercedē quā optu it in semetipꝰ recipiētes. ad Heb. xi. Dis puaricatio ⁊ in obedientia accipit iust i mercedis retributōez. Qui labo rauit negligenter tādē in gra mortis mercedē accipit: sed nō de opanis in mortali. Uñ Aggei. j. dicit. Qui ,ogrega uit mercedes misit eas in sacculū ptusiz. i. q̄ fecit opa de genere bonorꝫ ex charitatē: nō inde recipit ꝑmiū in gl'ia sicut q̄ ponit in saccū ptusum: nō remanet ibi: sz ex mīt tit. Qui aūt laborat excellēter mercedē gl'ie accipit. Un de Sap. x. Reddet deus mercedez laborꝫ sctōꝫ suorꝫ. Et q̄ sit ista merces ostendit ps. dicēs. Ecce hr̄ditas dñi filij merces fructꝰ vētris. Merces. i. ꝑmiū filij. s. dei p adopti onem. ⁊ hui' merces est hr̄ditas dñi. i. bonū gl'ie: q̄ tanq̄ hr̄dib' filijs tribuit q̄ hr̄ditas seu felicitas gl'ie est fructus ventris. s. beatissime marie. Sēdo dať merces ꝑm quā titatē laboris. Quāto eñ q̄s laborauerit ⁊ bñ in vinea do minī: tanto maiorē mercedē accipiet. Ita tñ q̄ nō intelli gatur equalitas laboris ad mercedē in q̄titate. Nā vt di cit idē apl's. ij. ad Cor. iiij. Qd̄ in pñti est mōmētaneū ⁊ breue tribulatiōis nr̄e: sup: a modū in sublimitate eternū gl'ie pondus opať in nobis. Et ad Ro. viij. Non sunt cō digne passiones hui' tp̄is ad futurā gl'iam. Sed intelli guntur equalitas in ,proportione. s. vt vbi est maior labor ibi sit maior merces. Sz labor pōt intelligi maior vel potior tripliciter ꝑm bea. Tho. sup epl'am. ij. ad Cor. sup dicta sucte. Primo mō ꝑm formaz charitatis. Et huic laborī rñ det merces essential' q̄ cōsistit in visione dei ⁊ fruitōe. Iu xta illud Joh. xiiij. Qui diliget me diligetur a pre meo: ⁊ manifestabo ei meipm. Qui ergo ex maiori charitate la borat etsi minorē laborē patiat[illegible] [illegible]li' pl' recipiet de mer cede ꝑmij essentialis [illegible] impidi' deū videbit ⁊ de tali vi sione magis [illegible]t. Sēdo pōt attēdi magnitudo labo ris ex specie opis. Sicut eñ in rebus humanis ille plus p̄meriať qui dignioꝫ ope laborat. Sicut architectorꝫ plus q̄ artifex manualis mercedis accipit licz minus laboret cōpalr. Ita in reb' diuinis qui nobiliorꝫ ope occupať ma iua ꝑmiū accipiet: q̄tū ad aliquā p̄rogatiuā p̄remij acci dentalis; licz forte minus cōpaliter laboret. Unde aureo la dať virginibus: doctorib' ⁊ martyrib': nō alijs. Et p̄si stit ꝑmiū accidētale in quodā gaudio qd̄ habeť de opere priuilegiato: vel etiam de alijs bonis operibus ratiōe la boris. Tertio attendit magnitudo laboris ex q̄titate ipi us laboris. Et si maior fit labor in opere qd̄ fit ex natura operis: vt icunare magis q̄ abstinere ab esu carniū: aut etiā ex ꝑditiōe cōplexionis v[illegible] cholerico cōiter difficilꝰ est ieiunū q̄ phlegmatico. Sic maior labor mereť maiores mercedez: ⁊ quoad remissionē pene tpalis: ⁊ quoad gau dium accidentale qd̄ recipiet de maiori laborē. Uñ Sap. x. dicit. Reddet deus mercedē laborꝫ suorꝫ. s. iustis. Sz si maior labor in opere pueniat ex defectu voluntatis pura ex tepiditate vel negligentia: facta eñ hmōi etsi sint leuia [illegible]n videnť ⁊ sunt alicui multū laboriosa. Sed hoc p,o per defectū mentis indispōsite. Et talis magnitudo nō auger sed minuit mercedē. Esa. xl. Deficient pueri: ⁊ ela borabūt pueri. i. impfecti. hec bea. Tho. Tertio dantur ꝑ ꝑm diuturnitatē: q: q̄ tpe longioꝫ laborauit ceter paribus plus recipiet: q: plura meriťa acquirit. Signā ter dicit ceteris paribꝰ: q: qui minorꝫ tpe vixit: si in illo tē pore suo [illegible]s laborauit: vel cum maiori charitate q̄ alius qui diu vixit: maiorem mercedem recipiet. Nec est con tra qd̄ dicitur in parabola euangelica. s. q̄ acceperunt sin gulū vnum denarium: ⁊ sic non plus qui diu laborauit: vt q̄ tecto: tuus ⁊ [illegible]erces tua magna nimis. Et p hac merce de laborātibus mercēnarij laudantur. Iuxta illd. Quāti mercēnarij in domo patris mei abundāt panibus. i. refe ctionibus spūalib'. Lu. xv. Secus si intēderent aliā mer cedē in alia via. Et hec merces cōis ē oibus: ⁊ ,ppria sin gulorꝫ. Cōis quidē oibus: q: oes scti vidēt deū ⁊ fruunť eo qui est merces eorꝫ. Propria aūt erit singulorꝫ: q: vnꝰ alio clarius vid ebit ⁊ plenius fruet ꝑm determinatā sibi mensuraz a deo. Et hoc ostendit Job. xiiij. vbi dicit. In domo patris mei mansiones multe sunt. i. varietates pre miorꝫ modo ꝑdicto. Et hec merces dicit denarius: ⁊ p pter eternitatē quā ,ptinet: quā signat forma denarij cir cularis. ⁊ ,ppter deitatez quā habet q̄ signať in imagine regis sculpta in denario. Et ,ppter recipientiū qualitatē hi sunt angeli ⁊ hoies q̄ sunt. r. q: nouē sunt ordines an gelorū: ⁊ quasi decimus natura humana ⁊ eis dať ,ppter habitam pfectionē: signatā etiā p denariū numerum: q: primus limes est numero. ⁊ ,ppter obseruantiā decē ,prec ceptorū: hoies illuc pducunť. Oes aūt sancti etā mini mi ita sunt quieti ⁊ pleni bono gloie diuine visiōis: q̄ nil plus appetūt: nec minimꝰ motus mēti insurgit apperēdi maius ꝑmium alioꝫ: ita eni plenos se esse cognoscūt q̄ plus nō cupiūt. Qd̄ aūt dicit in euāgelio aliquos mur murasse intelligiť dictū p hypotesim. i. p ꝑsuppositionē nō ꝑm realitatē q̄ ibi sit aliqua querela. Sed si ꝑsuppo nat hoc qd̄ fīt est impossibile: ostendiť p rōnem q̄ nul li fit iniuria. Nam de' gloriosus patronus vinee: nulli de bet aliquid ex necessitate: sz gratia dei vita eterna. Ro. vj. De suo in quo nulli teneť pōt facere qd̄ vult dare ⁊ nō dare sine aliqua iniusticia. Nec etiam ex cōdignitate ali quis q̄tūcunq̄z laboret mereť illud ꝑmium: si cōsiderenť ipa opera hoim in se. Sed ex ,ogruitate tribuit denariuz hunc: unq̄tum videlicet sua liberalitate, ꝑmisit dare tales mercedem laborātibus in vinea: mediāte gratia sua: ⁊ sic seruat. Sed [illegible] nouissimi p̄ius recipiunt ⁊ efficiunť ꝑmi i recipiendo mercedē in q̄tum vicz sancti noui testamenti si purgati migrant: subito euolant ⁊ denarium mercedez recipiunt dei. s. visionem. Sed sancti veteris testamenti post mortē q̄tūcunq̄z pfecti ⁊ purgati nō recipiebāt mer cedem: sed descendebant ad limbum: ibi expectantes p aduentū xp̄i denariū suum. Nec etiā possent cōqueri de ista retardatiōe: q: ipa liberatio eorꝫ sine meritis sufficiē tibus eorꝫ fuit ⁊ ꝑmiatio. Uoca ergo operarios dicit ,pcu ratoꝫ paterfamilias. i. xp̄o qui ,pcurauit nobis ꝑmium ⁊ mercedē mediante passione: ⁊ hoc sero[illegible] in fine vite no stre ⁊ ipe [illegible]uit. Vrute tñ ⁊ voluntate patris eterni: q: ꝑm deitatē est virtutis ⁊ voluntatis. Post vocationē igitur s. p mortē operariorum in vinea p ꝑsentationem ⁊ eorꝫ di scussionem: demum reddiť merces p sniam vnicuiq̄z ꝑm opa sua. Uñ ⁊ Apoc. j. dicit q̄ ex ore sedentis in throno exibat gladius ex vtraq̄z pte acutus. Gladius iste snia est ex ore iudicis supni, plata separās reprobos a bonis. Et ō reprobos quidē, pferens sniam: aspectus eius ap parebit eis vt fulgur: terribilibus verbis eos increpans: ⁊ dicens cuilibet reprobo ꝑm Chryso. sup Matth. Ego ,ppter te homo factus sum: delusus: cesus: ⁊ crucifixus: vbi est tantaz iniuriaz meaz fructus. Ubi est seruiť quā mihi p ,pcio sanguinis mei debuisti. Ego sup gliā meam te habui cū essem deꝰ apparens hō: ⁊ tu oēm rem vilissi mam terr[illegible]dilexisti amplius q̄ iusticiā meā ⁊ fidē. Mit tite ergo ad[illegible]tibus ⁊ ministris dicet. ligatis manib' eius ⁊ pedibus in tenebras exteriores. Et quis stabit ad vide dum eum inquit Malach. iij. c. q. d. Intolerabile erit il lud. Ipse eni quasi ignis. Ue aūt homini illi ō quem p fertur talis snia. Melius eñ ei fuisset si natus nō fuisset homo ille. Neq̄z eniz ab illa sententia appellari poterit: q: a summa potestate, ,peded que nō habet supiorē. Ap pellatio autē fit ab inferiori ad supiorē: vt habeť. ij. q. vj. per totū. Neq̄z p errorem itolerabilē euacuabiť: vt in iu

Matth. xx.

Snia datur vnicuiq̄z.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicio humano aliqñ ꝓtingit. Iuxta illd q̃ habeť.xi.q.iij
Cui est illata snia:q: iustissima erit. Iustus eñ dñs ⁊ iu-
stitias dilexit ⁊c. Nec pecunia:amicitia vel ꝑcibus reuo
cari potest:sicut fit in pñti.xj.q.iij.§.ad hoc rñdendum
Unde ⁊ hiero. Cū ante tribunal xpi venerimus:nec Job
nec Daniel:nec Noe rogare pñt pro qq̃. Sed vnūquēq;
onus suū portare.s.opz.xiij.q.ij.in pñti. Et ad idem facit
qd̃ ait Ps. Frater nō redimet.s.xps qui est frater noster
in illo iudicio. Redimet hō.q.d. Non aliquis q̃tumcūq;
sanctus ex quo xps ipse nō liberat reprobū non dabit deo
placatiōem suam.s.ipse reprob' in nullo placare poterit
Et ꝑcium redemptōis aie sue.s.soluere non poterit ꝑ sui
liberatione:sed laborabit i eternū. Hec aūt snia pulchre ⁊
plene fuit desigta Dani.v. In snia data ꝯ regē Balthasar
vbi dr q̃ balthasar cū fecissz grāde puiuū optiatib' vxori
b' ⁊ ꝯcubinis suis:⁊ biberent in vasis aureis ⁊ argēteis q̃
asportata erant de templo hierosolymor laudarentq; de
os suos:aureos ⁊ argēteos:ferreos ereos ligneosq; ⁊ la-
pideos:apparuerunt digiti q̃si hominis scribētis contra
candelabrū in superficie parietis aule regie. Et rex aspicie
bat articulos manus scribētis ⁊ tunc facies eius cōmuta
ta est:⁊ pturbabant eum cogitatiōes eius. Et compages
renum eius soluebanť. Et genua eius ad seinuicem colli
debanť. Et cū nullus sapientū curie legere potuisset scri
pturam denuo a Daniele lecta est. Mane thetel phares.
Eadēq; die ipse Balthasar regnum amisit ⁊ vitam:inter
fectus a persis ⁊ medis. Moraliter exponendo sm Ni-
colaum de lyra. Balthasar qui interpretat capillus capi-
tis:significat supfluitatem:q: capillus nascitur ex super-
fluitate. Hec superfluitas reperitur in peccatorib' ⁊ in lu-
xuria manifesta:quod significatur per concubinas eius.
Et in gula quod designatur ex commisio. Et in inepta le-
ticia per vinum figurata. Et adulatorum applaudentia
in optimatibus insinuata. Et in superbia in vasis aureis
demonstrata. Et in auaricia que sm apostolum est idolo
rum seruitus. Et in dijs quos laudabat prosignata. Que
quidem auaricia vel est cū violentia. Et hi sunt dij ferrei
quia sicut ferrum domat oia.sic isti sine misericordia cū-
cta auferunt. In creis dijs signatur auaricia que est cum
fraudulentia:quia videtur esse verum ⁊ nō est:quod frau
de fit. In dijs argenteis apparentia signatur auaricia q̃
queritur ex doctrina quia argentum sonoruz est. In dijs
aureis innuit auaricia presidentium:propter claritatem
⁊ nobilitatem ipsius auri. In dijs lapideis auaricia vsu-
rariorū: qui vt lapides insensibiles ⁊ inconuertibiles fiūt
In dijs ligneis auaricia aliorum illicite lucrantium. Cō
tra huiusmodi igitur diuino iudicio compares videt scri
pturam sententie contra se dari per manum scribentem.
Ubi sciendum q̃ scribēs est pater:manus est filius:digi-
tus est spiritussanctus. Sicut enim digitus est a manu et
brachio:⁊ manus tantum a brachio procedit:ita spiritus
sanctus a patre ⁊ filio:⁊ filius tantū a patre deriuať. In
pariete notatur plenitudo assumpti hominis a dei filio.
Aula est vterus virginalis. Candelabrum contra qd̃ scri
pñt est certitudo naturalis dictaminis:quia deficit natu-
ralis cognitio in omnibus his perscrutandis mysterijs:
⁊ ideo dicitur aspiciebat articulos manus scribētis. Scri
ptura autem est artículo seu sentēia extremi examinis.
Scriptura igitur hec.id est sentēia auctoritatiue procedit
a patre ⁊ filio ⁊ spiritu sancto. Manifestatiue vero a
Iesu christo de virgine nato. Quia vt dicit Johānes.v.
Pater omne iudicium dedit filio. Scriptura que cōtinet
Mane:tethel:phares: significat quia in isto iudicio de-
us notabit omnes actiōes hominis. Mane enim inter-
pretatur numeratio. Ponderabant omnes circūstantias
Tethel enim dicitur ponderatio. Separabit omēs occa
siones. Phares enīz dicitur diuisio:⁊ tūc sequit in taliter
sententiato terror affectionis:qd̃ notať in faciei mutatōe
Error cognitiōis qd̃ signať in cogitationū pturbatione.

Ps.xlviij

Coll.iij.

Meror afflictionis quod innuit in renum dissolutione
Terror desperatiōis:quod ostendit in genuū collisione
Cum igit tam subtile sit illd examē:tā terribilis illa snia.
Si iustus vix saluabit:vt ait Pe.in can. sua. Impius et
peccator vbi apparebūt. Ad qd̃ etiā facit notabile exem
plū. vñ sumpsit originē ordo carthusiensiū. Cum enī cir
ca annū dñi millesimū. Parisius quidā doctor solemnis
eēt defectus:scia ⁊ honestate vite famosus. delatum est
corpus eius ad eccl'am magno comitatu vniuersitatis ⁊
ppli. Et dum ferretro vbi iacebat in medio chori posito et
lebrarenť exequie cuncť videtib' surrexit cadauer ⁊ dixit
Ante tribunal xpi raptus sum. Quo dicto se deposuit vt
ꝑus. Ex quo cūctis stupētib' decretū est die sequēti inter ꝑ
sequi officiū inchoatū: quo facto cū cantaret lectio illa.
Respōde mihi ⁊c. surrexit sedō cadauer ⁊ dixit. Accusa
tus sum:⁊ subito iacuit vt ꝑus. Crescēte aūt āmiratione
in cūctis. placuit in sequentē die tertiū sepulturā differri
Et cū iam exisset fama hec in vniuersam terrā illam fa-
ctus est cōcursus nimius hoīm ⁊ clericis officiū funeris
celebrātibus. surrexit tertio corpus illud dicēs. Justo iu
dicio dei ꝯdēnat' luz:licq; ꝑuat' est sepultura eq̃ diuina
snia erat reprobat'. Et ꝑpter h̄ aliq̃ ex doctorib' seu secu
larib' ꝓsiderātes picula mūdi ⁊ futur districtū examē re
linquētes seculū ordinē carthusiensiū fundauerūt ⁊ sanc
te vixerūt. Sed cuilibet electo apparebit aspectus ipsi
us iudicis sicut nix. suauis vicz ⁊ delectabilis ⁊ sniam ꝑ
ferens dicet. Euge serue bone ⁊ fidelis:quia pauca fui
sti fuel'ira in gaudiū dñi tui. Matth.xxv. Qd̃ erat in
aliquo loco:vndiq; circūdať a loco. Intrās q̃ in gaudiū
dñi qd̃ est ꝑfectū vndiq; ab ipo gaudio circundabiť. Tū
aspiciēs supra ⁊ vidēs deitatē summe gaudebit. iuxta il-
lud Esa.lx. Tunc videbis ⁊ afflues ⁊ mirabiť ⁊ dilatabi
tur cor tuum.s.letīcia ineffabili. Si ad infra respiciunt.i.
ad dānatos:⁊ mde gaudēt:ꝑpter qd̃ dicit ps. Letabitur ꝑ .lviij.
iustus cū viderit vindictam.s.punitiones pctor. Non q̃
leteť de malo alterius:sed de diuina iustitia. Si ꝓspiciūt
ad intra gaudent de pura ꝓscientia. Sua gloria iuxta il-
lud. Exultabunt sancti in gloria:letabuntur in cubilibus ps.cxlix.
suis.i.in cōscientijs suis. Si respiciūt extra summe gau
dent de societate innumera tam preclara. Unde dicunt
ad inuicem quod dicit in Apoc. Gaudeamus ⁊ exulte-
mus ⁊ demus gl'iam deo. ⁊ vt dicit Bern. Illud est verū
gaudium quod nō de creatura:sed de creatore concipit
quod cum acceperis nemo tollet a te.s.gaudium eternū
Cuius cōparatione omne pulchrū fedum:omne dulce a
marum. omne qd̃ delectare pōt molestum:⁊ nō solū aut
ma que in celū introducit gaudiū ineffabile suscipit:sed
⁊ tota celestis curia. Unde ⁊ de sanctis canit ecclesia: q̃
de eorum transitu gaudent angeli ⁊ collaudant filius dei
In cuius etiam figuram.. quando arca dei introducta
est in hierusalem cum magno tripudio omnium:in loco
suo collocata est.ij.Regum.vj. Sicq; recipit merceder
eternam.

¶ De snia pene infernalis que datur ꝯ reprobos, ⁊ ibi de
septem penis inferni. Capitulum .III.

Ista sententia a iudi

d ce.supra:quilibet vadit ad locū suum vl'ad in
fernum:vl'ad padisum vl'ad purgatorium. Et
ꝑimus dicere pōt. Uadam ⁊ nō reuertar ad terram tene
brosam ⁊ opertā mortis caligine:terrā miserie ⁊ mebra
rum:vbi vmbra mortis ⁊ nullus ordo:sed sempiternus ꝯ
ror inhabitat. Job.x. Ubi tria notantur.

¶ Primum est adductiuum infernalis cruciationis.
Quia vadam.

¶ Secundum est continuatiuum perpetualis afflictio
nis. Quia nō reuertar.

¶ Tertium est multiplicatiuum penalitatis variationis
Quia ad terram tenebrosam.

De penis dānatorum.

§.I. Quantum ad primum

qd̃.s.inducit ad dānationem est sciendum:q̃ amor terre
nor nimius est prima cā pctor ⁊ dānatōis. Et hoc est ire
ad terrā. Uadit eñ aia pede amoris. Unde augu. Pes me
est amor: meus. Sicē dicit. Justus vadit ad celū ꝑ deside
rium. ira peccator ad terras ꝑ inordinatū affectū:⁊ cū eo
intrat septē vias difficiles que ducūt ad infernū. Unde di
cunt ipsi dānati in inferno. vt habeť Sap.v. Lassati sum
in via iniquitatis. Ambulauimus vias difficiles. Et q̃ ꝑ
moralia melius intelligunť spūalia. Nō.q̃ septē sunt vie
difficiles. Prima est via montuosa:via spinosa:via lutosa
via tenebrosa:via tumultuosa:via sumptuosa:via tediosa

Septem vie difficiles.

Dico primo q̃ via montuosa est difficilis ad ambulādū
Monuosa.i.mōtiū:sicut ptz ad sensum. Unde homines cō
muniter fatigank ⁊ fudant in ascensu. ⁊ ꝑpterea declināt
tales vias qñ pñt. Ista moraliter est via supbi:qua q̃rit ꝑ
uerse dominari alijs:magnus reputari:exaltari. alios de
primere. se extollere. Sed certe laboriosa est via. Multū
eñ perturbank tales:anxiank:famulantur alijs:vt habe
ant honorē intentus. Unde dicit Hzeg. in mora. q̃ omne
qd̃ hic eminet:meroribus plus afficiť q̃ honoribus gau
det. Sed superbus non sentit illū laborē:q: paucū hz ad
deū amorē ⁊ multū ad mundū. Unde accidit de eo sicut de
lepore:qui facilline ascendit ad montē currēdo cū tū cōi
ter ascensus fit difficilis ⁊ hoc q: hz crura anteriora breui
ora posteriorib' cruribus. Sicut q̃uis facilius sit descē
dere ꝑ humiliationē:q̃ ascendere ꝑ elationē ⁊ ambitionē
tū q: supbus crura anteriora.i.affectionē ad deū modicā
habet:⁊ crura posteriora.i.affectionem magnā habet ad
mundū. iō nō sentit laborē sed faciliter currit. Juxta illd
Job.xv. Excurrit aduersus deum erecto collo nouissima
aūt huius.v' ꝯducūt ad infernū:⁊ ideo caue. Scdā via
est difficilis qñ est spinosa.i.plena spinis:nam trāsiens ꝑ
eam in pannis apprehendit ab his oilacerať:pungit cruē
tatur:⁊ sic hz laborē. Itravia spinosa op' est auaricie in q̃
querunť diuit.. assimilate a xpo spinis. Lu.viij. Ut men
tem dilacerāt distrahēdo a dei timore:pungunt cōmuis
sollicitudinibus:timorib' ⁊ angustijs:cruent āt inducen
do ad diuersa pctā:vt mēdacior proditionū fallaciarū
penuriarū:pluraru:fraudulēriar ⁊ hmōi. Sepiā ait dñs
auaris Osee.ij. vias tuas spinis. Terminus huius vie
est infernus. Unde apostolus dicit.ij.ad Timo.vj.q̃ qui vo
lunt diuites fieri:incidūt in desideria multa:que mergūt
hominē in iferno ergo caue. Tertia via est difficilis:qñ
est lutosa. tum q: hō lubricať. tū q: pes infigit in sceno:et
difficultate distrahit eum:tum q: detur pať ⁊ talē viā. fez
multū lutosam solet facere bestie. Hec aūt est via luxurio
sor: fices bestijs. de quib' ait p̄ba. Lōputruerūt iumēta
in stercore suo. Difficulter aūt trahūt pedes affectionis a
luto voluptatis quibus infigunť. De quibus ait psal.lx.
Inquinate sunt vie illr' in omi tēpore. Quarta via est
difficilis cū est tenebrosa. Optz eñ q̃ q̃s vadat palpādo
ne cadat in aliq̃ ꝑcipitiū qd̃ nō videt: timet etiam hinc
inde capi a latronib' ⁊ sic difficultať. Hec est via inuido
rum qui tenebrosi sunt. qd̃ ptz in etymologia nois. Inui
di.. eñ dr quasi nō videns:q: bona alior videre nō pñt ni
si cum magna sui afflictōe. Tales semp stāt in timore ne
alij habeāt bona. De quibus pōt intelligi illud Prouer.ij
Ambulāt vias tenebrosas q̃ letāť cū malefecerint. s.alijs
hoib'. ⁊ exultāt in reb' pessimis.i.casib' aduersitatū alior
Quinta via est difficilis:cū est tumultuosa.i.cū multi am
bulāt ꝑ eā:iraq; se cōprimūt. In talibus eñ vijs homines
impungunt aliqñ ꝓstringunť. Unde ⁊ semel beatus Petr'
dixit xpo ꝑ talem viā ambulāti. Preceptor turbere com
primunt ⁊ affligūt. Hec aūt est via iracundorum qui pro
pter iracundiā suā multis ⁊ diuersis affligunť ⁊ oculcank
contumelijs:clamorib' ⁊ rixis.minis:odijs ⁊ hmōi. Et de
hac dicit psal.xiij. Contritio ⁊ infelicitas in vijs eor. Con
terunť eni xpiānī ⁊ felicitate ꝑuank quoad aiam ꝑpter
rā suā. vñ subdit ps. Et viā pāc nō cognouerunt. ⁊ ꝑ q̃
Sexta via est difficilis cū est sumptuosa.i.cuz hospitia
illius vie sunt in caro foro. Mali eni hoies libenter va-
dunt ꝑ tales vias vbi sciunt multū expēdi. Et hec est via
gulosor q̃ vt satisfaciāt gule sue:nō curāt de tali difficul
tate expendentes multā pecuniā in detrimentū aie ⁊ cor
poris. Ideo eni ait Seneca. Cito morimur:q: de morti-
bus pascimur.i.de aialibus mortuis:qd̃ maxime faciunt
gulosi:de q̃bus ps. Hec via illor scādalum ipis. postea in
ore suo cōplacebūt. Quāuis eni recipiant scandalū sepe
aie ⁊ corpis doloribus:tū postea transacto dolore volunt
complacere ori suo. Septima via est difficilis qñ est te-
diosa. ⁊ hoc est qñ est multū saxosa vl'rota plana ⁊ vnifor
mis ⁊ nescit terminus. Hec via est accidie q̃ insurgit ex
durīcia pnie:ac etiā qñ aliq̃s vult sp occupari in vno ali-
quo:puta vl'semp legēdo vl'sp meditādo ⁊ orādo:vel sp
manib' laborādo. Dicit eni cōiter q̃ via qñ est total'r pla
na magis fatigat ambulantes q̃ cū est aliqñ plana:aliqñ
aliqual'r mōtuosa ꝑ colliculos. Et rō est:q: i via plana et
vniformi oēs partes corpis simul fatigāť. Sz in via ali-
qualiter montuosa in ascendendo dum fatigank genua ⁊
tybie quasi refrigerank crura. In descēdēdo aūt crura
fatigāť ⁊ genua ⁊ tybie quasi pulsant. Sic in ope huma
no melius ferť labor qñ aliquis vno tpe legit:altero orat
alio in exterioib' vacat:q̃ si semp vellet legere:orare vl'
opari:q: ex tali cōtinuatiōe vniformi alicui' rei attediať
cōiter homo. Exēplū Antonij:qñ vidit angelū aliqñ la
borantē:aliqñ orantē. De via hoc pōt intelligi illud. Est
via que videť hoi recta ⁊ nouissima eius ducunt ad mor
tem.s.accidie. Uideť eni aliqñ alicui bonū esse semp se oc
cupari exterioribus ꝑ tpali salute vl'spūali. primi:alteri
multū legere. ⁊ ꝑ hoc intrāt frequenter in mortē accidie.
vicz negligēdo ea q̃ sunt eis magis necessaria. qñ etiam
nō attēdit qs ꝑ premiū qui est terminus nostre vie cito
fatigať bonis opibus. Luz igit quelibet hax viax ducat
ad ꝑditionē. Exi de eis si vis mortez euadere:iuxta illud
Esa.lv. Derelinquat ipius viā suā. Dicit eni Aug. q̃ qui
cunq; cum aliquo mortali transit:eterna flamma illū tru
cidabit inferni:nō purgatorij.

§.II. Quantū ad secundū

principale dico q̃ pena infernalis domus est ꝑpetua nō
habens finē. qd̃ notat Job in auctoritate ꝑfata dicens.
Non reuertar. In inferno nulla est redē..tio. ait idē. Ut
deť forte a..cui istd incōueniēs esse ⁊ iniustū:vt cū culpa
fuerit tpalis ⁊ ad tpis pena ꝑ ea dať eternalis. Sz ser rō
nibus demonstrať iustissime aiam in culpa mortali dece
dentē eternal'r cruciari. Prima est q̃litas offense. Nā ⁊
in hūana ꝓuersatōe q̃to maior dignitas est offensus. tā
to offendēs maiorē penam mereť. Dando eni alapā regi
mortē mereť. Dando puero ꝑ iniuria nō hr. Cum eniz ꝑ
petīn hō q̃tum in se est ꝓcusserit ⁊ offenderit deū qui est
dignitatis infinite mereť peccator penā infinitaz. Pena
aūt infinita nō pōt esse sm intensionē:q: si ꝓsumeret natu
ram. Oz ergo vt sit infinita sm extēsionē.i.sm durationē
vt sic pena rñdeat culpe. Scda rō est:q: manēte causa
oz remanere effectus.cā aūt illius pene est culpa. Cū aūt
culpa mortal' post mortē ab aia tolli nō possit: q: vt dicit
Damasce. Qd̃ est hoi moris est angelo casus. Igit debz
semp manere pena. Qd̃ aūt dicit Aug.xiij.q.ij.q̃ quib'
ꝑsunt suffragia.s.ꝑ ōfunct facta:vl'ad h̄ ꝑsunt vt plena
remissio fit:aut vt tolerabilior fit ipa dānatio. nō vult Au
gu. ꝑpter h̄ q̃ pena dānator minuať ꝑ suffragia:vt qui
dam dixerūt:q: si sic esset posset aliq̃s ꝑ suffragia multi
plicata liberari ab iferno:qd̃ hereticū ē dicere sm Tho.
in.iiij. Sed loquit Aug. de his q̃ sunt in purgatorio:qui
bus ꝑsunt suffragia:vl'ad liberationē vl'ad penarum al
leuiatio..m ad quam dānati.i.ꝯdēnati sunt. Dicit enim

Pena dānatorum

Ps.xlviij

Universidad de Deusto
Biblioteca

Titulus. V.

quis dãnari cũ deputaꝫ ad penã. Tertio ñ est:q; peccator ꝗtũ in se fuit:peccauit voluntate perpetua. Nã sp voluisset viuere vt sp potuisset peccare.ꝙ autẽ peccator peccatũ dimiserit quãtũ ad actũ:hoc fuit ex parte dei q̃ p mortẽ subtraxit sibi facultatẽ:⁊ ideo iustum est vt puniaꝫ pena eterna siue perpetua. Juxta illud. Ite maledicti in ignẽ eternũ. Matth.xxv. Hanc rõnẽ assignat Gregorio in iiij.dyalo.dicẽs. Voluissent iniq̃ sine fine viuere:vt potuissent sine fine peccare. Qd ostẽdit q: dũ viuit peccare nõ desinit. Ad magnã ergo iusticiã ꝑtinet iudicantis vt nunq̃ careat supplicio:q̃ dũ viuerẽt nunq̃ voluerũt carere peccato. Quarta rõ est q: rõ cõcupiscibilis ⁊ irascibilis errauerũt:ꝑponẽtes finitũ minimũ bonũ summo bono infinito. Nã diuitie honores:voluptates ⁊ hmõi valde parum sunt bonũ ⁊ mixtũ cũ amaritudine. Deus aũt summum bonũ est:⁊ nõ hꝫ amaritudines ꝓuersatio ipsius dicit sapiens. Miser aũt peccator vt cõsequatur illud fragile bonũ ꝑtale:ꝓtenit ⁊ dimittit summũ bonũ transgrediendo eius ꝓcepta:⁊ ideo q: in infinitũ errauit in infinitũ dꝫ puniri. Vñ diẽ Chrys.q. xpus i fine reꝓbis dicet ostendẽs q̃ iuste ꝓdemnet eos ad penas eternas. Ego ꝓpter vos hõ factus sum ꝓpter vos delusus cesus ⁊ crucifixus. Ego sup gl'iam meã vos habui:⁊ vos oẽm rẽ vilissimã terre amplꝫ dilexistis q̃ iusticiã meã ⁊ fidẽ. Quinta ratio est:q: peccator peccauit in eterno suo:ꝫ dꝫ puniri in eterno dei. Eternũ hois est vita ꝑsens. Hic enim est status merendi ⁊ demerendi. Eternũ dei est aliavita que semper durat. Nõ enim est incõueniẽs vt culpa ꝑtalis puniatur pena ꝑpetua:cũ videamus istud seruari in humana ꝓuersatiõe:vt dicit Aug.in lib.de ciuitate dei.xxj. Nã adulteriũ:homicidiũ ⁊ hmõi qõ cõmittiꝫ fm leges humanas puniꝫ morte:⁊ illud quidem maleficium tempale est et cito trãsit actus eius:pena autem perpetua quia sc̃z separat a vita ista ⁊ conuersatione hominuꝫ mors que ei infertur ad quã nunq̃ reuertit. Sexta ratio est q: ipse peccator dãnatus stat in inferno cũvolũtate obstinata in malo semper:⁊ odit deum punitorẽ eius. Unde ⁊ ꝓpter odium qõ habent ad ipsum dicit Job.Apoca.xvj.ꝙ dãnati cũ mandducauerint linguas suas ꝑ dolore blasphemauerũt deum qui habet potestatẽ ꝛ super has plagas. Ratio autem dictat ⁊ iusticia exigit:vt etiam dicit Gregorio.ꝙ sicut penitentibus ⁊ veniã postulantibus:iudex debet misericordiã facere:ita obstinatis ⁊ contumacibus nullã dꝫ veniã ꝑestare:⁊ ideo semp puniuntur iuste:cũ semp sint auersi a deo ⁊ ei rebelles.

§.III. Quantum ad tertiũ

principale dico ꝙ notaꝫ multiplex ⁊ varia pena in inferno:in eo qõ dicitur. Ad terram tenebrosam ⁊c. vbi signãtur septẽ pene infernales. Prima est locatio vilitatis:q: ad terram. Secũda priuatio deitatis:q: tenebrosam. Tertia cruciatio igneitatis:q: opertã mortis caligine. Quarta ablatio refrigerabilitatis:q: ad terrã miserie. Quinta excecatio veritatis:q: tenebrarũ. Sexta associatio malignitatꝫ q: vmbra mortis. Septima iplicatio inordinabilitatis:q: nullus ordo. Quantũ ad primũ dico ꝙ aia cruciaꝫ in iferno ex vilitate loci vbi se repit. Ptz enim ad sensũ q: qñ nobilis ꝑsona est abiudicata ⁊ clausa ab aliquo loco vili puta si rex ponaꝫ in carcere.etiã si nlꝫa alia pena sensibili cruciaret:ex hac solũ incarceratione multũ doleret. Cũ igit aia sit nobilissima regina:⁊ sciat se esse creatã ad habẽdũ dñm tot̃ mũdi:⁊ sibi cõpetat loc̃ celi empirei:q̃ est sup oes celos:et videat se detrusam in centrum terre: qui locus est infernus infimus omniũ:vbi etiam fm basium in fine mũdi ponet fex oim elementorꝫ. Nam vt ipse dicit:tũc ꝓprietates elemẽtorꝫ lefiue ab eis sepabunt virtute diuina:⁊ in infernũ mittẽt ad cruciatũ malorꝫ. Et tali igit carcere hꝫ magnã penã vltra alias etiam ⁊ merito. Quia enim terrã dilexit plus q̃ celuꝫ:ideo ad terrã cõdemnata est. Secũdum:q: tenebrosaꝫ.i.lumine gloriꝫ priuatã hꝫ expositionẽ Tho.sup Job. dico ꝙ ꝑtinet aia dãnata visiõe deitatis. Juxta illud Esa.vl. Tollatur impi' ne videat gloriã dei. Hec ꝓũt maxia pena hꝫ ꝑtũ ⁊ q̃ñ nihil cõprehẽdim' eã:q: nescim' intelligere q̃ñ bonũ deus est aie ipm possidẽdo. Tanto enim q̃s plus dolet de aliquo amisso:q̃tũ illud reputabat magis vile et amabile:⁊ q: in vita ꝑsti intellect' noster corꝑ aggrauatus:se habꝫ ad deũ vt ocul' vespertiliõis se hꝫ ad lumẽ solis:ideo paꝫ diligim' ipm deũ:⁊ parũ curam' ipm amittere. Sꝫ aia timẽs q̃ aliquãtulũ gustauit dulcedinẽ diuine ꝓsentie ꝑ gram:ex anxietate ⁊ pena quã sentit quando subtrahẽdo sibi ꝑsti relinq̃tur põr aliquãtulum:licꝫ valde paꝫ:intelligere de tali pena ꝑuationis diuine visiõis. Sꝫ cũ aia separatur a corꝑe sibi subito infundunt spes omnium rerũ naturaliũ. Vñ maiorẽ cognitionẽ hꝫ de deo ⁊ creaturis q̃ nullus ꝑbus mũdi. Et sic cognoscẽs ꝙ deus est summũ bonũ ⁊ summe vilis aie:videns se eo priuatũ sua miseria:cũ capaꝫ fuerit eũ acq̃rendi:summe dolet. Unde chrysos.dicit ꝙ potius vellet mille ignes infernales q̃ ꝑduari dei visione. Hec enim visio dei tante pulchritudinis est tantoqꝫ amore dignissima:dicit aug.de ciuitate dei. vt sine hac q̃buslibet ⁊ quãtislibet bonis ꝑditũ ꝓtinet infelicissimũ. Si enim tant' erit splẽdor gloriẽ q̃ exibit a xꝑi humanitate ad iudiciũ venientis ꝙ sol obscurabit q̃ tũc erit septies lucidior q̃ mõ sit:q: sc̃z nõ apparebit claritas eius respectu claritatis xꝑi:q̃tũ erit clarissimẽ gloriẽ ei' claritatis a q̃ excludũtur sp dãnati. Quinta ad tertiũ dico ꝙ cruciabãtur in igne:⁊ aie q̃dẽ sole vigs ad diẽ iudicij:postea aie simul ⁊ corꝑa:vt sicut cũ vtroq̃ peccauit:cum vtroq̃ puniaꝫ. Vñ diceꝫ eis Matth.xxv. Ite maledicti in ignẽ eternũ. ⁊ Judith.xvi. Dabis ignẽ in carne ipsorꝫ. Et hic ignis ita acerrime cruciabit vt mors dicaꝫ:⁊ ita obscurus est vt caligo nũcupeꝫ. Et ideo dicit Job. Illã terrã infernalẽ optat esse caligine mortis.i. igne trucidãte.sicut enim mortis pena excedit oẽm penã aliã q̃ hic sentit:sic ⁊ ignis inferni.[illegible] dicit Aug.excellit oẽm penã quã q̃ñ aliq̃s expertus est invita ista. q̃ñ in carne tanta inuenta est pena:licet mirabilia martyres passi sint tormenta.de pe.di.vij.§.vlti. Unde ⁊ Esa.xxx. Preparata est ab heri tophet a rege ꝑparata profunda ⁊ dilatata. Nutrimentũ eius ignis ⁊ ligna multa. Flamma dñi sicut torrens sulphuris succẽdens eaꝫ. Tophet interpretatur gehẽna siue aula plena stultorũ. Gehẽna aũt est infernus plenus stultis pctoribus. Hec dꝫ ꝑparata ab heri id est ab eterno:a rege.s.dño deo. Ligna q̃ nutriũt ignes inferni sunt pctã reꝓborꝫ:q̃ sicut sp manẽt:ita ignis ille semp cruciat. Flatus dñi succẽdens est influxus virtutis eius affligens aias:⁊ postea corꝑa sine eorũ plenaꝛ ꝓtione. Est aũt ignis ille tenuẽtus ⁊ turpidus sicut fumus ma mixta fumo vt nõ videant nisi q̃ñ est ad augmẽtũ pene eorũ. Quartum est oblato refrigerabilitatis.⁊ ideo dicit terra miserie. Miseria opponit felicitati:⁊ sicut felicitas ꝑfecta patrie supne excludit oẽm defectũ:ita miseria infernalis excludit oẽm refrigeriũ ⁊ ꝓsolamẽtũ. In hac vita sustinem' ꝓtiqꝫ multas miserias ꝓꝑ q̃ dꝫ Job xiiij.de hoie. Repletꝫ multis miseriis. Sꝫ iter eas plurimas habet refrigeria:⁊ scit ipsas miserias tandẽ debere deficere. Sꝫ in infernovbi est summa miseria nullũ refrigeriũ est:ad eo ꝙ diues epulo tamdiu desiderauerat gutti aq̃ vt refrigeraret liguã suã:hꝫ q̃ habeꝫ Lu.xvi.adꝫ.[illegible] obtinere nõ valuit. Pro gratia singulari dãnati reciperẽt ꝓmanere i illis penis:saltẽ tot ãnis q̃t sũt gutte aq̃ in mare grana arene et' vt postmodũ liberi essent:⁊ [illegible] refrigeriũ aliq̃d suscipent. Quãuis enim illa inumerabilia sint nõ bis finita tñ sunt:⁊ a deo dinumerata:⁊ sic aliq̃n finẽ haberẽt. Sꝫ cũ sciũt nũq̃ finẽ hẽre penã corꝑis refrigerio careꝫ. Solet hic societas afflictorꝫ aliquod ꝑestare refrigeriũ. Juxta illd. Solaciũ ẽ miseris socios hẽre penarꝫ.

Septem sunt pene infernales.

Sap.viij

De ascendentibus in celum Cap.IIII.

Sed ex eodẽ societate nullã ꝑcipiũt solationẽ:et amicorũ parentũ quos hic multũ dilexerũt:hꝫ poti' pene augmẽtũ. Vñ aug.de dãnatis inq̃t. Nõ ꝓterea min' ardebũt:q: cũ multis ardebũt.ij.q.i. Multi. Quita est afflictio obscuritatis. Et iõ dꝫ:terrã tenebrarũ. Sũt enim ibi tenebre interiores ⁊ exteriores. Exteriores q̃dẽ quia neqꝫ a radio solis illuminaꝫ neqꝫ ab igne illustraꝫ vbi sunt. Vñ dꝫ Matth.xxij. Mittite eũ in tenebras exteriores. Interiores tenebras sustinẽt:q: lumie gr̃e puãt. Et q̃ñs finderesis i eis remaneat:q̃ est lumẽ rõnis: remurmuras ꝛ malũ:ꝫ est eis ad penã. Et hic est vmis ille de q̃ dꝫ Esa.vlt. Vermis eorꝫ nõ morietur. Adeo aũt obscurati sunt:vt reputẽt deũ iniustũ:⁊ odiãt eũ inquãtum puniẽtẽ fm illud psal. Superbia eorꝫ q̃ te oderũt ascẽdit semp. Et licet sciẽtia quã quis hꝫ in vita ꝑsti multuꝫ delectet. Illi tñ dãnati eã retinẽt sciam ꝫ acq̃sitam.⁊ maiorẽ adhuc recipiãt:ꝫ tñ nõ est in eis ad subleuamentũ pene: sed augmẽtũ q: cognoscũt sua culpa se priuari ꝑfectiõe sciẽtie q̃ solũ habeꝫ in supna patria quãvalde optant. Sexta est associatio malignitatis:id est demoniorũ. Vñ dicit locus iste vmbra mortis. Dicit aũt dyabolus mors:q: quantuꝫ est in se nemini parcit:sicut ⁊ mors. Et vmbra mortis:id est similitudo. Quia sicut mors priuat vita naturali:ita ꝑ peccatũ dyabolus aiam vita sp̃uali. Vñ Esaie.ix.ca. dicitur. Habitantibus in regione vmbre mortis:id est in peccato:quod est regio dyaboli:lux orta est eis. ⁊ Apocalip. vi. dicitur:ꝙ sedẽs super equũ pallidũ nomen illi mors ⁊ infernus sequebatur eũ. Congrue aũt talẽ habebũt iocietatem:vt quos habuerũt incentores in culpa habeant tortores i pena:vt dicit Gregorius in libro moraliũ:qui multipliciter verabũt eos. Unde Hiere.v. Seruietis dijs alienis:scilicꝫ in inferno. Dijs id est demonijs:alienis.i. extraneis ab omni misericordia:quia non dabũt vobis requiẽs cessationis:scilicet a penis. Tantus est horribilis aspectus demonis: vt quidam religiosus videns eum in corꝑe assumpto:ita exterritus est vt exclamando fortissime pre pauore semiuius remansit. In se autẽ reuersus cũ inquireretur de causa clamoris ⁊ defectionis. Respondit:ex eo quia diabolũ viderat. Et cuꝫ interrogaret de forma eius inquit:nesciret nec posset vobis describere sed vnũ vobis dico:ꝙ si mihi daretur optio intrandi in fornacem summe incensam:vel in ictu oculi demonem aspicerem:ꝑeligerem ipsam fornacẽ ingredi:vt habeꝫ in vita sua fratrũ. Si ergo tãtũ terrorẽ incutit aspectus vni' demonis:quid faciet aspectus ⁊ continua cõuersatio cũ innumerabilibus? Septimũ est iplicatio inordinabilitatis:cũ dicit:vbi nullus ordo inhabitat. Sicut ordo rerũ inducit pulchritudinẽ:⁊ cõplacentiã:ita oblatio ordinis confusionẽ ⁊ displicentiã. Et ex parte quidẽ dei puniẽtis est ibi summus ordo sicut ⁊ in [illegible]nctis alijs operibus ei' Que aũt sunt:a deo ordinata sunt:ait apl'us Ro.xiij. Et ordinẽ quidẽ seruat supbos cũ supbis:auaros cũ auaris luxuriosos cũ luxuriosis puniẽdo. Et ꝫ innuit Matth. xiij. Ubi pabolice dꝫ a patrefamilias seruis suis.i.a deo angelis suis. Colligite zyzania in fasciculos ad cõburendum. Erit enim vn' fasciculus oium supborũ. Alu' hypocritarũ:alius inuidorũ ⁊ sic de alijs. Seruabit q̃ñ ordinẽ in exhibitione penarũ q: ei q̃ plura pctã cõmisit vel graviora:graviꝫ pena dabitur. Juxta illud Apocalip. xviij. Quantũ se exaltauit ⁊ in delitijs fuit.s. pctõ: tãtũ date ei tormentũ ⁊ lucrũ. Seruabit ⁊ ordinẽ illũ quẽ ponit sapiens Salomon. Per q̃ quis peccat:ꝑ hec ⁊ torquet. Peccat enim miser hõ ꝑ creaturas male eis vtendo:⁊ ꝑ creaturas affliget:nõ solũ ignis sꝫ etiã alias rerũ. Vñ ps. Pugnabit ꝓ eo.s. deo orbis terrarũ ꝛ insensatos. Trãsibit enim:sicut ait Job:ab aquis nimiis ad calorẽ nimiũ. Ecce odor q̃ hic olfecit ꝑuari ablat' est. Nã cũ q̃s sustinet calorẽ magnũ nõ hꝫ frigus ⁊ ecõuersio. Et trãscundo de vno ad alid sentit refrigeriũ:saltẽ in ꝓncipio. Sed in inferno expiunt ⁊ calorẽ ⁊ algorẽ ⁊ nullã hnt ꝓsolationem. Item cũ quis patiꝫ aliq̃d malũ nõ timet illud: hꝫ anteq̃ patiaꝫ. sed in inferno ꝑ patiẽdo timet: ⁊ timendo patitur Bene igit aiꝫ ps̃. Mors pctorꝫ pessima. Prima enim q̃ est corꝑalis est mala.s.nature. Secũda q̃ est criminalis est peiorꝫ. Sed tertia q̃ est infernalis est pessima. ⁊ iõ doctrina xꝑi est obseruãda:ꝑ quã ipa mors pessima euitaꝫ. iu x̃ illud Job.viij. Si quis sermonẽ meuꝫ seruauerit:mortẽ nõ videbit in eternum. Ps.xxiij

Set genera malorum sũt in mũdo.

¶ De sinia que daꝫ ꝓ his q̃ ascendũt ad celũ. Ca. IIII.

Atur sentencia a sup

dono iudice erga scõs gen' hoim.s.oino purgatorium q̃ liberi sunt ab oi defectu:⁊ ista est celestis via ꝑ quã incedens aia cũ a corꝑe sepaꝫ imediate puenit ad summã felicitatẽ ⁊ gl'iam.de qua ps̃.lxxxiij. Jbunt de virtute in virtutẽ:videbiꝫ de' deorꝫ in syon. Et visio dei: vt ait Aug.est tota merces. Hãc docuit xꝑs tenere exemplo suo dicẽs. Relinquo mũdũ ⁊ vado ad pr̃em. Job.xvj. Reliq̃t xꝑs mundũ:nõ solũ quoad pniam corꝑalem:sed etiã quoad ꝓseruationẽ mũdialez.liber semp ab oi pctõ. vnde dicebat ꝓpe. Ego nõ sum de hoc mundo. Job.viij. Juit ad patrẽ ꝑ passionẽ:vt ꝑ ascensionẽ parer nobis locum. Aduocat' noster factus apud patrẽ. Vñ dixit discipulis. Vado vobis ꝓare locũ. Job.xiiij. id est ad ꝓparatum vobis regnũ ab eterno:vobis disponẽdo ꝑ gr̃e infusionẽ ⁊ vestrã exercitationẽ. Vñ apl's ad Hal.ij. Tradidit semetipm ꝓ nobis xꝑs vt eriper nos de ꝑsẽte seculo neq̃ Et hoc faciẽs.s.relinquẽs seculũ inq̃tum neq̃ dicere potest. Relinquo mundũ ⁊c. vbi tria nota.

¶ Primum est egressus a loco animum inficiente. ibi, Relinquo mundum.

¶ Secundum est progressus in bono ad celum dirigente. ibi. Vado.

¶ Tertium est accessus in termino in desiderium implẽte. ibi. Ad patrem.

§.I. Quantũ ad primũ scie

dum ꝙ mũdus fm aliq̃s dicit ꝑ antiphrasim:eo ꝙ mundicia caret:sic piscina q̃ pisce caret. Vñ Aug. O mũde i munde:q̃ te diligũt nõ te nouunt. Qui aũt voluerit amicus esse hui' mũdi:inimic' dei ꝓstituet. Et iõ relinquendus est mũdus. Sex enim genera malorꝫ repiunt in ipo notata ꝑ litteras ipius dictionis.

¶ Prima est multiplicitas malignitatis.

¶ Secunda est vanitas mutabilitatis.

¶ Tertia est nullitas tranquillitatis.

¶ Quarta est defectuositas veritatis.

¶ Quinta est varietas periculositatis.

¶ Sexta est seruilitas corruptibilitatis.

Quantũ ad ꝓmũ dꝫ.j. Job.v. Totus mũd' in maligno posit' est.i.in malo igne.s.auaritie:concupiscẽtie: superbie:⁊ aliorꝫ vitiorꝫ. Et iõ in figurã hui' legit Josue.vj. ꝙ hierico tota igne succensa est. Pcep itq̃ dñs vt de rebus illis nullus de ꝓplo suo aliq̃d sumeret:⁊ q: Acho: ꝛ mãdatũ fecit aliq̃d subripiẽdo lapidar' fuit. Hierico interꝑtaꝫ luna:q: sicut ipa ẽ aliq̃n plena:aliq̃n media:aliq̃n vacua in apparẽtia luminis. Ita in mũdo aliqui sunt plenꝫ tpalibus:aliqui vacui:aliq̃ mediocriter se hnt.⁊ pene oes incẽdit ignis cupiditatꝫ q̃ est radix oim vitiorꝫ:vt dꝫ.j. Timo. vj. Et q: bonorꝫ auctori inherere nõ valem' nisi cupiditatem funditus euellar':vt dicit Gregorius. Jdeo dñs ꝓhibet accipere res hierico.i.vitia mũdi. Qui vo accipit mortẽ ꝑpetuã incurrit sic acho: corꝑalẽ. Vñ.j. Jo.ij. dꝫ Nolite diligere mũdũ:neqꝫ ea q̃ i mũdo sũt.i.vitia q̃ sũt in mũdanis:q: q̃ mũdũ diligit:nõ est charitas ꝑsis in eo ⁊ Esa.lij. Exitede medio ei'.s.babylonis:q̃ iterꝑtaꝫ cõfusio signifꝫ mundũ plenũ ꝓfusione pctorꝫ ⁊ immundum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Titulus.V.

ne tetigeritis.i.mũ do ĩmundo affectu ... adhesentis:v possitis dicere. Relinquo ꝛc. Quãtũ ad sõm dico q ĩn mũdo ē vanitas vertibilitatis seu mutabilitatis,ppter qõ ait apl's.j.ad Lor.vij. Qui vtũtur hoc mũdo fiunt tanq̃ nõ vtentes.ita vtanť reb' mũdi q ĩn eis finē nõ cõstituãt nec vt rebus pmanẽtibus ĩhereãt:ꝛ subdit. Preterit enĩ figura hui' mũdi:nõ q̃dẽ quoad subam sed quoad supficialẽ quã nature hz formã:ꝛ quoad apparẽtiaz. Apparet enĩ diuitie:delicie:honores:potẽtie ꝛ hmõi magna bona que oia cito deficiũt. Vñ ꝛ in figurã:regione sodome q̃vi debať:vt padisus deliciarũ iussit dñs loth iussũ cũ familia sua egredi.ne inuolueret igne ꝛ sulphure vicioꝝ ꝛ eterne dãnationis cũ eis cõbusta illa regione:vt habetur Gen.xix. Dicit magister hist'ia:rũ q ibi ex arboribꝫ nascuntur quidã fructus pulcherrimi aspectu:ꝫ ipsis aptis nõ repiť in eis nisi fauilla:fetor ꝛ cinis. Sic ꝛ ex mundo vbi appet multa pulchritudo:demũ finis eius est fetor vicio ignis tormẽtoꝝ ꝛ cinis mortuoꝝ. Et q̃nis oia q̃ sunt in mundo mutabilia sint;ppter qõ fm Isid. Mũdus dr a motu qui pmaxime mutabilitatis repiť in homine mũdi. Ideo dicit ps. Psal. xxxviij. Uniuersa vanitas omnis hõ viuẽs.i.tota vanitas seu mutabilitas ē in hoie.ita vt dicat Job.xiiij. Fugit velut vmbra:ꝛ nũq̃ in eodẽ statu pmanet. Mutatur enĩ de etate in etatẽ:de sano in infirmũ ꝛ ecõtra:de frigore in calore ꝛ ecõuerso.de gaudio in mero:ē:ꝛ de odio in amore ꝛ ecõuerso:ꝛ de sapiẽte in insipiẽtẽ.de vna fantasia cogitationũ ad aliã imaginationẽ de libero in seruũ de diuite in pauprũ.de dño in captiuũ.de glia in ignominia ꝛ hmõi:et ficut dr.j.Job.ij. Mundus trãsibit ꝛ cõpiscẽtia eĩ'. Cum aũt omis mor' sit q̃d impfectũ respectu quietis:ꝛ naturaliter appetať pfectũ nõ imperfectuz ergo relinquẽdus est mũdus. Tertia miseria mũdi est nullitas trãquillitatis. Vñ saluator nr inquit. In mundo pressurã habebitis ĩ me autẽ pacẽ. Job.xiij. Nec mirũ q: cũ mundus abundet iniqtatibus:habere pacẽ nõ valz q: nõ est pax ĩmpijs dicit domĩ'. Sed xps est qui habet et dat verã pacem ꝛ perfectã:ꝛ ĩ signũ huius dicit Hiero nim' q̃ scrutando antiquas hystorias semp reperiť mũdus pace caruisse ꝛ bellis ĩnumeris lacessiť' vsq̃ ad aduentũ xpi ĩ carne. Tũc cũ fuit plena pax p orbẽ:ad ostẽdẽdũ q ipse xps tũc nat' est. pax nr̃a:auctor ꝛ amator pacis ꝛ dator. Unde dixit discipulis. Job.xiiij. Pacẽ meam do vobis:pacez meã relinquo vobis. Nõ quo mũdus dat ego do vobis. Pax mũdi.i.amator mundi.est gaudere ĩ tpalibus:triũphare ĩ honoribus:delicijs affluere tribulatiõibus cadere. Concordare ĩnuicẽ ĩ peccatis committẽdis:nõ cõtristare pxauos ĩvicijs cozrigẽdis. Sed hoc mõ xps nõ dat pacẽ sz pax ei' est subiecto carnis ad spm̃ dilectio animi ad pximuz. cõformatio volũtatis sue ad deũ. Et hãc vtiq̃ mũdus dare nõ põt pacẽ:vt canit ecclesia. Quãtũ aũt mundus careat trãquillitate ꝛ pace interioꝝ ꝛ exterioꝝ.oib' ptz cũ vix repiať dom' vna ĩ qua nõ cõtingat frequẽs discordia. Sic ꝛ pxima domus Ade habuit bellũ inter filios:ꝛ arca Noe inter frẽs. ꝛ schola xpi ĩter discipulos. Cũ igiť trãquillitas ꝛ pax multũ appetať:ꝛ ĩ mũdo parũ habeať:q̃ relinquẽdus est. Quarta miseria mũdi est defectuositas veritatis seu cognoscibilitatis. Vñ saluator nr. Job.xvij.inq̃t. Pr̃ scrẽ mũd' te nõ cognouit. Sz neq̃ ipm xps dei filiũ intellexit:vt dicit Job.j. Mũdus cũ nõ cognouit.s.vbũ incarnatũ. Ipz q̃ spm̃ veritatis pcipe nõ valet:put saluator dixit discipl'is suis. Spm̃ mũd' nõ põt accipe:q: nõ vidit eũ nec scit eũ De diuinis igiť parũ vl' nihil scit seu cognoscit mũd' vbi est sũma ꝛ pfectissima vitas. De hũanis ꝛ naturalib' paucissimas cognoscit vitates p scias. Nascit siq̃dẽ ania nostra fm pbm sicut tabula rasa ĩ qua nihil est pictum. Et si postea aliqua addiscat:tñ cũ multa difficultate ꝛ tẽporis prolixitate ꝛ frequẽter mixta falsitate. Vñ ꝛ omes phi losophãtes qui spm̃ veritatis nõ acceperũt:ĩ mllis errauerũt. Propť qõ dicit aplus: Q̃ sapia hui' mũdi stultitia est apd deũ.et ire. Stultã fecit deus sapiaz huius mũdi sz apparere:dũ per effectũ ostẽdit se posse agere:qõ illi dicebãt impossibile nesciẽtes dei omnipotentiã. Vñ apparuit figuratus est mundus p egyptũ:q̃ interpretať tenebrosũ et ita densissimis tenebris flagellata est:vt p triduũ alter alterũ videre nõ posset:nec de loco mouerĩ suo. Et ipa dicitur mater supstitionũ ꝛ idolatra.de qua egypto iussit dñs exire ppl'm suũ. Cũ ergo tenebras horream' ꝛ lucẽ veritatis naturaliter appetam' ꝛ relinquẽdus est mũdus ꝛc. Quinta miseria est varietas pticulositatis. Qui nauigant mare inquit sapiẽs:enarrãt pericula eius:quia sz frequenter ea experiũtur. Mare aũt amax fm doctores fig..ar mũdũ. Ut fm Boetiũ. Felicitas hui' mũdi multis amarisdimb' resplsa est. Nauigãt aũt q̃ quersanť ĩ mundo:ꝛ ĩ experiunť pícula eĩ'. Qualia exptus ps.cxiij.ait. Perlcula inferni inuenerũt me. Nã cũ lapsus de alta ꝛemplatione ꝛ pfectõe ĩ adulteriũ ꝛ homicidiũ:picuũ incurrit ĩtrandi infernũ:ꝛ sic discurrere vales p exempla sõrũ ꝛ lapsus eorũ:vt Ade:saulis:moysi ad aquas ꝓdictionis ezechie:salomonis:iude proditoris: nicolai ex septẽ diaconibus:ꝛ ĩ vita patrum:ꝛ clare videbis picula varia ꝛ noxia mũdi:que fine dei adiutorio vitari nõ possunt. Solus xps oia euasit picula:q: ĩpeccabilis erat. Et fz hoc potest intelligi illo dictũ iudeis. Vos de hoc mũdo estis ego nõ sum de hoc mũdo.s.piculis vicioꝝ subiecti. sicut ꝛ vos. Unde brũs Antonius videꝫ ĩ oratõe mũdũ lapsis plenũ ĩnc tẽtibus se inuicẽ exclamauit. Q̃ ĩstos eudet.s.laqueos piculoꝝ ꝛ respõsuz fuit. Sola humilitas. In cuius figurã discipuli nauigãtes cũ xpo ozo picula naufragij:clamauerũt humiliter dicẽtes. Dñe salua nos perimus. Cũ aũt naturale sit euitare pericula:ergo relinquẽdus est mũdus. Relinquo mundũ ꝛc. Sexta miseria seruitus corruptibilitatis. De qua apls ad Roma.viij. Ipsa creatura liberabitur:sz egrediẽdo p mortẽ de mundo a seruitute corruptionis:id est corporis corruptibilis. Multipliciter enim subijcimur: p tũ necessitatibus: partim voluptatibus corporis:ꝛ frequẽter vincimur ab appentibus eius:id est sensualitatis. Dicitur autẽ secunda Petri.ij. A quo quis victus est:eius ꝛ seruus est. Narratur ĩ libro de septẽ donis:q̃ cũ quidã nobilis fuisz ĩgressus religionẽ:eius germanus hoc audiro cũ essz milles ꝛ potens disposuit in mente illum reducere de religione. Unde sumens secum arma ꝛ socios:cum illa die nõ posset ad monasteriũ applicare:contigit euz ĩ silus dormire vbi habuit talez visionẽ. Videbatur sibi quiescere ĩ ameno prato.ꝛ q̃ sex iuuenes a dextris eius essent ꝛ tres a sinistris:ꝛ ceperunt dicere pugnemus ad inuicem. Et concordantibus ad hoc dixerunt. Manifestemus primo nomina nostra:quilibet dicat suũ. Dicit ergo primus eorum qui erant a dextris.ego voco:pulchritudo. Dicit secundus:ꝛ ego sanitas. Tertius dicit.ego sum iuuenis. Quartus ait:ego fortitudo. Quint' ego diuitie. Sextus ego spes vane vite. Eorum autez qui erant a sinistris dixit primus:ego voco: infirmitas:Secundus ego voco: senectus. Tertius ꝛ ego mors. Incipit ergo bellare infirmitas contra primos duos qui erant a dextris:scz pulchritudinem ꝛ sanitatem et prostrauit eos quia infirmitas aufert pulchritudinẽ ꝛ sanitatem. Senectus pugnat contra illos duos.s.fortitudinem ꝛ iuuentutem ꝛ eos deiecit ꝛ prostrauit. Demũ mors ꝛtra diuitias ꝛ spm vite ꝛ aufert eos de mundo. Dicunt tandem isti tres. Occidamus nunc istum iuuenem. Qui hoc audiens expergefactus valde timuit. Et cum venisset cum soci' ad monasteriũ ꝛ narrasset germano visionem. Exposuit germanus ille visionem.s.q̃ pratum amenum erat mundus in quo quiescebat:ꝛ sex iuuenes erant sex que sunt in mũdo quevidenť magna esse sed omnia deficiunt:ꝛ sic induxit eum ad contemptũ eius. Sed ista est differẽtia inter bonos ꝛ malos:q: boni:etsi ad horã sentiunt sensualitati:nõ tũ vt dominẽt eis. Mali aũt serui efficiunť ipsius sensualitatis. Xps aũt etsi voluntarie fecit se subiectũ necessitatibus corpis vt fami cũ esuriret in deserto:sitiũ cum ad fontem Jacob sitiret:tamen nunq̃ vel ad momentũ sensualitati seruiuit prer rationẽ. Et sic põt intelligi illud dicentibus discipulis. Job.xvij. Ez nõ sum ĩ mũdo:ꝛ hi ĩ mũdo sunt: non rogo vt tollas eos de mundo:sed vt serues eos a malo:ne sz ĩ eis dominẽť iniquitas. Relinquendus est ergo mundus:sicut ꝛ seruitus abijcienda.vt cuz xpo dicat. Relinquo ꝛc.

§.II In secũdo principali

notatur progressus in bono ad celum dirigente cũ dicit vado. Quãuis xps non tunc actualiter ĩerit ad patrem presentiam suã corpalẽ ad celum deferendo:sed in ascensione sua. propter qõ exponi potest vado.i.vadam:qõ de propinquo erat futurũ.tamen cõtinue actualiter ibat ad patrez anima eius:videndo ꝛ fruendo eius diuinitate.ac etam quotidie p electos suos qui sunt mẽbra eius vadit ad patrẽ. Sunt autẽ sex vie quibus relinquendo mundũ in morte ĩmmediate itur ad pr̃em celestẽ.s.,iesum xpz

Prima est martyrij tolerationis.
Secũda est baptismalis purificationis.
Tertia est intensionalis cõpunctionis.
Quarta est virtualis pfectionis.
Quinta est diuinalis tribulationis.
Sexta est indulgentialis plene concessionis.

Quantũ ad primuz cõmunis sententia doctorũ est q̃ qui martyriũ suscipit ,p fide xpi:vel etiã pro quacũq̃ virtute conseruanda vel exercenda:decedẽs ĩmmediate ĩgredi tur celũ. Unde cantať de sanctis martyribus. Sancti tui mirabile cõsecuti sunt iter feruẽtes pceptis.ꝛ paulopost In mari rubro apparuit via sine impedimento via sz ad celũ. In mari rubro.s.effusiõe sanguinis sine impedimento.s.culpe ꝛ pene debite que tollit per martyrium. Vñ in Apocalip. de martyribus dicit. Lauerunt stolas suas id est animas ꝛ cãdidas eas fecerũt.i.purificatas ĩ sanguine agni.i.i passione xpi quẽ sunt imitati. Hinc ꝛ Lipmus in sermone. O dedicata passio ꝛ glorificata cõfessio:absoluitur per martyriũ anima a vinculo carnis:ꝛ ĩ celo cum triũpho eleuať ab angelis. Et ,pterea dicit. eĩ de cele.missa.cũ marthe.q̃ iniuriã facit martyri qui orat pro martyre:q: videlz indubitanter creditur ad celũ euolasse. Et qui sunt ĩ celis cum nullo bono careat alioꝝ nõ indigẽt suffragijs. Nõ etiã per plura exẽpla ostẽsum est animas martyrũ subito volare ad prez celestẽ. Sicut legitur de Tiburtio ꝛ Valeriano:quoꝝ animas vidit Maximus ĩ puncto martyrij ascendere celum. Et bta Emerentiana collacranea be. Agnetis:sine baptismo aque baptizata ,pro sanguine fuso ad celum euolauit.ꝛ multis alijs. Secũda via immediata ad celũ est purificatio baptismalis. In cuius figurã filij israel viã faciẽtes p iordanis flumium:eo transacto immediate intrauerunt terrã promissionis. Jordanis ĩ quo xps baptizatus est:ꝛ inde collata est virtus ĩ baptismo:significat baptismũ. Per hũc ... fit cũ Josue qui baptismuz recipit ꝛ iesum fide. Et hũc est effectus eius vt sanctificatus intret ĩ regnũ celoꝝ sicut ĩ gnaũ per terrã promissionis:si tũc moriť quãtacũq̃ peccata originali addidisset:ꝛ ad hoc ostẽdendum:baptizato xpo aperti sunt ei celi:ꝛ vox patris intonuit. Hic est filius meus dilectus. Nõ intelligitur nõ solum de xpo:sed ꝛ de quocũq̃ baptizato debite:inquãtum sz filius est per adoptionẽ. Filio aũt debeť paterna hereditas. Hanc viam tenẽt omnes parulli baptizati decedentes ante vsum rationis:quia scilicet subito euolant:ꝛ ideo pro eis orare non oportet:etsi quod officium pro eis fiat in ecclesia:magis fit ad consolationem viuorum q̃ pro adiutorio ipsorum.

Tertia est intensionalis compunctionis, De qua

De ascendentibus in celum. Cap. IIII

pot intelligi illud ps. In mari via tua .i. in magna amaritudine cõpunctionis est via dei ad celũ. Nõ tũ q̃cunq̃ cõpunctio seu ꝓtritio est via ĩmediate ducens ad celum. cũ quis decedit:sed oportet q̃ sit valde intẽsa: ita q̃ auferat oẽm culpã ꝛ debitã penã. ō qua ō: Tren.ij. Magna est velut mare cõtritio tua. Hãc q: habuit Dismas latro .s. ille qui cũ xpo crucifixus est a dextris ei': audire a xpo meruit. Hodie mecũ eris ĩ paradiso. Nõ enĩ martyriũ fecit illũ subito decedentẽ paradisum ĩtroire:q: martyr non fuit cũ ,p suis scelerib' dãnat' fuerit:nõ ,p fide:sz ,ppr̃ maximã sui cõpunctionẽ. Hãc etiã credir habuisse Maria magdalẽa:q̃ cũ lachrymis suis lauit pedes dñi ibu. Si misir de q̃dã meretrice legiť q̃ audita q̃dã pdicatiõe tãta cõpunctiõe ꝛ lachrymarũ effusiõe ad pfessionẽ accesserit q̃ ĩ ,pcessu ipius p dolore mortua est. Et cũ pdicator dubitans de eius salute recõmẽdaret ppl'o:vox de celo audita est q̃ nõ indigeret illa cozporibus:sz potiri ipi suis q: ĩmediate ad celũ euolauerat:ꝛ de hmõi tam ĩntẽsa cõpunctiõe ad ĩram ĩtelligiť illud dictũ Aug.q̃ vera penitẽtia ad puritatẽ baptismi conať addũcere penitentiã. Exemplũ

Quarta via est virtualis pfectionis.de qua ,pverb.iiij. Justorũ semita quasi lux splendẽs ,pfecit ꝛ crescit vsq̃ ad pfectum diẽ.i.pfectã ,versationẽ. Hec pfectio ,psistit ĩ pfectissima charitate:q̃ fm apl'z ad Col.iij. est vinculũ pfectionis. Hui' effect' ꝛ signa sunt martyrij desiderũ ,p dei honore ꝛ ,primi salute:carnẽ spiritui subiectam experiri sedatũ esse satis a passionib'. etsi aliq̃ aliq̃tulũ insultuz aliquẽ sentiat cogitatiões turpiũ:nõ multũ molestari deum:aio occupari ,p cõtemplationẽ. Concipe visionis eĩ' affectũ peccati odium:mũdi fastidiũ.vitã ,psentem ĩ patientia habere mortez ĩ desiderio.ĩ alijs exercitijs nisi q̃tum charitas v:geat nõ delectabiliter occupare:sz magis contẽplationi ꝛ lectõi vacare. Per hanc viã hortať est dñs Abraam incedere cũ ei dixit. Ambula coram me ꝛ esto pfectus. Gen.xvij.i.totaliter dirige mẽtez tuã ad me:oia ad me referendo: ꝛ mee voluntati subijciẽdo: sic eris pfectus. Hanc pfectionẽ intrauerat apl's cum dicebat. Cupio dissolui ꝛ esse cuz xpo. ꝛ itez. Que retro sunt oblitus ad brauiũ supne vocatiõis festino. Quicũq̃ ,pfecti sumus hoc idẽ sentiamus. Hanc ,psecuti sunt viam pfectiõis.b. Bernardus: Bẽdictus: Dñicus: ,frãciscus Thomas: ꝛ alij. Ut ideo subito eis apte sunt ianue celi ĩmediate in eoꝝ transitu ,p varias visiones. ꝛ ad hanc viã pfectiõis intrandã instituere sunt religiões scẽ: ꝛ cerimonie ꝛ statuta eaꝝ sunt adminicula ꝛ media ad istã viam. Et cum ,p medium veniať ad extremũ: qui seruenter nõ tepide ,pgredendo:nõ retrocedẽdo:voluntarẽ ,ppriã abnegando:nõ supiorib̃us detrahẽdo:nõ ocio:ꝛ ,pfabulationibus ꝛ murmurationib̃us vacãdo:sz ,pijs exercitijs: orationib̃ deuotionib̃:ꝛ ,pẽplationi:ĩ officio attẽtioni insistendo:cuz his infimũ se estimãdo. Sic q̃ ,p hmõi media ad pfectionem veniẽs celuz ĩtroiuit. Nam fm.b. Tho.ĩ summa pie credit:religioso ĩ susceptiõe habit':ꝓcipue ,pfessoꝝ debito mõ oia pctã remitti:etiam quoad penã. Et ĩ.iiij. sen.inducit sniam q̃ habeť ĩ vita patruz.s. q̃ sup hmõi eadẽ grã descẽdit:q̃ sup baptisatos. Et deuot' Bern. dicit q̃ tales ,pfidentius moriunť ꝛ copiosius remunerañť. Pl̃ 1.lxxvi

Quinta via est tribulatiões patiẽter tolerare. Sap.x. dicit de hac vita. Justũ deduxit dñs ,p vias rectas:ꝛ ostẽdit illi regnũ dei. Et paulopost. Honestauit illũ ĩ laboribus.quasi labores ꝛ tribulationes sunt vie recte:,p quas ostẽdit de' puenirĩ ad regnũ suũ. ,ppter qõ ꝛ ipe dicit Hiere.xxxj. Adducã eos ,p torrẽtes aquaꝝ ,p vias rectas. Torrentes aquarũ significãt tribulatiões magnas. Et Act. xiiij. dicit:q̃ ,p multas tribulatiões oꝛ nos intrare regnũ celoꝝ. In cuius figurã dñs ,pplm suũ nõ ,p viã planã seu ,ppriam:que erat brevior ꝛ facilior:sz ,p viã deserti circũduxit:vt hz Exo.xiij. que via erat multũ aspera:ꝛ ĩ ipa sustinuerũt multos labores ꝛ tẽptatiões: ꝛ exinde intra

Job.xvij

Eccli.xlj

Ecclesia

Ecclesia

phil.i.

Eodẽ.iij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

uerunt terrā lacte ⁊ melle manantē. quē significat celestē patriā. Pauciſſimi tñ intrauerūt: q: ⁊ pauci ſunt q̄ virili ter aduerſis vtunt. Ad qd etiā facit qd ait Greg. videlꝫ Ab electis ſuis deus maculas pctō ⁊ pali afflictiōe cu rat abſtergere: q̄s in eis in eternū nō vult videre. de pe. diſ. i. Si pctm. Nec tñ oīs tribulatio ⁊ afflictio liberat ho mīnē a peccato: ſz cōtritū ⁊ humiliatū. Nec etiā cōtritus liberat ab omni pena cōiter: ſz a quota. i. certa quātitate plus ⁊ min⁹ ſm patientiā ⁊ deuotionē ſuſtinētis ⁊ grauitatem doloris ⁊ diurnitatē tpis. Vñ tot poſſet q̄s ſuſtinere ⁊ tamdiu deuote q̄ plene purgat⁹ in fine ſubito ad celestē patriā euolaret. Exemplo de lazaro mēdico vlceribus pleno portato ab angelis in ſinū Abrae. Lu. xv. Et ſi militer de Tarſilla ⁊ ſeruulo in. iiij. dyal'. Sexta vita ē in dulgētiarū: q̄ dicūtur plenarie cōceſſe ꝑticularib⁹ pſōis in articulo mortis: vel alicui eccl'ie q̄s ſol⁹ papa pōt ꝓferre. Et de hac pōt intelligi illud. Eſa. xxxv. q: hec via ſcta vocabit. et Eccl. xvij. Pēnitētib⁹ dedit viam iuſticie. Si gnanter dicit penitētib⁹: q: impenitētibus nulla valet indulgentia. Per indulgentiā ipſam appellat viā iuſticie: dū videlicet debita pctō. i. pene ad q̄s ſunt obligati: nō ex obrupto dimittit: ſz facit ſibi ſolui de theſauro eccleſie ſcz merita ſeu ſatiſfactiōes xpi ſctōrū p eū cui cōmiſſus ē talis theſaur⁹. ſ. papā. Exigit etiā ibi quēdā iuſticia equitatis: vt ſcz papa diſcrete ⁊ rōnabiliter cōcedat: ⁊ recipiens id qd inuigit in forma indulgētie adimpleat cū plena deuotōe: ⁊ talis niſi ponat obſtaculū ſz Ray. ⁊ hoſti. decedens immediate ad celū euolat. Per aliquā igit iſtarum viarū: oportet quēlibet incedere. ſi vult poſſet dicere Vado ad patrē. ſ. immediate poſt mortē. Si tibi dura videt via martyrij pria: ſaltē incede p quintā. Nā ſz greg. Martyres ſine ferro eſſe poſſum⁹ ſi patientiā in aio teneamus. Si ſcdam viā egreſſus es. ſ. puritatē ⁊ innocentiā baptiſmalē intra per tertiā. ſ. pfecte pnie. Si pctō nō pōdere grauat⁹: tpe nō videt tibi poſſe ſufficere ad ſatiſfaciendū ingredere monaſteriū: vt pſulꝫ. ſtephan⁹ papa quēdaz ſcelerosum humiliare ſub manu abbatis ſeu alteri⁹ ſupioris: vt deus refrigeret aiam tuaz. xxxiij. q. ij. ammonere. Si aūt dur⁹ tibi videt hic ſermo: ad indulgētias recurre debito mō. Et poſſunt iſta ſcz media euolandi ad celuz ſignari p ſex hydrias aque reptas in nuptijs ob purificationē. Hec oia valēt ad purificandū pctā: ⁊ he ſunt in nuptijs eccleſie militātis decorate p'pītiā xpi: vt habet Job. ij. Aqua aūt in vinū ꝑuertit q: tales vie ⁊ ſtatus ſunt aſpere ⁊ difficiles: ſed cōuertūtur in vinū ſuaue ſpiritualis con. ..lationis.

§. III. Quantum ad tertiū.

ſciendū q̄ attingēdo ad patrē celeſtē ⁊ p eſſentiā ipm videndo: impleꝫ omne humanū deſideriū. Vñ ⁊ philip⁹ dixit Job. xiij. Oſtēde nobis patrē ⁊ ſufficit nobis. Nihil em aliud eſt ad ſufficientiā. Nō eim ſufficiūt panes tre centorū denariorū inquit ipſe philip⁹. Denari⁹ imaginē regis habēs: eſt angel⁹ intellectualis: hō rōnalis: ⁊ ſcriptura diuinalis. Nōlibz horū hz in ſe imaginē regis eterni. Cētenari⁹ ſignat pfectionē: q: quātūcūq̄s angel⁹ ⁊ homo ⁊ ſcriptura ſit q̄d pfectū: ⁊ total' ⁊ plene poſſ ideatur nō ſufficit panis: id eſt refectio ei⁹ ad ſufficientiā: etſi aliqualiter reficiat. Sed pater pfecte reficit. Qui aūt videt patrē videt ⁊ filiū ⁊ ſpiritū ſanctū in vna deitate. Et hecē inquit ſaluator: vita eterna: vt cognoſcāt te ..ū deū ꝑez ⁊ quē miſiſti. ſ. p incarnationē attributam ſpiritui ſancto Jeſum xpm in hūanitate ⁊ deitate vnitū. Job. xvij. Quō aūt miſereꝫ pater filiorū ait ps. miſertus eſt dōs timētibus ſe. Bon⁹ pater: ⁊ ſi filij eius delinquāt: corrigit. Vñ Ambro. Nō ſemp oſculat pater filios: ſz aliqñ caſtigat: ⁊ cū caſtigat q̄ diligit: tunc circa eū pietas exerceꝫ. v. q. v. Sic ⁊ deus pater caſtigat ſuos in pñti. Et quia humiliātur: ⁊ vt legitimi ſe habēt timorē filialē oſtēdentes ad patrem ipm dimin..s hereditatē. ſic ⁊ pater celeſtis facit electis ſuis: vt ſint ſm aplm. Heredes quidez dei. ſ. pris coheredes aūt xpi. Dicit aūt pr miſerico: diar ⁊ de iorū pſolationis q̄ pſolat nos in oi tribulatiōe nra. ſ. quā in presenti habuim⁹. ij. ad Cor. j. Pater quidē dicit miſericordiarum: q: ⁊ hic ſubuenit miſerijs nris. ⁊ illic liberat ab oi miſeria. Pater eſt pſolatiōis pbendo gaudium ſuppe fruitōis. Et quoad primā miſeriā mūdi. ſ. malignitatē pctōr. ꝓpter q̄ affligunt hoies ⁊ pſcia remouet. liberat deus pr ⁊ pſolat in regno: q: nihil coinq̄natū introibit i illa. ⁊ faciens aboiationē: ſed ſine macula ſunt ante thronum dei: vt habet Apoc. xiij. Null⁹ enī ibi peccare pōt. Vñ ſaluator Lu. xij. Cōplacuit pri vro vobis dare regnū ſz regnū eius: vt dō Dan. ix. nō corrupet. ſ. p aliqd virtus Liberat ſcdo pater ipe a miſeria mutabilitatis: q: aia mutari nō pōt niſi p ſanctas cogitatiōes ⁊ affectiōes: nō diſcurrendo de noto ad ignotū: ſed ſimplici intuitu veritatem accipiēdo. Corpus etiā poſtea nō variabit de cetero in ētate: ō ſanitate in infirmitatē: de diuite ad pauperes nec alijs modis. Vñ dr Eſa. xxv. q: in cōuiuio q̄d dōs exterminabit in mōte. Faciet inquit dōs in mōte hoc cōuiuiū pinguiū. Et paulo poſt ſubdit. ⁊ mortē ꝑcipitabit in eternum. Mutabilitas ſm Hiero. eſt quēdā mors. vñ Jaco. j. Omne donū pfectū deſurſum eſt deſcendens a patre luminum: apud quē nō eſt tranſmutatio. Liberat tertio a nullitate tranſlitatis. i. a guerris: diſcordijs: ⁊ alijs inſultatibus q̄ verſant in mūdo. Nam ibi ſedebit pplꝫ in pulchr... udine pacis ⁊ requie opulēta. Eſa. xxxij. Pulchritudinem appellat ipm ordinē pacis ſummū. Requie opulēta tranſlitatē ad multa ſe extendētem. Nullus eni ibi pōt egredi ciuis: nec intrare poſtis. imo nec appropinq̄re ibi ſm alcuinū. Nulla pulſat honoris ambitio. Nemo irascit: nemo ledit. Inſidie demonū nulle. ſed conſona cuncta ⁊ iocūda ſunt oia. Ex pdictis eni virtus ſequitur diſcordie ⁊ alia vitia ..d ibi nulla diſſentio: nulla ſeditio nulla ꝑtentio: ſed oēs cōcordā... in vna voluntate quam dei eſſe pſtituunt. Eſt igit hic pat. pm. ..s pacis ⁊ futuri ſeculi. Liberat a quarta. ſ. defectu cognitionis. Tenebre enī vitior operunt terrā: ⁊ caligo error⁹ pplos. Eſa. lx. Sed in illa pria oēs ſcient me a maiore vſq̄ ad minorem. Hiere. Et hec ſcia pfecta eſt ⁊ clara. Vñ ⁊ Aug. de ciui dei allegās plotinū ſeu porphirium eunuchū. dicit. Egrediēdas eē aias a corpib⁹ ad patriā: ibiq̄ patere oia Vñ dicit xpus. Lu. xxij. Diſpoſuit pr meus regnū vt edatis ⁊ bibatis ſup mēſam meā in regno meo. Mēſa iſta eſt ide a diuine mētis in qua tot ſūt fercula quot ſunt creature cū vtutib⁹ ſuis que oēs in ſe pſiderate vnū faciūt pus ſunt in ipo deo. Liberat a quinta. ſ. a piculis: q: ibi nullum piculū nec quoad aiam: nec quoad corp⁹: ſicut eni ō corp⁹ elector⁹ fuit ſubiect.. ſpiritui: ita ibi pfecti⁹ ſubjicietur ſubito exequēdo q̄d voluntas appetierit q̄ nō niſi rōnabilia deſiderare poterit. ⁊ ſic nullus peccare pōt. Et hoc eſt q̄d dicit ſaluator Job. x. Nemo rapiet oues meas. i. electos de manu patris mei: ꝑcipue in regno. Sed etſi hic aliqñ rapiunt a dyabolo reuertunt. Liberat a ſexta. ſ. a ſeruitute corruptiōis: q: oēs defect⁹ quos hic patimur: fames: ſitis: infirmitatis ⁊ hmōi auferet. vñ Apoc. xxj. Abſterget deus oēm lachrymā ab oculis ſcōr ⁊ nō erit ampli⁹ ⁊c. Vñ Bern. O vita viralis: o vita ſempiterna ⁊ ſempiterne beata: vbi gaudiū ſine merore: requies ſine labore: dignitas ſine tremore: ꝑpetuitas ſine corruptiōe: opes ſine amiſſiōe: ſanitas ſine languore: abundātia ſine defectiōe: vita ſine morte: beatitudo ſine calamitate. ꝑpetua eſt. Ubi oia bona pfecta ..t charitate ſunt. vbi ſpecies ⁊ viſio dei facie ad faciez: vbi plena ſcia in oibus ⁊ p oia: vbi ſuma bonitas dei cernit: ⁊ lumē illuminans a ſanctis glificatur: vbi pñs dei maieſtas ꝓhibet. Et ō vite cibo ſine defectu mēs intuentiū ſatiat. Videbit ⁊ videre deſiderāt: ſine anxietate deſiderāt: ⁊ ſine fa

ſtidio ſatiant. hec ille. Scit eim pater q: his omnibus indigeris ſcz ſublenari miſerijs. Ipſe eim pater amat vos. Job. xvj. Et vt perfectus amicus liberabit in regno ſuo electos ab omni languore. Ro. viij.

Cde his qui ſententiantur ad purgatorium. Cap. V.

Atur ſnia a ſuperno

iudice erga tertiū gen⁹ hoim. q: cor aie cū ſeperant a corpibus: vadāt ad locum purgatorios: q: ſecū portāt aliqd infectiōis. Etim eor pſona dicit ps. Trāſiuimus p ignē ⁊ aquā ⁊ eduxiſti nos in refrigerū. In qb⁹ verbis ad dominū directis poſſunt tres concluſiones notari. Ps. lxv.

Cpuma q nō ꝑpetuo cruciant. ibi. tranſiuimus.

Cſcda q̄ p pcti: ſed in gra affligant. ibi. ⁊ aquam.

Cterta q̄ ſuffragio alieno liberant. ibi. eduxiſti nos i re

§. I. Quantum ad primuz

ſciendū q̄ cū aia recedit a corpe ſi nō eſt plene purgata ⁊ libera ab oi culpa ⁊ debito pene nō eſt idonea ad intrādum regnū celeſte. Sz etſi nō defert ſecū mortalia pctā. nō eſt etiā digna gehenna: ſz eſt medius locus qui. ſ. purgatorū: quo deſtinat⁹ ob ſui purificationē ad ..ra. Et ideo dicere pñt aie ipe. Trāſiuimus p ignem. i. nō ꝑmāſimus. Vñ apls. j. ad Cor. iij. dicit. Si q̄s edificauerit ſup hoc fundamentū: lignū fenū ⁊ ſtipulā: ipe ſaluus erit: ſic tñ quaſi p ignē tranſeūdo. Edificiū ſpuale ē multiplicatio bonor⁹ opera. Quot enim bona opa fiunt quaſi tot lapides ..upponunt. Fundamentuz huius edificij eſt fides xpiana: ſine qua ſpualiter edificari nō pōt. Lignū fenū ⁊ ſtipula q̄ nō durant in igne: ſignāt diuerſa pctā venialia: grauiora vl leuiora: q̄ quis miſcet inter bona opa ſua. Et ſic dr ſupedificare: nō q: ..nt q̄ſi ad meritū pnia vt bona op ..ſz q: ſunt nō deſtru ētia edificiū ſalutis. ſm Tho. in. iiij. Hmōi igit ſecū deferētes ſalui fiūt. ſic tñ q̄ ſi p ignē purgatorij ..ūtes. Nec tñ q̄ſi ibi eſt nota ſili tudinis: ſz ex ..io vitat: vt illd q̄ſi vnigeniti a patre. Jo. j. Et q: ignis ..i ſcriptura ſignat afflictionem: ſm quē intellectū dixit Job. bap. ō xpo. Ipe vos baptizabit in ſpū ſancto ⁊ igne. Matth. iij. id eſt abluet ⁊ purificabit vos gra ⁊ pena afflictiua. Ideo ſciendū q̄ ſunt quattuor afflictiones aiarum que ſunt in purgatorio.

Quattuor ſunt afflictiones purgatorij.

Cprima eſt ex puatione viſionis dei ad tempus.

Cſcda eſt inſultatione ⁊ viſu demonis.

Cterta eſt ex cruciatione materialis ignis.

Cquarta eſt ex pſideratione negligētie ſubuentionis.

Quātū ad primū notādū q̄ aia dū in purgatorio demorat dei viſione puat. ⁊ cū ſummo deſiderio ſepata a corpe affectat deū videre cognoſcēs ipm eē ſūmū ⁊ pfectiſſimū bonū q̄d ſolū ipam pōt q̄etare: videns ſe ipo puari etſi ad tps ꝑpter ſuū defectū ſumme dolet. vñ clamet mētaliter cū ps. Sitiuit aia mea ad deū fontē viuū: q̄n veniā ⁊c. Licet eni ſperet ſeipm viſuz: tñ vt dr in ꝑuerbijs. Spes q̄ differt affligit aiam. ⁊ tāto magis q̄to res ſperata magis amat. Tam eni intēſum eſt deſideriū aie videndi deuz q̄ milli⁹ deſiderio in pñti adequari pōt. Nā etſi Jacob pri⁹ ..echa multū affectauerit videre filiū ſuū Joſeph egypto ..dentē quē mortuū eſtimabat. Et regina ſaba tam vehemēter optauerit videre regē ſalomonē ⁊ audire ſapiētiā ei⁹ q̄ regnū dimiſit veniēs a finib⁹ terre. Et ſymeō iuſtus ..to feruore cupierit videre xpm dōm q̄ p alio viuere nō volebat: nī q̄libet hax affectionuz mino: eſt illa aie ſepate inhiant deū videre. Et ō maxima ſup oēs penas eor q̄ ſunt in purgatorio ſm Tho. in. iiij. ⁊ Chryſo. Secunda afflictio est demonis irridētis. Solet eni hoi eſſe valde anguſtioſuz: cū videt inimicū ſuū inſultare ⁊ irridere de pena ei⁹. ⁊ ꝑpter ō Razias vir venerabilis ⁊ magne opiniōis in ꝓpło iſrl'ne capt⁹ illudere ab inimicis p lexit ſe ex fenestra inter turbas: intestina q̄ egrediebant de corpe ei⁹ p̄ciēs ſup eos: vt hr. ij. Macb. xiiij. Ipſi ſi quidē demon..ptātem nō hāt rorquēdi aias purgādas ſicut aias dānatas: cū fuerint i pñti eor victores: ſz aſſiſtētes aīs eas irridēt ⁊ inſultant eis de ſupplicijs ſuis ſm Tho. in. iiij. Pie tñ credit q̄ ⁊ angeli boni aliqñ viſitēt eos ⁊ pfortēt. Vñ legit de q̄dā q̄ dū infirm⁹ iacuerat: q̄ attediat⁹ ſup ō pluries dōm rogauerat: vt cum de ſeculo euocaret: cui angel⁹ dei apparēs ex pte dei ſibi optionez dedit vt eligeret alter⁹ hor: aut tūc mori ⁊ p die integraz in purgatorio manere: aut p aliq̄s adhuc i ..firmitate pſeuerare poſtmodū moriēs ad celum ſubito euolaret: q̄ elegit tūc mori ⁊ pſideras die vna cito tranſiturā. Quo facto cū aia illa iaz p horā in purgatorio pſtitiſſet vltra penas acerbiſſimas alias a demonijs illuſus apparuit ei angelus dñi dicēs ſe illū eē q̄ ei dederat optionē in ſeculo pſti tuto. At ille rñdit. Hoc eſſe nō pōt: q: angel⁹ mētiri nō nouit: ſz ille mihi dixit tñ p integra die in purgatorio māſurum: ⁊ ego iam ō fui p multos annos afflictus acerrime cui angel⁹. Cōfortare inqit ⁊ viriliter age. Nouerſ eni q̄ ex xxiiij. horis vna tñ ō expleſti: ⁊ tibi reſtat adhuc. xxiij. alie. At ille. Rogo te vt ſupplices p me dño deo ne reſpiciat ad inſipientiaz meā qua ō ex gra poſtulaui. Talia eni ⁊ tam acerba exptus ſum: q̄ patus ſuz ad oēm infirmitatē ⁊ q̄tocunq̄z tpe p nomie eius patiēter ferre: ſi hinc placz ſibi me educere. Qui exaudit⁹ ad votū reuiuiſcēs letanter oia ſufferebat recolēs corp⁹ q̄ ſuſtinuerat. Demuz poſt aliqd tps ad xpm feliciter migrauit. Tertia eſt ignis materialis cruciatō. Quāuis eni ignobili⁹ nō agat in nobili⁹ nec ꝓſequēter corp⁹ in ſpm. tñ ille ignis purgatorij⁹ non naturali: ſz vt inſtrm diuine iuſticie agit i aias: detinēdo eas ⁊ affligendo mō a nobis impceptibili. Vñ Aug. Hic ignis etſi nō ſit eternus: muro tñ mō eſt grauis. Excellit eni oēm penā quā vnq̄ aliq̄s exptus eſt in hac vita. ō pedi. vij. §. vlti. Adeo eni eſt grauis q̄ ignis q̄ vrimur reſpectu illi⁹ reputat⁹ vt ignis pict⁹. ⁊ dr nō eſſe etern⁹. nō quidem q̄tum ad ſubam: ſz q̄tuz ad officiū: vt dicit. b. Tho. in. iiij. Quia ignis ille nō hz purgare electos niſi in diez iudicij. manet tñ poſtea: q: idē eſt in ſuba cū igne infernū. Vñ Greg. dicit. Sub eodē igne palea fumigat ⁊ aurum rutilat. Sup ō etiā habet exēplum in legēdis ſanctor⁹ ō cōmemoratiōe defunctor⁹. De illo. ſ. ſcholari defuncto q̄ apparēs doctori ſuo narrās grauitatē penar⁹ alteri⁹ vite. Et in ſignū huius ſup palmā man⁹ gutta ſudoris ei⁹ imposuit. q̄ ſubito pforauit manuz ei⁹ cū dolore intēſiſſimo ⁊c. ibi vide. Quarta afflictio eſt pſideratio negligentie ſuor⁹ amicor⁹ ⁊ ꝓpinquor⁹ ad ei ſubuenendum ꝓpter q̄d clamauit ō Job. xix. Miſereminī mei miſereminī mei ſaltē vos amici mei. Si q̄s eni in grauib⁹ doloribus eēt cōſtitutus: nec ſe poſſet iuuare: videret aūt ſuos amicos ⁊ ꝓpinquos eū deſerere. cū tñ multipli⁹ poſſent eū ſubleuare nōne magna amaritudine inde concipet de corp inhumanitate. Tales ſunt aie in purgatorio: q̄n ſe iuuare nō pñt ſed expectāt ſubleuari a ſuis: q̄s in ſeculo dimiſerūt: ſz cū nō ſentiāt corp⁹ iuuamē nō puam cām hāt doloris. ⁊ peccū pue cū multū laborauerint ⁊ multar⁹ penar⁹ ſe debitores fecerint peccādo vt illis bona dimitterēt. Et tāta eſt crudelitas hor⁹ q̄ etiā q̄ pauperibus legauerunt diu differant adimplere. Sz tales ſm q̄ habet. xiij. q. ij. Qui oblationes: vt necatores aiar⁹ debent excōicari. exēplum quere i legendis de milite: qui intrās iuſtū bellū: diſpoſuit ō ſuo equo: vt in caſu mortis cognatus eius ꝑcium pauperibus daret ⁊c. ibi. Vide.

Exemplū

Tertia afflictio.

Exēplum

Quarta afflictio.

§. II. Quantum ad ſecundum

ꝑncipale. Nota q̄ causa quare itur ad purgatorium eſt pctū: cū q̄ q̄s moritur: ſz tale qd nō tollit gram: ⁊ ō notatur cū dr p aquā. ſ. trāſiuim⁹. Aqua eni ſignat culpā et gram: nec eſt incōueniēs vna ⁊ eadē rē ſignificare diuerſa ⁊ ſibi ōria, ꝑpter varias ei⁹ ꝓprietates, ō eni frequēter

Universidad de Deusto
Biblioteca

reperiſ in ſcriptura ſacra ſm Greg. in moralib'. Nã leo et xpm & diabolũ ſignat Xpz ,ppter ei' dignitatẽ. diabolũ ppter ei' ſeueritatẽ. Sic & aq ſignat qñq; culpã ,ppter ei' velocẽ fluxibilitatẽ & frigiditatẽ. Qñq; grãz ,ppter ei' pu rificationẽ & refrigerationẽ: qd totũ ſaluator nr oñdit: cũ dixit ſamaritane. Qui biberit ex hac aqua. ſ. cupiditaẽ, ſitiet iterũ: q aũt biberit ex aqua quã ego dabo ei. ſ. grã nõ ſitiet in eternũ. Job. iiij. Eſt igit q̃drupler aq cupiditaẽ: p quã trãſeũtes de b̃ mũdo aie cũ aqua grẽ: opz & trãſe ant per ignem purgatorij. vbi frigiditatẽ illam dimittant

De cauſ ẋre itur ad purga torium.

¶ Et prima eſt cupiditas temporalitatis.
¶ Scõa eſt cupiditas familiaritatis.
¶ Tertia eſt cupiditas ſenſualitatis.
¶ Quarta eſt neglecte penalitatis.

Prima igit cã qua itur ad purgatoriũ: eſt cupiditas: id eſt inordinatus affectꝰ quẽ q̃s habet ad tpalia: vt diuitias & honores: potẽtias & hmõi: ita tñ q ſemp preponat omnibus talibus amor dei. Cũ em q̃s nimis ſollicitat ad ipſa acq̃renda: nimis timet circa ipa amittẽda: nimis dolet de ipoz amiſſione: nimis gaudet de coz poſſeſſiõe: nõ eis vtit & ſubuenit debita diſcretione. In oib' hmõi com mittunt frequenter venialia: & primaz nõ aliqñ p uenirent ad mortalia. Difficile eſt repire talia poſſidẽtes ſine inordinatõe affectꝰ. Vñ Greg. dicit: q cura rei familiaris vix ſine pctõ exerceri pt: ab his etiã qui nouerũt vitare pcttã

Scõa cã eſt inordinatus affectꝰ ad parẽtes & amicos q̃ frequenter fit: vt dicit aug. vt offendat deus nõ offendat amicus: cũ tñ ſm veraz charitatẽ nec minimũ veniale q̃s p ſalute ,primi cõmittere debeat. Et qz inordinata affe ctio ad hmõi trahit hominẽ ad plura pcta. ideo xps dixit

Mar. vij

Inimici hois domeſtici eiꝰ. Tertia cã eſt cupiditas ſen ſualitatis ,ppter qd dicit apls ad Ro. xiij. Luxuriz carnis ne fecerit, in ocupiſcẽtia. Appetit em ipa ſenſualitas cõ traria ſpiritui: que. ſ. ſunt delectabilia ſenſibus: vt videre audire: guſtare & hmõi: horret et refugit dura et aſpa: vt vigilare: orare: ieiunare: & hmõi. ,ppter qꝰ ſti ſpiritꝰ ,pm ptus ſit ad bonũ caro tñ infirma frequentiſſime cadẽs ſal tem in venialibus: cũ quibus decedẽs ad purgatoriũ mit titur. Vñ grego. de quibuſdã leuibus culpis: ante diẽ iu

Exẽplus.

cij purgatõis credẽdus eſt ignis. xxv. di. q̃lis. Vñ in vi tiſpatrũ legit: ,p hmõi leuib' quoſdã ,pbos viros ad pur gatoriũ deputatos: & aliq̃ quidẽ ,p delectatiõe quã habe bant in cantu: alij ,p delectatione nimia in potu: alij ,p ni mia ſollicitudine in edificijs etiã eccl'iaſticis: alij ,p ſtudio curioſo gentiliũ. Grego. etiã narrat de paſcafio ſcto viro

Aliud.

in. iiij. dial'. q in purgatorio ſtetit cuius cauſam ibi vide.

Quarta cã eſt neglecte penalitatis. i. qz in ꝯ iti negle xit ſatiſfacere ad plenũ ,p mortalibus cõmiſſis de q̃b' tñ penituit & ,pritus fuit. Nã cũ peccatoꝰ reuertit ad pniaz verã reſtituit ſibi grã & dei amicicia & debitũ pene infe ni: remanet tñ obligat' cõiter pene tpali: quante aũt nur lus ſcire poteſt. Cui ſi nõ ſatiſfacit: nõ ſolũ p pnias iniuncras a cõfeſſore: qz illud cõiter q̃ſi nihil eſt reſpectu eius qd dz: & p alia opa penalia in grã fcta: vt ieiuniũ: elemoſy na oratio: flagellatio & hmõi: qd reſtat in morte ei de pe na ſoluenda. ibi ſuſtinet vſq; ad plenum: niſi ſubleuet ab alijs. Vñ Aug. de pe. di. vij. Purgandus eſt igne purga tionis: qui in alto ſeculo diſtulit fructum conuerſionis.

§. III. Quatum ad tertium

principale. ſ. q libenter demus ille aie trãſeũt de pena ad

pſ. lxv.

gloriã oſtẽdit pſ. cũ ſubdit. Et eduriſti nos in refrigeriũ Educũtur aũt de purgatorio quatuor modis. Primo p

Anie edu cantur de purgato rio quatuor modis.

modũ interceſſionis. Secdo p modũ redemptionis. Ter tio per modũ propitie ſolutõis. Quarto p modum aliene p eo afflictionis. Primus igit modꝰ eſt per interceſſio nez: videlicet aut capitis. ſ. Jeſu xpi cũ offertur ſacrificiũ corpis ſui in altari ,p defunctis. xiij. q. ij. Nõ eſtimeꝰ. Et hoc eſt ,pcipuũ ſuffragiũ. Exẽplũ d monacho in legẽdis

qui ſuffragijs. xxx. miſſaz euolauit ad celũ. Et in viſuffra truz de fratre Rao. q̃ vnica miſſa liberauit a purgatorio

Exẽplus.

quẽdã qui ibi eſſe debebat. xv. annis. Interceſſio etiã mꝯ boriũ: id eſt fideliũ ſuffragiã ipſis purgandis: ,ppter qd eccl'ia frequẽter orat ,p ipſis liberãdis: vt illud. Donẽ Jeſu xpe libera aias oim defunctoz. ſ. q̃ fuerũt vere fideles ne mero & merito de manu inferni. i. de poteſtate purgatorij Et infra: de oze leonis. i. diabolí ne cadant in obſcuritz. i. ne derineant in obſcuro in q̃ ceciderũt: ne abſorbeat eas tartarus. i. ne abſorptas teneat. Sz figniſer ſcũs michae el repũtet eas. Ubi oñdit quõ aie educãt de purgatorio videlz ,p angelos ſctos eas repũtãtes archãgelo michae li. q cũ maximo tripudio & gaudio totiꝰ curie celeſ is aure coſpectũ dei ſtatuit eas. Qd pt z ,p parabolã ouis ad oui le reportate: cũ magno gaudio amicarũ & vicinarũ. i. ſcã rum virtutũ ſeu angelorz & animarũ de introductione eꝰ Vñ canit eccl'ia. Archãgele michael oſtituí te cuſtodẽte. Lux ſancta, pmiſſa abzae: eſt vita gl'ioſa figurata p terraz pmiſſionis. Nec em credẽdũ eſt eccl'iam intẽdere orare p dãnatis: imo b̃ ,phibz cũ ſciunt: & qz b̃ nõ pot nobis fa notefcere certe cũ etiã q̃s in extremis poſit' poſſit peni tere: dato q rariſſimũ picl'oriſſimũ ſit tũcvere penitere vt habeꝰ de pe. di. vij. p totũ. Jõ eccl'ia orat ,p oib' defun ctis bene pſumẽs de quolz niſi appeat ꝯtrũ. Scõs mo dus eſt p redẽptionẽ. Dan. iiij. Pctã tua elemoſynis redi me. Qd hz locũ nõ ſolũ in vita pñti: ſed etiã in purgato rio cũ videlz q̃s legat largas elemoſynas p ſe fieri. Sed bñ t s aduertere dz: q p ſonas cõſtituat ſiue executores ſiue cõmiſſarios tales: et heredes obliget culpabiles ſub penis priuatiõis hereditatis vel aliquid hmõi: vt q̃ cit' expediat. Nã ſi tardauerit nulla expiationẽ ſiue ſublena tionẽ ſentiet q̃uſq; illud fuerit ipletũ: et ſi ptẽ fecit ptẽ ha bebit. Tertiꝰ modꝰ eductiõ is ẽ p viã ſoluriõis ,ppie in purgatorio. Cũ aũt ipſi nõ poſſint ſe p aliqd iuſtragiũ vi te pñtis iuuare: qz ñ ſ ſtatu meredi vl' ſatiſfaciẽdi: iõ illi q nõ hñt amicos vl' notos q ſuffragẽt ſpaſ: tãdiu manẽt in purgatorio quouſq; p illa pen debitũ ſoluat Quãuis q̃nalia ſuffragia ab eccl'ia ,p omnib' fiat: tñ mo dicũ inde reportãt reſpectu ſpãlium. Diſtribui em hñt in multa milia aiaz. Vñ ſaluator. Nõ exies. ſ. de carcere pur gatorij donec reddas nouiſſimũ q̃drãtẽ. i. donec ſatiſfaci as etiã ,p minimo veniali. Matth. v. p te penã ſuſtinẽdo vel p aliũ ſuffragãtem. Sic ſctũs iudas machabeus col lationẽ facta duodecim milia dragmas argẽti miſit pie roſolymã offerri ea ibi ,p peccatis mortuoz. ſ. vel veniali bus vel penis debitis mortalibus. Obſeruandũ etiã eſt: q de ſubſtãtia ſua nõ aliena legata faciat: cũ. ſ. pſone ſciũ tur quib' ſatiſfieri debet. Sz etſi leguerit ,p incertis cuz ipſis debitoꝰ ſit modicã inde expiationẽ vel ſublenationẽ reportat i purgatorio. Magnũ tñ cõmodũ recipit qz eſi rat infernũ. Vñ legit in chronicis marriniamis: q cũ qdã

Exẽplus.

maxim' ,pinceps legaſſet in morte magnã quãtitatẽ pe cunie erogari deberi poſt mortẽ ſuã pauperib' & impleta fuiſſz: apparuit cuidã ſuo familiari dicẽs ſe adhuc in pur gatorio detineri: qz de data elemoſyna nulla ſuſcepit ſub leuationẽ: qz erat illicite ꝯgregata. Sed rogauit vt daret certã aliã quãtitatẽ licite acq̃ſitaz: & ſic ſentiret ſuffragiũ, qd & factũ eſt & inde educt' in refrigeriũ. Sed & quecũq elemoſyna det ,p defunctis: ſiue p amicos ſiue p extrane os eis valet ſi in purgatorio ſunt. Et rõne redẽptiõis: qz ille p elemoſynas captiuũ redimit: ſicut etiã frequẽter fit in curijs ſecularibus. Si tñ ille q̃ facit hoc ſit in grã ſtatutus. Valet & rõne interceſſionis. i. orationũ & miſſarum q̃ fiunt ab his q̃ elemoſynã recipiunt. Et hoc ſ ne ſit mal' ille q̃ elemoſynã p̃ſtat: ſiue ſit malus ipſe ſacerdos cleri cus vl' religioſus accipiens ſm Tho. in. iiij. Et nõ eſt: qz cũ ſint tales miſtri eccl'ie: & eccl'ia p eos opeꝰ: nec poſſint frustrari orões eccl'ie. iõ qd dñt vl' faciũt miſtri eccle ſie deꝰ acceptat, etſi ad ſui pniciẽ miſterio vtanꝰ. Et ſi

motoꝰ ij mali nõ debent ad hmõi de i induci. & ſm. b. Tho. in. iiij. ſen. q̃to elpa in pñti magi radicaꝰ i ſubiecto p ordinatã affectionẽ & aſſuefactionẽ: rñdet i purgatorio acerbitas pene ceteri ,pibus & guiozi culpe rñdet illi diu turnitas pene. Quart' modus deducẽdi aias de purga torio in refrigeriũ: eſt afflictio ,ppij corpis ,p pctis acce pta: puta ieiunũ: vigilia: abſtinẽtia: pegrinatio: rõne la boris ibi tolerati nõ rõne idulgẽtie poſite ad talẽ eccl'az niſi forma indulgẽtie exp̃ſse b̃ pti neret: vt. ſ. ,pdeſſet & vi uis & mortuis. & aliẽ nõ valẽt ſm Tho. in. iiij. Sil' & ma cerratio carnis p diſciplinã valz ,p eis aſſumpta. Vñ & b. d. diſico legit q̃ q̃ſi oi nocte vnã diſciplinã inter alias cum carne ferrea vſq; ad ſangumem ſibi dabat ,p ſubleuami ne defunctorũm.

¶ De cognitione aie ſeparate. Capl'm VI.

De cognitõe aie ſepa

Ab ſepa ra cognõ ſcit aliter ꝯgnoſc.

d te. Et primo q̃ cognoſcit aia ſepara: ſz nõ ,puer tendo ſe ad fantaſmata: ſicut cũ ẽ vnita. Pro cui' declaratiõe dicit. b. Tho. in. ſ. pte. q. lxxxix. ar. j. q̃ cũ nil opeꝰ niſi inq̃tus eſt actu: modus opandi vniuſcuiuſq; rei ſequit modũ eſſendi ipſi'. Habet aũt aia aliũ modũ eſſendi cũ eſt ſepata. manẽte tñ eadẽ natura aie. Aia igi tur ſm illũ modũ eſſendi quẽ hz cũ eſt corpi vnita cõpe tit ei mod' intelligẽdi: qui eſt ,puertẽdo ſe ad fantaſmata corpoz q̃ in corporeis organis ſũt. Cũ aũt fuerit a corpe ſepata: cõpetit ei mod' intelligẽdi ,p ,puerſionẽ ad ſupio ra: & ad ea ſimpl' intelligibilia ſunt: ſicut in ſ ſtã tijs ſepatis. Vñ modus intelligẽdi ,p ,puerſionẽ ,p fantaſ mata eſt ei natural' ſicut & corpi vniri. Sz eſſe ſepatum a corpe eſt ,pter rõnem ſue nature. Et ſil' intelligere abſq; ,puerſione ad fãtaſmata. Quãuis intelligere ,p ,puerſionẽ ad ſupio ſit ſimpl' nobil' q̃ intelligere ,p ,puerſionẽ ad fantaſmata. tñ talis mod' intelligẽdi ,put erat poſſibilis aie erat impfectior. qd declara. In ſubſtãtijs intelle

Secdũ modũ cognoſcẽdi ſepatas.

cualib' inuenit vtus ſelectiua ,p influẽtia diuini lumis: qd in ,puo p ſt & ſimplex. & ꝯtromagl creature in tellectuales diſtãt a ,primo lumine: tãto magl diuidit illud lumẽ & diuerſificat. Et ide eſt q̃ deꝰ ,p vnã eſſentiã oia itel ligit. Supiores aũt intellectualiũ ſubaruz: etſi ,p plures formas intelligãt: tñ intelligunt ,p pauciores & magl vni uerſales & vtuoſiores ad cõprehẽſionẽ rez ,ppter effica ciã vtutis q̃ eſt in eis. In inferioribꝰ aũt ſunt forma magiſ & min' vniuerſales & min' efficaces. ad apphẽſio ẽ rez inq̃tũ deficiũt a vtute itellectiua ſupioz. Si q̃ inferiores ſube haberẽt formas in illa vniuerſalitate q̃ hñt ſupiores q̃ nõ ſunt tãte efficacie in intelligẽdo: nõ accipent ,p eas pfectã cognitionẽ de rebꝰ: ſz in quadã cõtrate & pfuſione q̃d aliq̃liter appet hoibus. Nã q̃ ſunt debiliores intelle ctus ,p vniuerſales ,pceptiones magl intelligentiũ nõ acci piunt pfectã cognitionẽ: niſi eis ſingula in ſpãli explicẽ tur. Inter ſubas aũt intellectuales manifeſtum eſt vltimas eſſe aias humanas ſm ordinẽ nature. b̃ aũt pfectio vniuerſi exigebatvt eẽnt diuerſi grad' in rebꝰ. Si igit aie humane ſic eẽnt inſtitute a deo: vt intelligerent ,p modum q̃ cõpetit ſubſtãtijs ſepatis nõ hẽrent cognitionẽ ,p tam ſz pfuſam & in cõi. Ad b̃ g̃ vt pfectã & ,ppriã poſ ſint habere cognitionẽ de rebꝰ ſicut natural' ſunt inſtitu te vt corpibus vniant. & ſic ab ipſis rebꝰ ſenſibilib' cogni tionẽ ,ppriã de eis accipiãt: ſicut hoies rudes ad ſciaz in duc ion pñt: niſi ,p materialia exẽpla. Et ſic pz q̃ ,pter melius aie eſt vt corpi vniat: & intelligat in corpe ,p ,puer ſionem ad fantaſmata. & tñ ſepata pot hñre aliũ modũ in telligẽ Qd aũt dicit pbs in. iij. de aia q̃ intelligere corrumpit corrupto quodãmodo intelligi' vt fantaſma in telligit de modo intelligẽdi ,p ,puerſionẽ ad fantaſmata: que in corpe aia hz qui modus deficit ,p mortẽ: vt dictum eſt. Intelligit aũt aia ſepata nõ quidẽ ,p ſpẽs innatas: qz nõ habet cũ a ,pncipio fit vt tabula raſa: nec ,p ſpẽs quas abſtrahat a ſe bus: qz nõ habet organa ſenſus & imagi nationes q̃bus mediantib' abſtrahant ſpẽs intelligibiles a rebus. Nec etiã ,p ſpẽs ,pus abſtractas & poſtea ,pſerua tas: q̃ ſic aia pueri nihil intelligeret poſt mortẽ: ſed intel ligit ,p ſpẽs ex influentia diuini luminis ,pticipatas: quaz aia fit particeps ſicut & alie ſubſtantie ſeparate: q̃uis in ferioꝰ modo. Unde q̃cito ceſſante cõuerſione ad corpꝰ aia ad ſuperioza conuertitur.

§. I. Aia ſepata pfectã co

gnitionẽ hz d̃ alijs aiabꝰ ſepatis loquendo de cognitiõe Aie ſepa naturali aie. Vñ & diues in inferno vidit abraã & lazarũ. De angelis aũt hz ipſe pfectã cognitionẽ & deficiẽtẽ. ſ. cogni tionẽ naturalẽ. Nam de cognitiõe gl'ie quã hñt aie. ſ. in deo eſt alia rõ. Pro hui' declaratiõe dicit. b. Tho. vbi. s. ar. ij. q̃ ,p b̃ q̃ aia ſepata cognoſcit ſeipam accipe poſſu mus qualꝰ cognoſcat & alias ſubas ſepatas. Et q̃diu q̃ dem eſt aia corpi vnita: vt dictũ eſt ſupra intelligit ,puer tendo ſe ad fantaſmata. & ideo nec ſe ipam intelligere pot niſi inq̃tum fit actu intelligẽs ,p ſpẽs intelligibiles a fan taſmatibus abſtractis. Sz cũ fuerit ſepata intelligit nõ cõuertendo ſe ad fantaſmata ad ea q̃ ſunt ſm ſe intelligi bilia. Unde ſeipam ,p ſeipam intelliget. Et aũt cõe oim ſube ſeparate q̃ intelligit id qd eſt intra ſe. & id qd eſt ſu pra ſe ,p modum ſube. Sic em' intelligiꝰ aliquid ſm q̃ eſt in intelligente. Eſt aũt aliquid in altero ,p modum eius i quo eſt. Modus aũt ſubſtãtie aie ſeparate eſt infra mo dum ſubſtãtie angelice: ſed eſt cõformis modo aliaz aia rum ſeparataz: & ideo vt dicũ eſt: habet aia ſeparata co gnitionẽ pfectam de alijs aiabus ſepatis: ſz impfectã de angelis. Ultima aũt felicitas hois ,pſiſtit in pfecta cogni tione ſoli' dei: q̃ miſi ,p grãm videri nõ pot. In cognitiõe aũt aliaz ſubarum ſepataz conſiſtit magna felicitas. Si tñ pfecte cognoſcant: qd tñ nõ contingit naturali cogni tione in aiabus ſepatis: nec tñ eſt vltima etiã ſi eſſet pfe cta vt poſuer quidã phi: & iõ falſum dixerũt. Aia ſepa ta nõ cognoſcit oia naturalia ſtatim. Nam ſi hoc eẽt ſeq retur q̃ hoies fruſtra ſtuderẽt ad rerum ſciam capeſcen dam: qd eſt incõueniens dicere. Pro cui' declaratiõe dicit ſanctus Tho. vbi. s. art. iij. q̃ aia ſepata intelligit ,p ſpẽs ex influẽtia diuini luminis: ſicut & angeli. Sz tñ q: natu ra aie eſt infra naturã angeli. cui ille modus eſt cõnatu ralis. iõ aia ſepata ,p hmõi ſpẽs nõ habet pfectã rerũ co gnitionẽ: ſed quaſi in cõi & cõfuſam: ſicut ergo angeli ſe hñt ad pfectã rerum cognitionẽ naturaliũ ,p hmõi ſpẽs: ita aie ſepate ad impfectã rez eaz cogn ionẽ & pfuſionẽ Ergo ang i hñt pfectam cognitionẽ oim naturalium ,p ſpẽs: q̃ oia q̃ fecit deus in ,ppijs naturis fecit in intelli gentia angelica ſm Aug. ſup Geñ. Aie aũt ſepate etiaz pfecte nõ certam & ,ppriam: ſz pfuſam & cõem de oib' na turalibus cognitionẽ hñt. Et ideo nõ fruſtra hic laboraẽ ad habendũ ſciam: qz ſcia hic acquiſita ,p ſtudiũ eſt pro ,pria & pfecta nõ cõfuſa vt illa. Futura aũt nec angeli nec demones: nec aie ſepate cognoſcũt: niſi vl' in ſuis cauſis vl ,p reuelationẽ: nõ aũt cognitione naturali ,p ſpẽs indi tas. Aie ſepate cognoſcũt aliqua ſingularia. Vñ diues in inferno dixit. Habeo quinq; fratres &c. Lu. xvj. Nõ ta men oia cognoſcũt ſingularia etiã pñtia. Pro cuius de

Aia ſepa ta cognoſcit ſingu laria.

claratiõe dicit. b. Tho. vbi. s. arti. iij. q̃ duplex eſt modꝰ intelligẽdi. Unus ,p abſtractionẽ a fantaſmatib'. & ,p hũc modũ nõ poſſunt cognoſci ſingularia ab aia directe: ſed indirecte: vt dictũ eſt. s. Alius modus eſt ,p influentiam ſperũ a deo. Et ,p iſtũ modũ intellect' pot cognoſcere ſin gularia. Sicut em deꝰ inq̃tum eſt es oim vniuerſalium & indiuidualiũ ,pncipioz cognoſcit oia vniuerſalia & ſin gularia: ita ſubſtãtie ſepate a corpibus ,p ſpẽs q̃ ſunt pti cipate ſil' ſtudines diuine eſſentie: ,pnt cognoſcere ſingu laria. In hoc tñ eſt diſferẽtia inter angelos & aias ſepa tas: qz angeli ,p hmõi ſpẽs non ſolum naturas rerum in

Universidad de Deusto
Biblioteca

speciali cognoscere possunt. sed etiaz fiz ̃ularia sub spē
bus cōtenta. Sed aie separe habēt confusam cognitionē
naturalium p spēs. Et ideo non pñt cognoscere singula
ria: nisi illa ad q̃ quodāmō ōtermināt ad q̃ hñt aliqua ha
bitudinez quā nō hñt ad alia vl' per ꝓcedentē cognitionē
vel per aliquā affectionē: vel per naturalē aut diuinā ordi
nationem: q: oē quod recipit in aliquo determinat in eo
per modum recipientis.

Scie q̃ aiā quōre manēt in aia

§.II. Anima separata retinet si

bi habitus scie hic acquisite: sed nō remanet actus fm eū
dem modum sciendi. Primū sic declarat. b. Tho. vbi. s.
articulo. v. Sciētia est in intellectu q̃ est locus spērum: vt
dr in. ij. de aia. Et ideo q̃uis scia hic acquiratur ex sensi
bilibus: z p ꝑns ex viribus sensitiuis quarū illa sunt obiec
cta: ops q̃ habitus scientie acquisite fit partim in viribus
sensitiuis. Et hoc pōt ꝓsiderari ex ipsis actib' ex q̃bus ac
quirit scia. Nam habit' sunt sil'es actib' ex q̃b' acquir unt
vt dr in. ij. ethicoz. Act' aūt intellectus ex q̃bus scia acqui
riur: sunt p conuersionē ad fantasmata q̃ sunt in viribus
sensitiuis. Sicut q̃ actus intellect' ꝑncipal' q̃dem: forma
liter est in ipo intellectu: material' aūt z dispositiue in viri
bus. Idem dicēdum est de habitu. s. q̃ q̃tum ad id qd ali
q̃d pmis scie habet esse in inferio'ib' viribꝰ: non remane
bit in aia separata. quātum aūt ad id qd hz esse in intellectu
necesse ē vt maneat: q: talis forma intellectus nec p se cor
rumpi pōt sicut corrumpit aliq̃d a suo ꝓio: vt frigidus a
calido: q: specieb' intelligibilib' que sunt in intellectu possi
bili seu intentōe intelligibili nil est ꝓium: ꝑcipue quātum
ad simplicitū intelligētia. s. eius qd q̃d est. Nec per accidēs
corrumpi pōt talis forma. s. p corruptionē subiecti: q: sub
iectum scie qd est intellectus est incorruptibile. Quod aūt
aplis. i. ad Cor. xiij. dicit. q̃ scia destruet: intelligitur q̃tuz
ad actum q̃ nūc est: q: s. intelligēdo per spēs intelligit a sen
sibilibus abstractas. Et sicut aliqs minus bon' fm statu
ram corporis erit maior aliquo magis bon . ita nihil phi
bet aliquē m n' bonū aliquā hēre sciaz quā non hz magis
bonus. sed tñ nullius momēti est in cōparatōe ad alias p
rogatiuas q̃s meliores habebūt. Quātum vo ad actū
habitū hic acqsitoz de scientijs: nō erit idem modus intel
ligēdi qui nūc e: fm ergo spēs intelligibiles b acqsitas ani
ma separata intelligere pōt: q̃ pus intellexerat: non eodem
modo. s. p cōuersionē ad fantasmata: sz p cōuenientē mo
dum aie separate. b. Tho. vbi supra. ar. vi.

Aia separa quō cognoscit ea q̃ b agūt

§.III. Anima separata secun

dum naturalē cognitionē de q̃ hic agit: que co . s ē salua
tis z dānatis: in alia vita nō cognoscit q̃ hic agunt ꝑticu
laria fm. b. Tho. vbi. s. ar. viij. Et huius rō est: q: aia se
parata p hoc cognoscit singularia: q̃ quodāmō est deter
minata ad illa p vel ꝓsigiū alicuius ꝑcedētis cognitōis vl'
affectōis vel p diuinā ordinationē. Aie aūt mortuoz hz or
dinatōem diuinā fm modū eēndi: segregate sunt a ꝓuersa
tione viuentiū: z ꝓiuncte ꝓuersatōi subl̃ātiarū spūaliū q̃
sunt a corpe separate. Ifi que apud nos agunt ignorāt. Et
hāc rōnē assignat. b. Greg. i. viij. mora. Z tractās illd Job.
Siue fuerint filij ei' nobiles siue ignobiles ignorāt. Ubi
sic dicit. Mortui vitā in carne viuentiū post eos q̃liter hic
disponat ignorāt: q: vita spis longe est a vita carnis: z si
cut corpea z incorporea diuersa sūt genera: ita sunt distri
cta cognitōe. Si aūt obijciat illud Lu. xvi. diuite e
pulone q̃ dixit. Habeo quinqz fratres vt testetur illis: ne
z ipsi veniāt in hūc locu tormentoz z c. Et sic videt q̃ ha
buerit curā de fratr z p ꝑns cognouerit statū eoz. Nñ
det. b. Tho. q̃ aie mortuoz pñt habere curā viuentiū: eti
am si ignorēt statū eoz. Sicut ecōuerso viuentes hñt cu
ram de mortuis faciētes suffragia pro eis: hz nesciant sta
tum eorū. Pñt etiā mortui facta viuentiū scire nō q̃dem
p seipos: sed p alias coz qui hinc ascēdunt ad eos: vl' per

Job. xiiij.

Luc. xvi.

angelos seu dem[illegible] vel spū dei reuelante: vt dicit aug.
z habet. xiij. q. ij. tarendū. Distantia aūt localis inter nos
z ipos nō est cā ignorātie: sed causa supradicta. Et rō est
fm. b. Tho. vbi. s. ar. ij. q: aia separata intelligit singularia
p influxū spērum ex diuino lumine. Nō lumē equaliter se
hz ad ꝓpinquū z distans. Ufi distantia localis nullo mō
impedit cognitionē aie separate. Nō etiā pz: q: diues in
inferno vidit abraā a longe. Sed quātum ad alias se
paratas beatorū: dicit. b. Gre. vbi. s. Nō hoc de eis sen
tiendum nō est: qd sez dictū est de alijs fm cognitionem
naturalez q: q̃ intra oipotentis claritatē vident nullo mo
do credendū est q̃ sit foris aliq̃d quod ignorēt. Augu.
tñ in lib. de cura ꝓ mortuis agēda. dicit exꝑsse: q̃ nesciūt
mortui: qd in hac vita agāt viui: etiā filij coz vt hr in glo.
sup illd hymn' Abraā nesciuit nos. Nō ꝓfirmat idē Aug.
p hoc q̃ nō visitabat a matre sua: z in tristicijs cōsolabat
sicut qñ viuebat. Nec est ꝓbabile vt vita facta felicior q̃s
brā sit effecta crudelior. Sed p hoc qd ꝓmisit dñs Josie
regi vt ꝑus moreret ne videret mala q̃ supuētura erāt po
pulo suo. iiij. Reg. xxij. Aug. dubitādo hoc dixit. Sz gre.
assertiue dicit: q̃ nullo mō est credendū. Fm q̃ sniam gre.
videt q̃ aie sanctoz deū vidētes: oia pñtia q̃ hic agūtur
cognoscant. Sunt enī equales angelis dei: de q̃bus etiaz
Aug. asserit: q̃ ea q̃ apud viuos agunt nō ignorāt. Sed
aie sctōz sūt pfectissime q̃ūcte iusticie dei: nec tristiāt nec
reb' viuētiū se ingerūt: nisi fm q̃ ordo dine iusticie exigit

Diuersa rōnis q̃ p̃ parte aie defunctoz

§.IIII. De apparitionibus

aiaz separataz. Sciendū hz. b. Tho. vbi supra ar. viij. Nō
cū apparent viuis aie defunctoz ad aliq̃d annūciandum
qd vrīq̃ aliq̃n ꝓtingit: vt dicit Matth. penul. q̃ mlta cor
poza mortuoz qui dormierūt surrexerunt z apparuerunt
multis. Aliq̃n etiā apparent aie sine corpib' ꝓprijs suscl
tatis: sed alijs corporib' assumptis: ex aere formatis sicut
potuit esse moysi iam [illegible] mēti coram xpo se transfiguran
te. Matth. xvij. Vel d aia pasca. q̃ apparuit. b. Herma
no in balneis p loco purgatorij sibi [illegible] vt narrat
Greg. in. iiij. dyalogoz. z de plurib' alijs ibi: z in vitasfra
trū habet. Nō cū euenit p spālem dei dispēsationē cōtin
git vt aie defunctoz reb' viuentiū intersint. Et est hoc i
ter dei miracula computandū. Vel hē apparitōes fiunt
p operatiōes bonoz angeloz ignorantib' etiā ipsis mor
tuis: sicut etiā viui alijs aliq̃n viuētibus in somnijs appa
rent ignorātib' eis: sicut forte in apparitōe. b. Nicolai cō
stantino dormiēti ad ꝓhibēdum necem triū innocentium
viuentiū. Et apparitio etiam. bea. Amb. z officiatio eius
ad exequias bri Marti. p angelū fuit in forma ei': cuz ipse
corporalr remāsit mediolani: qd tñ ipe nō ignorauit. Nō
etiam legit de freqn apparitōe xpi aliq̃b' sanctis: vt. b.
katherine de senis z alijs [illegible] magis videt credibile q̃ fue
rit per angelū xpi ꝑsonā repꝛesentantē: q̃ ꝑsonaz ꝓprias
xpi. Sicut etiam angelus apparebat z loquebat moysi
ꝑsona dei. Vel etiam hoc pōt fieri p operationē angelog
malog ad decipiendū hoies. Sicut fm vnam expositōes
Aug. habet. j. Reg. xxviij. de samuele mortuo apparente
sauli. quē dicit augu. fuisse diabolū in forma samuelis: vt
habet. xxvi. q. v. nec mirum.

Titulus sextus de causis

peccatoz z aie passiōib'. ¶ De triplici cā peccati. s. igno
rantia: fragilitate: z malicia. Capitulū I.

Fm dictū sic supra

q̃ peccatū est dictū vel factū: v cōcupiū
ꝑ legē dei z oē qd fit causam habet. ideo vi
dendū est de causa peccati. Causa aūt pec
cati pōt esse tripleꝛ. s. interior: exterior: inferior: q̃a tripli
cem causam reperim' in peccato ꝓnozū parentum. Cau
sa interior est ratio z sensualitas: que figuratur per adam

Ex peccato triplex

et euam. Causa exterior fuit antiquus serpens z pomuz.
Et de his duobus habes dis. vj. testamentuz. Cā inferior:
id est peccatū ibi etiā ocurrit z fuit cā peccati gule q̃dā. s.
mentis elatio q̃ pcesserat in mēte ipoz fm Aug. Ufi z dr
dis. xxv. Secta die. Sulā fuisse primā preuaricationē in
telligēdū est de pctis exteriorib'. Et q: ex ꝓmū pctm oia
alia pñt dici: z pctā z pena pcti. Jō de pctō in genere agi
tur ꝓprie in ista prima pte: vbi tractat de penis. Cā aūt
interior pcti ite: pōt esse triplex fm Tho. j. ij. q. lxxv. Cū
eēm pctm ꝓsistat in actu: z ꝑncipiū humanoz actuū sit sen
sitiuus appetit' intellect': z effect' siue volūtas. Sic pec
catū pōt causari a sensualitate: volūtate: z rōne. Sicut eēm
ex iudicio rōnis volūtas mouet in aliq̃d fm rōnez: ita etī
am z passione sensus: appetit' sensitiu' in aliq̃d inclinat
q̃ inclinatio interdū trahit volūtatē z rōnem. Et q: causa
pcti est aliq̃d bonū apparēs motiuū q̃ pōt debiti mo
tiui. s. regule rōnis vel legis diuine. Ipm motiuū qd est ap
parēs bonū ptinet ad apphēsionē sensus z appetitū: ipa
aūt absentia debite regule ptinet ad rationē que nata est
hmōi regulā ꝓsiderare. Sz ipsa pfectio volūtatis act' pec
cati ptinet ad volūtatē: ita q̃ ipse act' voluntatis pmissis
suppositis iā est quodd̃ pctm. Et q̃uis ista tria cōiter ali
quo mō ocurrāt in pctō mortali. tñ fm aliq̃d hoz est ma
gis cā pcti: ad actū peccati qd cōmittit: fm b dr: q̃s pec
care vl' ex ignorātia: qd ptinet ad defectū rōnis: vl' ex ma
licia qd ptinet ad inordinationē volūtatis: vel ex infirmi
tate siue passiōe: q̃n ptinet ad inordinatiōez sensualitatis
in qua sunt passiones. Ufi Gre. dicit de peni. dis. xl' Pec
catum tribus modis cōmittitur: aut eēm peccat ignoran
tia: aut infirmitate: aut studio: id est malicia.

Tres modi peccati.

§.I. Quātum ad primum

sez q̃ peccato ex ignorātia. dicit Aug. xv. q. j. merito. Que
rit q̃ sunt z tā nescientiū. Sed nota q̃ triplex ignorātia
pōt repiri in actu peccati. The [illegible] fm se. q. lxxvj. Prima ē
cū nescit id qd scit esse [illegible] hibitū: z p ꝑns malū puta cū for
nicat q̃s nesc[illegible] fo[illegible]icationē esse pctm: z hec dicit igno
rātia iuris. Scda est cū scit q̃s aliq̃d actū esse ꝓhibitū z
malū: sz nescit hoc qd agit esse illū actū: vt cū scies adul
terū ē pctm accedit ad vxorē aliēnā quā putat esse suaz
vt iacob ad lyam: vel occidit hoiez quē putat ferā. Et hec
dicit ignorātia facti. Et hec nō excusat a peccato si datur
opa reu illicite. Sicut nec lamech excusatur ab occisione
cayn. xv. q. j. §. sed obijcitur. Aut etiam si non adhibet. de
bita diligētia. Ufi nō excusaret: qui diabolū adorare: su
bito apparentē sub angelo lucis vt dicit. xxviij. q. j. in gl.
Tertia ignorātia est cū scit q̃dē id qd quis agit esse pec
catū invniuersali: puta nullā fornicationē esse cōmittēdā
et etiā scit esse fornicationē: sz nō cognoscit in particula
ri illū actū qui est fornicatio [illegible] esse faciendum. obnubila
tus passione vel habitu vitioso z hmōi: vt actualiter nō cō
siderer z intelligat id qd agit esse malum. Ista ignorātia
reperit in omni peccato. Ufi pbs dicit: q̃ omnis mal' est
ignorās. Et Prouerb. xiiij. dicit. Errāt qui operant ma
lum. Et dis. xxviij. q̃uis dicit. Nō nisi rerū ignorātia po
test errare: p vero q̃ppe approbat falsuz. qd erroris est p
ꝓriū. Hec igit nō est cā peccati: sed aliq̃d ꝓsequēs ad cāz
sez ad passionē vel habitū inclinantē ad peccatum. Secū
da etiam ignorātia nō est causa peccati: sed cōcomitan
ter se habet ad ipsum. Unde restat q̃ tñ prima est cā pec
cati [illegible] ut nūc loquimur: q: tollit sciam. ꝓhibētē actū pcti.
Et b ignorātia nisi fit affectata excusat a tāto etiā ñ a toto
si est ex q̃ q̃s scire tenet z scire pōt. di. xxvij. §. vlti. Nō
autē Am[illegible]o. dicit q̃ grauissime peccat qui ignorat: intel
ligēdo vno mō vel de ignorātia simpliciter affectata: vel de
ignorātia infidelitatis fm Tho. Vel dic grauissime. i. pi
culosissime: q: qui ignorat modū nō q̃rit medicū. Item
hz trāseūte reatu p ꝑsentiaz remaneat ignorātia fm q̃ est
priuatio scie: nō tñ remanet negligētia fm quā ignorātia

Ex peccato triplex

Quō peccat ex malicia.

Inclinatio ad malum ex triplicia ortū.

Peccatum ex malicia pessimum est.

dicit pctm. [illegible] sequitur q̃ ignorās continue actu peccet
sed solū qñ est rōs acq̃rendi sciam quā hre tenet: sicut in
alijs peccatis omissionis. Ufi z notanter dicitur q̃ igno
rātia mater cunctoz errorz: a cūctis vitāda est. dis. xxxviij
c. j. Et de ipsa ignorātia multa habes in. ij. pte. tit. v. c. ix.

§.II. Quantum ad secūdū

id est peccatū ex malicia. Nota fm Tho. prīa se. q. lxxviij
q̃ peccatū ex malicia dicit pctm: qd q̃s facit quasi scien
ter malū eligēs: q: talis id qd scit esse malū spūale: qd est
malū simplr p qd bono spūali priuat: vult ipsum vt bono
tēpali potiat: qd totū ꝓcedit ex inordinatōe voluntatis
q: s. minus bonū magis amat. Nā cū aliq̃s eligat pati de
trimētū in bono minus amato ad hoc vult vt potiat bono
magis amato sicut cū vult homo pati abscissionē membri
etiā sciēter: vt ꝓseruet vitā magis amatā. Jdeo quādo vo
luntas est ita inordinata q̃ aliq̃d bonū tpale plus habitu
aliter amat puta diuitias vel voluptates: q̃ ordinez rati
onis vel legis diuine vel charitatis: vel aliq̃d hmōi: sequi
tur q̃ velit dispendiū pati in aliquo spūali bono: vt po
tiat aliquo tpali bono. Est tñ in ipsa ignorātia aliquo mo
do inquātū. s. nescit in ꝑticulari illud malū nō est sustinē
dum ꝓpter ꝓsuetudinē talis boni. Peccatū ergo ex mali
cia: cū nō ꝓcedit ex impulsu appetit' sensitiui qd est pec
care ex passiōe neq̃ ex ōfectu rōnis qd ē peccare ex igno
rantia sequit q̃ ꝓcedit ex ipsa volūtate: qua ex seipsa mo
uet ad malū. Et hoc pōt esse tripliciter. Uno mō ex ha
bitu male acq̃sito. Secdo ex aliqua egritudinali habitudi
ne. Tertio ex remotione alicui' ꝓhibentis. Quātū ad
primū est sciēdū q̃ cū aliq̃s acq̃rit sibi habitū vitiosuz ex
multiplicatiōe actuū malozꝰ inducētē ꝓsuetudinē que ver
titur in naturā. Hinc est q̃ illa mala dispositio habituata
fit quasi ꝓueniēs z sil'is bono: z hoc modo rōne ꝓuenien
tie tēdit volūtas q̃si in bonū. q: vnūqdq̃ fm se tendit in
id qd est sibi ꝓueniēs. Et sic peccare ex habitu est pecca
re ex malicia. Quantū ad secdm est sciendū q̃ etiā sine
habitu acq̃sito vicij cōtingit aliquem peccare ex malicia
quātū ad secdm. Nō cū nō ꝓcedat neq̃ ex ignorantia ne
q̃ ex passiōe oportet q̃ ꝓueniat ex aliquo ꝑncipio corru
pto intrinseco qd dicit egritudinalis hebetudo: sicut aliq̃s
hz qualsdā naturales inclinatiōes ad aliqua ꝑdicta ꝓpter
corruptionē nature ipsius. Quātū ad tertium sciēdū q̃
volūtas aliq̃n p se rendit ad aliq̃d malū p remotionē ali
cuius ꝓhibētis puta: si aliq̃d ꝓhibeat peccare: nō q: pec
catū ei fm se displicat: sed ꝓpter spem vite eterne: vel ꝓ
pter timorē gehēne: remota spe p desperationē: vel timo
rez p ꝓsumptionē sequit q̃ ex certa malicia quasi absq̃
freno peccet: qd est peccare in spiritum sctū. de quo vicio
habes infra in scda pte. Et nota q̃ peccatū ex certa ma
licia est graui' peccato ex infirmitate siue ex passione. tri
plici rōne. Prima quidē q: cū pctm cōsistat in volūtate:
q̃to mor' peccati est magis ꝓprius volūtati: q: ex seipsa in malum
mouet: q̃ qñ peccat ex passione: q: est a quodā extrinse
co impulsa ad peccādū: z q̃to malicia fuerit vehemētior
tanto peccatū est grauius. Ufi Greg. dicit Grauius ma
licia q̃ infirmitate peccat. de pe. di. iij. sciēduz. Secdo q:
pctm ex malicia est diuturni'. Nā habit' quo vt in plurib'
peccat ex malicia est qualitas ꝑmanēs. Ufi assimilat in
firmo cōtrā infirmitate laborātī. Sed passio q̃ inclinat
volūtatē ad peccādū est q̃litas cito trāsiens: vñ assimilat
ei qui laborat in infirmitate interpolatim: z sic cito re
dit ad bonū ꝓpositū penitens. Ad b facit qd dicit de pe.
dis. j. Et venit. Ubi dicit Hiero. Sāctī si peccāt. coraz deo
peccāt: q: s. cito reuertunt ad pniam. Tertio q: pecca
tum ex malicia est piculosius. nā sic peccās male est dispo
situs q̃tū ad ipm finē qui est ꝑncipiū in opabilibus. Et
sic eius defectus est periculosior q̃ ei' q̃ ex passiōe peccat

Universidad de Deusto
Biblioteca

cuius ꝓpositum tendit in bonum finē: [illegible] positū eius ad
hostā interrumpat. Ad hoc facit de pe. di. iij. super tribus
Vbi dicit Hiero. Quartū scelus est nō agere penitentiā
sed suo sibi cōplacere delicto.

§. III. Peccatū vero ex infirmitate vel passione ortū est ex filitudine infirmitatis corporalis.

Loqr̄ enim tunc dicit infirmū qñ impeditur vel debilitatur in executiōe ꝓpe operationis ꝓpter aliquā inordinationē ptiū corporis: ita. s. q̄ humores ⁊ membra nō subdūtur virtuti regitiue ⁊ motiue corporis. Sic infirmitas animē dicit. qñ impedit ipsa in ꝓpa operatōe: ꝓpter inordinationē ptiū eiꝰ q̄ sunt ꝓcupiscibilis ⁊ irascibilis q̄ tūc sūt inordinate cū non subdunt rōni: qd fit per passiones insurgentes. Et ille qui est in passione cōstitutus scit peccatū esse qd agit: in vniuersali qdem nō in pticulari: qr non considerat illud in pticulari, ꝓpter passionē impedientes

Passio impedit aliquez tripliciter

Impedit aūt passio talē ꝓsiderationē tripl̄r. Primo q̄dem per q̄ndā abstractionē. Cum enim oēs potētie anime in vna eētia aie radicent: necesse est q̄ qñ vna potentia intendit in suo actu altera remittat̄ in actu suo: vel vt totaliter impediat: tuz qr omnis vtus ad plura dispersa fit minor. Unde ecōuerso qñ intendit circa vnū min' pōt ad alia dispergi: ꝑcipue si intēditur intēse: tū qr in operibus aie aialibus requirit q̄dam intensio: que aūt vehemēter applicat ad vnū: non pōt alteri vehemēter attēdere. Et fm hunc motū p quādam distractiōem: qñ mor' appetitus sensitiui fortificatur fm quācūq; passionē necesse ē q̄ remittat: vel totaliter impediat mor' ꝓprius appetitus rōnalis qui est volūtas. Scdo impedit talis cōsideratio a passione p ꝓiseratem: qr plerumq; passio inclinat ad ꝓsilium huius qd scia vniuersalis hz. Unde phūs dicit in. iij. ethicorꝫ syllogism' incōtinentis qui. s. vincit a passiōe habet q̄tuor ꝓpositiōes in mente. Duas vniuersales q̄rum vna est rōnis q̄ dicit nullā fornicationē esse cōmittēdam: qr mala. Alia est passionis q̄ dicit oēs delectatiōem esse sectādam: qr bona. Passio igitur incōtinētis ligat rationem: cū non assumit sub illa vniuersali que dicit nullaz fornicatiōem esse cōmittēdam. Si enim sub illa sumeret: sic diceret. Ista est fornicatio quā. s. vis facere ⁊ per ꝓnis malum: ⁊ tandē cōcluderet: ergo nō est faciēdum. Sed assumit incōtinens ꝓpositionem sub vniuersali passionis: et dicit. Ista est delectatio: cū scz vult fornicari: vnde cōcludit. ergo esse faciēdam. Tertio tollit passio ꝓsideratio nem p quādam imutatiōem corporalem: ex q̄ rō quodāmodo ligat: ne libere in actū exeat: sicut etiā somnus vl' ebrietas q̄dam corporali transmutatiōe facta ligat vsum rationis. Et q̄ hoc ꝓtingat in passionib' pz ex hoc q̄ aliquādo cū passiones multū intendunt: hō amittit totaliter vsum rationis. Multi enim ꝓpter abundantiā humoris vel ire sūt cōuersi ad insaniā. Et ꝓpter hūc modū passio trahit ad iudicandū in pticulari: ꝫ sciam quaz habet in vniuersali. Sciētia enim vniuersalis q̄uis certissima sit: nō habz ꝓncipalitatem in opatiōe: sed magis sciētia ptiularis: eo q̄ opatiōes sunt circa singularia. Et sicut ebrius quādoqz profert verba significantia, pfundas sentētias quas mēte diludicare nō potest, ꝓpter ebrietatem: ita in passione exñs etsi ore, pferat hoc nō esse faciēdum. tamē interius nō sentit, ꝓpter passionē q̄ illud sit faciendū. Tho. ꝑma secūde q. lxxvij. Et nota q̄ passiones, ꝓprie sunt mor' potētiarum aie: nō q̄dem apprehensiuarū: vt est sensus et intellectus. s. appetitiuarū. nō tñ sunt motus appetitus rōnalis qui dicit volūtas: sed appetitus sensitiui qui dicit sensualitas: que distinguit in potentiā ꝓcupiscibilem ⁊ irascibilem. Sed cum amor ⁊ gaudiū: tristicia ⁊ ira et hmōi: que ꝓpe sunt passiones attribuunt deo vl' angelis vel sanctis hoibus: vt patet in scriptura: tunc imporꝓprie ⁊ large assumunt ⁊ significant fm plicem actū volūtatis cum simili tudine affectus passionis: sed absqz passione, Et ipsi q̄dē motus passionum [illegible] in se considerati cum sint naturales ⁊ cōmunes nobis ⁊ brutis: non faciunt nos virtuosos vl' vitiosos: sed fm q̄ a ratione regulantur bene vel male.

Et sciendum q̄ ipse passiones dupliciter se possunt habere ad iudiciū rōnis. Uno mō antecedenter. ⁊ sic cū obnubilent iudiciū rōnis: ex quo depēdet bonitas actū moralis ⁊ ex ipulsu inclinet volūtatem: diminuit bonitatē actū ⁊ ratus quātum ad opera virtuosa: ac etiam grauitatem peccati q̄tū ad opa vitiosa. Laudabilius est enim q̄ aliquis ex iudicio rōnis facit op' charitatis q̄ facerz sola passione misericordie ⁊ min' pctm̄ est ex passiōe peccare q̄ ex malicia: vt dictū est. Alio mō se hñt ꝓniter. ⁊ hoc dupl̄r. Uno mō p modū redūdantie: qr. s. cū supior ps aie in [illegible] uet in aliqd sequit motū eius etiā ps inferior: ⁊ sic passio exñs ꝓniter in appetitu sensitiuo est signū intētionis, voluntatis. vñ indicat bonitatē maiorē quoad opera virtuosa ⁊ maliciam etiam maiorem quoad opera vitiosa. Alio modo p modum electiōis. qñ. s. hō ex iudicio rōnis eligit aliqd̄ passione: vt ꝓmptius operē coopante appetitu sensitiuo. Et sicut passio aie addit ad bonitatē quoad virtuosa opa: ⁊ maliciam q̄ad vitiosa. Tho. j. ij. q. xxiij.

Dupliciter se habet ad rationem.

Bonus dictus et charitas inferunt

¶ De passione amoris, ⁊ multiplici amore: ⁊ effectibus amoris. Capitulum. II.

Passiones aūt anime sunt. xi. sex quidem in ꝓcupiscibili potētia. s. amor ⁊ odium: desiderium seu concupiscentia ⁊ fuga. gaudium siue delectatio: ⁊ tristicia siue dolor. In irascibili quinqz. s. spes ⁊ desperatio: timor ⁊ audacia: ⁊ ira: cui nulla passio opponit. Qd aūt dicant q̄tuor: iuxta illud Boetij de phica ꝓsolatiōe. Gaudia pelle: pelle timorē: spemqz fugato: nec dolor: assit. De qb' etiā aūt aug. in. xiiij. de ciui. dei. Hoc ꝓpterea dicit qr he sunt ꝓncipales: qr sunt completiue ⁊ finales respectu alia. passionū. Pro horū declaratiōe [illegible] endum in motib' aīe ꝓprie ptis bonū habet quasi vtrum a [illegible] actiuam: malū aūt vtrum repulsiuā. Bonū ergo ꝓmo q̄d [illegible] in [illegible] tētis appetitiua causat quādam inclinationē seu aptitudinē vel cōuenturalitatē ad ipm bonū qd̄ ptinet ad passionē amoris. q̄ia p ꝓnum rñdet odium ex pte mali. Scdo si bonū sit nondum habitū dat appetitui motū ad exequēdum bonum amatū: ⁊ hoc ptinet ad passionē desiderij vel cōcupiscentie. Et ex opposito ex parte mali est fuga vel abominatio. Tertio cū adeptū fuerit bonū dat appetitui quietationez quādam in ipso bono adepto: ⁊ hoc ptinet ad delectationem vel gaudiū: cui opponit ex pte mali dolor vl' tristicia. In passionib' autem irascibilis ꝓsupponit q̄dem aptitudo vel inclinatio ad ꝓsequēdum bonum vel fugiendum malum ex cōcupiscibili q̄ absolute respicit bonum vl' malum. Et respectu boni nondum adepti est spes ⁊ desperatio respectu aūt mali nondū iuadētis est timor ⁊ audacia: respectu aūt boni adepti nō est aliq̄ passio in irascibili: qr nō hz rō rōnem arduī: sed ex malo iam imminenti sequitur passio ire. Tho. ꝑma scde. q. xxiij.

Undecim sint passiones appetitus sensitiui.

§. I. Amor est prima passionum ⁊ ꝓncipalis: ex q̄ alie causant. vt ostendit Aug. xiiij. de ciui. dei. est aūt amor aliq̄d ptinens ad appetitum. Nam amare est velle bonū. bonū aūt est obiectum appetitus. Et sic fm triplicem appetitū qui reperit in rebus est triplex amor. Tho. ꝑma se. q. xxvi. Est enim q̄dam amor, pertinens ad appetitum nō ꝓns apprehensionē ipsius appetētis: sed alterius ⁊ hmōi dicit appetitus naturalis. Res enim naturales appetunt qd̄ eis cōuenit fm suā naturam nō p [illegible] prehensionem, ꝓpam: sed per apphensionē instituentis naturaz. i. dei. Alius appetitus est ꝓns apprehensionē ipsius appetentis: nō ex iudicio libero: sed ex necessitate: ⁊ talis est appetitus in brutis: q̄ tamen in hominib' aliquid liberratis participat inquātum obedit ratōi. Est ⁊ alius appetit' cō

Triplex amor.

De amore naturali.

sequens apphensionē appetentis [illegible] libez iudiciū. ⁊ talis est rōnalis siue intellectualis appetitus q̄ dicit volūtas. In vnoq̄ aūt horꝫ appetituū amor dicit id qd̄ est ꝓncipiū motus tendētis in finē amati. In appetitu aūt naturali ꝓncipium mor' est cōnaturalitas appetētis ad id in qd̄ tendit. Et ista cōnaturalitas dici pōt amor: naturalis: sicut ipa cōnaturalitas corꝑis grauis ad locū infimū est p grauitatez: ⁊ dici pōt amor naturalis. ⁊ filr coactio appetitus sensitiui vl' voluntatis ad aliqd̄ bonum. i. ipsa cōplacentia boni dicit amor sensitiuus vl' intellectualis. Unde talis amor nō importat seu noiat motū appetitus tendētem in appetibile. nā istud ptinet ad desideriū siue cōcup. cētiam. Sed noiat motū appetitus q̄ inuitat ab appetibili: vt ei appetibile cōplaceat. Et sic ipa cōplacentia appetibilis dicit amor. Differūt aūt ista tria. s. amor dilectio: ⁊ charitas. Amor enim importat cōplacentiaz ad rem amatā: siue talis cōplacentia sit in appetitu sensitiuo: siue in volūtate: ⁊ sic est cōis nobis ⁊ brutis. Dilectio aūt supra amorē addit ꝓcedentē electionē vt ipsum nomē sonat: ⁊ pōt cōuenire ⁊ bonis ⁊ malis: q̄uis nō multū in scriptura vl' a catholicis doctoribus dicat̄ d̄ malis. Charitas aūt addit supra dilectionē q̄dam ꝓfectionem seu diuinam infusionē: vt de peni. di. ij. charitas. Est autē amor cū [illegible] onis fm Tho. prima se. q. xxvij. Nam bonum apphensum a sensu mouet appetitū sensitiuū ⁊ apphensum ab intellectu mouet voluntatē. Similitudo etiā est causa amoris: tendit enim in assimilatū sicut in vnū sibi ꝓpi Delectatio etiam vl' aliqua alia passio que tñ ꝓnus ꝓcedit ab amore causat amorē: sicut vnū bonū causa est alterī.

Bonus dictus et charitas inferunt

Nota q̄ amor est via qua itur ad xpm ad supnā patriā. Unde ipe ait Jo. iij. Omnis q̄ credit in eū nō pereat: sz habeat vitam eternā. Credere aūt in xpm fm Aug. est credendo tendere in ipm. Via aūt amor charitatis est. Unde aplis. j. ad Corint. xij. ait. volēs loqui de charitate. Excellentiorē viam vobis demōstro. [illegible] nc inquit Hugo de arca aie ipsi loquens. Via mea scio q: vita tua amor est: ⁊ fine amore [illegible] sen potes. ⁊ bñ. Nam ex amore fiunt q̄cūqz agunt. Via enim agunt, ꝓpter finē. Finis aūt est bonū desideratū ab amāte. Est etiā amare fm Tho. in. iiij. ō gentiles: actus ꝓncipalis volūtatis a quo alij ꝓcedūt. Nam desiderat voluntas bonū amatū cū nō habet: delectatur in ꝓntia boni amati: cuz timet amittere ipm dolet de eius ꝓdictione: irascit si impedit a ꝓsecutiōe. Iste aūt amor si regulat̄ a spūsancto charitas dicit̄ que est via fm Aug. que ducit ad celū. Si est fine spūsancto cupiditas est. q̄ ducit oīn maloꝫ via que ducit ad infernū. Ꝑia charitati. Qd aūt amor noster fiat charitas p spūsanctuz: patet p illud qd dixit xpus Job. vij. Qui credit in me sicut scriptura dicit: flumina de ventre eius fluent aque viue. Hoc aūt dixit de spūsancto quē accepturi erant credentes in eum. Et ps. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectā. Et sic omnis qui credit in euz nō perit: sed habet vitam eternam.

Ro. viij.

Ps. cxiij.

§. II. Septē ergo amores sunt esse in nobis qui si regulantur a spūsancto charitas intrinsicē desit sunt cupiditas. Primus amor naturalis amor sensualis: amor parentalis: amor coniugalis: amor patrialis: amor socialis: amor rei ꝓpalis. De primo dicit quidā sapiens. Est cunctis cōmunis amor. Et iste amor naturalis in insensibilibus est naturalis inclinatio ad ꝓseruationē sui esse. Hinc est q̄ aqua fluminū currit q̄tū pōt ad mare: qr ibi melius ꝓseruat̄. Lapis in altum, pietus q̄ [illegible] ius reuertit̄ ad terrā vbi conseruat̄ Vitulus agnus porcellus cū ducunt̄ ad macellū renitunt̄ in q̄tum possunt. Iste amor est eximi' inter aiam ⁊ corpus humanum. Nā cū sit maxima distātia ꝓditionis inter eos ⁊ differentia: qr vnū corpus aliud spūs: vnū vilissimum. s. corpus, aliū nobilissimū plusq̄ oēs celi ⁊ planete: tāto amore cōiungunt̄ [illegible] onū nunq̄ vellet dimittere aliud. Et rō est: qr ex tali separatione tollit̄ natura hois: qui hō nō ē corpus tñ vl' aia tñ: sed ꝓiunctū ex aia ⁊ corꝑe. Etiā in pfectis viris nō tollit̄ iste amor: imo augē incōtum cognoscunt vitam suam vtilē alijs. Unde apls de se ⁊ alijs apls. Nosipsi ingemiscimus primitias spūs habētes eo q̄ nolumus expoliari. s. corꝑe: sz supuestiri. i. vellemus cū corꝑe regnū intrare. Qd aūt dixerat: cupio dissolui ⁊ esse cū xpo: erat fm instinctū diuinū supantez naturalē. Iste ergo amor naturalis si nō regulat̄ a spiritusancto cupiditas dicit̄ ⁊ mal'. Nā cū quis amat viuere vt possit gaudere ⁊ delectari in mūdo: ⁊ diu ꝓmanere in suis cōcupiscentijs: nō curās de salute aie: vl' etiā cū ita amat vitam q̄, ꝓpter ꝓseruandā facit fieri incātationes: vl' alia quecūqz ꝗ dei mandata amor infernalis est suus amor. Sed cū amat sui ꝓseruationē ꝑ suppositō beneplacito diuine voluntatis: ad hoc vt penitentiā agat vt meritū augeat: vt alijs, pfit eligere patus potius mortē q̄ aliquod criminale cōmittere, ꝓpter sui ꝓseruationem nō peccat. Job. vj. Spūs est qui viuificat: caro nō, pdest quicq̄. i. instinctus fm spūsancū: est qui facit habere vere amorē vite nō instinctus fm carnē. Scds est amor sensualis. Ista est quedā inclinatio sensualitatis: cōplacentia ad ea que sunt delectabilia sensibus. Unusquisq̄ enim sensus amat ⁊ delectat̄ de obiecto sibi ꝓportionato: visus in vide do pulchra: auditus in audiēdo suaues sonos ⁊ cantus. olfactus de fragrantia odorꝫ florum ⁊ aromatū ⁊ alijs. gustus in dulcedine saporꝫ ⁊ hmōi. Sed si iste amor nō regitur a spūsancto efficit̄ bestialis ⁊ peior: oī bestia insanie, primus. Unde ⁊ multi infatuati sunt ex tali amore q̄n exit̄ limites suos. Iste inducit mala innumera ad curiositates ad carnalitates: ad trepudia: ad spectacula: ad crapulas ⁊ ebietatē: ⁊ hmōi. Unde dixit xpus Job. xij. Qui amat aiam suā. s. sensitiuā, acquiescēdo eius appetitibus: pdet eam. i. aiam intellectiuā. Est enim ibi relatio simplex: qr necesse est vt ru[illegible]t in multa pctā, ꝓpter qd̄ sancti viri semp attendūt ad mortificationē sensuum ⁊ carnis: vt possint magis in dño delectari. fm Hieg. Tanto vnusq̄qz a supno amore diuiungit̄: q̄to in infimis delectat̄. Unde sanctus Dñicus p totā noctē multotiens vigilabat ⁊ ter in die se disciplinabat catena ferrea. Et. b. Franciscus in cibis aliquādo cineres vl' aquam imiscebat: vt magis essent capaces diuinoꝝ. Et nimia familiaritas quam habent mulieres cum ꝓnis spūalibus. etsi pura intentione nisi magno rigore gubernet in sensualē cōuertit̄. Cuius signuz est. q̄ magis cogitat de ipo q̄ de eo. ⁊ delectat̄ de eius p sentia co[illegible]porali magis q̄ de doctrina eius ⁊ hmōi. Spiritus aūt sanctus cū regit hunc amorē facit querere tātuz necessaria corꝑi vl' spiritui ⁊ supflua resecare. Unde apostolus. Si spiritu facta carnis. i. sensualitates mortificaueritis viuetis. Et qui sic credit in christum non perit: sed habet vitam eternā. Tertius est amor parētalis Magnus vtiqz est amor inter parētes: ⁊ tanto maior q̄ ro strictior est parentela. Unde inter parrē ⁊ matrē ⁊ filios est maximus. Maior tñ parentū in filios q̄ filiorū in parentes. Et rō est fm Tho. se. se. qr tanto amor est maior q̄to diuturnior: ⁊ q̄to est ad certiorē rem. Sed amor patris ⁊ matris est diuturnior q̄ filiorꝫ. Nam subito quādo nascuntur filij parentes incipiunt eos amare. sed filij differunt p plures annos anteq̄ ament parentes: qr non habent [illegible]am rōnis quo cognoscunt eos esse parentes. Etiam parentes sunt magis certi de filijs suis q̄ filij de parentibus. Et qr mater est magis certa de ple q̄ pater ⁊ administrat materiā in generatiōe. ideo ipa tenerius amat ⁊ vehemētiꝰ q̄ pater. Amādus est gñator: ait Aug. sz ꝓponēdus est creator. Si igit̄ iste amor parētalis nō dirigit̄ a spūsancto: iducit ad multa mala: ⁊ q̄si ad idolatriā. O q̄t sunt pentes q̄ ꝓpter iordinatū amorē ad filios dānationem incurrunt. O q̄t sunt q̄ eo q̄si idolis inseruūt

Septem materē q̄ sunt regulanē per spiritum sanctum.

De amore naturali.

Ro. viij.

De amore parentali.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et nota q̃ idolatria habuit initiũ ab io...nato amore parẽtũ in filios ⁊ ecõuerso. Nã nin' q̃ edificauit niniuẽ mor tuo belo patre suo, ꝓpter inordinatũ amorẽ pris. fecit fieri statuã ei' repꝛesentatiuã: ordinãs q̃ q̃cũq̃ haberet refugiũ ad ipam post maleficiũ cõmissuz liber eẽt ab oi pena Et, ꝓpter b̃ multi videtes se morẽ euadere ceperũt ipaz venerari ⁊ adorare. Et alie ciuitates similia fecerũt. Ali' aũt ninus dolẽs de morte filij fecit sibi imaginẽ ei' eã colẽs vt dr in li. Sap. Sic mlti faciũt de filijs idola. Nã vt dimittãt eos diuites ꝓgregãt p phas ⁊ nephas: nec curãt ire ad infernũ. Et ecõtra multi filij ⁊ filie ispirant mũdũ deserere ⁊ ingredi religionẽ: videtes pericula seculi: ꝗ ne cõtristẽt parẽtes dimittũt, psequi bonã ispirationẽ. Qui amat pr̃em suũ ⁊ mr̃em pl' q̃ me nõ est me dign' ⁊c. Sz si regit a spiritusancto est amor charitatis: vt. l. parentes amet filios p̃ncipaliꝗ quoad aiaz eos erudiẽtes ⁊ corrigẽtes. Et filij parẽtes eis in licitis obediẽtes ⁊ subuenientes Vñ apl's ad Ro. viij. Qui spũ dei agunt hi sunt filij dei sz non hoim tm̃. Et talis qui credit in eum nõ perit sz habet vitã eternã. Quartus est amor ꝓiugalis q̃ fundat in duob'. In cõicatõe mutua ad, plẽ, pcreãdã: ⁊ cooptatione gubernationis dom': ⁊ puisione necessario vite. Vir em vacat circa exterioꝛa negocia: vꝛo: ad gubernationez domus. Iste amor si nõ regit a spiritusancto: ẽ amor fatu' et cã multoꝛ maloꝛ. Vñ hiero. Amor: forme mulieris rõnis obliuio est ⁊ insanie, prim'. Propterea legit de salomone qui ardẽtissimo amore ꝓiunctus est vꝛoribus: q̃ infatuatus est: ⁊ idola adoꝛauit. Origo amoris erat honesta: sed magnitudo deformis inq̃t Hiero. de q̃busdã ꝓiugatis Et vt ait sextus. l. pbs in sentẽtijs. Omnis adulter est in vꝛore suã amatoꝛ ardentioꝛ. xxxij. q. iiij. oꝛigo. Sz si regatur a spiritusancto charitas est. Et modus docet apl's dicens ad Epb. v. Viri diligite vꝛores vr̃as: sicut ⁊ rps dilexit ecclã. Dilexit aũt vt esset sancta: casta: honesta: et ad hoc laboꝛauit instruẽdo ipam. Sic vir ds diligere vꝛorem vt sit honesta: modesta ⁊ hmõi: nec acquiescere vanitatibus eius: ꝗ arguere ipsam de suis leuitatibus: ⁊ docere ipsam: ⁊ ecõuerso vꝛor: virũ cum humilitate inducẽdo ad reuerẽtiã diuinoꝛ: sumptionẽ sacramẽtoꝛ: ⁊ hmõi. Bonitas vꝛoris mltoties virũ iniquũ efficit bonũ: sicut dicit apl's ad Coꝛ. de infideli. Sanctificat' est vir infidelis p mulierẽ fidelẽ. Exẽplũ ptz in rege assueroꝛ vꝛore ei' Hester. in theodoꝛa ⁊ fisinnio: in cecilia ⁊ valeriano: ⁊ quotidie b̃ cernit. Vñ apl's. Spiritu ambulate ⁊ desideria carnis nõ pficietis. i. carnalis amoꝛis: qui inducit ad mlta illicita ꝓpetrãdũ. ꝓiugatos ⁊ assentiẽdũ malis Et talis q̃ credit in rp̃m nõ perit ⁊c. Quintus est amor patrialis. Unde sapiẽs. Dulcis amor patrie. Iste est ita magn' q̃ aliq̃n supat amorẽ parentele ⁊ maritalẽ. Vñ marcus brutus: vt narrat Aug. de ciuitate. dei; ꝓpꝛio filio nõ pepcit: ꝓpter amorẽ patrie: cui' bonũ maxime, pcurabat ex obedientia legũ ⁊ punitiõe transgressionis ipsarũ. Nam cũ dictus brutus esset consul romanoꝛ in quodã bello cũ imperasset neminem debere de exercitu suo mouere arma cõtra inimicos eoꝛ: filius eius audacia ductꝛ sub spe victorie mouit bellũ: ⁊ victoꝛiã habuit: ⁊ nihilominus pater fecit eũ decapitare: q: fecerat cõtra statutũ suũ. Vñ poeta. Vicit amor patrie: laudũq̃ immẽsa cupido. In libro quo q̃ Machabeoꝛ habem' de eleasaro: qui vt liberaret patriã ab inimicis ipe solus incessit per media castra inimicoꝛuz: sz exercitus regis Antiochi: quousq̃ peruenit ad elephantẽ sup quez erat positũ castrũ de lignis factis ad bellandũ: vbi plures stabãt excellentioꝛẽ ⁊ ornatioꝛẽ ceteris elephãtibus: estimans ibi regẽ esse: ⁊ ingressus subt' euz occidit: sub eo occũbens. Hic autez amor si nõ regit a spiritusancto cõmittit scelera multa frangit fidem ordinat pditiones leges dei trãsgredit, de ordinationibus ecclesie nõ curat. clerũ cõculcat: ⁊ omnia facit vt possit conseruare statũ suũ tpalẽ. Et tandẽ iste amor generat ambitionẽ: sectas ⁊ pr̃tialitates, pducit: seditiones excitat: bella: odia gignit: multitudinem nutrit: oẽm iustitiã puerit: adulationibus seruit detractionibus ⁊ psecutionibus euit: neminẽ parcit: ⁊ tãdem patriã destruit. Sicut indel q̃ fecerũt pꝛa deũ ⁊ legẽ eius vt pseuarent statũ tpalẽ patrie. occidẽdo xp̃m ne forte veniant romani et tollãt nrm locũ ⁊ gentẽ dicẽtes. Tandẽ amiserũt patriã tpalẽ ⁊ eternalem dispersi per ordẽ ⁊c. Sed si regit a spiritu sancto: iste amor patrie charitas ẽ. Et tũc attendit vt sup omnia in ciuitate obseruent leges dei auferant partialitates: extirpent male psuetudines: exaltent boni puniant iniqui mali cõtracrus eliminent. Sic vere amat ciuitas: ⁊ hmõi conseruat sua libertas. Apl's. Ubi spũs dñi, ibi libertas. Et talis amator patrie: q: credit in rp̃z: nõ perit ⁊c. Sextus amor: est socialis qui alio mõ dr amicicia. Sicut dr in puer. Amico fideli nulla est comparatio. Valde inestimabilis est iste amor: ⁊ mlta facit. Talis amor fuit inter Jonathan filiũ saul ⁊ dauid. vt. j. Reg. xx. Et tantus q̃ non curauit Jonathas incurrere indignationẽ ⁊ cõtumeliã patris ex cusando ipm dauid. Et nõ solũ in vita: sed et post mortem seruauit dauid amicicia: bñ faciendo filio Jonathe. l. mephibosetb. Vñ ꝓ ipse dauid audita morte ionathe: lugẽs dicebat. Ira te diligebã sicut mater diligit vnicũ filiũ suũ Iste aũt amor si nõ ducitur a spiritusancto icidit in varia pctã. Nã vt cõplaceat q̃s amico vel ne displiceat: passunt aliq̃n in id q̃ nõ dz. Sic adaz acq̃uit vꝛori suadenti sibi esum pomi vetiti: nõ q: credidit se p hoc similẽ deo futurum: sed ne displiceret ⁊ cõtristaret sociam: ⁊ xtus nõ amore cõcupiscẽtie q̃ adhuc nõ erat in eo sed amore socialis quo timet quis nõ offendere amicũ suũ: vt dicit Augustin'. Sed si est sociatus cũ spũsancto est charitas fruentatis ad quã exhortat apl's dicẽs. Solliciti seruare vnitatẽ spũs. Iste amor: oia exterioꝛa facit cõia. Vñ clemens quidã grecoꝛ sapiẽtiss' in'. amicoꝛ: dixit debere omnia oẽ cõia. xij. q. j. dilectissimis. Inmꝛ ⁊ ipsas voluntates vnit in deũ ⁊ cõem vtilitatez ꝓpter q̃ dr de primis hoẽibus q̃ fuerãt repleti spũsancto. Act. iiij. Multitudinis credentiũ erat coꝛ vnũ ⁊ anima vna in dño. Pertinet aũt ad veritatẽ huius amicicie ꝓm Tulliuz in lib. de amicicia: vt nec quid inhonestũ. i. viciosum petas ab amico: nec rogatus facias. Insup q̃uis amicicie fit ꝓpriũ delectabiliter conuersari adinuicẽ. tm̃ ꝓm Tho. se. se. non dz verus amicus vererí ꝓtristari amicũ suũ cũ expedit: sz in repꝛehẽdẽdo eũ de defectib' suis: si cõmittit aliquos: als si sp̃ vellet placere esset adulatoꝛ nõ amicus. Sup omẽs aũt amicicias mundi pfectissima ⁊ fructuosissima est illa q̃ aliquẽ vl' aliquẽ sub vna regula ⁊ religione in debita obseruatione viuũt. De q̃ venerabilis Lanfranus facit vnã collationẽ que intitulatur abbati Joseph vbi ponunt ꝓpꝛietates eius. Talis ergo nõ perit ⁊c. Septimus ⁊ vltim' est amor creature irrationalis. De domino deo dicitur Sap. xj. Diligis omnia ⁊ nihil odisti eoꝛum q̃ fecisti. Unde cũ debemus dñm imitari: debemus ⁊ omnia amare: aliter tm̃ creaturas rõnales: ⁊ aliter irrõnales. Nã creaturas rõnales que sunt in statu gr̃ie amam' ex charitate: q: ias possidet beatitudinẽ glorie. Que aũt nõdum adepti sunt sed adipisci possunt: vt qui sunt in purgatoꝛio: ⁊ omnes viatores ex charitate ⁊ in charitate diligimus vt sz peruenias ad supernam patriã: alias aũt creaturas amam' nõ in charitate: vt sz habeant vitã eternã: cũ nõ sint capaces: si amamus inq̃tũ sunt creature dei: vt sint ad illud ad q̃. ordinauit eas deus. Sicut seruus bonus nõ solũ amat familiam dñi sui: sed etiã aialia b̃uta: vt vestes: equos: domos: et omnia eius. Nos etiã possum' ea amare inq̃tuz dñs iubet nobis: si ita moderate debemus amare q̃, ꝓpterea tul fiat iniquũ. Si igit amas pecuniã: honoꝛes: domos: vineas cibũ: potũ: gl'iam: vestes ⁊ hmõi: ita ama q̃ ꝓpter hoc nõ facias aliq̃d inordinatũ: ita ama q̃ totũ referas in deum Nam vt dicit Augustin, Minus te dñe amat q̃ rem aliquid amat qd nõ ꝓpter te amat. Sed ... per omnia amari debet sapientiã. Hãc amaui ⁊ exquisiui a iuuẽtute mea vt sapiẽs doctus a spũsancto. Sapi. viij. Hiero. Ama studia scripturarum sz sacrarũ. vbi est vã sapiẽtia: ⁊ carnis vicia nõ amabis. sapiẽtia enim ducit ad claritatem eternam: ad quã nos perducat ⁊c.

§. III. Sunt autez effectus

De effectu amoris: l. amoris: plẽs sz extasis: vnio: zelus: seu feruor: languoꝛ: liquefactio: inhesio: inebriatio: q̃ videt reduci ad extasim ⁊ de singulis dicẽdum. Extasis q̃ sit effect' amoris patet p id qd dicit Diony. q̃ diuin' amoꝛ extasim facit: nõ sinens l. oies sui esse amatoꝛes. Pro cuius declaratiõe nota ꝓm beatũ Tho. ꝓma scde. q. xxviij. q̃ extasim pati aliq̃s dicit: cum aliq̃s extra se ponitur. qd q̃dem cõtingit: ⁊ ꝓm vim apꝛehensiuaz ⁊ ꝓm vim appetitiuam. Scdm quidem vim apꝛehẽsiuã aliquis dicit extra se poni: qñ ponitur extra cognitionẽ sibi, ꝓpam: vel q: ad supioꝛa sublimatur: sicut hõ dum eleuat ad apꝛehẽdenda aliqua q̃ sunt supra sensum ⁊ rõnem: dr extasim pati: inquãtuz patit ex naturalẽ apꝛehẽsionem rõnis ⁊ sensus: vl' q: ad inferiora depimit. puta cũ aliq̃s in furiã vl' amẽtiã cadit: dicit extasim passus. Scdm appetitiuã vo ptes dr aliq̃s extasim pati: q̃n appetit' alicuius in alterũ fert exiens quodãmõ ex seipm. Primã igitur extasim facit amor dispositiue: inquãtum. l. facit meditari de amato: vt dcm̃ est. Intẽsa aũt meditatio vnius abstrahit ab aliꝗs. Sed scdaz extasim facit amor d' exte: simplr q̃dem amor amicitie. amor autez ꝓcupiscẽtie nõ simplr sed ꝓm q̃d. Nã in amore cõcupiscẽtie quodãmõ fert amãs ex seipm: inq̃tuz. l. nõ ꝓtent' gaudere de bono qd hz: q̃rit frui aliq̃ ex se. Sz q: illud extrinsecũ bonũ q̃rit sibi hre: nõ erit simplr ex se: sed talis affectio in fine infra ipm ꝓcludit. Sz in amore amicitie affectus alicui simplr erit ex se: q: vult amico bonũ: ⁊ opat q̃ si gerẽs cãm ⁊ curã atq̃ puidẽ... pri', ꝓpter amicũ suum

Nota q̃ zelus in exte...one amoris ꝓuenit manifestuz ẽ cm̃ q̃ to ali... ...tius tendit ad aliq̃d. fortẽ etiã repellit oẽ ꝓium vel repugnãs. Cũ em̃ amor sit q̃dam motus in amatũ. vt Aug. dicit in li. lxxxiij. qõnum. Intẽsus amor q̃rit excludere oẽ qd sibi repugnat. Aliter tm̃ hoc cõtingit in amore ꝓcupiscẽtie: ⁊ aliter in amore amicitie. Nã in amore ꝓcupie q̃ intẽse aliq̃d ꝓcupiscit. mouet circa oẽ illud qd repugnat ꝓsecutiõi vel fruitõi vel q̃ẽti eius qd amatur: ⁊ hoc mõ dicunt viri zelare vꝛores: si ẽ amor amicitie q̃rit bonũ amici. vñ si est intẽsus facit hoiez moueri ꝓ omne illud qd repugnat bonis amici. Et ꝓm hoc dr aliquis zelare, ꝓ amico vel pro deo: q̃n ea q̃ sunt circa honorem vel voluntatẽ dei repellere ꝓm posse conatur.

§. IIII. Devnione dicit dio

...ny. c. iiij. de dinis no. q̃ amoꝛ est vnus vnitiua. Pro cuius declaratiõe dicit Tho. ꝓma se. qõ. xxvij. ar. i. q̃ duplex est vnio amãtis ad amatũ. Una ꝓm rem purã: cũ amatũ eẽ tialiter adest amãti. Alia vnio est ꝓm affectũ. Que quidẽ vnio ꝓsideradã a est ex apꝛehensione p̃cedẽti. Nã mot' appetitus sequit apꝛehensionẽ. Cũ aũt fit duplex amoꝛ: scz ...upiscẽtie ⁊ bẽuolentie: vterq̃ ꝓcedit ex q̃dam apꝛehẽsione vnitatis amati ad amãtes. Cũ ẽt aliq̃s amat aliq̃d q̃si ꝓcupiscẽs illud: apꝛehẽdit illud q̃si ptinẽs ad suũ bñ esse. Sicut cum aliq̃s amat aliquẽ amore amicitie: vult ei bonũ sicut. ⁊ sibi vult bonũ. vñ apꝛehendit eũ vt alterũ se: inquãtum. l. vult ei bonũ sicut ⁊ sibi ipsi. Et inde est q̃ amic' dr alter ipse. Et aug. dicit in. x. ꝓfes. q̃ bñ dixit q̃dam de amico suo: d...nidium aie sue eẽ. Primã igit vnionẽ amoꝛ facit effectiue: q: mouet ad desiderãdũ ⁊ q̃rendũ p̃ntiam amati: q̃si sibi ꝓuenientis ⁊ ad se ptinẽtis. Secũdã vnionẽ facit formal'r: q: ipe amoꝛ ẽ talis vnio vl' nex'. vñ Aug. dicit in viij. de trini. q̃ amoꝛ est vis q̃dã aliq̃ copulans vel copulare appetens, l. amãtem ⁊ qd amatur, Qd eni dicit aug.

copulãs: referr' ad vnionẽ affectus: sine qua nõ est amoꝛ q̃ vero dicit copulare intendens ptinet ad vnionem realem. Item sciendũ ꝓm. b. Tho. vbi supra q̃ vnio triplex se habet ad amoꝛem. Quedã eni vnio est que est cã amoris: ⁊ hec quidẽ est vnio substantialis q̃tum ad amorẽ q̃ quis amat seipm. q̃tum vero ad amorẽ quo quis amat alia est vnio similitudinis: vt dicum est. Quedã vo vnio est essentialis ipe amoꝛ: ⁊ hec est vnio ꝓm coaptationem affectus. qui quidẽ assimilat vnioni substãtiali: inq̃tum amãs se hz ad amatũ. In amore quidẽ amicitie vt ad seipz. In amore aũt ꝓcupiscẽtie vt ad aliquid sui. Quedã vo vnio est effect' amoris: ⁊ hec est vnio realis: quã amãs querit de re amata. Et hec quidẽ vnio est ꝓm ꝓuenientiã amoris Ut eni pbs refert in. ij. pol'. Aristoꝛ dixit q̃ amantes desideraret ex ambobus fieri vnũ. Sed q: ex hoc accideret aut ambos aut alterz coꝛrũpi querũt vnionẽ q̃ cõuenit ⁊ decet: vt. l. simul ꝓuersent simul loquant: ⁊ in alijs hmõi ꝓiungant. De vnitate ꝓm triplicẽ statum. l. incipientiuz: pficientiũ: pficientiũ seu pfectoꝛ loquit ps. Qui habitare facit. l. deus vni' moris: in domo. l. ecclẽ militãtis ⁊ triũphãtis. Utraq̃ eni dicit dom' dei. i. vni' moris. i. ꝓm vnũ ⁊ eundẽ morẽ. i. actus virtuosos in gñe. nec p̃ueniri põt ad vnitatẽ ciuitatis supne: nisi p vnitatẽ p̃sentis ecclẽ: ⁊ hoc est qd ait apl's. j. Coꝛin. ix. Qui in stadio currunt: oẽs quidẽ currũt: sz vnus accipit brauiũ. Curramus quidẽ oẽs ad mortẽ q̃tuz ad coꝛp' ⁊ ad vltimũ finẽ beatitudinis q̃tum ad naturale desideriũ aie. Sed solũ vn'. i. qui manet in vnitate ecclẽ: ille accipit brauiuz sup ne glorie. Sic q̃ descẽdebat i piscinã post motionẽ aque ab angelo vn' sanabat ab oi infirmitate. Qui enim in piscinã baptismi vl' pnie descẽdit se humiliãdo ad illud suscipiendũ post ꝓtractuz aq̃ in iordane a xp̃o q̃ est magni cõsilij angel' seu post passionẽ suã p quã aq̃s intrauit sũme afflictiõis. san' efficit ab oi infirmitate aie. si vnus. i. in vnitate ecclẽ hoc agit. de hoc Job. v. Ad hãc vnitatez hortat Aug. ...ices. j. q. j. Teneam' vnitatẽ fratres: quoniam pꝛeter vnitatem etiam qui facit miracula nihil est. Nam ⁊ magi pharaonis fecerũt miracula: ⁊ tamẽ repꝛobi: q: extra vnitatẽ. Propterea voluit gloꝛiosus de' vnuz esse p̃ncipium oim hoim. l. Adam. ex quo post Eua formata est vt ꝓsiderantes hoies se vnum p̃ncipiũ habere quoad coꝛpulentã subam seu ꝓpagationem vnitatem amarent ⁊ tenerẽt adinuicẽ: vt dicit magr̃ sen. in. ij. lib. Et sicut est vnus pater qui in celis est deus: quem solũ debemus cognoscere nostrũ creatoꝛez ⁊ actoꝛẽ o im bonoꝛ: ⁊ nõ aliũ: ita ⁊ vn' est magr̃ noster xp̃s: vt dr Matth. xxiij. Qui solus illuminat mẽtes hoim: sine quo nullus illuminari põt. De vnitate incipientiũ dicit Act. iiij. Multitudinis credentiũ erat coꝛ vnũ ⁊ anima vna. Ad hãc vnitatem requirit ꝓmo vt idẽ credatur q̃tum ad substãtiam fidei implicite vl' explicite. pteritum vl' futurum ꝓm tpa varia. Ephe. iiij. Una fides: vnũ baptisma. Secundo requiritur vt vnũ ⁊ idem appetat ab oibus. l. honoꝛ ⁊ gloria dei ⁊ salus aiarum. Ephe. iiij. Solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. glo. vt idem velimus ⁊ idẽ nolimus cuz tribus: quod intelligendũ est de his que mala nõ sunt. Tertio vt eidem ⁊ p eodem gratia agat seu petat. Ephe. iiij. Unus deus ⁊ pater oim a quo. l. est oẽ datum optimum qui est sup oẽs requirendus. ⁊ p omnes. l. fideles ingratiãdus: ⁊ in oibus inuocãdus: vt eniz dicit Matth. xviij. Si duo ex vobis ꝓsenserint sup terrã de oi re quã petierint fiet illis a patre meo. Consenserint i. in vnũ ꝓuenerint ad petendũ. Quarto vt defectus aliorum sufferat seu supportet. Ephe. iiij. Supportãtes invicem in charitate. Charitas dr quasi chara vnitas. glo. talis actio nec fungit negocio: nec frigida est ocio: nec turbulẽta: nec marcida: nec audax: nec fugax: nec p̃ceps nec iacẽs. Quinto vnitas in hoc reperit in incipientibus q: idẽ sperat. l. ꝓmium, Eph. iij. Vocati estis in vna spe

Unio triplicter se habet ad amorem.

De vnitate incipiẽtium.

Universidad de Deusto Biblioteca

Hec quinq; notantur ad Ro.xv.vbi d: ..uecūq; scripta sunt ⁊c. Ubi notat vnitas in credēdo in eo q dicit: ad uo strā doctrinā scripta sunt. doctrinā. s. fidei q est de eisdez. Secda vnitas. s. in apperēdo vel volēdo ibi notat cū subdi tur. De aūt pa. ⁊ so. dei vob idipm sape in alterutrū. Cū aūt aliq idē sapiūt de aliqua re: ⁊ idē iudiciuz hīt: si boni sunt idē volūt. Ex b eīn aliqī diuersa boni volūt: q: vnivi dei hoc alij illud esse meli'. Tertia vnitas. s. in grās agē do vel petendo: notat in eo qd sequit. Omēs vnanimes vno ore honorificet deū ⁊ pez dñi nri Jesu xpi. Quarta scz in supportādo. ibi notat cū sequit: suscipite inuicez si cut ⁊ xps suscepit vos. i. supportate. Consequēter ōclarans quō xps suscepit iudeos qdē quos appellat circūci sionē eis predicādo pino ⁊ p se: exinde gētes p predicati onē apl'oz. Et sic suscepit vtroq; vt faceret vtraq; vnum fm apl'm quoad cōuersos. Quinta vnitas ibi notat. De' aūt spei scz actor. in singulari dicit spei: q: vna est nra: scz de superna beatitudine quā ipe solus pferre pōt. Et in eo qd sequit: q̄nq; fruct' notari pnt hui' vnitat'. Primus est q letificat quo ad cōcupiscibilē: vñ dicit. Replear vos oi gaudio. Scdo est q pacificat seu quietat: cū subdit: ⁊ pa ce. Tertī' q certificat quoad rōnalē: vnde subdit in credēdo. Quartus q ad supna eleuat intellectū. vñ dicit: vt abūderis in spe. Quintus q: ptra aduersa roborat: pclu dens: ⁊ virture spiritussancti. De vnitate pficiētiū pōt in telligi illud. Coll'.xij. Pax xpi exultet in cordibus vestris in qua vocati estis in vno corpe. Proficiētes eīn aduocā tur fm statum eoz vt sedat passioib' virtutib' insistāt. Et ad hāc vnitatē q̄nq; pcurrūt q̄ notat princeps apl'oz dicēs. Omīs vnanimes cōpatiētes fraternitatis amatores misericordes: modesti: hūiles. s. fitis. j. Petri. iij. In istis q̄nq; ostēdit deberi seruari vnitatē animi. Et primū ē cōpassio respectu pctōz: in eo q dicit Cōpatiētes vnū corpus sum' in xpo ait apl's ad Ro.xij. Sz in corpe videm' q si patiē mēbuz vnū: cōpatiunt omnia mēbra: patiē mēbuz spūaliter p pctīn: cōpatiē mēbrū aliu. p cōpassioez vt faciebat apl's dicēs: q̄s infirmat. s. p pctm: ⁊ ego nō in firmor. s. p cōpassionē. Secōm est viscerosa dilectio respectu bonoz in eo qd subdit: fraternitatis amatores. oē eīn aīal diligit sibi sile. Et mlto magis fil'tudo q̄ est ex bonitate virtuali: dz mouere ad amoez q̄ facit vnitatē. Tertiū est supuentio respectu egenoz. vñ subdit misericordes vt dicat p effectū illd Prouer. j. Marsupiū sit vnuz oim nrm ipsa lex naturalis in necessitate eterna facit oia cōia: ⁊ q̄dāmodo vnū. Quartū est modestie obtuatio respectu extraneoz. vñ adde ⁊ modesti. i. moderati ⁊ bene cōpositi. Phil'.iiij. Modestia vra nota sit omib' hoīb. Quintuz est omis q̄rimonie ⁊ rāco: is depositio respectu aduersari oum. Ut subdit: hūiles nō reddētes malū p malo. Dicit dñs iesus Matth.xxiiij. q duo erūt in agro: vn' assumet ali' relinquet: duo moletes i mola: ⁊ duo in lecto vno ⁊c. ager vbi laborat significat vitam actiuā. In q̄ q est vnus vnitus cū primo assumit ad gliam. Et q̄ ali'. i. diuitius p odiū relinquit: molitio signat pnam. ira q mola supior ē spes: ⁊ inferior timor: ⁊ inter hec mouet penitēs. Sed in statu penitētiū qui est vnus saluat qui ē alius: id est diui sus per odiū reprobat. Lect' vbi quiescit est pētplatio: ⁊ ex cōtēplatiuis vn' p dilectionē saluat: ⁊ alius scz habēs rancorē contra primū dānat. De vnitate perficientiuz seu perfectoz apostolo. ad Phil'.iij. Unū est: quē retro sunt oblit' ad brauū sequor. Et ad hāc reqrūtur q... q̄ que notat apostolus. j. Cor.xij. loquēs de fidelibus ad similitudinē vnitatis: q̄ repit in corpe hūano. Ut dicit Omnes in vnū corp' baptizati sumus. Et postea specificat illa q̄n q̄. Et primū est supbie exclusio: qd notat cū dicit. Nō potest oculus dicere manui: opa tua nō indigeo ⁊c. Sic nō debet speculatiu' pētenere actiuū: estimando non coegere qd pīnēt ad supbiam: propterea vni data est vna gratia: alteri alia vt humilientur homines adinuicē ⁊ vnum

De vnitate pficiētium.

De vnitate pfectoruu.

fiant. Secōm ē ik ..morū supabundās supportatio vñ subdit: que inhonesta sunt nostra: his abundātioz ē honestatem hīis appellās inhonesta infirmos ⁊ imperfectos. Et tium est mutua sollicitudo ad impēsionē bñficij. Unde subdit, pinuicem sollicita sint membra ⁊c. Quartū est in passione cōis tribulatio seu cōpassio ad augmentū meriti. vnde subdit. Si patiat' vnū mēbrū: cōpatiunt' alia mēbra. Quintū est de bono lectiōis cōgratulatio: ibi. si gaudet vnū membrū ⁊c. Ro.xij. Gaudete cum gaudentibus idipm inuicem sentientes.

§.V. De multiplici vnitate

diuersis modis necessaria. Unde xps dixit martyre. Pot ro vnuz est necessarū. Au.x. Ubi aduertendū q necessarium dz aliqd vno modo: q: fine illo aliqd esse non pōt: ⁊ sic cibum dicim' necessariū ad vitam hois corpalem: fm viā naturalem. Et ad vitā spūalem dicim' necessariā sum prionē sacramētoz pcipue baptismi ⁊ pnie: actu vel ypo sito. Uñ a theologis dicūt sacra necessitatis: ⁊ baptismū vnū est: q: ad vnum effectū pncipalē ordinatū. s. ad tollēdum originale: cuius ⁊ alia tollat si inuenit: ⁊ q: sub vna substantiali forma daē. Epb.iiij. Unus de': vnum baptisma. Ambro. etiā dicit q ficut vnū est baptisma: ⁊ pnia eva. ē pe. di. iij. Repium'. Quod dictū si itelligāt de solēni pnia que olim fiebat vlt dicere q non pōt iterari: sicut nec baptismus. Sed si itelligāt de snia puata ⁊ sacramētali iterari frequēter ⁊ quotidie pōt. Sz ..ci pōt vna: q: ad vnū effectū ordinata. s. ad tollendū culpā actualē: q̄ si mortalis est auferri non pōt nisi p ipam: ⁊ sic vnū est necessarium. Alio mō dz necessariū illud sine quo aliquid bene esse nō pōt: sed qd vtile est: ⁊ sic cib' carnū necessari' ad viā dz. s. ad bene esse ⁊ vtili' nutriūētum. Sz ad vitā spūalem sic necessaria est obseruātia pceptoz xpi seu pempe' mūdi. Unde saluator dixit: nisi q̄s renūciauerit oibus q̄ possidet: nō pōt esse me' d..cipulus Lu.xiiij. Discipulat' autem xpi psistit in q̄dā pfectione vite spūalis: ad quaz mel' puenit p contēptū terrenoz. Et h.. est ..j vnū qd dixit xps: iuueni q̄renti viā ad pscēndum vitā eternā. s. adhuc vnū tibi deest. Lu.xvij. Si vis pfect' esse ⁊c. Et igit ē ō vnū necessariū ad vitā spūalē pfecti' hūdaz ⁊ mlta vile.

Scīēdum aūt septēplicem ē vnitatē necessariā ⁊ vtilem: ⁊ varijs mōis. Unitas naturalis: ⁊ hec necessaria ē ad hoīs pseruatiōez. Unitas piugalis: ⁊ hec ē necessaria ad generis mltiplicatiōez. Unitas policialis: hec necessaria ad mltitudinis dilectiōz. Unitas eccl'iasticalis: ⁊ hec necessaria ad salutis cōsecutiōem. Unitas regularis: hec necessaria ad pfectiōis adeptionē. Unitas pfonalis: hec necessaria ad pctōzis redemptionē. Unitas essentialis seu diuinalis: hec necessaria ad orbis gubernatiōz. De prīa inquit Athanasius. Unia rōnalis ⁊ caro vn' est hō. neq; eīn caro est hō: neq; aia rōnalis est hō: sed ista duo vnita pstituūt vnā naturā que dz hō. Naturalis est q̄ ista vnio ⁊ necessaria ad pseruationē talis spēi seu nature: ⁊ sicut necessaria est hmōi vnitas ad pseruationem esse naturalis: ita necessarium est ad conseruationem eoz esse spūalis q vnita sint ad opandum: qd contingit qñ aia dñatur corpori: ⁊ caro vt ancilla subiugat spūi. Nam vt ait Ber.. o minā ancillari ⁊ ancillā dñari magna est abusio. Et sicut i domo aliq̄ si ancilla dñaret vl rebellaret matrone nō posset esse vnitas ⁊ cōcordia: sed multa diuisio ⁊ inquietudo ita si rō non dñat ⁊ sensualitas velit spiritui impa. ⁊ nec renuat vt satisfaciat voluptatibus carnis non est ibi vnitas: q: sinderesis ps supior rōnis remordet et ꝛdicit tali subiectōi. Sed cū ira subijcitur caro rōni ad ..ora opera vt dicere valeat illud ps. Cor meū. i. voluntas: et caro mea i. sensualitas: exultauerūt. i. extra se saltauerūt non ppria q̄rentes: sed in deū viuum pformādo se eius voluntati: tūc hec vnitas facit hominē fortem ad omnia. vt enim dicit in libro de causis. Omnis virtus vnita est magis infinita

Vnitas naturalis.

Vnitas piugalis.

Vnitas policialis.

id est fortior. Qd ptz p explentiā q.. vel plures canele accensē: nō ita faciliter extinguunt sicut q̄libet de p se. Et magis est fortis ad resistendū inimicis ⁊ inuadendum exercit' adunatus q̄ dispersus. Uñ dicit Judith.xv q̄ assirij. s. exercitus holofernis nō adunati in fuga ibant precipites: filij aūt israel vno agmine pseqntes debilitabant omēs quotquot poterāt inuenire. Sic potētie sensitiue cōseruant vtrūq; hominē. De scda vnitate dz Gen. ij. Erunt duo in carne vna. duo videlz vir ⁊ vxor in carne vna. i. ad vnā carnē. hoc est prolē generādā. fm Nico. de lyra. Uñ ⁊ de vna costa facta est prima vxor. s. eua: ad insinuādū q nō plures dz q̄s hīre vxores: sicut nec vxor plures viros. Qd aūt iacob dauid ⁊ aliqui alij habuerūt plures vxores: dispēsatiue fuit a dño ordinatū diuersis rōnibus: q̄s ob b: euiatē diuinitto. Est aūt necessaria hmōi vnitas ad multiplicationē humani generis. Uñ ⁊ illud precepti datū primis parētibus. s. Crescite ⁊ multiplicamini. s. p actū piugalē necessariū fuit obseruari in principio humani generis. Et iterū post diluuiū: quouscq; ipz gen humanū esset notabiliter multiplicatū. Nā postmodum: q: sp inuenti sunt multi vacantes tali operi. s. nuptiarum: magis q̄ viduitati vel virginitati: iō in libertate hominū positū est alteri coiugari vel cōtinētiā seruare: sicut autez ista vnitas est ordinata ad vnam carnē. i. plez pcreandā: ita ad eā etiā necessarijs vite ⁊ moziū educādā ad qd requiritur vtrusq; parēs. s. patris ⁊ matris exercitiū ⁊ labor diuinū. Et iō necessariū est q talis piunctio. s. ..ri et mulieris fiat pvinculū piugale qd dissolui nō pōt ad placitū sicut piunctio q̄ fit p fornicatōez: ⁊ necessariū est cohabitare in vnū: ⁊ inuicē debitū reddere ad plē pcreandaz et sufficienter gubernādam. fm Tho. cōtra gentiles. Et tunc talis vnitas seu cōiunctio est absq; pctō q̄n ad hūc finem exerc.. scz cā prolis vel debiti reddēdi. Et in huius signū dicit Ambro. in lib. de o.. mbentes post benedictionē iuncta vno in..ē vinculo copulant: qd videlicet ideo fit ne cō.. ..ē ..tatis cōiugalis dirūpāt: at vero q eadem. iuncta candido: purpureoq; colore pniscē. Candor quippe ex mūdicia vite purpura ad sanguinis poste ritatem adhibere vt hoc signo ⁊ cōtinētia ⁊ lex continēdi ab vtrusq; ad tps admoneat: ⁊ post hoc reddēdū debituz non neget. De tertia vnitate. s. policiali seu populari dicitur Judith.xv. Conuenit vniuersus israel ad ciuitatē q̄ si homo vnus eadem mēte: vnoq; cōsilio. s. ad p..lendū bono cōi. Uñ ⁊ ciuitas dz q̄si ciuiū vnitas. Est eīn necessaria talis vnitas ad bonā gubernationē ppl'i: vt scilicz q̄ ratur principaliter bonū cōe: ⁊ spiritualiter ⁊ tempaliter postponendo omne p̄ituatū comodū. Unde apud platonem in thimeo illa ciuitas iustissime ordinata tradit: in q̄ quisq; nescit affectus pprios. Causat autē ⁊ pseruat hec vnitas in ciuitatibus qñ ad hoc vnū attendit vt iura seruētur vniuersaliter. i. tam a minorib' q̄ a maioribus: ne alias appeant vt tele aranearum que animalia parua vt muscas capiūt vt occidant: ⁊ a maioribus animalibus laceranturi. Secūdo vt honores ⁊ officia pluraliter distribuātur: ⁊ nō omnia vel multa vni ⁊ nihilum alteri. Uñ greg. ..cut in vno corpe multa membra habemus: omia autez membra nō eundem actū habēt: ita in vno eodēq; corpore spirituali. s. ecclesie vel ciuitatis pferendū est b officiū vni, alij cōmittendū: est aliud. Uarietas eīn psonarū p diuersa officia distributa ⁊ fortitudinem ⁊ venustatē manifestat. Lxxix. dist. Singula. Tertio debet esse vnitas ciuium vt onera ppportionaliter imponantur. Nā si maiorib' vel amic.. leuia iniungātur plebeis autez ⁊ minus notis onera grauia ⁊ importabilia imponant' optz sequi discordiam: invidiam: seditionē ⁊ alia mala destruentia ciuitatem. Melius etiam gubernatur ciuitas vel regnū p vnuz vel paucos sapientes cōtra q̄ p multos. Uñ Hiero. dicit ad rusticū. In apibus pīnceps vnus est: grues vnam se quunt' ordin.. ..erato: iudex pūncie vnus. Roma condita duos fratres reges simul habere nō potuit: ⁊ parricidio dedicat. In rebecce vtero Esau ⁊ Jacob bella gesserunt. hec ille. Romani dū vnini fuerūt ad querendū bonum cōe totius orbis dñium adepti sunt. ⁊ ecōuerso diui si ad querendū quicq; ppria ad nihilum deuenerūt. De q̄rta vnitate. s. ecclesiastica dz Act.iiij. Multitudinis credentiū erat cor vnum ⁊ aia vna. aia quidē vna q̄tum ad intellectū p vnitatē fidei. cor vnū q̄tum ad voluntatez p vnitatē charitatis. Dicit aūt charitas quasi chara vnitas: q: vnit nos cū deo ⁊ primo. Qui eniz adheret deo vnus spūs est cū eo. s. ad Corinth.vj. Adhesio aūt fit p charitatem. Nihil aūt charius ⁊ pfectius tali vnione. Hec autez vnitas est necessaria ad pfectionē saluz. vñ ⁊ Beda sup Matth. dicit. Quicunq; ab vnitate fidei vl' societate pcri apl'i. s. p charitatē quoliber modo seipos segregāt. tales nec vinculis petri oruz absolui: nec iamā regni celestis pnt ingredi. Sicut aūt est vnū ouile. s. eccle: ita ⁊ vn' pastor: vt habet Job.x. ⁊ vt ait Cypianus eps. Ut hāc vnitatem manifestaret: vnitatis eiusdē originē ab vno incipiente sua auctoritate disposuit: cū dixit Petro. Tibi dabo claues ⁊c. Hoc erant vtiq; ceteri apl'i qd ⁊ petr': ⁊ ex ordiū ab vnitate pficiscit: vt eccla xpi vna monstret. ⁊ in fra. Nūo radij multi sunt: sed vnū lumē. ⁊ rami arboris multi sunt: ⁊ robur vnū tenaci radice fundatū. ⁊ qūo de fonte vno riui plurimi defluunt: ⁊ numerositas licet diffusa videat ex vndantis copie largitate: vnitas. tñ seruat in origine. auelle radiū solis a corpore. diuisionē vnitas nō capit: ab arbore frāge ramum: fructus germinare nō poterit: a fonte pecide riuum: pecisus arescit. Sic ⁊ ecclesia dei luce pfusa p totum orbē radios suos porrigit. vnuz tñ est qd vbiq; diffundit. Hec ille. xxiiij. q. j. loq. Si gurara est aūt ipa eccla p tunicam dei incōsutilem que sortita est cuius esset: nō aūt diuisa. Joh.xix. Sicut autez qui recedit ab vnitate ecclē romane saluari nō pōt: ita q̄ recedit ab vnitate capitis sui. i. summi pōtificis p scisma dānari necessariū est: vt ostendit Cypianus. vij. q. j. de niq. ibi vide. ⁊ vt dicit Eccs. ix. Qui in vno offendit. i. in hac vnitate multa bona pdit: q: oia spūalia. De quinta vnitate. s. regulari. i. religiosoz dicit ps. cxxxij. Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocundū habitare fratres in vnū. vbi dicit Augu. Qd hec vnitas etsi cōueniat oibus christifidelibus. ppie tñ monasteriis ⁊ fratribus cōuenit habitātibus in vnū spūaliter ⁊ corpalr. Unde ⁊ monasteriū dicit a monos qd est vnuz: q: maxime debet ibi vnitas reperiri. Et pōt in dicto versu triplex bonuz notari. ..t oē bonū cōprehendat ..n in tali statu.

¶ Bonum vtile. ibi. Ecce q̄ bonum.

¶ Bonum delectabile. ibi. Et q̄ iocundum.

¶ Bonum honestum. ibi. Habitare fratres in vnum.

Et incipiendo a tertio: tunc bonuz honestū ⁊ pfectum est in statu religioso quando fratres habitant in vnum. i. in vnitate nō in diuisione. In vnitate. s. substantie cōis vl' remota ppietate. In vnum obedientie totalis abiecta propria voluntate. i. in vnū cōtinentie integralis sine venerea societate. Hec triplex vnitas est necessaria ad perfectionis adeptionem. nam vt dicitur Luce.vj. Perfectus omnis erit si sit sicut magister eius. scilicet christus qui fuit mendicus ⁊ pauper factus obediens vsq; ad mortem. Et lilium conuallium p continentiam virginalem: sicut ergo fratres fm carnē cum habitant in vnum: viuunt de vna communi subia domus: ita fratres fm spūm habitantes in vna domo: debēt accipe necessaria ab vno cellario: ab vno vestiario: viuere vno modo: vt vnitatē in cordib' foueat ⁊ repsentet vniformitas in exterioriib' moribus. iuxta illud ps. Qui habitare facit. s. de' vni' moris i. fm vnū morē in domo religiōis. vñ Clemēs papa. Cōmunis vita oib' necessaria est fratres: maxime his q̄ deo militare irreprehensibilr cupiunt ⁊ vitā apl'oruz imitari. i.

Unitas ecclesiastica.

Matth. xvi.

Unitas regularis

Ps. lxxvij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

perfecte viuere. Et sicut aer diuidi non p̃test neq̃ splendor solis: ita nec reliqua que ꝓmuniter data sunt omnib̃ ꝛij. q̃. i. dilectissimis. Qd intelligit de religiosis fm glo. Et sicut frẽs carnales obediunt suo patri carnali: sic frẽs spũales obedire debẽt pri spũali in vnũ. i. in totũ. Cũ enim per iniunctiõẽ obedientie plati manifestẽt voluntas dei: nõ aũt per instigatõem ꝓpe voluntatis: sed sepe p hãc deuiãt ab ea. ideo obedire opz. Act. iiij. vt ꝓformet q̃s voluntati dei. Hoc est vnũ qd postulabat dauid dicẽs. Vnaꝫ petij a dño hanc req̃ram ꝛc. vt videã voluntatẽ dñi: vt. s. ea cogni ta ampleã. Jfrẽs fm naturã habitant in vnũ suũ: sine aliq̃ inter se venerea voluptate nisi sint peiores bestijs: q̃ talia oñdunt horrere. Sic religiosi debẽt caste viuere mente ꝛ corpe. Qui em cũ vxore est: sollicitus est quõ placeat vxori: diuisus est. Vt q̃ nõ sit diuisus sed vnit' cũ deo: in vnũ oz habitare. i. solũ sine ꝓuge. Vnũ em d: qd indiuisum ẽ a se ꝛ diuisum a q̃libet alio. Non q̃ vniat' seu cõiũgat' carnaliter alteri: ꝛ in se maneat indiuisus. i. impollut'. Bonum delectabile notat' in statu hmõi p fil'itudinẽ positaꝫ: ibi. Sicut vnguẽtũ in capite ꝛc. Et sicut ros hermõ. Hec non pñt intelligi ad lrã. i. fm corticẽ: q̃ nunq̃ aaron fuit ita inunct': vt vnctio descẽderet in oã vestis: nec ros hermon põt descendere i montẽ syon cũ sint multũ distãtes: ꝛ mons sion fit altior monte hermon fm lbũ. cardinales. Opz ergo itelligere spũali. Aaron pm' ꝛ summ' sacerdos est figuratiue xp̃s. Caput aaron est ipse xp̃s: inq̃tuꝫ caput ꝛ rector ecclie: vnguẽtũ est grã qua sanantur vulnera peccatoꝝ: ꝛ leniũt aduersa. Barba aaron q̃ signat viri litatẽ ꝛ capiti inheret: est ꝓgregatio apl̃oꝝ q̃ xp̃o adhesere ꝛ viriles fuerũt in grauia sufferedo ꝛ ardua aggrediẽdo. ꝛ iõ bis ponit' barba. Vestis aaron ecclie ẽ q̃ circũdat xp̃m. Oza vestis sunt minores fideles ecclie: vel q̃ erunt in fine mũdi. Sicut gratia descendens a capite iesu xp̃o in apl̃os ꝛ de apl'is in oẽs fideles vsq̃ ad finẽ seculi: ita se hꝫ q̃ facit cos iocũdos ꝛ letos: ita q̃ ibãt apl'i gaudentes a ꝓspectu ꝓcilij: q̃m digni hiti sunt „ noie iesu ꝓtumeliã pati. Vñ ipsa grã d: fic padisus: vbi ẽ magnũ gaudiũ. Jta stat' religionis: vbi est vnitas ꝑa facit iocũdos. Hermon interp: etat lumen exaltatũ: ꝛ significat christũ. Syon speculatio: ꝛ sigt ecclesiã. Sicut ergo ros misericordie ꝛ dulcedinis spũalis descẽdit a xp̃o in ecclesiã triũphantẽ: ita ros dulcedinis spũalis a deo infundit' in religiosos: p̃cipue speculantes p contẽplationẽ. Vñ Berñ. dicit q̃ ibi irroraꝫ frequẽtius. Bonũ vtile ibi notat' cũ subdit. Illic mãdauit dñs benedictionẽ ꝛ vitaꝫ vsq̃ in seculum. Ecce vtilitas magna: q̃ dñs mandauit: id est misit illic in tali vnitate benedictionẽ. i. multiplicationẽ virtutum fm Hug. cardi. ꝛ sic pfectionẽ ꝛ vitam. s. spũalem gratie conseruãdam: vsq̃ in seculũ. i. aliam vitam. s. gloriem: nil vtilius hoi virtutibus. Unde de eis d: Sapie. viij. Sapientiã ꝛ sobrietatẽ docet iustitia: ꝛ veritatẽ. i. fortitudinem q̃bus nil vtilius in vita est hoibus. De sexta vnitate sc̃z psonali d: in ps. xlviij. Simul in vnũ diues ꝛ pauper. Qd impletũ est qñ vbum caro factũ est: tunc enim diues in misericordia deus: ꝛ paup in multa miseria hõ: in vna psona: ꝛ eadẽ psona repta sunt. Deus enim ꝛ hõ vn' ẽ xp̃s inquit Athanasius in simbolo. Neq̃ em natura hũana q̃ erat in xp̃o erat vna psona: ꝛ natura diuina erat alia psona: vt dicit Nestorius heresiarcha. Neq̃ natura hũana assumpta: ꝑuersa est in naturã diuinã: vt dixit Eutices hereticus. Sed vt dicit Leo pa. in ser. Salua triusq̃ p̃prietate nature: nature. s. diuine ꝛ humane: ꝛ in vnã coeũte psonam. suscipitur ab eternitate mortalitas. i. a deo et' no natura hũana mortalis. Si enim de' nõ eẽt: nõ afferret remediũ. Si ver' hõ non eẽt nõ ꝑberet, exẽplum. Necessarium q̃ est hoc vnũ. i. vnio nature dine cũ humana vt mori posset ex vno: ꝛ resurgere ex altero. ꝛ sic fm Gre. in. iij. moralũ: p vnicã suã mortem. s. tm̃ corporis: nos a duplici morte redemit, s. corpali ꝛ spũali. Jn cui' signuꝫ vna die integra artificialiꝫ ꝛ duab' noctibus mortu' iacuit: q̃ sua vnica morte lucida: q̃ sine pctõ nos a duab' mortib' renebrosis libauit. Vñ petrũ volẽte eũ in tpe passionis defendere reꝑhẽdit dicẽs. Nõ sic oz fieri: vt. s. patiar obredẽ ptionẽ pctõꝝ. De septima vnitate. s. essentiali d. s. Jo. v. Tres sunt q̃ testimoniũ dãt in celo. s. xp̃o: p̃r: verbũ: ꝛ spũssanct'. ꝛ hi tres vnũ sunt. ꝛ Job. x. Ego ꝛ pater vnũ sum': nõ inde excluso spũsctõ q̃ est nex' amboꝝ. Ubi notandũ est q̃ abbas Joachim male intellexit istã vnitatẽ in diuinis. Dicebat enim hãc vnitatẽ nõ esse verã ꝛ ꝓptiaꝫ hꝫ q̃si collectiuã ꝛ fil'itudinariã: sicut multi hoies dicunt vn' ppl'ꝫ. ꝛ multi fideles vna eccl'a. Et sicut dicit in lib. Regl. Ppl'us meus ꝛ ppl'ꝫ tu' vnũ sunt. s. collegine nõ subaliter. Et ad astruendã suã sniam vt verã. Inducebat ipe Joachim illd qd xp̃s dixit in oꝛone de fidelib' suis ad p̃rem. Volo pater vt sint vnũ in nob. s. fideles: sicut ꝛ nos vnũ sumus vt sint ꝓsumati in vnũ. Job. xvij. Non enim fideles dicebat Joachim sũt vnuꝫ. i. quedã vna res q̃ cõiũgit oibus: hꝫ tm̃ sunt vnũ. i. vna eccl'a ꝓpter fidei vnitatẽ ꝛ tandẽ vnũ regnũ ꝓpter vnionẽ indissolubilis charitatis fil'em dicẽs eẽ vnitatem in psonis diuinis seu trinitate. ꝛ magr̃m petrũ q̃ in. j. sniaꝫ dr. v. dixerat q̃ quedã res summa est pater filij ꝛ spũssanct': ꝛ illa nõ est generãs nec genita nec ꝓcedens. Dixit cuꝫ in hac snia fuisse hereticũ: q̃ ãternitatẽ nõ trinitatẽ astruebat in deo. vicz tres psonas ꝛ illã cõem essentiã quasi quartã. Sꝫ sacrosanctũ ꝓciliuꝫ vniuersale deꝛminauit opinionẽ seu sniaꝫ Sanachꝫ heretica falsam ꝛ verissimã esse sniam magr̃i petri ꝓdicti vicz q̃ vna quedã summa res est: que veracꝫ pater ꝛ filius ꝛ spũssanct' ineffabilis ꝛ icõp: ꝓhẽsibilis. tres simul psone ac sigillatim q̃libet earũdem. Et ideo in deo est trinitas nõ ãternitas: q̃ quelibet trium psonaꝫ: est illa res substãtia seu essentia: seu natura diuina que sola est vniuersoꝝ principiũ: ꝑter quã aliud inuenirꝫ nõ põt. Et illa res nõ est generãs nec genita nec ꝓcedens: sed est pater qui generat: filius qui gignit: ꝛ spũssanctus qui ꝓcedit: vt distinctio sit in personis: ꝛ vnita' in rerum natura. Ad auctoritatem autẽ inductam euangelij respondet q̃ cum dicit christus vt sint vnum in nobis: sicut nos vnuꝫ sumus ly sicut nõ dicit omnimodã similitudinem. scilicet equalitatem: sed fm proportionem: ita vt dicitur. sint vnum in nobis. Intelligitur ibi vnio charitatis et gratie. Et cum subdit sicut nos vnũ sumus. ibi attendit' vnitas identitatis in natura. Quẽadmodum etiã intelligit' illud. Ego te vos pfecti sicut pater vester perfectus est. Matth. v. Non. s. fm equalitatẽ: sed fm ꝓportionẽ. q. d. Estote pfecti pfectione gratie: sicut pater vester pfectus est pfectione nature. Hec oia extra de sum. tri. ꝛ fi. ca. dãnam'. Illa aũt poꝑtime declarat Tho. in expositiõe pdicte decretalis. dãnamus. dicens q̃ ille Joachim rudis fuit in subtilibus fidei dogmatibus: ꝛ in duob' errabat circa hãc materiam Joachim. Primo q: dicẽs patrẽ ꝛ filũ ꝛ spũsanctũ esse vnũ ꝑ substãtiam ponebat vnitatẽ essentie triũ psonaꝫ nõ esse veram ꝛ realẽ ꝛ simplicẽ: sed fil'itudinariam. s. p ꝓsensus amoris: sicut dicimur nos vnũ esse cum deo p amorẽ. Et sic incidit in errorẽ arrianorum: hꝫ nõ ꝓtinaciter. Scdo errauit male intelligendo verba magr̃i petri: q: in eo q̃ dixit Petrus q̃ quedã summa res est pater ꝛ filij' ꝛ spũsanctus: credidit q̃ illã rem diceret esse aliq̃d aliud a triꝫ psonis diuinis q̃si quartũ qd ille nõ dixit. Ubi ꝓsiderandũ est q̃ nihil cõnumerat' alijs qd̃ non distinguit' ab eis. Vñ q: aial nõ distinguit' ab hoie: equo ꝛ bouc: quoꝝ qd̃libet est aial. iõ nõ possumus dicere q̃ homo equus ꝛ bos sunt q̃tuo: ꝛ tria tm̃: q: qd̃libet eoꝝ est aial: ita q̃libet triũ psonaꝫ est illa res. s. essentia diuina vt natura: nõ põt dici q̃ tres psone ꝛ illa res sint q̃tuo: q: illa res nõ est, aliũ a tribus psonis. hec Tho. Hec aũt vnitas ẽ necessaria ad gubernationẽ vniuersi. Entia enim nolũt male disponi: ꝛ melius gubernet' regnũ vl' multitudo p vnũ q̃ p

Unitas essentia.

Unitas psonalis.

Error.

Deo ratio

plures: fm phm. Ergo gubnatio vniuersi fit optima necessarium est dicere vnũ esse gubernatorẽ et: qd̃ p rõnes probat phs in vltimo metaphi. dicẽs. Unꝫ est ergo ꝑnceps. si eẽ ples essent: aut oino essent in oñib' equales aut nõ. Si vero vnus alio maior in aliquo minor: nõ esset de': q: nõ omẽm pfectionẽ haberet. Si oino eqles ꝛ diuersi in essentia tũc vn' sup̃fluꝫ essꝫ: q: frustra fit p plura qd̃ pt̃ fieri ꝑ paucioꝛa. Si essent vnũ in substãtia ꝛ natura: hꝫ ples in psonis: sic sunt vn' de' gl'iosus. Et sic necessariuꝫ est esse vnũ deũ. Ero. xx. De' tu' vn' est. Et berñ. Si dici põt vilissim' est: q: absq̃ oi cõpositõe q̃d in nl'a creatura repit.

§. VI. Notandum de zelo

qui est effectus amoris. Et de quo dicitur in psal. zelus domus tue comedit me. Primo ei' diffinitionẽ. Scdo ei' ꝓducionẽ. Tertio ei' p signa manifestationẽ. Et q̃tuꝫ ad primũ. zelus aliter diffinitur a pho. aliter a theologo. Pho eũ scdo rhetoricoꝫ diffinit: q̃ zelus est tristicia de bono alteri': ex eo q̃ nob deest illd bonũ. Sic ergo est tristicia de bono alteri' ex eo motiuo. q̃ bonum alteri' repugnat impeditiuuꝫ boni, ꝓprij seu excellẽtie, ꝓpter qd̃ nõ velet tale bonuꝫ, primo in esse. Talis em tristicia ꝓtinet ad invidiã. Neq̃ em zelans tristat' de bono alteri', ꝓpter hoc q̃ cõpatit, primo de malo et'. Hoc em ꝓtinet ad misericordiam. Neq̃ ꝓpter hoc tristat' zelans de bono alterius: q: ille sit indignus illo bono qd̃ facit nemesis. Sed est tristicia de bono alterius: eo q̃ tale bonũ deest nob: ꝛ sic diffinit phs zelũ. Et circa bona spiritualia est laudab. s. cõtristari se habere defectũ ipsoꝝ. ꝓpter qd̃ ait apostol' j. Cor. xiiij. Emulamini qd̃ idẽ videt' qd̃ zelare charissima meliora. id est ardẽter ꝑsiderate excellẽtioꝛa bona. Sꝫ si zelus hmõi esset de tpalib': põt esse cum peccato ꝛ sine peccato fm Tho. se. se. q. xxxvj. A theologi vero zelus sic diffinit. zelus est quidã feruor mẽtis quo quis dꝫ incitari ad proficiendũ cũ melioribus. Hanc illud apostoli. ij. ad Cor. xj. Emulor vos. i. [illegible] dei emulatione. Vel fm Augu. ꝛ alchimũ [illegible] psal. zelus domus tue ꝛc. zelus est feruor animi quo mens abiecto humano timore p defensione veritatis accẽdit. Et subdit. zelus domus tue comedit me. Glo. interli. id est intus cõmouit ꝛ q̃si corrosit vt impios eijcerem et periculo me exponerẽ: cũ sꝫ flagello facto de funiculis: omnes eiecit de tẽplo ꝛc. Job. ij. Laudatur aũt seu ꝑducit' zelus ab amore intenso: vt effectus eius: qd̃ ostendit' auctoritate. rõne ꝛ distinctione. Auctoritate quidẽ vt beati Dionysij dicẽtis. iiij. c. de diuinis no. Qd̃ de' appellatur zelotes. iuxta illud exod. xx. Ego sum deus zelotes, ꝓpter multũ amorẽ quẽ hꝫ ad existentiaꝫ: ꝛ maxime ad ea in quibus posuit ꝛ impressit imaginẽ suaꝫ sicut ad angelum ꝛ hominẽ. Ratione vero idem ꝓbat' sic. Quãto virtus aliqua intensius rẽdit in aliquid: tãto fortius repellit omne cõtrariũ ꝛ repugnãs. Cum ergo zelus ꝓueniat ex intensione amoris: pz vt ad zelũ ꝓtinere videt' q̃ aliq̃s nõ patiat' fortiũ vel amorem ꝓprium in amato: ipm refutans q̃tuꝫ potest. Tertio, ꝓbat' idem inductiue. Nam dicitur quis zelare pro deo ꝛ p amico. Et p deo q̃ dem dicitur quis zelare q̃si ea que sunt cõtra honorẽ vel veritatem dei: repellere fm posse conat'. Sicut legitur de Helia. iij. Regum. xix. zelo zelatus sum p domino exercituum: q: dereliquerũt pactũ suũ filij israel. ꝛ Numeri. xv. de phinees dicit dominus. Auertit phinees iram meaꝫ a filijs israel: quia zelo meo succensus: id est magno ardore honoris mei succensus motus est contra eos: scilicꝫ virum israelitem: ꝛ mulierem madianitem: interficiens eos cum eis mul. Pro amico autem zelare: quando aliqua fiunt vel dicuntur cõtra bonum amici homo repellere studet. Ubi tamen notandum q̃ aliter se habet amicus zelans amore beniuolentie aliter zelans amore concupiscentie. Nam in amore beniuolentie quod ꝓpriaꝫ hominem ꝓpter se. i. propter vtilitatẽ ipius amãti: sed ꝓpter bonũ amicis. Sed in amore ꝓcupiscentie est oppositũ: q: ꝛ. s. studet repellere oẽ illud qd̃ ecõtrariat' ꝛ impedit fruitionẽ ꝛ plenã delectationẽ boni amati inq̃tum est bonuꝫ suum amate rei: ꝛ sic viri dicuntur zelare, p vxoribus vl' alijs mulieribus.

Bonum qd̃ amatur duplex est.

Ubi etiã notandũ q̃ bonuꝫ qd̃ quis amat est duplex: q: vl' est pfectũ qd̃ integre põt fil'a multis possideri: ꝛ ex amore talis boni nõ causat' zelus invidie vl' indignationis q: nullꝫ invidet alteri de cognitiõe veritat' vl' visione luc q̃ simul a multi cognosci ꝛ videri põt. Sed de excellentia hmõi cognitiõis posset eẽ zelus: q: ex hoc magꝫ ab alijs honoraret: ꝛ b iaꝫ princt ad tpalia bona ꝛ impfecta. Illud bonũ est impfectũ defectuosum ꝛ puum: q: fil'a multis possideri nõ põt: ꝛ ex amore talium q̃ inordinat' est causat' zelus indignationis ꝛ hmõi: vt de diuitijs: de bonoribus: de delectatiõibus carnalibus ꝛ hmõi. Est igit' triplex zelus. s. p deo bonus. si tũ sit fm sciam. i. rectam rõnem. alꝫ magis posset ꝓtinere ad vindictã ꝛ irã. De quo apl'ꝫ. zelum quidẽ dei hꝫ: sed nõ fm sciam. zelum hunc habuit: vt dictuꝫ est helyas. ꝛ de hoc etiã ps̃. Tabescere me fe. zelus me'. ꝛc. Illum zelũ fatuũ nõ fm sciam habuit Saul quando occidi fecit gabaonitas: nõ obstante iuramento facto eis Josue. Sed ꝓpter hoc iratus dñs mi sit famẽ sup terrã: diu quousq̃ fuit satisfactum a Dauid gabaonitis ꝛc. Vide historiã. ij. Regl. penul. Pro amico circa honesta ꝛ rõnabilia nõ inutilia ꝛ respicientia laudem suoꝝ doctoꝝ vl' maioꝝ ꝛ alioꝝ magis q̃ dei ꝛ veritatis. Qualẽ indiscretum zelum habebant corinthi contendentes de suis baptistis. quibus apl'ꝫ ait. j. ad Cor. iij. Cum inter vos fuerit zelus ꝛ contentio: nonne carnales estis. Talem zelum habebãt ꝛ discipuli Johannis ergo ipm egreferentes xp̃m plus ipo honorari. vicz in euãgelio. Est tertius zelus carnalis, p bono, ꝓprio quo quis indignatur cõtra eos qui habẽt vl' querunt habere consortiũ in re amata, p delectatiõe vl' vtilitate mundana: ex eo q̃ impedit pfectam ꝛ totam fruitionẽ seu delectationẽ rei amate: ꝛ iste est plenus supstitionibus: ꝛ dicit' a zelotipia. de quo dicit' nunc. v. Si spiritus zelotipie ꝓcauerit virum ꝓprium. Sciendũ etiam q̃ cũ zelus, ꝓprie nõ sit aliud q̃ intensus amor refutans ꝓsortium in amato. zelus ipe nõ refutat nisi amorem ꝓprium in amato: qd̃ s. sit ꝓ suum: non aũt si sit directe fm suũ. sic verbi gratia Uir nõ indignat'. si filius suus vxorẽ diligat: q: apprehendit hoc ipm agere inq̃tum vxor patris ꝛ dilecta ab eo: hꝫ si extraneus amaret vxorem illam indignaret: q: cõcipere illũ cã t igere, ꝓpter ꝓprĩam dilectionem. ꝛ sic cõtrariatur pfecte dilectioni vl' fruitioni quã querit in sua vxore. Sic a simili de' diligit creaturã suam: ꝛ maxime angelum ꝛ hoiem. Unde in eis nõ patiat' alienum amorẽ qui s. nõ referat' ad gloriã suã. Unde q̃si homo refert amorẽ suum ad gloriã dei: amans. s. aliquam creaturã inq̃tum dei creatura vel dei capax vl' bona: eadẽ dilectione diligit qua ꝛ deus. i. simili. Sed q̃si creatura rõnalis querit gloriam in creatura ponẽs ibi finẽ suũ: ꝛ ꝓponens amorem creature amori diuino: tunc suus amor ꝓprietatis amori et honori diuino. Et amorẽ talem ꝓprium nõ patiẽ zelus diuinus. Vñ soli pctõ indignat' de' ꝛ punit. vñ dicit Ero. xx. Ego deus zelotes visitans iniquitatẽ patrũ in filios in tertiã ꝛ quartã generationẽ: ꝛ faciens misericordiã in milia. his qui diligunt me ꝛ custodiũt pceptа mea. Jn q̃bus verbis commendatur deus.

¶ Primo a feruore dilectionis. ibi. deus zelotes.

¶ Scdo a rigore punitionis. ibi. visitãs pctã patrũ ꝛc.

¶ Tertio a dulcore cõpassionis vl' pmiationis ibi. Et faciens misericordiam.

Et inchoãdo a tertio dicit' de' facere misericordiã in milia. i. in oẽs. Ponit' enim finitũ p infinito. Juxta illud ps̃. Verbi qd̃ mãdauit in mille generatiões. Jfacit autẽ mi

Bonum qd̃ amatur duplex est.

Triplex est zelus.

ps̃. cxviij.

ps̃. ciij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sericordia saluatrice: nō simpliciter on[illegible]: sed vt subdit: his qui diligūt eū: q̄ dilectio manifestat p obseruationem preceptorū. ꝓpter qd̄ sequit: q̄ custodiūt pcepta mea: Sic ergo notat in deo: r iustici acū dicit visitās. i. punies iniqtatē ꝛc. Et misericordia cū subdit: r faciens misericordiam ꝛc. Vbi ostenditur q̄ in terra misericordia pcellit iusticia: quanto plꝰ cōprehendit per milia q̄ p tertia r q̄rta generatione. Quātum ad scdm dr de' visitare iniqtates. i. punire. Et medicus dicit visitare infirmū cū eū curat p aspa remedia intendēs q̄tū in se est sanatione eius. Ita deus dicit visitare peccatores cū flagellat: intēdens p aduersa a peccatis emēdare. Visitat aūt pcā patrū in filios: q̄ punit aliquādo filios ꝓ peccatis parētum. qd̄ intelligēdū est de pena tpali: nō eternali. de q̄ pena eterna itelligit illud Ezech. xviij. Si filius nō portabit iniqtatē pris. Mag̃ autē puniūtur filij ꝓ parētib': r ecōuerso: r ꝓ alijs ꝓsanguineis tpater q̄ ꝓ extrancis: vel ꝓpter diffusionē: q̄ pena ꝓpinquorūz redūdat in alios inquātū filius est q̄dā res patris. vel ꝓpter imitationē: q̄ exēpla ꝓpinquoꝝ domesticoꝝ magꝝ mouēt filios r alios ꝓpinquos q̄ extrancos q̄ nō ita frequenter cōuersant cum illis. De hac tamen materia videplenius in quarta pte in vlt. ti. r. c. vbi declarat quōmus puniat ꝓ alio vl nō. Qd̄ aūt subdit vsq̄ ad tertia r q̄rta generationē: fm lrālē expositionē intelligit vsq̄ sez quo viuūt. Tantū em aliqn̄ hoies ꝓsueuerūt viuere vt tertiaz et quartā gnationē filioꝝ videāt. Et sic mutuo videre possunt filij peccata patrū ad imitādū: r pres penas filioūz ad dolēdū. Et hoc fm. be. Tho. prima scde. q. lxxxvij. fm aūt expositionē moralē sic intelligit. Quatuo: sunt generationes seu ꝓgressus in pctō. Prima est cogitatio peccati. Secda delectatio in pctō citra ꝓsensum. Tertia consensus peccati. Quarta opatio peccati. Nō visitat ergo dē' id est nō punit pena eterna pctā prime r secūde generationis: sed tertie r quarte. i. ꝓsensum in mortale vel opus magister sentēciarū. in. ij. li. Quātū ad primū notandū in diuisione sed vltimo positū quoad declarationē: q̄ materia ꝓlixor. Notandū quoad comprehendēdū intensum feruor amoris erga nos: oportet cōsiderare ea que facit multū zelotip' erga vroꝝ suā. Que omnia scriptura ostēdit deū facere erga nos. Vñ dr zelotes. Exod. xxxiij. Dominus zelotes nomē eius. Et zach. viij. ait. zelat' suz syon zelo magno: r indignatōe magna zelatus sum hierusalē id est ecclesiā vel animā q̄libet: sicut ergo zelotipus vroris septem facit circa vroreꝝ: videlz q̄ audit: respicit: longe se ire fingit: subito venit: aliū habitū assumit: inquirit r nulli parcit. sic ista deus facit anime quā diligit. Primo nāq̄ zelotipus audit: si vror videlicet loquat [illegible] suspecto et quid dicat: ita r deus. Vñ sap. i. dr. Auris zeli audit omnia. i. auris dei zelantis animas ex multo amore quez habet ad eas audit: id est percipit mente omnia verba cordis: oris r opis. r si inuenit aliquid cogitātē: loquētē: operantem: nō directū in eū: iras cit puniēs hic vel in futuro.

Secdo zelotipus respicit nut' r actus mulieris zelante p fenestras vel rimulas vl' alios modos illi occultos: sic dē' facit. Unde canticoꝝ. ij. dicit. En iste stat post parietē nostrū respiciēs p fenestras: ꝓspiciens p cancellos. Stare dr q: immutabil' r ipeccabil' ē. Post parietē stat: q: r. f. in hūanitate assumpta diuinitas latuit: sicut ille qui est post parietem nō videt in ꝓpria persona sed p aliqua signa. Respicit per fenestras r cancellos. i. p creaturas nobiliores tanq̄ p fenestras: r inferiores tanq̄ p cācell[illegible] per quos minus videt de re ipa. i. respicit quali affectu muniamur ad creaturas rōnales vel irrationales: si videlz ꝓpter eū vel ꝓpter mūdū. Vñ zach. j. dicit. zelatus sum hierusalē id est animā vel ecclesiam in syon: qd̄ interpretatur speculario. i. in cōsideratione operum eius diligenti. Tertio zelotipus longe se ire fingit: sic deus Prouerbi. vij. Abijt via longissima. scilicz xps: vt fingat se nō videre vel audire: cum tamen ab ostio nō recedat fm illud Apocalip. iij. Ego sto ad ostium [illegible] pulso. s. ad ostiū volūtatis q̄ qd̄ ingredit ad aiam xps: r pulso p increpationē r occultam inspirationē: p ꝓdicationē r alios modos. Si q̄s audierit vocem meā: intelligendo r obediēdo: r aperuerit [illegible] pedimentū gratie nō pstando. Introibo ad illū p gratiā iustificantē: r cenabo cū illo r ipse mecū in refectione spiritali r postea supnali. Quasi ergo longe recedit cū finit ma lignum in suis iniqtatibus ꝓsperari. Sed ostēdā se ꝓpe esse cum subito terribil' r flagellar. Sap. v. Accipiet arma turam zelus illius. s. dei: r armabit creaturā ad vltionem inimicorū. Quarto zelotipus subito venit: quando vror nō credit. Unde apls. i. ad Thessa. v. Dies dñi sicut fur in nocte veniet. Apoc. i. Si nō vigilaueris: veniā ad te tāq̄ fur. s. improuisus tibi. Soph. i. In igne zeli eius deuorabitur oīs terra. i. omnis peccator amās mordinate terrena deuorabit: q: subito absorbebitur a penis infernis: q: noluit se ꝓparare r vigilare ad aduentū eius per mortē.

Quinto zelotipus aliū habituz assumit vt quasi cognoscatur alius ee: r sic mulier videat ee magis libera ad malum pagendum fiuult. Sic de' cū sit semp q̄si naturali habitu indut' pfectissima iusticia r clementissima misericordia r benuolētia. aliqn̄ videt fm exteriorē apparentiā mutare habitū iusticie r hēre habitū iniusticie: cū videlz punit multos in magnis scelerib', ꝓsperari: r per longa tempora: r habitū misericordie r benuolentie que magis debet bonis: mutare in habitū crudelitatis r inclemēcie: cū permittit sanctos multipliciter affligi: ac si nō curaret de eis. Et q̄bus casib' cōtingentib' anime videt q̄si dari occasio ca iusdam libertatis ad malū. q. deus nō sit punitor malorū r amator bonorū. r sic libere faciat malum: q: inde nullus malū ei sequat. Sed anima casta ꝓpter hoc nullo modo dimittit fidelitatē debitam sponso ꝓpter nec adherz diabolo. Et ex hoc deus magis diligit videns firmitatem eius. Ezech. xxiij. Ponā zelum meum in te dicit d[illegible] loquēs de populo suo. Sexto [illegible]ip' inquirit a familia dom' sue vel a vicinis r amicis: de gestis [illegible] ꝓxis: si q̄d scimat vel viderint, peacitatis vel lenitat. De [illegible] amē vt inquirat de conuersatōe anime sponse sue nō oportet: qui oīs nouit anteq̄ fiant. Sed dicit inquirere q̄a mēremes fuerit eos: videlz qui sunt in domo sua angelos sanctos. Vñ singulis aiabus dat vnum in custodiam: ad obseruandum vitam eius. Juxta illud Psal. Angelis suis deus mandauit ꝛc. Et hi diligēter inquirunt quō se habeat anima: vel ad accusandum vel excusandū r cōmendandum eam coram sponso. Similiter per ꝓphetas ꝓsidentes r doctores inquirit r inquirere facit mores animarū vt vel emendentur: vel si permāserint in sua malicia. demū ꝓ eas vltisficentur. Quod totum fit ex magno zelo quem hz ad animas: vt dici possit illud Esa. ix. zelus domini exercituū faciet hoc. Septimo zelotipus nō parcit adultero vl' vrori. Prouerb. vi. zelus r furor viri non parcet in die vindicte: nec acquiescet cuiusq̄ precibus ꝛc. Et fm litterā exponitur sic. zelus id est amor vehemēs viri erga vrorem: ita vt nō possit sustinere colloquium alterius cū earum amissionē delectatōis plene in ea: r furor viri. s. ira adulterum: nō parcet sez a morte corporali adultero' etiam si lex nō punat. in die vindicte. i. quādo comprehēdet eū adultera nec acquiescet cuiusq̄ precibus q̄n ipm occidat. Spūaliter potest exponi de xpo: qui in iudicio reperies animā adulterasse nec pentuisse: non parcet neq̄ flectet per ꝓcamina: vel munera nec misericordia in iudicio vniuersali vel particulari.

§. VII. Alius effectus amoris est languore facere.

Nam quādo bonum amatū amanti est absens: tūc ex sui absentia tristicia causat: q̄ tristicia per languorē significat. Unde Tullius in. iij. de tusculanis q̄mbus dicit: q̄ maxime tristicia egritudinem notat r intēsum desiderium de cōsecutōe amati. Dec. d. Tho. p

ma scde. q. xxviij. Qd̄ aūt tristicia de absentia dilecti languoreꝝ anie significet: patet per illud qd̄ dicit Cant. ij. c. Fulcite me floribus: stipate me malis: q: amore langueo. Et subdit. Leua eius sub capite meo: r dextra illi' amplexabitur me. In q̄bus vbis sponsa amore infirmata tria fac pedimentū gratie nō pstando. Introibo ad illū p gratiā iustificantē: r cenabo cū illo r ipse mecū in refectione spiritali r postea supnali. Quasi ergo longe recedit cū finit ma lignum in suis iniqtatibus ꝓsperari. Sed ostēdā se ꝓpe esse cum subito terribil' r flagellar. Sap. v. Accipiet arma turam zelus illius. s. dei: r armabit creaturā ad vltionem inimicorū. Quarto zelotipus subito venit: quando vror nō credit. Unde apls. i. ad Thessa. v. Dies dñi sicut fur in nocte veniet. Apoc. i. Si nō vigilaueris: veniā ad te tāq̄ fur. s. improuisus tibi. Soph. i. In igne zeli eius deuorabitur oīs terra. i. omnis peccator amās mordinate terrena deuorabit: q: subito absorbebitur a penis infernis: q: noluit se ꝓparare r vigilare ad aduentū eius per mortē.

Quinto zelotipus aliū habituz assumit vt quasi cognoscatur alius ee: r sic mulier videat ee magis libera ad malum pagendum fiuult. Sic de' cū sit semp q̄si naturali habitu indut' pfectissima iusticia r clementissima misericordia r benuolētia. aliqn̄ videt fm exteriorē apparentiā mutare habitū iusticie r hēre habitū iniusticie: cū videlz punit multos in magnis scelerib', ꝓsperari: r per longa tempora: r habitū misericordie r benuolentie que magis debet bonis: mutare in habitū crudelitatis r inclemēcie: cū permittit sanctos multipliciter affligi: ac si nō curaret de eis. Et q̄bus casib' cōtingentib' anime videt q̄si dari occasio ca iusdam libertatis ad malū. q. deus nō sit punitor malorū r amator bonorū. r sic libere faciat malum: q: inde nullus malū ei sequat. Sed anima casta ꝓpter hoc nullo modo dimittit fidelitatē debitam sponso ꝓpter nec adherz diabolo. Et ex hoc deus magis diligit videns firmitatem eius. Ezech. xxiij. Ponā zelum meum in te dicit d[illegible] loquēs de populo suo. Sexto [illegible]ip' inquirit a familia dom' sue vel a vicinis r amicis: de gestis [illegible] ꝓxis: si q̄d scimat vel viderint, peacitatis vel lenitat. De [illegible] amē vt inquirat de conuersatōe anime sponse sue nō oportet: qui oīs nouit anteq̄ fiant. Sed dicit inquirere q̄a mēremes fuerit eos: videlz qui sunt in domo sua angelos sanctos. Vñ singulis aiabus dat vnum in custodiam: ad obseruandum vitam eius. Juxta illud Psal. Angelis suis deus mandauit ꝛc. Et hi diligēter inquirunt q̄ se habeat anima: vel ad accusandum vel excusandū r cōmendandum eam coram sponso. Similiter per ꝓphetas ꝓsidentes r doctores inquirit r inquirere facit mores animarū vt vel emendentur: vel si permāserint in sua malicia. demū ꝓ eas vltisficentur. Quod totum fit ex magno zelo quem hz ad animas: vt dici possit illud Esa. ix. zelus domini exercituū faciet hoc. Septimo zelotipus nō parcit adultero vl' vrori. Prouerb. vi. zelus r furor viri non parcet in die vindicte: nec acquiescet cuiusq̄ precibus ꝛc. Et fm litterā exponitur sic. zelus id est amor vehemēs viri erga vrorem: ita vt nō possit sustinere colloquium alterius cū earum amissionē delectatōis plene in ea: r furor viri. s. ira adulterum: nō parcet sez a morte corporali adultero' etiam si lex nō punat. in die vindicte. i. quādo comprehēdet eū adultera nec acquiescet cuiusq̄ precibus q̄n ipm occidat. Spūaliter potest exponi de xpo: qui in iudicio reperies animā adulterasse nec pentuisse: non parcet neq̄ flectet per ꝓcamina: vel munera nec misericordia in iudicio vniuersali vel particulari.

§. VIII. Alius effect' amoris est liquefacere.

Ideo dr cān. v. Anima mea liquefacta est: vt dilect' locut' est mihi. In quo verbo quinq̄ tangit tria q̄ multū sūt notanda: vicz primo subiectū culpe ibi. Aia mea. Secdo effectū gratie. ibi. liquefacta ē. Tertio actum amicitie. ibi. vt dilectus meus ꝛc. Primo igit notat subiectū culpe cū dicit. Anima mea. i. volūtas que est subiectū culpe vl' gratie amoris vl' odij. Omnis enim aia vl' est ꝓuersa ad deū ꝓ amorē: r sic loquefacta vl' auersa a deo ꝓ odium: r sic est obstinata vl' indurata. Hiere. v. Indurauerunt facie suā su ꝓa petrā r reuerti noluerunt Nam ꝓgelatio r liq̄factio: durū r molle in se r in suis effectibus naturaliter opponunt. sic spūaliter liq̄factio cordis: est ꝓdītio amori ꝓueniens. Duricia vo cordis est dispositio repugnās [illegible] nori: qd̄ pbat ex tribus ꝓprietatibus: duri: vl' mollis: vl' liquidi. Nam duruz est qd̄ subsistit ꝓprie terminationi. resistit aliene incisioni. obsistit facillime susceptioni. Et sic ois qui obdurati r obstinati est cordis: peccat his tribus modis. Primum enim durū est qd̄ subsistit ꝓprie terminationi: eo q̄ durū suis terminis cōtinetur. Liquidū vo suis terminis nō ꝓtinet: sz alienis sicut patet de aqua: sed nō cōtinet aqua sz terra vl' aliqua res solida. Sic oportet q̄ ab amāte terminatio illa hoc ē duricia vl' ꝓgelatio cordis q̄ infra suos terminos sine amore ꝓtinebat amouebat. Et si insit debita dispositio. s. liquefactio cordis [illegible]t anima sit amoris merito vl' rōnaliter susceptiua. Cuius rō est: q: sicut res naturalis nō amittit vnā formam: nisi exclusis dispositionibus: quibus forma illa in materia cōtinebat. sic in spūalibus: nisi exclusa duricia duricia veluti amori ꝓria: non sequit liquefactio cordis: nec p ꝓsequēs cor est susceptiuū amoris. Secdo durum resistit r aliene incisioni. liquidum vo velocissime cedit. sic spūali ꝓgelatio cordis seu duricia mentis impedit sicut ꝓria dispositio amatū ne subintret affectū amantis r cōiungat ei: sz liquefactio importat quandā mollicie cordis ex qua amatum vulnerat vl' penetrat cor amantis. Tertio durum est qd̄ obsistit facillime receptioni. Liquidum vo est ecōuerso: q: est facil' receptiuū. sic spūali' sicut duricia vl' ꝓgelatio cordis est dispositio ꝓria impediens ne cor ab amato diuidat: ita ne amor a corpe recipiat. Naz amatū ab amante nunq̄ recipit nisi prius amans a seipso sepetur in amatū tendēs: r fm hoc dicit amor: ertasim facere r feruere: q: qd̄ feruet extra se ebullit r exhalat. hec b. Tho. in. iij. sen. di. xxvij. ar. j. Dis tribus modis peccat ois qui est obdurati r obstinati cordis. Primo q: sicut durū subsistit ꝓprie formationi vl' terminationi. sic q̄ est mentis obstinate ꝓsumit r ꝓmittit sibi peri impunitatez Eccli. v. Peccaui r q̄d accidit mihi triste, Secdo q̄ est ob-

ma scde. q. xxviij. Qd̄ aūt tristicia de absentia dilecti languoreꝝ anie significet: patet per illud qd̄ dicit Cant. ij. c. Fulcite me floribus: stipate me malis: q: amore langueo. Et subdit. Leua eius sub capite meo: r dextra illi' amplexabitur me. In q̄bus vbis sponsa amore infirmata tria fac

Primo q̄rit remedia. ibi. Fulcite me floribus.

Secdo ondit morbū. ibi. Amore langueo.

Tertio inuit seu agnoscit beneficiū. ibi. Leua eius ꝛc.

Primū ad primū anima querit remediū: in hō qd̄ dicit. Fulcite me floribus: stipate me malis. Petit em adiuuari ornamentis scrōꝝ: que hic dicunt flores arboꝝ: r muniri bōis opibus eoꝝ: r hoc est stipari malis. i. pomis. Vel sic. Fulcite me floribus. i. cōsolamini me exēplis bene incipiētium templa ipsa mihi, ꝓponendo. stipate me malis: id est roborate me exemplis pfectoꝝ: ipsa mihi nūciando. Vl' sic Fulcite me floribus. i. virtutib' interioribus: que sunt initia bonorū operū: sicut flores pncipia fructuum: r stipate me malis: id est nō solum verborū foliis sed virtutū operibus. Vel sic. Fulcite me floribus. i. replete me suffragijs sanctorū. Canit ecclesia. Sancti tui floribūt sicut lilium. Et de vgine gloriosa illud canit. Circūdabant eaz flores rosarū. i. martyres. Stipate me malis. i. roborate me pfectis diuinarū ꝓsonarum. Malū enim. i. tale pomū est rotundū. Fomna aūt rotunda non habz pncipium nec finē in ipsa figura. r ideo apte significat ꝓsonas diuinas. i. patrem r filiū r spiritūsanctū tanq̄ tria mala seu poma: que pncipiū nō habēt neq̄ finē. Solus enim deus est q̄ pōt animā replere: r sic stipare seu roborare q̄ a nullo [illegible]uetur. Secdo ostendit sponsa sponso suo morbū cum ait: quia amore langueo. Qd̄ intelligit hz glo. in cti. i. amore superne visionis deficio. iuxta illd Psal. Deficit caro mea r cor meum: deus cordis mei ꝛc. Vel fm glo. colla. amore languēo. i. defectū in amore tēporalium sustineo. quāto enim ad amorē xpi veri sponsi sese sponsa accendit: tāto ad amorem tēporaliū languescit: vt sez ei vilescāt. Juxta illud apli. Omnia arbitrat' lum: vt stercora vt xpm lucrifaciam. Sicut em languēs non habet delectationē in cibis solitaz: seu fastiuū r abominationē: ita pfectus xpi amator fastidit ista tēporalia r circa ea cū tedio occupat. Tertio nō exponitur sic. amore langueo. i. amore ei' penas carnis sustineo. Quāto enim q̄s plus amat sponsuz tanto plus carnē domat: vt sez satisfaciat offensis ꝓ eum cōmissis r plenius spū possit ei vacare. Ac etiā vt ei magis ꝓformetur: qui passus est ꝓ nobis penas inumeras. Languet ergo aia in defectu peccati. i. dolet: eo q̄ dilectū offendit. Secūdo in affectu boni: eo q̄ quātum vellet ꝓ eo delicto pati: nō sufficit. Tertio in affectu dei: eo q̄ differt beatitudo quam appetit. Tertio pncipaliter recognoscit beneficiū: ibi. leua eius ꝛc. Ubi beneficiuz gratie in pnti innuit cum dicit. leua eius ꝛc. r bñficiū gloie in futurū cuz subdit. Et dextera illius ꝛc. Per leuā em sponsi vita pnis designatur: r per dexterā vita eterna: q̄ pfectio: est sicut dextera pfectio: est sinistra: ꝓ caput aūt sponsi mens quia principat: assumit. Sed leua sponsi dr esse sub capite sponse: q: vitā tēporalez sub mente sua semp ponit: ad est sub rōne: vt ipsaz vitā dirigat fm naturā rōnis: nec aliqd̄ ꝓpale ei ꝓpōnat. Dextera aūt sponsi amplexat. i. concupiscit: r sicut qd̄ amplexat firmiter tenet: ita ipsam vitam supnam inamissibiliter cōsequit: r sponso fruitur. Vel leua eius significat vitā actiuā: r dextera ꝓtēplatiuā. Sed actiuam oz semp tenere sub capite. i. exercere se in actiua nō totaliter, put occupatio trahit: sed fm regulā rōnis. Contemplatiua vo q: optimā ptem elegit q̄ nō auferet: sz pficitur in alia vita. ideo ipa fruendū nō restringendū. Vel leua ei'. i. iusticia seueritatis: quā sponsus aliqn̄ ponit sub capite sponse: vt eā excitet a somno pigricie: cum flagellis r minis. Dextera vo eius misericordie r benignitatis qua aiam ꝓuersam multa spe r fiducia ꝓfortat. Notandū etiā q̄ cū bñficiū grē insinuet: ubi, Leua ei' ꝛc, Sicut leua aliquis vtit ꝓpter tria: sic dñs gratia sua triplicit aiaz sponsam iuuat. Nam primo leua supponit lapso: vt erigatur. Et sic dicit leua quasi leso valens: sic deus leua gratie lapsos erigit ps. Cum ceciderit nō collidet: q: dominus supponit manū suam. Secdo leua supponit iusto actiuo: vt in laboze sustentet: r sic dicit leua quasi leuans vadentes. Ezech. iij. Abij amarus i indignatōe spiritus mei. manus eni dñi erat mecū cōfortans me. Tertio leua supponit iusto: deuoto r contēplatiuo: vt in contēplatione eternoꝝ quiescat: r sic dicit leua: quasi vacātibus leta. Esa. xlij. In vmbra manus sue, ꝓtexit me: cū aūt dicit dextera eius ꝛc. Beneficiū gloie significat vt dictuz est. Nam sicut dextera spāliter tria facit. s. attrahit: stringit: r vnit. Sic spūaliter gla dextere dei. Primo enī attrahit p cognitionē. ps. Dextera dñi fecit virtutez: dextera dñi exaltauit me. Secdo stringit p fruitionē. ps. Adhesit aia mea post te. r merito: q: me suscepit dextera tua. Tertio coniungit vl' vnit p amorem. amor enim vnit deo fm Augu. r ideo dicit. Amplexabitur me, i, cōiunget me eternaliter sponso.

Amor liq̄facit,

Ps. lxij.

Tres proprietates duri,

Universidad de Deusto
Biblioteca

slinate mentis resistit: cōtēnit dei bonitatē: q: a deo longanimiter expectatur: sed ꝓtra hoc ap. ad Ro.ij. An diuitias bonitatis eius ꝓtēnis. Tertio q̄ est obstinate mentis nō recipit: hoc est nō cognoscit dei benignitatē. Contra hoc dicit apl's. Ro. ibidē. An igno: as qm̄ benignitas dei ad penitentiā te adducit. Scdo tāgit effectū grē. ibi liq̄facta est. q. d. Postq̄ dilect' locutus est mihi interna locutiōe: aia mea liq̄facta est: q: dū xps p spiritū suū anime se desiderāti infundit: oēm duriciā cordis mox excludit: & dissoluit. Liq̄scit ergo anima ad verbū dilecti tpaliʒ fes in liquores aque: in mollicie cere. in odore spei aromatice. Prio liq̄scit aia in liquore aq̄ ps̄. Emittet verbū suū s. inspiratōis: & cōminatōes: & liq̄faciet ea. s. corda arida: & fluet aq̄ cōpūctōis. Et p b̄ soluit glacies cordis. Scdo liquescit aia in mollicie cere: & b̄ igne dilectiōis. ps̄. Cōcaluit cor meū intra me ꝛc. Et iterū. factū est cor meū tā q̄ cera liq̄scēs in mediō ventris mei. Dicit eīn tāq̄ cera liq̄scēs: & merito vt in ea scribat spōsi doctrina: pingat vite forma & sigillet sil'itudo dei grata. Nā in cera scribimus in cera pingim' cera sigillam'. Tertio liq̄scit aia in odorem vel ad odores speciei aromatice. Que quidē est pulchra in horto: odorifera in mortario: saporosa in electuario. Sic devota liquefactio: id est cordis dilectio: est pulchra in horto religiōis: odorifera in mortario tribulationis: sapida & delectabilissima in electuario: id est in ꝑmio eterne gl'ificationis. Et q: aia adv̄bū dilecti sic liq̄scit: nō crescit currit clarescit. Crescit in virtute: currit: in charitate: clarescit in vitate. Vel crescit quoad meritum: currit q̄ ad terminū. s. deū: clarescit q̄ad ꝑmiū. Tertio tangitur actus amicicie. ibi. dilect' me': de q̄ infra §. x. & sequenti.

ps̄.cxlvij.

Psal. xxxviij. ps̄.xcii.

§. IX. Alius effectus amoris est vulnerare. Nō hui' est: q: ꝓpiceras acuti est diuidendo, penetrare. i. ad intima rei puenire. Sz. b. Dionys. viij. c. cel. hierarch. dicit amore esse acutū intente: intime: actiue: & reductiue. Primo dicit q̄ amor est acutus eo q̄ sicut acutū diuidit vnā ptē ab altera: sic & amor amantem diuidit a seipso: id est ab effectu, ꝓprio & cōiungit amato. Unde dicit idē Diony. iij. c. de diui. no. q̄ amor nō finit esse suij ꝓprius: sed amato. Scdo subdit q̄ amor est acutus intente quoad intellectū q: amās oblit' sui: p amore trahit ad intendendum amato. s. deo & primo. Tertio dicit q̄ amor est acutus intime: quoad effectū q: amori non sufficit qualiscunq̄ ꝑiunctio sed querit & facit subintrare amatum & penetrare amatū: & vnire se sibi: sm q̄ etiam si posset cū amato veller fieri vnum. Quarto dicit q̄ amor est acutus actiue & reductiue sicut ignis q̄ suis similitudines in alijs causat: excludēdo vnā formā & inducendo ꝓpriā: sic amor dei formam facit. hec bea. Dionysi. vbi supra. et Alber. ibidē. & b. Tho. iij. sen. di. xxvij. qd. bea. Tho. firmat ibidē aucte sacre scripture. Can. iiij. Vulnerasti cor meum in vno oculo tuo. In quibus verbis tanguntur tres effectus quos amor & pcipue charitatis hz pducere hz eīn diuidere vnire decernere vel eligere. Primo habet amor charitas diuidere. Unde dicit vulnerasti. Magna eīn & violēta est vis charitatis sm affectū dei attingens et penetrās: & velut sagitta iecur eius vbi est cor: et p ꝑs sedes amoris trāsfigens vt dicit in puer bijs. Vulnerasti igit triplici vulnere. s. amoris: compassionis: & passionis. Primo vulnerasti vulnere amoris in incarnatione. Unde glo. p amore tuo carnē suscepi. Scdo vulnerasti vulnere cōpassionis in progressu hui' vite. Luc. xix. Videns ciuitatē flevit sup illā. Tertio vulnerasti vulnere passiōis in cruce. Esa. liij. Vulneratus est ꝓpter iniquitates nras.

Amor vulnerat.

Scdo amor et pcipue charitatis hz vnire: & iō subdit cor meū. Nam amor amati penetrat affectū amantis: vnde dicit cor meū. Ex quo sequit q̄ vuln' nō est sine sensu: q: etiam cor penetrat bonū vuln'de quo tātavirt' egredit. Tetigit mlier fimbriā vestimēti eī': & virtutē de se xps sensit exire. quādo magis si cor eius nō leuiter tangit ꝗ vulnerat. Respexit petrus & cor eius pcussit & cōpunxit ad penitētiam. Vulnerati cordis lachrymē pbent signa. Tertio amor charitatis hz discernere & eligere: sed amor mundi non q: cecus. Ut si dicit in vno oculo. vor: q̄ vbū quod mundis exponit. Primo sic. Vulnerasti cor meū amore i vno nō in plurib': q: martha sollicita est tu bak erga plurima pro vno vnū est necessariū. Lu. x. Et in ps̄. Una petij a domino ꝛc. Scdo sic. si vni adherere est necessariū. quo magis inheret q̄ oculo: certe nullo. q̄ in vno oculo. Nā vbi amor ibi oculus & ecōverso. Cuius rō est q: pōt videre & videri. & iō index solet esse amoris. Tertio sic. in vno oculo. dicit se vulneratū: & nō in plurib' ad ofendendū q̄ duplex est oculus. s. affect' & intellect'. oculus affectus vulnerat desideriis & suspiriis. intellect' vo nō: q: ꝓsistit in pura speculatione. Quarto mō exponit sic. Nā intētio affectū oculo ergo sicut duplex ē oculus ita ē duplex intētio. Una qua intendit bono: dei: & iste oculus. s. recte ituitiōis vulnerat q: rectissime in deū tendit. Alia intentio est que oblique tendit in deū. Cuius figurā habemus in genesi. vbi dicitur q̄ rachel erat venusta facie & decora aspectu. Ex pvero lippis erat oculis & cetera.

Scdo.

§. X. Alius effect' amoris est inebriare p totū: q̄d duplr' pbo. s. sil'itudine & auctoritate. Primo, pbo b̄ rōne vel sil'itudine: q: sicut ebrius calore vini sui & alioꝝ obliuiscit oim: ita amās & amore amati sic amatū tendit: q: suppstus oim rerū ꝑter illum quē amat oblviscat. Scdo b̄ idē, pbo aucte. L. iv. Comedite amici mei: & inebriamini charissim. q̄ dez vba pōit et vba xpi ad discipulos in cena: vel dei ad suos spāles amicos. In q̄bus verbis tangunt tria. s. delectabilis refectio incōparabilis & singularis dilectio: mentalis transformatio. Primo tangit delectabilis refectio: ibi. comedite: sed forte queres q̄d. acr' eīn nō est sine obiectō: nec comestio sine comestibili: quid ergo comedem'. Rndet Ide in pra immediate: comedi fauū cū melle meo. bibi vinū meum cū lacte meo. In q̄bus vbis vio. tria. Primo modus q̄ assumit q: comedi. glo. id est mihi incorpau. nam p modum māducatiōis sumit cor p' xpi. Scdo vide bonus q̄d pcipit: q: fauū: id est vinū: fauū. s. deitatis. Prouerb. xv. Mel inuenisti: comede q̄d sufficit tibi ne forte satiat' eum mas illud: vinū redēptiōis. s. sanguinē xpi. Matth. xxvi. Bibite ex hoc oēs. Tertio vide nexum quo coniungit: q: fauū cum melle & vinū cum lacte. Dicit ergo: comedite fauum cū melle. nā fauū est quoddā cōpositū ex cera & mel le & ꝓpter sui excellentiā aureis litteris scribebat. est enim fauū cera ꝓtinēs mel: id est caro continēs deitatē vl' caro ꝓtinēs deū: aut fauus ē mel in cera. i. deus in carne vel deitas in humanitate. Vnde Cant. iiij. Mel & lac sub lingua ei'. bñ dicit sub lingua: eo q̄ post q̄ sacerdos sua lingua sup hostiam vba ꝓsecratiōis finiuit: ibi est mel diuinitatis & lac humanitatis. Hoc mel gustauit Jonathas qui in summitate virge gustauit de melle: & exhilarati sunt oculi eius vt dicit. i. Reg. xiiij. Scdo addit: bibi vinū meū cū lacte meo. Illud vinū fuit sanguis nre redēptōis q̄ fluxit de latere xpi. q̄ q̄dē vinū vt infirmis eēt salubrius vel vtilius ad bibendū: aq̄ fuit admixtū. Prouer. ix. Abite vinum q̄d miscui vobis. hoc vinū recusat bibere: q̄ ꝓdicit passioni eius. Bene igit vtriusq̄ nexus: scz fauū & mellis: vini & lactis est necessarius. Ubi nota q̄ q̄dam comedunt fauū sine melle: sicut occulti hereici: q̄ comedunt corpus xpi: sed nō credūt ex eo pueire ad eternā salutē. Quidam comedunt cū melle nō suo: sicut xpiani existentes in pctō mortali: q̄ credūt in eo esse salutem et ea q̄dez: ꝗ nō cor. Quidā alij comedūt fauū cum melle suo: sicut boni xpiani qui sumūt: & suam salutē in eo cōstituunt. Et vide q̄ dicit fauū: sed nō meū. Comedi inquit fauū: ꝗ nō meum ꝛc, ꝗ mel dicit meū: comedi fauū cū melle meo: q: cor

Inebriatio.

Triplex ē refectio immediata ex p̄ pte.

Triplari.

ps̄. xxxv.

Inebriabunt ab vbertate domus tue.

§. XI. Alius effect' amoris est ihesus. Ro cui' declaratōe dicit. b. Tho. j. se. q. xxviij arti. ij. q̄ ille effect' mutue inhesionis pōt intelligi. & q̄tū ad vim apphensiuā: & q̄tum ad vim appetitiuā amatum dī esse in amāte: inq̄tum amatū imorat in apphensione amātis. sm illd' ꝓhil'. j. Eo q̄ habeā vos in cor. de. Amās vo dī esse in amato sm apphensionē inq̄tum amās non

Amantis ē amatus in amante.

pus xpi est salus vñ, puenit nostra salus. Scdo p̄ncipaliter tangit singular dilectio cū subdit. in p̄ncipali aucte amici mei charissimi. Nā suos amicos vocat pcipue ꝓpter tres rōnes. Prima est, ꝓpter volūtatum & affectuū vnitatē: q: vera amicicia est idē velle & idē nolle: vt dicit Tulli'. Scda rō est, ꝓpter pceptoꝝ adimpletionē. Job. xv. Vos amici mei estis si fecerit ꝛc. Tertia est, ꝓpter amoris ꝓximationē. puer b. xvij. Qui tpe diligit q̄ amic' ē

Amici charissimi. i. charitate plenissimi. Ubi nota q̄ inter electos quos amicos appellat. triplex est differentia. Quidā eni sunt onere carnis grauati qui adhuc gemūt & hi habenē chari p charitatē quā hñt. Quidā alij sunt q̄ carnis pōdere sunt soluti q̄ sunt in celo. & hi sunt chariores: eo q̄ ꝓmptiores & expeditiores facti sunt ad amandum. Quidā vo sunt in celo vtraq̄ stola vestiti. & hi sunt charissimi: eo q̄ amore diuino fruunt & alacriores: q̄to de ꝓprio nihil refiduū est q̄d eos aliqualr' sollicitet vl' retardet. Vl' dicas q̄ apl's & alij electi sūt chari chariores & charissimi. sunt eni chari inq̄tum creatura dei. charioresq: gra informati. charissimi: q: gl'ia coronati. Ephe. v. Estote imitatores dei sicut filij charissimi. Tertio p̄nicipaliter tangit metalis trāsformatio cū subiungit. & inebriamini. s. diuino amore. Ex q̄bus vbis dat intelligi q̄ comedere. i. p fidē xpo incorpari est bonū. bibere. i. xpo delectari est melius. sed inebriari. i. sui obliuisci est optimum. Ubi sciendū q̄ comedentiū hoc ineffabile sacrīm corpis & sanguinis redēptoris nostri ieſu xpi: est offerētia triplex. Quidā eni comedūt & nō bibunt: sicut illi qui nō sunt amici. quidā comedūt & bibūt: sed nō inebriant: sicut illi q̄ sunt amici nō tñ charissimi. quidā vo comedūt & bibūt & inebriant: vt illi qui sūt charissimi. i. pfecti. Ad pbo de oībus p exēplum. Primo eni dico q̄ sunt quidaz q̄ comedūt & nō bibunt: vt illi q̄ nō sunt amici: vt vbi gra Quidā sunt q̄ in sancta eccl'ia diuina pcepta & iustorum exēpla audiūt & addisc' & nec in, ꝓpter hoc vitā suā corrigunt. Scdo quidā alij sunt qui comedūt & bibūt: sed nō inebriant: sicut amici dei: nō tñ charissimi & pfecti: sicut sunt illi qui in scta eccl'ia pcepta diuina audiūt: & celestia plusq̄ terrena amare discūt & volunt: & p desiderio celestium multa paupibus tribuūt: & pauris opibus se custodiunt nulla alicui violēter rapiūt: p dicationē libēter audiunt: in fide xpi & opibus bonis pficiunt. & tñ vores & filios hñt: pinguiora nutriūt res suas diligūt q̄uis his oībus xpm pponāt. hi, pfecto comedūt & amici sunt qñ sine crimine viuūt. Sz adhuc est ampl'. s. bibere & inebriari, & iō tertio sunt aliq̄ alij q̄ tanta auiditate diuina scriptura audiūt vl' legūt: vt, ptinus cūctis terrenis opibus abdicaʒ sola celestia ambiūt. parētes: vores: filios: & domos: & oia trāsitoria abijciūt solūmodo xpm sequunt: vl' seq̄ & amplecti pcupiscūt: ei' desiderio se affligūt: ieuniis afficiūt: lachrymis exercēt meditatiōib' diuinis. Sola q̄ sunt eterna cogitāt ptēplatiōibus vacāt: ad b̄ vacantes: vt ea q̄ retro sunt obliuiscentes, in anterioꝝ magʒ ac magʒ se extēdāt. Et isti q̄d aliō agūt nisi q̄ bibētes inebriātur: dū oim terrenoꝝ p desiderū obliuiscunt. Idcirco a sonso celesti nō tñ amici: ꝗ etiā charissimi vocari merētur. Ut ergo dicit inebriamini. glo. id est ꝓpem mētis excutite, & ad amorē terrenoꝝ accensi tpales penas non sentietis: sicut ebrius q̄ obliuiscit oim tpalium, vñ in ps̄.

Pro cui' declaratōe dicit. b. Tho. j. se. q. xxviij arti. ij. q̄ ille effect' mutue inhesionis pōt intelligi. & q̄tū ad vim apphensiuā: & q̄tum ad vim appetitiuā amatum dī esse in amāte: inq̄tum amatū imorat in apphensione amātis. sm illd' ꝓhil'. j. Eo q̄ habeā vos in cor. de. Amās vo dī esse in amato sm apphensionē inq̄tum amās non est ꝓtentus sm̄ ficiali apphensione amati: sed nitit singula q̄ ad amati ptinent intrinsec' disquirere: & ad interiora ei' ingredit: sicut de spūsancto q̄ est amor. dr. j. Cor. ij. q̄ scrutat etiā pfunda dei. Sed q̄tum ad vim appetitiuā: amatū dī esse in amāte, put est p quādā cōplacētiaz in eius affectu vt vel delectet in eo aut in bonis ei' apud pūtiam vl' in absentiā p desideriū tendat in ipm amatū p amorē ꝓcupiscētie: nō quidem ex aliqua extrinseca cā: sicut cū aliq̄s desiderat aliq̄d, ꝓpter alteꝝ. vl' cū aliq̄s vult bonū alteri, ꝓpter aliq̄d aliud: ꝗ ꝓpter cōplacentiā amati: interiʒ radicatā: vñ & amor dicit intim': & dicunt viscera charitatis. Ecōverso aūt amās est in amato. aliter q̄dem p amorē ꝓcupiscētie nō requiescit i quacūq̄ extrinseca aut supficiali adeptiōe vl' fruitiōe amati: ꝗ querit amatū pfecte habere q̄si ad intima illi' pueniēs. In amore vo amicitie amās est in amato inq̄tum reputat bona vl' mala amici sicut sua & volūtatem amici sicut suā: vt q̄ si ipe in suo amico videat bona vl' mala pati & affici. Et ꝓpter b̄, ꝓpriū amicoꝝ est eadē velle & de eodem tristari & gaudere sm pbm in. ix. Ethi. & in. ij. rheto. vt sic inq̄tum q̄ sunt amici estimat sua amās videat eē, in amato quasi idē facī' amato. Inq̄tuz aūt ecōverso vult & agit, ꝓpter amicū sicut, ꝓpter seipm: q̄si reputās amicū idē sibi sic amatū est in amāte. Pōt aūt & tertio modo mutua ihesio intelligi in amore amicitie sm viā read amatōis inq̄tuz mutuo se amāt amici & sibi invicē bona volūt & operant.

Ad p̄ ipsi q̄ sit in vobis qui in vobis.

Triplex ē offerētia immediata ex p̄ pte.

Amicitia ē amorem in pare.

Nota expositionē.

Qd aūt amor causet mutuā inhesionē d̄: Cant. ij. Dilectus meus mihi & ego illi. qd verbū sex modis exponit. Primo sic vox ē spōse: spō si impio parturā & pmittētis & dicētis. Dilect' me' mihi. s. pcepit vt surgere & venire & facie mea ei ostendā: & ego illi. s. integerrime & devotissime obediā: q: ipe diligit me & ego illū. & iō vna, p: ius debet esse volūtas sui pcipiētis & mei obedientis. Scdo modo exponit sic. dilectus me' mihi intēdit: q: sollicit' mihi & ego illi. s. intēdo sollicita seruire sibi. q. d. oīno miranda est spōsi mei dignatio: q: intēdit mihi. sed nō minus laudanda miseratio: q: efficit vt ego intendā illi. Tertio modo exponit sic. dilect' meus mihi. s. ꝓgruit: q: si puritas si speciositas: si generositas: si fidelitas: si qd̄ pcipuum est charitas mutua in alterutrū attendat oīno ꝓgruit mihi spōsus: & ego illi. sed oia hec hz ipe p naturā: ego p gratiaz Quarto modo exponit sic. dilect' me' mihi ē oīm laborꝝ dolorꝝ fatigationum pcium siue pmium sm q̄ ipe dixit a b̄rae. Gen. xv. Ego merces tua magna nimis: & ego illi. s. sum oīm laborꝝ dolorꝝ fatigationū merces & pmium. Dia eni ꝓpter me hñdum fecit & sustinuit oēs labores: imo seipm ꝓpter me habendū dedit. Ut apls. j. ad Cor. vj. Empti estis pcio magno ꝛc. Quinto modo exponit sic. dilectus me' mihi. i. ad meā vtilitatē bibit calicē passionis. Ut ota ei' vita & tota moꝝ eius fuit mihi. i. ꝓpter me: & ego illi. i. ad gl'iaz eius & honorē bibā & dicā. Quid retribuā dño, p oibus q̄ retribuit mihi: calicē ꝛc. Sexto modo exponit sic. dilect' meus mihi: est totū qd̄ amo: qd̄ cupio: qd̄ quero. Quid enim venit querere in terris nisi ouē que pierat: & drachmā quā pdiderat. & ego illi. s. sum totum qd̄ amat: quod cupit: quod querit.

¶ De secda passione. s. odij. Capl'm III.

Diū quod est amori o ꝓtium, put est naturale. sic ipo: rat quādā dissonantiā naturalē ad id qd̄ est repugnās & corruptiuū nature. & sic est in oibus reb': sicut amor naturalis q̄ importat ꝓsonantiā & coactionem ad id qd̄ ꝓuenit rei. Sz, put est passio: sic odiū est q̄dā dissonantia appetitus ad id qd̄ apphendit vt nociuuz & repugnās. Qd̄ aūt est repugnās rei habet rōnem mali. & sic odiū est de malis Cauſat aūt odiū ex amore. Nil eni odit: nisi p b̄ q̄ ꝓuat. etiā cōuenīti qd̄ amat. Dicit aūt quis odire seipm inq̄tum vult sibi aliq̄d bonum: qd̄ ei est simpl'r malum & no-

Odiū naturale et odiū passiōale differunt.

m

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciuū vt pcūm:ꝛ q: vult illud qd̄ est ꝓiunꝛ [illegible] i:etsi placitū sensualitati. Veritas in vniuersali odio haberi nō potest. importat eīm ꝓsonantiā q̄ cōis est oibus reb'. Sed in pticulari pōt aliq̄ vitas odio haberi:q: scilz repugnat bono amato:vt q̄s nō vellet aliq̄d verū esse qd̄ est vel nō vellet scire aliq̄d opus esse peccatū vt liberius peccaret: vel cū q̄s vult latere in pcto: odit q̄ cognoscat veritas peccati. hec.b.Tho.p̄ma se.q.xxix. Tripler est gen' odij.s.dei i dei:viri iusti:ꝛ hois puersi.ad Ro.xij. Odientes malū adherentes bono Matth.xviij. Sic faciet p̄r meus celestis Si nō remiseritis vnusq̄q̄ fratri suo de cordib' vestris.s. odium:ita.s.vt nō h̄eatis in corde ex iniurijs receptis,

¶ Odit deus sed sine sui mutatione,

¶ Odit iustus sed cum discretione.

¶ Odit impius sed cū malignatione.

De odio dei,

§.I. Quantū ad primuz

dixit achior holoferni:vt habeꝯ. Judith.v. Deus illoꝝ scz israelitarū q̄ soli colebāt verū deum odit iniq̄tatem:iacob dilexi:esau odio habui:iacob q̄ interpretat supplātator:signat bonos supplātantes.i.dñantes ꝛ vincētes dēmones ꝛ vitia:esau interpretat frustra vel rubeus:ꝛ sigt peccatores rubeos pctis q̄ frustranꝯ fine vltimo. Odit aūt deus: non ꝑm passionē q̄ est cū transmutatione corpali.sicut odiunt aialia:q: deus incorporeus est. Nec etiaz odit cū mutatione affectū ꝛ volūtatis:sicut odit angelus ꝛ hō:q̄ variātur in affectib' ꝛ moribus voluntatis. Deus aūt immutabilis est:ꝛ vnicū volūtatis actū hz:qui nō differt a sua volūtate ꝛ essentia. Est ergo odiuz dei ad creaturā:ipsa subtractio gr̄e vel non ꝓferre eā:ꝛ punitio peccati:ꝛ q: ois creatura inquātum creatura bona est:q: a deo fcā:ideo bene dicit Sap̄.xi. Diligis oia que sunt ꝛ nihil odisti eorum q̄ fecisti. Diligit vtiqz oia ad esse naturale. Nec odit seu punit peccatorem inquātum creatura sed inquātuz peccatorē.i.rōne mali:qd̄ ipse deus nō facit. Quāuis aūt odiat oēm iniq̄tatem p̄cipue dicit salomon ipm sex odit. [illegible] maxime se ptimū qd̄ addit.d: enim Prouerb.vi. Sex sunt que odit dñs:ꝛ septimū detestat aia eius. Oculos sublimes.i.superbos ꝛ arrogātes. Linguā mēdacem:q̄.s.est habituata in mēdatijs dicēdis. Manus effundētes sanguinē innoxiū i.crudeles ꝛ homicidas. Cor machinās cogitatiōes pessimas:vt facientes cōiurationes et ꝓditiones tractantes. Pedes veloces ad currendū in malum.i.que p̄cipitanꝯ ꝛ sine ꝓsideratiōe festinat ad mala. Proferentem mēdacia vt oñdat differētiam a scdo vbi dcm̄ est:linguā mēdacem quasi declarans [illegible] magis determinans qd̄ dixerat subdit Testem fallacē.i.mēdacium in iudicio. Et q: [illegible]dicatores dicunt testes dei:ideo si sint fallaces:vt.s.nō dicant vera vel ad debitum finem:sed ꝓpter lucrū vel honorē. p̄pum aut non bñ viuant:faciētes qd̄ docent hos odit deus. Septimū est q̄ seminat inter fratres discordias:q: ergo ista odit deus:ab his dz q̄libet cauere ne odio h̄eat a deo.

§.II. Quātum ad secundū

De odio viri iusti qd̄ tria respicit.

d: Amos.v. Odite malū ꝛ diligite bonū. Odium aūt habent iusti ad tria mala.s.offense deitatis:collecte p̄taue societatis:ꝛ nociue ꝓpinquitatis. Habēt p̄mo odio oēm iniq̄tatem:inquātum ē offensa dei:ꝛ p̄ra rōnem siue sit in se siue in alijs.iuxta illud p̄s. Numq̄ viaz iniquā.i.actum iniquitatis odio habui. Vñ ꝛ magister sen.in [illegible] iij.di.xiiij. dicit q̄ penitere est peccata odire.s.p̄missa ꝛc. Discernūt tñ iusti naturā a culpa in odio suo. Nam ita odiūt culpaz in se ꝛ in ꝓximis:q̄ diligūt naturā:ꝛ merito:q̄a creatura inq̄tum creatura a deo ē ꝛ bona:ꝛ ideo diligēda ꝛ amanda. Et q: eiusdē rōnis est velle alicui bonū:ꝛ appetere illi aliq̄d malū:qd̄ ꝓcederet in bonuz eius:sicut desiderare abscisionē man' vt seruareꝯ vita hois.iō recte iusti appetunt aliq̄ mala tpalia peccatoribus vt emendenꝯ de iniq̄tatibus suis, Et signū huius.s.q̄ diligāt naturā;ꝛ odiant culpam est:q: cū vid[illegible] indigentiā nature:subuenūt illis q̄ [illegible]rum vitia oduūt ꝛ hoc est qd̄ ait aug. Sic diligēdi sunt homines:vt cor nō diligant errores:q: aliud ē odisse qd̄ fecerunt.s.pctm̄:ꝛ aliud qd̄ facti sunt.i.naturā:qd̄ vtiqz nō lz. Et di.l.xxxvi.c.ij. dicit leo papa. Odio h̄eant peccatores hoies:corrigant tumidi:tolerent infirmi:ꝛ q̄d castigare seuerius necesse est:nō seuientis aio plectat sed medentis.hec ille. Odit iust' p̄auā societatē:ex eo q̄ multū pōt nocere.iuxta illd p̄s. Odiui ecclesiam malignantū. Et p̄cipue societas hereticorum odienda est ꝛ vitāda:q̄a vt dicit apls. Sermo eorum vt cancer serpit.sed iustus iesus siracb dicit Eccl'.xxx. Tres spēs odiuit aia mea:pauperē superbum:diuitē mēdacem:ꝛ senē fatuū ꝛ insensatū. Pauperibus est:q̄ reb' tpalibus indigēs:ita se hz in exteriori apparatu ac si diues eēt. Vel q̄ vacū scia ꝛ itellectu: pōt se ad ardua ꝛ subtilia. Vel q̄ vtutib' puus:magna de se estimat. Diues magis detestabilis in mēdario:q: nō hz occasionem mētiendi.s.necessitatē. Vel diues in vtutib' ꝛ scia cui' mendatiū multū nocet. Senē fatuū in locuciōib' vanis ꝛ lasciuis. Insensat' quoad cognitionem spūalium. Odit iustus nociuā ꝓpinquitatē. Propinq̄ eīm hoies cōiter nō q̄runt nisi terrena d eis:honores ꝛ diuitias ꝛ hmōi Et diligere eos in hmōi esset assentiri volūtati eorum:ꝛ mordere se mundo. Nd̄ tiendū non est sed detestandū:ꝛ odiendi sunt quātum ad ista. i.habēdi in displicentia. Et sic intelligit quod ꝛps ait. Qui nō odit patrē ꝛ matrē ꝛ fratres ꝛ sorores ꝛc. non pōt esse meus discipulus. ꝛ ālū Job. xij. Qui odit aiam suā in hoc mūdo.s.quantū ad ea q̄ sunt mundi:vt vitia ꝛ peccata:ꝛ delectatiōes carnis habendo detestatiōem ꝛ vitando in vitā eternā custodit eaz. Et qd̄ ait apls. Quia nemo vnq̄ carnē suam odio habuit:sz nutrit ꝛ fouet. Verū est quātum ad ea q̄ sunt necessaria vite ꝑm instinctū eriam nature.

Epl.v.

§.III. Quantuz ad tertium

De odio proximi

d: de fratrib' ioseph q̄ oderāt e[illegible] nec poterant ei q̄q̄ pacifice loq̄. Gen̄ xxxvij. Et de egypti[illegible]rāt filios isr̄l. Exod.i.ꝛ de Esau q̄ oderat Jacob. Gen̄.xxvij. Excōmuniter mali odiunt bonos. Et rō est:q: veritas odiuz parit vt dicit Terentius:ꝛ iusti veritatez dicunt reprehendentes malos cū oz:ꝓpter qd̄ dicebat ꝛps. Me odit mūdus q̄a testimoniū phibeo de illo:q: opa eius mala sunt. Job.vij

Pernos odiūt eos

Sz aduertendū q̄ puersi oduūt deū:ꝓimū:ꝛ amicus suū. Odiunt q̄dem deū:inq̄tū est punitor scelerū suorum ꝛ flagellat ꝛ ꝓhibet mala q̄ oprāt ꝓperrare:sz aliq̄n nō valent.ꝛ ipm est maximū pctm̄ q: directe ꝗ charitatem dei ꝛ cōditio demonū ꝛ dānatorum:q̄ deū odiunt q: punit eos ꝛ de hoc p̄s. Superbia eorum q̄ te oderūt: ascēdit semper.

Odit le ges.

Odiunt mali seipos q: ea faciūt q̄ sūme nocent eis.s. pctā. Utiqz diceret se q̄s o[illegible]re q̄ seipm occidere. Sed ꝗ agit pctō: occidēdo p iniq̄tatē aiam suā:vñ p̄s. Qui diligit iniquitatē:odit aiam suā:q̄tū.s.ad ptem intellectuz: q̄ est ps ꝓncipalior. Nā q̄tū ad ptē sensitiuā nimis se diligit. Odiunt ꝛ primos intēdentes malū eorum inq̄tū mālum.i.in nocumentū solū eorum. Sz vt dicit Job.in cano.j. c.iij. Qui odit frēm suū homicida est:occidēs.s.aiam suā ꝛ p̄uans gratia. Hoc autē, ꝓhibet in Leui.xix. vbi d: [illegible] oderis fratrē in corde tuo. Odiūt aūt cōiter bonos q̄ rōphendūt eos. sicut odiebat achab michea dicēs. Nō ꝓhetat mihi nisi malū. ꝛ idcirco odui eū.iij. Reg.xxij. Sz q̄ odit correctionē minuet vita. d: Eccli.xix. De o[illegible] quo fit peccatum:ꝛ q̄ graue ꝛ mortale:habes m.ij. parte.

Odit ie ges.

¶ De tertia passione q̄ dicitur desideriū:ꝛ quārta que dicitur abominatio. Capl'm. IIII.

Ertia passio dicit cō

t cupiscētia seu desideriū. Pro cuius declaratione est sciendū q̄ bonū delectabile ꝑm sensum: inq̄tū sibi appetitū adaptat quodāmodo ꝛ cōformat; sic

causat passionē amoris. Inq̄tū vero ipse bonū absens attrahit ad seipsum appetitū:causat passionē q̄ d: cōcupiscētia. Inquātū aūt ipm bonū q: pñs quietat appetitū in se ipso:sic causat passionē q̄ d: delectatio. Et sic, ꝓprie appetitus delectatiōis fit sensum q̄ pertinet simul ad aiaz ꝛ corpus d: ꝓcupiscētia vt sonat ipm nomē. Et est passio in appetitu ꝓcupiscibili:cui opponit' passio inmoiata. q̄ pt dici abominatio. Et pōt dici q̄ sit tripler ꝓcupiscētia. Prima spiritualis Sap̄.vj. Cōcupiscētia sapientie ꝓducit ad regnum. Impropr̄ie tñ talis appetit' dicit' ꝓcupiscētia:cuz sit de spūalibus pr̄ncipibus ad volūtatē. Magis ꝓprie dici pōt desideriū:qd̄ importat simplicē motū in rē desiderata. Dicit tñ ꝛ ꝓcupiscētia, ꝓpter sil'itudinē q̄dā:vl' propter interione appetit' supiorīs pt̄is ex quo fit redūdantia in inferiorē appetitū. Iurta illud. Cor meum ꝛ caro mea exultauerūt. Alia ꝓcupiscētia d: naturalis:ꝛ hmōi est appetitus delectabilis ꝓueniētis nature aialis:seu debis quib' natura corpis sustētat:vl' q̄tū ad naturā indiuidui vt cibi ꝛ pot' vel q̄tū ad naturā specīei:vt in venereis Terna est cōcupiscētia animalis.q̄.s.nō de his est q̄ affert delectatione per sensum carnis vel sustentatione:sed sunt delectabilia ꝑm apprehēsionē imaginatiōis:aut alicui' hōis acceptatiōis:sic pecunia:honor' vestiū ꝗ hmōi Vñ q̄libet harū cōcupiscētiarū a rōne regunt bone sunt Vñ aūt sunt pieter vel cōtra rōnez.s.,put in eis est amor inordinat' ad creaturā:sic sunt male. Et ponunt esse tres radices seu cāe oīm malorum.j. Job.ij. Dē qd̄ est in mūdo aut est cōcupiscētia carnis qd̄ pertinet ad sēdam:aut [illegible]cupiscentia oculorum:qd̄ pertinet ad primaz.aut est superbia vite. et hec est terna radix q̄ pertinet ad ordinatū appetitus boni arduī:vt bonorum:excellētia ꝛ hmōi.ꝛ sicut ad primas duas possunt reduci omnes passiones concupiscibilis. sic ad terciam omnes passiones irascibilis. Et sciendum q̄ concupiscentia naturalis non potest esse infinita in actu est enim cū q̄d natura req̄rit. Natura eīm sp rēdit in finitū ꝛ certū:sz pōt esse infinita p̄ successionē:q: .s.post accepticibū iterū vult cibū. Vñ dñs dixit samaritane Job. iij. Qui biberit ex hac aqua nō sitiet iterū. Sz ꝓcupiscentia nō naturalis est oino infinita:sequit eīm rōnē. Rō aūt pōt in infinitū ꝓcedere. Vñ Amb. Nec finis vnq̄ nec satietas aderit cupiditati. di.xlvij. sicut hi.hec.b.Tho.j.se. q.xxx.ar.ij.ꝛ.iiij. De malo vsu huius passionis d: a Greg. Cum mēs cepta desideria sequtur seruire reb' quincit:q̄ tum amore supat.xiiij.q.j.§.j. Et leo papa. Virtus catholicum:sicut nullo errore:ita nulla cupiditati implicari oportet dicente scriptura. Post concupiscentias tuas ne eas ꝛc.

De desiderio per concupiscentiam.

§.I. Scienduz q̄ est triplex

genus desideriorum. Est eīm desideriū pctōr:desideriū iustorum:desideriū btōr. De [illegible]no dicit p̄s. Desideriū peccatorum peribit. Est eīm b̄ desideriū plenū passionib' carnis ꝛ ideo sicut omnis caro fenū cito deficies a suaviriditate sic desideria praua. Sz quātū dānū inferāt hoib': ostendit apls.j.ad Timo.vj. dicēs de amatoribus mundi. Qui volūt diuites fieri incidūt in desideria multa ꝛ inutilia:q̄ mergūt hoiem in interitū. Habēt eīm desideria peccatorum multiplicatē:inutilitatē:ꝛ nocibilitatē:ꝑm auctoritatem apls inductā. Nuia igit multa sunt:ideo nō facienda seu sequēda. Iuxta illud ad Ro.xiij. Curā carnis ne feceritis in desiderijs:nimis eīm multiplicanꝯ. Inducūt eīm perturbationē ꝑm illō qd̄ dixit marthe dñs. Turbaris erga plurima. Sicut eīm desideria iustorum sunt vnita in fine.ꝛ iō pacifica:q: in vnitate nō pōt esse diuersitas vel p̄rarietas. Ita desideria malorum sunt diuersificata in varijs vicijs in uice rixatur.ij.ad Timo.iij. Seducunt varijs desideriis id est a deo seorsum ducunt seu separant:ꝛ ideo nō est cum eis dñs vnitatis ꝛ pacis. Adducūt hostiū multiplicatōez ꝓpter qd̄.j. Petri.ij.dicit. Obsecro vos tanq̄ aduenas ꝛ peregrinos abstinere a carnalibus desideriis q̄ militant aduersus animam:id est milites infernales secū trahunt ad p̄sternēdū animam. Demū iudiciū dei ꝛ punitione inferūt. p̄s.lxxvij. Nō sunt fraudati a desiderio suo: qd̄ scz habuerūt circa carnes ex vicio gule:ꝛ sequit. Adhuc escē eorum erāt in ore ipsorum:ꝛ ira dei ascēdit super eos. Secundo q: inutilia sunt hmōi desideria:ideo fugienda sunt.ij. ad Timo.ij. Desideria aūt inutilia fuge. Habēt eīm vnitatem. Hiere.ij. Vnager assuetus in solitudine in desiderio attraxit ventū amoris sui. Vnager est homo passionibus bestialib' deditus:hic est assuetus in solitudine id est ad ea q̄ sunt mundi in desiderio anime ipm. .s.ꝓsequēdo. desideriū hoc inde attrahit vētū:id est vanitatē. Non eīm exequēdo desideriū suū ꝓsequit intentū.s.quietationes ꝛ cōtentamētū:sz vanitatē quā amat. Prebent ꝛ hec desideria seruitutē. Vñ Gre. Cū mēs cepta desideria:id est cōcepta sequit:seruire reb' quincit quam amor supat.xiiij. q.j.§.j. Tollūt vitacitatē. Prouer.xxj. Desideria occidūt pigrū. Noluerūt eīm man' eius q̄q̄ operari. Tota die cōcupiscit ꝛ desiderat.s.mala. Et q: non opat bona opa vñ anima viuit ideo in morte anime incidit. Tertio q: nociua sunt ideo abnegāda ꝛ abijciēda. Titus.ij. Abnegantes impietatez ꝛ secularia desideria:sobrie ꝛ pie ꝛ iuste viuamus i hoc seculo. Ibi eīm abijciēdo hō viuit sobrie quo ad se.ad Gal'.v. Spiritu ambulate ꝛ desideria carnis nō pficietis:id est sobrie viuetis:si ꝑm spm:id est rōnē viueritis:q: ipa abdicat secl'aria desideria:viuit pie quoad deū expectādo:desiderādo o aductū ei' cū bonis opib'. De im pijs autē dicit Michee.vij. Dñm deū nō desiderabūt:viuit iuste quoad primū:seruās illud.j. Thessal'.iiij. Nullus aliquid desiderens. De secūdo desiderij genere dicit Prouerb.xj. Desideriū iustorum omne bonū. Et istud desideriū principaliter est volūtatis:sed aliquādo etiā est sensualitatis:vt cū quis desiderat aliqua corpi necessaria:vl' vtilia bono modo ꝛ fine. Desiderāt aūt iusti p̄cipue tria scz sui iustificationē:ꝛ obeditionē.p̄s. Mādata tua desiderabā.s.im[illegible]ere. Iterū cōcupuit anima mea desiderare iustificationes ꝛc. Scdo desiderāt primi edificationē ꝛ cōsolationē. Ro.j. Desidero vos videre vt aliquid vobis impartiar gr̄e spūalis. Et sic ꝛps dixit. Desiderio desiderauī hoc pascha mādūcare vobiscū. Lu.xxij. Hoc eīm desiderauit valde:ꝛ ideo desiderauit:q: agnus ille comestus qui dicit pascha signabat passionē ꝛ sacram cōionez:q̄ p nostri vtilitate desiderabat im pleri. Tertio desiderāt dei visionē vel fruitionem. Esa.xxvj. Anima mea desiderauit te in nocte:id est in vita p̄sti ꝛc. Phil'.j. Apls desideriuz inquit habēs Cupio dissolui ꝛ esse cū ꝛpo. De tertio desideriij genere dicit ps. Qui replet in bonis desideriū tuū. Nunq̄ implet desideriū alicui' nisi sit beatus. Hoc autē p̄s. desideriū est toraliter remotū a passione. Et cum desiderium ꝓprie importet ꝛ magnā auiditatē ad rem desiderata ꝓpter cōplacētiā ad ipsam:ꝛ carētiā habitionis illi' rei. Sicut cū quis desiderat pecuniā vel alia:ipsam tunc nō habet. In desiderio beatorum est primū.s.q: nō fastidiunt estimationē illi' boni:sed habent summā auiditatez ꝛ cōplacentiā ꝓpter qd̄ dicit.j. Pe.j. In quē desiderāt angeli ꝓspicere:sed scdz nō est in desiderio eorum:q: nō carēt sed quotidie possident illud bonū. Unde ad hoc bonū desiderāduz inuitans sapiētia que deus est.ait Eccli.xxiiij. Transite ad me omes qui cōcupiscitis me:id est desideratis:ꝛ a generationib' meis implemini:id est a bonis q̄ genero:[illegible]c ē infundo creaturis saturabimini:sz sine fastidio. Unde subditur. Qui edūt me.s.possidēdo vel fruendo p gloriaz adhuc esurient:ꝛ qui elucidāt me:id est clare cognoscūt:qd̄ nō fit nisi in patria vita eterna habebūt.

De odio iusti

De desiderio iustorum

Zac.

Abominatio est quedā fuga ꝛ vitatio eius qd̄ q̄s odit vl' ei displicet sicut desideriū est quidā motus cōcupiscibilis tendens in rem amatā:quā p̄sentē nō habet. Sunt autem quedā inter cetera que faciunt hoiem deo abominabilem:ꝛ ideo vitanda, Et primū est in cogitationibus ꝛ af

De tertio desiderio

Ps.cxviij.

fectibus immundiaĩtas. Osee. ix. Facti sunt abominabiles sicut ea que dilexerunt. Secundum ii. propositis instabilitas. Unde in figura Leui. vndecimo dicitur. Omne quod supra pect' suũ gradiitur & habet multos pedes abominabile erit vobis. Hradik supra pect'. s. per terrã q̃ hz mentẽ firam in terrenis. Habet multos pedes q̃ diuersa ꝓposita hz: & non firmat in eis: cũ bona sunt. Tertium puersitas in iudicijs. Prouer. xvij. Qui cõdemnat iustũ & iustificat impiũ vterq; est abominabilis apd deũ. Quantum in ꝛctibus dolositas. Prouerb. xx. Pondus & pondus mensura & mensura: vterq; abominabilis est apud deum Quintum ꝓsuetudinis renacitas. Job. xv. Abominabilis est q̃ bibit q̃si aquam iniquitatẽ. aqua potus est ꝓsuetudinarius: & ideo signat peccati ꝓsuetudinem.

¶ De q̃nta passione q̃ d̃: delectatio vel gaudiũ. Ca. v.

Et alia passio in appetitu sensitiuo q̃ d̃: delectatio vel gaudiũ.

Pro cuius declaratiõe sciendũ: q̃ ista est differẽtia inter aialia & alias res materiales: q: alie res materiales qñ ꝓstituunt in id qd̃ ꝓuenit eis �means naturã. b̃ non sentiũt sed aialia b̃ sentiunt. Et ex isto sensu causat q̃dam motus & delectatio q̃ est passio. Delectationũ aũt q̃dam est corporalis: q̃ fit cõsequẽs adeptionẽ eorũ: q̃ ad naturã corporis ꝑtinent: sicut sunt cibi: potus: & venerea. Et ista ẽ cõis nobis & brutis. Alia spũalis ẽ: q̃ ꝓsequit adeptionẽ eorũ: q̃ ꝑtinent ad intellectũ: & ista est cõmunis nobis et angelis & d̃: gaudium. Vñ gaudiũ ꝓprie est spes delectatiõis: et talis delectatio q̃ est in volũtate: nõ est cũ trãsmutatione corporali: sicut delectatio corporalis: & q̃libet alia passio: ꝗ importat simpl' motũ volũtatis. vñ dicit Aug. in. xiiij. de ciui. dei. Qd̃ nil est aliũ leticia: q̃ volũtas in ꝓsuetudine eorum que volumus.

Delectatio est duplex.

§. I. Item circa delectationes fuit duplex error antiquorũ.

Error epicuri.

Naz epicuri dixerũt oẽs esse bonas. Sed in b̃ decepti sunt q: nõ distinguebãt inter simplex bonum & bonũ ꝑm q̃d. Cũ ergo delectatio sit q̃es si id in quo q̃scit appetit: sit simpl' bonũ: q: est ꝑm rationem: & illa delectatio est simpl' bona. Sed si sit bonũ ꝑm quid. puta cõueniens sensui: sed ꝓrariũ rõni erit delectatio bona ꝑm q̃d. i. sensui: sed mala simpl' hz apparens bona: vt fornicatio.

Error stoicorum.

Alijvr stoici arbitrabant esse dicendũ omnes delectatiões sensibiles esse malas moti ex hoc: vt q: homines sunt, pni ad hmõi delectatiões ĩmoderatas: ab ipsis se retrahẽtes ad mediũ virtutis puenirent. Sz ista estimatio nõ fuit cõuenlens. Nã cũ nullus possit viuere sine aliq̃ corporali delectatiõe: si illi qui docẽt oẽs delectationes esse malas decipiẽdant aliquas delectatiões suscipere magis hoies ad delectatiões erũt ꝓclives: exemplo operũ vborũ doctrina ꝑtermissa. In operationib' enim & passionibus humanis: in q̃bus experientia plurimũ valet: magis mouẽt exẽpla q̃ vba. Dicendũ igitur q̃ delectat. onũ aliqua est bona: illa videlz: in qua appetit' superior vel inferior reqescit in eo qd̃ cõuenit rõni vel legi dei & q̃ est de operatione bona. Magis enim est ꝓpinqua delectatio operationi q̃ desiderio. Desideriũ aũt dicitur bonũ qd̃ ẽ de bona operatione. Alia delectatio est mala: illa videlz in qua appetitus inferior vel superior reqescit in eo qd̃ discordat a ratione vel a lege dei: vel etiaz q̃ est de mala operatione. optimum in vnoquoq; est finis eius. finis aũt est duplex: q: vl' ipsa res vel vsus rei: vt finis auari: est pecũia vel vsus pecunie. Vltim' aũt finis hois est deus: qui ẽ summũ bonũ vel fruitio eius: qui importat delectatiõem quãdam in vltimo fine. Et in hoc errauit plato: q̃ cũ estimaret omnem delectatiõem cõsequi generatione & motũ: qd̃ tñ est falsũ sequebat ꝑm eũ nullam delectatiõem hẽre rõnem vltime ꝓfectõis. Et nota q̃ delectatio nõ sensualis: q̃ est cõis: bonis & malis. s. volũtatis: est q̃si regula & mensura bonitatis vel malicie moralis. Secũdũ enim q̃ quisq; delectat fit rõnem: sic deprehendit bonus vel malus. Tho. ꝑma se. q. xxxiiij. Causat aũt delectatio istos effect' delectatiõem desideriũ. aliq̃ etiã vsum rõnis ipe lit & delectatiõem ꝑfecit. vide declaratiõem notabilẽ ꝑma se. q. xxxiij.

Error epicuri.

Error stoicorum.

Error p'tonis.

§. II. Causatur aũt delectatio ab opatiõe: sicut a ꝓpa & ꝑma cã.

Vñ ex delectatione delectatio.

Nam cũ ad delectationẽ duo ꝓcurrant. s. ꝓsecutio boni ꝓuenientis: & cognitio hmõi adeptiõis. vtriq; ꝓsistit in q̃dã opatione. Nã actualis cognitio q̃dam opatio est. sil' bonum cõueniens adipiscimur q̃dam operatiõe. Ipsa etiã opatio ꝓpria quoddam bonũ ꝓuenienis est. Item causat delectatio a motu ꝓpter trãsmutationẽ q̃ ibi fit. Et b̃ tripl'. Primo ex pte nostri q̃ delectamur. trãsmutatio enim efficitur nobis delectabilis ꝓpter hoc q̃ natura nr̃a trãsmutabilis ẽ ꝓpter b̃ q: qd̃ est nobis ꝓueniẽs nũc nõ erit nob ꝓuenienis postea sicut calefieri ad ignem in hyeme & postea in estate. Et ex pte boni delectãtis qd̃ cõiungit nobis. Nam actio ꝓtinuata alicuius agẽtis auget effectũ. Quãto eim quis diutius appropinquat igni tãto magis calefit. Naturalis aũt habitudo in q̃dam mẽsura cõsistit: & ideo qñ ꝓtinuata ꝑtia delectabilis superedit mẽsuram: remotio efficit delectabilis. Tertio ex pte ipsius cognitõis. Nã cũ hõ desideret cognoscere aliq̃d totũ & ꝑfectũ: cũ aliq̃ non poterũt apprehendi tota sil' in his delectat trãsmutatio: vt vmo trãseat & alterum succedat: & sic totũ sentiat: si aũt sit aliqua res cuius natura sit intrãsmutabilis: & nõ possit in ea fieri excessus naturalis habit' p ꝓtinuationẽ delectabilis: & q̃ possit in totũ suũ delectabile sil' mouere: nõ erit ei transmutatio delectabilis. Et quãto alique delectationes plus ad hoc accedũt: tanto plus ꝓtinuari ꝑnt. Item causat delectatio ex spe: in q̃tũ videlz p eaz fit ꝓiunctio rei delectantis & delectati: nõ solum ꝑm apprehensionẽ: sed etiã ꝑm facultatem vel ꝑtẽz adipiscẽdi b̃ ꝑtũ qd̃ delectat. ad Ro. xij. Spe gaudẽtes. Item memoria causat delectationẽ: nõ q̃dem inquantum est rei absentis: sicut nec etiam spes sed inquantum p eam fit ꝓiunctio ꝑm apprehensionẽ tamũ ad rem delectabilez. ꝑs. Memor fui dei & delectat' sum.

Item tristicia nõ in q̃tũ tristicia: sed in q̃tum facit memoriam rei dilecte: ex cui' sola apprehensione delectat q̃si ẽ eius absentia tristat. Sed et etiã memoria tristicie delectabil' ꝓpter subsequẽtem euasionẽ. Nam ꝑm q̃ hõ apprehendit se euasse tristia & dolorosa accrescit ei materia gaudij. ꝑs. Si uerũ mihi lachryme mee &c. Per panem eim intelligitur refectio delectatiõis. Item opatio alior causat in nobis delectatiõem. Et b̃ tripl'. Primo inquãtum p opationẽ alicuius ꝓsequmur aliq̃d bonũ. Secũdo in q̃tum p operationes alior efficit nobis q̃ q̃ cognitio vel estimatio p' priij boni. Et sic ex laudatiõe vel honoratiõe alior & dilectiõe q̃ fit nobis delectamur. Tertio inquãtum ipse operationes alior si sint bone estimant vt bonũ, ꝑpũm ꝓpt vnum amoris qui facit estimare q̃si amicũ eũdem sibi. Unde in ij. Epla Job. Bauisus sum valde: quia inueni de filijs meis ambulantes in vitate. Item benefacere alteri causat delectationẽ. Et b̃ tripl'. Uno mõ per cõparationẽ ad effectum q̃ est bonũ in altero ꝓstitutũ inquãtũ reputam' vt nostrũ. Secũdo per compationẽ ad finẽ: q: p hoc q̃ alteri bene facit: sperat cõsequi aliq̃d bonũ sibi: vel a deo: vel ab homine spes aũt est cã delectatiõis. Tertio mõ p compationẽ ad principium: qd̃ principiũ est triplex. Unũ est facultas operandi. Nam p hoc fit q̃dam imaginatio abũdantis boni in se: ex quo possit alijs cõmunicare. Aliud principium est habit' inclinãs ꝑm quẽ benefacere fit alicui cõsuetum le. Tertiũ est principiũ motiuũ. i. amor: pura cuz aliq̃s moueur ab aliquo quem diligit ad benefaciẽdũ alicui. Item similitudo est causa delectatiõis. Nam ipse est cã amoris: q̃ causat delectationem, Si autẽ sile fit corruptiuum, ꝓpter

boni q̃d̃ põt esse p excessum: sicut p' in supabundãtibus cibis: sic gñat fastidiũ nõ delectationẽ. Item admiratio causat delectationẽ. Est enim admiratõ desideriũ quoddã sciẽdi q̃d̃ in hoie ꝓtingit ex b̃ q̃ videt effectũ & ignorat causatũ: vl' ex hoc cã talis effect' excedit cogitationẽ vel facultatẽ eius. & iõ admiratio est cã delectatiõis ĩnq̃tum hz adiunctã spem ꝓsequẽdi cognitionẽ eius q̃d̃ scire desiderat. & ꝓpter b̃ oia mrabilia sunt delectabilia. Et cuz delectato habeat duo. s. quietẽ in bono: & hmõi q̃etis perceptionẽ. Quantũ ad ꝑmũ cũ ꝑfectius fit cõtemplari veritatẽ cognitã q̃ inq̃rere ignotã ꝓtẽplatões rez scitarũ p se loquẽdo sunt magis delectabiles q̃ inq̃sitiões rerum ignotarũ. Quantũ ad scdm inq̃sitiones sunt q̃q̃ delectabiliores ꝑm q̃ ex maiori desiderio ꝓcedunt. vñ hõ mirume delectat in his q̃ de nouo inuenit vl' didicit. hec oia Tho. i. se. q. xxxij. Et nota q̃ delectatiões spũales intelligibiles: si cõparent delectatiõib' sensibilib' corpalibus simpl' & ꝑm se loquẽdo sunt maiores. Et b̃ apparet ꝑm ria q̃ req̃runt ad delectationẽ. s. bonũ cõiunctũ: & id cui ꝓiungit & ipa ꝓiunctio. Naz ipm bonũ spũale est maius q̃ bonũ corpale & maius dilectũ: cui' signũ est q̃ hoies a maximis voluptatib' corpalibus se abstinẽt vt nõ pdant bonũ q̃ est bonũ intelligibile. Sil' ipa ꝓs intellectiua ẽ nobilior & magis cognoscitiua q̃ sensitiua. Cõiũctio aũt vniuscuz est magis intima & ꝑfecta & firma. Intim quidẽ est: q: sensus sistit circa accidentia rei exterioza. Intellectus vo penetrat vsq; ad rei essentiã ꝑfectior est: q: ꝓium rationis sensibilis rei ad sensum adiũgit mor' qui ex act' imperfect' v. delectatiões sensibiles nõ sũt tote sil': hz i eis aliq̃d trãsit: aliq̃d restat cõsumandũ. vt pz in delectatiõe cibor & veneroz. Sed intelligibilia cõiungunt intellectum ab q̃ motu. vñ delectatiões eorũ sunt tote sil'. & sic sũt magis ꝑfecte. Est enim firmior: q: delectabilia corpalia sunt corruptibilia: & cito deficiũt. bona vo spũalia sunt incorruptibilia. Sed quoad nos delectatiões corporales sunt magis vehemẽtes spũalibus ꝓpter ria. Primo q: sensibilia sunt magis ꝓxima quoad nos. Secũdo q: cũ delectatiões corpales sint passiones appetit' sensitiui sunt cuz aliqua transmutatiõe corpali. Trãsmutatio aũt est delectabilis hoi: quasi ei naturalis. Sz trãsmutatio corpalis nõ est in spũalibus delectatiõibus: nisi p quãdaz redundantiã ab appetitu supiori in inferiorẽ. Tertio q: delectatiões corporales appetunt vt quedã medicine ꝓ corpales defect' & molestias ex quib' tristicie quedaz cõse quunt in hoie. Unde delectatiões corpales supueniẽtes hmõi tristicijs magis sentiunt: & p ꝓns magis acceptant q̃ delectatiões spũales q̃ nõ hñt tristicias ꝓias. Tho. i. se. q. xxxij.

De gaudio pcti.

§. III. De gaudio vario.

Gaudere in dño semp ait ap' ad Phil. iiij. Notandũ q̃ gaudere natural' q̃libet desiderat: hz est gaudiũ criale qd̃ ꝓgruit pcõitibus: & b̃ est gaudere. Est gaudiũ spũale qd̃ ꝓgruit iustis viatorib': & b̃ est gaudere in dño. Et est gaudiũ qd̃ ꝓgruit cõprehensorib': & b̃ est gaudere in dño semp. De his gaudijs varijs notabilẽ distinctionẽ ponit Petr' de tharã. sup epla' Pauli ad Phil. iiij. circa finẽ dicẽs. Quidã gaudẽt in vanitate mũdi. Alij in voluptate pcti. Tertij in volũtate boni. Quarti in visione dei Primũ gaudiũ est piculosũ & vanũ. scdm pniciosũ & insanũ. Tertiũ gratiosũ & bonũ. quartũ est gloriosum & vez. Et primo gaudiũ mũdi. de q̃ Job. xvj. Mund' gaudebit. b̃ oltẽdũt nõ esse bonũ q̃tuor. Primũ falsitas casus. Merito timet & nõ gaudet q̃ videt domũ primi ꝓburi. iõ Dicere. ri Quos plãtaui ego euello: vt lucifer adã iudã & vniuersa terrã hãc: vt diluuio: & tu q̃rẽ tibi grãdia. Hoc ꝓpiue, ꝑbat vanitatẽ gaudij: q̃ gaudemus in statu quo possumus dñari. Secũdũ ignorãtia stat'. merito dolet et nõ gaudet viator: q̃ dubitat de rectitudie vie. Nemo autẽ scit an amore vl' odio dignus sit, Eccs. ix. & Tobias. v.

De gaudio mundi.

De gaudio pcti.

De gaudio iustorum.

Quale gaudiũ mihi est qui in tenebris sedeo. Tertium est cause gaudij trãsitus. plus dolet q̃ gaudeat pater videns hodie filiũ nasci & cras mori. sic & mundus trãsit d̃ quo gaudem'. Ideo Job. xx. Gaudiũ hypocrite. i. mundi instar pũcti. Quartũ est multiplicitas reat'. vane expẽdit supflua qui obligat ad multa. In multis enim offendimus oẽs qd̃ emẽdare tenemur lucru: ideo vane gaudemus. Esa. xx. Vocauit dñs ad fletũ & planctũ ad calumium & ecce gaudiũ & exultatio &c. Secũdo est gaudiũ pcti de quo Eccli. xix. Qui gaudet iniq̃tate denotabit. i. de no ta libri vite delebit. Qd̃ gaudiũ ostẽdunt eẽ insanũ q̃tuor: efficiẽs: materia: forma. & finis. Aliq̃n enim iudicatur res vitupabilis rõne efficiẽtis vt dona iniquorũ. Aliq̃n rõne materie: vt nũmus plũbeus. Aliq̃n rõne forme: vt hõ mõstruosus. Aliq̃n rõne finis vt sirenarũ cãt'. Sic gaudium pctõrum ꝑm q̃libet sui cãm vitupabile & insanum est. Et primo rõne efficientis: si laborãs ad mortẽ rideret & gauderet: reputaret freneticus: peccãs mortal' laborat ad mortẽ aic. Eccs. ij. Risum reputaui meroẽ & gaudio dixi. quid frustra deciperis. Vere peccator decipit p ignorantiã status: q: si auerteret peccati maculam offensam & penã: fleret ꝑm illud Lu. xix. Quoniã si cognouisses & tu &c. Secũdo rõne materie. fatuus reputaret: q̃ ignẽ ad se cõburendũ: vl' laqueum ad se suspendendũ: vl' gladium ad se interficiendũ faceret scienter & gaudenter. sic facit qui gaudet in pctõ. Ideo pueri b. xv. Gaudium est stulto facere stulticiã. Tertio rõne forme. Fatua cũ mulier que coram marito suo ostenderet signa impudicitie suẽ. Sic fatui sũt q̃ in chorẽis comessatiõib' & hmõi gaudent q̃ in hoc culpã deo & hoibus manifestãt. sic illi de q̃ bus Sap. ij. Venite fruamur bonis &c. Esa. xxiiij. Ingemuerũt q̃ letabant corde cessauit gaudiũ. ideo. j. Corin. vij. Tẽps breue est: reliquũ est vt qui gaudẽt sint tanq̃ nõ gaudẽtes. Quarto rõne finis. Piscis sumẽs cibũ cũ hamo: auis granũ cũ laqueo: fatue gaudet: q: statim ex hoc sequit dolor. Sic q̃ motus recipit spẽm a fine cuius finis malus & ipm quoq; malũ. Finis gaudentiũ in pctõ malus. q: Job. xxj. dicit. Tenẽt tympanũ & cytharã gaudent &c. Scabiosus dũ fricat se gaudet hz vertit in angustiaz. Sic hui' gaudiũ. pueri b. xiiij. Risus dolore miscebitur & extrema gaudij &c. Iõ pctõribus gaudẽtibus dicitur Jacobi. iiij. Miseri estote & lugete risus vester &c.

Tertio est gaudiũ iusti. de quo pueri b. xxj. Gaudiũ iusto est facere iudiciũ &c. Hoc gaudiũ oñdunt gratiosum & bonũ esse q̃tuor: q: est de beneficijs dei: de aduersitatibus mũdi: de ꝓsperitatibus primi: status ꝓprij. Primo ergo de gaudiũ spũale de beneficijs dei: sicut egeni merito gaudet de donis diuitũ. ꝑs. In puertẽdo dñs captiuitatẽ syon &c. tunc repletũ est gaudio &c. ergo gaudentiũ de incarnatione: vt infirmo de ꝓpatione medicine. Hiere. xv. Factũ est mihi verbũ tuũ in gaudiũ: q: verbum caro factũ est. Jo. i. Lu. i. Ecce vt facta est vox salutationis tue in au. me. exul. ifans i gaudio &c. De natiuitate vt infirmo. de pnãa medici. Lu. ij. Euãgelizo vob gaudiũ &c. De apparitiõe vt ceco viso lumine. Matth. ij. Videtes stellã magi gauisi sunt &c. De pdicatiõe puersatõe vt discipulo de doctrina magri. Johã. iij. Amicus sponsi gaudet de victoriosa passiõe: sicut viro de victoria pugil' sui. Abachuc. iij. Ego aũt in dño gaudebo &c. De sacrorũ ipstõne & virtute sicut sautio de curatione. Esa. xij. Hauritis aq̃ in gaudio de fonte salua. i. sacris. De gloriosa resurrectiõe sicut seruo de dñi exaltatõe. Job. xx. Gauisi sunt discipuli. De mirabili ascẽsiõe: sicut catholico de interdicti amotiõe. Jo. xiiij. Si diligeret me gauderet vtq: q: vado ad patrẽ. Secũdo gaudet iust' de aduersitatibus mũdi: sicut mercator d̃ mercimonijs lucrosis. Mat. v. Bti estis cũ maledixerint vob hoies &c. gaudete in illa die &c. Item sicut debitor in debitis acq̃rendis: sicut p̃s posuit aiam suã p nob: dignũ est vt nos p eo patiamur.

Ps. cxxv.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Act.v. Ibãt apli gaudẽtes a ꝓspectu cõcilij ꝛc. Itẽ sicut miles prob' in torneamẽtis:qz ibi ꝓbat ⁊ acq̃rit gl'ia:sic hõ patiẽs in aduerſ. Jaco.j. Omẽ gaudiũ existimate ꝛc.

Tertio ꝺz iustus gaudere de ꝓsperitatibus ꝓprij:sicut vnus membrum de salute alteri'. Ro.xij. Gaudete cum gaudẽtibus.ió Job.xxx. Si gauisus sum ad ruinã ei' q̃ me oderat. Ergo gaud et iustus ⁊ bñ de peccantiũ pnia.ij ad Cor.vij. Nũc gaudeo:nõ qz ꝓtristari estis:ꝫ qz ꝓtristari estis ad pniam. De ignorantiũ sapiẽtia,puerb.xxiij. Si fili si sapiẽs fuerit anim' tu':tecũ gaudebit cor meũ. De ꝓficientiũ pseuerãtia.j. Job.ij. Gauisus sum valde qz inuenti de filijs tuis ꝛc. Quarto gaudet iustus de statu,ꝓpio sicut obsessus infirmitate castri in exultatiõe ⁊ deuotiõe aduersarij. Prouerb.xiiij. Cor qd̃ nouit amaritudinem anime sue in gaudio eius nõ miscebit ext̃neus. Et sic omne istud genus gaudij est sanctũ. Quinto ⁊ vltimo sequitur gaudiũ paradisi de quo matth.xxv. Euge serue bone et fidelis:intra in gaudiũ dñi tui. Hoc gaudiũ ostẽdit gloriosum quattuor. Primo aspectus gratissime pulchritudinis. Si delectabile est oculis videre solem siue creaturarum pulchritudines:q̃to delectabilius erit videre pulchritudinẽ ĩcreatã. Jõ ps. Letificabis eos in gaudio cũ vultu tuo. Secdo amplex' summe dulcedinis. Si amplexus spõsi delectat spõsam:q̃to pl' amplex' dei q̃ est splẽdor lucis eterne delectat aiam.ideo Apocal.xix. ꝺ. Gaudeamus ⁊ exultemus ⁊ demus gl'iam deo:qz venerũt nupcie agni ꝛc. Felix anima q̃ põt dicere. Leua ei' sub capite meo ꝛc. Tertio expulsio ois inquietudinis. Si gaudet qui deyno stulto se liberat:q̃to gaudebit qui de omnibus stultis ⁊ stulticijs liberabit. Esa.xxxv. gaudiũ ⁊ letitiã obtinebũt:c. Quarto obtẽtus eterni' dicte beatitudinis. Si quis gaudet de quinio:qd̃ tñ nõ durat nisi p dimidiã diẽ. quãto gaudebit de quinio eterno. Job.xvj. Iterũ videbo vos ⁊ gaudebit cor vestrũ:⁊ gaudiũ vestrũ nemo tollet a vobis. Hoc est plenũ gaudiũ. de quo Job.xvj. Petite:accipietis ꝛc. Felix tristicia in laboze ꝓsentis ꝓuie:q̃ in illud gaudiũ ꝓuertet. Appetẽdũ q̃ est gaudiũ:vbi rõnalis videbit pulchritudine:cõcupiscibilis amplexabit summam dulcedinẽ:irascibilis tenebit totam quietem:totus homo eternam beatitudinem. ¶ De sexta passione que dicitur dolor siue tristicia. Capitulum. VI.

Equitur de passione

Ps.xx.

que dicitur dolor siue tristicia. De qua cũ ceteris. Aug. de ciui. dei in.iiij. inducit illud Virgilij. Hinc metuũt cupiũt:gaudentq̃ dolẽtq̃. Pro cuius declaratione sciẽdũ q̃ sicut ad delectationẽ dr requirũtur.s.ꝓiũctio boni ⁊ ꝓceptio huj' ꝓiũctõis: Ita etiã ad dolorem duo requiruntur.s.cõiunctio alicuius mali:qd̃ ea rõne est malũ:qz priuat aliqd̃ bonũ ⁊ ꝓceptio huius cõiunctionis. Pertinet aũt dolor ad appetitiũ.nã omnis motus appetitiu' seu inclinatio ꝓsequẽs apprehẽsionẽ pertinet ad appetitũ intellectiuũ vel sensitiuũ. Inclinatio eĩ appetitus naturalis:nõ sequit apprehẽsionẽ ipsius appetentis sed alterius. Cum igitur dolor sicut delectatio ꝓsupponat in eodẽ subiecto sensum vel apprehensionẽ aliquã manifestuz est q̃ dolor est in appetitu sensitiuo vel intellectiuo. Et sm q̃ est in appetitu sensitiuo propriissime dicitur passio. Sd̃ autẽ Augusti. dicit dolorez esse corpis ꝑ tanto dicit qz cã dolorẽs est in corpe:puta cũ patimur aliquid nociuũ corpori:sed motus dolorẽs sp est in anima. Sicut aũt gaudiũ est species delectationis.ita ⁊ tristicia est species dolorẽs. Et sicut sola illa delectatio que ex interiori apprehensione causat gaudiũ nominat:que autẽ ex exteriori apprehẽsione causatur delectatio nominat:non aũt gaudiũ: Ita solus ille dolor qui ex interiori apprehẽsione causat:nominat tristicia:qui aũt ex exteriori dolor non tristicia nominatur. Et qz vis cognitiua interior imaginatio:vel intellectus potest percipere ꝓns:ꝑteritum et futurum. Sensus vero exterior nõ percipit nisi ꝓsens: ideo tristicia esse põt de ꝓsenti ꝑterito ⁊ futuro:sed dolor corporalis qui sequit apprehensionẽ sensus exterioris nõ potest esse nisi de ꝓsenti. Naturaliter aũt maior est appetitus delectationis q̃ fuga tristicie. Cuius ratio est qz cã delectationis est bonũ conueniẽs:cã autẽ doloris vel tristicie:est aliquod malũ repugnãs. Contingit autẽ esse aliquod bonũ ꝓueniens absq̃ omni dissonãtia. Nõ autẽ potest esse aliquod malũ totaliter repugnans absq̃ omni cõueniẽtia. Per accidẽs autẽ cõtingit q̃ tristiciam aliqs magis fugiat q̃ delectationẽ apperat. Et hoc tripliciter Primo ex parte apprehensionis:qm̃ dicit Augu. Amor magis sentitur cum eũ prodit necessitas. Et in inuidentia aũt amati ,pcedit tristicia que est ex amissione alicui' boni amati:vel incursu alicuius mali cõtrarij. Delectatio autẽ nõ hz indigẽtiã boni amati:sed q̃escit in eo iã adepto. Secdo ex pte causẽ tristãtis:ex eo.s.qz est magis repugnãs bono amato:⁊ p ꝓsequẽs maiz malũ q̃ sit bonum illud in quo delectamur. Magis eĩ amam' ꝓsistentia corpis q̃ delectationẽ cibi. Tertio ex pte affect':qz tristicia nõ impedit tñ vnã delectationẽ sz omẽs. Est autẽ dolor interior tripliciter loquẽdo potior q̃ exterior. Nam dolor interior est ex hoc q̃ aliqd repugnat appetitui ipsi:dolor autẽ exterior ex hoc q̃ repugnat appetitui:qz repugnat corpi. Sd̃ autem est per se:est prius eo qd̃ est per aliud. Patet etiam hoc ex pte apprehensionis. Naz apprehensio imaginationis ⁊ rationis est altior:q̃ apprehensio sensus tactus sic potior: est dolor interior exteriori. Cuius signum est:q̃ etiam dolorẽs exteriorẽs quis volũtarie suscipit:vt euitet interiorẽ. Quãdoq̃z tamẽ dolor exterior est cũ interiori:⁊ tũc dolor auget:quicq̃d eĩ sensu apprehẽdit potest apprehendi imaginatione ⁊ ratiõe sz nõ cõuertitur. Ponit autẽ damascenus ⁊ gregorius quinque species tristicie. Cũ eĩ tristicia sit de malo:inquãtũ malũ alterius estimat,vt suũ:sic est tristicia miserictordie. Inquãtum apparens malũ:sed vere bonũ estimat vt su boni diminutiũ:sic est tristicia inuidie:inquãtũ vt malũ sic aggrauat:vt nõ appeat aliqd refugiũ:hc est angustia. Inquãtum autẽ sic aggrauat vt etiam ipsa mẽbra immobiliter fixe est accidia. Est etiã ⁊ tristicia pnie que est de malo proprio. Est aũt tristicia bona qñ est sm rationẽ:mala vero quãdo est cõtra vel extra rationẽ. Tho. pma se.q.xxx. Causat aũt tristiciã bonũ amissum ⁊ magis malũ ĩtuitu id est ꝓsens sm sensum vel imaginationẽ pariens. Inordinata cõcupiscẽtia seu cupiditas causat tristiciã inq̃tũ sz de retardatõe boni cupiti:vel totali subtractõe tristatur. Inordinatus appetitus vnitatis. Vnũquodq̃z eĩ appent vnitatẽ sicut et bonitatẽ:qz bonũ vniuscuiusq̃z ꝓsistit in quadã vnitate. Sicut ergo amor boni causat dolorẽ nõ dicto:ita amor vnitatis. Itez potestas maior inquãtũ sz remanet appetitus in cõtrariũ inclinãs causat dolorẽ. Si eĩ nõ resistaret appetitus seu ꝓsentiret:nõ causaret dolorẽ. Ex tristicia inordinata impedit homo ab addiscẽdo. Itez ex ea aggrauat animus a sperãdo euasionẽ mali. Itẽ debilitatur vel etiã priuat a cõparãdo. Itẽ inter omẽs passiones maxime nocet corpori:⁊ hoc non solũ p quãtitatẽ extensiuam:sed etiã q̃tũ ad spẽm sui motus. hec tho. pma. se. q. xxxvij. In remediũ nota q̃ tristiciã habet mitigare quia habet delectatio sicut sibi cõtraria. Itẽ fletus mitigat tristiciam:⁊ hoc tum qz ad exteriora diffunditur:tum propter ipsaz operationẽ fletus:que cũ queniat tristato efficitur delectabilis. Item dolor amici cõpatiẽtis mitigat eĩ tristiciam:⁊ hoc qz ei fit imaginatio in ꝓtristato q̃ aliq̃ cũ ipso ferũt onus tristicie. Tum qz ex hoc percipit cõtristati se amari qd̃ est delectabile. Item cõtemplatio veritatis mitigat tristiciam:qz maxima delectationem causat. Item somnus ⁊ balneum:⁊ hoc qz refomant naturã corporalem in debitum status motionis vitalis. Thomas pma,se.q.xxxviij.

§.I. De multiplici tristicia

Nota q̃ ait saluator discipulis. Mulier cũ parit: tristiciam habz. Jo.xvi. Et itez. tristicia vestra vertet̃ in gaudium. Et mulier quidẽ naturalis.i.femina:tristiciã hz in partu humanali. Mulier carnalis.i.mala ꝓscia: tristiciã hz in partu criminali. Et mulier virtualis ⁊ intellectiua: tristiciam hz in partu spũali. Ubi sciendũ q̃ sunt septẽ generã tristicie. Prima mulier vnã habet,scda tria.⁊ tertia tria in partibus suis.

¶ Est igit tristicia passionis:⁊ hec moderanda.
¶ Est igit tristicia attediationis:⁊ hec resecanda.
¶ Est tristicia emulationis:⁊ hec abdicanda.
¶ Est tristicia cõturbationis:⁊ hec segreganda.
¶ Est tristicia miserationis:⁊ hec ꝓcuranda.
¶ Est tristicia cõpunctionis:⁊ hec peramanda.
¶ Est tristicia deuotionis:⁊ hec amplexanda.

De tristicia passionis et passio communiter. Quanũ ad primũ sciendũ q̃ sicut naturale est hoi gaudere ⁊ delectari in pnãtia rei amate:⁊ in habitiõe rei ꝓuenientis nature vl sensualitati vl rõni:ita ecõtra naturale est tristari ⁊ dẽ puatiõe rei amate:⁊ de eo qd̃ molestat naturam:sensualitatẽ aut rõnem. Et qz frequenter ꝓtingit nos incidere in ea que sunt molesta ⁊ nociua nature: vl sensualitati vel rõni. Sicut in infirmitates:famẽ: sitim: frigus:vituperãtões:iniurias:penas:⁊ hmõi. ideo frequẽter tristicia nos tãgit:saltẽ sm passionẽ:⁊ q̃ nullus est tã cõposite felicitat:q̃ nõ aliq̃ ex pte cũ sua forma rixetur sm Boetiũ de pbica ꝓso. ideo null' est q̃ aliq̃n nõ contristetur. Ex q̃ in naturalib': vt dicit pbs. Nõ sunt laudabiles neq̃z vituperabiles:nec meremur:nec demeremur. ió si stendo in ipo ꝑmo motu passionis:⁊ nõ vltra,pgredẽdo nõ est pcũ. Hanc ⁊ xpus ibs habuit. vñ dixit discipulis Matth.xxv. Tristis est aia mea vsq̃z ad mortẽ. Hinc ⁊ Amb. Suscepit dñs tristiciã meã ꝓdienter:tristiciã nominõ q̃ crucem pdico. Dicit aũt tristis sm etymol'. quasi trius stans:vt hr in cõbolo.:qz ipa tristicia terit.i.affligit ⁊ ꝓsumit corpus.⁊ ió dicit ,puerb.xxv. Sicut tinea vestimẽtum ligno:ita tristicia nocet cordi viri. Et adeo q̃ Antiochus rex incidit in lãguorẽ pre tristicia ⁊ dixit suis Pereo tristicia magna in terra aliena.i. Mach.vj. qd̃ ⁊ alijs ꝓtingit. ⁊ ió moderãda ẽ ista tristicia ⁊ refrenanda:ozãdo ⁊ ꝓformãdo se in oibus volũtati diuine:sine cuius beneplacito aduersa pati nõ possum':sicut ipe Iesus ꝓtristatus docuit nos exemplo suo ,plixius orans ⁊ dicens. Non mea voluntas sed tua fiat. ⁊ vt dicit in. iij. sen. Tristicia fuit in eo sm ,ppassionem:nõ sm passionẽ i.tali modo q̃ ex illa tristicia in illo obscurata est rõ: nec ab aliq̃ bono p ea vl in momẽto se subtraxit. in nob autẽ est sm passionẽ.i.taliter q̃ aliq̃tulũ obtenebrat itellectũ ⁊ debilitat affectũ. Mulier ergo cũ parit ad lr̃am tristiciam hz ex afflictõe. Vñ pme mulieri in ꝓsona oim dictũ fuit:excepta vgine maria q̃ sine dolore pepit. In dolore paries filios. Gen.iij. Dolor cõprehẽdit tristiciã: sic ⁊ q̃ labet aia in operando multa afflictiua: sed tristicia vertitur i gaudiũ. j. Pe.ij. Hec est enĩ grã si,ppter deũ quis sustinet tristicias. gratia aũt ducit ad gloriam. Secda est tristicia attediationis:cũ quis.s.ꝓtristatur in opibus vel ex opibus bonis:ad q̃ tenet rõne laborẽs existẽtis in eis: vt in orando:dicendo officiũ:ieiunando:cõfitendo ⁊ huiusmodi. Vñ Damascenus diffinẽs accidiã que impotat redium operãdi:dicit q̃ accidia est tristicia aggrauãs animũ vt nil ei libeat facere. Ista tristicia deuicti filij israel:quz ambulabãt p desertũ vt venirent ad terrã ꝓmissionis:ceperunt habere tediũ laborẽs:⁊ habere in nauseam suauẽ cibum manne:sed mortui sunt plurimi. Sic ꝓtristicia accidie fastidiunt bona spũalia:que etsi in principio videanẽ laboriosa. tñ sunt vere suauia. ⁊ sicut illi cõtempto suauissimo illo cibo quesierunt vilissimos cibos: ita accidiosis, Nam cũ nõ diu quis in tristicia manere possit vt eam expellat:nesciens se ꝓuertere ad bona spũalia:que e. in principio videanẽ laboriosa. tñ suauia multum sentiunt:tradit se ad mundana ⁊ carnalia vilissima:vt cor delectatione abijciat tristiciã, ꝓpterea dicit sapiens Eccli.xxx. Tristiciã lõge repelle a te. multos enĩ occidit tristicia:saltez spiritualiter. Sic domin' iesus surgẽs ab oratione:cum inuenisset discipulos dormiẽtes pre tristicia:vt dicit Matth.xxvj. excitauit ad orationez: qz nõ se iuuerunt ad laborandum in oratione inciderunt q̃cito in mortẽ infidelitatis circa diuinitatem xpi. Sed ⁊ cũ christus dixit cuidam adolescenti querenti viam salutis ⁊ pfectõis. Si vis pfect' esse vade ⁊ vende oia q̃ habes ⁊ da pauperibus ⁊ sequere me. Cum ille hoc audisset abijt tristis. Matth.xix. Quia dives erat:ideo videbat sibi nimis difficile relinquere subam. Mulier ergo.i.sensualitas cũ parit faciendo opera pctõum ad se delectandum vt vitet tristiciã tristiciã hz icurrẽdo laborẽs ⁊ dolorẽs in eis ⁊ remorsum ꝓscientie sustinet:qui generat nõ quam tristiciam. Vñ dicit pbs:q̃ oĩs malus implet penitudinẽ.s.post malũ cõmissum. Et de huius ꝓtu criminali dicit Jaco. in cañ. Concupiscẽtia cum cõcepit.s. malũ desiderium parit pctũ. Pctũ cuz ꝓsummatũ fuerit generat mortẽ.s.eternã. Tertia est tristicia emulatiõis: cum.s. quis tristat de bono alterius:qd̃ aliq̃n ꝓtinet ad inuidiaz aliq̃n ad necessitũ sm pbm. Cum q̃s tristat de bono ꝓximi tpali vl spũali:inq̃tum bonũ ipm ,ꝓximi apphendit tur vt diminutiuũ sui honoris ⁊ gloriẽ:sm iudiciũ suum: hz falsum sit:sic talis tristicia est invidia. Vñ Damascen' dicit q̃ inuidia est tristicia de bono alieno. Et qz ꝯ charitatez ,ꝓximi est. ,ꝑter qd̃ dicit apls.j. ad Corinth.xiij. q̃ charitas nõ emulat.i.nõ inuidet:sic nec frigefacit ignis ió apls admonet ipam abdicandã dicens Ro.xiij. Non in ꝓtentione ⁊ emulatiõe.s. inuidie tristicie ꝓuersamini. Oĩs enĩz plaga.i.inuidia. Eccli.xxv. tristicia cordis. vulnerat enĩ aiam ⁊ cor'. vñ Gene. Utinam oculi inuidorum in oibus ciuitatibus inuenirent:vt de oĩm felicitate torquerent. Est ⁊ alta tristicia qua q̃s tristat de bono alterius tpali inq̃tum sibi videt eo indign':sicut cũ q̃s tristatur aliquẽ malũ honorari dignitate:diuitias sublimari hr̃e ⁊ hmõi. Sz cũ diuina ,ꝓuidentia ista disponant': que cuncta certissime dispẽsat:nõ ꝺz aliq̃s de hmõi ꝓtristari Aliq̃n enĩ talia de' ꝓcedit mal':vt ꝓsiderata dei benignitate erga se:reuertãt a vijs suis pessimis:vl si nõ se emẽdant:ad remunerãdũ bona q̃ hic faciunt. ⁊ ita sunt hmõi pua ⁊ transitoria q̃ nõ debeant boni curare ⁊ contristari his carere. Vñ ps. Noli emulari in malignãtibus. s. si videris eos ꝓsperitatẽ habere. ⁊ b ió:qm̃ it subdit. Tanq̃ fenũ velociter arescẽt ꝛc. Mulier g.i.aia viuẽs sm sensualitatẽ:cũ parit opa.s.emulatõis:tristiciã hz.i.afflictionem de ipa sua inuidia. Et cũ pepit nõ vtiq̃z tristicia sua ꝓuertit in gaudiũ. ⁊ b ió:qz nõ pepit masculũ.i.ꝓ' virtuosum fecit. ⁊ sic tristiciã sup tristiciam hz. Eccli.xxxvij. Nõne tristicia inest vsq̃z ad mortẽ.s.inferni vbi est summa tristicia. Quarta tristicia est turbatiõis.s.cũ q̃s ex aduersitate vl iniuria recepta tristat multũ circa ipam: ita q̃ exinde turbat nõ q̃ tristicia sit ira:hz ex ipa causat:nisi q̃s cito abijciat eaz. Et de b põt intelligi illud Eccli. xiiij. Felix q̃ nõ habuit animi sui tristiciã.s.ꝓturbatõis. ⁊ ꝑ ea dicit Hiero. Irã vince patiẽtia:nec mẽs tua vaget̃ varijs ꝓturbatõibus:q̃ si pectori tuo insederint:dñabũt tui de ꝓse. di. v. nunq̃. Signãter aũt dicit. Irã vince patiẽtia:q̃ p.nũ qd̃ occurit mẽti:qñ aduersa ⁊ iniurias sustinet:est tristicia ⁊ deiectio quedã animi:qz videt̃ sibi indigna pati. ⁊ tali tristiciẽ opponit patiẽtia:⁊ eã expellit: vt suũ ꝓtium. Et qz ex illa tristicia post eã causat ira. ideo p patientiã vincit ira:qz remota cã remouet effect'. Hanc aũt tristiciã ꝓturbatiõis:etsi haberi nõ ꝺz in aio:qz vitiosa. tñ oĩdi ꝺz in actu extrinseco:ad correctionẽ alior. Dicitur enĩ Eccls,vij. Per tristiciã vult' corrigit animus de

Jacobi.i.

De tristicia emulationis.

De tristicia turbationis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

linquētis. Cū rephendēdo ꝗs exhibet faciēs tristē ⁊ turbulentam: is q̄ corrigit ꝓprehēdit illi q̄ rep[illegible]ndit multū displicere talem defectū: ⁊ sic magis dat sibi occasio emendandi. Et puer. xxv. dicit. Ventū aquilo dissipat pluuias ⁊ facies tristis lingua detrahentē. Sic legimus de beato Aug. q̄ si in mensa aliq̄s cepisset detrahere ostēdebat se tristes ⁊ turbatum: adeo q̄ dicebat obloquentib⁹. Si quis amat dictis absentū rodere vitam. Hanc mēsam indignā nouerit esse sibi. Quinta tristicia est miseratōis: cū scz quis videns miserias, primo quidē corporales vel spūales: ꝓtristatur. Unde aug. dicit in lib. de cui. dei: q̄ misericordia est aliene miserie nostra in corde cōpassio. Hanc habebat apls cū dicebat ad Ro. ix. Tristicia mihi est magna ⁊ cōtinuus dolor cordi meo. Hanc ⁊ saluator habuit qui videns ciuitatem. s. Hierosolymā flevit sup illam: vt hꝫ Lu. xix. Compatiebat enī pditioni illorum: ⁊ ꝓpter magnas tribulationes q̄s debebāt sustinere tpe obsidionis future sub Tyto ⁊ vespasiano: quā expressit ipse. Hanc etiā ostēdit q̄n de morte Lazari lachrymat⁹ est. Johā. xi. ex cōpassione sororū eius: vel potius ex cōpassione ad aiam lazari que reuocabat⁹ ad miserias huius vite. vt dr. xiij. q̄. ij. Habent. Et quāto q̄s hꝫ maiorē charitatē: tāto magis hꝫ hanc tristiciā. nā misericordia effect⁹ est charitatis. Ut ī d. b. Dñico legit q̄ miseratio q̄ cum eo ab infantia creuerat nullius aspecte afflictōis finebat eū non esse ꝓticipē, ꝓpter q̄d bis voluit in seruū venūdari: ad redimēdū filiū cuiusdam vidue ab infidelib⁹ captū cū mr illius subsidiū ab eo postularet: ⁊ alterauice ad subueniendū necessitatī quorū dā nobiliū. Compati aūt dr q̄libet ꝓcipue crucifixo. Naz fm apl'm: si cōpatimur ⁊ cōregnabimus. Quis enī tā duri cordis est: q̄ si videat dñm suū optimum: pr̄eum amātissimum bñfactorē largissimū: asperrima tolerare: ⁊ p sui vtilitate nō cōpatiat: non cōtristet⁹ multū. q̄to magis ⁊c.

De tristicia miserationis

Exēplum

Tristicia ꝓpūctōis

Sexta tristicia est cōpunctionis: cū. s. q̄s tristatur ⁊ dolet de peccatis ꝓmissis: de q̄ dicit apls. ij. ad Cor. vij. Tristicia que fm deū est: salute opatur. Et loq̄tur vt ex pcedētibus pz de tristicia pnie ⁊ compūctionis. Et q: nil vtilius ad salutem ⁊ purgatiōem peccatorꝫ ex pte nostra: tristicia ⁊ doloꝛ pnie vera: ideo amāda est ⁊ pcurāda. Unde dicit Eccl'. vij. Cor sapientū vbi tristicia. Petrus apls: q: fleuit amare. i. cū magna tristicia peccatū suuz: inde pcepit remissionē. Maria magdalena: q: cōtristata est valde de peccatis suis: ita vt lachrymis suis lauaret pedes saluatoris: meruit audire: remittunt tibi peccata tua. Luc. vij. Et q̄to quis plus tristat ō peccatis: cū spe tñ remissionis: ex diuina misericordia plus recipit emūdatiōis. Et tristicia q̄dem fm rōnem [illegible] nō est aliud nisi q̄dam displicētia voluntatis: ⁊ detestatio de peccato inq̄tū sunt offensa dei: nimia esse non pōt. Et rō est fm. b. Tho. q: amor dei vnde illa ꝓcedit nō pōt esse nimi⁹. Sed tristicia q̄ est in pte sensitiua ⁊ eaz affligit sensibil'r: illa pōt excedere: sicut ⁊ alia afflictiua corporis: vt iciuniū: vigilia: disciplina: ⁊ hmōi: et ideo oz illā moderari. Laueda est aūt tristicia hypocritarum: q̄ exterminat facies suas, ꝓpter mūdi gl'iaz vt laudētur; ꝓpter q̄d saluator ait. Nolite fieri sicut hypocrite tristes. Septima tristicia ē deuotiōis: dū. s. cōtristat ex dilatione patrie supne: cōsiderans felicitatē ⁊ securitatē illius: ⁊ pericula ⁊ peccata vite pñtis. De hac ps. xli. Quare tristis es aia mea ⁊ q̄re conturbas me. Sed assignat rō supra. ibi. Fuerunt mihi lachrymē mee panes die ac nocte. Ecce tristicia. Et subdit cām. Dum dicit mihi quotidie vbi est deus tu⁹. s. ex dilatione glorie. Hec ꝓcedit ex magna charitate ⁊ ipsam nutriunt ⁊ aiam sanant: sed nō repiuntur nisi ex magna cōsequestratiōe a tumultu hoim ⁊ cogitationum. Et in huius figuram legitur q̄ Dnan inuenit aquas calidas id est balneares in solitudine. Gen. trigesimo sexto. Atque calide sunt lachrymē deuotionis q̄ solitarius inuenit,

matth. v.

Tristicia deuotōis

De passione que dicitur Spes, Capitulum, VII.

De spe Ca. VII

Monū aūt irascibilis pūma est spes. Circa obiectū aūt spei quatuor cōsiderant cōditiones. Primo q̄dem q̄ sit bonum. Non enī ꝓprie loquēdo est spes nisi de bono: q̄ hoc differt spes a timore q̄ est de malo. Secdo vt sit futura. Non enī est spes de pñti iam habito: ⁊ p hoc differt spes a gaudio q̄d est de pñti. Tertio req̄ritur q̄ sit aliq̄d arduum cū difficultate adipiscibili. Nō enī dr q̄s sperare aliquod minimū q̄d est statim in sua pōtēvt habeat: ⁊ p hoc differt spes a concupiscentia seu desiderio q̄ est de bono futuro absolute: vñ pūnet ad ocupiscibilem: spes ad irascibilem. Quarto q̄ illud arduū sit possibile adipisci. Nō enim aliq̄s desiderat id q̄d oino adipisci non pōt: ⁊ p hoc differt spes a desperatiōe. Presupponit aūt desiderium sicut ⁊ oēs passiones irascibilis pūsupponit passiones cōcupiscibilis. Cum aūt motus spei importer quādam extensionem appetitus in id quod ei repꝛesentat vis cognoscitiua: vt bonum arduū ⁊ adipiscibile: ideo spes pūnet ad appetitum. In hoc enī videt differre vis. i. potētia appetitiua a potētia cognoscitiua: q: appetitiua pficit p extensionē ad res desideratas: sed cognoscitiua p receptiōem rerum cognitarū in cognoscēte. s. p suas similitudines. Est autē causa spei expientia. Et b dupl'r. Primo q: p expientiam hō acq̄rit facultatē de facili aliq̄d faciēdi: ex quo sequitur spes. Secdo q: p expientiaz fit hoi estimatio q̄ aliq̄d sit sibi possibile q̄d impossibile ante expiēntā reputabat: sed p hu[illegible] secdm modū est etiā cā defectus spei. Intē iuuenes ⁊ senes. Iuuenes ⁊ cā spei. [illegible]st ⁊ hoc ꝓpter tria q̄ accipiunt⁹ [illegible] cōditiones ē cā spei bon: q̄d est obiectū spei. s. arduū futuū ⁊ adipiscibile. Iuuenes hꝫt multū de futuro ⁊ parū ō pñti: ⁊ ideo q: memoria est pteriti: spes futuri: parū hꝫt de memoria: ⁊ multū viuūt in spe. Iuuenes etiā, ꝓpter caliditatez hꝫt multos spūs: ⁊ ita in eis cor ampliat. Ex amplitudine aūt cordis est q̄ aliq̄s tendat in arduū: ⁊ ideo iuuenes [illegible] spei. Iuuenes etiā q: [illegible] repulsaz: nec [illegible] impedimēta in suis conatib⁹ expn: [illegible] aliq̄d possibile adipisci. Et sic, ꝓpter inexpꝛientia [illegible] q̄ nō sunt passi in suis opibus: sunt bone spei. Obiectus causa spei, ꝓpter caliditatē cordis ex vino ⁊ inconsideratione pueroꝝ: fatuitas vo, ꝓpter inconsideratōem. Effect⁹ spei est amor. Sciendū tñ q̄ spes ⁊ est causa ⁊ est effect⁹ amoris fm diuersos respectus. Inq̄tū enī spes respicit bonū sperati: spes ex amore causat⁹. Non enī est spes nisi de bono desiderato ⁊ amato. Inquātum vo spes respicit id per q̄d fit nobis possibile aliq̄d: sic amor causatur ex spe ex econuerso. Et hoc est q̄n p aliquē speram⁹ nobis puenire bona posse mouemur in ipm sicut in bonū nrm: ⁊ iciplimus amare eū. Itē spes adiuuat opationem. Et b dupl'r. ⁊ rōne obiecti q̄d est arduū possibile: arduuz aūt excitat attentionē: ⁊ rōne effect⁹: q: ꝗz causat delectatiōem: delectatio aūt adiuuat opatiōem. Tho. i. se. q. xl.

Obiectus

Spes tripl'r bit ad amor

§. I. Triplex autez est spes videlz naturalis: virtualis: ⁊ criminalis. Spes naturalis est q̄dam passio. vñ ⁊ phs dicit. Q̄d iuuenes sunt magne spei. Hec est cōis nobis ⁊ butis. p expientia enī videmus q̄ canis mouet ad insequēdū lepōrem: ⁊ accipiter aues ⁊ hmōi: q̄d non faceret nisi q̄a sperat assequi. Est aūt hec passio in vi irascibili: q̄ est etiaz in butis: fm Tho. in. iij. sen. di. xxvij. Cū enī ois passio sit in cōcupiscibili vel irascibili: ois illa passio: de cuius intellectu ē appentus bonum: vel ꝓueniens simpl'r est in cōcupiscibili: sicut amor delectatio ⁊ hmōi: ⁊ opposita hoꝝ. Ois aūt illa passio de cuius intellectu ē mor⁹ in bonū cū circūstantia officialitatis: est in irascibili. Et hmōi sunt oia illa que ipoꝛant bonum vel malū: cū denoiatione alicuius q̄litatis: sicut ira q̄ exurgit ex magna lesiōe: quā q̄s pt vindicare fz nō i potētia. Timor nō ē de q̄libet malo fz de magno cui nō pt re-

De spe naturali

sistī vl' difficulter. Spes importat motū appetitus ad aliq̄d bonū cōmēturaū appetenti. Nō enī est de bono ⁊ tamen ad q̄d nullo mō pōt puenīri: nec tñ de tam puo q̄d pro nullo habeatur: fz de eo q̄d est difficile haberi: ⁊ tñ pōt haberi, ꝓpter q̄d dicit [illegible] duū: ⁊ sic arduū addit quādaz specialē rōnez bonitatis. s. pretiositatē quādā ex hoc ipo q̄d nō de facili pt hēri: sicut dicit eē rarū carū. Differt aūt in hoc ab audacia: q: audacia importat extēsionez appetit⁹ in aliq̄d arduū malūvt repellat. Spes aūt extēsionē ap petitus in arduū bonū vt acq̄rat: sed q: de spe vt est passio dictū est supra: ió nō hic aliud de ea. Naturalia tñ nō sunt nec vicia nec virtutes. Spes virtualis est virt⁹ theologica. de q̄. pñs. lxx. Tu es dñe spes mea: ⁊ est ibi pdicatio p [illegible]. i. tu es cā spei mee. Ubi etiā sciēdū fm Tho. in iij. sen. di. ij. q̄ spes vltra acceptionē pdictā. s. p passione fm q̄ sumit in bonū: accipit q̄druplicit. Uno mō, put nō nominat habitū inclinantem ad actū voluntatis similem actui spei que est passio ptis sensitiue. vt ibi. j. Lorin. xiij. Tūc manet fides: spes: charitas. Secdo modo, put nominat actū, pcedentē a tali habitu: ⁊ sic est actus virtutis. vt ibi i pñs. Moab olla spei mee. Moab significat malos q̄ sunt olla: faciētes sua pseuutione feruescere ⁊ coquere. i. p ficere spem nostrā. Tertio modo, put nominat rem spera tam: ⁊ sic est obiectū virtutis: vt ad Titum. iij. Expectantes beatā spem: id est visionē beatā sperata. Quarto mō pout nominat certitudinem que sequitur spem. vt ibi ad Ro. v. Probatio vero spem. i. spei certitudinem: ⁊ sic nominat statum perfectionis in virtute q̄tū ad certitudinis intētionē. [illegible] etiā sciēdū q̄ spes que est virtus nō oppo nitur timori qui est donū: q̄uis illa de bono futuro: ista de malo futuro. Et ratio est q: spes se extendit in deū ex ꝓsideratione diuine largitatis. Timor vero dicit refilitionez ex consideratione ꝓpꝛie paucitatis: ⁊ ita nō est fm idē refilitio timoris ⁊ extēsio spei. vnde nō sunt cōtraria: sed cōtraria sint [illegible] idem. Spes criminalis solo nomine ⁊ impropie dicit spes prop[illegible] apparentē similitudinem qua habet [illegible] ꝓpꝛie qua dicit in pñs. lxj. Nolite sperare in iniquitate. [illegible] euāgelio. Lu. vj. Mutuū date nihil inde sperantes. Nam talis spes que impꝛopꝛie ⁊ large dicitur spes: in mutuo iducit vsurā. extra de vsur. Cōsulit. Q̄d intelligit quādo talis spes est causa principalis mutui. De ista materia plene in. ij. parte. titu. j. c. vij.

Et dicit spes fm etimol'. quasi pes, pgredienti ad ardua vt dicitur in Catholicon. Secdm istam largā acceptiōez spei. s. in malū. Nota fm Guil. in summa virtutū: q̄ ipsa est tripler. Prima est ꝓfidentia de seipso. Secda est ꝓfidētia de alio. Tertia est cōfidētia de aliquo vano. De prima dicitur Prouerb. xxviij. Qui cōfidit in corde suo stultus est. Vere aūt stultus est cōfidens de se que ꝓpꝛius loquēdo presumptio est. Nam hō [illegible] est sufficiens ex se: nec ad subsistendū nec ad defendēdū se: nec ad merendum: eo q̄ homo nec aliqua alia creatura sit sufficiēs ad subsistēdum ex se vt ostendit Gregorius dicēs. Esse omniū que de nihilo facta sunt in nihilum retenderet nisi ea omniū actor manu regiminis retineret. Secdo nō est sufficiēs ꝓfendere se ab hostibus suis. imo a demonib⁹ cito pimeret: nisi a deo protegeret. Tren. iij. Misericordie eius q̄ nō sumpti. Tertio est insufficiēs ad merēdum: q: nec ex se sufficit bonam vitā inchoare. ij. Cor. iij. Non q̄ sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis. Cogitatio aūt primū opus videt esse potest homo se pmere sed [illegible] se resuscitare. Osee. xiij. Perditio tua ex te israel tñ in me auxilium tuū. Item est insufficiēs in bono incho nto perseuerare. Grego. Cito bonū amittit nisi a largiente custodi[illegible]. Est et insufficiēs i bono pficere. Ps. lxxiij. Beūs vir cui⁹ est auxilium abs te ascēsiōes ⁊c. Cōfidētia sen spes in hoie est fallax ⁊ ꝓfundēs hoiez. Esa. xx. Cōfūdēt ab ethiopia spe sua ⁊ ꝓfidūt hoies in altero: aliq̄n rōe [illegible], Sz dr his Esa. xxxj. Ue q̄ dscēdūt i egyptū ad auxilium sperand[illegible] ⁊ nō sunt ꝓfisi in sancto israel ⁊c. Aliq̄n rōne ꝓsanguin[illegible], fm q̄d dr Hiere. xvij. Maledict⁹ vir qui ꝓfidit in hoie: ⁊ ponit carnē. i. parentelā brachiū suū i. robur suuz. Aliq̄n rōne malicie ⁊ iniq̄tatis. ps. Nolite sperare in iniq̄tate per astutias hoim: putantes obtinere q̄ volunt. Cōfidētia in re vana est ꝓfidere in vita tpali que breuis ⁊ momētanea est. Sap. v. Spes impij quasi lanugo que a vento tollit. Uel cōfidētia in diuitijs. j. ad Timo. vj. Diuitibus huius seculi. pcipe non sperare in incerto diuitiaꝝ: sed in deo viuo. Uel cōfidere in fama ⁊ opinione hoim. Job. viij. Spes hypocrite peribit. Quid enī hypocrita in cunct⁹ suis opibus spar: nisi honoris reuerentiam: gloriam laudis a melioribus metui: sanctus ab hoibus vocari: sed peribit ista spes: q: eternitatē non querens: fugit q̄d tenet: q: eius intentio in illa gloria nō figit: que sine fine possidet. Job. viij. Sicut tele aranea rum fiducia eius. s. hypocrite. Omnis ergo ista mala impropie dicta spes abijciēda est.

Ps. lxii.

Exo. iiij.

i. Reg. x.

Septem possūt cē cause desperatōis

¶ De octaua passione q̄ dicit despatio. Capitulo VIII.

Esperatio est passio d[illegible]ria spei. Sicut enī spes ꝓportat quādam accessum. Tendit enī sperans in obiectū. i. rem spatam que est bonum arduū: q̄d hꝫ rōnem attractiui: put est cū possibilitate adipiscēdi. Sic despatio importat quādam recessum. Nam despans discedit a bono arduo nō q: nō desideret: fz q: ꝓsideret illud cū impossibilitate obtinendi. ⁊ ideo haber rōnem retractiui.

Esperatio est cū spe

§. I. De despatiōe. quāuis ipa sonet in vitium. tñ aliq̄n sine pctō est: cuz. s. est solum fm motū passionis primū: vt cū quis vides se in periculis maximis maris vl' inuasionis sibi facte: vl' infirmitatis q̄ uissime desperat euadere in morte: nil tñ incōueniens agit ꝓpter hoc. passionibus enim puris nec meremur nec demeremur. Aliq̄n est meritoria rōne adiuncte humilitatis puta cum q̄s vocatus vl' missus ad aliquod officiū vl' exercitiū magne importantie desperans de aptitudine sua ⁊ idoneitate ad illud: humiliter recusat ⁊ refugit: non tñ aio obstinato. Sic moyses desperās se esse aptum ad insequendū pharaoni. ⁊ educendū pplm de egypto, ꝓpter impeditionē linguā recusauit ire nisi cū socio. s. aarō eloquenti. Et saul audito q̄ deberet rex fieri sup israel se abscondit in domo: reputans se oino indignū. ⁊ Greg. fugit desperās se apte papatū rectuꝝ. Aliq̄n est vitiosa ⁊ ꝓdēnatoria: vt cū quis desperat de remissione pcti ⁊ salute: vl' re[illegible]ptione auxilij a deo in suis indigētijs. Hui⁹ aūt despationis septem pñt esse fm Mauritiū de distinctionibus. Et pima est ex ꝓfusione quaz habet q̄s de pcti sui publicatione. Confundit q̄s ex hoc aliq̄n vt intret desperationē ⁊ effrenis peccet: ex quo videt se famā amisisse. Et, ꝓpter hoc pcipit a xpo: vt cū pctō alicuius est occultū occulte corrigat: nō palā ne amisso pudorē ex ipi⁹ manifestatione q̄ eū retinebat: frequenter sine freno recidiuet. Hiere. ij. Desperani: nequaq̄ faciā dicebat ppls iudeorū. s. vltra q̄d dñs iubet. Et quasi assignās cām huius despationis subdit. Sicut ꝓfundit fur q̄n deprehēdit. sic ꝓfusa est domus israel. Cōfusio furis deprehensi in furto: designat ꝓfusionem animi ex publicatiōe sui pcti. Sz vt dicit Eccli. xx. Est qui pre cōfusione pdit aiam. ⁊ iō nō debet, pp[illegible] quis desperare: sed ꝓsiderare cōfusionez immensam quā habebit in finali iudicio q̄n publicabuntur oia scelera sua coā toto mundo. Hiere. xx. Confundent⁹ vehemēter tunc. s. q: nō intellexerūt opprobriū sempiternum q̄d nunq̄ delebit. ⁊ ex hac ꝓsideratiōe cessare a malis. ⁊ despare dei adiutoriū ⁊ fame recuperatiōe que vtiq̄z recuperant⁹ p pniam ⁊ bonā vitam: vt pz ex magdalena ⁊ paulo. Secda cā despationis est ex pctōrum cōmissa mltiplicitate, de quibus potest intelligi illud Ephe. iiij. De

Universidad de Deusto
Biblioteca

sperantes semetipsos immūdicie se tradidерūt:sed sicut incedens p viā lutosam:⁊ frequētissime cadēs in scenuz. nō tñ ibi se firmat ⁊ refugit:ita ꝗtūcūq; ꝗs deliq̄rit:sp ds resurgere p pniam ⁊ nūq̄ desperare:ad qd animat pcto res:ipse fons pietatis iesus dicēs petro ⁊Non tibi dico se pties sez si peccauerit frater dimitte cū penitet:⁊ vsq; se ptuagiessepties. Matth.xviij.etiā si cōmisisz oia pctā q̄ cōmissa sunt ab initio mūdi vsq; ad nūc:q̄ numerantur a Lu.iij.ca.⁊ describunt.lxxvij.esse ab adāvsq; ad xpm.ad qd etiā fac qd ait Eph.in li.de reparōe lapsi dices.Talis est erga hoies dei pietas vt nūq̄ respuat hois pniam si ei pure ⁊ simpl̄r offerat:etiā si ad summū ꝗs pueneritvicioz ⁊ reuerti velit ad virtuē viā suscipit ⁊ liberter amplectitur:⁊ oia facit quatin⁹ ad pnoē reuocet statuz.de pe.di.iij.tal.Exēplū ptz in pabola de pdigo filio.q̄ abierat in regionē lōginquā:⁊ ꝗsumpserat omnem subam ⁊c. Ubi notat mltiplicitas vicioz:tñ reuersus cū magno gaudio receptus fuit a pre.Luc.xv. Tertia cā puenit ex flagitij enormitate.Mich. j.Despata est plaga ei⁹.sicut ē peccatū ꝗ naturā pdito:homicidiū ⁊ hmōi.Sic iudas schariot̄ attēdēs enormitatē sceleris:desperās sevnq̄ posse satisfacere:laqo se suspēdit.Matthi.xxvij.Mai⁹ autē fuit pctm ipsa despatio ⁊ occisio sui q̄ pditio.abstulit eēm sibi ipsi tpz pnie:qd solū est in vita pñti:sic eēm sibi fuisset indultū sicut petro:si pniam egisset.nā.j.q.vij.si quis.dicit Bonus est in omnib⁹ deus ⁊ aperta viscera ei⁹.s. miseri cordie omni homini penitēti.Ufi leo pa.in ser.Scelerazioz omnibus o iuda ⁊ infelicioz extitisti:quē nō pnia reuocauit ad dñm:sed despatio traxit ad laqueū.Expectasses ꝗsumationē criminis tui:⁊ donec sanguis xpi ꝓ pctōribus funderet iformis leti suspēdiū distulisses.de pe.di.iij. Quarta cā desperatiōis est ex tpis diuturnitate:puta cū ꝗs pmanet in peccato p multa tpa:vel vsq; ad mortem. Prouer.xxiiij.Si desperaueris lapsus in die angustie minuet fortitudo tua.Dies angustie est dies mortis. Neq; eēm lapsus in pctā vsq; in finē ds dēspare:q̄uis eēm periculosum sit permanere diu in peccatis:q: vsus vertit in naturā ⁊ naturalia nisi p diuinā potentiaz non mutent̄ tñ manet vsq; ad extremū vite liberū arbitriū ad aptādū et prepandum se ad grām:quā deus infundit sp facienti homini qd in se est:ꝓm Tho.i.iij. Que gratia subito tollit oēm habitū vicij ingēituz contrariū virtutibus infusis. Unde leo pa. Nemo est desperandus dū est in hoc corpe cōstitutus:q: nōnunq̄ qd diffidētia etatis differt consilio maturioi perficitur.de pe.di.vij.Idem.misericordie dei nec mēsuras possunt⁹ ponere nec tpa diffinire:apud quē nullas patitur moras ꝓuerbio.Exēplū de latrone in cruce.de quo Julius papa.Latro vni⁹ momēti pnia meruit eē in paradiso in hora vltime ꝓfessiōis.xxvj.q.vj.si presbyter penitētiā.Exēplū de manasse ipijssimo rege Juda.q̄ pseuerauit in multis malis:regnauit eēm p.l.annos:et in senectute ,ppter peccata sua captus ab inimicis ⁊ incarceratus penitēs meruit indulgētiā ⁊ restitutionē reg.i sui iiij.Reg.xxj. Quinta cā est ex pusillanimitate.dū.s. vidēt peccatoi mmis difficile ⁊ quasi impossibile posse facere pnias sibi iniungendas:cū p vnoquoq; mortali ꝓm regulas antiquas ecclesie deberet imponi septēnis pnia vt habēt.xxij.q.j.predicandū.sed hodie cū sint arbitrarie pnie:vt habēt extra.de pe.⁊ remis.Omnis vtriusq; nō iniungit pnia alicui quā nō possit faciliter pagere:diuino do pctā velit dimittere ⁊ restituere ⁊ satisfacere proximis de his q̄ tenet:etsi hoc durū.tñ necessariū ⁊ rōabile vtile est homini preponere salutē suā substātie tpali ⁊ familie q̄ in breui habz dimittere:⁊ nil secū pōt ferre:q̄ ꝓpter amorem filioz ⁊ diuitiarū aliena retinēdo in infernū demergi cum familia sua.Alius autē ex pusillanimitate desperat se posse vitare peccata expertus frequenter recidiū Sed cuz grā potioz sit q̄ natura:gratia que datur in penitentia credere debet q̄ faciet eū fortioz cūctis hostib⁹ Nam.ꝓm.b.Tho minim⁹ gradus grē est sufficiens ad resistendū oi temptatiōi:vt.s.non assentiat:⁊ etiā suffragia ecclie eū iuuant.Debilis q̄s est hostis q̄ non vincit nisi volentē.Ufi dicebat Job dño.Pone me iuxta te.s.p gratiaz ⁊ cuius vis manus pugnet ꝓ me.q.d. nullus prevalebit.

Sexta cā desperatiōis ,pcedit ex falsa imaginatione: dū sez q̄s videt se multū tepidū in dei seruitio:⁊ oia defectuose ⁊ pauca bona agere:vel multū vexari a tēptationibus fidei vel luxurie ⁊ hmōi:dubitat ⁊ quasi estimat se a deo reprobatū:⁊ odio habitū:,ppter qd desperat se posse saluari. Job.xvij. In quoz ꝓsona dicebat ps.xxx.Ego dixi in excessu meo.s.rōnis ,piectus sum a facie oculoz tuoz:vt.s.nō videas me ad approbatiōem ⁊ salutem. Sed vt dicit.ij. Reg.v. Periculosa est desperatio.Hanc per modū tēptationis ingressi sunt sancti viri ad tpz:vt legimus de scō Bernā.⁊ de q̄busdam alijs:sed falsa est ista imaginatioq; vt dicit saluator.Lu.xviij.non est voluntas pris:vt pereat vnus ex his pusillis.Propterea toti mūdo omnibus p ponit documēta salutis ⁊ sacra gratie.et dicit.b.Tho.j. sen.q̄ si reuelaretur alicui q̄ esset reprobat⁹ ⁊ deberet desperari:nō debet credere sed esse illusionē diaboli sub specie angeli lucis:vel si sciret esse a deo tales reuelationē:ds credere hoc dictum fore sub ꝓditione:videlz si sua cōuersationem nō mutet quā hz malam.Sed talis dicat cū effectu illud Job.Etiā si occiderit me.i.occidendū ⁊ damnandū Job.xiij. reuelauerit sperabo in euz.Qm̄ speranit in me liberabo eū:ait ipse p ps.,ptegam eū.Et infra.cū ip so sum i tribulatic e:eripiam ⁊ glorificabo eū. Septima cā desperationis est multiplicatio tpalis afflictiōis.a q̄.ā ꝗs nō credit posse erui nec posse sufferre se:despat,pcurās sibi mortem vt illa aduersa euadat.Dicere.xv.Quare factē est dolor meus ,ppetu⁹ ⁊ plaga mea desperabilis.Multū enim talis decipit:q: dū credit euadere miserias illes ꝗs patiē incurrit multo maiores:⁊ ipsam.s.mortē q̄ est vltimū terribiliū ⁊ eternas penas inferni.Sicut fecit saul rex isrl q̄ in monte gelboe plium exercitū philistijm:videns exercitū suum deuictū:timēs capi ⁊ in [illegible] illudi ab inimicis:ex desperatiōe sup hastā suā se ,piecit ad se occidēdū Et q: per illum modū nō plene mortu⁹ est:rogauit adolescentē amalechitā vt cōplete occideret eū ne vinus capet a philisteis:qd ⁊ factuz ē ⁊ dānatus inde:vt hr̄.ij. Reg.i Sed q̄tūcumq; quis aduersis circūdet ⁊ angustiet nunq̄ ds diffidere de adiutorio dei:⁊ pcipue vt ,ppter hoc agat aliquid inmqui.Mirabiliter eni deus adiuuat in casibus voi deficit vtus humana. Respicite filij narioēs hominū ⁊ videte:q: nullus sparauit in dño ⁊ derelictus est. Eccli.ij.Et de dauid legim⁹:q̄ cū saul pseqēs eū in ḋḋag monte seu loco cinxisset eū cum socijs:ita q̄ dauid desperabat euadere de manib⁹ eius:subito delata fuerūt ipsi saul noua q̄ philistijm inuasere ⁊ discurrerāt p territoriū eius ,ppter qd coactus fuit redire:⁊ sic dauid euasit. Nunq̄ ꝗs ds ꝗs in angustijs despare:ꝗs deo se recomēdare q̄ oia pt Sen. Fortuna tibi oia abstulit:spem reliqt. Idē tolle spē nemo vict⁹ temptabit arma. Cū tñ videas quotidie aliqui fortes viros ⁊ bene munitos vinci ⁊ capi:⁊ ecōuerso pauros ⁊ debiles peruenire ad magnas victorias ,ꝓter omnē spem ⁊ credulitatem humanam.

¶De nona passione q̄ dicit audacia. Capim. IX

Contraria aūt passio

ad timorē ds audacia.Cū eēm deroīe ꝗtoq; sic q̄ maxime a se distent:⁊ audacia magis distet a timore.Nā timor refugit nocumētū futurū ,ppter ei⁹ vctoriam sup ipm timentē:ꝗs audacia aggredit ꝓcula imminens,ppter victoriā sui supra ipm ꝓculū.Et nc ps q̄ ꝓtinetur audacia timori.Et nota q̄ audacia:ira:⁊ nota omnis passionum:ꝓm q̄ important absolute motum appetitiui sensitiui in aliquod bonum vel malum:sic sunt nomina passionum:ꝓm vero q̄ simul cum motu tali important recessum

ab ordine rōnis:sic sunt nōia vitioz:⁊ isto modo loquēdi vtunt cōiter doc.s.de ira audacia:⁊ hmōi ,put important vitium. Consequit aūt audacia ad spem:ex hoc q̄ aliquis sperat superare terribile iminens:ex hoc audacter insequit ipm.Sic ad timorē seqtur desperatio. Ideo eni ꝗs desperat:q: timet difficultatē que est circa bonū sperandum.Et ,plecutio boni ptinet ad spem.Fuga vo boni ad desperatiōem.Fuga aūt mali ad timorē.Insecutio vero mali terribilis ad audaciā.Causat etiā audacia ex pte q̄ dem appetitiui mor⁹ qui sequit apphensionē p ea q̄ facilē est estimare q̄ possibile sit adipisci victoriā.Vel per ,ppam potentiaz:sicut fortitudo corpis:experientia in piculis: multitudo pecuniaz ⁊ talia hmōi:siue p potētiam alioū: sic multitudo amicoz vl̄ quoūcūq; auxiliantiū: ⁊ ,pcipue si hō ,fidat de auxilio diuino.Ufi illi q̄ se dñ hñt ad diuia audaciores sunt:vt etiā dicit phūs.Ex ,pdictis eēm oibus ,pocat spes q̄ causat audaciā.Causat etiā p remotionez terribiliū appropinquātiū q̄ qd tollit timoz:q: non hz hō inimicos qn̄ nulli nocuit ⁊ hmōi.Ex pte vo transmutationis corporalis causat audacia p ,puocationē spei i excluōne timoris:ex his q̄ faciūt,caliditatē circa cor. Unde hz phūm ḋentia paruū cor:a alia ꝓm quātitatez sunt magis audacia:⁊ habētia magnū cor sunt timida:q: calor naturalis nō ēm pōt calefacere magnū cor sicut puum. Habētes etiā pulmonē sanguineū:sunt audatiores ,ppter caliditatem cordis exinde sequētem.vini etiā amatores sunt magis audaces ,ppter caliditatē vini.Item audaces ꝓm phūm sunt volātes aīi picula:hz in ipsis descēdūt.Et ro ē q: cū audac. sit mor⁹ appetit⁹ sensitiui sequit apphensionem sensitiue virtutis.virt⁹ aūt sensitiua non est collativa: nec inq̄sitiua singuloz q̄ circūstant rem:sed hz subitū iudicuz:vñ qn̄ audaces q̄ ex subita apphensione aggressi sunt aliq̄ difficile:nō ,fidentes picula:qn̄ iā experiunt ipsa picula sentiūt maioz difficultatē q̄ estimauerūt:⁊ iō deficiunt.Sed rō est discursiua q̄m q̄ afferūt difficultatē negocij:⁊ ideo forte q̄ ex [illegible] rōnis aggrediunt picula in ,ncipio vi[illegible] remissi:q: nō passim:sed cū deliberatione debita ingreiunt:qn̄ aūt sunt in ipsis piculis nō experiunt aliq̄d improuisum:hz q̄nq̄ minoza illis q̄ ꝓcogitauerunt:⁊ ideo magis persistunt.Tho.,pma se.q.xlv.

¶De decima passione que dicit timor:⁊ de effectu ⁊ vtilitate eius, Capitulum. X.

Et timore vidēda sūt

d q̄nq̄.s.ortum:obiectū:defectum:effectū:⁊ profectū:ꝓm Ray.in sum. Quātum ad ,pmum sciendum q̄ cā timoris est duplex.s.amor:⁊ defectus vtutis.Qd amor:sit cā timoris ,pbat tali rōne.ex hoc q̄liqs amat aliq̄d bonū:sequit q̄ timeat ,puatiuū illius boni qd amat:ergo amor,boni est cā timoris mali ,puatiui illi⁹ boni.Ad hoc etiā facit qd ait Aug.i li.lxxxiij.q.videlz. Nulli dubium est nō esse aliā cām metuēdi:nisi ne illud quod amamus aut adeptū amittam⁹ aut nō adipiscamur spam ergo ⁊c. Per accidens aūt est q̄ econuerso timor sit cā amoris.Inquātuz eni homo q: timet puniri a deo seruat eius mandata:sic incipit sperare de deo ⁊ spes introducit amorem.Hec beat⁹ Tho.,pma scōe.q.xliij. Secundo defect⁹ virtutis est causa timoris:qd sic ,probatur. Contrariozū sunt cōtrarie cause:sed diuicie robur: multitudo amicoz:potestas:excludūt timorē ꝓm phūm.ij.rhetoricoū.ergo p cōtrarium:defectus hoiū bonoūm causat timorē.,pbat ⁊ alia rōne sic.Obiectū timoris est malum:qd de facili vitari non pōt:sed ex defectu virtutis cōtingit q̄ aliq̄s vitare non pōt seu repellere malū imminens ergo ⁊c.Hec tho.vbi.s. Potuit aūt damasc.sex spēs timoris q̄ est passio.s.signicie:erubescētiā:verecūdiā: admirationem:stupoze:⁊ agoniā.Quozū sufficientia sic declarat bea.Tho.,pma se.Cum timor sit de futuro malo: qd excedit ,ptātez timētis;vt scz resistere nō possit, Sicut bonū hois:ita ⁊ malū ,fiderari pōt:vl̄ in opatione ipius vl̄ in rebus exterioriby⁹. In reparōe ipius hois pōt malū duplr̄ timeri.Primo quidē labor grauans naturam.⁊ sic causat segnicies cū.s. aliq̄s refugit opari ,ppter timorē excedentē laborīs.Scdo turpitudo ledēs opinionē.⁊ sic si turpitudo cōmitrat in actu.sic est erubescentia:si sit de turpi iam facto:est verecūdia.Malū vo qd in rebus exterioriby⁹ ,sistit triplici rōne pōt excedere hois facultatē ad resistēdū.Primo rōne sue magnitudinis:cuz.s.aliq̄s ,fiderat aliq̄d malū magnū:cuius exitū ,fiderare nō sufficit.⁊ sic est admiratio.Scdo rōne ,sluctudinis:q: .s.aliq̄d malū incōsuetū nostre ,fideratōi offert:et sic est magnum nostra reputatiōe.⁊ hoc modo est stupor qui causatur ex insolita imaginatiōe.Tertio modo rōne improuisionis:q:.s.,puideri nō pōt:sicut futura infortunia timentur:⁊ dicit agonia.hec.b.Tho.

§.I. De obiecto timoris.

Malum est obiectū timoris.

Nota q̄ ꝓmo ⁊ ,ncipaliter ē ipm malū. Secdario qd pōt infligere illud malū.Et q: deus est summa bonitas ingēituz timor respicit ipm malū.sic deus timeri nō pōt:q: nullū malū est in eo.Est aūt sciendū q̄ timor ,p se est de malo. Et rō hui⁹ est:q: timor est de eo qd est paiuatiuū eius qd amam⁹.Cū q̄ amor sit boni:⁊ malū sit ,puatiuū boni.sequitur q̄ timor sit de malo.b.Tho.,pma se.q.xliij. Secūdo notandū q̄ timor nō est de malo culpe,ppie.Hui⁹ rō est:q: illud qd oīno ,sistit ,pter hoīs.nō hz rōne terribilis:hz malū culpe est hmōi eo q̄ ,ppria cām hz volūtatem humanā q̄ vitare pōt qdcunq; pctm q̄ ⁊c.tñ pōt dici aliq̄ mō timorē eē de malo culpe.etsi nō ita ,ppie.Rō hui⁹ est:q: timor est de malo futuro terribili qd vitari et vinci pōt:hz cū magna difficultate.Cū q̄ volūtas humana possit ab aliq̄ extrinseco inclinari ad peccandū:si illd inclinās hz magnā vim ad inclinandū. ꝓm ꝗ pōt esse timor de malo culpe:vt cuz q̄s timet cōmorari in societate malorū:ne incītat̄ in malū:etsi nō cogat̄. Separatio aūt a deo timetur:q: est ꝓnis pctm:vt pena.Tho. vbi supra.

Tertium est q̄ timor est de malo nature:qd hz ex ꝗ:q: mors est malū nature:⁊ mors est inter oia mala terribilissimū:vt dicit phs in.ij.rheto.Tho.vbi.s.Et ,ppter ea xps singulr̄ ammonuit discipulos mortē nō esse timendam: que infert̄ ,pter deū dicēs.Nolite timere eos q̄ occidūt corpus:q: sciebat maxime timeri ab hoib⁹. Quartū notandū est q̄ timor est de malo futuro.Et in ꝗ differt a tristicia seu dolore:q: tristicia est de malo pñti. timor ꝗ malo futuro.⁊ hinc est q̄ illud malū qd nō estimat vl̄ apprehendit vt imminens:hz vt pñs ⁊ necessariū nō timet.Ufi dicit phs in.ij.rheto.q̄ illi q̄ iam decapitant nō timet mortem:videtes sibi imminere necessitatez mortis.Tho.vbi.s. Quinto est q̄ timor est de malo futuro ,ppinquo.Si eni malū apphendat vt multū remotū ⁊ multū distās:nō timet.Ufi dicit phs.q̄ hoies etsi sciant q̄ morienti.tñ q: nō apphendūt nec estimant mortē ,ppe nil curāt. Tho. vbi.s. Sextū est q̄ timor est de malo arduo cui de facili resisti nō pōt.sed tristicia pōt esse de quocunq; malo puo vl̄ magno. Timor aūt nō est nisi de magno malo. Cuius rō est:q: est de illo malo qd nō subiacet voluntati nostre ⁊ ptāu:hz tale est magnū ⁊ arduū. Et cū timor sit ꝗ malo ,ncipaliter q̄tuor sunt mala inter alia q̄ magis timētur.s.mala penalia:insolita: repentina: irremediabilia. Timor ē de malo futuro ,pinquo.

Primo ī.t timent penalia mala. Cui⁹ rō est:q: vitare talia nō subiacet ptāti nre ⁊ volūtati de facili:vt dictū est s.de morte. Scdo timent insolita.Cuius rō est:q: experiētia facit magī potentē ad opandū.Et iō sicut auget spem:ita diminuit timorē.Per oppositū inexpientia facit hoiez min⁹ potentē ad opandū:⁊ iō sic inexpientia diminuit spem:ita auget timorē.insolita aūt carent expiēna. ergo ⁊c. Ire vnūquodq; magī appetit ꝓio iuxta se posito. Ufi cuz aliquis stati trāsit a paupertate ad diuitias ,pter

Universidad de Deusto
Biblioteca

paupertatem p̃ceꝑistẽtem diuitias mag̃ estimat: ⁊ ecõ uerso: diuites statim ad pauptatẽ veniẽtes eã magis horrent. Tho. q. vbi supra. Tertio timenẽ repẽtina. Et rõ huius est: q: omma corpalia bona ⁊ mala: quãto magĩ cõsiderant als ꝑticulant tãto minora apparet. Et p oppositum quãtomĩ nus cõsiderant: tãto appent maiora. Et iõ sicut p diuturnitatẽ dolor ꝓsentis mali mitigat: vt ꝑz per Tullũ in li. de tusculanis q̃stioni b°: it a etiã ex ꝑmeditatione minuit timor futuri mali: qõ aũt repẽte venit ꝑmeditari nõ pot. Tho. vbi supra. Quarto timenẽ irremediabilia. Cui? rõ est: q: cũ malũ sit obiectum timoris: qõ auget malũ auget timorẽ: sed diuturnitas vel ꝑpetuitas mali auget malũ: qõ ꝑz: q: si pati malũ in tãto tpe est malũ: ergo pati illõ in duplicato tpe erit malũ duplicatũ: ergo pati idẽ malũ perpetuo est quodd ã malũ infinitũ. Sz irremediabilia quoꝫ nõ inuenit auxiliuꝫ accipiũtur vt perpetua: q̃ ꝛc. Tho. vbi supra. Ex his ꝑz extremũ iudiciuꝫ multũ esse timẽdũ: tũ q: supra oia afflictiuũ: tũ q: repẽtinũ vel ꝑꝛouisuꝫ: tũ q: insolitũ: tũ q: ois remedij exclusiuũ: tũc enĩ nulla patebũt remedia. Secũdariũ vt dictũ ẽ obiectũ timoris est illud qõ pot infligere malũ: ⁊ sic deus pot ⁊ dz timeri. timet aũt hõ ꝑm hec tria. s. diuinã equitatẽ. Nã ꝓsiderãdo diuinã iusticiã q̃ deus inflictor est pene vel subtractor: sue gr̃e vel gl̃rie: ex merito peccati nr̃i: tunc deus pot ⁊ debz timeri a nob. Vñ Mal ach. j. Si ego dominus vr̃ vbi est timor meus. Scdo timet hõ humanam ptatẽ q̃n est lesiua: vl' q̃n est iniusta: q: sic in ꝑmptu hz no cumẽtũ iferre: sicut legit de holoferne q̃ cecidit timor illius sup omes inhabitates terrã. Judith. ij. ⁊ hoc ꝑpter potentiã magnãvsurpatã: tũ q: nõ receperãt legatos Nabuchodo. cũ honore. Tertio timet homo crimẽ eĩ° cognoscentẽ: sicut ille qui est cõscius criminis: q: pot nocumentum inferre: timet ne crimẽ reuelet: sicut moyses cũ deꝑhenderet hebr̃ei socio suo iniuriãtẽ: ⁊ ille rndit ꝓ q̃ ⁊ cõstituit iudicẽ sup nos: nũ interficere mevis sicut interfecisti heri egyptiũ: timuit moyses eo q̃ ille sc̃ illud. vñ et fugit a facie ⁊ curia pharaonis: ne. s. accusaret. Exod. ij.

§.II. De defectu timoris

Triplex ꝓdito bominũ rep hẽsibilis.

Sciẽdũ q̃ triplex est ꝓditio vel varietas hoim. Nã quidã supabũdãt in audẽdo: q̃dã in timẽdo: q̃dã in nõ timẽdo. Primi sunt q̃ sunt ni mis audaces: sicut fuerunt illi tres viri de exercitu dauid: qui iuerũt vsq̃ ad porta bethleem vbi morabanẽ castra filistym q̃ erant inimici israel: ⁊ ex cisterna que ibi erat hauserũt aquã: quã desideratã a dauid attulerũt ei: ſz nõ voluit bibere: immo libauit dño ꝑter maximũ piculũ ad qõ se sine cãv: gẽte posuer ij. Reg. xxiij. Ecc̃i. viij. Nor societatẽ admonet vitare sapiẽs dicẽs. Luꝫ audaci nõ eas. i. nõ ꝓuerseris cũ eo: q̃ nõ metuit vt recta rõ docet. Sunt aliqui q̃ supabũdant in timẽdo: ⁊ hi dicunt timidi: q. s. timẽt q̃n nõ optz ⁊ vbi nõ optz ⁊ eo modo quo nõ oz. de qb° ps. Ps. xiij. Trepidauerũt timore: vbi nõ erat timor et hoc est pcm̃ sicut petrus ita timuit mortẽ q̃ ꝓꝫ negauit vt ptz. Luc̃. xxij. Vñ Aug. Timẽdo mortez carnis tue dabis mortez anime tue. Tertij sunt qui supabũdant in nõ timẽdo: ⁊ tales dicunt impauidi: qu. s. nihil timent: tales sunt similes cuidã iudici, de quo dicit Luc̃. xviij. Erat quidã iudex in ciuitate q̃ deũ nõ timebat: ⁊ homines non verebatur ꝛc̃. ⁊ hz timor dei magis debeat retrahere a peccato q̃m verecũdia mũdi tamen oppositũ semper cõtingit Unde theophilus sup illo verbo sic dicit. Vi q̃ impudentem erga homines esse grauioris est mali indicium. Deum enĩ q̃plures homines nõ timẽt: attũ humano cohibent pudore. Cũ cmaliq̃s fit impudens erga hoies tũc crescit tumultus vicioꝝ. ⁊ de diabolo dicit Job. xlj. Facta est vt nullũ timeret: id est nõ per naturã: sed elationez ad hoc venit vt nullum timeret: vel sic. Factus est bonus: ſz per ꝓꝓriam ꝓesumptionẽ ad hoc venit: vt nec deũ nec qõ passurus est timeret, Licz enĩ demones timore naturali tormẽta timẽt: q: vt dr Jaco. ij. Demones credũt ⁊ ꝓtremiscũt: nõ tn ꝑhit timorẽ filialez. vel sic. Sacs est vt nullũ timeret. s. p hunc modũ q̃ vellet ei subijci. Quo autem timor ⁊ intimiditas sit pctm̃. vide in secũda pte.

§.III. De effectu timoris.

Nota q̃ tria in nobis causat timor inter alia. Primo ꝛctõez efficit. Scdo tremorẽ elicit. Tertio opationem impedit. Primo ꝛctõez supra. Nã ex imaginatione alicuius mali q̃ causat timorez fit in nobis detractio vtutis ⁊ calozis. Contrahit enĩz virtus aialis ad interiora. Cuius rõ est: q: q̃ maiuꝫ aliq̃d repelli non possit, puenit ex debilitate vtutis. Virtus autez quãto debilior est: tanto ad paucioꝛa se pot diffundere: et ad exterioꝛa se pot minus extẽdere: ⁊ hoc ꝑz p exẽplum. Videmus eni in moriẽtibus q̃ calor naturalis ad interiora retrahit, ꝑter debilitatẽ virtutis: sicl' in ciuitatib° quãdo ciues timet retrahũt se ab exterioꝛib° ⁊ recurrũt ad interioꝛa loca magis tuta quãtum ꝑmit. Ssit scdo ex timore ꝛctio calozis. Cuius rõ est: q: spũs vel calor q̃ est cã calozis in timẽtibus retrahit ab exterioꝛib° ad interioꝛa: quo subtracto remouet calor. Ubi notandũ q̃ timor facit pallentes tacẽtes ⁊ fugientes. Primo pallentes facit. Cuius rõ est: q: calor ⁊ spũs in timẽtibus: vt dictũ est retrahũtur ab exterioꝛib° ad interioꝛa. hoc subtracto remouet calor et sequit̃ palledo. vnde videm° q̃ timẽtes mortẽ pallescunt: eo q̃ tũc ex timore motus calor q̃ est cã calozis ad interiora re[illegible]hit. Oppositũ aũt huius ꝓecũdia causat. nã verecundati nõ pallescũt sicut faciunt timidi: sed [illegible] rubescunt. Cuius rõ est: q: sicut in timore fit retractio vel ꝓtractio calozis ad interioꝛa: ita in ꝓecũdia fit diffusio calozis ad exterioꝛa. Quãto aũt calor q̃ est cã calozis ad exterioꝛa diffundit: tãto magis rubedo causat. Facit labiorũ homies tacẽtes. Cuius rõ est: q: in timẽtib° fit motus interioris calozis spũum a cor[illegible] ad interioꝛa. ⁊ iõ timor ꝓsumformatõi vocis: q̃ fit p emissionem spũum ad supioꝛa p os p qõ timor nõ fiunt formare vocẽ ⁊ p[illegible]cẽtes faciũt in dolentib° ẽ oppositũ: nã in doloꝛe natura ꝓsernat interius spũm ⁊ calorẽ vt b̃ vtat ad expellendũ nociuũ. Ut triplicatis aũt interi° spiritib° a caloꝛe necesse ẽ q̃ emittant p vocẽ: ⁊ ideo dolẽtes vix ꝑnt se ꝓtinere q̃n clamẽt: vt dicꝑhũs in li. de ꝓbleumatib°. Tertio timor facit fugiẽtes. Cuius rõ est: q: in timẽtib°, ꝑter frigiditatẽ ingrossantem spũs ⁊ calorẽ: spũs ⁊ calor a supioꝛibus ad inferiora mouent: nec cõgregat circa cor: sed magis recedũt a cor de ex imaginatione defect° vtutis. Et ꝑter hoc timentes nõ ꝑmpte inuadũt: sed magis refugiunt: irati aũt oppositum faciũt. nã irati reddunt ꝑmpti ⁊ audaces ad inuadẽdum. Cuius rõ est: q: in iratis ꝑter subtilitatẽ spũum ⁊ calorẽ q̃ ꝓuenit ex appetitu indicte fit interior motus spũum ab inferioꝛib° ad superioꝛa: ⁊ ideo cõgregant spũs et calor circa cor; ꝑter q̃ irati ꝑmpte ⁊ audacter mouentur. hec. b. Tho. vbi supra. Scds effect° timoris est: quem motem elicit. Huius rõ est: q: in timore calor ab exterioꝛibus ad interioꝛa ꝓhitur. Remoto aũt ab exterioꝛib° calore q̃ membra ꝓtinebat remanẽt membra frigida: ⁊ ꝑter hoc accidit in eis tremor. tremor eni ex frigiditate causatur, ꝑter q̃d tremũt mẽbra timentũ. Et ꝑmo tremit cor eo q̃ in timore calor deseruit cor. Scdo tremit vox ꝑter vicinitatẽ arterie vocalis ad cor. Tertio tremit mãdibula inferior, ꝑt ꝓtinuitatẽ. Quarto seq̃tur strepitus dentũ ꝑter eandẽ rõnez. Quinto brachia ⁊ man° ꝛni ꝑt ꝓtractionẽ ad pect° vbi ẽ cor: tũ q: hmõi mẽbra sũt magis mobilia, ꝑt q̃d in timẽtib° genua tremũt. Vñ Eccl. xxv. Et fortate man° dissolutas: ⁊ genua debilia ⁊ tremẽtia roborate. Tho. j. se. q. xliij. Tertius effect° est: q: opatiez impedit, p cuius declaratõe videda sunt tria. Primũ ẽ q̃ opatio exterior a duob° causat. s. ab agẽte ꝑncipali q̃d est anima ⁊ ab agẽte instrũali, s, a mẽbris corꝑis. vñ ⁊ ꝑt defectu

agentis principalis ⁊ impantis vel mouẽtis: ⁊ ꝑpter defectũ agentis instrumẽtalis nõ obsequẽtis: opatio pot impediri. Scdm videndũ est q̃ timor impedit opationẽ ex parte corꝑis: vel ex ꝑte mẽbroꝝ ei°. Cui° rõ est: q: ꝑpter defectũ calozis q̃ est ex timore causat in mẽbris exterioꝛib° et ꝑcipue in membris supioꝛibus: timor ex subtractõe calozis mẽbra debilitat: ⁊ sic ea impedit opari. Tertiũ cõsiderãdũ est q̃ si timor: sit multũ vehemẽs ⁊ excessiu°: innatũ q̃ rõnem ꝑturbet: tũc talis timor impedit opatõez ex ꝑte mẽtis: si aũt sit ita moderatus q̃ rõnẽ nõ ꝑturbet: tũc ad bene operandũ ꝓfert in q̃tum. s. sollicitudinẽ causat ⁊ facit hominẽ attẽti° cõsiliari ⁊ opari: ⁊ b̃ est qõ dicit apls ad Phil. ij. Cũ metu ⁊ tremore salutẽ vr̃az opami. i. cũ metu mẽtis ⁊ tremore corꝑis. vl' sic: cũ metu. i. nõ ꝓꝛsumptuose: ſ cũ hũilitate: ⁊ cũ tremore. s. manifesto opamini salutẽ vr̃az. i. vitã eternã. q. d. apls. Nos meremur vitã eternã p hũilitatẽ ⁊ p bonã opatõez q̃ ex nobis nõ habemus ſ a deo: q̃ ꝑm aplm opat̃ in nobis velle bonũ ⁊ ꝑficere bonũ. hec. b. Tho. prima se. q. xliij. Qõ aũt dicit phs q̃ timor facit homines ꝓsiliatiuos: b̃ intelligẽdum est nõ ꝑm q̃ ꝓsiliatiuũ a facilitate ꝓsiliãdi b̃: q: sic nec timor: nec aliqua passio facit ꝓsiliatiuos. nã hoib° affectis aliq̃ passione vid°: q̃d maius vel min° q̃ sit ꝑm rei veritatẽ qõ fit ex defectu rectitudinis iudicij: ſ fac timor ꝓsiliatiuos, put ꝓsiliatiu° dr: a volũtate vl' sollicitudine: ꝓsiliant enĩ hoies de magnis in qb° q̃n nobis ꝑis discredũt. Ea aũt q̃ timorez incutiũt hũt quãdã magnitudinẽ: tũ q: apphẽdunt vt difficilia ad repellendũ: tũ q: appꝛehẽdunt vt de ꝑpetua sentẽtia. vnde in timoribus ꝓsueuerũt homines consiliari

§.IIII. De profectu timoris.

Sciẽdũ q̃ ex diuino timore tria nobis bona ꝓueniũt Et primo gr̃a infundit. Scdo culpa excludit. Tertio vita ꝓficit. Quãtũ ad primũ dico q̃ gr̃a infundit ex timore dei. vñ Ps. xxiij. dr: Timor dñi sicut fons vite. Sicut enĩ a fonte ꝓcedit riuul° [illegible] timore dei riuul° gr̃e. Vñ beri. sup cant. sermone. liiij. In vitate didici nihil esse ita efficax: ad ꝓuerẽdũ gr̃am dei retinẽdã ⁊ recuperandam: q̃m si in omni tpe inueniatis corã deo nõ altũ sapere: timere. ⁊ iõ. Prouer. xxviij. dr. Btũs vir qui semp est paꝓuidus. Sup q̃ vbo sic dicit Beri. Time cũ arriserit gr̃a time cũ abierit: time cũ de vno reuertit: time cũ ꝑis ertierit: cũ adest: time ne indigne operis. Sed si abscesserit multo magĩ timẽdũ est: q: vbi tibi deficit gr̃a: deficis ⁊ tu. Si aũt gr̃a tibi ꝓpiciata redierit tũc multo magis tamen dum est tibi: ne forte ꝓtingat te recidiuũ pati: ergo p omnem timorem est timendũ. Scdo ex timore dei culpa exclu ditur vel remittit. Vñ Eccl. j. Timor dñi expellit peccatum. Et hoc tribus modis corrigẽdo. s. ꝑteritam: vitãdo ꝓsentia: cauẽdo futura. Et primo quidẽ modo excludit timor dñi peccatũ: scz cõmissum seu ꝑteritũ: ⁊ b̃ ex cõsideratione dãnificationis inde inducit ꝓtritio: sicut apostematis inscissura expellit saniez vñ Esa. xxvj. A timore tuo dñe ꝓcepimus ⁊ pepunus spũ salutis. i. cõpunctionẽ vñ spũs saluat. Scdo ex cõsideratione future cõfusionis inducit cõfusionẽ: sicut vomitus expellit cibũ venenosuꝫ. Tertio ex ꝓsideratiõe eterne punitionis inducit ex timore satisfactio: sicut in infirmo qualescẽte remanẽt in infirmitate aliqua nociue reliquie que expellũt p medicinaꝫ Scdo modo culpa remittit vitãdo pnitia per innocẽtiaꝫ. Prou. xv. Per timorẽ dñi declinat omis a malo. Tertio modo, emittit culpa p timorẽ, puidẽdo futura. Eccs. viij. Qui deũ timet. s. timore filiali sundẽ ⁊ radicẽ in charitate autem timor. Vñ Greg. Mẽs q̃ plus est illuminata ⁊ inflãmata plus timet. Hoc aũt deus exigit a nob. vñ dr Eccs. xlvi. Deũ time ⁊ mãdata eĩ° obserua. hoc ẽ ois hõ. Deũ time, s. timore filiali: qui, s, docet nõ penam sed offensaꝫ patris timere: ⁊ mãdata eius obserua. i. ob ꝑm ⁊ ꝑpter ꝑm serua. nõ ob ali. l. ⁊ subdit cãm. Hoc est eni ois homo. i. ad hoc factus est ois homo: vt deũ timeat ⁊ mãdata eius seruet. vl' sic. Hoc est ois hõ. i. p hanc formam. s. p timorem dei ⁊ obseruationẽ mandatoꝝ. habet hõ esse gratie ⁊ demũ gloꝛie: qõ est pfectius q̃m esse nature. vl' sic. Hoc est ois homo. i. hoc solũ requirit ab omni homine: ⁊ p hoc beatificat. vl' sic. Hoc est ois homo. i. totus ⁊ pfectus hõ. Si enĩ alterum deest. s. vl' declinare a malo vl' facere bonum dimidius nõ totus est.

§.V. De vtilitate timoris

dñi. Nota q̃ nihil vtilius incipiẽti: nil vtilius ad pfectionem puenieti: nil vtilius oĩ statui vl' seruti timore dei. Vñ Eccl. xxiij. Nil melius q̃m timor dei. Qõ ꝑz discurrendo p singula. Est eni vtilis peccãtibus: penitẽtibus tribulatis, tẽptatis ⁊ contẽplatiuis. Primo est vtilis peccantibus Timor inq̃tum ad statũ penitẽtie adducit ⁊ trãsfert. Sicut enĩz latro videns iudicẽ insequentẽ se ꝓe timore iudicij timet ⁊ se rephendit dicẽs. Heu q̃d feci se iudicanduꝫ afflig dicẽs. Heu tu suspẽderis ⁊ rem furatã si pot ꝑpicit. Sic peccator ꝓsiderans futuꝫ iudiciũ ꝓe timore cor suum p mo redarguit ꝓsiderando debitã penã: petã dimittit ꝓsiderando dei misericordiã. Est scdo timor vtilis penitẽtibus. inducit eni ad ꝓtritionẽ: ꝓfessionẽ ⁊ satisfactiones Vñ dicit Eccl. j. Sine timore dñi nõ poterit q̃s iustificari. Justificat eni hõ p pniam p quã ẽ ipio fit iustus. Vñ et publican°. Qui cũ timore iuit ad orandũ ad tẽplum: reuersus est domũ iustificatus. Tertio est vtilis tribulatis. Sicut eni infirm° timẽs mortẽ corꝑis: libenter sumit potiões amaras ⁊ medicinas: sic timẽs mortẽ aĩe ⁊ separã a deo: libẽter gaudet in tribulatiõibus lõganimiter sustinet. vñ talis timor facit tribulatuꝫ patientẽ: gaudentẽ: ꝓstantẽ in tribulatiõibus. vñ Eccl. ij. Sta in iusticia ⁊ timore ⁊ ꝑpara aiam tuã ad tẽptationẽ. vñ scti gaudebant in aduersitatib° ⁊ eas affectabãt: q: spabant inde cuadere penas futuras ⁊ separationẽ a deo quẽ timebãt. Et ideo Aug. dicebat. Dñe b̃ vre: b̃ seca: vt i futuro pcas. Quare Utilis est to est vtilis timor tẽptatis. sicut eni pugnãti p sua here tẽptatis. ditate timor incurrit sollicitudinẽ in aggrediẽdo: ꝓseuerantiã in impugnãdo: ꝓfidentiã invincẽdo: sic timor dei facit diligentẽ in pugna spũali. Eccs. viij. Qui deũ timet nil negligit. s. eoꝝ que oz facere, p vincẽdis vitijs. facit p seuerantẽ in diligẽtia. Eccl. xxvij. Nũ tenuerit re instanter in timore dñi: cito subuertẽ dom° tua. Facit ⁊ timor tẽptatum ꝓfidentẽ d̃ victoria, puerb. xiij. In timore dñi fiducia fortitudinis: q: s. tanto q̃s fortiꝝ nũduꝫ despicit q̃to plus timet deũ. Quinto est vtilis timor: ꝓẽplatiuis Utilis est Sicut eni seruus dño cui seruit assistit sepi° obsequit humilius: alloquit dulci°. sic facit timor de ꝓtẽplatiuis. Nã contemplatius. ꝑmo subleuat ad aspectũ sũme veritatis. Eccl. x. Qui deum timet. s. vt filij erũt in ocl'is eius. i. bene placebũt ipsi deo sicut oculi mr̃is sup filiũ sunt vbicunq̃ vadit: q: vbi amor: ibi ocl's. vl' sic exponit. Erunt in ocl'is ei°. s. plati q̃ dicit ocl's dei. i. cognoscit a plato. Scdo timor humiliat ꝓtẽplatiuos ad obsequiũ diuine maiestat. Eccl. viij. Ego cognoui q̃ erit bonũ timẽti deũ qui verẽt faciẽ ei°. Tertio ꝑparat ad gustũ summe bonitat. ps. Quã magĩ multitudo dulcedinis tue dñe quã abscõdisti timẽtibus te. vñ Eccl. xxv. Timor dñi sup oia. s. bona tanq̃m custos eoꝝ ne amittant: vl' sup oia mala tanq̃m repsor: ne ingrediant vl' sup oia trãsitoria tanq̃m paudes ꝓtẽtor ⁊ vt puipendãtur. ⁊ iõ dr Eccl. xxv. Btũs vir cui datũ est hr̃e timorem dñi: vbi tria notari ꝑnt. Primo habit° vtuosius ibi. hr̃e timore dñi. Scdo donũ gratiosiuꝫ ibi. cui datũ est. Tertiũ est ꝑmũ gl'iosium. ibi. btũs ꝛc̃. De septẽ spẽbus timoris: ⁊ de timore, put est donũ spũsancti. infra in. iiij. parte.

¶ De vltima passione que dicit ira ⁊ causa eius ⁊ multiplicitate,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ltima passio est ira

Ira ē passio ḡnalis

v q̃ dici pōt passio ḡneralis:nō q: causet omēs passiones.nā isto mō amo: est passio general: sed inq̃tum ex ꝓcursu multarū passionū generat d: generalis. Nō eni insurgit mot' ire:nisi ,ppter aliquā tristiciaz illatam:ꝛ nisi assit desideriū ꝛ spes vlciscēdi.appetit eniz iratus vindictā vt sibi possibilem.vñ si fuerit multū excellens psona q̃ nocumentū intulit non causat ira:sed tristicia. Denoiatur aūt vis irascibilis ab ira:nō q̃ oēs motus eius sint ira:sed q: ad irā terminant oēs motus illius potentie:ꝛ inter oēs alios motus ē manifestior. Motus aūt ire tendit in duo.s.in ipam vindictā quā appetit ꝛ sperat.sicut q̃dam bonū:vñ ꝛ de ipsa delectat:tendit etiam in illū de q̃ q̃rit vindictā:ꝛ q: circa vtrū q̃:ira req̃rit quādam arduitatē.nō eñ surgit mot' ire nisi cū q̃daz magnitudine q: nihil ꝛ modica valde nullo digna nō estimam' hinc pz q̃ ē in potētia irascibili.cui' obiectū est arduum.

Nota differentias

Est aūt duplex d'ria attēdenda circa b̄ ire ad odiuz ꝛ ad amo:z. Quarū ꝑma est q̃ ira semp respicit ad duo obiecta:amo: vo ꝛ odiū q̃q̃ respiciunt vnū obiectū tm̄. sicut cū d: aliq̃s amare vinū vel aliq̃d hmōi:vel etiā odire. Se cūda est:q: vtrūq̃ obiecto: qd respicit amo: est bonum: qñ.s.duo respicit.vult eñ amās bonū amico.ꝛ hoc tanq̃ sibi ꝓueniens.vtrūq̃z vo hoz que respicit odiū h̄it rōnez mali.vult eni odiēs malū alicui tanq̃ sibi incōueniens:ſz ira semp respicit duo obiecta:ꝛ vnū q̃dem fm rōnem boni.s.vindictam quā appetit:aliud fm rōnez mali.s. hominem nociuū de quo vult vindicari:ꝛ ideo ira est passio q̃si composita ex ꝓtrariis passionibus. Dicit aūt ira cresce re in animū fm Ang.in regula p quandā causalitatez q̃a sez ipsa odium causat cū est inueterata.

§.I. Item nota:q̃ ira est cū

rōne non q̃dē vt pcipiēte.sicut d: ee volūtas cū rōne:ſ̄ vt denūciante.i.mānifestante iniuriā.appeti' cm̄ sensitiu' rōni nō obedit imediate:sed mediāte volūtate. Nd aūt bruta bēant iram cū non habeāt rōnem ex instinctu naturali indito eis ē p ratiōez diuinā. Itē ira est q̃dē naturalior cōcupiscētia ex pte subiecti:ꝓsiderādo hoiem fm naturam spēi inquātum rōnale ꝛ etiam fm cōplexionē ,ppam indiuiduī. Inquātum eni hō est rōnalis naturalior ē ira:quia ipa cū rōne.vñ phūs dicit q̃humani' est punire qd ptinet ad iram q̃ mansuetū esse:q: vnūq̃dq̃z insurgit ꝑ nociua. Sil' ꝓsiderādo hoiem fm ,ppam cōplexionez indiuidui ira est naturalior ꝓcupia. Est eñ hō dispositus ad irascēdum:fm q̃ hz cholericā ꝓplexionē. Cholera aūt inter ceteros hūores ctius mouet.assimilatur eni igni. ꝛ ideo magis ē in ,pmptu:vt ille q̃ disposit' est fm naturalē ꝓplexionē ad iram irascat:q̃ de eo q̃ est disposit' ad cōcupiscēdum ꝓcupiscat:vñ ꝛ phūs dicit in.vij.Et hic.q̃ ira magis traducitur a parentib' in filios q̃ ꝓcupia. Sed considerādo cām ire ex pte obiecti:vel ex pte subiecti fm naturā generis.i.inq̃tum est aial:sic naturalior ē ꝓcupia ira. Cōcupiscētia eni cibo: ꝛ venere: est naturalior:ꝛ ex ipa natura cōi hz hō inclinationē ad appetēdū ea q̃ sunt ꝓseruatiua vite:fm spēm vel fm indiuiduū. Itē odiū est grauf' ira q̃d pz ex dicto Aug.in regla q̃ cōparat odiuz trabi:festuce irā. Huius rō ē:q: q̃uis vterq̃z appetat malū:nō tm̄ ea dē rōne. Nā odiēs appetit malū inimici inq̃tū est maluz: ꝛ q: appetit malū alteri' fm se:nulla mēsura mali satiat. ea eni q̃ fm se appetunt̃ sine mensura appetunt̃:sicut auarus diuitias:sed irat' appetit malū ei' ꝑ quē irascitur: nō inq̃tū malū:ſz inq̃tū hz quādā rōnem boni:,pt estimat illd ee iustū inq̃tū vindicatiuū. Irat' eni appetit:vt ille cui nocumētū infert pcipiat ꝛ doleat ꝛ q̃ cognoscat,ppter iniuriā illatā sibi b̄,puenire. Et q: b̄ appetit sub rōne iusti vindicatiui.iō q̃n malū illatū excedit mensuraz iusti cie fm estimationē irascētis:tūc miserek, Ira ,ppe nō est ꝑ seipm:sed inq̃tum quedā metaphorica iusticia.ꝛ iusticia est hois au. seipm inq̃tum.s.rō regit ꝓpiscibiles ꝛ irascibile fm hoc dicit hō de se facere vindicam ꝛ sibi irasci. Item q: ira causat ex hoc q̃ aliq̃s nos lesit p actū suū.actus aūt sunt singulariū:iō ira est semp circa aliq̃d singulare. Item in.iiij.ethi.phs dicit seu appellat quōdam irascentiū acutos:q̃.s.cito irascūt:quosdā amaros q̃.s.diu retinēt iraz.quosdā difficiles q̃.s. nunq̃ hēscunt nisi puniāt. Est aūt cā ire aliq̃d factū ꝑ ipm irascentem. Cuius rō est:q: ira est appetit' nocēdi sub rōne iusti vindicatiui. Vindicta aūt locū nō habet nisi vbi pcesse iuuria q̃ ad cā ptineat qui vindictaz appetit. Iniuria aūt ab aliquo facta non ptinet ad aliquē:nisi aliq̃d fecerit q̃ sit aliq̃ mō ꝑ ipm. Nd aūt irascamur ꝑ illos etiam qui aliq̃ nocēt.hoc iō est inq̃tum illi quibus nocēt aliquo mō pertinent ad nos vl' p affinitatē:vl' p amicicia:vl' p cōionē natura. Nd etiā hoies irascant ꝑ eos q̃ despiciūt ea circa q̃ ipi maxime studēt:vt dicit phs.hoc iō est:q: p illud maxime reputam' nos despici. Ira aūt dicit de deo: nō fm passionē animi:ſz fm iudicium iusticie: pur.s.vult punire pctōres de culpa sua. Pctō: aūt etiā deo mi possit nocere effectiue.tm̄ ex pte sua agit ꝑ deū. Et q: ex mādato suo ꝓtenit: ꝛ q: ifert nocumētū aliq̃d ei q̃d sub diuina mutela ꝓtinet. Paruipēsio est cā ire ad quā oēs alie cause reducunt.puipēsio eni excellētie hoīs opponit. Que enim hoies putāt nullo digna ee puipendūt. Ex oiduo aūt bonis nostris aliquā excellentiā q̃rum':ꝛ ideo q̃dcunq; nocumentū inferat inq̃tum excellētie deroga.videt ad puipensionē ptinere. Cum eni ira appetat vindicam sub rōne iusti.ꝛ iō ,puocatiuū ad irā eit aliq̃d sub rōne iusti. Maxime aūt facit in iustū q̃ ex certa electiōe ꝛ malicia nō passione vl' ignorātia alteri infert nocumētū.ꝛ iō maxime ꝑ tales irascimur:q: ,ppter puipensionē vident fecisse. Qui ex ignorātia vl' passione peccāt.nō videntur puipēdere.ꝛ ideo magis merent veniā ꝛ misē.codia ꝛ nō irā. Item cū cā ire tu[illegible] puipēsio:ꝛ nocumētū cōstituū illatū b̄ m ꝑmā cām excellētia hois est cā vt de facili q̃s irascat. Quāto eni q̃s est excellentior tāto minus puipendit in eo in q̃ excellit. Vñ irascit diues si puipēdit in pecunia:ꝛ rhetor in loquēdo:ꝛ sic de alijs. Sz inq̃tuz nocumētū ꝓtristatiuū est cā ire.sic ea q̃ sunt ꝓtristiria ptinēt ad defect' sunt cā ire,ꝛ fm hoc infirmi de facili irascunt. Itē defect' ei' vl' p aufert ꝑ quē irascimur aliqui auget irā:aliq̃ minuit. Si eni defect' augeat indignum delectationē:sic auget iraz vt despiciant nobiles a nullis ꝛ hmōi. Si vo minuat despectionē indignā:sic diminuit irā. Et b̄ mō qui penitēt d' iniurijs facris ꝛ ꝓfitent ꝛ humiliant mitigat irā. Causat aūt ira delectationē. Nam mot' ire insurgit ex aliq̃ illata iniuria ꝓtristāte: cui q̃dem tristicie remediū adhibet p vindictā. Qto aūt ꝑ iusticiaz maiorē p delectationē remediū adhibet.tāto maior delectatio causat. Non eni tollit tristicia nisi p delectationes vt suū ꝓtiū. Ad pntiā aūt vindicte delectatio sequit. ꝛ tāto maior q̃to maior fuit tristicia. Si igit vindicta fuerit pñs realt':causat pfecta delectatio q̃ totali excludit tristiciā.ꝛ p b̄ q̃etat motū ire. Sz aliq̃ fit pñs realt' vindicta fit irascentī pñs dupl'. Uno mō p spem mali' eni ira scit nisi sperās vindictā. Alio mō p ptinuā cogitationem vnicuiq̃ eni ꝓpiscētī est delectabile imorari i cogitatione eoz q̃ ꝓpiscit. Et ,ppter b̄ imaginationes somniorum sunt delectabiles.ꝛ iō cū irat' ml'tū cogitet de vindicta i aio suo.ex b̄ delectat. Itē causat ira feruorē. Quedam eni ipetuositas est in motu ire:ꝛ q: mot' ire nō est p motuz retractiōis cui ,ppōrionat frig': ſz magis p modū ferrū curiōis:cui ,ppōrionat calor.ꝓñr fit motus ire causatus cuiusdam feruoris sanguinis ꝛ spirituuz circa cor q̃d est instrm passionis aie. Et exinde est q̃ p magnā ꝑturbationem cordis q̃ est in ira maxime apparet in iratis iudicia quedā in exteriorib' mēbris. Feruor tm̄ q̃ calorē ꝓsequitur

Ira ē passio ḡnalis

Item ira

Ira causat

Ira causat

[illegible] rōne ptinet ad irā:ꝛ alia ad amorē. Nā feruor amicis est cū quadā dulcedine ꝛ lenitate. est eñ bonum in amatum:ꝛ ideo assimilat calori aeris ꝛ sanguinis:,ppter q̃d sanguinei sunt magis amatiui. Feruor aūt ire est cuz amaritudine ad ꝓsumēdū:q: tēdit ad ultiōnē ꝑ iij.vñ assimilat calori ignis ꝛ cholere. Itē ira iter ceteras passiones manifestius impedit vsum rōnis. Itez cū ira sit cū rōne ꝛ impediat rōnē ex vtraq̃ pte pōt taciturnitatē causare:aliquando ramen sequit magis locutio si non fuerit timia. Tho. prima se.q.xlvi.et sequentibus.

§.II. Notandum q̃ triplex

Ira diuinalis

Ira virtualis

Ira criminalis

Est ira.s. diuinalis:virtualis ꝛ criminalis. Ira.diuinalis est illa quā dicit scriptura esse in deo:vt Eccli.xvj. Misericordia eñ ꝛ ira cuz illo est.ꝛ pñs. Irat' est furore dñs in pplz suū. Fuerūt aliq̃ pbi. vt epicurei q̃ dixerūt irā nō ee in deo.hāc rōnē assignātes:q: nō punit subito malos cuz scelera ꝓpetrāt. Sz vt dicit lactātius reprobās talē opinionē falsam:b̄ facit ,ppter suā imēsam clemētiā ꝛ misericordiā erga hoies:sciēs eos fragilitatē ꝛ cōpatiēs eis:et pertranseuns eoz ꝓuersionē:ꝛ ex eo differēs vltionē. Nā si cū homines peccāt subito vellet punire:paucissimi in mūdo remanerēt. Probari aūt posse irā esse in deo dicit nō solus ex scripturis scris:sed etiā gentiliū:allegās plura dicta sibyllay. Sibylla. Fuge sceleratas religiōes:ꝛ viuo do fui et ab adulterio te abstine:ꝛ masculi pmixtiōe prauā,p patria generationē crea:ꝛ ne occidas:hīs deuis immoralis irascit q̃ hec agunt:refert lactātius in li.de ira dei. Sicut dum p cū sc. ,ptura dicit deū iratū ꝛ irā esse in deo loquitur p similitudinē eoz q̃ dicunt de homine irato:nō q̃ ,ppie ira sit in deo. Et rō est:q: ira ,ppie est cū alteratione partis sensitiue. Est eñ ira fm Damasce.accēsio sanguinis circa cor. Deus aūt est immutabilis ꝛ alterari non pōt. Et cū sit purus spiritus:ꝛ nihil corporeū sit in sua deitate nec sanguinē nec cor habet. vñ fm passionē posset irasci. Sz cū bō irascit cōtristatur quez alterat in pte sensitiua et si pōt minari [illegible] ca[illegible]gat:vel grauiter ledit eū ꝓtra quē irat' est. Et q: hoc est cōiter effect' ire:cū q̃s ista facit ex ira aliquē:dicimus illū iratū cōtra talē. Et q̃tū ad istū effectū q̃ ,pcedit ab ira dicit scriptura deū aliq̃n iratū:nō q̃ sit in eo alteratio cū appetitu vindicte q̃ ,ppie est ira:ſ̄ q: punit mala ꝛ iustissime. Unde dicit de pe.dis.iij.,pducitur. Ira dei nō est hois:id est cōcitati animi furor:ſz tranquilla iusti supplicij ꝓstitutio. Est aūt ira dei triplex:sentiri dicere possum' q̃ de' tripliciter irascit.s.malis cōmīnādo flagellis expugnādo reprobos exterminādo. Locut' est dñs aliquādo per ,pphetas:,pmittēs ꝛ asserēs alicui populo se iratū ꝓtra ipsum:ꝛ mala illaturū:ꝛ cū talis ppls se correxit ꝛ penituit de peccatis dominus reuocauit sententiam ꝛ nō imisit illa mala. Hec tm̄ locutio fuit falsa:q: cōminatoria fuerat:ꝛ sub ,ditione.s.si se nō emendarent sicut pz de niniue:de qua dixerat dñs p Jonā ,pphetam. Adhuc quadraginta dies et niniue subuertet'. Jone.iij. Et cū audissent b̄ niniuite pniaz egerūt dicentes. Quis scit si forte ignoscat deus ꝛ auertatur a furore ire sue. Et ,pter pniam eoz reuocata est sinia:vnde ꝛ Hiero. super [illegible]ee.xj.c.inquit. Sed cōtinuo qui dixerat:sicut adama faciā te:ꝛ sicut seboim ponā te. Que duc ciuitates erviciū sodomoz parilis excidij traxere ꝓsortū. Cōuersū est inquit:scilicz dominus cor meuz intra me:conturbata est anima mea:nō faciā fm iracūdiā furoris mei. Nōne apparet q̃ idcirco indignat nobis dñs:vt nos indignatōis sue troze ꝓuertat.de pe.di.j.ſz ꝛ cōtinuo. Et loq̃t de pplo israel cui [illegible] minabat se exterminaturū,,pter peccata:si exterminat illas duas ciuitates vicinas sodomis:sed cū aliq̃n cōuersi sūt ad pniam dñs suspēdit sniaz. Sed dicit deus iratus:cū. s.flagellat:ꝛ flagellādo pctā expurgat reuertēdo ad pniam. Vñ dicebat Tobias ad dñm loquens. Cū fueris flagellādo.s.misericordiam facis:ꝛ in tēpore tributiōis pctās dimittis hīs qui inuocāt te Tobie.iij ꝛ Abachuc.iij. [illegible]am i ratus fueris.s.flagellando. misericordie recordaberis.s.pctā remittendo. sicut pz p exemplum in dauid cū ꝓsecutionē sustinuit a filio absolon ,pter pctā sua:ꝛ cū pestis maxima supuenit in pplm suū ,pter pctm̄ elationis.ij.Reg.xxiij.ꝛ.c.fi.hinc ꝛ Hiero. Si q̃n fames ꝛ penuria ꝛ oim rex egestas opprimit mūdum:sciam' hec ex ira dei descendere q̃ in paupibus non recipiūt elemosynā se fraudari loquit.xvj.q.j.c.reuertimini. Tertio irascit ergo reprobos exterminādo: sicut cum irascit homo ꝑ hostez capitalē exterminat cū si pōt de mundo:sic vt dicit Naum.j. Ulciscens dñs in hostes ꝛ irascēs inimicos suos. Job.iij. Qui incredulus est nō videbit vitam eternā:sed ira dei manet sup eū. Irascitur ergo deus isto modo.s.exterminando ꝛ morti eterne deputando impenitētes vsq̃z in finē.,pter q̃d ait aplus.ad Ro.ij. Tu aūt fm impenitēs cor tuū thesaurizas tibi irā in die ire. Non eni vt ait Hiero. hominibus.sed vitijs irascitur deus.de pe.di.j.Qbozem. Et q: in reprobis semp i ueniunt pctā.iō semp ꝑ eos dñs manet irat':ꝛ ita terribiliter vt in fine mūdi dicāt mōtib'. Cadite sup nos ꝛ abscōdite nos a facie sedētis sup thronū ꝛ ab ira agni. Apoc.vj. Nec ira pōt cessare.i.punitio:q: nec culpa remoueri. Hinc Greg.in lib.dyal'.ait. Cū supna idignatio sese:ita vt dixerim medullitus mouet.i.determinatiue.hāc humana opinio nō remouet.nec se cuiusliber vtiliter de peccatio objcit cū semel aliquid deus ab inimicis frascēdo disponit.xxiij.q.iiij.cū supna. Et lactātius in lib. de ira dei. Ira diuina in eternū manet aduersus eos q̃ peccant in eternū.ne q̃ tardes cē.Eccli.v. Secdario est alia ira q̃ d: vtualis seu ira p zelū.ꝛ hec est cū vicz q̃s hz displicentiam ꝛ turbationē ꝑ vitiū cōmissum a se vl' ab alio:inq̃tū est offensa dei,,pter q̃d si hz auctoritatē ipm punit.ꝛ ad hāc inuitat pb̄.cū dicit. Irascimini ꝛ nolite peccare. Loquit' eni fm Greg.in.v.moral'.de ira p zelū.vñ q̃si declarans ipam irā ,ꝓbdit. Que dicitis in cor.ve.ꝛ in cu.ve. cōpungimini.i.isto mō irascimini vt habeat cōpunctionem ꝛ dolorē de hīs que dicunt hoies in cubilib' ꝛ cordibus.i.de pctis q̃ fiunt ope corpis q̃d est quasi cubile aie ꝛ cogitatione que est in corde. Signāter aūt dicit irascimini ꝛ nolite peccare. Nam etiā ex zelo irascēdo peccat nisi modus seruet. Ita q̃ irascendū est ꝑ sua vl' aliorū vitia q̃ rōne ira regat:nō impatiētia vl' odio vl' nimia seueritate vtat. vñ Aug. Irascit iustus pctis paleas:sed nō odit in quo extinguit oculus rōnis. viij.q.j.§. viij. Hec autem ira tria bona facit,

¶ Placat deum.

¶ Auget meritum.

¶ Excitat proximum.

De pmo pb̄. Stetit phinees ꝛ placauit.s. deū in eo q̃ ex ira p zelū occidit pncipē ex iudeis fornicantē cū moabitis de ꝛ cessauit quassatio.i.flagellū ppli quo ml'ta milia occisa sunt. Vñ dicit nume.xxv.phinees auertit irā dei ab eis. Ibi habes historiā:sicut sanct' moyses cū vidit descēdens de mōte syna vitulū aureū ꝛ chorōs adorantiū cuz irat' est valde ꝛ ꝓfregit tabulas lapideas diuine legis:vt habet Exo.xxxij.reputans indignū margaritas verboz dei ante illos porcinos exponere. Et castra ingressus ipe cū leuitis zelo ducti interfecerūt.xxiij.milia qui adorauerunt vitulū qui ꝑ ius in mōte dñi placauerat sua oꝛone iratum ꝑ ppl' illū:ita vt veller delere. Nd talis ira augeat meritū. pz ex hoc:q: p quēlibet actuz vtutis merek hō:ꝛ tantomagis q̃to maior est vtus ceteris paribus. Sz ira sci p zelū est actus vtutis:ꝛ maxime.s.pietat:siue pietas dicat dei cultus:q̃d ptinet ad religiōnē que est maxima virtutū moralū:siue sumat ,p misericordia:q̃ ē maxima in hīs q̃ sūt ad ptinū fm.b. Tho.se.se.q.xxxiij. Nd aūt fit hec ira act' pietatis ondit Hiero.sic dicēs ad riparium legi firomastem,i.vindictam phinees, auctoritatem Ihe-

Ira virtualis

Ira criminalis

Ira diuinalis

Tertio

Ira virtualis tria bona facit.

pb̄.cv.

Universidad de Deusto Biblioteca

lye:zelus ſymonis chananei petri ſeueritatē:ananiā ⁊ ſaphirā crucidātem:pauli pſrantiā:qui he...nā magnū vijs dñi reſiſtētes eterna ſeueritate dānauit:nō eſt crudelitas crimina pro deo punire:ſed pietas. Hec ille. xxiij. q. vij. legi. Oportet ergo q̃ ad puniēdū habeat quis auctrem a deo vel ab homine. alꝯ nō iuſte fieret. Eſt inſup talis ira per zelum excitatua, primi ad cauēdū malū: dū videt puniri in bonū faciendū. vñ cū rex antiochꝰ miſiſſet nūciū in ciuitatem modū pcipiēs iudeis omnibꝰ vt derelicta lege dei trāſferret ſe ad mores gētilū ſacrificādo idolis: ſubito q̃dem ex iudeis in cōſpectu oīm ſacrificiū obtulit idolo: qd videns matathias: iratꝰ zelo legis occidit illū iudeū ⁊ nuncium regis: ⁊ filios ac ppl'm animauit ⁊ pforauit ad ſeruandū legē dei. deſerēs ciuitatē cū multis milibus ⁊ in deſertū ſeceſſerūt ne pteminarent: vt habetur. j. Mach. ij.

de ira criminali. Tertia dicit criminalis: cū videlz q̃s hz inordinatuz appetitū vindicte. i. punitiōis alicui ꝓpter aliquē defectuz cōmiſſum. Et qz inordinatus eſt talis appetitus id eſt nō ſm ordinē rōnis: dū. ſ. deſiderat punitionē fieri: non propter iuſticiā ⁊ ſm iuſticiā: ſ̄ ꝓpter indignationez ſui ⁊ nō debito modo. ideo peccat male vtēs paſſiōe ire. Sed p̄cipue cauēdū eſt ne multū teneat: ne ſm Aug. in regla: ira trāſeat in odiū ⁊ trabē faciat de feſtuca: ⁊ aiam faciat homicida: ⁊ iō dicit apls̄ ad Eph. iiij. Sol nō occidat ſuper iracūdiā veſtrā. i. nō teneatis vſq̃z ſero: vel meli⁹ ſol id eſt lumē rationis vel lumē gr̃e: nō occidat: id eſt nō ſuccumbat ſup iracūdiā veſtrā. i. nō extinguat ⁊ amittatur in ira veſtra: qz tunc incurreris tenebras peccati mortalis p qd diabolus nō xp̃s habitaret in vobis. vnde ſubdit. Nolite locum dare diabolo: ⁊ de hac ira mortali intelligitur illud Matth. v. Omnis qui irascit fratri ſuo reus erit iudicio id eſt dānatione eterna. Vñ Amb. Ira ſepe in crimē inducit innocētes. xj. q. iij. ⁊ ponit exemplū de phutifar patrono Joſeph qui iratus cōtra ioſeph ꝓpter falſam accuſationem vxoris iniuſte miſit eum in carcerem.

§. III. Ponit autez Grego.

Primū remediū cōtra iram. in. v. moza. tria remedia ꝯ irā. Primū eſt vt hō in opibus ſuis ꝓſideret q̃ ſibi pñt accidere vl' fieri aduerſa: ⁊ ex alia parte recogitet q̃ta ſuſtinuit xp̃s ꝓ eo: ⁊ q̃ patiēter: ⁊ ſine tumultatione immo oādo ꝓ crucifixoribus: ⁊ ſic imitari dz dñm ſuū. j. Petri. ij. Xp̃s paſſus eſt ꝓ nobis vobis relinquēs exēplū: vt ſequamini veſtigia ei⁹: qui cū maledicerēt nō maledicebat: cū pateret nō cōminabat ſicut faciat iratus. Scōm remediuz eſt: vt cogitet quis defectus et iniurias q̃s ſepe facit deo ⁊ primo: ⁊ in omib⁹ his vult ſibi cōpati ⁊ nō irasci ꝓtra eū. Sic ergo ⁊ alter̄ iſte faciat hoc iure naturali dictāte: ⁊ nō irascat. Eccli. xviij. Nō homini ſeruat irā ⁊ a deo q̃rit medelā. q̃ſi dī. Frustra q̃s medelā gr̃e q̃ vulnera pctō curant̄ petit a deo: ſi ipſe pmanet in ira cū pxio. Neq̃z eīm deꝰ pctōi reconciliat: ſi ipſe cū primo pſeuerat iratus. Tertiū remediuz eſt rñdere irato hūiliter ⁊ dulciter. Nā vt dz Puer. xv. Sermo mollis frangit irā: ſermo durus ſuſcitat furorē. Exemplū primi iudicū de gedeone. Exēplū. ij. Reg. de tribu iuda dura loquēte ꝓtra iſrael. Vel ſaltem tacere. Juxta illud pſ. Turbatꝰ ſum ⁊ nō ſum locutꝰ. De vicio ire: ⁊ q̃ ſit graue

Tertium

pſ. lxxxvi et q̃tū nocear: ⁊ qū eſt mortale vl' veniale: ⁊ diuerſis gradibus eius habes in ſcda parte titu, de ira.

¶ De cauſa exterioꝛi peccati. Cap. XII.

Vnc de cauſa exteri-

n oꝛi peccati breuiter videndū eſt. Vbi ſciendū q̃ ſicut cā interioꝛ peccati ē volūtas vt pficiēs actū pcti: ⁊ rō q̃tū ad carētiā debite regule ⁊ appetit⁹ ſenſitiu⁹ inclinās. Sic aliq̃d extrinſecū triplr̄ pōt eſſe cā peccati. Vel qz mouet inediate volūtatē: vel qz mouet rōnez vel qz mouet appetitū ſenſitiuū. Sz q̃tū ad primuz cum voluntatē interi⁹ nō poſſit mouere aliq̃d extrinſecuz niſi deus: ⁊ de⁹ nō eſt cā peccati. ſequitur q̃ nil exterius ſ̄poſſit cauſare pctm̄ ex pte voluntatis. ſ. mouēdo ipſam immediate.

Nō aūt deus nō fit cā pcti: neq̃z directe neq̃z indirecte ſic declarat. Illud eīm eſt cā directe alteri ad peccandum qd inclinat voluntatē ad peccandū. Indirecte aūt eſt cā cū non retrahit a pctō cū poſſit ⁊ debeat: ſic plat⁹ nō coārigens ſubditos d: cā indirecta vitioū. Sed q̃ deꝰ nō ſit cā directa pcti ſui vel alteri⁹: pz ex hoc: qz oē pctm̄ eſt per recеſſum ab ordine q̃ eſt in ipm̄ ſicut in fine. deus aūt ſm diony. oia inclinat: ⁊ puertit in ſeipm̄ ſicut in vltimū finez. Vñ poſſibile eſt q̃ ſit cā ſibi vel alteri diſcoordandi ab ordine q̃ eſt in ipz. Nō etiā nō ſit cā indirecta peti pz: q̃ nulli eſt debitoꝛ ad dandā grām. gubernatoꝛ enī nauis non dꝯ cā indirecta ſubmerſiōis nauis ex hoc q̃ nō gubernat nauem: niſi q̃n pōt ⁊ dz gubernare. Quis enim deꝰ aliquid non det auxilium ad vitādum pctm̄: qd ſi daret nō peccarent. tū q̃ non det hoc totū facit ſm ordinem ſue ſapiēte ⁊ iuſticie: cū ipſe ſit ſapiēcia et iuſticia: ⁊ ſic non impedit eī q̃ aliq̃s peccet ſicut cā peti. Et q̃tus actus peccati inquātum actus ⁊ inquātum ens ſit a deo: qz oē ens eſt a ꝯmo ente: ⁊ oīs actus a ꝯmo actu. i. deo non tamē ſequit q̃ deus ſit cā peccati. Peccatū enī dicit actū cum quodā defectu: qui defectꝰ eſt ex cā creata ſcz libero arbitrio inquātum deficit ab ordine ꝯmi agentis: id eſt dei: ſicut defectꝰ claudicationis reducit̄ in nbiam curuū ſicut in cauſam. nō autem in vtute motiua: a qua tamē cauſat̄ quicq̃d eſt motionis in claudicatiōe. Nō etiā deus dicit̄ excecare ⁊ obdurare hēc duo importāt. Vnum eſt motus animi humani inherēs malo ⁊ auerſi a diuino lumine. ſm hoc deꝰ nō eſt cā excecationis vel obduratiōis. Aliud ē ſubtractio gratie: ex qua ſequit̄ q̃ mens diuinit⁹ nō illuminat̄ ad recte videndum: ⁊ coꝛ hoīs nō cōuoluitur ad recte viuēdum ⁊ ſic obduratiōis ⁊ excecatiōis deus eſt cā. Et quātuz ad quoſdaz. ſ. reprobos excecatio opatur ad dānationē quātuz ad quoſdā ad ſanationē. ſ. quoad electos. quos aliq̃s deus pmittit cadere vt [illegible] res fiāt. Tho. j. ſe. q. lxxij. Vñ de pe. diſ. ij. dicit Aug. Caubus diſcretibus deus oīa coopantur in bonū: vſq̃ adeo prouidus oīa: vt etiā ſi q̃ exꝛbitantes deuiant ⁊ exoꝛbitāt: etiam hi ipm̄ faciat eis pficere in bonum: vt. ſ. humilioꝛes ⁊ feruētioꝛes ſurgant. Exēplum in petro de quo dicit Amb. diſ. l. Fidelioꝛ factꝰ eſt petꝰ poſt q̃ fidem ſe pdidiſſe defleuit. Cum igit̄ deus nō ſit cauſa peccati: ſequit̄ q̃ nil exterius pōt eſſe cā peccati: niſi vl' inquātum mouēs rōnem: vel inquātū mouens appetitum ſenſitiuū. Et ſm hoc triplr̄ aliquid pōt eſſe cauſa peccati ſeu mouere voluntatem ad peccādum. Vno mō ipm̄ obiectum, ꝓpoſitū: ſicut cibus excitat deſideriū hoīs ad comedendum: ⁊ ſic res ſenſibiles exterius apparentes mouent voluntatē ad peccandum. Alio modo ille qui ꝓpōnit vel offert hmōi obiectꝰ: ⁊ ſic diabolus vl' homo mouet ad peccandum. Tertio mō ille qui pſuadet obiectum ꝓpoſitum hēre rōnem boni: qz ⁊ hic aliqualiter ꝓponit ꝓprium obiectum voluntati: qd eſt rōnis bonum verum vel apparens: ⁊ ſic etiā diabolus vel hō mouet ad peccandū pſuadendo ad malum. Et qz nullo iſtoꝛū modoꝝ trium pōt aliquid directe cā peccati eſſe: cū voluntas nō ex necеſſitate moueat ab aliquo obiecto niſi ab vltimo fine: iō non eſt ſufficiens cā peccati: neq̃z res exterius oblata: neq̃z ille qui cām ꝓponi. neq̃z ille qui ſuadet. Vnde ſequit̄ q̃ diabolus nō ſit directe ⁊ ſufficienter cā peccati: ſed ſolus per modū pſuadentis vel ꝓponentis apperibile. Nō aūt dicit Hier. de pe. di. ij. Si eīm inquit q̃ ſicut deus ē pfectio boni ita diabolus mali: intelligēda eſt illa ſimilitudo i generali: inquantum videlz ſicut deus eſt cā bonꝝ noſtri ita diabolus aliquo modo eſt cauſa mali ſed nō eodē modo. quia deus operatur interius mouēdo voluntatem: qd non poteſt facere diabolus.

¶ De temptatione multiplici: ſcilicet mundi carnis et diaboli. Capitulum. XIII.

Primo igitur videduz

p eſt aliquid breuiter de temptatiōe diaboli ſm quā dicit aliquo mō eē cā peccati. Vbi ſciēdū ſm Tho. ꝓma ſe. q. lxxx. q̃ cū interioꝛ ꝑs aīe ſit intellectiua ⁊ ſenſitiua. Intellectiua aūt ꝓtinet intellectū ⁊ volūtatē: voluntatē quidē diabolus p ſe ⁊ directe mouere nō pōt: intellectus aūt per ſe mouet ab aliquo illuminātē ipm̄ ad cognitionē veritatis. diabolus aūt hoc nō intendit circa hominem: ſed magis obtenebrare ipſius rōnē ad pſentiendū que obtenebratio ꝓuenit ex fantaſia ⁊ appetitu ſenſitiuo. vnde tota opatio diaboli interioꝛ videt̄ eſſe circa fantaſiā et appetitū ſenſitiuū: quoꝛ vtrūq̃z cōmouēdo pōt inducere ad peccatū: pōt eīm operari ad hꝯ q̃ imaginationi aliqueſ formē imaginarie pſentent̄. pōt etiā facere q̃ appetit⁹ ſenſitiuus ad aliquā paſſionē cōciteꝯ. Natura eīm corporalis naturaliter ſpiritualī obedit ad motū localem. vnde ⁊ diabolus omnia cauſare pōt: que ex motu locali corporū inferioꝛū puenire poſſunt: niſi ex virtute diuina repimātur. Nō aūt aliqueſ formē repſentent̄ imaginationi: ꝓſequitur quādoq̃z ad motū localez. ſimiliter ⁊ cū appetitus ſenſitiu⁹ cōciteꝯ ad aliquas paſſiones ſm quēdā debitū modū ſpiritū ⁊ corꝑis: diabolus etiā poreſt ad hoc cooperari. Ex hoc aūt q̃ paſſio eſt cōcitata in appetitu ſenſitiuo ꝓtingit: vt id qd ꝓponit̄ imaginationi iudicet̄, ꝓſequēdum: qz ei qui a paſſione detinet̄ videt̄ eſſe bonū ad qd p paſſionē inclinat̄ ⁊ p hūc modū diabolus interius induciт ad peccādū. Et q̃tus diabolus poſſit ꝓprie virtute niſi a deo receꝯ aliquē inducere ad faciēdū aliquē actuz qui de ſuo genere eſt peccatū: inq̃tū videlz pōt impedire vſum rōnis: mouēdo imaginationē ⁊ appetitū ſenſitiuū ſicut in arepticijs patet. Tamē nō pōt inducere neceſſitatē peccādi. Ratio eſt: qz homo motuo ad peccādū nō reſiſtit ni[illegible] rōnez: ſi igit̄ ratio fit totaliter ligata p opus diaboli mouētis imagin[illegible] ...ucq̃d agat homo tūc nō imputatur et ad pecca[illegible]n aut ratio nō fit totaliter ligata ex ea pte q[illegible] eſt [illegible]ora pōt reſiſtere peccato. Vñ Hieron. de pe. diſt. ij. Si eīm inquit liberi arbitrijnos ꝓdidit deꝰ nec ad virtutes nec ad vita neceſſitate trahimur. Et Ambro. xv. q. j. nō eſt. q̃ cuiq̃ noſtrum aſcribamus erum nam: niſi noſtre voluntati. Nemo noſtrū teneꝯ ad culpaz niſi propria volūtate deſiexerit. Volūtariū ſibi militē elegit xp̃s: voluntariuz ſibi ſeruum actionatur diabolus ⁊c.

§. I. Et qz temptatio indu

cit ad peccatuz: ⁊ ſic eſt quaſi cauſa licet inſufficiens peccati agendū eſt de tēptatiōe. Vbi notāduz q̃ quinq̃ ſunt illa que temptant: ſed varijs modis. ſ. deus: homo: caro: mundus: ⁊ diabolus. Et deus quidem temptat: hominē nō vt decipiat ſicut diabolus [illegible]ec vt aliq̃d circa creaturā addiſcat qd̃ prius neſciebat q[illegible] oīnia nouit ſed vt bonuz occultū ipſi temptato vel alijs patefaciat. Et ſic tēptauit deus abraam vt habeꝯ Gen. xxij. vt ſcz ipſi abrae innotaſceret et alijs etiā in exēplū fides ⁊ obedientia. Vel etiā vt defectū homini occultū ſibi manifeſtet. Sic xp̃s temptauit philippū quādo dixit. vnde ememus panes vt mādu[illegible]t hi. Job. vj. Et ad idem facit qd̃ dicitur Deutero. xiij Tēptat vos dominus deus veſter: vt p[illegible] fiat vtrum diligatis eum. ⁊ habeꝯ. xxvj. q. v. nec mirū. Nec eſt contra illud qd̃ dicit Jaco. j. Deus neminē temptat. hoc eīm exponitur ſuerſimode: videlz ſm glo. qz nō temptat vt decipiat vel peruertat: ſicut facit diabolus immittēdo malas cogitationes vel mala culpe. Vel ſm Augu. Deus neminez temptat [illegible]ucendo in temptatione. Vel ſm Bedam loq̃tur de temptatiōe interioꝛi qua ꝓcipit̄ malum: nō de temptatione exterioꝛi tribulatiōis. Vel neminez temptat deꝰ ſm Tho. ad diſcendum qd̃ ignoꝛet. Cum ergo temptari a deo nō ſit malū ſed bonum: nō debet homo refugere temptari. Nam vt dicitur, Eccli. xxxiij. Qui temptatus nō eſt qualia ſcit. q[illegible] qui nō eſt temptatus id eſt in tribulatiōe probatus ⁊ examinatus: paruz vel nihil ſcit qualiter ſe dz habere in tribulatione. Vel qz nō habet noticiam tribulationum p experientiaz que eſt optima magiſtra. Multa enim videtur bona ab inceptis que mala cognoſcunt̄ ab expertis: nec ſcit compati tribulatis ⁊ temptatis. Eſt etiā periculoſiſſima res nulla temptatione pulſari ſm Augu. qz inde, pcedūt multa mala. Et primuz eſt elatio. ſcdm̄ eſt incircuſpectio ſui. tertiū incōpenſatio temptatoꝝ. quartū deſpectio aliorꝝ. quintū ignorātia agendoꝝ. ſextuz priuatio premioꝝ. ſeptimū incurſio eternorum ſupplicioꝝ. propter qd̃ ecōtra dz Jaco. j. Omne gaudiū exiſtimate fratres cū in tēptatiōes varias inciderītis. Scdo temptat homo deū. iuxta illud pſ. Temptauerūt deū in cordibus ſuis. Dicit aūt quis temptare deū cum pretermittit facere qd̃ ex ſe pōt ad pericula euadēda: ⁊ ad ſubſidia tēporalia querenda: ſolum ad auxiliū diuinuz reſpiciens. Sicut diceret aliquis temptare equū quādo eū ſine magna neceſſitate vel vtilitate currere facit. Non autē quādo ex neceſſitate: puta vt hoſtes fugiat: vel ex vtilitate: putavt bracium apprehendat: cū aliter obtinere nō poſſit. Sic cum quis ſe ſine ratione cōmittit alicui periculo in aliquo faciendo: cum aliter ſibi poſſit prouidere ſine periculo. iſte dicitur temptare deum ad experiendū. ſ. vtrū poſſit liberari ab eo. Nō, phibet dominꝰ dicens. Nō temptabis dñm deum tuū. Deuter. vj. Et hoc xp̃s vitauit quando temptanti euz diabolo mittere ſe de ꝓnnaculo recuſauit allegās dictā auctoꝛitatē: vt habeꝯ. Matth. iiij. Hoc etiaz egit abraam cū vxoꝛe ſuā ſara: dixit ſoꝛori nō dicēdo mendacium: ſed veritatē occultando. vt habetur Gen. xij. In quo facto inq̃t Aug. oſtēdit̄ q̃ nemo deū ſuum temptare dz: dū hz q̃ ſalubri cōſilio faciat. Fecit qd̃ potuit. ſ. abraā: et qd̃ nō potuit deo cōmiſit. xxij. q. ij. Querit. Nō ſi q̃s objceret q̃ tēptare deū nō ſit pctm̄ ex eo qz tēptare deuz eſt experiri bonitatē ⁊ volūtatez dei: hz hoc nō eſt pctm̄ qz in pſ. dz Gu...are et videte qm̄ ſuauis eſt dñs. Rñdet̄ q̃ cognitio diuine bonitatis eſt duplex. ſ. ſpeculatiua ⁊ affectiua. Et quātū quidē ad cognitionē ſpeculatiuā nō hz dubitare: vtrū ſuauis ⁊ bonꝰ ſit deus: qz hoc eſſet tēptare deum: ſ̄ q̃tū ad cognitionē affectiuā: dū ſcz aliquis affectat in ſeipſo experiri guſtū diuine dulcedinis ⁊ cōplacētiam diuine volūtatis: ſic licitum eſt ⁊ hoc nō eſt tēptare deuz: Quō, aūt iſtd̄. ſ. tēptare deū ſit pctm̄ ſpiūaliter quot modis homo temptet deū. habes in. ij. pte ti. iij. c. x. Tertio tēptat caro hominē. i. cōcupiſcētia carnis iudicū rationis peruertendo aut impediendo. Unde apoſtolus. Caro cōcupiſcit aduerſus ſpiritū. Et iacobi. j. Unuſquiſq̃z tēptat̄ a cōcupiſcētia ſua abſtractꝰ a deo. ſ. ⁊ regula rōnis p paſſionem: ⁊ illectus a ſenſibilibus. Dicit autē caro temptare hominē inſtrumētaliter vel materialiter inq̃tū ſcz potest cognoſci qualis ſit homo: ex hoc q̃ ſequiuntur vel repugnat cōcupiſcentijs carnis ſm Tho. in. j. pte. q. cxv. Ubi ſciendū q̃ tēptatio carnis ſp̄ eſt peccatuz. Cuiꝰ ratio eſt: qz omnis appetitus anime inordinatus eſt peccatū: ſ̄ motus carnis q̃ ē ex apphēſiōe delectabilis ē actꝰ ⁊ appetit⁹ anime inordinatus: qz ipſa anima eſt que inordinate mouetur ⁊ appetit: licz mediate carne. ergo ⁊c. Sed ſi motꝰ carnalis inſurgeret ex calefactione corꝑis ſine imaginatione aliqua: eſt pure naturalis: nec habet rationē peccati. Et ad hoc poteſt diabolus cooperari ſua virtute. Conſiderandum etiam q̃ temptatio aliqua eſt difficilis ad vitandum propter tres cauſas. ſ. ꝓpter fortitudinē: debilitatez et propinquitatē. Et q̃tum ad fortitudinem impugnantis ſit temptatio ab hoſte. i. diabolo eſt difficilis ad vitandum. Unde dicitur. xvj. q. ij. Ulſis. Mille nāq̃z nocendi habet artes ſeu modos: nec ignoramus aſtuciam eius. Conatur nāq̃z a principio ruine ſuevnitatē eccleſie reſcindere: charitatem vulnerare: ſanctoꝝ operuz dulcedinem inuidie felle inficere; ⁊ oibus modis humanū genꝰ euer-

Caro tēptat hominem.

Et tnbꝰ temptatō reddit difficilis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Titulus. VI.

tere ⁊ pturbare:dicit etiã Job penul. Ne[illegible] est potestas si/
mulis ei sup terrã. Quãtum vero ad secundam cãm dif
ficultatis in temptatiõe:scilz ,ppter debilitatem tempta/
ti:sic temptatio carnis est difficilior ad vitãdum vel vincẽ
dum:q; temptatio carnis magis debilitat hominem qui
est magis pronus ad pctã carnalia q̃ spiritualia. Vñ ⁊ de
diabolo dicit Job penul.q̃ potestas eius in lumbis et in
vmbilico manet:q; videlz p luxuriã carnis multum dñat
hoibus, sedes enim luxurie in viris est in lumbis:quia in/
de deciditur semen:sicut mulieribꝫ ab vmbilico. Quã/
tum ad tertiã cãm:scz propinquitatem etiã temptatio car
nis est magis vicina ipsi tẽptato ; ideo est difficilior.quã/
tum eni hostis est magis ,ppinquus:tãto magis põt noce
re. Unde ⁊ Boeti⁹ dicit q̃ nulla ẽ efficatior pestis ad nocẽ
dus q̃ familiaris inimicus. Mũdus etiã temptare dicit
impropꝛie:scz instrumentaliter vel materialiter :inquãtum
scz põt cognosci q̃lis sit homo:ex hoc q̃ cõtemnit prospe
ra mũdi vel aduersa q̃bus etiã vtitur diabolus ad temptã
dum fm.b. Tho.i.pte. Et de hoc bello temptatiõis mun
di inquit apl's ad Eph.vi. Non est nobis colluctatio ad/
uersus carnem ⁊ sanguinẽ.s.solũ:sed aduersus mũdi pn
cipes ⁊ ptãtes aduersus mũdi rectores ⁊c. Et aug.in ser
mone. Duplicẽ aciem ꝗ milites xpi mundus ,pducit: de/
mulceat ,psperis:deterreat aduersis. Potest igit dici tẽpta
tio mundi inquãtum homo vel ex malicia ,ppa vel instiga
tus a diabolo:inducit aliũ ad malum.nã ⁊ mundus dicũ
tur peccatores mundi amatores. Sit aũt hoc triplr:scz
q̃ vnus temptet aliũ. Uno modo psuadendo. Unde au
gu. Si fratri tuo psuades:occidis.s.animã eius quãtum
est ex te ad peccatũ inducẽdo.de pe.di.i. Noli. Unde ps.
Lingua eorꝫ.s.male psuadentium gladius acutus. Secũ
do modo temptat mũdus.s.pseqndo:quod figuratũ fuit
in Ismaele psequente ysaac.de q̃bus aplus ad Gal'.iiij.
Is q̃ fm carnem natus est pseqebatur eum q̃ fm spũm
Logebat eni ismael maior natu ysaac adorare imagines
luteas quas ipe faciebat:vt dicit magister ,ystoriaꝫ. Dic
liberius papa. Omnes q̃volunt in xpo pie viuere pseqnti
onem patiunt:⁊ ideo non vos a pio mentis ,poſito affli
ctionis amaritudo coartet recedere considerãtes quãta ,p
absolutione nostri ⁊ liberatiõe:creator noster deus ac re
dempto: ptulit.vij.q.j.suggestuz. Tertio modo temptat
mundus.i.homines mundi scelerate in manifesto viuen
do.⁊ sic suis exemplis ad malũ inclinant alios:q; vt dicit
xx.q.iij. Proclive aũt est cursus ad voluptatẽ ⁊ imitatrix
natura vitiorũ.s.est. Et.xxviij.q.i.dicitur. Sepe maloruz
consortia etiam bonos corrumpũt multo magis eos qui
ad vitia pronj sunt ,ppter qd dicit in ,puer. Qui tetigerit
picem inquinabitur ab ea. Possunt etiã dici mundus:
ista bona sensibilia mũdi que allicium' appetitũ ad sui ef
fectum:⁊ diabolus eis vtit ,pponendo ad temptandum
tanq̃ magna bona:vnde cũ bonum sit illud qd trahit ap
petitus ad sui amorem:etsi illud sit verũ bonum vel appa
rens:cũ aliquid boni sit in istis sensibilibus lz minimũ re
spectu spũalium bonorꝫ:nõ attẽdens homo ad vera bona
spũalia ⁊ celestia:ipsis postpositis exterioribus ⁊ sensibi/
libus se imergit:ea amans vel inquãtum delectabiliavt ci
bos ⁊ venerea:vel tanq̃ vtilia:vt diuitias:vel tanq̃ hone
sta:vt honores ⁊ reuerẽtias:que exhibenẽ in testimoniuz
virtutis:vel scientiã:vt inde honoretur:⁊ de his omnibus
quomodo scz rapiant appetitũ ostendit Adamantius di/
cens. Ubi irrõnabilis ipetus preuenit:⁊ flãm. celerrimi
motus animã hic depascit:exurit eius inocentiã. prepon
derat enim futuris presentia:seris iocũda:⁊ leta tristibus
⁊ properata tardioribꝫ.velor enim iniquitas que ad nocẽ
dum occasionem suggerit:de pe.di.iij. Inter hec. Et sic
anima misera deserto sũmo bono inherz vt fini bono crea
to.estimãs illud super omnia alia appetẽdum in ipo actu
peccati:similis illi qui ,pter delectationem esus vnius fi
cus nõ curat amittere vnũ regnũ, Unde aug.dicit q̃ pec

Unus hõ tẽptat ali um triplr

Ps.lvi.

catum nõ est ap[illegible]tit' malarũ retũ:sed desertio melioruz

Ultimo ⁊ ppe temptare est diaboli.vñ.i.ad Thess.iij. Ne forte temptauerit vos is q̃ temptat.s.diabolus. Tẽ
ptare enim ,ppie est exprimentũ sumere fm Tho.i.pte.q
cxv.de aliquo aũt exprimentũ sumit aliq̃n vt sciat aliquid
circa ipm,puta vtz intelligat vel sciat rñdere ad aliquid
de quo interrogat :vel vtz velit facere qd petit. Aliqn au
tem vltra sciam talẽ qrit aliq̃s alius finis bon' vel malus.
Et bonus q̃dem vt cũ aliq̃s vult scire q̃d fit vel q̃lis sit vt
eũ ,pmoueat ⁊ adiuuet sicut magister tẽptat scholarem.
Malus aũt finis intendit qñ hoc scire vult vt decipiat vl'
subuertat ⁊ noceat:⁊ b scdo mõ ⁊ fine semp diabolus tẽ
ptat:vt.s.noceat in pctm pcipitando. Et fm hoc d̃. ,ppe
officium ei' tẽptare.⁊ si aliqn hõ sic tẽptat:hoc agit inqn
tum ẽ minister diaboli:sicut tẽptauerũt iudei xpm ⁊ pha
risei:quãdo interrogauerunt d̃ depẽsa in adulterio:et
hr Job.viij.⁊ de censu cesari dando. Quid rñdis. Quid
me temptatis hypocrite. Matth.xxij.

Tertia ratio.

Ultima ratio.

§.II. Triplici eniz de causa

Cã triplr gre diabo lus tẽptat hominem

mouet diabolus ad tẽptandũ hoies.s.ex malicia:supbiam
iuidia. Ex malicia q̃dem qꝫ cũ odio deũ hẽat:inquãtũ pu
nitor est eius:ex malicia sua q̃rit auertere a seruitio ipi'
dei hoies inquãtuz põt. Sicut is q̃ inimicat alicui ⁊ odit
q̃rit auertere ab eius obedientia ⁊ reuerẽtia subditos eius
⁊ nocere q̃tum põt:⁊ pcipue scos viros. Unde Iob.xl. Ecce
eius electa:⁊ bz fiduciã q̃ influat iordanis in os suum.i.q
deuorat de ꝓfundo purgatos:q̃ baptismus hꝫ vnit originẽ
in iordane:⁊ ,ppterea baptizati designant' p iordanẽ. Se
cũda cã quare temptat est supbia eius. Sicut eni boni an
geli ministrãt deo in determinatis officijs,ad salut' hoim
sic demones ,ppter eorꝫ supbiam dine ptãtis similitudinẽ
vsurpantes:determinãt sibi certos ⁊ determinatos mini/
stros ad ipugnatiõz hoim. Unde ⁊ de eo dr Job penul. Ipse
est rex sup oes filios sup[illegible] Exemplum in vita patris de
sathana qui fuit visus a quoda[illegible]igere rõnem a satellitib
bus suis demonijs inferioris grad[illegible]alis ad q̃ inde
rerant temptatos p ipos:⁊ illũ q̃ quẽdam scũ virũ in de
remo cõmorãtem tẽptarũ ab eo p plurimos annos ad ma
nam tandẽ adduxerat luxurie multũ cõmendauit ⁊ bono
rauit. Tertia cã qre temptat ẽ inuidia sui. Nam demo
nes salut hoim inuidentes:,pfectũ eorũ per tẽptationẽ im
pedire nituntur. Unde dr Sap.ij. Inuidia diaboli mors in
trauit in orbem terrarũ. Et.xvi.q.ij.c. Ulsis.dr de eo q̃
dolet satis ⁊ erubescit charitatem quã nequit in celis hre
i.cõseruare:hoies ꝓstantes ex lutea materia in terris re
nere. Sed hic occurrũt tres qones. Et pma est qꝫ cus
deus sit amator iustitie:videt q̃ nõ debeat pmittere hoies
temptari a demonijs:cũ ipsi hoies sint infirmi ⁊ ignari:ac
eq̃ demones multũ potẽtes ⁊ astuti eo q̃ inẽ eos nõ vide
tur esse equale bellũ vel pugna. Sed ad hoc rñdet q̃ licz
q̃ditio pugne vel belli int' eos nõ videt' ee eqlis:fit tã reco
pensatio p diuina grã:⁊ p angelorũ custodia:nec quis
tit temptare q̃tuz volũt demones:sed q̃tum pũt resistere
hoies. Unde i.Cor.x.dr. Fidelis ds.i.verax in ,pmissis no
patiet' vos tẽptari .s.id qd potestis:sed facit cũ tẽptatiõe
puentum dando.s.vtutis augmẽtum. Naz fm gio. [illegible]
dat diabolo tẽp[illegible]ndi licẽtiam:dat tẽptatis mirificodiet gra
tiam. Uel facit cũ tẽptatiõe ,puentũ:robur ⁊ ꝓstantiã dicẽs
vt possitis sustinere.i.vincere vl' patiẽter ⁊ pseuerãter sus
stinere ne deficiatis in lucta. Scõa qõ est:q; vide[illegible] q̃ cũ scis q̃
natura hũana sit infirma ⁊ debilis:sufficiat ei ipugnato q̃
est a carne ⁊ a mũdo. Unde nõ videt q̃ ei quẽ sit eni impu
gnatio q̃ est a diabolo. Sed ad b rñdet q̃ in. mitat bn Respõdet
mane q̃ad exercitiũ sufficeret ei ipugnatio q̃ est a carne ⁊
a mũdo:sed malicie demonũ nõ sufficeret:q; eius vera q
impugnatiõe vtit ad malũ. Sed de' illã impugnatiões or
dinat ad gl'iam:⁊ maiorẽ coronã electorꝫ suorꝫ ⁊ ꝓfusionẽ
demonũ cum vincunt. Unde ps.ciij,mqt. Diaco iste quem

tu formasti ad illudendũ ei. Formauit. siquidẽ deus dra/
conẽ.i.dyabolũ ad pticipandũ gl'iam:b ex supbia sua eaz
amittẽs:⁊ hoies p tẽptatiões infestãs:gl'iosus de' malici
am draconis ,puertit i bonũ electorꝫ suorꝫ.s.cuz tẽptati ab
eo vincẽtes coronas pmiorꝫ sibi adaugẽt:⁊ sic i pugna ei
illudit' dũ electi nõ acqescũt suggestiõib' ei' vt ipe inten
dit ⁊ credit:b resistũt sicut pz in exẽplo Job.j.c. Tertia
qõ est an oia pctã a demõis tẽptatiõe ,pcedũt. Ad qõ di/
cendũ q̃ aliud est eẽ occasio alicui' effect'.aliud est eẽ cã
ei':sicut vbi gra. Deficcãs ligna est occasio cõbustiõis li
gnorꝫ.iportat eni occasio vtutẽ ,pductinã alicui' effectus
b imp fectã.cã aũt pfectã:a sil' dyabol' inqtũ instigauit
primũ hoiem ad peccandũ:dr occasio oim pctorꝫ inqtum
b.ex illo pctõ natura hũana fuit ita viciata:vt oẽs hoies
sint ,pclines ad peccandũ. Sz dicere dyabolus nõ est cã
oim pctorꝫ humanorꝫ:ita q̃ ipe oia suadeat:aut q̃ effica
citer ad peccandũ ipe inducat:b directa ⁊ p se ⁊ pncipa
lis cã pctõ est libertas arbitrij ⁊ corruptio carnis. Uñ ori
genes dicit q̃ etiã si dyabol' nõ esset: haberẽt hoies ap/
petitũ cibi ⁊ venereorꝫ q̃ posset esse inordinatus nisi rõ
ne regularet' que subiacet libero arbitrio.⁊ Augu.dicit
etiam q̃ nõ oẽs cogitationes male a dyabolo imittunt:
sed aliqe emergunt arbitrij motu. Tho.j.parte.

§.III. Circa temptationẽ

aũt dyaboli possunt notari tria.s.

¶ Generalitas vitiorꝫ de quibus temptat.

¶ Varietas modorꝫ.

¶ Et qualitas temptatorum.

Dyabol' ex, ter de omni cri mine.

Et q̃tum ad primũ.s.gnalitatẽ vitiorꝫ dyabol' temptat d̃
oicrie:ex oi latere:⁊ in oi tpe. Nõ aũt tẽptet de oi crimi
pz p hoc qõ dicit xps. Mat.xij.de spũ imundo.i.dyabo
lo q̃ vadit ⁊ assumit septẽ spũs neqtiores se:⁊ ingressi in
domũ vacantẽ habitãt ibi. Spũs iste imundus dici põt
dyabol' q̃ temptat de acci[illegible] accidia ⁊ ociositas pma
prime est cã oim malar[illegible]ogitationũ ⁊ imundar[illegible] affectio/
num. Septẽ [illegible]ias [illegible]os secũ assumit sunt septẽ vicia ca
pitalia ipo grauiora.s.supbia:vana gl'ia: auaricia:ira:in
uidia:gula:luxuria:de q̃b' tẽptant demones. Et sicut an
geli boni sumũt sibi noia ab officijs q̃ circa nos gerũt:ira
⁊ demones sumũt sibi noia a vitijs:de q̃bus ꝓcipue ipu
gnant.nã etiã oẽs de singulis pctis tẽptare poss int.magi
ãi de vno aliq̃ vnusq̃sq̃ ipugnat fm magrm.ij. suarum.

Demones ipsoruꝫ impugnationes.

Et noia ipsorꝫ in sacra pagina repiunt'. Uñ qui de sup
bia Leuiathan dicit qd interpretat additamentũ eorꝫ:tem
ptãs eui ꝓmos pentes de supbia;pmisit eis addutamentũ
diuinitatꝭ,de q̃ noie dicit dñs p Esa. Ulsirabo sup leuia/
than serpentẽ veterẽ ⁊ tortuosũ. Tẽptãs eni d̃ inani glo
ria dicit Lucifer quasi lucez ferens.s.gl'ie tpalis.de quo
Esa.xiiij.dicit. Quõ cecidit[illegible] lucifer q̃ mane oriebaris.
Tẽptans de auaricia dr mãmona:qd interpretat diuitie
circa quas est auaricia:de b dr Matth.vj. Nõ potestis
deo seruire ⁊ mãmone. Tẽptans de ira dr abededon qd
interpretat exterminator. Ira eni ponit hoiem extra termi
nos rõnis:⁊ extra terminos humane conuersationis: q;
iracundus nõ de facili reperit societatẽ. Tẽptãs de in/
uidia dicit sathan:qd interpretat aduersarius: q; inuidus
aduersat seu ꝓrariat omni bono alter[illegible]is ami inuidet. d̃
quo Luce.xiij.dicit xps. Ecce sathan expetiuit vos.s.ad
temptãdum. Tẽptãs de gula dicit behemoth: qd iter
pretatur animal:q; gula facit hoiem animalem ⁊ brutalẽ.de
quo dicit Job. Behemot principiũ viarꝫ dñi.i.pma ipsa
rum opationũ:nõ ordine tpis sed dignitate. Tẽptans
de luxuria dicit asinodeus:qd interpretat factura iudicij
q̃ ppe hmõi vitiũ factũ fuit terribile iudiciũ sup sodoma
q̃ quatuor alijs ciuitatibus. Et figurant' his vitijs dedi
ti p octo demoniacos.d̃ quibus habet in scriptura sacra
Supdi eni figurant' p filios quosdaz iudeorꝫ qui in noie
Pauli apli querebant demones expellere ab obsessis,in

Ubi fi, quatuor

Cap. xix.

Ps. cvij.

Ps. xc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vana: sicut tēptauit dynā filiam Iacob [illegible] egrediendum domū vt videret mulieres regiōis q̄ violata fuit. Genesis xxxiiij. De auditu vo q̄n noluerūt intelligere vt bñ ageret sicut mathanias cū reliquijs iudeoꝝ q̄ remāserāt in hierusalē de captiuitate qui noluerūt audire Hieremiā loquētē eis ex pte dei ne descēderet in egyptū. Vl' etiā q̄n a veritate auditū auertūt: ad fabulas aūt cōuertunt. ij. Timo. iiij. De odoratu: q̄n facit odorari suauia ⁊ infirma vitari ⁊ fastidire: q̄b'dā: p Esa. iij. Erit p suaui odore fetor: sicut diues epulo: q̄ fastidiuit lazarum vlcerosum mūc in fetore ignis ⁊ sulphuris torq̄tur in inferno. De gustu: sicut tēptauit cuā Gen. iij. Et xpm in deserto q̄n dixit. Dic vt lapides isti ⁊c. Matth. iiij. De tactu: cōtrectādo aliena in uito dño: qd ptinet ad furtū: sicut achaz q̄ abstulit virgas aureā ⁊ chlamydē coccineā: ⁊ pecuniā de reb' hierico, phibitis. Iosue. vij. Vel etiā tāgendo impudica: sicut oma ⁊ zares. Gen. ix. Tēptauit q̄ in celo q̄n. s. draco traxit ad terrā tertiā pte stellaꝝ vt dr in apoc. q̄. s. exemplo primi angeli supbientis: alij inferiores inclinati sunt ad idē: volutarij tñ nō coacti. In paradiso terrestri tēptauit: ⁊ vicit p mos parētes serpēs q̄ erat callidior cūctis animib'. i. diabolus p serpētē. Gen. iij. In mūdo tēptauit Cayn ō fratricidio: ⁊ filios dei descēdētes ex gniatiōe seth: vt videntes filias hoim. i. descēdētes ex pgenie cayn q̄ mali erāt q̄ essent pulchre: acceperūt in vxores: vnde praui facti sūt. Gen. vj. Tertio tēptat diabol' i oi tpe a pncipio. s. mūdi vsq̄ ad finē: ⁊ ab eo tpe quo q̄s incipit hre vsuz rōnis vsq̄ ad decrepitā etatē. Vñ saluator Lu. xxj. Vigilate omni tēpore orātes vt digni habeamini fugere oia illa. s. tēptamēta. Et Gre. xxiij. moral. tractās istū Job. Hec opat de' tribus vicib' p singulos. s. hoies vbi loquit Job de hoie tēptato: ⁊ post tēptationē ꝓsolato fm expositionē ei' dicē homine tēptari a dibolo trib' vicib'. i. in pncipio quertiōis et in medio, pbatiōis ⁊ in termio migratiōis. Et in pncipio quidē quertionis qn. s. efficaciter vult vicia deserere p pniam vel ad religiones trāsire: cogitate illa occurrit sibi illa familiaris sua carnalis ōlectatio: q̄ inueterata quāto diutī' sustinuit tāto acrius stringit. Et q̄s ibi meroꝝ q̄ anxietas q̄n huc spūs vocat: hinc caro reuocat. Vñ de hoc amarescēte homie dici pōt qd Job ait. Appropinquauit corruptiōi anima eius ⁊c. Sz q: diuina gra diu nos istis difficultatibus affici nō pmittit: ruptis pctoꝝ nroꝝ vinculis citius nos ad libertatē quertionis noue cōsolādo pducit: ⁊ pcedētē tristiciā subsequēs leticiā refouet: vt de ipso dici possit qd ait Job. xxxiij. Liberauit aiam eius ne pergeret in interitū ⁊c. Figura de laboze ⁊ anxietate quā habuerūt israelite in exeundo de egypto ⁊ de mare rubro cū Pharao sequerē eos. Sz q: quertio seuēritatē parit mater aūt negligētie solet eē securitas: ne securitas negligētiam generet: scriptū est. Si ita accedēs ad seruitutē dei p para aiam tuā ad temptationē. Eccli. ij. Ōd in ipso figuratū fuit: q: p baptismū in deserto temptat' fuit. Matth. iiij. Tres aūt sunt modi quertoꝝ: sc̄z inchoatio vbi sentiuntur blādimēta dulcedinis: m editatio vbi experiunt certamina temptationis: ⁊ terminatio talis scilz status, pbationis vbi habetur perfectio plenitudinis. Primus ergo dulcia suscipiūt cōuersi q̄b' cōsolent: postea amaraquib' exercitent ⁊ demū suauia quibus ꝓfirment. Nā ⁊ spōsaz vir quisq̄ prius dulcib' blādimētis fouet: quā tñ ꝓiunctaz asperis increpationib', pbat: pbatā secure possidet. Unde in figurā plebs israelitica cū ad nuptias meris ex egypto reuocaret a deo quasi arrarū vice: prius accepit blandimēta signoꝝ. Cōiūcta aūt. s. p legē acceptā: pbatiōib' exercet in deserto: pbata in terra, pmissionis virtutis plenitudine cōfirmat. Sepe enī cōuersi in ipso adhuc pncipio sue conuersionis: vel tranquillitatez sue paucissime carnis vel dona alia suscipiūt: ⁊ post hoc duris tēptationibus fatigantur: quibus si in ipso principio rangerent fortē deficerēt. Sepe enī tā diutina sunt temptationū certamina: q̄ longa fuerūt in inchoatione blandimenta. Sepe aūt magis dat in inchoatione dulcedinis minus autē in laboze, pbationis: ⁊ aliq̄n ecōuerso. Plerūq̄ etiā ex eo q̄ quersus quisq̄ in inchoatiōe magnā gre dulcedinem donā recipit cōfirmatione accepisse pfectiōis se arbitrat vnde fit vt dū subita tēptationis, pcella tangit: despectuz se a deo ⁊ pdnū arbitret: ⁊ b q: suā ꝓditione ⁊ stanū ignorat. Plerūq̄ etiā quersus q̄sq̄ talibus tēptationib' agitatur: qualibus ante quersionē nūq̄ pulsatū se reminiscit. hoc nō: q: hec eadē tēptatiōis radix deerat: ⁊ q: nō apparebat multis occupato. Iuxta summā vero certaminis remunerat q̄sq̄ plenitudine pfectiōis ⁊ cōsolatiōis fm illd ps. xciij. Scdm multitudinē doloꝝ meoꝝ in cordo ⁊c. vñ xpo post temptationē accesserūt angeli ⁊ ministrabāt ei.

Restat demū dura in morte tēptatio. Cōsiderat eīn cōuersus ⁊ pbat': q: opz de omnib' iudicari ⁊ secure esse de cogitatiōib' mmimis. Quis ꝓsiderare valeat q̄ta mala p momēta tēpoꝝ ipsis in cōstantibus cogitationū motibus ppetram', ppter hoc Dauid timēs ait. Nō intres in iudiciū cū seruo tuo. Et q̄d faciēt tabule: si tremūt collūne. Vñ ⁊ xps solutioni carnis appropinquās ⁊ mēbroꝝ suoꝝ speciem seruās factus in agonia certaminis, plixius orabat. Lu. xxij. Sed dei adiutorio quersus ⁊ pbat' tēptatorem vincēs ad iubilū supne patrie puenit. Et de tēptatoribus in morte habes supra in precedēti ti. Tempt' etiā diabol' in omni tpe: vni' ⁊ eiusdē opa: q: in principio bone opōis in medio ⁊ in fine: vt declarat Gre. in. j. moral. Et in pncipio bone actiōis impugnat instīcto mentē vt finistrā intentionē in ipsa habeat: vt. s. illā faciat nō ppē deū sz ppter sui laudē vel aliū mūdanū respectū. Intentio aūt principiū pōt dici opis: q: finis ad quē respicit intentio: mouet agentē ad opandū. ⁊ ad hoc facit qd dicit. Tre ñ. j. Facti sunt hostes in capite ei'. s. demones mūdi as posuerūt tēptatis in capite. i. in principio pbatōis. q̄ si ei resistit intentione fm [illegible] deū: tūc ponit insidias in p̄secutiōe opis inducēdo: vel ad [illegible] vanā leticiā vel nimiam tristiciā ⁊ accidiā: vel iracūdiā vel o[illegible] alicui' debite circūstātie in ipso exercitio boni opis elemosyne. s. oblationis correctiōis ⁊ hmōi. Vñ ps. In via hac qua ambulabā sc̄z bonoꝝ operū: abscōderūt laqueū. s. tēptatōis mihi demones. Et ad hoc firmādū ponit ipse Greg. figurā q̄ habet Hiere. xlj. videlz q̄ octoginta viri de sylo ⁊ de samaria rasi barba ⁊ scissis vestib' hñtes in manibus thus et munera ad offerēdū in tēplo ibāt: q̄b' obuiauit ismael filius Nathanie iccdēs cū eis dixit. Venite ad Godoliaz dñm terre: quē. s. nabucho. pfecerat reliquijs judeoꝝ qui remāserāt in hierlm: ⁊ cū venisset cū eis ad medū cisterne: occidit omēs decē exceptis q̄ dixerūt: ne occidas nos ⁊ ostēdamus tibi thesauros frumēti ⁊ mellis absconditos in agro quo dicto nō occidit. Significat hi exercentes se in actiōe decē preceptoꝝ ⁊ octo beatitudinū. cōponitur cū octogenari' numer' ex decē ocries multiplicato. Barbas radere est sibi virilitatē bonoꝝ operū nō ascribere sz decē vestes scindere ē corpa abstinētijs macerare: thus ⁊ munera ōferre est ozōnē ⁊ alia pietatis opa facere: ⁊ ista agēda in p̄secutiōe operū ipoꝝ ismael. i. diabolus occurrit instigās eos ad, p̄sequēdū talia opa ⁊ cō passione q̄si volens eos dirigere ad [illegible] nm terre. s. deū p, p̄secutiōes ipoꝝ bonorum operū: ad quā sollicitat vt decipiat: sed in medio cisternatis occidit: dū ad aliquā indiscretionē vel vicīū mīrum aut defectū necessarie alicui' circūstātie inducit: p, ꝓ vita gre pituank. decē vero euadūt hñtes thesauros absconditos in agro: q: hñtes thesaurū pnie in agro cordis cum pposito obseruatiōis decē preceptoꝝ: mortē [illegible] euadunt: q̄ si vincere ⁊ decipe non pōt in, p̄secutione. in fine operis ponit insidias: vt sc̄z inde homo supbiat vel aliud malū faciat. Et ad hoc facit illud Gen. iij. Tu insidiaberis calcaneo eius: sc̄z mulieris. id est anime. Calcaneus q̄ est finis corporis signat finem operis.

Luc. xvi.

Apoc. viij

Job. xxxiij.

§. IIII. Secūdū principale

Quō est videndū circa tēptatiōes dyaboli est varieras modorum. Ponit aūt Bern. septē genera tēptationū: figurata p septē capita draconis insidiātis ptui mulieris sole amicte. i. ecclē seu aie vtuose: vt habet Apoc. xij. Et prima tēptatio dicit importuna: q̄. s. dyabolus ⁊ tūme ⁊ frequenter ad malū instigat infra vires tñ tēptati. Vñ Gre. dicit q̄ dyabol' frequēter tēptat vt hoiem saltē tedio vincat. qd tñ deus pmittit ne hoies ignauia torpeat. In cuius figurā dicit Judi. ij. Has gentes nō deleuit de' vt erudiret israel in eis. Et loquit de finitimis natiōib' chanaan iebuzeis ⁊ alijs. Vñ ⁊ de quodaz sancto legit in vitas patrū q̄ tēptatus fuit p. lx. annos a spū fornicationis. Seda tēptatio dicit dubia qua anim' vl' mens tēptati dubitatiōe inuoluit circa aliquid fiendū. A temptatione hac videt pulsat ⁊ deiect' moyses ad aquas ꝓdictionis q̄n dixit ppl'o. Audite rebelles ⁊ increduli. Numq̄d de petra hac poterimus aquā eīcere: quasi dubitās de miraculo. s. exitus aquaꝝ de petra: qd dñs, pmiserat: attendens ad malicīā illius ppli: ⁊ min' ad dei clemētiā: vt habetur nume. xx. Tertia dicit subita qua mens vl' rō deliberare nō pōt, ppter impetuositē tētis. Hac tēptatione videt pulsatus aaron: q̄n petēte ppl'o iudeoꝝ vt faceret eis deos: quos adoraret. cuz iam hur spuz interfecissent q̄ eis ꝓdicebat: vt dicūt hebrei timens ne ꝓdicendo nō solum eū occideret: sz etiam in egypto reuerterent [illegible] subito torques aureas ⁊ anulos quos mulieres p [illegible] in auribus portabant ut habuit. Iste credens q̄ ex auaricia ei dare nō vellent. Accep̄ tñ, piecit in ignē ex q̄bus cōflatus est vitul' aureus: forte ope dyaboli quem ppl's adorauit: vt habet Exo. xxxij. Expluz etiā de Loth qui in subito voluit filias suas exponere libidini sodomitaꝝ: ne hospites sup hoc molestaret. Gen. xix. ⁊ de hoc. xiij. di. quod ait.

Quarta dicit occulta [illegible] deliberare nō pōt, ppter obscuritatem rei q̄lis fu[illegible] tēptatio discipulos q̄n pretendebant q̄s eoꝝ [illegible] Lu. xxij. vl' q̄n Jacob' ⁊ Johānes petēbāt a xpo vt facere possent ignem descēdere de celo ad cōburendū samaritanos q̄ xpm cū discipl's hospicio nolebāt recipere. Lu. ix. zelo putantes moueriq̄ tñ verus zelus nō erat. Quinta dicit violēta qua mēs, ppter quādam violentiā ꝓducit ad ꝓsensum: ⁊ hac deuict' Petrus vt morte vitaret xpm negauit. Matth. xxvj. Hac etiā instigata Susanna vt assentiret senibus in actū turpē: viriliter restitit. Dañ. pen[illegible] Sexta dicit pplexa q̄ varijs vitijs animū ipedit: ⁊ cū altez illoꝝ maloꝝ necesse videat fiendū, ppter diuersas rōnes nescit q̄d minus fit malum. Hac tēptatione pmot' ieptevt votū seruaret q̄d dño fecerat, p hostiū habēda victoria vt primuz. s. occurrens sibi de domo sua aial reuertēti de prelio dño immolaret. occurrente filia vnica in sacrificū obtulit. Septima ō: fraudulenta q̄ mens p quādā dolosam estimationē seducit ⁊ ꝓsenit sub spē alicuius boni. Et sic sathanas trāsfigurat se in angelū lucis: vt dicit apl's. Hac fuit seduct' vir dei: q̄ missus a iudea ad increpandū hieroboā de idolatria ⁊ p hibitus a deo ne ibi comederet. s. in samaria inuitatus a quodā alio, ppheta ex pte dñi ad comedendū. mēdacio ne tñ loquens assentit ibi comedendo p̄ ppter quā trāgressionem in via strāgulatus est: vt habet. iij. Regū. xiij. ⁊ q̄ tuis Gratianus dicat. xxix. q. j. §. q̄ aūt error: p sone q̄d nō est p̄ [illegible] malosus error cū dyabolus se trāsfigurat in angelum lucis: si credit bon' cū bonū se simulat. Vñ si q̄s simpl' interrogat' tunc ab eo: si vellet in eius ꝓsortiū transire. [illegible] rideret [illegible] ic: nō ex b intelligeret ꝓsensisse in ꝓsortiū dānationis. tñ q̄ talis adoraret eū ⁊ assentiret locutiōi sue falsē nō excusaret a pctō mortali fm Alex. in sum. q: nō ds quis eē facilis ad adorandū vl' ad credendū hmōi nisi bō certificat'. Et credendū est q̄ in hmōi debite se habēdo ⁊ humilt: deus nō pmitteret decipi: si apponeret oēm diligentiam [illegible] deberet: q: deus reuelaret vl' p se cognoscēret: sicut legim' de. b. Martino: ⁊ p hūc etiā modū. s. fraudulentiā. b est ofusione miraculoꝝ: sz falsoꝝ: terribil' temptabit tpe antixpi: ita vt in errore ducank si fieri pōt etiā electi: vt dicit xps. Matth. xxiiij. Et apl's inqt q̄ adventus ei'. s. antixpi est in oibus signis ⁊ pdigijs mēdacib'. Et p hui' declaratōe sciendū fm Tho. in. j. pre. q. cxiiij. ar. iiij. q̄ si miraculū, ppie accipiat demones miracula facere nō pñt: nec aliq̄ creatura: sz sol' de': q: miraculuz, ppie dr: qd sit pter ordinē totī' nature create. Sz q̄n q̄ miraculū dicit large qd excedit humanā facultatem ⁊ ꝓsideratione: ⁊ sic demōes pñt facere miracla: q̄. s. hoies mirank inq̄tū eoꝝ facultate ⁊ pditione excedūt. Ubi notandū est q̄ oēs trāsmutatōes corpaliuz rez q̄ fieri pñt p aliq̄s vtutes naturales seminū rez ad q̄s ptinent pdicta semina pñt fieri p opatione demonū hmōi seminib' adhibitis. Sicut cū aliq̄ res trāsmutank in serpētes ⁊ ranas q̄ p putrefactione generari pñt. Ille vo trāsmutationes q̄ fieri nō pñt vtute nature nullo mō opatione demonū fm rei veritatē pfici pñt: sicut q̄ corp' humanū vtak in bruta aial: vl' q̄ mortu' suscitek. Etsi aliq̄n aliquid tale opatione demonū fieri videak b nō est fm rei veritatez sz fm apparētiā tm. qd quidē duplī pōt ptingere. Uno mō ab interiori fm q̄ demon pōt immutare fantasiā hois ⁊ sensus corporeos: vt aliq̄d videak q̄ sit: ⁊ b etiā interdū fieri dicit virtute aliquaꝝ rez naturaliū. Alio mō ab exteriori. Cū enī dyabol' possit formare corpus ex aere spissato cuiuscūq̄ forme ⁊ figure vt illud assumēs in eo visibil' apparēat pōt eadē rōne circūponere cuicunq̄ rei corporee quācunq̄ formā corporeā: vt in eius spē videak. Et b est qd Aug. ait in. xviij. de ciui. dei. s. q̄ fantasticum hois qd etiā cogitādo siue somniādo p rez inumerabiliū genera variak velut corporum in alicuius aialis effigie sensibus appareat alienis. qd fm. b. Tho. nō sic est intelligendum q̄ vis ipa fantastica hois aut spēs eius eadē numero in corporata alicuius sensib' ostendak: sz q: demon q̄ in fantasia vni' format aliquā spēm. ipe etiā pōt filem spēm alterius sensibus offerre. Exēpla habes de his de Samuele ficte suscitato: seu demone apparēte Sauli in forma samuelis ad inuocationem phytonisse: ⁊ socijs vlixis in bestijs mutatis: vt habet. xxvj. q. v. nec miruz. Per hec aūt falsa miracula temptat dyabolus intēdendo hoies ducere in errorem ⁊ credulitatem alicuius falsitatis.

§. V. Tertū principale notandū

De varietate eorū qui temptantur.

est. [illegible] qualitas varietas eoꝝ qui tēptank. Nam aliqui sunt [illegible] fideles: aliq̄ fideles. Et inter fideles aliq̄ sunt mali alij boni. ⁊ iter bonos aliqui p fecti alij imperfecti. Et infideles quidē multiplici' impugnank. i. plurib' temptationibus: sz acrius fideles. Ro hui' est: q: fm Greg. q̄to crebrius q̄s dyabolo se subijciat tanto intolerabilē sibi faciat vt ei reluctari nō possit. Sed cū infideles crebrius se subijciāt dyabolo eis tēptatio fit magis intolerabilis ⁊ frequentior: cū nō hēant scūū fidei q̄ se tueank. De q̄ scuto apl's Ephe. vj. In oibus sumentes scūū fidei in quo possitis oia tela nequissimi extinguere. Sz ex alia pte acrius impugnat fideles q̄ infideles. Magis enī appetit deijcere fideles quasi magis sibi resistētes. Secdo sciendū q̄ interio ⁊ appetit' dyaboli maior est ad tēptādū bonos q̄ malos. Sz ex pte tēptati magis tēptat malos q̄ bonos. Hui' rō est: q: cū malos iam possideat: nō aūt bonos. ō magis conak p tēptatione ad trahendū ad sui dñium istos quos nō habet q̄ possessos malos. Dyabol' magis tēptat bonos q̄ malos.

Sicut etiā aliq̄s princeps terren' magis insurgit ꝑ illū qui plus aufert ō in re suo: vl' qui plus nocet regno suo q̄ ꝑ alios qui nō sibi ꝑiantur. Ita dyabol' plus insurgit ꝑ bonos qui plus nocent regno suo p documenta ⁊ exēpla virtutum q̄ ꝑ malos q̄ in hmōi se nō exercent. Sed ex pte temptatoꝝ amplior habilitas est in malis ad recipiendū tēptationes de

Universidad de Deusto
Biblioteca

monis ꝗ fit in bonis.mali eim inclinãtur ad temptationẽ demonis:boni vo resistũt inquãtum tales. Propterea ipi mali veniũt ad diabolũ vt tempteut ab eo puenientes temptatiões. Tertio fortiozib' ⁊ occultiozib' temptatiõib' impugnat pfectos diabolus ꝗ impfectos. Vñ Leo pa.in sermone. Nemo de sui cordis puritate pfidat:q; pugil ille hostis acriozib' pulsat insidijs:quos maxie nouit abstinere a pctis. Min' tñ laborant ⁊ facilius vincũt tẽptationes:ipsi pfecti ꝗ iperfecti sinas leuiores. Unde impfecti vt infirmi nullo mo debẽt appetere se velle tẽptari. Et hoc triplici rõne.s.orõnis:cõformatõis ⁊ pdirõis. Et rõne qdem orõnis ꝓbatur sic. Illud debem' desiderare qõ debem' orare. Sed dñs nos docet orare ne iducamur in tẽptationib'. ꝗ illud debem' desiderare. Est aũt duci in tẽptatõem:cõsentire delectatõi:⁊ delectari de quo quis temptat. Non aũt inducit de' in temptatiõem cãliter seu efficiendo:sed pmissiue ⁊ deserẽdo. Rõne aũt cõformationis ꝓbat sic. Sicut volũtas nostra volũtati dine dz esse ꝓformis:ita a volũtate hostis dz esse discordãs:sed hostis noster diabolus vult ⁊ petit nos tẽptari. Vñ dr Luc.xxij. Ecce sathanas expetiuit vos.s.a deo pmittere vt cribrarz sicut triticũ.i.vt p temptatõem pcuteret ⁊ pturbaret sicut triticum:qõ cribratũ ⁊ ventilatũ pcutit. Rõne demum pditionis:infirmi ⁊ impfecti nõ debẽt appetere temptari qõ sic ꝓbatur. Illud qõ est ad malũ fine ordinatum non debem' appetere sed odire:sed tẽptatio ẽ ordinata ad malum finẽ.i.ad pditiõem:ergo debem' eã odire non appetere. Ad salutem aũt hoiũm non est ordinata nisi p aliud scz p auxilium dine gratie:ergo tẽptari nõ est simpl' appetendũ. Hec.b.tho.sup.ij.sen. Perfecti aũt ⁊ experti debẽt appetere tẽptari. Tum ꝓpter patientiarz:tũ ꝓpter coronam:tũ ꝓpter victoriã. In tribulatõe ⁊ temptatione relucet vtus patiẽtie:fm illud Jaco.i. Tribulatio patiarz operatur. Hanc aũt temptatiõem pmisit de'.s. Tobie euenire vt posteris dare exemplu patientie eius:sicut et sancti Job. Secũdo debẽt appetere iusti ⁊ pfecti temptatõem, ꝓpter coronã. Jacobi.i. Beatus vir qui suffert tẽptatiõem:qm cum ꝓbatus fuerit accipiet coronã vite. Dicitur aũt sufferre temptatiõem qui in sensualitate tẽptationem fert sub ratiõe:ne ratio succumbat:vel dicit sufferre qui deorsum fert temptatiõem:scz conculcando ⁊ vilipendendo:vel etiã suffert qui sub deo fert nõ murmurando:sed volmtati diuine se conformando in tẽptationib' ⁊ tribulationib':vel suffert temptationez:qui pro his que sursum sunt:id est celestib':fert temptatiões ⁊ tribulationes. Tertio ꝓter victoriam. Qui enim ẽ de victoria debet bellũ appetere:sed sancti ex pfecto dei amore sunt quasi certi de victoria. Dicitur enim in canticis. Multe aque temptationũ ⁊ tribulationũ non potuerunt extinguere charitatez. Unde apl's ad Ro.viij. Quis nos separabit a charitate christi:tribulatio an angustia:scilicz mentis anxietas que cõtingit in tẽptationibus.q.d nihil. Et ꝓpter hoc Dauid certus de patiẽtia:inflãmatus de corona:securus de victoria dicebat ad dñm. Tempta me:vre renes meos ⁊ cor meũ. Ubi tria petit. Primo appetit ꝓbium dicẽs. Tẽpta me.i.pmitte me tẽptari vt innotescar qlis fim in ꝓsperis ⁊ aduersis in bõis ⁊ malis. Sap. iij. Deus tẽptauit illos ⁊ inuenit eos dignos se. Scdo petit grẽ auxiliũ dicẽs. Ure igne.s.grẽ spũsancti q̃ corobrat mẽtes:sicut ignis materialis vasa testea:⁊ vficit sicut ignis aurũ:fm illud Sap.iij. Tanq̃ aurũ in fornace ꝓbauit electos dñs. tãte em virtutis ẽ ignis grẽ:vt minim' sufficiat ad oia tẽptaměta ⁊ aduersa vincenda:fm.b. Tho. Tertio mali incitamẽtuz ofidit dicẽs. Renes meos ⁊ cor meũ.i. delectationes ꝓcupiscibiles p renes designatas:⁊ pmtiones irascibiles p cor figuratas. Ira em est ascensio sanguis circa cor:sz ignis spũsancti delectariões carnis ⁊ tmtiones cordis aufert vel sedat. Nullus tñ dz se ingerere tẽptationib';qr pũsumptuosum eet;sz vtare occasiones. Juxꝝ illud. Declina a malo ⁊c. Sz qrẽ vtrũ diabolus supatus in tẽptatiõe ab hoie possit amplius tẽptare. Circa qõ est duplex opinio:vt ponit.b. Tho.in.i.pte. q.xxiiij. Prima est ꝗ demon supatus nullũ de cetero temptare pot:nec de illo:nec de alio peccato. Huiꝰ opionis videtur fuisse Origenes. vñ dicit. Puto scõs viros sathane reluctantes:minuere exercitũ demonũ:vt qui victus est nec illum nec alium amplius possit tẽptare. Alij tñ dicũt solum de illo vitio de quo victus est demon:tñ de alijs vitijs pot:vt inducit magister in.ij. Scda opinio est q̃ pot alios temptare:sed nõ eũdem:⁊ hoc ꝓbabilius ⁊ melius dicit. si tñ intelligat vsq; ad tps. Unde ⁊ Luc.iiij. dicit de ꝓpo ꝗ cõsũmata oi temptatione.s.in deserto diabolus discessit vsq; ad tps. Et ꝗ diabolus non tempter victoꝛẽ suũ saltem vsq; ad tps, ꝓbat.b. Tho. duplici ratione. Prima ex parte diuine clemẽtie:q; sicut Chryꝰ dicit sup matth. Non tãdiu hoies dei diabolus tẽptat:q̃ diu diabolus vult sed q̃ diu deus pmittit:q̃ non pmittit vltra vires. Secunda est ex pte diabolice astutie. Unde Amb. sup Luc. dicit ꝗ diabolus instare formidat:q; refugit frequẽtius triumphari.i. vinci. Sicut quivicus est ab aliquo timet amplius pliari cum eo. Tertio pot ꝓbari hoc ex parte humane tentie. Naz dñs cognoscens infirmitatẽ humane naturę nõ pmittit hoiez semp tẽptari:sed vt dicit Tob.iij. post tẽpestatẽ.s. tẽptationũ tranq̃llum facis. Qõ aũt diabolus reuertat ad eũ quẽ dimisit pz p id qõ dicit Matt. iij. Reuertar in domũ meã vnde exiui. Et veniens inuenie eam vacantẽ scopis mũdataz ⁊ ornatã. Ubi tria notantur que preparant.i. disponũt ꝓsciaz peccatoris ad hoc vt diabolus reuertatur ad eũ. Primũ est ocium:vnde dicit vacantem.i. bonis operibus cessantẽ. vnde Beda. Timẽdũ ẽ ne culpa p pniam dimissam fuisse credebam' quemadmodũ nos vacantes oppriman. Et Hiero. Non facile capitur a temptatiõe qui alicui bono vacat exercitio. Sõm vitium est inanis gloria vel lasc[illegible] vnde dicit scopis mũdatam qñ scz studet purgare sordes co[illegible]rõũ ⁊ ornare varijs coloribus. Ps. Dñs dissipat ossa eorũ. vir[illegible]tes qui hominibus placent eas auferendo:querũt aũt placere mundo lasciui ⁊ vane gloriosi. Tertium est superbia vel hypocrisis. vnde subdit ornatam. Matth.xxiij. Ue vobis hypocrite qui similes estis sepulcris dealbatis que de foris apparent hominibus speciosa:intus autem sunt plena spurcicia ⁊ omni immundicia.

§.VI. Remedia ad vincẽdũ

temptationes sunt plurima de quib' pauca dicemus. Et primũ est sui humiliatio ps.cxiij. Custodiẽs pusilos dñs humiliat' sum ⁊ liberauit me. Figura.i. Reg.xvij. in David quid qui vicit philisteũ fortissimũ diabolum signantem funda.i. hũilitate ⁊ lapde resistentie. Expliũ ō.b. Ambrosio: qui vidẽs totũ mundũ plenũ laqueis se incedentibus i. temptatiõibus:cũ exclamasset. O quis istos euadet audiuit sola humilitas. Scdm est deuota oratio. Matth. xxvi. Vigilate ⁊ orate ne intretis in temptationem:dixit ꝓpis discipulis suis. Figura Exo.xvij. Moyse tenẽte manus eleuatas ad celũ ⁊ orãte:ppl's suus vicit amalechitas qui designant demones. Expliũ orante.b. Ambr. ⁊ cuz temptaret de fide fuit sibi dictũ a virgine maria. Ego pro te orauí vt nõ deficiat fides tua. ⁊ orante.b. Bernardo pro quodã temptato cessauit temptatio. Tertiũ est sacra lectio lecta vel audita. ad Heb.iiij. Uiuus est sermo dei ⁊ penetrabilior oi gladio ancipiti. s. ad vulnerandũ ⁊ debilitandũ inimicos. Figura.ij. Mach.vi. In gladio quem dedit in visione onias iude machabeo [illegible]. Ita ꝗ b̃ deijcies inimicos. ⁊ ibidẽ de ipso iuda dicit ꝗ mundabit exercitum suũ:non lancea ⁊ clipeo:sed sermonibus opitulatus:referendo gesta sctõꝝ de q̃bus in scripturis habuerunt quib' ꝓfortari victoriã cõtra inimicos habuerunt. Hiero. Ama studia scripturaꝝ ⁊ vitia carnis nõ amabis. Et ipse etiã in deserto tẽptatus verbis script[illegible]re temptato:i resistitur. Matth.iiij. Quartũ est passionis xpi pia meditatõ Ten. Dabis eis scutũ laborẽ tuũ.s. passionis ad defendendũ sese ꝗ tela inimici tẽptationũ. ad Heb.xij. Recogitate eũ qui talẽ sustinuit aduersus semetipm ꝗdictionem vt nõ fatigemini animis vestris deficientes. Figura fuit qñ ad aspectũ serpẽtis enei in palo erecti. homines aspicientes sanabant a morsibus serpentũ.i. demonũ:pseruatur ne occidãtur hoies aspiciẽdo ad crucifixũ mẽte:figuratũ in ꝓpẽte eneo. Nũe.xxj. Quintũ ẽ ꝓsideratio eoꝝ q̃ sunt fidei:vt pmij celestis:supplicij eterni ⁊ huiusmõi. ad Eph.vi. Jn' oib' sumẽtes scutũ fidei in quo possitis oia tela.i. tẽptamẽta inimici extinguere.i. Job.v. Hec est victoria q̃ vincit mũdũ fides nr̃a. Cõsiderãdo em gliaz anima tur qs ad laborẽ certaminis. Vñ Lu.xxij. Vos estis q̃ permãsistis mecũ in tẽptatiõib' meis:⁊ ego dispono vob̃ regnũ vt edatis ⁊ bibatis sup mẽsaz meã in regno meo. Et q̃dãv habet invita patrũ cũ tẽptaret de luxuria ꝓpter mulierez receptã ex cõpassione in cella:ne deuorarẽt nocte a feris:ꝓsideras penas inferni:⁊ vt efficacius intelligeret: ponẽs digitos ad ignẽ lucerne accẽse vsq; ad cõbustionẽ sic vicit tẽptationẽ. Sextũ est ꝓcordia ⁊ fraterna charitas. Vñ dicit de sancta ecclia in Cant.q̃ est terribil'.s. de monibus vt castroꝝ acies ordinata:q.s. fideles sunt vniti inuicẽ sicut exercitus ordinatus. Et in figurã hui' dr Judith.xv.q̃ filij israel insimul vniti etsi pauci pseqẽtes exercitũ holofernis pene inmunerabilẽ fugarũt ⁊ vicerũt eũ. Et Greg. sup Ezech. dicit q̃ nõ timet diabolus in nobis abstinẽtiã vel vigiliã vel paupertatẽ ⁊ alia hmõi:ꝗ cõcordiã ⁊ charitatem quã in celo seruare nesciuit.

§.VII. Dicto de causa peccati

interiori ⁊ exteriori:sequit de alia cã q̃ est ipm pctũ. Cõtingit aũt vnuz pctũ esse cãm alterius fm quatuor genera causarũ:vt dicit Tho. [illegible]ma se.q.lxxv. Prio qdẽ fm modũ cãe efficiẽtis v[illegible]uetis:⁊ p se ⁊ p accidẽs. Per accidẽs qdẽ si [illegible] mouẽs, phibẽs dicitur mouẽs p accidens. Cũ em p vnũ actũ peccati homo 'amittat grãm vel charitatẽ vel verecũdiam vel quodcũq; aliud retrahẽs a peccato incidit ex hoc in aliud pctũ:⁊ sic primũ peccatũ est cã secũdi p accidẽs. Per se aũt sic cũ ex vno actu peccati:homo disponit ad b̃ ꝗ aliũ actũ cõsimilẽ facilius cõmittat. Ex actibus em causant dispositões ⁊ habitus inclinãtes ad ꝓsimiles act'. Scdz vo gen' cause material': vnũ peccatũ est causa alterius inq̃tum prepat ei materiã. Sicut auaricia prepat materiaz litigioso:qõ plerũq; est de diuitijs ꝓgregatis. Scdz vo gen' cause final' vnũ peccatũ est cã alteri':inquãtũ ꝓpter finẽ vni' peccati aliquis cõmittit aliud peccatũ:sicut cũ qs cõmittit simoniã ꝓpter finẽ ambitionis:vel fornicat' ne ꝓpter furtũ. Et qr finis dat formã in moralibus. vt.s. habitũ est. Ex hoc etiã seq̃tur ꝗ vnũ peccatũ fit formaliter cã alterius. In actu em fornicationis q̃ propter furtũ cõmittit est quidẽ fornicatio sicut materiale:furtum vero formale.

Titulus.VII. De peccato

De diffinitione peccati multiplici. Cap. I.

Epeccato primo videndũ est de diffinitione eius qd fit. Ubi notandũ ꝗ multiplex diffinitio dat fm doctores fm diuersas causas.s. materiales vel formales efficientes vel finales. Ex pte cause materialis seu materie [illegible]quentis seu exercentis peccatum August. sic diffinit peccatũ. Est dictũ vel factũ vel cõcupituz ꝓtra legem dei:seu ꝗ legẽ eternã. In hac descriptione tangunt duo. Primũ est act' in ordine ad instrumẽta q̃b' act' ipse peccati exercet cum dicit dictũ vel factũ vel cõcupituz. Nam instrumẽta quib' exercet actus peccati;sunt vel

cor:vel lingua vel manus. Nã aut cogitatione:aut locutione:aut operatione ꝓpetrat. Ubi notandũ ꝗ nulla priuatio vel negatio est in genere p se:q; nõ hz aliquã quidditatem vel esse:sed reducitur ad gen' affirmationis:fm ꝗ in nõ esse:intelligit esse:⁊ in negatiõe affirmatio vt dicit phs:q; omnis priuatio p habitũ cognoscit ⁊ remotio per positionẽ fm bea. Tho. in.j.pte. Et ideo in dicta descriptione ⁊ in dicto includit nõ dictũ vel omiss' io dicti. In facto omissio facti. In ꝓcupito omissio ꝓcupiti. Non em hz hoc dictũ inq̃tũ est affirmatiue dictũ ꝗ fit pctũ. sed b̃ habet a duobus. Primo quidẽ ex parte voluntatis. s. inq̃tuz dictũ vel factũ:vel cõcupitum:est in potestate volũtatis. Scdo habet hoc ex parte finis:inq̃tũ est a rectitudine finis exiens. In his duobus cõuenit cũ dicto affirmatio facto vel cõcupito:etiam nõ dicere vel nõ facere vel nõ cõcupere:q; similiter est in potestate volũtatis ⁊ a recto ordine finis exiens. Unde sicut actus est in potestate volũtatis:⁊ per hoc habet ꝗ sit peccatũ vel meritũ. ita etiã negatio actus. Secundo tangit defectus regule dirigentis:cũ subdit cõtra legẽ dei in legẽ eternã. Nam lex eterna seu dei primo ⁊ principaliter ordinat hominẽ ad finez cõsequẽter hominẽ bñ se habere in his q̃ sunt ad finẽ. Et ideo in hoc ꝗ dicit cõtra legẽ eternã tangit auersionẽ a fine:⁊ omẽs alias ordinatões. Et si querat cũ peccatũ sit aliq̃d ex eo qõ est contra rationẽ quare Augu. in diffinitione pdicta nõ posuit peccatũ esse dictũ vel factũ vel cõcupitũ cõtra rationẽ:sicut dicit esse ꝓtra legẽ eternã. Ad hoc rñdet q̃ pctũ aliter ꝓsideratur a phos:aliter a theologo. Nam phs cõsiderat pctũ:fm ꝗ ꝓtrariat rõni:hz theologus ꝓsiderat fm ꝗ est offensa dei ⁊ ꝓtra deum:⁊ ideo Aug. vt theologus diffinit peccatũ ꝓuenientius ex hoc ꝗ est ꝓtra legẽ eternã q̃ ex hoc ꝗ est ꝓtra rõnẽ:precipue cũ in multis regulemur p legẽ eternã que excedũt rõnẽ humanã vt in his q̃ sunt fidei. Hec.be. Tho.sup.ij.sen.dist. xxxv. Rayne. Et qr pctũ ex dictis cõmittit q̃tuor modis scz cogitatiõ. locutõe:opere:⁊ omissione:ideo piusdeus exhortat animã peccatricẽ ad pniam:quater inuitas ad reuersionez dicẽs in Cant. Reuertere reuertere sunamitis:reuertere reuertere vt intueamur te. s. oculo pietatis ⁊ gratie. Sunamitas interpretat captiua:⁊ p peccatũ homo captiuus tenet a diabolo. q.d. pctã omnia dimitte: et detestare que cogitatiõe locutõe ope ⁊ omissione cõmisisti. Et cũ tũc reuertit ad pniam:resuscitatur spũaliter. Lazarus quadriduan'. Job.xj. Dicti quartuor dies sunt predicti quatuor gradus quib' morit aia. Ex pte forme vel deficientis diffinit sic. Pctũ est puaricatio legis eterne' [illegible] inobedientia mandatoꝝ. ⁊ cele[illegible] Ambro. in lib. de paradiso. In qua descriptiõe tangunt duo. s. priuatio dirigentis in finẽ:⁊ deordinatio ab ipo fine. Et priuatio dirigentis in finẽ ibi notat cũ dicit ꝗ pctũ est preuaricatio legis eterne:⁊ hoc vel faciendo qõ lex phibet:vel omittẽdo qõ lex pcipit:ex quo pctũ hz rõnẽ mali. Nã siue in natura siue in moribus. de rõne peccati est preterire regulã rationis. Regula aũt rõnis qua ꝓstituitur mediũ inter superfluũ ⁊ diminutũ:necesse est vt quedã resecet ⁊ quedã statuat. Unde etiã in rõne naturali ⁊ in lege diuina. vñ debent actus nostri regulari:ptinent q̃dã pcepta negatiua ⁊ q̃daz affirmatiua. Sicut aũt negationi opponit affirmatio. ita affirmationi negatio:⁊ iõ sicut malũ agere imputat homini ad pctũ:q; opponit pcepto legis negatiuo ita ipm b[illegible]ũ nec agere imputat homini ad pctũ:q; opponit pcepto affirmatiuo. Scdo in diffinitõe peccati tãgit deordinatio ab ipo fine in b̃ ꝗ dicit celestiũ inobedientia mãdatoꝝ. Ubi no. ꝗ inobedientia accipit duob' modis Uno modo speciali'. s. qñ qs nõ facit qõ precipit' vel faciat qõ phibet:respiciẽdo ad ꝓtemptũ precipientis vel phibentis. Et talis inobedientia opponit obedientie q̃ ẽ spãlis virtus q̃ respicit auctẽ pcipientis vel phibentis. Secũdo mõ accipit inobedientia gnali'. s. qñ qs nõ facit qõ pci-

Impfecti nõ dnt appetere tẽptatiões.

Perfecti ⁊ ex pte debẽt appetere tẽptationem.

Ps.xxv.

Diabolus nõ tẽptat vincẽtem.

Scilicet mulierem.

Cant.vi.

pctũ diffinit p ambrosium.

Inobedie tia duplicitur accipitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pitur vel facit qd̃ ꝓhibet:⁊ hoc mõ inobedi omittit oē peccatum. Et opponit hmõi inobedientia obie: q̃ cõcomitat oēm vtutem. qd̃ ps: qz q̃cũq; facit aliquē actum virtutis obedit:⁊ de hac generali inobedientia intelligit dictũ Amb. in supradicta diffinitõe. fm. b. Tho. in. ij. sen. di. xxv. Et sciendum q̃ illa duo q̃ ponunt in diffinitõe Amb. non sunt eadē vt videt: sed distinguunt dupl̃r lex ⁊ mandatũ. Primo qz cum fiendũ vel cauendũ statuit: tunc lex est. Cum aut ꝓcipitur vel ꝓhibet ꝓceptum est. Aliud est aut statui qd̃ fit p legem: aliud iuberi qd̃ fit p ꝓceptum. Secõ mõ distinguunt sic vt lex dicat in declinãdo a malo: ꝓceptum vel mandatum in faciendo bonũ. Hec Alex. de hales i. ij. pte sum. hinc ps. Confitemini dño in cytharа. i. in confessione vocali: ⁊ in psalterio decem chordarũ psallite illi. i. in obseruatiõe decẽ ꝓceptorũ. Figurat aut transgressio decem mãdatorũ per illos decẽ leprosos q̃ a longe stãtes clamauerunt dicẽtes xpe. Luc. xvij. Jesu fili dauid miserere nostri. Qui ab eo missi ad sacerdotes dum irent mũdati sunt. Sic p recognitiõem pcti ⁊ ꝓpositũ debitũ ꝓfitendi purgant hoies a lepra inobedientie. Alio mõ diffinit peccatum ex pte forme seu cãe exemplaris a qua deficit. Dictũ eni fuit moysi. Exo. xxv. Inspice ⁊ fac fm exemplar qd̃ tibi in monte monstratũ est: q̃. s. pertinet ad constructiõem tabernaculi. i. ecclesie. Mons aut xpm signat ⁊ fm hoc diffinitur ab Aug. q̃ pctm̃ est appetere q̃ xpe cõtempsit: vel fugere ea q̃ xpe sustinuit: qd̃ ꝓbat p eius oppositum dicens. Non eni vllum peccatũ cõmitti pot: nisi dũ appetũtur que xpe cõtempsit: aut fugiunt q̃ ipe sustinuit: qd̃ est respectu tristium ⁊ aduersorũ. Aliud est amoris seu cupiditatis. s. appetere que xpe ꝓtempsit: qd̃ est respectu delectabilium: ⁊ aliud fugere aut timere q̃ xpe ꝓpessus est et hoc respectu penalium. Qē aut pctm̃: vt dicit Aug. ꝓcedit vel ex amore male inflãmante: vel ex timore male humiliante: sed et timor ꝓcedit ex amore. Timet enim quis amittere aliqd qz illud amat. Hec Alexã. in. ij. parte sum. Rayne. Certio pot pctm̃ cõsiderari ex [illegible] potẽtie: vel causis sufficienter impanũt ⁊ peccatũ cõplẽtis. Et sic diffinitur ab Aug. in lib. de duabus aiabus: q̃ pctm̃ est voluntas retinẽdi vel cõsequendi qd̃ iustitia vetat. Et hr̃. xv. q. j. In qua diffinitiõe tangunt duo. Primũ est actus volũtatis: in hoc qd̃ dicit q̃ ē volũtas retinendi vel cõsequẽdi aliquid. Secũdo tangit defect' rectitudinis in hoc quod subdit: qd̃ iustitia vetat. Et sumit hic iustitia non ꝓut est virtus specialis sed ꝓ iustitia generali: q̃ idez est qd̃ oīs virtus. s. fm q̃ imporat rectitudinẽ volũtatis: q̃ attẽdit fm omnẽ virtutẽ fm. b. Tho. sup. ij. sent. De hac iustitia generali intelligitur illd̃ ps. Lux orta est iusto. [illegible] ratie et veritatis quoad intellectũ: ⁊ rectus corde letitia: quoad effectum. Idem aut est esse iustũ ⁊ rectum corde. Consistit enim talis letitia in q̃dam rectitudine qua reddit vnicuq; qd̃ suũ est. s. sapiorib' vt deo ⁊ ꝑlatis obiam ⁊ venerationem. ad Ro. xiij. Qis aia ptãtibus supiorib' subdita sit. Et ad hoc facit qd̃ hr̃. di. viij. q̃ 5 mozes. Equalib' ꝓpinquis ⁊ exneis beniuolentia ⁊ subuentiõem. Jo. xv. Hoc ē ꝓceptum meũ vt diligatis iuicem: sicut dilexi vos: affectu. s. ⁊ effectu. Ad hoc facit qd̃ hr̃ de pe. di. ij. pinde. inferioribus. s. subditis ⁊ corpi suo ꝓuidentia ⁊ cohertionem. j. Petri. v. pascite eũ qui vobis est gregez. Ad hoc facit qd̃ hr̃. xxiij. q. iiij. duo ista. d̃ pe. di. ij. corpus. Et sicut iustitia generalis ista instigat: ita vetat ꝓria. Una ibi est peccatum. s. sapiorib̃ ꝓdictiõem ⁊ irreuerẽtiam et [illegible] obdurationem ⁊ maliuolentiã: inferiorib' relaxatiõem ⁊ negligẽtiam. De hac etiã iustitia hr̃ Ezech. xviij. Si auertẽrit se iustus a iustitia sua ⁊c. Itẽ ex pte cause pncipalis agẽtis. i. volũtatis diffinitur sic. a. b. Aug. in lib. d̃ lib. ar. Peccatum est affectio mala volũtaria. In diffinitõe tangũtur tria que sunt de rõne peccati. Primũ est actus volũtatis. Secũ est defectus rectitudinis. Tertiũ est defect' culpabilis. Primo ergo notat̃ actus volũtatis; cũ d̃ peccatũ ē affectio. Nam affectio sumit̃ pro actu volũtatis elicito vel imparo interiori vel exteriori. Et si arguat̃ in 3ium q̃ affectio est res. Pctm̃ aut non est res vl̃ suba: vt dicit Aug. ergo nihil est. ⁊ sic p ꝓns nõ est affectio. Rndet̃ q̃ affectio vtiq; est res. Sed cũ d̃: q̃ peccatũ non ē res: intelligitur pctm̃ non ē res: rõne defect' qui adiungit̃ affectiõi. Et rõne illius defectus cõparat̃ peccatũ claudicatõi ⁊ alijs defectib'. Sed ille defect' est in affectiõe sicut claudicatio q̃ nihil ponit in tibia. Secõ tangit̃ defect' rectitudinis: cũ d̃: mala. s. affectio: ex quo separatur a bõa affectõe q̃ est in actu vtutis. Si enim esset defect' eius qd̃ nõ debz inesse: nõ haberet rõnem mali. Sicut nõ est malũ in lapide non hẽre visum: qz nõ est natus ipm hẽre. Ubi [illegible] q̃ defectus realis vel puatio rei nõ est res: sed id cui accidit defectus vel puatio est res. Sicut esse cecũ nõ est res vel aliqd reale: sed id cui accidit eē cecum. Defect' ergo virtutis seu virtualis est malũ. Hec. b. Tho. in qõnibus de malo. q. i. vbi dicit. Qd̃ nõ oīs defectus boni bz rõnem mali sed defect' vel puatio boni qd̃ natũ est haberi. Sicut non est defectus hoi qd̃ non possit volare: nec p ꝓns bz rõnez culpe vel pene: nec est ei malũ culpe vel pene: sed eē malum aui q̃ estinata ad hoc. Unde cum hõ sit natus habere affectiõem bonã virtutẽ ⁊ grãm: non hẽre est peccatũ: qz horum puatio est volũtaria. Tertio tangit̃ in dicta diffinitione defect' culpabilis: ⁊ p ꝓns vituperabilis est. i. voluntaria ex q̃ separat̃ ab affectiõe penali q̃ non ē peccatũ vel culpa sed effect' culpe fm Alex. ij. pte summe. Diffinitur peccatũ ex pte cãe finalis a qua deficit [illegible] ab Aug. i lib. de lib. ar. Peccatũ est auersio ab i cõmutabili bono et cõuersio ad cõmutabile bonum indebita. Ubi q̃tuor sũt notanda. s. grauamẽ: ordo: ligamẽ: ⁊ vnitas. Et quãtũ ad pmum. s. grauamẽ nota q̃ ex indebita conuersione ad cõmutabile bonũ sequit̃ auersio: ab incõmutabili bono: qua pficitur rõ mali: ⁊ ideo oīs fm diuersitatẽ eorũ que ptinent ad auersionem: [illegible] diuersa grauitas in peccatis. Quãtum ad scõm. s. ordo [illegible] id sit videlz pus in peccato mortali auersio an auersio. Sc[illegible] cũ pctm̃ principaliter in volũtate ꝓsistat: iõ q̃tum ad volũtatẽ illd̃ ē pius qd̃ a volũtate pncipal̃r intendit. Et iõ in pctis spũalibus pncipalius intẽdit̃ auersio. pus est eni auersio ab incõmutabili bono: q̃ cõuersio ad cõmutabile bonũ: sicut in illis delibus ⁊ illis q̃ despantes seipos tradiderunt se impudicitie: vt dicit ad Eph. iiij. In pctis aut corporalib' in q̃bus pncipaliter intendit̃ fruitio boni cõmutabilis: pus ē naturaliter cõuersio q̃ auersio: q̃ nõ est pncipal̃r intenta sed ꝓter intentõem q̃ sequit̃ ex inordinata cõuersione ad bonum cõmutabile. Hec. b. Tho. in quodlibeto. xij. q. xvi idem ibi: qz clarius. Quantũ ad tertiũ. s. cõnexionẽ nõ duo sunt randũ q̃ in peccato sunt duo. s. auersio ⁊ ꝓuersio: ex pte tũ peccati q̃dem auersionis: mortalia [illegible] cõnexionẽ inẽtrus qd̃libet auertit a bono incõmutabili: sed ex pte cõuersionis nullo mõ hũt ꝓnexionem sicut virtutes. Ex hoc enim q̃ qs conuertitur ad vtilitatẽ pecunie p auaricia nõ seqtur q̃ ꝓuertatur ad bonũ delectabile carnis qd̃ fit p luxuria. Quã ꝓuersio ⁊ tum ad q̃tum. s. vtrũ hec auersio vel ꝓuersio sint duo peccata vel vnũ. Ad qd̃ breuiter rndet̃ q̃ hec duo sunt vnum pctm̃ fm rem differẽs in cõpatõe ad diuersos terminos deũ ⁊ creaturã: ita q̃ ibi est vnic' motus vel vnic' actus: ⁊ duo termini. s. recessus a deo ⁊ accessus ad creaturã. Sicut ꝓbi gratia: idem est mot' q̃ recedit̃ a bononia ⁊ venit̃ florẽtiã. Cũ q̃ ꝓtẽptus ⁊ auersio fit recessus a deo ꝓuersio vero fit accessus ipi' volũtatis ad creaturã: est ibi vn' motus: ⁊ vnũ pctm̃. Hec. b. Tho. in. ij. sen. di. xlij. Et Alex. ij. parte sum. fm aut ipsos duos termios. s. recessus a deo [illegible] accessus ad creaturã p ꝓuersionẽ inordinatã. dicit dns p Ulder. ij. capi. Duo mala fecit ppl's me'. Me reliqrũt fontes aq̃ viue: ⁊ foderũt sibi cisternas dissipatas q̃ nõ valent ꝓtinere aq̃s. Ubi duo notant̃. Primũ discessio vl̃ auersio a creatore; ibi, Me reliqrunt; nõ iutilẽ vel parũ vtilẽ: sz multũ vtilẽ qz fontẽ aque viue. Cõpat̃ a[illegible] deus fonti tripli

Ver ⁊ mãdatũ distinguntur.

pã. xxxij.

Alia diffinitio Augustini.

Alia diffinitio Augustini.

pã. xcvi.

Alia diffinitio pcti augustini

ꝓpter ꝓpter [illegible] aquas bz sicut riuus bz ex seipo: sic deus a nullo aliqd̃ habet̃ ni bz vel recipit: bz ex seipso ⁊ p suã essentiã est infinitum bonũ. Secõ rõne influentie: qz sic fons riuis aquam influit sic deus omnibus creaturis. ps. Dñe apud te est fons viuẽs. Hauriẽtis aquas de fontib' saluatoris. Tertio rõne efficitie. qz sicut fons aquã viuã tribuit: sic de' nõ est fons cuiuscũq; aque ꝑ viue. Job. iiij. Dedisset tibi aquã viuam. Et in Cant. Fons hortorũ eccl'ia. s. ē pute' aquarũ viuẽtium q̃ fluũt impetu ō libano. i. a deo. Et tãviua est ista aqua q̃ in potantibus fontẽ faciat. Et iõ est multũ desiderabilis q̃ nõ est aqua q̃ in potãtes ꝓuertat̃ ꝑ ipsa ꝓuertit in se potantes: qz fontes facit iuꝛ illud. Aqua quã ego dabo ei fiet in eo fons aq̃ salientis in vitã eternã. ait xps samaritane. Job. iiij. Sedõ tãgit̃ illud malũ peccati adhesio scz vel inordinata ꝓuersio ad creaturã. ibi. Et foderũt sibi cisternas dissipatas q̃ nõ valẽt ꝓtinere aquas. Ubi ostẽdit̃ defectus triplex. Primus qz nõ sunt principales. ⁊ ideo a seipsis nõ sunt vt fons. Sedõ q̃ sunt detestabiles qz dissipate. s. idola quib' adherent: ⁊ qz implere nõ valẽt mẽtem creatã: sicut nec cisterna dissipata pot̃ impleri. Tertius qz sunt inutiles q̃m ꝓtinere nõ valent aquas: ⁊ iõ nec recipe nec alijs influere: ⁊ fuari nõ pñt: qz trãsitoria sunt. Ex predictis ptz q̃ cã efficiẽs peccati est volũtas. Unde Aug. Pctm̃ vsq; adeo volũtariũ est vt nullo mõ sit malũ scz malo culpe. nisi sit volũtariũ. xv. q. j. §. ij. Et si arguat cõtra q̃ Dionysi. dicit in. iiij. c. de diui. no. q̃ malũ [illegible] pter intentiõẽ ⁊ volũtatẽ. eo q̃ nullꝰ intẽdẽs ad malũ opatur. Rndet̃ q̃ malũ dicit̃ esse ꝓter volũtatẽ p se: qz intendens ad malũ per se opat̃ aliqd̃: ⁊ p accidẽs malũ pot̃ eē voluntariũ: dũ. s. aliq̃s estimat bonũ qd̃ est malũ vl̃ cũ apparet alicui bonũ aliqd̃ fm qd̃: cui est adiuncta ratio mali simpliciter. Vel pot̃ dici q̃ malũ est ꝓter volũtatem qz volũtas nõ tendit in malũ [illegible] fabricatione mali: sed qz aliquod malũ est apparens [illegible] ideo volũtas aliquando appetit aliqd̃ [illegible] Hec. b. Tho. sup. ij. sen. Ad b ẽt facit qd̃ ait Aug. xv. q. j. c. merito. vbi sic ait. Si diligẽter inspiciat: forte ipm peccare nemo velit: ⁊ ꝓpter aliud qd̃ vult peccat. Omẽs quippe homines qui scientes faciũt qd̃ nõ licz: vellẽt licere. Ut sꝛadeo ipz peccare nemo appetit ꝓpter hoc ipsum: ⁊ ꝓpter illud qd̃ ex eo consequitur.

De diuisione peccatorũ. Cap. II.

De diuisione peccatorum.

Sciẽdus q̃ sex modis possunt distingui peccata adinuicem. Primus est ex parte reatus. Secõs est ex parte gradus. Tertiũ est ex parte respectus. Quartus ex parte nominis. Quintus ex parte originis. Sextus ex pte radicis. Et q̃tũ ad pmũ. s. ex pte reatus sic distinguit̃ pctm̃: qz aliud mortale: aliud oziginale: aliud veniale. Que quidẽ diuisio non est generis in species. Cuius ratio ē: qz spẽs equaliter participãt rõnẽ generis. ista aut nõ equaliter pticipãt rõnem peccati: ad qd̃ ꝓtinet q̃ sit voluntariuz pfecte: sed est diuisio analogi in analogata: qd̃ fm ꝓius ⁊ posterius pfecte et impfecte [illegible] dicat̃ de plurib'. Sicut verbi grã. Ens diuidit̃ in substantiã ⁊ accidens: ens actu ⁊ ens in potẽtia. de quib' predicat̃ analogice: perfecte quidẽz de ente in actu ⁊ de substantia imperfecte de accidẽte ⁊ de ente in potẽtia: qz minimũ nõ est de natura entis: est in ente in potẽtia ⁊ in ente per accidens. Sic a simili diuisio peccati in mortale ⁊ veniale ⁊ oziginale: ẽ sicut diuisio alicuius in pfectũ ⁊ in imperfectũ: qz ratio peccati per ꝓius ⁊ perfectius inuenit̃ in peccato mortali: in veniali vero per posterius ⁊ imperfecte. vñ minimũ qd̃ est de rõne peccati in aliquo actu est in veniali. Et h ipsa nomina ostendũt: qz venia nõ debet̃ pcõmũ fm q̃ aliquã impfectionẽ pcti hz: p ꝓius ergo dicit̃ peccatũ de mortali; tũ qz mortale est voluntariuz voluntate. ꝓpp[illegible], tum qz ab vltimo fine deordinat. tuz qz ei debet̃ pena eterna. Pctm̃ aut veniale deficit a mortali in duob'. Primo qz nõ ordinat ab vltimo fine: sed aliquo mõ a fine retardat: ordine ad finẽ seruato. Secõ qz ei nõ debet̃ pena eterna: sicut mortali. Pctm̃ aut oziginale deficit a mortali ex pte illa qua pctm̃ habet rõnem culpe. s. ex pte voluntarij. qz mortale est voluntarium voluntate ꝓpria illius in quo est: vl̃ qui peccauit: sed pctm̃ oziginale est volũtariũ volũtate alteri' q̃ eius in q̃ est. s. voluntate pmi parẽtis Ade. hec. b. Tho. sup. ij. sen. di. xlij. Et qz dictũ est q̃ ista diuisio est fm reatũ. Sciẽdũ q̃ reat' ꝓpe non est aliẽ q̃ obligatio ad penam. Et mortale obligat ad penã eternam dãm ⁊ sensus. veniale ad penã tpalem seu purgatorij. Oziginale tm̃ ad penã damni: non sensus. i. puationis dei visionis: nõ ignis ifernalis: ⁊ hec infra declarabũt. Aliq̃n tm̃ reatus sumit̃ ꝓ culpa: ⁊ obligatione ad penã: vt in collecta reat' nostri ꝓfessionis indulgẽtia ⁊c. Confitet̃ eni hõ culpã nõ penã debitã. Et sciendũ q̃ peccatuz actuale siue mortale siue veniale. aliq̃n transit actu sed remanet reatu. Et hoc vl̃ cũ cessat ab ipo actu peccati: puta ꝓpetrato homicidio vl̃ fornicatione. tunc cessat pctm̃ q̃tum ad suam essentiã. i. q̃tum ad actum illũ inordinatum: sed remanet reatu in suo effectu. i. in obligatione ad penam. Uel etiam cum quis p penitentiam habet remissionẽ pctõrum quoad debitũ pene eterne: sed tm̃ ꝓ ꝓter impfectionẽ satisfactionis adhuc remanet obligat̃ pene tpali: ⁊ tunc trãsit pctm̃ actu ⁊ reatu q̃n quis habet plenã remissionẽ culpe: ⁊ totius pene debite. Hec duranduz sup. ij. sen. Pctm̃ aut oziginale trãsit reatu p baptismum fluminis vel sanguinis vel flaminis: sed remanet actu inq̃tũ. s. in viatore remanet semp habitualis cõcupiscẽtia: que sepe inclinat ad maluz q̃ videt̃ esse materia liter ipm oziginale peccatum.

Notandum

Ex pte reatus

Diffinitio peccati

§. I. Secũda diuisio pctõrum

est ex pte gradus seu ꝓcessus. Et sic diuidit̃ pctm̃ in pctm̃ cogitationis ⁊ locutionis ⁊ opationis. Addit̃ etiaz alii pctm̃ diuidit̃ ex pte gradũ. pctm̃ cõsuetudinis. Et ista diuisio ꝓbatur auctoritate rõne ⁊ similitudine. Et q̃tum ad pmũ auctoritas Hieron. ny. sup Ezech. sic ꝓtinet. Tria sunt genera pctõrũ q̃bus humanũ genus subiacet. Aut eni cogitatione aut sermone: aut opatiõe peccam'. addit̃ a quibusdã q̃rtus grad' s. p ꝓsuetudinẽ qd̃ figurat̃ in Lazaro quadriduano: sed Gregorius. in. iiij. moral'. ponit aliter istos grad'. dicit q̃ in corde cõmittit̃ q̃tuor modis ⁊ in ope alijs quattuor modis. Est q̃ pm' gradus suggestio vl̃ sensualis delectatio que est [illegible]tale. Secõs grad' est morosa delectatio in ipa cogitatiõe absq̃ deliberatiõe in opus. Tertiũ est deliberatio cogitatiõis in opus. Quartus est defensio seu excusatio ipius pcti in seipo: sicut pmi parẽtes post pctm̃ se excusauerũt. Quintus grad' est ipm opus exteri': ⁊ occultum. Sext' ipm opus pcti cũ fit manifeste. Septim' duz duc̃t in ꝓsuetudinẽ. Octauus cũ quis obstinat' in malo obdurat̃ ꝓponens nõ penitere. Secõ ꝓbatur rõne. Nam ista diuisio assignat̃ fm grad' q̃bus fit ꝓcessus ad pcti cõplementũ. Hi grad' aut isti attendunt̃ fm q̃ vnus actus includit̃ pmũ ⁊ tertius secõm ⁊ q̃rtus tertiũ ⁊ addit sup eũ. verbi grã. Pmũ grad' sup quẽ addũt alij est volũtas interior. s. pctm̃ cogitationis. Secõs huic additus ⁊ hũc exprimẽs est actus locutionis. Cuius rõ est: qz interior ia mẽb est magis ꝓpinquũ interiori actui. s. pctõ cogitationis: qz locutio est signũ interioris act'. s. cordis. Tertius grad' est pctm̃ opis tanq̃ cõplementũ oim ꝑdictorũ.

Probat̃ hoc tertio p similitudinẽ ⁊ triplicẽ seu exẽplum. s. artificiali: naturali: ⁊ morali. In artificiali exemplo ptz de domo materiali in qua sunt tria. s. fundamentũ: vt pncipium. parietuz erectio vt medũ: tectũ vt cõplementum domus. Ostendit̃ hoc in exẽplo naturali. Nam in generatione aialiũ. pmũ qd̃ generat̃ est corꝛ. exinde mẽbrorũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

pductio:demũ tanq̃ cõplementuz totius ordꝑis vel hoīs formatio. Pz sil'iudo etiã materia mozali. Naz iracũdus ex eo q̃ appetit vindictã ꝓmo pturbat in corde. scdo in vba ꝓtumeliosa, pumpit. tertio in facta iniuriosa: iõ pz de petõ luxurie z aliis. Cõsuetudo aũt z despatio vel defectio pcti q̃s Grego. addit vt dictũ est supra sunt ḡdus ꝓntes post pfectã spẽm pcti: sicut ad defectũ z inuetus post pfectã generationẽ hoīs ꝓsequunt: vel dicẽdũ q̃ ꝓsuetudo z despatio seu defensio sunt q̃dam circũstantie aggrauates oẽ peccatũ ex multiplicatio ẽ ipso ꝛ actuũ, Hec oia, b. Tho. j. ij. q. lxxvij. z sup. ij. sen. distin. xlij.

§.II. Tertia diuisio seu distinctio pctõ

pctiũ ex parte obiectorũ diuidi tur.

ꝛ dicitur peccare in deũ: in primũ: in seipz. In deũ peccat cũ de deo male sentit vt hereticus: vel q̃ dei sunt vsurpare pnsumit indigne pticipando sacrãs: vel qñ nomẽ dei peierando vel blasphemãdo cõtemnit. In primũ peccat cũ eũ in iuste ledit: vel offendendo pson̄: vel famã denigrãdo vl' substantiã diripiẽdo z hmõi. In seipm peccat cũ sibi soli nocet z nõ alteri: vt in pctõ gule: vel mollicie: vel accidie: vel inanis glorie z hmõi. Et hanc distinctionẽ ponit etiã Isido. in lib. de sum. bo. Scdo hoc idem ꝓbat rõne sic: sicut oisvtus est iustitia quodãmodo: vt dr. v. Etb. ita omẽ peccatũ est iniustitia: iniustitia aũt est ex b̃ q̃ detrahit alicui q̃d sibi debet. Unde iniustitia hz q̃si duo objecta. s. id q̃d detrahit z ille cui detrahitur: sicut hõ cui auferitur res sua. Sicut aũt hõ dz primo z aliquid sibi ipsi: sic z multomagis dz deo. debet aũt deo amorẽ sup omnia z reuerentiã. Unde qñ ab his deficit: dicit peccare in deuz. Et si obijciat hoiem peccare in aliquẽ inferium eũ ledit: hz nullus pot ledere deuz: sm illud Job. xxxv. si peccaueris q̃d ei nocebis. s. deo. q. d. nihil. Rõnez hui' Aug. assignat dicens li. de lib. ar. Malũ cum nocumẽtũ sit nocere tñ nõ pot nisi bono q̃d corruptibile est. Summũ aũt bonũ incorruptibile est: z ideo malũ ei nocere non pot. q̃ nature ẽ impassibilis. Rñdetur ad hoc q̃ nõ dicit hõ peccare in deũ ex eo q̃ eum in aliq̃ ledat: sed q̃ deo subtrahit q̃d ei debet z q̃tuz in ipso est eius gloriã minuit q̃uis b̃ facere nõ possit. Tunc g̃ dicit in pctõ q̃s deũ offendere: qñ in eo q̃d sibi debet ei iniuriat. Proximo etiã q̃s dz edificatiõz z bñficientiam z hmõi. Qn igit hoc nõ facit cum possit z debeat: vel cũ facit ꝓria his: dicit peccare in primũ. Sibi etiã debito: est. s. quo ad necessitatis collatiõem z munditiaz. Unde qñ ꝓria facit sibi necessaria subtrahẽdo vel peccãdo vbi cũ nõ aliis noceat in se peccat. Tertio b̃ idẽ ꝓbatur ꝓrietate sic. Sicut ꝓpositũ in ꝓposito: z oꝑ osituz in oppositio. Sed p virtutes q̃b' opponunt pctã: hs ordinat i deũ z primũ z i seipz q̃d pz. Nã pvtutes theologicas hõ ordinat i deũ: tẽperantia z fortitudine ordinat in semetipz: iustitia aũt ad primũ. g̃ p oppositiuz. Qui peccat in his que excedũt humanã rõnẽ: sicut sunt ea q̃ sunt fidei peccat in deũ: sicut heretic': sacrileghs: z blasphem': z hmõi Qui aũt peccat in his in q̃bus q̃s ordinat z dirigit in seipm: dicit peccare in seipm: sicut pz in guloso: luxurioso: prodigo: z hmõi. Qui vo peccat in his p que ordinat ad alterũ seu ad primũ: dicit peccare in primũ: sicut pz i homicida: fure: adultero: z hmõi. Et notandũ q̃ ista diuisio seu distinctio sumit sm id in q̃d directe peccat et pncipaliter nõ ꝓpter. Uerbi grã: cũ q̃s facit homicidiũ vl' furtum: z hmõi. Iste directe z pncipaliter peccat in primũ cũ ledendo. Ex ꝓnti aũt peccat in deuz: q̃ in hoc mãdata ei' transgredit: z in seipm q̃ p pctõ occidit aiam suaz. sil' q̃ peccat in seipm vt in gula: luxuria: z hmõi: directe z pncipaliter peccat in se: z ex ꝓnti in deũ ꝛ mãdata ei' faciẽdo. Et sic q̃ peccat in deũ: ex ꝓnti peccat in seipsum: quando se lumine gratie z virtutibus: z in primum aliquãdo per malum exemplum: vel alio modo, Hec beatus Tho, in, ij q. lxxij, z super, ij, senten,

§.III. Quarta diuisio pctõ

pctiũ dicitur ex parte motiuum.

rum est respectu noīs. Et sic diuidit pctũ in delictũ z cõmissum: siue in pctũ omissionis z trãsgressionis q̃d idẽ est. Quã distinctionẽ ponit Aug. dicens q̃ pctũ q̃d dicitur delictũ est omissio boni. q̃d etiã ipm nomẽ ostẽdit. Dicitur enim delictũ quasi derelictũ. Pctũ vo q̃d dicit cõmissum est ꝑpetratio mali. vl' sm magꝶm sen. in. ij. lib. di. xlij Delictũ est q̃d ignoranter fit. Cõmissum q̃d scienter cõmittit. Ubi notandũ q̃ hec distinctio sm noia. s. delictus z cõmissum attendit sm ꝑcepta legis: ex quib' regulant act' nostri. Inter ipa aũt ꝑcepta quedã sunt affirmatiua q̃d fit ꝛ affirmatiua ꝑcepta dicit omissio. qñ fit aũt ꝛ prohibitiua ꝑcepta negatiua: dicit cõmissio vl' transgressio. Item q̃ ꝛ ꝑcepta fit qñq̃ scienter: qñq̃ ignoranter. si scienter dicit cõmissio. si ignoranter dicit omissio. Tho. super. ij. sen.

Omissio pior est commissione.

Est aũt sciendũ q̃ pius est omissio q̃ cõmissio. Rõ huius est: q̃ sm pbm tria sunt in actib' vtutũ q̃ requrunt. s. scire: velle: z immobiliter seu firmiter opari. Ignorãtia est ꝛ primũ actũ. s. scire. Omissio ꝛ scdm qñ. s. tenet q̃s aliquid velle z nõ vult. sic cõmissio est ꝛ opart. qñ. s. aliquis facit aliq̃d ad q̃d obligat nõ facere. Et sic pz ex ipo ꝓcessu q̃ pius est omissio q̃ cõmissio. hec Alex. ij. pte summe Sed pctũ cõmissionis est grauius pctõ omissionis. s. cõmissio mali q̃ omissio boni. tum q̃ in pctõ cõmissionis è maior deordinatio z effrenatio volũtatis. tũ q̃ maius hõ cumentum vl' iniuriam facit ceteris ꝑsonis in pctõ commissionis. tum q̃ magis ꝛ iusticiam: sicut pz ex exemplis: q̃ grauius est occidere hoiem q̃ sibi in extrema necessitate nõ subuenire z deũ blasphemare q̃ eũ nõ honorare tpe debito z hmõi. Notãdũ etiã q̃ pctũ omissionis alicui' boni p eo tpe alicui imputat ad culpam qñ nõ fuit q̃d dz. s. eo tpe quo dz. Cuius rõ est: q̃ omissio boni opponit ꝑcepto affirmatiuo: q̃d hz obligẽ semp: nõ tñ ad semper. vbi gra. Nõ obligat [illegible] semp' p actũ insistat parẽtibus honorandis: hz tñ semp [illegible] q̃ tpe debito honoret pentes. Tãdiu ergo durat pctũ [illegible] dis: q̃diu durat tps quo obligat ad q̃d obligat p ꝑceptũ affirmatiuũ quo transeũte tpe transit actu pctũ z remanet reatu. Et iterꝝ redeunte tpe tali: iterat omissio. Sicut enim trãseũte actu vtutis remanet meritũ pmij: ita transeũte actu pcti remanet reatus pene. hec. b. Tho. sup. ij. sen. di. xlij. Si aũt querat vtrũ in quolibet pctõ sit aliq̃s actus. Respondet q̃ quidaz opinati sunt q̃ in oi pctõ est aliq̃s actus vl' interior. s. act' volũtatis: sicut cũ aliq̃s nõ dans elemosynam peccat: q̃ vult nõ dare: z sic ibi est act' interior volũtatis. s. velle nõ dare. vl' etiã aliq̃s actus exterior: siue ille actus exterior sit simul cũ omissione: puta cũ facit aliq̃d quo retrahit ab actu debito: sicut cũ aliq̃s ludit. z ꝓpter hoc dimittit ire ad eccl'ãm: [illegible] ne ille actus sit ꝓcedẽs omissionem: vt cuz aliq̃s impedit ne surgat ad matutinas: q̃ nimis vigilauit in sero. circa aliqua se occupãdo. Et hec. Tho. tenet ꝓriuz. s. q̃ nõ reqrit aliq̃s actus in pctõ omissionis p se loquẽdo: hz in ipa cessatiõe debiti actus: pctũ omissionis ꝓsistit. Et hoc ꝓbat quattuor modis. s. auctoritate: rõne distinctiõe: z cõparatione. Auctoritate q̃dem ꝓbat p illd Jaco. iiij. Scienti bonũ z nõ facienti pctũ est illi: sed nõ facere q̃d hõ debet nõ impozat aliquẽ actum. g̃ pctũ omissionis est absq̃ omni actu imo cessare ab actu.

Ad esse pctũ non requrit actus.

Scdo, ꝓbatur idẽ rõne sic. Judiciũ dandũ est de rebus sm id q̃d est p se: z nõ sm id q̃d est p accidens: sed [illegible] p accidens se habet ad pctũ omissionis q̃d pz: q̃ omittens aliquid ad q̃d tenet aliquid faciat est p accidens. g̃ nõ dz dici q̃ pctũ omissionis ꝓsistit in actu. [illegible] aliquẽ actũ adiunctũ: q̃ actus ille adiunctus p accidẽs se habet ad pctũ omissionis: vt dictum est. Tertio, ꝓbat hoc ex ꝓparatiõe: q̃ etiã in pctõ trãsgressionis ꝓtingit aliquẽ actũ adiũgi q̃ tñ ad pctũ trãsgressionis p accidẽs se hz sicut ꝓtingit aliquẽ furãtẽ loqui vl' videre, z sil' nullus actus

pertinet ad pctũ omissionis sed ipsa [illegible] a cessatio ab actu debito. Cõfirmat idẽ z alia rõne videlicz: q̃ nõ punit hõ iuste nisi sm pctõ: ẽ p sola omissiõe boni q̃d tenet facere puniẽ sm illud. Dis arbor q̃ nõ facit fructũ bonũ excidet: z in ignẽ mittet. Matth. vij. Et seruꝰ q̃ cognouit voũtatẽ dñi sui z nõ fecit plagꝶ vapulabit multis. Lu. xij. Quarto ꝓbatur distinctiõe. Nã differẽtia ista est q̃tũ ad hoc inter pctũ trãsgressionis z omissiõis: q̃ pctũ trãsgressiõis nõ est sola priuatio: hz etiã act' priuatus debito ordine rõnis sicut furtum vel adulteriũ est quidã actus inordinat'. Et ratiõe actus: pctũ est q̃dã res vel natura: rõne priuatio nis ordinis: pctũ dr nihil sm Aug. sup Job. Et. b. Tho. ꝓprio: q̃ quodlibeto dicit q̃ pctũ maxime trangressiõis est actus iordinatus. Et rõne actus: pctũ est aliqua res seu natura. Sz illa inordinatio est priuatio z sm hãc pctũ dicit nihil: ab Aug. Sed pctũ omissionis sm veritatem loquẽdo: est sola priuatio actus debiti. cui' subiectuz nõ est aliquis actus ẽ ptãs volũtatis: sicut subiectũ cecitatis nõ est visio: sed id q̃d aptũ natũ est videre. Ñ q̃ volũtas est causa effectiua z subiectiua omissiõis: iõ omissio hz rõnẽ culpe: q̃ omissio est voluntaria: qñ in potestate nostra est nõ velle sicut z velle: non facere sicut z facere: z ideo ipsa boni omissio est pctũ. Et si arguat sic in ꝓriũ. Sicut meritũ cõparat ad virtutẽ. ita demeritũ seu pctũ ad viciũ: ẽ meritũ nõ pot esse absq̃ actu q̃ nec demerituz. Rñdet q̃ differentia est inter meritũ z demeritũ. Nã meritũ nõ pot esse absq̃ actu aliquo saltẽ volũtatis hz demeritum potest esse absq̃ actu. Et ratio hui' diuersitatis est: q̃ pl[illegible] a requiruntur ad bonũ q̃ ad malũ: eo q̃ bonũ contingit ex tota et integra causa: malum autẽ ex singulis defectibus vt dicit Diony. c. iij. de diui. no. Hec. b. Tho. j. se. q. lxxvij. z in questionibus de malo. Quia ergo z omissio boni debiti: peccat. est sicut z transgressio: ideo ps. vtrũq̃ domino confitebor dicẽs. Delictũ meũ cognitũ tibi feci z iniusticiaz meã nõ abscõdi. vbi ps. tria [illegible] Primo exprimit peccatum omissionis. ibi. delictum meũ. dicit enim delictũ quasi derelictum. id est omissum: vt q̃ peccata dicenda tacui: et b̃ est cõtra illos qui solum de cõmissis z nõ omissis faciunt sibi cõscientiam vel confitent. Sz dauid vtrũq̃ fatet: q̃ pctũ. Est etiã ꝓtra illos q̃ de magnis ꝓfitent. de puis nõ curant: sed dauid etiã parua q̃ dicunt delicta respectu aliorũ. Est z ꝓtra se excusantes: vel in alios sua peccata retorquentes. sicut Adam z eua. Ñ dicit meũ. q̃d. s. ego feci ex meo arbitrio: ad hoc facit. xv. q. j. nõ est. Scdo, ꝓphetaꝶ innuit viciũ cõmissionis seu trãsgressionis. ibi. z iniusticiã meã z c. id est que feci cõtra iusticiã: trãsgrediẽdo ꝑceptũ negatiuũ vbi magis apparet iniusticia z plus nocumenti, primo fit. Tertio addit actũ ꝓfessionis. ibi non abscondi. Cum enim deus cognoscat certius z clarius omnia q̃ ille qui facit tñ hoc est vt [illegible] cit Cassio. pctũ deo cognitum fatere in confessiõe. s. delicta z peccata, ꝓducere. Cõfessor enim representat ꝑsonam dei. hoc est nõ abscondere: non minuere grauitatẽ: magnitudinẽ z turpitudinez peccatorum circumstantias celando.

§.IIII. Quinta diuisio peccatorũ est ex parte radicis eorũ.

Sũt aũt q̃nq̃ radices peccatorũ. Prima est amor inordinat' sui. Scda est timor indiscretus. Tertia cupiditas. Quarta ꝓcupiscẽtia. Quinta superbia. Prime due insinuant ꝑ ps. dicẽtẽ. Incẽsa igni et suffossa ab increpatiõe vultus tui peribunt. id est, ꝓpter opa mala q̃ ꝓcedũt ab inordinato amore sui: z hec dicuntur succẽsa igni. z ea opa q̃ sunt ex inordinato timore mali: hec [illegible] cunt suffossa: q̃ timor deijcit homines infra se. Peribũt hoies ab increpatione dei: id est iudicante deo. Ñ Augusti. sup ps. dicit ibi. Omne pctũ, ꝓcedit vel ab amore male inflãmante: vel a timore male hũiliante. Alie tres radices peccati notant. j. Job. ij. Omne q̃d est i mũdo: aut est cõcupiscẽtia carnis aut ꝓcupiscẽtia oculorum aut supbia vite. i. q̃d est in amatoribus mundi seu pctoribus. i. omne pctũ q̃d est in eis, ꝓcedit: aut ex ꝓcupiscentia carnis: aut ꝓcupiscẽtia oculorũ: aut supbia vite. Dicũt aũt hec radices pctõrũz: q̃ sil'iudinarie se hnt ad pctã: sicut radices ad arbores materiales. Sicut enim radix arboris est p quã arbor nutrimentũ sumit: z p quã arbor cõualescit z crescit: z p quã arbor ꝓficit z fructũ ꝓducit: sic sm hec tria a sil'i ex qualiber hazꝶ radicũ: pctũ incipit cõualescit z fructum ꝓducit. Ex eo eni pctũ incipit: ex quo hõ ad pctũ inclinat. Hoc aũt est bonũ intentũ ad q̃d peccator inordinate ꝓuertit. Nam bonuz q̃d hz rõnem finis mouet efficientẽ z appetentez. z ideo radix pcti in nobis dicit passio vl' ꝑnitas ad peccandũ: q̃ ex corruptiõe originalis ꝓsequit. Unde passio q̃ est radix pcti sic distinguitur: q̃ vl' est passio sm inclinationem appetitus in id q̃d est vltimus finis bonorũ cõmutabilũ: sicut est homor z sm hoc ponit ꝑma radix peccati ab Aug. que est amor sui iordinatus que cã est ois pcti. Scda radix ois peccati est timor. Huius rõ est: q̃ ex eo q̃ aliquid inordinate diligitur z male oia impedientia illud male timent. z sic oẽ pctũ, ꝓcedit vl' ex inordinato appetitu alicuius boni: vl' ex inordinata fuga alicuius mali: sed vtrũq̃ hozũ reducitur ad inordinatũ amorẽ sui. Cuius rõ est: q̃, ꝓpter hoc homo: vl' appetit iordinate bona: vl' fugit inordinate mala: q̃ inordinate amat seipm: q̃ eni aliquis appetat inordinate bonum tpale: vl' fugiat inordinate malum tpale: nõ est nisi ex hoc q̃ seipm inordinate amat. Qd pz ex b̃ q̃ amare aliquẽ nõ est aliud nisi velle ei bonũ: q̃ ergo amat seipm inordinate: inordinate vult sibi bonum aliq̃d Ul' etiã passio inordinate inclinans appetitũ hois in ea bona que, ꝓpter finẽ vltimum cõmutabiliũ. i. ꝓpter hominez querunt. z hoc tripl'r. Primo q̃ vl' talis passio est inclinans appetitũ inordinate in bonũ vile: z hmõi. De qua apls. j. ad Timo. vj. Radix oium malorũ est cupiditas. vl' est talis passio que inclinat inordinate appetitum in bonum de[illegible]tabile: z sic erit quarta radix peccati. s. cõcupiscentia oculorum circa bona exteriora in vsum ordinata. z hec ꝓcupiscentia est duplex. Una que ordinat ad cõseruationem speciei p generationem: z hec districte dicitur cõcupiscentia carnis: vt in venereis dicit etiam luxuria. Alia cõcupiscentia est que ordinat ad cõseruationem indiuidui. z talis dicit cõcupiscentia oculorũ. s. eorũ q̃ sunt delectabilia: nõ tñ sm sensum solũ: hz sm apphensionẽ cuiuscumq̃ apphensiue vtutis: vt in cibis z aliis delectabilibus sensibus. Tertia passio inclinat appetitum inordinate in bonũ opinabile vl' honestũ. Et sic erit quinta radix. Supbia circa bõa sm opinionẽ: vt honor: dignitas: z hmõi. hec. b. Tho sup. ij. sen. di. xlij. z. j. se. q. lxxvij Posset etiã dici sic vt in auctoritate ipa Jo. supius posita exprimant tres vltime radices pcti. In cõcupiscẽtia carnis notat inordinatus appetitus in bonũ delectabile: vt in cibis z venereis z hmõi. In cõcupiscentia oculorũ appetitus inordinatus in bonum vtile: vt diuitias z hmõi: que als dicitur cupiditas, tertiuz. s. superbia. aliter exponi non oportet.

§.V. Sexta diuisio pctõrũ est ex pte originis.

peccatum etiaz diuidit ꝑ pte radicis.

Ñ. b. Greg. xxxj. li. moral'. dicit q̃ septẽ sũt capitalia vl' pncipalia vicia: ex q̃b' oia alia oriunt. s. inanis gloria: invidia: ira: accidia: auaricia: gula: luxuria. Et si hec oia quasi regina z mater est supbia. Et circa ista capitalia videẽda sũt tria. s. ꝓuenientia numeri sufficientia differentia. Quantũ ad primũ sciendum q̃ oia ꝑdicta capitalia dicunt quasi a capite deriuata: q̃ capita sunt multorũ vitiorum z in hoc ꝓueniũt. Dici aũt vitium capitale a capite p similitudinem. Caput enim tripliciter sumitur. Primo sumit caput p mẽbro corpis. z sic sumit. j. Cor. xj. Omis vir orãs aut ꝓphetãs velato capite deturpat caput suum; z caput est quoddã mẽbruz a ĩalis quod

Vitia vtitur capitalia, de dicunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

est corporis principium. ideo scdo caput d̄ omne principium fm illud. Treno. iiij. Dispersi sunt omnes lapides sanctuarij in capite omniū plateaꝝ. i. in principio. Tertio caput significat principatū vel ducatū rectoris. Et huius rō est: q̄ sicut omia alia mēbra corpis a capite quodāmodo regunt ꝛ ad ipm ordinant. ita exercit̄ a duce regit: ꝛ ad ipm ordinat: ꝛ hoc mō sumit amos. vj. Capita pplorꝫ pōpatice ingredientes domū israel. Capita vocat principes ꝛ rectores. Et fm has tres ꝓprietates capitis viciū capitale pōt dici qd capite plectit̄. fm Aug. vt sacrilegiū: furtuz homicidiū ꝛ hmōi. Et b mō viciū capitale idē est qd mortale. i. dignū morte seu decapitatione. Non ēm infligitur ista pena mortis in iudicio nisi ꝓ mortali sz sic nō accipit Gregō. in dicta numeratiōe. Scdo mō d̄i capitale qd est principiū aliquoꝝ petōꝝ: ex quo plura alia oriunt̄ fm hoc Greg. vicia capitalia principalia nominat. Tertio dicit̄ capitale viciū ad qd vicia alia ordinant̄. Nā princeps est caput exercit̄ ad cui⁹ bonū tot⁹ exercit⁹ ordinat: vt dicit̄. rj. metha. Et p hūc modū illud viciū ad qd alia ordinātur dicitur capitale: Vñ Greg. in moral. vbi supra. Vicia capitalia sunt quasi duces: ꝛ vicia q̄ ex eis oriunt̄ sunt q̄si exercitus. Hec. be. Tho. ij. sen. dis. xlij. ꝛ in cōnibus de malo. Quātū ad scdz. s. nūeri sufficiētia quare. s. septē ꝛ nō plura neq; paucioꝝ sunt. Pro huⁿ⁹ declaratiōe sciēdum q̄ omne peccatū ꝓcedit: vel q: appetit⁹ inordinate appetit bonū: vel q: inordinate fugit bonū: q̄ duo sunt eius dez rōnis. s. appetere bonū inordinate: ꝛ fugere oppositū inordinate. s. malū. Verbi grā: sicut gulosus inordinate appetit cibū: ꝛ inordinate fugit tristiciā q̄ ex absentia ciboꝝ causat: ꝛ sile in alijs capitalib⁹. Et sic vicia capitalia ꝓpt cōuenienter distingui fm differētia boni ꝛ mali. ita q̄ vbi cūq; aliqua specialis rō appetibilis vl fugibilis est. ibi est vnū viciū capitale. Et est etiā sciendū q̄ bonū ad se attrahit appetitus sed q̄ appetitus refugiat aliqd bonū hoc est fm speciale rōnem ꝓsiderandā circa hmōi bonū vt q: laboriosum vel ipeditiuū delectationū corporeārum. Primo igit̄ dico q̄ omne pctū ꝓcedit ex hoc q̄ appetitus inordinate appetit bonū. Et b quidē bonū pōt esse triplex. s. vel bonū mētis: vel bonū corpis: vel bonuz rei exterioris. Primo igit̄ appetit⁹ inordinate appetit vel querit bonuz mētis honestū qd est bonū imaginatiuū. s. excellētia gloriē ꝛ honoris ꝛ ad b ordinat̄ vt ei⁹ principiū superbia vel inanis gl'ia. Scdo appetitus appetit bonū corporis qd est bonū delectabile ꝛ hoc bonū vel ꝓtinet ad ꝓseruationē in diuidui qd est cib⁹: ꝛ ad b ordinat̄ gula: vl ꝓtinet ad ꝓseruationē speciei: sicut est in venereis: ꝛ ad hoc ordinat̄ luxuria. Tertio appetitus inordinate appetit bonū vtile. s. corpi ꝛ diuitias: ꝛ ad hoc ordinatur auaricia. Et sic quatuor sunt vicia capitalia ex pte appetitus inordinate appetētis bonū. s. superbia vl inanis gl'ia respectu boni honorabilis: auaricia respectu boni vtil: gula respectu boni delectabilis fm tactuz. Scdo appetitus humanus inordinate fugit bonum aliqd̄ fm aliquā specialē rōnē puta inquātū illud bonū est impeditiuuz boni inordinate cupiti in seipso: vt verbi grā. Sicut bonū spūale impedit quietē vel delectationem corporalez: ꝛ sic est accidia: q̄ nihil aliud est q̄ tristicia de aliquo bono spūali. put est impeditiuū boni corporalis qd appetēs in seipso inordinate cupit. Scdo appetitus inordinat⁹ alicui⁹ bonū refugit in alio. fm q̄ bonuz illius ipedit. ꝓpriā excellentiā in seipso: ꝛ sic est invidia: q̄ est dolor de alieno bono. inq̄tū apphēdit vt diminutiuū ꝓpie excellētie. Tertio nō solū aliqs refugit vl odit bonū in alio: sed etiā ꝑ bonū ei⁹ insurgit ipz repellēdo: ꝛ sic est ira q̄ est appetit⁹ vindicte qua aliqs impugnat aliquē cōtrariū agēdo. Hec. b. Tho. sup. ij. sen. dis. xlij. ꝛ in qōnib⁹ de malo. Quantū ad tertiū principale. s. differētia capitaliū a radicib⁹. Sciendū q̄ ipsa vicia ita dicunt̄ capitalia q̄ nō dicūtur radices. Et ratio huⁿ⁹ est: q: hec est differentia inter capitale ꝛ radicē: q: capitale est quoddā peccatum. radix aūt pcti inq̄tum radix non est peccatum.

Septem sunt capitalia ꝛ nō plura.

Sufficiētia vitiorꝫ capitaliū

Differēia radicis ꝛ capitale.

§. VI. Hec septez vitia capitalia

figurata sunt p septē gentes seu natōes q̄ habitabāt Septem in terra ꝓmissionis: fm mgrm in. ij. sen. vbi cardinalem sup ps. Ipsa eni terra ꝓmissionis affluēs lacte ꝛ mel q̄ signifi le signat humanaz naturā in genere vel aiam qualibet in ticulari in statu inocentie ꝛ iusticie: q̄ vtiqz affluebat lacte puritatis: ꝛ melle cōsolationis celestis. Sed p ꝓnoxia paretum transgressionem postea inhabitata est ꝛ possessa: a septem natiōibus: id est vnijs capitalibus. Quemadmodum autē per ꝓm deuictis, vnijs est postea inhabitata ꝛ tribus duodecim israel: ꝛ leuitica. i. per septē vtutes ꝛ sex opera misericordie corporalia ꝛ spūalia que reperiunt in veris fidelibus: qd bellum ꝓs notauit: cum ait Lu. xi. c. Si fortior illo supueniēs vicerit eū: vniuersa arma auferz ꝛc. Fortis in malicia diabolus q̄ castrū seu atriū mundi tenebat in pace quasi nullo ei resistente: ꝛ hoc cū septē hōstiōibus. i. vitijs. Supueniens fortior ꝓs vicit eū: ꝛ abstulit ei arma sue malicie ea detegēdo. Et hoc bellum victoriam notat ps. Psalmo. xliij. dicens ad dōm. Manus tua gentes dispdidit: plantasti eos affligisti pplos: expulisti eos. Ubi oñdit in ipso bello tria. Gratiam ꝓpiōrum: ibi. manⁿ tu. gen. dis. Justiciā animi reformatam: ibi. plāta. eos. Malicia penitētia euacuata: ibi. afflisisti.

Quātum ad pmū sciendū vtiqz q̄ p nos non possemus vnum minimā temptationem: nec eijcere a nobis vnū pctū. Sine me ait saluator: nihil potestis facere. Jo. xv. Et rō est: q: cū peccatū mortale sit defect⁹ quasi infinitus seu iniuria: q: ꝑ deum bonū infinitus. Et hō sit vtutis finite nō potest finitū attingere ad infinitū: nisi adiuncto infinito: ꝛ hec grā est xpi: que est q̄si infiniti valoris. Vñ apls. Justificati gratis grā ipius ꝛc. id est iusti facti ex p. pulsis peccat̄. Sicut ex [illegible] seu Jesus nomine: dux populi dei ipe fuit: q̄ transito [illegible] deuicit ꝛ pstrauit illas septem natiōes: ꝛ tradidit tribub⁹ israel [illegible] possidendā. Sic iesus noster mediāte baptismo vbi diminut vtutes sue passionis expulsis oibus capitalibus vnijs: trib⁹ virtutuz infundit in gen⁹ humanū: seu animā quālibet eū sequentē p fidem: vt possideat statū quietū ꝛ suauem: ꝛ hoc est qd dicit ps. Manus tua. brachiū dei dicit pater: fm illd. Ecce potēciam in brachio suo. Luc. j. q: ab ipso, procedit filius sicut manⁿ a brachio. Digit⁹ dicit spūsanctus fm illud. si in digito dei eijcio demonia ꝛc. Luc. xi. q: procedit a patre ꝛ filio: sicut digitus a brachio ꝛ manu. Sed manus in scriptura frequēter d̄i: filius: q: sic procedit a patre: sicut manus a brachio. Et q: sicut per manum quis operatur: ita omnia p ipm facta sunt. Job. j. Man⁹ ḡ dei. i. filij⁹ dei incarnatus supueniēs in mundum: gētes vitiorū vicie dibolum cū septem capitaneis vitiorꝫ que vitia dicuntur gētes quasi gehēne. i. inferno dedite: q: per ipa homo traditur inferno. Disperdidit aūt ꝛ destruxit: id est ad nihilum deduxit merito sue passionis: doctrina sue eruditionis: ꝛ exēplo sue perfectissime cōuersatiōis. Ipa autem inter ꝓtatio nominū illarū gētium ostendit ꝓprietates ipsorum vitiorū. De ipis aūt noibus gentiū dicit. Deut. vij. Cū introduxerit te dōs deus tuus in terrā quam possessurus ingrederis: id est in illū statum iusticie reparatez defecerit gētes multas coraz te. q. d. Dōs hoc faciet nō tu: erbeū gergeseū: amoreū: chananeū: phereseū: eucū: ꝛ ie[illegible] pcuties eos vsqz ad internitiones. Non inibis fedus cum eis: vt. i. etiā montb⁹ ipsorꝫ capitaliū venialiter acqescas: h vsqz ad pimas radices ꝓsternere. Per erbeū qui interpretatur stupēs vl formidans signat invidia: q̄ formidat felicitatē alienā ꝛ dolet. Unde Sen. Ut ināi invidi oculos vbiqz haberent vt oim felicitate torquerent. Dicit erbeus stupēs. i. admirās: q: invidus q̄libet bonū etiā parū admiratur in ꝓximo cui iuider: tanq̄ sit multum excellens.

Erbeus.

Unde poe. Fertilior seges est alieno sc[illegible] p in aruo: vicinū pecus: grādi⁹ vber hz. Vel stupens etiā dicit qui ob frigiditatem dentiū vt cū comedunt acerba vue ꝛ humidi: non pōt bene comedere: sic invidia facit sibi insipida bona aliorū. Amos. iiij. Ego dedi vobis stuporem dentium in cūctis vestribus vestris: dedi. i. ꝓmissi dare: ac ratione pene afflictionis invidi. hoc dat deus in punitiōe per gergeseum qd interpretat colonum eijciens vel aduena appropinquās signatur superbia: vel inanis gloria. Hec enim superbia eiecit diabolum de celo ꝛ hominem de paradiso: qui erāt coloni illorū locorū: dicit̄ etiā aduēa q: ꝓtum sua mente cogitat deo appropinquare. i. exaltatus [illegible] magis elongat̄ a deo. Job. xx. Si ascēderit vsqz i celum superbia eius: ꝛ caput eⁿ⁹ nubes tetigerit: quasi sterq̄linium in fine perdet̄. Per amoreū qui interpretatur amaricans: significat accidia: que, facit hoiem amaricari ꝓpter laborē boni opis: sicut gaudiū spūale ꝓsolatur aiaz sīa tediū de bono diuino agēdo fastidit: ꝛ in hororē ducit ad Deb. xij. Videte ne qua radix amaritudinis sursū germinans ipediat. Per chananeū q̄ interpretat lapides colligens vel cōmotus: intelligit̄ ira: q̄ cōmouet totū hominem ad appetitū vindicte: ꝛ colligit lapides cōtumelia rum ꝛ detractionū ꝛ cōtentionū: in mēte sua ꝓcipiēdo ad offendendū alios vbis suis. Eccl'i. xxviij. Qui volvit lapidem. s. pjciendo ꝑ aliquē cōtumelias: reuertet̄ ad eū: q̄a sibi etiā fit iniuria in vbis ꝛ factis. Per pherezeū q̄ interpretat dissemīnatio: signat luxuriosus q̄ non curat vbi semē spargit: sed passim ꝛ indifferenter. Hier. [illegible] Eq[illegible] ama tores in feminas ꝛ emissarij facti sunt: vnusquisq; ad proxem primi sui hinniebat. In veteri lege qui patiebat̄ fluxum sanguis inundus iudicabat̄ nec ad templuz dei: qd̄ significat ecclesiam militantē pōt accedere vel triumphātem. Per eueū qui interpretat ferus vel pessim⁹: signatur auaricia que facit hoiem ferā pessimā deuoratricem sui, primi: adeo q̄ nō miser[illegible] coꝫ ꝓpinquoꝫ. Eccl. x. Nihil iniquius q̄ am[illegible] pecuniā. hic ēm aiam suam venalem hz. P[illegible] ie[illegible] seū qui interpretat pcepe signatur gula: q̄ semp vellet esse ad mēsam: sicut aiālia bruta ad pcepe. Esa. v. Ve qui cōsurgitis mane ad ebrietatē sectandam ꝛc. vel interpretat cōculcatio: q̄a aia saturata calcabit suū. Scdm qd notat in pdicto psalmo est iusticia reformata dū d̄i: plantasti eos. s. filios israel. Ad litteraz dicit̄ plantasse q̄n de nouo indurit in terraz ꝓmissionis: ꝛ sicut planta cū nouā est pepe irrigatur vt cōualescat: ita deus illum pplm suū de nouo introductū in terram ꝓmissionis miraculis pluriminis irrigauit ꝛ bonis varijs fecundauit. Moraliter aūt filij israel sunt vtutes ꝛ boni mores quos deus aiabus cōuersorū infundit. Nā vt dicit Amb. Cum renuntiat ipenitentiā statim assistit virtuti. Egressus eīm malicie vtutis opatur ingressum. Sodēqz aditu quo vitium excludit̄ inocentia copulat̄. Has aūt vtutes vt firmentur ꝛ crescāt deus spūalibus cōsolationib⁹ irrigat vt fructuz faciant. Ego ait ipe deus p Hiere. plantaui te vineā meā electam oē semē verū. s. virtutū posui ibi. Tertiū notatum est malicia euacuata ꝛ b p pniam dum d̄i: Afflisisti pplos ꝛ expulisti eos. Pplos dicit illas natiōes gentium [illegible]gnant vitia vt dem̄ est. Affligit aūt per pniam. Nā gulosus duz dolet ꝛ peniter vere de gula: affligit se mente ꝛ corpore ieiunādo ꝛ abstinēdo. Luxuriosus penitens triſtatur de vitijs ꝓperatis: ꝛ affligit se ꝓtinēdo. Sic modo suo [illegible]arus superbus ꝛ alij. Dicunt aūt hec vitia gentes q̄si gehēne dedita q: deducunt ad gehēnam: sed ex afflictiōe penitentie expellunt̄ de terra ꝓmissionis. i. de aia. Unde magdalē se affligenti in pnia qd̄ figurabat etiā vnguētuz secū ablatū dem̄ fuit. Remituntur tibi pctā tua ꝛc. Lu. vij. Et per afflictionē penitētie factum fuit vt ꝓs eijcerz septem demonia ab ea: vt dicit Marci. xvi. id est septem vitia capitalia.

Differēia radicis ꝛ capitale.

Septem.

Luce. iiij

Luce. vij

§. Effectus seu nocumē[illegible]ta peti mortalis: colligēdo sūmatiz notabim⁹ xiij. q̄ cū magna sint: cogit̄ pctōꝝ clamare. cū ps. peccante sz mala penitēte. Miserere mei de. s. m. mi[illegible]t. Magna est mifico: dia dei erga hoiem in creādo: q: d̄ nō ente qd est magna miseria facit eē: ꝛ tam nobile eē dedit: q: ad imaginē ꝛ filitudinē suā. Magna etiā mifico: dia dei i gubernādo hoiem ꝛ ꝓuidēdo oib⁹ suis necessitatib⁹: sz maior p excellentiā: ꝛ maxia est educēdo pctōrē de lacu pcti: ꝛ de luto fecis: ꝛ d̄ renebris iferni ad lumen celi. Et ꝓpter b efficiēdū de celo venit ad terras ꝛ sustinuit passionē. Jō aūt mifico: dia postulare dz pctōꝝ potius q̄ alid̄: q: mifico: dia hz, p obiecto miseria ꝛ ipam leuat. Nō pōt eē maior miseria q̄ pctū. Ēducit eni tādez ad summā miseriā ꝓiā pfectissime felicitati. Vñ i figurā p. leprosi designātes trāsgressores. p. pceptoꝝ clamabant ad iesum. Miſere nr̄i dne fili dauid. Lu. xvij. Et chananea p filia sua demoniaca signāte aiam possessā a dyabolo. Miſere mei ꝛc. inq̄t. Filia mea male a dmonio vexat̄. Et exat̄ aūt aia a pctō mltiplici malo: ꝛ in vite huⁿ⁹ cuersatiōe p ipi⁹ aie separatiōe ꝛ in ipsi⁹ collatiōe. Et in vite q̄dem cuersatiōe miseria patit ꝛ vexat̄ in triplici differentia bonorum. s.

¶ In bonis temporalibus.
¶ In bonis naturalibus.
¶ In bonis spiritualibus.

Ps. l.

Matt. xv.

§. I. Et bona quidē tpalia

etsi minima sint respectu aliorꝫ. tm̄ bona sunt a deo. ꝛ vt dicit pbs o: organice deseruiunt felicitati. i. instrumentaliter qz sunt tāq̄ media ad pficiendum aliqua opa virtuosa. Sunt aūt hmōi tripitta. vicz diuitie seu substātia tpalis honorificētie: seu gl'ia mūdialis: psidentie ꝛ libertas humanalis. Diuitias quidē siue naturales vt possessiones aialia victualia ꝛ hmōi. ac etiā diuitias artificiales: vt pecunie argētee: auree vestes: ꝛ hmōi dōs tribuit vt mediā te eaꝝ fideli dispēsatōe quis sibi mereat̄ vitā eternā. Sz si quis eis abutat̄ vl alis eaꝝ largitorem offendat p pctm̄ frequēter eas amittit: vñ ad magnā miseriā ꝛ vexationē deueniat. Sic egyptijs ꝓpter pctm̄ suuz iniurias: vicz ꝛ offensiones quas hebreis inferebāt: ablata sunt. Es vasa aurea ꝛ argētea ꝛ plures eoꝝ diuitie dño hebreis illa ꝓcedente: vt habeā Exo. xj. Israelitis aūt idolatrantibus in terra ꝓmissionis, ꝓpter pctm̄ eoꝝ clausum est celū annis tribus ꝛ mēsibus sex. Vñ magna penuria credēdum est indub[illegible]ter ibi exortaz. Et iterꝫ alis sub Helizeo ꝓpha tanta fame samaria oppressa est vt matres comederent filios: vt habeā. iij. Regū. vij. q̄ etiā quotidie talia flagella ꝓpl'i patiunt̄ ꝓpter pctā ꝓporum. Bonum honoris ꝛ gl'ie multū appetit̄. vñ ꝛ Augu. de ciui. dei dicit allegans Ciceronē. Honos alit artes: quicqz gl'ia ad studia accendunt. Et ꝓpter hanc ꝓsequēdā antiq̄ romani ad inumera ꝛ immēsa picula ꝛ labores se exposuerūt. Et hoc esse maius bonū. s. habere bonā famam: Salomon ostendit magis q̄ diuitias habere dicēs. Melius est nomē bonū q̄ diuitie multe. Vñ ꝛ sancti viri hanc ꝓseruare ꝛ augere nituntur nō ꝓpter se: sz ad ꝓximoꝝ edificationē. ꝓpter qd̄ dicebat apls. Expedit mihi magis mori q̄ gl'iam meā quis euacuet. Sed ꝛ istud bonū p pctm̄ tollit̄ vl diminuitur. Vñ [illegible] Salomon sapiētissimus quē ꝓpter famam virtutis ꝛ sapiētie oīs terra desiderabat eū videre. Cui etiā dixit regina saba ad eum veniēs de finibus terre. Vicisti famā vtutibus tuis. ꝓpter pctā lasciuie sue adeo sibi gloriam ꝛ honorē minuit: vt etiā de sua salute dubitareⁿ⁹: de quo etiā dicit sapiens Eccl. xlvij. Dedisti maculā in gloriam tuā ꝛc. Sic ꝛ magdalena q̄tūcunq; esset genere nobilis. diues ꝛ pulchra, ꝓpter lasciuias suas ita famam attrinerat vt diceret peccatrix. Potestas quoqz qua quis

Tripler bonū tpale p pctm̄ amittit.

Prouer. vij.

Luce. vij

Universidad de Deusto
Biblioteca

alijs preest donum est nõ paruum a dño cõcessum fm illud. Sap. vj. O iudices data est vobis potestas a dño: et virtus ab altissimo: et in hoc habent quãdã similitudinem cũ deo speciale participãtes diuinã ptãte: vt sicut de' omnib' preest et omnia regit: ita ꝑfidẽtes in mũdo quibusdã preeminẽt eos regũt. Ait et dij aliqñ vocant, ꝓter qd dixit dñs moysi. Exo. vij. Cõstitui te deũ pharaonis. Nec aũt ptãs et dñiũ frequẽter p peccata tollit. Unde Nabuchodo. ꝓter supbiã suã ablatũ fuit sibi regnũ ad tẽpus q̃ erat monarcha mũdi voce emissa ꝺ celo dicẽte. Trãsijt a te regnũ tuũ: et ab hoib' eijcieris: et cũ bestijs erit habitatio tua. Sed et Balthasar filius eius ꝓpter peccata sua ex toto amisit ipsum regnum: ipo interfecto a Ciro rege persarũ et Dario capta babylonia. Sic et septẽ natiões que habitabãt in terra ꝓmissionis amiserũt terras suas: ipsis interfectis cũ regib' suis a Josue cũ exercitu suo. s. israelitarũ. et p eis ipi israelite possiderũt. Unde et cũ dñs ꝓmitteret illã terrã se daturũ semini abrae: quasi rõnẽ assignãs quare tũc nõ dabat ipsi abrae: subdit. Nõdũ sunt cõplete iniqtates eorũ. Gen. xv. i. nõdũ ascẽderũt ad tantam malicia q̃ adhuc mereant ꝑdere illa dominia. Insuper et ipsi iudei possessiam illã patrã fertilẽ et gratiosã, ꝓpter peccata sua. per. lxx. annos amiserũt trãslati in captiuitatẽ babylonicã cũ rege suo Sedechia. iiij. Re. vlt. Et demũ reuersi grauiora ꝑpetrãtes: et dei filiũ interimẽtes: post maxima stragẽ amissa omni dignitate regali et sacerdotali captiuati et venditi in seruos dispersi sunt per vniuersum orbem. Libertas vrõq̃ magnũ bonũ estimat. Nõ enim bene, p toto libertas vendit auro. sicut ecõtra seruit' est maxima miseria: q̃ p pctm inducta est seruitus. Unde Amb. Nõ eẽt hodie seruitus si ebrietas nõ fuisset. dis. xxxv. sexto die. Et loquit de cham q̃ ex eo q̃ derisit Noe prem suũ quẽ, ꝓpter ebrietatẽ vidit nudatũ: maledictionẽ suiturus ab eo accepit in genere suo. Peccato: seru' etiã efficit diaboli et peccati. Job. viij. Qui facit peccatũ seru' est peccati. male ergo vexatur homo a dem'onio peccati: cũ de magnis dignitatib' deuoluat ad magnas miserias ꝓpter qd clamare cogit: miserere mei vel nostri.

§.II. Bona autem naturalia tripartita sunt videlicet,

Pctm̃ nocet triplicã bono naturali.

¶ Familia parentalis.
¶ Consistentia corporalis,
¶ Potentia animalis.

Familia parẽtalis sunt ꝓpinqui: ꝓcipue filij qui cũ sint de suba pris et mris: rõnabil' dicunt bona naturalia. Et hoc bonũ cũ ..ꝺ habet: multũ desiderat et ꝓ a reprob viris: sicut ꝑz in ysaac oãte, p cõceptu rebecce vxoris sue et abrãã de hoc dño pie ꝓquerẽti cũ dixit. Vernacul' me' heliezer iste damascus erit her es me' mihi aũt nõ dedisti semẽ. Et cũ habet mlt'ũ amat ꝓseruatio vite eorũ et sanitas Et rõ huius esse põt: q̃ naturaliter vnũquodq̃ appetit p petuari q̃tũ possibile est: cognoscit aũt quilibet exp. rientia docẽte: q̃ in se diu ꝓmanere nõ potest cũ mortalis sit et corruptibilis: et cũ filius sit de substãtia parẽtũ dum sunt et viuunt filij sic in eis et per eos vident, ꝓmanere et ꝓpetuari p successiũ ex eis generationem. Sz certe filij, ꝓpter pctã parẽtũ q̃ñq̃ ex hac vita subtrahunt: aliqñ diu et graiter ifirmant. Exẽplũ in Dauid cui dictũ fuit a nathan. Quia blasphemare fecisti nomẽ dñi. idcirco mortuus est filius tuus. qui. s. fuerat natus ex bersabee q̃d factũ est. vt habetur. ij. Reg. xij. Sic et heli sacerdos q̃ peccauerat in ñ habendo curã de filijs ophni et phinees: audito q̃ filij ei' in bello mortui essent et occisi et arca domini capta a philisteis ex dolore cecidit retro: et fractis cerucibus expirauit. j. Reg. iiij. q̃ius fm leges humanas filius nõ debeat aliquo modo occidi, p peccato patris: etiam si cõmisisset crimen lese maiestatis: sed alijs penis puniri potest vt amissione bonorũ; rerũ temporaliũ et patrie, tũ in iudicio dei et fm legem suã etiã morte corporali punit filius pro parte. Nec ex hoc fit iniuria vel iniusticia filio: q̃ oẽs sum' et sunt pctm̃: sed quoad aiaz seu penã inferni: vel purgatorij vel habit iniqtatem prĩs: et ecõuerso. Cõsistentia corporalis seu cõseruatio vite corporalis q̃tum amet ꝓcipue cũ sanitate eius q̃libet exprimit in seipso vt induci nõ oportet illũ qd sathan dixit dño. Job. j. Pellem p pelle et cuncta que hõ habet dabit pro aia sua. i. vita cõseruanda. Propter hoc tpe pestis vitant etiã consanguinei ne inficiant: q̃runt diligẽtissime medici: sumũtur potiões amarissime: vsliones et cisiones sustinent: varia tormẽtorũ genera actual. Sacrarũ res patiunt: et multa illicita perpetrant ne vita ꝑdat: sed vt dicit extra de pe. et remis. cum infirmitas. Infirmitas corporis nõnunq̃ ex infirmitate animi ꝓcedit: dicente dño languido: qui. s. iacebat in porticu piscine: ecce sanus factus es: vade et noli amplius peccare: ne deterius tibi aliquid cõtingat. Job. v. Et exẽpla patent de ezechia rege iuda q̃ egrotauit vsq̃ ad morte. Esa. xxxviij. Et hoc ꝓpter pctm̃ ingratitudinis vel supbie: de victoria habita cũ liberatiõe ab exercitu sennacherib. Exemplũ etiã in maria sorore aaron que effecta est leprosa, ꝓpter murmurationes factã ꝺ moysen: vt pater Nume. xij. Sed et infectio aeris et pestis euenire, ꝓpter peccata hominũ ostendit. j. Reg. vlti. q̃ñ et, ꝓpter elationem dauid qua vsus est i numerare faciendo ꝑplin: tũ etiã, ꝓpter cõspirationẽ ꝑplis: ꝺ ipm de uid actã in cõiuratõe absalonis: ifra triduũ mortui sũt ex peste. lxx. milia de israel. Notandũ tamẽ q̃ decretalis dicit nõnunq̃. i. non semp sed aliquãdo. Nam et infirmantes etiã immittunt a deo, ꝓpter alias causas. q̃ñq̃ ꝓ ꝑter peccata vt ꝑz in Jobylcere pessimo ꝓcusso: et celidonio eo et postea illuminato. Job. ix. Et q̃ difficile est ꝓ certitudine scire hmõi cãm nisi a deo reuelet: ideo q̃libet i hac pte viaz tenere ꝺz humili[illegible] vt. s. ꝓpter pcã sua cum ifirmatur existimet se a deo [illegible] latuz: de alijs nõ iudicet cũ cãm nesciat. Insuper et guerre et [illegible] bi vulnerant et occidunt innumera milium hoium: ꝓpter pctã contingũt. Jaco. iiij. Ait bella et lites in vobis: nisi ex cõcupiscentijs q̃ militant in mẽbris vestris. Postq̃ salomon pctis se ipli cauit: suscitauit ei dñs plures inimicos. ad bellandũ. ꝺ cũ q̃ prius in maxima regnauerat pace: vt ꝑz. iij. Reg. xi. c. et in libris iudicũ hoc plene ostendit: q̃ cũ ille ꝑplis israel a mandatis dei declinabat: suscitabant ꝺ eos bella a finitimis nationib' cũ multis oppressionib'. male ergo vexat creatura a peccato: et ideo in miseriis hmõi ꝓlinita: clamat: miserere etc. Potẽtie aiales cũ naturales sunt: sũt fm Aug. bona media: q̃bus et bene et male vti possum' ꝺ in se valde bone sunt et necessarie ad opandum. Et he sunt tres ꝓncipales. Primo potẽtia intellectiua. Secũdo potentia volitiua. Tertio potẽtia sensitiua. Quelibet vexat suo modo p pctm̃. Ait ps. penitens ait. Conturbata sunt oia ossa mea. i. potẽtie q̃bus aia vigorat ad operãdum. Et hoc figuratũ extitit in vulnerato a latronib' qui descẽdit a hierusalem in hierico: vt hꝝ Luc. x. Vulnera enim sunt ipsa mala mixta potẽtijs: vt declarat magister in. iiij. lib. ꝓ. j. de peccatorũbus. Ambulabãt. i. operabant vt ceci: q̃ domino peccauerũt. Et in huius figura legit Judi. xvi. c. q̃ samson captus a philisteis excecatus est ab eis: ad instãtiam andũ q̃ viro quãtumcũq̃ sancto capto per tempt[illegible] a demonijs: erunt sibi oculi intellectus: non q̃dem vt putatur potentia intellectiua vel actu intellectus simpliciter: sed in ꝓticulari opere eligibili: ita passione obnebulantur vt tunc non aduertat illud esse malũ: sed bonum sibi videtur illud faciendum: q̃ñ in habitu et in generali cognoscat illud eẽ malus. Et hoc est quod dicit ꝓhũs in li. etꝓ. q̃ omnis malus est ignorãs. ignorat enim peccãs tunc illud esse malum; vt fornicatõem: etsi habitualiter sciat illũ

esse malum et ꝓhibitum. sicut ebrius pc[illegible]tus in ebrietate: dicit veras sententias quas habitu tenet: sed cũ ꝓfert in ebrietate: nõ eas ꝓcelligit impedit' ab ebrietate. Ignorat etiã peccator quot et q̃ta bona per peccatum perdat: q̃ta q̃ñ firma manet suia dñi illa. Ezech. xviij. Filius nõ portabit iniqtatem prĩs: et ecõuerso. Cõsistentia corporalis seu cõseruatio vite corporalis q̃tum amet ꝓcipue cũ sanitate eius q̃libet exprimit in seipso vt induci nõ oportet illũ qd sathan dixit dño. Job. j. Pellem p pelle et cuncta que hõ habet dabit pro aia sua. i. vita cõseruanda. Propter hoc tpe pestis vitant etiã consanguinei ne inficiant: q̃runt diligẽtissime medici: sumũtur potiões amarissime: vsliones et cisiones sustinent: varia tormẽtorũ genera actual. Sacrarũ res patiunt: et multa illicita perpetrant ne vita ꝑdat: sed vt dicit extra de pe. et remis. cum infirmitas. Infirmitas corporis nõnunq̃ ex infirmitate animi ꝓcedit: dicente dño languido: qui. s. iacebat in porticu piscine: ecce sanus factus es: vade et noli amplius peccare: ne deterius tibi aliquid cõtingat. Job. v. Et exẽpla patent de ezechia rege iuda q̃ egrotauit vsq̃ ad morte. Esa. xxxviij. Et hoc ꝓpter pctm̃ ingratitudinis vel supbie: de victoria habita cũ liberatiõe ab exercitu sennacherib. Exemplũ etiã in maria sorore aaron que effecta est leprosa, ꝓpter murmurationes factã ꝺ moysen: vt pater Nume. xij. Sed et infectio aeris et pestis euenire, ꝓpter peccata hominũ ostendit. j. Reg. vlti. q̃ñ et, ꝓpter elationem dauid qua vsus est i numerare faciendo ꝑplin: tũ etiã, ꝓpter cõspirationẽ ꝑplis: ꝺ ipm de uid actã in cõiuratõe absalonis: ifra triduũ mortui sũt ex peste. lxx. milia de israel. Notandũ tamẽ q̃ decretalis dicit nõnunq̃. i. non semp sed aliquãdo. Nam et infirmantes etiã immittunt a deo, ꝓpter alias causas. q̃ñq̃ ꝓ ꝑter peccata vt ꝑz in Jobylcere pessimo ꝓcusso: et celidonio eo et postea illuminato. Job. ix. Et q̃ difficile est ꝓ certitudine scire hmõi cãm nisi a deo reuelet: ideo q̃libet i hac pte viaz tenere ꝺz humili[illegible] vt. s. ꝓpter pcã sua cum infirmatur existimet se a deo [illegible] latuz: de alijs nõ iudicet cũ cãm nesciat. Insuper et guerre et [illegible] bi vulnerant et occidunt innumera milium hoium: ꝓpter pctã contingũt. Jaco. iiij. Ait bella et lites in vobis: nisi ex cõcupiscentijs q̃ militant in mẽbris vestris. Postq̃ salomon pctis se ipli cauit: suscitauit ei dñs plures inimicos. ad bellandũ. ꝺ cũ q̃ prius in maxima regnauerat pace: vt ꝑz. iij. Reg. xi. c. et in libris iudicũ hoc plene ostendit: q̃ cũ ille ꝑplis israel a mandatis dei declinabat: suscitabant ꝺ eos bella a finitimis nationib' cũ multis oppressionib'. male ergo vexat creatura a peccato: et ideo in miseriis hmõi ꝓlinita: clamat: miserere etc. Potẽtie aiales cũ naturales sunt: sũt fm Aug. bona media: q̃bus et bene et male vti possum' ꝺ in se valde bone sunt et necessarie ad opandum. Et he sunt tres ꝓncipales. Primo potẽtia intellectiua. Secũdo potentia volitiua. Tertio potẽtia sensitiua. Quelibet vexat suo modo p pctm̃. Ait ps. penitens ait. Conturbata sunt oia ossa mea. i. potẽtie q̃bus aia vigorat ad operãdum. Et hoc figuratũ extitit in vulnerato a latronib' qui descẽdit a hierusalem in hierico: vt hꝝ Luc. x. Vulnera enim sunt ipsa mala mixta potẽtijs: vt declarat magister in. iiij. lib. ꝓ. j. de peccatorũbus. Ambulabãt. i. operabant vt ceci: q̃ domino peccauerũt. Et in huius figura legit Judi. xvi. c. q̃ samson captus a philisteis excecatus est ab eis: ad instãtiam andũ q̃ viro quãtumcũq̃ sancto capto per tempt[illegible] a demonijs: erunt sibi oculi intellectus: non q̃dem vt putatur potentia intellectiua vel actu intellectus simpliciter: sed in ꝓticulari opere eligibili: ita passione obnebulantur vt tunc non aduertat illud esse malũ: sed bonum sibi videtur illud faciendum: q̃ñ in habitu et in generali cognoscat illud eẽ malus. Et hoc est quod dicit ꝓhũs in li. etꝓ. q̃ omnis malus est ignorãs. ignorat enim peccãs tunc illud esse malum; vt fornicatõem: etsi habitualiter sciat illũ

a dño traditũ: [illegible] tamẽ tolerauit: nec in aliquo molestari eos voluit post victoriã magnã habitã ꝺ ammonitas: cuz tm̃ ꝑplis hoc quereret: postq̃ a dño recessit p pctm̃: ita turbuleter et furiosus effectus est: vt frequẽter p se et p alios morte quesierit generi sui Dauid ei fidelissimi. c. lxxxv. sacerdotes occidi fecit: q̃ abimelech ꝓnceps eorũ fauorẽ dederat ipi dauid ꝓcedẽdo ei panes et gladiũ golie et ꝑsulẽdo pro eo dominum. j. Regum. xxj. Alexander magnus vicijs immersus ira iracundus aliquando erat vt fidelissimum et amicissimũ sibi propria manu interficeret. Sensitiua quoq̃ apprehensiua: vt visus auditus et huiusmodi: ita efficiunt inordinati per curiositatez q̃ nec satiatur oculus visu: nec auris auditu: vt dicit Eccs. j. capl'o.

§.III. Vexat aũt peccator et detrimentum patitur in tertio genere bonorum q̃ sunt ꝓcipua. s. in bonis spiritualibus que sunt sub triplici differentia.

Peccator vexat in triplici bono spũali.

¶ Munimenta suffragiorum,
¶ Fulcimenta meritorum.
¶ Ornamenta virtutum et donorum.

Triplex ẽ genꝰ suffragiorũ ecclesie,

Iste qui est in gratia recipit suffragium et munimen a sacramẽtis: ab indulgẽtijs a fideliũ actõibus bonis. Et a sacris quidẽ: q̃ sumendo aliquod eorũ cũ deuotiõe: indede auget sibi gratia: et fructus multiplex spũalium vt illuminatio mẽtis: ꝓsolatio spũalis fortificationis et hmõi Sed ille q̃ est in mortali nõ põt accedere ad ipa: nisi cuz suo detrimento. Dicit Aug. j. q. j. q̃ sacra talia fiunt vnicuiq̃ cũ quali ꝓscia quis accedit. Qui cũ ꝓscientia mortalis accedit mortem nouam aie incurrit p spãle mortale qd addit sicut dicit apls. j. Corin. xj. de eucharistia. Qui mãducat et bibit indigne: iudiciũ sibi mãducat et bibit. Et si in cõfessione accedẽs cũ mortali et nõ contritus: totum tm̃ dicens: forte nouũ nõ cõmittat mortale. tm̃ fructũ magnum ꝓfessionis nõ recipit. Si vo sacra nõ pcipit et vtilitate iporum se [illegible] nat et mandatũ ecclẽ transgredit: et sic oi modo vexat. Secũdario verus fidelis. s. qui est in gra hz suffragiũ ab eccla in idulgẽtijs. Valent enim indulgentie date a platis ecclie ad tollendũ seu diminuendũ penam tpalem debitã, p pctis cõmissis. Nam culpã et debitũ pene infernalis ꝺctum, p mortali solus de' remittit. Cũ aũt culpa cõmissa sit cã debiti pene remanente culpa in aia nunq̃ põt fieri remissio pene. Rõ est: q̃ remanẽte causa remanet effect'. Exẽpli gra. Sol exñs sup hemispheriũ nostrum est cã illuminatiõis aeris. dũ ergo sol est sup nostrum oriznõẽ. semp aer inuenit illuminat': sic remanente culpa in [illegible] ia remanet et obligatio pene. Et cũ pctã mortalia sint cõnexa quoad auersionẽ: q̃ oia auertunt ab vltimo fine. ideo q̃ remanez in vno mortali nullo mõ põt habere remissionẽ de aliquo alio mortali quoad culpaz: nec veniali. et p ꝑñs nec quoad penã remanẽte inordinatiõe culpe. Et sic indulgẽtie date a quocũq̃ siue a papa: siue ab ep. ꝓscopis alijs nihil valẽt his qui sunt in mortali. Indulgentie enim tm̃ valẽt q̃tum sonãt. Sonant aũt fm formaz cõem q̃ hz eas q̃ fuerint ꝓriti et cõfessi. vñ exñs in mortali nullꝰ indulgẽtie est capax. etsi centies iret ad sepulcrũ dñi et limina apls̃orũ et hret indulgentiã in articulo mortis, nil ei valẽt ꝓmanẽti in mortali cũ receptur' nõ ẽ effectũ eius: q̃ñ als faceret qd cõtinet indulgẽtia: puta q̃ dat elemosynã ecclẽ statutã vadit ad illã eccl'am et huiusmodi. Cũ amare igit habet. Miserere etc. Tertium genus suffragij ecclẽ est ꝓticipatio oim bonorũ q̃ fiunt in eccla orationũ: ieuniorũ: elemosynarũ: et hmõi. Assimilãt enim theologi: vt. b. Tho. et Pe. de tharantasia et alij. ecclesiam corꝑi humano. quam similitudinẽ notauit apls ad Ro. xij. di. Omnes. s. fideles sumus vnum corꝑ in xpo. Videmus enim in corꝑe humano q̃ ex cibo assumpto oia mẽbra recipiunt nutrimentum et robur: nisi sint precisa vel stupida: vt manus arida vl pes. A simili ex omnibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

operibus bonis q̃ fiunt a bonis q̃libet [illegible] fidelis recipit
ꝓticipatiõem ⁊ fortificatiõem nisi sit meoꝝ ꝑcisum. s. per
sijiam excõicatiõis: vel aridũ qd̃ euenit p ꝓuatiõem viua
citatis gr̃e. i. p mortale. Hoc intelligẽs Ps. orabat dicẽs
Participem me fac de' oium timẽtium te ⁊c. q. d. dã mihi
gr̃am tuã qua sim liber a mortali: ertũc habebo ptem oim
bonoꝝ que fiunt in eccl'ia. His ergo suffragijs ꝓuat' pec-
cato: nõ mirũ si diabolus hz maiorẽ ptãtem sup eũ ad no
cendum spũaliter ⁊ tpaliter q̃ super alios. Unde ⁊ sup se
ptẽ viros sua fim liber a mortali: suffocandi eos: qa
mali erant: nõ aũt sup saraj vel tobiam q̃ timebant deum
Potestatem habuit ad ligãdum ⁊ imobilẽ redden dũ phi
letum discipulũ Jacobi apl'i ante cõuersionẽ eius: nõ aũt
post baptisinũ eius. Scõm genus bonoꝝ spũalium ẽ fru
ctus meritoꝝ: ⁊ hec sunt tripartita videlz merita agẽdo-
doꝝ: merita gestoꝝ: merita seu subsidia alioꝝ. Et quãtuz
ad pmũ vnusq̃sq; ait apl's. j. Cor. iij. Propriã mercedem
accipiet fm suũ laborẽ. Qd̃ verũ est de his q̃ fiunt in gra
tia quãtum ad mercedem gloꝛie. Et q: charitas est radix
merendi fm Tho. in. iiij. quodlibet aũt mortale cõtraria
tur charitati fm ipm: ideo existẽs in mortali nullo mõ po
test mereri nec pro se nec p alijs aliq̃d bonum gloꝛie seu
gradum pmij eterm. Que ergo facit de genere bonoꝝ
q̃ est in mortali. etsi ad multa bona sibi valeat ⁊ tẽporalia ⁊
spũalia: q: disponit per illa ad gr̃am ⁊ hmõi: nõ tñ de his
mercedem accipit vt cõgreget fructum in vitam eternam
Nec etiã reuerso tali ad veram penitẽtiã illa bona reuiui
scunt ad premiũ gloꝛie. Ũñ apl's. i. ad Cor. xiij. Si distri
buero oẽs facultates meas in cibos pauperũ: ⁊ tradidẽ-
ro corpus meũ ita vt ardeã: charitatez aũt nõ hẽam nihil
mihi pdest. s. ad vitã eternã: vt exponit Aug. de pe. di. iij.
si q̃s. Et sicut qd̃ viuũ nõ fuit vnq̃ resuscitari non põt: sic
viuere nõ pñt. s. opa mortua q̃ nunq̃ viua fuerũt fm Ho-
sti. Quantũ ad scõm. s. merita acq̃sita: verũ est qd̃ dici
tur Agge. j. Congregauerũt mercedes. i. merita ex bonis
factis in gratia: ⁊ miserũt eas in sacculũ [illegible] usus. i. pfoꝛatũ
vnde egredit quicq̃d imittit. Aut dicere q̃ q̃ acquirit ali
qua merita per opa virtuosa ea amittit p pctm qd̃ postea
cõmittit si est qd̃ pfozer. i. tollat vnitatẽ aie eius: vt ẽ moꝛ
tale. Nã pseuerans in eo si moriat pmium nõ pcipit illoꝝ
meritoꝝ ꝓpter defectũ suum ⁊ obstaculũ peccati q̃ se indi
gnũ fecit pmio supno. Ad qd̃ inuendũ dixit nobilis hõ d̃
illo seruo q̃ ꝓpter suã pigriciã non multiplicauerat mnaz
sibi traditã familiarib' suis. Auferre ab illo mnam ⁊ date
et q̃ hz. x. mnas: vt pabolice hr̃. Lu. xix. Erogat ergo illõ
meritũ inter electos: verũ est tũ q̃ si ille reuertit ad pniaz
merita illa q̃ ac[illegible] fuit in statu gratie sibi resti[illegible]t: nõ aũtẽ
q̃ fecit bona ex gr̃am: vt dcm est. Ũñ aug. Pium ẽ crede-
re ⁊ fides nostra b̃ expostulat: vt cum gratia xpi destruxit
mala ꝑoꝛa etiaz remunerat bona. s. mortificata. s. p pecca-
tũ. de pe. di. iij. Quantũ ad tertiũ. s. subsidia pticularia
Sciẽdũ q̃ ficut corp' mortuũ non põt aliquẽ iuuare nec
ab aliquo iuuari: ita mortu' per peccatũ in aia nõ ẽ apar
opis boni: qd̃ fit in eo inq̃tũ est opus ipm satisfactiuum.
Nec p se satisfacere põtip opa q̃tũcunq̃ penalia vt ieiu-
nia: pegrinatões: elemosynas: ⁊ hmõi. Peccatoꝝ em ini
micus dei ꝓstituit ꝓpr̃ offensam ꝓmissaz. Durãte g̃ inimi
citia nõ acceptat de' aliquã emẽdam vel satisfactiõem cũ
deficiat amicitia q̃ acceptat. Ũñ ps. l. Edificenẽ muri hie
rusalem. i. vtutes ꝓgregate in aia destructe p peccatuz q̃
reedificanẽ p pniaz: ⁊ tũc tu deus acceptabis [illegible]crificia iu
sticie. i. religionis ⁊ oratiõis: oblatiões elemosynarũ: ho
locausta ieiunioꝝ. Insup in mortali exñs p alio satisface
re: non põt viuo p defuncto ex opibus mere ꝓprijs ⁊ dire
cte. Nã indirecte hoc põt facere: puta dãdo elemosynas
p mislis dicẽdis vel alijs oziõib' fiendis a clericis pro-
uis ⁊ defunctis. Quãuis em elemosyne tales nõ valeant
illis ad expiatiõẽ p q̃bus facit: tñ misse ⁊ oziones dicte a
clericis etiã si fint ꝓmali valent: nõ inquãtum ꝓuare psone:

ps. cxviij.

Tob. iij

Triplex ẽ
fructus me
ritorum

sed inq̃tum m[illegible]istri eccl'e: cuius ꝑces deo nõ pñt nõ esse
grate. Valent tñ talia ad alia bona cũ fiunt ꝓcise a ma
lis. ⁊ ideo nõ est cessandũ ab eis: vt de' mentem illustrer.

Tertiũ genus ꝓncipale spũalium bonoꝝ sunt virtutes ⁊
dona. ps. Dereliquit me vtus mea. s. quã habebã. Et fm
magr̃m in. iij. scn. Virtutes oẽs sunt cõnexe: ita q̃ vna si
ne altera haberi nõ põt. cũ q̃s cõmittit aliq̃d mortale: si
lud directe oz q̃ ꝓtietur alicui virtuti. ⁊ p ꝓs vt iuũ ꝓ
um eã expellit: ⁊ cũ illa oẽs alie ab aia recedunt. Et b[illegible]
guratũ extitit in illo q̃ incidit in latrones. Lu. x. qui eum
expoliauerũt. Latrones sunt demones: q̃ cũ capiũt aiam
p pctm in deserto mundi expoliãt vtutibus. [illegible]ides igit a
mittit q̃tum ad meritũ: etsi nõ q̃tum ad informẽ. [illegible]
Sic hieroboã filij nabath rex pzim' israel vicẽ a pctõ am
bitionis ne ppl's israel accederet ad tẽpluz in hierlin ad
offerendum sacrificia vt mandabat in lege: timẽs inde a
mittere regnũ: fieri fecit duos vitulos aureos quos ipse
cũ ppl'o adoraret ⁊ sacrificia offerret: vt habet. iij. Re. xij
Spem omnẽ amisit Judas patrato facinoꝛe pditionis
vñ ⁊ laqueo se suspẽdit. Matth. xxvij. Charitatẽ oẽm a
se eliminauerat diues epulo nõ iubueniẽdo necessitati
lazari vlcerati. Lu. xvi. Dona spũs i pctõe repiri nõ pñt
Nã sapia p insipientiã [illegible]sit vt d[illegible]ina nõ gustet. Jnrel
lectus p hebetudinẽ ob[illegible]rat vt scripture sint i eis in pa
bolas nõ intra medullã penetrãtes. Consiliũ p ꝓcipita
tionẽ perijt: vt sine examinatõe cuncta faciat. [illegible]formide
p pusillanimitatẽ ⁊ impatientiã ꝓsternit. Scia p ignoꝛ
ra[illegible]am [illegible]culcat circa ꝓuersationẽ cum ps[illegible]is no padẽ
ter se hijs nec sufficiẽter discernẽs vez a falso circa mo
res ⁊ fidẽ. Pietas q̃ est dei cultus vl' primis subueniẽs
ab impietate deijcit. Et timoꝛ p supbiã absorbet. Hoc au
tem totũ figuratũ fuit p oppressionem trium filiaz. ⁊. vij. fi
lioꝝ Job: vt exponit Greg. in li. moral'. Si[illegible]gnificat tres
filie: tres vtutes thelogicas. septẽ filij sunt. vij. dona spũ
sancti q̃ cõuiuũ facin[illegible]t in die suo: q̃ q̃libet refi
cit mentẽ spũali refectiõe. [illegible]ventũ rẽptationũ pcuiẽ
tem domũ ꝓscie oia mortificanẽ. [illegible]m p pctm facũ fit
miser ⁊ miserrim' expoliat'. ꝓuatus oibus bonis spũali
bus: ⁊ multipl'r vexat' clamare cogit. Miserere mei ⁊c.
vl' miserere nostri: q: filia mea male a demonio vexat.

pz. xxxvij

§. IIII. Vexat quoq; in ipsi

us aie separatiõe. Moꝛs eni fm pbm est pximũ terribiliũ
sz vt dicit Eccli. i. Timẽti deũ bene erit i extremis. Spe
eni pmij ⁊ ex fiducia bonoꝝ laboꝝ ꝑteritoꝝ ꝓfoꝛat: sz mi
ser pctõ: ⁊ refrigeriũ hinc habere nõ põt: sed magis an
gustias. Et hoc ex triplici causa seu rõne.

Jm mꝛte triplex est vexatio.

¶ Ex amoꝛe concupiscentie.
¶ Ex remoꝛsione conscientie.
¶ Ex terroꝛe dyabolice. [illegible]quitie.

Quantũ ad primũ certum est qd̃ doloꝛ ex amoꝛe pedit
Dolet eiz quis cũ priuat' eo qd̃ amat: ⁊ q̃to plus amat rẽ
tanto ex carentia ⁊ ꝓuatione magr̃ dolet. Hinc videmus
matres grauissime dolere ⁊ lugere sup moꝛtẽ filioꝝ pro
pter magnũ amoꝛez ad eos. sic ⁊ Jacob delata sibi veste
filij Joseph sanguine cruẽtata existimãs ipm mortuum
valde doluit: adeo q̃ ꝓgregatis cunctis liberis vt de
rent doloꝛẽ patris: noluit eos audire. Miser pctõ dolẽ
git varias creaturas plusq̃ deũ ⁊ aiam suã ibi ꝓstituẽs fi
nem: vt diuitias: honoꝛes: possessiões: venereas delecta
tiones: filios ⁊ alis vl' alia: ⁊ q̃n aliq̃d d̃ hmõi pdit multũ
dolet. Sed veniẽs ad moꝛtẽ cũ videt se oibus puari vbi
suũ amoꝛẽ posuerat nimis dolet sciẽs se illis oib' in ꝓpe
tuũ puari. vñ dz Eccli. xlij. O moꝛs q̃ amara [illegible]t memo
ria tua hoi iniusto hñti pacẽ in substãtijs suis. Jusl' aũt
q: inordinate nõ diligit ista terrena: sz repurat se b̃ adue
nam ⁊ pegrinũ. iuxta illud ps. Aduena ego sum apd̃ te ⁊
pegrinus. Et futurã inq̃rit ciuitatẽ: vt ꝓpũ ⁊ pmanentẽ
io nõ dolet fm rõnem: sz cupit dissolui ⁊ eẽ cũ xpo. Scdz

Pdolentia ꝓprie.

qd̃ cruciat pctõrem in extremis est remoꝛsus cõscientie.
Considerat eni infidelis q̃ oz eum cõparere coꝛã supno
iudice. cũ nil occultũ z inultũ remanebit. Cõsiderat vitã
suã totã fuisse deditã mundo ⁊ põpis eius quasi nil boni
fecisse. Considerat q̃ão tpe trãsiuit plenũ iniq̃tatib' quot
e q̃ta bona facere potuisset q̃ nõ fecit. vñ ꝓscia acerrime
torquet eũ. ⁊ ex hoc aliq̃n in desꝑationẽ inducit. Et q̃uis
q̃ũcunq̃ mal' fuisset reuerti adhuc potuisset ad pniam
⁊ ad gr̃am. Justo tñ iudicio dei sepe ꝓtingit vt nec de pe
nitentia nec de deo aliq̃d curet: sed desꝑatus vl' cec' ad in
ferna descẽdat. Ũñ Aug. Hac aiaduersione pcutit peccа
tor vt moriens obliuiscat sui: q̃ dum viueret oblitus est
dei. [illegible] ideo clamandũ est ei. Miserere mei ⁊c. Tertium
cruciãs est turba demonũ. sciens eni dyabol' sibi nõ sub
esse plus tpis ad decipiendũ hoiem vltra terminum vite
totũ virus malicie sue in cauda reseruat. i. in fine. Ũñ in
figurã dictũ fuit serpẽti. Tu insidiaberis calcaneo eiꝰ. i.
aie vl' creature rõnali: cuius calcane' est termin' vite. Et
frequẽter pctõres obduratos quos cognoscit secũ mãci
pandos in inferno. anteqũ aia exeat de corpe torquere in
cipit. Sicut legit in vitaspatrũ d̃ quodã diuite: cui' aiaz
sanctus quidã vidit vncinis ferreis violẽter trahi ex cor
poꝛe: ⁊ cũ multa caterua demonũ eũ pcutientiũ ad infer
num deduci. De hac materia plen' vide supra titu. vj. c.
viij. de desꝑatione aie. Post separationẽ a corpe vexat aia
pnaxime ex tribus: hz a alijs modis crucier. Ex ꝓuatiõe
diuine visionis. Esa. vltimo. Tollat impius ne videat glo
riam dei. ⁊ ps. vj. Discedite a me om. q̃ ope. in. qui. Et du
ratiõe ignee cruciatõis. Unde in Apo. Pars illoꝝ in sta
gnũ ignis ⁊ sulphuris. Matth. xiij. Exibũt angeli ⁊ se
parabunt malos de medio iustoꝝ ⁊ mittent eos in cami
num ignis: nunc mittunẽ in aia: sed in fine etiã cum coꝛ
pe. Et in lignatiõe dyabolice associatõis. Matth. xxv.
Jte maledicti in ignẽ eternũ qui paratus est dyabolo ⁊ an
gelis eiꝰ. Hiere. v. Serui[illegible]ijs alienis. i. demonijs a
lienis ab oi misericordi[illegible] qui nõ dabunt vobis requiẽ die
ac nocte ⁊c. [illegible]ac materia. s. inferni vide infra in ti. ix.
de peccato actuali mortali. c. iij.

Titulus. VIII. De pctõ originali.

¶ De cã pcti originalis ⁊ eius pena. Ca. I.

Ost tractatum de

p
causis pctoꝝ ⁊ diffinitiõib' ⁊ diuisionib' ⁊
nocumẽtis eoꝝ. Nũc videndũ est de ipis
pctis fm illã diuisionẽ q̃ primo diuidit: q:
s. petõum aliud originale: aliõ actuale. Et hoc diuidit in
mortale ⁊ veniale. ⁊ de singulis hoꝝ dicendũ est. Et primo
de originali. Est aũt originale pctm cuz q̃ nascunẽ hoies
de quo Aug. de psꝛ. di. iiij. fin. ait. Firmissime tene ⁊ nul
latenꝰ dubites oẽm hoiem q̃ pcipit p cõcubitũ viri ⁊ mu
lieris nasci cuz pctõ originali. ⁊ ꝓpter b̃ pueri mox nati
deferunẽ ad baptisinũ tanq̃ ab aliq̃ infectiõe culpe ablu
endi. Sic fatet fides catholica: ⁊ ꝓnum tenere esset here
sis pelagiana: vt dicit Tho. j. ij. q. lxxxij. Est aũt pctm ori
ginale fm Tho. q. vbi. s. quidã habit' innat' p viciatẽ ori
[illegible]nem seu quedã inordinata disꝑsitio nature q̃ hz rõnẽ
culpe inq̃tũ pcedit a primo parẽte. Et h[illegible] tal' habit' aliq̃d
ꝓuatiõis, ⁊ aliq̃d positiõis sicut egritudo. [illegible]formali' enz
est defectus seu ꝓuatio originalis iusticie. Dicit aũt origi
nalis iusticia illa rectitudo in q̃ fuit creat' primꝰ hõ ex q̃
mes ⁊ rõ deo subdita erat ⁊ vires inferiores rõni ⁊ corp'
spiritui. Qd̃ donũ originalis iusticie erat: vt accidẽs spe
cie hum[illegible]ie nõ ex pncipijs nature causatũ: sz diuino mu
nere collatũ primo parẽti: vt trãsfundendũ in posteros cũ
natura humana q̃ postea in multis cõmunicata tota erat
in ipo. Ũñ q̃ suũ pctm actuale viciata ⁊ ablata ipa origi
nali iusticia eius oppositũ: vt accidẽs spẽ humane. s. pec
catum originale p ꝓpagationẽ transiuit in posteros cũ

natura. Gen[illegible]at eni homo sibi sil'em in specie etiam q̃ ꝓ
tum ad accidẽtia ꝓpria spẽi: nõ q̃tum ad accidẽtia indi
uidualia q̃ ptinent ad actiões psonales. nõ eni musicus
generat musicũ. Et hinc est q̃ solũ illud pctm primoꝝ
parentũ traducit ⁊ nõ alia: nec etiã alioꝝ hoim: q: solum
p primũ pctm sublatũ est bonũ nature: qd̃ erat p originẽ
nature traductũ. Per alia vo pctã subtrahit bonũ gr̃e p
sonalis qd̃ nõ trãsit ad posteros. Sil' nec pnia pmi pa
rentis: nec eius scia: nec alioꝝ hoim traducunẽt: q: ptinẽt
ad actiones personales seu sunt accidẽtia indiuidualia.
Materiali' aũt est pctm originale ꝓcupia: q̃ vt dicit Au
gu. Parvulos facit habiles ad cõcupiscendũ ⁊ adultos
actu ꝓcupiscẽtes. Et dicit hic ꝓcupiscẽtia inordinatio po
tentiaꝝ aie q̃ in hoc attẽdit q̃ inordinate ferunẽ in bonũ
cõmutabile. Pctm autẽ istud originale traducit a primo
parente. p generatiõis actiuã virtutẽ in hoies: de q̃ apl's
ad Ro. v. Per vnũ hoiem pctm i hũc mũdũ intrauit: ⁊ p
pctm mors. j. q. iiij. iam tacꝝ. Pro cuius declaratione est
sciendũ fm Tho. j. ij. q. lxxxj. ⁊ sup eplam ad Ro. Cum
oẽs hoies ꝓueniant in natura humana quam traxerũt ex
Adam. ⁊ sic dici possint vnus hõ: sicut vna ciuitas dicit
vnũ corpus. Ũñ fm Porphiriũ ꝓticipatione spẽi plures
hoies sunt vnus hõ. hinc est q̃ sicut diuersa corpis mem
bra sunt ꝑtes vnius psone pticularis: ita oẽs hoies sunt
ꝑtes ⁊ quasi membra nature humane: sicut actus peccati
exercitus p aliquod mẽbrum: puta p manũ vl' pedem nõ
est voluntarius volũtate manus: sed voluntate totius ho
minis vnde homicidium vl' aliud cõmissum per manum
nõ imputaret ei ad culpam si cõsideraret manus vt se
parata a corpoꝛe: sed [illegible]put est aliquid hominis motum a
voluntate ipsius. Jta inordinatio ista nature que dicitur
pctm originale nõ voluntaria voluntate huius: vl' illi' de
riuati ex Adam: sed voluntate ipius Adẽ qui mouet oẽs
homines descendentes ab eo p ꝓpagationem motionis
generationis: sicut voluntas vnius persone mouet om
nia membra ad pctm. ⁊ sic talis moꝛdinatio nature habz
rõnem culpe in omnibus ad quos puenit inq̃tum sunt
susceptiui nature infecte culpa p Adam. Et sicut pctm a
ctuale qd̃ est pctm psone trahit ad singula membra p ali
quez actũ psonalẽ: ita pctm originale trahit ad singulos
hoies p actũ nature qui est generatio: ⁊ sic in pcessu pcti
originalis psona. i. Adam infecit naturam. s. humanam:
sed postmodum insalijs natura vitiata infecit personam
dum. s. genugo imputatur in culpam nature vicium pro
pter voluntatem primi parentis. Quãuis eni aia huius
vl' illius hominis nõ fuerit fm seminalẽ rõnez in Adam
peccante... cut in principio effectiuo: eo q̃ semen corpo-
rale quod ex Adam traducitur: sua virtute non potest
causare animam rationalem. [illegible]fuit tamen in ipo sicut in
principio in positiuo: quia semen ex ipo traductum di
sponit ad anime susceptionem. ⁊ sic ipa in aia cũ infundi
tur corpori: tunc maculat' culpa originali.

Pctm ori
ginale q̃
druplici
ter tradu
ctur.

§. I. Est aũt ipsum peccatũ

originale vnum in essentia: sed multiplex in effectu pro
pter qd̃ ps. l. Ecce in iniquitatibus cõceptus sum: in plu
ralꝰ. ex eo videlicet q̃ inficit plures potentias anime: vt
voluntatem concupiscibilem: irascibilez. tum etiam quia
in ipo virtualiter preexistunt omnia peccata actualia: si
cut in quodam principio. Participatur aũt equaliter ab
omnibus: ⁊ q̃uis vnus sit pronior q̃ alter ad cõcupiscẽ
dum vl' irascendum ⁊ huiusmodi hoc nõ procedit ex ra
tione peccati originalis cum equaliter in omnibus solua
tur ⁊ totaliter originalis iusticia: quia equaliter in omni
bus partibus inferioribus anime sibi relinquentur: sz ac
cidit hoc ex diuersa disꝑsitione potentiarum. Nam aliq̃
que vires anime sunt fortiores in vno q̃ in alio propter
diuersas corporis complexiones: soluto autem vinculo
originalis iusticie, vnequaq̃ vis tendit in suum ꝓprium

pctm ori
ginale quo
est vnum

Universidad de Deusto
Biblioteca

mouū: ⁊ tanto vehemētius ꝓto fuerit fo[illegible]. Et q: omēs homines: excepto xpo solū descēdūt ab adā p virtutē actiuam in generationē originaliter ab Adā deriuatā qd est fm rōnē seminalē ab eo descendere. Ideo firmiter est tenendū: vt dicit bea. Tho. prima se. q. lxxxj. ꝓ fm fidē catholicam omnes homines p̄ter solū xpm ex adā deriuati pctm originale ex eo ꝓtrahunt: alioquin nō omēs indigerent redēptiōe que est per xpm qd est erroneum.

§. II. Pena aūt huius peccati

q̄tū quidē ad aiam est pena damni. i. priuatio diuine visionis: q: nisi purgatus fuerit ab eo nō pōt introire regnū dei. Non aūt sustinēt penam sensus p̄o solo originali. i. pena ignis infernalis vt renet ⁊ pbat bea. Tho. in. iij. Sniarum: ⁊ in quadam questione de quodlibetis. Et habet de ꝓse. di. iiij. c. Nulla salus. Qd aūt Aug. dicit de eadem dist. c. ſfirmissime tene. tales puulos sine baptismo trāseuntes: sempiterno igne puniēdos. exponit glo. ⁊ de ne: igne id est pena: q: sp erunt in tenebris. i. priuati dei visione que tū priuatio diuine visionis est. etiā adultis fit in maxima pena eis tū nō est ad affictionē q: sciūt se nō fuisse capaces: ⁊ sine ꝓpria culpa esse priuatos: sicut nec etiam rusticus penā habet ꝓ nō eligat in papā vel impatorem: q: nō ꝓportionat ei talis dignitas. Quantū vero ad corpus pena ipi' peccati est mors. de ꝓse. di. iiij. placuit. ac etiā alias penalitates q̄bus sunt subditi homines vt fames sitis ⁊ hmōi. etiā inclinationes ad malum.

§. III. Tollitur aūt ipsum

Quō originale tollitur.

peccatū nūc. s. in nouo testō per baptismū actu vel ꝓposito sumptū ⁊ nō p aliū modū nisi p martyriū quoad paruulos. In veteri aūt testō p fidē parentū q̄tū ad nō habētes vsum rōnis. i. p actū fidei relatū ad salutē pueri p modū orōnis quā fidē ꝓrestabant oriūdi ex abraam in circūcisionem datā abrae eam ꝓrestabant in virtute sacrificiorum. Adulti vero purgabantur ab originali p fidē ꝓpriā. ſfemine iudeorū ante vsum rōnis nō p circūcisionē sed p fidem parētū purgabant. Et sic dz intelligi ꝓ virtute sacrificiorū dicebant purgari ab originali ante circūcisionē datā: sicut ⁊ mares iudeorū in virtute circūcisionis: vt dicit Greg. in moral. ⁊ habet de ꝓse. di. iiij. qd apud nos. Non ꝓ in illis sacrificijs vel circūcisione esset aliqua virt' gratie ad purgandū vt est in baptismo: ꝓ p fidē tollebat peccatū quā ꝓrestabat illud sacrificiū vel circūcisio. Unde ⁊ bea. Tho. q̄ hoc dixit in. iiij. de circūcisione: postea retractauit in. iij. pte summe. Quāuis aūt trāseat ꝓsus pctm̄ originale ⁊ tollat p baptismū reatus: q: euadit obligatio nempe eterne remanet tū actus. i. remanet in ipso baptisato: ipsa habitualis cōcupiscentia. i. inclinatio ad malū ⁊ ordinatio viciū inferiorū. Et q: hō nō generat fm mētem ꝓ fm vires inferiores: ⁊ cū ipsa habituali ꝓcupiscētia iō trāsmittit pctm in ꝓlē: etiā si in ipo actu gnationis [illegible]ret aliqui p grām ꝓ nō sentiret actualē ꝓcupiscētiā seu ardorē libidinis: nihilominꝰ vt dicit. b. Tho. prima se. q. lxxxj fic genit' ꝓheret pctm̄ originale. Aug. dat exēplū de frumēto qd q̄uis purgatū seminetur tū nascit cum lolio.

In baptismato quō remanet originale

§. IIII. Pro aliqua maiori

De puuli decedētibus cum originali.

declaratione de statu paruulorū decedentiū sine baptismo est sciendū ꝓ anima quelibet rōnalis migrans a corpore, ꝓpriū vadit ad locū glie: q̄ scz est pfecte purgata ab omni culpa ⁊ reatu. Et locꝰ iste glie dz esse celū empireū sup: emū remotū a motu: virtute tū sua influēs in inferiora: fm Tho. in. j. pte. Aut aiavadit ad locū miserie q̄ locꝰ largo vocabulo dicit infernꝰ: ⁊ credit esse in centro terre seu sub terra. Qd pbat Greg. in. iiij. dial. ꝓ eo ꝓ dic Jo. in apoc. v. ꝓ nō reperiebat qui possit apire librū clausum signatū septē sigillis. neq̄ in celo neq̄ in terra: neq̄ subtus terrā: nisi agnus ⁊c. De istis aūt diuersi locis seu receptaculis aiarū: sic dicit Augu. Tempus qd est inter hominis mortē ⁊ vltimā resurrectionē aias varijs receptaculis cōtinet, pur vnaqueq̄ digna est requie vel erūna fm ea que gessit in carne dū viueret. xiij. q. ij. Tempus. Infernꝰ aūt distinguitur inter locū vbi est pena dāni. i. priuatio visionis dei q̄ dr limbus: ⁊ locū vbi est pena sensus. i. ignis cruciatiovltra penā dāni: ⁊ dicit ſtructius infernꝰ. Qui etiam locus diuidit in locū dānatorū eternaliter: qui dicit infernus ſtrictissima acceptōe: ⁊ locū purgādorū qui dr purgatoriū: que loca. s. in fernꝰ ⁊ purgatoriū diuersificant: sicut inferius ⁊ supius: ac si imaginaremur vnā domū plenam ignis vsq̄ ad summū: ⁊ in pauimento starēt anime dānate: ⁊ superiori pte iuxta tectū anime q̄ purgant. Ut [illegible]go. dicit ꝓ ficut sub eodē igne aurū rutilat ⁊ palea fumat fic idē ignis ⁊ reprobos cruciat: ⁊ electos purgat. Sic etiā limbus est duplex. s. limbus puuloꝝ: ⁊ limbus patrū: qui etiā q̄tū ad fitū differūt fm supius ⁊ inferꝰ vt dicus est de purgatorio ⁊ iferno: ⁊ in parte quidē superior est limbus patrū qui etiā dicitur sinus Abrae. Sinus quidē q: quis ibi erit abrae: aut q: nō nisi per fidē charitate informatā ibant ad illū locū anime: cuius fidei scz de vno deo. primus publicus predicator ⁊ protestator fuit abraam: declinantibus alijs ad idolatriā. Limbus iste fuit locus sanctorum patrū: a creatione mundi vsq̄ ad mortē xpi: vel resurrectionē ad quē locum de purgatorio ascendebāt tunc temporis ille anime que post hāc vitā idiguissent purgatione. Et ad istum locū descēdit anima xpi diuinitate sociata qn in cruce expirauit: ⁊ sic in simbolo dicit descēdit se ad infernū: ⁊ tūc eos beatificauit educens inde in sua resurrectione. Non aūt alia loca inferni visitauit: nec ab eis visus fuit: nec eos eduxit. Erat aūt idi in limbo sinoꝰ: et si nō pena ignis tamen pena damni. s. de tardatiōe glorie quam expectabant que aliqualiter affligebat eos. Puuluis enim purgati essent a peccato originali: in quātū ipm peccatum inficiebat perso[illegible]: tum q: nōdum erat natura humana purgata ab ipo originali q̄ purgata fuit in genere: vt in causa per passionē xpi. [illegible] Ade debitum: ⁊ ideo detinebantur illi parentes in tali loco ⁊ pena. Unde ecclesia in hymno. Soluit a pena miseros ⁊c. scilꝭ xps. In limbo aūt paruuloꝝ q̄uis nō videat deus: tamen de priuatione talis visionis penā nō habēt: ⁊ cum tales paruuli migrāt a corpore imprimunt seu cōcreantur in intellectū eorū spēs rerū naturaliū: sicut ⁊ omniū alijs animalibus de corpe egredientiū que dr scia indita ad q̄ spēs seu similitudines rerū intellectus se cōuertens melius intelligit q̄ naturali cognitiōe cognosci pōt q̄ aliq̄s pōs mūdi: ⁊ sic in speculatiōe rerū pōt aie taliū paruuloꝝ valde delectari qd facere nō pōt dānati q̄uis hēant tale scietiā: q: absorbent a penis. Resurgent aūt ipsi paruuli in vltima resurrectiōe: sicut ⁊ [illegible] cū corpib' suis, ꝓprijs illis statura quā habuissent in. xxxiij. anno si vixissent non habituri nec penā nec glriaz. Sz i quo loco habitaturi nouit deus. Anime aūt ipsoꝝ puuloꝝ iuuari nō pōt vel liberari a tali statu suffragijs nrīs qd trahi pōt ex verbis Aug. q̄ loquēs de suffragijs q̄ fiunt ꝓ defunctis sic dicit. Eis solis hec prosunt quibus cū viuerent hoc sibi vt postea possent ꝓdesse meruerūt. xiij. q. ij. c. Tempus. Sed clarum est ꝓ tales in vita nihil meruerunt.

De pctō originali.

Capitulum. II.

De questione vtrū virgo Maria fuit concepta in pecato originali.

De pctō originali

Quō dr intelligi ꝓ virgo est in originali concepta. Quō fuit virginem a orig. [illegible] sine culpa concepta.

Note de pena puerorum.

tis: licz vnicuiq̄ tenere alterā opinionē que sibi placeat. Tamē si bene ꝓsiderēt scripture ⁊ dicta doctorum antiquorū ⁊ modernorū qui fuerunt deuotissimi virgini gloriose. Manifeste patet ex verbis eorū ipam in pctō originali cōceptam fuisse. Sed tenentes ꝓiam opinionē exorantes dicta eorū ꝓ intentionē dicentiū. Et primo ostendit hoc apls ad Ro. iij. vbi dicit q̄ oēs in Adam peccauerunt: ⁊ egent gloria dei: ⁊ nullū excipit nisi xpm: vt patet ex eo qd sequit: ⁊ in glosa ibidem. Dicit etiā Job. iij. Expectet lucē ⁊ nō videat nec ortū surgētis auroe. vbi loquit' ꝓpheta de nocte que designat originalē culpā q̄ nullo modo vidit luceꝝ. i. xpm: q: solus ipe sine originali [illegible] cōceptus. Auroza vō virgo Maria cuius ortū ipa nor culpe originalis nō vidit: q: ante fuit sanctificata et pctō originali mūdata q̄ nata in mundo. Sic exposuit b. Tho. in. iij. pte. q. xxiij. Eccls. etiā. vij. ca. dicit. Virus vnum de mille reperi. mulierē aūt nullā inuenī. Vir ille fuit xps. numerus aūt millenarius ponit iuxta morē scripture determinatus ꝓ indeterminato. i. ꝓ omni cetu sanctorum: inter quos solus xps reptus est sine pctō aliquo nō aliqua mulier. Ita exponit dns Job. dnīci sup. Eccls vbi etiā ꝓ multa originalia sanctorū antiquorū ⁊ rōnes ꝓbat, ꝓpositum. pōs. etiā ait. Sāctificauit tabernaculū suū altissimus. Doctores etiā sancti ⁊ quoꝝ doctrina approbata est ab eccla hoc clare dicunt. Dicit etiā Aug. in lib. de pfectione iusticie. Quisquis fuisse vl' esse in hac vita aliquē hoiem vl' aliquos hoies: putat excepto vno media tore dei ⁊ hoim: q̄bus nō fuerit necessaria remissio pctōrum: sicut est diuine scripture vbi apls ait. Per vnū hominem pctō intrauit in mundū: ⁊ ꝓ pctō mors: ⁊ ita in oēs hoies ptransijt: in quo oēs peccauerūt: ⁊ necesse est: vt in pia ꝓtentione asserat posse eē hoies qui sine media tore xpo liberāte ⁊ saluante sint liberi: saluiq̄ a pctō. Idē in lib. de nuptijs ⁊ ꝓcupiscentia sic ait. Sine carnis ꝓcupiscentia q̄ accidit ex pctō [illegible] xpi voluit q̄ futurus erat sine pctō: vt hinc etiā do[illegible] oem q̄ de ꝓcubitu nascit carnem esse pctm̄, qu' dē sola que nō inde nata est non fuit caro pcti. Itē Greg. in. moral. c. vlti. sic dicit. Solus redempto: in carne sua vere mūdus extitit: q: nec ꝓ carnalem delectationē venit. Idem in glo. sup Exo. ait. Oēs in pctis nati sumus: ⁊ ex carnis delectatōe cōcepti culpā originalē nobiscū trahimus. Itē Leo papa in ser. ō natiui. Sicut a reatu nullus dūs liberꝰ repit: ita ꝓ liberādis oibus venit. Item Amb. sup Lucā. Solus ex natis de femina sanctꝰ dūs iesus q̄ terrene ꝓtagia corruptele immaculati ꝓtus nouitatē nō sensit: ⁊ celesti maiestate depulit. Itē Hylarius cū' testimoniū inducit Aug. ō Julianus. Ex pctō est oīs caro ꝓter illā que venit in similitudinē carnis pcti sine pctō. Itē Aug. in. ij. lib. ō Julianum. Pro pter catholicā veritatē ⁊ diui[illegible] eloquiorū ꝓtractationē. clarissimi sacerdotes: Hireneus: Cypianus: Olimpius Hylarius: Amb. Greg. s. Nazāzen': imo ⁊ Basili': q̄bus addi velis nos. Hiero. vt eos omittā q̄ nondū dormierūt aduersum nos pferunt oim hoim pctō originali obnoxia suiam. Aub. in lib. Cur deus hō: dicit ita expsse ꝓ glosa ri nō pōt. dicit eni. Licet ipa hois xpi cōceptio sit mūda [illegible] q̄ carnalis delectatiōis pctō. virgo tū ipa i iniquitatibus cōcepta est: ⁊ in pctis ꝓcepit eā mater eius. Berū. q̄ qui deuotī' ⁊ copiosius ceteris de ygine scripsit. expsse hoc dicit in quadā epla ⁊ in ser. ō assump. sic aic. Beatam virginē oīnodis cōstat ab originali cōtagio sola dei gratia anteq̄ nasceret fuisse mundatā. Sanctꝰ Tho. cuius etiā doctrina ē approbata ab eccla in. iij. pte. q. xxvij. ⁊ in. iij. se[illegible] idē sentit ⁊ pbat di. Qd si nunq̄ aia bte Marie fuisset ꝓtagio pcti maculata ꝑ derogaret dignitati xpi fm quā est vl' saluator oīm ⁊ redēptor. Tunc eni esset aliqua ꝓsona quā nō redemisset. s. ipa virgo: nec dz tū honorari mater ꝓ dehonoretur filius derogando sue dignitati: q: nec virgini placet talis honor, Albertus magnus sup. iiij. sen. ait ꝓ dicere ꝓ beata virgo fuerat ꝓcepta in pctō originali fuit ꝓdēnatū tanq̄ erroneū a magrīis pisiēsibus. Magister q̄ sen. in. ij. li. di. xxx. p totū. nullū excludit a pctō originali ꝓter xpm. Et idē in. iij. di. iij. In decretis q̄ de ꝓse. di. iiij. dicit. ſfirmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites oēm hoiem q̄ ꝓ cōcubitū maris ⁊ femine ꝓcipit nasci cū pctō originali. Et loquit' de natiuitate in vtero. i. cōceptione. ⁊ Hugo ⁊ Ray. ⁊ Guil. canonistē dicūt eā ꝓceptam in pctō originali. Potissimi etiā doctores idē dicunt declarātes ꝓticularius materiā. Ut ⁊ Pe. de tharan. ordi. pdi. qui fuit papa. s. Innocētius q̄ntus sup. iiij. sen. di. iij. sic dicit. Quāto quis magis accedit ad sanctuz sanctorū: tanto dz habere maiorē sanctificatiōis graduum. Nō est eni accessus ad deū nisi ꝓ sanctificationē. Mater vō plus oibus accedit ad filū qui ē sanctus sanctorū. q̄ debuit gradū sanctificatiōis habere maiorē post filū. Bradus aūt sanctificatiōis quadruplex pōt itelligi: aut q̄ sanctitatem quis habeat ante cōceptum ⁊ ortū: aut post conceptum ⁊ ortum: aut in ipo cōceptu ⁊ ortu: aut in ortu nō cōceptu. Nam ꝓ in cōceptu ⁊ nō in ortu est impossibile. Primus gradus nō est possibilis: q: ꝓsonalis pfectio: vt sciētia ⁊ virtus nō transfundunt a parētibus. tum q: in filios nō pōt fieri esse gratie ante actuale esse nature sup q̄ fundat. Secūs gradus cōis est oibus fm cōem legē sanctificationis ꝓ sacra. Tertius gradus est singularis sancti sanctorū. ō q̄ solo fuit simul ortꝰ sanctificatio: cōceptio: annunciatio: ⁊ assumptio. Restat igit q̄rtus gradus: ⁊ hic habet q̄ttuor gradus: q: pōt itelligi factꝰ in vtero sanctificatus: aut aīi animationē: aut in animatōe: aut cito post aiationē: aut diu post aiationem. Primus gradꝰ impossibilis est: q: fm diony. de diuinis no. sanctitas est ab oī immūdicia libera ⁊ pfecta ⁊ inaculata. Immūdicia vō culpe nō expellit nisi ꝓ grām gratū facientē sicut tenebra ꝓ lucē: cuius subiectū nō est nisi creatura rōnalis. Secūs gradus nō fuit ꝓueniens bte virgini: q: aut nō xpisset originale: ⁊ sic nō ind. fuisset ꝓ sanctificatiōe xpi ⁊ redēptione aut si xpisset simul culpa ⁊ grā in ea nō posset esse. Tertius etiā grad' nō fuit ꝓueniēs beate virgini: q: fuit talis vt Jobis ⁊ Miere. ⁊ q: nō ꝓuenit tante scritati vt diu morata sit in pctō. Quartus vō videt ꝓueniens ⁊ pie credibilis: iz de scriptura nō habeat: vtqcito post aiationē vl' in ipo die vl' hora q̄uis nō ipo mōmto scrificata fuerit. hec ille. Quā opinionē sequit' heruetus. Henric' de gādauo Durādus durādellus. Jo. neapolitan' ⁊ alij solēnes doctores. pdi. Multi etiā excellētissimi ordi. mino. idem dicūt cōcipue deuotissim' sup oēs Bonauen. qui postea fuit cardina[illegible]. sic dicit sup. iiij. sen. di. iij. q. ij. Sanctificatio virginis subsecuta est p̄ti originalis ꝓctionem: q: nullꝰ immunis fuit a culpa originalis pcti nisi solus filius virginis: sicut dicit apls ad Rom. iij. Omnes peccauerunt ⁊ egent gloria dei. Hic aūt dicendi modus est cōmmior rōnabilior ⁊ securior. Cōmunior q: oēs fere id tenent ꝓ beata virgo habuerit originale: cū id appareat ex multiplici eius penalitate quā nō est dicere ipaz esse passam ꝓ pter aliorū redēptionē quā etiā nō est dicere p assumptionem habuisse: sed p ꝓctionem. Rōnabiliter est etiā: q: eē nature pcedit esse grē vl' tpe vl' natura. Et ꝓpter ꝑ dicit Aug. ꝓ prius est nasci q̄ renasci: sicut est esse q̄ bene eē. Igit prius est aiam vniri carni q̄ grām dei sibi infundi. Sic igit caro illa infecta fuit: ⁊ ex sua infectiōe nata erat aiam cult[illegible] originali inficere. Necessariū igit est ꝓ ante fuit culpe originalis infectio q̄ sanctificatio. Securior est: q: magis cōsonum fidei ⁊ pietati ⁊ sanctorum auctoritatibus magis concordat ꝓ eo ꝓ sancti communiter cum de ista materia loquuntur solum christum excipiunt ab illa generalitate qua dicit omnes peccauerūt in adā. Nullus autem inuenit dixisse de his que audiuimus auribus nostris virginem Mariam ab originali fuisse immunem, Pietati etiam fidei magis concordat ꝓ eo

Duplex ē limbus.

Quadruplex ē gradus sanctitatis.

Ro. v.

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̃ si mater habenda sit in reuerẽtia ⁊ deuo..one multoma io: est hẽnda erga filium: ex quo ẽ ois honor ⁊ gloria: ⁊ iõ q: hoc expectat ad excellentẽ xp̃i dignitatẽ: q: ipse est oi um redemptor ⁊ saluator:: ⁊ q: ipse vn' p.o oibus est mor tuus: nullaten' ab hac generalitate virgo maria excluden da est: ne dũ matris excellẽtia ampliatur filij gl'ia minua tur: ⁊ sic mater puocet q̃ filiũ vult magis honorari q̃ seip sam. Huic igit̃ opinioni adherẽtes, ppter honorẽ ieſu xp̃i q: in nullo p̃iudicat matris honori: teneamus ꝑm q̃ cõis opinio tenet: scz virginis sanctificatiõem fuisse post pec cati originalis cõtractionẽ. Hec ille. Quam opiniones sequunt Richar. de media villa sup sen. Alexã. de hales. Rigal. ⁊ Berñ. in sermonib' de ꝓpl'is in sermo. Egredi etur virga ⁊c. Omnes hi tres ordinis minorũ solẽnes do ctores idem dicũt. Egidius ordinis heremitarũ doctor excellentissim' in suo quodlibeto sexto. Idem guido or dinis carmelitarũ in suo. iij. quodlibeto. Idez magister Jo. de policratis: qui oes inducũt auctoritatẽ apostoli ad Ro. iij. Omnes peccauerũt ⁊c. Et assignant rõnes suas

Quidã alij dicunt non fuisse ꝓceptã in pctõ originali virginẽ ipam: ⁊ p̃cipue Jo. scot' ordinis mior doctor: ſb tilissimus ⁊ ꝓ sua opione allegãt auctes ⁊ assignãt rõnes Et primo illd Can. iiij. Tota pulchra es ⁊ macula nõ ẽ i te. Et exponũt de vgine dicẽtes ex hoc: q: nõ fuit macula pcti in ea. q̃ nec originalis. Secõo inducũt illud Aug. Cum de pctis agit̃ ꝓpter honorẽ dñi nullam ꝓtsus de ea. s. vgine volo hẽre mentiõem. Tertio illud Anſ. Decuit vt ea pu ritate niteret. s. vgo maria: q̃ maior sub deo nequeat inueni ri. Quarto id ondunt p hãc rõnem: q: ordinãs vas ad ser uitiũ altaris ꝑseruat ipm a maculis. hoc eni est valde decẽs sed virgo fuit vas deitatis. q̃ decuit vt ꝑseruaret etiã a ma cula originalis. Quinto sic. Decuit q: xp̃s ea singulari et nobilior mõ redimeret ⁊ liberaret q̃ alios: scz hoc fuit si fine pctõ ꝓcepta fuit. Decuit eiz magis honorare eã: q: mr̃ei' q̃ ceteros. Sz nobilius ⁊ meli' liberat ⁊ re[illegible]imit cui ꝓui det ne cadat ⁊ in futurũ incurrat q̃ vt lapsus erigat: ⁊ fa cet' fu' redimat. q̃ ⁊c. Sexto sic ecclesia errare nõ dz: scz ip sa celebrat festũ ꝓceptiõis octauo die decẽbris. q̃ ⁊c. Ad rõnes in ꝓium inductas sic rñdent. Prio ad illud q: oes in adã peccauerũt: ⁊ q: oes geniti ex adã originale xp̃erũt: dicũt q: sancti qñ loqbant oes xp̃isse originale loqbant in cõi de filijs ade ſm cõem cursum: scz cũ locuti sunt de vgi ne in singulari: dixerũt oppositũ vt in auctib' inducti. aug. ⁊ Anſ. pz. Dicũt et q: vbicũq: ponit solũ vel tm̃ aia xp̃i: in telligit̃ etiã aia vgínis: q: ꝑtus ẽ ꝑsviscere. Alij eo: dicũt q: oes ex adam [illegible]unt originale de iure ⁊ ex debito: ⁊ sic et vgo: sed de facto ipa nõ xp̃it in hoc p̃uilegiata ⁊ exẽpta a iure cõi. Secõo ad illud q: dicit alia opi. scz q: ꝓ xp̃s nõ esset vl'is oim redemptor. Rñdet q: nõ sequit̃ ex ista positõne b q: redẽpta est ⁊ saluata p ꝑseruatiõem ab originali ne incurreret. Ad illud Berñ. q: glosart non põt: dicũt q̃dam simplices q: invisione appuit cũ m[illegible]cula in pecto: e: eo q: hoc dixerat vl' q: retractant. Inducũt et

Solutões argumtorũ ptis negatiue.

relevatiões sup hoc q̃rũdã mulierclarũ. Sz ad omia facilr rñdet clare nõ extorte. Ad ꝑmũ q: illa auctas canti cor intelligit̃ de ecclia ꝓpe: transsumptiue aũt dz de vgie post̃q̃ fuerat sanctificata. Ali ñ in assumptõe ei' canit̃. hec durandellus. Ad secõm ſm Tho. ⁊ durã. dz q: ibi loquit̃ Aug. de pctis actualib' vt clare pz ex pcedentib' ⁊ sequẽ tib' illius libri: ⁊ ex auctoritate Jo. in canonic[illegible] quã ime diate Anſ. inducit. Si dixerim' q: pctm̃ nõ pem' ⁊c. In b aũt oes doc. cõcordant ipaz vgine solã int̃ adultos fuis se etiã a veniali immnẽ. Ad tertiũ dicit Jo. neapo. q: il lud Anſ. est magis ꝓ q̃ ẽ. Decuit eniz vt puritas matris esset sub puritate xp̃i dei: q̃ non xp̃it originale nec cõmisit actuale: ⁊ hoc fit p hoc q: mater actuale nullum ꝓmisit: scz originale xp̃it. Si aũt nõ xp̃isset originale: iã puritas eius equaret puritati xp̃i: nec etiã sub ea. Nec valet instantia de angelis bonis: q: in eis nõ esset peccatũ p o[illegible]inẽ xp̃ũ

co q: vn' ab alio no originat̃ sed oes ĩmediate creantur a deo. Vel aliter ⁊ melius. Sicut nõ refert ad b q: aer pos' fit dici magis lucidus: an qñq: fuerit tenebrosus vel non Aer eni q̃ plus hz de luce magis ẽ lucid'. hz aliqñ tenebro sus fuerit. sic in ꝓposito. Cũ spũalis puritas sit p carẽtiã ipuritatis culpe: quã puritatẽ causat lux gr̃e dei. Virgo q̃ plus habuit de luce gr̃e q̃ q̃cunq: alia creatura: pura dz dici q: enituit maiori puritate q̃ creatura q̃cunq: dato q: fuerit qñq: subiecta culpe originali. Sic etiã põt dici ma gis album qd aliqñ fuit nigrũ. * Ad q̃rtuz sic rñdeat q: decuit vgine non ꝓcipi cũ originali: q: vt dicit Jo. nepol. non decuit vt cõceptio naturalis cuiuscũq: hois etiã ma tris virginis equaret quãtum in imunitate à culpa [illegible] nali sup conceptõe christi. Herucus aũt in quodlibet. di cit q: idem est decẽtius omnib' fieri qd magis in honorẽ dei cedit: magis aũt cedit in honorem dei totã humanam naturam descẽdentem ab adam per generationẽ: indige re redemptione facta per xp̃m inducẽdo virginẽ q̃ ali quam ꝓsonam nõ indigere vr virginem. Quãus eni ⁊ istd cedat i honorẽ filij. s. puritas talis matris. ꝑmũ tñ magis Rõ est q: illud primet ad honorẽ xp̃i: vt de'. s. generalis i fluentia eius redemptiõis. hec eni fuit q: dina ꝓsona fuit incarnata. Puritas aũt ꝑdicta matris primet ad honorẽ eius inquãtum hõ: q: licz sit mater dei: non tamẽ ſm q̃ ẽ deus: sed inquãtum hõ. ergo ⁊c. Sed dicetur q: per talem imunitatez ab originali nõ tollitur quin fuerit redempta p ꝑs[illegible]atiõem seu meritũ pacceptũ qd̃ quro dicebat. Re sponto p Jo. neapo. ⁊ alios q: redemptio sc[illegible] salus nõ ẽ nisi existentis. Sicut eni nihil ꝓprie hz esse cu est in cau sa sua soluz nisi hẽat esse in seipso. Sic nec ꝓprie põn dici redẽptus vel saluatus: xp̃ũs sub spũali servitute q̃ est per culpã: solum in suis pentibus ⁊ nõ in ꝓpa ꝓsona. Quãũ cunq: ergo virgo fuisset ab originali peccato p[illegible]ruata nõ possz dici redẽpta ⁊ saluata: nisi qñq: fuisset subiecta pctõ nõ solum in ꝓsona pentũ [illegible] Ratio est ſm ipm ⁊ Jo. de policratis. Redemptio ⁊ [illegible]atio ipo[illegible]at quãdam mu tationẽ ⁊ transitũ de peccato ad gra[illegible]es eni que ali qñ fuit mea ⁊ postea nõ est: dicit̃ redimi: sed res q̃ nunq̃ fuit mea dz emi. Res aũt q̃ semp fuit ⁊ ẽ mea: nõ põt dici emi neq: redemi. Si ergo vgo btã mulier vnq̃ pctõ subdita fuit: ergo semp fuit dei: ⁊ sic nõ fuit redẽpta. Et idem de saluatõe: q: ꝓsupponit casum seu infirmitatez peccati. Et q̃uis deus de potẽtia absoluta potuerit facere ipam ori ginale nõ xp̃isse. Est eni originale pctm̃ carentia origina lis iusticie determinate volũtaria voluntate p̃mi parentis. Posset aũt: deus excipe a tali debito quẽcunq: cõcipiẽdũ tñ non decuit qd primet ad potentiã ordinatazz qua voluit honorare matrem rõne iam dicta. Et vt etiazz dicit Egid. supra. Aliqd est laudabile in inferiori: qd nõ est laudabile in superiori: xp̃o nõ est laudabile q̃ eẽt ꝓcept' in originali est tñ laudabile in vgine matre: nõ q: originale xp̃it: sed q: facta ẽ mẽbr̃ xp̃i ab ipo redẽpta. Dicit etiã Aug. de ba ptismo puuloꝝ: q: nullum membrũ xp̃i fuit sine peccato. Si ergo dicat virgo non xp̃isse originale: sic nõ erit mem brum xp̃i qd̃ est indedecus eius. Immo ſm Richar. ordi nis minorũ hoc derogat matri et filio. Matri virginitatis eius priuilegium est q: sola sine peccato concepit. Derogat ⁊ filio qui [illegible]s est immunis ab omni labe: etiam origi nali. Et per hoc patet eos nõ sufficienter rẽdere. Ad id quod primi dicũt de redemptione ⁊ saluatione dictum est supra. ibi secũdo ad id quod dicit. Ad sextũ [illegible]liqz de festo cõceptionis. Respõdet beat' Tho. in. iij. parte vbi supra q: ecclesia romana nõ facit illud cũ nunq̃ repo riatur institutũ. Immo ber. in epla ad lugd[illegible]nses dicit non debere fieri. Tolerat autem hoc fieri ab aliquibus ec clesijs referendo hoc ad tempus sanctificatõis: quod q̃ ignotũ est qñ fuerit: fit festum de ipa sanctificatione die q̃ dicit̃ esse concepta. Vel ſm Jo. neapolitanũ potest di ci q: tale festum non est festũ conceptionis eius vt illi di

cant cũ fiat p nouẽ menses ante eius [illegible]tiuitatez qua die nõdũ anima erat infusa que est subiectuz sanctitatis. Sz magis est festũ gratiarũactionũ: sicut in veteri lege erat festũ Epiphanie in quo nulla sanctitas fuit noua collata sed eccl̃ia regratiat̃ de beneficijs: ⁊ sic in ꝓposito. Ad ra tiones aũt ⁊ auctoritates nõ sufficienter respondent. Nã

Ad rationes argumentorũ primi sint̃ ni ⁊ ſm cõem cursum nõ intẽdẽdo de virgine illud dicere

q: qui totũ dicit nihil excludit: ⁊ qui omnẽ dicit nullũ exci pit: ⁊ qui nullũ dicit omne excipit: sed in prẽdictis aucto ritatibus nõ dicitur indefinite: sed vniuersaliter omnẽ ab adã ꝓpagatũ vniuersaliter culpã incurrere originalẽ: er go scti nullũ intẽdũt excipe et virginẽ mariã cũ ⁊ ipsa ex [illegible]nat̃ in aliq̃b' aũctib' hic ⁊ alibi. Pbi aũt ⁊ sancti lo quẽtes d̃ aliqua materia in cõi tractãt illã materiã cõiter loquẽdo indefinite ⁊ nõ vniuersaliter si ea que dicũt in il la materia in cõi in aliq̃ singulari exceptionẽ habeãt. Ad illd aliud qd cũ dz: q: solũ de xp̃o de mr̃e intelligat̃ nulla rõ cogit h dicere: imo plẽs exp̃sse aũctes Augu. excludũt ꝑs ab originali ⁊ icludũt mr̃ez: nec eni est tãta vnio xp̃i ⁊ mr̃is: q̃ta ꝓsonarũ diuinarũ: vt ficut dicim' q: cũ dz: aliqd deyna ꝓsona etiã cũ dictõe exclusiua p̃tinẽs ad substãtiã illud intelligẽdũ est ⁊ de alia. Sicut xp̃s. Nemo nouit pa trẽ nisi filij ⁊c. nõ excludit spũsse tũs. ita etiã opo: teat di cere de virgine: qd dz de xpo cũ fine cõpatione filij' fuerit maiori scitat̃: et ingẽtũ hõ. Ad illd aliõ q̃ etsi d̃ iure de bito ꝓtaxit nõ tñ de fcto: q: priuilegiata. Respõdet Jo. de policratis q: p̃uilegiũ surreptitiũ reputat: ⁊ ig[illegible]itã dũ qd est [illegible]nozẽ ꝓcilij: nec de hoc facit aliqua metionẽ: ſ̃ nullũ p̃uilegiũ legit̃ in scrip. p̃tinẽs ad virginẽ: qd de le ge cõi de ea faciat mẽtõez. Itẽ p̃iuilegiũ ſm iura dz esse expressiuũ. vñ cũ in sctificatõe et in vtero fit p̃uilegiũ nõ credit̃ de aliquo ee satisfactũ nisi istud hẽat clare in scri pura: vt de Hiere. ⁊ Job. Et multo mag[illegible] vid: hoc dicen dũ de immunitate a culpa originali cũ illd fit mat̃. ⁊ tñ nil exp̃sse repr in scriptur[illegible] p̃uilegio: ſ̃ p̃iuũ: q̃ ⁊c. Ad illd de reuelat[illegible]t de vnoe Berñ. ⁊c. Dicit Job. neapo. q: sunt visiones fa[illegible]tice qb' nõ est credẽdũ. Et si dz ali quas sanctas habuisse reuelatiõez de hmõi: vt scta Brigi da. Sciẽdũ q: alie scte q̃ clarueruntmiraculis vt btã Ka therina de senis: habuerũt reuelatiõez de xpo: ⁊ cũ etiaz veri ꝓphete aliqñ putẽt se ex reuelatõe spũsscti aliq̃ ha bere q̃ et se dicũt nõ est incõueniẽs dicere q: tales reue latões ñ fuerũt a deo ſ̃ somnia hũana. Exẽplũ in nathan ꝓpha loquẽte ad Dauid. ij. Re. q̃ credebat ei spũ. ꝓphẽ rndisse dauid: ⁊ tñ nõ sic erat vt postea patuit. Cõclusiue circa istã materiã sicyni istarũ opinionũ dz hõ inhererẽ: ⁊ poti' ꝑme rõnib' dictis: q: parat' sit tenere ẽ xp̃iũ si ecclia cõrariũ determinaret: ⁊ ali determinationẽ nõ iudicet he reticũ: vl' impiũ ⁊ malũ alter[illegible] tenẽtẽ q̃cũq: sit ⁊ caueat a predicatõe hui' materie coꝝ ꝓpl'is cũ ipugnatõe alteri' partis: q: materia scãdalosa in ꝓpl'o cũ velut noctue non possint sufferre tm̃ radiũ vitatis: ⁊ nil fruct' reportauerit Et mod' pulcher tradit̃ ex q̃daz pdicatõe mgri ⁊ sancti Vincentij ex[illegible]ij predicatoris q̃ hic immediate ponitur.

¶ De conceptione virginis Marie per modum predica tionis, Capitulum. III.

Ondũ erant abyssi ⁊

[illegible] ego iaz ꝓcepta erã. Prou. viij. Abyssus impor tat quãdã vorãginẽ seu pfunditatẽ cui' termi

M. xiv. [illegible] inuenit. Et sic pz, dicit. Judicia tua abyssus mul ta: q: cõp: rehẽdi nõ pnt iuẋ illud apl'i ad Ro. xj. O altitu do diuitiarũ sapiẽtie ⁊ scie dei q̃ incõp: rehẽibilia sunt iu dicia ei'. [illegible]liqñ et ipo tat abyssus ꝑfusionẽ ⁊ indecorẽ: et hoc ex eius derivatiõe: dz eni ab a qd̃ est fine: et bysſus q̃ ſm Bedã est gen' lini candidissimũ ⁊ pulchrũ: ⁊ sic sumi tur ibi Gen. j. Tenebre erãt sup faciẽ abyssi. Dicit̃ eni ab ysſus materia ista ꝑma informis ⁊ ꝑfusa, vñ et indecora,

Abyssi etiã dicit̃ pnt scripture sacre, ꝓpter, pfunditatẽ in terminalẽ sen[illegible]s earũ. Ac etiã apl', ꝓpter maximã noticiã seu sapiam ⁊ dilectionẽ eoꝝ. Scõm aũt vrãq: ꝑmã acce ptionẽ creature omẽs dici pnt abyssi. Nã in se cõsiderate hnt quãdã pfunditatẽ virtutis a deo: vt nec maximi pbi potuerũt cõplete intelligere naturã ⁊, ꝓpietatẽ cuiuscũq: minime ex eis: sed respectu pfectiõis diuine omẽs etiam maxime habẽt quãdã ꝓfusionem ⁊ turpitudinẽ. Est ergo sensus thematis q: antecẽssent creature facte q̃ dicuntur abyssi vgo maria erat ꝓcepta. Sz subito q̃cũq: etiã rudis mouebit q̃nẽ dicẽs. Cum virgo sanctissima sit concepta de anna: quõ anna que creatura est potuit cõcipe: si non dum erat ficut nec alia creatura. Sed ad hoc respõdet p distinctionẽ quadruplicem conceptionis.

¶ Est eñ eius conceptio in intellectu diuinali,
¶ Est eius cõceptio in mente angelicali.
¶ Est eius cõceptio in scriptura speciali.
¶ Est eius cõceptio in vtero materiali.

De conceptione diuinali.

De ꝑma loquit̃ thema. Non solũ eñ ab eterno ꝓcepta fuit diuina sapiẽtia. s. filij' a pr̃e: ſ̃ ⁊ virgo Maria nõ q̃dẽ ptione di eo mõ quo filij' a pr̃e. s. de sba sua: ſ̃ p̃ ordinatiõm eternã Exẽplũ sume in opibus hũanis. Qn eñ aliq̃s vult aliq̃d doni vl' mali facere: tũc dicit istud fiet a me: q: sic ꝓcepi in corde meo: sicut qñ pctõ: imaginat̃ dimittere malã vitaz et bene facere deinceps: tũc cõcipit pctõ. Ali ñ Esa. xxvj. dicit̃. A facie tua dñe ꝓcepim': ⁊ q̃si pturiuim' ⁊ pepim' spũ salutis. A facie dicit dñi. i. ab aspectu q̃ respicit dñs pctõẽ oculo miscõie faciẽs eum recognoscere mala sua. Cũ eñ hõ pseuerat in malis: de' dz auertere faciẽ suã ab eo: ⁊ merito: q: ⁊ ipse pctõ: vertit ei tergũ ⁊ nõ faciẽ. s. ra tionis: ꝓpter qd̃ pcm̃ dicit̃ esse auersio ab incõmutabili bono. Sed cũ de' illustrat coꝝ: ouertit se pctõ: ad deũ. tũc cõcipit desideriũ boni: ꝓponit se emẽdare: ⁊ cũ hoc tra ctat agere: tũc parturit q: laborat in his faciẽdis. Postq̃ aũt executũ est: pepit: ⁊ masculũ cũ opus est recte factu m vt restitutio[illegible]: ꝓfessiõis: orõnis ⁊ hmõi: ⁊ tũc iã non me minit p̃sſure, ꝓpter gaudiũ: q: inde ꝓsequit̃ spũ salutis. i. gr̃am spũs eũ saluãtez. Sic igit̃ pz q: p̃iusq̃ hõ aliq̃d fa ciat illud mẽte cõcipit: mẽte decernẽdo. ita deus in mente sua ab eterno cõcipit. i. disposuit mũdũ facere: ⁊ homines in maxima dignitate. Et puidẽs homines debere ruere a tanta dignitate: ꝓcepit etiã in mẽte sua ante creatiõez mũ di: ⁊ ordinauit vna virginẽ facere ⁊ per quã homo recupe raret dignitatẽ suã: imo ⁊ maiorẽ ꝑori ꝓsequeret pvnionẽ sez verbi cũ humana natura. Et sic intelligit̃ hoc thema Modũ erãt abyssi. i. creature: ⁊ ego cõcepta erã. s. in mẽte diuina: vt [illegible]uo tpe in mũdo fierẽ ⁊ in actuali existentia. Et sciebat deus q: vna mulier erat futura in mũdo sez eua ex qua eueniret omne malũ in mũdo. Ita cõcepit: ordina uit q: alia ꝑberet venire. s. btã maria: ex qua totũ malũ au ferret. Sicut etiã ꝑsciebat q: Eua prima mater ⁊ sponsa esset ⁊ virgo. s. dũ fuit in paradiso. ita cõcepit: ordinauit q: [illegible]ata Maria desposata ess: ⁊ virgo sp̃ intacta: mater viuificatrix cunctoꝝ. Et sic fuit Euavisitata p angelũ ina lum qui eã decepit: ⁊ morte intulit. ita maria visitata per angelum bonũ qui ei vitã nũciauit. Et sicut euacuata fuit gr̃a cũ de fructu accepit: ⁊ comedit. ita maria gratia reple ta: qñ fructũ in ventre recepit verbi diuini. Et sicut fruct' quem posuit in ventrem eua: occidit multos. ita fructus quem in ventrem recepit maria: viuificauit electos ⁊ viui ficat quo[illegible]die comedentes deuote: cũ in sacramẽto mini stratur ꝓpl'o: ideo dz: bñdictus fructus ventris tui: q: per ipm benedicti sum': sicut p fructuz quẽ porexit eua viro ad esum: fuimus omẽs maledicti. Paradisi porta demuz per Euã cunctis clausa est: sed p beatã virginẽ iterũ pare facta est: vt canit̃ ecclesia. Et sicut rex dũ mittit ad prelium milites suos: q: vt sapiens cognoscit q: multi ibi vulnerã tur: mittit etiam medicũ ad curandũ. ita deus sapientissi mus prescienS nos habituros continuũ certamen cũ de

Universidad de Deusto
Biblioteca

monibus:⁊ sepe ab eis vulneribus peccatoꝝ damnificari
ꝓcepit in mente sua ⁊ diſpoſuit mũdo mittere medicũ:ſcz
vgĩnem beatiſſimã. Unde ⁊ denuo Bern. dicit de ea q̃ d̃
plenitudine eius oēs recipiunt.eger curatoēm:triſtis cõ-
ſolationem: peccatoꝝ veniã:iuſtus grãm. Et de ipſa vgĩ-
ne maria poteſt intelligi illud. Eccl'i.xxvi. Ubi nõ ē mu
lier: ingemiſcit eger. Nam ꝗ̃ vulnꝰ ſupbie ponit ipſa exẽ-
plo vite ſue ligaturã ſeu emplaſtrũ humilitatis ad curan
dum. Cõtra vulnꝰ auaricie emplaſtrũ liberalitatis cũ aur
ſibi oblatũ a magis nõ reſeruauit pro futuris neceſſitati
bus:ſed paupibus erogauit ſm Bern. Contra vulnꝰ lu-
xurie remediũ caſtitatis cũ votũ fecerit ſm Aug. ꝑpetue
virginitatis:vt.xxvij.q.ij.c.beata maria.⁊ ſic diſcurrẽdo
p alia. Permaxime aũt placuit ⁊ deo electa fuit vt mater
dei eſſet ꝑpter humilitatẽ. Sicut depulſa de paradiſo Eua
cum viro ⁊ oi pgenie ꝑpter ſupbiam.⁊ hoc ē qd̃ ipa dicit
in epla. Dñs poſſedit me ab initio viarũ ſuarum. Ulie dei
ſunt virtutes q̃bus nos imus ad deũ:initiũ virtutũ eſt hu
militas:vñ ⁊ fundamẽtum d̃ earũ. Scda cõceptio ſcz
angelicalis fuit nõ ab eterno:ſed in p̃ncipio mũdi aĩ cre-
ationẽ aliarũ rerꝝ. Nã cum dñs creauit angelos q̃ ſignan
tur noie celi cũ d̃. In p̃ncipio creauit deꝰ celũ ⁊ terrã ſm
Aug.tunc ꝓcreauit ſeu inducit in mẽtibus eorꝝ ſpẽs ſeu
ſimilitudines oĩum creaturarũ q̃ in ſex diebus reſerunt fa-
cte:q̃ſi quedam ſemina ad ꝓcipiendũ intellectũ.ipſa g̃ fa-
ctio rerũ ſigt ſm Aug.infuſionem illarũ ſpẽrum intelligi
bilium. Et numerus ſucceſſiuus dierũ nõ ꝑportat ordinez
tpis ſed dignitatis.nã in p̃ncipio creatiõis eorꝝ ſil' create
ſunt oēs ſpẽs rerũ non p̃us vna ⁊ poſtea alia p̃oritate tẽ-
poris. Sed q: differentia magna dignitatis eſt inter ipſas
creaturas:illa ideo d̃: p̃mo die facta q̃ nobilior iuenit in
cis:⁊ ſic de aliis dieb'. Dies ſignat cognitiõem angelicaz
rerũ que duplex ē. Prima eſt cognitio naturalis.ſ.p con-
uerſionem intellectus ſui ad alias ſpẽs ꝓcreatas:⁊ illis me
diantib' intelligunt res ſicut nos mõ mediante fantaſma
te. Et d̃: hec cognitio veſpẽtina. Secũda eſt cognitio ſup
naturalis:quã.ſ.habet cognitiõem ꝑuertendo ſe ad vbuz
eternum in quo relucet ydea oĩum rerũ:⁊ inde ꝓcipiũt cla
riorem cognitõem rerũ. Et hec d̃: cognitio matutina que
ꝑfectior eſt p̃ma. Et ſic d̃: factum veſpe ⁊ mane dies vnꝰ
q: .ſ. cognitio vna quoad cognita.i.creata:ſz duplex q̃ad
modum cognoſcẽdi:q: vel in ſpẽbus ſibi ꝓcreatis: vel in
vbo. Inter cetera aũt angeli ſancti aſpicierẽt in vbum re
uelatũ ſeu declaratũ fuit eis myſteriũ incarnationis cum
ſuis circũſtantijs:⁊ q̃ ad repandus lapſum hois ordina-
retur ⁊ reſtaurãdum ruinas eorꝝ dei filius humane natu-
reviniret. Et virgo hec ſanctiſſima mater eius eſſet. Et ſic
tanq̃ eſſent abyſſi.i.creature in ſua diſtinctiõe ⁊ vltima p
fectione. Ego ſcz vgo dei mater cõcepta ⁊ eraz intellectu an
gelico p cognitõem. Et cũ hoc cognouerũt magnũ feſtũ
fecerunt in paradiſo regratiãtes deo ⁊ collaudantes eius
miſericordiã maximam,p repatiõe frũm ſuoꝝ.i.noſtra:et
reſtauratiõe ſua quoad lapſos angelos. Unde Job.xxxviij
d̃: Ubi eras cũ me laudarent aſtra matutina.i.angeli:et
iubilarent oēs filij dei ipi.ſ.angeli ſumme exultãtes de re
paratiõe futura:per filiũ huius vgĩnis benedicte:⁊ omnes
offerebãt cõ famulari tpe ſuo. Si enĩ vt dicit Luc.xv.gau
dium eſt in celis coã angelis dei ſup vno peccatore pniaz
agente:q̃tum debuit eſſe ſup mediatrice peccatorum ⁊c.

De ꝓcep-
tione angelicali

Tertia cõceptio d̃: ſpãlis. Sapiẽtia freq̃nter noie mu
lieris nuncupat p̃cipue in libris ſapientialib'. Unde ⁊ dicit
Sap̃.viij. Hanc.ſ.ſapiam amaui:⁊ exq̃ſiui a iuuẽtute mea
⁊ q̃ſiui mihi eam ſponſam aſſumere. Sapia aũt ſup oēs
alias doctrinas maria eſt in ſcriptura ſacra ſm Tho.in
p̃n.ſumme ſue. Hec aũt eſt pgnãs multis myſteriis.i.ſpi-
ritualib' ſignificatiõib' que ſunt multis occulte. Cũ autẽ
doctor vel pdicator exponit qd̃ latebat:tũc q̃ſi pturit. Et
inĩ cetera in hac muliere.ſ.ſapia ſcripture ē ibi ꝓcepta.i.
occulte ꝓtẽta iſta briſſima vgo;⁊ freq̃ntiſſime de ea ibi fit
mẽtio p metaphoras varias. Et ſic anteq̃ eẽnt abyſſi:ſ.
creature vt dcm̃ eſt ꝑplete ſiue ſcripture q̃ dicunt ē abyſ-
ſus,ꝑpter ꝑfunditatẽ ſenſuũ anteq̃ inoreſcerẽt eau.ꝑfun
ditas cõcepta erã.i.ibi cõprehẽſa:vt cum d̃. In p̃ncipio
creauit deꝰ celũ ⁊ terrã. In p̃ncipio.ſ.noui teſti creauit q̃
ad aiam celũ. Joachim celum dicitũ ꝑpẽ affectũ celeſtem
terrã Anna ſic dictã,ꝑpter humilitatẽ. Terra aũt erat ina
nis ⁊ vacua.i.ſterilis. Spũs dñi ferebat ſup aq̃s lachry-
marũ ipſoꝝ de ꝓfuſione ſua tenebre erãt ſup faciẽ abyſſi:
tenebre vitioꝝ ſup mundũ totũ. Dixit deus fiat lux.i.virgo hec beatiſſima:et facta
fecũdatiuã Anne:fiat lux.i.virgo hec beatiſſima:et facta
eſt lux:et Joachim ⁊ ãna quoad corꝑ:a deo quoad aiam.
Et diuiſit lucem a tenebris:purificans illam animã ſibi
to ab originali. Hec eſt etiã concepta ⁊ figurata in pa-
radiſo deliciarũ vbi erat lignũ vite ⁊c. Hec eſt ibi cõce
pta cũ dñs dixit ſerpenti. Inimicitias ponã inter te et mulie
rem ⁊ ſemẽ tuũ ⁊ ſemẽ illius ⁊c. Hec eſt mulier Maria
a deo facta mr̃ ſpũalis cũctoꝝ maxime inimica ſerpẽti an
tiquo.ſ.diabolo. Semẽ ꝑpentis ꝓcedẽs ex interioribꝰ vo
luntatis eius eſt malitia eius.vñ generat in mẽtibus hoiz
vitia ⁊ peccata. Semẽ mulieris huiꝰ vgĩnis eſt bonitas ⁊
benignitas eius ꝗ̃tia ſemi diaboli. Cõtriuit ipa caput ſer
pentis ſola:q: oēs ſuggeſtiones vitioꝝ ſubito extinguit:nec
cõcupiam ſenſit religato in ea fomite poſtea extincto ⁊c.

Hec etiã concepta eſt in ſcriptura q̃n Gen.v.dicũ fu-
it abrae. Generatio q̃rta reuertet huc ſcz ad terram,pmi
ſionis que ſignificat vitã eternã. Semẽ abrae ſpũale ſunt
oēs vi fideles:vt oſtendit apls ad Gal'.iiij. Hi exules e-
rant ⁊ pegrini in terra nõ ſua in egypto q̃ unt ꝑpetrat te-
nebre.ſ.mũdo ſeruituti additi pharaonis iniq̃.i.diaboli:
ſed q̃rta generatio q̃ p mariã ſeu in maria facta eſt reuer
tunt ad patriam.ſ.ſupne glorie. Nam p̃ma generatio fm
Anb.hois eſt q̃ adam factꝰ eſt a deo d̃ limo ſine viro ⁊ mu
liere. Scda eſt qua formata ē mulier ex viro. Tertia que
cõiter oēs generant ex femina ⁊ maſculo. Quarta alia ab
his.ſ.qua homo generatur [illegible] liere ſine viro:qua chri
ſtus formatꝰ eſt ex virgine. Nec alius modus ꝓductionis
hominis reperitur. Hec conceptio eſt figurata in arca
dei. In throno ſalomõis In virga aaron. In po
ta dñi clauſa. In vellere gedeonis. Et alijs innume
ris. Quarta conceptio eſt in vtero maternali:quando
ſcilz,anna concepit eam. Et de hac aliqui faciunt feſtum,
Et hoc tribus rationibus.

Exo.xiv.
q.Re.c.
nie.xvi.
ezech.xlij
Judic.vi.

¶ Prima q: fuit cõgruenter impetrata,

¶ Scda q: fuit ſubliminter ſanctificata,

¶ Tertia q: fuit firmiter bene opata.

Quantũ ad p̃mũ ſciendũ q̃ cuz Anna ⁊ Joachim nõ
hẽrent filios:q: ſteriles ⁊ p multos ãnos trãſiſſent ſine ple
oznibus:ieiunijs:⁊ elemoſynis inſiſtebant vt ipetrarent
a deo,plem:nõ diffidentes de liberalitate dei:q: qd̃ natu
ra nõ valet:grã ſupplet. Uotũ etiã fecerũt offerendi plez
deo in tẽplo. Diuidebãt q̃z ſuos reddit' vt legit in tres ꝑ
tes. Una ſcz templo:alia paupib':tertiã ſibi ⁊ familie con
cedentes:⁊ p hmõi cõtinuata ipetrarũt fecunditatẽ. Bi-
oſtẽdit exẽplo B nõ diſplicere deo:dũmodo fiant ſine ſug
ſtitionib':⁊ cũ ꝓditiõe ſi ſaluti ſue expediat. Apparuit er
go angelus eis ⁊ p̃nũciauit q̃ hẽrent filia noie Moriam
⁊c. vt hr̃ in legẽda. Et ſic anteq̃ eẽnt abyſſi.i.apli qui [illegible]
cunt abyſſi,ꝑpter ꝑfunditatẽ cognitõis diuinoꝝ ⁊ diles
onis ſup oēs ſanctos. Unde dionyſius. Paulus appellat
abyſſus ſapientie:virgo cõcepta fuit in vtero maternali.

Quarto
grauitas
attendit
ex circun
ſtãtijs

Triplex ē
Caſtitatis

Quãtum ad ſecũdum notãdum tres foze ſanctifica-
nes. Prima cuz puer egredit ex vtero matris:⁊ hec fuit
iuxta illud Hiere.i. Anteq̃ exires de vulua:plene ſcz ſan-
ctificaui te. Scda eſt quãdo proles eſt adhuc i vtero ma-
tris:vt Joh̃. baptiſta:qui in ſexto menſe fuit ſanctificatus
quãdo ſcilicet virgo Maria concepto deo filio ſaluauit
Elizabeth. Tertia eſt in puncto quaſi poſt creationẽ ⁊ in
fuſionẽ aie, Formato enim corꝑe vgĩnis ꝓcepto ex anima

⁊ Joachim:nõ ex ſpũſcõ. hoc enĩ dicẽ [illegible] eẽt hereticũ. So
lus enĩ ꝓs hoc habuit.creata aia virginis a deo ⁊ infuſa
ſubito ſanctificata fuit eadẽ die. Fluminis impetꝰ letificat
ciuitatem dei:ſancti.tabernãcuũ altiſſi. Quantuz ad ter-
tiam rõnem:dico q̃ firmiter opata eſt bonum ⁊ cõtinui
ter:q: nullus vnq̃ pctm̃ cõmiſit nec etiam veniale. Non
ſic fuit in alijs ab vtero ſanctificatis, nam omnes veniali
ter peccauerunt.

Titulus.IX. De pctõ actuali mortali.

¶ Penes quid attendat grauitas varia in
peccato mortali. Et de.xvj.regulis p quas põt cognoſci
q̃ aliquid eſt mortale. Capln .I.

Ecundũ genus pec

Quare di
cit mor-
tale.

cati eſt actuale. Et dicit mortale ex eo q̃ p̃
net aiam dei inhabitatione p grãm ex qua
aia viuit ſpũaliter.de pe.di.j. reſuſcitatus:
Et ꝓducit tandem ad mortem dãnationis eterne in ipo
morientem.xxv.di.§.alias ea. Et de hoc quinq̃ videnda
ſunt. Primũ eſt de grauitate ipius ſm quid attendat ex
quoynuz dicat grauius altero. Scõm eſt quõ diſcernat
vl' cognoſcat mortale a veniali. Tertũ d̃ nocibilitate ſeu
dãno qd̃ infert ꝑpetrãti. Quartũ quo puniat in alia vita
pena inferni. Quintũ eſt quõ remittat mortale.

§.I. Quantũ ad p̃mũ ſciẽ

pctõ omis
non ſunt
paria.

dum ſm Tho.j.ij.q.lxxiij. q̃ opinio fuit ſtoicorꝝ q̃ oia
pctã eſſe [illegible] paria ⁊ ex b̃ deriuatus eſt quoꝝũdã hereticorꝝ
rum error: q̃ ponẽtes oia eſſe paria. Dicũt etiã oēs penas
inferni eẽ pares. Et ſi quidẽ pctm̃ eẽt pura ⁊ ſimplex pri
uatõ q̃.ſ.ꝑſiſtit quaſi in eſſe corruptũ:ſicut mors ⁊ cecitas
ſic vez eſſet.nõ enĩ põt dici vnꝰ eſſe magis mortuus q̃ ali
us. Sed pctm̃ eſt priuatio nõ ſimplr:ſed aliq̃d retinens d̃
habitu oppoſito q̃ ꝑſiſtit magis in corruꝑi q̃ in eſſe cor-
ruptum ſicut egritudo [illegible] grauius. Uñ ſicut vez dicit vnus
magis vl' grauiꝰ [illegible] firmus q̃ alter vl' etiã in eodẽ vna in-
firmitas grauior eſt altera.ſic ⁊ vnũ pctm̃ grauiꝰ altero.
Et q̃ pctm̃ cõparet infirmitati pz nõ ſolũ ex ſcriptura
ſacra q̃ frequẽter hoc dicit.iuxta illud pſ. Miſerere.m.
d.q.infir.ſum. Sz etiã ex doctrinis gentiliũ. Na Seneca
⁊ Tullꝰ vicia appellãt egritudines. Et q̃ vnũ ſit grauiꝰ
altero.oñdit ꝓs dicẽs pylato. Qui me tradidit tibi ma
ius pctm̃ hz. Jo.xix.hiero.etiã dicit.q̃s dubitat ſcelerati
us eẽ cõmiſſum qd̃ eſt grauiꝰ punitũ.xxiij.q.j.no affera
mus. Pz etiã b̃ ex diuerſis penis taxatis ab eccl'a.p pe-
nitẽtia:ſm diuerſam grauitatẽ pctoꝝ. Prima aũt ⁊ p̃n
cipalis differẽtia grauitatis in pctis ſm Tho.vbi.s.eſt il-
la q̃ attendit penes obiecta eorꝝ. Obiecta aũt actuũ ſunt
fines eorꝝ. Pro cuius declaratiõe eſt ſciendũ q̃ grauitas
pctõruz differt co mõ quo vna egritudo eſt alia grauior.
Sicut enĩ bonũ ſanitatis ꝑſiſtit in quadã cõmenſuratõe
humoꝝ p̃ ꝓuenientiã ad naturã aĩalis:ita bonuz virtutis
ꝑſiſtit in quadã cõmenſuratiõe humani actus p̃ ꝓuenẽ-
tiam ad regulã rõnis. Manifeſtũ eſt aũt q̃ tãto eſt gra
uior egritudo q̃to tollit debita humoꝝũ cõmenſuratio p
cõmenſurationẽ p̃oris p̃ncipij.ſicut egritudo q̃ eſt in cor-
de humano qd̃ eſt p̃ncipiũ vite:vl' ex aliquo qd̃ appro-
pinquat cordi periculoſior eſt. Uñ oz etiã q̃ pctm̃ ſit tanto
grauiꝰ q̃to deordinatio ꝓtingit circa aliq̃d p̃ncipiũ qd̃
eſt finis in ordine rõis. Nõ aũt ordinat oia agibilia ex fi
ne. Et iõ q̃to pctm̃ cõtingit in actib' humanis ex altiori
fine:tanto pctm̃ eſt grauiꝰ. Sicut pz q̃ res exteriores or
dinant [illegible] hoiem ſicut ad finẽ. Nõ aũt ordinat in deũ ſiẽ
in finẽ. Uñ pctm̃ qd̃ eſt circa ipam ſubam hois: ſicut ho
micidiũ eſt grauiꝰ pctõ qd̃ eſt circa res exterioꝝ ſicut fur
tum. Et adhuc eſt grauiꝰ pctm̃ qd̃ imediate ꝗ̃ deũ cõmit
tit ſicut infidelitas:blaſphemia.⁊ hmõi. Qm̃ ordine q̃rũ-
libet hoꝝ pctõꝝ vnum pctm̃ eſt grauius altero ſm q̃ eſt

pctã

pctm̃ cõ-
parat in
grauitate
pſ. vi.

Quare a
git ſcriꝑ
ꝓpoſito

grauitas
ꝓpter
quid ex
ꝓpe obiectum.

circa aliq̃d [illegible] cipalis vl' minus p̃ncipale. Et idẽ hre põt
xxxiij.q.ij.ſi qd̃ veri'. Ubi dicit q̃ homicidiũ eſt grauius
q̃ adulteriũ.⁊.xvij.q.iiij.ſic.ij.dicit q̃ ſacrilegiũ eſt maiꝰ
q̃ fornicatio. In pctis etiã eiuſdẽ generis repit vnũ pctm̃
grauius altero ſm gradũ trãſgreſſionis:ſicut adulteriuz
eſt grauiꝰ q̃ fornicatio:⁊ inceſtus grauiꝰ adulterio ⁊ hu
iuſmodi:vt.xxxij.q.vij.adulterij malũ. Attendit ſcdo q̃
uitas pctõum ex cauſis ſeu motiuis. Põt aũt eſſe multi
plex cã inducens ad peccandũ ſm Tho.vbi.s. Prima ē
q̃ eſt ꝓpria ⁊ p ſe cã pcti que eſt ipa volũtas peccãdi. Cõ
parat aũt ad actũ pcti ſicut arbor ad fructum:vt dicit in
glo.ſup illud. Matth.vij. Nõ põt arbor bona fructꝰ ma
los facere ⁊c. Et cã q̃to fuerit maior tanto pctm̃ erit gra
uius. Quãto etiã fuerit volũtas maior ad peccandũ:tãto
hõ grauiꝰ peccat. Alie vo cãe pcti accipiunt quaſi extrin
ſece ⁊ remote ex q̃bus.ſ.volũtas inclinat ad peccandum
Et in his cãis eſt diſtinguendũ. Quedã enĩ hãz inducũt
voluntatem ad peccandum ſm ipam naturã voluntatis
ſicut finis q̃d̃ eſt ꝓprium obiectũ voluntatis:⁊ ex tali cã
auget pctm̃. Grauius enĩ peccat cuiꝰ voluntas ex inten
tione peioris finis inclinat ad peccandus. Alie vo cauſe
ſunt q̃ inclinãt voluntatẽ ad peccandũ ꝑter naturã ⁊ ordi
nem ipius volũtatis q̃ nata eſt mouere libere ex ſeipſa ſm
iudiciũ rõnis:ſicut ignorãtia vl' q̃ diminuit libertatẽ motus
volũtatis:ſicut infirmitas vl' violẽtia:aut metꝰ:vl' aliquid
hmõi:diminuũt pctm̃ ⁊ diminuũt voluntariũ in mũ q̃ ſi a
ctus ſit oino inuolũtarꝰ nõ hz rõnem pcti. ⁊ d̃ his habes
xv.q.j.§.j.vbi inter cetera ponit dictũ Aug.ſ.q̃ pctm̃ vl'
q̃adeo voluntariũ malũ eſt vt niſi ſit volũtariũ nullo mõ
ſit pctm̃. Et in ca.aliquos dicit Aug.q̃ reus nõ cõſtituit
qui neſcit q̃d̃ fecerit:⁊ loquit de ſtulto. Põt attẽdi tertio
diuerſitas grauitatis in pctõ ex actu ipius:cũ enĩ cã pro
pria pcti ſit voluntas:vt dictũ eſt ⁊ pctm̃ cõſiſtat in actu
eius inordinato q̃to magis actus eſt inordinatꝰ.tanto q̃
uius eſt pctm̃. Magis aũt eſt actus volũtarius ⁊ inordi
natus qui [illegible] ꝑpetrat q̃ ſolũ mentis ꝑſenſu ceteris pa
ribus ⁊ grauiꝰ ex ꝓſuetudine peccat q̃ vnica operatiõe.

Mult
plex eſt cã
peccati.

Grauitas atten
dit ex cauſis pctõꝝ

Grauitas atten
dit ex actu pcti.

Et no.ſm Pe.q̃ cũ volũtas ⁊ opus pcti ſunt ſeparata: vt
puta ſm aliud ⁊ aliud tpꝰ ſunt diuerſa pctã:q: diuerſe a-
uerſiones ⁊ ꝓuerſiones:vt ſi q̃s hñs volũtatẽ delibera
tam ad fornicandũ:furandũ:occidendũ ⁊c. Diuertit pro
tũc ad alia dimittẽs exequi illã volũtatẽ inde ad horam
opoꝝtunitatẽ ſe ingerẽte ꝓmittit illa pctã:⁊ ſic ſunt diuer
ſa. Sz ſi volũtas ⁊ opꝰ ſint ꝓiuncta vt cã ⁊ effectꝰ ſic ſunt
vnũ pctm̃ formalr:ſz plura materialr:q: eſt vna rõ deor-
dinãdi:ſz plura ſunt deordinata. Grauiꝰ tm̃ eſt pctm̃ actu
exterior [illegible] ꝓmiſſuz q̃ ſola volũtate. Nã ꝑ actus exterior
cõiter adauget volũtatẽ in malis opib':ſicut ⁊ in bonis.
Uñ Aug.de pe.di.ij.ſic di. Sicut trib' gradib' ad pctm̃
puenit.ſuggeſtiõe:delectatiõe:ꝑſenſu:ita ipius pcti tres
ſunt differẽtie in corde:in facto:⁊ in ꝓſuetudine:tãq̃ tres
mortes. Una quaſi in domo cuz in corde ꝑſentit libidinẽ.
Altera quaſi ꝑlata iam extra portã cum aſſenſus ꝓcedit
in factũ. Tertia cũ ꝓſuetudinis male tanq̃ mole terrena
p̃mit animus quaſi in ſepulcro iam ferẽs. q̃ tria genera
mortuoꝝ dñm reſuſcitaſſe quiſq̃s euangeliũ legit agno-
ſcit. hec ille. ⁊ extra de ꝓſue.c.vlti. dicit q̃ tanto ſunt gra
uiora pctã q̃to diuti' aiam infelicẽ detinẽt alligatã. At-
tendit quarto diuerſitas grauitatis in pctis ſm qualitatez
circũſtantiarꝝ. Ubi eſt ſciendũ ſm Tho.in.j.ij.q.lxxiij.q̃
cũ vnũq̃ [illegible] ex eodẽ natũ ſit augeri ex q̃ cauſat. Sicut di
cit pbs de habitu virtutis:⁊ pctm̃ cauſet ex defectu alicui'
circũſtantie:q: ex b̃ recedit ab ordine rõnis q̃ aliquis in
opando nõ obſeruat debitas circũſtãtias. ſequit q̃ pctm̃
p circũſtantias natũ eſt aggrauari. Sz hõ ꝓtingit triplici
ter. Uno modo inq̃tum circũſtãtia trãſfert pctm̃ in aliũd
genus vl' ſpẽs pcti:ſicut pctm̃ fornicatiõis ꝑſiſtit in hoc
q̃ hõ accedit ad nõ ſuã. Sz ſi addat hec circũſtãtia: vt il
la ad quam accedit ſit vxor alterius, trãſfert iã in aliud ge

Quarto
grauitas
attendit
ex circun
ſtãtijs

Triplicit
circunſtã
tia dicit
aggraua
re pctm̃.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mus peccati.s.in'iniusticiā inq̃tū homoysi pat rem alte/
rius. Et ꝑm hoc adulterium est grauius q̃ fornicatio. Sz
talis circũstātia que mutat speciē q̃uis ꝑ respectum ad
actum in se.id est actū nature possit dici circũstantia:non
tñ ꝓprie p respectū ad ipsum peccatū q̃tuz ad suā spēm
seu actū moralē. nā circũstātie peccati,ꝓprie sunt accidē/
tia que repiunt circa ipsam essentiā actus pcti seu speciē
ad quā ꝓducit p ꝓdicta circũstātia. Secdo nō circũstan
tia nō aggrauat pctm ita q̃ trahat ipm in aliud genus:sz
solū qz multiplicat rōnes peccati. Sicut ꝓdig' si det quā
do nō debet z cui nō debet multiplicius peccat eodē gñe
peccati q̃ si solū det cui nō dz:z ex hoc ipso pctm fit gra/
uius. Sicut etiaz egritudo est grauior q̃ plures ptes co/
poris inficit. Tertio mō circũstātia aggrauat pctm ex eo
q̃ auget deformitatē,pueniēte ex alia circũstātia:sicut ac
cipere alienū ꝓstituit peccatū furti. S aūt addat hec cir/
cumstātia vt multū accipiat de alieno est graui' pctm q̃
uis accipe multū vel parū de se nō dicat rōnē bonī vel ma
li. Hec ibi. Excepto illo modico qd dictū est in ꝓmo mē/
bro vbi incipit. Sed talis vsq̃ ad secdm mēbrū. Et ex his
habes declarationē z determinationē glo. q̃ habet.di.iiij
sup.c.hō. Vbi ponit duplex opinio de circũstātijs pecca
ti:quozūdā.s.dicētium q̃ circũstātie nō aggrauant pctm
sed solū ꝓtēpr'q̃ deprehēdit maiōr vel minōr ꝑm omissio
nē plurīū vl paucaz circũstātiarū debitarū. Alia opinio
est q̃ circũstantie ipse habeant aggrauare ipsam. Et istā
scdaz tenet Tho.z alij theologi ꝓima reiecta. Inter cete
ras aūt circũstantias q̃ pctm habet aggrauare est ꝓdītio
pesone in quā peccat:si habeat aliquā excellētiā. Pro cu
ius declaratione est sciendū ꝑm Tho.j.ij.vbi supra q̃ cū
ꝓima gravitas peccati attendat ex pte obiecti ex hoc se/
quitur q̃ tāto attendit maior grauitas in pctō q̃to obie/
ctū est principalior finis. Fines aūt principales hūanoz
actuū sunt deus:ipse hō z ꝓxim'. Quicqd cū facim' p
pter aliqd hoz facimus q̃uis etiā hoz trumvnū sub alte
ro ordinet. Pōt igit ex pte hoz trīū cōsideri maior vel
minor grauitas in pctō ꝑm ꝓdītione pesone in quā peccat
Primo quidē ex pte dei:cui tāto aliqs hō magis ꝓiungit
q̃to est deo virtuosior:vel deo sacratior:et ideo iniuria
illata tali pesone magis redūdat in deū:ꝑm illud zach.ij.q̃
vos tangit quasi pupillā oculi mei tangit.vñ pctm fit gra
uius ex hoc q̃ peccat in persona magis deo cōiuncta:vel
rōnevirtutis vel officij. Ex pte suijpsius manifestū est q̃
tanto aliqs grauius peccat:q̃to in magis cōiūcta seu na
turali necessitudine seu bñficijs seu quacūq̃ cōiunctione
peccauerit. Ex pte vo ꝓximi tanto graui' peccat q̃to pec
catū plures tāgit. Et ideo peccatū qd fit in pson publi
cam:puta regē vel principē:vel rectorē est grauius pctō
qd cōmittitur contra vna psona priuatam. Et similiter in
iuria q̃ fit alicui persone famosevidet esse grauior: ex hoc
q̃ in scandalū z ꝓturbationē plurimoz redūdat. Magni
tudo etiā ipsius pesone peccantis q̃ ptinet ad circũstātiaz
habet sepe grauare pctm. Vñ Ch:ꝓb.di.iiij.dicit. Nō cpi
anus fortiter cadit in pctm:aut ꝑ magnitudinē pec
cati:aut ꝑ altitudinē dignitatis:sed hoc nō est semper
Pro cuius declaratione dicit.b.Tho.j.ij.vbi supra q̃ du/
plex est peccatū. Quoddā.s.ex surreptione ꝓueniens pro
pter infirmitatē humane nature:z tale peccatū min' im/
putat ei qui est maior in virtute eo q̃ minus negligit hu
iusmodi peccata repimere que tñ omo subterfugere infir
mitas humana nō finit. Quedā sunt ex deliberatione p/
cedētia z ista pctā tanto magis alicui imputant q̃to ma
ior est. Et hoc pōt esse ꝑ quattuor. Primo quidē qz
facilius pñt resistere pctō maiores puta qui excedunt in
peccatum scientia z virtute. Vñ dñs dicit Lu.xij.q̃ seruus scie/
vo aggrauat luntates domini sui z nō faciēs plagis vapulabit multis.
Secdo ꝑ multitudinē:qz omne bonū quo quis ma/
gnificat est dei bñficiū cui homo ꝓfitingratus peccādo in
quātū ad hoc q̃libet maiōritas etiā in tēpalib' bonis pec/
catum aggrauat F illud Sap.vj. Potētes po enter tor
menta patientur. Tertio ꝑ spālē repugnātiā actus
peccati ad magnitudinē pesone:sicut si princeps iusticiaz
violet q̃ ponit iusticie custos. Et si sacerdos fornicet qui
castitate vouit. Quarto ꝑ exēplū siue scādalū:qvr
Hze. dicit in pasto. Jn exēplū vehemēter culpa extendit
qñ ꝓ reuerētia gradus pctō honorat. ad pluriū etiā no/
ticiā pueniūt peccata magnoz z magis boies ea indigne
ferūt. Attendit etiā grauitas peccati ꝑm nocumētū q̃d
sequit ex ipso. Pro cui' declaratione dicit Tho.vbi.s.q̃
nocumētū tripliciter pōt se habere ad peccatū. Nūq̃ em
nocumētū qd puenit ex peccato est preuisum z intentū si
cut cū aliquis aliqd operat animo nocēdi alij:vt homici/
da vel fur:z tūc directe vel ꝓtītas voluntatis adauget q̃
titatē peccati:qz tūc nocumētū est p se obiectum peccati.
Quādoq̃ vero nocumētū est preuisuz z nō intentū sicut cū
aliqs trāsiens p agrū:vt compendiosius vadat ad fomi/
candū:infert nocumētum his que sunt seminata in agro
scienter:licz nō in animo nocēdi. Et sic etiam ꝓtitas nocu
menti aggrauat peccatū sed indirecte:inq̃tū scz ex volū
tate multū inclinata ad peccādum ꝓcedit q̃ aliqs nō pre
termittat facere dānum sibi vel alij qd simpliciter nō vel
let. Quūq̃ aūt nocumētū nō est intentū:nec est preuisum:
et tūc si p accidēs se habeat ad peccādū nō aggrauat pec
catū directe:z ꝑ negligētiā ꝓsiderādi nocumēta que
cōsequi possent:imputant homini ad penā mala quevenī
unt ꝓter eius intentionē si dabat operā rei illicite. Sve
ro nocumētū per se sequit ex actu peccati licz nō sit intē
tum nec preuisum directe:peccatū aggrauat. z quecūq̃
p se sequūtur ad peccatū:ptinet quodāmodo ad ipsaz spe
ciem peccati:puta si aliqs publice fornicet:sequit scāda/
lum plurimoz:qd q̃uis ipse nō intendat nec fore preui/
deat directe: p hoc aggrauat pctm. Quātus nocumētū
aggrauat pctm:nō tñ sequit q̃ ex solo nocumēto pecca/
tum aggrauet:q̃nimo pctm in se est grauius z ꝓter ino/
dinationē.vt.s.dictū est. Un nocumētū aggrauat
peccatū inq̃tū facit actuz esse magis ino matum. Un/
de nō sequit:q̃ si nocumentū maxime habeat locū in pec
catis que sunt circa ꝓximum:q̃ ipsa peccata sint grauissi
ma:qz multo maior inordinatio inuenit in peccatis q̃ sunt
cōtra deū:z in quibusdā coz q̃ sunt cōtra ipm.z tñ pōt di
ci q̃ etsi deo nullus possit nocere q̃tū ad ei' sbam:pōt tñ
nocumētū attēdi in his q̃ dei sunt sicut extirpādo fidē:vio
lādo sacra q̃ sunt peccata grauissima. Sibi etiā aliqs qn
q̃ scien.er z violēter infert nocumētū sicut prz de his qui
se iterimūt:licz finaliter hoc referāt ad aliqd bonū appa/
rens:puta ad hoc q̃ liberentur ab aliqua angustia.

Grauitas pcti ex parte nocumenti.

§.II. Notādū etiam vltra

supradicta q̃ vna culpa vel iuria est grauior alia quat/
tuor rōnibus. Primo rōne modi circũstātis. Secdo ra
tiōe dāni ꝓsequētis. Tertio rōne viri offendētis. Quar
to rōne animi inducentis. Qd vna culpa vel iuria fit
maior vel grauior alia rōne modi circũstātis octo modis
pbs docet cognoscere. Et primo sic. Illa culpa vl iuria
est maior q̃ est bestialior. Cui' rō est:qz talis est magis in
ordinata:id est cōtra ordinē vl rectitudinē rōnis. Secdo
pbat sic. Illa culpa vel iuria est maior q̃ est euidentior
z magis ꝑm electionē. Cuius rō est:qz de rōe peccātis vel
iuriantis est q̃ agat volūtarie z peccet:q̃to aūt magis in
volūtarie:tāto grauius peccat. Tertio sic. Illa culpa vel
iuria est maior q̃ auditorib' est horribilior z abominabi
lior. Nā hoies magis horrent z abominant vnū scelus q̃
aliud tñ ꝓpter sui nouitatē tñ ꝓpter sui grauitatē. Quar
to sic. Illa culpa z iuria est grauior in qua trāgressio e
multiplicior puta in qua sunt multe trāsgressiones. Verbi
gratia. Qui frāgit iuramēta:decem ras:fides:cōnubia z.
grauissime peccat. Cui' rō est qz in talib' excessus culpa
rum multarū vel iniusticiarū vl iniuriarū est magnitudo

quattuor sit quare culpa redditur gravior.

Nota hic hos octo modos.

sceleris vel graudo crīnis. Quinto c. Illa culpa vel in
iuria est maior vbi locus est ineptior q̃n.s.fit in loco vbi fa
cientes culpā puniunt quēadmodū faciūt falsi testes. Cu
ius ratio est:qz si q̃ in ꝓtorio nō faciunt iusticiam vel pec
cant signum est q̃ in omni loco nō facerent iusticiam. Si
enim falsi testes in curia peccāt:signū est q̃ in oi loco pec
carent. Sexto sic. Illa culpa vel iniuria est maior:in qua
est maior cōfusio. Cuius rō est:qz cōfusio solū debet tur/
pi z praiuori. vñ de magis turpi videt sequi maior ꝓfusio
tanq̃ magis prauū. Septio sic. Illa culpa vl iniuria ē ma
ior:que est indignior vel irrationabilior.i.quāz quis facit
ꝑ eum a quo bona suscepit. Cuius rō est:qz talis plures i
iurias z peccata facit:z ꝓcipue qz facit male:scdo qz non
facit bene.tenemur enī bonū facere benefactori. Octauo
Ille plus peccat z grauius q̃ peccat ꝑ iura non scripta q̃
ꝑ scripta. Cuius rō est:qz melius est esse iustū p volunta/
tem q̃ p necessitatem:obseruare aūt scriptaviden ee ex ne
cessitate:seruare aūt nō scripta videt ee ñ ex necessitate:
sed ꝓpa volūtate peccare cōtra iura non scripta sed iusta
videt grauius. Hec phūs.ij.rhet.c.xxxiij. Secūdo co/
gnosci pōt grauitas culpe rōne nocumenti ꝓtis vbi est
magis dānū ibi magis peccatū ceteris paribꝫ sz.b.Tho.
j.ij.q.lxxiij. Pōt aūt magnitudo damni ꝓtis cognosci q̃tu
uo modis ꝑm phūm.in.j.lib.rheto. Primo qz difficile e
vel impossibile fieri vel recōpensatiōem:vt si qs occideret
filium alterius vel destrueret rem irreparabilem vel non
inuentibilem. Secdo qñ non pōt inueniri equa punitio tali
culpe vel damno:sed oīs alia est mitio:vt si qs occideret
vel offenderet regē vel publicam psonam. Tertio quādo
cōtingit eū qui damnificat' est nō recipe satisfactionē:vt
puta qz mortuus est. Quarto qñ quis passus est damnuz
a seipo:vt qui affligit vel nocumentū sibi infert:vl occidit
se ex aliquo infortunio vel malo cōmisso z mltomagis qñ
fine causa hoc egit. Hec phūs vbi.s. Tertio pōt cogno
sci grauitas culpe vel iniurie rōne viri offendentis q̃d qn
q̃ modis videri pōt ꝑm lib. rhet. Et primo qñ eam
culpā vel iniuriam primus vel solus vl cū paucis fecit. Et rō
est:qz videt alijs esse exēplum z cā male faciendi z multi
tudini magis pcitur in delictis q̃ paucis. Secdo qñ in illa
culpa sepe peccat.aggrauat eni culpa ex frequentatione
actus ꝓpter inordinatiōem volūtatis. Tertio qñ ꝓpter
illam culpā iuenium̃t tormēta damnificātia grauiora. Nā
ꝓpter magnitudinem scelerū inuēta sunt grauiora tormē
ta. Quarto qñ ꝓpter illum qui primisit lex est posita:qd eē
non pōt:nisi qz ille fuit primus vel nouo mō peccauit. Qui
to qñ ꝓpter illum carcer fuit edificat'. Hec phūs.vbi.s.
sed magnitudo pesone peccantis aggrauat. Quarto o/
stendit vna culpa grauior alia rōne animi inducētis.i.ex
dispositiōe z qualitate animi peccātis. Qd ostendit sex ra
tionibus. Et prima est ex causa peccati. Nam duplex est cā
peccati.vna per se alia p accidens. Causa p se est ipa vo
luntas:z quāto fuerit maior:tāto peccatuz est grauius:qa
cū peccatū fit malū volūtarium:q̃to volūtas fuerit maior
ad peccandū:tāto peccatū est graui'. Alie vo cause pecca
ti sunt cause p accidēs inclinātes volūtatem ad peccāduz
ꝓter naturam ordinē ipsius volūtatis:q̃ nata est moue/
ri libere ex seipa:vt sunt passiones ignorantia:mor' z hmōi.
Secūda rō q̃re vnū peccatū est graui' alio:est ex noti
cia.q̃ eni peccat ex certa scia z industria. peccat grauius
eo q̃ peccat in idem ex ignorātia. Rō huius est:qz volun
tas peccantis ex certa scia est magis ordinata:z hoc qz
talis scienter eligit qd malū est.s.pati detrimentū in ma
lo:q̃ bono.s.bono aie vt priuari gra ad hoc q̃ potiat mino
ri seu frnat.s.corpali bono:cui' ꝓxium facit volūtas ordi
nata.q̃uis enī nullus intēdens ad malū opat ꝑm Diony.tñ
pōt esse intentū malū aliqd vel ad vitādum aliqd malum
vel ad cōseqndum maius bonuz. Tertia rō quare vnū
peccatū est maius alio ex electōe. Nam peccās ex electio
ne peccat graui' q̃ ā codē pctō eo q̃ solū ex passiōe. Cui' rō
est:qz talis peccat ex certa malicia. inq̃tum sciēter eligit
malū.nō q̃ velit illud qd est de se malū:sz qz eligit minus
bonū spreto maiori. Aliud eni est peccare ex electiōe. Ali
ud ex passione.q̃ eni peccat ex passione peccat eligēs nō
tñ electiōe:qz electio nō est in eo ꝓmū principiū pcti:sed
inducit ex passione ad eligendū id qd extra passionē nō
eligeret:sed ille q̃ peccat ex malicia ꝑm se eligit malū:qz
s.spreto maiori bono vl' postposito .s.aic eligit minus vt
lasciuus.q̃ magi vult habere delectationē venereā q̃ gra
tiam vl' vnitē.z ideo electio est in eo ꝓmū principiū.hec
b.Tho.j.ij.q.lxxviij. Quarta rō grauitatis maioris ex
pte animi est maioritas ꝓtempt'. Nā vbi maior ꝓtēptus
ibi maior grauitas. Et rō q̃ ꝓtemptus maior:tanto
volūtas inordinatior. Quinta rō est ex dispōne volūta/
tis z rōnis. vbi gra. Idem pctm vt homicidiū:graui' est
factū ab hoie sobrio q̃ ab hoie ebrio. Cui' rō est: qz ebrie
tas plus minuit de rōne pcti q̃ fit sua grauitas. hec bea.
Tho.j.ij.q.lxxvj. Sexta rō est:qz maiori virtuti opponit
maius vitiū.tanto g̃ pctm est graui' q̃to opponit maio
ri virtuti ceteris pibus. Vñ pbs dicit.viij.ethi. q̃ pessimū
optimo ꝓxīū est qd etiā pz ex ꝑ q̃ charitas q̃ est amor dei
sicut ipa est maxia virtutū;ita odiū dei maximuz pctō:qd
odiū ꝓxīat pōt aūt dei:ita q̃ maius est infidelitate z de
sperationē.hec.b.Tho.j.ij.q.lxxviij. Raynerius.

Regule xvi.ad cognoscendū pctā mortalia.

§.III. Nota sexdecim regu

las vl es ad cognoscendum vbi sint pctā mortalia vl' nō.
Valent aūt tales regule ad hoc q̃ dum ad pticularia ve
nitur ostendit p eas quid de singularibus iudicandū sit.
Singulares quippe regulas in illas vniuersales resoluere
conuenit quo facto veritas illucescet. Est igitur ꝑm
Cancellariū parisiensem q̃ nullū est pctm mortale actua
le absq̃ consensu libero rōnis:vere vl' interpratiue. In
terpretatiuum aūt cōsensum esse dicimus duz habuit ra
tio tps deliberandi:z refugiēdi ea circa que vitanda esse
peruigil tenetur.s.qualiter dicit lex. Qui tacet consentire
videtur.de regu.iur.qui tacet. Dum videlicet repugna/
re deberet. Cōsensus tñ solus rōnis in actum venialiter
malū est tantūmodo venialis loquēdo de venialibꝫ ex gene
re suo:vt est vbum ociosum. Secda regula est. Non qui
libet tenet scire de quolibet pctō mortali:an sit tale:lz ex/
pediat istud inquirere z scire iuxta vniuscuiusq̃ vires z
statum.z plus ecclasticos q̃ laicos. Et inter ecclasticos
plati ex officio tenent q̃ sint pati omni poscenti reddere
rōnem de eaque est in eis fide z spe.argu.ad hoc.xxxvj.
di.p totū. Nota q̃ Aug.xxj.de ciui.dei.c.vlti.dicit. Quis
iste sit mortalis z q̃ sint illa pctā qui ita impediūt puentio
nem ad regnū dei:vt tñ sanctoz amicorum meritis impe/
trent indulgentiā. difficillimū est inuenire piculosissimuz
est diffinire. Ego certe vsq̃ ad hoc tps cū inde satageres
ad eoz indagīnem puenire nō potui. Et fortassis ꝑ
ea latent:ne studiū,pficiendi ad oia cauenda pctā pigre
scat.qñ si sciret q̃ vl' qualia sint delicta. Pro qbus etiam
ꝓmanentib':nec puccu vite melioris assumptis intercef
sio fit inquirēda z sanctoz sperāda:eis securasse obuolue
ret humana segnicies:nec inuolui talib' implicamentis
vllius vtutis expeditione curaret. Tertia regula est q̃
cōpatio pctōrum adinuicē ꝑm grauitatē maioē z mino
rem generalē sumi nequit nisi compenē in gñe suo z cete
ris pibus:qñ ꝑm alias circunstantias pticulares se bñt
plurimū excedentia vl' excessa. Quarta regula est q̃
ꝓtificatio pctōrum a posteriori sumit a pena:lz nō suffi
cienter vsq̃quaq̃ z a priori penes genus obiecti:z intē/
tionē finis z libidinē seu conatū volūtatis maioē vl' mi
norez. z ꝑm motū tps locū z penes dāna insequētia:que
peccans puidebat aut puidere tenebat. Quinta regula
est q̃ bonitas moralis sumit ex subiecto:sz totalis boni/
tas moralis spāliter pēdet ex circũstantijs finis z aliarū
sil'adunatis. Malicia vo ex vnius illaz circunstātiarum

Inter ceteras circũstātias cōditio pesone magis aggrauat.

Propter quattuor cōditio pesone magis aggrauat.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

carentia cognouimus resultare. Leterũ b[illegible]ratē gratuitam ⁊ meritoria grā gratũ faciens opaḡ. Sexta regula. Omnis actus cuiꝰ finis intēt' est mortale mortalis est siue intēdaḡ actu siue habitu. Qd scit si opans interrogat' cur hoc facis ⁊ aduertēs: rādē rndebit ad hūc finem feci.

Sexta.

Septima

Septima regula. Actus q̃ aliūde nō esset mortalis: ⁊ fit ꝓpter finē venialis videt esse solũ venialis nisi forte ꝓsituaḡ finis ille vt vltimus ⁊ quietās ⁊ nō solũ vt incidēs et minus principalis actu vl' habitu. Octaua regula. Nullũ etiā desideriũ rei illicite: factũ tãtũmodo sub cōditione actualiter vel habitualiter adhibita est de p se mortale delictũ. de p accidēs tũ ꝓpter appetit' sensualis cōmotiōes nimia qua sciēter dimittit inualescere: ex talis ꝓsiderij cōtinuatiōe libera. pōt ipm inter mortalia deputari. Nona regula siq̃s mouet occasionaliter solũ ex pctō mortali ad aliquē actũ faciēdũ: nō optz illũ actũ esse peccatũ mortale. Secus si cā ꝓncipalis hui' actus esset mortale peccatum. Decima regula exponere se periculo mortalis peccati est pctm mortale. Vel sic agere incertũ ⁊ dimittere certum qd fit mortale nō solũ p iecturas leues: aut ex suspitiōe trepida ⁊ scrupulosa pueniēte ex nimio timore cadēdi in via dei est mortale. Sz intelligit' oũ tale est vehemēter ⁊ pbabiliter incertũ eque sicut oppositũ vl' magis tũc cũ illud qd agit nō carebit mortali culpa aliter nō opz vt tactũ est supra. Undecima regula. Omis agēs ꝗ ꝓscias edificat ad gehēnā: vel mortaliter: si ꝓscia fit fixa: q̃ id qd agit fit mortale vel venialiter solũ q̃tũ est ex pte vni' circũstātie q̃ est facere ꝗ cōsciam: si ꝓscietia iudicet esse illud solũ veniale. Duodecima regla. Null' est act' adeo mortalis: quin ipe vel sibi sil'is sit nō mortalis dũ displicet vel si nō placet ꝓsensu pfecto ⁊ deliberato. Simul' nullũ peccatũ est adeo veniale q̃n ipsum vel sibi simile fiat mortale dũ placet: ꝑ est dũ ꝓsensus addit. Si tũ illud veniale erat actus mortalis ex genere suo ⁊ ex eo q̃ nō fiebat ex cōsensu libero ⁊ pfecto: venialis reddebat. Tredecima regla Multa ex genere mortalia sunt quoꝝ sil'i[illegible]ūt effici bona dũ trahunt extra rōnē suam. Quēadmodũ dolere deliberate de bono alterius est mortale delictũ. Si vo hoc fiat ꝓ zelo iusticie boni cōis cui ꝓziũ est tale bonũ. iste dolor virt' erit. Pleraq̃ ⁊ multa ex gne suo bona essent q̃ ex aliqua circũstātia puer sa fiūt mala ⁊ speciē mortalē imitātia. Decima quarta regula. Nihil est adeo ꝓsiluz in lege euãgelica q̃n in casu possit esse obligatoriũ. Et ita q̃libet vtens ratiōe tenet fm ꝓpatiōnē animi ad quodlibet cōsiliũ: si ⁊ vbi necessitas imineret hoc agēdi: obligat igitur quodlibet ꝓsiliũ vt nō ꝓtenaḡ tãq̃ nō sit salubꝝ: seruatio eius q̃ oppo[illegible]. Et tũ null' ita ꝓsilijs seru[illegible]is astringitur quin ab eis aut possit aut debeat in casu coꝝ obseruatio quādoq̃ pretermittit de nō habēdo duas tunicas: ⁊ de pbēdo pallio tunicam auferenti ⁊ similibus. Quindecima regula est: q: ars nō deliberat sicut aliquis ex virtute bene agit ⁊ subito. Sic ex peruersa assuefactione viciosus quasi repente precipitatur. Et ita male habi[illegible]at' in vicijs vt iniuriādo: cōcupiscendo: odiēdo: iudicādo: et similibus vere demerebit ꝓtinue sicut virtuosis ꝓtinue mercēs accrescit vt verũ sit qd dicit Apoca. xxij. Qui in sordibus est sordescat adhuc: ⁊ iustus iusticiam faciat adhuc.

Decima.

Undecia

Duodecia

Tredecia

Decima quarta.

Quindecima.

Sedecia.

Sedecima regula est de ꝓmissionibus pctoꝝ ⁊ relaxatione penarũ videlz q̃ pene sint restringende: sic q̃ absq̃ vtilitate reipublice vel eius cui infligunt: neq̃ instituī neq̃ institute exequi deberent: ⁊ peccāt oppositi[illegible]ciētes vl' eas cũ instituerit nō delētes. In omni aut' republica tolerari possunt ⁊ debent vicia q̃ absq̃ deteriori periculo nec corrigi neq̃ extirpari valeret. Qñ aut illd est ⁊ qñ nō difficile est ⁊ fere impossibile generaliter diffinire: nisi p circũstantijs particularibus inspectis prelati superiores et sapientes determinabunt. Exemplum habes in meretricibus ⁊ vsuris ⁊ similibus que quādoq̃ ꝓmittunt' ita ⁊ de cōcubinarijs ꝓ loco ⁊ tempore.

De nocumento peccati mortalis in presenti vita.

Capitulum. II.

Idendũ est deide de

v effectu ⁊ nocumēto pcti mortalis qd est multiplex. Nã bonũ nature corrũpit maculã aie inducit reatũ pene includit que eia designant in pabola: descēdentis in hierlm a hierico spoliato ⁊ vulnerato: vt habet Luc. x. De multiplici etiã nocumento pcti habes. ii. ti. viij. c. iij. Pro declaratiōe aut' pmi. i. q̃ peccatum bonum nature corrumpat seu diminuat. Nota fm Tho. j. ij. qo. lxxxv. q̃ bonũ nature humane pōt dici triplr. Primo ipa ꝓncipia nature ex q̃bus ipsa natura cōstituitur ⁊ ꝓprietates ex his causate sicut potētie aie: ⁊ hmōi: ⁊ illud bonum nature: neq̃ tollitur: neq̃ diminuit p peccatũ. Secundo dr bonũ nature humane: bonũ originalis iusticie qd fuit in pimo hoie collatum toti humane nature: ⁊ istud totaliter est ablatum per peccatũ pmi pentis. Tertio modo dr bonum nature ipsa inclinatio ad vtutez ex eo q̃ a natura hō habet inclinatiōem ad vtutē. Et istud est bonũ nature qd dr diminui p peccatũ. Per act' em humanos fit q̃dam inclinatio ad sileꝰ act'. Opz aut ex hoc q̃ aliq̃d inclinat ad vnũ ꝓuocꝝ: inde diminuat inclinatio ei' ad alia: vnde cum pctm sit ꝓtium virtuti: ex hoc ipso q̃ hō peccat diminuit bonũ nature qd est inclinatio ad vtutē. Et qz talis inclinatio cōuenit hoi ex hoc ipso q̃ est rōnalis. ex hoc em habet q̃ fm rōnem operatur qd est agere fm virtutē: p pctm aut non [illegible] totaliter ab hoie tolli q̃n sit rationalis: qz nō ios eēr capax peccati: ideo nō est possibile q̃ pdictum bonum nature tollatur totaliter. vnde etiã in dãnatis manet talis naturalis inclinatio ad virtutē: alioq̃n nō esset in eis remorsus cōscientie: sed q̃ nō reducatur in act' cōtingit: qz deest gratia. Predicta aut' diminutio inclinatiōis ad vtutez dr vulneratio que vl' inducta est per peccatũ pmi parentis. Nam cum p ipm sit ablata originalis iusticia: oēs vires aime remanēt quodāmo[illegible]stitute ꝑo ordine quo quo naturaliter ordinantur ad virtutē: ⁊ ipsa [illegible]stitutio vulneratio aie dr. Sunt aut q̃tuor potētie aie fm Tho. vbi s. ar. iij. q̃ pnt esse subē virtutũ. s. rō in q̃ est prudentia: voluntas in q̃ est iusticia: irascibilis in q̃ est fortitudo ꝓcupiscibilis in q̃ est tempantia. Inquantũ ergo rō destituitur sui ordine ad verũ: est vulnus ignorātie: inq̃tũ vo voluntas destruit in ordine ad bonũ est vuln' malicie: inq̃tumpero irascibilis destruit suo ordine ad arduũ est vuln' infirmitatie: inq̃tum vo cōcupiscibilis destituitur ordine ad delectabile moderatũ rōne: est vuln' cōcupiscētie. Sic igitur ista q̃tuor sunt vulnera inflicta toti hūane nature ex peccato pmi parētis. Sed qz inclinatio ad bonũ vtutis i vno q̃z diminuit p pctm actuale: ideo etiaz ista q̃tuor. s. ignorantia: malicia: ꝓcupia: ⁊ [illegible]rmitas sunt vulnera ex aliis peccatis ꝓfria: inquãtuz. s. peccatũ actuale: ⁊ rō habitualē ꝓcipue in agēdis: ⁊ voluntas quādam ꝓnitatem ad malum ⁊ difficultas bene agēdi crescit ⁊ ꝓcupiscētia magis exardescit. Secūdo peccatum inducit maculam aie: vt ad Ephe. v. dr. vt exhiberent sibi gloriosam ecclesiã nō habentem maculam. i. peccatuz mortale. Que expositio haberi pōt ex vbis Hiero. de pe. di. i. vbi dicit. Ecclesia christi q̃ nō habēs maculam neq̃ rugaz: qui ergo peccator est sordescat sordē maculatus: nō pōt de ecclesia xpi appellari: nec xpo subiect' dici. hec ille. Et loquitur de macula peccati mortalis: vt exponit in glo. Ruga aut' referr' ad scisma vel hereses: vt exponit in glo. Ruga aut' referr' ad scisma vel hereses. Pro cuius declaratiōe est sciēdum fm Tho. j. ij. qo. lxxxvi. q̃ macula, ꝑpe dr in corporalib' q̃ ad corpus mundum, pdit suũ nitorē: ex cōractu alterius: sicut [illegible]stis aurũ ⁊ argentum vel aliq̃d aliud hmōi. In reb' aut' spiritualibus ad similitudinē huius opz maculam dici. habēs aut' aimã hois duplicem nitorem. Unum q̃dem ex refulgētia luminis naturalis ratiōis: per quã dirigitur i suis actib'. Aliũ vero ex refulguratione diuini luminis: scz sapientie ⁊ grē

Que potētie aie p pctm vulnerantur

pctm mortale corrupit bonũ nature.

per quã homo perficitur ad bene ⁊ de[illegible]enter agendũ. Est aut' quasi quidã anime tactus quãdo inheret rebus aliquibus p amoꝝ ꝗ lumẽ rōnis ⁊ diuine legis vt ex suprradicti ps. Vñ ipm dcr inmētũ nitoris ex tali ꝓtactu pueniēs aie. macula metaphorice vocat. Itē no. q̃ aia nō inq̃nat ex reb' inferioribus vtute earũ q̃si agētibus eis in aiam sed magꝰ ceōuerso: aia sua actōe se inq̃nat inordinate eis inhērēdo ꝗ lumẽ rōnis ⁊ diuine legꝭ. Itē no. q̃ actio ītellect' p ficit fm q̃ res intelligibiles sunt in intellectu p modũ ipius intellectus: ⁊ ideo intellect' ex eis nō interficit ꝗ magꝭ perficit. Sed act' voluntatis ꝓsistit in motu ad ipsas res ita q̃ amoꝝ conglutinat aiam rei amate: ⁊ ex ꝗ aia maculat: qñ inordinate inheret fm illd Osee. ij. Facti sunt abominabiles sicut ea q̃ dilexerũt. Macula aut' ista pcti remanet in aia et trāseuite actu peccati. Cui' rō est: qz macula sicut dcm est ipoꝝat quēdã defectũ nitoris p excessu a lumine rōnis vl' diuine legꝭ iō q̃diu hō manet ex hmōi lumẽ: manet in eo macla pcti: ꝗ postq̃ redit ad lumẽ diuinũ et ad lumẽ rōnis qd fit p grãz. tũc macula cessat: licz autē cesset actus pcti quo hō recessit a lumine rōnis vl' legꝭ diuinũ: nō tñ hō statim ad illud redit in quo fuerat: ꝗ reqrit aliqs motꝰ voluntatis ꝓrarius ⁊ distās primo motui oppositus. Sicut si aliqs sit distās alicui p aliquẽ motũ: nō statim cessante motu fit ꝓpinquꝰ: ꝗ oz q̃ appropinquat rediens p motũ ꝓrarius. Et ista macula nō est aliq̃d positiue in aia: nec signat ꝓuationē solã: ꝗ signat ꝓuationē quãdaz nitoris aie: in ordine ad cām suaz q̃ est pctm. ⁊ iō diuersa pctā diuersas maculas inducũt. Et est sile de vmbra q̃ est primario lumīnis ex obiecto alicui' corpis: ⁊ fit diuersitatem corporis obiecto: diuersificat' vmbra. Tertiꝰ effectꝰ peccati q̃ tñ multiplex est: est reatꝰ pene. Reatꝰ aut' ipoꝝtat meritũ pene. i. q̃ hō sit dignꝰ pena: ꝗ aut ē malũ: q̃uis ipm puniri nō fit malũ. Facit aut' pctm hoiem reũ seu dignũ multipli pena. Duꝰ rō est: qz q̃quid ꝗ ordinē aliquē insurgit ꝓ ꝑs estvr ab ipso ordine seu principe ipsius ordinis deprimat. Videm' eē [illegible]turaliꝰ q̃ vnũ ꝓrarium vehemētius agit altero ꝓrario supueniente ꝑpter qd aq̃ calefacte magis cōꝰ[illegible]lant' vt dr in. ij. metheoroꝝ. Cũ autē peccatum sit actus inordinatus: manifestũ est q̃ quicũq̃z peccat ꝓtra aliquẽ ordinē agit: ⁊ ideo ab ipso ordine cōsequēs est q̃ deprimat' q̃ quidez depssio pene est. Ut fm tres ordines quibus subdit' humana volũtas: triplici pena pōt hō puniri. Primo q̃dē subdit' humana natura ordini ꝑpie rōnis. Secdo ordini exterioris hominis gubernātis vl' spũaliter vel tpalit' politice seu yconomice Tertio subdit' vniuersali ordini regiminis. q̃libz aut' horꝝ ordinũ per pctm puertit. dũ ille qui peccat agit ⁊ ꝗ rōnem ⁊ cōtra legẽ humanã ⁊ ꝓtra legẽ diuinã. vñ triplicẽ penã incurrit. Ut q̃ quidẽ a seipso q̃ est ꝓscietie remorsus. Aliam vero ab homine. Tertiaz a deo. De pena ꝑpia dicit apls ad Ro. ij. Tribulatio ⁊ angustia in omẽm animã opantẽ malũ. Et Hiero. loquēs. d anima dicit. Laueat ne fiat meretrix ciuitas filia syon ⁊ post trinitatis hospitiũ saltēt in ea demones. s. tēptationũ. ⁊ sirenes nidificēt. i. passiōes inordinate cōcupiscibiles: et eritij: id est motus irascibiles inordinati vel pūctiones cōsciētie. Et habetur. xxxij. q. v. Si paulus. De pena ab homine dicit Aug. in lib. de ciui. [illegible] Pertinet ad innocentis officiũ nō solum alteri malũ seu iniuriã non inferre: sed etiã cohibere a peccato vel puniri peccatũ. xxiij. q. v. Non est innocētie. De pena quam infligit deus dicit Hiero. Non hominibus ꝗ vicijs irascitur deus: que cuz mutata fuerint nō punit deus: qd mutatum est. de peni. distin. j. q̃ obiem. Sed in vita ista aliqua do deus punit peccatores vt ostendat se habere prouidentiam hominum ⁊ mala ei displicere. Aliquando non punit: sed expectat: vt ostendat clementiam suam. Hatianus. xxiij. q. iiij.

Triplex ē pena peccantis.

Macula peccati remanet in aia trāsēte actu peccati

Peccatꝰ mortale i dicit ma cula aie

De pena damnatorum

a pter mortale: nō solũ in vita pnitꝰ: ꝗ etiã in alia vita. Et pena quidẽ tpali si ipm penituit ante mortẽ: ita q̃ in grã decessit: si hic nō plene satisfecit. tunc eni qd residuũ est debite satisfactiōis solut in purgatorio. Vñ Aug. dicit. Purgãdus est igne purgatiōis qui i aliō seculũ distulit fructũ ꝓuersionis. de pe. di. vij. c. vlti. Et de pena purgatorij habes. j. ti. x. c. ij. Sz si mortꝰ in penitens punit' a deo pena eterna. vñ Matth. xxv. dicit. Ibũt hi in supplicũ eternũ. ⁊ Aug. de pe. di. vij. Qui in penitēs mortꝰ oīno mortꝰ ⁊ eternal' cruciat. Nō aut qua re pena hec fit eterna cũ culpa fuerit tpalis. est ꝗ Tho. j. ij. q. lxxxvij. Quia pena pctō ꝓportionat' fm accerbitatem in iudicio diuino q̃ humano: sicut Aug. dicit. xxj. de ciui. dei. In nullo iudicio requirit' vt pena adequet' culpe fm durationē. Non eni qz adulterũ vl' homicidiũ in momento cōmitit'. ꝑter hoc momētanea pena nō punit: ꝗ qñq̃ quidẽ ꝑpetuo carcere vl' exilio: qñq̃ etiã morte in qua nō ꝓsideraṭ occisionis moꝝ: ꝗ potꝰ q̃ in ꝑpetuũ auferr' a societate viuentiũ. ⁊ sic repnitat suo mō eternitatez pene inflicte diuinit'. Est aut' hec pena aliq̃ mō finita ⁊ aliq̃ mō ifinita. pena eni, pportionat' pctō. In pctō aut' sũt duo q̃z vnũ est auersio ab incōmutabili bono qd est ifinitus. vñ ex hac pte pctm est infinitũ. Aliō qd est in pctō ē inordinata ꝓuersio ad cōmutabile bonũ: ⁊ ex hac pte pecatũ est finitũ. tum qz ipm bonũ cōmutabile est finitũ. tũ qz ipa ꝓuersio est finita. nō eni pnt esse act' creature infiniti. Ex pte igit' auersionis rndet pctō pena dãni q̃ est infinita. est enim amissio infiniti boni fm Da. Ex pte aut' inordinate ꝓuersionis rndet ei pena sensus q̃ etiã est finita De hac materia habes supra ti. v. c. iij. vbi ponunt' septē rōnes quare pena inferni est eterna.

§. I. Est ergo prima et principalis pena dãnato ꝑuatio diuine visionis in ꝑpetuuz.

primo pe

luꝝ illud Eia. viti. Tollat' impi' ne videat glam dei. Hec aut' visio vt refert Aug. de ci. dei. tante pulchritudinis ē tantaq̃z amore dignissima vt q̃busl'bet ⁊ q̃tislibet bonis ꝑditũ sine hac, ptin' existimet infelicissimũ. Hanc ꝑuationem visionis ee maiorẽ q̃ pena ignis ondit Chryso. sup Matth. sic dicēs. Intolerabilis est gehēna. i. ignis iferni. veꝝ mille gehēnas, pponat q̃s nil tale dicet q̃le est excidi ab ipa gla ⁊ odio haberi a xpo. Et ꝗ intelligendũ est fm Pe. in. iiij. de carētia tali hui' visionis q̃ est cuz sensu dolorꝭ ꝓut est in adultis: ⁊ nō ꝓut est in puulis de limbo. Rōnem grauitatis huius pene declarat Tho. in. iiij. di. Quãto eni aliq̃d magis desideraṭ tãto ei' absentia est molestior. Et qz effect' desiderans summũ bonũ post hãc vitã est valde intēsus. Nam intellect' intelligit in generali magnitudinē maximaz boni: nec affect' retardat' mole corpis cũ iam termin' aduenerit fruēdi ipo summo bono q̃ o tñ videt se ꝑuari ⁊ in ꝑpetuuz hinc summe dolet.

Secda pena dãnatoꝝ q̃ etiã excedit incōpabiliter omnẽ penã vite pnitis est pena ignis. de q̃ ips Matth. xxv. Ite maledicti in ignẽ eternũ. ⁊ Augu. enumerat' multꝰ pctis mortalib' sic ꝓcludit. Quisq̃s aliq̃d horꝝ. s. pctōꝝ i se dãnari cognouerit: nisi se emẽdauerit eterna illũ flãma cruciabit. xxv. di. §. alias ea. Ignis aut' iste fm Tho. in. iiij. di. xliij. nō dr intelligi metaphorice dicꝰ. nec ignis imaginarius: ꝗ ver' corporeꝰ a quo aia patit' nō eo ipo quo videt vt quidã dixerũt: nec solum ex eo q̃ aia apphendit ipm vt nociuũ: ꝗ vt instrm diuine iusticie. Nõ quo cōtingat sic declarat idez Tho. Corp' in spũ naturaliter agere nō pōt: nec aliquo mō obesse vl' ipm grauare nisi fm q̃ aliquo mō corpi vnit'. Sic eni inueniu' scriptũ. corp' qd corũpit aggrauat aiam. Sap. ix. Spus autē vnit' corpi dupl'. Uno mō vt forma materie vt ex eis fiat vnum simpliciter, ⁊ sic spus vnit' corpi ⁊ viuificat corpus, ⁊ a corpe

pena dãnatorũ q̃ re est eterna.

Secunda pena dãnatorum

Quomodo puniunt' dãnati in alia vita ⁊ de penis dãnatoꝝ: ⁊ de cognitione eoꝝ.

Universidad de Deusto Biblioteca

alliqliter aggrauat. Sp̃s aũt hois vl' demões: sic igni corporeo nõ vnit. Alio mõ sicut mouẽs mobile vel sic locatũ loco eo mõ q̃ incorpalia sunt i loco. Et sim b̃ spũs incorporei creati loco diffiniunt: ita in vno loco exãtes q̃ nõ i alio q̃uis aũt res corpea ex sua natura hẽat q̃ spũs incorporeum loco diffiniat: nõ tñ hz ex sua natura: q̃ spũm incorporeum loco diffiniturz detineat: vt ita alligẽt illi loco: q̃ ad alia dimittere nõ possit cũ spũs nõ ita fit in illo loco naturaliter q̃ loco subdat: sed b̃ supaddit igni corporeo inq̃ntum est instrm dine iusticie iudicantis: q̃ detinet spũm: ꝛ ita efficit ei pena vel retardãs eũ ab executiõe, ꝑpe volũtaris ne. s. possit opari vbi vult ꝛ sim q̃ vult. Et hũc modũ ponit Gre. in. iiij. dial'. Exponẽs eni quõ est q̃ aia incendium expiendo patiat sic dicit. Dum vitas peccatorẽ dãnatũ in igne phibet: q̃snam sapiẽs reprobozũ aias teneri ignib' neget. Et b̃ etiã Julia. dixit vt i lra magr dicit. si viuentis hois incorpeus spũs tenet corpe: cur nõ etiã post mortẽ corporeo igne teneat. Aug. etiã. xxi. de ci. dei. dicit q̃ sicut aia in hois cõditiõe iungit corpi: vt dans ei vitaz q̃uis illud sit spũale hoc corpale: ꝛ ere illa ꝓiunctiõe vehementẽ ꝓcipit amorẽ ad corp'. Sic ligat ignꝰ vt accipiens ab eo penã ꝛ ex illa ꝓiunctiõe ꝓcipit horrorẽ. Opz q̃ omẽs pdictos modos in vnuz colligere vt sic pfecte videat quõ aia ab igne corpeo patiat: vt. s. dicam' q̃ ignis sim naturã suam hz: q̃ spũs incorpeus ei ꝓiungi possit: vt loco locatũ Sed inq̃ntũ est instrm diuine iusticie hz vt ipm spũz quo dãmodo retineat alligatũ. Et in hoc vaciter est ignis ille spũt noriuz: ꝛ sic aia igne vt noriuz sibi videẽs ab igne cruciat. Unde gre. in. iiij. dial'. ista oia per ordinez tãgit vt ex pmissis auctoritatib' eius pz. Idem Tho. in quolibeto dicit. Videm' spũm corpi alligari q̃nq̃z natural'r vt aia corpori: q̃nq̃z q̃dam supiori vtute: sicut p vtutem supiorũ demonum: inferiores demones alligant arte nigromantie imaginib' vel anulis vel hmõi reb'. multomagis vtute diuina demões vel aia alligari pñt igni corpeo vt ab eo affiximãt penam. Pe. aũt in. iiij. di. xxi. sic dicit. Ignis iste corporeus agit in aiam sui sil'itudinem ipriñedo: q̃ apphẽsa nia affligitur verissime multomagis q̃ affligebat in corpore ex ignis agẽtis in corp' apphensione. Ille aũt ignis corporeꝰ dupl'r põt ꝓsiderari. Aut ꝓut est instrm nature ꝛ sic agere põt in corp' non in aiam: aut ꝓut est instrm dinine iusticie: ꝛ sic agit in aiam imprimẽdo illi spẽm suã velit nolit. Et inde est q̃ aia affligit q̃ violẽter illa specie informat ꝛ p illam a suis opatõib' impedit ꝛ retardat: hec ibi. Et Rich. in. iiij. ponẽs istaz passionẽ aie ab igne vtrũ qz tãgit, s. q̃ patiat ex hoc q̃ illi igni alligat: ꝛ q̃ spẽs ipius ignis violent in ipsa imprimat p quã passionẽ ab aliis opatõibus ipediat. Et idem modus ẽ in punitiõe demonũ in ipo igne q̃ etiã q̃cunq̃z vadãt vel cũ apõ nos morant: dicunt secũ ignem portare: q̃ ista specie seu sil'itudine ignis semp intellect' eoz informatur q̃ cognoscũt se illo igne alligatos. Unde maxie affligunt sicut ꝛ captiu' q̃ ad horã exiret carcerẽ sciens se oino illuc reuersu[illegible] ꝛ ꝑpetuũ damnatũ nihilomin' tristis remaneret. In vltia vo resurrectõe reassumẽt ꝛ ipi dãnati corpa sua, ꝓpa virtute diuina resuscitata: vt sicut corpe ꝛ aia deũ offenderũt ita i vtroq̃z patiant. Et q̃z q̃ peccat q̃s p hec ꝛ torqtur: vt dz in li. Sap. cũ ipi dãnati p sensibilia peccauerint inordinate amãdo: ideo ꝓgruẽter ab igne sensibili in vtroq̃z patiunt: cũ etiã ipse amor inordinat' ignis metaphorice dicat. Unde adamanti' dicit. Ignis libido est i[illegible]is auaricia est ꝛc. de pe. di. iij. iter hec. Erũt aũt ipsa corpa incorruptibilia simpl'r. s. sim subam: sed corruptibilia sim q̃d. s. corruptõe accidẽtali vel passione alterationis materialis vl' imaterialis. Per quã corrumpetur ois quies ꝛ delectatio corpalis in eis. Causa aũt icorruptibilitatis eoz hz subaz pma ꝛ pncipalis est ordo dine iusticie que vtitur igne infernali ad corruptionem accidentalem: id est transmutationem sim qualitates imateriales; ꝛ passio erit in recipiendo nõ in abijciẽdo: sicut ocl's patiẽt a sil'itudine recepta in eo. Secda cã ꝛ q̃si instrlis est ordo nature: q̃ deficit a ctio pma cause naturalis. i. motꝰ rei q̃ tunc nõ erit. Exempla ponũt doctores de salamãdra q̃ viuit in igne ꝛ q̃buſdam vermib' qui nõ nisi in aqua bulliẽti, Aug. etiã plura ponit in de ciuitate dei. lib. xxi.

qũo ignis agat spiritum.

§. II. Erũt dãnatis ꝛ alie pene vltra pdictas vt ille que inferent eis a demonib'. Dicit eni Greg. de ipis. quos habuerunt incẽtores in culpa habebũt tortores in pena. Sunt etiam ibi in maximis tenebris. iuxta illud Matth. xxij. Ligatis manib' ꝛ pedib' pijcite eũ in tenebras exteriores. Et ad b̃ saṁ fac: vt dicit Tho. in. iiij. naturalis situs loci: q̃ in terre medio vbi infernꝰ ponunt. nõ põt etiã ignis eẽ nisi fenulẽtus ꝛ turbidus: ꝛ q̃si fumosus. Quidã tñ tenebraz hazc cãz assignãt cõpressionẽ ꝛ massam corporz dammatorz q̃, ꝓpter multitudinẽ ita replebũt locũ inferni q̃ nihil de aere remanebit. ꝛ sic nõ erit aliq̃d de dyaphano q̃d possit eẽ obiectuz lucis ꝛ tenebre nisi oculi dammatorz q̃ erunt obtenebrati. Tñ q̃uis ille locus sit tenebrosus ex diuina dispositione est ibi aliq̃d luminis q̃tum sufficit ad videndum illa que aiam torqre pñt. Est etiã in eis fletus iuxꝰ illud Matth. viij. Ibi erit flet'. Non quidẽ resolutio lachrymarz: hz dolor interior ꝛ cõmotio ꝛ cõturbatio capitis ꝛ oculorz: sim Tho. in. iiij. q: cessante motu celi cessabit ꝛ ois resolutio corporalis. Dicit etiã idẽ in. iiij. di. vlti. q̃ sim Basilii in vltima [illegible]udi purgatõe fiet quedã separatio in elementis: vt q̃c quid est purꝰ ꝛ nobile remaneat supꝰ ad gl[illegible]brõz: quic quid aũt est ignobile ꝛ fetulẽtuz in ifernũ ꝓjciat ad penam dammatorz: vt sicut ois creatura dei est bris materia gaudij: ita dãnatis ex oib' creaturis tormentũ accrescat sim illud. Sap. v. Pugnabit cũ illo orbis terrarz ẽ insensatos. Hoc etiã diuine iusticie cõpetit vt sicut ab vno recedentes p pctm in reb' materialibus q̃ sunt m[illegible]ta ꝛ varia finẽ suũ p̃stituerunt: ita et[illegible]pliciter affligant ꝛ ex multis. Item scia acquisita in dãnatis [illegible] vita ista non erit eis ad refrigeriũ: sed ad augme[illegible]tũ pene ꝛ etiã sciẽtia indita. Pro cuius declaratiõe dicit. b. Tho. in. iiij. q̃ sicut ꝓpter ꝑfectam sanctorz beatitudinẽ nihil erit in eis qd nõ sit gaudij materia: ita nihil erit in dãnatis qd̃ non sit eis materia ꝛ causa tristicie: nec aliq̃d qd̃ ad tristiciaz ptinere possit deerit vt sit eorz miseria ꝓsummata. Considerato vo aliquorz notorz q̃tum ad aliquid inducit gaudium. ꝛ ex pte cognoscibiliũ inq̃ntum diligunt: vl' ex pte ipsius cognitõis inq̃ntum est ꝓueniens ꝛ ꝑfecta. Potest etiã tristicie eẽ rõ ꝛ ex pte cognoscibiliũ que nata sunt cõtristare: ꝛ ex pte ipius cognitõis, ꝓut eius impfectio cõsideraẽ: vt pote cũ aliqs ꝓsideraẽ se deficere in cognitiõe alicuius rei cui' ꝑfectionẽ a[illegible]eteret. Sic ergo in dãnatis erit actualis ꝓsideratio eorz que ꝓus sciuerũt vt materia tristicie: nõ aũt vt delectationis causa. Considerabũt enim ꝛ mala que gesserũt ex quibus dãnati sunt ꝛ bona dilecta que amiserunt: ꝛ ex vtroq̃z torquebunt. Similiter etiam torquebunt. de hoc q̃ cõsiderabunt noticiã quaz de reb' speculabilibus habuerũt impfectum esse ꝛ amisisse sum[illegible]mam eius pfectionẽ quam potuerũt adipisci. Itez sim quosdam augeri potest pena eorum accidentalis aliq[illegible] modo. Pro cui[illegible] declaratione dicit Pe. in. iiij. q̃ loqui possumus de statu reprobozz post iudicium ꝛ ante. Nam post iudicium erit cõpletus terminus ꝛ cõsummatio oim bonorum ꝛ malorz. vñ nõ erit augmentũ quoad meriuz vl' pmium siue essentiale siue accidentale. Ante iudiciuz vero nõ est pfecta ꝓsummatio bonorz ꝛ malorũ. Ut dubium esse põt vtrum reprobi adhuc demeresan[illegible]. videt eni quibusdã q̃ demerant supplicium accidẽtale nõ essentiale. Alijs videt q̃ neutrũ iam eni acceperunt diffinitiuam sniam. ꝛ sunt in termino vie. Nõ sil'r aũt est in demonib' qui habẽt officium exercendi hoies ꝓpter qd nõ sunt de

De alijs penis dãnatorum.

Scientia dãnatorz erit ex pte nota.

ducti ad terminũ vie: ꝛ sic in eis augeb[illegible]r pena accidentalis vsq̃z ad iudiciũ: erit ꝛ in eis vermis. iuxꝰ illud Judith. vl. Dabis ignẽ ꝛ vermes in carne eorz. Et q̃uis Aug. xxj. de ci. dei. dimittat sub dubio si in inferno erũt vmes vl' nõ Dicit tñ rich. in. iiij. di. vl. q̃ cõiter tenet q̃ ñ: q: vegetabilia ꝛ bruta nõ remanebũt p pniam. q̃ ymis itelligit i scriptura sacra remorsus ꝓscie: q̃ ꝛ si ꝓncipal'r ꝛ imediate afflig̃t aia cõtñ ex ꝓsequẽti ꝛ p q̃ndã redũdãtiã affligit carno. Ut̃ caro dãnatorũ affligẽt ab exteriori ꝛ interiori. Et ꝓbat idẽ Rich. q̃ ista pena vermis. i. remorsus ꝓscie erit maior pena q̃ ignis. Nã aia nõ est aptꝰ pati ab igne ex p̃pria virtute imediate: ꝛ inq̃ntũ instrm diuine iusticie. Pa[illegible]tem ex predicto verme remorsus imediate ꝛ p se. Est etiam ꝓsentior aie vermis q̃ ignis ꝛ ꝓiũctio fortior.

De alijs penis dãnatorum.

§. III. Si aũt queratur vtrũ dãnati sciãt q̃ circa nos agunt in mũdo. Circa b̃ dicit Pe. in. iiij. q̃ dupler est modꝰ icogñscẽdi p se vl' p alterũ. Modus cognoscẽdi p se dupler ẽ. Unꝰ est q̃ cognoscit pñtia et manifesta. s. p sciaz. Alter q̃ cognoscunt abstracta ꝛ occulta. s. p ꝓiecturã. Per alterz dupl'r aut p in fusionẽ supioris aut p relationẽ paris siue inferioris. Primo mõ reprobi nõ cognoscũt mũdana: q̃ cognitio talis fit p acceptõz a rebus hmõi vo acceptio nõ põt fieri in q̃ntacũq̃z distãtia. Secdo cognoscũt ꝓiecturãdo statũ viuẽtiũ pñtẽ ex statu preterito in quo eos videraẽ. Tertio cognoscere pñt si ds vellet eis revelare. Quarto ẽt mõ cognoscũt p revelationẽ dãnonũ vl' aiarũ q̃tidie ad eos descẽdẽtiũ. Ut̃ Aug. [illegible]xiij. q. ij. dicit. Fatẽdũ est q̃dẽ nescire mortuos q̃d b̃ agat dũ b̃ agit postea vo audit ab eis q̃ hinc ad eos morientẽdo pgunt: nõ q̃dẽ oia ꝛ q̃ finum ẽt isti meminisse: ꝛ q̃ illos quib' hic indicant oz. audire pñt etiã ab angelis q̃ reb' q̃ b agunt p̃sto sunt audire aliq̃d mortui. Utdẽt etiã ipi dãnati gl'iam beatorz sim Rich. in. iiij. vsq̃z ad diez iudicij: nõ tñ ꝓprie nec spãli morz: visio ꝓpria est cognitio sincera ꝛ clara. Sic eiũ nõ possẽt videre gra brõz q̃n videant bt̃ et ipse deus eos beat[illegible]. In generali tñ ꝛ partim in spãli cognoscũt gl'iaz brõz q̃si argumẽtãdo: nullũ eiũ videt dãnatũ q̃ tenuerit fidẽ ꝛ bonos mores vñ cogit' intellect' eorũ assentire. q̃ vera est sacra scriptura ꝛ ex p̃ñti q̃ bti hñt bona q̃ eis in sacra scriptura pmittunt: ꝛ hoc cognoscũt nõ tñ in gñali hz ptim etiã in spãli: q̃uis nõ in rõne pure spãlissima q̃ sint tãta q̃ ligua hois ea nõ possit enarrare. Et de hmõi cognitõe tristant dãnati, ꝓpt iudiã felicitaz alie ne ꝛ carẽtiã britudinis ꝓprie. Sz post iudiciũ dãnati hãc cognitionẽ nõ habebũt eo q̃ ad ꝓprias penas: quasi totaliter eorz ꝓsideratio flectet: nisi forte hoc sciãt in esse generalissimum ꝛ ad hoc inducit auctoritatẽ Gregorij. in omel'.

Quõ dãnati sciãt q̃ circa nos agunt in mũdo.

§. IIII. Itẽ si q̃eratur vtrũ aie defunctorz pñt ad nos venire dicit Aug. xiij. q. ij. fatẽdum. q̃ multi ad viuos aliquos ex mortuis venire credũtur: sic ecõuerso. Paulũ ex viuis in paradisum raptũ esse scriptura diuina testat. Hec ille. Cũ autẽ venerint ad nos ad hoc vt sentiant oz q̃ assumãt aliq̃d corp': puta fantasti cuz seu d aere formatũ. Ut̃ dicit Rich. in. iiij. q̃ aia separata põt p virtutẽ suã naturalẽ mouere aliq̃d corp' de loco ad locum nisi phibeat a supiori virtute. In aia separata est vir' motiua sim locũ: ꝛ virtuosior est separata q̃ corpi vnita ꝛ cũ corpi corruptibili vnit̃ b̃ pt q̃d tñ aggrauat aiaz: multo fo[illegible]ius hoc põt cũ separata ẽ ab eo. Ut̃ Gre. in. iiij. dial'. narrat. Germanũ epm capuanũ inuenisse pascasiũ d̃fun ctũ ꝛ obsequẽtẽ in balneis. cũ q̃ aia illa nõ essz illi' corpis forma: [illegible] ipm mouebat ptz q̃ aliq̃si separata mouet aliq̃d corp' sim locũ. Nec est dicẽdũ vt aliq̃ dicũt q̃ esset angelus bonus vel mal' in spẽ pascasij: q̃ b̃ faciẽdo ille pascasius faciebat pniam suã: nec tñ fuit idẽ corp' cuius aia pascasij erat forma. Anima eiũ separata, phibet diuina virtute mouere illud corp' cuius fuit forma; ꝛ q̃dcũq̃z aliud corpus q̃d̃ põt [illegible]ri aia rõnali: ꝛ etiaz corpa brutorz ne esset hoibus occasio ruendi in vile ꝛ horrendũ errorẽ opinantiuz intellectũ posset trãsire d̃ corpe in corp': ita q̃ successiue sit, ꝓprius motꝰ corporz diuersorũ: ꝛ quãlibet aiam q̃libet corp' ingredi posse: vt pythagorice fabule dicũt Itẽ no. sim Tho. q̃ aie separate si sunt brẽ in libratẽ sua est venire in mũdo ꝛ appere. vbiq̃z tñ videres glam dei sicut angeli sancti. Sz si sunt dãnate nõ est in pte eaz exire d̃ inferno: hz ex spãli dei dispẽsatiõe ꝛ pmissu. circũferente secũ infernũ quocũq̃z pgunt: ꝛ b̃ vsq̃z ad diẽ iudicij. nam postea nec dãnate aie nec demões ide poterũt exire. Sz nec credẽdũ est ita sepe appere btõs vl' dãnatos: sicut dz Nam aliq̃ angeli sancti appent in psona brõz: ꝛ dyabol' in spẽ dãnatorz ad decipiẽdũ. Sciẽdũ vlterꝰ q̃ aie dãnatorz ad infernũ final' deputate qd̃ est in oib' sim legẽ cõem d̃ petis iferni liberari nõ pñt: q̃ in inferno nulla ẽ redẽptio vt dz Job: ꝛ Hiero. di. Luz aũ tribunal rpi venerim': nec Job. nec Daniel: nec Noe rogar pñt, p q̃ꝰ: hz vnũquẽq̃z portare onꝰ suũ. xiij. q. ij. in pñti. qd̃ dz Gran' in. §. se. eẽ intelligẽdũ de ipenitẽtib'. de qb', ppha di. Nõ dabit deo placationẽ suã: nec pciũ redẽptiõis aie sue. ꝛ iõ frater nõ redimet eũ: hz laborabit in eternũ ꝛ viuet in finẽ. Hiũ credere ẽ hereſ. Mri. q̃ dicẽ oẽs dãnatos liberãdos: vt refert Aug. xxj. de ci. dei. Nec obstat d̃ traiano q̃ vt dz. Damas. educt' fuit de iferno o'onib' Greg. nã sim Tho. estimari põt q̃ aia ista nõ eẽt ad ifernũ final' deputata. q̃uis eni sim pñtẽ iusticiam, p, ꝓ o merito eẽt in iferno. tñ sim cãs supiorz q̃b' puidebat ad vitã reuocand': de' aliter erat facturus vltra legẽ cõem p spãle pñilegiũ ꝓcessum illi: ꝛ sic reuocar' ad vitã credit p gram ꝓuersus obtinuit. Sed nec aliq̃ mõ pñt iuuari p nos ipe aie dãnate quocũq̃z suffragio ad diminutionẽ eorz pene vl' ī missionẽ vl' ipoz ꝓcorationẽ: vt declarat Tho. i. iiij. Et qd̃ dicit Aug. xiij. q. ij. ips. s. q̃ ꝓbusdã, psunt suffragia. aut ad b̃ psunt vt sit plena remissio. aut certe vt tolerabilior fiat ipa dãnatio. Dicũt Tho. pe. ꝛ Ric. q̃ dãnatio nõ sumit ibi p pena ī fernali: hz, p pena purgatorij: ad quã etiã põt dici dãnari q̃ illuc accedit. Et qd̃ dz in glo. ibi ꝛ elemosyna facta pro eo q̃ dcessit in mortal'. q̃ est mediocriter mal': vicz ad mitiorẽ penã: ꝛ p qdlibet suffragiuz diminuit de pena nõ in tanta q̃ta dimissa est p pcedẽs sile suffragiũ: hz in tãta, p portione: ita q̃ semp aliq̃d remaneat d̃ pena. Ifalsa ẽ illa glo. q̃ad duo. Primo quidẽ q̃z mediocrit̃ mal' nõ dz: ille q̃ moriẽ in pctõ mortali: hz bon' q̃ moriẽ in statu gre q̃ tñ deficiẽ a pfectione iusticie. ꝛ ꝓpterea etiã dici mediocriter bon': hz mediocriter mal': dz idẽ ipe ab Aug. q̃z deficẽ a cõplet[illegible]ne malicie cuz nõ hẽat mortale sim Pe. in. iiij. Secdm est q̃ diminuat aliq̃d d̃ pena dãnatis p suffragiũ Nã si b̃ verꝰ esset sequeret q̃ tot possent fieri q̃ oino liberaret: qd̃ est falsum sim Tho. In vita aũt pñt remittitur q̃cunq̃z mortale: dũmõ vere peniteat. Hec est eni differentia sim Tho. in. iiij. inter spũ carni vnitũ ꝛ separatũ: q̃z spũs carni vnit' ẽ susceptibilis pnie: nõ aũt spũs separatus Ut̃ Damas. b̃ ẽ hoi mors qd̃ ãgelo casus. hinc p, ꝓpbaz Eze. c. xviij. dñs ait. In q̃cũq̃z hora ꝓuersus fuerit pctõr ingemuerit oim pctõrz eiꝰ nõ recor. Et Chrysos. i li. de repatiõe lapsi dicẽ. Tal' mhi credẽ: tal' ẽ erga hoies dei pietas: vt nũq̃ respuat hois penitentiã: si ei pure ꝛ sincere ꝛ simpl'r offerat. Etiã si ad summũ q̃s puenit malorz ꝛ ind̃ reuerti velit ad virtutẽ, viã suscipit liberẽ ãplectit̃ ꝛ oia facit: q̃tin' [illegible]ad prioriẽ reuocet statũ. hec ipe de pe. di. iij. tal'. Ut ergo euadat penas eternas oz b̃ pctõrem penitere. Ut̃ Hiero. O pctõr: fatẽfacito deo i ꝓfessiõe pnie nõ expectes vt hũiliet te cursarsam. i. dyabolus. ꝛ ab initio necessitatẽ exto: q̃at: hz pueni tortoris istius duriciã: q̃z si te ipz coercerís: si te emẽdaueris: pius est de' vt remittat de pe. di. j. vide. Sine pnia aũt mortale remitti nõ potest i. pritiõe. Dicit eni regula iuris. Penitenti venia non datur nisi correcto. extra de regu. iur. Et Aug. Neminem

In. iiij.

In inferno nulla est redemptio.

Ps. xlviij

In. iiij.

Nulla eis psunt suffragia.

nõ. d. dãnãe.

nota hic falsitatem cuiusdam glose.

In. iiij.

de pe. di. j. tal'.

Sap. xi.

Pena dãnatorum accidẽtalis auget.

(xiij. q. ꝛ. faciendi)

Universidad de Deusto
Biblioteca

Titulus.X.

putes ab errore ad veritatē a quocūq; ma[illegible]ovl' paruo vi
cio sine pnia posse pueire. ita ipartit' a deo largitas mise
ricordie vt nō dimittat' seueritas disciplinę. de pe. di. j. ne
minē, de mō aūt penitēdi hēs in. ij. ⁊. iij. pte. Quāto autē
pctō magi' expectat' ad pniaz ⁊ ñ' reuertit': tāto durius pu
nitur. Unde Valerius. Lento quidem gradu diuina pce
dit ira. tarditatēq; supplicij' gratiam cōpensat. Et Hiero.
Moderatio dei ⁊ pietas solū nr'm reditū q̄rit: ac nos cu
pit lōga sua benignitate saluare: q̄ si nō quertimur: si du
ri colli sum': fivsq; i finē in peccat' pseueram' assidue pec
cātiū nō miserē' ds. di. xcviij. diaconi. Et q: oia mortalia
hnt ꝓnexionē adinuicē ex pte auersionis vñ pncipal' est
grauitas pcti: q: oia auertūt a deo fm Tho. in. iiij. Jō nō
pōt q̄s pentere de vno sine altero. Aia eñ cū sit simplex
nō pt ex pte auerti ⁊ ex pte uerti p q̄dz aūt mortale aia
auertit' a deo. Uñ gre. ſſ falsas pnias dicim' cū sic discedi
tur ab vno pctō vt nō discedat ab alio. de pe. di. v. ſſ falsas
Cū aūt penitet q̄s vere de oib' mortalib' remittūt' ei pctā
q̄tū ad maculā: q: ſ. sibi restituit' grā: ⁊ q̄tū ad debitū pe
ne eterne: remanet tñ obligat' ad penā tpalē cōiter. Pec
catū eñ mortale fm Pe. in. iiij. tollit q̄d est ꝑ eqlitatē iu
sticie dū vltra debitū vsus est, ppria volūtate subtrahēdo
debitum obsequiū. Restituta ergo amicicia q: se humilia
uit ⁊ petijt veniā: cōiter remanet obligat' ad soluēdū de
bitū pena tpalis: ad recōpensādū iniuriā ⁊ satisfaciēdū iu
sticie lese q̄d solutit postea p opa satisfactoria. Possz tñ fm
doc. eē ꝓtito tāta q̄ sufficeret ad delēdū oēz penā ⁊ cul
pā. Exēplū in latrone. d pe. di. j. Importuna: ⁊ exēplū de
illo q̄ abstulit, prio decē: hic cū fecerit ꝑ amicicia ⁊ ꝓiusti
cia si veniā petit hūiliat' dicit Iesus iniuriā tibi remitto: ſ
volo q̄ restituas meū: ⁊ si ñ potes mō in futurū paulatim
facies. Posset tñ ita ⁊ talr hūiliari ⁊ ille Iesus eē ita diues
et liberal' q̄ ēt debitū dimitteret ⁊ nō solū iniuriā. Sic ac
cidit de offendente deū. Et q̄ post remissionē culpe rema
neat q̄s obligat' pene tpali hēs exēplū in dauid cui post
q̄ dictū fuit vere penitēti dñs tōstulit pcti. tuū tñ, ppter
ipz sustinuit magna tribulationē ⁊ pseuutiōez filij: q̄d no.
Hze. de pe. di. j. ii pctīs. vbi dicit q̄ delictū de' sine vltōe
nō parit': aut eñ hō punit p seipm: aut de' cū hoie. ſ. vel p
tribulatōes vel postea in purgatorio: q̄d eñ nō faciet ad
plenā satisfactōis ōbite, p pctis mortalib' i purgatorio so
uet vl' ēt, p venialib'. Et de his mō dicēdū. ſ. de venialib'

Titulus.X. De pctō vēiali

Quid dicatur peccatum veniale: ⁊ de nocumentis eius. Capitulum. I.

Veniale dicitur a venia.

Pōt q̄ dici aliq̄d pctīm vēiale tripl' fm Tho. pma se. q. lxxxviij. Uno mō q: est venia ꝓsecutū ⁊ sic mortale. post pniam d: veniale. Uñ Aug. dicit. ſſ it veniale p ꝓfessionē q̄d erat criminale, in opatiōe. de pe. di. j. ⁊ b d: veniale ex cuētu. Alio mō d: veniale q̄d hz in se vñ veniā ꝓsequat: vl' totaliter vl' in pte. In pte q̄dē sicut cū hz aliq̄d diminuēs culpā: vt cū fit ex firmitate vl' igrātia: ⁊ b mō d: vēiale ex cā q̄uis fit mortale. Uñ cyprian'. Qui post veritatē manifestā pseuerat prudēs ⁊ sciēs. ſ. in errore de aliqua materia: iā non in venia ignorātie peccat: presumptiōe eñ atq; obstinatiōe quadā nitit' cū a rōne supat'. Tertio mō d: veniale: q: nō hz in se vñ nō ꝓsequat' veniā ex toto ⁊ facil' dimittit': q: ſ. nō tollit ordinē ad vltimū finē: vñ nō mereť penā eternaz sed tēpalē. Et ō his intelligit illō Bede. Pctā q̄ ex ignorantia vel infirmitate cōmittūtur dicit ⁊ pcipit alteruturz cōfiteri. ſ. Jaco. v. q: facile remittūtur. di. xxv. §. criminis vbi dicit glo. ⁊ bene q̄ loquitur de venialibus q̄ pnt laico confiteri: etiam oblata copia sacerdotis. Nunq; tñ est necessarium ipsa vel alia laico ꝓfiteri. Unde ly. p: recipit ponitur p: o consulit seu exhortatur: ⁊ sic sumitur. p' ij. q. iiij

Veniale d: aliq̄d peccatum tripliciť.

guilisarius. Hoc aūt d: veniale ex genere: ⁊ de hoc nūc loquit q̄d distinguit ꝑ mortale. Pctōz aūt actualiū aliq̄d d: mortale ex genere: ⁊ aliq̄d vēiale ex genere: fm q̄ gen' vl' le ex genere spēs act' determinant ex obiecto. Luz eni volūtas ferť in re deliq̄ aliq̄d q̄d fm se repugnat charitati dei vel, primi p quā hō gunť ordinať in vltimū finem: tūc pctīm ex obiecto suo hz q̄ fit mortale: ⁊ ex genere suo ē illō mortale: sicut blasphemia dei: piurīū: homicidiū: ⁊ hmōi. Q̄niq; aūt volūtas ferť in illud q̄d in se ꝓtinet inordinatiōem aliquaz dei ⁊ primi vt vbuz ociosum: risus imoderat' ⁊ hmōi. Et tale est veniale ex genere suo. Et ab Aug. ponunť multa de his q̄ sunt venialia ex genere suo. xxv. di. §. als ea. Uerū q: act' mortales accipiūt rōnē boni vel mali: nō solū ex obiecto: ſ[illegible] ex dispōne agētis cōtingit q̄niq; vt q̄d est veniale ex genere suo ratiōe obiecti: fit mortale ex dispōne agētis: vt puta vbum ociosum dicrū ad inducendū ad fornicatiōem. Et ecōuerso ſez q̄d est mortale ex genere fit veniale ex dispōne agentis, ppter hoc. ſ. q: est act' impfectus. i. nō deliberatus a rōne: vt cogitatio de adulterio: cui nō assentiunt i ratione. De his clarius infra dicetur.

§. I. Veniale peccatū secū[illegible]

Ádi nōn potuit poni vēiale, pro pctō

dum Tho. j. ij. q. lxxxix. cōmitti nō potuit in statu inocentie vt cōiter poniť. q̄d nō est sic itelligēdū q̄ illud q̄d ē nō potuit poni vēiale si ipse adā cōmitteret eēt ei mortale, ppť alia mo tudinē sui star': q: nō potuit eē q̄ cōmitteret aliq̄d q̄d de se ē vēiale: anteq̄ amitteret integritatē illius star' peccādo mortal'r. Ut ō eni hm' est: q: pctīm vēiale in nobis ꝓtingit vel, ppť impfectōz act' sicut subiti mot' in genere moralis: vel, ppť inordinatiōz exitem circa ea q̄ sunt ad finem suū tñ debito ordine ad finē. Utrūq; aūt hoz ꝓtingit p pter q̄dā defectū ordis: eo q̄ inferi' nō ꝓtinet firmit sub supiori. In statu aūt inocētie erat ordis infallibilis firmitas: vt semp inferi' ꝓtineret sub supiori. i. sensualitas sub rōne q̄diu sūmā hois aio [illegible]ereť sub deo: vt Aug. dicit in. xiij. de ci. dei. Et q: maior e[illegible]ectio angeli q̄ hois in primo statu seq̄tur q̄ si hō in statu inc[illegible] nō potuit peccare vēiali'r: vt dictū ē. nec ā̄gelus pt peccare veniali'r. angel' eiz si ē bon' nō mouet' ad ea q̄ sunt ad finē: nisi i ordine ad finē debitū q̄ est de': ⁊ ppť b ois eius act' ē act' charitatis ⁊ sic in eo nō pt eē vēiale. Angel' malus nō mouet in ali q̄d nisi in ordine ad finē pcti supbie ei'. ⁊ sic in oib' peccat mortali' q̄ciq; ,ppa volūtate agit: sec' de appetitu naturali boni q̄ est in eo. Et q̄uis vēialia videant q̄niq; ea q̄ parant demōes cōmitti ab hoib': tñ b faciunt vt sic hoies ad sui familiaritatē adducant ⁊ inducant ad mortale. Uñ in oib' ralibus mortali' peccant, ppter inētōem finis. Jōi pmi motus in infidelib' nō sunt mortalia vt q̄dam dicerūt sed venialia si eis nō ꝓsentiat. Mul' rō est duplex ꝑz tho. j. ij. q. lxxxix. ar. v. Prima q: sensualitas nō potuit esse subiectū mortalis. Est aūt eadē natura sensualitatis in infidelib' sicē i fidelib': ⁊ sic nō pōt eē q̄ pm' mot' sensualitatis i infidelib' sit mortale. Secda est q: dignitas plone nunq; diminuit pctīm: sed magis adauget. Uñ pctīm nō est mlto' in fideli q̄ in infideli: ſz multo magis: vt pz ad Deb. x. Et hoc etiā expr: esse colligit'. xij. q. i. c. scimus. Peccatū veniale est impossibile q̄ sit in aliquo cū originali solo abſq; m tali. Luius ratie est fm Tho. pma sēde. q. lxxxix. art. vi. Quia anteq̄ ad annos discretionis q̄s pueniat defectus etatis, phibens vsum rōnis excusat euz a mortali. ñ multo magis a veniali: si cōmitteret aliq̄d q̄d ex genere suo fit tale. Hoc expr: esse habet'. xv. q. i. §. cum aūt ea. Cum vero vsum rationis habere incipit nō omnino excusatur a culpa venialis ⁊ mortalis peccati. Sed primum q̄ tunc homini cogitandum occurrit est deliberare de seipso: ⁊ si q̄dem seipsum ordinauerit ad debitum finem: per gratiam consequtur remissionem originalis peccati: si vero non ordinet seipm ad debitum finem: fm q̄ in illa etate est capax discretionis: peccabit mortaliter nō faciens q̄d in se

Peccatū veniale nō potest esse nō aliquo cū solo originali.

est: ⁊ etiāc peccatū non erit in se peccatū veniale sine mortali nisi postq̄ totū fuerit sibi p grām remissum.

§. II. Et nota q̄ primi mot'

Primi mo tus sensitiuus nō sunt mortalia.

Primi mo tus ē ī infidelib' nō sūt mortalia

peccatorū q̄ sunt in sensualitate sunt vēialia. Dicit eñ magister. ij. se. di. xxi. q̄ tēptatio a carne nō pōt eē absq; peccato: ſz q̄ncūq; ē pm' motus ē tēptatio a carne. q̄ pm' motus nō pōt eē sine pctō. Pro cui' declaratōe dz tho. in q̄d libz. Q̄d mot' ipo: tat inclinatōez q̄dā ad terminū: q̄ q̄dē inclinatio ptinet ad appetitū in hūanis actib'. In hoie tripliciter appetit' ē. Unus q̄dē naturalis: fm q̄ vis appetitiua ptinet ad aiam vēgetabilē q̄ hz vim digestiuā ⁊ expulsiuā ⁊ retētiuā. Secūs appetit' ē sensualitatis q̄ mouet' ꝑz apphēsionē sensus. Tertius appetit' ē volūtatis q̄ mouetur fm iudiciū rōnis. Peccatū aūt q̄d hz rōnem culpe de q̄ nō loq̄mur non pōt eē nisi in actu volūtatis: q̄. ſ. ē aliq̄liter in pnte peccātis. Act' aūt appetit' naturalis nō subiacet impio rōnis: sicut nec act' aliarū potētiarū vegetabiliū aie. Et iō in actu talis appetit' nō pōt ꝓsistere culpa: sicut q̄ hō esuriat vel sitiat absq; culpa ē: ⁊ idē dicendū ē i aliis hmōi. Sz act' appetit' sensitiui subiacz impio rōnis: q: rōpueniēs ipm pōt eū impare: vel etiā ipedire: ⁊ iō talis motus pōt iā ꝑhē rōnez culpe. et si seq̄ret iudiciū rōnis poterit etiā eē pctīm mortale sicut mot' exterior mēbroz a rōne impati. Si aūt pueniat iudiciū rōnis ē q̄dē pctīm: si tēdat in aliq̄d illicitū: q: in pnte hois fuit ipm cohibere est tñ vēiale pctīm ⁊ leuissimū: vt pz p Aug. xij. de tri. ſſ hoc d: primus mot' pcti. Mot' aūt supioris appetitus. i. voluntatis ꝑ iudiciū rōnis: iā pōt esse pctīm mortale. Et si dicatur q̄ nemo peccat in eo q̄d vitare non pōt: vt. xv. q. i. §. ij. Sed ꝓcupiavitari non pōt. Rñdio q̄ cōcupiscētia non pōt vitari: sic q̄ nullus mot' insurgat: q: dum resistit' vni insurgit alius. possunt tamē vitari sin gulis: ⁊ ex hoc q̄libz habet aliq̄d de rōne peccati: licet non habeat rationē pfecti peccati qo est peccatum mortale.

§. III. Inq̄rit' q̄rit' si veniale possit effici mortale.

Rñdio Tho. j. ij. q. lxxxviij. ar. iiij q̄ veniale fieri mortale pōt intelligi tripl'r. Uno mō sic q̄ idem actus nūero possit esse pctīm veniale ⁊ postea mortale: ⁊ b non pōt esse: q: pctīm pncipal' ꝓsistit in actu voluntatis: sicut q̄libet act' moralis. Uñ nō d: vnus act' mortaliter si voluntas mutat: q̄uis etiā actio fm numerū sit ꝓtima. Si aūt volūtas nō mutet: nō pōt esse q̄ de veniali fiat mortale. Alio mō pōt intelligi vt id q̄d est vēiale ex genere fiat mortale: ⁊ hoc q̄dem possibile est inq̄tū ꝓstituit in eo finis vel inq̄tū referť ad mortale peccatū sit ad finē sicut cū q̄s dic' vbū ociosum intēdens p b inducere ad fornicatiōem: ⁊ p istum scdm modū intelligit illud dictū Augu. Nullū peccatū est adeo veniale q̄d non fiat crinale. i. mortale dū placet. di. xxv. §. crinis. Et intelligit' de cōplacentia fruitiōis: cū. ſ. ibi cōstituit' finis. Tertio mō pōt intelligi ita q̄ multa venialia peccata cōstituant vnū peccatum mortale: q̄d oino falsuz est. Nō eni oia peccata venialia de mūdo pnt hēre tñ de reatu q̄tū vnū peccatū mortale: q̄d pz etiā ex pte duratōis: q: peccatū mortale hz reatū [illegible]e eterne. Peccatū aūt veniale reatū pene tpalis vt dicuz est. ꝑz etiā ex pte pene dāni: q: pctīm mortale mereť carentiā visionis dīne cui nulla alia pena comparī pōt. vt Chrys. dicit. pz etiā ex pte pene sensus q̄tuz ad vermē cōscie[illegible]ntie q̄tū ad penā ignis iproportōabiles pene sint. Si vo intelligat' q̄ multa pctā venialia faciāt vnū mortale dispositiue: sic verū est. Actus eniz pcti dupl'r ad aliq̄d disponit. [illegible]o q̄dē mō directe sic q̄ disponit ad actū filez fm spēm. Et hoc mō pmo ⁊ p se pctīm veniale ex genere nō disponit ad mortale ex genere cū differāt specie. Sz p hūc modū pctīm vēiale pōt disponere p q̄dā ꝓtiaz ad peccatū q̄d est mortale ex pte agētis. Augmētata eni dispositione vl' habitu p act' pctōz venialiū intrīn pōt libido peccandi crescere. p ille qui peccat finē suū: ꝓstituet in pctō veniali. Nā vnicuq; hñti habitū inq̄tum huius finis est opatio fm habitū: ⁊ sic multotiēs peccādo venialr disponeť ad pctīm mortale. Alio mō act' human' disponit ad aliquid remouēdo, phibens. ⁊ b mō pctīm veniale ex genere pōt disponere ad pctīm mortale ex genere. Qui enim peccat venialr ex genere ptermittit aliquē ordinē. ⁊ ex b q̄ ꝓsuescit voluntatē suā in minoribus debito ordini non subijcere disponit' ad b q̄ etiā voluntatē suā nō subijciat ordini vltimi finis eligēdo id q̄d est pctīm mortale ex gēre. Et fm hūc modū. i. fm dispositionē intelligendus est q̄d dicit Aug. de pe. di. j. tres sūt. ſ. q̄ illa pctā q̄ humane fragilitati q̄uis pua. tñ crebra surrepunt q̄si collecta ꝑ nos fuerint: ita nos grauabunt ⁊ opprimēt: sicut vnū aliq̄d grāde pctīm. ſ. mortale. hec ille. Itez no. fm Tho. vbi. s. ar. v. q̄ veniale ex sui diuturnitate vl' frequētia vl' assiduitate nō pōt esse mortale: nisi forte p accidēs ex aliq̄ supueniente: cū. ſ. in actu mltiplicato vl' ptelato supueneriť alīud q̄d variat spēm: puta inobediētia vl' ꝓtēptus: vl' aliud hmōi. Et sic intelligendum est q̄d dicit'. xxv. di. §. als ea. vbi videť dici q̄ aliq̄ venialia in ꝓsuetudinē ducta efficiūtur mortalia. Et no. fm Pe. de pa. in. iiij. q̄ idē act' spē pōt esse venialis ⁊ mortalis tripl'. Primo ppter ꝓsciam erroneā q̄ iudicat mortale q̄d ē veniale. Secdo ppter ꝓtēptum. Tertio ppter finē ibi ꝓstituū. Luius signū est q̄n faceret etiā si eēt phibitū. dispositiue eni veniale fit mortale: vñ piculosuz ē veniale mltiplicare: q: q̄daz dicūt ea sic posse mltiplicari: vt hō nō possit postea peccar: nisi mortaliter pmo pctō. Periculosum est etiā vnuz pctīm nimis assuescere etiā veniale: q: facillimū est agere fm habituz radicatū firmit ⁊ difficillimū est agere ꝑ: q: assuetudo facit necessitatē. Uñ hō assuetus vbis ociosis si occurrat sibi tēptatio q̄d faciet si a deo esset, phibitū ꝓsentiet facere illud. Et ideo ne habitualiter in homine firmenť frequēter cōtinenda [illegible]nt: ⁊ sic nunq; radicabit' habitus, Hec ille di. xxj. q. j. in. iiij. sen.

Idem actus spē pōt eē venialis et mortalis

§. IIIII. Effectus aūt pctī venialis seu nocumētū est mltiplex: fm q̄d dicit in cōpēdio theologie. Primū ē macla aie. i. impeditio exteriōris fulgoris ⁊ nitoris actual' operū bonorū. Nā ppe sumēdo maculam. sic tñ mortale nō veniale causat eā: vt dicit Tho. j. ij. q. lxxxix. q̄d etiā videť inuere Hze. g. di. q̄ mētem neq̄ quā cogitatio immunda coinq̄nat. i. maculat: ſz cū hanc p delectationem subiugat. de pe. di. iij. inter hec. Secūs est q̄ minuit feruorē charitatis: sicut aqua in [illegible]gnem, piecra: ſz ignē nō ex[illegible]guat feruorē tñ illi' tēperat. Tertū q̄ pctā aie in bonis opibus lassat'. Quart' est q̄ retardat a glia q: hō q̄ nō cōmittere deberet ⁊ posset statim post mortez euolare: coget', ppter venialia ad tpa in purgatorio expectare. nunq; eni ab aliq̄ facies dei videbit' donec soluat p penam minimū quadrantē venialiū pctōz. Oz eni quēlibet ita mundū esse ante introitū paradisi: sicut fuerat in innocētia baptismali. Quint' est q̄ bona glie celestis dimiuunt: nō quidē illa q̄ iam debent: ⁊ q̄ habem' ibi p meritū reposita: sed q̄ deberent' si venialia nō fierēt: q: i eodem tpe possent aliqua bona fieri q̄n ista fiunt. ppterea post ppetrationē venialiū oz nos quedā opa quertere ad solutionē hmōi debitoz p q̄ deberet nob crescere cumulus eterni [illegible]nij. Sextus effect' est: q: venialia sunt sepe occasio pctōz mortaliū. Septim': q: pctīm veniale obligat ad penā vl' tpales pnitem si b satisfacit: vl' purgatorią si morit' in gratia: vl' infernale si morit' cū mortali. Nota q̄ pctīm veniale remitti non pōt sine mortali. Et rō est fm Tho. in. iiij. di. xvj. q̄m remota priori remouet' posterius: nec posterius restituetur nisi priori restituto. ſſ Feruor autem charitatis cui veniale opponitur est posterior ipsa charitate. vnde q̄diu charitas non restituitur. ſ. per dimissō[illegible] peccati mortalis: nec feruor charitaz reparari

Primus effectus pctī venialis.

Secūs effectus.

Tertius effectus.

Quartus effectus.

Quintus effectus.

Sextus effectus.

Septimus effectus.

Veniale absq; mortali non potest remitti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Unū venale pōt fine alio mitti,

pōt in qua repatione est venialis dimissio. ⁊ sic nō dimittitur ei cui mortale nō dimittit. Idē petrus. Potest autem dimiti vnū veniale sine alio sm tho. vbi supra: q venialia nō hnt ꝓnexionē adinuicem ex pte auersionis sicut mortalia: qm in eis nulla est auersio a deo: nec etiaz ex pte auersionis vt p se px. Nō pt dimitti veniale voluntate manēte ad illd sm Tho. vbi supra q: ñ pt rolli culpa nisi reordinet volūtas q̄ reordinari nō pōt q̄diu in ipa reordinatioe manet als essent duo opposita simul: ⁊ ıō veniale nullo mō pōt dimiti q̄diu volūtas ad illd manet. Idem pe. Quō aūt ad remissionē venialis reqrat ꝓtritio declarat sic Tho. vbi supra. Pcrm veniale nō remittit vt dctm est supra q̄diu volūtas manet in illo. Ipz aūt recedere a volūtate ab eo qd̄ pri volebat est displicere ei qd̄ voluit: ⁊ talis displicētia qm̄ ē gra informata ex dolore ꝓtritionis: ⁊ ıō veniale sine ꝓtritione nō dimittit. Sz sciēdū q ꝓtritio pōt accipi tripl'r. s. vel habitu: vl actu: vl medio mō. Habitu q̄dē ꝓtritio nō sufficit ad pcti venialis dimissionē: qz tūc quicūq̄ haberet habitū virtutis pnie: cui actus est q̄libet cōtritio ꝓsecut ēet venialis pcti dimissionē: ⁊ sic pcm̄ veniale cū gra eē nō pōt: nec ite reqrit q sp fit actualis cōtritio: qz seqrēt q pcm̄ qd̄ q̄s in memoria ⁊ ꝓtritioe non hz remitti nō posset. Et ideo dicēdū q reqrit ꝓtritio medio mō qm̄ sez est actu pcm̄ nō displiceat ex plicite: displiceat implicite: qz ex virtute pnie quā agit seqrēt displicētia explicite peccati venialis si cogitatio ad illud ferret.

Feruor charitatis dupliciter sumitur.

Idem pe. Et no. sm Pe. de palude in. iiij. q. feruor charitatis sumit dupliciter. Uno modo p actu charitatis cum conatu: ⁊ hoc actu itēdit ⁊ augēt charitas: ⁊ hic nō est necessarius ad remissionē venialis. Alio mō p actu simplici in quē ꝓumpit charitas etiā tepide derestādo pcm̄: ⁊ hic reqrit ad remissionē venialium. Hec ille. Dicunt q̄dā q̄ ꝗ anima informata charitate mereat p ꝓtritionem remissionē venialiū. ⁊ñ illi remissio nō debet dici causa efficiens saltē loquēdo de cā per se: qz motus ꝓtritionis non est cā remissionis peccati venialis efficiēs per hoc solum q ꝓtritio immediate elicit a voluntate charitate informata. vt quidā dixerūt sed est principalius p hoc q̄illa ꝓtritio est ipsius dei immediatus effectus. Hec ille.

§.V. Dimittūtur autē venialia octo modis sm Ray.

Pcm̄ venialia octo modis dimittitur.

Primo p dignā cōtionē. de pse. di. iij. Cū omne crimē. ⁊. c. si quotiēscūq̄. Et vt q̄dā addūt p extremāvnctiones. Ex de sacra vnc. c. vnico. Scōo p aq̄ bndicte aspsionē. de pe. di. iij. aquā sale. Tertio p elemosynaz largitionē. de pe. di. j. §. Porro. ⁊. c. medicina. ⁊ di. iij. sane. Addūt q̄dam iniuriarū dimissionē: q̄ ꝗ elemosyna spūalis. de qua Lu. vj. Dimittite: dimittet vob. Quarto p orōnē: ⁊ pcipue ꝓnicā. de pe. di. iij. c. de quotidianis. Quinto p cōfessionē generalē. multo magis p ꝓfessionē sacramētalē de pe. di. iij. c. ō quotidianis. Sexto p epalē bndictionē: ⁊ sm quosdā ēt sacerdotalē. j. q. i. mlti i ꝗ. Septimo p devotā pectoris tūsionē. vt de pe. di. iij. §. tres sūt actiōes. Octauo p cordis ꝓtritionē vt pcedēti. §. dcm̄ est de his sunt versus. Cōfiteor mēdo cōspergor: cōteror ore Signor: edo dono: p hec venialia pono. Et nō solū p ista spālit noiata ē pt q̄libet bonū op' delenk. vt in pdicto c. medicina. vbi. redime te opib' tuis. Et sicut dicit Tho. plurā pauciora venialia p pdicta remittunt sm q p hoc maior vl minor feruor ꝓcirat: qd̄ de plurib' vl pauciorib' saltē implicite ꝓtritioz ꝓtineat. vñ nō oportq̄ semp oiaveni alia dimittant. Nota q dic Pe. de pa. in. iiij. di. xvj. q per hos modos dictos pctā venialia dimittunt plus q̄ p alia bona opa: lz cōiter p hos etiā nō dimittant: nisi cū displicentia voluntatis. Minor tñ dolor cū his sufficit ad remissionē venialiū q̄ sine his. vñ nō frustra adhibent: ⁊ multum utiliter ⁊ rōnabiliter. Et primo: qz isti modi plus incitāt hoiez ad modū liberi arbitrij detestātis pctā. Scōo qz plus valēt ad remissionē pene: qz ex merito ꝓcib' ecclesie multa ex his opant. Tertio quia plus sufficit generalis cōtritio hic q̄ alibi: ita tñ q homo vtak his hac intētione. Addit etiā ad pdicta idem q̄ quecūq̄ sacra vocabulum delet veniale: vt epoz: regum: ⁊ sacerdotū. Item ⁊ benedictio monialiū ⁊ panis benedictus in eccl'ia. Item ⁊ penitentia flagellor. ⁊ totū intellige q̄d eos q̄ sunt in gratia idulgētie aūt solū penā nō culpā: nec etiā veniale remittit

Venialis remissio reqrit cōtritionez.

¶ De purgatorio ⁊ suffragijs mortuor. Capitū. II

Urgatoriū eē ex scriptura ostendit: cū dicit. ij. Mach. xij. Sancta ⁊ salubris est cogi. p defunc. ex. vt a pec. solutā tur. Non enim istud pōt intelligi de beatis: qz nō indigent nec de damnatis qz eis nō psunt. Intelligit ergo de his q̄ sunt in purgatorio. Luz cūm per ꝓtritionē deleta culpa nō ex toto tollat semp reat' pene: nec etiaz semp venialia dimissis mortalib' rollunt: ⁊ iusticia dei ē exigu vt pcm̄ p penam debitā ordinet: oz q̄ iste qui post ꝓtritionem de pctō decedit ante satisfactionē debitā: vel etiā cū venialibus post hanc vitā puniat. Et ıō qui negat purgatorium cū eccl'ia vniuersalis ē teneat. s. purgatoriū esse ornis p defunctis illis q̄ ibi sunt. Hereticus ē etiā qui hoc non credat cū auēti eccl'ie resistat. Hec tho. in. iiij. dis. xxi. hinc ex Gre. dicit de q̄busdā puis culpis ante diē iudicij purgatōnis ignis credēdus e. di. xxv. q̄lis. Et aug. si cōuersus. s. pctō fuerit vita vinet ⁊ non morient. Non tñ pmittim' q euad' ꝗ oēm penam. pus est cūm purgādus igne purgationis ⁊c. de pe. di. vij. c. vlti. Et sic errāt iudei ⁊ greci purgatoriū negantes. De loco aut purgatorij nō reperit aliqd expresse determinatū in scriptura: nec rōnes efficaces ad hoc possent induci. Tñ pbabiliter ⁊ sm qd̄ magis sonat dictis sanctor ⁊ reuelatiōi facte multis locus purgatorij aiabus duplr assignat sm Pe. in. iiij. Aut sm ordinem cōes ⁊ sic purgatoriū est circa limbū: aut sm dispositōem spēlem: ⁊ sic purgant aie aliq[illegible] diuersis locis in q̄bus peccauerunt: aut ꝓpter aliquā suā releuatiōem per suffragia eor q̄b' appent: aut pp aliquā viuēs [illegible] cōmicatōes. hoc aūt nō est sm legē cōes: qz sm legē cōes sil' puniunt. Exempla plura hēs in libro dyalogor ⁊ legēdis sanctorum. Est autem hic duplex pena: scilz pena damni: vt carentia diuine visionis: ⁊ ista est maxima vt patuit supra de pena inferni. Alia est pena ignis: ⁊ ista etiam excedit oēm penam temporalem. Unde Aug. Hic ignis sez purgatorij: etiā non sit eternus. s. quoad' officium: miro tamen modo grauis est. Excellit enī oēm penam quam vnq̄ aliq̄s passus est in vita ista de pe. di. vij. c. vlti. Huius rōnem assignat Tho. in. iiij. di. xxi. dicens. Qd̄ cum dolor nō sit lesio: sed sensus lesionis: tanto magis aliq̄s dolet de aliqua lesione: quanto magis est sensitiuus: cū lesiones que fiunt in locis magis sensibilibus sunt maximū dolorē causantes. Et quia vero sensus corporis est ab anima: ideo si in ipsam animam aliquod lesiuum agat: de necessitate oportet q̄ maxime afficiatur. Qd̄ autez anima ad igne corporali patiatur: dicit est supra in tractatu de inferno. Etenim eodē igne cruciantur anime que sunt in purgatorio ⁊ que in inferno. Et dicunt quidam q̄ ita sunt absorpti penis q̄ nesciūt se per penam purgari. Sed dicit Tho. q̄ hoc est falsum qz si scirent se liberandos nō peterent suffragia vt frequenter faciunt. Sustinent ergo illam penam non voluntate absoluta: sed conditionata: qz sciunt se sine illa penā ad gloriam venire non posse.

Ex pene ⁊ culpa purgatorium.

Duplex ē pena purgatorij.

§.I. Purgant autē ipse animē sola diuina iusticia igne incendente nō ministerio demonū quorū victores extiterūt: nec ministerio angelor q̄ cōcitues suos nō tam vehemēter affligerent. Si tñ possibile est q̄ angeli eos ad loca penarū deducant: ⁊ etiā ipsi demones q̄ de penis hoium letant eos comitant et assistunt purgandis: tum vt de eor penis sentient: tum vt in eorum

Quotiens ministerio angelorum.

exitu à corpe suū aliquid ibi reptant. Tho. in. iiij. di. xxi. Notandū etiā q̄ q: quedā venialia sunt maiorīs adherentie q̄ alia sm q̄ affectus magis ad ea inclinat: ⁊ in eis fortius figit: ⁊ ea q̄ sunt maioris adherentie tardē purgant. Ꝗ quidā in purgatorio diutius q̄ alij roquent. sm q̄ affectus eor ad venialia fuerit magis mersus. ⁊ acerbitas qui dem pene rīdet q̄titati culpe. ppe sz diuturnitas. rīdet radicatiōi culpe in subiecto. Uñ pōt ꝓtingere q̄ aliq̄s in purgatorio diutius morez q̄ min' affligit. Ri. in. iiij. di. q̄ ē nō videt vez: qz cū puatio seu carētia visionis dei sit maxima pena q̄ diutius ibi maneret acerbē affligeret: ⁊ oib' cōpurat sil q̄ plus peccauit pl' punit. Ex duab' aūt cāis recedēs a corpe sustinet penā purgatorij. s. vl qz mortuus cū venialib' de Ꝗ apo. j. Lor. iij. Si q̄s sup edificaverit sup ē fundamētū. i. fidē viuā: lignū: fenū: ⁊ stipulā ipse salu' erit. sic tñ q̄s p igne. Noie aūt ligni: feni ⁊ stipule diuersa venialia designant: vt exponit Aug. xxv. di. §. alias ea. Alia cā est ex eo q̄ q̄s nō satisfecit plene penis debitis. p pctis suis. mortis tñ in statu gratie. p his q̄ possumus q̄s moriat in statu grē vl nō: vt dicit Aug. pro oibus baptizatis ea facere debemus: nisi quis in notorio moriatur. xxxiij. q. v. c. placuit.

Quattuor modis defunctor ꝗ suffragiū nostruz iuuant.

§.II. Quattuor aūt modis defunctor ꝗ suffragiū nostruz iuuant. Uñ Gre. Aie defunctor ꝗ ꝗtuor modis soluunt: aut oblatōibus sacerdotū: aut pcib' sanctor[illegible] charor eleuosynis: a[illegible] iciunijs cogna[illegible] estimem'. ⁊. c. aie. quos modos distinguit Ray. di. sic. Suffragia quidē psunt defunctis ad absolutionē pene a qua pñt absolui quattuor modis. Uno mō p intercessionez ipsi capitis. s. xpi: ⁊ sic iuuant p oblationē altaris. Secō p intercessionē quasi puatorū mēbor. ⁊. p orationes sanctor. Tertio p modū redēptionis pene. s. elemosynar largitionē. Quarto p modū solutionis pene. s. p iciun[illegible] [illegible]ctionē: ⁊ ad dictos ꝗtuor modos oēs alī[illegible] ducunt. Que aūt hor sunt meliora suffragia. dicit Ray. qz melī' est op' charitatī q̄d dirigit in deū q̄ q̄d in hoiem: ıō duo pmi hmōi q̄ dirigunt in deum meliores sunt q̄ secī. vltimi nisi p accidēs inq̄tum ē elemosyna impetrat orōnes. Quia vo meli' est op' charitatis cōis q̄ puate ⁊ spālis. ideo meli' suffragiū sacri altaris q̄ orōnes. Item q̄z q̄ bonū q̄to cōius tanto melius. ıō elemosyna melior est iciunio. Suffragia facta p malos ministros aliq̄ mō valent. ⁊ aliq̄ mō nō valēt. Pro cui' declaratiōe di. Tho. in. iiij. di. xlv. q̄ suffragia p malū fiunt triplr. Primo. s. velut p actorē: sicut fiūt ex pmo motu: ⁊ sic nō psunt nisi forte ex pñti ⁊ p accidēs inq̄tū p elemosynā mali hois pauper excitari orant. p defunctis. Secō pñt fieri p mali vt ministrū [illegible] ublicum vl' roti' eccl'e. sic sacerdos q̄ celebrat missas vl' exequas mortuor in eccl'ia valent suffragia talis sacerdotis q̄uis sit pctor ⁊ psunt defunctis. Tertio pñt fieri p malū ministrū puatū. s. puate persone de mādato. s. alicuius exntis in charitate: siue sit defunct' siue vuus: ⁊ talia psunt: sicut seru' in pctō exntis. qdcūq̄ op' misericordie facit ex pcepto dñi charitate habentis: magis tñ pdessent si etiā ministri in charitate eent. tñ illa opa eēnt meritoria ex duab' ptibus. Si querat vtrū psunt faciēti. di. b. Tho. vbi. s. E p' suffragij qd̄ p altero fit pōt ꝓsiderari duplr. Uno mō vt expiatiuum pene p modū cuiusdā recōpensatiōis: ⁊ ē mō op' suffragij repu[illegible]at quasi eius p quo fit ⁊ ita absoluit eū a debito pene sue: qd̄ nō absoluit faciētē a debito ppie pene. Alio mō pōt ꝓsiderari inq̄tum est meritorium vite eterne: qd̄ ex inq̄tu[illegible] pcedit ex radice charitatis. ⁊ sm hoc nō solū pdest ei p quo fit: sz faciēti magis. Uñ in ps. Oratio mea in sinu meo ꝓuertet. ⁊ ıō Damas. in ser. de his qui in fide dormierūt dicit. Quicūq̄ salutē primi agonisat, primus sm sibi pdest, deinde proximo.

Utrū missa pro defunctis equalr valeat defuncto vna sicut alia.

§.III. Utrū missa pro defunctis equalr valeat defuncto vna sicut alia. Rñdet sm. P. in. iiij. di. xlv. Ex officio missē nō solū est facrm: sed etiam orōnem ⁊ sacrificiū. Quātū igit est ex pte sacrificij oblati missa de q̄cūq̄ dicat equalr pdest defuncto: ⁊ ē est p cipuū qd̄ fit in missa: sz ex pte orōnum magis pdest illa in q̄ sunt orōnes ad ē determinate. Sed tñ iste defect' recōpēsari pōt p maiorē deuotionē vl' ei' q̄ dicit missam: vl' eius q̄ facit dici: vl' etiā p intercessionē scī: cui' suffragiū iplorat. Utrū suffragia spāl'r p aliquo facta psunt alijs Rñdeo sm Tho. ⁊ P. in. iiij. di. xlv. cū suffragiū sit vtutis q̄ finite ⁊ deficiēt p intētionē faciētis quo voluerit: vicz ei, p q̄ fit q̄tū ad liberationē a pena: tñ q̄tū ad ꝓgratulationē ⁊ interiorē ꝓsolationē: sm q̄ vn' in charitate exntis ō bōis alteri' gaudet: sic vicz oib' in charitate exntib': ⁊ plus ei q̄ in maiori charitate est. Utruz suffragia facta p multis equalr psunt singlis. rñdeo sm Tho. ⁊. P. vbi. s. Si valor suffragior ꝓsideret sm q̄ valent ex vtute charitatis. sicut tñ psunt singlis ac si p vno tñ fieret: qz charitas nō minuit si distribuat affect' in multos imo magis augēt. ⁊ sic etiā gaudiū ex charitate pcedēs: q̄to in plibus est tanto fit maius: vt dicit Aug. in li. ꝓfes. ⁊ sic q̄tum ad cōgratulationē pōt intelligi. de pse. di. v. nō mediocriter. Si aūt ꝓsideret valor suffragior inq̄tū sunt satisfactōes q̄dā p intētionē faciētis trālsate i mortuos: sic magis valēt ei, p q̄ spāl' fiūt: ⁊ sic effect' suffragij diuidit ex diuina iusticia inter eos p q̄b' fiūt. Si aūt q̄rit vtrū exntes in purgatorio possint iuuari ab exntib' in ē scl'o. Rñdet. P. q̄ sic. ⁊ sic declarat apls. j. ad Lor. xij. loq̄t de corpe mystico ad sil'itudinē corpis hūani. In corpe vo humano natura p vnū mēbrū supplet id q̄ deficit alteri'. q̄ cū gra sit potētior q̄ natura, in corpe mystico vnū mēbrū pōt supplere indigentiā alteri'. Et hinc ē q̄ suffragia mēbror ecclē pñt p desse mēbris indigētib'. Quia vo p morte nō definit eē mēbra eiusde corpis suffragia viuor pñt pdesse. Nā ad hoc q̄ aliq̄s defunct' iuuet duo requirunt ex pte ei'. vnū est indigētia, ⁊ ıō nō psunt btis, alterz est ꝓditionale meritū. s. vt hic meruerit sibi pdesse. ⁊ ıō nō psunt dānatis. Utrūq̄ vo est in his q̄ sunt in purgatorio. ⁊ idcirco pfūt illis. vñ Aug. Nō est negandum defunctor aias pietate suaz viuentū posse iuuari. xiij. q. ij. tempus.

Item alia dubitatio pulcherrima.

§.IIII. Solet etiam queri vtrū pmittēs sigillatim diuersis vnā missam liberet ⁊ satisfaciat celebrādo vnā p oibus. Rñdeo. m. P. ō pa. i. iiij q̄ nō libe[illegible]at a toto: sz a tāto: qz soluit min' q̄ dz. Sicut p mittens ꝓtio vnā marchā: ⁊ scio vnā nō totalr liberat offerendo duob' vnā: qz missa celebrata p multis nō tñ valz singlis. pōt tñ talis celebrās excusari q̄nq̄ modis. Pro ppter ipossibilitatē celebrādi, p q̄libet spēalr: puta si collegit. saluo officio ad q̄d institutuz nō pōt soluere plusq̄ tres aut duas i vnā missā: aut religioso si postq̄ pmisit a superiore iponāt alie misse: qz difficultas patrocinationis etiā nō liberat tñ excusat. Uñ sicut q̄n bona defuncti non sufficiūt ad integre soluendū creditorib' soluit sil' plurib' q̄d cuilibet erat p se soluendū. sic hic. Scōo ppter ꝓsue tudinē maxime apd eū q̄ scit vl' scire tenet: qz scīēti dol' nō infert: sicut petunt missas a curatis aut canonici reluctantes anniuersariū canonicū. Tertio ppter quēstionē si expresse ē dicat, pmittēs: qz ꝓctus ex quentiōe legē accipiunt q̄d etiā sufficit dicere executori: qz cui cōmisit testatorum distributionē pecunie, pmissa: vt dicit etiā cōmisisse ordinationē de missis pcuranda. Quarto ppter recompensationez: qz nō refert quid ex equipollentibus fiat: vt si in alijs missis vl' suffragijs recompenseur: sicut apud nos missa dicēda a conuentu imponit vni fratri. Quinto propter suppletionem dei. Ubi est sciēdum sm quos

Universidad de Deusto
Biblioteca

dam missam non valere tantū pluribus cū tantum vni soli si pro vno solo dicat, pueniet ex actuali attentione sacerdotis non ppter hoc q̃ eius attentio vel cui valet distribuat diuersis fm diuersas ꝓportiones. Sed q̃ non pōt aliq̃s ad plures simul affici tm̃: quātum ad vnū sicut non pōt habere tanta amicitia ac q̃ fata ad multos sicut ad vnū. Et ideo missa dicta p plurib' fil'non tm̃ valet cuilibet illoꝝ q̃tum si pro illo solo diceret nisi sumus sacerdos suppleat. Tūc aūt supplet qñ rōnabile est q̃ sacerdos tm̃ affectum hēat ad quelibet quātū deberet trahere ad vnū solū: si pro illo solo celebraret. Sicut si aliq̃ parochiāi vel canonici ex devotione quā hūt ad ecclesiā suam faciunt fieri anniversarium in ecclesia sua q̃d fieri nō pōt nisi plures cōcurrant ad vnam missam: missa illa tm̃ valet cuilz illoꝝ q̃tum si p q̃libet solo diceret missa ab exneo sacerdote qui nō est ita affectus defuncto nō ecōuerso. Dicunt etiā isti q̃ bona spiritualia que cōicant religiosis suis familiaribⁿ: nō ideo dicuntur minⁿ valere multis q̃ paucis: q̃ diuidunt diuersis sed q̃ fm cursum cōem qñ aliqs extendit devotiōem suā ad multos devotio sua minuit: et ex hoc talia minⁿ valent multis. Sed q̃ etiā talia bona plus vel minⁿ valent petentibus fm maiorē vel minorē devotiōem ipsoꝝ: iō si cū instantia multi petant: et alia recta intentione ea recipiant: videt q̃ tm̃ valent talib' multis sicut paucis: q̃ supplet vicem devotiōis actualis cū maneat sufficiens fm habitū et radicem. Sed p̃ma istoꝝ distinctio inter secularē et regularem, ppm̃ sacerdotē et exneū nō valet: q̃ videt eadem rō in exneo q̃ a diuersis eēle beneficiū recipit: vñ non minus tenet secūdo q̃ tertio rōne bñficij: sicut curat' vtriq̃ pochiano rōne officij. Nec valet p istis suppletio de receptis ad beneficia: q̃ p hmōi receptōes nō est immunis a pena sibi iniuncta: nec in toto nec in pte, ppter ieiunia que fiunt in ordine: sicut eēt p indulgētias. Nec minus diu punientur in purgatorio, ppter q̃d post mortem solent recitari obitus vt spāliter, p eis orēt. Qui autē spāliter petit missam, p se vel p amico viuo vel mortuo: tēdit here p se totam missam ad satisfaciendū cū nō possit here eaz totam ad merendū: q̃ nullū meritum pōt esse sic singulare q̃n oēs boni pticipent: sed satisfactio sic. Unde nō est fil'e ppter differētiā q̃ b mō ponit. Et nō q̃ duplex ē differētia inē pticipiū q̃d est ad merendū: et illud q̃d ē ad satisfaciendū. Prima q̃ pticipiū meriti ē ex sola vnione charitatis: sine aliq̃ itentiōe faciētis spāliter directe ad pticipantem: licet sit maior cū intētiōe: sed pticipiū ad satisfaciendū nō: alioq̃n q̃cūq̃ eēt in charitate: siue in b mūdo siue i alio: statim eēt imunis ab oi pena thesauro ecclie q̃ est infinitus distributo, p eius satisfactiōe: sicut et q̃libⁿ ex pticipatōe meriti xpi p sacra mereē pmiū infinitū q̃d est deus intēsiue et extēsiue vita eēna: vel saltē ille q̃ ē in maiori charitate eēt minoris pene debitor in b seculo et alio: q̃d non est verū: sed ex sola intētiōe faciētis. Secda differētia ē q̃ pticipiū meriti nō minuit ex multiplicatione pticipantium sicut pz q̃ non fit deterior cōditio multiplicatis electis sz melior: nō solū q̃ illi incipiunt pticipare q̃ incipiunt cōicare vt etiam pueri baptizati sunt pticipes bonorū operū q̃ nihil operant: et, ppter hoc sine pudicio pue receptorum ad bñficia ordinis pñt recipi: nec minⁿ capiunt nouissimi q̃ pmi: sed in satisfactiōe secus fm cōem doctrinam. Sz quid iporat illud pticipium meriti dubiū est. non enim ppter hoc maiorem hēbit gloriā: q̃ cū pluribⁿ pticipat: q̃ possibile est illum q̃ nō hz plus de charitate esse pticipem pluriūm: sicut nunc qñ sunt plures fideles q̃ tpibus adeo noe et abraā: vel aliquis est receptⁿ ad beneficia plurium ordinum religiosoꝝ q̃ alius q̃ tantā hz charitatez fm quā dat gloria: vñ nō videt aliud nisi q̃, ppter merita aliq̃ pseruat eū de' qñq̃ a pctō: qñq̃ a morte: et sic d' alijs. Sicut recordat' ē de' abraā et libauit loth: cū etiā qñq̃, ppt iustos parcat impijs: vbi nō cōcurrat meritū nisi ex vna pte sed qñ ambo iusti: tūc ex vtraq̃ pte. Sed p receptione ad bñficia cōsequit' alia. n vtilitatē: q̃ spālius pticipat et ex intētione p̃ma generali in recipiendo: et ex intentione spāli p receptis orando. Hec pe. de palu. in. iiij.

Nota duplicē differentiaz

§. V. Utrū soluēs pro multis

De suffragiis differtia qui chra.

tis tot suffragia quot dz oibus sigillatim liberet vt si soluo xxx. missas p recōmendatis mihi in capto et non hanc p illo ꝛc. Dico q̃ non pōt pfecte q̃ minus soluit cuilibz: et p ꝑñs non liberat. Nam pticularis solutio multa hz incōmoda: vt si debeo tibi. x. titio. x. et seio. x. et soluo hodie. x. tribus: nō tm̃, pdest oibus eis sicut si vni soluissē. x. q̃ vnⁿ statim de illis facere potuisset vtilitatem suaz. Et sicē hic in ꝓposito vt si sint q̃tuor in carcere: q̃libet pro. x. si vno die soluo. x. pro oibus: nullus euadet carcerem licz debitū oium minuat: si secūdo die. x. adhuc nullus. si tertio et q̃rto die: tunc oēs. sed soluēdo pro singulis p̃mus p̃ma die, secōs secūda, tertⁿ tertia, q̃rtus q̃rta: fuisset liberat'. Et sic feci trium cōditionem deterioꝛē. Si q̃ aliq̃ in purgatorio exñtes: sic sunt dispositi q̃ vnus vna missa et nō minori suffragio liberādus est: et sunt multi tales vna missa pro omnibus illis dicta neminē eripit: et sic diutius singuli tenerentur. Nec hoc est ꝗ Antifidiotenses q̃ credit q̃ nulla missa celebrat pro q̃ nō plēs de purgatorio liberent: q̃ q̃nq̃ sunt multi de purgatorio sic dispositi: vel q̃ ibi diu steterint vel q̃ pauca purgāda habuerūt. Pe. de palu. in. iiij. Itē nota q̃ soluens p aliū ita liberat: sicut si solueret p seipsum: q̃ non refert q̃d ex equipollentib' tuā dū eque dñi: eēt autē p̃sum. ,tuosus q̃ putaret ozōnem suaz meliorē ozōnib' aliorum. Itē liberat quisquis soluēdo suffragia. ū alio sicut et solus simplum: imo si a duob': quoꝝ q̃libet dz pro mortuo psalterium: soluat simplū dicēdo. s. simul vnū psalterium sufficit. Quod apparet p sīle de horis canonicis: q̃rum q̃libet clericoꝝ tenet insolidū: et tm̃ dicēdo fil'oēs liberant vnica vice: sed reqrit q̃ vnus attēdat sensum seu aliū partē quā dicit socius: sicut ad id q̃d dicit sp̃ dz attēdere aliter debitū ꝓfundereē. Po[illegible] dici in hmōi casu q̃ magis acceptat deus oziones cōes q̃ sin q̃ les: et etiaz ecclesia: id eo ex dei acceptione et ecclesie ordinatione liberant et nō al's. Pe de palu. in. iiij. Itē cum q̃ritur vtrum solutiones suffragia in mortali liberet: vel si tenetur ea iterare. Rñdet pe. de pa. sic. Tālis est nō obligat' ad suffragius ex statuto supiorib': aut ex, pmissione, ppria: aut rōne bñficij accepti. Ex primo casu non tenet q̃ supior nō potuit eē obligare ad hoc q̃d faceret in charitate: sed solū ad subaz facti. In secūdo etiā casu non videt q̃ teneat iterare: quia non est vñsimile q̃ se obligauerit ad dicēdum in charitate sed solum ad dicēdum vel faciēdum absolute. In tertio casu tūc aut est obligatus ex ꝓgruitate tm̃: et tūc non tenetur iterare: aut ex necessitate: et tunc etiā non tenet q̃ nō tenebat determinate ad ist[illegible] vel illud. Unde illd nō tenetur iterare sicut nec tenebatur facere: immo nec tenet aliud facere: si fuerit missa. Cuius p̃ncipalis efficatia ē ex opere opato. immo eēt nec tenetur si fit aliud q̃ missa q̃a valet ex charitate postulantis suffragiuz interpretatione beneficij collationē: q̃d dici potest qñ ex mandato vel rogatu alterius in charitate existentis viui vl mortui. Alter qui est peccator suffragium faciat quasi ex persona illius als non facturus tūc, pdest ei. Si aūt noie suo faciens illi tm̃ applicare vellet nō posset. Pe. de palu.

Alia dicta ratio.

Item cū q̃ritur vtrū tm̃ valeant suffragia cōtinuata: q̃tum suffragia simul multiplicata. i. tm̃. xxx. misse dicte per. xxx. dies q̃tum. xxx. dicte in vno die a diuersis. Re sponsio Pe. de palu. vbi supra q̃ ad celeriorem liberationem a purgatorio et citius vidēdo deū plus valz accelerata multiplicatio: q̃ sacrm̃ habitū tm̃ in, pposito nunq̃ tanta valz ad penē remissionē ex ope opato: quātum ad actū exercitatum. Sicut patet de baptismo flaminis: et forte tādiu mansuri in purgatorio ille, p quo ppetuū fit āniuersariū q̃ eis egeat. Sed p̃tinuata successio tm̃ vl' plus vz ad meritū multiplicatum: q̃ magis est ad honorē dei p̃tinuatio taliū anniuersariorum. Neutrū ergo cōdēnandū q̃ vtrūq̃ fieri pōt bona intentione et anniuersariorum: vt de' clari' videat p op' magis sibi honorificū: et multitudo missarū simul dicēdaruz vt deus citius misereat: et ne diutius torqueatur.

Debitū solū.

Nota pro debitis solū.

De indulgētijs. Cap. III.

Ē indulgentijs nil ex

d presse habemus in sacra scriptura q̃uis ad b inducat illd apl'i. ij. ad Cor. ij. Si q̃id donaui vobis, ppter vos in psona xpi. Nec etiā ex dictis antiquorum doctorum: ꝗ modernorum. Dicit tm̃ Greg. ipsuisse indulgētias seprēnes in stationib' rome. Et q̃ eccl'ia facit b et seruat nō est credendū q̃ erret. Sciēdū aūt q̃ nō valent ad remissionē culpe quā sol' de' remittit auctoritatiue. de cōse. di. iiij. nemo. ꝗ valēt ad remissionē pene debite p peccatis seu solutionē q̃ fit de thesauro ecclie. Et dz indulgentia plena fm pe. de pa. in. iiij. di. xx. quoad remissionē pene mortalis. Plenior respectu pene iniūcte mortalis et venialis. Plenissima respectu pniarū nō solū imūctaꝝ ꝗ ingendarū. Vel sic. Plena respectu pene mortalis et venialis. Plenissima respectu nō solū pene: ꝗ etiā culpe venialis. Pōt eēnt vtrq̃ et p idulgētiā inq̃tū hz rōnē cuiusdā absolutiōis remitti culpa venialis: sicut et p cōfessionē generalē et sacramētalē. Sz ad hoc reqrit attritio nō pfecta ꝗ aliqua attritio semiplena: adiūcta papali absolutiōe q̃ p se nō esset sufficiēs sicut in adiūcta epali bñdictiōe q̃ p se non sufficeret. Hec pe. de pa. Claues aūt ist[illegible] thesauri ad ipsum e[illegible]gādū plenarie hz papa: iō dictum est petro. Tibi dabo claues regni celoꝝ ꝛc. Particlariter et fm quā dā determinationē eis ꝓcessaz hūt epi et eoꝝ sup iores: potestatē ad dādā indulgētias pcise subditis suis et nō alijs fm hosti[illegible] de pe. et re. quō aūt. Inferiores epis dare nō pñt indulgētias: ꝗ pñt ꝓcedere pticipationē bonoꝝ q̃ fiūt p subditos [illegible]os q̃buscūq̃ dūmo rōnabiliter stant et in gra cōstituris. als nō essent [illegible]paces. Pñt aūt valere indulgentie fm Th[illegible]ar. in. iiij. nō solū viuis ꝗ etiā existēnibus in purgatorio: qñ scz in forma indulgētie ponet: q̃ qui facit hoc vel illud: ipse faciēs vel alius p quo facit sequatur tm̃ indulgētie. Sz si in forma indulgētie hoc non dicit: ꝗ simpliciter qui, fact vel illud hz tm̃ idulgētie: tūc nō pōt extēdi ad defunctos q̃tūcūq̃ iste q̃ faceret id p q̃ dat indulgētia intētionē suā dirigeret ad defunctos. Dare ergo indulgētiā est accipere de illo thesauro ecclesie dicto et soluere p debitis penarū recipientib' indulgentias. Nec est necessariū q̃ fit q̃s sacerdos ad dandū indulgentiam q̃ pertinet ad iurisditionē. Et cū papa ponit generalem indulgentiam in aliqua ecclesia: vel dat facientib' certū quid que indulgentia cōsueuit appellari licz corupte a pena et culpa. Si discretus et rōnabiliter detur et fiat debitum pro quo datur. Dicit hostien, q̃ ille statim euolat si in tali statu decedat ad celum.

Triplex ē virtus indulgentiarum.

§. I. In valore indulgentiarū

est triplex cā. Una est ex pte xpi et hoc est meritum et satisfactio xpi: cuius vna gutta sanguinis sufficisset. Unde [illegible] thesaurus quo ditauit sponsam suaz ecclesiā restat ad mutuādū pctoribus gratis pñ satisfaciēt. Secūda cā est merita sctoꝝ pene et penalitates: q̃ mlto plura erogauerūt q̃ meruerūt petā eoꝝ. Tertia cā ē ex pte ecclie. s. aliqd opus spirituale vel temporale. Et hz nisi sit iusta causa dā de inulgentie peccet concedens: quasi dilapidator tanti thesauri: videntur tm̃ valere illi qui ꝓditionē impleret nisi ipse illam [illegible]ne cā impetraret: q̃ tunc et ipse peccaret: et sine causa sufficienti impetrās. Si ergo papa proprio motu motiētem absolueret ab omni pena per modū indulgētie: et ille pie crederet: statim ad celum euolaret ac si nullam culpā haberet: etiā si papa iusta cām nō haberet. Sz alij dicūt q̃ nō valet indulgentia collata sine cā iusta et rōnabili a quocūq̃ detur q̃ est contra voluntatē dei. Et nota q̃ hoc opus bonū penale sanctoꝝ pōt dupliciter considerari. Uno mō inq̃tū meritoriū: et sic nō trāsgredit p sonam meretis nisi solū meritū xpi qui sibi et alijs meruit et sic null' plus meruit q̃ acceperit, vel accepturus sit in seipo. Alio modo inq̃tū est satisfactoriū: et sic multi sancti plus satisfecerūt q̃ debuerūt. Quia ergo sancti plus sustinuerūt q̃ meruerint: et nō solum animo merendi ꝗ etiā satisfaciendi: etiā, p se quidē pmo. Deinde, p omnibus indigentibus fm intētionē ecclesie: ideo illis primo cedit in satisfactionē fm q̃ indigēt: residuū reseruat, p indigentibus dispensandū p platos ecclie. Sic igit rota satisfactio xpi cessit in thesaurū, p ceteris et nihil, p se: q̃ nulli' pene debitoꝝ. De virgine maria: q̃ nullius pene, p actuali erat debitrix omēs eius penalitates cedūt nobis in satisfactionem. Pena autē originalis q̃ est moꝝ nature satisfecit, p se q̃ illi erat debitrix. De alijs sanctis q̃d superogauerūt soluto debito suoꝝ peccatoꝝ hoc remanet in thesauro ecclesie. Hec omia Pe. de pal'. Et nota fm Pe. de pal'. vbi supra q̃ xpus nō solū omnib' meruit: sed, p omnib' satisfecit: q̃ suppositū agebat et patiebat. vñ nō solū actio meriens sz etiaz passio satisfaciēs fuit infinita. Nō est ergo ex insufficiētia q̃ passio xpi in sacramētis nō soluit: sz ex dei ordinatōe q̃ gratis remittit. Dicere eēn q̃ in sacris de' mlt remittit: nisi q̃tū sibi soluit aut d thesauro cōi ecclie: aut de thesauro cordis vel coꝝpis vel oris: est dicere deū minⁿ liberalē. Et hz in hoc essz liberalitas hoīs xpi nobis cōcatis diuitias sue penalitatis in hoc tm̃ nulla est liberalitas dei qui nihil de suo nobis donat. Propter q̃d melius dicitur q̃ in sacris est liberatio vel a tota pena vel a ptiali nō ex solutiōe sicut in indulgētijs: sz ex liberali dei remissione. Et merito q̃d de xpi. i. amore xpi: sz nō ex solutiōe xpi: q̃ etsi, p peccato nature soluit et satisfecit nō sic, p pctō pso ne. Et si dicat cū vltra infinitū nil fit et vnū infinitū consumat aliud ergo satisfactio xpi etsi fuit infinita videt exhausta. tollēdo p[illegible]ā infinitā. s. originalis culpe in baptizatis: nil ergo remanet ad soluēdū in indulgētijs, p actualibus pctis. Rñsio q̃ est verū in infinitis ciusdē rōnis: sz infinitas virtutis dei est alterius rōnis ab alijs in infinitatibus omēs cēn excedit et oia alia ad ipsam cōpata sunt finita: et quasi nihil. Passio igit xpi et inq̃tū meritoria et inq̃tū satisfactoria est infinita rōne suppositi: q̃ oēs infirmitates existentes et possibiles excedit: q̃ omēn penā dāni et sensus infinitā: finitā et nullā facere pt. Alioq̃n fill' arguī posset q̃ passio xpi pro vno solo satisfacere posset. cui' pena est infinita: et non pro duobus sicut prius arguebat q̃ p originali nō, p actuali nisi diceretur q̃d dictum est.

Opus penale facto rus duplr pōt pēdere rari.

Xpus non solus meruit sz etiam p omnib' satisfecit.

Argumētum.

Solutio.

§. II. Et nota q̃ ad cōsequēdū aliquā indulgentiā datā quatuor sunt necessaria fm Pe. in. iiij. duo ex pte dantis eam. Primuz est auctoritas plenaria quā habet papa erga omnes: legati autē nō nisi in termino sue legationis. Archiepiscopi vero etiā in episcopatibus suoꝝ suffraganeoꝝ. extra de penitē. et re. nro. Episcopi aūt etiā electi: etsi nōdū ꝓsecrati: dare pñt tm̃ in sno epatu: et in dedicatione ecclie siue ab vno siue a pluribus ꝓsecret: dare nō pñt nisi vnū annū. In anniversario dedicationis tm̃, xl. dies. ex de pe. et re. cū ex eo in fi. Idez Rich. Qd aūt plati sunt boni vel mali nil hz facere ad valorem indulgētie. Tho. Scōm est causa rationalis: pura aliqd[illegible]us piū ad honorem dei et vtilitatē primoꝝ ordinati: vt visitatio ecclesiaruz: edificatio hospitaliū: redēptio captiuorum: et hmōi. Ueruz q̃ indulgētie sunt bona spiritualia: et spiritualia pro tēporalibus nō sunt dāda: iō fm Tho. et Pe. indulgētie nō sunt dāde pncipaliter pro tpalib' sed, p spūalib': vt. s. p eas excitent hoies ad bona opera. Et ex hoc ostēdit q̃ nō pōt papa extrahere omēs animas de purgatorio dādo eis indulgentias: q̃ hoc essz indiscretuz et irrōnabile. Alia duo requiruntur ex parte

Ad consequēdū indulgētiaz qtuor sūt necessaria.

Universidad de Deusto
Biblioteca

recipiẽtis. Et p̃mũ est q̃sit in statu mereḋ' i.q̃ hẽat gr̃az U ñ ſm pe.de pa.nõ valent indulgẽtie exntib' in mortali q: manẽte offesa reat', pene tolli ñ põt. Dicit idẽ pe.ď pa. q̃ cũ ď: in indulgẽtijs ve penitẽtib' ⁊ pfessis:intelligit ipe pfessionẽ in,ppofito:q: nõ ds de facto. Cõtra qď tñ est q: in q̃busdã exp:imit:vel q̃ infra mẽsez fuerint pfessi:vñ videt ex mẽte ⁊ pactõe pcedentis q̃ qñ q̃s impleť pfessionẽ nõ est in statu mereḋi postea recedẽte fictõe recipiat effectuz. Scďm ẽ vt faciat illud,p quo dať indulgẽtia. Uñ q̃ tũcunq̃ aliq̃s hẽret volũrate faciẽdi id p:o q̃ dať indulgẽtia:puta eũdi ad eccl'iam vel dãdo elemosynã ⁊ nõ facerz q: nõ põt non obtinet idulgẽtiã ſm Tho.⁊ Alb. Religio si aũt pñt hr̃e sicut laici:si faciũt id qď ptinet indulgentia Quãuis eñ ex se nil possint cũ nil dare hẽant, ppuz.xij.q i .nõ dicaz:pñt tñ ex licẽtia plati dare.tho. Prelati ẽt dãtes indulgẽtiã pñt ea vti. Et clerici ipsius eccl'ie vbi est indulgẽtia psequi pñt:vnus aũt p:o altero indulgẽtiã cape nõ potest nisi ď cõtineat forma indulgentie. Thomas.

§.III. Valẽt etiã idulgẽtie

De valore idulgẽtiarum

ſm Tho.⁊ Alb.quãtum sonãt:vt videlz.xl.dies indulgentie valent q̃tũ.xl.dies pnie ſm taxatões factã:siue a sacerdote siue a iure:siue a iusticia diuina. Dies eñ iste siue ãni non sunt ãni celi:nec purgatoij:sed mũdi. Et sicut in mũdo.xl.dies penitẽt ie plus valẽt vni pficienti cũ maiori devotione q̃ valeãt alteri:ita.xl.dies indulgẽtie plus valent illi q̃ cũ maiori charitate seu rei date q̃titate accedit. Richar.aũt dicit.in.iiij.sen. Nõ q̃tum ad remissionez penepes sũt iste q̃ plus dat ⁊ qui min':si hoc ptinet in forma idulgẽtie. Sz q̃tũ ad remissionẽ intẽtiõis pene:⁊ q̃tũ ad sui dispositiõem ⁊ recipiendũ augmẽtuz gr̃e plus recipit q̃ plus dat:nisi in casu in q̃ min'datũ esset maius p compatiõem ad dantẽ.

Nota hic pulchra

Uñ aũt indulgẽtia posita eccl'ie est determinata ad tps:puta q̃ vadit ad talẽ eccl'iam vsq̃ ad tale tps:hẽat tñ ď indulgentia:intelligit semel tñ hẽri fz Tho. Unde si q̃s multis vicib' ire ad vnã eclesiã in die q̃ est ibi indulgẽtia ⁊ semp de nouo offerret:nõ hẽret,ppr̃ea indulgẽtiam nisi semel. Sed in eccl'ia sancti Petri ď roma est ppetua indulgẽtia,xl.dieruz:vt quotiẽs ingrediať totiens obtineat. Tho. Nota q̃ indulgẽtia ſm pe.de pa. in.iiij.tñ valet quãtum sonat:⁊ in foro dei:⁊ hic ⁊ in purgatorio. Sic intelligẽdo q̃ q̃ lucrať indulgẽtiã.xx.annoz tñ sibi valet ad remissionem pene,p pcris suis q̃tum illi valuissent.xx.anni in pnia iniũcti:si illis.xx.ãns penituisset:aliter ecclesia deciper. Sed sicut pnia quãto fit in maiori charitate:tãto est magis satiffactoria. Sic isti.xx.anni lucrati tãto sunt plus vel min' satiffactorij isti q̃ illi:q̃to pnia istius fuisset satiffactoria magis q̃ illius. Et,p pr̃ hoc indulgẽtie sunt maxime vtiles peccatorib' ⁊ secure q̃ sepe recidiuant:⁊ non facile abstinẽt per totũ annũ a mortali,sicut abstinent vno die quo dať indulgentia. Quibusdam,pbabiliter videť q̃ intelligať de penitẽtijs iniungẽdis.q.d.xl.dies de tali pnia qualis tibi claue nõ errãe deberet iniungi. Alij dicũt q̃ tantũ valent q̃tum sonant: ⁊ plus si plus intendit ille q̃ dat dũ tamẽ possit cõcurrentibus debitis circũstantijs. Sed si non intendit dare nisi q̃tum sonãt:tũc nõ relaxanť nisi pnie iniuncte in foro penitentiali. Unde si nihil est iniunctũ:nihil remittitur. Sz cum dať indulgẽtia plena:plenior vel plenissima:tũc ois pnia iniuncta ⁊ iniungenda remittit hic ⁊ in futuro. Alij dicũt q̃ videť iste sensus vboz. Remitto tibi ꝯ annum de pnia iniũcta.i.tñ minus punieris in purgatorio:quãtum esses si vno anno cõtinue egisses pniam in hac vita. Nec credunt q̃ ,pter has indulgẽtias generales min' teneať agere penitẽtiam in hac vita:⁊ horũ dictũ satis videtur cõcordare equitati:vt notat Innocẽ. Item nota q̃ cũ est determinata q̃titas indulgentie et taxata quãtitas elemosyne qui dat tñ hz:qui nõ dat tantũ non hz etiam si sit pauz. Sed si simpl' datur sic,qui subuenit tali loco habeat tñ de indulgentia:intelligit ſm suam ꝓditõem. Item nota q̃ idulgẽtia data vel p papã vel p epos simpl' sp durat dum durat locus. Nec expirat p mortẽ pcedentis. Sz si ecclesia destruať vt oporteat eam iterũ dedicare:tũc in dulgẽtie destruum' date ad tps:vt q̃nquẽnium vsq̃ ad illud tps durãt. hec oia Pe.de pal'. Item nota q̃ pcisi nõ possunt dare indulgẽtias:q: nõ extendunť nisi ad subditos quos pcisus non hz. Item nota q̃ nõ psunt non subdito nisi de licẽtia ,ppri epi vel ,ppri iudicis:vñ sufficere videť licentia curati. Pe.de palu.

§.IIIi. Demũ videndum est

De indulgẽtia plenaria

de indulgentia plenaria que dať solũ a summis pontifi-bus:q̃ fit diuersimode. Aliq̃ eñ datur vl' oibus certis locum visitantib' simpl'.i.p:o oi tpe sicut cõter dicit de visitantib' sepulcrũ dñi. Ueruz est tñ q̃ sine licentia pape nõ pñt illuc accedere:q̃ videť institutũ ne ob suasionẽ racenoz ibi habitantiũ fideles fidem verã abdenegarent: vel timore deuicti penarũ inferendarum ab eis. Aliquãdo dať indulgẽtia plenaria oibus visitantib' certum locũ certa die infra ãnum vt cõcessum est ecclesie sancte Marie de angelis ordis pdicatoz ferrarie:per Eugeniũ.iiij. ⁊ in,puincia ,puincie in eccl'ia sancte Marie magdalene in balnea p eũdem. Et hmõi in ppetũ pmanẽt nisi p papam reuocent':sicut reuocate fuerũt oẽs tales indulgẽtie date: instar indulgentiarum aliarum in cuncilio Constãtiensi. Oportet enim visitãs talia loca implere:ea que in fo...na ipa ptinẽtur ad pseqũdum talem indulgẽtiam nec ad alios viuos vel defunctos pñt applica...: q: cõter ibi ď: de ipsis accedẽtibus. Tertio mõ datur indulgẽtia plenaria oibus faciẽtib' certum opus:puta assumẽtibus crucem ad bellandũ ꝯ infideles:vel eũtibus vel mittentibus bellatores ꝯ illos vel damtib' certam summã pecunie elemosynaliter p:o tali opere vel alio pio negocio.

Quarto mõ dať certis ⁊ determinatis siue ...iotis pionis faciẽtibus infra annũ vel ... ...ps in bulla taxatũ certas elemosynas ⁊ ieunia vel alia pia opa. ...onum hmõi q̃ talis hẽat facultatẽ eligẽdi idoneũ pfessorem in articulo mortis q̃ vigore talis indulgẽtie valeat absoluere ab oibus peccatis de q̃bus est corde cõritus ⁊ ore pfessus exceptis illis que ppetrass hz sub fiducia talis gratie. Quinto dať plenaria indulgẽtia visitantib' certas ecclesias vel certis dieb': vt dicẽt infra. Et hoc de q̃nquagenario i q̃nquagenariũ:⁊ ď: indulgentia iubilei. Circa materiam istam ,mo sciẽdum q̃ q̃uis tales plenarie idulgẽtie vulgariter nũcupent indulgẽtie de culpa ⁊ pena. Locutio tamen talis ,ppe non est va:q: culpe solus remissor est deus auctoritatiue:iuxta illud qď dñs ait p Esa.c.xliij. Ego solus deleo iniquitates tuas ,pter memetipm. Et de pse.di.iiij nemo. Põt tñ sic saluari di... locutio vt remissio culpe referatur ad cõritiõem ⁊ pfessionẽ que pẽtigit ad pseqũdam indulgentiã:vt p3 ex forma ⁊ remissione pene ad effectũ indulgẽtie. Ad ď̃ eni ordinať ois indulgẽtia:siue pticularis siue vl' is ad remissionem pene tpalis debite,p peccatis cõmissis ptialem vel totalem pro q̃ q̃s nõ satiffacit in pñti per opa bona in statu gr̃e facta vel p pnias injunctas in pfessione:vel p sacroz piam susceptoem vel indulgẽtiarũ suffragatõem in purgatorio postmodum eas luet:si tñ in statu gr̃e decedat:als ad inferna descẽdit nũ q̃ eas solutur' ſm doctores in.iiij. Et q: indulgẽtie tũc valent q̃tum sonãt:ideo diligẽter attẽdendus est tenor eaz ⁊ obseruãdus. Non eñ in hmõi vorũ pro ope reputať: vt ait Lassio.de pe.di.i.sed oz ope implere qď ibi mãdatur. Nec sufficit ptem implere vt ptem hẽat indulgẽtie:sz totuz aut nihil:vt vbi gr̃a. Si q̃s teneať ex forma indulgẽtie certa ieiunia facere infra ãnũ,primũ:⁊ ex incuria non faciet oia non psequeť. Si q̃s debeat visitare q̃tuor ecclesias per q̃ndenam:⁊ tñ tres ex eis visitat:vel solum p q̃terdenam non consequeť eam.

§.V. Et q: indulgẽtie in articulo mortis

Dubitatur

q̃ plurimis date sunt ab Eugenio.iiij.q̃ nulli dubio pmanẽt in suo valore post mortẽ eiꝰ p regulã. Decet beneficiũ pncipis cẽ mansuz.li.vj.plura dubia insurgerũt circa hmõi. Primũ est q̃s dicať in hac materia articulus mortis,in quo hñs hmõi indulgentiaz absoluiť. Utrũ verus cũ.s.q̃s mortis:vl' psumpt' cũ.s.q̃s estimať fz cõe iudicũ mortis q̃uis postea euadat qď pluries accidit. Ad qď rndeť q̃ si non plus habeať ex forma indulti: nec pcedẽs aliter suã intẽtionẽ exprimat. videť intelligendus de articulo psumpto nõ vo. Sic etiã extrema vnctio ...ť q̃ est sacrm exeũtiũ:q: ds dari his q̃ ſm cõem estimationẽ reputant moriturj. ⁊ tñ si euadãt iterũ postea in ungunť. ⁊ nihilomin' extrema dicit': q: sic estimabať q̃ foret extrema. Tunc g̃ cuz in tali articulo psumpto mortis absoluiť. cõsequi videť effectũ idulgẽtie vsq̃ ad illd tps q̃uis postea euadat ⁊ gr̃a illa expirat in posteꝫ. Ita pslulit dñs Jo.do. Secus aut esset si in forma diceret q̃ cõsequeť effectũ indulgẽtie in casu quo moriať: tũc als sibi reseruet in fine. Tunc eni nõ pseqũť effectũ si nõ moriť nec gr̃a expirat p illã absolutionẽ. Idẽ si nõ habeať ď in forma. ⁊ tñ pcedẽs declarat sic intẽdere .s.de articulo vo nõ psumpto:vt dicit Eugeniũ declarasse. Scďo querit vtrũ quis teneať gñaliter pfiteri ď pctis etiã que als rite pfessus est vt pseqũať effectũ indulgẽtie plenarie. Et aliquib' visuz est q̃ sic:q: in forma indulti q̃ pfessor cui ele gerit in articulo mortis absoluat ⁊ det sibi auctoritatem ple nariã remissionẽ oim pctõz q̃ est ore pfessus ⁊ contritus Si q̃ nõ pfiteať tunc ad illa q̃ als pfessus est nõ videť ex tendi remissio:nisi ad sibi tũc pfessa ⁊ nõ ad alia. Sed in oppositũ est rei vitas. Pro cui' declaratiõe est sciẽdus q̃ clauis iurisditiõis circa hoiem in mortis articulo pstitutũ duplex in sacerdote dilatať.s.de iure cõi:⁊ de indulto pticulari hui'. Et q̃tum ad pmũ modũ põt q̃libet sacerdos quelibet in articulo mortis pstitutũ sibi pfitentẽ absoluere ab oibus pctis ...ẽtijs excõicatiõis indifferẽter sacraliter ⁊ in foro penitentiali. Hec aũt ptãs p hmõi indultum nõ cõmittit:q: quilibet sacerdos nõ pcisus hz hãc de iure cõi in eo casu. Preterea talis absolutio sacralis etiã extendit ad pctã q̃ ptextu talis vniuersalis auctoritatis cõmissa eẽnt. nullũ eni excipit dũmodo ptritus pfiteať: sed ptãs pcessa sacerdoti:respectu hui' idulti nõ extendit ad pctã q̃ cõmisisset ptextu talis indulgẽtie: vt p3 ex forma idulti. Sed nihilomin' quoad ipa cõmissa ptextu indulti valet absolutio sacralis que fit de iure cõi in hoc articulo si pterať ⁊ pfiteať si meroi occurrat quoad culpã ⁊ quo ad penã tpalem. ptãte cõi clauiũ plus ⁊ minus ſm dispositionez eius. Scďo modo dilatať clauis iurisditionis in sacerdote in ď articulo ,ppter indultũ spãle talia indulgẽtie quoad remissionẽ penaꝫ tpalium q̃s quis solutur' est hic vel in purgatorio q̃s de iure cõi sacerdos remittere nõ poterat:sed põt vigore indulti hui'. Ubi etiã notãdũ q̃ ista remissio q̃ in hac gr̃a indulgẽtie cõmittit non est sacralis. ideo nõ reqrit de necessitate noticiã pctõz: nec formã absolutiõis sacralis:fz psupponit q̃ fit tũc vl' ante ...ade ptritus ⁊ ore pfessus. Cuius rõ esse põt:q: cũ sint tres ptes integrales pnie. hmõi gratiosa indulgẽtia nõ põt supplere nisi tertiã.s.satiffactionẽ:ptritionẽ ⁊ cõfessionẽ supplere nõ põt. Nõ eni põt quis,p alio pteri vl' cõfiteri sacraliter nisi p interptem:cuz nescit loqui: fz bene põt vnus p alio satiffacere viuo vl' defuncto. Et iõ põtifex romanus q̃ est pncipalis dispẽsator thesauri eccl'e. intendit p hmõi indulgẽtias.i.q̃ de ipo thesauro.s.penarum xpi ⁊ sanctoz adiuuenť fideles ad satiffaciendũ seu soluendũ debita hmõi penaꝫ. Non g̃ opz q̃ pfiteať generaliter seu als pfessa:nec ď exprimit forma indulti: sed q̃ det sibi plenariã remissionẽ pctõz:q̃ ẽ ore pfessus ⁊ ptrit' Nõ dicit sibi:fz simpl' q̃ ẽ pfessus. Si igit aliq̃s est pfessus iã est pfess...s ⁊ ipleuit formã indulti:vt nõ oporteat pfessa iteꝫ pfiteri. Sz si qua ppetrasset mortalia post vltimã pfessionẽ rite factã q̃ illis oz pfiteri:vt ad illa extendatur remissio pene debite,p illis. Et si amisisset loquelaz sed nõ vsum rõnis posset,puideri saluti sue p signa ⁊ nutus q̃ equiualẽt pfessioni: ⁊ ad pseqũtionẽ remissionis pene illoz. Sz si p nullũ modũ põt intimare talia pcã valebit quidẽ sibi ptritio sola:si eã hẽat ad remissionẽ culpaꝫ taliũ:fz nõ extendeť remissio pene illoz vigore indulti:vt videť q: nunq̃ est ea cõfessus. Si aũt incurrat amentiaz vl' frenesim post mortale cõmissum de quo nunq̃ habuit cõtritionẽ:cũ nec in tali statu posset eã habere nec saluať nec in aliquo sibi suffragať:vel valet indulgẽtia. Ueruz q: sciri nõ põt hoc nisi pmansisset vsq̃ ad illud vltimum in aliquo notorio crimine:vt in pcubinatu:vsura publica ⁊ hmõi põt sacerdos facere qď in se est:vt det sibi talẽ absolutionẽ ⁊ plenã remissionẽ. Et idẽ dicendũ est de venialibus ď est q: q: nõ sunt de necessitate cõfitenda: ideo eis nõ pfessis:nõ ,ppter ď tollit valor indulgẽtie si mortalia est pfessus tunc vl' als ⁊ de venialibus sit ptritus als et sic p ď nõ impediret a salute:q: venialia nõ tollũt gratiaz nec effectũ huius indulgẽtie. impediret tñ ad remissionẽ penaꝫ debitaꝫ,p illis venialibus:nisi extenderetur ex eo q̃ pena nõ remittit remanẽte culpa etiam veniali.

De venialibus.

Idem intelligendũ est de oibus indulgẽtijs q̃ danť pticulariter vl' vniuersali penitẽtibus ⁊ pfessis.s. q̃ oz pfiteri si qua cõmisisset mortalia post vltimã cõfessionẽ: als sibi nõ valerent. Uenialia aũt nõ oz pfiteri nec mortalia iam rite pfessa. Ueꝫ q: pfessio semp est vtilis etiã iterata frequẽter etiã de venialibus ⁊ venialia pfiteri. ⁊ als pfessa nõ põt nisi iuuare. pstertim cũ p pfessionẽ efficiať quis aliq̃s de attrito ptritus. Ideo si q̃s vult generaliter tũc pfiteri: nõ põt nec deber reprehendi: fz cõmendari. sed nõ est hoc necessariũ ad pseqũndũ effectũ indulgẽtie. Tertio querit q̃ fit forma hui' absolutiõis vl' remissionis plenarie qď est diligẽter inspiciendũ: q: sicut forma est pncipium essẽdi: ita ⁊ cognoscẽdi. Et iõ est fiẽda vna distinctio cõis ⁊ satis vulgata ſm theologos ⁊ canonistas: vicz q̃ duplex est clauis: vna ordinis: alia iurisditiõis. Dare aũt indulgentiã plenariã vl' nõ plenariã nõ ptinet ad clauez ordinis vl' iurisditiõis. qď p3 ex eo: q: claue ordinis non põt vti nisi qui est sacerdos: qď est absoluere in sacro penitentie sacraliter. Sed absoluere in foro iudiciali seu dare indulgentiã ptialem vl' plenariã ptinet ad clauem iurisditionis: qď fieri põt etiã p eũ qui nõ est sacerdos. Nam legatus nõ sacerdos dať indulgentiã ⁊ papa electus canonice. et nõ sit adhuc sacerdos põt dare indulgẽtias Et sic p3 q̃ nõ ptinet ad clauem ordinis: sed iurisditiõis dare indulgentias. Ad clauẽ aũt ordinis ptinet habere ptãtem sup corpus xpi vez ad cõficiendum ⁊ sup corpus xpi mysticum ad absoluendũ a pctis sacraliter. Et absolutio quidẽ a pctis sacralis habet certam formã q̃ mutari nõ põt quoad formã subalem: nec ea vti põt quis q̃ efficaciã hẽat nisi sacerdos. Sed absolutio plenaria seu cõcessio remissionis plenarie nõ habet certã formã determinatam: ⁊ ideo variari põt. quinimo absq̃ aliqua forma ď horum põt pcedi: vt puta cuz pcedens dicit: visitãs talem eccl'iam: vl' faciẽs talẽ eccl'iam penitẽs ⁊ pfessus hẽat plenariam indulgentiã. ⁊ intelligit vt dictum est. s.q̃ tũc vl' antea sit pfessus de necessario pfitendis. Manifestũ est eni talẽ ...la iplet statim absq̃ alia forma vboz alicuius absolutiõis psequi effectũ illius indulgẽtie nisi ponat obstaculũ incõtritiõis. Scďo notandũ q̃ illa debet eẽ forma verboz in remissione plenaria pcedẽda quã pcedens indulgentiã decreuit. Nam in illa forma dz minister exe qui mandatũ in q̃ eius impator inuniť. Cum g̃ in hmõi gratijs cõter talis sit forma idulti: vt pfessor tali psone i obediẽtia romane eccl'e pfiteri etiã plenariã remissionez largiat. Sequiť ex tali forma ,missionis ipatiua q̃ talis

Dupleꝫ clauis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

debet esse forma executionis indicatiua. Ego auctoritate sedis apl'ice mihi pnūc cōmissa pcedo tibi plenariam remissionē oīm pctōr̄ uor̄ de q̄bus es ptrit' ⁊ ore pfessus preter ea q̄ ex pfidentia hui' indulti cōmisisti. Si addak. In nōie pa. ⁊ fi. ⁊ spūsancti pgruū erit: ⁊ nō necessariuz ⁊ q̄d alij addūt: ⁊ restituo te illi innocentie in qua eras q̄n baptizatus fuisti supfluū vīdr: nō tm̄ vitiat actū. Tertio est notādū q̄ ex cōmissiōe actualē plenariā remissionē cōcedēs: nō oz q̄ necessario sit sacerdos: nisi exp̄sse i cōmissione mādet ꝶ. Nō em̄ est fu' maior dīo suo: ⁊ pcedēs plenariā indulgētiā pōt nō esse sacerdos: q̄ ⁊ exequēs nō oz q̄ sit sacerdos nisi hoc pmineret forma idulgētie hui'. Sicut em̄ talis plena remissio p̄t dari cū forma ⁊ sine forma ita ēt p ministrū ⁊ sine ministro: ⁊ p ministrū sacerdotē ⁊ nō sacerdotē: nisi in bulla dicak exp̄sse q̄ minister hui' pfessiōis sit sacerdos. Si aūt nō dicak in bulla: nisi q̄ sit idone' cōfessor ⁊ q̄s in articulo mor̄ pstituat' hīs talē indulgētiā sacerdotē brē nō possit: vl' etiā clericū: saē vīdr q̄ laic' in eo casu possit iudicari idone' pfessor: q̄ vt dictū est tal' pfessio vl' absolutio nō est sacramētal' q̄ nō p̄t fieri nisi p sacerdotē. Aīā ⁊ pfitēs pctā sua laico in tali casu. cū nō hz copiam sacerdot̄ laudabilē q̄dez facit: ⁊ euadēs teneē ite ille sacerdoti pfiteri cū laic' nō hēat clauē ordinis. Tā si pfiteē laico necessario pfitēda: vl' mortalia cōmissa post vltimam pfessionē valet q̄dē sibi ad pseqūdā indulgētiā talem. Quarto ē notādū q̄ materia circa quā pncipaliter est remissio plēaria ⁊ materia circa quā est remissio sacralis differūt q̄si sicut culpa ⁊ pena. Nā prās q̄ est clauis ordinis pcipue ē circa culpā actualē q̄uis ēt virtute clauiū diminuank ⁊ de pena debita tpali pl' ⁊ min' p̄m q̄titatez cōtritiōis ⁊ laboris: ⁊ pri' ope inuīcto satisfactiōis. Sed clauis iurisdictiōis est in hmōi indulgētijs q̄ pena tpalez debitā p culpa. Nā ⁊ si culpa dimitta k ꝶ est rōne pritionis ⁊ pfessionis pri' facte. Aīā ⁊ remissio sacramētalis vel culparū mortaliū semp est plenaria vl' n ꝶ tuo indulto. Vel de ōīs te absoluat a tua culpa ⁊ pena p̄m grām quā dō tibi pcessam a sūmo pōtifice. Nec sequīt q̄ frustra in forma idulti ponik q̄ valeat sibi eligere pfessorē idoneū ⁊c. q: ꝶ fit vt faciendo si pōt pfessionē sacralē sacerdoti de mortalib' nōdū cōfessis. Vel de ōīs etiā ā pfessis vel venialib' nō necessariis pfiteri efficaci' tollak obstaculū ad pseqūdū indulgētiā cū p pfessionez efficiak q̄s aliq̄n de attrito pritus p̄m Tho. Qd̄ si in forma indulti ꝶ diceret q̄ valeat sibi eligere pfessorē sacerdotē seculare vl' regulare. Ex ipsa forma pz q̄ oz esse sacerdos q̄ det sibi illā plenariā remissionem. Quarto q̄rit vtrū valeat dctā pfessio quoad peccata obliua. ⁊ vīdet q̄ nō q: dak ex forma indulgentie remissio plenaria pctōr̄. de q̄b' est ptrit' ⁊ pfessus. Sz quoruz est oblitus nō est pfessus: ergo de illis nō dak. In p̄nū: vt credo est rei veritas. Qui' rō ē. q: cū de' nō reqrat ab homine ipossibile. ita vīdet sentiēdū de papa qui ei' vices tenet in terris: cū regula dicat. nemo ad ipossibile obligari poterit. de reg. iur. lib. vj. Impossibile est aūt q̄ q̄s pfitetur in pticulari illō q̄d nō hz in memoria: nisi d..eret mēdaciū q̄d nullo modo est fiēdū. xrij. q. ij. cum humilitatis. Sz nec istud reqrit ad hoc vt remittat obliu: ⁊ sufficit q̄ cōterak ⁊ pfiteat de his in genere cū pposito cōterēdi ⁊ cōfitendi in spē cū mēti occurrerit: ⁊ p hoc remittuntur si alīs est bñ dispositus. Et ita vīdet estimādū papā hoc intendere in tali indulto. ſ. de pfessione eor̄ que mēti occurrunt cū cōperēti discussione ⁊ eor̄ q̄ sunt necessario pfitēda vt mortalia, de oblius aūt sufficiat pfessio sicut ⁊ cōtritio generalis. Ad q̄d etiā facit ā simili decretalis oīs vtriusq̄ sexus. de pe. ⁊ re. Naz ibi p̄cipit q̄ q̄s omia pctā sua debeat saltē semel in anno cōfiteri ppio sacerdoti: ⁊ certū est q̄ pctā oblita sunt pctā. Nō em̄ obliuio facit pctū p petratū nō esse pctū: ⁊ cū q̄s ea nō pfiteatur q: nō recordak: q̄ nō oia pctā sua pfitet: q̄ cū nō seruet mādatū ea nō cōfitēdo: q: nō oia: peccabit mortaliter: q̄d esset absurdus dicere. Intelligēda est ergo decre. illa de pctis pfitēdis. ſ. q̄ memorie occurrūt in pticlari: alia in gnali. Et sīl' in proposito quoad pseculione plenarie remissionis sufficit cōfessio de oblitis in genere: nec reqrit in spē q̄d est impossibile. Idē vīdet dicēdū cū in forma hu' indulti pmet q̄ si hz alteri satisfacere seu restituere restituat intelliḡ dum vīdet si p̄t: sic em̄ glosat Aug. illā regulā. pctū nō dimittit: nisi restituak ablatū. de reg. iur. lib. vj. videlz si pōt restituī vt ipse Aug. exp̄sse dicit. xliij. q. vj. si res. Qui ergo abstulit ab alijs p furtū: rapinā: vsurā: fraudes ⁊ hmōi certā sūmā pecunie: ⁊ penitus: nihil hz ad restituēdū vl' q̄z talis habēs talē idulgētiā no pfuabit' fructu ei' si alīs cōtrit' ⁊ pfessus est cū ppofito efficaci satisfaciēdi si posset. Sz si pōt in totū vel in ptē etsi nō sine magno incōmodo suo: vtiq̄ eā nō pseqūt. Quinto q̄rit vtrū lithargicus vel frenetic' vel amēs effect' q̄ nōdū eligit pfessorē q̄ cū thargicus absoluat seu cōcedat dictā remissionē plenariā vigore tal' frenetic' ⁊ amētis indultī valeat cōsequī effectū talis indulgētie. Et vīdet q̄ nō: q: talis p̄ius nō eligit pfessorē: nūc aūt eligere nō valet cū nō sit cōpos rōis: q̄ ⁊c. Circa ꝶ hz aliqua sint supradicta. adhuc addenk et alia: vtiq̄ dubiū nō hz q̄ si i sanamēte cōstitut' ōclarauit velle ꝶ sibi fieri q̄n canus pringeret mortis p quēcūq̄: extūc vīdet elegisse: ⁊ sic p sacerdotem si haberi posset fiat absolutio vl' cōcessio remissionis et valebit ei ad oia nisi ad ea pctā q̄ ppetrasset pretru illi' indulgētie: q: hec excludunt in forma illa. Et idē quoad pctā mortalia q̄ nūq̄ fuit pfessus de q̄b' recordabat ⁊ cōtritus, pponebat tpe suo pfiteri: ⁊ puētus vl' cauis repētine ⁊ impromise mortis vel amissiōe q̄ level frenesi supueniente nō valuit. Nā talis etsi pcedak a sacro. te ad ꝶ vocato absolutio seu plenaria remissio vigore talis idulti valebit q̄dē sibi idulgētia alīs pritto: ⁊ ñ quoad ea q̄ nōdū fuerat cōfessus. Vīdet etiā q̄busdā q̄ etsi mō pdicto exp̄sse non elegerit vel declarauerit: ꝶ tm̄ intēdebat q̄ illa electio hmōi bimalis ei sufficit ad pseqūdā idulgētiā modo tm̄ pdicto q̄uino in abſtia sacerdotis dicūt q̄ ēt laic' est idone' ad cōcedēdū talez remissionē ex indulto hui'. Vtrū aūt ꝶ sit verū: dubitari pōt ⁊ rōnes ad vtrāq̄ ptē sunt: nil tm̄ nocet q̄ fiat p laicū si haberi nō pōt sacerdos: ⁊ valeat q̄uī valere pōt. Sexto q̄rit vtrū q̄ adimplet ea q̄ ptinent in forma indulgētie ad ꝶ q̄ pseqūt eā m pctō mortali: etiaz p eū cognito pseqūt effectū indulgētie: verbigra. In hmōi ius indulgētie forma cōi ex. mik q̄ eroget pauplb' certa q̄titatē pecunie: ⁊ q̄ iciunet p ānū si pōt vna die i hebdomada: alīs nō hēat eā: vel si posita sit indulgentia ad certum locū puta in visitādo aliquas ecclias: vt indulgentia iubilei habek. Si in mortali existēs sumit iter adv: bevrū tenek q̄ est necessariū hoiem esse extra mortale pcūm ad hoc q̄ valeat psequi fructū eius. Sed talis est in mortali ergo ⁊c. Ad hoc saluo meliori iudicio respōdendū videt p distinctionē: q: aliud est dicēdū de eo tempe ⁊ loco quo cōcedit indulgētia aliud de tēpore quo itur ⁊ disponit ad indulgētiā. Nā de tpe quo pseculturus est idulgētiā vtiq̄ optz q̄ sit pritius ⁊ p ōīs sine mortali alīs nō pdesset videlicet cū est in articulo mortis q̄n sit ei talis absolutio vl' cōcessio: seu q̄ eo tpe q̄ visitat ecclīam vel eccl'ā vbi posita est indulgētia vt in indulgētia iubilei: sed tpe quo pergit ad vrbē vbi sunt dicte ecclie. Vel tpe quo dat elemosynas vel facit iciuniū p ānū p̄m formam indulgentiarum in articlo mor̄ nōvīdr necessariū q̄ illa faciat ex mortale q̄uis vtiq̄ tutius ⁊ melius fo: et: ⁊ vtilius etiā tunc esset esse

Dubitatō q̄rta de pccatis oblitis.

Dubitatio sexta de effectu in mortali.

ne mortali: sicut etiā dicūt plēs doctores: vt Tho. in. iiij. q̄ eas satisfactiōes iniūctas a pfessore q̄ post expletionē earz relinquūt effectū in satisfaciēte in mortali pactas nō oz iterare: vt iciunia ⁊ elemosyne ⁊ pegrinatiōes: q: effectus ille remanēs valet reuerso ad gratiam.

§. VI. De indulgentia iubilei

De indulgentia iubilei.

Iubileus q̄ est plenaria. ⁊ vīdet valde rōnabilē instituta seu cōcessa. tū q: hoies sunt valde tepidi ad satisfaciēdū mariis debit' penarz q̄bus teneē obnoxij, ppter inumerabilia ⁊ q̄uia pctā cōmissa. saltē semel in vita gratiose recipiāt tale suffragium ad soluēda tāta debita ex thesauro inexhaustibili meritorz xpi ⁊ sctōr̄. tū vt seruek reuerētia ac deuotio aplice sedis q̄ originata est in vrbe vbi talis idulgentia pcessa est cū pōtifex roman' sit in terris xpi vicarius ⁊ petri successor. tū ad pformandā fidē catholicā ⁊ excitandū feruorē el' in mentib' fidelīū quā vbis ⁊ facij inumerabiliū passionū ⁊ miraculoz sci martyres defensarūt ⁊ corroborarūt pm..ie in vrbe tūc dña mūdi vbi ⁊ illoz corpa sine numero reqesciunt. Accedētes eniz illuc deuote ⁊ visitates ecclas inqrunt ⁊ audiūt de locis martyrioz: ⁊ inde pfortank in fide ⁊ animank ad pstantiam. Qñ habuerit initiū talis indulgētia iubilei nōdū inueni ꝶ Jo. an. ⁊ quīdā alij doctores referūt Bonifactū. viij. in sinuisse de pilio ⁊ pensu cardinaliū indulgentiam plenariā: seu pcessisse de cētenario in centenariū accedentibus ad vrbē ⁊ visitatib' certis dieb' quasdā vbis ecclas sancti Jo. lateran. scti Pe. scti Pau. scte Mar.. maioris. Qd̄ v..ek fuisse circa ānos dñi. M. ccc. postea Clemēs ⁊ exinde Greg. pfiderātes paucissimos hoies attingere ad cētesimū: reduxerūt numerz cētū ānoz ad numerum q̄nquagenarium ad quē pueniūt q̄ in mūdo veterascūt. dem̄ Nicola' papa. v. anno dñi. M. cccl. inchoāte in festo natuitat' dñi fecit in missaz solēnijs indulgētiā iubilei, publice insinuari. ſ. plenariā remissionē psequi penitētes ⁊ pfessos: q̄ tal ecclas sel'n die visitauerint p q̄ndenā vlt. ..nos ⁊ citramōtanos. Romanos āt ⁊ vicinas ciuitates p mēsem p totū annū q̄nquagesimuz pmanet dicta indulgētia: ⁊ in sua bulla patēti ꝶ exp̄mēte recolit. q̄tinus p̄fati summi pōtifices mō declarato idem statuerūt. Paulus vo pa. ij. certis ex canō. rōnabilib' animum suū mouētib' dictū iubileū assignauit de vicesimo quinto in vicesimū quintū annū. Et ne q̄s sumat dubia p certis. sciendū q̄ in copia cuiusdā bulle q̄ dr esse clementis multa narrank que nō vīdenk esse de stilo curi.. cū sint levia ⁊ exorbitātia satis. Aīā hz ascribank clementi nō videtur veriſsile illius vl' alteri' summi pōtificis fuisse: hz ficticie inueta: etsi etiā essent papa Nicola' illa nō approbauit. Posset aūt papa abbreuiare dies visitatiōis sicut aliq̄n fecit. ppter maxima m.. tudinē concurrentem.

§. VII. Notādū de iubileo

Iubileus q̄ est in hoc.

q̄ ꝶ nomē p̄m interptationē deriuak a Jobel. Jobel eniz hebraice latine interptak initiū vl' remissio. Inde iubile' remissiu': vl' initiās dr: q: vt dicek fiebāt in eo remissiōes Scdm vo. etymologiam dicik a iubilo qui significat magnum gaudiū. nam in tali anno erat magnū gaudiū ⁊ festum. Est itaq̄ iubileus: in abraā inchoat'. In veteri lege pfigurat'. In tpe grē pfectionat'. A sūmo pōtifice ad plenariā pene indulgētiā applicat'. Quātū ad p̄mū refert magr in histo. scho. q̄ heb: et tradūt iubilem habuisse initiū: q̄n abraā loth nepotē suuz qui ducī' erat captiuus a quattuor regib': q̄ debellauerant quinq̄ reges. ſ. ..gē Sodomor̄: vbi habitabat Loth ⁊ alios a captiuitate liberauit. Vt eni fuit remissa captiuitas eius. Gen. xiiij. Et tūc dicīt Loth fuisse q̄nq̄gīta annoz. Ul' ipe abraā in q̄nq̄gesimo anno erat cū dñs ei locut' fuerat q̄n egressus est de arā. Vel q: abraā p̄ius astroz noluerat q̄ aeris intēpies q̄ fit ex eleuaz vl' depssis planetis semp vsq̄ ad q̄nq̄gīta ānos ad tēperiē reducīk q̄d fieri vīdit in astris. ..olut imitari in terris vt q̄nq̄gesim' annus dicerek iubile'. Quantū ad scdm mādauit de' in lege. Leui. xxv. Et p'. viij. hebdomadas annoz̄ ann' sequēs q̄ erat q̄nq̄gesim': diceret iubile' in q̄ anno fiebat remissio multiplex. Nā remittebak terra a cultura: q: nō poterant colere serere ⁊ hmōi. Remittebak seruit' hoiz: q: nūc serui efficiebāk liberi. Remittebāk ⁊ debita ⁊ possessiōes vēdite reuertebank ad p̄ozes possessozes. Sīl' ⁊ pignozate ⁊ plura fiebāt alia ad gaudiū. Sed vt dicit aplis. j. Cor. x. Hec oia in figuram pringebāt illis facta sunt aūt ppter nos. Quantū ad tertiū ꝶ pfectionē habuit ⁊ fuit imple tum q̄n q̄nquagesima die post xpi resurrectionez: fuit lex grē ⁊ amoris data discipulis xpi in mōte syon descēdēte spūsctō sup illos in spē ignis. Aīā ⁊ tunc canit eccla. Pastrata sunt hec mystice: pasche pacto tpe sacro die: numero quo lege fit remissio. Resurgēs xps ⁊ apparēs eis dixerat. Jo. xx. Accipite spūsanctū quoz̄ remi. pec. ⁊c. Sz ipa q̄nq̄gesima die copiosi' receperūt grām qua remissa est eis oio iniqtas quoad culpā ⁊ penā: ⁊ p hanc reuertik hō ad possessionē antiqnā depditā vite eterne. Prius aūt mortali carne indutus dixerat Petro ..mo summo pontifici. Nō dico tibi septies: hz vsq̄ septuagiessepties. Mat thei. xviij. q̄d multiplī' exponik. ⁊ alias expositiones omittendo. Septuaginta septē generationes numerank a Luca a xpo vsq̄ ad Adam primū oim patrez. q. d. Si oia pctā quis haberet q̄ cōmissa sunt ab oibus hoibus q̄ fuerunt oia dimittenk. ita tm̄ vt ibi dicīk si fuerit cōuersus ⁊ penituerit. Veniā eni nō dak nisi cozrecto. de reg. iur. lib. vj. ⁊ in vnitate eccl'ie exīstat. Unde ⁊ flāma ignis vitiozum ⁊ demonum infernalis egrediēs de fornace babilonica cubitis quadragintanouē incendit quos reperit de chaldeis ministros regis dyaboli: q: nō venerāt ad. l. remissiōis annuz vnitas eni deficiebat. Eos aūt qui in ea erāt: q: in vnitate erant nō tetigit ignis. Dan. iij. Sz benedicebāt d.. secū habētes filem filio dei. Quantū ad quartū: q: solus papa hz plenitudinē pātis quoad iurisditionē a qua deriuak vt a fonte oīs iurisditio spūalis in platos ⁊ sacerdotes alios. xxiiij. q. j. loquīk. ⁊ pferre indulgentias ptinet ad foz iurisditionale ecclasticū: vt dictuz est. s. Ideo dare indulgētiā plenariā spectat solū ad papam qui habet vl' claues thesauri eccle. ſ. meritoz̄ satisfactionaliū xpi ⁊ sctōr̄. Et nota q̄ cū i symbolo fidei: vn' ex articulis sit sanctā ecclam catholicā sanctoz̄ cōionem pctōr̄ remissionē. in q̄ cōpr: ehēdunk effect' grē remissio pctōr̄ p sacra ⁊ effectus grē q̄ est cōicatio meritoz̄ ⁊ bonorum operz q̄ est p charitatē. Luz re.. ratio pene q̄ fit p indulgentias initak meritis eccle. ⁊ pcipue passionis xpi. Pertinaciter tenere q̄ indulgētie nō valeāt ad remissionem pene habiē debiē circumstātijs: vl' q̄ papa nō possit pcedere plenariā indulgentiā est hereticū: cū sit ō articulum fidei: ⁊ ō determinationē vniuersalis eccle.

Jubileus q̄ sit p fectionatus.

Titulus. XI. De lege in cōmuni. ¶ De septemplici lege que omnis ordinatur ad charitatem, Cap. I.

Via p legē domini

q̄ docemur vicia euitare: virtutes amplecti: quibus ad supnam beatitudinē aīa puenit

Ideo in hac p̄ima pte post tractatum de anima agek de multiplici lege qua aia ⁊ potentie eius regulantur. De lege autem dicīk in ps. Beati immaculati in via qui ambulāt in lege domini. In quibus verbis ps. tria ostendit.

ps. cxviij

¶ Complementū humane apperitiōis. ibi. Beati.

¶ Fundamentū hui' adeptionis. ibi. immaculati.

¶ Additamentum ipius exercitationis, ibi. Qui ambulant in lege domini.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Btitudo ab oib' appetitur

§.I. Quantũ ad primũ dicit Boe. de ꝓso. q̃ inserta est mẽtib' hoim veri sũmiq̃ boni cupiditas. Hoc aũt sũmuz bonũ non hr̃ nisi p̃ verã brtudinem. Nã hanc diffiniẽs ipse Boe. ait. Beatitudo est status oim bonoz aggregatõe pfect'. Talẽ aũt statum: sz hre oẽ bonũ oẽs appetunt. Vñ Augu. x. de ci. dei inquit. Oim aũt hoiz q̃ ꝗmodolibz rõnevti pñt certa snia est oẽs hoies btõs esse velle. Qui aũt sint vel vñ fiant dũ humana mortalitas q̃rit: diuerse ꝓtrouersie ꝓcitate sunt: in q̃b' phi sua ocia ꝓtriuerũt. Et ponit multas opiniones circa hmõi. Sed magister v̄itatis dñs iesus xp̃s qui ad hoc venit in mũdum vt testimoniũ phiberet veritati: vt ipe dicit Jo. xix. ⁊ in fine sue pdicatiõis in vltima cena declarauit in quo cõsistat ista brtitudo dicẽs in orõne ad pr̃em. Hec ẽ aũt vita eterna vt cognoscãt te solũ deũ ⁊ quẽ misisti ie sus xp̃m. Jo. xvij. id est in hoc cõsistit vita eterna que est pfecta brtitudo cognoscere clara ⁊ p fecta visione te pr̃em ⁊ filium quẽ misisti. i. incarnari fecisti. Et qz ipsa incarnatio facta est ope spũsanct in hoc includit et psona spũsanct ⁊ ipsa incarnatio. Est g̃ sensus. In hoc cõsistit beatitudo ⁊ vita eterna cognoscere pr̃em ⁊ filium ⁊ spũm sanctũ esse vnũ solũ deũ: ⁊ secũdario xp̃i hũanitatez. Et visio: vt dicit Aug. est tota merces. s. fundamẽtalr̃ ad ipm̃ immediate sequit' comp̃hẽsio: dilectio ⁊ fruitio ipsi' dei. Hec cũ visio tãte pulchritudis est tãtoq̃ amoze dignissima: vt q̃bus libet ⁊ q̃tũlibet bonis aiam repletã: sine hac Plotin' phs estimet infelicissima. Aug. de ci. dei. Modũ aũt puenien di ad hãc brtitudinez declaraueraz: cũ dixit in monte discipulis: in pncipio sue instructiõis: ⁊ de eo descẽdẽs ad turbas. Bti paupes ꝛc. Matth. v. ⁊ Luc. vi. Que oẽs brtitudines. s. septẽ sunt actus v̄tuosi q̃bus puenit ad brtitudinẽ Et illos oẽs modos cõprehẽdit ps. Dum subdit: inaculati qui ambulant in lege domini.

Fundamẽtũ ⁊ modꝰ adipiscendi beatitudinem

§.II. Secũdum ergo quod notat ẽ fundamẽtũ: ⁊ modus adipiscẽdi brtitudinẽ. Hoc aũt ẽ charitas sincera: q̃ notat cũ dr. Jmmaculati in via. Qui ad brtitudinẽ esse charitatẽ oñdit apls. i. ad Cor. xij. Post q̃ locu' est de q̃busdã donis spũalib' di. Adhuc excellentiorẽ: viã vobis demonstro vz charitatẽ: de q̃ immediate loq̃tur p totũ sequẽs caplin. Cõgrue aũt charitas dicta ẽ via qz sicut sine via nõ pñt hoies puenire ad terminũ optatũ alicui' loci: ita sine charitate q̃ dicta est via non pñt hoies ambulare sed errare inq̃t. Prosper. de pe. di. ij. Et augu. in ser. Charitas est fons ⁊ origo oim bonoz. Qui q̃ ducit ad celum. Ipsam g̃ esse fundamẽtũ totius spũ'is edifi cij: oñdit idem apls. d. Jn charitate radicati ⁊ fundati. s. ſtis vt possitis cõprehẽdere cũ oib' scis. s. deũ. ad Ephe. iij. Sed in hac via. s. opum charitatis q̃b' itur ad brtitudinem oz eẽ inaculati. Nam maculati non sunt bti sed inaculati. Apoc. xiiij. Sine macula sunt ante thronũ dei.

Qũo via charitatis erit inaculata

§.III. Oportet ergo vt via charitatis sit inaculata qõ fit corde puro d̃ ꝓscia bõa i fide ſi ficta: vt docet apls. 1. ad ti. i. Et hoc est diligere deũ ex toto corde ⁊ ex tota aia ⁊ ex oi mente sua ⁊ p̃primũ suuz sicut seipm̃. Matth. xxij. Cordis puritas excludit maculã affectionis: ⁊ facit diligere ex toto corde. Conscie bõitas educit maculã erroris: ⁊ facit diligere ex tota aia. i. intellectu. Non ficta fides. i. fidelitas respuit maculam dcctiõis: ⁊ facit diligere ex omni mẽte: id est semper. Quantũ ad p̃mũ sunt aliq̃ qui videnꝫ esse charitatis: qz videlz faciũt opa de genere bonoz: vt elemosynas: orõnes: ieiunia ⁊ hu iusmõi, ꝓpter deũ. Sz qz hñt corz maculatũ inordinatis affectõib' ⁊ iõ nõ sunt imaculati in via. Btus vir inq̃t sapiẽs q̃ inuent' est sine macula qui post auz nõ abijt nec spauit in pecũie thesauris. Ille vadit post auz: q̃ inordinate ad tpalia afficit; magis diligẽs pecuniã q̃ deũ vel p̃primũ; ⁊ iste vtiqz nõ hz corz purũ. Charitas aũt va est de corde puro. Purũ fm Tho. in sum. dr qd nõ est mixtũ cũ alio se vtiri. Dicim' vinũ puz qd nõ est mixtũ aq; qz aqua nõ ẽ pcio sus liquor sicut vinũ: ſz cũ aq̃ miscet nõ est purũ. Aurũ ẽ purũ cũ nõ est mixtũ aurichalcovel argẽto q̃ min' pciosa sunt. Argẽtũ impurũ est qd mixtũ est stãno. Sz si argẽto misceat aurũ vt cũ deaurat calix vel alld. Si anulo aureo includat lapis pciosus adamas: carbũculus: topazius et hmõi. Nullus dicet illa eẽ ipura: imo magis pfectꝫ pciosa ex eo q̃ iungunt reb' nobiliorib' se ad ppositũ. Ita nisi vbi est corz nr̃m. i. volũtas q̃ est nobilior oi re corpea nõ solum auro ⁊ argẽto ⁊ lapidib' pciosis q̃ ita appciant. Sed oib' celis ⁊ plãet ⁊ sole ⁊ lũa ⁊ stellis pulchrior ⁊ pfectior nõ li sua ꝓdit oẽ. Conũgit aũt reb' et q̃dãmodo miscet p amorẽ: qz amor hz vtutẽ vnitiuã. Si g̃ q̃s inordinate diligit terrena diuitias: gl'iaz delectatões corpis: pponẽs amorẽ hoz deo: ⁊ p̃primi dilectõi corz hmõi. i. volũtas efficit ipurũ ⁊ maculatũ: qz reb' vilioribꝰ miscet. Sed si corz tuũ ⁊ affectus tu' dirigat ad deũ ad supnam patriã: ad ꝓtẽplandũ gl'iam angelorꝫ scõrꝫ: ad pficiendũ in v̄tutib' ⁊ gra: qz oia ista sunt nobiliora ipsa aia. Jõ ex ꝗunctiõe tali efficit aia ⁊ corz purũ diligẽdo ista sup oia trãsitoria. Sic q̃ diligens deũ ex toto corde tuo: nõ ex pte vt deũ ex vna pte ⁊ mũdũ ex alia pte inordinate diligas. Dicit cũ esa. c. xxviij. Angustatũ est stratũ: ita vt alter decidat ⁊ palliuz breue vtriqz opire non põt. Stratũ in q̃ quiescit amor nr̃ est corz: ⁊ istũ est ita angustum vt nõ possit cape nisi vnũ deũ vel mũdũ Si dr. amor q̃escit in eo: amor mũdi: immediate decidit et cũ eo manere nõ potest. Si intrat amor mũdi inordinat ⁊ maculosus decidit ex eo amor dei. Et q̃uis deus sit infinitus: ⁊ corz nr̃m puum: tñ ita se cooptat vt totus in eo q̃escat: ⁊ pallium breue affectionis humane vtrunq̃: scilicet vitium ⁊ virtutem operire nõ potest fim̃l. Sit ergo charitas de corde puro: vt deũ diligas sup oia: ⁊ ꝓpter se: non ꝓpter tc. i. tuã vtilitatẽ: ⁊ oia facias ꝓpter deũ. Diligas ⁊ p̃primũ de corde puro: nõ qz tibi vtilis vel delectabilis: vt amor carnis: sed qz capax supne beatitudinis: ⁊ sic eris inaculatus in via ℟. Quãtũ ad scdm̃ sunt multi q̃ videnꝫ eẽ in via charitatis: sustinẽtes etiã tormẽta ⁊ multa aduersa ꝓpter deũ: ſz qz hñt aiam. i. intellectũ maculatũ errore. hi non sunt in via qz nõ sunt imaculati. Dicit apls q̃ ꝓpeligit sibi sponsam eccl'iaz nõ hñtem maculã neq; rugam maculã. s. errorẽ nec rugã duplicitatis. Nullus error circa ea q̃ sunt fidei ⁊ bonoz moz est vel eẽ pt in scã ecclesia Vñ q̃ hz aliquẽ errorẽ circa hmõi firmat' i eo. ℟ nõ ẽ de ecclesia nec in charitatis via ãbulat: qz charitas est de ꝓscia bona quã ille nõ hz: ſz erroneã ⁊ puersam. Cõscia dr cum scia q̃ scia si ẽ va: tunc cũ est bona ꝓscia. Si ẽ falsa: est mala ꝓscia. Qui q̃ in aliq̃ articulo fidei errat vl dubitat d̃ aliq̃ determinato p eccl'iaz circa Jdem ⁊ bonos mores: ille nõ hz bonã ꝓsciam nec charitatẽ: etiã si sustineret mortez ꝓpter xp̃m saluari non posset: nec puenire ad brtitudinẽ: qz non ẽ imaculat' in via. Qui sequũtur incantatões: divinationes ⁊ vanas supfluitates q̃b' plenus est mũdus: eẽ videat ea facere ꝓpter charitatẽ p̃primi vt subleuet eũ ab infirmitate vel alia molestia ad eternã dãnatiõem tẽdit fm Aug. xxvi. q. vij. Nõ obseruetis. Nõ hñt hi bonã ꝓsciam Sil' q̃ mutuat p̃primo suo vt subueniat ei in magna necessitate ꝓstituto certã summã pecunie recipiẽs in pign' alicui q̃ domũ vel agrũ: cui' frucnũ pcipit: dũ ille retinet suam pecuniã. Videt' iste esse in via charitatis: cũ faciat illi magnũ seruitiũ. Sz certe ex viã est: qz ꝓsciam hz maculatam nõ bonã. Et q̃uis ipse sibi nõ facit ꝓsciam: estimãs illd̃ licitum: nõ ꝓpter ea excusat: qz illa ꝓscia sua nõ est ũ. scientiis dõni vel naturalis: sed d̃ ius diuinũ. Dicit eẽ ipse Luc. vi. Mutuuz date nihil inde spantes. s. tpale vltra mutuum: ex devsu. Consuluit. ignorãtia aũt iuris diuini nullũ excusat. Unde q̃cquid fit d̃ ipm: fit cum mala ꝓscia. Jdeo potest dici de dantibus pecuniam mercatoribus vel aliis

ecc'l. xxxi.

ad discretionẽ si nõ substant periculo, quẽ cõiter fit. Jtez aliis sunt q̃ vt faciãt primos euitare pricula vel damna ma gna nõ faciũt sibi ꝓsciam mẽdacia dicere: ⁊ qd̃ pcius est etiã peierare. Sz mala ꝓscientia est ista: nõ bona cuz sit d̃ ordinẽ charitatis fm quẽ q̃s dz plus diligere salutẽ proprãã q̃ alioz. Vñ nũq̃ põt licite fieri aliqd̃ de se malũ pro pter salutẽ alioz. Nõ sunt faciẽda mala vt inde eueniant bona: inq̃t apls ad Ro. iij. Indecẽs est eẽ crimẽ suũ alienis cõmodis impẽdere. ait Leo pa. dis. xlvij. sicut nõ suo. Sit ergo charitas de ꝓscia bona: vt nõ sit error: in ꝓscia de his q̃ sunt fidei ⁊ bonorũ moz: ſ diligas ex tota anima. i. intelligẽtia: habẽdo sanũ intellectũ de agendis: ⁊ sic eris immaculat' in via. Quãtũ ad tertũ sunt plurimi q̃ etsi in via charitatis aliq̃n repianꝫ: tñ qz d̃ hũt maculã defectionis: nõ pseuerãtes in ea. iõ via illa nõ pducit eos ad beatitudinẽ. Jncastum eẽ bonũ agit: si ante vite terminũ deseraꝫ. Gre. i. j. moza. Et de salomone dr. Eccl. xlvij. Posuisti maculã in gl'ia tua. Et q̃ fuit ista macula: nisi qz nõ pseuerauit in gr̃a sibi collata. a via recedẽs diuini amoris, propter inordinatũ amorẽ mulierũ. Sz vera ⁊ pfecta charitas est cũ fide nõ ficta. i. felicitate obseruatiõis mãdatorꝫ nõ fragili ⁊ caduca. Ut eẽ dicit Amb. de pe. dis. ij. Sficta est charitas q̃ deserit in aduersitate. i. fragilis. Nã oi tpe diligit q̃ amicꝰ est vt dr. puer. xvij. ⁊ tpe aduersitatis ⁊ tẽpore ꝓsperitatis ⁊ tpe tẽptatiõis. Et si amicus hois multomagis amicꝰ dei. Nã vt dr Cant. viij. Multe aq̃ sz tẽptatio ⁊ tribulatio nõ potuerũt extiguere charitatẽ: dum sz q̃s vult sequi instinctũ ei'. Sic eẽ charitas nũq̃ excidit. i. ad L. ꝓ. iij. i. ex charitate opãs nũq̃ peccat. Sicẽ ex igne nõ pot pcedere nisi calor: nõ aũt frigus ⁊ ex habitu virtuoso nõ pot pcedere act' vicios us. ita ex charitate nõ pot pcedere nisi bonũ. Ex qz volũtas vbi est hitus charitatis est libera ⁊ vertibil' ad bonũ ⁊ malũ. iõ pt hñs charitatẽ peccare g̃uiter ⁊ eã amittere. Sicut ptz ex ẽplũ i petro negãte dd̃ adulterãte. Sz ecchia ifirmãte. Et hec ẽ rõ q̃ re charitas viatoz pt aliti ⁊ nõ charitas cõprehẽsorꝫ: qz sancti semp ac[illegible] videt diuinã essentiã facie ad faciẽ: ⁊ cognoscũt clare ipm̃ deũ esse sũmũ ⁊ ifinitũ bonũ in quo oia bona ꝓtinent. Volũtas aũt amat bonũ sibi p intellectũ repsentatũ ⁊ q̃tũ bonũ esse qd̃ intelligit sibi pñtatũ amat Et qz ꝓtinue actualr̃ cognoscit intellect' deũ esse bonũ sum mũ: ⁊ vniuersale ꝓtinue volũtas sũme amat in patria: ⁊ nõ pot nõ amare. eo q̃ videat oia alia bona q̃ si nihil eẽ in cõparatiõe ei'. Sz in via imperfecte cognoscit deus p fidẽ. s. Et si pfecti viri in cõtẽplatiõe posint cognoscãt q̃dã gustũ mẽtis ipm̃ deũ esse sũmũ bonũ: ⁊ oia q̃ in mundo sunt q̃si lutũ in ꝓspectu ei'. vñ dũ habent illũ gustũ nunq̃ peccãt. Sed qz nõ pot mẽs viatoris sp actualiter in tali speculatiõe ⁊ gustu ꝓsistere: qz circa aliud optz occupari: hinc est q̃ dũ circa alia versat aliq̃n volũtati repsentat aliqd̃ op' vt maximũ bonuz a rõne offuscata passione: ⁊ sic assentit postponẽs dei mãdata: ⁊ inde amittit charitatẽ. Sic ergo charitas ex fide nõ ficta: nõ fragili ⁊ deuicta temptationibus ⁊ tribulationibus. Sed diligas in omni mente, id est omni tẽpore vitez eris immaculatus in via.

De charitate dile, mãdo.

§.IIII. Quantum ad tertiũ principale diuisionis p̃me addit executio ipsius dilectionis dũ dicit qui ambulãt in lege dñi. Probatio dilectiõis (inquit Gre.) exhibitio est opis. Hi em̃ vere sunt in via dilectiõis q̃ ambulãt in lege dñi. i. qui opanꝫ fm legem dei. Omnis eẽ lex in vno sermone implet diliges: ad Gal. v. Et finis p̃cepti charitas. idem apls. j. ad Timo. j. Unde interrogat' a xpo legisperitus q̃ diserat ei. Quid faciendo vitã eternã possidebo. Ait xps. Jn lege q̃d scriptũ est Et rndit optime. Diliges dñs deũ tuũ. ⁊ p̃primũ tuũ. Luc. x. Mõvtiqz in omni lege scriptũ est. Sunt em̃ multe legũ differentie. Unde Job. xj. dr. Utinam ostenderet tibi de' secreta sapie sue, Et q̃ multiplex sit lex eius, ⁊ quelibet lex hz multa p̃cepta, Sunt igit dñi leges,

¶ Lex deifica ⁊ eternalis.
¶ Lex intrinseca ⁊ naturalis.
¶ Lex mosayca ⁊ diurnalis.
¶ Lex euangelica ⁊ spiritualis.
¶ Lex consuetica ⁊ generalis.
¶ Lex canonica ⁊ ecclesiasticalis.
¶ Lex politica ⁊ secularis.

De lege eterna. ps. xxxvi.

De pma lege. s. eterna pot intelligi illud ps. Lex dei ei' in corde ipius. s. iusti. Nã iustus semp in oibus opib' respicit ad legẽ eternã q̃ est rõ sapiẽtissima volũtatis dei, p ut ordinat oia i debitos fines suos. Quilibet creature dedit legẽ suã seu p̃ceptũ qd̃ seruãt fm illd̃ puerb. viij. Qui circũdabat mari terminũ suũ ⁊ legẽ dabat aq̃s ne transirent fines suos. Et ps. cxlviij. Preceptũ posuit. s. celis ⁊ planet; de q̃bus loquit ⁊ nõ pteribit: ⁊ sic de alijs creaturis. nõ est aliud illa lex seu p̃ceptuz q̃ inclinatio creature ad opationes suas ꝓpias. Sicut lex celoz ⁊ planetaruz est inclinatio ad motũ quẽ faciũt quotidie de oriẽte in occidens. ⁊ ad influenduz in ista inferiora. Et hanc legem nunq̃ ptereũt. Oẽs aũt creature p suas opationes manifestãt dei magnificentiã ⁊ bonitatẽ ⁊ ad ꝓseruationem suã tendũt: ⁊ sic suo mõ deũ diligũt. hoi aũt deus dedit inclinationẽ ad appetendũ summũ bonũ. Et qz nullus' boni solitarij est iocũda possessio. ideo etiã dedit inclinationem ad appetendũ ꝓticipationez huius boni in primo. Jn lege ergo hac scriptũ est. Diliges deuz ⁊ p̃primũ: proxis oibus. s. tibi collar. Hugo nil aliud vult nisi vt diligas

De lege naturali.

De lege naturali q̃ est intrinseca boni: ⁊ quedã ꝓticipatio legis eterne. dicit apls ad Ro. ij. Cum gẽtes q̃ leges nõ hñt. s. scriptã naturalr̃ ea q̃ legẽ sunt faciũt ipi sibi sũt lex. i. legẽ naturalẽ hñt secũ. hec enim lex natural' multiplicẽ: qz ꝓtinet in se multa p̃cepta. Sz oia reducũt ad duo. s. ad dilectionẽ dei ⁊ pr̃i. in his duob' mãdat̃ vniuersa lex pẽdz Pbi naturales nullã hñtes a deo legem scriptã rõe naturali cognouerũt ⁊ pbauerũt vnũ eẽ deũ gubernatorẽ oiz ⁊ hũc eẽ colẽdũ ⁊ amãdũ. Ad legẽ etiã naturalẽ ꝓtinet illud. Qd̃ tibi oder' fieri: alteri ne feceris: ⁊ q̃cunq̃ vultis vt faciãt vobis hoies: ⁊ vos facite illis. Et ad hec duo reducunt' pl'a alia p̃cepta legis naturalis q̃ habẽt di. j. ius naturale. Jn lege g̃ hac q̃d scriptũ est certe. Diliges do. de. tuũ ꝛc. ⁊ pr̃i. tu. si. teipm̃. De tertia lege dr Jo. j. Lex p moysen data est. s. a deo misterio angelorum. Angel' em̃ dñi apparẽs moysi in mõte syna. dedit legẽ decalogi sicut ptã in duab' tabulis lapideis quã pplo iudeoz referret: qz em̃ hõ ita erat iã rõne obscurat' q̃ nesciebat legẽ i corde suo. legẽ naturalẽ a deo insitã: nec ꝓuersabat' fm eã: ſz iã declinauerat ad idolatriã q̃d est d̃ dilectionẽ dei ⁊ adviciã d̃ naturã: ⁊ alia q̃ sunt d̃ p̃primũ. iõ pissim' dedit legem scriptã in tabul': vt ex ea quodãmõ recordaret vl' excitaret ad legẽdũ scripturã corzdis. Sz in lege hac q̃d scriptũ est: certe ad lr̃am. Diliges dñm de. tu. ex to. cor. tuo. Deut. vj. Et diliges amicũ tuũ. i. p̃primũ sicut teipm̃. Levit. xix. Ac etiã explicatũ est in ea: quo sit diligend' de' p tria p̃cepta p̃me tabule: vt. s. ipe sol' adorẽt ⁊ oiz irreuerentia in loquẽdo caueat: ⁊ q̃es in eo p puritatẽ mẽtis ⁊ orõnem q̃rat. Et quo etiã p̃primũ diligat p p̃cepta septez scẽde tabule declarat: vt vicz adiuuet in suis necessitatib' ⁊ pmarie gentes. ibi. Honora patrẽ tuũ ꝛc. Et vt nõ offendat ipe p̃primũ. nec in psona ꝓpa p lesionẽ corpis: nec in psona ꝗuncta p adulteriuz: nec in reb' p furtũ ⁊ alias vsurpatiões: nec in fama p falsam testificationẽ ⁊ mẽdacia: nec etiã de desiderio. Ad ista decẽ p̃cepta oẽs nationes erãt obligate: ⁊ oi tpe mũdi ad ea seruãda q̃ voluerũt vlari: qz sunt de iure naturali. Addita sũt illi p̃cepta multa cerimonialia ⁊ iudicialia q̃ obligabãt solũ illũ pplm vsqz ad xp̃i passionẽ. Et cerimonialia ꝓtinebãt ad cultũ dei: ⁊ dilectionẽ. Judicialia ad pacificũ ꝓuictum ppli' illi'. Vñ ad dilectionẽ p̃primi, Et qz multa p̃cepta erãt dicunt multe

Matth. viij.

De lege mosayca.

Universidad de Deusto
Biblioteca

leges. Veni. xix. Ego dñs leges meas cui[illegible]dite inquit.

De quarta lege dic Jacob'. c. iiij. in sua canonica. Un'ē legislator: ⁊ iudex. s. xps q̃ legē dedit euãgelicã que ō: lex spūs: q: vltra mozalia p̃cepta q̃ cõtinetur lex mosaica cõprehẽdit ⁊ sacra q̃ sunt ꝑtitiua ⁊ causatiua grē ⁊ spūs: vt baptismũ: pniam: eucharistiã ⁊ alia q̃ nõ erãt in lege mosaica: nisi in figurã tm. Et iõ bñ dicit apls. Nihil ad pfectũ adduxit lex. s. illa ad Heb. vij. Nõ eim ꝓferebat grãm que adiuuat ad obseruãdũ p̃ceptaqꝫ lex euãgelica rõne ⁊ virtute sacroꝝ q̃ et ducit ad gliaꝫ apta ianua p xpi passionẽ. Unũ Jaco. j. dr. Si q̃s psperẽrit in lege pfecte libertatis id est euãgelica: ⁊ pmãserit i ea nõ auditor obliuiosus factꝰ: ⁊ factor opis: ⁊ bũs i fctõ suo erit. Sz in lege hac q̃d scriptũ est. Certe ad lrãm. Diliges do. de. tu. ⁊c. Et primũ tuũ sicut teipm. Matth. xxij. Inq̃t dñs ibs. Addidit etiã ipe legi hui' lato: xps ad p̃cepta decalogi ꝓlia castitatis pauptatis obedientie ⁊ patiẽtie: vt p illa magis possit diligi de' ⁊ prim'. Remouit et falsas expositiones qs doctores iudeoꝝ inuenerãt circa legẽ mosaicã vt illud. Diliges amicũ tuũ: ⁊ odio habebis inimicũ tuũ: ostẽdẽs inimicuꝫ nõ odiẽdũ ⁊ diligẽdũ pm charitatẽ. matth. v. Et illud. Nõ mechaberis: qd intelligebãt ꝓhibitũ tm de ope exteriori ⁊ xps ostendit idẽ esse de affectu interiori di. Qui viderit mulierẽ ad ꝓcupiscẽdũ eã: iã mechat' est eã in corde suo. matth. v. Et multa hmõi. Cerm̃ o ialia q̃ ipleuit qd figurabãt exhibẽdo. Et ꝓpterea ipse dixit. Nõ veni legẽ solure ⁊ adimplere. matth. v. Et q: multa sunt mãdata euãgelica que omia clamãt pfectã dilectionẽ q̃ est mltiplex etiã lex ista: vñ Hieremias dicit. Dabo leges meas in cordib' eoꝝ: ⁊ loq̃tur de euãgelio. De q̃nta lege q̃ est ꝓsuetudo: dicit in decre. di. xj. i his. Mos ppli dei et istituta maioꝝ pro lege tenẽda sunt. Et q̃uis lex ista fuerat ante legem mosaicã vel euãgelicã: q: qñ ceperũt homines multiplicari sup terrã ante diluuiũ vel post sumpserũt aliquos mores exteriores sue ꝓuersatiõis adinuicẽ, put dictabat rõ: quos absq; scriptura, p lege tenebãt: tñ iõ ponit cõsuetudinis post legẽ diuinã: mosaicã ⁊ euãgelicã: q: q̃cq̃ est contra mãdata mozalia vel euãgelica: p q̃tũcũq; tẽpis fit ductũ in ꝓsuetudinẽ: non est lex nec ligat: imo nec excusat a pctõ illud faciẽs. Unũ Cypr̃ianus. Consuetudo sine rõne q̃tũuis vulgata: q̃tũuis antiqua vetustas errozis est. di. viij. Sz q̃d in hac lege scriptũ est certe. Diliges dñm deũ tuũ ⁊ prim̃ũ tuũ. Nã sic vbi est de moze supstitiones facere: peierare: furari: fornicari: vindictas facere: ⁊ hmõi q̃ sunt p̃ dilectiõem dei ⁊ prim̃i: nõ est illa lex q̃ ō: ꝓsuetudo sed abusio ⁊ corruptela. Nã ꝓsuetudo ẽ ius mozib'. i. actꝰ bus mozigeratis ꝓbatũ qd̃ p lege suscipit ꝓ deficit lex. vt dr. di. j. Sed de ꝓsuetudine fuit antiqua [illegible] sacrificia absq; alia lege: vt pz i abzaã: ysaac: ⁊ iacob: ⁊ alij. Reuereri ⁊ obedire parentib': nõ inferre nocumẽta, primis ⁊ hmõi q̃ ptinẽt ad dilectionẽ dei ⁊ prim̃i. Et hec lex multiplex: q: multe ⁊ varie sunt cõsuetudines. De sexta lege. s. canonica põt intelligi illud qd ō. Prouꝰ. viij. Per me sapiẽtiã regũ ꝓditores iusta decernũt. Conditores legum ciuiliũ nõ sp decernũt iusta vt pz in legib' pmittentibus vsuras: vel p̃scriptio. male fidei. Unde necvim legi habẽt tales leges. Sed ꝓditores legũ ecclesiasticaꝝ sp iusta decernũt. Nã eccl'ia regit a spũ sancto: in ꝓdẽdis legibus suis. vñ errare nõ põt pm Tho. in quodlibetis: ⁊ piu dicat legi ciuili in eo qd̃ est p̃ eã. Unũ nico. pa. Lex imperatorum nõ est supra legẽ dei. i. canonicã sed sub. d[illegible]. Sz q̃d in hac lege scriptũ est certe. Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo: ⁊ prim̃ũ tuũ sicut teipm. Docẽs modũ diligendi ex toto corde ⁊ prim̃ũ. cũ dicit lex canonica. de pe. dis. ij. Deũ diligere ex toto corde est illi copulari: aio cõcipere fruẽde visionis affectũ: pcti odiũ mũdi fastidiũ. ⁊. xxiij. [illegible] iiij. dz hõ diligere, prim̃ũ suũ sicut scipm: vt omnem hominẽ quẽ põt informatione doctrine bñficientie consolatione; coertione disciplinę: inducat ad colendũ deũ. Et in

De lege consuetudinis.

De lege canonica.

p̃ncipio decretali[illegible] di. Rex pacificus pia miseratiõe disposuit sibi sbditos fore pacificos: pios piter ⁊ modestos. Pios q̃ad dilectiõem ⁊ deuotionẽ erga deũ. Pacificos q̃ ad dilectiõem ⁊ iusticiã erga primos. Modestos quoad dilectiõem ⁊ tempantiaꝫ sui. Et ꝓpter hoc ecclesia statuit multas leges ptinẽtes ad cultũ diuinũ ⁊ dilectiõem dei agendã vt de ꝓsitẽdo: cõione sunẽda: festis celebrãdis: diuinis exeqũdis ⁊ hmõi. Remouit mlꝫ altercationes ⁊ licꝫ gia q̃ possunt fieri in iudicijs p̃ charitateꝫ primoꝝ p suas determinatiões: ⁊ ideo ista multiplex lex dei. De septima lege scz seculari intelligit illud Hester. i. Septem sapientes erant cõsiliarij regis assueri: quoꝝ consilijs cuncta agebat: scientes leges ⁊ iura maioꝝ. Non hẽbant illi neq; legẽs mosaicã: q: ñ erãt de ppło iudeoꝝ nec euãgelicam: nec canonicã que adhuc nõ erant: sed leges ciuiles. Et he vtiq; cũ non sint iniuste: siue sint impiales siue municipales vt statuta ciuitatũ: a q̃buscunq; facte sint fidelibus vel infidelibus: leges dñi sunt: ⁊ seruari debẽt ab omnibus. Sed q̃d in hac lege scriptũ est: certe. Diliges dñm deũ tuũ ⁊c. Unde ⁊ puilegiant ecclesias ⁊ ministros ecclesie ⁊ punimt hereticos ⁊ blasphematores: ⁊ alia q̃ fiũt p̃ dei cultum ⁊ honorem. Et simpl'r punimt inferentes nocumẽta, primis: vt sic inter, primos conseruet dilectio. Unde dicit Jsido. q̃ facte sunt leges vt eaꝝ metu humana coerceatur audacia: tutaq; fit inter improbos inocẽtia. di. iiij. Et loquit̃ de legibus secularib' que ponunt penas varias etiã mortis p̃ transgressores. Et q̃ ait apls. i. ad Ti. i. iust̃ non est posita lex: sed iniustis: maleficis: veneficis: homicidis: ⁊ adulteris ⁊c. Non intelligit vt q̃dam heretici falso exponebãt: q̃ iusti nõ sint obligati ad leges humanas p̃uãdas: sed q: cũ lex hẽat duplicem actũ. s. dirigere hoiem in opib' suis ⁊ cogere metu pene ad obseruãtiam ei'. iustis etsi sit posita lex: vt est directiua: non tñ vt ẽ coactiua: q: videlz nõ metu pene eã obseruãt vt peꝫos sed libere amore iusticie ⁊ obedientie. Hec etiã [illegible] mltiplex q: multe sunt leges hoim: q̃ g[illegible] [illegible] opank pm has leges q̃ dñi sunt: ⁊ p quaꝝ obseruan[illegible] [illegible] inacculata charitas hi erũt fine dubio bti in pnia in spe: ⁊ in futuro i re. Est tñ vna alia lex q̃ nõ est ppe dñi: sed q̃ sequit eꝫ transgredit oẽm dñi legẽ. Et de hac ait apls. Ro. vij. Ut deo aliã legẽ in mẽbris meis: repugnãtẽ legi mẽtis mee. s. rõnis ⁊ captiuũ me ducentẽ in lege pcti. Ista lex ō: fomes: ⁊ lex mẽbroꝝ. i. ꝓcupia nob inata inclinatio ꝓs ad malum ⁊ ad delectabilia sensũ: etiã q̃ sunt p̃ rõnes. Pro cuꝰ declar[illegible]ione dicit tho. i. ij. q. xcij. ar. vl. q̃ lex eẽntialꝫ inuenitur in regulãte ⁊ mẽsurãte: pticipatiue aũt in eo qd̃ regulat ⁊ mẽsurat: ita q̃ ois inclinatio q̃ inuenit i his q̃ subiecta sũt legi pticipatie ō: lex. Sub deo igr legislatore diuerse creature diuersas hñt inclinatiões naturales: ita q̃ vni ẽ quodãmodo lex: alteri sit p̃ leg[illegible] [illegible]. Et si dicam' q̃ esse furibundũ est lex canis: ẽ aũt p̃ legẽ omis vel alteri' aialis mãsuetꝰ. Est igr hoi lex quã sortit ex ordinatõe diuina pm, pnam pditiõem vt pm rõnẽ opef: q̃ q̃dẽ lex fuit tã valida i pmo statu vt nihil vel pter rõnes vel p̃ rõnẽ possit surripe hoi. Sz tu vt nihil vel pter rõnes vel p̃ rõnẽ possit surripe hoi. Sz dũ hõ a deo recessit incurrit in b q̃ ferat pm ipetũ sensualitatis: ⁊ vnicuiq; ẽt pticulariter b̃ pzigit: q̃ro magis a rõne recesserit: vnde q̃dãmodo bestijs assimilẽt q̃ sensualitatis ipetu ferunt pm illud ps. Hõ cũ in honore eẽt nõ intel. pb. xlviij. compa. est iumẽ. ⁊c. Sic igr ipa sensualitatis inclinatio q̃ fomes ō: in alijs aialib' simpl'r hz rõnem legis: illo tñ modo quo in talib' põt ꝓ dici pm directã inclinatoẽs. In hoib' tñ pm b nõ hz rõnem legis: sz magis ẽ deuiario a lege rõnis. Sz inq̃tũ p dinaꝫ iusticiã hõ destruit originali iusticia ⁊ vigore rõnis: ipetus sensualitatis qui eũ [illegible] hz rõnem legis inq̃tũ est penalis ⁊ ex lege dina pñs poicm destitutũ, ꝓpa dignitate. Sicut si aliqs dñs ponẽs subditos suos in diuersis statibus seu officijs ciuilibus statuens le gem quam debeãt seruare: ⁊ ordinans q̃ si aliquis ab illa deficiat; trãseat ad aliũ statum viliorẽ: puta de statu mili-

De septima lege secũdũ ꝓlia castitatis.

De lege ꝓlicaliꝰ seculari

tum vel mercatoꝝ: ad rusticoꝝ statum vel huoꝝ. Miles q̃ recedẽs a lege, ppa: q̃ transeat ad statũ huoꝝ ex lege ẽ ordinationis illius dñi.

¶ De actib' ⁊ ꝓpetatibus ⁊ vtilitatib' legis. La. II.

Ttendite populeme

us legẽ meam inclinate aurẽ vestrã in ỏba ozis mei. ps. lxxviij. Cõgruẽter dñs inuitãs ad obseruatiõem legis ppłm vocat. Nõ eim, ppie datur lex nisi ppło quem Aug. in li. iij. de ci. dei. diffinit esse cetuꝫ multitudinis: viris cõsensu ⁊ vtilitate cõitatis sociatis. Unde adhuc nõ fuit data lex a dño: nec Jsaac vel Jacob: sed aliqua p̃cepta domestica: vt de circũcisione: q: nõ adhuc creuerat in ppłm. Sed multiplicatis eoꝝ filijs ⁊ descendẽtibus in gẽtem copiosam: ⁊ liberatis a seruitute pharaonis: q: seruis nõ congruit lex data fuit a deo per moysen populo iudeoꝝ: q: erat ppłs dei: sed nũc populus dei est populus christianus cui congruit ois lex iusta que dei est bene intellecta. Et ideo artẽdite. Ubi tria possunt notari in ipsis verbis de lege dei quacũq;.

¶ Qd̃ est diligẽter intuẽda: ibi. Attendite po. me.

¶ Qd̃ est reuerẽter suscipiẽda: ibi. Legem meam.

¶ Qd̃ est ꝓgruẽter adimplẽda: ibi. Inclina. aurẽ ⁊c.

§. I. Quantum ad primuz

dicit. Attendite. i. diligenter cõsiderate. Clerus debet attendere vt possit fine errore alios docere. Dicit eim Malachie. iij. Labia sacerdotis custodiũt sciam ⁊ legem req̃runt ex ore eius. s. ppłi. Unde hiero. ad paulinũ. Sacerdos est interrogatũ de lege rñdere. Nõ inquit de poesiv' philosophia vel hetorica: sed de lege. ⁊ ideo artẽdite. Populi aũt seu laici debẽt attendere cũ docenẽ vt intelligant ⁊ mente [illegible]tineãt: sicut de ppło antiquo legit. i. Esdre. iij. q̃ esdras sacerdos legit in libro legis dñi apte: de mane vsq̃ ad vesperam in cõspectu virorũ ⁊ mulierũ ⁊ sapiẽtum ⁊ aures ois ppłi erant [illegible]cte ad librũ ⁊ leuite silentiũ faciẽbant in ppło ad audiẽdam legem: ⁊ legerũt in libro legis dei distincte ⁊ aperte. Ergo ⁊ vos ipsi.

¶ Attẽdite ad legis quidditatem.

¶ Attendite ad eius actualitatem.

¶ Attendite ad eius effectualitatem.

Quãtum ad pm̃ũ. s. q̃d sit lex in cõi. Btũs Tho. pma se. q. xc. sic diffinit. Lex est q̃dam ordinatio rõnis ad bonũ cõmune ab eo qui curã habẽt cõmunitatis, pmulgata, Ubi ponunt quattuor cõditiones legis.

¶ Qd̃ lex est rationis practice ordinatio.

¶ Qd̃ est boni cõmunis, pcuratio.

¶ Qd̃ est populi vel p̃ncipis constitutio.

¶ Qd̃ de eius rõne est promulgatio.

Qd̃ lex est rõnis practice [illegible]d actiões ordinatio: pbaknois interpretatoẽ: diffinitõe ⁊ auctoritate. Dicit eni Jsi. q̃ lex dicit a legẽdo: q: scripta est: vel dicit a ligãdo: q: ligat. i. obligat pceptis affirmatiuis ad agẽdum negatiuis ad cauẽdum. Vel dicit lex ab eligẽdo pm Augu. q: debet quillbet eligere viuere pm legem. Isti autẽ actus: scilz eligere: legere: ⁊ ligare: sunt actus rõnis. Probat hoc idez rõne vel diffinitõe sic. Lex est q̃dam mẽsura directiua humanorũ actuũ: pm quã inducitur homo ad aliq̃d agẽdum vel retrahit ab agendo: scz mala. Regula aũt ꝓma humanorum actuũ: est rõ q̃ est p̃mum p̃ncipiũ humanoꝝ actuũ. Rationis est ordinare ad finẽ q̃ est p̃mũ p̃ncipium in agẽdis. In vnoquoq; aũt genere id qd̃ est p̃ncipiũ seu p̃mus est regula ⁊ mẽsura alioꝝ illius generis. Et sic patz q̃ lex gener ad [illegible]rationẽ. Tertio pbatur auctoritate legis canonice ⁊ ciuilis. Nam Jsido. dicit in lib. ety. di. iij. Mos. Qd̃ lex hz pcipe ⁊ pbibere. Di aũt act' sunt act' rõnis. Juris etiã peritus dicit in lege. qd̃ placuit p̃ncipi hz legis vigorẽ. qd̃ itelligẽdum est cũ volũtas eius est rõne regulata. Nã volũtas p̃ncipis nõ regłata rõne: magis ẽ iniq̃tas q̃ lex. Secõ[illegible] rõne legis est bonicõis intentio vl' ordinatio. Nam lex ad bonum cõe oim tanq̃ ad finẽ ordinat' semp. Unũ Jsido. dicit q̃ lex nullo pmãto cõmodo: sed p cõmuni vtilitate ciuiũ debet esse ꝓscripta. di. iij. erit aũt. Ratio huius est pm Tho. vbi. s. q: primũ p̃ncipium in opatiuis est vltimus finis. Sz finis aũt vltimus humane vitee est felicitas seu beatitudo. Unde opz q̃ maxime respiciat ordinẽ qui est in beatitudine cum sit lex regula directiua humanaꝝ actionũ. Rursus cum ois ps ordinet ad totum: sicut impfectum ad pfectum. vnus autẽ homo sit pars cõmunitatis pfecte necesse est q̃ lex respiciat propie ordinẽ ad cõem felicitatẽ. qõcunq; aũt p̃ceptum fiat ad aliquẽ de' aliq̃ pticulari ope intantũ habet rõnem legis inq̃tum ordinat' ad bonũ cõmune. Nam pticularia opa pñt referri ad bonum cõmune cõtrate cause finalis. Fm q̃ bonũ cõe dicit' cõis finis. Et ois quidẽ lex iusta dei est: ⁊ ad felicitatem ordinat: sed si fiat aliqua lex humana ob vtilitatẽ p̃uatã aliquoꝝ sine rõe nõ erit, ppe lex. Tertio lex est ppłi vl' p̃ncipis cõstitutio. Unde dicit Jsido. vj. Ety. q̃ lex est constitutio ppłi qua maiores natu simul cũ plebibus aliq̃d sanxerunt. di. ij. Rõ huj' est pm Tho. q: lex p̃ncipaliter ⁊ ppie ordinat' ad bonũ cõe. Ordinare aũt ad bonũ cõe aliq̃d est p̃ncipis vl' totis multitudinis ⁊ ideo cõdere legẽ ptinet ad totã multitudinẽ vl' ad p̃ncipem qui curã hz multitudinis. Nam intẽtio legislatoris est vt hoies ad virtutes inducat: ⁊ a vitijs retrahat. Sed psona p̃uata põt quidẽ inducere monitione: aut suasione bene dispositos: sz efficaciter inducere. s. p vim coactiuã metu penaꝝ, pteruos ⁊ male dispositos nõ põt: nisi psona publica ad quã ptineat penas infligere. Et q: laici nullam iurisdictionez hñt sup psonas ecclasticas: ideo nullaꝫ legem cõdere pñt, ppria auẽte de psonis vl' rebus earuꝫ Unũ dicit Nicolaus papa. Lege imperiali nõ pñt ecclasticꝰ a iura dissolui. di. x. lege. Quarto de rõne legis est p mulgatio. Unũ dicit Gratian' in decre. di. iiij. Qd̃ leges instituunt cũ [illegible] mulgant. Rõ huius est: q: ad b q̃ lex obligẽt oꝝ q̃ in noticiam deducat alioꝝ. Hoc aũt fit p, pmulgationẽ. Et lex quidez naturalis, pmulgata est a deo pm q̃ deus eã mentibus hoim inseruit natural' cognoscẽdã Lex aũt exterior humana, pmulgat quoad pñs verbo: sz in futuꝝ scripto. Unũ legis, pmulgatio q̃ fit verbo in futuruꝝ: extendit p scripture firmitatẽ que quodãmodo semper legẽ, pmulgat. Illi aũt coram quibus lex nõ, pmulgat obligant ad legem seruandã inq̃tum ad eoꝝ noticiã deuenit vl' deuenire potuit p alios, pmulgatione facta. Unde dicit di. xj. quod dicit. q̃ nõ oportet q̃ singuloꝝ auribus inculcẽt. s. lex. Attendite ergo populẽ meus legẽ meam: que habet omnes has cõditiones, ⁊ sic omnis lex illas debet habere vt vere sit lex.

§. II. Quantũ ad secũdũ. s.

actualitatẽ legi sciendũ pm Jsiõ. v. Ety. q̃ quadruplex ẽ act' legi. dicit eni. ois lex aut pmittit aliq̃d: vt q̃ vir fortis petat pmium: aut vetat vt sacraꝝ virginuꝫ nuptias nulli liceat appetere: aut punit vt q̃ cedẽ fecerit capite plectat' ei' eni pmio vl' pẽa vita moderat hũana: diuia aũt p̃cipit vt diliges dñm deũ tuum. di. iij in decret. Pro quoꝝ declaratiõe dicit Tho. j. ij. q. xciij. arti. ij. q̃ cũ lex sit directiua humanoꝝ actuũ. tres sunt differẽtie humanoꝝ actuꝫ Quidã eni sunt actus boni ex genere: vt sunt actus virtutum: ⁊ re[illegible]pectu hoꝝ ponit actus legis p̃cipere. Pr̃ecipit eni lex oẽs act' virtutũ: vt dicit pbs in. v. Ethi. Quidã alij actus sunt mali ex genere: sicut sunt act' vicioꝝ. ⁊ respectu hoꝝ ponit act' legi, pbibere. Quidã alij sunt indifferẽtes ex genere: ⁊ respectu hoꝝ ō: lex, pmittere. Pñt etiaꝫ dici indifferẽtes q̃ paꝝ hñt boni vl' mali vt venialia. Oportet aũt q̃ aliq̃d fit p q̃d inducat lex subditos vt ei obediãtur. Hoc aũt ẽ timoꝝ pene. ⁊ respectu huj' ō: act' legi punitio. Non aũt ponit ꝓsiliũ act' legi: q: ꝓsulere etiã spe-

Secũda cõditio legis

Quarta cõditio legis.

Quadruplex est actus legis

Tertia cõditio legis

Tres ẽ differẽtiae humanorũ actuum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctat ad priuatam psonam:cui? nõ est cõde legem. Quilibet eñ põt alteri pfulere:silr pmiare nõ poniť actus legis sicut punire:q; premiare põt quilibet:ꝗ punire nõ pti net nisi ad psonã publicã q̃ est minister legis cui' auctoritate pena iferť. Vñ ⁊ Jsi ꝺ dicit in.v.ety. Jſacre sunt leges vt humana coerceat audacia:turaqꝫ fit inter improbos innocẽtia:vt in ipsis ip:ob formidato supplicio refrenet audacia:⁊ nocẽdi facultas.di.iiij. Nota etiã ꝗ permissio est triplex.vt dicit glo.sup.c. Omis.di.iij. Prima est q̃ pmittit qꝺ nullo iure ꝓhibet:hz tñ aliquã appentiã mali:vt ꝓtrahere sẽm mrimoniũ qꝺ vi:signũ libidinis vt.xxxj.q.j.Hac rõne.Secꝺa est q̃ pmittit qꝺ ꝓtra ꝓstitutiões humanas indulget:vt ꝓtrahere in gradu matrimonij ꝓhibito:hz cũ dispẽsatiõe:vt.xxxv.q.iij.quedã. Et hec est vera ⁊ absoluta pmissio. Tertia est q̃ pmittit min' malum vt vitet mai'.pmittit.i.nõ punit. Et sic pmisit ꝺs dari libellũ repudij.vt vitaret vxoricidiũ.di.iij.§.officiũ. Et ꝺ: hec cõpatiua pmissio. Attẽdite ergo ad actus legis. Ad precepta vt obseruetis. Leui.xx. Custodite pcep.mea ⁊ facea. Matꝫ.xix. Si vis ad vitã ingredi serua mãdata. Attẽdite ad ꝓhibita vt euitetis Prouer.j. Prohibe pedẽ tuũ id est affectũ a semitis ei'.s.pcti. Qꝺ se ostẽdit ps. fecisse ꝺi. Ab omni via mala.i.ope ꝓhibui pedes meos.i.affectus. Attẽdite ad pmissa mala ne erretis:putãtes esse licita:q; pmissa. Vñ saluator matꝫ.xvij.ait iudeis. Moyses ob duritiã cordis vestri pmisit vobis dari libellũ repudij: qꝺ tñ erat illicitũ.s. ꝗere cũ alia postea. Et decretalis dicit. Multa p patiẽtiã toleram':q̃ si in iudiciũ ducerent: exigẽte iusticia dãnarent.ex de pbẽ. Cũ iã ducũ. Attẽdite ad penaliaꝝ euitent:nõ trãsgrediẽdo legẽ vt tolerent faciẽdo q̃ legẽ. Pene eñ sunt medicine ait pbs. Medicina aũt ersi displiceat patiẽter sumitur ꝓpter sanitatẽ que sequit. Nõ tñ tenet q̃s ad penas legũ lucẽdas nisi postq̃ ad eas fuerit adiudicat' ꝓm Tho.⁊ Ray.

Triplex ẽ pmissio.

§.III. Quantum ad tertiũ

De effectu finali legis.

scz de effectu legis. Sciẽdũ ꝓm Tho.ꝑma se.q.xcij.ar.j. q̃ effect' final'legis est hoies facere bonos. Dicit eñ pbs ij.ethi.q̃ intẽtio cuiuslibet legislatoꝝ est hoies facere bonos ⁊ virtuosos. Et hoc vel simpliciter vl' ꝓm q̃d. Qꝺ sic declarat. Lex nihil est aliud q̃ dictamẽ rõnis in pfidente quo subditi gubernant. Sicut videm' q̃ vnicuq; ꝓcupiscibilis ⁊ irascibilis in ꝗ ꝓstitũt q̃ sint bñ obedientes rõni. Et p hũc modum virtus cuiuslibet subditi est vt bñ subijciat principãti:vt dicit pbs in.j.politi. Et aplꝰ ad Ro.xiij.ait Omnis anima potestatib' sublimioꝝ subdita sit. Non est eñ potestas nisi a deo ⁊c. Ad hoc autẽ ordin[illegible] vnaq̃ qꝫ lex vt obediat ei a subditis. Vñ manifestũ est q̃ hoc fit propter legis inducere subiectos ad ꝓpriã virtutem coꝝ. Cũ aũt virtus sit q̃ bonũ facit habentẽ:⁊ opus eius bonũ reddit.sequitur q̃ eius effectus est facere bonos eos qꝺ ꝺatur vel simpliciter vel ꝓm q̃d. Nã si intẽtio ferẽtis legẽ tẽdat in verũ bonũ.qꝺ est bonũ cõe regulatũ ꝓm diuinã iusticiã:sequit q̃ per talẽ legẽ fiunt homines boni simpliciter:sic ꝑ legẽ diuinã.vl'canonicã. Si aũt itẽtio legislatoris ferat ad id qꝺ nõ est bonũ simpliꝗ:hz vtile sibi vel delectabile:faciet hoies bonos ꝓm q̃d.i.i ordie ad tale regnũ sicut leges seculares antiquoꝝ infidelium moralis:faciebãt obseruantes bonos bonitatẽ⁊ felicitate terrena.s.cuiusdã pacifici victus. Et si quis arguat q̃ hoies sunt boni p virtutem:q; virtus est que bonũ facit habentem v. dictũ est. Virtutem autem facit deus in homine infundendo:ergo nõ per legem sed per deũm fit homo bonus. Respõsum ꝓm Tho.q̃ cũ fit duplex virtus acquisita⁊ infusa:ad vtrã q̃ aliquid opatur bonorũ assuetudo:hz diuersimode. Naꝫ virtutem acquisitam causat operuꝫ bonorum assuefactio q; ex actib' generatur habitus virtutis:scz acquisite. Ad virtutem autẽ infusam disponit operũ bonorum frequentatio:⁊ eam iam habitã conseruat ⁊ ꝓmouet:nõ [illegible]ut causat sed deus gra sua. Diffinit eñ virtus infusa q̃ est bona q̃litas mentis qua recte viuit:quã deus in nobis sine nob operat.s.ꝓncipali:sed non sine nobis coopantibus seu ꝓsentiẽtibus. Et q; lex datur ad hoc vt dirigat actus humanos inq̃tum actus humani opant ad virtutem:intantum facit hoies bonos. Vnde phũs.ij.politicoꝝ.dicit q̃ legislatores assuefaciẽtes faciũt bonos. Nec semp aliq̃s obedit legi ex pfecta bonitate virtutis:sz q̃q̃z ex timore pene:q̃q̃z ex quodam dictamine rõnis qꝺ est quoddã ꝓnicium virtutis. Est etiam ipossibile ꝓm Tho.q̃ bonũ cõe civitatis bene se habeat:nisi ciues sint virtuosi:ad min' illi q̃bus conuenit ꝓncipari. Vnde ⁊ Jsidorus dicit. Justus est ꝓncipem obtempare legibus suis. Tũc aũt existimet iura ab alijs seruanda q̃n ꝓmus eis reuerentiam prebet. Vnde populus dei antiqu': duꝫ habuit bonos iudices et reges ⁊ ꝓncipes sacerdotum populus se bñ habuit in moribus ⁊ in felicitate terrena. Quãdo habuit malos reges qꝺ ꝓ maioꝝ pte fuit:pplus [illegible] idolatriã ⁊ in multa mala lapsus est:⁊ ꝓpter hoc in diuersas captiuitates ductus ⁊ demũ per orbem dispersus. Sufficit aũt ad bonũ cõtratis q̃ alij.s.subditi intantuꝫ sint subditi q̃ ꝓncipum mandatis obediant quantum ad ciuitatem terrenã. Sed ad ciuitatem supnam cõsequendam ad quã ordinat lex dei: opꝫ q̃ ex amore legẽ obseruent. Qui eñ ex timore facit pcepta.s.legis:etsi bonum est qꝺ facit:non tamẽ benefacit.i. virtuose:ex de reg.iur. Qui ex timore.

Contra

Rñdet.

§.LII. Secundũ principale

notandũ est:q̃ lex ẽ reuerẽter suscipiẽda cũ dicit: legez meaꝫ. Esa.xxxiij. Dñs rex nr ⁊ legifer nr. Et qꝫ ꝺ: Job. xxxvi. Nullus sibi ei in legislatoꝝ. Tanto eius lex cuꝫ maioꝝ reuerẽtia est suscipienda:q̃to maior est in potẽtia ⁊ sapientia ⁊ bonitate ferens eam. Cũ nullus ..t deo appropinquãs:medũ similis:iõ reuerẽter lex eius suscipienda est. Unde ꝺ: Esa.i. Audi' ꝑdite legem dei vestri populus gomorre. Et Job.xxij. Suscipe legem ex ore eius s.dei. Jdeo aũt reuerenter.

Lex ꝺ suscipiẽda ꝑpter tria.

¶ Propter eius eximiam auctoritatem,

¶ Propter eius miram veritatem,

¶ Propter eius nimiã vtilitatem.

Quãtum ad ꝑmũ. Attendite ꝑpte meus legem meam: ꝓpter meam auctoritatẽ que tanta ẽ:vt omnia mea potẽtia creata sint mea sapia gubernent:mea iusticia oia defectuosa corrigant. Unde Leui.xviij.dicit. Ego dñs leges meas custodite.q.d. Jdeo debetis ⁊ suscipe et seruare leges meas:q; dñs sum absolute:⁊ vlis dñs omniũ:⁊ potestatẽ hẽo sup omnia. Dñs eniz nomẽ est ptãtis:ait Amb. Et ꝺ: dñs quasi do minas:scz penarũ trãsgressoꝝ legum mearum. Unde dicit.ij.Macha.iiij. In leges diuinas impie agere nõ impune cedit. P[illegible]pterea cum ꝑmo dedit legẽ scriptam in monte sina: apparuit mons fumigans: tonitrua emittẽs ⁊ coruscatiões:ita q̃ populus exterritus diceret. Non loquat nobis dñs:ne forte moriamur: vt visa auctoritate ⁊ ptãte datoꝝ legis scz dei attenderet ⁊ obseruaret eaꝫ. Quãtum ad scꝺm est suscipienda ipa lex reuerenter ꝓpter eius miram veritatem. Dicit ꝓpterea lex veritatis ꝓm illud Malachie.ij. Lex veritatis fuit in o. eius. Sicut in do[illegible]minis hoium reperiunt plures falsitates:vt patet in doctrinis phoꝝ:q; vt ait psal.cxv. Omnis homo mendax. Nulla aũt falsitas reperiri põt in [illegible]ria dei.s.sacre scripture:sed omnis veritas. Jo.xvij. Sermo tuus veritas. Jta in legib' hominũ reperiunt aliquãdo falsitates ⁊ iniusticie ꝓpter qꝺ dicit Hiere.x. Leges populoꝝ vane sunt.i.false ⁊ iutiles. Nam si [illegible] ⁊ iuste sunt:leges dei sunt. Unde ipsa dei sapientia ait Prouerbij. Per me legum conditoꝝ iusta decernunt. Sed lex dei omnis verissima ⁊ iustissima est:⁊ ideo debet cum omni reuerentia suscipi ⁊ audiri. Nam vt dicit Lactantius i libro insti. Nullus suauioꝝ anime cibus q̃ veritas. Et

Propter eximiam veritatẽ lex ẽ reuerẽter suscipienda

si quis obijceret:q̃ lex dei videť cõtinere falsitatẽ q; prohibebat multa bona tpalia fuãtib' eã:⁊ tñ multi obseruarent ꝺs Tobias. Esaias. Hieremias et alij habuerunt multa aduersa ⁊ indigẽtias. Rñdet tho.j.ij.q. xcix. arti.vlti.q̃ illa tpalia ꝑmissa sunt obseruatoribꝰ legis:nõ vt ꝑincipal'remuneratio:in q̃b' affectu mhererẽt sed tã q̃ imperfectis vt per ea manuducerent ad obseruationẽ legis. Sicut pueri ad obseruationẽ eoꝝ que iponunť eis: inducunť quibusdã munusculis. Et ꝓm hystoriaꝝ veteris testamẽti:cõis status ꝑplꝰ cũ sub lege fuit:q̃diu legẽ seruauit in prosperitate fuit. Declinãs aũt ab obseruatiõe legis multa aduersa incurrit. Alique tñ persone particulares legẽ obseruantes in aliquas aduersitates icidebãt:vl' q; iã erãt spũales effecti vt p hoc magis ab effectu tpaliũ abstraherent ⁊ earũ virtus ꝑbata redderet:vel q; opa legis exterius explẽtes aliq̃ coꝝ in tpalib' defixũ habebant.

Lex ẽ intẽdenda ꝑpter eius vtilitatẽ.

Quãtũ ad tertium. Lex est suscipiẽda ⁊ implẽda ꝓpter eius vtilitatẽ. Ex nulla eñ lege hõ ꝓsequit tñ fructũ sicut ex lege dei si obseruet. M. intelligẽs psal.ait.cxviij. Portio mea dñe:ꝺixi custodire le.tuã.q.ꝺ. Jsta est ꝑs quã elegi:ex omnib' bonis q̃ ponunť ante me de bonis mũdi tã q̃ melioꝝ seruare legẽ dñi. Nã vicia primo hz manifesta re:vt sic possint caueri.apl's ad Ro.vij. Nã cõcupiscẽtiã nesciebã.s.esse pctũ:nisi lex diceret:nõ concupisces. Ubi aug. Bona est ergo lex:q̃ dũ ꝓcupiscẽtiã ꝓhibet:omẽ malũ ꝓhibz. ex de ꝓsti.nã ꝓcupiscẽtiã. Quãuis eñ lex humana nõ ꝓhibeat oia pcta ẽt exterioꝝ:ꝗ ea q̃ magꝭ hñt tollere pacificũ cõuictũ hoim adimicẽ:vt furta:adulteria homicidia ⁊c. Ex tñ naturalis⁊ diuina oia vicia ꝓhibz.

Lex iuuat virtuosa exercitare. Ut ecci.xlv. Dedit illi coꝝ ad pcepta:⁊ legẽ vite ⁊ disciplinẽ. Lex ꝺ: vite scz spiritualis q̃ ꝓsistit in virtutib'. Dicit etiã lex disciplinẽ q̃ imponat moꝝ cõpositõeꝫ. Ad legẽ fiq̃dẽ nature ꝑtinet omẽ illud ad qꝺ hõ inclinat ꝓm suã naturã. Inclinat aũtẽ nus qꝺq̃ ad operationẽ sibi ꝓuenientem ꝓm suã formã:sic ignis ad calefaciẽdũ. Vñ cũ [illegible]rõnalis sit, ꝑpria forma homis naturalis:iclin[illegible]io cuiuslibet hois est opari ꝓm rõnẽ:⁊ ꝗ est agere ꝓm virtutẽ. Vñ oẽs act' virtutũ sunt de lege naturali. Et ꝓpterea Damas.dicit in.iij.li.q̃ virtutes sunt naturales.i.ꝓm iclinationẽ seu legẽ naturalẽ. Lex diuina certũ est:q̃ de actib' virtuosis ipat:⁊ ois lex humana intũ hz rõnẽ legis inq̃tũ est deriuata a lege naturali. Tertio lex facẽ pacẽ inter hoies ꝓuare qꝺ mltũ desiderať. Vñ ꝺ.ij.macha.j. Adaperiat dñs coꝝ vrũ in lege sua ⁊ in pcepꝭ suis ⁊ faciat pacẽ.q.ꝺ. Habẽdo volũtatẽ efficacẽ ad implẽdũ legẽ dei:inde seqtur pax. Jſinis ois legis ẽ dilectio ⁊ pax est effect' dilectiõis. Qui eñ se diligũt pacẽ inter se hñt. Vñ apls ad Ro.xiij. Plenitudo legis est dilectio. Et qñ etiã seruant leges hũane q̃ ꝓhibẽt iniurias ꝓxioꝝ: habetur pax inter eos. Quarto lex [illegible] iustificare:⁊ ꝗ pcipue facit lex euãgelica. Vñ ad Ro.viij.ꝺ: Lex spũs vite:in xpo ie su liberauit me a lege pcti ⁊ mortis.s.eterne. Et dicit Aug. in li.de spũ ⁊ lra:q̃ sicut lex facto ꝓ.i.mosaica fuit scripta in tabul' lapideis.ita lex fidei.i.euãgelica ẽ scripta in coꝝdib' fidelium. Et ipse idẽ dicit q̃ nõ est aliud lex dei scripta in coꝝdib' fidelium nisi ꝑsentia spiritussancti.i. gratia q̃ vti hz iustificare .i.a peccato emẽdare:⁊ deo gratũ reddere:⁊ ꝓsequẽter opa meritoria reddere. Sũt tñ in lege euãgelica verba scripta q̃ sunt dispositiua ad grãz spũscti:⁊ ad vsum grãe ei' ꝑtinẽtia vt q̃ ꝑtinent ad diuinitatẽ vel humanitatẽ xpi q̃ disponũt itellectũ ad fidẽ. Et q̃ ꝑtinẽt ad cõtẽ, cũ mũdi vt vsus sacramentoꝝ que hñt disponere ad gratiam ⁊ ista sunt vt secũdaria huius legis. Sed principale in ea est gratia spiritussancti in mente fidelium infusa.

Lex iustificat.

Lex roborantes tẽptationes.

Quint. lex habet in tẽptatiõibus vigorare. Psal.xxxvj. Lex dei eius in corde ipsius:scilicet iusti:⁊ non supplantabuntur gressus eius. Hꝫcessus hominis sunt opera eius que dicuntur supplantari quando decipitur in eis faciendo id quod habet speciem boni;sed est vere malum, Sicut auaro apparet bonũ esse decipere, primum: vt cõsequatur bonũ vãle.s.lucri. Sed dũ quis attendit ad legẽ que ostendit hmõi esse mala:⁊ lex doctrina est dei qui errare nõ potest:abstinet se ab his ⁊ temptationes vincit. Unde ⁊ xps cum fuit tẽptatus a dyabolo in deserto:cum auctoritatibus legis pugnauit:respondens temptatori. Scriptum est.s.in lege. Deuť.vj.c. Non in solo pane viuit homo:sed in oi verbo ⁊c. cõtra vitium gule. Et nõ tẽptabis dñm deum tuũ:cõtra supbiam seu inanem gloriã Et iterum. Dominũ deum tuũ adorabis ⁊c. contra auariciam. Hec oia scripta sunt in lege dei. Et sic nõ fuit supplantatus.s.dyabolũ ipe supplãtauit ⁊ vicit. Sexto lex terrena multiplicare facit. Unde dicit Moyses Deuť.xxviij. Si audieris vocem dñi dei tui.s. in lege sua loquẽtis: vt facias que ego precipio tibi:⁊ serues mandata eius. faciet te dñs celsioꝝ:em cunctis gentibus. Uenient sup te omnes benedictiones iste que ꝑtinent ad tpalia. Benedict' eris in ciuitate:benedictus in agro ⁊c. ibi vide. Et p ꝺ: immediate supius dicit. Maledictus ois q̃ nõ ꝑmãsert in sermonib' legis huius. Et ponunť ibi determinate mlte maledictiones ꝗ trãsgressoꝝ legis. Infirmi eni ⁊ imꝑfecti per tpalia manuducunť ad spũalia opa. Septimo legis obseruatio facit celestia penetrare ad possidendus Jaco.j. Qui aũt ꝑspexerit in lege ꝑfecte libertatis.s.euã gelica:nõ auditoꝝ obliuiosus factus: sed factoꝝ opis: hic ducat, beatus erit. Attendite ergo populo meus legẽ meam.

Lex terrena multiplicat.

Lex ad celestia per ducit.

§.V. Quãtũ ad tertiũ principale

lex est ꝓgruenter adimplẽda. vñ subdit. Inclinate aurẽ vestrã in verba oris mei. Inclinare aurẽ in vba legis nõ est aliud q̃ ꝑplere ⁊ seruare legẽ. De aure eniz coꝝdis loquit.i.volũtatis. Uolũtas eni cũ ẽ efficax est q̃ mouet ad opandum ⁊ seruandũ legẽ. Et ad istũ intellectũ dicit ꝓuerb.xxviij. Qui declinat aurẽ suã ne audiat legẽ oratõis eius erit execrabilis. Declinare aureꝫ nõ audire est non obedire.⁊ ta[illegible]z nõ mereť audiri in orationib' suis. Inclinate ergo aurẽ vestrã in verba oris mei:nõ expectate tẽpus ad faciẽdum:vt ait ps. Tempus faciendi dñe dissipauerunt legem tuã.i. ꝓpter ꝑs qꝺ expectant homines ad faciendum se habere:dissipant legem ꝗ faciendo:sed nunc inclinate aurem vestram. Et vt cõgrue seruetis inclinate aurem vestram tripliciter,

Inclinare aurem quid est.

ps.cxviij.

¶ Ut impleatis integraliter.

¶ Ut obediatis intentionaliter,

¶ Ut agatis cõstantionaliter.

Quantũ ad primũ dicit Jaco.in cañ.sua.c.ij. Qui totaꝫ legẽ seruauerit offendat aũt in vno.s. ꝓcepto legis.factus est oim[illegible].i.ita dãnabiť:sic si oia pcepta legis fuissent trãsgressus. Non q̃ tãtã penã patiať:cũ quelibet trãsgressio hẽat debitũ sue grauitatis pene:hz ita vni' trãsgressio pcepti legis est sufficiẽs ad incurrẽdũ penã infernalẽ:sic trãsgressio toti' legis ⁊ ꝗ nisi q̃s pniaꝫ agat.qꝺ diligenter. põ. oñcebat se facere dicẽs. Erit' aquaꝫ deduxerũt oculi mei i.abundãtiã lachrymarũ ex pritiõe ꝓcedentẽ:q; nõ custodierũt legem tuã.sensus mei vl' etiã ꝓximi mei. Unde ⁊ xps ait Matꝫ.v. Jota vnũ aut vn' apex nõ preteribit a lege donec oia fiãt. Sicut eni de cerimonialib' q̃ erãt i figurã xpi ⁊ eccle.nihil pretrijt qꝺ nõ sit ipletũ:ita ⁊ ꝺ moralib':nec q̃ad maioꝝ pcepta q̃um qꝺlibet iota dici põt nec minoꝝ q̃ apices dicunť.vnũ pretermittere ꝺs qꝺ non saluet q̃ [illegible]oluerit salu' esse. Vñ sequit. Qui soluerit vnuꝫ de mãdatis istis minimis.i. ꝗecerit ⁊ docuerit sic hoies.i. pdicauerit alis bona.⁊ ipe in vno pcepto deficiat nõ seruando:minim' vocabit in regno celoꝝ.i.null':q; nõ intrabit illuc. Inclinate q̃ aurẽ vestrã ⁊c. in vba.s. singula legis non aliquot vt oia seruetis ad plenũ. Sꝺo ꝺs legi obediri intentionalit.i.ꝓm intẽtionem legislatoris: nõ ꝓm ꝗ ba tñ.vñ dicit regu.iur. Certum est q̃ is cõmittit in legem qui verba legis amplectẽs ꝗ legis nitit volũtatem, de

Lex iplẽda est integraliter

ps.cxviij

Legi obediendum est intẽtionaliter,

Universidad de Deusto
Biblioteca

reg.iu.li.vi.Ad qd etiã facit qd gre.in m[illegible]a.ait.s.q̃ non
intentio vbis:sed vba debet deprime intẽtoi.xxij.q.v.huma
ne.Qd etiã notat pbs in li.ethi.q̃ magis attendẽdũ est
ad intentõem instituẽtis aliquã legem q̃ ad verba legis.
Qd ad ppositũ.Precepit dns in antiq̃ lege aliq̃ ad tps
fuãda fm lrã q̃ erãt in figurã futuroꝝ:vt oia cerimonia
lia quousq̃ ipsa figurata exhiberent in vitate. Vñ apls
ad Heb.x.ait.Umbraz hns lex futuroꝝ bonoꝝ. Cũ ergo
iplete sunt ille figure:nõ debẽt illa ruari fm lrã cuz sit ꝯ
intentiõz legislatoris:sed fm spũ.Et ppterea dicit apls
ij.ad Coꝝ.iij.Littera occidit:spus aũt viuificat.i. legem
intelligendo ⁊ seruãdo fm litterã occidit aiam:sed serua
taꝯm spualem intellectum dat vitam anime. Verbi gra.
Mandauit dns in lege circuncisionẽ.prius tamen patri
bus datam que figurabat baptismũ habentem virtutẽ ex
christi passione.Jam christus aduenit passionẽ sustinuit
⁊ baptismũ instituit.Unde non debet illud preceptũ ser
uari nũc ad litteraz:ex quo impleta est figura illa.Hoc eni
mortale esset:qz.s.ꝯ intentiõem legislatoris. Unde ⁊ ꝯ le
gem:sed debet seruari spualiter a supfluis ⁊ vitijs se abstí
nendo. Precepit dns in lege ppl'o ne comederet porci
nas carnes:ad figurandũ q̃ populus suus futurus: scilz
populus christianus :debebat se permaxime abstinere a
moribus porcinis:id est luxuriosis. Jaz est in actu popu
lus christianus:q̃ quoad bonos se abstinet a luxurijs.Vñ
non debet illud preceptum modo fm litterã seruari: quia
esset mortale:sed fm spũm semper:quoniaz hoc intendit
legislator:scz abstinere se a vitio luxurie. Sic etiam pre
ceptum est legis nature:quecũqz vultis vt faciant vobis
homies:⁊ vos facite illis.Hoc enim est lex ⁊ prophetie.i.
in hoc consistit.Si quis ergo velit sibi dare centum floꝛe
nos sine aliquo debito iusticie vel causa rationali:cum nõ
egeret:nunqd ⁊ ipse debet hoc facere proximo:quia vult
ipe sibi hoc fieri.Certe non intelligit hoc legislatoꝝ: scilz
deus:sed de volũtate rationali:quod quas rationabiliter
vult sibi fieri:debet alteri facere si potest. [illegible]tem in lege
euãgelica christus dicit.Si quis te percusserit in dextraz
maxillam:p:ebe ei ⁊ alterã.Matthei.v. Qui hoc indiffe
renter faceret cuicũqz non bene faceret:quia daret illi oc
casionem augẽdi peccatũ iterũ percutiendo. Nõ ergo ꝯ
intellexit christus latoꝝ legis hui':qz nec ipse hoc fecit cũ
minister Anne pontificis ei alapã dedit sed eũ redarguit
Job.xviij.Sed vult dicere q̃ percussus q̃libz ita patienter
ferat iniuriam sibi factã:q̃ etiam si maiorẽ sibi vellet face
re iniuriam paratus sit equanimiter tolerare. Ita expo
nit Augu.xxiij.q.i.c.Paratus. Item lex diuina ⁊ cano
nica ꝓhibet recipere pro pecunia mutuata aliq̃d vltra sortẽ
Si igitur quis non det pecuniam sed operaz su[illegible] persone
pro mutuo cõtra intentionẽ legis facit ⁊ cõmittit vsuram
quia opa illa pecio existimari possunt.xxiij.q.iij.Pleriqz

Item lex ciuilis mãdat furem ⁊ alios malefactoꝝ ca
pi ⁊ puniri. Nunqd ergo capier iudex laicus clericum fu
rem:vel alꝯ malefactoꝝem.Certe non quia esset excõmu
nicatus:extra de sentẽ.excõmu.Ut fame. Intendit enim
legislator de subditis foro ciuili:non de clericis.Sic ergo
in lege quacũqz inclinate aurem vestram in verba:id est
nõ ad verba prout sonãt exterius:sed in verba:id est i itel
lectum verborũ legis q̃d.s.intẽdit legislator. Tertio lex
est implenda cõstanter:vt fez ,ppter timorẽ penarum nõ
declinet quis ab ea.Unde ꝯ sanctis canit eccl'ia.Iste san
ctꝯ ,p lege dei sui certauit vsqz ad mortẽ:⁊ a vbi impiorũ
non timuit. Sic legim' de castissima Susanna:q̃ cum
iniuitaretur ad opus nepharium sub cõminatione accusa
tionis de adulterio:⁊ per cõsequẽs mortis:subito respon
dit.melius est mihi incidere in manus vestras absqz ope
re q̃ derelinquere legem dei mei.Si eni hoc egero mors
mihi est ⁊c.Dan.xiij.Suiliter eleazarus antiquus volu
it potius duram mortẽ sustinere q̃ trãsgredi vnum man
datum legis dei:scilz comedere carnes porcinas dicens
Adolescẽtibus ꝓ plum forte relinquã:si forti aio ac pas
pto ,p grauissimis ac sanctissimis legib' honesta morte
pfungar.ij.Machab.vj.Sed ⁊ septẽ fratres machabei
cũ matre sua sustinuerũt pstãtissime multa grauia suppli
ciozũ genera:⁊ demũ mortẽ potius q̃ vellet legẽ dei trãs
gredi. Vñ ⁊ pnus eoꝝ ad tormẽta ducus dixit. Parati
sumus magis mori q̃ patrias dei leges puaricari.Et ma
ter coꝝ eos exhortãdo ad pstãtiã martyrij dicebat.Mun
di creator qui formauit hois natiuitatẽ:quiq̃ inuenit ho
minum originum ⁊ spũ:vobis iterum reddet ⁊ vitã cum
misericordia:sicut nunc vosmetipos despicitis ,pter dei
leges.ij.Machab.vij. Sic in nouo testamento innume
ri martyres ,p obseruatione legis euangelice mortem sus
tinuerunt.

Titulus.XII.De lege eterna.

¶Qd legi eterne oia subijciunt.⁊ quo debemus cõformari voluntati diuine.

Capln .I.

Ex eterna secũdũ

Tho.j.ij.q.xciij.arti.j.nõ est aliud q̃ rõ di uine sapiẽtie fm q̃ est directiua oim actu um ⁊ motionũ. Et q̃ diuina rõ nũ cõcipit ex tpe:sz habet eternũ ꝓceptũ:ideo dicit lex eterna. De' eni sicut p sapiam suã est cõditor vniuersaz naturaz:ad quas comparaꝝ sicut artifex ad artificiata.ita ẽ guberna tor oim actuũ ⁊ motionũ que inueniunt in singulis crea turis. Vñ sicut rõ diuine sapie inq̃tum p eã cuncta sunt creata hz rõnem artis vl' exẽplaris vl' idee:ita rõ diuine sapie mouẽtis oia ad debitũ finẽ seu ipa rõ gubernaõis rez:in deo sicut in pncipe vniuersitatis existis.cũ mũd' diuina ,puidentia regaꝝ obtinet vim legis:cũ nihil aliõ sit lex q̃ quoddã dictamẽ practice rõnis in pncip q̃ guber nat aliquã cõitatẽ pfecte.Est aũt ipa lex eterna in trinita te deo q̃ mũdũ regit.Vñ ꝯ ipa trinitate canit eccl'ia.Qui s.deus trinitas totũ subdit suis [illegible]bẽ legibus. In ipo deo vna est lex:vt dicũ est.in creaturis [illegible] sunt q̃ sunt spes creaturaz:q̃bus singl'is indidit diuersas inclinatiões in suos debitos fines:q̃ inclinatiões leges in ipis creaturis dicunt.Et q̃uis ipa lex eterna attribuat ,p appropriatio nem filio fm Tho.vbi.s.tñ fm Alex.in.iij.pte.q.xij.pot attribui fm ꝓditiões legis varias ⁊ aliꝯ pnonis. Tria eni ꝓcurrũt ad legẽ.s.auctas:vitas:⁊ bonitas.⁊ hz ꝯ oꝯ q̃ lex hẽat pncipiuz formã ⁊ finẽ. Rõne pncipij debet legi legem, auctoritas:q̃ nõ pot esse pncipiũ legis:nisi habẽs auctoritatem. Rõne forme debet legi vitas:q̃ numq̃ fert finẽ rõne recta.s.si sit ,ppria lex.nam iniusta nõ est lex. Rõne finis debet legi bonitas:q̃ lex nõ ordinat nisi ad bonum Si q̃ respiciam' in lege eterna auctoritatẽ sic appropiat psone patris rõne ptãtis. [illegible] respiciam' in ipa lege eter na veritatẽ:sic appropriat filio fm rõnem formale sapie Si attẽdamus bonitatẽ legis, sic appropriat spũsancto hec Alexander de hales.

Tria concurrũt ad legẽ.

§.I. De lege eterna põt in

telligi illud ps.i.qd dicit de iusto. In lege dñi fuit volun tas ei':⁊ in lege ei' meditabit die ac nocte. Dicit Aug. pctm nõ est aliꝯ:nisi dictũ vl' factũ vl' ꝓcupitũ ꝯ legẽ eter nam. Et sub his cõprehendit fm Tho.oia exclusis si ue locutiõis actiõis ⁊ desiderij ꝯ rõnem. Quia q̃ iustus summã diligẽtiã hz:vt caueat a pctis.io affect' ẽ legẽ eternã.i. volũtatem dei:vt impleat intellect' vt intelligat Vñ in lege dñi fuit volũtas ⁊c.vbi tria possunt notari.

¶Quod est vniuersalis.⁊ ideo mundus tot[illegible] ea regu latur.ibi. In lege domini.

¶Quod est pfectionalis.⁊ ideo affectus bonus ei ꝓfor matur.ibi. Et fuit voluntas eius.

¶Quod est rõnalis.⁊ ideo intellectus rectus eaz spe latur,ibi, Et in lege eius meditabit die ac nocte.

Ad dei ꝓuidentiã est vni uersalis.

§.II. Quantum ad primũ

Sciẽdũ q̃ nullus hõ q̃tũcũqz habuit dñiũ latũ ⁊ longuz ponit vl' pot dici absolute dns ⁊ fm q̃d. Naz etsi octauus primus impator post cesarẽ fecit describi vniuersum orbẽ terrarũ tanq̃ dns terre:nũquid dñium habuit aqua rum ⁊ aliozũ elemẽtoꝝ aut celoꝝ aut angeloꝝ:aut etiã om niũ butoꝝ.Certe nõ. Et fuit q̃ dns nõ simpl'r oim sed hoiz qui versabant tũc in mũdo. Vñ ⁊ illis legẽ dare valebat: nec tñ quoad omnia:nõ aũt alijs reb' sibi nõ subditis. Ab solute ⁊ simpliciter dns est de' omibus dominãs creatu ris. Vñ sanctus mardoche' in orõne sua dicebat. Dñe rex omps in ditõe tua cuncta sunt posita:⁊ nõ est qui resistat voluntati tue ⁊c. Dns vniuersoꝝ tu es.Hester.xiij. Sicut ergo dominiũ est vniuersale.ita et lex eius dz esse vniuer sale:⁊ ipsa totus orbis regulat:q̃ lex dñi. Et q̃ legi eter ne q̃ nõ differt a dei volũtate:realiter subijciant q̃ regulẽ nur oia declarat ⁊ ondit fm Tho.j.ij.q.xciij. Nã creatu re irrõnales eterne legi s. ꝯjiciunt:inq̃tũ sequunt sine iu dicio rõnis vl' sensus.id qd eis impsium est a deo:q̃ si mo te ab alio.s.deo ad suos fines ⁊ actus. Scdo creature rõ nales legi eterne subijciunt p noticiaz diuini ꝓcepti:eo q̃ eis datũ est intelligere q̃d debeat agere vl' cauere. Ipa ei lex naturalis q̃ est in hoie est q̃dã ptiꝯatio legis eterne. Mali ẽt subijciunt legi eterne:etsi imperfecte.s. necessi tate coactiõis inq̃tũ subijciunt nõ ei' ꝓceptiõi ⁊ punitiõi sz inq̃tũ mali puniunt a deo qd lex eterna dictat ⁊ impe rat. Quarto boni subijciunt pfecte:inq̃tũ.s.nõ [illegible]ctiõe punitiõis [illegible]olũtate obsecutiõis.s.volũtate obediẽdi deo: amore nõ tãmoꝝ tũ ⁊ se subijciãt. Bti ẽt ⁊ dãnati subijciunt le gi eterne. Cui' rõ est:q̃ ñẽ corpus graue mouet grauiter de loco.ita eadẽ grauitate q̃escit in loco. A filij sicut boni p legẽ eternã merent britudinẽ ⁊ mali miseriã,ita p eãdẽ le gẽ beati in britudinẽ ⁊ mali in miseriam pseruant. Subij ciuntur eti' legi eterne oia creata siue necessaria siue ꝓtin gentia nõ aũt eterna. [illegible]ũ hui' est fm Tho.vbi.s. Lex eterna est rõ [illegible]ernatiõis:q̃cũqz q̃ subijciunt diuine gu bernatiõi subdũtur [illegible] legi eterne. Cũ q̃ oia q̃ sũt in reb' a deo creatis subdant diuine gubernatiõi:siue necessaria si ue ꝓtingẽtia:nõ aũt ea q̃ ptinẽt ad diuinã essentiã vel na turã vt psone diuine:vl' volũtas dei vl' bonitas dei:⁊ hmõi ũ creata subdũt legi eterne:nõ aũt increata:sicut pz p ex emplũ in hoib'. Nã gubernatiõi hoiũ subdũtur q̃ fiũt p hoies:nõ aũt q̃ ptinẽt ad naturã hoiũ vt q̃ hẽat man' vl' pedes. Vñ ⁊ Aug.dicit.xix.de ciui.dei.q̃ nullo mõ aliq̃d legib' summi creatoris ordinatoriq̃z.s.creatuz subtrahit a q̃ par vniuersitaꝯ administrat. Nec obstat qd ait apo stolus dicẽs ad Ro.viij. Prudẽtia carnis inimica est deo neq̃ enĩ legi ei' subiecta est. Nã fm Tho.vbi.s.etsi subij ciũ possit prudẽtia carnis legi eterne ex pte actiõis:q̃ inclinat ad actiões ꝓias legi dei.tñ subijcit legi dei ex p te passiõis q̃ merẽt penã fm legẽ diuine iusticie. Scie dum ẽt q̃ aliter est dicẽdũ de lege hoiũ:aliter de lege dei Nã hõ rebus irrationabilibus q̃tũcũqz ei subijciant non pot imponere legẽ ⁊ solũ hoib' sibi subiectis. q̃b' hoibus intũ ponit legẽ inq̃tũ suo ꝓcepto vel denũciatione impõ mit metib' eoꝝ q̃dã regulã q̃ est pncipiũ agẽdi. Sicut au tem hõ denũciãdo impmit homini subiecto sibi q̃dã pn cipiũ interi' actuũ.ita deus impmit ⁊c.i nature pncipia actuũ ppriozũ. Et iõ p hũc modũ ꝯ de' ꝓcipe toti nature fm illõ ps. Preceptũ posuit ⁊ nõ preteribit.s.in rõnalib' creat[illegible]ris. Et p hãc ẽt rõnem omẽs motus ⁊ actiões totĩ nature legi eterne subdũt. Alio mõ q̃ subdũt legi eterne creature irrõnales q̃ rõnales inq̃tũ.s.irrationales mouẽ tur a diuina puidẽtia:nõ aũt p intellectum diuini ꝓcepti vt rõnales. Et ipa ipressio pncipij actiui intrisseci q̃tũ ad res naturales est ,pmulgatio legi eterne in eis. Defect' ẽt q̃ accidũt in reb' naturalib':q̃uis sint ,pter rõez cãrũ pti cularium:nõ tũ sunt ,pter ordinẽ cãrũ vniuersaliũ:⁊ ꝓcipue cause prime, dei cuius puidentiã nihil pot subterfugẽ re.vñ ⁊ ipa suadunt legi eterne. Oes etiã leges inq̃tũ p ticipãt de rõne recta:intrũ deriuant a lege eterna. Unde Aug. In tpali lege nihil est iustũ atq̃ legitimũ q̃d nõ ex eterna hoies sibi deriuauerint. Et idẽ Augu. Lex eterna ita medio quodã loco posuit aliq̃ vt i eis vsurpãdis meri to rephendat audacia:in exequẽdis pure laudet obedie tia. Et ponit exẽplũ abrahe. q̃ ex se volẽdo occidere filiũ pessime fecisset:sz ex volũtate dei iubẽtis hoc volẽdo op time fecisset.xxiij.q.v.lex.

Ad dei ꝓuidentiã nihil pot subterfugere.

§.III. Secũdũ quod notat

est.affectus seu voluntas iusti ꝓformat se ad legẽ eternã i.voluntatẽ diuinã qd quilibet facere dz. Dicit eniz Aug. q̃ lex eterna est rõ summa in deo.i.volũtas rõnabilis cui semp obtẽperandũ est.s.ꝓformando volũtatem nostram sue. Dicit eni Arist.in sua metha.q̃ primũ in vnoq̃q̃ gẽe est regula ⁊ cã scdozum seu oim iliius gẽis. Sicut primuz in gẽe caliditatis est ignis.⁊ ipe est causa scda oim cali dozum inq̃tuz calida. Intũ eni vnũqdq̃ est calidũ inq̃ tuz pricipat naturã ignis. Pria igit cã ois rectitudinis e diuina volũtas:in q̃ est summa rectitudo:⁊ intũ volũtas humana est recta inq̃tũ ptcipat rectitudine diuine volũ tatis:qd fit ꝓformãdo se ei. tunc eni recta est. Tenemur aũt esse recti:q̃ vt dr Lan.j. Recti diligunt te.s.deũ. Ad dilectionẽ aũt obligamur q̃ sine rectitudine esse nõ pot. Vñ ⁊ gl.dicit. Rect' est q̃ vult qd de' vult. Sciendũ tñ q̃ cũ dicit volũtas nostra dz eẽ ꝓformis volũtati diuine: vt di.Durã.in.j.sen.di.vlti.nõ intelligit ꝯ de ꝓformitate voluntaꝯ inq̃tuz ad essentiã eius vl' esse.i.velle. Sz ẽtum ad intẽdentiã eius in obiectũ.i.in volitum. Nam cũ ꝓfor mitas ,ꝓportet quandã assimilationẽ vni' rei ad alteraz vñ dicit ꝓformis q̃si ,pucniẽtia in vnã formã: nõ pot ꝯ in telligi de oimoda assimilatiõe volũtatis nostre vl' nostri velle qd act' ipius volũtatis est cũ volũtate dei. hoc eniz ꝓpossibile est [illegible] in infinitũ dister:q̃ volũtas dei ⁊ velle ei' est essentia ei':sz in nobis volũtas est quedã potẽtia.non essentia aie:sed accidẽs ꝓsequẽs ipam:⁊ velle est act' ipi us potẽtie:nõ potẽtia nec essentia ei'. Est aũt ꝓformitas ,ꝓportionis inter volũtatẽ nostrã ⁊ dei.in ꝯ.s.q̃ ficut de' vult libere qd vult:ita ⁊ volũtas nra.⁊ sic vult bonũ:ita ⁊ volũtas nra naturalr.sz ꝯ ptinet ad imaginẽ dei q̃ natu ralr est in nob. Cõformitas q̃ ista attẽdit fm tendentiaz in obiectũ.i.in volitũ,pur.s.velle ptinet ad gen' moris.s. bene vl' male. Et ista ꝓformitas volũtatis pot attẽdi sz q̃druplex gen' causaꝝ.s.efficiẽtis:finalis:formalis:⁊ ma terialis. Et fm gen' cãe efficiẽtis tenemur ꝓformare vo luntatẽ nostrã,volũtati dei.qd.s.tũc facim' q̃n volum' id qd de' vult nos velle. Hoc eni ipe efficit in nobis. Vñ ad Phil.ij. Ipe est q̃ opat i nobis velle ⁊ pficere ,p bona vo luntate. Et sic vno mõ exponit illud.j.ad Ti.j. De' vult oes hoies saluos fieri.i. istã volũtatẽ q̃ velim' oes hoies saluos fieri ꝓsiderata solum natura ipoꝝ ipe facit in no bis.⁊ ꝯ vult nos velle. Scdm cãm finalẽ debem' etiam ꝓformare volũtatez nostrã volũtati diuine. Et sic in lege dñi volũtas iusti:vt.s.velit oia ,pter bonũ finẽ: qd est cõ formare se in rõne volẽdi. Quicqd eni vult de' vult ,ppt hunc finẽ.s.,pter bonũ vniuersi:p q̃d manifestat boni tas sua infinita:q̃ est finis oim. Et q̃liber etiã qdcũqz vult dz velle sub rõne boni:nõ tũ apparentis.i.,pter aliquẽ bonũ fin[illegible] Illud aũt qd de se est malũ non pot ordinari ad finẽ q̃ ,ppie dicat bon':sicut furari ,pter hunc finez vt quis inde faciat elemosynã nõ pot ,ppie dici q̃ fiat ,p pter bonũ finẽ. Debet q̃ q̃s ꝓformare volũtatẽ suã diuine fm cãm finalẽ:vt oia faciat ,pter aliquẽ bonũ finẽ fm il lud. Oia in gl'am dei facite. Vñ iudei volẽtes passionem xpi quã de' volebat:nõ ꝓformabãt se volũtati dei:sed ꝓtie banẽ:q̃ deus illã volebat ⁊ sancti ꝯ cupiebãt ,pter hunc finẽ.s.,ppẽ redẽptionẽ nostrã inq̃tuz erat satisfactiua nrã

Volũtas cuiuslibet dz se ꝓformare diuine volũtati.

Hic nota distinctionem.

Cõformitas volũtatis attẽdit fm q̃ duplex genus causẽ.

i.Cor.x.

Universidad de Deusto
Biblioteca

debiti:non aūt volebant in ꝓtū erat afflictiua innocentis
ꝓpi. Sed iudei volebāt eā, ꝑpter hūc finē in ꝓtū erat affli
ctiua innocētis ꝓpi ⁊ satisfactiua passiōe eoꝝ ire ⁊ mutidie
nō in ꝓtū erat nri saluatiua. vñ grauissime peccauerunt.

Secōm cām formalē ꝓformare volūtatem suā diuine est
opari ex charitate seu hēre charitatē. Sz rect' hō in lege
dñi volūtas ei'. vt. s. velit oia ex charitate dei. Sz ad habē
dū charitatē directe nō tenemur: q: ꝗ nō est in ptāte nra
eā hre. dei eīm ē eā infundere: sine meriſ nris: ꝑm illud ad
Ro. v. Charitas dei diffusa est in coꝛdib' nris ꝑ spm. s. q̄
dat' est nob: ꝗz indirecte tenemur ad eā. Tenemur eīm fa
cere qd ex nobis est: vt charitatē habeam': pura oādo: ie
iūnādo: a peccat' cessando ⁊ hmōi: p q̄ ds disponit ad re
cipiēdū. Exēplū de sole q illuminat ꝓtū est de se nō ponē
tem obstaculū ꝗ se ponētē aīi eū. Hec tho. in. j. sen. di. vlt.
Et vt dicit Roman'. di. ea. Q: istud est ꝓceptū affirma
tiuū. s. de ꝓparādo ad habēdū charitatē obligat nō ad sp
ꝗ ꝑ loco ⁊ tpe vtpote: qñ cogitat ꝓcepta dei bñficia ⁊ hu
iusmodi. Determinare aūt tps hmōi obligatiōis. s. qñ te
neamur vl' qñ nō teneamur: ñ pt bñ ōterminari. Ad faciē
dū aūt ex charitate q̄ facim' tenemur ꝓditionalr. s. si volu
m' mereri vitā eternā q: sine charitate op' nrm ñ ē meri
toriū. Absolute nō tenemur ad hoc q: si tenemur semp ex
charitate agere: semp peccarem' faciēdo aliq̄d nō ex cha
ritate. Et sic filu' honorās pr'em naturali pietate pec carer
ſi nō haberet charitatē. Ucrū est q ꝗ loco ⁊ tpe tenet q̄
libet facere aliq̄d ex charitate qd tps nō pōt facile deter
minari a nobis. Hec Roman' in. j. sen. di. vl. Scdz cām
materiale ꝓformare volūtatē suā volūtati diuine est velle
qd de' vult. Sz vtrū tenemur ꝓformare volūtatē nrā di
uine in ꝓsito. Rñ. frater Roman' sup. j. sen. di. vlti. q. vl
ti. dicēs. Hic nō q̄rit de volūtate sensualitatis: q: illa non
ferē in bonū simplr sicut volūtas diuina: ꝗz in cōueniens
sibi. s. delectabile ꝑm sensuz. Uñ ꝑm istā volūtātē nō tene
mur ꝓformare volūtatē nrām diuine. Et ꝑm hāc volūtatē
mat. xxvi ꝓps nolebat pati, ꝑpter qd oādit dicēs. Transeat a
calix iste ⁊c. Nec etiā volūtate naturali tenemur ad hoc:
q: illa semp ferē in bonū nature: vt ꝓseruationē suī vel suo
ruz. Et sic. b. Maria volūtate naturali ⁊ sensuali nolebat
filiū pati: qd de' nolebat vñ tristata est maxime de morte
eius: ꝑpter qd Symeon dixit de ea. Tuāipsius aiam ptrās
ibit gladi'. Lu. ij. Et ad crucē canit eccl'ia. Flecte ramos
arbor alta rēsa lapa viscera ⁊c. Nec etiā volūtate ꝓditiona
ta q: ꝑ illā nō possum' velle aliud q̄ de' velit sub ꝓditiōe
scz si deo placet. Sicut paulus volebat fibi stimulū aufer
ri: ꝑpter qd ꝗ postulabat ⁊ de' nolebat vt pz. ij. ad Cor in.
xij. Nō eīm volebat illud apl's nisi in ꝓtū deo placerz. Uñ
hoc fibi reuelato: nō amplius voluit fibi aufer

§.IIII. Sed queritur de vo

De volū tate deliberata. lūtate deliberata. Et circa hoc sunt due opiniones. Una
est q̄ distinguit volūtū diuinū: q: s. aut cōgruit mihi illud
velle ꝓsimplr debeo illud velle qd deus vult dūmodo sciā
Opinio ꝑma. qd deus velit. Si aūt nō cōgruit mihi vel le: tūc nō teneor
velle qd de' vult: vt mortē meā vel dānationē. Rō est ꝑm
ipsos: q: cū grā ꝓficiat naturā nō destruat: nō teneor ꝓ
pter status grē velle aliq̄d qd fit contrariū nature mee vt
mortē meā vl' meoꝝ. Ite natura nō dictat q: velim dānati
onē meā nec etiā grā ꝗ exigit vt hoc velim ergo nō teneor
Alia opinio Alia opinio q volūtate absoluta ⁊ deliberata oino teneor
velle qd deus vult: vel qd scio deū velle. Et ad hoc dicēdū
mouet eos auctoritas rō ⁊ exēplū. Et auctoritas quidem
habet in glo. sup pō. Non adhesit mihi coꝛ ꝓrauū. vbi di
Pō. c. citur q coꝛ ꝓrauū ⁊ distortū hz q̄ non vult qd de' vult. Et
Pō. xxxij glo. sup illud. Rectos decet collaudatio. dicit. Recti sunt
qui volūt qd de' vult. Rō que ad idē mouet est: q: si non
teneor velle qd de' vult: ergo possuz velle ꝓtrariū ergo po
test mihi displicere qd deus vult. Sz ꝗ est falsum: q: vt di
cit Aug. Impi' est: cui displicet diuina ꝓuidētia. Ite nil
iustū displicet iu[illegible]o: ꝑm Aug. de ꝟa religione: sed esse vo
lutum a deo est iustū: ergo ille cui tale volūtū displicet est i
iustus. Si ergo nō possum velle ꝓtū ei' qd deus vult, ergo
go teneor velle esse qd vult. Ite q: ꝑm tullū: amicorum est
idē velle ⁊ nolle: sed tenemur ē amici dei: ergo ⁊ velle qd
vult ipse. Patet ꝗ etiā ꝑ exēplum q: mala q̄ inferunt' coꝛ
poꝛi meo debeo acceptare ex quo deo placz. Sz nihil ma
gis debeo diligere post aiam q̄ coꝛp' meū: ergo mihi ma
gis debeo acceptare q̄ fiunt pentib' meis vt mortē coꝛ et
hmōi. Nec isti dicūt q ꝗ debē velle dānatōz meā: ꝗz debeā
eā velle ꝗz q de' eā vlt. De' ātē ñ vult ꝑ se ⁊ simplr me dāna
ri: ꝗz ſi facio opa pcti vlt me dānari. vñ vlt ordinē iusticie
q̄ ē pūtōis culpe ꝑ penā. Iste āt ordinē iusticie teneor ac
ceptare. s. si peccaueroꝑ iūar: q: alr' repugrē ordini dine iu
sticie: ⁊ sine dubio sic teneor velle q̄cq̄d scio deū velle si mi
hi cōgruit: ꝗz oēs hmōi tentōi nō teneor alia rōne: nisi q̄a
volūtas mea tenet velle esse qd iustū est ⁊ bonū. Et si ista
est rō intentiōis: vbicūq̄ est iusticia ⁊ bonitas: illō teneor
velle. Nec obstat q nature nō cōgruit: q: volūtas delibera
ta se ꝓfert in eam q̄ repugnat nature. i. volūtas ꝑm rōnez
subijcit fibi volūtatem seu instinctū naturalem vt cū hō, ꝑ
pter vtutem se mori exponit. Tenet ñ velle volūtate de
liberata istum ordinem iusticie: q̄ si in pctis moꝛiſ dānat:
q: hoc deus vult ⁊ nō dānationē ꝑ se neq̄ culpā. Tho. ad
ꝑmam opinionē videt magis declinare tanq̄ duram. Se
cūdam firmat Tho. di. ea. Et de dānatiōe sua ꝓpa dicit
q ista positio est q̄si impossibilis. s. q̄ aliqui reuelet dam
nati[illegible]ua: sicut nec angelis. Unde si cui fieret ꝗz ille cui fi
eret estimare q̄ fit illusio diaboli. Quod si [illegible]tificaret q̄
reuelatio esset a deo ꝗz credere q̄ esset ꝑm cōminationem
nō ꝑm ꝓsciam: vt illud Jone. iij. c. xl. dies ⁊ ninive subuer
tetur. Sed sciendū ꝑm Tho. di. ea circa fi. q̄ motus volū[illegible] ꝗz di
tatis deliberate circa volūtū diuinū: aliter se ꝗz in pcoꝛib' cui sci tho
⁊ aliter in iustis viatoꝛib': aliter in cōprehēsoꝛib'. Nez in
peccatoꝛib' mor' volūtatis est coꝛruptus q: ex toto reni
quunt deliberatōem rōnis ⁊ cō[illegible]quunt impetū volūtatis
naturalis ⁊ sensitiue: murmurātes de d[illegible]ordinatiōe. Nul
lus ñ est adeo obstinatus in pctis. [illegible] obstinatōez non poſ
sit deponere: ⁊ se dine voluntati ꝓformare duz est viatu.
Solū damnatis in penā inflictū est vt a sua obstinatione
nunq̄ curent. In iustis aūt viatoꝛib' manet moꝛ volūta
tis integer: sed imperfect' dicit: rū ex pte cognitiōis q: non
plene volūtatem dinaz cognoscūt: tū ex pte affectiōis q̄ re
tardatur ex motib' inferioꝛib'. vñ in talib' sufficienter re
calcitrare diuie ordini. Phūs eni dicit in. iij. Ethi. q: suf
ficit fortis q̄ nō cōtristet i pīculis mortis: q̄uis nō gaude
at sicut est gaudiū in actib' aliarū vtutum. Sed in istis ē
motus volūtatis deliberate integer ⁊ pfect' tū ex pte co
gnitionis: q: diuinā volūtatem plene cognoscūt: tū ex pte
affectionis que dīnat oī a[illegible]ectitui inferioꝛi: nec in aliq̄ re
tardat vel ipedit. Unde in videndo qd de' vult ⁊ qd ipse Ps. lxvij.
volūt gaudiū explunkde quo in ps. Letabit iustus cū vi
derit vindictā. Unde talis nō ꝗz dimittere q̄n faciat omē
bonū qd pōt q: in custodiēdis illis. s. ꝓceptis dei retribu
tio multa: ait ps. Non solū ꝑ custodiendis. i. obseruandis
retributio multa habet mercedis eterne: sed etiez in ipsa
obseruatiōe retributio multa delectatiōis spūalis q̄ vi
se opari delectat mentē magis q̄ ꝗ delectabilia corpis. Et
ꝗ etiā vitat mai[illegible]. applicūi si pure deberet dānari in inferno Exemplū
q: ex pctō aggrauatur suppliciū. Legit in vitas patrū. Qd
cum quidam pater sanctus hēret quēdaz discipulum vel
de obedientem: modestū ⁊ gratiosum: rogauit d[illegible] vt si
bi reuelaret si debebat esse demū saluādus. Reuelatū est
q̄ erat damnādus ꝑpter qd cuz pater videbat illū lachry
mas cōtinere non poterat. Qd perpēdens d[illegible]cipulus il
le interrogauit pr'em de causa fletus. Et cuz frequētius ꝗ
petisset: vict' pcibus ei' sibi dixit: q ex cōpassione ad euz
flebat: q: reuelatū sibi erat eū esse damnandū. Qd ille au
diens ait, Pater nō opz vt ꝑpter hoc lugeatis: q: scio in

stum esse dīm: ⁊ q̄ me non dānabit nisi ꝓpter pecca
ta mea. Et sicut fur patiēter ꝗz pari penaz suspēdendi ex
quo meruit. Ita ⁊ ego sum parat' ferre penaz dānationis
si offendero: q: hoc exigit diuine iusticie ordo: cui' volun
tati volo me ꝓformare. Itaq̄ conabor ex me facere qd bo
ni facere potero: ⁊ dñs de creatura sua faciat qd sibi pla
cet. Adeo aūt placida deo fuit talis rñsio ⁊ ꝓformatio vo
lūtatis: q̄ nocte sequēti reuelatū ē pr'i illi q̄ mutata erat
sinia dei ⁊ saluādus erat. Qd nō sic intelligēdū est q̄ volū
tas dei vel dispositio sit mutabilis: vt velit qd ꝓius nōvo
lebat: ꝗ sinia dei cōminatoria q̄ respicit merita vel demeri
ta hoiz mutat'. Erat in illo discipl'o forte aliq̄ mdispositio
mētis vel viciū occultū: qd meretur dānatiōem: q̄ remoto
meruit ex opib' bonis saluatōez. In lege q̄ dñi volūtas in
sti est ꝓformādo se diuine volūtati in ꝓsito vt dictum est.

§.V. Quantum ad tertiuz

Pitelle principale nota: q: intellectus rect' respicit die ac nocte. s.
q̄ ꝓcetus frequēter in aduersitate ⁊ ꝓsperitate ad legē eternā dei. i.
ad cognoscēdū volūtatē suā vt ꝓficiat. Uñ ipse ps. Una
peti a dño hāc req̄rā ⁊c. vt videā volūtatē dñi. Et q: in le
ge sua scripta ipsam volūtatē manifestat. iō frequēter eā
legit ⁊ meditabit. ps. Quō dilexi legem tuā die: tota die
meditatio mea est. nō solū vt scia: q: vt ait apl's ad Ro. ij.
Non auditores legis. s. tm: sed factores iustificabunt. Qui
eīm fecerit volūtatē pris mei: ait xps q̄ manifestat in lege
ipse me' frater est. Matth. xij. Frib' xpi debet hereditas
eterna. Sz sciēdū ꝑm magrz i. j. sen. di. pen[illegible]. q. dup. ex est
Implet ē volūtas de[illegible]onaq̄ ꝗz volūtas bñplaciti: alia q̄ ꝗz volūtas
diuinitas signi. Qd nō sic est intelligēdū: tā q̄ in deo sint plures vo
lūtates cū nō sit nisi vna tm: ꝗ ꝑm Tho. in. j. parte. q. xix.
Uolūtas de deo aliq̄n ꝓprie ꝗz: ⁊ hec voluntas bñplaciti
nūcupat ⁊ semp implet. Aliq̄n voluntas metaphorice de
deo ꝗz sicut ⁊ multa alia de deo: ⁊ hec dicit volūtas signi:
nō q: sit signū q̄ de' illud velit: ꝗ q: est signū in nob volū
tatis nre. Sic dicim' de [illegible]ratū cū punit: nō q̄ punitio sit
signū ire i deo: [illegible] m[illegible]la ira i eo sit: ꝗ q: ē signuz ire in nob
cū punim'. Sic cū de' pcipit aliq̄d ꝗz: velle illud a nob: q:
cū nos pcipim': signū est i nobis q̄ velim' illud. Per hāc
Similitudinē dicit volūtas signi in deo: ⁊ hec est quintuplex
Quinq; et ꝑm q̄nq; signa. s. pceptū: ꝓhibitō: ꝓsiliū: permissio: ⁊ opa
quinq; tio. Per hec eīm vt p signa declaram' nos aliq̄d velle. De
clarat ei q̄s se aliq̄d velle dupl'r. Uno mō ꝑ se: alio ꝓmodo
ꝑ aliū. Et ꝑ se q̄dē declarat aliq̄d velle aut directe aut in
directe. Directe cū aliq̄d operat': signū est q̄ illud vult: ⁊
sic opatio dicit volūtas. Indirecte ⁊ ꝑ accidēs: cū nō pro
hibet vel impedit opantē. Nā remouēs ꝓhibēs dicit mo
nens ꝑ accidēs: ꝑm pbm: ⁊ sic est pmissio. Per aliuz vero
declarat se q̄s aliq̄d velle in ꝓtū ordinat alium ad aliquid
faciendū: vel necessaria indu[illegible]tōe qd fit ꝓcipiēdo qd ali
quis vult in ꝓhibēdo ꝓtrariū: vl' aliq̄ ꝓsuasoria inductiōe
qd ꝓtinet ad ꝓsiliū. Qd eīm ꝓceptū ꝓsiliū ⁊ ꝓhibitio dica
tur dei volūtas: ꝗz ꝑ id qd ꝗz. Matth. vj. Fiat voluntas
tua ⁊c. Qd aūt pmissio vl' opatio dicat dei volūtas: ꝗz ꝑ
Aug. qui dicit in encheridion. Nihil fit nisi oiportēs fieri
velit: vl' finēdo vt fiat vel faciēdo. Uel pōt dici q̄ pmissio
[illegible] operatio referunt' ad pñs. pmissio quidē ad malū opa
no ad bonū: ad futurū vero, ꝓhibitio respectu mali: ꝓece
ptum vero respectu boni necessarij: ꝓsiliū aūt respectu su
pabūdantis boni. Uolūtas q̄ beneplaciti q̄, ꝓprie est volū
tas dei semp implet: siue a nobis siue de nobis: vt dic ma
gister in. j. sen. di. xlv. Uñ ipse ait ꝑ Esa. c. xlvj. Uiuo ego
dicit dñs: q: oīs volūtas mea fiet: ⁊ omē ꝓsiliū meū stabit
i. dispositio. Et pau. ad Ro. ix. Uolūtati ei' q̄s resistet. q.
dicat nulius. Cū ergo seruamus mādata eius vl' ꝓsilia im
plet volūtas eius a nobis: id est ꝓsentientibus nobis bo
nis opibus que facit in nobis. Cū trāsgrediimur mādata
eius volūtas eius implet de nob incurrētib' penas quas
vult de nobis ꝑm exigētiaz sue iusticie, Et sic volūtas dei
cum sit cā effi[illegible]cissima omnium entium: nō aūt peccato
rum: q: nullo iapiēte. s. opante ait Aug. fit hō deterior: ⁊
multo min' dño opante semp implet cū ꝓprie illud vult.
Qui eīm recedit ab ordine volūtatis sue: ꝑm miscdiaz q̄ p
parauit coꝛonā diligētibus se: vt pctō ait. relabit in ordi
nem volūtatis sue iusticie: q̄ reprobos punit. Qd autez
opat' in creaturis. ibi ocurrit volūtas signi cū volūtate bñ
placiti: illud em̄ ꝓprie vult. Dicit ñ volūtas signi in q̄tū
in nobis op' nrm est signū volūtatis nre: ꝑ filitudinē. Et
fil' pmissio ocurrit cū voluntate bñ placiti. Sz q̄ pmittit
scz mala fieri. ꝗz q̄dē signū volūtatis: nō sue. s. dei q: non
vult ipse mala fieri: ꝗ in nobis q̄ cū pmittim' malū fieri: ⁊
nō ꝓhibem' cū possim' dicimur illō velle. In deo aūt p
missio q̄ mala pmittit fieri: est signū nō volēdi illa: ꝗ volē
di pmittere: ⁊ ꝗ ꝑpter maioꝛa bona ide sequētia: q̄ ꝓprie
vult. Uñ Aug. in enchiriō. ait. q̄ deus omps nil pmitterz
mali esse in opibus suis: nisi esset adeo potēs ⁊ bon': q̄ ex
omni malo eliceret maius bonū: etsi nō semp bonū ei cui
accidit malū: saltē ad bonū melius vniuersi. Et sic ex cru
delitate tyrānoꝝ secuta ē coꝛona martyrū ⁊ puersio mul
toꝝ exēplo martyrū. Et occisio ouis: a lupo: etsi non sit ad
meli' ouis est tm ad meli' vniuersi: q: sic sustētat spēs lu
poꝝ in vniuerso. Et dānatio reprobozꝝ eis bona nō est: est
tm ad meli' vniuersi: vt reluceat nō solū miscdia in ētis: ꝗ
et iusticia dei in dānatis. Exēplū in Joseph que vendide
runt frēs in egypto: ⁊ ex tāto malo eduxit ꝗz tm bonū. scz
cōseruatiōez nō solū patris ⁊ fratrū ꝗ fame
defecissent, ꝑpter punisionē suā de frumēto. Uñ ipse dixit
Gen. vlti. nō possum' resistere voluntati dei: vos fecistis
in me malū: ⁊ deus puertit illud in bonū. Uolūtas autez
signi quoad ꝓcepta, ꝓhibitiōis ⁊ ꝓsilia nō est ꝓprie volū
tas: q: nō semp iplet vt in peccatoꝛib' ꝗz. Sz est signū vo
luntatis in deo q̄dē: q: vult illud ꝓcipe, ꝓhibere ⁊ ꝓsulere:
in nobis aūt vrā trāsumit vt dicat ꝗz deo est signū q̄ illud
volum' qd ꝓcipimus: igit iustus itellectu meditat die ac
nocte in lege [illegible]ni: id est assidue siue in lege eterna q̄d velit
siue in lege scripta: vbi ꝑ signa ipsam exꝑmit. Hec eī vo
luntas dei sctificatio vra: vt ait apl's. j. Thes. iiij. Vult eīm
caueri, ꝓhibita vt sic fitis sancti. i. mūdi a pctis: vult puari
ꝓcepta vt sitis sancti. i. firmi in virtutibus. Dant eīm ꝓce
pta de actibus virtutū ex quoꝝ frequēria generant' habit'
Vult impleri ꝓsilia ad maioꝛē ꝓfectū: qb' efficimur sci. i.
deo dedicati: sicut templa dicunt' sancta: q: deo dedicata.
Vult recognosci a nobis sua bñficia q̄ opant' in nob vt si
mus sancti. i. gratificātes officiū sanctoꝝ in patria q̄ sem
per regratiant'. Vult ꝓsiderari pmissa vt sim' sancti. i. p
fecti eū imitātes. q̄. s. semp ex malis elic⁊ bona: sic nos ex
iniurijs [illegible]ciam' bona obluiscendo iniurias. Ad Ro. xij.
Uince in bono malū. Et ex malis tribulationuz eliciam'
bonū puersionis nre ⁊ patiētie. Et ex malo pctoꝝ cōmisso
rū: eliciam' bonū hūiliatōis nre vt hūiliozes ⁊ cautiozes
sim'. Et sic sancti estote ait ipe q: sctūs ego suz dñs ds vr. Leuit. xix. ⁊. xx.

§.VI. Videtur autez predi

ctis obstare qd ait apl's. j. ad Timo. j. Vult de' oēs ho- Contra.
mines saluos fieri: ⁊ tm pauci sunt q̄ saluant': nō ergo vid'
impleri semp volūtas dei. Ad qd rndet Tho. in. j. sen. di.
penul. ⁊ in epl'a sup dicto passu. Qd hoc intelligi pōt mul Quō de'
tipliciter. Uno mō ꝑm damas. q̄ dicit ꝗ intelligēdū de vo vult oēs
luntate dei antecedēti nō volūtate dei ꝓsequēti. Et appel hoīes sal
lat volūt. ē antecedētē. illud qd vult de' de creatura rō- uos fieri,
nali ipsam ꝓsiderādo solū ꝑm naturaz absq̄ opibus: ⁊ sic
vult oēs saluos fieri. Naz quēlibet creat ad hūc finē: ⁊ dat
ei naturā capacē: ⁊ ꝓcepta ⁊ ꝓsiliaꝛ documēta ꝓponit aīi
cum vt ex illis possit, ꝓcurare salutē suā. ꝗz ergo volūtas
antecedēs: q: antecedit ꝓsideratione operū creature: quaz
quidē ꝓsideratione possumus nos facere de deo: ꝓut. scz
ipsam creaturā disponit ꝑm naturā suā ad saluationē mo
do dicto, Et hoc vniuersaliter erga oēs, Sed volūtate ꝓse

Universidad de Deusto
Biblioteca

ñti no n vult o ēs hoies saluos fieri:ꝫ aliq̄ saluari.ſ.bonos:alī quos dānari.ſ.malos. Et ꝑ voluntas ꝓnīs:q: vult illud de creatura ꝓficerata non solū ꝑm naturā:ſed ēt ꝑm opa ſua q̄ ſequunt in creatura poſt naturā. Dat exēplum de iudice bono q̄ veniēs ad ciuitatem:volūtate antecedēti vult oēs hoies illius ciuitatis viuere ⁊ nullū perire cōſiderādo.ſ.hoies ꝑm ſuam naturam. Sed volūtate ꝓnīvl̄t aliquos viuere.ſ.bonos:aliquos occidi.ſ.malefactores: ⁊ hoc cōſiderat hoibus ſm opera eorū. Vel expone ſic vult oēs hoies ſaluos fieri in generali: vt viuāt virtuoſe: ſicut dr ſpūſſanctus poſtulare gemitib' inenarrabilib' ad Ro.viij.q: nos poſtulantes facit. Augu. Neſcientes q̄s pt̄ineat ad predeſtinatoꝝ num numerum: quis non pertineat. Sic affici debem' ad oēs vt velim' omīs ſaluos fieri. xxiij.q.iij.cō ſipiant. Tertio exponit illud ꝑm diſtributionē accōmodā:ꝑ hīs.ſ.tm̄ qui ſaluant:q.ſ.oēs q̄ ſaluant ñ niſi eo volente ſaluant. Sic illd. Jo.i.illuminat om.homīe.in hūc mū.q: ex hīs q̄ illuminant gr̄a nullus illuminat niſi ab eo. Quarto pōt exponi q̄ ſit ibi diſtributio:nō ꝑ ſingulis generū ſed ꝑ generib' ſingulorū. Sicut dr oē ajal fuit in arca noe.i.de quolibet genere ajalium aliqd. Et ſic de quolꝫ genere hoim vult aliquos ſaluari:q: ⁊ de viris ⁊ d̄ mlierib' ⁊ de iudeis ⁊ gētilib' ⁊ fidelib' tm̄. Et de italicis ⁊ theutonicis ⁊ anglicis ⁊ de frācis:⁊ de hiſpanis ⁊ orientalibus ⁊ occidentalib' fidelib' tamen: vult aliquos ſaluari.

Quinto pōt exponi de oi ſtatu nonvicioſo:puta de ſtatu regulari:clericali:laicali:v̄ginali:nonviduali:iugali:rectorū: dñorū vaſallorū:militū: ſtipendiariorū nō latrocinantiū tm̄ mercatorū nō fenerātiū:artificū nō fraudātū:aduocatorū medicorū:notariorū:ſeruorū:⁊ alīs recte tm̄ viuentiū vult aliquos ſaluari: vt ꝑ diſcurrendo ꝑ vitas ſcōꝝ. Exēplum de beato Machario: q̄ cū petiſſet in orōne cui eēt ſociꝰ in patria: dictū eſt ei ꝑmo de quodā mercatore: ſedario de q̄dam ſim phoniaco: tertio de duab' ſororib' nuptis duob' germanis artificib' ⁊c. vide in vitaſpa. In lege g̃ dñi eterna fuit volūtas iuſti: ⁊ in lege ei' eterna vel ſcripta meditabit die ac nocte ad ꝓnūdū volūtates ſua cū volūtate dei ad faciēdū eā: q: qui fecerit volūtatē p̄ris mei q̄ in cel' eſt: ipe intrabit in regnū ce. Matth.vij.id ē. Qui fecerit ea q̄ dclarat in lege ſue ſcripture ſe velle ⁊c. ps. Mag̃ opa dñi.i.opatio: exꝑoit glo. exq̄ſita.i.diligētiſſime ⁊ efficaciſſime hūs effectū in oēs volūtates eiuſ.i.in his q̄ declarat ſe velle a nobis. Ita eīm vult a nobis ipleri ſua mādata et ordinata: ⁊ cōſulta: q̄ ipſe p̄ncipalis eſt ad operādum in nobis: tm̄ volūtarie nō coacte cooperātib'. Vñ ad Ro.vij Velle q̄diacet mihi: ꝓficere aūt nō ſuenio. Et ꝑ Eſa.xxvi Omnia opera n[illegible]tra opatus es in nobis dñe. Et quecūq̄ vultis opari in vobis exquiſite.i.diligētiſſime perfectiſſime opat: ⁊ nos ad illa mouet. Subeſt eni tibi poſſe cū voluerīs. dicit Sap̄.xij.⁊ Exo.xxxiij. ait dñs. Miſere bor: cui voluero: ⁊ clemēs ero in quē mihi placuerit. Sic cū voluit ſaulum ꝑſecutorē ſuum cōuerti: ſubito cōuerſus eſt: dicēte ipo: q̄d me vis facere. Act.ix. Unde ⁊ ipe dicit ad Gal'.i. Cōplacuit ei q̄ me ſegregauit ex vtero matris mee cōtinuo nō acq̄ui carni ⁊ ſanguini ⁊c. Ad h̄ ꝓpositū Gre. in lib.vi.moꝛa.pulchꝛa ponit ad oñendū quō volūtas hominū. Unde querit volūtatē dei ſeu ordinationem impedire mde in effectu ei ſeruit dicēs. Sepe eīm nōnulli humana ſapiētia inflati dū deſiderijs ſuis diuina iudicia ꝛire cōſpiciunt: aſtutis ei' deluctari machinatōibus conātur. ⁊ q̄ ad votum ſuū vim ſupne diſpenſatōis [illegible]tor: queat callidis cogitationib' inſiſtunt ſubtilioꝛa cōſilia exquirūt Sed inde volūtatem dei pagunt: vnde hāc immutare contendunt: atq̄ omnipotētis cū conſilio dū reſiſtere nitunt obſequuntur: q: hoc ſepe diſpoſitiōe diuina apte militat q̄d ei per humanū ſtudium friuole reſultat. Sapiētes ergo dñs in ipa eorum aſtutia cōprehēdit quādo ei' ꝓfilijs humana facta etiā tūc congrue ſeruiūt cuꝫ reſiſtunt. Nō melius oſtēdim': ſi pauca ad mediū geſtarū rerū exēpla

Exemplū

ꝓferamus. Joſeph ſōnū viderat q̄ manipulo ſuo fratrū eius ſe manipuli ꝑſternebāt. Somniū viderat q̄ luna et ſol ſe cū reliq̄s ſtellis adorabāt. Que q: pure fribus rem lit: eorū corda ꝓtinus future dānationis inuidia paucoq̄ percuſſit. Cūq̄ ad ſe hunc venire cōſpicerent malicia ſeuiente diſerūt. Ecce ſomniator ille venit: venite occidamus eū ⁊ videam' quid illi ꝓderūt ſomnia ſua. Cūq̄ eī dñio ſubijci metuūt: ſomniatorē in puteū deponunt: eūq̄ ſinabelitis trāſeuntib' vendūt. Qui in egypto ducꝫ: ſeruituri ſubditus luxurie accuſatōe damnat. Caſtitatis merito adiut' ꝓphetie iudicio erect': oi egypto ꝑelatus eſt per ſupnazvo ſapientiā ꝓuidus. Frumēta cogeſſit ⁊ futuro ꝓiculo neceſſitatis obuiauit. Cūq̄ in orbē fames irruit de alimētorū ꝓpatōe ſollicitus. Jacob filios in egyptum miſit q̄ frumentorū diſpēſationi ꝓpositū Joſeph neſcientes iuenerūt: atq̄ vt mere ēnt alimēta percipe: eorū diſpēſatorem cōpulſi ſunt ꝓnīs in terrā ceruicibus adorare. Pensem' igit geſte rei ordinē: pensem' quō ſapientes in ipa ſua aſtutia viſio dina cōp[illegible]ēdat. Jdeo ab eis Joſeph venditus fuerat ne adoraret. Sed ideo ē adorat' q: venditus aſtute nāq̄ aliqd agere cōpulſi ſunt: vt dei ꝓfilū nutaret: ſed diuino iudicio q̄d declinare conati ſunt reuēdo ſeruierūt. Inde q̄ppe coacti ſunt dei volūtates peragere. vñ hanc molliti ſunt aſtute cōmutare: ſic diuinū cōſilium dū deuitat impletur: ſic hūana ſapientia dum reluctatur cōprehendit. Timuerunt fratres ne Joſeph ſup eos excreſceret: ſed hoc q̄d diuinit' diſpoſitus fuerat cauendo actū [illegible] vt ueniret. Humana ergo ſapiētia in ſeipa comprehēſa eſt: ⁊ que volūtatem dei. vnde p inte[illegible]ꝛ reſiſtit inde eius impletioni militauit. Sic ſaul dum dauid ſubiectū quotidiano ſuccreſcere ꝓuū ſucceſſu cōſpiceret: ſuā ei in cōiugio filiam ſpopondit: atq̄ ꝛ in eius dotem centuꝫ dari philiſtinorū ꝓputia petijt: vt cū puoc[illegible] miles vltra ſe excreſcere quereret inimicorū gladijs traditus vitā finiret. Sicut ſcriptuꝫ eſt. Non hꝫ rex neceſſitatē ſpoliarū tm̄ centū ꝓputia philiſtinorū vt [illegible]t vltio d̄ inimicis regis Porro ſaul cogitabat tradere dauid in [illegible]nib' philiſtinorum. Sed dauid diſpōnis intime fa[illegible]ore roboratus: centum ſe dare perhibuit: ⁊ ducēta ꝓputia reportauit. Cuius numerū operis ſaul argumēto ſuperat': ſupna ꝓuidentia in ſapientie ſue eſt cōſilio deprehēſus: q: vnde ſuccreſcentis militis vitā ſe extinguere credidit: virtutis gloriam ei' inde cumulauit. Sed q: nōnunq̄ aſtute aliquid ſapere et electi moliunt: libet ad mediū alium ſapientem deducere ⁊ que [illegible]terni cōſilij aſtutia mortaliū comprehēdat demonſtrare. Prud enter quippe Jonas ſapere voluit cū ad predicādum niniuitarū pniaꝫ miſſus q: electis gentib' iudeū deſeri timuit p̄dicatōis officiū iplere recuſauit. Nauē petijt fugere tarſis elegit: ſꝫ ꝓtin' tēpeſtas eroꝝ. Sors mittit: vt vꝫ cōgſcat cui' mare [illegible]lpa turbat. Jonas i cſpa dorm̄ phēdit i, pfūdo mergit cete ſorbēte deuorat: atq̄ illuc dum cete belua pueit: q̄ ille ire ſpōte ꝓtēpſit. Ecce fugitiuū dei tēpeſtas iuenit ſorꝫ ligat: mare ſuſcipit: belua includit. Et q: auctorē illi ſuo obedire renitit: a loco q̄ miſſus fuerat ſuo re' carcere porrat ⁊c. ibi vid̄. Cōprehēdit g̃ ſapiētes dñs i aſtutia eorū q̄ñ ⁊ hoc in vſum ſue volūtatis rediget: q̄ ſi bi voluntas humana ꝗdicit. Et ponit exēplū de iudeis, q̄ xp̄m occiderūt ne amitteret regnū temporale: ⁊ illud amiſerūt. Et allegat [illegible]ō ps. Mag̃ opa dñi ⁊c. Hec oia Gre.

Jone.i.

Ps.cx.

§.VII. Vult aūt nouē a nobis de' ſm Pe. de taran. ſup epl'as pauli. Octo v[illegible] in vita pñti p q̄ vult nonum in alia vita. Vult ꝓmo viatorū per pniam ꝓuerſionē. Secdo ꝓuerſorū a pctis emūdatorū. Tertio emūdatorū p opatiōem ſcificatōnem. Qua[illegible] ſanctificatorū ad cognitionū illuſtratiōem. Quinto illuminatorū per feruorē inflāmatōem. Sexto inflāmatorū p tribulationum ꝑbatōem. Septimo ꝑbatorū vnitatis cōcordatiōes. Octauo finalem in ꝓpoſito ꝑſeueratōem. Nono p hmōi

De' vult ꝓmam ꝓuerſionem.

De' vult ꝓuerſorū emunda, nonem.

De' vult emenda, tōnē ſum, ſcificatio, nem.

De' vult p tribulationem

De' vult a nobis no nem.

De' vult ꝑbatōem

ſeruata vult ꝑſeuerātiū glificationē. De ꝓmo hēs Eze. xviij. Nunq̄d volūtatis mee eſt mors ipij dicit dñs ⁊ nō potius vt cōuertat ⁊ viuat. q.d. volo q̄ ꝓuertat. Sz vt ait Aug. Neminē putes ab errore ad veritatē in quocunq̄ magno vl' puo pctō ad correptionē ſine pnia poſſe trāſire. de pe.di.j. Eſt aūt ꝓuerſio cordis vndiq̄ auerſio. tunc eni hō ꝓuertit vere q̄ñ ex toto dimittit pctm̄. j. Lo.j. Volūtatē auertēs a malo oi ⁊ vertēs ſe totū ad deū. Cū eni nia ſit eēntia ſimpliciſſima: ⁊ nec hꝫ gres non pōt ex vna auerti ⁊ altera ꝓuerti: ſꝫ totū ad bonū vl' maluꝫ conuertit Cōuertit ſe impiſſim' manaſſes ad deū ⁊ ſuſceptus eſt.

De' vult ꝓuerſorū emunda, nonem.

De ſcdo nota q̄ vult deus poſt ꝓuerſionē vt ſatiſfaciat. pctis. ⁊ ſic emundet. ſ.liberet a pctis. Matth.viij. Volo mūdare dixit xp̄s leproſo. Et q: nimis cōpatit de' ſemp ſuppler defectū noſtrū cōpatiēs nobis ne habeam' nimis ſtare in purgatorio ꝓ venialib' vl' ꝑ alijs debit' pctorum. Nā ꝑm Gre. iiij. moꝛal'. De' delictū ſine vltione nō patit: q: vl' hō ꝗ ſe punit: vl' deus cū hoie. In huī figurā habem' q̄ cū fuit edificatū tēplū Salomonis nō fuit ibi auditus ſonit' mallei: q: pus aptabant lapides ⁊ poliebantur vt nō haberēt niſi ſupponi. Tēplū iſtud eſt collectio bōrū vbi de' inhabitat ꝑ manifeſtationē glē. Quilibz beatus eſt tanq̄ viu' lapis: vt q̄ñ ꝑ morte eſt ſupedificādus nō habeat penas pati de' hic ſuos electos q̄tidie ꝑ tribulatiōes polit: vt ſic plen' ſatiſfaciāt. Vult poſt emendationē ſanctificationē. i. ꝓfirmationē in bonis vtutib'. j. ad Theſ.iiij. Hec eſt voluntas dei ſcificatio vra. Qñ q̄s ad diſcit aliquā artē: ſi ſe nō exercet in ea cito ob'liuiſ[illegible] eam Si aūt [illegible]uet opus ei' habituat ⁊ firmat in eo: vt nō facile obliuiſcat. ſic in ꝓpoſito. Quāuis ꝓuerſus recepit vtutes niſi ſe ꝓtinuo exerceat in actib' eaꝝ mō in humilitate: mō in ſobrietate: mō in caſtitate: reſiſtēs tēptatiōibus debiliter ea hꝫ: ſꝫ ꝑ act' frequētes generat habit' q̄ eſt d̄ difficili mobil' a ſubiecto. Vñ vult de' in ſanctificatiōe illuminatio[illegible]ē. j. ad Ti. j. Vult oēs ſaluos fieri: ⁊ ad agniti one veritat' puenire. [illegible] ⁊ Moꝛal' Señ. Si vnū pedez haberē in fou[illegible] extra: diſcere vellez. Non tm̄ debemus q̄rere ſcire oēm vitatē: q: multe ſunt vitates: quarū nō oēs ſunt capaces. Quedaꝫ etiā ſunt q̄ ſciēdo hō male vtere: nec a demonijs q̄s q̄ querere vitates. Propterea xp̄s increpabat demones p̄cepto ei' exeuntes ab hoibus ne dicerēt veritatē illā. ſ. Lu.iiij. q̄ tu es xp̄s filius dei: q: nō vult q̄ ab eis q̄ramus vitatē ſcire, cū etiā veritatē quā dicit: dicūt vt decipiāt. Sz hoies ita parū ſunt auidi ad cognoſcēdū vtilia: q̄ ſubito in p̄dicationib' obdo[illegible]munt Vñ in colla. patrū narrat de quodā patre q̄ cū ſalutaria doceret doꝛmitare oēs ceperūt. Studioſe autē mutando materiā. i. narrāte fabuloſa. oēs excitati ſunt vt ridere ceperunt. Vult deus in illumi[illegible]atis feruoris inflāmationē Lu.xij. Ignē veni mittere i[illegible] terrā dixit xp̄s. Et q̄d volo niſi vt ardeat. ſ. ꝑ feruorē. Accēdit aūt feruo: mētiſ ꝑ meditatiōnē ſactā de paſſione xp̄i: d̄ gl'a celeſti: ⁊ de bñficijs dei ⁊ hmōi. iuꝫ illud ps. In meditatiōe mea exar. ignis. Videm' ꝑ experiētiā q̄ñ olla ſtat ſup ignē cū feruet mu ſce nō audet appꝛopinq̄re: ſꝫ ſi deſinat a ſuo feruore ⁊ tepeſcat: ſubito currūt oēs muſce ⁊ coopiunt eā ⁊ deturpāt Sic q̄ñ mēs deſiderijs feruet: demones nō audēt appꝛopinq̄re: ſꝫ cū vident mentem tepefactā deturpāt ſuis moleſtijs intentionē. Vult de' in inflāmatis ꝑ tribulationē ꝑ bationē. Ad Heb.x. Patiētia vob' neceſſaria eſt: vt volūtatē dei faciētes: ꝓmiſſionē recipiatis. Nō bñ cognoſcit amic' [illegible] ꝑſperitate. nā dū q̄s abūdat oēs volūt ⁊ dicūt ſe eſſe amicos ei' ſꝫ ſunt amici illi q̄les muſce melli. Iupi cadauer: formice g̃noꝝ. Sz cū q̄s tribulat: ⁊ hō nō deſerit eū: ſꝫ cōpatit ei ⁊ adiuuat cū: ꝓticipās laboꝛes illius ille e verus amic'. Sic ergo vt cognoſcantur amici non ab eo q: oia ſempvidēt: ſꝫ ab alijs, ꝑbat tribulatiōib' ſuis. Apoca.iij. Ego q̄s amo arguo ⁊ caſtigo: vt. ſ. manifeſtet bonitas coꝝ. Vult etiā de' in tribulatis ⁊ ꝑbatis ꝓcordatione ⁊

Exemplū

De' vult feruoris inflāmatio nem.

Ps.xxx.

De' vult p tribulationem

De' vult ꝑbatōem

vnitatē. Mat.xxiij. Quotiens volui ꝓgregare pullos tuos ſub alis ⁊c. Multi tribulant: ⁊ tm̄ nō ꝑnit vnitatē ⁊ ꝓcordiā cū hoibus: ſꝫ diſſenſiones. Sz oīs vtus vnita eſt fortior. Vñ Ambr. in expoſitiōe regule Aug. dicit q̄ nil tm̄ timet dyabol' q̄ cōcordiā. Romani aūt q̄ñ fuerūt vniti habuerūt magnas victoriaꝫ: ſꝫ factis diuiſionib' paulatim defecerunt ⁊ ad nihilū deuenerūt. Vult de' finalem ꝑſeuerantiā. Jo.vlti. Sic cū volo manere donec veniā. ſ. ꝑ eo per mortez. ſic. i. in bona vita. Nō eni dat brauium niſi ꝓtinuanti cursum vſq̄ ad terminū. Idēſ ſeruat in q̄bus ꝓſiſtit volūtas dei. i. id q̄d vult a nobis. Vult tandem noſtri glorificationē. Jo.xij. Volo pater vt vbi ego ſum. ſ. in regno celoꝝ. ſit ⁊ miniſter me' q: ſ. mihi ſeruiuit in faciēdo volūtatē dei. Etiā ego ſemel ꝓmiſi. qui fecerit voluntatē patris ipe intrabit in regnum celorum.

Titul'.XIII. De lege naturali.

¶ De quidditate legis naturalis: ⁊ qūo inſtigat ad bonum multiplex. Capm .I.

Ex naturalis eſt ſecunda lex. de qua dicit apl's ad Ro.ij. de gentib' q̄ viuebāt ſm rōnem. Oſtendunt opus leg' ſcriptū in cordibus ſuis. vbi dicit glo. q̄ etſi nō ꝑnit legē ſcriptā. ſ. in chartis. hñt tm̄ legē naturalē qua intelligit q̄libet ⁊ ſibi ꝓſcius eſt. q̄d ſit bonū ⁊ q̄d malū. De ipa aūt lege naturali dicit Tho.j.ij.q.xciij q̄ aliquo mō eſt habit': aliquo mō nō. Pro cuius declaratione ſciendū q̄ habit' ſumit dupl'r. Uno mō ꝓpꝛie ⁊ eſſential'r: ⁊ ſic lex naturalis nō eſt habit'. Et rō eſt: q: lex eſt aliqd ꝓſtitutū p rōnem. Sicut etiā ꝓpoſitio eſt q̄dam op' rōis. nō ē aūt idē q̄d q̄s agit: ⁊ q̄ q̄s agit. Habit' etiā ſm Aug. eſt q̄ q̄s agit cū op' ē. Sicut grāmatic' p habitū grāmatice agit orōnes ꝓgrā. Non g̃ pōt eē q̄ aliq̄ lex ſit habitus ꝓpꝛie ⁊ eſſential'r. Alio mō pōt dici habit' illud q̄d habitu tenetur. Sicut fides id q̄d fide tenet: ⁊ d̄ modo: q: p̄cepta leg' naturalis q̄ñq̄ cōſideranꝫ in actu a rōne: q̄ñq̄ ſunt in ea habitual'r tm̄ ſm hūc modū pōt dici q̄ lex naturalis ſit habit'. Sicut etiā p̄ncipia indemōſtrabilia in ſpeculatiuis nō ſunt ipi habit' p̄ncipiorū: ſꝫ ſunt p̄ncipia q̄ē hit'. Nec ē ꝗ q̄d ait pbs. ij. ethi. ſ. q̄ tria ſūt in aia. ſ. potētia habit' ⁊ paſſio. Ibi eni ponit tm̄ ea q̄ ſūt p̄ncipia humanorū actuū. Sz ꝑter hec tria ſūt ⁊ alia quedā in aia vt act' quidā ſicut velle eſt in volūtate ⁊ cognitō in cognoſcēte. ⁊ naturales, ꝓprietates aie inſunt ei: vt imoꝛtalitas ⁊ hmōi. Sinderetis aūt ſm Baſilū d̄ lex intellect' nr̄i. i q̄tum eſt habit' ꝓtinēs p̄cepta leg' naturalis: vt nō inferri iniuria alteri reddere depoſitū. vim vi repellere educere libos: ⁊ alia. di. j. Jus naturale. iq̄tū oia referūt ad vnū p̄mū p̄ceptū hñt rōnē vni' leg' naturalis. Reducunt aūt ad iſtd̄ p̄mū p̄ceptū. ſ. q̄ bonū eſt faciēdū. Sicut eni ens eſt p̄mū q̄d cadit in apphēſiōe ſimpl'r p̄actice rōis q̄ ordinat ad op'. Dē eni agēs agit ꝓpter finē q̄ hꝫ rōnē boni. Et iō p̄mū p̄ncipiū in rōe p̄actica eſt q̄d fundat ſup rōnem boni q̄ eſt: bonū eſt q̄d oia appetūt. Hoc igit eſt p̄mū p̄ceptū leg' naturalis q̄ bonus eſt faciēdū ⁊ ꝓſequendum ⁊ malū vitādū. Et ſup d̄ fundant oia alia p̄cepta legis naturalis: vt. ſ. oia illa faciēda vl' vitanda ꝓtineat ad p̄cepta legis nature: q̄ rō p̄actica natural'r apphendit eſſe bona. hec Tho.j.ij.q.xciij.arti.ij.

Utrū lex naturalis ſit habit'.

§.I. In capite libri ſcriptū eſt de me vt facerē volūtatē tuā deus me' voluit. ⁊ le. t. in me. cor. m. ps. xxxix. Loquit' ps. in pſoa xp̄i vl' etiā cuiuſlibet iuſti ad deū patrē. Et oñdit q̄ūo habeatur recta vita ſeu ſctitas ex trib'. Primo q: ē ex diſpōne diuina bonū p̄ [illegible] ⁊ ſanctū ordinatū. ibi. In capite libri ⁊c. vt fa. vo. tuā. Secdo q: eſt ex electiōe humana bonū ꝓptatū. ibi. Deus meus voluit. Tertio q: eſt ex lege ſeu illuſtratiōe nature bonū demon

Recta vita ex tribus habetur.

Universidad de Deusto Biblioteca

Titulus.XIII.

stratū. ibi legē tuā in medio cordis mei. Quātū ad primū liber dei est noticia dei siue lex eterna: in quo oia sunt scripta ⁊ omes homies sunt scripti q̃d facere debeāt ⁊ q̃d facient, ps. In lib. tuo oes scribent. In isto libro nō est aliquid scriptū in capite vel in fine: prius vel postea fm ordinem tpis q: vnico actu simul oia nouit: ꝗ fm dignitatē vt illa dicant in capite scripta q̃ sunt digniora fm naturā vel gram. ⁊ q: dignissim' sup oes est xps: incipit hō: ⁊ psequēter electi ei': q̃ dicūtur mēbra vnigeniti: nō in capite hui' libri est de eo ⁊ quolibet iusto scriptus. Et q̃d sit scriptum ostendit dicēs vt fa. vo. tu. Hoc est pordinatū a deo de electis suis: q̃ faciāt in mūdo pversantes volūtatē dei: q: in hoc cōsistit pfectio ⁊ scritas creature: vt subijciat' volūtati dei seu legi eterne. Vnā apl's ad Eph. j. Elegit nos deus volūtarie ante mūdi pstitutionē vt essem' sancti ⁊ imacl'ati in spectu ei'. Sz vt ait Aug. Nolite cogitare iuitū trahi nō enim inuit' trahit animū: ꝗ amore. s. boni cōpinet ad volūtatē. Obiectū enim volūtatis est bonū intellectū. ideo nō sufficit ad scritatē ⁊ salutē obtinēdā pordinatio dei: sed oportet etiā q̃ hō cooperet deo volēdo facere volūtatē dei. Et, pterea subdit q̃d est scdm. De' me' volui. s. facere voluntatē tuā. Et hoc eligēdo bonū verū. Ut enim dr Eccli. xv Deus ab initio pstituit hoies ⁊ reliqt eū in manu psilij sui posuit ante eū malū ⁊ bonū: ignē ⁊ aquā: mortē ⁊ vitā ad quodcūq; voluerit extēdat manū suā. Vult pctōr bonū sz nō fm volūtatē dei q̃d est verū bonū. s. opus virtuosum: ꝗ appens bonū. s. fm sensualitatē: ⁊ ꝗ dei volūtatē q: ꝗ dei pcecepta. Sz sancti hoies eligūt verū bonū: q: volūt facere volūtatē dei ⁊ cū magno desiderio. Vnde. ij. Mach. j. dr Iaciat' ei' volūtatē corde magno ⁊ aio volēti. Et. j. Mach. ij. dr. Congregata est synagoga fortis viri' oīs volūtari' in lege. Et hoc ē q̃d ait p Salo. Filij pbe mihi cor tuū. i. voluntatē. q̃ cū hz volūtatē verā faciēdi volūtatē dī q̃d est facere bonū: vtiq; facit. Nec est contra q̃d ait apl's ad Ro. vij. Nō enim q̃d volo bonū hoc ago: ꝗ q̃d odi malū illud facio. Intelligit enim illud vel de pctō' manēte in peccato: quivtiq; absq; dei grā nō pōt dimittere pctm: q̃d fm rōnē appetit: ⁊ facere bonū mei itoium: pōt tm se prepare ad grām. Vel si intelligat de iusto: loqtur de primis motibus volūtatis ad malū quos euadere nō pōt q̃ nisi hoc opter. ita exponit glo. illa. Q̃d aūt sit bonū q̃d dr velle ⁊ facere: ostēdit lex naturalis de qua subdit. Quātū ad tertiū sciēdū q̃ lex naturalis docet nos volūtatē dei Et ista est scripta in medio cordis. Sed ⁊ lex euāgelica dicitur etiā scripta in cordib': fm illud. Scribā leges meas in cordibus eor. Et vt ostendit apl's ad Heb. Loquit ibi de euāgelica lege. Sed fm Tho. Lex naturalis dicit' scripta in corde per lumē naturale impssum homini. Lex autē euāgelica dr: scripta p lumen grē: additū lumi naturali.

Psal. cxxxviij.

Prouer. xxv.

Hiere. xxxij.

§.II. Excellit autem lex naturalis leges humanas in trib' pditiōib' q̃s hz. Hz enim primo dignitatē cōitatis. Secdo firmitatē inmutabilitat'. Tertio prioritatē tpalitatis. Quātū ad primū dicit Isid. in lib. etymo. Jus naturale. i. lex naturalis est cōe oīm nationum. Q̃d sic declarat. be. Tho. pri. se. q. xciij. ar. iiij. Lex nature q̃tū ad pncipia prima cōia: est eadē apud omnes et fm rectitudinē ⁊ fm noticiā: vtputa q̃ agat fm rōnem q̃ bonū sit, psequēdum ⁊ hmōi. Sed q̃tū ad q̃daz ppria que sunt quasi pclusiones pncipiorū cōmuniū est eadez apud oēs: vt in pluribus fm rectitudinē ⁊ fm noticiā: sed vt in pauciorib' pōt dficere, ⁊ q̃tū ad rectitudinē, pter pticularia impedimēta sicut nature generabiles deficiūt vt in pauciorib' pter impedimenta. Verbi grā. Ex isto cōi pncipio q̃ agendū est fm rōnē: sequit' quasi pclusio ppria q̃ deposita sunt reddēda: q̃d vt in pluribus hz rectitudinē: sed in aliquo casu pōt ptingere q̃ ꝗ sit dānosuz et p psequēs irratiōabile: puta cū repetit' depositū ad impugnādū patriā, vn tūc nō esset reddēdū, Silr etiā q̃tuz ad

Lex naturalis ex cedit leges hūanas in dignitatē cōitatis

noticiā nō est eadē. ex nature q̃tū ad hmōi cōclusiōes q̃ deducūtur ex pncipijs cōibus: ꝗ deficit vt in pauciorib' Et ꝗ ex hoc: q̃ aliqui hīt rōnē deprauata ex passione: seu mala ꝗsuetudine: seu mala habitudine nature. Sic apud germanos olim latrocinia nō reputabant' iniqua esse: cuz tamē sint ⁊ legē nature vt refert Juli' celsus. Nec obstat his q̃d dicit Gra. i pncipio decretor. q. s. ius naturale est q̃d i lege ⁊ euāgelio ptinet. Sz lex mosaica nō fuit cōis oibus. Nec euāgeliū: q: vt dr ad Ro. x. Non omnes obediunt euāgelio nec recipiūt: q: fm Tho. vbi. s. Illud q̃d dicit Gratianus nō sic intelligēdū est quasi oia q̃ sunt in lege veteri ⁊ euāgelio sint de lege nature cū multa ibi tradātur que sunt supra naturā: vt pnētia ad fidez. Sz q: ea q̃ sunt d̃ lege nature ibi plene ptinētur. Vnā ibi subdit: vt q̃d sibi nvult fieri alteri ñ faciat: ⁊ alēi faciat q̃d sibi vult fieri q̃ hītur i sacra scriptura. Hz ēt lex natural' dignitatē cōitatis q: iure naturali oia sunt cōia: ⁊ oim est vna libertas: vt dr dis. j. ius naturale. Q̃d vt dicit Gratia. nō solū seruatū legitur a xpicol' pmitiue eccl'ie. d. ꝗ b' legit' Act. iiij. Multitudinis credentiū erat cor vnū ⁊ aia vna: nec suū quisq; aliq̃d esse dicebat: ꝗ etiā ab antiquis pbis traditū inuenit. Vnā ⁊ apud platonē illa ciuitas iustissime ordinata tradit in qua q̃sq; pprios nescit affectus. i. nō hz aliq̃d ppriū. di. viij. §. j. Sz vt dicit Tho. q. ea. art. v. De lege nature pōt intelligi esse aliq̃d dupl'r. Uno mō q: natura inclinat ad hoc: ⁊ sic est de lege nature: quia neminī fienda est iniuria: isto aūt mō nō est de lege cōi oīz possessio. Alio mō dr de lege nature: q: natura nō induxit ꝗtium. Sic possemus dicere esse de lege nature: hoiem esse nud': q: s. natura nō dedit sibi vestimētū: ꝗ ars hoīs sibi adinuenit. Et sic de lege nature dr cōis possessio oīz: q: s. distinctio possessionū: pprietas ⁊ seruitus nō sunt inducte a natura: sz adinuēta p rōnē hoīm, pter vtilitatē vite. Vnā Aug. sup Job. Quo iure defendis villas eccl'ias diuino an humano. Diuinū ius in scripturis diuinis habet: humanum in legib' regū. Vnā q̃sq; possidet q̃ possidet nōne iure hūano. Nā iure diuino: dni est terra ⁊ plenitudo eius. Iure q̃ hūano dr hec villa mea: hec dom' mea: hic seru' me'. Jura aūt humana iura impator sunt. Tolle iura imparor: ⁊ q̃s audebit dicere: hec villa ē mea: hec dom' mea ⁊ hmōi. dis. viij. quo iure. Sub iure aūt diuino cōprehēdit ius naturale: q: in eo ptinet plene ⁊ sic ad ppositū. Pōt etiā dici iure naturali oia esse cōia: id est cōcāda tpe necessitat. Et sic exponit gl. illd Amb. Prozriū nēo dicat q̃d cōe est plusq̃ sufficere et sumptui violēter obtētū est. dist. xlvij. sicut hi. Legē q̃ tuā in medio cordis mei tu deus scripsisti: vt ptinue itelligā ig̃rātā me nō excusare: i his q̃ sunt ꝗ rōnē naturalē ⁊ q̃ debeā nullū ledere: oēs iuuare: tpalia indigētib' cōicare. Secdo lex naturalis hz firmitatē immutabilitatis. Nā cū alia iura hūana frequēter mutēt q: nō statuit' vnū: mō ꝗtū: ius naturale ab exordio creature rōnalis cepit: nec variat tpe sz immutabile pmanet: inq̃t Gratianus. di. v. §. j. Sz hec immutabilitas intelligēda est q̃tū ad subtractiōem nō q̃tū ad additionē: fm Tho. pma se. q. xciij. ar. v. Dupl' enim potest intelligi lex nature mutari. Uno mō p modū subtractiōis. vt. s. aliq̃d desinat esse sub lege nature: q: prius erat fm legē nature. Et sic q̃tuz ad prima pncipia legis nature lex nature est oino immutabilis. Quātū vero ad secda pecepta q̃ diximus esse quasi dam ppias cōclusiones pncipiorū cōmuniū est eadez apud oēs: vt in pluribus fm rectitudinē ⁊ fm noticiā: sed vt in pauciorib' pōt dficere, ⁊ q̃tū ad rectitudinē, pter pticularia impedimēta sicut nature generabiles deficiūt vt in pauciorib' pter impedimenta. Verbi grā. Ex isto cōi pncipio q̃ agendū est fm rōnē: sequit' quasi pclusio ppria q̃ deposita sunt reddēda: q̃d vt in pluribus hz rectitudinē: sed in aliquo casu pōt ptingere q̃ ꝗ sit dānosuz et p psequēs irratiōabile: puta cū repetit' depositū ad impugnādū patriā, vn tūc nō esset reddēdū, Silr etiā q̃tuz ad

Secdo lex naturalis hz firmitatē immutabilitatis

Dupl' p̃ intelligitur lex nature mutari.

liquid ex esse delegē nature

Dupl' p̃ intelligitur lex naturalem immutari.

si arguat q̃ abrā ex dñi pcepto voluit filiū innocentem occidere. Hen. xxij. Oseas ppha ad mulierē fornicariā accessit. Osee. j. Filij isrl' expoliauerūt egyptū vasis aureis ⁊ argēteis. Exo. xij. Que oia apparet ēē ꝗ legē naturalē. ⁊ tm nō peccauerūt. q̃ vt q̃ lex nature imutet. Rndz Tho. vbi. s. q̃ sic in naturali' effectib' illud q̃d fit a deo miraculose: naturale pōt dici: lz fit pter solūtū cursum nature: ita ⁊ in actib' moralib': q̃d deus pcipit alicui facere lz fit pter cōem vsum rōnis. pōt tm dici totū ē fm rōnem q: illud est rōnale ⁊ fm legē nature q̃ de' ordinat in lege nature. Cū q̃ oēs sim' debitores mortis: nocētes ⁊ innocentes, pter culpā originalē. q̃cunq; ex mādato dei occidit aliquē q̃tūcunq; innocētē iuste occidit: q: cōā deo in nocēs ñ ē. vii nō facit ꝗ legē naturalē vl' diuinā. ⁊ Oseas et q̃cunq; ali' accedēs ad solutā vl' cōiugatā ex mādato dei. accedit ad suā: q: vnicuiq; illa est sua quā deus ordinauit esse suā. Sicut aūt in cōi ordinauit esse suā que nō sibi: sed illi est legitime copulata: ita pter cōem legē ordinauit in aliq̃ pticulari esse sua q̃ alteri erat ꝗuncta. Et filij israel furtum nō fecerūt: q: de volūtate dñi pncipalis oia illa abstulerūt. Habet etiā firmitatē: q: a corde abolere nō pōt lex naturalis ex toto. Vnā Augu. in lib. pfes. ait. Lex tua scripta est in cordib' hoim: quā nec vlla vnq̃ deleret iniquitas. ⁊ vt declarat Tho. q. ea. ar. vj. q̃tum ad illa pncipia cōia lex naturalis nullo mō pōt a cordib' hoīm deleri in vl'. Delet aūt in pticulari opabili. fm q̃ rō ipedimur applicare cōia pncipia ad pticulare opabile p concupiscētiā vl' aliquā passionem. Quantū vo ad pecepta secundaria q̃ sunt q̃si pclusiones deducte ex pmis pncipijs cōibus pōt deleri de cordibus hoīm lex naturalis. vel p pter malas ꝗuasiones. vl', pter prauas ꝗsuetudines vl' habit' corrumptos: sicut apud germanos nō reputabant vina latrocinia. vl' etiā vitia ꝗ naturaz: vt ait ad Ro. j. Et hz gra sit efficacior q̃ natura. ⁊ tm q: natura cēntialior ē. iō cum grā ex toto ab aia posset deleri. nō tm lex naturalis: sz pmanet. Legē tuā in medio cordis mei. s. dedisti pmanentē. nec adimitur dispensatione lex naturalis: sic legēs humane. Et hz Gra. videat casū pplexitatis excipe: vt. s. cū quis est pplexus iter duo mala: sit q̃si sibi licitū eligere min' malū ad q̃d inducit auctoritatē Gre. exponentis illud Job. Nerui testiculoz leuiathā pplexi sunt: q: sugge stionū illius argumēta implicant, alligant' inuētis. i. inuentionib' pcti: vt pleroq; ita peccare faciāt. q̃tinus si fortasse pctm fugere appetāt. b̃ sine aliquo pcti laqo nō euadant ⁊ culpā etiā faciāt dū aliqua vitāt arctq; nequa. p̃ se, ab vna soluere valeāt nisi in alia ꝗsentiant se ligare. di. xiij. nerui. Et ponit pl'a exēpla humane quersationis. Sz tm vt dicit glo. summaria in pncipio distinctōis: ⁊ bñ fm rei veritatē. Nullus pōt eē pplexus inter duo pctā mortalia vl' venialia: ita q̃ fit necessaria alter ex oz incurrere sim pliciter ⁊ absolute: q: illd q̃d q̃s eligeret facere q̃d vitare nō posset nō imputaret ei ad pctm. Vasis ire. i. reprobis mundē deus redderet interitū: si nō spontaneū inueniret hō habere pctm. ait Augu. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. Implicaret hoc ꝗdictione fm. b. Tho. vt aliq̃s debeat aliquid facere: ⁊ illud fit illicitū. Verū est q̃ ꝗsupposita erronea ꝗscia alicuius vl' obstinatiōe in aliquo malo. tunc pōt esse pplexus: ⁊ tunc eligēdo alterū illoz: nō excusat, preterea a pctō: q: dimittere debuit ꝗsciam erroneā vl' obstinatione. Sicut si q̃s faceret sibi ꝗsciam q̃ si nō obedit in oīb' suo supior: peccet. ⁊ supior suus pcipiat sibi vt dicat puriū vl' mendaciū: ⁊ ꝗscia sibi dictat q̃ debeat obedire: q: erronea est: nō excusaret eū a pctō. Durāte tali pplexitate hat regula. di. xiij. q̃ eligat: q̃d estimat min' malum. Tertio lex naturalis hz pōitatē tpis. est enī prior oi lege creata. Nā vt dicit Gra. di. vj. in ñ. Jus naturale cepit ab exordio creature rōnalis. Jus vo cōsuetudinis post naturalē legē exordiū habuit. Ex q̃ hoies pueniences in vnū simul ceperūt hītare; q̃d eo tpe factū credit q̃ Cayn ciuitatē edificasse legit: q̃d cū, pter diluuiū hoīm raritate fere videbat extinctū. postmodum a tpe Neroth repatū vl' potius inutatū estimat: cū ipe cuz alijs cepit ceteros oppimere: alij sua ibecillitate eor ditioni ceperūt ēē subiecti. Jus aūt ꝗstōnis cepit a iustificatōibus quas dñs tradidit moysi dicēs. Si emeris seruū hebreum tc. De ipo ⁊ de alijs q̃ fuerūt inuētores legū humanaz apō diuersas natiōes exprimit. Isi. dicēs. v. Ety. Moyses gētis hebree primo' oim diuinas leges sacris lr'is explicauit Jozone' rex grecis primus leges iudiciaq; pstituit. Mercurius trimegist' primus leges egyptijs tradidit. Solon primus leges atheniēsib' edidit. Licurgus primus lacedemonib' iura ex apollinis aucte cōfixit. Numa pōpilius q̃ Romulo successit in regno primus leges romanis edidit. Deinde decē electi sunt ex romanis q̃ leges Solonis ex libris grecis in latinum sermonē trāslatas. xij. tabulis exposuerūt. Leges aūt redigere in libris primus ꝗsul pōpcius instituere voluit: sed nō pseuerauit metu obtrectatorū. Deinde Cesar id facere cepit: sz ante interfect' est. Noue a ꝗstantino cesare ceperūt ⁊ reliquis succedentib' factis ex poribus imperatorib' codicē fecit. hec oia Isi. di. viij. p̃ totū. Lex euāgelica a xpo data fuit sub Tyberio imperatore. ⁊ postea p apl's diuulgata vbiq; terrarū. Lex canonica q̃tum ad canones pciliorum a tpibus Cōstātini ceperūt fm Isi. in. vj. Ety. ⁊ di. xv. in pncipio. Decreta ⁊ decretales epl'e summor pontificū quasi a pncipio ecclesie ceperunt: vt pz in actibus apl'orum de decisione circa obseruantiam legalium.

¶ Multiplex est bonū q̃d lex naturalis docet. Cap. II.

Acrificate sacrificiū iusticie ⁊ spate in dño. mlti dicunt q̃s ostendit nobis. Signatū est sup nos lumē vult' tui dñe ps. iiij. Loquit' psalmista de lege naturali ostendēs q̃ ipe pcedit a lege eterna: ⁊ hz nos regulare. Pro cui' declaratione dicit Tho. j. ij. q. xcj. ar. ij. q̃ lex cū sit quedā regula ⁊ mēsura pōt esse in aliq̃ dupl'r. Uno mō sicut in mēsurante ⁊ regulante. Et sic lex eterna est in deo sicut lex hūana est in pncipe ciuitat'. Alio mō lex pōt esse in aliquo: vt in mēsurato ⁊ regulato: q: in q̃tum pticipat aliquid de regula ⁊ mēsura intm regulat ⁊ mensurat. Et sic cū oia q̃ diuine puidētie subdunt' a lege eterna regulent ⁊ mēsurētur. pz q̃ oia pticipant aliqualr' legē eternā. in q̃tuz. s. ipsi impssione ei' hīt inclinatiōes in pprios act' ⁊ fines. Inter cetera aūt rōnalis creatura. excellētiori quodāmō diuine puidētie subiacet. inq̃tū ipa fit puidētie pticeps valens sibi alijs puidere. Vnā ⁊ ab ipa pticipat' rō eterna p quā hz naturalē inclinationē ad debitū actū ⁊ finez. Et talis pticipatio legis eterne in rōnali creatura dicit' lex naturalis. Vnā cū ps. dixisset. Sacrificate sacrificiū iusticie ⁊ spate in dño: quasi q̃busdaz q̃rentib' que sint iusticie opa subiūgit. Multi dicūt q̃s ostēdit nobis bona. cui q̃ in respōdens dicit. Signatū est sup nos lumen vult' tui dñe. q. d. lumē rōnis naturalis q̃ discernum' quid sit bonum ⁊ q̃d malū q̃d ptinet ad legē naturalē: nihil aliō est q̃ impssio diuini luminis in nobis. ⁊ sic pz q̃ lex naturalis est pticipatio legis eterne in creatura rōnali, hec Tho. Et in dictis verbis tria notantur.

Lex naturalis est p legis eterne

¶ Operatio boni precipitur. ibi. Sacrificate sacrificiuz iusticie.

¶ Expectatio auxilij ⁊ pmij adijcit. ibi. Sperate in dño

¶ Ignorantia agendi excluditur. ibi, Multi dicunt q̃s ostendit nobis ⁊c.

§.I. Quantū ad primum dicit Hiero. Quod precipit impat: q̃d impat necesse est fieri: si nō fiat pena habet. xiij. q. j. Et pena eternam ⁊ temporalē incurrit. Impatiue aūt dicit. Sacrificate sacrificium iusticie, In veteri lege mādauit deus ppl'o suo sibi

Lex naturalis est p legem eternam temporalem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qño ive-
le occide-
bant ani-
malia.

offerri diuersa sacrificia aialiũ: nõ ꝙ delectarent in occisione ⁊ oblatiõe illoꝝ aialium in se: sed qꝛ oẽs alienationes offerebant dñs suis sacrificiũ aialiũ. ne ppls ille q̃ erat ꝓpriꝰ ⁊ inclinat̃ ad imitãdum mores malos vicinarũ nationum sil'ia faceret immolando falsis dñs: voluit potiꝰ illa sibi offerri. Erant grata ex deuotõe offerentium: ⁊ ex eo qd̃ figurabãt. Omnia eñ in figura ꝓtingebãt illis ait apl's. j. ad Coꝝ. x. ſ figurabãt aũt duo que pertinẽt ad iusticiam vt partes eius integrales. ſ. declinare a malo ⁊ facere bonum. Nam in occisione diuersoꝝ aialium signat̃ mortificatio passionum bestialiũ ⁊ vitiozũ: ꝓm illud apl'i Pe. i ca

i. Pe. iij.

nonica. j. Ihesus semel mortuꝰ est pro peccatis nostris vt ꝓtis mortui iusticie viuamꝰ. In oblatiõe aũt illoꝝm animaliũ que fiebat deo: ⁊ aliq̃ rõnum ⁊ aliq̃ ꝓ ꝓte cõburebat igni ad dei honoꝛem. Signat̃ exhibitio bonoꝝ operum igne charitatis icensoꝝ ad dei laudẽ qd̃ aliqui oferunt ex toto vt religiosi: ⁊ hoc dicit holocaustum: aliqui ex parte vt boni laici: ⁊ hoc dicitur sacrificium. Sacrificia aialiũ modo nõvult deus: quia cũ implete sũt figure ille b̃ esset iudaizare ⁊ cõtra iusticiaꝝ. Unde ipe dicit Esa. ꝓmo

Põ. l.

Holocausta arietum ⁊ adipem pinguium ⁊ sanguinẽ vitulorum ⁊ hircorum ⁊ agnorũ nolui ne offeratis vltra sacrificium frustra. Sed sacrificiũ iusticie semper voluit et vult quale est illud ps. Sacrificium deo spiritus contribulatus. Et illud ad Roma. xij. Exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem sanctam deo placentem. Et ista opa iusticie dictat lex naturalis exercere. Sacrificate ergo sacrificium iusticie.

§. II. Quantũ ad secundũ

Spandũ
est i dño.

cum fm apostolũ. ij. Coꝝ. iij. Non simus sufficientes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: multo min' possumus bona operari vel mala vitare ꝓpria virtute: sed debemꝰ expectare ⁊ procurare auxiliũ a dño. Unde dixit illa san-

iudith. vi.

cta Judith. Benedictus es dñe qui nõ derelinquis ꝓcũmentes: id est sperãtes de te ⁊ de sua virtute gloriãtes humilias. Sperant aliqui nõ in dño: sed in iniquitatibꝰ suis: scilicet astutijs ⁊ inuentionibus. Nolite sperare in iniquitate. Alij sperant in hominibꝰ dominis vel parentibus vel exercitibus. Sed maledictus vir qui cõfidit in homine et ponit carnem brachiũ suũ ⁊ a dño recedit coꝝ eius. Hiere. xvij. Alij autem in dño sperant. Et vt dicitur Esa. xl. Qui sperant in dño mutabunt fortitudinem: sument pẽnas vt aquile ⁊c. Sperate ergo non in mundo: vel sensu ꝓpꝛio sed in domino adiuuari. Et a deo est expectãda ꝓmij retributio. Unde si bõa opera facis fm iusticiam ⁊ mala pateris et iniurias a ꝓhis quibus bona fecisti: non debes ꝓpterea bonum dimittere: quia hic nõ debes expectare ꝓmium tui operis a deo vel ab hominibus: sed in celo in futurum. hoc enim est sperare in domino. Sic cum tobie facienti opera iusticie diligẽter: cum ipe multa aduersa pa-

To. ij.

teretur insultantes aliqui sibi noti dicebãt. Nunc vana facta est spes tua. Quibꝰ ille respondit. Tacere qm̃ filij sanctorũ sumus ⁊ vitam illã expectamus quã datur' est deus his q̃ nõ recedunt ab eo. ſ. ꝓpter aduersa. Sperate ergo in dño ꝓmari: ꝓmium cõsideratum est qd̃ mouet agentes ad opandum: ⁊ tãto magis q̃to maius: ⁊ ideo vt ferventiꝰ opetur dꝰ sepe de ꝓmio cogitare. Unde aplus ad Ro. xij. Spe gaudentes in tribulatione patiẽtes. ſ fiat misericordia tua dñe sup nos: quẽadmodũ sperauimus in te

§. III. Quantũ ad tertium

Inserta ẽ
lex natu-
ralis vel rõ
ñdit
hoibus

excludit ignorãtia agendoꝝ: dũ subdit. Multi dicunt q̃s demonstret nobis ista sacrificia. i. opa iusticie q̃ debemus facere. Quibꝰ rñdet q̃ rõ seu lex naturalis hoc docꝝ ⁊ h̃ est lumẽ vult' dei. i. ꝓcedẽs a vultu suo. i. a sapia sua ⁊ lege eterna: qd̃ est sigꝛtum. i. impssum in nobis. Nã vt ait Boe, de phica ꝓso, Inserta est mẽtibꝰ hoim veri sũmiq̃s boni cupiditas. ergo oꝝ q̃ sit summũ bonũ: qꝛ deꝰ ⁊ natura nihil frustra opanꝰ: inq̃t pbs. Esset aũt frustra tale desideriuꝝ in nobis si in vitate nõ eẽt ipm summũ bonũ. Ergo sperate in dño. Itẽ ⁊ lumẽ rõnis naturalis docꝝ et nobis ostẽdit q̃ bona facere debeamꝰ ⁊ q̃ mala vitare: essi in aliq̃bus obscuratũ est vt nõ cognoscãt vl' faciãt sibi ꝓsciaꝝ de grauibꝰ ꝓtis nõ excusanꝰ: qꝛ sunt in cã sue obcecatõis. Signatũ est q̃ sup nos lumẽ vul. tui dñe. ſ. lex naturalis q̃ oñdit nobis bõa agẽda. Nã vt dicit Tho. ꝓma. q. q. xciij ar. ij. qꝛ bonũ hꝰ rõnem finis: malũ aũt habet rõnem ꝓuꝛ: inde est q̃ oia illa ad q̃ hꝰ homo naturalẽ inclinatiões rõ naturalꝰ apꝛehẽdit vt bona: ⁊ p ꝓns vt opꝰ ꝓsequenda ⁊ ꝓtia coꝝ vt mala ⁊ vitãda: fm eꝛ gooꝛdinẽ iclinatiõnum naturaliũ est ordo ꝓceptoꝝ legis nature. Inest eñ ꝓmo inclinatio hoi ad bonũ fm naturã in q̃ cõicat cuꝝ oibus substãtijs: put. ſ. q̃libet substãtia appetit conseruatõem sui eẽ fm sui naturã. Et fm hãc inclinatõem pertinẽt ad legem naturalem: ea q̃bus vita hois cõseruat: ⁊ ꝓuum ꝓdimur. Et ponit esse ꝺ iure naturali: vim vi repellere. di. i. ius naturale. Quia rñ istinctus naturalis dꝰ in hoie regulari rõne: ideo hoc fieri dꝰ cũ moderamĩe inculpate tutele. Non eñ licꝰ quõcũq̃ vitare mortẽ: ⁊ ifirmitates sed debito mõ. Neq̃ licꝰ malefactoꝰi resistere iudici ꝓdẽnanti eũ iuste ad mortẽ. Nec licꝰ ad euadẽdum mortẽ corporis incurrere mortem aĩe perpetrãdo aliq̃d crimale. Sed ab iniuste iuꝛ dẽti: licꝰ se defendere: nõ liuore vindicte repetere: sed ad ꝓseruatiõem vite se iuuare cum moderamie. Secũdo inest hoi inclinatio ad aliqua magis spãlia fm naturam i qua cõicat cuꝝ bestijs animalibus. Et sic dicunt esse de lege naturali ea que natura oia aĩalia docuit: vt ꝓmixtio maris ⁊ femine: educatio liberoꝝ ⁊ hmõi di. i. ius naturale. Et qꝛ homo dꝰ sensualitatẽ regere freno rõnis: alꝰ si impetu eius ferat: sil'is erit aĩalibus brutis que passiõ: ⁊ refrenare nõ possunt: quia ratiõe carent: ideo talem instinctuꝝ sensualem. ſ. ad cõmixtiõnẽ dꝰ rõne dirigere: ⁊ videꝰ nõ ad quamcũq̃ feminã: sed ad legitime sibi ꝓnuncam accedat: ⁊ mulier ad legitime cõiunctum. Ita ꝓ legem naturalem erit fornicãdo vel adulterãdo: etsi nõ ꝓ naturã generis in q̃ cum bestijs cõicat: tñ ꝓ naturã spẽi humane. Sꝰ ⁊ etiã naturã generis: ⁊ iõ p excellẽtiã sodomita dꝰ ꝓ nãm qꝛ tã ꝓ naturã gnis q̃ ꝓ nãm spẽi. Nullũ aĩal bruũ iuenit accedẽ masculũ ad masculũ: vl' feia ad feminã p ꝓmixtõꝰ sicẽ hoies. De qb' ait apl's ad Ro. i. Masculi in masculos ⁊ femine in feminas turpitudinem opantes: de qbus dicit q̃ digni sunt morte: ⁊ qui faciũt ⁊ qui assentiunt faciẽtibus: morte scꝰ tp ali ⁊ eterna. Consentiũt aũt parentes ⁊ rectores qui nõ punnunt talia. di. lxxiij. Error. Similꝰ nõ nutrire filios ꝓut põt: coꝝpaliter ⁊ spũaliter moribus ifoꝛmando est cõtra legem naturalem: cũ aĩalia bruta nutriant filios suos. Unde apl's ad Timo. v. Si q̃s suoꝝ ⁊ maxime domesticoꝝ curam nõ habet fidem negauit. i. fidelitatem naturalem: ⁊ est infideli deterioꝝ. Sed quãti ꝓ naturalem legẽ agunt aboꝝsum ꝓcurãtes: vel filios occidentes ad occultãdum scelera. Tertio inest hoi inclinatio ad bonũ fm naturã rõnis que est sibi ꝓpria: ⁊ sic hꝰ hꝰ naturalem inclinatiõem ad hoc q̃ veritatem cognoscat. Unde philosophus in ꝓmo metaphi. Oẽs homines natura scire desideraꝰ. ⁊ ꝓcipue de deo: ⁊ ad hoc q̃ in societate viuat. vñ dicit homo aĩal politicũ seu sociale: hꝰ ꝓbũ Et fm hoc ad legẽ naturalem ptinent ea q̃ ad hmoi inclinatõem spectãt: vt q̃ hõ ignoꝝantiã vitet: ⁊ q̃ alios nõ offendat cũ q̃bus hꝰ cõuersari: q̃ depositaꝝ cõmendata reddantur cũ repetunt. di. i. ius naturale. Et ad hanc etiã legem naturale ptinet: q̃ inferioꝝes subijciant sꝰ ꝓ supioꝝbus ꝓobediant: fm illud. Omis anima potestatibus sublimioꝝibus subdita sit: qꝛ nõ ẽ pãs nisi a deo: ⁊ que a deo sunt: ordinata sunt ⁊ quasi naturalia. ad Ro. xiij. Et fm hanc inclinationem naturalem. ſ. fm rationem omne peccatum est ꝓ naturã. Et ista sunt vera mala: qꝛ ledunt animã ⁊ corpus: ⁊ ideo naturalis rationis lumen docet cuitare que vera mala dicunt: qꝛ nociua coꝝpi docet tolerare

Ut ambꝰ. in hexameron. Mala illa nõ sunt: q̃ nec crimiẽ mẽtem implicãt nec ꝓsciaꝝ ligãt. Ut pauptatẽ: ignobilitatem: egritudinẽ mortẽ nemo sapiens mala diꝛerit: nec in malꝰ sorte numerauit. xv. q. j. c. Illa cauẽda. Sꝰ ⁊ q̃ta et quot mala ⁊ dãna sequãtur ex pctõ. hẽs. ꝗ. ti. ix. ꝗ peccato mortali. c. ij. ⁊. iij. Et iõ lex naturalis ostẽdit q̃ debeat cuitari. Itẽ nota diligẽter fm be. Tho. ꝓma se. q. xciiij. q̃ illud lumẽ legis naturalis nõ ostẽdit homini q̃ sint bona quousq̃ pueniat ad vsum rõnis. Qũ autꝰ q̃s puenit ad vsum rõnis. i. in qua etate nõ põt dari regula certa: qꝛ in aliquibus accelerat: ⁊ in aliquibꝰ retardat vsus rõnis fm varietatẽ cõplexiõis. Cõiter tñ credit q̃ incipiat vsum rõnis hẽ circa. xj. annum ex dictis Tho. in. iiij. ⁊ Pe. de ancha. Et ex tũc cũ incipit hẽ vsũ rõnis põt peccare mortaliter ⁊ venialiter: ⁊ non ali. Et sic intelligit decretalis ex̃ de delic. pue. c. j. Tũc ergo lumẽ vultus dei. i. lex naturalis: ostẽdit ei q̃ sint bona agẽda. Et ꝓmũ qd̃ tũc homini coginãdũ occurrit est fm Tho. ꝓma scẽ. q. lxxxix. deliberare de seipsio. Et si quidẽ seipm ordinauerit ad debitũ finem p gꝛam ꝓsequet remissionẽ originalis peccati: si videlicet nõdũ est baptizatus ⁊ ꝓponat baptizari. Si vero nõ se ordinat ad dẽitũ finẽ: fm q̃ in illa etate est capax discretionis peccabit mortaliter: nõ faciẽs qd̃ in se est: ⁊ est sic impossibile in aliquo repire veniale cuꝝ originali pctõ sine mortali. Et subdit paulopost. Quãuis ab aliis peccatis mortalib' possit puer incipiẽs hẽ vsum rõnis p aliq̃d ꝓs abstin. ꝛe: ꝗ a pctõ omissionis predicre nõ liberat: nisi q̃cito põt se puertat ad dñs. Primũ eñ qd̃ occurrit discretionẽ habẽti est q̃ de seipso cogitet ad quẽ alia ordinet finem. ſ finis eñ est ꝓior in intẽtione. Et iõ ꝗ est tẽpus p quo obligat ex dei precepto affirmatiuo: quo dicit zach. j. Conuertimini ad me ⁊ ego cõuertar ad vos. Lumẽ ergo vultus dei. i. lex naturalis q̃ nob impressa est: ostendit q̃ bonũ est appetendum.

§. IIII. Et nota q̃ consideꝛando bonũ tribus modis discognoscitur.

Arg. ꝗ.

Bonũ tri-
bus mo-
dis cogno-
scitur.

rando bonũ in cõi ⁊ absolute vt bonũ: describit ⁊ cognoscit tribus modis. Describit eñ bonũ a pho q̃ est appetibile bonũ. A dionysio: q̃ est sui ꝓprius diffusiuũ. A tho. q̃ est virtutis vel potẽtie pfectiuũ. Primũ scꝰ q̃ bonũ fit appetit' motiuũ: habet ex primo ethi. in ꝓncipio vbi dicẽ pbs: bene enũciauerũt dicẽtes. Bonũ est qd̃ omia appetunt. Sed ꝓtra hoc triplici rõne arguitur. Et primo sic. Multi desiderãt ⁊ opanꝰ malũ vt homicide: fornicarij et hmõi: ergo nõ omnia appetũt bonũ. Rñdet q̃ oẽs tales appetũt malũ: nõ sub rõne mali: ꝗ sub rõne boni ingꝰtum estimãt illd̃ esse eis bonũ vtile vel delectabile. Et sic optãt bonũ: etsi nõ existẽs: tñ eis ꝛ pens: ⁊ in suis opationibus mouẽt ab aliquo qd̃ hꝰ appẽtiã vl' sil'itudinẽ bon. Ad qd̃ etiã facit qd̃ ait Aug. ſ. peccare nemo appetit, ꝓpter ꝗ ipꝰ ꝗpter illd̃ qd̃ ꝓseqtur ex eo. xv. q. j. merito. Scõo arguitur sic. Multi sunt sciẽtes: ⁊ tñ ꝓtraria agẽtes his q̃ sciũt Aut ergo coꝝ scia est recta aut opatio. Sꝰ ꝓstat q̃ scia eorum est recta: q̃ opanꝰ ꝗ illud bonũ p sciam qd̃ sciunt. Et

Rñdo.

sic nec appetũt bonũ nec opanꝰ gꝛa boni. Rñdet q̃ q̃uis tales sciãt scia recta in vniuersali ⁊ in habitu illud eẽ malũ qd̃ agũt: nõ tñ sciũt in ptcl'ari ⁊ in actu cũ malũ agũt: cui' rõ est: qꝛ p passiõnẽ aliquã offuscat rõ coꝝ vt apphẽdãt illd̃ malũ vt bonũ ad opandũ. Tertio arguit sic. Desiderũ nõ est nisi aiaroꝝ ⁊ hoꝝ nõ oim ꝗ sensibiliuꝝ. Sed nõ oia q̃ sunt aiata sunt sensibilia: q̃ nõ oia appetũt bonũ.

Rñdo.

Rñdet q̃uis nõ oia habeãt aiam vel sensum vel cognitiõem p principiũ ꝓiunctũ eis: hñt tñ cognitiõem p principiũ separatuꝝ qd̃ est primus motoꝝ q̃ dirigit oia in ꝓmum bonũ: ⁊ desiderũ coꝝ ẽ in oib' his q̃ mouent ab ipo. Sic desiderũ ⁊ itẽtio sagittãtis est in sagitta directa. Nã ex ordinatione diuina res q̃libet etiã cognitiõe carẽs tẽdit in bonũ: sicut ꝗ gitta tẽdit in signũ ex directiõe sagittantis. ipm aũt tẽdere ⁊ inclinari i bonũ est appetere bonũ: et sic oia entia appetunt bonuꝝ. Hec tho. in scrip. j. ethi. ⁊ Alb. sup dionysiũ. Est aũt illud bonũ qd̃ cõiter oia appetũt: ꝓpetuatio in esse. Nã appetꝰ nõ solũ est boni nõ habiti: ꝗ etiã boni habiti vt meli' habeat. Et talis est appetit' oim ipsius eẽ cũ mõ. ſ. cũ ꝓpetuatiõe ipsi' eẽ. Qd̃ qd̃ ꝓbat ꝓ eius ꝓuũ: qꝛ sicut nulla res appetit corruptõem suij ꝓprius eo q̃ corruptõ fit nõ ens: ⁊ p ꝓns malũ qd̃ nõ cadit in appetitu. Ita cũ ꝓpuatio i eẽ sit bonũ ab oi appetitu appetitur. Signatũ est sup nos lumẽ vult' dei. lex naturalꝰ ostẽdens nobis bonũ istud appetẽdũ. ſ. ꝓseruatiõeꝰ sui: ⁊ cuꝝ ꝓs principalis sit aia q̃ cõseruat in esse spũali p gratiam: alꝰ per peccatum coꝝrumpit ab esse spũali: et mereꝰ coꝝrumpi in esse naturali. vnde ⁊ peccatum nihil ꝺ. Iõ lumen istud docet peccata vitare: ⁊ gꝛam querere ⁊ ꝓseruare. Scõm bonum describit esse sui diffusiuuꝝ fm dionysium vel cõmunicatiuũ. Ratio hui' est: qꝛ in omni bono est essentia ⁊ econuerso: qꝛ vt dicit Gen. j. Vidit deus cuncta que fecerat ⁊ erãt valde bona. Ab essentia aũt fl uit quõ potẽtia: ⁊ a potẽtia actus vel actio. Actio aũt boni est cõicare seipm: ad hoc eñ ordinatũ est tãq̃ ad finẽ sꝰ ad cõicandũ seipm. Ubi nota differẽtiã inter bonũ creatũ ⁊ bonum increatũ: nã bonũ creatũ aliter diffundit ⁊ cõicat seipsum ⁊ aliter bonũ increatũ quale est deꝰ. Bonũ eñ creatum cõicat ⁊ diffundit seipm tribus modis. Primo p sui diuisionẽ: sicut vnũ totũ diuidit in multas partes: vt cũ lignũ vl' lapis scindit in ꝓtes. Sed talis multitudo tollit plenitudinẽ ⁊ adunationẽ q̃ erat in toto. Sed bonuꝝ increatum quale est deus ad omnia entia se diffundit sine sui diuisiõe, ꝓducẽdo eñ diuersa nõ diuidit qꝛ ipe deus in sua essentia supsubstantialiter est ab omnibus entibus segregatus. Secũdo bonũ creatũ se diffundit p sui cõicationẽ numeralem: sicut ex vno genere pueniunt multe spẽs ex vna specie multa indiuidua. Sed illud vnũ sic multiplicatum nõ est ꝗ ũ singulare ꝗ cõe. Sed diuina bonitas se diffundit sine sui multiplicatione: qꝛ ꝓducẽdo diuersa ⁊ successiue infinita: nõ minoꝛat. Cui' rõ est: qꝛ cũ sua bonitas sit infinita: excõicatione bonoꝝ infinitoꝝ minoꝛari nõ põ Unde nõ est dicẽdũ q̃ si aliqua sua bona cõicet q̃ nõ amplius possit cõmunicare. Tertio bonũ se influit ⁊ diffundit ad alia p effusionẽ. Sicut ex vno fonte ꝓcedũt multi riuuli: sed hoc est cũ quadã egressione: ingꝰtũ scilicꝰ aqua a fonte egrediẽs in riuulos multos diffundit. Sed diuina bonitas sine sui effusione cõmunicat: eo q̃ diuina bonitas fm suã essentiã manẽs vna indistincta in se collecta multiplicat in sui sil'itudine. ſ. in effectib' ꝓtcipãtibus diuinã bonitatẽ. Cuius rõ ẽ: qꝛ cũ sua bonitas sit idẽ q̃ essentia sicut essentia dei est vna ita q̃ multiplicari nõ põt: sic bonitas dei successiue infinita, ꝓducẽs in se manẽs vna multiplicari nõ põt. Et manifestat hoc p exẽplũ de sole. Sicut sol noster sensibilis illuminat oia q̃ ci' ꝓtcipare pñt: q̃tũ est ex seipso lucẽ nõ amittẽdo: lucẽ in seipo nõ diuidẽdo neq̃ multiplicãdo: nõ minoꝛãdo: nõ pẽligẽdo vnũ alteri. ita diuina bonitas facit p suũ intellectuꝝ ac volũtatẽ. Hec tho. sup dionysiũ. Ut eccli. xlij. dꝰ Sol illuminans p oia respexit ⁊ gloria dñi plenum est opus eius Cũ igit lumen vultus dei. i. lex naturalis: ostẽdat homini bonũ esse sui diffusiuũ: ⁊ iõ cõicat bõa q̃ hꝰ tpalia vl' naturalia vel gratuita: q̃tũ põt alijs dictante luminis naturalis rõne. q̃: bonũ q̃to cõmunius tanto diuini'. Et. j. Petri dicit. Unusquisq̃ put accepit gꝛam ⁊ in alterutrũ illã administrãtes vt boni dispẽsatoꝛes multiformis gꝛe dei. Et qꝛ deꝰ est bonũ infinitũ maxie diffusiuũ: etsi sine sui diminutione: iõ sup oia diligẽdꝰ ⁊ imitãdꝰ. Qui vt dicitur. Matth. v. solẽ suuꝝ oriri facit sup bonos ⁊ malos: ⁊ pluit sup iustos ⁊ iniustos: tpaliter ⁊ spũaliter: lumẽ. ſ. intellige tie: ⁊ pluuiã gꝛe influẽdo. Tertio describit bonuꝝ: q̃ est virtus vel potentie pfectiuũ, Nã tunc ꝺ aliq̃d esse bonũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

qñ hz suã pfectõem. Et fm hoc bonũ ꝺ: tri modis. Primo eñ ꝺ: bonũ ipsa pfectio rei. Sicut ꝑbi gra. Acumẽ visus dicit oculi bonũ: ⁊ vtus dicit bonuz hois. Scõdo dicit bonũ res q̃ hz suã pfectionem: sicut hõ virtuosus ꝺ: bon⁹. ⁊ oculus acute videꝯ ꝺ: bon⁹. Tertio dicit bonũ ipz subiectum fm q̃ est in potẽtia ad pfectiõz: sicut aia ꝺ: bona: q̃ est in potẽtia ad vtutem: ⁊ substãtia oculi ad acumẽ visus. Nec tho. in qõnib⁹ de malo. Cũ igit aia pficiat pvntes q̃ q̃to pfectius hz: tãto magis bõa ē: ⁊ naturalr q̃libz appetat nõ solũ bonũ: sed ⁊ maius bonũ. Jõ naturalr q̃libz ꝺz appetere vtutes ⁊ q̃rere pfecte. Nã vtus fm phm est que bonũ facit hẽntem. Et Aug. Virtus est bona q̃litas mentis: q̃ recte viuit: qua nemo male vtit. Signatũ est super nos lumen vultus tui ⁊c. i. impssa naturalr quedã cognitio vultus dei. i. diuine essentie. Cum eñ obiectũ appetit⁹ seu volũtatis fit bonũ ab intellectu apprehẽsum: sicut naturaliter est appetit⁹ summi boni: ita est cognitio aliq̃ summi boni. Unde ⁊ de phis dicit apls ad Ro. primo. Qꝺ notum est dei mãifestum ē in illis. i. q̃ꝺ naturaliter potest sciri de deo: illi cognouerunt.

§. V. Ipsum aũt bonuz in

De bono creato q̃ mõ trib⁹ modis cognoscitur

creatuz q̃le est deus: describit ⁊ cognoscitur trib⁹ modis fm Diony. in li. ꝺ diuis no. iiij. c. Primo sic. Bonum in creatum est in quo oia preexistũt: ex quo hz rõnẽ oia continẽtis. Secũdo sic. Bonum increatũ est ex quo oia subsistunt: ex quo habet rõnẽ oia efficiẽtis ⁊ cõseruãtis. Tertio sic. Bonũ increatum est qꝺ oia appetũt ⁊ cõcupiscũt: ex quo hz rõnem cause finalis vel vltimi finis. Quãtũ ad primũ dico q̃ bonũ increatũ est illud in quo oia preexistunt: ex quo hz rõnem omnia ꝓtinẽtis. Jt sciẽdum q̃ omis creatura ꝓducta a deo nobilius hz esse in deo q̃ in seipsa. Unde bñ dicit Job. i. Qꝺ factuz est in ipo vita erat. Hoc aũt ostendit per rõnem: p similitudinẽ: ⁊ per sufficiẽtem diuisionem. Et rõne q̃dem: q̃ nobilius est aliqꝺ in aliquo sicut in radice causante ⁊ sustentante: q̃ in ramo sustentato: sed omnis res creata hz esse in deo vt in radice sustentante ⁊ causante: in se autẽ hz esse vt in ramo sustentato ⁊ causato: ergo nobilius res q̃libet hz esse in deo q̃ in seipsa. Probatur etiam sic. Licet res nobili⁹ hẽat esse in seipsa. q̃ in cã instrumẽtali vel q̃ in cã ꝓducente ꝑtem rei. Sicut homo nobilius hz esse in scipo q̃ in pre generãte vel in sole: tamen res nobilius hz esse in causa principali a qua totum esse rei dependet sicut a deo. hoc Herue⁹. Probatur ⁊ hoc p similitudinem. Nã effectus nobilioꝝ modo inuenitur in causa cõuoca q̃ in causa vniuoca. Sicut calor excellentioꝝ modo inuenit in sole q̃ in igne. Si oia bõa que reperiunt in creaturis: excellẽtioꝝ inueniuntur i deo q̃ in seipsis. Tho. i. pte. q. vi. ar. ij. Probat idem sufficienti diuisione. Nobilius eni est eẽ spũale: eternale ⁊ diuinũ q̃ esse materiale: tpale ⁊ humanũ. Sed eẽ cuiuslibet rei create in deo est esse spũale eternũ ⁊ diuinũ: q̃ creatura in deo est de⁹: ergo nobilius ⁊ pfecti⁹ esse hz creatura in deo q̃ i seipsa. Ex quo igt bona appetunt ab hoib⁹ velut dulcia gustui: vel vt fragãtia odoratui: vel vt ꝓsonãtia auditui: vel vt suauia ⁊ leuia tactui: vel vt vtilia opi: vt argentum aurũ ⁊ alie diuitie: vel vt magna estimatioi: vt honores ⁊ potentie: vel vt scia ⁊ sapiẽtia intellectui: vel vt vtutes morales vite pollitice. Et hec oia bona excellẽtioꝝ mõ sunt in deo: ⁊ sine defectu sicut grossus argenteus est in floreno aureo: nõ q̃dem in materia sed in valore ⁊ pciositate: multo etiã maioꝝ: vñ q̃libet pelegr floꝛenum grosso ⁊ longe melius. Sic cũ lumen naturalis rõnis impressum nobis: ostẽdat nobis bona: ergo instinctu eius debemus ipm amare ⁊ pcurare habere. Unde ps. Quid mihi ē in celo: aut q̃d a te. s. deo volui sup terram. q. d. nihil ex bonis creatis. Sed defecit caro mea. i. appetitus sensitiuus ⁊ cor meũ. i. appetit⁹ rõnalis ab oi affectu tpalium: ⁊ pars mea de⁹ in eternũ. Mihi adherere deo bonũ est absolute

Est enim deus fm Anſ. quo melius nil excogitari potest.

Scõdo bonũ increatũ q̃le est deus sic describit, Deus ē bonũ increatũ ex quo oia subsistũt: ⁊ ex hoc hz rõnem cause non solum oia efficiẽtis sed etiã, oia ꝓseruãtis. Qꝺ ostendit tripl̃r: scz auctoritate: similitudine ⁊ rõne. Auctoritate q̃dem: nã vt dicit Greg. Omnia nec ad momentum subsisterẽt: sed in nihilũ tenderẽt: nisi opatõe dinevirtutis in esse sustentarent. Et augu. iiij. sup Gen. ad lr̃am. Virtus dei ab his que creata sunt regẽdis. s. aliq̃n cessaret: statim ⁊ eozũ cessaret spes: oisq̃ natura cõciderẽt. Et sic oia dicunt vanitas. Eccs. j. q̃ oia ⁊ angeli ⁊ hoies ⁊ elementa sicut hñt esse ex nihilo: ita ex se habẽt tendere in nihilum nisi dei influẽtia sustentarent. Probat scõdo hoc similitudine. Sicut enim aer pñte lumine statim fit lucidus: sic homo deo p̃sente illuminat: ⁊ sic aer nec ad momentũ remanet illuminat⁹: sed cõtinue obtenebrat cessante actiõe solis: ita creatura nec ad momẽtum in esse remaneret cessante actione dei: vt dicit Aug. Rõ aũt quare aqua calefacta retinet calorẽ ignis cessante actiõe ignis: nõ aũt aer ẽt ad momentũ remanet illuminat⁹ cessante actiõe solis: est ista: q̃ aq̃ est susceptiua calorꝭ ignis fm eandem rõnem vel formã q̃ est in igne. Et ideo cessante actõe ignis remanet calor in aq̃ plus ⁊ min⁹ fm participatoẽz calorꝭ. Sz aer nullo mõ recipit lucẽ fm eandẽ rõnem q̃ est in sole: vt recipiat formã solis que est pncipiũ lumis. Unꝺ q̃ non habẽtur solis radicem in aere statim cessat cessante actiõe solis. Sicut a filio: q̃ esse nõ recipit in creatura fm eandẽ rõnem q̃ est in deo: ideo statim cessaret: cessante influẽtia virtutis dine. Tho. i. pte. q. ciiij. ar. ij. Tertio pbat rõne sic. Effectus q̃ dependet a cã tm quoad suũ fieri: ⁊ nõ quoꝺ suũ esse bñ pot manere subtracta cã. Sz nõ si dependeat q̃ ad suũ esse. Sicut ꝑbi gra. Esse domus dependet quoad suũ fieri ab edificatore: nõ aũt quoad suũ esse. Et ideo cessante actiõe edificatoris: nõ, pptere a deficit esse domꝰ eo q̃ duricies ligni ⁊ lapidũ ⁊ hmõi est nata p se ꝓtinere formam impssam ab edificatore in tmo factõis ⁊ eius forme artifex est cã in fieri: cessante influẽtia virtutis non cessat forma dom⁹. Sed deus nõ est solũ cã in fieri creature: sz ⁊ in facto esse: ⁊ ideo cessante influẽtia dei nec ad momentum creatura pot cõseruari in esse. Nec deus pot cõseare creature vt cõseruet in esse sua opatiõe cessante. Tho. i. pte. q. ciiij. ar. i. ⁊ Herue⁹. Cũ igit hõ appetat bonũ sue cõseruatiõis in esse; pptere qꝺ dicit Boe. q̃ oẽ aial vitaz ruere laborat. Profecto vt ait Aug. Magna miseria hominis est non esse cũ illo. s. p gram sine quo esse non pot. Sicut aũt in esse naturali hõ cõseruari nõ pot sine influxu naturali diuine vtutis: ita in esse gre cõseruari non pot sine influxu ipsi⁹ dei. Unꝺ apls. Gratia dei sum id qꝺ sum. Quo esse spũali amissio p negatiõem ait Petrus. Qꝺ non sum. Unde aug. de pe. di. i. Resuscitatus in corpe vixit absente suscitatore: nõ aũt resuscitatus in aia. Sicut enim corpus nõ vixit absente aia: ita anima scz nõ nisi deo pñte scz p influxum gratie. Tertio bonũ increatũ quale est de⁹ describit. Qꝺ est bonum qꝺ oia appetũt seu cõcupiscunt. Omnia eni suo mõ deficerãt deũ. Et hoc pbat q̃tuor rõnibus fm Diony. de diui. no. c. iiij. Et primo oia desiderant deũ sicut pncipiũ a quo causant. Nam ipse est oia in oibus per causalitatẽ: inq̃tum oẽs pfectiões est ipse deus causaliter. Licz eñ q̃libet res creata sit bona seipsa formaliter: nõ tamẽ ē bona seipsa causaliter: exẽplariter ⁊ finaliter. Nã lz quelibet res creata sit bona p bonitatẽ ꝓpam ⁊ formaliter inherentẽ ⁊ pficientẽ: tñ multo magis est bona bonitate dei efficiẽti. Et ideo cessante bonitate dei efficientis exemplari ⁊ finali: cessaret tota bonitas creature. Unde Aug. viij. de trl. sic ait. Bonũ hoc et bonũ illud scz creatum ⁊ increatũ. Tolle hoc ⁊ tolle illud: ⁊ videꝯ ipm bonuz si potes. Ita deũ videbis nõ alio mõ bonũ: lz oꝭ rei bonũ scz causalr: ita q̃ vna est bonitas oium p causalitatem: scz bonitas diuina: ⁊ mlte sunt bonitates formaliter, quelibz

scz res formaliter est bona sua bonitate. Scõdo omia desiderãt deũ vt auxiliũ quo in esse cõseruantur. Nã ipe deꝰ potest. i. ꝓseruat oia verbo virtutis sue dicit apls Heb. j. vt ps. §. pcedenti. Tertio oia desiderãt deũ vt bonum in quo oia quietant ⁊ nobilitant. Nã deus est bonũ primuz totum: integrũ: ⁊ perfectũ. Et primo oia desiderãt deum: eo q̃ ipe est primũ bonũ. Nã sicut oẽs numeri participãt vnitatẽ: vnitas aũt est p se nõ pticipãs nũerũ aliq̃ꝺ. Ita deus est per se bonus. i. essentialr bon⁹: nõ hꝺ habẽs bonitatem suã ab alio. Ps. Bonoꝝ meoꝝ nõ indiges dñe. Unꝺ sicut ipse essentialiter est sua deitas: ita est p se essentialiter sua bonitas. Omnis aũt bonitas creature pticipatiue est bonitas diuina. Hec Dionysius. Et hoc est ad excludẽdũ errorẽ Arrij ⁊ origenis: q̃ posuerũt deitatẽ entitatẽ ⁊ bonitatẽ filij esse pticipatã a patre. Ut ergo ostendat q̃ entitas: deitas ⁊ bonitas equaliter ꝓuenit filio sicut patri: dicẽ filiũ esse bonũ pmũ. Scõdo ꝺsiderãt deũ: eo q̃ est bonum totũ. Sz cũ totũ dicit duplr. s. totũ qꝺ ꝓstat ex ptib⁹ vt dom⁹ put est in materia in actu. Cõstat ei ex fundamẽto tecto ⁊ ꝑietib⁹ vt ex ptib⁹ suis. Et totũ qꝺ ē aliꝰ ptes: vt dom⁹ put ē in mẽte edificatoris. Jstud ꝺ: aliꝰ ptes q̃ ꝑfitꝺ domui fiẽde ex ptib⁹ eius. Deus igit cũ dicit bonũ totum: nõ dicit totũ q̃si sit opositũ ex partibus q̃ hoc repugnat simplicitati diuine. Bern. Si dici potest vnissimus est: sed est deus totũ ante partes: q̃ ipsa deitas patris ⁊ filij ⁊ spiritussanct: est quasi prehabẽs omnia bona. Tertio omnia desiderant deũ: eo q̃ est bonũ pfectũ. Sed cuz dupliciter dicatur aliquid perfectũ. Uno modo q̃ cõplete factum. Sicut cum dicimus pfectam esse nostraz ambulationẽ: cũ scz complete terminauimus eã. Alio modo qꝺ habet naturã ⁊ virtutẽ, ppie speciei. Sicut dicit hõ pfectum animal: eo q̃ hz naturã sensitiuã. Deus aũt nõ ꝺ: bonum perfectũ primo modo: q̃ qꝺ non est factũ nõ pot dici pfectũ: deus aũt factus nõ est nec creatus. Sz dicit pfectũ bon⁹. inq̃tũ est marine in sua natura ⁊ virtute pfectus. Quartꝰ oia desiderãt deũ inq̃tũ est bonũ integrũ. Nam integrũ ꝺ: per exclusionẽ vel remotionẽ diminutionis. Sicut dicimus hoiem nõ esse integrũ si aliquo membro priuetur vel truncet: ⁊ q̃ deus nõ habet alicui⁹ mali admixtionẽ sicut creature terrestres: nec alicui⁹ boni priuationẽ: sicut celestes: quibus deficit saltem immutabilitas nec alicuius boni subtractionem: q̃ nihil ei subtrahi pot. Jdeo dicit bonũ integrũ: ⁊ p ꝓsequẽs est ab omnib⁹ ꝓcupitũ. Hec Diony. ij. c. ꝺ diuinis no. ⁊ Tho. in scripꝭ ibidẽ

§. VI. Quam bonus israel

deus his q̃ recto sunt corde. Ubi circa deũ quẽ nob oñdit rõ naturalis: primtẽda est va illustratio q̃ de⁹ israel. Jsrael interptat videꝯ deũ ⁊ signat fideles videtes p fidẽ. i. credentes ea q̃ sunt fidei: q̃ ꝓtinẽt in simbolo. Figuratis in gradib⁹ scale vise ab israel: in cui⁹ summitate deus innixus erat. Gen. xxviij. Scõdo addẽda est ꝓgrua ꝓuersatio: q̃ his q̃ recto sunt corde. Rectũ ꝺ: cui⁹ mediũ nõ discrepat ab extremis. Extrema vñ sunt pncipiũ ⁊ finis. Ego sũ alpha ⁊ o. i. pncipiũ ⁊ finis. dicit dñs Apoc. j. s. oꝭ creature. Cũ igit ꝓuersatio nr̃a in opib⁹ suis icipit a deo p rectã itẽtionẽ. ⁊ terminat in deũ p cõpletã executionẽ: ⁊ mediũ nõ discrepat. s. in, psecutõe p aliqui⁹ debite circũstãtie omissionẽ: recti sum⁹ corde. Extrema nr̃a sũt natiuitas ⁊ mors: in qꝺ⁹ paupes ⁊ hũiles iuenimur ac dolẽtes. Si igit mediũ. s. diuinum⁹ nõ discrepat ab hũilitate ⁊ pauptate ⁊ luctu: recti sumus. Extrema amoris q̃ est in corde nr̃o ẽt sine eo cẽ nõ pot. vñ ⁊ igneũ est sicut deus q̃ est primũ pamanduz. Ultimũ est primus dilectiõe amplexãd⁹. Mediũ nos sumus. Si ergo nõ discordemus ab extremis. i. vt nõ amemus nos tm: ⁊ deũ ⁊ primũ nobiscũ recti sumus corde. j. Cor. xiij. Charitas nõ q̃rit q̃ sua sũt. s. tm: ⁊ q̃ ꝺ ⁊ primi Can. j. Recti diligũt te. Tertio expectãda est dulcorosa degustatio: ibi q̃ bon⁹, Inuenit bon⁹ dñs aie q̃rẽti eũ. Jnuenitur aũt degustat deus bonus in rex creatione. Unꝺ Eccs. iij. Omnia fecit bona in tpe suo. in rex ꝓseruatiõe Unꝺ Jaco. j. Omne datũ optimum quo. s. ad naturalia: ⁊ oẽ donũ pfectũ. s. quoad gratuita: deiursũ est. s. a deo conseruante ⁊ ꝓseruante. Et de ppl̃o dei ꝓseruato p suã bonitatẽ dicit Sap. xvj. O q̃ bonus ⁊ suauis est spi. tu⁹ dñe q̃ vt dul. tu. in fi. demon. ⁊c. Loquit de mãna dato ad ꝓseruationẽ vite illius ppl̃i. Jnuenit p gustũ deus q̃ bonus. s. valde bonus: in rerum quietatione ⁊ nobilitatione. ps. Qui replet in bonis desideriũ tuũ. s. in bonis que reperiuntur in deo. Unꝺ Aug. Omnia sunt aspera ⁊ tu solus es requies: ⁊ inquietũ est cor nostrũ donec requiescat in te. Jnuenit eni q̃ bonus essentialr: ⁊ sic nemo bonus nisi solus deus. ait ꝓs Matth. xix. Jnuenit q̃ bonus totaliter Unꝺ in figurã dicere pot q̃libet aia q̃ p petiñ deum amisit illud Tobi. Jn te vno oia bona hñtes nunq̃ debuim⁹ te dimittere. Jnuenit q̃ bonus pfectionalr. Matth. v. Pater vester celestis pfectus est. Jnuenit q̃ bonus integraliter. Apls. Qui solus hz immortalitatẽ. i. immutabilitatem: qꝺ nulla creatura hz. ⁊ iõ nõ hz integrũ bonũ. Stabilisq̃ manẽs dans cuncta mouerí: ⁊ sic vissime ait. Ego sum pastor bon⁹. Jo. x. Qui pascit oues suas. eos. s. q̃ recti sunt corde dãdo gustũ sue bonitatis. ⁊ p lumẽ naturale ⁊ magis p lumẽ gre addit: qꝺ ostẽdit nob oia bona in ipo. Uide declarationẽ horum in §. precedenti. s. quomodo de⁹ est bonus illis modis.

§. VII. Bon⁹ es tu ait psal:

ad dñm: ⁊ in bonitate tua doce me iustificationes tuas. ps. cxviij. Bonus est dñs in se. ⁊ in bonitate sua quã cõtcat cauturis: docet nos ⁊ iuuat facere ea q̃ nos faciunt iustos ⁊ bonos qꝺ lex naturalis oñdit lumẽ a deo impressum. Ubi sciẽdũ ē q̃ rõ bonũ (vt bonũ dicit eẽ pfectũ cui nihil deest) ꝓsistit in tribus. s. in modo: spẽ: ⁊ ordine. Unꝺ Aug. in li. de natura boni sic ait. Omnia q̃to mag mode rata ⁊ speciosa ⁊ ordinata sunt: vbi hec tria sunt: magna bona sunt: vbi parua: pua bona sunt: vbi nulla: nulla bona sunt. Et iterũ Aug. exponẽs illud Sap. xj. Omnia disposuisti in pondere: numero ⁊ mensura: dicit. Qꝺ idẽ est mẽsura qꝺ modus: idez est spes qꝺ numerus. idem ordo qꝺ pondus. ⁊ hec pueniunt creatori ⁊ creature oi in esse naturali ⁊ rõnali in esse morali: seu opere virtuoso ⁊ in esse penitẽtiali ⁊ in esse penali. Quantũ ad primuz Augu. ad Orosiũ. Numer⁹ mẽsura ⁊ pondus ipe deus. bon⁹ essentialr bon⁹: es tu. Ipse eni fm Aug. est mensura sine mensura. Est enim mẽsura ipe deus mensurans. i. mensuram cuilibet rei pfigens. Mensura aũt mensurata est cuiuslibet rei q̃ritas magna vl pua vl mediocris q̃ a deo est. Est deus numerus sine numero a quo est oꝭ numerus. Est eni numer⁹ numerãs oẽ res. Numer⁹ numeratus ē vniuscuiusq̃ rei, ppa qualitas q̃ vna res distinguit ab alia q̃ a deo est. Est de⁹ pond⁹ sine pondere: a q̃ oẽ pondus. Est eni ipe de⁹ ordo ordinãs seu pondẽrãs pondus oibus dans ordinẽ ⁊ pondus. i. ppriã inclinationẽ ad locuz vl ad finẽ suuz. Appropant etiã hec tria: psonis diuinis sic. Nã pondus ad potẽtiã opantis: numer⁹ ad sapiam ordinãtis: mẽsura ad clemẽtiã ꝓseruantis. Et ita pond⁹ refertur ad patrẽ cui appropat pondus. Numer⁹ ad filiũ cui attribuit sapia. Mẽsura ad spũsctũ cui approprat clementia. ita q̃ oꝭ creatura hz pond⁹ a patre creãte: numerũ a filio ordinãte ⁊ hz mẽsurã a spũsctõ ꝓseruãte. Scõdo hec tria seu tres ꝓditiões inueniũt in oꝭ creatura. Unde Aug. in. xj. de ci. dei sic ait. A deo est oꝭ mod⁹ oꝭ spẽs: oꝭ ordo sine q̃ꝺ⁹ nihil iuenirí pot aut excogitari. Naz eẽ oꝭ rei create nõ pot intelligi nisi sub relationẽ ad primaz causam sub rõne tripllcis cause. s. efficientis: formalis: ⁊ finalis. Unꝺ Aug. v. de ciui. dei. Tria de oi re inq̃rimus. s. quis eã fecerit: q̃ũo facta ē res: ⁊ ꝓpter q̃d facta est. Et sic oꝭ fecit deus in pondere: numero: ⁊ mẽsura. vñ hꝺ habet

De hoc q̃ omnia sua nõ ꝺsiderãt deum quomõ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bonitatē. Rō aūt ḡre bonū in his trib' ꝓsistēcāsta. Quia vnūqdq; intrīs est bonū: ⁊ p ꝓis appenbile: inq̃tū est pfectū. Est aūt bonū pfectū: cui nihil deest eoꝝ q̃ req̃runt ſm modū sue pfectiōis. Perfectio aūt boni seu rō bonivt pfecti: integrat ex pte cāe efficientis: ex pte cāe distinguētis: ⁊ ex pte nature inclinātis. Primo rō boni vt pfecti integrat ex pte cause efficiētis: q̃ qdē ꝓstituēdo bonū in eē dat sibi certū modū essendi. s. esse ꝓmēsuratū ⁊ ꝓportiōatum. Et talia sunt modus vel mēsura. Nā cā efficiens dat modū vel mēsuram bono: ex q̃ efficit, ꝓportionatū vel cōueniēs appetitui. ⁊ sic efficit appetibile. Vñ aug. dicit q̃ mēsura modū prefixit. Secō rō bonivt pfecti integrat ex pte forme specificantis ⁊ distinguētis. Nam pter cām efficiētem ad pfectōem boni requirit cā formalis q̃ bonū specificet ⁊ distinguat: ⁊ ꝓpter h̄ ponit ab Aug. forma vl' nūer'. Ratio q̃re ponit forma est q̃ vnūqdq; a forma sua spēm h̄z. Ratio aūt q̃re Aug. dicit q̃ numer' spēm p̄bet: est: q̃a sicut in nūeris vnitas addita vel subtracta variat spēm numeri: ita in diffinitōibus quelibet differētia addita vel subtracta: variat spēm boni cuiuslibet rei create: vt dicit Arist. in sua metapha. Tertio pfectio boni integratur ex pte nature inclinātis. Sicut enī a forma causat spēcificatio: ita etiā ex forma seq̃tur inclinatio ad ꝓueniētem actōem vel finem. Naz vnūquodq; p formam suam agit ⁊ tendit in illud q̃d sibi ꝓuenit ſm suam formā. Et quātum ad hoc ponit ab Aug. pondus vel ordo. sicut enim coꝝ' pondere fertur ad locum suū sursum vel deorsum: ita q̃libet res sua forma inclinat ⁊ ordinatur ad finem suū. Hec Tho. in. i. q. v. ar. v. Unde aug. sup Genesim ait: q̃ mensura modum prefigit: nūerus cōi rei spēm prebet: pondus vō in loco suo ordinat ⁊ quiescere facit. Et sic omnia fecisti i pondere: nūero ⁊ mēsura. Et in ista bonitate cōicata creaturis sibi petit doceri iustificatōes: vt seq̃ faciat oia i pondere: numero ⁊ mēsura: ⁊ inde iustificetur vt bon'. Tertio he tres ꝓditōes repiuntur precipue in humana cōseruatione cū est iusta ⁊ bona. Et primo quoad mensurā in cōi: vt mēsura fit in aliq̃d agēdo mente ne fit irreuocabilis et inmoderata, pgressio. Et hoc pinet ad itellectū: ne. s. plus vel minus sapiat q̃ opꝝ. Numerus vt in mēte seu memoria habeat aia recolendo singula beneficia dei et peccata sua. Prima ad recompensandū. Secda seq̃ peccata ad dolēdum. Pondus est volūtatis ⁊ amoris vbi appetitur ⁊ fertur in illud q̃d dꝝ ⁊ respicit q̃d ei preponat. Hec aūt docētur a deo vt iustificatōes exerceat ⁊ bona fiat. Secō p̄nt he tres ꝓditōes referri ad volūtatem: in q̃ ꝓncipalit' consistit bonitas ⁊ malicia moralis. Modus enī ⁊ mēsura voluntatis est: inquātum volūtas inititur summe bonitati, p ductiue omnis boni. Species volūtatis inquātum habet suam rectitudinē ⁊ maxime ex transformitate ad rectitudinem diuine volūtatis. Ordo volūtatis est cum volūtas sequitur diuinā voluntatem: ⁊ eius bonitatē diligit super omnia. Malum aūt voluntatis est ꝑuatio istorum trium q̃d patet q: cū creatura amatur vt deus vel plus q̃ deus: est defectus modi vl' mēsure. Cum nō amatur propter se sed, ꝓpter sui vtilitatem: vt, ꝓpter, ꝓsperitatem habēdam vel cōsolatiōem vel bonū cōsequēdum in alia vita q̃si aliō ab eo est defectus spēi. Cum nō amat super oia est defectus ordinis. Tertio p̄nt he tres cōditiōes reperiri in oi humana actōe bona. Et ideo deus fecit oia in mēsura cōtra vitiū supfluitatis. In pōdere cōtra vitiū leuitatis. In nūero ꝓtra vitiū singularitatis. Et hec que creaturis contulisse noscunt a creaturis req̃rit. Habeas ergo pondus: sua numerū: mēsurā tene. ⁊ sic faciēdo: diuidi nō poteris ab auctore. Falsitas nō h̄z mēsurā: vñ euolat ⁊ ferit in incertuz. Pondus nescit leuitas: ⁊ nō finit eē stabile neq̃ firmum. Numerū nō ꝑuat singularitas: ⁊ ē diuisio vniouuz. Rō q̃ ponderis reddit stabilē. Rō numeri reddit sociabilē. Rō mēsure reddit frugalē. Habe q̃ pondus. i. stabilitatē in fide, Habe nūerꝝ. i, socialitatē in charitate, Habe mēsurā. i, frugalitatem in ꝓuersatōe. In pnia etiā he tres ꝓditōnes debent esse: vt quis iustificet in bonitate eius. Numerum dꝝ attēdere petōr quotiēs peccauerit: q: qualibet vice cōmisit vnū pctūm: de quo dꝝ dolere ⁊ ꝓfiteri. ps. Latabo p singulas noctes. i. pctā. lectū meū. i. psciam: in cōtrione ⁊ ꝓfessione, put docet rō naturalis. Pōdus dꝝ aūt di pctōr: q: diuersa ē grauitas eoꝝ. Aliter grauat venialē: aliter mortale. Et h̄z q̃libet mortale grauat vsq̃ ad fundū inferni: nō vnū est grauis altero. Apoc. xviij. Quātum se exaltauit ⁊ in delitijs fuit tm̄ date ei tormentum ⁊ luctū. q̃to grauius est pctūm: tanto magis rō dictat dolēdū. Mensurare dꝝ pena debita pctis: vt q̃to plus peccauit plus satisfaciat. In veteri lege dictū est. ſm delicti modū erit ⁊ plagaꝝ modus. Dicit tm̄ Hiero. de pe. di. j. Mensuram tpis nō satis ꝓfigūt canones, p vnoquoq; pctō: q: apud deū nō tm̄ valet mensura tpis q̃ dolōris: nec abstinētia ciborum q̃ mortificatio criminū. Nō si quis nō egerit pniam deus in iudicio oia ꝓstituet in pōdere numero ⁊ mēsura puniendo. Insligit enim deus in iudicio penas pctōibus. In numero vt multitudo penaꝝ respōdeat multitudini pctōrum. Apoc. xviij. Duplicate illi duplicia ſm opa eius. ⁊ Eccli. xxxiij. Innumere opa altissimi duo ꝗ duo vnū ꝗ vnum. Secō disponet deus penas ſn mēsura: vt. s. tanta sit q̃titas pene ⁊ acerbitas: q̃ta fuit granitas culpe. Matth. vij. In qua mēsura mēsi fueritis: remetietur vobis. Hiero. Dicimus deū oim rex: ita ⁊ penaꝝ scire mēsuram. xxiij. q. v. q̃d ergo. Tertio disponit penas in pōdere: vt. s. p̄na dānatoꝝ respōdeat cause vl' rōni moventi ad pctūm. Plus enī pōderat culpa eiusdē g. ... in vno q̃ in alio. ſm q̃ magis vl' minus impellēs habuit. Vñ pt' puniuit angelū qui nullo suadēte peccauit q̃ hoiem qui angelo tēptante offendit. Sap. vj. Exiguo concedit misericordia. i. peccāti p infirmitatē vl' ignorann. ... se humiliāti in pnia. Poterēs aūt poterēr tormenta sustinebūt. i. malicia vl' indurati in pctis. Hier. Si duri cō... sumus: si vsq̃ i finē i pctis pseuerauī: ... nō miserē dꝝ. di. xciij. dyacōi. Hec tꝝ Alex. i. iiij ... te ri. ptim Dugo i postillis, partim Robertus Holchot in lib sapiente.

§. VIII. Dixi domino deus

meus es tu: q̃m̄ bonoꝝ meoꝝ nō indiges. ps. Omnis creatura indiget bonis alicuius: saltem dei: sed deus nullius bono eget. Et ex hoc ostēdit infinita sua bonitas: q: cū in se habeat oē bonū: nō indiget nec nostri: nec alicuū. Sed nos indigemus bonis eius: imo nec aliq̃d boni habere possum' nisi ab eo. Et rō naturalis appetit bonuz: h̄z diuersa ⁊ multiplex distinctio dat' d bono. Una est Aug. de libe. arbi. Quā etiā ponit magr in. ij. sen. s. q̃ bonoruz quedā sunt minima: quedā media: quedā maxima. Minima bona sunt bona tpalia ... vt diuitie: honor: fama: potestas: ⁊ hmōi. ⁊ his ꝓtingit bene ⁊ male vti. Bona vtiq̃ sunt in sua naturā. Vñ Esa. j. Si voluerit ⁊ audieritis me bona terre comedetis: ait dñs. Bona etiā sunt bene venti q: vt ait pbs organice. i. instraliter deseruiūt felicitati: h̄z cōiter: vt in pluribus hoies male eis vtunt cū copiaz habent. Vñ dixit diues ille de quo habet Luc. xij. Ait mea habes bona plurima reposita in annos plurimos comede quiesce: epulare. Et iō miserico: dia magna vtit deus cū hoibus: cū nō dat abūdantiā hoꝝ eis. Bona media sunt potētie aie ⁊ alia naturalia: q̃bus possum' vti bene ⁊ male: vt intellectus: voluntas: sensus corpis ⁊ hmōi. Genesi. j. Vidit deus cuncta q̃ fecerat ⁊ erāt valde bona. Neq̃ enim melioza in suo esse naturali ⁊ specifico eē potuerunt. Poterat quidē equo dare melioꝝ naturā deus: p̄ ... naturā hois: sed nō remaneret equus: sed eēt alterius nature. s. humanc: sic hoi vt haberet naturam angeli: h̄z nō eēt hō. Ista aūt bōa naturalia dat deus vni melioza q̃ alteri. nō q̃dem q̃tū ad naturā: h̄z q̃tuz ad vsum. Nā ita h̄z itellectū naturalē ⁊ memoriā ⁊ fantasiā vn' fatu' sicut sapientissimus. Sed propter indispositionē organi corporalis, cui est affixa potentia fantastica vel memoria: fatu' deficit in vsu rōnis: alius acutissimaz h̄z. Nō aūt dꝝ i parabola Matth. xxv. q̃ dñs tradidit bona sua seruis vnicuiq; ſm suā virtutem. Nō sic est intelligēdū q̃si h̄rēt melioza naturalia deus maiorē grām bonoꝝ spūaliū ⁊ virtutū: cū manifeste videamus habētes magnā memoriā ⁊ acutū intellectum pueros ⁊ alios rudes ⁊ hebetes esse deuotos sanctos. Sed ꝓncipaliter ex liberalitate dei h̄ fit: ſm illud apl' ad Eph. iiij. Unicuiq; nr̄m data est grā ſm mēsurā donationis xpi. Secōario dant bona spūalia: ſm, ꝓpriā virtutē. i. conatū ad recipiēdū ⁊ ad exercendū ea vt magis se ꝓparet. Et q: ceteris paribus: h̄ns melioria naturalia: magis se prepar: sic pōt maiorē grāz recipe. Bona maxima sunt grā ⁊ virtutes necessaria ad salutē ⁊ his bonis nemo male vtit. Vñ Augu. dicit q̃ virtus est bona q̃litas mentis q̃ nemo male vtit. Sed vt dicit Alexander in prima parte summe hoc intelligēdū est de virtutib' ꝓsideratis formaliter nō materialiter: nā oē ipsis virtutibus ꝓsideratis materialī vt de abstinētijs: iejunijs: actib' iustitie ⁊ fortitudinis ⁊ hmōi ꝓtingit hoiem male vti: inq̃tuz homo de ipsis supbit Aug. dicit de ci. dei. Nō virtutes cū referunt ad se ipsas ⁊ nō ꝓpter aliud repetunt: inflate ⁊ supbe sunt. id est materia supbie: elatiōis. Sz formaliter ꝓsideratis sic eis nemo male vtit. q: act' q̃ ꝓcedit ab habitu. vtutis: nō pōt esse malus: sicut nec ipsa virtus potest esse mala. Et quo tgit tpalia sunt minima bona ⁊ virtualia maxima ⁊ rō naturalis dictat maiora bona ꝓponere minoribus. Ideo debet q̃libet ꝓpalia ꝓtēnere vt cōsequat spūalia: ⁊ media bñ regulare ⁊ ordinare. Vñ Hiero. dicit. Nō modicū errat q̃ minus bonū maiori preponit. de pse. di. v. Lex aūt naturalis docet ... errore. Et apl's ad Galathas. vj. Dum tempus h̄z, ... operemur bonū ad omnes. Operationes aūt sunt potētiarū anime. Pontur alia distinctio seu differētia bonoꝝ ſm Alex. in prima pte. q. viij. dicit enī q̃ est quadruplex bonū: s., bonū nature: bonū virtutis politice: bonū grē: ⁊ bonū glie. Bonū nature cōuenit generaliter omni enti. Et tale bonū est pfectio debita ⁊ ꝓuenienS nature. Unde eccls. Omia fecit bona in tēpore suo. s. deus: huius primatio vel carētia est malū nature. Secūdū bonū est bonū virtutis politice: q̃d bonū h̄z principiū intra nos: eo q̃ virtus politica est virtus q̃ acquirit' volūtaria ꝑfectudine. Ex actibus cīū generant habitus: sicut pz de castitate: abstinētia: iustitia: ⁊ hmōi. Vñ dñs p Hieremiā. c. vij. ait Bonas facite vias vras. i. opa vra: ⁊ habitabo vobiscū: q: talia disponūt ad grām. Sed istud bonū nō sufficit ducere ad salutē. Unde Augu. dicit. Nullū bonum. s. ducēs ad salutē: sine summo bono. i. deo per grām inhabitante. Ubi deest agnitio eterne ⁊ incōmutabilis veritatis falsa est virtus: etiā in op... mis moribus. xxviij. q. j. §. vlti. Et q: actus virtutū acquisitarū: sunt similes actibus virtutū infusarū: iō q̃tūcūq; opa virtuosa operet' quis scire non pōt certitudinaliter se esse in statu grē: q: scire nō valet si opa eius bona, pcedūt a virtute infusa vel acquisita: vel naturali inclinatione. Tertiū est bonū grē q̃d cōuenit creature rōnali bñ dispōsite. Et istud bonum habet principiū: ptim intra nos ⁊ ptim ex nos. Qui fecit te sine te: nō iustificabit te sine te. s. cooperante et per liberum arbitriū ꝓsentiente. Justificat aūt p infusionem grē: ⁊ ꝓsensum liberi arbitrij: adultos ⁊ paruulos p vsum sacramēti. Et istud est sufficiēs ad salutē cōsequendam. ij. ad Cor. xij. Sufficit tibi grā mea dictū fuit paulo. Ipam aūt, ꝓpriā grām nemo merē: h̄z ex diuina liberalitate hominī largit. Ideo dꝝ grā quasi gratis: id est sine meritis data. Ab hac aūt grā, pcedūt omnia bona virtutum infusarū in diuersas potētias anime ad eas faciēdum expeditas in opib' bonis. Sic a sole, pcedūt plures radij ad illuminādū oēs ptes orbis ⁊ quodlibet op' bonū, pcedens a virtutibus infusis: p grāz est meritoriū vite eterne.

Ad q̃d hortat apl's ad Gal. vj. di. Bonū aūt faciētes nō deficiam'. Et pe eni suo metem'. s. mercedē eoꝝ. Quātum est bonū grē: ⁊ tale est bonū pfectū q̃d ꝓuenit aie informate p grām. Sic enī i materia ē necessaria prima dispositio ad forme susceptionem: Ita necessaria est dispō q̃ est p grām ad adeptionem glorie. ps. Qui replet in bonis desideriū tuuz. s. deus. Neq̃ enī replet' desideriū aie nisi bonis glorie. Confitere ergo deo in bonis: ⁊ benedic deū sanctoꝝ. ait Tobias. j. Lauda ⁊ regratiare eū, p bonis collatis tibi bona nature: virtutis politice grē ⁊ glie. Et bonū quidē nature pōt distingui in duo. s. in naturalia tibi ꝓcessa quibus ꝓsistis: ⁊ tpalia tibi largita ad vsuz que bona etiā in se h̄nt naturā suam bonā: vt diuitias: cibum: potuz: vestitum: ⁊ alia hmōi. Et ista figurant p illa bona sua que tradidit dñs seruis suis vt negociarent in eis. s. quinq; talenta.

§. IX. Tertia distinctio bo-

Bonū iterum diuiditur.

ni est ſm Tullū ⁊ Amb. ⁊ Tho. s. q̃ bonū aliud vtile: aliud delectabile: aliud honestum. Hec diuisio boni nō est sicut diuisio vniuoci q̃d equali' predicat de suis ptibus: h̄z sicut diuisio analogi in sua analogata: q̃d p prius ⁊ principalius p̄dicat de vno q̃ de alijs ptibus suis. Nā bonuz p prius ⁊ principalius dicit de honesto. secō d delectabili. tertio de vtili. Rō diuisionis boni in hec tria est ista: q: bonum est aliquid inq̃tū appetibile. Appetit aūt aliq̃d bonum trib' modis. Primo enī appetit aliq̃d nō, ꝓpter se h̄z ꝓpter aliud. s. vt q̃dam mediū p q̃d in aliud bonū rēditur: ⁊ tale vocat bonū vtile. Sic etiā isto mō appetūt diuitie: vt. s. mediū p q̃d q̃s possit habere victū: vestitū: honorē: ⁊ glam: ⁊ delectatiōes, ꝓpter q̃d dicit Galo. Eccls. x. c. Pecunie obediunt oia. Secō appetit bonū: vt quedaz res terminās appetitū p se totali'. Et tale vocat bonū honestū. Dicit aūt bonuz honestū q̃d, ꝓpter se desiderat. ⁊ hoc est bonū virtut'; ad q̃d hortat apl's dicēs. j. ad Cor. xiij. Omnia honeste ⁊ ſm ordinē fiant in vobis. Et bonum honestū ꝓmaxime repit ⁊ pfecte in vtutibus infusis. vñ Sap. vij. dicit de vera sapia. s. infusa q̃ fine gratia esse nō pōt. Venerūt mihi oia bona pariter cū illa: ⁊ innumerabilis honestas p manū illius. Tertio appetit bonuz vt quies in re desiderata ⁊ ꝓcupita: ⁊ tale ē bonū delectabile, put appetunt delectatiōes ciboꝝ: venereoꝝ: ⁊ ludoꝝ ⁊ hmōi. Sz si delectatiōes sint viciose: vt q: ꝗ ordinē rōnis. ſm illud, ꝓuerb. ij. Letant cū malefecerint ⁊ exultāt in rebus pessimis. Letari est delectari. dicit Greg. in moral. q̃ momentaneū est q̃d delectat: eternū q̃d cruciat. s. aiam, ꝓter delectationes prauas. Sed si delectationes sint bone vt in actibus bonis: maiores ⁊ pfectiores sunt delectatiōib' q̃buscūq; mūdanis ducētes ad delectatōes eternas ſm illud ps. Delectatiōes in dextera tua. i. in bonis spūalibus o deus: vsq̃ in finē. i. ꝓducūt hoies ad finē vltimū. Bona igit vtilia nō h̄nt in se vñ desiderent: sed desiderant solum: vt ducētia in bonū alterꝝ: sicut sumptio medicine amare desiderat: nō, ꝓpter se: h̄z, ꝓpter sanitatē. Bona vō delectabilia nullā aliā rōnē h̄nt appetibilitatis nisi delectationē: cū ⁊ aliq̃ sint noxia ⁊ inhonesta. Sz honesta in se h̄nt vñ desiderent. hec Tho. in. j. pte. q. v. Opponit aūt bono honesto malum culpe: ⁊ bono delectabili malū pene. bono aūt vtili nō opponit aliquid spāle malū eo q̃ bonū vtile ordinat in bonū honestū vl' delectabile sicut in fine. Tho. in cōnibus de malo. Cū igit rō naturalis ostendat nobis ista varia bona: ⁊ lex naturalis dicter melioza inter bona appetēda ⁊ psequēda. Ideo cū bonū honestū sit pcipuū in q̃ inuenit vtilitas maxia: q: ꝓsecutio salutis. pax mētis ⁊ edificatio ⁊ dilectio, primi: ac etiā delectatio pcipua. Ergo declina a malo vbi est annexum bonū delectabile vl' vile tpaliter: ⁊ fac bonū honestum ⁊ virtuosum ⁊ inquire pacē eternam oia bona faciendo, ꝓpter p... cem supernam,

Universidad de Deusto
Biblioteca

§.x. Signatū est sup nos

lumen vultus tui domine.i.lex naturalis:que ostendit nobis bona que appetunt.Et sic bonū naturaliter appetit. ita ⁊ maius bonū eē cū aliquid cognoscit magis appetitur.Propterea em plus amat ⁊ quer̃it vnū aureū q̃ argēteum nūmisma:q; maius bonū vtilitatis est in eo.Pluribus autē rōnibus ostendit vnū bonuz esse maius seu melius altero.vnde ⁊ magis appetendum.

¶ Quia diuturnius.
¶ Quia impermixtius.
¶ Quia cōmunius.
¶ Quia sufficientius.
¶ Quia honorabilius.

De bono quō vnuz bonū pōt esse melio altero plurib? rōib?

Primo vnū bonū est maius altero:q; diuturnius. Ubi sciendū:q; sicut in malis q̃to diuturni? est malū:tāto peior ita ecōtra in bonis:q̃to diuturnius bonū:tāto melio?. Ptz per exēplū.Egrotari p annū qd̄ pt̃inet ad malū pene seu nature:est pei? q̃ p mēsem vel hebdomadā.Ā ⁊ naturaliter magis horret et si pōt vtar.Sic infirmitas anime q̃ est pctū q̃to magis durat:tāto pei?.Penis em̄ est pmanere in pctō p mēses q̃ p hebdomadā.Ā ex de cōsue.c.vl. dicit.Tāto sunt grauiora pcta q̃to diuturnius aiam infelicē detinēt alligatā.Cōsuetudo em̄ peccādi ⁊ habituatio eius:aggrauat pctū.Ite q: plus hz de rōne malū culpe q̃ pene.ō semp peligendū est malū pene qdcū q; q̃ minimū malū culpe.Ā Aug.xxxij.q.v. Ita ne.ait.Poti? dz quis oia mala sustinere q̃ pctō consentire.sic dixit ⁊ fecit Susanna.Melius est mihi absq; ope.s.malo incidere in manus vras q̃ deseliquere legem dei mei.Dan.xiij.Sed in bonis q̃to diuturnius tāto melius:⁊ ideo magis eligēdum.Et rō:q: q̃to bonū est diuturnius:tanto securi? possidetur. Et q̃to quis cum voluntate magis habituata et fixa in bono operatur:tanto opus est perfectius.Et ideo dicitur.Ti reti.iij.Bonū est viro si portauerit iugū obedientie ab adolescētia sua.Cū igit bona spūalia virtutū p manēat:nec auferri vel amitti possint ptra volūtatē habētis:vt dicit amb.de pe.di.ij.Sapiēs. Bona aūt tpalia auferri possint inuitis vel amitti saltē in morte.Ā Ambro. sup Lu. Nō sunt hois bona q̃ secū afferre nō pōt:q̃ magis eligēda spūalia q̃ tpalia. Scdo vnuz bonū est mai? altero:q: impermixtius seu purius.Bonū em̄ qd est sine malo:est mai? ⁊ magis eligēdū q̃ qd hz admixtionē mali.⁊ gaudiū sine tristicia est maius gaudio qd hz annexaz tristiciā.Cuius rō est:q: bonū q̃to delectabilius tāto melius ⁊ magis eligendū.Sz bonū qd est malo purius ⁊ impermixtius est delectabilis?.Cū ergo bona spūalia nō habeant admixtionē mali aut tristicie.Ā dz de sapiētia vera.Venerūt mihi oia pariter cū illa ait sapiēs Sap.vij. nō habet amaritudinē conuersatio illius:nec tediū conuict? eius sed gaudiū.Bona aūt terrena siue diuitie siue voluptates:heant multā tristiciā ⁊ anexietatē admixtā.Ā salutor eas spinis cōparat.Luc.viij.q: pūgunt ⁊ mētes lacerant diuersis afflictiōibus. Ideo spūalia bona sunt preeligenda. Respectu tī sui in casu scz presuppositaculpa cōmissa:meli? est bonū malo admixtū.scz bonū pnie admixtū doloi ⁊ tristicia cōtritionis q̃ gaudere ⁊ magis eligēdum.Melius est em̄ penitere q̃ gaudere.ps.Bonū mihi dñe q: humiliasti me.s.p cōpunctionē. Respectu etiaz amici cū tristat:meli? est em̄ cōtristari q̃ gaudere:qd pti net ad seruationē amicicie. Flere cū flentibus.ait apls. Ro.xij. Tertio vnū bonū est maius altero q: cōmuni? bonū.Bonum etiā q̃to cōmuni? tanto diuin?:fm phm id est pfectius.qd intelligit de illo bono cōi qd fm totū ⁊ in eodē tpe pōt a multis participari.Sicut aspectus ludi in theatro ⁊ doctrina in ppho ppinata.Huius rō est:q: bonū simpl? est mai? ⁊ magis eligendū q̃ bonum alicui. Sed bonū simpl?.i.ex se ⁊ ex sua natura est bonum commune.Bonū aūt pticlare vl? pprīū est bonū alicui? illi.Apls ad Gal.vi.Dum tps hēmus operemur bonum ad oīs.Et.viij.q.i.scias.dicit. Qd̄ vtilitas cōis vtilitati vni? p̃ponenda est.Et charitas nō pprīa cōibus sed cōis pprīis anteponit:inq̃t Aug.in regula. Illud aūt bonū cōe qd̄ nō pōt simul fm se totū a plurib? pticipari in eodē tpe sicut vnū equū vel vnam vestem.Aut etiā in eodē tpe non tī fm se totum sed fm ptem pōt participari sicut pecus:sic bonū pprium est maius ⁊ magis eligēdum q̃ cōe ⁊ rō est q: illd bonū qd̄ habet in oi tempore est maius bonum q̃ illud qd habet aliquo tpe:⁊ qd habet fm se totuz q̃ fm patrē:talia sunt tpalia.Sed spūalia vt de⁊ virtutes fm se totas possunt hēri in omi tpe deo opante.ergo ⁊c.

Quarto vnū bonū est maius altero:q: sufficient?.Nā illud bonū quo habito nullo indigemus est maius eo quo habito adhuc alijs indigem?.Ut dicit grata. Iusticia est maius bonū q̃ fortitudo.Huius rō est:q: habita fortitudine adhuc iusticia indigem?.s.ad recte cōuiuendū.Sz habita iusticia nō indigem? fortitudine.Nam si omes homines essent fortes adhuc indigerēt iusticia q̃ reddit vni cuiq; qd suū est.Sed si oēs hoies essent iust:ad nihil erit vtilis fortitudo:qd̄ intelligēdum est de fortitudine fm actū.Nā cum fortitudinis act? sit repellere nociua ⁊ adversa sustinere:cū talia nō semp occurrāt nō semp ē necessaria fortitudo fm actū:sed bñ indigem? fortitudine fm habitū.Est ergo vnū bonū sufficient? altero:vel q: p se sufficiens sine alio:aliud nō sufficiēs sine allo vt est inductū exēplum de fortitudine ⁊ iusticia.Vel q: tale bonū est finis qd pōt esse sine his que sunt ad finē:sed nō ecōuerso. Nam habitis q̃ sunt ad finē non hr̄ finis. Sz habito fine nō indigem? his q̃ sunt ad finē.Exēplum de medicina et sanitate:⁊ de diuitijs ⁊ htiudine.Vel q: tale bonū est principium oīm qd̄ pōt esse sine bono qd̄ non est principiū oīm Et his sequit.Deuz ⁊ gloriā ei? ⁊ gratiam vir. [illegible] alijs bonis mūdi esse maiora:⁊ ideo magis eligēda. Sed sufficientissimū bonum est deus q: nullo indiget.Ps.Bonoū meoru non indiges dñe. Gratia. Sci iust? [illegible] ad saluē:nō aūt alia bona.ij.Cor.xij.Sufficit tibi gratia mea.et.c.viij Qem sufficientia hentes abūdetis in omē opus bonum.

Quinto aliqd̄ bonū est maius altero:q: eligibilius. Et ex pte eligibilis rei ē aliqd̄ bonū magis eligibile.Vel rōne maioris desiderij.q̃to enī aliqd̄ bonum magis communiter desiderat tāto ē maius. Vel rōne maioris pcij:quia quoz pretia sunt maiora illa meliora.Pretium enī est q̃dam mensura rei appreciate.Vel rōne maioris dāni.nam illa sunt meliora quoz dāna seu amissiōes cor sunt maiora:q: maiori bono maius dānū opponit.Et q: brituds ē bonū qd̄ omnes maxime desiderant fm Aug.de ciui.dei ⁊ q: nō est digna ponderatio aie ptinētis.i.equale pretiū ad bona tpalia:⁊ idem de alijs virtubus:⁊ maximū damnum acq̃ritur ex istis bonis mūdanis male vsis:q: punitio brituds vere fm illud Job.xxi.ducūt in bonis dies suos:⁊ i puncto ad inferna descēdunt.ideo eligēda ⁊ magis amāda sunt bona eterna et spūalia alijs. Hec arestot. rhetorico?.lib.j.c.xv. Raynerius.

§.xi. Diffiniens Isido.in

De iure naturali.

v.etymo.ius naturale sic ait.Ius naturale est cōmune oīum nationū:eo q̃ vbiq; instinctu nature nō aliq̃ cōstituitur one habet:vt viri ⁊ femine piūctio:liberoz successio:⁊ puerorū educatio:pimunis oīm possessio:⁊ oīm vna libertas acquisitio eoruz q̃ celo terra mariq; capiunt:depositū ⁊ reddere vel cōmendate pecūie restitutio:violentie p vim repulsio. Nā ē aut si qd sile est:nō iniustū sed naturale:equūq; hr̄ in decre.di.i.Dicit ibi glo.q̃ ius naturale seu natura dicit multis mōis.Qñq; em̄ dz natura vis iustia rei? ex filio similia,pcreas.Scdo dicit natura q̃dam stimulus:seu instinctus ex sensualitate,pueniēs ad appetendū,pcreiduz ⁊ hmōi.Tertio mō dz natura istinct? nature ex rōne proueniens:q; et dz naturalis eqtas,Hic aūt i isto capl̄o sup

Aliqd dz esse in bonis multis qm q̃ modis

De natura qd̄ dicat multis mōis

ponit p:o instinctu rōnis:⁊ sic cōpetū.oia exēpla h? capl̄i ⁊ finis etiā cū dicit eo q̃ ipsum ius vbiq; inter homines instinctu nature.i.inspiratiōe dei.Archi.post Lau.De? em̄ dicit natura naturās:oia alia natura naturata.Ponit aūt Isi.octo effect? iuris naturalis.Cōiunctio maris ⁊ feie. Nota fm Alex.q̃ hec ꝯiunctio pōt dupl? ꝯsiderari.Uno modo in q̃tū est signū significās videlz ꝯiunctiōem xpi ⁊ ecclesie ꝯaie ad deū:⁊ sic nō est de iure naturali:sed diuino.Deus em̄ institut sacra ecclesie inter que est mr̄imonium.Alio mō inq̃tum est q̃dā res ipsa.s.cōmixtio:⁊ sic est de iure naturali:sed si ius naturale dicat instinct? sensual? sic ipsa ꝯiunctio simpl? ⁊ absolute est de iure naturali.Sz si dicat instinct? rōnis:sic ꝯiūctio maris ⁊ feie nō q̃cunq; sed maritalis cū debitis circūstantijs est de iure naturali.

Successio liberoz al's susceptio ⁊ melius glo.nō itelligo de successione q̃ fit p hereditatē:cū illa nō sit naturalis sz de successione q̃ fit p carnis ppagine.Vel etiā pōt itelligi de illa p quaz liberi succedūt iure naturali pentib?:vt ff.vñ liberi.l.i.⁊.l.scripto Pueroz educatio glo.Parētes em̄ debēt thesaurizare filijs:nō filij pentib? fm apl̄m. xvi.q.i.pdicato:.Si l'filius prez egente cogit alere.xxij. q.iij.c.inter.Tenet aūt pr̄ filios educare:nō solū quoad corpus:sed etiā ⁊ multo magis quoad aiam p doctrinā et correctiōem ad bonos mores hendos de iure naturali:et sic intelligit illud apl̄i.i.ad Ti.v.Si q̃s suoz ⁊ maxime domesticoz curam nō hz fidem negauit.i.fidelitatē naturalem:q: ꝯ ius naturale facit.Cōis oium possessio. Archi. post Lau.i.res possesse.al's cum possessio sit nomen iuris cōiter possideri non pōt:nec aliqd a pluribus insolidum: nec naturali? nec ciuiliter:qd dic vt notatur extra de pba. c.licet.Et nota fm Alex.q̃ lex naturalis circa cōione ⁊ p̃petuē dicta aliqd tripl?.Dictat ei aliqd q: debitū aliqd q: bonū aliq̃ q: equū.Quia debitū dictat:q: in casu necessitatis [illegible] oia cōia.In statu eni isto oia sunt cōicāda. Et ē mō in ōcepto est cōmunicatio. Et ē est dictamē respectu rerū ad sustētatiē [illegible] m psonaz. Et inde sumit illud matth.vij.Oia, quecūq; vultis vt faciāt vob hoies ⁊c.Respectu ho psonaz q̃tū ad multiplicatiōz plis.dictat q̃ ꝯoz fit p plia ⁊ fm oē tp̃s:iuxta illud.Qd̄ tibi nō vis fieri ⁊c. Scdo nō lex naturalis aliqd dictat circa cōione ⁊ p̃petatem q: bonū:⁊ sic in statu nature istitute dictabat oia ee cōia. In statu vo nature corrupte dictat q̃ bonū est aliq̃ esse,ppa: aliqn boni egerēt:⁊ iō nō staret societas hūana:q: mali oia rapent:⁊ fm diuersū statū dictat q̃ bonū sit q̃ oia sint cōia:⁊ q̃ aliq̃ sint,ppa.Dictat tertō aliqd lex naturalis circa cōione ⁊ p̃petatē,q: equū.Et sic fm dictamē eqtatis dictat q̃dā ee appropriabilia:etsi in nullius sint bonis occupati p̃cedant.Et in his sunt q̃ celo terra mari capiūtur vt captio auiū ⁊ piscū.Qm libertas:dicit Arch.p? alex. q̃ est loq̃ de natura seu iure naturali dupl?.s.fm statū aī pctū ⁊ post pctū. Ante pctū nō fuit seruitus:sicut dicit Aug.Lex ergo naturalis dictat cōem libertatē oīm hz statū nature istitute. Sz fm statū nature corrupte dictat:q̃ est necessaria fuit? ⁊ dñium,ad coercēdū malos fm Aug. de ci.dei.Dictat eni rō iustū ee vt rōnabil? viuētes dominent his q̃ carnal? viuūt. Acq̃sitio eoz q̃ celo terra mariq; capiunt.Glo.Hec eni ⁊ alia q̃ in nullius bonis succeuunt occupāti p̃cedunt:vt insti.de re.diui.§.fere. Archi. dicit q̃ q̃nq; modis dz aliqd in nullius bonis esse.Naturaliter liber hō mare ⁊ hmōi.Ifacto vt qd̄ p derelicto habetur.Censura populi:vt res sacra:vniuersitatis cōia.Tēpore [illegible] thesauros.Casu:vt cū iacet hereditas.Qd̄ ergo in nullius bonis est.s.in re vel in spe qd̄ dico,ppter hereditatem iacentē:que in spe ē in bōis alicui?.Ite qd̄ in nulli? bonis cl[illegible]ō cēsura:sed pstōne hoim vt res sacra occupāti concedit? si apta fuerit occupari:sed non vt occuper.qd̄ dico,ppter liberū hominem. Deposite rei vel cōmodate pecunie restitutio.Glo.Ifallit hoc in cāu q̃ hr̄.xxij.q.ij Ne q̃s,Et est cū furiosus in furia repetit gladiuz suū depositum.tunc enī nō dz reddi.Ifallit in alio casu.s.cū deponens rem ⁊ dñs rei simul petāt rem. potius eni debet restitui dño cū scit.ff.deposi.l.bona.Violentie p vim repulsio.qd̄ tī intelligit cuz moderamine inculpate tutele ⁊ nō alio vindicādi:sed se defendendi.hoc faciat ⁊ incontinenti.⁊ tunc non incurrit nec pctū nec excōicatio quo ad pcutientē clericū:nec irregularitas etiā se sequat mutilatio vl'homicidiū nisi dedisset operā rei illicite:vt furādo vl'fornicando,ppter qd̄ imuasus vt se defendat mutilat.vel etiam si aliter poterat euadere casum q̃tus daret operam rei licite. De hoc tamē.xxiij.q.j. in summa. ⁊ in iij.parte ti.xiij. de clericis.

Titulus.XIIII.De lege mo

sayca. ¶ De lege diuina in cōmuni ⁊ eius excellentia respectu aliarum. Capl'm .I.

Ost legem eternā ⁊

p naturalē agendū est de lege diuina.de qua ait,ppha ps.xviij.Lex dñi imaculata conuertens aias:testimoniū dñi fidele sapiam p̃stans paruulis.Lex dñi dicit quā dñs tradidit.s.euāgelica: quaz ipe dñs incarnatus instituit:⁊ mosayca quā dñs tradidit pplo israel p moysen:vt pz Exo.xx.Quāuis eni lex naturalis sit vna.tī diuina est duplex.Et rō huius est.q: lex naturalis dirigit hoiem fm quedā p̃cepta cōia:in quibus conueniunt tam pfecti q̃ impfecti:⁊ ideo est vna oīm:sz lex diuina dirigit hoiem in q̃busdā pticularibus p̃ceptis ad q̃ nō sil' se hnt pfecti ⁊ impfecti.⁊ ideo duplex ponit.s. vete.⁊ no.testa.que differūt nō in spē:sed sicut pfectuz ⁊ impfectū:sicut puer ⁊ virilis etaz. Ā apls ad Gal'.iiij. cōparat statū veteris legis puero existēti sub pedagogo: ⁊ legē nouā statui viri.s.pfecti. Attendit aūt ista pfectio ⁊ impfectio q̃tū ad tria.Primo ex pte finis vltimi:q: lex veteris ordinabat ad bonū sensibile ⁊ terrenuz hoies.Lex noua ordinat ad bonuz intelligibile ⁊ celeste.Unde xps in principio sue pdicationis statim inuitabat ad regnū celeste dicēs Matth.iiij. Poniam agite appropinquat eni regnū celoz.Scdo ex pte officij:q: lex vetus cohibebat manū:noua aūt animū.Quis eni in veteri lege,phibere malus affect?:vt pz in nono ⁊ decimo p̃cepto:nō tī puniebat p legē talis trāsgressio.Tertio ex pte motiui:q: lex vetus inducebat ad obseruantiā metu penaz q̃s taxauerat.Lex aūt noua ē facit amore q̃ infundit in cordib? fidelium p gratiā xpi.hec Tho.j.ij.q.xcj.arti.v. Ad ē etiā facit qd̄ dicit Hza.in decre.xxiij.q.iiij.Hec aūt.§. ex his oibus.dicit eni. In lege veteris testi coralis pena statuta est. In lege vo euāgelij oi peccanti p̃niam venia p̃mittitur.Ā illā a terrore incepit dicēs.Ego sum dñs deus zelotes:visitans pcta patrū in filios vsq; in tertiam ⁊ quartā generatōes.Hec vo a lenitate mēsuetudines ꝯmisericordie:ita inquiēs.Bti pauperes spū:bti mites ⁊c. In illa dicebat q̃ fecerit ē vl'illud moriat:in ista dz gaudiuz sup vno pctore pniam agēte.Et vt pl's dicat. In lege populus ille rudis seruili penaz timore cogebat.vñ ⁊ legez in pedagogum accepit. In euāgelio aūt ppl's gr̃e liber ⁊ adult? filiali amore ⁊ hereditatis certitudine.ad cultum diuine seruitutis inuitat.hec ibi. In pdicto aūt vsu psalmiste notant q̃tuor rōnes quare fuit necessariū istitui legē diuinā:seu notant q̃tuor excellētie legis diuine ad humanas fm Tho.j.ij.q.xcj.ar.iiij.

Differūt lex diuina ⁊ naturalis.

Lex diuina quatuor rōnibus ē necessaria.

¶ Est,ppter cohibitionē oīs cris.ibi.Lex dñi imaculata
¶ Est,ppter directionē mētis.ibi.Conuertens aias.
¶ Est propter certitudinem veritatis.ibi. Testimonium dñi fidele.
¶ Est,ppter p̃secutionē felicitatis.ibi. Sapiam pre. par. Prima igit rō q̃re fuit necium dari legē diuinā vltra naturalē ⁊ hūanā est,ppt cohibitionē ⁊ exclusionē oīs criminiū;vt em̄ dicit Aug,de libero arbi, Lex humana nō pōt

Universidad de Deusto
Biblioteca

omia mala q̃ fiunt ꝓhibere vel punire: q̃ nõ auferret mala omia: sequeret q̃ multa bona auferrent. . impediretur vtilitas boni cõis: qd̃ est necessariũ ad ꝓseruationem humanã. Vñ Aug. Tolle meretrices de ciuitatib̃ ⁊ implebõ omia libidinib̃: q̃ accederẽt hoies ad nuptas: virgines: vel alias coruptelas: vñ scãdala seqrent. Lex autẽ naturalis vt in plurib̃ obscurata erat: ⁊ multa pctã ignorabantur esse mala. Et iõ vt nullũ malũ ꝛmꝛohibitũ ⁊ ꝛpunitũ remaneat: fuit necessariũ dari legẽ diuinã q̃ nlm ꝓmittit pctm. Et iõ dicit. Lex dñi imaclãta. i. nullã ꝓmittens peccati turpitudinẽ. Scda rõ est ꝓpter directionẽ mẽtis: de his etiã põt hõ legẽ ferre de q̃bus põt iudicare. Iudicium aũt hominis nõ põt esse de interioribus animi motibus vl' volũtatibus q̃ latẽt: ⁊ solũ de exterioribꝰ q̃ appent vt dicit Urban' pa. De mãifestis loq̃mur: occultoꝝ eñ cognito: ⁊ iudex est de'. di. xxxij. Erubescãt. ⁊ lex dicit cogitationis penã nemo patiat. de pe. di. j. Et tñ ad pfectiõem virtutis req̃rit q̃ in vtrisq̃ actib̃. s. interioribꝰ ⁊ exterioribus hõ fit rect'. Lex aũt hũana nõ põt sufficiẽter cohibere ⁊ ordinare actus interiores mentis: ⁊ ꝓpter hoc necessariũ fuitq̃ superueniret lex diuina que ꝓhibet actus etiam interiores vicioꝝ. Et illud Exod. xx. Non concupisces rem proximi tui: et illud. Matthei. v. Qui viderit mulierẽ ad ꝛcupis. eã iam mach. est eã in corde suo. Et iõ dicit ps. Cõuertes aias q̃. s. exterioꝛes ⁊ interioꝛes actus dirigit. Tertia rõ est ꝓpter certitudinẽ veritatis: hõ eñ dꝰ scire absq̃ omi dubitatiõe q̃d debeat agere ⁊ q̃d vitare. Sꝰ p legẽ naturalẽ vel humanã nõ põt hõ scire: q̃d ꝓ ex hõ q̃ de reb' humanis: iõ diuersa iudicia dant. ꝓpter incertitudinẽ humani iudicij: ⁊ pcipue de rebus ꝓtingentibus ⁊ ꝓticularibus: ex q̃b' diuerse leges ⁊ ꝓrie ferunt. Ut q̃ hõ absq̃ dubitatiõe aliqua scire posset q̃d ei agendũ q̃d ei vitandum: necessariũ fuit vt in actib' ꝓprijs dirigeret ꝓ legẽ diuinã. de qua ꝓstat q̃ errare nõ ꝓt: ⁊ iõ subdit. Testimoniũ dñi fidele. s. ꝓpter certitudinẽ veritatis. ex dicit testimoniũ q̃: in ea de' testat. i. declarat q̃d debeat agere vl' vitare: ⁊ q̃d inde expectare: penaꝛ. scꝛ vel premiũ. Vñ obseruantiam vel trãsgressionẽ. Quarta rõ est ꝓpter adeptionem felicitatis: ꝓ legẽ eñ hõ dirigit actus ꝓprios ad vltimũ finẽ. Si aũt homo ordinaret ad finẽ tñ naturalẽ qui nõ excederet ꝓportionẽ facultatis naturalis hominis sufficeret lex humana: ⁊ q̃ hõ ordinatur ad finẽ supnaturalẽ. id est ad finẽ eterne beatitudinis qui excedit facultatem humane vite: ⁊ ideo fuit necessaria lex diuina: ꝓ quaꝛ hõ ordinaret ad finẽ eterne beatitudinis. Lex eñ diuina tradit ea q̃ sunt credẽda fide: ⁊ sacramẽta quibus hõ iustificat ⁊ ad beatitudinẽ supnã tẽdit. Nec aũt nõ habẽtur lege naturali vel humana. Et ideo subdit. sapiẽtia stans ꝓ mulis. id est humilibus. Sapiẽtia est noticia diuinꝰ q̃ ꝓfecte habet in supna beatitudine: nõ in vita ꝓsenti.

¶ De conditionibus illius legis quantum ad latorem et receptorem. Cap. II.

T q̃ prior tẽpe est lex veteris testamenti. iõ ꝓius de ea agat. de qua loquẽs ꝓpha. ait ps. cxviij. Reuela ocl'os meos: ⁊ ꝓsiderabo mirabilia de lege tua. vt ait Hiero. lex spũ alis est: ⁊ vt intelligat reuelatiõe op' est. Et' aũt est reuelare seu interpretari ꝓnaꝛie cui' est ꝓdere. Et q̃ dñs de' cõdidit ipsam legẽ ad ipm oziõne recurrẽdũ est: vt nob reueler q̃d in ea intẽdat. Iudei q̃ inmiunt ꝓpri sensui: intelligẽtes eã carnal' ⁊ fm supficiẽ: remanet vacuũ i itellectu eius: in multis delirãtes in expositõe ei': etiã quoad moꝛalia: vt ptꝰ. Matth. v. dictũ est antiq̃s: nõ occides ⁊c. Et in hui' figurã cũ legẽ illã moyses ꝓplõ exponeret: ponebat velamẽ sup faciẽ suã: ad inuẽdũ intellectũ ei' ipsis velatũ ⁊ abscõsum. Et vt dicit Hilari': intelligẽtia dictoꝝ ex causis est sumẽda dicẽdi: q̃ nõ fmoni res: ⁊ rei est sermo subiect', extra de ver. signi. Intelligẽtia. Et Greg. di

Ad deum hui' legis cõditores recurrendus est vt nobis reueler.

cit: q̃ nõ intentio ꝓdis: sed vba debẽt deseruire intentiõi. xxij. q. v. humane. Erat ergo ꝓphetia: vt velamẽ obscuratis q̃d ẽ in supficie lre auferatur: q̃ lra occidit ait apls. Et tũc ꝓsiderabit mirabilia de ipa lege: q̃ oia in figurã cõtingebãt illis. i. Lot. x. pcipue q̃ad cerimonialia ⁊ figurãcabant mysteria xpi ⁊ eccle: q̃ mirabilia sunt: facta aũt reuelatiõe huius legis p spũsanctũ loquentẽ: p expositoꝛem eius ꝓsiderare ꝛ mirabilia de lege quadrupliciter.

mirabilia hui' legis debẽt ꝓsiderari q̃tuor.

¶ Quoad latoris sublimitatem.
¶ Quoad receptoris proprietatem.
¶ Quoad valoris quantitatem.
¶ Quoad temporis cõgruitatem.

§. I. Quantũ ad primũ sꝛ de latore legis veteris testi ꝓsiderãdo quis dederit ⁊ quõ mirabiliter est data. Data eñ est lex ista a deo vero ⁊ bono: mediãte misterio angeloꝝ q̃d oñdit apls. ad Gal. iij. dicẽs. Lex data est ⁊ ordinata p angelos in manu mediatoris. ordinata. i. ordinabiliter data p angelos. i. per moysen ⁊ alios ministros q̃ angeli dicunt. Mal. ij. Labia sacerdotis custodiunt sciam ⁊c. q̃ angelus dñi exercituum est: vel data p angelos. i. mmisterio angeloꝝ: in q̃bus angelis erant vtiq̃ pater ⁊ filius ⁊ spũsanctus: ⁊ aliq̃s fine vlla distinctiõe ꝓsone p alios figurabat in manu mediatoris: subdit. i. in potestate xpi qui est mediator dei ⁊ hoiuꝝ: vt. s. illa lex staret dum vellet: ⁊ cessaret cũ sibi placeꝛ. Apparebat egro angelus in forma humana: vt credẽt vl' alia moyse. Et loquẽs voce humana in ꝓsona dei: ex pte dei dicebat. Ego sum deus zelotes ⁊c. s. repũtatiũ leges meas custodite. Fuit aũt hoc ꝓgruũ: q̃ dina: vt erat lux illa deferunt hoibus mediantib' angelis: fm Diony. Rõ spãlis huius ꝓuenientie est: q̃ videm' in oibus pt ib' ⁊ rebus hunc ordinẽ fuari: q̃ supꝛo artifex ꝓ se fou inducitrefrio: aũt materiã ad forme suscepticõem disponit. ⁊ sicut nauifactor ꝓ se nauem ꝓpaginat sed p alios. s. p artifices subministrãtes disponit ⁊ ꝓpꝛ materiã: scindendo: dolando ligna ⁊ hmõi. Sic a fili: q̃ lex vou... est ꝓfecta eo q̃ ꝓducit ad finem supnaturalẽ eterne beatitudinis: ideo immediate data est p xpm deũ hoiem factũ. Lex aũt vetus imꝓfecta fuit: q̃ nõ ꝓducit: sed disponit ad ꝓfectã salutẽ humani generis. Et iõ ꝓueniẽs fuit vt p angelos hoibus daretur. Tho. i. ij. q. cxviij. ar. iij. Fuit etiã data mirabili: q̃ apparebat mons syna fumigans ⁊ fulgurãs. Et audiebãtur tonitrua: ⁊ hoc ad inducendũ illum pplm ad reuerentiam legis ⁊ obseruantiã: ⁊ immuendum q̃ lex illa erat timoꝛis non amoꝛis.

Nota de sublimitate latoris.

§. II. Quantũ ad secundꝛ sꝛ de ꝓditõe ppli recipientis illã legẽ. Mirabile ẽ etiã ꝓsiderare q̃re illi soli ppli deoꝝ fuit data illa lex. Alii gnaf aũt ad ꝗ triplex rõ. s. disponis: discretõis: ⁊ ꝓmissionis. Et ꝓmo fuit ꝓueniẽs dari illã legem ppli iudeorũ potius q̃ alij ppli rõne disponis: q̃ alijs ppls declinãtibus ad idolatriaꝛ solus ille ppls iudeoꝝ remãsit in cultu vnius dei. Et iõ alij ppli indigni erant illa lege dei q̃a vt dꝰ Matth. vij. nolite scm̃ dare canibus ⁊c. Vnde sicut lux corporalis nõ lucet nisi oclo disposito: ita lux spũalis: vt lex nõ datur nisi disposito. Est aũt hõ dispositus ad ipsam legem p volũtatẽ: p quã vult hõ sub lege viuere ⁊ legẽ obedire. Vñ q̃ solus ppls iudeoꝝ se ꝓparabat ⁊ disponebat ad receptiõem legis: ideo ꝓgruũ fuit vt sibi traderet illa lex. Et si arguat ꝓ: q̃ etiã in alijs ppls gentiliũ erat aliq̃ psone digne: vt Job ⁊ alij. Rñdetur q̃ lex non dat personis ꝓticularibus sed ppls. Quãuis q̃ aliq̃ psone in alijs nationib' bone cẽnt: nõ tñ ppls nisi ppls iudeoꝝ: ⁊ ideo ꝓgruit ei dari. Tñ q̃ ista rõ non est sufficiens cũ ppli iudeoꝝ declinauerit ad idolariã post datã legem q̃d gratis fuit. Ideo inducẽda est scda rõ: q̃ est rõ discretionis: vt. s. ppls iudeoꝝ tanq̃ a deo electus: ⁊ tanq̃ dignus ab alijs

Quare ꝓsiderare q̃re illi soli ppli deoꝝ fuit data illa lex.

Triplex genus ꝓpter cõtinetur in ꝗ.

ppls distingueret' per legem veterem sibi datam a deo. cõgruũ etiã erat vt ppls ille de quo xpus nasci elegerat ꝓcederis quadaꝛ sanctificatiõe polleret q̃d fiebat p cerimonias legis. Tertia rõ est ꝓpter ꝓmissionẽ. Que aũt ꝓmissio facta est ostendit apls ad Gal. iij. dicẽs Abrae dicte sunt repromissiones ⁊ semini ei': nõ dicit seminib' q̃si in multis: sed in vno. s. semini tuo qui est xps. Ista autẽ ꝓmissio sꝛ q̃ ex semie abrae xps nasceret nõ fuit ex meriꝛ abrae: ꝗ ex gratuita electiõe ⁊ vocatiõe dei. Si aũt vlteri' q̃rat: quare de' magis elegit ppli iudeoꝝ q̃ aliũ ex quo nasceret. Non põt rõ assignari sufficiẽs nisi suũ bñplacitũ. Est aũt ꝓpetens rñsio ad hmõi ⁊ sil'es qõnes. Illud dictũ Augu. sup Job. Nemo venit sꝛ ad deũ nisi tractus: quẽ aut̃em trahat ⁊ quem non trahat cum istum trahat ⁊ illum nõ trahat noli iudicare si nõ vis errare. Si non traheris quaꝛ trahaꝛis. Tho. j. sc. q. xcviij. ar. iij. Cõtinebat aũt illa lex triplex genus ꝓceptoꝝ. s. moraliũ cerimonialiũ iudicialiũ. Et moralia quidẽ sũt de dictamine rõnis naturalis vt decalogus ⁊ alia moralia q̃ reducunt ad ipm. Et ad obseruantiã illoꝝ obligabãt: nõ solũ iudei: ꝗ oes nationes ⁊ semp obligant: q̃ dictat ea rõ naturalis. Tñ vt dicit Alexãder in tertia. pte summe. Moralia ꝓcepta ꝓout sunt de iure naturali: dictãt in genere bonũ faciẽdũ ⁊ malum vitandũ. Sꝰ ꝓut moralia sunt de iure legis mosaice: dictant hoc in spãli ⁊ determinate: vt pꝰ in decalogo. Ꝓ noua ꝓcem ⁊ mrem: nõ occides ⁊ hmõi. ꝓut autẽ moralia sunt de lege euãgelica: dictãt ipsa ĩmpleda nõ timore pene vt lex vetus: ⁊ intuitu amoris diuini. Data sunt ... moralia que sunt de actibus virtutũ in seꝛ p illa homines efficerent boni ⁊ amici dei. Cerimonialia aũt sunt institutã ad ordinãdũ hoies ad deũ circa cultũ diuinũ: nõ solum eñ hoies ordinant ad deũ p actus interioꝛes: vt credere sperare ⁊ amare: ꝗ etiã p exterioꝛes q̃b' hõ ꝓficit diuinã ceremoniã circa cultũ exterioꝛẽ erãt cerimonialia ꝓcepta obligãt solũ illũ ppli iudeoꝝ in illo tpe. Iudicialia sũt instituta ad ordinãdũ hoies adinuicẽ ad pacifice cõuiuẽdũ p mũdũ. Quoꝝ vt faciat alteri alter q̃d iustũ est. Et solos iudeos obligabat. Vñ apls ad Ro. vij. cũ dicit. Lex q̃dẽ sãta q̃si subdẽs ista tria genera ꝓceptoꝝ subdit. ⁊ mãdatũ iustũ ⁊ sanctũ ⁊ bonũ: vt iustũ referat ad iudicialia: sctm̃ ad cerimonialia: q̃ scm̃ dꝰ deo dicatũ: bonũ ad moralia: id est honestum. Tho. Mirabile est ergo cõsiderare cũ quanto ordine ⁊ sapiẽtia fuit data illa lex.

Quadruplex pater ꝓprietas iustitiae.

§. III. Tertio de valoꝛe seu vtilitate legis mirabile est ꝓsiderare. Vbi primo sciendũ q̃ etiã illa lex nõ fuit ꝓfecte bõa sicut lex euangelica q̃ nõ cõtinebat gratiã ⁊ ipsa lex euangelica perducat ad gloriã q̃d lex mosaica nõ faciebat ꝓpter q̃d dicit apostolus ꝗ ea ad Heb. vij. Nihil ad perfectũ adduxit lex: tñ fuit bona illa lex non mala: vt quidam falso dicebant. Contra quos dicit apostol' ad Ro. vij. Lex quidẽ sancta. Bonũ eñ dicitur aliq̃d dupliciter. s. perfectũ ⁊ imperfectũ. Perfectũ est q̃d est per se sufficiẽs ad inducendũ ⁊ cõsequẽdum finem. Imperfectũ aũt q̃d nõ est per se ad hoc sufficiens: sed disponit ⁊ opat ad hoc. sicut medicina ꝓfecta est q̃ disponit ⁊ opat ad sanitatẽ: sed non ꝓficit. Sic lex vetus: q̃ ꝓhibebat peccata per penas disponebat ad gratiã ⁊ salutẽ ꝗ eam nõ ꝓferret sicut lex euãgelica: q̃ ideo perfecta dicit. Tho. in pri. se. q. xcviij. ar. j. Vtrũ aũt ipsa lex iustificaret ⁊ q̃modo ꝓ huiusmodi declaratione sciendum fm Tho. ... ij. q. c. arti. xij. q̃ iustificatio potest sumi quadrupliciter. Vno modo ⁊ hoc ꝓprie ꝓ creatiõe iustitie ꝓut iustitia est virtus generalis importans rectitudinẽ quandam mentis: ⁊ tũc cũ hec sit duplex. scꝛ infusa per deũ gratiã: ⁊ acq̃sita ꝓ humanũ exercitiũ. Loquẽdo de infusa que est vera iustitia fm quã q̃s est iustus apud deũ: fm illũ ad Ro. iiij. Si abraã iustificatus est ex operibus legis: habꝛ gloriam ꝗ nõ apud deũ: sic isto modo ꝓcepta legis. Noe etiã moralia iustificabant: q̃ causare nõ poterãt iustitiaꝝ infusaꝝ q̃ est solũ ꝓ gratiã dei. Sꝰ loquẽdo de iustitia acq̃sita. sic observatio illoꝝ ꝓceptoꝝ iustificabat: q̃ cũ moralia sint de actib' iustitie: ⁊ ex actib' frequẽtatis generent habit' virtutis acq̃site sic ex actib' tpantie generant habitus tpantie. Iõ ⁊ illa ꝓcepta obseruata iustificabant causando iustitie habitũ acq̃sitũ: q̃ tñ nõ est sufficiẽs ad salutem. Scdo mõ iustificatio sumit ꝓ disponẽ ad iustitiam ⁊ sic illa ꝓcepta legis iustificabãt: q̃ disponebãt obseruãtes ad gratiã xpi iustificantẽ. Per obseruantiã eni illoꝝ retrahebant ab idolatria ⁊ alijs vitijs. vñ magis erãt dispositi ad gratiã. Vnde aũt dñs dicebat Leui. xviij. Custodite leges meas atq̃ iustitias: q̃ faciẽs hõ viuet in eis: nõ intelligit de vita gre q̃ iustificat: sed d̃ vita corpis in qua ꝓseruabat: q̃ implẽdo legem nõ incurrebat penas legis quaꝝ aliq̃e erãt pene mortis. Tertio sumit iustificatõ ꝓ significatiõe iustitie: sicut vrina dicit sana: q̃ designat sanitatẽ. Et isto mõ oia legalia illa: ⁊ ꝓcipue cerimonialia iustificabãt: q̃ figurabant gratiã ⁊ sacra nostra noui testamẽti q̃ vere iustificãt. Vñ ⁊ Aug. dicit q̃ vita illius populi, ꝓphetia erat xpi ⁊ ppli xpiani. Et apls. j. Corint. x. Oia in figurã ꝓtingebãt illis. facta sunt aũt ꝓpter nos. Vñ apls ad Gal. ij. Si data esset lex q̃ posset iustificare xps gratis mortuus est. i. sine causa. Quarto modo sumitur iustificatio ꝓ executiõe iustitie: ⁊ sic oia legalia iustificabãt. aliter tñ ⁊ aliter. Nam cerimonialia cõtinebãt q̃dem in se iustitiaꝝ: sed in generali ꝓut. s. illa exhibebant in cultũ dei. in spãli vo nõ ꝓtinebãt fm se iustitiã: nisi ex sola determinatiõe legis diuine. Et ideo de hmõi ꝓceptis dicit cõiter q̃ nõ iustificabãt: nisi ex deuotiõe ⁊ obedientia facientiũ. Moralia vo ⁊ iudicialia ꝓcepta ꝓtinebant quidẽ fm se iustũ vl' in generali vl' in spãli: sed moralia cõtinebant id q̃d est iustũ iustitia generali q̃ est oꝰ virtus. Sꝰ iudicialia id q̃d est iustũ iustitia spãli que cõsistit circa cõtractus humane vite: q̃ sunt inter hoies adinuicem. Et sic ꝓpꝛe dicte iustitie sumit iustificatio: cuꝰ apls ad Ro. ij. Non auditores legis: sed factores iustificabunt.

Pro maioꝝ declaratione dictoꝝ Tho. j. ij. q. ciij. q̃ illa cerimonialia erãt quedã remedia adhibita ex ordinatiõe legis ad tollẽdas quasdã immundicias ex statuto legis inductas corporales q̃ tollebant idoneitatẽ ad cultũ diuinũ: quasi quedã irregularitates: sicut dicebat imũdus leprosus: vl' qui tangebat mortuũ ⁊ hmõi. Et hoc est q̃d ait apls ad Heb. ix. q̃ cinis vitule aspsus inq̃naros sanctificãt ad emũdationẽ carnis. Sꝰ ĩmundiciã mẽtis. i. culpam nõ tollebat: q̃ expiatio a pctis nõ potuit fieri nisi p xpm qui tollit pctã mũdi: ⁊ q̃ mysteriũ passionis xpi. nõ duꝛ erat actũ realiter. ille veteris legis cerimonie nõ poterant realiꝛ in se ꝓtinere vnte. ꝓfluente a xpo incarnato ⁊ passo. Sicut ꝓtinent sacra noue legis. ⁊ ideo nõ poterant iustificare ⁊ a pctis mũdare. poterant tñ mens illoꝝ patrũ in veteri lege ꝓiungi xpo incarnato ⁊ passo. Et ita ex illa fide iustificabant: cuꝰ fidei ꝓtestatio quedaꝛ erat ipa cerimoniaꝝ observatio inq̃tuꝰ erat figura xpi. Et q̃ etiã expirarẽt illa cerimonialia ab imũditijs corporalibus erãt in figurã expiatiõis pctoꝝ fiẽde p xpm. Et sciẽduꝰ fm Tho. j. ij. q. xcix. q̃ oia ꝓcepta legis ꝓ illa tria genera cõprehendunt. Vñ dꝰ Deut. vj. Hec sunt ꝓcepta ⁊ ceremonie atq̃ iudicia q̃ mãdauit dñs de' nobis. Si qua ergo alia in scriptura vocabula ponunt sub illis ꝓtinentur. Nam iustificationes de q̃bus fit mentio frequens in ps. ꝓnt dici oia ꝓcepta legis inq̃tũ sunt quedã executiones legalis iustitie: vl' etiã ipe pene vl' pma q̃ ponunt in lege transgressoꝝ ⁊ observatoꝝ ꝓnt dici iustificationes fm q̃ deus aliquos iuste punit vl' pmiat. testimonia aũt de quibus dicit ps. ⁊ Deut. vj. Custodi ꝓcepta ⁊ testimonia ꝓnt dici vno mõ ea q̃ ꝓtinẽt ad penã vl' pmiũ in lege. inq̃tũ sunt ꝓtestationes diuine iustitie. Vel aliomõ dicũtur testimonia q̃ ostendunt auctoꝝitatẽ dei ꝓcipientis: vt

Omnia ꝓcepta legis cõprehendũtur sub tribus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

illō Exo.xx. Audi isrl dñs deus tu⁹ vnus ⁊c. Et illō gen. j. In pncipio creauit de⁹ celū ⁊c. Inter pceptū aūt ⁊ mandatum est hec dria. Quia pceptū est de his q̄ sunt de necessitate salutis seruāda: vt decalogus. Mandatū vo qd nō est necessarium ad salutē: sed qd pfecti⁹. Vel pceptum pōt dici qd deus iussit p seipm. Mandatū qd p alios mādatur: vt per moysen ⁊ aaron.

§.IIII. Quantū ad quartuz

Data fuit lex ꝛgruo tpe iter legē natu⁹ret gratie

Sz quō ꝛgruo tpe data sit illa lex: cōsiderare mirabile est. Si fuit eim data lex mosaica: inter legem nature ⁊ legē gre. Et ꝛueniēs fuit rōne ista. Quelibz lex imponit⁹ duob⁹ generib⁹ hoium. s. bonis ⁊ malis. Alijs tñ ⁊ alijs rationibus Qd sic pz. Imponit eim lex malis. s. duris ⁊ supbis: in remedium ꝗ ignoratiam: ⁊ in flagellū ꝗ supbiam. Per legē eni mali. s. supbi ⁊ duri cōuincunt ⁊ domāt: ⁊ q: hoies illo tpe erāt tales. ió cōuenēs fuit vt tpe moysi lex ver⁹ dare⁹ ad ꝗuincendū eo⁹ supbiam. Supbiebat eim hō de duob⁹ s. de scia ⁊ potentia. Primo de scia q̄si rō naturalis et possit sufficere ad salutem. Et ideo vt de B ei⁹ supbia ꝗuincere⁹ pmissus est hō regimi sue rōnis absq̄ adminiculo legis scripte. Et ex hoc exp̄imento potuit hō discere q̄ patiebat defectū rōnis: q: hoies vsq̄z ad idolatriā ⁊ turpissima vitia ꝛlapsi sunt. Et ió post tpa legis nature fuit necessariū dari legē scriptā. s. Mosaica: q: p legem cognitō pcti fm aplz. Scdo supbiebat hō tpe legis nature d potētia: q: ex arrogāta ⁊ supbia dicebat: deest q̄ subeat: nō deest q̄ impleat. Ideo posq̄ instruct⁹ est p legē scriptā: quia est ei⁹ supbia de infirmitate ⁊ ipotētia: dū iplere nō poterant qd p legem cognoscebāt: ⁊ ō sicut aplz ꝛcludit ad Ro. viij. qd ipossibile erat legi in q̄ infirmabat p carnem misit deus filium suuz vt iustificatio legis iplere⁹ in nobis

Data fuit lex bonis i auxilius ⁊ signum.

Scdo lex vetus data est bonis in auxiliū ⁊ in signū. Et i auxilium qdē ignorantie ⁊ ipotētie. Qd q̄dez tūc necessarium fuit: q̄si lex naturalis obscurari incipiebat, ppter exuberantiā pctoz. Oportebat aūt dare B auxiliū quodā ordine: vt. s. p impfectū ad pfectū manuduce⁹et. Et ideo potuit inter legē nature ⁊ legem gre dari legem scriptā. Scdo lex illa fuit data bonis in signū seu in figuraz legis gre. Omnia eim illa cerimonialia figurabāt mysteria xpi ⁊ ecclesie: sacra que mirabilia sunt. Tho. i. ij. q. xcviij. ar. vi. Et q: aduceniente vitate dz cessare figura: ⁊ figure dnt cedere figurato. Ideo cū tradita fuerit illa lex vt obligaret ppl'm illuz quoad cerimonialia ⁊ iudicialia vsq̄ ad cōsummatiōem seu ipletiōem figurarū de xpo q̄ implete sūt in morte eius: p quā ꝛsecuta est salus hoim. Vñ dixit circa nonā. Cōsum. natū est. ⁊ in signū h⁹ velū tēpli qd tegebat interiora scissum est medū ad inuendū q̄ damna figuraz deficiebāt. Ideo mortua sunt illa legalia: ⁊ nūc etiam mortifera. Et sciēduz q̄ cū q̄ritur quo tpe cessauerūt legalia: q̄ nō potuerūt seruari sine mortali pctō. Circa hoc Aug. distinguit tria tpa. Primū ante passionē xpi in quo legalia nō erāt mortua neqz mortifera. Sed salutifera et currebāt fil'cum euāgelio. Scdm tpa fuit medū inē passionem xpi ⁊ diuulgatōem euāgelij in quo tpe legalia erāt mortua: q: nullam vtutē hēbant neqz obseruari tenebant nō tñ erant mortifera: q: illi q̄ ex iudeis erāt ꝛuersi ad fidem poterant licite ea seruare: dūmodo nō ponerēt spem salutis in eis. putātes. s. eoz obseruantiā necessariā quasi sine legalib⁹ fides xpi non sufficeret ad salutē vel posset iustificare. Et ideo paulus circūcidit Timothe. vt habe⁹ Act. xvi. natum ex iudea matre. ad tollendū scādala aliq̄z iudeorū conuersorū zelātium, p obseruatiōe legalium: nō aūt titus q̄ erat natus ex gentilib⁹. Non enim gentiles cōuersi poterāt seruare legalia sicut ꝛuersi iudei. Ideo aūt voluit spūsanctus q̄ nō statim inhibere⁹ cōuersis ex iudaismo ad fidē xpi obsuātia legaliū: sicut inhibit⁹ fuit cōuersis ex gētilib⁹ rit⁹ gētilium: vt oñderet dria in vtrisqz. Nam gētilitatis ritus repudiabat⁹ tanq̄ semper illicitus ⁊ a deo semp p̄hibit⁹. Ritus aūt legis cessabat tanq̄ impletus p xpi passionē: vtpote a deo m figurā xpi institut⁹. Tertiū ips est post euangeliū diuulgatū in q̄ legalia nō solū sunt mortua vtutē nullā habētia: sz etiā mortifera in q̄ pctū mortale est illa seruare. Et rō hui⁹ est fm Tho. j. ij. q. cij. ar. iiij. Quia oēs cerimonie sunt quedā ꝛpestationes fidei in q̄ ꝛsistit interior cult⁹ dei. Pōt aūt hō fidē interiorē ꝛpestari fac⁹ ficut ⁊ vbis: ⁊ in vtraq̄ ꝛpestatione si aliq̄d hō falsum ꝛpestat: peccat mortalr. Quānis autē sit eadē fides quā habem⁹ de xpo: ⁊ quā habuerūt patres veteris testi. tñ q: ipi pcesserunt nos seqmur: eadē fides diuersis vbis significat⁹ ab eis ⁊ a nobis. Nā ab eis dicebat⁹. Ecce virgo ꝛcipiet ⁊ pariet. ⁊ nos dicim⁹. Virgo cōcepit virgo pep̄it. Idem repētando p vba ꝛteriti tpis qd illi p vba futuri tpis. Silr cerimonie veteris testi figurabant xpm nasciturz passuz ⁊ hmōi. Sacra autē noui testi signant xpm: vt natū ⁊ passum. Sicut q̄ peccaret mortaliter: q̄ nunc fuā fidē, ꝛpestādo doceret xpm nasciturz passurum ⁊ hmōi. qd antiqui pie ⁊ veraciter dicebāt: ita nūc peccaret etiā mortalr: si q̄s cerimonia legis seruaret q̄s illi antiqui pie ⁊ fideli⁹ obseruabāt. Qd autē dz Baruch iiij. Hic est liber madatoz: ⁊ lex q̄ est in eternū. intelligit lex eterna illa q̄tum ad mozalia simplr ⁊ absolute. Quum vo ad cerimonialia est eterna fm figuratum nō figuratum Sciendū q̄ Hiero. ⁊ Aug. in hac maria fuerūt zte opiniones. Hiero. eni distinguēs tñ duo tpa circa illa legalia dicebat q̄ ante passionē xpi in q̄ legalia erāt mortua: sed nō mortifera. Aliud post passionē in quo erāt ⁊ mortua ⁊ mortifera: ita q̄ nō poterāt seruari sine mo. alli pcō. Et sic dicebat q̄ post passionē nunq̄ aplī seruauerūt legalia fm vtutē: sz quadā pia fiḡtione pie ne. s. scādalizarent iudeos ⁊ eoz ꝛuersionē impediret q̄si fiḡtione intelligēda ē fm Tho. nō q̄ illos act⁹ nō faceret fm rei veritē: sz q̄ nō faciebāt tanq̄ legē obseruātes. Sicut si aliq̄s ꝛbscinderet pellicula mēbri virilis, ppter sanitatē: nō cā circūcisionis faciēde: sz indecēs videt dicere. Tho. q̄ aplī ea occultarent, ppter scādalū q̄ ptinet ad vitē vite ⁊ doctrine: ⁊ q̄ vterent fiḡtione in ptinētibus ad salutē fidelū. Dicit etiā Hiero. ⁊ P. fiḡtoz: ie subtrahebat se a gētib⁹ ꝛuersis cū esset antiochie: vt habe⁹ Gal. ij. vt vitaret scādalū iudeoz quoz aplī erat. vñ in B nō peccauit Pet⁹. ⁊ Paul. fiḡtoz: ie cū reprehendit vt vitaret scādalū gentiliū: quorū erat aplī. Sz B Aug. ꝛprobat: q: Paul⁹ in canonica scriptura. s. ad Gal. ij. in q̄ nephas est credere aliq̄d falsum dicit q̄. P. reprehensibilis erat. Vñ vez est fm Tho. post Aug. q̄. P. peccauit ⁊ paul⁹ nō simulatoz: ie: sed vere reprehendit nō aūt peccauit. P. in hoc q̄ ad tpa legalia obseruanit: q: sciebat sibi licere tanq̄ ex iudeis cōuerso: sz in B peccabat q̄ in obseruatiōe legaliū nimia diligētia adhibebat ne scādalizaret iudeos: ita q̄ ex B sequebat scandalum iudeoz. magl teneē Aug. in hac materia. Ad B etiaz facit qd dicit Gia. ij. q. vij. testes. §. fi. Paulus petrū reprehendit q̄ erat ꝛnceps aplōz. Vñ dat intelligi q̄ subditi pnt reprehendere suos ꝛlatos si reprehensibiles sunt: sed B facile refellit si vñ sit reprehensus attendat. Petrus cogebat gētes iudaizare. s. facto suo ⁊ a vitate euāgelij recedere: cū iudeis gregē faciēs ⁊ actib⁹ gentiliū se subtrahēs latenter. Par aūt est in se a fide exorbitare ⁊ alios a fide deijcere exēplo vl vbo. Non q̄ ex B ostendit q̄ ꝛlati possint a subditis accusari: nisi cū exorbitauerit a fide vl alios exorbitare fecerint. Ad hoc etiaz facit di. ix. si ad sacras. Tñ in illa nimia ꝛdescensione circa legalia nō dicit⁹ peccasse mortaliter: sed venialiter. fm Tho.

Legalia q̄ tpe cessauerunt.

¶ De preceptis moralibus ipius legis in cōmuni ⁊ superadditis.

Capitulum .III.

E moralib⁹ preceptis

d veteri legi. de mō iplēdi ea. vtrū cadat sub pcepto, ⁊ de triplici eoz differēia sub qua cōprehendunt act⁹ oim vtutū. et si iplere ea in charitate est in pcepto: ⁊ si sūt dispēsabilia: ⁊ q: ista sunt difficilia ad cōgscēdū: ió cū ps. orādū est. Da mihi intellectū ⁊ scrutabor legē tuā ⁊ custodiā illā i toto corde meo. Nō sufficit q̄ de⁹ dederit nob legē nature ⁊ scripture. s. mosayce. fm illud Eccs. xvij. Addidit ill⁹ disciplinā ⁊ legez vite hereditauit eos nisi det intellectū ei⁹. Lex dz a legēdo: q: sepe dz legi. Sz legere ⁊ nō itelligere est negligere. Human⁹ aūt intellect⁹ d facili errat: sic pz in doctorib⁹ iudeoz antiq̄s ⁊ nouis male itelligētib⁹ legē: nō solū q̄ad cerimonialia: sz et q̄ ad mozalia: vt pz Mat. v. ⁊. vj. c. Nz q̄ q̄ de⁹ det intellectū ad ipaz itelligēdū. q̄ad cerimonialia fm spūalē intellectū sz q̄ adhuc dz obduari: puta q̄ nō comedāt carnes porcine. i. q̄ nō habeant moses lasciui. Quātū ad mozalia fm sensuz lrālem vez ⁊ de ipis mozalib⁹ tria videda sūt.

Nisi detur intellectus ꝛ intellectum ꝛlatio sit frustra d̄ illo.

Tria sunt videda d̄ ipis mozalibus.

¶ Ut modalitas faciēdi ea. cōgscat. ibi. da mihi intellectū
¶ Ut varietas iubendi ea p̄cpt. ibi. ⁊ scrutabor legē tuā
¶ Ut charitas iplendi ea adhibeat. ibi. ⁊ custodiā illam

§.I. Precepta mozalia sūt

Modus vtutis cōsistit in tribus.

de actibus vtutū: sz actus humanus nō pōt ee vtuosus nisi fiat cū debito mō. Modus aūt vtutis fm pbm in ij. Ethi. ꝛsistit in tribus. Primū est vt opetur scies ⁊ b iudicat tā a lege diuina q̄ hūana. Qd eni q̄s facit oino nesciens se illud facere nō mere⁹ pmiū. ⁊ in malis nō meretur penaz si est ignoratia inuincibilis alīs secus. Debet q̄ q̄s seruare p̄cepta sciens illa esse pcepta. Scdm qd ptinet ad modū vtutis est vt opeē volens vl'eligēs ⁊ q̄ importat⁹ lex motus interior. s. volūtatis ⁊ intētiōis. Et ista duo q̄uis nō diuidicet lex hūana. eo q̄ legislator ipius. s. legis humane est hō: q̄ nō dz iudicare de interioribus quos nō videt: sz de exterioribus. Lex tñ diuina dijudicat: q̄ q̄s q̄ est hui⁹ legislator. iudicat etiā de interioribus quos videt. Lex eni humana nō punit volentem occidere: sz lex diuina punit. Vñ dz Matth. v. Qui irascit fratri suo reus erit iudicio: ⁊ sil'r in bonis opibus malā intentionem. s. ꝛta illud. Ne faciatis iusticiā vestram coā hoibus: vt videamini ab eis. Matth. vj. Tertiū qd ptinet ad modū vtutis est vt firmiter ⁊ immobilr opetur. s. in ꝛposito. Et ista firmitas ptinet ad habitū: vt. s. aliquis ex habitu radicato opeē: ⁊ istud non dijudicat nec a lege humana nec diuina. s. vt puniat ex defectu hui⁹. Sz si dz hō mereri in obseruādo aliq̄d pceptuz oz q̄ ⁊ istud obseruet. i. q̄ act⁹ eius ꝛpcedat ex habitu virtutis infuso. nō tñ mālgresso: est pcepti vñ mereat pēnā a deo nō hābendo habitū vtutis: cuius actū opatur. Honozās eni parentes qd ptinet ad pceptū quartū. ⁊ est act⁹ pietatis q̄uis non hēat habitū illius vtutis. s. pietatis, qd semp est cū est in aliq̄ mozali pctō vtiqz nō mere⁹ ex hoc pmiū a deo: nō tñ peccat mortalr in B. Et sic [illegible] um ad illud mod⁹ virtutis nō cadit sub pcepto legis. Intētio eni legislatoris est de duob⁹. Unū est id ad qd intēdit p pcepta legis inducere ⁊ B est vtus. Aliud est id de quo intēdit pceptuz ferre B est qd ducit ⁊ disponit ad virtutē. s. actus vtutis. Nō eni est idē finis pcepti: ⁊ id de quo pceptū datur: sicut ⁊ in alijs rebus nō est idē finis: ⁊ illud qd est ad finē. Ergo intelligere debemus circa legē q̄ oz implere pcepta ei⁹ sciēter cognoscēdo ea. libenter nō ex trisicia vl coacte faciēdo recta intentione nō finistra implendo firmiter hūdo habitū vtutis: vt mereamur, hec. B. Tho. j. ij. q. c. arti. ix.

Ad duo ē nēcio legislatoris

§.II. De varietate mozali

Actus oīm virtutum q̄bus iubem⁹ in lege act⁹ oim vtutū pquirēdi. ait ps. Scrutabor legē tuā. mozale dicit⁹ a moze. Mores ꝛpriē dicunt act⁹ humani q̄ ꝛueniūt rōni. Et hi sunt boni act⁹ Actus aūt humani q̄ disco: dāt a rōne nō mores: sz mali mores dici debēt. Mozalia q̄ ꝛpcepta sunt de his q̄ pertinent ad bonos mores: q̄. s. ꝛueniunt rōni. Qd aūt iudicium rōnis humane: cū a naturali rōne aliqualr deriuet necesse est [illegible] oia ꝛpcepta ptineant ad legez nature. Diuersimode tn: ⁊ pnt sic diuidi q̄ mozaliū legum quedam sunt vt fundamēta: quedā vt supedificamēta: quedam vt additamēta vite virtualis. Vñ ⁊. B. Tho. j. ij. q. c. ar. xj. dicit q̄ mozaliū triplex est gradus. quedā eni sunt cōmunissima a deo manifesta q̄ editione nō indigenti sicut mandata d̄ dilectiōe dei ⁊ ꝛximi ⁊ hmōi que sunt q̄si fines ꝛpceptoz. Finis aūt in opabilibus est pncipiū operādi. s. intentione. Et ideo hec ꝛpcepta cōmunissima dicunt⁹ fundamenta qd̄ est primū in edificatiōe. ⁊ in his nullus pōt errare fm iudiciū rōnis. Preceptū etiā de fide habenda ꝛsupponit⁹ ad decalogū: sicut ⁊ pceptū dilectionis. Sicut eni pma ꝛpcepta legis nature cōia sunt p se nota habētī rōnem naturale ⁊ pmulgatione nō indiget: vt q̄ nemni est fienda iniuria: ⁊ q̄ bonum est faciendū. Ita ⁊ credere in deū est p se notū ei qui hz fidē ⁊ nō indiget alia ꝛpmulgatione nisi infusione fidei. Quedā vo ex mozalibus ꝛpceptis sunt magis determinata: quoz rōnem statim q̄libet popularis pōt de facili videre. Et q: in paucioribus hui⁹ ꝛtingit humanū iudiciū puerti. ió ista editione indigent. Et hec sunt ꝛpcepta decalogi data seu ꝛpposita a deo p seipm populo. Quedā vo sūt quoz rō nō est a deo manifesta p se, sed solū sapientibus. Et ista sunt ꝛpcepta mozalia superadditā decalogo: tradita a deo ꝛpplo p moysen ⁊ aaron. Sz q̄ ea q̄ sunt manifesta sunt pncipia cognoscēdi rōnem eoz q̄ nō sunt ita manifesta. Ideo ista mozalia superadditā decalogo: reducūt⁹ ad decalogū p modū cuiusdā additiōis ad ipa. Et ad q̄libet ꝛpceptoz decalogi reducunt⁹ aliqua superadditā: vt infra declarabit⁹. Et traq̄z tñ genera ꝛpceptorum. s. illa pma cōissima. ⁊ ista superadditā ꝛtinent in decalogo: sz diuersimode. Nam pma cōia ꝛtinent in ꝛceptis decalogi: sicut pncipia in ꝛclusionib⁹ ꝛximis. Superadditā aūt que p sa ꝛpictes cognoscunt⁹: ꝛtinentur in eis: sicut ꝛclusiones in pncipijs. Ipsa aūt ꝛpcepta mozalia sunt d̄ actibus oīm virtutū. Nā pctm fm Amb. est transgressio legis diuine. Qd libet aūt pctm est ꝛsz aliquā virtute directe. ⁊ ꝗ aliqd ꝛpceptoz. Pro cui⁹ declaratōe dicit. B. Tho. j. ij. q. c. ar. ij. q̄ cū lex oīs ordinet ad bonum cōe: vt pz ex diffinitione legis: ꝛpcepta legū diuersificant fm diuersos modos cōitatum. Vñ ⁊ pbs in sua politica docet alias leges dādas in ciuitate q̄ regit⁹ p ꝛpplm: alias in ciuitate q̄ regit⁹ p aliquos potētes de ciuitate. Est aūt alius modus cōitatis ad quē ordinat⁹ lex humana. ⁊ alij ad quē ordinatur lex diuina. Lex eni humana ordinat hoies ad cōitatē ciuilē que est hoim adinuicē. hoies aūt ordinant⁹ adinuicem p actus exteriores: q̄bus inuicē cōicant. Hmōi autē cōicatio ꝛtinet ad rōnem iustīcie q̄ est directiua cōicationis hominum inter se. Et ió lex humana nō ꝛsponit⁹ ꝛpcepta nisi d̄ actibus iustīcie: etiā ꝛcipiat actus aliaz virtutū: vt q̄ non fiat adulteriū: qd̄ ꝛtinet ad castitatē. hoc nō facit nisi inq̄tuz assumit rōnē iustīcie: vt q: p adulteriū, fit iniuria alteri. Sed cōitas ad quā ordinat lex diuina est hoim ad deum in ꝛnti vita vl futura. Et ideo lex diuina ꝛsponit de oibus actib⁹ p quos hoies bene ordinant ad cōicationē cū deo. Nō aūt ꝛiungit⁹ cū deo mēte siue rōe in q̄ est dei imago. Et ió lex diuina dat ꝛpcepta de oibus illis p q̄ rō fit bene ordinata. Hoc aūt est p actus oim virtutū. Nam virtutes intellectuales ordināt bene actus rōnis circa passiones interiores ⁊ mozales circa act⁹ exteriores. Et sic de actib⁹ oim vtutū ꝛcipit: ita tñ q̄ act⁹ q̄ sunt de necessitate vtutis s[illegible] q̄b⁹ nō pōt vt⁹ ꝛsistere sunt sub obligatiōe ꝛpcepti. Sz q̄ sunt de bñ esse seu pfectiōe vtutis nō sunt i ꝛpcepto: ⁊ sub ꝛsilio. Et q̄uis ꝛpcepta decalogi sint soluz de actib⁹ iustīcie. Nā pma tria sunt de actib⁹ vtutis latrie: q̄ est ꝛs iustīcie potissima. Quartuz est de actu pietatis: q̄ est etiā ꝛs iustīcie. Alia sex sunt de actib⁹ iustīcie essentialiter cū ꝛpcepta de actibus aliaz vtutū dant⁹ in alijs mozalib⁹ ꝛpcep̄ legis q̄ ꝛtinēt ad pma cōia: vt de dilectiōe ⁊ fide vl ad superadditā. Que q: vt dicū est ꝛtinent reducti

Mozaliū triplex est gradus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ue in decalogo. Ideo etiã isto mõ ꝓt dici in ꝯso decalogo et alia ꝓcipi. Ideo autẽ magis in decalogo dant ꝓcepta de actibus iustiçie exprsse q̃ de actib⁹ aliarũ virtutũ: q̃ cũ ꝓceptũ importat rõnẽ debiti: et decalogi ꝓcepta sunt q̃ statim mẽs humana intelligit obseruãda: magis appetitus rõ debiti in actibus iustiçie q̃ ẽ alterũ q̃ in actib⁹ aliarum virtutũ. magis eĩn q̃libet cognoscit se debere abstinere ab offensa proximi: q̃ deus honorare q̃ q̃ debeat vti prudẽtia: fortitudine aut tpantia. De q̃bus tñ virtutib⁹ q̃ alis dant ilege ꝓcepta. Scrutãda est q̃ lex. i. diligenter inuestigãda vt inueniant actus oim virtutũ que nobis ꝓcipiuntur.

§.III. De obseruatione eorum cũ dilectiõe q̃ fine dispẽsatiõe ait ps. Custodiã illam

scz legẽ in toto corde meo. Custodire in toto corde: est obseruare toto affectu q̃ dilectione. Nõ eĩn sufficit ad salutẽ custodire seu seruare oia mãdata decalogi q̃ supaddita nisi fiãt in charitate: vt dr Ja. ij. Qui totã legẽ seruauerit offendat autẽ in vno: id est in charitate q̃ vnit nos cũ deo: factus est oim reꝰ. i. dãnabilis ac si nullus seruasset mãdatoꝝ. Seruãdo tñ quodcũq̃ ꝓceptoꝝ ñ exrs in charitate. puta honorãdo pentes: nõ peccat nec ex hoc dãnat: q̃ honorant parẽtes in charitate nõ exrs. Sz ex hoc q̃ nõ habuit charitatẽ. nec se exercuit in actib⁹ eius cũ debuit. Pro maiori autẽ declaratõe hoꝝ dicit T̃ho. pri. se. q. c. ar. r. q̃ act⁹ charitatis ꝓt dupliciter ꝓsiderari. Vno mõ fm q̃ est quidam act⁹ p se. Et hoc mõ cadit sub ꝓcepto legis q̃ de hoc dat spãle ꝓceptũ. s. diliges dñm deũ tuũ: q̃ diliges ꝓximũ Et q̃tũ ad hoc verũ dixerũt illi q̃ dixerũt q̃ mod⁹ charitatis cadit sub ꝓcepto. Non eĩn est impossibile obsuare hoc ꝓceptũ qd est de actu charitatis: q̃ pot se hõ disponere ad charitatẽ habẽdã: q̃ cũ eã habuerit pot eam vti. Alio mõ pot ꝓsiderari actus charitatis fm q̃ est mod⁹ actuũ aliarum virtutũ. i. fm q̃ actus aliarũ vtutũ ordinant ad charitatẽ q̃ est finis ꝓcepti. Et b mõ verũ est q̃ dixerunt alij scz q̃ modus charitatis nõ cadit sub. ꝓcepto. Hoc est dictũ q̃ sub hoc ꝓcepto honora patrem tuum ꝛc. nõ includitur q̃ honorẽt pr̃ ex charitate ꝑ solũ q̃ honorẽt. Ñ q̃ honorat prẽm: nõ ex hõs charitatẽ: nõ efficit trãsgressor ꝓcepti de honoratione parẽtũ etsi sit trãsgressor ꝓcepti qd datur de dilectiõis actu vñ penã merẽt. Quãtis q̃ qui honorat parentes teneat ex charitate honorare: hoc tñ non est ex vi huiꝰ ꝓcepti. Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo: qd intelligit vt oia acta referant in deũ. Et cũ ista sint duo ꝓcepta affirmatiua: scz de honore pentũ q̃ de dilectiõe non obligãtia ad semp pñt q̃ diuersis tpibus obligare. ita pot cõtingere q̃ implẽs ꝓceptũ de honore parẽtũ: nõ tũc trãsgrediat de omissione charitatis in deũ. Oportet ergo ꝓcepta custodire in toto corde. i. in charitate si q̃s vult saluari qd aut dr. Matth. xix. Si vis ad vitã ingredi serua mandata: intelligit nõ solum de mãdatis decalogi: sed etiã de alijs inter q̃ ꝓcipuũ est illud de charitate. Debẽt eĩ semp custodiri ꝓcepta moralia: q̃ indispensabilia sunt. vñ ps. Custodiã legẽ tuã semp in seculũ seculi. Pro cuiꝰ declaratõe dicit. b. T̃ho. pri. se. q. c. arti. viij. q̃ in ꝓceptis dr fieri dispẽsatio q̃n occurrit aliqs particularis casus in quo si verbum legis obseruẽt: ꝓtrariat intẽtiõi legislatoris. Intentio autẽ legislatoris cuiusçũq̃ ordinat principaliter ad bonũ cõmune. Scdo ad ordinẽ iustiçie virtutis fm q̃ bonũ cõe ꝓseruat. Et ad ipm puenit. Si qua ergo ꝓcepta dant que cõtineãt obseruatiõẽ boni cõis vl⁹ ordinẽ iustiçie q̃ virtus hmõi ꝓcepta cõtinẽt intẽtiõẽ legislatoris: q̃ nõ indispẽsabilia sunt: puta si poneret in aliqua ciuitate hoc ꝓceptũ: q̃ nullus destrueret rẽpublicaꝝ vel ꝓderet ciuitatẽ vel q̃ nullus faceret aliquid iniuste hmõi ꝓcepta essent indispensabilia. Pecepta autẽ decalogi cõtinent ipsam intentionẽ legislatoris. s. dei. Nam ꝓcepta prime tabule que ordinãt nos ad deũ ptinẽt ipsũ ordinẽ ad bonũ cõmune q̃ finale qd est deus. Pecepta autẽ scde tabule cõtinẽt ordinem iusticie inter homines seruãde. vt. scz nulli fiat indebitũ q̃ cuilibet reddat debitũ. fm eĩn hãc rõnẽ intelligẽda sunt ꝓcepta decalogi: q̃ iõ sunt oino indispẽsabilia. q̃ eĩn in decalogo ꝓhibet occisiõ hominis: hoc fit inq̃tũ istud hz rõnem indebiti: q̃. s. est innocens. Et hoc lex humana nõ pot ꝓcedere. s. q̃ idebite hõ occidat. Sz malefactores vl⁹ hostes reipublice occidere nõ est indebitũ vñ nõ ꝓtrariat huic ꝓcepto nõ occides q̃ q̃ iudex occidat malefactorẽ. Silr q̃ abraã ꝓsensit occidere filiũ ysaac: nõ ꝓsensit in homicidiũ. ꝓhibitũ: q̃ debitũ erat eũ occidi fm mandatũ dei: qui iuste insligit mortẽ iustis q̃ peccatoribus. p pcõ primi parẽtis: cui⁹ sentẽtie si homo est executor deo iubente: nõ est homicida sed nec deus iubẽs. Silr si alicui auferat qd suũ est si debitũ est q̃ amittat hoc nõ est furtũ qd in decalogo ꝓhibet. Et ideo cũ filij israel tulerũt spolia egyptioꝝ deo iubẽte cui⁹ sunt oia nõ cõmiserũt furtũ. Et osee accedẽs ad mulierẽ fornicariã vel adulterã: nõ cõmisit fornicationẽ nec adulteriũ: q̃ sua erat ad quã accessit deo iubẽte: qui est instutor mrimonij. Ñ q̃ aliqui dicũt q̃ ꝓcepta prime tabule sunt oino idispẽsabilia etiã a ꝏ. Et hoc iõ: q̃ semper trãsgressio eoꝝ hz rõnem indebiti. Sed ꝓcepta scde tabule sunt dispẽsabilia: q̃ pñt materialiter trãsgredi: nõ habẽdo in se rõnem indebiti. vt pz in exẽplis positis.

Nisi ĩ charitate fiãt actꝰ q̃s lex ꝓcipit nihil valent

Actꝰ charitatis ꝓt ꝓsiderari dupliciter

§.IIII. De fundamento seu principio moralium ꝓceptoꝝ qd est charitas. Ñ apls ad Phil.

In charitate radicati q̃ fundati potest intelligi illud ps. Portio mea dñe dixi custodire legẽ tuã. Ante homiẽ posita sunt multa bona vera vel apparẽtia: vt bona tpalia diuitie: honores delectatiões corporee. Bona spiritualia vt scientia q̃ virtutes. Ad quodcũq̃ vult extendat manus suã vt eligat q̃ querat. Et alij quidẽ vt parte h[illegible] melioreꝝ eligũt diuitias: alij voluptates: alij sciẽtias: ꝑ iu[illegible] q̃ sancti homines eligũt q̃ parte sua verũ bonũ. s. custodire leges dei q̃ mandata eius dicẽtes cũ ps. Portio mea dñe. i. ps quã mihi elegi de bonis dixi. i. ꝓlibera[illegible]ẽ custodire legẽ tuã. Nec custodit integre p dilectionẽ. Ñ fi apls. plenim do legis est dilectio. Omne eĩn ꝓceptũ legis ad hoc ordinat. Pro cuius declaratiõe dicit. b. T̃ho. se. se. q. c. arti. q̃ cũ ꝓceptũ ipoꝛtet rõnẽ debiti: q̃. s. ex hoc q̃ aliqd ꝓcipit dr fieri. Intãtũ aliquid cadit sub ꝓcepto inquãtũ hz rõnẽ debiti. Est autẽ aliqd debitũ dupliꝛ. Vno modo p se. Alio mõ ꝓpter alid. Per se ẽ debitũ invnoquoq̃ negocio id qd ẽ finis: qui hz rõnẽ p se boni. Propter alid est debitum qd ordinat ad finẽ: sicut medico p se est debitũ q̃ sanet q̃ B ẽ finis artis eiꝰ ꝓpter alid autẽ medico ẽ debitũ vt det medicinã: q̃ medicina ordinat ad inducẽdã sanitatẽ. Finis autẽ spualis vite est: vt homo vniat deo: q̃ hoc fit p charitatem: q̃ qui manet in charitate in deo manet q̃ deus in eo. vt. j. Joh. iiij. Ideo dicit ꝓcharitas: quasi chara vnitas in hoc cõsistit pfectio vltima creature vniri cũ deo: q̃ ad B ordinant sicut ad finẽ oia ꝓcepta q̃ ptinent ad spualem vitã. Ñ apls. j. ad T̃ime. j. Finis ꝓcepti. s. omis est charitas. de corde pur o: ꝓsciẽtia bona: q̃ fide nõ ficta. Omes eĩn vtutes de quarũ actibus dant ꝓcepta ordinant vl⁹ ad purificandũ corda a turbinibus passionũ: sicut virtutes q̃ sunt circa passiones moderãdas: vt fortitudo q̃ temperantia: vel saltẽ ad habẽdã bonã ꝓscientiã. Sicut virtutes q̃ sunt circa opatiões: vt iustiçia q̃ prudentia vel ad habẽdã rectam fidẽ: vt illa q̃ ptinent ad diuinũ cultũ. Et hoc tria requirunt ad diligẽdũ deũ. Nam cor inpurũ a dei dilectione abstrahitur ꝓpter passiones inclinantes ad terrena. Cõscientia mala facit horrere diuinã iusticiã ꝓ timorem pene. Fides ficta trahit affectũ in id qd de deo fingitur sepans se a dei veritate. In q̃libet autẽ genere illd qd ẽ per se est ꝓius eo qd est p aliud. Et iõ ꝓmũ q̃ maximũ mãdatoꝝ est de charitate: vt dicit ꝓpha. Matth. xxij. Nõ ponitur autẽ b in decalogo: q̃ ꝓsupponitur ad illũ q̃ in oib⁹ alijs

Omes ꝓceptus ad b ordinãt vt deũ q̃ primus diligatur.

Debitus ẽ aliqd duplicãter.

ꝓceptis includit istud. Diuersificat autẽ ꝓceptũ de dilectione in duo. s. in diligẽdo deũ q̃ in diligẽdo ꝓximũ. Ñ ps. Matth. xxij. Postq̃ interrogat⁹ d magno q̃ ꝓcipuo mãdato in lege. rndit. Diliges dñz deũ tuũ ex to. cor. tuo q̃ ex tota aia tua: q̃ ex oi mente tua. hoc est maximũ q̃ primum mandatũ. Scdm autẽ sile huic est. Diliges ꝓximũ tuũ sicut teipm. subdit. In his duob⁹ mãdat⁹ vniuersa lex pendet q̃ pphe. q̃. j. Jo. iiij. dicit. Hoc mãdatũ habemus a deo: vt qui diligit deũ diligat q̃ fratrẽ suũ. Et q̃uis vnũ includat in alio: nec posset esse dilectio dei vera sine dilectione ꝓximi: nec dilectio ꝓximi sine dilectiõe dei: cum dilectio ꝓximi ordinet ad dilectionẽ dei: vt ad finẽ, ꝓpter qd dicit apls. Qui ꝓximũ diligit legẽ impleuit: T̃ n oportuit dari distincte ꝓceptũ: nõ solũ d dilectiõe dei. s. Diliges dñm deũ tuũ. [illegible] habet Deut. vj. Sed etiã de dilectiõe ꝓximi: cũ dicit Leui. xix. Diliges amicũ tuũ sicut teipm. i. ꝓximũ. q̃ b ꝓpter min⁹ capaces: q̃ nõ de facili vnũ sub altero sciunt ꝓtineri. Et q̃uis etiã diligere nosipos teneamur. T̃amẽ de b nõ dat spãle ꝓceptũ: q̃ q̃tũcunq̃ quis excidat a vitate. remãet tñ in ipo dilectõ sui. Nec ita ꝓtingit obscurari rõnẽ ẽca dilectionẽ sui: nẽ circa dilectionẽ dei q̃ ꝓximi. Vel etiã q̃ ex b q̃ q̃s diligit deũ q̃ ꝓximũ ve diligit q̃ seipz. [illegible] etiã in ꝓcepto d dilectiõe ꝓximi notat dilectio sui: cũ hoc ponat ꝓ regula q̃ modo dilectiõis ꝓximi: cum dicit teipm.

Pl. inuit. et lob. [illegible] ꝓceptũ

§.V. De ipo decalogo qui continet decẽ ꝓcepta. dicit Deut. iiij. Ostẽdit vobis dñs pactũ suũ q̃ ꝓcepit vt faceretis. q̃. r. verba q̃ scripsit in duab⁹ tabulis lapideis. Nec autẽ exprsse ponunt. Exo. xx.

vt patebit infra. Et ad obseruationẽ eoꝝ inuitans. ps. vij. In psalt[illegible] chorda q̃ psallite et. Psalteriũ ẽ lex. r. chorde sunt [illegible] ꝓceptis: q̃ [illegible] intitulauit de. r. chordis. Manib⁹ autẽ tactũ tale instrũ[illegible]ddit suauẽ sonuz q̃ nõ aliter. T̃angere igitur manu psalterũ illud. i. legẽ est ope seruare. Et p b vitat oẽ pctũ: q̃ su[illegible] armonia bonoꝝ opeꝝ inde sequit. Ñ ps. Iniquitatẽ odio habui q̃ abominat⁹ sum. legẽ autem tuã dilexi. q. d. Ideo odiui oẽm iniqtatẽ. i. vitaui: q̃ legez mandatoꝝ tuoꝝ seruaui. Ñ Aug. in dicto li. T̃angis p manu chordã qua colit deꝰ. Et occidit bestia supstitiõis: q̃ sic de alijs. Et cũ pctũ sit trãsgressio legis diuine: q̃ celestium inobediẽtia mãdatoꝝ q̃ oẽ pctũ sit vl⁹ i deũ vl⁹ in ꝓximũ: vl⁹ ꝏ seipm. pot dici fm quãdam adaptationez q̃ p pna tria obseruata vitant pctã directe ꝏ deum ꝑ quinq̃ sequẽtia pctã que sunt ꝏ ꝓximuz. p duo vltima que sunt ꝏ seipm. Nam p desideria q̃ ꝓcupiscẽtias: malas interiores nõ fit lesio ꝓximo: sed sibiꝑsi. i. aie sue quã maculauit p praua desideria. Rõnem autẽ sufficientẽ quare. s. non sunt plura nec paucioꝝ assignat. b. T̃ho. j. ij. q. c. arti. v. Sicut eni ait ꝓcepta legis humane ordinãt hoiez ad cõitatem humanã: ita ꝓcepta diuine legis ordinãt hoiem ad quãdam cõitatem hoin sub deo. Ad hoc autẽ vt hõ in alia cõitate cõmorẽt duo requirunt. Primũ est vt homo bene se habeat ad eũ q̃ praeest cõitati. Scdo vt bene se habeat ad alios cõitatis ꝓsocios q̃ ꝓticipes. Oportet ergo q̃ in lege diuina ferant aliqua ꝓcepta ordinãtia hoiem in deũ. q̃ deinde alia ꝓcepta ordinantia hoiem ad alios ꝓximos fibi cõuenientes sub eodẽ principe. Principi autẽ cõitatis tria debet hõ. Primo fidelitatẽ. Scdo reuerẽtiã Tertio famulatũ. Fidelitas autẽ ad dñm in hoc ꝓsistit: vt hom[illegible]ẽ ꝓncipatus ad aliũ nõ deferat q̃ q̃tum ad hoc accipit primũ ꝓceptũ cũ dicit. Nõ habebis deos alienos coram me. Reuerentia ad dñm seruat: vt nil iniuriosum in eũ cõ[illegible]at: q̃ q̃tum ad hoc assumit scdm ꝓceptũ. s. Nõ assumes nomen dei tui inuanũ. Famulatus deo debet in recõpensatiõe beneficioꝝ que ab eo recipiunt a subditis Et q̃tum ad hoc ptinet tertũ ꝓceptum. s. de sanctificatione sabbati in memoriã cõditionis rei. Memẽto ait vt di

Nõ affirmat quare nõ plura vl⁹ paucioꝝ ꝓcepta sunt q̃ decem

In decalogo non daꝰ ꝓceꝑ seipso ordinatum.

em sabbat[illegible]nctifices ꝛc. Ad primos autẽ bene se quis habet q̃ spãliter q̃ generali. Specialiꝰ quidẽ q̃tũ ad eos quibus est debitũ vt eis debitũ reddat: q̃ q̃tum ad hoc dicit. Honora patrem tuum q̃ matrem. Quãtum ad oẽs generali bene se hz hõ vt nulli nocumentũ inferat nec ope: nec corde: nec ore. Et nocumentũ primo inferẽ ope q̃nq̃ in ꝓsona, ꝓpriam q̃tum ad ꝓsistẽtiã: q̃ sic, ꝓhibetur homicidiũ cũ dicit. Nõ occides. Q̃nq̃ in ꝓsonam ꝓximam q̃tum ad ꝓpagationẽ ꝓlis: q̃ sic ꝓcipit. Non mechaberis. Q̃nq̃ fit iniuria in rẽ possessam: q̃ ordinat ad vtrũq̃. q̃ sic dicit. Nõ furtũ facies. Nocumentũ oris, ꝓhibet cum dicit. Non loqueris falsum testimoniũ ꝓximũ tuum. Nocumentũ cordis cuz dicit. Non ꝓcupisces rem ꝓximi tui: nec desiderabis vxorẽ eius ꝛc. Scdm hanc assignationẽ nõ dat aliqd ꝓceptum ordinãs hoiem in se ipm. q̃ rõ fm T̃ho. q̃ cũ ꝓcepta decalogi referant vt ad finẽ ad ꝓcepta dilectiõis dei q̃ ꝓximi. Sicut in illis ꝓceptis de dilectione dei q̃ ꝓximi includit dilectio sui: q̃ tũc vere q̃s diligit seipm: cũ ordinat se bene in deũ q̃ ꝓximũ Ita etiã tũc q̃s bene ordinat seipm cũ bene se hz ad deũ q̃ ꝓximũ seruando ista ꝓcepta. Vel etiã nõ dat ꝓceptum in decalogo spãle de seipo ordinatũ: q̃ cũ ꝓcepta decalogi. ops q̃ sint talia que statiz in mẽte ppli cadere poslint. Preceptum autẽ hz rõnem debiti q̃ aut hõ ex necessitate debeat aliquid deo q̃ ꝓximo. hoc de facili cadit in conceptione hois ꝓcipue fidelis. Sed q̃ ex necessitate sit ei debitum de his q̃ ptinent ad seipm. nõ apparet hoc in ꝓpto cũ videat ꝓximo aspectu q̃ quilibet sit liber sui m his q̃ ptinent ad ipm. Sed magis inordinationes hoim ad seipos puenunt ad ppli m mediãte instructiõe sapientis Preceptũ autẽ de obseruatiõe sabbati inq̃tum est morale ptinens ad decalogũ mq̃tum intelligit ibi ꝓcipi quies mẽtis in deo. q̃ vacare deo ꝓ aliquo tpe. Sz q̃tum ad determinationẽ diei talis. s. sabbati est cerimoniale q̃ nõ morale: vñ nunc cessat. q̃ q̃uis Elichius q̃ Origenes ista decem ꝓcepta liter distinguãt q̃ assignẽt, ista tñ melio: fm T̃ho. quam ponit Aug. vt dictum est.

§.VI. De preceptis moralibus additis decalogo ꝓ quibus potest induci illud ps.

Legem pone mihi dñe in via tua q̃ dirige me in semitam rectam, ꝓpter minicos meos. Via qua itur ad deum est via virtutũ: dantur ꝓcepta legis vt dictum est. Sed opꝰ q̃ deus ponat in affectu nostro per gratiã. s. vt velimus seruare: q̃ dicit Augu. Sine spiritusancto constat nos mandata dei seruare non posse. Semita que est strictior aditus q̃ via pot intelligi collectio illorum moralium mandatorum que addunt decalogo: que vtiq̃ artiora sunt ad seruandũ: vt patebit. Et oportet q̃ deus dirigat ad recte sentiendum de eis, ꝓpter iniuicos iudeoꝝ male de eis sentientũ: vl⁹ xpianoꝝ male de eis sentientũ: vl⁹ demonũ nos seducere cupiẽtũ. Sunt igit hmõi addita que deferunt p. d a deo mediãte doctrina q̃ instructiõe sapientũ subtilioꝝ eoꝝ ꝓsideratione. Ñ in ꝓcepto ꝓmo vbi ꝓhibetur cultus alioꝝ deorum. addunt ꝓcepta, ꝓhibentia ea que ordinant in cultũ idoloꝝ: sicut habetur Deut. xiij. Non inueniatur in te qui lustret filium suum aut filiam suam p ignẽ ducẽs. aut qui ariolos sciscitet: aut obseruet somnia atq̃ augurĩa: nec sit maleficus aut incantator: nec phitones consulat: nec diuinos q̃ querat a mortuis veritatem. Et sic omnis superstitio prohibetur diuinatio incantatio q̃ vana obseruatio. Scdo ꝓcepto quo prohibet periurium. supaddit ei ꝓhibitio blasphemie Leui. xiiij. Et q̃ ꝓhibitio false doctrine. Deut. xiij. Tertio ꝓcepto supaddantur oia cerimonialia vt determinatiua modi exteriores diuini cultus qui ꝓcipue in festis est exercẽdus. Nũc autem illis cerimonijs cessantibus succedunt cerimonij diuini cultus noui testamenti que obseruande sunt fm ordinationem ecclesie vl⁹ cõsuetudinem locoꝝ in sacra

Nota dif ferentiam inter viã q̃ semitã.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mētis ⁊ diuīs officijs:vt di.xi.eccl'iastica.. ꝓcipiť aūt i eo vt vacet deo ꝓ aliq̄ tpe:⁊ fm ꝗ ponit i decalogo:⁊ nūc sabbato succedit dies dñic'. Et alia festa ex statuto eccl'ie.

Quarto ꝑcepto de honore parentū supadduntur vniuersa ꝑcepta inducētia ad reuerentiā ⁊ obedientiā exhibēda maioribⁿ:⁊ ꝑcepta inducētia ad beneficia exhibenda tem poralia vel spiualia primis vt elemosynas:aut etiam minoribus vt curam quā debent habere parentes de filijs:⁊ prelati de subditis. Et etiā ꝑceptū de honoratōe senū fm illud Leui.xix.honora psonā senij:⁊ coā cano capite surge. Quinto q̄d est de phibitione homicidij:supadditur phibitio cuiuscūq; mollitionis cōtra psonas proximi. Sicut illud Leui.xix. Non stabis cōtra sanguinē primi tui. Et phibitio odij fm illud Leui.xix. Non oderis frem tuū in corde tuo:sed publice argue eū. Sexto q̄d est d adulterij phibitione:supaddit ꝑceptum de phibitione mereticij:fm illud Deutero.xxiij. Nō erit meretrix de filiab'ysrl' nec scortator de filijs israel. Et phibitio vinij contra naturam fm illud Leuit.xxviij.cum masculo nō cōmisceberis Et vitij bestialitatis:fm illud Leui.xxviij. Cum omni pecore non coibis. Septimo de prohibitione furti:super adduntur prohibitio vsure.fm illd Deutero.xxiij. Nō feneraberis fratri tuo ad vsuram.⁊ phibitio fraudis:fm illud Deutero.xxv. Non habebis in sacculo diuersa pondere maius ⁊ minus. Et vniuersaliter omnia que pertinent ad calumniam ⁊ rapinam. Octauo q̄d est de prohibitione falsi testimonij:superadditur prohibito falsi iudicij fm illud Exodi.xxiij. Nec in iudicio plurimorū sententie acquiesces:vt a vero deuies. Et phibitio mēdacij:fm illd Mendatium fugies.⁊ phibitio detractiōis:fm illud Leui.xix. Non eris susurro ⁊ criminator in populis. Alijs duobus ꝑceptis vltimis nulla alia adduntur:quia omnis mala cōcupiscentia etiam aliorū vitiorū per ea prohibetur:propterea aūt magis phibetur specialiter desiderium adulterij ⁊ furti q̄ aliorum vitiorū:vt homicidij ⁊ huiusmodi. Ex eo q: delectatio adulterij ⁊ vtilis diuitiarū sunt fm scipa appetibilia:inquantū habent rationē boni delectabilis vel vtilis. Sed homicidiū ⁊ falsitas sunt fm se horribilia:quia primus ⁊ veritas naturaliter amantur ⁊ non desiderantur contraria eis:nisi propter aliud ⁊ iterum:q: passiones irascibilis:deriuant a passionib' cōcupiscibilis:ideo in ꝑceptis decalogi que sunt q̄si prima elementa legis nō erat mentio facienda de passionib' et vitijs irascibilis:sed tm cōcupiscibilis:⁊ in ꝑceptis supadditis decalogo replunt in diuersis locis ꝑcepta de oibus virtutibus:sed non ita aperte.

Desiderium adulterij ⁊ furti magis phibetur q̄ ponit.

¶ De decalogo ⁊ singulis preceptis eius in particulari. Capitulum. IIII.

E singulis preceptis

d decalogi:quorū tria prima ptinent ad dilectionē dei. Et illorū primum est. Nō habebis deos alienos coram me:nec facies sculptile:neq; adorabis neq; coles ea. Exo.xx. Ad q̄d etiā facit q̄d ait dñs per ps. Israel si audieris me nō erit in te deus recēs:neq; adorabis deū alienū.ego.ēm sum dñs de' tu'. Isrl'inꝑpietat videś deū ⁊ significat populū fidelē:qui si audit.i.obedit deo:in mādatis legis sue obseruat q̄d sequit:q: hoc ē primū mādatū legis:vt scz nō fit in corde suo ⁊ credulitate alius deus q̄ verus deus qui est eternus. Omnis alius qui opinione falsa haberet deus esset deus recens. Neq; ad ꝓcet cultu exterior:quo quis ꝓtestatur fidē suam:deos alienos extra deum verū. Et quia sapientis est ordinare fm pbm. Maxima aūt sapientia reperitur in lege diuina:ideo cuz maximo ordine posita et numerata sunt ipsa ꝑcepta. Et vt istud fit primum. Pro cuius declaratione dicit.b. Tho. secūda se.q.cxxij.ar.ij.q̄ ad legem ptinet homines facere bonos:⁊ ideo opz ꝑcepta legis ordinari fm ordinem generationis:fm quā homo fit bonus. In ordine autem generatiōis duo sunt attendenda:quorū primus est q̄ prima ps primo cōstituit. Sicut in generatione animalis primo generat cor:vt in domo primo fit fundamentū. Et i bonitate ai me prima ps est bonitas volūtatis:ex quo homo vtit bene q̄cumq; alia bonitate. Bonitas aūt voluntatis attendit ur ad obiectū suū q̄d est finis:⁊ iō i eo est q̄ erat per legē instituendus ad vtutē. Primo oportuit q̄st facere q̄dam fundamentū religionis:p quā hō debite ordinat in deū q̄ est vltimus finis hūane volūtatis. Scdm q̄d attendit in ordine gratiōis est q̄ pus ipedimēta ⁊ ꝓria tollāt:sicut agricola pus purgat agrū q̄ seminet. Et ideo circa vtutes religiōis pus erat hō istruēdus vt ipedimēta ve religiōis excluderet q̄ q̄ act' ei' exerceret:scz in colendo eū:ꝑcipum aūt impedimentū religionis est:q̄ hō inhereat falso deo fm illud Matth.vij. Nō potestis seruire deo ⁊ mammone.⁊ ideo rōnabiliter primo ꝑcepto excludit cultus falsorum deorū:pus ergo erant primitenda ꝑcepta negatiua q̄bus tollerent ipedimenta religionis.s.infidelitas p primum ꝑceptum:⁊ irreuerētia p secūm:⁊ postea tacendum fundamentū religionis per cultum exhibendū deo:q̄d fit in tertio ꝑcepto.s.de sanctificatione sabbati. Nō ergo fit in te deus recens vt credas vel colas alium deū q̄ eternum. Neq; adorabis deū alienum:vt notat beat' Tho.in libello de decem preceptis.

quattuor faciēdā i fideles q̄ hoc ꝑceptū:q̄ illi tuti sunt a malis omnibus tamē fide les.

§.I. Sicut cōtra istud pre

ceptum primum. Non habebis vel adorabis deos alienos faciēdo. antiqui pagani quadruplicita ⁊ nunc mali fideles quasi eos imitantes. Quidam enim colunt celestia corpora credentes astra eē deos. De q̄bus dicit Sapiētie.xiij. Solem ⁊ lunam ⁊ gyrum stellarū rectores orbis credentes deos putauerunt. Et ideo Moyse prohibuit iudeis ne leuarent oculos ad celum:⁊ adorarent solem et lunam ⁊ stellas que fecit deus in mistrium:ꝛc. vt in seruitium nostrū non in cultū eorū. Hos imitātur cōtra hoc ꝑceptum agentes astrologi qui dicunt rectores esse animarum corpora celestia ⁊ constellatiōibus suis quibus nascitur homines necesse ad bonū vel malū trahi. Et hi pro hereticis ꝓdemnantur.xxxiiij.q.iij.c.pe. Quidā alij colebant inferiora elementa de quibus Sap.xiij. Aut igne spiritum aut aerem deos putauerūt. Chaldei ignem p deo habebant:⁊ q: Abraam cum fratribus suis:⁊ patre Aram noluerunt illum colere dicentes non esse deum. In ignez proiecti sunt vt experirentur vim eius sed fide euaserunt. Unde abraam dicit liberatus de vr.i.de igne chaldeorum. His similes sunt qui in inferioribⁿ male vtuntur. Nimis amantes diuitias. Vñ ⁊ apls dicit auaritiam esse idolorum seruitutē:q: cultū quē dz auarus deo exhibere ⁊ sollicitudinem:exhibet nūmo. Tertij errantes colebant homines in deos se vel alios. Aliqui cōtra nimis carnaliter amantes certas psonas:ipis mortuis fecerūt eis imagines quas colebant in deos. Sicut fecit Ninus de belo patre suo. Vñ idola primo denoiata sunt vt dicerentur bel vel baal vel baalim. Et sap.xiiij. dicitur. Acerbo luctu dolens pater cito rapti filij fecit imaginem:⁊ illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat:nunc quasi deū colere cepit. His similes sunt qui nimis amant aliquas personas siue presidentes vt pro eis non vereantur oia mala facere. Vel filios quos male nutriunt:⁊ vt dimittant diuites:rapinas faciūt. Cōtra quos psal. Nolite confidere in pncipibus:in filijs hominum in quibus non est salus. Aliqui vero fuerunt qui ꝑ sumptuosi:vt se facerent deos nominare ⁊ colere filios. illō Ezechielis.xxviij. Eleuatum est cor tuum et dixisti deus ego sum. Nō nabuchodonosor conat' est facere per Holofernem ducem exercitus sui. Sed confusus:v. patz Iudith primo. Hos imitantur qui nimis credunt sensui suo et qui voluptatibus corporis inherent vt vltimo fini:de quibus apls ad Phil'.iij. Quorū deus venter est. Ceteri colebant demones qui in statuis habitantes dabāt responsa requisiti ad decipiendū homes:vt pz in legēdis apl'orū. De quibus ps. Omēs dij gētiū demonia. Hos imitant faciētes diuinationes:incātationes ⁊ varias obseruationes. In q̄bus fiunt fm Aug.q̄dā pacta tacita vl' expssa cū demonibus:⁊ iō ista faciētes adorant deos alienos.i.demones q̄ sunt alieni ab omni misericordia ⁊ veritate. Et q̄ grauiter ōlinquāt ista faciētes ps p illō q̄d dicit Aug.⁊ hētur.xxvj q.vij. Nō obseruēt dies q̄ dicunt egyptiaci:aut Kal'. Januarij:⁊ infra. Qui hariol' quasi cūq; diuinationes aut fata aut auguria obseruāt aut ꝓsentit obseruātib':siue p quosdam numeros litterarū ⁊ lune ⁊ p pythagoricā nigromāciam egrotātiū:vitā vl' mortē;pspera vl' aduersa inq̄rit. Si ue qui attēdūt somnialia scripta:⁊ falso Daniel' noie intitulata:⁊ sortes q̄ dicūt scrōū apl'orū:⁊ auguria auiū:⁊ aliqua p domo faciēda:vl' ꝓiugia copulāda.aut in collectionibus herbarū carmina dicūt:aut pictaciolas.i. breuia p quauis infirmitate sup homes ⁊ aialia ponūt pter simbolū rōnē dñicā:aut magicis falsitatib' in grādinarijs ⁊ pestatib' credūt.q̄ talib' credūt aut ad eorū dom' ad cūtes:aut suis domib' introducūt:aut interrogāt:sciāt se fidem ꝓfiāmā ⁊ baptismū puariasse:⁊ paganū ⁊ apostatā ⁊ dei inimicū irā dei in eternum incurrere:nisi ecclīastica pnia emēdat' deo recōciliet'. Hec ibi. Et in capto ꝑcedēti dicit idem. Admoneant sacerdotes fideles magicas artes ⁊ incātatōes p infirmitatibus hoīm vl' aialiū laqueos esse ⁊ insidias hostis antiq̄:q̄b' ille pfidus genus hūanū decipe nitit'. Ecce quō decipit:q: cū hmōi incātatiōib' ꝑ misceant aliqua pia:vt orōnes.credet se hō colere deū ⁊ colit diab'lū q̄ ibi opat'. Sz nō adorabis deū alienū.i. demones p incātatiōes ꝓcipit dñs p Moysen ⁊ per psal.

Deū coli. ut. dru. ia r.

§.II. Quattuor autē rōnes

sunt q̄b' ex infusio cultu falsorū deorū debem' verū deū colere q̄ hab' in dicto libello.b. Tho.de agno. Et nō pnt notari in q̄d subdit' inver.psal. Ego ēm sum dñs deus tuus. Pria est ex dei bōitate. Omne ēm bonū naturale vel tpalevel sp. ale a deo hem'. Quid ēm habes ait apls j.ad Cor.iiij.q̄d non accepisti. Ps. Aperiēte te manū tuā s.large puidētie:omia implebunt bonitate. Et omnia in nihilū redirēt:nisi manus omnipotētis ea sustentaret:ait Greg.vñ dicit. Ego sum q̄ scz do esse oibus:⁊ pseruo ⁊ solus habeo esse immutabile. Et iō vt ver' deus adorandus. Nimis ingratus est q̄ deū nō colit a quo oia bona recepit Deut'.xxxij. Nūquid nō ipse est pr tu' qui possider ⁊ fecit et creauit te. Qui aūt nō recognoscit bnficia ei' ⁊ nō colit eū:sil'is est illis israelitis q̄ educti de deserto cuz tot mirabilibus ostensis:coluerūt deos dicētes. Hi sunt dij tui israel. Exod.xxxij. Scda rō quare debemus eū colere ⁊ nō aliū deū est ex pmij numeralitate seu magnitudine. In nulla ēm lege pmittit' obseruatoribus eius tm promiū:In lege machometi pmittit' saracenis p pmio obseruatōis eius fluuius lactis ⁊ mellis. Judei expectabāt terrā pmissionis:⁊ expectāt reuersionē illius. Sed xpianis pmittit' glia ageloꝝ. Vñ ⁊ apls ad Ro.viij. Nō sunt ꝓdigne passiones hui' tpis ad futurā glam. Matth.xxij Equales sunt angelis dei. Vñ dicit:ego sum dñs. Dñs dicitur quasi domnus'.s.glie. Ps. Gratiā ⁊ gliam dabit dñs

Tertia rō est ex sui dignitate:q̄ vt dr Eccli primo. Un' est ēm deus omps rex potēs ⁊ metuēd..s nimis. Sapiētissimus est q: oia nuda ⁊ apta sunt oculis eius. Ad Heb.iiij Vñ deus latine;grece theos dr:⁊ theos deriuat ab ythin q̄d videre:q: oia videt. Quarta rō est ex pacti fidelitate. Nā in baptismo qnilibet abrenūciat diabolo ⁊ pompis eius:⁊ obligat se ad seruandum mandata dei ⁊ ad fidem. Vñ de magnū suppliciū meret' frangens promissuz ad Heb.x. Irritam q̄s faciēs legē Moysi duobus aut tribus testibus lapidabit' sine vlla miseratione:q̄to magis putādum est deteriora mereri supplicia.qui filiū dei conculcauerit ⁊c. Vñ dicit. Ego sum dñs de' tu', tu', s, frater

effect' p icarnatōes:⁊ quē elegisti i deū tuū ad eū colēdū.

§.III. De secūdo precepto

q̄d ē. Nō assumes nomē dei tui in vanū. Exod.xx. Sicut per primum ꝑceptum excluditur vicium superstitiōis: q̄d opponit' religionis virtuti fm excessum:ne scz cult' di bet esse id uinus alteri tradat q̄ deo vero. Ita p scdm ꝑceptū exclu ditur vicium irreligiositatis q̄d opponit' religioni fm defectum:ne scz deus contēnat' per defectū reuerētie. Primus aūt est deū suscipe ad colendū q̄ eū susceptū honorare:⁊ ideo rōnabiliter pmittit' primū ꝑceptū quo phibet' supstitio.scdo quo phibet' piurū alia ptinētia ad irreligiositate seu irreuerētiā dei. Tho.se.se.q.cxxij.arti.iij. Et q̄uis p hoc ꝑceptū ppne ⁊ pncipaliter phibeat assumptio nominis dei illa qua assumit' nomē dñi ad ꝓfirmationem vbi p modū iuramēti:ex co q̄ illa est frequētior apd homies:⁊ ꝑcepta decalogi sunt de his q̄ prius in occursum humani generis solēt accidere.tñ pōt ex ꝓsequēti intelligi prohibita:omis inordinata diuini nois assumptio Et fm hoc repiunt' diuerse expositiōes hui' ꝑcepti. Ite q̄uis noia dei sint multa:tñ q: reuerentia debet' noib' dei rōne rei signate q̄ est vna scz diuinitas:nō rōe vocū significantiū q̄ sunt mlte.ideo signāter in singulari dr:nō assumes nomē dei tui in vanū. Idē Tho. Frequēter pctōres faciūt ꝓtra istud ꝑceptū ,ppter q̄d dici potest illud psal. Uniuersa vanitas omnis hō viuēs. Hō aliqn fm Greg. in moral'.signat naturā cū culpa. Vñ.j.ad Corin.iij.dicit apostolus. Cum sit in vobis zelus ⁊ cōtentio:nōne carnales estis:⁊ fm hommem ambulatis:id est fm sensualitatem culpabilem. est autez talis homo:id est peccato:vniuersa vanitas:id est vanus omni modo vanitatis. Dicitur ēm vanum quadruplex. Primo vanū:id est falsum.iuxta illud psal.vana:id est falsa locuti sunt vnusquisq; ad primum suū. Secūdo dicitur vanū q̄d est inutilū Eccē.vlt. Adolescentia ⁊ voluptas vana sunt:id est adolescens voluptuosus illicita cōmittit. Tertio dicitur vanū inutile seu indiscretū:fm illud Hiere.li. Vana opa eorū et risu digna. Quarto dicit' vanū q̄d nō consequit' finem suuz ad quē ordinatur Sap.xiij. Vani sunt omnes homines quibus nō subest scientia dei:q: nō pertingunt ad primam veritatē ad quā ordinat' omis scientia. Et illud psal. Nisi domin' edificauerit domū.scz cōscientie ⁊ anime edificio virtutū:invanuz laborauerūt qui edificāt eam:q: nō acquirūt eas. Omnis igit' homo:id est peccato:est vniuersa vanitas:id est vanus omib' his modis. Sciendū autē q̄ nomen dñi assumit' a quattuor:vt habetur in textu bea. Tho. de ꝑceptis. Primo ad sanctificationē. Secūdo ad confessionez. Tertio ad auxilij implorationē. Quarto ad dicti sui ꝓfirmationē. Sed peccator in his quatuor modis assumit' invanū. Quantum ad primum sumit' aliquādo nomen dei ad sanctificationez:scilz cū nominatur ad hoc vt sanctificet:id est purificet homines a peccatis: q̄ ꝑcipue fit in sacramēto baptismatis ⁊ penitētie:que ordinata sunt ad purgationē peccatorū.j.ad Cor.vj. Abluti estis scz per baptismū:sanctificati estis in nomie dñi. Dicat ēm baptizans. Ego te baptizo in nomie pris ⁊ fi.⁊ spūsanci:qui sunt vnus deus:⁊ absoluēs in pnia:ego te absoluo in nomine pa.⁊ fi.⁊ spūsan. Vñ dñs dixit sacerdotibus veteris testamēti vos ponite nomen meum sup filios israel:scz inuocādo in collatiōe sacramēti eorū:⁊ ego domin' benedicā eos:scz ꝓferendo virtutē:⁊ effectū eorū. Sed in vanū assumit in hoc nomen dñi q̄ male vtit' sacramentis ꝓferēdo vel accipiēdo ea in peccato mortali:q: talis nō ꝓsequit' sanctificationē ad q̄d ordinant' sacramēta ⁊ salutationē ꝗ culpā mortalē ⁊ dānationē. Et sic invanū assumit nomē dei inuocatū. Vñ Aug. Sacramēta talia fiūt vnicuiq; cū quali ꝓscientia quis accedit.j.q.j. Nō quidam Qui ergo irreuerentiā facit sacris:ꝗ illud ꝑceptū agit et q: fit frequēter iō vniuersa vanitas;oīs hō viuēs. Scdo

Quattuor modis assumit nomē dei.

Nō pm ꝑcepti ponitur.

sumit nomē dñi ad ꝓfessionē. Et ꝗ vel ꝑdicādo ⁊ docēdo vel laudando deū. ps. Cōfitemini dño ⁊ inuocate nomē eius: annuciate int gētes opa eius. s. ꝑdicādo sic paulus ꝗ quo dicit dñs. Act. ix. Portet nomē meū coram gentibus ⁊ regib⁹ ⁊ filijs isrl'. Sz i vanū sumit q̄ falsa ꝑdicat vel docet vt heretici: q: nō sequit fruct' salutis inde ad quē est ordinata ꝑdicatio. Vñ vna glo. sup hoc ꝓcepto dicit. nō dices creaturā esse. s. puram ꝓm filium dei: qd iudei faciūt ⁊ talis peccat mortalr: falsa scienter ꝑdicans: ꝓm Tho. in iiij. Sumit etiam nomē dei ad laudandum: ꝓm illud Esa. xliij. Omnē q̄ inuocat nomē meū in gloria mea creaui eū. Et illud ps. Laudate nomen dñi. Sed ivanum assumit q̄ illud noiat in derisionē in cantilenis mūdanis: vel qd̄ peius est: blasphemādo ⁊ maledicēdo: qd̄ vtiq; est mortale: ⁊ ꝗ istud ꝓceptū ꝓm Tho. ij. ij. q. vbi. s. Cōtra quos ꝓquirit dñs dicens ꝑ Esa. lij. Iugit nomen meū blasphemat tota die. ⁊ de blasphemia hēs: diffuse in. ij. pte. ti. vij. ca. v.

Tertio sumit nomē dñi ad auxilij implorationem. Pro uer. xviij. Turris fortissima nomē dñi ad eā fugiet iust⁹ ⁊ saluabit. Et hiere. xiiij. Nomē tuū inuocatū est sup nos ne derelinq̄s nos. Et ad hoc vt citi⁹ aliq̄s obtineat auxilium in oratione adiungit votū aliqd̄. Sed i vanū assumit nomen dñi: q̄ in oratione volūtarie distrahit ad alia. Cōtra q̄s dr Matth. xv. Populus hic labijs me honorat: cor autez eor longe est a me. Sine cā. i. vtilitate colūt me. Et multo magis ivanū assumit nomen dei q̄ vota facit ꝓ illicitis vl' licita non iplet: ⁊ q: pctores in hoc freqnter incidunt. Jō vniuersa vanitas: ois hō viuens. de transgressione votor hēs diffuse in. iij. pte ti. xi. p to. Quarto sumit nomen dei ad ꝓfirmatiōem dictor. s. ꝓ iuramentū. Quāuis enim aliqñ iuret ꝑ creaturas: aut ꝑ euangeliū: ꝑ fidē: ꝑ scos: ꝑ corpus suū: ⁊ hmōi. Implicite assumit nomē dei. per illa enī urat ingtū vitas vel bonitas: aut vtus dei in illis manifestatur. Est eni iurare ꝓm Aug. deū in testez inuocare suor. vbor. Sed vt dicit hiero. tractans illō hiere. Et iurabunt in nomine meo in iudicio ⁊ iustitia ⁊ veritate. Animaduertendū q̄ iusiurandū dz hre tres comites. s. iudiciuz iustitiā ⁊ veritatem. Si q̄d horū defuerit nō iuramētuz sed piurium erit. xxij. q. ij. ⁊ ꝗ istud ꝓceptū a[illegible] ꝑter ipm. Primo cū requiritur veritas vt iuret q̄ credit esse verū. Nam iurando scienter falsuz: q̄cunq; mō ⁊ cā semp peccat mortaliter: ꝓm Tho. ij. ij. Et tūc ꝓpe agit ꝗ istud ꝓceptū assumens nomē dei i vanū. i. ad asserendū falsū. vñ dicit scriptura. Non piurabis in nomine meo. i. nō iurabis falsum.

Ad iusiurādū requirit iudicium iustitia ⁊ veritas.

Secdo requirit iustitia in iuramēto qd̄ videt hre locum in pmissorio iuramēto: vt sz iuret qd̄ sit iustuz ⁊ licitum. Nā iurādo facere q̄d̄ iniquū: fuari nō dz. Sicut fecit herodes ampurare facies caput Jobis baptiste, p[illegible] iusiurandū. Et peccat mortalr q̄n iurat q̄d̄ illicitū qd̄ int mortale vt occidere hoiem: nō facere pacē ⁊ hmōi. Et tūc assumit nomē dei in vanū. i. pro re illicita. Tertio requiritur iudiciū. i. discretio: vt sz nō iuret nisi in casu necessitatis vel magne vtilitatis. nō eni ꝑ re vili vel ioco dz iurari: etiā vitatē dicēdo ⁊ iustū ꝓmittendo. Vñ dicit Aug. q̄ iuramēto q̄s vti dz vt medicina. s. pro necessitate: als iurando leuiter vt cōter, fit: etsi verū sit ⁊ licitū qd̄ iurat: est pctm: nō tū mortale nisi fieret in cōtemptuz. Et sic sumit nomen dei i vanū. i. ꝑ re inutili: ⁊ est ꝑter non ꝗ illd̄ ꝓceptum. Periurans aūt ꝓm Tho. in dicto libello iniuriat ⁊ facit irreuerentiā deo: q: videt sentire eū esse ignorātez: ⁊ nescire verū vel falsū dicti sui: vel maliciā in eo cōtinet diligat de mēdaciū: cui restē inducit vl' ipotentiā q̄si nō possit punire. Proximo est nociu⁹: q: societas hoim inuicē ꝓseruari nō posset nisi crederet vbis eor. Dubia aūt ꝓfirmantur iuramēto: ꝓm illud ad Heb. vi. Omis ꝓtrouersie finis ē iuramētū. ⁊ ē sibi ipsi crudelis: q̄ se obligat ad ꝗ vt puniat si nō dicit verū in iurādo. Exēplum in historia Ecclesiastica dr tribus q̄ falso iurauerūt ꝗ aliquem accusantes de crimine, Et vn⁹ dixit q̄ cōbureret si nō iuraret verū. Secdo q̄ leprosus efficerei. Tertius q̄ cecus efficeret: ⁊ oibus euenit qd̄ sibi ꝓmiserat' est: cuictis notificata veritate p vnum illorum. De iuramēto ⁊ periurio habes diffuse in secūda parte titu. x.

§. IIII. De tertio precepto

qd̄ est. Memēto vt diez sabbati sanctifices. Exo. xx. excluis his que ꝓhibent debitū cultum deo exhibere. s. infidelitatis supstitiōem ⁊ irreuerentiā ꝑ ꝓnum ⁊ p scōm ꝓceptum: ꝓnis fuit vt poneret tertiuz ꝓceptum p qd̄ hō in vera religione fundaret. Ad religionē aūt ꝑtinet debitū cultum deo exhibere. s. ꝓ ꝓnum nobis traduntur in scripturis sacris sub fil'itudinib⁹ rerū corporaliū: vt inuit⁹ ⁊ cognitio dei dicat oculus eius ⁊ huiusmōi: ita ⁊ cultus exterior deo exhibetur ꝓm aliquod sensibile signum. Et quia ad interiorem cultū q̄ ꝓsistit in oratione ⁊ deuotione magis ducitur hō ex interiori instinctu spūssancti: ꝓceptum legis dandū fuit nō de eo sed de exteriori cultu ꝓm aliquod sensibile signū. Et q: ꝓcepta decalogi sunt quasi q̄dam prima ⁊ cōmunia legis principia: ideo in tertio ꝓcepto decalogi ꝓcipitur exterior cultus dei sub signo ꝓmunis beneficij quod ꝑtinet ad oēs sz ad repræsentandum opus creatiōis mūdi: a quo requieuisse deus dicit septimo die. In cuius signū septima sez sabbati mandat sanctificanda. i. deputanda ad vacandū deo ⁊ colendū eum. Est autem istud ꝓceptū morale ꝓm ipsam intellectum quantuz ad hoc vt homo aliq̄d tps deputet vite sue ad vacandum deo et [illegible]uinis rebus: ⁊ sic semper obligans. Sed cerimoniale est quantū ad determinatiōem dei: sez se[illegible]eni: ⁊ ꝓm hoc non obligat: imo nec dz seruari sicut nec alia cerimonialia. Dec tho. ij. ij. q. cxxij. arti. iiij. Et ad hoc pōt induci illud ps. lxxx. Buccinate in neomenia tuba in insigni die solēnitatis vestre: quia ꝓceptum in israel [illegible]. Ubi tria nota q̄ festum est obseruandum: ibi. Quia pr[illegible]ptum in israel est. Secūdo q̄ tps est determinandū: ibi. In insigni die solēnitatis vestre. Tertio q̄ o[illegible]s in eo est declarandū ibi. Buccinate in neo. tu. Quantum ad [illegible]ū nota q̄ plures solennitates hēbant iudei figurat[illegible]as nr̄as ꝓ dicet. Et hi dies dicebant insignes ꝓpter aliq̄ facta in eis: ⁊ ꝓceptum erat illa custodire sicut ꝓpianis sua. Frequentio aūt solēnitas erat sabbatū in qua repræsentabat maius ⁊ generalius insigne: sez creationis mūdi: cui fidelibus succedit dñica: in qua cōmemoratur insigne renouationis mūdi per christi resurrectōem ⁊ nostram. Preceptum aūt in israel erat sabbatum custodiri: ꝓpter quattuor rōnes ꝓm b. Tho. in tractatu de decem ꝓceptis. Primo ad destructiōem erroris. puidit enim spūssanctus q̄ aliqui putarent qui dicerent: mūduz semp fuisse vt ꝓhi antiqui Voluit ergo de⁹ vt custodiret ynus dies hebdomade in memoriā q̄ de⁹ oia creauit in sex dieb⁹. Et in septima requeuit. i. cessauit a nouis cōdendis creaturis. Unde exo. xx. assignans dñs hanc rōnem. Sex diebus operaberis omnia opera tua. Septima dies sabbatum dñi est. Non facies in ea opus. Et paulo post. Sex enim diebus fecit deus celum ⁊ terraz: ⁊ que in eis sunt. Et septimo die requieuit. Judei ergo celebrabant sabbatū in memoriam ꝓme creationis: sed q: ꝓs adueniens fecit nouā creatiōem: vt Apoca. xxi. Ecce noua facio oia: q̄ melior est ꝓma: q: p ꝓmam hō fact' est terren[illegible] per scdam factus est celestis. Vñ ad Gal'. vi. In xpo iesu nec circūcisio nec ꝓputium aliq̄d vz sz noua creatura q̄ est p gratz q̄ incepit in resurrectōe xpi. Vñ ad ro. vi. dicit. Christus resurrexit a mortuis p gratz ꝓris: ita ⁊ nos in nouitate vite ambulemus. Que resurrectio q: facta est in dñica. ideo ecclesia ꝓcepit de ꝓse. di. iij. Pronūciandū oēm diē dñicaz ad honorem resurrectionis Jesu xpi dñi nr̄i de vespa ad vesperam festiue obseruari. Secda ratio q̄re ꝓceptū fuit dies sabbati: est ad instructionem fidem redemptoris. Quiescēdo eni sabbato: figurabant iudei: q: xps in sepulcro mortuus: debeat q̄iescere in

Fundat hō in vera religiōe p tertiū ꝓceptum.

Notā

Istud ꝓceptū ꝓmum est morale ⁊ primū cerimoniale.

Nota in ō. [illegible] autem

Sabbatū erat custodiendū ꝓ ꝓter ḡnes rōnes.

sabbato. Quiescit aūt per hoc q̄ [illegible] eius nō vidit corpu ptionē. ps. Caro mea requiescet in spe. s. resurrectionis. ⁊ iterū. Non dabis sanctū tuum videre corruptionē. Est eni quasi quedaz quies hois: dum qd̄ naturaliter appetit s. nō corrumpi: sed cū suo corpe manere vnitum: hoc euenit: sicut in xpo. Sicut ergo sacrificia iudeorum significabant xpi mortē. ita sabbatū xpi quietē in sepulcro: q̄d credere ꝑtinet ad fidem. Et q: adueniēte veritate figura debet cessare. Ideo ex quo xps iam quieuit in sepulcro: ⁊ a mortuis resurrexit: ideo nō sabbatū: sed dñicam debem⁹ celebrare. Vñ de cōse. dis. iij. puenit. dicit q̄ illi q̄ dicunt sabbatū custodiendū: sunt ꝑdicatores antixpi qui faciet celebrare sabbatū ⁊ dñicam. Verū est q̄ talē diem. s. sabbati deputamus spāliter honori ꝟginis Marie: q: in illa die. s. sepulture xpi in ea sola remansit fides plena d̄ xpo Et q: sicut deus requieuit septimo die in creatione mūdi ita requieuit in ꝟgine ꝑ incarnationē recreando mūduz Aliqua ergo facere illa die ob honorē ꝟginis laudabile ē nō tñ ab opibus cessare nevideamur iudaizare. Tertia rō est ad inflāmationē amoris. Corpus eni terrenū d̄ sui natura terrena appetit. ⁊ ideo hō ꝓm illā ꝑtem a qua cōiter deparmit: semp ad terrena tendit: nisi conet se eleuare ab eis. Et ideo oz habere certū tps in quo cū nō liceat ei vacare opibus: det ei materia vacandi spūalibus. Sicut eni corp⁹ indiget aliquo tpe ad refectionē sui: q̄ fit ꝑ somnū: consestionē: ⁊ hmōi: als deficeret in operādo ⁊ viuendo. Ita ⁊ aia indiget refectione spūali ne deficiat q̄ fit ꝑ orōnes ⁊ alia spūalia. Et aliqui quidē semp faciunt sabbatū. s. semp vacando deo vt ꝑfecti. Aliqui frequēter vt boni clerici ⁊ religiosi. Sz ⁊ laici debēt habere suū sabbatum: quo quiescentes ab opibus exterioribⁿ vacēt deo s. festa xpi [illegible]or ne nimis tepescant in diuinis. Esa. lviij. Erit sabb[illegible] delicatū ⁊ sanctū dñi gl'iosum. ⁊ q̄ etiā servi ⁊ ancil[illegible] debēt habere tps ad vacandū deo. ideo dñs ꝑcepit De[illegible]. v. Custodi sabbatū dei tui vt requiescat seruus ⁊ ancilla. q̄d est ꝗ illos q̄ faciunt diebus festiuis seruos laborare. Quart[illegible]rō est ad roborandū veritatez ꝑ missionis. pmitt[illegible] enim nobis quies ꝑfecta in alia vita quā signabat dies sabbati: sed oz primo opari sez dieb⁹. i. in vita pnti: q̄d modicū est respectu ꝓpetue future quietis. Ecci. ij. Modicū laborauī ⁊ inueni mihi multā quietem. Esa. vlti. Erit sabbatū ex sabbato: q: s. ad illā quietem eternā q̄ sabbatū dicit nō ꝓueniē nisi ex quiete mentis liberate. s. a passionib⁹ ⁊ vicijs. Matth. xi. Tollite iugum meū sup vos ⁊ discite a me ait xps: q: mitis sum ⁊ humilis. cor. ⁊ inuenietis requiē aiabus vestris. Quantum ad sēm sciendū q̄ ficut nō solū sabbatū in veteri testō erat in ꝑcepto: sz ⁊ alie solennitates. Sic in nouo nō solū dñica dies: sed ⁊ multe alie solēnitates q̄ figurate sunt p illas quoad ꝓncipalio res: ⁊ [illegible]libet dicebat insignis dies solennitatis ꝓpter aliq̄d insigni[illegible]m illa factū. Et ꝓm Tho. s. ij. q. cij. ar. liij. septē erāt solēnitates tpales i illo pplo vt pōt colligi. Nu. xxviij. ⁊. xxix. Prima erat ⁊ iterabat quilibet septimana. s. sabbatū q̄ celebrabat in memoriā creationis rez. Qui rñdet in no. testō festū dñice in memoriā resurrectiōis: ꝑ quā facta est creatō spūalis mūdi. Secda solēnitas iterabat quolibet mēse: ⁊ dicebat neomenia: qd̄ celebrabat in memoriā gubernatōis rez. Nā ꝗ inferiora pcipue variant ꝓm motū lune: ⁊ iō celebrabat in nouitate lune. Qui rñdet festa ꝟginis q̄ sunt plura q̄ lune assimilant. ⁊ ipa suis meriis ⁊ ꝑcibus sustētat mundū ⁊ q̄si regit. Vñ regina mūdi dr. Alia festa celebrabant sel' in anno: vt festum pasche valde solēne: qd̄ durabat. vij. diebus. primo mēse in memoriā liberatiōis de egypto. Qui rñdet festus natiuit[illegible]is xpi: ꝑ qd̄ inchoatue liberatū est gen⁹ humanū de ꝓuitate dyabolica. Alij ⁊ erat inde ad. l. dies. s. pēthecostes: ⁊ memoriā legi date in mōte syna. Qui rñdet festū spūssancti dati in mōte syon: cum lege euāgelica. Erat ⁊ quintū festū: ꝓma dies septēbris: qd̄ dicebat tubarū i cō memoratione liberatiōis ysaac q̄si abraā inuenit arietem quē obtulit [illegible] eo. Et etiā erat istd festū q̄si q̄dam inuitatio vt ꝓpararet se ad festū sequēs. Qui rñdet festa apl'or qui tubis ꝑdicationū inuitauerūt mūdū ad festū supernum: Sertū festū erat expiatōis decima die septēb. in mēoriā bñficij q̄ deus ꝓpitiat' est pplo israel' in adoratiōe vituli aurei ad pces moysi. Qui rñdet festū ascēsionis xpi: q̄ ascendit vt sit ꝓpitiatio ꝑ pctis nostris apd patrē. Septimus erat festū scenophegie. i. tabnacl'or i eodē mēse. vij. dieb⁹ in signū deductiōis in deserto: vbi habitabāt i tabernaculis. Qui rñdet festū angelor q̄ nos deducūt ⁊ custodiunt ꝑ deserū mūdi sicut illos angel⁹ dñi. Octauo aūt die illius festi erat alid qd̄ dicebat cet⁹ seu collecta. Qui rñdet festū dedicatiōis ecclē vl' oīm sctōr. Erāt ⁊ aliq̄ festa alia ꝗ nō ita solēnia vt furni ⁊ encenia ⁊ hmōi. Et sic in eccla q̄ debēt celebrari: vt martyr ⁊ pfessor, pur eccl'ia statuit. de ꝓse. di. iij. ꝓnunciandū. Quelibet dicit insignis solēnitas ꝓpter insigne in ea factū. q̄libet dictor diez dz sacrificari i: vt declarabit: q: ꝓceptum in isrl' est de ea celebrāda

Quadruplex opus nō debet fieri i die festo.

Quantū ad tertiū op⁹ qd̄ dz fieri in die festo vt scticet est q̄drupler declarandū. Primo corpalis opa abdicāda Secda mortal' culpa euitāda. Tertio total' negligētia elimināda. Quarto vl'is nr̄a suba sacrificāda. Vñ dicit ps. Buccinate. i. sonate in tuba neomenia. i. qua maxime vtebatur in neomenia. Erat aūt sonitus tube ad quattuor. s. ad vocandū pplm ad vocandū ⁊ animandū ad pliū ad epulū solēnizandū ⁊ ad laudādū deū. Est eni festū ordinatū ad vacandū deo. ⁊ p ista optime vacat vt impleat illud ps. Vacate ⁊ videte q̄m ego sum de⁹ exaltabor in gētib⁹. Primo nō dz fieri op⁹ ꝑuile. i. manuale in festo. Hiere. xvij. Sanctificabis sabbatū ⁊ nō facies opus seruile in eo. i. corporale. Est eni pctm mortale opari in festis sine causa vrgente rōnabili. Unde quēdā iuuenuz colligere ligna in sabbato: iussit dñs lapidari: que autem opera corpalia ꝓhibeantur habes diffuse in secda parte titulo. ix. ca [illegible] ij. de negligentia bene operandi. Buccinate ergo tuba in festo id est vocate pplm vt dimittat opera. Secdo vitanda est mortalis culpa. Hiere. xvij. Custodite animas vestras vt nō portetis pōdus in die sabbati. Pondus permaxime est pctm ꝓm illud ps. Sicut onus graue grauate sunt sup me. s. iniqtates. Zeui. xxiij. Omne opus seruile nō facietis in eo. s. sabbato. Opus maxime seruile est pctm qd̄ facit seruū dyaboli. Vñ ꝓm Tho. magis facit ꝗ istud ꝓceptum peccans mortalr in festo q̄ operans manualiter. Et talis circunstantia. s. in die festo trahit pctm in aliam spēm. Nam fornicans in festo facit cōtra duo ꝓcepta. s. Non mechaberis. ⁊ illud de sanctificatione sabbati. Buccinate ergo tuba ad excitandū aiam ad pugnā contra dyabolū ad resistendū peccatis. Unde in figurā dicit Esa. lviij. Quasi tuba exalta vocem tuā: ⁊ annuncia pplo meo scelera eor: vt. s. caueant. ⁊ Mathias cū suis dixerunt. j. Machab. ij. Quicunq; venerit ad nos die sabbati pugnemus ꝗ euz. Tertio vitanda est negligētia in festis: ne. s. quis det se ocio ⁊ ludis: q: laborare nō hz: sicut cōiter fit. Omnia eni mala docuit ociositas: iquit Sap. Ecci. xxxiij. Vñ dicit Thren. j. Uiderūt hostes. s. aiam aut psonaz ociosam: ⁊ deriserunt sabbata eorū ꝓpter ocium. Dicit. be. Tho. ij. ij. q̄ vicium accidie q̄d̄ importat tedium bene operandi est ꝗ hoc ꝓceptum. Buccinate ergo in insigni die solēnitatis tuba ad epulum spūale. [illegible]d audiendū verbum dei. Joel'. ij. Lamite tuba in syon: cōgregate cetū: vocate pplm. Act. xiij. Voces ꝑ pheraz q̄ legunt ꝑ oē sabbatuz. Quarto est ois nostra suba sacrificio offerenda: vbi eni alijs diebus offerebat vnū sacrificium in sabbato duplicabat. Offerendū est ergo sacrificium de aia ꝑ contritionē. de quo ps. Sacrificium deo spūs ꝓtribulatus. Zeui. xvj. Sabbatū requietionis est: affligetis q̄z aias vestras. s. ꝑ cōritionē ꝓm Dzig. examinando cōscientiam: ⁊ dolendo de cōmissis. Offe-

Ad iusiurādū requirit iudicium iustitia ⁊ veritas.

rendū est corpus p sobrietatē. ad Ro. xij. Exhibeatis corpora vra deo hostiā. i. in sacrificiū. Vñ Aug. Cephēdit cōfessiones ⁊ ebrietates q̄ fiūt in festis ⁊ magis q̄ in alijs diebus. di. xliij. Comessationes. dz etiā corp' exerceri in eundo ad eccl'ias indulgētias pticipādo: faciēdo disciplinas et ad laudes diuinas ire. Psal. Sacrificiū laudis honorificabit me. Offerenda est terrena substantia dando elemosynas magis q̄ alijs diebus. Esdre. viij. Mittite ptes eis q̄ nō ꝓpauerūt sibi. i. paupibus. Sanct' enim diesdominī est. Buccinate ergo tuba ad laudandū deū. Iuxta illud ps. xlvi. Laudate eū in sono tube. Et sic sanctificatur sabbatū seu festum: ⁊ seruatur domini preceptum.

§. V. Quartus preceptū est

Honora pr̄em tuū ⁊ mr̄em vt sis longeuus sup terrā: quā tibi daturus est dñs. Exod. xx. Hoc ꝓpe induxit. Matth. xv. Post precepta prime tabule: q̄ ordinant nos ad deus: cōgrue in preceptis sēde tabule: que nos ordinat ad ꝓximum. Primo ponit istud de honoratione parentū: q: sicut de' est principiū vniuersale essendi oibus. ita pater est q̄dam principium essendi filio. Et q̄uis fm Tho. pti. se. q. articu. v. ⁊ se. se. q. cxxij. arti. v. sub isto pcepto includat non solū veneratio fienda omnibus supioribus: consanguineis ⁊ prelatis ab inferioribus sed etiā pnsio: gubernatio fieda inferioribus a patribus ⁊ pfidentibus: ac etiā beneficio' oim exhibitio omnibus ꝓximis quoad elemosynas corpales ⁊ spirituales: cuz debent ab omnibus: nī expresse nō fit mentio nisi de honore parentuz. Et rō est: q: cūvt dictū est precepta decalogi sunt de his que statim rō naturalis per se apprehendit esse seruāda. Debitū filij a patre est adeo manifestū q̄ nulla pōt rergiuersatiōe negari: eo q̄ pater est principiū generatiōis ⁊ esse filio: sed q̄ aliqd̄ bnficiū vel obsequiū sit exhibēdū alijs: nō ita statim dictat rō naturalis sicut pentibus. Et iō de beneficijs alijs exhibendis nō dat in decalogo spāle pceptuz ⁊ eadem ratione: q: parentes nō vident debitores esse filijs, ꝓpter aliqua beneficia suscepta ab eis sed ecōtrario. Ideo nō dat preceptū etiā de cura parentū erga filios: sed tñvt dictū est sub hoc precepto includit. Itē q: hoc est pceptū affirmatiuum obligat semp: ſz nō ad semper. i. ita q̄ omni tpe debeat quis actu venerari parētes: sed ꝓ loco ⁊ tēpore cū expedit. Et circa hoc videnda sunt tria. Primo q̄ sit ista paternitas. Secdo que sit ista honorabilitas. Tertio que sit ista remunerabilitas.

Pr̄ est principium essendi suo filio.

Tria sūt circa hū pceptū notanda.

§. VI. Quantum ad primū

Quadruplex ē pr̄nitas veneranda.

Nota q̄ est quadruplex paternitas venerāda. Prima est carnalis. secda pfidentialis tertia temporalis. quarta sacramētalis: ⁊ de qualibet potest dici illud psal. Quiserere pater filiorum. De prima paternitate dicit. Eccli. vij. Honora patrē tuum ⁊ gemitū matris tue ne obliuiscaris: memento q: nisi per illos nō fuisses. Ipsi enim generādo dāt esse post deū. De secda dicit. Deut. xxxij. Interroga patrē tuū ⁊ annunciabit tibi maiores tuos ⁊ dicent tibi. Et dist. xcvj. ait Greg. Quis dubitet sacerdotes xpi: regū ⁊ pncipum ⁊ oim fidelium patres ⁊ magistros censeri. De tertia scz temporali dicit. iiij. Regū. v. Pater si rē grandē dixisz tibi ꝓpheta facere debuisses. Que fuerūt vba seruoz dicta ad Naamā dñm suū. De quarta dicit Simachus pa. Omnes quos in pnia suscepun': ita nr̄i spirituales sunt filij: vt ⁊ ipsi quos vel nobis suscipiētib' vel sub trino mersionis vocabulo mergentibus vnda sacri baptismatis regenerauit. xxx. q. j. omnes. Idē de sacramento ꝓfirmationis: q̄libet hoz patrū miserēt ⁊ miserēri dz filioz suoz. Et miserēt pater filioz suoz vere, puidendo eis in quattuor: in nutrimento: in documento: in castigamento: in exemplo

Quilibet hoz pr̄m misereri debz filijs suis.

Et primo q̄dē pr̄ carnalis. s. vtiq̄ dz nutrire filios. Non enim ait apl'is filij dñt thesaurizare parentibus: ſ parētes filijs, Vñ ⁊ iura statuerūt q̄ legitima sine magna cā prinare nō pnt: vñ mal faciūt q̄ filios hittūt ad hospitale et nō puident eis si possunt q̄d̄ ptingit de cōceptis ex fornicatione vel alio illicito modo. Et in decre. dist. xxx. dz. Si quis dereliq̄rit ꝓprios filios ⁊ eos nō aluerit: ⁊ q̄d̄ pietas est necessaria nō prebuerit: sed sub occasiōe ꝓtinentie eos negligēdos putauerit: anathema sit. i. fiat. Nō est enim lata sntia sed cōminatio. Non tñ debēt illicita aliqua facere: vt vsuras et fraudes vel alia mala vt possint filios nutrire. Qui enim diligit filiuz plus q̄ me nō est me dign'. ait xps Matth. x. Pater secūdus scz pfidentialis etiā dz ꝓ posse de nutrimento ꝓuidere filijs suis: id est subditis. Unde petrus in canonica. Pascite eum q̄ in vobis est gregem. Et hierony. Quicquid hñt clerici pauperuz est: ⁊ domus eoz omnibus debēt esse cōmunes. xvj. q. j. qm̄. Pater tertius. s. rector ꝓpalis debet subditis vt filijs puidere de nutrimento: vt nō sit penuria in ciuitate: ⁊ q̄rere bonū commune ⁊ precipue pupillozꝰ viduarū: ⁊ miserabilū pſonarum causas vt pater iuuare: vt faciebat Job dicēs. Pater eram pauperū. ciusdē. xxix. Quart' pater scz spūalis per administrationē sacramētoz pn. ⁊ alioz ex ꝓgruo dz puidere: et si ipse nō pōt: saltē ꝓcurare ꝓ filijs suis: dz etiā pater quilibet misereri filijs, puidendo de documēto. Nā pater carnalis ⁊ qui loco eius est hz curā filij quoad aiam magis q̄ quoad corpus. Debet ergo anime puidere filio de nutrimēto q̄d̄ est bona instructio. vt Eccli. vij. Filij tui sunt erudi illos. Ad heb. xij. Patres carnis nr̄e habuimꝰ eruditores. Sic bonus pater Tobias docuit filiū suū ab infantia timere deū ⁊ cauere ab omni peccato vt dicitur. Tob. ij. Pater presidentialis multo magis tenetur filijs suis. i. subditis de eruditiōe. Unde dicū fuit ꝓximis pr̄ibus ⁊ prelatis. s. apl'is. Euntes docete oēs gentes docentes eos seruare quecūq̄ mandaui vobis. Matth. vl. ⁊. xj. ad Timo. iiij. Predica verbuz insta opportune importune Esa. lviij. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuā: ⁊ annuncia populo meo scelera eoz. Et q̄d̄ per se nō potest vel nescit: faciat per predicatores: q: ⁊ ipsi patres dicuntur. Pater ꝓpalis etiam debet adhuc ⁊ subditos ad bonos mores. Pater sacramētalis multo magis. Dz enim cōfesso: instruere cōfitentē de necessarijs: ⁊ patrinus aliquum precipue de credendis. Debet tertio misereri pater filijs de castigamento: ⁊ pater ⁊ mater carnalis debet castigare filios delinquentes: ⁊ corrigere verbis ⁊ verberib' Unde prouer. xiiij. Qui parcit virge odit filiū: qui diligit illum assiduat ei flagella. Et in eodē. xxiij. Tu ponties eū virga: et animam eius ab inferno liberabis. Nec debet peccare ad ipsum corrigēdū: quia cum est magnus incorrigibilis erit. Unde dicit prouer. xxij. Adolescēs iuxta viam suam ambulans: ⁊ cum senuerit nō recedet ab ea. Pater pfidētialis debet corrigere diuersis modis. Apostolus prima ad Timo. v. peccantē coram omnibus argue. Sicut fecit ipse excōmunicando illum corinthū qui publicā cōmiserat incestum: tradēs euz sathane. j. Cor. v. Et ambrosius. Non osculatur semper pater filiuz: sed aliquādo castigat. Ergo cum castigat qui diligitur: tunc circa eum pietas exercetur. v. q. v. Pater temporalis debz punire malefactores. Exod. xxij. Maleficos nō patieris viuere. August. Et qui emendat verbere in quem potestas dat: vel coercet aliqua disciplina: misericordia pstat. dist. xlv. Pater penitētialis sibi ꝓfitētē dz verbis duris increpare: cuz viderit expedire. Quarto debet pater filijs, misereri: exempla bona ꝓferēdo: q: plus mouet exēpla q̄ vba. ꝓpter ea dicit dñs. Ego sum dñs deꝰ fortis zelotes visitās. i. puniēs pctā patrū in filios in tertia ⁊ qrta gnatiōez. Exo. xx. Nō q̄ puniat filios ꝓ pctis pentū: ſ q: cōiter filij imitant exēpla patrū in ꝓuersatiōe. et si mala exēpla dāt ventes filijs i peierādo: blasphemādo: furādo: turpia perpetrādo: filia illi faciūt: ⁊ ꝓ suis nō paternis vicijs pununtur fm Aug. Pater pfidētialis ꝓximine debet exempla bonorū operū filijs ꝓbere. Matth. v. Sic luceat lux vra coram hominibus vt videant opera vestra bona: dixit xpus ꝓximis patribus noui testamēti. Et Gregō. ait. Scire debēt prelati: quia si vnq̄ deliq̄rint: tot moribus digni sunt: quot exempla pditionis ad posteros transmittūt. Et de patre temporali dicit Isido. di. x. iustum. Tūc princeps existimet iura sua ab omnibus seruāda: quādo ipse primus eis reuerentiā prebet. scz seruādo. Cōmuniter in populo isra el quādo boni fuerunt reges bona exempla dantes operum: populus virtuose se habuit quādo autē mali: et populus secutus est exempla illorū: et demum vtriq̄z perierunt. Confessores etiam ⁊ patrini debent bona exempla prebere filijs suis spiritualibus.

§. VII. Secundo videndū

quis sit honor qui debetur patribus a filijs: intelligēdo generaliter de omni paternitate. Honora iquit pa. t. ⁊. m. tu. Et dicendū q̄ est quadruplex honor: exhibendus: honor reuerētie: honor obedientie: honor benificētie: honor tolerātie. De primo dicit Eccli. iij. Qui timet deū honorat parentes: ⁊ q̄si dominis seruiet his qui eum genuerūt in opere ⁊ sermone. Manifestū est autē q̄ seruī dominis suis seruiunt cuz magna reuerētia in assurgendo. caput inclinando: associādo famulando: cum humilitate loquēdo Sic debēt filij parētes reuereri. Contra quod agunt qui derident eos vel blasphemāt. Sed in punitionē eoruz dicitur Prouerb. xxx. Oculum qui subsānat patrē ⁊ qui despicit partū matris: effodiant eum. id est tyranni seu dñi ꝓpales puniāt: vel demones excecent mentē ⁊ deuorēt. Et Exo. xx. Qui maledixerit patri vel matri morte moriatur. Patres etiā pfidētiales debēt honorari reuerentiā exhibēdo eis. Ap'. in regula. Honore eorum vobis prelatus sit sicut enim ministri dei. Et ideo etiā si sunt mali reuerēdi. id est non maledicēdi: ⁊ mala eorū manifestanda. Unde Nicolaus papa. Si de dñi sacerdotibus qui iure patres animarū dicunt aliquid ꝓtigerit vos audire: quod cōfusionem pijs mentibus ingerat: non in frontē Cham: sed pudoratos filios Sem imitātes patriā de reliquo verecundiam cōtegatis. dis. xcvj. in scripturis. Patres temporales id est domini sunt reuerēdi. fm illud. j. Pe. ij. Deū timete regē honorificate. Ac etiā pfessores ⁊ patrini sunt honorandi. Malach. primo. Filius honorat patrē suum. De secūdo honore. scz obedientie dicit Johā. viij. Ego honorifico patrē meuz: ait christus. scz seruādo mandata eius Et de parētibus carnalibus dicit aplus ad Col. iij. Filij obedite parētibus vestris. Et precipue ad hoc tenent in his que pertinēt ad domesticā curam domus. Unde Prouerb. j. Audi fili disciplinā patris tui. id est doctrinā ⁊ mādata: ⁊ ne dimittas legem matris tue. De parētibus spiritualibus. id est prelatis dicit aplus ad Hebre. xlvi. Obedite prepositis vestris ⁊ succacete eis. Et Hierony. Esto subiectus pontifici tuo: et quasi parentē anime tue ama. dist. xciij. subdiaconi. Etiam de malis prelatis inquit christus. Omnia quecūq̄ dixerint vobis facite ⁊ seruate Matthei. xxiij. scz spectāta ad officiū suum. De dominis tēporalibus ait Petrus. Obedite dominis vestris. nō tantū bonis ⁊ modestis: sed etiam discholis. Et simili' patribus sacramētalibus obediendū est: ⁊ facienda panitētia imuncta: quia illud est sacrificiū: ⁊ in alijs monitionibus: quia fructuosum. Verum omnis ista obediēna filiorum erga patres intelligenda est cum pcipiunt iusta ⁊ licita: ⁊ que nō impediant salutez vel salutis incrementū. vt dicit Hiero. xj. q. iij. si domin'. Cum enim deus a quo omnis paternitas derivat aliquid iubeat ⁊ cōtrariū parentes: obediat summo pri non terreno. Mater autē est ecclesia que vtiq̄z non potest nisi iusta iubere: ⁊ ideo obediēda. De tertio honore pōt intelligi illud Eccli. iij. Honora patrē tuum ⁊ matrez tuam: vt superueniat tibi benedictio a deo. Datur vtiq̄z benedictio a christo veniente ad iudiciū: his qui subuenerunt indigentibus. Sed primi quibus tenet homo subuenire in necessitate sunt parentes. Unde christus reprehēdit scribas ⁊ phariseos qui inducebāt homines ad faciendū vota oblationū in templo ⁊ implendū ea: nō curantes q̄ ex hoc parentibus eorum subtraherent necessaria: declarans quomodo faciebāt contra istud preceptuz Honora patrē tuuz nō subuenientes indigentijs parentum. Hinc Ambrosi. Ceteruz dei traditio est: vt prius pascas parentes. Nam si iuxta diuinū oraculuz contumelia parētis morte luitur: quāto magis fames que multo grauior est. dist. lxxxvj. non satis. Parentibus etiam spiritualibus. scz prelatis subuenientū est a populis. Dignuz est enim vt quibus seminant spiritualia: ab his metant corporalia subsidia in decimis: oblationibus: et elemosynis. Unde aplus. j. ad Timo. v. Qui bene presunt ꝓsbyteri duplici honore sunt digni. scz reuerētie et subuentionis: vel duplici portione q̄ alij clerici nō prelati. Domini quo q̄ tēporales ⁊ rectores exiquo laborant pro populo: ab eo debent sustētari. ad Roma. xiij. Reddite omnibus debita cui honorē: honorē: cui tributū: tributum. Quod institutum est ad sustentationē dominoz. Confessoribus etiam in necessitatibus subueniēdū ⁊ pdicatoribus. Iuxta illud Deutero. xxv. Non alligabis os bouis triturantis. Non tamen vt pretium sacramenti vel verbi dei tribuendum est. quia symonia esset: sed per modū elemosynarū. De quarto honore dicit Ecclesiastici. iij. Fili suscipe senectā patris tui. etsi defecerit sensu veniā da. ⁊ ne eum spernas in tua virtute. Sic etiā ⁊ alij patres: siue prelati: siue domini temporales: siue predicatores ⁊ cōfessores tolerari debent in suis defectibus a subditis. Nec propter hoc possunt discedere ab obdientia eorū: ⁊ iudiciū eoz fugere. viij q. iiij. Nonne directa. Et hoc nisi precisi sint per sententias excōicationis vel suspensi. possunt tamē denūciari superioribus eoz vt prouideant. Et Aug. dicit q̄ tolerādus est mercenarius. Difficile est diffinire quādo fiat cōtra illud preceptū: ita q̄ peccet mortaliter nisi cum fit manifeste magna iniuria parentibus: vt cōtemnendo eos monita: deridēdo eos: cōtumeliando: verberando: nō subuenēdo in necessitatibus.

§. VIII. Tertio videndum

est de premio obseruationis huius precepti. Ubi sciendum fm Thomam. q̄ ad nullum aliud preceptum ponitur remuneratio obseruantibus eius nisi ad istud. scz in decalogi descriptiōe. Et ratio est fm eundū scda sēde. nō quia ⁊ alioz impletio non habeat premiū sicut ⁊ istud sed q: cum istud sit valde de instinctu nature. scz honorare parentes: poterat aliquibus oriri estimatio. ⁊ ex huiusmodi obseruatiōe nil mereri: cū natura ad hoc instigat: ⁊ sic minus sollicite implere. sed propter hoc nō carent mercede sua a deo. ⁊ ideo ponit premiū. scz longeuitas. id est longa vita: vt sis ait longeuus super terrā: viuentium vel morientiū. Est autē quadruplex vita. scilz vita nature. vita gratie. vita fame. vita glorie. ⁊ in qualibet sit longeuus p honorationē parentū. Quantū ad vitā nature dicitur Eccli. iij. Qui honorat patrē vita viuet longior. Quia pater est principiū actiuū generationis. ideo frequētius fit mētio in scriptura de honorare patris q̄ matris: sed sub eo includit etiā honor matern' eadē rōne. quia principiuz generatiōis: etsi passiuū. Multū autē congruit talis remuneratio huic operi. Nā qui bene vtitur beneficio ꝓcesso meret sibi illud augeri. Quia ergo beneficiū vite post deū habet a parentibus: ⁊ bene vtit eos honorādo: dignū est vt augeat ei vita. Nō autē aliquādo ꝓtraria inuenit quia honorātes parētes cito mortuntur ⁊ inhonorātes diu: viuāt: hoc accidit occulto dei iudicio ꝓpter aliud melius nobis ignotū. De vita grate dicit Eccli. iij. Qui honorat patrē suū ꝓcōdabit in filijs. vel naturalibus: quia bonos habebit honorātes eū: vel spūalibus: que sunt bona

Universidad de Deusto
Biblioteca

opera: quemultiplicabunt ei per gratiā. ⁊ dāt ei iocundi/
tatē spiritualē. Et subdit. In die oōms era..diet. De
tertia dicit Eccli.iij. Gloria homis ex honore patris sui: ⁊
dedecus patris filius sine honore. Gloria autē dicitur cla
ra fama cū laude. Et iterū. Quā male fame est qui relin
quit patrē. ⁊ maledictus a deo qui exasperat matrē. Dicit
aūt bona fama quasi quedā vita. quia per hāc viuit homo
in memoriis aliorū. De vita glorie dicit Eccli.iij. Iono
ra patrē tuū vt superueniat tibi benedictio a deo. scz gra/
tie. ⁊ benedictio eius. scz glorie in nouissimo maneat scilz
in terra viuentiū. Et cum est contentio de aliquo inter pa
trem ⁊ filiū: preponendus est pater filio in honore: ꝙ nō
preiudicetur filio: tamen in veritate. Unde Augustinus.
Queritur pater de malo filio: querit filius de duro patre.
seruamus honorificētiā patri: que ei debetur a filio. Non
equamus filiū patri in honore: sed preponimus filium pa
tri in veritate. scilicet si habet. ⁊ sic tribuimus honoris de
bitum: vt non perdat equitas meritum secūda qōne, vij.
queritur.

§.IX. Quintū preceptū est

Non occides. Exo.xx. Post quartū preceptū qd est pri
mū in scda tabula: qd est virtutis pietatis qua reddit pa
rentibus debitū. in quo includitur omne qd proximo spe
cialiter aliqua ratione fit. necesse fuit vt ponerent alia prece
pta pertinētia ad iusticiā proprie dictā: que indifferenter
reddit oīnibus debitum. Est autē debitū cuilibet vt nulli
inferat nocumentū. ⁊ ideo ponuntur illa precepta nega/
tiua quibus prohibentur nocumēta proximis. Oīne enim
nocumentū quod infertur alteri vel est in persona proprī
am quod pertinet ad homicidiū: vel in cōiunctam p mo/
dum lidibinis quod pertinet ad mechiam. vel in substan/
tiā quod pertinet ad furtū: vel ad famā quod pertinet ad
falsū testimoniū. Ultima duo prohibēt desideria mechie
⁊ furti: quia ad illa trahit cōcupiscentia cordis rōne dele
ctabilis vel vtilis. nō autem sic trahit concupiscentia ad
homicidium vel falsum testimoniū per se. quia nō habent
rationes delectabilis vel vtilis. Et quia inter nocumenta
maximū est quod fit in persona propria. per homicidiū
ideo primū in negatiuis que obligant semp ⁊ ad semper
non occides. Hec Tho. scda scdē. q. cxxxv. arti. vj. Et di/
cit idē in tractatu de decē preceptis. ꝙ tripliciter est erra
tū circa istud preceptū. Aliqui enī putauerūt nō esse lici
tum occidere bruta aialia. sed hoc est falsū. qz nō est pec
catū vti illis que sunt subdita potestati hominis. Est aūt
ordo naturalis ꝙ plante sunt in nutrimentū animaliū. et
animalia quedā in nutrimentū aliorū. ⁊ omnia in nutri/
mentū hois. Geneb.ix. Quasi holera virētia tradidi vo/
bis oia. Per ꝓhis etiā in pollicitis dicit ꝙ venatio est iu/
stum bellū. Et.j. ad Cor.x. Omne quod venit in macello
māducate. Cū ergo dr. nō occides. intelligit hoiem: non
bruta aialia. Secūdus error fuit dicentiū ꝙ ꝓhiberet b
occisio cuiuscūqz hois: etiā malefactoris. vnde iudices et
officiales occidētes reos: appellāt homicidas. Cōtra qs
dicit Aug. ꝙ deus q̄ hoc p̄ceptū dedit nō sibi p b ptātem
occidendi abstulit. Dicit enī Deut.xxiij. Ego occidā ⁊ vi
uere faciā. Judices aūt occidēdo reos iuridice occidunt
mandato dei qui legē statuit vt rei occiderent. Prouer.
viij. Per me scz sapiam q̄ deus est: legū conditores iusta
decernūt. Ad Ro.xiij. Non sine causa gladiū portat: mi
nister eiī dei est: vindex in iraz ei q̄ malefacit. Intelligit
ergo: nō occides hoiez. scz, ꝓprīa aucte. Tertius error fuit
dicentiū ꝙ ꝓhibebat hic occisio ꝓxīm: ⁊ nō sui: asserētes
hoc licitū esse: ⁊ hoc etiā falsum est. Nulli enī licet quacū
qz ex causa occidere seipm nisi deo iubēte: vt habem⁹ de
Sansone. Ut eiī dicit Augustinus. Spūssanctus qui p
eum miracula fecit: eum ad hoc induxit ad figurandum
christi mortem. Est eiī grauissimū pctiū hoc ⁊ inuenia/
bile, vnde et ecclesia prohibuit tales in ecclia sepeliri, vel
pro eis fieri suffragia. vt habet.xxiij.q.v. placuit. Cum q̄
dr non occides. intelligit neqz temerqz alterū. Sm Augu.
j. de ciui. dei. Et de talibus homicidis dicit ps. Veloces
pedes eorum ad effundendū sanguinē. Contritio ⁊ infe
licitas in vijs eorum: viam pacis nō cognouerūt. Pedes
anime sunt affectus: qui in homicidis sunt veloces id est
prompti ad effundendū sanguinē humanū. i. occidēdū
et affectū cito ducūt ad effectū: sed ois qui accept gladi/
um scz aucte, ꝓprīa peribit. Matth.xxvj. hois vel diuine
sentēte punietur. Et ideo subdit ps. Contritio corporis
quia debet occidi talis infelicitas aie: quia p hoc priuat
gloria cū fit mortale: ⁊ etiā multas infelicitates hic patit.
Via pacis est pnia: ad quam raro redeūt effecti obstina/
ti. Perpetrat aūt quatuor modis scz interiori deliberā/
tione: exteriori locutione: manuali actione: notabili omis/
sione. Quantū ad primū dr. j. Job.iij. Omnis q̄ odit fra/
trem suū homicida est. Odies aliquē cōter appetit mor
tem eius. Et Hiero. sup Esa. Dis iniqtas et oppssio et
iniusticia iudiciū sanguinis est. Et lz gladio nō occidas:
voluntate tū interficis. de pe. di. j. ois. Et Augu. Homici
dium lege vetitū putabat nō aliud esse nisi corpis interē
ptio. Aperuit ergo dns oēm iniquū motū ad nocendum
fratri in homicidij genere cōtinere. de pe. di. j. Cū. s. dns
ait Matth. v. dictū est antiquis. Non occides. qui autez
occiderit reus erit iudicio. ego aūt dico vobis: quia omis
qui irascit fratri suo: reus erit iudicio ⁊ damnatione. Et
loquit de ira mortali qua quis desiderat mortē vel notabi
le nocumentū primi. Unde et sm Tho. vbi. s. hic prohi
betur vitium ire, prut est mortale. de quo habes in secūda
parte. titu. vij. ca. j. diffuse. Unde Job. v. Virum stultum
interficit ira cundia. Secundo perpetrat homicidium
ore. ⁊ hoc multiplr scz imperādo: consulendo suadendo
in mortē alterius. Unde Augu. Periculose decipiunt
qui existimant eos tm̄ homicidas qui manibus homines
occidūt: ⁊ non potius eos p quos consilium et iudez et
exhortotione hoies extinguūt. Nos iudei nequaqz christū
ꝓprijs manibus interfecerūt: sicut scriptū est. Nobis nō
licet interficere quēq̄. Sed tm̄ illis m..s dns imputatur
quia ipsi cū lingua occiderūt. dicentes. Crucifige eum.
de peni. di. j. periculose. Similr cū aliquis malis persua/
sionibus ⁊ malis cōsiliis trahit aliū ad aliquod crimina/
le: periuriū: furtū: fraudem: luxuriaz ⁊ alia hmōi. occidit
animā eius. vnde Aug. Noli te putare nō esse homicidā
cuz fratri tuo male persuades. cū eiī fratri tuo male per
suades: occidis. Et vt scias quia occidis. Audi ps. Filij
hominū arma eorū dentes ⁊ sagitte: ⁊ lingua eorū gladius
acutus. de peni. dist. j. Tertio perpetrat opere. Exodi
xxi. Qui percusserit hominē volēs eum occidere morte
morietur. Et Aug. in de ciui. dei. His exceptis quos vl lex
iusta generalr. vel ipe fons iusticie specialiter deus iubet
occidi. quisqz hominē vel se vel aliuz occideri: homicidij
crimine, innectet. xxiij. q. v. si nō licet. Contra hoc etiam
preceptū facit grauiter verberās vel vulnerans vel mutilā
lans se vel alium. Unde ⁊ amputās sibi virilia etiaz zelo
castitatis homicida dicit: et prohibet ordinari ⁊ pmotus
officio ordinis fungi: quia irregularis est. distm. lv. si qs
abscederit. Sed etiā iudex vel minister eius occidens re/
um non amore iusticie: sed liuore vindicte ex delectatiōe
effundendi huma..um sanguinem homicida reputatur.
Unde Augustinus. Cum minister iudicis occidit eum
quem iudex iussit occidi si id sponte facit id est delectabi
liter homicida est. xxiij. q̄stione. v. Nec refert quo modo
quis se vel alium occidat: gladio scilicet vel veneno: vel
lapide vel ligno. grauius tamen quanto persona occisa
est innocentior vel vtilior vel propinquior. Unde occisio
patris vel matris vel filiorum grauissimum: inde vxorici
dium: quod vtiqz nec etiam propter adulterium perpe/
tratum permittitur. sed prohibetur et grauiter punitur.
vt trigesimatertia questiōe secūda, admonere, Quar/

rō perpetratur homicidium omissicōe. cum scilicet ali/
quis potest obuiare morti alterius iniuste sine sui pericu/
lo: et non curat. Prouerbiorū. xxiiij. Erue eos qui ducun/
tur ad mortem: ⁊ qui tradunt ad interitum liberare non
cesses. Sicut fecit Daniel erga Susannam. Daniel. xiij.
Hinc et Simachus papa. Non grandis est differētia v/
trum letum inferas vel admittas. mortem enim languen
tibus, pbatur infligere: qui hanc cum possit non excludit
disti. lxxxiij. §. i. Et dicit ibi glo. de medicis ꝙ tenent gra/
tis infirmis pauperibus mederi: quinimo et medicinas
emere si possunt: cuz aliter eis de salute prouideri nō pos
sit. Et similiter qui non subuenit indigentibus in extrema
necessitate cum possit: homicida reputatur. Unde Eccle
si. xxxiiij. Panis egentiuz est vita pauperis qui defrau/
dat illum scilicet non dando: vir sanguinum est. id est ho
micida. Et Ambrosius. Pasce fame morientem. si nō pa
uisti: occidisti. distm. lxxxvi. non satis. Contritio igitur id
est destructio corporis: ⁊ infelicitas: id est priuatio regni
superni: in vijs eorum: id est in operibus homicidij: quia
omnis homicida non habet partem in regno christi. ꝓma
Jo. iij. Sed vt dicit Apoc. xix. Homicidis pars in stagno
ignis et sulphuris. Quodlibet horuz homicidiorum est
mortale.

§.X. Sextum preceptum

est. Non mechaberis. Exo.xx. Post iniuriam proprie p/
sone nulla maior reputatur q̄ adulterium: quod dicit me
chia: qd cōmittitur in personam cōiunctam: que reputat
quasi vna persona cū coniuge Matth. xix. Iam non sunt
duo: sed vna caro. Et q̄uis mechia, ꝓprie dicatur adulte/
rium. i. accessus ad alienū thorum: tamē sub isto nomine
intelligitur ꝓhibita omnis spēs luxurie: ⁊ omnis actus ve/
nereus extra matrimoniū debite seruatus. Unde Aug.
in li. de q̄ ꝓbus Deutero. dicit. Meretrices esse ⁊ ad me
retrices accedere prohibet dns. Quarum turpitudo ē ve
nalis: cui. scz dominus dicit in lege: vt notat hic glo. Nō
eritis meretrices filiabus israel: nec scortator de filijs isrl.
Et paulo post. Sed sicut sub furti nomine intelligitur ꝓ/
hibita omnis illicita vsurpatio rei aliene: a parte volens
intelligere totum: sic nomine mechie omnis illicitus con
cubitus: atqz illorum membrorum nō legitimus vsus pro
hibitus debet intelligi. xxxij. q. iiij. meretrices. Et Isido/
rus super Exod. ait. Non mechaberis id est nec quisq̄ p/
ter matrimonij federa alijs feminis āmisceatur. xxxij. q̄/
stione q̄nta. Ideo autem in decalogo potius expresse pro
hibetur mechia: id est adulterium q̄ alie species luxurie:
quia cum p̄cepta decalogi pertinent ad iusticiam que red
dit debitum alteri: ⁊ nemini inferat nocumentum vel iniu
riam magis fit clare iniuria proximo per adulterium q̄
per alios modos luxurie. Et ideo expresse prohibetur.

Circa hoc potest induci ..ud Psal. Ambulans in via
immaculata: hic mihi ministrabat. Quamuis omnis cul
pa mortalis sm Thomā in. iiij. maculā anime ingerat: q̄
non est aliud q̄ priuatio pulchritudinis anime que resul/
tat ex debita cōmensuratione operū: sm scilz ratiōem cuz
quadam refulgentia gratie: precipue tamen peccata lu/
xurie magis dicuntur maculare hominem: quia corpus ⁊
famam ⁊ animam maculant: et absorbent pre ceteris lu/
men ratiōis. Unde de Salomone propter luxuriam eius
dicitur infectum. Ecclesiastici. xlvij. Cū autem posuisti
maculam in gloria tua: inclinasti femora tua mulieribus.
In via ergo immaculata ambulat qui caste viuit: seruans
illud preceptum. Non mechaberis. Et hic vt fidelis bo/
nus ministrat: id est seruit deo. ad Hebreos. xiij. Honora
biles nuptie et thorus immaculatus. Et multomagis ei
seruit acceptius qui ambulat in via immaculata vidui/
tatis vel virginitatis munde. Unde canit ecclesia de A/
gatha virgine. Immaculatus dominus immaculatam si
bi sponsam elegit, Et de virgine dei matre, Sancta et
immaculata virginitas ⁊ cetera. Et qui mihi ministrauerit. ait dominus. Honorificabit eum pater meus qui est
in celis. Joha. xij. Et in celis sine macula sunt ante thro/
nuz dei. Apoc. xiij. Si ergo aūt quadrupliciter quis maculat
p luxuriam faciens cōtra hoc preceptum,

¶ Cum agit turpiter in seipm.
¶ Cum cognoscit nequiter vas femineum.
¶ Cum se iungit sceleriter ad silem sexum.
¶ Cum accedit carnaliter ad animal brutum.

Quantum ad primū maculat quis p luxuriam operādo
turpia p seipm: quod dicit mollicies. i. Corinth. vj. Neqz
molles regnum dei possidebunt: quia illud mortale est: ⁊
cōtra hoc preceptum. Ratio huius est sm Tho. secda se
cunde. q. cliij. arti. ij. Peccatum in humanis actibus est
qd est cōtra ordinem rōnis. Habet hoc rōnis ordo vt q̄li
bet ordinat ⁊ dirigat ad finē suum. Unde sicut nō est pec
catum si p rōnem homo vtatur aliqbus rebus ad finem
ad quē sunt modo ⁊ ordine quenienti: dūmodo ille finis
sit aliqd vere bonuz. Ita petiū est si vtatur hō aliquib⁹ re
bus ad finē ad quem nō sunt ordinata: vl si nō debito mo
do hoc faciat. Est aūt vere bonū vt ꝓseruet natura indi/
uidui qd fit p esum ciborz. Et ille bonū est ⁊ magis excel
lens ꝙ ꝓseruet natura spēi: qd fit in generatiōe p actus
venereū. Sicut ergo vsus ciborz si nō fiat ad debitū finē
s. sustentationis corporis vl nō debito modo est petiū: ita
vtendo venereis nō ad finē humane generatiōis vl inde
bito modo: vt cū nō sua vroze petiū est. Sed polluēdo se
ipm: certū est ꝙ frustrat oino intētio nature: cū nō possit
sequi generatio: vñ petiū est ⁊ mortale: ex quo excludit a
regno dei sm apl'm. Et q̄uis semen humanuz dicat sup/
fluum in aiali. nō tm̄ est simplr supfluum: sed ex eo ꝙ est
residuum opationis virtutis nutritiue. tm̄ eo indiget ad
virtutis generatiue opus: ⁊ ideo cū pcureť emitti inde/
bite. i. extra actū ꝓiugalem petiū est. Non sic est de alijs
supfluitatib⁹ corpis. q̄ qualitercūqz emittant salua dece
tia ꝓuictus humani sine pctō est. Si autē accidat emissio
seminis in vigilia vl somno sine ꝓcuratiōe aliqua: ⁊ pre
ter oēm intentionē nō est petiū sm Tho. Secō fit quis
maculatus feminā cognoscendo nō suā. Tob. iiij. Atten
de tibi ab omni fo..icatiōe: ⁊ pter vxorem tuā nunq̄ pa
tiar crimē scire. Sunt aūt diuerse spēs luxurie cum mu
lieribus: ⁊ distincte ⁊ cōfitēde. Nam si petiū carnis com/
mittatur soluti cū soluta: dicit simplex fornicatio: vt ac/
cedere ad meretrices vl cōcubinas ⁊ hmōi: qd quidam
arbitrant licitū nō cōingatis: nec esse petiū. Sed beatus
Tho. ij. ij. q. clij. ar. ij. dicit esse mortale: ⁊ ptra b p̄ceptuz
Apostolus ad Ephe. v. Omnis fornicator aut immun/
dus nō habet hereditatem in regno dei ⁊ xpi. si cōmitta
tur cū virginibus dicit stupū: si cum ꝓsanguineis vl af/
finibus dicitur incestus. Si cum cleris vl religiosis vl
monialibus dicit sacrilegium: vl etiā cū patribus spūali
bus vt ꝓfessoribus vl cōmatribus. Si p violentiaz mulie
ris vl parentū dicit raptus. Si cū vroze alterius vl viro
cōiugato muliere etiā soluta dicit adulterium. j. ad Cor.
vj. Neqz adulteri regnū dei possidebunt. Et vt dicit bea.
Tho. in tractatu de decem p̄ceptis. Mulier adulterans
tria mala facit que notant Eccli. xxiij. Dis mulier relin/
quens virum suū peccabit. Primo in lege altissimi incre
dibilis fuit. Secō vir suum dereliquit. Tertio in adulte
rio fornicata ē: ⁊ ex alio viro substituit filios: ⁊ sic legi dei
nō credit qui ꝓhibet adulteriū: ⁊ sacrm violat: fidē fran/
git viro ⁊ pditionē ⁊ furtū: si generat ex adulterio filios
quos nutrit de suba viri. Ut aūt adulteras ⁊ tpe tria ma
la facit. Primo q: cū sit caput vroris deberet eaz ducere
exēplo suo ad honestatē: ⁊ facit ꝓiium. Secō q: habet rō
nem magis vigorosam q̄ mulier: ⁊ ideo pōt magis repri/
mere ꝓcupiscentias. Tertio facit ꝑ equalitatē: quia tene
tur sibi seruare fidē sicut illa sibi. Hinc Aug. in lib de de/
cem chordis ait, Nō mechaberis, i, non ibis ad aliam q̄

Universidad de Deusto Biblioteca

proxem tuam:tu exigis hoc ab proxe:⁊ non vis hoc reddere proxi:cum tamen debeas in virtute v[illegible]tem precellere:quoniam castitas virtus est:vis tuam proxem esse vitricem:et tu victus faces. xxij.q.vij. Tertio fit quis maculatus agens contra hoc preceptum per vicium sodomiticum. De quo apostolus.ad Roma.j. Tradidit illos deus:id est tradi permisit in passiones ignominie:id est vicia innominanda. Nam femine eorum immutauerunt naturalem vsum in eum qui est contra naturam. Similiter⁊ masculi relicto naturali vsu femine:exarserunt in concupiscentijs suis sibijnuicem masculi in masculos:turpitudinem operantes. Et ad quanta mala tales post ea deueniant subdit apostolus:dicens. Tradidit eos dominus in reprobum sensum:id est tradi permisit repletos omni iniquitate:malicia:fornicatione:auaricia:nequcia ⁊c. Et ad hoc etiam pertinet proxe vel alia femina abutendo extra vas debitum. Unde Augustinus.xxxij.q.vij.adulterij.enumeratis quibusdam speciebus luxurie:subdit. Horum omnium pessimum est qd est contra naturam:vt si vir membro mulieris nō ad hoc pcesso vti voluerit:et iste vsus contra naturam execrabilis fit in meretrice:erecrabilior in proxe. Hec ille. Et dicitur tale vicium pessimum: quia destructiuum humani generis. Unde dicitur de sodomitis q erant pessimi coram domino:quos deus igne ⁊ sulphure consumpsit:et ciuitates subuertit:vt patz. Genesis.xix. Et sim leges tales debent decapitari:⁊ mediator res huius.vt.C.de penis.l.qui abducto. Quarto fit quis maculatus cum animalibus brutis commiscendo. Exod. xxij. Qui coierit cum iumento morte moriatur. Et Leuit.xx. Qui coierit cum iumento aut pecore morte moriatur:pecus quoq; occidite. Ubi augustinus. Pecora in de credendum est iussa interfici:quia tali flagitio contaminata indignam refricant facti memoriam.xv.q. j.mulier. Contra istud preceptum etiam facit qui cum proxe vel alia extra vas debitum fundit semen.ne scilicet generet et inde scandalum oriatur: vel ne grauetur in alendo filios pauper existens:in quod vicium incidentes Her et Onam filij Jude:mala morte subito perierunt. Genesis Sed etiam cum proxem suam quis debito modo pcscit causa delectatiōis vltra limites matrimonij.id est tanta concupiscentia ductus vt etiam si non esset proxe eam vl aliam mulierem cognoscere vt satisfaceret voluptati sue fm Thomam.in.iij.peccat mortaliter. Et de tali debet intelligi illud sexti philosophi:qd inducit Hierony.xxxij. q.iiij.origo.dicens. Omnis in proxem suam amator ardentior adulter est.de modis autem indebitis in vsu matrimonij seruato tamen debito vase de se non est mortale fm Alber.sed potest esse mortale ex inordinatione animi De omnibus his speciebus luxurie ⁊ de nocumentis eorum habes diffuse in secunda parte titulo primo per totum.

§.XI. Septimum preceptum decalogi est.

Non furtum facies. Exod.xx. Super quo Augustinus. Furti nomine bene intelligitur omnis illicita vsurpatio rei alienе:nō eīn rapina pmisit qui furtū prohibuit:sed furti nomine in lege vete.testamen.⁊ rapinam intelligi voluit. A parte eīn totū significauit quicqd illicite rerus ,primi aufert .xiiij.q.v.penale. Nec ,pterea excusaret quis a furto qui auferret a ,primo vt indigentibus subueniret sibi vel alijs:nisi in extrema necessitate essent ⁊ nō inuenirēt subueniētē. Unde Aug. Fortasse aliquis cogitat ⁊ dicit.multi sunt ꝓiam diuites auari:cupidi:nō hēbo peccatū si snū illis abstulero ⁊ paupib' dedero.vnde illi nil boni agunt mercedē habere potero. Sed hmōi cogitatio a diaboli calliditate suggeritur. Nā si totū tribuat addit potius peccatum ꝗ minuat.xiiij.q.v. forte.⁊ꝗ totā [illegible]am cōnē. Nec etiā sumendū est exemplū furandi ab israelitis:qui accipientes sub mutuo ab egyptijs vasa aurea ⁊ argentea spo[illegible]uerūt eos:qz vt dicit Augu.israelite furtū non fecerūt:sed deo subēte hoc misterū prebuerūt. xiiij.q.v.dixit. Non ergo furtuz facies. Iste aūt qtuor modis ꝗ istud ꝑceptū:p iniustā rerū acqsitiōem:p prauā ad hoc oparō em:p iniquā rerentionē:p indebitā distributionē. Quātū ad primū multis modis q̄s acqrit bona tē [illegible]. Primo occulte altena accipiendo. Sed vt dicit eccl'a.v. Sup furē ē oppobriū ⁊ ꝗfusio. Secdo p rapinam manifeste ⁊ pvim capiendo:⁊ hi nō sunt solum latrones in stratis:sed⁊ etiā ꝓncipes ⁊ cōitates vsurpātes iniuste ciuitates ⁊ castra fine iusto titulo vel etiā facientes exactiones indebitas a subditis in gabellis pedagijs ⁊ collectis. Ezech.xxij. Principes eius in medio ipsius q̄si lupi rapientes pdam. Vel etiā cū faciunt leges iniquas ad lucrādum. Esa.x. Ue q ordunt leges iniqs ⁊ scribentes iniusticias scripserunt vt oppimerent in iudicio paupes:et vim facerēt cāe humiliū ppli mei vt eēnt vidue pda eorū ⁊ pupillos dirigent. Tertio p fraudulentiam multiplicem. In q̄titate dando diminuta pondera ⁊ mēsuras rerum. In q̄litate prana ,p bonis [illegible]ēdendo iniusto pcio. In suba vēdendo vinū limphatū pro puro:vnū metallum ,p alio carnes pecudinas ,p castrato:aromata vnius spēi ,p altera. Amos.viij. Audite q cōteritis paupem ⁊ deficere facitis egenos terre:dicentes qn transibit mesis ⁊ venūdabim' merces ⁊ sabbatum:⁊ aperiem' frumentū vt imminuam' mēsuram ⁊ siclū augeam':⁊ supponam' steteras dolosas:vt possideam'in argento egenos ⁊ paupes ,p calciamēta:⁊ quisq̄lias frumēti vendam'. Quarto fit cōtra hoc pcep[illegible]ū p vsuram.s.pro mutuo pecūie vel rez quē vsu ꝗsumunt:vt victualiū accipiendo aliqd vl[illegible] capitale hec dicit vsura:vt ps.xliij.q.iij.vsura. Unde ps. Qui pecuniam suā non dedit ad vsurā:hic [illegible]cescit in m[illegible]te scrō dei scz gloie supne. Qui aūt eam facit nō illic [illegible]bitabit sed in inferno. Quinto fit ꝗ hoc ꝑceptū per [illegible]legium.i. iniustā acceptionē rerū ecclesie. Hiero. Amico [illegible] perape furtum est:ecclesiaz fraudare sacrilegiū.xij.q.,. Gloria.

Sexto p iniusticiā iudicū seu [illegible]icialiū [illegible]nnū iniquas sniias:vel ex timore vel ex amore vel ex [illegible]piditate:vl odio vel ex notabili ignorantia. Esa.v. Justificatis impiū pro mūneribus ⁊ iusticiā iusti aufertis ab eo. Isi. Eito violatur auro iusticia.xi.q.iij.paup. Septimo p variam damnificatiōem:vt in incēdijs:deuastatiōibus agroz ⁊ castroz in bellis iniustis:in mutilatiōib':occusionib':falsis accusatiōibus testificatiōib' ⁊ instrīs. Et hi oēs non solū peccant mortaliter agentes ꝗ hoc ꝑceptū sed etiā tenent ad restitutiōem.n pdictoz. Unde Augu.ad macedonium. Qui ꝗ ius hūane societatis furtis:rapinis:calūniis:oppressionib':inuasionib':aliq abstulerit reddēda potius q̄ donanda censemus zachei publicani exēplo.xiiij.q.v. Nō sane in fine. Qui zacheus dixit xpo intranti domū suā. Si q̄d aliquē defraudaui reddo q[illegible]plū. Luc.xix. Sed acquisitio etiā p symoniā ludū vel aliud turpe lucrū q̄si furtū censetur:nō q̄dem restituēdum dant:sed paupib' erogāduz Aliqn de necessitate vt in symonia ⁊ ludo. Aliqn ex honestate vt in meretricio:⁊ hmōi.ar.xiiij.q.v.q hēris. ⁊.c.nō sane. Qui aūt p symoniam vel intrusionē ⁊ non canonica institutiōe recipit vel tenet beneficium ecclesiasticū furat omnes fruct' quos pcipit. Job.x. Qui nō intrat p ostiuz sed ascendit aliunde ille fur est ⁊ latro. Secdo fit cōtra istud ꝑceptum per prauam cooparationem ad talia acquisita illicita:etiam si nihil ipse inde pcipiat:vt consulendo:p suadendo:imperādo:⁊ huiusmōi. Ad roma.i. Digni sunt morte nō solum q̄ faciunt:sed etiam qui cōsentiunt facientibus.⁊ nō solum q peccāt mortaliter sed etiam tenent ad restitutionē damnoz ⁊ ablatoruz:qn talis cooperatio fuit q̄ sine ea non fuisset facta rapina vel furtum:vsura vel damnum.ij.q.i.notum.in fine. Ifacientē ⁊ cōsentientē par pena constringit.qd intelligit de consensu cooparationis sine qua non fieret malū in glo. Et ad hoc facit qd dicitur ex.

quatuor modis fit istud ꝑceptū.

Iniuste mutuo dās acqrit turpalia

de iniu.⁊ dam.da.c.vlti. Qui occasio[illegible] damni dat:dānuz quoq; dediſse vidz. Et in ,puer.vulgari dicit. Tāto fa qui riene el sa.hoc quāto q̄ in bola. Si aūt nō ita coopati sunt quinetiā fine eis fieret dānū peccāt qdē grauiter:ſ nō tenerur ad restitutionē nisi q̄tum pueniſset ad eos de furto vel rapina ⁊ hmōi:vl' inq̄tū ex suo ꝗsilio vel alia cooparatione plus dāni fuisset factū:fm Tho.in.iiij.⁊ Alber. Unde Esa.j. Principes tui infideles socij furū omēs diligūt munera sequunt retributōes. Et p hmōi cooperant rapinis alioz. De restitutiōe nō eius habes diffuse in secda p te.ti.ij.per totū. Tertio fit furtū per retētionē rei aliene cōtra volūtatē dñi sui. Apls ad ro. xiij. Reddite oib' debita. Et ifra. Nemini quicq̄ debeatis. Qui eīn detinet rē alterius ꝗtra volūtatē eius vriqz facit ei iniuriā:qz impedit eū ab vsu eius:nisi hoc faceret ad hozā ad obuiādum malo pura cū nō reddit gladiū suū furioso postulāti eum ab eo penes quē deposuit:⁊ hoc ne se vel alium ledat:hoc eīn licitū est. Ifacere aūt iniuriā ,primo hoc est peccatum qz contra iusticiā:nō aūt licz nec in modico in peccato morari sed subito dz egredi. [illegible]rta illud. Eccl'iastici.xxj. Qua si a facie colubri fuge peccatū. Qui aūt detinet alienū cōtra volūtatē dñi mozat in peccato:⁊ sic semp auget peccatum. Et quotiēs mēti occurrit se detinere alienū:⁊ propōnit retinere ⁊ nō reddere:totiēs de nouo peccat mortaliter ⁊ penitere nō potest nec absolui. Unde Augu. Sī res aliena ,pter quā peccatū ē reddi possit ⁊ nō reddit penitentia nō agit sed simulatur. Si aūt veraciter agit nō remittitur peccatū nisi restituat ablatū:si restituti p[illegible]. xiiij. q.vj. Si res.⁊ de reg.iur.in lib.vj. Quāuis ergo quis nō acceperit ipse p furtum vel fraudulētiā vel vsurā sacrilegiū:⁊ hmōi:sed pater vel alij cōsanguinei vel amici. Si tamen ad eu[illegible] peruenit hereditas tenet illa restituere inq̄tum suffici[illegible] hereditas. Idē de legatis quādo nō sufficerz hereditas. [illegible]rta devsur.michael. Quarto fit contra hoc preceptum ,p indebitā distributionē. Apls.j.ad Lozz. iij. Dic iā quēdā inter dispensatores vt fidelis q̄s inueniat. Ecclesiarum pla[illegible] sunt dispensatores rerū eccl'ie potī q̄ dñi. Unde Aug. Nō illa [illegible]ra sunt quoz ,pcuratiōem quodāmodo gerim':vt ,pprietatē nobis dānabili vsurpatiōe vēdicamus.xij.q.j.§.vlti.vbi dicit glo.q̄ prelati si bene administrāt loco dñoz sunt:si male loco ,predonū.ff.,p empt.l.q̄ fundū.§.si tutor. Eccl'ia eīn tenet locū pupilli ⁊ ,platus loco tutoris. Sicut ergo tutor si male administrat: dilapidando bona pupilli vt fur habet:ita ⁊ prelatus dum ,pmittit destruere bona eccl'ie vel vsurpare:vel indebite alienat ⁊ tenet satisfacere. Si etiā expendit in malos vsus:dādo sine necessitate ꝗsanguineis:vel ꝗuuijs:ludis canibus ⁊ turpib' ꝗsonis exponit:qd dz dare paupibus quasi furat nec dubiū q̄ mortaliter peccat. Utrū autē teneat ad restitutionē:vide infra in secda parte ti.ij. Qui etiā habent aliqua pupibus vel eccl'ijs dil[illegible]uere:vt hospitalarij ⁊ societates laicoz si nō fideliter faciūt:si nō indigētib' tribuūt: furtū cōmittūt. Religiosi q̄ ,pprīū tenēt vel ex quentuz sine licētia ⁊ rōnabili cā bona distribuūt furtum cōmittūt. Seculares de bonis ,pprijs nō dantes elemosynas indigentibus quos sciūt cū decenter pñt:furtū faciūt:licz nō teneant ad restitutionē. Unde Ambro. Esurientiū est panis quē tu detines:nudoz vestimentū qd recludis:capturorum pecunia quā in terra defodis. Tantoz ergo te scias mutadere bona q̄tis possis prestare qd velis.dist.xlvij. sicut hi. Contra oēs fures dz Esa.xxxiij. Ue qui predaris nōn ⁊ ipe pdaberis.cū cōsumatus fueris depdationē ⁊ ipse predaberis vel substātiā vel aiam. Et vt dicit Tho.in tractatu de decē preceptis. Nullū peccatū est quasi piculosius [illegible]do. Nā de alijs peccat hō dolēdo ꝗ stredo saluat sed de illo oportet q̄ etiaz satisfiat de alieno ablato si potest:alis nil valet penitentia. Sed nimis difficile videtur hominibus exbursare pecuniam ⁊ restituere:⁊ facilius inducunt ad dandum elemosynas vel faciendum ecclesias

Nota de religiosis

⁊ hospitalia q̄ ad restituendū:qd nō sufficit.⁊ ideo bene dz Abac.ij. [illegible]bis q̄ cōgregāt nō sua vsq̄quo aggrauāt ꝗ se densum lutuz. De denso luto difficile exit .Achior qz furatus est ⁊ tulit de bonis Hierico ꝗ ordinatione dei: lapidatus est a toto populo. De singulis modis furti que sunt spēs auaricie habes diffuse in.ij.pte titu.j.

§.XII. Octauū preceptū est

Non loquaris ꝗ primū tuuz falsum testimoniū. Exo.xx. Inter oia aialia soli hoi datū ē loqui:vt ,pceptū sue mēti possit alteri manifestare. Propter qd dicit pbus.q̄ ea q̄ sunt in voce sunt eaz que sunt in aia passionuz note. Qd ergo aliqs scienter falsum dicat:abutit lingua:nec est sine pctō etiā si faciat ad bonū ꝗsequenduz vl' malū vitanduz:qz nō sunt mala facienda vt cueniāt bona.ait apls ad Ro.iij.⁊ Aug. Ad salutē sempiternā nullus ducend' est opitulāte mēdacio.xxij.q.ij.primū. Est aūt vitandū mēdaciū ,ppter tria. fm Tho.in dicto tractatu.x.ꝑceptoz.ū,

Hoc preceptum fi mili modo respicit iusticiam ne p[illegible]ximus in iuriatur ī fama.

¶ Propter dyaboli assimilationem.

¶ Propter societatis dissolutionem.

¶ Propter fame amissionem.

Primo ,ppter dyaboli assimilationē. Efficit eīn mendax sis dyabolo:qz ipe vt dicit Jo. viij. mendax est ⁊ pater eius. Ipse inuenit primuz mendaciū cum dixit ,pmis parentib'. Nequaq̄ moziemini ⁊c. Beñ.iij.Ambr. Oēs qui dicunt mendaciū filij sunt dyaboli.xxij.q.v. cauete. Ifilij aūt similis est patri. Secdo mendaciū vitari dz,ppter societatis dissolutionē. Homo enīz natural' est aial sociale seu politicū cuz alijs viuēs. Sed male possent hoies in unicem conuiuere si hoies haberēt semp dubitare de verbis alioz. Unde apls ad Ephe.iiij. Deponētes mendaciū loquimini veritatē vnusq̄sq̄ cū ,primo suo:qm sumus mucem mēbra. Tertio ,pter fame amissionē. Homo enī q̄ assuescit mēdacijs nō credit ei cū veritatez dicit:⁊ ꝑcipue in viris spiritualib' dominis ,platis multuz reddit infames mendaciū. Eccl.xxxiij. Ab immūdo quis mundabit ⁊ a mendace q[illegible]d vez dicetur.q.d.nullū. Et hoc pctū est cōtra vl' ,preter illud ꝑceptum fm magistrū in.iij.sen.lj.dis. penul. Non loquēris ꝗtra ,primum ⁊c. Unde ps. Iniuriā rerunt in me teites iniqui:⁊ merita est iniquitas sibi. Propie ⁊ ꝓncipaliter loquit de xpo:cōtra quē dixerunt duo falsum testimoniū. Quadrupliciter ergo fit contra hoc preceptum fm Tho.vbi supra.

Contra ꝗ preceptū fit q̄drupliciter.

¶ Per falsam in iudicio ,pbationem.

¶ Per vanam de alio detractationem.

¶ Per mendacem in sermone locutionem.

¶ Per noxam de prelato murmurationem.

Quantū ad primū cum aliquis in iudicio aliquē accusat falso v[illegible]estificatur. expresse agit ꝗ istud ꝑceptum ⁊ tenetur ei de omni dāno. Et si deficeret in ,pbatione sustineret penā talionis.ij.q.iij.p totum. Sic illi duo presbyteri accusantes testificantes ꝗ Susannā de adulterio:qz conuicti sunt a Daniele falsum dixisse testimoniū. lapidati sunt a populo. Dañ.xiij. Illi aūt duo testes qui testificati sunt cōtra christum falsum cum nō conuenientia essent testimonia eozum. Non tamē puniti sunt vt merebantur:nec probare potuerunt suam falsitatem. scilicet christum dixisse: Possum destruere templum hoc ⁊c. Et sic insurrexerunt testes iniqui. Secundo loquit quis falsum testimoniū contra ,primum cuz ei detrahit:dicendo aliquod criminale de alio in obseruantia eius qd nō est verum. vl' si est ve[illegible]am cū illud sit occultum alijs manifestat ad denigrandam famaz eius quod vnicq est mortale fm Thomam.ij.ij. Unde Eccs.x. Quasi si serpes mordeat in occulto. sic qui occulte detrahit. Serpens comedit terram id est detracto: pascit defectibus alioruin narratis. Serpens videtur incedere per vnam viam:⁊ subito inperceptibiliter voluit se ad aliā. Sic detracto: incipit bona dicere de aliquo postea vtitur aduersatiua ꝗunctiōe. Sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

cũ summa iniqtas est fribus detrahere. Aũ dr.vi.q.i. Et deteriores sunt q̃ vitã morese bonorũ corrũ, ant his q̃ substantias aliorũ pdiaqs diripiũt. Laueat vnusquisqs ne aut linguã aut aures hẽat puriẽtes: ne.s. aut alijs detrahat: aut detrahẽtes audiat. Sedẽs inqt aduersus frẽm tuum loqbaris.s. detrahẽdo ꝛc. Parcãt oẽs ꝑtractores ligue cũ stodiãtqs ꝓmões suos. Et sciãt cũ de alijs loquũt sua snia iudicabunt. Nẽo iuiro auditori libẽter loquit. Nec adria. papa. vi.q.i. Ex merito. Aũ ꝛ Prouer. xxv. dr. Ventus aquilo dissipat pluuias: ꝛ facies tristis linguã detrahentes Et tenet talis restituere famã ablatã, put pot. non tñ dr illi notificare vt simplices dicũt nec ab eo petere veniaꝫ de quo malũ dixit: nisi certus q̃ sciret. Nã hoc esset scãdalus in illo generare ꝛ ꝗ se picula incitare. Si aũt malũ de aliquo q̃s dicit falsum vel verũ in sui pnitia: hoc ptinet ad cõtumeliam: ꝛ tũc tenet petere veniã ab eo: ꝛ cozã illis dicere se falsum dixisse si falsum dixit. Non ergo detrahendo falsum testimoniũ logris. Tertio p mendacẽ locutões Osee. iij. Non ẽ veritas in terra nõ est misericordia: sz furtum: mendaciũ maledictũ iundauerũt. Aũ Hiere. ix. Docuerunt linguã suam loq̃ mendaciũ. Sed os qd mentitur (dicit Sap. i.) occidit aiam. Non occidit aũt aiam: sz p uando gratia nisi peccatũ mortale: ergo videtur mortale. Qd verũ est sed non semp. Mentiri in his q̃ sunt fidei ꝛ morum: q̃ sunt necessarij ad fidem: mortale est: ꝛ ꝗ hoc pceptum: qd pcipue ptinet ad ꝓlatos: magistros ꝛ pdicatores: de q̃bus. ij. Pe. ij. Erunt in vobis magistri mendaces qui introducent sectas pditiõis. Et aliq̃ talia dicũt vt videant scire. Esa. lvij. Super quẽ lusistis: sup quem dilatastis os: ꝛ eiecistis linguam: nũquid non vos filij scelesti semen mẽdax. Sil' mentiri in notabile damnũ, primi spirituale vel corporale: mortale est. Vel etiaꝫ cũ quis vtitur mendacio in ꝓfessione de mortalib' pcipue: vel in iudicio interrogatus iuridice. Et de his intelligitur auctoritas pdicta. Os quod mentitur ꝛc. In alijs casib' loqui mendacium non est cõtra sed pꝛeter istud pceptũ. vnde ꝛ venale a quo etiam abstinendũ. ad Col. iij. Nolite mentiri invicem. ꝛ aliq̃n q̃s mentit pro salute aliorũ. Sed dicit Job. xij. Deus non indiget nostro mẽdacio Aliquãdo ex falsa humilitate: dicens aliqd malum de se qd non est vel negans bonum quod inesse scit. De quibus Augu. Incauti sunt humiles qui mẽdacio se illaqueant. xxij. q. ij. Aliquãdo ex verecundie leuitate. Ut cum quis credit verum dicere ꝛ dicit falsum: postea aduertens verecundat illud retractare. Aliquãdo istud posset eẽ mortale. Eccli. iiij. Nõ contradicas verbo veritatis vllo mõ. Aliq̃n ex vtilitate: vt sz aliquis consequatur vl' malum euitet. Esa. xxviij. Posuimus mendaciũ spem nostram: ꝛ mendacio protecti sumus. Aliquãdo propter cõmodum alteri'. Eccli. iij. Nõ accipies faciem cõtra faciem tuã: nec aduersus animam tuam mendacium. Aliquando propter ludum qd ꝛ peccatum est fm Augustinũ. Ab omni ergo mendacio cauendum est: fm illud Isid. Omne genus mendacij summo opere fuge: nec casu nec studio loquaris falsum. xxij. q. ij. non loquaris. Quarto per murmurationẽ. Frequenter subditi murmurant de prelatis: cõquerentes de eis q̃ male tractant ꝛ gubernant eos. Sed vt dicitur Sapie. i. Custodite vos a murmurationẽ que nihil prodest imo multum nocet: quia conturbat totum collegium: ꝛ inducit alios ad similia. i. Cor. x. Nec murmurauerit̃is sicut quidã eorum murmurauerunt: ꝛ a serpentibus perierunt. distinc. xc. Alienus sit a fratrum vnitate qui murmurauerit ꝛ cetera. Maria soror aaron quia murmurauit contra Moysen: percussa est lepra. De his vitijs: sz detractione: cõtumelia: mẽdacio: ꝛ murmurationẽ: diffuse hẽs ifra i. ij. pte.

§. XIII. Nonus preceptum

Non concupisces rem proximi tui ꝛc. Exod. xx. Post precepta quibus prohibentur expresse peccata oris ꝛ operis ponunt ea que prohibent peccata cordis concupiscentias.s. seu desideriũ. Ista enim est differentia: vt dicũ est. s. inter legẽ diuinã ꝛ humanã: q: humana solus iudicat de peccatis oris ꝛ opis. nõ aũt de pctis cordis. Lex aũt diuina iudicat de occultis cordis pctis ꝛ ofndit ea cẽ puniẽda. Lhry. Deus nõ ex opibus tñ iudicat: sz ex cogitatiõib' ꝛ ex corde. xxij. q. v. iuramẽti. Et rõ vt dr. j. Re. xvj. Quia homo videt q̃ foris apparet. deus aũt intuet cor. Cũ etiam dr gendũ est quasi lex vetus nõ prohibeat pctã cordis: q: humanus ꝗ̃ apparet in isto pcepto: sed ideo dicit cohibere manũ nõ aiaꝫ: q: nõ puniebat pena tpali seu corpali pctã cordis ꝛ malas ꝓcupiscentias: sicut pctã opis, prohibita p pcedentia pcepta. ꝛ vt dicit Aug. Bona est lex. s. ista quidum ꝓcupiscentiã, prohibet oẽ malũ, prohibet. extra de cõsti. nam ꝓcupiscentiã. Concupiscentia enim mali est radix omnis mali ꝛ pncipium. Nisi enim quis cõcupisceret malũ nõ faceret. Aũ Matth. xv. Ex corde exeunt cogitationes: homicidia: adulteria ꝛc. Et hec sunt q̃ coinquinãt homiẽ. Et q̃tum ad ꝓcupiscentiam rerum. de qua dicit. Non concupisces rem ꝛc. Dicit ps. Rapinas nolite ꝓcupiscere: diuitie si affluãt nolite cor apponere. Propter quattuor aũt rationes debet quis abstinere ab ista ꝓcupiscẽtia fm Tho. in tractatu de decem preceptis.

Propter quattuor rones debet q̃s abstinere a concupiscentia.

¶ Propter cõcupiscentie infinitatem.
¶ Propter inquietudinis anxietatem.
¶ Propter iustitie contrarietatem.
¶ Propter substantie inutilitatem.

Quantũ ad primũ sciendũ q̃ cupiditas seu ꝓcupiscẽtia habet quandã infinitatẽ. Quilibet aũt sapiens dz intẽdere finẽ aliquẽ in suo facto. Nullus enim debet ire p viã infinitã. Concupiscẽtia aũt rerũ est infinita. Ut dicit Eccls. v. Auar' nõ implebit pecunia. ꝛ Amb. Nec omnis nec satietas vnq̃ aderit cupiditati. dist. xlvij. sicut ꝛ Esa. v. dicit. Ve qui cõiungitis domũ ad domũ: ꝛ agrum agro copulatis ꝛc. q. d. Nunq̃ potestis finẽ ponere vestre concupiscentie rerũ. Ratio huius est: q: cor hominis est factum ad recipiendũ deum p gratiam. postea pgloriam. Et ideo quicq̃d habeat minus deo nõ pot finire desideriũ eius. Ipse enim maior est omni re. ps. Qui. s. deus replet in bonis desideriũ tuum. Secõdo debet caueri concupiscentia, pter inquietudinẽ quam habet in se. Quilibet naturaliter appetit quietem: q: hoc est valde delectabile cuilibet. Sed cupiditas facit homiẽs semp inquietos punctionibus sollicitudinũ. Unde cõparant cupidi terre spinose: que seminata verbo dei suffocat a spinis crescentibus sollicitudinũ rerũ: vt dicit Lu. viij. Semp enim cupidi sunt solliciti nõ habita acquirere: acquisita custodire ꝛ augere ipa nõ amittere. Eccls. v. Saturitas diuitis nõ sinit dormire eum. Matth. vj. Ubi est thesaurus tuus: ibi est cor tuũ. Amb. Oens auar. vinculis cupiditatis astricta semp aurũ videt semp argentũ cogitat: semp reddimus computat gratius aurum q̃ solẽ intuet ipa eius oratio a deo petit aurum. di. xlvij. sicut hi. Tertio pter iusticie ꝗietatem. Remota iustitia ait Aug. de ci. dei. quid. sunt regna nisi magna latrocinia: ꝛ sic rollit recta conuersatio humana. Est aũt cupiditas ꝗia iustitie: q: vt acquirat sibi cupidus facit oẽm iniustitiã in negociatiõibus in iudicijs ꝛ alijs. Unde dicit Eccli. xxxj. Qui diligit aurum nõ iustificabit. i. nõ faciet iustitiã. ꝛ de iudicibus dicitur Exo. xxiij. Non accipies munera: quia munera excecant oculos sapientũ ꝛ puertunt vba iustorũ. Legit de quodam iudice cupido q̃ cũ haberet quandã cãm pre manib' vna pars obtulit ei p munere vnũ vitulũ vt p se sniam daret: altera vaccã. Cum aũt deberet sniam pferre: dixit qui vitulum dederat. Loquat vitulus p me. At ille iudex respondit. Vacca nõ pmittit. Voluit dicere q̃ q: maius munus acceperat ab alio: ideo p eo debebat dare sniam. Quarto pter substantie seu diuitiarũ inutilitatem. Nec enim si

Differẽtia iuris diuina ex humana.

bi, psunt corpi: q: tales sustinet multa incõmoda ꝛ penurias ad seruandũ ꝛ agendũ. Eccls. v. Diuitie cõgregate in malũ dñi sui nec aie, psunt: q: cupiditas nõ pmittit sibi facere elemosynas ꝛ inde sibi querere thesaurũ ꝛ mansionẽ in celo: fm illud Luc. xvj. Facite vobis amicos de mãmona iniquitatis vt cũ defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula. Et demũ ducit eũ ad interitũ. j. ad Timo. vj Qui volũt diuites fieri incidũt in tẽptatiões ꝛ laqueũ diaboli: ꝛ desideria multa inutilia ꝛ nociua q̃ mergũt homiẽs in interitũ. Et Greg. Bonor actori inherere nõ possum' nisi cupiditatẽ q̃ radix est oim malorũ: radicitus euellamus di. xlvij. Tripl' aũt talis ꝓcupiscẽtia rerũ pot esse mortale pctũ. Pmo cõcupiscit res tpalis vt habeat quocũq̃ modo si pot de facto vt per furtum: rapinã: vsurã: fraudẽ: ꝛ hmõi. Et de hoc intelligit illd apl'i. Os ĩmũd' aut auarus nõ hz hrditatẽ in regno xpi ꝛ dei. Auarus quasi auidus erit. Secõdo cũ ꝓcupiscit sba terrena: etsi p licitã acquisitionẽ: tñ ad malũ finẽ. vt. s. inde possit ludere: fornicari: ꝛ alia mala facere: acq̃rere ide amicos ad, pcurãdũ regnũ ꝛ tyrãnizãdũ: ꝛ hmõi. Et de hoc Eccli. x. Auaro nihil ẽ scelestius: hic cũ anima suã venalẽ hz. Tertio cũ nimis diligit et iuste acq̃sita: adeo q̃ nõ amittat ea parat' est facere contra dei mandata: vt peierare: ꝛ hmõi. Vel etiam non est parat' subuenire in extrema necessitate indigẽtib' ne ea diminuat. Talis ponit finẽ suũ vltimũ in terrenis quasi inordinate cõcupiscit. Et isto modo impossibile est diuitẽ intrare in regnũ celorũ. ait xpus. Matth. xix. s. ponẽtẽ finem suũ in diuitijs. Alis autẽ inordinate ꝓcuiscẽ seu amare diuitias: citra scilz dilectionẽ dei vel proximi talis ꝓcupiscẽtia est veniale. Sz vt dr Hiere. vj. A maiori vsq̃ ad minorẽ. a sacerdote vsq̃ ad leuitã oẽs auaricie studẽt.

§. IIII. Decimum ꝛ vltimũ

preceptũ analogi est. Non desiderabis vxorẽ, primi tui. Exod. xx. Et dicit Job. in pma canonica. c. iij. Omne qd est in mũdo: id est in mũdanis peccatorũbus: aut est cõcupiscentia carni aut ꝓcupiscentia oculorũ: aut superbia vite: qd ptinet ad ꝓcupiscentiam bonorũ. fm beatũ Tho. in tractatu de deceptis duo ex his intelligunt, prohibita p precedens preceptum. Nam cũ dicit. Non concupisces rem primi tui: intelligit, prohibita cõcupiscẽtia oculorũ: cũ dicitur. Nõ domũ: intelligit, prohibita superbia vite: seu cõcupiscẽtia honorũ. In domo enim in qua est altitudo ꝛ latitudo intelligitur superbia ꝛ diuitie: ꝛ cõsequẽter dignitates et honores. Tertiũ autẽ id est cõcupiscẽtia carnis hic, prohibet cũ dicit. Non desiderabis vxorẽ eius: sub quo etiaꝫ comprehendit omne desiderium carnale illicitũ. Sicut supra sub nomine mechie includit omne pctũ opis carnalis. Sz q: hoc appet magis de se iniustũ. s. de vxore primi iõ expsse hoc, prohibet dũ dr. Nõ desiderab vxorẽ primi. In alijs pceptis sub pctõ op. intelligitur, prohibet pctũ mali desiderij ipius opis: ꝛ de mechia ꝛ furto dat spalia ꝛ distincta pcepta opis ꝛ cogitatiõis: q: cõcupiscẽtia magis trahit ad ista. Ps. Cõcupierũt ꝓcupiscẽtiã in deserto id est diuersarũ rerũ ꝛ gule ꝛ luxurie: vt in morbitis. Est aũt quadruplex gradus hui' cõcupiscẽtie,

Gradus quadruplex concupiscẽtie.

¶ In carnali suggestione.
¶ In sensuali delectatione.
¶ In rõnali deliberatione.
¶ In audaci defensione.

Notat ista Greg. in. iiij. moral' dicens. Quattuor modis peccatũ ꝓpetrat in corde. s. concupiscẽdo: qd intelligitur de quolibet pctõ: sed magis discernit in ꝓcupiscentia luxurie: suggestione. s. delectatiõe cõsensu ꝛ defensionis audacia. Fit autẽ suggestio per aduersariũ: delectatio per carnẽ: cõsensus per spiritũ. i. defensiõis audacia per elationẽ. Dat exemplũ de lapsu primorũ parentum dicens. Illã primi homiẽs rectitudinẽ: antiquus hostis his q̃tuor ictibus fregit, Naꝫ spẽs suasit Eua delectata est q̃si caro. Adam ꝓsensit vt rõ: qui etiã requirit' ꝓfiteri culpaꝫ p audaciã vo... it defendere. d. Mulier quã dedisti mihi sociã: dedit mihi de ligno ꝛ comedi. hoc in humano gñe quotidie agit qd actũ in primo parente nostri generis nõ ignoraꝫ. Serpens suasit: q: occult' hostis mala cordib' homiẽ latẽter suggerit. Sed vt dicit Eccli. xviij. Post concupiscẽtias tuas nõ eas. q: vt ait Amb. exponens illud ps. Beatus q̃ tenebit ꝛ allidet paruulos suos. i. lubricas cogitationes ꝛ primos motus ꝓcupiscẽtie ne vltra, pcedant ad petrã resistentie. Raro tñ est quin ibi sit pctũ: ꝛ precipue q̃n quis est occasio huius cogitatiõis p distractionẽs sensus. Secõs gradus est per sensualem delectationem: ad Gal. v. Caro ꝓcupiscit aduersus spũ. vbi dicit Augu. q̃ nõnullum pctũ est cũ caro cõcupiscit aduersus spũ. Et d. Tho. vbi supra dicit q̃ nullus euadit ꝓcupiscentiã carnis post pctũ primorũ parentum, pter corruptionẽ nature pter xpũ ꝛ virginẽ matrẽ eius. Aũ ad Ro. vj. Non regnet pctũ in vestro mortali corpe vt obediat ꝓcupiscẽtijs eius: nõ ait nõ fit: sed nõ regnet. i. nõ dñetur. Est quidem in carne pctũ ꝓcupiscentie: cũ delectat sola sensualitas: sed nõ dominat cum rõ nõ assentit. Et vt dicit Greg. Nequaq̃ ĩmunda cogitatio mente macular. s. p mortale cũ pulsat. s. p suggestionẽ vl' sensualem cõplacentiã. Sed cũ hãc p dilectationẽ suprat. s. assentiẽdo. de pe. di. ij. sciendũ. Tertius gradus est p ꝓsensuꝫ rõnis. Sicut enim Eua comesto fructu porrexit subito viro: ita sensualitas in suggestione ꝓcupiscentie alicuius mali delectata subito suggerit rõni: vt assentiat: q̃ si cõsentit tunc quasi Adam comedit: ꝛ mortaliter peccat in his q̃ sunt contra pcepta. de quo dicit Dan. xiij. Cõcupiscẽtia subuertit cor tuum. qd fit dupliciter dum. s. ꝓsentit in opus malum: vl' cum ꝓsentit in morosam delectationẽ: qd etiã est mortale fm Tho. Matth. vij. Qui viderit mulierẽ ad ꝓcupiscẽdum eã iam mechat' est eam in corde suo. j. ad Corin. x. Non simus ꝓcupiscentes malorũ sicut illi cõcupierunt ꝛ ceciderunt vna die. xxiij. milia. Quartus gradus est audax defensio, eu excusatio: sicut primus parens cũ fuisset req̃situs de culpa subito quasi defendens into: fit culpam in mulierẽ: vl' eum qui dederit ei in sociam. Sic peccator post ꝓsensum se excusat: vl' p exempla peius facientium: vl' dyaboli temptantis ꝛ hmõ. Jaco. iiij. Unde bella ꝛ lites in vobis. nõne ex cõcupiscentijs que militant in membris vestris excusando. s. mala ꝛc. Debet aũt conari quilibet has ꝓcupiscentias vincere: occasiones exteriores fugiẽdo: vt malas societates ꝛ discursus: auditũ ꝛ aspectũ vanũ. Nõ cõcupiscat pulchritudinẽ mulieris cor tuũ: ne capiaris nutibus illius. puer b. vj. Qui tẽ qui tetigerit picẽ inquinabit ab ea. Secõdo p mortificatiõ ẽ carnis. ad Gala. v. Qui xpi sunt: carnẽ suã crucifixerunt cũ vitijs ꝛ concupiscentijs. Tertio p orationẽ. Sap. viij. Scio q̃ non possum esse cõtinens: nisi tu dederis. Quarto p occupationẽ Eccli. In desiderijs est omnis ociosus. Per agrum pigri hominis trasiui. ait Salomon. totum repleuerant vrtice concupiscentiarum.

¶ De pceptis cerimonialibus ipsius legis sub quadruplici differentia. Capitulum .V.

Ecũda ps legis mo

sayce est de pceptis cerimonialibus: que quidẽ oino cessant in nouo testamẽto: ꝛ seruari nõ debẽt. Sed q̃tum ad moralẽ intelligentiã seu expositionem adhuc debẽt seruari. Unde Gratianus in decret. di. vj. §. vlti. dicit q̃ mystica mãdata legis q̃tum ad superficiem. a naturali iure vident aliena. Quantũ aũt ad moralem intelligentiã. mutabilitatem nescire probantur: ꝛ sibi inuenunt annexa. ac p hoc: etsi fm superficiem videãtur esse mutata. tñ fm moralẽ intelligentiã nõ sunt mutata. Et sic pot intelligi illud psalmiste. Custodiam legem tuã semp in seculum; ꝛ in sceculũ seculi: q: nõ solum mora

Universidad de Deusto
Biblioteca

lia:sz etiam cerimonialia legis:fm moralē intellectū obligāt semp:iō dnt seruari. Sicutverbi grā, nō comedant carnes porcine:q; in lege, phibite seruari nō dz:ꝗ q non habeant mores lasciui luxuriosi:figurati p tale esus. sp dz seruari. Sz,p hoc declaratiōe sciēdū pmo fm Tho.i.ij.q.cj.ar.j.q cerimonialia pcepta dterminat pcepta moralia in ordine ad deū:sicut iudicialia dterminat ipa moralia in ordine ad ꝓximū:puta pceptū morale ē q qs colat ⁊ adoret deū:ꝗ quo vel quo tpe vel loco:hoc determinabant cerimonialia:puta offerendo sacrificia ad tēplū ⁊ tali tēpe. Ordinat aūt hō ad deū p debitū cultū ei⁹:⁊ iō ppie cerimonialia dicunt q ppie ptinet ad cultū dei. Et dicunt cerimonialia quasi munia.i.dona cereris:q dicebat a gēntilibus dea frugū:eo q primū ex frugib⁹ oblatiōes deo oferebant. Vel sicut Valeri⁹ maximus refert. Nomē cerimonie introductū est ad significandū cultū diuinū apud latinos a quodā oppido iuxt romā qd cere vocabat:eo q roma capta a gallis illuc sacra romanor̄ ablata sunt reuerendissime habita. Tho.pti.se.q.xcix.artic.iij. Vel cerimonialia a cereis:q in solēnitatib⁹ accēdunt. Vel fm alios cerimonialia quasi normē.i. regl'e salutis. Sz iste duo vltime expositiōes nō sunt ita,p ppie. De ipsis aūt cerimonijs dixit dnus Moysi Exod.xviij. Esto tu ppl̄o in his q ad deū ptinēt vt referas q dicunt ad eū ostēdes ppl̄o cerimonias ⁊ ritū colēdi. Sciēdū aūt q oia cerimonialia sunt figuralia. Vñ apl's ad Col'.ij.inquit. Nemo vos iudicet in cibo aut potu:aut in parte diei festi:aut neomenie: aut sabbator q sunt vmbra futuror̄.i. figura.s.xpi ⁊ ppli xpiani:⁊ sacr̄or̄ ⁊ mor̄ ipor̄. Pro cuius declaratiōe notandum fm Tho.pti.se.q.cj.art.ij.q cū pcepta cerimonialia ordinent ad cultū dei vt dictū est:duplex ex cultus dei s.interior ⁊ exterior. Et cū hō sit cōpositus ex anima ⁊ corpore:vtrūq; dz applicare ad colēdū deū. vt.s.aia colat interiori cultu:⁊ corpus exteriori:fm illud ps. Cor meum id est aia ⁊ caro mea exultauerūt in deū viuū. Et sicut corpus ordinat ad aiam.ita cultus exterior ad interiorē. Cultus aūt interior pstit in hoc:q aia pjūgat deo p intellectū et affectū:⁊ iō fm diuersimode intellect⁹ ⁊ affectus colentis deū pjungit deo:fm hoc diuersimode act⁹ exteriores hois ad cultū dei applicant. In statu cōn future beatitudinis intellect⁹ human⁹ ipsam diuinā essentiā in seipsam intuebit. Et iō exterior cultus nō pstit ibi in aliqua figura ꝗ solū in laude dei q ꝓcedit ex interiori agnitiōe ⁊ affectiōe pfecta fm illud. Esa.lj. Gaudiū ⁊ letīcia inueniet in ea gratiarū actio vt vox laudis. In statu aūt pntis vite nō possumus diuina veritatē in seipsa intueri:sed oz q radij diuine veritatis nobis illucescat sub aliquibus sensibilib⁹ figuris vt dicit Dionysi⁹. diuersimode tn fm diuersum statū cognitiōis hūane. In veteri cōn lege neq; ipsa diuina veritas in seipsa manifesta erat:neq; etiā adhuc ppalata erat via ad ꝑ ueniēdi. Sic,dicit apl's.ad Heb.vij. Et iō oportebat exteriorē cultū veteris legis nō solū esse figuratiuū future veritatis manifestāde in patria:sz etiā figuratiuū xpi q est via ducēs ad illā patrie veritatē. In statu vo noue legis hec via iā reuelata est vñ hāc prefigurari nō opz sicut futurā:sed cōmemorari per modū preteriti vel presentis:vt mysteriū passiōis:resurrectōis:⁊ hmōi:⁊ exhibitio sacr̄or̄. Sz solū oz pfigurari futurā vitatē glie nōdū reuelatā:qd fit in ipsis sacris ⁊ sacramētalib⁹. Et hoc est qd apl's dicit ad Heb.x. Umbrā habēs lex futuror̄ bonorum:nō ipsam imaginē rerū. Umbra cōn min⁹ q ꝗ ima go:tāq; imago ptineat ad nouam legē:⁊ vmbra ad veterē. Nec obstat q lex ppl̄o danda dz esse manifesta fm Isid. dist.iiij. Erit aūt. Quia diuina nō sunt reuelanda hominibus nisi fm capacitatē eor̄:alioquin dareť eis materia p̄cipitij:dū cōtenerent que capere nō possent. Et ideo vtilius fuit vt sub quodam velamine figurarum diuina mysteria dei populo traderentur:vt saltē ea implicite cognoscerent dū illis figuris deferrent ad honorem dei.

§.I. Ipsa autē cerimonia

lia pcepta sunt multiplicia:fm illd Osee.viij. Scribā eis multiplices leges. Huius aūt rō est fm Tho.l.ij.q.cj.ar.ij.q: ois lex dat alicui ppl'o. In ppl'o aūt sunt duo genera hoim. Quidā pni ad malum. Et hi sunt p pcepta legis coercendi. Quidā sunt hnites inclinatiōem ad bonū vel ex natura vel ex cōsuetudine:vel magis ex gratia:⁊ tales sunt p legis pcepta istituēdi:⁊ in melius pmouēdi. Quātum icit ad vtrūq; genⁿ hoim fuit expediens multiplicari cerimonialia in veteri lege. Quia cū in illo ppl'o aliqui erant pni ad idolatriam:cui multiplex idolatrie gentiles deseruiebāt:oportebat ecōuerso multa institui cerimonialia ad singula repimēda ⁊ multa talib⁹ imponi q̃si onera tis ex his q ad cultū dei impendebāt:non vacarē eis idolatrie deseruire. Ex pte vo eorum q pni erant ad bonum fuit necessaria multiplicatio cerimonialium:tum q:p hec diuersimode mens eor̄ referebat in deum:⁊ magis assidue:tū etiam q: mysteriū xpi o⁹ p hmōi cerimonialia figurabat:multiplices vtilitates cotulit mūdo:et multa circa ipm erāt considerāda:que oportuit per diuersa cerimonialia figurari. Diuidunt aūt ista cerimōialia pcepta in q̃tuor genera:scz sacrificium:sacrum sacr̄in:⁊ obseruātiam. Huius ratio est fm Tho.vbi supra.arti.iij.q: cerimonialia pcepta ordinant ad cultū dei:in quo q̃dem cultu cōsiderari pōt ⁊ ipe cultus:⁊ colentes:⁊ instrumēta colendi. Ipse aūt cultus specialiter pstit in sacrificijs:que in dei reuerentiā offerunt. Instrumēta aūt colentis ptinent ad sacra:sicut est tabernaculū ⁊ vasa ⁊ alia hmōi. Ex pte aūt colentium duo possunt cōsiderari:scz ⁊ eorum iustificatō ad cultum diuinū:qd fit per quādam psecratiōem vel p̄populi vel ministror̄. Et ad hoc ptinēt sacramēta. Et iterum eor̄ singularis ꝓuersatio p quā distinguntur his q̃ dictū nō colunt. Et ad hoc ptinēt obseruātie:puta abstinentis:⁊ alijs huiusmodi.

Duo sunt generaliter omnium.

Quatuor genera cerimoniarum.

§.II. De sacrificijs veteris

testamēti in lege mādatis:quare instituta sunt:⁊ qd significarunt dicit Leui.i. Adolebat ea sacerdos sup altare in holocaustum ⁊ odorē suauissimū dno. Dicūtur illa sacrificia odorem p̄stare dno suauissimū:q: deo erant accepta. Non q deus illis indigeret.ps. Numq̃d manducabo carnes taurorum.aut q illa de se placerent deo tanq̃ expiatius culparū. Unde dicit apostolus ad Hebre.q sacerdos offerebat sepe hostias que numq̃ possunt auferre peccata: sz propter rationes propter quas offerebant grata habebat.

Triplex rō illorum sacrificiorum assignatur.

Assignatur autem triplex ratio illorum sacrificiorum: quare talia animalia vel alia offerebant:⁊ tali modo fm Tho.pma secū.q.cij.arti.iij.

¶ Propter idolatrie detestationē euitādam.

¶ Propter offerentis disponem signādam.

¶ Propter xpi passionem figurādam.

Prima ⁊ secūda ratio ē litteralis:tertia mystica ⁊ figuralis. Et ad hoc pōt induci illud ps. Sacrificium ⁊ oblationem noluisti:aures autem pfecisti mihi. Holocaustū ⁊ p peccato nō postulasti. Tunc dixi:ecce venio.q.d. Sacrificium ⁊ oblationem noluisti:ppter se:q̃si delectareris illis rebus:sed ppter idolatriam vitādam. Et est sacrificius in animalib⁹:oblatio in alijs terrenascētibus. Aures autem perfecisti mihi:id est dedisti mihi perfectū intellectum ut his vt intelligerem mētis dispositionem:quam requiris i offerente tibi placitam:⁊ hoc quoad secūdum. Holocaustus ⁊ pro peccato nō postulasti:q̃ erāt pcipua inter sacrificia:tūc sz cum dixi per effectum ecce venio.s.in mūdus ad sustinendam passionem. Nunc ergo implere figura illorum sacrificiorum nō postulo imo respuo illa sacrificia q̃ figurabāt istō p effectū sacrificiū. Quantū q̃ ad pmū dicit Hiero.xxij.q.i. Cōsidera.q cū iudei eēnt pni ad idolatriā in qua gētiles offerebāt aimalia occisa dijs suis:vo

tuit vt iudei potius illa offerrēt deo in honorē suum q̃ dijs seu demonijs:⁊ sic retraherētur a sacrificijs idolorū. Ali nō fuerūt data illi ppl̄o pcepta d sacrificijs nisi postq̃ declinauerūt ad idolatriā adorādo vitulum pflatilē:⁊ hinc ē q illa aialia q nō offerebāt egyptij:inter q̃s erant cōuersati dijs suis vt oues ⁊ boues ⁊ arietes. Illa iussi sunt offerre nō alia q̃ offerebāt gētiles dijs suis. Et ppter hoc etiā prohibeat deo offerri sanguis aialium ⁊ adipem:⁊ mel:⁊ fermentū:q: ista offerebāt gentiles in suis sacrificijs. Aues offerebāt:vt turtur pulli colūbarū ⁊ passeres,ppter paupes q nō poterāt in alijs aialib⁹ multū expēdere. Harum aūt auiū est copia in illis ptib⁹. Nō aūt offerebant pisces in sacrificiū:q: cū in aqs viuāt:magis sunt alieni ab hoie q̃ alia aialia q viuūt in aere. Modus etiā occidēdi qdam aialia vt aues:determinabat a lege:ad excludendū etiam idolatrarū modū quē tenebāt. Quātum ad scōm dicit Tho.vbi.s.q p sacrificia repētabatur ordinatio mētis i deū:ad quā excitabat sacrificiū offerēs. Ad rectā aūt ordinatiōem in deū ptinet:q oia q hz qs recognoscat a deo tanq̃ pmo pncipio:⁊ ordinet in deū tanq̃ in vltimū finem. Et hoc repētabat in sacrificijs ⁊ oblationib⁹:fm q hō ex rebus suis q̃si in recognitiōem q ea hēret a deo:in honorē dei ea offerebat:fm illud qd dixit Dauid.i. Paral.xxix. Que de manu tua accepim⁹ dedim⁹ tibi. Et ideo in oblationib⁹ sacrificior̄ ꝓtestabat hō. q deus esset pmū pncipium creatiōis rerū:⁊ vltim⁹ finis:ad quē essent oia referenda vt mens hūana nō recognoscat aliū actorē pmum rerū nisi solū deū:nec in alio finē suū pstituat. Et p ter b phibet in lege sub pena mortis non offerri sacrificiū alterius deo soli. Ero.xxij. Offerebant aūt aialia occisa ⁊ coquebant q̃ sic veniunt talia in vsum hoim:fm q a deo dantur ad esum hoim. Simil' etiam p occisionē illorum animalium significabat destructio peccator̄:que dz esse i offerentib⁹ deo sacrificia bonorū operū. Vñ glo. Leuitici.i. Aitulum offerrim⁹ cū supbiam auertim⁹. Agnū cum irrōnabiles mor̄ corrigimus. hedū dū lasciuia supamus. Turturem dū castitatē suam⁹. Azimos panes:cū azimis sinceritat̄ epulamur. In colūna signat simplicitas ⁊ charitas mentis. Ballina ⁊ porc⁹ nō offerebant:q: hnt immundum nutrimentū. Deo aūt qd est purū ⁊ mundū tribuendū est. Aialia vo silueſtria nō sunt cōiter hoim vsui deputata. Maculosa etiā aialia:clauda ⁊ hmōi,phibebant offerri:q: vt ait Hiero.di.xlix.c.vlti. Indignus est dare deo q dedignat hō. Et q: signat defectus mentis a q̃bus offerentes debēt cauere. Et notandū fm Tho.vbi.3.q triplex est genⁿ sacrificior̄ qd mandabat offerri:qd scz designat triplicez statū fidelīū. Primū dicebatur holocaustū qd interpretat quasi totū incēsum:q: totū aial offerebat: ⁊ cremabat ad honorē dine maiestatis:⁊ amorem sue bonitatis. Et signat statū pfectorum in obseruatiōe pfiliorum q̃bus qs totū se deo ⁊ oia sua offert in honorē suū nihil sibi reseruās. Aliud dicebat sacrificiū pro pctō q: offerebatur deo p remissione peccati ⁊ ꝓueniebat statui penitētiū in satisfactiōe pctor̄ qd sacrificiū diuidebat in duas ptes quarū vna incēdebat:alia cedebat in vsum sacerdotis ad significandū q expiatio pctor̄ fit a deo p ministeriū sacerdotū p sacra:⁊ ꝑ nisi cū offerret p pctō sacerdotis:tūc ēt totū cōburebat ad inuēdū q nil peccati remaneret in sacerdote. Tertium dicebat hostia pacifica:qd offerebatur deo p gratiarū actione:vel pro salute ⁊ prospitate offerentium ex debito beneficij accepti vl accipiendi. Et conuenit statui pficientiū in obseruatiōe mādator̄. Et diuidebat tale sacrificium in tres ptes:quar̄ vna cedebat in honorē dei q̃.s.oburebat. Alia in vsum sacerdotis. Tertia in vsū offerentiū. Ad figurandū q salus hois ꝓuenit a deo mediantibus sacerdotibus vt ministris dei.⁊ cooperantib⁹ hominibus ipsis qui saluant:Sacerdotum aūt erat pectusculum ⁊ armus dexter animalis:ad designādū q ds hre sapiam cordis ad instruēdū pplm ⁊ fortitudinē que designat in armo dextro ad sustētandū defect⁹. Sacrificate q̃ ait ps.sacrificium iustīcie.nō sacrificia aialiu:q: holocaustū p pctō nō postulasti:sz sacrificiū iustīcie.s.bonor̄ opez fm istū triplicē statū. Quantū ad tertiū dī.Tho. vbi.s.q inter oia dona q̃ de⁹ humano gēni p pctm lapso dedit:pcipuū est q dedit filiū suū Jo.iij. Sic de⁹ dilexit mūdū vt filiū suū vnigenitū daret:vt omis q̃ credit in eum nō pereat ꝗ hēat vitā eternā. Et iō potissimū sacrificium est quo se obtulit deo patri in odorē suauitat̄:vt dī ad Hebre.v. Et ppter hoc oia alia sacrificia offerebant in lege vt hoc vnū pncipale ⁊ pcipuū figurarēt tanq̃ pfectū p impfectū. Vñ ad Heb.x. Xps vnā semel p pctō obtulit hostiā in sempiternū. Et sic oia illa figurabāt xpi passionem. Vñ glo. Leui.j. Xps in vitulo offert ppter virtutes crucis.in agno ppter innocentiā.in ariete ppter pncipatum.in hirco ppter sil'itudinē carnis pcti.in turture ⁊ columba duar̄ naturar̄ ꝓiunctio designat.vl' in turture castitas eius:in colūba charitas insinuat:in oue patientia vl' obedientia. Offerebant ⁊ panes a pauperibus qui etiam figurabāt xpm qui ait. Ego sum panis viuus. Vl' farina vl' spicas. Et xpus spica fuit in statu legis naturē i fide patrū vt simula.in lege ⁊ doctrina ,ppbar̄ sicut panis format̄ post assumptionez humanitat̄ igne spūsancti coct⁹ in clibano vteri vginalis:in sartagine coct⁹ p labores sue ꝓuersatiōis in mundo.in cruce quasi in craticula adustus. Vinum qd aliqñ offerebat signat sanguinē suū Oleū gratiam eius:sal sapiam eius:thus deuotione orationis. Tunc q̃ cū noluit de⁹ ampli⁹ sacrificia iudeorum dixit dei filius. Ecce venio ⁊ in me perficio ⁊ in plebo omnia sacrificia.

Bos sacrificatus ē triplex.

§.III. De secunda pte cerimoniaiū q̃.s.dicunt sacra:⁊ ptinēt ad tēplū ⁊ vasa ei⁹. dicit apl's ad Heb.viij.q illa q̃ offerunt fm legē munera.i. in tēplo deseruīnt exēplari etiā vmbre celestiū sicut respōsum est moysi. Vt summaret tabernaculū. vide inquit oia ⁊ facito fm exēplar qd tibi in mōte monstratus est. vbi dicit.b. Tho.j.ij.q.cij arti.iiij.q totus exterior cultus dei ad ꝑ ordinat:vt hoies deū in reuerētia hēant. Hoc enim hz hūman⁹ affectus:vt ea q̃ cōia sunt ⁊ nō distincta ab alijs minus reuerēt.ea vo q̃ hnt aliquā excellētie discretionē ab alijs.magis admirat ⁊ reuerēt. Vñ ⁊ hoim ꝓuetudo inoleuit q reges ⁊ pncipes quos oz in reuerētia haberi a subditis ⁊ pciosior̄b⁹ vestibus vtant:⁊ ampliores habitatiōes inhabitēt. Propter hoc oportuit:vt spālia templa ⁊ spāles ornatus ⁊ vasa:⁊ spāles ministri ad dei cultum ordinarent:vt p ꝑ animi hoim ad maiorē reuerētiam dei induerent. Insup ⁊ status veteris legis erat ordinat̄ ad signandū mysteriū xpi. Oportet aūt esse aliq̃d determinatū:id p qd aliud figurari dz:vt.s.aliquā eius sil'itudinem repnet. Et ideo oportuit aliqua spālia observari ad cultum dei:⁊ circa tēplū eius.de quo pōt induci illud ps. Adorabo ad tēplū sanctū tuū in timore tuo: pcipue reuerentiali. Adorare ptinet ad cultū dei exteriorē. Sz sciendum q triplex est tēplum. Et de quolibet pōt dauiti cum illud intelligi.

Templū est triplex.

¶ Est synagoge materiale.

¶ Est ecclesie spirituale.

¶ Est glorie supernale.

Et q̃tum ad pmū sciēdū fm Tho.vbi.s.q cū cultus dei duo resp. lat.s.deum qui colit ⁊ hoies colētes certum est q ipe deus q̃ colit nullo loco claudit. Vñ ,ppter ipm nō oportuit facere tēplū vl' tabernaculū:sz ,ppt hoies colētes:q: corpales sunt oz ,ppter eos facere tabnaculum vl' tēplū ad cultū dei ,ppt duo. Primo vt ad hūc ꝓueniētes cū hac ꝓsideratiōe q ille locus deputatus est ad colēdū deū cū maior reuerētia ꝓueniret. Secdo vt p dispōnem talis templi vl' tabernaculi: figurarent aliqua ptinentia ad excellētiam diuinitat̄ vl' humanitat̄ xpi. Et hoc est qd

Cuilibet dei duo respicit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Salomon dixit.iij.Reg.viij.Si celū ⁊ ce celorꝫte capere nō pūt:q̃to ma g̃ nec dom? hec quā ego edificaui tibi. Et paulopost subdit.Sint oculi tui aperti sup domū istā die ac nocte de q̃ dixisti. Erit nomē meū ibi:vt exaudias deprecationē serui tui ⁊ ppl̃ tui ISrael. Ex quib? ptz q̃ tēplum vel tabernaculū nō est factū vt deū inhabitāte capiat:sed vt nomen dei sit.i.notícia dei manifestet p ea q̃ ibi fiunt ⁊ dicunt. Et q̃ ppter reuerentiā loci orationes sint magis exaudibiles ex deuotiōe facientiū eas. Adorabo g̃ ad tēplū scm̄ tuū in timore tuo. Et videt loq̃ de tabernaculo moysi. Nā adhuc nō erat factū templū sed ipm fecit salomon filius eius:q̃d tēplū successit tabernaculo:q̃ tēpore Moysi nō hēbat firmā mansionē euntes p desertuz et postea tēpore iudicū ⁊ vsq̃z ad salomonē fuerūt in bellis ꝓtra finitimos:ió nō potuerūt apte habere firmū templum:sed loco eius tabernaculū portatile. Cū aūt fuit in quiete tpe salomonis tūc factū est tēplū. Sf factū est autem vnū templū vel tabernaculū nō plura. Ad euitādū idolatriam gentiliū:qui plura tēpla dijs suis faciebāt:⁊ vt firmaret in mētibus hoim fides vnitatis diuine nature. Et ad designādā vnitatē eccle militātis ⁊ triūphātis. Erant tñ in ppl̃o iudeoꝝ multe synagoge:vbi scz docebāt ppl̃m Sed vnū tñ tēplū vbi offerebāt sacrificiū. Sicut aūt per vnitatē tabernaculi vel tēpli illius designabat vnitas dei. ita p distinctiōem ei? in ptes:scz in sancta ⁊ sanctasctōrū: signat distinctio eoꝝ q̃ sunt deo subiecta. Distinguebatur ergo illud tabernaculum vel tēplū sic. Quia vna ps pnc̃ipalio: eius dicebat sanctasanctoꝝ:⁊ erat versus occidētem:versus quā fiebat oratio ad excludendā idolatriā:q̃ gentiles adorabāt ad orientem ob reuerentiam solis:reputātes illū deū. Et in ista pte q̃ in tabernacło erat spacij x. cubitoꝝ in lōgitudine ⁊ latitudine: erat arca dei de lignis sethim facta ⁊ deaurata intus ⁊ ex. In q̃ arca erant tria.s.tabule decolagi:virga aaron q̃ frondūerat:⁊ vna aurea habens māna. Sup arcaz erat quedā tabula sublimata quasi sedes:que sustēbatur ab alis cherubin:qui ibi erant sculpti de ligno oliuarū:positi vnus ab vno latere: alius ab altero:respiciētibus se mutuis vultibus. ita q̃ arca erat in medio eoꝝ. Et dicebat illa tabula ppiciatoriuz quasi estimaret sedes dei. vñ ppiciaret populo:⁊ exaudiret orationes eoruz. Iuxta illud. Qui sedes super cherubin ⁊c. Ante istā partē sanctasanctoꝝ erat velum quoddā intextum:ex quatuoꝝ coloribus.s.bysso:hiacyntho:purpura:⁊ cocco bistincto. Q̃d velū sustētabat colūnis aliquib? ⁊ diuidebat sctā a sanctasctōꝝ:occultās q̃tenus in sancta sanctoꝝ. In loco vero seu pte illa tēpli vl tabernaculi erāt tria.scz cādelabrum aureū cū hastilib?.vij.⁊ lucernis.vij. aureis ex pte aut.ri:⁊ mēsa aurea sup qua ꝓtim erāt.xij panes:q̃ dicebant ppositiōis:⁊ in medio altare aureū:q̃d dicebat altare thimiamatis:sup q̃d incensabat cum thuribulo aureo. Ante vero istā ptem que d̃r sancta erat atriuz in templo q̃d fecit salomon:vbi erat altare holocausto:uz cōcauū sup q̃d erat craticula ferrea vbi ponebant animalia occisa ad cōburendū in sacrificiū:⁊ subtus cratē.i.in illa cōcauitate altaris ardebat semp ignis. Et sup illud altare offerebant sacerdotes sacrificia in cōspectu populi. In locū aūt qui d̃r sancta:intrabant soli sacerdotes p certis causis. In sancta autē sanctoꝝ solus summ? sacerdos et semel tñ in anno in festo ppiciationis. Etiā atria templi large dicebant templiūvt ptz in euangelio.nam cū ibi dicitur xpm docuisse vel aliquid fecisse in tēplo intelligit de atrijs templi. Et parietes quidē templi salomonis fuerunt de lapidibus vt fiunt cōiter edificia. Sed tabernaculum moysi habuit p parietibus tabulas ligneas:longitudinis decē cubitoꝝ in longū erectis:q̃ ꝓiungebant adinuicem certis modis. Et hi parietes.lignei:cortinis tegebant abintra:ex quatuoꝝ coloribus ꝓtext̄. s.bysso hiacyntho:purpura:⁊ cocco bistincto. Ꝓ o tecto autem tabernaculi erat triplex operimentū. Primuz de pellibus hiacyn

Triaerāt in arca.

thinis. Scōm supra illud de pellib? arietū rubricatis.i.de corio. Tertiū de sagis cilicinis q̃d nō solū coopiebat alia opimēta tabernaculi.sz etiaz descēdebat a lateribꝰ vsq̃z ad terraz ⁊ coopiebat tabulas ab ex. Hec oia fuerūt facta ad ornamentū tēpli vel tabernaculi ⁊ ꝓtectōem ⁊ ob reducēdum ad memoriā bñificiorꝫ dei ⁊ reuerētiā deo exhibēdaz. Sz q̃ oia in figuram ꝓtingebāt illis.inq̃t apls.s.tēpli spiritualis xpi ⁊ ecclesie. Ꝓ de ipo nunc videdum. Sicut g̃ adorabat in illo tēplo veteri in timore reuerētiali. Ita nūc ⁊ multo magis b̃ agēdū in tēplo materiali noui testi. Adorabo g̃ ad templū scm̄ tuū in timore tuo. Nō figuralis huiꝰ tēpli vel tabernaculi:ē dispō varia templi spūalis q̃d est ecclia. Vñ apls.i.Coz.iij. Templū d̃i scm̄ est q̃d estis vos. Huius tēpli ps pnc̃ipalis ⁊ caput est xps:qui ē scūs sanctoꝝ. Alia ps que d̃r sancta:nō ab eo diuisa:sed vnum corpus vnū tēplum cū eo ē cōgregatio fideliuz. Que igr erant in sanctasctoꝝ ꝓueniūt xpo:seu figurāt ipm:sm tho. vbi supra. Arca igit signat humanitatē xpi:q̃ arca erat facta ex lignis iputrescibilib?:⁊ corpus ei? sicut fuit ex purissimis sanguinib? vginis formati:ita nec corruptionez vidit in sepulcro:nec corruptōem pati habuit in ata. Tota ista arca erat intus ⁊ ex deaurata:q̃ plenus charitate: semp in actib? exterioribꝰ. In ista arca hūanitatis xpi erāt tabule testi.i.summa sapia ipe est legislator. Virga aaron q̃ designat iusticiā ⁊ ptātem iudiciariā ⁊ dignitatē regiaz: ⁊ sacerdotalē q̃ i eo fuerūt. Vñ ⁊ d̃ regib? ⁊ sacerdotib? nat ē q̃si sum? sacerdos:⁊ rex. Aureaz māna hīs māna.i.mēs eī? sanctificans plena grā ⁊ misericordia. Desup erat ppiciatoriū.i.diuinitas ei?:q̃ nobis ppiciat cū pater ⁊ spiscto. j. Iob.ij. Ipse est ppiciatio ꝓ peccatis nostris. Cherubin quasi deferentes ppiciatorium ⁊ circa ipsam:signāt angelos ⁊ supiores obsequētes sibi in nro ministerio. Velum ex qttuoꝝ coloribus quod distinguit sanctasanctorum:sunt quatuoꝝ virtutes cardinales quibus ꝓcuruit in xpo. Et sunt in oibus sanctis ei?.s.prudētia iusticia:⁊ fortitudo:⁊ tempantia. Sed alio modo ⁊ in xpo vt exēplares ⁊ purgati ai. in sanctis ecclesie militātis vt purgatoriis vel politicis:in scā.s.ecclesia militāti.i.congregatione bonorū fidelium. Sunt ista bona spūalia.s.mensa aurea.i.charitas sctā:que hz sup se aureā ⁊ postea aureolaz q̃: premium eēntiale q̃d rūdet charitati ⁊ pro ea datur ac etiā premium accidētale:nec enim pmeniarēt virginitas aut martyrium:nisi cū charitate seruata. Duodecim panes ppositionis signāt doctrinā reficientem credendorū s.duodecim articulorū:que cū charitate inuenit. Candelabrum aureū designat gratiā spiritussci:que septiformis est in septē donis.s.sapie:intellect?:cōsilij:⁊ fortitudinis: scie:⁊ pietatis:⁊ timoris. Hē designātur p septez hastilia eius ⁊ lucernas. Hastilia quoad habitū:lucernas quoad actū. Per actū eīn ⁊ exercitū eorū illuminat templū ecclesie. Altare thimiamatis designat spez ex qua q̃s mouetur ad orādum deū:⁊ thus deuotiōis offerēdum. In isto loco:scz scā aspergebatur per sacerdotez septies sanguis cōtra velum de quodā sacrificio:pcipue in festo ppiciationis:q̃ in ecclesia militāti remāsit virtus sanguinis christi signati in illo sacrificio:⁊ in septē sacris que administrantur per sacerdotes ad expiādum septē pctā mortalia. Quolibet enīz operatur sanguis xpi. Tabule tabernaculi designāt fideles:qui sunt erecti p purā intentōem:ꝓximati p fraternā compassionē:auro coopti p lucidam exēplorum oñionem. Decem cubitoꝝ p decem pceptoꝝ observatōez. Cooperimentū designat eoꝝ platos ⁊ doctores q̃ supeminent eis. Hi debent hēre celestiuz cōtemplationē:⁊ signāt per hyacitinas pelles:ꝓmptitudinē ad martyriū:q̃d designāt p rubricatas pelles.⁊ tolerātiā aduersorū vel abstinentiā q̃d signatur p saga cilicina. Atrium templi pōt designare fideles:qui sunt numero nō merito in ecclesia. In tali cōgregatione offerunt sacrificia opera.s.q̃ sunt d̃ genere bonorum. Sed non habent illa bona spūalia:que

figura templi.

De tribus panib? ppositionis.

sunt in sancta. In sanctasanctoꝝ nō intrat ad xpm in celum:nisi vnus.i.pfecte vnitus cū xpo p pfectā dilectionē Ad istud ergo templū debem? adorare.i. xpm ⁊ sanctos suos. Sed ad xpm adorātōe latrie. Ad sanctos adoratione dulie:⁊ hoc in timore filiali ⁊ reuerentie. Tertiuz tēplum dei est celū empyreū:in quo sanctis ⁊ angelis manifestat gloria dei. de quo ps. In tēplo ei? oēs dicēt gloriam.i.oēs laudabunt ⁊ glorificabūt deū. Aliud exercitium ibi nō est. Hoc tēplum etiā figurabat pars illa tabernaculi vl tēpli:que dicebat sanctasanctoꝝ. Alia etiaz insinuabant deo subiecta:ex quibus ꝓsurgimus in veneratione dei. Significat ergo sanctasanctoꝝ sm Tho. altō seculū quod est substantiaz separataz ⁊ sancta mūdum corpalem. ⁊ ideo sancta a sanctasanctoꝝ distinguebat quodā velo q̃d quattuoꝝ coloribus erat distinctum:p que quattuoꝝ elementa signant.s.byssō.p quod signat terra: q̃ byssus.i.linū de terra nascit. Purpura p quam signat aqua. Sf fiebat eni purpureus color ex quibusdaz conchis marinis q̃ inueniunt in mari. Hiacyntho:p q̃d signat aer qui hz hiacynthinū colorem.i. aereū coccobistincto qui est rubei coloris:⁊ signat ignē. Et sicut illud velū abscondebat sancta sanctoꝝ hoibus:ita materia quattuoꝝ elemētoruz nobis impedimentū p q̃d velant? nobis incorpales substātie:q̃ ⁊ ipa corpa nostra ex ipis quattuoꝝ elementis cōpacta:nō sinunt aiam pure ⁊ pfecte illas cognoscere. Per tria aūt que erant in sanctasanctoꝝ: figurant tria q̃ sunt in tēplo celi empyrei. Nam arca designat diuinitatē q̃ est de lignis imputribilibus: q̃ deus nō solum incorruptibilis ⁊ immortalis est:sed etiaz alienus ab oi corruptione mutatōis. Malach.iij. Ego deus ⁊ nō mutor. Deaurata tota erat arca:q̃ deus charitas est. Tria contēta in arca designant attributa deo. Nā in virga potentia eius. Apls. Potentius quis resistit. In tabulis in quibus erat lex magnitudo sapie:signat sapiētia dei. Eccli.j. Sf fons sapientie verbū dei in excelsis. In māna dulcedo bonitatis ei?. Sap.xvj. O q̃ bonus ⁊ suauis est spūs tuus dñe: qui vt dulcedinē tuam in filios demonstrares panē suauissimū manne prestitisti eis.

De tribus ꝓnis in deo.

¶ Potentia attribuitur patri,

¶ Sapientia filio.

¶ Bonitas spiritusancto.

Quāuis ipe tres psone diuine sint:sunt tñ vna essentia:⁊ ita ⁊ vna oipotētia:vna sapia:vna bonitas. Erāt illa tria q̃si clausa in illa arca:q̃ in illo intelligibili seculo seu templo rōnes oīm eoꝝ que hic pficiuntur:quodāmodo clause sunt sicut rōnes effectuum claudunt in suis causis ⁊ artificiatoꝝ in mente artificis. Propiciatoriū vero q̃d erat super arca.i.quedam tabula quasi quedā sedes designat q̃ deus qui est sup omnia incomprehensibilis est oī creature. Et propterea nulla sim̄ulacrū ponebat ad representandum eius inuisibilitatem:sed ponebatur quedam figura sedis:vt dictum est ad innuēdum q̃ sunt deo subiecta oia. Cherubin qui ibi erant designant sanctos angelos. Duo erant nō vnus ad designandū pluralitatem eorum. Et ad inuicē se aspiciebant ad innuēdum concordiam eoꝝ adinuicem. Sm illud Job.xxv. Qui facit concordiam in sublimibus. Alis suis tenebant ppiciatorium: quia in suis officijs ppiciationem dei ad nos deferunt: tunc temporis nō homines:sed soli angeli in illo templo erant. In sancta vero erat candelabrū cum hastilibus ⁊ lucernis septem:⁊ designat septuplex celuz in seculo isto visibilium septē planetis quasi lucernis illuminantibus sancta.i.mundum sensibiles sm Josephum id est Luna. Mercurio: Venere: Sole: Marte: Ioue: ⁊ Saturno. Erat ibi mensa cum panibus designans nutrimentum vite humane. Et altare thimiamatis:q̃d designat officiū sacerdotale:quod haber reducere pplm ad deum. ⁊ ista habētur a deo. Intrabat aūt solus vnus summus sacerdos de sancta in sanctasanctoꝝ:q̃ de statu presentis seculi ⁊ eccle congregatiōe intrat in templū glorie. Et nemo ascendit in celū nisi qui descendit de celo:filius hominis qui est in celo. ipe est xps:qui assistens pontifex futuroꝝ bonorum p pprium sanguinē introiuit solus in sancta eterna redēptione inuenta p nobis. Sed oportet vt simus vnū cum eo.i.vniti in charitate: q̃ nemo ascendit nisi xps vnū corpus mysticū cū eccla:cuius est caput ⁊ ibi adorant oēs angeli ⁊ sancti in illo tēplo in timore reuerentiali. Iuxta illud. Tremunt videntes angeli.

Septem lucernarum ꝓ septem planetis.

§.IIII. De tertio genere cerimonialiū

Tertium genus cerimoniarum.

q̃d dicit obseruantie que cōsistunt in cibis ⁊ vestibus quibusdā:⁊ alijs eis ꝓhibitis de quibus dicitur. iij.Reg.ix. Si auersi fueritis nō sequentes me nec obseruantes cerimonias ⁊c. Pro hoꝝ declaratiōe quare.s. ista sint illis ꝓhibita. Sciendum sm Tho.j.ij.q.cij.arti. vj.q̃ ppl̃s iudeoꝝ specialiter erat deputatus ad cultū diuinum inter oēs nationes declinātibus alijs nationibus ad cultū idoloꝝ:⁊ inter ipos iudeos spālius sacerdotes. Et sicut alie res que applicant ad cultum diuinū aliquaz spālitatem debent habere q̃d ptinet ad honorificentiam diuini cultus:ita ⁊ in ꝓuersatione illius ppl̃i:⁊ pcipue sacerdotum debebant esse aliqua spālia cōgruentia ad cultum diuinū vl cōrpalem vl spūalem. Per cultum aūt illius legis figurabat mysterium xpi.vñ omnia eoꝝ gesta figurabant ea que ptinent ad xpm seu pplm christianum. Sm illud.j.ad Corinth.x. Omnia in figura cōtingebant illis. Et ad hoc pōt induci illud ps. Hessus meos dirige sm eloquiū tuū:vt nō dñetur mei oris iniusticia. Hessus nostri sunt opa nostra: q̃bus incedimus vl ad deum vl ad infernum. Eloquiuz dei lex sua in qua nobis loquit declarando quid exigit a nobis. Hec est aūt voluntas dei sanctificatio vestra inquit. Apls.j.Timo.iiij.id est puritas mentis:vt abstineatis a peccatis oibus. ⁊ ideo ꝓhibuit a cibis aliquibus abstinere:⁊ vestibus per que designatur oīs iusticia seu pctm:q̃d vt non dominet nobis indigemus dei auxilio:quod oratione implorat. Et ideo postulat psalmista dicens. Hessus meos dirige ⁊c. Vñ in hmōi obseruantijs cibozum ⁊ vestium:⁊ hmōi triplex ratio assignari potest.

ps.cxviij.

¶ Que est litteralis ad remouendam circa cibos nimiam diligentiam.

De obseruātijs cibozum et vestium triplex ratio.

¶ Que est figuralis ad abijciendam circa christianos variam nequitiam.

¶ Que est etiam litteralis ad destruendaz circa iudeos cunctam idolatriam.

Ista triplex ratio est beati Tho. vbi supra in respōsione ad primū argumentū. Quantū ad primū sciendum sm eundē q̃ nulla genera ciboꝝ immūda sunt:vl hoiem inquinari pōt sm suā naturā. Vñ xps Matth.xv. Non q̃d intrat in nos coinquinat hoiem:sed q̃d exit de ore.s.cordis. Et exponit illud de peccatis. Possunt tñ aliqui cibi coinquinare aiam p accidens inq̃tum.s.cōtra obedientiam vl votū vl ex nimia ꝓcupiscentia gule comedunt:vl inq̃tum pbent fomentū luxurie. ppter q̃d aliqui a vino: alij a carnibus abstinent. Et hoc rangit.de ꝓse.di.v.carnem. Prohibent ergo in lege aliqui cibi comedi:vt patz Leui.xi. Non q̃ in sui natura aiam maculent:sed ad tollendam nimiā diligentiā circa cibos. Vñ ⁊ illa ꝓcedunt q̃ de facili in pōptu pōt haberi. Et ista etiā rōne non ita ꝓhibita sunt aliqua ex terra nascētia. Nam talia magis ptinent ad quādam simplicitatē victus:⁊ de facili habent cum modico cultu terre. Aialia aūt cū magno studio nutrire vl capere oz. Et vsus holeꝝ ante diluuiū solus erat nō aialium. Prohibebant talia aialia:q̃ quādam immundiciā corpalem corruptionis habent:vl q̃ ex rebus immūdis nutriunt vt porcus. vl q̃ imūnde cōuersant vt sub terra sicut mus ⁊ talpa ⁊ hmōi:vl q̃ eoꝝ carnes superfluos humores ⁊ malos generāt in corpibus comedētiū ꝓpter ni

Universidad de Deusto
Biblioteca

miam siccitatem ⁊ humiditatē. Unde ppt hoc anima-
lia nō habētia vngulas scissam vel habetia multas soleas
in pedibus vel figuras sunt ꝓhibita ꝓpter eoꝝ terrestrei
tatē. ⁊ q: sunt nimis cholerica ⁊ adusta. Et aues rapaces
ꝓpter nimiā siccitatē. Et aues aquatice. Et pisces nō ha
betes squamas vt anguille ꝓpter nimiā hūditates. Ani-
malia vero hītia vngulā scissam ⁊ ruminātia sunt cōcessa
q: habēt hūores bñ digestos ⁊ medie cōplexionata sunt.
Et pisces habentes squamas ⁊ pēnulas vt sicciores per-
missi sunt. In auibus et ꝓcessa sunt q̄ sunt magꝭ tpata: vt
gallina: pdix ⁊ hmōi. Voluit ergo de ab hmōi q̄ immunda
sunt coꝝpaliter etiā abstinere coꝝpaliter. Ut p hec induce
rent magis ab īmūdicia mētis. i. pctis cauere. Esus san-
guinis vniuersaliter erat ꝓhibit' ad vitādū crudelitatē vt
hoꝝ ereꝫ hūanū sanguinē fundere ⁊ eadē rōe aialiū strā
gulatoꝝ ⁊ suffocatoꝝ. Adipis esus erat ꝓhibitus ad rolle
dam occasionē gulositatis. Erat etiā sanguis ⁊ adipis esus
prohibit' q: nō generāt bonū nutrimētū: put dicit rabbi
moyses. Et ista est rō lītalis. Quātū ad secōdas rōnē q̄ est
spūalis. vt dicit Aug. Popul' ille erat figuratiu' ppli xpi
ani. Et vita eoꝝ fm ceremonias legis erat q̄dā ꝓphia de-
signativa p figurā vite ⁊ conuersatiōis quā seruare debe-
ret ppls xpian'. Illa igit aialia ꝓhibita comedi vt imun
da figurant diuersa vicia q̄ īmūdā aiam faciūt. Esus ergo
illoꝝ significat opatōes illoꝝ q̄ comesta incoꝝpant ⁊ con-
uertunt in naturā: ⁊ ex opib' malis generant habit' mali
vicioꝝ qui ꝓuerunt q̄si in naturam ꝓpter assuefactionē.
Dñt q̄ fideles abstinere a vicijs ōsignatis p illa. Et aialia
q̄dē q̄ nō hñt vngulā scissam vel nō rumināt designāt ho
mines nō hītes discretionē: nesciētes distinguere ⁊ cōsi
derare circūstātias rei: vl nō ruminātes. i. meditātes scri
pturas sacras: hi ergo īmūdi sūt pcrō idiscretōis vl igno
rantie: ⁊ tales moꝝes dñt euitari. Vel diuisio vngule desi
gnat fidē duarū naturarū in xpo ⁊ ruminatio sanos itelle
ctus scripturarū: ⁊ vtrūq; iudei trālsgrediunt. Et viciuz
supbie ꝓhibet in esu aāle q̄ altevolat sup[illegible]s aues. Sed
vt dicit dñs lhiere. xlix. Si exaltaueris te vt aāla: ⁊ in celo
collocaueris nidū tuū: inde detrahā te: q: supbis dñs re-
sistit. Exēplū ponit de Lucifero de celo ejecto. Uiciū hy
pocrisis ꝓhibet in esu strutiōis. Nam strutio hz alas: ⁊ p
grauedine nō pōt volare: circa terrā ambulat. Uñ signi-
ficat hypocritā: q̄ p opa exteriora de gñe bonoꝝ volare vi
det. Sz circa terrena est sp in mente fm Greg. in moali-
bus. Nolite ergo fieri sicut hy pocrite. ait xps Matth. vj
In griffone designat crudelitas potētū. Quia griffo est
infestus hominib' armatis ⁊ eqstribus. Sed dñs currus
pharaonis ⁊ exercitū eius ꝓiecit in mare. Exod. xv. Ui-
ciuz inanis gl'ie pōt designari in cygno q̄ auis est colorus
candidissimi. Sed cibū trahit ex ꝓfundo terre vel aque.
Sic vana gl'iosi oia opa sua q̄ cādida vident faciūt vt vi-
deant ab hoib'. Et sic querūt cibū ex terreno fauore. Sz
amen dico vobis: receperunt mercedē suā. Matth. vj. Et
ideo noli cygnū comedere. id est inani gl'ia duci. Ona-
crotalus est auis in ptib' oziētis q̄ hz longū rostrum: ⁊ hz
in faucibus lōgas pelliculas in q̄b' primū cibum ponit: ⁊
post hora in vtrē mittit: ⁊ signat auaros q̄ īmoderata sol
licitudine vite necessaria cōgregāt. Cōtra illud Matth.
vij. Nolite sollicitī esse. Dicit apls ad Heb. xiii. Sint mo-
res sine auaricia: q̄si diceret. Noli vesci onacrotalo. Uici
um rapine ꝓhibetur in esu auiū rapatium omniū vt ac
cipitris ⁊ hmōi. Accipiter q̄ deseruit hoib' ad prēdādū:
designat eos q̄ dseruiūt potētib' ad pdā. Aliet' q̄ pascit mi
nutis auib' designat eos q̄ paupibus sunt molesti. Ul-
tur q̄ seqtur exercitum expectās comedere cadauera moꝝ
tuoꝝ: significat eos q̄ moꝝtes ⁊ seditiones ⁊ guerras pcu
rāt vt inde lucrent. Upupa q̄ nidificat in stercoꝝ' pa
scitur fimo ⁊ gemitum in cantu simulat: significat tristici-
am seculi: que pertinet ad accidiam ⁊ moꝝtem in homini
bus operatur. Propter qd dicit sapiēs. Eccli. xxx. Remo
ue tristiciam a corde tuo. Omnes aues coꝝuini generis q̄
crocitando quasi cras sonant: signant tarditatem ⁊ pigri
ciam bene operādi. Sed coꝝus egressus de arca nō est
reuersus ad eā. Et ideo d: ecci. v. Ne tardes conuerti ad
dñm: nec differas de die in diem. Ibis est auis in africa
habēs longū rostrū q̄ ex serpenti bus pascit: ⁊ forte idem
est qd ciconia: significat inuidos: q̄ de dfectibus aliorꝝ q̄si
de serpētibus reficiunt. Nō in cōtentiōe ⁊ emulatiōe am
buletis. i. inuidia: ait apls ad Ro. xiij. Mergulus cui' na
tura est vt sub vndis diutius immoꝝet: figt gulosos qui in
aquis deliciarū se immergūt. Per bubonē qui de nocte pa
stum querit. de die autez latet significant luxuriosi qui oc
cultari querūt in noctis operibus que agūt. Et per poꝝ
cum in die in luto iacētē manifestos luxuriosos. Sed fint
lumbi vestri precincti ait xps. s. abstinēdo ab omī luxuria
Per nicticoraceē que in nocte acuti est visus in die nō vi
det: signatur hi qui in spiritualibus sunt hebetes: in tpali
bus acuti. Baruch. iiij. Quefierunt prudentia q̄ de terra
est. Larus qui volat in aere ⁊ natat in aquis: signat eos
qui cū volent per specularione: tamen natāt in aquis vo-
luptatum. Porphirio ꝓter modū aliarū auium hz vnuz
pedem latum ad natandū: alium fixū ad ambulandū: q:
in aqua natat vt anates: in terra ambulat vt perdices: so-
lo moꝝsu bibit omnē cibum aqua tingens: ⁊ significat ho
mines proprie voluntatis: qui nlvolūt facere ad arbitriū
alterius: ⁊ solū qd fit tinctum aqua propie volūtatis: cū tñ
xps dicat. Non veni facere voluntatē meā. Joh. vj. Per
hero[illegible]onē qui vulgariter dicit falco: signātur iracundi et
proni ad effundēdū sanguinē humanū. Epadrion est
auis garrula: ⁊ signat loquaces: ꝓtra illud Prouer. x. In
multiloquio non deerit peccatuz. Pervespertilione: que
circa terrā volitat signātur illi qui seculari pietia prēdi
ti: sola terrena sapiūt. Circa volatilia etiā q̄ quadrupedia il
la cōcedūtur: que posteriora crura habēt lo[illegible]ora: q̄ que
salire possunt. Alia vero immūda habentur: ⁊ signāt eos
qui doctrina quattuoꝝ euāgeliorū abutunt vt per eaz in ol
tum subleuent. De fructibus autē arboꝝ non licebat vesci
quattuoꝝ primis annis. Leuitici. xix. ad significandū: fm
Tho. ⁊ Greg. q̄ primordia nostroꝝ bonoꝝ operuz debet
nobis esse suspecta. Neruus femoris prohibitus in ani-
mali ad esum significat fortitudinē ad peccādum que de-
bet vitari. Quantū ad tertiā rationē que etiaz est littera-
lis: quare fuerūt ista prohibita est: q: his gentiles vtebā-
tur in ritibus sue idolatrie: vel ad maleficia quoad aliqua
ex his propter qd etiam fuit ꝓhibitus esus adipis ⁊ san-
guinis: primitiua fructuū et poꝝtaturavestis feminee a vi
ris ⁊ ecouerso. Deut. xxij. quia idolātre talibus vtebantur
Et etiam vestib' contextis ex lana ⁊ lino. Leuiti. xix. Et
agros etiā prohibebat domin' in lege nō seminari: diuer-
so semine: ⁊ animalia diuersē speciei cōmisceri. Talia fa-
ciebant gentiles diuersitas superstitionibus: a quibus vo
luit dominus populū suum esse liberum: ⁊ ideo ista prohi
buit. Et diuerse superstitiones q̄ adhuc reperūtur in po
pulo xpiano non sunt nisi quedam reliquie paganorum.

Moralis autē ratio seu figuralis taliū prohibitionū est
quoad vestes: q: mulier non debet sumere sibi officia viro
rum: hoc est sumere vestem virilem: nec vir actibus mol
libus vti. In veste lino ⁊ lina cōtexta prohibita: significa-
prohibitio cōiu[illegible]tiōis simplicitatis cū malicia. Nō ager
vel vinea nō est diuerso semine seminanda. Leuitici. xix. ⁊
Deuterono. xxij. signat q̄ debet ego vel vinea ecclesia: nō
varia doctrina: scilz catholica ⁊ heretica edoceri. Nō iu-
menta non deberent facere cōmisceri diuersarum specie
rum. Leuiti. xix. signat q̄ nō debet permitti homines po-
pulares cōiungi: scz per familiarem ꝓuersatio[illegible] q̄ homini
bus alterius fidei: scz iudeis vel paganis. Est etiam ratio
spiritualis scilz ad detestationem vicij contra naturam: ⁊
tollendū omnem occasionē concupiscentie. Non enim fi
unt talia nisi procurātibus homibus vñ excitat mot' ꝓcu

piscentie. Nō repta aue in nido cū filijs nō deberet capi:
retineri mater cū filijs. Deute. xxij. fuit rō lītalis ad indu-
cendū ad pietatē. Sed rō figuralis est: q: in q̄busdaz scri
pture passib' retinēdi sunt sensus spūales q̄si filij: ⁊ dimit
tenda ē obseruātia littere q̄si mater. Nō non est aranduz
in boue ⁊ asino signat: q: in pdicatōe nō est iungēdus fa-
tuus cū sapienti: q: qd vn' edificaret vbo: alius destrue-
ret exemplo. Nō portarent fimbrias hiacyntinas i angu
lis pallioꝝ pceptū obseruātie fuit. Nunc. xv. vt distingue
rent in habitu ab alijs natōib': ⁊ figurandū q̄ deberēt fi-
deles hñe celestem cōuersatōem ⁊ itentōem in oibus opi-
bus ad celū. Nō sacerdotes in moꝝtib' ppinquoꝝ nō de-
bebant deponere capillos capitis vel barbe. Leuit. xxi. si-
gnificat q̄ nunq̄ debēt deponere sapiam mentis nec pfe
crōem sapie: nec debebant scindere carnes vel vestes. i. vi
tiuz scismatis vitare. Nō hoies egestiones e corpe debēt
opire terra. Deuter. xxij. significat q̄ opera prana debent
opiri terra penitētie. Ab his ergo ꝓhibitis abstinēdo fm
erpōnem factam moꝝalr q̄ [illegible]t. b. Tho. non dñatur in no
bis aliqua iniustīcia. Sed vtendo cibis cōcessis: scz rumi
nantibus ⁊ findentib' vngulam pedum quoad quadrupe
dia. i. operib' insistendo que sunt cū examinatōe rōnis: et
scripturaꝝ collatōe: ⁊ cū discretōe. Uescēdo squamatis ⁊
pēnulas hēntibus: quoad pisces. i. exercendo se in austeri
tate vite signata p squamas asperas: ⁊ in cōtemplatōe ce
lestiū q̄ notat per alas. Comedendo aues q̄ non hñt ni
miā siccitatem vel humiditatē. i. in cogitatōib' nō hēndo
siccitatē indeuotōis: ⁊ humiditatē nimie carnalis affectō
nis: sed me[illegible]e tempata. i. in vtute que mediū tenet funda
tas ⁊ cauēdo a duplicitate sed vestes habēdo cū fimbriis
hiacynctinis [illegible]ouersatiōem cū itentiōe erecta ad celestia
⁊ prana opa [illegible]ponendo pnia: sic dirigimus. i. rectos faci-
mus gressus operū: vt nos pducant ad celum.

§.v. De quarto genere ceri

monialiū q̄ d: [illegible]cramē[illegible] que vtiq̄z erant tñ signa sacra
rum rerū: nō aūt ca[illegible]satiua nec cōtentiua gratie vt sacra
mēta ecclesie. de q̄bus Leui. xx. Ego dñs q̄ sanctificovos
Pro quoꝝ declaratōe dicit. b. Tho. j. ij. q. cij. ar. v. Nō sa
cramēta ꝓprie dicunt illa que adhibeant dei cultoꝝ ib' ad
quādam ꝓsecratōeꝝ p quā scz deputabāt quodāmodo ad
cultum dei. Cultus aūt dei general'r ptinet ad totū pplm
sed spāliter ptinet ad sacerdotes ⁊ leuitas q̄ erāt cultus di
uini ministri. Uñ in sacris veteris legis: q̄dam ptinebant
cōiter ad totū pplm: q̄dam spāliter ad ministros: ⁊ circa v-
troq̄z tria erant necessaria. Quoꝝ primū est institutio ista
tu colendi deū: ⁊ hec institutio ꝓtūū ad oēs fiebat p circū-
cisionē: sine qua nullus admittebat ad aliq̄d legaliū: ꝓtū
vo ad sacerdotes p sacerdotū cōseruatōem. Secdo requi-
batur vsus eoꝝ q̄ ptinent ad [illegible]inū cultuz: ⁊ sic ꝓtum ad
pplm erat esus paschalis cōuuij: ad quē nullus incircum
cisus admittebat. vt ps Exo. xij. Et quantū ad sacerdotes
oblatio victimarū ⁊ esus panum propositōis; ⁊ aliorꝝ que
erāt sacerdotū vsibus deputata. Tertio requirebāt remo
tio eorum p q̄ aliq̄ impediebant a cultu diuino: scz imun-
diciarū: ⁊ sic quantū ad pplm erant institute quedā puri
ficationes a quibusdā exteriorib' inūndicijs: ⁊ etiā ex-
piatiōes a peccatis. ꝓtum ad sacerdotes et leuitas erant
instituta ablutio manuū ⁊ pedum ⁊ rasio pilorum. Et hec
omnia habebant ⁊ rationabiles causas litterales fm q̄ or
dinabant ad cultum dei. p illo tēpoꝝe: ⁊ figurales fm q̄ or
dinabantur ad figurandū xpm. Et ad hoc pōt induci illō
ps. Benedictus es dñe: doce me iustificatiōes tuas. Illa
veteris l[illegible]gis precepta oia q̄uis possint dici iustificatiōes
quasi quedam executiōes iusticie ex se: vel ex institutione
diuina: precipue tamē illa sacramenta possunt dici iustifi-
cationes: non quia ex se iustificarent: sed ex fide ⁊ deuoti-
one vtentium etiam quia disponebant ad christum iusti-
ficantem: ⁊ figurabant primaxime sacramēta ecclesie q̄ ve
re iustificant [illegible]cōtentiua gratie. Sed quomodo ista figu
rent ⁊ debitū vsum ipsoꝝ sacramētoꝝ obscurū est. ⁊ ideo
petendū a dñovt doceat: fm illud. Benedictus es dñe do
ce me ⁊c. Et fm Tho. vbi supra. circūcisioni coꝝrespōdet
baptismus: ⁊ figurat per ipsam. Unde apostolus ad Co
lo. ij. Circūcisi estis in circūcisione dñi nostri Jesu chri
sti: consepulti in baptismo. Conuiuio agni paschalis coꝝ
respondet in noua lege sacramētum eucharistie. Purifi-
cationis omnibus veteris legis coꝝrespondet in noua le-
ge sacramentū penitentie. Consecrationi pontificum coꝝ
respondet sacramentū ordinis. Matrimoniū fuit in ve-
teri lege put est i officium nature: non put est sacramētū
ecclesie: significans coniunctionem christi ⁊ ecclesie que
nōdum erat facta. Sacramētum autez cōfirmationis nō
habuit figuram seu coꝝrespondens sacramentū in veteri
lege: eo q̄ est sacramētum plenitudinis gratie: que non
dum erat data: scz in plenitudine illa. Et simil'r sacramen
tum extreme vnctiōis: q: per ipm fit q̄dam imediata pre-
paratio ad introitū glorie sed eius audītus nondū pate-
bat in veteri lege. De his q̄ ōtuoꝝ generibus sacramētoꝝ
veteris legis videdum scz circūcisione: agno paschali: pu
rificationibus ⁊ vnctione sacerdotū. In his enim figurā
tur sacramenta ecclesie ⁊ quomō fint sumēda. Petendū
ergo vt doceat dominus ista: q̄bus seruatis iustificemur.
Benedictus es dñe: doce me iustificatiōes tuas. Et primo
de circuncisione.

§.vi. Circuncisio primum

sacramentū veteris legis est hñs principium nō ex moyse:
id est in lege sua: sed ex pri b' inquit xps. Joh. vij. Habuit
enim principiū in abraā: cui de hoc primo mandauit: vt ps.
Beā. xxij. vbi dicit dñs abrae. Circūcidet in vobis oē ma
sculinū ⁊ circūcidetis carnē pputij vestri. Masculus cu-
ius preputij caro circūcisa nō fuerit delebo illū in populo
suo. i. de cetu scōꝝ: q̄a pactū meū irritū fecit: scz Adam in
padiso trālsgrediendo mādatū dei, ppē quā transgressio-
nem traducit p generatōem in oēs pctm originale: qd ni
si tollat ꝓuat aiam gloria dei: vt exponit Beda. Ad tollen
dum igit pctm originale fuit instituta circuncisio. Uñ gre
go. Nō apud nos valet aqua baptismatis: hoc apud vete
res egit: vel pro puulis sola fides: vel pro maioꝝib' virtus
sacrificij: vel pro his qui de Abrae stirpe prodierunt my-
sterium circūcisionis: de cōse. di. iiij. Nō apud. Sciēduz
tamē fm Tho. in tertia pte: q̄ nō eo modo circūcisio tol-
lebat peccatū originale: sicut modo baptismus. nam cir-
cūcisio ꝓtestatiue non causatiue. Tollebat ergo originā
le p fidem parentū: cuius ꝓtestatio erat illa circūcisio: ita
q̄ esset [illegible]ausa fine qua nullus admittebat ad aliq̄d legaliū: ꝓtū
vo ad sacerdotes p sacerdotū cōseruatōem. Secdo requi-
batur vsus eoꝝ q̄ ptinent ad [illegible]inū cultuz: ⁊ sic ꝓtum ad
pplm erat esus paschalis cōuuij: ad quē nullus incircum
cisus admittebat. vt ps Exo. xij. Et quantū ad sacerdotes
oblatio victimarū ⁊ esus panum propositōis; ⁊ aliorꝝ que
erāt sacerdotū vsibus deputata. Tertio requirebāt remo
tio eorum p q̄ aliq̄ impediebant a cultu diuino: scz imun-
diciarū: ⁊ sic quantū ad pplm erant institute quedā puri
ficationes a quibusdā exteriorib' inūndicijs: ⁊ etiā ex-
piatiōes a peccatis. ꝓtum ad sacerdotes et leuitas erant
instituta ablutio manuū ⁊ pedum ⁊ rasio pilorum. Et hec
omnia habebant ⁊ rationabiles causas litterales fm q̄ or
dinabant ad cultum dei. p illo tēpoꝝe: ⁊ figurales fm q̄ or
dinabantur ad figurandū xpm. Et ad hoc pōt induci illō
ps. Benedictus es dñe: doce me iustificatiōes tuas. Illa
veteris l[illegible]gis precepta oia q̄uis possint dici iustificatiōes
quasi quedam executiōes iusticie ex se: vel ex institutione
diuina: precipue tamē illa sacramenta possunt dici iustifi-
cationes: non quia ex se iustificarent: sed ex fide ⁊ deuoti-
one vtentium etiam quia disponebant ad christum iusti-
ficantem: ⁊ figurabant primaxime sacramēta ecclesie q̄ ve

Universidad de Deusto
Biblioteca

eo tpe decens fuit dari signũ in ꝓcupie t[illegible]litationē quo magis vigebat in hoibus ſpa ꝓcupia:incipiētibus hoib' declinare,ꝑter inordinationē ei' ad vicia ꝗ naturā:vt pz in sodomir. Fiebat aūt octauo die natiuitatis pueri:vt ōz Geñ.xvij. Nō añ q: puer erat valde tenell':⁊ poterat in de grauiē ledi. Nō aūt postea tardabat:ne aliq ꝑ dolorem circūcisionis ipam refugerent:⁊ ne pentes q̄z amor est nimi' ad filios post eoz frequentē ꝓuersationē ⁊ augmentū:eos circūcisioni subtrahereut. Tertia rō est figuralis:q: p b̄ designabat ablatio oīs corruptiōis fiēda p xpm:q̄ ꝓfecte cōplebit in octaua etate mūdi q̄ est etas resurgentiū. Nā ꝑma etas fuit ab Adā vsq ad Noe. Secunda a Noe vsq ad Abraā. Tertia ab Abraam vsq ad Dauid. Quarta a Dauid vsq ad trāsmigrationē babylonis. Quita ide vsq ad xpm. Sexta ide vsq ad finē mūdi vl' antixpm. Septima dozmientiū. Octaua resurgentiū. Et q: oīs corruptio culpe ⁊ pene puenit in nos p carnalē oziginē ex pcto pmi parētis. iō talis circuncisio fiebat in medio generatiōis. ſ figurabat aūt circūcisio baptismuz q: dabat ad tollendū defectū pcti oziginalis: quē tñ non tollebat eo mō quo baptisin'. In effusione aūt sanguinis in circūcisione figurabat xps. in cui' virtute tollit pctm ipz. ſ. in vrute sanguinis xpi effusi. Suscepit aūt xps hāc circūcisionē in ctis de causis q̄s hic nō declarabo. Et iter ceteras vt doceret nos circuncidere nō copalt':q: b̄ esset iudaizare:ſz spūaliter. Vñ apls ad Col.ij. Circūcisi estis circūcisione nō manufacta:in expoliatiōe corpis carnis ſ. in circūcisione dñi nostri iesu xpi. Debet aūt q̄libet baptizatus eē circūcisus in trib'. quoad potentiā intellectiuam. quoad potētiā affectiuā:quoad potentiā sensitiuam. Quoad intellectū vt inde remoueat oēm erroē ⁊ supstitionem. Et hec figurata est p circūcisionē factā in galgalis transito iordane p Josue. Et signat erroꝝ remotionem gentiliū quā debēt facere hoies post baptismū. Vñ Hiero. Est ⁊ illud oppzobrium egypti:q̄ si neglexeritis post iordanis transitū:⁊ post baptismi sc[illegible] circūcisionem vetuste ꝓsuetudinis:inustiōe suggerit obseruare augurīa:⁊ requirere stellaꝝ cursus ⁊ eu[illegible]tus futuroꝝ ex his rimari:ceteriscq̄ hmōi supstition[illegible] implicari. idolatrie nāq mater est egyptus ex qua certū est hui' opprobria pullulare ⁊c. xxvj. q. ij. ſz ⁊ illud. Et de supstitionib' q̄ fiunt in kalēdis ianuarij:que est dies circūcisiōis xpi habes. xxvj. q. vij. si quis kalēdas. Debet etiā fidelis circūcidere affectū a supfluitate affectus terrenoꝝ. Dicere. iiij. Circūcidimini dño ⁊ auferte ꝑputia cordiū vestroꝝ. i. supfluitatē affectuū. Debet etiā circūcidere sēsitiua. i. sensus exteriores. visū a vano aspectu. auditū a detractionib' ⁊ adulatiōib'. gustū ab inoderatis cibis. odoratū suauib' odoribⁿ tactū a voluptatib'. os a loq̄citatib'. totū corpus a pomposis vestibus ⁊ vanis ornatibus:q̄d tangit Beda in omelia. Vñ Stephanus dixit iudeis eos reprehēdēs Incircūcisi cordib' ⁊ auribⁿ vos semp spūisancto restitistis. Act. vij. Et seruata ista triplici circūcisione. xps nos ducens ad glam ibi circūcidet demū ab omni corruptione miserie corpis ⁊ aie. Vñ ⁊ Moyses in egyptū vadēs q: ducebat secū duos filios incircūcisos:angel' voluit occidere eū:sed subito circūcidit ⁊ euasit: ⁊ significat duplicem affectū. ſ. sensitiuū ⁊ intellectiuū:quos debem' a supfluis remouere ⁊ mortificare.

Octo sūt etates mūdi.

§.VII. De agno paschali

sacramento veteris legis ⁊ figuratiuo sacramēti eucharistie:⁊ ꝑcipue quoad modū debitū sumptiōis:de q̄ pōr exponi illud pſ. Parasti in cōspectu meo mēsam aduersus eos qui tribulant me. Ad litteram vtq̄ illa mensa. i. illud cōuiuium agni paschalis:fuit parata iudeis cōtra egyptios qui eos affligebāt. Nam mortuis ꝑnogenit egyptiorū ⁊ ipis intactis ab exterminatiōe angelo p signuz thau ex sanguine agni in supliminaribus domo[illegible] coegerunt egyptij illos recedere subito: ne peiora paterentur. Et ista est rō litteralis quare de' statuit agnū annuatim comedi ⁊ talibus circūstantijs:vt recordarent sepi' beneficij sui liberatiōis a tribulāndus. Nā ille cerimonie oēs insinuāt festinantiā exitus eoz de egypto:sicut lactuce agrestes designāt amaritudinē tribulationū quas patiebāt in egypto. Moraliter aūt seu ſm rōnem figuralē ſm Tho. vbi. s. figurabat xpm passum ꝑ nobis:q̄ ꝑponit sumendus in sacro aduersus eos qui tribulāt nos. i. demones. Vñ apls. j. ad Coz. v. Pascha nostruz immolatus est xps. Et Greg. in omelia inqt. Quid fit sanguis agni:nō iam audiēdo:ſz bibendo didicistis. q̄ sanguis sup vrrūq̄ postē ponit qñ nō solū oze corpis:sed ⁊ oze cordis hauritur. de ꝓse. di. ij. quid sit. Et sic ab exterminatore tribulante liberamur. Ille aūt cerimonie comedēdi agnū figurāt ꝓditiones seruandas in sumēdo agnū xpm in sacro. Dicitur eni de ipo agno Exo. xij. Caput cū intestinis ⁊ pedibus vorabitis:vt nil vsq̄ mane remaneat. Si quid aūt residui fuerit igni cōburat:q[illegible] tanti nō fuerint in familia vt sufficiāt ad esum agni:assumāt secū vicinū ꝓximū domui sue:nil de carnibus extra domū ferēdo. Non autē crudū vl' aqua coctum:sed tm igni assatuz debet comedi. Et hoc ad vesperaz cum panibus azimis ⁊ lactucis agrestibus. Accinctis quoq̄ renibus ⁊ baculos habentes in manibus ⁊ calciamenta in pedibus ⁊ festinātes. Notantur in his ꝓditiones quas debet habere digne sumēs agnū sacrālem seu xpm. Primo exigit plena fides in intellectu circa ipm sacrm. i. q̄ in eo sit diuinitas ⁊ corpus ⁊ aia. Signantur ista p caput. pedes ⁊ intestina. Caput est xps deus ait apls. Pedes quibus corpaliter incedebat est corpus: interiora occulta est aia. Tertio vt quid totum credit. Nil dubites (ait Hylarius) se potius suscipe verba saluatoris in fide qui ait. Caro mea vere est cibus. Sed si quid est durum ⁊ arduū rōni:q̄d ꝓpi nō possit:cōburatur igni. i. totuz credat ex immēso amore ꝓcessisse. Ad firmandū cor fincere sola fides sufficit. ait. b. Tho. In cōmunioribus aūt sentencia que dicuntur de hoc sacramēto q̄d per se comedere nō valet. i. intelligere adiutorium sumat aliquē. ſ. peritum domui sue vicinum i. ecclesie vnitum qui valet ei declarare. Nil extra domū est ferendum de hoc agno. Et nec incircūcisus debet admitti ad hoc q̄d est scdo seruandū: vt. ſ. nulli conferat extra ecclam existenti: nec aliquis hereticus. scismaticus excōmunicatus accedat:q: ad sui iudicū sumeret. Tertium obseruandū q̄ aqua. i. sapiētia seculari:coqui. i. examinari nō debet que vult q̄ accidentia nō possint esse sine subiecto. Et alia multa que docet eccl'ia. Nec crudum etiam vt comedamus carnem humanaz xpi crudam:sed igne assatuz spiritussancti:qui de eo loquit in scripturis.

Baptizatus dz eē circuncisus in tribus.

Quartum vt effectus incerus sine aliqua mala intentione ⁊ duplicatiōe. j. Coz. xij. v. Epulemur in azymis sinceritatis ⁊ veritatis. Leo papa. Nullus fictus accedat. nullus fucato aio nec infidie mente ꝓdantur: ꝑcedat veritas cōfessionis debite. Quintū vt fit ibi cōtritio pctōrū. Per lactucas agrestes signatur ipa amaritudo cōtritionis:q: ⁊ ille lactuce amare erāt. Debet q̄s examinare conscientiā ⁊ dolere de oibus ⁊ recognoscere se indignū propter pctā sua ⁊ dicere cū Centurione. Dñe nō sum dignus vt intres sub tectu meū. i. in domo corpis mei: sed tm dic ꝟbo. i. ope vtute tue misericordie remittētis culpas ⁊ sanabitur aia mea. Matth. viij. Sextū vt habeat in mēte p meditatione memoria passionis ei':q̄d signat p vacuuz quē tenebāt in manib' : vt. ſ. pati sint imitari eū in opib' suis vt paciēter ferāt aduersa. Aug. de ꝓse. di. ij. q. morte dñi liberati sum':huius rei memores in edēdo corpus ⁊ bibēdo sanguinē xpi eē debem'. hoc facite ait ipe in meam cōmemorationez. j. Coz. xj. Septimum vt reducantur ad affectū imitatōis exempla sanctoꝝ. ⁊ hoc est bꝛe calciamenta in pedibus. Calciamenta cui fiunt de pelli

Condiciones quas debet habere ad digne sumēdum corpus xpi.

bus aialium mortuoꝝ:⁊ signāt exempla scōꝝ q̄ decesserunt Dos debem' hre in pedib' affectionū: vt desiderem' imitari eos. Antiq̄ fideles p totā septimanā scām cessabāt ab opib' : vt pz de ꝓse. di. iij. pronūciandū. vt se cū summa diligētia prepare possent ad cōionem:⁊ p septimanā ēt pasche seqntem ad referēdū grās deo de tanto bñficio. Hodie aūt nullā q̄s preparatione faciunt:⁊ subito post pascha ad vana redeūt. Octauū est castitas p̄missa mēte ⁊ corpe:⁊ b̄ est renes hre accinctos. i. restrictos lumbos in q̄b' est sedes luxurie. Propter q̄d ab actu ꝓiugali etiā abstinere dz accedens: vt dz. xxxiij. q. iiij. c. i. Nō q̄ nuptias ꝓtemnamus:sed eo tpe q̄ carnes agni māducaturi sum' vacare a carnalib' opib' debeam'. Nonū vt sumat ad vesperū q̄d non solū pōt intelligi:q: istud paschale sacrm ē nobis datū in vespa:mūdi. i. in sexta etate:de q̄ apls. Nos sumus in q̄s fines seculoꝝ deuenerūt. Sed ēt signat q̄ cū tanta deuotiōe dz sumere q̄s ⁊ hūilitate ac si in vespe suo i. in fine vite sue accipet:cū firmo ꝓposito nō recidiuandi.

Decimū est vt sumat festinanter. i. cuz magno desiderio se vniendi cū deo:⁊ b̄ est sumere festinātēr nō tepide. Jodamasce. Ignis nri desiderij sumēs eā q̄ ex isto sacro est ignitiōem:illuminabit corda nra vt pticipatōe eius ignia mur ⁊ deificemur:⁊ tāto q̄s ex hui' sumptiōe suscipit maiorem fructū:cū q̄to maiori desiderio amoris accedit ad ipm. Undecimū q̄d est fuandū est q̄ nullo mō ꝑtermittat sumptio eius in figurā cui' est:q: oēs tenebant annuatim ad illius agni paschalis esum. Et si hūisset alia impedimentū in illa solēnitate:debebat inde ad dzcue tps supplere. Sicut q̄libet fidelis in annis discretiōis exīs tenet in pascha resurrectōis sumere eucharistiam. Et si ob aliq̄d ipedimentum cū licētia ꝓfessoris dimitteret:dz supplere q̄citius vt nullo mō omittat quolz ano:ex de pe. ⁊ re. Dis. [illegible] incurrit culpā mortalē vñ ⁊ damnationem. Sed deus comedēdo liberat de manu pharaonis. i. diaboli:⁊ pa[illegible] deinde manna celestis gratie ⁊ vbi diuini: vt demū pueniat [illegible] terrā [illegible] missionis. Chrysos. Vnleones flāmam inspirantes: [illegible] ab illa mēsa dñi discedimus diabolo terribiles effecti. ſ. p vtutē sacri. Parasti ergo mēsam ⁊c. Et qui māducat carnē meaz in me manet ⁊ ego in eo. De multis alijs q̄ ꝑtinent ad hoc sacrm hēs diffuse in ētia pte ti. iij. Et i. ij. pte ti. ix. c. xiiij. ⁊ seq. d̄ omissione diuinoꝝ.

§.VIII. De varijs purificationibus veteris legis

figurātib' sacrm pnie ⁊ baptismū ⁊ passionē xpi in cuius vtute sacramētum penitencie ⁊ alia hnt effectū. Pro cui' declaratiōe sciēdum ſm Tho. j. ij. q. cij. ar. ij. Q̄d purificatōes legis veteris ordinabant ad remouendū impedimēta diuini cultus:q̄ est duplex. ſ. spūalis qui cōsistit in deuotione mentis ad deū:⁊ corpalis qui ꝓsistit i sacrificijs:⁊ oblatōib' alijs hmōi. A cultu spūali i pediuntur hoies per peccata q̄bus hoies pollui dicebant sicut per idolatriam:homicidiū:adulteriū ⁊ hmōi. Et ab istis pollutionibus purificabant hoies per aliqua sacrificia vel cōiter oblata ꝑ tota multitudine:vel pro peccatis singulorum:nō q̄ illa sacrificia haberēt ex se virtutem expiandi peccatum:sed q: figurabant expiatiōem futuram ꝑ xpm:cuius pricipes erant etiā antiqui, prestantes fidem redemptoris in figuris sacrificio[illegible]. A cultu vo exteriori impediebant hoies per quasdam imundicias corporales:vel in hominib' q̄dem aut ex se:vt in cadauere hominis:aut in infirmitate lepra vel fluxu sanguinis vel seminis ⁊ huiusmodi:que procedūt ex corruptione humoru[illegible] Aut etiam cōtrahebat imundicia illa ex contactu rerum imundarū vt cadaueris lepre ⁊ huiusmōi. Rō autem harū imundiciarū erat litteralis, ꝑter reuerentiā eorū que ad diuinum cultū ꝑtinent:tum q: pretiosas res hoies nō solent cōtingere cum sint imundi:tū quia ex raro accessu ad sacra:ea hoies magis venerantur:tum etiā quia in quibusdam erat ratio vitandi ritus et occasiones idolatrie:ad quaz erant inclinati ⁊ gentiles multi ex his vtebātur in cultu suorū deorū. Huiusmodi aūt imundicie corporales purificabant:vel per aspersionē aque lustrationis de qua dicet:vel que maiores imundicie erant per aliqua sacrificia. Ratio aūt figuralis est: q: iste immūdicie corporales significāt imundicias culparū varias:que impediunt a vero cultu interiori dei. Et earum purificatio signat purgatiōem earū per sacramentū baptismi vel penitentie:virtute passionis christi in illis sacrificijs figurate. Unde potest ad hoc induci illud ps. Asperges me domine hysopo ⁊ mūdabor:lauabis me ⁊ sup niue dealbabor. Aspersio ⁊ lotio fit ab:⁊ hec ē penitētia figurata in aq̄ lustrationis. Sz adiungebat hysopus q̄ ē herba minutissima in folijs:⁊ calida medicinalis:quia purgatiua ⁊ odorifera:signat passionem christi:que fuit pacta in magna humilitate ⁊ charitate:purgatiua culparū ⁊ odore virtutum reficiente. Cum quis vere peniter:tūc deus aspergit hysopo:applicans vtutem sue passionis ad aquā penitentie illius. Et sic lauat a sordibus imundiciarū ⁊ efficit albus id est imaculat' vt nix puritatis celestis. Declarāde ergo sunt ille imundicie quid significent. Et imūdicia lepre signat mmundiciam heretice doctrine. quia heresis est morbus cōtagiosus ⁊ imiscens in suis dictis vera cum falsis quasi quedam distinctio macularū in corpore. Lepra domus: que erat ex aliqua corruptiōe ꝑter excessum humiditatis vel siccitatis signat imundiciā congregationis hereticorū. Lepra vestis linee peccatū operis occulti: q̄a lino vtimur ad carnē. Unde occulta est vestis linea vt camisia. Lepra vestis lanee qua vtimur aperta est peccatū in exterioꝝ cōuersatione. Lepra in pilis peccatū est in cogitationibus. Immundicia multeris sanguinem fluentis: signat idolatrie culpam ꝑter immolaticum cruorem. Immundicia mulieris parturientis: imundiciam peccati oziginalis. Immūdicia mēstruate: culpam anime per voluptates emollite. Immundicia fluxus seminis: culpā supflue vel inordinate seu inutilis locutiōis etiam legendo ⁊ predicando: vt exprimit Gregor'. distin. xliij. Sit rector. Immundicia cadaueris: peccatū obstinationis. Immundicia contactus rerum imundarū consensum in peccatū: alterius ſm illud. ij. Ad coz. vi. Exite de medio eorū ⁊ separamini: ⁊ imundū ne tetigeritis: scz cōsentiendo. Immūdum non tangit qui peccato alterius non assentit: vt dicit Augu. xxiij. q. iiij. recedite. Qui nō habēs cooperculum vel ligaturam imundū erat: ⁊ signat nō habentē restrictōnem discipline. Modo videndū est quomodo purgabantur he imundicie peccatorū. Et certū est q̄ per penitētiam. Actu. iij. Penitemini vt deleant peccata vestra: ait Petrus. Lauabis me inquit Pſ. scz aqua penitētie: ⁊ super niue dealbabor. Et hoc figurabat p illam aquam que dicebat lustrationis: que miscebat cinere vitule cōbuste. De qua ait apostolus ad Heb. ix. Si enim cinis vitulej aspersus inquinatos sanctificat ad emūdatiōem carnis. i. ad tollendū illas imūdicias corporales: quāto magis sanguis christi emundabit cōscientias nostras ab operibus mortuis: scz peccatorū. Mandauit dñs Numeri. xix. vt acciperet vaccam rufam sine macula ⁊ que non portasset iugū: ⁊ immolaret id est occideret extra castra: ⁊ d̄ sanguine eius intingebat sacerdos digitū: ⁊ aspergebat contra fores sanctuarij septē vicibus. Cremabatur autez illa vacca tota cū sanguine: pelle carnib' ⁊ fimo: ⁊ adiungebatur combustioni eius lignum cedrinū: hysopus ⁊ coccus bistinctus. Et ille cinis vacce reseruabatur ⁊ ponebatur in aquis ⁊ cū illa aqua aspersi mundabant a dictis imundicijs. Sz imundi efficiebant: ⁊ cremantes vaccā ⁊ cineres colligentes ⁊ aspergentes alios aq̄. Spūaliter. Vacca ista signat dñm Jesum dei sapientiā q̄ dicit vacca, ꝑter assumptam nram infirmitatē mortalitatis. Rufa fuit q: plenus charitate: vel q: asperſus sanguine in passione. Integre

Quid sit heresis.

Quō imūdicie peccatorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

eta tis vacca ista erat:q; omnis actio eius fuit pfectissima
⁊ in p fecta etate possus est.nulla fuit in eo macula pecca
ti:nec iugum seruitutis.Debebat aũt ppl's adducere ad
Moysen:q; imputabãt ei trãsgressionẽ moysaice legẽ in
violatiõe sabbati.Precipit aũt tradi eleazaro sacerdoti:
q; xps occidẽdus traditus est in manus sacerdotũ.Im
molatur extra castra:q; extra portam passus est:vt dicit
Apls.Intingit sacerdos digitũ in sanguine eius: q; my
sterium passionis xpi pfiderandũ cũ discretione ⁊ imitã
duz actiõe est.⁊ pcipue a sacerdotib'.Aspergit sanguis
ꝝ tabernaculũ designans synagogã vl' ad ꝓdemnationẽ
nõ credentiũ.vl'ad purificationẽ credentiũ.⁊ hoc septẽ
vicibus vl' ppter septẽ dona spũssancti que ex sacris p
cepim':vl'p omne tps qd signat in septenario. Omnia
igne cremãda sunt.i.spũaliter intelligenda igne spũssan
cti instructione.Nam p pellẽ ⁊ carnẽ exterio: eius opa
tio.p sanguinẽ subtilis interna eius vtus vinificans: p fi
mum lassitudo sitis ⁊ alia ad infirmitatẽ ptinentia.Tria
addita signãt.Cedrus altitudinẽ spei vl' cõtemplationis
hysopus humilitatẽ vl' fidẽ:coccus bistinct' geminã cha
ritatem:p hec debemus xpo passo adherere. Linis hui'
vacce est memoria seu virtus xpi passi.Colligit iste cinis
a viro mundo:q; reliquie passionis pueneruntad gẽtes
que nõ fuerũt culpabiles in xpi passione. Apponunt isti
cineres in aquã ad expiãdũ:q; ex passione xpi baptisẽ
⁊ etiã penitẽtia sortit effectũ emundãdi pctã.Qui aũt i
molabant vaccã vl' colligebãt cineres:⁊ qui aspergebãt
aquam efficiebant immũdi vsq; ad vesperum:q; iudei in
occisione xpi effecti sunt immũdi ⁊ pctores:⁊ hoc vsq; in
finem mundi:q; tunc cõuertentur ad vesperam fm ps.
Vel etiã ad figurãdum:q; qui ministrãt alijs sacramẽta
in collatione eorũ aliquas immũdicias ꝓrahunt: ⁊ pma
xime in sacramẽtis penitẽtie:⁊ hoc vsq; ad vesperũ.i.fi
nem vite ptis.Sic fiebãt ⁊ alia sacrificia in festo ꝓpitiatio
nis.s.vitulũ arietis ⁊ duoꝝ hyrcoꝝ ad expiatione pctorũ
p ppl'o ⁊ sacerdotibus designãtia passionẽ xpi.Et etiã sa
crificia que fiebant a singulis psonis p peccatis:vl'a le
prosis mundatis sacra erant figurati a passionem xpi.⁊
etiam sacrm penitẽtie ⁊ pfessionis que ob breuitatẽ nunc
dimittũt.Aspgamur ergo hysopo cũ aqua lustratiõis .i.
penitẽtia:⁊ sic sup niuem efficiemur albi:⁊ erimus mun
di:vt in tẽplum gloꝛie possimus intrare.

§.IX. De consecratione sa

cerdotum ⁊ ornamentis eorũ ⁊ maculis ꝓhibitis in eis.
Et correspondẽt ista sacra sacro ordinis clericorum ⁊ cõ
uersationi eorũ. Pro quoꝝ declaratione dicit.b.Tho.j.
ij.q.cij.arti.v.Sicut ppl's ille instituebat ad cultus dei p
sacrm circumcisionis:ita ministri p aliquam ꝓsecrationẽ
vl' purificationẽ.Unde separari ab alijs ꝓcipiunt: quasi
specialiter ad ministeriũ cultus diuini pre alijs deputati
⁊ totũ qd fiebat in eorũ ꝓsecratõe vl' instõe ad B ptinebat
vt ostẽderet eos habere quãdã ꝓgratiuaz puritatẽ ⁊ vir
tutis ⁊ dignitatẽ.Ad qd facit qd ait ps.Sacerdotes tui i
duantur iustitia:⁊ sancti tui exultent.Unde circa institu
tionem ministrorum tria fiebant que habent rõnes litte
rales ⁊ rationes figurales.

Tria fiebant circa institutionẽ ministrorũ

¶ Debebant enim esse a certis maculis liberi,
¶ Debebant varijs ornamentis indui.
¶ Habebant certis sacrificijs ⁊ modis purificari.

Quantum ad primũ mandauit dñs vt qui haberent ma
culã etiã si cẽnt de genere Aaron nõ ministrarent ei.Nõ
litteralis huius:q; tales solent hoibus contẽptui haberi:
⁊ inde etiã ipse cult' dei.Sed nõ figuralis est: q; macule
ille designãt defect' pctoꝝ qui tollunt sanctitatẽ aiarum
debitã sacerdotib'.⁊ describunt he macule Leui.xxj.vbi
dicit.Homo ō semine tuo q habuerit maculã nõ accedat
ad altare:neq; offerat panes deo suo.Et subdit singulas
describendo.Si cecus,i,ne sit ignorans, Si clodus,i,
ne sit instabilis ⁊ ad diuersa se inclinãs.Si puo vl' grãdi
vl'torso naso.i.ne p defectũ discretionis in plus vl' min'
excedat:aut aliqua praua exerceat.Per nasuz etiã p quẽ
discernimus odores a fetoribꝰ discretio designat.Ne sit
fracto pedevl'manu.i.ne amittat virtutẽ bene opandi vl'
pcedendi de virtute in virtutẽ.Ne gibbus ante vl' retro
i.ne supfluũ amoꝛẽ vl' laboꝛez hẽat ad terrena.Si lipp'
ne.s.p carnalẽ affectũ eius ingenũ obscurũ fiat.Si albu
ginẽ habens in oculo ne.s.pũsumptionẽ candoꝛis inscien
tie habeat in estimatiõe.Si iugẽ scabiẽ.i.pecularia car
nis in ope.Si impetiginẽ.i.lirigiosus:ipetigo corp' sine
doloꝛe occupat. ⁊ mẽbꝛoꝝ tũ decoꝛẽ fedat.vnde ⁊ a
uariciaz designat.Si herniosus seu põderosus:⁊ signat
luxuriã in cogitatiõe.hec Tho.vbi.s.Et quasi similẽ ex
positionẽ haꝝ maculaꝝ ponit Greg.in pastorali. ⁊ in de
cre.habet.di.xlix.Hinc etenim ⁊ diffusi' ibi hec declarant.

Quantũ ad scõm voluit deus vt sacerdotes haberent
diuersa ornamenta vt in maioꝛi reuerẽtia haberent a po
pulo.⁊ sic cultus dei esset in maioꝛi honorificẽtia ⁊ gloꝛia
Et vt habẽt Exo.xxviij. Pontifex habebat nouẽ ornamẽ
ta.Primũ vestẽ lineaz.Scõm tunicã hyacinthinã: in cu
ius extremitate versus pedes ponebant tintinnabula:
quedaz ⁊ malapunica intexta:⁊ ex hyacintho purpura ⁊
cocco bistincto.Tertiũ suphumerale qd tegebat hume
ros ⁊ anteriorẽ patrẽ vsq; ad cingulũz:qd erat ex auro ⁊
hyacintho ⁊ purpura ⁊ cocco bistincto ⁊ bisso retorta. ⁊
sup humeros habebat duo onycinos in quibus erãt scri
pta nomina filiorũ israel.Quartum erat rõnale ex eadez
materia factũ qd erat quadratum ⁊ ponebat in pectoꝛe ⁊
ꝓiungebat suphumerali.⁊ in hoc rationali erant.xij.lapi
des pretiosi distincti per quattuoꝛ ordines, quibꝰ erant
scripta noꝛa filiorũ israel:quasi ad designãdũ q̃ deferẽ
rent onus totius ppl'i:⁊ q̃ debebãt iugiter de ⁊ nũ salute
cogitare.Et ideo in pectoꝛe.i.in rationali in o ho manda
uit dominus ibi poni doctrinam ⁊ veritatẽ: q; quedam p
tinentia ad veritatem iustitie:quedam a veritatem do
ctrine:ibi erant scripta.Quintum oꝛ..amẽtum baltheus
i.cingulus quidaz factus ex illis quattuoꝛ coloꝛibus.Se
xtum ex tyara.i.mitra quedam de bysso. Septimũ lami
na aurea pẽdens in fronte:in qua erat scriptũ nomẽ dei.
Octauum erat feminalia linea vt operirẽt turpitudinez
suaz qñ accederet ad altare:vel ad sanctuarium. Ex his
octo ornamentis sacerdotes minoꝛes habebant tũ quat
tuoꝛ.s.tunicã lineam:baltheum:femoꝛalia.i.serabulas:⁊
thyaram.Horum aũt ornamẽtorum rationem litteralem
quidam assignant dicentes:q; in his designat dispositio
oꝛbis terraꝝ:quasi pontifex protestaret se esse ministruz
creatoꝛis mũdi.Unde ⁊ Sap. viij. dicit q; in veste Aaron
erat descriptus oꝛbis terraꝝ. Nam feminalia linea figu
rabant terrã ex qua linũ nascit.Baltheũ circumolutio si
gnificat mare oceanum qd circumit terrã. Tunica hya
cinthina suo coloꝛe signat aerem:per cuius tinnitabula
tonitrua.⁊ per malogranata coꝛuscationes. Suphume
rale sua varietate celum fidereũ. Duo onycini duo hemi
spheria vel duo luminaria magna solem ⁊ lunã. Duode
cim lapides in rationali.duodecim signa in zodyaco: q;
in celestibus sunt rationes eternorum.Cyderis vl' thya
ra celum empyreum.Lamina aurea deuz omnibus praesi
dentem.Ratio autem figuralis horum est: quia ista desi
gnant ornamenta virtutũ:quibus debẽt ministri esse in
duti.idest habituati:que omnia continentur in iustitia.
Et ideo bene dicit.Sacerdotes tui induantur iusticiam
Ut eni dicit Gratia. di.xl.§.j. Multis virtutibus debet
splendere vita pontificis:vt gradui conferat d'orẽ que
ab eo nõ accepit.Unde ex eo nõ licentiam peccãdi:sz ne
cessitatem bene viuendi se nouerit assecutũ.Et in mino
ribus sacerdotibus debẽt esse quattuoꝛ.Castitas signata
p feminalia.Abstinentia signata per cingulũz.Linea tu
nica,id est moderatio discretionis,Et tyara recte inten

Deus voluit habere diuersa ornamenta sacerd.

Quatuꝛ debent esse in ministris sacerdotib'

tionis in capite id est in mente.Sed põtifices debent pre
alijs habere pdicta ⁊ alia quattuoꝛ.s.iugẽ dei memoꝛiam
in cõtẽplatiõe:⁊ hoc signat in lamina.Supportationem
ppli p patiẽtiã:⁊ hoc in suphũerali.Tertioq; hẽat ppli'm
in coꝛde ⁊ viscerib' charitatis qd signat p rõnale.Gratia.
aũt addit:q; in coꝛde eius dz esse manifesta veritas.s.scri
pturarũ:p id qd ibi scriptũ erat.di.xxxvj.§.ij.Debet vlti
mo habere celestẽ ꝓuersationẽ qd signat p tunicã hiacyn
thinã.Tintinnabula aurea q̃ erãt adiũcta in fine vestis si
gnant exercitiũ pdicationis de sapiẽtia scripture.Et ma
logranata intexta signãt vnitatẽ fidei ⁊ moꝛ vel q; in pra
ticatione dz cauere scãdala ⁊ diuisiones ⁊ qrere vnitatez
Quãtũ ad tertiũ p ꝓsecratione eorũ fiebant qdã.Et pri
mo purificabant omẽs p ablutionẽ aque.Et qdã sacrifi
cia facta pro eis specialiter leuite.Scõdo radebãt omnes
pilos carnis suevt habẽt cui.viij.Tertio cõsecratio põ
tificis ⁊ sacerdotũ hoc oꝛdine fiebat.Post ablutionẽ pdi
cram induebantur vestimẽtis ꝓnominatis:ad designãdũ
dignitatẽ suam.Spãliter fuit pontifex iungebat in capi
te:vt designaret q; ab ipso diffundebat prãs cõsecrãdi in
alios:sicut oleũ a capite deriuat in inferioꝛa.iuxta illũ ps.
Sicut vnguẽtũ in capite.Leuite vero nõ habebãt aliã cõ
secrationẽ nisi q; offerebant dño a filijs israel p man'pon
tificis qui oꝛabat pro eis.Minoꝛ vero sacerdotũ sole ma
nus cõsecrabant:que erant applicãde ad sacrificia.Et de
sanguine animalis immolati tingebat extremum auricu
le dextre eorũ:⁊ pollicis pedis dextri.vt.s.essent obedientes
legi dei in oblationibus sacrificiorũ:qd signat in tinctio
ne dextre auricule:⁊ q; essent solliciti ⁊ ꝓmpti in executi
one sacrificiorũ:⁊ in signũ huius intingebat extremũ pe
dis ⁊ man'. Ipsi etiã ⁊ vestimẽta eoꝛ aspergebantur san
guine animalis immolati in memoꝛiaz sanguinis agni p
quem fuerũt liberati ex egypto. Offerebant aũt in conse
cratione ista sacrificia:vitulus pro pctõ:in memoꝛiaz
remissionis peccati aaron circa vitulũ conflatilem.Aries
in holocaustum in memoriã oblationis abrae:cuius obe
dientiã deberẽt imitari. Aries cõsecrationis q̃ erat quasi
hostia pacifica in memoꝛiã liberationis de egypto p san
guinem agni.Canistrũ panũ in memoꝛiam manne date.
Pertinebat aũt ad applicationem ministerij:q; imponẽ
batur sup manus eorum adeps arietis ⁊ torta panis ⁊ ar
mus dexter:vt ostenderet q; accipiebãt potestatez hmõi
offerendi.Leuite vero applicabant ex hoc q; introduce
bantur in tabernaculuz federis:quasi administrandũ cir
ca vasa sanctuarij.Ratio figuralis hoꝛ est:q; illi qui sunt
cõsecrandi ad spirituale ministeriũ xpi:debẽt primo pur
gari per aquã baptismi ⁊ lachrymarũ in fide passiõis xpi
et debent radere omẽs pilos carnis sui:id est omnes prae
uas cogitatões a se remouere: debent vngi oleo gratie sp
ritussancti atq; aspersione sanguinis xpi p memoriã pas
sionis:⁊ sic accedere ad ministrãdum cũ obedientia ad le
gem dei ⁊ diligentia angelorum. Inuunctio autẽ in capiti
bus pontificũ ⁊ manibus sacerdotũ adhuc fit in eccl'ia:sz
ob aliam cãm.vt extra de sacra vnc.c.j.Sacerdotes ergo
induantur iusticia isto modo:⁊ sancti facti per illam cõ
secratiõis figurationẽ habitam in se:exultabũt in gloria.

Tria fiebant circa institutionẽ ministrorũ

Rõ figuralis.

¶ De preceptis iudicialibus ipsius legis. Cap. VI.

Ertia ps leg.s moy

saice est de preceptis iudicialibus que haben
tur.Exod.xxj.⁊.xxij.c.de q̃bus põt itelligi illd
ps.Iudicia dñi vera iustificata in semetipa desiderabilia
sup aurũ ⁊ lapidẽ pretiosum multũ.⁊ hoc,pter maximã
equitatẽ ⁊ humanitatẽ quã cõtinẽt.Iudicia id est pcepta
iudicialia domini q̃ uta a domino instituta:vera:q; nõ pos
sunt ꝓtinere errore sicut iudicia hominũ in suis statutis
Iustificata in semetipsa:q; habẽt causas ⁊ rationes val
de iustas quare sic instituta sunt.Et nota vt dicit Tho.j.
ij.q.cij, Sicut ante legem moysaicã fuerũt habita ⁊ ser
uata queda ceremonialia ad cultũ dei a sanctis hominibus vt pz de sacrificijs factis p Noe abraã:⁊ alios:⁊ altaribus erectis.ita etiã fuerũt habita quedã iudicialia inter eos:sed nõ erant illa iudicialia ex institutiõe diuina:s humana:vt sunt mõ statura ciuitatuz. Sic etiã illa cerimonialia nõ fuerũt per institutionẽ dei.sed p deuotionẽ colentium deuz ad hoc instigatoꝛ ex instinctu diuino.Differũt autez iudicialia a cerimonalibus in tribus,in determinatione:in figuratione:in obseruatione.Et primo.scz determinatiõe:sunt in se iustificata:q; a deo ordinata. Ex scõdo scz obseruatione:vt q; ab hominibus assumunt:sunt desiderabilia super aurũ:q; valde vtilia reipublice. Ex tertio scz figuratiõe sunt dulcioꝛa sup mel ⁊ fauũ:q̃tũ ad expositionẽ mystica ⁊ moralẽ. Primo differũt:q; cerimonialia ordinãt hoiez ad debitũ cultũ dei. Iudicialia aũt ordinãt ad debitũ ꝓuectũ cũ ꝓxio.Sed p huius maioꝛi declaratione dicit.b.Tho.j.ij.q.cciij.arti.j.q; ꝓceptoꝛ cuiuslibz legis quedã hz vim obligãdi ex ipso dictamine rõnis:q.s. ipsa ratio naturalis dictat hoc esse debitũ fieri velvitari:⁊ hmõi dicuntur pracepta moralia:eo q; a rõne dicunt mores humani.Alia vero ꝓcepta sunt q̃ nõ habent vim obligandi ex dictamine rõnis:q; in se ꝓsiderata nõ habẽt absolutam rõnẽ debiti vel indebiti:sed habent vim obligãdi ex ipsa institutiõe diuina vel hũana ⁊ hmõi precepta sunt determinationes moralium preceptoꝛ. Et si determinant moralia ex institutione diuina:in his q̃ que hõ ordinatur ad deũ:talia dicunt cerimonalia. Si aũt determinãt moralia in his que ptinẽt ad ordinationẽ hoim adinuicẽ talia dicunt iudicialia. Et in his duobus cõsistit ratio iudicialium preceptoꝛ ⁊ in signũ huius intingebat extremũ pedis ⁊ man'. Ipsi etiã ⁊ vestimẽta eoꝛ aspergebantur sanguine animalis immolati in memoꝛiaz sanguinis agni p quem fuerũt liberati ex egypto. Offerebant aũt in consecratione ista sacrificia:vitulus pro pctõ:in memoꝛiaz remissionis peccati aaron circa vitulũ conflatilem.Aries in holocaustum in memoriã oblationis abrae:cuius obedientiã deberẽt imitari. Aries cõsecrationis q̃ erat quasi hostia pacifica in memoꝛiã liberationis de egypto p sanguinem agni.Canistrũ panũ in memoꝛiam manne date. Pertinebat aũt ad applicationem ministerij:q; imponebatur sup manus eorum adeps arietis ⁊ torta panis ⁊ armus dexter:vt ostenderet q; accipiebãt potestatez hmõi offerendi.Leuite vero applicabant ex hoc q; introducebantur in tabernaculuz federis:quasi administrandũ circa vasa sanctuarij.Ratio figuralis hoꝛ est:q; illi qui sunt cõsecrandi ad spirituale ministeriũ xpi:debẽt primo purgari per aquã baptismi ⁊ lachrymarũ in fide passiõis xpi et debent radere omẽs pilos carnis sui:id est omnes praeuas cogitatões a se remouere: debent vngi oleo gratie spiritussancti atq; aspersione sanguinis xpi p memoriã passionis:⁊ sic accedere ad ministrãdum cũ obedientia ad legem dei ⁊ diligentia angelorum. Inuunctio autẽ in capitibus pontificũ ⁊ manibus sacerdotũ adhuc fit in eccl'ia:sz ob aliam cãm.vt extra de sacra vnc.c.j.Sacerdotes ergo induantur iusticia isto modo:⁊ sancti facti per illam cõsecratiõis figurationẽ habitam in se:exultabũt in gloria.

Differũt iudicialia a cerimonialibus in tribus.

Preceptũ figurale duplr.

Universidad de Deusto Biblioteca

dum xpi mysteria vt futura:vñ ipa modo se.uare eēt pro testari cōtra veritatem fidei ac si nondum eēnt impleta. Sed iudicialia ita sunt mortua q̄ nō mortifera. Naz si q̄s p̄nceps vel ecclesia vellet aliq̄d ex illis iudicialibus assumere pro suo statuto seruādo in ciuitate tanq̄ iustū z vtile:non peccaret q: illud seruaret:nisi hoc faceret ipe vl ab alijs mandari seruaret:q: in lege moysaica cōtentū z ide obligatoriū. nūc enim intentio esset mortifera. Ideo autē iudicialia nūc sunt mortua z nō obligāt:q: cum institua essent ad disponēdum statum illius populi:qui ordinabatur ad xpm mutato illo statu populi xpo adueniente ipsa iudicialia non obligāt. Fuit enim lex pedagogus ducens ad xpm fm apostolum. Sed q: hmōi p̄cepta vt dicū est nō ordinabant p̄ncipaliter ad figurandū christi mysteria sed ad aliq̄d fiendum fm iusticiā:iō ipor obseruatio:non ita p̄iudicat fidei veritati absolute. Sed nūc si intentio obseruandi esset:vt q: in lege moysaica mādatum. hoc enim p̄iudicaret vitati fidei:q: per hoc haberet q̄ status poris populi adhuc duraret:z xps nondū venisset. Unde z apostolus ad hebre. vij. ait. Translato sacerdotio necesse est q̄ legis translatio fiat:scz quoad totam. Ubi dicit Augu. Quia enim simul z ab eodē:z sub eadem sponsione vtraq̄ data sunt:qd de vno dicit necesse est:vt de altero intelligatur. extra de cōsti. transla.

§.I. Fit autez quadruplex

distinctio horū p̄ceptorum iudicialium fm distinctionem ordinationis humane:vt ponit beat' Tho. pma se. q. ciiij ar. iiij. Quadruplex enim ordo in ppło pōt inueniri. Primus ordo est p̄ncipium populi ad subditos:z fm hoc dātur quedam p̄cepta iudicialia de institutione p̄ncipum et officiorum eorū:z reuerētia eis exhibenda:z hec est vna pars eor. Secūdus ordo est subditorum ad inuicē:z fm hoc dantur quedam alia p̄cepta p̄tinentia ad conciues adinuicē puta circa emptiōes:venditiones iudicia z penas z huiusmodi:z hec est scda pars iudiciorum. Tertius ordo est eorū qui sunt de populo quoad extraneos:z fm hoc dantur quedam alia p̄cepta p̄tinentia ad extraneos:puta de bellis contra hostes:z de susceptione peregrinorū z aduenarū:z hec est tertia pars. Quart' est ad domesticos:vt vxoris ad viruz:p̄ris ad filiū:dñi ad seruū z fm hoc dantur alia p̄cepta p̄tinentia ad domesticā cōuersationem:sicut de filijs:vxorib' z seruis:z hec est quarta pars. Et de singulis ponetur in sequēti. §. sed breuiter.

Quadruplex ordo in ppło inuenitur.

Et notandū q̄ aliq̄ ex his iudicialibus p̄ceptis ecclesia sumpsit pro suis cōstitutiomb' in diuersis titulis decretalium:z p̄cipue in . . lib. vnde obligantvt statuta eccl'ie:nō vt in lege moysaica mādata. Et p̄mo extra de adul. dicitur. Si seduxerit q̄s virginē necdū desponsatam:dormierit q̄ cū ea:dotabit eam z habebit in vxorē. Si vero pater virginis dare noluerit pecuniam reddet:id est dabit pecuniam iuxta morem vel modum dotis quam virgines recipere consueuerunt. Glo. ibi dotabit. i. donatōem ppē nuptias assignabit ei:vel potius pecuniam dabit mulieri quam pro dote sibi reseruabit:qd fieri potest. ff. de donā. inter virū z vxorem. si quis vxori. Etiam si cum ea nō contrahat nihilominus habebit illam pecuniaz. Glosa super illud:habebit eaz i vxorem:scilz si pater ei dare voluerit z ipa consenserit vel si ipe eam accipere voluerit:alas puniretur:prout continetur capło sequēti. scz peruenit. Glo. super illud iuxta modū qui estimabit: iuxta facultates ipsi' z dignitatem puelle. Et illo. c. peruenit. dicit glo. talis nō cogitur illam accipere vxorem si noluerit. Sed quia illaz decepit. alas puniet. Et fm leges si per vim hoc egerit punitur morte:insti. de publi. iudic. §. finautem. Si decepit puellam relegatur:vel si est vilis persona iverberatur:fm q̄ iudici visum fuerit:insti. e. §. ij. Scōm canones si non acceperit excōmunicatur:quousq̄ visum fuerit superiori z in monasterium ad agendū penitentiaz ad ten . us retruditur:vt dicitur in dicto cap. peruenit. Item in titulo de fur. c. i. dicit. Qui furatus fuerit hoiem z vēdiderit eū nocte:puictus morte moriat. Etiā glo. sup illud hoiem s. liberū:nā qui furat' fuū hac pena nō tenet. ff. ad. l. fal. & pla. l. vlti. Et fm canones hec pena nō iponit: vt de rap. in archiep̄atu. vbi dicit q̄ p certis excessib' epi pñt certā penā pecuniariā iponere:z flagellis afficere:ea moderatione habita q̄ flagella in vindictā sanguis transire nōvi deantur. Sed vbi est ita grauis excessus q̄ morte z membroz truncatiōem mereat re' sustinere:reseruet illa potestibus secularib'. Et si eps hz iurisdictōez tpale:cās sanguis demādet ei cui hmōi operat:dicit ibi glo. Item i ti. de furtis. z dā. da. c. i. dr. Si rixati fuerint hoies z percusserit alī primū suū lapide vel pugno:z ille mortu' nō fuerit:si incuerit in lecto q̄ percusserit opas ei' z ipensas i medicos restituet. Exo. xxi. Glo. ibi. opas amissas z ipensas curatori pstabit. Item si q̄s apuerit cisternā z foderit:z si opuerit eā:ceciderit q̄z bos vel asin' in eā:dñs cisterne reddet pciū iumēto:z. Qd autē mortuū fuerit . . ipsi' erit:ex. e. ti. Glo. ibi si hoc fecerit in publico nā si in occulto vbi p̄sueuerūt fieri non tenet. Ratio p̄mi est:q: occasione dāni dedit. Item si bos cornupeta esset ab heri z nudiustertius:z nō custodiuit eū dñs suus:reddet bouē p bouē z cadauer integrū recipiet. Exo. xxi. z eo. ti. Glo. sup illud nō custodierit. s. si bouē alteri' occiderit tenebit:q: nō adhibuit diligentiam quā debuit. Item si leserit q̄spiam agrū vel vineā:z dimiserit in pātum suū vt depascat aliena:p dāno estimatōez restituet. Glo. sup illud estimatōem. vltra estimationem eni non tenet expellere dz aial qd damnū dea . . tanq̄ suū nō includere:cū dñs eius teneat ad dānū. Item si egressus ignis cōprehēdat aceruos frugū:siue s . tes segetes in agris reddet damnū qui ignem succendit. Exod. xxij. eo. ti. Glo. sup illud reddet. Si fuerit in culpa q̄ ignē apposuit nec adhibuit diligētiā quā debuit. ff. ad. l. aq. q occidit. Alas si nihil de p̄tingentib' omisit nō tenet. . ntra. e. ti. c. vlti. Item in titu. de homi. c. i. Si quis industriā occiderit p̄primū suū z p̄ insidias ab altar meo euellas eū vt moriatur. Exo. xxi. Glo. sup illud per industriaz. Secus in cani. arg. xv. q. i. si quis non iratus. Insidias. Iste talis insidians si occidit non habet immunitatem ab ecclesia:scz vt nō possit extrahi:qd forte intelligitur quando hoc agit in ecclesia.

§.II. De ratione p̄ceptorum

iudicialium legis moysaice que pertinet ad p̄ncipes. Pro quorum declaratiōe dicit beatus Tho. pma secude q. cv. q̄ circa bonam ordinationē p̄ncipum in aliqua ciuitate vel regno duo sunt attendenda. Quorum vnum est vt omnes habeāt aliquam partē in p̄ncipatu:per hoc enim cōseruatur pax populi:z omnes talem ordinationē amāt z custodiūt:vt habet in scdo Polit. Aliud est quod attēditur iuxta spēm regimis vel ordinationis p̄ncipatuum: cuius cū sint diuerse spēs vt philosophus tradidit. in. iij. Polit. Precipue tamē est regnū in quo vnus p̄ncipatur fm virtutem. Unde dicit pluralitas p̄ncipatuum mala:vnū ergo p̄nceps. Et aristocratia. i. potestas optimoz in qua aliqui p̄ncipant:pauci tamē fm virtutē. Unde optima ordinatio p̄ncipuū est in aliqua ciuitate vel regno:in quo vnus p̄ficitur fm virtutem qui omnibus p̄est:z sub ipso sunt aliqui p̄ncipantes fm virtutē. Tum q: talis p̄ncipatus ad omnes p̄tinet. Tū q: ex omnib' eligi possunt. Tū q: etiam ab omnib' eligunt. Talis est optima policia bene cōmixta ex regno inquantū vnus p̄est. Et aristocratia inq̄tum aliqui p̄ncipant fm virtutem. Et ex democratia: id est potestate populi inquātū ex popularib' possunt eligi p̄ncipes z ad populū p̄tinet electio p̄ncipū:z hoc fuit institutū fm legem diuinam in illo populo iudeoz. Nam Moyses z ei' successores gubernabāt ppłm q̄ti singulariter omnib' p̄ncipantes:qd est quedam species regni.

Circa bonam ordinationem notēdum duo sunt cōsiderada.

Eligebantur aūt septuagita seniores fm virtutē. Unde dicitur Deuk. j. Tuli de tribubus vrīs viros sapiētes z nobiles:z pstitui eos p̄ncipes. Et hoc erat aristocraticū. Sed democraticuz erat q̄ ista de omni ppło eligebant. dicit eīm Exod. xviij. Prouide de omni plebe viros sapiētes. Et ēt ppłs eligebat. vñ dicit Deuk. j. Date ex vobis viros sapientes. z sic pz q̄ optima fuit ordinatio p̄ncipū quā lex posuit. Et q̄us ordinatio ppłi p̄cipue depēdeat ex martino p̄ncipatu. i. p̄ncipali rectore:vt dicit phs in. iij. polit. tñ q: ille ppłs sub spāli cura dei regebat. Uñ dr Deuk. vij. En te elegit dñs deus tuus:vt sis ei ppłs peculiaris. Iō institutione summi p̄ncipis sibi dñs retinuit:nō lex ipsa determinauit. Et hoc ē qd moyses petuit. Nūc. xxvij. Proūideat dñs deus spūum omnis carnis homiem qui sit super omnem hanc multitudinē. Et sic ex dei ordinatiōe institutus est Josue in p̄ncipatu post moysen. Et de singul' iudicibus q̄ fuerūt post Josue legit q̄ deus suscitauit populo saluatorē. Et q: spūs dñi fuit in eis:vt pz li. iudi. De rege aūt cōmisit ppło cōstitutionē:sed sibi reseruauit electionē. Uñ dr Deuk. xvij. Eū cōstitues regē quē elegerit dñs deus tuus. Quō autē se debeant habere reges z alij p̄sides:ostendit ps. dices. Et nūc reges intelligite erudimini qui iudicat terrā. Seruite dño in timore. Regnū vtiq̄ est optimū regimē ppłi:q: hmōi regimē maxime representat regimen dei quo vnus mūdū gubernat. Et hoc est verū si nō corrumpat. Sed propter magnā potestatē que regi cōceditur de facili degenerat in tyrānidez:nisi sit pfecta virtus eius cui talis ptās ꝓcedit. Perfecta autem virtus in pauc' inuenit:z p̄cipue in iudeis qui erāt crudeles z ad auaricia p̄ioni:p que hoies maxime in tyrānidez decidūt. Et i' . o dñs a p̄ncipio eis regē nō instituit plena potestate:sed iudicem z gubernatorē z postea regē ad petitionez populi quasi indignatus cōcessit vt pz per ea q̄ dixit ad Samuelē. j. Reg. viij. Non eū te sed me abiecerunt ne regnē super eos. Instruxit tñ a p̄ncipio circa regem instruendi p̄ime . e modo eligēdi. vt. s. quando in eius electione exper'arēt iudiciū dñi:z vt nō facerent regem alterius gentis:q: tales reges solēt parum afficī ad gētem cui proficiunt:z p ꝓsequēs parū curare de eis. Secundo ordinauit circa reges institutos qualiter deberent se habere ad seipsos. s. vt nō multiplicarēt currus z equos et vxores z diuitias imēsas:q: ex cupiditate hoz facile p̄ncipes decidūt in tyrānidē z iusticiā derelinquūt. Tertio q̄liter se deberent habere ad deū:vt scz semper legerēt z cogitarēt legē dei:vt semp essent in timore dei z obedientia. Seruite dño in timore. Instruxit etiā qualiter dñt se habere ad subditos. vt. s. nō superbe cōtenerēt z oppimerēt z a iusticia declinarent. Qd autez dixit dñs ppło per Samuelē. j. Reg. viij. Hoc erit ius regis:filios vros tollet sibi in seruos:tribunos z centu . ones. Illud ius nō acquiritur regi ex institutione diuina sed magis ibi p̄nunciatur vsurpatio regum:qui sibi iniquum ius constituūt:in tyrānidē degenerantes:z subditos deprēdantes.

§.III. De ratiōez conuenientia

iudicialium p̄ceptorum ꝓtū ad populariū hominū comictum illius populi. Omnia eīm talia p̄cepta inueniuntur esse fm rōnē:z plena equitatez charitate. Et hec est intentio legis:assuefacere hoies p eius p̄cepta:vt sint bene cōmunicatiui adinuicem:z faciliter:vt sic cōseruetur amicicia z pax inter eos. Unde in cōmendatione taliū p̄ceptoz dicit in ps. Non fecit taliter omi nationi. s. de' qualia fecit populo israel:z iudicia sua. id est p̄cepta iudicialia nō manifestauit eis. Pro cuius declaratōe dicit Tho. j. ij. q. cv. arti. ij. q̄ fm Augusti. in. ij. de ciui. dei. Tullius diffinit' quid sit populus dicit q̄ est cetus multitudinis iuris consensu z vtilitate cōmunitatis sociatus. Unde ad rationem populi pertinet vt cōmunicatio hominum adinuicem iustis p̄cep . is legis ordinetur. Est aūt duplex cōmunicatio . ōim adinuicem. vna que fit auctoritate p̄ncipum. alia que fit ppria auctoritate puatarum psonarū Et q: voluntate vniuscuiusq̄ disponi pōt qd est subditū eius potestati. ideo auctoritate p̄ncipū quibus subiecti sunt hoies oportet q̄ iudicia inter hoies exerceant z pene malefactoribus inferant. Potestati aūt priuatarū psonaruz subdunt res possesse. z ideo ppria voluntate in his possunt sibijnuicē cōmunicare:puta emendo: vendēdo:donādo:z alijs hmōi modis. Circa cōicationem aūt lex sufficiēter ordinauit. Statuit eni iudices:vt pz Deuk. xvj. Iudices z magistros cōstitues in oibus portis tuis: vt iudicent ppłm iusto iudicio. Instituit etiam iustum iudicij ordinē z sine acceptione personaruz. Unde dicitur Deutero. j. Quod iustum est iudicate:siue ciuis ille:siue peregrinus:nulla erit personarū distantia. Et quia iudices ad hoc inter homines cōstituūtur:vt determinēt qd ambiguum est inter homines:cum ambiguum sit duplex q: vl apud simplices:vel etiam apud peritos z doctos. ideo vtriq̄z prouidit lex. Nam ad dubia cōmunia tollenda mandauit Deutero. xvj. vt iudices z magistri constituerentur p singulas tribus ad iudicandum populum. Ad tollendum scōm dubium. scz quod est apud peritos. statuit lex vt omnes recurrerent ad locum p̄ncipalem a deo electum:in quo summus sacerdos erat qui determinaret dubia circa cerimonias diuini cultus. Et summus iudex populi rex vl iudex:qui determinaret quoad iudicialia:sicut etiaz nunc p appellationē ab inferioribus iudicibus ad supiores cause deferunt. Unde Deuk. xvij. dicitur. Si difficile apud te z ambiguū iudiciuz. p̄sperexeris z iudicū qui intra portas tuas sunt videris verba variari ascende ad locum quem elegerit dñs de' tuus. Sustulit etiā occasiones iuiusti iudicij. s. p munera dum ait. Non accipiat munera. s. iudex:quia munera excecant oculos sapientum:z peruertūt verba iustoruū. Deuk. xvj. Quauis enim sit possibile duos vl tres testes in mendacio cōuenire:nō tamē est facile vl probabile q̄ conueniant. z p̄cipue si eoz testimonia nō vacillent:nec alas sint suspecti. Et ad hoc q̄ de facili testes a veritate nō declinarēt. i stituit lex vt diligentissime examinarent. z ideo accipit testimoniū eoz tanq̄ verum. Naz in negocijs humanis fm pbm nō pōt haberi ꝓbatio demonstratiua z infallibilis:sed sufficit cōiecturalis ꝓbabilitas fm q̄ recto: suadet. Etiā lex instituit certas penas p certis delictis:vt infra dicetur. Circa res vero possessas optimum est fm pbm in. ij. politicorū q̄ possessiones sint distincte:z vsus sit ptim cōmunis:ptim p voluntatē possessoum cōmunicetur. Et hec tria fuerūt in lege statuta. Primo eni ipse possessiones erāt diuise p singulos. Dicitur enizz Nume. xxxiiij. Ego dedi vobis terrā quā sorte diuidetis vobis. z q: p possessionū irregularitatem plures ciuitates destruuntur:vt dicit phs. ij. politi. Ideo circa possessiones regulandas triplex remediū lex instituit. Unū. s. vt fm numerum hoīn diuiderent equalr. Uñ dicit Nume. xxxiiij Pluribus dabitis latiorē z paucioribus angustiorē. Aliud remedium fuit vt possessiones in ppetuum nō alienarentur:sz certo tpe redirent ad suos pstinos possessores vt. s. nō ꝓfunderent sortes possessionū. Sic ergo ꝓcessit . . vt necessitatib' occurrētibus possent sibi hoies p̄uidere q̄ ad certum tps alienari possent. Sed ne ꝓfunderentur sortes tribuū in iubileo saltem oportebat q̄ reuerterētur ad p̄ . es possessores. Excipiebant domus vrbane:quia in ppetuum poterāt vēdi. Et rō est:q: nō erant dom' :ita sorte distincte vt possessiōes. Tertium remediū erat ad tollendū hmōi ꝓfusionē vt p̄mi succederent nouentibus. Et p̄mo quidē gradu filius. scdo filia. tertio fratres quarto patrui. quinto quicūq̄ ppinq̄. Et ad distinctionē sortium ꝓseruandā vlterius lex statuit vt mulieres q̄ sunt heredes uberēt hoibus sue tribus:vt habet Nu. xxxvj. Non aūt statuit lex q̄ mulieres succederent in bonis pa

Triplex remedium pōnit circa possessiones regulādas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

terris:nisi in defectu masculorꝫ. Tunc aũ [illegible]it necessariũ vt mulieres succederent in ꝓsolatoes ꝑis:cui fuisset grauę ꝙ ad ẽneos hereditas deuolueret:sed vt dcm̃ est:nõ poterant nubere nisi in tribu sua. Secũdo statuit lex vt ꝗtum ad aliq̃ vsus rerũ esset cõis. Et ꝑmo ꝗtum ad curã Preceptũ est eĩ Deute.xxij. Nõ videbis ouẽ ⁊ bouez fratris tui errantẽ:⁊ ꝓteribis:sed reduces fri. Et sic de alijs. Secũdo ꝗtum ad fructum. Concedebat eĩ cõuenienter ꝗtum ad oes vt ingressus in vineã amici posset comedere licite:nõ aũt extra ferre. Intẽdebat eĩ lex assuefacere hoies vt sibiinuicẽ de facili sua cõicarent. Non aũt est de facili suoꝝ ercõicatiuus q̃ non sustinet ꝙ ,prim' modicuz q̃d de suo accipiat absq̃ magno detrimento:secus aũt cũ magno damno. Et ideo ,phibebat lex eĩ portare:sed non in vinea comedere. Quãtum aũt ad paupes mãdabat lex vt relinquerenẽ manipuli oblitiꝫ racemi remanentes in ipsis:vt ꝑ Leui.xix. Tertio statuit lex cõicationẽ factã ꝑ eos qui sunt dñi rerũ. Et vnã q̃dez cõicationẽ pure gratuitã. Iñ dicit Deute.xiiij. Anno tertio separabis aliã decimam:venientęꝫ leuites ⁊ pegrinus ⁊ pupillus ⁊ vidua ⁊ comedent ⁊ saturabunt. Aliã vo cõicationẽ cũ recõpensatione vtilitatis:sicut ꝑ emptõem:vẽditionẽ:locatõem:mutuũ depositum:de q̃bus oibus inuenunt ordinatiões in lege. Intentio legis erat:vt sibiinuicem boies in necessitatib' defacili subuenirent:q: hoc est maxime amicitie fomentũ. Et hanc facilitatem subueniendi nõ solũ statuit i his q̃ gratis ⁊ absolute donant:sed etiaz in his q̃ mutuo cõcedunt:q: hmõi subuentio frequẽtioꝫ est ⁊ plurib'ne cessaria. Huiusmodi aũt subuentiõis facultatem multipliciter instituit. Primo q̃dem vt faciles se ꝑberent ad mutuũ exhibendũ ⁊ ne a tali retraherẽt se ãno remissionis appropinquãte:vt hĩ Deuter.xv. Secũdo ne cũ cui mutuũ cõcederent grauarent:vel vsuras vel etiã aliq̃ pignora oi no vite necessaria accipẽdo. Et si accepta fuerint ꝙ stati restituerenẽ. Dicit etiam Deutero.xxiij. Non fenerabis fratri tuo ad vsuram. Et.xxiiij. Non accipi[illegible] loco pignoris inferiorem ⁊ superiorem molam :q: animã suam apposuit tibi. Et Exodi.xxij. dicit. Si p[illegible]n'a ,primo tuo acceperis vestimentũ:ante solis occasum reddes eis. Tertio vt nõ importune exigerent:vt dicit Exo.xxij.c. Si pecuniam mutuo dederis pplo meo pauperi qui habitat tecum:nõ vrgebis eũ q̃si exactoꝫ. Et ,pter hoc etiam mandatur Deuterono.xxiiij. Cum repetes a ,primo tuo rem aliquam quã debet tibi:nõ ingredieris in domũ eius vt pignus auferas. Quarto instituit ꝙ in septimo ãno debita penitus remitterenẽ. Probabile enim erat ꝙ illi q̃ como de reddere possent ante septimũ annũ redderent:⁊ gratis mutuãtes non defrauderẽt:si aũt oino ipote[illegible]es eẽnt eadem ratiõe erat eis de nouo dandũ ,pter indulgẽtiaz.

Circa vo animalia mutuata hoc lex statuit:vt ,pter negligentiam eius cui mutuata sunt si in ipius absentia moriantur vel debilitentur:reddere ea compellat. Si vo eo presente ⁊ diligenter custodiẽte mortua fuerint vel debilitata:nõ cogebant restituere ea:⁊ maxime si erãt mercede cõducta:q: ita etiam potuit mori seu debilitari apud mutuantẽ. Hoc obseruãdũ erat q̃ aialia erãt mercede ꝓducta:q: tũc hẽbat certũ ꝑciũ ,p vsu aialiũ:vñ nihil accrescere dẽbat ꝑ restitutoꝫ aialiũ nisi,ppẽ negligẽtiã custodiẽtis. Et q: b est differẽtia inter mutuũ ⁊ depositũ:q: mutuũ traditur in vtilitatem eius cui traditur:sed depositum in vtilitatem deponẽtis:ideo magis artabat aliq̃s in certis casibus ad restituẽdum mutuũ q̃ ad restituẽdum depositũ quia de maiori negligẽtia tenebatur is qui recepit mutuum q̃ depositarius qui nõ tenebatur nisi de furto:vt patz Exodi vigesimosecũdo. De penis que inferebant per iudicialia ꝑcepta legis ꝑo diuersis delictis. Nota ꝑm Tho.vbi supra.q. nõ soluz ,pter grauitatẽ culpe:sed etiam ꝓpter alias causas grauis pena infligitur. Primo q̃dem ,pter quãtitatẽ peccati:quia maioꝫ peccato:ceteris paribus:grauioꝫ pena debet. Secõdo ,pter peccati cõsuetudinẽ:q: a peccatis ꝓsuetis nõ faciliter hoies abstrahunt nisi ꝑ graues penas. Tertio ,pter multã ꝓcuiscẽtiaz vl delectationẽ in pctõ:ab his etiã nõ de facili homines abstrahunt nisi ,pter graues penas. Quarto ,ppẽ facilitatẽ cõmittendi pctũ ⁊ iacendi in ipo. Hmõi etiam pctã que manifestant sunt magis punienda ad alioꝫ terrorem. Circa etiã ipam ꝗtitatẽ peccati quadruplex gradus est attẽdẽdus etiã circa vnũ ⁊ idem pctũ. Quoꝫ primus est q̃ inuoluntarius pctũ cõmittit. Tunc eni si omnino est inuoluntarius totaliter excusat a pena. Dicit enim Deut.xxij. ꝙ puella que oppãmit in agro nõ est rea mortis:q: clamauit ⁊ nemo affuit qui liberaret eã. Si vo aliq̃ modo fuerit volũtari':sed tamẽ ex infirmitate peccat: puta cum aliquis peccat ex passione minuit pctũ: ⁊ pena ꝑm veritatẽ iudicij diminui debet:nisi forte ,pter cõmunem vtilitatẽ pena aggrauet ad abstrahendus homines ab hmõi peccatis:sicut dictum est. Secũdus gradus est quãdo aliquis ꝑ ignorantiam peccauit:⁊ tunc aliquo modo reus reputabit ,pter negligentiaz addiscendi:sed tũ non punit per iudices:sed expiabit pctũ suum per sacrificia:vt dicit Leui.iiij. Anima cũ peccauerit ꝑ ignorãtiam ⁊c. Sed hoc intelligendũ est de ignorãtia facti.nõ aũt de ignorantia precepti diuini:q̃d omnes scire tenenẽ. Tertius gradus est quando aliquis ex supbia peccabat i.ex certa electione:vl ex certa malicia:⁊ tunc puniebat ꝑm ꝗtitatem delicti. Quartus aũt gradus est quando ꝙ pre[illegible] pertinaciam peccabat:⁊ tunc quasi rebellis ⁊ destructor ordinatiõis legis oino occidendus erat. Et ꝑm hoc dicendũ est ꝙ in pena furti ꝓsiderabat ꝑm leges id q̃d frequẽter accidere poterat. ⁊ ideo p[illegible]mo ⁊ aliarũ rerũ q̃ de facili custodiri ꝑnt a furibus nõ reddebat furem nisi duplũ. Oues aũt non de facili ꝑnt custodiri a furibus: q: pascunt in agris.ideo frequentius ꝓtingebat q̃ oues furto subtraherent. vnde lex maioẽ penam [illegible] posuit:vt s.quattuoꝫ oues ꝑ vna oue red[illegible]rẽt. P[illegible]hoc aũt boues difficili' custodiunt:q: habent in ag[illegible]s:⁊ nõ ita pascunt gregatim sicut oues:⁊ ideo adhuc [illegible]ui maioẽ penaz apposuit:vt.s.quinq̃ boues ꝑ vno boue redderent. Et hoc dico nisi forte idem aial inuentũ fuerit viuens apud eũ: q: tunc solum duplum restituebat:sicut in ceteris furtis. Poterit eni haberi ꝑsumptio ꝙ cogitaret restituere ex q̃ viuũ seruasset. Et nota ꝑm Aug.xxj.de ciui.dei. ꝙ Tullius posuit octo genera penaꝝ esse in legibus:videlz damnum:vincula:verbera:talionẽ:ignominiã:exiliũ mortem: ⁊ seruitutẽ. Et quibus aliqua in lege sunt instituta. Damnum quidẽ.s.cũ fur ꝓdemnabat ad quintuplũ vl quadruplum. Vincula vo sicut Nume.xv. mandat ꝙ quodã ꝙ in carcerẽ includerẽt. Verbera.sicut Deut.xxv. Si eiz qui peccant dignũ viderint [illegible]gis ,psternent:coã secẽ facient verberari. Ignominia etiã inferebat illi q̃ nolebat accipe vxorẽ fratris sui defuncti:q̃ tollebat calciamenta illius ⁊ spuebat in faciẽ eius. Mortem etiã inferebat: vt ꝑ Leui.xx. Qui maledixerit patri suo aut matri: morte moriat. Pena eni talionis lex induxit dicẽs. Exo.xxj. Oculum ꝑ oculo:dentẽ ꝑ dente. Penam aũt seruitutis induxit in duob' casibus. In vno quidẽ q̃n septimo anno remissionis ille q̃ erat seruus nolebat beneficio legis vti: vt liber exiret.vii. ꝑ pena ei infligebat:vt in ꝑpetuum seruus remaneret. Secũdo infligebatur furi q̃n nõ habebat q̃ posset restituere:sicut habet Exo.xxj. Penam aũt exilij vniuersaliter lex nõ statuit:q: in solo pplo deuo[illegible]lebatur omnibus alijs pplis ꝑ idolatriaz coꝫuptis. Unde si quis a pplo illo vniuersaliter exclusus esset:daret ei occasio idolatrie. Et.j. Reguz.xxvj. dicitur ꝙ Dau[illegible] dixit ad Saul. Maledicti sint q̃ deiecerũt me hodie:vt nõ habitẽ i hereditate dñi dicẽtes. Vade serui dij alienis. Erat aũt aliquod particulare exilium. Dicitur enim Deutero.xix. ꝙ qui ꝑcusserit ,primum suũ nesciens ⁊ nullus erga ipum

habuisse odiũ cõpꝛobat:ad vnã vꝛbiũ refugij cõfugiebat vsq̃ ad mortem summi sacerdotis. Tũc eĩ licebat ei redire ad domũ suã:q: in vniuersali dõno ꝓpli' ꝓsueuerũt ꝑticulares ire sedari:⁊ ita ,primi defuncti nõ sic ꝓnoi erãt ad eĩ occisionẽ. Penã aũt mortis lex infliꝛit in maioꝛib' crimib'.s.in his q̃ sunt ꝑ deũ in homicidio ⁊ in furto hoiz et in reuerẽtia ad pentes ⁊ in adulterio ⁊ incestib'. In furto aũt aliaruz rerum adhibuit penam dãni. In ꝑcussuris ⁊ in mutilationibus induxit penã talionis. In alijs minoribus culpis penã flagellationis:⁊ ignominie.

§.IIII. De iudicialibus preceptis

Cõuersatio domestica non fit ꝓximiori.

que recipiũt extraneos. Pꝛo cuius declaratiõe sciẽdum ꝑm.be.Tho.ꝑ.i.se.q.cv.arti.iij.ꝙ cũ extraneis põt esse hominũ ꝓuersatio dupliciter. Uno mõ pacifice. Alio modo hostiliter. Et ꝗtum vtrũq̃ modum ordinandũ lex cõuenientia ꝑcepta cõtinebat. Tripliciter eĩ iudeis oferrebatur occasio:vt cũ extraneis pacifice cõicarẽt. Primo quidem quando extra[illegible]ei per terram eoꝝ trãsitum facerent quasi peregrini. Secũdo modo quando in terram eoꝝ adueniebãt ad inhabitandũ sicut aduene. Et ꝗtum ad vtrũq̃ lex ꝑcepta miserico:die ꝓpoposuit. Nam Exo. xxij.dicitur. Aduenam nõ cõtristabis. Et.xxiij.dr. Peregrino molestus nõ eris. Tertio quãdo aliqui extranei taliter in eorum consortium ⁊ ritum admiti volebant. Et in his quidem ordo attendebatur:non eĩ statim recipiebantur quasi ciues:sicut etiã apud quosdam gentil[illegible] statutum erat.vt nõ reputarentur ciues nisi qui vel ex auoꝛ' attauo ciues existeret:vt dicit pbs in.iij.politi. Et hoc:iõ quia si statim extranei adueniẽtes reciperent ad tractãdum ea que i[illegible]nt populi possent multa pericula cõtingere dum extranei nõ habẽtes adhuc amoꝛẽ firmatũ ad bonum publ'cũ:aliq̃ cõtra populum attẽptarẽt. Et ideo lex statuit vt de quibusdã gentilib' aliquã affinitatẽ ad iudeos.s.de eg, ,ptijs habentibus apud quos nati fuerãt ⁊ nutriti:⁊ de ydum[illegible] filijs [illegible]sau fris Jacob in tertia generatione reciperent in [illegible]sortiũ populi. Quidã vero quia hostiliter ad eos se habuerant:sicẽ amonite ⁊ moabite nũq̃ ad ꝓsortiũ eoꝝ admitterẽt. Amalechite autem q̃ magis eis aduersati fuerãt:⁊ cũ eis nullũ habebant cognationis cõsortiũ quasi hostes perpetui haberentur. Dicit eĩ Exo. xvij. Bellũ dei erit cõtra amalech a generatione in generationẽ. Similter etiã q̃tũ ad hostilem cõmunicationem cũ extraneis lex ꝑcepta cõuenientia tradidit. Nam ꝑimo quidem instituit ꝙ bellum iuste iniret. Mandatur enim. Deut.xx.ꝙ quãdo accederẽt ad expugnãdum ciuitatem offerrent ei ,primũ pacẽ. Secũdo instituit vt fortiter bellũ susceptũ exeq̃rent:hostes de deo fiduciã. Et ad hoc meli' obseruandũ instituit ꝙ imminẽte ꝓelio sacerdos eos cõfortaret:,pmittẽdo auxiliuz d[illegible]. Tertio mãdauit impedimenta a ꝓelio remouerẽ remittendo quosdã ad domuz q̃ possent impedimenta ꝑstare:vt nouus edificato: domus aut plantato: vinee:aut desponsato: vxoꝛis. Hi excludebãtur a ꝓelio ⁊ hoc ꝓpopter duo. Primo quidem q: ea q̃ homo de nouo hz vel statim paratus est ad habendũ magis solet amare:⁊ ꝓ cõsequens eoꝝ amissionẽ timere. Uñ ꝓbabile erat ꝙ ex tali amoꝛe timerẽt mortẽ:⁊ sic minus fortes essent ad pugnãdum. Secũdo eadẽ rõne tũnidi mittebantur ad domuz. Quarto instituit vt victoꝛijs moderate vterenẽ pcẽdo mlieribꝫ puul':⁊ ẽt ligna fructifera regionis nõ incõdẽda. Accipe aũt vsuras ab alienis nõ erat ꝑm legis itetões:ꝑ ex q̃dã ,pmissiõe,ppẽ ,pnitatẽ iudeoꝝ ad aua riciã:vt magis pacifice se hẽrẽt ad ẽneos a q̃b' lucrabãt.

§.V. De preceptis iudicialibus

circa personas domesticas:vt filios vxoꝛẽ seruos q̃ docent quelibet circa suã familiã suare ad bñ regendum nõ q: in lege moysaica scripta:sed q: in magna equitate et humanitate fundata, vt valeat dicere illud, ps. A iudicijs tuis n[illegible]declinaui.s.ꝑceptis iudicialib'?:q: tu legem posuisti mihi q̃.s.ista ꝓtinẽt:⁊ ad q̃ seruãda legẽ ꝑuenã.s.inspiratiõis in corde posuisti ad ea iplenda: vt valde iusta.

Pro cuius declaratiõe notãdum ꝑm Tho.j.ij.q.cv.ꝙ cõio domesticarũ ꝓsonarũ ad inuicẽ:vt dicit pbs in ꝑmo politico:est ꝑm quotidianos act' q̃ ordinant ad necessitatem vite. Uita aũt hois cõseruat tripl'r. Uno mõ ꝗtum ad indiuiduũ, ,pur sez hõ idem numero viuit:⁊ ad talẽ vite ꝓseruatiõem optulant hoi exterioꝛa bona:ex q̃bus hz victũ ⁊ vestitũ ⁊ alia huius vite necessaria:in q̃bus administrandis indiget hõ seruis. Alio mõ ꝓseruat vita hois ꝑ spẽm ⁊ ꝑ generationẽ ad quã hõ idiget vxoꝛe vt ex ea generet filios. Sic igit in domestica cõione sunt tres ꝓbinationes.s.dñi ad suũ:viri ad vxoꝛẽ:patris ad filiũ ⁊ ꝗtuz ad oia ista lex vet' ꝓueniẽtia ꝑcepta tradidit. Quãtuz eĩ ad seruos instituit vt modeste tractarenẽ:⁊ ꝗtum ad laboꝛes ne.s.in laboꝛib' immoderatis affligerẽtur. Uñ Deut.v.dñs mãdauit vt die sabbati req̃escerẽt ꝓu' ⁊ ancilla:sicut ⁊ ipe. Et iterũ ꝗtum ad penas infligẽdas:vt sez moderate castigarent:ꝓposuit enim penã mutilatoꝛibus suoꝝ vt dimitterent eos liberos:sicut hẽtur Exod.xxi.c. Et sile statuit in ancilla quã in vxoꝛem aliq̃s duxerit. Statuit etiã spãliter circa suos qui erãt ex pplo:vt.vij.anno liberi egrederentur cũ oibus q̃ apportauerãt etiã vestimẽtis:vt hĩ Exo.xxi Insup etiam notat Deute.xv.vt viaticũ eis detur. Quia enim filij isr'l erant a ꝓsuite liberati ꝑharaonis a dõno ⁊ ꝑ hoc diuine seruituti addicti:ideo noluit dñs vt in ꝑpetuus seruiẽnt simpliciter:sed ꝑm q̃d.i.ad tẽpus. Et q̃uis ista nunc nõ seruenẽ nec obligent ꝗtum ad ista determinata in lege:obligãt tamẽ in genere:vt sez quis modeste se habeat ad seruos. Circa vxoꝛes vero statuit in lege ꝗtuz ad ipsas ducendas vt accipiant vxoꝛes de tribu sua vt habẽ Numeri vltimo. Et hoc ideo ne sortes tribuũ confundanẽ. Prohibuit etiã quasdam ꝓsonas ne i coniugiuz ducerenẽ:sez alienigenas.i.que nõ erant de pplo iudeorum ꝓpter pcul[illegible]n seductiõis:⁊ ,ppinquas ,pter reuerẽtiaz naturalem q̃ eis debẽt. Hoc aũt nũc seruãdũ est:⁊ ꝗtũ ad ,ppinquas in multꝫ plurib'gradibus q̃ in veteri testamẽto:⁊ etiam quantũ ad affines:vt patet extra de consang. ⁊ affini.capl'o vlt. Quantũ aũt ad alienigenas hoc ita seruandũ est:vt fideles cum infidelibus contrahere prohibentur matrimoniũ.xxviij.q.i.c. Laue. In lege etiam fuit statutum q̃ aliquis in vxoꝛẽ duceret vxoꝛẽ fratris defuncti sine liberis:vt patet Deuteronomij.xxv. Et hoc ne totaliter memoria defuncti deleretur. Nam filius ex illis genitus dicebatur filius fratris defuncti ꝑm quandã adoptionem. Hoc aũt tunc expꝛesse prohibetur ꝓpter affinitatem. Si[illegible]uit etiaz lex qualiter vxoꝛes iam ducte tractari debent:scilz amicabiliter:vt sez non leuiter infamarentur Unde ⁊ mãdatur puniri qui falsum crimen imponit vxoꝛi:vt habet Deutero.xxij. Et etiam q̃ ,pter vxoꝛis odiuz filius detrimẽtum nõ patereẽ. Deutero.xxi. Et etiã q̃ ꝓpter odium vxoꝛẽ non affligeret:sed potius scripto libello repudij eam dimitteret:vt patet Deuter.vigesimoꝗto

Repudium vxoꝛis permisit lex.

Sciendus autem q̃ lex ꝑmisit repudium vxoꝛis:nõ q: simpliciter iustum esset:sed ,pter iudeoꝝ duriciã:vt dicit dñs Matth.xix. Fuit ergo ꝑmissum repudium ad vitandum vxoꝛicidium. Erant enim ita crudeles q̃ occidissent vxoꝛes quas odio habebant si non potuissent dimittere: vt alias ducerent. Nunc autem in nouo testamẽto matrimonium consummatũ nulla potest ratione dissolui:nec etiam cum dispensatione pape. Diuoꝛtium autem quoad separationem thoꝛi:vel quoad cohabitationem ꝑm formam ab ecclesia traditam fieri potest ⁊ non aliter. Et de hoc in tertia parte:titulo ꝑmo. Circa filios autem instituit lex vt patres eis disciplinam adhiberent instruendo eos in fide: vt habetur Exodi.xij. vbi dicitur. Cum dixerint vobis filij vestri: que est ista religio: id est causa harũ cerimoniarum que fiebant circa agnũ paschalem

Universidad de Deusto
Biblioteca

lem:dicetis eis.Victima transitus dñi est Et etiã q̃ in
struerent eos in moribus.Unde Deut.xxv.dicitur q̃ pa
tres cuꝫ habebant filios rebelles ⁊ contumaces:debebant
eos ducere ad iudices ciuitatis ⁊ eis denũciare q̃ monita
eoꝫ audire cõtẽnerent comessationibus cõiunꝫ atq; lu
xurijs vacarẽt ⁊c.Et illi iudices mandabãt illos lapidari
Nõ aũt hoc parẽtibus licebat sed occidere vel mutilare fi
lios ad correptionẽ suoꝫ sceleru:sicut nec etiam nũc licꝫ.
Nam sicut pbs dicit.x.ethi.Principatus paternus hꝫ so
lam amonẽdi ptãtẽ:nõ aũt vim coactiuã p quã rebelles ⁊
contumaces cõprimi possunt.Et ideo lex mandabat vt fi
lius contumax a principibus puniretur.

Titulus.XV. De lege euangelica seu noui testamenti. Cap̃.vnicum.

Varta lex euangeli

q ca siue noui testamẽti q̃ etiã videt lex indita
sed in cor:seu lex gr̃e quã,pmisit dñs dandã
Hiere.xxxj.cũ ait.Ecce dies veniẽt dicit dñs
et psummabo sup domũ israel ⁊ sup domũ iuda testm̃ no
uũ.Et exponẽs qd̃ sit hoc testm̃ subdit;qꝫ hoc ẽ testm̃ qd̃
disponã domuũ israel dãdo leges meas in mente eoꝫ ⁊ in
corde eoꝫ subscribã eas.Quam auctoritatẽ inducit apl's
ad Heb.viij.Et de ea põt intelligi illud psal.Bonũ mihi
lex oris tui sup milia auri ⁊ argẽti.Precipue aut lex euan
gelica dicitur lex oris dei:qꝫ ab ipso incarnato ,pnũciata ⁊
data fuit:⁊ cũ ea gratia collata.Unde matth.euangelista
narrat quõ cepit eis xp̃s p̃dicare.di.Aperiẽs os suũ doce
bat discipulos suos dicẽs.Beati pauperes ⁊c.Matth.v
Et hoc in mõte q̃ designat ꝑm Aug.insignẽ pfectamq; iu
sticiã quã cõtinet ipsa lex sup oẽs alias leges.Et propter
ea dicit ps.q̃ est sibi bonum sup milia.i.melioꝫ q̃ diuitie
rpales auri ⁊ argẽti:vel diuitie spirituales cuiuscũq; scien
tie vel eloquẽtie seu legis:que designantur per aurũ ⁊ ar
gentũ.Continet enim lex euãgelica nõ soli documenta q̃
ibi continẽtur:sed etiã gratiã ipsius xp̃i que ducit ad glo
riam.Et ideo melioꝫ sup omẽm substantiam:sapientiaꝫ ⁊
scientiam ⁊ mundi gloriam. Sed pro horum declaratio
ne dicit.beatus Tho.primo secũde.q.cvj.articu.j.q̃ vna
queq; res illud videtur esse qd̃ est in ea potissimu;vt dicit
pbs.in.fr.ethi. Id autẽ qd̃ est potissimũ in lege noui te
stamenti:⁊ in quo tota virtus eius cõsistit est gratia spiri
tussancti que datur p fidẽ xp̃i:⁊ ideo principaliter lex no
ua est ipsa gratia spiritussancti que dat xp̃i fidelibus. Et
hoc manifeste apparꝫ per apl'm qui ad Ro.iij.dicit.Ubi
est gloriatio tua? Exclusa o iudea:exclusa est:per quã legeꝫ:san
ctorum? Non:sed per legem fidei. Ipsam em̃ fi gratiã
legeꝫ appellat.Et expresse ius ad Roma.viij.dicitur. Lex
spiritus vite in xp̃o iesu ,liberauit me a lege peccati ⁊ mor
tis.Unde ⁊ Augustinus in lib.de spiritu ⁊ littera dicit.q̃
sicut lex sanctorũ fuit in tabulis lapideis.ita lex fidei scri
pta est in cordibus fidelium.Habet tamen lex noua que
dam sicut dispositiua ad gratiam spiritussancti ⁊ ad vsuꝫ
huius gratie pertinentia que sunt quasi secũdaria in lege
noua de quibus oportuit instrui fideles xp̃i ex verbis et
scripturis tam circa credẽda q̃ circa agenda. Et ideo di
cendus est q̃ principaliter lex noua:hec est indita nõ qua
si aliquid pertinens ad naturam humanam:quia sic in
dita lex naturalis:sed quia nature aliquid superadditum
per donũ gr̃e aduuãs ad ipl̃ẽdũ qd̃ docet qd̃ nõ facit lex
naturalis vel scripta.Secũdario aũt lex noua:est lex scri
pta:⁊ in scriptura quidẽ euãgelij cõtinẽtur ea que ptinẽt
ad gr̃am spũssancti.Vel sicut dispositiua vel sicut ordinã
tia vsum huiꝰ gr̃e.Sicut dispositiua quidem quantuꝫ ad
intellectuꝫ per fidem p quã datur spiritussancti gratia cõ
tinentur in euangelio ea que ptinent ad manifestandã di
uinitatem vl' humanitatẽ xp̃i.Unũ dicitur Job.vlr.Hec au
tem scripta sunt vt credatis qꝫ iesus est filius dei Scõm
vero affectũ ꝓtinentur in euãgelio ea q̃ ptinent ad cõtem
ptum mũdi p quẽ cõtemptũ fit hõ capax gratie spũssan
cti.Mundus enim.i.mũdi amatores nõ pnt cape spũssan
ctuꝫ mq̃t xp̃s Jo.xiiij.Usus vo spũalis gratie est in opi
bus virtutum ad que multiplr in doctrina noui testi oẽs
exhortanꝫ:vt pz in sermone dñi in mõte. Matth.v.⁊ in
alijs locis. Ubi etiã notãdũ q̃ nullus vnq̃ habuit grãz
spũssancti nisi p fidẽ xp̃i explicitã:vl' saltem implicitã q̃ pti
net hõ ad nouũ testm̃.Unũ quibusq̃ fuit lex gr̃e in
dita in veteri testõ siue iudeis siue gẽtilibus oẽs illi ꝑm ꝗ
ad nouũ testm̃ pertinebant.Et sic pz q̃uõ lex oris dei bonũ
est.i.melius sup milia auri ⁊ argẽti.s.p gratiã spũssancti
in ea cõprehensam.Et ꝑm hoc qd̃ est in ea principale: lex
euangelij hꝫ iustificare hoiem.Ad qd̃ facit qd̃ ait ap̃lus
ad Ro.j. Non erubesco euangeliũ.virtus est enim deiꝰ in
salutem oi credenti.i.ducens ad saluẽ que nõ potest esse
nisi p purificationẽ. Quantũ aũt ad doctrinã que est in
euangelio ⁊ pcepta ⁊ consilia ordinãtia intellectum: asse
ctum ⁊ actũ.lex euangelica non iustificat:sed de ea etiam
verificat quod ait apl's.ij.ad Corinth.iij. Littera occidit
spũs autẽ viuificat. Occidit.i.nõ viuificat ad iustificandum. Ipsa em̃ doctrina euangelij:etsi multũ instruat clara ad bene operandũ:⁊ ad occasiones malorꝫ tollendum nõ tm̃ adiuuat efficaciter ad implendum. Nam etsi gratia in euangelio cõprehensa adiuuet hoiez ad nõ peccandũ nõ tamen ꝓfirmat vt peccare nõ possit: qꝫ hoc ptinet ad statum glorie.

Quid sit testm̃.

§.I. Ipsa aũt lex euangeli

ca nõ fuit data a pncipio mundi triplici rõne ꝑm Tho.j.
ij.q.cvj.arti.iij.Quarũ prima ẽ:qꝫ lex noua sicut dicũ est
pncipaliꝫ est grã spũssecti:q̃ abundãter dari nõ debuit an
teq̃ impedimẽtũ pcti ab humano genere tolleret cõsum
mata redẽptione p xp̃m.Unũ dicit Job.vij.Tollendo ergo erat
spũs datus:qꝫ iesus nõduꝫ ero glorificatus.Et hanc rõ
nem assignat manifeste apl's ad Ro.viij.Ubi postq̃ pre
miserat de lege spũs vite subiunxit.Deus filiũ suuꝫ misit
in sil'itudinẽ carnis pcti:vt de pcto dãnaret pctm̃ in carne
vt iustificatio legis impleretur in nobis.Scõa rõ põt
assignari ex pfectione legis noue. Non em̃ aliquid ad pfe
ctum adducit statim a pncipio:sed quodã tpali successi
onis ordine sicut aliquis ꝑus est puer:⁊ postmoduꝫ est
vir.Et hãc rõnem assignat apl's ad Gal.iij.dicens.Lex
pedagogus noster fuit in xpo vt ex fide iustificemur: at
vbi venit fides:iam non sumus sub pedagogo. Et.j.ad
Corinth.xv. Non ꝑus quod spũale est:sed quod animale
Lex aũt euangelica maxime est spũalis.⁊ ideo nõ ꝑius
debuit dari:sed posterius. Tertia rõ sumit ex hoc q̃ lex
noua est lex gratie qua homo indiget ad bene operãduꝫ
⁊ iõ ꝑmo oportuit q̃ hõ relinqueret filiꝫ ꝑi in statu legis
veteris:vt cadendo in pctm̃:cuꝫ p illam iuuari nõ posset
suam infirmitatẽ recognoscens:sciret se gratia dei indi
gere ad bene operandũ:⁊ ad hanc ,pcurandã se humilia
ret. Nil enim magis gratie recipiende obsistit q̃ supbia:
cum.s.quis confidit de viribus suis ad bene operandum
ꝓpter quod dicit Jacobus. Deus superbis resistit. hum.
libus autẽ dat gratiam. Hanc rationem assignat apl's ad
Roma.v.dicens Lex subintrauit vt abundaret delictum
vbi autem abundauit delictum:superabundauit ⁊ gratia
Nec ex hoc potest dici deus acceptor personarũ quia.s.
prouidit eis de lege gratie hominibus noui testamenti:
⁊ nõ hominibus veteris. Nam humanum genus ꝓpter
pctm̃ ꝑmi parentis meruit ꝑuari auxilio gratie ⁊ iõ qui
buscũq; nõ datur grã:hoc est ex iustitia:qꝫ hoc illi me
ruerunt.Quibus aũt dat hoc est ex gratia seu liberalita
te. Non aũt est acceptor q̃s ꝑsonarũ sed ꝗ suo in quo nõ est
alicui debitor:non dat vni qd̃ dat alteri. Non ergo ex hoc
q̃ hoibus a pncipio mundi non dedit deus legem gra

Gratia spũssancti nõ datur nisi per fidem xp̃i.

te iniuriam fecit:vel acceptor personarum fuit cum et
ipsa lex debito ordine danda esset.

§.II. De duratõe legis euã

gelice:scꝫ q̃ durat vsq̃ ad finem seculi:nec est expectãda
alia lex q̃ ei succedat vt quidã male senserũt.Pro cui' de
claratione dicit Tho.pri.se.q.cvj.artic.iiij.q̃ status mũ
di variari põt dupliciter.Uno modo ꝑm diuersitatẽ legis
⁊ sic huic statui noue legis null' status ali' succedit.Suc
cessit em̃ status noue legis tanq̃ pfectior statui veteris le
gis tãq̃ imperfectior:ꝑm illud prima ad Cor.xiij.Cũ vene
rit qd̃ pfectũ est euacuabit qd̃ ex pte est. Sed in statu vi
te presentis nullus status pfectior esse põt statu noue legis
Nihil em̃ potest esse propinquius fini vltimo q̃ id qd̃ im
mediate inducit in finẽ vltimũ:hoc aũt facit noua lex.Unũ
dicit apl's ad Heb.x.Habẽtes itaq; frẽs fiduciã in introi
tu sanctorꝫ in sanguine xp̃i quaꝫ initiauit nobis viam no
uam accedamus ad eum. Unde nõ potest esse alius status
vite presentis q̃ status noue legis:qꝫ tantovnũquodq̃ est
perfectius:q̃to magis fini vltimo ,ppinquius est.Alio mo
do potest status hominum variari:ꝑm q̃ homines diuer
simode se habent ad eandẽ legẽ:vel perfectius vel minus
perfecte:⁊ sic status veteris legis fuit multiplicitꝫ muta
tus:qꝫ q̃nq̃ homines optime illaꝫ legem seruabant:q̃nq̃
oino pereibãt.Sic etiã status noue legis diuersificat ꝑm diuer
sa loca ⁊ diuersa tpa ⁊ ꝑsonas:in q̃ grã spũssancti perfecti
us vel minus pfecte habet. Non est expectãdum q̃ aliq̃s
status sit futur' in quo pfectius grã spũssanci habeat q̃ ha
hactenus habita fit:⁊ maxime ab apl'is q̃ sicut rẽpe ꝑius
ita ⁊ ceteris abũdantius spũmssanctũ acceperũt:vt dicit
glo.sup illud Primitia spirit' accipientes. Ultra istos du
os status:scꝫ legis mosaice ⁊ euãgelice:ponit quidẽ Dio
nysius in celesti hierarchia tertiũ statũ sed nõ in vita ista
sed in vita beata:vbi sine figuris et velamine videbimus
deum facie ad faciẽ. Promissio aũt adueniens spiritussan
ti:quem xp̃s patri misit apl's a pluribus;quaꝫ aliqui dicebant
nõduꝫ impletã sed plenã iam facta est apostolis.Unũ
ex xp̃o dixit Act.j.Vos autẽ baptizabuimini spiritusancto
nõ post multos hos dies.Qd̃ impletũ legitur Act.ij.scꝫ
in festo pentẽ.Et tũc docuit apl's omẽm veritatem.s.de
necessarijs ad salutẽ credendis ⁊ agẽdis. Nõ aũt docuit
eos de omnibus futuris euẽtibus:hoc em̃ non spectabat
ad eos.Unde dixit Act.j. Nõ est vestrũ nosse tempora vl'
momenta que pater posuit in sua ptãte.Qd̃ aũt aliqui as
signabant tres status mũdi:ꝑuenientes tribus pcs.sonis
diuinis:dicẽtes statũ veteris legis cõuenire patri:quia il
li generationi intendebant:statum noue legis cõuenire fi
lio:qꝫ clerici in eo intẽdũt sapientiẽ:vnde ⁊ sequẽdus erat
tertiꝰ status qui ꝑueniret spiritusancto in quo viri spiri
tuales pnciparent.Rñdet Tho.vbi sup:a:q̃ status
veteris legis fuit nõ solũ pr̃is sed ⁊ filij:qꝫ xp̃s in veteri le
ge figurabat ⁊ status noue legis nõ solũ est filij sed etiaꝫ
spiritussancti:ꝑm illud ad Roma.viij.Lex spiritus vite in
xpo iesu.Unũ nõ opꝫ expectare aliã legem spiritussancti.
Posset etiam ꝑm dñm Jo.dñici ille triplex status sic ad
aptari:vt dicat prim' in lege nature qui incepit a creatõe
puritate:⁊ renouatus fuit per diluuium Noe:puritas ⁊
potestas rõne creationis attribuit patri Secũdus ince
pit in lege mosaica q̃ fuit lex plena sapientia.Et in ,pphe
tis etiã qui tũc maxime floruerũt fuit maxima sapiẽtia ,p
phetantes de xp̃o sapientia patris:⁊ in xp̃m fuit termina
tus in sua passione ⁊ ascensione. Successit tertius qui ap
ꝓpuatur spiritusancto:incipiens i aduẽtu eius sup apo
stolos:in quo data est in cordibus lex amoris ⁊ dilectionis
et spiritus sancti:quo filij dei aguntur. Unde non oportet
expectare aliam legem. Qd̃ autẽ xp̃s dixit. Matth.xxiiij
q̃ predicabitur euãgelium regni in toto orbe ⁊ tũc veniet
cõsummatio. Dicit tho. q̃ ista p̃dicatio euãgelij potest in
telligi dupliciter. Uno mõ q̃tũ ad diuulgationem noticie
xp̃i: ⁊ sic fuit diuulgatũ euangeliũ in toto orbe p̃ p̃dicati
onem apl'oꝫ. Et qd̃ subditur in illa auctoritate. Tũc erit
ꝓsummatio:intelligit de destructõe hierusalem de q̃ tunc
loquebat ad Ifam. Alio mõ põt intelligi p̃dicatio euãgelij
cũ pleno effectu:ita scꝫ vt in q̃libet gente recipiat ecclesia
Et ita ꝑm Aug.nondũ p̃dicatũ est in toto orbe. Et b̃ fctõ
veniet cõsummatio mundi:⁊ sic non opꝫ expectare aliud
euãgeliũ:qd̃ illi vocabant eternũ. Reptus est q̃dam li
ber qui intitulabat euãgelium eternũ:q̃ dicebat fuisse do
ctrina Joachim abbatis:hꝫ ex ipo tractatu ⁊ pte suo com
phenditur manifeste ipm nõ fecisse. Sũt aũt ibi mlta he
retica ⁊ erronea ⁊ fatua. Nam in primo dicit doctrinã Joa
chim excedere doctrinã xp̃i:⁊ nouũ ⁊ vetus testm̃. Secõo
q̃ euãgelium xp̃i nõ est euãgeliũ regni. Tertio q̃ nouum
testm̃ erat euacuãdum:⁊ q̃ nõ erat duraturũ nisi p sex an
nos.i.vsq̃ ad annũ incarnatiõis.M.cclx.Quarto q̃ si
cut euãgelio xp̃i succedit aliud euãgelium:ita sacerdotio
xp̃i aliꝰ sacerdotũ.Quinto q̃ euãgeliũ xp̃i neminẽ ducit
ad pfectiõem.Sexto q̃ spũalis intellect' noui testi non est
cõmissus pape romano:hꝫ tm̃ lr̃alis.Et sic nõ hꝫ iudicare
papa de intellectu spũali sed lr̃ali. Septimo q̃ recessus gre
coꝫ a romana ecclesia fuit bon':⁊ q̃ viri spũales nõ tene
rent obedire romane ecclesie in his q̃ sunt dei. Octauo q̃
papa grecus magis ambulat ꝑm spm̃ q̃ papa romanus.
Et sic q̃ magis est in statu saluãdoꝫ. Nono q̃ spiritussan
ctus pcipit aliq̃d ab ecclia:sicut xp̃s inq̃tum hõ a spũsco
Decimo q̃ xp̃s ⁊ apostoli fuerũt pfecti in vita ,ptemplati
ua:⁊ q̃ vita actiua fuit fructuosa vsq̃ ad Joachim :sed a
modo nõ est fructuosa:sed vita cõtemplatiua quã dicit eẽ
in monachis. Undecimo q̃ sicut in primo statu mundi fuit
cõcessum regnũ ecclesie totius a patre aliq̃bus:de ordine
coniugatorum in quo auctorizatus est ille ordo. Et in se
cundo statu mundi fuit concessum a filio alicui de ordine
clericorꝫ in quo ab ipo glorificatus est. Sic in tertio statu
mundi committet alicui de ordine monachorũ:in quo spi
ritussanctus glorificabitur. Et q̃ predicatores qui erunt i
illo vltimo statu erũt maioris dignitatis q̃ p̃dicatores pri
mitiue ecclesie. Hec omnia sunt ptim̃ heretica:partim fa
tua ⁊ erronea.

Status mũdi duplicẽr variari

Tres sũt status mũdi.

§.III. De comparatiõe no

ue legis ad veterem quomodo:scꝫ noua lex est alia a vete
ri:⁊ quomodo cõtenet in veteri. Primũ ,pbatur p hoc qd̃
ait apostolus ad Hebre.vij.Trãslato sacerdotio necesse
est vt legis translatio fiat. Sed sacerdotium noue legis ẽ
aliud a sacerdotio veteri:ergo ⁊ lex alia. Pro cuius de
claratione dicit beatus Thomas prima secũde.q.cvij. q̃
cum omnis lex ordinet cõuersationem humanã ad aliquẽ
finem:possunt aliqua ordinari ad finem dupliꝰ. Uno mo
do q̃ diuersa ordinent ad diuersos fines. Et sic leges sũt
omnio diuerse diuersitate speciei:Sicut lex curiaꝫ que
esset ordinata ad hoc vt populus dominaretur esset omi
no diuersa specie ab ea que ordinaret ad hoc q̃ optima
tes ciuitatis dominarent. Alio mõ possunt ordinata in fi
nẽ diuersificari:ꝑm q̃ vnũ ,ppinquius ordinat ad eũdẽ fi
nem:⁊ aliud remotius. Et sic alia dicitur lex que datur in
eadem ciuitate. Et eodem modo regimis pueris circa a
genda:⁊ alia que datur viris perfectis. Secũdum igitur
primum modum diuersitatis:lex noua non est alia a lege
veteri:qꝫ vtriusq̃ est vnus finis:scilicet vt homines sub
dantur deo. est enim vnus deus noui ⁊ veteris testamen
ti:ꝑm illud ad Romãos.iiij.Unus est deus qui iustificat
circuncisionẽ ex fide ⁊ ꝓpputiũ p fidem. Alio mõ lex noua
est alia a veteri:qꝫ lex vetus est pedagogus puerorꝫ:et lex
noua est lex perfectionis:quia lex dilectionis. Et oẽs dif
ferentie quas ponunt doctores inter legem veterem ⁊ no
uam hoc ostendunt:q̃ differũt sicut pfectum ⁊ imp̃fectum
Et q̃uis in lege euãgelica continẽtur multa documenta
et sacramentalia:non tamen in illis cõsistit principalitas

Noua lex ẽ alia a veteri

Triplex ratio aũt qua ꝓ q̃ lex euãgelica non fuit data a pnãpio mũdi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

huius legis:sed in grã ⁊ fide. Principalit... autez veteris legis ꝓsistebat in documentis ⁊ mãdatis illius legis. Et illi qui in illa lege seruiebãt deo:nõ timore pene nec ꝓpter ꝓales ꝓmissiones illi⁹ legꝭ:ꝗ amore iusticie ⁊ ꝓter ꝓmissiones eternas ꝓtinebãt ad nouã legez. Sicut ecõtra q̃ in nouo testamẽto seruãt leges timore penarũ ⁊ ꝓpter ꝓalia:ꝓtinẽt ad vet⁹ testm̃ ⁊ legẽ. Cõtinet aũt ipa lex ꝓnoua in veteri:sicut exponit Greg. illõ. Ezech. j. Erat rota i medio rote. i. testm̃ nouũ i veteri. Cõtinet q̃dẽ nõ tm̃ in actu sicut ꝓtinet locatũ in loco ꝗ in virtute:sicut effect⁹ in cã:⁊ sicut cõplemẽtũ in completo:⁊ sicut tota arbor in semine. Cõpat em̃ noua lex ad veterẽ vt dictũ est:sicut pfectũ ad imperfectũ:⁊ sic noua lex ꝓtinet i veteri:sicut frumẽtũ in spica. Omnia em̃ q̃ tradunt in nouo testamento credenda explicite ⁊ apte traduntur in veteri:sed implicite ⁊ in figura. Et si dicant ꝓcecepta nouĩ testamenti maiora q̃ veteris:intelligit q̃tum ad manifestationez nõ quoad substantiam:⁊ hoc quoad moralia. Quomodo ꝑ legẽ nouã lex vetus impletur:hoc enim xp̃s dixit. Matth. v. Nõ veni legem soluere sed adimplere. Et paulo post. Iota vnuz autvnus apex non ꝓteriibit a lege donec omnia fiãt. Vnde potest induci illud psal. Omnis cõsummatiõis vidi finem:latũ man. tu. nimis. Mandatuz dei ꝓcecipũ q̃d dicit xp̃s:fuit de dilectione. Job. xv. Hoc est ꝓceptũ meuz vt diligatis inuicem:q̃d includit dilectionẽ dei. Et lex euãgelica est lex dilectionis:⁊ istud est nimis. i. valde latũ:q̃ cõprehẽdit oia:creatorẽ ⁊ creaturã. Et in ipsa impleꝯ oies legꝭ etiam veteris testamenti. ideo dicit omnis cõsummationis:id est impletionis totius legis vidi finẽ. Pro cuius declaratione dicit bea. Tho. pii. se. q. cvij. art. ij. q̃ lex noua cõparatur ad veterez sicut pfectum ad imperfectũ Nunc autẽ perfectuz adimplet q̃d deest imperfecto. Et fm hoc lex noua implet veterem:inquantũ q̃d veteri lege deerat suppler. In veteri autẽ lege duo possunt cõsiderari scz finis ⁊ ꝓcecepta ꝓtenta in lege. Finis aũt cuiuslibet legis est vt homines efficiant iusti ⁊ virtuosi. Unde etiaz finis veteris legis erat iustificatio hoim quã quidẽ iustificationem efficere nõ poterat sed figurabat quibusdam ceremonialibus factis ⁊ ꝓmittebat verbis. Et q̃tuz ad hoc noua implet legem veterem iustificãdo virtute passionis xp̃i. Et hoc est q̃d apl's dicit ad Ro. viij. q̃ ipossibile erat legi:deus mittens mittẽs filiũ suũ in similitudinez carnis peccati:dãnauit pctm̃ in carne vt iustificatio legis impleret in nobis. Et q̃tũ ad hoc lex noua adhibz q̃d lex vetus ꝓmittebat:fm illud ad Colos. j. Quotquot ꝓmissiones sunt in illo. s. xp̃o sunt. Quantũ ad hoc etiã cõplet q̃d⁹ lex figurabat. Vñ ad Col. ij. dicit de cerimonialib⁹ q̃ erãt vmbra futuroꝝ:scz corpis xp̃i:et veritas pertin..t ad xp̃z. Unde lex noua d̃: lex veritatis:lex aũt vetus vmbra vl' figura. Quantum ad p̃cepta que cõsiderantur secũdo circa legẽ impleuit xp̃s ꝓcecepta veteris legis ope ⁊ doctrina. Opere quidem q: circũcidi voluit ⁊ alia legalia ꝛcruare que erãt tpe illo seruanda:fm illud ad Gal. iiij. Misit deus filiuz suũ factũ sub lege. Et faciẽdo miracula in sabbatis nõ soluebat legem fm rei veritatẽ. tũ q: illa miracula faciebat virtute diuina q̃ semper opatur:tũ q: opera salutis humane faciebat:cũ etiã pharisei saluti aialiũ ꝓuiderẽt in die sabbati:tũ etiam ratione necessitatis discipulos excusauit spicas colligentes sabbato. Sed videbatur soluere sabbatum fm superstitiosum intellectum phariseoꝝ Tangere leprosum nõ erat ꝓhibitũ in lege:sed cõtrahebatur ꝑ hoc quedã immũdicia irregularitatis:sicut ex cõtactu mortui. Sed d̃ñs qui erat mũdatoꝝ leprosi immũdiciam incurrere nõ poterat tangendo leprosum. Doctrina aũt sua impleuit p̃cepta legis triplr. Primo verum in tellectũ legis exprimẽdo:sicut ꝓz in homicidio ⁊ adulterio:in quoꝝ ꝓhibitione scribe ⁊ pharisei nõ intelligebant nisi actũ exteriorẽ ꝓhibitũ. Vñ d̃ñs legẽ impleuit ostendendo etiam actũ interiorẽ ꝓhibitũ ex lege. Sic ꝛo imple

Lex vet⁹ implet ꝑ nouam.

Duo cõsiderãt i veteri lege.

D̃ñs autẽ ꝓpleuit doctrinã suã triplic...

unit d̃ñs doctrina sua p̃ceptã legꝭ ordinãdo q̃ũo tutius observarẽt q̃d lex statuerat:sicut lex vetus statuit q̃d hõ nõ piurarer:ꝗ ꝑ tutius ꝓseruat ꝗ oino a iuramẽto abstineat nisi in casu necessitat. Tertio adipleuit legẽ supaddẽdo p̃ceptis legis:quedã pfectionis ꝓsilia:vt ꝓz Matth. xix. vbi d̃ñs cuidã dicẽti se ꝓuasse p̃cepta ait. Unũ tibi deest: si vis pfect⁹ esse: vende q̃ habes ⁊ da paupib⁹ ⁊ sequere me. Et in fmoue d̃ñi in mõte q̃d h̃ Matth. v. ⁊ in. c. sequenti. de cerimonialib⁹ p̃ceptis nõ fit mẽtio: q: euacuata sunt. Qũ enĩ essent in figurã:impleta sunt p exhibitionem eoꝝ q̃ figurabant:⁊ sic excludunt. De iudicialib⁹ vo p̃ceptis cõmemorauit p̃ceptũ talionis:vt q̃d de ꝗ diceret de oibus alijs intelligendũ eẽt. In quo p̃cepto docuit nõ esse intentionẽ legꝭ q̃ pena talionis qhereret ꝓter vindicte liuorẽ quã ipe excludit:monens q̃ hõ dz esse patus maiores etiã iniurias sufferre:sed solũ ꝓter amorem iusticie:q̃d adhuc in nouã lege remanet. De moralib⁹ aũt excludit falsum intellectum phariseorum.

§. iiii. Que sit grauior lex

ad obseruandũ vel⁹ vl' noua declarat. b. Tho. j. ij. q. cvij. ar. iiij. dicens q̃ circa opa virtutis:de q̃bus p̃cepta legis dãtur duplex difficultas attendi põt. Una ex pte operuz exteriorꝝ que ex seipsis h̃nt quandã grauitatẽ ⁊ difficultatem:⁊ q̃tum ad ꝗ lex vetus est mlto grauioꝝ q̃ noua: q: di potest ad plẽs actus exteriores obligabat lex vet⁹ in multiplicibus ...rimonijs q̃ lex noua q̃ ꝓter p̃cepta legꝭ nature paucissima addit in doctrina xp̃i ⁊ apl'oꝝ:ꝗ aliq̃ sint post ea supaddita ex instõne sctõrum patrũ:in q̃ etiam oꝝ moderatiõnẽ esse attẽdendã:ne ꝓuersatio fidelũ onerosa fiat. Dicit enĩ Aug. ad inq̃sitiones Jan...arij de q̃dã dam q̃ ipam religiõnẽ nostrã quã manifestissimis ⁊ pauissimis celebratiõnũ sacris dei misericordia voluit esse liberam:seruilib⁹ premunt onerib⁹ adeo vt tolerabilior sit ꝑditio iudeoꝝ qui legalib⁹ sacris nõ hum...nis ꝓmuꝓtiõibus subijciunt. Et habet ... etiã in ...cretis. di. xij. c. oia. Alia difficultas est circa opa vi...tuz in interioribus actib⁹:pura q̃ aliq̃s op⁹ virtutis exerceat ꝓmpte ⁊ delectabiliter ꝓut agit h̃ns habitũ virtutis. Et hoc nõ habẽti habitũ virtutis est valde difficile:sed ꝑ virtutẽ reddit facile. Et fm hoc p̃cepta noue legis sũt grauioza p̃cepta veteri legꝭ: q: in noua lege ꝓhibent interiores animi motꝰ q̃ exp̃sse in veteri nõ ꝓhibebant in oibus:etsi in aliq̃bus ꝓhiberent in q̃bus tm̃ ꝓhibendis pena nõ apponebatur hoc aũt ẽ difficillimũ nõ habẽti virtutẽ. sicut etiam dicit pbs. v. Ethicoꝝ. q̃ operari que iustus facit est facile. Sz opari eo modo quo iustus facit. s. ꝓpte ⁊ delectabiliter difficile est nõ habenti iusticiaz. Et sic intelligitur illud. j. Job. v. Mandata eius grauia non sunt. Q̃d exponens Augu. ait q̃ amãti grau... nõ sunt:sed non amãti grauia sunt. hec Tho. Sed si considerentur ista p̃cepta noue legis cuz adiutorio suo. sic etiã leuioza sunt p̃ceptis veteris. Nam in noua lege ꝓponuntur sacramenta addunt exempla: ꝓmittuntur immediate eterna ꝓmia: que multum habent homines attrahere ad bene operandum et si in opere sit difficultas eam quasi minuit. Hec autem nõ habebantur in veteri lege. Unde ⁊ xp̃s dixit Matth. xj. c. Venite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati estis. Quod exponens Hylarius dicit. Legis difficultatibus laborantibus peccatis oneratos ad se vocat. ⁊ postmodum de iugo euangelij subdit. Jugũ enĩ meũ suave est ⁊ onus meũ leue. Ad hoc potest induci illud psalmiste. Ut iam mandatoꝝ tuoꝝ cucurri:cum dila. coꝝ meum. Dilatatcoꝝ charitas:q: facit se extendere ad oẽs:⁊ omnia bona ⁊ ipsa est p̃cipuum legis euangelice. Et cum pec habet nõ solũ itur:sed ⁊ currit ꝑ viã. i. opa mandatoꝝ dei veteris ⁊ noue legis. Impotat aũt cursus auiditatẽ velocitatem ⁊ facilitatẽ:q: vt ait Aug. Omnia seua ⁊ imania facilia ⁊ ꝓpe nulla facit amoz. Et alibi idem, Sol⁹ amor

Duplex difficultas circa ꝓceptũ legis

...t enim nescit laborẽ. Q̃d lex euangelica p̃cipit ⁊ ꝓhibet q̃dam ...lica p̃ci opa exteriora:opa tenebraꝝ:videlz crimina ꝓhibet. ad Ro. ...q̃dã o... xiij. Abijciamus opa tenebrarũ. Opa lucis mãdat. i. virtu... ⁊ cre. i... rum. ad Eph. vi. Eratis aliq̃n tenebre:nũc aũt lux in dño vt filij lucis ambulate. Et ꝗ fuit valde decẽs:cũ ꝑ nouam ...tur. Job. xij. Credite in lucẽ vt filij lucis sitis:ait xp̃s. Et ...tur efficiant hoies filij lucis:vt opa lucis eis mãdarẽ ...tem documẽtoꝝ q̃ ibi h̃ntur:⁊ ipa nos deducũt in p̃ñti vi... hanc lucẽ legis euãgelice põt dici psal. postulasse cuz ait. Emitte lucẽ tuam ⁊ vitatẽ tuã:ipa me deduxerunt ⁊ adduxerunt in mon. san. tuũ ⁊ in tabernacula tua. Lex euãgelica cõtinet lucem. s. gr̃e:q: hoc est in ea ꝓncipale vt dcm̃ est:⁊ veritatẽ ...ta. i. de vno actu vtutũ ad aliũ inducũt faciendũ:⁊ de vno ...statu. s. impfectioꝝ ad aliũ pfectioꝝ ducũt illustrãdo ⁊ ad ...iuuãdo. Et dcm̃ adducũt i montẽ dei. i. ad supnam p̃riaz ...vbi sunt plurima tabernacula. i. varia ꝓma scrõꝝ:q: vt d̃ Jo. xiiij. In domo p̃ris mei mãsiones mlte sũt. Pro horum declaratõe dicit. b. Tho. i. ij. q. cviij. q̃ ꝓncipalitas legis noue est gratia spũsancti:q̃ manifestat in fide ꝑ dilectionẽ. Hanc apte aũt grat. ꝓsequunt hoies ꝑ dei filium hoiez factũ:cuius humanitatẽ ꝓmo ipleuit gratia:⁊ inde ad nos etiã deriuata est. Vñ Jo. i. d̃. Verbũ caro factum est. Et postea subdit. Plenũ gratia vitatis. Et infra. De plenitudine eiꝰ nos oes accepim̃ gr̃am ꝑ gr̃a. Vñ ⁊ subditur. Gratia vitas ꝑ Jesum xp̃m facta est. Et iõ ꝓgruit vt ꝑ aliq̃ exteriora sensibilia gratia a vbo incarnato ꝓfluens in nos deducat ⁊ ex interiori gratia ꝑ quaz caro spũi subijciat:exteriora q̃dam opa sensibilia ꝓducant. Sic igitur exteriora opa duplr̃ ad gratiam ꝓtinere p̃n... Uno mõ sicut induce...a aliq̃liter ad gratiaz:⁊ talia sunt opa sacrorum q̃ in lege noua sunt instituta: sicut baptis. euch. ⁊ alia Alia vo sunt ...a exteriora:q̃ ex instinctu gratie, ꝓducunt q̃n his est q̃dam dr̃ia attendẽda. q̃dam em̃ necessariam conuenientiam vel cõtrarietatẽ habẽt ad interiorem gratiam que in fide ꝑ dilectõem apte cõsistit. Et hmõi opera exteriora si...nt p̃cepta vel ꝓhibita in lege noua. Precepta ...st confessio fid... ⁊ prol...oita negatio dei. Dicitur enim Matth. x. Qui me ...nfessus fuerit coꝝ hoibus:confitebor ⁊ ego eũ coꝝ in patre meo. ⁊ q̃ negauerit me coꝝ hoibus:negabo eũ coꝝ patre meo. Alia vero sunt opera que non habent necessariam cõuenientiam vel contrarietatẽ ad fidem per dilectõem operantem:⁊ talia opera nõ sunt in lege ꝓcecepta vel ꝓhibita ex ipa legis ꝓima institutione:sed relicta sunt a legislatore:scz christo:vnicuiq̃ fm q̃ alicuius curam gerere debet:sicut vnicuiq̃ liberum est circa talia determinare quid sibi expediat facere vel vitare. Et cuilibet respondenti ordinare circa talia suis subditis quid in talibus faciendũ vel vitandum. Unde etiã quãtum ad hoc lex euangelij dicitur lex libertatis. Nam lex multa determinabat:⁊ pauca relinquebat hominibus determinanda. Sic igitur q̃ uis ...angelium q̃d dicitur euãgelium regni:consistit principaliter in interioribus actibus:propter q̃d dicitur Luc. xvij. Regnum dei intra vos est. Et paulus ad Ro. Regnum dei non est esca ⁊ potus sed iusticia:pax:gaudium in spiritusancto. Tamen ex cõsequenti etiam ad regnum dei seu euangelium pertinent omnia illa:sine quibus interiores actus esse non possunt sicut si regnum dei est interior iustícia pax ⁊ gaudium:necesse est vt oẽs actus exteriores qui repugnãt iusticie:paci:gaudio:repugnent regno dei. Et ideo tales actus ꝓhibendi sunt in euangelio regni. In his vero que indifferẽter se habent vt comedere hos vel illos cibos:in his non est regnum dei. Sciendum etiam fm Tho. vbi supra. q̃ lex noua dicit̃ lex libertatis:fm illõ. Jaco. primo. Si q̃s perseuerit in lege perfecte libertatis ⁊c. Et hoc duplicit̃ Uno modo q: nõ artat nos ad facienda vel vitanda aliq̃ nisi que sunt repugnãtia saluti ꝗ se que sunt sub p̃cepto vel ꝓhibitione. Sedo mõ q: hmõi p̃cepta ⁊ ꝓhibitiones nos libere implere facit inq̃tuz ex interiori instinctu igr̃e

quẽ lex euangelica includit ea implet. Ipa eni gr̃a spũsancti est sicut ...terior habitus infusus:inclinãs nos ad bene opandũ:⁊ facit nos libere ⁊ sponte opari que ꝓueniunt gratie. Vñ apl's. Ubi spũs:ibi libertas.

§. v. Quod lex euangelica

cõueniẽter ordinat hoiem q̃ad act⁹ exteriores: nulla alia opa exteriora determinãdo nisi sacra ⁊ moralia p̃cepta q̃ de se ꝓtinent ad rõnem vtutis. Pro cui⁹ declaratiõe dicit Tho. j. ij. q. cviij. ar. ij. Lex noua in actib⁹ exteriorib⁹ solum illa p̃cipe vl' ꝓhibere debuit:ꝑ q̃ ad gr̃am introducimur:vl' q̃ ꝓtinent ad rectũ vsum gr̃e ex necessitate. Et q: gr̃am ex nobis h̃re nõ possum̃?: sed solũz ꝑ xp̃m:iõ sacra ꝑ q̃ gr̃am ꝓsequimur:ꝑ seipm̃ instituit. s. baptis. eucha. ordinem ministroꝝ noue legis instituẽdo apl'os. ⁊. lxxij. discipulos:vt pniam ⁊ mrimoniũ indiuisibile. Cõfirmationẽ ꝓmisit ꝑ spũsancti missionẽ. Ex eius etiã instõne apl's ꝓcegũtur ifirmos vngẽdo sanasse:vt h̃r Mar. vj. Que oia sũt noue legꝭ sacra. Quia eni in sacris dat gr̃a q̃ nõ est nisi a xp̃o. iõ opoꝓtuit q̃ ipa sacra h̃nt instõnem a xp̃o. Sz in sacris noui testi:puta ꝓsecratiõia tẽpli vel altar:⁊ in celebritate solẽnitatũ ⁊ hmõi nõ dat aliq̃ gr̃a. ⁊ iõ q: ipa nõ ꝓtinent fm seipa ad necessitatẽ gr̃e interioris:relict de⁹ instituẽda ꝓlatis ꝑ arbitrio suo. Rectus aũt vsus gr̃e est ꝑ opa charitat:q̃ quidẽ ...nt de necessitate virtutũ: ꝓtinẽt ad p̃cepta moralia:q̃ etiã in veteri lege tradebant Vñ q̃tũ ad ꝗ lex noua addere nõ debuit circa exteriora agẽda. Determinatio aũt hoꝝ opez in ordine ad cultum dei ꝓtinet ad cerimonialia in ordine ad primũ ad iudicialia. ⁊ iõ q: iste determinatiões nõ sunt fm se de necessitate interioris gr̃e in qua lex noua ꝓsistit. iõ nõ cadunt sub p̃cepto noue legis:ꝗ relinquunt hmõi humano arbitrio Quedã quidẽ q̃tum ad subditos: q̃. s. ꝓtinent sigillatim ad vnũquẽq̃. Quedã vero ad ꝓlatos ꝓpales vl' spũales: q̃. s. ꝓtinent ad vtilitatẽ cõem. Sic igit̃ lex noua nulla alia exteriora opa determinare debuit:p̃cipiendo vl' ꝓhibendo nisi fa...amẽta ⁊ moralia p̃cepta que de se ꝓtinent ad rõnem virtutis:vt nõ esse occidendũ: furandũ ⁊ huiusmodi. Ea aũt q̃ sunt fidei:q: sunt supra humanã rõnẽ vñ ad ea nõ possumus peuenire nisi ꝑ gr̃am. iõ abundantioꝝ gr̃a supueniẽte opoꝓtuit plura credẽda explicari:sicut de mysterio trinitatis:⁊ articulus incarnatiõis q̃ traduntur explicite in euãgelio. Judicialia aũt p̃cepta non sunt posita in euangelio:q: cũ fm se nõ sunt de necessitate virtutis:ꝗ solũ q̃tum ad cõmunem rationem iusticie. ideo reliquit dominus ea disponẽda:his qui curaz erant habituri aliorꝝ ꝓpalem vl' spiritualem. explanauit tamen quedam iudicialia xp̃us ad excludendum falsum intellectum scr...arũ ⁊ phariseorꝝ. Q̃d aũt christus dedit apostolis quedam mandata:vt ꝓz Matth. x. Nolite portare sacculũ:neq̃ peram neq̃ argentũ ⁊c. Non illa dedit tanq̃ cerimoniales obseruãtias:ꝗ tanq̃ moralia statuta que ꝓnt intelligi duplr̃. Uno modo vt dicit Aug. de consensu euangelistarꝝ: vt. s. nõ fuerunt p̃cepta: sed ꝓcessiones. Cõcessit eni vt possent ꝓgere ad ꝑdicationis officiũ sine pera: baculo: auro:⁊ pecunia:tanq̃ h̃ntes ꝓtãtem accipiẽdi necessaria vite ab his q̃bus ꝑdicabãt. Vñ subdit. Dignꝰ est eni operarius cibo suo. Nõ aũt peccat q̃ superogat sua potãs:ex q̃bus viuat in ꝑdicatiõis officio: nõ accipiens sumptũ ab his q̃bus ꝑdicat:sicut fecit Paulus Corinthi labozãs manib⁹ suis:vt inde viueret. Alio modo ꝓnt intelligi fm. expositionẽ aliorꝝ sanctorꝝ vt fuerint illa quedã statuta ꝓpalia apostolis data, ꝑ illo tempoꝛe quo mittebãtur ad ꝑdicandũ in iudea ante passionẽ xp̃i. Indigebãt eni adhuc quasi paruuli sub xp̃i cura existentes accipere aliqua instituta spãlia: sicut ⁊ quilibet subditi a suis plaris. Et p̃cipue qui erant paulatim exercitandi vt ꝓpalium sollicitudinẽ abdicarẽt:ꝑ q̃d redderent idonei vt euãgelũ ꝑ orbẽ ꝑdicarẽt. Illa aũt ꝓpalia statuta remouit imine

Q̃d iudicialia p̃cepta nõ ponunt in euãgelio.

Remouet lex libertatis ꝓpriater

Universidad de Deusto Biblioteca

te passione tanq̃ discipulis sufficienter exercitatis per ea. Vñ dixit eis Luc.xxij. Quando misi vos sine sacculo ꝛc. Sed nūc q̃ habet sacculū tollat similiter ꝛ peram ꝛc. q̃si iam immineret tēpus pfecte libertatis quo suo dimitterentur arbitrio. Hec Tho. Possunt etiā exponi illa moraliter. vt scz p̃dicatores nō possideant aurū humane sapientie: aut argentū eloquētie. s. ofidēdo in illis ꝛ in illis insistēdo. Nec saccuz thesaurizationis: nec peraz sollicitudinis laute ad edendū ꝛepatis. Nec duas tunicas duplicitaz, seu hypocrisis: nec calciamēta. i. exēpla moralisere actiōis seu affectiōis: nec virgā ire ꝛ vindicationis: nec p viā salutēt. s. adulando audit oribus. Vt etiā de domo in domū nō transirent. i. non sint vagabūdi: ꝛ visitātes domos mulierculaz vt an nūciēt primo domui pacē. i. q̃rāt pacē dom?: vbi morant ꝛ eccl'ie vbi p̃dicāt: ꝛ nō semēt scādala: ꝛ comedāt q̃ apponunt: nō quidē lapides vel noxia: sed ne sollicitētur de cibis ꝛepandis: ꝛ molestēt hospites in petendo varia vel etiā q̃ omnibus indifferēter p̃dicēt incoꝛpando ecclesie fidei: ꝗ trū baculū ꝛcessit portare designantē crucē. Nos ait apl'is p̃dicamus xp̃m crucifixū ꝛc. In q̃b? p̃dictionibus observādis multū deficiūt p̃dicatores moderni vt euidens est.

§. VI. Quod lex noua sufficienter ordinat hominez circa actus interiores: ꝛ hoc p̃cipue in sermone quē fecit dñs in mōte discipulis suis quē recitat Matthēus euāgelista a. v. c. sui euangelij vsq̃ ad viij. exclusiue p tria capitula cōtinua. Vñ dicit Aug. in li. de sermone dñi in mōte. Cōsiderādū est: q: cū dixit. Qui audit verba mea hoc satis significat illū sermonē dñi omnibus p̃ceptis: quib? xp̃iana vita format esse pfectū. Vñ posset induci de eo illud ps̃. Lucerna pedibus meis vbuz tu. ꝛ lu. semi. me. Verbum vocale ex ore xp̃i est in toto illo sermone. Vñ in p̃ncipio dicit euāgelista. Apiens os suum. q. d. In alijs sermonibus scripture ꝛ veteris leg̃ aperuit oza ꝓphārū: in isto aūt os suū. Et p prophas locut? est quasi infra dentes. i. obscure: in isto ap̃uit os. i. clare locutus. Et istud verbū scz doctrine hui? sermonis: est lucerna plena oleo gratie: quā p̃tinet le euāgelica ꝛ igne amoris. Vñ puer. vj. c. Mādatuz lucerna est ꝛ lex lux. Et hec est posita pedibus meis. i. ad dirigendos pedes intentionis ꝛ affectiōis, in agēdis: ꝛ lumē semitus meis. i. opib? exteriozib? ad informādū ea. In isto igitur sermone pfecte interiores motus hominū ordinant fm Tho. pū. se. q. cviij. ar. iij. Nā primo xp̃s ponit ꝛ declarat finē in agendis debitū qui est vltimus scz beatitudinē dicēs Bti pauperes spū. q̃m ipso. est reg. ce. ꝛ alie beatitudines. Secdo cōmendat apl'ica dignitate p quā erat doctrina euāgelica, p mulgādā. declarās q: exēplaris ꝛ pfecta dz esse ita eozū subdēs postea. Vos estis sal terre ꝛc. Tertio ordinat motus interiores cuiuslibz hominis. Et primo q̃tū ad seipz Secdo q̃tū ad primū. Tertio q̃tū ad deū. Quātū ad se ipsum duplr ordinat hominez fm duos interiores ꝓpositi mot? circa agenda q̃ sunt volūtas agēdi: ꝛ intentio de fine Primo igit ordinat hois volūtatē fm diuersa legis p̃cepta vt. s. abstineat aliqs ñ solū ab exteriozib? opib? q̃ sūt fm se mala dicēs. dictū ē antiqs. Nō occides: ꝗ etiā ab interiob? motib? ꝛ occasionib? malozum vt ira ꝛ p̃tumelia dicēs. Qui irascit fratri suo re'erit iudicio. Matth. v. Intētione aūt ordinat docēs q: in bonis opibus nō debem? q̃rere humanā gl'iam dicēs. Attēdite ne iusticiā vr̄am faciatis coram hoib? vt videamini ab eis ꝛc. Matth. vj. Et nolite fieri sicut hypocrite. Neq̃z mūdanas diuitias appetatis dicēs. Nolite thesaurizare. Matth. vj. Vbi etiā notādū est q: omēs res mūdane ad tria reducunt. s. honores: diuitias ꝛ delitias. fm illd. j. Joh. ij. Omē q̃ est in mūdo: aut est p̃cupiscētia carnis aut p̃cupiscētia oc'oz: aut supbia vite. Et suīnas q̃dē delitias carnis q̃ p̃tinet ad concupiscentiam carnis lex vetus nō prohibuit sed magis p̃misit, Prohmisit eni lex illa celsitudinem honoris q̃d p̃tinet ad supbiam vite: ꝛ abūdantiā diuitiarū q̃d p̃tinet ad p̃cupiscentiā oculoz. Dicit eni Deutero. xxviij. Si audieris vocem dñi dei tui faciet te excelsiorē cūctis gēnib?. Et paulo post. Et abūdare te faciet oibus bonis. Que q̃dem p̃missa p̃ane intelligebāt iudei. s. vt, ꝓpter ea eēt deo seruiendū sicut ꝓpē finem. Et ideo dñs hec remouit ofidens primo, q: opa vtrū non sunt facienda, ꝓpter humanā gloriā. Et ponit tria operā ad q̃ oia alia reducunt. Nā oia q̃ q̃s facit ad refrenandū seipm a suis ꝓcupiscētijs: reducunt ad iciunium. Quecūq̃z vo fiunt, ꝓpter dilectiōem, primi reducunt ad elemosynā. Quecūq̃z vo, ꝓpter cultū dei: reducunt ad orōnez. Ponit aūt hec tria q̃si p̃cipua: q: p hec maxime hoies solent gloriari. Secdo docuit q: nō debem? ꝓstituere finem in diuitijs dicēs. Nolite thesaurizare. Secūdario ordinat hois interiorē motū quoad primū: vt. s. cū non temerarie aut inuste aut p̃sumptuose iudicem? dicēs. Nolite iudicare ꝛ nō iudicabimini. Matth. vij. Neq̃z etiā q: sim? erga primū nimis faciles vt eis. s. sacra cōmittam? vel dem̄us si sunt indigni: vt dicit. Nolite sctm dare canib?: neq̃z mittatis margaritas ante porcos: q: s. immundis nō sunt danda sacra. Hoc trū cum distictiōe intelligendū est: vt hēt in tertia pte. Vbi etiā sciēdum q: p̃cepta moralia veteris legis oino in lege noua remanere debuerūt: q: fm se p̃tinent ad rōnem vtutis. Vñ ꝛ Hra. dicit in p̃n. decretoruz q: ius naturale qd. s. ē de moralib?: in lege ꝛ euāgelio continet: quo. s. quis iubetur alteri nō facere qd̄ sibi nō vult fieri: ꝛ alteri facere qd̄ sibi vult fieri: scz qd̄ vult fm rōnez: vt dicit glo. ibi. Istud aūt secdm scz oia que vultis vt faciant vobis homies ꝛ vos facite illis. dixit xp̃s in mōte seruone. Precepta aūt iudicialia nō remanent in lege noua ex necessitate fm q: lex determinauit: sed relinq̃uant arbitrio hoium: vtrū sic vel aliter eēt determinādum. Et ideo circa ista duo genera p̃ceptoz nos ordinauit. Preceptoz autē cerimonialiū observatio totaliter p impletiōem tollebat. Et ideo circa hmōi p̃cepta cerimonialia m[illegible] doctrina fmonis nihil ordinauit. Ono[illegible] trū al[illegible] p totus cult? ozalis q̃ erat determinat? in lege [illegible]. at in spūalem cōmutandus: vt pz Jo. iiij. cū dixit samaritane. Venit hora qn̄ neq̃z in monte h̄: neq̃z hierosolymis adorabitis p̃em: sed veri adoratores adorabūt p̃em in spū ꝛ vitate. Circa tria aūt p̃cepta ex moralib? adimplētiōez exposuit. Nā circa homicidiū ꝛ adulteriū existimabāt scribe ꝛ pharisei actū exteriorē, phiberi nō motū interiorē: q: hmōi mot'ire ꝛ ꝓcupie videnť inesse nobis a natura. Sz dñs ondit p̃hibitum etiā appetitū interiorē huius dicēs. Qui viderit mulierē ad cōcupiscendum eā iam mechat? est eā in corde suo. Matth. v. Et illud. Qui irascit fratri suo: re'erit iudicio. Juramentū etiā existimabāt vt p se appetendū: q: vidēt ad reuerentiā dei p̃tinere: vñ frequentandū. Sz ostēdit dñs nō appetendū vt bo[illegible] ꝛ melius sine iuramēto loquī nisi necessitas vrgeat. Vñ dixit in sermone illo. Nolite iurare oino. i. sine cā rōnabili. Circa iudicialia errabāt scribe ꝛ pharisei. Primo q: q̃daz q̃ in lege moysi erāt tradita tanq̃ p̃missiōes reputabāt p se iusta: vt repudiū vxoris: ꝛ accipe vsuras ab extraneis. Et ideo dñs in sermone phibuit: ꝛ repudiū vxoris. Matth. v. ꝛ vsuras accipe dicēs. Luc. vi. Mutuū date nihil inde sperantes. In ꝗ ē m̄ ꝓstit vīra sperare lucrū [illegible] mutuo. Secdo errabāt estimātes penā quā lex institucrat, ꝓ iusticia exequēdaz: ex appetitu vindicte: vel cupiditate tpalis rerū vel odiū inimicoz esse licitū: ꝓpter p̃ceptū talionis datū: q̃d datuz fuit vt iusticia seruaret nō vt vindicta quereret. Vñ dñs ad ꝗ remouendum docet aim debere q̃s h̄re patuz ad plura etiā sustinēdū si necesse sit. Vñ dixit. Ego dico vobis nō re[illegible]stere malo: sed si q̃s te p̃cusserit in dextrā maxillā: p̃be ei ꝛ alteram Matth. v. qd̄ intelligit q̃tum ad ai ꝛepatiōem fm Aug. xxiij. q. i. parat?. Motuz cupiditatis estimabāt licitum, ꝓpter p̃cepta iudicialia: q̃bus mādabāt fieri restitutio ci

Ad tria reducuntur omēs res mūdane.

additione. Sed dominus docet vt ex [illegible]piditate nr̄a etiaz nō repetamus ꝗ fimus pati etiā amplioza dare si necesse fuerit. ibi. Si quis acceperit tunicā dimittet ei ꝛ pallium. Odiū credebāt licitū, ꝓpter hostiū interfectione ꝓcessaz sed ad hoc tollendū mandauit dñs etiā inimicis bñfacere. Matth. v. Ego dico vobis. Dilgite inimicos vr̄os bñfacite ḥis qui oderūt vos ꝛc. Tertioz vltimo docet modū implendi doctrinā euāgelicā. s. p orōnē. Et hoc ḥz nos ordinare ad deū p conatū nostrū: q: q̃ fecit te sine te: non iustificabit te sine te: ait Aug. Et ideo ait. Lōrēdite intrare per angustā porta. ꝛ regnū celoz vim patiť ꝛ violēti rapiunt illud. Matth. vij. Et q̃ cautelā adhibeam? ne seducamur p falsos p̃dicatores ibi. Attendite a falsis, ꝓphetis q̃ veniūt ad vos in vestimētis ouiū: intrinsecus aūt sunt lupi rapaces. Et demū q: observatio mādatoz est necessaria advirtutē: nec sufficit cōfessio fidei vel opatio miraculoz vñ ait. Nō omis q̃ dicē mihi dñe dñe ꝛc. Et postea. Multi dicēt i illa die: dñe nōne in noie tuo, ꝓphetauim? ꝛc. Nec etiā sufficit audit? solū hoz, verboz sed executio. Vñ dicit. Omnis q̃ audit vba mea [illegible] nō facit fil'is est homini q̃ edificauit domū suā sup arenā: ꝗ faciēs ꝛ fil'is est edificāti supra petrā. Prohibet etiā sollicitudinē circa tpalia dicēs Matth. vj. Nolite solliciti esse. Et ꝗ nō necessaria ḥz inordinata. Hec aūt inordinata est quadruplex ꝛ ideo vitāda Primo vt in eis finē nō ꝓstituam? neq̃z deo seruiamus, ꝓpter victū ꝛ vestitū. Vñ dicit. Nemo p̃t duob? dñis seruire. Secdo vt nō sollicitemur de tpalibus cū desp̃atiōe divini auxilij. Vñ dñs. Scit p̃ vester q: his oibus indiget. Tertio ne sollicitudo sit p̃sumptuosa vt scz h[illegible] ꝓficiat per suā sollicitu[illegible]nem se posse, ꝓcurare necessaria vite: q̃d remouet p hoc q̃d dicit q: hō nō p̃t adijcere ad staturā suā cubitū vnū. [illegible]narto p hoc q: sollicitudinis p̃occupat tpa q: scz sollicitus est nūc de eo q̃d nō p̃tinet ad curaz p̃ntis tpis sed futuri. Sicut cū tpe messis sollicitať circa vindemiam, ꝓpter q̃d dixit. Nolite solliciti esse in crastinū. i. in futurū re[illegible]tum. De hac trī materia sollicitudinis habes diffuse in scā [illegible]it. p[illegible] o. c. xxv. de inquietudine.

§. VII. Quod in lege euāgelica ꝓuenienter tradunť ꝓsilia q̃si addita p̃ceptis multuz vtilia. Vñ Prouer. xxv. d. Unguēto ꝛ varijs odoribꝰ delectať cor: ꝛ bonis amici ꝓsilijs aia dulcorať. Maximus ꝛ vtilissim? amicus nr̄ Jesus xp̃s. Vñ in Lañ. Ipse est amicus meus filie hierlin. Cōsilia eius vtilissima ꝛ dulcedine plena. s. que tradit in euāgelio. Vñ ps̃. Animalia tua habitabūt in ea. s. hereditate: parasti in dulcedine tua paupi deus. Animalia mūdi sunt viuētes bestialiter. Sed aialia dei sunt q̃ ducūtur spū dei nō, ꝓpio fm opa virtutuz. Vñ designant ꝗ p quatuor aialia q̃ vidit Ezech. c. j. Designant em ex specie sua q̃tuor virtutes cardinales: fm expositionem Greg. sup Ezech. Ista [illegible]bitabūt demū in hereditate dñi. i. patria superna quaz ipse deus dat filijs suis. Ad Ro. viij. Heredes q̃dem dei coheredes aūt xp̃i. Vñ ꝛ illa eadē aialia vidit Job. ante thronū dei stantia. Apoc. iiij. Quō aūt pueniant ad hāc hereditatē: insinuat psalmista subdēs. Parasti ꝛc. i. in dulcedine dilectionis quā cōtinet lex euāgelica: quā tu de? parasti paupi. Sic exponit Hra. xxiij. q. vj. §. ij. Ad pfectiōez dilectōis pueniť ꝓpter observātiā ꝓsilioz quoz primū ē pauptas xp̃ fundamētū alioz: ꝛ ideo signāter dedit paupi. Pro horum declaratiōe dicit Tho. prima se. q. cviij. ar. iiij. q: ista est differētia inter p̃ceptū [illegible] cōsiliū: q: p̃ceptū importat necessitatē. Cōsilium aūt ponit in optione eius cui datur. Et ad hoc facit qd̄ ait Aug. Qd̄ p̃cipit impať: qd̄ impať necesse est fieri: si non fiat pen[illegible] habet. Consilio dñi si vti noluerīs min? boni adiscerīs. iiij. q. j. Nō ꝓuenīēter aūt in lege noua q̃ ē libertatis Tho. vbi supra. Preceptis addita sunt ꝓsilia: nō autem in veteri lege q̃ erat lex seruitutis. Oportet ergo q: p̃cepta noue legis intelliganě esse data de ḥis q̃ sunt necessaria ad cōsecuendum finem eterne beatitudinis: in quaz lex noua im[illegible]diate introducit. Consilia vero sunt de ḥis per q̃ melius ꝛ expeditius potest hō ꝓsequi finez p̃dictū. Est aūt homo ꝓstitutus inter res huius mundi: ꝛ spūalia bona in quib? eterna beatitudo ꝓsistit. ita q: q̃to plus inhereteni eoz: tāto plus recedit ab altero: ꝛ ecōuerso. Qui ergo totaliter inheret rebus hui? mūdi vt in eis cōstituat finē h̄ñs eas q̃si rōnes ꝛ regulas operz suoz: totaliter excidit a spūalibus bonis: ꝛ hmōi inordinatio tollit p̃ceptū Sed q: hō totaliter ea q̃ sunt mūdi abijciat: nō est necessariū ad pueniendū ad finē p̃dictū: q: pōt hō vti reb? huius mūdi. ita q: ad eternā beatitudinez pueniat: dūmodo in eis finē nō ꝓstituat: ḥz expeditius pueniť ad ipsam beatitudinē: ista tpalia abdicādo: ꝛ iō de hoc dať ꝓsilia euāgelij. Bona aūt hui? mūdi que p̃tinēt ad vsuz humane vite in tribus ꝓsistūt: scz in diuitijs rerū exterioz q̃ p̃tinent ad cōcupiscētā oculoz: ꝛ delitijs carnis q̃ p̃tinēt ad cōcupiscentiā carnis: ꝛ honorib? q̃ p̃tinēt ad supbiā vite: vt ps j. Johan. ij. Hec igitur tria relinquere pertinet ad consilia euangelica. Relinquere dico fm q: possibile est. In quibus tribus fundatur omnis religio q̃ status pfectionis perficit. Nā diuitie abdicanť p pauptatē: delicie carnis p ꝓpetuā castitatē: supbia per obediētie seruitutez. Hec aūt simpliciter observata p̃tinēt ad ꝓsilia simpliciter, ꝓposita Sed observatio niusciuiusq̃z eoz in aliquo casu p̃tinet ad cōsiliū fm q̃ scz in casu illo: puta cū hō dat aliquā elemosynā paupi quā dare nō tenet: sequiť ꝓsiliū q̃tū ad factuz illud. Similiter q̃n in aliquo tpe determinato a delectationibus carnis abstineat vt oronibus vacet ꝓsiliuz sequiť, ꝓ tempore illo. Similiter q̃n aliquis nō sequiť volūtatē suā in aliquo facto quo licite facere posset: sequiť ꝓsiliū in casu illo. Similiter si benefaciat inimicis q̃n nō tenet. Vel si offensam remittat cuius iuste posset exigere vindictam cōsiliū sequitur in casu illo. Et sic omnia ꝓsilia pricularia ad illa tria generalia ꝛ pfecta reducuntur. Et nota q̃uis predicta cōsilia de se sint omnibus expediētia: trī ex indispositione a[illegible]quoz p̃ingit q: alicui expediētia nō sunt: q: eoz affectus nō inclinať ad hoc. Et ideo xp̃s cū ista cōsilia ꝓponit semp fa[illegible] mēionez de idoneitate hominū ad observātiā ꝓsilioz. Dans em̄ ꝓsilū ꝓpetue pauptatis premittit. Si vis pfectus esse. Matth. xix. Et subdit. Vade et vende omnia que habes ꝛ da paupibus. Sil'r dans cōsilium ꝓpetue castitatis cū dixisset: sunt eunuchi q̃ castrauerūt seipsos, ꝓpter regnū celoz: statim subdit. Qui pōt capere capiat. Simil'r apl's dato cōsilio virginitatis subdit. hmōi ad vtilitatē vr̄am dico: nō vt laqueū vobis mijciam. Consiliū aūt obedientie ꝓticulariter dedit xp̃s cū dixit. Vade ꝛ vende omnia ꝛ sequere me. Vel etiā cum ait. Qui vult venire post me tollat crucē suā ꝛ sequat me. que sequela intelligitur nō solū imitādo opa sua ḥz etiā obediēdo mādatis fm illud Oues mee. vo. mea au. ꝛ se. me. Jo. x. Que aūt dicunť a xp̃o de dilectione inimicoz ꝛ similib? que habenť. Matth. v. ꝛ Luc. vj. q̃tū ad p̃ꝛepationē animi iunt in p̃ꝛecepto: vt. s. sit hō paratus benefacere etiam inimicis: cū subest aliqua necessitas. Sz q: aliqs in p̃mptu hec exhibeat inimicis vbi necessitas specialis nō occurrit est in cōsilio. Et de cōsilio virginitatis seu castitatis dicit ambro. Integritas corpis expetēda a nobis est quā pro cōsilio suadeo: nō p impio p̃cipio. Sola em̄ virginitas est que suaderi pōt impari nō pōt. Res est magis voti. i. volūtatis libere q̃ p̃cepti: habentur. hec. xxxij. q. j. integritas. De ꝓsilio obediētie ait stephanus papa cuidam vroncide. Placeat tibi consilium meū qd̄ tibi melius ꝛ vtilius videri potest. Relinque hoc seculū malū: ingredere monasterium humiliare sub manu abbatis: cuncta facito simplici animo que tibi fuerint impata. xxxiij. q. ij. admonere. De paupertate dicit Urbanus papa. Quicūq̃z nr̄az cōem vitam susceptam habet ꝛ vouet se nihil ꝓprium habere; videat ne pollicitationē suā irritā faciat: sed hoc qd̄

De differentia inter preceptum ꝛ ꝓsilium.

Universidad de Deusto Biblioteca

domino est pollicitus fideliter custodiat ne damnationez sed ꝑmiū sibi acqrat.xj.q.j.scim⁹. Et no.q. ..ta q̃ de se ponunt sub ꝓfilio postq̃ ꝓmissa fuerint ꝑ votū cadūt in ꝑceptum: vt patet in religiosis quoad paupertatem castitatem ⁊ obedientiam.

Titulus.XVI. De quinta lege que dicit cōsuetudo vl'mos.

¶ De ꝓsuetudinis quidditate actione ⁊ differentia. Cap'n vnicum.

Ro quinta lege po:

Ꝑnitur ꝓsuetudo seu mos. Dicit eni Aug. ad casulanū q̃ mos ꝓpl'i dei ⁊ institutu maior ꝑ lege tenēda sunt: ⁊ sicut ꝑuaricatores legū diuinar: ita ꝑeptores ꝓsuetudinū ecclʼsticar: coercendi sūt. di.xj. in his. ⁊ dicit Gza. di.vij.§.j. q̃ ius ꝓsuetudinis post naturalē legē exordium habuit: ex quo ꝓueniētes in vnū sil'ceperūt habitare qd̃ ex eo tpe factū ee credit quo Layn ciuitatē edificasse legit. qd̃ cū ꝑ diluuiū videbatur extinctū. postmodū tpe Nemroth fuit repatum seu innutatum. hec ibi. Fuit ergo ante cōe ius humanū, ⁊ aliquādo etiā tollit ip'm seu ꝓeiudicat: vt dicetur.

Jus ꝓsuetudis q̃n exordium habuit.

§.I. Diffinitur autez sic ab

Isidoro.v.Ety. Mos est longa ꝓsuetudo de moribʼ tm̄ modo tracta. Cōsuetudo aūt est qdā ius moribʼ institutum: qd̃ ꝑ lege suscipit cuz deficit lex. di.j. vbi glo. obijcit ꝝ descriptionē ꝑmā tāq̃ nō bonā. Primo q: idē ponit in descripto ⁊ descriptiōe eiʼ. Mos est eni q̃ describit ⁊ in descriptōe eiʼ dr de moribʼ tm̄mō tracta. Sēdo obijcit: qz cū ꝓsuetudo videat esse spēs moris ⁊ mos genʼ incōueniens est q̃ spēs ponat in diffinitione gn̄is sui: sicut si diffiniendo aīal diceret q̃ est hō: esset incōueniēs. Ez ad primum rndet q̃ mos sumit̄ tripl'r. Uno modo ꝓut est genus ad oēm legē humanā scriptā ⁊ nō scriptā. Et sic sumit Gza. in ꝓnō decretoz cū ait. Genus hꝰmanum duobus regit̄. naturali. s. iure ⁊ moribʼ. iure positiuo scripto vl'nō scripto. Sēdo mō dr mos actus frequētatus. ⁊ ꝓcꝑue morigerat⁹ seu ꝑm rōnem. Et si sumit̄ in diffinitōe moris ⁊ cōsuetudinis. Tertio mō sumit̄ ꝑ iure humano nō scripto. Et sic sumit̄ cū hic dr q̃ mos est lōga ꝓsuetudo. Et sic etiā ꝓsuetudo aliq̃n sumit̄ pro oi iure positiuo scripto vl'nō scripto. ⁊ sic sumit̄ cū dr. Mos est lōga cōsuetudo. Aliq̃n sumit̄ ꝑ iure positiuo nō scripto. ⁊ sic sumit̄ cū diffinit̄ ꝓsuetudo q̃ est qdā ius ⁊c. Archid. i rosario sup ꝟbo mos dicit q̃ mos ⁊ ꝓsuetudo q̃ꝫ ſ̄ut noia iuris: ⁊ ꝑm b̄ hic diffiniunt̄: vt dictū est. ⁊ aliq̃n sunt ſynonima. Aliq̃n ꝟo ſ̄unt noia qualitaz. Et ꝑm hoc idez videt̄ ee mos ⁊ ꝓsuetudo. s. q̃litas seu habitus mētis ꝛc quo hō disponit̄ ad b̄ vl'illud faciendū: ⁊ si ad malū vitiū est. Et q̃uis large dicat̄ talis habit⁹ mos vl'ꝓsuetudo. nī ꝑpte loquēdo nō simpl'r dici deberet: sz cū adiectiōe. s. malus mos seu mala ꝓsuetudo. Si ꝟo talis habitus ad bon. ū inclinat dicit̄ virtus vl'bona qualitas mētis. ⁊ nō solū dicit̄ cū addītōe bonus mos ⁊ bona ꝓsuetudo: sed simpl'r mos ⁊ ꝓsuetudo. Et idē sunt mos ⁊ ꝓsuetudo: qualitas veniens ex actibus iteratis sil'ibus. ⁊ sic sumit̄ in diffinitione cū dr moribʼ. s. ꝑ actibʼ iteraz pl'ies ⁊ bōis. Idē sup ꝟbo ꝓsuetudo vbi dr: q̃ ē ius qdā. Obijcit q: ꝓsuetudo ē facti: vt dr et̄ de ꝓsti. licet. li.vj. q: ꝓsuetudo ꝓhit̄ saltē tacite qn̄ est pactū tacitus: sz pacisci: ⁊ ꝓhere est qd facti. ff. de pac. l.j. ergo nō est ius quoddā. Rndet archid. q̃ considerādo actus ex q̃bus elicit̄ ꝓsuetudo. sic ipa ꝓsuetudo ē factū. Sed ex quo est licita: sic est ius: ⁊ sic est b̄ in diffinitione. Moribʼ institutū. i. actibʼ assiduis qd̃ ꝑ lege suscipitur. s. ꝑ lege scripta accipit̄ qd̃ nō est scriptū: vt lex sed ꝓsuetū: cū dicit lex. s. scripta: puta cū negociū tale emergit. cui⁹ declaratio nō repit̄ in lege scripta. ⁊ tūc recurrēdum est ad cōsuetudinem. Et vtroq̃ deficiente vl' succedit rō naturalis: vel de similibus ad sil'ia ꝓcedendum: vt fiat: sicut dicitur di.xx. de libellis.

Quid sit mos ⁊ cōsuetudo.

§.II. De virtute et effectu

ꝓsuetudinis que est multiplex ꝓpter qd̃ dicit̄. ff. de ꝓsue. Cōsuetudinis vsuſq̃ lōgeui nō vilis auctoritas. Et ponit̄ Archi. ꝑmā esse q̃ est iuris inductiua ⁊ suppletiua cuz deficit lex: vt di. j. ꝓsuetudo. ⁊ extra de sepul. c. certificari. Sēdo est sil'ium attractiua: vt in eis idē inducat: vt ex̄ de ꝓsue. cū olim. ⁊ di.xj. quis nesciat. ⁊. ff. de legi. l. de q̃bus. Tertio est iuris dubij interꝑtatiua. ex̄ de ꝓsue. cū dilecto. ff. eo. ti. si de interꝑtatiōe. Quarto est iuris mutatiua. in sti. de iure na. §. ex nō scripto. ⁊ ex̄ de ꝓsue. c. vl. Quinto ē iuris derogatiua. in hoc eni differūt. ff. de ꝟbo. sig. derogatur. Nā abrogat̄ ius q̃n ex toto tollit̄. Derogat̄ q̃n ꝑ ꝑte tollit̄. Ut si cōsuetudo aliq̃n abrogat q̃n. s. est vl'is. aliq̃n derogat q̃n ꝑ ꝑte tollit̄. s. q̃n est ꝑticularis. Sexto ꝓsuendo est legis firmatiua: vt di. iiij. §. leges. ⁊ ex̄ de ꝓscrip. venientes. Septimo ꝓsuetudo est gratie dilatiua. ex̄ de ꝓsue. nō est dicenda. li.vj. Rōnē h. ..s. quare ꝓsuetudo possit legem mutare vl' facere ⁊ hmōi. assignat. be. Tho. j.ij.q. xcvj. ar. iij. Dicit eni q̃ ois lex ꝑficit̄ a rōne ⁊ legislatoris volūtate: ⁊ lex quidē diuina ⁊ naturalis a rōnabili dei volūtate. Lex aūt humana a volūtate hois: ⁊ rōne regulata. Sicut volūtas hois ⁊ rō manifestat̄ ꝟbo in rebus agendis: ita ⁊ facto. b̄ eni vnusq̃sq̃ eligere videt̄ vt bonuz qd̃ ope implet. Manifestū est aūt q̃ lex humana pōt instituī mutari ꝟbo ⁊ exponi: inq̃tum iudicat interiorem motū ⁊ ꝓceptū rōnis humane. vñ ⁊ ꝑ actus maxime multiplicatos: q̃ ꝓsuetudinē efficiūt: lex pōt ⁊ immutari ⁊ exponi ⁊ aliq̃d inde causari qd̃ habeat vim legi. inq̃tum ꝑ actus hoim mltiplicatos interior volūtatis motus rōnis cōceptus efficacissime declarat̄. Cū eni aliquid multoties fit sic videt̄ ex deliberato rōnis iudicio ꝓuenire. Et ꝑm hoc ꝓsuetudo hz vim legi ⁊ abolet aliq̃n legē ⁊ interpat̄ legē. Et q: lex diuina ⁊ naturalis ꝓcedit a volūtate diuina: vt dictū ē supra qua nō se extēdit ꝑ..is hū..ō sicut lex humana nō pōt tollere legē diuinā vl'n..uralē: ita etiā nulla ꝓsuetudo pōt tollere legē dei vl' naturalē. Ut̄n Jsid. in synonimis. Prauū vsum lex. s. diuina ⁊ rō. s. naturalis vincat. di.xj. vsus. Sz q̃ ꝓsuetudo nō possit tollere legē humanā arguit̄ sic. Ex multis malis nō pōt fieri vnū bonū. hz ille q̃ ꝓmo incipit ꝛ legē facere malefacit. q̃ multiplicatis sil'ibus actibʼ nō efficiet̄ aliquod bonū. Lex autē est quoddā bonū: q: est regulatiua humanoz actuz. q̃ ꝑ ꝓsuetudinē aboleri nō pōt lex: vt ꝓsuetudo hēat vim legi. Ad qd̃ rndet Tho. vbi. s. q̃ leges humane in aliq̃bus casibʼ deficiūt. vñ possibile est aliq̃n ꝛ legē agere in casu in quo deficit lex. ⁊ tñ actʼ nō erit malʼ. Et cū tales casus multiplicant̄ ꝓpter aliquā mutationez hoim: tunc manifestat̄ ꝑ ꝓsuetudinē q̃ lex vtreri⁹ ..lis ñ est: sicut etiā manifestaretur si lex ꝛ ria ꝟbo ꝓmulgaret̄. Si aūt adhuc remaneat eadē rō quare lex ꝑma vtilis erat: tūc nō ꝓsuetudo legez sed lex ꝓsuetudinē vincit: nisi forte ꝓpter b̄ solū lex inutilis videat̄: q: nō est possibil'ꝫ ꝑm ꝓsuetudinē patrie: que est vna de ꝓditionibʼ legis. Difficile est eni ꝓsuetudinē multitudinis remouere. Sēdo arguit̄ sic q̃. s. ꝓsuetudo non possit facere legē seu hr̄e vim legi. Jt̄ facere seu ꝓdere legē ꝑtinet ad ꝑsonas ꝓublicas. q̃ hnt regere ciuitatē seu cōlitatem: vñ ꝑuate ꝑsone legē facere nō ꝑnt: sz ꝓsuetudo in ualescit ꝑ actus ꝑuataz ꝑsonaz. q̃ ꝓsuetudo nō hz vim legis: nec pōt tollere legem. Ad qd̃ rndet Tho. vbi supra Multitudo in qua ꝓsuetudo aliqua introducitur potest esse duplicis conditionis. Si enim sit libera multitudo que possit sibi legem imponere. plus est cōsensus totius multitudinis ad aliq̃d obseruandū qd̃ ꝓsuetudo manifestat q̃ auctoritas ꝑncipis qui nō habet ꝑtātem condendi legē: nisi inq̃tum gerit ꝑsonā mltitudinis. Unde licet sine gule ꝑsone nō possint cōdere legē. tñ totus populus le-

Cōsuetudinis dmis esse arguit̄ ꝛ

Arguit ꝛ

Respōdeo

Arguitur sedo sic.

Respondeo.

gem cōdere pōt. Si ꝟo multitudo non sit libera nec hēat ꝑtātem condēdi legē: tunc ēt non hz ꝑtātem remouēdi legē a sup̄iori ꝓpitam. Et tunc ipsa ꝓsuetudo in tali multitudine ꝑualens nō obtinet vim legis nisi inq̃tuz ꝑ eos toleratur: ad quos ꝑtinet legē imponere multitudini. Et b̄ ꝑ ipso eiū q̃ tolerāt qd̃ fit ꝛ legē suaz: videtur approbare qd̃ ꝓsuetudo indurit. Hec Tho. q̃ refert archidyacon⁹ in rosario. di. xi. Dicit aūt Jo. in glo. sup. §. leges. dist. iiij. q̃ ꝓsuetudo non pōt abrogare. i. tollere legē nisi ꝑ expssum ꝓsensum pape: vt extra de ꝑben. cū tam ducū. Licz q̃dam dixerint q̃ sufficit sola scia pape. Et sequit̄ illa glo. que ē Bar. bux. Ego credo q̃ ꝓsuetudo ratiōabilis ⁊ ꝑscripta tollat legem: vt ex̄ de ꝓsue. c. vlt. Etiā sine scia ꝑncipis: difficile enim esset scire oēs ꝓsuetudines q̃ seruantur. Addit Archi. in rosario. Aliꝫ dicūt ꝛ. s. q̃ non sufficit scia ꝑncipis ad hoc q̃ consuetudo tollat legem. dist. iii. xij. cōsuetudo. In papa certū est q̃ requirit̄ eius assensus expssus: ⁊ est necessarius cū non ex translatiōe populi: sed dñica iussione: ⁊ cōsilio: auctoritate suā hēat iurisdictiōez. di. xi. nīs Sed ꝑ opi. glo. s. q̃ sufficit. ola scia ⁊ tolerātia: facit. ff. d̄ legi. l. de q̃bus. Cū idem opet̄ tacitus ꝓsensus qd̃ expssus imo plus qn̄q̃ vt notari cōsueuit di. iiij. si seruus. Si aūt subditi nollent acceptare rōnabile ꝓstitutōem: allegantes ꝓsuetudinē in ꝓiuum: cōstituens pōt eos cōpellere: vt fecꝰ fuit. xxiij. q. v. Als ptās esset delusoria. Iussa enim romane ecclesie seruare tenemur: ⁊ q̃ nō seruat peccat. di. lxiij. Quia. Et cū dr lex tollit ꝑ dissuetudinē intelligendū est ꝑ ꝓiuum actū seu vsum ad id qd̃ mandat lex.

§.III. Quomō cōsuetudo

ꝑficat̄ legi in multis: que ponit Archi. dist. xi. in his sup eo quod d..cit Aug. q̃ mos populi dei ⁊ institutu maiorum ꝓ lege hēnda sunt. Et ꝑmo q̃dem ꝑificat̄ in nouo iure ꝓstruēdo. Sicut eni lex d̄ nouo institui pōt q̃ ꝑus nō erat facta: ita ⁊ cōsuetudo vbi nō est statutū ius legem obligantē ..troducit. ff. de legi. l. diuturni. Sēdo in interpretatiōe. sic eni ..a lex ..iam interpretat̄. ff. de legi. si de interpretatiōe: ita ⁊ ꝓsuetudo interꝑtatur legē. ex̄ de cōsue. cū dilectus. Tertio sicut in iure scripto ꝓcedit̄ de similibʼ ad similia: ita ⁊ i iure ꝓsuetudinario. C. que sit longa consue. lii. i. Quarto sicut lex facit aliquē iudicem ordinarium: ita ⁊ cōsuetudo: extra de fo. cōpe. cū contingat. et de offi. archid. dilecto. Quinto sicut lex ꝓformat iudicē ⁊ iurisditiōem: ita ⁊ cōsuetudo. ff. de offi. ꝓcō. ⁊ lega. l. solent. §. i. Sexto sicut lex dat certis ꝑsonis ꝑtātē eligendi ita ⁊ ꝓsuetudo: ex̄ d̄ postu. bone memorie. Et de elec. venerabilem. ⁊. c. cumana. Jtē sicut in electionibʼ ius ciuile et canonicū attendit̄: ita ⁊ ꝓsuetudo: ex̄ de excess. pla. ⁊. c. nō ira. imo plus facit ꝓsuetudo: q: sez tollit ius eligēdi ei cui cōpetit de iure: ex̄ de his q̃ fi. a ..la. fine ꝓsen. c. ea noscitur

Septimo sicut forma iuris ..tendit̄ in penis emollientis ⁊ exaspandis: ita forma ꝓsuetudinis: extra de symo. ꝑtuas. Octauo sicut de iure cōceditur edificare in loco publico: ita ⁊ de ꝓsuetudine. ff. q̃ vi aut clam. l. iij. §. plane

Item nono sicut dat̄ iuunitas alicui⁹ officij vel collationis a lege: ita ⁊ a ꝓsuetudine. ff. de iur. iuu. l. semp. §. leges. Decimo sicut lex derogat ꝓsuetudini: ita ⁊ ꝓsuetudo aliq̃n legi. ff. de sepul. vio. l. iij. §. diuus. ex̄ d̄ censi. q̃ q̃li. vi. ⁊ di. iiij. §. leges. Nd̄ intelligo. s. q̃ ꝛ tollat ꝓsuetudinem: q̃n ꝑnceps ꝑ suū statutum vel rescriptū intendit tollere ꝓsuetudinē: ⁊ sic dz intelligi ꝑdictus. §. diuus. als cōtra: extra de cōsti. licz. lib. vi. Et hanc sententiam visus est tenere Jmo. ⁊ hoc teneas quicquid als inuenias notatum. Undecimo sicut lex dat formā testandi: ita ⁊ consuetudo. ..de testa. l. si nō spectali. Duodecimo sicut antiqui canones determinabant iurisditiōem archiepiscopi in suffragancos ⁊ subditos eoz: ita ⁊ cōsuetudo: extra de offi. ordi. duo. Tredecimo sicut sententia ꝑncipis intendētis facere legē facit ius; ex̄ d̄ sen. ⁊ re iud. i cāis, ita ⁊

In q̃bus ꝓsuetudo ꝑficat̄ legi.

sententia lata sup cōsuetudinē: dūmodo plures sunt facit ius: ⁊ remutū ..rca hoc ad no. p cū in. c. frustra. disti. viij. Jbi aūt dicit sic clarius. Cōsuetudo imalid a cōualescit: si obtinet in iudicio cōtradicto. Si eni fuit deductum in q̃nem an esset ꝓsuetudo sup aliquo: ⁊ iudex ꝓnunciauit cōsuetudinē esse ⁊ nō fuit appellatū ab illa ſnia: ⁊ iudex nō illam ꝓnunciauit per errorem vel corruptiōem confirmata est talis cōsuetudo: ⁊ in ꝑtradicto iudicio de cetero seruabitur: nec recipietur libellus cōtra: ⁊ est vnus casus specialis in quo res inter alios acta ꝑiudicat̄ alijs. Et ficut̄ ius alius de ciuitate illa habebit, ꝑbare cōsuetudine illam esse: sed sufficit probare q̃ est obtenta in contradictione.

Decimoquarto sicut lex est attendenda ⁊ inspiciēda in testibʼ euocandis: ita ⁊ ꝓsuetudo. ff. de testi. l. iij. Quindecimo sicut lex adiuuat ꝓsuetudinē: ita ⁊ ꝓsuetudo legem: extra de cens. c. sopite.

§.IIII. De triplici genere cō

De triplici consuetudine

suetudinis sumendo large hoc vocabulū ꝓsuetudo. Dicit Aug. ij. ꝓfes. Que ꝛ mores hoim sunt flagitia ꝑ moru diuersitate sunt vitanda: vt pactū inter se gētis aut ciuitatis ꝓsuetudine vel lege firmatum nulla ciuis, aut pegrini libidine violet̄. Turpis est eni ois ꝑs vniuerso suo non congruens. Luz aūt deus iubet aliq̃d ꝛ morem quorūlibz: et si ibi nunq̃ factū est: tm̄ faciēdum est di. viij. Ut̄n etiā ꝑ ꝑs. d̄: de eo. Qui habitare facit vnius moris in domo. Domʼ dei est sugna gloria: ꝑm illud. ij. Cor. v. Habemus in celis domū nō manufactā. Et in hac domo q̃ inhabitāt. s. sci sūt vniʼ moris. Et b̄ mos nō est alius nisi gratiarū actio ⁊ vox laudis: vt dr Esa. ⁊ Tob. xij. Hierusalem ꝑ oēs vicos eius cantabit alla. Sed ad illaz domū nō itur nisi de domo dei q̃ est ecclia militans: in q̃ deʼ inhabitare facit electos suos ꝑ grām: ita vt sint vnius moris q̃tum ad cultū interiorez quo vna fide spe ⁊ charitate honorat̄ deus. Quantū ēt ad ꝓuersatiōem exteriorem sunt vnius moris q̃tum ad necessaria ad salutē: ⁊ sub eisdem etiā ritibʼ ⁊ cerimonijs ecclesie. Et si aliq̃ fideles noie sunt diuersoz ⁊ maloz moru hi nō habitāt in ecclesia merito: nec ꝑpe dr: malus mos vl' ꝓsuetudo. Est igit̄ triplex cōsuetudo.

¶ Est ꝓsuetudo de se mala: ⁊ ideo fuganda.

¶ Est ꝓsuetudo de se bona: ⁊ ideo imitanda.

¶ Est ꝓsuetudo dubia: ⁊ ideo b̄n̄ examinanda.

De cōsuetudie mala

Consuetudo de se mala ē ois q̃ est ꝛ legē diuinā vel naturalē: ⁊ actus ex illa ꝓcedens semp est ꝑcū: nec minuit ꝑcū: vt aliq̃bus videt̄: nec excusat sed auget: vt dr. xxiiij. q. i. Scisma. ⁊ ex̄ de ꝓsue. c. vlti. dr. Tanto sunt grauiora peccata q̃to aiam infelicē diutius detinēt alligataz. Et rō huius est q: cū magis effrenata volūtat ⁊ firmiori habitu malici. tales peccant. Et q: ꝑm pbm. Cōsuetudo ē q̃n altera natura: ideo cū difficultate magna q̃s ꝓcedit a peccatis ꝓsuetis. Et in huius figuram. Lazarus q̃dridianus sepultus designās peccantē ex ꝓsuetudine ꝑm Aug. d̄ pe. di. iij. Sicut multis ꝑmissis fuit resuscitatus. s. lachrymis ⁊ precibʼ ⁊ hmōi. Non obstat q̃ Greg. loquēs de crapula quā ꝓsueuerūt facere laici in carnisꝓriuio: q̃ vtiq̃z peccatū est dicit. Nec a tali ꝓsuetudine auertī pnt. Et ideo cū venia suo ingenio relinquēdi sunt: ne forte peiores existant si a tali ꝓsuetudine, ꝑhiberent̄. di. iiij. Deniq̃z. Dicit enim ibi glo. q̃ relinquunt̄ cū venia sez pene tpalis: ita q̃ nō ꝓlt̄ dicere Grego. q̃ cōsuetudo excuset illos a peccato: sed q̃ non dz tollī talis cōsuetudo ꝑ penas tpales q̃n timet̄ maius inde scandalum ꝓuenire. Verum est tñ q̃ aliq̃n quis peccat ex ignorātia vel fragilitate: faciēs id qd̃ ꝓsueuerūt alij facere circa aliq̃d: ⁊ tunc nō excusat̄ a mortali: si ist̄ d̄ quod agit ꝑm ꝓsuetudinem aliorū est ꝛ legem dei vel naturalem. Sed minuit̄ grauitas eius: puta si quis facit alī quem ꝛ̄tum vsurarium credens esse licitū: q: illud cōmuniter fit cōtra morem sue patrie: certū est q̃ cōsuetudo illius loci nō excusat̄ cū a mortali: q: ꝛ legē dei quā sicut lex

Universidad de Deusto
Biblioteca

Titulus.XVI

humana tollere non pōt:ita nec ꝓsuetudo totius dicendā ē corruptela seu abusio. Ꝯ alib' abusioniḇ' ⁊ corruptelis plen' ē mūdus. Cōtra q̄s dicit dñs. Exo. xxiij. Nō seq̄ris turbā ad malū. Et apl's.i. Cor. xi. Si q̄s videt' in ꝟos ꝓtētiosus ēē. s. ꝯ vitates: nos ꝓsuetudinē talē non hēmus: sed neq̄ ecclesia dei. s. ꝓtēdendi. Et eccl'. xxiij. Juratiōes nō assuescat os tuū. Et de hac mala ꝓsuetudine dicit Cypria nus. Consuetudo q̄ apud q̄sdā obꝛepserat ipedire non dz q̄ minus p̄ualeat ⁊ vincat veritas. Nā consuetudo sine veritate vetustas errozis ē: ꝓpter qd relicto erroꝛe seq̄mur vitatē scientes: q: apd Esdraz. s. scdi esdre. iiij. Ueritas vincit vt scriptū ē. Ueritas vz ⁊ inualescit ⁊ viuit i ētnū ⁊ obtinet in secula seculoꝝ. di. viij. Et in. c. seq. dicit. Neq̄ hois con suetudinē. s. malam seq oz: sed dei vitatē. cum per Esaiaz ꝓphetā loquat de' ⁊ dicat. Sine cā. i. vtilitate colūt me doctrinas ⁊ mandata hoim docentes. i. cōsuetudines malas ⁊ statuta iniusta. Ad idē etiaz Aug. in lib. de bap. ait. Qui contēpta vitate p̄sumit consuetudinē sequi: aut circa frēs iuidus est ⁊ malign': q̄bus vitas reuelatur: aut circa deū ingratus: cu' inspiratōe ecclesia ei' instruit. Nam dñs in euangelio. Ego sum inquit vitas, Non dicit ego sum consuetudo. Itaq̄ vitate mānifestata cedat ꝓsuetudo veritati: q: ⁊ Petrus q̄ circūcidebat cessit paulo vitatem p̄dicanti Igitur cū ꝛp̄s sit veritas magis vitatez q̄ ꝓsuetudinē seq̄ debem': q: ꝓsuetudinē rō ⁊ veritas semp excludit. di. viij. Ratio pōt referri ad legem naturalē ⁊ veritas ad legē diuinam: scilicet veteris ⁊ noui testi. Et nō solum consuetudo q̄ est ꝯ legē naturalē ⁊ diuā ē vitāda: sed etiā q̄ ē ꝯ legē humana reꝛobat a iure. Et generaliter de talib' abusionibus: dicit Nico. papa. Dala cōsuetudo nō minus q̄ p̄ nicīosa corruptela vitāda ē: q̄ nisi citius radicitus euellat i p̄uilegioū ius ab ipīs assumit. Et icipiūt p̄uaricatiōes ⁊ varie p̄sumptōes celerrime nō ꝓsse, p legiḇ' venerari. ⁊ p̄uilegioꝝ moꝛe ꝓpetuo celebrari. di. viij. mala. Scōm ge n' ꝓsuetudis ē q̄ nō ē ꝯ aliquā legē diuā vl' humana: ⁊ hz i se aliquā rōnem boni. Et hec si generalis ē general' ⁊ ab oibus seruari dz. Si ꝑticularis. s. in aliquo loco: in illo p̄uari dz. Unde ⁊ mater dñi voluit seruare laudabilem ꝓsuetudinem iudeoꝝ que erat q̄ in festis eoꝝ ibat ad tēplum in hierusalem etiā mulieres. Lex quidē hoc mādabat masculis dicēs in Exo. Ter in anno apparebit oē masculinū in cōspectu meo. Sed tn̄ etiā mulieres ibant non ex lege sed de moꝛe. Unde dicit Luc. ij. Cum factus ēet iesus annorum duodecim: ascendentib' parentib' eius in hierusalem fm ꝓsuetudinē diei festi ꝛc. Et peccatū ēet agere ꝯ huiusmōi consuetudines sicut cōtra leges scriptas. Unde dicit Augu. in li. de baptismo. Hoc plane verū est quia rō ⁊ veritas semper cōsuetudini ꝓponenda est: q̄ si ꝓsuetudo rō suffragatur nihil opz firmius retinere disti. viij. frustra. Nec etiā documēta dicit. Aug. se accepisse a bro Amb. Nā cuz aduenisset ipse Aug. cū matre sua Mediolanū: ⁊ mater sua ieiunasset in sabbato: sicut solita erat alubi: sez Rome ieiunari in tali die. Mediolani aūt non ieiunar' ki die sabbati. Interrogauit Aug. Ambrosium ex pte matris quid agere deberet. s. an ieiunare i sabbato sicut solita erat alubi: an dimittere ieiuniū illud mediolani vt se alijs conformaret. Cui rīdit Amb. cuz fuero rome ieiuno sabbato. cū Mediolāi sum: nō ieiuno: ita ⁊ tu ad quā ecclesiā veneris eius moꝛem serua: si cuiq̄ nō vis scandalū esse nec quēq̄ tibi. di. xij. illa. Et in eo. ca. dicit. Nō neq̄ cōtra fidē neq̄ contra bonos moꝛes esse cōuincitur: mdifferēs est hēndum: ⁊ pro eoꝝ inter quos viuitur societate seruandum. Et di. xi. dicitur. Ecclesiasticarū institutiōi quasdam scripturis q̄sdam aplica traditiōe p̄ successoꝛes in ministerio confirmatas accepimus: q̄sdam vo consuetudine roboratas approbauit vsus q̄bus par ritus ⁊ idem vtriusq̄ pietatis debet affectus. Et infra. Que enim scriptura saluti fere crucis sig̃culo fideles docuit insignuri: q̄ vl' tripharia digesta sup panem ⁊ calicem proliꝛe oꝛōnis vel cōsecrationis vba cōmendauit: q̄ versus oꝛientē nos oꝛare littera rū forma docuit: benedicim' fonte baptismatis ⁊ vnctiōis oleo ꝛc. Et sicut agere ꝯ ꝓsuetudinē generalē ecclie ē peccatū vbiq̄. Usi ⁊ dicit Guil. q̄ dicēdo missam aī matutinas est pctm̄ moꝛtale: q: hoc ē ꝯ ꝓsuetudinē generalez ecclesie. nā al's p legem scriptā nō inuenit. Ita ēt facere ꝯ ꝓsuetudinē ꝑticularē alicui' ecclesie: ē pctm̄ moꝛtaliḇ' in illo loco. Un qui cōficeret in azimis in eccl'ia greca: peccaret moꝛtal' r: faciendo ꝯ ꝓsuetudinē ecclesie oꝛientalis: ⁊ si militer q̄ in ecclesia latina ꝓficeret in fermēto: graviter peccaret: q̄uis vterq̄ ꝓficeret fm Tho. in. iiij. Ideo autē peccaret: q: faceret contra cōsuetudinē ecclie sue. Sic in italia in sabbato abstinet ab esu carniū: ⁊ q̄ tali die sine cā ratiōabili: puta infirmitatis: comederet carnes: peccaret moꝛtaliter: q: faceret ꝯ ꝓsuetudinē talis patrie. Extra italiam in multis ꝑtib': vt in cathalonia nō est talis consuetudo abstinēdi illa die a carniḇ': vnde comedēres ibi carnes nō peccant. Uigilia Bertholomei apl's in aliqbus p̄tibus seruat in vna die: in alijs duobus die sequēti. Un fm cōsuetudinem locoꝝ dz illa vigilia quoad ieiuniū seruari. ex de obser. ieiu. cōsilium. In ieiunijs ecclesie q̄ sunt extra quadragesimā quoad esum lacticinioꝝ: fm Tho. ij. ij. seruari pōt cōsuetudo locoꝝ. Et vbi est de cōsuetudine abstinere ab eis: esset pctm̄ moꝛtale vri eis sciēdo hoc: secus vbi ē de moꝛe comedere talia. Jeiunia etiam que sunt de generali ꝓsuetudine ecclesie obligāt: sicut ⁊ ea q̄ sunt in pcepto seu statuto ecclesie: vt vigilia natiuitatis Johānis baptiste: omnium sanctoꝝ ⁊ bti Laurētij: fm Inno. Sic etiā vbi in aliq̄ ciuitate de ꝓsuetudine antiq̄ta ē celebrare aliq̄ festuz qd tn̄ non fit ab ecclesia statutuz dz seruari: vt festum Antonij: vel Nicolai: vl' alterius sancti. Et ad hoc optime facit qd dicit Hiero. ad Lucinū. Illud breuiter te admonēdus puto: vt traditiones ecclesiasticas: p̄sertim q̄ fidei nō officiunt: ita obseruandas vt a maioꝝ ib' tradite sunt. nec aliq̄rum cōsuetudinē alioꝝ cōtrario moꝛe subuertendi. xij. illō. Ubi dicit glo. traditiōes. i. consuetudines: p̄sertim. i. mū. Sic ponit. xi. q. iij. Si q̄s eps. Vel p̄sertim. i. ita demum q̄ nō aduersent cōsuetudines fidei: vel bonis moribus: vt dicti. ea. illa. Nec alioꝝ cōtrario. dicit ibi Archi. ꝓlo. i. diuerso. Bonū ergo bono p̄uū non est. Si ergo due ꝓsuetudines sunt ꝓlic: ergo vna mala est: sed si sunt diuerse non. Et ꝓsuetudo vni' loci alteri nō p̄iudicat. Et dicebat Hos. q̄ eadē iurisditio dz hr̄i in vna ecclesia q̄ in alijs habet de iure cōmuni: ex de ꝓsue. cū olim, nisi p̄scripserit aliqua ecclesia. dicit glo. extra de rescri. auditis. Secus aūt si agat nō de iurisditiōe sed de parilitate vel ꝓximili actu: vt quia dicunt aliq̄ q̄dam faciūt sic. ergo ⁊ nos debem' ḇ agere. sed nō sequit. Et ad hoc facit. c. illud. ⁊ ad idē facit qd ait Nico. papa. Scit sancta romana ecclesia q̄ nihil obsunt saluti credentiū diuerse: p̄ ⁊ tpe cōsuetudines: si illis canonica nō obsistit auctoꝛitas: p qua eis obuiare debeamus. Un nihil iudicamus eis debere vel posse resisti. di. xij. Item. c. li. viij. ti. lj. q̄ sit lon. ꝓsue. l. i. dz. Cōsuetudo p cedens ⁊ rō que ꝓsuetudinē suaſit tenenda est. Et quicqd ꝯ longaz consuetudinē fiet ad sollicitudinē suā renocabit p̄ses p̄uincie. di. xij. Et loquit de cōsuetudine que non est cōtraria iuri scripto: fm glo. Nam cū cōtraria est dicetur infra qd iuris. Consuetudo que erat in regione mesopotamie quā allegauit Abā iacob cū ꝓquestus ē d eo q̄ sup posuisz fibi lyam loco rachelis dicēs. Nō est ꝓsuetudinis in loco isto vt minoꝛes p̄us tradam' ad nuptias: vt habetur Beñ. xxix. in se laudabilis fuit: sed tamen Jacob male fecit eam seruādo: ex eo videlz quia fregit fidem sibi data seu p̄missionē factā de rachele: qd est contra ius naturale: qd p̄iudicat oi cōsuetudini. Sicut etiā non licet si q̄s iuraret seruare determinata statuta: puta ducere secū tantā familiam cum mittit' ad gubernandū ciuitatē vel castruz. Et de moꝛe cōi omniū est nō ducere secū tantā: ⁊ q̄si omis illud agunt: nec, vnq̄ defectus iste deducitur ad iudicium ⁊ de alio ce"ꝛgio: ista cōsuetudo non ꝓbat a iure: vt dicit p̄scripta iura. Irrationabilis autē dicit ꝓsuetudo que reꝛobatur a iure qualis est illa. extra de inst. frequentibus. ⁊ de cōsue. Cum venerabilis. ibi reꝛobat' cōsuetudo cuiusdā loci que erat q̄ abbas qui imediate erat sub apl'ica sede: trāsferebat ad aliā abbatiam sine licentia obtenta a papa. qd fieri nō pōt. ⁊. e. ti. c. j. reꝛobat' ꝓsuetudo qua disrumpit nerius eccl'iastice disciplinē. ca. cum inter vos. Et dicitur neru' eccl'iastice disciplinē vigoꝛ: cēsure eccl'iastice. i. excōicatio: suspensio: ⁊ interdictū. Istis enī ꝓseruat robur auctoꝛitatis eccl'iastice. Nō ergo non seruarent' q̄ statuta sunt circa hmōi cēsuras seruāda rationē cōsuetudinis alicuius: nō excusaret cōsuetudo. Item eo. tit. q̄to, reꝛobat' cōsuetudo qua aliq̄ simplices sacerdotes ad defectū epoꝝ chrisinabāt in frōte: tales enī nihil cōferebant. Item nec cōtra obediētiā valet ꝓsuetudo vel p̄scriptio. eo. tit. cū venerabilis. Et. xviij. q. ij. abbatiḇ'. Item nec cōtra ꝓcuratonē q̄ rōnevisitatōis debet. j. eo. cū ex officijs. Item reꝛobat' a iure ꝓsuetudo que est cōtra libertatem eccl'ie. extra de elec. cuz terra. ⁊. ca. sacrosancta. Item extra de ꝓsue. c. ex pte. reꝛobant' due ꝓsuetudines in quibusdam partibus existentes. scz q̄ cū maritus ex pdigalitate vel incuria vel alio casu amisisset bona sua alienabat bona vxoꝛis mobilia vel immobilia arbitrio suo. Alia cōsuetudo erat q̄ vxoꝛe cōmittēte adulteriū: medietatem oim bonoꝝ que maritus fuerat adeptus peteḇat ⁊ apprehendebat. Utraq̄ pariebat occasionē malignādi. Nam p p̄umaz inuitabant viri ad dispēsandū bona sua: p secūdā mulieres pronioꝛes erāt ad ppetrādum adulteriū. Item si cut nō valet cōsensus vel pactū ꝓtra legē vt clericus rn̄deat in alterius foꝛo. extra de foꝛo cōpetenti: significasti. ita nec cōsuetudo. Nec etiam vt clericus verberandus se laico subijciat sua sponte. extra de sen. excom. Contingit. Item reꝛobatur a iure ꝓsuetudo qua quis, ꝓpria auctoꝛitate sibi cligat confessoꝛē. extra de pe. ⁊ re. Si eps. li. vj. Item reꝛobat' a iure ꝓsuetudo exigendi pedagia ⁊ gabellas a clericis ⁊ religiosis. extra de cens. q̄q̄. lib. vj. Item reꝛobat' ꝓsuetudo exigendi vel pacisceḋi aliq̄d tpale, p spūalibus: vt p ingressu monasterij vel sacramētis. extra de simo. qm̄ simoniaca. Sed cōsuetudo dandi vel accipiendi aliq̄d tpale in collatione vel receptione spūalium p modū elemosyne. ⁊ ex deuotiōe ⁊ nō ex pacto: vel per modū pcij: nec per subtractionē spūaliū non reꝛobat': imo seruari debet laudabiles in huiusmodi ꝓsuetudines. vt extra de simo. per totum. Hostien. autez dicit q̄ que dicatur rationabilis cōsuetudo erat arbitrio iudicis relinquenda. Nec certa regula sup hoc poterat dari. Archidya. autē super ca. cōsuetudinis. di. xij. post multas opiniones recitatas declarat. onē illius. c. s. quādo cōsuetudo tollat seu vincat legē scriptam: sic dicit dic in summa vbi cōsuetudo obuiat omni iuri. ita q̄ ipsa cōsuetudo nō toleratur ab aliquo in re tunc indistincte succumbit cōsuetudo: ⁊ hoc ꝓpter bonum obedientie. ⁊. xij. dist. c. ij. Et q: decreta summoꝝ pōtificū non sunt in aliquo violāda: ⁊ hoc pomit sub statuto. dist. lxj. statuimus. Et cōtrariū faciēs peccat grauiter. di. lxiiij. Quia per. Sed qd̄ dicat Jo. dicit Barto. b. xix. hoc breuiter teneas q̄ fm canonez sufficit q̄ occurrant ista duo. s. q̄ sit rationabilis ⁊ p̄scripta hoc enī dicit decre. extra de cōsue. c. vl. Unde licz cōsuetudinis longeuitas nō sit vilis auctoꝛitas: nō tn̄ est vsq̄adeo valitura: vt vel iuri scripto valeat derogare: nisi fuerit rationabilis ⁊ legitime p̄scripta. Glo. p̄illō legitime p̄ꝛescripa: spacio quadraginta annoꝝm. extra de cau. pos. cum ecclesia. ⁊ de p̄ꝛescrip. auditis. Et de hoc possunt haberi multa iura. Ea enī sola locū habent in rebus ecclesiasticis vt. xvj. di. §. Potest. glo. sup illud: nisi sit rōnabilis. Rationabilis dicit' cōsuetudo quā nō ꝓbat iura vt de causa pos. cū ecclesia: ⁊ eo. ti. cuz dilectus. ⁊ de verbo. signi. abbatem. vt quādoq̄ aliqui ad mittantur ad electionē: ad quos nō pinet de iure cōmuni ⁊ de alio ce"ꝛgio: ista cōsuetudo non ꝓbat a iure: vt dicit p̄scripta iura. Irrationabilis autē dicit ꝓsuetudo que reꝛobatur a iure qualis est illa. extra de inst. frequentibus. ⁊ de cōsue. Cum venerabilis. ibi reꝛobat' cōsuetudo cuiusdā loci que erat q̄ abbas qui imediate erat sub apl'ica sede: trāsferebat ad aliā abbatiam sine licentia obtenta a papa. qd fieri nō pōt. ⁊. e. ti. c. j. reꝛobat' ꝓsuetudo qua disrumpit nerius eccl'iastice disciplinē. ca. cum inter vos. Et dicitur neru' eccl'iastice disciplinē vigoꝛ: cēsure eccl'iastice. i. excōicatio: suspensio: ⁊ interdictū. Istis enī ꝓseruat robur auctoꝛitatis eccl'iastice. Nō ergo non seruarent' q̄ statuta sunt circa hmōi cēsuras seruāda rationē cōsuetudinis alicuius: nō excusaret cōsuetudo. Item eo. tit. q̄to, reꝛobat' cōsuetudo qua aliq̄ simplices sacerdotes ad defectū epoꝝ chrisinabāt in frōte: tales enī nihil cōferebant. Item nec cōtra obediētiā valet ꝓsuetudo vel p̄scriptio. eo. tit. cū venerabilis. Et. xviij. q. ij. abbatiḇ'. Item nec cōtra ꝓcuratonē q̄ rōnevisitatōis debet. j. eo. cū ex officijs. Item reꝛobat' a iure ꝓsuetudo que est cōtra libertatem eccl'ie. extra de elec. cuz terra. ⁊. ca. sacrosancta. Item extra de ꝓsue. c. ex pte. reꝛobant' due ꝓsuetudines in quibusdam partibus existentes. scz q̄ cū maritus ex pdigalitate vel incuria vel alio casu amisisset bona sua alienabat bona vxoꝛis mobilia vel immobilia arbitrio suo. Alia cōsuetudo erat q̄ vxoꝛe cōmittēte adulteriū: medietatem oim bonoꝝ que maritus fuerat adeptus peteḇat ⁊ apprehendebat. Utraq̄ pariebat occasionē malignādi. Nam p p̄umaz inuitabant viri ad dispēsandū bona sua: p secūdā mulieres pronioꝛes erāt ad ppetrādum adulteriū. Item si cut nō valet cōsensus vel pactū ꝓtra legē vt clericus rn̄deat in alterius foꝛo. extra de foꝛo cōpetenti: significasti. ita nec cōsuetudo. Nec etiam vt clericus verberandus se laico subijciat sua sponte. extra de sen. excom. Contingit. Item reꝛobatur a iure ꝓsuetudo qua quis, ꝓpria auctoꝛitate sibi cligat confessoꝛē. extra de pe. ⁊ re. Si eps. li. vj. Item reꝛobat' a iure ꝓsuetudo exigendi pedagia ⁊ gabellas a clericis ⁊ religiosis. extra de cens. q̄q̄. lib. vj. Item reꝛobat' ꝓsuetudo exigendi vel pacisceḋi aliq̄d tpale, p spūalibus: vt p ingressu monasterij vel sacramētis. extra de simo. qm̄ simoniaca. Sed cōsuetudo dandi vel accipiendi aliq̄d tpale in collatione vel receptione spūalium p modū elemosyne. ⁊ ex deuotiōe ⁊ nō ex pacto: vel per modū pcij: nec per subtractionē spūaliū non reꝛobat': imo seruari debet laudabiles in huiusmodi ꝓsuetudines. vt extra de simo. per totum. Hostien. autez dicit q̄ que dicatur rationabilis cōsuetudo erat arbitrio iudicis relinquenda. Nec certa regula sup hoc poterat dari. Archidya. autē super ca. cōsuetudinis. di. xij. post multas opiniones recitatas declarat. onē illius. c. s. quādo cōsuetudo tollat seu vincat legē scriptam: sic dicit dic in summa vbi cōsuetudo obuiat omni iuri. ita q̄ ipsa cōsuetudo nō toleratur ab aliquo in re tunc indistincte succumbit cōsuetudo: ⁊ hoc ꝓpter bonum obedientie. ⁊. xij. dist. c. ij. Et q: decreta summoꝝ pōtificū non sunt in aliquo violāda: ⁊ hoc pomit sub statuto. dist. lxj. statuimus. Et cōtrariū faciēs peccat grauiter. di. lxiiij. Quia per. Sed qd̄ dicat Jo. dicit Barto. b. xix. hoc breuiter teneas q̄ fm canonez sufficit q̄ occurrant ista duo. s. q̄ sit rationabilis ⁊ p̄scripta hoc enī dicit decre. extra de cōsue. c. vl. Unde licz cōsuetudinis longeuitas nō sit vilis auctoꝛitas: nō tn̄ est vsq̄adeo valitura: vt vel iuri scripto valeat derogare: nisi fuerit rationabilis ⁊ legitime p̄scripta. Glo. p̄illō legitime p̄ꝛescripa: spacio quadraginta annoꝝm. extra de cau. pos. cum ecclesia. ⁊ de p̄ꝛescrip. auditis. Et de hoc possunt haberi multa iura. Ea enī sola locū habent in rebus ecclesiasticis vt. xvj. di. §. Potest. glo. sup illud: nisi sit rōnabilis. Rationabilis dicit' cōsuetudo quā nō ꝓbat iura vt de causa pos. cū ecclesia: ⁊ eo. ti. cuz dilectus. ⁊ de verbo. signi. abbatem. vt quādoq̄ aliqui ad mittantur ad electionē: ad quos nō pinet de iure cōmuni

de ꝓsuetudine bōa.

de tertio genere ꝓsuetudinis.

de iejunijs ꝓpetuis

nota quō obligant.

nō ꝓsuetudo ꝓiudicat iuri nec requiritur.

um: vtiq̄ talis peccaret moꝛtaliter: q: iuraret ducere tātā familiā. ita q̄ si ꝓsuetudo al's forte excusaret a pctō transgressionis statuti: nō tn̄ excusabit a periurio. Scienduz etiā q̄ cū dicit eccl'ie romane ꝓsuetudinē seruandā. di. xj. c. vl. circa finē intelligit illud nō de omni ꝓsuetudine romane eccl'ie quoad vbē: ⁊ de ꝓsuetudine quā eccl'ia romana mādat generaliter seruādā: vt dicit glo. summaria in p̄n. dist. eiusdē. Cū aūt de nouo fundaret' aliqua eccl'ia. s. p cōuersione alicui' gentis vel aliqua religio: seruari posset illud Hzeg. qd ait Aug. epo anglozz. Nō, p locis res. id est moꝛes: sz p reb'. i. moꝛib': loca amāda sunt. Ex singulis q̄ quibusq̄ eccl'ijs q̄ pia q̄ religiosa q̄ recta sunt cligē: ⁊ hec quasi in fasciculū collecta apd anglozz mētes in cōsuetudinē. depone. di. xij. nouit. Tertiū gen' ꝓsuetudis est q̄n dubia est: vtrū. s. sit seruāda. Et hec p̄cipue hz locū q̄n est ꝓraria alicui iuri humano scripto. Nā si esset ꝓtraria iuri naturali vel diuino iā declaratū est supra q̄ esset sp mala: ⁊ ideo reꝛobāda. Cū ergo ē ꝓtraria iuri humano: aliq̄n p̄iudicat ⁊ tollit ipm ⁊ aliq̄n nō. Un. C. li. viij. ti. lj. dicit. Cōsuetudinis vsusq̄ longeui nō vilis auctoꝛitas est. Uerū nō vsq̄adeo sui valitura mōēto vt aut rōnem vincat aut legē scriptaz. di. xj. Ubi dicit glo. q̄ aliq̄ intelligūt istud. ca. quoad primā ptē de bona cōsuetudine. quoad secundā de mala ꝓsuetudine. Sz ille intellect' est inept': q: separ caudā a capite qd nō lz. ex de bap. maioꝛes. Alij vero omēs exponūt de bona ꝓsuetudine totū. ca. q̄ qdē ꝓsuetudo si sit ꝑticularis. s. in aliquo loco: nō tollit seu vincit legem sibi cōtrariā vniuersaliter: sed solū in illo municipio vbi seruat. Et q̄uis hoc sit veruz: tn̄ null' de hoc vnq̄ dubitauit: q̄ ꝓsuetudo ꝑticularis dz vincere legē i oib' alijs locis. Refert archidy. di. xj. sup dicto. c. ꝓsuetudis. q̄ bern. cōpostel. dicit. q̄ pincipiū illi'. seu legis loquit de bona cōsuetudine nō scripta: cui ius aliq̄d directe nō obuiat: imo ē iuricōsona. ⁊ hec fuari dz ēt si ñ sit p̄scripta. Sēda pelo quit de ꝓsuetudie iuri ꝓia: ⁊ i tali req̄rit p̄scriptio ad hvt iuri positiuo p̄iudicet. ex de ꝓsue. c. vl. Alij dicūt q̄ loquit ista lex de ꝓsuetudine ꝑticlari: q̄ nec ēt i loco illo ꝑticlari vincit legē nisi sint tale ꝓditiōes q̄ ponunt in gl. sup. c. frustra. di. viij. In illa aūt glosa que est Jo. dz. Scias q̄ ad hoc q̄ ꝓsuetudo p̄iudicet iuri req̄rit primo q̄ sit p̄ꝛescripta ex de cau. pos. cū eccl'ia sutrina. Sēdo q̄ obtineat in ꝓtradicto iudico ppl'i. extra de ver. signi. abbatē. Tertio q̄ eo animo fiat vt credat se ius habere ⁊ vt in posterū intendat illud facere: alioq̄n talis vsus non dz vsus. ff. de iti. actuq̄ priua. le. j. Quarto vt res illa sit p̄scriptibilis. xcv. di. illud Quinto vt possit dici antiquata ⁊ approbata. ex de postu. bone. ij. circa finē. Sexto dz p̄tinere naturalem eqtatē. ex de ꝓsue. ex pte. Septimo q̄ sit de scia p̄ncipis introducta nō tn̄ tolerata. extra de priuile. cū iam dudū. Octauo q̄ nō sit per erroꝛē inducta. ff. de leg. qd nō ratiōe. ⁊ di. viij cōsuetudo. Nono q̄ maioꝛ pars populi cōsueuerit illa cōsuetudine vti: q: sicut minoꝛ ps populi nō posset condere legem. ita nec cōsuetudinem. Quidā tn̄ dicūt q̄ illa ꝓsuetudo p̄iudicat iuri que excedit memoriā hominū. Illud enī loco cōstituti habet. ff. de aqua quoti. ⁊ estiua. l. b iure Job. Sed q̄cq̄ dicat Jo. dicit Barto. b. xix. hoc breuiter teneas q̄ fm canonez sufficit q̄ occurrant ista duo. s. q̄ sit rationabilis ⁊ p̄scripta hoc enī dicit decre. extra de cōsue. c. vl. Unde licz cōsuetudinis longeuitas nō sit vilis auctoꝛitas: nō tn̄ est vsq̄adeo valitura: vt vel iuri scripto valeat derogare: nisi fuerit rationabilis ⁊ legitime p̄scripta. Glo. p̄illō legitime p̄ꝛescripa: spacio quadraginta annoꝝm. extra de cau. pos. cum ecclesia. ⁊ de p̄ꝛescrip. auditis. Et de hoc possunt haberi multa iura. Ea enī sola locū habent in rebus ecclesiasticis vt. xvj. di. §. Potest. glo. sup illud: nisi sit rōnabilis. Rationabilis dicit' cōsuetudo quā nō ꝓbat iura vt de causa pos. cū ecclesia: ⁊ eo. ti. cuz dilectus. ⁊ de verbo. signi. abbatem. vt quādoq̄ aliqui ad mittantur ad electionē: ad quos nō pinet de iure cōmuni ⁊ de alio ce"ꝛgio: ista cōsuetudo non ꝓbat a iure: vt dicit p̄ꝛescripta iura. Irrationabilis autē dicit ꝓsuetudo que reꝛobatur a iure qualis est illa. extra de inst. frequentibus. ⁊ de cōsue. Cum venerabilis. ibi reꝛobat' cōsuetudo cuiusdā loci que erat q̄ abbas qui imediate erat sub apl'ica sede: trāsferebat ad aliā abbatiam sine licentia obtenta a papa. qd fieri nō pōt. ⁊. e. ti. c. j. reꝛobat' ꝓsuetudo qua disrumpit nerius eccl'iastice disciplinē. ca. cum inter vos. Et dicitur neru' eccl'iastice disciplinē vigoꝛ: cēsure eccl'iastice. i. excōicatio: suspensio: ⁊ interdictū. Istis enī ꝓseruat robur auctoꝛitatis eccl'iastice. Nō ergo non seruarent' q̄ statuta sunt circa hmōi cēsuras seruāda rationē cōsuetudinis alicuius: nō excusaret cōsuetudo. Item eo. tit. q̄to, reꝛobat' cōsuetudo qua aliq̄ simplices sacerdotes ad defectū epoꝝ chrisinabāt in frōte: tales enī nihil cōferebant. Item nec cōtra obediētiā valet ꝓsuetudo vel p̄scriptio. eo. tit. cū venerabilis. Et. xviij. q. ij. abbatiḇ'. Item nec cōtra ꝓcuratonē q̄ rōnevisitatōis debet. j. eo. cū ex officijs. Item reꝛobat' a iure ꝓsuetudo que est cōtra libertatem eccl'ie. extra de elec. cuz terra. ⁊. ca. sacrosancta. Item extra de ꝓsue. c. ex pte. reꝛobant' due ꝓsuetudines in quibusdam partibus existentes. scz q̄ cū maritus ex pdigalitate vel incuria vel alio casu amisisset bona sua alienabat bona vxoꝛis mobilia vel immobilia arbitrio suo. Alia cōsuetudo erat q̄ vxoꝛe cōmittēte adulteriū: medietatem oim bonoꝝ que maritus fuerat adeptus peteḇat ⁊ apprehendebat. Utraq̄ pariebat occasionē malignādi. Nam p p̄umaz inuitabant viri ad dispēsandū bona sua: p secūdā mulieres pronioꝛes erāt ad ppetrādum adulteriū. Item si cut nō valet cōsensus vel pactū ꝓtra legē vt clericus rn̄deat in alterius foꝛo. extra de foꝛo cōpetenti: significasti. ita nec cōsuetudo. Nec etiam vt clericus verberandus se laico subijciat sua sponte. extra de sen. excom. Contingit. Item reꝛobatur a iure ꝓsuetudo qua quis, ꝓpria auctoꝛitate sibi cligat confessoꝛē. extra de pe. ⁊ re. Si eps. li. vj. Item reꝛobat' a iure ꝓsuetudo exigendi pedagia ⁊ gabellas a clericis ⁊ religiosis. extra de cens. q̄q̄. lib. vj. Item reꝛobat' ꝓsuetudo exigendi vel pacisceḋi aliq̄d tpale, p spūalibus: vt p ingressu monasterij vel sacramētis. extra de simo. qm̄ simoniaca. Sed cōsuetudo dandi vel accipiendi aliq̄d tpale in collatione vel receptione spūalium p modū elemosyne. ⁊ ex deuotiōe ⁊ nō ex pacto: vel per modū pcij: nec per subtractionē spūaliū non reꝛobat': imo seruari debet laudabiles in huiusmodi ꝓsuetudines. vt extra de simo. per totum. Hostien. autez dicit q̄ que dicatur rationabilis cōsuetudo erat arbitrio iudicis relinquenda. Nec certa regula sup hoc poterat dari. Archidya. autē super ca. cōsuetudinis. di. xij. post multas opiniones recitatas declarat. onē illius. c. s. quādo cōsuetudo tollat seu vincat legē scriptam: sic dicit dic in summa vbi cōsuetudo obuiat omni iuri. ita q̄ ipsa cōsuetudo nō toleratur ab aliquo in re tunc indistincte succumbit cōsuetudo: ⁊ hoc ꝓpter bonum obedientie. ⁊. xij. dist. c. ij. Et q: decreta summoꝝ pōtificū non sunt in aliquo violāda: ⁊ hoc pomit sub statuto. dist. lxj. statuimus. Et cōtrariū faciēs peccat grauiter. di. lxiiij. Quia per. Sed qd̄ dicat Jo. dicit Barto. b. xix. hoc breuiter teneas q̄ fm canonez sufficit q̄ occurrant ista duo. s. q̄ sit rationabilis ⁊ p̄scripta hoc enī dicit decre. extra de cōsue. c. vl. Unde licz cōsuetudinis longeuitas nō sit vilis auctoꝛitas: nō tn̄ est vsq̄adeo valitura: vt vel iuri scripto valeat derogare: nisi fuerit rationabilis ⁊ legitime p̄scripta. Glo. p̄illō legitime p̄ꝛescripa: spacio quadraginta annoꝝm. extra de cau. pos. cum ecclesia. ⁊ de p̄ꝛescrip. auditis. Et de hoc possunt haberi multa iura. Ea enī sola locū habent in rebus ecclesiasticis vt. xvj. di. §. Potest. glo. sup illud: nisi sit rōnabilis. Rationabilis dicit' cōsuetudo quā nō ꝓbat iura vt de causa pos. cū ecclesia: ⁊ eo. ti. cuz dilectus. ⁊ de verbo. signi. abbatem. vt quādoq̄ aliqui ad mittantur ad electionē: ad quos nō pinet de iure cōmuni

Universidad de Deusto
Biblioteca

uando. ⁊ hoc: q: abrogatū est p cōrariam cōsuetudinem que pscripta est. Et etiam videt rōnabilis ,ppter ieiunia multiplicata ⁊ festa ab eccla ⁊ fideles parum deuotiōi se dant dieb⁹ festiuis ⁊ vix laborādo viuere possint pauperes. Idem dicendū de tota hebdomada pasche q̄ pomk celebranda in.c.,pnunciandū. Idem de ieiunio quadragesime qd̄ fuit statutum ab eccla inchoari a clericis ,pma die post q̄nquagesimā.di.iiij.statuim⁹. ⁊ tñ nō obseruat a clericis: sed cōiter incipiūt quadragesimā q̄n laici.s. quarta feria. Nec dicit Gra. eos esse trāsgressores canonum. ⁊ hoc q: est abrogatū p ꝓriam ꝓsuetudinem.di.iiij.§.leges. Quātus ergo ista ⁊ fil'a obuient canonicis statutis aliquibus: tñ q: nō oībus obuiāt: sed ab aliquo toleranⁿt: vt ab ista decretali.de ꝓsue.c.vlti.q̄ vult q̄ vincat legē etiaz canonicā cū est rōnabilis ⁊ pscripta. ideo valent ⁊ sine p̄ iudicio salutis seruari pñt. Hic tñ magna diligētia habēda est in iudicādo: vt nō d̄ facili aperiat via trāsgressiōis ordinationū eccl'asticarum. Nec etiā ꝓdemnek quis leuiter d̄ mortali in hmōi ꝓsuetudinū obseruatiōe: sicut est d̄ festo Innocentū.de festo sancti Siluestri ⁊ hmōi. que cōmuniter abierūt in dissuetudinē: vbi tñ seruanⁿt oīno custodienda sunt q: ab eccl'a instituta. Sil'r de ꝓsuetudine que est in multis locis q̄ in sabbatis ⁊ in vigiliis magnarum solennitatū hoies laborāt vl' vendāt vsq̄ ad tertiam hozānocr: vt barbitōsores plus faciētes exercitij illa die q̄ tota hebdomada. Et videt posse tolerari: cuz quasi in recōpensationē huius nō laborāt in sero festi vsq̄ ad mediam noctē. qd̄ tñ de iure possent: q: de vespera ad vesperam.i. sero mandat celebrari. de ꝓse.di.iij. ,pnunciādum Sed nullo modo tolerari debent: nec excusat a pctō q̄ de ꝓsuetudine imo corruptela est: nō cōunicent hoies nisi in virili etate vl' puelle cū suntnupte: cū debeant cōsteri ⁊ cōunicare oēs postq̄ pueniunt ad vsum rōnis. Similiter vidue q̄ de more patrie stent p menses q̄ nō vadant ad eccl'am ad diuina officia post mortē virorum: excusari nō possunt. Sed nec puelle nōdum nupte debēt omittere auditionē misse: q: de more patrie imo abusione non mittunt extra domū. Magis tñ hoc im putandū est culpe parentū: nō eni deceret eas ꝓ voluntate parētū ire ad eccl'as. Similiter q̄ clerici multa faciāt ꝓ decētiaz status clericalis q̄ iura insinuent: in habitu ⁊ conuersatione q: de more est patrie. Aut etiā q̄ religiosa. gl.sup.c.ꝓsuetudo.di.j.tractat.vtrū p̄m ꝓsuetudinē fit iudicanduz: qn̄ ꝓsuetudo est ꝓria iuri scripto: aut p̄m ius scriptum. Inducit multa iura, p ⁊ ꝓ. Nam q̄ nō fit iudicandū p̄m ꝓsuetudinē: qn̄ ius scriptū ꝓnum hz, pbat p.c.si ꝓsuetudinē.di.viij. ⁊ di.xj.ꝓsuetudinis. ⁊.c.sequēti. ex de sen. re. iudicū causa. ⁊ de fo.cōpe. qd̄ clericis .ff.de sepul. vio.l.iij.§. diuus. Sed q̄ p̄m ꝓsuetudinē fit iudicandum. etiā ꝓ ius scriptuz, pbat p.c. placuit.di.xxxij. ⁊ extra de eo q̄ mit.in pos.cuz venissent. Et de testa. Ad hec. de cogna. spi. sup eo. de ꝓsue.c.iij. ⁊ de ar.c.dilecti. Concludit demū Joā. ⁊ dicit q̄ iudicandū est p̄m ꝓsuetudinē ꝓ ius scriptū: qn̄ in ꝓsuetudine cōcurrunt ille ꝓditiones q̄ habent in glo. sup eo, frustra, di, viij. quas habes supra in §. pcedenti, circa

De cōsuetudine q̄ ad iudicia contentiosa.

pncipium. Sz Bar. bixrē. addit. Hoc tene q̄ si sit rōnabilis ⁊ pscripta ꝓsuetudo: pzeiudicat iuri. ex de ꝓsue.c.vltr. Deinde querit glo. ad quā ꝓsuetudinē fit recurrendū in iudicijs. vtrū ad ꝓsuetudinem terre illius vl' puinciaz vl' romanā. Et rndet q̄ iudex maxime delegat⁹ p̄m canones ,pmo iudicabit: deficientibus canonib⁹ p̄m leges: vt ex de no. ope. nun. intellexim⁹. ⁊ di.x.si in aditurū. Deficiente oi iure ,pcedendū est p̄m ꝓsuetudinē generalē vl' pticularem. si generalis circa illud negociū nō inuenit: hz quidā dicāt tunc recurrendū ad romanā. Deficiente aūt oi iure ⁊ ꝓsuetudine ,pcedat de filibus ad filia: vt.xx.di. de quibus. Qibus deficientib⁹ recurrat ad romanā ꝓsuetudinē vt.ff.de legi. ⁊ ꝓsti. de qbus. hz fit ar. q̄ ad ꝓsuetudinem pouinciaz vicinaz fit recurrendum. ex de censi. sup eo. Jo. Ite glo. sup.c.illd. di.xij. Querit p̄m quā ꝓsuetudinē debeat iudex delegat⁹ iudicare: an p̄m ꝓsuetudinē loci seu ,puincie. an p̄m ꝓsuetudinē romanā: an p̄m ꝓsuetudinem delegātis: an p̄m consuetudinem rei vl' actoris. Inducit multa iura ,p qualibet pte h⁹ ⁊. demū decidēdo dicit. Dicunt aliqui q̄ si aliq̄ spōte se subijciāt iudicio alicuius seu petāt iudices delegatos spōte q̄ semp p̄m cōsuetudinem iudicis delegātis est iudicandū. Si aūt inuitis dat iudex tūc iudicabit p̄z ꝓsuetudinē litigantiū: ⁊ potⁿ rei q̄ actoris: q: fauorabiliores sunt rei q̄ actores. Melⁿ pōt distinguī. s.q: aut p appellationē obtinet iudex: aut sine appellatiōe impetrat. Si p appellationē tūc dico delegatuz debere sequi ꝓsuetudines iudicā a quo appellatū est: q: iudex appell.tiōis d̄z sequi leges p̄oris sntie: vt in auth. cum de appellatōe. cog. col. viij. in ,pncipio. ar. ad ⁊. ex d̄ testa. raynaldus. Sz si sine appellatione ipetrat iudex tunc d̄z seq̄ ꝓsuetudinē d̄legātis. ar. ad b. ff. de ꝓdi. ,ditio. Ego credo q̄ iudex iudicabit p̄m ꝓsuetudinē rei: q: actor sequitur forū rei: vt ex de fo. cōpe. cum sit generale. nisi rōne ꝓctus vl' maleficij sit fact⁹ de foro alterⁿ: q: tunc seruabit ꝓsuetudo loci: vbi ꝓxit vl' vbi maleficiū fecit: vt.viij.qne ꝓ morez. ⁊ ex de fo. cōpe. c.vlti. Addit Ant. hiō. sup dicto c. ꝓsuetudinis. ad hanc glo. ⁊ dicit q̄ Hugo. ⁊ Lau. asserunt q̄ si circa articulū de quo querit sunt diuerse ꝓsuetudines actoris ⁊ rei: sequat iudex rei cōsuetudinē: vt dicit hic glo. nisi in duob⁹ casibus. s.cū ꝓsuetudo actoris ē magis ꝓsona iuri ⁊ veritati: vl' si magis inducit absolutionez q̄ ꝓdemnationē. tunc eni magis d̄z sequi qd̄ ꝓsonat veritati negocij. iij.q.vij. iudicet. ⁊ ꝓptiores ee debent⁹ ad absolnendū. xxxv.q.ij. veniā. Ponit etiā Archi. ibidē cōsuetudines varias attendēdas in diuīsis negocijs: ⁊ dicit p̄m Jo. Cōsuetudo loci ꝓctus seruat. ad hoc. ff. de vsu. l.j. ⁊. ff. de emc. si fundus. ⁊ mouet qōnem talē. Pone q̄ sit q̄dam regio vbi est ꝓsuetudo q̄ si vxor ꝓmoriat vīro. maritus eⁿ lucrat totā dotē: ꝓhit cū quadā de bononia vbi ē ꝓsuetudo q̄ in tali casu vir lucrat medētā dotez tñ. Quero cui⁹ ꝓsuetudo inspiciet in ꝓficiendo instra dotis. Dicit dñs Guido de sue. q̄ mariti ꝓsuetudo est attendēda. ⁊ hoc ff. de iudi. l. exigere. Sed circa hoc est sciendū q̄ ꝓsuetudinū alia generalis: alia spālis. Generalis seu generalissima est que inducitur a populo romano. ff. de legib⁹. de qb⁹. Specialis ꝓsuetudo alia ciuitatis: alia ,puincialis: alia oppidi: alia certi pdij: alia certe dignitatis: alia certe ecclesie seu monasterij: alia certi hois seu patrifamilias: alia aialis: alia certi loci. De ,puinciali ꝓsuetudine seu ciuitatum loquit littera. ff. de legi. l. cum de ꝓsuetudine. ex de elec. cum eccla vulterana. extra de censi. sopite. Est tamē differētia inter ,puincialē ⁊ ciuitatē. s. quoad ,pbationē. Prouincial' est quādo in ciuitate eiusde ,puincie vsitata ē ff. de tribu. l.iij.§.vltr. Alia dicit esse prouincialis qd̄ de iure cōmuni statutū est: cū dubitat in illa ,puincia in qua nhil est statutum: nec aliquid de iure cōmuni reptur. ex de cogna. spi. c. sup eo. Idem iuris est: si dubitet de interpretatiōe iuris ꝓsuetudinarij: vt in ꝓdictis. c. in quib⁹ ca. uet q̄ stādū est interpretationi aliarū ciuitatū ,primarū.

Si aūt de consuetudine ciuitatis dubitet: d̄z attendi qualiter ipsa ciuitas vsitata sit in illis de quib⁹ dubitat: ⁊ in similibus. ff. de legi. l. de quib⁹. ⁊. l. si de interpretatione. Si aūt nō appet q̄d declarat hoc dubiū nec est determinatuz aliquid sup hoc in iure cōi: tūc d̄z attēdi q̄d obtinet in ciuitatibus ciuitatibus coherentib⁹. de ꝓsuetudine earūdez vt in ꝓdicto. c. sup eo. ⁊ extra de cōsue. cū olim. Et idem est obseruādū de ꝓsuetudine oppidi vel castri. C. q̄ sit lō. cōsue. l.j. ⁊. ff. d̄ edi. ꝓua. l.iij. De ꝓsuetudie aūt certi p̄mij loquit lra. ex de offi. or. duo simul. Et. ix. q.iij. ꝓquestus. ⁊ ex. de excess. pla. c.ij. Et in ꝓsuetudie ,pcedit de similibus ad silia. ex de offi. archiō. dilecto. In ꝓsuetudine aūt certe ecclie vel certi monasterij: inspicit q̄d fieri ꝓsueuit in illo monasterio. ex de his q̄ fiūt a pla. si. ꝓsen. c. ea noscit. ⁊ deper. signi. abbatē. Et etiā ꝓsuetudo hominis seu patris familias: ⁊ in ipsa etiā attendit quid facere cōsueuit. ff. q̄ testa. fa. pos. heredes palā. §. j. ⁊. ff. de re milit. l. sp. Est etiam ꝓsuetudo aialis ⁊ in ea aspicit q̄d facere cōsueuit illud animal. vt insti. de rerū di. §. pauonū. ⁊ credo q̄ in alijs actibus ⁊ delictis sufficit bin⁹ actus ad ,pbādā cōsuetudinem peccādi quoad homies ⁊ animalia. xxv.q.ij. ita nos ⁊ ff. de seruo. corru. l. neratius. Sicut bina snia lata sup cōsuetudine: ꝓsuetudinē inducit ⁊ approbat. ff. de legi. l. cuz de cōsuetudine. Est etiam ꝓsuetudo fori. ff. de var. ⁊ extra or. di. cogni. l.j. Est etiā cōsuetudo corpis: ex de cele. mis. § pernitiosus. Hec omnia Archidya.

§.VI. De cōsuetudine q̄ iā

do tollat legem ⁊ pzeiudicet legi ⁊ qn̄ nō. notat sūmatim Henricus bonch. sup. c. vltr. de ꝓsuetudine. Ubi pzio sciēdū q̄ nulla consuetudo q̄tūcūq̄ generalis vel antiquata pōt p̄iudicare seu tollere id q̄d ē de lege naturali seu etiā diuina quoad moralia pzecepta. vt. di. viij. per totū. Ceremonialia aūt pzecepta q̄tū ad lram cessant: ⁊ seruari nō debēt q: l[illegible] esset iudaizare. Iudicialia vero pzecepta legis diuine nō [illegible]tāt ad obseruātiā eoz: inquātū cōtenta in lege moysaica: [illegible] inq̄tū assumerent, p ꝓstitutis seu statutis ab ecclesia vel aliqua ciuitate p̄m Tho. Et de istis dictū est supra diffuse in ti. de lege moysaica. Restat ergo q̄stio solū de lege positiua canonica vel ciuili: pzout lex positiua includit etiaz ius gentiū. Circa hoc igitur distinguit predictus Henricus. Quia aut ꝓsuetudo pzecedit legem ⁊ lex sequit. i. cōstituit post ipam: aut ecōtra lex pcedit cōsuetudinem: ⁊ ꝓsuetudo sequit. Si igit ꝓsuetudo pcedat legē: tūc aut ꝓsuetudo est generalis: que scz per totū orbē seruat: aut est localis seu particularis q̄ scz seruat in vna ciuitate vel regno ⁊ nō in alio. Si ꝓsuetudo generalis est tūc lex noua supueniens sibi cōtraria ei pzeiudicat ⁊ eam abrogat seu derogat. licz de ipsa nō faciat mentionē. arg. de cōsti. hz. li. vj. Ibi scz loco [illegible] ꝓsonaruz singulariū. ⁊c. a contrario sensu. Et hoc ibi notat Job. an. q: illud qd̄ cōiter tenet pnceps nō p̄sumit ignorare. vt. ff. de testa. mil'. l. cōi. Et q: alis talis lex generalis nihil oparet q̄d nō est dicendū. ar. xix. di. Si romanoz. Si vero ꝓsuetudo est localis siue pticularis tūc alia lex supueniēs hz clausulā derogatiuā consuetudini: videlz vel expresse improbādo cōsuetudinē inducendā vel simpliciter cōtrariā consuetudinem nō tollendo: q: tunc intelligitur [illegible] inducta ⁊ inducēda in futurū: ⁊ tūc lex tollit ipam cōsuetudinē. vt de censi. q̄q̄ lib. vj. Et ita intelligit Bern. illam legez. ff. de sepul. vio. l [illegible]. §. diuus. ⁊ de fide instru. pastoralis. ⁊ Archidy. et Job. an. de ꝓsti. c.j. li. vj. Aut nō habet clausulam derogatiuā cōtra cōsuetudinez inductā: ⁊ tūc nō tollit eam: vt notat Innocen. Et est hodie expressuz de cōsti. c.j. lib. vj. Fallit vbi ꝓsuetudo localis esset p̄m ius cōmune: cōrariū secūdo iuri: vt notāt Jo. an. de cōsti. ca.j. ⁊ Archidya co. de fi. presbyte. c.j. lib. vj. Si vero lex pzecedit cōsuetudinem ⁊ cōsuetudo sequitur: tūc aut lex pcedens hz clausulam derogatiuam ꝓsuetudini: vt q: ꝓhibet in futurū cōtrariam ꝓsuetudinem introduci: vel tollit simpliciter contrariam cōsuetudinē: vt dictū est: ⁊ tūc pzeiudicat consuetudini sequenti. ita q̄ cōsuetudo sequēs nō valet. vt. C. de censi. l. eos. extra. e. nō putam⁹. li. vj. p̄m Jo. an. Sz Pe. de ancha. dicit q̄ licet tollat consuetudinem inductam: tñ si ꝓsuetudo cōtra talem legem durer. ita vt sit pzescripta et nō rationabilis: adhuc tollet talem legē. Job. de imol'. in cle. dicit in aliquibus habere locū dictū Jo. an. in aliq̄bus alijs dictus Petri. Si aūt pzedicta lex nō hz clausulam derogatiuam ꝓsuetudini: tūc aut est rōnabilis aut irrationabilis. Si rōnabilis nō tollit legez. Et d̄z irrationabilis vt q: est contra ius per qd̄ leditur ordo iudiciari⁹. vt eo. ti. ad nostrā. Vel per qd̄ disrumpit ecclesiastica disciplina. vt. e. ti. Cū inter. Vel q: est onerosa eccl'ijs. e. ti. Cū inter. Vel q: est ꝓtra publicā vtilitatē cōez: ⁊ talis consuetudo nō derogat canoni vel legi. vt. viij. di. mala cōsuetudo. Et ratio est: q: sicut iuramentū nō est vinculum iniq̄tatis: nec debet admittere peccatū: al's nō valet. vt. xxij. q. iij. inter cetera. Ita nec priuilegiū nec cōsuetudo nec cōstitutio: nec pzescriptio: nec etiam appellatio: p̄m Hostie. Ad hoc cōcordat qd̄ notāt Hosti. ⁊ Jo. an. de elec. p venerabilē: dicētes q̄ ꝓsuetudo vel statutū q̄ cōmittētes furtū vel homicidiū vel sil'e crimē in pecunia tñ puniant: sunt irrationabilia: q: nihil aliud est q̄ hoies venalitati exponere vel incitare homines ad cōmittendū peccata. Tales eiā minus timēt penā pecuniariā q̄ timēt suspēdiū vl' alia mortem: illa ergo nō sunt tenēda neq̄ seruanda. de of. or. dilectus. ⁊. c. fi. Dicit etiā Hosti. in sūma. de pe. ⁊ remquib⁹ ⁊ qualiter. q̄ contra peccati correptionē non currit pzescriptio vel ꝓsuetudo vel dissuetudo. Si aūt ꝓsuetudo sit rationabilis: tūc aut est pzescripta aut non pzescripta. Si pzescripta tūc derogat iuri positiuo: ⁊ etiā iuri gentiū vt de cōsuetudine. c. vl. Et cū generalis est cōsuetudo tūc generaliter ⁊ vbiq̄ derogat. vt de legi. l. de quib⁹. §. inueterata. Si vero sit pticularis ꝓsuetudo seu local' tūc in illo loco tñ ꝓsuetudo tollit legē. Sic loquitur lex. ff. cōia pre. l. vendūtur. ⁊ di. xj. cōsuetudinis. Si aūt nō est pzescripta cōsuetudo tunc nō derogat legi. vt in ca. cumana. de elec. Et hoc etiā expresse d̄z. de ꝓsue. c. vl. Dicit etiā Hostien. q̄ q̄ sit ꝓsuetudo rōnabilis vel nō relinquit ꝓsilio iudicis. Ite etiā. dicit q̄ ꝓsuetudo q̄ est ꝓtra votū vel ꝓ religione nō valet nec tollit legē. de sta. mona. cū ad monasteriū. Idē dicit q̄ lex vel canon ꝓtinens pceptū vel ꝓhibitionē nō pōt tollī p ꝓsuetudinē qd̄ tñ nō videt simpliciter verū sed de his que cōprehendūt pzeceptū vel prohibitionē legis diuine nō aūt in pure positiuis. Nam rogatiōes quoad ieiunū et quoad feriandū ponunt in pzecepto. de cōse. di. iij. Rogation[illegible]. Et cū ab omnib⁹ dicit pzeceptū illud esse abrogatū per cōrariam ꝓsuetudinem. Ite sic legē: etsi non generalem tñ spālem potest sibi facere vnusquisq̄ ppl's. ⁊ in hoc dicitur pnceps ꝓsentire: licz etiā posset illā ignorare. Eadē rōne pōt sibi cōsuetudinē facere particularez et rationabilē: q: pnceps nūq̄ vult facta rōnabilia impedire sed potius approbare. Et q̄tū ad consuetudinem generalē vl' pticularē itroducēdā credit henric⁹ p̄dict⁹ q̄ scia p̄sūpta ⁊ tolerātia pncipis sufficit ducēs gl. b. Bur. di. iij. §. leges. q̄ ꝓsuetudo rōnabil' pscribi pt sine scia pncipis. licz Jo. ⁊ Inno. ⁊ Host. ⁊ archi. ꝓiū videant sentire sed male dicit henric⁹: ⁊ pmā opinionē magis approbat.

Titulus.XVII. De lege canonica.

¶ In q̄ agitur de pceptis ecclie. de rescriptis. de decretij, decretalib⁹ epl'is. ⁊ de aucte doctoz. Ca. vnicū.

Ex humana dicitur

I iuspositiuum scriptum. Nam si nō est scriptum dicitur ꝓsuetudo vt dictum est. Ij autez lex humana si non est iusta q̄uis large d̄[illegible]tur lex ingtum ab aliquo habente auctoritatē ꝓsti

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuit ppr qd d: Esa.x. Ae q ꝓdūt leges ñ..qs.nō tñ ppe est lex:q nō ligat.i.nō obligat ad iui obseruātiā. Si aūt iusta a deo inspirāte est:fm illud puerb.viij. Per me reges regnāt t legū ꝓditores iusta decernūt.vñ t lex dei dici pōt t custodiri t meditari dz. Et sic pōt exponi illud pē. Aia mea in manib' meis sp t legē tuā nō sum oblit'. Aia mea.i.ꝓsideratio t affect' aie in mamb'.i.opib' nris dz ee vt.s.sint bona ipa opa deo grata. Et q: opa nūc sunt bōa qñ sunt fm legē nō solū dei:ꝫ etiā hoiz. Ulñ t ꝓpe nascēs puari voluit a mre sua legē hois infidel'.s.cū exijt edictū a Cesare augusto:vt descri.vni.oz.Lu.ij. Fuit pgnās in bethleē.iō sbdit. Legē tu.nō suz ob.ꝫ bñ recordat' legis dicine t hūane:vt ipa opa eent fz legē nō ⁊ legē. t q: lex ē spēs iur fm Jsi.di.j.iō videtū ē de isto timino ius qd fit t vñ dicat. Pro cui' decla.di.b. Tho.ij.ij.q.lvij.arti.j.q ꝓsuetū est q noia a pma sui ipositiōe retorqnt ad alia significada:sic nomē medicine pō ipositū est ad significādū remediū qd pstat ifirmo ad sanādū. deinde tractū est ad significādū artē q b fit. Ita b nomē ius pō impositū ē ad significādū ipam rē iustā. postea est deriuatū ad significādū artē q cogscit qd sit iustū. t fm b di.celsus iurisco iust' q ius ē ars boi t eq. Sic enī eoz q fiūt p artē exteri' qdā rō in mēte artific pexistit q d: regla artis.ita etiā illi' opis iusti qd rō deriniat qdā rō pexistit i mēte qñ qdā regula prudētie: t etiā b fi in scripti redigat vocat lex. t iō ipa lex ñ ē ppr ipm ius:ꝫ aliq' rō iust.i.illi' regle q ē i mēte. vñ t Jsi. q lex est pstō scripta. di.j. Uteri' etiā b nomē extēdit ad significādū locu: in q ius reddit'. t sic d: aliqs cōpareī iuri. Quarto ēt d: ius id qd reddit ab eo ad cui' officiū ptinet iustīcia facere:ꝫ ēt id qd decreuit fit iniqui Dictū ē aūt ius eo q iustū. fm Jsi.di.j. Justū aūt est obiectū iustīcie. Uñ pbs in.v.Ethi.di. Oēs talē habitū volūt appellare iustīcia a q opatiui iustor sī. Dr aūt aliqd iustū qñ bñs ius i se ēcitudinē ad qd ēniat actō iustīcie. ēt nō ꝓsiderato qñ id ab agēte fiat. Imptat enī iustū quādā eqlitatē:sicut ipm nomē demōstrat. Dicunt em vulgarit ea q adequant iustari.equalitas aūt est ad alter. Illud q dicit in ope nostro iustū qd respōdet fm quandā equalitatē alteri:puta recōpensatione debite mercedis p seruitio impenso. Et cū in aliis vtutibus nō determinet aliqd rectū nisi fm id qd fit aliqualr ab agēte:ꝫ tñ in virtute iustīcie spāliter pre aliis vtutibus determinat fm se obiectus qd vocat rectū:t b quidē est ius. Et sic pz q iustū seu ius est obiectū iustīcie. Qd aūt dicit Jsi.di.j.oēs.q phas est lex diuina:ius lex humana. pterea b dicit:q: cū ius sit obiectum iustīcie: t iustīcia equalitatē iportat.nos aūt deo nō possum' recōpensare fm equalitatē. ideo nō ppie deo possum' reddere ius sicut primo:ꝫ sufficit q ij..am' qd possumus deo.s.aia subijciendo. t hoc dicitur phas.

§.I. Diuidit aūt Jsidorus

De diuisione iuris positiui,

sic ius.di.j. Jus aut naturale ē aut ciuile aut gentiū. Ubi sciendus q ius gentiū cōpendit sub iure positiuo. Sic enī diuidit pbs.v. Et hi.ius.s.in naturale t politicū. Dicit enī politicū ius b quidē naturale. b aūt legale.i.lege positū. Jus siue iustū aut naturale est qd ex sui natura ē alteri adequatū vl cōmensuratū alteri. Hoc aūt pōt ptingere dupl'. Uno mō fm absolutā sui ꝓsiderationē:sic masculus ex sui rōne hz cōmensurationē ad feminā vt ex ea gñet t paries ad filiū vt eū nutriat. Alio mō aliqd est naturalr adequatū alteri: nō fm absolutionē sui ronem:sed ꝫ aliqd qd ex illo ꝓsequit:puta ppietas possessionū. Si enī ꝓsideret iste ager absolute.nō hz vñ magi fit huius q illi':ꝫ si ꝓsideret ad opportunitatē colēdi t pacificū vsū agri. Secdo loco hz quādā cōmensurationē ad b q fit vni' t nō alteri': vt pz p pbm in.ij politi. Absolute aūt apprehendere aliquid nō solū ꝓuenit hoi:sed ēt alijs aialib'. t ideo q ius dicit naturale fm primū modum.cōmune est nobis t alijs aialibus. A iure aūt naturali sic dicitur recedit ius gentiū:vt iuriscōsultus dicit:q: id oibus aialibus hoc solis inter se cōmune est. Cōsiderare aūt aliquid cōparando ad id qd exinde sequit est ppium rōnis. Et iō hoc est naturale hoi fm rōnem naturalē:q hoc dictat. Et iō Gaius iuriscōsult'. Qd naturalis rō inter oēs hoies ꝓstituit id apud oēs gētes custodit:vocatur q ius gentiū Et q: ea que sunt de iure gentiū rō naturalis dicat:pura ex ppinquo habentia equitatē:inde est q nō indigent a liqua spāli instōne: sicut ius ciuile: sed ipa naturalis rō ipm ius gentiū instituit. Et arguat q seruitus est de iure gentiū fm Jsi.di.j.ius gentiū. Sed seruitus est naturalis. Dicit enī pbs in.ij.poli.q naturaliter aliqui sūt serui. Rñdet Tho.q huc hoiem ē seruū magisq aliuz absolute ꝓsiderādo nō hz rōnē naturalē:ꝫ solū hz aliquā vtilitatē inde ꝓsequentē inq̃tuz vtile est huic q regat a sapiente. t illi q ad hoc iuuet:vt dicit pmo poli. Et ideo seruitus ptines ad ius gentiū est naturalis. secdo mō vt dictum est nō pmo modo. Et q̃uis vtrūq ius.s.gentiū t ius ciuile seu politicum der[illegible] a iure naturali tñ alio t alio mō. Nam ius gentiū ppinqui' deriuat ab eo vt conclusiones ex pncipijs. Jus aūt ciuile nō ita immediate t vt determinationes aliquoz vniuersaliū. Ite q̃uis etiā sit quoddā iustū qd d: paternū.i.inter pēm t filiū: t qdā qd dicit dñatiuū.s.inter seruuz t dnm. tñ ista nō ptinent ad ius politicū:ꝫ magis ad iustū yconomicū. Ad iustīciam enī cuius obiectū est iustū simpl': qd est ius politicū ppri ptinet reddere vnicuiq q suū est. supposita tñ diuersitate pone vni' ad alterū. Si quis enī sibi det qd sibi debet:nō ppie vocat hoc iustū. Et q: qd est filij ē patris: t qd est serui est dñi. iō nō est ppe iustīcia patris ad filiū vl dñi ad seruū. Cum enī iustīcia sit ad alter:alteruz dici pōt aliquid dupliciter. Uel q: est oino distinctum ab eo:sicut in duobus hominibus:quorum vnus nō est sub alio:sed ambo sub vno principe. Uel quia aliquid est ei' existens. t sic filius est aliquid patris:quia quādā pars ei' t seruus aliquid dñi:quia instrumentum [illegible]s. Ideo ppie t simpliciter iustum seu ius quod est obiectū iustīcie pprie est ius politicū seu ciuile. Dominatiuum aūt ius nō est simpliciter ius:sed aliquo modo. Sub iure aūt ciuili quod ponit Jsido.in diuisione illa que est in pncipio huius.§.cōprehendit ius canonicū. Prio q̃ de iure vl lege hūana tractādo ponent q̃dā cōmunia tā iuri ciuili:quod alio nomine dicit ius forense q̃ iuri canonico. Postea aliqua ppria de iure gentiuz t ciuili. [illegible]emū de iure canonico

§.II. De necessitate legis

humane dicit Jsi.in li.Ety. Sicte sunt aūt leges vt earū metu humana coerceat audacia:tutaq sit inter ipsos innocētia: t in ipis ipsorobis formidato supplicio refrenet nocēdi facultas. di.iiij. Sed b est maxime necessariū humane gñi.s.vt tollat facultas malis nocēdi alijs: alis nō possent quiuere hoies. Et cū faciat lex humana p penas impositas ab ea. ideo necessariū fuit tales leges statuere

De lege humana vtrum necessaria sit.

Sed p maiori horuz declaratōe dicit Tho.j.ij.q.xcv. arti.j.q hoim ēnest naturaliter quedā aptitudo ad virtutem. Sed ipa virtutis pfectio necesse est q adueniat homini p aliquā disciplinā:sicut videm' q p aliquā industriam subuenit hoi [illegible] suis necessitatibus:puta in cibo t vestitu:quoz initia quedā sunt a natura.i.rōe t manu. Nō aūt cōplementuz ipm sicut cetera aialia:quibus natura sufficienter tegumentū t cibum dedit. Ad hanc a[illegible] disciplinam nō de facili homo sibi sufficiens est: q perfectio virtutis ꝓsistit:precipue in retrahendo se ab inordinatis delectationibus t indebitis ad quas homines [illegible] pnit: t maxime iuuenes q̃bus magis est efficax t necessaria disciplina. Et ideo oportet q hmōi disciplinā p quā ad virtutem puenitur ab alio sortiant. Et q̃tum quidem ad illos iuuenes qui sunt pni ad virtutis actus:vel ex dispositione nature:vel ex ꝓsuetudine:vel magis ex diuino inu-

nere sufficit disciplina paterna q̃ est p admonitiōes. Sed q: inueniunt q̃dā pteruī t ad vicia pni q de facili verbis moueri nō pñt:necessariū fuit vt p vim t metū cohiberentur a malo:vt saltē sic a malis desistētes t alijs quietā vitā redderēt: t ipsi tandē p hmōi assuetudinē ad virtutē pducerent: t volūtarie facerēt que metu prius implebāt: t sic efficerent virtuosi:hmōi aūt disciplina cogēs metu pene est disciplina legū. Ut necessariū fuit ad pacē hoiz t vtutē acq̃rendā vt leges humane instituerent. Quia sicut dicit pbs in.j.polit. Sicut hō si est vtuosus est optimū ani malū inter ommia animalia. Ita si sit sepatus a lege t iustīcia est pessimū oim aialiū:q: hō arma rōnis ad expellēdas cōcupiscētias t scuitias hz q̃ alia aialia nō hñt. Et si arguat q melior est iustīcia aiata q̃ inanimata sed iudex est iustīcia animata. Dicit enī pbs.v.ethi.q ad iudicē ꝓfugit hoies sicut ad iustīciā aiatā. Lex aūt est quasi iustīcia inanimata:ergo videt q melius fuisset:vt executio iustīcie cōmitteret arbitrio iudicū q̃ q lex aliqua ederet. Rñdet Tho.vbi supra q fm [illegible] in.j.rhetor. Melius est oia ordinari lege q̃ dimitti arbitrio iudicū. Et hoc ppter tria Primo q: facilius est repire paucos sapiētes q̃ sufficiant ad rectas leges cōdēdas q̃ multos q̃ requirent ad recte iudicandū de singulis. Secdo q: illi qui leges ponūt multo rpe cōsiderāt q̃d lege ferēdū sit:ꝫ iudicia de singlarib' factis fiūt ex casibus casib' subito ortis:facili' aūt ex multis consideratis pōt homo videre q̃d rectū sit q̃ eyno solo facto. Tertio q: legislatores iudicāt in vniuersali et de futuris:ꝫ hoies iudicijs ꝓsidētes iudicāt ad quos afficiunt odio vel amore aut cupiditate et sic eoz deprauat iudiciū Q: igit iustīcia aiata iudicis nō in mlris inuenit: t q: flexibil' est:iō necessariū fuit i q̃buscūq ē possibile lege ordinare q̃d iudicādū sit t paucissima arbitrio hoiz relinq̃re

§.III. De qualitate seu de

Qualis debet lex.

scriptione legis humane Jsid.in li.etymol'.sic describit. Erit aūt lex ho[illegible]a.iusta possibilis fm naturā:fm cōsuetudinem patrie:loco tēporiq cōueniens necessaria:vtilis manifesta quoq ne aliqd per obscuritatem in captiōe cōtineat:nullo pūato cōmodo:sed p cōi ciuiū vtilitate conscripta. di.iiij. Erit. Que quidē descriptio nō videt bona Nam Jsid.di.j.c.ꝓsuetudo.ponens qualitatē legis dicit Lex erit omne qd ratōe pstituit dūtaxat qd religioni cōgruat qd disciplīne cōueniat qd saluti pficiat. Aut ergo ista est diminuta descriptio que ponit tñ tres cōditiones legis:aut illa superflua que ponit vndecim condiones legis. Sed responsio q vtraq bona est t tamē ista secūda breuior ꝓtinēs que sunt necessaria legi:illa aūt magis explicat cōditiones ipsius legis:que tñ oēs ꝓtinent implicite seu reducunt ad illas tres cōditiones positas in scēda descriptione. Hoc aūt sic decla[illegible]at beat' Tho.j.ij.q.xcv.arti.ij. Uniuscuiusq rei q̃ est ppter aliquē finē necesse est q forma determinet fm pportionē ad finē. sicut forma serre talis dz esse qualis conuenit sectioni:vt ptz in.ij.phisi. Quelibet etiā res recta t mēsurata oportet q habeat formam pportionalem seu regule t mēsure. Lex aūt humana vtrūq hz:q: t est aliqd ordinatū ad finē: t est quedam regula t mēsura recta: t mēsurata quadā regula superiori:que quidē regula supior est duplex scz lex diuina: t lex nature. Finis aūt hūane legis est vtilitas hoim:sicut etiam dicit iurisperitus. Et ideo Jsid.in descriptione secūda legis tria posuit scilz q religioni congruat inq̃tum scz est pportionata legi nature. q vtilitati pficiat inq̃tum.s. est proportionata vtilitati humane. Et ad ista tria omnes alie cōditiones que postea ponuntur reducuntur. Nam q dicitur honesta refertur ad hoc q congruat religioni: q autem subditur iusta:possibilis fm naturam t consuetudinem patrie:loco temporiq conueniens:refertur ad hoc q conueniat disciplīne. Attenditur enī disciplina primo q̃tum ad ordinem rationis:qui importatur in eo q dicitur iusta. Secdo q̃tum ad facultatē agentiū. Debet enī disciplina ee pueniens vnicuiq fm suā possibilitatem. t iō d: possibilis. Obseruata etiā possibilitate nature: t iō d: fm naturā. Non enī eadē iponēda sunt pueris q imponūtur viris pfectis. Et fm humanā ꝓsuetudinē. non enī pōt hō solus viuere in societate:alijs more non gerēs. Tertio modo q̃tum ad debitas circūstantias:ideo dicit tēpori locoq cōueniens. Qd aūt subdit necessaria vtilis ꝛc. refert ad hoc q pficiat saluti vt necessitas referat ad remotionē mali:vtilitas vo ad cōsecutionē bonoz:manifestatio vo ptinet ad cauendū nocumentū qd posset prouenire ex ipsa lege si esset obscura. Et vt dictum est. lex ordinat ad bonū cōe:ideo t hoc ponit in hac descriptiōe duz d: nullo pūato cōmodo ꝛc. Et ex ista descriptōe posset rñderi ad ea q obijcerent in ⁊ iuz. hec Tho. q refert archi. sup ca. Erit aūt.di.iiij. Glo. aūt dicti capl'i sic exponit. Honesta dz esse lex:q: in iure nō ram attendit iustīcia q̃ honestas:vt.xxxv.q.ij.pozo. Addit archi. hic in rosario Honestas d: qñ honoris statum cōseruans. Uñ honestū est qd sua vi trahit t dignitatē allicit:vt dicit Tullius. Et hec est vtus ⁊ia turpitudini t mater ꝓdecētie. Dicit etiā honestas aliqñ cōpositio t apparatus diuitiarū:fm illud Eccl'i.xi. Paupras t honestas a deo sunt iusta. Aliter enī non eēt ius nisi eēt iustū:vt d.i.ius generale. Et Aug. dicit q lex si nō est iusta:nō est lex possibilis:q: si ex ipsa ibilitate legis eā hō transgrederet:q: scz seruare nō posset: trangressio ei nō imputaret:vt.xv.q.i.nō est. t.xxiij.q.iiij Nabuchodonosor. Secdm naturā.i.fm naturalem rationem:q: si ⁊ia esset rōni:non eēt lex. Uel fm naturaz.i.cōuenientiā psonarū q̃bus datur:vel fm naturā scz negociorum de q̃bus agit. Secdm cōsuetudinem:q: si est ⁊ ꝓsuetudinem inhabitantiū p ⁊ iam consuetudinē derogat:vt di.iiij.§.leges. Ite q: t cōsuetudo legem interpretat. ex de v.signi.abbate. Loco:q: in aliq̃bus locis aliq̃ statuūtur q̃ alubi nō recipientur:vt di.xxxi.aliter. Ubi ondit lex continentie imposita in sacris cōstitutis in eccl'ia occidentali non esse positam in ecclesia oriēntali:quo scz ad vsum mōnij ꝓcti. Tempori cōueniens. Omnia enī debēt puenire tpibus suis:vt.xxiij.q.iiij. Si eccl'ia. Multa enī fuerunt statuta rigorosa tpibus antiq̃s:qñ hoies deuotiores erant t fortiores q̃ modernis tpibus per alia iura vel consuetudines sunt immutata. Uñ d: dist.xxxiij. fraternitatis Defectus nostri tpis q̃bus non solum merita sed t corpa defecerūt nō patitur distinctiōis illius manere censuram Necessaria nō nisi instante necessitate ius statui debz: vt xxix.di.rle. Sz itellige nō de necessitate absoluta sz de necessitate cōgruētie:qua scz aliqd meli' fit. Manifesta:ne in capti[illegible]ne scz aliq̃s vitiose possit eā interpretari:vl ne alicui pareī laque' per eā:cum scz non clare loquit. Hec Jo. Et mouet glo.cōnem sup cap.in istis di.ea. Quid cū papa vult cōdere canonē: t episcopi cōtradicunt dicētes Iste canon nō cōuenit ꝓsuetudini regionis nre. Cuius sinie potius stabit pape vel oim eporz. Uideur q potius epoz: q: orbis maior est vbe.di.xciij. legim'. Argu. q sinia pape pualet:vt.xxxv.q.ix.veniam. Naz t error principis ius facit.ff.de suppel.leg.l.iij. Jo. Intelligēdum tamen de tali error qui nō fit cōtra legem diuinā vel naturalem. Et dicit archid.sup dicto cap. Erit in pn.q iste cōditiones legis itelligende sunt de legibus cōmunib' in q̃bus hec omnia cōsiderāda sunt. Uel forte hec omia itelliguntur negatiue:vt scz leges non ferant cōtra honestatem vel iusticiam: t sic de alijs. Uel intelligitur q̃d hic d: collectiue scz in cōdendis legibus. Hec sunt cōsiderandā sed nō in q̃libet earz. Item Archi.sup.c.consuetudo.dist. i.exponēdo secūdam descriptiōem legis supra posita: sic ait. Lex erit.i.pro lege seruādū t vigore legis habebit:oē i.aliqd de omni vel oē nō genere substātie sed equalem [illegible] dūmodo ꝓtineat qd sequit. Qd rōne.s.nō scriptura tñ q religi[illegible]ni:b ideo dicit q: satis dictaret rō humana q quis

Questio

Universidad de Deusto
Biblioteca

posset pecuniā feneb:ē exercere:sed q: b ꝓhib ē discipline ⁊ saluti:iō non est ius:nec loco iuris pōt hri.Et est ar.ꝝ leges pmittētes vsuras.s.q nō sunt leges. Itē satis dictarz hūana rō posse vti azimis iudeoꝝ vl idolaticis:sed q: hoc ē ꝯ:iuz religioni ideo non pōt de iure fieri.xxviij.q.i.oēs. xxxiij.q.iiij.sicut sancti'.Ꝑ videt intelligēdū qñ hoc fieret:vt q: in lege veteri mandatū quoad pīnū:vel in veneratione idoli:quoad scdm exēplum:vel ita vt scandalū se queret quoad vtrūq;. Itē satis psuaderet rō humana q; q̄s posset vti sua vxore in sacro ordine:vel q posset ꝯhere cū cōmatre vl affini.Sed q: ꝯiū est discipline ⁊ religioni non pōt fieri de iure.⁊ diffinit Hug.de scō vic.sic disciplinam.Disciplina est bona ⁊ honesta ꝓuersatio cui parū est nō malū facere sed ēt studet in his q bñ agit irrephensibilis apparere.Secdm aūt Aug.⁊ Papiam disciplina d: q rūcumq; rerum scia.Deriuatur aūt a discēdo.

§.IIII. De lege humana q

deriuat a rōne naturali ⁊ phibet vitia sed nō oia. Impat actus vtutū. sed non oēs. Et pro declaratiōe pmi dicit b.Tho.i.ij.q.xcv.ar.ij.q lex inq̄tum hz de iusticia intantum hz de vtute legis. In reb' aūt humanis d: aliq̄d esse iustum ex eo q est rectū fm regulā rōnis. Rōnis aūt prima regula est lex nature:vt.s.dcm est.Omnis igr lex humanitus posita intantū hz de legis rōne inquātum a lege nature deriuat:nō tm deriuat lex humana a lege naturali vt cōclusiones ex pncipijs demonstratiue ꝓducunt. Hoc eni modo deriuant pcepta decalogi a lege nature sicut ex hoc q dicit lex naturalis:nemini fienda iniuria:seqtur de necessitate nō esse occidēdum:adulterādum: furandū:et hmōi.et q̄si ex isto mō ius gētiū deriuat a lege nature:sz deriuatur lex humana a naturali:sicut determinatōes particulares quorundā generaliū:sicut etiā forme cōes in ar-
Lex hūana deriuat a rōne naturali: quō intelligitur.
tibus determinant ad aliq̄d speciale.sicut artifex formaz cōem domus:necesse est q determinet ad hanc vel illaz figuram dom'.Dictat lex naturalis malefactorē puniri:sz ponit lex humana modū determinatuz punitiōis:⁊ sic de alijs.Unde ⁊ Tullius dicit in sua rhetorica q res a natura profectas ⁊ a cōsuetudine approbatas legum metus ⁊ religio sanxit.Dicit aūt iurisperitus q non omniū q̄ lege statuta sunt pōt rō assignari:nō q: leges oēs nō pcedant a rōne si iuste sunt:sed q: nimis eēt difficile ⁊ plixū.Sed vt dicit pbs.v.ethicorꝝ. In talibus oz attēdere expertorū vel seniorū vel prudentiū in demonstrabilib' enūciationibus ⁊ opinionib' non min' q̄ demonstratiōib'. Quantum ad secūdum sciendū q lex ponit in cōmuni.Rō hui' est sz.b.Tho.i.ij q.xcvi.ar.i.q: vnūquodq; qd est ppter finem:necesse est q sit fini ꝓportionati.Finis legis ē bonum cōe.sic enim dicit Isido.supra in descriptōe legis sz q lex nullo puato cōmodo:sed pro cōi vtilitate ciuiuz dz ē conscripta.di.iiij.erit.Unde opz leges humanas eē ꝓportionatas ad bonū cōmune:bonum aūt cōe cōstat ex multis:⁊ ideo opz q lex ad multa respiciat fm psonas:et fm tempora:⁊ fm negocia. Constituitur eni cōmunitas ⁊ ciuitas ex multis psonis ⁊ eius bonū per mltiplices actiones procuratur. Nec ad hoc solum q modico tēpore duret:sed q oi tpe pseueret per ciuiuz successionē:vt Augu.dicit in.ij.de ciui.dei. Notandū tamē q philosophus in.v.ethico.ponit tres ptes iusticie localis qd est ius positiuum. Sunt eni q̄dam que simpliciter in cōi ponunt et he sunt leges cōmunes.Et quātum ad hoc dicu q legale est qd ex pncipio q̄dem nihil differt vt sic fit vl aliter.Qñ aūt ponit:differt puta q captiui statuto pcio redimantur Quedā vo sunt q̄tū ad aliq̄d cōia:⁊ q̄tum ad aliq̄d particularia:quasi leges puatorꝝ q: respiciunt singlares personas:sed potestas earuz extendit ad multa negocia. Et [illegible]num ad hoc d:: quecūq; in singularib' lege ponunt. Dicunt etiā q̄dam legalia nō q: sint leges:sed ppter applicationē legū cōium ad pticularia facta aliq:sicut [illegible] sententie q̄ p iure habent.⁊ q̄tum ad b dicit pbs ⁊ finialia.

Quantū ad tertiū.s.q lex humana phibet vicia:sed nō oia.Declarat.b.Tho.j.ij.q.xcvj.ar.ij.sic. Cū lex fit q̄dā mēsura humanorꝝ actuū ⁊ diuersa diuersis mēsurent fm pueniētia eorꝝ.o3 q leges iponant hoibus fm eorꝝ ꝓdictionē:q: lex fm Isi.dz esse possibilis:⁊ fm patrie ꝓsuetudinē.Ptās aūt opandi seu facultas in exteriorib' habitu ⁊ disponē pcedit. Nō eni idē est possibile nō habētī habitū vtutis ⁊ vtuoso:sicut nō est idē possibile puero ⁊ viro perfecto.⁊ ppter b nō ponit eadem lex pueris q̄ in adultis. Multa eni pmittunt in pueris q̄ in adulti ponunt i lege vl vituperāt.Et sil' mlta sunt pmittēda hoibus nō perfectis vtute:q nō essent tolerāda in hoibus virtuosis. Lex aūt humana imponit multitudini hoim in qua maior ps est hoim impfectorꝝ virtute.Et iō lege humana nō phibetur oia vicia a q̄bus virtuosi abstinent:sz solū grauioraa q̄bus possibile est maiorē ptem multitudinis abstinere.⁊ pcipue q̄ sunt in nocumentū aliorꝝ:sine quorꝝ phibitione societas humana ꝓseruari non posset:sicut phibet homicidia:furta:adulteria:⁊ hmōi.Qñ ⁊ signanter Isi.dicit di. iiij.Facte sunt aūt leges vt earꝝ metu humana coerceatur audacia.Audacia eni pnere videt ad inuasionē aliorū. Qñ pnet pcipue ad illa pctā p que inferr iuria ,primis que vtq; lege phibent.Et q̄tuis intentio legislatoris sit hoies p eā facere virtuosos.nō tm hoc intendit subito facere:sz gradatim.⁊ iō nō statim multitudini impfectorū impo[illegible]et q̄ sunt virtuosorꝝ:vt.s.ab oibus malis se abstineant.Alioquin impfecti hmōi pcepta ferre nō valētes in deterioza mala ,prūperent. Qñ dīs dixit Matth. ix. Neq; vinū nouū.i. pcepta pfecte vite mittē in vires veteres .i.in hoies impfectos.Alioquin rūpunt vires ⁊ vinum effundit.i.pcepta ptēnunt:⁊ hoies impfecti p contemptu ad peiora dilabunt. Quantū ad quartū.s.q lex nō pcipit oēs actus virtutum:sic declarat.b.Tho.vbi supra.ar.iij.Species virtutū diffinguūt fm obiecta. Quia aūt obiecta virtutū referri pnt vel ad bonū priuatū alicui' psone:vl ad bonū cōe multitudinis:[illegible]ut ea q̄ sunt fortitudinis pōt homo exequi:vl ppter ꝓseruationē ciuitatis vl ad ꝓseruandū ius amici sui:⁊ sil'e de alijs. Lex aūt deducitur ad bonū cōe.⁊ ideo nulla virt' est:de cuius actibus lex pcipere nō possit. Non tm de oibus actibus oium virtutū lex pcipit humana:sed solū de illis q̄ sunt ordinabiles ad bonū cōe imediate vl mediate: sicut cuz aliqua ordinant a legislatore ptinētia ad bonā disciplinā qua cives informant vt bonū cōe iusticie ⁊ pacis ꝓseruent.Sicut ergo lex humana nō phibet fm obligationez pcepti oēs actus virtuosorꝝ:ita etiā nō pcipit oēs actus vtuosos Sed sicut phibet lex aliquos actus singulorꝝ viciosorū:ita ⁊ pcipit aliquos actus singularium virtutuz. Notandum etiā q cū actus virtutis dicuntur duplr.Uno modo materaliter.id facere actus fortitudinis iusticie ⁊ hmōi: etsi nō ex habitu:⁊ sic lex pcipit aliquos actus virtutū. Alio modo formaliter.i. opari virtuose: eo modo quo virtuosus operatur:⁊ talis actus pcedit ad habitū virtutis:nec cadit sub precepto legis.

Lex phibet vitia: sz nō oia quō intelligitur.

§.V. Quod oēs subijciant

legi humane.Ꝑ fit declarat.b.Tho.j.ij.q.xcvj.ar.v. Lex de sui rōne hz duo:si q: est regla humanorꝝ actuū.secdo q hz vim coactiuā. Dupl' ergo pōt aliquis eē legi subiect' Uno mō sicut regulatū regule. ⁊ b mō oēs qui sunt ptāti:subijciūt legi quā fecē ptās. Ꝑ aūt aliq̄s nō subijcitur ptāti pōt ꝯtingi dupl'.Uno modo:q: est simpl' absolutus ab eius subiectiōe.vñ illi q̄ sunt de vna ciuitate vel regno nō subdunt legib' pncipis alteri' ciuitatis vl regni sic nec dñs ei'.Alio mō fm q regit alia lege supiori: puta si aliq̄s fit subiect' ,pcōsuli:regulari dz ei' mādat,nō i his q dispensant ad imperatorē.q̄tum eni ad illa nō astringuntur q̄s mādato inferioris cū supiori mandato dirigat,

Non omnes qui sunt ptāti qui intelligūtur.

Et fm hoc ꝯtingit q aliquis simpliciter subiect' legi fm aliqua legi nō altringat fm q regit aliqua lege supiori. Et ad hoc facit qd dicit Augu.Sicut in ptātibus hūane societatis ad obedīēdū maior minor recte pponit.ita de' oib'.di.viij.q ꝯ mores.Alio mō d: aliq̄s subijci legi ficut coactū cogēri:⁊ hoc mō hoies virtuosi nō subijciunt legi: ⁊ solū mali.Ꝑ eni est coactū ⁊ violētū est ꝓiū volūtati: volūtas aūt bonorꝝ cōsonat legi a qua voluntas malorꝝ discordat.Et fm hoc boni nō sunt sub lege ⁊ tm mali. Et sic intelligit illd apl'i.j.ad Timo.j.Lex iusto posita nō est ⁊ impijs ⁊c.q:.s.nō sunt iusti subditi legi p modū coactiōis q: volūtarie obediūt. Nec obstat qd d:.xix.q.ij. due sunt leges.s.q q̄ lege priuata.i.spūs.s.ducit nulla ratio exigit vt astringat lege publica.i.hūana. Naz lex spūsanctī est sup omī lege humanitus posita:⁊ iō viri spūales fm hoc q ducunt lege spūsanctī nō subdunt legi hūane q̄tū ad ea q̄ sunt ꝓria ductioni spūsancti:⁊ tm b ipm est de ductu spūsancti q viri spūales subijciant legib' humanis fm illud.j.Petri.ij.Subiecti estote omni humane creature ppter deū.Hinc ⁊ Amb.Magnū q̄dē est ⁊ spāle documentū q ꝯpiani viri ptātibus sublimioribꝰ docenꝰ debere esse subiecti:ne q̄s ꝓstōnē terreni regis putet esse soluēdam. Sic eni censum filij' dei soluit q̄s tu tātus es q̄ nō putas esse soluēdū.Et apl's ait.Omis aia ptātib' sublimioribꝰ subdita sit.xi.q.j.magnū.Ꝑ aūt dicit iurispitus q pnceps solut' est legib' suis:nō vult dicere q nō debeat eas seruare:⁊ q: nō est subditus q̄tū ad vim coactiuā:null' eni cogit a seipo. Nō eni hz lex vim coactiuā:nisi ex pncipis potestate:⁊ si d: pnceps solutus lege:q: si trāsgredit null' in eo pōt ferre sniaz ꝓdēnatōis. Qñ Hiero.sup illd. Tibi soli peccaui. Rex eni erat:⁊ aliū nō timebat.de pe.dist.iij totā.s.q̄ posset eū punire de adulterio:⁊ iō dixit. Tibi soli peccaui.q. d. Tu solus habes me punire: sed ingtum lex hz vim directiuā:pnceps est subditus legi sue,ppria.s. volūtate. dz huare.Qñ ex de psti.cū oēs dicit.Quo q̄s iure in alio ferit eo eodē vti dz.Et sapiētis dicit auctoritas.Patere legem quam tulisti tuipse tuleris.Et Isid etiā dicit.Iustum est pncipes obtēpare legib' suis:tūc eni extinguit sua iura ab alijs seruāda q̄n ipe pinus reuerētiā pbet.dis.x.in palea.Et dñs ibs ipropat eis q̄ imponūt alijs onera grauia ⁊ imptabilia:⁊ digito suo nolunt ea mouere.Matth. xxiij.Qñ q̄tū ad dei iudiciū pnceps ⁊ nō est solutus legibus q̄tū ad vim directiuā ei':ꝑ dz volūtarius nō coactus seruare.Est etiā pnceps supra legē ingtū cū expediens fuerit pōt eā mutare:⁊ in eo p loco ⁊ tempe dispēsare.

Lex iusto posita nō est quō intelligitur.

Princeps solutus ē legib' suis quō intelligitur

§.VI. Quomodo vel quando

liceat subditis legis pter verba legis agere. Ad declarationē huius deest bea.tho.j.ij.q.xcvj.ar.vj.Omnis lex ordinatur ad bonū cōe vt dictum est:⁊ intātū hz vim ⁊ rōnē legis. Scōm vero q ab hoc deficit nō hz virtutē obligādi Qñ ⁊ iurisperitus dicit q nulla iuris rō aut equitatis benignitas patit vt q̄ salubriter p vtilitate hoiz introducūtur:ea nos duriori interpretatione cōtra ipsorꝝ cōmoduz pducamus ad seuēritatē.Cōtingit aūt q aliq̄d obseruari cōi saluti est vtile vt in pluribꝰ qd tm in aliq̄b' casib' est nocumētū maximū.Ut igit legislatorꝝ nō pōt oēs casus singulares intueri pponit legē fm ea q̄ vt in pluribus accidit ferēs intētiōem suā ad cōem vtilitatē.Qñ si emergat casus in quo talis obseruatio legis sit dānosa nō salutifera:talis lex nō est seruāda.Sicut si in ciuitate obsessa statuat lex q porte stent clause:hoc est vtile cōi saluti vt in pluribus.Si aūt ꝯtingat casus q hostes insequant alios cues:p quos ciuitas conseruat dānosissimum esset ciuitati porte eis nō apirent. Et ideo in tali casu essent eis porte apiende ꝯ verba legis:vt seruaret vtilitas cōis quā intendit legislator.Sz tm b est ꝓsiderandū q si obseruatio legis fm verba nō habet subitū piculū cui oporteat statim occurri:nō ptinet ad quemlibet vt interpretet q̄d

Preter ꝯ ea legis agere sub ānis q̄ sit erat.quō intelligit

sit vtile:sed hoc solū ptinet ad pncipes q̄ ppt hmōi casus hñt auctoritatē dispēsandi in legib'.Si vo sit subitū piculuz nō patiēs tantā moā vt ad supiorē possit recursus haberi ipsa necessitas dispēsationē hz annexā:q: necessitas nō subdit legi.Hec tho.Et tūc hz locuz qd ait Hra.i.q.i. remissionē.Ꝑ.sed norandū. Necessitas nō hz legē:sz ipsa sibi fac legē. Nec obstat qd ait Aug.i li.de religione. In his tribus legib' q̄uis hoies iudicēt de ipsis cū eas instruūt:tm cū fuerint institute ⁊ ꝓfirmate nō licebit de ipsis iudicare:sed fm ipsas di.iiij.in istis. Videt eni q fi q̄s pmittat vba legis dicēs se intentōem legis seruare q̄ iu dicet talis de lege. Ad qd rndet Tho.q ille q̄ in casu necessitatis agit pter vba legis nō iudicat de lege:sed de casu singulari:in quo videt vba legis non eē seruāda. Unde dicit ex de rescrip.cām.verba in rescriptis vel legib' posita debem' ꝓformare eqtati:etiam si vba non paterentur. Item si arguat q: eius est interpretari legē cuius est condere:vt dicit Gratian'.xi.q.i.sicut eni.Ꝑ.ex his oib'. Sz subditorꝝ legi nō est cōdere legē:nec ergo eorꝝ est interpterī intentiōem legislatoris:sed fm vba agere. Rndet tho. q ille qui sequit intentiōem legislatoris nō interpretat legem simpli sed in casu in quo manifestum est p euidētia nocumenti legislatorem aliud intendisse.si eni dubiuz fit dz vel fm vba legis agere vel supiorem ꝓsulere. Qñ Hre. dicit q humane aures talia vba iudicant q̄lia foris sonāt Et paulo post.Verba debēt deseruire intentōi:nō intētio vbis.xxij.q.v.humane.vbi dicit glo.ar.q potius est cōsideranda mens alicui' in loqndo q̄ vba.vñ ⁊ ex de v.sig. dicit Hilarius. Intelligētia doctorꝝ ex cāis est assumenda dicēdi:q: nō sermoni res sed rei est sermo subiect'. Sz b est verū dicit glo.cū cōstat de itellectu legis.al's in dubijs nō est a vbis recedendū.ff.de le.l.iij.non aliter.⁊ sic concordat glo.cū tho.Item q̄uis sapiētes nouerint intentionem suā vbis explicare:⁊ ꝑdictorꝝ legū fuerint sapientes tm nullius sapia tāta est vt possit omnes casus excogitare:⁊ ideo non pō sufficienter p verba sua in lege exprimere ea q̄ conueniūt ad finem intentū.Et si posset legislator omis casus cōsiderare nō oporteret q oēs exprimeret propter confusionem vitandam:sed legem ferre debet fm ea que euenīunt vt in pluribus. Tho.

Obijat.

Rndeo

§.VII. De interpretatione

legis nota q glo.sup.Ꝑ.ex his oibus.xi.q.i.pōit q̄drupli cem interpratiōem legis. Nā q̄dam interpretatio ē pbabilis sed nō est necessaria vt magri ⁊ doctores interpretant leges.C.de.pfect.q̄ in vrbe Constantinopolitana.l.vnica. Quedā est necessaria sz nō generalis:vt iudicis.ff.de le.l nam vt dicit.sed non pōt interpretari sniam suā nisi sit pses puincie.ff.de appel.l.ab executore.Qñq; etiam legatus interpretat rescriptū pape:ex de seque.ad hec. Quedaz interpretatio est pbabilis necessaria ⁊ generalis:sz nō in scriptis redigēda:vt ꝓsuetudinis.ff.de legi.l.si de interpratione.⁊ ex de v.si.abbate.Quedā ē pbabilis necessaria ⁊ in scriptis redigēda:vt pnceps.C.d legi.l.i.Addit archi. ad glo.Dicūt q̄dam ⁊ forte nō male q nō hz inferioribus iudicib' interpretari inter ius scriptum ⁊ equitatē:imo b solis pncipibus:licz.C.de legi.⁊ cōsti.l.vlti.Sciēduz tm q in causis quas coraz se hñt inferiores iudices bñ possunt q̄tum ad ius litigatoris ptinet:sup iuribus ⁊ interrogationibus inter ius ⁊ equitatem interpretari:ita notat Inno. extra de appel.cū speciali. Sed quid si super arbitrio prolato oritur dubitatio:nūquid arbitr poterit interpretari:dic q arbiter nō pōt interpretari seu declarare seu determinare post sententiā ab eo latam fm ea que notantur extra de arbi.Cum olim.

Legis interpratio q̄drupleꝝ

Questio

§.VIII. De mutatione legū

Si mutari lex hūana possit ⁊ qñ.Et de b dicit Aug.in primo de libero arbitrio, Lex tpalis q̄uis iusta sit mutari.

Universidad de Deusto Biblioteca

Lex hũana mutari pōt duplicĩ de cã

tũ per tpa iuste pōt. Pro cuius declara[tione] dz.b.Tho. i.ij.q.xcvij.ar.i.Lex hũana est q̄dã dcũ rōnis q̄ dirigũtur act' hũanam. Et fm hoc duplex pōt esse cã q̄ lex humana iuste mutet. vna q̄dem ex pte rōnis: alia vo ex pte hoiz q̄z actus lege regulant. Et ex pte q̄dem ratōis q: hũane rōni naturale esse videt vt gradatim ab ĩpfecto ad pfectum veniat. Vñ videm' in scietijs speculatiuis q̄ q̄ pmo philosophati sunt q̄daz ĩpfecta tradiderũt q̄ postmodũ p posteriores magis sunt pfecta: ita etiã est in opabilibus. Naz pmo q̄ intenderũt inuenire aliq̄d vtile cõitati hoium non valentes oia ex seipsis pfiderare: instituerũt q̄dam ĩpfecta in mltis deficientia q̄ posteriores mutauerũt: instituẽtes aliq̄ que in pauciorib' deficere possent a cõi vtilitate. Ex pte vo hoium quorũ actus lege regulant: lex recte mutari pōt per mutatiõem pditiõis hoium: q̄bus fm diuersas eorũ pditiones diuersa expediunt. Sicut Aug. ponit exẽplum in pmo lib. d libero arbitrio: q̄ si populus sit moderat' ⁊ grauis: cõiscũ vtilitatis diligẽtiũ im' custos recte lex fertur q̄ sibi liceat magistrat' creare per q̄s respublica administret. Porro si paulatim ppl's deprauat' habeat venale suffragiũ ⁊ regimẽ flagitiosis sceleratisq̄ cõmittat: recte adimitur ptãs tali pplo dandi honores: ⁊ ad paucorũ bonorũ redit arbitriũ. Et q̄uis lex hũana deriuetur a lege naturali q̄ est immutabilis: nõ sequitur q̄ ipa lex humana etiam sit immutabilis. Et ratio huius est: q: lex naturalis est q̄dam ptĩcipatio legis eterne: vt dictũ est. s. Ideo ĩmobilis p seuerat q̄d hz ex imobilitate dine rōnis istituentis naturã. Sz rō hũana mutabilis est ⁊ ĩpfecta. ⁊ ideo lex hũana ab ea pcedens ẽ mutabilis. Itẽ q: lex naturalis ptinet q̄daz vniuersalia pcepta q̄ semp manẽt: lex aũt ab hoie posita q̄daz pcepta pticularia fm diuersos casus q̄ emergũt. Itẽ sicut iura ciuilia siue cõia siue municipalia mutata sunt diuersis tpibus: ita ⁊ iura canõica. q̄d ondit Gratian' per exẽplum circa electiõem pontificum. Dicit eni di.lxiij.§.post.c.vota. Principib' ⁊ ĩpatorib' electões summorũ pontificũ atq̄ aliorũ eporũ vt Grego. ⁊ Amb. referẽdas vsus ⁊ ĩstitutio tradidit: p scismaticorũ ⁊ hereticorũ dissentiõib' q̄b' eccl'ia dei nõnumq̄ pcussa plĩctabat. Repũtabat q̄ electio cathol..orũ pncipib' vt eorũ auctoritate roborata nullus hereticorũ vel scismaticorũ auderet ĩire ⁊c. et in. §. se. subdit. Verũ q: ĩpatores aliq̄ modũ suũ ignorãtes nõ i numero ĩsentiẽtiũ ĩs pmi distribuentium imo exterminãtiũ esse voluerũt: frequẽter etiaz in hereticorũ pfidiam plapsi: catholice matris eccl'ie vnitatem ĩpugnare conati sunt sanctorũ patrũ instituta ĩ eos pdierũt vt se electõi nõ ingererent. Et quisq̄s eorũ suffragio ecclesiam obtineret: anathematis vinculo innodare ẽt ficiũt etiã scriptũ diuina dicit: q̄ Ezechias po[illegible] ĩ dissipauit excelsa: vbi scz idola colebant ⁊ fregit etiã serpentẽ eneũ quẽ fecerat moyses: q: illũ serpentem de' fieri iusserat ne serpentina morte ppl's iteriret. Ille aũt ppl's ideo venerari ⁊ colere cepit: idcirco destruxit iste: q̄d deo subẽte fecerat ille. Ac p hoc magna auctoritas ẽ in eccl'ia habenda: vt si nõnulli ex pdecessorib' ⁊ maioribus fecerũt aliqua statuta. s. que pro illo tpe fuerunt sine culpa: ⁊ postea vertunt in errorẽ ⁊ supstitionẽ sine aliqua tarditate ⁊ cuz magna auctoritate destruẽda sunt. Hec Gratian'. Et dicit ibi glo. ar. q̄ successores debent mutare facta institutaantecessorũ etiam bona: si viderint esse pniciosa exemplo xij.q.i.videntes.xxxi,q.i,c,i,⁊.xcvi,di.bene,in fi.extra,de deci.suggestum.

§.IX. De mutatione leguz

q̄d fieri i nõ dz fine causa multum vtili vel necessaria. Vñ Nico. papa. di.xij. Ridiculum est ⁊ satis abominabile decus: vt traditiones quas a patribus accepimus infringi patiamur. Pro cuius declaratione dicit beat' Tho. q̄ lex humana intũ recte mutatur ĩq̄tum p eius mutatiõz puidetur bono cõmuni. Habet autem ipsa legis mutatio q̄tum in se est quoddã detrimentũ cõis salutis: q: ad obseruantiã legũ plurimũ valet ĩsuetudo intantum q̄ ea q̄ ĩ cõem cõsuetudinẽ fiunt. etiã si sint leuiora grauiora videant. Unde q̄n mutat lex: vis ĩstitutiua leguz diminuitur inq̄tum tollit ĩsuetudo. Et iõ numq̄ dz lex mutari nisi ex alia pte tũ recõpensetur cõi saluti q̄tum ex ista pte derogat. Quod quidẽ ptingit ex b q̄ aliq̄ maxima ⁊ euidentissima vtilitas ex nouo statuto puenit. vl' ex eo q̄ est maxima necessitas: eo q̄ lex ĩstituta aut grauamẽ aut iniquitatez ptinet: aut eius obseruatio est plurimũ nociua. Vñ dicit a iurispito q̄ in rebus nouis ĩstituendis euidens dz esse vtilitas vt recedat ab eo iure q̄d diu equũ visum est. Et cũ leges habeãt maximã virtutẽ ex ĩsuetudine: vt ait pbs in.ij.poli. ideo nõ sunt de facili mutande.

Leges mutari nõ dẽbent sine cã ⁊c. Rõ ponitur.

§.X. De iure gentiuz. Hoc

ius quid sit seu quale. declarat Jsi. di.j. in decret. p exempla. Dicit eni. Jus gentiũ est sediũ occupatio. glo. vacantium: q̄. s. occupãti pcedunt. in ti. de re. diui. §. fere. Alio quin si, ppria auctoritate capere rem suã cadit a iure suo: vt. ff. q̄ me. cau. extat. ⁊ b nisi forte alio mõ nõ posset hẽre p iudicẽ: vt. xxiij. q.j. c.j. Hoc etiã tenet Tho. Ita tũ q̄ ũ inde sequat scandalũ vl' grauamẽ alijs vl' sediũ occupatio. s. hostiliũ. q̄d videt intelligendũ q̄n iustũ est plium occupantiũ. Edificatio. s. ad habitandum. munitio. s. hostes seruitutes. Seruitus dicit esse de iure gentiũ: nõ q̄ pmo ĩ inuenerit cũ Noe maledictionẽ seruitutẽ intulerit ch..naan filio cham, ppter irrisionẽ in eũ factã ab ipo cham cũ ex ebrietate vidit eũ nudatũ iacere. pudẽdis: ⁊ q: ius gentiũ eã approbauit. Cuz q̄ bellũ est iustũ: capt' efficit seruus capiẽtis qui hz iustũ bellũ. Ti seruus dicitur a seruãdo: q: s. captus seruabat in vita ne occideret sed ad seruiendum seruabat. ⁊ peccat qui sic captus. s. in bello iusto recedit a dño suo. Sed si bellũ est iniustũ licitum est fugere si pōt. bella. s. iusta capitiuitate vt. s. q. capiunt seruent ad vitã. Postlimiũ est quo restituitur alicui res quã ppter capitiuitatẽ amisit. vt. xvj. q.ij. p ma. Nisi sint arma que nõ restituunt: q: ea turpiter amisit: vt. ff. e. l. ij. vl' vestes fm Lau. inducit. i. treuge. Hugo. Circa eas aũt determinat p ius canonicũ: vt ex de treu. ⁊ pace. p totũ legatorũ nõ violandorũ. glo. Si q̄s legatuz amicorũ vl' hostium impedit fm canones excõicatur. di. xciij. si quis. Scõm leges hostib' tradit: vt sit seru' illorũ vt. ff. de legi. l. vlti. cõnubia. s. inter hoies eiusdẽ ritus fidei: vt xxviij. q.j. caue. Concludit Jsiõ. Hoc ius gentiuz appellat: q: eo fere oẽs gentes vtunt. Et dicit hic Arcb. q̄ ex hoc iure gentiũ fere oẽs contractus introducti sunt. s. emptionis: venditionis: pmutatiõis: ⁊ hmõi. Licet aũt ius gentiũ obligationes induxerit. nõ tamen nomina nec q̄ actiones: imo a iure ciu[illegible] postea inducto pcesserunt. insti. de actio. §. iste quoq̄.

Jus gentiuz quid sit.

§.XI. Lex canonica est lex

ecclesie. ⁊ dicit canõ largo tamẽ vocabulo. quid aũt sit canon dicit Jsido. in lib. 2 etymo. Canon grece latine regula nuncupat. Regula aũt dicta eo q̄ recte ducit: nec aliquando alio: sum trahit. Alij dixerunt regulã dictam vl' q̄ regat vl' normã bene viuendi prebeat: vl' q̄ distortum: prauumq̄z corrigat. di. iij. c.j. Et dicit ibi gl. summaria q̄ ĩstitutio ecclesiastica appellat' varijs nominibus. Aliq̄ dicit canon: q̄nq̄z decretũ: q̄nq̄z decretalis epl'a. Canon dicit q̄d statuit in generali ĩcilio. Decretũ q̄d statuit papa de conclio cardinalium suorũ ad nullus consultationem. Decretales vero epl'a quaz statuit papa vl' ex se vel ex cõcilio cardinaliuz. Item inuenim' alias canonice cõstituciõis appellatões: vt dogma mandatũ: interdictũ ⁊ sanctio. Dogma est in doctrina ĩsitẽs fidei xpiane. Mãdatũ in doctrina ỗ moribus. Interdictũ in q̄ nulla pena adijcit. Sanctio vbi pena adijcit. Tũ vnũ q̄nq̄z pomit p alio

De ĩstitutione ecclesiastica quas nominibus appellatur.

xxv. q.ij. si quis glo. super illud: nec aliquãdo alio: sum trahit ĩ. ff. de re. iu. l.j. Regula est que rem breuiter enarrat: nõ vt ex ea ius fiat: ergo aliquãdo alio: suz trahit. Video si illud appellatur regula in quo aliq̄d generaliter statuit sine suis exceptionibus: sic trahit aliq̄n alio: suz: ⁊ fm b intelligitur regula inducta. Si aũt sumat' regula fm q̄ includit suas exceptiones: sic nũq̄ fallit. Et notandũ q̄d ait Grego. dist. xxix. Regule sanctorũ patrũ p tpe loco: pso na: ⁊ negocio istãte necessitate tradite sunt. ⁊ dist. e. Jsid. dicit. Sciendũ est q̄ pleraq̄ capl'a ex cã: ex psona ex loco ex tpe pfiderãda sunt: quorũ modi: quia medullitus nõ indagantur in errozis laberinthũ nõnulli intricãdo impinguntur: cũ ante iudicãt q̄ intelligãt: ante inculpant q̄ iterando lecta pquirãt. De regulis iuris ponẽt inferius.

§.XII. De preceptis eccle-

sie que obligãt ad mortale. Et aliqua q̄dẽ vniuersalia sunt que extendunt ad oẽs fideles: aliqua ad certos status psonarũ. Et vniuersaliũ primũ q̄dẽ est de celebratiõe festorũ. de quib' agit ⁊ determinat d. ⁊ ⁊ dist. iij. pnũciãdũ. Nam q̄uis vacare deo ⁊ per ĩsequẽs cessare ab operibus exterioribus: p aliquo tẽpe sit de iure diuino: ⁊ naturali. tũ determinatio tpis in quo hoc fiat vel determinatio dierũ est de iure positiuo: pcepto eccl'ie. Declaratio circa istud pceptũ habet in.ij. pte ti. de accidia. c. de omissione festorũ.

Secundũ pceptũ est de obseruãtia ieiuniorũ diebus determinatis p eccl'iam: vt p totã. xl. de psecra. di. v. quadragesima. Et in quatuor tpibus ãni et certis vigiliis. di. xcvj. p totũ. Tertiũ est de abstinẽtia ab esu carniũ omni sexta feria anni. de psecra. di. iij. de esu. nisi cũ natale dñi venerit in tali die. [illegible]tra de obserua. ieiu. c. fi. Die aũt sabbati in vtalia ⁊ vbi eis talis ĩsuetudo ẽt est in pcepto. Est etiã abstinere ab ouis ⁊ caseo in tpe quadragesime: nõ solũ ieiunantibus: sed etiã habẽtibus iustam cãm non ieiunãdi: nisi excusaret infirmitas. di. iij. Deniq̄. Quartũ pceptũ ecclesie est de auditione missẽ diebus dñicis ⁊ festiuis. de cõse. di. j. missas. ⁊ [illegible] paro. vt diebus dñicis. Declaratio autem huius pcepti habet in.ij. pte ti. de accidia. c. de omissione diuinorũ. Quintũ pceptũ est de annuali pfessione. s. q̄ semel saltẽ in anno quilibz postq̄ venerit ad annos discretiõis pfiteat' peccata sua, ppro sacerdoti, extra de pe. ⁊ re. omnis vtriusq̄. Declarationẽ huius ⁊ q̄s dicat, ppri us sacerdos habes in ti. de accidia. ij. pte. ca. de omissione cõfessionis: ⁊ in. iij. pte. ti. de pfessoribus ⁊ de materia cõfessionis. in ti. de cle. c. de sacramẽto penitẽtie. Sextũ pceptũ est de ãnuali cõione sumẽda i die paschatis postq̄ venerit quis ad annos discretionis. extra de pe. ⁊ re. omnis. Quis aũt sit ãnus discretiõis ⁊ de die paschatis declarat ti. de accidia ⁊ de omissiõe: cõmunionis in. ij. pte. Addit ⁊ huic aliud pceptũ eccl'ie [illegible] sumẽtes eucharistiaz. s. q̄ leiuno stomacho sumãt: nisi [illegible]nt grauiter infirmi. de consecr. dist. ij. liquido. Et declarationez huius habes in tertia pte. ti. de cleri. c. de sacramẽto eucharistie. Septimũ est de solutione decimarũ quo scz ad quotã. i. decimã ptẽ fructuũ vel lucrorũ: fm tho. ex de deci. a nob. Et pcipue vbi ẽ cõsuetudo dãdi totũ vel ptẽ: q̄tũ ad illã ptẽ ess z in pcepto. Quõ aũt excusant nõ dãtes vbi nõ est ĩsuetudo: vel non excusent: vide declarationẽ in. ij. pte ti. de mani gl'ia. c. de obediẽtia q̄ad solutionẽ decimarũ. Octauũ ẽ abstinere ab oi actu q̄ prohibet sub pena excõicatiõis: ⁊ pmaxie late sentẽtie. Naz ptrariũ faciẽdo est peccatũ mortale: siue fit sentẽtia [illegible] a iure vniuersali siue synodali: siue ab hoie: etiaz si illud de se nõ esset peccatũ: puta igredi monasteriũ monialiũ nõ mala intentiõe: sed advidẽdũ locũ. de se nullum est peccatũ. Sz si est lata sentẽtia excõmunicationis contra ingredientes extra casum necessitatis ingrediens peccat mortaliter. Et hoc nisi excuset eũ ignorãtia iuris illi⁹: ⁊ habeat iustã cãm ignorantie ⁊ nisi sinia iniuste ferret ab homine. Nam etiã liget talis sententia: nõ tũ conscientia in ĩspectu d[illegible] nisi pstemneret. xj. q.iij. etiã dãnar. De hac materia hẽs in tertia pte ti. de excõi. Nonũ est ỗ vitatio ne excõicatorum. xj. q.iij. cũ excõicato. ⁊ sequẽti. ⁊ hoc in diuinis officijs. Nam ptĩcipare cũ hmõi excõicatis maiori in diuinis scietẽr ẽ mortale fm Tho. ⁊ alios. ⁊ ẽt ptĩcipãdo in alijs: vt loqla: mẽsa ⁊ hmõi: q̄ñ. s. hoc fieret in cõtemptũ eccl'e: vl' post phibitionẽ platoz spãliter sup hoc factã. fm Tho. ⁊ alios. Nota tũ hodie q̄ p decretũ constantiẽse hoc fuit modificatum. s. q̄ nõ tenent fideles excõmunicatos vitare. etiã in diuinis: nisi postq̄ fuerint publice denunciati vl' ppter publicã manuũ iniectionem in psonam eccl'asticã. vide hoc in tertia parte ti. de excõmu.

Decimũ est q̄ nõ audiant misse ⁊ diuina officia clericorum publice in fornicatiõe iacentũ seu cõcubinatorum. xxiij. dist. ptẽr hoc. Hoc tũ varie intelligit a doctoribus. Sed ⁊ q̄ illud decretũ Cõstantieñ. etiã modo pdicto videtur mitigatũ: vicz q̄ nõ debeãt euitari: nisi fuerit a suis platis publice denũciati. Undecimũ pceptum pcernit clericos ordiatos in sacris vl' beneficiatos. s. q̄ debeãt dicere quotidie septez horas canonicas tam de virgine q̄ de tpe. al's etiam vnã horã ex negligẽtia omittẽdo scienter peccat mortaliter. ex de celebra. mis. dolentes. Cuius declarationẽ habes in tertia pte ti. de clericis. c. de horis canonicis. Duodecimũ q̄ nõ dicant missam sacerdotes nisi pus dictis matutinis ⁊ pma: vbi est de ĩsuetudine vl' ĩstõne. al's esset mortale fm Guil. ⁊ hoc ex generali consuetudine eccl'e. Decimũtertiũ est q̄ dicendo missam sacerdotes si omittãt de vestibus sacris ordinatis ab eccl'ia vl' alijs ĩsuetis vbiq̄z observari: vt cũ lumine cuz missali: cũ ordine debito ⁊ hmõi: omittẽdo aliq̄d notabile sciẽter erit mortale: q: ỗ ĩstõnez vl' morẽ eccl'e. di. xj. in his. ỗ his hẽs in. iij. pte ti. de cle. c. de sacro ordinis. Decimũ qrtũ est erga religiosos q̄ nõ dicãt aliq̄ retrahẽtia hoies a solutiõe decimarũ: ⁊ q̄ faciãt pfessores ĩsciam ĩfitẽtibus de decimis: ⁊ q̄ pdicatores pdicent certis diebus de materia decimarũ cũ fuerint sup b a platis eccl'arũ requisiti. Ista fũt tria pcepta ⁊ trãsgrediẽdo sciẽter eẽt mortale. In tertia pte habes declarationẽ huius. Decimũquintum est cõmune clericis ⁊ religiosis. s. q̄ nõ se exerceãt in negocijs secularibus: vt in militia: in negociatiõe: in macellaria: in cauponia: ⁊ hmõi. ex ne cleri. vl' mona. c.j. Decimum sextum in qualibet regula seu religione est sciendũ q̄ habent aliqua statuta p modũ pcepti fm expssionẽ ibi factam: vl' declarationẽ eccl'e: vt in regula minorũ: ⁊ q̄libet illorũ trãsgrediẽdo est mortale. Facere aũt ỗ aliq̄d essent aliũ religiõiũ. s. ỗ pauptatẽ castitatẽ: ⁊ obediẽtiã ẽ mortale: nõ solum q: ỗ ius humanuz: sed magis q: ỗ ius diuinum ⁊ naturale: q: ỗ factũ votũ. Horũ declarationẽ hẽs i iij. pte ti. de religiosis. Decimũseptimũ est ad medicos vt. s. cũ vocant' ad ĩfirmos debeãt eos inducere vt pfiteãtur' pctã sua. ex de pe. ⁊ re. cuz infirmitas. Et declarationem huius habes in. iij. pte ti. de medicis. Nõ aũt nõ dent medici medicinã in detrimentum aie, p salute corpali: vl' alia causa: puta q̄ mulier grauida faciat abortiũ ne ipa moriat: vl' ne fornicatio sua nota fiat: quod etiam in dicta decretali, phibet: q̄ñ hoc nõ est solum de iure positiuo: ⁊ etiã diuino ⁊ naturali. Decimũoctauũ sciendũ q̄ ad statum ĩiugatorũ multiplex pceptũ fuit p eccl'am institutuz. Primo q̄ non ĩhant habentes aliquod ex impedimẽtis matrimoniũ dirimẽtibus: que sunt. xij. ⁊ habent in. iij. pte ti. j. Secũdo q̄ nõ ĩsumment matrimoniũ ĩhentes in tẽpore phibito. i. nuptias faciant: vt in. xl. ⁊ hmõi. de quo habes in. iij. parte ti. j. Tertio q̄ cũ debeant benedici: q: nõ bigami non ĩsumment matrimoniũ ante benedictionem nuptiarum. Quarto q̄ nõ fiat seu ĩhatur matrimonium clandestine. s. sine testibus saltem. Et de his oibus habes in. iij. parte ti. j. Quinto q̄ pseuerãti in adulterio alter qui est innocẽs nõ dz exactus reddere debitũ q̄ñ est notũ. xxxij. q.j. p totũ. Declarationẽ huius habes in. iij. pte

Universidad de Deusto Biblioteca

Titulus.XVII

ti.j. Sunt ⁊ alia precepta ecclesie aliquas personas pcernentia: ⁊ nō ita generalia: q̄ ⁊ cā breuitatis alijs de causis omittuntur que pertinent ad diuersos status.

De multiplici accepcōe huius nominis. s. canon.

§.XIII. De canonibus nota

q̄ canon aliq̄n sumit̄ large, p quacūq̄ regula in quacūq̄ facultate: ⁊ sic etiā sciēcia medicine d̄r habere suos canones. Aliquādo sumit̄, p omni scriptura eccl'iastica. ⁊ sic Piero. dicit in ,plogo bibliē: q̄ aliqui libri in biblia vt liber Sap̄. Eccli. ⁊ hmōi nō habētur in canone scilz libroꝝ scripture q̄ sunt approbati ab eccl'ia: vt nullo modo liceat dubitare de his que pinent in illis: ⁊ p illos argumētāt necessario, ꝛcludēdo in his que sunt fidei: fm hoc etiā quod cunq̄ habet in corpe iuris canonici dicit canon nō soluz cōstituciones eccl'iastice: ⁊ etiā dicta doctoꝝ que ibi habentur. Tertio d̄r canon stricte, p pstitutione eccl'iastica q̄ fit in pcilijs vniuersalib' vl' ,puicialib'. Nā vt dic̄ Hza. di. iij §.j. Cōciliorꝝ alia sunt vniuersalia: alia ,puincialia. Et ,puincialia: alia celebrant auctoritate romani pōtificis presente videlicet legato romane eccl'ie. ⁊ dicit ibi glo. sup v̄bo legato. s. specialiter ad b̄ destinato. licz eīm aliqs sit generalis legat': nō tm̄ pōt facere generale vel ,puinciale cōciliū: q̄ ea que romano pōtifici pcedunt: specialiter mandata generali iurisdictione nō trasferunt. ex̄ de offi. leg. q̄ translationē. Sed numq̄d metropolitanus pōt cōdere canones in suo cōcilio scz ,puinciali. Dicas q̄ sic: de puis negocijs: ⁊ de his que spectant ad onus suuz. de magnis rebus nō pōt: vt de his q̄ pinēt ad fidez: vt. xvij. di. multis. Et canones sui soluz obligant eos qui sibi sunt subditi. s. de ,puincia. Et notandū fm archidya. di. c. sup verbo legato: q̄ legat' in ,puincia sibi decreta seu cōmissa pōt statuta facere: ⁊ durāt statuta p eū etiā eo recedēte: extra de offi. lega. nemini. Et vt euites oēm calūniaz, intelligas de statutis legatoꝝ in cōcilijs ,puincialib' vel generalib'. de quib' loq̄tur hic gratianus. di. lxxvj. vtnā. De alijs precepti suis inhibitōibus ⁊ interdictis: dico q̄ si aliquē ,phibet aduocare post tps administratōis. s. sue l[illegible]ati: pōt suū officiū aduocatōis sue exercere. ff. de penis. l. vl. fm Vlin. Et silr si ad tps ,phibet illud. ff. de penis. l. unozis. Si vero sentētialiter cū cause cognitiōe: suo officio finito nihil omnino tenet statutū. Et ita intelligit̄. C. de postul'. l. j. Et q̄d glo. dicit de legato q̄ nō pōt pcilīū ,puinciale facere intelligēdū est' in his que spectāt solū ad papā. nā hoc facere pcilīū ,puiciale spectat ad metropolitanū cū suis suffraganeis: vt eo inferior nō videat̄ legatus: dicendū est q̄ q̄tum ad ,puinciā sibi decretā pōt facere pcilīū quia in ea ordinariusest. extra de offi. lega. legatos. lib. vj. Item queritur archid. di. xvij. c. j. si fiant in cōcilio ,puinciali' aliq̄ canones: ⁊ aliqs uncī. at in aliquē illoꝝ: nūquid arch'eps sine epis poterit absoluere. Rūdeo q̄ Hostiē. in. c. graue de prebe. facit circa hoc distinctionem: ⁊ dicit q̄ si formā tur statuta in forma pcilij: vt si dicat̄. Nos cōcilīū vel nos archieps de pcensu suffraganeoꝝ nostroꝝ in cōcilio pgregatoꝝ statuim' ꝛc. tūc sine pcensu eorundē nō poterit fieri absolutio vel relaxatio. ar. de tempo. ordi. si archieps. et de offi. delega. causam. Nisi forte epi hoc ei concesserint: vel sup hoc sit munitus pcuetudine vel priuilegio speciali. ex̄ de offi. ordi. duo. aut in personaz archiepiscopi sit factus canon. vt si dicat̄. Nos archieps de pcilio fratrū nostroꝝ: q̄d pcilīū cū nō imporet necessitatē: vt nota. extra de arbi. cū olim. nō multū opat̄: ⁊ sic p se poterit absoluere: satisfactiōe tamen pmissa. extra de insti. ex fr[illegible]quētib' nisi sit solēne anathema. Aliq̄ vero indistincte dicūt q̄ non potest. Nam eum statutum nō possit facere in ,puincia sine suffraganeis: nec ecōtra scz pōt absoluere. di. xvij. eps Et sic nō poterit penā tollere sine cōcilio: q: omis res ꝛc. extra de reg. iur. Cōcludit Archi. Ego credo q̄ siue si dicat nos pcilīū siue nos archieps de pcensu ⁊ cetera: nō solum archieps poterit absoluere suuz subdituz ab illo liga

Questio.

minc: imo ⁊ q̄libet suffraganeus eius poterit absoluere suū subditū: cū tal' sit ,ssia canonis siue iur. ,ar. ex̄ de sen. ex. nup. Dicit etiā Hzatia. q̄ epoꝝ pcilia. i. pgregationes q̄s faciunt epi cū clericis sue dyoc. q̄ pfuerunt dici synodi q̄uis sint inualida ad pstituendū ⁊ diffiniendū. non tū sunt inualida ad corrigendū ⁊ exorādū. habēt etiam auctoritatē impōnēdi ⁊ indicēdi. q̄d alis statutū est. di. xvij. §.j. vbi dicit glo. q̄ istud nō est vez. s. q̄ epi in synodo nō possint aliq̄d statuere: imo possunt condere canones epales: sicut archiepi ,puinciales: nō tm̄ pfuerunt dici canones: sed pstōes synodales. Et q̄libet ppls ⁊ quelibet ecclesia pōt sibi statuere aliq̄d ius. di. xj. catholica. sup quo c. dicit Archid. q̄ nullū statutū pōt facere siue cathedralis eccl'a siue alia sine pcensu epi. ex̄ de pbe. cū pfuendi nis. Et de his q̄ fiunt a pla. nouit. nisi sint aliqua minima Nō est: q: eps est caput cathedralis eccl'e ⁊ alia. ex̄ de testi. requisisti. Et sine capite nihil est faciendū fm Innō. q̄ sic nota. ex̄ de psti. cū accesissem. sed videt̄ ꝛdicere ex̄ de psti. cuz oēs. ⁊ de clerī. nō refi. cū dilectus. Sed dic q̄ illa iura possunt intelligi c̄ cōstitutio illa fuerit facta auctoritate epi: vl' nō erat qui eā impugnaret: alis nō valeret: nisi papa ex certa scientia illā pfirmasset, fm Berū, cōpostella. qui ita notat in dicto. c. cum omnes.

§.XIIII. De canonib' cōciliorꝝ

vniuersaliū: ⁊ de ip̄is concilijs vniuersalibus q̄ sint approbata. habet̄ di. xv. ⁊. xvj. p totū. ⁊ ibi etiā habet̄ d̄ canonibus apl'oꝝ qui sunt auctetici ⁊ q̄ apocryphi. Et spāliter canones seu pstitutiones edite in quatuoꝝ pmis concilijs vniuersalibus in q̄bus reprobate sunt [illegible]edā hereses tunc exorte. Approbant̄ quattuoꝝ euāgelia: vt pz dis. xv. sicut sancti euangelij. Et in di. xvij. p tot[illegible]. ostendit aperte q̄ talia vniuersalia cōcilia nō possunt celebrari nisi auctoritate pape. Idem Tho.

§.XV. De decretis summorum

potificū seu pstōnibus dici. Nico[illegible]pa. Si decreta summoꝝ pontificū nō habetis de ne[illegible]ectu ⁊ incuria redarguendi estis: si habetis ⁊ nō obseruatis: de temeritate estis redarguēdi ⁊ increpādi. di. xx. Quid sit decretuz habes. s. q̄uis etiā aliq̄n dicat̄ decretū pstō que fit in cōcilijs. Et q̄uis fm Tho. in quodlibetis. papa in iudicialibus sententijs possit errare: q: ibi ,pcedit p probationes hoim qui pnt̄ errare. Et de his intelligit̄ q̄d idcic̄ ex̄ de sen. ex. a nobis. s. q̄ eccl'a ⁊ fallit ⁊ fallit̄. Jn hmōi tū pstōnib' fuiz ⁊ decretis errare nō pōt: q: regit̄ a spūsc̄to. di. viij. qui ,ptepra. ⁊. xxv. q. j. c. violatores. Et b̄ est vez in his q̄ determinat papa vt papa. i. cū pcilio cardinaliū. Nā q̄ determinaret papa vt priuata pcona posset errare vt alij hoies: vt patz de decreto Anastasij pape: q̄d reprobat: vt nō verum. di. xix. scdm. Ite[illegible] q̄d dicit Hzeg. di. ea. Nullis phas est vl' velle vl' posse transgredi apl'ice sedis pceptā Sic ergo vnitas sue doloze pstratus quisqs apl'icis volueritcōtrare decretis: nec locū deinceps inter sacerdotes hēat: sz exors fiat a sctō ministerio ꝛc. vbi dic̄ Arcb. in rosa. q̄ istō. c. nl'i pōt eē canō late snie. s. excōicatiōs vl' et ferede. Sūt eni q̄dā q̄ apl'icā sedē ,ptumaciter negantes eē caput oim eccl'aꝝ. dicūt ipaz nō posse cōdere canones ⁊ decreta: nec hr̄e aūctatē ea pcēdi: nec eē fuanda ab ea statuta. illi tales hr̄tim ⁊ scisma sapūt: ⁊ in ipo gīe delicti tāq̄ hr̄tici excōicati sūt. xxv. q. j. violatores. Et de' talibus loquit̄ istud capl'm si dicat̄ eē canon late snie. Sunt ⁊ alij q̄ transgrediunt̄ decreta aplice sedis. nō tm̄ dicunt vl' credunt papā nō posse cōdere ea: vl' nō eē seruāda tales nō sapiūt heresim: nec sūt ipo fcto excōicati: ⁊ vecēt moraliter: ⁊ sic pnt̄ excōicari p' admonitionē: siue q̄ sit canon late snie siue ferende: nullū scq̄t incōueniēs: ⁊ varie exponēda est l'a ipi'. c. ego tm̄. ait Arcb. Credo poti' eē late snie: ⁊ q̄ loquat̄ de ,ptepto: ib' decretoꝝ, qui, s. credūt

romanam ecclesiam nō esse caput ⁊ nō posse condere decreta. Utrū papa p decretū suū sen pstitutionē vel determinationē possit facere nouos articl'os fidei. Dicit archi. in rosa. di. xv. in. j. c. q̄ articul' fidei pōt accipi dupliciter. Uno mō stricte, p his qui ,ptinent̄ in simbolo quos oz oēs fideles explicite credere ⁊ dnt̄ scire. d̄ pse. di. iiij. añ. Et sic papa nō pōt facere vl' addere nouos articl'os: sicut et nec noua sacra fm tho. Alio mō pōt dici articul' fidei largi'. Ualis. s. q̄ credere oporteat q̄d pri' nō oporteret: ⁊ sic cōprehēdit̄ articul' diffinitiōes factas a papa vl' pcilijs super q̄onib' mor̄ de fide. Et sic papa pōt facere nouos articulos: q: pōt declarare aliq̄d esse firmiter credēdū ⁊ oppositū esse hereticū: q̄d pius ante d̄clarationē nō erat necessariū illud credere magisq̄ oppositū: vt illud. Tres pcona divinas esse equales ⁊ alia multa que habent̄ in. c. canones. di. xv. q̄ post illā determinationē factā a cōcilijs vel papa nō licuit credere ,trariū sine pciudicio salutis vt pius. Et sic sumit̄ in decretali. cū xps ex̄ de hereti. vbi dicit Alan' q̄ ali illā diffinitionē de q̄ loq̄tur illa decretal' cū xps. ꝛiū dicere licebat: cum nō esset ,phibitū. Post declarationē illā nō licz ista hmōi credere explicite nō est necessariū nisi platis q̄ legē scire debēt: nō perfunctorie sed scrutabiliter. xxxviij. di. oīs. Implicite aūt credere ē credere general' q̄d credit ⁊ tenet eccl'ia: que fides sufficit in hmōi subtilitatibus fidei. dūmodo spāliter in ,trariuz nō sentiat. Largissime aūt sumēdo articulū fidei fm q̄ comprehendit oēm sniam verā circa fidē: fiue sit diffinita siue nō. In hac larga acceptiōe articl'i: sic licz dubitare de eo: q̄d nō est diffinitū ante determinationē. Dec archidiaco.

§.XVI. De decretalib' epistolis.

Quid i[illegible] decretalis habes supra. q̄ aūt habeāt decretales epl'e eādē auctoritatez sicut ⁊ decreta ⁊ canones ostendit̄ apte. di. xix. c. j. vbi in fine d̄r. Ostēdimus nullaz esse differētiā inter illa decreta q̄ in corpe canonū habent̄ aplice sedi. presulū: ⁊ ea q̄ p multitudine vix p singula vo[illegible]minū corpa re[illegible]unt̄: ci[illegible]nim pdecessoꝝ suoꝝ decretalia cōstituta atq̄ decre[illegible]les epl'as q̄s beatissimi pape diuersis tpibus ab vrbe Roma dederūt venerabiliter fore suscipiendas ⁊ custodiēdas eximios presules leonē scz mandas se ⁊ gelasiū, pbauim'. Nico. papa: ⁊ in sequēti. c. dist. e. di. dragathon. Sic oēs aplice sanctiones accipiēde sunt tāq̄ ipsius diuina voce petri firmitate: ⁊ Augu. etiā dicit in ij. lib. de doct. xpiana: q̄ iter canonicas scripturas ille sint quas apl'ica sedes habere: ⁊ ab ea meruerit epistolas accipere. dist. e. in canonicis. Et nota fm Archi. in rosa. dis. xix. in princi. q̄ nemo ligatur cōstitutione anteq̄ ad eum peruenīat: vt. xxxvj. q. ij. Si aūt. vbi nota Hug.

§.XVII. De rescriptis videlicet

dū est q̄d sit rescriptū: q̄s resc[illegible]ptū cōdere possit: sup q̄b' reb' rescripta interpētent. si sup eis dubitare ,tingat: q̄uis ac ptās ipoꝝ: q̄ro tpe duret eoꝝ auctoritas: que rescripta sint gñalia que spālia: q̄ iurisditiōi cōferūt: ⁊ q̄ merā executionē: ⁊ q̄ ius cōe ,tinēt: ⁊ q̄ grām spālē: ⁊ q̄ pena debeatur his q̄ rescripta impetrāt̄ p suggestionē falsitatis seu veri suppressionē. Rescripta pape vel pncipis sunt mandata q̄ ad instātiā alicuius vel aliquoꝝ seu, ppio motu: vl' ex relatiōib' absentiū: vl' ex suggestiōib' psentiū: vl' ad cōsultatōes fac̄. vl' cū aliq̄d alicui vl' aliq̄b' coꝝpi: collegio vniuersitati vl' ciuitati mādat̄ seu idulget̄. Talia ei ius faciūt nō gñale ⁊ spāle in negocijs ⁊ iter pcona in q̄b' inter q̄s ,pmulgata sunt. vt. C. de le. ⁊ psul. l. j. Rescriptū. pcedere pōt in eccl'iastic̄ papa in sec'larib' ipator. De iurib' autē rescriptoꝝ sacēdū est q̄ aut rescriptuz est fm ius aut ,ter ius aut ,p ius. Si ē fm ius vim pstōnis hz. Tale ei ē ōcre talis epl'a: ⁊ in cauē diffiniēdis auctoritatē hz vt. xix. dis. p totū. Si ,preter ius iuris vim pstitutōis hz: ⁊ artat illos ad quos dirigitur, Nam etsi vix ferendū iugum a sctā romana sede imponit̄: pia tamē deuotione tolerandum est. vt. xix. distin. i. memoriā: aut is cui mandatū dirigit̄ ratōnabilem cām assignet: q̄re q̄d mandat̄ adimplere nō possit: vt ex̄ eo. Si q̄n. Si ,p ius ⁊ forte cōtra dictum dei apostoloꝝ: euangelistarū: aliq̄d ,pdeat oīno respuitur: vt. xxv. q. i. sunt q̄dam. Quia nedum minoz in maiorem sed parem non habet imperium: vt. ff. de arbi. l. naz. ff. ad trebel. l. illa a quo. §. tempestiuū. Eorum tm̄ dicta vel statuta potest papa modificare. Unde illud. Quos deus coniunxit̄ homo nō separet: sic modificat̄ p summū pontificē cōiunxit̄ cōsensu aioꝝ ⁊ carnis cōmertio: alis si ,pmum interueniat: scz consensus aioꝝ: nō scdz. i. carnis cōmertiuz separatur per ingressum religionis: vt. j. de puer. oblu. verū. ⁊. c. Ex publico. Non sic si alter coniugū velit in domo ,p pria remanere: vt. eo. ti. ex pte tua. in fi. Item modificat ⁊ aliter illud vbum. Quos de' ꝛiunxit̄ hō nō seper. s. violenter sine lege ⁊ absq̄ rōne: sic modificat. Jsiō. xxxiij. q. ij. quos deus ꝛiunxit. Si aūt ,p ius positiuū aliq̄d rescriptū emanet: ab ijs ciendū est: vt. xxv. q. ij. rescriptra. C. de pci. in pa. of. l. rescripta. nec eni rōne rescripti recedendū ē a iure cōi: vt. j. de eta. ⁊ q̄li. oz. pfi. eam te. nisi expresse in rescripto ,ptineat. non obstāte pstitutiōe vel iure tali: vt. ff. de le. iij. l. si q̄s. in pn. ex̄ de offi. delega. sup q̄onum. alis non est verisimile summū pontificem vna epl'a multa velle tollere iura: vt. j. de elec. eccl'a. C. de ino offi. tes. l. si quādo. Sz si super iure aliquo dubitario oriatur: cōsulendus est papa: vt infra de fi. instru. pastoralis. Et in hoc posset poni exēplum infra de concess. preben. vel eccle. nō va. dilectis. De qua probabiliter dubitatur: an sit reuocata per aliam decretalem posteriorem tpe non oriunde. j. de elec. ne pro defectu. Sed si rescriptum sit cōtra cōsuetudinem preualet consuetudo. Nam preualet iuri si sit ratiōabilis ⁊ prescripta: vt. j. e. ti. c. vlti. Item si rescriptū sit contra fiscum vel publicam vtilitatem respuitur p̄ma iussio ⁊ expectatur secunda: vt. C. de preci. impera. offe. l. nec damnosa. in aurē. vt nulli iudi. §. Et hoc quoq̄ iubemus. ⁊ de manda. prin. §. deinde. Si vero cōtra ius p̄uati: distinguit̄: aut in leuem ⁊ modicam lesionē: vt si papa mādet in suo rescripto q̄ non admissis dilatoriis exceptiōibus ,pcedatur in pncipali. vel si mandet actōem vel petitiōem alicuius differri: vt cum indulget cruce signatis nō cōueniri tēpore crucis tale rescriptū vz: vt. C. de preci. impera. of. l. quotiēs. ⁊ l. rescripta. Nam modica dāna tolerant̄: vt ar. xij. q. ij. terrulas. ⁊. c. si quos de seruis. ⁊. c. bone rei. ex̄ de his q̄ fi. ab epi. sine pcen. c. pastoralis. ff. de i ite. resti. l. scio. ⁊ sic exceptio modica toleratur: vt. ff. de mino. in annis. §. ltez. magna vo rescinditur: vt. C. de rescin. ven. l. rem maioris. Ceterum si rescriptū enorme alicui lesionem inducat ⁊ in totum ius c[illegible]ris absorbeat: nō valet: vt in pncipio. l. quotiens. ex̄ de deci. suggestū. ⁊ de dona. apostolice. j. d̄ ver. si. q̄d p nouale. ff. ne q̄d in loco publi. l. ij. §. sunt qui purāt. Eo saluo q̄ ex delicto auferunt̄ oia bona: vt. C. de bo. dā. per totum: extra de iudeis ⁊ saracenis: ad liberandam. j. de hereti. vergentis. ⁊ ne cle. vel mona. relatuz. alis enim nō est verisimile q̄ papa vel imperator in ,pbando actōem indulgeat: vt. C. de peti. bono. sub. l. i. li. x. ⁊. ff. de mino. l. deniq̄ in pn. Ubicūqz eni denegat̄ petitio: denegādum ē ⁊ rescriptū: vt. C. si impator ex rescripto pn. l. ij. nisi forte aliq̄d sit q̄d ,pfit impetrāti ⁊ nullo obsit: vt. ff. de sena. l. nupte. vl' si is cui pnceps sine exemplo subuenit: vt insti. de iur. natu. gen. ⁊ ciui. §. sed q̄d pncipi. ⁊. xxv. q. ij. rescriptum. Tollitur resc[illegible]ptum si p suggestionē falsitatis vel veri suppressionem fuerit impetratū: ⁊ scienter vel ignoraēter. Sz p talem q̄ nō inueniēte nō fuissent obtente l'ē: vt ex̄. e. ti. sup l'is. Etiā si rescriptū sit psentaneū iuri: vt. xxv. q. ij. ⁊ si legibus. C. si cōtra ius vel vti. publi. Et eodez modo tollit̄ si p mendaciū iuris obtineat̄ vt. xxv. q. ij. pscriptū. C. si ,tra ius vel vti. pub. l. pscriptū. Ut cū q̄s suggerēs pncipi esse de iure q̄d nō est impetrat: q̄uis nō sit verisimile pncipē in

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc falli:vt.C.de testa.l.oim. Tollit rescriptū punꝛ per posterius faciēs mentionē de pmo:ꝛ tūc iure:vt ex d̄ off.dele.ex lr̄is.ꝛ.c.pastoralis.§.pterea.i fi. Si vo i posteriori nō fiat mētio de poꝛi:tollit posteri'p pmū:sed nō ipo iure:sed ope exceptois. Et ē rō diuersitatis:q: in pmo casu certi sum' de volūtate pncipis vel pape q̄ voluerit primū tolli cū in scdo de ipso fecerit mentionē. In scdo aūt casu cū in vno de altero mētio non hꝫ de volūtate pncipis ignoꝛam' q̄d illoꝛū voluit pualere nō req̄rimus opē exceptiois ex pmo ꝯ scdm:ꝛ sic intelligim' extra.e.ti.ceterū ꝛ ex pte. Ubi aūt dubitat de duob' rescriptis:q̄d sit pmum ꝛ q̄d posterius.vtpote q: eadē data est vtriusq̄:si ipetrata a diuersis sup diuersis:sed ad eosdē iudices fuerint suppoꝛ:ꝓsolat:vt infra de offi.dele.c.sane. Si vo diuersa fuerint obtenta rescripta a diuersis ꝛ ad diuersos iudices:ſz sup eodem negocioꝛ dubitet q̄d sit pꝗus q̄d posterius:tūc seruāda est doctrina illarū decretaliū:ex.e.ti. pastoralis. ꝛ.c.cū ꝓringat. Item elidit pmū rescriptuꝫ generale p posterius spāle. Etiā si in spāli de generali mētio nō hēat. Inꝛeo tū q̄ in spāli specialꝫ ꝓtinet: vt ex.e.ti. pastoralis. Ubi aūt vtrūq̄ rescriptū est spāle:sed vnū est sup incerto aliud sup certo:req̄ritur in scdo mētio de poꝛi:vt.j.de of. dele.ex parte. Itē tollunt rescripta si ab eodē duo paria fuerint ipetrata q̄ posteri' de poꝛi mentionē nō faciat. Si ad diuersos iudices obtēta fuit cā vexandi reum coā diuersis:nūc coā istis:nūc coꝛam illis. Sec'si b̄ fiat ad cautelam:ne alterū admittat:vel ne iudices vni' interim moꝛiant. Uno tū imperratoꝛ vti intēdit:vt ex eo.ti.ex tenoꝛe.ꝛ.c.de asser.tollen.l.i.§.vlti. Sed si duo rescripta eiusdem tenoꝛis impetrant ad eosdē iudices tūc nullum est vitiū.vnū eni esse videt:vt.ff.de testa.l.vnū.ꝛ.de his que in testa.delē.l.vlti. Et.C.de bo.poſ. fm tabu.l.i.§.ij. Et rō:ꝓsuetudo curie hꝫ frequētius duplicare lr̄as ꝓpter pīcula viarū. Ubi vo q̄s impetrat diuersas lr̄as ad diuersos ꝯ diuersos:talis diuersitas nihil obest:sed si ꝯ eūdez talis diuersitas obest in pſonalib' actiōib' q̄ cōmodius coram eodē vel eisdē iudicib' poterāt exped ut.j.e.c.vlt. ff.in q̄.ca.ad eundem in.ea.l.i. Itē si diuersi impetrāt diuersas lr̄as sup diuersis ꝛ ꝯ diuersos:hec diuersitas nihil obest. Et idem si ꝯ eundem eo sa q̄ si pl'es ipetrāt diuersas lr̄as sup diuersis beneficijs ꝯ eandez ecclesiam: vn' illoꝛ obtiebit q̄ pꝗus ad executoꝛes lr̄as portabit:ex.e. ti.capl'm. Nō intelligo q̄ papa nō intēdat grauare ecclesiam in receptione duoꝛ:vt ex eo.ti.cap. Quam intentionem pape colligo ex forma lr̄arum:vt si in litteris ꝓtinetur. Si pro alio vel alijs ibidem nō scripserim' :vt.j.e.ti. mandatū.vel sic. Nisi pro alio p nos vestra ecclesia fit gratuata:vt.j.e.ti.litteris. Leteꝛ si hec vel similia in rescripto non inueniant q̄ nis ecclesia cui rescribitur fit grauata in receptione alicuius vel aliquoꝛ de mandato dn̄i pape:nō tū competit exceptio:nā etsi graue sit q̄d imponitur ab ecclesia romana ferendū est:vt.xix.distin.in memoriam vel saltem excusandum:vt extra eo.ti.si quādo. Item elidi tur rescriptum si ab appellato fuerit ipetratū infra tempus appellatiōi pfixum:vt ex de appel.sepe.ꝛ.c.oblate.j. de cōtr.vti.vel inuti.c.bone memorie. Item eliditur si ab excōicato fuerit ipetratū:vt ex d̄ eta.ꝛ quali.oꝛ.ꝛ pre. cum bone.j.de ꝓba.post cessionem.ꝛ de ꝓcu.c.vlt. Itē eliditur rescripum obtentū lite pendente:ex de li.pen.c.i ꝛ.ij.ꝛ vlti. Nam lite pendente supplicare nō licet:vt.C.vt li.pen.nisi in casibus:vt.C.vt lit.pen.l.ij. In auten.in medio lit.non expec.sac.§.sup hoc.col.viij. Item tollitur rescriptū ex vitio visibili vel inuisibili intelligibili tamen. Uitia enim rescriptoꝛ quedam sunt visibilia:quedam inuisibilia:sed intelligibilia. Uisibilia enim sunt que acuto ingenio ꝛ pspicaci oculo cerni possunt. Deq̄ bus ponunt septem exempla:extra de cri.fal.licet. Inuisibilia sed intelligibilia sunt vt suggestio falsitatis:suppressio veritatis de quibus dictū est supra. Itez cū littere impetrent nō continētes serie facti:vt extra de coha.cle.ꝛ mu.sup eo.ꝛ cām facti.vt extra de rescrip.dilectus.infra de sen.excōcū.p causa. Item si nō fiat mētio de dispensatiōe:vt extra de fi.praesby.ex tua. De cōpositione:vt infra de decimis. ex multiplici. De statuto:vt extra de rescrip. pstitut'. De priuilegio:vt extra eo.ti.cū ordinē. De snia:vt infra d̄ sentē.ꝛ re iudi.inter monasteriū. Uū vsus. Si priuilegium si dispensatio pactū. Uel si rescriptū. snia siue statutū. ſi nis tollet:nisi mentio facta ꝓbet. Elidit etiā rescriptuꝫ si p aliū fine mandato dn̄i impetret:vt extra eo.ti. nouit li.q̄ exceptio hodie fm obseruatā ꝓsuetudinē locuꝫ hꝫ in audientia litteraꝝ:nō in iudicio negocioꝝ. Si oppones ex illa decre.eo.ti.ex pte.in fine.sed illa loquit in pcuratoꝛe reuocato:cuius impetratione ratā dn̄s nō habebat. Secus si is cuius nomie impetrat: et si fine mādato ratā hꝫ impetratione. Pōt aūt quis ipetrare p alio sine mandato si sit de illis pſonis a q̄bus nō exigit de iure mandatum:vt in decre.illis.nōnulli.ꝛ ex pte. Que autē sunt ille pſone legit.ff.de ꝓcu.l.sed he pſone. Durat rescriptorum auctoꝛitas p decēnium ipetrantes copiā iudicum habuerint ꝛ neglexerint vti. Nam infra illud tpꝫ q̄cum q̄ poterunt expiri:vt.C. de diuer.rescrip.l.falso. Alij aūt doctoꝛes diꝛerūt q̄ si quis impetret rescriptū ꝛ infra annum cū copiā iudicū habuerit nō vtatur:perit rescriptū lapsu anni:vt infra eo.ti.si aūt.ꝛ.c.plerūq̄.qui sic dicunt ꝛ asserūt de plano.l.illā falso foꝛe coꝛrectam. sed q: pōtum est iura uribus ꝓcōdare:vt.C.de inoffi.dott.l.vna sic legez ꝛ decretales reduco ad ꝓcōdiā. Lege intelligo cū poſt pmū rescriptū scdm nō fuerit impetratum. Decretales illas intelligo cū impetro pimū rescriptū:ꝛ impetras scdm nō facta mentiōe de pmo agis ex priuilegio ne excipe nō possum ex pmo sup eodē negocio:ad alios iudices obtento:si in illo fraudulēter vl' negligēter infra annū ab impetratione tui scdi:vti omiserim: sic loquunt ille decre.ꝛ hunc aliū.l. illa nō ꝓsideraui. Et si per hec opinio placeat dices:vt supius tactū est q̄ ius iste incipit currere a tpe scdi rescri q̄d rōne probabis Annus p se sine secundo rescripto collit pimū rescriptum:vt dictū est:nec scdm rescriptū p se sufficit ad tollendum pimū:cū de eo nō habeat mētionē. Erit igitur vtrunq̄ necessariū ꝛ scdm rescriptum impetrari:ꝛ annū cedere:vt sic ambo cōiuncta pimum perimant. Iuxta illud. Et si nō prosunt singula queꝝ iuuāt. Et ad hoc habes optimū simile:q: imperfecta voluntas p se nō tollit solenne testamētum ꝓcedens:sed cum decēnio tollit: vt.C. de testa.l.sancimus. Doctoꝛes tū multi dicūt pimū rescriptū nullo alio impetrato sup eodē negocio tolli p lapsum anni. Generalia rescripta sūt illa in q̄bus generales seu indifinite clausule ꝓtinent.f.cum dicit talis ꝛ talis:ꝛ q̄dam alij iniuriant eidem.vel sic. Sup decimis possessionibus ꝛ rebus alijs.q̄ casu scripta ad maioꝛes ꝛ dignioꝛes pſonas.vl' ad maioꝛa negocia exp̄ssis nō extendunt: vt ex.eo.sedes apl'ica.ꝛ.c.pastoralis. Itē si ponat clausula illa. Cōtradictoꝛes ꝛc. Item illa. Amoto inde. Itē illa. Uocatis ꝛc. Tales eni ꝛ ꝓsiles clausule faciunt generale rescriptū. Item cuꝫ littere dirigunt ad oes:vt ex de pe.ꝛ re.cū ex eo. Spāle rescriptuꝫ est q̄d inter certos dirigit:ꝛ sup certis ꝛexp̄ssis reb' seu negocijs sine clausula generali:vt ex eo.ti.c.j.ꝛ.c.pastoralis.ꝛ tale rescriptum nō extendit ad alias res vl' pſonas:vt infra de offi. dele.cum olim. Sic ergo.ꝛ pmilegiū pſonale pſonaꝝ nō transgredit:vt infra de vsu pal.c.ij.infra de offi.delegatus quoniā abbas.ff.qui.mo.vsufruc.amit.l. si vsufructus.ꝛ vij.q.ij.petisti.insti.de iu.na.gen.ꝛ ci.§. sed q̄ ꝛ pncipi. ff.de iudi.l.ſz ꝛ si restituat.ff.de regu.iur.l.priuilegia.ij. q.vj.si qñ.§.diffinitiua.in.v.quādoq̄ nō obstat. de iudi.q: vo. Nam ibi agit p pmas litteraꝝ: ſz auctoꝛitate secundaꝝ.nō obstat.infra de offi.dele.qm cum fit cōmissio exp̄sso nomine dignitatis;ibi cuiꝫ littere transeūt ad suc

cessoꝛes:qui succedit pmo.in onere ꝛ honoꝛe:vt.j.de offi. oꝛdi.pastoralis. Itē nō obstat.j.de offi.deleg.c.i.vbi iurisditio ex lr̄is spālibus extendit ad alios. Nā ille casus specialis est vt extendat iurisdictio ad illos qui pcessum iudicum impediūt:vt.j.de offi.iudi.dele.ex lr̄is. Iurisditionem pferunt oes ille littere in q̄bus cause cognitio demādatur:q̄d ex forma colligit litterarū:vt cū in lr̄is cōtinet: si est ita. Si pmissis vitas suffragat cognitaꝛ veritate iustitia mediante:sicut de iure fuerit q̄d canonicū:q̄d iustum vtq̄ pmisit:vt tenet:put in instrumēto inde cōfecto vel litteris cōtinetur.ꝛ talis iudex cui negociū a pncipe ꝓmittatur:sub aliqua de his formis possunt in figura iudicij ꝓcedere. Pōt ꝛ alij vel alijs cām ꝓmittere totam vel ptem:vt j.de offi.dele. Cum te. Principium mediū vel finē: cognitiōem vel executiōem:vt.j.de offi.dele.super.q. Talis potest recusari ex causa nisi fuerit iudex petitus:vt ex de offi.dele. Cum olim magister.iij.q.iij. inducie.§. spacium. in auf.offerat.iiij.q.iij.§.item in crinali.in ver.si quis testibus. Sed ꝛ tūc poterit recusari ex noua causa: vt ex de offi.dele.infinuate. Executorie littere sunt p quas sine alicua iudiciali cognitiōe factū seu ministeriū delegat:vt ex de offi.dele.c.vlti. Talis nō est iudex sed auditoꝛ vel executoꝛ:vt ex de offi.dele.sup questionū.§.porro. Talis etsi possit recusari nisi def de volūtate ptiū:vel recipiat assensu:vt in decre.sup questionuꝫ.§.nos aūt.ꝛ.§.porro.a tali appellari nō potest nisi fines mandati excedat:vt in ea.decre.super q̄stionum.ꝛ.j.de appel.nouit.ij.q.vi.si quādo. §.si diffinitiua.in v.ab executoꝛe.C.quoꝛū appel.non re.l. ab executoꝛe. Fines aūt excedit cū aliud vl' aliter exequit q̄ mandat. Uel cū exequēdo mādatū pter ꝓmissum iniuriam infert. Nā ꝛ tūc pōt ab iniuria appellari:vt.C.d ap. l.si q̄s ꝓuocatoꝛ. Talis cū nō sit iudex:vt dictuꝫ est:nec et sit iurisditio ſz executio demādata:vt ex de offi.dele.c. vl. alteri delegare nō pōt:q: ex iurisditiōe pcedit iudicis dādi ptās:vt.ff.de iudi.om.iudi.l.iij. Et q: cū misterium cōmittit industriis eligit pſonalis:ꝛ ideo a pſona recedi nō hꝫ:vt de offi.del. vl.C.de cadu.tol.l.vna.ff.de solu.l.int artifices. Tales i exequēdo ptes iudicis nō assumat:vt.C. de execu.rei iu.l.si vt pponis. Cōtinet ius cōe lr̄e in q̄bus mādat q̄d pſonat iuri ꝛ eq̄tati:ꝛ maxime cū ipse lr̄e continent iuris determinatōes:puta ptib' ꝓuocatis vel vocatis q̄ fuerint euocandi:q̄d iustū vel q̄d canonicū ꝛc. Itē iustitia mediante vel put de iure fuerit ꝛc.vel alias cōsimiles clausulas. Gratiā cōtinent ille q̄ ꝓtinet disponez pene debite remissionē:ꝛ in q̄bus ob fauoꝛem:vtilitatem seu necessitatem recedat a iure cōi. Tria eiā sunt q̄ faciunt a iure discedi. Necessitas:vtilitas:ꝛ euidens meritoꝛ ꝓrogatiua:vt.i.q.vij.tali.ex de elec. Innotuit. Restat videre de pena iperrantiū lr̄as p subꝛeptiōem. Et est sciendū q̄ ꝓdemnandi sunt ad expēsas ꝯs altera pꝗ fecit in ea re:et circa ipm iter:vt ex.e.ti. Leteꝛ.in fi.C.de his q̄ ac.poſ. l.q̄.crimen. Et als seueritati subiaceant iudicātiū:vt.xxv q.ij.etsi nō cognitio. Naz ꝛ p.l.come.de falsis puniri pñt vt.ff.ad.l.coꝛ.de fal.l.si quis mrepserit.

§.XVIII. De doctrinis ecclesiasticis pcipue doctoꝛū.

Nota triplicem differēriā. Que dam eni sunt repꝛobate tanq̄ false ꝛ heretice:de q̄bus hꝫ xxiij.q.ij.c.pe.ꝛ dist.xv.sancta romana...in palea.ꝛ ex de sum.trī.ꝛ fi.catho.dānamus. Quedā vo doctrine declarātur apocriphe de q̄b' hꝫ in dicto.c.sancta romana.in palea.di. Dicit aūt apocriphū fm archi.di.xvi.in pn.q̄si occultū secretū:q: ſz nō in eccl'ia sed remote est legēdus. Dicit aūt aliq̄d duplicit apocriphū videlꝛ el q: ignoraꝝ q̄s fuerit auctoꝛ talis libri. Et sic i biblia dicunt aliq̄ libri apocriphi.ꝛ nō legunt publice in ecclesia:vel q: dubitat de vitate talis libri:ꝛ de hmōi apocriphis d̄: in dicto.c.sctā romana.ꝛ taliū libꝛoꝛ liber est q̄libet ad credendū vel non. Tertiū genus doctrinarū est q̄d ē approbatū ab ecclesia. Et he sunt p̄ q̄dem ꝛ pncipales doctrine seu libri biblie q̄s ita vniuersalꝫ ꝛ firmiter oꝛs credere q̄ nullo modo licꝫ de veritate ipsarū dubitare:q: b̄ eēt hereticū cū sint dicta te a spūsancto:vt pꝫ in simbolo q̄ errare non pōt. Deinde oꝛdinatiōes seu pstitutiōes ꝛ determinatiōes facte p summos pontifices vel cōcilia vniuersalia approbata:etiā idubitanter credēde. Post hec etiā opuscula sanctoꝛū patrū ꝛ doctoꝛ ecclesie sunt approbata:ꝛ pcipue hoꝛ:ſz Cypriani. Gre.nazāzeni:anastasij:hierony.,psperi:Io.chrysoſ. valerij:ambrosij:augu. Leo.pape:vt patet in dicto.c. sctā romana. Et in fi.dicti.c.dicit. Opuscula atq̄ tractatus oīm patruꝫ orthodoxoꝛ qui in nullo a sancte romane ecclesie cōsortio deuiauerūt:nec ab eius fidei p̄dicatione seiuncti sunt:sed cōionis ipsius gratia vsq̄ ad vltimū diem participes fuerūt legere decernimus. Et decretales eplē summorum pontificum venerabiliter suscipiende sunt. Nō tamen credendū est vel dicendū dicta p̄dictoꝛū doctoꝛ vel aliorū esse tāte auctoꝛitatis vel firmitatis:q̄ te sunt doctrine scripture scē vel determinatōes ecclesie facte in cōcilijs vel p summos pontifices. Nā de his nullo mō licꝫ dubitare:de dictis vero doctoꝛ licꝫ dubitare:ꝛ aliter sentire:nisi sint talia que vel sunt determinata p eccl'iam que sunt firmiter tenēda:vel que sunt als in doctrina scripture sacre cōtenta. Unde Aug. Ego solis eis scriptoꝛū qui iaꝫ canonici appellant didici:huc timoꝛe honoꝛeq̄ referre vt nullum eoꝝ scribendo errasse audeā credere:aut si aliq̄d i eis ostendero q̄d videat oꝑtum veritati:nihil aliud existimes q̄ mendosum codice esse:vel nō esse assecutum interpretem q̄d dictū est:vel me minime itellexisse nō ambigam. Alios vo ita lego q̄ quātalibet sanctitate quāta vel doctrina polleant:nō ideo verū putē q: ita ipsi senserūt: sed q̄a mihi p alios auctoꝛes vel canonicas vel ꝓbabiles rationes q̄d a vo non abhoꝛreat ꝓsuadere potuerūt.di.ix. Ego idē Aug. Noli meis lr̄is quasi canonicis scripturis inseruire sed in illis ꝛ q̄cūq̄ credebas cū inueneris incuncranter credere. In ꝗ aūt q̄d certum habebas nisi certū intelleꝛeris noli firme tenere.di.e. Unde Archi.sup dicto.c.noli.dicit. Hodie in scripturis taliū:ſz doctoꝛ aliquid posse repꝛehēdi:ꝛ nō nisi q̄d inueniat q̄d nō innitat auctoꝛitati veteris ꝛ noui testi:siue ꝓbabili siue canonica ratione. Hec ibi. Hoc patet ex eo q̄ ipsi sancti doctoꝛes sibiinuicez ꝓria in suis libꝛis diꝛerūt:sicut ꝓbi gratia. Hiero.diꝛit bigamū non eē censendū eū qui ante baptismū habuit vnā vxoꝛem:ꝛ post baptismū aliam. Aug. vo cōtrariū sensit ſz talem esse bigamū cui' snia p̄ferr':ꝛ illa Hiero.nō tenetur:vt patet di.xxvi.acutus.ꝛ.c.deinde.ex de biga. debitum. Et sil' de obseruatiōe legaliū ꝛ de reꝓhensione quā fecit paulus petro. Ad Gal'.ij. ꝓria scriꝑserunt:tū magis statur A..g.vt dictū est supra. Uez est q̄ in his q̄ ꝓtinent ad fidem vel bonos moꝛes necessarios ad salutem in nullo discoꝛdant sancti doctoꝛes realiter:etsi aliqñ sufficialiter videant sentire ꝓtraria. Item dicit Archi. super.c. quis nesciat.di.ix.q̄ rubrice decretalium auteticant.extra de ꝓhemio decretalium in fine vbi dicit vtant.ꝛ extra vt li.pen.nihil.inno. Et similiter rubrice vel tituli legales autētici sunt ꝛ allegari possunt in causis.ff.de in ite.restit. l.i. Sed rubrice decretoꝛū nō.vnde false inueniunt aliqñ xvi.q.i.placuit. Sed Inno.q̄ ita notat extra in ꝓhemio decre. Que etiā ponunt in decretis:ſz.c.seu dicta ꝓcilioꝛum summoꝛ pontificū ꝛ doc.autētica ꝛ approbata sunt:nō aūt dicta hꝫa.in pagraphis fm Io.an. Doctrina etiam beati Tho.de aquino approbata fuit:vt patet per.extuagantem. Io.xxij. Nā aūt dicta doc.p̄fatoꝛ vel alioꝛū contraria essent dictis summoꝛū pontificū cui sentēie magis est standum. Declarat Gratian' distin.xx.§.i.p distinctōnem videlꝛ q̄ in causis seu negocijs diffiniēdis. Cū ergo q̄libet negocia finem accipiant vel in absolutiōe inocētum vel ꝓdemnatione delinquētium. Absolutio vero vl' cōdemnatio nō sciam tū desiderat:sed etiā potestate p̄esi-

Doctrina b.tho. approbatur

Universidad de Deusto

De ordine tenẽdus in solutione alicuius quæstionis.

dentiũ.sõ diuinaꝝ scripturaꝝ tractatores ñ scia pōtifi cib' pēinēāt.tñ q: dignitatis eoꝝ apicē nō sunt adepti in scripturaꝝ sacraꝝ expōnib' his ꝓpōnūt. In causis vo di fficiēdis scdm post eos locũ merent. Quis aūt ordo tenēdus fit in solutiōe alicui' qōnis. Ponit Inno.di.e.d̄ q̄bus summatim explicat ibi Archi.di. Nam p̄o recurrē dum est ad scripta noui ⁊ ve.te. Scdo ad canones apl'oꝝ ⁊ pcilioꝝ. Tertio ad decreta ⁊ decretalia romanoꝝ pōtifi cum. Quarto ad scripta greca. Quinto ad scripta sctoꝝ patrũ latinoꝝ. Ultimo ad exēpla sctoꝝ. Si aūt nec vias inuenit.hoc mō ꝓgregādi sunt sapiētes:⁊ q̄d agēdi sit in uestigandũ dñs reuelabit.iuꝝ illd. Ubi duo vl' tres ꝓgregati in noie meo ⁊c. Matth.xviij. Quia tñ dictũ ē q̄ re currendũ est ad scripta greca.subdit Archi.⁊ dicit q̄ hoc locũ habuit qñ penes grecos ꝑsules catholice fidei vige bat auctoritas ⁊ exēplaria eoꝝ erāt correcta.⁊ iõ i dubijs recurrebat ad eos.di.ix.vt vetes. ¶ hoc hodie locũ nō hz Nã hodie greci sunt acephali ⁊ scripta eoꝝ corrupta fm Hug. A paucis tñ annis citra reuersi sunt ad vnitatem si dei ecclē romane. Dicit aūt glo.sup dicto.c.vt vetes faci endo cōparationē inter doctores cui magis sit credenduz q̄ Aug.in disputatiōibus.Hiero.in histoꝝ ⁊ trãslatiōi bus. Greg.in moral. Sz querit Archi.di.xx. Si Greg. q̄ fuit expositor seu doctor ⁊ papa in aliq̄ articulo ꝓius i uenit alicui illoꝝ expositoꝝ:cuius doctrina etiã est appro bata:vtiq̄ credendũ est magi Greg. in determinatione causaꝝ q̄ alijs doctoribus. In his vo q̄ vt expositor dixit videt ei nõ magis esse credendũ:q: papa:ꝑ forte q: magis ꝓsona rõni dixit:vl' q: maioris scie ⁊ sanctitatis ⁊ auctorita tis habet. Nã ⁊ inter apl'icos vn' ꝓponit alteri:vt Petr' lino. Gelasio Lucio. Et ita' interptes vt Amb. Ysi. Aug. Bede. fm Aug. Aug. in li. de doctrina xpiana dicit ⁊ ha betur.di.xix. In canonicis scripturis ecclie catholicaꝝ q̄ plurimuz diuinaꝝ scripturaꝝ solertissimus indagator auctoritatē sequat:inter quas sane ille sint quas apl'ica se des habere:⁊ ab ea meruerūt epl'as accip Tenebit igi tur hunc modũ in scripturis canonicis:vt eas q̄ ab oibus recipiunt ecclijs:ꝑponat eis quas quidaz nõ accipiunt. In eis vo que nõ accipiunt ab oib ꝑponat eas quas plures graviores q̄ accipiũt eis quas pauciores minozis q̄ auctoritatis eccl'e tenēt. Si aūt al's inuenerit a pluri bus:al's a graviorib' haberi q̄ q̄ hoc inuenīri vix possit, equalis tñ auctoritatis eas habendas puto.

§.XIX. Itē nota q̄ posteri

or ꝓstō siue lex tollit prior ē etiã si de ꝓri nullã faciat men tionē. ex de cog.spi.c.j. Secus est in rescriptis. ex de re scrip.cetes. Se us etiã de ꝑulegijs:q:.s.nõ tollit ꝑus ꝑ posterius:nisi in posterior fiat mētio de prior. no.di. xviij.qm̄.in glo.⁊ idē de ꝓsuetudine:q:.s.nõ tollit ꝑ ꝓstō nem:nisi fiat mentio de ea. ex de ꝓsti.licet li.vj. Item fm Hosti. Jo.an.⁊ Ber.q̄ ꝓstō generalis incipit artare seu obligare post duos mēses a tpe publicatiōis. Et h nisi in ipa ꝓstōne aliud ꝓtineat. Inferior aūt ꝓstitutio:vtpu ta capitulo ⁊ vniuersitatum.fm Hosti. ligat in ꝓtinenti facta,ꝑmulgatōe nisi forte absentes ⁊ ignorātes:q̄bus ne q̄ tps dabo: sed iudicis arbitrio relinquo. Item ꝓstō nō exēdit ad ꝑterita:sz tñ ad futura nisi aliud declaret. ex de ꝓsti.c.vlti. Querit aūt vtrum q̄ facit cōtra ꝓstōnem pape ꝑ ignorantiam peccet. Rñdet Tho.in qōlibetis q̄ ignorātia q̄ est cā actus causat inuoluntariũ: de semp excusat a pctō:nisi ignorātia ipa sit pctm̄. Est aut ignorā tia pctm̄ qñ quis quid pōt scire:⁊ tenet huiusmodi. Con stitutionem aūt pape omnes suo modo scire tenent. Si aliquis ergo ꝗ ꝓstōnem pape agat ⁊ habeat sufficiēs im pedimentũ ꝑ qd̄ scire nō potuerit: puta si fuit in carcere vl' in terris extraneis ad quas ꝓstitutio nō pucnit vl' vel aliquid sil'e:talis ignorātia excusat vt nō peccet agens ꝗ constitutionem pape. Hec ipse.

De legis dispēsatione ⁊ interpratione ad quē ꝑtinet.

§.XX. Itē nota q̄ dispēsa

re in legibus vl' eas interptari spectat ad ꝓlatos ⁊ rectores qui.s.in hmōi habēt ptātem nisi subita necessitas occurrat cui oportet subito obuiari:ne sequat aliq̄ incōue niēs. Nã tūc ipsa necessitas hz ānexa ipam dispēsationē legis:⁊ q̄libet ꝑ se pōt tunc interptari legē ⁊ dispēsare se cum.⁊ pcipue cũ nō pōt habere recursum ad supiorem. Si ergo quis grauiter infirmat tpe ieunij ab ecclia ꝓsti tuti:ꝑ ipm pōt dispēsare secũ in lege ieunij:⁊ interptari q̄ nõ obligēt ad illa. In obseruatione eni legũ vl' pcepto rum:maxime dz attendi ⁊ seruari intēto ferentis legē:vl' ad pceptũ:de qua si ꝓstet ⁊ ꝗia fit ad scripturã legis vel verbũ pcepti:eque obediendũ est:omissa littera legis vl' pcepti.xvij.q.v humane. Si aūt dubitēt de intētiōe stan dum est littere fm Archi.vl' habeat recursus ad supiorē si pōt:cuius est interptari ⁊ dispēsare:vl' si nō potest ha beatur ꝓsilium peritoꝝ. Possunt aūt ipi plati dispensare ⁊ debent cũ adest causa rōnabilis:puta alicui' necessita tis vl' maioris vtilitatis. Un diffin dispensatio fic ab Hosti.q̄ est iuris alleuiatio facta cũ cause.s.rōnabilis co gnitione ab eo qui pōt. Qd̄ si plati absq̄ rationabili cau sa:vl' saltem dubia ꝑ sola voluntate licētiam tribuant ve niendi cōtra leges fm Bern. in li.de dispēsatione ⁊ pce pto:nō erunt dispēsatores:sed dissipatores:⁊ peccabunt ipsi dispēsantes cũ dispensatis si eis vtunt. Un dñs dicit Lu.xij. Quis putas est fidelis dispensator ⁊ prudēs quez ꝓsti dñs sup familiã suam. Ubi tria notant in dispen santibus. Primũ est fidelitas:vt.s.in dispēsariōe habent intētionem.ibi.fidelis. Scdm ponderositas .s.cōside ret causas mouentes ⁊ qualitates ꝑsonaꝝ. de dispēsa re quasi diuersa pensare seu ponderare.ibi.prudēs. Ter tium est ptās:vt.s.in eo in quo dispensat habeat auctori tatem:⁊ sup his cũ quibus dispensat habeat p stem. ibi. quē constituit dñs ⁊c. Et nota fm Ray. q̄ phibet etiam dispensatio vbicunq̄ nō pōt fieri sine manifesta declara tione eccl'e:⁊ vbi nō est iusta causa dis andi.j.q.vij.tu li. Aliqñ vero dispensatio est debita: hoc vbi iusta causa est dispensandi: que iusta causa multiplex pōt esse: vt.j. q.vij.requiritis. §.nisi rigor.⁊.c.⁊.§.sequē. Et q̄ius di spensatio ex iusta causa fit debita:⁊ peccet ꝑlatus nō dispēsando: vt est ar.ij.q.v.q̄to.in fi.tñ subditi nō hñt ius petēdi:nisi forte supplicādo. Aliqñ dispēsatio est pmissa: vt di.l.si q̄s ꝑsbyter. Et papa quidē i oib' pure positiuis habet plenitudinē dispensandi. Et sic dicit habere oia in ra in scrinio pectoris sui. ex de consti.licet.li.vj. q̄tum.s. ad interpretationē ⁊ dispēsationem. In aliquibus tamen nō cōsueuit dispēsare. Ex pi aūt dispensare possunt fm cō munem opinionem doctoꝝ in his que nō sunt eis a iure phibita. ex de sentē.excōm. nuper.⁊.di.l.miror.in glo. Que autez eis phibeantur ⁊ pape reseruentur in parte habes in predicta glo. Et inde etiaz.in.iij.parte. Et nota fm Inno.in glo.sup.c.dilectus. ex de tem.or.q̄ ego non licet dispēsare sup faciēdo:vt.s.aliquid faciat ꝗ canones nisi vbi pmittit el a iure. ex de cōsti.c.j. nisi ꝗia ꝓsuetudi ne ⁊ ꝑscripta esset ei derogatũ. ex de ꝓsue.c.vlti. Sup eo aūt qd factum est semp pōt dispensare vt tolerēt nisi ꝑ hibeatur.ar.ad hoc.xvij.q.v.hoc videt. Dico ⁊ forte me lius q̄ vbi ius cō edit dispensationez simpliciter pōt. Et sic loquit decre. ex de sen.ex.nuper. Si autē dispensatio non conceditur a canone nunq̄ pōt eps dispēsare etiam si in canone inueniat q̄ papa dispensat. ex de ꝓsc.gui.⁊ affi.q̄ dilectio.q: cum epi debeant seruare canones non debēt ꝗfacere nisi expsse ꝓcedat.xxv.q.j.c.j.⁊ sequē. hec Inno. De dispēsatiōibus que ꝑnt fieri ꝑ epos. de in.iij pte ti.de statu eporum. Notandũ etiã q̄ corpus totũ iu ris canonici habet in quattuor libris.s.Decreto.Decretalibus.Sexto ⁊ Clementinis. Compilator decreto fuit Gratianus monachus:qui opus illud edidit,Anno do

De cōpilatoribus iuris canonici.

mini.M.C.vel circa.vt dicit Hugo.ij.q.vj.§.forma.fue runt ante hanc cōpilationē quedã alie.s.Isid.postea yuo nis. Distinguit aūt in tres partes. Nã prima ꝓtinet cētũ ⁊ vnam distinctiones. Scda ps cōtinet triginta sex cau sas:quarũ quelibet hz plures questiones. Et in.xxxiij.cã tertia questio ꝓtinet tractatũ spālē ⁊ plixuz.de penitēcia. qui sic allegat.s.de pe.di.tali.⁊ ꝓtinet septē distinctiones. Tertia ps dicit de ꝓsecratiōe:⁊ habet quinq̄ distinctōes Primus qui fecit ibi lecturã fuit Hug.qui nimis scrupulo sus fuit in suis determinationibus. Sed glosa cōis ei' est Jo.satis bona. Addidit tñ Bar.bux.quedã ad dictas gl. que corrigūt opi. Jo.vel melius declarant. Post fecit solē nem appatũ sup eo. Archid.q̄ dz rosariũ. Cōpilato: vero decretaliũ fuit magister Ray.magister ordinis pdicatoꝝ ad requisitionē ⁊ iniunctionē Greg.noni.anno dñi. M. cxxx.vel circa. Et diuidit liber ille in q̄nq̄ ptes ⁊ q̄libet ps hz multos titulos:q̄ tituli exprmūt materias.de q̄b' ibi agit. Et allegat nō ꝑ partes sz ꝑ titulos ⁊ capitula:⁊ an tiquitus ante titulũ dicebat extra.s.decretũ ¶ a modernis dimittit illud extra. solũ lus allegat cũ.c. Glose cō munes eius sunt Bern. sed plurimi fecerūt apparatũ seu lecturas sup eisdē.vt Inno.iiij.Hosti. Jo.an.in nouella. Job.de lignano. Pe.de anch. ffranc.zamb.Anto.de bu trio.Abbas de sicilia.⁊ alij. Sextũ libz cōpilari fecit Bo nifa.viij.ano. dñi. M.CCC.vl' circa q̄ dicit. Sextus q: se quitur ad.v.li.decretaliũ.⁊ hz titulos ⁊ capl'a sicut decre tales:⁊ fm illũ ordinē:nō tñ oēs illos titulos habet. Un de de matrimonio parũ ibi agit. Glo.cōis eius est Job. an.qui etiã sup eo fecit apparatũ in nouella.Archi. etiaz fecit appar. Dñicus d̄ sancto Geminiano notabiliter scripsit:⁊ alij multi. Quartus liber dicūtur Clementine ex eo q̄ sunt sub Clemente in cōcilio Uien.edite post modi cum tēpus a compilatione Sexti. Clemēs tñ morte pre uentus nō promulgauit eas. Sed Jo.xxij.successor eius habet titulos fm ordinē decretaliũ:¶ nō oēs illos allega tur ꝑ titulos ⁊ capl'a:sed cū additione in clementinis:sicut allegat qd̄ habe ij.li.v. Et hoc ad differentiã titulorꝝ qui habētur in decretalibus. Glo.eius cōis ⁊ notabilis est Jo.an.sz fecerūt apparatũ sup eis Pau.de leaza. ffran. de zamb.Jo.de imol.⁊ zen. Reperiunt etiã queda statutiones eccl'ie que nō sunt in corpore iuris. Et ideo dicuntur extrauagantes:que postq̄ sunt ꝑmulgate ligāt:sicut que habentur in corpore iuris:precipue cū sciuntur.

Titul'.XVIII. De lege ciuili

¶ Quo tēpore ius ciuile conditũ sit q̄tum liget.de legũ diuersitate ⁊ earum effectu. Cap. vnicum.

Ex seu ius ciuile sic

I describit ab Isid in.v.etymol'. Jus ciuile est q̄d q̄sq̄ ppl's vel ciuitas sibi ꝑpriũ diuina humanaq̄ cã ꝓstituit.dis.j. Glo.cã pma cōtēplatione dei ⁊ hoim. Addit archi.ꝑēplatiōe.i.ad re uerētiã dei ⁊ vtilitatē hoim. Si eñ lex ꝓtineat aliq̄d ꝗ deũ vel hoies repellēda est. Un si imperator vel alius princeps faceret legē ꝗ ius naturale:puta q̄ dñia rez trãsferent de vno in aliũ sine cã.talis lex nec in foro aie nec in foro ꝑtē dioso valet ⁊ remittit ad nota.ꝑ eũ.ix.q.iij.ꝑ principalem Et ibi dicit q̄ si imperator vult ex rescripto auferre rē meaz nō pōt:q: rez dominia sunt de iure naturali.insti. de iure na.§.vl.fm ac.⁊ olde.Jo.tñ ibi in gl.sentit cōtrariũ ꝑ le ges.ff. reiv̄ē.itē verberatũ.⁊.ff.de euic.l.lucius. Sz di cit archi.q̄ nō obstant iste leges q̄ volūt q̄ imperator' licz ꝑdia nostra dare militibus ob publicã vtilitatem.naz il lud verũ est pretio nobis dato. Dic ergo q̄ oia sunt princi pis.vt dicit lex alle.oia.s.fiscalia. Et sic intelligit.ibi Ol de. Et ad hoc facit qd̄ dz.xxiij.q.viij.tributũ.§.Quis. Di cit etiã idē archi.di.xij.in princ.q̄ licz romana ecclesia sit mater ⁊ caput oim ecclesiarũ ratione principij institutio

nis ⁊ plati a.vt di.xxj.q̄uis.nõ tñ est dñia aliarũ eccl'iarum:nec papa est dñs fm Bern. Ad Euge. Et q̄ papa nō sit dñs oim episcoporꝝ est optimũ.ar.vij.q.j.mutationes: q̄uis eñ res eccl'ie sint eius vt principalis dispensatoris non tñ sunt eius vt dñi possessoris:vt dicit Tho.ij.ij.q.c. Unde ⁊ symoniã cōmitteret papa recipiendo,ꝑ re spiritu ali aliquid de redditibus eccl'ie:vl' et ab aliquo seculari d̄ bonis suis. Et hoc sane intelligēdũ. Nam q̄ papa in col latione beneficiorũ recipiat annatas taxatas non est hoc accipere temporalia ꝑ spũalibus:sed suis ⁊ curie necessita tibus prouidere qd̄ fieri pōt. Jus militare sic describit. De iure militari q̄d fit.
Isid.q̄ est belli iferēdi solēnitas. Archid.i.ius qd̄ de mi litibus ⁊ ꝑ militibus est statutũ:qd̄ est ꝑs iuris ciuilis. Et imporpue ponit:q: ponit seu dscribit nō essentiã talis iu ris sz eius effectus ꝑ exēpla. Solēnitas.i.solēnis ordina tio seu dispositio exercitus:q̄.s.debeāt in primo loco esse: quisin secūdo:qui in tertio:⁊ hmōi. ffederis pacis.s.com ponēde:signo dato:scz tuba vl' cornu egressio vel ꝓgressio in hostē signo dato receptio.s.in domũ. ffiagitij militaris disciplina.i.pena seu punitio delicti. Si loc' deserat.glo. Qui fugit in bello publico fm cano.ifamis est fm leges capite punit. Et d̄: fm archid.deserto:militie qui ꝑ lon gũ tps euagatus ad castra reducit. Stipendioꝝ modus scz qualiter militi ⁊ qualiter peduti tribuat. Dignitatũ gra dus in quo gradu differāt q̄s dignior vl' iuꝝior alio. Pre mioꝝ honor: qualiter.s.q̄dã magis:q̄dã minus honor:ut veluti cũ coronam vel torques donat. Corona d̄: hic maius munꝰ. Torques minus munus. Prede decisio.i.diuisio: ⁊ ꝑ personarũ qualitatibus ⁊ laboribꝰ iusta diuisio ac prin cipis portio. Glo. Nõ ergo omia q̄ capiunt in bello sunt principis ⁊ videt esse ꝗ.xxiij.q.v.dicat.vbi d̄: q̄ regis sũt omnia intelligendũ:q: ad ipm debēt deferri omnia ⁊ pre sentari:⁊ ipse dz diuidere fm merita ꝑsonarũ. xij.q.ij.vul terane. Et itellige d̄ bello nō iniusto nã i iniustooia q̄ capi unt dñt restitui fm oēs doctores. Jus publicũ dic Isid. De iure publico q̄d fit.
est in sacris sacerdotibus ⁊ magistratib'.di.j.vbi Archi dia.publicũ.i.ius qd̄ est ꝑ his cōstituũ est.i.ꝑsistit in sa cris.i.rebus deo dicatis venerandis:sacerdotibus hono randis:magistratibus timēdis ⁊ obediēdis:sicut sunt ꝑ fectus ꝑcōsul.cōsul.ꝑtor.⁊ hmōi. Et dicit hic glo.q̄ q̄ le dit sacerdotes vel res sacras ab omnib' tāq̄ ꝑ publico cri mine pōt accusari.ar.ij.q.j.in ꝑnis. Et rōne assignat ibi archid.q: he ꝑsone ad statũ reipublice ꝑtinēt:ꝑ eñ oīb nibus eccl'ie q̄ auxilio militari ꝓsistit impũ.vt.xxiij.q.viij §.Quis. Jus q̄ritũ aut Isid. est ꝑpie romanorꝝ:q: nulli De iure q̄ritum.
alij nisi romani eo vtunt:⁊ de legitimis hereditatibus.de tutelis.de curiatiorib' ⁊ vsucapionib' statuta sunt.di.j.de cōtractibus:qualiter scz debēt celebrari in scriptis vel si ne. Et dicit glo.q̄ ius quiritũ dictũ est a quirino vel romu lo qui fuit cōditor ꝑmus rome.vsi dicunt romani. Et fm gl.b dicunt romani oēs subditi romano impio. Nã impa tor ꝑnceps est totius mũdi.vt.vij.q.j.in apib'.¶ in diuers ꝑuincijs diuersi reges sunt sub co.vt.vj.q.iij.scitote. Qui ergo nō vult esse sub romano impio:nec hereditate here pōt nec alia q̄ hic enumerant de iure hũano. Juris ciui lis spēs varias ponit Isid.in eodē.v.li.etymol.⁊ noia ea rum. Et habent oia in decret.di.ij.ꝑ totũ. Un in ꝑncipio eius dicit. Costat aūt ius q̄ritũ ex legib': ex plebiscitis:ex iurisconsultis: ꝓstitutiōibus ꝑncipũ edictis senatorꝝ:⁊ pru dentũ responsis ⁊ singulas horꝝ describit. Lex fm Isid. Lex q̄d sit
est cōstitutio populi qua maiores natu simul cũ plebibus aliq̄d sanxerūt.di.ij.lex.vbi dicit archi.q̄ lex aliter sumit hic aliter supra.dist.j. Nam hic sumit stricte:,pur est spe cies iuris quiritũ. Supra aūt ,pur est genus ad omne ius scriptũ. Cōstitutio ppli dicit hic gl. Olim ppl's statuit le ges:sz hodie trãstulit ptātē in imperatorē.vt ibi.de iur.na. §.¶ qd̄ ꝑncipi. Vel q̄ hodie etiã ppl's pōt legē statuere:et qd̄ d̄: in dicta.l.trãstulit.i.ꝓcessit. Addit h archi. Dicūt q̄ dã q̄ ppl's hodie nō pōt ꝓdere legē,ar,ad b,c,de legi.l.vl.

Universidad de Deusto Biblioteca

Alij vt Lau.dicũt ꝺ.ſ.q ppl's pōt auferre [illegible]ctoritatē imperatoꝛi:ſed oēs eccl'ie nō poſſent tollere auctoꝛitatē papę. Et rō eſt:q: papa nō hz auctoꝛitatē ab eccl'ijs: ſz eccleſie ab eo.ar.di.xxi.q̃uis.ex ꝑnica eīm iuſſione ꝛ ꝓcilioꝛ aucte papa hz ſuā iuriſdictiōz:ꝛ nō ex translatōe ppl'i ſicut impatoꝛ.ex de elec.ſignificaſti. Et dicit hi q̃ ad ptātem trāſlatā p ppl'm in impatoꝛem ꝓdendi legezq̃ ppl's pōt reuocare iſtā ptātē cū vult ſicut iudex q̃ delegat:q: ꝓpetas apud eū remāſit.nec ob.illa.l.vlt.C.ꝺ le.q: ibi illud ſoli nō excludit ppl'm.ar.xv.q.vij.H.ſolus. Sed tale eſt ac ſi diceret. Soli pncipi.i.nulli alij ſoli.nec ob.ex de offi.dele.ſup qōnuz.et in.c.venerabili.q: illa iura loquūtur in delegato. In alio forte ſecus:vt.ff.de offi.pfi.l.vl.Hec Archi. Maiozes natu.glo.maiozes natu dicunt nobilitate:dignitate:antiqtate ſcia:vt.ij.q.vij.q̃rēdū. Addut Archi.q ꝑ magis,ꝑe ꝺz nobilitate. Plebiſcita ſunt q̃ plebes tm̃ ꝓſtituit. Et vocant plebiſcita eo q ea plebs ſciat:vel q ſciſcitat ꝛ rogat vt fiant. Iſi.di.ij.glo.ibi. Plebiſcita p̃ma facta fuerūt pp diſcoꝛdiā inter nobiles ꝛ plebeios:vt.ff.de oꝛi.iu.l.ij. Addit hic archi.q quodaz tpe receſſit plebs romanoꝛ a pri bus in montē auentinū:ꝛ ibi ſtatuta ab ea vocata ſunt plebiſcita:ſcita.i.ſtatuta plebis:vel q: ei' ſcia ꝛ ꝓſenſu ſtatuebantur. Eſt q̃ plebiſciū ius qꝺ plebs magiſtratu interrogante veluti tribuno ꝓſtituebat. Et hec lex ꝓ bono pacis fuit obſeruata p.l.hoꝛtenſem.vt.ff.de oꝛi.iu.l.ij. Senatuſcōſultuz eſt qꝺ tm̃ ſenatoꝛes ppl'is ꝓſulendo decernunt Iſi.di.e.Dicit ꝑ archi.in roſa.q cū ppl's romanoꝝ ita eſſet auct' vt in vnū ꝓuenire nō poſſet:cā legis ſanticēde viſuz ē ſenatū vice ppl'i ꝓſuli:vt inſti.de iur.na.H.ſenatus. Ubi ꝺz q ſenatuſcōſultū eſt qꝺ ſenatus iubet atq̃z cōſtituit ſm Lau.Et ſicut tot' ppl's interrogabat' q̃n ꝓſul legem ferebat ad ppl'z:ita ſenatoꝛes interrogabant' vice populi:q̃n cōſul legem ferebat:ꝛ ita eoꝛ cōſenſu ſenatuſcōſultū vocatum eſt. Aug. Erant aūt ſenatoꝛes centū numero:ꝛ ꝺ: ſenatus a ſenectute. Iſti electi ſunt a romulo centū:ꝛ a populo centū. Qui ob etatē ſenatoꝛes ob ſiſtu: [illegible]ines cure patres dicebant'. Vel ſenatus a ſinendo dicebant':q: ſenatores facultatē eligēdi habāt. Nam ſine licētia eoꝛ nulli licebat magiſtratū aliquē facere.i.offic[illegible]um. Et ſenat' etiaz dicebat' locus in quo ꝓueniebāt ſenatoꝛes. Conſtitutio vel edictū eſt qꝺ rex vel impatoꝛ cōſtituit vel edidit Iſiꝺ. di.e.vbi dicit Archi. Rex ſcz tm̃. Nam reges ꝓus leges tulerūt.ff.de oꝛi.iur.l.ij. Lau. Vel dic q idem eſt rex ꝛ impatoꝛ:ſed rex anteq̃ coꝛoneꝰ. Et idē ē ꝓſtitutio qꝺ edictū licz edictum poſſit dici tm̃ in ꝓcipiendo.dicunt etiam edicta ꝓtoꝛ:vt dicit Jo.que ſciſz ꝓtoꝛ ius ciuile coꝛrigens vel ſupplens vel ꝓfirmans i ambone poſita ſine ſcripta publice.ꝓponēbat ſm Hugo. Reſpōſa ſunt que iuriſcōſulti reſpondere dicunt cōſulentib'. Unde ꝛ riſa pauli oicta ſūt Fuerunt etiā q̃dam prudentes ꝛ arbitri equitatis:qui inſtitutiōes iuris ciuilis cōpoſitas ediderunt:q̃bus diſſidētium lites cōtentioneſq̃ ſopirent. Iſi.di.e.archi. Reſpōſa:id eſt ſentētie eoꝛ q̃bus pmiſſum eſt iura cōdere. Conſulti quib' datū erat ius rndendi. Conſulentib' ſup aliq̃ articulo vel interp̃tatione alicui' iuris. Ediderūt.i.expoſuerunt ꝛ interpretati ſunt inſtitutiōes cōpoſitas ab alijs

Quedā leges dicunt ab his q̃ ediderūt eas:vt cōſulares tribunitie:iulie:ꝛ cornelie. Nam ꝛ ſub Octauiano ceſare ſuffecti:conſules papius ꝛ pompeius legē tulerūt q̃ a noibus eoꝛ papia:ꝛ pompeia nuncupant':ptinēs patruz p̃mia ꝓ ſuſcipiendis liberis. Sub eodē impat[illegible]re falcidius tribunus plebis legez fecit:ne q̃s plus ex̃ncis in teſtamento legaret:q̃vt q̃rta pars ſupeſſet heredibus:ex cui' noie lex falcidia noiata eſt.di.e.Archi. Conſulares. Cum romani ferre nō poſſent ſupbiam regum cōſules fecerūt ꝛ edite leges ab illis cōſulib':conſulares dicunt. Tribunitie:cū quadam vice populus roman'a patrib' receſſiſſz fecit ſibi tribunos:q̃ ſciſz peſſent alijs:ꝛ leges facte ab eis dicunt tribunitie. Et ꝺz tribun' a tribuēdo iura vnicuiq̃z.

Vel a tribu.i.ppl'o cui p̃eerat:vel q: ppl's diuiſus fuit in tres ꝑtes:ꝛ ex qlibz ꝑte tribuni eligebant'. Suffecti.i.ſubſtituti:q̃ eīm in locū ꝓſulū ante finez ſui officij decedentiū ſubſtituebant' dicebant' ſuffecti. Iſ Falcidius. De lege falcidie quā notat hic glo.vide in.iij.ꝑte ti.x.c.de teſtamētis.

Satyra lex dicta eſt eo q ꝺe plurib' rebus lex illa loq̃tur:ſic dicta a copia rerū:ꝛ q̃ſi a ſaturitate. Vñ ꝛ ſatyram ſcribere eſt poemata varia cōdere:vt hoꝛatij: Juuenalis ꝛ Perſij. Rhodie leges noualium cōmertiōū ſunt ab inſula rhodo cognominate in q̃ antiquit' mercatoꝛū vſus fuit di.e. Et ſic hic glo.q lex illa iniq̃ſſima eſt.ſ.q patieti bus naufragiū habitatoꝛes oia auferant.ff.e.modeſtin' Sed illa lex hodie coꝛrecta eſt:vt.C.de fur.l.aut naufragia.imo tales ipo iure ſt excōicati.ex ꝺ rap.c.excōicatiōi Addit archi.q videt q ſit canon late ſnie:qꝺ etiam tenet glo.hic poſita.ſed Inno.credit q ſit canon ferende ſnie. Idem Ber.ſentit ibidem. De hoc habes in tertia parte i tractatu de cenſu.

leges rhodie

§.I. Et nota q̃ totū coꝛpus

iuris ciuilis cōis diuidit in qtuoꝛ libꝛos quoad allegatōnes.ſ.Codicem:Digeſtū:ꝛ Inſtitutā:ꝛ Autēticam. Et q̃ in eis notant' allegant' p nomen libꝛi:per titulos:p leges: p paragraphos. Cōuenienia huius diuiſionis legū humanarū ſupꝛapoſite:ſm Iſiꝺ.pulchre notat.ꝺ Tho.i.ij. q.xcv.ar.iiij. Dicit ei q̃ vnūqꝺq̃ pōt p ſe diuidi ſm id qꝺ i ei' rōne ꝓtinet ſic i rōne aial' ꝓtinet aia q̃ ē vt rōnalis vel irrōnalis. Et ideo aial per ſe diuiditur in rationale ꝛ irrationale:nō aūt diuiditur ſm album ꝛ nigrū que ſunt eius diuiſiones ꝑter eius ratiōem. Sunt aūt multa ꝑ ratiōe legis humane:ſm quozū quodlibet lex hūana ꝓprie ex ſe diuidi poteſt. Eſt eni ꝓmo de rōne legis humane q ſit derīuata a lege nature:vt ex dictis patet. Et ſm hoc poſitiuum diuidit in ius gentiū:ꝛ in ius ciuile:ſm duos modoſ q̃bus aliquid deriuat a lege nature:vt ſupꝛa dictū eſt. Nā ad ius gentium ꝓtinent ea q̃ deriuant a lege nature:ſicut concluſiones ex ꝓncipijs vt iuſte emp[illegible]es ꝛ venditiōes: ꝛ alia huiuſmōi ſine q̃bus homines ꝓuiuere nō poſſent qꝺ ē de lege nature:quia homo naturaliter eſt animal ſociale:ꝓout ꝓbat in ꝓmo politi. Que vero deriuantur a lege nature per modū particularis determinationis pertinēt ad ius ciuile ſm q aliqua ciuitas aliquod ius ſibi ad cōmodū determinat. Secūdo eſt de ratione legis q ordinet ad bonum ciuitatis. Et ſm hoc lex humana diuidi pōt ſm diuerſitatem eoꝛū qui dant operaz bono cōmuni:ſicut ſacerdotes ꝓo populo deū oꝛātes:ꝓncipes populum gubernātes:milites ꝓo ſalute populi pugnantes. Et ideo iſtis nominib' ſpecialia q̃dam iura aptantur vt ſcz ponat' ius publicum ꝛ ius militare. Tertio de rōne legis eſt vt inſtituat a gub[illegible]nāte cōmunitatē ciuitatis:et ſm hoc diſtinguunt leges ſm diuerſa regimina ciuitatuz quozū vnum regimē eſt ſm philoſophū in.iij.politi.quādo ciuitas gubernat' ab vno:ꝛ ſm hoc ponunt cōſtitutiones p̃ncipum ſeu edicta. Aliud regimē eſt Ariſtocrathia: id eſt p̃ncipatus optimozū vel optimatū:ꝛ ſm hoc ſumuntur reſponſa prudentū ꝛ ſenatuſcōſultus. Aliud regimen eſt obligathia p̃ncipatus paucozū diuitū ꝛ potentū:ꝛ ſm hoc ſumit' ius prætozū:ꝛ etiā ius honozarium. Aliud regimen eſt populi q̃. dicit' democrathia:ꝛ ſm hoc ſumit' plebiſcita. Aliud regimen eſt tyrannicū quid eſt omnino coꝛruptum:vnde ex hoc nō ſumit' aliqua lex. Aliud regimen eſt ex his cōmixtū:qꝺ eſt optimum:ꝛ ſm hoc ſumuntur leges quā maiozes natu ſimul cū plebib' aliquid ſanxerūt vt dictum eſt ſupꝛa. Quarto de rōne legis eſt q ſit directiua humanoꝛ actuū:ꝛ ſm ꝑ ſm diuerſa de q̃bus leges ferunt diſtinguunt leges que aliq̃ ab actoꝛibus earū nominantur:ꝛ ſic diſtinguit' lex iulia:vl' de adulteriis.lex cornelia de ſicarijs:ꝛ ſic de alijs. Alie denominant' nō ꝓpter actoꝛes earū:ſed ꝓpter res de quibus ſunt:vel lex de offi-

cio ꝓconſul'.lex de furtis:ꝛ hmōi. Diſtinguit aūt ius gentium a iure naturali maxime inq̃tū ius naturale eſt commune omnibus animalibus.

§.II. Quod leges humane

etiā ſeculares imponunt homini neceſſitatē ad obſeruandum in foꝛo cōſciētie.ita q nō obſeruās peccat ſi ſint iuſte. Vñ Aug.dicit. Qui legib' impatoꝛ q̃.p dei volūtate ferunt':obtempare nō vult acq̃rit grāde ſupplicū:q̃ aurē legib' impatoꝛ q̃ ꝓtra dei volūtatē ferūtur obēpare non vult acq̃rit grāde pmiū.di.ix.impatoꝛes. Pro hui' declaratione dicit.ꝺ Tho.i.ij.q.xcvj.ar.iiij.q leges humanit' poſite vel ſunt iuſte vel iniuſte:ſi ſint iuſte habēt vim obligandi in foꝛo ꝓſcētie a lege eterna a q̃ deriuant':ſm illud puerb.viij.p me reges regnant:ꝛ legū ꝓditoꝛes inſta decernūt. Dicunt' aūt leges iuſte vel iniuſte ſm q̃drupler genus cārū.ſ.finalē efficiētē:formalē ꝛ materiale. Dicunt' iuſte ex cā finali ſeu ex fine q̃n ordinant' ad bonuz cōe. Iſte eīm ēfinis legis vtilitas boni cōis. Ecōtra ē lex iniuſta q̃n eſt ꝓtraria bono cōi. Vñ q̃[illegible]liquis ꝓſidens iponit leges oneroſas ſubditis nō ꝓpter cōem vtilitatē:ſed ꝓpter priuatam ſuā:vt ꝓpter cupiditatē vel gl'iam:puta faciēs ſtatutū:q̃ qui cōmittit talē defectum ſoluat tm̃:qꝺ nō ꝓpter aliud facit niſi vt inde lucret'. Vel cū imponit tallias ꝛ gabellas vltra debitū vt theſaurizet vel pompizet. Secūdo dicunt' iuſte ex cā efficiēti ſeu actoꝛe. Cauſa efficiēs legis eſt ſtatuēs legē:ſi ergo nō excedit ptātē ferētis:q: ſcz eaz facit ſubditis ſuis iuſta eſt. Iniuſta aūt ſi fert legē [illegible]eos in quib' nō hz ptātē:puta ſi laic' cuiuſcūq̃z dignitatis etiā impatoꝛ fac[illegible] legē:q̃ extendat' etiā ad clericos vt q̃ habeant rndere in foꝛo ſuo:vel q ſoluāt tallias ꝛ hmōi. Nō eīm habēt ptātē [illegible] clerū. Tertio dicunt' iuſte ex forma q̃n.ſ. ſm equalitatē ꝓportiōis iponunt' onera ſubditis in ordine ad bonū cōe. Cū eīm vnus hō ſit ꝑs multitudinis q̃libz hō ꝛ qꝺ eſt ꝛ qꝺ hz eſt multitudinis:ſicut ꝛ q̃libet ꝑs ē qꝺ eſt totius. [illegible]ñ ꝛ natura aliqꝺ detrimētuz infert aliq̃ ptī: vt ſaluet totū. [illegible] hoc [illegible]ges,ꝓportionabiliter onera imponētes ſunt iuſte [illegible] obligāt in foꝛo ꝓſcie. Vñ ex cā rōnabili rectoꝛes ciuitatis imponūt aliquas collectas:puta ad defendēdū ſe in iuſto bello:ꝛ ſm ꝓportionē debitā q̃ ꝑ re cuſaret:peccaret. Iniuſte aūt ſūt q̃n nō eq̃liter onera imponunt' ſm ratā vnicuiq̃z ꝓtingētē ſm ſbam.ſ aliq̃ nimis grauant' enoꝛmiter:alij nimis alleuiant'. Et iſte ſunt violentie magꝭ q̃ leges. Vñ tales leges nō obligāt in foꝛo cōſciētie niſi forte ꝓpter vitādū ſcādalū vl' ꝓturbationē ꝓpē quā hō ꝺz cedere etiā iuri ſuo:ſm illꝺ. Matth.v. Qui te angariauerit mille paſſus:vade cū illo ꝛ alia duo. Quarto leges ſunt iuſte ex materia q̃n ſcz ſunt de reb' i ſe iuſtis Iniuſte aūt q̃n ſunt de reb' illicitis:puta q̃ ius diuinū vel naturale vt q̃ adoꝛāret idola:ſicut fecit Nabuchodonoſoꝛ legē q̃ oēs adoꝛarēt ſtatuā ꝛ Dañ.iij.ꝛ tales leges nullo mō ſunt obſeruāde:q:vt ꝺz Act'.v. Obedire oꝛ deo magis q̃ hominib'. Et de hmōi legib' iniq̃s ꝓdētib' eas ꝺz Eſa.x. Ve his q̃ ꝓdūt leges iniquas:ꝛ ſcribētes iniuſtica ſcriptſerūt:vt oppꝛimerēt in iudicio paupes:ꝛ vim facerent cauſe humiliū ꝑſoꝝ in mei. Quocūq̃z ergo iſtoꝛ modoꝛ ſunt iniuſte:nō obligāt in foꝛo ꝓſcie. Si tñ ſolū ex fine eſſent iniuſte ꝛ in alijs iuſte.ſ.ex materia:forma:ꝛ auctoꝛe forte ligarēt tūc. Et nota q̃ cōdē[illegible] leges iniquas: puta ad imponēdū collectas indebitas ꝛ grauamina:ꝛ tenentur ad reſtitutionē:ꝛ heredes eoꝛ oim damnozū q̃ occaſione dictarū legum aliqui paſſi ſunt:ꝛ illi q̃ induxerūt cōditoꝛes ad talē legē faciendam q̃libet inſolidū. Et ſeruātes eas leges tenent' etiā ad reſtituriones eoꝛ q̃ occaſione taliū legū lucrati ſunt. Ubi autē iuſte ſunt leges ſeculares etiā ſeruari debēt ꝛ peccāt trāſgrediētes. Vñ Gelaſi' papa. Quis aut leges p̃ncipū aut patrū regulas aut moniti ones p̃ſnas dicat debere ꝓtēni. niſi q̃ impunitum ſibi eſtimet tranſire cōmiſſum,di,x, Ubi dicit glo,q peccat oīs q̃ cōtēnit legē [illegible] ſed nō peccat omnis qui nō paret legibus vbi ſcz loqui[illegible]e ꝓſilio lex,xiij.q.j.q̃ſquis. Et ſic aliud eſt cōtēnere:aliud nō parere. Dicit Bern. in li.de diſpēſatione ꝛ precepto. Contēpt' vbiq̃z dānabilis:ꝛ ſic eſt mortale ex cōtemptu [illegible]gē trāſgredi. Ex ignozātia eīm vel negligētia nō ſemp ſm materias. Et dicit Jo.papa. Quicūq̃ ꝺ leges accipit:ꝓ leges diſſolui mereꝰ.di.x.vides. Et dicit ibi glo.q hec regula eſt vera in his in quibus eſt ꝓpetua cā,ꝓhibitionis:vt q filius ꝓhat' mrimoniū cū mre.vel dic q mereꝰ diſſoluī:niſi illud ꝓ aliaz cōſtitutionē toleretur.

§.III. De comparatione legum ciuiliū ad canonicas quoad priozitatez.

De exordio legis ciuilis.

Sciendum igitur q lex ciuilis eſt prioꝛ lege canonica tēpe. Sz lex canonica eſt prioꝛ ciuili dignitate ſeu auctoꝛitate. Primum pz ex ꝺ q lex ciuilis cepit tpe moyſi vel circa. Ve vero canonica tpe apoſtoloꝝ q̃n fecerūt ꝓſtitutionē:q̃ fideli ad fidē abſtinerēt ſe a fornicatiōe ab idolothitis ſāguie ꝛ ſuffocato.ſ.animali. Fornicatio quidē de ſe ſp fuit peccatuz mortale ſed ideo ꝓhibita:q: gentiles putabāt licitā quaſi naturalē. Alia vero ꝓhibita fuerūt:nō q: de ſe mala:ſ ad inducēdū pacificū quictū inter iudeos ꝛ gētiles ꝓuerſos ad fidē:ꝛ remouēdū occaſionē ꝛ exēpluz mali. Qui fuerūt auctoꝛes leguz ſecularium pont' Iſiꝺ.in.v.etymol'.di. Moyſes gētis hebree p̃m' oim diuinas leges ſacris lr̃is explicauit. Forone' rex p̃m' grecis leges iudiciaq̃z ſtituit. Mercuri' trimegiſt' p̃m' leges egyptijs tradidit. Solon p̃m' leges atheniēſibus edidit. Lucurgus p̃m' lacedemonib' iura ex apollinis aucte ꝓfixit. Numa pōpili' q̃ romulo ſucceſſit in regno p̃m' romanis leges edidit. Deinde cū ppl's ſeditioſos mgr̃ar' ferre nō poſſet decem viros legib' ꝓdēdis creauit:q̃ leges ex libꝛis Salonis in latinū ſermonē trāſlatas duodecim tabulis expoſuerūt.di.viij. Moyſes.ꝛ i.c.ſe.dic. Leges redigere in libꝛ. p̃m' ꝓſul Pōpei' inſtituere voluit ſ nō pſeuerauit metu obtrectatoꝝ. Deinde ceſar cepit id facere:ſ aī interfect' eſt. Paulatim aūt antique leges vetuſtate ꝛ incuria aboleuerūt. Nouc autē a Coſtātino ceſare ceperūt.ꝛ reliquis ſuccedēnꝺ' erātq̃z [illegible]mixte ꝛ ioꝛdinate. Poſtea Theodoſius minoꝛ auguſt' codicē factū ꝓſtitutionē diſpoſuit. De legib' aūt canonicis dicit Iſiꝺ.xvj.d.c.j. Canones ꝓcilio rum generaliū ceperūt a tpe Coſtātini impatoꝛis. Tempoꝛib' ꝓcedētib' ꝓſecutiōe feruēte:nō dabat' facultas docēdarū plebiū:nec licētia ep̃is ꝓueniēdi in vnū:ſ ipe Cōſtantinus dedit hāc facultatē xp̃ianis ꝛ ſub eo factū fuit p̃mum gn̄ale ꝓciliū.ſ.nicenū. Dicit tñ ibi gl.q tpe Clementis ceperūt fieri ꝓcilia.vt ptz di.xvj. Iſiꝺ. Sz ñ fuerūt.ita generalia:ꝛ ſic ſoluit' ꝓtrarietas. Fuerūt etiā facta aī tēpus ꝓſt[illegible]ni multa decreta a ſummis pōtificibus diuerſ tēpib'. Dignitate aūt ꝛ aucte leges canonice ſūt pozes adeo q leges ſeculares q̃ legibus canonicis repiunt' contrarie nullius ſunt momēti. Et hec eſt ſnia ꝓclusiua totī'. di,x, quā ꝓbat p multa ca. Et in p̃mo ca. ꝺz. Lex imparoꝝ nō ē ſupꝛa legē dei:ſ ſubt'. Impiali iudicio nō pñt eccl'ia ſtica iura diſſoluī. Et di.ea. Coſtituriōes que ſunt ꝑ canones ꝛ decreta p̃ſulū romanoꝝ:vel ꝓtra bonos moꝛes:nullius ſunt momēti. Impatoꝛ etiā dicit q ſacre leges nō dedignant' ſequi ſacros canones p̃cipue in mrimoniijs:vſuris:ꝛ hmōi. In auf.vt clerici apud ꝓpꝛios epiſ.xx.colla. vj.ꝛ.ij.q.iij. [illegible]. hinc colligit'.ꝛ extra de no.ope.nun.intelle ꝛimus. Ubi aūt euāgelicis ꝛ canonicis decretis nō obuiauerint:[illegible]ni reuerētia digne habeantur. dicit gratianus. di.x.§.ecce. Vñ ꝛ Aug. Si in adiutoꝛiuz veſtrum terreni imperij leges aſſumendas putatis non repꝛehendimus. Nā ꝛ hoc fecit Paul' cū aduerſus iniuriioſos romanū ſe eſſe ciuez teſtat'. Sz vrrū papa poſſit tollere leges quoad vtrūq̃z foꝛ:ſunt opi.ꝓ ꝓꝛa. Sed dicit Jo.an.ſuper regula poſſeſſoꝝ.de re.iu.li.vj.q vbi papa nō habet tempꝰ lem iuriſditionē:nō pōt tollere leges quoad foꝛuz ciuilem

Quo tpe leges canonice ceperunt.

Universidad de Deusto Biblioteca

nisi in his in q̃bus vertit periculum aĩe: vt v̄ uris: ⁊ huius modi. cum potestates sint distincte. di. x. quoniã. ⁊ di. xcvi cum ad verum. In his aũt in quibus vertitur periculum anime potest tollere quoad vtrũq; forum. probantur hec de iudi. nouit, ⁊ de pscrip. c. vlti.

§. IIII. Casus plures illiciti

q̃ p̄mittunt a legib⁹ secularibus: sed q; phibent iure diuino vel canonico in oibus illis casib⁹ leges ille sũt abrogate nec deceret seruari: ⁊ peccarent q̃ eas tuarent. Et primo in matrimoniis. Nam fm leges filius germãi vni⁹ pōt copulare matrimoniũ cũ filia alterius germani: vt insti. de rap. §. iter eas. ⁊. C. de nup. l. nemini. Sz fm deũ tales debent penit⁹ separari. extra de cõsan. ⁊ affi. non dz. xxxv. q. iij. pgenie. Secdo: q; fm leges puella rapta non pōt cõtrahere matrimoniũ cũ suo raptore. C. de rap. vir. l. vnica. Et idem erat olim fm antiquos canones: sed hodie pōt. extra d rap. c. fi. Tertio q; fm leges licitum est hoi soluto tenere mulierẽ solutã in pcubinã: vt in auẽ. qui. mo. na. effi. su. §. si quis. sed fm deũ etiam simplex fornicatio peccatũ mortale est: ⁊ excludit a regno dei: vt dicit apls. i. ad Cor. vi. Quarto: q; fm leges licitus est viro occidere adulterũ vxoris deprehẽsum in adulterio: si ẽ psona vilis ⁊ cui nõ debet reuerẽtiã. ff. de adul. l. marito. i. ⁊. l. si adulterium. ⁊. C. de adult. l. graccus. Insup licz patri q̃ hz filiaz in pãte occidere adulterũ filie in domo sua fornicãti ⁊ occidere filiam. ff. de adul. l. pater. ⁊. l. nõ in ea. Et silr de latrone ⁊ populatore agroz: sed fm deũ nihil horũ licz: ⁊ p hibẽtur talia cum pcipiẽ. Exo. xx. Nõ occides. Quinto q; fm leges damnat q̃ apprehẽsaz in adulterio tenet vxorem. C. de adul. l. crimẽ. ⁊. l. castitati. sed fm deũ ⁊ iura canonica pōt tenere sine vlla pẽa dũmodo ipsa velit ab adulterio recedere. xxxi. q. i. §. obaudiẽ. Sexto: q; fm leges in m̃ l̃as casib⁹ licitũ est vxorẽ repudiare ⁊ matrimoniũ rite ꝯtũ dissoluere: ⁊ maxime in casu q̃ notat. dist. x. lege. ⁊ xxvij. q. ij. sunt q̃ dicunt. sed hoc lex diuina phibet: vt in eisdem. c. dicit. Septimo: q; fm leges mulier q̃ mortuo viro nubit infra tps lucr⁹. s. vnius ãni infamis fit ⁊ incurrit multas penas. C. de se. nup. l. i. ⁊. ij. Sed fm deũ: vt apls dicit nubat mulier cui vult. extra d se. nup. c. i. in fi. ⁊ vt ibi notat Inno. Remittũtur ei oẽs ille pene q̃ sunt tm̃ ad penam ipsius: secus si inde pueniat aliq̃d ad alios. Octauo: q; fm leges filius spurius nõ est alendus: sed fm deũ ⁊ canonẽ cõtra. Nono: q; fm leges heres si nõ fecerit inuentariũ tenet ad oia debita defuncti: secus fm deum.

Decimo: q; in certis casib⁹ fm leges heres nõ tenet de maleficio defuncti: secus fm deũ. Undecimo: quia fm leges illud q̃d relinquit nisi habeat septem vel quinq; testes: non valet. C. de testamẽ. l. si vnus. Sed fm ꝯuz in relictis ad pias causas sufficiunt tres: aut etiam duo testes. extra de testa. cum esses. ⁊. c. relatum. Duodecimo: quia fm leges si pmitto aliq̃d modo pacto nõ teneo: ⁊ dico: q; nõ oritur inde actio. ff. de pac. l. iuris. Econtra est fm deuz ⁊ canones: q; mortali peccat recedẽs a pacto: ex de pac. c. primo cũ similib⁹. q. ibi no. Et idem si pmitto vni recipiẽti pro alio: q; fm deũ teneo: fm leges nõ. Tertiodecimo: q; inter emẽtes ⁊ vẽdentes pcedunt leges deceptões ꝛc. Quartodecimo: q; fm leges nõ licz emere seu vendere iura ⁊ actiões: q̃ q̃s hz ꝯ alium pro maiori pcio q̃ sit pncipale debitũ: als nõ valet emptio: nec peti poterit nisi vsq; ad illud q̃d solutũ est: nec etiaz debẽt talia iura p prevẽdi ⁊ pro pte donari. C. mandati. l. pter diuersa. ⁊. l. ab amastasio. Sed fm deũ nihil phibet me emere iura cõtra aliquẽ p minori pcio q̃ sint ipsa iura: dum tm̃ nõ faciam̃ b in fraudẽ vsure: sed ppt interesse meũ: aut laborẽ: q̃ forsan erit in rehabẽdo. Seu q; dubito ne dbito: fugiat aut ad pauptatez veniat. Quintodecimo: q; fm leges i longissimo tpe etiã possesso: malefidei pscribit: secus fz deũ ⁊ iura canonica, ex de reg. iur. possesso: malefidei, lib. vi.

Sextodecimo: q; fm leges maleficia cogitatõis regularitr nõ puniunt. ff. de pe. l. cogitatõis. Sz tamẽ omnis cogitatio mala vel a deo vel p pniam punẽda est: de pe. dist. i. Omis. Septimodecimo: q; fm leges lz magi venefici puniant: tm̃ qui hoc faciũt ꝯ imbres vẽtos ⁊ grandines pniant. C. de maleficis. eoz. Sed fm deũ eriaz talia sic facere grauissimuz pctm̃ est: vt clare pbat T̃ho. ij. ij. q. xcvi

Octauodecimo: q; fm legem licitũ est in cãsanguinis corrumpe accusatorẽ. ff. de praua, l, fi, Sed fm deuz non licz: vt patet in T̃ho. ij. ij. q. lxix.

Titulus.XIX. De priuilegijs in cõi.

¶ Priuilegia p quẽ pcedi pnt: ⁊ p quẽ ipetrari: ⁊ qn̄ ⁊ quomodo tolluntur. Capitulum .I.

Et ⁊ alia lex priuata

que d: priuilegium. di. iij. priuilegia. plenius. xxv. q. i. §. vlti. Sed est priuilegium datũ a deo: ⁊ priuilegium ab hoie. Et priuilegiũ q̃dẽ dei est q̃dã ius seu q̃dã gratia pcessa alicui in aliquo legẽ cõez. Sic fuit concessum Greg. orare pro Traiano dãnato: ⁊ martino, p quodã a seipso suspẽso: ⁊ pcessum fuit apostolis vti sortib⁹ in electiõe Matthie. ⁊ Osee accedere ad vxorẽ fornicariaz ⁊ Sansoni seipm̃ occidere: ⁊ israelitis expoliare egyptios ⁊ abrae ⁊ iacob hẽre plures vxores sil, vt ex de diuor. gaudemus. xiij. q. v. Dixit dñs. ⁊. xxiij. q. v. si nõ licz. §. nõ occides. ⁊. xxvi. q. ij. nõ statim. Ubi dicit Beda post Hiero. q̃ priuilegia paucoz cõez legẽ facere n̄ pnt: vt ex de diuor. gaudemus. Et regula iuris in vi. q̃d alicui gratiose pcedit non dz ab alijs trahi in exẽplum. Qui ex eo veraciter dicunt hac lege puata q̃ est lex. i. inspiratio certa spũsancti: hi non sunt sub lege scz cõi in illo ope contra quaz hnt ꝯium instinctũ a spũsancto. xix. q. ij. Due sunt leges. Sz caueat sibi q̃s diligẽter i hoc: q; ipe satanas trãsfigurat se in angelũ lucis: vt hẽs plura exẽpla in collatione secũda abbatis Moysi. Et ideo nisi sis oino certus de hmõi instinctu vt erãt sancti nõ dmittas legẽ. oẽs. xxiij. q. iij transferũt. Quantũ vo ad priuilegia. Noim nota: q̃ quãq; pōt legem facere ⁊ in aliq̃bus pōt priuilegiũ indulgere vt papa in spũalib⁹: ⁊ q̃nq; in tpalibus in terris sue tpalis iurisditiõis: vel qn̄ iudicium ad eũ deuoluereẽ. Et nota fm Ber. q; ecclesia romana siue papa nunq̃ consuetum aliquem cõtra se priuilegiare. ar. extra de prescrip. cũ ex officij. qd̃ est cõtra eos qui dicũt vl potius fingunt q̃ ab q̃ eorũ approbatõe nõ fit, pcedendũ fm rescripta paper hiusmodi. Item pōt cõcedere priuilegium imparo: in rẽporalibus sed nunq̃ in spũalib⁹: q; de eis nihil pōt statuere. xxvi. di. bene q̃dem. Itẽ pōt pcedere ẽpis priuilegiũ ex de rel. domi. c. cõstitutus. ⁊ de censi. cũ venerabilis. xvi q. ij. visis. Dum tm̃ hoc faciat de volũtate sui capli. extra d iure pa. pastoralis. ⁊ extra de excess. pla. sicut vnire. ⁊ multo fortius hoc potest patriarcha: quis autem possit legez facere dictum est supra.

De priuilegio a deo. quid sit.

De priuilegio hoiz. q̃. s. poli. sit valid. gat.

§. I. Interpretatio priuilegiorũ

vbi vba sunt obscura siue ambigua ad cũ spectat cuius est condere fm Hosti. ⁊ interim negociũ suspendetur extra de sen. excõ. iter alia. ⁊ extra de iudi. cum venissent. Si aũt verba nõ sunt obscura vel ambigua: tũc debet diligenter teneo: considerari. extra eo. porro. ⁊. c. recepim⁹. ⁊ pori⁹ insistendum est intẽtioni priuilegij q̃ verbis. l. q. li Marchion. ⁊ extra de ver. signi. intelligẽtia. Et q̃ vm potest fieri latissime interpretandũ est. extra de dona. cũ dilecti. ff. de cõsti. pn. l. bñficia. Et hoc nisi pnudicet iuri alieno. q; tũc reducit ad ius cõe. extra de ꝯsue. Cum dilectus Ita tm̃ q̃ aliquid operetur. Nam si aliquid indulgeretur nõ esset priuilegium. extra de ver. sig. abbate. Cõcedit tamen quãdoq; priuilegium fm ius cõmune. ex de pcu. q. i causis, q; magis solet timeri quod prohibetur q̃ quod ge-

Debitor pro

neraliter. xxiij. di. q̃d̃. tum q; multi nesciũt q̃nq; priuilegia data sibi ⁊ ignorãt iura. tum cũ frequẽter iura male obseruent: ipa priuilegia inouant. ex de treu. ⁊ pa. c. ij.

§. II. Item no. secundũ T̃ho.

De multiplici spẽ priuilegiorũ.

in summa q̃ multiplex est spes priuilegiorũ: vicz reale psonale: ⁊ cõpale. Reale est q̃d̃ ecclẽ dignitati ciuitati vl alicui loco vel aliquibus personis occasione loci: seu cuiuscunq; rei conceditur. extra eo. cum olim essemus. ⁊. c. ij. Et tale priuilegiuz p petuum est ⁊ rei adheret: ⁊ sic semp durat nisi res perimat vl destruat: vl nisi in ptez vl in totum reuocet. xxv. q. ij. ita nos. vel amittat. ex de sta. mo. recolẽtes. Et hoc dicit vex Jo. an. sup regula priuilegium ex de regu. iu. q̃ ipa res vl locus priuilegiatus eccl'ia ciuitas ⁊ hmõi. destrueretur auctoritate supioris. Si aũt destruat ab hostibus retinet oia sua priuilegia ⁊ remanẽt ibi clerici. xix. q. iij. que semel. Itẽ si auctoritate supioris trãferat ad aliũ locũ vl alij vniat. xvj. q. iij. si eps. Persona le priuilegiũ est q̃d̃ singulariter psonale dici pōt. i. illud q̃d̃ alicui vl aliq̃bus certis ⁊ ꝯpijs noibus expssis psonaliter cõcedit. ex de offi. lega. volentes. Et tale priuilegiũ psonã illius cui pcessum est nõ egrediet etiã si obtẽu dignitatis pcedit. In quo etiã casu si aliã dignitatẽ adipiscat priuilegio nõ vtitur. ex de postu. bone. ij. Tale etiã priuilegiũ ad successorẽ nõ trãsfert nisi hoc expimat: ⁊ vt dicit regula Priuilegiũ psonale psonã sequit ⁊ extinguit cũ psona. ⁊ sic est tpale ⁊ nõ ppetuũ. Est aliud psonale q̃d̃ dicõe psonale: q̃d̃ neq; pcedit certis psonis cõiter ex certis causis ⁊ in certis articulis ꝯpijs noibus nõ expssis. Et pōt poni exemplũ in minorib⁹. xxv. annis. qui gaudẽt priuilegio restõnis in ꝯtegrũ. ff. de mino. l. j. Et mlta talia reputant in iure. Loz. ⁊ priuilegiũ est illud q̃d̃ alicui vniũsitati corpori vl collegio tũ pcedit: q̃ q̃libet singularis de illa vniuersitate pōt tali priuilegio se iuuare. ex de fo. cõ. si diligẽti. vl etiã vniuersitas ipa. xij. q. ij. q̃ manumittit. Et d̃ siue pcedat vniuersitatib⁹ siue collegijs clericoz siue religiosorum. Et sic talia priuilegia appellant pcessa pdicatoribus ⁊ minoribus. d̃ excess. pla. nimis iniqua. ⁊. c. nimis praua. Et tale priuilegiũ nõ perit durãte collegio: nisi vt supra dictũ est de reali. Et vt dicit glo. summaria. xxv. q. ij. circa medũ. Cuz dubitat de priuilegio vtrũ sit psonale vl reale. psumit potius esse reale q̃ psonale. ex de insti, cuz venissent. Nõ enim ob hoc dicit psonale q̃ sola inferit psona: vt. ff. de pac. iu. gen. §. pactoz. Item hec notat differentia inter priuilegiũ ⁊ ꝯfirmationẽ: vt dicit in ipa glo. q; in ꝯfirmatiõe nihil nouũ iuris dat: vt ex de ꝯfirm. cũ dilecta. secus est in priuilegio. Item in ꝯfirmatõe nihil ponitur vl affirmat: sed totuz ꝯditionaliter intelligit: vt ex de pcess. pben. q; diuersitatẽ: ⁊ in priuilegio oia iura ponunt ⁊ certũ ibi asserit: vt ex de vbo. sig. abbate.

Quotiẽs priuilegiuz nõ valet.

§. III. Nota q̃ priuilegium

nõ valet seu euacuat multis modis. Et primo quidem si fuerit p surreptionẽ pcessum. Nã quoad fic impetrantem fauore caret. ar. d̃ rescrip. l̃ris. Et d̃: surrepticiũ: cũ impetrans suggerit falsaz cãm: ex qua psuppofita vt vera dat priuilegiũ. xxv. q. ij. etiã legibus. Secdo irritũ est priuilegiũ si sit ꝯ ꝯstitutionẽ ⁊ nõ facit mentionẽ de ea. Opz enim q̃ priuilegiũ faciat mentionẽ de ꝯstõne ꝯ quã indulget. ex d̃ his q̃ fi. a ma. par. ca. cũ nos. Tertio nõ valet si est ꝯtra ꝯsuetudinẽ: nisi faciat mentionẽ de ea qn̄ tollit p priuilegium, ex de ꝯsti. c. j. li. vj. Et hec duo etiã notat glo. Jo. xxv q. ij. in pn̄. Item si sit ꝯ sniam datam opz q̃ faciat mentionem de snia ad hoc vt tollat p priuilegiũ. ex de fide istru. inter dilectos. ⁊ no. in glo. pdicta. Quarto ipo facto priuilegiũ in fauorẽ pcessum cessare intelligit quo ipetrans siue priuilegiatus facit ꝯ illud q̃d̃ in priuilegio ipo expimit esse pcessum. ex d̃ priui. c. porro. ⁊. c. accepim⁹. Quinto cessante cã priuilegij: cessat siue cessare debet priuilegium ex de ap. cũ cessante. ⁊. xxv. q. ij. c. vlti. vbi dicit Gratia. ⁊ Bertũ. in glo. sup dicta decretali: q̃ si datur aliq̃d̃ priuilegium ex cã religionis: vl rõne pauptatis q̃cito cessat cã cessat ⁊ priuilegiũ: cum est als dãnosum. xvj. q. j. generaliter.

Sexto cessat cũ incipit alicui esse ini quũ. ⁊ pcipue i cuius fauorẽ est pcessum: vt eni dicit in regula. Qd̃ ob gratiam alicui pcedit nõ est in eius dispendiũ retroquendũ. ex de reg. iu. li. vj. ⁊ ex de vbo. sig. quid p nonale. cũ glo.

Septimo cessat ⁊ tollit priuilegiũ p scdm faciẽs plenaz siue expssam mentionẽ de priori. ex d̃ pscrip. veniẽs. fm Bof. Ho. tũ dicit q̃ p scdm spãle tollit generale. etiam si nõ faciat mentionẽ de ipo fm Jo. in glo. sũmaria vbi mouet istam q̃nem ꝯcludit q̃ nec etiã scdm tollit pus generale nisi de eo faciat mẽtionẽ. Octauo tollit p pcedẽtis reuocationẽ. ar. ff. de iudi. l. iudiciũ. q̃d̃ tũ facere nõ decet sine cã. Ex causa tũ pōt ⁊ dz reuocari: puta q̃n̄ fieret alijs lesio enormis. Item si q̃s nõ seruat priuilegia sui supioris pcessa subditis suis: etiã ipius nõ seruãtis priuilegiũ: merito reuocat. ex de eo. dilecti. Item si supior ex certa scia pmiauit indulgentiã inferioris: nõ pōt postea inferior sine licẽtia supioris reuocare. Ũ n̄ priuilegia pcessa a rege vl impatore eccle: ⁊ p papã pfirmata: nõ pōt impator reuocare. xxv. q. ij. priuilegia. ⁊. c. se. Nono tollit priuilegium p renunciationẽ ꝯpriã ⁊ expssam. ex de deci. nup. q̃d̃ intellig̃as q̃tum ad ius tangẽs renũciationẽ tm̃. Secus si papam vl aliũ tangit. ex de foro cõpe. si diligẽti. Ber. etiam dicit in glo. de reli. do. sup. c. cũ dilectus. q̃ abbas siue cõuentus priuilegio renunciare nõ pōt. Ultimo amittit priuilegium p abusũ: q̃d̃ pōt exponi p nõ vsũ vl p vsum ꝯrium. xj. q. iij. priuilegiũ. puta si est aliq̃is priuilegiatus q̃ nõ soluat decimas ⁊ oi anno. tm̃ sicut alij soluit. etsi est exemptus ⁊ cuz ꝯueniẽt coza ordinario. rñdet nec allegat priuilegiũ: nec si allegat ostẽdit. Quãdo aũt tpe nõ vtens priuilegio. amittat ⁊ quo actu vl q̃n̄ ponit Ho. ⁊ Jo. in summa ꝯfessio. lib. j. ti. v. q. iiij. Ber. etiã in glo. extra de insti. cũ venissent dosuit ꝯ hoc diuersas opiniones: ⁊ tandem sic ꝯcludit. Melius videt dicendũz: q̃ sicut sunt diuersa priuilegia ⁊ in diuersis casibus pcessa: q̃libet priuilegiũ habeat locũ in suo casu: sicut in pscriptõib⁹ in q̃bus diuersa tpa requiruntur. De hoc etiã habes. xxv. q. ij. priuilegia. i gl.

Si quis aũt allegat ⁊ ostendit priuilegiũ ⁊ nõ seruat ei fm Hosti. nõ debet imputari nõ obstãte q̃ obijciat ei q̃ nõ sit eo vsus: vl q̃ sit ꝯtra factũ. Quo eni vtẽt priuilegio qui vti nõ pmittit: nisi forte si sententia ferat ꝯtra eũ ⁊ nõ appellat.

§. IIII. Qui dicunt se exemptos ⁊ allegant priuilegia requiriri ab ordinario ostẽdere

tenent: tradere rescripta ad requisitionẽ clericoz: de q̃bus fuerit ꝯtrouersia: q̃ si ad exemptionẽ allegant solã pscriptionẽ: debẽt de hoc facere fidẽ. Si vo allegãt vtrũq; tunc si priuilegiũ ad plenũ nõ sufficiat: sed tm̃ cãm p bea⁹ pscribendi: tenent pscriptionẽ pbare: ⁊ pbatiõe pẽdente nõ turbent. Qd̃ si nõ allegant: nec exhibẽt saltem tale priuilegium q̃d̃ cãm pscribendi det dyocesani vtuntur iure suo. extra de priui. cum psone. li. vj. eccl'ia exempta. etiã monachi vl canonici ꝯuersi ⁊ ppetuo obligati: intelligunt exempti. Non aũt pbyter q̃ parochianoz curam habet quoad ea que ad ipam curam pmẽt: nec ipi parochiani. ex d̃ priui. p exemptionẽ. li. vj. Si eximant ca nonici alicuius eccle: nõ ppter b̃ sunt exẽpti clerici: sed bene ecõuerso. Sed ipa eccl'a nõ est ppter hoc exempta: vt in dicto. c. Et p monasteriũ siue hmõi locũ exemptũ. intelligi debẽt tam de ipo q̃ de cimiterio ⁊ d̃ domib⁹ monasterij: theatris: hortis: ⁊ areis: q̃ sunt iuxta ecclam. ar. xij. q. j. necessaria. ⁊. c. nulla. Legatus de latere fm Ber. bene potest cognoscere de causis cõtra exemptos. q; priuilegia eximunt a potestate eporum ⁊ huiusmodi. sed no. pape vl legatorum. nota hoc, extra de offi. lega. transla-

tionē. Monasteria monialiū etiaz si sint exempta debent singulis ānis p ordiariū visitari: vt de statu monasterii attēdē tes in clemē. Exēpti quātacūqz gaudeant libertate nihilo minus pñt cōueniri coza ordinariis rōne delicti siue ꝛct' aut de re de q̄ ꝯtra eos agit: nisi delictū sit cōmissum in loco exēpto vel ꝯtractus ibi sit factus vel ibi sit ipsa res litigiosa. Itē nō pñt ꝓueniri vbi domiciliū habēt: si alibi deliquerūt vel ꝯtraxerūt vel res ꝓsistit: nec etiā pñt diocesani illoz locoz vbi domiciliū habēt remittere exemptos: si cōueniātur ad locū vbi deliquerunt vel cōtraxerūt vl' res consistit. extra de priuileg. Volentes lib. vj. saluis q̄ dicūtur infra. Et propter hoc est sciendū q̄ quidā sunt priuilegisti. ita q̄ nec ratione delicti vel cōtractus possunt cōueniri: vt predicatores minores ⁊ cisterciēses. Exēpti non possunt cōstruere oratoria vel capellas vel loca in locis nō exemptis sine licētia dyocesanoz: nec etiā si ꝓstructis tempore interdicti in casibus nō expressis celebrare vel facere celebrari. als p ordinarios ꝓpescant. Et si propter hoc conseruatores eoz ferrent sententias cōtra ordinarios nō valeret. extra de priuileg. auctoritate. lib. vj. In locis aūt exemptis nō possunt predicta facere: nisi de licētia vel priuilegio vt in dicto capitulo auctoritate. Et vt ostēdit Gratianus. xxv. q. j. §. vlti. Sacrosancta romana ecclesia ius et auctoritatem sacris canonibus impartit: sed nō eis alligatur. Sz sicut xp̄s qui legē dedit ipsam legē carnaliter impleuit: pz in circūcisione ⁊ alijs. Postea vero vt se dominum legis ostenderet contra legis ſram leprosum mūdauit. Unde in euāgelio dicit q̄ erat docens tanq̄ potestatē habens: id est tāq̄ dominus legis addēs moralibus ea que deerant ad perfectionem umbrā figuraliū in lucez spiritualis intelligentie cōmutās: nō tāq̄ scribe coz qui legis ſra astricti nō audebāt aliq̄d addere vel mutare. Sic et summe sedis pōtifices canonibus a se siue ab alijs sua auctoritate ꝓditis reuerentiā exhibēt: ⁊ eis se humiliādo ipsos custodiūt: vt ab alijs obseruādos ipsos exhibeāt. Nō tūq̄ vero seu iubēdo seu diffiniēdo: seu decernēdo: seu aliter agēdo: se decretoz dños ⁊ ꝓditores esse pretendūt. Hec Gratia. De ista materia sic pulchre dicit Greg. xxv. q. ij De eccl'iasticis priuilegijs hoc teneat fraternitas vra: quia sicut nra defendimus. ita singulis quibusq̄ eccl'ijs sua iura seruamus. Nec cuilibet gra fauēte vltra q̄ mereat impetuoz: nec vlli hoc qd̄ sui iuris est ambitu stimulate denegabo: sz fratres meos phonorare cupio: sicq̄ honore singulos subuehi volo. dummodo nō fit qd̄ alteri iure ab altero possit opponi.

¶ De priuilegijs ordinis fratrū Predicatoz. Cap. II.

Via vero multa priuilegia processa sunt a sede aplica ordinis fratrū predicatoz: ⁊ cōuer dicit q̄ predicatores ⁊ minores gaudent cisdē priuilegijs: cū vtile sit nos ipsa priuilegia here q̄ nō facile reputunt in bullis: nisi in paucis cōuentibus. ió cogitaui ꝗ interserere summatim de ipsis priuilegijs omissis his q̄ habentur. ex de pui. nimis iniqua. ⁊ c. nimis praua. ⁊ etiā q̄busdam q̄ ponunt in tertia parte. de censuris. Qd̄ a prelatis ecclesiaz cogi nō possumus vt inuiti peccata nra cōfitemur eis: imo si vellemus non possemus: qz pbibet p summū pōtificē fratribus nostris vt peccata sua nulli nisi prelatis cōfiteri presumāt nisi a prelatis ipsis licentiez habeant: alijs q̄ fratribus nri ordinis cōfitēdi: quā licētiam dare potest solus magister ordinis.

Item cogi nō possumus ab eis q̄n omni tempore missas ⁊ diuina officia celebremus. Itē impediri ab eis nō possum' quin in ecclesia nostra. oratoria seu edificia. p nris vsibus cōstruamus. Itē in cōstruentes ecclesias vel edificia nostra sniam interdicti vel excōicationis ferre non possunt.

Item impedire nos nequeūt quin tempe interdicti seruata tamen interdicti forma diuina officia celebremus.

Item nō possunt nobis inuitis defunctorum corpora in nostris cimiterijs sepelire: vel in ecclesijs nostris missarū solēnia celebrare vl' mortuoz q̄ in nris loc tumulādi sunt exequias celebrare. Itē impedire nō possunt quin in domibus nris p lectores nostros theologia solēniter ⁊ publice legat. Itē cogere nos nequūt quin eos q̄ in nris monastrijs obsequijs sepeliamus in nris cimiterijs ⁊ ministremus eis ecclesiastica sacramenta. Item impedire nequeunt q̄n male ablata incerta ingredientiū ordinē nostrum possunt p magistrum ordinis vel priores aut eoz vicarios in locis sibi cōmissis in pios vsus ꝓuerti. Itē cogere nos nō pñt: vt de hortis vl' virgultis nris decima psoluam'.

Itē nō possunt nos cogere ad collectas, procurationes: exactiones subsidia: vel ad quascūq; pmissiones faciēdas et aucte aplice sedis nisi ipse lre de ordine nro expressam fecerint mētionē. Itē cogere nō pñt q̄ priores vel superiores nri fidelitatē cū iuramēto firmata vel manualiter obedientiā eis impēdant. Itē impedire nos nequeūt q̄n ordinādos frēs nros q̄busq̄ voluerimus epis p̄sentem'.

Itē frēs nros quos ad ordines pmouet: examinare vel pmissioni alicui obligare nō possunt. Itē subditos suos nequeunt impedire q̄n apud nos eligat sepeliri. Item in receptatores nros iterdicti suspēsionis: excōicationis seu sententias fulmiare nō pñt. Itē in bnifactores nros p eo q̄ bnifaciūt nobis sinias excōicationis suspēsionis ⁊ interdicti ferre nō pñt. Itē frēs nros ad suaū eccl'iarū negocia p tractāda: vel ad secū manēdū nō pñt assumere: vel assumptos tenere pteritu fraū sūmi pōtificis. q̄ de idulto hmōi ⁊ ordine nro expssam nō faciūt mentione: nisi quos magister ordinis vel prior, puincial' ipsoz tāq̄ idoneos ⁊ discretos eos duxerit assignādos. Itē impedire nequeūt quin fratres nri eis p sedē aplicā vel p ordinē in locis deputari: subiaceāt ordinis disciplinę. Itē impedire nō pñt quin fratres nri eis p sedem apostolicā vel p ordinē in locis deputati: p platos ordinis corrigi valeāt: ⁊ ad ordinē reuocari ꝯradictione aliqua nō obstāte. Item postratus nros nobis inuitis secū ⁊ in locis alijs sine voluntate platorum nroz tenere nō pñt. Item cogi p eos nō possumus ad ipendendū correctionis visitationis inquisitionis officium monasterijs eccl'ijs seu q̄buscūq; psonis. Item p eos cogi nō possumus ad recipiēdū curā monialiū seu quarūlibet religiosarū psonarū. Item ad vitādū mōasteria cuiuscūq; ordinis. Item ad portādū seu oferēdū lras. Item cogi nos possum' ad exequēdū vl' denūciandū sinias ꝯ principes seculares: cōitates: pplos: seu quoscūq; bnifactores nros.

Item cogi nō possum' p eos q̄ sint assessores in q̄buscūq; causis ecclesiarū vel platoz: seu ad alias lites vl' controuersias cōtingentes in causis q̄ coza ipsis tractant. Itē nō pñt nos ꝓuenire ipetere vel molestare rōne delicti cōmissi vel initi cōtractus: aut rei site posite vel existentis ex loca nra exēpta. Nec obstat ꝯ hec cōstitutio Inno. pa. iiij. in prima riū edita. Hec Bonifa. in j. de virtute ꝓspicuos. Item nō pñt nos, phibere an quoscūq; voluerim' ep̄os hñtes cōionem aplice sedis ꝓuocemus ad ponēdū primariū lapidem in oratoriis vel ecclesijs nris ad dedicandū ecclesias vel altaria: ⁊ ad bnedicēdū cimiteria nostra: si diocesani eoz infra quattuoz mēses nobis denegant predicta postq̄ per fratres nostros fuerint humiliter requisiti: aut si gravare nos volūt nimium in expensis. Honorius. Ex parte nostra. Item cogere nos nequeūt ad seruandū pacta ⁊ promissa ad q̄ frēs in aliqb' locis p̄latis ⁊ rectoribus ecclesiarū se obligauerūt in receptōe locoz. Si pacta illa sint ꝓxia iuri nro: vel fm ius p sedē aplicā absoluti nisi pacta illa facta fuerint de licētia magistri ordinis ⁊ capitulo generalis. Honorius. Religiosis fauoz. Item impediri nō possunt quin bona temporalia q̄ nobis ex successione pueniunt apprehendamus vendamus: ⁊ ipsoz pcūs in nostros vsus prout voluerimus cōmutemus. Clemēs obtētu. Item cogere nos nō pñt vt eoz ꝓstitutiōibus subijciamur. Item q̄ accedamus ad pcessiōes eoz urra ciuitates vl' ex. Alex.

Nimis iniqua. Item in oibus electiōib' ordinis excepta electione magri ordinis supior ad quē electi ꝓfirmatio pti net: si ꝓfirmare electū noluerit pōt aliū cōcedere in potez puinciales vel cōuentualem: quē maior ps p suas litteras petierit sibi dari. Boni. virtute. Item electores poz, puincialium ⁊ quētualiū cōmittere pñt fratrib' q̄ ab eis p electi ꝓfirmatione mittunt vt aliū eligant in potem: si is q̄ electus fuerat nō fuerit ꝓfirmatus ⁊ supior ad quē ꝓfirmatō pttinet possit electū quē voluerit confirmare. Alex. Ut ea.

Item apostate nostri vel q̄ eiecti de ordine fuerint non pñt licite pdicare: docere: vel confessiones audire nisi ad aliū ordinem licite transeāt: in q̄ hmōi officia exerceant. Et si secus attentare psumpserint magr ordinis ⁊ priores ⁊ eoz vicarij pñt in illos monitiōis ⁊ excōmunicatōis sententiam, promulgare. Boni. virtute. Item plati ordinis in correctionibus fratrū omissis apicib' iuris ⁊ postpositis libere procedere pñt fm ꝓsuetudines ordinis approbatas ⁊ generalia ordinis institutra. Boni. ad augmentū. Item ꝓueniri nō possum' p lras aplice sedis: vt legatorum ei' aut delegatoz eius: nisi ipse lre de indulto ꝗ etiā de ordine nro expssam facere mentionē. Boni. ⁊ Inno. Cuz sam p eius gram. Discedentes ab ordine nro absq̄ licētia platoz suoz nullus audeat retinere: ⁊ sub ptextu lras aplice sedis nō faciētes expssam de indulto hui' mētione. Boni virtute. Item q̄ nulli siue sit in religionis ordine vel ex ordine ꝓstitut' liceat deferre habitū nrm aut ſra ꝓsimile q̄ ppe eū frater pdicator credi possit: absq̄ mādato sedis aplice speciali. Qui vo ꝓprium psumpserit facere ad depondū ipm p dioccesanos locoz: cū a fribus nostris fuerint req̄sit: monitione ꝯmissa p censuram ecclesiastica: appellatione postposita compellant. Inno. Quia ꝓfusio habit'. ⁊ Boni virtute. Item ordinatio ⁊ correctio officij nri facta p fratrem Umbertum ministri ordinis nri est p sedē aplicā approbata: ⁊ q̄ ꝯordinatione pdictā nulli liceat aliq̄d immutare. Clemens. Cōsurgit. Item pnie ⁊ vota ingredientiuz ordinem nostrū pñt p platos ordinis vel eoz vicarios in obseruātias ordinis cōmutari. dūmō vota illa nō fuerint de trāscundo ad ordinē obtuātie artioris. Urban'. Quia aplici. Item pdicare libere possum' clero ⁊ pplo in locis nostris ⁊ in plateis cōibus absq̄ quoqūcūq; licētia platorum: exceptis duob' casib'. s. hora q̄ dyocesan' pdicat vel coza se pdicare faceret. Sermones aut ad clerū intermittendi: sunt a fribus qñ hora sermonis eps aliq̄ rōne vl' pgente cā ꝓuocaret generaliter ad se clerū. Boni. Inter cūcta. Item generalis vicarius magri ordinis ex prate fibi a pulegijs tradita pōt frēs oēs absoluere a pctis: a sententia excōicatiōis iterdicti ⁊ suspēsionis vt posset magr

Item pōt sup irregularitatib' dispēsare sicut mgr. Item pōt illas a suis ꝓfessoib' absolutōes. ⁊ dispensatiōes recipe q̄s ipse suis subditis pōt impartiri. Item pōt socios platoz vel pncipū corrigere et si ei visum fuerit ad ordinem reuocare. Item pōt si ei visum fuerit frēs nostros fm puilegij formam ad ordines alios licētiare: Papa vo Jo. solis magistro ⁊ puinciali, ꝓpo ꝗ cōcedit. Item pōt apostatas nostros ⁊ eiectos licentiare coercere ⁊ punire: sicut pōt magr ordinis. Item vicarius poris, puincialis pōt ex pulegijs sup frēs sue, puicie oia q̄ pōt magistri ordinis vicari'. Et insup pōt crucē pdicare: ⁊ inq̄sitores hereticoz p sedem aplicam deputatos remouere: vel q̄ sup sedeāt iniūgere: ⁊ als pōt remotos substituere: put ei visum fuerit expedire. Item vicari' poris ꝓuincialis in suo puctu pōt oia q̄ supius de vicario magri ordis posita sūt. Excepto q̄ de socijs platoz vel pncipū se intromittere nō pōt. Hec q̄ dicta sunt de vicarijs hñtur in diuersis puilegijs ⁊ pcipue. Boni. virtute. Item sorores ordis nri mgro ordinis ⁊ puincialib' sunt ꝓmisse: ⁊ ppetuo manere dñt sub mgro ordinis ⁊ poz, puincialiū magisterio ⁊ doctrina Inno. Licz olim. Clemes. Affectu sincero. Item mgr ordinis ⁊ pozes, puinciales curā aiaz sorozordinis ⁊ sollicitudinē gerentes eis de pstōnibus nostri ordinis debēt, put illis cōpetere, puidere. Inno. lz olim. Clemens. Affectu sincero. Item q̄ magr ordinis pōt pstōnes sorozordinis corrigere: ad vnifoimitatē reducere: ⁊ q̄cunqz mō in meliuz cōmutare seu reformare, put viderit expedire. Alex. Affect' prōptitudo bentuoli. Item magr ordinis ⁊ pozes, puinciales pñt mōasteria ordinis p se vl' p alios idoneos q̄tienscūqz expedierit visitare corrigēdo ⁊ reformādo ibidem tā in capitib' q̄ im mēbris ea q̄ correctione ⁊ reformatione viderint indigere: instituēdo: destituēdo: mutādo: ⁊ ordinando: put fm deū viderint expedire. Inno. lz olim. Cle. Affectu sincero. Item electio poriſſe libere pttinet ad puentū sorozInno. lz oli. Cle. Affectu sincero. Item ꝓfirmatio poriſſe ad magrz ordis vbiqz pttinet: ⁊ ad quēlibet porē, puincialē in sua, puincia: vl' ad eos q̄bus ipi duxerint cōmittēdos. Clemens. Affectu sincero. Item magr ordinis ⁊ pozes, puinciales pñt p se vl' p alios audire cōfessiones sorozordinis ⁊ ministrare eis ecclesiastica sacra. Inno. lz olim. Cle. Affectu sincero. Item magr ordinis ⁊ pozes, puinciales pñt sorozib' ordinis deputare aliqs discretos ⁊ puidos capellanos. Inno. lz olim. Cle. Affectu sincero. Item magr ordinis ⁊ pozes, puinciales pñt puersos ⁊ familiares monasterioz nostroz mutare ⁊ ordinare de ipsis: put fm deū viderint expedire. Cle. Affectu sincero. Item declaratio q̄ ille q̄ in seculo ⁊ in sclari habitu existes voto obedictie ⁊ castitatis emisso, pfessionis vinculo se ⁊ sua alicui monasterio obligarūt: ab ipsis vor, obligatōe ⁊ donatōe bonoz in ppetuū etiā aī baptismuz assumptū habitū neqūt resilire: ꝗ sunt ordini ⁊ monasterio obligate ppetuo nō obstāte ordinatōe siue pstōe. Inno. pa. iiij. de pbationis anno cōplēdo q̄ nō hz locum in monialib' fratrū pdicatoz ordinis ⁊ minoz ⁊ mrīmonium si postea p eas ꝓtum fuerit nulli firmitaī existit. Pñt etiā ipe moniales ante amū libere pfiteri. Alex. Ex tenore. Item sorores ordinis nostri illis gaudēt pulegijs q̄ nostro ordini sūt ꝓcessa vl' in posterū ꝓcedent. Inno. lz olim. Cle. Sacra vra religio. Item a iurisditōe ⁊ a prate quoqūcūqz platoz sorores nostri ordinis cū monasterijs ⁊ loq suis totaliter sunt exēpte. Bñdict'. Sacra nostra religio. Item sorores nostri ordinis ad pstationē decimaz. ꝗ q̄buscūqz suis bonis: vl' ad ꝓtribuendū in, pcuratiōibus ordinarioz vl' legatoz: aut nūcioz sedis aplice: ⁊ ad q̄scūqz tallias ⁊ collectas ac pedagia: thelonea ⁊ exactiōes alias: q̄busuis regib' ⁊ pncipib' seu alijs psonis secularibus exhibēdas minime obligant. Nico. Quāto studiosi'. Boni. Laudabilis. Bñdict'. Sacra nra religio. Item nulla sorozinri ordinis assumi pōt p quēcūqz ad aliquā abbatiā vl' regimē alicui' monasterij alteri' pfessionis sine licētia sedis aplice faciēte ꝗ statuto hmōi mētionē expssaz. Bñdictus: vt monialis. Item ex pdicto puilegio Bonifa. qd̄ incipit. virute ꝓspicuos. ⁊ p Greg. xj. innouato hoc habetur: vicz. Cōcedimus q̄ vobis vt de illis q̄ in ornamētis vl' p eis aut libris fabrica luminarib': anniuersario: septimo: vigesimo: trigesimo: seu alijs ad ppetuū cultū diuinum seu p pitantijs aut victu ad sustentationē vestrā vel indumētis: necnō p annuis censib' retinēdis. ad quorū solutionez aliq̄ dom' vri ordinis obligate noscunt: vl' de domib': pdijs ⁊ hortis alijsqz loq fm istituta vri ordinis opportunis: aut de his q̄ p hmōi domib' pdijs hortis ⁊ locis emēdis, obis legant. dūmodo pmissa nō ꝓuertant i alios vsus: ꝗ in illos dūtaxat, p q̄bus relinquūt: aut alios etiā q̄ in hac ꝓcessione vl' indulgētia pttinent: nulli canonicā portionē aliquā teneamini exhibere: ⁊ ne q̄s a vob vl' vltimax executoib' voluntatū seu decedentiū heredibus de pmissis aut de his que vobis in vltimis voluntatib' absolute legant. vl' als, p vestris necessitatibus ꝓferunt. aliquid exigere vl' extorquere psumat districti' inhibem' ⁊c.

Et nota q̄ cū a quibusdā doctoribus diceret istud puilegium, s. quoad quartā nō dandā, tolli p clementiam dudum

de sepulturis:renouatū extitit p martinū q̃ ꝯ̃ firmatū ⁊ ad remouēdū dubiū ⁊ declarādū:q ad q̃rā solnēdā delegatis nō tenenk frēs:hoc fuit additū p martinū q̃ntus videlz. Verū ne dubitationes ac controuersie q̃ alīs vos pluribus laboribꝫ ⁊ expēsis vexauerūt.de cetero vobis fient: ex certa scia decernim⁹ vt dictū p̃uilegiū Bzego.pape.rj in iudicio ⁊ extra in qualibet sui dispositiōe inuiolabiliter obseruet:nō obstātib⁹ cōstitutiōibus aplicis:illa pertim felicis recordatiōis clemētis pape.v.p decessoris nr̄i:edita in ꝯcilio vienen.q̃ incipit dudū. Nec nō p̃uilegijs gratijs ⁊ ꝯcessiōib⁹ aplicis in genere vl in spē:quibusuis personis ecclijs siue locis ꝯcessis sub quauis forma vel expssione vbor:etiā si de eis habēda essz in p̃ntib⁹ mēcio spālis:seu p q̃ p̃ntib⁹ nō expssa aut totaliter de vbo ad vbum nō inserta earū in toto seu in aliqua pte sui effectus possz aliqualiter ipediri ⁊ alijs ꝯtijs q̃buscūq. Nos eēm ex nūc irritū decernim⁹ ⁊ inane:si secus sup his aut eor aliqua a quocūq; quauis auctoritate scienter vel ignoranter ꝯtigerit attēctari:declarātes clausulā illā videlz:salua tm̄ iusticia illarū eccl'iar a q̃b⁹ mor:tuor coꝫpa assumunt:in oib⁹ alijs debere intelligi pter q̃ in his de q̃b⁹ in ipso p̃uilegio spāl'r cauet:q canonica portio minime exigat. Nulli ergo ⁊c.

Titulus.XX.De regulis

iuris sub vnico cap.ex decretalibus ⁊ libro sexto collectis.

Bia materia de regulis iuris est satis vniuersalis vtilis ⁊ breuis:ió B ponek cū glo.& abbreuiatis rñ.

Et p̃mouidedū est de etymologia nois ipsius Ad qd dic Jsid.q regl'a d: eo q recte ducit:nec aliqñ aliorsum trahit. Alij dixerūt regl'am dictā eo q regat vl nor mā recteviuēdi p beat:vl qd distortū p:auūq; est corrigat in decre.di.ij. Glo.ibi. Si regula nūq̃ aliorsum trahit:q̃ ois regl'a est ius. Sz ꝯ dicit lex q regula est q rē breuiter enarrat:nō vt ex ea ius fiat.vt.ff.de regu.iu l.j. Ad B dicas q si regula d: illud in quo aliqd statuit gñal'r nō admittis exceptōib⁹:sic ex ea n̄ sumit ius:⁊ sic sumit lex. Sz si appellas regulā id qd includit exceptōes suas secū:sic regl'a nūq̃ fallit:⁊ ita Jsid.sumit. Jo. Dicit aūt regl'a q̃si a rega:vl regl'a qd idē est qd recitudinis forma.sicut eēm p regl'am nouit scriptor modū recte scribēdi secator modū recte secādi:⁊ sic de aliis:ita p has regl'as modū recte iudicādi cognoscim⁹. Quare aūt regule iuris ponunt in fine decre.assignat duplex rō. Prima ē colorativa.videlz q: q̃ vltimo loco dicunt melⁿ memorie cōmēdant.de ꝯse. di.ij.liq̃do. Scda est vera ⁊ ꝓpria.s.vt ostēderet ius nō sumi ex regula sz regula ex iure:si eēm posite fuissent i p̃ncipio cōpilatiōis. forsitan crederet aliqs q ius quēs ex regulis sumeret. In fine g̃ ponunt vt appeat ex iure qd p̃cessit regl'as sumi. Est aūt regl'a ꝓpie regl'ariter vna q̃uis patiat exceptōes in se. Vtrū aūt exceptōes ꝯtineant sub regula breuiter dico q quoad prātē vbor q̃ in eis pferunt vniuersal'r vl saltē idefinite affirmādo vl negādo cōprehēdit exceptōes.alīs nō diceret exceptio sicut si dicerē Omis hō currit excepto eq̃ tinij:hec nō ē exceptio:q equ⁹ticij nō cōprehēdebat sub illa ꝓpōe omis hō currit. Sz si dico omis hō currit excepto titio:illa est ꝓpria exceptio:q ꝓpositio:omis hō currit bñ cōprehēdit titiū Tollit g̃ titi virtute exceptionis quoad materiā de q̃ fit sermo & quoad iuris determinatiōem exceptio nō cōprehēdit sub regula q: ꝓria rō ⁊ ius ē tā i exceptōe q̃ i regl'a. Hoc g̃ ostat exceptio:vt illd qd alīs sub vbis regl'e cōprehēdebat ad determinationē regl'e exceptiōis vnde tollat. Cōstituit aūt regula p vba q̃ de sui natura oia cōprehēdāt.s.p signa vniuersalia affirmatiua:q̃ oia cōprehēdūt de re.iu. Omis. Et p vba negatiua q̃ vniuersal'r negādo excludūt oia. de re. iu.m.vj. Nemo pōt. Et alī. Et per verba indefinita q̃ simpliciter ꝓlata equipollent vniuersalibus.xix.distin.cap.j.

Et ideo oēs regule tradunt p signa indefinita:affirmatiua vel negatiua paucis exceptis. Officiū aūt regule ē plures casus sil'ingere clauo rōnis. Vtrū aūt regula constituat ius nouū vel antiquū recitet:dubitat. Subtiliter dixerunt doctores q ē considerare tres spēs casuū. Quidā sunt iam determinati:⁊ in illis regula nō ostituit ius q: iuenit iam cōstitutū. Quidam aliq̃ sunt exceptī a legis determinatione:⁊ in illis sil'r regula nō cōstituit ius:q: non claudunt sub regule determinatiōe. Quidā sunt in q̃bus est eadem eq̃tas q̃ in casib⁹ determinatis a iure:nec tn reperiunt in iure positi:⁊ in illis regula facit ius ꝓpter idēitatē rationis nō patientis ius sil'lium casuum ee diuersum. Ego tm̄ nō recedo a vbis legis:⁊ dico q p regula nō statuit ius sed ex iure sumitur regula.alīs non video quō posset dici regula iuris. Sicut cum in regula ligni vel ferri necesse est materias p̃uenire.s.ligni vel ferrū ex q̃bus regula fiat.sic necesse est in regula iuris ius q̃d est sibi materia p̃uenisse ad hoc vt possit inde regula disponi:⁊ tūc ꝓpe loquit.l.ō re.iur.alīs debuisset dici de iur.reg. Et sic dicak q in casibus nō expssis a iure vbi ē sim'lis rō regl'a facit ius:hoc ē sine aliq̃ regula p iura q̃ hoc voluit:de rescrip. Eterū. Et si dicak q aliq̃ regule videnk p̃cessisse iuris expsse traditū nem. Dico q ius idez q̃d rō.di.i. Cōsuetudo.ab exordio rōnalis creature p̃cesserat.di.v.in p̃n.vel saltem disponēdentis rlas ius p̃cessit. Videns eēm formator rlē sic esse debere de iure q̃d in eius saltē mente sedebat formauit regulam. Allegat ramē regula p iure nō tā ex origine q̃ ex forma Et potio: est cā eius ꝓ quo facit regula. Hz eēm adiuersarius necesse ondere rōnem q̃re in illo casu nō loquitur rl'a:⁊ facit q̃d dicā infra vtile. Cū aūt d: regula iuris sumit p iure canonico:nō ciuili vt pbat regula q̃ de iure ciuili nō p̃cedit. Hec oia. Jo.an.in ... sup rubica ō re.iur. Ponent aūt ipe regule p alp' ... oetū vt melius memorie ꝓmendent ⁊ non fm ordinem iuris. Nota q̃d dicit Hiero.di.xix.q regule scor patrū ꝓ tpe loco ⁊ personā negocio instante necessitate tradite sunt. Et J... ibi. Scilicet dum est p plerasq; capl'a ex cā ... loco ... tempore:ex plena cōsiderāda sunt:quor modi q: m... allius nō indagā tur:in errores laberinthū nōnulli intricando impingunt cū ante iudicat q̃ intelligāt:ante iculpāt q̃ iterato lecta p q̃rant. Exempla ponunt i di.seq.de diuersis ordinationibus factis ab ecclesia.

Accessoriū naturaz sequi

cōgruit p̃ncipalis. Hec regula sumpta ē ex.l.ff.e.n.cū p̃ncipalis. Pone casum in p̃ncipali destructo: q: d: destructum ⁊ accessoriū.xvi.q.vij.⁊ B dixim⁹. Jtē si cā p̃ncipalis matrimonij cōmittit:sic ⁊ accessoriū sz dotis:de do. post di.re.de p̃udentia. Sed ō de iureiu.debitores.⁊.c.cū cōtingat.⁊.s.e.ti.l.licz.vbi tenet accessoriuz:⁊ nō p̃ncipale. Sō.illud ꝓpter p̃iculū aīe ... ō eueniret si nō fuaret iuramentū:⁊ dic vt in p̃dicta decre.vt ꝓtigat Jo.an.mlta alia ibi vide. Pōt sic extēdi. Fides vina ē p̃ncipale vt fundamentū in statu spiuali. Opa de genere bonor sūt accessoriū. Remota fide nil boni meritorij pōt esse in hoie.xxviij q.i.§.ex his. Vbi deest agnitio incōmutabilis vitat.s.p fidem falsa est vnus error in optimis moribⁿ:sic in p̃ticulari ope p̃ncipale ē intentio recta. Accessoria opa q̃ ex illa fiūt q̃ sequūtur naturā eius:vt sint bona.di.lxxxvi. Non iuris Et mala sunt opa si intentio mala. In his aūt q̃ sunt mala de se nō est bona intētio etsi videat. Contritio ē p̃ncipale in pnia. Confessio ⁊ satisfactio accessoria que sequuntur naturam eius ⁊ cetera.

Actus legitimi conditionem nō recipiūt neq; die.

Hec regl'a sumpta ē ex.l.ff.e.t. actus. Dicunt aūt actus legitimi emācipatio:acceptilatio hereditatis aditio:serui adoptio:tutoris datio:electio:postulatio:sententie latio matrimonium ⁊ huiusmodi. Et

plū pone in sinia q̃ nō dz fieri sub ꝓditione vt.ij.q.vj.bīdū Jtē electio nō debet fieri sub conditione. vt de elec.in electiōib⁹.lib.vj. Nō dnt etiā fieri in die.i.vsq; ad certū tēp⁹ ⁊ nō vltra:& simpl'r.nō ēn eligit q̃s vsq; ad certū tp:sed simpliciter:nec cōtrahit mr̄imoniū ad temp⁹ & absolute. xxxij.q.ij.solet. Sed cōtra.di.xviij.c.vl.⁊.lxxxvj. nāta.vbi fert sinia excoicatiōis vsq; ad duos mēses. Sol'.ibi sumit excōicatio ꝓ remotiōe a sacramētis. Nā excōicatio dz ē ꝓpetua.x.q.j.q: sacerdotes. Et exponimus ꝓpetuā.i.donec penituerit.xxvij.q.j.de viduis. Jtē ō de ele.cū in vetera. Vbi eligēdi ptās in certū tēpus ꝓfert. Sol'.electio.est ille actus legitim⁹ q̃ nō recipit die. Vñ nō pōt canonicus aliq̃ sibi eligere in platū vsq; ad festū resurrectiōis. sed ptās eligēdi nō est ille act⁹ ⁊ ideo cōfert in tps vt ibi. Et procurator dat ad tps de pcu.si quē li.vj. Cōtra:vij.q.j.pastoralis. vbi platura eccl'ie videt dari ad tps. sol'.in vl.gl. vbi d: q̃ hoc fieri pōt ex dispēsatiōe pape. Jtem ō q: mr̄imoniū licz non recipiat die:recipit tn̄ ꝓdinoēs.vt de ꝓdi. ap.sup eo.so. Veritate inspecta nō est ibi mr̄imoniuz vbi nō interuenit purus ꝓsensus.vt ibi ptz.imo nec spōsalia. de spōsa.c.j.li.vj. Jtē q̃d dictū est de datōe tutoris q̃ nō recipit diem hz locū in tutore dato a iudice. Secus si a rē statore. Et nota q̃ sicut hi act⁹ nō recipiūt ꝓditionē neq; die.ita nec distinctionē.vt in.c.palle.de elec.in electiōibus. Jtē nota q̃ regula ista indistincte loquit de actib⁹ legitimis q̃ nō recipiūt ꝓditiōes neq; die. Nec aūt strictius dixit. Actus legitimi q̃ ꝓditionē nō recipiūt ⁊c.q.d. Aliq̃ actus sunt q̃ recipiūt:aliqui nō. Et loq̃tur ipsa lex i actibus qui nō sunt cōtractus & quasi. Contractus eēm bñ recipiūt ꝓditionē.ff.ꝓtra.emp.l.hec vēditio. Jo.an.

Beneficium ecclesiasticum

nō pōt licite sine in... tutiōe canonica possideri. Pone casum per.c.xvj.q.vij.si q̃s deinceps. Ibi eēm d: q̃ accipiēs ecclīam de manu laici:est suspensus:⁊ eā retinere nō pōt: vide ibi gl... Et sic no.B casus in quo nō currit p̃scriptio Idē est in mr̄im... ...o car...ali.xxxiij.q.v.q̃d deo. Et de cōsang.⁊ affi.nō dz... ē in alijs casibus q̃ notant.xvj.q.iij. clerici.⁊ de p̃scrip.cū nō liceat.in glo. Sumit aūt hic bñficiū largo mō vt cōprehēdat dignitates p̃sonat⁹ eccl'iastic oēs cuz cura ⁊ sine cura q̃ cū titulo habent.j.q.iij. Si q̃s tutor. Sumit aūt interdū stricte vt distinguat a prebēda xij.q.ij.alienatiōes.alīs includit p̃bēdā.vt.j.q.iij.c.vl. Alibi stricte sumit ꝓ solis beneficijs simplicib⁹ sine cura de p̃ben.c.vlti. Cū igitur in beneficio eccl'ico req̃rat canonica institutio:videndū est q̃d sit institutio. Instituere aūt est ius canonicū in eccl'ia vel eccl'iastico bñficio tribuere. q̃d dic.vt no.de insti.auctoritate. Inuestire aūt est quasi iuris illius possessionem ꝓferre. Accipit tn̄ aliq̃uū ꝓ alio.vt dicit ibi glo.in dicto.c. Et de iure cōi instituere spectat ad epm.xvj.q.vij. Null⁹. Et fit in... estitura p anulū baculū vl libuū. Sz an capl'in sede vacāte possit instituere determinat hoc de insti.c.j.li.vj. Et q̃ differētia sit inter collationem presentationē ⁊ institutionē. vide de ꝓben.cū in illis lib.vj. Nō pōt. hec dictio pōt post negatiuā posita vt hic necessitatē importat.ij.q.j.c.j. Cū aūt affirmatiue ponit: necessitatē nō importat.iiij.q.iij.§.itē in criminali. vbi.pr Licite supabūdat.id eēm dicimur posse q̃d licite possum⁹ xxij.q.ij.faciat vbi de mr̄plici posse. Obⁿ ineri. Cōtra dicit huic regule de iure patro.cura. Sol'.ibi nō p̃scribebat ecclesia tāq̃ beneficiū sed vt ꝓprietas. Item necessitatis cā vel piietatis vel cā impensi obsequij sine canonica institutione possidet q̃s ꝓuent⁹ eccl'ie.nec ex eo canonic⁹ vl bñficiatus dz ꝓprie.xij.q.ij.q̃cūq; suffragio.xvi.q.i. possessiones.⁊.a.ij.clerici.⁊ de mgr̄is qm̄.⁊ de pugnātib⁹ in duello. Deⁿ.i. Jtē ar.ō.de elec.in Beñ. vbi possessio dat ius eligēdi ex p̃scriptiōe. sol'.p possessionē acquirit ius eligēdi ⁊ p̃sentandi:q: pcedit ex nr̄is actib⁹. Institutio autē ꝓcedit ex actib⁹ alior q̃ ad hoc vt valeat dz ē canonica, vt hic. In qua ꝓcipue q̃tuor req̃runt. Primū q̃ persona sit que possit instituere.xvj.q.viij.c.nullus. Secdm q̃ institutus sit talis q̃ possit instituī.de insti.c.ij.q: laicus nō pōt instituī:vl ipe idē instituēs.eo.ti.c.vl. Tertius q̃ illius bñficij institutio ex iure ꝓprio vl devoluto vl delegato ad instituentē ptineat.eo.ti.c.iij. Quartū q̃ seruet forma ꝓstōnis illius.d elec.c.vl.li.vj.⁊c. Jo.an. Extende regulā illā q: triplex est gen⁹ bñficij eccl'astici.s.beneficiū sacror beneficium suffragior:⁊ benficiū eccl'asticor locor. Primum.s.q̃libet sacrm nō pōt de iure:⁊ ad salutē aīe obrineri:nisi hz instōnē canonicā.i.ordinationē eccl'e:vt.s.bñ dispositⁿ accedat ⁊ fm ritū eccl'e. Secdm ē q̃ cōicatio seu ꝓticipatio bonor q̃ fiunt in eccl'a ⁊ orationū ⁊ alior bonorum ⁊ indulgentiar nō pōt haberi nisi fm instōnem eccl'esie.i.existēdo in charitate ⁊ faciēdo ea q̃ ordinauit eccl'esia fiēda:vt ꝓtinet indulgētie forma. Tertiū est eccl'ia prebenda:⁊ dignitas eccl'astica: in quibus opz seruari p ut ordinauit eccl'a:vt patet hic m glo.

Bona fides non patit vt

sel'exactū iterū exigat. Hec regl'a sumpta fuit ex.l.ff.e.ti. bona fides. Eccl'a eni nō dz suū recipe vl repetere cū augmento:& si semel exactū iterū exigeret augmētū recipet xij.q.ij.fraternitas. Et hz locū hec regula etiā in penis q̃ semel exacte ab eodē iterū exigi nō debēt:ad hoc.xiij.q.ij. c.vl.⁊ de iudi.at si clerici. Ab eodē aūt iō dixit: q: si plēs tenerent ad penā insolidū: soluta pena p vnū nō liberat alter.xij.q.ij.cū deuotissimā. An aūt res ⁊ pena simul peti possint.dic vt no.xxv.q.ij.si eccl'e. Hāc aūt regulā dico verā in his quor cā vnica exactione finit. Vñ si.r.debeo ipor solutiōe tollit ois obligatio.vñ nō patit bona fides vt illa.r.iterū exigant:etiā soluant vt indebita repetunt. q̃d dic:vt.j.q.iij.in fi.de solu.c.vl. Si aūt vnica exactiōe nō sumit obligatio:puta in actione debiti viri ab vxore: ⁊ econuerso nō hz locū hec regula. Idem in pcuratōe quā exigit eps p̃mo anno visitās. nā scdo anno visitās iterū exigit pcuratōnē.⁊ idē si ex necessitatē eccl'e iterū eodem modo visitaret ⁊ anno.⁊ sic pōt intelligi illud de cēsibus cū venerabilis. Idem dico in actiōe pene: vbi actū est in ōctus:sic vt.s.totiēs pena cōmittat ⁊ exigi possit: quotiēs ō factū fuerit.nā tūc pena semel exacta:iterū exigeť. Rō est:q: fm aliā regulā ōctus ex quentione legē accipiunt. Sed veritate inspecta in his casib⁹ ⁊ filibus nō est idē: & aliud:hz eiusdē generis.⁊ facit hec regula ad cōnem quā mouet Jo.xij.q.ij.monem⁹. An si eccl'a ꝓsecuta est suū a possessor q̃d facere pōt:vt ea.q.aplicos. An idem possit petere etiā a plato:⁊ certe nō:q: bona fides ⁊c. Ad penā tn̄ agere posset ō eum:vt de re.ec.nō alie.si quis. Jo.an. Bona fi... s.i.scia ⁊ equitas bona. Et pot extēdi istud q̃ exactū nō debet iterū exigi i solutōibus.⁊ ō hz faciūt vsuras rij:q: cū receperint suū capitale.iterū exigūt illud dū vsuras petūt:q̃d est q̃si aliḋ capitale. Tho.q̃d bona fides nō patit.vide de vsuris in scda pte ti.j. Hoc etiā seruandū in punitiōibus. Sicut eni nō iudicat deus bis in idipsuz sic ⁊ qui semel iudicatus ⁊ punitus est ꝓ illo pctō:nō debet iterū puniri. Et cui deus remisit culpā p penitentiā nō punit ad gehennā ꝓ illa:q: peccata nō redeunt:nec quoad culpā:nec quoad penā. Tho. Sed si deus punit B peccatorem:⁊ ille nō emendat q̃d nō soluit debitū. ideo deⁿ punit etiā in inferno:q: debitum nō est solutū. Similiter in ōctibus soluta pena nō dz iterū exigi: vt dictū est in gl.

Cum sunt ptiū iura obscura.

reo fauendū est potius q̃ actori. Hec regula sumpta est ex.l.ff.eo.ti.fauorabiliores. Et pone casum.iij.q.ix.ut dicas. Et hec regula vera est:nisi actor fouear fauorabile causam.puta matrimonij libertatis testamenti vl dotis. Tunc enim fallit regula:q: fauendum est potius actori. xxxiij.q.j.si quis accepit,ō ꝓba,ex litteris. Et habet locū

hec regula: nõ solũ ex sinia ferẽda sed et ist[illegible]a: puta a duo
bus ordinarijs: vno absoluente alio ꝑdemnare. tenet enim
sinia pro reo nisi fuerit lata in suprradictis casibus. Et no
sinia dicit obscura. Si eni certum esset reum esse obnoxiũ
puniret: qꝛ culpa est relaxare vindictã: vt di. xvij. q. sunt
Et hoc dico cũ est certũ iudici vt iudici: secus si vt deo de
offi. ordi. si sacerdos. vel vt homi. iij. q. vij. iudicet. Si cer
tum est eũ nõ esse obnoxiũ absoluit. Idez si dubiũ: vt hic
vides. Sanctius est eni nocentẽ absoluere q̃ innocẽtem
cõdemnare. ff. de penis. absente. Et sic in re dubia fertur
certa sentẽtia. Contra illud. xi. q. iij. graue. de spon. d̃ mu
liere. sed hic nõ est dubiũ imo certũ: quia exquo actor nõ
pbauit clare re' debz absolui. v. q. vl. accusator. Sic notat
Bernar. de spon. Iuuenis. Et vide de triplici ambiguitate
no. xxiij. di. c. vlt. reo. Sic dicto a re que petitur vel supra
qua impetitur: vt de ver. signi. forus. Actori. Contra. ff. d̃
iudi. l. si quis intentiõe. Vbi ambiguã oratõem actoris in
sui vtilitatem interpretamur. Sol. Illud in pncipio litis
in quo fauetur actori istud in fine in quo fauet reo: qd̃ dic
vt no. de resti. spo. cum ad sedem in glo. iij. In summa er
go nota q̃ in obscuris potius fauet reo q̃ actori nisi cau
se fauor aliud inducat: vt dictũ est ꝛc. Nec intelligas hãc
regulam in obscuris pbatiõib' inductis a reo: qꝛ illas con
tra eum interpretamur: de pba. licet. Quod dic. vt infra
in regula. cõtra eum. Jo. an.

Cum quis in ius succedit

alterius iustã ignorãtie cãm censet hre. Hec regula sum
pta est ex. l. ff. eo. ti. q̃ in alteri'. Et pone casum. xvi. q. iij.
Si sacerdos. Scõm tertũ casum ibi no. ꝛ. ff. de posi. l. i. i
fi. Jbi eũ heres vẽdens rẽ depositã credens illã fuisse de
functi: nõ tenet ad rẽ sed ad pciũ Qd̃ aũt in hac regla d̃
verũ est si cũ ipso successore agat: secꝰ si ipse agat: qꝛ cert'
debuit esse de facto suo cũ ad iudiciũ puocat. Intelligit
aũt hec regula de quolibet successore: siue sit singularis: si
ue vniuersalis. de qb' dicã infra. is q̃ in ius [illegible]. q̃ videt ꝯ
sed non est: qꝛ ibi loquit d̃ iure: hic de facto. Vbi ergo q̃re
ret de pscriptiõe in q̃ sufficit bona fides pscriberet succes
sor bone fidei: qd̃ pscriberet pdecessor mala fidei. Vbi aũt
reqreret titulus si iniustũ titulũ habuit pdecessor q̃ nõ de
dit cãm pscribẽdi: successor qui eo. ti. vtitur nõ pscribit. ff.
de diuer. ꝛ tẽpo. pscrip. l. cum heres. Et aduerte qꝛ regla
ista venit exemplificatiue ad illã ignorantiã: vbi ignorãtia
facti pbabilis excusat. Jo. an.

Cum quid prohibet pro

hibent oia que sequũtur ex illo. Pone casum in phibito a
carnibus: qui ph[illegible]bitus intelligit ab oibus q̃ trahit semẽ
thã originẽ: vt di. iiij. Deniq̃ phibita cõcupisc[illegible] p legẽ
intelligunt phibita oia mala q̃ sequũtur ex illa: de pstitu
tionib' nã pcupiam. Item phibita alienatiõe phibita in
telligit vẽditio: donatio: manumissio: ꝛc. de re. eccl. nõ ali.
nulli. Item phibito officio ꝛ bnficiũ. di. lxxxi. eos. Item fur
to phibito intelligit phibita ois illicita vsurpatio rei alie
ne. xiiij. q. v. penale. Item phibita mechia ois illicitus cõ
cubitus phibet. xxxij. q. iiij. meretrices. Et cui ph[illegible]etur ec
clesie cõto ꝛ eius stipẽdia phibita intelligunt. de app. pa
storalis. Conco: dat ad hanc regulã supra illa accessoriũ.

Cui licet quod plus ẽ licet

vtiq̃ qd̃ est minus. Hec regula sumpta est ex. l. [illegible]e. ti. non
dz. Et fallit hec regula in casib' ibi no. Pone casum pd̃b
ficit in missa corpus xpi: qd̃ plus est: bn ergo pot bndice
re pplin qd̃ minus est. xcv. di. ecce. Item cui ꝑcessus ẽ testa
ri: vt filiofami. d̃ peculio castrẽsi. ergo ꝛ donare cã mortis
Conco. xij. q. i. pcipim'. Cui cõmittunt aie ꝛ pecunie di
spensande: vt de dona. ꝛ do. post diuor. per nras. Cui cõ
mittit vxor: corp' bn pot cõmittere dotẽ. Et nota q̃ illud ẽ
vnum brocardũ: cui licet plus ꝛ minus, Aliud quod licet
maiori ꝛ minori. di. xcv. illud superfluum. Aliud negando
cui nõ licet minus nec maius. de sen. ex. cum illoꝝ. Et qd̃
nõ licet in minori: nec in maiori. de elec. cum in cũctis. vbi
de hoc. cõtra. de cõse. di. ij. cõperimus. Sed illud est spe
ciale ꝓpter cõionem. Item ꝓtra. xxxij. q. ij. latorem. vbi
ꝑcedit cõicare. ꝛ nõ oblationem offerre. ꝛ. xxvij. q. iiij. mi
ror. Item de torneamẽtis. c. j. de rap. c. ij. vbi ꝑcedit peni
tentia ꝛ nõ sepultura. Sol. Regulare est qd̃ hic dicit nisi
a minori pbibeat ex cã: vl' vt ꝓsulat viuis: vt ibi. vl' ob ali
am cãm. Item ad negatiuã ꝛ. di. xxxvj. q̃ ecclesiasticis. ꝛ. j.
q. j. si qui epi. Vbi q̃ iniuste ꝓtulit ordine puatur collatõe
ordinis illi': & nõ minoris vl' maioris. fm Bar. lz Hug. ꝛ
dicit. Sz dic vt supra prime dixi. Plus q̃ qualitate inclu
dit minus: & nõ semp. Sicut plus q̃ntate semp includit
minus: vt infra. plus semp. Jo. an.

Cõtra eum qui legẽ dicere

potuit aptius est interpratio faciẽda. Hec regla sumpta
est. ex. l. ff. eo. ti. in ꝯhenda vẽditione: vt plene liqueat ista
materia: lz de ipsa tracter. de [illegible]pon: [illegible]ris. ꝛ. ff. d̃ pac. l. ve
terbus. Tu tñ nota q̃ obscuritas vel ambiguitas aut ap
ponit in vltimis volũtatib': aut in quentiõib' factis i iudi
cio: aut in ꝓfessionib': aut in ꝯctibus ꝛ penis: aut in sniis
Si in vltimis volũtatib' subdistingue: qꝛ aut ꝓstat de vo
luntate exp̃sse aut tacite. Si exp̃sse illa seruat: qꝛ nihil est
qd̃ tñ debeat hoib' q̃ q̃ vltime voluntatis liber sit stilus.
xvij. q. ij. vltima volũtas. ꝛ de testa. officij. Si cõstat tacite
vt p[illegible]ectura illa seruat. xxvj. q. vj. q̃ recedũt. ꝛ de test. re
quisiti. Et ꝯ nisi dicta volũtas turpis esset: vt. ff. de ꝓdi. i
sti. l. quidã. vl' als ꝯ ius. Pone exẽplũ de te[illegible]tus. Si nõ
cõstat exp̃sse nec tacite: statur vbis testam[illegible]. Ad b. xxij.
q. ij. is aũt. de cele. mis. in qdã. Si aũt [illegible]ant nimis lar
ga seqmur benignius ꝛ minimũ: [illegible] regula in obscuris
j. eo. ti. Et sic esset heredis electio. Si vo nõ apparet que
ps sit benignior vl' minor: neutra tenetur. ff. de testa. in. l.
si duo sunt. Si querat ad quem spectat [illegible]ndamentis. dic q̃
ad iudicẽ. C. de fideicõ. l. volũt[illegible] de [illegible]. Si i iudicijs
sit ambiguitas fit interpratio a pferẽ[illegible] q̃ debitor semp
negaret se de b̃ sensisse. C. de anna. excep. l. vl. ꝛ b̃ in litis
[illegible]ordio. De b̃ de resti. spo. cũ ad sedẽ. Si vo in pbatiõi
bus sit ambiguũ interpratabit ꝯ pducentez. de ꝓdi. apo. p
tuas. ꝛ de pba. in pntia. Debẽt eni pbatões eẽ clare. de p
scrip. auditis. Saluo co q̃ pnt testes obscure deponẽtes
interdũ iterꝯ interrogari: vt de ꝓsti. cũ clamor. In ꝓfessio
nib' si ꝓfiteat incertũ: certificare cogit. ff. de ꝓfes. l. certũ
Alioquin accipet qd̃ magꝯ expediet adusario: vt ibi. ꝛ de
ꝓfes. c. j. Jn ꝯtrib' aut est certũ de ꝓsensu: aut de dissensu
aut dubiũ. In pmo stat ei qd̃ senserũt. d̃ spo. c. j. In scdo
nil valet. xxvij. q. ij. sufficit. xxx. q. ij. c. vnico. de rapto. cum
cãm. xxix. q. j. §. j. Et ibi error nõ solũ corpis: & ꝛ materie
venditionẽ impedit. Nihi[illegible]ni tam ꝯiuz ꝓsensui sicut er
ror. ff. de iudi. l. ij. Et errare est aliõ p alio putare. xxxviij
di. quis. Nõ tñ ois error impedit mrimonium. Sz error
tñ psone qd̃ dic vt. xxix. q. j. §. j. ꝛ in summa. In tertio ca
su. l. dũ est dubiũ subdistingue. Aut pot valere fm intelle
ctum vnius tñ aut vtriusq̃. Si fm intellectũ vni' tñ va
leat fm quẽ valere pot. ff. de vbo. oblig. quotiẽs. Et hoc
hz locũ etiã in ꝯctu mrimoniali in foro iudiciali. In foro
aũt aie stare[illegible]et [illegible]ui dissensisset in tali dubio: vt de spon.
tua nos. Si fm vtriusq̃ intellectum pot valere: valeat hz
q̃ verisimilius. ff. de verbo. obli. eũ qui sta. Et infra in re
gula inspicim'. cũ suis ꝓcor. Si dubitat qd̃ sit v[illegible]isimi
lius seruat qd̃ in hac regula dicit. ff. de verbo obu. l. quis
quid. ꝛ hoc verꝯ cũ neuter dolũ cõmitit. Si aũt alter do
lum cõmittat ꝯ eũ fiet interpratio. xxij. q. v. §. [illegible] his. ꝛ. c.
quacumq̃. Si aũt vterq̃ cõmittit dolũ ad cõcu[illegible]ignifica
tionẽ recurret: vt in dicta decre. ex lris. Ubi de b̃. ꝛ. xxij.
q. v. §. si ergo. Et idẽ reputat in iuramẽtis: vt ibi notatur
In sentẽtijs suis interpratari poterit pres̃es pũcis pa

rator cesaris. ff. de appel. ab executore. in pnc. Funct' est
eũ officio suo siue male siue bene iudicando. Qd̃ intelli
ge de diffinitiua sinia. Secus de interlocutoria. Qd̃ dicit
notat de appel. cessante. De fructib' tñ ꝛ expẽs supplere
pot eadem die. ff. de re iudi. l. Paulus. Et de hoc no. xxxv
q. ix. qꝛ ergo. als incipit. Idẽ ita in glo. Et ibi de multipli
ci interpretatione. De legibus nõ est dictuz q̃ in eis nil
obscurũ est vl' abiguũ. di. iiij. erit. ꝛ. C. de no. co. cõpo. in p
ma cõstitutiõe. ibi. Erit lex certa ꝛ b:em sermone ꝓscripta
Si tñ ambiguitas esset videret in eis recurrit ad ꝑdentez
qꝛ ille solus interpretari pot q̃ ꝛ ꝑdere. xj. q. i. §. ex his. Et
idem in priuilegijs q̃ sunt leges puate ꝛ p eadẽ iura. Jo.
an. Et nota qd̃ dicit Greg. xxij. q. v. humane. q̃ verba de
bent deseruire intentiõi: nõ intẽtio verbis. Ubi gl. ar. po
tius esse psiderandũ intẽtionẽ alicui' q̃ verba. j. q. j. mar
chiõ. Sed hoc est verũ cũ ꝓstat de intellectu: als a verbis
non est recedendũ in dubijs. ff. de leg. iij. nõ aliter. Et ad
de qd̃. xxiij. q. j. paratus. dicit glo. q̃ nõ debemus semper
adherere verbis. Verba eẽ in rescriptis posita vel in le
gibus debemus conformar[illegible] equitati: licz verba nõ patiã
tur. vt de rescrip. causam. ꝛ de ꝓsue. cũ dilectus.

Cum non stat per eum ad

quẽ pertinet: quo minus cõditio impleat: haberi d̃z pro
inde ac si impleta fuisset. Hec regla sumpta est ex lege. ff.
eo. ti. in iure ciuili. Pone exemplũ in abraã: p quẽ nõ stetit
quo minus filiũ suũ imolaret fm dñi pceptũ. Unde pin
de ita gratũ fuit ante dñm. ac si imolasset. xxij. q. ij. [illegible]que
libet. §. abraam quoq̃. ꝛ. c. seq. Item pone casum qui impe
dit ne ad eũ [illegible]tatio peruenĩat. vt lit. nõ pte. qm̃. Item po
tes ponere in [illegible]bertate legata: ꝛ vt aliq̃d det heredi: ꝛ per
eum stat. C. de [illegible] inser. l. penul. ꝛ vlt. Et idẽ in alijs lega
tis. Et nota q̃ si mu[illegible]ncq̃ pmiseris si te vicero. tacite vi
detur hoc actuz vt resistere possis: ꝛ sic habet p expressa.
Et nota q̃ dicit p eũ ad quẽ ptinet. Nam si stares p aliuz
tertiũ vel per inuedimentũ meijpsius: tũc locũ hz regula
sta infra: impu[illegible]qꝛ tũc licz nõ imputet q̃ p me nõ stat
vt ibi: nõ tamẽ habet p impleto vt hic. Item nota q̃ si li
bertas legata est seruo. si. p. heredi dedit: ꝛ p heredem ste
tit quo minus seru' dederit illa. p. pinde est ac si impleta es
set cõditio: qꝛ ille liber erit. Tenetur tamẽ illa decẽ post
moduz soluere: nisi forte obtulerit ꝛ hrs nõ suscepit. C. de
condi. inser. l. vl. ꝛc. Jo. an.

Cum quid vna via prohi

betur alicui ad id alia via admitti nõ debet. Pone casum
xxxiij. q. v. hec imago. ꝛ de ꝓcel. pbeu. detestãda. Nota er
go q̃ cũ aliq̃d phibet: phibent ꝛ omnia q̃ sequũtur ex illo.
vt in regula cũ qd̃ supra. Ac etiã omnia p q̃ poss it pueni
ri ad illud. Fallit hoc interdũ: qꝛ seruus nõ admittit in te
moniũ p dño nec cõtra dñz: ꝛ [illegible] testificat de facto suo dũ
dicit per eũ depositũ vel cõmodatũ vel simile. iiij. q. iij. ser
ui neq̃. Item q̃ nõ pot accusare d̃nũciet de iureiurãdo quẽ
admodũ in fi. Item plar' de mobilib' p eccl'iam acq̃sitis te
stari nõ pot: ꝛ tñ in egritudine moderate pot de ipsis ali
qua erogare. de testa. ad hoc. Satis circa hoc dici potest
q̃ cũ aliq̃d phibet pncipaliter habito respectu ad phibi
tum: nõ ad viã vel ad moduz quo phibet. Exemplifica p
lura in pncipio dicta: tunc sufficit phibita vna via: vt ad
id in eius fraudẽ alia via vel mõ admitti nõ debeat vt hic
Speciale tñ est in libertate. ff. de inoffi. testa. l. papinian'
Si aũ phibitio pncipaliter se hz ad viã vel modũ nõ ad
rẽ: tũc secus. Un alteri eccl'ie alligat' eps non eligit & tñ
postulat. Item q̃ iurauit si accusare bn d̃nũciat: qꝛ fidi ñ ẽ, p
hibitũ d̃ferre crimẽ & p modũ accusatõis, phibet. ꝛc. io. a.

Contractus ex cõuentio

ne legẽ accipe dinoscunt. Dicunt vulgares. Pactũ rũpit
leges, Et hoc dicit hec regla q̃ sumpta ẽ ex lege, ff, e, ti, cõ
tractus. Por[illegible] casum p canonẽ, xviij. q. ij. eleutheri'. vbi
quentio inter epm dyocesanũ ꝛ fundatores inita. de obla
tionibus obueniẽtib' in festo ipius eccle seruãda est. Item
depositari' fm iura tenet solũ de dolo ꝛ lata culpa q̃ do
lo compat. S[illegible] tñ interuenit quentio vt teneat de leui et
leuissima culpa ꝛ casu fortuito illa seruat. de depo. c. ij. ꝛ
qd̃ dicit regula hic intelligas de quentione honesta ꝛ nõ
ꝯ bonos mores. Uñ si quenerit vt dolus prestet: nõ valet
quentio: vt in dicta. l. ꝯctus. Jo. an.

Certuz est q̃ is cõmittit in

legem q̃ legis verba amplectẽs ꝯ legis nitt voluntatem
Pone casum. xiiij. q. iij. plerique. ꝛ de elec. auaricie. li. vj. ꝛ
ꝓcor. dat. j. q. j. sunt nõnulli. Circa regulã nõ insisto, plecq̃
re ipam: vt no. xiiij. q. iij. plerique. ibi in glo. d̃z. Nolũt qui
dam facere ꝯ legẽ: sed faciũt fraudẽ legi. Fit aũt frau
dem legi q̃ obseruat vba legis: & mentẽ eius circũuenit.
ff. de legi. fraus. Fit aũt fraus legi quartuor modis. s. de
re ad rem. i. qñ in fraudẽ dat aliqua res: vt in dicto. c. ple
rique. ꝛ. j. q. j. sunt nõnulli. Item de psona ad psonã: vt si q̃s
sub psona alteri' exercet vsuram. xlvij. di. sicut nõ suo. Et
cũ maritus nõ pot aliq̃d dare vxori supponit aliã psonaz
cui det: vt. ff. de do. inter vi. ꝛ vxo. hec rõ. Item de vno ꝯ
ctu ad aliũ fit fraus legi: vt cũ mulier nõ poss it aliq̃d da
re viro: fingit se vendere ei. ff. de do. inter vi. ꝛ vxo. si spon
sus. Item de vno ꝯctu ad aliũ. vt cũ mulier nõ posit fide
iubere: pstituit se pncipalẽ debitricẽ. ff. ad vell. cõsulto. xxx
iij. q. v. mulierẽ. Jo. an. Extendi pot ad multa: ꝛ invsuris
q̃ palleant sub iustis titulis. s. venditiõis: emptionis: pi
gnoratiõis: depositi societatis: ꝛ hmõi. de q̃bus fraudib'
vsuraꝝ. vide in. ij. pte ti. j. c. vj. ꝛ sequẽ. Jtez in nõ cõican
do: vl' male cõicando. Item in ieiunijs ꝛ alijs. Et dicit de
cre. q̃ fraus ꝛ dol' nemini debent patrocinari.

Decet concessum a princi

pe beneficiũ [illegible]se mansuꝝ. Pone casuz. xxxv. q. ij. c. j. ꝛ. ij.
ꝛ de pben. si cui. li. vj. ꝛ in aucr. col. vj. cõsto. Decet hoc v̄
bum q̃tum ad subditos ipos necessitatẽ ipozat: q̃tuz ad
ipm pncipẽ honest[illegible]ẽ. Ipse eni priuilegiũ p se ꝓcessum
diminuere vl' moderare vl' in toto tollere pot. Prinu p
batur de deci. c. ij. li. vj. Scõm pbat de elec. qꝛ sepe. li. vj.
ad hoc. lxiij. di. §. verꝯ. A pncipe q̃ solus puilegiũ in alteri
us pudiciũ cõferre pot fm quosdã. ix. q. iij. nunc vo ꝛc. ꝛ
sequẽti. qd̃ nõ est verꝯ: vt no. xxv. q. ij. in sum. in pn. Licet
eni hic expimat de pncipe. Idem est in beneficijs alioꝝ
xij. q. ij. si eps. de instit cum venissent. Possunt eni episco
pi dare priuilegia. de re iudi. cũ inter eos. De hoc. xxv. q
ij. in summa. beneficiũ. Priuilegiũ est quoddã beneficiũ
collatum. [illegible]lteri. Cum aũt sit duplex genus priuilegiorũ s. ti. it.
qꝛ ꝛ realia ꝛ psonalia. hoc est verũ in realibus puilegijs. c. i. §. ij.
Hec eni priuilegia pncipum sunt ppetua. Non aũt intel
ligitur de psonalibus. Nã psonalia cũ psonis extinguun
tur: ꝛ infra in regu. puilegium. Et idẽ dico de priuilegio
dato ad tps. Pone casum. de vbo. signi. tua. mansurum.
Nota q̃ licet puilegiũ debeat esse ppetuuz. vt hic. extin
guitur tñ ꝓpter abusum negligentiã ꝯiuum factũ ꝛ sup
ueniens enorme pudicũ. qd̃ dic vt no. xxij. di. renouan
tes. xj. q. iij. priuilegium. de deci. suggestum. Unum dico
q̃ ab ipo pncipe verba puilegij interpranda sunt: ita q̃
alteri enorme pudicium nõ afferant, de ver. si. quicquid
p nouale Si aũt ex postfacto supueniat enorme pudici
um. Pone casum p decre. suggestũ. hoc cũ sit necesse di
recte venire ꝯ verba puilegij credere ꝑponendam pnci
pi qõnem de priuilegio: qd̃ de nouo tendit ad noram. ꝛ ꝯ
illud nõ debere, ppria auctoritate veniri fm Lau. q̃ hoc
sentit. xxv. q. j. in fine. Et Berñ. Beneficium remissionis
pctorum qd̃ datur a pncipe adeo manet q̃ nunq̃ reuoca
tur. xxiij. q. iiij. si illic. cõtra. de pe. di. iiij. qui diuini. So.
Non redeunt peccata dimissa p recidiuũ: nec quoad cul

pam nec quoad penã: ꝫ dicunt redire p q[illegible]lã effectũ ag
grauãtis illi? seqntis culpe. Tho. in. iiij. Sufficiũ et grẽ
t vtutum semp durat in hoie ex pte dei dantis. de pe. di. ij
qrendũ. Sed q amittat ẽ pp abusum vel negligẽtiã hoim
Sufficiũ est qdcũq; hẽm bonũ: t ifld ꝫ dz [illegible]nere i mẽte
nra p recognitiõz. Ps. Noli obliuisci oẽs retributões eius.

Dubia sunt i meliorẽ par:

tem interpranda. s. ea facta vñ dubiũ est q aio fiãt. Hec re
gula hr in decretali de reg. iur. Estore. Et sunt vba Bede
sup illud Lu. vi. Nolite iu. tc. Ubi sciẽdũ q triplex est ge
nus operũ humanoꝝ. Aut em sunt bona vel de genere bo
norũ: vt ieiuniũ: ozõ: elemosyna: t hmõi. Et ista semp de
bent interpretari in bonã ptem q̃uis possint fieri mala i
tentiõe. Aut sunt de genere malorꝝ t mala fm se: vt furta:
homicidia: blasphemie: t hmõi. Et de his vt dicit Beda
ibidem pmittit nobis iudicare. i. interpretari in malã ptem
t reputari digna dãnatiõis iudicio: t pctũ esset hmõi bñ
interptare t excusare. ri. q. iij. si q̃s dixerit. t. c. seq. Nõ tñ
debem? iudicare illos simplr dampnatos: q: pñt reuerti ad
pniam de illis. Est tertiũ genus operũ qd est indifferens
vt comedere: bibere: loqui: ire: vẽdere: emere: t hmõi. Et
hec fiunt bñ t malã. Et de his pcipue intelligit q̃ sunt int
pretanda in meliorẽ ptẽz cum nescit als facta talia: in me
liorem. i. securiorem: fm glosam.

Jn dubijs tutior via ẽ eli:

genda. Jstud dcm qd est quasi regula sic cõsueuit allega
ri cõiter. Et est sumptũ ex. c. iuuenis. de spon. vbi dicitur.
Jn his q̃ dubia sunt qd certius estimamus tenere debe
mus. Glo. ibi. Sic ergo ptz q in dubijs semp certius est
tenẽdum. de pe. di. vij. c. ij. Ubi dicit Aug. Tene certum t
dimitte incertũ. t loqtur de penitẽte in extremis: de quo
ẽ dubiuz si vere peniteat. Quia aũt certus ẽ de vera peni
tentia p pcecutras: tñ si sanus agit pniam. xiiij. di. sic. d ho
mici. ad audiẽtiam. Nota tñ q est dubiũ, p[illegible]bile: t est du
bium scrupulosum. De pbabili hic loquit: cũ scz ratiões
sunt ad vtranq; ptem q̃si equales: t pctũ graue est se ex
ponere tali dubio vbi est mortale. Est [illegible]liud scrupulosum:
vbi scz ex leui suspitiõe timet q̃s esse in aliquo actu pecca
tum vbi nõ est: t istud ad cõsilium boni viri est deponẽdũ
Greg. Bonarũ mentiũ est ibi culpã agnoscere vbi culpa
non ẽ. i. timere. nõ tñ asserere. di. v. ad eius. Jtẽ dz. ri. q. iij
Graue est t satis indecẽs vt in re dubia certa detur snia.
Dicit glo. xxiij. di. c. vltimo. q triplex est ambiguitas: scz
iuris: facti: t psone. Ambiguitas iuris est vbi de similib?
ad filia, pceditur: vt di. ex. de libellis. Et de tali ambiguita
te loquit. c. sicut. di. xiij. Sed vbi est ambiguitas facti nũ
q̃ ferenda ẽ snia in piudicium alicui?: t d hoc [illegible]lligitur
c. graue. ri. q. iij. Sed vbi nulli fit piudiciũ vt in baptismo
cõfirmatione: ordinatiõe: cõsecratione: t hmõi. bene fer
tur in dubio snia certa. s. vt baptizet vl ecclesia cõsecretur
vl demo ordinet: t hmõi. vt d ose. di. iij. puulos t. d[illegible]. sol
lemnitates. Nũq; tñ dubitatur de facto: t fertur snia in p
iudicium alterius: vt de spon. Juuenis. Sed istud est p
pter periculum anime. Ubi vo est ambiguitas p[illegible]ne sed
factum est rectũ bene ferẽ certa snia: vt. v. q. i. q̃dam. Pu
ta cũ scit publice furtum factũ sed ignorat psona: tũc põt
iudex ferre excõicatiõem in cuz qui fecit: t p[illegible]cipe vt sibi
manifestet: t tenet subditus obedire.

Defleat peccator quia of

fendens in vno factus est omniũ reus. Hec regula habet
in decretali. de reg. iu. defleat. Et sumpta est ex. c. cõside
ret. de pe. disti. iiij. Et sunt verba Augu. prim aũt Jacobi
apostoli in canonica. vbi dicit. Qui totam legẽ seruauerit
offendat aũt in vno: factus ẽ oim reus. Defleat saltem lu
[illegible]tu interiori. Nã lachryme exteriores sine interiori fletu. s.
pnitiõis modicũ vel nihil psunt, de pe, di, iij. irrisor. Jnte
rior fletus etiã sine exteriori. i. pnitio cordis sufficiẽs est
ad remittẽdũ. de pe. di. v. psideret. ibi. Doleat interior cũ
exteriori adhuc melior. psp. Lachrymis ex vera cordis
pnitiõe fluẽtib?: restringent ekni ignis incẽdia. de pe. di.
j. pozo. Offendẽs in vno. s. pceptoꝝ. Qẽ eni mortale est
ꝫ aliqd pceptũ diuinũ directe vl idirecte: vl in vno. i. cha
ritate q̃ vnũ nos facit cũ deo t pximo. t qlibet mortale
est ꝫ charitatẽ. glo. Ber. Oim reus. s. pceptoꝝ. i. ita dam
natur q̃s t puat gla eterna, p vna trãsgressione pcepti in
ipa moriẽdo: sicut si oia fuisset trãsgressus: ita exponit. d
pe. di. v. fratres. Nõ tñ sustinet tantã penam. Nã qlibet
mortale hz suã penã: vl oim. s. virtutũ: q: qlibet vnus pati
tur detrimẽtũ ab vno vitio. sic exponit Aug. de pe. di. vj.
q̃ vult. Cũ eni virtutes sint pnexe: vna amissa oẽs amittũ
tur. Vel oim bonoꝝ reus. i. ingrat?: t sic oia merẽt sibi au
ferri: vl oim: q: p pctũ amisit meritũ oim pcedentiũ ope
rum bonoꝝ. Aug. de pe. di. vj. qui vult.

Dolo facit qui petit quod

restituere oz eundẽ. Hec regula sumpta est ex. l. ff. eo. ti.
in ordinatiõe. Pone casum in vsurario q nõ petit vsuras
a debitore. ipas eni restituere cogeret. xiiij. q. iiij. nullus.
Ad idẽ de iureiu. debitores. Duo aũt nota circa hãc regu
laz. Primũ est qd dz hic locũ hr q̃n res restituẽda est ei
a quo petit. Cõmodatari? eni repetit rem a fure quã tene
tur dño restituere. C. de fur. t seruo. cor. l. vlti. Vir soluto
matrimonio petit dotẽ a socero quã vrori t liberis restitu
ere [illegible]oportet. ff. solu. matri. si socer. Idem in vsurario q̃
vsuras [illegible]petit quas als soluit. Si nõ est soluendo pstita
cautione restituẽdi eas a quo pcepit. de res[illegible]po. olim. t
d vsu. q: frustra. Secdo nota hanc regulã [illegible]habere locũ
in possessoriis iudiciis: ꝫ in petitoriis [illegible]ctiã no, Bof.
de offi. iudi. dele. venerabili. t Ber[illegible]yo. an.

Damnum quod quis sua

culpa sentit sibi debet nõ alter[illegible]putare. Hec regula sum
pta est ex. l. ff. eo. ti. q̃ q̃s. Pone casu[illegible] canone. xxiij. q.
iiij. displicet. Ubi si q̃s ductus ad iudicẽ de equo se pjci
at t ledat sibij psi imputet. Jtem de pben. si cleric?. li. vj.
[illegible]i clericus q̃ negligit petere pbendã sibi debitã cũ vacat
sibi imputare debet: nõ sequẽti expectanti. Ad idem p so
cio. l. cũ duobus. Ubi socius oim bonoꝝ dãnatus ex pcu
ob cõtumaciam suã: vl ex maleficio: puta furto vl symo
nia: nõ recuperat a socio. cõcor. l. di. sepe. t. c. hi qui. Jtẽ
pcurator penã quaz ex suo delicto prestitit nõ recuperat
a dño. ff. de pcura. qui pprio. Ad idẽ. C. de euic. l. emptor
vbi dz q̃ emptor si in iudicio nõ fuit re euicta de euictõe
nõ agit ꝫ vẽditorem: q: culpa sua res euicta videt. Job.
an. Ad hoc etiã facit quod ait Aug. Absit vt ea q̃ ppter
bonum ac licitũ facimus [illegible]habemus. si q̃d pter intentionẽ
nostrã acciderit nobis imputet. xxiij. q. v. de occidendis.
Ubi ponit exẽplum de eo q̃ se occidit gladio vl ligone. t
hmõi: quod nõ imputat facienti vl vtenti in bonum ta
lia instrumenta. sed illi qui se occidit. Potest etiam sic ex
tendi regula theologice q̃ cũ sit triplex damnũ. Primũ
priuationis gloriẽ. nõ debet quis imputare diuine pscien
tie: q: fm Aug. Jpa nulli est causa labendi: sed culpe p
prie. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. Secũ damnũ est sub
tractiõis siue pua iõis gratie p pctũ: qd nõ dz q̃s impu
tari di seueritati: ꝫ sue negligẽtie. xj. q. iij. audi. t d pe. di.
j. §. cõuertim. ini ad me tc. Nec dz iputare dyabolo tẽptã
ti vl hoi incitanti: ꝫ sue ppe volũtati. xv. q. j. nõ ẽ. [illegible]illa.
Tertiũ ẽ dãnũ trialis fortune in rebus: in fama: in hono
ribus: t hmõi. t hoc dz imputari pctis suis, de pe, di, j, q̃
obiem. t. c. sed continuo. t. c. si peccatum.

Delictum psone nõ debet

in detrimentũ ecclesie redundare. Pone casuz in eo de
posito ppter crimẽ. Nõ eni dz eccla ppter ꝫ expoliari re

bus suis. xvj. q. vj. si epm. vbi de hoc. Jtẽ pone casuz in p
curatore q̃ falsificauit istrm. nõ ppterea pdidit eccl'ia cãs
de excep. cũ venerabilis. Et delictũ tutoris nõ obligat pu
pillũ. ff. e. ti. l. necẽ. Cõtra. vj. q. iij. placuit. Ubi delictũ p
lati nõ repetẽtis rẽ ecclesiastica nocet ecclie. Ad idẽ de p
scrip. c. j. Sol. Delictũ aliud est in faciẽdo t hoc nõ piudi
cat ecclie: vt hic. Aliud est in omittendo: t istud bene piu
dicat ecclie. vt ibi. Et ꝫ ppie dz delictuz. s. omissio. q̃uis
nõ sp sterur huic significatiõi: ꝫ ampliat aliqn. Item ad
hanc solutionẽ ptradicit. xxv. q. ij. ita nos. ibi delictuz. qd
cõsistit in faciendo piudicat ecclie. Sol. dici põt fm Jo.
qui hoc ibi notat q̃ hec regula intelligit de detrimẽto fa
cultatũ: illa de detrimẽto bonoꝝ: ꝫ potius ibi nocet delin
quẽtibus q̃ ecclie. Ad hoc cõtra istam solutionẽ. de cẽsi.
cũ olim. Ubi delictũ qd est in faciẽdo nocet ecclie. t de in
inte. resti. auditis. Ubi delictũ in omittẽdo nõ nocet eccle
sie. Satis cõgrue distingui posset inter iudicialia t extra
iudicialia: vt in iudicialibus iudicioꝝ fauore siue fit in fa
ciendo siue in omittendo pceiudicet ecclesie. Et in decre.
auditis. delictũ qd fit in omittendo bene piudicat eccle
sie: sed fuit restituta: t sic nõ est ꝫ. Jn decre. cũ venerabi
lis dicẽ potest eẽ iudiciale. Vel ibi solus p curator: deliqt
in faciẽdo. scz instrumentũ falsando. Jtẽ ptra. di. liiij. si
seruus. vbi punit eps qui, p vno seruo dz duos dare. So.
illud dz facere de proprio si habet nõ de bonis ecclesie: t
sic nõ est ꝫ hanc regulã. Jtẽ ptra. de ordi. cogni. cũ dile
ctus. Ubi dolus t violẽtia abbatis ecclie nocere videtur.
Sed ibi solut p Berũ. in glo. qz. s. ibi delictũ fuerat com
missum per abbatẽ: t collegiũ cõicato cõsilio. psone noie
possumus intelligere de prelato. Vel indistincte de quali
bet psona im[illegible]ligat cuius delictũ nõ nocebit ecclesie: sal
tem cum effec[illegible] dare t restitutio vsqz ad quadriennium
tñ nisi ex cã plus t[illegible]dare de resti. in ante. c. j. li. vj. Jo.
an. Potest t sic exten[illegible] regula. Delicta q̃cũq; clericoꝝ dũ
modo tolerent nõ nocẽt ecclie. i. fidelibus quoad verita
tem t vtilitatẽ sacramentoꝝ: que pferũt. vt. j. q. j. si fuerit
[illegible]. c. dñs declara[illegible] Vel [illegible] nõ redũdant in detrimentuz
ecclesie. i. fidelium. vt [illegible]omõi officia t orationes que faciũt
vt ministri ecclesie nõ valeat fm Tho. t p regulã illã q̃ p
alii. Ecclia eni cui? noie faciũt est semp deo grata t obse
quia eius. Vel etiã ppter malicia eoꝝ nõ dz pdere eccle
sia iura sua t priuilegia. vt decimas. libertatẽ: immunitatez
et obedientiã ei debitã t reuerẽtiã. di. xxix. c. vlti.

Ea que fiunt a iudice si ad

eius nõ spectãt officiũ viribꝰ nõ subsistũt. Hec regula sum
pta est ex lege. ff. e. ti. factũ. Pone casum. lxviij. di. quoruz
vices. Ubi presbyteri simplices chrisinãdo ecclias: vl vir
gines oseerãdo: ordinãdo: nil agũt. de pe, t re. indulgẽtie
li. vj. Ubi indulgẽtia data ab eno vltra tenorẽ cõcilij gnã
lis: nõ valz. Ad idẽ. ff. de iurisdi[illegible]om. iudi. l. vl. ibi dicit. Ex
tra territoriũ ius dicenti nõ pariat impune. Jdẽ si supra
iurisdictionẽ suã velit ius dicere. Et hz hec regula locũ etiã
in his q̃ bõa sunt q̃ facit iudex. tñ ex quo ad ei? nõ spe
ctat officiuz: viribꝰ nõ subsistunt. Pone exemplũ. di. xcvj.
Bñ q̃dem. Bonũ q̃dẽ est statuere res eccl'ie alienari non
posse. xij. q. ij. p totũ. Tñ statutũ imperatoris sup hoc nõva
uit: q: ad eius nõptinebat officiũ. vt ibi. Generale eni est
q̃ nõ sufficit bonũ facere nisi t bñ id fi[illegible] xvj. q. j. moachi
ij. Et qd dicit hec regula. Ea q̃ fiũt a iudice: als subaudi
Nã i eo qd faciti nõ ptinẽs ad offiũ suũ: nõ d iudex. Sic
q̃ pcurator fines mãdati excedere nõ dz. ita t iudex fines
iurisdictionis. Saluo eo qd de progatiõe notat de offi. de
le. p. t. g. Nec hz locũ hec regula in spiritualib?. q̃ poti? de
pendẽt ex potestate ordinis q̃ iurisdictionis. Hinc est q̃ si
eps q̃ hoc põt ex ordine osecret aliẽnã eccl'iam vel altare:
vel ordinet alienũ subdiũ: qd nõ põt ex iurisditione. Cõ
secratio tñ t ordinatio bene tenet: licz ordinatus executio
ne careat, vij. q. j. eps in dyocesi. Et de rẽ, ordi. q̃ transla
tionẽ. Non [illegible] di. xcv. c. i. Ubi psbi chrisinabãt t ve: cuz
tñ nõ ptineat ad ordinẽ sacerdotalẽ: sed episcopalem. Nã illũ
fuit spãliter eis ocessum a Bre. papã. Et sic ad eoꝝ specta
bat officium: etsi nõ ex ordine: tñ ex demãdatõe. Quere
solet si iudex, de decez tñ põt iudicare: iudicat de. xx. an.
valeat snia in. r. Et Jo. dicit q̃ nõ: q: res iudicata non po
test in pte tenere t in pte nõ tenere. Et ꝫ ipe no. ij. q. vi. §.
diffinitiua. v. cũ certa rõne. Et facit optime p Jo. de pe.
t re. indulgẽtie. li. vi. Et ocor. cũ eo Accur. ff. de iurisd. om.
iu. l. vlti. Hug. tñ t Zau. tenẽt ꝫ iuz. s. q̃ snia tenet in. r. tñ
t dicunt sniam rescindi in illo supluo tñ. Et facit pro eis
de arbi. c. i. li. vi. t regula infra vtile. Et qd ibi dicã. Jo. an.
Extendi põt ad multa. Qui dat aliquam indulgentiaz de
culpa: eriam papa: nõ valet: q: solus deus indulget culpã
de conse. di. iiij. nemo. Episcopus qui facit compositõem
cum publico vsurario de certa quota: remittẽs sibi residu
um obnoxium etiã restitutõi psonis certis nil facit: nec si
bi valet illa remissio: q: nõ est eps iudex aliene substantie.
iij. q. i. reintegrãda. Confessor q̃ absoluit ab aliq̃ casu pctõ
vel snia a q̃ nõ põt: nõ valz absolutio. Prelat? q̃ pcipit sub
dito aliqd ꝫ regulã suam: vel aliqd sibi reuelãdũ saluo or
dine fraterne correctiõis: nõ obligat illud pceptuz nec dz
obedire. ij. q. i. si peccauerit. t huiusmodi.

Eũ qui certus est certiora

ri vlterius non opz. Pone casum di. ri. c. vlt. v. sepe dilec.
Et de appel. si duob?. Jn archiepo qui sciẽs illũ excõica
uit q̃ appellauerat ad papã. Et no. q̃ hic dicit q̃ certus
est subaudi vel eẽ dz. Nam nõ est necessariũ singulos au
ribus intimari qd est publice pmulgatũ. di. xvi. Qd dici
tis. Et d postu. pla. c. i. Licet, aũt canonicus qui cert? ẽ de
morte epi nõ opz eum amplius certiorari de ipsi? morte.
Tñ citari dz ad electiõem faciendã: vt no. Ber. in decre.
cũ inter. de elec. Qd verũ puto: q: q̃ certius est vt hõ: cer
tiorat vt iudex. ij. q. i. multi. Et iterduz q̃ certus est adhuc
certiorat ad cautelã: vt in. d. c. vlti. ri. di. Preterea. licz sci
at ecclesiam vacare: diẽ tñ assignanã ad electiõem celebrã
dam ignorabat: t iõ vocãdus est t dies notificãdus. Et ẽ
hec regla in ar. ad [illegible]nem q̃ qrit. An ingressus religionẽ
t in fine ãni exiens: n iterũ eandẽ religionẽ ingrediat: an
ter debeat hre ammũ. pbatõis: t satis videt q̃ nõ per hãc
regulam: nisi pditio psone vel religionis mutata ẽt. Et ꝫ
tz Bar. bix. in cõnibus suis. Jo. an. Si aũt p medietate
anni sterisset vel circa: tũc sunt opi. t vide de hoc ifra i. iij.
pte ti. de statu religios. Et facit ista regula ꝫ ignorãtes
mandata dei vel etiã generalia ecclie ceptaz vel synodalia
cũ publicant: vel acta capl'oꝝ generaliũ q̃ nõ vident excu
sari si ꝫ faciũt: q: certi ee debẽt d hmõi religiosi. Ubi sciẽ
duz q̃ nõ [illegible]dẽ certitudo reqrit in oib?. Nõ eni certitudo
demonstratiõis scie reqrit in his q̃ sunt fidei: ꝫ sufficit ea
q̃ tradit ab ecclesia p miracula: p doctrinas doct. t tolerã
tias martyꝝ: nec debẽt velle vlterius certiorari.

Ex eo non dz quis fructuz

osequi qd nisus extitit impugnare. Pone casuz in eo q̃ di
cit decretales eps non esse autẽticas: q: nullã dz pro se
allegare. di. xix. si romanoꝝ. Ad idem distin. viij. quo iure
Jtem pone casum in eo q̃ impugnabat testamentũ. dicẽs
illud inofficiosum: qui si id improbe dixit t succubuit: q̃c
quid ex testamẽto capiebat pdit. ff. de inoff. testa. pap. §.
meminisse. Ad idem. xiij. q. ij. q̃ pposterum. Et dicit lex.
Absurdum est quẽ redire ad id qd semel renũciandũ pu
tauit. C. de re. cre. l. si quis. Et q̃ hic dicit nisus extitit: dic
cum effectu: saltem q̃tum in eo fuit: q: pseuerauit. Si au
tem simplr, pstiterit: secus esset vt intelligit Berũ. pdi
ctam decre. pũtium. de resti. Jtem si inciperet agere vel ex
cipere: t postea desisteret ante sniam. Et qd dicit hec re
gula verũ itelligo nisi ex necessitate officij huit impugna
re, Nam tũc, pprio noie fructum osequi posset, hoc, pba

Universidad de Deusto Biblioteca

tur.iij.q.vij.§.tria.v.si cōtra patrē pupil' Itē licz q̄s impugnet sniaz in vno cap.ex alio cap.sequit fructū.de testa.Raynutⁿ.r.ca.Raynaldⁿ.r cōcor.ad regl'az.j.q.vij c.j.r.di.rcvj.si impator.Et sile est qd d: frustra implorat legē auxiliū is q̄ cōmittit in legē.de vsu.q: frustra.Itē nota q̄ sicut q̄s nō dz fructū pſequi ex eo qd impugnat.vt b Ecōtra nō debet quis impugnare ex quo fructū cōsequit xiij.di.c.j.r.iij.q.viij.cuius in agendo.Job.an.Extende. Quia ex quo peccator impugnat dei pmidentiā murmurādo nō meretur ab eo gubernari:vel aliq̄d boni cum pugnet contra domini voluntatē.Item cū male se habet ad parentes meretur priuari bonis eorum rc.

Exceptionē obijciens nō

videt de intētione aduersarij ofiteri.Habes hec verba de excep.Cū venerabilis.Et pseguere hāc materiā:vt ibi nota.Et pone casum de prescrip.illud.Et aduerte q: mirabilis videt hec regula.Nā si excipio de pacto de nō petēdo videor ofiteri debitū fuisse. Si dico iterrupi pscriptionē videor fateri te prescripsisse. Si dico:contra te prescripsi ergo primo id ubi debituz erat qd prescripsi.Et sic actor nil ōmodo dz cogi,pbare:ſz excipiēs tim. Et facit ad hoc de transac.preterea.Dic ergo q̄ huic regule est triplex rō Prima q: licz dicā.Fecisti pactū de nō petēdo:poterat esse q̄ illud nō erat vere debitū:vel naturaliter tim:vel nullo modo.Itē ſz dicā interrupi pscriptionē forte nō erat cōpleta prescriptio:imo hoc dicere videor q̄ cōpleta nō fuerit dicēdo me interrupisse.Vel si cōpleta fuerat sine titulo erat r bona fide.Idem in alijs exceptiōibus.Scōa:q: per exceptionē nego me debere. Nam si per ipsam de intentione aduersarij dicerek ofiteri:eadē exceptio duos cōtrarios effectus haberet qd esse nō dz.ff.de solu.q̄ hominem.§.vlt.Et de baptismo r eius effectu.maiores.cū igit per exceptionē negē intentionē aduersarij:nō est ꝓgruuz me per ipsam dici fateri. Tertia est q: reus pmilegiatus est vt possit duas exceptiones ꝓponere:e a sibi ꝓtrarias vt infra in regula:nēl's pluribus. Sicut ergo expresse dicere possz:nego te pscripsisse:r postea si pscripsisti ego interrupi:vl'nego me pmisisse:r postea pactū opponere de nō petēdo:sic dicēdo. Tuā pscriptionē iterrupi:vl'pactū de nō petēdo fecisti:vl'bis fil'e.intēnonē aduersarij nō fatet:cū adhuc dicere possit:nō,pmisi:nō prescripsi:r sic de singulis.Tunc tñ esset ipsi reo sic dicere. Nego me pmisisse.Et posito q̄ pmiserim:postea pactū de nō petēdo fecisti:r sic de singulis.Ad hec.xiij.q.ij.in pnc.Sed q: hec forma verbor docet mētiri.vbi veritas r pscia est in ꝓtiū nō est amplectēda:cū prius aias:demū linguas opz fieri eruditas:vt in ,premio.ff.in fi. Unuz nota q̄ idē qd dicit hec regula in exceptione intelligas r in replic..ione.Ut sicut excipiens nō ofitet actionē.ita nec replicās exceptionem eadez de cā.Sicut eim se hz exceptio ad actionē.ita r replicatio,ad exceptionē r quadruplicatio ad replicationem.Et hoc satis,pbat de excep.dilecti.Jo.an.

Factum legitime retractā

ri nō dz:licz casus postea eueniat:a quo nō potu.r inchoari.Hec regula sumpta est ex.l.ff.e.ti.in ambiguis. Exemplifica in eo q̄ ꝓtraxit mrimoniū:r postea factus est furiosus.xxxij.q.vij.nec̄z furiosus.Idē in supuⁿtiēte affinitate.de eo q̄ cogno.ꝓsan.vro.l.c.penul.Idē in adoptōe superueniēte.ff.de ritu nup.adoptiuū.Et nota ꝓ alia regula habes ifra p ꝓtiū.l.nō firmat:q: licz casus supueniat a quo potuit inchoari nō ifirmat qd ab initio nōvalebat:vt infra.Qd tñ intelligas vt ibi dicit.ita q̄ a pncipio factuz erat legitime nō retractatur:licz supueniat casus in quo nō potuit inchoari vt hic.Et nota q̄ dicit retractari.q.d. Propter causam superuenientem nō retractatur:ac si legitime nō fuisset factū.Interdū tñ,pter supuenientem cām impedit eius effectⁿ:qd legitime factū erat, Exemplifica p canonē.xxxiij.di.cōiter.r de cleri.egro. pbyter rē.Jo.an.extēdēdo.Religiosus post pfessionē si efficit pessimus vl'fatuus.nō tñ,pter b solut vl'retractat p fesso.platus post platurā efficit malus.excōicat r hmōi nō tñ,pter b retractat electio vl'ofirmatio eius.Absoluitur qs a peccatis dicens se velle facere pniam ,miuerā r se ꝓritū:r satisfacere lef.r restituere.postea mutat p positū nil volēs facere:nō p hoc retractat absolutio facta:ſ tunc peccat mortaliter:cuz ,pponit illa nō facere.de pe.di.j.magna.in glo.r hmōi.

Frustra sibi fidē quis po

stulat ab eo seruari:cui fidē a se pstitā tuare recusat. Pone casum in fideli quoad dnm:r in dno quoad fideles seu vasallū.xxij.q.v.de forma.Itē de eo q̄ imposita ꝓditione iurauit aliq̄d facere.de iureiu.puenit.ij. vbi de hoc. Itē de eo q̄ non vult trāsactionē interposita obseruare.C. de pac.cū ,ppones.Concor.qd habet.xcv.di.esto ibi.Cur g̃ te habebo in principē cū nō habeas me in senatorē.Sed nōne hosti seruanda est fi[illegible].xxi..q.j.noli.solu.vt ibi nota.Illud enī verz est cū ipe hostis nobis seruat fidez.r sic ꝓcor.cū hac regula.Item ꝓ.xxxiij.q.v.qd deo. vbi ōe q̄ fi vir r vxor pari ꝓsensu voueni ,ptinentiā:vno labente alter dz pseuerare.So.Illa,pmissio nō fuerat facta homini:sed deo.Et q̄ deo voueni sine vlla ꝓditione impleri debent.xxxij.q.viij.c.j.Et licet vxor adulterata fit:peccat tñ vir adulterando.xxxij.q.vj.p totum.Frustra igit debitu.. petit qui qd dz nō impēdit. Unū nota q̄ ꝓ res alīquid sibi adinuicē ,pmittunt sub pena r vna ps pino frāgit fidem:aut expedit magis alteri pti per ,psequi.r stare pacto vl'ꝓcui:aut magis expedit sibi dem rumpere In ꝓmo casu ſz fides fit sibi fracta.[illegible] ci p sua pte seruet eamdē:r sic poterit petere pe.. cum effectu. In secūdo casu secure frangat fidē.r fiet hincinde mutua compensatio pena:r vt de penis cōstitutis.Et sic illā decretalem intelligas:r quē ibi notarⁿ.Jo.an xtende. Deus p mittit ꝓmium r bona tpalia si oneⁿ[illegible]amus: qd ,pmittimus in baptismo r pniam agamus.Et q: nos frāgimus fidē r deus reuocat ,pmissa,de pe.di.j.si agam'.r.c.pdixerat. In societate aliqua ,pmittūt adinuicē oia luc cōicare:cū vnⁿ certus est sociū nō seruare:hoc nec ipe tenet seruare.Promittūt adinuicē ꝓiuges tacite reddere debitum alter alteri petēti:r alij nō adherere. Si g̃ alt adulterek innocēs certe b sciēs:nō tenet illi adulterāti redde re debitū ex q̄ fregit sibi fidē,nō tñ pōt r ipe adultare rc.

Generi p spēm derogat.

Hec regula sumpta est ex.l.ff.e.ti.in to.Pōe casuz.xciij.di.c.vltī.vbi dyaco.q̄ generalē est mino: pbytero.in filo spāli casu.ſ.qui obtinet vⁿ[illegible] epi maior est. Item de offi.dele.c.studuisti.vbi de ca cognoscit delegatus spālis nō generalis legatus.Hec regula habet locū in rescripto si ue primū fit generale:r scdm spāle:vt de rescrip.pastoralis.siue primū fit spāle:r scdm generale:vt eo.ti. abbatē siue eodē tpe fit datū generale r spāle.Ad hoc rescriptū c.j.li.vj.Rescriptū aūt spāle nō tollit puilegiū generale vt eo.ti.cum ordinē.qd est ꝓ:nisi de ipo puilegio fiat mētio in rescripto:vt ibi.Volunt quidā huius regule dicuz extēdere ad pu..legia:vt scdm spāle deroget generali primo.Sed b est falsum:q: semp valet primū siue fit gnāle: siue spāle.Si in scdo nō tollat expresse:de pscrip. veneralī.vj.r in regula supra decet.Nō diuersitatis est q: p primum puilegiū etiā generale.stariz ꝓsequit q̄s plenū ius. Sz p primū rescriptū gnāle nō statim ꝓsequit q̄s plenā iurisditionē in spēbus. de rescrip.pastoralis.r nō statim tollit facili'.cōtra.de offi.dele.ex pte.Ubi scdm spāle nō derogat ꝓmo generali:sed ibi si bene intueamur vtrumq̄s fuerat speciale:r dic vt ibi.Notauit igitur Hof.de offi.lega,c.ij.q̄ hec regula fallit in tribus casibus.In pā

uilegio:vt de rescrip.cū ordinē.Et cū genus ad vnicā rez refert:vt in decre.ex pte.Et cū spāles lre nō exhibent re integra.de fi.pbv.ex,tuar. Itē no.circa hāc regulā q̄ nō tñ valet gen' ad spēm q̄tū spēs quoad gen'.d ap.c.ij.li.vj.r de hoc.xxiij.di.q̄ꝓ. Item no.q̄ ſz p spēm generi derogēt:vt b in regula.tñ spēs sub genere bñ ꝓtinet.xiij q.ij.nō estimen'.Semp enīz in generalib' spālia insunt rē.Jo.an.Extēde ad statuta ciuitatis:q: p hanc legē q̄ ē spālis alicui ciuitat:derogat legi generali imperali:in eo qd est ꝓ.Et lege generali q̄ oēs eccle r monasteria in aliqua dyocesi subsūt dyocesano:derogat p spālia puilegia mēdicantū.r.pdicator:minor:heremitar: carmelitar: seruitar:r alijs exemptor monachorum.

Homagiū indignū est r a

romana eccla alienū:vt p spūalibus facere homagiū cōpellat quis.Hec regula habet de regu.iu. in decre.r fm glo.ibi homagiū dicit iuramētū fidelitatis:qd nō licet facere p aliquo spūali:cuz b sit symoniacū.de symo.ex dilī genti.Alioq̄n clerⁿ tenet plato facere obediētiā:r in ca sibus iuramētū facere de obediētia vl'de fidelitate.r hoc post receptā administrationē.de iureiur.nullⁿ r.xxiij. di. q̄ꝓ.als in spūalib' nullū iuramentū:nulla pactio: nulla obligatio dz interuenire:etsi interuenerit nulla obligatio nem de iure vl'de facto induceret: vt de pac. pactiones. A romana rē.Ergo r a pstuetudine alia ecclar dz esse a liemum:q: qd romana eccla approbat vl'reprobat r alie eccle b facere debēt:cū ab ipa suā habeāt institutionem r auctoritatem.di.xj.pseqnens.r.c.nolite.Berti.

In iudicijs non est acces

prio pson hab[illegible]. Pone casum.iij.q.ix.necesse.r de iudi.nouit.Alioz eⁿ[illegible]ponores alijs nō debēt esse occasio nocendi.. de statu.r yma.l.vl.Ad b.xj.q.iij.fi quis. Si guantur [illegible]ia ad hāc regulā.xl.di.c.j.r.xlv.di.cū beat'.r xcvij.di.nobili[illegible]m'.de [illegible].deleg.sane. So. In penis deferē dignitati r p[illegible]:vt ibi.r de b.de transac.c.vl. Idez in sedendo r assurgendo.di.xciij.nō oportet.Et nota.iij. q.ix.c.vlt. In iudicijs aūt vl'suia nō est habēda acceptio psonar:vt hic. In eis enī est eq̄litas seruāda:vt b in regula. Item in pnie exhibitōe.xxvj.q.vij.sacerdos. Item in fide:expi suscipiēda.de ꝓse.di.iiij.nec ꝓꝓ.Et i alijs sacris de ꝓiu.ser.c.j.Et in pauperz receptiōe cū sufficere possumus.xlij.di.q̄escamus.Et in alijs opibus pietat.xvj.q.j. si cupis.Hoc q̄ qd dicit in iudicijs soluit ꝓtia. Et [illegible]ota q̄ iudicū interdū ponit,p eo qd ꝓcedit sniam:vt hic in regula. Interdū p ꝓdēnatōe.de ꝓse.di.ij.timorē. Interdū p discretōe.iij.q.vij.§.tria. Interdū,p vltima voluntate.de sepul.c.penul.Et nota q̄ licet inter vtī nō debeat acceptione psonarum in iudicijs:vt hic.tñ vtile est in arbitrijs iudicē gratiosum habere.de offi.dele.ꝓsuluit.Caueat tñ ne in faciēdo grām incurrat penā ꝓstōnis d̄ sen. r re iudi.cū eterni.li.vj. Extende q̄ de' nō est acceptor psonar:ex eo q̄ vni dat gratiā nō alteri:q: personar acceptio habet locū in his que q̄s habet dare seu distribuere ex debito:deus nulli est debitor. ergo rē.

Ignorātia facti nō iuris

excusat.Pone casum in ignorātia facti oe ordinato ignorante a symoniaco:qd.ſ.nesciebat esse symoniacū.i.cōmisisse tale factuz.j.q.j.si qui a symoniacis. Item in eo q̄ ignor[illegible]at beneficiū reseruatū p papā.vl'als collatum.d pben.si beneficia.li.vj. De ignorātia iuris pone casum.j. q.iiij.§.notandū.in fi.Hec regula nō indiget glo.cū ei materi[illegible] plenissime habeat in dicto.§. notandū.in tex.r glo.r di.xxxviij.in sum. Unuz nota q̄ cū querit de ꝓdēnatione expēsar litis dicimus q̄ in pncipali cā,pbabilis error excusat ꝓdēnationem expensar.ij.q.iij.c. paulum. Sed in causa appellatiōis indistincte victus ꝓdemnat victori in e[illegible]ensis.ij.q.vj.omni modo. Rō huius diuersitatis colligit p hāc regulā. In pncipali enī cā est error facti:q: in ea ex,pbatiōibus q̄ in facto ꝓsistunt,pcedit:ſ in appellati[illegible]nis cā,pcedit ex actis priozis cause:vñ ibi est error iuris.r ideo nō excusat a ꝓdēnatione:vt b in regula. Tñ fm Inno.r Hosti.si in cā appellatiōis nō,pceditur p sola antiqua acta:ſ inducunt,pbatiōes noue:per quas,pnunciet,pbabilis error.tunc bñ excusat victuz a ꝓdēnatōe:qd verz puto. Extēde materiā:q: vtilis ē. Duplex ignorātia.ſ.facti r iuris. Ignorātia facti excusat a toto. Si q̄s dabat opam rei licite r adhibuit debitā diligentiaz:nec est ꝓ.xxxiiij.q.ij.in lectū.vbi imponit pnia ignoranti,pbabiliter factū in re licita.sed illud fit ad cautelaz Si aūt daret opam rei illicite:vt ludēdo ludo norio:ma uertent occidit:vl'nō adhibet diligentiā nō excusat a toto:ſz a tanto. Ignorātia iuris diuini r naturalis in his q̄ sunt necessaria ad salutē.neminē excusat hūtē vsuz rōis a toto:ſ a tāto.di.xxxviij.§.j.si ē crassa.i.ex negligētia procedens:sed si est affectata:vt.ſ.liberi' peccet: nō vult scire: nō excusat:sed auget pctū:imo est spāle pctū. Ignorantia aūt iuris canonici vl'ciuilis q̄tum ad cōmunia pcepta eccle:nō excusat a toto eos qui potuerūt habere copiam dicentiū. Nec platos religiosos r clericos q̄tuz ad ea que ptinent ad statum suū.di.xxxviij.si in laicis. Sed illos qui nō habuerunt copiaz addiscēdi:vt in dicta di.§. j. Quantum ad lucrū captandum vl'dānum temporale vitandū quomodo excuset.vide.j.q.iiij.§.notandū.Et d̄ ignorantia habes infra in.ij.parte.

Ignorātia presumit vbi

scientia nō,pbat.Pone casum.lxxxij.di.,pposuisti. in fi. fm q̄ ibi iacet lra.sed ꝓ.xvj.di.qd dicitis.r.ix.q.j.ordinationes.cum filijbus.in quibus iuribus dicit q̄ nō ꝓsumitur ignorantia:sed sciētia.Sol.dic vt in ꝓdicto.c. propositisti.q̄ circa ea que publice fiunt ꝓsumit scientia:nisi,pbetur ignorā..a.Sed circa ea que fiunt occulte ꝓsumitur ignorātia nisi scientia,pbet:vt hic.Et scias q̄ hec regula vera est in his q̄ quis scire vl'indagare nō tenet. In his aūt que scire vl'indagare tenet:nō habet locū sicut in eligendo Plato.lxj.di.c.ij.r.viij.q.ij.dilectissimi.r ideo ꝓsumit scia nisi,pbet ignorātia.Ad b est qd lex dicit q̄ magistratus tenet de idoneitate tutoris vl'curatoris inquirere quē noiauit.Qd aūt regula dicit qd ꝓsumit est huiⁿ vtuz hec ꝓsumptio:vt trāsferat onus,pbandi in aduersariū. r idē est in alijs casib' q̄ no.vj.q.vlti.actor. Item nota q̄ ignorātia trib'modis,pbat.Primo p sacrm:vt cum iuro me ignorasse:r tūc demū admittit,pbatio hec cū est,pbabilis. S[illegible]do qñ id,pbat ex q̄ sequit necessario me ignorasse:puta me tūc fuisse anniculū vl'furiosum. Tertio qñ,pbat id:nō ex q̄ necessario:ſ verisimil' sequit me ignorasse puta me tūc absentē fuisse.r hoc dicere voluit Jo.j.q.j.si qui a symoniacis.Et licet in facto,ppzio,pbabilis sit aliqñ ignorātia:,pbabilior tñ in alieno:qd dic vt no.j.q.iiij. §.notandum.r in regula ignorātia facti.Et q: ignorātia iuris naturalis nō excusat.ideo de tali nō loquit hec regula.Jo.an.

Indultū a iure beneficiuz

nemini est [illegible]erendū.Pone casuz in licētia nubēdi data ab apō.di.xxviij.de his. Itē in anno dato ad,pmotionez sacerdot[illegible]oe elec.cōmissa.li.vj. Itē in quadruuestri tpe dato ꝓdemnato in psonali actiōe ad soluēdū.ff.de re.iu. l.iiij.si q̄s ꝓdemnar'.Ista auferri nō pōt nec abbreuiari. ,ptra.de re iudi.q̄ ad ꝓsultationē.r de ap. cum sit. Solu. Quoddā est iuris beneficiū qd nō pōt alicui auferri: vt inducie.r.diez ad appellādū.ij.q.vj.anterior. Inducie q̄tuor annor ad petendū restōnem.de in integ.resti.c.j. li.vj.Et istud verz est in istis r in alijs iducijs q̄ dant a lege sine [illegible]cito vl'expsso ministerio iudicātis.Quoddā bñ

Universidad de Deusto Biblioteca

ficiū est qd̄ sine cā auferri non pōt. Et sic i...elligit hec regula: ꝫ cum cā cognita bñ pōt auferri. Et nota de hoc plene in dicta decretali: cū fit. Et illud verū in inducijs q̄ licz denē a iure: interuenit tñ in eis expressuz vel tacituz misterium iudicatis. vt in deliberatorijs. xx. dierū. ⁊ similibus. Ad d̄. ḡ hic dicit q̄ bñficiū iuris nemini est auferēdū: itelligas ab hoie ⁊ sine cause cognitiōe. Alio eñ iure interduz tollit alteri⁹ iuris bñficiū. Pone exēplū in solēniter vouēte. q̄ nō ꝓtrahit. de voto ⁊ vo. re. c. i. li. vi. Itē in cōtumace in nōveniēdo. Itē in notorio criminoso: ⁊ in tertio appellante q̄ nō audiuntur appellātes. xxiiij. q. iij. de illicita. de appel. ꝓposuit. ⁊ c. tua nobis. Sz vbi ius aufert vel ꝓmittit hoiem auferre cessat regula. Sicut est videre in pre q̄ hz a iure vsufructū in bonis aduentijs filij. C. de bo. que li. l. cū oz. Et tñ auferē. ꝑpter relinq̄ntē i ea ꝓditōe ad patrē peruenīat vsufructus: in auē. vt li. ma. Itez a lege dat marito administratio bonoz parafernaliū: ⁊ tñ pōt auferri p mulieris ꝓhibitiōem. Sed ista q̄ fiunt ꝓmittēte lege p hominē fieri nō videnē: ꝫ potius p legē ꝓmittentē. Jo. an. Extēde regulā. Tempus datū ad eligēdū vel petēdū confirmationē nō pōt tolli nec abbreuiari inuitis. Similiter tēpus vnius anni ad ꝓbationem in religiosis. Nec ius qd̄ q̄s hz in eligēdo. Nec q̄ nō possit libere eligēr sepulturam si nō est religiosus. Nec magistro nec prelato pōt auferri q̄ nō castiget moderate scholares vel subditos.

Jn obscuris minimuz est

sequēdū. Hec regula sumpta est ex lege. ff. co. ti. ſp in obscuris. Pone casum de cēnsi. ex pre: vbi in dubio nō cōpellunt soluere vota ad maxima: ꝫ minima censuram. Ad idē. ff. de leg. minimis. ỷ. minus: sic in genere legatis de benē minim. Circa hāc regulā nota q̄ in obscuris statim inspicimus qd̄ est minimū: imo inspicim⁹ primo qd̄ est verisimilius: ⁊ qd̄ fieri ꝓsueuit: vt in regla sequēti cū suis cōcordantijs. Si hoc sciri nō pōt tunc inspicimus qd̄ est minimū. Primo ergo inspicimus qd̄ exēplē agit: puta. x. libras bon. vel qd̄ agit tacite dico: vel ratione rei q̄ vendit x. libris: vel ratiōe psone vel rōne cōsuetudinis: vltimo qd̄ est minimū. vt d̄. Ratio hui⁹ regule est: q: de minimo non est dubiū sensisse: q: si intellexit de maximo: ergo ⁊ de minimo: q: plus ꝓtinet in se qd̄ est minus sed nō ecōtra. Et d̄ hoc dicē in regula plus semp. Alibi tñ habes argumēta de mediocritate spectāda. x. q. ij. hoc ius. Et pōt dici q̄ int specieb⁹ ⁊ artificijs mediū inspicim⁹. vt no. ff. mādā. l. fideiussorē. In q̄ntitatibus aūt inspicimus qd̄ est minimū vt in predicta. l. fideiussorem. Item locū habet hec regula in penis. vt. j. e. ti. in penis. Jo. an. Extēde. Cū dubitet quis q̄tam pnia. n debet peccator dare melius est errare in modicitate q̄ in excessu. q: melius est ꝑm Lhzyb. habere deo reddere rōnem de nimia misericordia q̄ de nimia seueritate. xxvj. q. vij. alligāt. Cū quis etiā est pplexus ꝑm ꝓsciam suam inter duo mala minimū est elgēdum. di. xiij. Nerui. Cū q̄s dubitat de diuersis opib⁹ q̄d magis debeat facere: vl q̄d d̄ se sentire. sequat minimuz. i. humili⁹,

Jnspicimus in obscuris

qd̄ est verisimilius: vel qd̄ plerūq̄ ꝓsueuit fieri. Hec regula sumpta est ex. l. ff. e. ti. in obscuris. Pone casum. Aliq̄s cōtraxit cū vidua: ⁊ longo tpe habitauit cu... ipsa: illa dicit se incognitā. In hoc obscuro ꝓsumit cognita qd̄ verisimilius est. xxxiij. q. j. si q̄s accepit. Itē cācellat. vel obscurata lra nominis: presumimus ibi illā lram fuisse de q̄ est verisimilius de fide instru. inter dilectos. Itē in dubio verisimile est filiū iniuste exheredatuz. C. de inoffi. testa. aut nō liceat. Et hoc repete qd̄ dictuz est in precedēti regula Jo. an. Extēde. Tempe pestis cū dubiū est alicui si debet recedere a loco infecto: verisimilius est vt vtret mortē vel infirmitatē subtrahēdo a se loco infecto: ⁊ sic fieri ꝓsueuit Et hoc nisi ex aliqua cā oporterz aliqui ꝓmanere: vt sunt curati sacerdotes. xxiij. q. iij. de tirijs. ⁊. §. seq. Dubitat quis si in ieunijs extra quadragesimaz debeat vti lacticinijs faciat qd̄ fieri cōsueuit a timoratis in hmōi locis. dist. xj. catholica. ⁊ di. xij. illud. Poterat dubitare abrahā de pudicicia auferenda vxoi si diceret sozorem suam: ⁊ de occasione sui si diceret esse vxorē. Fecit id ex quo verisimilius poterat se iuuare. xxij. q. ij. queritur.

Jn penis benignior est interpretatio

faciēda. Hec regula sumpta est ex. l. ff. co. ti. factū. Pone casum in iudice q̄ ita pnuciauit. Temere accusasti calūniatorē nō pnuciat. ij. q. iij. notādū. Itē priuatus a collegio doctor nō ppetuo ꝫ tēpaliter intelligit priuatus. de ꝓsti. ex lris. Itē tutor remotus nō expresso an ꝑpter dolū an ꝑpter culpā remotus intelligit ꝑpter culpā ff. d̄ suspe. tu. l. h eñ. ꝓcor. cū regla. de pe. di. j. §. pene. vbi d̄: q̄ pene legū interptatōe magis sunt molliēde q̄ exaspēde. Et ex hac regla est argumētū q̄ i dubio ꝑsumit cassatio electiōis fctā ñ vitio psōe: ꝫ electōis mō. Et no. q̄ hec benigna interptatio fit in m...atis. Primo q: ex mltiplici pena expressa eligimus mittorē. l. di. ...os. Secdo q: si verbum pōt importare penā perpetuā ⁊ tempoalē: eligimus temporalez. xxiij. q. iiij. nō oportet. ij. Saluo eo qd̄ habes di. l. c. i. ⁊ de cōsti. ex lris. p Bern. ⁊ modernos. ⁊ accursi. Tertio q: de penis nō arguimus ad similia: q: pene non excedūt ꝓpriū casum. vt dicit de pe. di. i. §. pene. Quarto q: vbi est tale verbū puniant: punient: ⁊ hmōi p sniam intelligim⁹: ...o ipso iure. de elec. q: ꝑpter. nisi essent ibi verba que aliud saperent vt ipso iure. vel eo ipso. de elec. q̄ sic li. vi. Bar. tñ ỷ. ꝫ primū credo ꝑm Guil. Mimo: q: in dubiomitiorē cām eligimus. ff. de suspec. tu... ec eñ. An autem iudex possit penas moderare. n... q. iij. §. notandum in gl. Benignior dicit canon. Illa digniora sunt mutatione que sunt excellentiora pietate. di. xl. sal. c. Interptatio. de multiplici interpretatione nota. xi. q. i. ex his omnibus. Jo. an. Extēde. Cuz vid...mus al...nos flagellatos ꝓcipue bonos cū diuer⁹ de causis fl...lla cōtingāt. vt de pe. di. iij. ꝓductior. debemus interpretari in benignioremām puta ad maiorem cumulū premij. Itē cū nos de⁹ flagellat q̄ facit ad purgationē peccatorū. de pe. di. i. si peccatū. nō ad iniuum dānationis: vt antiochū ⁊ Herodem. Itē vt cū seueritate misceat misericordiam aliq̄d diminūdo si potest. Sicut deus punit citra cōdignum. di. xlv. disciplina. ⁊. c. qui iuste. cum glo.

Jnputari non debet ei p

quē nō stat si nō faciat: qd̄ p eum fuerat faciendus. Pone casum in eo q̄ hz appellationē. psequi. infra annū. cui non ꝓiputat̄ si p eū nō stetit. ij. q. vi. anteior. Itez in eo: q̄ hz. p mouerī infra ānū ad facerd...iū cui nō currit ann⁹ ipe si in sto impedimēto detē⁹: nō potuit. pmouerī. de elec. cōmissa. li. vi. Itez in eo qui rē emit sub pacto legis cōmissorie. q̄ si pciū infra terminū statutū nō soluerer: res esset inempta: ⁊ ēptor in termino soluere volēs nō habuit cui soluerer. tibi nō iputat̄. ff. d̄. l. cōmis. l. cōmissoria i fi. Ad idē xliij. di. ephesijs. Et nota q̄ dicit p quē nō stat. Non eñ sufficit velle nisi ad opus ꝓcedat q̄tum in eo est. Impossibilitas ergo facti sicut a principio annullat obligationē vt in regula nullus. ita ⁊ ex postfacto elidit: vt hic. Si tamen tenetur quis facere aliquid in certū tps nec p eū stetit: licz nō imputetur: tamen post temp⁹ tenet. de do. ⁊ cōtuma. cuz dilecti. Consulo tñ q̄ si potest infra te...pus de impotentia. presteť. ij. q. vi. post appel. Sz quid dices de eo q̄ sua culpa incidit in casum per quez postea facere nō potuit: qd̄ p eū fuerat faciendū. videť primo q̄ ibi fit imputandū: q: regulariter quis de casu tenet qui sequit culpam. di. l. sepe. ⁊. c. studeat. ⁊ de eta. ⁊ quali. c. i. In cōtrarium videť de elec. c. vltimo. ⁊ de pben. quia diuersitatem Satis videť dici posse q̄ imputandum fit illi ꝑpter iura

primo inducta. Hinc dicit lex non debere succurri ei q̄ in necessitate se posuit. ff. q̄ satis. da. l. fideiussor. Ad iura ī ꝓium inducta: rideo ⁊ dico q̄ decretalis illa. de elec. c. vl ti. ⁊ decretalis: diuersitatis: loquunt de q̄dam pena canonis. plata: solū negligentes: vnde ibi culpa sine negligētia non punit. Hoc satis ꝓbat decretalis: q: vel dic q̄ si ex culpa iponit aliqua pena vel suspensio vel deportatio: tūc culpa illa vlterius puniri nō dz: ad hoc. xiij. q. ij. c. vlt. Jo. an. Extēde q: si paterfamilias facit qd̄ in se est ad corrigendū familiam ⁊ dirigendū: ⁊ tñ mala est: sibi nō imputat̄ quoad deū vel ecclesiā. ⁊ sil⁹ platus si facit qd̄ in se est ad directōem ⁊ pfectū subditoz: ⁊ tñ mali sunt: sibi nō imputatur: vt. xlvij. di. §. q̄d tunc fiet. ⁊. c. q̄tūlibet. ⁊. c. quod nos. Sil⁹. si quis querit baptismū: pniam ⁊ hmōi. ⁊ p euz non stat q̄ accipiat: sed q: nō inuenit administrantem hu iusmōi sibi nō imputat̄ quoad interitū salutis: si als ē cōtritus. de cōse. di. iiij. baptismi vicem. ⁊ de pe. di. i. quē penitet. Sil⁹ iudex: aduocatus: medicus. si faciūt qd̄ in se ē: in vsu officiorum suoz nil omittendo de contingentibus si damna sequunt non ꝓis imputatur.

Js qui in ius succedit alterius

eo iure quo ille vti debebit. Hec regula sumpta est ex l. ff. e. ti. qui in ius. Pone casum in patrono: q: eodez iure vtetur successor: quoz pdecessor. xviij. q. ij. eleutherij. Itē cōuenitur successor p rescriptū impetratū ꝑ pdecessorem de fo. cōpe. dilecti. Item in herede q̄ nō vsucapit qd̄ non vsucapiebat defunct⁹. Sfallit hec regula in multis c...bus: primo vbicūq̄ morte defuncti cōfirmat̄ donatio. ibi enz heres nō per...et. C. fa. herc. l. filio. Itē fallit in cōuentiōibus vbi ex p...a successoris mutat̄ fortus. Hinc est q̄ clericus etiā in cu...⁊ patrimonialib⁹ cōuenit coz suo iudice. ri. q. i. nullus. ...ope. cū sit. Itē fallit de iurepa. c. i. li. vi. In casu vbi ecclesia succedit laico patrono. Nā ecclesia hz sex menses: cū tñ laicus habeat solum quatuor. Item legatarij ...ceptare nō possunt legatū p:o pte: ⁊ p ...te respuere. S... deceā...t pluriḃ⁹ heredib⁹ dimissis: vn⁹ heres poterit p:o p... sua acceptare: alter p pte sua rspuere. ff. d̄ lega. l. legatarius. Itē fallit in casu q̄ hr. l. p:ocula. de pba. Itē in casu q̄ ad. l. fal. recipit. Nō regule est qr eodē iure debet vti: q: plus iuris habere non pōt: vt in regula: nemo pōt. Minus nō: q: heres censet eadē psona cū defuncto: ⁊ successor cum pdecessore. Et nota q̄ dicit eodem iure: nō eo pūilegio ex sui psona. Si personale erat pūilegium predecessoris: q: pūilegiū psonale ⁊c. infra in regula cū suis cōcor. Idem dico de pacto pc. sonali: de transac. de cetero. Jo. an. Extende. Eandem ptātem hz papa qui est ꝑ tpe ad statuēdum ⁊ destruēdum: quaz oēs sui pdecessores etiam si malus. di. xl. si papa. Et eandem auctoritatē habent epi: abbates: generales magistri vel ministri: priores: cōuentual...: quā habuerūt eoz predecessores in dictis officijs rōne ipsorū officiorum. Illā exēptiōem hñt exempti successores quā ⁊ pdecessores ex pui legijs antiq̄s cōcessis ⁊ non abbatis ⁊c.

Jn re communi potior ē

conditio ꝓhibētis. Pone casum in duob⁹ ꝓiugatis: quoz ...no vouere continentiam volēte: altero ꝓhibente potior est conditio vel causa ꝓhibentis. xxxiij. q. v. c. i. Itē in electione fienda vno ꝓhibente ne ꝓcedatur per viam cōpromissi: alijs hoc volentib⁹: potior est conditio ꝓhibentis: d̄ elec. q̄ ꝑpter. Item duobus hñtib⁹ cōem parietem: vno volente destruere ⁊ reficere: altero ꝓhibēte: destruere nō potest. ff. de serui. vr. prediō. parietem. Sfallit hec regula. Primo qñ non interest socij: puta q: vult incrustare vel pingere: vel vult scalas ponere iuxta parietem. Secundo qñ ob hoc q̄sita est vt opus fiat. Item qñ edificium reficeret. ff. de dam. infec. l. in reficiendo. Item fauore religionis: vt si ibi sepeliri velit. ff. de reli. si plures. Vel in cōe se pulcruz aliu⁹ mittere. insti. de re. diui. §. religiosum. Itē cū donator re...cōem habet cum donatario. C. de dona. l. sancimus. Prohibentis. Nō est: q: volens nō solum dñs est illius rei: sed ⁊ ꝓhibens. Et scire debes aliquid cōmune vel singuli⁹ vt hic. Aliq̄d cōe vel collegio: ⁊ de hoc infra: q̄ oēs. Jo. an. Extendi pōt ad casum: cū quis hñs vsum rōnis vult intrare religionem ante. xiiij. an. ⁊ pater vel tutor ꝓhibet. vel econtra: pater vellet q̄ ipe intraret ⁊ ipse nō vult: potior est cōditio ꝓhibentis. Item in votis q̄ fiunt a religiosis opz q̄ cōcurrat volūtas plati cū vouēte in executiōe. Unde si ipse vult implere votū factū abstinētie ⁊ huiusmodi: ⁊ prelatus non vult vel abbas seu prelatus vult q̄ plus faciat q̄ tenetur: potior est conditio prohibentis. Bernar. abbas non augeat vota mea: sine mea voluntate.

Jn malis promissis fidez

non expedit obseruari. Hec regula sumpta est ex vbis Jsido. xxij. q. iiij. vbi dicit. In malis ꝓmissis rescinde fidem ⁊ in turpi voto muta decretū. Et prosequere hanc regulam sm ea que dicunt infra in regula nō est obligatoriū. Et nota q̄ dicit in malis ꝓmissis. Nam licz mala ꝓmissa seruari non debeāt: tamē interdū male ꝓmissa: puta per dolum vel metū seruant: qñ scz seruari pñt sine interitu salutis eterne si iuramentū intercessit: de iureiur. fidē. Jo. an. Extende. Nota q̄ est triplex genus ꝓmissionis. Quedam est q̄ fit simplici vbo hoīn: q̄dam q̄ firmat̄ iuramēto ⁊ hec fortior: q̄dam q̄ fit voto: ⁊ hec fortissima. Quelibet harū si est d̄ re licita obligat: nisi supueniat impossibilitas Etiā simplex ꝓmissio obligat in foro cōscientie: vt dicitur xxij. q. v. iuramēti. Ubi dicit glo. Jo. an q̄ ex nudo pacto oritur actio. xij. q. ij. Quicūq̄. Sed fortius obligat iuramentum: ⁊ etiā de votum. Sed in q̄libet harū vbi malum promittatur: seruanda est regula ista: vt scz nō seruetur. Nec in hoc peccatur: sed tunc quādo illicitum est ꝓmissum. ar. ad hoc. xxij. o. iiij. vnusquisq̄. ⁊. c. quod dicēdum. ⁊. c. non piurabis. ⁊. §. illicitum. ergo p totum.

Jn alternatiuis debitorū

est electio: ⁊ sufficit alterum adimplerī. Hec regula sumpta est ex lege. ff. e. ti. in eo qd̄ plus. Pone exemplum p canonez. xij. q. ij. Bone rei. Et de rescriptis inter. ceteras ⁊ in viro qui in causa soluti matrimonij dotem vel ei⁹ estimatiōem restituere ꝓmisit. ff. de iur. do. plerūq̄. Sūt aūt quedam alternatiue in quibus debet ordo seruari: vt cum mandat testator aliquid dari liberis: aut his deficientib⁹ consanguineis aut affinib⁹: q: tunc sequimur ordinem: ⁊ est ar. ad hoc qd̄ dixi de ordine seqndo. di. xliij. c. sit rector in fi. de e...c. c. i. lib. vi. Contra dicit ad hoc regulam. insti. de legi. §. si generaliter. Solu. Illud cum eligens fuit in mora. d̄ ꝓsue. c. vi. li. vi. Et sic notat Ber. in p̄dicto decre. de re inter ceteras. Jo. an. Sic cū fit in optione eligentiū per aliquem triū modoz ꝓcedere sufficit alteruz implerī de elec. q: ꝑpt. Dauid ex trib⁹ sibi ꝓpositis a dño flagellis suffecit q̄ alterū elegit scz pestem.

Jn pari delicto vel causa

potior est ꝓditio possidentis. Hec regula inq̄tū dic de delicto sumpta est. ex. l. ff. c. ti. cū par. Inq̄tū dicit de cā sumpta est de. l... ti. in pari. Pone casum in delicto p canonez xiij. q. v. non sane. In eo. l. qui repetit pecuniā quā dedit p:o iniquo iudicio. Itez in eo qui vsuras q̄s soluit repetit cū ipse sit in pari delicto: de vsu. q: frustra. ⁊. ff. de condi. ob tur. cām. l. vbi aūt. vbi habes q̄ non repetit q̄d p...er stu... hz vel vt male iudicē est datū: ⁊ de pben. si a sede. li. vi. Et nota q: videor male exēplificare p decre. ...li si a sede. nā ibi nō erat par cā: cū vm fuerit collata p papā alteri p ordinariū. Sz nō q̄ritur de paritate quoad ptātes ꝓferentiū: ꝫ de paritate quoad tps: q: cui primo collata fuerit

dubitat. ⁊ ideo in hac pari cã tpis potior [illegible] ditio possi
dentis. Et no. q hic exhibet fauor reo: q[illegible] soluit in pa
ri cã vl' delicto. C. de ꝓdi. ob tur. cau. l. ij. Vñ semp dicere
ꝓsueuimus q in pari cã vl' delicto potior sit excipientis cõ
ditio. Jo. an. Sic in ludo alee qui phibet. [illegible] xxv. epus.
melior est ꝓdiẽtis possidẽtis acquisitum p ludũ q̃ pdẽtis.
Cuius enim Jo. in glo. ibi dicat q possit repeti. ⁊ p ꝓs dz
restitui pdenti. hoc hz locũ in locis vbi vtuit legibus im
perialib' ꝶ mandãtibus. ſ. de resti. vt. ff. de alea. l. vl. que
nõ sunt in ꝶ abrogate: ꝶ seruent. Nã aliter potest pauper
bus erogandũ. vide tñ de ludo plene infra in. ij. parte.

In argumẽtum trahi ne

gunt q̃ ppt necessitatẽ aliq̃ sunt ꝓcessa. Hec regl'a sum
pta est ex. l. ff. e. ti. q̃ ppter. Pone casu. z. di. lv. c. j. vbi, ppt
necessitatẽ ministros pmissum fuit assumi monachos ad
parochiales eccl'as. Cessante g̃ necessitate in argumẽtũ
illud trahi non dz. C. de sacrosanc. ec. l. antepe. ⁊ ꝓcor. ad
hanc regulã illa infra: q̃ a iure. Et illa alia q̃ alicui. Nec
supfluit hec ad illas: q: ille loquunt de his q̃ ꝓcedunt ob
fauorẽ vl' gr̃az. Hec aut in eo q̃ ꝓcedit ob tpis necessita
tem. ⁊ dicit in argumentũ. q. d. iurista vl' arguẽs. Non dz
arguere de eo q̃ interdũ ex necessitate ꝓcessum est: q: ar
gumenta de similibus ad penitus sil'ia, ꝓcedunt: ꝶ inter tpis
necessitas ⁊ nõ necessitatis nõ est sil'itudo: vñ nõ ꝓcedit
argumentatio. ⁊ ꝓcor. ad hanc regulaz. xxxv. q. j. c. j. p q̃d
exẽplificare potes. Nam a pncipio gñis humani licite ꝑ
mit frater cũ sorore: q: ex necessitate id faciebãt. hodie au
tem creuit gen' humanũ ⁊ sublata est necessitas. ⁊ iõ nõ
licite ꝑhibet infra quartũ gradũ. de ꝓsang. ⁊ af. nõ dz. C. de
pa. q̃. fi. di. l. j. ⁊. ij. vbi, ppter necessitatem famis: licet filiũ
distrahere: q̃d alꝭ nõ licz. Et nota ex hac regl'a illud gene
rale q̃ cessante cã cessat effectus. de iureiur. ⁊ si rps. ⁊ de
pe. ⁊ re. cũ infirmitas. lxj. di. §. his oibus. Cessante igitur
necessitate, ppter quã dispensatũ est: cessat dispẽsatio. j.
q. vij. q̃d, p remedio. q̃d verũ est circa faciẽ [illegible] nõ circa fa
cta: vt ibi no. Et hoc etiã vez vbi vtilitas succedit loco ne
cessitatis: sicut est de monachis ordinandis. xvj. q. j. sunt
nõnulli. Jo. an. Sed querit' an cessa[illegible] causa alicui' p
hibitiõis vl' ordinatiõis eccl'e cesset ipa ꝓstitutio: ⁊ videt
q̃ sic. Dicit eni Gratia. q. phibitiones eccl'astice, ꝓprias
habẽt cãs: q̃bus cessantib' cessant ⁊ ipe. di. lx. §. his oibus
Vbi etiã p onit exẽplum Amb. electi in archiepũ aũ ba
ptismũ ꝑ, phibitionẽ eccl'e. ar. ꝑ. xix. q. ij. duesũt. So. Di
cit glo. q̃ bono mõ sic pot exponi istud q̃ cessante cã ces
set ꝓstõ. i. q̃n cessat actu ⁊ exẽplo: ita q̃ nõ possit trahi in
pniciem exẽpli. Vel dic q̃ cessat ꝓstõ circa illam ꝓsonam
cessante cã: vt. ſ. possit dispẽsare secũ. Vel dic q̃ q̃n oĩs cã
cessat impulsiua [illegible] nalis: efficiẽs ⁊ occasionalis: [illegible] cessat
ꝓstõ. Istud extendi pot ad oẽs dispẽsationes: q: si dispẽ
satur in aliquo aliq̃n, ppter aliquã necessitatẽ nõ inde tra
hi pot exẽplum. Sic ⁊ David, ppter necessitatẽ famis cõ
edit panes, ppositionis: q̃d alꝭ nõ licuit, sic in nec[illegible]sita
te vetula baptizat q̃ alꝭ male faceret. Infirmus nõ ieiu
nus cõicat q̃ alꝭ peccaret. Confessor in necessitate. ſ. arti
culo mortis, absoluit ab oib' casib' ⁊ snijs q̃ alꝭ nõ posset.

Quod nõ est licitum in lege

necessitas licitũ facit. Hec regula hr̃ in decre. de reg. iu. ⁊
sunt vba Bede. ⁊ addit in textu exẽplũ. Nam sabbatũ cu
stodiri ꝑceptum est. Machabei tñ in sabbato [illegible] culpa
pugnãt. Sic ⁊ hodie. si q̃s fregerit ieiunũ egrotus reus
voti nõ habet. hec ibi. ⁊ sicut de ieiunio ex voto: ita de ie
iunio eccl'e. Et idẽ si comedat carnes in quadragesima:
sicut olim in vete. testa. licuit in sabbo pugnare in [illegible]cessi
tate ⁊ circũcidere: ita hodie in diuitis diebus ⁊ festiuis in
necessitate: licet pugnare. xxiij. vl. si nll'a. Ac etiã timor e ini
micos supueniẽtũ remouere ⁊ ferre ad locũ tutũ victua
lia ⁊ supellectilia: ⁊ cã custodiendi infirmũ: vl' alia vrgen
te causa dimittere auditionẽ misse: ⁊ sic de alijs ꝑceptis
positiuis, secus de ꝑceptis diuinis: q: ppter nullã necess
itatẽ licet ꝑterire puta: piurare: adulterare ⁊ hmõi ne oc
cidat. Nec est hoc ꝑ q̃d dictus est de violatiõe sabbati vel
dñice: q: sanctificatio vl' obseruatio festi. q̃tũ ad determi
nationẽ diez hui' vl' illius est ꝑceptũ eccl'e seu positiuum
Sed in generali q̃ vacet deo aliquo tpe est de iure diui
no. Item nõ est ꝑ q̃d in necessitate licz furari: q: illud p
ꝓie non est furari. qm̃ in necessitate. ſ. extrema cũ aliter
subueniri nõ pot: oia sunt cõia. di. xlvij. sicut hi. Und nec
furtũ est q̃tum ad illud q̃d, p sua extrema necessitate ac
cipit. etiã fm leges. Ad hoc facit textus Gra. j. q. j. remis
sionẽ. §. sed notandũ. Necessitas nõ habet legẽ: ꝶ ipa si
bi facit legẽ. Sed tñ si religiosus in casu extreme necessi
tatis. i. mortis: sine licẽtia curati daret sacra cõmunionis
vl' extreme vnctiõis nõ euaderet pctm ⁊ excõmunicatio
nem cle. de priui. religiosi. in cle. Illa enim nõ sunt tante
necessitatis: vt baptismus.

In toto nõ est dubiũ par

tem ꝓtineri. Pone exẽpla q̃ habent [illegible] regula plus semp
ꝓsequere fm ea q̃ ibi no. ꝓcor. xiiij. q. v. penale. vbi sub
noie furti q̃d ponit, p toto. i. oĩ illicita vsurpatõe rei alie
ne: phibent vsura raplna ⁊ oĩs alia vsurpatio. ⁊. xxxij. q.
iiij. mercatores. ⁊ de pe. di. j. §. hoc idem. Jo. an. Extendi
pot ad multa. Et pnio deus est totale ⁊ vniuersale bonũ.
Quicõd est in creatura q̃libet vtutis est bonũ ptiale, pce
dens [illegible] illo totali bono. Cũ g̃ fm pbm: bonum oia appe
tant: ⁊ q̃to maius tanto magis. Si creatura, ppter aliq̃d
bonũ ptiale in ea trahit ad amorẽ multo m[illegible]is dz trahi
a deo bono totali in toto ⁊ c̃. Item oĩs scia ⁊ [illegible]ẽtia in deo
est: ⁊ ideo si q̃s vult aliquã ptem ad e[illegible]dat eũ querat
vt docet Amb. di. xxxv. Item totũ g[illegible] humanũ fuit vir
tualr in pmis parentib' Adã ⁊ eua. Et q̃libet vir ⁊ mulier
est ps decisa ab illꝰ p seminales, ppagationẽ e[illegible]cepto ꝓo
q̃ nõ fuit ex semine viri q̃natus: [illegible] cozur toto p mode
dientiã cor oĩs ps decisa ab eis [illegible]ta. j. q. iiij. ita q̃
⁊ de ꝓse. di. iiij. firmissime. Item in sacr[illegible] est tot' rps. Vñ ⁊
oẽs ptes eius. i. cor p' aia: sanguis: diuinitas ⁊ hmõi.

In generali cõcessiõe nõ

veniũt q̃ q̃s nõ esset verisimilr in spẽ ꝓcessur'. Hec vba ha
bent de pe. ⁊ re. si eps. li. vj. Pone casum. xvj. q. j. frat mr.
vbi gñalis cõmissio facta legato p papã non extendit ad
cãs fidei. itẽ. C. q̃ res pigno. ob. pos. l. j. vbi in gñali obli
gatiõe pignoris nõ veniũt vxor ⁊ alũni: ⁊ q̃ q̃s verisimilr nõ
est credẽdus obligasse spãliter. Et no. q̃ nõ solũ in ob
scuris inspicim' id q̃d est verisimile: sed etiã in gñalibus: vt
hic in regula. Si querat q̃ sunt illa q̃ verisimilr nõ dicent i
spẽ cõcessisse. Rñ. ꝶ cogni[illegible]ci ex ipossibili, vl' inhumana
vl' dura separatione: vt puta ministeria art' sue: vl' q̃ ad effe
ctionẽ pinent: gñali obligatiõe nõ veniũt. ff. de pigno. l.
obligatiõe. Et no. q̃ ex hac regula verbũ generale restri
gi. ad idẽ de rescrip. c. ij. li. vj. Item facit hec regula de eoq̃
generalr teneat aliquẽ ꝑ oẽs iuuare. Nunq̃d ꝑ se vl' filios
Et no. de ꝶ. xxij. q. v. de forma. in glo. Jo. an. Hec regla
multũ facit ad auctoritatẽ q̃ dat a platis suis inferioribus.
Nam fm doctores: si dicat eps his q̃bus dat licentiã au
diendi ꝓfessiones [illegible]go ꝓcedo auctoritatẽ meã. Ex ista ge
nerali ꝓcessione nõ intelligunt ꝓcessi casus reseruati sibi
nisi ipe spec[illegible]cet. Et si ꝓcedit casus sibi reseruatos nõ vi
detur ex ꝶ ꝓcessisse absolutionẽ ab excõicatiõe a[illegible] dispẽ
sationẽ in votis. Et iõ ista in spãli sunt petenda.

Infamib' porte non pate

ant dignitatũ. Hec regula videt sumpta. C. de digni. l. ij.
⁊ li. xij. vbi dicit lex. Neq̃ q̃s infamia ab honestorũ cetu
segregat dignitatis porte patebũt. Pone casum p cano
ne. di. lxxxj. tãtis daniel, ⁊ ꝑ exces. pl', inq̃ dilectos, Ad idẽ

di. xxiij. laici. vbi dr q̃ opinio ordinãdi vacillare nõ debet.
De infamia aũt q̃d sit ⁊ quõ ꝓhatur: ⁊ de multiplici ei' ge
nere: dic vt no. ij. q. vij. §. tria. v. porro infamia. Et q̃d dic
hec regula de dignitatib' intelligas de eccl'iasticis et secu
laribus. Infamis eni iudex esse nõ pot. iij. q. vij. infamis
Bene tñ esse pot arbiter. iij. q. vij. tria. v. cognitores. Sz
an procurator possit ec̃ qre no. di. l. accedẽs. ⁊. iij. q. x. c. vl.
Jo. an. Infamis est corã deo ⁊ curia celesti q̃libet pec
cator in mortali' stitut': de pe. di. i. ecclesia. Unde in ipso
pseuerare nõ patet posse dignitatũ regni celestis: in quo
sunt oẽs reges ⁊ sacerdotes: vt dicit in Apoc.

Locupletari nõ debet ali-

q̃s cũ alterius iniuria vel iactura. Hec regula sumpta ẽ ex
l. ff. e. ti. iure nature. Pone casu. xvj. q. vl. c. vl. Ubi dicit
Aug. q̃ q̃ vult eccl'iam facere heredẽ toti' sue subs: erhe
redato filio nõ vult ipe recipe talẽ hereditatẽ: ⁊ tũc indu
cit exẽplũ aurelij carthaginẽsis epi. Item de donatõe apl'i
ce sedis vbi nõ ditat monasteriũ cũ iactura cathedre vl' ec
clesie. Cõcor. di. xcix ecce. ⁊ [illegible]. q. ij. bone rei. ri. q. iij. si q̃s
xxij. q. ij. pmũ. et iõ priuilegiũ iterptamur ne alẽi enorme p
iudiciũ iferat. de v. fi. q̃d p nouale. ix. q. iij. nũc vero. ⁊. xxv
q. ij. de ecclesiasticis. Hec rl'a fallit i pscriptoib' ⁊ vsucapi
onibus: vt p tevides: ⁊ in exceptõibus nõ numerate pecu
nie: q̃ si infra debitũ tps nõ opponit: locupletat petẽs cũ
aliena iactura. C. de nõ nu. pe. l. in ꝑctibus. Item in expẽ
sis factis in re aliena. ff. de doli. excep. paulus. Sz vbi est
auctoritas iuris: nõ pot dici iniuria. xxiij. q. iiij. q̃ p[illegible]cat.
Dicit eñ iniuria q̃s ꝑ iura. Qd g̃ dr iniuria vl' iactura: ex
pone vel, p ⁊ c. lxxxvij. di. c. i. Queri solet si licz aliq̃d i
meo facere: ⁊ [illegible] alij nocumẽtũ sequtur. Rñdeo. Aut imitto
vl' op' facio in a[illegible]ũ: ⁊ tũc nõ licz. ff. si ser. vẽ. l. fic. §. cti te
stantur. Aut nec imm[illegible] nec op' facio in alienũ. Et tũc aut
id dolo facio vt noceã alteri: ⁊ tũc, phibeor. Aut nõ dolo fa
cio: sed solũ co, ppositio vt mihi, pfim: lz p id alteri noceaz
⁊ tũc nõ, phibe[illegible]. ff. de aq̃ plu. ar. l. i. Et q̃d dicit hec rl'a fa
ctura: intelligas e[illegible]ium. [illegible]tã pulegiũ bene affert iacturã
lz enorme inferre n[illegible]deat. De ꝶ. xxv. q. ij. rescripta. Et de
ver. fi. olim. Jo. an. Extende pharao locupletari voluit cũ
iniuria ppli' isrl': sed punit' fuit: q̃ aũt ppl'us isrl' fuerit lo
cupletat' cũ iactura egyprior: quor vasa mutuata aspor
tauit: nõ fecit cũ iniuria: sed se recõpensando de dãnis eis
datis: sicut nõ liceret alicuius bona retinere: tantũdem
quãtum habet de suo. Item q: mandato dñi hoc egit cui'
sunt omnia. xiij. q. v. dixit dominus.

Mora sua cuilibet est noci

ua. Hec regl'a sumpta est ex lege. ff. e. ti. in pdẽnatiõe. Po
ne casu in eo q̃ est in mora soluẽdi decimas: q: peũt picu
lo suo: etiã i cãu fortuito. xvi. q. i. decime. Item incõmodata
rio vel depositario q̃ fuit in mora. de cõmo. c. i. ꝑ depo. bo
na fides. Item in fure q̃ statim ẽ in mora. ff. de fur. subtra
cto. Circa hanc rl'am no. q̃ ad hoc q̃ dicat q̃s morosus
reqrit q̃ sciat se debere vel scire debeat q̃ interpellat' fue
rit a die vel hoie: ⁊ q̃ habuerit possibilitatem dandi: hec
habes. ff. de re. credi. l. q̃ te. ⁊ tunc tenet morosus de casu
fortuito: etiã si res fuisset peritura apꝰ dñm eodẽ mõ: fm
Accur. Licet mar. ꝑ. vt not. in. d. l. q̃ te. [illegible]fortassis eñ dñs
rem vendidisset: ⁊ apꝰ alium perisset: et hoc tenet Bern.
Unũ nota q̃ si debitor ꝑmo fuit in mora soluendi: ⁊ po
stea creditor in mora recipiendi vl' ecõuerso [illegible]tima mora
nocet. ff. de vsu. debitor. De mora aũt ⁊ multiplici ei' effectu
plene notat. ff. de vsu. l. mora. Sed nũquid mora semel cõ
missa purgari pot. Videt q̃ nõ. xij. q. ij. longinq̃tate. ⁊. xx
q. ij. puella. ⁊ de elec. cũ in cunctis. Jn ꝓiuz q̃ possit pur
gari: vide t. xviij. di. c. i. vbi de hoc. ⁊ di. c. qm̃. ⁊ de supplẽ.
negli. pla. litteras. So. Dic q̃ vbi dies ꝓfigitur a canone
vel lege penã imponẽte: mora purgari nõ pot. pena eniz
semel cõmissa non purgat: ⁊ sic intelligunt mora iura et
hec regula. [illegible] hoc ẽ verũ nisi eadẽ lege vel canone cauea
tur in eo casu posse purgari mora ⁊ penã euitari: ⁊ sic intel
liguntur ꝓiura. Pena ergo semel cõmissa non purgat nisi
forte fingeret non fuisse in mora. ij. q. vi. biduũ. Sicut ei
a pena canon[illegible] nõ appellat. de appel. consuluit. iij. lib. vi.
Jo. an. Ista regula pot multũ extẽdi ⁊ vtiliter. Est eñ
nociua mora in suscipiẽdis sacris, ppter varia pcula que
pnt ꝓtingere: ꝑcipue baptism' maxime necessarius. di. v
baptizari. Sil' in administrãdis quoad dãres: ne iterũ
niente modica mora iueniri nõ possint q̃ redimant. di. v.
baptizari. Sil' in restituendo vitãda est mora. alꝭ si valet
grauiter peccat fm Tho. Sil' in cõtritiõe hñda de mor
talibus quor nondũ penituit. alꝭ cũ recordat peccat mor
taliter. Tho. Propt q̃d dr Eccli. v. Nõ tardes cõuerti ad
dñm ⁊c. Sil' ad dñfaciendũ ⁊ subueniendũ necessitatib'
alior. Matth. xxv. Mora faciẽte sponso: q̃ nõ se ꝑpara
uerũt vrgines clausa est ianua. Et cozu' hñs vocẽ, pcrastì
natiõis nõ rediit ad arcaz. Et leuites q̃ fuit morosus ire
cedendo a socero supuenit maximũ scandalũ in vxore cõ
stuprata: vt habet in lib. Judicum. xix.

Mutare consiliuz quis nõ

pot in alterius detrimẽtũ. Hec regula sumpta est ex. l. ff.
e. ti. nemo pot. Pone casu. z in electõe. viij. q. ij. dilectissimi
⁊ ꝑ elec. publicatio. vbi hr̃ q̃ publicato scrutinio electores
nõ pnt mutare vota sua ad aliũ eligẽdũ si regulariter vn'
est a maiori pte elect': ⁊ ꝶ q: fieret iniuria electo. Item in
eo q̃ circa suiutẽ alicui' iuri suo cessit: q̃ mutari nõ pot: lz
socij eius nondũ cesserint. ff. de ser. ru. pdũ. l. p fudũ. ⁊. C.
de nego. gest. l. vlti. Illa igit regula infra q̃d semel pla
cuit. intelligit fm istã: q̃n scz ex mutatõe voluntatis vel pla
citi: alteri ipedimentũ vel detrimẽtũ afferat: vt ibi dicit. Et
fallit in casib' ibi notatis. Item fallit i suo herede abstinẽte
vel repudiãte: q̃ te adhuc in codẽ statu manẽte: pot adire
vel tps ad deliberandũ petere. C. de repu. here. l. vlti. Jo.
an. Sic ⁊ cũ ẽ [illegible]donat aliq̃d vel dat: nõ dz renocare. Si ꝑ
mit cũ aliquo sponsalia nõ dz mutare: nisi iteruenient casus
in quo liceat mutare: de quo infra in. iij. pte. ti. i. Dauid
pol' tp̃ pmisit dare regnũ salomoni: nõ mutauit cõsilium.
Saul q̃ pmiserat dare filiam dauid in vxorem: ⁊ mutauit
cõsilium male fecit. Sanson: q: soceri sui mutauerũt con
silium in eius detrimẽtum dantes sponsaz suã alteri: inde
fecit multa mala philisteis.

Nõ est in mora qui potest

exceptione legitima se tueri. Hec regula sumpta est ex. l.
ff. eo. ti. nulla. Pone exẽplum in dño q̃ non reqiuit suum
suũ fugitiuũ infra triẽniũ monachũ factũ. Dicit eniz fuis
se in mor[illegible] Qd est verũ: nisi possz se tueri exceptõe legiti
ma: puta longinq̃tatis loci. xvij. q. ij. si quis incognit'. Et
nota q̃ vt dixi in regula mora. Ad hoc vt dicat q̃s moro
sus necesse ẽ q̃ sciat vel scire debeat se debere. Sz ille qui
est turus exceptõe legitima nescit se debere vel nescire dz
ergo nõ est in mora. Item nota q̃ dicit exceptio e legitima:
q̃ est cũ est obligat' iure naturali vel ciuili. Sed obstat ex
ceptio: puta pactũ de nõ petẽdo vel filios. Vel est obliga
tus iure naturali tñ: ⁊ facit q̃d circa indebitũ nota. i. q. iiij
in fi. Et intelligit illa exceptio legitima q̃ replicatiõe non
elidit. Pone exẽplum. Debebas mihi decem: feci tibi pa
ctum de nõ petẽdo: sed p metũ vl' rpe furoris hoc feci: tũc
exceptio pacti nõ est legitima: q: elidit replicatiõe furoris
vel met': ⁊ ideo dicerẽs in mora fuisse. Jo. an.

Nemo pot ad impossibile

obliga[illegible]i. Hec regula sumpta est ex. l. ff. eo. ti. impossibilis
Scire debes q̃ impossibilitas ẽ triplex. iuris. facti: ⁊ natu
re. De ꝑma pone casum. di. liij. abbati. vbi dicit q̃ abbas
non pot seruũ facere liberũ. ſ. de iure: q: nil hz propriũ.
De secũda, ff. ꝑ ver. ob. l. generaliter, Non eñ tenet, pmis

Universidad de Deusto Biblioteca

sio si ꝓmisero tibi qd̃ est ĩpossibile de fa[illegible]:vt mõtes al
piũm vltra mare deferre.et si Bononie p[illegible]tutus,ꝓmitto
ine hodie tibi datur cẽtũ rome:q: ipossibile est,ꝓmissum
nõ nasci ꝗ obligatio:vt hic in regla. ⁊ est expssum.insti.d̃
ver.obli.§.loca.ꝑterq̃ in casu.ff.de ꝑbo. [illegible]i.l.vl. De ter
tia. Si dare,ꝓmitto qd̃ natura dari est ipossibile: vt soleꝫ
luna ⁊ stellas:vl facere qd̃ natura est ĩpossibile fieri:vt
celũ ascendere:vl digito tãgere.ff.de ver.obli. si stipuler
huius regule rõ satis patet: q: ois obligatio actionẽ ꝑa-
rit.Sed qd̃ nõ est:nec eẽ põt obligationẽ parere nõ põt:
⁊ sic nec actionẽ. Itẽ actio est ius,ꝑsequẽdi in iudicio:qd̃
nobis debeꝫ,debere aũt est de alio hr̃e. Sz qd̃ nõ est nec
eẽ põt de alio haberi nõ potest.ergo ibi nõ est actio: ⁊ sic
nec obligatio. Et no.q̃ hec regula hz locũ in mr̃imonio
⁊ vltimis volũtatib⁹:⁊ singulis ꝛcibus:in snijs ⁊ p̃ceptis.
Item in legib⁹ ⁊ pstõnibus q̃ debẽt esse possibiles.di.iiij
erit.Est tñ in hoc differentia:q: ipossibilis ꝓditio appoſi
ta in ꝛctu:vitiat ꝛctum.insti.de inuti.stipu.§.ipossibilis.
In testamẽtis autẽ ⁊ mr̃imonio ob fauorẽ ipo: habeꝫ ꝓ
nõ adiecto.de ꝓdi.appo.c.vlti.Et qd̃ dicit hec regula de
ĩpossibili intelligas etiã de turpi.de quo dicet etiã infra
nõ est obligatoriũ. Nota Hof.⁊ Ho.in decre.cũ dilecti.d̃
do.⁊ ꝓtu.q̃ si iudex citet aliquẽ eo die quo ĩpossibile est
eũ cõparere qd̃ nõ est oino inutile mandatũ.imo lz nõ te
neatur cõparere illa die ꝓpter ipossibilitatẽ.teneꝫ tñ cõ-
parere post diẽ. Et põt esse rõ huius: q: ꝓncipale est ibi
q̃ veniat. Accessoriũ aũt q̃ tali die veniat.ꝓncipale autẽ
nõ vitiat ꝓpter accessoriũ:ꝫ ecõtra. Jo.an. Et ex hac re-
gula põt trahi q̃ si pater filio: dñs seruo: vir vxori:plat⁹
iubdito ꝓcipiat illicita:nõ obligat ad faciẽdũ illd̃: q: ĩm
possibile ẽ de iure.rj.q.iij.si dñs.⁊.c.ri is q̃ pest. Dicit eni
lex. Illd̃ possum⁹ qd̃ de iure possum⁹. Ad hoc etiam.rxij.
q.ij.faciat. Nõ dz qd̃ obedir̃ ficut nec petr⁹ ꝓncipib⁹ sacer
dotum,ꝓhibentib⁹ fidi ꝑdicationẽ. Sz humilr se excusa-
re:vt fecit azima balaã in figura huius qd̃ habes.ij.q.vij.
§.cum balaam. Cum eni ꝓcipiunt plura i[illegible] possibilia nõ
tenentur. Tho.

Non est sine culpa qui rei

q̃ ad eũ nõ ꝑtinet se ĩmiscet. Hec regla sumpta est ex.l.ff.
e.ti.culpa. Pone casuz i clerico iaciẽte lapidẽ.di.l.clerico
⁊ de mõacho chirurgico.de homi.tua. Et in ceco sagitta
re.xv.q.j.§.vt itaq̃.ibi de Lamech ceco sagitta occidẽte
Cayn. Si hec regla vera est.q̃ culpa est gerere aliena ne
gocia.⁊ sic est ꝛ.ff.de neg.gest.l.ij.rxij.q.iiij. si ad petiũ.
Sol. Officiũ hoc dz hõ hoi.rxij.q.iiij.c.ij. Et nota q̃ ꝓ
prie loquẽdo inter deũ ⁊ hoiez est religio.rxij.q.iiij.vnus
quisq̃.inter planũ ⁊ subditũ obedientia.ij.q.vj.qui se scit.
Inter maiorẽ ⁊ minorẽ reuerẽtia.di.rciij.p to[illegible] Int̃ pa
trez ⁊ filiũ dilectio.v.q.v.nõ osculaꝫ. Inter ꝓsanguineos
pietas. Inter dñm ⁊ seruũ seruitũ. Inter patronũ ⁊ lib-
tuz obsequiũ. Inter hoiem ⁊ hoiem officiũ. Non igit̃ põt
dici ad eũ nõ ꝑtinere. Exẽplificare etiã põt hãc ꝓ regulã
in impito medico:⁊ in iudice q̃ ꝓ impitiaz male iudicauit
q̃ teneꝫ actiõe in factũ.ingrũ religioni iudicãtis videbiꝫ
equũ.ff.de va.⁊ ex̃or.cogni.l.si iudex.q: impito culpe i-
putaꝫ.j.q.j.nõ est putãda. Si q̃ est in culpa [illegible] imiscendo
q̃ teneꝫ de casu:q: semp si culpa casum p̃uenit teneꝫ quis
de casu.d̃ homi.psdy. Jo.an. Sic laicus iudex iudicãdo
clericos malefactoꝛes nõ euadit culpã:nec etiã excõicatõ
nem:si facit cape:incarcerare:⁊ hmõi.de sen.ex.vt fame.
nisi de licẽtia suoꝝ plato:um. Rõ est:q: nõ pertinet ad eũ:
de quo infra in.iiij.pte.ti.j. Sil⁹ qui se intromittit de offi
cio alterius. Ut̃ Ozias rex q̃ voluit incẽsum offerre in tẽ
plo ꝑcussus est lepra.ij.paral'.rxvj. Silr ad subd[illegible] nõ
ꝑtinet reꝑhendere facta p̃latorum temerarie.vt in figu-
ram Oza q̃ retinuit arcã dei inclinatã ꝑcussus est. Expo
sitionem figure habes.ij.q.vij.nos si, Similiter ignoras
cõfessor male facit,de pe,di.

Non firmaꝫ tractu tpis

qd̃ de iure ab initio nõ subsistit. Hec regla sumpta est ex
l.ff.e.ti.qd̃ ab initio. Pone casuz.j.q.j.ꝓncipatus.ibi nõ
qualescit symoniacus ingressus. Ad idẽ insti.quibus nõ
est pmis.fa.te.§.ꝑterea.vbi testamentũ furiosi vl impu-
beris nõ valet:lz postea efficiaꝫ maio: vl sane mẽtis.con
cor.ad hoc.rxj.q.iij.§.potest. Nota ergo ex hac regula
ꝓncipiũ spectandũ:alibi habes de fine. Sed ꝑsequere B
Brochardũ:vt no.de elec.dudum. Item nota q̃ a ꝓnci-
pio nullũ est ipo iure tractu tpis nõ qualescere. Sec⁹ aũt
si nõ esset nullũ:sz annulandũ.de postu.bone.ij.⁊ de elec.
q̃ sicut. Expresse ꝓtra.rij.q.ij.si qua de rebus.rxj.q.j.c.
vlti.de his que fi.a ꝑla.cũ nos.ff.de ri.nup.si quis. In oi
bus his dicit q̃ qualescit qd̃ a ꝓncipio nullũ erat. Solu.
Dic generalr ad oia supradicta q̃ illud qd̃ ab initio nul
lum est:nõ firmaꝫ solo tractu tpis:vt hic in regula. Sic
eni tpis nõ est mod⁹ inducẽdẽ obligationis.r.q.iij. q: co
gnouim⁹.nec tollẽdẽ.de ꝑscrip.cãz.sic nec repandẽ:vt B
sed nouo subsequẽti ꝓsensu. [illegible]nterdũ tacito: interdũ ex
presso sublata cã ĩpedimenti bene vt p ꝓria ꝑbaꝫ. Pro
batur hoc optime.de spon.ĩmpu.c.j.ii.vj. Valet ergo ex
ꝓsequenti cõsensu ex nunc:nõ vt ex tunc. In electione tñ
fm Berñ.si nulla est ex subsequenti ꝓsensu nõ ꝓfirmaꝫ.
de elec.audiit̃. Solutioni cõtradicit de eo qui duxit in ma
trimoniũ quã pol.p'adul.c.ij.vbi mr̃imoniũ cõtractum
cum scda viuente ꝑma.mortua ꝑma ex nouo ꝓsensu con
firm[illegible] nõ põt. Sol. Illud est ꝓpter impedimentũ per
petuum.l.adulteriũ cum sponsalibus de facto: vt eo.ti.c.
vlti. Illa ergo que de necessitate desiderãt ꝑfectiũ:vl que
ideo nõ valet:q: subest in eis ꝑpetuũ ĩm[illegible]imentũ: nec
tractu tpis:nec nouo subsequenti cõse[illegible]firmant:vt B
⁊ ibi. Sed ⁊ ea que de necessitate [illegible]pitur initiũ:nec
subest in eis perpetuũ:lz tẽporale impedimentũ:etiã nõ
solo tractu tpis ꝓfirmatur:vt hic in regula.tñ nouo sub-
sequenti cõsensu interdũ tacito interdũ [illegible] expresso:subla
to ĩpedimẽto bene:vt in cõn[illegible]ijs. [illegible] Ex hac re-
gula etiam sequit̃ q̃ id quod est co[illegible]a ius naturale vel
diuinum p longam cõsuetudinem nõ iustificatur,di.viij.
[illegible]er totum.

Null⁹ vti plurib⁹ defensio

nibus,ꝓhibeꝫ. Hec regula sumpta est ex.l.ff.e.ti.l.nemo.
Pone casum.rxiij.q.j.quisq̃s.vbi negat Aug.qd̃ dicebat
Vincen. eũ facere dicẽs q̃ posito qd̃ id vex esset:id faci
at ex[illegible].⁊ de ꝑscrip,auditis.vbi allegaꝫ exemptio ⁊ pre
scriptio.C.de trãsac.interpositas.vbi dz trãsactionẽ nõ te
nere:tñ q: metu interposito:tñ q: facta cũ seruo ꝓpo. Et
qd̃ dicit regla defensionib⁹:intelligas etiã ꝓtijs.rxiij.q.ij
in ꝓncipio.vbi de B. nisi forte ꝓspaliter ius ꝓpediat. Impe-
dit eni ius interdũ ꝓtias defensiones ꝓponi. Pone casũ
Convict⁹ de mẽdacio in eo q̃ negat pecuniã numeratam
nõ põt dicere se soluisse.C.de nõ nu.pe.aucr.ꝛ q̃ ꝓpriã
⁊ plures alij casus hic ponunt.ibi vide. Duas aũt electio
nes q̃s,ꝑsequi nõ põt simul:nec vna electa redire ad aliã
de elec.vt q̃s.li.vj. An aũt plurib⁹ actionib⁹ fil⁹ vti possit
no.rxiij.q.ij.in ꝑn.⁊ p Inno.⁊ Ho.de resti.in ꝛte.ꝓstitur.
Item an ꝓria allegans audiaꝫ.videꝫ q̃ nõ.rxiij.q.vij.q̃
aũt.⁊ ad ꝓ.solli[illegible]tudinẽ. Circa hoc nota q̃ quidã dixerũt
indistincte allegantem cõtraria nõ audiri. Alij dixerunt
vt Hof.B [illegible] in actore:⁊ in eadẽ instãtia iudicij. Nã sec⁹
in diuersis.in reo aũt nõ hz locũ. Alij dixerũt q̃ nõ audi
tur ꝓria allegans in eadẽ instãtia iudicij: ꝫ secus in diuer
sis. Alij dixerunt q̃ sub ꝓditione licet,ponere ꝓria: puta
ꝓponо talẽ exceptionẽ in q̃ si succubuero:ex tunc,ꝓpono
talẽ.facit de excep.cũ venerabilis. Vel⁹ dicas q̃ aut sũt
ꝓria q̃ ꝓponunt ex ꝓncipio:aut ex fine. Si ex ꝓncipio:
sunt ꝓria:sed ad vnũ finẽ tendunt. Pone casum de pre-
scrip,audit̃.⁊,c,cũ oliz.tunc,ꝓponi põt in eadẽ instãtia ⁊

vnũ nõ ꝑiudicat alteri. Si aũt ad finem ꝓtrariũ tendunt.
Pone casum de appel.sollicitudinẽ:tũc simul vel in eadẽ
instantia nõ ꝓponunt:nec credas q̃ in illa decretali:veni
ens.de prescripti.priuilegiũ:in eo q̃ priuilegiũ sit ꝓtrari
um prescriptioni in eo q̃ prescriptio. Sz teno: priuilegiũ
erat cõrarius prescriptioni. Jo.an.

Nõ debet aliquis alterius

odio prægrauari. Pone casuz in filio q̃ nõ excõicaꝫ ꝓ pec
cato pr̃is.rxiij.q.ij.si habes. Itẽ in cõpromittẽtib⁹ q̃ nõ
puniunt dolo cõpromissarij.de elec.si cõpromissari⁹.li.vj
Sed ꝓtra.di.lxx.neminẽ.vbi in odiũ ordinantis deponi
tur ordinatus:ꝫ ibi nõ solũ fuit odiũ ordinãtis ꝫ ⁊ delictũ
ordinati q̃ se pmisit sine titulo ordinari. Itẽ ꝓtra.lvj.di.p
totũ.ibi eni,ꝓpter incõtinẽtiã patruz filij illegitimi nõ ꝑnt
pmoueri.j.q.j.§. Itẽ pctõ.vj.q.j.Si q̃s.xv.q.vl.cũ mul
ta.⁊ de here. vergẽtis.cũ multis similibus. So.triplex est
pena. Eternalis:spũalis:⁊ corporalis:qd̃ ꝑsequere.vt no.
j.q.iiij.in sũma. Jo.an. Ibi sic dr. Pena eterna nũq̃ pu-
nitur vnus ꝓ alio.i q.iiij.c.i.⁊.c.iã ttaq̃.cũ sequẽ. Et de
hac intelligit illud Ezech.xviij. Filij⁹ non portabit iniqꝫ
tem pr̃is:nec pr̃ filij ⁊c. Pena corporalis est duplex:qdã cir
ca corpus:⁊ illa sepe punit̃ vnus ꝓ alio.vt.i.q.iiij. §. item
pctõ. Quedã circa statũ rei.vt seruit̃ ⁊ ifamia,⁊ hac etiã
punit̃ vnus ꝓ alio.filij⁹ ꝓ pr̃e.vt.vi.q.i.§.veruz. Spũalis
aũt ẽ quadruplex. Prima est excõicatio.⁊ hac nõ punitur
vnus ꝓ alio.vt.rxiiij.q.iij.si habes. Scda est interdicti.⁊
hac punitur vnus ꝓ alio.de spon.nõ est vobis. Te[illegible]ia re
motio ab oblationib⁹:⁊ ista etiã punit̃ vn⁹ pro alio.vt.rxij
q.iiij.miro. Quarta pena spũalis est ordinis et remotio
ab eo:⁊ vnus [illegible]tiam punit̃ ꝓ alio.nã ꝓpter fornicationes
vel adulteriũ [illegible]ris:repellit̃ vir a ꝓmotiõe.vt.rxxiiij.dis.
si cuius. Jo.an. [illegible]ndi põt multũ materia ex his q̃ ha
bentur in ꝛtu.§.itẽ peccato ciuiũ.p multa exẽpla scriptu
re:quõ vn⁹ is grauaꝫ in pena odio alterius ⁊ quare.

Non licet actori quod reo

licitũ nõ existit. He[illegible] regla sumpta est ex.l.ff.e.ti.l.nõ licz
Pone casum.iiij.q.iiij.c.ij.ibi. Accusatores ⁊ accusati eq
audiant rõne. Et facit ad hãc regulã illa supra in iudicijs
⁊ qd̃ ibi dixi. Formata aũt fuit hec regula per hũc modũ:
q: fauorabliores sunt rei q̃ actores. Ut̃ si q̃d actori licet
multomagis reo qui fauorablior est. Sed ea rõne q̃ pari
tas in iudicijs est seruãda vt in regula in iudicijs. Intel
ligitur idẽ iuris ecõtra.l.qd̃ nõ liceat reo:qd̃ nõ licz acto-
ri. Nota tñ q̃ re⁹ maiores dilationes hz q̃ acto:⁊ re⁹ hz
deliberatoriaz ⁊ nõ actor. Plures alios fauores quos hz
reus magis q̃ actor: ibi potes videre in gl. Hec Jo.an.

Non prestat impedimen

tum qd̃ de iure nõ sortit̃ effect[illegible]n. Pone casum in mr̃imo
nio q̃ nõ tz qd̃ nõ prestat ĩpedimentuz scdõ.rxxi.q.ij.si
verũ. In electiõe q̃ nõ tenet de elec.ꝓgregato. Vides tñ
in matrimonio q̃ spõsalia q̃ sunt nulla p cõsanguinitates
vel affinitatẽ:pstant ĩpedimentũ in cõsanguineis alter
utrius ex publice honestatis iusticia. Ratio est:q: publi-
ce honestatis iusticia inducit̃ ex solo ꝓsensu. Ut̃ ex q̃ sunt
aliqua ex cõsensu:licz als sint nulla inducit̃ publice hone
statis iusticia. Si aũt essent nulla ex defectu ꝓsensus:non
inducũtur.de spon.c.i.li.vi. Sicut ⁊ ĩpedimentũ affini-
tatis inducitur etiã p coitũ illegitimũ.rxxv.c.iij.de ince-
stis. Circa electionem etiã vides q̃ electio que nulla est
scdam ĩpedit.de elec.audiitis.qd̃ nõ ꝑsequor:sed dic vt
ibi. Item in litteris pape per mendaciũ impetratis:q̃ li
cet sint nulle quoad iuris effectũ:pstant ĩpedimentũ alijs
ĩpetrãdis:si de eis mentio nõ fiat.de rescrip.ceterũ:fm
Hoff. Et nota hanc regulã verã:nisi aliqs in penã phi-
beatur.hoc dico ꝓpter maleficia q̃ nõ sortiũtur effectũ a
iure:⁊ tñ ĩpedimẽtũ pstãt ꝓmouẽdis,l,di,c,i,ij.⁊, iij,in
terdum mati[illegible]monio cõtrahẽdo. Nota,rxxiij.q.ij.§.B q̃p̃
et de homi.qui presbyterũ.habeꝫ eũ ꝓ infecto qd̃ contra
iura fit.dist.x.vides.vbi de hoc. Jo.an.

Nõ potest esse iusta excu-

satio pastoris:si lup⁹ oues comedit:⁊ pastor nescit. Hec re
gula habeꝫ in dec.de re.iur. Et sunt vba gre. Pastor est p
lat⁹:⁊ sic noiaꝫ q: pascere dz vbo doctrine:exẽplo bone,vi
tez cibo terrene sbe ĩnẽtũ pt gregẽ sibi cõmissum. Ut̃ in
signũ huiꝰ ꝓmo pastori dictum fuit ter a dño. Pasce oues
meas vel agnos meos. Jo.vl. De ꝓmo cibo.distin.xliij.sit
rector. De scdo dist.xl.nos q̃.§.i.p totũ. De tertio.rxj.q.ij.
gl'a.⁊.c.q̃ q̃cq̃d. Dz aũt tria facere:q̃ signant in bacu-
lo pastorali. Ut̃ vsus. Collige sustenta:purga vaga mor-
bida lenta.de sacra vnc.cũ venisseut.in fi. Nec sufficit q̃
puniat dlicta q̃ videt:ꝫ subtiliter dz inq̃rere vitã subdito:
ad inueniẽdũ defect⁹ eoꝝ:fiẽ debitor creditor:ẽ fm Tho.
in.iiij. Lup⁹ ẽ hereticꝰ. Itẽ tyrãn⁹ q̃ iniuste oppimit sub
ditos:ac etiã public⁹ mal⁹ exẽplan⁹ q̃ trahit alios ad maluz
exemplo suo. Vel etiã diabolus q̃ suis tẽptatiõib⁹ incau-
tos deuorat:ꝓtra omnes debet vigilare pastor.

Non est obligatorius con

tra bonos mores pstitũ iuramẽtũ. Hec regla sumi potuit
ex.l.ff.eo.ti.l.cõtractus. Pone exẽplũ in eo q̃ iurauit occi
dere pr̃em:vel filẽ qd̃ facere.rxij.q.iiij.c.i.⁊ p totũ. Item
in eo q̃ iurauit vxorẽ ⁊ filios expellere.de iureiuran.q̃nta
uall'. Ad idẽ.ff.d̃ pac.dota.l.quenire.vbi pactũ ne cũ vxo
re agaꝫ rerũ annotartũ nõvaleꝫ:q: p illud inuitanꝫ mulie
res ad furãdũ. Nõ est q̃ vera regula pcise q̃ dicit q̃ iura-
mentũ seruãdũ est si pot̃ sine interitu salutis eterne ꝑuari.
de iureiurã.si vero. Nã si est ꝓtra bonos mores nõ dz ser-
uari:nec obligat. Verbi grã. Jurat q̃s nõ sumere clerica
tum vel nõ intrare religionẽ:⁊ hmõi:q̃uis illud posz ser
uari sine interitu saluz:tñ q: impedit maiorẽ ꝑfectũ salu-
tis seruari nẽ dz:fm Tho. Idẽ in quolibet temerario iu-
ramẽto.e.ti.licut.⁊.c.qñ vi vel dolo pstitũ est. de iureiur.
licz.lib.vi.qd̃ dic.vt qd̃ met⁹ cã.abbas.⁊.xv.q.vi.c.ij. Et
facit ad hãc regl'am supra in malis.⁊c. Nõ ergo tenet tur
pe pactũ vel ꝓtra bonos mores.de pac.c.vlti.ergo nec iu
ramẽtũ qd̃ accessoriũ est. Et nota q̃ debemus reb⁹ vti ad
qd̃ sunt institute.vt. rxij.q.ij.his aũt. Sed iuramẽtũ non
est institutũ vt sit vinculũ iniquitatis.dicit Aug.rxij.q.iiij
inter cetera. Jo.an. Hic multa possent dici de iuramẽto:
q̃ vide infra.in.ij.pte. Si q̃s ergo iurat seruare statuta ci
uitatis intelligit̃ de licitis. Sic q̃ iurat seruare secretũ ali
quod:intelligit̃ si nõ erit als ꝓiudiciũ. Et si intellexisz ser
uare etiã illicita q̃ peterent:tũc peccauit mortaliter. Sed
nõ dz seruare:q: tũc etiã peccaret. Ut̃ Herodes qui pro
pter iusiurandũ decollari fecit Johãnez baptistã pessime
fecit.rxij.q.iiij.vnusquisq̃. Dauid qui iurauit interficere
Nabal sancte mutauit ꝓpositũ.q.e.qd̃ dauid.

Nullus ex consilio dũmo

do fraudulẽtuz nõ fuerit obligaꝫ. Hec regula sumpta est
ex.l.ff.eo.ti.l.ꝓhibij. Rõ huius regule colligit̃ ex canone.
rxiij.q.i.§.q̃ ꝓcipit̃.⁊ ex decreta,de arbi. Cũ olim.p quã
exemplificare potes:⁊ ibi de hoc. Nullus eñ teneꝫ sequi
cõsiliũ:imo exploꝛare ⁊ deliberare dz apud semetipsuz an
sibi expediat.iecne. Si aũt ꝓsiliũ sit fraudulẽtũ bene ob-
ligaꝫ cõsulens:licz duret rõ supra dicta:⁊ hoc rõne frau-
dis. Exemplifica p canonẽ.di.lxxxvi.tãta.⁊ de renũ.sane.
Nota igit̃ breuiter circa hoc:aut ꝓsiliũ daꝫ circa contractũ
vel quasi:aut circa maleficiũ vel quasi. Primo casu subdi-
sti[illegible]:aut nõ est fraudulẽtũ:⁊ tũc non teneꝫ:vt hic et in
supradictis iurib⁹. Aut est fraudulẽtũ:⁊ tũc teneꝫ actiõe
de dolo ꝓsi cui ꝓsiliũ dedit.vt.ff.de dolo.si cũ scires.vbi si
le q̃ mi[illegible]i cõsuluit vt forte lucri sui causa mutuare debito:
nõ idoneo teneꝫ mihi actiõe de dolo, In secũdo casu.scilz

Universidad de Deusto Biblioteca

cũ datur circa maleficium:tenek ꝓsulens:[illegible] ñ ei:sed illi ꝯ quẽ ꝓsiliũ dedit:nec tũc tenek actiõe de dolo sed eĩ ma leficij noie. Nam si cõsuluit occidi homicida est.di.l.si q̃s viduã.ꝛ de homi.ficut dignũ.Si cõsuluit seruo vt fugeꝛz vel furtum faceret:tenek furti vel serui co[illegible]pti.ff.de ser. corru.l.i.Si ꝓsuluit tirõ mihi iniuriaꝛ facere tenek mihi actione iniuriarũ.de pe.di.i.nõ solum.Differẽtia est ergo inter mãdatũ ꝛ ꝓsiliũ. Nam mãdato: obligak mandando sed nõ consulens ꝓsulendo. Jo.an.Ex b̃ seq̃tur q̃ si quis cõsuluit alicui q̃ itret religiõnẽ cum debitis circunstãtijs si inde ille nõ pseueret vel male se hẽat in nullo tenek coꝛam deo.Silr si quis cõsuluit alicui vt cõtrahat cum tali pura intentõe motus si inde malum seq̃tur non ei imputa tur:ꝛ sic de similib'.Silr in foꝛo ꝓscie ꝓsulendo non ex to to.Sed hic dz bene cauere vt sit perit'in tali materia.alꝭ male cõsulendo non ex toto excusaretur de consilio malo. Consiliũ achitofel fuit pessimũ qõ dedit absaloni.Consi lium Chusi q̃uis fuerit fraudulentũ quoad intentõem'et ꝓpositum absalonis:tñ q: iniuste vsur pauerat regnũ con tra pr̃em:ideo videk male fecisse.Sed ꝛ rebecca dedꝓsilio suo q̃ fraudulento qõ dedit Jacob non male fecit fami liari cõsilio spũssancti ad hoc inducta.

Nemo potest plus iuris

transferre in aliũ q̃ sibi ꝓpetere dinoscak.Hec regl'a sum pta est ex.l.ff.e.ti.l.nemo.Pone casum.i.q.viij.daibertuz de do.inter vir.ꝛ vxo.nup.Concoꝛ.cuz hoc qõ dz. Nemo dat qõ nõ hz.de iurepa.qõ aũt. Sed ꝝ.de ꝓse.di.iiij.solet vbi dat baptisinũ q̃ nõ hz.ꝛ de elec.suffraganeis.Sed.Hoc qõ dicit regula est generale. Illa vo sunt spãlia:ꝛ speciali tatis rõnem facile videre poteris.Et ideo no.Ber.in pdi cta decre.nup.de dona.inter vir.ꝛvxo.ꝛc.vide in glo.Jo. an.Ex hac regula sequk q̃ emẽs rem furatam nulluz ius ibi hz:q: nec qui vendidit hẽbat.Recipiens a religioso si ne licentia supioris:nõ põt illud tenere cum ille nil hẽat.. Suspensus ab officio ꝓpter excõicatiõem [illegible]l hmõi:eps oꝛdinem dare põt de facto:sed non dat exe[illegible]tiõem.Prela tus qui dat auctoꝛitatẽ quam non habet nil dat.

Odia restringi ꝛ fauores

ꝓuenit ampliari.Pone casum in ꝑmo dicto.xxxv.q.iij. q̃ scripsi.vbi pũilegiũ odiosum de ꝓhendo in gradu,phibi to restringik.Et de deci.tua.vbi decime noualium non ac crescunt,laicis hñtib' decimas in feudũ.In secũdo pone casum.xvi.q.ij.c.i.ꝛ de pui.licz.li.vi.Et ꝓcoꝛ.ad hãc regu lam.xvi.q.iij.§.põt.Si ergo ius vel pũilegiũ odiosuz est restringek:dũ est fauoꝛabile ampliandũ est.Si fauoꝛabi le ꝛ odiosum vt macedonianũ ampliak:q: illi iuri renũcia ri non põt.ff.ad [illegible]nace.sed etsi pater.in fi. Item [illegible]xtendik non solum ad pecuniã sz ꝛ ad rem aliã datam in [illegible]raudem ff.e.ti.sed Julianus.Hosti.de pscri.cũ ex officij:q̃rit de p lato.q̃ pscripsit,visitatõem:ꝛ nunq̃ fuit,pcuratus:mõ'pe tit ꝓcuratõem an sit audiendus:ꝛ dicit q̃ nõ.Prescriptio enim odiosa est:ꝛ ideo vnũ fine altero acq̃ri põt per eam nec tũc visitatiõi est annexa ꝓcuratio:sed ius cõunne fa uoꝛabile.Jo.an.Extendi,põt sic:q: que sunt,puocatiua o dioꝛ:vt inferre ꝓtumelias:detractões:exerc[illegible] vindictas seueritas iusticie sunt,restringẽda ꝛ amputanda. Et que sunt,puocatiua fauoꝛis ꝛ aiuoꝛis:vt remissio iniuriarum obsequa impẽsa:largitas misericoꝛdie sunt [illegible]pliãda.Sic Dauid cũ tot pscutiões iniustas recepisset a saule beni gne remisit:nec voluit vindicare cũ potuit.Si[illegible] in expul sione sui ꝛ ꝓiuratõe ppl'i cõtra euz.Sic ꝛ ioseph erga fra tres q̃ vendiderant eũ benignissime se habuit ꝛc.

Omnis res per quas c[illegible]

sas ꝓhitur p eas dissoluik.Hec regula hr in decr[illegible]a.d̃ re. [illegible]ur.Et sunt vba Jo.Chry.Peccatum ꝑmũ cõm[illegible]uz fuit p femnam:vt pkãm initialem:ꝛ per virũ vt per [illegible]m com plectiuam.Et ipm peccatũ dissolutum fuit p feminaz.l.p virgmẽ mariã initiatiue:cõplectiue p filiũ eius iesuz xpm xij.q.ij.cum redemptoꝛ.Peccatũ introductum fuit p sen sualia nimis eis inherendo.s.cibum vetitum ꝛ ipm pecca tum dissoluitur per sacra que cõsistunt in sensibilibus hu militer q̃rendo salutem per ipsa.i.q.i.multi.ibi.sacramẽ tum est.Peccatũ actuale cõmittitur corde p cogitaõem oꝛ per locutõem:ope per sensuum abusionẽ.Et ipm re mittik p coꝛdis cõtritionẽ:oꝛis cõfessionem:opis satisfa ctiõem:que semp req̃runk saltem in ꝓposito.de pe.di.iij. penitẽtia cogit.Et hm Pe.de thaventa,Sicut sufficiẽter peccatũ mortale cõmittitur sola volũtatis cõplacẽtia.xv. q.i.non est.ita ꝛ sufficienter dissoluitur:seu dissolut põt p detestatiõem solã voluntatis qui dicik doloꝛ intellectualis absq̃ sensuali doloꝛe:de b̃.j.in.iij.pte. Itẽ excõicatio solo vbo ꝓt fieri.q̃ ꝛ absolutio ab ea p rlãz istã:vt argunt Jo.a.

Possessoꝛ male fidei vtto

tẽpoꝛe nõ pscribit.Pone casum.xxxiiij.q.ij.si virgo.ꝛ de prescrip.c.vlti.Et hec regula [illegible]era est hm leges in prescri ptione decem vel.xx.an.C.de [illegible]escri[illegible]ion.tem.aurẽ.male fidei.In pscriptione aũt.xxx.vel.[illegible]annoꝛ non requiri tur bona fides.xvi.q.iij.§.põt.de prescrip.vigilanti.Itẽ etiam hm leges in pscriptiõe decem vel.xx.an.sufficiebat bonam fidem ab initio agnouisse:vt in pdicto.§.põt.xvi. q.iij.sed hm canones in omni etiã pscriptiõe longi tẽpo ris requirik bona fides.Et nõ solum ab initio pscriptiõis sed [illegible]qualiber pte prescriptõis debet pscribeus agno scere bonã [illegible]dez vt hic.Et q: leges nõ dedignank sacros canones imitari in his que sunt cõtrarie eis [illegible]ntenentibus ad.foꝛũ ꝓscie:ideo ille leges sunt correcte p [illegible]cretalez.de pscrip.c.vlti.ꝛ statur in hoc iuri canoni[illegible] Sed vtrum papa posset tollere leges quoad vt[illegible]oꝛũ:sunt opinio nes ꝑ ꝛ cõtra.Sed dicit Jo.an.q̃ [illegible] papa non hz tẽpo ralem iurisdictõem nõ põt tollere leges quoad [illegible]ũ ciuile nisi in his in q̃bus vertik piculum aie cũ [illegible]te [illegible]sunt distin cte.xcvi.di.cũ ad verũ.ꝛ di.p.q[illegible]bi de [illegible]. In his aũt i q̃bus vtitur piculũ aie:põt tollere qu[illegible] vtrũq̃ foꝛ.Pro bank hec de iudi.nouit.de pscrip.c.vl.Et p alia iura. Si [illegible]ratur de eo q̃ cõpleta pscriptiõe incipit hr̃e malam fidẽ an teneak restituere rẽ illã:dicit no.xiiij.q.vi.c.i.ꝛ.xxxiiij q.ij.si virgo.ꝛ de pscri.vigilanti.Et cõclusiue ibi dick q̃ nõ:nisi hr̃et ꝓsciam remoꝛdentẽ:quã nõ posset deponere. Et assignak ibi ratio fidei.Fides d̃: hic ꝓscia:sic sumitur xxviij.q.i.§.ex his.Et quõ multis modis sumik fides ha bes.ꝑ [illegible].q.i.mouet,ꝛ d̃ sum.tri.ꝛ fi.ca.in rubꝛica.Ullo tẽ poꝛe potes facere punctũ ante ꝛ post.ꝛ sic habebis duos intellectus.Primus est q̃ nulla antiq̃ dierũ possessio ꝛc. de prescrip.vigilãti.Secũdus est q̃ nullo tpe prescriptõ nis debet agnoscere malam fidem. Quid fit pscriptio ꝛ q̃d vsucapio ꝛ que in eis [illegible]rank:ꝛ quis eoꝛ effect': ha bes plene no.xvi.q.iij.in summa.ꝛ.j.in.ij.pte.Usuraryꝛ raptoꝛes ꝛ hmõi.non pscribunt vnq̃:nec heredes eoꝛuz. de quo vide in.ij.pte.ti.i.

Sine possessione prescri

ptio non ꝓcedit.Hec regula sumpta ẽ ex.l.ff.e.ti.l.q̃ seruitute.Per quã ẽt põnb̃ poni casus.ꝛ p.c.xvi.q.iij.poꝛro.ex de pscrip.cãm.Mulia seru'cũ ab alio possideak:nõ possi det vt in ꝑmo'casu.Heretic'ꝛ pagan' vt in secũdo.laicus spũalia vt i[illegible]rtio. Sciẽdũ aũt q̃ possessionũ alia iuris a lia fci:alia iuris:ꝛ facti.Hic interdũ hz plm iuris ꝛ minũ facti:interdũ aũt eĩ.Quod ꝓsequere vt no.de [illegible]pbẽ. bone.Ut ergo currat pscriptio:dz possidere de facto ꝛ de iure.De facto planũ est:q: q̃ nõ possidet:non pscribit.Et dz possidere ꝓpo noie non alieno.alꝭ ille pscrib[illegible]et cui' noie possideret.xvi.q.iij.clerici.Debet etiam possidere de iure:q: ad pscriptiõez req̃rik ciuilis possessio:ꝛ q̃ talis sit persona in quã cadere possit possessio hmõi:vt q̃ inducta

iura,pbak in prin.glo.Ad hoc etiaz.xiiij.q.i.in pnc.ꝛ q̃d ibi notak.Hoc dico q: laici de facto interdũ possident de cimas ꝛ spiritualia.vt no.Bar.bix.xiiij.q.i.in prin.Naz vbi pz aliud ẽ possidere:aliud legitime possidere. No. eĩ q̃ hec possessio facti dz esse ꝓtinua:q: si interrũpatur possessio iterrupta est pscriptio.xvi.q.iij.§.põt.ꝛ de pscr. illd.Si tñ fiat iterruptio ciuiliter:puta p litis ꝓtestatõez hm canones:videk q̃ amodo nõ currat pscriptio:q: psu mik titubare ꝛ malã fidẽ hr̃e.Sec' hm leges:ꝛ hoc notat Jo.xvi.q.iij.c.i.Et qõ dicit regula de possessiõe:intelligas etiã vel de quasi possessione:q: inco:ꝓalia nõ possidenk:ꝛ q̃si possidenk.ff.de vsuca.l.sequik.§.si viã.Hic etiaz ꝓplura ponunk de vsucapione q̃ ob breuitatẽ dimitto.Jo.an.

Pro possessoꝛe habek qui

dolo desijt possidere.Hec regula sumpta est ex.l.ff.e.ti.l. qui dolo.Et pone casum.vt lit.pen.eccl'ia scrẽjmarie.Hec regula vera est quoad hoc vt intrũ teneak q̃ dolo desijt pos sidere ingrũ possidẽs.Nõ tñ tenek taliter.nã cõtra possi dentẽ dak directa:hic autẽ dak vtilis.ff.de noxa.l. electio. Itẽ nota q̃ hec re[illegible]la hz [illegible]cum in priuato ꝛ in prelato q̃ ad bona ꝓpria.Si [illegible]ũt eccl'ia definat possidere dolo pre lati:nõ hz locũ in eccl'ia iste rigoꝛ:q: delictuz ꝓsone ꝛc.vt supra in regl'a.Et qõ dixi q̃ q̃ sine dolo desijt possidere ab soluik:verũ intellige hoc cũ a principio sine dolo possedit puta per vsuras:per rapinã:vel furtũ:vel simili modo:etiã si sine dolo desijt possidere:puta naturali interemptio ne vel casu vel furto vel violẽtia:nihilominus tenetur.vt de vsuris cũ tu.ꝛ de rapto,super eo,Et facit q̃d dictuz est supra in re.moꝛa.Jo,an,

Pecc[illegible]tum nõ dimittitur

nisi restituak a[illegible] Hic ponik ꝑ regula verbũ Augusti ni:qõ habek.xiiij.q.[illegible].c.i.ꝛ de vsu.cũ tu.Qõ aũt dicik in hac reg[illegible]ꝛ intelligas si illud ablatũ restitui põt.vt in predictis [illegible]dicit.Si aũt res ipa ablata restituiꝰnõ põt:vl q: cõsumpta e[illegible]aut pd[illegible]:distracta:aut sine magno scã dalo nõ põt resti[illegible]res illa:restituer cius estimatio etiã si res illa casu perijt sine culpa sua:q: ipso instãti fuit in mo ra.xvi.q.i.decime,ꝛ de como.c.i.Si aũt nec estimatiõnẽ restituere põt:q: euidenter est inops:bñ q̃dẽ dimittit pec catũ:si videz alꝭ ipm penitet:remanet tñ obligatio. Et si postea pueneꝛit ad pinguiozẽ foꝛtunã tenebik.ar,xxvi.q. vi.Si q̃s.ꝛ de solu.odoardus. Nota tñ q̃ inops qui de bet ex ꝓtractu:sufficit si bonis cedat.C.q̃ bo.ce.pos.l. vlti. Sed inops qui dz ex maleficio:castigak ver berib' [illegible]rij.q.ij fraternitas.Qõ ergo dixi:q̃ tenek si venerit ad pinguio rem foꝛtunã:verũ est si penas coꝛpales nõ est passus.alꝭ secus,vt notat Berti.hm Lau.de homi.sic dignũ.Resti tuak.Qõ dicit de restitutione:intelligas nisi is cui facien da est restitutio liberaliter r[illegible]ittat.i.sine vi sine metu si ne fraude:q: satisfactuz intelligik qualitercũq̃ satisfaciat ff.quibus modis pig.vel hypote.sol.l.item liberak.Et qõ dico de remissione:intellige nisi in his casibus in quib' ex pressuz est in iure q̃ nõ liberat remissio.vt de censi.exigit insi. Est aũt restituendũ ei a quo exoꝛtũ est vel heredi bus eius si extãt.di.xviij.qm̃.ꝛ de vsuris.cũ tu.His nõ ex tantib' pauprib' vt ibi in dicto.c. Utrũ aũt excõicato cu ius est res restituẽda fieri dz restitutio dũ est in excõicatio ne:remittit ad not.per gl.xv.q.vi.nos [illegible]nctoꝛ. Et subdit Baris posset dici deponẽdũ illud in edẽ sacrã:quousq̃z.s. absoluatur creditoꝛ.Ablatum.Idem intelli[illegible]tur in dam nis d[illegible]s per aliquem:in quibus,nil peruenit,ad eũ:q: scz tenek damnum passo.alꝭ nõ remittitur peccatuz.Jo.an. Et q: multum diffuse tractatur materia de restitutõibus in scda pte.ti.ij.ideo hic nõ plus. Potest ad multa extẽ di regula ista.Et primo q: deus pctũ sine vltione nõ pa tik.vt dicik de pe.di.i.si dauid. Jõ nõ fuit dimissum pctũ humani generj nisi facta restitutõe seu solutõe pene i cru ce p xpm [illegible]. Que nõ rapui tũc exoluebã.ꝛ sic de q̃libet actuali pcc[illegible]p cũ p ipm subtrahak obsequiũ deo debitũ p supbiã nisi humiliek q̃s in obsequiũ det: nõ remittik.de pe.di.j.neminẽ. Sic de ablatioe fame vl' dãnificatioe vl' occisione ꝛ hmõi:q: opz satisfacere modo possibili.

Qui occasionez dãni dat

dãnumq̃ dedisse videk.Hoc habek.ex de iniu.ꝛ dã.da.c. vlti.lz sub aliꝭ vbis.ꝛ addik imediate fic.Secus tñ in il lo dicẽduz q̃ vt nõ occideret.de ꝓtingẽtib' nil omisit.ꝛ in pncipio decretalis illi' sic dz.Si culpa tua datũ est dãnũ vl' iniuria irrogata:seu irrogatũ' forte opẽ tulisti:aut hec impitia tua:aut negligẽtia tua euenerũt:iure sup his sa tisfacere te oꝛ:nec ignoꝛãtia te excusat:si scire debuisti ex facto tuo iniuriã veritik' posse ꝓtingere vl' iacturam.hec ibi. Nota q̃ duplex est occasio.s.data:ꝛ ex ista tenek,ꝛ occasio ex se accepta,ꝛ ex ista nõ tenek quis.

Peccati venia non dak ni

coꝛrecto.Hec regl'a colligik ex.c.legatur.xxiiij.q.ij.ꝛ de scisma.c.j.li.vj.p q̃ pones casum.Nota q̃ differẽtia est i ter delictũ pctũ ꝛ crimẽ.Pctũ idẽ est qõ p:au' act'.De lictum vo desertio boni:quasi derelictũ.Crimẽ vo pctũ accusatiõe ꝛ dãnatione dignissimũ.lxxxj.di.c.j.Frequẽ ter tñ vnũ ponik ꝑ alto. Nota q̃ peccatoꝛ nõ solũ deliqt in deũ:sed etiã in eccl'am.Per ꝓtritionez aũt delek pctũ quoad deũ.Per pniam vo q̃ imponik a sacerdote in ꝓfes ꝓfionejoñditur delenũ quoad eccl'am.de pe.di.j.p totũ.licz aũt p ꝓtritionẽ fit deletũ quoad deũ.tñ adhuc de crimie accusari põt.xxxiij.q.ij.admonere.vbi de b̃.Si ergo se mel cõterik ꝛ peniteꝛ:vlterius nõ cogek penitere. Si i iu dicio accusatus absoluik vlterius nõ poterit accusari nisi in casib' notatis.ij.q.vj.§.habet b̃ ꝓprũ. Signak ꝓiuz ad hanc regulã.di.iiij.denicq̃.Ibi eni dak venia nõ coꝛre ctis:ꝛ fit ibi mẽtio de crapula carnisꝓiuij.sed exponitur ibi venia.i.i[illegible]nitas pene tpalis.ꝓpter scandalũ enim vi tandũ relin[illegible]ank qnq̃ crimina impunita:vt.l.di.vt ꝓsti tueret.Item ꝝ de pe.ꝛ re.q̃ quidã.ꝛ.c.officij.vbi dak pe nitentia nõ coꝛrecto.i.incõtrito.Sed dic q̃ licz imponak penitẽtia nõ tñ da[illegible] remissio,ꝛ ideo inutilis est illa penitẽ tia,quoad vitam eternã.ꝛ de pe.di.v.falsas. Nota etiam q̃ ꝑ quolibet mortali debek duplex pena.s.eterna seu in fernalis ꝛ tẽpoꝛalis.de pe.di.j.si peccatũ dauid.Hoc etiã ponunt Tho.ꝛ aliꝭ theologi.Venia pene tpalis interdũ datur nõ coꝛrecto in hac vita inꝑtum.s. quis nõ punitur seu satisfacit ꝑ peccatis cõmissis. Venia aũt pene eter nalis nunq̃ datur incõtrito.Jo.an. Sic põt extendi:aut loquimur de venia peccati.i.remissione quoad culpã:aut quoad penaz.Si quoad culpam vera [illegible]rma stat regula ista:q: [illegible]c culpa peccati mortalis remittik alicui nisi coꝛ recto.i.vere penitẽti ꝛ cõtrito.de pe.di.iij.neminem.ꝛ.c. tres sunt actiões.Culpa etiã venialis nõ remittik in pñti nõ penitẽti de eo:sz in purgatoꝛio.Si vo loq̃mur de pec cato quoad penã ei debitã:siue eternã:siue tpalez. adhuc vera est regula:q: pena eterna nunq̃ remittik incoꝛrecto i.nõ cõtrito de oibus mortalibus.d̃ pe.di.iij. sunt plures Sed [illegible]na tpalis de mortalib' vl' venialib' debita re mittik incõtrito.vñ indulgentie talibus nõ valent que so lum sunt de penis.Sed ꝓtrito datur venia.i. remissio coꝛ recto contri[illegible] quoad illa:quoꝛ penitet. Non aũt de illis venialibus de quibus nõ penitet.

Priuilegiũ psonale psonã

segnik ꝛ extinguik cum psona.Hec regula sumpta est ex l[illegible].ti.l.puilegia.Pone casum.vij.q.j.petisti.ꝛ de au [illegible]tpal.c.ij.ꝛ nota q̃d dicit pũilegium:q: ius cõe ad vnã p[illegible]nã directuz ad oes extendik.di.lxj.miramur.ꝛ de re iud[illegible]in causis.Et idẽ in rescriptis directis ad psonas:q̃ cum [illegible]onis extinguunk,de offi,delega,qm̃.Sic ꝛ pact.

Universidad de Deusto Biblioteca

psonalia psonas nõ transgrediunt.de tran[illegible] 2.de cetero. Et cõpromissum nõ extendit ad heredes nisi de ipsis caueat.de arbi.c.vl.Et intelligit hec regula de priuilegio psonali.i.psone ocesso.Idem si esset psonale ex pte cõcedentis.de rescrip.si gratiose.li.vi.Priuilegioꝝ git aliud psonale aliud reale.de psump.mandata.Si aũt simpl' cõcedant an dicant psonalia an realia:dic vt no.xxv.q.ij.in sũma et.xvi.q.i.possessiões.Et qõ.dr b õ priuilegio psonali q extinguit cũ psona idẽ itelligas i reali:qõ.s.extinguit ex ticta re.xvi.q.vij.r b dixim'.ov.si.abbatẽ.Nõ dic vez qn ipa locav' res puta ciuitas eccl'ia l'alia loca sacra vl'ppha na destruũt supiorís auctoritate:fz Jo.r Lan.q b no.sup d.c.r hoc dixim'.Si aũt destruat ab hostib' retinet oia sua priuilegia:r remanet ibi clerici.vij.q.i.pastoralis.Idẽ si auctoritate supiorís transferat ad alium locũ vel vniat alteri.xvi.q.i.r tpis.r.c.seq.Et licet dicat hoc priuilegium extinguí cũ extinguit psona:interdũ etiã extinguitur añ: r ppter abusum meret extingui.xi.q.iij.priuilegium mere tur amittere.inquit Grego.qui cõcessa sibi abutitur potestate.r in casib' nota.in glo.r di.xxij.renouãtes.Et nota q priuilegiũ indeterminate ocessum psonã sequit precise vt in regula.i.in oi loco r tpe.Sed priuilegium cõcessu cũ determinatiõe loci r tpis:vt in vsupallij ex locum: personam nõ sequtur:vt de vsupal.ex tuarũ.Tenor em priuilegiorũ attendẽdus est r seruãdus.de puile.porro.Jo.an. Ex hoc sequit q q obtinet aliquã auctoritatem spãlem vel grãm simpliciter a supiori semp retinet nisi reuocetur.

Pluralis locutio duoruz

numero ẽ cõtenta.Pone casum de ose.di.i.hoc quoq;.ibi dns vobiscũ.duos numero cõprehedit.de pben.is cui.li. vi.Ubi bnficioꝝ noie duo intelligunt beneficia.Item per l.ff.d ma.te.l.libertas.Si leget duo libtas p'anos.d duob' itelligit.Ite si,pmittit:vel legat p'dies:de duob' dieb' itelligit.ff.de ver.si.l.inter illa.Et nota q cũ hic regula dicit q pluralis locutio est ptenta numero du[illegible]z.Veruz est regulariter:r vbi eodẽ iure vl alio iure nõ aufertur numerus.In cautis igit r instrumentis regulariter duo testes sufficiunt.Interdũ etiã vn' sufficit:vbi nulli fit piudiciuz. de cõse.di.iij.placuit.Et multi sunt casus in q̃bus req̃runtur tres ad min' testes.Prim' in depõe pecunie.Secũdus qñ imperitus litterarũ cõtrahit in scriptis.Tertius in instrumẽto publico quãdo mulier fatet se aliq̃d recepisse,p interesse.Item cũ q̃s vult infirmare testm quod fecit post transcursum decẽnij.Ite in mutatio.Item in puata scriptura vt fidem faciat.Ite q̃nq̃ testes requirunt dũ ꝗ ct'excedit librã auri i ciuitate.Ite i codicill'.Ite i donatõe causa mortis.In testamẽtis aũt cõiter.vij.req̃runt.Item in testamẽto cecí[illegible]octo.Aliqñ sufficiunt quinq̃:v' in testõ rustici:vt in municipijs r villis.vbi est hoim raritas.Aliquando sufficiũt duo vel tres:vt in testõ facto iter filios r nepotes rc.ibi videre potes.Jo.an.

Plus semper continet in

se qõ est min'.Hec regula sumpta ẽ ex.l.ff.e.ti.l.i eo.Pone casum.xxiiij.q.i.si q̃s dederit.Ubi q̃dã iponeb' penitentiã.vij.annoꝝ.q̃dam.r.alij.v.Et canon h[illegible]c vltimam ibi sequitur. Item in arbitris pronunciantibus quilibet diuerso numero:de arbitris.c.i.lib.vi.Et est ratio huj' regule quare in obscuris sequit minimũ:q: plus cõtinet in se quod est minus:r nõ ecõtra:vt dictũ est supra in regla in obscuris.Et cõcor.ad hãc regulã supra illa c[illegible] licz.Sz ꝗ.de pben.cui.li.vi.vbi dicit:si mãdat alicui prouideri de pbenda integra:etiã eo volente:si non poterit de dimidia puideri.Vel si mãdetur ei puideri de pbenda certis:sibi non poterit etiã eo volẽte de pbenda minoris puideri.So.Hoc facit forma mandati q̃ exprimit[illegible] dilitentia est seruãda.Item fallit hec regula in casib' vbi requritur spãlis expssio:vbi gen' qõ plus est nõ continet spẽciem qõ minus est:vt dictũ est in regula generi.Item habet locum regula in eo quod plus est q̃titate:nõ in eo qõ plus est qualitate:quia plus qualitate nõ includit minus qualitate:vt in regula:cui licet.Jo.an.

Pōt quis p aliũ quod po

test facere p seipm.Pone exemplũ.Potest quis iurare p aliuz:vt.lxiij.di.tibi dño.Item pōt p aliũ quis ꝗhere matrimonium.s.p ,curatorẽ suum.ad hoc de ,pcu.c.vlti.li. vj.Hec tñ regula habet multas exceptiões in quibus nõ pōt quis facere p aliũ qõ p seipm:vt in eo cui cõmittitur certum ministeriũ.de offi.dele.c.vlti.Non eni pōt subdelegare nisi in hoc habeat spãlem cõmissionẽ.Item in penitentia suscipienda.de pe.di.j.quem penitet.quã per se quis suscipere debet nõ p alium.s.quoad ꝗtritionẽ r confessionẽ.Nõ est pudor qui est maxima pars penitẽtie:vt ibi dicit.Item in eo viro qui p se veniaz etatis impetrat: quod pse facere debet.Itez adoptare vl'arrogare nõ potest quis p aliũ.ff.de adop.post mortez.l.neqz.Ratio est q: adoptatio inuitat naturã.Item fallit in iudice qui per se debet dare sniam nõ p aliu,a:nisi fit eps vl'superior.de re iudi.c.vlti.li.vj.Item in eo qui cepit ꝗferre sacrãmentatis:vt ordines:baptismũ:extremã vnctionem:cõsecrationez:eucharistiã: r hmõi:q: p alium pficere nõ pōt.di. xxiij.quoniam.Nam vbi deficeret sacerdos in medio forme sacrorum qui supplet defectum eius totã formam debet dicere:nõ ptem fm theologos.Item abbas per se pōt cõtigere monachos:etiã vel berãdo:nõ p alios:maxime laicos.de sen.excõ.vniuersitatis.Ite dns nouũ em phiteotam p se nõ p alios in possessionẽ inducere debet. Item regulr in cã criminali.ij.q.vj.si qñ.[illegible]am que fiunt meri imperij vl'gladij ptãtis nõ delegan[illegible]an leges:nisi in casu.ff.de offi.eius cui man.est i[illegible]. Secus fm canones.de hoc no.xxv.di.c.j.r de offi.ordi.q̃ sedẽ.Itez p se dz rñdere adultus q̃ cathezizat nõ p alium.ff.ut etiã in casu.de elec.cupientes.li.vj.r de offi.del[illegible].c.,r de heretici.ij.Hec igit r fil'ia specialia [illegible]nt. [illegible] nota etiã q eõ uerso quedã p aliũ possum que nõ p[illegible]eps eni clericuz suũ p aliũ verberare pōt clericũ.tñ nõ p seipm.lxxxvj.di. nõ iceat.Itez eps p aliũ litigare dz nõ p se.Ite tuitionẽ r gubernationẽ r curã pupillorꝝ viduarꝝ r pegrinorũ:p aliũ exercere dz:nõ p se.di.lxxxviij.eps.Item plat' clericus habens tpalem iurisdictionẽ audit r iudicat in cã sanguinis:nõ p se sed p aliuz.ne cle.vl'mo.c.vltr.li.vj.Item religiosa mulier p alium pōt esse in iudicio.nõ p se.Itez interd[illegible]m ꝗsequit quis p aliũ:qõ p se ꝗsequi nõ posset.d cõcess.pben.auctoritate.li.vj. Et nota q id dicimur posse qõ de iure possumus.Hanc igit regulã credo loqui in his que de iure fozium' vl'fozti' pñt effectum. Non igit supabundat alia regula infra.s.qui facit q̃ generalr loq̃tur:vt etiã maleficia cõprehendat.Et ista loquit d ptãe faciẽdi illa de effectu iam facti.Item ex ista regula nota q ficut p se pōt quis se subscribere ita p aliuz:vt no.de re iudi.cum inter.Jo.an.Pōt quis satisfacere p aliuz ficut p se.si videlicet est in grãia.r ecõtra pōt mereri p se r peccare:quod nõ potest per alium.

Qui facit p aliũ est pinde

ac si faciat p seipm.Hec regula sumpta est ex lege.ff.eo. ti.l.q̃ iussu.Pone exẽpla r pseqere:vt in regula pōt q̃s r nõ supabundat ista p illam:vt ibi dixit.Jo.an.

Quod semel placuit.am

plius displicere nõ potest.Pone casum in matrimonio: q: cõsummatũ nõ potest dissolu.xxxij.q.v.hozendus.r de iureiurã.quẽadmodũ.Itez i electo.viij.q.ij.dilectissimi.In iudice.iij.q.iij.offerat.Idez in alijs omnibus di. iij.in istis.Fallit interdum hec regula ex casu superuenienti;vl'de nouo ad noticiam puenienti,de elec.vt circa

li.vi.q: q̃ de nouo emergũt indigẽt auxilio.de offi.dele.insinuante.Itẽ fallit in omibus casibus in q̃b' pmittit a iure penitere vl' variare:sicut in medico quẽ licz mutare.In appellatiõe a q̃ licz appellanti ab appellatiõe recedere.ij. q.vi.si q̃s.In patrono laico q̃ pōt variare de iure patro. qõ aũt in cardinali q̃ variat i casu de electi.li.z.Itẽ in monialí.e.ti.li.vi.indẽnitatib'.Itẽ i testamẽto qõ mutari pt vsqz ad vltimũ vite.xiij.q.ij.c.vltima volũtas:etiã nõ obstãte pacto de nõ mutãdo.C.de pac.l.pactũ.Itẽ in libello quẽ q̃s mutare pōt vsqz ad litis ꝗtestationẽ. Et accusans ante inscriptionẽ penitet.de accu.c.licz.Itẽ in mãdato r societate r deposito licitũ est penitere.insti.mandati.§.rete.r de pcu.c.ij.li.vi.Et regulariter in ꝗtractibus innominatis qõ dic vt plene nota.ff.de pdi.ca.da.r ca.nõ pe. l.si pecuniã.Itẽ soluunt spõsalia de futuro p sequẽtia spõsalia de pseenti.de spon.si inter. Et spõsalia de pesenti p ingressum religionis.de puer.,puuga.ex publico.Et ingressus religionẽ ante annũ vel ,pfessionẽ penitet.de reg.ad nram.Et ,pfessus vnã religionẽ:etiã inuito ,plato ingredit r pfitet artiozẽ.eo[illegible]it.licz Et a v[illegible]to simplici recedit p se quẽs mrimoniũ.de vo.r[illegible]redẽ.ca.i.li.vi.Itẽ a voto de certa religione,pfiteda:recedit p ingressum alteri':etiaz lariozis.de reg.q̃ post votũ lib.vi.Itẽ fallit in casu in quo licz infra triduũ penitere.de reg.ad nostrã.eo.ti.r li.pstitutionẽ.Itẽ in electo:qui ,psentit electõi deꝗse facte:qui,pria auctoritate penitet ante confirmationẽ.de trãsla.inter corpalia fm Bernũ.In his igit r similibus casibus:qõ semel placuit:adhuc displicere poterit.Et incidit hãc regulã illud generale q̃ nullus pōt venire cõtra factũ suũ de quo dic.[illegible].lv.di.penitẽtes. Et nota q̃ hec regula nõ habet locũ in his que impobabit a iure:vt in ,predicto.c. penitentes.d[illegible] compe.si diligenti.C.de arbi.l.i.vbi licz partes faciãt pactum[illegible]e nõ recedẽdo ab arbitro:r appel. renunciant:nihilominus recedere possunt. Itẽ habet locum in [illegible] que sciẽter placent r nõ p errozẽ facti.xxxviij dist.Quis[illegible] cõtrahens cũ serua quã credit liberã:potest penitere.[illegible]ẽs aut[illegible]alchũ intẽdẽs emere auruz:pōt rescindere emptio[illegible]m.Itez requirit q̃ placeat nõ solum mẽte sed verbo vel facto:r q̃ alteri' interfit.Ff facit ad hoc regula mutare.et qõ ibi dicitur.Job.an. Nõ vltimum [illegible] enim est videtur habere locũ in rozo contentioso. Nam si quis vouerit aliquid sola mente:tenetur quoad deuz sicut oze vouisset. Extenditur regula ad vota r iuramenta et huiusmodi:que si sunt iusta:nõ licet proprĩa auctoritate venire contra.Item si quis renũciat iuri suo.penitere nõ potest.vij.q.i.q̃ periculosum.

Quod quis mãdato iudi

cis facit:dolo facere nõ videt:cuz habeat parere necesse. Hec regula sumpta est ex lege.ff.eo.tit.l.nõ videt.Pone casum in milite qui de mandato iudicis occidit.xxiij.q.v. Miles.In laico vl'clerico q̃ de mãdato plati capit clericũ de sen.excõ.si clericos:li.vi.Et hec regl'vera est cũ iudex aliquid mãdat suũ officiũ exercẽdo.ff.ad treb.Fuo.§.cũ pator.Si vo nõ exercet officiũ suũ:nõ ẽ parendũ nisi i reuerentie exhibitione.Naz interdũ resistere debẽt officiales. de pnia dist.i.Nemo.Et hoc verũ in arrociorĩbus:in quibus deo magis q̃ hominibus obedienduz est.xi.q.iij.Si dns.In his aũt que fine dolo cõmittuntur:etiam parens extra officium excusatur.ff.ad legem aquili.liber homo.

Et nota q̃ sicut dolo caret qui iudicis obtempat precepto.ita econtra dolo nõ caret qui precepto iudicis non obtem[illegible]perat.ff.eo.titu.l.nõ pōt.Cum habeat rc. Hic red ditur ratio.In his ergo in quibus nõ habet necesse parere vt in arrociorĩbus que ad suum non spectant officium dolo non caret.Et facit ad hoc de senten.excom.vniuersitatis.vbi verberans monachum si est laicus:licz illud faciat de mandato abbatis:est excommunicatus. Et nota q̃ dicit parere necesse, Sicut enim necessitas excusat furto.de[illegible]di.v.discipulos.ita r a dolo:vt hic.Cum ergo [illegible]llum maleficiũ fit sine dolo vl'lata culpa que dolo cõparatur.xv.qõ.i.aliquos.ergo r a maleficio quolibet excusat necessitas.Qõ intellige vt dixi:cũ scz mandat quod spectat ad su[illegible] officium:puta occidere homicidã fm ordinem iuris nõ peccat obediens in hoc iudici.qui als peccaret grauiter.Jo.an.In malis ergo nõ est obediendum iudici.i.plato.xi.q.iij.quid ergo.In bonis obediendum est simpliciter.ea.q.si dns.in dubijs aũt filij obediendum est.xxiij.q.i.quid culpatur in fine.

Que a iure cõmuni exor

bitãt nequaq̃ sunt ad pñtiam trahẽda.Hec regula sumpta est ex.l.ff.e.ti.l.qõ contra.Pone casum.xvi.q.i.hinc est:r de pui.sane.Et ,pcor.ad hanc regulã supra illa rla in argumentũ:r ifra.Qõ alicui.Potes ergo itelligere hãc regulam in priuilegio:q: priuilegia singulorꝝ cõem legẽ non faciũt.xxvi.q.ij.nõ statim.Itẽ in iure velleiano nã regulariter q̃libet intercedẽdo obligat.Ff fallit in muliere q̃ nõ trahit ad pñtiam:r idem in filibus.Et nota q̃ sicut ea q̃ exorbitant a iure cõi nõ sunt trahẽda ad pñtiã:vt hic in regula:r ita nõ sunt ampliãda sed restringẽda:vt d ti.pl'byis qui.li.vi.Ff facit hec regula ad gõnem qua q̃rit an frẽs heremitani:r alij mendicãtes religiosi r nõ mendicantes comphendant in illa cõstitutõe extrauaganti nouiter edita per Bonifaciũ.viij.que incipit.Sup cathedrã.in q̃ exprimũtur solũ minores r pdicatores.Et quicq̃d alij dicãt dicẽdum q̃ nõ extenditur ad alios religiosos mendicantes vel nõ:vl'ad clericos seculares:fz solũ amplectit minores r pdicatores:tũ q: intẽtio pape videt hec fuisse:vt p vba pstitutiõis apparet:tum q: exorbitãs est a iure cõi:r ideo ad pñtiam nõ trahẽda nec ampliãda:vt hic in regula.Vult em illa cõstitutio dari q̃ram etiã de his de q̃b' de iure dari nõ dz:sicut de omnibus relictis pro fabrica:aut pro ãniuersarijs.septimo siue tricesimo:r hmõi.puta relictis etiã p[illegible]minarib'vel certis psonis.de testa.c.vl. Et ita,pnũciatu[illegible]t p me r.d.Jo.de mõte murlo.Jo.a. Nota q̃ ista pstitutio q̃ hic dr exuagãs.s.sup cathedrã nũc ẽ in corpe iuris:scz in [illegible]le.de sepul.dudum.Itẽ no.q̃ post [illegible]le.vtere,ordo.f.[illegible]inor r pdicat oꝝ habuit priuilegia ꝗ illam [illegible]le.qrtam nõ soluendam.de q̃ r qũo.vide supra de puil'.or.pdicato.ti.pce.r in.iij.pte.ti.p.c.v.de sepulturis.

Quod alicui gratiose con

cedit trahi nõ dz ab alijs in exẽplum.Pone exẽpla q̃ dixi in regula q̃ a iure:scz imediate posita:r pseqre vt ibi:r in regla priuilegiũ.Et ,pcor.ad hãc illa alia in argumẽtũ.Jo. an.Extẽdi pōt ista cũ supiori:de his q̃ facta sunt a scis in veteri r nouo testõ pter leges cões.Et [illegible]d b facit qõ dicit Gra.ij.q.vij.§.his ita rñdet.Miracula maxime veteris testi sunt admirãda:nõ in exẽplum nre actiõis trahẽda. Et ponit exẽpla samuelis q̃ occidit agag.Et phinees sacerdotis q̃ occidit iudeũ coeũtez cũ medianita.Daãelis q̃ cũ non eẽt iudex d,iudicauit cãm susanne.Plura alia pñt induci:vt Osee q̃ duxit vxorẽ fornicariaz.Sansonis qui se occidit.Abrae q̃ filiũ suum quãtum in se fuit imolauit. Moyn q̃ [illegible]yptiũ iniuriantẽ hebreo occidit.Hester regine que alienigene nupsit.Matthie q̃ sorte electus fuit.Jacob q̃ plesvxores sil'habuit.Dauid q̃ monomachiã cũ golia exercuit.In nouo testõ ambrosij qui nondũ baptizat' elect' in[illegible]pm fuit.Seuerí q̃ ex lanifice eps fact' fuit.Alexij qui [illegible]sam cũ q̃ ꝗcer[illegible] p vba de pñti dimisit:sine assũptiõe religionis.zenobij q̃ post collatiõem cibi factã cum ambrosio celebrauit:de abstinẽtijs miris r vigilijs bri do[illegible]i r Francisci:r aliorꝝ qui sunt extra cões legea.

[illegible]od ob gratiã alicui cõ

cedit [illegible] est ei' dispẽdiũ retorqndum.Pone casum in [illegible] nomi[illegible] cũ i fauorẽ eccle pstitut' sit eccl'iam vacãtẽ graua

re nõ dz.xij.q.ij.charitatẽ. Itẽ in religionib⁹ nõ mendicantibus .de regula.nõ solũ.ꝛ.c.se.li.vj.Sz ꝯ.ff.de iuꝛ. tuto.l.obligari.ꝛ instit.de atti.tu.§.neq;. Vbi dr q̃ pupillus nõ põt adire hereditatẽ etiã locupletẽ sine tutoris auctoritate. So.i his in quib⁹ certũ est ꝑditio..ẽ pupilli effici melioꝛẽ valet factũ a pupillo:et sine tutoris auctoritate vt si feraꝛ ꝓ eo snia.vt in.l.nõ eo minus.C.de ꝓcura. In his vero in quibus certũ est ꝑditionẽ pupilli deterioꝛe cõstituꝰ:vt si alicui cedat actionẽ vel se obligeꝛ factũ suũ sine auctoritate tutoris nõ tenet.C.de aucto.ꝓestan.l.ij.ꝛ.iij. In his vo in q̃b⁹ dubiũ ẽ vl'eẽ ꝓt an ꝑditio pupilli ꝓstituatur melioꝛ vl'deterioꝛ:vt in hꝛditatis aditiõe q̃ põt hẽre latẽtia onera:fctũ a pupillo sine aucte tutoris nõ valet:vt in dictis ꝯiis:ꝛ hoc in fauoꝛẽ pupilli:ne oneriḃ⁹ impliceꝛ ff.de acq̃ren.here.l.moꝛe. Et hec regula hz veritatẽ in sui cõtrario.s.q̃ pena vel odiũ nõ dz conuerti in ꝓmiũ.xvj. q.j.legi.ꝛ de sen.exco.si vere cũ suis cõcoꝛ. Jo.an.

Qui prior est tempore potior est iure.

Hec regula sumpta est ex.l.ff.e.ti.l. quotiens. Pone casuz in iure sessiõis ꝛ subscriptiõis.di.xvij.c.vlti. Ibi ꝓponit ꝓi⁹ ordinat⁹. In ꝓsecutõe aũt ꝓbẽde ꝓponit q̃ ꝓi⁹ ipetrat.de ꝓben.eũ cui.li.vj. In duob⁹ emptoꝛibus vel donatariis ꝓponit in rei vẽditione is cui res ꝓuis tradita fuit.C.de rei vẽ.l.quotiẽs. Sed q̃re in hoc vltimo casu ꝑferꝛ is cui res est tradita ꝓimo:ꝛ nõ is cui res ꝓi⁹ est vendita vel donata qd̃ esse dz ꝑm hãc regl'az. Sol'. Hec regula locũ hz in his quoꝝ vtriusq̃ par est cã:vt in ꝓdicta.l.quotiẽs.ff.e.ti. Sz post vẽditoẽz ꝛ ante traditionẽ q̃s remanet dñs vẽdẽdo:vẽdẽdo g̃ ꝛ tradẽdo scõ ꝑitoꝛ est cã scõi.vt ibi.hec ꝓbanꝛ.tenet⁹ tñ ꝓioꝛi exẽpto q̃tũ sua interest.vt ibi. Sed ꝓ lr̃as papales q̃s statim est canonicus ꝛ iõ in eis attẽdim⁹ datã:vt i ꝑdicta decreta.eũ cui. Et nota q̃ hec regula locũ hz in ꝓtractib⁹ ꝛ in his q̃ ex duoꝝ volũtate dependent. Sed in legibus ꝛ ꝓstitutiõib⁹ q̃ pẽdet ex vniusvolũtate ꝓ posteriꝰ: tollit ꝓioꝛẽ seu ꝓiꝰ uocat. Idez in testamẽtis ꝛ eadẽ de cã:q: dependet ex volũtate vni⁹. Ad primũ de ꝓse.di.j.vasa.ꝛ de cogna.spi.c.j. Ad secũdũ.j.iij q.ij.vltima volũtas. Ad primũ ꝯ.xxxiij.q.ij.hoc ipsum.ꝛ l.di.dño scõ.vbi dicit q̃ stam⁹ potius antiquo iuri q̃ nouo Sz dic vt ibi:ꝛ vt supra dixi. Hec regula locuz hz in his q̃ par ius habẽt. Nã priuilegia ꝓsiderant nõ solũ ex tpe sed ex cã. hinc est q̃ receptus aucte aplica ꝓferꝛ omib⁹ alijs ante receptis alioꝝ auctoꝛitate.de ꝓbẽd.hi q̃ li.vj. Et credit rix dotalis ꝓferꝛ quibusdaz anterioꝛibus:nõ tñ filijs ex ꝓioꝛi matrimonio qui agunt de dote materna, C. qui, po.in pig.habe.l.vlti. Johan.an.

Quod alicui nõ suo licet nomine:nec alieno licebit.

Pone casum p.c.xlvj.di.fiẽ nõ suo. Meo eñ noie nõ licz fen⁹ exercere. ita nec alieno.vt ibi dr. Itẽ ex de kal.ad falsarioꝛ. Sicut ꝓpꝛio noie nõ debeo falsare lr̃as papales.ita nec alieno. Et nota q̃ b⁹ rgla vera est in malefactis. Indecẽs est eñ crimẽ suuz alienis cõmodis impendere.vt in dicto.c.sicut nõ suo. Hoc dico q: delegatus ex delegatiõe cognoscit de cã de qua ꝛ ꝓꝓꝓio noie cognoscere nõ posset. Et laic⁹ q̃ non põt ꝓpꝛio noie tractare cãm spũales tractat alieno. vt de ꝓcura. c.j. li.vj. Itẽ hz locũ regl'a i his q̃ vt demãdari possint req̃rũt ordinis adminiculũ. Unde sicut suo noie sacerdos simpliciter nõ chrismat in fronte:non ordinat ad sacros.ita nec epi sui mãdato:cũ talia ordinãdar. ñ possint. Et de ꝯde ꝓse. ec.vel al.aqua. Jo.an. Nõ licz fraudes,dãna,furta,ꝛ huiusmodi facere noie suo.ita nec alieno.

Que cõtra ius fiũt debent

vtiq̃ ꝓ infectis haberi. Pone exẽpla.xxv.q.ij. in [illegible] ꝯi sunt hec verba:ꝛ de regula.nõ solũ.lib.vj.in r[illegible]ula.§ nõ ꝑstet impedimentũ. Obijciat ad hãc regulã de [illegible]natri-

monio contracto post votũ simplex quod tenet.ꝛ de matrimonio contracto contra interdictũ ecclesie:ꝛ inter cõpares ex carnecisino tñ.de cog.spi.c.ij.li.vj. Et de sententia sub conditione lata que tenet.ij.q.vj.biduum. Et in ecclesia consecrata ab alieno episcopo.vij.q.j.episcopus. Et de omnibus que fieri prohibentur.ꝛ tamẽ facta tenent. Item obijcit de his que fiunt cõtra ius: ꝛ postea cõfirmanꝛ que allegata sunt supra in regula nõ firmatur So. General'r dici põt sm Jo.q̃ b⁹ notauit.di.x.vides.ꝛ Ber.qui idẽ no.de spon.duoꝝ.c.pe.ꝛ glo.pe.hãc regulã locũ habere in his q̃ hñt ꝓpetuã ꝓhibitiõis cãm.Sz ia vo in his q̃ rgalem. Vel dic hãc regulã verã nisi eodẽ vl' alio iure tolleꝛeꝛ:ꝛ sic intelligunt ꝯia. Vel dic q̃ illa nõ sunt directe ꝯ ius:q: hz non assistat ius:nõ tñ plene resistit ius ꝛ dicit. L.de legi.l.nõ dubium.q̃ sufficit legislatoꝛem aliquid ꝓhibuisse:hz nõ adiecerit:si cõtra factuz fuerit nõ valere. Et hec regula locũ habet in his q̃ de iure sortiunꝛ effectũ nõ de maleficijs que ꝯ ius fiunt:que vtiq̃ nõ habentur ꝓ infectis. Et facit qd̃ dictũ est supra in regula nõ prestet:ꝛ illud hic addꝰ. Jo.an.

Quod oẽs tãgit dz ab omnibus approbari.

Pone casum in archiepo cõsecrando ab oibus suffraganeis suis.lxvj.di.c.j. In electiõe faciendã ab oibus canonicis.de elec.q: ꝓpter. In ꝓcedendo hanc ius quam aque in quo ꝓuocãdi sunt oẽs q̃ ius hñt.ff.de aqua. pluꝰ.in ꝓcedẽdo. Ad idem. liij.di.c.j.ꝛ.viij.q.j.licet. Et nota q̃ dicit id qd̃ tangit oẽs debere approbari ab oibus ergo nõ valet quod facit maioꝛ pars.ꝛ sic est ꝯ.lv.di.c.j. So. Aut cõperit illud vt singulis:aut vt coll[illegible] ꝯio. qd̃ ꝑse quere:vt no.p Bern.ꝛ Jo.no.de cõsti.cuz [illegible]. Fallit aũt hec regula in casu.instit.de reꝛ diui.§. re[illegible]osum. Illud autẽ dicunꝛ in aliquo collegio oẽs [illegible]ere:qd̃ maioꝛ pars facit.lvj.di.apostolica. Interdũ tñ requirũt duꝰ partes de electi.licet. Et est regula in argu.ad qonem An papa possit statuere inuitis acholitis q̃ ipi ꝓtꝰ [illegible]at. Et hec qd̃ notat di.lxxx.ij.ꝓposuisti.ꝛ dic Jo.q̃ vo.q: castitas sua deri põt nõ imperari.xxij.q.j.integr..as.Bar.bart.ibi ꝯ cuius dictũ est penitus fallsum:nisi intelligas de ꝓnotie[illegible]s.sed ipe etiã de ꝓnotis intellexit. Monachis aũt ꝓfessis qui renunciauerunt ꝓprie volũtati.austerioꝛ regula posset eis indici:etiã ipis nõ approbãtibus sm Jnno. qui hoc no.de reg.sup eo. Et satis est expssum.de sta.regula.c.j.li.vj. Ibi enĩ monialibus indicit austerioꝛ vma: hz nõ possint sine volũtate oim ordinẽ mutare,de his q̃ vi me.ve causa.fi.c.fi. Jo.an.

Qui sentit onus sentire dz cõmodum.ꝛ ecõtra.

Hec regula est sumpta ex..l.ff.eo.ti. l.sm naturã. Pone casum in clerico:q̃ ꝓpter lapsũ retrudit in monasterio ad pniam agendũ: q: res eius ꝓficient monasterio.xvj.q.vj.de lapsis. In scõo.s.dicto ibi ꝛ ecõtra. Pone casum in patrono qui defensare dz ecclam xvj.q.vij.filijs. In clerico qui officiare debet ecclam.de ꝓben.significatiꝰ.ꝛ dicit lex. Non est ferẽdus q̃ lucrũ amplectit:onus aũt subire recusat.C. de cadu.tol.l.vna. Cõcoꝛ.ad hanc regulã.vij.q.j.ibi.ꝛ.xij.q.ij. charitatem.cuz suis ꝓcoꝛ. Et nota q̃ hec regula fallit interdũ rõne eratis vl'ꝓsone. Interdũ rõne nature ꝯctuũ. Interdũ ex spãli pacto. Primũ patet.C.de leg.tute.l.vlti. Ibi enim minoꝛes:hz ad [illegible]rele grauamẽ nõ veniant:successiõis emolumentum nõ amittunt. Scõm patet ex.l.ff.ꝓ socio.l.de illo. Ibi enĩ nõ fit cõpensatio emolumẽti. qd̃ socius attulit societati damno qd̃ intulit:imo eo nõ obstante dãnum emẽdare tenet⁹.ꝛ est rõ natura ꝯctus. Cõtrahit enĩ societas tñ ad lucrũ. Tertiũ patz.ff.de pac.do.l. familie.ꝛ de pac.c.j.li.vj. Itẽ fallit vbi ex cã q̃s ꝓhibet ab emolumẽto:hz on⁹ hẽat.sic in iudice q̃ nihil hẽt a prib⁹ exigere nisi expẽsas moderatas:cũ ꝓficiscit ꝓ cã. Nec tũc illas si ꝓ-

res sunt notabiliter pauperes.de rescri.statutũ. li.vj. Jo. an. Põt sic extẽdi. Qui sentit onus pnie ꝛ obseruationis mandatoꝝ sentiet cõmodũ pmij:ꝛ ecõtra:qui sentit commodus delectationum sentiet postea onus dãnationis.

Qui ad agẽdũ admittitur

ad excipiendũ multomagis admittẽdus est. Hec regula sumpta est ex.l.ff.e.ti.l.inuitus. Pone casuz in eo q̃ legitime ꝓscripsit:q: si cadit a possessione:dat sibi actio multo fortius dũ possidet exceptio.xvj.q.iij.§.põr. Id idẽ de ꝓscrip.illud. Ratio huius regule est regula [illegible] habui ꝛ supra cui licz plus ꝛc.q: plus est agere q̃ excipere. Si cutergo licet agere mlto fortius licebit excipe. Jo.an.

Qui cõtra iura mercatur

ꝓsumitur bonã fidẽ nõ habere. Pone casum in eo q̃ recipit ecclias de manu laici.xvi.q.vij.si quis deinceps. Itẽ in eo q̃ emit spũalia.de symo.no sar[illegible].j.q̃ũq̃.ꝛ in multis alijs.c. Ad idẽ.C.de agri.ꝛ cens[illegible].quẽadmodũ.vbi q̃ emit ascripticiũ sine [illegible]leba:[illegible]ra leg[illegible] interdicta mercaꝛ:ꝛ male fidei possessoꝛ:ꝛ iõ q̃ talis nõ ꝓsumit habere bonam fidem:iõ nõ ꝓscribit.vt in ꝑdictis iuriḃ⁹. Contra de iure patro.cura.solue.vt ibi. Et sic ꝓtꝰ q̃ iuꝛ ignoãtia nõ excusat in ꝓscriptiõibus ꝛ vsucapionibus. Jo.an. Similiter qui scienter emit res furatas vel raptas:nõ hz bonã fidẽ vnde tenet⁹ vt possessoꝛ male fidei.

Quod latẽter vel per vim

vel al's introductũ est illicite:nulla dz stabilitas subsistere. Hec regula est in decre.de re.iu. Et sunt verba Greg. vij. Bl. ibi. Pone casum p.l.ff.quo vi aut clam. Et in seruitio ꝓestito p[illegible]a subaito pvim:hoc in f[illegible]urũ nõ facit ꝓeiudiciũ.x.q.ij. [illegible]cognouimus. Per vim. Que per vim vel [illegible]ũ fiunt:quꝰ põt cadere in ꝓstantẽ virũ.cũ de b⁹ cõstiterit [illegible]ocaut de his q̃ vi me.ve [illegible]u.fi.c.i.in glo.

Quicquid in sacratis oeconomicis

rebus ꝛ epis iniuste agit ꝓ sacrilegio reputaꝛ. Hec regula est in decre.de reg.iur. Et sunt verba stephani pape. Bl. ibi. In sacratis reb⁹:siue sit hõ [illegible]ager qui illa auferet [illegible] inuadit sacrilegiũ cõmittit.xij.q.ij.nulli. Est aũt multiplex genꝰ sacrilegij.xvij.q.iiij.ꝓ totũ.ibi vide:ꝛ in.ij.pte.

Rationi congrui vt successor

dat in onere q̃ substituit in honoꝛe. Pone casũ in [illegible]a troni herede:q̃ succedit in honoꝛe iuris patronatus:sic in onere defendẽdi ecclias succedere dz.xv.q.vij filijs. Itẽ in plato q̃ succedit ꝑdecessoꝛi in honoꝛe:sic ꝛ in onere solũdi ꝑdecessoꝛis debita succedere dz:ꝓ eccl'ie vtilitate cõtracta.de sol'.c.i. Et ꝯcoꝛ.re[illegible]la supra.q̃ sentit:ꝛ qd̃ ibi dictũ est:hic adde. Jo.an. Ex hoc sequit q̃ papa q̃ substituit in honoꝛez petri:imo xpi:epi in loco:aplꝰ:ꝛ religiosi in honoꝛe sanctoꝛum:bñdicti:dñici:frãcisci:ꝛ hmõi. Succedant in onere vite ꝛ austeritatis eoꝝm,dist.xl,non vos.ꝛ c.non est.ꝛ di.xxxv.ecclesie.ꝛc.

Ratũ quis habere non potest

qd̃ ipsius noie nõ ẽ gestũ. Pone casuz.ix.q.ij.c.i.ꝛ de sen.exco.cũ q̃s.li.vi. Sz ꝓtradicit ad [illegible]c regl'am.ix.q. ij.lugdunen.xvi.q.i.c.vl.ꝛ de elec.qd̃ sicut. In quibus iuribus hz q̃s ratũ:qd̃ ei⁹ noie nõ est gestũ. S[illegible]. Quidã dixerũt h[illegible] fallere in spũalibus:in quib⁹ ratũ habeo.qd̃ nomine meo nõ est gestũ ꝓ iura ꝑdicta:ꝛ hoc no.in predicta decre.q̃ sicut.in gl.Uert⁹ dic q̃ ordinatio fctã a nõ ꝓꝓꝓio ꝓ tz q̃ad ordinẽ:hz nõ quoad executõez.de tẽ.or.q̃ trãslationẽ. Ibi igit in.c.lugdunen.eps ꝓpꝰ nõ ratificauit collationẽ ordinis quoad ordinẽ:q: nõ erat necesse § executionẽ ille dispẽsatiue ꝓtulit:quã nõ habebat. Alia etiam iura nõ ꝓꝓꝓie loquũt de ratihabitõe § de quodã nouo cõsensu que [illegible]valde diuersa.ꝛ sup hoc vide qd̃ dictum est sup[illegible] in regula non firmat. An aũt vnus iudex possit habere ratã sniam latam per aliũ:dic vt no.ix.q.ij.c.i. Et de materia hꝰ regl'e adde qd̃ dicit in sequẽti regula. Jo.an.

Ratihabitionem retrotrahi

ꝛ mãdato nõ est dubium cõparari. Hec regula sumpta est ex.l.ff.e.ti.l.b̃ iure. Pone casum in iudicijs.ij.q.vi.nõ solent.ꝛ de iureiu.c.vl.li.vi. Itẽ in ꝯcribus.C.ad mace.l. vl.ꝛ hz locũ hec regula in casu:qũ scz noie meo est gestuz ꝛ tunc ratum hẽre possum:ꝛ ratihabitio retrotrahit ꝛ mandato comparat. Anũ nota.si ifra certuz tps teneoꝝ aliq̃d facere:ꝛ ali⁹ ifra idẽ tps id fecit noie meo hẽre ratũ debeo. als ratihabitio nõ ꝓdesset.ij.q.vi.nõ solent. Huic regule sil'e est qd̃ dicit lex.s.q̃ appellãs ꝓdẽnatus de furto:si non ꝓsequit appellatoẽm retro notat ifamia.videt eñ ratuz hẽre sniam.ff.de his q̃ no.ifa.l.furti. Jo.an. Extẽdi põt ad maleficia ꝛ dãna q̃ si q̃s faciat noie alicui⁹ dñi vel alterius ꝛ ille b̃ sentiens ratũ hẽat:ita ẽ ꝛ teneꝛ ac si mãdassz. Sic ꝛ vberans clericũ noie alterius si hz ratũ efficit ercõicat⁹ secus si vberat ex se nõ noie alterius:q: q̃ audiẽs hz ratuz ꝛ gratũ peccat qdẽ:sed nõ incidit in excõicatiõz. Silr audiens dãna facta ꝛ furta:nõ tñ noie suo:licz hẽat rata pp odiũ illi⁹:peccat qdẽ hz nõ teneꝛ ad restitutiõz:sicut teneꝛet si eius noie esset factum:cũ posset obuiare. Utrũ absoluẽs aliquẽ a peccatis nõ hñs licentiã seu auctoꝛitatem sub spe ratihabitiõis sui ꝑlati ve absoluat:si ille postea hẽat ratum. Cõmuniter dicitur q̃ non.

Semel malus semper presumit malus.

Pone casum in semel piuro.xxij.q.v. punit. In semel cõtumace de ꝓsũp.scribaz. Ad hec.di.xxv.c.vl. Dic ergo ꝓsumit eũ qui semel malus fuit:semp eẽ malus [illegible] põt hmõi dici ꝓsumptio hois:q: ꝯ hoiez sic ꝓsumitur. Põt etiã dici [illegible]sumptio facti:q: ex semel facto sic ꝓsumit. Põt dici ꝛ ꝓ[illegible]ptio iuris:q: ius sic ꝓsumit ex facto:vt b̃ vides ꝛ in iuriḃ⁹ supra assignatis. De q̃bus diuersis ꝓsumptionib⁹ ꝓsequere:vt no.p Jo.di.l.ferrũ.ꝛ.liij.di. fraternitatẽ.ꝛ p Ber.de [illegible]on.is q̃. Hic ergo vides q̃ ꝓsumitur ex ꝑterito circa ꝑns ꝛ futuꝝ. Interdũ ꝓsumit ex ꝑnti circa ꝑteritũ. Interdũ circa ꝑns. Interdũ circa futuꝝ. Nõ ꝓsequere:vt no.di.xliij.multis.ꝛ.xxxiij.q.i.cũ p bellicaz de ꝓsum.scribã. Licz aũt hec possit dici ꝓsũptio iuris:nõ tñ est ꝓsumptio iuris de iure.admittit eñ ꝓbatio in ꝯiuz ꝛ ꝓbato q̃ penituerit nõ dicet amplius malus.di.l. ferrũ saluo eo qd̃ dr de hereticis ad abolendã. Nota igit q̃ qui semel fuit bon⁹ semp ꝓsumit bonus.lxi.di.miramur.ꝛ de ꝓsump.mandata. Et prima facie q̃liber ꝓsumit bonus.xi. q.iij.in [illegible]ctis.de ꝓsum.dudũ. Qui aũt malus ẽ semel sp ꝓsumit malus:vt hic. Et ꝓcedit hec ꝓsumptio:tũ ex ꝓsumentis natura corrupta:tũ q: humana natura ꝓna est ad delicta.xij.q.i.ois etas. Jo.an. Ex ꝑdicis nota q̃ ẽ duplex ꝓsumptio.s.iuris:ꝛ hec est semiꝓbatio ei⁹ rei de q̃ ꝓsumitur:vñ ꝯ hanc admittit ꝓbatio in ꝯiuꝝ. Exemplũ gra promulgata est aliq̃ cõstitutio publice.vñ q̃liber ꝓsumit scire ꝛ [illegible]expsat p ꝑns ꝯiuꝝ faciẽdo. Sz si q̃s ꝓber se iuste ignoꝛaie:puta tũc furiosum fuisse vel longe abintez elidit illa ꝓsumptio iuris p ꝓbatiõem. Est alia ꝓbatio q̃ dr iuris ꝛ de [illegible]re:hmõi est plena ꝓbatio in hũano iudicio rei d[illegible] q̃ ꝓsumit:vt oino credat sic esse:vñ ꝯ eaz nõ admittitur ꝓba[illegible]. Exẽpli gra. Que p violentiam absolutaz cognit. ẽ ꝓsumit non vgo:vn sm iura nõ põt inter vgines ꝯsecrari q̃tũcumq̃ fuerit aio renitens:ꝛ p ꝑns vgo nõ est [illegible]ꝓsumit etiã semel malus semp malus.s.i eodẽ genere [illegible] q: nullus iudicãdus ẽ inemo: siue salutis.i.q.i. dz [illegible]ri penituisse nisi pseuerz i malo:ꝛ b̃ i iudicio aie.

Sine culpa nisi subsit causa

nõ e[illegible] aliq̃s puniẽdus. Hic ponit regl'a ꝛ exceptio ei⁹

in regula. Pone casum. di. lvj. satis puersuz. In exceptione pone casum in mario corrupto q̃ a primoe fine culpa repellit. tñ ex cã. ppter sacramẽti defectũ. xxiiij. dist. si cuius. In clerico leprosoq̃ sine cã. ppter scandalũ priuat ecclia. de cleri. egro. tua. Regulariter ḡ nullus punit sine culpa. xvj. q. vij. iuetũ. Et est rõ: q: pena est mẽsura culpe. Ubi aũt ñ extat mẽsurãdũ mẽsura locũ nõ hz. Wñ aũt ex cã punit q̃s sine culpa. di. xxij. renouãtes. Et nota q̃ q̃nq̃ de causis aliq̃s punit in pñti sm mgr'm in. iiij. Prima cã purgatõis peccati vt languidus ad piscinã. de pe. & re. cũ infirmitas. Secda cã inchoãde dãnatõis eterne. vt in Iherode. & Antiocho. de pe. di. iij. ignis. Tertia cã pseruatõis a futura culpa. vt paulus. Quarta causa glorificatõis dei ex miraclo secuto: vt in ceco a natiuitate: & lazaro resuscitato. Quinta ad maius meriti cumulũ & premiuz & exemplum ceterorũ. vt Job tobias: & hmõi. de peni. di. j. si peccatum Dauid. & di. iij. productio:.

Scienti & consentienti nõ

fit ei iniuria neq̃ dol'. Hec regula sumpta est ex. l. ff. e. ti. l. nemo. Pone casum in ingenuo: q̃ sciẽs & psentiẽs pstrahit cũ serua: vl' ecõuerso. xxix. q. ij. si q̃s ingenu'. In clericis qui sciẽter & volũtate iocosa adinuicẽ se pcutiũt. de sen. ex cõ. c. j. Itẽ in eo q̃ sciebat rẽ quã emeb at fuituez debere. ff. de act. emp. & ven. l. j. Et qd̃ dicit hec regula sciẽti dic vl' scire debẽti. Ad ꝗ. xvj. di. qd̃ dicitis. Itẽ dic sciẽti a principio. sec' si ex post facto. ff. de edil'. edic. l. iustissime. Et nota q̃ dolus malus est oĩs calliditas: fallacia: machinatio ad circũueniẽdũ: fallẽdũ. decipiẽdũ in alterẽ adhibita sm labionẽ. ff. de dolo. ma. l. j. §. j. Sz sciẽs nõ circũuenit' fallit vel decipit: ḡ sibi nõ infert dolus. Igitur inductus ad clericatũ vel monachatũ nõ dz dolum passus: q: nõ est deceptus. xx. q. iij. ostituit. vbi de hoc. Et qd̃ dicit hec regula nõ inferri dolũ sciẽti & volẽti verum est vt ex eo agi possit. Infert tamen ita q̃ nascitur ex eo actio per exceptionem elidenda. ff. de fur. inter oẽs. §. vl. Item not. q̃ hec reg'la formata est copulatiue nõ disiunctiue. Hec ẽm duo requiruntur ꝯiunctim sz q̃ sciat & q̃ psentiat. Scienti ẽm & nõ cõsentiẽti bñ infert iniuria & dolus. x. q. j. illud cũ si. Ad hãc regulã signat ꝯtra. de sen. ex cõ. ꝯtingit in verberãte sez clericũ se ad hoc offerentẽ in satisfactiõe iniurie facte ab eo: q: excõicatus est. Sol' q̃uis nõ fiat iniuria ipsi clerico volẽti vt ibi: fit tñ iniuria ordini clericali. & iõ incidit. Itẽ ꝗ. C. de rap. vir. l. vna. vbi si rapio virginẽ etiã volẽtez teneo:. Sed hoc ideo: q: id voluit in persuasione dolosa: qd̃ plus est q̃ violẽtia. ff. de ser. corrup. l. i. Jo. an. Ex hoc sequit q̃ si q̃s opat' p aliquo, p certo pcio sibi dãdo in pãno parti m: vel ad rõnẽ. xiij. vnciarũ p libra nõ fiet ei iniuria ex quo a principio scit quõ sibi soluet'. Jacob. nõ cõmisit dolum in emendo primogenita ab Esau. Geñ. xvij.

Semel deo dicatum non

est ad vsus humanos vl' ferri' trãsferẽdũ. Pone casum. xij. q. ij. nulli. & de relig. do. ad ꝗ. Ad idẽ. xix. q. iij. q̃ semel. de cõse. di. i. ligna. & c. vestimẽta. Et hz locũ hec regula non solũ in re ppria ꝗ etiã aliena psecrata. Wñ si vnu. ex habebat calicẽ quẽ eps psecrauit ampli' nõ reddet' artifici calix ipse sz estimatio eius. Et est casus specialis in quo q̃s priuat' re sua. xiiij. q. vi. cõperim'. Et qd̃ di' de calice idẽ de qualibet re inanimata. Sec' in animata pu' in seruo. Et sic nõ est cõtra. di. liiij. frequẽs. & c. seq. Et ꝗ est quaz notat Jo. s. q: in re inanimata nõ fit dolus sz in animata vij. q. i. Eps in diocesi. Et hoc qd̃ dictũ ẽ hic q̃ nõ dz reddi: intellige in eadem forma. Nam ob redemptionẽ captiuo: & vagentia debita: calices & vasa alia ecclesia can di possunt etiam laicis: conflata tamen et comm. xi. q. ij. hoc ius. Item nota q̃ dicit regula dicã m: quia bona ecclesie non dicata vel consecrata: bene ansunt ad humanos vsus; et etiam serui ecclesie vendu ur laicis vl' donant' ad seruiendũ. xij. q. ij. ecclasticis. Item nota q̃ dicit ad vsus: q: nõ solũ ad dñium laico: sed nec in vsum eo: transire debẽt res deo dicate. de cõse. di. j. vestimenta. Et ponit ibi exẽplum balthasar' regis babylonis qui punitus fuit ppter vsum vaso: tẽpli. Dan. v. Ad hu manos. i. seculares vl' secularius psona:. Ad idẽ. xij. q. ij. qui diuinis. Hoc iõ dico: q: ad vsus cleri co: bene pñt reduci. de cõse. di. j. ligna. Trãsferẽdũ. Adde qd̃ dix: supra p: milegiũ. Jo. an. Ex hoc sequit q̃ clerici & religiosi cuz sint deo dicati: nõ debent se imiscere negocijs secularib' ne cleri. vl' mo. c. vlti. Nec se dare vite vitiose & mũdo. xij. q. j. clerici. s. & c. duo sunt. In figurã huius cõtrarium facientibus. habes de nadab & abiu. qui offerentes ignem alienum combusti sunt.

Tacere. qui tacet cõsenti-

re videt'. Pone casum. liij. di. si seru'. & de psump. nõne. Nota q̃ q̃ tacet pseni' vt hic: & in supradict' iurib' vozz emittit. di. xxvij. c. j. oc dit. di. xliij. epbesijs. c̃ continat di. lxv. c. vl. Interdũ n. c pser' t nec ꝗ dicit: vt dicet statz in regula sequẽ. Jo. an. Esa. Ue milh: q: tacu. Est sim lato. di. lxv. si forte. Impunitatem pmittit. di. xliij. sit re cto:. offert. xx. q. ij. c. j. Jo. an.

Js qui tacet nõ fatet': sed

nec vtiq̃ negare videt'. Hec regula sumpta est ex. l. ff. eo. ti. qui tacet. Et nota q̃ tacere est quoddã medũ inter expressam voluntatẽ & expssam ꝗdictionem. Pone q̃ casuz in eo q̃ quẽ ert' finia: qui tacẽs nõ habet p psentiẽte: nec p ꝗdicente infra. x. dies. infra q̃s semp apr llat. ij. q. vj. anteriozz. Itẽ pone casum in plato q̃ tacet cã ppter scãdalum. de co spi. sup eo. Prima re a fallit. di. xxvij. c. j. & di. liiij. si seru'. & xx. q. ij. c. j. & psumpnõne. & vbi cumq̃ tacitũ pactũ inducit' a lege. Secda regu' fallit in eo q̃ verbo tacet: sz q̃ dicit facto vl' signo. lxiii. di. c. j. Itẽ fallit in ois in q̃bus requirit expssus psensus: vt in adulto q̃ cathezizat'. Itẽ in seruitute imponẽda. Itẽ in pcuratore pstituendo. Itẽ in furto. ff. de fur. qui phas. Itẽ in soluendo mrimonia. Itez in his casib' qui habent. ij. q. vij. plerq̃. Quid ḡ in his d ces. Nunq̃d tacẽs habebit' p cõsentiẽte: an p ꝗdicente. So. Dicũt quidã q̃ regul' tacẽs habet' p psentiẽte. Sz facit ad ꝗ regl'a supra imediata q̃ tacet. fallit aũt in casib' nunc dict'. Vel dic sc̃dõ q̃ aut est tale facerũ qd̃ fieri nõ põt me phibẽte. Pone casu. liiij. di. si seruus. & tunc tacitu nitas habetur p psensu. fallit tñ in casib' supradict'. Aut est tale qd̃ fieri põt me phibẽte vl' ꝗdicente. Pone casum. ff. de ꝗhen. emp. rem aliena. & tũc taciturnitas nõ obest sm Jo. qui ꝗ no. di. xxvij. c. j. Vl' dic tertio q̃ in facto ꝯcupiscibili honorabili & meritorio taciturnitas habet' p psensu: vt in primis iuribus. In facto aũt qd̃ nõ est ꝯcupiscibile honorabile & meritoriũ: sz onerosum. taciturnitas nõ habet' p consensu: ꝗ necessari' est expssius psensus: vt in alijs iurib' sm Jnno. Hoc addito q̃ vbi ius in penã statuit aliquẽ tacentẽ haberi p psentiẽte vl' ꝯfesso. sic habebit': sz factũ sit onerosum. Explicito p decre. de iura. calũ. c. vlti. Jo. an.

Qui ex timore facit prece

ptũ aliter facit q̃ ꝗdeat. & iõ iã oia nõ facit. Hec regula est in decre. de reg. iur. Et sumtũ ba Aug. glo. Timore. s. seruli. hic nõ h at cũ charitate. Est tñ bonus: q: sicut sera filum: ita iste timor introducit charitatẽ sm Aug. xxiij. q. vj. cũ p timorẽ. Non tñ sufficit ad salutez. de pe. di. vij. c. vlti. Et ꝗ timor est cũ quis tñ respicit ad penas rpales vl' infernales q̃ ꝯncipaliter ppter illas vitandas sibi caueq̃ a peccatis: & facit bona opa: al's nõ facturus. Requirit ḡ timor filialis vl' initialis q̃ respicit ad bñplacituz dei pris & pmiũ. Jã nõ facit. glo. ar. q̃ nõ dz factũ qd̃ nõ legitume fit. xxiiij. q. j. pudẽda. Item est arg. q̃ qui inuitus obedit

aut rem aut merituz pdit: & talis obedientia aut nulla est: aut minima. viij. q. i. sciendum.

Vtilius scãdalum nasci p

mittitur: q̃ veritas relinquit'. Hec regula est in decretali. de reg. iur. ca. Qui scandalizauerit. Et sunt verba Bede Glo. ibi. collige casum. xi. q. iij. inter verba. & xxij. q. ij. primum. Veritas q̃ tripler est. s. vite bone que nunq̃ omittenda est ppter scandalũ: & ad quẽlibet ptinet. Alia est veritas iusticie: hec ad iudicẽ ptinet. Alia disciplinẽ eu doctrine que pertinet ad prelatum & doctorem. In his duabus q̃nq̃ omittitur ppter scandalũ vitandũ. di. l. i. cõsti tueretur. Et intellige de his que indispensabilia sunt. Et tale ius cõe quod est indispẽsabile dicitur veritas: que nũ q̃ est deserenda ppter scãdalu: quãdo sez est ius indispẽsabile. Sed cũ est ius cõmune dispensabile qd̃ etiã potest dici veritas: ppter scandalum põt dimitti. i. q. vlt. dispensationes. Ber. Intellige sane q̃ sez v tas doctrine põt aliquãdo dimitti ppter scãdalum: n vt mendaciũ dicat: vel falsitas doceat: q̃ hoc m q̃ lic sed vt veritas taceatur cũ non est necesse Sic etiã aliquã do veritas iusticie deseritur propter scandalũ: nõ vt iniqua & iniusta sententia det' contra innocentẽ: sed aliquando vt reus non condemnetur ad vitandum maius scandalum: vt dicitur in illo. c. vt cõstituereturus, distin, l, De ista materia habes infra in secunda parte.

Vtile nõ debet per inutile

viciari. Pone casum. xij. q. ij. si quos de seruis vbi episcopus manumisit seruũ benemeritum: cui dedit vltra. xx solidos. Sed ad amplius tantu reuocabat se non tñ: de preben. dilecti. vbi confirmatur factum legati in vno capitulo: & non in alto. de dona. l. sumus. vbi donato pro parte net: & pro parte non. Et nota q̃ hoc est bo chardicũ: & no hac parte faciunt iura supra inducta. Ad idem. xxxvij. dil n. turbar. & c. si quid veri. & i. q. i nõne. & c. dñs declarauit. xx q. v. quia. & xxij. qõ. iiij. inter cetera. xxij. q. iiij. quid ergo. de cõse. distin. iiij. si non sanctificat. de arbi. cũ tpe. de dona. apostolice. institu. de iur. stipu. §. q̃ si q̃s. Per hec & sil'ia probatur vtile per iutile nõ debet vitiari: vt dicit regula. Econtra q̃ vtile per inutile vicietur pbat. distin. ix. si ad sacras. xxiij. di. quorũdam. iij. q. ix pura. & de offi. dele. cũ sup. ff. de arbi. l. pedi'. So. Dicit Bar. dix. q̃ vtile p iutile viciatur. vbi de hoc in iure i uenit' expssum. Et hoc no. ipe. iij. q. ix. pura. al's nõ viciat Vel dic pleniu. q̃ regulariter vtile nõ vitiat p inutile: vt hic pz in regula. Vides ẽm q̃ hec ps pbandi: sez negatiuam ꝗ ponit' pro regula. Habemus ergo stare regule: nisi specialitas. rõ vel casus specialis cõtra regulã appeat. Est aũt cõtra hanc regulam casual' inuenire vtile p iutile viciari: vt in cõtrarijs. Et est specialitatis rõ. q: vtile & inutile sunt separabilia: vt vides in. c. quorũdam. Nã ibi q̃dam eps ordinaris imposuit manũ sup ordinãdu: alius dixit vba forme. Et sic q: materia nõ dz separi a forma: vt si dicatur per vnum forma: per alium exhibeatur materia. iõ ibi vtile vitiat' per inutile: vt nil reputet' factũ. Et simil' si vnus diceret ptem forme: & alius aliam ptem: nil faceret: pbatur optime hec sol'. ff. de aqua quoti. & esti. l. i. §. treba tius. Jo. an. Nota etiã qd̃ habetur distin. ix. si ad sacras. in glo. Sic opus de genere bonorũ vitiatur vtile per inutile peccati mortalis: q: illi operi nõ debet' pmium sup num: & hoc ideo: quia inseparabilia sunt opus bonum et carentia mortalis: ad hoc vt sit meritorium. Ad qd̃ premium nos perducat iesus christus in seculorum secula benedictus. Amen.

Cõdic prime partis summe Antonini ordinis predicatorum viri clarissimi: archiepiscopi florẽti. finis extat solerti cura emendate. per magistrum Johannem cleyn als schwab.

Registrum huius.

a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. v. x.

Omnes sunt quaterniones: preter. r. vbi dimidiũ folium amplius habetur: vt patet in signatura.

Dosmustiglib. d. q. fri me ~~ano de sancto martino~~ post cõs. d. obiez. ordinis sancti bernardini de poza:

Jo an de Amodena

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca